Sex prohibet peccant abel enoch archa fit intrat

Egreditur dormit variantur turris it abraham

Loth reges credit fuga circumcisio visus

Sulphur rex gerare parit offert sara rebecca

Post gemmos puteri benedicit scala sorores

Castitas abscedit luctatur gratia dina

Benoni genus esau vendunt thamar nuptia tres sunt

Professatur veniunt redeunt post tristia noscunt

Omne genus quantam languet benedictio ioseph

Precepit timuit rubus in sinum magis angit.

Exodus.

de manifestatu nominis | vertit in sanguinem | muscae | interfecit in vita et percussit vineas | fructus

.6. .7. .8. .9. .10.

Adonay flumen corruptio grando locusta.

ab egyptijs populus vasa. | angelus presentat | Joseph populus | in mare egyptij sub ito. | cantemus domino | venit populus et invenit manna

.11. .12. .13. .14. .15. .16.

Postulat occidit tulit ossa vivunt canit chm.

percussu dat aquam. | dat moysi sigillum | appet deus et lex dat. | decem precepta dantur | qualitas | quomodo iudicetur | festa celebrantur

.17. .18. .19. .20 .21. .22. .23.

Petra iethro synay deca servi furta ter anno

moysi et seniores et dedit tabulas legis. | primitias ab omni homine | tabernaculum federis domini | facie delictus sethym | fit aaron.

24 .26. 26 .27. .28.

Ascendunt tollant faciant altare sacerdos

moyses et aaron in sacerdotem | tabernaculum et altare. | elegit artifex | fiunt app. | pena sua | dantur moysi sacerdoti.

.29. 30 31 .32. .33. .34.

Consecrat mensi beseel dij flent tabule post

moyses de tabernaculi facie | una ad opus templi | fiat cum sex alijs. | fiunt | ad vestes sacerdotales | texit tabernaculum

.35. .36. 37. .38. .39. .40.

Narrat dant cherubyn tentoria purpura nubes

Qualiter immoletur | quid fiet de eo | qui fiet de hostia pacifica | pro ignorantia quod sit faciendum | qui pro delicto fiet

.2. 3 .4. .5.

T Leviticus.

Hostia si sacrum si pacis et iustia liquens

holocaustum. | victimam pro delicto | moysi aaron | aaron sacrificium ingreditur | tibi periret igne. | desciuerunt

.6. .7. .8. 10 .11.

Contaminat et mactat sacrat offert nadab ededa.

Qualiter purificatur | distingue ab alijs | leprosis precipitur quod debeat facere | quomodo emunde | loco confessus emissarius | effundat sanguis a comestibilibus.

.12. .13. .14. .15. 16. .17.

Ptus lepra pians fluxus caper abde cruore

ne reveletur | iniquum coram deo | moriatur omnis in populo. | sacerdotis fit virgo. | sacrificium sunt munda et sancta.

12 .19. 20 21 .22.

Turpia non facies phitonicus uxor edentes

legalia describit | lapidetur omnis vir | an describit et celebratur | bona bonis mala malis | solves qua non post mittit.

·22· ·24· ·26·

Festa quia blasphemus iubileus da quoque notum

populum israel in deserto. | tentoria populi | tribus numerat | taberna cultum | Quomodo fiat

·1· ·2· ·3· ·5· ·4·

Commune erat figunt levi portant aqua zeli — Numeri

Lazarus unum | taberna cultum | ponitur | celebrat | sors distinguitur.

·6· ·7· ·8· ·9·

Non bibat erexit lucerne phase tubarum

desiderant cum carnibus | cum soror moysi lepra | hoc explora terram | volentes redire in egyptum | colligens occiditur | et abyron sorbentur

·11· ·12· ·13· ·15· ·14· ·16·

Porri perfusa bis sex flent lignaque dathan — Iosue

Aaron floruit | levite circa tabernaculum | vituli aspergit | mos vir mori aaron | eneus erigit | loquitur ad balaam | balaam populum

·17· ·18· ·19· ·20· ·21· ·22· ·23·

Virga cubant cinis os serpens asina benedixit

oritur ex iacob | initiati sunt belphegor | populi 2° in deserto. | salphat petunt hereditate | sanat fiant | clangit et mo populus. | qui tenet et quod no

·25· ·24· ·26· ·27· ·28· ·29· ·30·

Stella phegor numerant nate iusse binana nota

pro ydolum phegor | ha iurata peccora | quibus describit | terre pro missionis | levitas describit | milites binis tubis sue.

·31· ·32· ·33· ·34· ·35·

Mors madian grad mansio terminus oppida cubant

moyses legem populo suo | rex amor coram omni | verba sancti | att moyses | decalogo repetit | repli cant | mutta in vos quod da gen iuncare

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Explanat seon og mori dera missa scabiosus — Deuteronomio.

in solitudine serpens. | pro instantias mas stant e | pro pactum arcum cadite | legis in manibus et ante oculos collocate. | sanguinem.

·8· ·9· ·10· ·11· ·12·

Dispas ne dicas cordis suspendite fimdes

propheta moriatur | sancti sancte | obstinabitis. | que deus eligerit | non consulas unquam.

·13· ·14· ·15· ·16· ·17· ·18·

Fictor edent nutum solemnia rex quia phitones

refugii se | entes arabit | pro multo ho | Signa
grauabant | sacerdotes | micidio tra. | ostendunt

·19· ·20· ·21· ·22·

Urbes ad bellum metietur vir festinitatis

polnt' qd | repudij | in fratrem | primitias | mulcantur
faciet. | datur | redis fratris | fructuum | transgressoribz

·23· ·24· ·25· ·26· 27 ·28·

Sompno libellus spuet offert amen erumpne

pactum tene | cetera tua et mar | Josue tibi | Audite et | tibi bndr | moys
re firmum. | in testimonium | singulas | hi q loqr | moyses | se

·29· 30 ·31· ·32· ·33· ·34·

Firmat et inuocat edocet et canit hinc beat hic mors

dixit dns | recepit | transitur | 12 | lapidei consti
ad iosue. | explora | | ponit | tuuntur
| tores.

Josue.

·2· ·3· ·4· ·5·

Conforta rea ab iordan lapides quoque cultur

Jherico in dolore | lapida | capi | expugn | stet pabz | vicit et | omnis in
| et furto | oppid | natur | iosue. | distribuit | merant

·6· ·7· ·8· ·9· 10 ·11· ·12·

Urbs cadit achor hay gabaon sol regna qz reges

terram | pars dat | suspras se | pars | pars | congre | tribui
tribubus | terre | dz in asi | dat | dat | gantur | fortes.

·13· ·14· ·15· ·16· 17· ·18· ·19·

Diuisit caleph axa ioseph masses silo septem.

separat ab | | pars dat | rube gad | Josue | Josue
oibz ciuitatibz | | | et massen | plin | se

20 21 ·22· ·23· ·24·

Urbes confugij leui redeunt monz hinc mors

dux consti | populus | occidit
tuitur | angelo loqtr | eglo.

Judic.

·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Judas flent moth barach carm gedeon qz

Alium vivi ad | et salmana | in papola | indi | de monte filie sue
mod carm. | occiduntur | proponit | cat

·7· ·8· ·9· 10· ·11·

Iambiit et zebee rampinus iair actio iepte

de theboleth | annuntiat | destruit | vrunt | sampsonis et
enfiatens | pro angelum | et occidit | segetes | aliorum

·12 ·13 14 ·15· ·16·

Seboleth et sampson leo vulpes et in rima.

fecit saulp tile. | oppidu capitur | vxem diuidit in 12 ptes | vxoris leuite | filiar iu silo fuit

·18· ·19 20·

madias | t lathis | leuites | vlao | choz

Booz de moab | p terga metent | | ad booz sub palleo | anum dauid

·1· ·2· ·3· ·4·

Ruth sequitur spicas legit accedit partu obeth

pt saum clem | fuit ancla | dx hely samueli | filioz hely | ebulliut de terra | pro saci ciuitatu | va parte domino.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Anna cado dorm mors murcs munera corda

regis descbit | pte saul | fuit saul | occidit saule | orante samuele | saul in diptic | comedt ionatha | om dat | samuel dauid

·8· ·9· 10· ·11· ·12· ·13· ·14· 15· 16·

Ius da sors q3 boues pluit offert mel agag ijiit

golia occi dt dauid | cant regis | pont michol in loco dd | dd et io nathas | fugit dd. | sacerdotes interficit | qritur dauid | ora absadit saulis.

17· ·18· ·19· ·20· ·21 ·22· ·23 24

Funda gen pellem flent geth doeth ziph clādis q3

mortt carmeli | dauid audit | vrbs da dauid | phitonissa ·9· silv a saule | v pna in places | nuciat dd morte saul | saulis sepelut

25· 26· 27· ·28· ·29· 30· ·31·

Nabal nox sychelech mulier satrap is puer ossa

dauid sup saulem. | ab abn interficit | occidit a ioas | dormies interfiat | dd 2° | | pcutitur 9 archam

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Plandus asael abn t ysbozet vngitur oza.

| dauid curr in morte | vo a dauid | fnoz dd didic radu | occupisat a dauid | loquitur ad dauid

·7· ·8· 9· 10· ·11· ·12·

Thronus subnecuat siba barbe barsabe nathan

corrupit ab amon. | mulier loq p absalone. | fugit dd ab absolon. | maledixit dauid | osi dissipat achitophel | pendz absolon

·13 14· 15· 16· 17· ·18·

Thamar thecuites pedibus semei chusi quercu

se excusat | introitat | consigit de domo | dauid p9 victoria. | fortuu dauid | pp minuatoez populi.

13· 20· 21· ·22· 23· 24·

Claudus in abela saul carmina nomina pestis.

¶ iii regum

mitis puella da david · | salamon in throno | sapiam | salamonis desc. | rex dat ligna ad templum · | templum fit | domus david

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·
Sunna sedet pecat cybus yram fabrica saltus

salamon rex | salamonis regis | regina venit ad templum · | ydolum colit a salamone | minat roboam | altare in bethel exstitit

·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13·
Orat prepositi saba chamos scorpio sassium

propheta | | regnat | vidua colligit | destruunt ab helya

14· ·15· ·16· ·17· ·18·
Achia delent zambri duo ligna baalque

ipia perseq helyam · | tradit in man achab · | lapidatur ius sui iesabel · | achab | canes

·19· ·20· ·21· ·22· 23·
Jezabel et binadab naboth de sanguine lugent

mittit aquam | faciunt pacem | per elizeum augetur | inda a lep per elizeum | mulieres puerum in samaria ·

¶ iiii lib. regum

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·
Ignis sal fossas oleum naaman comederunt

duces militie in portis samarie | | regnat | domum achab | regina occiditur | septem coronatur ·

·7· ·8 ·9· ·10· ·11· ·12·
Calcant infundit iehu vastat athalia ioas.

permittere ad terram · | misit ad cedrum | rex assiriorum venit in israel | regnat | capit | blasphemat ierusalem | ezechias vestes suas

13· ·14· ·15· ·16· ·17 ·18· ·19·
Penitere cardus phul achaz ose rapsase sadit

usque ad parietem ezechias. | regnat | regnat | celebratur | in decorem babilone de therlin | nabugodonosor sedechiam ·

20· 21 ·22· ·23· ·24· ·25·
fflet manasses iosias phase transfero cecat

edo destruit | cognitiones | qui filios sunt · | dominum uno cecat · | vi nutrificantur

¶ i paralip.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·
Reges scribarum david iabes assarem.

tres desc. | x geth in ore deduxit filios effraym | fratrem descr. beniamin | tabernaculum destruit | moritur | bethlem cupiscit dd. | unius exerc. david.

·6· ·7· ·8· ·9· 10· ·11· ·12·
Levi geth bennon custodes saul aqua grandis

pcutit | sonitus gignit' | dd' coram archa | cora archa | prophetat | occidit ade & tulit phinee[s] aureas

.13. Osa | 14. pui | .15. saltat | .16. psallit | .17. nathan | 18. adazar q3

rex amio psadit tunica | dauid e | letatur dd' vt ministraret ipli | dat dd' x area tepli | leuitas | fuit leuitas

.19. Rasit | 20. bella | .21. sathan | 22. auru | .23. numeracio | .24. sortes

prophetat filie chore | bitant sacdotes | fruit sacdotes & mulieres | dd' pncipes singulos. | salamone in re gem ocordit

.25. In | athans | 26. cellis | 27. p uicenses | 28. conuocat | 29. mittit

do apputt salamoi. | erudit mittere | rmos vte plum fit | fecit fieri salamon | transfert i teplum | sup holocausta.

T[ertium] paralip[omenon]

1. Notte | .2. virum | .3. mora | .4. phialas | .5. archam | cadt | 6 ygnis

domi salamo | officia sacdotu | sacabeu | tolli co gat | ambulauit i vys prim dauid & salom.

7. Complet | .8. constituit | .9. regna | 10. mittit | tribz | .11. annis

rex egipti asa rex ierlin | rest s iuda | o asa e fdoti e vicit | ydolu deftit | rex syrie ad mit ipm osa | regnat

.12. Pesach | .13. abia | 14 zara | 15. papi | 16. bndab | 17. iosaphat q3

ferrea fec sedhias. | iosaphat nidi abz fac nidi | ad te diugi iuus. | ocs occidit ioram | regnans ab hyeu occidit & omes filij eius.

18. Cornua | 19. Pcepit | 20. oculos | 21. fratres | .22. ochazias

coronauit ioam | occiditur inter teplu & altare | regnat et occiditur | leprosus fit & morit | regnat & moritur.

.23. Ioiada | 24. zacharias | 25. amazias | 26. ozia | 27. iothan

regnat & moritur | regnat & placet deo. | ydola & aras | leuitis sedm lege moysi

28. Achaz | 29. ezechias | 30. destruxit | qui | decimas | .31. dat

ezechias & curatur. | regnat & moritur | regnat & deo placet | rex egipti asadit & iosias occidit | rex babilonis tribu iuda.

32 Exhortat | 33 manases | 34. iosias | 35. ad nechao | 36 transfert

rex sui' vasa templi. | zorobabel et esdras | templū | ꝯ iudeos samaritā. | aggeꝰ et zacarias.

·2· ·3· ·4· ·5·

T. j.ᵃ esdre. **Protulit** ascendunt fundant scripsere prophetant

rex fieri te plum | dat liās esdre | multi cū esdra. | esdre | mulieres alienigenas

·6· ·7· ·8· ·9· 10

Darius artaxe. redeunt oracio liquerunt

Neemias | dedit regi neemias | Ierlm edificaunt | fraude facit. | neemias manus | muri ciuitatis | portas ierlm.

·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

T. neemi. **Alet** vinū portas opus exaudit explet opilat

esdras libri legis. | fedus cum domino | | lo ṗie leg' ut ħitet ī ierlm. | dedicacōis templi. | se a mulierib; alienigenis.

·8· ·9· 10 ·11· ·12· ·13·

legit penitent signaunt ps cantica numdant

imolari iub; iosias. | | iosias | amone ꝓ rege epypaorum | fily iude ierlm. | fily iude ī esdraᵐ a babiⁿᵉ ī ierlm ꝑ 70 annos

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

T. 2ᵃ esdre. **Pascha** parant moritur ioachim mittunt redierūt

samaritē iudeos | samaritē ne fiat templum. | iunes dant simone regi | zorobabel epistolas | | dari nulle ecres cum zorobabel

·7· ·8· ·9· ·10· ·11· ·12·

accusant prohibent tres postulant oscula misit

templum | cum ad zorobabel | a cuo rege ꝑsar; q̄ iubete fᵗ tēplū | fit septa cur regi ꝑ sar; de lra edificandi | dari iuita iud' ad edificatōem tēpli

·13· ·14· ·15· 16 ·17·

ffundant accedunt querunt inuenta iubentur

templum | esdre septū regis | legit esdras | factus est esdras | dixit esdras sacerdotibus·

·18· 19· 20 ·21· ·22·

Cōsumant tradunt scriptū constans iubilate

ponderat et dat ī tēplo | esdras vestes. | afflixit plm. | fiūt filiem genarum | legit esdras

23· 24· 25· 26· ·27·

Auru consadit iuber dinoria legem

| fit tobias | exaudit tobias filium suum | tobie so ciatur. | thobias piscem | fit sara thobie.

·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

T. thob. **Dat** cecus sara docet angelus exhit vxor

raphaelis z aliorum | angel[us] ut dix[it] m[ihi] maneat cu[m] eo. | filium. | recepit thobias | mostrat se angel[us] fuisse | thobie et uxoris. | oculos p[at]ris et matris

·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13· ·14·

Laus rogat heu visum raphael confessio clausit

nabug[odonosor] ut defendit se | dux mittitur. | sibi naciones | filii israel ad d[omi]n[u]m | dat testimoniu[m] israel.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·

Ibat holofernes subiat clamant achior dux.

achior illi de bethulia | bethuliam holofernes | volentes tradere civitatem. | iudith | se iudith vestib[us] iocunditatis

¶ Judith.

·6· ·7· ·8· ·9· ·10·

Soluunt obsedit iudith arguit orat adornat

statu[m] civitat[is] holofernis. | ad holofernem | holofernis amputet | illos de bethulia | z cithara gaudebat | iudith z aliorum

·11· ·12· ·13· ·14· ·15· ·16·

Illuncat ingreditur caput impetus orgamus ypinus

regina vasti assuero rege asserto | coniungitur assuero. | exaltatur in cruce | mardoche' | hest' rege | mardocheus ad genum

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Despicit hester aman sedit mutat veneratur.

aman in patibulo | x aman suspenduntur | xii tre mutantur flu[men]

¶ Hester

·7· ·8· ·9 ·10 ·11·

Penditur ac anulu[m] nati fons atq[ue] dracones

12 ·13· ·14· ·15· ·16·

Defert lita q[ue] luctus regina repellit

concussit domum | sathan iob | iob diei in q[ua] natus est | loquit[ur] | interficiat ira invidia.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·

Tentus percussit maledixit z elipha stultum.

non e caro mea | e vita ho[minis] sup[er] terram | loquit[ur] | si spiritus horror. | loquit[ur]

¶ Job

·6· ·7· ·8· ·9· ·10 ·11·

Enea militia baldad facit ordo q[ue] sophar

p[ro]fugit venes | paulisp[er] z loq[ui] | dies ho[min]is sunt | loquit[ur] | verba nu[m]q[uam] fiet hebit | solu[m] m[ihi] sup[er]est

12· 13· 14· 15 16 ·17·

Ffine tacete breues eliphas ventosa sepulcrum

loquitur | fecerunt sibi viam per me. | loquitur | in bonis dies suos | respondit

18. ·19· 10. ·21 ·22·

Baldach latrones sophar duct elyphatq3

in fame in pre/sentia quasi fedat me cui | viduas ab stulerunt | loquitur | tortuosi eductus est | meum reprehendit | oculus non intuitus | meus in mea

·23· ·24· ·25· ·26· 27. ·28· ·29·

Nolo bonem baldach colub cor vulturis artus

operat sum | pepigi cum oculis meis | omnis fuit loqui | loquitur | faciat ypocrita pro peccatis populi | locutus est helyu

30 ·31 ·32· ·33· ·34 ·35·

Luto fedus tres helyu versuare q3 rursum

locutus est helyu | si fuit ad quod | tres involues sententias | per nunquam nosti. | beemoth gedq3 femur qui | eius in ducitur | dominus iob

36 37. 38· 39 40. 41 ·42·

Addeus ex quis est ibi cum bos cor bndixit

sapientia foris | a muliere erudiaris | et adquisitio eius negociatione auri et argenti | a teos pueri. | solus ager de est tua | quod odit dominus

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

¶ Parab. Predicat extranea melior vimouc bibe sunt sex

Vafra mulier | me dominus | columpnas excidit. | estate filius confusionis | ore decepit amicum.

·7· ·8· ·9· 10 ·11·

Garrula possedit septem stertit simulator

que est sensu pro amico ictus est | et non vult pertinax. | fidelis non mare perfert os inundans testis dolosus | meditabitur sapientiam | melius est in iustitia | buccella in gaudio | fortissima nomen domini.

·12· ·13· ·14· ·15· 16. 17. ·18·

Dampnum vult testis mens pinum sicut q3 turris

dives labia sua. | luxuriosa vinum | cor in manu domini | bonum melius divitiis. | statue in gutture | usque quo domino | rubigine de argento

·19· 20· 21 ·22· ·23· 24. 25.

Torquens res vestis nomen culteum piger aufer

in dextris filia. | capra sufficiat sibi | beatus qui est | totum spiritum suum stultus | insatia bilia | fortem quis inveniet

26. 27. 28· ·29· 30 ·31·

Stulto lac paradus profert tria sunt mulierem

omnia intuitus in mare. | vineas | omnia habent | fovebit mutuo | tres in curas sequitur | si genuit quispiam libros

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

¶ Eccles. Alumna plantam tempus duo sompnia centum

ad dominum sapiēs hoīs cōphēdūt morietes dā. augm̄ sol ⁊ luna.
li' ē ut q̄ ad i vultu ei' laqueo pōst sūlata uino ⁊
dm̄i q̄m te uugitti octo

·8· ·9· 10· ·11· 12.
Lectus lucet aues musce ptes tenebrescunt
sposit spōse cipi i lco mo q̄ si ortorpn comedi fa firmamtis pulc̄ ste ni det
q̄ diligit aīa te aq̄s ui cū melle tressus te fiez
mā ꝑ vincenti meo tui· meū.

·2· ·3· ·2· ·6 ·6· 1· ·8·
Osculā flos noctes fons melle reuertere qm̄ quis ¶ Cantic̄

dō replent nobis pāī iusti sic sol in ternato pulc̄ iusti ī magna cōsta
orbē terrarū lectis. conspāu dei ē ē claritate tia

·1· ·2· ·3· ·2· ·6·
Spiritꝰ improperat fulgebunt castaq3 stabunt ¶ Sapia.

durissi hijs p̄ma voce sapientia tuus esto sacria sorr
q̄ p̄sr fiet emisi· malitiam sum·

·6· ·1· ·8· ·9· 10·
Judiciū plorans vincit seruus dedit illi·
iūc ⁊ iūsō i patris ore p̄rie dn̄ator omnib3 lignum ꝑ quod
disposuit p̄rie creaturis fit iustitia.
omnia

·11· 12· 12 13 12·
Ponderē dausq3 locū speciosior est benedictum
estimauerit p̄lnt ē es semp̄ senatur a regalib3 fimo fine uinā in
deos ea asflorā bata consaa· tuus dō verīt p̄ys uelet

16· 16· ·1 18· 19·
Idola mutasti presinunt sedibus ira

sapie tior i iustitia inqui ces face potetis esto ad audi' fidelis meditauit
dominū· ⁊ tiore hūilitate noli resistere verbū dei vite
ī omnib3

·1· ·2· ·3· ·2· ·6· ·6·
Radix sta quito contra mansuetus amicus
noli velle ōē nō facies cū amic̄ uim̄ potestatus bus in iusto ⁊ inimes
mendaciūm iracundo nouum breuis volat' retributionem

1· ·8· ·9· 10· ·11·
Ventum rixam nouus omnis apis bisfarq3
sic coiea mors dn̄ q̄ faciet timeas dn̄ cōfitebis ⁊ sic calidis sic
b' lupꝰ bona· melior ē q̄ ex istinamm
filij ipīj

13· 12· 16· 16· 11· 18·
Astuo non tardat timet viuus sanus arene
[illegible] exceat paua q̄i a ī lapide lu viuiꝰ gen sposa in ī suspicia cordꝰ
amicꝰ corda facie colub' teo lapidat' piscata [illegible] magnificauit
est·

19· 20. 21 22· 23· 22 ·26·
Risus dona fuge pipter aufer oliua nouēq3

mulier bona | stultus ut luna. | aures tuas spinis. | hospes ornamē sanctum | sic tue placens deo

26 27 28 29 30.

Pax bona imitatur sepi transisi miserere

bs v post aurum | imitatu deg. n. te | malū e bō & 9 morte vita | vanitati datum. | noli offer re pna. | innova tu mirabilia.

31. 32. 33. 34. 35. 36.

Non abijt loquere contra spes munia sistua

cū iniusto de iustitia. | honorem medico. | bō opa dei | & vinū letificet cor & sr v dulce sapie | amara est meō tua.

37 38. 39. 40.

Tracta da medico bona valde musica mors qm

sermone auditus | videt bud q fecit illum | pentū & filio sor virorum | dilcs deo & hominibz | fortis i bello

42 43 44 45. 46.

Non duplices artum laudes moyses iosue qz

propheta surrexit | ppha surrexit quasi ignis | meō i 9pone odoris. | omē fi sac dns magnus | florebit sapia

47. 48. 49. 50 51.

Nathan helias iosie simeon quasi pco

constitut possessore sui | ti nouiss diebz ppat domi dni | ad indi cand dns | mulieres ap phenderunt viu. | quattuor bo ma tua to | dat alt ad alt | ecce ē apiet & prt filiu | sinite tibi grandem

Ysaias.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 6. 7.

Bos mons stat septem ve sais iusto qz librum

cū natus est nobis | virga fu roris | de radice ei ascēdz | e furor tuus & 9solat es me | babilois q vidit ysa ias. | q cecid lua fer de celo

9. 10. 11. 12. 13. 14.

Parvulus assur flos conuersus oū cad astris

moab | emitte dne dnatore terre | omis | | | oū ecce dns ascendet

15. 16. 17 18. 19.

Hic omis ascmi damasa tuis flumen egypti

& discalciat ut ysaias. | omis maris | omis visio nis | oū ululate naues maris | meū m secretū

20. 21. 22. 23. 24.

Nudus deserti vallis tui qz secretum

dns deus oez lactua | fortitudis vre syon | fno dmo & for ti visitabit se leviathan. | ecce ē uita i funda syon | ē n liber | solis septem pliciter

25 26 27 28 29 30.

Aufert urbs gladio lapidem sistuat ex lux.

7

abiciet in die illa | p[ro]pter me in pulchritudine pacis. | i decessio videbunt odi eius. | illic torrentes fuerint | veniet et salvabit nos

31 Ydola de blasphemia. | 32 sedebit angelus et assertor ... multa | 33 recessit ezechias ... | 34 ululate thesauri ... | 35 deus ipse quis ... et ... in desertum.

36 Raphase | 37 percussit noli timere ego tecum sum | 38 clamet fac fabricarius | 39 ostendit ... | 40 tribus ... est | 41 ulmum flumina

42 Lumen ... | 43 serve meus ... | 44 ... | 45 tuo in syon ... | 46 nato ... | 47 transi reputavimus eum.

48 sanctus ... | 49 manibus ... | 50 ... | 51 veniet ... | 52 consurge ... | 53 leprosum illuminare iherusalem.

54 Sternam ... | 55 ... | 56 iuxta ... | 57 iustus ... | 58 fons ... | 59 oua ... | 60 surge et celi nova

61 Clausus ... | 62 splendor ... | 63 edom ... | 64 celos ... | 65 cedent ... | 66 nova terra ...

Ossa dno ... michil ibo vias prophet ossa

Ferem[ias]

9 Mors ... | 10 dy ... | 11 tu ... | 12 tecum ... | 13 lumbos ... | 14 quasi ... | 15 ve michi ... | 16 penis ... predicat iheremias

17 Virgo ... | 18 rotam ... | 19 tertiur ... | 20 unum iheremias | 21 misit dixit dns iheremie | 22 ioachim ... | ve ananias ...

23 Juda | 24 ficus | 25 calicem | 26 capitur | 27 fac vincula | 28 ...

decepit impleri | om̄ia q̄ locut⁹ sū i libro | plorās filio suo | eum i anathot | q̄ sanc⁹ sū eis | fedus nō observaverunt | filii ⁊ obedierūt pr̄i suo.

29 Annū · 30 scribe · 31 rachel · 32 agrev · 33 ⁊ bona · 34 verba q̄ · 35 rechab

rex volumē | pasur dat ieremie i carcere | in ieremias in | rex babilonis sedechiā | ieremias cū godolia | godolias | ieremias & plus

36 Sedit · 37 torta · 38 lacum · 39 cecat · 40 manet · 41 mittit · 42 orat.

egyptū relicti a nabuchodonosor | regine celi | ieremias consolatur | q̄ percussit nabuchodonosor | dn̄m usq̄ quo n̄ quiescas.

43 Iurant · 44 et libant · 45 baruch · post · 46 nechao · 47 mutuo

pphā de eius contricione | similr̄ pphat | similiter eum | babilon | transfert reliqas

48 Ac moab · 49 ac amon · 60 babilon · 61 cecidit · 62 nabuzardā

civitas plena populo | senes i cinere capita sua. | videns paupertate mea | quō obscuratū ē aurū mutat⁹ est color optimus

¶ Trenore

1 Sola sedet · 2 conspexerunt · 3 ego vir · color · 4 aurum

sacerdotes ppi corā baruch | baruch ⁊ alii. | mandata dei | ē li man datez dei

¶ Baruch.

1 Plorabant · 2 orant · 3 audi · 4 visus · 5 irae · 6 non dii

ē avalm | fr̄ pedes tuos. | volumē istud | fr̄ dextrū et fr̄ sinistrū latus | palos acuto gladio. | dom⁹ dn̄i israel.

¶ Ezechielis

1 Vultus · 2 sta · 3 comede · 4 dormit · 5 vidit · 6 q̄ numatur

fac conclusionē | picte | viri vehebat | a dextris dom⁹ dei | viri in introitu porte

7 Concludit · 8 q̄ fodit · 9 sex · 10 cherub · 11 bis deca · quinq̄

de loco ad locū. | reprehendit | noe dan(iel) iob. | q̄ fiet de ligno | tuo bove | aqla magna alar.

12 Migrant · 13 falseloqui · 14 tres · 15 vitis · 16 sanguine · 17 fundis

acerba cedit | fr̄s et videt pda capt | alloq̄ eze chiel. | exaltatus ⁊ libatus | es factum plurimum | collat

18 Vita · 19 leo · 20 ... · senes · 21 gladius · 22 conflat · 23 mulieres

ezechiel morit[ur] | p[ro]phat[ur] r[?] con[tra] | dix[it] de ihe[r]usalem | tiri | p[ro]fi[?] no[m]i[n]at | p[ro]phat[ur] cont[ra]

22. 24 26. 27. 28. 29.

Uxor amon tirus q[ue] decor lapides pharaonem

de [con]bustum pharaonis | pharao ad inferos | filie fecem pharaonem | dom[us] israel | meas requira

30 31 32 33. 34.

Ingemit descendit plangunt speculator oues q[ue]

p[ro]phat cont[ra] | iudea ef[?] fud[it] ... | uros ap[er]iam | pone facie[m] contra | gog et gog magog | si qui[?] ... edificatu[m] | templi mensurat | si[?] ...

35 36 37. 38. 39. 40. 41 42

Seir aquil[one] tumulos gog mors mons utus [?] et ex

ingressa e[st] maiestas | porta | sciarum | qualia sacrificia pianti | egredi a lat[er]e dextro | tractatum ibim.

43 44. 45. 46. 47. 48.

Templum causa pianti p[er] sabbata post aq[ue] nomen

p[ri]n[cipi]u[m] coram rege | daniel ... statue | p[?]ueri i[n] fornace | i[n]sipi[ens] ... | scr[iptu]m i[n] pariete | daniel i[n] lacu | visione ... bestiaru[m]

Daniel.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Statuit reserat q[ue] canit arbor manus orat abhorret

pugnat cu[m] ariete | ap[er]uit | uestit[us] lineis | visio ... ap[er]it | ... ill[e] con[?] surget | susanna eripi[tur] | destruit

·8· 9· 10· ·11· ·12 13 14

Post hircum gabriel ubi rex michael mulier bel

par[?] ... osee | ... dies inuctum | dieb[us] multis | nu[?] et noctem | si eos ef[?] funda[?] qui ... | die refusa[?] tabit uos | seme[n] taret

Osee.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Tres canet expecta tacet uani terra totum

i[n] gutture tuo | duo uiui | fundosa israel | israel et dilexi eu[m] | luctat[ur] c[um] iacob | ero mors tua. | ero israel

·8· ·9· 10 ·11· ·12 13 14

Sit tuba non liberat uitis puer augl[i]s mors rex.

eruca bruc[us] locusta rubigo | in syon et canite tuba. | seruos et ancillas.

Joel

·1· ·2 ·3·

Quatuor extirpent ieiunant sp[iritu]s implens.

si ... scel[er]a damasc[i] | plangent et canit terra | sup[er] una ciuitatem.

Amos.

·1· ·2 ·3·

Quadrisceleus fiad[?] tribulat no[n] pluit eque.

tte suo tacebat · domices c buruas · ecce dns stans sup murū · in manu po mox video · vidi dnm sup altare

·6· ·6· ·7· ·8· ·9·

Prudens in lectis stat nos poma qz stantem

Deus ad frentes · in monte qui venerit dominus.

Esdras. ·1· ·2·

Lesatum misit et ait salvacio syon

q̄ cecidert sup ionā · deglutiu^t ionam · immunite p pdicacoē · ionā p edera

Jonas ·1· ·2· ·3· ·4·

Post sortes pisas convertuntur dolor augit

dns sup excelsa terram · ascēd^t pades · desup ego [illegible] · tresis [illegible] bulosa · ex te exiet dux · pleme quid fecit · plurium

Micheas. ·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Calcat iter pellem turris bethleem tibi pasce

flos libani · evangelizatis [illegible] · quis [illegible] sup eu capud.

Naum. ·1· ·2· ·3·

Languet ecce pedes vastata qz innuit tota ·

abacuc c dno · sup bu[illegible] · dne audiui auditū tuū [illegible].

·1· ·2· ·3·

Disputat et scribit visum post cantica psallit.

trabidinis [illegible] venet. · in iudicio · similiter in die illa ·

Sophon ·1· ·2· ·3·

Magna dies fit pena reis iubilacio iustis

zorobabel [illegible] · et terram et mare

Aggeus ·1· ·2·

Edificant templum movet omnia celum

[illegible] equū · [illegible] · stabat a dexts dei · [illegible] · volamē · [illegible] · vobis [illegible]

Zacharie ·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Mira fabri sathan empta volans quadrige bibistis

·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13· ·14·

Pax asinus pluviaqz precium flent franica fremini

est nomen

dnm i festib; dicit dns | uicm cu leui | anq. veiet dies dni magnu

Est nomen magnum pactum mittetur helyas — Malach.
1. fuit antio chus rome | 2. pugnauit pro lege patria. | conterit a iuda. | 3. videns suorum fugam | fugit ad fanum

Obses mathathias seron lisias thimotheus — I. mach.
1. cecidit sub elephante | 2. capite punit a deo suspendit | 3. cum omnis merit | 4. percutitur in bello iudas occid. | 5. regnas occupauit ptholomaidam.

6. Eleazar 7. nichanor 8. fedus 9. bachides 10. alexander
exaltat ionathan | proditum ionathan. | cum filiis et bz occiditur. | summo sacerdo. fungitur | iussit simoni | succedit patri suo.

11. Demetrius 12. triphon 13. ionathas 14. simon 15. rexque 16. iohes.
effredit de aq. cessa | iudisit per ihcrcnniam | elioderi | abiebat sum mu sacerdon | spoliat te plum. | fulla co. ptt uno lari | fres cum uire occidit

I. 1. tynus et 2. artha 3. flagra 4. iason 5. antiochus 6. caro 7. septe — 2. mach.
tollerabil. es fieri i festib; | antiochus | templum | iude de voluntate regis.

8. Judas 9. rex moritur 10. purgat dat 11. lisia dextras
iussit nulla arfecti ierosolimam. | antiochi fil. iuda amplectitur. | cum iuda | percussit pp blasphemia.

12. Dragmas 13. eupatoris 14. fratr aldrym 15. mors nichanor
pps i bethleem | a magis. | i iordane diabol. | i monte. | di pm et a.

Natus 2. adoratus 3. lotu 4. temptat 5. docet 6. orat. — Nouum test. mathe.
1. predicaciones | da ifirmis | mathin | 12 apostolos | iohem baptam | die sabbi velle ab spicas.

7. Doctrina 8. salus 9. op. vocat 10. eligit 11. laudat 12. sata tussit
parabolas | iohis apim tatur | panes | dant petro | transfiguracionis. | in medio statuitur

13. Post 14. emmaus caput 15. septem 16. dares 17. decor 18. urfans.

fō de aq̄ | dat ᵉꝑarys | hebreo rosā | census ondītur | ꝑdicat ypocritis.
i mptys | | ua damabat | |

19 | 20 | 21 | 22 | 23

Vno denarius pueri nummisinata ve ve.

au dic iudicij | vectum vn immatur | ꝑpus τ discipli | ꝑpc i cruce | a mortuus.

24 | 25 | 26 | 27 | 28

Prelia iudicant cenauit patitur ꝗ resurgit

ꝑpus baptiā | discipulos | sibi. 12. | loquit⁹ | in mari incerficitur.

Marchus.

1 | 2 | 3 | 4 | 5

Predicat excusat sociat prouerbia poza

filia herodiadis | manibꝫ manducare | vidi hoies ambulantes | candidas vestes | facl' de ꝑ fora me ad cus⁹.

6 | 7 | 8 | 9 | 10

Saltat no-n lotis vt frondes fullo camelum

pīn vestiunta | misit iudua i archam. | pedes in dicunt | comedit⁹ | ꝑpi | resurgentis

11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Sternuit era duo doloz azima passio uita

maria τ elizabet | ihc ꝑfeit | bapiā | discipulos | vera i capta piscau. | deferuntur

Lucas.

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6

Concipiunt puer vnda docet laxant duodem

mr ad lescens | vocat pro filia. | foueas hent | τ ban nūtiat | dei eicit demonia | aia mea habes reposita in annos plurimos.

7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12

Flet iairus uulpes bini digito bona multa

mulier sanat⁹ | iuxta eam quinqꝫ. | cup⁹ uesa prodigus | diues induit | mundat⁹ | iniquitatis.

13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18

Inclinata bouum siliquis bysso lepra uidet

susap⁹ d. | viri duxerunt vnā muliere | τ seditiones au indici | | celebrat⁹ | ꝑ | resurrectionis ad discipulos

19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Zacheus septem tunc prelia phaseqꝫ mors pax

in principio erat | aqua i vinū | veni⁹ ad ihm nocte | samaritane | aq̄ fons ꝑ angelū i piscina.

Johes.

1 | 2 | 3 | 4 | 5

Verbum mutatur nichodemus et ydria motus

vnu q de celo descendi | vos ascendite ad deum | coram dno | nat illuminat | vnu t vn pastor

·6· ·7· ·8· ·9· ·10·

Sũ panis festum stat adulta cecus omle

lazar qi ... | ... | discipulorum | esto sic | esto sic | dicit discipulis | pro eis n p mundo

·11· ·12· ·13· ·14· ·15· 16 ·17·

ffetet libra pedes via vitas flebitis orat

... | ... in cruce | a mortuis. | suis discipulis.

·18· ·19· 20· ·21·

Illusus moritur surrexit se manifestat

paulus arguit | sic arguit | arguit | in celis ... | reconciliavit nos.

Gentes iudeos utrosque prem dni mors

·1· ·2 ·3 ·4· ·5·

... resurges ex mortuis | ... bona ... | separabit a caritate xpi | filiorum ... gloria | credit ad iustitiam.

Ad romanos

·6· ·7 ·8· ·9· ·10·

Non moritur lesi quis nos et adoptio corde

facti sit | alter alterius membra sumus | ... in eos. | ... | scripta sunt | salutato ... ad fideles.

·11· 12 ·13 14 ·15 ·16·

Nam membra unxit olus quecumque salutes

nõ fuit in vob. | loquimur sapientiam inter | potum dedi vobis | vos ... xpm | ... est xpus. | regnum dei non possidebunt

Sacinata pfectos lac stulti pascha rapaces

·1· ·2· ·3 ·4 5 ·6·

... | ydolum | nõ obtabitur | vos ... dat ... | quisquis ... ad manducat.

i cor

·7· ·8· ·9· 10· ·11·

Quisque suam nichil est bonis os temptatio vervam

dicit ... singulis. | hominum loqr et angelorum | mulieres in ecclesiis. | corpus spuale | collecte fiant

·12· ·13· ·14· 15 ·16·

Ut mult si linguis taceant surget coadiuvent

... | cum vos ... nastis | cordis | fictilibus thesauris ... | ... | ecce nunc acceptabile.

·1 ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Gloria donam tabulis vasis nova tempus

ii cor

ia ofid i vobis. | voluptas est | q pce seminat pce et | pittes sun9 in facto | hebi sint et | paulus et raptus. | in ore duorum vel trium omne vbum

·1· ·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13·

Gaudeo prompta metet tales ergo visio stabit.

paulus cum fratribus. | petrus cum fratribus | dic sit pro missiones | lattat q no pturis | spus est caritas | est in mundus et ego mundo.

Ad gal.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Mansit edebat habrae stealis fructus crucifixus.

xpm ad dextram sua | sorte et domesticia dei | stemma mea. | dona hominibus | eccle xpus. | tenebrarum victores

Ad eph.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Constituens cives flecto dedit est caput harum.

capiat oc cum xpo | in noie ihu omne genu | viam comittens posteriora mea | via et standum incum sic state.

Ad phil.

·1· ·2· ·3· ·4·

Dissolui flectatur ad anteriora corona

p sanguinem suum | pphanos decapiat | querite q non q sup terram. | sermo vr sit sale conditus.

Ad coloc.

·1· ·2· ·3· ·4·

Pacificans nequius que sursum sunt salem ore

facti estis hominibus | volui9 ad nos | misimus ad vos | in voce archa. | cum dixit i initiu pax vo. | pro filii9 pdictis.

Ad tess.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7· ·8·

Forma venire fidem tuba pax penas ho quosdam

preceptum caritas. | fuit in padiso | sine p ce nesat. | ad oia vtilis est | honora. | Iuuidie.

Ti ad tit.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Finis adam dominum pietas viduas oriuntur.

finis cui credidi | labora sic bon9 xpi. | hoies seipos amates. | optime et iptie. | cunctorum epm ce | appuit saluatori. | illos principibus et potestatibus subditos esse.

Ti ad tit.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Certus miles erunt iusta fine gratia mone

Ad philio.

Erat pro nato philomenem paulus onesimo.

fecit et scda | pro oia x | si voce eius audieritis | e sermo dei | q vocat a deo | crucifigentes x.

Ad hebre.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

+ ... quem subiecit hodie inu9 nisi cursum

salem ad dechisedech | de tuo ho tabnaculum | vituli assis | lex fitmorum | e substancia rerum sperandarum | deus quos amat | altare de quo edere.

·7· ·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13·

Rex fingit eius umbra fides castigat heremus

destit^o mathias. | de celo factus est. | david cu(m) pet(ro). | simul o(mn)ia | ananie et saphire | diaconi destitit | stephanus

1. Sorte 2. sonus 3. saltat 4. omnia 5. fraus 6. septem 7. lapidatur — Act(us) ap(osto)lo(rum)

eunuchu(m) baptizat | co(m)mittit | pet(rus) subiu(n)git | adversus petru(m) | misit manus

8. Phylippus 9. saulus 10. vas 11. deceptavit 12. et herodes

dixit paulo mago. | plus volunt | que neque nos | exiit a d(omi)nis puelle | paulus predicat.

13. Cecus 14. eius 15. tauros 16. nitidum 17. spes 17. quest(us) atheniis

princeps synagoge | pro diana | eutichus qui cecidit de fenestra | ligat paulus | ceditur paulus.

18. Sostenes 19. ephesi 20. rediuimus 21. zona 22. flagellis

fit nepos pauli | audit pauli | venit in iherusalem | lo(quitur) paulo | naves | veni(t) paulus

23. Iudex 24. felix 25. festus 26. agrippa que 27. naufragia 28. romam

— | et demones credunt | — | et lucru(m) faciem(us) | —

1. Suffert 2. tu credis 3. linguam 4. mercabimur 5. e(st) no — Ep(istola) Iac(obi)

sanguine | patrem | caritatem habentes. | quia adversari dia(bolus) circuit

1. Agnu(m) 2. subiecti 3. si quid 4. mutuam 5. vigilate. — I. pet(ri)

vote lapsa de celo | noe custodivit | fr(atr)i n(ost)ro paulus.

1. Filius est meus 2. octavum 3. carissimus unde — II. pet(ri)

— | exeuit | q(uo)d tra(n)slati sumus. | caritas dei in nobis. | q(uo)d testimoniu(m) dant in celo.

1. Quod fuit 2. ex vobis 3. scimus 4. prophetia 5. quia tres sunt — I. Iohannis

senior eius | scribit iohannes | michael disputans cum diabolo. | propheta

1. Aleete 2. gayo iudas archangelus enoch. — II. ioh(annis), III. ioh(annis), ep(isto)la iude.

ecclie et cā delebra. | ecclesie docet | ciuīc docē | porta est 4° | libri et signacula 5° | sigillum aperitur

Septem bis binc tres sedes soluere sextum.

Duodecī signati | accep^t angel^s | abyssi aperit | assercta sunt | 2° occidunt

Milia turribulum puteūq; tonitrua testes

mulieris t dēonis. | bestie asteri. | sēa cantic^o nouū. | effundite septem | dampnac^o

Pugna due cantant plagas phialas meretricis

testes terre | nuptiarū agni | mortui | ornata | dicit sponsus

fflebunt ad cenam surgunt sponsam reio iam.

Incipit epistola beati Ieronimi ad Paulinum de omnibus divine hystorie libris.

Frater ambrosius tua michi munuscula perferens detulit simul et suavissimas litteras que a principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris amicitie nova preferebant. Vera enim illa necessitudo est et christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed dei timor et divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adiisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sic pythagoras memphiticos vates, sic plato egyptum et archytam tarentinum eamdemque oram ytalie que quondam magna grecia dicebatur laboriosissime peragravit, ut qui athenis magister erat et potens cuiusque doctrinas achademie gignasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua impudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur, captus a piratis et venundatus tyranno crudelissimo paruit, ductus captivus, vinctus et servus. Tamen quia philosophus maior ementi se fuit. Ad titum livium lacteo eloquentie fonte manantem de ultimis hyspanie gallarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus, et quos ad contemplationem sui roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Appollonius sive ille magus ut vulgus loquitur, sive philosophus ut pythagorici tradunt, intravit persas, pertransivit caucasum, albanos, scithas, massagetas, opulentissima indie regna penetravit, et ad extremum latissimo phison amne transmisso pervenit ad bragmanas, ut hyarcham in throno sedentem aureo et de tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura, de moribus ac de cursu dierum et siderum audiret docentem. Inde per elamitas, babilonios, chaldeos, medos, assirios, parthos, syros, phenices, arabes, palestinos reversus ad alexandriam perrexit, ethiopiam ut gimnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus phylostratus.

Quid loquar de seculi hominibus, cum apostolus paulus vas electionis et magister gentium, qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur dicens: An experimentum queritis eius qui in me loquitur christus? Post damascum arabiamque lustratam ascendit iherosolimam ut videret petrum et mansit apud eum diebus quindecim. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursumque post annos quatuordecim, assumpto barnaba et tyto, exposuit cum apostolis evangelium, ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis energie vive vocis actus, et in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat. Unde et eschines cum rodi exularet et legeretur illa demostenis oratio quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem?

Nec hoc dico quod sit aliquid in te tale quod vel possis a me audire vel velis discere, sed quod ardor tuus et discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Non quid invenias, sed quid queras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis, etiam si artificis et plastis cessent manus, tamen virtute est totum quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes gamalielis legem moysi et prophetas didicisse se gloriatur, ut armatus spiritualibus telis postea doceret confidenter: Arma enim militie nostre non carnalia sunt sed potentia deo ad destructionem munitionum, cogitationes destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei, et captivantes omnem intellectum ad obediendum christo, et parati subiugare omnem inobedientiam. Ad thimotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditum, et hortatur ad studium lectionis, ne negligat gratiam que data sit ei per impositionem manus presbiterii. Tyto precipit ut inter ceteras virtutes in episcopo, quem brevi sermone depinxit, scientiam quoque non negligat scripturarum: optinentem inquit eum qui secundum doctrinam est

al' ar- / chitam

al' doctor

al' voce

al' vestimus

al' in collegit

est fidelem sermonem ut potens sit exhortari in doctrina sana et contradicentes revincere. .IIII.

Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest et quantum edificat ex vite merito ecclesiam Christi, tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta immo per Malachiam dominus interrogat sacerdotes legem. In tantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de lege. Et in Deuteronomio legimus: Interroga patrem tuum et annuntiabit tibi, maiores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque .c.xviii.: Cantabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Et in descriptione iusti viri cum eum arbori vite David que est in paradiso compararet inter ceteras virtutes hoc etiam intulit: In lege domini voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis ait iustos fulgere quasi stellas et intelligentes id est doctos quasi firmamentum. Vides quantum inter se distent iusta rusticitas et docta iustitia. Alii stellis, alii celo comparantur. Quamquam iuxta hebraicam veritatem utrumque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus: qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Cur dicitur Paulus apostolus vas electionis? Nempe quia legis et scripturarum sanctarum erat armarium. Pharisei stupent in domini doctrina et mirantur in Petro et Johanne quomodo legem sciant cum litteras non didicerint. Quicquid enim aliis exercitatio et cotidiana in lege meditatio solet tribuere, illis spiritus sanctus suggerebat et erant iuxta quod scriptum est alia littera theodocti, beati docibiles dei. Duodecim annos salvator impleverat et in templo senes de questionibus legis interrogans magis docet dum prudenter interrogat. Nisi forte rusticum Petrum, rusticum dicimus et Johannem, quorum uterque dicere poterat: et si imperitus sermone non tamen scientia. Johannes rusticus piscator indoctus? Et unde illa vox, obsecro: In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Logos grece multa significat. Nam et verbum est et ratio et supputatio et causa uniuscuiusque rei per quam sunt singula que subsistunt. Que universa recte intelligimus in Christo. .V.

Hoc doctus Plato nescivit, hoc Demosthenes eloquens ignoravit. Perdam, inquit, sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam. Et quamquam stultitia predicationis in cruce sit, tamen Paulus sapientiam loquitur inter perfectos, sapientiam autem non seculi istius nec principum qui destruuntur, sed loquitur dei sapientiam in misterio absconditam, quam predestinavit deus ante secula. Dei sapientia Christus est. Christus enim dei virtus et dei sapientia est. Hec sapientia in misterio abscondita est, de qua et noni psalmi titulus prenotatur: pro occultis filii, in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Et qui in misterio absconditus erat, predestinatus est ante secula. Predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. Unde et prophete appellabantur videntes, quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraham vidit diem eius et letatus est. Aperiebantur celi Ezechieli qui populo peccatori clausi erant. Revela, inquit David, oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Lex enim spiritualis est et revelatione opus est ut intelligatur ac revelata facie dei gloriam contemplemur. Liber in apocalipsi septem sigillis signatus ostenditur, quem si dederis homini scienti litteras ut legat, respondebit tibi: non possum, signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse litteras, tenent signatum librum nec aperire possunt nisi ille reseraverit qui habet clavem David, qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit. In actibus apostolorum sanctus eunuchus, immo sanctus vir (sic enim eum scriptura cognominat) cum legeret Ysaiam, interrogatur a Philippo: Putasne intelligis que legis? Respondit: Quomodo possum nisi aliquis me docuerit? Ego, ut de me loquar, interim nec sanctior sum hoc eunucho nec studiosior, qui de Ethiopia id est de extremis finibus mundi venit ad templum, reliquit aulam regiam, et tantus amator legis fuit divineque scientie ut etiam in vehiculo litteras legeret sacras. Et tamen cum librum teneret et verba domini cogitatione conciperet, lingua volveret, labiis personaret, ignorabat eum quem in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus, ostendit ei Ihesum qui clausus latebat in littera. O mira doctoris virtus! Eadem hora credidit, baptizatur, fidelis et sanctus ac magister est de discipulo. Plus in deserto fonte ecclesie quam in aurato synagoge templo repperit. Hec a me perstricta sunt breviter. .VI.

Neque enim epistolaris angustia evagari longius patiebatur, ut intelligeres te

Cetera require in folio proximo ante principium textus ad intersignum consimile

in scripturis sanctis sine praevio et monstrante semitam non posse ingredi. Taceo de grammaticis, rhetoribus, philosophis, geometricis, dialecticis, musicis, astronomis, astrologis, medicis, quorum scientia mortalibus satis utilissima est et in tres partes scinditur: doctrinam, rationem et usum. Ad minores veniam artes et quae non tam lingua quam manu administrantur. Agricolae, caementarii, fabri, metallorum lignorumque caesores, lanarii quoque et fullones et ceteri qui variam supellectilem et vilia opuscula fabricantur absque doctore non possunt esse quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici, tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est quam sibi passim omnes vindicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi praesumunt, lacerant, docent antequam discant. Alii adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alii discunt, proh pudor, a feminis quod viros doceant, et ne parum hoc sit, quadam facilitate, immo audacia, edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de meis similibus, qui si forte ad scripturas sanctas post saeculares litteras venerint et sermone composito aurem populi mulserint, quicquid dixerint hoc legem Dei putant, nec scire dignantur quid prophetae, quid apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit et non vitiosissimum dicendi genus depravare sententias et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus Homerocentonas et Virgiliocentonas, ac non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere Christianum, quia scripserit: Iam redit et virgo, redeunt Saturnia regna, iam nova progenies caelo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium: Nate, meae vires, mea magna potentia solus. Et post verba Salvatoris in cruce: Talia perstabat memorans fixusque manebat. Puerilia sunt haec et circulatorum ludo similia, docere quod ignores, immo ut cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quid nescias. ·vii·

al' dicendi

vis? virgili in bucol'

al' creatura

Videlicet manifestissima est Genesis, in qua de creatione mundi, de exordio generis humani, de divisione terrae, de confusione linguarum, de descensione [gentis] usque ad Aegyptum scribitur Hebraeorum. Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum mysticis divinisque praeceptis. In promptu est Leviticus liber, in quo singula sacrificia, immo singulae paene syllabae et vestes Aaron et totus ordo leviticus spirant caelestia sacramenta. Numeri vero nonne totius arithmeticae et prophetiae Balaam et quadraginta duarum mansionum per heremum mysteria continent? Deuteronomium quoque, secunda lex et evangelicae legis praefiguratio, nonne sic ea habet quae priora sunt ut tamen nova sint omnia de veteribus? Huc usque Moyses, huc usque pentateuchus, quibus quinque verbis loqui se velle apostolus in ecclesia gloriatur. Iob exemplar patientiae quae non mysteria suo sermone complectitur? Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur, omnesque leges dialecticae propositione, assumptione, confirmatione, conclusione determinat. Singula in eo verba plena sunt sensibus, et ut de ceteris sileam, resurrectionem corporum sic prophetat ut nullus de ea manifestius vel cautius scripserit. Scio, inquit, quod redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum salvatorem meum, quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt, et non alius. Reposita est haec spes mea in sinu meo. Veniam ad Ihesum Nave, qui typum Domini non solum in gestis verum etiam in nomine praefert. Transit Iordanem, hostium regna subvertit, dividit terram victori populo et per singulas urbes, vicos, montes, flumina, torrentes atque confinia ecclesiae caelestisque Ierusalem spiritualia regna describit. In iudicum libro quot principes populi tot figurae sunt. Ruth Moabitis Isaiae explet vaticinium dicentis: Emitte agnum, Domine, dominatorem terrae, de petra deserti ad montem filiae Syon. Samuel in Hely mortuo et occisione Saul veterem legem abolitam demonstrat. Porro in Sadoch atque David novi sacerdotii novique imperii sacramenta testatur. Malachim, id est tertius et quartus Regum liber, a Salomone usque ad Iechoniam et a Ieroboam filio Nabath usque ad Osee qui ductus est in Assyrios, regnum Iuda et regnum describit Israel. Si hystoriam respicias, verba simplicia sunt; si in litteris sensum latentem inspexeris, ecclesiae paucitas et haereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophetae in unius voluminis angustias coartati multo

aliud quod sonant in littera prefigurant. Osee arbo nominat effraim samariam ioseph iezrahel et uxorem fornicariam et fornicationis filios. et adultera cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam et sub veste lugubri mariti ad se redditum prestolari. Iohel filius fatuel. describit terram xii. tribuum eruca. bruco. locusta. rubigine vastante corruptam. et post eversionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super servos dei et ancillas. id est c. xx. credentium nomina. et effusum iri in cenaculo syon qui c. xx. ab uno usque ad xv. paullatim et per incrementa surgentes xv. graduum numerum efficiunt. qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et rusticus et rubos mora distinguens. paucis verbis explicari non potest. quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera. damasci gaze et tyri et ydumee et filiorum amon et moab et in vii. et viii. gradu iude et israel. hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in samarie monte et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum litum vel adamantinum et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus et famem in terra non famem panis neque sitim aque. sed audiendi verbum dei. Abdias qui interpretatur servus dei personat contra edom sanguineum terrenumque. fratrem quoque iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Ionas pulcherrima columba naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam revocat. et sub nomine ninive gentibus salutem nuntiat. Micheas de morasthi coheres christi vastationem annuntiat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percusserint iudicis israel. Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum et post eversionem illius loquitur ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat. operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius. ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum dei cognitor audit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda et contritionem a collibus. indicat quoque ululatum habitantibus pile quia conticuit omnis populus chanaam. disperierunt universi qui involuti erant argento. Aggeus festivus et letus qui seminavit in lacrimis ut in gaudio metat. destructum templum construit dominumque patrem inducat loquentem adhuc unum modicum et ego commovebo celum et terram et mare et aridam. et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia ihesum vestibus sordidis indutum et lapidem oculorum vii. candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis duas quoque olivas a sinistris lampadis cernit et post equos rufos varios albos. et dissipatas quadrigas ex effraim. et equum de ierusalem pauperem regem vaticinatur et predicat sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et vocatione gentium. Non est michi inquit voluntas in vobis. dicit dominus exercituum. et munus non suscipiam de manu vestra. ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam. Ieremiam. et ezechielem. et danielem. quis possit vel intelligere vel exponere. Quorum primus non prophetam michi videtur texere sed evangelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diversis metris nectit alphabetum. tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus involuta ut apud hebreos iste partes cum exordio geneseos ante annos triginta non legantur. Quartus vero qui et extremus inter quatuor prophetas temporum conscius et totius mundi philosophus lapidem precisum de monte sine manibus et regna omnia subvertentem claro sermone pronuntiat. David simonides noster pindarus et alcheus flaccus quoque catullus et serenus christum lira personat et in decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigit naturam docet ecclesiam iungit et christum. sive que nuptiarum dulce canit epithalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes convivii et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber id est instrumenti veteris epitome tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare. se ipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in regum libris tanguntur historie et innumerabiles explicantur evangelii questiones. Esdras et neemias adiutor

videlicet et consolator ad ultimum in uno volumine artantur. Instaurant templum, muros extruunt civitatis. Omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum levitarum israelis proselitorum ac per singulas familias murorum et turrium opera divisa, aliud in cortice preferunt, aliud in medulla retinent. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole, et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quod nosse, quod cupere debeamus, ut et nos quoque possimus dicere. Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum illud socraticum impletur in nobis: Hoc tantum scio quod nescio. Tangam et novum breviter testamentum. Matheus, Marcus, Lucas et Iohannes quadriga Domini et verum cherubin, quod interpretatur scientie plenitudo, per totum corpus oculati sunt. Scintille emicant, discurrunt fulgura. Pedes habent rectos et in sublime tendentes, terga pennata et ubique volitantia. Tenent se mutuo sibique perplexi sunt, et quasi rota in rota volvuntur et pergunt quocumque eos flatus spiritus sancti duxerit. Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias. Octava enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Thimotheum instruit ac Titum, et Philomenem pro fugitivo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem videntur sonare hystoriam et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si noverimus scriptorem eorum Lucam esse medicum, cuius laus est in evangelio, animadvertimus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Iacobus, Petrus, Iohannes, Iudas septem epistolas ediderunt tam misticas quam succinctas, et breves pariter ac longas: breves in verbis, longas in sententiis, ut rarus sit qui non in earum locutione lo... caligat (?). Apocalipsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi pro merito voluminis. Laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentie. Oro te, frater karissime, inter hec vivere, ista meditari, nil aliud nosse, nichil aliud querere. Nonne tibi videtur iam hic in terris regni celestis habitaculum? Nolo ut offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum, que vel vitio interpretum vel de industria sic prolate sunt ut rusticam contionem facilius instruerent, et in una eademque sententia aliter doctus aliter indoctus sentiret. Non sum tam petulans et hebes ut hec me nosse pollicear, et eorum fructus carpere in terra quorum radices in celo fixe sunt. Sed velle fateor. Sedenti me prefero, magistrum renuens, comitem me spondeo. Petenti datur, pulsanti aperitur, qui querit invenit. Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in celo. Obviis te manibus excipiam, et ut inepte aliquid quod sit de ermagore tumiditate effundam, quicquid quesieris tecum scire conabor. .viii.

VIII

Habes hic amantissimum tui fratrem Eusebium, qui litterarum tuarum mihi gratiam duplicavit, referens honestatem morum tuorum, contemptum seculi, fidem amicitie, amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo ipsa epistola preferebat. Festina, queso, et herenti in salo navicule funem magis precide quam solve. Nemo renunciaturus seculo bene potest vendere quod contempsit ut venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris pro lucro computa. Antiquum dictum est: avaro deest tam quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est, infidelis autem etiam obolo indiget. Sic vivamus quasi nil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam, vende; si non habes, proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retractans et diem de die trahens caute et pedetemptim tuas possessiunculas vendideris, non habet Christus unde alat pauperes suos. Totum Deo dedit qui se ipsum obtulit. Apostoli tantum navem et retia reliquerunt. Vidua duo era mittit in gazophilatium et preferetur Cresi divitiis. Facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

Incipit prologus sancti Ieronimi presbiteri in pentatheucum.

Desiderii mei desideratas accepi litteras, qui quodam presagio futurorum cum Danielo sortitus est nomen, obsecrantis ut translatum in linguam latinam de hebreo sermone pentatheucum nostrorum auribus traderem. Periculosum opus certe et obtrectatorum meorum latratibus patens, qui me asserunt in septuaginta interpretum suggillationem nova pro veteribus cudere, ita ingenium quasi vinum probantes, cum ego sepissime testatus sim me pro virili portione in tabernaculo Dei offerre que possim, nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem, Origenis me studium provocavit, qui editioni antique translationem Theodotionis miscuit, asterisco et obelo, id est stella et veru, opus omne distinguens, dum aut illucescere facit que minus ante fuerant, aut superflua queque iugulat

al' ac de hinc

al' ... lias nil ... ido.

l' lectione

l' scintiat.

al' vel.

al' epl'as

al' vili.

et confoderit in me ... nunc ... quae evangelistae et apostolorum auctoritas promulgavit. In quibus multa de veteri testamento legimus quae in nostris codicibus non habentur, ut est illud: Ex Egypto vocavi filium meum. Et quoniam Nazareus vocabitur. Et videbunt in quem compunxerunt. Et flumina de ventre eius fluent aque vive. Et que nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit Deus diligentibus se. Et multa alia que proprium syntagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sint, et cum dicere non potuerint, de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in Osee, secundum in Ysaia, tertium in Zacharia, quartum in Proverbiis, quintum eque in Ysaia. Quod multi ignorantes apocriforum deliramenta sectantur et hiberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse consilio ne Tholomeus unius dei cultor etiam apud hebreos duplicem divinitatem comprehenderet, quod maxime idcirco faciebant quia in Platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de Patre et Filio et Spiritu Sancto, aut aliter interpretati sunt aut omnino tacuerunt, ut et regi satisfacerent et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor septuaginta cellulas Alexandrie mendacio suo extruxerit, quibus divisi eadem scriptitarent, cum Aristeus eiusdem Ptolomei hyperaspistes ~~multo ... tempore~~ et non multo post tempore Iosephus nichil tale retulerint, sed in una basilica congregatos contulisse scribant, non prophetasse. Aliud est enim esse vatem, aliud est esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit; hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est Tullius Yconomicum Xenofontis et Platonis Pytagoram et Demostenis pro Thesifonte afflatus rethorico spiritu transtulisse. Aut aliter de eisdem libris per septuaginta interpretes, aliter per apostolos Spiritus Sanctus testimonia texuit, ut quod illi tacuerunt, hii scriptum esse mentiti sint. Quid igitur? Dampnamus veteres? Minime, sed post priorum studia in domo Domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum Christi, et quod nesciebant dubiis protulere sententiis. Nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam hystoriam scribimus. Aliter enim audita, aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus, melius et proferimus. Audi igitur, emule, obtrectator, ausculta. Non dampno, non reprehendo septuaginta, sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os michi Christus sonat quos ante

al' exponere

prophetas inter spiritualia carismata positos lego, in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris? Quid inperitorum animos contra me concitas? Sicubi tibi in translatione videor errare, interroga hebreos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de Christo tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverunt, et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca et greca quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te deprecor, Desideri karissime, ut quia me tantum opus subire fecisti et a Genesi exordium capere, orationibus iuves, quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem. Explicit prologus. Incipit liber Genesis c. i.

In principio creavit Deus celum et terram. Terra autem erat inanis et vacua, et tenebre erant super faciem abyssi, et Spiritus Domini ferebatur super aquas. Dixitque Deus: Fiat lux. Et facta est lux. Et vidit Deus lucem quod esset bona, et divisit lucem a tenebris. Appellavitque lucem diem et tenebras noctem. Factumque est vespere et mane, dies unus. Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum, et dividat aquas ab aquis. Et fecit Deus firmamentum, divisitque aquas que erant sub firmamento ab his que erant super firmamentum. Et factum est ita. Vocavitque Deus firmamentum celum. Et factum est vespere et mane, dies secundus. Dixit vero Deus: Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum, et appareat arida. Factumque est ita. Et vocavit Deus aridam terram, congregationesque aquarum appellavit maria. Et vidit Deus quod esset bonum, et ait: Germinet terra herbam virentem et facientem semen, et lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita. Et protulit terra herbam virentem et facientem semen iuxta genus suum, lignumque faciens fructum et habens unumquodque sementem secundum speciem suam. Et vidit Deus quod esset bonum. Factumque est vespere et mane, dies tertius. Dixit autem Deus: Fiant luminaria in firmamento celi, et dividant diem ac noctem, et sint in signa et tempora et dies et annos, ut luceant in firmamento celi et illuminent terram. Et factum est ita. Fecitque Deus duo magna luminaria: luminare maius ut preesset diei, et luminare minus ut preesset nocti, et stellas. Et posuit eas in firmamento celi ut lucerent super terram et preessent

diei ac nocti et dividerent lucem ac tenebras. Et vidit deus quod esset bonum. Et factum est vespere et mane dies quartus. Dixit etiam deus: Producant aque reptilia anime viventis et volatile super terram sub firmamento celi. Creavitque deus cete grandia et omnem animam viventem atque motabilem quam produxerant aque in species suas et omne volatile secundum genus suum. Et vidit deus quod esset bonum. Benedixitque eis dicens: Crescite et multiplicamini et replete aquas maris, avesque multiplicentur super terram. Et factum est vespere et mane dies quintus. Dixit quoque deus: Producat terra animam viventem in genere suo iumenta et reptilia et bestias terre secundum species suas. Et factum est ita. Et fecit deus bestias terre secundum species suas et iumenta et omne reptile terre in genere suo. Et vidit deus quod esset bonum et ait: Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram et presit piscibus maris et volatilibus celi et bestiis terre universeque creature omnique reptili quod movetur in terra. Et creavit deus hominem ad ymaginem et similitudinem suam, ad ymaginem dei creavit illum: masculum et feminam creavit eos. Benedixitque eis deus et ait: Crescite et multiplicamini et replete terram et subicite eam, et dominamini piscibus maris et volatilibus celi et universis animantibus que moventur super terram. Dixitque deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram et universa ligna que habent in semetipsis sementem generis sui ut sint vobis in escam et cunctis animantibus terre omnique volucri celi et universis que moventur in terra et in quibus est anima vivens ut habeant ad vescendum. Et factum est ita. Viditque deus cuncta que fecerat et erant valde bona. Et factum est vespere et mane dies sextus.

II. Igitur perfecti sunt celi et terra et omnis ornatus eorum. Complevitque deus die septimo opus suum quod fecerat. Et requievit deus die septimo ab omni opere quod patrarat. Et benedixit diei septimo et sanctificavit illum, quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit deus ut faceret. Iste sunt generationes celi et terre quando create sunt in die qua fecit dominus deus celum et terram et omne virgultum agri antequam oriretur in terra omnemque herbam regionis priusquam germinaret. Non enim pluerat dominus deus super terram et homo non erat qui operaretur terram: sed fons ascendebat e terra irrigans universam superficiem terre. Formavit igitur dominus deus hominem de limo terre et inspiravit in faciem eius spiraculum vite et factus est homo in animam viventem. Plantaverat autem dominus deus paradisum voluptatis a principio in quo posuit hominem quem formaverat. Produxitque dominus deus de humo omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave. Lignum etiam vite in medio paradisi lignumque scientie boni et mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen uni Phison: ipse est qui circuit omnem terram Evilath ubi nascitur aurum. Et aurum terre illius optimum est. Ibique invenitur bdellium et lapis onichinus. Et nomen fluvii secundi Gyon. Ipse est qui circuit omnem terram Ethiopie. Nomen vero fluvii tertii Tigris: ipse vadit contra Assirios. Fluvius autem quartus ipse est Eufrates. Tulit ergo dominus deus hominem et posuit eum in paradiso voluptatis ut operaretur et custodiret illum. Precepitque ei dicens: Ex omni ligno paradisi comede. De ligno autem scientie boni et mali ne comedas. In quocumque enim die comederis ex eo: morte morieris. Dixit quoque dominus deus: Non est bonum hominem esse solum. Faciamus ei adiutorium simile sibi. Formatis igitur dominus deus de humo cunctis animantibus terre et universis volatilibus celi adduxit ea ad adam ut videret quid vocaret ea. Omne enim quod vocavit adam anime viventis ipsum est nomen eius. Appellavitque adam nominibus suis cuncta animantia et universa volatilia celi et omnes bestias terre. Ade vero non inveniebatur adiutor similis eius. Inmisit ergo dominus deus soporem in adam. Cumque obdormisset tulit unam de costis eius et replevit carnem pro ea. Et edificavit dominus deus costam quam tulerat de adam in mulierem et adduxit eam ad adam. Dixitque adam: Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea. Hec vocabitur virago quoniam de viro sumpta est. Quam ob rem relinquet homo patrem suum et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Erat autem uterque nudus adam scilicet et uxor eius et non erubescebant.

III. Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terre que fecerat dominus deus. Qui dixit ad mulierem: Cur precepit vobis deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? Cui respondit mulier: De fructu lignorum que sunt in paradiso vescimur. De fructu vero ligni quod est in medio paradisi precepit nobis deus ne comederemus.

Producant aque reptilia. ... reptilis ... de repo pis ... Surrepo pis ... Sed produnt ... Reptile surrepit ... Producant ... Ergo surrepit in templis ... Surrepo ... notabit.

& ne tangeremus illud. ne forte moriamur.
Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam
morte moriemini. Scit enim deus quod in quocumque
die comederitis ex eo aperientur oculi vestri
& eritis sicut dii scientes bonum & malum.
Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad
vescendum & pulchrum oculis aspectuque
delectabile. & tulit de fructu eius & comedit
deditque viro suo. Qui comedit. & aperti
sunt oculi amborum. Cumque cognovissent
esse se nudos. consuerunt folia ficus & fecerunt
sibi perizomata. Et cum audissent vocem
domini dei deambulantis in paradiso
ad auram post meridiem. abscondit se adam
& uxor eius a facie domini dei in medio ligni
paradisi. Vocavitque dominus deus adam. & dixit
ei. Ubi es. Qui ait. Vocem tuam domine
audivi in paradiso. & timui eo quod nudus
essem & abscondi me. Cui dixit dominus.
Quis enim indicavit tibi quod nudus esses. nisi
quod ex ligno de quo tibi preceperam ne co-
mederes comedisti. Dixitque adam. Mu-
lier quam dedisti mihi sociam dedit
mihi de ligno & comedi. & dixit dominus ad mu-
lierem. Quare hoc fecisti. Que respondit.
Serpens decepit me & comedi. & ait dominus deus
ad serpentem. Quia fecisti hoc. maledictus
eris inter omnia animantia & bestias terre. Super
pectus tuum gradieris & terram comedes
cunctis diebus vite tue. Inimicitias po-
nam inter te & mulierem. & semen tuum & semen
illius. Ipsa conteret caput tuum. & tu
insidiaberis calcaneo eius. Mulieri quoque
dixit deus. Multiplicabo erumpnas tuas & con-
ceptus tuos. In dolore paries filios tuos.
& sub potestate viri eris. & ipse dominabitur
tui. Ade vero dixit. Quia audisti vocem
uxoris tue. & comedisti de ligno ex quo
preceperam ne comederes. maledicta
terra in opere tuo. In laboribus comedes ex
ea cunctis diebus vite tue. Spinas & tri-
bulos germinabit tibi. & comedes her-
bas terre. In sudore vultus tui vesceris
pane tuo donec revertaris in terram de qua
sumptus es. quia pulvis es. & in pulverem
reverteris. Et vocavit adam nomen
uxoris sue eva eo quod mater esset cunctorum
viventium. Fecit quoque dominus deus
ade & uxori sue tunicas pelliceas. & induit
eos. & ait. Ecce adam factus est quasi unus
ex nobis sciens bonum & malum. Nunc ergo videte
ne forte mittat manum suam & sumat et
de ligno vite & comedat & vivat in eternum.
Et emisit eum dominus deus de paradiso voluptatis
ut operaretur terram de qua sumptus est.
Eiecitque adam & collocavit ante para-
disum voluptatis cherubim & flammeum
gladium atque versatilem ad custodiendam
viam ligni vite. IIII.

IIII

Adam vero cognovit evam uxo-
rem suam que concepit & peperit
caym dicens. Possedi hominem per deum.
Rursumque peperit fratrem eius abel. Fuit autem
abel pastor ovium. & caym agricola. Factum est
autem post multos dies. ut offerret caym de fruc-
tibus terre munera domino. Abel quoque obtulit
de primogenitis gregis sui. & de adipibus
eorum. Et respexit dominus ad abel. & ad mune-
ra eius. Ad caym vero & ad munera eius non re-
spexit. Iratusque est caym vehementer. & con-
cidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum.
Quare iratus es. & cur concidit facies tua.
Nonne si bene egeris. recipies. sin autem
male. statim peccatum tuum in foribus aderit.
Sed sub te erit appetitus eius. & tu dominaberis
illius. Dixitque caym ad abel fratrem suum. Eg-
grediamur foras. Cumque essent in agro.
consurrexit caym adversus fratrem suum abel.
& interfecit eum. Et ait dominus ad caym.
Ubi est abel frater tuus. Qui respondit. Ne-
scio. Numquid custos fratris mei sum. Dixitque
ad eum. Quid fecisti. Vox sanguinis
fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur
maledictus eris super terram. que ape-
ruit os suum. & suscepit sanguinem
fratris tui de manu tua. Cum operatus
fueris eam non dabit fructus suos. Vagus
& profugus eris super terram. omnibus diebus
vite tue. Dixitque caym ad dominum. Maior
est iniquitas mea quam ut veniam
merear. Ecce eicis me hodie a facie ter-
re. & a facie tua abscondar. & ero vagus et
profugus in terra. Omnis igitur qui invenerit
me occidet me. Dixitque ei dominus. Nequa-
quam fiet. Sed omnis qui occiderit caym. sep-
tuplum punietur. Posuitque dominus
signum in caym. ut non eum interficeret
omnis qui invenisset eum. Egressusque caym
a facie domini habitavit profugus in terra
ad orientalem plagam eden. Cogno-
vit autem caym uxorem suam que concepit
& peperit enoch. & edificavit civitatem
& vocavit nomen eius ex nomine filii
sui enoch. Porro enoch genuit irad. &
irad genuit maviahel. & maviahel ge-
nuit matusael. & matusael genuit
lameth. Qui accepit uxores duas. No-
men uni ada. & nomen alteri sella. Genuitque

ada iabel qui fuit pr habitantium in tento
riis atq; pastor. et nomen fris eius iubal.
ipse fuit pater canentium cythara et orga
no. Sella quoq; genuit tubalcaim qui fuit
malleator et faber in cuncta opera eris
et ferri. Soror uero tubalcaim noema. Dix
itq; lameth uxoribus suis ade et selle. Audite
vocem meam uxores lameth. auscultate
sermonem meum: quoniam occidi virum in vulnus
meum. et adolescentulum in livorem meum. Sep
tuplum ultio dabitur de caym: de lameth uero
septuagies septies. Cognovit quoq; adhuc
adam uxorem suam. et peperit filium. vocavit
q; nomen illius seth. dicens. Posuit mihi deus semen
aliud pro abel. quem occidit caym. Sed et seth na
tus est filius quem vocavit enos. Iste cepit in
vocare nomen domini.

V

Hic est liber generationis adam in die
qua creavit deus hominem. ad ymagi
nem et similitudinem dei fecit illum. masculum
et feminam creavit eos et benedixit illis.
et vocavit nomen eorum adam. in die qua
creati sunt. Vixit autem adam centum .xxx.
annis. et genuit filium ad ymaginem
et similitudinem suam. vocavitq; nomen
eius seth. Et facti sunt dies adam. postquam
genuit seth octingenti anni. genuitq;
filios et filias. Et factum est omne tempus
quo vixit adam .d.ccc. xxx. anni et mortu
us est. Vixit quoq; seth. centum quinque annis. et
genuit enos. Vixit seth postquam genuit
enos octingentis septem annis. genuit
q; filios et filias. Et facti sunt omnes dies seth
nongenti .xii. anni. et mortuus est. Vixit
vero enos nonaginta annis. et genuit
chaynam. post cuius ortum. vixit .d.ccc.
xv. annis. et genuit filios et filias. factiq; sunt
omnes dies enos. nongentorum v. annorum.
et mortuus est. Vixit quoque caynan. lxx. annis.
et genuit malaleehel. Et vixit caynan postquam
genuit malaleehel .d.ccc. xl. annis. ge
nuitq; filios et filias. et facti sunt omnes dies
caynan nongenti x. anni. et mortuus est.
Vixit autem malaleehel. lx. annis. et genuit
iareth. et vixit malaleehel postquam genuit
iareth .d.ccc. xxx. annis. et genuit filios et
filias. et facti sunt omnes dies malaleehel .d.
ccc. lxxxx.v. anni et mortuus est. Vixitq;
iareth. c. lx. annis et duobus. et genuit enoch.
Et vixit iareth postquam genuit enoch .d.ccc.
annis. et genuit filios et filias. et facti sunt
omnes dies iareth .d.ccc.lx.ii. anni et
mortuus est. Porro vixit enoch. lx.v.
annis. et genuit mathusalam. et ambulavit
enoch cum deo. et vixit enoch postquam genu
it mathusalam. ccc. annis. et genuit filios et filias
et facti sunt omnes dies enoch. ccc. lxv. anni
ambulavitq; cum deo et non apparuit quia
tulit eum deus. Vixit quoq; mathusalam. centum
octoginta .vii. annis. et genuit lameth.
Et vixit mathusalam postquam genuit lameth
septingentis octoginta duobus annis et genuit
filios et filias. Et facti sunt omnes dies mathu
sale. nongenti lx.ix. anni. et mortuus est.
Vixit autem lameth centum octoginta duobus
annis. et genuit filium. vocavitq; nomen eius
noe dicens. Iste consolabitur nos ab operibus
et laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit
dominus. Vixit lameth postquam genuit noe .d.lxxx
v. annis et genuit filios et filias. et facti sunt
omnes dies lameth .d.cc.lxx.vii. anni. et
mortuus est. Noe vero cum quingentorum esset
annorum genuit sem. cham et iaphet. vi.

VI

Cumq; cepissent homines multipli
cari super terram et filias procreassent.
videntes filii dei filias hominum quod essent pulchre.
acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant.
Dixitq; deus. Non permanebit spiritus meus
in homine in eternum. quia caro est. Eruntq; dies
illius. c. xx. annorum. Gigantes autem erant su
per terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt
filii dei ad filias hominum. illeq; genuerunt. isti
sunt potentes a seculo viri famosi. Videns
autem deus quod multa malitia hominum esset in terra.
et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad
malum. omni tempore penituit eum quod hominem fecisset
in terra. et precavens in futurum. et tactus
dolore cordis intrinsecus. delebo inquit
hominem quem creavi. a facie terre. ab homine usq;
ad animantia. a reptili usq; ad volucres celi.
Penitet enim me fecisse eos. Noe vero invenit
gratiam coram domino. Hee sunt generationes
noe. Noe vir iustus atq; perfectus fuit in
generationibus suis. cum deo ambulavit et genuit
tres filios Sem. cham. et iaphet. Corrupta est
autem terra coram deo. et repleta est iniquitate.
Cumq; vidisset deus terram esse corruptam. omnis
quippe caro corruperat viam suam super terram.
Dixit ad noe. Finis universe carnis venit
coram me. Repleta est terra iniquitate a fa
cie eorum: et ego disperdam eos cum terra. Fac
tibi archam de lignis levigatis. mansiun
culas in ea facies. et bitumine linies intrin
secus et extrinsecus. et sic facies eam. trecen
torum cubitorum erit longitudo arche. quinquagin
ta cubitorum latitudo. et triginta cubitorum
altitudo illius. Fenestram in archa facies
et in cubito consummabis summitatem. ostium

autem arche pones in latere deorsum.
Cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego
adducam diluvii aquas super terram: ut in-
terficiam omnem carnem in qua spiritus vite
est subter celum: et universa que in terra sunt
consumentur. Ponamque fedus meum tecum
et ingredieris archam tu et filii tui. uxor tua
et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis ani-
mantibus universe carnis bina induces in
archam: ut vivant tecum masculini et fe-
minini sexus. De volucribus iuxta genus suum
et de iumentis in genere suo. et ex omni reptili
terre secundum genus suum. bina de omnibus ingredientur
tecum ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex omnibus
escis que mandi possunt. et comportabis apud te.
et erunt tam tibi quam illis in cibum. Fecit ergo noe
omnia que preceperat ei deus. vij.

VII

Dixitque dominus ad eum: Ingredere tu et
omnis domus tua in archam. te
enim vidi iustum coram me in generatione
hac. Ex omnibus animantibus mundis tolles
septena et septena masculum et feminam.
De animantibus vero immundis duo et duo. mas-
culum et feminam. Sed et de volatilibus celi
que sunt mundi septena et septena: masculum
et feminam. Sed et de volucribus immundis bina
et bina. masculum et feminam: ut salvetur
semen super faciem universe terre. Adhuc enim et post dies
vii. ego pluam super terram. xl. diebus et xl.
noctibus. Et delebo omnem substantiam quam feci de super-
ficie terre. Fecit ergo noe omnia que mandaverat ei dominus.
Eratque sescentorum annorum quando diluvii
aque inundaverunt super terram. Et ingressus est noe
et filii eius et uxor eius et uxores filiorum eius
cum eo in archam propter aquas diluvii. De animantibus
quoque mundis et immundis et de volucribus celi
et ex omni quod movetur super terram. duo et duo
ingressa sunt in archam ad noe. masculus et
femina sicut preceperat deus noe. Cumque transi-
issent vii. dies aque diluvii inundaverunt
super terram. Anno sescentesimo vite noe mense
secundo septimodecimo die mensis rupti sunt omnes
fontes abyssi magne et cataracte celi aperte
sunt. et facta est pluvia super terram xl. diebus et
xl. noctibus. In articulo illius diei ingres-
sus est noe et sem et cham et iaphet filii eius
in archam. uxor eius et tres uxores filiorum
eius cum eis in archam. ipsi et omne animal secundum
genus suum universaque iumenta in genere suo
et omne quod movetur super terram in genere suo.
cunctumque volatile secundum genus suum. universeque a-
ves omnesque volucres ingresse sunt ad noe in archam.
bina et bina ex omni carne in qua erat spiritus vite. Et
que ingressa sunt masculus et femina ex
omni carne introierunt. sicut preceperat ei deus.
Et inclusit eum dominus de foris. Factumque est diluvium
xl. diebus et xl. noctibus super terram. et multipli-
cate sunt aque et elevaverunt archam in sub-
lime a terra. Vehementer enim inundaverunt et omnia
repleverunt in superficie terre. Porro archa fere-
batur super aquas. et aque prevaluerunt super terram
nimis. opertique sunt omnes montes excelsi
sub universo celo. xv. cubitis altior fuit aqua
super montes quos operuerat. consumptaque est
omnis caro que movebatur super terram. volu-
crum animantium bestiarum omniumque reptilium que
reptant super terram. Universi homines in quibus
spiraculum vite est in terra mortui sunt. et dele-
vit deus omnem substantiam que erat super terram ab
homine usque ad pecus. tam reptile quam volucres
celi. et deleta sunt de terra. Remansit autem solus
noe et qui cum eo erant in archa. Obtinu-
eruntque aque diluvii terram centum l. diebus. viij.

Recordatus est autem dominus noe
cunctorumque animantium et omnium iu-
mentorum que cum eo erant in archa. Et ad-
duxit spiritum super terram. et imminute sunt aque. et
clausi sunt fontes abyssi et cataracte celi
et prohibite sunt pluvie de celo. Reverseque sunt
aque de terra euntes et redeuntes. et ceperunt
minui post c. l. dies. Requievitque archa
mense vii. vicesima vii. die mensis super
montes armenie. At vero aque ibant et
decrescebant usque ad decimum mensem. Decimo
enim mense prima die mensis apparuerunt
cacumina montium. Cumque transissent xl.
dies. aperiens noe fenestram arche quam fecerat.
dimisit corvum qui egrediebatur et non reverte-
batur donec siccarentur aque super terram. Emisit quoque
columbam post eum ut videret si iam cessassent aque
super faciem terre. Que cum non invenisset ubi re-
quiesceret pes eius. reversa est ad eum in archam.
aque enim erant super universam terram. extenditque
manum suam et apprehensam intulit in
archam. Expectatis autem ultra vii. diebus aliis.
rursum dimisit columbam ex archa. At illa
venit ad eum ad vesperam portans ra-
mum olive virentibus foliis in ore suo.
Intellexit ergo noe quod cessassent aque super terram.
Expectavitque nichilominus vii. dies alios.
et emisit columbam. que non est ultra reversa
ad eum. Igitur sescentesimo primo anno
vite noe. primo mense prima die mensis
imminute sunt aque super terram. et aperiens
noe tectum arche. aspexit. viditque quod ex-
siccata esset superficies terre. Mense secundo. vicesi-
ma vii. die mensis arefacta est terra. Locutus
est autem dominus ad noe dicens. Egredere de archa.

tu et uxor tua. filii tui et uxores filiorum
tuorum tecum. cuncta que animantia que
sunt apud te ex omni carne. tam in uolatilibus
quam in bestiis et uniuersis reptilibus que reptant
super terram. educ tecum et ingredimini super terram.
Crescite et multiplicamini super eam. Egressus
est ergo noe. et filii eius. uxor eius et uxores
filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia et iumenta
et reptilia que reptant super terram secundum genus suum
de archa egressa sunt. Edificauit autem noe
altare domino. et tollens de cunctis pecoribus
et uolucribus mundis obtulit holocausta super
altare. odoratusque est dominus odorem
suauitatis. et ait ad eum. Nequaquam ultra male-
dicam terre propter homines. Sensus enim et cogitatio hu-
mani cordis prona sunt in malum ab ad-
olescentia sua. Non igitur percutiam ultra omnem
animam uiuentem. sicut feci. Cunctis diebus terre
sementis et messis frigus et estus. estas et hyems
Nox et dies non requiescent. IX.

IX

Benedixitque deus noe et filiis eius.
et dixit ad eos. Crescite et multipli-
camini et replete terram. et terror uester
ac tremor sit super cuncta animalia terre. et super omnes
uolucres celi. cum uniuersis que mouentur in terra.
Omnes pisces maris manui uestre traditi sunt.
et omne quod mouetur et uiuit. erit uobis in cibum.
Quasi olera uirentia tradidi uobis omnia. Ex-
cepto quod carnem cum sanguine non comede-
tis. Sanguinem enim animarum uestrarum requiram
de manu cunctarum bestiarum et de manu hominis.
et de manu uiri et fratris eius. requi-
ram animam hominis. Quicumque effuderit sangui-
nem humanum. fundetur sanguis illius.
Ad ymaginem quippe dei factus est homo. Uos
autem crescite et multiplicamini. et ingredimini
super terram. et implete eam. Hec quoque dixit
deus ad noe. et ad filios eius cum eo. Ecce
ego statuam pactum meum uobiscum
et cum semine uestro post uos. et ad omnem
animam uiuentem que est uobiscum. tam in
uolucribus quam in iumentis et pecudibus terre.
Cunctisque que egressa sunt de archa. et
uniuersis bestiis terre. Statuam pactum
meum uobiscum. et nequaquam ultra interfi-
cietur omnis caro aquis diluuii. neque
erit deinceps diluuium dissipans terram.
Dixitque deus. Hoc est signum federis quod
do inter me et uos et ad omnem animam ui-
uentem que est uobiscum in generationes
sempiternas. Arcum meum ponam
in nubibus. et erit signum federis inter me
et terram. Cumque obduxero nubibus celum
et apparebit arcus meus in nubibus. et re-
cordabor federis mei quod pepigi uobiscum.
et cum omni anima uiuente que carnem ue-
getat. et non erunt ultra aque diluuii ad
delendam uniuersam carnem. Eritque arcus
meus in nubibus. et uidebo illum. et recorda-
bor federis sempiterni quod pactum est inter deum
et omnem animam uiuentem uniuerse carnis.
que est super terram. Dixitque deus ad noe. Hoc erit
signum federis quod constitui inter me et omnem
carnem super terram. Erant igitur filii noe.
qui egressi sunt de archa. Sem. cham et
iaphet. Porro cham ipse est pater chanaan.
Tres isti sunt filii noe. et ab hiis disseminatum
est omne genus hominum super uniuersam terram.
Cepitque noe uir agricola exercere terram.
et plantauit uineam. et bibens uinum
inebriatus est. et nudatus iacuit in taber-
naculo suo. Quod cum uidisset cham
pater chanaan. uerenda scilicet patris sui esse
nudata. nuntiauit duobus fratribus suis foras.
At uero sem et iaphet. pallium imposuerunt
humeris suis. et incedentes retrorsum
operuerunt uerenda patris sui. Facies que eorum
auerse erant. et patris uirilia non uiderunt.
Euigilans autem noe ex uino cum didicisset
que fecerat ei filius suus minor. ait.
Maledictus chanaan puer. seruus seruorum erit
fratribus suis. Dixitque. benedictus dominus deus
sem. sit chanaan seruus eius. Dilatet
deus iaphet. et habitet in tabernaculis sem. Sitque
chanaan seruus eius. Uixit autem noe
post diluuium. ccc.l. annis. et impleti sunt
omnes dies eius. nongentorum quinquaginta annorum
et mortuus est. X.

X

Hee sunt generationes filiorum noe.
Sem. cham. et iaphet. Natique sunt
eis filii post diluuium. Filii iaphet. gomer
et magog. et madai. iauan et thubal. et mosoch
et thiras. Porro filii gomer. ascenez et riphat
et thogorma. Filii autem iauan. elisa et tharsis.
cethim et dodanim. Ab hiis diuise sunt insule
gentium in regionibus suis. unusquisque secundum
linguam et familias suas in nationibus
suis. Filii autem cham. chus. et mesraim.
et futh et chanaan. Filii autem chus. saba et
euila. et sabatha et regma et sabathaca. Filii
regma. saba et dadan. Porro chus genuit
nemroth. ipse cepit potens esse in terra. et erat
robustus uenator coram domino. Ob hoc exi-
uit prouerbium. quasi nemroth robustus uena-
tor coram domino. Fuit autem principium regni
eius babilon. et arach. et archath et calanne
in terra sennaar. De terra illa egressus est
assur. et edificauit niniuen et plateas

Resen que est inter niniven et chale

civitatis et chale. Hec est civitas magna. At vero mesraim genuit ludim et anamim et laabim neptuim et phetrusim et cesluim de quibus egressi sunt philistim et capturim. Chanaan autem genuit sidonem primogenitum suum, etheum et iebuseum et amorreum et gergeseum et eveum et aracheum cineum et aradium. samaritheum et amatheum. Per hos disseminati sunt populi chananeorum. Factique sunt termini chanaan venientibus a sydone gerara usque gazam donec ingrediaris sodomam et gomorram et adamam et seboim usque lesa. Hii sunt filii cham in cognationibus et linguis et generationibus terrisque et gentibus suis. De sem quoque nati sunt patre filiorum omnium heber fratre iaphet maiore. Filii sem. elam et assur. et arphaxath et lud et aram. Filii aram hus et hul et gether et mesa. At vero arphaxath genuit sale de quo ortus est heber. Natique sunt heber filii duo. nomen uni phaleg eo quod in diebus suis divisa sit terra et nomen fratris eius iectan. Qui iectan genuit elmodad et saleph et asarmoth. iare et aduram et uzal. decla et ebal et abimael saba et ophir et euila et iobab. omnes isti filii iectan et facta est habitatio eorum de messa pergentibus usque sephar montem orientalem. Isti sunt filii sem secundum cognationes et linguas et regiones in gentibus suis.

XI.

Hee familie noe iuxta populos et nationes suas. Ab his divise sunt gentes in terra post diluvium. Erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de oriente invenerunt campum in terra sennaar et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum suum. Venite faciamus lateres et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis et bitumen pro cemento. et dixerunt. Venite faciamus nobis civitatem et turrim cuius culmen pertingat usque ad celum: et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. Descendit autem dominus ut videret civitatem et turrim quam edificabant filii adam. et dixit. Ecce unus est populus et unum est labium omnibus: ceperuntque hoc facere nec desistent a cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur descendamus et confundamus ibi linguam eorum ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. atque ita divisit eos dominus ex illo loco in universas terras et cessaverunt edificare civitatem. et idcirco vocatum est nomen eius babel quia ibi confusum est labium universe terre. et inde dispersit eos dominus super faciem cunctarum regionum. Hee sunt generationes sem. Sem erat .c. annorum quando genuit arphaxat biennio post diluvium. Vixitque sem postquam genuit arphaxat. quingentis annis. et genuit filios et filias. Porro arphaxat vixit. xxxv. annis. et genuit sale. Vixitque arphaxat postquam genuit sale. ccc.iii. annis et genuit filios et filias. Sale quoque vixit. xxx. annis et genuit heber. Vixitque sale postquam genuit heber. cccc.iii. annis et genuit phaleth. et vixit heber postquam genuit phaleth ccc.xxx. annis et genuit filios et filias. Vixit quoque phaleth xxx annis et genuit reu. Vixit quoque phaleth postquam genuit reu. cc.ix. annis et genuit filios et filias. Vixitque reu xxxii annis et genuit sarugh. Vixit quoque reu postquam genuit sarugh. cc.vii. annis et genuit filios et filias. Vixit vero sarugh xxx. annis et genuit nachor. Vixitque postquam genuit nachor. cc. annis et genuit filios et filias. Vixit autem nachor xxix annis et genuit thare. Vixitque nachor postquam genuit thare c.xix. annis et genuit filios et filias. Vixitque thare lxx. annis et genuit abram et nachor et aram. Hee sunt generationes thare. Thare genuit abram nachor et aram. Porro aram genuit loth. Mortuusque est aram ante thare patrem suum in terra nativitatis sue in hur chaldeorum. Duxerunt autem abram et nachor uxores. Nomen uxoris abram sarai et nomen uxoris nachor melcha filia aram patris melche et iesche. Erat autem sarai sterilis nec habebat filios. Tulit itaque thare abram filium suum et loth filium aram filii sui et sarai nurum suam uxorem abram filii sui et eduxit eos de hur chaldeorum ut irent in terram chanaan. Veneruntque usque aram et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies thare cc.v. annorum et mortuus est in aram.

XII.

Dixit autem dominus ad abram. Egredere de terra tua et de cognatione tua et de domo patris tui et veni in terram quam monstravero tibi. Faciamque te in gentem magnam et benedicam tibi et magnificabo nomen tuum. Erisque benedictus. Benedicam benedicentibus tibi et maledicam maledicentibus tibi atque in te benedicentur universe cognationes terre. Egressus est itaque abram sicut preceperat ei dominus et ivit cum eo loth. Septuaginta quinque annorum erat abram cum egrederetur de aram. Tulitque uxorem suam sarai et loth filium fratris sui universamque substantiam quam possederant et animas quas fecerant in aram et egressi sunt ut irent in terram chanaan. Cumque venissent in eam pertransivit abram terram usque ad locum sichem et usque ad convallem illustrem

chananeus tunc erat in terra. Apparuit quoque
dominus abram et dixit ei. Semini tuo dabo terram
hanc. Qui edificavit ibi altare domino
qui apparuerat ei. Et invocavit ibi nomen
eius. Et inde transgrediens ad montem
qui erat contra orientem bethel. tetendit ibi
tabernaculum suum. ab occidente habens bethel.
ab oriente hay. Edificavit quoque ibi altare
domino et invocavit nomen eius. Perrexitque abram
vadens et ultra progrediens ad meridiem.
Facta est autem fames in terra. descenditque abram
in egyptum ut peregrinaretur ibi. Prevalu-
erat enim fames in terra. Cumque prope esset ut
ingrederetur egyptum. dixit uxori sue sarai.
Novi quod pulchra sis mulier. et quod cum viderint
te egyptii. dicturi sunt. uxor illius est.
et interficient me. et te reservabunt. Dic ergo ob-
secro te quod soror mea sis ut bene sit mihi propter te.
et vivat anima mea ob gratiam tui. Cumque in-
gressus esset abram egyptum viderunt egyp-
tii mulierem quod pulchra esset nimis. et nun-
tiaverunt principes pharaoni. et laudaverunt
illam apud illum. Et sublata est mulier
in domum pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter
illam. Fueruntque ei oves et boves et asini et
asine et cameli et servi et famule. Flagellavit
autem dominus pharaonem maximis
plagis et domum eius propter sarai uxorem
abram. Vocavitque pharao abram et
dixit ei. quid nam est quod fecisti michi.
quare non indicasti quod uxor tua esset. quam
ob causam dixisti sororem tuam esse. ut
tollerem eam in uxorem. Nunc igitur
ecce coniux tua. accipe eam et vade. Precepit-
que pharao super abram viris. et deduxerunt
eum et uxorem illius. et omnia que habebat.

XIII.

Ascendit ergo abram de egypto ipse et uxor eius
et omnia que habebat. et loth cum eo ad australem
plagam. Erat autem dives valde in pos-
sessione auri et argenti. Reversusque est per iter
quo venerat a meridie in bethel. usque ad locum
ubi fixerat prius tabernaculum inter bethel et
hay in loco altaris quod fecerat prius. et invo-
cavit ibi nomen domini. Sed et loth qui erat cum
abram fuerunt greges ovium et armenta
et tabernacula. nec poterat eos capere terra ut habi-
tarent simul. Erat quippe substantia eorum
multa. et nequibant habitare communiter.
Unde et facta est rixa inter pastores gregum abram
et loth. Eo autem tempore chananeus et pherezeus
habitabant in illa terra. Dixit ergo abram
ad loth. Ne queso ut sit iurgium inter me
et te. et inter pastores meos et pastores tuos.

abrahām di-
ues auri et
argenti.

Fratres enim sumus. Ecce universa terra
coram te est. recede a me obsecro. Si ad sinistram
ieris. ego dexteram tenebo. si tu dexteram
elegeris. ego ad sinistram pergam. Eleva-
tis itaque loth oculis. vidit omnem terram circa
regionem iordanis. que universa irrigabatur.
antequam subverteret dominus sodomam et gomorram.
sicut paradisus domini et sicut egyptus venien-
tibus in segor. Elegitque loth sibi regionem cir-
ca iordanem. et recessit ab oriente. Divisique sunt
alterutrum a fratre suo. Abram habitavit in terra
chanaan. Loth vero moratus est in oppidis que
erant circa iordanem. et habitavit in sodomis.
Homines autem sodomite pessimi erant et peccatores
coram domino nimis. Dixitque dominus ad abram.
postquam divisus est ab eo loth. Leva oculos tuos
in directum. et vide a loco in quo nunc es
ad aquilonem et meridiem ad orientem et occidentem.
Omnem terram quam conspicis tibi dabo.
et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque
semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest
hominum numerare pulverem terre. semen quoque tuum
poterit numerare. Surge et perambula terram
in longitudine et in latitudine sua. quia
tibi daturus sum eam. Movens igitur tabernaculum
suum abram. venit et habitavit iuxta convallem
mambre que est in ebron. edificavitque ibi al-
tare domino. xiiij.

XIIII.

Factum est autem in illo tempore ut amraphel
rex sennaar et arioch rex ponti et
chodorlaomor rex elamitarum et thadal
rex gentium inirent bellum contra bala
regem sodomorum et contra bersa regem gomorre
et contra sennaab regem adame et contra seme-
ber regem seboim. contraque regem bale.
ipsa est segor. Omnes hii convenerunt in valle
silvestri que nunc est mare salis. Duodecim enim
annis servierunt chodorlaomor et tertiodecimo
anno recesserunt ab eo. Igitur anno quartodecimo
venit chodorlaomor et reges qui erant cum eo.
percusseruntque raphaim in astaroth carnaim
et zuzim cum eis et emim in save cariathaim
et chorreos in montibus seir usque ad campestria
pharan que est in solitudine. Reversique sunt et ve-
nerunt usque ad fontem misphat. ipsa est cades et per-
cusserunt omnem regionem amalechitarum et amor-
reum qui habitabat in asason thamar. Et egressi
sunt rex sodomorum et rex gomorre rexque
adame et rex seboim. necnon et rex bale que
est segor. et direxerunt aciem contra eos in
valle silvestri. scilicet adversus chodorlaomor regem elami-
tarum. et thadal regem gentium. et am-
raphel regem sennaar et arioch regem ponti

quatuor reges adversus quinque. Vallis autem silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex sodomorum et gomorre terga verterunt, et ceciderunt ibi, et qui remanserunt fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam sodomorum et gomorreorum, et universa que ad cibum pertinent, et abierunt. Nec non et loth et substantiam eius filium fratris abram qui habitabat in sodomis. Et ecce unus qui evaserat nuntiavit abram hebreo qui habitabat in convalle mambre amorrei fratris escol et fratris aner. hii enim pepigerant fedus cum abram. Quod cum audisset abram captum videlicet loth fratrem suum numeravit expeditos vernaculos suos ccc. xviii. et persecutus est eos usque dan. et divisis sociis irruit super eos nocte. percussitque eos et persecutus est eos usque soba, que est ad levam damasci. Reduxitque omnem substantiam et loth fratrem suum cum substantia illius, mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex sodomorum in occursum eius postquam reversus est a cede chodorlaomor et regum qui cum eo erant in valle save que est vallis regis. At vero melchisedech rex salem proferens panem et vinum. Erat enim sacerdos dei altissimi. benedixit ei et ait. Benedictus abram deo excelso qui creavit celum et terram. et benedictus deus excelsus quo protegente hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da michi animas. cetera tolle tibi. Qui respondit ei. Levo manum meam ad dominum deum excelsum possessorem celi et terre. quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caligae non accipiam ex omnibus que tua sunt. ne dicas ego ditavi abram. exceptis hiis que comederunt iuvenes et partibus virorum qui venerunt mecum. aner. escol et mambre. isti accipient partes suas.

De melchisedech rege et sacerdote.

XV

His itaque transactis. xv. factus est sermo domini ad abram per visionem dicens. Noli timere abram ego protector tuus sum et merces tua magna nimis. Dixitque abram. Domine deus quid dabis michi. Ego vadam absque liberis. et filius procuratoris domus mee iste damascus eliezer erit heres meus. Addiditque abram. Michi autem non dedisti semen. et ecce vernaculus meus erit heres meus. Statimque sermo domini factus est ad eum dicens. Non erit hic heres tuus. sed qui egredietur de utero tuo ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras. et ait illi. Suspice celum et numera stellas si potes. Et dixit ei. Sic erit semen tuum. Credidit abram deo et reputatum est ei ad iustitiam. Dixitque ad eum. Ego dominus qui eduxi te de ur chaldeorum ut darem tibi terram istam. et possideres eam. At ille ait. Domine deus unde scire possum quod possessurus sim eam. Et respondit dominus. Sume inquit michi vaccam triennem. et capram trimam. et arietem annorum trium. turturem quoque et columbam. Qui tollens universa hec divisit ea per medium. et utrasque partes contra se altrinsecus posuit. aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super cadavera. et abigebat eas abram. Cumque sol occumberet sopor irruit super abram. et horror magnus et tenebrosus invasit eum. Dictumque est ad eum. Scito prenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua et subicient eos servituti, et affligent quadringentis annis. Verumptamen gentem cui servituri sunt ego iudicabo. et post hec egredientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc. nec dum enim complete sunt iniquitates amorreorum usque ad presens tempus. Cum ergo occubuisset sol facta est caligo tenebrosa. et apparuit clibanus fumans et lampas ignis transiens inter divisiones illas. In die illo pepigit dominus fedus cum abram dicens. Semini tuo dabo terram hanc a fluvio egypti usque ad fluvium magnum eufraten. cineos et cenezeos et cedmoneos et etheos et phereseos. raphaim quoque et amorreos et chananeos et gergeseos et iebuseos. xvi.

XVI

Igitur sarai uxor abram non genuerat sibi liberos. sed habens ancillam egyptiam nomine agar. dixit marito suo. Ecce conclusit me dominus ne parerem. Ingredere ad ancillam meam si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille adquiesceret deprecanti tulit agar ancillam suam egyptiam post annos x. quam habitare ceperant in terra chanaan. et dedit eam viro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns despexit dominam suam. Dixitque sarai ad abram. Inique agis contra me. ego dedi ancillam meam in sinum tuum. que quia vidit quod conceperit despectui me habet. Iudicet dominus inter me et te. Cui respondens abram. ecce ait. ancilla tua in manu tua est, utere ea ut libet. Affligente eam sarai fugit. Cumque

inuenisset eam angelus domini iuxta fontem aque in solitudine, que est in via sur in deserto, dixit ad illam: agar ancilla saray: unde venis, et quo vadis? Que respondit. a facie saray domine mee ego fugio. Dixitque ei angelus domini. Revertere ad dominam tuam et humiliare sub manu illius. Et rursum. Multiplicans inquit multiplicabo semen tuum. et non numerabitur pre multitudine. Ac deinceps. Ecce ait. Concepisti et paries filium. et vocabis nomen eius hysmael. eo quod audierit dominus afflictionem tuam. Hic erit ferus homo. Manus eius contra omnes: et manus omnium contra eum. Et e regione universorum fratrum suorum figet tabernacula. Vocavit autem nomen domini qui loquebatur ad eam. tu deus qui vidisti me. Dixit enim profecto hic vidi posteriora videntis me. propterea appellavit puteum illum. puteum viventis et videntis me. Ipse est inter cades et barad. Peperitque agar abre filium. qui vocavit nomen eius hysmael. lxxx. et vi. annorum erat abram quando peperit ei agar ismaelem.

XVII

.xvii.

Postquam vero nonaginta et novem annorum esse cepit apparuit ei dominus. Dixitque ad eum. Ego deus omnipotens. ambula coram me. et esto perfectus. Ponamque fedus meum inter me et te: et multiplicabo te vehementer nimis. Cecidit abram pronus in faciem. Dixitque ei deus. Ego sum. et ponam pactum meum tecum: erisque pater multarum gentium. nec ultra vocabitur nomen tuum abram. sed appellaberis abraham. quia patrem multarum gentium constitui te. faciamque te crescere vehementissime. et ponam te in gentibus: Regesque ex te egredientur. Et statuam pactum meum inter me et te. et inter semen tuum post te in generationibus suis federe sempiterno. ut sim deus tuus. et seminis tui post te. Daboque tibi et semini tuo post te terram peregrinationis tue. omnem terram chanaan in possessionem eternam. Eroque deus eorum. Dixit iterum deus ad abraham. Et tu ergo custodies pactum meum. et semen tuum post te in generationibus suis. Hoc est pactum meum quod observabitis inter me et vos. et semen tuum post te. Circumcidetur ex vobis omne masculinum: et circumcidetis carnem preputii vestri. ut sit in signum federis inter me et vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis. omne masculinum in generationibus vestris. tam vernaculus quam emptitius circumcidetur. et quicumque non fuerit de stirpe vestra. Eritque pactum meum in carne vestra in fedus eternum. Masculus cuius preputii caro circumcisa non fuerit delebitur anima illa de populo suo. quia pactum meum irritum fecit. Dixit quoque deus ad abraham Saray uxorem tuam non vocabis saray: sed saram. et benedicam ei. et ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum. eritque in nationes. et reges populorum orientur ex eo. Cecidit abraham in faciem suam. et risit dicens in corde suo. Putasne centenario nascetur filius. et sara nonagenaria pariet? Dixitque ad deum. Utinam ismael vivat coram te. Et ait deus ad abraham. Sara uxor tua pariet tibi filium. vocabisque nomen eius ysaac. et constituam pactum meum illi in fedus sempiternum. et semini eius post eum. Super ysmael quoque exaudivi te. Ecce benedicam ei. et augebo et multiplicabo eum valde. Duodecim duces generabit. et faciam illum crescere in gentem magnam. Pactum vero meum statuam ad ysaac quem pariet tibi sara. tempore isto in anno altero. Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo: ascendit deus ab abraham. Tulit autem abraham hysmaelem filium suum et omnes vernaculos domus sue. universosque quos emerat. cunctos mares ex omnibus viris domus sue. et circumcidit carnem preputii eorum. Statim in ipso die sicut preceperat ei deus. Abraham nonaginta novem erat annorum quando circumcidit carnem preputii sui. et hysmael filius suus xiii. annos impleverat tempore circumcisionis sue. Eadem die circumcisus est abraham et hysmael filius eius. et omnes viri domus illius. tam vernaculi quam emptitii. et alienigene pariter circumcisi sunt.

Circumcisio per abraham.

XVIII

.xviii.

Apparuit autem ei dominus in convalle mambre sedenti in hostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. Cumque elevasset oculos apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum vidisset cucurrit in occursum eorum de hostio tabernaculi sui: et adoravit in terram et dixit. Domine si inveni gratiam in oculis tuis. ne transeas servum tuum. sed afferam pauxillum aque. et lavent pedes vestri. et requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis. et confortate cor vestrum. postea transibitis. Idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt. Fac ut locutus es. Festinavit abraham in tabernaculum ad saram dixitque ei. Accelera tria sata simile commisce. et fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit: et tulit inde vitulum tenerrimum et optimum. deditque puero. qui festinavit et coxit illum. tulit quoque butyrum et lac et vitulum quem coxerat et posuit coram eis. Ipse vero stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent dixerunt ad eum. Ubi est sara uxor tua. Ille respondit ecce in tabernaculo est. Cui dixit. Revertens veniam ad te tempore isto. vita comite. et habebit filium sara uxor tua. Quo audito. sara risit post

Abraham adoravit iii. viros.

lata

hostium tabernaculi. Erant autem ambo senes provecteque etatis, et desierant Sare fieri muliebria. Que risit occulte dicens: Postquam consenui, et dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo? Dixit autem dominus ad Abraham: Quare risit Sara dicens: Num vere paritura sum anus? Numquid deo quicquam est difficile? Iuxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore vita comite, et habebit Sara filium. Negavit Sara dicens: Non risi; timore perterrita. Dominus autem: Non est, inquit, ita; sed risisti. Cum ergo surrexissent inde viri, direxerunt oculos contra Sodomam, et Abraham simul gradiebatur deducens eos. Dixitque dominus: Num celare potero Abraham que gesturus sum, cum futurus sit in gentem magnam ac robustissimam, et benedicende sint in illo omnes nationes terre? Scio enim quod precepturus filiis suis sit, et domui sue post se, ut custodiant viam domini, et faciant iustitiam et iudicium, ut adducat dominus propter Abraham omnia que locutus est ad eum.

De clamore Sodomorum.

Dixit itaque dominus: Clamor Sodomorum et Gomorreorum multiplicatus est, et peccatum eorum aggravatum est nimis. Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint, an non est ita, ut sciam. Converteruntque se inde, et abierunt Sodomam. Abraham vero adhuc stabat coram domino. Et appropinquans ait: Numquid perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in medio civitatis, peribunt simul, et non parces loco illi propter quinquaginta iustos, si fuerint in eo? Absit a te, ut rem hanc facias, et occidas iustum cum impio, fiatque iustus sicut impius. Non est hoc tuum, qui iudicas omnem terram. Nequaquam facies iudicium hoc. Dixitque dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos. Respondit Abraham et ait: Quia semel cepi, loquar ad dominum deum meum, cum sim pulvis et cinis. Quid si minus quinquaginta iustis quinque fuerint? Delebis propter quadraginta quinque universam urbem? Et ait: Non delebo, si invenero ibi quadraginta quinque. Rursumque locutus est ad eum: Sin autem quadraginta ibi fuerint inventi, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta. Ne queso, inquit, indigneris domine, si loquar: Quid si ibi inventi fuerint triginta? Respondit: Non faciam, si invenero ibi triginta. Quia semel, ait, cepi, loquar ad dominum meum: Quid si ibi inventi fuerint viginti? Dixit: Non interficiam propter viginti. Obsecro, inquit, ne irascaris domine, si loquar adhuc semel: Quid si ibi inventi fuerint decem? Dixit: Non delebo propter decem. Abiitque dominus postquam cessavit loqui ad Abraham, et ille reversus est in locum suum. XIX.

XIX

Veneruntque duo angeli Sodomam vespere, sedente Loth in foribus civitatis. Qui cum vidisset eos, surrexit et ivit obviam eis, adoravitque pronus in terram, et dixit: Obsecro domini, declinate in domum pueri vestri, et manete ibi. Lavate pedes vestros, et mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt: Minime, sed in platea manebimus. Compulit illos oppido ut diverterent ad eum; ingressisque domum illius fecit convivium, et coxit azima, et comederunt. Prius autem quam irent cubitum, viri civitatis vallaverunt domum eius, a puero usque ad senem, omnis populus simul. Vocaveruntque Loth et dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte? Educ illos huc ut cognoscamus eos. Egressus ad eos Loth post tergum accludens ostium, ait: Nolite queso fratres mei, nolite malum hoc facere. Habeo duas filias que necdum cognoverunt virum; educam eas ad vos, et abutimini eis sicut vobis placuerit, dum modo viris istis nihil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. At illi dixerunt: Recede illuc. Et rursus: Ingressus es, inquiunt, ut advena, numquid ut iudices? Te ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebant Loth vehementissime. Iamque prope erat ut infringerent fores. Et ecce miserunt manum viri, et introduxerunt ad se Loth, clauseruntque ostium; et eos qui erant foris percusserunt cecitate a minimo usque ad maximum, ita ut ostium invenire non possent. Dixerunt autem ad Loth: Habes hic quempiam tuorum? Generum, aut filios, aut filias, omnes qui tui sunt educ de urbe hac. Delebimus enim locum istum, eo quod increverit clamor eorum coram domino, qui misit nos ut perdamus illos. Egressus itaque Loth, locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias eius, et dixit: Surgite, egredimini de loco isto, quia delebit dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset mane, cogebant eum angeli dicentes: Surge, tolle uxorem tuam, et duas filias quas habes, ne et tu pariter pereas in scelere civitatis. Dissimulante illo, apprehenderunt manum eius, et manum uxoris, ac duarum filiarum eius, eo quod parceret dominus illi. Et eduxerunt eum, posueruntque extra civitatem. Ibique locuti sunt ad eum dicentes: Salva animam tuam; noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione; sed in monte salvum te fac, ne et tu simul pereas. Dixitque Loth ad eos: Queso domine mi, quia invenit servus tuus gratiam coram te.

et magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum ut salvares animam meam. nec possum in monte salvari, ne forte apprehendat me malum et moriar. Est civitas hec iuxta ad quam possum fugere parva et salvabor in ea. Numquid non modica est et vivet anima mea? Dixitque ad eum: ecce etiam in hoc suscepi preces tuas ut non subvertam urbem pro qua locutus es. Festina et salvare ibi: quia non potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est nomen urbis illius Segor. Sol egressus est super terram et Loth ingressus est Segor. Igitur dominus pluit super Sodomam et Gomorram sulphur et ignem a domino de celo. et subvertit civitates has et omnem circa regionem, universos habitatores urbium, et cuncta terre virentia. Respiciensque uxor eius post se, versa est in statuam salis.

De uxore loth versa in salis.

Abraham autem consurgens mane: ubi steterat prius cum domino, intuitus est Sodomam et Gomorram et universam terram regionis illius. viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum. Cum enim subverteret deus civitates regionis illius recordatus est Abrahe et liberavit Loth de subversione urbium in quibus habitaverat. Ascenditque Loth de Segor et mansit in monte, due quoque filie eius cum eo. timuerat enim manere in Segor. et mansit in spelunca ipse et due filie eius cum eo. Dixitque maior ad minorem: pater noster senex est et nullus virorum remansit in terra qui possit ingredi ad nos iuxta morem universe terre. Veni inebriemus eum vino, dormiamusque cum eo, ut servare possimus ex patre nostro semen.

De vino inebriante loth.

Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa. et ingressa est maior, dormivitque cum patre. at ille non sensit nec quando accubuit filia nec quando surrexit. Altera quoque die dixit maior ad minorem. Ecce dormivi heri cum patre meo. demus ei bibere vinum hac nocte. et dormies cum eo ut salvemus semen de patre nostro. Dederunt et illa nocte patri suo bibere vinum. Ingressaque minor filia dormivit cum eo, et nec tunc quidem sensit quando concubuerit vel quando illa surrexerit. Conceperunt ergo due filie Loth de patre suo. peperitque maior filium et vocavit nomen eius Moab. ipse est pater Moabitarum usque in presentem diem. Minor quoque peperit filium. et vocavit nomen eius Amon, id est filius populi mei. ipse est pater Amonitarum usque hodie.

XX .xx.

Profectus inde Abraham in terram australem. habitavit inter Cades et Sur. et peregrinatus est in Geraris. Dixitque de Sara uxore sua: Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Gerare et tulit eam. Venit autem deus ad Abimelech per somnium nocte et ait illi:

De abimalech et uxore abrahe.

En morieris propter mulierem quam tulisti. habet enim virum. Abimelech vero non tetigerat eam et ait: domine, num gentem ignorantem et iustam interficies? Nonne ipse dixit michi soror mea est? et ipsa ait frater meus est. In simplicitate cordis mei et munditia manuum mearum feci hoc. Dixitque ad eum deus: et ego scio quod simplici corde feceris. et ideo custodivi te ne peccares in me. et non dimisi ut tangeres eam. Nunc ergo redde viro suo uxorem. quia propheta est. et orabit pro te et vives. Si autem nolueris reddere, scito quod morte morieris tu et omnia que tua sunt. Statimque de nocte consurgens Abimelech vocavit omnes servos suos. et locutus est universa verba hec in auribus eorum. timueruntque omnes viri valde. Vocavit autem Abimelech etiam Abraham et dixit ei: quid fecisti nobis? quid peccavimus in te, quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande? que non debuisti facere fecisti nobis. Rursusque expostulans ait: quid vidisti ut hoc faceres? Respondit Abraham: cogitavi mecum dicens: forsitan non est timor dei in loco isto: et interficient me propter uxorem meam. Alias autem et vere soror mea est filia patris mei, et non filia matris mee, et duxi eam in uxorem. Postquam autem eduxit me deus de domo patris mei, dixi ad eam: hanc misericordiam facies mecum. in omni loco ad quem ingrediemur dices quod frater tuus sum. Tulit igitur Abimelech oves et boves et servos et ancillas: et dedit Abraham. reddiditque illi Saram uxorem suam, et ait: Terra coram vobis est. ubicumque tibi placuerit habita. Sare autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt: et quocumque perrexeris. mementote deprehensam. Orante autem Abraham sanavit deus Abimelech et uxorem ancillasque eius et pepererunt. concluserat enim deus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahe.

XXI .xxi.

Visitavit autem deus Saram sicut promiserat, et implevit que locutus est. concepitque et peperit filium in senectute sua, tempore quo predixerat ei deus. Vocavitque Abraham nomen filii sui quem genuit ei Sara, Isaac. et circumcidit eum octavo die. sicut preceperat ei deus, cum centum esset annorum. hac quippe etate patris natus est Ysaac. Dixitque Sara: Risum fecit michi deus, quicumque audierit corridebit michi.

Rursumque ait. Quis auditurus crederet abraham quod sarra lactaret filium quem peperit ei iam seni. Crevit igitur puer et ablactatus est. Fecitque abraham grande convivium in die ablactationis eius. Cumque vidisset sarra filium agar egyptie ludentem cum ysaac filio suo dixit ad abraham. Eice ancillam hanc et filium eius. Non enim erit heres filius ancille cum filio meo ysaac. Dure accepit hoc abraham pro filio suo. Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum super puero et super ancilla tua. Omnia que dixerit tibi sarra audi vocem eius. Quia in ysaac vocabitur tibi semen. Sed et filium ancille faciam in gentem magnam quia semen tuum est. Surrexit itaque abraham mane et tollens panem et utrem aque imposuit scapule eius. Tradiditque puerum et dimisit eam. Que cum abisset errabat in solitudine bersabee. Cumque consumpta esset aqua in utre abiecit puerum subter unam arborum que ibi erant. Et abiit sedit que e regione procul quantum potest arcus iacere. Dixit enim non videbo morientem puerum. Et sedens contra levavit vocem suam et flevit. Exaudivit autem deus vocem pueri. Vocavitque angelus domini agar de celo dicens. Quid agis agar. Noli timere. Exaudivit enim deus vocem pueri de loco in quo est. Surge tolle puerum et tene manum eius quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius deus. Que videns puteum aque abiit et implevit utrem deditque puero bibere. Et fuit cum eo. Qui crevit et moratus est in solitudine: factusque est iuvenis sagittarius. Habitavitque in deserto pharan. Et accepit illi mater sua uxorem de terra egypti. xxi.

al. per filii sui

xxii

Cap. hic non est c.

Eodem tempore dixit abimelech et phicol princeps exercitus eius ad abraham. Deus tecum est in universis que agis. Iura ergo per deum ne noceas mihi et posteris meis stirpique mee sed iuxta misericordiam quam feci tibi facias mihi et terre in qua versatus es advena. Dixitque abraham. Ego iurabo. Et increpavit abimelech propter puteum aque quem vi abstulerant servi illius. Respondit abimelech. Nescivi quis fecerit hanc rem: sed et tu non indicasti mihi. Et ego non audivi preter hodie. Tulit itaque abraham oves et boves et dedit abimelech. Percusseruntque ambo fedus. Et statuit abraham septem agnas gregis seorsum. Cui dixit abimelech. Quid sibi volunt septem agne iste quas stare fecisti seorsum. At ille inquit. agnas accipies de manu mea ut sint in testimonium mihi. quoniam ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus est locus ille bersabee: quia ibi uterque iuravit. Et inierunt fedus pro puteo iuramenti. Surrexit autem abimelech et phicol princeps exercitus eius. reversique sunt in terram palestinorum. Abraham vero plantavit nemus in bersabee. et invocavit ibi nomen domini dei eterni. Et fuit colonus terre palestinorum diebus multis. xxii.

Cap.

Que postquam gesta sunt temptavit deus abraham et dixit ad eum. Abraham abraham. Qui respondit. Adsum. Ait illi. Tolle filium tuum unigenitum quem diligis ysaac et vade in terram visionis. Atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Igitur abraham de nocte consurgens stravit asinum suum ducens secum duos iuvenes et ysaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem tertio elevatis oculis vidit locum procul. Dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum asino. ego et puer illuc usque properantes postquam adoraverimus revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti et imposuit super ysaac filium suum. Ipse vero portabat in manibus suis ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul. dixit ysaac patri suo. Pater mi. At ille respondit. Quid vis fili. Ecce inquit ignis et ligna. ubi est victima holocausti. Dixit abraham. Deus providebit sibi victimam holocausti fili mi. Pergebant ergo pariter. Et venerunt ad locum quem ostenderat ei deus. In quo edificavit altare: et desuper ligna composuit. Cumque colligasset ysaac filium suum posuit eum in altari super struem lignorum. Extenditque manum et arripuit gladium ut immolaret filium suum. Et ecce angelus domini de celo clamavit dicens. Abraham abraham. Qui respondit. Adsum. Dixitque ei. Non extendas manum tuam super puerum: neque facias ei quicquam. Nunc cognovi quod times deum et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. Levavit abraham oculos suos: viditque post tergum arietem inter vepres herentem cornibus. Quem assumens obtulit holocaustum pro filio suo. Appellavitque nomen loci illius dominus videt. Unde usque hodie dicitur in monte dominus videbit. Vocavit autem angelus domini abraham secundo de celo dicens. Per memetipsum iuravi dicit dominus. Quia fecisti rem hanc: et non pepercisti unigenito filio tuo propter me. benedicam

tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. et velut arenam que est in litore maris. possidebit semen tuum portas inimicorum suorum et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre. quia obedisti voci mee. Reversus est abraham ad pueros suos: abieruntque bersabee simul. et habitavit ibi. His itaque gestis. nuntiatum est abraham quod melcha quoque genuisset filios nachor fratri suo. hus primogenitum et buz fratrem eius. et camuel patrem syrorum et cased et azan pheldas quoque et iedlaph ac bathuel. de quo nata est rebecca. Octo istos genuit melcha nachor fratri abraham. concubina vero illius nomine roma peperit thabee et gaon et thaas et maacha.

Cap. xxiii.

Vixit autem sara centum xxvii. annis et mortua est in civitate arbee que est ebron in terra chanaan. Venitque abraham ut plangeret et fleret eam. Cumque surrexisset ab officio funeris. locutus est ad filios heth dicens. Advena sum et peregrinus apud vos. date michi ius sepulchri vobiscum ut sepeliam mortuum meum. Responderunt ei filii heth dicentes. Audi nos domine. princeps dei es apud nos. In electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum. Nullusque te prohibere poterit quin in monumento eius sepelias mortuum tuum. Surrexit abraham et adoravit populum terre: filios videlicet heth. Dixitque ad eos. Si placet anime vestre ut sepeliam mortuum meum. audite me et intercedite pro me apud ephron filium seor. ut det michi speluncam duplicem quam habet in extrema parte agri sui. pecunia digna tradat eam michi coram vobis in possessionem sepulchri. Habitabat autem ephron in medio filiorum heth. Responditque ephron ad abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius dicens. Nequaquam ita fiet domine mi: sed tu magis ausculta quod loquor. Agrum trado tibi et speluncam que in eo est. presentibus filiis populi mei. Sepeli mortuum tuum. Adoravit abraham coram domino et populo terre. et locutus est ad ephron circumstante plebe eius. Queso ut audias me. Dabo pecuniam pro agro. suscipe eam. et sic sepeliam mortuum meum in agro. Responditque ephron. ~~audi~~ Domine mi. audi me. terra quam postulas quadringentos siclos argenti valet. istud est pretium inter me et te. Sed quantum est hoc. sepeli mortuum tuum. Quod cum audisset abraham. appendit pecuniam quam ephron postulaverat. audientibus filiis heth quadringentos argenti siclos et probate monete publice. Confirmatusque est ager quondam ephronis in quo erat spelunca duplex. respiciens mambre: tam ipse quam spelunca et omnes arbores eius in cunctis terminis eius in possessionem abrahe per circuitum: videntibus cunctis filiis heth. et cunctis qui intrabant portam illius civitatis. Atque ita sepelivit abraham uxorem suam saram in spelunca agri duplici. qui respiciebat mambre. Hec est ebron in terra chanaan. et confirmatus est ager et antrum quod erat in eo. abrahe in possessionem monumenti a filiis heth.

Cap. xxiiii.

Erat autem abraham senex dierumque multorum. et dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue qui preerat omnibus que habebat. Pone manum tuam subter femur meum. ut adiurem te per dominum deum celi et terre ut non accipias uxorem filio meo de filiabus chananeorum inter quos habito. sed ad terram et ad cognationem meam proficiscaris. unde accipias uxorem filio meo ysaac. Respondit servus. Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc. numquid reducere debeo filium tuum ad locum de quo tu egressus es. Dixit abraham. Cave ne quando reducas illuc filium meum. Dominus deus celi et terre qui tulit me de domo patris mei et de terra nativitatis mee. qui locutus est michi et iuravit michi dicens. Semini tuo dabo terram hanc: ipse mittet angelum suum coram te. et accipies inde uxorem filio meo. Si autem noluerit mulier sequi te non teneberis iuramento. Filium tantum meum ne reducas illuc. Posuit ergo servus manum sub femore abraham domini sui. et iuravit illi super sermone hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui et abiit. ex omnibus bonis eius portans secum. Profectusque perrexit in mesopotamiam ad urbem nachor. Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta puteum aque vespere eo tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam. Oravit dominum dicens. Domine deus domini mei abraham occurre obsecro hodie michi. et fac misericordiam cum domino meo abraham. Ecce ego sto prope fontem aque. et filie habitatorum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur puella cui dixero. inclina hydriam tuam ut bibam. et illa responderit. bibe: quin et camelis tuis potum tribuam. ipsa est quam preparasti servo tuo ysaac. et per hoc intelligam

Modus iurandi sub femore.

quam q' feceris misericordiam cum dño meo. Necdum intra se uerba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuelis filii melche uxoris nachor fratris abraham. habens ydriam in scapula sua. puella decora nimis: uirgoque pulcherrima et incognita uiro. descenderat autem ad fontem et impleuerat ydriam ac reuertebatur. occurritque ei seruus et ait. pauxillum aque mihi ad bibendum prebe de ydria tua. que respondit. bibe domine mi. celeriterque deposuit ydriam super ulnam suam et dedit ei potum. Cumque ille bibisset adiecit. quin et camelis tuis hauriam aquam donec cuncti bibant. Effundensque ydriam in canalibus. recurrit ad puteum ut hauriret aquam: et haustam omnibus camelis dedit. Ille autem contemplabatur eam tacitus. scire uolens utrum prosperum fecisset iter suum dominus an non. Postquam ergo biberant cameli protulit uir inaures aureas appendentes siclos duos et armillas totidem pondo siclorum .x. Dixitque ad eam. cuius es filia. indica mihi. est in domo patris tui locus ad manendum. Que respondit filia bathuelis sum filii nachor quem peperit ei melcha. et addidit dicens. palearum quoque et feni plurimum est apud nos. et locus spatiosus ad manendum. Inclinauit se homo et adorauit dominum dicens. benedictus dominus deus domini mei abraham qui non abstulit misericordiam et ueritatem suam a dño meo et recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei. Cucurrit itaque puella et nuntiauit in domo matris sue omnia que audierat. Habebat autem rebecca fratrem nomine laban. qui festinans egressus est ad hominem ubi erat fons. Cumque uidisset inaures et armillas in manibus sororis sue. et audisset cuncta uerba referentis. hec locutus est mihi homo. uenit ad uirum qui stabat iuxta camelos et prope fontem aque. Dixitque ad eum. Ingredere benedicte domini. cur foris stas. preparaui domum et locum camelis tuis. Et introduxit eum in hospitium ac destrauit camelos. deditque paleas et fenum ~~fenum~~ et aquam ad lauandos pedes camelorum et uirorum qui cum eo uenerant. et appositus est in conspectu eius panis. Qui ait. Non comedam donec loquar sermones meos. Respondit ei. loquere. At ille. Seruus inquit abraham sum. et dominus benedixit domino meo ualde. magnificatusque est. et dedit ei oues et boues. argentum et aurum. seruos et ancillas. camelos et asinos. et peperit sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua. dedit quoque ei omnia que habuerat. et adiurauit me dominus meus dicens. Non accipies filio meo uxorem de filiabus chananeorum in quorum terra habito. Sed perges ad domum patris mei et de cognatione mea accipies filio meo uxorem. Ego uero respondi domino meo. Quid si noluerit mecum uenire mulier. Dominus ait in cuius conspectu ambulo. mittet angelum suum tecum et diriget uiam tuam. Accipiesque uxorem filio meo de cognatione mea et de domo patris mei. Innocens eris a maledictione mea. cum ueneris ad propinquos meos et non dederint tibi. Veni ergo hodie ad fontem aque et dixi. Domine deus domini mei abraham. Si direxisti uiam meam in qua nunc ambulo. Ecce sto iuxta fontem aque. et uirgo que egredietur ad hauriendam aquam audierit a me. da mihi pauxillum aque ad bibendum ex ydria tua. et dixerit mihi et tu bibe et camelis tuis hauriam. ipsa est mulier quam preparauit dominus filio domini mei. Cumque hec tacitus mecum uoluerem. apparuit rebecca ueniens cum ydria quam portabat in scapula. descenditque ad fontem et hausit aquam. et aio ad eam. da mihi paululum bibere. que festinans deposuit ydriam de humero et dixit mihi. et tu bibe et camelis tuis potum tribuam. bibi et adaquauit camelos. Interrogaui eam et dixi. cuius es filia. que respondit. filia bathuelis sum filii nachor quem peperit illi melcha. Suspendi itaque inaures ad ornandam faciem eius et armillas posui in manibus eius. pronusque adoraui dominum. benedicens domino deo domini mei abraham qui perduxit me recto itinere ut sumerem filiam fratris domini mei filio eius. Quam ob rem si facitis misericordiam et ueritatem cum domino meo indicate mihi. Si autem aliud placet et hoc dicite mihi ut uadam ad dextram siue ad sinistram. Responderunt laban et bathuel. a domino egressus est sermo. non possumus extra placitum eius quicquam aliud loqui tecum. En rebecca coram te est. tolle eam et proficiscere et sit uxor filii domini tui. sicut locutus est dominus. Quod cum audisset puer abraham procidens adorauit in terra dominum. prolatisque uasis argenteis et aureis ac uestibus dedit eas rebecce pro munere. fratribus quoque eius et matri dona obtulit. Inito quoque conuiuio uescentes pariter et bibentes manserunt ibi. Surgens autem mane locutus est puer. Dimittite me ut uadam ad dominum meum. Responderunt quoque fratres eius et mater. Maneat puella saltem .x. dies apud nos et postea proficiscetur. Nolite ait me retinere. quia dominus direxit uiam meam. dimittite me ut pergam

ad manendū

Otu super verbo "Vende michi primogenitum tuum". Hic queritur quomodo Iacob qui erat sancte vite petiit sibi vendi primogenitum, quia tempore legis nature quod tunc currebat primogeniti erant sacerdotes; sacerdotium semper fuit reputatum bonum spirituale; etiam videtur symoniam commisisse. Licet de iure primogeniti erat quod haberet duplicem partem in bonis patris respectu aliorum, cum igitur pre eorum haberet multum bona, sequitur quod primogenitum

ad dominum meum. Et dixerunt: Vocemus puellam et queramus ipsius voluntatem. Cumque vocata venisset, sciscitati sunt: Vis ne ire cum homine isto? Que ait: Vadam. Dimiserunt ergo eam et nutricem illius, servumque Abraham et comites eius, imprecantes prospera sorori sue atque dicentes: Soror nostra es, crescas in mille milia, et possideat semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur Rebecca et puelle illius, ascensis camelis, secute sunt virum; qui festinus revertebatur ad dominum suum. Eo tempore deambulabat Ysaac per viam que ducit ad puteum viventis et videntis. Habitabat enim in terra australi. Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata iam die. Cumque elevasset oculos, vidit camelos venientes procul. Rebecca quoque conspecto Ysaac descendit de camelo et ait ad puerum: Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitque ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium operuit se. Servus autem cuncta que gesserat narravit domino suo Ysaac. Qui introduxit eam in tabernaculum Sare matris sue, et accepit eam uxorem; et in tantum dilexit eam, ut dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret.

XXV.

Abraham vero duxit aliam uxorem nomine Cethuram, que peperit ei Zamram et Iexan et Madan et Madian et Iesboch et Sue. Iexan quoque genuit Saba et Dadan. Filii Dadan fuerunt Assurim et Lathusim et Laomim. At vero ex Madian ortus est Epha et Opher et Enoch et Abida et Heldaa. Omnes isti filii Cethure. Deditque Abraham cuncta que possederat Ysaac; filiis autem concubinarum largitus est munera, et separavit eos ab Ysaac filio suo, dum adhuc ipse viveret, ad orientalem plagam. Fuerunt autem dies vite eius c.lxxv. anni. Et deficiens mortuus est in senectute bona, provecteque etatis et plenus dierum. Congregatusque est ad populum suum. Et sepelierunt eum Ysaac et Hysmael filii sui in spelunca duplici que sita est in agro Ephron filii Seor Ethei e regione Mambre, quem emerat a filiis Heth. Ibi sepultus est ipse et Sara uxor sua. Et post obitum illius benedixit Deus Ysaac filio eius, qui habitabat iuxta puteum nomine viventis et videntis. Hee sunt generationes Hysmael filii Abrahe, quem peperit ei Agar Egyptia famula Sare. Et hec nomina filiorum eius in vocabulis et generationibus suis. Primogenitus Hysmaelis Nabaioth, deinde Cedar et Abdeel et Mabsam, Masma quoque et Duma et Massa, et Adad et Thema et Ithur et Naphis et Cedma. Isti sunt filii Hysmael; et hec nomina per castella et oppida eorum, duodecim principes tribuum suarum. Et facti sunt anni vite Hysmael c.xxxvii. Deficiensque mortuus est, et appositus est ad populum suum. Habitavit autem ab Evila usque Sur, que respicit Egyptum introeuntibus Assyrios. Coram cunctis fratribus suis obiit. Hee quoque sunt generationes Ysaac filii Abrahe. Abraham genuit Ysaac; qui cum esset xl. annorum, duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia, sororem Laban. Deprecatusque est Ysaac Dominum pro uxore sua, eo quod sterilis esset; qui exaudivit eum, et dedit conceptum Rebecce. Sed collidebantur in utero eius parvuli. Que ait: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut consuleret Dominum. Qui respondens ait: Due gentes in utero tuo sunt, et duo populi ex ventre tuo dividentur; populusque populum superabit, et maior serviet minori. Iam tempus pariendi advenerat, et ecce gemini in utero eius reperti sunt. Qui primus egressus est rufus erat et totus in morem pellis hispidus; vocatumque est nomen eius Esau. Protinus alter egrediens plantam fratris tenebat manu, et idcirco appellavit eum Iacob. Sexagenarius erat Ysaac quando nati sunt parvuli. Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus venandi et homo agricola; Iacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis. Ysaac amabat Esau, eo quod de venationibus illius vesceretur; et Rebecca diligebat Iacob. Coxit autem Iacob pulmentum; ad quem cum venisset Esau lassus de agro, ait: Da mihi de coctione hac rufa, quia oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen eius Edom. Cui dixit Iacob: Vende mihi primogenita tua. Ille respondit: En morior, quid mihi proderunt primogenita? Ait Iacob: Iura ergo mihi. Iuravit ergo Esau et vendidit primogenita. Et sic accepto pane et lentis edulio, comedit et bibit et abiit, parvipendens quod primogenita vendidisset.

XXVI.

Orta autem fame super terram, post eam sterilitatem que acciderat in diebus Abraham, abiit Ysaac ad Abimelech regem Palestinorum in Geraram. Apparuitque ei Dominus et ait: Ne descendas in Egyptum, sed quiesce in terra quam dixero tibi, et peregrinare in ea; eroque tecum et benedicam tibi. Tibi enim et semini tuo dabo universas regiones has, complens iuramentum quod spopondi Abrahe patri tuo.

bona sequitur quod primogenitum etiam in bonis temporalibus multum valebat, et sic videtur Iacob fecisse magnam fraudem et deceptionem in hoc quod pro tam modico, scilicet esu pulmenti, acquisierit ab Esau ius primogeniture. Erat ipsius Iacob de iure quia ex destinatione divina quia maior serviet minori, Malachi primo dicit Dominus: Iacob autem dilexi, Esau autem odio habui; et apostolus Ro. ix. dicit quod hoc dictum est de ipsis antequam nati essent, ex divina electione; et sic patet quod ex divina sententia debebat ipsi Iacob ius primogeniture, et illud fuit sibi revelatum a matre. Esau vero de facto ius primogeniture possidebat, et ideo licitum erat ipsi Iacob predictum ius ad se retrahere, ante quod fecit quando vidit ipsum Esau ita lassum venientem de agro quod estimabat se mori, propter quod tunc minus appreciabat ius primogeniture, sicut dixit: En morior etc. Vidit etiam concupiscentem et petentem pulmentum quod paraverat, et per consequens tunc vidit tempus conveniens in quo ius primogeniture sibi debitum per modum emptionis ad se retrahere potuit; quod et fecit, nec in hoc peccavit, quia non intendebat emere rem sacram, sed redimere vexationem suam. Esau autem peccavit non solum peccato gule inordinate cibum appetendo, sed etiam peccato simonie rem sacram vendere intendendo; et patet ad primum dicendum per predictis, quia ex quo suum erat de iure potuit pro illo accipere id in modico pretio; nulla fuit deceptio ex parte eius. Hec Lyra.

Cap. XXVI.

Cethuram. Catharina contionem in eodem verbo dicit media. Prolixa: sicut ... [illegible] Non accepit Cethuram in uxorem libidine ductus sed amore prolis; et figuram futurorum, quia sicut Agar et Ysmael figuram erant carnales veteris testamenti, sic Cethura et filii eius hereticos qui se dicunt ad novum testamentum pertinere. Sed ecclesia que per Saram designatur una remanet tamquam uxor et sponsa, et alie nominantur concubine. Hec Lyra.

Filiis autem concubinarum. Uxores eius fuerunt ut videtur ex predictis, sed nominantur concubine quia Sara eius uxor principalis erat; aliquando etiam in scriptura uxor nominatur concubina, sicut Iudic. xix. Levi filia virginis et hic homo habet concubinam, et tamen est quod erat uxor eius ut habetur ibidem. Hec Lyra.

an. ii.

Meditandum ... tempus vesperascente ... [illegible]

Al. XXV.

Donatio ... tionum filiis.

al. abiit

& multiplicabo semen tuum sicut stellas celi daboque posteris tuis universas regiones has. & benedicentur in semine tuo omnes gentes terre, eo quod obedierit abraham voci mee: & custodierit precepta mea & mandata. & cerimonias legesque servaverit. Mansit itaque ysaac in geraris. Qui cum interrogaretur a viris loci illius super uxore sua, respondit. soror mea est. timuerat enim confiteri quod sibi sociata esset coniugio. reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem. Cumque pertransissent dies plurimi, & ibidem moraretur, prospiciens abymelech rex palestinorum per fenestram vidit eum iocantem cum rebecca uxore sua. & accito eo ait. Perspicuum est quod uxor tua sit. cur mentitus es eam sororem tuam esse. Respondit: timui ne morerer propter eam. Dixitque abymelech. quare imposuisti nobis: potuit coire quispiam de populo cum uxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Precepitque omni populo dicens. Qui tetigerit hominis huius uxorem. morte morietur. Seminavit autem ysaac in terra illa: & invenit in ipso anno centuplum benedixitque ei dominus. & locupletatus est homo et ibat proficiens atque succrescens donec vehementer magnus effectus est. Habuit quoque possessiones ovium & armentorum & familie plurimum. Ob hoc invidentes ei palestini omnes puteos quos foderant servi patris illius abraham illo tempore obstruxerunt implentes humo in tantum ut ipse abymelech diceret. ad ysaac. Recede a nobis. quoniam potentior nobis factus es valde. Et ille discedens ut veniret ad torrentem gerare, habitaretque ibi. Rursus fodit alios puteos quos foderant servi abraham patris sui, & quos illo mortuo olim obstruxerant philistiim. appellavitque eos hisdem nominibus quibus ante pater vocaverat. Foderuntque in torrente: & reppererunt aquam vivam. Sed & ibi iurgium fuit pastorum gerare adversus pastores ysaac dicentium. nostra est aqua. Quo ob rem nomen putei ex eo quod acciderat. vocavit calumpniam. Foderunt & alium puteum, & pro illo quoque rixati sunt. appellavitque illum inimicicias. Profectus inde fodit alium puteum pro quo non contenderunt. Itaque vocavit nomen illius latitudo. dicens. Nunc dilatavit nos dominus & fecit crescere super terram. Ascendit autem ex illo loco in bersabee. ubi apparuit ei dominus in ipsa nocte dicens. Ego sum deus abraham patris tui. Noli timere quia ego tecum sum. benedicam tibi & multiplicabo semen tuum propter servum meum abraham. Itaque edificavit ibi altare domino & invocato nomine domini extendit tabernaculum. precepitque servis suis ut foderent puteos. Ad quem locum cum venissent de geraris abymelech & ochozat amicus illius. & phicol dux militum. locutus est eis ysaac. Quid venistis ad me hominem quem odistis & expulistis a vobis. Qui responderunt. Vidimus tecum esse dominum: & idcirco nos diximus. Sit iuramentum inter nos & ineamus fedus ut non facias nobis quicquam mali, sicut et nos nichil tuorum attigimus nec fecimus quod te lederet. Sed cum pace dimisimus auctum benedictione domini. Fecit ergo eis convivium. & post cibum & potum surgentes: mane iuraverunt sibi mutuo. Dimisitque eos ysaac pacifice in domum suam. Ecce autem in ipso die venerunt servi ysaac nunciantes ei de puteo quem foderant. atque dicentes. Invenimus aquam. Unde appellavit eum habundantiam. & nomen urbi impositum est bersabee. usque in presentem diem. Esau vero quadragenarius. duxit uxores duas. Iudith filiam beeri. ethei & basemath filiam elon eiusdem loci. Que ambe offenderant animum ysaac et rebecce. .xxvii.

Senuit autem ysaac. & caligaverunt oculi eius & videre non poterat. Vocavitque esau filium suum maiorem. & dixit ad eum: fili mi. Qui respondit. Assum. Cui pater. Vides inquit quod senuerim & ignorem diem mortis mee. Sume arma tua pharetram & arcum & egredere foras. Cumque venatu aliquid apprehenderis. fac michi inde pulmentum sicut velle me nosti. & affer ut comedam. & benedicat tibi anima mea antequam moriar. Quod cum audisset rebecca. & ille abisset in agrum ut iussionem patris impleret: dixit filio suo iacob. Audivi patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo & dicentem ei. Affer michi de venatione tua & fac cibos ut comedam. & benedicam tibi coram domino antequam moriar. Nunc ergo fili mi acquiesce consiliis meis. et pergens ad gregem affer michi duos hedos optimos ut faciam ex eis escas patri tuo. quibus libenter vescitur: quas cum intuleris & comederit benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit. Nosti quod esau frater meus homo pilosus sit. & ego lenis: Si attrectaverit me pater meus & senserit timeo

Ego sum Esau primogenitus tuus ... Esau in persona fuit tamen Esau officio et dignitate quia ad ius primogeniturae ut supra declaratum est. Et ex hoc debebat sibi benedictio et tali modo loquendi usus est salvator ... de Iohanne ipse est Helias ...

ne putet me voluisse illudere ei, et inducat super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater: In me sit, ait, ista maledictio fili mi. Tantum audi vocem meam, et pergens affer quae dixi. Abiit, et attulit, deditque matri. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius. Et vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit eum. Pelliculasque hedorum circumdedit manibus, et colli nuda protexit. Deditque pulmentum, et panes quos coxerat, tradidit. Quibus illatis, dixit: Pater mi? At ille respondit: Audio. Quis es tu fili mi? Dixitque Iacob: Ego sum Esau primogenitus tuus: feci sicut praecepisti mihi. Surge, sede, et comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Rursumque Isaac ad filium suum: Quomodo, inquit, tam cito invenire potuisti fili mi? Qui respondit: Voluntas Dei fuit, ut cito mihi occurreret quod volebam. Dixitque Isaac: Accede huc, ut tangam te fili mi, et probem utrum tu sis filius meus Esau, an non. Accessit ille ad patrem, et palpato eo, dixit Isaac: Vox quidem vox Iacob est, sed manus, manus sunt Esau. Et non cognovit eum, quia pilosae manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi, ait: Tu es filius meus Esau? Respondit: Ego sum. At ille: Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua fili mi, ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset, obtulit ei etiam vinum. Quo hausto, dixit ad eum: Accede ad me, et da mihi osculum fili mi. Accessit, et osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum eius fragrantiam, benedicens ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Det tibi Deus de rore caeli, et de pinguedine terrae habundantiam frumenti et vini et olei. Et serviant tibi populi, et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum, et incurventur ante te filii matris tuae. Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus, et qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur. Vix Isaac sermonem impleverat, et egresso Iacob foras, venit Esau, coctosque de venatione cibos intulit patri, dicens: Surge pater mi, et comede de venatione filii tui, ut benedicat mihi anima tua. Dixitque illi Isaac: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau. Expavit Isaac stupore vehementi, et ultra quam credi potest admirans, ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, et comedi ex omnibus priusquam tu venires? Benedixique ei, et erit benedictus. Auditis Esau sermonibus patris, irrugiit clamore magno,

Irrugiit: Irrugio rugis componitur ab in et rugio ... transit in ... vel valde rugire ad modum leonis clamare et accipitur pro magno eiulatu.

et consternatus ait: Benedic etiam et mihi pater mi. Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter, et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit: Iuste vocatum est nomen eius Iacob. Supplantavit enim me en altera vice: primogenita mea ante tulit, et nunc secundo surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti, ait, et mihi benedictionem? Respondit Isaac: Dominum tuum illum constitui, et omnes fratres eius servituti eius subiugavi: frumento et vino et oleo stabilivi eum, et tibi post haec fili mi ultra quid faciam? Cui Esau: Num unam, inquit, tantum benedictionem habes pater? mihi quoque obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret, motus Isaac, dixit ad eum: In pinguedine terrae, et in rore caeli desuper, erit benedictio tua. Vives gladio, et fratri tuo servies: tempusque veniet, cum excutias, et solvas iugum eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater, dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei, et occidam Iacob fratrem meum. Nuntiata sunt haec Rebeccae: quae mittens et vocans Iacob filium suum, dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo fili audi vocem meam, et consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Haran: habitabisque cum eo paucos dies, donec requiescat furor fratris tui, et cesset indignatio eius, obliviscaturque eorum quae fecisti in eum: postea mittam, et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in una die? Dixitque Rebecca ad Isaac: Taedet me vitae meae propter filias Heth: si acceperit Iacob uxorem de stirpe huius terrae, nolo vivere.

Consternatus: ta, tum, de mente deficiens penitus stupefactus, unde consternatus qui ... cecidit exanimis factus aliquo timore vel casu. Consternor, consternaris, secundum illas significationes et est deponens.

Cap. xxviii.

Vocavit itaque Isaac Iacob, et benedixit eum, praecepitque ei dicens: Noli accipere coniugem de genere Chanaan: sed vade, et proficiscere in Mesopotamiam Syriae ad domum Bathuelis patris matris tuae, et accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi, et crescere te faciat, atque multiplicet, ut sis in turbas populorum. Et det tibi benedictiones Abraham, et semini tuo post te: ut possideas terram peregrinationis tuae, quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset eum Isaac, profectus venit in Mesopotamiam Syriae ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccae matris suae. Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Iacob, et misisset eum in Mesopotamiam Syriae, ut inde uxorem duceret: et quod post benedictionem praecepisset ei, dicens: Non accipies coniugem de filiabus Chanaan: quodque obediens

Viditque in somnis scalam] Ista scala que ex multis gradibus constituitur significat gradus generationum per quos christus secundum carnem descendit ab abraham usque ad mariam virginem que ipsum peperit et gradus huius scale numerat mattheus primo dicens: liber generationis ihesu christi etc. De uno latere scale sunt unde patres quorum ex utero sic descendit secundum carnem et per ut sic natus est et passus est. Per aliud autem latus eius est ipsius scale designatur per quod ipsa divinitas unita est carni a patribus descendenti in christo que per ante per scale cacumen tangebat et cacumen et celum designatur per hoc quod christus secundum humanitatem convenit cum hominibus etiam in naturalibus non tamen in peccato et secundum divinitatem convenit cum deo ut sic verus mediator dei et hominum dicatur. Per angelos dei descendentes intelligendum est quod misterium incarnationis fuit de dei voluntate hominibus revelatum primo patriarchis et postea prophetis david et etiam ministris novi testamenti clarissime. Per angelos ascendentes intelligentia devotio bonorum in quolibet statu deo presentata per angelos secundum quod angelus raphael dixit thobie xij. quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos ego optuli orationem tuam coram domino etc. Et istud cognovit iacob futurum licet non sit hic expressa quia misterium incarnationis non erat adhuc sibi publicandum exprimitur tamen aliter. Deus promisit ipsi iacob promissiones factas ipsi abrahe et ysaac in quibus continetur implicite misterium christi quod autem iacob habuit notitiam de predictis patet per hoc quod dixit vere deus est in loco isto per beneficia et misteria ibi complenda hic supra.

iacob parentibus suis isti in syria. probans quoque quod non libenter aspiceret filias chanaan patris suus. Ivit ad ismaelem et duxit uxorem absque his quas prius habebat: melech filiam ismael filii abraham sororem nabaioth. Igitur egressus iacob de bersabee pergebat aran. Cumque venisset ad locum quendam et vellet in eo requiescere post solis occubitum tulit de lapidibus qui iacebant et supponens capiti suo dormivit in eodem loco. Viditque in somnis scalam stantem super terram et cacumen eius tangens celum. angelos quoque dei ascendentes et descendentes per eam et dominum innixum scale dicentem sibi. Ego sum dominus deus abraham patris tui et deus ysaac: terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. eritque semen tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad orientem et occidentem et septentrionem et meridiem. et benedicentur in te et in semine tuo cuncte tribus terre. et ero custos tuus quocumque perrexeris. et reducam te in terram hanc. nec dimittam nisi complevero universa que dixi. Cumque evigilasset iacob de sompno. ait: Vere dominus est in loco isto et ego nesciebam: pavensque quam terribilis est inquit locus iste. non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Surgens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo et erexit in titulum fundens oleum desuper. appellavitque nomen urbis bethel: que prius luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens. Si fuerit deus mecum et custodierit me in via per quam ambulo et dederit michi panem ad vescendum et vestimentum ad induendum. reversusque fuero prospere ad domum patris mei erit michi dominus in deum. et lapis iste quem erexi in titulum vocabitur domus dei cunctorumque que dederis michi decimas offeram tibi.

C. xxix.

.xxx.

Profectus ergo iacob venit in terram orientalem et vidit puteum in agro. tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem: et refectis gregibus rursus super os putei ponerent. Dixitque ad pastores: fratres unde estis. Qui responderunt. de haran. Quos interrogans. Numquid ait nostis laban filium nachor. Dixerunt. Novimus. Sanus ne est inquit: Valet inquiunt. Et ecce rachel filia eius venit cum grege suo. Dixitque iacob. adhuc multum diei superest: nec est tempus ut reducantur ad caulas greges. Date ante potum ovibus et sic ad pastum eas reducite. Qui responderunt. non possumus donec omnia pecora congregentur et amoveamus lapidem de ore putei ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur et ecce rachel veniebat cum ovibus patris sui. Nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset iacob et sciret consobrinam suam. oves quoque laban avunculi sui: amovit lapidem quo puteus claudebatur. et adaquato grege. osculatus est eam et elevata voce flevit. et indicavit ei quod frater esset patris sui et filius rebecce. At illa festinans: nunciavit patri suo. Qui cum audisset venisse iacob filium sororis sue. occurrit obviam ei. et complexus eum et in oscula ruens duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris respondit. Os meum es et caro mea. et postquam expleti sunt dies mensis unius. dixit ei. Num quia frater meus es. gratis servies michi: dic quid mercedis accipies. Habebat vero duas filias nomen maioris lya. Minor vero appellabatur rachel. Sed lya lippis erat oculis: rachel decora facie et decora aspectu. quam diligens iacob ait. Serviam tibi pro rachel filia tua minore vij. annis. Respondit laban. Melius est ut tibi eam dem: quam alteri viro. Mane apud me. Servivit ergo iacob pro rachel vij annis: et videbantur illi pauci dies pre amoris magnitudine. Dixitque ad laban. Da michi uxorem meam quia tempus est impletum ut ingrediar ad eam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium fecit nuptias: et vespere lyam filiam suam introduxit ad eum: dans ancillam filie zelfam nomine. Ad quam cum ex more iacob fuisset ingressus. facto mane. vidit lyam et dixit ad socerum suum. quid est quod facere voluisti: Nonne pro rachel servivi tibi: quare lyam supposuisti michi. Respondit laban. Non est in loco nostro consuetudinis ut minores ante tradamus ad nuptias. imple ebdomadam dierum huius copule. et hanc quoque dabo tibi. pro opere quo serviturus es michi. vij. annis aliis. Adquievit placito: et ebdomada transacta rachel duxit uxorem. Cui pater servam balam tradiderat. Tandem quoque potitus optatis nuptiis amorem sequentis priori pretulit serviens apud eum vij. annis aliis. Videns autem dominus quod despiceret lyam. aperuit vulvam eius sorore sterili permanente. Que conceptum genuit filium. vocavitque nomen eius ruben. dicens. vidit dominus humilitatem meam. nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit et peperit filium et ait: quoniam vidit me dominus haberi contemptui dedit etiam istum michi: vocavitque nomen eius symeon. Concepit quoque tertio et genuit alium. Dixitque. Nunc quoque copu-

labitur mi maritus meus eo q peperim ei tres filios: et idcirco appellauit nomen eius leui. quarto concepit et peperit filium et ait. modo confitebor domino. et ob hoc uocauit nomē eius iudam: cessauitq; parere.

Ca. xxx.

Cernens aut̄ . xxxi. rachel q infecunda eēt inuidit sorori et dixit marito suo. da m̄ liberos alioquin moriar. Cui iratus respondit iacob. Num p deo ego sum qui priuauit te fructu uentris tui. At illa. habeo inquit famulā balam. ingredere ad illam ut pariat sup genua mea: et habeam ex illa filios. Deditq; illi balā in coniugium. q̄ dū. ingresso ad se uiro concepit et peperit filium. dixitq; rachel. Iudicauit michi dn̄s et exaudiuit uocem meam. dans m̄ filium. et idcirco appellauit nomen eius dan. Rursum q; bala concipiens pepit alterum pro quo ait rachel. Comparauit me dn̄s cum sorore mea. et inualui. uocauitq; eum neptalim. Sentiens lya q pariē desisset: zelfam ancillam suam marito tradidit. qua p̄ conceptum edēte filium dixit. Feliciter. Et idcirco uocauit nomen eius gad. peperit quoq; zelpha alterū. dixitq; lya. hoc pro beatitudine mea. beatā quippe me dicent om̄s mulieres. propterea appellauit eum aser. Egressus aūt ruben tpē messis triticee in agrum: repperit mādragoras. quas mr̄i lye detulit. Dixit q; rachel. da michi partem de mandragoris filii tui. Illa respondit. parumne tibi uidetur q preripueris maritum m̄. nisi et mandragoras filii mei tuleris. Ait rachel. Dormiat tecum hac nocte. p mandragoris filii tui.

Ait Rachel.

Redeunti q; ad uesperam de agro iacob. egressa est in occursum eius lya. et ait. Ad me inquit intrabis q; mercede conduxi te. p mandragoris filii mei. Dormiuit cū ea nocte illa. et exaudiuit d̄s preces eius. concepitq; et pepit filium quintum. et ait. Dedit d̄s mercedem michi. q; dedi ancillam meā uiro meo. appellauitq; nomen illius ysachar. Rursum lya concipiēs pepit sextum filium. et ait. Ditauit me dn̄s dote bona. et hac uice mecum erit maritus meus. eo q genuerim ei. sex filios. Et idcirco appellauit nomen eius zabulon. p⁹ q̄ pepit filiam nomine dinam. Recordatus q; dn̄s rachel. exaudiuit eam et aperuit uuluam eius. Que concepit et peperit filium dicēs. abstulit d̄s obprobrium meum. et uocauit nomē illius ioseph. dicēs. addat michi dn̄s filium alterum. . xxxii.

Nato autem ioseph dixit iacob socero suo. Dimitte me ut reuertar in patriam meam. et ad terram meam. da michi uxores et liberos meos. p quibus seruiui t̄. ut abeam. tu nosti seruitutem q̄ seruiui t̄. Ait ei laban. Inueniā gratiā in conspectu tuo. Experimento didici. q̄ benedixerit m̄ deus p̄ te. Constitue m̄ercedem tuam q̄ dem tibi. At ille respondit. Tu nosti quomodo seruierim t̄. et quanta in manibz meis fuerit possessio tua. Modicum habuisti anteq̄ uenirem ad te. et nūc diues effectus es. Benedixitq; d̄s t̄ ad introitum meum. Iustum ē ergo ut aliqn̄ prouideam domui mee. Dixitq; laban. Quid dabo t̄. At ille ait. nichil uolo: sz si feceris quod postulo. iterū pascam et custodiam pecora tua. Gyra om̄s greges tuos. et separa cunctas oues uarias. et sparso uellere. et quicquid furuum et maculosum uariumq; fuit. tam in ouibz quā in capris erit merces mea: respondebitq; m̄ cras iusticia mea. qn̄ placiti tps aduenerit coram te. et omnia q̄ non fuerint uaria et maculosa. tam in ouibz q̄m in capris. furti me arguent. Dixit laban. gratū habeo q̄d petis. et separauit in die illa capras et oues. hircos et arietes. uarios atq; maculosos. cunctum aūt gregem unicolorem. i. albi et nigri uelleris tradidit in manu filiorum suorū. et posuit spatium itineris inter se et generum dierum triū. qui pascebat reliquos greges eius. Tollens ergo iacob uirgas populeas uirides et amigdalinas et explantanis ex parte decorticauit eas. detractisq; corticibz in his q̄ spoliata fuerant. candor apparuit. illa uo que integra erant: uiridia pmanserunt. atq; in hunc modum color effectus ē uarius. posuitq; in canalibz eas ubi effundebatur aqua: ut cum uenissent greges ad bibendum ante oculos haberent uirgas: et in aspectu earū conciperent. Fačmq; est ut in ipso calore coitus oues intuerentur uirgas. et parerent maculosa et uaria. et diuso colore respersa. Diuisitq; gregem iacob. et posuit uirgas in canalibz ante oculos arietum. Erant aūt alba quoq; et nigra laban. cetera uero iacob separatis inter se gregibz. Igitur quando primo tempore ascendebantur oues. ponebat iacob uirgas in canalibz aquarum ante oculos arietum et ouium. ut in earum contemplatōe conciperent. qn̄ uero serotina admissura erat et conceptus extremus nō ponebat eas. facta q; sunt ea que erant serotina laban. et que primi temporis iacob. Ditatusq; est homo ultra modum

xxxii.

De obiecto uisus immutatōe coloris tempore coitꝰ.

Ca. xxxi.

habuit greges multos ancillas et servos camelos et asinos. .xxxi.

Postquam autem audivit verba filiorum laban dicentium. Tulit iacob omnia que fuerunt patris nostri et de illius facultate ditatus factus est inclitus. Animadvertit quoque faciem laban quod non esset erga se sicut heri et nudius tertius: maxime dicente sibi domino. Revertere in terram patrum tuorum ad generationem tuam ero que tecum. Misit et vocavit rachel et liam in agrum ubi pascebat greges. Dixitque eis. Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et nudius tertius. Deus autem patris mei fuit mecum. Et ipse nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro: sed et pater vester circumvenit me et mutavit mercedem meam x. vicibus: et tamen non dimisit eum deus ut noceret michi. Siquando dixit varie erunt mercedes tue. pariebant omnes oves varios fetus: quando vero econtrario ait. Alba queque accipies pro mercede: omnes greges alba pepererunt. Tulitque deus substantiam patris vestri et dedit michi. Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat levavi oculos meos et vidi in sompnis ascendentes mares super feminas varios et maculosos et diversorum colorum. Dixitque angelus domini ad me in sompnis. Iacob. Et ego respondi. Assum. Qui ait. Leva oculos tuos et vide universos masculos ascendentes super feminas varios respersos atque maculosos: vidi enim omnia que fecit tibi laban. Ego sum deus bethel ubi unxisti lapidem et votum vovisti michi. Nunc ergo surge et egredere de terra hac. revertens in terram nativitatis tue. Responderuntque rachel et lya. Numquid habemus residui quicquam in facultatibus et hereditate domus patris nostri. Nonne quasi alienas reputavit nos et vendidit. Comeditque pretium nostrum. Sed deus tulit opes patris nostri. et eas tradidit nobis ac filiis nostris. Unde omnia que precepit tibi deus fac. Surrexit itaque iacob et inpositis liberis ac coniugibus suis super camelos. abiit. Tulitque omnem substantiam suam greges et quicquid in mesopotamia acquisierat. pergens ad ysaac patrem suum in terram chanaan. Eo tempore ierat laban ad tondendas oves. Et rachel furata est ydola patris sui. Noluitque iacob confiteri socero suo quod fugeret. Cumque abisset tam ipse quam omnia que iuris sui erant et amne transmisso pergeret contra montem galaad. Nuntiatum est laban die tertio quod fugeret iacob. Qui assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus vii. et comprehendit eum in monte galaad. Viditque in sompnis dicentem sibi deum. Cave ne quicquam aspere loquaris contra iacob. Iamque iacob extenderat tabernaculum in monte. Cumque ille consecutus fuisset eum cum fratribus suis in eodem monte galaad. fixit tentorium. et dixit ad iacob. Quare ita egisti ut clam me abigeres filias meas. quasi captivas gladio. Cur ignorante me fugere voluisti. nec indicare michi ut prosequerer te cum gaudio et canticis et tympanis et cytharis. Non es passus ut oscularer filios meos ac filias. Stulte operatus es. Et nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum: sed deus patris vestri heri dixit michi. Cave ne loquaris contra iacob quicquam durius. Esto ad tuos ire cupiebas et desiderio tibi erat domus patris tui. Cur furatus es deos meos. Respondit iacob. Quod inscio te profectus sum. timui ne violenter auferres filias tuas. Quod autem furti me arguis: apud quemcumque inveneris deos tuos necetur coram fratribus nostris. Scrutare quicquid tuorum apud me inveneris et aufer. Hec dicens ignorabat quod rachel furata esset ydola. Ingressus itaque laban tabernacula iacob et lye et utriusque famule non invenit. Cumque intrasset tentorium rachelis. illa festinans abscondit ydola subter stramenta cameli. et sedit desuper. Scrutantique omne tentorium et nichil invenienti. ait. Ne irascatur dominus meus quod coram te surgere nequeo: quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit michi. Sic delusa sollicitudo querentis est. Tumensque iacob cum iurgio ait. Quam ob culpam meam et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me: et scrutatus es omnem supellectilem meam. Quid invenisti de cuncta substantia domus tue. pone hic coram fratribus tuis et fratribus meis. et iudicent inter me et te. Idcirco xx. annis fui tecum. Oves tue et capre steriles non fuerunt. Arietes gregis tui non comedi. nec captum a bestia ostendi tibi: ego omne dampnum reddebam. Quicquid furto peribat a me exigebas. Die noctuque estu urgebar et gelu. fugiebatque sompnus ab oculis meis. Sic per xx. annos in domo tua servivi tibi. xiiii. pro filiabus et vi. pro gregibus tuis. Inmutasti quoque mercedem meam x. vicibus. Nisi deus patris mei abraham et timor ysaac affuisset michi: forsitan modo nudum me dimisisses. Afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit deus et arguit te heri. Respondit laban ei. Filie mee et greges tui. et omnia que cernis mea sunt. quid possum facere filiis et nepotibus meis. Veni ergo et ineamus fedus ut sit inter te et me testimonium. Tulit

itaque iacob lapidem. et erexit illum in titulum. Dixitque fratribus suis: afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum: comederuntque super eum. quem vocavit laban tumulum testis. et iacob acervum testimonii: uterque iuxta proprietatem lingue sue. Dixitque laban. Tumulus iste testis erit inter me et te hodie: et idcirco appellatum est nomen eius galaad. i. tumulus testis. et addidit laban. Intueatur et iudicet dominus inter nos quando recesserimus a nobis. Si afflixeris filias meas: et si introduxeris alias uxores super eas. Nullus sermonis nostri testis est, absque deo qui presens respicit. Dixitque rursus ad iacob. En tumulus hic et lapis quem erexi inter me et te testis erit: tumulus inquam iste et lapis sint in testimonium. Si aut ego transiero illum pergens ad te: aut tu preteriens malum mihi cogitans. Deus abraham et deus nachor iudicet inter nos deus patris eorum. Iuravit autem iacob per timorem patris sui ysaac. Immolatisque victimis in monte. vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum edissent manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens. osculatus est filios et filias suas et benedixit illis. reversus in locum suum. xxxii.

al' xxxii

Iacob autem abiit itinere quo ceperat. fueruntque ei obviam angeli dei. Quos cum vidisset. ait. Castra dei sunt hec. et appellavit nomen loci illius manaim. i. castra. Misit autem et nuntios ante se ad esau fratrem suum in terram seyr in regione edom. precepitque eis dicens. Sic loquimini domino meo esau. Hec dicit frater tuus iacob. Apud laban peregrinatus sum: et fui usque in presentem diem. habeo boves et asinos et oves et servos et ancillas. mittoque legationem nunc ad dominum meum, ut inveniam gratiam in conspectu tuo. Reversique sunt nuntii ad iacob dicentes. Venimus ad esau fratrem tuum: et ecce properat in occursum tuum cum cccc viris. Timuit iacob valde. et perterritus divisit populum qui secum erat; greges quoque et oves et boves et camelos in duas divisit turmas dicens. Si venerit esau ad unam turmam et percusserit eam. alia turma que reliqua est salvabitur. Dixitque iacob. Deus patris mei abraham et deus patris mei ysaac. domine qui dixisti mihi. revertere in terram tuam et in locum nativitatis tue: et benefaciam tibi. minor sum cunctis miserationibus tuis: et veritate tua quam explesti servo tuo. In baculo meo transivi iordanem istum. et nunc cum duabus turmis regredior. Erue me de manu fratris mei esau: quia valde eum timeo. ne forte veniens percutiat matrem cum filiis. Tu locutus es quod benefaceres mihi. et dilatares semen meum sicut arenam maris que pre multitudine numerari non potest. Cumque dormisset ibi nocte illa separavit de his que habebat munera fratri suo esau capras cc. hyrcos xx. oves cc. et arietes xx. camelos fetas cum pullis suis xxx. vaccas xl. et tauros xx. asinas xx. et pullos earum x. Et misit per manus servorum suorum singulos seorsum greges. Dixitque pueris suis. Antecedite me et sit spatium inter gregem et gregem. Et precepit priori dicens. Si obviam habueris fratrem meum esau. et interrogaverit te cuius es. aut quo vadis. aut cuius sunt ista que sequeris. respondebis servi tui iacob. munera misit domino suo esau. Ipse quoque post nos venit. Similiter dedit mandata secundo. ac tertio et cunctis qui sequebantur greges dicens. Iisdem verbis loquimini ad esau cum inveneritis eum. et addetis. Ipse quoque servus tuus iacob iter nostrum insequitur. Dixit enim. placabo illum muneribus que precedunt: et postea videbo illum. forsitan propitiabitur mihi: Precesserunt itaque munera ante eum. Ipse vero mansit nocte illa in castris. Cumque mature surrexisset. tulit duas uxores suas et totidem famulas cum xi filiis. et transivit vadum iaboth. traductisque omnibus que ad se pertinebant remansit solus. et ecce vir luctabatur cum eo usque ad mane. Qui cum videret quod eum superare non posset. tetigit nervum femoris eius. et statim emarcuit. Dixitque ad eum. Dimitte me. iam enim ascendit aurora. Respondit. Non dimittam te nisi benedixeris mihi. Ait ergo. Quod nomen est tibi? Respondit. iacob. At ille. Nequaquam inquit iacob appellabitur nomen tuum. sed israel. quoniam si contra deum fortis fuisti quanto magis contra homines prevalebis? Interrogavit eum iacob. Dic mihi quomodo appellaris nomine. Respondit. Cur queris nomen meum quod est mirabile. et benedixit ei in eodem loco. Vocavitque iacob nomen loci illius phanuel. dicens. Vidi dominum facie ad faciem. et salva facta est anima mea. Ortusque est ei statim sol. postquam transgressus est phanuel. Ipse vero claudicabat pede. quam-

Mutacio nominis Iacob.

ob causam non comedunt filii israel nervum qui emarcuit in femore iacob: usque in presentem diem eo quod tetigit nervum femoris eius et obstupuerit. xxxiiii.

Ca. xxxiiii.

Elevans autem iacob oculos vidit venientem esau et cum eo quadringentos viros. Divisitque filios lye et rachel ambarumque famularum et posuit utramque ancillam et liberos earum in principio. lya vero et filios eius in secundo loco. rachel et ioseph novissimos. et ipse progrediens adoravit pronus in terram septies donec appropinquaret frater eius. Currens itaque esau obviam fratri suo amplexatus est eum: stringensque collum eius et osculans flevit. levatisque oculis vidit mulieres et parvulos earum et ait. Quid sibi volunt isti: et si ad te pertinent. Respondit. parvuli sunt quos donavit michi deus servo tuo. Et appropinquantes ancille et filii earum. incurvati sunt. Accessit quoque lya cum liberis suis. et cum similiter adorassent. extremi ioseph et rachel adoraverunt. Dixitque esau. Que nam sunt iste turme quas obviam habui. Respondit. ut invenirem gratiam coram domino meo. At ille ait. habeo plurima frater mi. sint tua tibi. Noli ita obsecro. Si inveni gratiam in oculis tuis accipe munusculum de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam quasi viderim vultum dei: esto michi propitius et suscipe benedictionem quam attuli tibi. quam donavit michi deus tribuens omnia. Vix fratre compellente suscipiens ait. Gradiamur simul. eroque socius itineris tui. Dixitque iacob. Nosti domine mi quod parvulos habeam teneros. et oves ac boves fetas mecum. Quas si plus in ambulando fecero laborare: morientur una die cuncti greges. Precedat dominus meus ante servum suum: et ego sequar paulatim vestigia eius: sicut videro parvulos meos posse. donec veniam ad dominum meum in seyr. Respondit esau. Oro te ut de populo qui mecum est saltem socii remaneant tecum. Non est inquit necesse uno tantum indigeo. ut inveniam gratiam in conspectu tuo domine mi.

dixitque iacob

Ps. c. pre.

Reversus est itaque illo die esau itinere quo venerat in seyr. et iacob venit in sochot ubi edificata domo et fixis tentoriis appellavit nomen loci illius sochot id est tabernacula. Transivitque in salem urbem sichimorum que est in terra chanaan. postquam reversus est de mesopotamia syrie et habitavit iuxta oppidum. Emitque partem agri in qua fixerat tabernacula a filiis emor patris sichem. c. agnis. et erecto ibi altari. invocavit super illud fortissimum deum israel. xxxv.

Egressa est autem dina filia lye ut videret mulieres regionis illius. Quam cum vidisset sichem filius emor evei princeps terre illius. adamavit eam et rapuit et dormivit cum illa vi opprimens virginem. et conglutinata est anima eius cum ea. tristemque delinivit blanditiis et pergens ad emor patrem suum. accipe michi inquit puellam hanc coniugem. Quod cum audisset iacob absentibus filiis et in pastu pecorum occupatis siluit donec redirent. Egresso autem emor patre sichem ut loqueretur ad iacob. Ecce filii eius veniebant de agro. Auditoque quod acciderat. irati sunt valde. eo quod fedam rem esset operatus in israel: et violata filia iacob. rem illicitam perpetrasset. Locutus est itaque emor ad eos. Sichem filii mei adhesit anima filie vestre. Date eam illi uxorem. et iungamus vicissim connubia. Filias vestras tradite nobis: et filias nostras accipite. et habitate nobiscum. terra in potestate vestra est: exercete. negotiamini et possidete eam. Sed et sichem ad patrem et ad fratres eius ait. Inveniam gratiam coram vobis. et quecumque statueritis dabo. Augete dotem. et munera postulate. libens tribuam quod petieritis. tantum date michi puellam hanc uxorem. Responderunt filii iacob: sichem et patri eius in dolo sevientes ob stuprum sororis. Non possumus facere quod petitis: nec dare sororem nostram homini incircumciso. quod illicitum et nefarium est apud nos. Sed in hoc valebimus federari. si esse volueritis similes nostri. et circumcidatur in vobis omne masculini sexus. Tunc dabimus et accipiemus mutuo filias vestras ac nostras. et habitabimus vobiscum. Erimusque unus populus. Si autem circumcidi nolueritis. tollemus filiam nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum emor et sichem filio eius. nec distulit adolescens. quin statim quod petebatur expleret. Amabat enim puellam valde. et ipse erat inclitus in omni domo patris sui. Ingressique portam urbis locuti sunt ad populum. Viri isti pacifici sunt: et volunt habitare nobiscum. Negotientur in terra et exerceant eam. que spaciosa et lata indiget cultoribus. filias eorum accipiemus uxores: et nostras illis dabimus. Unum est quod differtur tantum bonum. Si circumcidamus masculos nostros: ritum gentis imitantes et substantia eorum et pecora et cuncta

que possident nostra erunt. tantum in hoc acquiescamus ut habitantes simul unum efficiamus populum. Assensi sunt omnes accidentes cunctis masculis. Et ecce die tercio quando gravissimus vulnerum dolor est. arreptis duo iacob filii symeon et levi fratres dyne gladiis ingressi sunt urbem confidenter. Interfectisque omnibus masculis emor et sichem pariter necaverunt. et tollentes dinam de domo sichem sororem suam. Quibus egressis irruerunt super occisos ceteri filii iacob. et depopulati sunt urbem in ultionem stupri. Oves eorum et armenta et asinos. cuncta que vastantes que in domibus et in agris erant. parvulos quoque et uxores eorum duxerunt captivas. Quibus perpetratis audacter iacob dixit ad symeon et levi. turbastis me et odiosum me fecistis chananeis et phereseis habitatoribus terre huius. Nos pauci sumus. illi congregati percutient me. et delebor ego et domus mea. Responderunt. Numquid ut scorto abuti debuere sorore nostra. xxxv.

XXXV

Interea locutus est dominus ad iacob. Surge et ascende bethel. et habita ibi. facque altare domino. qui apparuit tibi quando fugiebas esau fratrem tuum. Iacob vero convocata omni domo sua. ait. Abicite deos alienos. qui in medio vestri sunt. et mundamini ac mutate vestimenta vestra. Surgite et ascendamus in bethel. ut faciamus ibi altare domino. qui exaudivit me in die tribulationis mee. et socius fuit itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant et inaures que erant in auribus eorum. At ille infodit eas subter therebintum. que est post urbem sichem. Cumque profecti essent terror dei invasit omnes per circuitum civitates et non sunt ausi persequi recedentes. Venit igitur iacob luzam que est in terra chanaan. cognomento bethel. ipse et omnis populus cum eo. edificavitque ibi altare. et appellavit nomen loci illius domus dei. Ibi enim apparuit ei deus. cum fugeret fratrem suum. Eodem tempore mortua est debbora nutrix rebecce et sepulta est ad radices bethel. subter quercum. Vocatumque est nomen loci illius quercus fletus.

Ps c. p.

Apparuit autem iterum deus iacob postquam reversus est de mesopotamia syrie. et venit in bethel. benedixitque ei dicens. Non vocaberis ultra iacob: sed israel erit nomen tuum. Et appellavit eum israel. Dixitque ei. Ego deus omnipotens. Cresce et multiplicare. gentes et populi nationum ex te erunt. Reges de lumbis tuis egredientur. Terramque quam dedi abraham et ysaac dabo tibi et semini tuo post te. Et recessit ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in loco quo fuerat locutus ei deus. libans super eum libamina et effundens oleum. Vocansque nomen loci illius bethel. Egressus autem inde venit verno tempore ad terram que ducit effratham. in qua cum parturiret rachel. ob difficultatem partus periclitari cepit. Dixitque ei obstetrix. Noli timere. quia et hunc habebis filium. Egrediente autem anima pre dolore. et imminente iam morte. vocavit nomen filii sui benoni. id est filius doloris mei. Pater vero appellavit eum beniamin. id est filius dextre. Mortua est ergo rachel. et sepulta est in via que ducit ephratam: hec est bethleem. Erexitque iacob titulum super sepulchrum eius. hic est titulus monumenti rachel: usque in presentem diem. Egressus inde fixit tabernaculum trans turrem gregis. Cumque habitaret in illa regione. abiit ruben et dormivit cum bala. concubina patris sui. quod illum minime latuit. Erant autem filii iacob duodecim; filii lye. primogenitus ruben. et symeon. et levi. et iudas. et ysachar. et zabulon. filii rachel. ioseph et beniamin. filii bale ancille rachelis. dan et neptalim. filii zelphe ancille lye. gad. et aser. Hii sunt filii iacob qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Venit etiam ad ysaac patrem suum in mambre civitatem arbee. hec est ebron. in qua peregrinatus est abraham. et ysaac. et completi sunt dies ysaac. c. lxxx. annorum. consumptusque etate mortuus est. et appositus est populo suo. senex et plenus dierum. et sepelierunt eum esau et iacob filii sui. xxxvi.

XXXVI

Hee autem sunt generationes esau. ipse est edom. Esau accepit uxorem de filiabus chanaan. Ada filiam elom ethei. et oolibama filiam ane filie sebeon. evei. Basemath quoque filiam ysmael. sororem nabaioth. Peperit autem ada. eliphaz. basemath genuit rahuel. Oolibama genuit yehus. et yhelon. et chore. Hii filii esau qui nati sunt ei in terra chanaan. Tulit autem esau uxores suas et filios et filias et omnem animam domus sue et substantiam et pecora et cuncta que habere poterat in terra chanaan: et abiit in alteram regionem. recessitque a fratre suo iacob. Divites enim erant valde et simul habitare non poterant. nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum pre multitudine gregum. Habitavitque esau in monte seyr. ipse est edom. Hee autem sunt generationes esau patris edom in monte seyr. et hec nomina filiorum eius. Eliphaz filius ada. uxoris esau. Rahuel quoque filius basemath. uxoris eius. Fueruntque filii eliphaz. theman

omar sephu ⁊ gathan ⁊ chenez ⁊ cho
re. Erat autem thamna concubina eli
phaz filii esau que peperit ei amalech.
Hii sunt filii ade uxoris esau. Filii autem
rahuel. naath ⁊ zara ⁊ semma ⁊ meza.
Hii filii basemath uxoris esau. Isti quoque
erant filii oolibama filie ane filie sebeon.
uxoris esau. quos genuit ei iheus ⁊ ihelon
⁊ chore. Hii duces filiorum esau. Filii eli
phath primogeniti esau. dux theman.
dux omar. dux sephu. dux cenez. dux
chore. dux dathan. dux amaleth. hii filii
eliphath in terra edom ⁊ hii filii ade. Hii quoque
filii rahuel. filii esau dux naath. dux
zara. dux semma. dux meza. Hii autem du
ces rahuel in terra edom. Isti filii basemath
uxoris esau. Hii autem filii oolibama uxo
ris esau. Dux iheus. dux ihelon. dux
chore. Hii duces oolibama filie ane uxo
ris esau. Isti sunt filii esau ⁊ hii duces
eorum. Ipse est edom. Isti sunt filii seyr
horrei habitatores terre. lotan ⁊ sobal ⁊
sebeon ⁊ anam ⁊ dison ⁊ eser ⁊ disan.
Hii duces horrei filii seir in terra edom.
Facti sunt autem filii lotan. horrei ⁊ heman.
Erat autem soror lothan thamna. ⁊ isti filii
sobal: aluan ⁊ manaath ⁊ ebal. sepho ⁊ onan.
⁊ hii filii sebeon. achaia ⁊ anan. Iste est anan
qui invenit aquas calidas in solitudine
cum pasceret asinas sebeon patris sui. habuitque
filium disan ⁊ filiam oolibama. ⁊ isti
filii disan. amdam ⁊ eseban. iethram ⁊
charan. Hii quoque filii heser. balaan ⁊ ze
phan ⁊ acham. habuit autem filios disan. hus
⁊ aran. Hii duces horreorum. dux lothan
dux sobal. dux sebeon. dux ana. dux di
son. dux heser. dux disan. Isti duces hor
reorum qui imperaverunt in terra seyr.
Reges autem qui regnaverunt in terra
edom. antequam haberent regem filii israel. fue
runt hii. belath filius beor. Nomenque urbis
eius denaba. Mortuus est autem balach ⁊
regnavit pro eo iobab filius zare de bosra.
Cumque mortuus esset iobab regnavit pro
eo husam de terra themanorum. Hoc quoque
mortuo: regnavit pro eo adad filius badadi
qui percussit madian in regione moab.
⁊ nomen urbis eius ahuith. Cumque
mortuus esset adad regnavit pro eo.
semla de masrecha. hoc quoque mortuo re
gnavit pro eo saul de fluvio rooboth.
Cumque ⁊ hic obisset successit in regnum
balanam filius achobor. Isto quoque mor
tuo regnavit pro eo adad. Nomenque urbis

al' marrecha

eius phoa. ⁊ appellabatur uxor illius
meezabel filia mathret filie mezaab.
Hec ergo nomina ducum esau in cognationi
bus ⁊ locis ⁊ vocabulis suis. Dux thamna
dux alua. dux ietheth. dux oolibama.
dux ela. dux phinon. dux chenez. dux
theman. dux mabsar. dux magdiel. dux
iram. hii duces edom habitantes in terra
imperii sui. Ipse est esau pater ydumeorum.
Habitavit autem iacob in terra chanaan
in qua pater suus peregrinatus est. ⁊ hee sunt
generationes eius. XXXVII.

Ioseph cum xvi esset annorum pa
scebat gregem cum fratribus suis adhuc
puer. ⁊ erat cum filiis bale ⁊ zelphe
uxorum patris sui. Accusavitque fratres suos
apud patrem crimine pessimo. Israel autem
diligebat ioseph super omnes filios suos. eo quod
in senectute genuisset eum. fecitque ei tu
nicam polimitam. Videntes autem fratres eius
quod a patre plus cunctis filiis amaretur. ode
rant eum nec poterant ei quicquam pacifice
loqui. Accidit quoque ut visum somnium
referret fratribus suis. que causa maioris odii
seminarium fuit. Dixitque ad eos. Audite somnium
meum quod vidi: pu
tabam colligere nos manipulos in agro.
⁊ quasi consurgere manipulum meum ⁊
stare. Vestrosque manipulos circumstantes
adorare manipulum meum. Responderunt
fratres eius. Numquid rex noster eris. aut subiciemur
dicioni tue. Hec ergo causa somniorum atque sermo
num invidie ⁊ odii fomitem ministravit.
Aliud quoque vidit somnium quod narrans
fratribus ait. Vidi per somnium quasi solem ⁊
lunam ⁊ stellas xi adorare me. Quod cum patri
suo ⁊ fratribus suis retulisset. increpavit eum
pater suus ⁊ ait. Quid sibi vult hoc somnium
quod vidisti. Num ego ⁊ mater tua ⁊ fratres tui
adorabimus te super terram. Invidebant
ergo ei fratres sui. pater vero rem tacitus considera
bat. Cumque fratres illius in pascendis gre
gibus patris morarentur in sychem.
Dixit ad eum israel: fratres tui
pascunt oves in sichimis.
veni mittam te ad eos. Quo
respondente presto sum. ait. Vade ⁊
vide si cuncta prospera sint apud
fratres tuos ⁊ pecora ⁊ renuntia michi
quid agatur. Missus de valle ebron ve
nit in sychem. Invenitque eum vir erran
tem in agro: ⁊ interrogavit quid quereret.
At ille respondit. fratres meos quero. Indica
michi ubi pascant greges. Dixitque ei

vit. Recesserunt de loco isto: audivi autem eos dicentes. eamus in dothaim. Perrexit ergo ioseph post fratres suos et invenit eos in dothaim. Qui cum vidissent eum procul: antequam accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere: et mutuo loquebantur. ecce somniator venit. Occidamus eum et mittamus in cisternam veterem: dicemusque fera pessima devoravit eum. et tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. Audiens autem hoc ruben nitebatur liberare eum de manibus eorum. et dicebat. Non interficiamus animam eius nec effundamus sanguinem. Sed proicite eum in cisternam hanc que est in solitudine. manusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere eum de manibus eorum et reddere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos. nudaverunt eum tunica talari et polimita. miseruntque in cisternam que non habebat aquam. et sedentes ut comederent panem viderunt viatores ismahelitas venire de galaad. et camelos eorum portantes aromata et resinam et stacten in egyptum. Dixit ergo iudas fratribus suis. quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum. et celaverimus sanguinem ipsius? Melius est ut venundetur ismaelitis et manus nostre non polluantur. Frater enim et caro nostra est. Adquieverunt fratres sermonibus eius. et pretereuntibus madianitis negotiatoribus: extrahentes eum de cisterna vendiderunt eum ismaelitis .xx. argenteis. qui duxerunt eum in egyptum. Reversusque ruben ad cisternam non invenit puerum. et scissis vestibus pergens ad fratres suos ait. Puer non comparet: et ego quo ibo? Tulerunt autem tunicam eius et in sanguine edi quem occiderant, tinxerunt: mittentes qui ferrent ad patrem et dicerent. Hanc invenimus: vide utrum tunica filii tui sit, an non. Quam cum agnovisset pater ait. Tunica filii mei est. fera pessima comedit eum, bestia devoravit ioseph. Scissisque vestibus: indutus est cilicio. lugens filium suum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius ut lenirent dolorem patris: noluit consolationem accipere. sed ait. Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu: madianite vendiderunt ioseph in egypto, putiphari eunucho pharaonis magistro militie.

tunica

XXXVIII

Eodem tempore descendens iudas a fratribus suis. divertit ad virum odollamitem nomine hyram. Viditque ibi filiam hominis chananei vocabulo sue: et uxore accepta ingressus est ad eam. que concepit et peperit filium. Vocavitque nomen eius her. Rursumque concepto fetu natum filium nominavit onam. Tertium quoque peperit quem appellavit sela. quo nato parere ultra cessavit. Dedit autem iudas uxorem primogenito suo her. nomine thamar. Fuit quoque her primogenitus iude nequam in conspectu domini. et ab eo occisus est. Dixit ergo iudas ad onam filium suum. Ingredere ad uxorem fratris tui, et sociare illi. ut suscites semen fratri tuo. Ille sciens non nasci sibi filios. introiens ad uxorem fratris sui. semen fundebat in terram. ne liberi fratris nomine nascerentur. et idcirco percussit eum dominus. eo quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem dixit iudas thamar nurui sue. esto vidua in domo patris tui. donec crescat sela filius meus. Timebat enim ne et ipse moreretur sicut fratres eius. Que abiit et habitavit in domo patris sui. Evolutis autem multis annis. mortua est sue uxor iude. Qui post luctum consolatione suscepta ascendebat ad tonsores ovium suarum ipse et hyras opilio gregis odollamita in thamnas. Nuntiatumque est thamar quod socer illius ascenderet in thamnas ad tondendas oves. Que depositis viduitatis vestibus assumpsit theristrum. et mutato habitu sedit in bivio itineris quod ducit thamnam eo quod crevisset sela, et non eum accepisset maritum. Quam cum vidisset iudas suspicatus est esse meretricem. operuerat enim vultum suum ne cognosceretur. Ingrediensque ad eam ait. Dimitte me ut coeam tecum. Nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente. quid mihi dabis ut fruaris concubitu meo. Dixit. mittam tibi hedum de gregibus. Rursumque illa dicente. patiar quod vis si dederis michi arrabonem. donec mittas quod polliceris. ait iudas Quid vis tibi pro arrabone dari. Respondit anulum tuum et armillam et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum concepit mulier. et surgens abiit. depositoque habitu quem assumpserat. induta est viduitatis vestibus. Misit autem iudas hedum per pastorem suum odollamitem ut reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non invenisset illam interrogavit homines loci illius ubi est mulier que sedebat in bivio. Respondentibus cunctis non fuit in loco isto meretrix. reversus est ad iudam et ait ei. Non inveni eam

De thamar iude.

go, homines loci illius dixerunt mihi numquam ibi sedisse scortum. Ait Iudas: habeat sibi; certe mendacii nos arguere non potest. Ego misi hedum quem promiseram, et tu non invenisti eam. Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Iude dicentes: fornicata est Thamar nurus tua, et videtur uterus illius intumescere. Dixit Iudas: producite eam ut comburatur. Que cum educeretur ad penam, misit ad socerum suum dicens: De viro cuius hec sunt concepi; cognosce cuius sit anulus et armilla et baculus. Qui agnitis muneribus ait: Iustior me est, quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero, atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum in qua obstetrix ligavit coccinum, dicens: Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manum, egressus est alter. Dixitque mulier: quare divisa est propter te maceria? et ob hanc causam vocavit nomen eius Phares. Postea egressus est frater eius in cuius manu erat coccinum, quem appellavit Zaram. .xxxix.

XXXIX

Igitur ioseph ductus est in egyptum. Emitque eum Phutiphar eunuchus pharaonis princeps exercitus vir egyptius de manu ismaelitarum a quibus perductus erat. Fuitque dominus cum eo, et erat vir in cunctis prospere agens. Habitavitque in domo domini sui, qui optime noverat esse dominum cum eo, et omnia que gereret ab eo dirigi in manu illius. Invenitque ioseph gratiam coram domino suo, et ministrabat ei. A quo prepositus omnibus gubernabat creditam sibi domum et universa que ei tradita fuerant. Benedixitque dominus domui egyptii propter ioseph, et multiplicavit tam in edibus quam in agris cunctam eius substantiam. Nec quicquam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem ioseph pulchra facie et decorus aspectu. Post multos itaque dies iniecit domina oculos suos in ioseph et ait: Dormi mecum. Qui nequaquam adquiescens operi nephario, dixit ad eam: Ecce dominus meus omnibus michi traditis ignorat quid habeat in domo sua, nec quicquam est quod non in mea potestate sit vel non tradiderit michi preter te que uxor eius es. Quomodo ergo possum malum hoc facere et peccare in dominum meum? Huiuscemodi verbis per singulos dies loquebatur, et mulier molesta erat adolescenti, et ille

vel in deum

recusabat stuprum. Accidit autem quadam die ut intraret ioseph domum et operis quippiam absque arbitris faceret, et illa apprehensa lacinia vestimenti eius diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu illius pallio fugit et egressus est foras. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis et se esse contemptam, vocavit homines domus sue et ait ad eos: En introduxit virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me ut coiret mecum. Cumque ego succlamassem et audisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebam et fugit foras. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum et ait: Ingressus est ad me servus hebreus quem adduxisti ut illuderet michi. Cumque audisset me clamare, reliquit pallium quod tenebam et fugit foras. His auditis dominus et nimium credulus verbis coniugis iratus est valde. Tradiditque ioseph in carcerem ubi vincti regis custodiebantur, et erat ibi clausus. Fuit autem dominus cum ioseph et misertus est illius, et dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. Qui tradidit in manu illius universos vinctos qui in custodia tenebantur. Et quicquid fiebat sub ipso erat. Nec noverat aliquid cunctis ei traditis. Dominus enim erat cum illo et omnia opera eius dirigebat. .xl.

His itaque gestis, accidit ut peccarent duo eunuchi, pincerna regis egypti et pistor, domino suo. Iratusque pharao contra eos, nam alter pincernis preerat, alter pistoribus, misit eos in carcerem principis militum in quo vinctus erat et ioseph. At custos carceris tradidit eos ioseph, qui et ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat, et illi in custodia tenebantur. Videruntque ambo somnium nocte una, iuxta interpretationem congruam sibi. Ad quos cum introisset ioseph mane et vidisset eos tristes, sciscitatus est eos dicens: Cur tristior solito est hodie facies vestra? Qui responderunt: Somnium vidimus et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos ioseph: Numquid non dei est interpretatio? Referte michi quid videritis. Narravit prior prepositus pincernarum somnium suum: Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gemmas, et post flores uvas maturescere, calicemque pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas et expressi in calicem quem tenebam, et tradidi poculum

pharaonis. Respondit ioseph. Hec est interpretatio sompnii. Tres propagines, tres adhuc dies sunt. post quos recordabitur pharao ministerii tui. et restituet te in gradum pristinum. dabisque ei calicem iuxta officium tuum sicut facere ante consueveras. Tantum memento mei cum tibi bene fuerit. et facies mecum misericordiam. ut suggeras pharaoni ut educat me de isto carcere. quia furtim sublatus sum de terra hebreorum. et hic innocens in lacum missus sum. Videns pistor magister quod prudenter sompnium dissolvisset. ait. Et ego vidi sompnium quod tria canistra farine super caput meum. et in uno canistro quod erat excelsius portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria. avesque comedere ex eo. Respondit ioseph. Hec est interpretatio sompnii. Tria canistra. tres adhuc dies sunt post quos auferet pharao caput tuum. ac suspendet te in cruce. et lacerabunt volucres carnes tuas. Exinde dies tertius natalicius pharaonis erat. Qui faciens grande convivium pueris suis. recordatus est inter epulas magistri pincernarum. et pistorum principis. Restituitque alterum in locum suum ut porrigeret ei poculum. Alterum suspendit in patibulo. ut coniectoris veritas probaretur. Et tamen succedentibus prosperis prepositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

XLI.

Post duos annos vidit pharao sompnium. Putabat se stare super flumen de quo ascendebant septem boves pulchre et crasse nimis et pascebantur in locis palustribus. Alie quoque septem emergebant de flumine fede confecteque macie et pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus. devoraveruntque eas quarum mira species et habitudo corporum erat. Expergefactus pharao dormivit rursum et vidit alterum sompnium. Septem spice pullulabant in culmo uno plene atque formose. Alie quoque spice totidem tenues et percusse uredine oriebantur. devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans pharao post quietem et facto mane pavore perterritus. misit ad coniectores egypti. cunctosque sapientes. et accersitis narravit sompnium: nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens pincernarum magister ait. Confiteor peccatum meum. Iratus rex servis suis. me et magistrum pistorum retrudi iussit in carcerem principis militum ubi una nocte uterque vidimus sompnium presagium futurorum. Erat ibi puer hebreus eiusdem ducis militum famulus cui narrantes sompnia audivimus quicquid postea rei probavit eventus. Ego enim redditus sum officio meo: et ille suspensus est in cruce. Protinus ad regis imperium eductum de carcere ioseph. totonderunt. ac veste mutata obtulerunt ei. Cui ille ait. Vidi sompnia nec est qui edisserat. que audivi te prudentissime conicere. Respondit ioseph. Absque me deus respondebit prospera pharaoni. Narravit ergo pharao quod viderat. Putabam me stare super ripam fluminis. et septem boves de amne conscendere pulchras nimis. et obesis carnibus: que in pastu paludis virecta carpebant. Et ecce has sequebantur alie septem boves in tantum deformes et macilente ut numquam tales in terra egypti viderim. Que devoratis et consumptis prioribus nullum saturitatis dedere vestigium. sed simili macie et squalore torpebant. Evigilans rursum sopore depressus vidi sompnium. Septem spice pullulabant in culmo uno plene atque pulcherrime. Alie quoque septem tenues et percusse uredine oriebantur stipula. que priorum pulchritudinem devoraverunt. Narravi coniectoribus sompnium: et nemo est qui edisserat. Respondit ioseph. Sompnium regis unum est. que facturus est deus ostendit pharaoni. Septem boves pulchre. et septem spice plene. septem ubertatis anni sunt. eandemque vim sompnii comprehendunt. Septem quoque boves tenues et macilente que ascenderunt post eas. et septem spice tenues et vento urente percusse. septem anni sunt venture famis. qui hoc ordine complebuntur. Ecce septem anni venient fertilitatis magne in universa terra egypti. quos sequentur septem alii anni tante sterilitatis. ut oblivioni tradatur cuncta retro habundantia. Consumptura enim est fames omnem terram. et ubertatis magnitudinem perditura est inopie magnitudo. Quod autem vidisti secundo. ad eandem rem pertinet. sompnium firmitatis indicium est eo quod fiat sermo dei et velocius impleatur. Nunc ergo provideat rex virum sapientem et industrium et preficiat eum terre egypti. qui constituat prepositos per cunctas regiones. et quintam partem fructuum per septem annos fertilitatis qui iam nunc futuri sunt congreget in horrea. et omne frumentum sub pharaonis potestate condatur. Servetur que in urbibus et preparetur futuris septem annorum fami que oppressura est egyptum et non consumetur terra inopia. Placuit pharaoni consilium et cunctis ministris eius. Locutusque est

ad eos. Num invenire poterimus talem virum qui spiritu dei plenus sit? Dixit ergo ad ioseph. Quia ostendit tibi deus omnia que locutus es: numquid sapientiorem et consimilem tui invenire potero? Tu eris super domum meam. et ad tui oris imperium cunctus populus obediet. Uno tantum regni solio te precedam. Dixitque rursum pharao ad ioseph. Ecce constitui te super universam terram egypti. Tulitque anulum de manu sua: et dedit in manu eius. Vestivitque eum stola bissina. et collo torquem auream circumposuit. fecitque eum ascendere super currum suum secundum: clamante precone ut omnes coram eo genu flecterent. et prepositum esse scirent universe terre egypti. Dixit quoque rex ad ioseph. Ego sum pharao absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra egypti. Vertitque nomen eius. et vocavit eum lingua egyptiaca. salvatorem mundi. Deditque illi uxorem asseneth filiam phutipharis sacerdotis heliopoleos. Egressus itaque ioseph ad terram egypti. xxx. autem erat annorum quando stetit in conspectu regis pharaonis: et circuivit omnes regiones egypti. Venitque fertilitas annorum. vii. et in manipulos redacte segetes congregate sunt in horrea egypti. Omnis etiam frugum habundantia in singulis urbibus condita est. tantaque fuit habundantia tritici ut harene maris coequaretur. et copia mensuram excederet.

Mutatio nominis ioseph.

Nati sunt autem ioseph duo filii antequam veniret fames quos ei peperit asseneth filia phutipharis sacerdotis heliopoleos. Vocavitque nomen primogeniti manasses dicens. oblivisci me fecit deus omnium laborum meorum. et domus patris mei. Nomen quoque secundi. appellavit effraim. dicens. crescere me fecit deus in terra paupertatis mee.

Nomina filiorum ioseph in egipto.

Igitur transactis. vii. annis ubertatis qui fuerant in egypto. ceperunt venire. vii. anni inopie. quos predixerat ioseph: et in universo orbe fames prevaluit. In cuncta autem terra egypti erat fames. qua esuriente clamavit populus ad pharaonem. alimenta petens. Quibus ille respondit. Ite ad ioseph. Et quicquid vobis dixerit facite. Crescebat autem cotidie fames in omni terra. Aperuitque ioseph universa horrea et vendebat egyptiis. Nam et illos oppresserat fames: omnesque provincie veniebant in egyptum ut emerent escas: et malum inopie temperarent.

XLII.

Audiens autem iacob quod alimenta venderentur in egypto dixit filiis suis. Quare negligitis? Audivi quod triticum venundetur in egypto. Descendite et emite nobis necessaria ut possimus vivere. et non consumamur inopia. Descendentes igitur fratres ioseph decem ut emerent frumenta in egypto. beniamin domi retento ab iacob. qui dixerat fratribus eius. Ne forte in itinere quicquam patiatur mali. Ingressi sunt terram egypti cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem fames in terra chanaan. et ioseph princeps egypti erat. atque ad illius nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui. et agnovisset eos. quasi ad alienos durius loquebatur interrogans eos unde venistis? Qui responderunt: De terra chanaan. ut emamus victui necessaria. Et tamen ipse fratres agnoscens non est agnitus ab eis. Recordatusque sompniorum que aliquando viderat. ait ad eos. Exploratores estis. ut videatis infirmiora terre venistis. Qui dixerunt. Non est ita domine: sed servi tui venerunt ut emerent cibos. Omnes filii unius viri sumus. Pacifici venimus nec quicquam famuli tui machinantur mali. Quibus ille respondit. Aliter est. Inmunita terre huius considerare venistis. At illi ~~dixerunt~~: duodecim inquiunt servi tui fratres sumus. filii viri unius in terra chanaan. minimus cum patre nostro est. alius non est super. Hoc est ait quod locutus sum. Exploratores estis. Iam nunc experimentum vestri capiam. Per salutem pharaonis non egrediemini hinc donec veniat frater vester minimus. Mittite e vobis unum. et adducat eum. Vos autem eritis in vinculis. donec probentur que dixistis. utrum falsa an vera sint. Alioquin per salutem pharaonis exploratores estis. Tradidit ergo eos custodie tribus diebus. Die autem tertio. eductis de carcere ait. Facite quod dixi et vivetis. Deum enim timeo si pacifici estis. frater vester unus ligetur in carcere. Vos autem abite et ferte frumenta que emistis in domos vestras. et fratrem vestrum minimum adducite ad me. ut possim vestros probare sermones et non moriamini. Fecerunt ut dixerat: et locuti sunt invicem merito hec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum. Videntes angustiam anime illius dum deprecaretur nos et non audivimus. Idcirco venit super nos ista tribulatio.

Equibus unus ruben ait. Numquid non dixi
vobis. nolite peccare in puerum: et non
audistis me. En sanguis eius exquiritur.
Nesciebant autem quod intelligeret ioseph. eo
quod per interpretem loquebatur ad eos. Avertit
que se parumper et flevit. et reversus locutus est
ad eos. tollensque symeon. et ligans eum
illis presentibus. iussitque ministris ut im
plerent saccos eorum tritico. et reponerent
pecunias singulorum in sacculis suis. datisque
supra cibariis in via. qui fecerunt ita.
At illi portantes frumenta in asinis suis.
profecti sunt. Apertoque unus sacco ut daret
iumento pabulum in diversorio contem
platus pecuniam in ore sacculi. dixit fra
tribus suis. reddita est michi pecunia mea.
En habetur in sacculo. et obstupefacti turbati
que dixerunt mutuo. Quid nam est hoc quod
fecit nobis deus. Veneruntque ad iacob patrem
suum in terra chanaan. et narraverunt
omnia que accidissent sibi dicentes. Locutus est
nobis dominus terre dure. et putavit nos explo
ratores esse provincie. Cui respondimus. Pa
cifici sumus. nec ullas molimur insidi
as. Duodecim fratres uno patre geniti sumus.
unus non est super. minimus cum patre
versatur in terra chanaan. Qui ait nobis.
Sic probabo quod pacifici estis. Fratrem vestrum
unum dimittite apud me. et cibaria do
mibus vestris necessaria sumite et abite. fratrem
que vestrum minimum ad me adducite. ut
sciam quod non sitis exploratores. et istum
qui tenetur in vinculis recipere possitis.
Ac deinceps emendi que vultis habeatis
licentiam. His dictis cum frumenta
effunderent singuli reppererunt in ore saccorum
ligatas pecunias. Exterritisque simul
omnibus dixit pater iacob. Absque liberis me esse
fecistis. Ioseph non est super. Symeon
tenetur in vinculis. Beniamin auf
feretis. In me hec mala omnia reciderunt.
Cui respondit ruben. Duos filios meos in
terfice. si non reduxero illum tibi. Trade illum
in manu mea. et ego eum tibi restituam.
At ille. Non descendet inquit filius meus
vobiscum. Frater eius mortuus est. et ipse
solus remansit. Si quid ei adversitatis
acciderit in terra ad quam pergitis. deduce
tis canos meos cum dolore ad inferos.

XLIII.

Interim fames omnem
terram vehementer premebat. Consumptis
que cibis quos ex egypto detulerant. dixit
iacob filiis suis. Revertimini. et emite
nobis pauxillum escarum. Respondit
iudas. Denuntiavit nobis vir ille sub
attestatione iurandi dicens. Non vide
bitis faciem meam nisi fratrem vestrum mi
nimum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis
mittere eum nobiscum. pergemus pariter
et ememus tibi necessaria. Sin autem non vis.
non ibimus. Vir enim ut sepe diximus.
denuntiavit nobis dicens. Non videbitis
faciem meam absque vestro fratre minimo. Dixit
autem israel. In meam hoc fecistis miseriam.
ut indicaretis ei et alium habere vos fratrem.
At illi responderunt. Interrogavit nos homo per
ordinem nostram progeniem. Si pater viveret.
si haberemus fratrem. Nos respondimus ei conse
quenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid
scire poteramus quod dicturus esset. adducite
vobiscum fratrem vestrum. Iudas quoque dixit
patri suo. Mitte puerum mecum ut profi
ciscamur et possimus vivere ne moria
mur nos et parvuli nostri. Ego suscipio
puerum. de manu mea require illum.
Nisi reduxero et tradidero eum tibi. ero
peccati reus omni tempore vite. Si non intercessisset
dilatio. iam vice altera venissemus. Igitur
israel pater eorum dixit eis. Si sic necesse est facite
quod vultis. Sumite de optimis terre frugibus.
in vasis vestris et deferte viro munera. Mo
dicum resine et mellis et storacis et stactis
et therebinthi et amigdalarum. pecuniam
que duplicem ferte vobiscum. et illam quam
invenistis in sacculis reportate: ne forte
errore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite. et
ite ad virum. Deus autem meus omnipotens
faciat vobis eum placabilem. et remit
tat vobiscum fratrem vestrum quem tenet in vin
culis. et hunc beniamin. Ego autem quasi orbatus
et absque liberis ero. Tulerunt ergo viri mu
nera. et pecuniam duplicem. et beniamin.
Descenderuntque in egyptum. et steterunt
coram ioseph. Quos cum ille vidisset
et beniamin simul. precepit dispensatori
domus sue. dicens. Introduc viros domum.
et occide victimas et instrue convivium.
quoniam mecum sunt comesturi hodie. Fecit
ille quod sibi fuerat imperatum: et introduxit
viros domum. Ibique exterriti dixerunt mutuo.
Propter pecuniam quam retulimus prius in saccis
nostris introducti sumus ut devolvat in nos
calumpniam et violenter subiciat servituti
et nos et asinos nostros. Quam obrem in ipsis
foribus accedentes ad dispensatorem locuti
sunt. Oramus domine ut audias. Iam ante
descendimus ut emeremus escas. Quibus
emptis. cum venissemus ad diversorium

aperuimus saccos nostros et invenimus pecuniam in ore saccorum quam nunc eodem pondere reportavimus. Sed et aliud attulimus argentum, ut emamus que nobis necessaria sunt. Non est in conscientia nostra, quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit. Pax vobiscum. Nolite timere. Deus vester et deus patris vestri dedit thesauros in sacculis vestris. Nam pecuniam quam dedistis michi probatam ego habeo. Eduxitque ad eos symeon. et introductis domum, attulit aquam et laverunt pedes suos. Deditque pabula asinis eorum. Illi vero parabant munera donec ingrederetur ioseph meridie. Audierant enim quod ibi comesuri essent panem. Igitur ingressus est ioseph domum suam. optuleruntque ei munera tenentes in manibus suis. et adoraverunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis interrogavit eos dicens. Salvus ne est pater vester senex de quo dixeratis michi. adhuc vivit. Qui responderunt. Sospes est servus tuus pater noster. adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum. Attollens autem oculos ioseph vidit beniamin fratrem suum uterinum. et ait. Iste est frater vester parvulus de quo dixeratis michi. Et rursum. Deus inquit misereatur tui fili mi. Festinavitque quia commota fuerunt viscera eius super fratre suo. et erumpebant lacrime. et introiens cubiculum flevit. Rursumque lota facie egressus est. continuit se et ait. ponite panes. Quibus appositis seorsum ioseph. et seorsum fratribus egyptiis quoque qui vescebantur seorsum simul: illicitum est enim egyptiis comedere cum hebreis. et prophanum putant huiuscemodi convivium. Sederunt coram eo primogenitus iuxta primogenita sua. et minimus iuxta etatem suam. et mirabantur nimis sumptis partibus quas ab eo acceperant. Maiorque pars venit beniamin: ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

XLIIII.

Precepit autem ioseph dispensatori domus sue dicens. Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. Cyphum autem meum argenteum et pretium quod dedit tritici pone in ore sacci minoris. Factumque est ita. et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exierant et processerant paululum. tunc ioseph accersito dispensatore domus sue ait. Surge et persequere viros. et apprehensis dicito. Quare reddidistis malum pro bono. Cyphum quem furati estis ipse est in quo bibit dominus meus et in quo augurari solet. pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat. et apprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt. quare sic loquitur dominus noster. ut servi tui tantum flagitii commiserint. Pecuniam quam invenimus in summitate saccorum reportavimus ad te de terra chanaan. Et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argentum. apud quemcumque servorum tuorum fuerit inventum quod queris moriatur. et nos erimus servi domini nostri. Qui dixit eis. fiat iuxta sententiam vestram. Apud quemcumque fuerit inventum quod queritis ipse sit servus meus. vos autem eritis innoxii. Itaque festinato deponentes in terram saccos, aperuerunt singuli. Quos scrutatus incipiens a maiore usque ad minimum. Invenit cyphum in sacco beniamin. At illi scissis vestibus. oneratisque rursum asinis reversi sunt in oppidum. primusque iudas cum fratribus ingressus est ad ioseph. necdum enim de loco abierat. omnesque ante eum pariter in terram corruerunt. Quibus ille ait. Cur sic agere voluistis. An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia. Cui iudas. Quid respondebimus inquit domino meo. vel quid loquemur. aut iuste poterimus obtendere. Deus invenit iniquitatem servorum tuorum. En omnes servi sumus domini mei. et nos. et apud quem inventus est cyphus. Respondit ioseph. Absit a me. ut sic agam. Qui furatus est cyphum. ipse sit servus meus. Vos autem abite liberi ad patrem vestrum. Accedens autem propius iudas confidenter ait. Oro domine mi loquatur servus tuus verbum in auribus tuis. et ne irascaris famulo tuo. Tu es enim post pharaonem dominus meus. Interrogasti prius servos tuos. habetis patrem aut fratrem. et nos respondimus tibi domino meo. Est nobis pater senex et puer parvulus. qui in senectute illius natus est. cuius uterinus frater mortuus est. et ipsum solum habet mater sua. pater vero tenere diligit eum. Dixistique servis tuis adducite eum ad me. et ponam oculos meos super illum. Suggessimus tibi domino meo. Non potest puer relinquere patrem suum. Si enim illum dimiserit morietur. Et dixisti servis tuis. Nisi venerit frater vester minimus vobiscum. non videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum. narravimus ei omnia que locutus est dominus meus. Et dixit pater noster. Revertimini et emite nobis parum tritici. Cui diximus. Ire non possumus. Si frater noster minimus descenderit nobiscum proficiscemur simul. Alioquin illo absente non audemus videre faciem viri. Ad que ille respondit. Vos scitis quod duos genuerit michi uxor mea. Egressus est unus et dixistis. bestia devoravit eum. et huc usque non comparet

Si tuleritis et istum et aliquid ei in via contigerit deducetis canos meos cum merore ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum et puer defuerit cum anima illius ex anima dependeat. videritque eum non esse nobiscum morietur. et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus sim qui in meam hunc recepi fidem. et spopondi dicens. Nisi reduxero eum peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei. et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem meum absente puero. ne calamitatis que oppressura est patrem meum testis assistam.

XLV.

Non se poterat continere ultra ioseph multis coram astantibus. unde precepit ut egrederentur cuncti foras. et nullus interesset alienus agnitioni mutue. Elevavitque vocem cum fletu: quam audierunt egyptii omnisque domus pharaonis. et dixit fratribus suis. Ego sum ioseph. Adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. Ad quos ille clementer. accedite inquit ad me. Et cum accessissent prope. Ego sum ait frater vester ioseph. quem vendidistis in egyptum. Nolite pavere. Nec vobis durum esse videatur. quod vendidistis me in his regionibus. pro salute enim vestra misit me deus ante vos in egyptum. Biennium est enim quod fames cepit esse in terra. et adhuc v. anni restant. quibus nec arari poterit nec meti. Premisitque me deus ut reservemini super terram. et escas ad vivendum habere possitis. Non vestro consilio. sed dei voluntate huc missus sum qui fecit me quasi patrem pharaonis. et dominum universe domus eius. ac principem in omni terra egypti. Festinate et ascendite ad patrem meum et dicetis ei. Hec mandat filius tuus ioseph Deus me fecit dominum universe terre egypti. descende ad me ne moreris. et habitabis in terra gessen. Erisque iuxta me tu et filii tui. et filii filiorum tuorum. Oves tue et armenta tua et universa que possides. ibi te pascam. Adhuc enim v. anni residui sunt famis. et ne tu pereas. et domus tua. et omnia que possides. En oculi vestri et oculi fratris mei beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nuntiate patri meo universam gloriam meam. et cuncta que vidistis in egypto. festinate et adducite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in collum beniamin fratris sui flevit illo quoque flente similiter super collum eius. Osculatusque est ioseph omnes fratres suos et ploravit super singulos. post que ausi sunt loqui ad eum. Auditumque est et celebri sermone vulgatum in aula regis. Venerunt fratres ioseph et gavisus est pharao. atque omnis familia eius. Dixitque ad ioseph. ut imperaret fratribus suis dicens. Honerantes iumenta ite in terram chanaan. et tollite inde patrem vestrum. et cognationem et venite ad me: et ego dabo vobis omnia bona egypti ut comedatis medullam terre. Precipe etiam ut tollant plaustra de terra egypti ad subvectionem parvulorum suorum et coniugum. Ac dicito tollite patrem vestrum et properate quantocius venientes nec dimittatis quicquam de supellectili vestra. quia omnes opes egypti vestre erunt. Feceruntque filii israel ut eis mandatum erat. Quibus dedit ioseph plaustra secundum pharaonis imperium. et cibaria in itinere singulis quoque proferri iussit binas stolas. Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum v. stolis optimis. tantundem pecunie et vestium mittens patri suo. addens eis asinos decem. qui subveherent ex omnibus divitiis egypti. et totidem asinas triticum in itinere. panesque portantes. Dimisit ergo fratres suos. et proficiscentibus ait. Ne irascamini in via. Qui ascendentes ex egypto venerunt in terram chanaan. ad patrem suum iacob. Et nuntiaverunt ei dicentes. Ioseph filius tuus vivit. et ipse dominatur in omni terra egypti. Quo audito iacob quasi de gravi sompno evigilans. tamen non credebat eis. Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra et universa que miserat. revixit spiritus eius et ait. Sufficit michi si adhuc filius meus vivit. Vadam et videbo eum antequam moriar.

XLVI.

Profectusque israel cum omnibus que habebat. venit ad puteum iuramenti et mactatis ibi victimis deo patris sui ysaac. Audivit eum per visionem noctis vocantem se et dicentem sibi. Iacob iacob. Cui respondit. ecce assum. Ait illi deus. Ego sum deus fortissimus patris tui. Noli timere. descende in egyptum quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc et ego adducam te inde revertentem. Ioseph quoque ponet manum suam super oculos tuos. Surrexit iacob a puteo iuramenti. Tuleruntque eum filii cum parvulis et uxoribus suis. in plaustris que miserat pharao ad portandum senem et omnia que possederat in terra chanaan. Venitque in egyptum cum omni semine suo. filii eius et nepotes filie et cuncte simul progenies. Hec sunt autem nomina filiorum israel qui ingressi sunt egyptum ipse cum liberis suis. Primogenitus

al' diuum

al' cuncta

ruben. filii ruben: enoch et phallu. et esron
et charmi. filii symeon. iemuhel et iamin.
et aoth et iachin. et saar et saul filius
chananitidis. filii leui. gerson et caath
et merari. filii iuda. her et onam. et sela et
phares et zara. mortui sunt autem her
et onam in terra chanaan. nati que sunt
filii phares esrom et amul. filii ysachar
thola et phua. et iobab et semron. filii
zabulon. sared et helon et iahel. hii filii
lye quos genuit in mesopotamia syrie cum
dyna filia sua. omnes anime filiorum eius
et filiarum xxxiii. filii gad. sephion
et aggi. suni et esebon. heri et arodi. et areli.
filii aser iamne et iesua et iessui. et beria.
sara quoque soror eorum. filii beria. heber
et melchiel. hii filii zelphe quam dedit
laban lye filie sue. et hos genuit iacob
sedecim animas. filii rachel uxoris ia
cob. ioseph et beniamin. natique sunt ioseph
filii in terra egypti. quos genuit ei asseneth
filia phutiphares sacerdotis heliopoleos.
manasses et effraim. filii beniamin.
bela et bechor et asbel gera et naaman et echi.
et rosenophim. et opphim et ared. hii filii ra
chel. quos genuit iacob. omnes anime
quatuordecim. filii dan. usim. filii nep
talim. iasihel et guni et ezer et sallem.
hii filii bale. quam dedit racheli filie sue
laban. et hos genuit iacob. omnes anime
vii. cuncte que anime que ingresse sunt
cum iacob in egyptum. et egresse de femore
illius absque uxoribus filiorum sexaginta
sex. filii autem ioseph qui nati sunt ei
in terra egypti: anime due. omnes anime
domus iacob que ingresse sunt in egyptum.
fuere septuaginta. misit autem iacob
iudam ante se ad ioseph ut nuntiaret ei
et ille occurreret in gessen. quo cum peruenisset
iuncto ioseph curru suo ascendit obuiam
patri suo ad eundem locum. uidensque eum
irruit super collum eius. et inter amplexus
fleuit. dixitque pater ad ioseph. iam letus
moriar. quia faciem tuam uidi et superstitem
te relinquo. et ille locutus est ad fratres
suos et ad omnem domum patris sui. ascen
dam et nuntiabo pharaoni. dicamque ei.
fratres mei et domus patris mei qui erant
in terra chanaan uenerunt ad me. et sunt
uiri pastores ouium. curamque habent
alendorum gregum. pecora sua et armen
ta et omnia que habere potuerunt addu
xerunt secum. cumque uocauerit uos
et dixerit quod est opus uestrum. respondebitis

uiri pastores sumus serui tui. ab infantia
nostra usque in presens et nos et patres nostri. hec autem
dicetis ut habitare possitis in terra gessen.
quia detestantur egyptii omnes pastores ouium.
Ingressus ergo ioseph .xlvii.
nuntiauit pharaoni dicens. Pater meus
et fratres. oues eorum et armenta et cuncta
que possident uenerunt de terra chanaan.
et ecce consistunt in terra gessen. Extremos
quoque fratrum suorum. v. uiros statuit
coram rege. quos ille interrogauit
quid habetis operis. responderunt. pasto
res ouium sumus serui tui. et nos et patres
nostri. ad peregrinandum in terram tuam
uenimus. quoniam non est herba gregibus
seruorum tuorum ingrauescente fame
in regione chanaan. petimusque ut esse
nos iubeas seruos tuos in terra gessen. dixit
itaque rex ad ioseph. pater tuus et fratres
tui uenerunt ad te. terra egypti in conspectu
tuo est. in optimo loco fac habitare eos.
et trade eis terram gessen. quod si
nosti in eis esse uiros industrios. constitue
illos magistros pecorum meorum. post hec
introduxit ioseph patrem suum ad regem
et statuit eum coram eo. qui benedicens
illi et interrogatus ab eo. quot sunt dies
annorum uite tue. respondit. dies peregri
nationis uite mee. c. xxx. annorum sunt.
parui et mali. et non peruenerunt usque ad
dies patrum meorum quibus peregrinati sunt.
et benedicto rege. egressus est foras.
ioseph uero patri et fratribus suis dedit possessio
nem in egypto. in optimo terre loco.
ramesses ut preceperat pharao. et alebat
eos omnemque domum patris sui. prebens
cibaria singulis. in toto enim orbe panis
deerat. et oppresserat fames terram. ma
xime egypti et chanaan. e quibus pecu
niam omnem congregauit pro uendi
tione frumenti et intulit eam in erarium
regis. cumque defecisset emptoribus pretium.
uenit cuncta egyptus ad ioseph dicens.
da nobis panes. quare morimur coram
te. deficiente pecunia. quibus ille respondit.
adducite pecora uestra et dabo uobis pro eis
cibos. si pretium non habetis. que cum
adduxissent dedit eis alimenta. pro equis
et ouibus et bobus et asinis. sustentauitque
eos illo anno pro commutatione pecorum.
uenerunt quoque anno secundo et dixerunt ei.
non celamus dominum nostrum quod deficiente pe
cunia pecora simul defecerunt. nec clam
te est quod absque corporibus et terra nichil habemus.

Cur ergo moriemur te vidente. et nos
et terra nostra tui erimus. Eme nos in
servitutem regiam. et prebe semina. ne
pereunte cultore terra redigatur in solitu
dinem. Emit igitur ioseph omnem
terram egypti. vendentibus singulis posses
siones suas pre magnitudine famis.
Subiecitque eam pharaoni et cunctos populos
eius a novissimis terminis egypti usque
ad extremos fines eius. preter terram
sacerdotum que a rege tradita fuerat eis.
Quibus et statuta cibaria ex horreis publicis
prebebantur. et idcirco non sunt compulsi
vendere possessiones suas. Dixit ergo ioseph
ad populos. En ut cernitis et vos et terram
vestram pharao possidet. accipite semina et serite
agros. ut fruges habere possitis. Quintam
partem regi dabitis. quatuor reliquas
permitto vobis in sementem et in cibos
familiis et liberis vestris. Qui responderunt.
Salus nostra in manu tua est. Respiciat nos
tantum dominus noster et leti serviemus regi. Ex eo
tempore usque in presentem diem in univer
sa terra egypti. regibus quinta pars solvitur.
et factum est quasi in lege. absque terra
sacerdotali que libera ab hac conditione
fuit. Habitavit ergo israel in egypto in terra
gessen. et possedit eam. Auctusque est
et multiplicatus nimis. et vixit in ea
decem et septem annis. Factique sunt
omnes dies vite illius. c. xl. et vii. annorum.
Cumque appropinquare cerneret mor
tis diem. Vocavit filium suum ioseph.
et dixit ad eum. Si inveni gratiam in
conspectu tuo pone manum tuam sub
femore meo. et facies in me misericordiam et veritatem
ut non sepelias me in egypto. Sed dormiam
cum patribus meis et auferas me de hac ter
ra Condasque in sepulchro maiorum
meorum. Cui respondit ioseph. Ego facia
am quod iussisti. Et ille. Iura ergo inquit
michi. Quo iurante. adoravit israel deum.
Conversus ad lectuli caput. xlviii.

His itaque transactis nuntiatum
est ioseph quod egrotaret ~~pater~~
pater suus. Qui assumptis duobus fi
liis suis manasse et ephraim ire perrexit.
Dictumque est seni. ecce filius tuus ioseph venit
ad te. Qui confortatus sedit in lectulo.
Et ingresso ioseph ad se ait. Deus
omnipotens apparuit michi in luza.
que est in terra chanaan. Benedixitque
michi et ait. Ego te augebo et multipli
plicabo. et faciam in turbas populorum
daboque tibi in eternum terram hanc. et semini
tuo post te. in possessionem sempiternam.
Duo igitur filii qui nati sunt tibi in
terra egypti. antequam huc venirem ad te.
mei erunt. effraim et manasses. sicut
ruben et symeon reputabuntur michi.
Reliquos autem quos genuisti post eos
tui erunt et nomine fratrum suorum
vocabuntur in possessionibus suis. Michi
enim. quando veniebam de mesopotamia.
mortua est rachel in terra chanaan in ipso
itinere. Eratque vernum tempus et ingre
diebar ephratam. et sepelivi eam iuxta
viam ephrate. que alio nomine voca
batur bethleem. Videns autem filios
eius. dixit ad eum. Qui sunt isti. respon
dit. filii mei sunt. quos dedit michi deus
in hoc loco. Adduc inquit eos ad me. ut benedi
cam illis. Oculi enim israel caligabant
pre nimia senectute et clare videre non
poterat. Applicatosque ad se deosculatus
eos et circumplexus eos. Dixit ad filium
suum. Non sum fraudatus a conspectu
tuo. Insuper ostendit michi deus semen tuum
Cumque tulisset eos ioseph de gremio
patris sui. adoravit pronus in terram.
et posuit ephraim ad dexteram suam.
i. ad sinistram israel. Manassen vero in
sinistra sua. i. ad dexteram patris. applica
vitque ambos ad eum. Qui extendens
manum dexteram posuit super caput
ephraim. minoris fratris. Sinistram
autem super caput manasse. qui maior
natu erat commutans manus. Benedixit
que iacob ioseph filios et ait. Deus in cuius
conspectu ambulaverunt patres mei abra
ham et ysaac. Deus qui pascit me ab
adolescentia mea usque in presentem
diem. Angelus qui eruit me de cunctis
malis benedicat pueris istis. et invoce
tur super eos nomen meum. Nomina
quoque patrum meorum. abraham et
ysaac. et crescant in multitudinem su
per terram. Videns autem ioseph. quod
posuisset pater suus dexteram manum
super caput effraim. graviter accepit.
Et apprehensam patris manum. leva
re conatus est de capite ephraim. et
transferre super caput manasse. Dixit
que ad patrem. Non ita convenit pater. quia
hic est primogenitus pone dexteram tuam
super caput eius. Qui renuens ait.
Scio fili mi scio. Et iste quidem erit in
populos et multiplicabitur. Sed frater

eius minor maior illo erit. et semen illius
crescet in gentes. Benedixitque eis in ipso
tempore dicens. In te benedicetur israel atque
dicetur. faciat tibi deus sicut effraim
et sicut manasse. Constituitque effraim
ante manassen. et ait ad ioseph filium
suum. En ego morior. et erit dominus
vobiscum. Reducetque vos ad terram patrum
vestrorum. Do tibi partem unam extra
fratres tuos. quam tuli de manu amorrei
in gladio et arcu meo. .xlix.

XLIX

Vocavit autem iacob filios suos
et ait eis. Congregamini ut
annuntiem que ventura sunt vobis diebus
novissimis. Congregamini et audite
filii iacob. Audite israel patrem vestrum.
Ruben primogenitus meus tu fortitu
do mea et principium doloris mei. Prior
in donis maior in imperio. effusus es sicut
aqua. non crescas quia ascendisti cubile
patris tui. et maculasti stratum eius. Sy
meon et levi fratres vasa iniquitatis bel
lantia. In consilium eorum non veniat
anima mea. et in cetu eorum non sit
gloria mea. quia in furore suo occiderunt
virum: et in voluntate sua suffoderunt
murum. Maledictus furor eorum quia
pertinax: et indignatio eorum quia dura.
Dividam eos in iacob. et dispergam eos
in israel. Iuda te laudabunt fratres tui. Ma
nus tue in cervicibus inimicorum tuorum.
Adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis
iuda. ad predam fili mi ascendisti. requi
escens accubuisti ut leo et quasi leena.
Quis suscitabit eum. non auferetur
sceptrum de iuda. et dux de femore eius. do
nec veniat qui mittendus est. et ipse erit
expectatio gentium. ligans ad vineam
pullum suum. et ad vitem o fili mi a
sinam suam. Lavabit in vino stolam
suam: et sanguine uve pallium suum.
Pulchriores sunt oculi eius vino. et
dentes eius lacte candidiores. Zabulon
in litore maris habitabit. et in statione
navium pertingens usque ad sydonem.
Isachar asinus fortis accubans inter
terminos vidit requiem quod esset bona. et
terram quod optima esset. et supposuit humerum
suum ad portandum. factusque est tributis
serviens. Dan iudicabit populum suum.
sicut et alia tribus in israel. Fiat dan coluber
in via. cerastes in semita mordens un
gulas equi. ut cadat ascensor eius retro.
Salutare tuum expectabo domine. Gad
accinctus preliabitur ante eum. et ipse
accingetur retrorsum. Aser pinguis
panis eius. et prebebit delitias regibus.
Neptalim cervus emissus. et dans eloquia
pulchritudinis. filius accrescens ioseph.
filius accrescens et decorus aspectu. filie di
scurrerunt super murum. Sed exasperaverunt
eum. et iurgati sunt. Inviderunt que illi
habentes iacula. Sedit in forti arcus eius.
et dissoluta sunt vincula brachiorum et
et manuum illius. Per manus potentis
iacob. Inde pastor egressus est lapis israel.
Deus patris tui erit adiutor tuus et omnipo
tens benedicet tibi. benedictionibus celi desuper.
benedictionibus abyssi iacentis deorsum. be
nedictionibus uberum et vulve. benedictiones
patris tui. Confortate sunt benedictionibus
patrum eius. donec veniret desiderium colli
um eternorum. Fiant in capite ioseph et in
vertice nazarei. inter fratres suos. Benia
min lupus rapax. mane comedet predam
et vespere dividet spolia. Omnes hii in tribubus
israel duodecim. hec locutus est eis pater suus.
Benedixitque singulis benedictionibus propriis.
et precepit eis dicens. Ego congregor ad
populum meum. sepelite me cum patribus
meis in spelunca duplici que est in agro
ephron ethei contra mambre in terra
chanaan quam emit abraham cum
agro ab ephron etheo in possessionem
sepulchri. Ibi sepelierunt eum et saram
uxorem eius. Ibi sepultus est ysaac cum
rebecca coniuge. ibi et lia condita iacet.
Finitisque mandatis quibus filios instrue
bat. collegit pedes suos super lectulum. et obiit.
appositusque est ad populum suum. .L.

Quod cernens ioseph ruit super
faciem patris. flens et deosculans
eum. Precepitque servis suis medicis ut
aromatibus condirent patrem. Quibus
iussa explentibus transierunt xl. dies. Iste
quippe mos erat cadaverum conditorum.
Flevitque eum egyptus. lxx. diebus. Et ex
pleto planctus tempore. locutus est
ioseph ad familiam pharaonis. Si inveni
gratiam in conspectu vestro. loquimini in auribus
pharaonis. eo quod pater meus adiuravit
me dicens. En morior. in sepulchro meo
quod fodi michi in terra chanaan sepelies
me. Ascendam igitur et sepeliam patrem
meum. ac revertar. Dixitque ei pharao.
Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiu
ratus es. Quo ascendente ierunt cum
eo omnes senes domus pharaonis. cuncti

maiores natu terre egypti. Domus ioseph
cum fratribus suis absque parvulis et gregibus
atque armentis que dereliquerant in terra
gessen. Habuit quoque in comitatu currus et
equites et facta est turba non modica. Ve-
neruntque ad aream athad que sita est
trans iordanem. Ubi celebrantes exequias
planctu magno atque vehementi imple-
verunt vii. dies. Quod cum vidissent
habitatores terre chanaan. dixerunt. Mag-
nus planctus est iste egyptiis. Et idcirco
vocatum est nomen loci eius planctus
egypti. Fecerunt ergo filii israel sicut prece-
perat eis. et portantes eum in terram cha-
naan. sepelierunt eum in spelunca du-
plici quam emerat abraham cum a-
gro in possessionem sepulchri. ab ephron
etheo contra faciem mambre. Reversus-
que est ioseph in egyptum cum fratribus suis
et omni comitatu. sepulto patre. Quo mor-
tuo timentes fratres eius et mutuo collo-
quentes ne forte memor sit iniurie
quam passus est. et reddat malum nobis omne
quod gessimus mandaverunt ei dicentes.
Pater tuus precepit nobis antequam
moreretur. ut hec tibi verba diceremus.
Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum
tuorum. et peccati atque malitie quam
exercuerunt in te. Nos quoque oramus
ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem
hanc. Quibus auditis flevit ioseph. Ve-
neruntque ad eum fratres sui. et proni in
terram adorantes dixerunt. Servi tui sumus. Quibus
ille respondit. Nolite timere. Num dei
possumus resistere voluntati. Vos cogi-
tastis de me malum. et deus vertit illud
in bonum ut exaltaret me sicut in
presentiarum cernitis. et salvos faceret
multos populos. Nolite timere. Ego pas-
cam vos et parvulos vestros. Consolatus-
que est eos et blande ac leniter locutus est.
Et habitavit in egypto cum omni domo patris
sui. Vixitque centum decem annis. et vidit
filios effraim usque ad tertiam generationem.
Filii quoque machir filii manasse nati
sunt in genibus ioseph. Quibus transactis
locutus est fratribus suis. Post mortem meam
deus visitabit vos et ascendere faciet de terra
ista ad terram quam iuravit abraham.
ysaac et iacob. Cumque adiurasset eos atque
dixisset. Deus visitabit vos: asportate ossa
mea vobiscum de loco isto. Mortuus est
expletis. c.x. annis vite sue et conditus aromatibus
repositus est in loculo in egypto.

Explicit liber bresith. i. genesis habens versus .V.DCCC. Incipit liber ellesmoth. i. Exodus. I.

HEc sunt nomina
filiorum israel qui in
gressi sunt in egyptum
cum iacob. singuli
cum domibus suis in
troierunt. Ruben.
Symeon. levi. iudas. ysachar. zabulon
et beniamin. dan et neptalim. Gad et aser.
Erant igitur omnes anime eorum qui
egressi sunt de femore iacob. septuaginta. v.
Ioseph autem in egypto erat. Quo mortuo
et universis fratribus eius. omnique cognatione sua.
filii israel creverunt. et quasi germinantes mul-
tiplicati sunt. ac roborati nimis impleve-
runt terram. Surrexit interea rex novus
super egyptum. Qui ignorabat ioseph. et
ait ad populum suum. Ecce populus fi-
liorum israel. multus et fortior nobis est.
Venite sapienter opprimamus eum. ne
forte multiplicetur. et si ingruerit contra
nos bellum. addatur inimicis nostris et
expugnatis nobis egrediatur de terra.
Preposuit itaque eis magistros operum ut
affligerent eos honeribus. et edificaverunt
urbes tabernaculorum pharaoni. phiton et
ramesses. Quantoque opprimebant eos
tanto magis multiplicabantur et cresce-
bant. Oderantque filios israel egyptii et
affligebant illudentes. et invidentes. atque
ad amaritudinem perducebant vitam
eorum operibus duris. luti et lateris. omnique
famulatu quo in terre operibus premebantur.
Dixit autem rex egypti. obstetricibus
hebreorum. quarum una vocabatur sepho-
ra. altera phua. Precipiens eis. Quando
obstetricabitis hebreas et partus tempus
advenerit. Si masculus fuerit. interfi-
cite illum. Si femina reservate. Time-
runt autem obstetrices deum. et non fe-
cerunt iuxta preceptum regis. sed con-
servabant mares. Quibus ad se accer-
sitis rex ait. Quid nam est hoc quod facere
voluistis. ut pueros servaretis. Que respon-
derunt. Non sunt hebree sicut egyptie
mulieres. Ipse enim obstetricandi habent
scientiam. et priusquam veniamus ad eas pa-
riunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus.
et crevit populus. confortatusque est nimis.
Et quia timuerunt obstetrices deum.
edificavit illis domos. Precepit autem
pharao omni populo suo dicens. Quicquid
masculini sexus natum fuerit in

II

flumen proiciate quicquid feminei reservate. ij.

Egressus est post hec vir de domo levi. accepta uxore stirpis sue. Que concepit et peperit filium. et videns eum elegantem abscondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset: sumpsit fiscellam scirpeam. et linivit eam bitumine ac pice. posuitque intus infantulum. Exposuitque eum in carecto ripe fluminis. Stante procul sorore eius et considerante eventum rei. Ecce autem filia pharaonis descendebat ut lavaretur in flumine. et puelle eius gradiebantur per crepidinem alvei. Que cum vidisset fiscellam in papirione: misit unam e famulabus suis. Et allatam aperiens, cernensque in ea parvulum vagientem. miserta eius ait. De infantibus hebreorum est hic. Cui soror pueri. Vis inquit ut vadam et vocem tibi hebream mulierem. que nutrire possit infantulum. Respondit. Vade. Perrexit puella et vocavit matrem suam: ad quam locuta est filia pharaonis. Accipe ait puerum istum. et nutri michi. Ego dabo tibi mercedem tuam. Suscepit mulier et nutrivit puerum. Adultumque tradidit filie pharaonis. quem illa adoptavit in locum filii. Vocavitque nomen eius moysen. dicens, quia de aqua tuli eum. In diebus illis. postquam creverat moyses. egressus ad fratres suos, vidit afflictionem eorum. et virum egyptium percutientem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset huc atque illuc, et nullum adesse vidisset: percussum egyptium abscondit sabulo. Et egressus die altero. conspexit duos hebreos rixantes. Dixitque ei, qui faciebat iniuriam. Quare percutis proximum tuum. Qui respondit. Quis constituit te principem et iudicem super nos? Num occidere me tu vis, sicut heri occidisti egyptium. Timuit moyses et ait. Quomodo palam factum est verbum istud. Audivitque pharao sermonem hunc. et querebat occidere moysen. Qui fugiens de conspectu eius. moratus est in terra madian. et sedit iuxta puteum. Erant autem sacerdoti madian. vij. filie. que venerunt ad hauriendam aquam. et impletis canalibus. adaquare cupiebant greges patris sui. Supervenere pastores et eiecerunt eas. Surrexitque moyses et defensis puellis adaquavit oves earum. Que cum revertissent ad ietro patrem suum dixit ad eas. Cur velocius venistis solito. Responderunt. Vir egyptius liberavit nos de manu pastorum. Insuper et hausit aquam nobiscum. potumque dedit ovibus. At ille. Ubi est inquit. Quare dimisistis hominem. Vocate eum. ut comedat panem. Iuravit ergo moyses quod habitaret cum eo. Accepitque sephoram filiam eius uxorem. que peperit ei filium. quem vocavit gersan dicens. Advena fui in terra aliena. Alterum vero peperit quem vocavit eliezer dicens. Deus enim patris mei adiutor meus. et eripuit me de manu pharaonis. Post multum vero temporis mortuus est rex egypti. et ingemiscentes filii israel propter opera: vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad deum. ab operibus. et audivit gemitum eorum, ac recordatus est federis quod pepigerat cum abraham. ysaac. et iacob. respexit filios israel et liberavit eos. iij.

Moyses autem pascebat oves ietro soceri sui sacerdotis madian. Cumque minasset gregem ad interiora deserti. venit ad montem dei oreb. Apparuitque ei dominus in flamma ignis de medio rubi. et videbat quod rubus arderet et non combureretur. Dixit ergo moyses. Vadam et videbo visionem hanc magnam. quare non comburatur rubus. Cernens autem dominus quod pergeret ad videndum. vocavit eum de medio rubi. et ait. Moyses moyses. Qui respondit. adsum. At ille. Non appropies inquit huc. solve calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est. Et ait. Ego sum deus patris tui. Deus abraham deus ysaac et deus iacob. Abscondit moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra deum. Cui ait deus. Vidi afflictionem populi mei in egypto. et clamorem eius audivi propter duritiam eorum qui presunt operibus. et sciens dolorem eius descendi ut liberem eum de manu egyptiorum et educam de terra illa in terram bonam. et spatiosam. in terram que fluit lacte et melle. ad loca chananei. ethei. et amorrei ferezei. et evei. et iebusei. Clamor ergo filiorum israel venit ad me. vidique afflictionem eorum qua ab egyptiis opprimuntur. Sed veni ut mittam te ad pharaonem. ut educas populum meum filios israel de egypto. Dixitque moyses ad deum. Quis ego sum ut vadam ad pharaonem. et educam filios israel de egypto. Qui dixit ei. Ego ero tecum. et hoc habebis signum quod miserim te. Cum

eduxeris populum meum de egypto im-
molabis deo super montem istum. Ait
moyses ad deum. Ecce ego vadam ad fili-
os israel. et dicam eis. Deus patrum vestrorum
misit me ad vos. Si dixerint michi quod est no-
men eius. quid dicam eis. Dixit dominus
ad moysen. Ego sum qui sum. Ait. Sic
dices filiis israel. Qui est misit me ad vos.
Dixitque iterum deus ad moysen. Hec di-
ces filiis israel. Dominus deus patrum vestrorum.
deus abraham deus ysaac deus iacob misit
me ad vos. Hoc nomen michi est in eter-
num. et hoc memoriale meum in generati-
one et generationem. Vade congrega seniores
israel. et dices ad eos. Dominus deus patrum
vestrorum apparuit michi. deus abraham deus
ysaac deus iacob. dicens. Visitans visitavi
vos. et vidi omnia que acciderunt vobis in egyp-
to. et dixi. ut educam vos de afflictione
egypti. in terram chananei et ethei et a-
morrei. ferezei et evei et iebusei. ad terram
fluentem lacte et melle. et audient vocem
tuam. Ingredierisque tu et seniores israel.
ad regem egypti. et dices ad eum. Dominus
deus hebreorum vocavit nos. Ibimus
viam trium dierum in solitudinem.
ut immolemus domino deo nostro. Sed ego scio
quod non dimittet vos rex egypti ut eatis.
nisi per manum validam. Extendam
enim manum meam et percutiam egyptum
in cunctis mirabilibus meis que factu-
rus sum in medio eorum. Post hec dimittet
vos. Daboque gratiam populo huic coram
egyptiis. et cum egrediemini non exibitis
vacui. Sed postulabit mulier a vicina sua et
ab hospita vasa argentea et aurea. ac vestes.
Ponetisque eas super filios et filias vestras.
et spoliabitis egyptum. iiii.

IIII

Respondens moyses ait. Non cre-
dent michi neque audient vocem meam.
sed dicent. non apparuit tibi dominus.
Dixit ergo ad eum. Quid est quod tenes in
manu tua. Respondit. virga. Ait dominus.
Proice eam in terram. et proiecit et
versa est in colubrum. ita ut fugeret
moyses. Dixitque dominus. Extende manum
tuam et apprehende caudam eius. extendit
et tenuit versaque est in virgam. Ut credant
inquit quod apparuerit tibi deus patrum suorum
tuorum. deus abraham deus ysaac. deus
iacob. Dixitque dominus rursum. Mitte
manum tuam in sinum tuum. Quam
cum misisset in sinum protulit leprosam.
ad instar nivis. Retrahe ait manum
tuam in sinum tuum. Retraxit et
protulit iterum. et erat similis carni relique.
Si non crediderint inquit tibi neque audierint
sermonem signi prioris. credent verbo signi
sequentis. Quod si nec duobus quidem his
signis crediderint neque audierint vocem
tuam. Sume aquam fluminis et
effunde super aridam. et quicquid hauseris
de fluvio vertetur in sanguinem. Ait
moyses. Obsecro domine non sum elo-
quens ab heri et nudius tertius et ex quo
locutus es ad servum tuum. impeditio-
ris et tardioris lingue sum. Dixit dominus
ad eum. Quis fecit os hominis aut quis
fabricatus est mutum et surdum. vi-
dentem et cecum. Nonne ego. Perge igitur
et ego ero in ore tuo. doceboque te quod loquaris.
At ille. Obsecro inquit domine mitte
quem missurus es. Iratus dominus
in moysen ait. Aaron frater tuus
levites scio quod eloquens sit. Ecce ipse egre-
dietur in occursum tuum. Vidensque
te letabitur corde. Loquere ad eum. et
pone verba mea in ore eius. et ego ero
in ore tuo. et in ore illius. et ostendam
vobis quid agere debeatis. Ipse loquetur
pro te ad populum. et erit os tuum. Tu autem
eris ei in his que ad deum pertinent.
Virgam quoque hanc sume in manu
tua. in qua facturus es signa.

Abiit moyses et reversus est ad ietro
socerum suum. dixitque ei. Va-
dam et revertar ad fratres meos in egyptum.
ut videam si adhuc vivunt. Cui ait
ietro. Vade in pace. Dixit ergo dominus ad moysen
in madian. Vade et revertere in egyptum.
Mortui enim sunt omnes qui querebant
animam tuam. Tulit moyses uxorem
et filios suos et imposuit eos super asinum.
Reversusque est in egyptum. portans
virgam dei in manu sua. Dixitque
ei dominus revertenti in egyptum.
Vide ut omnia ostenta que posui in manu
tua facias coram pharaone. Ego indurabo
cor eius et non dimittet populum.
Dicesque ad eum. Hec dicit dominus. filius meus
primogenitus israel. Dixi tibi dimitte
populum meum ut serviat michi.
Et noluisti dimittere eum. Ecce ego in-
terficiam filium tuum primogenitum.
Cumque esset in itinere in diversorio oc-
currit ei dominus. et volebat occidere eum.
Tulit illico sephora acutissimam petram.
et circumcidit preputium filii sui. Tetig-

quod pedes eius et ait. Sponsus sanguinum tu michi es. Et dimisit eum. postquam dixerat sponsus sanguinum tu michi es ob circumcisionem.

Dixit autem dominus ad aaron. Vade in occursum moysi in desertum. qui perrexit ei obviam in montem dei. et osculatus est eum. Narravitque moyses aaron omnia verba domini per quibus miserat eum. et signa que mandaverat. Veneruntque simul et congregaverunt cunctos seniores filiorum israel. Locutusque est aaron omnia verba que dixerat dominus ad moysen et fecit signa coram populo. et credidit populus. Audieruntque quod visitasset dominus filios israel. et quod respexisset afflictionem eorum. et proni adoraverunt. .v.

V — Hec dicit dominus deus israel

Post hec ingressi sunt moyses et aaron. et dixerunt pharaoni. Dimitte populum meum ut sacrificet michi in deserto. Hec dicit dominus deus israel. At ille respondit. Quis est dominus ut audiam vocem eius. et dimittam israel. Nescio dominum et israel non dimittam. Dixeruntque. Deus hebreorum vocavit nos ut eamus viam trium dierum in solitudinem et sacrificemus domino deo nostro. ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos rex egypti. Quare moyses et aaron sollicitatis populum ab operibus suis. Ite ad onera vestra. Dixitque pharao. Multus est populus terre. videtis quod turba succreverit. quanto magis si dederitis eis requiem ab operibus. Precepit ergo in die illo prefectis operum. et exactoribus populi dicens. Nequaquam ultra dabitis paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius. sed ipsi vadant et colligant stipulam. Et mensuram laterum quam prius faciebant imponetis super eos nec minuetis quicquam. Vacant enim et ideo vociferantur dicentes. Eamus et sacrificemus deo nostro. Opprimantur operibus et expleant ea. ut non acquiescant verbis mendacibus. Igitur egressi prefecti operum et exactores ad populum dixerunt. Sic dicit pharao. Non do vobis paleas. ite et colligite sicubi invenire poteritis. Non minuetur quicquam de opere vestro. Dispersusque est populus per omnem terram egypti ad colligendas paleas. Prefecti quoque operum instabant dicentes. Complete opus vestrum cotidie ut prius facere solebatis quando dabantur vobis palee. Flagellatique sunt qui preerant operibus filiorum israel. ab exactoribus pharaonis. dicentibus. Quare non impletis mensuram laterum sicut prius. nec heri nec hodie. Venerunt prepositi filiorum israel et vociferati sunt ad pharaonem dicentes. Cur ita agis contra servos tuos. Palee non dantur nobis. et lateres similiter imperantur. En famuli tui flagellis ceduntur et iniuste agitur contra populum tuum. Qui ait. Vacatis ocio et ideo dicitis. eamus et sacrificemus domino. Ite ergo et operamini. palee non dabuntur vobis. et reddetis consuetum numerum laterum. Videbantque se prepositi filiorum israel in malo eo quod diceretur eis. non minuetur quicquam de lateribus per singulos dies. Occurreruntque moysi et aaron. qui stabant ex adverso egredientibus a pharaone et dixerunt ad eos. Videat dominus et iudicet quoniam fetere fecistis odorem nostrum coram pharaone. et servis eius. et prebuistis ei gladium ut occideret nos. Reversusque est moyses ad dominum. et ait domine. Cur afflixisti populum istum. quare misisti me. Ex eo enim quo ingressus sum ad pharaonem ut loquerer ex nomine tuo. afflixit populum tuum et non liberasti eos. .vi.

Dixitque dominus ad moysen. Nunc videbis que facturus sim pharaoni. per manum enim fortem dimittet eos. et in manu robusta eiciet illos de terra sua. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ego dominus qui apparui abraham. et ysaac et iacob. in deo omnipotente et nomen meum adonay non indicavi eis. Pepigique cum eis fedus ut darem illis terram chanaan. terram peregrinationis eorum. in qua fuerunt advene. Ego audivi gemitum filiorum israel quo egyptii oppresserunt eos. et recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis israel. Ego dominus qui educam vos de ergastulo egyptiorum et eruam de servitute. ac redimam in brachio excelso. et iudiciis magnis. et assumam vos michi in populum. et ero vester deus. et scietis quia ego sum dominus deus vester. qui eduxerim vos de ergastulo egyptiorum. et induxerim in terram super quam levavi manum meam. ut darem eam abraham. ysaac et iacob. daboque illam vobis possidendam. ego dominus. Narravit ergo moyses omnia filiis israel. qui non acquieverunt ei propter angustiam spiritus et opus durissimum. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ingredere et loquere ad pharaonem regem egypti

ut dimittat filios isr' de terra sua. Respondit
moyses coram domino. Ecce filii isr' non
me audiunt. et quomodo audiet pharao
presertim cum sim incircumcisus labiis.
Locutus est dominus ad moysen et aaron
et dedit mandatum ad filios isr'. et ad pharao
nem regem egypti. ut educerent filios
isr' de terra egypti. Isti sunt principes do
morum per familias suas. Filii ruben
primogeniti isr'. enoc et phallu. esrom.
et carmi. Hee cognationes ruben. Filii symeon
iamuel et iamin. et aod. et iachin. et soer et saul
filius chananitidis. Hee progenies symeon.
Et hec nomina filiorum levi per cognationes
suas. Gerson et caath. et merari. Anni autem
vite levi fuerunt .c.xxx.vii. Filii gerson
lobni et semei. per cognationes suas. Filii
caath: amram. et isaar. et hebron et oziel.
Anni quoque vite caath .c.xxx.iii. Filii me
rari. moholi et musi. Hee cognationes levi.
per familias suas. Accepit autem amram uxorem
iocabeth patruelem suam. que peperit ei
aaron. et moysen. et mariam. Fueruntque
anni vite amram .c.xxxvii. Filii quoque
isaar: chore et napheth. et zechri. Filii quoque
oziel. misael et elysaphan et sethri. Accepit
autem aaron uxorem elysabeth filiam
aminadab. sororem naason. que peperit
ei nadab et abiu. et eleazar. et ythamar. Filii
quoque chore. aser et helchana. et abiasab. Hee
sunt cognationes choritarum. At vero
eleazar filius aaron accepit uxorem de fili
abus phutiel que peperit ei phinees. Hii sunt
principes familiarum leviticarum. per
cognationes suas. Iste est aaron et moy
ses. quibus precepit dominus ut educerent
filios isr' de terra egypti. per turmas suas.
Hii sunt qui loquuntur ad pharaonem regem
egypti. ut educant filios isr' de egypto.
Iste est moyses et aaron. in die qua locu
tus est dominus ad moysen in terra egyp
ti. Et locutus est dominus ad moysen dicens.
Ego dominus. Loquere ad pharaonem regem
egypti. omnia que loquor tibi. Et ait moy
ses coram domino. En incircumcisus la
biis sum. quomodo audiet me pharao.

Dixitque dominus VII.
ad moysen. Ecce constitui te deum
pharaonis. et aaron frater tuus. erit propheta
tuus. Tu loqueris ei omnia que mando tibi.
Ille loquetur ad pharaonem. ut dimittat
filios isr' de terra sua. Sed ego indurabo
cor eius et multiplicabo signa et ostenta
mea. in terra egypti. et non audiet vos.
Inmittamque manum meam super
egyptum. et educam exercitum meum
et populum meum filios isr' de terra
egypti. per iudicia maxima. Et scient
egyptii quia ego sum dominus qui
extenderim manum meam super e
gyptum et eduxerim filios isr' de medio
eorum. Fecit itaque moyses et aaron. sicut
preceperat dominus. ita egerunt. Erat
autem moyses octoginta annorum
et aaron octoginta trium quando lo
cuti sunt ad pharaonem. Dixitque dominus
ad moysen et aaron. Cum dixerit
vobis pharao. ostendite nobis signa. dices
ad aaron. tolle virgam tuam et proice eam
coram pharaone. ac vertatur in colubrum.
Ingressi itaque moyses et aaron ad
pharaonem. fecerunt sicut preceperat
dominus. Tulitque aaron virgam co
ram pharaone et servis eius. que versa
est in colubrum. Vocavit autem pharao
sapientes et maleficos et fecerunt etiam
ipsi per incantationes egyptiacas et
archana quedam similiter. Proieceruntque
singuli virgas suas que verse sunt
in dracones. Sed devoravit virga aa
ron. virgas eorum. Induratumque
est cor pharaonis. et non audivit eos.
sicut preceperat dominus. Dixit autem
dominus ad moysen. Ingravatum est cor
pharaonis. non vult dimittere populum.
Vade ad eum mane. ecce egredietur ad
aquas et stabis in occursum eius super
ripam fluminis et virgam que conversa
est in draconem tolles in manu tua.
Dicesque ad eum. Dominus deus hebre
orum misit me ad te dicens. Dimitte
populum meum. ut sacrificet michi
in deserto. et usque ad presens audire noluis
ti. Hec igitur dicit dominus. In hoc
scies quod dominus sim. Ego percutiam virga que
in manu mea est. aquam fluminis.
et vertetur in sanguinem. pisces quoque
qui sunt in fluvio morientur. et compu
trescent aque. et affligentur egyptii. bi
bentes aquam fluminis. Dixit quoque
dominus ad moysen. Dic ad aaron.
tolle virgam tuam et extende manum
tuam super aquas et super fluvios
eorum et rivos ac paludes et omnes
lacus aquarum ut vertantur in san
guinem. et sit cruor in omni terra
egypti. tam in ligneis vasis quam in
saxeis. Feceruntque ita moyses et aaron

sicut preceperat dominus: et elevans
virgam percussit aquam fluminis
coram pharaone et servis eius. que versa
est in sanguinem. et pisces qui erant
in flumine mortui sunt. Computruitque fluvius. et non poterant
egyptii bibere aquam fluminis. et fuit
sanguis in tota terra egypti. Feceruntque similiter malefici egyptiorum
incantationibus suis. et induratum
est cor pharaonis nec audivit eos sicut
preceperat dominus. Avertitque se. et intravit domum suam. nec apposuit
cor etiam hac vice. Foderunt autem
omnes egyptii per circuitum fluminis
aquam ut biberent. Non enim poterant bibere de aqua fluminis. Impletique sunt .vii. dies postquam percussit dominus
fluvium. viii.

VIII

Dixit quoque dominus ad moysen.
Ingredere ad pharaonem. et dices ad eum:
Hec dicit dominus. Dimitte populum meum
ut sacrificet michi. Si autem nolueris
dimittere. ecce ego percutiam omnes
terminos tuos ranis. et ebulliet fluvius
ranas que ascendent et ingredientur domum tuam. et cubiculum lectuli
tui. et super stratum tuum et in domos
servorum tuorum. et in populum tuum. et
in furnos tuos. et in reliquias ciborum
tuorum. et ad te et ad populum tuum
et ad omnes servos tuos intrabunt rane.
Dixitque dominus ad moysen. Dic ad
aaron. extende manum tuam super
fluvios et super rivos et paludes et educ ranas super terram egypti. et extendit
aaron manum super aquas egypti.
et ascenderunt rane. operueruntque terram
egypti. Fecerunt autem malefici per
incantationes suas similiter. eduxeruntque ranas super terram egypti. Vocavit autem pharao moysen et aaron.
et dixit. Orate dominum ut auferat ranas
a me et a populo meo et dimittam populum
ut sacrificet domino. Dixitque moyses
ad pharaonem. Constitue michi quando deprecer
pro te et pro servis tuis et pro populo tuo. ut abigantur
rane a te. et a domo tua et a servis tuis et
a populo tuo. et tantum in flumine remaneant. Qui respondit cras. At ille. Iuxta
verbum tuum inquit faciam. ut
scias quoniam non est sicut dominus deus noster. et recedent rane a te. et a domo tua. et a servis
tuis et a populo tuo. tantum in flumine
permanebunt. Egressique sunt moyses
et aaron a pharaone. et clamavit moyses
ad dominum pro sponsione ranarum quas
condixerat pharaoni. Fecitque dominus
iuxta verbum moysi. et mortue sunt
rane de domibus et de villis et de agris.
Congregaveruntque eas in immensos
aggeres. et computruit terra. Videns
autem pharao quod data esset requies
ingravavit cor suum. et non audivit
eos sicut preceperat dominus. Dixitque
dominus ad moysen. loquere ad
aaron. Extende virgam tuam et
percute pulverem terre: et sint sciniphes in universa terra egypti. Feceruntque ita. et extendit aaron manum virgam tenens. percussitque pulverem terre
et facti sunt sciniphes in hominibus et in iumentis. Omnis pulvis terre versus
in sciniphes per totam terram egypti.
Feceruntque similiter malefici in
cantationibus suis. ut educerent sciniphes et non potuerunt. Erantque sciniphes
tam in hominibus quam in iumentis.
Et dixerunt malefici ad pharaonem:
Digitus dei est hic. Induratumque
est cor pharaonis. et non audivit eos sicut
preceperat dominus. Dixit quoque dominus
ad moysen. Consurge diluculo et sta
coram pharaone. egredietur enim ad
aquas. et dices ad eum. Hec dicit dominus.
Dimitte populum meum ut sacrificet
michi. Quod si non dimiseris eum.
Ecce ego immittam in te et in servos
tuos. et in populum tuum et in domos
tuas omne genus muscarum et
implebuntur domus egyptiorum
muscis diversi generis et in universa
terra in qua fuerint. Faciamque mirabilem in die illa terram gessen. in qua
populus meus est. ut non sint ibi musce.
Et scias quoniam ego dominus in medio terre.
Ponamque divisionem inter populum
meum et populum tuum. Cras erit signum
istud. Fecitque dominus ita. Et venit musca
gravissima in domos pharaonis et servorum
eius et in omnem terram egypti. Corruptaque est terra ab huiuscemodi muscis.
Vocavitque pharao moysen et aaron. et ait
eis. Ite sacrificate deo vestro in terra hac.
Et ait moyses. Non potest ita fieri.
Abhominationes enim egyptiorum
immolabimus domino deo nostro. Quod
si mactaverimus ea que colunt egyptii

coram eis, lapidibus nos obruent. Viam trium dierum pergemus in solitudinem et sacrificabimus domino deo nostro sicut precepit nobis. Dixitque pharao: Ego dimittam vos ut sacrificetis domino deo vestro in deserto, verumptamen longius ne abeatis. Orate pro me. Et ait moyses: Egressus a te orabo dominum, et recedet musca a pharaone, et a servis et a populo eius cras. Verumptamen noli me ultra fallere, ut non dimittas populum sacrificare domino. Egressusque moyses a pharaone oravit dominum. Qui fecit iuxta verbum illius et abstulit muscas a pharaone et a servis et a populo eius; non superfuit nec una quidem. Et ingravatum est cor pharaonis ita ut ne hac quidem vice dimitteret populum.

IX.

Dixit autem dominus ad moysen: Ingredere ad pharaonem et loquere ad eum: Hec dicit dominus deus hebreorum: Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Quod si adhuc renuis et retines eos, ecce manus mea erit super agros tuos, super equos et asinos et camelos et boves et oves, pestis valde gravis. Et faciet dominus mirabile inter possessiones israel et possessiones egyptiorum, ut nichil omnino pereat ex his que pertinent ad filios israel. Constituitque dominus tempus dicens: Cras faciet dominus verbum istud in terra. Fecit ergo dominus verbum hoc altera die. Mortuaque sunt omnia animantia egyptiorum; de animalibus vero filiorum israel nichil omnino periit. Et misit pharao ad videndum, nec erat quicquam mortuum de his que possidebat israel. Ingravatumque est cor pharaonis et non dimisit populum. Et dixit dominus ad moysen et aaron: Tollite plenas manus cineris de camino, et spargat illum moyses in celum coram pharaone. Sitque pulvis super omnem terram egypti. Erunt enim in hominibus et iumentis ulcera et vesice turgentes in universa terra egypti. Tuleruntque cinerem de camino et steterunt coram pharaone, et sparsit illum moyses in celum, factaque sunt vulnera vesicarum turgentium in hominibus et iumentis. Nec poterant malefici stare coram moyse propter vulnera que in illis erant et in omni terra egypti. Induravitque dominus cor pharaonis, et non audivit eos, sicut locutus est dominus ad moysen. Dixit quoque dominus ad moysen: Mane consurge et sta coram pharaone, et dices ad eum: Hec dicit dominus deus hebreorum: Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum et super populum tuum et super servos tuos, ut scias quod non sit similis mei in omni terra. Nunc enim extendens manum percutiam te et populum tuum peste, peribisque de terra. Ideo autem posui te ut ostendam in te fortitudinem meam, et narretur nomen meum in omni terra. Adhuc retines populum meum et non vis eum dimittere? En pluam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis, qualis non fuit in egypto a die qua fundata est usque in presens tempus. Mitte ergo iam nunc et congrega iumenta tua et omnia que habes in agro. Homines enim et iumenta et universa que inventa fuerint foris nec congregata de agris, cecideritque super ea grando, morientur. Qui timuit verbum domini de servis pharaonis fecit confugere servos suos et iumenta in domos. Qui autem neglexit sermonem domini dimisit servos suos et iumenta in agris. Et dixit dominus ad moysen: Extende manum tuam in celum, ut fiat grando in universa terra egypti super homines et super iumenta et super omnem herbam agri in terra egypti. Extenditque moyses virgam in celum, et dominus dedit tonitrua et grandinem ac discurrentia fulgura super terram egypti. Pluitque dominus grandinem super terram egypti. Et grando et ignis mixta pariter ferebantur. Tanteque fuit magnitudinis quanta ante numquam apparuit in universa terra egypti ex quo gens illa condita est. Et percussit grando in omni terra egypti cuncta que fuerunt in agris ab homine usque ad iumentum, cunctamque herbam agri percussit grando, et omne lignum regionis confregit. Tantum in terra gessen ubi erant filii israel grando non cecidit. Misitque pharao et vocavit moysen et aaron dicens ad eos: Peccavi etiam nunc; dominus iustus, ego et populus meus impii. Orate dominum ut desinant tonitrua dei et grando, ut dimittam vos et nequaquam hic ultra maneatis. Ait moyses: Cum egressus

sueto de urbe extendam palmas meas ad dominum et cessabunt tonitrua et grando non erit, ut scias quia domini est terra. Novi autem quod et tu et servi tui necdum timeatis dominum. Linum ergo et ordeum lesum est, eo quod ordeum esset virens et linum iam folliculos germinaret. triticum autem et far non sunt lesa quia serotina erant. Egressusque moyses a pharaone et urbe tetendit manus ad dominum et cessaverunt tonitrua et grando. nec ultra stillavit pluvia super terram. Videns autem pharao quod cessasset pluvia et grando et tonitrua, auxit peccatum. et ingravatum est cor eius et servorum illius. Et induratum est cor eius nimis. nec dimisit filios israel sicut preceperat dominus per manum moysi. .X.

Et dixit dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem. Ego enim induravi cor eius et servorum illius. ut faciam signa mea haec in eo. et narres in auribus filii tui et nepotum tuorum quotiens contriverim egyptios et signa fecerim in eis. et sciatis quia ego dominus. Introierunt ergo moyses et aaron ad pharaonem. et dixerunt ei. Hec dicit dominus deus hebreorum. Usquequo non vis subici michi? Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Si autem resistis et non vis dimittere eum, ecce ego inducam cras locustam in fines tuos que operiet superficiem terre, ne quicquam eius appareat, sed comedatur quod residuum fuit grandini. Corrodet enim omnia ligna que germinant in agris, et implebunt domos tuas et servorum tuorum et omnium egyptiorum, quantam non viderunt patres tui et avi, ex quo orti sunt super terram usque in presentem diem. Avertitque se et egressus est a pharaone. Dixerunt autem servi pharaonis ad eum. Usquequo patiemur hoc scandalum? Dimitte homines ut sacrificent domino deo suo. Nonne vides quod perierit egyptus? Revocaveruntque moysen et aaron ad pharaonem. qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo vestro. Qui nam sunt qui ituri sunt? Ait moyses. Cum parvulis nostris et senibus pergemus cum filiis et filiabus, cum ovibus et armentis. Est enim sollempnitas domini dei nostri. Et respondit pharao. Sic dominus sit vobiscum. Quomodo ergo dimittam vos et parvulos vestros? Cui dubium est quod pessime cogitetis? Non fiet ita. Sed ite tantum viri et sacrificate domino. hoc enim ipsi petistis. Statimque eiecti sunt de conspectu pharaonis. Dixit autem dominus ad moysen. Extende manum tuam super terram egypti ad locustam ut ascendat super eam et devoret omnem herbam que residua fuit grandini. Et extendit moyses virgam super terram egypti. et dominus induxit ventum urentem tota illa die et nocte. et mane facto ventus urens levavit locustas que ascenderunt super universam terram egypti. et sederunt in cunctis finibus egyptiorum innumerabiles quales ante illud tempus non fuerant. nec postea future sunt. operueruntque universam superficiem terre, vastantes omnia. devorata est igitur herba terre et quicquid pomorum in arboribus fuit. que grando dimiserat. Nichilque omnino virens relictum est in lignis et in herbis terre in cuncta egypto. Quobrem festinus pharao vocavit moysen et aaron, et dixit eis. Peccavi in dominum deum vestrum et in vos. sed nunc dimittite peccatum michi etiam hac vice et rogate dominum deum vestrum ut auferat a me mortem istam. Egressusque est moyses de conspectu pharaonis. et oravit dominum. qui flare fecit ventum ab occidente vehementissimum. et arreptam locustam proiecit in mare rubrum. Non remansit nec una quidem in cunctis finibus egypti. et induravit dominus cor pharaonis nec dimisit filios israel. Dixit autem dominus ad moysen. Extende manum tuam in celum et sint tenebre super terram egypti tam dense ut palpari queant. Extenditque moyses manum in celum. et facte sunt tenebre horribiles in universa terra egypti. Tribus diebus nemo vidit fratrem suum nec movit se de loco in quo erat. Ubicumque autem habitabant filii israel lux erat. Vocavitque pharao moysen et aaron et dixit eis. Ite sacrificate domino. Oves tantum vestre et armenta remaneant. parvuli vestri eant vobiscum. Ait moyses. hostias quoque et holocausta dabis nobis. que offeramus domino deo nostro. Cuncti greges pergent nobiscum. Non remanebit ex eis ungula que necessaria sunt in cultum domini dei nostri. presertim cum ignoremus quid debeat immolari donec ad ipsum locum perveniamus. Induravit autem dominus cor pharaonis et noluit dimittere eos. Dixitque pharao ad moysen. Recede a

me. cave ne ultra videas faciem meam, quocumque die apparueris michi morieris. Respondit moyses. ita fiat ut locutus es. Non videbo ultra faciem tuam.

XI

Et dixit dominus .xj. ad moysen. adhuc una plaga tangam pharaonem. et egyptum. et post hec dimittet vos et exire compellet. Dices ergo omni plebi ut postulet vir ab amico suo. et mulier a vicina sua vasa argentea et aurea. et vestes. Dabit autem dominus gratiam populo suo coram egyptiis. Fuitque moyses vir magnus valde in terra egypti coram servis pharaonis et omni populo. et ait. Hec dicit dominus. Media nocte ingrediar in egyptum et morietur omne primogenitum in terra egyptiorum. a primogenito pharaonis qui sedet in solio eius usque ad primogenitum ancille que est ad molam. et omnia primogenita iumentorum. Eritque clamor magnus in universa terra egypti. qualis nec ante fuit. nec postea futurus est. Apud autem omnes filios israel non mutiet canis ab homine usque ad pecus. ut sciatis quanto miraculo dividat dominus egyptios et israel. Descendentque omnes servi tui isti ad me. et orabunt me dicentes. Egredere tu et omnis populus qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur. Et exivit a pharaone iratus nimis. Dixit autem dominus ad moysen. Non audiet vos pharao. ut multa signa fiant in terra egypti. Moyses autem et aaron fecerunt omnia signa et ostenta que scripta sunt coram pharaone. Et induravit dominus cor pharaonis nec dimisit filios israel de terra sua. .xij.

XII

Dixit quoque dominus ad moysen et aaron in terra egypti. Mensis iste vobis principium mensium. primus erit in mensibus anni. Loquimini ad universum cetum filiorum israel. et dicite eis. Decima die mensis huius tollat unusquisque agnum per familias et domos suas. Si autem minor est numerus ut sufficere non possit ad vescendum agnum. assumet vicinum suum qui iunctus est domui sue iuxta numerum animarum que sufficere possunt ad esum agni. Erit autem agnus absque macula masculus anniculus. iuxta quem ritum tolletis et hedum. et servabitis eum usque ad quartamdecimam diem mensis huius. Immolabitque eum universa multitudo filiorum israel ad vesperam. et sument de sanguine eius. ac ponent super utrumque postem. et in superliminaribus domorum in quibus comedent illum. et edent carnes nocte illa. assas igni. et azimos panes cum lactucis agrestibus. Non comedetis ex eo crudum quid nec coctum aqua sed assum tantum igni. Caput cum pedibus eius et intestinis vorabitis. nec remanebit ex eo quicquam usque mane. Si quid residuum fuerit igni comburetis. Sic autem comedetis illum. Renes vestros accingetis. calciamenta habebitis in pedibus. tenentes baculos in manibus. et comedetis festinanter. Est enim phase. id est transitus domini et transibo per terram egypti illa nocte. percutiamque omne primogenitum in terra egypti ab homine usque ad pecus. et in cunctis diis egypti faciam iudicia. ego dominus. Erit autem sanguis vobis in signum in edibus in quibus eritis. et videbo sanguinem et transibo vos. nec erit in vobis plaga disperdens quando percussero terram egypti. Habebitis autem hunc diem in monumentum. et celebrabitis eam solemnem domino in generationibus vestris. cultu sempiterno. Septem diebus azima comedetis. In die primo non erit fermentum in domibus vestris. Quicumque comederit fermentatum. peribit anima illa de israel. a primo die usque ad diem septimum. Dies prima erit sancta atque sollempnis et dies septima eadem festivitate venerabilis. Nichil operis facietis in eis. exceptis hiis que ad vescendum pertinent. et observabitis azima. In eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra egypti. et custodietis diem istum in generationes vestras ritu perpetuo. Primo mense quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azima usque ad diem vicesimam primam eiusdem mensis ad vesperam. Septem diebus fermentatum non invenietur in domibus vestris. qui comederit fermentatum peribit anima eius de cetu israel tam de advenis quam de indigenis terre. Omne fermentatum non comedetis in cunctis habitaculis vestris edetis azima. Vocavit autem moyses omnes seniores filiorum israel. et dixit ad eos. Ite tollentes animal per familias vestras immolate phase. fasciculumque ysopi tingite in sanguine qui est in limine et aspergite ex eo superliminare et utrumque postem. Nullus vestrum egrediatur ostium domus sue usque mane. Transibit enim dominus percutiens egyptios. Cumque viderit sanguinem in superliminari

et os non comminuetis ex eo

et in utroque poste transcendet ostium domus
et non sinet percussorem ingredi domos
vestras et ledere. Custodi verbum istud
legitimum tibi et filiis tuis usque in eter-
num. Cumque introieritis terram quam
dominus daturus est vobis ut pollicitus
est. observabitis cerimonias istas. Et
cum dixerint vobis filii vestri que est ista reli-
gio, dicetis eis. Victima transitus domini est.
quando transivit super domos filiorum israel
in egypto, percutiens egyptios et domos nostras
liberans. Incurvatusque populus adoravit.
Et egressi filii israel fecerunt sicut preceperat
dominus moysi et aaron. Factum est autem
in noctis medio percussit dominus omne primo-
genitum in terra egypti, a primogenito pharaonis
qui sedebat in solio eius usque ad primogenitum
captive que erat in carcere. et omne primoge-
nitum iumentorum. Surrexitque pharao nocte
et omnes servi eius cunctaque egyptus. et orta
est clamor magnus in egypto. Neque enim
erat domus in qua non iaceret mortuus.
Vocatisque pharao moyse et aaron, nocte ait.
Surgite egredimini a populo meo, et vos et filii
israel. Ite. immolate domino sicut dicitis.
Oves vestras et armenta assumite ut petiera-
tis. et abeuntes benedicite michi. Urgebant-
que egyptii populum de terra exire velociter.
dicentes. omnes moriemur. Tulit igitur
populus conspersam farinam antequam fermenta-
retur. et ligans in palliis posuit super
humeros suos. Feceruntque filii israel sicut
preceperat dominus moysi. Et petierunt
ab egyptiis vasa argentea et aurea.
vestemque plurimam. Dedit autem dominus
gratiam populo coram egyptiis ut commo-
darent eis. et spoliaverunt egyptios. Profecti-
que sunt filii israel de ramesse in socoth.
sescenta fere milia peditum virorum
absque parvulis et mulieribus. Sed et vulgus
promiscuum et innumerabile. ascendit cum
eis. Oves et armenta, et animantia diversi
generis multa nimis. Coxeruntque farinam
quam dudum conspersam de egypto tule-
rant. et fecerunt subcinericios panes
azimos. Neque enim poterant fermentari
cogentibus exire egyptiis. et nullam fa-
cere sinentibus moram. nec pulmenti
quicquam occurrerat preparare. Habitatio
autem filiorum israel qua manserunt
in egypto. fuit quadringentorum triginta
annorum. quibus expletis. eadem die
egressus est omnis exercitus domini de terra
egypti. Nox ista observabilis domini. quando
eduxit eos de terra egypti. hanc observare
debent omnes filii israel in generationibus suis.
Dixitque dominus ad moysen et aaron.
Hec est religio phase. omnis alienigena
non comedet ex eo. omnis autem servus
empticius circumcidetur et sic comedet.
Advena et mercennarius non comedent
ex eo. In una domo comedetur. Nec efferetis
de carnibus eius foras. nec os illius
confringetis. omnis cetus filiorum israel faciet
illud. Quod si quis peregrinorum in vestram
voluerit transire coloniam. et facere phase
domini. Circumcidetur prius omne
masculinum eius. et tunc rite celebra-
bit. eritque sicut indigena terre. Si quis
autem circumcisus non fuerit. non
vescetur ex eo. Eadem lex erit indigene
et colono qui peregrinatur apud vos.
Feceruntque omnes filii israel sicut preceperat
dominus moysi et aaron. et in eadem
die eduxit dominus filios israel de terra egypti
per turmas suas. XIII.

Locutusque est dominus ad moy-
sen dicens. Sanctifica michi
omne primogenitum quod aperit vulvam
in filiis israel. tam de hominibus quam de
iumentis. mea sunt enim omnia. Et
ait moyses ad populum. Mementote diei
huius. in qua egressi estis de egypto. et
de domo servitutis. quoniam in manu forti
eduxit vos dominus de loco isto ut non comedatis
fermentatum panem. Hodie egredimini
mense novarum frugum. Cumque te
introduxerit dominus in terram chananei et ethei
et amorrei. et evei et iebusei. quam iuravit
patribus tuis. ut daret tibi terram fluentem
lacte et melle. celebrabis hunc morem
sacrorum mense isto. Septem diebus vesceris
azimis. et in die VII. erit sollempnitas
domini. Azima comedetis VII. diebus. Non
apparebit apud te aliquid fermentatum.
nec in cunctis finibus tuis. Narrabisque
filio tuo in die illo. dicens. Hoc est quod
fecit dominus michi quando egressus
sum de egypto. et erit quasi signum in
manu tua. et quasi monimentum ante
oculos tuos. et ut lex domini semper sit in ore
tuo. In manu enim forti eduxit te dominus
de egypto: de domo servitutis. Custodies
huiuscemodi cultum statuto tempore
a diebus in dies. Cumque introduxerit
te dominus in terram chananei sicut
iuravit tibi. et patribus tuis. et dederit eam tibi.
separabis omne quod aperit vulvam domino.

et quod primitivum est in pecoribus tuis. quicquid habueris masculini sexus consecrabis domino. Primogenitum asini mutabis ove. Quod si non redemeris interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes. Cumque interrogaverit te filius tuus cras dicens. Quid est hoc: respondebis ei. In manu forti eduxit nos dominus de terra egypti. de domo servitutis. Nam cum induratus esset pharao. et nollet nos dimittere: occidit dominus omne primogenitum in terra egypti. a primogenito hominis usque ad primogenitum iumentorum. Idcirco immolo domino omne quod aperit vulvam masculini sexus. et omnia primogenita filiorum meorum redimo. Erit igitur quasi signum in manu tua. et quasi appensum quid ob recordationem inter oculos tuos eo quod in manu forti eduxerit nos dominus de egypto. Igitur cum emisisset pharao populum non eos duxit dominus per viam terre philistiim que vicina est reputans ne forte peniteret eum. si vidisset adversum se bella consurgere. et reverteretur in egyptum. Sed circumduxit per viam deserti que est iuxta mare rubrum. et armati ascenderunt filii israel de terra egypti. Tulit quoque moyses ossa ioseph secum. eo quod adiurasset filios israel dicens. Visitabit vos deus. efferte ossa mea hinc vobiscum. Profectique de sochot castrametati sunt in etham in extremis finibus solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columpna nubis. et per noctem in columpna ignis ut dux esset itineris utroque tempore. Nunquam defuit columpna nubis per diem. nec columpna ignis per noctem coram populo.

Locutus est autem dominus // .xiiii. ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Reversi castra metentur e regione phiaroth que est inter magdalum et mare contra beelsephon. in conspectu eius castra ponetis super mare. Dicturusque est pharao super filios israel: coartati sunt in terra. conclusit eos desertum. Et indurabo cor eius ac persequetur vos. et glorificabor in pharaone. et in omni exercitu eius. Scientque egyptii. quia ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nunciatum est regi egyptiorum quod fugisset populus. immutatumque est cor pharaonis et servorum eius super populum: et dixerunt. Quid voluimus facere ut dimitteremus israel ne serviat nobis. Iunxit ergo currum. et omnem populum suum assumpsit secum. Tulitque sexcentos currus electos. et quicquid in egypto curruum fuit. et duces totius exercitus. Induravitque dominus cor pharaonis regis egypti. et persecutus est filios israel. At illi egressi erant in manu excelsa. Cumque persequerentur egyptii vestigia precedentium. reppererunt eos in castris super mare. omnis equitatus et currus pharaonis. et exercitus universus erant in phiahiroth contra beelsephon. Cumque appropinquasset pharao. levantes filii israel oculos viderunt egyptios post se. et timuerunt valde. Clamaveruntque ad dominum. et dixerunt ad moysen. Forsitan non erant sepulchra in egypto. ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere voluisti. ut educeres nos ex egypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in egypto dicentes. Recede a nobis ut serviamus egyptiis. multo enim melius erat servire eis quam mori in solitudine. Et ait moyses ad populum. Nolite timere. State et videte magnalia dei que facturus est hodie. egyptios enim quos nunc videtis nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis et vos tacebitis. Dixitque dominus ad moysen. quid clamas ad me. Loquere filiis israel ut proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam et extende manum tuam super mare. et divide illud ut gradiantur filii israel in medio mari per siccum. Ego autem indurabo cor egyptiorum. ut persequantur vos. et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius. et in curribus et in equitibus illius. Et scient egyptii quia ego sum dominus deus. cum glorificatus fuero in pharaone et in curribus et in equitibus eius. Tollensque se angelus dei qui precedebat castra israel abiit post eos. et cum eo pariter columpna nubis priora dimittens post tergum stetit inter castra egyptiorum et castra israel. et erat nubes tenebrosa. et illuminans noctem ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendisset moyses manum super mare. abstulit illud dominus flante vento vehementi et urente tota nocte. et vertit in siccum. Divisaque est aqua. et ingressi sunt filii israel per medium sicci maris. Erat enim aqua quasi murus a dextra eorum et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt post eos omnis equitatus pharaonis currus

eius et equites per medium maris. Iamque advenerat vigilia matutina et ecce respiciens dominus super castra egyptiorum per columpnam ignis et nubis interfecit exercitum eorum: et subvertit rotas curruum ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo egyptii. Fugiamus israhelem. dominus enim pro eis pugnat contra nos. Et ait dominus ad moysen. Extende manum tuam super mare ut revertantur aque ad egyptios super currus et equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra mare. reversum est primo diluculo ad priorem locum. fugientibusque egyptiis occurrerunt aque. et involvit eos dominus in mediis fluctibus. reverseque sunt aque. et operuerunt currus et equites cuncti exercitus pharaonis. qui sequentes ingressi fuerant mare: nec unus quidem superfuit ex eis. Filii autem israhel perrexerunt per medium sicci maris. et aque eis erant quasi pro muro a dextris et a sinistris. Liberavitque dominus in die illo israhelem de manu egyptiorum. Et viderunt egyptios mortuos super litus maris: et manum magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitque populus dominum et crediderunt domino et moysi servo eius.

XV

Tunc cecinit moyses. XV. et filii israhel hoc carmen domino. et dixerunt. Cantemus domino gloriose enim magnificatus est equum et ascensorem deiecit in mare. Fortitudo mea et laus mea dominus factus est mihi in salutem. Iste deus meus et glorificabo eum. deus patris mei et exaltabo eum. Dominus quasi vir pugnator omnipotens nomen eius. Currus pharaonis et exercitum eius proiecit in mare. Electi principes eius submersi sunt in mari rubro. abyssi operuerunt eos. descenderunt in profundum quasi lapis. Dextera tua domine magnificata est in fortitudine. dextera tua domine percussit inimicum. et in multitudine glorie tue deposuisti omnes adversarios meos. Misisti iram tuam que devoravit eos sicut stipulam. et in spiritu furoris tui congregate sunt aque. Stetit unda fluens. congregate sunt abyssi in medio mari. Dixit inimicus persequar et comprehendam. dividam spolia. implebitur anima mea. Evaginabo gladium meum interficiet eos manus mea. Flavit spiritus tuus et operuit eos mare. Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Quis similis tui in fortibus domine quis similis tui magnificus in sanctitate terribilis atque laudabilis et faciens mirabilia. Extendisti manum tuam et devoravit eos terra. Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti et portasti eum in fortitudine tua. ad habitaculum sanctum tuum. Ascenderunt populi et irati sunt. dolores obtinuerunt habitatores philistiim. Tunc conturbati sunt principes edom robustos moab obtinuit tremor obriguerunt omnes habitatores chanaan. Irruat super eos formido et pavor in magnitudine brachii tui. Fiant inmobiles quasi lapis donec pertranseat populus tuus domine donec pertranseat populus tuus iste quem possedisti. Introduces eos et plantabis in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo tuo quod operatus es domine. Sanctuarium tuum domine quod firmaverunt manus tue. Dominus regnabit in eternum et ultra. Ingressus est enim eques pharao cum curribus et equitibus eius in mare. et reduxit super eos dominus aquas maris. Filii autem israhel ambulaverunt per siccum in medio eius. Sumpsit ergo maria prophetissa soror aaron tympanum in manu sua. Egresseque sunt omnes mulieres post eam. cum tympanis et choris quibus precinebat dicens. Cantemus domino gloriose. enim honorificatus est equum et ascensorem eius deiecit in mare. Tulit autem israhel moyses de mari rubro. et egressi sunt in desertum sur. Ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem. et non inveniebant aquam. et venerunt in marath. nec poterant bibere aquas de marath eo quod essent amare. Unde et congruum loco nomen imposuit vocans illud mara. id est amaritudinem. Et murmuravit populus contra moysen dicens. Quid bibemus. At ille clamavit ad dominum qui ostendit ei lignum. quod cum misisset in aquas in dulcedinem verse sunt. Ibi constituit ei precepta atque iudicia. et ibi temptavit eum dicens. Si audieris vocem domini dei tui et quod rectum est coram eo feceris: et obedieris mandatis eius custodierisque omnia precepta illius cunctum languorem quem posui in egypto non inducam super te. Ego enim sum dominus salvator tuus. Venerunt autem in helim filii israhel ubi erant xii. fontes aquarum et septuaginta palme et castra metati sunt iuxta aquas. XVI.

Profecti que sunt de helim. et venit omnis multitudo filiorum israhel in desertum sin. quod est inter helim et synai quintodecimo die mensis secundi postquam egressi sunt de terra egypti. Et murmuravit omnis congregatio filiorum israhel contra moysen et contra aaron

in solitudine. Dixeruntque ad eos filii Israel:
Utinam mortui essemus per manum Domini
in terra Egypti, quando sedebamus super ollas car-
nium et comedebamus panes in saturitate.
Cur induxistis nos in desertum istud, ut
occideretis omnem multitudinem fame?
Dixit autem Dominus ad Moysen: Ecce ego vobis
pluam panes de celo. Egrediatur populus
et colligat que sufficiunt per singulos dies,
ut temptem eum utrum ambulet in lege
mea an non. Die autem sexto parent quod in-
ferant, et sit duplum quam colligere sole-
bant per singulos dies. Dixeruntque Moyses
et Aaron ad omnes filios Israel: Vespere scietis
quod Dominus eduxerit vos de terra Egypti, et mane
videbitis gloriam Domini. Audivit enim
murmur vestrum contra Dominum. Nos vero
quid sumus, quia mussitastis contra nos? Et
ait Moyses: Dabit Dominus vobis vespere carnes
edere, et mane panes in saturitate, eo quod
audierit murmurationes vestras, quibus mur-
murati estis contra eum. Nos enim quid
sumus? Nec contra nos est murmur vestrum,
sed contra Dominum. Dixit quoque Moyses ad Aaron:
Dic universe congregationi filiorum Israel: Acce-
dite coram Domino. Audivit enim murmur vestrum.
Cumque loqueretur Aaron ad omnem cetum
filiorum Israel, respexerunt ad solitudinem: et ecce
gloria Domini apparuit in nube. Locutus
est autem Dominus ad Moysen dicens: Audivi mur-
murationes filiorum Israel. Loquere ad eos:
Vespere comedetis carnes, et mane satura-
bimini panibus: scietisque quod ego sum Dominus
Deus vester. Factum est ergo vespere, et ascendens
coturnix operuit castra: mane quoque ros
iacebat per circuitum castrorum. Cumque o-
peruisset superficiem terre, apparuit in soli-
tudine minutum, et quasi pilo tunsum
in similitudinem pruine super terram. Que
cum vidissent filii Israel, dixerunt ad invicem:
Manhu? quod significat: quid est hoc? Ignora-
bant enim quid esset. Quibus ait Moyses:
Iste est panis quem dedit Dominus vobis ad ve-
scendum. Hic est sermo quem precepit Dominus: Colligat
ex eo unusquisque quantum sufficiat ad vescen-
dum: gomor per singula capita, iuxta nu-
merum animarum vestrarum que habitant in taber-
naculo, sic tolletis. Feceruntque ita filii Israel:
et collegerunt alius plus, alius minus. Et mensi
sunt ad mensuram gomor: nec qui plus
collegerat habuit amplius, nec qui minus
paraverat repperit minus: sed singuli iux-
ta id quod edere poterant congregaverunt. Dixitque
Moyses ad eos: Nullus relinquat ex eo in

mane. Qui non audierunt eum, sed dimi-
serunt quidam ex eis usque mane, et scatere
cepit vermibus, atque computruit. Et iratus
est contra eos Moyses. Colligebant autem
mane singuli quantum sufficere poterat
ad vescendum: cumque incaluisset sol, lique-
fiebat. In die vero sexta collegerunt cibos
duplices, id est duo gomor per singulos homines.
Venerunt autem omnes principes multi-
tudinis, et narraverunt Moysi. Qui ait
eis: Hoc est quod locutus est Dominus: Requies
sabbati sanctificata est Domino. Cras quodcumque
operandum est facite, et que coquenda sunt
coquite: quicquid autem reliquum fuerit,
reponite usque in mane. Feceruntque ita ut
preceperat Moyses, et non computruit, neque
vermis inventus est in eo. Dixitque Moyses:
Comedite illud hodie, quia sabbatum est Domini:
non invenietur hodie in agro. Sex diebus
colligite: in die autem septimo sabbatum
est Domini, idcirco non invenietur. Venit
septima dies: et egressi de populo ut colligerent,
non invenerunt. Dixit autem Dominus
ad Moysen: Usquequo non vultis custodire
mandata mea, et legem meam? Videte
quod Dominus dederit vobis sabbatum, et propter hoc tribuerit
vobis die sexto cibos duplices. Maneat unusquisque
apud semetipsum: nullus egrediatur de loco
suo die septimo. Et sabbatizavit populus die
septimo. Appellavitque domus Israel nomen
eius man: quod erat quasi semen coriandri
album, gustusque eius quasi simile cum
melle. Dixit autem Moyses: Iste est sermo
quem precepit Dominus: Imple gomor
ex eo, et custodiatur in futuras retro generatio-
nes, ut noverint panem quo alui vos in so-
litudine, quando educti estis de terra Egypti. Di-
xitque Moyses ad Aaron: Sume vas unum,
et mitte ibi man, quantum capere potest
gomor: et repone coram Domino ad servan-
dum in generationes vestras, sicut precepit Dominus
Moysi. Posuitque illud Aaron in taberna-
culo reservandum. Filii autem Israel comede-
runt manna quadraginta annis, donec
venirent in terram habitabilem: hoc cibo
aliti sunt, usquequo tangerent fines terre Cha-
naan. Gomor autem decima pars est

XVII

Igitur profecta omnis ¶ [ephi.] Capitulum XVII.
multitudo filiorum Israel de deserto Sin per man-
siones suas, iuxta sermonem Domini, castra-
metati sunt in Raphidim, ubi non erat a-
qua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra
Moysen, ait: Da nobis aquam ut bibamus.
Quibus respondit Moyses: Quid iurgamini

contra me? Cur temptatis dominum? Sitivit ergo ibi populus pre aque penuria, et murmuravit contra moysen dicens: Cur nos exire fecisti de egypto, ut occideres nos et liberos nostros ac iumenta siti? Clamavit autem moyses ad dominum dicens: Quid faciam populo huic? Adhuc paululum et lapidabit me. Ait dominus ad moysen: Antecede populum, et sume tecum de senioribus israel: et virgam qua percussisti fluvium tolle in manu tua, et vade. En ego stabo ibi coram te, super petram oreb, percutiesque petram et exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit ita moyses coram senioribus israel: et vocavit nomen loci illius temptatio, propter iurgium filiorum israel; et quia temptaverunt dominum dicentes: Est ne dominus in nobis an non? Venit autem amalech et pugnabat contra filios israel in raphidim. Dixitque moyses ad iosue: Elige viros, et egressus pugna contra amalech: cras ego stabo in vertice collis habens virgam dei in manu mea. Fecit iosue ut locutus erat moyses, et pugnavit contra amalech. Moyses autem et aaron et hur ascenderunt super verticem collis. Cumque levaret moyses manus vincebat israel; si autem paululum remisisset, superabat amalech. Manus autem moysi erant graves. Sumentes igitur lapidem posuerunt subter eum, in quo sedit; aaron autem et hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus illius non lassarentur usque ad occasum solis. Fugavitque iosue amalech et populum eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad moysen: Scribe hoc ob monumentum in libro et trade auribus iosue. Delebo enim memoriam amalech sub celo. Edificavitque moyses altare, et vocavit nomen eius dominus exultatio mea, dicens: Quia manus solii domini: et bellum dei erit contra amalech, a generatione in generationem.

XVIII

Cumque audisset

XVIII

ietro sacerdos madian cognatus moysi omnia que fecerat deus moysi et israel, populo suo, eo quod eduxisset dominus israel de egypto: tulit sephoram uxorem moysi quam remiserat, et duos filios eius, quorum unus vocabatur gersan, dicente patre: Advena fui in terra aliena. Alter vero eliezer: Deus enim ait patris mei adiutor meus eruit me de gladio pharaonis. Venit ergo ietro cognatus moysi, et filii eius et uxor eius ad moysen in desertum, ubi erat castra metatus iuxta montem dei. Et mandavit moysi dicens: Ego cognatus tuus ietro venio ad te, et uxor tua et duo filii tui cum ea. Qui egressus in occursum cognati sui adoravit et osculatus est eum. Salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum, narravit moyses cognato suo cuncta que fecerat dominus pharaoni et egyptiis propter israel, et universum laborem qui accidisset eis in itinere, quo liberaverat eos dominus. Letatusque est ietro super omnibus bonis que fecerat dominus israel, eo quod eruisset eum de manu egyptiorum: et ait: Benedictus dominus qui liberavit vos de manu egyptiorum et de manu pharaonis, qui eruit populum suum de manu egypti. Nunc cognovi quia magnus dominus super omnes deos, eo quod superbe egerint contra eos. Obtulit ergo ietro cognatus moysi holocausta et hostias deo. Veneruntque aaron et omnes seniores israel, ut comederent panem cum eo coram deo. Altera autem die sedit moyses ut iudicaret populum, qui assistebat moysi de mane usque ad vesperam. Quod cum vidisset cognatus eius, omnia scilicet que agebat in populo, ait: Quid est hoc quod facis in plebe? Cur solus sedes et omnis populus prestolatur de mane usque ad vesperam? Cui respondit moyses: Venit ad me populus querens sententiam dei. Cumque acciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad me ut iudicem inter eos, et ostendam precepta dei et leges eius. At ille: Non bonam inquit rem facis. Stulto labore consumeris, et tu et populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est negotium. Solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia, et erit deus tecum. Esto tu populo in his que ad deum pertinent, ut referas que dicuntur ad eum. Ostendasque populo ceremonias et ritum colendi, viamque per quam ingredi debeant, et opus quod facere debeant. Provide autem de omni plebe viros potentes et timentes deum, in quibus sit veritas, et qui oderint avaritiam, et constitue ex eis tribunos et centuriones, et quinquagenarios et decanos, qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te, et ipsi minora tantummodo iudicent, leviusque sit tibi partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium domini, et precepta eius poteris sustentare, et omnis hic populus revertetur ad loca sua.

cum pace. Quibus auditis moyses fecit omnia que ille suggesserat. et electis viris strenuis de cuncto israel constituit eos principes populi. tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicarent populum omni tempore. Quicquid autem gravius erat referebant ad eum. faciliora autem tantum modo iudicantes. Dimisitque cognatum suum qui reversus abiit in terram suam. XIX.

XIX

Mense tertio egressionis israel de terra egypti. in die hac venerunt in solitudinem synai. Nam profecti de raphidim et pervenientes usque in desertum synay castra metati sunt in eodem loco. Ibique israel fixit tentoria e regione montis. Moyses autem ascendit in montem ad deum. Vocavitque eum dominus de monte et ait. Hec dices domui iacob. et annuntiabis filiis israel. Vos ipsi vidistis que fecerim egyptiis. quomodo portaverim vos super alas aquilarum et assumpserim michi. Si ergo audieritis vocem meam et custodieritis [illegible] pactum meum. eritis michi in peculium [illegible] de cunctis populis. Mea est enim omnis terra. et vos eritis michi in regnum sacerdotale et gens sancta. hec sunt verba que loqueris ad filios israel. Venit moyses et convocatis maioribus natu populi exposuit omnes sermones quos mandaverat dominus. Responditque universus populus simul. Cuncta que locutus est dominus faciemus. Cumque retulisset moyses verba populi ad dominum. Ait ei dominus. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis. ut audiat me populus loquentem ad te. et credat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo moyses verba populi ad dominum. Qui dixit ei: Vade ad populum. et sanctifica illos hodie et cras. laventque vestimenta sua et sint parati in diem tertium. In die enim tertio descendet dominus coram omni plebe super montem synay. Constituesque terminos populo per circuitum et dices ad eos. Cavete ne ascendatis in montem. nec tangatis fines illius: omnis qui tetigerit montem morte morietur. Manus non tanget eum. sed lapidibus opprimetur. aut confodietur iaculis. Sive iumentum fuerit. sive homo non vivet. Cum ceperit clangere buccina tunc ascendant in montem. Descenditque moyses de monte ad populum et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua. ait ad eos. Estote parati in diem tertium. ne appropinquetis uxoribus vestris. Iam advenerat tertius dies. et mane inclaruerat. et ecce ceperunt audiri tonitrua. ac micare fulgura et nubes densissima operire montem. clangorque buccine vehementius perstrepebat. Timuit populus qui erat in castris. Cumque eduxisset eos moyses in occursum dei de loco castrorum. steterunt ad radices montis. Totus autem mons synay fumigabat eo quod descendisset dominus super eum in igne. et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace. Eratque mons omnis terribilis. et sonitus buccine paulatim crescebat in maius. et prolixius tendebatur. moyses loquebatur et dominus respondebat ei. Descenditque dominus super montem synai. in ipso montis vertice. et vocavit moysen in cacumine eius. Quo cum ascendisset dixit ad eum. Descende et contestare populum. ne forte velit transcendere terminos ad videndum dominum. et pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoque qui accedunt ad dominum sanctificentur ne percutiat eos. Dixitque moyses ad dominum. Non poterit vulgus ascendere in montem synai. Tu enim testificatus es et iussisti dicens. Pone terminos circa montem. et sanctifica illum. Cui ait dominus. Vade et descende. ascendesque tu et aaron tecum. Sacerdotes autem et populus ne transeant terminos. nec ascendant ad dominum. ne forte interficiat illos. Descendit moyses ad populum et omnia narravit eis. XX.

XX

Locutusque est dominus cunctos sermones hos. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti. de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. non facies tibi sculptile neque omnem similitudinem que est in celo desuper. et que in terra deorsum nec eorum que sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles. Ego sum dominus deus tuus fortis et zelotes: visitans iniquitatem patrum in filios. in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me. et faciens misericordiam in milia his qui diligunt me et custodiunt precepta mea. Non assumes nomen domini dei tui in vanum. Non enim habebit insontem dominus eum qui assumpserit nomen domini dei sui frustra. Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbatum domini dei tui est. Non facies in eo omne opus. tu et filius tuus et filia tua. servus tuus et ancilla tua. Iumentum tuum et advena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit dominus celum et terram. et mare et omnia que in eis sunt. et requievit in die septimo. Idcirco benedixit

Mandata dei.

dominus diei sabbati et sanctificavit eum. Honora
patrem tuum et matrem tuam, ut sis longevus
super terram quam dominus deus tuus dabit
tibi. Non occides. Non mechaberis. Non
furtum facies. Non loqueris contra pro
ximum tuum falsum testimonium. Non
concupisces domum proximi tui. nec desidera
bis uxorem eius. non servum. non ancillam.
non bovem. non asinum. Nec omnia que
illius sunt. Cunctus autem populus audiebat
voces. et lampades videbat. et sonitum buc
cine. montemque fumantem et perterriti ac pa
vore concussi. Steterunt procul dicentes
moysi. Loquere tu nobis et audiemus.
Non loquatur nobis dominus. ne forte
moriamur. Et ait moyses ad populum. No
lite timere. ut enim probaret vos venit deus.
et ut terror illius esset in nobis. et non peccaretis
Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit
ad caliginem in qua erat deus. Dixit preterea
dominus ad moysen. Hec dices filiis israel: Vos
vidistis quod de celo locutus sum vobis. Non
facietis deos argenteos. nec deos aureos
facietis vobis. Altare de terra facietis michi.
et offeretis super eo holocausta et pacifica
vestra. oves vestras et boves in omni loco in quo
memoria fuerit nominis mei veniam ad te.
et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris
michi. non edificabis illud de sectis lapidibus;
Si enim levaveris cultrum tuum super eo polluetur.
Non ascendes per gradus ad altare meum.
ne reveletur turpitudo tua. .XXI.

XXI

Hec sunt iudicia que propones eis. Si
emeris servum hebreum. sex annis
serviat tibi. In septimo egredietur liber
gratis. cum quali veste intraverit. cum tali
exeat. Si habens uxorem. et uxor egredietur
simul. Si autem dominus dederit illi uxorem
et pepererit filios et filias. mulier et liberi eius
erunt domini sui, ipse vero exibit cum vestitu
suo. Quod si dixerit servus. diligo dominum meum
et uxorem ac liberos. non egrediar liber.
offeret eum dominus diis. et applicabitur ad
hostium et postes. perforabitque aurem eius
subula et erit ei servus usque in seculum. Si
quis vendiderit filiam suam in famulam.
non egredietur sicut ancille exire consue
verunt. Si displicuerit oculis domini sui
cui tradita fuerit dimittet eam. populo autem alieno ven
dendi potestatem non habebit. si spreverit
eam. Si autem filio suo desponderit eam
iuxta morem filiarum faciet illi. Quod
si alteram ei acceperit providebit puelle
nuptias et vestimenta. et pretium pudicitie
non negabit. Si tria ista non fecerit: e
gredietur gratis absque pecunia. Qui percusserit
hominem volens occidere. morte moriatur. Qui
autem non est insidiatus sed deus illum tra
didit in manus eius constituam tibi locum
quo fugere debeat. Si quis per industriam
occiderit proximum suum. et per insidias: ab
altari meo evelles eum ut moriatur.
Qui percusserit patrem suum aut matrem:
morte moriatur. Qui maledixerit patri suo
vel matri. morte moriatur. Qui furatus
fuerit hominem et vendiderit eum convic
tus noxe morte moriatur. Si rixati fuerint
viri et percusserit alter proximum suum lapide
vel pugno et ille mortuus non fuerit: sed
iacuerit in lectulo. Si surrexerit et ambula
verit foris super baculum suum. innocens erit
qui percusserit ita. tamen ut operas eius et im
pensas in medicos restituat. Qui percusserit
servum suum vel ancillam virga et mortui
fuerint in manibus eius. criminis reus
erit. Si autem uno die su[illegible] pervixerit
vel duobus non subiacebit [illegible] bit pene:
quia pecunia illius [illegible] est. Si rixati
fuerint ~~fuerint~~ viri et percusserit quis
mulierem pregnantem et abortivum
quidem fecerit: sed ipsa vixerit: subiacebit
damno. quantum expetierit maritus mu
lieris. et arbitri iudicaverint. Si autem mors
eius fuerit subsecuta. reddet animam pro anima. oculum
pro oculo. dentem pro dente. manum pro manu.
pedem pro pede. adustionem pro adustione.
vulnus pro vulnere. livorem pro livore. Si
percusserit quispiam oculum servi sui. aut
ancille. et luscos eos fecerit. dimittet eos
liberos pro oculo quem eruit. Dentem quoque si
excusserit servo suo vel ancille sue. similiter
dimittet eos liberos. Si bos cornu petierit
virum aut mulierem et mortui fuerint. lapi
dibus obruetur. et non comedentur carnes eius.
Dominus quoque bovis innocens erit. Quod si bos cornu
peta fuerit ab heri et nudius tertius et
contestati sunt dominum eius. nec recluserit
dominus eum. occideritque virum aut mulie
rem. et bos lapidibus obruetur: et dominum
illius occident. Quod si pretium fuerit ei
impositum dabit pro anima sua quicquid
fuerit postulatus. filium quoque et filiam
si cornu percusserit. simili sententie
subiacebit. Si servum ancillamque invase
rit. triginta siclos argenti domino re
stituet. bos vero lapidibus opprimetur.
Si quis aperuerit cisternam. et foderit
et non operuerit eam. cecideritque bos

aut asinus in eam: dominus cisterne reddet pretium iumentorum: quod autem mortuum est ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulneraverit et ille mortuus fuerit: vendent bovem vivum et divident pretium: cadaver autem mortui inter se dispertient. Sin autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius et non custodivit eum dominus suus: reddet bovem pro bove et cadaver integrum accipiet.

XXII

Si quis furatus fuerit bovem aut ovem et occiderit vel vendiderit: quinque boves pro uno bove restituet et quattuor oves pro una ove. Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus et accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit et ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venundabitur. Si inventum fuerit apud eum quod furatus est vivens, sive bos sive asinus sive ovis, duplum restituet. Si leserit quispiam agrum vel vineam et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena: quicquid optimum habuerit in agro suo vel in vinea pro damni estimatione restituet. Si egressus ignis invenerit spinas et comprehenderit acervos frugum sive stantes segetes in agris: reddet damnum qui ignem succenderit. Si quis commendaverit amico pecuniam aut vas in custodiam et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint: si invenitur fur, duplum reddet. Si latet fur, dominus domus applicabitur ad deos et iurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui ad perpetrandam fraudem, tam in bove quam in asino et ove ac vestimento, et quicquid damnum inferre potest: ad deos utriusque causa perveniet, et si illi iudicaverint, duplum reddet proximo suo. Si quis commendaverit proximo suo bovem, ovem, asinum et omne iumentum ad custodiam, et mortuum fuerit aut debilitatum vel captum ab hostibus, nullusque hoc viderit: iusiurandum erit in medio quod non extenderit manum ad rem proximi sui, suscipietque dominus iuramentum, et ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum domino. Si comestum a bestia, deferat ad eum quod occisum est, et non restituet. Qui a proximo suo quicquam horum mutuo postulaverit, et debilitatum aut mortuum fuerit, domino non presente, reddere compelletur. Quod si impresentiarum fuit dominus, non restituet, maxime si conductum venerat pro mercede operis sui. Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam dormieritque cum ea: dotabit eam et habebit eam uxorem. Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines accipere consueverunt. Maleficos non patieris vivere. Qui coierit cum iumento morte moriatur. Qui immolat diis occidetur preter domino soli. Advenam non contristabis neque affliges eum. Advene enim et ipsi fuistis in terra Egypti. Vidue et pupillo non nocebitis. Si leseritis eos, vociferabuntur ad me, et ego audiam clamorem eorum, et indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, et erunt uxores vestre vidue, et filii vestri pupilli. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei. Ipsum enim est solum quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud in quo dormiat. Si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. Diis non detrahes, et principi populi tui non maledices. Decimas tuas et primitias non tardabis offerre. Primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. De bobus quoque et ovibus similiter facies. Septem diebus sit cum matre sua, die octavo reddes eum mihi. Viri sancti eritis mihi. Carnem que a bestiis fuerit pregustata non comedetis, sed proicietis canibus.

XXIII

Non suscipies vocem mendacii. Nec iunges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimonium. Non sequeris turbam ad faciendum malum. Nec in iudicio plurimorum acquiesces sententie ut a vero devies. Pauperis quoque non misereberis in negotio. Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere, non pertransibis sed sublevabis cum eo. Non declinabis in iudicium pauperis. Mendacium fugies. Insontem et iustum non occides, quia adversor impium. Nec accipies munera, que excecant etiam prudentes et subvertunt verba iustorum. Peregrino molestus non eris. Scitis enim advenarum animas, quia et ipsi peregrini fuistis in terra Egypti. Sex annis seminabis terram tuam et congregabis fruges eius. Anno autem septimo dimittes eam et requiescere facies, ut comedant pauperes populi tui, et quicquid reliquum fuerit, edant bestie agri. Ita facies in vinea et in oliveto tuo. Sex diebus operaberis, septima die cessabis, ut requiescat bos et asinus tuus, et refrigeretur filius ancille tue et advena. Omnia que dixi vobis custodite, et per nomen externorum deorum non iurabitis, neque audietur ex ore vestro. Tribus vicibus per singulos annos mihi

festa celebrabitis. Sollempnitatem quoque azimorum custodies. Septem diebus comedes azima sicut precepi tibi tempore mensis novorum quando egressus es de egypto. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Et sollempnitatem messis primitivorum operis tui quecumque seminaveris in agro. Sollempnitatem quoque in exitu anni quando congregaveris omnes fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram domino deo tuo. Non immolabis super fermentatum sanguinem victime mee. nec remanebit adeps sollempnitatis mee usque mane. Primitias frugum terre tue deferes in domum domini dei tui. nec coques hedum in lacte matris sue. Ecce ego mittam angelum qui precedat te et custodiat in via: et introducat ad locum quem paravi. Observa eum et audi vocem eius. nec contempnendum putes: quia non dimittet cum peccaveris et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem eius et feceris omnia que loquor, inimicus ero inimicis tuis. et affligam affligentes te. Precedetque te angelus meus. et introducet te ad amorreum et etheum et pherezeum chananeum et eveum. et iebuseum quos ego conteram. Non adorabis deos eorum. nec coles eos. Non facies opera eorum. sed destrues eos. et confringes statuas eorum. Servietisque domino deo vestro. ut benedicam panibus tuis et aquis. et auferam infirmitatem de medio tui. Non erit infecunda nec sterilis in terra tua. Numerum dierum tuorum implebo. Terrorem meum mittam in precursum tuum. et occidam omnem populum ad quem ingredieris. Cunctorumque inimicorum tuorum coram te terga vertam. emittens crabrones prius. qui fugabunt eveum et chananeum et etheum antequam introeas. Non eiciam eos a facie tua anno uno. ne terra in solitudinem redigatur: et crescant contra te bestie. Paulatim expellam eos de conspectu tuo, donec augearis et possideas terram. Ponam autem terminos tuos a mari rubro usque ad mare palestinorum et a deserto usque ad fluvium. Tradam in manibus vestris habitatores terre. et eiciam eos de conspectu vestro. Non inibis cum eis fedus. nec cum diis eorum. Non habitent in terra tua. ne forte peccare te faciant in me. Si servieris diis eorum quod certe tibi erit in scandalum.

XXIIII.

Moysi quoque dixit. Ascende ad dominum tu et aaron, nadab et abiu. et septuaginta senes ex israel. et adorabitis procul. Solusque moyses ascendet ad dominum. et illi non appropinquabunt. nec populus ascendet cum eo. Venit ergo moyses et narravit plebi omnia verba domini: atque iudicia. Responditque cunctus populus una voce. Omnia verba que locutus est faciemus. Scripsit autem moyses universos sermones domini. Et mane consurgens edificavit altare ad radices montis. et duodecim titulos per duodecim tribus israel. Misitque iuvenes de filiis israel. et obtulerunt holocausta. Immolaveruntque victimas pacificas domino vitulos. Tulit itaque moyses dimidiam partem sanguinis. et misit in crateras. partem autem residuam fudit super altare. Assumensque volumen federis legit audiente populo. Qui dixerunt omnia que locutus est dominus faciemus et erimus obedientes. Ille vero sumptum sanguinem respersit in populum. et ait. Hic est sanguis federis quod pepigit dominus vobiscum super cunctis sermonibus his. Ascenderuntque moyses et aaron. nadab et abiu. et septuaginta de senioribus israel. et viderunt deum israel. sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini et quasi celum cum serenum est. nec in eos qui procul recesserant de filiis israel. misit manum suam. Videruntque deum. et comederunt ac biberunt. Dixit autem dominus ad moysen: Ascende ad me in montem: et esto ibi. Daboque tibi tabulas lapideas et legem ac mandata que scripsi ut doceas filios israel. Surrexeruntque moyses et iosue minister eius. Ascendensque moyses in montem dei: senioribus ait. expectate hic donec revertamur ad vos. habetis aaron et hur vobiscum. Si quid natum fuerit questionis referetis ad eos. Cumque ascendisset moyses operuit nubes montem. et habitavit gloria domini super synay tegens illum nube sex diebus. Septima autem die vocavit eum de medio caliginis. Erat autem species glorie domini quasi ignis ardens super verticem montis in conspectu filiorum israel. Ingressusque moyses medium nebule ascendit in montem. et fuit ibi quadraginta diebus et xl. noctibus.

XXV.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel ut tollant michi primitias ab omni homine qui offert ultroneus accipietis eas. Hec sunt autem que accipere debetis. aurum et argentum et es. iacinctum et purpuram coccumque bistinctum et byssum pilos caprarum et pelles arietum rubricatas. pellesque iacinctinas et ligna sethim. oleum

ad luminaria concinnanda. aromata in unguentum et thymiamata boni odoris. lapides onichinos et gemmas ad ornandum ephot ac rationale. Facientque mihi sanctuarium. et habitabo in medio eorum iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi. et omnium vasorum in cultum eius. Sicque facietis illud. Archam de lignis sethim compingite. cuius longitudo habeat duos semis cubitos. latitudo cubitum et dimidium. altitudo cubitum similiter ac semissem. Et deaurabis eam auro mundissimo intus et foris. faciesque supra coronam auream per circuitum et quatuor circulos aureos quos pones per quatuor arche angulos. Duo circuli sint in latere uno. et duo in altero. Facies quoque vectes de lignis sethim. et operies eos auro. Inducesque per circulos qui sunt in arche lateribus ut portetur in eis. qui semper erunt in circulis nec umquam extrahentur ab eis. Ponesque in archa testificationem quam dabo tibi. Facies et propitiatorium de auro mundissimo. duos cubitos et dimidium tenebit longitudo eius. et cubitum ac semissem latitudo. Duos quoque cherubin aureos et productiles facies ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit in latere uno. et alter in altero. Utrumque latus propitiatorii tegant expandentes alas. et operientes oraculum. Respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium quo operienda est archa in qua pones testimonium quod dabo tibi. Inde precipiam et loquar ad te supra propitiatorium. scilicet ac medio duorum cherubin qui erunt super archam testimonii. cuncta que mandabo per te filiis Israel. Facies et mensam de lignis sethim habentem duos cubitos longitudinis. et in latitudine cubitum. et in altitudine cubitum ac semissem. et inaurabis eam auro purissimo. Faciesque illi labium aureum per circuitum. et ipsi labio coronam interrasilem altam quatuor digitis et super illam alteram coronam aureolam. quatuor quoque circulos aureos preparabis. et pones eos in quatuor angulis eiusdem mense per singulos pedes. Subter coronam erunt circuli aurei ut mittantur vectes per eos. et possit mensa portari. Ipsos quoque vectes facies de lignis sethim. et circumdabis auro. ad subvehendam mensam. Parabis et acetabula ac phialas. turribula. et ciatos in quibus offerenda sunt libamina ex auro purissimo. et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper.

Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo. hastile eius et calamos. ciphos et spherulas. ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus. tres ex uno latere. et tres ex altero. Tres ciphi quasi in nucis modum per singulos calamos. spherulaque simul et lilium. et tres similiter ciphi instar nucis in calamo altero. spherulaque simul et lilium. Hoc erit opus sex calamorum qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro erunt quatuor ciphi in nucis modum. spherulaeque per singulos et lilia. et spherule sub duobus calamis per tria loca. qui simul sex fiunt procedentes de hastili uno. Et spherule igitur et calami ex ipso erunt universa ductilia de auro purissimo. Facies et lucernas septem. et pones eas super candelabrum. ut luceant ex adverso. Emunctoria quoque et ubi ea que emuncta sunt extinguantur. fiant de auro purissimo. Omne pondus candelabri cum universis vasis suis. habebit talentum auri purissimi. Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est. XXVI.

XXVI

Tabernaculum vero ita facies. x. cortinas de bysso retorta. et iacincto et purpura cocco que bis tincto variatas opere plumario facies. Longitudo cortine unius habebit viginti octo cubitos. latitudo quatuor cubitorum erit. Unius mensure erunt universa tentoria. Quinque cortine sibi iungentur mutuo. et alie quinque nexu simili coherebunt. Ansulas iacinctinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum. ut possint invicem copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte ita insertas ut ansa contra ansam veniat. et altera alteri possit aptari. Facies et quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela iungenda sunt ut unum tabernaculum fiat. Facies et saga cilicina xi. ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius. xxx. habebit cubitos. et latitudo quatuor. Equa erit mensura sagorum omnium. E quibus v. iunges seorsum et sex sibi mutuo copulabis. ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies et quinquaginta ansas in ora sagi unius ut coniungi cum altero queat. et quinquaginta ansas in ora sagi alterius ut cum altero copuletur. Quinquaginta fibulas eneas quibus iungantur anse ut unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit

in sagis que parantur tecto. Unum sagum
quod amplius est, ex medietate eius operies
posteriora tabernaculi. et cubitus ex una
parte pendebit. et alter ex altera. qui plus est
in sagorum longitudine: utrumque latus
tabernaculi protegens. Facies et operimentum
aliud tecto. de pellibus arietum rubricatis.
Et super hoc rursum aliud operimentum
de ianthinis pellibus. Facies et tabulas stan
tes tabernaculi de lignis sethim. que singule
denos cubitos in longitudine habeant. et in
latitudine singulos ac semissem. In la
teribus tabule due incastrature fiant quibus
tabula alteri tabule connectatur. Atque
in hunc modum cuncte tabule parabuntur.
Quarum viginti erunt in latere meridiano
quod vergit ad austrum: quibus quadraginta
bases argenteas fundes ut bine bases
singulis tabulis per duos angulos subii
ciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod
vergit ad aquilonem viginti tabule erunt
quadraginta habentes bases argenteas
bine bases singulis tabulis supponentur.
Ad occidentalem vero plagam tabernaculi
facies sex tabulas et rursum alias duas
que in angulis erigantur post tergum
tabernaculi. Eruntque coniuncte a deor
sum usque sursum et omnes una compago
retinebit. Duabus quoque tabulis que in an
gulis ponende sunt. similis iunctura serva
bitur. et erunt simul tabule octo, bases
earum argentee sedecim duabus basibus per
unam tabulam supputatis. Facies et
vectes de lignis sethim quinque ad con
tinendas tabulas in uno latere tabernaculi.
et v. alios in altero. et eiusdem numeri ad occiden
talem plagam. qui mittentur per me
dias tabulas a summo usque ad summum.
Ipsas quoque tabulas deaurabis et fundes in
eis anulos aureos per quos vectes tabu
lata contineant. quos operies laminis
aureis et eriges tabernaculum iuxta
exemplar quod tibi in monte monstratum est.
Facies et velum de iacincto et de purpura
coccoque bis tincto et bysso retorta opere plu
mario et pulcra varietate contextum
quod appendes ante quatuor columpnas
de lignis sethim. que ipse quidem deaurate
erunt. et habebunt capita aurea. sed bases
argenteas. Inseretur autem velum per
anulos intra quod pones archam testimonii.
et quo sanctuarium et sanctuarii sanctuaria divi
dentur. Pones et propitiatorium super
archam testimonii in sancta sanctorum. Mensa

quoque extra velum et contra mensam
candelabrum in latere tabernaculi meri
diano. Mensa enim stabit in parte aqui
lonis. Facies et tentorium in introitu
tabernaculi. de iacincto et purpura coc
coque bistincto et bysso retorta. opere plumario
et quinque columpnas deaurabis lignorum
sethim ante quas ducetur tentorium quarum
erunt capita aurea. et bases enee.

xxvii.

Facies et altare de
lignis sethim quod habebit quinque
cubitos in longitudine et totidem in la
titudine. id est quadrum. et tres cubitos in al
titudine. Cornua autem per quatuor angulos
ex ipso erunt et operies illud ere. Facies
in usus eius lebetes ad suscipiendos
cineres et forcipes atque fuscinulas et igni
um receptacula omnia vasa ex ere fabricabis
craticulamque in modum retis eneam
per cuius quatuor angulos erunt quatuor
anuli enei quos pones subter arulam
altaris. Eritque craticula usque ad altaris
medium. Facies et vectes altaris de lignis
sethim. duos quos operies laminis eneis
et inducens per circulos. eruntque ex utroque
latere altaris ad portandum. Non solidum
sed inane et cavum intrinsecus facies
illud sicut tibi in monte monstratum est.
Facies et atrium tabernaculi. in cuius pla
ga australi contra meridiem erunt
tentoria de bysso retorta centum cubitorum
unum latus tenebit in longitudine et co
lumpnas .xx. cum basibus totidem eneis
que capita cum celaturis suis habebunt
argentea. Similiter in latere aquilonis
per longum erunt tentoria centum
cubitorum columpne xx. et bases enee eius
dem numeri et capita earum cum celaturis
suis argentea. In latitudine vero atrii
quod respicit ad occidentem erunt ten
toria per quinquaginta cubitos et columpne
decem bases quoque totidem. In ea quoque lati
tudine atrii que respicit ad orientem
quinquaginta cubiti erunt in quibus
xv. cubitorum tentoria lateri uno deputa
buntur. columpne quoque tres et bases totidem.
Et in latere altero erunt tentoria cubi
tos obtinencia xv. columpnas tres et
bases totidem. In introitu vero atrii
fiet tentorium cubitorum viginti. et ia
cincto et purpura coccoque bistincto et bysso
retorta opere plumario columpnas ha
bebit quatuor cum basibus totidem. Omnes
columpne atrii per circuitum vestite er

argenteis laminis capitibus argenteis
& basibus eneis. In longitudine occupabit
atrium cubitos centum. in latitudine
quinquaginta. altitudo quinque cubitorum
erit fietque de bysso retorta & habebit bases eneas.
Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus
& cerimonias tam paxillos eius quam atrii
ex ere facies. Precipe filiis israel ut offerant
tibi oleum de arboribus olivarum purissi-
mum. piloque contusum ut ardeat lucer-
na semper in tabernaculo testimonii extra
velum quod appensum est testimonio. & colloca-
bunt eam aaron & filii eius. ut usque ma-
ne luceat coram domino. Perpetuus cultus
erit per successiones eorum a filiis israel.

VIII. xxviii.

Applica quoque ad te aaron
fratrem tuum cum filiis suis de
medio filiorum israel ut sacerdotio fungantur
michi. aaron nadab & abiu. eleazar et
ythamar. Facies que vestem sanctam fratri tuo in
gloriam & decorem & loqueris cunctis sapientibus
corde. quos replevi spiritu sapientie. ut faci-
ant vestes aaron in quibus sanctificatus mi-
nistret michi. Hec autem erunt vestimenta
que facient. rationale & superhumerale. tuni-
cam & lineam strictam cidarim. & baltheum
facient vestimenta sancta aaron fratri tuo et
filiis eius. ut sacerdotio fungantur michi.
Accipient que aurum & iacinctum et
purpuram coccumque bis tinctum &
byssum. Facient autem superhumerale de
auro & iacincto ac purpura coccoque bis
tincto & bysso retorta opere polimito.
Duas oras iunctas habebit in utroque
latere summitatum ut in unum redeant.
Ipsa quoque textura & cuncta operis vari-
etas erit ex auro & iacincto & purpura
coccoque bis tincto & bysso retorta. Sumes-
que duos lapides onichinos & sculpes in eis
nomina filiorum israel. sex nomina in lapide
uno: & sex reliqua in altero iuxta ordinem
nativitatis eorum opere sculptoris & ce-
latura gemmarii. sculpes eos nominibus
filiorum israel. inclusos auro atque circumdatos
& pones in utroque latere superhumeralis
memoriale filiis israel. Portabitque aaron
nomina eorum coram domino. super utrumque
humerum ob recordationem. Facies & unci-
nos ex auro & duas catenulas auri pu-
rissimi sibi invicem coherentes quas inseres
uncinis. Rationale quoque iudicii facies
opere polimito iuxta texturam super-
humeralis ex auro iacincto & purpura
coccoque bis tincto & bysso retorta. Quadran-
gulum erit & duplex mensuram palmi
habebit. tam in longitudine quam in latitu-
dine. Ponesque in eo quatuor ordines
lapidum. In primo versu erit lapis sar-
dius & topazius. & smaragdus. In secundo car-
bunculus saphirus & iaspis. In tercio
ligurius achates & ametistus. In quarto
crisolitus onix ~~[illegible]~~ & berillus. Inclusi
auro erunt per ordines suos. habebuntque
nomina filiorum israel. Duodecim nominibus
celabuntur. singuli lapides nominibus sin-
gulorum per duodecim tribus. Facies in ratio-
nali cathenas sibi invicem coherentes
ex auro purissimo. & duos anulos aureos
quos pones in utraque rationalis summi-
tate. cathenasque aureas iunges anulis
qui sunt in marginibus eius & ipsarum
cathenarum extrema duobus copulabis
uncinis in utroque latere superhumeralis
quod rationale respiciat. Facies & duos anulos
aureos quos pones in summitatibus rationalis
& in oris que e regione sunt superhumeralis
& posteriora eius aspiciunt. Nec non & alios
duos anulos aureos qui ponendi sunt
in utroque latere superhumeralis deorsum
quod respicit contra faciem iuncture inferi-
oris ut aptari possit cum superhumerali &
stringatur rationale anulis suis cum
anulis superhumeralis. vitta iacinctina
ut maneat iunctura fabrefacta & a se
invicem rationale & superhumerale nequeant
separari. Portabitque aaron nomina filiorum israel
in rationali iudicii super pectus suum quando
ingredietur sanctuarium memoriale coram
domino in eternum. Pones autem in rationali iu-
dicii doctrinam & veritatem que erunt in
pectore aaron quando ingredietur coram
domino. & gestabit iudicium filiorum israel in
pectore suo in conspectu domini semper. Facies
& tunicam superhumeralis totam iacincti-
nam in cuius medio supra erit capitium
& ora per gyrum eius textilis sicut fieri solet
in extremis vestium partibus ne facile
rumpatur. Deorsum vero ad pedes eiusdem
tunice per circuitum quasi mala punica
facies ex iacincto & purpura & cocco bis tincto
& bysso retorta mixtis in medio tintinna-
bulis. ita ut tintinnabulum sit aureum
& malum punicum. Rursumque tintin-
nabulum aliud aureum & malum
punicum. & vestietur ea aaron in officio
ministerii ut audiatur sonitus quando in-
greditur & egreditur sanctuarium in conspec-
tu domini & non moriatur. Facies et

laminam de auro purissimo in qua sculpes opere celatoris sanctum domino. ligabisque eam uitta iacinctina et erit super tyaram imminens fronti pontificis portabitque aaron iniquitates eorum que obtulerunt et sanctificauerunt filii israel in cunctis muneribus et donariis suis. Erit autem lamina semper in fronte eius ut placatus sit ei dominus. Stringesque tunicam bysso et tyaram byssinam facies et balteum opere plumarii. Porro filiis aaron tunicas lineas parabis et balteos ac tyaras in gloriam et decorem. Vestiesque hiis omnibus aaron fratrem tuum et filios eius cum eo. et cunctorum consecrabis manus sanctificabisque illos ut sacerdotio fungantur michi. Facies et feminalia linea ut operiant carnem turpitudinis sue. a renibus usque ad femora. Et utentur eis aaron et filii eius quando ingredientur tabernaculum testimonii. uel quando appropinquant ad altare ut ministrent in sanctuario. ne iniquitatis rei moriantur. legitimum sempiternum erit aaron et semini eius post eum. .xxix.

XXIX

Sed et hoc facies: ut michi in sacerdotio consecrentur. Tolle uitulum de armento. et arietes duos inmaculatos panesque azimos et crustulam absque fermento que conspersa sint oleo. lagana quoque azima oleo lita de simila triticea cuncta facies. et posita in canistro offeres. uitulum autem et duos arietes. et aaron et filios eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonii. Cumque laueris patrem cum filiis suis aqua. indues aaron uestimentis suis id est linea et tunica et superhumerali et rationali quod constringes balteo. et pones tyaram in capite eius. et laminam sanctam super tyaram. et oleum unctionis fundes super caput eius atque hoc ritu consecrabitur. filios quoque illius applicabis et indues tunicis lineis. cingesque balteo aaron scilicet et liberos eius. et impones eis mitras. Eruntque sacerdotes mei in religione perpetua. Postquam initiaueris manus eorum applicabis et uitulum coram tabernaculo testimonii. Imponentque aaron et filii eius manus super caput illius et mactabit eum in conspectu domini. iuxta ostium tabernaculi testimonii. Sumptumque de sanguine uituli. pones super cornua altaris digito tuo. reliquum autem sanguinem fundes iuxta basim eius. Sumes et adipem totum qui operit intestina et reticulum iecoris ac duos renes et adipem qui super eos est. et offeres incensum super altare. carnes uero uituli et corium et fimum combures extra castra. eo quod pro peccato sit. Unum quoque arietem sumes super cuius caput ponent aaron et filii eius manus. Quem cum mactaueris. tolles de sanguine eius et fundes circa altare. Ipsum autem arietem secabis in frusta. lotaque intestina eius ac pedes pones super concisas carnes et super caput illius. et offeres totum arietem in incensum super altare. oblatio est domino odor suauissimus uictime domini. Tolles quoque arietem alterum. super cuius caput aaron et filii eius ponent manus. Quem cum immolaueris. sumes de sanguine ipsius. et pones super extremum dextre auricule aaron et filiorum eius et super pollices manus eorum ac pedis dextri. fundesque sanguinem super altare per circuitum. Cumque tuleris de sanguine qui est super altare et de oleo unctionis asperges aaron et uestes eius filios et uestimenta eorum. Consecratisque ipsis et uestibus tolles adipem de ariete et caudam et aruinam que operit uitalia ac reticulum iecoris et duos renes atque adipem qui super eos est. armumque dextrum eo quod sit aries consecrationis tortam panis unius crustulam oleo conspersam laganum de canistro azimorum quod positum in conspectu domini. Ponesque omnia super manus aaron et filiorum eius et sanctificabis eos eleuans coram domino. Suscipiesque uniuersa de manibus eorum et incendes super altare in holocaustum odorem suauissimum in conspectu domini quia oblatio eius est. Sumes quoque pectusculum de ariete quo initiatus est aaron. Sanctificabisque illud eleuatum coram domino. et cedet in partem tuam. Sanctificabisque pectusculum consecratum et armum quem de ariete separasti quo initiatus est aaron et filii eius. cedentque in partem aaron et filiorum eius iure perpetuo a filiis israel quia primitiua sunt et initia. de uictimis eorum pacificis que offerunt domino. Uestem autem sanctam qua utetur aaron habebunt filii eius post eum ut unguantur in ea et consecrentur manus eorum. Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius et qui ingredietur tabernaculum testimonii ut ministret in sanctuario. Arietem autem conse

secrationis tolles et coques carnes eius in loco sancto quibus vescetur Aaron et filii eius. Panes quoque qui sunt in canistro in vestibulo tabernaculi testimonii comedent ut sit placabile sacrificium et sanctificentur offerentium manus. Alienigena non vescetur ex eis quia sancti sunt. Quod si remanserit de carnibus consecratis sive de panibus usque ad mane comburens reliquias igni. Non comedentur quia sanctificata sunt. Omnia que precepi tibi facies super Aaron et filiis eius. Septem diebus consecrabis manus eorum et vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cum immolaveris expiationis hostiam et unges illud in sanctificationem. Septem diebus expiabis altare et sanctificabis et erit sanctum sanctorum. Omnis qui tetigerit illud sanctificabitur. Hoc autem est quod facies in altari. Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter, unum agnum mane et alterum vespere. Decimam partem simile conspersae oleo tunso quod habeat mensuram quartam partem hin et vinum ad libandum eiusdem mensure in agno uno. Alterum vero agnum offeres ad vesperam iuxta ritum matutine oblationis et iuxta ea que diximus in odorem suavitatis. Sacrificium est domino oblatione perpetua in generationes vestras ad hostium tabernaculi testimonii coram domino ubi constituam ut loquar ad te. Ibique precipiam filiis Israel et sanctificabitur altare in gloria mea. Sanctificabo et tabernaculum testimonii cum altari et Aaron cum filiis eius ut sacerdotio fungantur mihi. Et habitabo in medio filiorum Israel eroque eis deus. Et scient quia ego dominus deus eorum qui eduxi eos de terra Egypti ut manerem inter illos ego dominus deus ipsorum. // xxx.

Facies altare ad adolendum thimiamata de lignis sethim. Habens cubitum longitudinis et alterum latitudinis, id est quadrangulum, et duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso procedent. Vestiesque illud auro purissimo tam craticulam eius quam parietes per circuitum eius et cornua. Faciesque ei coronam aureolam per gyrum. Et duos anulos aureos sub corona per singula latera ut mittantur in eos vectes et altare portetur. Ipsos quoque vectes facies de lignis sethim et inaurabis. Ponesque altare contra velum quod ante archam pendet testimonii coram propitiatorio quo tegitur testimonium ubi loquar tibi. Et adolebit incensum super eo Aaron suave fragrans. Mane quando componet lucernas incendet illud. Et quando collocat eas ad vesperum uret thimiama sempiternum coram domino in generationes vestras. Non offeretis super eo thimiama compositionis alterius nec oblationem nec liba libabitis. Et deprecabitur Aaron super cornua eius semel per annum in sanguine quod oblatum est pro peccato. Et placabit super eo in generationibus vestris. Sanctum sanctorum erit domino. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Quando tuleris summam filiorum Israel iuxta numerum dabunt singuli pretium pro animabus suis domino. Et non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen dimidium sicli iuxta mensuram templi. Siclus viginti obolos habet. Media pars sicli offeretur domino. Qui habetur in numero a viginti annis et supra dabit pretium. Dives non addet ad medium sicli et pauper nihil minuet. Susceptamque pecuniam que est collata a filiis Israel trades in usus tabernaculi testimonii ut sit monimentum eorum coram domino et propitietur animabus. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Facies et labrum eneum cum basi sua ad lavandum. Ponesque illud inter tabernaculum testimonii et altare. Et missa aqua lavabunt in eo Aaron et filii eius manus suas ac pedes quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii. Et quando accessuri sunt ad altare ut offerant in eo thimiamata domino ne forte moriantur. Legitimum sempiternum erit ipsi et semini eius per successiones. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Sume tibi aromata prime mirre et electe quingentos siclos et cynnamomi medium, id est ducentos quinquaginta siclos, calami similiter ducentos quinquaginta, casie autem quingentos siclos in pondere sanctuarii, olei de olivetis mensuram hin. Faciesque unctionis oleum sanctum unguentum compositum opere unguentarii. Et unges ex eo tabernaculum testimonii et archam testamenti mensamque cum vasis suis, candelabrum et utensilia eius, altaria thimiamatis

et holocausti et universam supellectilem
que ad cultum eorum pertinet. Sanctificabis
que omnia et erunt sancta sanctorum. Qui te-
tigerit ea sanctificabitur. Aaron et filios
eius ungues. sanctificabisque eos ut sacer-
dotio fungantur mihi. Filiis quoque israel dices.
Hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in gene-
rationes vestras. Caro hominis non
ungetur ex eo. et iuxta compositionem
eius non facietis aliud. quia sanctificatum
est et sanctum vobis erit. Homo quicumque tale
composuerit et dederit ex eo alieno exter-
minabitur de populo suo. Dixitque dominus
ad moysen. Sume tibi aromata
stacten et onicha. galbanum boni
odoris et thus lucidissimum. equalis
ponderis erunt omnia. Faciesque thi-
miama compositum opere unguen-
tarii mixtum diligenter et purum
et sanctificatione dignissimum. Cumque
in tenuissimum pulverem universa
contuderis. pones ex eo coram testi-
monii tabernaculo. in quo loco ap-
parebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis
thimiama. talem compositionem
non facietis in usus vestros quia sanctum
domino est. Homo quicumque fecerit
simile ut odore illius perfruatur peri-
bit de populis suis. xxxi.

XXXI

Locutus quoque est dominus ad
moysen dicens. Ecce vo-
cavi beseleel ex nomine filium huri
filii hur de tribu iuda. et implevi eum
spiritu dei. sapientia intelligentia et
scientia in omni opere. ad excogitan-
dum fabre. quicquid fieri potest ex auro
et argento et ere marmore et gemmis
et diversitate lignorum. Dedique ei so-
cium hooliab filium achisameth.
de tribu dan. et in corde omnis eruditi
posui sapientiam. ut faciant cuncta
que precepi tibi. tabernaculum federis
et archam testimonii. et propitiatorium
quod super eam est. et cuncta vasa taberna-
culi. mensamque et vasa eius. candela-
brum purissimum cum vasis suis.
et altaria thimiamatis. et holocausti
et omnia vasa eorum. labrum cum basi
sua. Vestes sanctas in ministerio aaron
sacerdoti et filiis eius ut fungantur
officio suo in sacris. oleum unctionis
et thimiama aromatum. in sanctuario
omnia que precepi tibi facient. Et locutus
est dominus ad moysen dicens. Loquere
filiis israel. et dices ad eos. Videte ut
sabbatum meum custodiatis quia signum
est inter me et vos in generationibus vestris.
ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico
vos. Custodite sabbatum meum
est enim vobis. qui polluerit illud
morte morietur. Qui fecerit in eo
opus peribit anima illius de medio
populi sui. Sex diebus facietis opus.
In die septimo sabbatum est requies sancta
domino. Omnis qui fecerit opus in
hac die morietur. Custodiant filii israel
sabbatum et celebrent illud in generationibus
suis. Pactum est sempiternum inter
me et filios israel. signumque perpetuum.
Sex enim diebus dominus fecit celum
et terram. et in septimo ab opere cessavit.
Deditque dominus moysi. completis
huiuscemodi sermonibus in monte synai
duas tabulas testimonii lapideas
scriptas digito dei. xxxii.

Videns autem populus quod moram
faceret descendendi de monte
moyses. congregatus adversus aaron
ait. Surge fac nobis deos qui nos
precedant. moysi enim huic viro qui nos
eduxit de terra egypti ignoramus quid
acciderit. Dixitque ad eos aaron. Tollite
inaures aureas de uxorum filiorumque
et filiarum vestrarum auribus et afferte ad
me. Fecit populus quod iusserat deferens in-
aures ad aaron. Quas cum ille ac-
cepisset formavit opere fusorio. et fecit
ex eis vitulum conflatilem. Dixe-
runtque. Hii sunt dii tui israel qui te edu-
xerunt de terra egypti. Quod cum
vidisset aaron. edificavit altare coram
eo. et preconis voce clamavit dicens. Cras
sollempnitas domini est. Surgentesque
mane obtulerunt holocausta et hostias
pacificas. et sedit populus comedere et bibere
et surrexerunt ludere. Locutus est autem
dominus ad moysen dicens. Vade. de-
scende. peccavit populus tuus quem eduxisti
de terra egypti. Recesserunt cito de via quam
ostendisti eis. feceruntque sibi vitulum
conflatilem. et adoraverunt. atque immo-
lantes ei hostias dixerunt. Isti sunt dii
tui israel qui te eduxerunt de terra egypti.
Rursumque ait dominus ad moysen.
Cerno quod populus iste dure cervicis
sit. dimitte me ut irascatur furor
meus contra eos. et deleam eos. faciam-
que te in gentem magnam. Moyses

autem orabat dominum deum suum dicens. Cur domine irascitur furor tuus contra populum tuum quem eduxisti de terra egypti in fortitudine magna et in manu robusta. Ne queso dicant egyptii callide eduxit eos ut interficeret in montibus et deleret e terra. quiescat ira tua. et esto placabilis super nequitia populi tui. Recordare abraham ysaac et israel servorum tuorum quibus iurasti per temet ipsum dicens. multiplicabo semen vestrum sicut stellas celi. et universam terram hanc de qua locutus sum dabo semini vestro et possidebitis eam semper. placatusque est dominus ne faceret malum quod locutus fuerat adversus populum suum. Et reversus est moyses de monte portans duas tabulas testimonii manu scriptas utraque parte. et factas opere domini. Scriptura quoque dei erat sculpta in tabulis. Audiens autem iosue tumultum populi vociferantis ait ad moysen. Ululatus pugne auditur in castris. Qui respondit non est clamor adhortantium ad pugnam, neque vociferatio compellentium ad fugam. Sed vocem cantantium ego audio. Cumque appropinquasset ad castra vidit vitulum et choros. Iratusque valde proiecit de manu tabulas et confregit eas ad radicem montis. Arripiensque vitulum quem fecerant, combussit et contrivit usque ad pulverem quem sparsit in aquam et dedit ex eo potum filiis israel. Dixitque moyses ad aaron. quid tibi fecit hic populus ut induceres super eum peccatum maximum. Cui ille respondit. Ne indignetur dominus meus. tu enim nosti populum istum quod pronus sit ad malum. Dixerunt mihi. fac nobis deos qui nos precedant. huic enim moysi qui nos eduxit de terra egypti nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis vestrum habet aurum? tulerunt et dederunt mihi. et proieci illud in ignem. egressusque est hic vitulus. Videns ergo moyses populum quod esset nudatus. spoliaverat enim eum aaron propter ignominiam sordis et inter hostes nudum constituerat. et stans in porta castrorum ait. Siquis est domini iungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filii levi. Quibus ait. Hec dicit dominus deus israel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite et redite de porta usque ad portam per medium castrorum. et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum. Feceruntque filii levi iuxta sermonem moysi. ceciderunt que in die illo quasi .xx. tria milia hominum. et ait moyses. Consecrastis manus vestras hodie domino. unusquisque in filio et in fratre suo. ut detur vobis benedictio. Facto autem die altero. locutus est moyses ad populum. peccastis peccatum maximum. ascendam ad dominum. Si quo modo eum quivero deprecari pro scelere vestro. Reversusque ad dominum ait. obsecro domine peccavit populus iste peccatum magnum feceruntque sibi deos aureos. aut dimitte eis hanc noxam. aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui respondit dominus. Qui peccaverit mihi delebo eum de libro meo. tu autem vade et duc populum istum quo locutus sum tibi. angelus meus precedet te. Ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum. percussit ergo dominus populum pro reatu vituli quem fecerat aaron. // .xxxiii.

XXXIII

Locutusque est dominus ad moysen ~~dicens~~. Vade et ascende de loco isto. tu et populus tuus quem eduxisti de terra egypti. in terram quam iuravi abraham ysaac et iacob. dicens. semini tuo dabo eam. et mittam precursorem tui angelum ut eiciam chananeum et amorreum et ettheum et phereseum et eveum. et iebuseum. et intres in terram fluentem lacte et melle. Non enim ascendam tecum. quia populus dure cervicis est. ne forte disperdam te in via. Audiensque populus sermonem hunc pessimum luxit. et nullus ex more indutus est cultu suo. Dixitque dominus ad moysen. loquere filiis israel. populus dure cervicis es. semel ascendam in medio tui et delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum ut sciam quid faciam tibi. Deposuerunt ergo filii israel ornatum suum a monte oreb. moyses quoque tollens tabernaculum tetendit extra castra procul. vocavitque nomen eius tabernaculum federis. et omnis populus qui habebat aliquam questionem egrediebatur ad tabernaculum federis extra castra. Cumque egrederetur moyses ad tabernaculum. surgebat universa plebs et stabat in ostio papilionis sui aspiciebantque tergum moysi donec ingrederetur tentorium. Ingresso autem illo tabernaculum federis descendebat columna nubis et stabat ad ostium. loquebaturque

vinculis

domini cum moyse, cernentibus universis quod columpna nubis staret ad hostium tabernaculi. Stabantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum. Loquebatur autem dominus ad moysen facie ad faciem sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur in castra, minister eius iosue filius nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dominum. Precipis ut educam populum istum, et non indicas michi quem missurus sis mecum, presertim cum dixeris. Novi te ex nomine et invenisti gratiam coram me. Si ergo inveni gratiam in conspectu tuo, ostende michi faciem tuam, ut sciam te, et inveniam gratiam ante oculos tuos. Respice populum tuum et gentem hanc. Dixitque dominus. Facies mea precedet te, et requiem dabo tibi. Et ait moyses. Si non tu ipse precedes, ne educas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam in conspectu tuo, nisi ambulaveris nobiscum, ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super terram. Dixit autem dominus ad moysen. Et verbum istud quod locutus es faciam. Invenisti enim gratiam coram me, et te ipsum novi ex nomine. Qui ait. Ostende michi gloriam tuam. Respondit. Ego ostendam omne bonum tibi, et vocabo in nomine domini coram te, et miserebor cui voluero, et clemens ero in quem michi placuerit. Rursumque ait. Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo et vivet. Et iterum. Ecce inquit est locus apud me, et stabis supra petram. Cumque transibit gloria mea, ponam te in foramine petre, et protegam te dextera mea donec transeam. Tollamque manum meam, et posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris.

XXXIIII

Hec deinceps precide ait tibi duas tabulas lapideas instar priorum, et scribam super eas verba que habuerunt tabule quas fregisti. Esto paratus mane ut ascendas statim in montem synay, stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat tecum, nec videat quispiam per totum montem. Oves quoque et boves non pascantur e contra. Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant. Et de nocte consurgens ascendit in montem synai, sicut preceperat ei dominus, portans secum tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem, stetit moyses cum eo, invocans nomen domini. Quo transeunte coram eo ait. Dominator domine deus misericors et clemens, paciens et multe miserationis ac verax, qui custodis misericordiam in milia, qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata, nullusque apud te per se innocens est. Qui reddis iniquitatem patrum filiis et nepotibus in terciam et quartam progeniem. Festinusque moyses curvatus est pronus in terram, et adorans ait. Si inveni gratiam in conspectu tuo domine, obsecro ut gradiaris nobiscum. Populus enim dure cervicis est, et auferas iniquitates nostras atque peccata, nosque possideas. Respondit dominus. Ego inibo pactum. Videntibus cunctis signa faciam, que numquam sunt visa super terram, nec in ullis gentibus, ut cernat populus iste in cuius es medio opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que hodie mando tibi. Ego ipse eiciam ante faciem tuam amorreum et chananeum et ethceum, phereseum quoque et eveum et iebuseum. Cave ne umquam cum habitatoribus terre illius iungas amicitias, que tibi sint in ruinam. Sed aras eorum destrue, et confringe eorum statuas, lucosque succide. Noli adorare deum alienum. Dominus zelotes nomen eius. Deus est emulator. Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum, ne cum fornicati fuerint cum diis suis et adoraverint simulacra eorum, vocet te quispiam ut comedas de immolatis. Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis, ne postquam ipse fuerint fornicate, fornicari faciant et filios tuos in deos suos. Deos conflatiles non facies tibi. Sollempnitatem azimorum custodies. Septem diebus vesceris azimis sicut precepi tibi in tempore mensis novorum. Mense enim verni temporis egressus es de egypto. Omne quod aperit vulvam generis masculini meum erit. De cunctis animantibus tam de bobus quam de ovibus meum erit. Primogenitum asini redimes ove. Sin autem nec pretium pro eo dederis, occidetur. Primogenitum filiorum meorum redimes. Nec apparebis

in conspectu meo vacuus. Sex diebus
operaberis. In die septimo cessabis arare
et metere. Sollempnitatem ebdoma
darum facies in primitiis frugum
messis tue tritice. et sollempnitatem
quando redeunte anni tempore cuncta con
duntur. Tribus temporibus anni apparebit
omne masculinum tuum in conspectu
omnipotentis domini dei israel. Cum enim
tulero gentes a facie tua et dilatavero termi
nos tuos. nullus insidiabitur terre
tue. ascendente te et apparente in conspectu
domini dei tui ter in anno. Non im
molabis super fermento sanguinem hostie
mee. neque residebit mane de victima
sollempnitatis phase. Primitias frugum
terre tue offeres in domo domini dei
tui. Non coques hedum in lacte matris
sue. Dixitque dominus ad moysen.
Scribe tibi verba hec. quibus et tecum et
cum israel pepigi fedus. Fuit ergo ibi cum
domino moyses. quadraginta dies et
quadraginta noctes. et panem non comedit et aquam
non bibit. et scripsit in tabulis verba fe
deris decem. Cumque descenderet moyses
de monte synai. tenebat duas tabu
las testimonii et ignorabat quod cornuta
esset facies sua ex consortio sermonis domini.
Videntes autem aaron et filii israel cor
nutam moysi faciem. timuerunt
prope accedere. Vocatique ab eo. reversi sunt
tam aaron quam principes synagoge. Et
postquam locutus est venerunt ad eum. et
omnes filii israel. quibus precepit cuncta que
audierat a domino in monte synai.
Impletisque sermonibus posuit velamen
super faciem suam. Quod ingressus ad
dominum et loquens cum eo auferebat
donec exiret. et tunc loquebatur ad fi
lios israel omnia que sibi fuerant imperata.
Qui videbant faciem egredientis
moysi esse cornutam. Sed operiebat rur
sus ille faciem suam si quando loquebatur ad eos.

XXXV.

Igitur congregata omni
turba filiorum israel. dixit ad eos. Hec
sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus
facietis opus. septimus erit vobis
sanctus. sabbatum et requies domini. Qui
fecerit opus in eo occidetur. Non succen
detis ignem in omnibus habitaculis vestris
per diem sabbati. Et ait moyses ad omnem
catervam filiorum israel. Iste est sermo quem
precepit dominus dicens. Separate
apud vos primitias domino. Omnis volun
tarius et prono animo offerat eas
domino. aurum et argentum et es.
iacinctum et purpuram coccumque bis
tinctum. et byssum. pilos caprarum
et pelles arietum rubricatas et iacinc
tinas. ligna sethim et oleum ad
luminaria concinnanda et ut confi
ciatur unguentum et thimiama suavis
simum. lapides onichinos. et gem
mas ad ornatum superhumeralis
et rationalis. Quisquis vestrum est sapiens
veniat et faciat quod dominus imperavit
tabernaculum scilicet et tectum eius. atque
operimentum. anulos et tabulata cum
vectibus. paxillos et bases. archam et
vectes propitiatorium et velum quod ante
illud oppanditur. mensam cum vectibus
et vasis et propositionis panibus. candelabrum
ad luminaria sustentanda vasa
illius et lucernas et oleum ad nutrimen
ta ignium. altare thimiamatis et
vectes. et oleum unctionis et thimia
ma ex aromatibus. tentorium ad ho
stium tabernaculi. altare holocausti
et craticulam eius eneam cum vectibus
et vasis suis. labrum et bases eius. corti
nas atrii cum columpnis et basibus
tentorium in foribus vestibuli. paxillos
tabernaculi et atrii cum funiculis
suis. vestimenta quorum usus est in mi
nisterio sanctuarii. vestes aaron pontifi
cis ac filiorum eius ut sacerdotio fun
gantur michi. Egressaque omnis mul
titudo filiorum israel de conspectu moysi.
obtulit mente promptissima atque devo
ta primitias domino ad faciendum
opus tabernaculi testimonii. quicquid
ad cultum et ad vestes sanctas necessarium
erat viri cum mulieribus prebuerunt
armillas et in aures anulos et dex
tralia. Omne vas aureum in donaria
domini separatum est. Si quis habebat ia
cinctum et purpuram coccumque bis
tinctum. byssum et pilos caprarum
pelles arietum rubricatas et iacinti
nas argenti et eris metalla
obtulerunt domino. ligna quoque sethim
in varios usus. Sed et mulieres docte
dederunt que neverant. iacinctum pur
puram et vermiculum ac byssum et
pilos caprarum sponte propria cuncta
tribuentes. Principes vero obtulerunt
lapides onichinos et gemmas ad
superhumerale et rationale aromata

que et oleum ad luminaria concinnanda. et ad preparandum unguentum. ac thimiamata odoris suavissimum componendum. Omnes viri et mulieres mente devota optulerunt donaria ut fierent opera que iusserat dominus per manum moysi. Cuncti filii israel voluntaria domino dedicaverunt. Dixitque moyses ad filios israel. ecce vocavit dominus ex nomine beseleel filium uri filii hur de tribu iuda. Implevitque eum spiritu sapientie et intelligentie et scientie omni doctrina ad excogitandum et faciendum opus in auro et argento et ere. sculpendisque lapidibus et opere carpentario. quicquid fabre adinveniri potest dedit in corde eius. ooliab quoque filium achisameth. de tribu dan. ambos erudivit sapientia ut faciant opera abietarii polimitarii ac plumarii de iacincto ac purpura cocco que bis tincto. et bysso et texant omnia ac nova queque repperiant. xxxvi.

XXXVI

Fecit ergo beseleel et ooliab et omnis vir sapiens quibus dedit dominus sapientiam et intellectum ut sciret fabre operari que in usu sanctuarii necessaria sunt et que precepit dominus. Cumque vocasset eos moyses et omnem eruditum virum cui dederat dominus sapientiam et qui sponte sua optulerunt se ad faciendum opus tradidit eis universa donaria filiorum israel: qui cum insisterent operi cotidie mane vota populus offerebat. Unde artifices venire compulsi dixerunt moysi. plus offert populus quam necessarium est. Iussit ergo moyses preconis voce cantari. nec vir nec mulier ex quicquam ultra offerat in opere sanctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offerendis eo quod oblata sufficerent et superhabundarent. Feceruntque omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi. cortinas .x. de bysso retorta et iacincto et purpura cocco que bis tincto opere vario et arte polimita. quarum una habebat in longitudine .xx.viii. cubitos. et in latitudine quatuor. Una mensura erat omnium cortinarum. Coniunxitque cortinas .v. alteram alteri. et alias .v. sibi invicem copulavit. Fecit et ansas iacinctinas in ora cortine unius ex utroque latere. et in ora cortine alterius similiter. ut contra se invicem venirent anse. et mutuo iungerentur. Unde et quinquaginta fudit circulos aureos: qui morderent cortinarum ansas. et fieret unum tabernaculum. Fecit et saga .xi. de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi. unum sagum in longitudine habens cubitos .xxx. et in latitudine cubitos quatuor. Unius mensure erant omnia saga. quorum quinque iunxit seorsum et sex alia separatim. Fecitque ansas .l. quibus necteretur tectum in ora sagi unius: et quinquaginta in ora sagi alterius ut sibi invicem iungerentur. et fibulas eneas quinquaginta quibus necteretur tectum ut unum pallium ex omnibus sagis fieret. Fecit et opimentum tabernaculi de pellibus arietum rubricatis. aliudque desuper velamen de pellibus iacinctinis. Fecit et tabulas tabernaculi de lignis sethim stantes. x. cubitorum erat longitudo tabule unius. et unum ac semis cubitum latitudo retinebat. Bine incastrature erant per singulas tabulas. ut altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi. E quibus .xx. ad plagam meridianam erant contra austrum cum quadraginta basibus argenteis. Due bases sub una tabula ponebantur ex utraque angulorum parte. ubi incastrature laterum in angulis terminantur. Ad plagam quoque tabernaculi que respicit ad aquilonem. fecit .xx. tabulas cum .xl. argenteis basibus. duas bases per singulas tabulas. Contra occidentem vero id est ad eam partem tabernaculi que mare respicit fecit sex tabulas. et duas alias per singulos angulos tabernaculi retro que iuncte erant a deorsum usque sursum. et in una compage pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte per angulos ut octo essent simul tabule et haberent bases argenteas sedecim binas scilicet bases sub singulis tabulis. Fecit et vectes de lignis sethim. quinque ad continendas tabulas unius lateris tabernaculi et quinque alios ad alterius lateris tabulas coaptandas. et extra hos quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. Fecit quoque vectem alium qui per medias tabulas ab angulo usque ad angulum perveniret. Ipsa autem tabulata deauravit fusis basibus earum argenteis. et circulos eorum fecit aureos per quos vectes induci possent. quos et ipsos aureis laminis operuit. Fecit et velum de iacincto et purpura vermiculo ac bysso retorta opere polimitario varium atque distinctum. et quatuor columpnas

de lignis sethim quas cum capitibus
deauravit fusis basibus earum argenteis.
Fecit et tentorium in introitu tabernaculi
ex iacincto purpura vermiculo bysso que
retorta opere plumarii. et columpnas
quinque cum capitibus suis quas operuit
auro. basesque earum fudit eneas quas
operuit auro. .xxxvii.

VII

Fecit autem beseleel et archam
de lignis sethim habentem duos
semis cubitos in longitudine et cubitum
ac semissem in latitudine. Altitudo quoque
unius cubiti fuit et dimidii. vestivitque
eam auro purissimo intus ac foris.
et fecit illi coronam auream per gyrum.
et conflans quatuor anulos aureos per
quatuor angulos eius. duos anulos in
latere uno. et duos in latere altero. Vectes quoque
fecit de lignis sethim. quos vestivit auro
et quos misit in anulos qui erant in
lateribus arche ad portandum eam. Fe-
cit et propiciatorium. id est oraculum de
auro mundissimo duorum cubitorum
et dimidii in longitudine. et cubiti ac se-
mis in latitudine. Duos etiam cherubin
ex auro ductili quos posuit ex utraque
parte propiciatorii. Cherub unum in sum-
mitate unius partis. et cherub alterum
in summitate partis alterius. Duos cheru-
bin in singulis summitatibus propiciatorii.
extendentes alas et tegentes propiciatorium
seque mutuo et illud respicientes. Fecit et
mensam de lignis sethim in longitudine
duorum cubitorum. et in latitudine unius
cubiti que habebat in altitudine cubitum
ac semissem. Circumdeditque eam auro
mundissimo. et fecit ei labium aureum
per gyrum. et ipsi quoque labio coronam auream
interrasilem quatuor digitorum. et super
eandem alteram coronam auream. Fu-
dit et quatuor circulos aureos quos posuit
in quatuor angulis per singulos pe-
des mense contra coronam. Misitque
in eos vectes ut possit mensa portari.
Ipsos quoque vectes fecit de lignis sethim.
et circumdedit eos auro. et vasa ad diver-
sos usus mense acetabula fialas et
ciatos. et turibula ex auro puro in quibus
offerenda sunt libamina. Fecit et candela-
brum ductile de auro mundissimo de
cuius vecte calami sciphi sperule que ac
lilia procedebant. sex in utroque latere. tres
calami ex parte una. et tres ex altera.
Tres sciphi in nucis modum per calamos
singulos sperule que simul et lilia. et tres
sciphi instar nucis in calamo altero spe-
rule que simul et lilia. Equum erat opus
sex calamorum qui procedebant de stipite
candelabri. In ipso autem vecte erant quatuor
sciphi in nucis modum. sperule que per singu-
los et lilia. et sperule sub duobus calamis per
loca tria qui simul sex fiunt calami.
procedentes de vecte uno. Et sperule igitur
et calami ex ipso erant. universa ductilia
ex auro purissimo. Fecit et lucernas septem
cum emunctoriis suis. et vasa ubi ea que
emuncta sunt extinguantur de auro
mundissimo. Talentum auri appendebat
candelabrum cum omnibus vasis suis. Fecit
et altare thimiamatis de lignis sethim
habens per quadrum singulos cubitos. et in
altitudine duos. de cuius angulis procedebant
cornua. Vestivitque illud de auro mun-
dissimo cum craticula ac parietibus et cornibus.
Fecitque coronam ei aureolam per girum
et duos anulos aureos sub corona per sin-
gula latera ut mittantur in eos vectes.
et possit altare portari. Ipsos autem vectes fecit
de lignis sethim et operuit laminis aureis.
Composuit et oleum ad sanctificationis
unguentum et thimiamata de aroma-
tibus mundissimis opere pigmentarii.

XXXVIII

Fecit et altare .xxxviii.
holocausti de lignis sethim.
quinque cubitorum per quadrum. et trium
in altitudine cuius cornua de angulis
procedebant. Operuitque illud laminis
eneis. et in usus eius paravit ex ere vasa di-
versa. lebetes. forcipes fuscinulas uncinos
et ignium receptacula. Craticulamque eius
in modum retis fecit eneam et subter eam
in altaris medio arulam fusis quatuor
anulis per totidem retiaculi summitates.
ad immittendos vectes ad portandum.
quos et ipsos fecit de lignis sethim et operuit
laminis eneis. induxitque circulos qui
in altaris lateribus eminebant. Ipsum autem
altare non erat solidum. sed cavum
ex tabulatis et intus vacuum. Fecit et
labrum eneum cum basi sua de specu-
lis mulierum que excubabant in atrio
tabernaculi. Et atrium in cuius australi
plaga erant tentoria de bysso retorta
cubitorum centum. columpne eree .xx.
cum basibus suis. capita columpnarum
et tota operis celatura argentea. Eque
ad septentrionalem plagam tentoria
columpne bases que et capita columpnarum

eneis

eiusdem mensure et operis ac metalli erant. In ea vero plaga que occidentem respicit fuerunt tentoria cubitorum quinquaginta. columpne .x. cum basibus suis eneę et capita columpnarum ~~et tota operis~~ celatura argentea. Et que ad septentrionis plagam tentoria columpne basesque et capita columpnarum eiusdem mensure et operis ac metalli erant. In ea vero plaga que orientem respicit fuerunt tentoria cubitorum .l. columpne .x. cum basis suis enee et capita columpnarum celatura argentea. Porro contra orientem quinquaginta cubitorum paravit tentoria. E quibus .xv. cubitos columpnarum trium cum basibus suis unum tenebat latus: et in parte altera que inter utrumque introitum tabernaculi facit .xv. eque cubitorum erant tentoria columpne tres et bases totidem. Cuncta atrii tentoria byssus retorta texuerat. bases columpnarum fuere enee. capita autem earum cum ~~celaturis~~ celaturis suis argentea. Sed et ipsas columpnas atrii vestivit argento. Et in introitu eius opere plumario fecit tentorium ex iacincto purpura vermiculo ac bysso retorta quod habebat .xx. cubitos in longitudine. altitudo vero .v. cubitorum erat iuxta mensuram quam cuncta atrii habebant tentoria. Columpne autem in ingressu fuere quatuor cum basibus eneis. capitaque earum et celature argentee. paxillos quoque tabernaculi et atrii per gyrum fecit eneos. Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii que enumerata sunt iuxta preceptum moysi in cerimoniis levitarum per manum ythamar filii aaron sacerdotis que beselehel filius huri filii hur de tribu iuda domino per moysen iubente compleverat iuncto sibi socio ooliab filio achisamech de tribu dan qui et ipse artifex lignorum egregius fuit et polimitarius atque plumarius ex iacincto purpura vermiculo et bysso. Omne aurum quod expensum est in opere sanctuarii et quod oblatum est in donariis. xx. et ix. talentorum fuit et septingentorum triginta siclorum ad mensuram sanctuarii. oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum a .xx. annis et supra de sexcentis tribus milibus et quingentis quinquaginta armatorum

fuerunt. preterea centum talenta argenti e quibus conflate sunt bases sanctuarii et introitus ubi velum pendet. Centum bases facte sunt de talentis centum singulis talentis per bases singulas supputatis. De mille autem septingentis et septuaginta quinque fecit capita columpnarum quas et ipsas vestivit argento. Eris quoque oblata sunt talenta. Septuaginta duo milia et quadringenti supra ex quibus fuse sunt bases in introitu tabernaculi testimonii et altare eneum cum craticula sua. Omniaque vasa que ad usum eius pertinent et bases atrii tam in circuitu quam in ingressu eius. et paxilli tabernaculi atque atrii per gyrum. //. xxxix.

De iacincto vero et purpura vermiculo ac bysso fecit vestes quibus indueretur aaron quando ministrabat in sanctis sicut precepit dominus moysi. Fecit igitur superhumerale de auro iacincto et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere polimitario. Incidit que bratteas aureas et extenuavit in fila ut possent torqueri cum priorum colorum subtegmine. Duasque horas sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum et balthei ex eisdem coloribus. sicut preceperat dominus moysi. Paravit et duos lapides onichinos astrictos et inclusos auro et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum israel. Sex nomina in lapide uno. et sex in altero iuxta ordinem nativitatis eorum. posuitque eos in lateribus superhumeralis in monimentum filiorum israel. sicut preceperat dominus moysi. Fecit et racionale opere polimito iuxta opus superhumeralis ex auro iacincto purpura coccoque bis tincto et bysso retorta. quadrangulum duplex mensure palmi. et posuit in eo gemmarum ordines .iiii. In primo versu erat sardius. topazius. smaragdus. In secundo. carbunculus. saphirus. iaspis. In tercio ligurius. achates. ametistus. In quarto crisolitus onichinus. et berillus. circumdati et inclusi auro per ordines suos. Ipsique lapides .xii. sculpti erant nominibus .xii. tribuum israel singuli per nomina singulorum. Fecerunt in racionali et cathenulas sibi invicem coherentes

de auro purissimo et duos uncinos totidemque anulos aureos. porro anulos posuerunt in utroque latere rationalis ex quibus penderent due catenule auree quas inseruerunt anulis qui in superhumeralis angulis eminebant. his et ante et retro ita conveniebant sibi ut superhumerale et rationale mutuo necterentur stricta ad balteum et anulis fortius copulata. quos iungebat vitta iacinctina ne laxa fluerent et a se invicem moverentur sicut precepit dominus moysi. Fecerunt quoque tunicam superhumeralem totam iacinctinam et capicium in superiori parte contra medium horamque per gyrum capicii textilem. Deorsum autem ad pedes mala punica ex iacincto purpura vermiculo ac bysso retorta et tintinnabula de auro purissimo. que posuerunt inter mala granata in extrema parte tunice per gyrum. tintinabulum aureum et malum punicum quibus ornatus incedebat pontifex. quando ministerio fungebatur sicut precepit dominus moysi. Fecerunt et tunicas byssinas opere textili aaron et filiis eius et mitras cum coronulis suis ex bysso. feminalia quoque linea byssina. cingulum vero de bysso retorta iacincto purpura ac vermiculo distinctum arte plumario. sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis de auro purissimo scripseruntque in ea opere gemmario sanctum domino et strinxerunt eam cum mitra vitta iacinctina sicut preceperat dominus moysi.

Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimonii. feceruntque filii israel cuncta que preceperat dominus moysi et obtulerunt tabernaculum et tectum et universam supellectilem anulos. tabulas. vectes. columpnas. ac bases. opertorium de pellibus arietum rubricatis. et aliud operimentum de iacinctinis pellibus. velum. archam. vectes. propiciatorium. mensam cum vasis suis. et propositionis panibus. candelabrum lucernas. et utensilia earum cum oleo. altare aureum et unguentum et thimiama ex aromatibus. et tentorium in introitu tabernaculi. altare eneum craticulam. vectes et vasa eius omnia. labrum cum basi sua tentoria atrii et columpnas cum basibus suis. tentorium in introitu atrii funiculosque illius et paxillos. nichil ex vasis defuit que in ministerium tabernaculi et in tectum federis. iussa sunt fieri. vestes quoque quibus utuntur sacerdotes in sanctuario aaron scilicet et filii eius optulerunt filii israel sicut preceperat dominus. Que postquam moyses cuncta vidit expleta benedixit eis.

XL

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Mense primo die prima mensis eriges tabernaculum testimonii et pones in eo archam. dimittesque ante illam velum et illata mensa pones super eam que rite precepta sunt. candelabrum stabit cum lucernis suis. et altare aureum in quo adoletur incensum coram archa testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi pones et ante illud altare holocausti labrum inter altare et tabernaculum quod implebis aqua. circumdabisque atrium tentoriis. et ingressum eius. et assumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis ut sanctificentur altare holocausti et omnia vasa eius. labrum cum basi sua omnia unctionis oleo consecrabis. ut sint sancta sanctorum. applicabisque aaron et filios eius ad fores tabernaculi testimonii et lotos aqua indues sanctis vestibus ut ministrent michi. et unctio eorum in sacerdotio proficiat sempiterno. Fecitque moyses omnia que preceperat dominus. Igitur primo mense anni secundi in prima die mensis collocatum est tabernaculum. Erexitque illud moyses et posuit tabulas ac bases et vectes statuitque columpnas et expandit tectum super tabernaculum imposito desuper operimento sicut dominus imperaverat. posuit et testimonium in archa subditis infra vectibus et oraculum desuper. Cumque intulisset archam in tabernaculum ~~testimonii~~ appendit ante eam velum ut expleret domini iussionem. posuit et mensam in tabernaculo testimonii ad plagam septentrionalem extra velum ordinatis coram propositionis panibus sicut preceperat dominus moysi. posuit et candelabrum in tabernaculo testimonii e regione mense in parte australi. locatis per ordinem lucernis iuxta preceptum domini. posuit et altare aureum sub tecto testimonii contra velum et adolevit super eo incensum aromatum sicut iusserat dominus moysi. posuit et tentorium in introitu tabernaculi et altare

holocausti in vestibulo testimonii offerens in eo holocaustum et sacrificia ut dominus imperaverat. Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii et altare implens illud aqua. Laveruntque moyses et aaron ac filii eius manus suas ac pedes cum ingrederentur tectum federis et accederent ad altare sicut preceperat dominus moysi. Erexit autem et atrium per gyrum tabernaculi et altaris ducto in introitu eius tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt, operuit nubes tabernaculum testimonii et gloria domini implevit illud. Nec poterat moyses ingredi tectum federis nube operiente omnia et maiestate domini choruscante. Quia cuncta nubes operuerat. Si quando nubes tabernaculum deserebat proficiscebantur filii israel per turmas suas. Si pendebat desuper manebant in eodem loco. Nubes quippe domini incubabat per diem tabernaculo et ignis in nocte videntibus populis israel per cunctas mansiones suas. Explicit exodus. Incipit vaietra qui hebraice leviticus dicitur. .i.

Vocavit autem moysen et locutus est ei dominus de tabernaculo testimonii dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex vobis hostiam deo de pecoribus, idest de bobus et ovibus offerens victimas. Si holocaustum fuerit eius oblatio ac de armento masculum immaculatum offeret ad ostium tabernaculi testimonii ad placandum sibi dominum. Ponetque manum super caput hostie et acceptabilis erit atque in expiationem eius proficiens. Immolabitque vitulum coram domino. Et offerent filii aaron sacerdotis sanguinem eius fundentes per altaris circuitum quod est ante ostium tabernaculi. Detractaque pelle hostie artus in frusta concident et subicient in altari ignem strue lignorum ante composita et membra que sunt cesa desuper ordinantes caput videlicet et cuncta que adherent iecori, intestinis et pedibus lotis aqua. Adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum et suavem odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio est de ovibus sive de capris holocaustum, agnum anniculum et absque macula offeret. Immolabitque ad latus altaris quod respicit ad aquilonem coram domino. Sanguinem vero illius fundent super altare filii aaron per circuitum. Dividentque membra caput et omnia que adherent iecori et imponent super ligna quibus subiciendus est ignis. Intestina vero et pedes lavabunt aqua et oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavissimum domino. Si autem de avibus holocausti oblatio fuerit domino de turturibus et pullis columbe offeret eam sacerdos ad altare et retorto ad collum capite ac rupto vulneris loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris. Vesiculam vero gutturis et plumas proiciet prope altare ad orientalem plagam in loco in quo cineres effundi solent. Confringetque ascellas eius et non secabit ferro dividet eas. Et adolebit super altare lignis igne supposito. Holocaustum est et oblatio suavissimi odoris. .ij.

Anima cum obtulerit oblationem sacrificii domino, simila erit oblatio eius. Fundetque super eam oleum et ponet thus ac deferet ad filios aaron sacerdotes. Quorum unus tollet pugillum plenum simile et olei ac totum thus et ponet memoriale super altare in odorem suavissimum domino. Quod autem reliquum fuerit de sacrificio erit aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila panes scilicet absque fermento conspersos oleo et lagana azima oleo lita. Si oblatio tua fuerit de sartagine simile conspersae oleo et absque fermento dividetis eam minutatim et fundes super eam oleum. Si autem de craticula sacrificium, eque simila conspergetur oleo quam offerens domino tradet in manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam tollet memoriale de sacrificio et adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem reliquum est erit aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur domino absque fermento fiet nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Primitias tantum eorum offeretis ac munera. Super altare vero non imponentur in odorem suavitatis. Quicquid obtuleris sacrificii sale condies nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione offeres sal. Si autem obtuleris munus

initiarum frugum tuarum domino. de spicis adhuc virentibus torrebis eas igni, et confringes in morem farris. et sic offeres primitias tuas domino fundens super ea oleum et thus imponens quia oblatio domini est. de qua adolebit sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti et olei ac totum thus. .iii.

Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblatio et de bobus voluerit offerre marem sive feminam immaculatam offeret coram domino. ponetque manum super caput victime sue que immolabitur in introitu tabernaculi testimonii. fundentque filii aaron sacerdotis sanguinem per altaris circuitum. et offerent de hostia pacificorum in oblationem domino adipem qui operit vitalia et quicquid pinguedinis est intrinsecus duos renes cum adipe quo teguntur ilia. et reticulum iecoris cum renunculis adolebuntque ea super altare in holocaustum lignis igne supposito in oblationem suavissimi odoris domino. Si vero de ovibus fuerit eius oblatio et pacificorum hostia sive masculum sive feminam obtulerit immaculata erunt. Si agnum obtulerit coram domino. ponet manum super caput victime sue que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii. fundentque filii aaron sanguinem eius per circuitum altaris. et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino. adipem et caudam totam cum renibus et pinguedinem que operit ventrem atque universa vitalia et utrumque renunculum cum adipe qui est iuxta ilia reticulumque iecoris cum renunculis. et adolebit ea sacerdos super altare in pabulum ignis et in oblationibus domino. Si capra fuerit eius oblatio et obtulerit eam domino ponet manum suam super caput eius. immolabitque eam in introitu tabernaculi testimonii et fundent filii aaron sanguinem eius per altaris circuitum. tollentque ex ea in pastum ignis dominici adipem qui operit ventrem. et qui tegit universa vitalia. duos renunculos cum reticulo qui est super eos iuxta ylia. et arvinam iecoris cum renunculis. adolebitque ea super altare sacerdos in alimoniam ignis et suavissimi odoris. omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus et in cunctis habitaculis vestris nec sanguinem nec adipem omnino comedetis. .iiii.

IIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. loquere filiis israel. Anima que peccaverit per ignorantiam et de universis mandatis domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit. Si sacerdos qui unctus est peccaverit delinquere faciens populum. offeret pro peccato suo vitulum immaculatum domino et adducet illum ad ostium tabernaculi testimonii coram domino. ponetque manum super caput eius et immolabit eum domino. Hauriet quoque de sanguine vituli inferens illum in tabernaculum testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguinem asperget eum septies coram domino contra velum sanctuarii. ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thimiamatis gratissimi domino quod est in tabernaculo testimonii omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi. et adipem vituli offeret pro peccato tam eum qui vitalia operit quam omnia que intrinsecus sunt. duos renunculos et reticulum quod est super eos iuxta ylia: et adipem iecoris cum renunculis. sicut offertur de vitulo hostie pacificorum. et adolebit ea super altare holocausti. pellem vero et omnes carnes cum capite et pedibus et intestinis et fimo et reliquo corpore efferet extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solent. Incendetque ea super lignorum struem que in loco effusorum cinerum cremabuntur. Quod si omnis turba israel ignoraverit et per imperitiam fecerit quod contra mandatum domini est. et postea intellexerit peccatum suum. offeret pro peccato suo vitulum. Adducetque eum ad ostium tabernaculi. et ponent seniores populi manus super caput eius coram domino. Immolatoque vitulo in conspectu domini inferet sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii tincto digito aspergens septies contra velum. ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris quod est coram domino in tabernaculo testimonii. Reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris holocaustorum quod est in hostio tabernaculi testimonii. omnemque eius adipem tollet. et adolebit super altare sic faciens et de hoc vitulo quomodo fecit et prius. et rogante pro eis sacerdote propitius erit eis dominus. Ipsum autem vitulum efferet extra castra. atque comburet sicut et priorem vitulum quia est pro peccato multitudinis. Si peccaverit princeps et fecerit

dunem e plumbis p ignorantiam q̄ dn̄i lege p̄hibetur. ⁊ post ea intellexerit pctm̄ suum. offeret hostiam coram domino. hircum de capris i̇maculatum. ponet q; manum suam super caput eius. Cumq; immolauerit eum in loco ubi solet mactari holocaustum coram domino. q; p pctō ē. tinget sacerdos digitum in sanguine hostie pro pctō tangens cornua altaris holocausti. ⁊ reliquum fundens ad basim eius. adipē uero adolebit sup̄. sicut in uictimis pacificorum fieri solz. rogabitq; pro eo. ⁊ pro pctō eius. ut dimittatur ei. Q̄ si peccauerit anima p ignorantiam de ppl'o terre ut faciat quicqͣ de his que dn̄i lege prohibentur. atq; delinquēt ⁊ cognouerit pctm̄ suum. offeret capram immaculatam. ponet q; manum sup̄ caput hostie que pro pctō est. ⁊ imolabit eam in holocausto. tolletq; sac̄dos de sanguine in digito suo. ⁊ tangens cornua altaris holocausti reliquum fundet ad basim eius. omnem autem adipem auferens sicut auferri solet de uictimis pacificorum. adolebit sup̄ altare in odorem suauitatis domino. Rogabitq; pro eo ⁊ dimittetur ei. Si autem de pecoribus optulerit uictimam pro peccato ouem. s. imaculatam. ponet manum sup̄ caput eius. ⁊ immolabit eam. in loco ubi solet cedi holocaustorum hostie. Sumetq; sacerdos de sanguine eius. digito suo ⁊ tangens ~~est~~ cornua altaris holocausti. reliquum fundet ad basim eius. omnem quoq; auferens adipem sicut auferri solet adeps arietis. qui immolatur pro pacificis ⁊ cremabit sup̄ altare incensum domini. Rogabit q; p eo ⁊ p pctō eius. et dimittetur ei. Si peccauerit anima ⁊ audierit uocem iurantis testisq; fuit quod aut ipse uidit. aut conscius est. nisi indicauerit portabit iniquitatem suam. ⁊ // v.

C. c. v.

al' hic incip.

V. Anima que tetigerit aliquid immundum. siue q; occisum a bestia est. aut p se mortuū. aut quodlz aliud reptile. ⁊ oblita fuerit i̇mmunditie sue. rea ē. ⁊ deliquit. ⁊ si tetigerit quicqͣ de inmunditia hominis iuxta omnem ipuritatem qua pollui solz oblita q; cognouerit postea subiacebit delicto. Anima q̄ iurauerit ⁊ protulerit labiis suis ut ul' male faceret. ul' bn̄ ~~⁊ non fecerit~~ ⁊ id ipsum iuramento ⁊ sermone firmauit. oblitaq; postea intellexerit delictum suum. agat penitentiam de pctō. ⁊ offerat de gregibus agnam uel capram. orabitq; p eo sacerdos. ⁊ pro pctō eius. Sin autem non potuerit offerre pecus offeret duos turtures. ul' duos pullos columbarum domino. unum pro peccato ⁊ alterum in holocaustum. dabitq; eos sacerdoti. qui primū offerens pro pctō retorquebit caput eius ad pennulas ita ut collo adhereat. ⁊ non penitus abrumpatur. ⁊ asperget de sanguine eius parietem altaris. Quicquid autem reliquum fuit faciet distillare ad fundamentum eius. q; p pctō est. Alterum uero adolebit in holocaustum ut fieri solet. Rogabitq; pro eo sacerdos ⁊ pro pctō eius. ⁊ dimittetur ei. Si non quiuerit manus eius duos offerre turtures aut duos pullos columbarum offeret p peccato suo. similē ptem ephi farinam. Non mittet in eam oleum. nec thuris aliqͥd imponet q; p pctō est. tradetq; eam sacerdoti qui plenum ex ea pugillum hauriens cremabit sup̄ altare in monumentum eius. qui optulerit rogans pro illo ⁊ expians. reliquam uero partem ipse habebit in munere. Locutusq; ē dn̄s ad moysen dicens. Anima si p̄uaricans ceremonias p errorē i his q̄ dn̄o sunt sanctificata peccauerit. offeret p delicto suo arietem i̇maculatum de gregibus qui emi potest duobz siclis iuxta pondus sanctuarij. ipmq; qd̄ intulit dampni restituet. ⁊ quintam partem ponet supra. tradens sacerdoti. qui rogabit pro eo offerens arietem ⁊ dimittetur ei. Anima q̄ peccauerit p ignorantiam. feceritq; unum ex his que domini lege prohibentur. ⁊ pcti rea intellexerit iniquitatem suam. offeret arietem imaculatum de gregibus sacerdoti. iuxta mensuram. estimationemq; pcti. qui orabit p eo quia nesciens fecerit ⁊ dimittetur ei q; p errorem deliquit in domino. Locutus q; ē dn̄s ad moysen dicens. Anima que peccauerit ⁊ contempto domino negauerit proximo suo depositum q; fidei eius creditum fuerat ul' ui aliqͥd extorserit

aut calumpniam fecerit, sive rem depositam invenerit et infitians insuper peieraverit, et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus peccare solent homines, convicta delicti, reddet omnia que per fraudem voluit optinere integra, et quintam insuper partem addet domino cui dampnum intulerat. Pro peccato suo autem offeret arietem inmaculatum de grege et dabit eum sacerdoti iuxta estimationem mensuramque delicti, qui rogabit pro eo coram domino et dimittetur illi pro singulis que faciendo peccavit. // VI.

Locutus quoque est dominus ad moysen dicens: Precipe aaron et filiis eius: Hec est lex holocausti. Cremabitur in altari tota nocte usque mane. Ignis ex eodem altari erit. Vestietur tunica sacerdos et feminalibus lineis. Tolletque cineres quos vorans ignis exussit, et ponens iuxta altare spoliabitur prioribus vestimentis. Indutusque aliis efferet eos extra castra, et in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet. Ignis autem in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies, et inposito holocausto desuper adipes adolebit pacificorum. Ignis iste est perpetuus qui numquam deficiet in altari. Hec est lex sacrificii et libamentorum que offerent filii aaron coram domino et coram altari. Tollet sacerdos pugillum simile que conspersa est oleo et totum thus quod super similam positum est, adolebitque illud in altari in monimentum odoris suavissimi domino. Reliquam autem partem simile comedet aaron cum filiis suis absque fermento, et comedet in loco sancto atrii tabernaculi. Ideo autem non fermentabitur quia pars eius in domini incensum offertur. Sanctum sanctorum erit sicut pro peccato atque delicto. Mares tantum stirpis aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum erit in generationibus vestris de sacrificiis domini. Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur. Locutusque est dominus ad moysen dicens: Hec est oblatio aaron et filiorum eius, quam offerre debent domino in die unctionis sue. Decimam partem ephi offerent simile in sacrificio sempiterno, mediam eius mane et mediam eius vespere. Que in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suavissimum domino. Sacerdos qui iure patri successerit, et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo. Locutus est autem dominus ad moysen dicens: Loquere aaron et filiis eius: Ista est lex hostie pro peccato. In loco ubi offertur holocaustum immolabitur coram domino. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert eam comedet in loco sancto in atrio tabernaculi. Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in loco sancto. Vas autem fictile in quo cocta est confringetur. Quod si vas eneum fuerit, defricabitur et lavabitur aqua. Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur de carnibus eius, quia sanctum sanctorum est. Hostia enim que ceditur pro peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario, non comedetur sed comburetur igni. Hec est quoque lex hostie pro delicto. Sancta sanctorum est. Idcirco ubi immolatur holocaustum mactabitur et victima pro delicto. Sanguis eius per gyrum altaris fundetur. Offerent ex ea caudam et adipem qui operit vitalia, duos renunculos et pinguedinem que iuxta ylia est, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare. Incensum est domini pro delicto. Omnis masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto. Utriusque hostie lex una erit. Ad sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam habebit pellem eius. Et omne sacrificium simile quod coquitur in clibano, et quicquid in craticula vel sartagine preparatur, sacerdotis eius erit a quo offertur, sive oleo conspersa sive arida fuerint. Cunctis filiis aaron mensura equa per singulos dividetur. // VII.

VII

Hec est lex hostie pacificorum que offertur domino. Si pro gratiarum actione fuerit oblatio, offerent panes absque fermento conspersos oleo et lagana azima uncta oleo, coctamque similam et collyridas olei admixtione conspersas. Panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum que immolatur pro pacificis, ex quibus unus pro primiciis offertur domino.

et erit sacerdotis qui fundet hostie sanguinem. cuius carnes eadem comedentur die. nec remanebit quicquam ex eis usque mane. Si voto vel sponte quispiam obtulerit hostiam eadem similiter edetur die. Sed et si quid in crastinum remanserit vesci licitum est. Quicquid autem tercius invenerit dies ignis absumet. Si quis de carnibus victime pacificorum die tercio comederit irrita fiet oblatio nec proderit offerenti. Quin potius quecumque anima tali se edulio contaminaverit prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit inmundum non comedetur, sed comburetur igni. Qui fuerit mundus vescetur ex ea. Anima polluta que ederit de carnibus hostie pacificorum que oblata est domino peribit de populis suis. et qui tetigerit inmundiciam hominis vel iumenti sive omnis rei que polluere potest et comederit de huiuscemodi carnibus interibit de populis suis. Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Adipem ovis et bovis et capre non comedetis. adipem cadaveris morticini, et eius animalis quod a bestia captum est habebitis in varios usus. Si quis adipem qui offerri debet in incensum domini comederit: peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima que ederit sanguinem peribit de populis suis. Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. qui offert victimam pacificorum domino, offerat simul et sacrificium id est libamenta eius. tenebit manibus adipem hostie et pectusculum. Cumque ambo oblata domino consecraverit. tradet sacerdoti qui adolebit adipem super altare. pectusculum autem erit aaron et filiorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in primicias sacerdotis qui obtulerit sanguinem et adipem filiorum aaron. ipse habebit armum dextrum in portione sua. pectusculum enim elevationis et armum separationis tuli a filiis israel de hostiis eorum pacificis et dedi aaron sacerdoti et filiis eius lege perpetua ab omni populo israel. Hec est unctio aaron et filiorum eius in ceremoniis domini die quo obtulit eos moyses ut sacerdotio fungerentur. et que precepit eis dari dominus a filiis israel religione perpetua in generationibus suis. Ista est lex holocausti et sacrificii pro peccato. atque delicto et pro consecratione et pacificorum victimis quam constituit dominus moysi in monte synai quando mandavit filiis israel ut offerrent oblationes suas domino in deserto synai. VIII.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle aaron cum filiis suis vestes eorum et unctionis oleum vitulum pro peccato duos arietes canistrum cum azimis. et congregabis omnem cetum ad ostium tabernaculi. Fecit moyses ut dominus imperavit. congregataque omni turba ante fores tabernaculi, ait. Iste est sermo quem dominus iussit fieri. Statimque obtulit aaron et filios eius. Cumque lavisset eos vestivit pontificem subucula linea. accingens eum balteo et induens tunica iacinctina et desuper humerale imposuit quod astringens cingulo aptavit rationali in quo erat doctrina et veritas. Cydari quoque texit caput. et super eam contra frontem posuit laminam auream consecratam in sanctificatione sicut preceperat ei dominus. Tulit et unctionis oleum quo levit tabernaculum cum omni supellectili sua. Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus unxit illud et omnia vasa eius. labrumque cum basi sua sanctificavit oleo. Quod fundens super caput aaron unxit eum et consecravit. Filios quoque eius oblatos consecravit. vestivitque tunicis lineis et cinxit balteis. Imposuitque mitras ut iusserat dominus. Obtulit et vitulum pro peccato. Cumque super caput eius imposuisset aaron et filii eius manus suas immolavit eum. hauriens sanguinem et tincto digito tetigit cornua altaris per gyrum. Quo expiato et sanctificato fudit reliquum sanguinem ad fundamenta eius. Adipem vero qui erat super vitalia et reticulum iecoris duosque renunculos cum arvinulis suis adolevit super altare. vitulum cum pelle et carnibus et fimo cremans extra castra. sicut preceperat dominus. Obtulit et arietem in holocaustum. super cuius caput cum imposuisset aaron et filii eius manus suas immolavit eum et fudit sanguinem eius per altaris circuitum. Ipsum quoque arietem in frusta concidens caput eius et artus. et adipem adolevit igni. lotis prius intestinis et pedibus totum simul arietem incendit super altare eo quod esset holocaustum suavissimum odoris domino.

sicut preceperat ei. optulit et arietem
secundum in consecratione sacerdotum. posu
eruntque super caput eius aaron et filii
eius manus suas. Quem cum immolasset
moyses sumens de sanguine tetigit ex
tremum auricule dextre aaron. et polli
cem manus eius dextre. similiter et pe
dis. optulit et filios aaron. Cumque de
sanguine arietis immolati tetigisset
extremum auricule singulorum dextre
et pollices manus ac dextri pedis. reliquum
fudit super altare per circuitum. adipem
vero et caudam omnemque pinguedinem
que operit intestina reticulumque et duos re
nunculos cum adipibus suis et armo
dextro separavit. tollens autem de canistro
azimorum quod erat coram domino. panes
absque fermento et collyridam conspersam
oleo. laganaque posuit super adipes et ar
mum dextrum tradens simul omnia
aaron et filiis eius. qui postquam levaverunt
ea coram domino. rursum suscepta de
manibus eorum adolevit super altare ho
locausti eo quod consecrationis esset oblatio
in odorem suavitatis sacrificii domino.
tulitque pectusculum elevans illud coram
domino de ariete consecrationis in partem
suam sicut preceperat ei dominus. Assumensque
unguentum et sanguinem qui erat in
altari aspersit super aaron et vestimenta eius
et super filios illius ac vestes eorum. Cumque
sanctificasset eos in vestitu suo. precepit eis di
cens. coquite carnes ante fores tabernacu
li. et ibi comedite eas. panes quoque conse
crationis edite qui positi sunt in cani
stro. sicut precepit michi dominus dicens. aa
ron et filii eius comedent eos. quicquid
autem reliquum fuerit de carne et panibus
ignis absumet. De ostio quoque taberna
culi non exibitis vii. diebus usque ad diem
quo implebitur tempus consecrationis
vestre. Septem enim diebus finitur conse
cratio. sicut impresentiarum factum est. ut ritus
sacrificii compleretur. Die ac nocte
manebitis in tabernaculo observantes
custodias domini. ne moriamini. sic
enim preceptum est michi. Feceruntque
aaron et filii eius cuncta que locutus est
dominus per manum moysi. .ix.

Facto autem octavo die. vocavit
moyses aaron et filios eius. ac
maiores natu israel. dixitque ad aaron
tolle de armento vitulum pro peccato et ari
etem in holocaustum utrumque immaculatum
et offer illos coram domino. et ad filios
israel loqueris. tollite hyrcum pro peccato et
vitulum atque agnum anniculum et sine
macula. in holocaustum bovem et arietem
pro pacificis et immolate eos coram domino.
in sacrificio singulorum similam oleo
conspersam offerentes. Hodie enim dominus
apparebit vobis. tulerunt ergo cuncta
que iusserat moyses ad ostium tabernaculi
ubi cum omnis multitudo astaret. ait
moyses. Iste est sermo quem precepit dominus.
facite et apparebit vobis gloria eius. Et
dixit ad aaron. Accede ad altare et immola
pro peccato tuo. offer holocaustum et depre
care pro te et pro populo. Cumque macta
veris hostiam populi ora pro eo sicut prece
pit dominus. Statimque aaron accedens
ad altare. immolavit vitulum pro peccato
suo. cuius sanguinem optulerunt ei
filii sui. in quo tingens digitum tetigit
cornua altaris. et fudit residuum ad
basim eius. adipemque et renunculos ac
reticulum iecoris. que sunt pro peccato. adolevit
super altare sicut preceperat dominus moysi.
carnes vero et pellem eius extra castra
combussit igni. Immolavit et holocau
sti victimam. optuleruntque ei filii sui
sanguinem eius quem fudit per altaris
circuitum. Ipsam etiam hostiam in frusta
concisam cum capite et membris singulis
optulerunt: que omnia super altare crema
vit igni. lotis prius aqua intestinis et
pedibus. et pro peccato populi. offerens macta
vit hyrcum. expiatoque altari fecit ho
locaustum. in sacrificio addens libamenta que
pariter offeruntur. et adolens ea super
altare absque cerimoniis holocausti ma
tutini. Immolavit et bovem atque arie
tem hostias pacificas populi. optule
runtque ei filii sui sanguinem quem
fudit per altaris circuitum. adipem autem
bovis et caudam arietis. renunculosque
cum adipibus suis. et reticulum iecoris
posuerunt super pectora. Cumque cremati
essent adipes super altare. pectora eorum et
armos dextros separavit aaron elevans
coram domino. sicut preceperat moyses.
Et extendens manus ad populum bene
dixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato
et holocaustis pacificis descendit. In
gressi autem moyses et aaron taber
naculum testimonii. et deinceps egressi
benedixerunt populo. Apparuitque gloria domini
omni multitudini. et ecce egressus

ignis a domino devoravit holocaustum et adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbe laudaverunt dominum ruentes in facies suas. X.

Arreptisque nadab et abiu filii aaron turibulis imposuerunt ignem et incensum desuper offerentes coram domino ignem alienum, quod eis preceptum non erat. Egressusque ignis a domino devoravit eos et mortui sunt coram domino. Dixitque moyses ad aaron: Hoc est quod locutus est dominus. Sanctificabor in his qui appropinquant mihi et in conspectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit aaron. Vocatis autem moyses misahel et elisaphan filiis ozihel patrui aaron, ait ad eos: Ite et tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii et asportate extra castra. Confestimque pergentes tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tunicis et eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar et ad ythamar filios eius: Capita vestra nolite nudare et vestimenta nolite scindere, ne forte moriamini et super omnem cetum oriatur indignatio. Fratres vestri et omnis domus israel plangant incendium quod dominus suscitavit. Vos autem egrediemini fores tabernaculi, alioquin peribitis; oleum quippe sancte unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta preceptum moysi. Dixit quoque dominus ad aaron: Vinum et omne quod inebriare potest non bibetis tu et filii tui quando intratis in tabernaculum testimonii, ne moriamini, quia preceptum est sempiternum in generationes vestras, ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum, inter pollutum et mundum, doceatisque filios israel omnia legitima mea que locutus est dominus ad eos per manum moysi. Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar et ythamar filios eius qui erant residui: Tollite sacrificium quod remansit de oblatione domini et comedite illud absque fermento iuxta altare, quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus domini sicut preceptum est mihi. Pectusculum quoque quod oblatum est et armum qui separatus est edetis in loco mundissimo tu et filii tui ac filie tue tecum. Tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum israel, eo quod armum et pectus et adipes qui cremantur in altari elevaverunt coram domino, et pertineant ad te et ad filios tuos lege perpetua sicut precepit dominus. Inter hec hyrcum qui oblatus fuerat pro peccato cum quereret moyses exustum reperit. Iratusque contra eleazar et ythamar filios aaron qui remanserant ait: Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto quod sancta sanctorum est, et data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis et rogetis pro ea in conspectu domini, presertim cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta, et comedere debuistis eam in sanctuario sicut preceptum est mihi. Respondit aaron: Oblata est hodie victima pro peccato et holocaustum coram domino; mihi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam aut placere domino in ceremoniis mente lugubri? Quod cum audisset moyses recepit satisfactionem. XI.

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens: Dicite filiis israel: Custodite omnia que scripta sunt vobis [illegible]. Hec sunt animalia que comedere debetis de cunctis animantibus terre. Omne quod habet divisam ungulam et ruminat in pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat quidem et habet ungulam sed non dividit eam, sicut camelus, non comedetis illud et inter immunda reputabitis. Chyrogrillus qui ruminat ungulamque non dividit immundus est. Lepus quoque nam et ipse ruminat sed ungulam non dividit. Et sus qui cum ungulam dividat non ruminat. Horum carnibus non vescemini nec cadavera contingetis quia immunda sunt vobis. Hec sunt que gignuntur in aquis et vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas et squamas tam in mari quam in fluminibus et stagnis comedetis. Quicquid autem pinnulas et squamas non habet eorum que moventur in aquis et vivunt abhominabile vobis execrandumque erit; carnes eorum non comedetis et morticina vitabitis. Cuncta que non habent pinnulas et squamas in aquis polluta erunt. Hec sunt que de avibus comedere non debetis et vitanda sunt vobis: aquilam et grypem et halietum et milvum ac vulturem iuxta genus suum, et omne corvini generis in similitudinem suam, struthionem et noctuam et larum

et accipitrem iuxta genus suum. Bubonem et mergulum et ibin cignum et onocrotalum et porphirionem. herodionem et charadrion iuxta genus suum. upupam quoque et vespertilionem. omne de volucribus quod graditur super quatuor pedes abhominabile erit vobis. quicquid autem ambulat super quatuor pedes. sed habet longiora retro crura per que salit super terram comedere debetis: ut est brucus in genere suo. et athacus atque ophiomachus. ac locusta singula iuxta genus suum. Quicquid autem ex volucribus quatuor tantum habet pedes execrabile erit vobis. Et quicumque morticina eorum tetigerit polluetur: et erit inmundus usque ad vesperum. et si necesse fuerit ut portet quippiam horum mortuum lavabit vestimenta sua: et inmundus erit usque ad solis occasum. Omne animal quod habet quidem ungulam sed non dividit eam nec ruminat inmundum erit. et quicquid tetigerit illud contaminabitur. Quod si ambulat super manus ex cunctis animantibus que incedunt quadrupedia inmundum erit. qui tetigerit morticina eorum polluetur usque ad vesperum. Et qui portaverit huiuscemodi cadavera lavabit vestimenta sua. et inmundus erit usque ad vesperum. quia omnia hec inmunda sunt vobis. Hec quoque inter polluta reputabuntur. de hiis que moventur in terra. mustela et mus et cocodrillus singula iuxta genus suum. migale camelion et stellio et lacerta et talpa. omnia hec inmunda sunt. qui tetigerit morticina eorum inmundus erit usque ad vesperum. et super quod ceciderit quicquam de morticinis eorum polluetur. tam vas ligneum et vestimenta quam pelles et cilicia. Et in quocumque fit opus tinguentur aqua. et polluta erunt usque ad vesperum. et sic postea mundabuntur. Vas autem fictile in quo horum quicquam intro ceciderit polluetur. et ideo frangendum est. Omnis cibus quem comedetis. si fuerit fusa super eum aqua. inmundus erit. et omne liquens quod bibitur de universo vase inmundum erit. et quicquid de morticinis huiuscemodi ceciderit super illud inmundum erit. sive clibani. sive cytropodes destruentur et inmundi erunt. fontes vero et cisterne et omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit polluetur. Si ceciderit super sementem non polluet eam. Si autem quispiam aqua sementem perfuderit et postea morticinis tacta fuerit. illico polluetur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere. qui cadaver eius tetigerit inmundus erit usque ad vesperum. et qui comederit ex eo quippiam sive portaverit. lavabit vestimenta sua et erit inmundus usque ad vesperum. Omne quod reptat super terram abhominabile erit nec assumetur in cibum. Quicquid super pectus quadrupes graditur et multos habet pedes. sive per humum trahitur non comedetis quia abhominabile est. Nolite contaminare animas vestras nec tangatis quicquam eorum ne inmundi sitis. Ego sum dominus deus vester. sancti estote quia ego sanctus sum: ne polluatis animas vestras. in omni reptili quod movetur super terram. Ego enim sum dominus qui eduxi vos de terra egypti [ut essem vobis in deum]. Sancti eritis quia ego sanctus sum. Ista est lex animantium ac volucrum et omnis anime viventis que movetur in aqua. et reptat in terra. ut differentias noveritis mundi et inmundi. ut sciatis quid comedere et respuere debeatis.

XII.

Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Mulier si suscepto semine pepererit masculum inmunda erit vii diebus. iuxta dies separationis menstrue. et die octava circumcidetur infantulus. ipsa vero xxxiii diebus manebit in sanguine purificationis sue. omne sanctum non tanget. nec ingredietur in sanctuarium. donec impleantur dies purgationis sue. Si autem feminam pepererit. inmunda erit duabus ebdomadibus. iuxta ritum fluxus menstrui. et lxvi diebus manebit in sanguine purificationis sue. Cumque expleti fuerint dies purificationis sue. pro filio. sive pro filia. deferet agnum anniculum in holocaustum et pullum columbe sive turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii et tradet sacerdoti qui offeret illa coram domino et orabit pro ea. et sic mundabitur a profluvio sanguinis sui. Ista est lex parientis masculum et feminam. Quod si non invenerit manus eius nec potuerit offerre agnum. sumet duos turtures vel duos pullos columbarum. unum in holocaustum

⁊ alterum pro peccato. orabitque pro ea sacerdos. ⁊ sic mundabitur. .xiii.

XIII

Locutus que est dominus ad moysen ⁊ aaron dicens. Homo in cuius cute ⁊ carne ortus fuerit diuersus color. siue pustula aut lucens quippiam. id est plaga lepre adducetur ad aaron sacerdotem. uel ad unumquemlibet filiorum eius. Qui cum viderit lepram in cute ⁊ pilos in album mutatos colorem. ipsamque speciem lepre. humiliorem cute ⁊ carne reliqua plaga lepre est ⁊ ad arbitrium eius separabitur. Si autem lucens candor fuerit in cute nec humilior carne reliqua ⁊ pili coloris pristini. recludet eum sacerdos .vii. diebus. ⁊ considerabit die septimo. Et siquidem lepra ultra non creuerit nec transierit in cute priores terminos rursum recludet eum .vii. aliis diebus. ⁊ die septimo contemplabitur. Si obscurior fuerit lepra ⁊ non creuerit in cute mundabit eum quia scabies est. Lauabitque homo vestimenta sua ⁊ mundus erit. Quod si postquam a sacerdote visus est ⁊ redditus munditie. iterum lepra creuerit. adducetur ad eum ⁊ inmunditie condempnabitur. Plaga lepre. si fuerit in homine adducetur ad sacerdotem ⁊ videbit eum. Cumque color albus in cute fuerit. ⁊ capillorum mutauerit aspectum. ipsa quoque caro uiua apparuerit lepra vetustissima iudicabitur atque inolita cuti. contaminabit itaque sacerdos eum ⁊ non recludet. quia perspicue inmundicie est. Si autem effloruerit discurrens lepra in cute ⁊ operuerit omnem carnem a capite usque ad pedes. quicquid sub aspectu oculorum cadit considerabit eum sacerdos ⁊ teneri lepra mundissima iudicabit eo quod omnis cutis in candorem versa sit. ⁊ idcirco homo mundus erit. Quando vero caro viuens in eo apparuerit. tunc sacerdotis iudicio polluetur. ⁊ inter inmundos reputabitur. Caro enim viua si lepra aspergitur inmunda est. Quod si rursum versa est in alborem ⁊ totum hominem operuerit considerabit eum sacerdos ⁊ mundum esse decernet. Caro autem ⁊ cutis in qua ulcus natum est ⁊ sanatum ⁊ in loco ulceris cicatrix apparuerit alba siue subrufa adducetur ad sacerdotem homo. Qui cum viderit locum lepre humiliorem carne reliqua. ⁊ pilos versos in candorem. contaminabit eum. plaga enim lepre orta est in ulcere. Quod si pilus coloris est pristini ⁊ cicatrix subobscura ⁊ vicina carne non est humilior recludet eum .vii. diebus. ⁊ siquidem creuerit adiudicabit eum lepre. Si autem steterit in loco suo ulceris est cicatrix. ⁊ homo mundus erit. Caro autem ⁊ cutis quam ignis exusserit. ⁊ sanata album siue rufam habuerit cicatricem. considerabit eam sacerdos. ⁊ ecce si versa est in alborem ⁊ locus eius est reliqua cute humilior contaminabit eum. quia plaga lepre in cicatrice orta est. Quod si pilorum color non fuerit inmutatus nec humilior plaga carne reliqua ⁊ ipsa lepre species fuerit subobscura. recludet eum .vii. diebus. ⁊ die .vii. contemplabitur. Si creuerit in cute lepra. contaminabit eum. Si autem in loco suo candor steterit non satis clarus plaga combustionis est. ⁊ idcirco mundabitur. quia cicatrix est combusture. Vir siue mulier in cuius capite vel barba germinauerit lepra. videbit eos sacerdos. ⁊ siquidem humilior locus fuerit carne reliqua. ⁊ capillus flauus solitoque subtilior contaminabit eos. quia lepra capitis ac barbe est. Si autem viderit locum macule equalem vicine carni ⁊ capillum nigrum. recludet eos .vii. diebus ⁊ die vii. intuebitur. Si non creuerit macula ⁊ capillus sui coloris est. ⁊ locus plage carni reliqua equalis. radetur homo absque loco macule. ⁊ recludetur .vii. aliis diebus. Si die septima visa fuerit stetisse plaga in loco suo nec humilior carne reliqua. mundabit eum. lotisque vestibus mundus erit. Si autem post emundationem rursus creuerit macula in cute non queret amplius utrum capillus in flauum colorem sit commutatus quia aperte inmundus est. Porro si steterit macula ⁊ capilli nigri fuerint. nouerit hominem esse sanatum. ⁊ confidenter pronunciet eum mundum. Vir siue mulier in cuius cute candor apparuerit. intuebitur eos sacerdos. Si deprehenderit obscurum alborem lucere in cute. sciat non esse lepram. sed maculam coloris candidi. ⁊ hominem mundum. Vir de cuius capite fluunt capilli caluus ac mundus est. ⁊ si a fronte ceciderint recaluaster ⁊ mundus est. Si autem in caluicio siue in recaluatione albus vel rufus color fuerit exortus ⁊

sacerdos viderit condempnabit eum. haut dubio lepra est. que orta est in calvitio. Quicumque ergo maculatus fuerit lepra et separatus ad arbitrium sacerdotis habebit vestimenta dissuta. caput nudum. os veste contectum contaminatum. ac sordidum se clamabit omni tempore. quo leprosus est et immundus solus habitabit extra castra. Vestis lanea sive linea. que lepram habuerit in stamine sive subtegmine aut certe pellis. quicquid ex pelle confectum est. Si alba vel rufa macula fuerit infecta. lepra reputabitur. ostendeturque sacerdoti. qui consideratam recludet .vii. diebus. et die .vii. rursus aspiciens. si deprehenderit crevisse lepra perseverans est. pollutum iudicabit. vestimentum et omne in quo fuerit inventa et idcirco comburetur flammis. Quod si eam viderit non crevisse. precipiet et lavabit id in quo lepra est. recludetque illud .vii. diebus aliis. et cum viderit faciem quidem pristinam non reversam. nec tamen crevisse lepram. immundum iudicabit et igne comburet. eo quod infusa sit in superficie vestimenti. vel per totum lepra. Si autem obscurior fuerit locus lepre postquam vestis est lota. abrumpet eum et a solido dividet. Quod si ultra apparuerit in hiis locis que prius immaculata erant. lepra volatilis et vaga. debet igne comburi. Si cessaverit lavabit ea que pura sunt secundo et munda erunt. Ista est lex lepre vestimenti lanei et linei. staminis atque subtegminis. omnisque supellectilis pellicee. quomodo mundari debeat vel contaminari. .xiiii.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hic est ritus leprosi quando mundandus est. adducetur ad sacerdotem. Qui egressus de castris cum invenerit lepram esse mundatam. precipiet ei qui purificatur. ut offerat pro se duos passeres vivos. quos vesci licitum est. et lignum cedrinum. vermiculumque et ysopum. et unum ex passeribus immolari iubebit. in vase fictili super aquas viventes. Alium autem vivum cum ligno cedrino et cocco et ysopo. tinguet in sanguine passeris immolati. quo asperget illum qui mundandus est septies. ut iure purgetur. et dimittet passerem vivum ut in agrum avolet. Cumque laverit homo vestimenta sua. radet omnes pilos corporis. et lavabitur aqua. purificatusque ingredietur castra. ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum suum .vii. diebus. et die .vii. radat capillos capitis. barbamque et supercilia. ac totius corporis pilos. et lotis rursum vestibus et corpore. die .viii. assumet duos agnos immaculatos et ovem anniculam absque macula. et tres decimas simile in sacrificium. que conspersa sit oleo. et seorsum olei sextarium. Cumque sacerdos purificans hominem statuerit eum. et hec omnia coram domino in ostio tabernaculi testimonii. tollet agnum et offeret eum pro delicto. oleique sextarium. et oblatis ante dominum omnibus immolabit agnum. ubi immolari solet hostia pro peccato. et holocaustum. id est in loco sancto. Sicut enim pro peccato ita et pro delicto. ad sacerdotem pertinet hostia. sancta sanctorum est. Assumensque sacerdos de sanguine hostie que immolata est pro delicto. ponet super extremum auricule dextre eius qui mundatur. et super pollices manus dextre et pedis. et de olei sextario mittet in manum suam sinistram. tinguetque digitum dextrum in eo. et asperget coram domino septies. quod autem reliquum est olei in leva manu. fundet super extremum auricule dextre eius qui mundatur. et super pollices manus ac pedis dextri. et super sanguinem qui effusus est pro delicto. super caput eius. Rogabitque pro eo coram domino. et faciet sacrificium pro peccato. tunc immolabit holocaustum. et ponet illud in altari cum libamentis suis. et homo rite mundabitur. Quod si pauper est et non potest manus eius invenire que dicta sunt pro delicto. sumet agnum ad oblationem ut roget pro eo sacerdos. decimamque partem simile conspersae oleo in sacrificium et olei sextarium. duosque turtures sive duos pullos columbarum. quorum unus sit pro peccato et alter in holocaustum. offeretque ea die octavo purificationis sue sacerdoti ad ostium tabernaculi testimonii coram domino. Qui suscipiens agnum pro delicto et sextarium olei levabit simul. Immolatoque agno de sanguine eius ponet super extremum auricule dextre illius qui mundatur et super pollices manus eius ac pedis dextri. olei vero partem mittet in manum suam sinistram. in quo tinguens digitum dextre manus. asperget septies contra

faciet

dominum. tanget qz extremum au-
ricule dextre illius. qui mundatur. et
pollices manus ac pedis dextri in loco
sanguinis qui effusus est. pro delicto.
Reliquam autem partem olei que est in sinis-
tra manu mittet super caput purificati.
ut placet pro eo dominum. et turtures
siue pullum columbe offeret. unum
pro delicto. et alterum in holocaustum
cum libamentis suis. hoc est sacrificium
leprosi. qui habere non potest omnia
in emundatione sui. Locutus qz est
dominus ad moysen et aaron dicens.
Cum ingressi fueritis terram cha-
naan. quam ego dabo uobis in possessionem
si fuerit plaga lepre in edibus. ibit cuius
est domus nuncians sacerdoti. et dicet.
Quasi plaga lepre uidetur michi esse
in domo mea. At ille precipiet ut effe-
rant uniuersa de domo priusquam ingre-
diatur eam. et uideat utrum leprosa
sit. ne inmunda fiant omnia que
in domo sunt. Intrabit qz postea ut
consideret lepram domus. et cum uiderit
in parietibus illius quasi ualliculas
pallore siue rubore deformes. et humi-
liores superficie reliqua. egredietur
ostium domus. et statim claudet illam
vij. diebus. Reuersusqz die vij. consi-
derabit eam. Si inuenerit creuisse
lepram. iubebit erui lapides in quibus
lepra est. et proiciet eos extra ciuitatem
in loco inmundo. Domum autem
ipsam radi intrinsecus per circuitum
et spergi pulverem rasure extra urbem
in locum inmundum. lapides qz alios
reponi pro his qui ablati fuerint.
et luto alio liniri domum. Si autem
postquam eruti sunt lapides et puluis
elatus et alia terra lita ingressus
sacerdos uiderit lepram reuersam
et parietes respersos maculis lepra est
perseuerans et inmunda domus quam
statim destruent. et lapides eius ac
ligna atqz uniuersum pulverem
proicient extra opidum in locum in-
mundum. qui intrauerit domum quando
clausa est. inmundus usqz ad uesperum
erit. et qui dormierit in ea et comederit
quippiam. lauabit uestimenta sua.
Quod si introiens sacerdos uiderit lepram
non creuisse in domo postquam denuo lita
purificabit eam. reddita sanitate.
et in purificatione eius sumet duos passeres

lignumqz cedrinum et uermicu-
lum atqz ysopum. et immolato uno pas-
sere in uase fictili super aquas uiuas
tollet lignum cedrinum et ysopum
et coccum et passerem uiuum. et tinguet
omnia in sanguine passeris immo-
lati. atqz in aquis uiuentibus. et
asperget domum septies. purifi-
cabitqz eam tam in sanguine passe-
ris quam in aquis uiuentibus. et in passere
uiuo. lignoqz cedrino. et ysopo atqz uer-
miculo. Cumqz dimiserit passerem
auolare in agrum libere orabit pro
domo et iure mundabitur. Ista est lex
omnis lepre et percussure lepre uestium
et domorum cicatricis et erumpentium
papularum lucentis macule et in uarias
species coloribus inmutatis ut possit sciri
quo tempore mundum quid uel in-
mundum sit. xv.

Locutus qz est dominus ad
moysen et aaron dicens.
Loquimini filiis israel et dicite eis.
Vir qui patitur fluxum seminis
inmundus erit. et tunc iudicabitur
huic uicio subiacere. cum per singula
momenta adheserit carni eius atque
concreuerit fedus humor. omne
stratum in quo dormierit inmundum
erit. Et ubicumqz sederit. Si quis homo
tetigerit lectum eius lauabit uestimen-
ta sua. et ipse lotus aqua inmundus
erit usqz ad uesperum. Si sederit ubi
ille sederat. et ipse lauabit uestimenta
sua. et lotus aqua inmundus erit
usqz ad uesperum. Qui tetigerit carnem
eius lauabit uestimenta sua. et ipse
lotus aqua inmundus erit usqz
ad uesperum. Si saliuam huiuscemodi
homo iecerit super eum qui mundus est
lauabit uestimenta sua. et lotus aqua
inmundus erit usqz ad uesperum. Sa-
gma super quod sederit inmundum erit
et quicquid sub eo fuerit qui fluxum
seminis patitur pollutum erit usqz
ad uesperum. Qui portauerit horum aliquid
lauabit uestimenta sua. et ipse lotus
aqua inmundus erit usqz ad uesperum.
Omnis quem tetigerit qui talis est non
lotis ante manibus. lauabit uestimen-
ta sua. et lotus aqua inmundus erit
usqz ad uesperum. Vas fictile quod te-
tigerit frangetur. Vas autem ligneum
lauabitur aqua. Si sanatus fuerit

qui huiuscemodi sustinet passionem numerabit .vii. dies post emundationem sui, et lotis vestibus et toto corpore in aquis viventibus erit mundus. Die autem octavo sumet duos turtures aut duos pullos columbe et veniet in conspectu domini ad ostium tabernaculi testimonii. Dabitque eos sacerdoti, qui faciet unum pro peccato et alterum in holocaustum, rogabitque pro eo coram domino ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semen coitus lavabit aqua omne corpus suum et immundus erit usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit lavabitur aqua et immunda erit usque ad vesperum. Mulier que redeunte mense patitur fluxum sanguinis .vii. diebus separabitur. Omnis qui tetigerit eam immundus erit usque ad vesperum. Et locus in quo dormierit vel sederit .vii. diebus separationis sue polluetur. Qui tetigerit lectum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Omne vas super quod illa sederit, quisquis attigerit lavabit vestimenta sua, et ipse lotus aqua pollutus erit usque ad vesperum. Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit .vii. diebus, et omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier que patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali, vel que post menstruum sanguinem fluere non cessat, quamdiu huic subiacet passioni immunda erit quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit et vas in quo sederit pollutum erit. Quicumque tetigerit eam lavabit vestimenta sua, et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Si steterit sanguis et fluere cessaverit, numerabit .vii. dies purificationis sue, et octavo die offeret pro se sacerdoti duos turtures vel duos columbarum pullos ad ostium tabernaculi testimonii, qui unum faciet pro peccato et alterum in holocaustum, rogabitque pro ea coram domino et pro fluxu immunditie eius. Docebitis ergo filios Israel ut caveant immunditias et non moriantur in sordibus suis cum polluerint tabernaculum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis, et qui polluitur coitu, et que menstruis temporibus separatur vel que iugi fluit sanguine, et hominis qui dormierit cum ea. .xvi.

[margin:] ...tem et ... quam ... et lavab[it] et immunda ... usque ad ...rum.

XVI

Locutus est dominus ad Moysen post mortem filiorum duorum Aaron, quando offerentes ignem alienum interfecti sunt, et precepit ei dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuarium, quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur archa, ut non moriatur, quia in nube apparebo super oraculum, nisi hec ante fecerit. Vitulum pro peccato offeret et arietem in holocaustum. Tunica linea vestietur, feminalibus lineis verecunda celabit, accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Hec enim vestimenta sunt sancta, quibus cunctis cum lotus fuerit induetur. Suscipietque ab universa multitudine filiorum Israel duos hircos pro peccato et unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua, duos hircos stare faciet coram domino in ostio tabernaculi testimonii, mittens super utrumque sortem, unam domino et alteram capro emissario. Cuius sors exierit domino, offeret illum pro peccato. Cuius autem in caprum emissarium, statuet eum vivum coram domino ut fundat preces super eo et emittat illum in solitudinem. His rite celebratis, offeret vitulum et rogans pro se et pro domo sua immolabit eum. Assumptoque thuribulo quod de prunis altaris impleverit, et hauriens manu compositum thimiama in incensum, ultra velum intrabit in sancta, ut positis super ignem aromatibus nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est super testimonium et non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. Cumque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem eius intra velum sicut preceptum est de sanguine vituli, ut aspergat e regione oraculi et expiet sanctuarium ab immunditiis filiorum Israel et a prevaricationibus eorum cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet in tabernaculo

testimonii quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex ingreditur sanctuarium. ut roget pro se et pro domo sua et pro universo cetu israel. donec egrediatur. Cum autem exierit ad altare quod coram domino est. oret pro se. et sumptum sanguinem vituli atque hirci fundat super cornua eius per girum. aspergensque digito septies expiet et sanctificet illud ab inmunditiis filiorum israel. postquam emundavit sanctuarium et tabernaculum et altare. tunc offerat hircum viventem. et posita utraque manu super caput eius. confiteatur omnes iniquitates filiorum israel. et universa delicta atque peccata eorum. que imprecans capiti eius. emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam. et dimissus in deserto. revertetur aaron in tabernaculum testimonii. et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium. relictisque ibi: lavabit carnem suam in loco sancto. Induetur que vestibus suis. et postquam egressus obtulerit holocaustum suum. ac plebis rogabit. tam pro se quam pro populo: et adipem qui oblatus est pro peccatis. adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium. lavabit vestimenta sua et corpus aqua: et sic ingredietur in castra. Vitulum autem et hircum qui pro peccato fuerant immolati. et quorum sanguis illatus est in sanctuarium. ut expiatio compleretur. asportabunt foras castra. et comburent igni. tam pelles quam carnes ac fimum: et quicumque combusserit ea. lavabit vestimenta sua et carnem aqua. et sic ingredietur castra. Eritque vobis hoc legitimum sempiternum. Mense autem septimo. x. die mensis. affligetis animas vestras. Nullumque facietis opus. sive indigena sive advena. qui peregrinantur inter vos. In hac die expiatio erit vestra. atque mundatio ab omnibus peccatis vestris. coram domino mundabimini. Sabbatum enim requietionis est. et affligetis animas vestras. religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit. et cuius manus initiate sunt. ut sacerdotio fungatur pro patre suo. Induetur que stolla linea

tabernaculum

Pro hirco emisso in deserto cum iniquitatibus

cornu

et vestibus sanctis. et expiabit sanctuarium et tabernaculum testimonii. atque altare. Sacerdotes quoque et universum populum. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum ut oretis pro filiis israel. et pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut preceperat dominus moysi. xvii.

Et locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius et cunctis filiis israel. dicens ad eos. Iste est sermo quem mandavit deus dicens. Homo quilibet de domo israel si occiderit bovem aut ovem. sive capram in castris vel extra castra et non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem domino. sanguinis reus erit. quasi sanguinem fuderit. sic peribit de medio populi sui. Ideo sacerdoti offerre debent filii israel hostias suas quas occidunt in agro. ut sanctificentur domino ante ostium tabernaculi testimonii. et immolent eas hostias pacificas domino. Fundetque sanguinem sacerdos super altare domini ad ostium tabernaculi testimonii. et adolebit adipem in odorem suavitatis domino. et nequaquam ultra immolabunt hostias suas demonibus cum quibus fornicati sunt. legitimum sempiternum erit illis. et posteris eorum. et ad ipsos dices. Homo de filiis israel et advenis qui peregrinantur apud vos qui obtulerit holocaustum sive victimam. et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam ut offeratur domino. interibit de populo suo. Homo quilibet de domo israel. et de advenis qui peregrinantur inter eos. si comederit sanguinem. obfirmabo faciem meam contra animam illius. et disperdam eam de populo suo. quia anima carnis in sanguine est. et ego dedi illum vobis ut super altare meum expietis pro animabus vestris: et sanguis pro anime piaculo sit. Idcirco dixi filiis israel. Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem nec ex advenis qui peregrinantur apud vos. Homo quicumque de filiis israel et de advenis qui peregrinantur apud vos. si venatione atque aucupio ceperit feram vel avem quibus vesci licitum est. fundat sanguinem eius. et operiet illum terra. Anima enim omnis carnis in sanguine est. Unde dixi filiis israel: sanguinem univ

carnis non comedetis. quia anima carnis
in sanguine est. et quicumque comederit
illum interibit. Anima que comederit
morticinum vel captum a bestia tam de
indigenis quam de advenis. lavabit vesti
menta sua et semet ipsum aqua. et con
taminatus erit usque ad vesperum. et hoc
ordine mundus fiet. Quod si non laverit
vestimenta sua vel corpus portabit
iniquitatem suam. xviii

Locutus est dominus ad moy
sen dicens. Loquere filiis israel
et dices ad eos. Ego sum dominus deus
vester. Iuxta consuetudinem terre egypti
in qua habitastis non facietis. et iuxta
morem regionis chanaan. ad quam ego
introducturus sum vos non agetis.
nec in legitimis eorum ambulabitis.
facietis iudicia mea et precepta mea ser
vabitis. et ambulabitis in eis. ego dominus
deus vester. Custodite leges meas atque
iudicia: que faciens homo vivet in eis.
Ego dominus deus vester. Omnis homo
ad proximam sanguinis sui non ac
cedet. ut revelet turpitudinem eius.
Ego dominus. Turpitudinem patris
tui et turpitudinem matris tue. non
discooperies. Mater tua est non revela
bis turpitudinem eius. Turpitudinem
uxoris patris tui non discooperies. turpi
tudo enim patris tui est. Turpitudinem
sororis tue ex patre sive ex matre que domi vel
foris genita est. Non revelabis turpi
tudinem filie filii tui. vel neptis ex filia
non revelabis quia turpitudo tua est.
turpitudinem filie uxoris patris tui. quam
peperit patri tuo. et est soror tua. non revela
bis. Turpitudinem sororis patris tui. non
discooperies quia caro est patris tui. Turpitu
dinem sororis matris tue non revelabis.
eo quod caro sit matris tue. turpitudinem
patrui tui non revelabis nec accedes ad
uxorem eius que tibi affinitate coniun
gitur. Turpitudinem nurus tue non
revelabis quia uxor filii tui est. nec disco
operies ignominiam eius. et uxorem
fratris sui nullus accipiat. Turpitu
dinem uxoris fratris tui non revelabis. quia
turpitudo fratris tui est. Turpitudinem
uxoris tue et filie eius non revelabis.
filiam filii eius. et filiam filie illius
non sumes ut reveles ignominiam eius
quia caro illius sunt. et talis coitus incestus
est. Sororem uxoris tue in pelicatum
illius non accipies. nec revelabis tur
pitudinem eius adhuc illa vivente. Ad
mulierem que patitur menstrua non acce
des. nec revelabis feditatem eius. Cum
uxore proximi tui non coibis. nec seminis
commixtione maculaberis. De semine
tuo non dabis ut consecretur ydolo
moloch. nec pollues nomen dei tui.
Ego dominus. Cum masculo non
commisceberis coitu femineo. quia abhomi
natio est. Cum omni pecore non coibis.
nec maculaberis cum eo. Mulier non
succumbet iumento. nec miscebitur
ei. quia scelus est. Nec polluamini in
omnibus hiis quibus contaminate sunt
universe gentes quas ego eiciam ante
conspectum vestrum. et quibus polluta est terra.
cuius ego scelera visitabo. ut evomat
habitatores suos. Custodite legitima
mea. atque iudicia ut non faciatis ab
omnibus abhominationibus istis. tam
indigena quam colonus qui peregrinatur
apud vos. Omnes enim execrationes istas
fecerunt accole terre qui fuerunt ante vos
et polluerunt eam. Cavete ne et vos simi
liter evomat cum paria feceritis. sicut
evomuit gentem que ante vos fuit.
Omnis anima que fecerit de abhominati
onibus hiis quippiam peribit de medio
populi sui. Custodite mandata mea
Nolite facere que fecerunt hii qui fue
runt ante vos. ne polluamini in eis.
Ego dominus deus vester. xix

Locutus est dominus ad moysen dicens.
Loquere ad omnem cetum filiorum
israel et dices ad eos. Sancti estote. quia et ego
sanctus sum dominus deus vester. Unusquisque
patrem et matrem suam timeat. Sabbata
mea custodite. Ego dominus deus vester.
Nolite converti ad ydola. nec deos confla
tiles faciatis. Ego dominus deus vester. Si
immolaveritis hostiam domino pacifi
corum ut sit placabilis eo die quo fuerit
immolata comedetis eam et die al
tero. quicquid autem residuum fuerit in
diem tertium igne comburetis. Si quis
post biduum comederit ex ea. prophanus
erit. et impietatis reus. portabit iniquitatem suam.
quia sanctum domini
polluit et peribit anima illius de populo
suo. Cum messueris segetes terre tue
non tondebis usque ad solum superficiem
terre nec remanentes spicas colliges.
neque in vinea tua racemos et grana

tua decidentia non congregabis. sed
pauperibus et peregrinis carpenda dimittes.
Ego dominus deus vester. Non facietis
furtum. non mentiemini. Nec decipiat
unusquisque proximum suum. Non
periurabis in nomine meo. nec pollues
nomen dei tui. Ego dominus. Non
facies calumpniam proximo tuo. nec
vi opprimes eum. Non morabitur
opus mercennarii tui apud te usque
mane. Non maledices surdo. nec coram
ceco pones offendiculum. Sed timebis
dominum deum tuum: quia ego sum dominus
deus tuus. Non facies quod iniquum est. nec
iniuste iudicabis. Non consideres personam
pauperis. nec honores vultum
potentis. Iuste proximo tuo iudica.
Nec eris criminator. nec susurro in populis.
Non stabis contra sanguinem proximi
tui. Ego dominus. Non oderis fratrem tuum in
corde tuo. Sed publice argue eum. nec
habeas super illo peccatum. Non queras
ultionem. nec memor eris iniurie civium
tuorum. Diliges amicum tuum sicut
te ipsum. Ego dominus. Leges meas
custodite. Iumenta tua non facies
coire cum alterius generis animantibus.
Agrum non seres diverso semine. Veste
que ex duobus texta est non indueris. Homo
si dormierit cum muliere coitu seminis.
que sit ancilla etiam nobilis. et tamen pretio
non redempta. nec libertate donata.
vapulabunt ambo et non morientur: quia
non fuit libera. Pro delicto autem suo
offeret domino ad ostium tabernaculi
testimonii arietem. Orabitque sacerdos et
pro delicto eius coram domino. et repro-
pitiabitur ei. dimittetur que peccatum. Quando
ingressi fueritis terram et plantave-
ritis in ea ligna pomifera. auferetis
preputia eorum. Poma que germinant
inmunda erunt vobis nec edetis ex eis.
Quarto autem anno omnis fructus eorum
sanctificabitur laudabilis domino. Quinto
autem anno comedetis fructus. congre-
gantes poma que proferunt. Ego dominus
deus vester. Non comedetis carnem cum
sanguine. non augurabimini nec
observabitis somnia. neque in rotundum
attondebitis comam. nec radetis barbam.
et super mortuos non incidetis carnes
vestras. neque figuras aliquas aut stigma-
ta facietis vobis. Ego dominus. Ne
prostituas filiam tuam et contaminetur

terra. et impleatur piaculo. Sabbata
mea custodite. et sanctuarium me-
tuite. Ego dominus. Ne declin-
etis ad magos. nec ab ariolis aliquid
sciscitemini. ut polluamini per eos.
Ego dominus deus vester. Coram cano ca-
pite consurge et honora personam senis.
et time dominum deum tuum. Ego sum
dominus. Si habitaverit advena in ter-
ra vestra. et moratus fuerit inter vos. non
exprobretis ei. sed sit inter vos quasi in-
digena. et diligetis eum quasi vosmet
ipsos. fuistis enim et vos advene in terra
egypti. Ego dominus deus vester. Nolite
facere iniquum aliquid in iudicio. in
regula. in pondere. in mensura. Statera
iusta ... et equa. sint pondera. iustus
modius. equusque sextarius. Ego
dominus deus vester. qui eduxi vos de terra
egypti. custodite precepta mea omnia
et universa iudicia. et facite ea. Ego
dominus. .XX.

Locutus est dominus ad
moysen dicens. Hec loqueris filiis israel. Si
de filiis israel et de advenis qui habitant
in israel. Si quis de semine suo dederit
ydolo moloch. morte moriatur. populus
terre lapidabit eum. et ego ponam fa-
ciem meam contra illum. succidamque
eum de medio populi mei. eo quod dederit
de semine suo ydolo moloch. et conta-
minaverit sanctuarium meum. ac pollu-
erit sanctum nomen meum. Quod si negli-
gens populus terre et quasi parvipendens imperium
meum. dimiserit hominem qui dederit
de semine suo moloch. nec voluerit eum
occidere. ponam faciem meam super
hominem illum. et cognationem eius
succidamque ipsum et omnes qui consen-
serunt ei. ut fornicarentur cum ydolo
moloch. de medio populi sui. Anima que
declinaverit ad magos et ariolos et forni-
cata fuerit cum eis. ponam faciem meam
contra eam et interficiam illam de me-
dio populi sui. Sanctificamini et estote sancti.
Quia ego sanctus. dominus deus vester. Cu-
stodite precepta mea. et facite ea. quia
ego sum dominus qui sanctifico vos. Qui
maledixerit patri suo aut matri morte
moriatur. Qui patri matrique maledixit
sanguis eius sit super eum. Si mechatus
quis fuerit cum uxore alterius. et adulte-
rium perpetraverit cum uxore proximi
sui. morte moriatur. et mechus et adultera

Qui dormierit cum noverca sua
& revelavit ignominiam pr̄is sui.
morte moriātur ambo. Sanguis eor̄
sit sr̄ eos. Si quis dormierit cum nuru
sua. uterq; moriatur. quia scelus ope
rati sunt: sanguis eorum sit sr̄ eos.
Qui dormierit cum masculo coitu
femineo uterq; operatus est nephas
morte moriantur. Sanguis eorum
sit sr̄ eos. Qui supra filiam uxorē
matrem eius duxit scelus operatus
ē vivus ardebit. cum ip̄is nec p̄ma
nebit tm̄. nephas in medio vr̄i. Qui
cum iumento & pecore coierit. morte
moriatur. pecus quoq; occidite. Mu
lier que succubuerit cuil; iumento sil'
interficiatur cum eo. Sanguis eorum
sit sr̄ eos. Qui acceperit sororē suam
filiam pr̄is sui. l' filiam m̄ris sue. & vi
derit turpitudinem eius. illa q̄ con̄spe
xerit fr̄is ignominiam nephariam
rem operati sunt. occidentur ambo ī
conspectu populi sui. eo q' turpitudi
nem suam mutuo revelaverint.
& portabunt iniquitatem suam. Q'
coierit cum muliere in fluxu menstruo
& revelavit turpitudinem eius. ipa
q; aperuerit fontem sanguinis sui.
interficientur ambo de medio populi
sui. Turpitudinem matertere tue & a
mite tue non discooperies. Qui h' fecit
ignominiam carnis sue nudavit et
portabunt ambo iniquitatem suam.
Qui coierit cum uxore p̄rui l' avunculi
sui & revelavit ignominiam cogna
tionis sue. portabunt ambo peccatum
suum. absq; liberis morientur. Qui
duxerit uxorem fr̄is sui rem illicitam
facit. turpitudinem fr̄is sui revela
vit absq; liberis erit. Custodite leges
meas. atq; iudicia. & facite ea. ne et
vos evomat terra. q' intraturi estis
& h̄itaturi. Nolite ambulare in legiti
mis nationum quas ego expulsurus
sum. an̄ vos. omnia enim h' fecerunt
& abhominatus sum eas. Vobis aut
loquor: possidete t'ram eorum q' dabo
vobis in hereditatem terrā fluentem
lacte & melle. Ego dominus deus vr̄.
Qui separavi ā ceteris pp̄lis vos. Se
parate ergo & vos iumentum mundū
ab inmundo. & avē mundam ab in
munda. ne polluatis animas vr̄as.
in pecore & in avib;. & in cunctis que
moventur in terra: & que vobis oste
di ēē polluta. eritis s̄ci michi. quia
s̄cūs sum. ego dominus. & separavi
vos a ceteris populis. ut ēētis mei.
Vir sive mulier in quib; phytonicus
l' divinationis fuerit sp̄c. morte moria
tur. lapidib; obruent eos. sanguis eor̄
sit super eos. · xxi ·

XXI

Dixit dominus ad moysen. Lo
quere ad sacerdotes filios aaron.
& dices ad eos. Non contaminetur sa
cerdos in mortibus civium suorum.
n̄ tm̄ in consanguineis ac p̄pinquis
i. sr̄ patrē & matrem filium & filiam
fr̄em quoq; & sororem. virginem q̄ non
ē nupta viro. Sed nec in principe
populi sui. contaminabitur. non ra
dent caput nec barbam. neq; in carnib;
suis facient incisuram. S̄ci erunt do
mino suo. & non polluent nomē eius.
Incensum enim dei sui. & panes dei sui
offerunt: & ideo s̄ci erunt. Scortum &
vile prostibulum. non ducet uxorē.
nec eam q̄ repudiata est a marito.
quia consecratus est d̄o suo & panes
propositionis offert. Sit g' sanctus sicut
ego s̄cūs sum dn̄s qui s̄ctifico vos. Sa
cerdotis filia si dep̄hensa fuerit in stupro
& violaverit nomen pr̄is sui. flammis
exuretur. pontifex. i. sacerdos maximus
inter fr̄es suos super caput cuius fusū
est unctionis oleum. & cuius manus
in sacerdotio consecrate sunt. vestitus
q; est s̄cīs vestib;. caput suum n̄ disco
operiet. vestimenta sua non scindet.
& ad omnem mortuum nō ingredietur
o'io. Sr̄ p̄re quoq; suo & m̄re nō conta
minabitur. nec egredietur de s̄ctis.
ne polluat s̄ctuarium domini quia
oleum s̄cē unctionis dei sui sup eum
ē. ego d̄ns. Virginem ducet uxorem.
viduam & repudiatam & sordidam
atq; meretricem. n̄ accipiet. S; puel
lam de populo suo. Nō commisceat stir
pem g'nis sui vulgo gentis sue. quia
ego dominus qui s̄ctifico eum. Locut'
q; ē d̄s ad moysen dicēs. Loquere ad
aaron. homo de semine tuo p famī
lias qui h̄nt maculam nō offeret
panem d̄o suo. nec accedet ad ministe
rium eius. Si cecus fuerit. si claud'.
si l' pvo. l' grandi. & torto naso. si fracto
pede l' manu. Si gibbosus. l' lippus.
si albuginem habens in oculo. si

al' eis

impetiginem scabiem. si impetiginem in corpore vel
hirnosus. Omnis qui habuerit maculam de
semine Aaron sacerdotis non accedet
offerre hostias incenso nec panes deo suo. Vesce
tur tamen panibus qui offeruntur in sanctuario.
ita dumtaxat. ut intra velum non
ingrediatur. nec accedat ad altare. quia
maculam habet: contaminare non debet
sanctuarium meum. Ego dominus qui sanctifico
eos. Locutus est ergo moyses ad aaron.
et filios eius: et ad omnem israel cuncta
que sibi fuerant imperata. · xxii ·

XXII

Locutus quoque est dominus ad moysen di
cens. Loquere ad aaron et ad
filios eius ut caveant ab his que conse
crata sunt filiorum israel. et non conta
minent nomen sanctificatorum michi.
que ipsi offerunt. Ego dominus. Dic ad eos.
et ad posteros eorum. Omnis homo qui
accesserit de stirpe vestra ad ea que consecrata
sunt. et que obtulerunt filii israel domino
in quo est immundicia. peribit coram
domino. Ego dominus. Homo de semine a
aron qui fuerit leprosus aut patiens
fluxum seminis. non vescetur de his que
sanctificata sunt michi. donec sanetur. Qui
tetigerit immundum super mortuo et ex quo
egreditur semen quasi coitus et qui tangit
reptile et quodlibet immundum cuius tactus
est sordidus. immundus erit usque ad vesperum:
et non vescetur his que sanctificata sunt michi.
Sed cum laverit carnem suam aqua. et
occubuerit sol. tunc mundatus vescetur
sanctificatis. quia cibus illius est. Morticinum
et captum a bestia non comedet. nec polluetur
in eis. Ego dominus. Custodient precep
ta mea ut non subiaceant peccato et mori
antur in sanctuario cum pollueritur illud.
Ego dominus qui sanctifico vos. Omnis
alienigena non comedet de sanctificatis:
inquilinus sacerdotis et mercennarius non
vescentur ex eis. Quem autem sacerdos
emerit et vernaculus domus eius fuerit.
hii comedent ex eis. Si filia sacerdotis
cuilibet ex populo nupta fuerit de his que
sanctificata sunt et de primiciis non vescetur.
Si autem vidua vel repudiata et absque
liberis reversa fuerit ad domum patris sui.
sicut puella consueverat aletur cibis patris
sui. Omnis alienigena comedendi ex eis
non habet potestatem. Qui comederit de
sanctificatis per ignoranciam. addet quintam
partem cum eo quod comedit et dabit sa
cerdoti in sanctuario. nec contaminabunt

q' verna

sanctificata filiorum israel. que offerunt
domino. ne forte sustineant iniquitatem
delicti sui. cum sanctificata comederint.
Ego dominus qui sanctifico vos. Locutus est
ad moysen dicens. Loquere ad aaron et
filios eius. et ad omnes filios israel: dices
que ad eos. Homo de domo israel et de adve
nis qui habitant apud vos qui obtulerit
oblationem suam vel vota solvens vel
sponte offerens. quicquid illud obtulerit
in holocaustum domini: ut offeratur
per vos masculus immaculatus erit
ex bobus. vel ex ovibus vel ex capris. Si maculam
habuerint non offeretis neque erit acceptabile.
Homo qui obtulerit victimam pacificorum
domino. vel vota solvens vel sponte offe
rens tam de bobus quam de ovibus. immaculatum
offeret: ut acceptabile sit. Omnis macula
non erit in eo. Si cecum fuerit. si fractum
fuerit. si cicatricem habens. si papulas
aut scabiem. vel impetiginem non offeretis
ea domino: neque adolebitis ex eis super alta
re domini. Bovem et ovem. aure et cau
da amputatis. voluntarie offerre potes.
Votum autem ex his solvi non potest.
Omne animal quod vel contritis. vel tonsis
sectis ablatisque testiculis est. non offeretis
domino. et in terra vestra hoc omnino non
faciatis. De manu alienigene non offeretis
panes deo vestro. et quicquid aliud dare volu
erint: quia corrupta et maculata sunt omnia.
non suscipietis ea. Locutus quoque est dominus ad
moysen dicens. Bos ovis et capra cum
genita fuerint vii. diebus erunt sub ubere
matris sue. Die autem octavo et deinceps
offerri poterunt domino. Sive illa bos
sive illa ovis. non immolabuntur
una die cum fetibus suis. Si immola
veritis hostiam pro graciarum actione
domino ut possit esse placabilis eo
die quo immolatur comedetis eam.
non remanebit quicquam in mane alte
rius. Ego dominus. Custodite manda
ta mea et facite ea. Ego dominus. Ne
polluatis nomen meum sanctum
ut sanctificer in medio filiorum israel.
Ego dominus qui sanctifico vos. et eduxi
vos de terra egypti ut essem vobis in deum.
Ego dominus. · xxiii ·

Locutus est dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israel et dices ad eos.
Hee sunt ferie domini quas vocabitis
sanctas. vi. diebus facietis opus: dies
septimus quia sabbati requies est.

bitur sanctus. Omne opus non facietis in eo. sabbatum domini est in cunctis habitationibus vestris. Hee sunt ferie domini sancte quas celebrare debetis temporibus suis. Mense primo. xiiii. die mensis ad vesperum phase domini est. et xv. die mensis huius sollempnitas domini est azimorum. vii. diebus azima comedetis. Dies primus erit vobis celeberrimus sanctusque. omne opus servile non facietis in eo. Sed offeretis sacrificium in igne domino vii. diebus. Dies autem septimus erit celebrior et sanctior. Nullumque opus facietis servile in eo. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis et messueritis segetem feretis manipulos spicarum primicias messis vestre ad sacerdotem qui elevabit fasciculum coram domino ut acceptabile sit pro vobis altera die sabbati et sanctificabit illum. atque in eodem die quo manipulus consecratur cedetur agnus immaculatus anniculus in holocaustum domini et libamenta offerentur cum eo. duo decime simile conspersa oleo in incensum domini odorem suavissimum. liba quoque vini quarta pars hyn. Panem et polentam et pultes non comedetis ex segete usque ad diem quo offeratis ex ea deo vestro. Preceptum est sempiternum in generationibus cunctisque habitaculis vestris. Numerabitis ergo ab altera die sabbati in quo obtulistis manipulum primitiarum vii. ebdomadas plenas usque ad alteram diem expletionis ebdomade vii. id est l. dies. et sic offeretis sacrificium novum domino ex omnibus habitaculis vestris panes primiciarum duos de duabus decimis simile fermentate quos coquetis in primicias domino. Offeretisque cum panibus vii. agnos immaculatos anniculos et vitulum de armento unum et arietes duos. et erunt in holocausto cum libamentis suis in odorem suavissimum domino. Facietis et hircum pro peccato duosque agnos anniculos hostias pacificorum. Cumque elevaverit eos sacerdos cum panibus primiciarum coram domino. cedent in usum eius. Et vocabitis hunc diem celeberrimum atque sanctissimum. Omne opus servile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis et generationibus vestris. Postquam autem messueritis segetem terre vestre. non secabitis eam usque ad solum. nec remanentes spicas colligetis. sed pauperibus et peregrinis dimittetis eas. Ego dominus deus vester. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Mense vii. prima die mensis erit vobis sabbatum memoriale clangentibus tubis et vocabitur sanctum. Omne opus servile non facietis in eo. et offeretis holocaustum domino. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Decimo die mensis huius septimi dies expiationum erit celeberrimus et vocabitur sanctus. Affligetisque animas vestras in eo et offeretis holocaustum domino. omne opus non facietis in tempore diei huius. quia dies propitiationis est. ut propitietur vobis dominus deus vester. Omnis anima que afflicta non fuerit die hoc. peribit de populis suis. et que operis quippiam fecerit. delebo eam de populo suo. Nichil ergo operis facietis in eo. Legitimum sempiternum erit vobis in cunctis generationibus et habitationibus vestris. Sabbatum requietionis est. Affligetisque animas vestras die nono mensis a vespere usque ad vesperum celebrabitis sabbata vestra. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. a xv. die mensis huius septimi erunt ferie tabernaculorum vii. diebus domino. Dies primus vocabitur celeberrimus atque sanctissimus. Omne opus servile non facietis in eo. et vii. diebus offeretis holocausta domino. Dies quoque viii. erit celeberrimus atque sanctissimus. et offeretis holocaustum domino. Est enim cetus atque collecte. omne opus servile non facietis in eo. Hee sunt ferie domini quas vocabitis celeberrimas atque sanctissimas. offeretisque in eis oblationes domino. holocausta et libamenta iuxta ritum uniuscuiusque diei. exceptis sabbatis domini donisque vestris et que offeretis ex voto. vel que sponte tribuitis domino. A xv. igitur die mensis septimi quando congregaveritis omnes fructus terre vestre. celebrabitis ferias domini vii. diebus. Die primo et die viii. erit sabbatum id est requies. Sumetisque vobis die primo fructus arboris pulcherrime spatulasque palmarum. et ramos ligni densarum frondium et salices de torrente. et letabimini coram domino deo vestro. celebrabitisque

sollempnitatem eius .vii. dieb; p annū legitimum sempiternum erit in gñationib; vr̄is. Mense vii. festa celebrabitis ⁊ hitabitis in umbraculis .vii. dieb;. Omīs qui de gñe est isrl' manebit in tabnaculis. ut discant posteri vr̄i q' in tab'naculis hitare fecerim filios isrl' cū educerem eos de terra egypti. Ego dn̄s deus vr̄. Locutusq; ē moyses super sollempnitatib; dn̄i ad filios isrl'.

XXIIII

Et locutus est dn̄s · xxiiii · ad moysen dicens. Precipe filiis isrl' ut afferant tibi oleum de olivis purissimum ac lucidum. ad concinnandas lucernas iugiter extra velum testimonii in tabnaculo federis ponetq; eas aaron a vespe usq; ad mane coram domino cultu rituq; ppetuo in gñationib; vr̄is. super candelabrū mundissimum ponentur sp in conspectu domini. Accipies quoq; similam ⁊ coques ex ea .xii. panes qui singuli habebunt duas decimas. quorum senos altrinsecus sr̄ mensam purissimam coram domino statues. ⁊ pones sr̄ eos thus lucidissimum: ut sint panes in monimentū oblationis domini p singula sabbā. mutabunt' corā domino suscepti a filiis isrl' fede sempiterno. Eruntq; aaron ⁊ filior eius ut comedant eos in loco scō. q2 scm̄ scōr est. de sacrificiis domini iure perpetuo. Ecce autem egressus ē filius mulieris isrl'itis. quem pepererat de viro egiptio. inter filios isrl'. Iurgatus est in castris cum viro isrl'itā. Cumq; blasphemasset nomen dei ⁊ maledixisset ei: adductus ē ad moysen. Vocabatur autem mr̄ eius salumith. filia dabri. de tribu dan: miseruntq; eum in carcerem donec nossent quid iuberet dominus. Qui locutus ē ad moysen dicens. Educ blasfemum extra castra: ⁊ ponant oms qui audierunt manus suas sup caput eius. ⁊ lapidet eum universus populus. Et ad filios isrl' loqueris. Homo qui maledixerit deo suo. portabit peccatum suum. ⁊ qui blasfemavit nomen domini morte moriatur. Lapidibus obruet eum omnis multitudo. Sive ille civis. sive ille peregrinus fuerit. Qui blasfemavit nomen domini. morte moriatur. Qui pcusserit ⁊ occiderit hominem morte moriatur. Qui pcusserit animal reddat vicarium id est animam p anima. Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum sicut fecit. sic fiat ei. fracturam p fractura oculū p oculo. dentem pro dente red[dat] et qualem inflixerit maculam tal[em] sustinere cogetur. Qui pcusserit iumentum. reddat aliud. Qui pcus[serit] hominem punietur. Equum iudicium sit inter vos. Sive pegrinus sive civis peccaverit. Quia ego dominus deus vr̄. Locutusq; ē moyses ad filios isrl': ⁊ ad duxerunt eum qui blasfemaverat extra castra. ac lapidib; oppresserunt. Feceruntq; filii isrl' sicut preceperat dn̄s moysi. · xxv ·

Locutusq; est dominus ad moysen in monte synay dicens. Loquere filiis isrl': ⁊ dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram quā ego dabo vobis. sabbatizetis sabbm̄ domini. Sex annis seres agrum tuū. ⁊ sex an[nis] putabis vineam tuam: colligesq; fructus eius. Septimo anno sabba[tum] erit terre requietionis domini. Agrum non seres. ⁊ vineam non putabis. Que sponte gignit humus nō me[tes] ⁊ uvas primitiarum tuarum qs i vin[demias] non colliges. Annus enim requietionis terre est. Sed erunt vobis i cibum tibi. ⁊ servo tuo. ancille tue. ⁊ mercen[nario] tuo. ⁊ advene qui peregrinatur a[pud] te. Iumentis ⁊ pecorib; tuis omnia [que] nascuntur prebebunt cibum. Num[erabis] quoq; tibi .vii. ebdomadas annorum i. septem septies q simul faciunt .xl.ix. annos. ⁊ clanges buccina me[nse] septimo. ⁊ decima die mensis pp̄iationis tempore in univsa terra vr̄a. Scificabisq; annum quīquagesimum ⁊ vocabis remissionem cunctis h[abi]tatorib; terre tue. Ipse enim ē iubileus. Revertetur homo ad possessionē suam ⁊ unusquisq; redibit ad familiā pri[sti]nam. quia iubileus est. ⁊ quinquagesimus annus. nō seretis neq; metetis sponte in agro nascentia ⁊ primitias vindemie nō colligetis. ob sanctificationem iubilei. Sz statim ablata comedetis. Anno iubilei. redeant omnes ad possessiones suas. Quando vende[s] quippiam civi tuo l' emes ab eo. ne contristes fratrem tuum. Sz iuxta nu[merum]

annorum iubilei. emes ab eo: et iuxta
supputationem frugum vendet tibi.
Quanto plures anni remanserint
post iubileum. tanto crescet et pretium: et
quanto minus temporis numeraveris.
tanto minus emptori constabit. Tem
pus enim frugum vendet tibi. No
lite affligere contribulos vestros: sed timeat
unusquisque deum suum. quia ego dominus
deus vester. Facite precepta mea. et iudicia cu
stodite. et implete ea. ut habitare possitis
in terra absque ullo pavore. et gignat
vobis humus fructus suos: quibus
vescamini usque ad saturitatem. nullius
impetum formidantes. quod si dixeritis.
quid comedemus anno septimo. si non
seruerimus. neque collegerimus fruges
nostras. Dabo benedictionem meam vobis
anno vi. et faciet fructus trium annorum.
Seretisque anno viii. et comedetis fruges
veteres. usque ad ix. annum. donec no
va nascantur. edetis vetera. Terram
quoque non vendetis in perpetuum. quia
mea est. et vos advene et coloni mei
estis. Unde cuncta regio possessionis
vestre sub redemptionis conditione vendetur.
Si attenuatus frater tuus vendiderit
possessiunculam suam. et voluerit
propinquus eius. potest redimere quod ille
vendiderat. Si autem non habuerit
proximum. et ipse pretium ad redimendum
potuerit invenire. computabuntur
fructus ex eo tempore quo vendidit. et
quod reliquum est reddat emptori. sicque re
cipiet possessionem suam. quod si non in
venerit manus eius ut reddat pretium.
habebit emptor quod emerat. usque ad annum
iubileum. In ipso enim omnis venditio redi
bit ad dominum. et ad possessorem
pristinum. Qui vendiderit domum
suam intra muros urbis. habebit li
centiam redimendi: donec unus
annus impleatur. Si non redemerit
et anni circulus fuerit evolutus. emptor
possidebit eam. et posteri eius in perpe
tuum. et redimi non poterit. etiam in iubileo.
Si autem in villa fuerit domus que
muros non habet. agrorum iure vendetur.
Si autem redempta non fuerit in iu
bileo. revertetur ad dominum suum.
Edes levitarum que in urbibus sunt
semper possunt redimi. si redempte
non fuerint. in iubileo. revertentur ad
dominos. quia domus urbium levitarum

pro possessionibus sunt inter
filios israel: suburbana autem eorum
non veneant. quia possessio sempiter
na est. Si attenuatus fuerit frater tuus
et infirmus manu et susceperis eum
quasi advenam et peregrinum. et
vixerit tecum. ne accipias ab eo usu
ras. nec amplius quam dedisti. time deum
tuum ut vivere possit frater tuus
apud te: pecuniam tuam non dabis ei
ad usuram. et frugum superhabundantiam
non exiges. Ego dominus deus vester. qui
eduxi vos de terra egypti. ut darem
vobis terram chanaan. et essem deus
vester. Si paupertate compulsus ven
diderit se tibi. frater tuus. non eum opprimes
servitute famulorum. sed quasi mercenna
rius et colonus erit usque ad annum
iubileum. operabitur apud te. et postea
egredietur cum liberis suis et revertetur
ad cognationem et possessionem patrum
suorum. Mei enim servi sunt. et ego
eduxi eos de terra egypti. Non vendentur
conditione servorum. ne affligas eum
per potentiam. Sed metuito deum tuum.
Servus et ancilla sint vobis de nati
onibus que in circuitu vestro sunt. et de ad
venis qui peregrinantur apud vos. vel
qui ex his nati fuerint. in terra vestra.
Hos habebitis famulos et hereditario
iure transmittetis ad posteros. ac
possidebitis in eternum. Fratres autem
vestros filios israel non opprimatis per po
tentiam. Si invaluerit apud vos ma
nus advene atque peregrini. et attenu
atus frater tuus vendiderit se ei. aut
cuiquam de stirpe eius. post venditionem
potest redimi. Qui voluerit ex fratribus
suis redimat eum. et patruus et pa
truelis. et consanguineus et affinis. si
autem et ipse potuerit redimet se. sup
putatis dumtaxat annis. a tempore
venditionis sue. usque ad annum iubi
leum. et pecunia qua venditus fuerat.
iuxta annorum numerum et rationem
mercennarii supputata. Si plures
fuerint anni. qui remanent usque ad
iubileum. secundum hos reddet et pretium. Si
pauci ponet rationem cum eo. iuxta
annorum numerum et reddet emptori
quod reliquum est annorum quibus eum serviunt
mercedibus imputatis non affliges eum
violenter in conspectu tuo. quod si per hoc
redimi non potuerit anno iubileo

egredietur cum liberis suis. Mei enim sunt
filii israel quos eduxi de terra egypti
Ego dominus deus vester. · xxvi ·

XXVI

Non facietis vobis idolum et sculptile
nec titulos erigetis nec insignem
lapidem ponetis in terra vestra ut ado
retis eum. Ego enim sum dominus
deus vester. Custodite sabbata mea: et pa
vete ad sanctuarium meum ego dominus.
Si in preceptis meis ambulaveritis et
mandata mea custodieritis et feceritis
ea dabo vobis pluvias temporibus suis;
et terra gignet germen suum. et pomis
arbores replebuntur. apprehendet messium
tritura vindemiam. et vindemia occu
pabit sementem. et comedetis panem
vestrum in saturitate. et absque pavore habita
bitis in terra vestra. Dabo pacem in finibus
vestris. dormietis et non erit qui exterreat.
Auferam bestias malas; et gladius non
transibit terminos vestros. persequemini
inimicos vestros et corruent coram vobis
Persequentur v. de vestris c. alienos Et
centum ex vobis x. milia. cadent inimici
vestri gladio in conspectu vestro. Respiciam
vos et crescere faciam. multiplicabimini
et firmabo pactum meum vobiscum.
et comedetis vetustissima veterum. et
vetera novis supervenientibus proicietis.
Ponam tabernaculum meum in medio
vestri: et non abiciet vos anima mea. Am
bulabo inter vos. et ero vester deus. vosque
eritis populus. Ego dominus deus vester
qui eduxi vos de terra egyptiorum.
ne serviretis eis; et qui confregi cathenas
cervicum vestrarum. ut incederetis erecti.
Quod si non audieritis me nec feceritis
omnia mandata mea; et si spreveritis
leges meas. et iudicia mea contempseri
tis. ut non faciatis ea. que a me consti
tuta sunt. et ad irritum perducatis pac
tum meum. Ego quoque hec faciam
vobis. visitabo vos velociter. in egestate
et ardore. qui conficiat oculos vestros. et
consumat animas vestras. frustra sere
tis sementem: que ab hostibus devorabitur.
Ponam faciem meam contra vos. et
corruetis coram hostibus vestris. et subiciemini
his qui oderunt vos. fugietis nemine
persequente. Si autem nec sic obedieri
tis michi: addam correctiones vestras
septuplum. propter peccata vestra. et conteram
superbiam duritie vestre. Dabo quoque celum
de super sicut ferrum et terram eneam.

a vobis

consumetur in cassum labor vester. non
proferet terra germen. nec arbores
poma prebebunt. Si ambulaveritis
ex adverso michi. nec volueritis au
dire me. addam plagas vestras usque
septuplum. propter peccata vestra. Emittam
quoque in vos bestias agri. que consumant
et vos et pecora vestra. et ad paucitatem cun
cta redigant. deserteque fient vie vestre.
Quod si nec sic volueritis recipere discipli
nam. sed ambulaveritis ex adverso michi.
Ego quoque contra vos adversus incedam
et percutiam vos septies propter peccata vestra. In
ducam quoque super vos gladium. ultorem
federis mei. Cumque confugeritis in urbes
mittam pestilentiam in medio vestri
et trademini in hostium manibus. postquam
confregero baculum panis vestri. ita ut
x. mulieres in uno clibano coquant panes
et reddant eos ad pondus et comedetis
et non saturabimini. Si autem nec per hec
audieritis me: sed ambulaveritis contra
et ego incedam adversus vos in furore
contrario. et corripiam vos vii. plagis
propter peccata vestra. ita ut comedatis carnes
filiorum vestrorum. et filiarum vestrarum. Destruam
excelsa vestra. et simulacra vestra confringam.
cadetis inter ruinas ydolorum vestrorum
et abhominabitur vos anima mea. in tan
tum ut urbes vestras redigam in solitudi
nem. et deserta faciam sanctuaria vestra. nec
recipiam ultra odorem suavissimum.
Disperdam quoque terram vestram. et stupebunt
super ea inimici vestri cum habitatores illius
fuerint. Vos autem dispergam in gen
tes. et evaginabo post vos gladium. eritque
terra vestra deserta. et civitates vestre dirute.
Tunc placebunt sabbata sua. terre. cunctis
diebus solitudinis sue. quando fueritis in terra
hostili. Sabbatizabit et requiescet in sab
batis solitudinis sue. eo quod non requievit in
sabbatis vestris. quando habitabatis in ea. Et qui
de vobis remanserint. dabo pavorem
in cordibus eorum in regionibus hostium
terrebit eos sonitus folii volantis. et ita
fugient. quasi gladium. cadent nullo
persequente. et corruent singuli super
fratres suos. quasi bella fugientes. Nemo vestrum
inimicis audebit resistere. peribitis inter
gentes. et hostilis vos terra consumet. quod si
et de his aliqui remanserint tabescent
in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum
et propter peccata patrum suorum et sua af
fligentur donec confiteantur iniquitates

iniquitates suas & maiorum suorum.
recedentur quibus prevaricati sunt in me,
& ambulaverunt ex adverso mihi. Am-
bulabo igitur & ego contra eos: & indu-
cam illos in terram hostilem donec erubes-
cat incircumcisa mens eorum. & tunc
orabunt pro iniquitatibus suis: in terra
inimicorum suorum. & pro peccatis patrum
suorum. Et recordabor federis mei quod
pepigi cum iacob. ysaac & abraham.
terre quoque memor ero que cum relicta
fuerit ab eis. Complacebit sibi in sabbatis
suis patiens solitudinem propter illos. Ipsi
vero rogabunt pro peccatis suis, eo quod abie-
cerint iudicia mea. & leges meas de-
spexerint. Attamen & cum essent in terra ho-
stili non penitus abieci eos nec sic de-
spexi ut consumerentur. & irritum fa-
cerem pactum meum cum eis. Ego
enim sum dominus deus eorum: & re-
cordabor federis mei pristini. quando eduxi
eos de terra egypti, in conspectu gentium
ut essem deus eorum. Ego dominus deus.
Hec sunt precepta. atque iudicia & leges
quas dedit dominus inter se & inter filios
israel in monte synai per manum moysi.

Locutusque est dominus · xxvii ·
ad moysen dicens. Loquere
filiis israel: & dices ad eos. Homo qui vo-
tum fecerit & spoponderit deo animam
suam sub estimatione dabit pretium.
Si fuerit masculus. a .xx. anno. usque ad
.lx. annum dabit .l. siclos argenti.
ad mensuram sanctuarii. Si mulier .xxx.
A quinto autem anno. usque ad .xx. annum
Masculus dabit .xx. siclos. mulier
decem. ab uno mense usque ad quintum
annum. pro masculo dabuntur .v.
sicli. pro femina tres. Sexagenarius &
ultra masculus dabit .xv. siclos. muli-
er .x. Si pauper fuerit. & ad estimatio-
nem reddere non valebit. stabit coram
sacerdote: & quantum ille estimaverit
& viderit eum posse reddere. tantum dabit.
Animal autem quod immolari potest
domino. si quis voverit sanctum erit. & mu-
tari non poterit. id est nec melius malo nec
peius bono. Quod si mutaverit & ipsum quod
mutatum est. & illud pro quo mutatum
est. consecratum erit domino. Animal im-
mundum. quod immolari domino non potest,
si quis voverit. adducetur ante sacerdotem.
qui diiudicans utrum bonum vel malum
sit statuet pretium. Quod si dare voluerit

Is qui offert addet supra estimationem
quintam partem. Homo si voverit
domum suam. & sanctificaverit eam domino.
considerabit sacerdos utrum bona sit. an
mala. & iuxta pretium quod ab eo fuerit con-
stitutum. venundabitur. Si autem ille
qui voverat voluerit redimere eam. da-
bit quintam partem estimationis supra
& habebit domum. Quod si agrum possessio-
nis sue voverit & consecraverit domino
iuxta mensuram sementis. estimabitur
pretium. Si .xxx. modiis ordei seritur
ager. .l. siclis argenti venundetur. Si stati-
m ab anno incipientis iubilei. voverit a-
grum. quantum valere potest. tantum estimabitur.
Si autem post aliquantulum temporis.
supputabit sacerdos pecuniam iuxta
annorum qui reliqui sunt numerum usque
ad iubileum. & detrahetur ex pretio. Quod
si voluerit redimere agrum ille qui vove-
rat. addet quintam partem estimate pe-
cunie: & possidebit eum. Sin autem redimere
noluerit. sed alteri cuilibet fuerit venundatus.
ultra eum qui voverat redimere non poterit.
Quia cum iubilei venerit dies sanctificatus
domino erit. & possessio consecrata.
ad ius pertinet sacerdotum. Si ager
emptus est. & non de possessione maiorum sancti-
ficatus fuerit domino. supputabit sacer-
dos. iuxta annorum numerum usque ad iubile-
um pretium. & dabit ille qui voverat
eum domino. In iubileo autem revertetur
ad priorem dominum qui vendiderat eum.
& habuerat in sortem possessionis sue. Omnis
estimatio siclo sanctuarii ponderabitur. Si-
clus .xx. obolos habet. Primogenita que
ad dominum pertinent. nemo sanctificare
poterit. & vovere. sive bos sive ovis fuerit
domini sunt. Quod si immundum animal est redimet
qui obtulit iuxta estimationem suam.
& addet quintam partem pretii. Si redimere
noluerit vendetur alteri. quanticumque fuerit
estimatum. Omne quod domino consecratur

¶ Pro semel sacrati & c.

sive homo fuerit sive animal. sive ager
non vendetur. nec redimi poterit. Quicquid
semel fuerit consecratum sanctum sanctorum
erit domino: & omnis consecratio que offertur
ab homine non redimetur. sed morte morie-
tur. Omnes decime terre sive de frugibus
sive de pomis arborum domini sunt
& illi sanctificantur. Si quis autem voluerit
redimere decimas suas. addet quintam
partem earum. Omnium decimarum bovis & ovis
& capre que sub pastoris virga transeunt.

quicquid decimum venit sanctificabitur
domino. non eligetur. nec bonum
nec malum. nec altero commutabitur.
Si quis mutaverit: et quod mutatum est
et pro quo mutatum est sanctificabitur domino
nec altero commutabitur et non redimetur.
Hec sunt precepta que mandavit dominus
moysi. et ad filios israel in monte synai.

Incipit vagedaber qui numeri
dicitur. .I.

Locutus est dominus
ad moysen in de-
serto synai. in taber-
naculo federis. prima
die mensis secundi. An
no altero egressionis
eorum ex egypto. dicens. tollite summam
universe congregationis filiorum
israel per cognationes et domos suas. et
nomina singulorum quicquid sexus est
masculini. a .xx. anno et supra omnium
virorum fortium ex israel. et numerabitis
eos per turmas suas. tu et aaron. eruntque
vobiscum principes tribuum ac do-
morum in cognationibus suis. quorum
ista sunt nomina. De ruben. elysur filius
sedeur. de symeon. salamiel filius
surisaddai. De iuda. naason filius
aminadab. De ysachar. nathanael
filius suar. De zabulon. eliab filius
elon. Filiorum autem ioseph. de effraim
elisama filius amiud. De manasse
gamaliel filius phadassur. De beniamin.
abidan. filius gedeonis. De dan. aiezer
filius amisaddai. De aser. phegiel filius
ochran. De gad. eliasaph filius duel.
De neptalim. haira filius henan. Hii
nobilissimi principes multitudinis per
tribus et cognationes suas et capita exer-
citus israel. quos tulerunt moyses et
aaron. cum omni vulgi multitudine.
et congregaverunt primo die mensis secundi.
recensentes eos per cognationes et domos
ac familias. et capita et nomina singulorum
a .xx. anno. et supra sicut preceperat dominus
moysi. Numeratique sunt in deserto synai.
De ruben primogenito israelis per generatio-
nes et familias. ac domos suas. et nomina
capita singulorum. omne quod sexus est
masculini. a .xx. anno et supra procedenti-
um ad bellum. xlvi. milia. quingenti.
De filiis symeon. per generationes suas
et familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina et capi-

ta singulorum omne quod sexus est mas-
culini a .xx. anno et supra procedentium ad bellum
.l.ix. milia. ccc. De filiis gad per generationes
et familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina sin-
gulorum. a .xx. annis et supra. omnes
qui ad bella procederent. xlv. milia. sexcenti
.l. De filiis iuda per generationes et familias
ac domos cognationum suarum per
nomina singulorum. a .xx. anno et supra
omnes qui poterant ad bella procedere
recensiti sunt. lxxiiii. milia. De filiis ysa-
char. per generationes ac familias ac
domos cognationum suarum per nomina
singulorum a .xx. anno et supra omnes
qui ad bella procederent recensiti sunt
.l.iiii. milia. cccc. De filiis zabulon per gene-
rationes et familias ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt per no[mina]
singulorum. a .xx. anno et supra omnes
qui poterant ad bella procedere. lvii. [milia]
cccc. De filiis ioseph filiorum ephraim
per generationes et familias ac domos
cognationum suarum recensiti sunt
per nomina singulorum a .xx. anno
et supra omnes qui poterant ad bella procedere
xl. milia. d. Porro filiorum manasse per
generationes familias ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt per nomina
singulorum a .xx. annis et supra omnes
qui poterant ad bella procedere. xxxii
milia. cc. De filiis beniamin per gene-
rationes familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt nominibus
singulorum a .xx. anno et supra. omnes qui po-
terant ad bella procedere. xxxv. milia. cccc.
De filiis dan. per generationes et familias
ac domos cognationum suarum re-
censiti sunt nominibus singulorum
a .xx. anno et supra omnes qui po-
terant ad bella procedere. lx. ii. milia.
d.cc. De filiis aser per generationes et
familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina singulorum
a .xx. anno et supra. omnes qui poterant ad
bella procedere. xl. milia. et mille. d. De fi-
liis neptalim per generationes et famili-
as ac domos cognationum suarum
recensiti sunt nominibus singulorum
a .xx. anno et supra. omnes qui poterant
ad bella procedere. l. tria milia. cccc.
Hii sunt quos numeraverunt moyses
et aaron et .xii. principes israel singuli
per domos cognationum suarum.

fueruntque simul omnes filiorum israel per
domos et familias suas a xx. anno et su-
pra qui poterant ad bella procedere sexcenta
tria milia virorum quingenti quinqua-
ginta. Levite autem in tribu familiarum suarum non
sunt numerati cum eis. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Tribum levi noli
numerare. neque pones summam eorum cum
filiis israel. Sed constitues eos super tabernaculum
testimonii. et cuncta vasa eius. et quicquid
ad cerimonias pertinet. Ipsi portabunt
tabernaculum et omnia utensilia eius
et erunt in ministerio ac per gyrum taber-
naculi metabuntur. Cum castra cum pro-
ficiscendum fuerit deponent levite tabernaculum.
Cum castra metanda erunt erigent. Quisquis
externorum accesserit occidetur. Meta-
buntur autem castra filii israel unusquisque
per turmas et cuneos atque exercitum suum.
Porro levite per gyrum tabernaculi fi-
gent tentoria. ne fiat indignatio super
multitudinem filiorum israel. et excu-
babunt in custodiis tabernaculi testimo-
nii. Fecerunt ergo filii israel iuxta omnia que
preceperat moysi dominus. ·II·

Locutusque est dominus ad moysen
et aaron dicens. Singuli per
turmas signa atque vexilla et domos co-
gnationum suarum castra metabuntur
filiorum israel per gyrum tabernaculi federis
ad orientem. Iudas figet tentoria per
turmas exercitus sui. Eritque princeps
filiorum eius. naason filius amina-
dab. et omnis de stirpe eius summa pugnan-
tium. lxx. iiii. milia. dc. Iuxta eum castra
metati sunt. De tribu ysachar quorum
princeps fuit nathanael filius suar
et omnis numerus pugnatorum eius .l.
iiii. milia. cccc. In tribu zabulon prin-
ceps fuit heliab filius helon. omnis
de stirpe eius exercitus pugnatorum. l. vii. milia.
cccc. Universi qui in castris iude annumerati sunt
fuerunt. c. lxxx. vi. milia. cccc. et per turmas
suas primi egredientur. In castris filiorum
ruben ad meridianam plagam. erit
princeps elysur filius sedeur. et cunctus
exercitus pugnatorum eius. qui numerati
sunt. xlvi. milia. d. Iuxta eum castra
metati sunt. De tribu symeon quorum
princeps fuit salamiel. filius surisad-
dai. et cunctus exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. l. ix. milia. ccc.
In tribu gad princeps fuit eliasaph
filius duel. et cunctus exercitus pugna-

al' xl.

torum eius qui numerati sunt xl. v. milia.
dc. l. Omnes qui recensiti sunt in castris
ruben. c. l. milia. et mille. cccc. l. per turmas
suas. In secundo loco proficiscentur. Leva-
bitur autem tabernaculum testimonii per
officia levitarum et turmas eorum quomo-
do erigetur. ita et deponetur. Singuli per
loca et ordines suos proficiscentur. Ad occi-
dentalem plagam erunt castra filiorum
effraim quorum princeps fuit elysama
filius amiud. et cunctus exercitus pugna-
torum eius. qui numerati sunt. xl. milia. d.
Et cum eis tribus filiorum manasse. quorum
princeps fuit gamaliel. filius phadas-
sur. Cunctusque exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt xxx. ii. milia. cc. In
tribu filiorum beniamin. princeps fuit
abidan filius gedeonis. et cunctus pugna-
torum eius qui recensiti sunt. xxx. v. milia.
cccc. Omnes qui numerati sunt in castris
effraim. c. octo. milia. et c. per turmas suas
tertii proficiscentur. Ad aquilonis partem
castra metati sunt. filii dan. quorum
princeps fuit ahiezer filius amisaddai.
et cunctus exercitus pugnatorum eius qui
numerati sunt. lx. duo. milia. septingenti. Iuxta
eum fixere tentoria. De tribu aser quorum
princeps fuit phegiel filius ochran.
Cunctusque exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. xl. milia. et mille. d. De
tribu filiorum neptalim princeps fuit
haira. filius henan. et cunctus exercitus
pugnatorum eius. qui numerati sunt l. tria. milia
cccc. Omnes qui numerati sunt in castris
dan. fuerunt. c. l. vii. milia. dc. et novissimi
proficiscentur. Hic numerus filiorum israel per
domos cognationum suarum et turmas
divisi exercitus. dc. tria milia. d. l. Levite
autem non sunt numerati inter filios israel. Sic
enim preceperat dominus moysi. Feceruntque filii
israel iuxta omnia que preceperat dominus.
castra metati sunt per turmas suas
et profecti per familias ac domos pa-
trum suorum. ·III·

al' sexaginta

Hee sunt generationes aaron
et moysi in die qua locutus est dominus ad
moysen in monte synai. Et hec nomina
filiorum aaron. primogenitus eius
nadab. Deinde. abiu. eleazar et
ithamar. Hec nomina filiorum aaron
sacerdotum qui uncti sunt. et quorum
replete et consecrate manus ut sa-
cerdotio fungerentur. Mortui sunt
nadab et abiu cum offerrent ignem a-

alienum in conspectu domini in deserto
synai absque liberis. functique sunt sacerdotio
eleazar et ythamar coram aaron patre
suo. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Appli
ca tribum levi. et fac stare in conspectu
aaron sacerdotis ut ministret ei et ex
cubent. et observent quicquid ad cultum pertinet
multitudinis coram tabernaculo testi
monii: et custodiant vasa tabernaculi
servientes in ministerio eius. Dabisque dono
levitas aaron. et filiis eius quibus traditi
sunt a filiis israel. Aaron autem et filios
eius constitues super cultum sacerdotii. Ex
ternus qui ad ministrandum accesserit
morietur. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Ego tuli levitas a filiis israel
pro omni primogenito qui aperit vulvam
in filiis israel. Eruntque levite mei. Meum
est enim omne primogenitum. ex quo per
cussi primogenitos in terra egypti. Sa
tificavi mihi quicquid primum nascitur
in israel ab homine usque ad pecus. mei sunt
Ego dominus. Locutusque est dominus ad moysen
in deserto synai dicens. Numera filios
levi per domos patrum suorum et familias
omnem masculum ab uno mense et supra.
Numeravit moyses ut preceperat dominus
et inventi sunt filii levi per nomina
sua. Gerson et chaath et merari. Filii
gerson. lebni et semei. Filii chaath. amram
et iessaar. hebron et oziel. Filii merari
mooli et musi. De gerson fuerunt familie
due. lebnitica et semeitica. quarum
numeratus est populus sexus masculini
ab uno mense et supra. vii. milia. d. hii
post tabernaculum castra metabuntur
ad occidentem sub principe eliasaph filio
lahel. et habebunt excubias in tabernaculo
federis. In primis tabernaculum et operimen
tum eius tentorium quod trahitur ante
fores tecti testimonii federis et cortinas
atrii. tentorium quoque quod appenditur in
introitu atrii tabernaculi. et quicquid
ad ritum altaris pertinet. funes taberna
culi et omnia utensilia eius. Cognatio
chaath habebit populos amramitas et
iessaaritas. et hebronitas. et ozielitas.
Hee sunt familie chaathitarum recen
site per nomina sua omnes generis
masculini ab uno mense et supra. viii.
milia. dc. habebunt excubias sanctuarii et ca
stra metabuntur ad meridianam
plagam. princepsque eorum erit elysa
phan filius oziel. et custodient archam

mensamque et candelabrum. altaria
vasa sanctuarii in quibus ministratur
velum cunctamque huiuscemodi su
pellectilem. Princeps autem principum
levitarum. eleazar filius aaron sacer
dotis et erit super excubitores custodie
sanctuarii. At vero de merari erunt populi
mooliticus et musiticus recensiti per nomina
omnis generis masculini ab uno mense et
supra. vi. milia. cc. Princeps autem eorum
suriel filius abiahel. in plaga septen
trionali castra metabuntur. Erunt
sub custodia eorum tabule tabernaculi
et vectes. columpne ac bases earum et
omnia que ad cultum huiuscemodi perti
nent. columpneque atrii per circuitum
cum basibus suis et paxilli cum funibus.
Castra metabuntur ante tabernaculum
federis i. ad orientalem plagam. moy
ses et aaron cum filiis suis. habentes custo
diam sanctuarii in medio filiorum israel. Si
quis alienus accesserit morietur. Omnes
levite quos numeraverunt moyses et
aaron iuxta preceptum domini per fa
milias suas in genere masculino a mense
uno et supra fuerunt. xxii. milia. Et
ait dominus ad moysen. Numera pri
mogenitos sexus masculini de filiis
israel a mense uno et supra et habebis sum
mam eorum. tollesque levitas mihi pro om
ni primogenito filiorum israel. Ego sum
dominus. et pecora eorum pro universis
primogenitis pecorum filiorum israel.
Recensuitque moyses sicut preceperat do
minus primogenitos filiorum israel. et fuerunt
masculi per nomina sua. a mense uno
et supra. xxii. milia. cc. lxxiii. Locutus
que est dominus ad moysen dicens.
Tolle levitas pro primogenitis filiorum
israel et pecora levitarum pro pecoribus
eorum. eruntque levite mei. Ego sum
dominus. In precio autem ducentorum
lxxiii. qui excedunt numerum le
vitarum de primogenitis filiorum israel. ac
cipies. v. siclos per singula capita ad
mensuram sanctuarii. Siclus habet
obolos. xx. Dabisque pecuniam aaron
et filiis eius. precium eorum qui supra
sunt. Tulit igitur moyses pecuniam
eorum qui fuerant amplius. et quos
redemerant a levitis pro primoge
nitis filiorum israel. m. ccc. lxv. siclis
iuxta pondus sanctuarii. et dedit eam
aaron et filiis eius iuxta verbum

q̄ preceperat ei dominus. · IIII ·

Locutus q; ē dn̄s ad moysen et
aaron dicens. tolle summam
filiorum chaath. de medio leuitarum
per domos et familias suas. a. xxx. an
no et supra usq; ad quinquagesimum
annū om̄s qui ingrediuntur ut stent
et ministrent in tabernaculo federis. hic
est cultus filiorum chaath. tabernaculum
federis et sanctum sanctorum ingredientur aaron
et filii eius qn̄ mouenda sunt castra et
deponent uelum q̄ pendet ante fores.
Inuoluent q; eo archam testimonii. et
operient rursum uelamine iacinti
narum pellium. Extendent q; desup
pallium totum iacinctinum et indu
cent uectes. mensam quoq; propositionis
inuoluent iacinctino pallio. et ponent
cum eo thuribula et mortariola
aurea. ciatos et crateras ad liba fun
denda. panes semper in ea erunt.
Extendent q; desuper pallium cocci
neum. q̄d rursum operient uelamento
iacinctinarum pellium et inducent uectes
similiter et pallium iacinctinum q̄o
operient candelabrum cum lucernis
et forcipibus suis et emunctoriis. et cunctis
uasis olei que ad concinnandas lucer
nas necessaria sunt. et sr̄ omnia ponent
operimentum iacinctinarum pellium.
Inducent q; uectes. omnia uasa quibus
ministratur in sanctuario. inuoluent
iacinctino pallio et extendent desuper
operimentū iacinctinarū pelliū inducentq; uectes.
Sed et altare mundabunt cinere. et inuoluent
illud purpureo uestimento. Ponent q;
cum eo omnia uasa quibus in ministerio
eius utuntur. i. ignium receptacula
fuscinulas ac tridentes uncinos et
batilla. cuncta uasa altaris operient
simul uelamine iacinctinarum pelliū
et inducent uectes. omnia uasa quibus
ministrent in sanctuario. Cumq; inuol
uerint aaron et filii eius sanctuarium.
et omnia uasa eius in commotione castrorum
tunc intrabunt filii chaath. ut por
tent inuoluta et non tangant uasa
sanctuarii. ne moriantur. Ista sunt honera
filiorum caath. in tabernaculo federis
sup quos erit eleazar filius aaron
sacerdotis. ad cuius ptinet curam
oleum ad concinnandas lucernas et com
positionis incensum et sacrificium
qd semper offertur. et oleum unctionis
et quicq̄d ad cultum tabernaculi ptinet
omnium q; uasorum que in tabernaculo
sunt. Locutus q; est dominus ad moysen
et aaron dicens. Nolite perdere populū
chaath de medio leuitarum. Sed hoc facite
eis ut uiuant et non moriantur. Si
tetigerint sancta sanctorum. Aaron et filii eius
intrabunt. ipsi q; disponent opera sin
gulorum et diuident q̄d portare quis debe
at. alii nulla curiositate uideant que
sunt in sanctuario priusq̄m inuoluantur.
alioquin morientur. Locutus q; ē dn̄s
ad moysen dicens. Tolle summam etiam
filiorum gerson per domos et familias
ac cognationes suas a xxx. annis et
supra. usq; ad annos l. numera. om̄s
qui ingrediuntur et ministrant in ta
bernaculo federis. hoc est officium fa
milie gersonitarum. ut portent corti
nas tabernaculi. et tectum federis. ope
rimentum aliud et sr̄ omne uelamen
iacinctinum tentorium q; q̄d pendet
in introitu federis tabernaculi. cortinas
atrii et uelum in introitu q̄d est ante ta
bernaculum. omnia que ad altare pti
nent funiculos et uasa ministerii. in
bente aaron et filiis eius. portabunt
filii gerson. et sciant singuli cui debe
ant oneri mancipari. Hic ē cultus
familie gersonitarum in tabernaculo
federis. Eruntq; sub manu ythamar
filii aaron sacerdotis filios quoq; merari
per familias et domos patrum suorum
recensebis a xxx. annis et s. usq; ad annos
l. om̄s qui ingrediuntur ad officium
ministerii sui. et cultum federis testimonii.
Hec sunt honera eorum. portabunt ta
bulas tabernaculi et uectes eius. colum
pnas et bases earum. columpnas quoq;
atrii per circuitum cum basibus et paxil
lis et funibus suis. omnia uasa et sup
pellectilem ad numerum accipient. sic q;
portabunt. Hoc ē officium familie
meraritarum et ministerium in
tabernaculo federis. Eruntq; sub manu
ythamar filii aaron sacerdotis. Recen
suerunt igitur moyses et aaron et prin
cipes synagoge filios caath p cognatio
nes et domos patrum suorum a xxx. annis
et supra usq; ad quinquagesimum annū
om̄s qui ingrediuntur ad ministerium
tabernaculi federis. et inuenti sunt duo
milia dcc. l. hic ē numerus ppli caath.
qui intrant in tabernaculum federis.

CIII

cum altare
cum inuolu
iacinctino
et
extendent desup
operimentū iacinc
tinarū pelliū
inducent q;
uectes

ua
cat

n tangenda
sacrata

Hos numeraverunt moyses et aaron iuxta
sermonem domini per manum moysi.
Numerati sunt filii gerson per cogna
tiones et domos patrum suorum. a xxx.
annis et supra. usque ad annum quinqua
gesimum omnes qui ingrediuntur
ut ministrent in tabernaculo federis.
et inventi sunt duo milia. dc. xxx. hic
est populus gersonitarum quos nu
meraverunt moyses et aaron iuxta
verbum domini. Numerati sunt et
filii merari per cognationes et domos
patrum suorum, a xxx annis et supra
usque ad quinquagesimum annum
Omnes qui ingrediuntur ad explendos
ritus tabernaculi federis. et inventi sunt
tria milia. cc. Hic est numerus filiorum
merari quos recensuerunt moyses
et aaron iuxta imperium domini per
manum moysi. omnes qui recensiti
de levitis et quos fecit ad nomen moyses
et aaron et principes israel per cognatio
nes et domos patrum suorum a. xxx.
annis et supra usque ad annum quinquagesimum
ingredientes ad ministerium taber
naculi, et honera portanda. fuerunt
simul. viii. milia. d. lxxx. iuxta verbum
domini. Recensuit eos moyses unumquemque
iuxta officium et honera sua sicut
preceperat ei dominus. v.

V

Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Precipe filiis israel
ut eiciant de castris omnem leprosum
et qui semine fluit pollutusque est super
mortuo tam masculum quam feminam
eicite de castris ne contaminent ea
cum habitaverint vobiscum. Feceruntque
ita filii israel et eiecerunt eos extra ca
stra: sicut locutus est dominus moysi.
Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Loquere filiis israel. Vir sive
mulier cum fecerint ex omnibus
peccatis que solent hominibus accidere
~~solent~~. et per negligentiam transgressi
fuerint mandatum domini. atque
deliquerint, confitebuntur peccatum
suum. et reddent ipsum caput quintamque
partem desuper in quem peccaverint.
Sin autem non fuerit qui recipi
at dabitur domino et erit sacerdo
tis. excepto ariete qui offertur pro
expiatione ut sit placabilis hostia.
Omnes quoque primitie quas offerunt
filii israel ad sacerdotem pertinent
et quicquid in sanctuario offertur a singulis
et traditur manibus sacerdotis ipsius
erit. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Loquere ad filios israel et
dices ad eos. Vir cuius uxor erraverit
maritumque contempnens dormierit
cum altero viro: et hoc maritus depre
hendere nequiverit. sed latet adulterium
et testibus argui non potest. quia non est inventa
in stupro. Si spiritus zelotipie conci
taverit virum contra uxorem suam
que vel polluta est. vel falsa suspicione ap
petitur. adducet eam ad sacerdotem
et offeret oblationem pro illa decimam
partem sati farine ordeacee. non
fundet super eam oleum nec imponet thus,
quia sacrificium zelotipie est et oblatio
investigans adulterium. offeret
igitur eam sacerdos et statuet coram
domino. Assumetque aquam sanctam in
vase fictili. et paululum terre de pa
vimento tabernaculi mittet in eam.
Cumque steterit mulier in conspectu
domini. discooperiet caput eius.
et ponet super manus illius sacrificium
recordationis: et oblationem zelotipie
ipse autem tenebit aquas amarissimas
in quibus cum execratione maledicta
congessit, adiurabitque eam et dicet
Si non dormivit vir alienus tecum
et si non polluta es deserto mariti
thoro. non nocebunt te aque iste ama
rissime in quas maledicta congessi.
Sin autem declinasti a viro tuo. atque
polluta es: et concubuisti cum altero
viro. his maledictionibus subiacebis.
Det te dominus maledictionem:
exemplumque cunctorum in populo
suo, putrescere faciat femur tuum,
et tumens uterus tuus disrumpatur.
Ingrediantur aque maledicte in
ventrem tuum: et utero tumescente
putrescat femur. Et respondebit mulier
Amen. amen. Scribetque sacerdos in libello
ista maledicta. et delebit ea aquis
amarissimis in quas maledicta congessit.
et dabit ei bibere: quas cum exhauserit,
tollet sacerdos de manu eius sacrificium
zelotipie et elevabit illud coram domino.
Imponetque super altare ita dumtaxat
ut prius pugillum sacrificii tollat de
eo quod offertur et incendat super altare.
et sic det potum mulieri aquas ama
rissimas. quas cum biberit, si polluta

est et contempto viro adulterii rea est, pertransibunt eam aque maledictionis, et inflato ventre computrescet femur: eritque mulier in maledictionem et in exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit: erit innoxia et faciet liberos. Ista est lex zelotipie. Si declinaverit mulier a viro suo et polluta fuerit, maritusque zelotipie concitatus spiritu adduxerit eam in conspectu domini, et fecerit ei sacerdos iuxta omnia que scripta sunt: maritus absque culpa erit et illa recipiet iniquitatem suam. VI.

VI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel et dices ad eos. Vir sive mulier cum fecerint votum ut sanctificentur, et se voluerint domino consecrare: a vino et omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex vino et ex qualibet alia potione et quicquid de uva exprimitur non bibent. Uvas recentes siccasque non comedent cunctis diebus quibus ex voto domino consecrantur: quicquid esse potest ex vinea ab uva passa usque ad acinum non comedent. Omni tempore separationis sue novacula non transibit super caput eius, usque ad completum diem quo domino consecratur. Sanctus erit crescente cesarie capitis eius. Omni tempore consecrationis sue super mortuum non ingredietur, nec super patris quidem et matris, fratris sororisque funere contaminabitur: quia consecratio dei sui super caput eius est. Omnis dies separationis sue sanctus erit domino. Si autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo: polluetur caput consecrationis eius quod radet ilico in eadem die purgationis sue, et rursum septima. In octava autem die offeret duos turtures vel duos pullos columbe sacerdoti in introitu federis testimonii. Facietque sacerdos unum pro peccato et alterum in holocaustum, et deprecabitur pro eo, quia peccavit super mortuo. Sanctificabitque caput eius in die illo et consecrabit domino dies separationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato: ita tamen ut dies priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis. Cum dies quos ex voto decreverat complebuntur, adducet eum ad ostium tabernaculi federis, et offeret oblationem eius eius domino, agnum anniculum immaculatum in holocaustum: et ovem anniculam immaculatam pro peccato, et arietem immaculatum hostiam pacificam, canistrum quoque panum azimorum qui conspersi sunt oleo: et lagana absque fermento uncta oleo, ac libamina singulorum, que offeret sacerdos coram domino. Et faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Arietem vero immolabit hostiam pacificam domino, offerens simul canistrum azimorum et libamina que ex more debentur. Tunc radetur nazareus ante ostium tabernaculi federis cesarie consecrationis sue. Tolletque capillos eius et ponet super ignem qui est suppositus sacrificio pacificorum. Et armum coctum arietis tortamque panis absque fermento unam de canistro et laganum azimum unum: et tradet in manibus nazarei postquam rasum fuerit caput eius. Susceptaque rursum ab eo elevabit in conspectu domini: et sanctificata sacerdotis erunt sicut pectusculum quod separari iussum est et femur. Post hec nazareus potest bibere vinum. Ista est lex nazarei cum voverit oblationem suam domino tempore consecrationis sue. Exceptis his que invenerit manus eius iuxta quod mente devoverat ita faciet ad perfectionem sanctificationis sue. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius. Sic benedicetis filiis israel, et dicetis eis. Benedicat tibi dominus et custodiat te. Ostendat dominus faciem suam tibi, et misereatur tui. Convertat dominus vultum suum ad te: et det tibi pacem. Invocabuntque nomen meum super filios israel: et ego benedicam eis. VII.

VII

Factum est autem in die qua complevit moyses tabernaculum, et erexit illud, unxitque et sanctificavit cum omnibus vasis suis. Altare similiter et vasa eius. Obtuleruntque principes israel et capita familiarum que erant per singulas tribus, prefecti eorum qui numerati fuerant, munera coram domino, sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulere duo duces, et unum bovem singuli. Obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. Ait autem dominus ad moysen. Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi, et trades ea levitis iuxta ordinem

-no oblata i dedicatione altaris

ministerii sui. Itaque cum suscepisset
moyses plaustra et boves tradidit eos
levitis. Duo plaustra et iiii. boves dedit
filiis gerson iuxta id quod habebant necessa
rium. quattuor alia plaustra et octo
boves dedit filiis merari. secundum officia
et cultum suum. Sub manu ythamar
filii aaron sacerdotis. Filiis autem
caath non dedit plaustra et boves. quia
in sanctuario serviunt et onera propriis
portant humeris. Igitur obtulerunt
duces in dedicationem altaris die qua
unctum est oblationem suam ante altare.
Dixitque dominus ad moysen. Singuli
duces per singulos dies offerant munera
in dedicationem altaris. Primo die
obtulit oblationem suam naason filius
aminadab de tribu iuda. Fueruntque
in ea acetabulum argenteum pondo.
c.xxx. siclorum. fiala argentea habens
lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii. utrumque
plenum simila conspersa oleo in sa
crificium mortariolum ex x. siclis
aureis plenum incenso. bovem et
arietem et agnum anniculum in
holocaustum. hircum quoque pro peccato.
et in sacrificio pacificorum boves duos
arietes v. hircos v. agnos anniculos
v. Hec est oblatio naason filii aminadab.
Secundo die obtulit nathanael filius
suar dux de tribu ysachar acetabu
lum argenteum appendens c.xxx.
siclos. fialam argenteam habentem
lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii.
utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium mortariolum
aureum habens x. siclos plenum in
censo. bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocau
stum hircumque pro peccato et in sacrificio
pacificorum boves duos et arietes
v. hircos v. agnos anniculos v. hec
est oblatio nathanael filii suar. Ter
cio die princeps filiorum zabulon
eliab filius helon. obtulit acetabulum
argenteum appendens c.xxx. siclos
fialam argenteam habentem lxx. siclos
ad pondus sanctuarii. utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum aureum appendens
x. siclos plenum incenso. bovem de
armento et arietem et agnum an
niculum in holocaustum hircumque
pro peccato. et in sacrificio pacificorum

boves duos. arietes v. hircos v. ag
niculos v. hec est oblatio eliab filii helon.
Die quarto princeps filiorum ruben
helisur filius sedeur. obtulit ace
tabulum argenteum appendens
c.xxx. siclos fialam argenteam ha
bentem lxx siclos ad pondus sanctuarii
utrumque plenum conspersa oleo
in sacrificium mortariolum aureum
appendens x. siclos plenum incenso
bovem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocaustum hircumque
pro peccato et in hostias pacificorum
boves duos arietes v. hircos v. ag
nos anniculos v. hec est oblatio eli
sur filii sedeur. Die quinto prin
ceps filiorum symeon. Salamihel filius
surisaddai. obtulit acetabulum
argenteum appendens c.xxx. siclos
fialam argenteam habentem lxx.
siclos ad pondus sanctuarii utrumque
plenum simila conspersa oleo in sa
crificium mortariolum aureum
appendens x. siclos plenum incenso
bovem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocaustum hircumque
pro peccato et in hostias pacificorum duos
boves arietes v. hircos v. agnos
anniculos v. hec est oblatio salamihel
filii surisaddai. Die vi. princeps
filiorum gad. helisaphad filius duhel
obtulit acetabulum argenteum
appendens c.xxx. siclos. fialam argen
team habentem lxx. siclos ad pondus
sanctuarii utrumque plenum simila
conspersa oleo in sacrificium mortario
lum aureum appendens x. siclos plenum
incenso bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum
hircumque pro peccato et in hostias pa
cificorum boves duos arietes v. hircos
v. agnos anniculos v. hec est oblatio
elisaphad filii duhel. Die vii. prin
ceps filiorum effraym. elisama filius
amiud. obtulit acetabulum argen
teum appendens c.xxx. siclos fialam
argenteam habentem lxx. siclos ad pon
dus sanctuarii utrumque plenum simila
conspersa oleo in sacrificium mortari
olum aureum appendens x. siclos
plenum incenso. bovem de armento
et arietem et agnum anniculum in ho
locaustum. hircumque pro peccato et in
hostias pacificorum boves duos.

arietes quinq;. hyrcos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit oblatio elisama filii amiud. Die .viii. princeps filiorum manasse. gamaliel filius phadassur obtulit acetabulum argenteum. appendens .c. xxx. siclos fialam argenteam habentem .lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumq; plenum simila conspersa oleo. in sacrificium mortariolum aureum appendens .x. siclos. plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hyrcumq; pro peccato et in hostias pacificorum duos boves. arietes .v. hyrcos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit oblatio gamaliel filii phadassur. Die nono princeps filiorum beniamin. Abidan filius gedeonis. obtulit acetabulum argenteum. appendens .c. xxx. siclos fialam argenteam habentem .lxx. siclos ad pondus sanctuarii. utrumq; plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum aureum appendens .x. siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hyrcumq; pro peccato et in hostias pacificorum. boves duos arietes .v. hyrcos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit oblatio abidan filii gedeonis. Die decima princeps filiorum dan. Ahiezer filius amisaddai obtulit acetabulum argenteum appendens .c. xxx. siclos. fialam argenteam habentem .lxx. siclos. ad pondus sanctuarii. utrumq; plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum aureum appendens .x. siclos plenum incenso bovem de armento. et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hyrcumq; pro peccato et hostias pacificorum. boves duos arietes .v. hyrcos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit oblatio ahiezer. filii amisaddai. Die .xi. princeps filiorum aser phegiel. filius ochran obtulit acetabulum argenteum appendens .c. xxx. siclos. fialam argenteam habentem .lxx. siclos ad pondus sanctuarii. utrumq; plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum aureum appendens .x. siclos plenum incenso bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hyrcumq; pro peccato. et in hostias pacificorum. boves duos. arietes .v. hyrcos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit oblatio phegiel filii ochran. Die .xii. princeps filiorum neptalim. Ahira filius enan obtulit acetabulum argenteum appendens .c. xxx. siclos fialam argenteam habentem .lxx. siclos ad pondus sanctuarii. utrumq; plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum aureum appendens .x. siclos plenum incenso. bovem de armento arietem et agnum anniculum in holocaustum et hyrcumq; pro peccato. et in hostias pacificorum. boves duos. arietes .v. hyrcos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit oblatio ahira filii henan. Hec in dedicatione altaris oblata sunt a principibus israel in die qua consecratum est. acetabula argentea .xii. fiale argentee .xii. mortariola aurea .xii. ita ut .c. xxx. siclos argenti haberet unum acetabulum et .lxx. siclos una fiala .i. in commune vasorum omnium ex argento. Sicli duo milia ccccxx. pondere sanctuarii. mortariola aurea .xii. plena incenso. denos siclos appendentia pondere sanctuarii. et simul auri sicli .c. xx. boves de armento in holocaustum .xii. arietes .xii. agni anniculi .xii. et libamenta eorum. hyrci .xii. pro peccato hostie pacificorum. boves .xxiiii. arietes .lx. hirci .lx. agni anniculi .lx. Hec oblata sunt in dedicatione altaris quando unctum est. Cumq; ingrederetur moyses tabernaculum federis ut consuleret oraculum audiebat vocem loquentis ad se. de propiciatorio quod erat super archam testimonii. inter duo cherubin unde et loquebatur ei. .viii.

al' hic incipit .c. viii.

VIII

Locutus q; est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron et dices ad eum. Cum posueris .vii. lucernas candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur precipe ut lucerne contra boream e regione respiciant. ad mensam panum propositionis contra eam quam candelabrum respiciat lucere debebunt. Fecit q; aaron. et imposuit lucernas super candelabrum. ut preceperat dominus moysi. Hec autem erat factura candelabri ex auro ductili tam medius stipes quam cuncta que ex utroq; calamorum latere nascebantur. Iuxta exemplum quod dominus ostendit moysi ita operatus est candelabrum. Locutus q; est dominus ad moysen dicens. Tolle levitas de medio filiorum israel.

ptem

et purificabis eos iuxta hunc ritum. Aspergantur aqua lustrationis et radant omnes pilos carnis sue. Cumque laverint vestimenta sua et mundati fuerint, tollant bovem de armentis et libamentum eius similam oleo conspersam. Bovem autem alterum de armento tu accipies pro peccato. et applicabis levitas coram tabernaculo federis, convocata omni multitudine filiorum Israel. Cumque levite fuerint coram domino, ponent filii Israel manus suas super eos, et offeret aaron levitas munus in conspectu domini a filiis Israel, ut serviant in ministerio eius. Levite quoque ponent manus suas super capita boum. E quibus unum facies pro peccato: et alterum in holocaustum domini, ut depreceris pro eis.

Capitulum de sanctificatione levitarum

Statuesque levitas in conspectu aaron et filiorum eius. et consecrabis oblatos domino: ac separabis de medio filiorum Israel, ut sint mei. et postea ingrediantur tabernaculum federis mei, ut serviant michi. Sicque purificabis et consecrabis eos, in oblationem domini. quoniam in dono donati sunt michi a filiis Israel. Pro primogenitis que aperiunt omnem vulvam in Israel, accepi eos. Mea sunt omnia primogenita filiorum Israel, tam ex hominibus quam ex iumentis. Ex die quo percussi omne primogenitum in terra egypti, sanctificavi eos michi. et tuli levitas pro cunctis primogenitis filiorum Israel. Tradidique eos dono aaron et filiis eius, de medio populi, ut serviant michi pro Israel in tabernaculo federis et orent pro eis ne sit in populo plaga. Si ausi fuerint accedere ad sanctuarium. Feceruntque moyses et aaron et omnis multitudo filiorum Israel: et super levitas que preceperat dominus moysi. Purificatique sunt: et laverunt vestimenta sua. Elevavitque eos aaron in conspectu domini. et oravit pro eis, ut purificati ingrederentur ad officia sua, in tabernaculum federis coram aaron et filiis eius. Sicut preceperat dominus moysi, ita factum est.

De levitis

al. xx.

Capitulum de lege levitarum

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec est lex levitarum. A xxv annis et supra, ingredientur ut ministrent in tabernaculo federis, Cumque quinquagesimum annum etatis impleverint, servire cessabunt. Eruntque ministri fratrum suorum in tabernaculo federis, ut custodiant que sibi fuerint commendata. Opera autem ipsa non faciant. Sic disponens levitas in custodiis suis.

Locutus est dominus ad moysen in deserto synai, anno secundo postquam egressi sunt de terra egypti, mense primo dicens. Faciant filii Israel phase in tempore suo, xiiii die mensis huius ad vesperam, iuxta omnes cerimonias et iustificationes eius. Precepitque moyses filiis Israel, ut facerent phase. Qui fecerunt tempore suo, quartadecima die mensis ad vesperam in monte synai. Iuxta omnia que mandaverat dominus moysi, fecerunt filii Israel. Ecce autem quidam immundi super animam hominis, qui non poterant facere pascha in die illo, accedentes ad moysen et aaron, dixerunt eis, Immundi sumus super animam hominis. Quare fraudamur ut non valeamus offerre oblationem domino, in tempore suo inter filios Israel? Quibus respondit moyses. State ut consulam quid precipiat dominus de vobis. Locutusque est dominus ad moysen dicens, Loquere filiis Israel. Homo qui fuerit immundus super anima, sive in via procul in gente vestra, faciat phase domino. Mense secundo, xiiii die mensis ad vesperam, cum azimis et lactucis agrestibus comedet illud. Non relinquent quippiam ex eo usque mane, et os eius non confringent. Omnem ritum phase observabunt. Si quis autem et mundus est, et in itinere non fuit, et tamen non fecit phase, exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium non obtulit domino in tempore suo: peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque et advena, si fuerint apud vos, faciet phase domino iuxta cerimonias et iustificationes eius. Preceptum idem erit apud vos, tam advene quam indigene. Igitur die qua erectum est tabernaculum, operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane. Sic fiebat iugiter per diem. operiebat illud nubes. et per noctem quasi species ignis. Cumque ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat, tunc profi-

ciscebantur filii Israel: et in loco ubi ste-
tisset nubes, ibi castra metabantur.
Ad imperium domini proficiscebantur,
et ad imperium illius figebant taber-
naculum. Cunctis diebus quibus sta-
bat nubes super tabernaculum mane-
bant in eodem loco: et si evenisset
ut multo tempore maneret super illud,
erant filii Israel in excubiis domini,
et non proficiscebantur, quotquot
diebus fuisset nubes super tabernaculum.
Ad imperium domini erigebant ten-
toria, et ad imperium illius depone-
bant. Si fuisset nubes a vespere
usque ad mane: et statim diluculo ta-
bernaculum reliquisset, proficiscebantur:
et si post diem et noctem recessisset,
dissipabant tentoria. Sive duobus
aut uno mense, vel longiori tempore
fuisset super tabernaculum, mane-
bant filii Israel in eodem loco, et non
proficiscebantur: statim autem ut recessis-
set, movebant castra. Per verbum domini
figebant tentoria, et per verbum eius
proficiscebantur: erantque in excubiis
domini, iuxta imperium eius per ma-
num Moysi. · x ·

Locutusque est dominus ad Moysen
dicens. Fac tibi duas tubas
argenteas ductiles, quibus convocare
possis multitudinem quando movenda
sunt castra. Cumque increpueris tubis,
congregabitur ad te omnis turba
ad ostium federis tabernaculi. Si semel
clangueris, venient ad te principes
et capita multitudinis Israel. Si autem
prolixior atque concisus clangor incre-
puerit, movebunt castra primi qui
sunt ad orientalem plagam. In secundo
autem sonitu et pari ululatu tube
levabunt tentoria qui habitant ad
meridiem, et iuxta hunc modum
reliqui facient, ululantibus tubis
in profectionem. Quando autem
congregandus est populus, simplex
tubarum clangor erit, et non concise
ululabunt. Filii autem Aaron sacerdotis
clangent tubis. Eritque hoc legitimum
sempiternum in generationibus vestris.
Si exieritis ad bellum de terra vestra contra
hostes qui dimicant adversum vos,
clangetis ululantibus tubis, et erit re-
cordatio vestri coram domino deo vestro, ut
eruamini de manibus inimicorum vestrorum.

Si quando habebitis epulum, et dies
festos, et kalendas, canetis tubis super
holocaustis et pacificis victimis, ut
sint in recordationem dei vestri. Ego
dominus deus vester. Anno secundo, mense secundo,
xx. die mensis, elevata est nubes de
tabernaculo federis. Profectique sunt filii
Israel per turmas suas de deserto Synai: et
recubuit nubes in solitudine Pharan.
Moveruntque primi castra iuxta im-
perium domini in manu Moysi.
Filii Iuda per turmas suas, quorum
princeps erat Naason filius Amina-
dab. In tribu filiorum Ysachar prin-
ceps erat Nathanahel filius Suar. In
tribu Zabulon erat princeps Heliab
filius Helon. Depositumque est taber-
naculum, quod portantes egressi sunt
filii Gerson et Merari. Profectique sunt et
filii Ruben per turmas et ordinem suum,
quorum princeps erat Elysur filius
Sedeur. In tribu autem filiorum Symeon
princeps fuit Salamihel filius Surisad-
dai. Porro in tribu Gad erat prin-
ceps Eliasaph filius Duhel. Profecti
que sunt et Caathite portantes sanctua-
rium domini. Tabernaculum portabatur
donec venirent ad erectionis locum.
Moverunt et castra filii Effraim per
turmas suas, in quorum exercitu princeps
fuit Elisama filius Amiud. In tribu
autem filiorum Manasse princeps
fuit Gamalihel filius Phadassur.
Et in tribu Beniamin erat dux Abidan
filius Gedeonis. Novissima castrorum
omnium profecti sunt filii Dan per turmas
suas, in quorum tribu princeps fuit Ahiezer
filius Amisaddai. In tribu autem
filiorum Aser erat princeps Phegiel
filius Ochran. Et in tribu filiorum
Neptalim princeps fuit Ahira filius
Henam. Hec sunt castra et profectiones
filiorum Israel per turmas suas quando
egrediebantur. Dixitque Moyses Ho-
bab filio Raguel Madianite cognato
suo. Proficiscimur ad locum quem
dominus daturus est nobis. Veni no-
biscum, ut benefaciamus tibi: quia dominus
bona promisit Israel. Cui ille respondit.
Non vadam tecum, sed revertar in ter-
ram meam, in qua natus sum.
Et ille. Noli inquit nos relinquere. Tu
enim nosti in quibus locis per desertum
castra ponere debeamus, et eris ductor

in. Cumque nobiscum veneris. quicquid optimum fuerit ex opibus quas nobis daturus est dominus. dabimus tibi. Profecti ergo sunt de monte domini viam trium dierum. archaque federis domini precedebat eos. per tres dies providens castrorum locum. Nubes quoque domini super eos erat per diem cum incederent. Cumque elevaretur archa. dicebat moyses. Surge domine et dissipentur inimici tui. et fugiant qui oderunt te a facie tua. Cum autem deponeretur aiebat. Revertere domine ad multitudinem exercitus israel.

XI

Ro de murmure filiorum israel.

Interea ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore contra dominum. Quod cum audisset iratus est et accensus in eos. Ignis domini devoravit extremam castrorum partem. Cumque clamasset populus ad moysen. oravit moyses dominum. et absorptus est ignis. Vocavitque nomen loci illius incensio, eo quod succensus fuisset contra eos ignis domini. Vulgus quippe promiscuum quod ascenderat cum eis flagravit desiderio carnium. Sedens et flens iunctis sibi pariter filiis israel. et ait. Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium quos comedebamus in egypto gratis. in mentem nobis veniunt cucumeres. et pepones porrique et cepe et allia. Anima nostra arida est. Nichil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi semen coriandri coloris bdellii. Circuibatque populus. et colligens illud frangebat mola. sive terebat in mortario coquens in olla. et faciens ex eo tortulas saporis. quasi panis oleati. Cumque descenderet nocte super castra ros descendebat pariter et man. Audivit ergo moyses flentem populum per familias. singulos per ostia tentorii sui. Iratusque est furor domini valde. Sed et moysi intolleranda res visa est. et ait ad dominum. Cur afflixisti servum tuum. quare non invenio gratiam coram te. et cur imposuisti pondus universi populi huius super me. Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem vel genui eam. ut dicas michi porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum. et defer in terram pro qua iurasti patribus eorum. Unde michi carnes ut dem tante multitudini. Flent coram me dicentes. Da nobis carnes ut comedamus. Non possum solus sustinere omnem hunc populum: quia gravis est michi. Sin aliter tibi videtur. obsecro ut interficias me. et inveniam gratiam in oculis tuis. ne tantis afficiar malis. Et dixit dominus ad moysen. Congrega michi .lxx. viros de senioribus israel, quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri. et duces eos ad ostium tabernaculi federis: faciesque ibi stare tecum ut descendam et loquar tibi. et auferam de spiritu tuo. tradamque eis ut sustentent tecum onus populi. et non tu solus graveris. Populo quoque dices. Sanctificamini: cras comedetis carnes. Ego enim audivi vos dicere. quis dabit nobis escas carnium. bene nobis erat in egypto. ut det vobis dominus carnes. et comedatis. non uno die nec duobus vel .v. aut .x. nec .xx. quidem sed usque ad mensem dierum. donec exeat per nares vestras. et vertatur in nauseam. Eo quod repuleritis dominum qui in medio vestri est, et fleveritis coram eo dicentes: quare egressi sumus ex egypto. Et ait moyses ad dominum. Sexcenta milia peditum huius populi sunt. et tu dicis dabo eis esum carnium mense integro. Numquid ovium et boum multitudo cedetur ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in unum congregabuntur. ut satient eos. Cui respondit dominus. Numquid manus domini invalida est. Iam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur. Venit igitur moyses et narravit populo. verba domini. congregans .lxx. viros de senioribus israel. quos stare fecit circa tabernaculum. Descenditque dominus per nubem. et locutus est ad eum. auferens de spiritu qui erat in moyse. et dans .lxx. viris. Cumque requievisset in eis spiritus prophetaverunt nec ultra cessaverunt. Remanserant autem in castris duo viri. quorum unus vocabatur heldad. et alter medad. super quos requievit spiritus. et ipsi descripti fuerant. et non exierant ad tabernaculum. Cumque prophetarent in castris. cucurrit puer et nunciavit moysi. dicens. heldad et medad prophetant in castris. Statim iosue filius

nun minister moysi. et electus ex pluribus ait. domine mi moyses. prohibe eos. at ille. quid inquit emularis pro me. Quis tribuat ut omnis populus prophetet et det eis dominus spiritum suum. Reversusque est moyses et maiores natu israel in castra. Ventus autem egrediens a domino arreptas trans mare coturnices detulit et dimisit in castra itinere quantum uno die confici potest ex omni parte castrorum per circuitum volabantque in aere duobus cubitis in altitudine super terram. Surgens ergo populus toto die illo et nocte et die altero congregavit coturnicum multitudinem qui parum x. choros. et siccaverunt eas per girum castrorum. Adhuc carnes erant in dentibus eorum. nec defecerat huiuscemodi cibus. Et ecce furor domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis. Vocatusque est ille locus. sepulchra concupiscentie. ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat carnes. Egressi autem de sepulchris concupiscentie venerunt in aseroth. et manserunt ibi. xii.

Locutaque est maria et aaron contra moysen. propter uxorem eius ethiopissam. et dixerunt non solum per moysen locutus est dominus. Nonne et nobis similiter est locutus. Quod cum audisset dominus iratus est valde. Erat enim moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Statimque locutus est ad eum et aaron et mariam. Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum federis. Cumque fuissent egressi. descendit dominus in columpna nubis. et stetit in introitu tabernaculi. vocans aaron et mariam. Qui cum issent. dixit ad eos. Audite sermones meos. Siquis fuerit inter vos propheta domini. in visione apparebo ei. vel per sompnium loquar ad eum. At non talis servus meus moyses qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei. et palam. et non per enigmata et figuras deum videt. Quare igitur non timuistis detrahere servo meo moysi. Iratusque contra eos abiit. nubes quoque recessit que erat super tabernaculum. et ecce maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam aaron perfusam lepra. ait ad

et vidisset

moysen. Obsecro domine mi. ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus. ne fiat hec quasi mortua. et ut abortivum quod proicitur de vulva matris sue. Ecce iam medium carnis eius devoratum est a lepra. Clamavitque moyses ad dominum dicens. Domine obsecro sana eam. Cui respondit dominus. Si pater eius spuisset in faciem eius. Nonne debuerat saltem vii diebus rubore suffundi. Separetur vii diebus extra castra. et postea revocabitur. Exclusa est itaque maria extra castra vii diebus. et populus non est motus de loco. donec revocata est maria. xiii.

XIII

Profectusque est populus de aseroth. fixis tentoriis in deserto pharan. Ibique locutus est dominus ad moysen. dicens mitte viros qui considerent terram chanaan. quam daturus sum filiis israel. singulos de singulis tribubus ex principibus. Fecit moyses quod dominus imperaverat de deserto pharan. mittens principes viros quorum ista sunt nomina. de tribu ruben semmua filium zechur. De tribu symeon. saphath filium huri. De tribu iuda. caleph filium iephone. De tribu ysachar. igal filium ioseph. De tribu effraim. osee filium nun. De tribu beniamin. phalti filium raphu. De tribu zabulon. gediel filium sodi. De tribu ioseph. sceptri manasse gaddi filium susi. De tribu dan. amihel filium gemalli. De tribu aser sthur filium michael. De tribu neptalim. nabdi filium napsi. De tribu gad. guel filium machi. Hec sunt nomina quos misit moyses ad considerandum terram chanaan. Vocavitque osee filium nun iosue. Misit ergo eos moyses ad considerandam terram chanaan. et dixit ad eos. Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montem considerate terram qualis sit. et populum qui habitator est eius. utrum sit fortis an infirmus. pauci numero an plures. ipsa terra bona an mala. urbes quales muratae an absque muris. humus pinguis an sterilis. nemorosa an absque arboribus. Confortamini et afferte nobis de fructibus terre illius. Erat autem tempus quando iam precoque uve vesci possunt. Cumque ascendissent exploraverunt

terram a deserto syn. usque ad rohob
intrantibus emath. Ascenderuntque
ad meridiem: et venerunt in hebron,
ubi erant achiman et sisai et thol
mai filii enath. Nam hebron
vii annis ante thanim urbem e
gypti condita est. Pergentesque usque
ad torrentem botri. absciderunt
palmitem cum uva sua. quem porta
verunt in vecte duo viri. De malis
quoque granatis et de ficis loci illius
tulerunt qui appellatus est nehelescol.
id est torrens botri, eo quod botrum inde
portassent filii israel. Reversique explo
ratores terre post xl. dies. omni re
gione circuita. venerunt ad moysen
et aaron et ad omnem cetum filiorum
israel. in desertum pharan, quod est in
cades. locutique sunt eis et omni multi
tudini: ostenderunt fructus terre.
et narraverunt dicentes. Venimus
in terram ad quam misisti nos. que
revera fluit lacte et melle. ut ex his
fructibus cognosci potest. Sed cultores
fortissimos habet: et urbes grandes.
atque muratas. Stirpem enach vidi
mus ibi. Amalech habitat in meridie.
Etheus et iebuseus et amorreus in
montanis. chananeus vero mo
ratur iuxta mare, et circa fluenta
iordanis. Inter hec caleph compescens
murmur populi. qui oriebatur con
tra moysen ait. Ascendamus et
possideamus terram, quoniam poterimus
obtinere eam. Alii vero qui fuerant
cum eo, dicebant nequaquam ad hunc
populum valemus ascendere quia
fortior nobis est. Detraxeruntque
terre quam inspexerant. apud fi
lios israel, dicentes. terra quam lu
stravimus devorat habitatores suos.
populus quem aspeximus procere
stature est. ibi vidimus monstra
quedam filiorum enath. de genere
giganteo. quibus comparati. quasi
locuste videbamur. · xiiii ·

XIIII

Igitur vociferans omnis turba
flevit nocte illa: et murmurati sunt
contra moysen et aaron cuncti filii
israel dicentes. Utinam mortui essemus
in egypto et non in hac vasta soli
tudine. Utinam pereamus et non
inducat nos dominus in terram
istam. ne cadamus gladio et uxores
ac liberi nostri. ducantur captivi.
Nonne melius est reverti in egyptum?
Dixeruntque alter ad alterum. Consti
tuamus nobis ducem; et reverta
mur in egyptum. quo audito
moyses et aaron ceciderunt proni
in terram coram omni multitu
dine filiorum israel. At vero iosue
filius nun. et caleph filius iephon
qui et ipsi lustraverant terram.
sciderunt vestimenta sua; et ad om
multitudinem filiorum israel locu
sunt. terra quam circuivimus valde b
na est. Si propicius fuerit dominus
inducet nos in eam; et tradet nobis
humum lacte et melle manantem.
Nolite rebelles esse contra dominum
neque timeatis populum terre huius
quia sicut panem ita possumus eos d
vorare. recessit ab illis omne presi
dium. dominus nobiscum est: nol
metuere. Cumque clamaret omnis
multitudo, et lapidibus vellet eos o
primere. apparuit gloria domini
super tectum federis videntibus cunc
filiis israel. Et dixit dominus ad m
Usquequo detrahet michi populus
iste. quousque non credent michi in o
signis que feci coram eis. feriam
igitur pestilencia eos. atque consum
te autem faciam principem su
gentem magnam. et fortiorem
hec est. Et ait moises ad domin
ut audiant egypcii. de quorum medio
eduxisti populum istum. et habitato
terre huius. qui audierunt quod tu
domine in populo isto sis. et facie a
deaeris ad faciem. et nubes tua p
tegat illos: et in columpna nubis
precedas eos per diem. et in columpn
ignis per noctem. quod occideris ta
multitudinem quasi unum homin
et dicant. Non poterat introduc
populum istum in terram pro qua
iuraverat. Idcirco occidit eos in s
litudine. Magnificetur ergo fortit
do domini. sicut iurasti dicens. D
paciens et multe misericordie. auferens in
quitatem et scelera. nullumque in
noxium derelinquens. qui visi
tas peccata patrum in filios usque ad tertiam et
quartam generationem. Dimitte
obsecro peccatum populi tui huius se
magnitudinem misericordie tue. sicut p

fecisti egredientibus de egypto. usque ad
locum istum. Dixitque dominus.
Dimisi eis iuxta verbum tuum.
Vivo ego et implebitur gloria
domini universa terra. Attamen
omnes homines qui viderunt
maiestatem meam et signa mea
que feci in egypto et in solitudine
et temptaverunt me iam per x.
vices nec obedierunt voci mee. non
videbunt terram pro qua iuravi
patribus eorum. nec quisquam ex illis qui
detraxerunt michi intuebitur eam.
Servum meum caleph qui plenus
alio spiritu secutus est me. inducam
in terram hanc quam circuivit et semen
eius possidebit eam. quoniam amalechi-
tes et chananeus habitant in vallibus.
Cras movete castra et revertimini
in solitudinem. per viam maris
rubri. Locutusque est dominus ad
moysen et aaron. Usquequo mul-
titudo hec pessima murmurat
contra me. querelas filiorum israel
audivi. Dic ergo eis. Vivo ait
dominus. Sicut locuti estis audi-
ente me. sic faciam vobis. in soli-
tudine hac iacebunt cadavera
vestra. Omnes qui numerati estis a xx.
annis et supra. et murmurastis
contra me. non intrabitis terram
super quam levavi manum meam. ut
habitare vos facerem. preter ca-
leph filium iephone. et iosue filium
nun. parvulos autem vestros de quibus
dixistis quod prede hostibus forent. in-
troducam ut videant terram que
vobis displicuit. Vestra autem cadavera
iacebunt in solitudine. Filii vestri
vagi erunt in deserto annis xl. et
portabunt fornicationem vestram.
donec consumantur cadavera patrum in
deserto. iuxta numerum xl. dierum
quibus considerastis terram. Annus
pro die imputabitur. et xl. annis
recipietis iniquitates vestras. et sci-
etis ultionem meam. quoniam sicut
locutus sum. ita faciam omni multi-
tudini huic pessime. que consurre-
xit adversum me. in solitudine
hac deficiet. et morietur. Igitur
omnes viri quos miserat moyses
ad contemplandam terram. et qui
reversi murmurare fecerant contra

qui venit in terram quam promisi

eum omnem multitudinem detra-
hentes terre. quod esset mala. mortui
sunt atque percussi in conspectu domini.
Iosue autem filius nun. et caleph
filius iephone. vixerunt ex omnibus
qui perrexerant ad considerandam
terram. Locutusque est moyses universa
verba hec. ad omnes filios israel. et luxit
populus nimis. et ecce mane primo sur-
gentes ascenderunt verticem montis.
atque dixerunt. parati sumus ascende-
re ad locum de quo locutus est dominus.
quia peccavimus. Quibus moyses. Cur
inquit transgredimini verbum domini.
quod vobis non cedet in prosperum.
Nolite ascendere. Non enim est deus
vobiscum. ne corruatis coram ini-
micis vestris. amalechites et chananeus
ante vos sunt. quorum gladio cor-
ruetis. eo quod nolueritis adquiescere
domino. nec erit dominus vobiscum.
At illi contenebrati. ascenderunt
in verticem montis. Archa autem
testamenti domini. et moyses non
recesserunt de castris. Descenditque a-
malechites et chananeus. qui habita-
bant in monte. et percutiens eos.
atque concidens persecutus est eos usque
horma. xv.

XV

Locutus est dominus ad moy-
sen dicens. Loquere ad filios israel et
dices ad eos. Cum ingressi fueritis
terram habitationis vestre quam ego dabo
vobis. et feceritis oblationem domino
in holocaustum aut victimam pacifi-
cam. vota solventes. vel sponte offe-
rentes munera aut in sollem-
pnitatibus vestris. adolentes odorem su-
avitatis domino. de bobus sive de ovibus
offeret. Quicumque immolaverit victi-
mam sacrificium simile decimam
partem ephi conspersam oleo quod mensuram
habebit quartam partem hyn. et vinum
ad liba fundenda eiusdem mensure
dabit in holocaustum sive in victi-
mam. Per agnos singulos et arietes
erit sacrificium simile duarum decimarum
que conspersa sit oleo tertie partis hyn.
et vinum ad libamentum tertie partis
eiusdem mensure offeret in odorem
suavitatis domino. Quando vero de bobus
feceris holocaustum aut hostiam
ut impleas votum vel pacificas vic-
timas dabis per singulos boves simile

tres decimas conspersę oleo quod habeat
medium mensure hyn. et vinum
ad liba fundenda eiusdem mensure
in oblationem suavissimi odoris domino.
Sic facietis per singulos boves et arie-
tes, et agnos et hedos. tam indigene
quam peregrini, eodem ritu offerent
sacrificia. Unum preceptum erit
atque iudicium, tam vobis quam ad-
venis terre. Locutus est dominus
ad moysen dicens. Loquere filiis
israel et dices ad eos. Cum veneritis
in terram quam dabo vobis, et comede-
ritis de panibus regionis illius. sepa-
ratis primicias domino de cibis
vestris, sicut de areis. primicias sepa-
ratis ita et de pulmentis dabitis
primitiva domino. quod si per ignoranciam
preterieritis quicquam horum que lo-
cutus est dominus ad moysen, et
mandavit per eum ad vos, a die qua
cepit iubere et ultra, et oblita fuerit
facere multitudo: offeret
de armento, holocaustum in odore
suavissimum domino. et sacrificia
eius ac liba. ut cerimonie eius po-
stulant, hircumque pro peccato, et roga-
bit sacerdos pro omni multitudine
filiorum israel, et dimittetur eis, quoniam
non sponte peccaverunt. nichilominus
offerentes incensum domino pro se
et pro peccato, atque errore suo. et dimittetur
universe plebi filiorum israel. et adve-
nis qui peregrinantur inter eos,
quoniam culpa est omnis populi per
ignoranciam. quod si anima una ne-
sciens peccaverit offeret capram
anniculam pro peccato suo. et depre-
cabitur pro ea sacerdos, eo quod inscia
peccaverit coram domino, impe-
trabitque ei veniam. et dimittetur
illi tam indigenis quam advenis.
Una lex erit omnium, qui pecca-
verint ignorantes. Anima vero
que per superbiam aliquid perpetrarit,
commiserit. sive civis sit ille,
sive peregrinus: quoniam adversum dominum
rebellis fuit. peribit de populo suo.
Verbum enim domini contempsit
et preceptum illius fecit irritum.
ideirco delebitur, et portabit iniqui-
tatem suam. Factum est autem
cum essent filii israel in solitudine et
invenissent hominem colligentem ligna

in die sabbati: obtulerunt eum moy-
si et aaron et universe multitudini.
Qui recluserunt eum in carcerem,
nescientes quid super eo facere deberent.
Dixitque dominus ad moysen. morte
moriatur homo iste. obruat eum
lapidibus omnis turba. extra castra.
Cumque eduxissent eum foras. ob-
ruerunt lapidibus. et mortuus est
sicut preceperat dominus. Dixit
quoque dominus ad moysen, loquere
filiis israel et dices ad eos, ut faciant
sibi fimbrias per quatuor angulos palliorum
ponentes in eis vittas iacinctinas.
Quas cum viderint recordabuntur
omnium mandatorum domini. nec se-
quantur cogitationes suas. et ocu-
los per res varias fornicantes. sed magis
memores preceptorum domini. faciant
ea. Sintque sancti deo suo. Ego dominus
deus vester. qui eduxi vos de terra egyp-
ti ut essem deus vester. ·xvi·

Ecce autem chore filius ysaar
filii caath. filii levi. et
dathan atque abyron. filii eliab.
hon quoque filius pheleph de filiis ruben
surrexerunt contra moysen. aliique
filiorum israel ducenti quinquaginta
viri, proceres synagoge, et qui tempore
consilii per nomina vocabantur.
Cumque stetissent adversum moysen
et aaron dixerunt. Sufficiat vobis
quia omnis multitudo sanctorum est. et
in ipsis est dominus. Cur elevamini
super populum domini. Quod cum
audisset moyses cecidit pronus
in faciem. locutusque est ad chore. et ad
omnem multitudinem. Mane indicabit
notum faciet dominus. qui ad se
pertineant. et sanctos applicabit sibi. et
quos elegerit appropinquabunt ei.
Hoc igitur facite. Tollat unusquisque
thuribulum suum. tu chore et omne
concilium tuum. et hausto cras igne
ponite desuper thimiama coram
domino. et quemcumque elegerit ipse, iste
sit sanctus. Multum erigimini filii
levi. Dixitque rursum ad chore. Audite
filii levi. Num parum vobis est
quod separavit vos deus israel ab omni
populo et iunxit sibi, ut serviretis ei
in cultu tabernaculi. et staretis coram
frequentia populi. et ministraretis
ei. Ideirco ad se fecit accedere te

omnes fratres tuos filios leui. ut nobis et sacerdotium uendicetis. et omnis globus tuus stet contra dominum. Quid enim est aaron ut murmuretis contra eum. Misit ergo moyses ut uocaret dathan et abiron filios heliab. Qui responderunt. Non uenimus. Numquid parum est tibi quod eduxisti nos de terra que lacte et melle manabat. ut occideres in deserto. nisi et dominatus fueris nostri? Reuera induxisti nos in terram que fluit riuis lactis et mellis. et dedisti nobis possessiones agrorum et uinearum. an et oculos nostros uis eruere? Non uenimus. Iratusque moyses ualde ait ad dominum. Ne respicias sacrificia eorum. tu scis quod nec asellum quidem umquam acceperim ab eis. nec afflixerim quempiam eorum. Dixitque ad chore. tu et omnis congregatio tua state seorsum coram domino. et aaron die crastino separatim. Tollite singuli thuribula uestra. et ponite super ea incensum offerentes domino. ccl. thuribula. aaron quoque teneat thuribulum suum. Quod cum fecissent stantibus moyse et aaron et coaceruasset aduersum eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi. apparuit cunctis gloria domini. Locutusque est dominus ad moysen et aaron et ait. Separamini de medio congregationis huius. ut eos disperdam repente. Qui ceciderunt proni in faciem. atque dixerunt. Fortissime deus spirituum uniuerse carnis. Num uno peccante. contra omnes ira tua deseuiet. Et ait dominus ad moysen. Precipe uniuerso populo. ut separetur a tabernaculis chore. et dathan et abiron. Surrexitque moyses et abiit ad dathan et abiron. et sequentibus eum senioribus israel. dixit ad turbam. Recedite a tabernaculis impiorum hominum. et nolite tangere que ad eos pertinent. ne inuoluamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum dathan et abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum. cum uxoribus et liberis. omnique frequentia. Et ait moyses. In hoc scietis quod dominus miserit me. ut facerem uniuersa que cernitis. et non ex proprio ea corde protulerim. Si consueta hominum morte interierint. et uisitauerit eos plaga. qua et

abyron

ceteri uisitari solent. non misit me dominus. Si autem nouam rem fecerit dominus ut aperiens terra os suum deglutiat eos et omnia que ad illos pertinent. Descenderintque uiuentes in infernum scietis quod blasphemauerint dominum. Confestim igitur ut cessauit loqui. disrupta est terra sub pedibus eorum. et aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis et uniuersa substantia eorum. Descenderuntque uiui in infernum operti humo et perierunt de medio multitudinis. At uero omnis israel qui stabat per gyrum. fugit ad clamorem pereuntium. dicens. ne forte et nos terra deglutiat. Sed et ignis egressus a domino interfecit ducentos l. uiros qui offerebant incensum. xvii.

XVII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe eleazaro filio aaron sacerdotis ut tollat thuribula que iacent in incendio. et ignem huc illucque dispergat. quoniam sanctificata sunt in mortibus peccatorum. producatque ea in laminas et affigat altari eo quod oblatum sit in eis incensum domino et sanctificata sunt ut cernant ea pro signo et monumento filii israel. Tulit ergo eleazar sacerdos thuribula enea in quibus obtulerant hii quos incendium deuorauit et produxit ea in laminas affigens altari. ut haberent postea filii israel quibus commemorarentur. ne quis accedat alienigena et qui non est de semine aaron. ad offerendum incensum domino. ne patiatur sicut passus est chore. et omnis multitudo eius. loquente domino ad moysen. Murmurauit autem omnis multitudo filiorum israel sequenti die contra moysen et aaron dicens. Vos interfecistis populum domini. Cumque oreretur seditio. et tumultus incresceret. moyses et aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt operuit nubes tabernaculum. et apparuit gloria domini. Dixitque dominus ad moysen et aaron. Recedite de medio multitudinis huius. etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra. dixit moyses ad aaron. Tolle thuribulum et hausto igne de altari mitte incensum desuper. pergens cito ad populum ut roges pro eis. Iam enim egressa est ira a domino

et plaga deseuit. Qui cum festinus aaron cucurrisset ad multitudinem mediam quam iam vastabat incendium optulit thimiama. et stans inter mortuos et viventes pro populo deprecatus est. et plaga cessavit. Fuerunt autem qui percussi sunt. quatuordecim milia hominum. et septingenti. absque hiis qui perierant in seditione chore. Reversusque est aaron ad moysen. ad hostium tabernaculi federis. postquam quievit interitus.

XVII

Et locutus est dominus ad .xvij. moysen dicens. Loquere ad filios israel. et accipe ab eis. virgas singulas. per cognationes suas a cunctis principibus tribuum. virgas .xii. et uniuscuiusque nomen superscribes virge sue. Nomen autem aaron erit in tribu levi. et una virga cunctas eorum familias continebit. Ponesque eas in tabernaculo federis. coram testimonio ubi loquar ad te. Quem ex hiis elegero germinabit virga eius. et cohibebo a me querimonias filiorum israel quibus contra vos murmurant. Locutusque est moyses ad filios israel. et dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus. fueruntque virge .xii. absque virga aaron. quas cum posuisset moyses coram domino in tabernaculo testimonii. sequenti die regressus invenit germinasse virgam aaron in domo levi. et turgentibus gemmis eruperant flores. qui foliis dilatatis in amigdala deformati sunt. Protulit ergo moyses omnes virgas de conspectu domini ad cunctos filios israel. videruntque et receperunt singuli virgas suas. Dixitque dominus ad moysen. refer virgam aaron in tabernaculum testimonii. ut servetur ibi in signum rebellium filiorum israel. et quiescant querele eorum a me ne moriantur. Fecitque moyses sicut preceperat dominus. Dixerunt autem filii israel ad moysen. ecce consumpti sumus omnes perivimus. Quicumque accedit ad tabernaculum domini moritur. Num usque ad internitionem cuncti delendi sumus. .xviij.

Nota de virga aaron

XVIII

Dixitque dominus ad moysen. Tu et filii tui et domus patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii. et tu et filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri. Sed et fratres tuos de tribu levi. et sceptrum patris tui sume tecum. presto que sint et ministrent tibi. Tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. Excubabuntque levite ad precepta tua et ad cuncta opera tabernaculi. ita tamen ut ad vasa sanctuarii et ad altare non accedant. ne et illi moriantur et vos pereatis simul. Sint autem tecum et excubent in custodiis tabernaculi et in omnibus cerimoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis. excubate in custodia sanctuarii. et in ministerio altaris. ne oriatur indignatio super filios israel. Ego dedi vobis fratres vestros levitas de medio filiorum israel et tradidi donum domino ut serviant in ministeriis tabernaculi eius. Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum. et omnia que ad cultum altaris pertinent. et intra velum sunt per sacerdotes ministrabitur. Si quis externus accesserit occidetur. Locutus est dominus ad aaron. Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia que sanctificantur a filiis israel tibi tradidi et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. Hec ergo accipies de hiis que sanctificantur et oblata sunt domino. Omnis oblatio et sacrificium et quicquid pro peccato atque delicto redditur michi et cedit in sancta sanctorum tuum erit et filiorum tuorum. In sanctuario comedes illud. mares tantum edent ex eo. quia consecratum est domino. Primitias autem quas voverint et obtulerint filii israel dedi tibi et filiis ac filiabus tuis. iure perpetuo. Qui mundus est in domo tua vescetur eis. Omnem medullam olei et vini ac frumenti quicquid offerunt primitiarum domino tibi dedi. Universa frugum initia que gignit humus et domino deportantur cedent in usus tuos. Qui mundus est in domo tua vescetur ex eis. Omne quod ex voto reddiderint filii israel tuum erit. Quicquid primum erumpet e vulva cuncte carnis quod offerunt domino sive ex hominibus sive de pecoribus fuerit tuum erit. ita dumtaxat. ut pro hominis primogenito pretium accipias. et omne animal quod immundum est redimi facias. cuius redemptio erit post unum mensem siclis argenti quinque pondo

sanctuarii. siclus xx. obolos habet. primo genitum autem bovis et ovis et capre. non facies redimi. quia sanctificata sunt domino. sanguinem eorum tantum fundes super altare. et adipem adolebis in odorem suavissimum domino. carnes vero in usum tuum cedent sicut pectusculum consecratum. consecratum et armus dexter tua erunt omnes primitias sanctuarii quas offerunt filii israel domino. tibi dedi et filiis ac filiabus tuis. iure perpetuo. pactum salis est sempiternum coram domino. tibi ac filiis tuis. Dixitque dominus ad aaron. in terra eorum nichil possidebitis. nec habebitis partem inter eos. Ego pars et hereditas tua in medio filiorum israel. filiis autem levi dedi omnes decimas israelis in possessionem pro ministerio quo serviunt michi in tabernaculo federis. ut non accedant ultra filii israel. ad tabernaculum federis. nec committant peccatum mortiferum. solis filiis levi michi in tabernaculo federis servientibus et portantibus peccata populi. legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. nichil aliud possidebunt. decimarum oblatione contenti quas in usus eorum et necessaria separavi. Locutusque est dominus ad moysen dicens. precipe levitis atque denuntia. cum acceperitis a filiis israel decimas quas dedi vobis primitias eorum offerte domino. id est decimam partem decime ut reputetur vobis in oblatione primitivorum tam de areis quam de torcularibus et universis quorum accipitis primitias offerte domino et date aaron sacerdoti. omnia que offertis ex decimis et in donaria domini. separabitis optima et electa cuncta erunt. Dicesque ad eos. Si preclara et meliora queque obtuleritis ex decimis reputabitur vobis quasi de area et de torculari dederitis primitias. et comedetis eas in omnibus locis vestris. tam vos quam familie vestre quia pretium est pro ministerio quo servitis in tabernaculo testimonii. et non peccabitis super hoc egregia vobis et pinguia reservantes ne polluatis oblationes filiorum israel et moriamini. · xix ·

XIX

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Ista est religio victime quam constituit dominus. precipe filiis israel. ut adducant ad te vaccam rufam etatis integre in qua nulla sit macula. nec portaverit iugum. tradetisque eam eleazaro sacerdoti qui eductam extra castra. immolabit in conspectu omnium. et tingens digitum in sanguine eius. asperget contra fores tabernaculi septies. vitulamque comburet eam cunctis videntibus. tam pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flamme tradentis. lignum quoque cedrinum et ysopum coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam que vaccam vorat. et tunc demum lotis vestibus et corpore suo ingredietur in castra. commaculatus que erit usque ad vesperum. Sed et ille qui combusserit eam lavabit vestimenta sua. et corpus et inmundus erit usque ad vesperum. colliget autem vir mundus cineres vacce. et effundet eos extra castra in loco purissimo. ut sint multitudini filiorum israel in custodiam. et in aquam aspersionis. quia pro peccato vacca combusta est. Cumque laverit qui vacce portaverit cineres vestimenta sua inmundus erit usque ad vesperum. Habebunt que hoc filii israel et advene qui habitant inter eos. sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis et propter hoc septem diebus fuerit inmundus. aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo et sic mundabitur. Si autem die tertio aspersus non fuerit. septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humane anime morticinum et aspersus hac commixtione non fuerit polluet tabernaculum domini. et peribit ex israel. quia aqua expiationis non est aspersus inmundus erit et manebit spurcitia eius super eum. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo. omnes qui ingrediuntur tentorium illius et universa vasa que ibi sunt. polluta erunt septem diebus. Vas quod non habuerit operculum nec ligaturam desuper inmundum erit. Si quis tetigerit cadaver in agro occisi hominis aut per se mortui sive os illius vel sepulchrum

inmundus erit vii diebus. Tollentque de cineribus combustionis atque peccati et mittent aquas vivas super eos in vas. In quibus cum homo mundus tinxerit ysopum, aspergeth ex eo tentorium et cunctam supellectilem et homines huiuscemodi contagione pollutos. Atque hoc modo mundus lustrabit immundum iii et vii die, expiatusque die vii lavabit et se et vestimenta sua et immundus erit usque ad vesperum. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio ecclesie, quia sanctuarium domini polluit et non est aqua lustrationis aspersus. Hoc preceptum sempiternum legitimum. Ipse quoque qui aspergit aquas lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis immundus erit usque ad vesperum. Quicquid tetigerit immundus immundum faciet, et anima que horum quippiam tetigerit immunda erit usque ad vesperum. xx.

XX

Veneruntque filii Israel et omnis multitudo in desertum Sin mense primo et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria et sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus, convenerunt adversum Moysen et Aaron et versi in seditionem dixerunt: Utinam perissemus inter fratres nostros coram domino. Cur eduxistis ecclesiam domini in solitudinem ut et nos et iumenta nostra moriamur? Quare nos fecistis ascendere ex Egypto et adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit nec vineas nec mala granata, insuper et aquam non habet ad bibendum. Ingressusque Moyses et Aaron dimissa multitudine tabernaculum federis corruerunt proni in terram, clamaveruntque ad dominum atque dixerunt: Domine deus, audi clamorem populi huius et aperi eis thesaurum tuum, fontem aque vive, ut satiati cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria domini super eos. Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Tolle virgam et congrega populum, tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra bibet omnis multitudo et iumenta eius. Tulit igitur Moyses virgam que erat in conspectu

¶ Non ecclesiam

atque

domini, sicut preceperat ei, congregata multitudine ante petram dixitque eis: Audite rebelles et incre[duli]. Num de petra hac vobis poterimus aquam eicere? Cumque elevasset Moyses manum percutiens virga bis silicem, egresse sunt aque largissime ita ut populus biberet et iumenta. Dixitque dominus ad Moysen et Aaron: Quia non credidistis michi ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Hec est aqua contradictionis ubi iurgati sunt filii Israel contra dominum et sanctificatus est in eis. Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom qui dicerent: Hec mandat frater tuus Israel: Nosti omnem laborem qui apprehendit nos, quomodo patres nostri descenderunt in Egyptum et habitavimus ibi multo tempore, afflixeruntque nos Egyptii et patres nostros, et quomodo clamavimus ad dominum et exaudierit nos, miseritque angelum qui eduxerit nos de Egypto. Ecce in urbe Cades que est in extremis finibus tuis positi obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros nec per vineas nec bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibitis per me, alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii Israel: Per tritam gradiemur viam et si biberimus aquas tuas nos et pecora nostra dabimus quod iustum est. Nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus. At ille respondit: Non transibitis. Statimque egressus est obvius cum infinita multitudine et manu forti, nec voluit adquiescere deprecanti ut concederet transitum per fines suos. Quapropter divertit ab eo Israel. Cumque castra movissent de Cades, venerunt in montem Hor, qui est in finibus terre Edom, ubi locutus est dominus ad Moysen: Pergat inquit Aaron ad populos suos. Non enim intrabit terram quam dedi filiis Israel, eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis. Tolle Aaron et filium eius cum eo et duces eos in montem Hor. Cumque nudaverit

preciam veste sua induens ea eleazarum
filium eius. et aaron colligetur. et mo
rietur ibi. Fecit moyses ut preceperat
dominus. et ascenderunt in montem hor
coram omni multitudine. Cumque aa
ron spoliasset vestibus suis. induit eis
eleazarum filium eius. illo autem mor
tuo in montis supercilio descendit cum
eleazaro. omnis autem multitudo vi
dens occubuisse aaron. flevit super eum
xxx. diebus per cunctas familias suas.

XXI

[Q]uod cum audisset. xxi.
chananeus rex arad qui habita
bat ad meridiem venisse scilicet israel
per exploratorum viam pugnavit
contra illum. et victor existens duxit
ex eo predam. At israel voto se domino
obligans. ait. Si tradideris populum
istum in manu mea. delebo urbes eius.
Exaudivitque preces israel. et tradidit
chananeum. quem ille interfecit.
subversis urbibus eius. Et vocavit no
men loci illius horma. id est anathe
ma. Profecti sunt autem et de monte hor
per viam que ducit ad mare ru
brum. ut circumirent terram edom.
Et tedere cepit populum itineris ac
laboris. locutusque contra deum et
moysen ait. Cur eduxisti nos de e
gypto ut moreremur in solitudine.
Deest panis. Non sunt aque. anima
nostra iam nauseat. super cibo isto le
vissimo. Quobrem misit dominus
in populum ignitos serpentes. ad quorum
plagas et mortes plurimorum. ve
nerunt ad moysen atque dixerunt.
Peccavimus quia locuti sumus contra
dominum et te. ora ut tollat a nobis
serpentes. Oravitque moyses pro populo. et
locutus est dominus ad eum. Fac
serpentem eneum et pone eum pro signo.
Qui percussus aspexerit eum vivet.
Fecit ergo moyses serpentem eneum
et posuit pro signo. quem percussi aspici
entes sanabantur. Profectique filii
israel. castra metati sunt in oboth.
Unde egressi fixere tentoria in ieabarim
in solitudine que respicit moab. contra
orientalem plagam. et inde moventes
venerunt ad torrentem zareth. Quem
relinquentes castra metati sunt in
arnon quod est in deserto. et prominet in fi
nibus amorrei. Siquidem arnon terminus
est moab. dividens moabitas et amorreos.

dominus

fac ser
pentem eneum

Unde dicitur in libro bellorum domini
sicut fecit in mari rubro. sic faciet in
torrentibus arnon. Scopuli torrentium
inclinati sunt ut requiescerent in ar
et recumberent in finibus moabitarum.
Ex eo loco apparuit puteus super quo
locutus est dominus ad moysen. Con
grega populum et dabo ei aquam. Tunc ce
cinit israel carmen istud. Ascendat pu
teus. Concinebant. Puteus quem foderunt
principes. et paraverunt duces multitu
dinis in datore legis. et in baculis suis.
Profectique sunt de solitudine in matha
na. de mathana in naaliel. de na
aliel in bamoth. bamoth vallis est.
in regione moab. in vertice phasga
que respicit contra desertum. Misit autem
israel nuncios ad seon regem amorreorum
dicens. Obsecro ut transire michi lice
at per terram tuam. Non declina
bimus in agros et vineas. non bibe
mus aquas ex puteis. via regia gra
diemur. donec transeamus terminos
tuos. Qui concedere noluit ut transi
ret israel per fines suos. Quin potius
exercitu congregato egressus est obviam
in desertum et venit in iasa. pugnavit
que contra eum. a quo percussus est in ore
gladii. et possessa est terra eius. ab arnon
usque ieboc. et filios ammon. quia forti presidio
tenebantur termini ammonitarum. Tulit
ergo israel omnes civitates eius. et habitavit in
urbibus amorrei. in esebon scilicet et viculis
eius. Urbs esebon fuit regis seon amor
rei. qui pugnavit contra regem moab
et tulit omnem terram que dicionis illius
fuerat usque ad arnon. Idcirco dicitur in
proverbio. Venite in esebon edificetur
et construatur civitas seon. Ignis
egressus est de esebon. flamma de oppido
seon. et devoravit arnon moabitarum et
habitatores excelsorum arnon. Ve tibi
moab. peristi popule chamos. Dedit
filios eius in fugam. et filias in capti
vitatem. regi amorreorum seon.
Iugum ipsorum disperiit ab esebon usque
dibon. lassi pervenerunt in nophe. et
usque ad medaba. Habitavit itaque israel in terra
amorrei. Misitque moyses qui explora
rent iazer. cuius ceperunt viculos et posse
derunt habitatores. Verteruntque se. et a
scenderunt per viam basan. et occurrit
eis og rex basan. cum omni populo suo
pugnaturus in edrai. Dixitque dominus

Nota de seon amorreorum

Nota de rege basan

Intuicio· omis fci gnis· q̄ q̄dā
hoīs vero mors vel pē· unde
intuceū bellū d̄r ī quo oms
pierūt nullo remanēte ⁊ for̄t
a gr̄o intuerī de intuect⁹ ad
dita· o· ⁊ remota· t· sic oratiis
a inde oracio cor̄· ſ· lect⁹ lecti le
cio intuect⁹ vecti· vectio ⁊ sic
for̄t a gr̄o nōis f̄m pl̄c ⁊ dicit
intuecio cū euphonie abiecta
·t· f̄m Januē ſ licet q̄dā figūt
intuicio q̄d nō ſc̄ h̄ Jo· Janu
in suo catho°ͦ ūbo intuecio

XXII

ad moysen. Ne timeas eum quia
in manu tua tradidi illum: et
omnem populum ac terram eius.
faciesque illi sicut fecisti seon regi
amorreorū h̄itatori esebon. percus
serunt igitur ⁊ hunc cum filiis suis
universum que p̄plm̄ eius usque ad inter
necionem ⁊ possederunt terram illius.

Profectique castra · xxii ·
metati sunt in campestribus
moab. ubi transiordanē iericho sita
est. Videns autem balach filius
sephor. omnia q̄ fecerat isrl̄ amorreo.
⁊ q̄ p̄ timuissent eum moabite et
impetum eius ferre nō possent. di
xit ad maiores natu madian. Ita
delebit hic populus oms qui ī finib;
nris morantur: quō solet bos carpe
herbam usque ad radices. Ipse autē erat
rex eo tempore in moab. Misit ergo
nuntios ad balaam filium beor ari
olum qui h̄itabat sr̄ fluviū terre
filiorum amon. ut vocarent eum et
dicerent. Ecce egressus est populus
ex egypto. qui operuit superficiē terre
sedens contra me. Veni ergo ⁊ ma
ledic populo huic quia fortior me est.
Si quō possim percutere. ⁊ eicere eum
de terra mea. Novi enim q̄ bn̄dict⁹
sit cui bn̄dixeris: ⁊ maledictus ī quē
maledicta congesseris. Perrexerunt
seniores moab. ⁊ maiores natu ma
dian. h̄ntes divinationis p̄cium
ī manib;. Cumque venissent ad ba
laam. ⁊ narrassent ei omnia uba
balach. Ille r̄ndit. Manete hic
nocte. ⁊ respondebo quicquid michi dixerit
dominus. Manentib; autē illis a
pud balaam venit ds̄ ⁊ dixit ad
eum. Quid sibi volunt homines
isti apud te. R̄ndit balaac filius
sephor. rex moabitarum misit ad
me dicens. Ecce p̄pls̄ qui egressus
ē de egypto. operuit superficiem terre.
veni ⁊ maledic ei. Si quō possim
pugnans abigere eum. Dixitque ds̄
ad balaam. Noli ire cum eis neque
maledicas p̄plo. quia bn̄dictus est.
Qui mane consurgens dixit ad prin
cipes. Ite in terram vestram. que p̄hi
buit me dominus venire vobiscū.
Reversi que principes. dixerunt ad ba
laach. Noluit balaam venire
nobiscum. Rursum ille multo

plures ⁊ nobiliores quā ante mi
serat. Qui cum venissent ad ba
dixerunt. Sic dicit balaac filius
sephor. Ne cuncteris venire ad
paratum honorare te. ⁊ quicquid
lueris dabo. Veni ⁊ maledic popu
huic. R̄ndit balaam. Si dederit
balac domum suam plenam ar
genti ⁊ auri. non potero immutare
verbum domini dei mei. ut plus
minus loquar. Obsecro ut hic ma
neatis etiam in hac nocte. ut scire
queam quid michi rursum r̄ndeat
dominus. Venit ergo dn̄s ad bala
nocte ⁊ ait ei. Si te vocare venerint
homines isti. surge ⁊ vade cum e
ita dumtaxat ut quod tibi precepero
facias. Surrexit balaam mane.
strata asina profectus est cū eis.
est deus. Stetitque angelus domini
via contra balaam. qui sedebat a
⁊ duos pueros h̄ebat secum. Cern
asina angelum stantem in via
evaginato gladio. avertit se de itin
⁊ ibat per agrum. Quā cum ver
ret balaam: ⁊ vellet reducere ad se
stetit angelus in angustiis. dua
maceriarum quib; vinee cingebant
Quem vidēs asina iunxit se p
rieti. ⁊ attrivit sedentis pedem.
ille iterum verberabat. ⁊ nichilo
angelus ad locum angustum tr
siens ubi nec ad dexteram nec ad
sinistram poterat deviari obvius
Cumque vidisset asina stantē ang
concidit sub pedib; sedentis. qui ira
vehementius cedebat fuste latera
Aperuitque dominus os asine ⁊ locuta
ē. Quid feci tibi. cur percutis me. ecce i
tertio. R̄ndit balaam. que commeru
⁊ illusisti michi. Utinā h̄ērem glad
ut te percuterem. Dixitque asina. N
animal tuum sum cui semper sed
consuevisti usque in p̄sentem diem.
quid simile umq̄ fecerim tibi. At ille
ait. Nūq̄. Protinus aperuit dn̄s
oculos balaam. ⁊ vidit angelum
stantem in via evaginato gladio
Adoravitque eum pronus in terram
Cui angelus. Cur inquit tertio v
berasti asinā tuam. Ego veni u
adversarer tibi. que perversa ē via
michi que contraria. ⁊ nisi asina
declinasset viam. dans locum resistenti

te occidissem: et illa viveret. Dixit balaam propheta. Peccavi nesciens quod tu stares contra me. et nunc si displicet tibi ut vadam revertar. Ait angelus. Vade cum istis. et cave ne aliud quam precepero tibi loquaris. Ivit igitur cum principibus. Quod cum audisset balaac. egressus est in occursum eius. in oppido moabitarum. quod situm est in extremis finibus arnon. Dixitque ad balaam. Misi nuncios ut vocarent te. cur non statim venisti ad me? An quia mercedem adventui tuo reddere nequeo. Cui ille respondit. Ecce adsum. Numquid aliud loqui potero nisi quod deus posuerit in ore meo. Perrexerunt ergo simul et venerunt in urbem que in extremis finibus regni eius erat. Cumque occidisset balaac oves et boves misit ad balaam. et principes qui cum eo erant munera. Mane autem facto. duxit eum ad excelsa baal. et intuitus est extremam partem populi.

XXIII

Dixitque balaam ad balac. Edifica michi hic vii. aras. et para totidem vitulos eiusdem numeri arietes. Cumque fecisset iuxta sermonem balaam. imposuerunt simul vitulum et arietem super aram. Dixitque balaam ad balac. Sta paulisper iuxta holocaustum tuum donec vadam. si forte occurrat michi dominus. et quodcumque imperaverit loquar tibi. Cumque abisset velociter. occurrit ei deus. Locutusque est ad eum balaam. Septem inquit aras erexi. et imposui vitulum et arietem desuper. Dominus autem posuit verbum in ore eius. et ait. Revertere ad balac. et hec loqueris. Reversus invenit balac stantem iuxta holocaustum suum. et omnes principes moabitarum. Assumptaque parabola sua. dixit. De aram adduxit me balac. rex moabitarum de montibus orientis. Veni inquit et maledic iacob. propera et detestare israel. Quomodo maledicam cui non maledixit deus. qua ratione detester. quem deus non detestatur. De summis silicibus videbo eum. et de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit et inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem iacob. et nosse numerum stirpis israel. Moriatur anima mea morte iustorum. et fiant novissima mea horum similia. Dixitque balac ad balaam. Quid est hoc quod agis. ut maledicere inimicis meis vocavi te. et tu econtrario benedicis eis. Cui ille respondit. Num aliud possum loqui nisi quod iusserit dominus. Dixit ergo balac ad balaam. Veni mecum in alterum locum unde partem israelis videas. et totum videre non possis. Inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem. super verticem montis phasga. edificavit balaam vii. aras: et impositis supra vitulis. atque arietibus dixit ad balac. Sta hic iuxta holocaustum tuum. donec ego pergam obvius. Cui cum dominus occurrisset. posuitque verbum in ore eius ait. Revertere ad balac. et hec loqueris ei. Reversus invenit eum stantem iuxta holocaustum suum. et principes moabitarum cum eo. Ad quem balac. Quid inquit locutus est dominus. At ille assumpta parabola sua. ait. Sta balac et ausculta. audi fili sephor. Non est deus quasi homo. ut mentiatur. nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo et non faciet. Locutus est et non implebit. Ad benedicendum adductus sum. benedictionem prohibere non valeo. Non est ydolum in iacob. Nec videtur simulacrum in israel. Dominus deus eius cum eo est. et clangor victorie regis in illo est. Dominus deus eduxit eum ex egypto. cuius fortitudo similis est rinocerontis. Non est augurium in iacob. Nec divinatio in israel. Temporibus suis dicetur iacob. et israeli quid operatus sit dominus. Ecce populus ut leena consurget. et quasi leo erigetur. Non accubabit donec devoret predam. et occisorum sanguinem bibat. Dixitque balac ad balaam. Nec maledicas ei. nec benedicas. Et ille. Nonne ait dixi tibi. quod quicquid michi deus imperaret hoc facerem. Et ait balac ad eum. Veni et ducam te ad alium locum. Si forte pla

rinoceron. ontis. animal est i. unicornus

leo

cerat domino ut mihi maledicas ei. Cumque duxisset eum super verticem montis phegor qui respicit solitudinem. Dixit ei balaam. Edifica mihi septem aras. et para totidem vitulos, eiusdemque numeri arietes per singulas aras. Fecit balaac ut balaam dixerat. inposuitque vitulos et arietes per singulas aras.

hic

XXIIII

xxiiii.

Cumque vidisset balaam quod placeret domino ut benediceret israeli, nequaquam abiit ut ante perexerat. ut augurium quereret. Sed dirigens contra desertum vultum suum, et elevans oculos vidit israel in tentoriis commorantem per tribus suas: et irruente in se spiritu dei assumpta parabola ait, Dixit balaam filius beor. Dixit homo cuius obturatus est oculus. Dixit auditor sermonum dei, qui visionem dei omnipotentis intuitus est. Qui cadit et sic aperiuntur oculi eius. Quam pulchra tabernacula tua iacob: et tentoria tua israel. ut valles nemorose, et orti iuxta fluvios irrigui ut tabernacula que fixit dominus quasi cedri prope aquas. Fluet aqua de situla eius et semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter agag rex eius. et auferetur regnum illius. Deus eduxit illum de egypto. cuius fortitudo similis est rinocerontis. Devorabunt gentes hostes illius. ossaque eorum confringent. et perforabunt sagittis. Accubans dormivit ut leo. et quasi leena quem suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus. Qui maledixerit in maledictionem reputabitur. Iratusque balac contra balaam, complosis manibus ait. Ad maledicendum inimicis meis vocavi te. quibus econtrario tertio benedixisti. Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te. sed dominus privavit te honore disposito. Respondit balaam ad balac. Nonne nuntiis tuis quos misisti ad me dixi. Si dederit michi balac plenam domum suam argenti et auri. non potero preterire sermonem domini dei mei. ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo. Sed quicquid dominus dixerit hoc loquar. Verumptamen pergens ad populum meum dabo tibi consilium. quid populus tuus huic faciat. extremo tempore. Sumpta parabola rursum ait. Dixit balaam filius beor. Dixit homo cuius obturatus est oculus. Dixit auditor sermonum dei. qui novit doctrinam altissimi et visiones omnipotentis videt. qui cadens apertos habet oculos. Videbo eum sed non modo. Intuebor illum sed non prope. Orietur stella ex iacob et consurget virga de israel. et percutiet duces moab. Vastabitque omnes filios seth. et erit ydumea possessio eius. hereditas seyr cedet inimicis suis. Israel vero fortiter aget. De iacob erit qui dominetur. et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset amalech assumens parabolam ait. Principium gentium amalech cuius extrema perdentur. Vidit quoque cineum. et assumpta parabola ait. Robustum quidem est habitaculum tuum. sed si in petra posueris nidum tuum et fueris electus de stirpe cham quamdiu poteris permanere. assur enim capiet te. Assumptaque parabola iterum locutus est. Heu quis victurus est quando ista faciet dominus. Venient in trieribus de italia. Superabunt assyrios. vastabuntque hebreos. et ad extremum etiam ipsi peribunt. Surrexitque balaam. et reversus est in locum suum: balac quoque via qua venerat rediit.

xxv.

Morabatur autem israel in sethim eo tempore et fornicatus est populus cum filiabus moab. que vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos earum. Initiatusque est beelphegor israel. et iratus dominus dixit ad moysen. Tolle cunctos principes populi et suspende eos contra solem. in patibulis. ut avertatur furor meus ab israel. Dixitque moyses ad iudices israel. Occidat unusquisque proximos suos qui initiati sunt beelphegor. et ecce unus de filiis israel. intravit coram fratribus suis ad scortum madianitidem videntibus moyse. et omni turba filiorum israel qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset finees filius eleazari filii aaron sacerdotis surrexit de medio multitudinis. et arrepto pugione ingressus est post virum israelitem

Nota consilium balaam

lupanar et perfodit ambos simul virum
scilicet et mulierem in locis genitalibus.
cessavitque plaga a filiis israel. et occisi sunt
xxiiii. milia hominum. Dixitque dominus
ad moysen. Finees filius eleazari
filii aaron sacerdotis avertit iram
meam a filiis israel: quia zelo meo commo
tus est contra eos ut non ipse delerem
filios israel in zelo meo. Idcirco lo
quere ad eum. Ecce do ei pacem fede
ris mei, et erit tam ipsi quam semini illius
pactum sacerdotii sempiternum. quia
zelatus est pro deo suo, et expiavit scelus
filiorum israel. Erat autem nomen
viri israelite qui occisus est cum madianitide
zambri filius salu dux de cognatio
ne et tribu symeonis. Porro mulier
madianitidis que pariter interfecta
est vocabatur chozbi. filia sur princi
pis nobilissimi madianitarum.
Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Hostes vos sentiant madianitide
et percutite eos. quia et ipsi hostiliter
egerunt contra vos, et decepterunt in
sidiis per ydolum phegor, et chozbi
filiam ducis madian sororem suam
que percussa est in die plage. pro sacri
legio phegor. · xxvi.

Postquam noxiorum sanguis
effusus est. Dixit dominus ad
moysen et eleazarum filium aaron
sacerdotem. Numerate omnem summam
filiorum israel a xx. annis et supra. per
domos et cognationes suas. cunctosque
qui possunt ad bella procedere. Locuti
sunt itaque moyses et eleazar sacerdos
in campestribus moab. super iordanem
contra iericho. ad eos qui erant a xx.
annis et supra. sicut dominus imperaverat.
Quorum iste numerus est. Ruben pri
mogenitus israel. huius filius enoch. a quo
familia enochitarum et phallu. a quo
familia phalluitarum. et esrom a quo fa
milia esromitarum. et charmi a quo
familia charmitarum. Hee sunt familie
de stirpe ruben. quarum numerus inventus
est. xl. tria milia. et septingenti. xxx.
Filius phallu. heliab huius filii na
muhel et dathan. et abiron. Isti sunt
dathan et abiron principes populi qui
surrexerunt contra moysen et aaron
in seditione chore. quando adversum do
minum rebellaverunt. et aperiens terra
os suum devoravit chore morientibus

plurimis. quando combussit ignis duceen
tos quinquaginta viros: et factum est
grande miraculum. ut chore pereunte
filii eius non perirent. Filii symeon. per
cognationes suas namuhel. ab hoc
familia namuhelitarum. Iamin a
quo familia iaminitarum. Iachin
ab hoc familia iachinitarum. zare
ab hoc familia zareitarum. Saul
ab hoc familia saulitarum. Hee sunt
familie de stirpe symeon. quarum
omnis numerus fuit. xxii. milia
ducenti. Filii gad. per cognationes
suas. sephon ab hoc familia sepho
nitarum. aggi ab hoc familia aggitarum.
Suni ab hoc familia sunitarum. ozni
ab hoc familia oznitarum. Heri. ab hoc
familia heritarum. Harod. ab hoc
familia haroditarum. Ariel ab hoc
familia arielitarum. Iste sunt fa
milie gad, quarum omnis numerus fuit. xl.
milia. d. Filii iuda. her et onam. qui ambo
mortui sunt in terra chanaan. fueruntque
filii iuda per cognationes suas. sela.
a quo familia selaitarum. phares
a quo familia pharesitarum. zare
a quo familia zareitarum. Porro filii
phares esrom a quo familia esro
nitarum. et amul a quo familia
amulitarum. Iste sunt familie iuda.
quarum omnis numerus fuit. lxx.
vi. milia quingenti. Filii ysachar. per co
gnationes suas. thola a quo fami
lia tholaitarum. phua a quo fa
milia phuaitarum. Iasub a quo fami
lia iasubitarum. Semran a quo
familia semranitarum. Hee sunt co
gnationes ysachar quarum numerus
fuit lxiiii. milia ccc. Filii zabulon per
cognationes suas. sared a quo fa
milia sareditarum. helon a quo
familia helonitarum. Ialel a quo
familia ialelitarum. Hee sunt
cognationes zabulon. quarum numerus
fuit. lx. milia quingenti. Filii ioseph
per cognationes suas. manasses et
effraim. De manasse ortus est machir
a quo familia machiritarum. Ma
chir genuit galaad. a quo familia
galaaditarum. Galaad habuit filios
hiezer. a quo familia hiezeritarum
et elech a quo familia elechitarum.
et asriel a quo familia asrielitarum
et sechem a quo familia sechemitarum.

et secunda. a quo familia secundetarum.
et epher a quo familia epheritarum.
Fuit autem epher pater salphaad.
qui filios non habebat. sed filias tantum.
quarum ista sunt nomina. maalaa
et noha. et egla et melcha. et tersa. hee
sunt familie manasse. et
numerus earum. quinquaginta
duo milia. septingenti. filii autem
effraim per cognationes suas fuerunt
hii. Suthala. a quo familia suthalai
tarum. bether a quo familia betheritarum
thehen a quo familia thehenitarum.
Porro filius suthala fuit heran.
a quo familia heranitarum. Hee sunt co
gnationes filiorum ephraim. quarum
numerus fuit. xxxii. milia quingenti
Isti sunt filii ioseph. per familias
suas. filii beniamin in cognationibus
suis. bale a quo familia baleitarum.
azbel. a quo familia azbelitarum.
Airam a quo familia airamitarum
Supham a quo familia suphamitarum
hupham a quo familia huphamitarum.
Filii bale. hered et noeman. De hered
familia hereditarum. De noeman
familia noemanitarum. Hii sunt
filii beniamin per cognationes suas
quorum numerus fuit xlv. milia.
sexcenti. Filii dan per cognationes
suas. Suham a quo familia suha
mitarum. Hee sunt cognationes
dan per familias suas omnes
fuerunt suhamite quorum numerus
erat lxiiii. milia. quadringenti. filii
aser per cognationes suas. Iemna
a quo familia iemnaitarum. Iessui
a quo familia Iessuitarum. brie a
quo familia brieitarum. filii brie haber
a quo familia haberitarum. et melchiel
a quo familia melchielitarum.
Nomen autem filie aser. fuit sara.
Hee cognationes. filiorum aser et
numerus eorum quinquaginta quattuor
milia. quadringenti. filii neptalim
per cognationes suas iesihel. a quo
familia gesielitarum. Guni a quo
familia gunitarum. Jeser a quo fa
milia geseritarum. Sellem a quo
familia sellemitarum. Hee sunt
cognationes filiorum neptalim.
per familias suas. quorum numerus
xlv. milia. quadringenti. Ista est
summa filiorum israel qui recensiti sunt

sexcenta milia. et mille septin
xxx. Locutus que est dominus ad m
dicens. Istis dividetur terra ju
numerum vocabulorum in possession
suas. pluribus maiorem partem
et paucioribus minorem: singulis sic
nunc recensiti sunt. tradetur possess
ita dum taxat. ut sors terram t
bubus dividat. et familiis quicquid so
contigerit. hoc vel plures accipiant
vel pauciores. Hic quoque est numerus
filiorum levi per familias suas. g
son a quo familia gersonitarum
Caath a quo familia caathitarum
Merari a quo familia meraritarum
Hee sunt familie levi. Familia lo
familia ebroni familia mooli.
milia musi. familia chore. At v
caath genuit amram qui hab
uxorem iochabeth filiam levi qu
nata est ei in egypto. hec genuit
suo amram. filios aaron et mo
et mariam sororem eorum. De aaron
orti sunt nadab. et abiud et eleaz
et ythamar. quorum nadab et abiud
mortui sunt cum obtulissent ig
alienum coram domino. Fuerunt
omnes qui numerati sunt. xx. tri
milia generis masculini. ab uno m
se et supra. qui non sunt recensi
filios israel. nec eis cum ceteris da
est possessio. Hic est numerus filiorum is
qui descripti sunt a moyse et eleazar
sacerdote. in campestribus moab. s
iordanem contra iericho. inter q
nullus fuit eorum qui ante numerati s
a moyse et aaron in deserto synai.
Predixerat enim dominus quod om
morientur in solitudine. Nullus
remansit ex eis. nisi caleph filius
iephone. et iosue filius nun.

Accesserunt autem filie · xxvii
salphaath. filii epher. fil
galaad. filii machir. filii manasse
fuit filius ioseph. quarum sunt
nomina. maalaa et noha. et egla et
melcha. et tersa. Et steterunt cora
moyse et eleazaro sacerdote. et cun
principibus populi ad hostium taber
naculi federis. atque dixerunt. Pater noster mor
tuus est in deserto nec fuit in sedit
que concitata est contra dominum sub chore
sed in peccato suo mortuus est. hic non hab
mares filios. cur tollitur nomen

de filiabus salphaath

illius de familia sua. quia non habet fi
lium. Date nobis possessionem inter
cognatos patris nostri. Retulitque moyses
causam earum ad iudicium domini.
Qui dixit ad eum. Iustam rem postu
lant filie salphaat. Da eis possessionem
inter cognatos patris sui. et ei in hereditatem succedant. Ad filios autem israel loqueris
hec. Homo cum mortuus fuit absque
filio: ad filiam eius transibit hereditas.
Si filiam non habuerit. habebit successo
res fratres suos. Quod si et fratres non fuerint
dabitis hereditatem fratribus patris eius.
Si autem nec patruos habuerit. da
bitur hereditas his qui ei proximi sunt.
Eritque hoc filiis israel sanctum lege perpetua.
Sicut precepit dominus moysi. Dixit
quoque dominus ad moysen. Ascende in montem
istum abarim et contemplare inde
terram quam daturus sum filiis israel.
Cumque videris eam ibis et tu ad
populum tuum. sicut ivit frater tuus
aaron. quia offendistis me in deserto
sin. in contradictione multitudinis.
nec sanctificare me voluistis. coram ea
super aquas. Hee sunt aque contradi
tionis in cades deserti sin. Cui respondit
moyses. Provideat dominus deus
spirituum omnis carnis hominem qui
sit super multitudinem hanc. et possit
exire et intrare ante eos. et educere illos
vel introducere. ne sit populus domini
sicut oves absque pastore. Dixitque dominus
ad eum. Tolle iosue filium nun
virum in quo est spiritus domini. et pone
manum tuam super eum. Qui sta
bit coram eleazaro sacerdote. et omni
multitudine: et dabis ei precepta cunc
tis videntibus. et partem glorie tue. ut
audiat eum omnis synagoga fi
liorum israel. Pro hoc si quid agendum
erit eleazar sacerdos consulet dominum
ad verbum eius. egredietur et ingre
dietur ipse et omnes filii israel cum eo.
et cetera multitudo. Fecit moyses ut
preceperat dominus. Cumque tulisset
iosue. statuit eum coram eleazaro
sacerdote. et omni frequentia plebis. et im
positis capiti eius manibus. cuncta
replicavit que mandaverat dominus. xxviii.

Dixit quoque dominus ad moysen.
Precipe filiis israel et dices ad
eos. Oblationem meam et panes et
incensum odoris suavissimum offerte

offerte per tempora sua hec sunt sacrificia que

debetis. Agnos anniculos immaculatos
duos cotidie in holocaustum sempiter
num. unum offeretis mane. et alterum
ad vesperum. decimam partem ephy
simile que conspersa sit oleo purissi
mo. et habeat quartam partem hyn. Iuge
holocaustum iuge est. quod optulistis in
monte synai in odorem suavissimum
incensi domino. et libabitis vini quartam
partem hyn. per agnos singulos in sanctua
rio domini. Alterumque agnum simi
liter offeretis ad vesperam iuxta omnem
ritum sacrificii matutini et libamentorum
eius oblationem suavissimi odoris domino.
Die autem sabbati. offeretis duos agnos
anniculos immaculatos. et duas deci
mas simile oleo conspersé. in sacrificio
et liba que rite funduntur per singula sabba
ta in holocausto sempiterno. In kalendis
autem id est in mensium exordiis offeretis ho
locaustum domino. vitulos de armento
duos. arietem unum. agnos anniculos
vii. immaculatos. et tres decimas simile
oleo conspersé. in sacrificio per singulos
vitulos. et duas decimas simile oleo con
spersé per singulos arietes. et decimam
decime simile ex oleo in sacrificio per
singulos agnos. holocaustum suavissi
mi odoris atque incensi est domino. Liba
menta autem vini que per singulas fun
denda sunt victimas. ista erunt.
media pars hin per singulos vitulos.
tertia per arietem. quarta per agnum.
Hoc erit holocaustum per omnes menses
qui sibi anno vertente succedunt.
Hyrcus quoque offeretur domino pro
peccatis in holocaustum sempiternum
cum libamentis suis. Mense autem
primo. quartadecima die mensis
phase domini erit. et in quinta decima
die sollempnitas azimorum. Septem
diebus vescentur azimis. quarum dies
prima venerabilis et sancta erit. Omne
opus servile non facietis in ea. Offeretis
que incensum holocaustum domino.
Vitulos de armento duos. arietem
unum. agnos anniculos immaculatos
vii. et sacrificia singulorum ex simila
que conspersa sit oleo. Tres decimas per
singulos vitulos. et duas decimas per
arietem. et decimam decime per agnos
singulos. id est per vii. agnos. et hyrcum
pro peccato unum ut expietur pro vobis.
preter holocaustum matutinum quod semper

offeretis. ita facietis per singulos dies vii. dierum in fomitem ignis et in odorem suavissimum domino qui surget de holocausto et de libationibus singulorum. Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis. omne opus servile non facietis in eo. Dies etiam primitivorum quando offeretis novas fruges domino expletis ebdomadibus venerabilis et sancta erit. omne opus servile non facietis in ea. offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulos de armento duos. arietem unum. et agnos anniculos inmaculatos vii. atque in sacrificiis eorum. simile oleo conspersae. tres decimas per singulos vitulos. per arietes duas. per agnos decimam decimae qui simul sunt agni vii. hircum quoque qui mactatur pro expiatione. praeter holocaustum sempiternum et liba eius inmaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

XXIX

Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis. omne opus servile non facietis in ea. quia dies clangoris est et tubarum. offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulum de armento unum. arietem unum. et agnos anniculos inmaculatos vii. et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae. tres decimas per singulos vitulos. duas decimas per arietem. unam decimam per agnum qui simul sunt agni vii. et hircum pro peccato qui offertur in expiationem populi. praeter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis et holocaustum sempiternum cum libationibus solitis hisdem ceremoniis offeretis in odorem suavissimum incensum domino. Decima quoque dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis. et affligetis animas vestras. omne opus servile non facietis in ea. offeretisque holocaustum domino in odorem suavissimum. vitulum de armento unum. arietem unum. agnos anniculos inmaculatos vii. et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae. tres decimas per singulos vitulos. duas decimas per arietem. decimam decimae per agnos singulos qui sunt simul vii. agni. et hircum pro peccato absque his quae offerri pro delicto solent in expiationem et holocaustum sempiternum in sacrificio et libaminibus eorum. Quintadecima die mensis septimi quae vobis sancta atque venerabilis. omne opus servile non facietis in ea. Sed celebrabitis sollempnitatem domino vii. diebus. offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulos de armento tredecim. arietes duos. agnos anniculos xiiii. inmaculatos et in libamentis eorum simile oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos qui sunt simul vituli xiii. et duas decimas arieti uno. id est simul arietibus duobus. et decimam decimae agnis singulis qui sunt simul agni xiiii. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. et sacrificio et libamine eius. In die altero offeretis vitulos de armento xii. arietes duos. agnos anniculos inmaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die tertio offeretis vitulos xi. arietes duos. agnos anniculos inmaculatos xiiii. Sacrificia quoque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque et libamine eius. Die quarto offeretis vitulos decem. arietes duos. agnos anniculos inmaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum. per vitulos et arietes. et agnos rite celebrabitis et hircum pro peccato atque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die quinto offeretis vitulos ix. arietes duos. agnos anniculos inmaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die sexto offeretis vitulos viii. et arietes duos. agnos anniculos inmaculatos xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die septimo offeretis vitulos vii. et arietes duos. agnos anniculos inmaculatos xiiii. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et

tes et agnos rite celebrabis. et hircum
pro peccato absque holocausto sempiterno,
sacrificioque eius et libaminibus. Die viii.
qui celeberrimus est omne opus servile non
facietis. offerentes holocaustum in
odorem suavissimum domino. vitu
lum unum. arietem unum. agnos an
niculos immaculatos vii. sacrificiaque
et libamina singulorum per vitulos
et arietes et agnos rite celebrabitis. et
hircum pro peccato absque holocausto sem
piterno. sacrificioque eius et libamine.
Haec offeretis domino in sollempnitatibus
vestris. preter vota et oblationes spontaneas
in holocausto in sacrificio. in libamine
et in hostiis pacificis. · xxx ·

Narravitque moyses filiis
israel omnia quae ei dominus
imperaverat. et locutus est ad principes
tribuum filiorum israel. Iste est sermo quem
precepit dominus. Si quis virorum
votum voverit domino. aut se constrin
xerit iuramento. non faciet irritum
verbum suum. Sed omne quod promisit
implebit. mulier si quippiam vo
verit et se constrinxerit iuramento
quae est in domo patris sui et in etate puellari.
Si cognoverit pater votum quod pollicita est
et iuramentum quo obligavit animam
suam et tacuerit. voti rea erit. quic
quid pollicita est et iuravit opere complebit.
Si autem statim ut audierit contra
dixerit pater. et vota et iuramenta
eius irrita erunt. nec obnoxia tene
bitur sponsioni eo quod contradixerit
pater. Si maritum habuerit et voverit ali
quid. et semel de ore eius verbum egre
diens animam illius obligaverit iura
mento. quo die audierit vir et non
contradixerit. voti rea erit. reddetque
quodcumque promiserat. Sin autem audiens
statim contradixerit. et irritas fecerit
omnes pollicitationes eius. verbaque
quibus obstrinxerat animam suam
propicius erit ei deus. Vidua et repudia
ta quicquid voverint reddent. Uxor in do
mo viri cum se voto constrinxerit et
iuramento. si audierit vir et tacuerit
nec contradixerit sponsioni reddet quod
promiserat. Si autem extemplo con
tradixerit. non tenebitur promissionis
rea. quia maritus contradixit. et dominus
ei propicius erit. Si voverit et iuramento
se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum
rerum abstinentiam affligat ani
mam suam. in arbitrio viri erit ut
faciat. sive non faciat. Quod si audiens
vir tacuerit. et in alteram diem distu
lerit sententiam. quicquid voverat
atque promiserat reddet. quia statim ut
audivit tacuit. Si autem non contra
dixerit postquam rescivit portabit ipse ini
quitatem eius. Iste sunt leges quas
constituit dominus moysi inter
virum et uxorem. inter patrem et filiam
quae in puellari adhuc etate est. vel quae
manet in parentis domo. · xxxi ·

Locutusque est dominus ad moysen di
cens. ~~Vade~~ Ulciscere prius fi
lios israel de madianitis et sic colliges
ris ad populum tuum. Statimque
moyses. Armate inquit ex vobis
viros ad pugnam qui possint ultio
nem domini expetere de madiani
tis. Mille viri de singulis tribubus
eligantur ex israel qui mittantur ad
bellum. Dederuntque millenos de
singulis tribubus. i. xii. milia expe
ditorum ad pugnam. quos misit
moyses cum finees filio eleazari sacerdo
tis. vasa quoque sancta et tubas ad clangen
dum tradidit eis. Cumque pugnassent
contra madianitas atque vicissent
omnes mares occiderunt et reges eo
rum evi et recem. et sur. et hur. et rebe. v.
principes gentis eorum. balaam
quoque filium beor interfecerunt gladio.
ceperuntque mulieres eorum et par
vulos. omniaque pecora et cunctam
supellectilem quicquid habere potuerant.
Depopulata sunt tam urbes quam vicos
et castella flamma consumpsit. et
tulerunt predam et universa quae ce
perant tam ex hominibus quam ex iumentis
et adduxerunt ad moysen et ad ele
azarum sacerdotem. et ad omnem
multitudinem filiorum israel. Reliqua
autem utensilia portaverunt ad castra
in campestribus moab. iuxta iorda
nem contra iericho. Egressi sunt
autem moyses et eleazar sacerdos
et omnes principes synagoge in occur
sum eorum extra castra. Iratusque
moyses principibus exercitus tribunis
et centurionibus qui venerant de bello
ait. Cur feminas reservastis. Nonne
iste sunt quae deceperunt filios israel ad
suggestionem balaam et prevaricari

Pro de legibus inter virum et uxorem

XXXI

cum

fecerunt vos in domino super peccato phegor, unde et percussus est populus. Ergo cunctos interficite. quicquid est generis masculini etiam in parvulis et mulieres que noverunt viros in coitu iugulate, puellas autem et omnes feminas virgines reservate vobis. et manete extra castra .vii. diebus. Qui occiderit hominem vel occisum tetigerit, lustrabitur die tercio. et .vii. et de omni preda sive vestimentum fuerit sive vas et aliquid in utensilia preparatum de caprarum pellibus et pilis et ligno expiabitur.

XXXI

Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus qui pugnaverant sic locutus est. hoc est preceptum legis quod mandavit dominus moysi. Aurum et argentum et es. et ferrum et plumbum et stagnum et omne quod potest transire per flammas igne purgabitur. Quicquid autem ignem sustinere non potest, aqua expiationis sanctificabitur. et lavabitis vestimenta vestra die vii. et purificati postea castra intrabitis.

No de divisione prede in bello et de decima captorum in bello

Dixit quoque dominus ad moysen. tollite summam eorum que capta sunt ab homine usque ad pecus tu et eleazar sacerdos, et omnes principes vulgi. divides quoque ex equo predam inter eos qui pugnaverunt et egressi sunt ad bellum et inter omnem reliquam multitudinem et separabis partem domino ab his qui pugnaverunt et fuerunt in bello, unam animam de quingentis tam ex hominibus quam ex bobus et asinis et ovibus et dabis eam eleazaro sacerdoti. quia primicie domini sunt. Ex media quoque parte filiorum israel accipies quinquagesimum caput hominum et boum et asinorum et ovium cunctorumque animantium et dabis ea levitis qui excubant in custodiis tabernaculi domini. Fecerunt que moyses et eleazar sicut preceperat dominus. Fuit autem preda quam exercitus ceperat ovium sescenta septuaginta quinque milia. boum .lxx. duo milia. asinorum sexaginta milia. et mille anime hominum. sexus feminei que non cognoverant viros .xxx. duo milia. Data que est media pars his qui in prelio fuerant. ovium trecenta triginta vii. milia quingente. E quibus in partem domini supputate oves sescente septuaginta qui[nque] et de bobus triginta sex milibus [...] septuaginta et duo. de asinis triginta milibus quingentis. [...] ginta unus. De animabus hom[inum] sedecim milibus cesserunt in partem domini. xxx. due anime. tradidit[que] numerum moyses primiciarum domini eleazaro sacerdoti sicut fuerat imperatum ex media parte filiorum israel quam separaverat. His qui in prelio fuerant de media quorum parte que contigerat reliquae multitudini .i. de ovibus trecentis .xxx. vii. milibus .i. quingentis et de bobus .xxx. sex milibus. Et de asinis triginta milibus dimidio. Et de hominibus .xvi. milibus. tulit moy[ses] quinquagesimum caput et dedit levitis qui excubabant in tabernaculo domini. sicut preceperat dominus. Cumque accessissent principes [...] ad moysen. et tribunum centurion[...] que dixerunt. Nos servi tui recen[...] imus numerum pugnatorum qu[...] habuimus sub manu tua, et ne [...] quidem defuit. ob quam causam of[...] mus in donariis domini. Sin[...] quod in preda auri potuimus [...] nire periscelides et armillas [...] los et dextralia ac murenulas deprecetis pro nobis dominum. Susceperuntque moyses et eleazar sa[...] omne aurum in diversis speciebus pondere sicli .xvi. milia sep[...] gentos quinquaginta siclos a tri[...] nis et centurionibus. Unusquisque [...] quod in preda rapuerat suum erat susceptum intulerunt in taber[...] lum testimonii in monumentum filiorum israel coram domino.

XXXII

Filii autem ruben et gad [...] bebant pecora multa [...] illis in iumentis infinita substantia. Cum[...] vidissent iazer et galaad aptas [...] alendis terras venerunt ad moysen [...] eleazarum sacerdotem et principes multitudinis. atque dixerunt. A[...] et dibon et iazer et nemra. esebon [...] et sabam et nebo et beon. terra qu[...] percussit dominus in conspectu fi[...] israel. regionis uberrime est ad pa[...] animalium. et nos servi tui habe[...] menta plurima. Precamurque

invenimus gratiam coram te ut des nobis famulis tuis eam in possessionem nec facias nos transire Iordanem. Quibus respondit Moyses: Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam et vos hic sedebitis? Cur subvertitis mentes filiorum Israel ne transire audeant in locum quem eis daturus est Dominus? Nonne ita egerunt patres vestri quando misi de Cadesbarne ad explorandam terram. Cumque venissent usque ad vallem botri lustrata omni regione subverterunt cor filiorum Israel ut non intrarent fines quos eis Dominus dedit. Qui iratus iuravit dicens: Si videbunt homines isti qui ascenderunt ex Egypto a .xx. annis et supra terram quam sub iuramento pollicitus sum Abraham Ysaac et Iacob, et noluerunt sequi me preter Caleph filium Iephone Cenezeum et Iosue filium Nun. Isti impleverunt voluntatem meam. Iratusque Dominus adversum Israel circumduxit eum per desertum .xl. annis donec consumeretur universa generatio que fecerat malum in conspectu eius. Et ecce inquit vos surrexistis pro patribus vestris incrementa et alumpni hominum peccatorum ut augeretis furorem Domini contra Israel. Quod si nolueritis sequi eum in solitudine populum derelinquet et vos causa eritis necis omnium. At illi prope accedentes dixerunt: Caulas ovium fabricabimus et stabula iumentorum, parvulis quoque nostris urbes munitas. Nos autem ipsi armati et accincti pergemus ad prelium ante filios Israel donec introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri et quicquid habere possumus erunt in urbibus muratis propter habitatorum insidias. Non revertemur in domos nostras usque dum possideant filii Israel hereditatem suam. Nec quicquam querimus trans Iordanem quia iam habemus possessionem nostram in orientali eius plaga. Quibus Moyses ait: Si facitis quod promittitis expediti pergite coram Domino ad pugnam et omnis vir bellator armatus Iordanem transeat donec subvertat Dominus inimicos suos et subiciatur ei omnis terra. Tunc eritis inculpabiles apud Dominum et apud Israel et obtinebitis regiones quas vultis coram Domino. Si autem quod dicitis non feceritis nulli dubium est quin peccetis in Deum et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. Edificate ergo urbes parvulis vestris et caulas et stabula ovibus ac iumentis et quod polliciti estis implete. Dixeruntque filii Gad et Ruben ad Moysen: Servi tui sumus, faciemus quod iubet dominus noster. Parvulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus in urbibus Galaad. Nos autem omnes famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum sicut tu domine loqueris. Precepit ergo Moyses Eleazaro sacerdoti et Iosue filio Nun et principibus familiarum per tribus Israel et dixit ad eos: Si transierint filii Gad et filii Ruben Iordanem vobiscum omnes armati ad bellum coram Domino et vobis fuerit terra subiecta, date eis Galaad in possessionem. Si autem noluerint transire vobiscum in terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca. Responderuntque filii Gad et filii Ruben: Sicut locutus est Dominus servis suis ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chanaan et possessionem iam suscepisse nos confitemur trans Iordanem. Dedit itaque Moyses filiis Gad et Ruben et dimidie tribui Manasse filii Ioseph regnum Seon Amorrei et regnum Og regis Basan et terram eorum cum urbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt filii Gad Dibon et Astaroth et Aroer et Roth et Sophan et Iacer Iecbaa et Bethnemra et Betharan urbes munitas et caulas pecoribus suis. Filii vero Ruben edificaverunt Esebon et Eleale et Cariathaim et Nabo et Baalmeon versis nominibus, Sabama quoque imponentes vocabula urbibus quas extruxerant. Porro filii Machir filii Manasse perrexerunt in Galaad et vastaverunt eam interfecto Amorreo habitatore eius. Dedit ergo Moyses terram Galaad Machir filio Manasse qui habitavit in ea. Iair autem filius Manasse abiit et occupavit vicos eius quos appellavit Anothiair id est villas Iair. Nobe quoque perrexit et apprehendit Canath cum viculis suis vocavitque eam ex nomine suo Nobe.

XXXIII

Hec sunt · xxxiii · mansiones filiorum Israel qui

egressi sunt de egypto per turmas suas
in manu moysi et aaron. quas de-
scripsit moyses iuxta castrorum loca
que domini iussione mutabantur. Pro-
fectique igitur de ramesse mense primo.
quintadecima die mensis primi.
altera die fecerunt phase filii israel.
in manu excelsa videntibus cunctis e-
gyptiis et sepelientibus primogenitos
quos percusserat dominus. Nam et in
diis eorum exercuerat ultionem castra
metati sunt in sochot. De socoth ve-
nerunt in etham que est in extremis
finibus solitudinis. Inde egressi venerunt
contra phiairoth que respicit beelsephon
et castra metati sunt ante magdalum.
Profectique de phiairoth transierunt per
medium mare in solitudinem. et am-
bulantes tribus diebus per desertum etham.
castra metati sunt in mara. Profectique
de mara venerunt in helim ubi erant
xii. fontes aquarum et palme lxx. ibique
castra metati sunt. Sed et inde egressi
fixerunt tentoria super mare rubrum.
Profectique de mari rubro castra me-
tati sunt in deserto sin. Unde egressi
venerunt in delpheca. Profectique de
pheca castra metati sunt in halus.
Egressique de halus in raphidim fixe-
runt tentoria ubi populo defuit aqua
ad bibendum. Profectique de raphidim
castra metati sunt in deserto synai.
Sed et de solitudine synai egressi vene-
runt ad sepulchra concupiscentie.
Profectique de sepulchris concupiscen-
tie castra metati sunt in aseroth
et de aseroth venerunt in rethma. Pro-
fectique de rethma castra metati sunt
in remonphares. Unde egressi vene-
runt in lebna. De lebna castra me-
tati sunt in ressa. Egressi de ressa
venerunt in celatha. Unde profecti
castra metati sunt in monte sepher.
egressi de monte sepher venerunt
in arada. Inde proficiscentes castra
metati sunt in maceloth. Profecti-
que de maceloth venerunt in taath
De taath castra metati sunt in thare
Unde egressi fixerunt tentoria in methca.
De metca castra metati sunt in esmo-
na. Profectique de esmona venerunt
in moseroth: et de moseroth castra
metati sunt in beneiacham. Profectique de
beneiacham venerunt in montem galgad

Unde profecti castra metati
in ietebatha. et de ietebatha venerunt
in ebrona. Egressique de ebrona castra
metati sunt in asiongaber. Inde pro-
venerunt in desertum syn hec est cades
Egressique de cades castra metati sunt
in monte hor. in extremis finibus
terre edom. Ascenditque aaron in
hor iubente domino. et ibi mortuus
est anno xl. egressionis filiorum
israel ex egypto mense quinto primo
mensis. cum esset annorum c.xx
Audivitque chananeus rex arad qui
habitabat ad meridiem in terra cha-
naan venisse filios israel et profecti de
monte hor castra metati sunt in
salmona. inde egressi venerunt in
phinon. Profectique de phinon castra
metati sunt in oboth: et de oboth ve-
nerunt in ieabarim que est in finibus
moabitarum. Profectique de ieabarim
fixerunt tentoria in dibongad. Inde
egressi castra metati sunt in elmon
deblataim. Egressique de elmon
deblathaim venerunt ad montes
abarim contra nabo. Profecti
de montibus abarim transierunt
ad campestria moab supra ior-
danem contra iericho. Ibique castra
metati sunt de bethsimon usque
belsathim in planioribus locis mo-
abitarum ubi locutus est dominus
ad moysen. xxxiii.

Precipe filiis israel et dic ad
eos quando transieritis iordanem
terram intrantes chanaan
disperdite cunctos habitatores terre.
Confringite titulos et statuas
comminuite. atque omnia excelsa va-
state, mundantes terram et habitan-
tes in ea. Ego enim dedi vobis
illam in possessionem. quam divi-
detis vobis sorte. pluribus dabitis lati-
orem et paucioribus angustiorem. Sin-
gulis ut sors ceciderit, ita tribuetur he-
reditas. per tribus et familias posses-
sio dividetur. Si autem nolueritis in-
terficere habitatores terre qui rema-
serint erunt vobis quasi clavi in
oculis. et lancee in lateribus et adver-
sabuntur vobis in terra habita-
tionis vestre. et quicquid illis facere cogi-
taveram vobis faciam. Locutus
est dominus ad moysen dicens

Precipe filiis israel et dices ad eos. Cum
ingressi fueritis terram chanaan.
et in possessionem vobis sorte ceciderit.
his finibus terminabitur. pars meridi
ana incipiet a solitudine sin que est
iuxta edom. et habebit terminos contra
orientem mare salsissimum qui
circuibunt australem plagam per
ascensum scorpionis ita ut transeant
in senna et perveniant ad meridie
usque ad cades barne. unde egredientur
confinia ad villam nomine adar
et tendent usque ad asemonam ibitque per
gyrum terminus ab asemona usque
ad torrentem egypti et magni maris
litore finietur. Plaga autem occi
dentalis a mari magno incipiet et
ipso fine claudetur. Porro ad septen
trionalem plagam a mari magno
incipient termini pervenientes usque
ad montem altissimum a quo venient
in emath usque ad terminos sedada. ibunt
que confinia usque ad zephrona et villam
enan. Hii erunt termini in parte a
quilonis. Inde metabuntur fines
contra orientalem plagam de villa
henam usque sephama. et de sephama
descendent termini in rebla contra
fontem daphnim. Inde pervenient
contra orientem ad mare cenereth
et tendent usque ad iordanem et ad ul
timum salsissimo claudentur mari.
hanc habebitis terram per fines suos
in circuitu. Precepitque moyses fi
liis israel dicens. Hec erit terra quam
possidebitis sorte et quam iussit dominus
dari novem tribubus et dimidie tribui.
Tribus enim filiorum ruben per fa
milias suas et tribus filiorum gad
iuxta cognationum numerum.
media quoque tribus manasse. id est due
et semis tribus. acceperunt partem suam.
trans iordanem contra iericho ad
orientalem plagam. Et ait dominus
ad moysen. Hec sunt nomina virorum
qui terram divident vobis. eleazar
sacerdos et iosue filius nun. et sin
guli principes de tribubus singulis
quorum ista sunt vocabula. De tribu
iuda. caleph filius iephone. De tribu
symeon. samuel filius amiud. De
tribu beniamin. helidad filius caselon.
De tribu filiorum dan. bochi filius
iogli. filiorum ioseph. De tribu ma
nasse hanniel filius ephoth. De tri
bu effraim camuel filius sephtan.
De tribu zabulon. elisaphan filius
pharnach. De tribu ysachar. dux
faltiel filius ozan. De tribu aser
ahiud filius salomi. De tribu nep
talim. phedael filius amiud. Hii
sunt quibus precepit dominus. ut di
viderent filiis israel terram chanaan.

XXXV

Hec quoque lo- xxxv.
cutus est dominus ad moysen
in campestribus moab super iordanem
contra iericho. Precipe filiis israel ut
dent levitis de possessionibus suis urbes
ad habitandum et suburbana earum per
circuitum. ut ipsi in oppidis mane
ant. et suburbana sint pecoribus
ac iumentis que a muris civitatum
forinsecus per circuitum mille
passuum spacio tendentur. contra ori
entem duo milia erunt cubiti. et ad
meridiem similiter duo milia. ad mare
quoque quod respicit occidentem eadem
mensura erit. Et septemtrionalis
plaga equali termino finietur. Eruntque
urbes in medio et foris suburbana.
De ipsis autem oppidis que levitis
dabitis. vi. erunt in fugitivorum auxilia
separata. ut fugiat ad ea qui fuderit
sanguinem. exceptis his alia xlii.
oppida. id est simul. xlviii. cum suburba
nis suis. Ipse quoque urbes que dabuntur
de possessionibus filiorum israel. ab his
qui plus habent plures auferentur.
et qui minus pauciores. Singuli
iuxta mensuram hereditatis sue.
dabunt oppida levitis. Ait dominus
ad moysen. Loquere filiis israel et dices
ad eos. Cum transgressi fueritis iorda
nem in terram chanaan. decernite
que urbes debeant esse in presidia fugiti
vorum qui nolentes sanguinem
fuderint in quibus cum fugerit profugus
cognatus occisi non poterit eum
occidere donec stet in conspectu mul
titudinis et causa illius iudicetur. De
ipsis autem urbibus que ad fugitivorum
subsidia separantur. Tres erunt
trans iordanem. et tres in terra chanaan.
tam filiis israel quam advenis atque pere
grinis ut confugiat ad eas qui
nolens sanguinem fuderit. Si quis
hominem ferro percusserit et mortuus
fuerit. qui percussit reus erit homicidii

Nota de urbibus immunitatum

& ipse morietur. Si lapidem iecerit & ictu occubuerit, similiter punietur. Si ligno percussus interierit, percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet. statim ut apprehenderit eum interficiet. Si per odium quis hominem impulerit vel iecerit quippiam in eum per insidias aut cum esset inimicus manu percusserit & ille mortuus fuerit, percussor homicidii reus erit. cognatus occisi statim ut invenerit eum iugulabit. Quod si fortuitu & absque odio & inimicitiis quicquam horum fecerit & hoc audiente populo fuerit comprobatum atque inter percussorem & propinquum sanguinis questio ventilata fuerit. liberabitur innocens de ultoris manu. & reducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat. manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium que exulibus deputate sunt fuerit inventus. & percussus ab eo qui ultor est sanguinis absque noxa erit qui eum occiderit. debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit homicida revertetur in terram suam. Hec sempiterna & legitima erunt in cunctis habitationibus vestris. Homicida sub testibus punietur. ad unius testimonium. Nullus condempnabitur. Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis. statim & ipse morietur. Exules & profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt. Ne polluatis terram habitationis vestre que in sontium cruore maculatur. nec aliter expiari potest. nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit. atque ita erit munda vestra possessio. me commorante vobiscum. Ego enim sum dominus qui habito inter filios israel. xxxvi.

Nota de testimonio unius

XXXVI

Accesserunt autem & principes familiarum. galaad filii machir. filii manasse de stirpe filiorum ioseph. locutique sunt moysi coram principibus israel. atque dixerunt. tibi domino nostro precepit dominus ut terram sorte divideres filiis israel. & ut filiabus salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri. Quas si alterius tribus homines uxores acceperint. sequetur possessio sua. & translata ad aliam tribum. de nostra hereditate minuetur. atque ita fiet. ut cum iubileus id est quinquagesimus annus remissionis advenerit. confundatur sortium distributio. & possessio aliorum ad alium transeat. Respondit moyses filiis israel. domino precipiente ait. Recte tribus filiorum ioseph locuta est. & hec lex super filiabus salphaad a domino promulgata est. Nubant quibus volunt tantum ut sue tribus hominibus. ne commisceatur possessio filiorum israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu & cognatione sua. & cuncte femine maritos de eadem tribu accipiant. ut hereditas permaneat in familiis. nec sibi misceantur tribus: sed ita maneant ut a domino separate sunt. Feceruntque filie salphaad ut sibi fuerat imperatum. & nupserunt. maala & thersa & egla & melcha & noha filiis patrui sui de familia manasse qui fuit filius ioseph. & possessio que illis fuerat attributa. mansit in tribu & familia patris earum. Hec sunt mandata atque iudicia que precepit dominus per manum moysi. ad filios israel in campestribus moab supra iordanem contra iericho.

Nota de filiabus

Explicit liber numeri qui hebraice vocatur vaiedaber. Incipit addabarim quod deuteronomium id est secunda lex appellatur.

Hec sunt verba que locutus est moyses ad omnem israel trans iordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter pharan & thophel & laban & aseroth ubi auri est plurimum. xi. diebus de oreb per viam montis seir usque cadesbarne. xl. anno. xi. mense prima die mensis. locutus est moyses ad filios israel. omnia que preceperat illi dominus ut diceret eis. postquam percussit seon regem amorreorum qui habitavit in esebon. & og regem basan. qui mansit in aseroth & in edrai trans iordanem in terra moab. Cepitque moyses explanare legem & dicere. Dominus deus noster locutus est ad nos in oreb dicens:

Sufficiat nobis quod in hoc monte man
sistis. revertimini et venite ad montem
amorreorum et ad cetera que ei proxima sunt
campestria atque montana et humiliora
loca contra meridiem et iuxta litus
maris. terram chananeorum et libani
usque ad flumen magnum eufraten.
En inquit tradidi vobis. ingredimini
et possidete eam. Super quam iuravit
dominus patribus vestris abraham. ysaac
et iacob. ut daret illam eis et semini
eorum post eos. Dixique vobis in illo tempore.
Non possum solus sustinere vos: quia
dominus deus vester multiplicavit vos
et estis hodie sicut stelle celi plurimi.
Dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc
numerum multa milia. et benedicat vobis
sicut locutus est. Non valeo solus
vestra negotia sustinere. et pondus et
iurgia. Date ex vobis viros sapientes
et gnaros quorum conversatio sit pro
bata in tribubus vestris: ut ponam vobis
eos principes. Tunc respondistis mihi.
bona res est quam vis facere. tulique de
tribubus vestris. viros sapientes et no
biles: et constitui eos principes tri
bunos et centuriones ac decanos
ac quinquagenos qui docerent vos
singula. Precepique eis dicens. Audite
illos. et quod iustum est iudicate. Sive civis
sit ille. sive peregrinus. nulla erit
distantia personarum. ita parvum
audietis ut magnum: nec accipie
tis cuiusquam personam. quia dei iudicium
est. Quod si difficile vobis aliquid visum
fuerit. referte ad me. et ego audiam.
Precepique omnia que facere deberetis.
Profecti autem de oreb transivimus
per heremum horribilem et maximam
solitudinem quam vidistis per viam montis
amorrei: sicut preceperat dominus
deus noster nobis. Cumque venissetis in ca
desbarne. dixi vobis. venistis ad
montem amorrei. quem dominus deus vester
daturus est nobis. Vide terram quam dominus
deus tuus dabit tibi. ascende et pos
side eam sicut locutus est dominus
deus patribus tuis. Noli metuere nec
quicquam paveas. et accessistis ad me
omnes atque dixistis. Mittamus viros
qui considerent terram. et renuntient
per quod iter debeamus ascendere: et ad quas
pergere civitates. Cumque mihi sermo
placuisset. misi ex vobis xii. viros

terribilem

vidistis

al' nostri

timere

singulos de tribubus suis. Qui cum
perrexissent et ascendissent in montana
venerunt usque ad vallem botri: et consi
derata terra. sumentes de fructibus
eius ut ostenderent ubertatem. Attu
lerunt ad nos atque dixerunt. bona est
terra quam dominus deus noster daturus est
nobis: et noluistis ascendere. Sed incre
duli ad sermonem domini dei nostri mur
muratis in tabernaculis vestris atque di
xistis. Odit nos dominus et idcirco eduxit
nos de terra egypti. ut traderet nos
in manu amorrei. atque deleret quo
ascendemus. Nuntii terruerunt
cor nostrum dicentes. Maxima multi
tudo est. nobis statura procerior. Ur
bes magne et ad celum usque munite.
filios enachim vidimus ibi. Et dixi
vobis nolite metuere. nec timeatis
eos. Dominus deus qui ductor est vester
pro nobis ipse pugnabit: sicut fecit in
egypto. videntibus cunctis. et in solitu
dine ipsi vidistis. Portavit te dominus
deus tuus. ut solet homo gestare
parvulum filium suum in omni via
per quam ambulastis donec veniretis
ad locum istum. et nec sic quidem cre
didistis domino deo vestro qui precessit
vos in via. et metatus est locum in quo
tentoria figere deberetis nocte. osten
dens vobis iter per ignem: et die per
columpnam nubis. Cumque audisset
dominus vocem sermonum vestrorum. iratus
iuravit et ait. Non videbit quispiam
de hominibus generationis huius pessime
terram bonam quam sub iuramento pollicitus
sum patribus vestris. preter caleph filium
iephone. ipse enim videbit eam. et ipsi
dabo terram quam calcavit et filiis eius.
quia secutus est dominum. Nec miranda
indignatio in populum. cum mihi quoque
iratus dominus propter vos dixerit. Nec
tu ingredieris illuc. Sed iosue filius
nun minister tuus. ipse intrabit
pro te. hunc exhortare et robora. et ipse terram
sorte dividet israeli. parvuli vestri. de quibus
dixistis quod captivi ducerentur. et filii
qui hodie boni aut mali ignorant
distantiam. ipsi ingredientur. et ipsis
dabo terram. et possidebunt eam.
Vos autem revertimini et abite in soli
tudinem per viam maris rubri. et
respondistis mihi. Peccavimus domino.
ascendemus atque pugnabimus. sic

Nota de filiis israel solus caleph et filii eius intraverunt terram promissionis

precepit dominus deus noster. Cumque instructi armis pergeretis ad montem, ait mihi dominus. Dic ad eos. Nolite ascendere neque pugnetis: non enim sum vobiscum. ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum et non audistis. sed adversantes imperio domini. et tumentes superbia. ascendistis in montem. Itaque egressus amorreus qui habitabat in montibus: et obviam veniens persecutus est vos. sicut solent apes persequi et cecidit de seir usque orma. Cumque reversi ploraretis coram domino. Non audivit vos nec voci vestre voluit adquiescere. Sedistis ergo in cades barne multo tempore. ii.

II

Profectique inde venimus in solitudinem que ducit ad mare rubrum sicut mihi dixerat dominus: et circuivimus montem seir longo tempore. Dixitque dominus ad me. Sufficit vobis circuire montem istum. Ite contra aquilonem et populo precipe dicens. Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum esau. qui habitant in seir. et timebunt vos. Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium. quia in possessionem esau dedi montem seir. Cibos emetis ab eis pecunia et comedetis. aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum et novit iter tuum. Quomodo transieris solitudinem hanc magnam per xl annos habitans tecum dominus deus tuus. et nihil tibi defuit. Cumque transissemus fratres nostros filios esau qui habitabant in seir per viam campestrem de elath et de asiongaber venimus ad iter quod ducit in desertum moab. Dixitque dominus ad me. Non pugnes contra moabitas. nec ineas adversus eos prelium. Non enim dabo tibi quicquam de terra eorum. quia filiis loth tradidi ar in possessionem. emim primi fuerunt habitatores eius populus magnus et validus et tam excelsus ut de enachim stirpe quasi gigantes crederentur et essent similes filiorum enachim. Denique moabite appellant eos emim. In seir autem prius habitaverunt horrei. quibus expulsis atque deletis. habitaverunt filii esau. sicut fecit israel in terra possessionis sue. quam dedit illi dominus. Surgentes ergo ut transiremus torrentem zared. venimus ad eum. Tempus autem quo ambulavimus de cades barne usque ad transitum torrentis zared. xxxviii annorum fuit donec consumeretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris sicut iuraverat dominus. cuius manus fuit adversum eos ut interirent de castrorum medio. Postquam autem universi ceciderunt pugnatores. locutus est dominus ad me dicens. Tu transibis hodie terminos moab. urbem nomine ar. et accedens in vicina filiorum amon: cave ne pugnes contra eos. nec movearis ad prelium. Non enim dabo tibi de terra filiorum amon. quia filiis loth dedi eam in possessionem. Terra gigantum reputata est. et in ipsa olim habitaverunt gigantes. quos amonite vocant zomzommim populus magnus et multus et procere longitudinis. sicut enachim quos delevit dominus a facie eorum et fecit illos habitare pro eis. sicut fecerat filiis esau. qui habitant in seir delens horreos et terram eorum illis tradens. quam possident usque in presens. Et eveos quoque qui habitabant in aseroth. usque gazam. cappadoces expulerunt. qui egressi de cappadocia deleverunt eos. et habitaverunt pro illis. Surgite et transite torrentem arnon. Ecce tradidi in manu tua seon regem esebon amorreum. et terram eius incipe possidere. et committe adversus eum prelium. Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos qui habitant sub omni celo ut audito nomine tuo paveant et in morem parturientium contremiscant. et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de solitudine cademoth ad seon regem esebon. verbis pacificis. dicens. Transibimus per terram tuam publica gradiemur via. non declinabimus neque ad dexteram neque ad sinistram. Alimenta precio vende nobis ut vescamur. aquam precio

tribue: et sic bibemus. tantum est ut nobis concedas transitum: sicut fecerunt filii esau qui habitant in seyr: et moabite qui habitant in ar: donec veniamus ad iordanem. et transeamus ad terram quam dominus deus noster daturus est nobis. Noluitque seon rex esebon dare nobis transitum quia induraverat dominus deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor illius ut traderetur in manus tuas. sicut nunc vides. Dixitque dominus ad me. ecce cepi tibi tradere seon et terram eius. incipe possidere eam. Egressusque est seon obviam nobis cum omni populo suo. ad prelium in iesa. et tradidit eum dominus deus noster nobis. Percussimusque eum cum filiis suis et omni populo suo. civitatesque urbes in tempore illo cepimus interfectis habitatoribus earum viris ac mulieribus et parvulis. Non reliquimus in eis quicquam absque iumentis que in partem venere predantium et spoliis urbium que cepimus ab aroer que est super ripam torrentis arnon/oppido quod in valle situm est. usque galaad. Non fuit vicus et civitas que nostras effugeret manus. Omnes tradidit dominus deus noster nobis. absque terra filiorum amon. ad quam non accessimus. et cunctis que adiacent torrenti ieboc. et urbibus montanis. universisque locis a quibus nos prohibuit dominus deus noster. · iii ·

Itaque conversi ascendimus per iter basan. Egressusque est og rex basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum in edrai. Dixitque dominus ad me. Ne timeas eum quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua. faciesque ei sicut fecisti seon. regi amorreorum qui habitavit in esebon. Tradidit ergo dominus deus noster in manibus nostris. etiam og regem basan. et universum populum eius. Percussimusque eos usque ad internecionem. vastantes cunctas civitates illius uno tempore. Non fuit oppidum quod nos effugeret. septuaginta urbes et omnem regionem argob. regni og in basan. Cuncte urbes erant munite muris altissimis portisque vectibus. absque oppidis innumeris que non habebant muros. et delevimus eos sicut feceramus seon regi esebon. disperdentes omnem civitatem. virosque ac mulieres et parvulos. Iumenta autem et spolia urbium diripuimus. tulimusque illo tempore terram de manu duorum regum amorreorum qui erant trans iordanem a torrente arnon usque ad montem hermon quem sydonii sarion vocant. et amorrei sanir. omnes civitates que site sunt in planicie et universam terram galaad. et basan usque selcha. et edrai. civitates regni og in basan. solus quippe og rex basan restiterat de stirpe gygantum. et monstratur lectus eius ferreus. qui est in rabath filiorum amon. novem cubitos habens longitudinis. et quatuor latitudinis. ad mensuram cubiti virilis manus. terramque possedimus in tempore illo. ab aroer que est super ripam torrentis arnon. usque ad mediam partem montis galaad et civitates illius dedi ruben et gad. Reliquam autem partem galaad. et omnem basan regni og. tradidi medie tribui manasse omnem regionem argob. Cuncta basan vocabatur terra gigantum. Iair filius manasse. possederat omnem regionem argob. usque ad terminos gessuri et machati. Vocavitque ex nomine suo basan avothiair. id est villas iair usque in presentem diem. Machir quoque dedi galaad. et tribubus ruben et gad. dedi terram galaad usque ad torrentem arnon. medium torrentis et confinium. usque ad torrentem ieboc. qui est terminus filiorum amon et planiciem solitudinis. atque iordanem et terminos ceneret. usque ad mare deserti. quod est salsissimum ad radices montis fasga contra orientem. Precepique vobis in tempore illo dicens. Dominus deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem. expediti precedite fratres vestros. filios israel. omnes viri robusti absque uxoribus. et parvulis atque iumentis. Novi enim quod plura habeatis pecora et in urbibus remanere debebunt quas tradidi vobis. donec requiem tribuat dominus fratribus vestris sicut nobis tribuit. et possideant ipsi terram. quam daturus est eis trans iordanem: tunc revertetur unusquisque

Non iumenta et parvulos relinquendos

in possessionem suam quam dedi
vobis. Iosue quoque in tempore illo
precepi dicens: oculi tui viderunt
que fecerit dominus deus vester duobus his
regibus. sic faciet omnibus regnis ad
que transiturus es. Ne timeas eos:
dominus enim deus vester pugnabit
pro vobis. Precatusque sum dominum
in tempore illo dicens. Domine deus
tu cepisti ostendere servo tuo magni
tudinem tuam: manumque for
tissimam. Neque enim est alius
deus vel in celo vel in terra. qui possit
facere opera tua. et comparari forti
tudini tue: transibo igitur et videbo
terram hanc optimam trans ior
danem. et montem istum egre
gium et libanum. Iratusque est
dominus michi propter vos: nec exau
divit me. Sed dixit michi. Sufficit tibi
nequaquam ultra loquaris de hac re
ad me. ascende cacumen, et oculos
tuos circumfer. ad occidentem et
aquilonem: austrum que et orientem
et aspice. Nec enim transibis iorda
nem istum. precipe iosue et corro
bora eum atque conforta: quia ipse pre
cedet populum istum: et dividet eis terram
quam visurus es. Mansimusque
in valle contra fanum fegor.

phasge

IIII

ET nunc israel. iiii.
audi precepta et iudicia que
ego doceo te. ut faciens ea vivas.
et ingrediens terram possideas:
quam dominus deus patrum vestrorum
daturus est vobis. Non addetis ad
verbum quod vobis loquor nec aufe
retis ex eo. Custodite mandata
domini dei vestri, que ego precipio
vobis. oculi vestri viderunt omnia
que fecit dominus contra beelphe
gor. quomodo contriverit omnes
cultores eius de medio vestri. Vos
autem qui adheretis domino deo
vestro vivitis universi usque in presentem
diem. Scitis quod docuerim vos. precepta
atque iusticias: sicut mandavit
michi dominus deus meus. sic facietis
ea in terra quam possessuri estis.
et observabitis et implebitis opere. hec
est enim vestra sapientia et intellectus
coram populis, ut audientes universa
precepta hec. dicant en populus
sapiens et intelligens. gens magna

nec est alia natio tam gran
que habeat deos appropinquan
sibi sicut deus noster adest cunc
obsecrationibus nostris. Que est en
alia gens sic inclita ut habeat ceri
monias iustaque iudicia et univer
legem quam ego proponam hodie
ante oculos vestros. Custodi igitur
temet ipsum et animam tuam
sollicite. Ne obliviscaris verbo
que viderunt oculi tui. et ne exci
de corde tuo. cunctis diebus vite tue.
Docebis ea filios ac nepotes tuos.
in quo stetisti coram domino deo t
in oreb. quando locutus est dominus
dicens. Congrega ad me popul
ut audiat sermones meos. et di
timere me omni tempore quo
vivunt in terra. Doceantque filios
et accessistis ad radicem montis
qui ardebat usque ad celum. Era
in eo tenebre. et nubes et caligo.
tusque est dominus ad vos de me
dio ignis vocem verborum eius
audistis et formam penitus n
vidistis. et ostendit vobis pac
tum. quod precepit ut faceretis
decem verba que scripsit in du
tabulis lapideis. michi quoque man
davit in illo tempore. ut doce
vos cerimonias et iudicia que fa
cere debetis in terra quam posse
estis. custodite igitur sollicite
nimas vestras. Non vidistis ali
similitudinem. in die qua locu
est dominus vobis in oreb. de me
dio ignis. Ne forte decepti faci
vobis sculptam similitudinem
aut imaginem masculi vel fe
similitudinem omnium iumento
que sunt super terram. vel avium su
celo volantium atque reptilium
que moventur in terra. sive pis
qui sub terra morantur in aq
Ne forte oculis elevatis ad cel
videas solem et lunam. et omni
astra celi. et errore deceptus ado
ea et colas. que creavit domin
deus tuus in ministerium cunc
tis gentibus, que sub celo sunt. V
autem tulit dominus et eduxit
fornace ferrea egypti ut haberet
populum hereditarium sicut est
presenti die. Iratusque est domin

contra me propter sermones vestros, et iuravit ut non transirem iordanem, nec ingrederer terram optimam quam daturus est vobis. Ecce morior in humo hac. non transibo iordanem. vos transibitis. et possidebitis terram egregiam. Cave ne quando obliviscaris pacti domini dei tui, quod pepigit tecum. et facias tibi sculptam similitudinem eorum que fieri dominus prohibuit, quia dominus deus tuus ignis consumens est, deus emulator. Si genueritis filios ac nepotes et morati fueritis in terra, deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem. perpetrantes malum coram domino deo vestro. ut eum ad iracundiam provocetis. testes invoco hodie celum et terram cito perituros vos esse de terra quam transito iordane possessuri estis. Non habitabitis in ea longo tempore. sed delebit vos dominus. atque disperget in omnes gentes et remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducturus est dominus. Ibique servietis diis qui hominum manu fabricati sunt ligno et lapidi. qui non vident nec audiunt. non comedunt non odorantur. Cumque quesieris ibi dominum deum tuum. invenies eum si tamen toto corde quesieris. et tota tribulatione anime tue postquam te invenerint omnia que predicta sunt. Novissimo autem tempore reverteris ad dominum deum tuum, et audies vocem eius. quia deus misericors dominus deus tuus est. non dimittet te. nec omnino delebit, neque obliviscetur pacti. in quo iuravit patribus tuis. Interroga de diebus antiquis qui fuerunt ante te. ex die quo creavit dominus deus hominem super terram. a summo celi usque ad summum eius. si facta est aliquando huiuscemodi res aut umquam cognitum est. ut audiret populus vocem domini loquentis de medio ignis. sicut tu audisti et vidisti. si fecit deus ut ingrederetur et tolleret sibi gentem de medio nationum per temptationes. signa et prodigia. atque portenta per pugnam et robustam manum extentumque brachium et horribiles visiones iuxta omnia que fecit pro vobis dominus deus vester in egypto. videntibus oculis tuis ut scires quoniam dominus ipse est deus. et non est alius preter unum. De celo te fecit audire vocem suam. ut doceret te. et in terra ostendit tibi ignem suum maximum. et audisti verba illius de medio ignis. quia dilexit patres tuos. et elegit semen eorum post eos. Eduxitque te precedens in virtute sua magna. ex egypto ut deleret nationes maximas et fortiores te. in introitu tuo. et introduceret te. daretque tibi terram earum in possessionem sicut cernis in presenti die. Scito ergo hodie et cogitato in corde tuo quod dominus ipse est deus in celo sursum. et in terra deorsum et non sit alius. Custodi precepta eius atque mandata que ego precipio tibi. ut bene sit tibi et filiis tuis post te. et permaneas multo tempore super terram quam dominus deus tuus daturus est tibi.

Tunc separavit moyses tres civitates trans iordanem ad orientalem plagam. ut confugiat ad eas. qui occiderit nolens proximum suum nec fuerit inimicus ante unum et alterum diem. et ad harum aliquam urbium possit evadere. bosor in solitudine que sita est in terra campestri de tribu ruben. et ramoth in galaad que est in tribu gad. et golan in basan que est in tribu manasse. Ista est lex quam proposuit moyses coram filiis israel. et hec testimonia et cerimonie atque iudicia que locutus est ad filios israel. quando egressi sunt de egypto trans iordanem in valle contra phanum fegor. in terra seon regis amorrei qui habitavit in esebon quem percussit moyses. Filii quoque israel egressi ex egypto possederunt terram eius. et terram og regis basan. duorum regum amorreorum qui erant trans iordanem ad solis ortum. ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon. usque ad montem seon qui est hermon. omnem planitiem trans iordanem ad orientalem plagam usque ad mare solitudinis. et usque ad radices montis fasga. .v.

Vocavitque moyses omnem israelem. et dixit ad eum. Audi israel cerimonias atque iudicia que ego loquor in auribus vestris

hodie dilatare ea. et opere complere. Dominus
deus noster pepigit nobiscum fedus in
oreb. non cum patribus nostris iniit pactum,
sed nobiscum qui in presentiarum sumus
et vivimus. Facie ad faciem locutus
est nobis in monte de medio ignis.
Ego sequester et medius fui inter deum
et vos in tempore illo. ut annunciarem
vobis verba eius. Timuistis enim
ignem et non ascendistis in montem.
et ait. Ego dominus deus tuus qui
eduxi te de terra egypti. de domo ser-
vitutis. Non habebis deos alienos
in conspectu meo. Non facies tibi
sculptile. nec similitudinem omnium
que in celo sunt desuper. et que in terra
deorsum: et que versantur in aquis sub
terra. Non adorabis ea neque coles.
Ego enim sum dominus deus tuus.
deus emulator reddens iniquitatem
patrum super filios in terciam et quartam
generationem. his qui oderunt me. et
faciens misericordiam in multa milia dili-
gentibus me et custodientibus precepta
mea. Non usurpabis nomen domini

Nota mandata

dei tui frustra. quia non erit inpunitus
qui super rem vanam nomen eius
assumpserit. Observa diem sabbati ut
sanctifices eum sicut precepit tibi dominus
deus tuus. Sex diebus operaberis. et
facies omnia opera tua. Septimus
dies sabbati est. id est requies domini dei tui.
Non facies in ea quicquam operis. tu
et filius tuus. et filia. Servus tuus
et ancilla. et bos et asinus et omne iu-
mentum tuum. et peregrinus qui
est intra portas tuas. ut requiescat
servus tuus et ancilla tua sicut et tu.
Memento quod et ipse servieris in egypto.
et eduxerit te inde dominus deus tuus
in manu forti. et brachio extento.
Ideirco precepit tibi ut observares diem
sabbati. Honora patrem tuum et matrem tuam.
sicut precepit tibi dominus deus
tuus. ut longo vivas tempore. et bene
sit tibi in terra quam dominus deus
tuus daturus est tibi. Non occides.
neque mechaberis. furtumque non facies.
Nec loqueris contra proximum tuum
falsum testimonium. Non concupisces
uxorem proximi tui. non domum,
non agrum. non servum non an-
cillam. non bovem. non asinum
et universa que illius sunt. Hec verba

locutus est dominus ad omnem mul-
titudinem vestram in monte de me[dio]
ignis et nubis et caliginis voce ma[gna]
nihil addens amplius. et scrip[sit]
ea in duabus tabulis lapideis q[uas]
tradidit michi. Vos autem post[quam]
audistis vocem de medio tenebra[rum]
et montem ardere vidistis, acce[ssistis]
ad me omnes principes tribuum [et]
maiores natu atque dixistis. Ecce osten-
dit nobis dominus deus noster maie[statem]
et magnitudinem suam. vocem [eius]
audivimus de medio ignis et proba[vimus]
hodie. quod loquente deo cum homine vi-
xerit homo. Cur ergo moriemur et de-
vorabit nos ignis hic maximus. [Si]
enim audierimus ultra vocem domini
dei nostri moriemur. Quid est omnis
caro ut audiat vocem dei viven[tis]
qui de medio ignis loquitur sic[ut nos]
audivimus et possit vivere. Tu ma-
gis accede et audi cuncta que dix[erit]
dominus deus noster tibi. loquerisque [ad]
nos. et nos audientes faciemus [ea].
Quod cum audisset dominus. ait ad [me].
Audivi vocem verborum populi huius [que]
locuti sunt tibi. bene omnia locuti [sunt].
Quis det talem eos habere mentem
ut timeant me et custodiant universa man-
data mea. in omni tempore. ut bene sit
eis et filiis eorum in omni tempore.
Vade ergo et dic eis. Revertimini in
tentoria vestra. tu vero hic sta mecum et
loquar tibi omnia mandata et cerimo-
nias atque iudicia que docebis eos. ut
faciant ea in terra quam dabo illis
in possessionem. Custodite igitur et fa-
cite que precepit dominus deus vobis.
Non declinabitis neque ad dexteram
ad sinistram. sed per viam quam pre-
cepit dominus deus vester ambulabitis
ut vivatis et bene sit vobis et prote[lentur]
dies vestri in terra possessionis

VI.

Hec sunt precepta et ceremonie atque iudicia que
mandavit dominus deus vester ut docerem [vos]
et faciatis ea in terra ad quam trans-
gredimini possidendam ut time[as]
dominum deum tuum. et custodias [omnia]
mandata et precepta eius. que ego [precipio]
tibi et filiis ac nepotibus tuis cun[ctis]
diebus vite tue ut prolongentur d[ies tui].
Audi israel et observa ut facias que [precepit]
tibi dominus. et bene sit tibi et mul[tiplice...]

amplius sicut pollicitus est dominus
deus patrum tuorum dare tibi terram
lacte et melle manantem. Audi israel dominus
deus tuus, deus unus est. Diliges
dominum deum tuum ex toto corde
tuo. et ex tota anima tua. et ex tota
fortitudine tua. Eruntque verba hec
que ego precipio tibi hodie, in corde tuo et
narrabis ea filiis tuis. et meditaberis
sedens in domo tua. et ambulans in i
tinere. dormiens atque consurgens. et ligabis
ea quasi signum in manu tua. Erunt
que et movebuntur inter oculos
tuos. Scribesque ea in limine et postibus
domus tue. Cumque introduxerit te
dominus deus tuus in terram pro qua
iuravit patribus tuis. abraham ysaac
et iacob. et dederit tibi civitates magnas
et optimas quas non edificasti. domos
plenas cunctarum opum quas non
extruxisti. cisternas quas non effodi
sti. vineta et oliveta que non plantasti
et comederis et saturatus fueris: cave
diligenter ne obliviscaris domini qui
eduxit te de terra egypti. de domo servi
tutis. Dominum deum tuum timebis. et
illi soli servies. ac per nomen illius
iurabis. Non ibitis post deos alienos
cunctarum gentium que in circuitu
vestro sunt. quoniam deus emulator dominus
deus tuus in medio tui. nequando ira
scatur furor domini dei tui contra te.
et auferat te de superficie terre. Non tem
ptabis dominum deum tuum. sicut
temptasti in loco temptationis. Custo
di precepta domini dei tui. ac testimo
nia et cerimonias quas precepit tibi.
et fac quod placitum est et bonum in con
spectu domini. ut bene sit tibi. et ingressus
possideas terram optimam. de qua
iuravit dominus patribus tuis ut deleret
omnes inimicos tuos coram te: sicut
locutus est: Cumque interrogaverit
te filius tuus cras dicens. Quid sibi
volunt testimonia hec. et cerimonie
atque iudicia que precepit dominus deus
noster nobis. dices ei. Servi eramus
pharaonis in egypto. et eduxit nos dominus
de egypto in manu forti. fecitque signa
atque prodigia magna et pessima in egypto.
contra pharaonem et omnem domum
illius. in conspectu nostro. et eduxit nos
inde. ut introductis daret terram
super qua iuravit patribus nostris. Precepitque
nobis dominus. ut faciamus omnia
legitima hec et timeamus dominum
deum nostrum. ut bene sit nobis cunctis
diebus vite nostre. sicut est hodie. Eritque
nostri misericors si custodierimus et fece
rimus omnia precepta eius coram
domino deo nostro sicut mandavit nobis.

VII

Cum vero introduxerit ·vii·
te dominus deus tuus in terram
quam possessurus ingredieris et deleverit
gentes multas coram te ethceum et
gergeseum et amorreum et chananeum
et phereseum et eveum et iebuseum.
vii. gentes multo maioris numeri
quam tu es. et robustiores te. tradideritque
eas dominus deus tuus tibi. percuties
eas usque ad internitionem. Non
inibis cum eis fedus: nec misereberis
earum: neque sociabis cum eis coniugia.
filiam tuam non dabis filio eius.
nec filiam illius accipies filio tuo.
quia seducet filium tuum ne sequatur
me: et ut magis serviat diis alienis.
Irasceturque furor domini. et delebit te
cito. Quin potius hec facietis eis.
Aras eorum subvertite. et confringite
statuas. lucosque succidite. et sculptilia
comburite. quia populus sanctus es domino
deo tuo. te elegit dominus deus tuus.
ut sis ei populus peculiaris de cunctis
populis qui sunt super terram. Non quia
cunctas gentes numero vincebatis.
vobis iunctus est dominus. et elegit
vos cum omnibus sitis populis pauciores.
Sed quia dilexit vos dominus. et custodi
vit testamentum quod iuravit patribus
vestris et eduxit vos in manu forti et rede
mit de domo servitutis. de domo pharaonis
regis egypti. Et scies quia dominus
deus tuus ipse est deus fortis et fidelis,
custodiens pactum et misericordiam diligentibus
se. et his qui custodiunt precepta eius.
in mille generationes. et reddens odien
tibus se. statim ita ut disperdat eos. et
ultra non differat. protinus eis resti
tuens quod merentur. Custodi ergo pre
cepta et cerimonias atque iudicia que
ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam
audieris hec iudicia custodieris ea et fe
ceris custodiet dominus deus tuus tibi
pactum et misericordiam quam iuravit patribus
tuis et diliget te. et multiplicabit.
benedicetque fructui ventris tui. et fructui
terre tue. frumento tuo atque vindemie.

oleo et armentis gregibus ovium tuarum
super terram pro qua iuravit patribus
tuis ut daret eam tibi. Benedictus
eris inter omnes populos. Non erit
apud te sterilis utriusque sexus tam
in hominibus quam in gregibus tuis.
Auferet dominus a te omnem lan
guorem et infirmitates egypti
pessimas quas novisti non inferet
tibi, sed cunctis hostibus tuis. Devorabisque
omnes populos quos dominus deus
tuus daturus est tibi. Non parcet eis
oculus tuus. nec servies diis eorum,
ne sint in ruinam tui. Si dixeris
in corde tuo plures sunt gentes iste
quam ego, quomodo potero delere eas.
Noli metuere. sed recordare que fecerit
dominus deus tuus pharaoni. et cunctis
egyptiis. plagas maximas quas
viderunt oculi tui. et signa atque por
tenta manumque robustam et exten
tum brachium. ut educeret te dominus
deus tuus. sic faciet cunctis populis
quos metuis. Insuper et crabrones
mittet dominus deus tuus in eos,
donec deleat omnes atque disperdat
qui te fugerint. et latere non potuerint.
Non timebis eos. quia dominus deus
tuus in medio tui est. Deus magnus
et terribilis ipse consumet nationes has
in conspectu tuo paulatim atque per
partes: non poteris eas delere pariter.
ne forte multiplicentur contra te be
stie terre. Dabitque eos dominus deus
tuus in conspectu tuo. et interficiet
illos donec penitus deleantur. tra
detque reges eorum in manus tuas.
et disperdes nomina eorum sub celo.
Nullus poterit resistere tibi, donec conte
ras (eas) sculptilia eorum igne combures.
Non concupisces argentum et aurum
de quibus facta sunt: neque assumes ex eis tibi
quicquam. ne offendas propter ea. quia abhomi
natio est domini dei tui. Nec inferes
quippiam ex ydolo in domum tuam,
ne fias anathema. sicut et illud est. quasi
spurcitiam detestaberis. et velut in
quinamentum ac sordes abhomi
nationi habebis. quia anathema est.

VIII

Omne mandatum · viii.
quod ego precipio tibi hodie. cave
diligenter ut facias: ut possis vivere.
ut multiplicemini. Ingressique ut
possideatis terram: pro qua iuravit

dominus patribus vestris. et recorda
beris cuncti itineris per quod ad
duxit dominus deus tuus. xl. annis per deser
tum. ut affligeret te atque temp
taret et nota fierent que in animo tuo versa
bantur. utrum custodires man
illius an non. Afflixit te penuria
et dedit tibi cibum. manna quod ignora
sti tu et patres tui. ut ostenderet tibi
quod non in solo pane vivat homo. sed in omni
verbo quod egreditur ex ore domini. Vestimen
tum tuum quo operiebaris. nequaquam
vetustate defecit: et pes tuus non
subtritus. En quadragesimus annus
est ut recogites in corde tuo. quia sicut
homo erudit filium suum. sic dominus
deus tuus erudivit te: ut custo
mandata domini dei tui. et am
in viis eius. et timeas eum. Dominus
enim deus tuus introducet te in
terram bonam: terram rivorum
aquarumque et fontium. In cuius
campis et montibus erump
fluviorum abyssi. terram frumenti
ordei ac vinearum. in qua ficus
et mala granata et oliveta
terram olei ac mellis ubi absque
ulla penuria comedes panem tuum
et rerum omnium habundantia perfru
eris. Cuius lapides ferrum sunt
et de montibus eius eris metalla fo
diuntur: ut cum comederis
et satiatus fueris. benedicas domino
pro terra optima quam dedit tibi
Observa et cave nequando obliviscaris
domini dei tui. et negligas manda
atque iudicia. et cerimonias quas
ego precipio tibi hodie. ne postquam
comederis et satiatus fueris domos
pulchras edificaveris et habitaveris in
habuerisque armenta boum
greges. argenti et auri. cun
rerum copiam: elevetur cor
et non reminiscaris domini dei
qui eduxit te de terra egypti
servitutis. et ductor tuus fuit
solitudine magna atque terribili
erat serpens flatu adurens
ac dipsas. et nulle omnino
qui eduxit rivos de petra
et cibavit te manna in solitudine
quod nescierunt patres tui. et postquam
afflixit te et probavit. ac ad extremum
misertus est tui.

in corde tuo fortitudo mea et robur manus mee, hec michi omnia prestiterunt. Sed recorderis domini dei tui: quod ipse vires prebuerit tibi ut impleret pactum suum super quo iuravit patribus tuis, sicut presens indicat dies. Si autem oblitus domini dei tui, secutus fueris alienos deos, colueris que et adoraveris, ecce nunc predico tibi quod omnino dispereas sicut gentes quas delevit dominus in introitu tuo, ita et vos peribitis si inobedientes fueritis voci domini dei vestri. IX

Audi israel tu transgredieris hodie iordanem ut possideas nationes maximas et fortiores te. civitates ingentes et ad celos usque muratas populum magnum atque sublimem. filios enachim quos ipse vidisti et audisti, quibus nullus potest ex adverso resistere. Scies ergo hodie quod dominus deus tuus ipse transibit ante te, ignis devorans atque consumens, qui conterat eos et deleat atque disperdat ante faciem tuam velociter, sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cum deleverit eos dominus deus tuus in conspectu tuo, propter iusticiam meam introduxit me dominus, ut terram hanc possiderem. cum propter impietates suas iste delete sint nationes. Non enim propter iusticias tuas et equitatem cordis tui ingrederis ut possideas terras earum. Sed quia ille egerunt impie introeunte te delete sunt. et ut compleret verbum suum dominus quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis abraham ysaac et iacob. Scito ergo quod non propter iusticias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem cum durissime cervicis sis populus. Memento et ne obliviscaris quomodo ad iracundiam provocaveris dominum deum tuum in solitudine. Ex eo die quo egressus es ex egypto usque ad locum istum semper adversum dominum contendisti. Nam et in oreb provocasti eum, et iratus delere te voluit. quando ascendi in montem ut acciperem duas tabulas lapideas. Tabulas pacti quod pepigit vobiscum dominus et perseveravi in monte xl. diebus ac noctibus panem non comedens et aquam non bibens. Deditque michi dominus duas tabulas lapideas scriptas utrasque digito dei et continentes omnia verba que locutus est vobis in monte de medio ignis, quando contio populi congregata est. Cumque transissent xl. dies et totidem noctes, dedit michi dominus duas tabulas lapideas, tabulas federis. Dixitque michi: surge et descende hinc cito quia populus tuus quem eduxisti de egypto deseruerunt velociter viam quam demonstrasti eis: et fecerunt sibi vitulum conflatilem. Rursumque ait dominus ad me, cerno quod populus iste dure cervicis est. Dimitte me ut conteram eum, et deleam nomen eius sub celo, et constituam te super gentem que hac maior et fortior sit. Cumque de monte ardente descenderem, et duas tabulas federis utraque tenerem manu, vidissemque peccasse vos domino deo vestro. et fecisse vobis vitulum conflatilem, ac deseruisse velociter viam eius, quam vobis ostenderat, proieci tabulas de manibus meis, confregique eas in conspectu vestro. et procidi ante dominum sicut prius. xl. diebus et xl. noctibus, panem non comedens et aquam non bibens, propter omnia peccata vestra que egistis contra dominum. et eum ad iracundiam provocastis. Timui enim indignationem et iram illius qua adversum vos concitatus delere vos voluit. et exaudivit me dominus etiam hac vice. Adversum aaron quoque vehementer iratus voluit eum conterere. et pro illo similiter deprecatus sum. Peccatum autem vestrum quod feceratis id est vitulum arripiens igne combussi: et frusta comminuens omnino in pulverem redegi, et proieci in torrentem qui de monte descendit. In incendio quoque et in temptatione et in sepulcris concupiscentie provocastis dominum. Et quando misit vos de cadesbarne dicens, ascendite et possidete terram quam dedi vobis. et contempsistis

ps' ieiunii moysi

imperium domini dei vestri. et non
credidistis ei: neque vocem eius audire
voluistis. Sed semper fuistis rebelles
a die qua nosse vos cepi. et iacui co
ram domino. xl. diebus et xl. noctibus.
quibus eum suppliciter deprecabar ne
deleret vos ut fuerat comminatus:
et orans dixi. Domine deus ne disp
das populum tuum et hereditatem
tuam quam redemisti in magni
tudine tua. quos eduxisti de egypto
in manu forti. Recordare servorum
tuorum. abraham ysaac et iacob.
ne aspicias duriciam populi huius
et impietatem atque peccatum. ne for
te dicant habitatores terre. de qua edu
xisti nos. Non poterat dominus in
troducere eos in terram quam pol
licitus est eis. et oderat illos. Idcirco
eduxit ut interficeret illos in solitu
dine. qui sunt populus tuus et here
ditas tua: quos eduxisti in fortitu
dine tua magna et in brachio tuo
extento. .X.

In tempore illo dixit dominus
ad me. Dola tibi ii. tabulas lapideas
sicut priores fuerunt. et ascendes
ad me in montem. faciesque tibi archam
ligneam. et scribam in tabulis verba
que fuerunt in hiis quas ante confregi
sti: ponesque ea in archa. Feci igitur ar
cham de lignis sethim. Cumque dolas
sem duas tabulas lapideas instar
priorum. ascendi in montem habens
eas in manibus. Scripsitque in tabulis
iuxta id quod prius scripserat. verba decem
que locutus est dominus ad vos in monte
de medio ignis. quando populus congregatus
est. et dedit eas michi. Reversusque de monte
descendi et posui tabulas in archam
quam feceram que hucusque ibi sunt
sicut michi precepit dominus. Filii
autem israel castra moverunt ex beroth
filiorum iacan in mosera. ubi aaron
mortuus est et sepultus est. pro quo sa
cerdocio functus est filius eius eleazar.
Inde venerunt in galgad de quo loco
profecti castrametati sunt in iethabatha
in terra aquarum atque torrentium.
Eo tempore separavit tribum levi
ut portaret archam federis domini
et staret coram eo in ministerio ac bene
diceret in nomine illius usque in
presentem diem. Quam ob rem non habuit levi

partem neque possessionem cum
fratribus suis. quia ipse dominus posses
sio eius est. sicut promisit ei dominus deus
tuus. Ego autem steti in monte sicut
prius. xl. diebus ac noctibus. exaudi
vitque me dominus etiam hac vice. et te
perdere noluit. Dixitque michi. Vade et
precede populum ut ingrediatur et possideat
terram quam iuravi patribus eorum
ut traderem eis. Et nunc israel quid
dominus deus tuus petit a te. nisi
ut timeas dominum deum tuum
et ambules in viis eius. et diligas
eum. ac servias domino deo tuo in
toto corde tuo. et in tota anima tua.
Custodiasque mandata domini
tui. et cerimonias eius quas ego
precipio tibi: ut bene sit tibi. En domini dei
tui celum est. et celum celi. terra et omnia
que in eis sunt. et tamen patribus tuis con
glutinatus est dominus et amavit
eos. elegitque semen eorum post eos
de cunctis gentibus sicut hodie compro
batur. Circumcidite igitur prepucium
cordis vestri et cervicem vestram non
induretis amplius. quia dominus deus
deorum. et dominus dominantium. deus ma
gnus et potens et terribilis qui personam
non accipit nec munera. facit iudi
cium pupillo et vidue. amat peregrinum
et dat ei victum atque vestitum. Et vos
ergo amate peregrinos. quia et ipsi
advene fuistis in terra egypti. Dominum
deum tuum timebis. et ei soli servies
ipsi que adherebis. iurabisque in nomine
illius. ipse est laus tua et deus tuus
qui fecit tibi hec magnalia et terribi
lia que viderunt oculi tui. In septuaginta
animabus descenderunt patres tui in
egyptum. et ecce nunc multiplicavit
te dominus deus tuus sicut astra celi. .XI.

Ama itaque dominum
deum tuum. et observa precep
ta eius. et cerimonias. iudicia atque
mandata omni tempore. Cogno
scite hodie que ignorant filii vestri
qui non viderunt disciplinam domini
dei vestri. magnalia eius et robustam
manum extentumque brachium
signa et opera que fecit in medio e
gypti pharaoni regi et universe terre
omnique exercitui egyptiorum et
equis. et curribus. quomodo operuerint
eos aque rubri maris cum te...

reuterentur. et deleverit eos dominus usque
in presentem diem. vobisque que fecerit in
solitudine. donec veniretis ad hunc
locum. et dathan atque abiron filiis
eliab qui fuit filius ruben. quos aperto
ore suo terra absorbuit. cum domibus
et tabernaculis. et universa substantia eorum
quam habebant in medio israel. Oculi vestri
viderunt omnia opera domini magna.
que fecit custodiatis universa mandata
illius que ego hodie precipio vobis. et
possitis introire et possidere terram ad
quam ingredimini. Multoque in ea
vivatis tempore. quam sub iuramento
pollicitus est dominus patribus vestris.
et semini eorum. lacte et melle ma-
nantem. Terra enim ad quam ingredieris
possidendam non est sicut terra egypti.
de qua existi. ubi iacto semine in ortorum
more aque ducuntur irrigue. Sed
montuosa est et campestris de celo
expectans pluvias. quam dominus
deus tuus semper invisit. et oculi
eius in ea sunt a principio anni usque
ad finem eius. Si ergo obedieritis
mandatis meis que ego hodie precipio
vobis. ut diligatis dominum deum
vestrum. et serviatis ei in toto corde vestro.
et in tota anima vestra. dabit pluviam
terre vestre temporaneam. et serotinam.
ut colligatis frumentum. et vinum
et oleum. fenumque ex agris ad pascenda
iumenta. ut et ipsi comedatis et satur-
emini. Cavete ne forte decipiatur cor
vestrum. et recedatis a domino. serviatisque
diis alienis: et adoretis eos. iratusque
dominus claudat celum et pluvie
non descendant. nec terra det germen
suum. pereatisque velociter de terra op-
tima quam dominus daturus est vobis.
Ponite hec verba mea in cordibus et
in animis vestris. et suspendite ea pro
signo in manibus. et inter oculos vestros
collocate. Docete filios vestros ut illa
meditentur. quando sederis in domo tua.
et ambulaveris in via. et accubueris
atque surrexeris. Scribes ea super postes
et ianuas domus tue. Ut multipli-
centur dies tui et filiorum tuorum.
in terra quam iuravit dominus
patribus tuis ut daret eis quam diu
imminet celum terre. Si enim custo-
dieritis mandata que ego precipio vobis
et feceritis ea. ut diligatis dominum
deum vestrum. et ambuletis in omnibus
viis eius. adherentes ei. disperdet dominus
omnipotens omnes gentes istas ante
faciem vestram. et possidebitis eas. que
maiores et fortiores vobis sunt. Omnis locus
quem calcaverit pes vester: vester erit. A deserto
et libano et flumine magno eufrate
usque ad mare occidentale erunt ter-
mini vestri. Nullus stabit contra vos.
et terrorem vestrum et formidinem dabit
dominus deus vester super omnem terram
quam calcaturi estis: sicut locutus est vobis.
En propono in conspectu vestro hodie benedic-
tionem. et maledictionem. benedictionem
si obedieritis mandatis domini dei vestri
que hodie precipio vobis. maledictionem.
si non audieritis mandata domini
dei vestri: sed recesseritis de via quam ego
nunc ostendo vobis: et ambulaveritis
post deos alienos. quos ignoratis.
Cum vero introduxerit te dominus deus
tuus in terram ad quam pergis ha-
bitandam ponens benedictionem super mon-
tem garizim. maledictionem super
montem hebal. qui sunt trans iorda-
nem. post viam que vergit ad solis
occubitum in terra chananei qui ha-
bitat in campestribus contra galgalam
que est iuxta vallem tendentem et in-
trantem procul. Vos enim transibi-
tis iordanem. ut possideatis terram
quam dominus deus vester daturus est vobis.
ut habeatis ac possideatis illam. Videte
ergo ut impleatis cerimonias atque
iudicia que ego hodie ponam in
conspectu vestro. · xii ·

XII

Hec sunt precepta atque iudicia
que facere debetis in terra quam
dominus deus patrum tuorum da-
turus est tibi. ut possideas eam cunctis
diebus quibus super humum gradiens. Sub-
vertite omnia loca in quibus coluerunt
gentes quas possessuri estis deos suos
super montes excelsos. et colles. et subter
omne lignum frondosum. Dissipate
aras earum. et confringite statuas.
lucos igne comburite. et idola commi-
nuite. disperdite nomina earum.
de locis illis. Non facietis ita domino
deo vestro. sed ad locum quem elegerit
dominus deus vester de cunctis tribubus
vestris. ut ponat nomen suum ibi.
et habitet in eo. venietis et offeretis in
loco illo holocausta. et victimas vestras

decimas et primitias manuum vestrarum et vota atque donaria, et primogenita boum et ovium. et comedetis ibi in conspectu dei vestri. ac letabimini in cunctis ad que miseritis manum, vos et domus vestre, in quibus benedixerit vobis dominus deus vester. Non facietis ibi que nos hic facimus hodie. singuli quod sibi rectum videtur. Neque enim usque in presens tempus venistis ad requiem et possessionem quam dominus deus daturus est vobis. transibitis iordanem et habitabitis in terra quam dominus deus vester daturus est vobis ut requiescatis a cunctis hostibus per circuitum. et absque ullo timore habitetis in loco quem elegerit dominus deus vester ut sit nomen eius in eo. illuc omnia que precipio conferetis holocausta et hostias. ac decimas et primitias manuum vestrarum et quicquid precipuum est in muneribus que vovistis domino. ibi epulabimini coram domino deo vestro. vos et filii et filie vestre. famuli et famule vestre. atque levite qui in urbibus vestris commorantur. Neque enim habent aliam partem inter vos et possessionem. Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in eo quem elegerit dominus in una tribuum tuarum offeres hostias et facies quecumque precipio tibi. Si autem comedere volueris et te esus carnium delectaverit occide et comede iuxta benedictionem domini dei tui quam dedit tibi, in urbibus tuis. sive inmundum fuerit hoc est maculatum et debile. sive mundum hoc est integrum. et sine macula quod offerri licet. et sicut capream et cervum comedes. absque esu dumtaxat sanguinis quem super terram quasi aquam effundes. Non poteris comedere in oppidis tuis. decimas frumenti vini et olei tui. primogenita armentorum et pecorum et omnia que voveris et sponte offerre volueris. et primitias manuum tuarum. sed coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus deus tuus, tu et filius tuus et filia, servus et ancilla, atque levites qui manet in urbibus tuis. et letaberis

Dni

et reficieris coram domino d
in cunctis ad que extenderis
tuam. Cave ne derelinquas
in omni tempore. quo in terra
Quando dilataverit dominus deus
terminos tuos; sicut locutus
et volueris vesci carnibus quas d
anima tua. locus autem q
dominus deus tuus ut sit no
eius ibi. si procul fuerit oc
armentis et pecoribus tuis q
sicut precepi tibi. et comedes in
tuis ut tibi placet. sicut come
caprea et cervus ita vesceris e
dus et immundus in commune
Hoc solum cave ne sanguinem com
Sanguis enim eorum pro ani
idcirco non debes animam co
cum carnibus. sed super terram fun
quasi aquam ut sit tibi bene et fi
tuis post te cum feceris quod pla
in conspectu domini. Que au
sanctificaveris et voveris domino tol
nies ad locum quem elegerit
offeres oblationes tuas carn
sanguinem super altare domin
sanguinem hostiarum funde
tari. carnibus autem ipse vesce
Observa omnia et audi que ego p
tibi. ut bene sit tibi et filiis tuis
in sempiternum cum feceris q
est et placitum in conspectu do
dei tui. Quando disperdiderit dom
tuus ante faciem tuam ge
ingredieris possidendas. et pos
eas atque habitaveris in terra ea
cave ne imiteris eas postquam te
introeunte subverse. et requira
nias earum dicens. Sicut coluer
iste deos suos ita et ego colam.
facies similiter domino deo tu
Omnes enim abominationes quas
dominus fecerunt diis suis
filios et filias et comburentes ig
Quod precipio tibi hoc tantum facito do
nec addas quicquam nec minuas. S
rexerit in medio tui prophetes aut
somnium vidisse se dicat et p
signum atque portentum. et e
quod locutus est. et dixerit tibi. ea
deos alienos quos
et serviamus eis. Non audie
illius. aut somniatoris. q
temptat vos dominus deus

ut palam fiat utrum diligatis eum
an non. in toto corde et in tota anima
vestra. Dominum deum vestrum sequimini et
ipsum timete. et mandata illius custo-
dite. et audite vocem eius. ipsi servietis
et ipsi adherebitis. propheta autem ille
aut fictor somniorum interficietur.
quia locutus est ut vos averteret a domino
deo vestro qui eduxit vos de terra egypti.
et redemit vos de domo servitutis. ut
errare te faceret de via quam tibi precepit
dominus deus tuus. et auferes
malum de medio tui. · xiii ·

Si tibi voluerit persuadere frater
tuus filius matris tue. aut
filius tuus vel filia tua. sive uxor
que est in sinu tuo. aut amicus quem
diligis ut animam tuam clam
dicens. eamus et serviamus diis alie-
nis quos ignoras tu et patres tui. cunc-
tarum in circuitu gentium. que
iuxta vel procul sunt. ab initio usque ad
finem terre: non acquiescas ei. nec
audias. neque parcat ei oculus tuus.
ut miserearis et occultes eum. Sed
statim [illegible] inficias [illegible]. sit primum
manus tua super eum: et post te omnis
populus mittat manum. lapidibus
obrutus necabitur. quia voluit te
abstrahere. a domino deo tuo qui e-
duxit te de terra egypti de domo servi-
tutis. ut omnis israel audiens timeat.
et nequaquam ultra faciat quippiam.
huius rei simile. Si audieris in una
urbium tuarum. quas dominus deus
tuus dabit tibi ad habitandum. dicentes.
aliquos egressi sunt filii belial de me-
dio tui. et averterunt habitatores urbis
tue. atque dixerunt: eamus et serviamus
diis alienis quos ignoratis. quere
solicite et diligenter rei veritatem per-
specta. Si inveneris certum esse quod dicitur
et abhominationem hanc opere per-
petratam. statim percuties habitatores
urbis illius. in ore gladii et delebis
eam. omnia que in ea sunt usque ad
pecora. quicquid etiam supellectilis fuerit
congregabis in medio platearum eius.
et cum ipsa civitate succendes. ita ut
universa consumas domino deo tuo.
et sit tumulus sempiternus. Non
edificabitur amplius. et non adherebit
de illo anathemate quicquam in manu
tua. ut avertatur dominus ab ira

furoris sui: et misereatur tui. et mul-
tiplicet quia te sicut iuravit patribus tuis.
quando audieris vocem domini dei
tui. custodiens omnia precepta eius.
que ego precipio tibi hodie ut facias
quod placitum est in conspectu domini
dei tui. · xiiii ·

XIIII.

Filii estote domini dei vestri.
Non vos incidetis nec facietis cal-
vitium super mortuos quoniam populus sanctus es
domino deo tuo. et te elegit ut sis ei
in populum peculiarem de cunctis
gentibus que sunt super terram. Ne come-
datis que inmunda sunt. Hoc est animal
quod comedere debetis. bovem et ovem. et
capram. cervum capream. bubalum
tragelaphum. pygargum. orygem
camelopardalum. Omne animal
quod in duas partes findit ungulam et
ruminat comedetis. De his autem
que ruminant. et ungulam non findunt
hec comedere non debetis. Camelum
leporem cirogrillum quia ruminant.
et non dividunt ungulam inmunda
erunt vobis. Sus quoque quoniam dividit
ungulam et non ruminat inmunda
erit: carnibus eorum non vescemini.
et cadavera non tangetis. Hec come-
detis ex omnibus que morantur in aquis.
que habent pinnulas et squamas comedite.
que absque pinnulis et squamis sunt
ne comedatis. quia inmunda sunt.
Omnes aves mundas comedite.
inmundas ne comedatis. aquilam.
scilicet et gryphem. et alietum.
ixon. et vulturem. ac milvum iuxta
genus suum. et omne corvini generis.
et struthionem ac noctuam. et larum
atque accipitrem iuxta genus suum.
herodium et cygnum. et ibin ac mergu-
lum. porphyrionem. et nycticoracem
onocrotalum et charadrium singula in
genere suo. upupam quoque et vespertilionem.
et omne quod reptat et pinnulas habet in-
mundum erit et non comedetur. Omne
quod mundum est comedite. quicquid
autem morticinum est. ne vescamini
ex eo. Peregrino qui intra portas
tuas est. da ut comedat. aut vende ei.
quia tu populus sanctus domini dei tui es.
Non coques hedum in lacte matris
sue: decimam partem separabis de
cunctis fructibus tuis. qui nascuntur
in terra per singulos annos et comedes

Nota de comedendis

in conspectu domini dei tui in loco
quem elegerit ut in eo nomen illius
invocetur. Decimam frumenti tui
vini et olei. et primogenita de armentis
et ovibus tuis offeres ut discas timere
dominum deum tuum. in omni tempore.
Cum autem longior fuerit via et locus
quem elegerit dominus deus tuus tibique
benedixerit nec potueris ad eum hec
cuncta portare. vendes omnia et in
precium rediges. portabisque manu
tua et proficisceris ad locum quem ele
gerit dominus deus tuus. et emes
ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit.
sive ex armentis sive ex ovibus. vinum
quoque et siceram. et omne quod desiderat anima
tua. et comedes coram domino deo tuo.
et epulaberis tu et domus tua; et levita
qui intra portas tuas est. cave ne
derelinquas eum. quia non habet
aliam partem in possessione tua. Anno
tercio separabis aliam decimam ex
omnibus que nascuntur tibi eo tempore.
et repones intra ianuas tuas. Venietque
levites qui aliam non habet partem. nec
possessionem tecum: et peregrinus ac
pupillus et vidua qui intra portas
tuas sunt. et comedent et saturabuntur.
ut benedicat tibi dominus deus tuus in
cunctis operibus manuum tuarum
que feceris. ·XV·

XV

SEptimo anno facies re
missionem que hoc ordine celebra
bitur. cui debetur aliquid ab amico
vel proximo. ac fratre suo. repetere non
poterit. quia annus remissionis est domini.
A peregrino et advena. exiges civem et
propinquum repetendi. non habes potestatem.
et omnino indigens et mendicus non
erit inter vos. ut benedicat dominus
deus tuus in terra quam traditurus
est tibi in possessionem. Si tamen audieris
vocem domini dei tui. et custodieris
universa que iussit. et que ego hodie pre
cipio tibi. benedicet tibi ut pollicitus
est. feneraberis gentibus multis et ipse
a nullo accipies. mutuum dominaberis
nationibus plurimis. et tui nemo domi
nabitur. Si unus de fratribus tuis qui
morantur intra portas civitatis tue
in terra quam dominus deus tuus daturus
est tibi. ad paupertatem venerit. Non
obdurabis cor tuum. nec contrahes
manum. sed aperies eam pauperi

et dabis mutuum quo eum i
perspexeris. Cave ne forte subrep
impia cogitatio. et dicas in
appropinquat septimus annus remis
sionis. et avertas oculos a pau
fratre tuo. nolens ei quod postulat m
commodare. ne clamet contra
dominum. et fiat tibi in peccatum. Sed da
nec ages quippiam callide in
necessitatibus sublevandis. ut b
tibi dominus deus tuus in om
et in cunctis ad que manum mi
Non deerunt pauperes in terra habita
tionis tue. Idcirco ego precipio ti
aperias manum fratri tuo eg
pauperi qui tecum versatur in
Cum tibi venditus fuerit frater tu
hebreus aut hebrea. et sex annis
erit tibi. In septimo anno di
eum liberum. et quem libertat
naveris. nequaquam vacuum abi
tieris. sed dabis viaticum de gre
et de area. et de torculari tuo. qui
dominus deus benedixerit tibi. me
quod et ipse servieris in terra egypti
et liberavit te dominus deus tuus.
ego nunc precipio tibi. Sin autem
nolo egredi eo quod diligat te et do
tuam. et bene sibi apud se senti
Assumes subulam et perforabis
eius in ianua domus tue. et
tibi usque in eternum. Ancille quoque
similiter facies. Non avertes ab
oculos tuos quando dimiseris eos
quia iuxta mercedem mercenarii
sex annos servivit tibi. ut bene
dicat tibi dominus deus tuus in cunctis
operibus que agis. De primogenitis
que nascuntur in armentis
tuis. et quicquid sexus est masculini
sanctificabis domino deo tuo. Non
operaberis in primogenito bovis. et non ton
primogenita ovium. in con
spectu domini dei tui comedes ea per
annos in loco quem elegerit
deus tuus. tu et domus tua.
habuerit maculam. vel claudum
vel cecum aut in aliqua parte de
vel debile. non immolabitur domino
tuo. Sed intra portas urbis tue
des illud. tam mundus quam
similiter vescentur eis. quasi capream
et cervum. Hoc solum observabis ut
sanguinem eorum non comedas. sed eff

in terram quasi aquam. · xvi ·
Observa mensem novarum
frugum et verni primum temporis,
ut facias phase domino deo tuo quia
in isto mense eduxit te dominus deus
tuus de egypto nocte. Immolabisque
phase domino deo tuo de ovibus et de bobus
in loco quem elegerit dominus deus tuus,
ut habitet nomen eius ibi. Non comedes
in eo panem fermentatum: vii diebus
comedes absque fermento afflic
tionis panem quoniam in pavore egressus
es de egypto ut memineris diei egressi
onis tue de egypto omnibus diebus vite
tue. Non apparebit fermentatum in
omnibus terminis tuis vii diebus et non
remanebit de carnibus eius quod immola
tum est vespere in die primo mane. Non
poteris immolare phase in qualibet
urbium tuarum quas dominus deus
tuus daturus est tibi, sed in loco quem
elegerit dominus deus tuus, ut habitet
nomen eius ibi. Immolabis phase
vespere ad solis occasum quando egressus
es de egypto et coques et comedes in loco
quem elegerit dominus deus tuus: ma
neque consurgens vades in tabernacula
tua. Sex diebus comedes azima. et in die
septimo quia collecta est domini dei
tui non facies opus. Septem ebdoma
das numerabis tibi ab ea die qua
falcem in segetem miseris: et celebra
bis diem festum ebdomadarum domi
no deo tuo. oblationem spontaneam
manus tue quam offeres iuxta benedictio
nem domini dei tui. et epulaberis coram
domino deo tuo. tu et filius tuus et filia
tua. et servus tuus et ancilla tua. et levi
tes qui est intra portas tuas. et adve
na et pupillus. et vidua qui morantur
vobiscum. In loco quem elegerit dominus
deus tuus. ut habitet nomen eius ibi.
et recordaberis quoniam servus fuisti in egypto.
custodiesque ac facies que precepta sunt.
Sollempnitatem quoque tabernaculorum
celebrabis per vii dies quando collegeris de
area et torculari fruges tuas. et epula
beris in festivitate tua. tu et filius tuus
et filia tua et servus tuus. et ancilla tua.
levites quoque et advena. pupillus et
vidua qui intra portas tuas sunt. vii
diebus domino deo tuo festa celebrabis
in loco quem elegerit dominus. benedi
cet que tibi dominus deus tuus in cunctis
frugibus tuis et in omni opere manuum
tuarum. eritque in leticia. Tribus vicibus
apparebit per annum omne masculi
num tuum in conspectu domini dei
tui. in loco quem elegerit. In sollemp
nitate azimorum in sollempnitate
ebdomadarum: et in sollempnitate ta
bernaculorum non apparebit ante
dominum vacuus. sed offeret unusquisque
secundum quod habuerit. iuxta benedictionem
domini dei sui. quam dederit ei. Iudi
ces et magistros constitues in omnibus
portis tuis. quas dominus deus tuus
dederit tibi. per singulas tribus tuas.
ut iudicent populum iusto iudicio.
nec in alteram partem declinent.
Non accipies personam nec munera
quia munera excecant oculos sapientum
et mutant verba iustorum. Iuste quod
iustum est persequeris. ut vivas et
possideas terram quam dominus
deus tuus dederit tibi. Non planta
bis lucum et omnem arborem iuxta
altare domini dei tui. nec facies
tibi atque constitues statuam. quas
odit dominus deus tuus. · xvii ·

¶ Non de muneribus

¶ Alii hic incipit

XVII

Non immolabis domino
deo tuo bovem et ovem in
quo est macula aut quippiam
vitii quia abhominatio est domino
deo tuo. Cum reperti fuerint apud
te intra unam portarum tuarum
quas dominus deus tuus dabit tibi.
vir aut mulier qui faciant malum
in conspectu domini dei tui. et trans
grediuntur pactum illius. ut va
dant et serviant diis alienis. et ado
rent eos. solem et lunam et omnem
militiam celi. que non precepi. et hoc
tibi fuerit nunciatum. audiensque
inquisieris diligenter. et verum esse
reppereris. et abhominatio facta est
in israel. educes virum ac mulierem
qui rem sceleratissimam patraverunt
ad portas civitatis tue: et lapidibus
obruentur. In ore duorum aut trium
testium peribit qui interficietur.
Nemo occidatur uno contra se dicen
te testimonium. Manus testium
prima interficiet eum. et manus
reliqui populi extrema mittetur.
ut auferas malum de medio tui.
Si difficile et ambiguum apud
te iudicium esse perspexeris inter

sanguinem et sanguinem causam et causam. lepram et non lepram. et iudicum intra portas tuas videris verba variari. Surge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus. Veniesque ad sacerdotes levitici generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore. quaeresque ab eis. qui indicabunt tibi iudicii veritatem et facies quaecumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus. et docuerint te iuxta legem eius. sequerisque sententiam eorum. et non declinabis ad dexteram vel ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo et decreto iudicis morietur ille homo. et auferes malum de medio israel. Cunctusque populus audiens timebit ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi et possederis eam. habitaverisque in illa et dixeris. constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes. eum constitues quem elegerit dominus deus tuus de numero fratrum tuorum. non poteris alterius gentis hominem regem facere. qui non sit frater tuus. Cumque fuerit constitutus. non multiplicabit sibi equos. nec reducet populum in egyptum. equitatus numero sublevatus. presertim cum dominus preceperit vobis ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. Non habebit uxores plurimas que alliciant animam eius. neque argenti et auri inmensa pondera. Postquam autem sederit in solio regni sui. describet sibi deuteronomium legis huius in volumine accipiens exemplar a sacerdotibus levitice tribus et habebit secum. legetque illud omnibus diebus vite sue. ut discat timere dominum deum suum et custodire verba et cerimonias eius que in lege precepta sunt. nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos. neque declinet in partem dextram vel sinistram ut longo tempore regnet ipse et filii eius super israel. xviii.

XVIII

Non habebunt sacerdotes et levite et omnes qui de eadem tribu sunt partem et hereditatem cum reliquo populo israel. quia sacrificia domini et oblationes eius comedent: et nullum aliud accipient de possessione fratrum suorum. dominus enim ipse est hereditas eorum. sicut locutus est illis. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo ab his qui offerunt victimas: sive bovem sive ovem immolaverint: dabunt sacerdoti armum ac ventriculum. primitias frumenti vini et olei et lanarum partem ex ovium tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cunctis tribubus tuis ut stet et ministret nomini domini dei tui ipse et filii eius in sempiternum. Si exierit levites ex una urbium tuarum ex omni israel in qua habitat et voluerit venire desiderans locum quem elegerit dominus. ministrabit in nomine domini dei sui sicut omnes fratres eius levite qui stabunt coram domino. partem ciborum eandem accipiet quam et ceteri. excepto eo quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur. Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi. cave ne imitari velis abhominationes illarum gentium. nec inveniatur in te qui lustret filium suum aut filiam ducens per ignem. aut qui ariolos sciscitetur et observet somnia atque auguria. ne sit maleficus. neque incantator. ne pythones consulat nec divinos. et querat a mortuis veritatem. Omnia enim hec abhominatur dominus. et propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo. Perfectus eris et absque macula cum domino deo tuo. Gentes istas quarum possidebitis terram. augures et divinos audiunt. tu autem a domino deo tuo aliter institutus es. Prophetam de gente tua et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus. ipsum audies. ut petisti a domino deo tuo in oreb quando contio congregata est. atque dixisti. Ultra non audiam vocem domini dei mei et ignem hunc maximum amplius non videbo, ne moriar. Et ait dominus michi. Bene omnia sunt locuti. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui. et ponam verba mea in ore eius. loqueturque ad eos omnia que precepero illi. Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo audire noluerit ego ultor existam. Propheta

qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo que ego non precepi illi ut diceret aut ex nomine aliorum deorum interficietur. Quod si tacita cogitatione responderis. quomodo possum intelligere verbum quod non est locutus dominus? hoc habebis signum quod in nomine domini propheta ille predixerit. et non evenerit, hoc dominus non locutus est. sed per tumorem animi sui propheta confinxit. et idcirco non timebis eum. · xix ·

Cum disperdiderit dominus deus tuus gentes quarum tibi traditurus est terram, et possederis eam. habitaverisque in urbibus eius et in edibus. tres civitates separabis tibi. in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem: sternens diligenter viam. et in tres equaliter partes totam terre tue provinciam divides: ut habeat e vicino qui propter homicidium profugus est. quo possit evadere. hec erit lex homicide fugientis cuius vita servanda est. Qui percusserit proximum suum nescius: et qui heri et nudius tertius nullum contra eum habuisse odium comprobatur: sed abisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna cedenda. et in succisione lignorum securis fugerit manum ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percusserit. et occiderit. hic ad unam supradictarum urbium confugiet et vivet. ne forsitan proximus eius cuius effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur et apprehendat eum. si longior via fuerit. et percusserit animam eius qui non est reus mortis. quia nullum contra eum qui occisus est odium prius habuisse monstratur. Idcirco precipio tibi. ut tres civitates equalis inter se spacii dividas. Cum autem dilataverit dominus deus tuus terminos tuos sicut iuravit patribus tuis et dederit tibi cunctam terram quam eis pollicitus est. si tamen custodieris mandata eius. et feceris que hodie precipio tibi. ut diligas dominum deum tuum: et ambules in viis eius omni tempore. addes tibi tres alias civitates et supradictarum trium urbium numerum duplicabis. ut non effundatur sanguis innoxius in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi possidendam. ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit vite eius surgensque percusserit illum et mortuus fuerit fugeritque ad unam de supradictis urbibus. mittent seniores civitatis illius et arripient eum de loco effugii: tradentque in manum proximi cuius sanguis effusus est: et morietur nec misereberis eius: et auferes noxium sanguinem de israel. ut bene sit tibi. Non assumes et transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessione tua. quam dominus deus tuus dabit tibi in terra quam acceperis possidendam.

¶ Non in ore duorum

Non stabit testis unus contra aliquem quicquid illud peccati et facinoris fuerit. sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Si steterit testis mendax contra hominem accusans eum prevaricationis stabunt ambo quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum et iudicum qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit. et auferes malum de medio tui: ut audientes ceteri timorem habeant: et nequaquam talia audeant facere. Non misereberis eius. sed animam pro anima. oculum pro oculo. dentem pro dente. manum pro manu. pedem pro pede exiges. · xx ·

XX

Si exieris ad bellum contra hostes tuos. et videris equitatus et currus. et maiorem quam tu habes adversarii exercitus multitudinem non timebis eos. quia dominus deus tuus tecum est. qui eduxit te de terra egypti. Appropinquante autem iam prelio stabit sacerdos ante aciem. et sic loquetur ad populum. Audi israel. vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis. Non pertimescat cor vestrum. Nolite metuere. nolite cedere. nec formidetis eos. quia dominus deus vester in medio vestri est et pro vobis contra adversarios dimicabit ut eruat vos de periculo. Duces quoque per singulas turmas. audiente exercitu proclamabunt. Quis est homo qui edificavit domum novam et non dedicavit eam. vadat et revertatur in domum suam. ne forte moriatur in bello. et alius dedicet illam. Quis est homo qui plantavit vineam. et necdum fecit eam esse communem. et de qua vesci omnibus liceat. vadat et revertatur in domum suam. ne forte moriatur

in bello. et alius homo eius fungatur officio. Quis est homo qui despondit uxorem. et non accepit eam. vadat et revertatur in domum suam. ne forte moriatur in bello. et alius homo accipiat eam. His dictis addent reliqua: et loquentur ad populum. Quis est homo formidolosus et corde pavido vadat. et revertatur in domum suam. ne pavere faciat corda fratrum suorum. sicut ille timore perterritus est. Cumque siluerint duces exercitus. et finem loquendi fecerint. unusquisque suos ad bellandum cuneos preparabit. Si quando accesseris ad expugnandam civitatem. offeres ei primum pacem. Si receperit et aperuerit tibi portas: cunctus populus qui in ea est salvabitur et serviet tibi sub tributo. Si autem fedus inire noluerint et ceperint contra te bellum. oppugnabis eam. Cumque tradiderit dominus deus tuus illam in manu tua percuties omne quod in ea generis masculini est in ore gladii absque mulieribus et infantibus iumentis. et ceteris que in civitate sunt omnem predam exercitui divides. et comedes de spoliis hostium tuorum que dominus deus tuus dederit tibi. Sic facies cunctis civitatibus que a te procul valde sunt. et non sunt de hiis urbibus quas in possessionem accepturus es. De hiis autem civitatibus que dabuntur tibi nullum omnino permittes vivere: sed interficies in ore gladii. Ethceum videlicet et amorreum et chananeum. phereseum. et eveum et iebuseum sicut precepit tibi dominus deus tuus. Ne forte doceant vos facere cunctas abhominationes quas ipsi operati sunt diis suis. et peccetis in dominum deum vestrum. Quando obsederis civitatem multo tempore et munitionibus circumdederis ut expugnes eam. Non succides arbores de quibus vesci potes nec per circuitum securibus debes vastare regionem quoniam lignum est et non homo. nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera sed agrestia et in ceteros apta usus succide et extrue machinas donec capias civitatem que contra te dimicat. xxi.

XXI

Quando inventum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi hominis cadaver occisi et ignorabitur cedis reus. egredientur maiores natu et iudices tui et metientur a loco cadaveris per circuitum spatia civitatum. et quam viciniorem ceteris esse perspexerint civitatis illius. tollent vitulam de armento que non traxit iugum nec terram scidit vomere. et ducent ad vallem asperam atque saxosam que numquam arata est. nec sementem recepit. et cedent in ea cervices vitule. accedentque sacerdotes filii levi quos elegerit dominus deus tuus ut ministrent ei. et benedicant in nomine eius. et ad verbum eorum omne negotium pendet. et quicquid mundum vel inmundum est iudicetur. venient maiores natu civitatis illius ad interfectum. et lavabunt manus suas super vitulam que in valle percussa est. et dicent: manus nostre non effuderunt sanguinem hunc. nec oculi viderunt. propicius esto populo tuo israel quem redemisti domine. et non reputes sanguinem innocentem in medio populi tui israel. et auferetur ab eis reatus sanguinis. tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est. cum feceris quod precepit dominus. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tradiderit eos dominus deus tuus in manu tua. captivosque duxeris et videris in numero captivorum mulierem pulchram et adamaveris eam voluerisque habere uxorem introduces eam in domum tuam. que radet cesariem. et circumcidet ungues et deponet vestem in qua capta est. Sedensque in domo tua. flebit patrem et matrem suam uno mense. et postea intrabis ad eam. dormiesque cum illa. et erit uxor tua. Si autem postea non sederit in animo tuo dimittes eam liberam. nec vendere poteris pecunia. nec opprimere per potentiam quia humiliasti eam. Si habuerit homo uxores duas unam dilectam et alteram odiosam. genuerintque ex eo liberos. et fuerit filius odiose primogenitus. volueritque substantiam inter filios suos dividere. non poterit filium dilecte facere primogenitum

et preferre filio odiose. sed filium odiose agnoscet primogenitum. dabitque ei de his que habuerit cuncta duplicia. Iste est enim principium liberorum eius et huic debentur primogenita. Si genuerit homo filium contumacem et protervum. qui non audiat patris ac matris imperium et coercitus oboedire contempserit: apprehendent eum et ducent ad seniores civitatis illius. et ad portam iudicii dicentque ad eos. Filius noster iste protervus et contumax est. monita nostra audire contempnit. Commessationibus vacat et luxurie atque conviviis. Lapidibus eum obruet populus civitatis et morietur. et auferatis malum de medio vestri. et universus israel audiens pertimescat. Quando peccaverit homo quod morte plectendum est. et adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo. non permanebit cadaver eius in ligno. sed in eadem die sepelietur. quia maledictus a deo est qui pendet in ligno. et nequaquam contaminabis terram quam dominus deus tuus dederit tibi in possessionem. · XXII · [illegible]

Non videbis bovem fratris tui aut ovem errantem et preteribis. sed reduces fratri tuo. Etiam si non est propinquus frater tuus nec nosti eum: duces in domum tuam et erunt apud te quamdiu querat ea frater tuus et recipiat. Similiter facies de asino. et de vestimento. et de omni re fratris tui que perierit si inveneris eam: ne neglegas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse in via: non despicies sed sublevabis cum eo. Non induetur mulier veste virili. nec vir utetur veste feminea. Abhominabilis enim apud deum est qui facit hec. Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidum avis inveneris et matrem pullis vel ovis desuper incubantem non tenebis eam cum filiis. sed abire patieris captos tenens filios. ut bene sit tibi et longo vivas tempore. Cum edificaveris domum novam facies murum tecti per circuitum ne effundatur sanguis in domo tua. et sis reus labente alio. et in preceps ruente. Non seres vineam tuam altero semine. et sementis quam sevisti et que nascuntur ex vinea pariter sanctificentur. Non arabis in bove simul et asino. Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est. Funiculos in fimbriis facies per iiii. angulos pallii tui quo operieris. Si duxerit vir uxorem et postea eam odio habuerit quesieritque occasiones quibus dimittat eam obiciens ei nomen pessimum et dixerit uxorem hanc accepi. et ingressus ad eam non inveni virginem: tollent eam pater et mater eius et ferent secum signa virginitatis eius ad seniores urbis qui in porta sunt. et dicet pater. Filiam meam dedi huic uxorem. quam quia odit inponit ei nomen pessimum. ut dicat non inveni filiam tuam virginem et ecce hec sunt signa virginitatis filie mee. Expandent vestimentum coram senioribus civitatis. apprehendentque senes urbis illius virum et verberabunt illum condempnantes insuper. c. siclis argenti quos dabit patri puelle quoniam diffamavit nomen pessimum super virginem israel. Habebitque eam uxorem et non poterit dimittere eam omni tempore vite sue. Quod si verum est quod obicit et non est in puella inventa virginitas eicient eam extra fores domus patris sui et lapidibus obruent viri civitatis eius et morietur. quoniam fecit nephas in israel ut fornicaretur in domo patris sui et auferes malum de medio tui. Si dormierit vir cum uxore alterius. uterque morietur id est adulter et adultera et auferes malum de [illegible] israel. Si puellam virginem desponderit vir et invenerit eam aliquis in civitate. et concubuerit cum illa: educes utrumque ad portas civitatis illius et lapidibus obruentur. Puella: quia non clamavit cum esset in civitate. Vir quia humiliavit uxorem proximi sui. et auferes malum de medio tui. Sin autem in agro reppererit vir puellam que desponsata est. et apprehendens concubuerit cum illa: ipse morietur solus. puella nichil patietur nec est rea mortis quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum et occidit animam eius ita et puella perpessa est. Sola erat in agro. clamavit. et nullus affuit qui liberaret eam. Si invenerit vir puellam virginem que non habet sponsum et apprehendens concubuerit cum ea et res ad iudicium venerit dabit qui dormivit cum ea patri puelle. l. siclos argenti. Et habebit eam uxorem

Al' hic incipit XXII

Non carens genitalibus non promovebitur

Quia humiliavit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vite sue. Non accipiet homo uxorem patris sui: nec revelabit opertum eius. ·xxii·

Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis et absciso veretro: ecclesiam domini. Non ingredietur manzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam domini: usque ad decimam generationem. Amonites et moabites et post decimam generationem non intrabunt ecclesiam domini in eternum quia noluerunt vobis occurrere cum pane et aqua in via quando egressi estis de egypto et quia conduxerunt contra te balaam filium beor de mesopotamia syrie ut malediceret tibi et noluit dominus deus tuus audire balaam vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam eo quod diligeret te. Non facies cum eis pacem nec queres eis bona cunctis diebus vite tue in sempiternum. Non abhominaberis idumeum quia frater tuus est. nec egyptium quia advena fuisti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis: tertia generatione intrabunt in ecclesiam domini. Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam: custodies te ab omni re mala. Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit sompnio: egredietur extra castra. et non revertetur priusquam ad vesperam lavetur aqua. et post solis occasum regredietur in castra. Habebis locum extra castra ad quem egrediaris ad requisita nature gerens paxillum in balteo. Cumque sederis. fodies per circuitum: et egesta humo operies quo relevatus es. Dominus enim deus tuus ambulat in medio castrorum ut eruat te. et tradat tibi inimicos tuos ut sint castra tua sancta. et nichil in eis appareat feditatis nec derelinquat te. Non tradas servum domino suo qui ad te confugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placuerit et in una urbium tuarum requiescat. ne contristes eum. Non erit meretrix de filiabus israel neque scortator de filiis israel. Non offeres mercedem prostibuli nec precium canis in domum domini dei tui quicquid illud est quod voveris: quia abhominatio est utrumque apud dominum deum tuum. Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam nec fruges nec quamlibet aliam rem: sed alieno. Fratri autem tuo absque usura id quo indiget commodabis ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam ingredieris possidendam. Cum voveris votum domino deo tuo. non tardabis reddere quia requiret illud dominus deus tuus. Et si moratus fueris: reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri: absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis observabis et facies sicut promisisti domino deo tuo. et propria voluntate et ore tuo locutus es. Ingressus vineam proximi tui: comede uvas quantum tibi placuerit. foras autem ne efferas tecum. Si intraveris in segetem amici tui. franges spicas. et manu conteres. falce autem non metes. ·xxiiii·

Sed

Non non offeres de prostibulo

Si acceperit homo uxorem. et habuerit eam. et non invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam feditatem: scribet libellum repudii et dabit in manu illius. et dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alterum maritum duxerit et ille quoque oderit eam dederitque ei libellum repudii et dimiserit de domo sua. vel certe mortuus fuerit: non poterit prior maritus recipere eam in uxorem quia polluta est et abhominabilis facta est coram domino: ne peccare facias terram tuam quam dominus deus tuus tibi tradiderit possidendam. ·xxiiii·

Cum acceperit homo nuper uxorem non procedet ad bellum. nec ei quippiam necessitatis iniungetur publice. sed vacabit absque culpa domui sue: ut uno anno letetur cum uxore sua. Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam. quia animam suam apposuit tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis israel et vendito eo acceperit precium: interficietur et auferes malum de medio tui. Observa diligenter ne incurras in plagam lepre: sed facies quecumque docuerint te sacerdotes levitici generis iuxta id quod precepi eis et imple sollicite. Mementote que fecerit dominus deus vester marie in via cum egrederemini de egypto. Cum repetes

proximo tuo rem aliquam quam debet tibi : non ingredieris domum eius. ut pignus auferas. sed stabis foris. et ille tibi proferet quod habuerit. Si autem pauper est : non pernoctabit apud te pignus sed statim reddes ei. ante solis occasum ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi. et habeas iusticiam coram domino deo tuo. Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui. sive advene qui tecum moratur in terra tua. et intra portas tuas est : sed eadem die reddes ei precium laboris sui ante solis occasum. quia pauper est. et ex eo sustentat animam suam. ne clamet contra te ad dominum et reputetur tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis. nec filii pro patribus sed unusquisque pro suo peccato morietur. Non pervertes iudicium advene et pupilli : nec auferes loco pignoris vidue vestimentum. Memento quod servieris in egypto et eruerit te dominus deus tuus inde. Iccirco precipio tibi ut facias hanc rem. Quando messueris segetem in agro tuo et oblitus manipulum reliqueris non reverteris ut tollas eum sed advenam et pupillum et viduam auferre patieris ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere manuum tuarum. Si fruges colligis olivarum : quicquid remanserit in arboribus. non reverteris ut colligas. sed relinques advene pupillo ac vidue. Si vindemiaveris vineam tuam : non colliges remanentes racemos sed cedent in usus advene. pupilli. ac vidue. Memento quod tu servieris in egypto et iccirco precipio tibi ut facias hanc rem. · xxv ·

Si fuerit causa inter aliquos et interpellaverint iudices : quem iustum esse perspexerint : illi iusticie palmam dabunt quem impium : condempnabunt impietatis. Si autem eum qui peccavit dignum viderint plagis : prosternent et coram se facient verberari. Pro mensura peccati : erit et plagarum modus. Ita dumtaxat ut quadragenarium numerum non excedant. ne fede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. Quando habitaverint fratres simul et unus ex eis absque liberis mortuus fuerit : uxor defuncti non nubet alteri sed accipiet eam frater eius et suscitabit semen fratris sui et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit ut non deleatur nomen eius ex israel. Sin autem noluerit accipere uxorem fratris sui que ei lege debetur : perget mulier ad portam civitatis et interpellabit maiores natu. dicetque. Non vult frater meus suscitare semen fratris sui in israel nec me in coniugium sumere. Statimque accersiri eum facient et interrogabunt. Si responderit nolo eam uxorem accipere : accedet mulier ad eum coram senioribus et tollet calciamentum de pede eius spuetque in faciem eius. et dicet. Sic fiet homini qui non edificavit domum fratris sui. Et vocabitur nomen illius in israel domus discalciati. Si duo habuerint inter se iurgium viri et unus contra alterum rixari ceperit. volensque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris. miserit manum et apprehenderit verenda eius : abscides manum illius nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in sacculo diversa pondera maius et minus nec erit in domo tua nec erit in domo tua modius maior et minor. Pondus habebis iustum et verum et modius equalis et verus erit tibi. ut multo vivas tempore super terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Abhominatur enim dominus eum qui facit hec et aversatur omnem iniusticiam. Memento que fecerit tibi amalech in via quando egrediebaris ex egypto. quomodo occurrerit tibi. extremos agminis tui qui lassi residebant ceciderit quando tu eras fame et labore confectus et non timuerit deum. Cum ergo dominus deus tuus dederit tibi requiem et subiecerit cunctas per circuitum nationes in terra quam tibi pollicitus est : delebis nomen eius sub celo. Cave ne obliviscaris. · xxvi ·

XXVI

Cumque intraveris terram quam dominus deus tuus tibi daturus est possidendam et obtinueris eam atque habitaveris in illa : tolles de cunctis frugibus tuis primitias et pones in cartallo pergesque ad locum quem dominus deus tuus elegerit ut ibi invocetur nomen eius. Accedesque ad sacerdotem qui fuerit in diebus illis et dices

ad eum. Profiteor hodie coram domino
deo tuo quod ingressus sim in terram pro
qua iuravit patribus nostris ut daret eam
nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum
de manu tua ponet ante altare domini dei
tui et loqueris in conspectu domini dei tui.
Syrus persequebatur patrem meum qui
descendit in egyptum et ibi peregrinatus
est in paucissimo numero crevitque in
gentem magnam et robustam et in-
finite multitudinis. Afflixeruntque nos
egyptii. et persecuti sunt imponentes o-
nera gravissima. et clamavimus ad domi-
num patrum nostrorum qui exaudivit
nos et respexit humilitatem nostram et la-
borem atque angustias et eduxit nos de
egypto in manu forti et brachio exten-
to. in ingenti pavore. in signis atque por-
tentis. et introduxit ad locum istum.
et tradidit nobis terram lacte et melle
manantem. Et idcirco nunc offero pri-
mitias frugum terre quam dominus de-
dit michi. Et dimittes eas in conspectu
domini dei tui et adorato domino deo
tuo. Et epulaberis in omnibus bonis que
dominus deus tuus dederit tibi et do-
mui tue tu et levites et advena qui te-
cum est quando compleveris decimam
cunctarum frugum tuarum. An-
no decimarum tercio dabis levite et ad-
vene. pupillo et vidue ut comedant intra
portas tuas et saturentur. loqueris in
conspectu domini dei tui. Abstuli quod
sanctificatum est de domo mea et dedi
illud levite et advene pupillo et vidu-
e sicut iussisti michi. Non preterivi man-
data tua nec sum oblitus imperii tui. Non
comedi ex eis in luctu meo nec separavi
ea in qualibet inmunditia nec
expendi ex his quicquam in re funebri.
Obedivi voci domini dei mei. et feci
omnia sicut precepisti michi. Respi-
ce de sanctuario tuo. et de excelso celorum
habitaculo. et benedic populo tuo israel
et terre quam dedisti nobis. si-
cut iurasti patribus nostris. terre lacte et melle
mananti. Hodie dominus deus tuus
precepit tibi ut facias mandata hec
atque iudicia et custodias et impleas ex
toto corde tuo et ex tota anima tua.
Dominum elegisti hodie
ut sit tibi deus. et ambules in viis eius
et custodias cerimonias illius et man-
data atque iudicia. et obedias eius imp-

io. En dominus elegit te hodie ut sis ei
populus peculiaris sicut locutus est tibi
et custodias omnia precepta eius
faciet te excelsiorem cunctis gentibus quas
creavit in laudem et nomen et gloriam
suam ut sis populus sanctus domini
dei tui sicut locutus est. · xxvii ·

Precepit autem moyses et seniores
israel populo dicentes. Custodite
omne mandatum quod precipio vobis
hodie. Cumque transieritis iordanem in
terram quam dominus deus tuus da-
bit tibi: eriges ingentes lapides et ca-
levigabis eos: ut possis in eis scribere
omnia verba legis huius iordane transmisso
ut introeas terram quam dominus de-
us tuus dabit tibi terram lacte et melle
manantem. sicut iuravit patribus tuis. Cum
ergo transieritis iordanem: erigite
lapides quos ego hodie precipio vobis
in monte hebal et levigabis eos calce
et edificabis ibi altare domino deo tuo
de lapidibus quos ferrum non tetigit
de saxis informibus et impolitis et offeres
super eum holocausta domino deo tu-
o et immolabis hostias pacificas et co-
medes ibi. et epulaberis coram domino
deo tuo. et scribes super lapides omnia ver-
ba legis huius. plane et lucide. Dixerunt-
que moyses et sacerdotes levitici generis
ad omnem israelem. Attende et audi
israel hodie factus es populus domini
dei tui. Audies vocem eius et facies
mandata atque iustitias quas ego precipi-
o tibi. Precepitque moyses populo in
die illo dicens. Hii stabunt ad benedicen-
dum domino super montem garizim
iordane transmisso. Symeon. levi. iu-
das. isachar ioseph et beniamin. Et e
regione isti stabunt ad maledicendum
in monte hebal. Ruben. gad. et aser. za-
bulon. dan. et neptalim. Et pro-
nunciabunt levite. dicentque ad omnes
viros israel excelsa voce. Maledictus
homo qui facit sculptile et conflati-
le. abhominationem domini opus
manuum artificum ponetque illud
in abscondito. Et respondebit omnis
populus. et dicet amen. Maledictus
qui non honorat patrem suum et
matrem. Et dicet omnis populus
amen. Maledictus qui transfert ter-
minos proximi sui. et dicet omnis po-
pulus amen. Maledictus qui errare

faciet cecum in itinere et dicet omnis populus amen. Maledictus qui peruertit iudicium aduene pupilli et uidue et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum uxore patris sui et reuelat operimentum lectuli eius et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum omni iumento et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui siue matris sue. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum socru sua et dicet omnis populus amen. Maledictus qui clam percusserit proximum suum. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum uxore proximi sui et dicet omnis populus amen. Maledictus qui accipit munera ut percutiat animam sanguinis innocentis et dicet omnis populus amen. Maledictus qui non permanet in sermonibus huius legis. nec eos opere perficiat. et dicet omnis populus amen. xxviii.

Si autem audieris uocem domini dei tui ut facias atque custodias omnia mandata eius que ego precipio tibi hodie: faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus que uersantur in terra. Venient que super te uniuerse benedictiones iste. et apprehendent te si tamen precepta eius audieris. Benedictus tu in ciuitate: et benedictus in agro. Benedictus fructus uentris tui. et fructus terre tue. fructusque iumentorum tuorum greges armentorum tuorum et caule ouium tuarum. Benedicta horrea tua et benedicte reliquie tue. Benedictus eris ingrediens et egrediens. Dabit dominus inimicos tuos qui consurgunt aduersum te corruentes in conspectu tuo. Per unam uiam uenient contra te et per septem fugient a facie tua. Emittet dominus benedictionem super cellaria tua et super omnia opera manuum tuarum: benedicetque tibi in terra quam acceperis. Suscitabit te dominus sibi in populum sanctum sicut iurauit tibi. si custodieris mandata domini dei tui et ambulaueris in uiis eius. Videbunt que omnes terrarum populi quod nomen domini inuocatum sit super te. et timebunt te. Habundare te faciet dominus omnibus bonis fructu uteri tui et fructu iumentorum tuorum fructu terre tue. quam iurauit dominus patribus tuis ut daret tibi. Aperiet dominus thesaurum suum [illegible] et optimum, ut tribuat pluuiam terre tue in tempore suo Benedicetque cunctis operibus manuum tuarum. et fenerabis gentibus multis et ipse a nullo fenus accipies. Constituet te dominus deus tuus in caput et non in caudam et eris supra et non subter. si audieris mandata domini dei tui que ego precipio tibi hodie. et custodieris et feceris ac non declinaueris ab eis nec ad dexteram nec ad sinistram nec secutus fueris deos alienos neque colueris eos. Quod si audire nolueris uocem domini dei tui ut custodias et facias omnia mandata eius et ceremonias que ego precipio tibi hodie: uenient super te omnes maledictiones iste et apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate. maledictus in agro. Maledictum horreum tuum et maledicte reliquie tue. Maledictus fructus uentris tui et fructus terre tue. armenta boum tuorum et greges ouium tuarum. Maledictus eris ingrediens et maledictus egrediens. Mittet dominus super te famem et esuriem et increpationem in omnia opera tua que facies donec conterat te et perdat uelociter propter adinuentiones tuas pessimas in quibus reliquisti me. Adiungat tibi dominus pestilenciam donec consumat te de terra ad quam ingredieris possidendam. Percutiat te dominus egestate: febre et frigore. ardore. et estu et aere corrupto. ac rubigine. et persequatur donec pereas. Sit celum quod supra te est eneum et terra quam calcas ferrea. Det dominus ymbrem terre tue puluerem et de celo descendat super te cinis donec conteraris. Tradat te dominus corruentem ante hostes tuos per unam uiam egrediaris contra eos et per septem fugias et dispergaris per omnia regna terre. Sitque cadauer tuum in escam cunctis uolatilibus celi et bestiis terre et non sit qui abigat. Percutiat te dominus ulcere egypti et partem corporis per quam stercora digeruntur. scabie quoque et prurigine ita ut curari nequeas. Percutiat te dominus amencia et cecitate ac furore mentis et palpes in meridie sicut palpare solet cecus in tenebris. et non dirigas uias tuas

omni quoque tempore calumpniam susti
neas et opprimaris violencia nec habe
as qui liberet te. Uxorem accipias et
alius dormiat cum ea. Domum edifices
et non habites in ea. Plantes vineam
et non vindemies eam. Bos tuus im
moletur coram te et non comedas ex eo
Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo
et non reddatur tibi Oves tue dentur
inimicis tuis. et non sit qui te adiuvet
Filii tui et filie tue tradentur alteri populo
videntibus oculis tuis et deficientibus ad
conspectum eorum tota die et non sit
fortitudo in manu tua. Fructus terre
tue. et omnes labores tuos comedat po
pulus quem ignoras et sis semper ca
lumpniam sustinens et oppressus cunc
tis diebus et stupens ad terrorem eorum
que videbunt oculi tui. Percutiat te do
minus ulcere pessimo in genibus et in
suris sanarique non possis a planta
pedis usque ad verticem tuum. Ducet te
dominus et regem tuum quem consti
tueris super te in gentem quam ignoras
tu et patres tui et servies ibi diis alie
nis ligno et lapidi et eris perditus in
proverbium ac fabulam omnibus popu
lis ad quos te introduxerit dominus Se
mentem multam iacies in terram et
modicum congregabis: quia locuste
omnia devorabunt. Vineam plantabis
et fodies et vinum non bibes nec colli
ges ex ea quippiam: quoniam vasta
bitur vermibus. Olivas habebis in om
nibus terminis tuis et non ungueris o
leo. quia defluent et peribunt. Filios gene
rabis et filias et non frueris eis quoniam
ducentur in captivitatem. Omnes ar
bores tuas et fruges terre tue rubigo
consumet. advena qui tecum versatur
in terra. ascendet super te eritque sublimi
or. tu autem descendes et eris inferior
Ipse fenerabit tibi et tu non feneraberis ei
Ipse erit in caput et tu eris in caudam
Et venient super te omnes maledictio
nes iste et persequentes apprehendent te:
donec intereas quia non audisti vocem
domini dei tui nec servasti mandata eius
et ceremonias quas precepit tibi. Et
erunt in te signa atque prodigia et in se
mine tuo usque in sempiternum eo quod
non servieris domino deo tuo in gau
dio cordis que letiam propter rerum om
nium abundanciam Servies inimico

eo tuo quem immittet dominus
fame et siti et nuditate et omnium p
et imponet iugum ferreum super
cem tuam donec te conterat. Adducet
dominus super te gentem de lo
quo et de extremis terre in similitudi
nem aquile volantis cum impetu
linguam intelligere non possis gentem
procacissimam que non deferat se
nec misereatur parvuli et devoret fructum
iumentorum tuorum ac fruges ter
tue donec intereas et non relinquat
tibi triticum. vinum. et oleum ar
menta boum et greges ovium do
te disperdat et conterat in cunctis urbi
tuis et destruantur muri tui firmi
que sublimes in quibus habebas fidu
ciam in omni terra tua. Obsideberis
portis tuis in omni terra quam dabit
tibi dominus deus tuus et comedes fruc
tum uteri tui et carnes filiorum et fi
liarum tuarum quas dederit tibi dominus
deus tuus in angustia et vastitate
opprimet te hostis tuus. Homo del
in te et luxuriosus valde invidebit fratri
suo et uxori que cubat in sinu suo
det eis de carnibus filiorum suorum
comedet eo quod nichil aliud habe
in obsidione et penuria qua vasta
verint te inimici tui intra omnes
portas tuas. Tenera mulier et delicata
que super terram ingredi non vale
nec pedis vestigium figere propter mol
liciem et teneritudinem invidebit
viro suo qui cubat in sinu
super filii et filie carnibus et illuvie se
cundarum que egrediuntur de medio fe
minum eius et super liberis qua eadem
hora nati sunt. Comedent enim eos
clam propter rerum omnium penu
riam et in obsidione et vastitate qua
opprimet te inimicus tuus intra por
tas tuas. Nisi custodieris et feceris om
nia verba legis huius que scripta sunt
in hoc volumine et timueris nomen
eius gloriosum et terribile hoc est do
minum deum tuum: augebit dominus
plagas tuas et plagas seminis tui
plagas magnas et perseverantes in
firmitates pessimas et perpetuas. Et
convertet in te omnes afflictiones e
gipti quas timuisti et adherebunt ti
bi. Insuper et universos languores et
plagas que non sunt scripte in volu

mine legis huius inducet dominus
super te donec te conterat. et remanebitis
pauci numero qui prius eratis sicut
astra celi pre multitudine quoniam
non audisti vocem domini dei tui. Et
sicut ante letatus est dominus super vos
bene vobis faciens vos que multiplicans
sic letabitur disperdens vos atque subvertens
ut auferamini de terra ad quam in
grediens possidendam. Disperget te do
minus in omnes populos a summitate
terre usque ad terminos eius et servies
ibi diis alienis quos et tu ignoras et
patres tui lignis et lapidibus. In gentibus
quoque illis non quiesces neque erit requi
es vestigio pedis tui. Dabit enim tibi do
minus ibi cor pavidum et deficien
tes oculos et animam merore consumptam
et erit vita tua quasi pendens ante te
Et timebis nocte et die. et non
credes vite tue. Mane dices quis michi
det vesperum? propter cordis tui for
midinem qua terreberis et propter ea
que tuis oculis: reducet te dominus
classibus in egyptum per viam de qua
dixit tibi. ut eam amplius non vide
res. Ibi vendens inimicis tuis in ser
vos et ancillas et non erit qui emat. xxix.

Hec sunt verba federis quod precepit
dominus moysi ut feriret cum
filiis israel in terra moab: preter illud
fedus quod cum eis pepigit in oreb. Vo
cavitque moyses omnem israhelem et
dixit ad eos. Vos vidistis universa que
fecit dominus coram vobis in terra egyp
ti. pharaoni et omnibus servis eius
universeque terre illius temptaciones
magnas quas viderunt oculi tui sig
na illa portentaque ingentia et non
dedit vobis dominus cor intelligens
et oculos videntes et aures que possent
audire usque in presentem diem. Ad
duxit vos xl. annis per desertum. Non
sunt attrita vestimenta vestra nec cal
ciamenta pedum vestrorum vetustate
consumpta sunt. Panem non comedi
stis vinum et siceram non bibistis
ut sciretis quia ipse est dominus deus
vester et venistis ad hunc locum. Egres
susque est seon rex esebon et og rex
basan occurrens nobis ad pugnam
et percussimus eos et tulimus terram
eorum ac tradidimus possidendam
ruben et gad et dimidie tribui ma
nasse. Custodite ergo verba pacti huius
et implete ea ut intelligatis universa
que facitis. Vos statis hodie cuncti co
ram domino deo vestro principes vestri
ac tribus et maiores natu atque doctores
omnis populus israel. liberi et uxores
vestre et advena qui tecum moratur in
castris exceptis lignorum cesoribus et
hiis qui comportant aquas ut transeas
in federe domini dei tui et in iureiu
rando quod hodie dominus deus tuus
percutit tecum ut suscitet te sibi popu
lum et ipse sit deus tuus sicut locutus
est tibi et sicut iuravit patribus tuis abra
ham. ysaac et iacob. Nec vobis solis
ego hoc fedus ferio. et hec iuramenta
confirmo. sed cunctis presentibus et ab
sentibus. Vos enim nostis quomodo ha
bitaverimus in terra egypti et quomo
do transierimus per medium nacionum.
quas transeuntes vidistis abhomi
naciones et sordes. id est ydola eorum
lignum et lapidem. argentum et aurum
que colebant. ne forte sit inter vos vir
aut mulier. familia aut tribus cu
ius cor aversum est hodie a domino
deo nostro. ut vadat et serviat diis illarum
gencium. et sit inter vos radix germi
nans fel et amaritudinem. Cumque
audierit verba iuramenti huius: Be
nedicat sibi in corde suo dicens. Pax
erit michi. et ambulabo in pravitate
cordis mei et assumat ebria sicientem
et dominus non ignoscat ei. sed tunc
quam maxime furor eius fumet
et zelus contra hominem illum. et
sedeant super eum omnia maledicta.
que scripta sunt in hoc volumine et
deleat nomen eius sub celo et consu
mat eum in perdicionem ex omnibus
tribubus israel iuxta maledictiones
que in libro legis huius ac federis con
tinentur. Dicetque sequens generacio et
filii qui nascentur deinceps. et peregri
ni qui de longe venerint videntes pla
gas terre illius et infirmitates qui
bus eam afflixerit dominus sulphure
et salis ardore comburens ita ut ul
tra non seratur. nec virens quippiam
germinet in exemplum subversio
nis. sodome. et gomorre. adame. et
seboim. Quas subvertit dominus in
ira et in furore suo. et dicent omnes
gentes Quare sic fecit dominus ter

XXX

vel saluat vel fumat

dñs

huic? Que est hec ira furoris eius inmensa? Et respondebunt Quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit cum patribus eorum quando eduxit eos de terra egipti. et servierunt diis alienis et adoraverunt eos quos nesciebant. et quibus non fuerant attributi. Idcirco iratus est furor domini contra terram istam. ut induceret super eam omnia maledicta que in hoc volumine scripta sunt. et eiecit eos de terra sua in ira et in furore et in indignatione maxima: Proiecitque in terram alienam sicut hodie comprobatur; Abscondita a domino deo nostro que manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in eternum. ut faciamus universa verba legis huius. XXX.

Cum ergo venerint super te omnes sermones isti. benedictio sive maledictio quam proposui in conspectu tuo. et ductus penitudine cordis tui in universis gentibus in quas disperserit te dominus deus tuus et reversus fueris ad eum et obedieris eius imperiis. sicut ego hodie precipio tibi. cum filiis tuis in toto corde tuo. et in tota anima tua; reducet te dominus deus tuus de captivitate tua ac miserebitur tui. et rursum congregabit te de cunctis populis in quos te ante dispersit. Si ad cardines celi fueris dissipatus: inde te retrahet dominus deus tuus. et assumet atque introducet in terram quam possiderunt patres tui. et obtinebis eam. et benedicens tibi. maioris numeri te esse faciet quam fuerunt patres tui. Circumcidet dominus deus tuus cor tuum et cor seminis tui. ut diligas dominum deum tuum in toto corde tuo. et in tota anima tua et possis vivere. Omnes autem maledictiones has convertet super inimicos tuos et eos qui oderunt te: et persequuntur. Tu autem reverteris et audies vocem domini dei tui. Facies que universa mandata que ego precipio tibi hodie et abundare te faciet dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum in sobole uteri tui et in fructu iumentorum tuorum in ubertate terre tue et in rerum omnium largitate. Revertetur enim dominus ut gaudeat super te in omnibus bonis sicut gavisus est in patribus tuis si tamen audieris vocem domini dei tui. et custodieris precepta eius et cerimonias que in hac lege scripta sunt Et revertaris ad dominum deum tuum in toto corde et in tota anima tua. Mandatum quod ego precipio tibi hodie non supra te est. neque procul positum nec in celo situm ut possis dicere Quis nostrum valet conscendere ut deferat illud ad nos et audiamus atque opere compleamus? Neque trans mare positum ut causeris et dicas. Quis e nobis transfretare poterit mare. et illud ad nos usque deferre ut possimus audire et facere quod preceptum est? Sed iuxta est sermo valde in ore tuo et in corde tuo ut facias illum. Considera quod hodie proposuerit in conspectu tuo vitam et bonum et e contrario mortem et malum ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius et custodias mandata illius. et cerimonias atque iudicia et vivas atque multiplicet te benedicatque tibi in terra ad quam ingredieris possidendam Sin autem aversum fuerit cor tuum et audire nolueris atque errore deceptus adoraveris deos alienos et servieris eis; predico tibi hodie quod pereas et parvo tempore moreris in terra ad quam iordane transmisso ingredieris possidendam. Testes invoco hodie celum et terram quod proposuerim vobis vitam et mortem bonum et malum benedictionem et maledictionem. Elige ergo vitam ut et tu vivas et semen tuum et diligas dominum deum tuum atque obedias voci eius et illi adhereas. Ipse est enim vita tua et longitudo dierum tuorum ut habites in terra pro qua iuravit dominus patribus tuis abraham ysaac et iacob ut daret eam illis.

Abiit itaque moyses et locutus est omnia verba hec ad universum israel et dixit ad eos. Centum .xx. annorum sum hodie non possum ultra egredi et ingredi. presertim cum et dominus dixerit michi non transibis iordanem istum. Dominus ergo deus tuus transibit ante te. Ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo et possidebis eas et iosue transibit ante te sicut locutus est dominus Facietque dominus eis sicut fecit seon. et og regibus amorreorum et terre eorum delevitque

Cum ergo hos tradiderit vobis similiter
facietis eis sicut precepi vobis. Viriliter
agite et confortamini. nolite timere.
nec paveatis ad conspectum eorum. quia
dominus deus tuus ipse est ductor tuus
et non dimittet nec derelinquet te. Vo
cavitque moyses iosue. et dixit ei coram
omni multitudine filiorum israel
Confortare et esto robustus. Tu enim
introduces populum istum in terram
quam daturum se iuravit patribus eorum do
minus. et tu eam sorte divides. Et do
minus qui ductor vester est ipse erit tecum
non dimittet nec derelinquet te. Noli
timere nec paveas. Scripsit itaque moyses
legem hanc et tradidit eam sacerdotibus
filiis levi qui portabant archam federis
domini et cunctis senioribus israhel precepit
que eis dicens. Post vii. annos re
missionis in solempnitate taberna
culorum. convenientibus cunctis ex filiis
israel ut appareant in conspectu domini
dei tui in loco quem elegerit dominus
leges verba legis huius coram omni
israel audientibus eis et in unum omni
populo congregato tam viris quam
mulieribus parvulis et advenis qui sunt
intra portas tuas. ut audientes dis
cant et timeant dominum deum vestrum et
custodiant impleantque omnes sermo
nes legis huius. Filii quoque eorum qui
nunc ignorant audire possint et
timeant dominum deum suum cunc
tis diebus quibus versantur in terra ad
quam vos iordane transito pergetis obti
nendam. Et ait dominus ad moysen
Ecce prope sunt dies mortis tue voca
iosue. et state in tabernaculo testimo
nii ut precipiam ei. Abierunt ergo moy
ses et iosue et steterunt in tabernaculo
testimonii Apparuitque dominus ibi
in columpna nubis que stetit in in
troitu tabernaculi. Dixitque dominus
ad moysen. Ecce tu dormies cum patri
bus tuis et populus iste consurgens for
nicabitur post deos alienos in terra ad
quam ingreditur ut habitet in ea. I
bi derelinquet me. et irritum faciet fe
dus quod pepigi cum eo. Et irascetur fu
ror meus contra eum in die illo et
derelinquam eum. et abscondam faciem
meam ab eo. et erit in devorationem.
Invenient eum omnia mala et
afflictiones ita ut dicat in illo die

Vere quia non est deus mecum: inve
nerunt me hec mala. Ego autem ab
scondam et celabo faciem meam in die
illo propter mala que fecit. quia secutus
est deos alienos. Nunc itaque scribite vo
bis canticum istud. et docete filios israel
ut memoriter teneant. et ore decantent et
sit michi carmen istud pro testimonio
inter filios israel Introducam enim eum
in terram pro qua iuravi patribus eius.
lacte et melle manantem. Cumque co
mederint et saturati crassatique fue
rint. avertentur ad deos alienos et ser
vient eis et detrahent michi et irri
tum facient pactum meum. Postquam
invenerint eum mala multa et af
flictiones. Respondebit ei canticum istud
pro testimonio quod nulla delebit obli
vio ex ore seminis tui. Scio enim co
gitationes eius que facturus sit ho
die antequam introducam eum in ter
ram quam ei pollicitus sum. Scrip
sit ergo moyses canticum et docuit fi
lios israel. Precepitque iosue filio nun
et ait. Confortare et esto robustus. Tu
enim introduces filios israel in terram
quam pollicitus sum. et ego ero tecum.
Postquam ergo scripsit moyses verba legis
huius in volumine atque complevit
precepit levitis qui portabant archam
federis domini dicens. Tollite librum
istum et ponite eum in latere arche
federis domini dei vestri. et sit ibi contra
te in testimonium. Ego enim scio con
tentionem tuam et cervicem tuam
durissimam. Adhuc vivente me et
ingrediente vobiscum semper conten
tiose egistis contra dominum. quanto
magis cum mortuus fuero. Congre
gate ad me omnes maiores natu per
tribus vestras atque doctores et loquar
audientibus eis sermones istos et in
vocabo contra eos celum et terram. No
vi enim quod post mortem meam
inique agetis. et declinabitis cito de vi
a quam precepi vobis et occurrent
vobis mala in extremo tempore quando
feceritis malum in conspectu domini
ut irritetis eum per opera manuum
vestrarum. Locutus est ergo moyses au
diente universo cetu filiorum israel
verba carminis huius et ad finem
usque complevit · xxxii ·

XXXII

Audite celi que loquor audiat

om

al' crassi

¶ Ro lib' posit' in arche

terra illa ons mei Concrescat in plu
uia doctrina mea. fluat ut ros eloqui
um meum Quasi ymber sup herbam
et quasi stille sup gramina quia no
men domini inuocabo Date magnifi
centiam deo nostro dei pfecta sunt opera.
et omnes uie eius iudicia. Deus fide
lis et absque ulla iniquitate iustus et
rectus Peccauerunt ei et non filii eius
in sordibus. Generatio praua atque peruer
sa Hec ne reddis domino popule stul
te et insipiens. Numquid nō ipse est
pater tuus qui possedit te. et fecit et cre
auit te. Memento dierum antiquorum
cogita generationes singulas
Interroga prem tuum et annuntiabit
tibi maiores tuos et dicent tibi. Quan
do diuidebat altissimus gens qn separa
bat filios adam. Constituit terminos
populorum iuxta numerum filiorum
israel. Pars autem domini populus
eius iacob funiculus hereditatis eius
Inuenit eum in terra deserta in loco
horroris et uaste solitudinis. Circum
duxit eum et docuit et custodiuit quasi
pupillam oculi sui. Sicut aquila p
uocans aduolandum pullos suos
et super eos uolitans. Expandit alas
suas et assumpsit eos. atque portauit
in humeris suis Dominus solus dux
eius fuit et non erat cum eo deus ali
enus. Constituit eum super excelsam
terram ut comederet fructus agrorum
Vt sugeret mel de petra oleumque de
saxo durissimo. Butyrum de armen
to et lac de ouibus cum adipe agnorum
et arietum filiorum basan. Et hyrcos
cum medulla tritici et sanguinem
uue biberet meracissimum. Incrassatus
est dilectus et recalcitrauit incrassatus
est dilectus et recalcitrauit impingu
atus dilatatus. Dereliquit dominum
factorem suum et recessit a deo salu
tari suo. Prouocauerunt eum in di
is alienis et in abhominationibus
ad iracundiam concitauerunt.
Immolauerunt demoniis et non deo
diis quos ignorabant. Noui recen
tes q uenerunt quos non coluerunt
patres eorum. Deum qui te genuit
dereliquisti et oblitus es domini creato
ris tui. Vidit dominus et ad iracundiam
concitatus est. quia prouocauerunt
eum filii sui et filie. Et ait Abscondam

faciem meam ab eis. et conside
rabo nouissima eorum. Generatio enim peruer
sa est et infideles filii. Ipsi me pro
uocauerunt in eo qui non erat deus. et
irritauerunt in uanitatibus suis. Et ego
prouocabo eos in eo qui non est populus
et in gente stulta irritabo illos. Ignis
succensus est in furore meo. et ardebit
usque ad inferni nouissima. Deuorabit
que terram cum germine suo. et montium
fundamenta comburet. Congregabo super
eos mala et sagittas meas complebo
in eis. Consumentur fame et deuorabunt
eos aues morsu amarissimo Dentes
bestiarum immittam in eos cum furore
trahentium super terram atque serpen
tium. Foris uastabit eos gladius et
intus pauor. Iuuenem simul ac uir
ginem lactentem cum homine sene. Dixi
Vbinam sunt: Cessare faciam ex
hominibus memoriam eorum. Sed pro
pter iram inimicorum distuli ne forte
superbirent hostes eorum et dicerent. Ma
nus nostra excelsa et non dominus fecit hec
omnia. Gens absque consilio est et
sine prudentia utinam saperent et intel
ligerent ac nouissima prouiderent
Quomodo persequebatur unus mil
le et duo fugarent decem milia.
nonne ideo quia deus suus uendidit eos
Et dominus conclusit illos. Non
enim est deus noster ut dii eorum. et
inimici nostri sunt iudices. De uinea
sodomorum uinea eorum. et de subur
banis gomorre. Vua eorum uua
fellis. et botri amarissimi. Fel dra
conum uinum eorum et uenenum
aspidum insanabile. Nonne hec
condita sunt apud me. et signata in
thesauris meis. Mea est ultio et ego
retribuam eis in tempore. ut labatur
pes eorum. Iuxta est dies perditionis
et ad esse festinant tempora. Iudicabit
dominus populum suum. et in
seruis suis miserebitur. Videbit quod in
firmata sit manus. et clausi quoque
defecerunt residuique consumpti sunt
Et dicent. Vbi sunt dii eorum in quibus
habebant fiduciam. De quorum
uictimis comedebant adipes et bi
bebant uinum libaminum. Surgant et
opitulentur uobis et in necessitate
uos protegant. Videte quod ego sim
solus et non sit alius deus preter

me. Ego occidam et ego vivere faciam. per
cutiam et ego sanabo et non est qui de
manu mea possit eruere. Levabo ad ce
lum manum meam et dicam. vivo
ego in eternum. Si acuero ut fulgur
gladium meum. et arripuerit iu
dicium manus mee. Reddam ultionē
hostibus meis et hiis qui oderunt me re
tribuam. Inebriabo sagittas meas
sanguine et gladius meus devorabit
carnes. De cruore occisorum et de cap
tivitate nudati inimicorum capitis.
Laudate gentes populum eius. quia
sanguinem servorum suorum ulci
scitur. Et vindictam retribuet in hos
tes eorum et propitius erit terre popu
li sui. Venit ergo moyses et locutus ē
omnia verba cantici huius in auribus
populi. ipse et iosue filius nun. comple
vitque omnes sermones istos loquēs
ad universum israel et dixit ad eos.
Ponite corda vestra in omnia verba que
ego testificor vobis hodie ut mandetis
ea filiis vestris custodire et facere. et im
plere universa que scripta sunt legis
huius quia non incassum precepta
sunt vobis sed ut singuli in eis vi
verent. Que facientes longo perseve
tis tempore in terra ad quam iordanē
ne transmisso ingredimini possidē
dam. Locutusque est dominus ad
moysen in eadem die dicens. Ascende
in montem istum abarim id est trāsi
tum in montem nebo qui est in ter
ra moab contra iericho et vide terram
chanaam quam ego tradam filiis isrl
optinendam et morere in monte.
Quem conscendens iungeris populis
tuis. sicut mortuus est aaron frater
tuus in monte hor et appositus populis
suis quia prevaricati estis contra
me in medio filiorum israel ad aquas
contradictionis in cades deserti syn
et non sanctificastis me inter filios
israel. E contra videbis terram et nō
ingredieris in eam quam ego dabo
filiis israel. xxxiii.

Hec est benedictio qua benedixit
moysen homo dei filios israel ante
mortem suam et ait. Dominus de
syna venit et de seir ortus est nobis
apparuit de monte pharan et cum eo
sanctorum milia. In dextera eius ignea
lex. dilexit populos. omnes sancti in
manu illius sunt. Et qui appropin
quant pedibus eius accipient de doctrina
illius. Legem precepit nobis moyses
hereditatem multitudinis iacob. Erit
apud rectissimum rex congregatis
principibus populi cum tribubus israel
Vivat ruben et non moriatur et sit
parvus in numero. Hec est iude bene
dictio. Audi domine vocem iude et
ad populum suum introduc eum
Manus eius pugnabunt pro eo. et
adiutor illius contra adversarios eius
erit. Levi quoque ait. Perfectio tua et
doctrina tua. viro sancto tuo quē pro
basti in temptatione et iudicasti ad
aquas contradictionis. Qui dixit
patri suo et matri sue nescio vos et fra
tribus suis ignoro illos et nescierunt filios
suos. Hii custodierunt eloquium tu
um et pactum tuum servaverunt
iudicia tua o iacob et legem tuam
o israel. Ponent thymiama in furo
re tuo et holocaustum super altare
tuum. Benedic domine fortitudini
eius et opera manuum illius suscipe.
Percute terga inimicorum eius et qui
oderunt eum non consurgant. Et
beniamin ait. Amantissimus domini
habitabit confidenter in eo quasi in tha
lamo tota die morabitur et inter hu
meros illius requiescet. Ioseph quoque
ait. De benedictione domini terra eius
de pomis celi et rore atque abysso sub
iacente de pomis fructuum solis ac
lune de vertice antiquorum montiū
de pomis collium eternorum et de fructi
bus terre et plenitudine eius. Benedictio
illius qui apparuit in rubo veniat
super caput ioseph et super verticem na
zarei inter fratres suos. Quasi primo
geniti tauri pulcritudo eius. cornua
rinocerontis cornua illius In ipsis
ventilabit gentes usque ad terminos ter
re. Hee sunt multitudines ephraym
et hec milia manasse. Et zabulon ait
letare zabulon in exitu tuo et ysachar in
tabernaculis tuis. Populos ad montē
vocabunt ibi immolabunt victimas
iustitie qui inundationem maris qua
si lac suggent et thesauros absondi
tos arenarum. Et gad ait Benedictus
in latitudine gad Quasi leo requievit
cepitque verticem et brachium et vidit
principatum suum quod in parte sua

doctor esset repositus Qui fuit cum principibus populi et fecit iustitias domini et iudicium suum cum israel. Dan quoque ait. Dan catulus leonis fluet largiter de basan. Et neptalim ait. Neptalim abundantia perfruetur et plenus erit benedictionibus domini. mare et meridiem possidebit. Aser quoque ait. Benedictus aser in filiis, sit placens fratribus suis. tinguat in oleo pedem suum. ferrum et es calciamentum eius. Sicut iuventutis tue ita et senectus tua. Non est deus alius ut deus rectissimi. ascensor celi auxiliator tuus. Magnificentia eius discurrunt nubes. habitaculum eius sursum et subter brachia sempiterna. eiciet a facie tua inimicum dicetque Conterere. Habitabit israel confidenter et solus. Oculus iacob in terra frumenti et vini: celique caligabunt rore. Beatus es tu israel quis similis tui popule qui salvaris in domino. Scutum auxilii tui et gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui et tu eorum colla calcabis. xxxiiii.

israel

dies

XXXIIII

Ascendit ergo moyses de campestribus moab super montem nebo in verticem phasga contra iericho. Ostenditque ei dominus omnem terram galaad usque dan et universum neptalim terramque ephraim et manasse et omnem terram, usque ad mare novissimum et australem partem et latitudinem campi iericho civitatis palmarum usque segor. Dixitque dominus ad eum Hec est terra pro qua iuravi abraham ysaac et iacob dicens. Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis. et non transibis ad illam. Mortuus est ergo ibi moyses servus domini in terra moab iubente domino. et sepelivit eum in valle terre moab contra phogor. et non cognovit homo sepulchrum eius usque in presentem diem. Moyses .c. et xx. annorum erat quando mortuus est. Non caligavit oculus eius. nec dentes illius moti sunt. Fleveruntque eum filii israel in campestribus moab triginta diebus. Et completi sunt dies planctus lugentium moysen. Iosue vero filius nun repletus est spiritu sapientie quia moyses posuit super eum manus suas. et obedierunt ei filii israel feceruntque sicut precepit dominus moysi. Et non surrexit propheta ultra in israel

iuda

sicut moyses quem nosset dominus facie ad faciem in omnibus signis portentis que misit per eum ut faceret in terra egypti pharaoni et omnibus servis eius. universeque terre illius cunctam manum robustam. magnaque mirabilia que fecit moyses coram universo israel.

Incipit prologus in libro iosue nave et iudicum.

Tandem finito pentateucho moysi velut grandi fenore liberati ad iesum filium nave manum mittimus. quem hebrei iosue bennun, id est iosue filium nun vocant et ad iudicum librum quem sopthim appellant. ad ruth quoque et hester quos isdem nominibus efferunt. monemus quoque lectorem ut silvam hebraicorum nominum et distinctiones per membra divisas diligens scriptor servet ne et noster labor et illius studium pereat. Et ut in primis quod sepe testatus sum sciat me non in reprehensionem veterum nova cudere sicut amici mei criminantur sed pro virili parte offerre lingue mee hominibus quos tamen nostra delectant exemplaria ut pro grecis exaplis que et sumptu et labore maximo indigent editionem nostram habeant et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitaverint hec illis conferentes inveniant quod requirunt maxime cum apud latinos tot sint exemplaria quot codices et unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est et utique non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius et sanctum opus venenata lingua carpere desinat vel suscipiens si placet vel contemnens si displicet meminitque illorum versuum Os tuum habundavit nequitia et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tue ponebas scandalum. Hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis arguam te et statuam contra faciem tuam. Que enim audientis vel legentis utilitas est nos laborando sudare et alios detrahendo laborare lore iudeos quod [illegible] calumpniando [illegible]

et irridendi xpianos sit oblata occasio
et ecclesie homines id despicere immo
lacerare. unde adversarii torquerentur.
Quod si vetus eis tantum interpretatio pla
cet que et michi non displicet. et nichil
extra recipiendum putant: cur ea que
sub asteriscis et obelis vel addita sunt
vel amputata legunt et negligunt.
Quare danielem iuxta theodotionis
translationem ecclesie susceperunt. Cur
origenem mirantur et eusebium pam
phili cunctas editiones similiter disse
rentes? Aut quia fuit stultitia postquam
vera dixerunt proferre que falsa sit.
Unde autem in novo testamento pro
bare poterunt assumpta testimonia que
in libris veteribus non habentur. Hec
diximus ne omnino calumpniantibus
tacere videamur. Ceterum post sancte
paule dormitionem cuius vita virtu
tis exemplum est. et hos libros quos
eustochio virgini xpi negare non po
tui decrevimus dum spiritus hos regit
artus prophetarum explanationi in
cumbere et omissum iam diu opus
quasi quodam postliminio repetere
presertim cum et admirabilis sanctus et
vir pammachius hoc idem litteris fla
gitet et nos ad patriam festinantes
mortiferos serenarum cantus surda de
beamus aure transire. Explicit pro
logus. Incipit iosue.

Et factum est
ut post mortem
moysi servi
domini loque
retur dominus
ad iosue filium
nun ministrum
moysi et dice
ret ei. Moyses servus meus mortuus
est. surge et transi iordanem istum
tu et omnis populus tecum in terram
quam ego dabo filiis israel. Omnem
locum quem calcaverit vestigium pe
dis vestri vobis tradam sicut locutus
sum moysi. A deserto et libano usque ad
fluvium magnum eufraten om
nis terra etheorum usque ad magnum
mare contra solis occasum erit ter
minus vester. Nullus vobis poterit resistere
cunctis diebus vite tue. Sicut fui cum
moyse ita ero tecum. Non dimittam
nec derelinquam te. Confortare et esto

Iesus filius nave in typum domini non solum
in gestis verum et in nomine transiordanem hostium reg
na subvertit dividit terram victori populo et per
singulas urbes viculos montes flumina
torrentes atque confinia ecclesie celestis que ihe
rusalem spiritualia regna describit

robustus. Tu enim sorte divides popu
lo huic terram pro qua iuravi patri
bus ut traderem eam illis. Confortare igitur
et esto robustus valde ut custodias et
facias omnem legem quam precepit
tibi moyses servus meus. Ne declines
ab ea ad dexteram vel ad sinistram ut
intelligas cuncta que agis. Non recedat
volumen legis huius de ore tuo sed
meditaberis in eo diebus ac noctibus ut
custodias et facias omnia que scrip
ta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam
et intelliges eam. Ecce precipio tibi
confortare et esto robustus. Noli me
tuere et noli timere quia tecum est dominus
deus tuus in omnibus ad quecumque
perrexeris. Precepitque iosue principibus
populi dicens. Transite per medium cas
trorum et imperate populo ac dicite
Preparate vobis cibaria quoniam post di
em tertium transibitis iordanem et
intrabitis ad possidendam terram quam
dominus deus vester daturus est vobis.
Rubenitis quoque et gadditis et dimi
die tribui manasse ait. Mementote
sermonis quem precepit vobis moy
ses famulus domini dicens. Dominus
deus vester dedit vobis requiem
et omnem terram. Uxores vestre et filii
ac iumenta manebunt in terra quam
dedit vobis moyses trans iordanem.
Vos autem transite armati ante fratres
vestros omnes fortes manu et pugna
te pro eis donec det dominus requiem
fratribus vestris sicut et vobis dedit et pos
sideant ipsi quoque terram quam dominus
deus vester daturus est eis. et sic revertimini
in terram possessionis vestre et habitabi
tis in ea quam vobis dedit moyses fa
mulus domini trans iordanem contra
solis ortum. Responderunt ad iosue
atque dixerunt. Omnia que precepisti
nobis faciemus et quocumque miseris
ibimus. Sicut obedivimus in cunctis
moysi ita obediemus et tibi tantum
sit dominus deus tuus tecum: sicut
fuit cum moyse. Qui contradixerit
ori tuo et non obedierit cunctis sermo
nibus tuis quos preceperis ei moriatur.
Tu tantum confortare et viriliter age

II

Misit ergo iosue filius nun . ii .
de sethim duos viros explora
tores in abscondito et dixit eis. Ite et con
siderate terram urbemque iericho. Cum p

gentes ingressi sunt domum mulieris meretricis nomine raab et quieverunt apud eam. Nunciatumque est autem regi iericho et dictum. Ecce viri ingressi sunt huc per noctem de filiis israel ut explorent terram. Misitque rex iericho ad raab dicens meretricem Educ viros qui venerunt ad te et ingressi sunt domum tuam Exploratores quippe sunt et omnem terram considerare venerunt. Tollensque mulier viros abscondit et ait. Fateor venerunt ad me. sed nesciebam unde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris et illi pariter exierunt nescio quo abierunt. Persequimini cito. et comprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium domus sue operuitque eos lini stipula que ibi erat. Hii autem qui missi fuerant. secuti sunt eos per viam que ducit ad vadum iordanis. Illisque egressis: statim porta clausa est. Necdum obdormierant qui latebant. et ecce mulier ascendit ad eos et ait. Novi quod tradiderit vobis dominus terram. Et enim irruit in nos terror [illegible] vester et elanguerunt omnes habitatores terre. Audivimus quod siccaverit dominus aquas maris rubri ad vestrum introitum quando egressi estis ex egypto. et que feceritis duobus amorreorum regibus qui erant transiordanem seon et og. quos interfecistis. Et hec audientes pertimuimus et elanguit cor nostrum nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum. Dominus enim deus vester ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum. Nunc ergo iurate michi per dominum deum ut quomodo ego feci vobiscum misericordiam: ita et vos faciatis cum domo patris mei. detisque michi signum verum ut salvetis patrem meum et matrem et fratres ac sorores meas et omnia que eorum sunt et eruatis animas nostras de morte. Qui responderunt ei. Anima nostra sit pro vobis in mortem si tamen non prodideris nos. Cumque tradiderit nobis terram dominus: faciemus in te misericordiam et veritatem. Dimisit ergo eos per funem de fenestra. domus enim eius herebat muro. Dixitque ad eos. Ad montana conscendite ne forte occurrant vobis revertentes. ibique latete diebus tribus donec redeant et sic ibitis per viam vestram. Qui dixerunt ad eam. Innoxii

erimus a iuramento hoc quo adiurasti nos. si ingredientibus nobis [illegible] signum non fuerit funiculus iste coccineus et ligaveris eum in fenestra per quam nos dimisisti et patrem tuum ac matrem fratresque et omnem cognationem tuam congregaveris in domum tuam. Qui hostium domus tue egressus fuerit: sanguis ipsius erit in caput eius et nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis. qui tecum fuerint in domo. redundabit in caput nostrum si eos aliquis tetigerit. Quod si nos prodere volueris et sermonem istum proferre in medium. erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa respondit. Sicut locuti estis. ita fiat. Dimittensque eos ut pergerent. appendit funiculum coccineum in fenestra. Illi vero ambulantes pervenerunt ad montana et manserunt ibi tres dies donec reverterentur qui fuerant eos persecuti. Querentes enim per omnem viam non. repperierunt eos. Quibus urbem ingressis: reversi sunt exploratores de monte et iordane transmisso venerunt ad iosue filium nun narraveruntque ei omnia que acciderant sibi atque dixerunt. Tradidit dominus in manus nostras omnem terram hanc et timore prostrati sunt cuncti habitatores eius. · iii ·

Igitur iosue de nocte consurgens movit castra. egredientesque de sethim venerunt ad iordanem ipse et omnes filii israel et morati sunt ibi per tres dies. Quibus evolutis: transierunt precones per castrorum medium et clamare ceperunt. Quando videritis archam federis domini dei vestri et sacerdotes stirpis levitice portantes eam: vos quoque consurgite et sequimini precedentes. Sitque inter vos et archam spatium cubitorum duum milium ut procul videre possitis et nosse per quam viam ingrediamini quia prius non ambulastis per eam. et cavete ne appropinquetis ad archam. Dixitque iosue ad populum. Sanctificamini. cras enim faciet dominus inter vos mirabilia. Et ait ad sacerdotes. Tollite archam federis domini et precedite populum. Qui iussa

precedentes: tulerunt et ambulaverunt ante eos. Dixitque dominus ad iosue. Hodie incipiam exaltare te coram omni israel ut sciant quod sicut cum moyse fui ita et tecum sim. Tu autem precipe sacerdotibus qui portant archam federis et dicas eis. Cum ingressi fueritis partem aque iordanis: state in ea. Dixitque iosue ad filios israel. Accedite huc et audite verba domini dei vestri. Et rursum in hoc inquit scietis quod dominus deus viventis in medio vestri est. et disperdet in conspectu vestro chananeum et etheum eveum. et ferezeum gergeseum quoque et amorreum et iebuseum. Ecce archa federis domini omnis terre antecedet vos per iordanem parate .xii. viros de .xii. tribubus israel singulos per singulas tribus. Et cum posuerint vestigia pedum suorum sacerdotes qui portant archam federis domini dei universe terre in aquis iordanis aque que inferiores sunt decurrent atque deficient que autem desuper veniunt in una mole consistent. Igitur egressus est populus de tabernaculis suis ut transiret iordanem et sacerdotes qui portabant archam federis pergebant ante eum. Ingressisque eis iordanem et pedibus eorum tinctis in parte aque iordanis autem ripas alvei sui tempore messis impleverat: steterunt aque descendentes in uno loco et ad instar montis intumescentes apparebant procul ab urbe que vocabatur edom usque ad locum sarthan. Que autem inferiores erant in mare solitudinis. quod nunc vocatur mortuum descenderunt usque quo omnino deficerent. Populus autem incedebat contra iordanem et sacerdotes qui portabant archam federis domini: stabant super siccam humum in medio iordanis accincti omnisque populus per arentem alveum transibat. .IIII.

Quibus transgressis: dixit dominus ad iosue. Elige .xii. viros singulos per singulas tribus et precipe eis ut tollant de medio iordanis alveo ubi steterunt sacerdotum pedes .xii. durissimos lapides quos ponetis in loco castrorum ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vocavitque iosue .xii. viros quos elegerat de filiis israel singulos de tribubus singulis et ait ad eos. Ite ante archam domini dei vestri ad iordanis medium et portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris iuxta numerum filiorum israel ut sit signum inter vos. Et quando interrogaverint vos filii vestri cras dicentes quid sibi volunt isti lapides. Respondebitis eis. Defecerunt aque iordanis ante archam federis domini cum transiret eum. Iccirco positi sunt lapides isti in monumentum filiorum israel usque in eternum. Fecerunt ergo filii israel sicut eis precepit iosue portantes de medio iordanis alveo .xii. lapides ut ei dominus imperaverat iuxta numerum filiorum israel usque ad locum in quo castra metati sunt ibique posuerunt eos. Alios quoque .xii. lapides posuit iosue in medio iordanis alveo ubi steterunt sacerdotes qui portabant archam federis domini et sunt ibi usque in presentem diem. Sacerdotes autem qui portabant archam stabant in iordanis medio donec omnia complerentur que iosue ut loqueretur ad populum preceperat dominus ut dixerat ei moyses. Festinavitque populus et transiit. Cumque transissent omnes. transivit et archa domini sacerdotesque pergebant ante populum. Filii quoque ruben et gad et dimidia tribus manasse armati precedebant filios israel sicut preceperat eis moyses. Et .xl. pugnatorum milia per turmas et cuneos incedebant per plana atque campestria urbis iericho. In illo die magnificavit dominus iosue coram omni israel ut timerent eum sicut timuerant moysen dum adhuc viveret. Dixitque ad eum. Precipe sacerdotibus qui portant archam federis. ut ascendant de iordane. Qui precepit eis dicens. Ascendite de iordane. Cumque ascendissent portantes archam federis domini et siccam humum calcare cepissent: reverse sunt aque in alveum suum et fluebant sicut ante consueverant. Populus autem ascendit de iordane .x. die primi mensis et castra metati sunt in galgalis contra orientalem plagam urbis iericho. Duodecim quoque lapides quos de iordanis alveo sumpserant posuit iosue in galgalis et dixit ad filios israel. Quando interrogaverint filii

uestri eius patres suos et dixerint eis quid sibi uolunt isti lapides: docebitis eos atque dicetis Per arentem alueum transiuit israel iordanem istum siccante domino deo nostro aquas eius in conspectu nostro donec transiremus sicut fecerat prius in mari rubro quod exsiccauit donec transiremus ut discant omnes terrarum populi fortissimam misericordiam dei - et ut uos timeatis dominum deum uestrum omni tempore. V.

V

Postquam ergo audierunt omnes reges amorreorum qui habitabant trans iordanem ad occidentalem plagam et cuncti reges chanaan qui propinqua possidebant magni maris loca quod siccasset dominus fluenta iordanis coram filijs israel donec transirent dissolutum est cor eorum et non remansit in eis spiritus timentium introitum filiorum israel. Eo tempore ait dominus ad iosue Fac tibi cultros lapideos et circumcide secundo filios israel. Fecit quod iusserat dominus et circumcidit filios israel in colle preputiorum. Hec autem causa est secunde circumcisionis. Omnis populus qui egressus est ex egypto generis masculini uniuersi bellatores uiri mortui sunt in deserto per longissimos uie circuitus qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus est in deserto per xl. annos in itinere latissime solitudinis incircumcisus fuit: donec consumerentur qui non audierant uocem domini et quibus ante iurauerat ut ostenderet eis terram lacte et melle manantem. Horum filij in locum successerunt patrum et circumcisi sunt a iosue quia sicut nati fuerant in preputio erant nec eos in uia aliquis circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt: manserunt in eodem castrorum loco donec sanarentur. Dixitque dominus ad iosue Hodie abstuli opprobrium egypti a uobis uocatumque est nomen loci illius galgala usque in presentem diem. Manseruntque filij israel in galgalis et fecerunt phase .xiiij. die mensis ad uesperum in campestribus iericho et comederunt de frugibus terre, nec usi sunt ultra cibo illo filij israel sed comederunt de frugibus presentis anni terre chanaan. Cum autem esset iosue in agro urbis iericho: leuauit oculos et uidit

die altero & azimos panes & pollentam eiusdem anni defecitque manna postquam comederunt de frugibus terre.

uirum stantem contra se: et euaginatum tenentem gladium perrex[it ad] eum et ait. Noster es. an aduersario[rum]. Qui respondit. Nequaquam sed sum princeps exercitus domini et nunc [ue]nio. Cecidit iosue pronus in terram et adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad seruum suum? Solue inquit calciamentum de pedibus tuis [lo]cus enim in quo stas sanctus est. Fecitque iosue ut sibi fuerat imperatum.

Iericho autem clausa erat atque munita timore filiorum israel et nullus egredi audebat aut ingredi. Dixitque dominus ad iosue Ecce dedi in manu tua [iericho] et regem eius. omnes fortes uiros. Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem. Sic facietis sex diebus Septimo autem die sacerdotes tollant vij. bucinas quarum usus est in iubileo et precedant archam federis. Septiesque circuibitis ciuitatem et sacerdotes clangent bucinis. Cumque insonuerit uox tube longior atque concisior et in auribus uestris increpuerit conclamabit omnis populus uociferatione maxima et muri funditus corruent ciuitatis ingredienturque singuli per locum contra quem steterint. Vocauit ergo iosue filius nun sacerdotes et dixit ad eos. Tollite archam federis. et vij. alij sacerdotes tollant vij. iubileorum bucinas et incedant ante archam domini. Ad populum quoque ait. Ite et circuite ciuitatem armati et precedentes archam domini. Cumque iosue uerba finisset et vij. sacerdotes vij. bucinis clangerent ante archam federis domini omnis populus precederet armatus et reliquum uulgus archam sequebatur ac bucinis omnia concrepabant. Preceperat autem iosue populo [dicens] Non clamabitis nec audietur uox uestra neque ullus sermo ex ore uestro egredietur donec ueniat dies in quo dicam uobis clamate et uociferamini. Circuiuit ergo archa domini ciuitatem semel per diem et reuersa in castra mansit ibi. Igitur iosue de nocte consurgens tulerunt sacerdotes archam domini et vij. ex eis. vij. bucinas quarum in iubileo usus est. Precedebantque archam domini ambulantes atque clangentes

et armatus populus ibat ante eos
Vulgus autem reliquum sequebatur
archam et bucinis personabat. Circu
eruntque civitatem secundo die semel et
reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex
diebus. Die autem vii. diluculo consur
gentes. circuierunt urbem sicut dis
positum erat septies. Cumque vii.
circuitu clangerent bucinis sacer
dotes: dixit iosue ad omnem israel.
Vociferamini tradidit enim vobis
dominus civitatem. Sitque civitas
hec anathema et omnia que in ea sunt
domino. Sola raab meretrix vivat
cum universis qui cum ea in domo
sunt. Abscondit enim nuntios quos
direximus. Vos autem cavete ne
de hys que precepta sunt, quippiam
contingatis et sitis prevaricationis
rei. et omnia castra israel sub pec
cato sint atque turbentur. Quicquid
autem auri et argenti fuerit et va
sorum eneorum ac ferri, domino
consecretur repositum in thesauris
eius. Igitur omni vociferante po
pulo et clangentibus tubis postquam
in aures multitudinis vox son
tus increpuit: muri ilico cor
ruerunt. Et ascendit unusquisque
per locum qui contra se erat ceperunt
que civitatem: et interfecerunt om
nia que erant in ea. a viro usque
ad mulierem ab infante usque
ad senem. Boves quoque et oves
et asinos: in ore gladii percusserunt.
Duobus autem viris qui explora
tores missi fuerant: dixit iosue. In
gredimini domum mulieris me
retricis et producite eam et omnia
que illius sunt sicut illi iuramen
to firmastis. Ingressique iuvenes
eduxerunt raab et parentes eius
fratres quoque et cunctam supellec
tilem. ac cunctam cognationem
illius et extra castra israel manere
fecerunt. Urbem autem et omnia
que in ea erant succenderunt absque
argento et auro et vasis eneis ac
ferro. que in erarium domini con
secraverunt. Raab vero meretri
cem et domum patris eius atque
omnia que habebat fecit iosue vivere
et habitaverunt in medio israel
usque in presentem diem eo quod ab

sconderit nuntios quos miserat ut
explorarent iericho. In tempore illo
imprecatus est iosue dicens. Male
dictus vir coram domino qui susci
taverit et edificaverit civitatem ihe
richo. In primogenito suo fundamen
ta iaciat illius. et in novissimo li
berorum ponat portas eius. vii.

VII

¶ sl' hic incipit

Fuit ergo dominus cum iosu
e. et nomen eius in omni
terra vulgatum est. ¶ Filii autem
israel prevaricati sunt manda
tum et usurpaverunt de anathe
mate. Nam achor filius carmi
filii zabdi filii zare de tribu iuda.
tulit aliquid de anathemate. Iratus
que est dominus contra filios israel
Cumque mitteret iosue de iericho vi
ros contra hai. que est iuxta bethaven
ad orientalem plagam oppidi be
thel: dixit eis. Ascendite et explora
te terram. Qui precepta complen
tes: exploraverunt hai et reversi
dixerunt ei. Non ascendat omnis
populus: sed duo vel tria milia
virorum pergant et deleant civitatem
Quare omnis populus frustra vex
etur contra hostes paucissimos.
Ascenderunt ergo tria milia pug
natorum. Qui statim terga ver
tentes: percussi sunt a viris urbis
hai. et corruerunt ex eis. xxx. et sex ho
mines. Persecutique sunt eos adversa
rii de porta usque sabarim et ceciderunt
per prona fugientes. Pertimuitque
cor populi. et ad instar aque lique
factum est. Iosue vero scidit vestimen
ta sua et cecidit pronus in terram
coram archa domini usque ad vespe
ram. tam ipse quam omnes senes
israel. Miseruntque pulverem su
per capita sua. Et dixit iosue. Heu
domine deus quid voluisti populum
istum transducere iordanem fluvium
ut traderes nos in manus amorrei
et perderes. Utinam ut cepimus
mansissemus trans iordanem. Mi
domine deus quid dicam videns
israel hostibus suis terga vertentem
Audient chananei et omnes habita
tores terre ac pariter conglobati circum
dabunt nos atque delebunt nomen
nostrum de terra. Et quid facies
magno nomini tuo. Dixitque do

IV

minus ad iosue. Surge. Cur iaces
pronus in terra? Peccauit israel: et
preuaricatus est pactum meum. tule-
runtque de anathemate. et furati sunt
atque mentiti. et absconderunt inter ua-
sa sua. Nec poterit israel stare ante ho-
stes suos. eosque fugiet: quia pollutus ē
anathemate. Non ero ultra uobiscum
donec conteratis eum qui huius sce-
leris reus est. Surge. sanctifica po-
pulum. et dices. Sanctificamini in
crastinum. Hec enim dicit dominus
deus israel. Anathema in medio tui
israel ē. non poteris stare coram ho-
stibus tuis. donec deleatur ex te qui h[uius]
contaminatus est hoc scelere. Accede-
tisque mane singuli per tribus ues-
tras. et quamcumque tribum sors in-
uenerit: accedet per cognationes suas. et per   ꝑ cognatio
domos domusque per uiros. et quicum-
que ille in hoc facinore fuerit depre-
hensus: comburetur igni cum omni
substantia sua. quoniam preuari-
catus est pactum domini. et fecit ne-
fas in israel. Surgens itaque iosue
mane applicauit israel per tribus suas.
et inuenta est tribus iuda. Que cum
iuxta familias suas esset oblata:
inuenta est familia zare. Illam quoque
per domos offerens: repperit zabdi.
Cuius domum in singulos diuidens
uiros. inuenit achor filium carmi
filii zabdi filii zare de tribu iuda. Et
ait ad achor. Fili mi da gloriam do-
mino deo israel. et confitere atque in-
dica michi quid feceris. ne abscondas.
Responditque achor iosue. et dixit ei.
Vere ego peccaui domino deo israel. et
sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pal-
lium coccineum ualde bonum. et .cc.
siclos argenti. regulamque auream
.l. siclorum et concupiscens abstuli et
abscondi in terra contra medium ta-
bernaculi mei. argentumque fossa hu-
mo operui. Misit ergo iosue minis-
tros qui currentes ad tabernaculum
illius repperunt cuncta abscondita in
eodem loco et argentum simul. Aufe-
rentesque de tentorio tulerunt ea ad
iosue et ad omnes filios israel. proie-
cerunt que ante dominum. Tollens
itaque iosue achor filium zare. argen-
tumque et pallium. et auream regulam
filios quoque eius et filias. boues et a-
sinos. et oues. ipsumque tabernacu-
lum et cunctam supellectilem. et
omnis israel cum eo. duxerunt
eos ad uallem achor. Vbi dixit iosue.
Quia turbasti nos: exturbet te
dominus in die hac. Lapidauitque
eum omnis israel. et cuncta que illi-
us erant: igne consumpta sunt.
Congregauerunt quoque super eum
acervum magnum lapidum qui
permanet usque in presentem diem. Et
auersus est furor domini ab eis. Vocatum-
que est nomen loci illius uallis
achor usque hodie. · viii ·

Dixit autem dominus ad iosue.
Ne timeas eos neque formides.
Tolle tecum omnem multitudinem
pugnatorum. et consurgens ascende
in oppidum hai. Ecce tradidi in ma-
nu tua regem eius. et populum
urbem que et terram. Faciesque urbi
hai et regi eius. sicut fecisti iericho. et
regi illius. predam uero et omnia
animantia diripietis uobis. Pone
insidias urbi post eam. Surrexitque
iosue. et omnis exercitus bellatorum
cum eo ut ascenderent in hai. et elec-
ta .xxx. milia uirorum fortium mi-
sit nocte: precepitque eis dicens. Pona-
te insidias post ciuitatem. nec longius
recedatis. et eritis omnes parati. E-
go autem et reliqua multitudo que
mecum est: accedemus ex aduerso
contra urbem. Cumque exierint contra
nos. sicut ante fecimus fugiemus
et terga uertemus. donec persequentes
ab urbe longius protrahantur.
Putabunt enim fugere nos sicut
prius. Nobis ergo fugientibus et
illis persequentibus: consurgetis de in-
sidiis. et uastabitis ciuitatem. tradet-
que eam dominus deus noster in
manus uestras. Cumque ceperitis:
succendite eam. Et sic omnia facietis
ut iussi. Dimisitque eos et perrexerunt
ad insidiarum locum. sederuntque in-
ter bethel et hai. ad occidentalem pla-
gam urbis hai. Iosue autem no-
cte illa in medio mansit populi. Sur-
gensque diluculo recensuit socios
et ascendit cum senioribus in fron-
te exercitus uallatus auxilio pug-
natorum. Cumque uenissent et as-
cendissent ex aduerso ciuitatis ste-

terunt ad septemtrionalem urbis
plagam. inter quam et eos uallis
media erat. Quinque milia autem
uiros elegerat et posuerat in insi-
dys inter bethauen et hay ex occi-
dentali parte eiusdem ciuitatis. Om-
nis uero reliquus exercitus ad aqui-
lonem aciem dirigebat: ita ut nouis-
simi multitudinis occidentalem pla-
gam urbis attingerent. Abyt ergo
iosue nocte illa. et stetit in uallis me-
dio. Quod cum uidisset rex hai: fes-
tinauit mane et egressus est cum
omni exercitu ciuitatis direxitque
aciem contra desertum ignorans
quod post tergum laterent insidie.
Iosue uero et omnis israel cesserunt
loco simulantes metum et fugien-
tes per uiam solitudinis. At illi uo-
ciferantes pariter. et se mutuo co-
hortantes. persecuti sunt eos. Cum-
que recessissent a ciuitate. et ne unus
quidem in urbe hai et bethel rema-
sisset qui non persequeretur israel
sicut eruperant aperta oppida dere-
linquentes. Dixitque dominus ad io-
sue. Eleua clipeum qui in manu
tua est contra urbem hai. quoniam
tibi tradam eam. Cumque eleuasset
clipeum ex aduerso ciuitatis: insi-
die que latebant surrexerunt con-
festim. et pergentes ad ciuitatem ce-
perunt et succenderunt eam. Uiri
autem ciuitatis qui persequebantur
iosue respicientes et uidentes fumum
urbis ad celum usque conscende-
re: non potuerunt ultra huc illucque
diffugere presertim cum hy qui si-
mulauerant fugam et tendebant ad
solitudinem. contra persequentes
fortissime restitissent. Uidensque
iosue et omnis israel quod capta
esset ciuitas. et fumus urbis ascen-
deret: reuersus percussit uiros hai.
Siquidem et illi qui ceperant et suc-
cenderant ciuitatem. egressi ex ur-
be contra suos medios hostium fe-
rire ceperunt. Cumque ex utraque par-
te aduersary ciderentur. ita ut
nullus de tanta multitudine sal-
uaretur. regem quoque urbis hai ap-
prehenderunt uiuentem et optule-
runt iosue. Igitur omnibus interfec-
tis qui israelem ad deserta tenden-

tem fuerant persecuti. et in eodem loco
gladio corruentibus: reuersi filij israel
percusserunt ciuitatem. Erant autem
qui in eodem die conciderant a uiro us-
que ad mulierem. xij. milia hominum
omnes urbis hai. Iosue uero non
contraxit manum quam in subli-
me porrexerat: tenens clipeum do-
nec interficerentur omnes habitato-
res hai. Iumenta autem et predam
ciuitatis diuiserunt sibi filij israel
sicut preceperat dominus iosue. Qui
succendit urbem. et fecit eam tumu-
lum sempiternum. Regem quoque
eius suspendit in patibulo usque ad
uesperam. et solis occasum. Pre-
cepitque iosue et deposuerunt cadauer
eius de cruce. proieceruntque in ipso in-
troitu ciuitatis congesto super eum
magno aceruo lapidum qui perma-
net usque [in presentem] diem. Tunc edificauit iosue
altare domino deo israel in monte
hebal sicut preceperat moyses famulus
domini filijs israel et scriptum est in
uolumine legis. moysi altare de lapi-
dibus impolitis quos ferrum non
tetigit. Et obtulit super eum holo-
causta domino immolauitque paci-
ficas uictimas et scripsit super lapi-
des deuteronomium legis moysi
quod ille digesserat coram filijs israel.
Omnis autem populus et omnes
maiores natu. ducesque ac iudices
stabant ex utraque parte arche in con-
spectu sacerdotum et leuitarum qui
portabant archam federis domini
ut aduena ita et indigena. Media
eorum pars iuxta montem garizim
et media iuxta montem hebal sicut
preceperat moyses famulus domini.
Et primum quidem benedixit populo
israel. post hec legit omnia uerba
benedictionis et maledictionis et
cuncta que scripta erant in legis
uolumine. Nichil ex his [que] moyses ius-
serat reliquit intactum sed uniuer-
sa explicauit coram omni multitu-
dine israel mulieribus ac paruulis et
aduenis qui inter eos morabantur.

IX

Quibus auditis cuncti · ix ·
reges transiordanem qui uer-
sabantur in montanis et in campe-
stribus in maritimis ac litore ma-
ris magni. Hy quoque qui habita-

Margin: dominus emendat · Non suspendit regem · in presentem · que

bant iuxta libanum. etheus et amor
reus. chananeus ferezeus et eueus
et iebuseus congregati sunt pariter
ut pugnarent contra iosue et israel
uno animo eademque sententia. At
hii qui habitabant in gabaon au
dientes cuncta que fecerat iosue ie
richo et hai et callide cogitantes tu
lerunt sibi cibaria saccos veteres asi
nis imponentes et utres vinarios
scissos atque consutos calciamentaque
perantiqua que ad indicium vetustatis
pittaciis consuta erant induti veteribus
vestimentis. Panes quoque quos por
tabant obviatiam duri erant et in
frusta comminuti. Perrexeruntque ad
iosue qui tunc morabatur in castris
in galgala: et dixerunt ei. atque omni
israeli simul De terra longinqua
venimus pacem vobiscum facere
cupientes. Responderuntque viri
israelite ad eos atque dixerunt. Ne for
sitan in terra que nobis sorte debetur
habitetis et non possimus fedus inire
vobiscum. At illi ad iosue Servi
inquiunt tui sumus. Quibus iosue
quinam inquit estis vos et unde venis
tis. Responderunt. De terra longin
qua valde venerunt servi tui in no
mine domini dei tui. Audivimus
enim famam potentie eius. cuncta
que fecit in egipto et duobus amorreorum
regibus trans iordanem seon regi esebon
et og regi basan qui erant in asta
roth Dixeruntque nobis seniores
et omnes habitatores terre nostre Tolli
te in manibus vestris cibaria ob lon
gissimam viam et occurrite eis ac
dicite. Servi vestri sumus fedus ini
te nobiscum. En panes quando egres
si sumus. de domibus nostris ut veni
remus ad vos calidos sumpsimus
nunc sicci facti sunt et vetustate ni
mia comminuti. Utres novos vino
implevimus nunc rupti sunt et so
luti. Vestes et calciamenta quibus in
duimur et que habemus in pedibus ob
longitudinem longioris vie trita
sunt et pene consumpta. Suscepe
runt igitur de cibariis eorum et
os domini non interrogaverunt.
Fecitque iosue cum eis pacem et ini
to federe pollicitus est ut non occi
derentur Principes quoque mul
titudinis iuraverunt eis. Post di
es autem tres initi federis: audierunt
quod in vicino habitarent et inter
futuri essent. Moveruntque castra
filii israel. et venerunt in civitates
eorum die tertio. Quarum hec voca
bula sunt Gabaon. et caphira et beroth
et cariathiarim. Et non percusserunt
eos eo quod iurassent eis principes
multitudinis in nomine domini dei
israel. Murmuravit itaque omne vul
gus contra principes. Qui responderunt
ei. Iuravimus illis in nomine domini
dei israel: et idcirco non possumus eos
contingere. Sed hoc faciemus eis.
Reserventur quidem et vivant ne con
tra nos ira domini concitetur si peie
raverimus eis. Sed sic vivant ut in
usus universe multitudinis ligna
cedant aquas comportent. Quibus hec
loquentibus: vocavit gabaonitas io
sue et dixit eis. Cur nos decipere
fraude voluistis. ut diceretis procul
valde habitamus a vobis. cum in
medio nostri sitis. Itaque sub maledicti
one eritis et non deficiet de stirpe vestra
ligna cedens aquasque comportans in
domum dei mei. Qui responderunt.
Nuntiatum est nobis servis tuis quod
promisisset dominus deus tuus moysi
servo suo ut traderet vobis omnem
terram et disperderet cunctos habitato
res eius. Timuimus igitur valde et
providimus animabus nostris vestro ter
rore compulsi et hoc consilium ini
vimus. Nunc autem in manu
tua sumus quod tibi bonum et rec
tum videtur fac nobis. Fecit ergo io
sue ut dixerat et liberavit eos de ma
nibus filiorum israel ut non occide
rentur. Decrevitque iosue in illo die esse
eos in ministerium cuncti populi et
altaris domini cedentes ligna et
aquas comportantes usque in pre
sens tempus in loco quem dominus
elegisset. X.

Quod cum audisset adonisedech
rex ierusalem quod cepisset scilicet
iosue hai et subvertisset eam sicut enim
fecerat iericho et regi eius. sic fecit hai
et regi illius et quod transfugissent
gabaonite ad israel et essent federati
eorum eis timuit valde. Urbs enim
magna erat gabaon et una regalium

um civitatum et maior oppido hai
omnesque bellatores eius fortissimi
Misit ergo adonisedech rex ierusalem
ad oham regem hebron et ad pharam
regem ierimoth ad iaphie quoque re
gem lachis et ad dabir regem eglon
dicens Ascendite ad me et ferte presi
dium ut expugnemus gabaon qua
re transfugerit ad iosue: et ad filios
israel Congregati igitur ascenderunt
v. reges amorreorum rex ierlm. rex
ebron. rex ierimoth. rex lachis. rex e
glon simul cum exercitibus suis et
castra metati sunt circa gabaon oppug
nantes eam. Habitatores autem ga
baon urbis obsesse miserunt ad iosue
qui tunc morabatur in castris apud
galgalam et dixerunt ei. Non retrahas
manus tuas ab auxilio servorum tuo
rum. Ascende cito et libera nos ferque
presidium. Convenerunt enim adversum
nos omnes reges amorreorum qui
habitant in montanis. Ascenditque
iosue de galgalis et omnis exercitus
bellatorum cum eo [illegible] viri fortissimi
Dixitque dominus iosue. Ne timeas eos
in manus enim tuas tradidi illos
nullus tibi ex eis resistere poterit. Ir
ruit itaque iosue super eos repente tota
ascendens nocte de galgalis et contur
bavit eos dominus a facie israel con
trivitque plaga magna in gabaon
ac persecutus est eos per viam ascensus be
thoron et percussit usque ad zecha et mace
da. Cumque fugerent filios israel et es
sent in descensu bethoron: dominus
misit super eos lapides magnos de
celo usque ad zecha et mortui sunt mul
to plures lapidibus grandinis quam
quos gladio percusserant filii israel
Tunc locutus est iosue domino in die
qua tradidit [illegible] amorreum in
conspectu filiorum israel. Dixitque co
ram eis. Sol contra gabaon ne mo
nearis et luna contra vallem hailon
[illegible] Steterunt sol et luna donec
ulcisceretur se gens de inimicis suis
Nonne scriptum est in hoc libro iusto
rum? Stetit itaque sol in medio celi
et non festinavit occumbere spatio
unius diei. Non fuit ante et postea
tam longa dies obediente domino vo
ci hominis et pugnante pro israel
Reversusque est iosue cum omni israel

in castra galgale. Fugerant enim v.
reges et se absconderant in spelunca
urbis maceda. Nuntiatumque est io
sue quod inventi essent v. reges la
tentes in spelunca urbis maceda. Qui
precepit sociis et ait. Volvite saxa in
gentia ad os spelunce: et ponite viros
industrios qui clausos custodiant.
Vos autem nolite stare. sed persequi
mini hostes et extremos quosque fugien
tium cedite nec dimittatis eos urbium
suarum intrare presidia quos tradi
dit dominus deus in manus vestras
Cesis igitur adversariis plaga mag
na et usque ad internitionem pene
consumptis. hii qui israel effugere po
tuerunt ingressi sunt civitates muni
tas. Reversusque est omnis exercitus
ad iosue in maceda. ubi tunc erant
castra sani et integro numero nullus
que contra filios israel mutire ausus
est. Precepitque iosue dicens. Aperite os
spelunce. et producite ad me v. reges
qui in ea latitant. Feceruntque ministri
ut sibi fuerat imperatum. Et eduxe
runt ad eum v reges de spelunca regem
ierlm regem hebron. regem ierimoth
regem lachis regem eglon. Cumque
educti essent ad eum: vocavit omnes
viros israel et ait ad principes exercitus
qui secum erant. Ite et ponite pedes vestros
super colla regum istorum. Qui cum
perrexissent et subiectorum pedibus col
la calcarent: rursum ait ad eos. No
lite timere nec paveatis confortamini
et estote robusti. Sic enim faciet do
minus cunctis hostibus vestris adversum
quos dimicatis. Percussitque iosue et
interfecit eos atque suspendit super
v. stipites. Fueruntque suspensi usque
ad vesperum. Cumque occumberet sol
precepit sociis ut deponerent eos de pa
tibulis. Qui [cum] depositos: proiecerunt
in speluncam in qua latuerant et po
suerunt super os eius saxa ingentia
que permanent usque in presens. Eodem
die maceda quoque cepit iosue et percus
sit in ore gladii regemque illius interfe
cit et omnes habitatores illius. non
dimisit in ea saltem parvas reliquias
Fecitque regi maceda: sicut fecerat re
gi iericho. Transivit cum omni israel
de maceda in lebna et pugnabat contra
eam. Quam tradidit dominus cum

Quomodo v. reges suspensi usque ad vesperum

rege suo in manu israel: percusserunt que urbem in ore gladii. et omnes habitatores eius. et non dimiserunt in ea ullas reliquias. Feceruntque regi lebna: sicut fecerant regi iericho. De lebna transivit cum omni israel in lachis et exercitu per gyrum disposito oppugnabat eam. Tradiditque dominus lachis in manu filiorum israel et cepit eam die altero atque percussit in ore gladii omnemque animam que fuerat in ea sicut fecerat lebna. Eo tempore ascendit iram rex gazer ut auxiliaretur lachis. Quem percussit iosue cum omni populo eius usque ad internitionem. Transivit que de lachis in eglon. et circumdedit atque expugnavit eam eodem die percussitque in ore gladii omnes animas que erant in ea iuxta omnia que fecerat lachis. Ascendit quoque cum omni israel de eglon in ebron et pugnavit contra eam cepit et percussit in ore gladii. Regem quoque eius et omnia oppida regionis illius universas que animas que in ea fuerant commorate non reliquit in ea ullas reliquias sicut fecerat eglon sic fecit et ebron cuncta que in ea repperit consumens gladio. Inde reversus in dabir cepit eam atque vastavit. Regem quoque eius et omnia per circuitum oppida percussit in ore gladii. Non dimisit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat ebron. et lebna et regibus earum sic fecit dabir et regi illius. Percussit itaque iosue omnem terram montanam et meridianam. atque campestrem et asedoth cum regibus suis. Non dimisit in ea ullas reliquias: sed omne quod spirare poterat interfecit sicut preceperat ei dominus deus israel a cades barne usque ad gazam omnem que terram gessen usque gabaon universos reges et regiones eorum uno cepit impetu atque vastavit. Dominus enim deus israel pugnabat pro eo. Reversusque est cum omni israel ad locum castrorum in galgala.

XI

Que cum audisset iabin rex asor: misit ad iobab regem madian et ad regem semeron ... atque ad regem acsaph. ad reges quoque aquilonis qui habitabant in montanis et in planicie contra meridiem ce-

neroth. in campestribus quoque et regionibus dor iuxta mare. chananeum quoque ab oriente et occidente et amorreum atque etheum ac ferezeum et iebuseum in montanis. eveum quoque qui habitabat ad radices hermon in terra masphatha. Egressique sunt cum turmis suis. populus multus nimis sicut arena que est in litore maris equi quoque et currus immense multitudinis. Convenerunt que omnes reges isti in unum ad aquas meron ut pugnarent contra israel. Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas eos. Cras enim hac hora ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu israel. Equos eorum subnervabis et currus igne combures. Venitque iosue. et omnis exercitus cum eo adversus illos ad aquas meron subito: et irruerunt super eos. tradiditque illos dominus in manus israel. Qui percusserunt eos et persecuti sunt usque ad sydonem magnam et aquas maserephoth. campumque masphe qui est ad orientalem illius partem. Ita percussit omnes ut nullas dimitteret ex eis reliquias. Fecitque sicut preceperat ei dominus. Equos eorum subnervavit: currusque combussit. Reversusque statim cepit asor et regem eius percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna hec principatum tenebat. Percussitque omnes animas que ibidem morabantur. Non dimisit in ea ullas reliquias sed usque ad internitionem universa vastavit. Ipsam quoque urbem percussit incendio et omnes per circuitum civitates reges que earum cepit atque delevit sicut preceperat ei moyses famulus domini absque urbibus que erant in collibus et in tumulis site. Ceteras succendit israel unam tantum asor munitissimam flamma consumpsit. Omnem que predam istarum urbium ac iumenta diviserunt sibi filii israel. cunctis hominibus interfectis. Sicut preceperat dominus moysi servo suo. ita precepit moyses iosue et ille universa complevit non preterit de universis mandatis ne unum quidem verbum quod iusserat dominus moysi. Cepit itaque iosue omnem

terram montanam et meridianam terram qz gosen et planiciem et occidentalem plagam: montem qz israel et campestria eius et partem montis qui ascendit seir: usqz ad baalgad per planiciem libani subter montem hermon Omnes reges eorum cepit et percussit et occidit. Multo tempore pugnauit iosue contra reges illos. Non fuit ciuitas que se non traderet filijs israel preter eueum qui habitabat in gabaon. omnes bellando cepit. Domini enim sententia fuerat ut indurarentur corda eorum et pugnarent contra israel et caderent et non mererentur ullam clemenciam ac perirent sicut preceperat dominus moysi. In tempore illo uenit iosue et interfecit enachim de montanis ebron et dabir et anab et de omni monte iuda et israel urbes qz eorum deleuit. Non reliquit ullum de stirpe enachim in terra filiorum israel absque ciuitatibz gaza et geth et azotum in quibus solis relicti sunt. Cepit ergo iosue omnem terram sicut locutus est dominus ad moysen. et tradidit eam in possessionem filijs israel secundum partes et tribz suas quieuit qz terra a prelijs. · xij ·

Hij sunt reges quos percusserant filij israel. et possiderunt terram eorum transiordanem ad solis ortum a torrente arnon usqz ad montem hermon. et omnem orientalem plagam que respicit solitudinem. Seon rex amorreorum qui habitauit in esebon dominatus est ab aroher que sita est super ripam torrentis arnon. et medie partis in ualle dimidij que galaad usqz ad torrentem iaboth qui est terminus filiorum ammon et a solitudine usqz ad mare chenereth contra orientem ... et usqz ad mare deserti quod est mare salsissimum ad orientalem plagam per uiam que ducit bethsimoth et ab australi parte que subiacet asedoth usqz phasga. Terminus og regis basan de reliquijs raphim qui habitabant in astaroth et in edraim et dominatus est in monte hermon et in salacha atqz in uniuersa basan usqz ad terminos iesuri. et machati. et dimidie partis galaad terminum seon regis esebon Moyses famulus domini et filij israel percusserunt eos. tradiditqz terram eorum moyses in possessionem rubenitis et gadditis et dimidie tribui manasse. Hij sunt reges terre quos percussit iosue et filij israel transiordanem ad occidentalem plagam a baalgad in campo libani usqz ad montem libani cuius pars ascendit in seir Tradiditqz eam iosue in possessionem tribubus israel singulis partes suas tam in montanis quam in planis atqz campestribus In aseroth et in solitudine et meridie ethens fuit et amorreus chananeus et ferezeus eueus. et iebuseus. Rex iericho unus. Rex hai que est ex latere bethel unus. Rex ierusalem unus. Rex ebron unus. Rex ieremoth unus. Rex lachis unus. Rex eglon unus. Rex gazer unus. Rex dabir unus. Rex gadder unus. Rex herma unus. Rex hered unus. Rex lebna unus. Rex odolla unus. Rex maceda unus Rex bethel unus. Rex taffua unus. Rex afer unus. Rex afec unus Rex saron unus. Rex madon unus. Rex asor unus. Rex someron unus. Rex achsaph unus. Rex tenach unus. Rex mageddo unus. Rex cedes unus. Rex iachanen carmeli unus Rex dor et prouincie dor unus. Rex gentium galgal unus. Rex thersa unus. Omnes reges xxxi et unus. · xiij ·

Iosue senex prouecte qz etatis erat et dixit dominus ad eum Senuisti et longeuus es terra que latissima derelicta est: que necdum est sorte diuisa. Omnis uidelicet galilea philistim et uniuersa gessuri a fluuio turbido qui irrigat egyptum usqz ad terminos accaron contra aquilonem terra chanaan que in v. regulos philistym diuidit gazeos et azotios ascalonitas gethcos et accaronitas Ad meridiem uero sunt euei Omnis terra chanaan et maara sidoniorum

usque affeca et terminos amorrei eius que confinia. libani quoque regio contra orientem a baalgad sub monte hermon donec ingrediaris emath omnium qui habitabant in monte. a libano usque ad aquas maserephoth universi qui sydonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum israel. Veniat ergo in partem hereditatis israel sicut precepi tibi. Et nunc divide terram in possessionem .ix. tribubus et dimidie tribui manasse Cum quo ruben et gad possederunt terram quam tradidit eis moyses famulus domini transfluenta iordanis ad orientalem plagam ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon Et in vallis medio universaque campestria medaba usque dibon et civitates seon regis amorrei qui regnavit in esebon usque ad terminos filiorum amon et galaad ac ad terminum gessuri et machati omnemque montem hermon et universam basan usque salecha omne regnum og in basan qui regnavit in astaroth et in edraim Ipse fuit de reliquiis raphaim. Percussitque eos moyses atque delevit. Noluerunt que disperdere filii israel gessuri et machati et habitaverunt in medio israel usque in presentem diem. Tribui autem levi non dedit possessionem. sed sacrificia et victime domini dei israel ipsa est eius hereditas sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionem tribui filiorum ruben iuxta cognationes suas Fuitque terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon et in valle eiusdem torrentis media. Universam planiciem que ducit medaba et esebon cunctosque vicos earum qui sunt in campestribus Dibon quoque et albamoth. baal et oppidum baalm on. et ieza et cedimoth. et mephe et cariathaim et sabama et sarathasar in monte convallis. Bethphegor et assedoth fasga et bethiasimoth omnes urbes campestres. universaque regna seon regis amorrei qui regnavit in esebon: quem percussit moyses cum principibus suis madian Eveum et recem. et sur et hur et rebee duces se

civitates

No que trib[us] levi here[ditatem] deberet
i[n] spiritualia

al' phor

on habitatores terre. et balaam filium beor ariolum occiderunt israel gladio cum ceteris interfectis Factusque est terminus filiorum ruben iordanis fluvius. Hec est possessio rubenitarum per cognationes suas. urbium et viculorum. Dedit moyses tribui gad et filiis eius per cognationes suas possessionem cuius hec est divisio. Terminus ia et omnes civitates galaad et dimidiam que partem terre filiorum amon usque ad aroer que est contra rabba et ab esebon usque ramoth masphe et bathanaim et mana usque ad terminos dabir In valle que betharam. et bethnemra. et sochoth. et saphon. reliquam parte regni seon regis esebon. Huius quoque iordanis finis. est usque ad extremam partem chenereth trans iordanem ad orientalem plagam. Hec est possessio filiorum gad per familias suas civitates et ville earum. Dedit et dimidie tribui manasse filis que eius iuxta cognationes su possessionem cuius hoc principium est Amanaim et universam ba et cuncta regna og regis basan o nes que vicos iair qui sunt in ba .lx. oppida et dimidiam partem laad et astaroth et edrai urbes re ni og regis in basan filiis mach filii manasse dimidie parti filio machir iuxta cognationes suas possessionem divisit moyses in campestribus moab trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam Tribui autem levi non dedit possessionem quoniam dominus deus israel ipse est possessio eius locutus est illi. ·xiii·

Hoc est quod possederunt fi israel in terra chanaan quam dederunt eis eleazar sacerdos et iosue filius nun et principes familiarum per tribus israel sorte omnia dividentes sicut preceperat dominus in manu moysi. ix tribubus et dimidie tribui. Duabus enim tribubus et dimidie tribui dederat moyses trans iordanem possessionem absque levitis qui nihil terre acceperunt inter fratres suos sed in eorum successionem

locum filii ioseph in duas divisi
tribus manasse et ephraim. nec
acceperunt levite aliam partem in
terra: nisi urbes ad habitandum et
suburbana earum ad alenda iumen
ta et pecora sua. Sicut preceperat do
minus moysi ita fecerunt filii israel
et diviserunt terram. Accesserunt filii
itaque iuda ad iosue in galgala locu
tusque est ad eum caleph filius iephone
ne cenezeus. Nosti quid locutus sit
dominus ad moysen hominem dei
de me et de te in cades barne. Quadra
ginta annorum eram quando me
misit moyses famulus domini de
cades barne ut considerarem terram
nunciavique ei quod michi verum
videbatur. Fratres autem mei qui as
cenderant mecum dissolverunt cor
populi. et nichilominus ego secutus
sum dominum deum meum.
Iuravitque moyses in die illo dicens
Terra quam calcavit pes tuus erit
possessio tua. et filiorum tuorum in
eternum: quia secutus es dominum
deum tuum. Concessit ergo dominus
vitam michi sicut pollicitus est: us
que in presentem diem. Quadraginta
et v. anni sunt ex quo locutus est do
minus verbum istud ad moysen:
quando ambulabat israel per soli
tudinem. Hodie. lxxx. et v. anno
rum sum sic valens ut eo vale
bam tempore. quando ad exploran
dum missus sum. Illius in me tem
poris fortitudo usque hodie perseverat
tam ad bellandum quam ad gra
diendum. Da michi ergo montem
istum quem pollicitus est dominus
te quoque audiente: in quo enachim
sunt et urbes magne atque munite
si forte sit dominus mecum. et po
tuero delere eos sicut promisit michi
Benedixitque ei iosue. et tradidit ei
ebron in possessionem atque ex eo fuit
ebron caleph filio iephone cene
zeo usque in presentem diem quia
secutus est dominum deum israel
Nomen hebron antea vocabatur
cariatharbe. Adam maximus ibi
inter enachim situs est. Et ter
ra cessavit a preliis. xv.
Igitur sors filiorum iude per cog
nationes suas ista fuit. A termino
edom et desertum sin contra meri
diem et usque ad extremam partem
australis plage. Initium eius a
summitate maris salsissimi. et
a lingua eius que respicit ad me
ridiem. Egrediturque contra as
censum scorpionis et pertransit
in sina. ascenditque in cades barne
et pervenit in esrom ascendens
ad daram et circuiens caricaa atque
inde pertransiens in asemona et
perveniens ad torrentem egypti
Eruntque termini eius ad mare
magnum. Hic erit finis meridi
ane plage. Ab oriente vero erit
initium mare salsissimum usque
ad extrema iordanis. Et ea que
respiciunt ad aquilonem a lin
gua maris usque ad eundem iorda
nem fluvium. Ascenditque ter
minus in bethegla et transit ab
aquilone in betharaba. Ascendens
ad lapidem boem filii ruben. et ten
dens usque ad terminos debera de
valle achor contra aquilonem res
piciens galgala que est ex adver
so ascensionis adomin ab aus
trali parte torrentis. Transitque a
quas que vocantur fons solis et
erunt exitus eius ad fontem rogel
Ascenditque per convallem filii ennon
ex latere iebusei ad meridiem. Hec
est ierusalem Et inde se erigens ad ver
ticem montis qui est contra geennom
ad occidentem in summitate vallis
raphaim contra aquilonem. Per
transitque a vertice montis usque ad fon
tem aque nepthoa et pervenit usque
ad vicos montis ephron. Inclina
turque in baala que est cariathia
rim id est urbs silvarum. et circuit
de baala contra occidentem usque
ad montem seir. transitque iuxta la
tus montis iarim ad aquilonem
in cheslon et descendit inde in bethsa
mes. Transitque in thamna et perve
nit contra aquilonis partes accaron
ex latere. inclinaturque sethrona
et transit montem baala pervenit
que in iebneel et maris magni con
tra occidentem fine concluditur.
Hii sunt termini filiorum iuda
per circuitum in cognationibus
suis. Caleph vero filio iephone de

dit partem in medio filiorum iu
da sicut preceperat ei dominus cariatar
be patris enac ipsa est ebron. De
levit que ex ea caleph tres filios enac
sesai et achiman et tholmai de stir
pe enac. Atque inde conscendens venit
ad habitatores dabir que prius
vocabatur cariathsepher id est civitas
litterarum. Dixitque chaleph. Qui p
cusserit cariath sepher : et ceperit eam
dabo illi axam filiam meam uxorem.
Cepitque eam othoniel filius cenez
frater caleph iunior dedit que ei axa
filiam suam uxorem. Que cum per
gerent simul. suasa est a viro, ut peteret
a patre suo agrum suspiravitque ut se
debat in asino. Cui chaleph quid ha
bes inquit. At illa Respondit. Da
michi benedictionem tuam. Terram
australem et arentem dedisti mi
chi. iunge et irriguam. Dedit ita
que ei chaleph irriguam superius
et inferius. Hec est possessio
tribus filiorum iuda per cognatio
nes suas. Erant que civitates
ab extremis partibus filiorum
iuda iuxta terminos edom a me
ridie. cabsehel. et eder. et iagur. et
cina. et dimona. et adada. et cades.
et asor et iethnam. ziph et telem
baloth. et asor nova. et carioth
esrom. Hec est asor. amam. same.
et molada. et aser. gadda. et ase
moth. bethpheleth. et aser sual. et
bersabee. et baziothia. bala. et hum.
esem. et heltholad. et exil et sicel.
ma et sicelech. et medemena. et sen
senna. labaoth et selim et en et re
mon. Omnes civitates xxix. et
ville earum. In campestribus vero
estaol et sarea. et asena et a
zanoe. et engannim et taphua et
enaim. et ierimoth. adullam so
chot et aceda. et sarim. adithaim
et gedera. et gederothaim urbes.
xiiii. et ville earum. Sanan et
adesa. et magdalgad. delean et mes
pha. et iechtel. lachis. et bascath. et a
glon. chebbon. et lehemas et ceth
lis. gideroth. bethdagon et neema
et maceda civitates. xvi. et ville e
arum. Labana. et ether et asan.
iepthe et iesna. et nesib. ceila et
acharib. et maresa civitates. ix. et

al' lebeoth
al' remoth

al' socco

al' delen

ville earum. Acharon cum
et villulis suis. Ab acharon
ad mare : omnia que vergun
azotum et viculos eius. Azo
cum vicis. et villulis suis. Ga
cum viculis et villulis. suis
ad torrentem egipti. et mare ma
num terminus eius. et in mo
samir et iether. et socco. et
cariath senna. Hec est dabir. an
et isthemo. et anim. goson. et ol
et gilo. civitates. xi. et ville ea
Arab. et roma. et esaan. ianu
et bethphasua. et afeca. adama
et cariatharbe. hec est ebron. et
civitates. ix. et ville earum. Ma
et chermel. et zif. et iothae iezra
et zucadam et zanoe. achaim
baa. et thamna. civitates. x. e
ville earum. Alul. et bethsur et g
dor. mareth. et bethanoth et elth
civitates vi. et ville earum. Cha
baal. Hec est cariathiarim. u
silvarum et arebba civitates d
et ville earum. In deserto bethara
meddin et isacha nepsan et ci
tes salis. et engaddi civitates. b
ville earum sunt simul. c. xv. Ie
seum autem habitatorem ierusal
non potuerunt filii iuda delere h
tavit que iebuseus cum filiis iuda
ierusalem : usque in presentem diem.

Cecidit quoque sors filiorum i
oseph ab iordane contra ieri
et aquas eius. ab oriente. solitu
que ascendit de ierico ad monte
thel et egreditur de bethel luzam
sit que terminum archiatharoth
descendit ad occidentem iuxta te
iefleti usque ad terminos bethor
inferioris et gazer finiuntur que
regiones eius mari magno pos
sederunt filii ioseph manasses
effraym et factus est terminus filio
effraym per cognationes suas et pos
sio eorum contra orientem atar
adar usque bethoron superiorem egr
iuntur que confinia in mare. Ma
machtath vero aquilonem resp
et circuit terminos contra orien
in thanathselo et pertransit ab or
te ianoe. Descendit que de ianoe et
roth. et noaratha et pervenit in ie
cho et egreditur ad iordanem de

sua ptransit qȝ contra mare in valle
harundineti. suntqȝ egressus eius
in mare salsissimum. Hec est pos
sessio tribus filiorum ephraim per
familias suas. urbes que separate sȝ
filiis ephraim in medio possessionis fi
liorum manasse et ville earum. Et nõ
interfecerunt filii ephraim chanane
um qui habitabat in gazer. Habitavit
qȝ chananeus in medio ephraim usqȝ
in diem hanc tributarius. · xvii ·

Cecidit autem sors tribui ma
nasse ipse est enim primogeni
tus ioseph. Machir primogenito ma
nasse patri galaad qui fuit vir pug
nator. Habuit qȝ possessionem ga
laad et basan et reliquis filiorum
manasse iuxta familias suas filiis
abiezer. et filiis elech. et filiis esriel
et filiis sechem et filiis epher. et filiis
semida. Isti sunt filii manasse filii
ioseph mares per cognationes suas.
Salphaad vero filii epher. filii ga
laad filii machir filii manasse nõ
erant filii sed sole filie. Quarum ista
sunt nomina. Maala et noa et egla
et melcha et thersa. Veneruntqȝ in
conspectu eleazar sacerdotis et iosue
filii nun. et principum dicentes. Domi
nus precepit per manum moysi. ut
daretur nobis possessio in medio fra
trum nostrorum. Deditqȝ eis iuxta
imperium dñi possessionem in me
dio fratrum patris earum. et ceciderũt
funiculi manasse decem absqȝ terra
galaad et basan transiordanem. Fi
lie enim manasse possederunt here
ditatem in medio filiorum israel.
Terra autem galaad cecidit in sor
tem filiorum manasse qui reliqui
erant. Fuitqȝ terminus manasse ab
aser machmathath que respicit si
chem. et egreditur ad dexteram iuxta
habitatores fontis taffue. Etenim
in sortem manasse ceciderat terra
taffue que est iuxta terminos manas
se filiorum ephraim. Descenditqȝ ter
minus vallis arundineti in meridie
torrentis civitatum ephraym
que in medio sunt urbium manasse.
Terminus manasse ab aquilone
torrentis et exitus eius pergit ad
mare. ita ut ab austro sit possessio
ephraim et ab aquilone manasse
et utramqȝ claudit mare. et coniun
guntur sibi in tribu aser ab aquilo
ne et in tribu isachar ab oriente. Fuit
qȝ hereditas manasse in isachar
et in aser: bethsan et viculi eius. et
ieblaam cum villis suis et habitatores
dor cum oppidis suis. Habitatores
quoque hendor cum viculis suis.
Similiter qȝ habitatores thenac cũ
viculis suis et habitatores magedo
cum viculis suis et tercia pars urbis
nefoth. Nec potuerunt filii manasse
has subvertere civitates sed cepit cha
naneus habitare in terra ista. Post
quam autem convaluerunt filii
israel: subiecerunt chananeos et fe
cerunt sibi tributarios nec interfece
runt eos. Locuti qȝ sunt filii
ioseph ad iosue: atqȝ dixerunt: Qua
re dedisti michi terram in possessio
nem sortis et funiculi unius cum
sim tante multitudinis et benedix
erit michi dominus. Ad quos iosue
ait. Si populus multus es: ascen
de in silvam et succide tibi spacia in
terra ferezei et rafaim quia angusta
est tibi possessio montis ephraim.
Cui responderunt filii ioseph. Non
poterimus ad montana conscendere.
cum ferreis curribus utantur cha
nanei qui habitant in terra cam
pestri in qua site sunt bethsan cum
viculis suis et iezrahel mediam po
ssidens vallem. Dixitqȝ iosue ad
domum ioseph et effraim. et manas
se. Populus multus es et magne
fortitudinis. Non habebis sortem
unam. sed transibis ad montem
et succides tibi atqȝ purgabis ad ha
bitandum spacia et poteris ultra
procedere cum subverteris chanane
um quem dicis ferreos habere cur
rus et esse fortissimum. · xviii ·

XVIII

Congregati qȝ sunt omnes
filii israel in silo ibiqȝ fixerunt
tabernaculum testimonii et fuit
eis terra subiecta. Remanserant autẽ
filiorum israel vii tribus que nec
dum acceperant possessiones suas
Ad quos iosue ait. Usquequo mar
cetis ignavia et non intratis ad pos
sidendam terram quam dominus
deus patrum vestrorum dedit vobis?
Eligite de singulis tribubus ternos

uiros. ut mittam eos et pergant at
que circueant terram et describant
eam iuxta numerum uniuscuiusque
multitudinis referant que ad me quod
descripserunt. Diuidite uobis terram
in .vij. partes. Iudas sit in terminis
ab australi plaga. et domus ioseph
ab aquilone. Mediam inter hos ter
ram in .vij. partes describite. et huc
uenietis ad me. ut coram domino
deo uestro mittam uobis hic sortem quia
non est inter uos pars leuitarum
sed sacerdotium domini est eorum
hereditas. Gad autem et ruben et di
midia tribus manasse iam accepe
rant possessiones suas transiordanem
ad orientalem plagam quas dedit
eis moyses famulus domini. Cum
que surrexissent uiri ut pergerent ad
describendam terram: precepit eis io
sue dicens. Circuite terram et describite
eam ac reuertimini ad me. ut hic
coram domino deo uestro in silo mit
tam uobis sortem. Itaque perrexerunt
et lustrantes eam in vij partes di
uiserunt scribentes in uolumine.
Reuersi que sunt ad iosue in castra
sylo. Qui misit sortem coram domi
no in silo. Diuisitque terram filijs israel
in .vij. partes. Et ascendit sors prima
filiorum beniamin per familias
suas ut possiderent terram inter fi
lios iuda. et filios ioseph. Fuitque
terminus eorum contra aquilonem
ab iordane pergens iuxta latus ie
richo septentrionalis plage et inde
contra occidentem ad montana con
scendens et perueniens in solitudinem
bethauen atque pertransiens iuxta lu
zam ad meridiem ipsa est bethel. Des
cenditque in atharoth adar in mon
tem qui est ad meridiem bethoron
inferioris et inclinatur circuiens contra
mare a meridie montis qui respicit
bethoron contra affricum. Suntque
exitus eius in cariathbaal que uo
catur et cariathiarim urbem filiorum
iuda. Hec est plaga maris contra ma
re ad occidentem. A meridie autem
ex parte cariathiarim egreditur termi
nus contra mare et peruenit usque
ad fontem aquarum nepthoa. Descen
ditque in partem montis qui respicit
uallem filiorum ennon et est contra

al' terminus

septentrionalem plagam in ex-
ma parte uallis raphaim. Descen-
ditque gehennon id est uallem
non iuxta latus iebusei ad austr-
et peruenit ad fontem rogel trans-
ad aquilonem et egrediens ad en-
id est fontem solis et pertransit usque
tumulos qui sunt e regione a-
sus adomim. Descenditque ad ab-
boen id est lapidem boen filij ruben
pertransit ex latere aquilonis cam-
pestria. Descenditque in planum
et pretergreditur contra aquilonem
bethagala. Suntque exitus contra lin-
guam maris salsissimi ab aqui-
lone in fine iordanis ad australem
plagam qui est terminus illius ab ori-
ente. Hec est possessio filiorum benia-
per terminos suos in circuitu et per fa-
milias singulas. Fueruntque ciui-
eius iericho et bethagla et uallis ca-
betharaba et samaraim et bethel et
et afara et ofra uilla hemona et o-
et gabee ciuitates. xij. et uille earum
Gabaon et rama et beroth et mes-
phafera et amosa. et recem. iar-
pharala. et sela eleph. et iebus que est ie-
rusalem gabaath et cariath ciuitates
xiiij. et uille earum. xix.

Hec est possessio filiorum benia-
min iuxta familias suas. Et
egressa est sors secunda filiorum si-
meon per cognationes suas. Fuitque
hereditas eorum in medio possessio-
nis filiorum iuda bersabee et sabee
et molada et aser suabala et asem
et eltholath bethularma et sorma
et beth marchaboth aser sua. et beth
leuaoth et saroen. ciuitates. xiij. et
uille earum. Aalyn et remmon et
thar et asan ciuitates .iiij. et uil-
earum Omnes uiculi per circui-
tum urbium istarum usque ad ba-
lath beraameth contra australem
plagam. Hec est hereditas filiorum
symeon iuxta cognationes suas
funiculo et possessione filiorum iu-
da quia maior erat et ideo posse-
runt filij symeon in medio heredi-
tatis eorum. Ceciditque sors
tercia filiorum zabulon per cognatio-
nes suas et factus est terminus pos-
sessionis filiorum zabulon usque sa-
rith. Ascenditque de mari et mede-

ac puenit in deblaseth usq ad torren
tem qui est contra iecomiam et reuer
titur de sareth contra orientem in fi
nes ceseleth thabor et egreditur ad
daberreth. Ascenditq contra iafie et in
de pertransit ad orientalem plagam
geth hepher et thachasin et egreditur
in remmon amphar. et noha et cir
cuit ad aquilonem et nathon Suntq
egressus eius uallis iepthahel et ca
teth et nehalal. et semron et iedala et
bethleem ciuitates. xii. et uille earum
Hec est hereditas tribus filiorum zabu
lon per cognationes suas urbes et uicu
li earum. Isachar egressa est sors quar
ta per cognationes suas. fuitq eius
hereditas iezrahel et chasaloth et sunem
et afaim seon. et anaaphat et rabbith
et cesion. abes et rameth. et engannim. et
enadda. et bethfeses et puenit terminus
eius usq ad thabor. et sesima et beth
semes. Erantq exitus eius iordanis
ciuitates xvi. et uille earum. Hec est
possessio filiorum isachar p cognatio
nes suas, urbes et uiculi earum Ceciditq
sors v. tribui filiorum aser per cog
nationes suas fuitq terminus eo
alchathet et ooli et bethem. et axaph et
elmelech. et amaad et messal et puenit
usq ad carmelum maris et sior. et
labanath ac reuertitur contra oriente
bethdagon et pertransit usq ad zabulo
et uallem iepthahel contra aquilo
nem in bethemec et nehiel egreditur
q ad leuam chabul et achran et
roob. et amon et cana usq ad sydone
magnam. Reuertiturq in orma
usq ad ciuitatem munitissimam ty
rum et usq osa. eruntq exitus eius
in mari. De funiculo aczhiba. et am
ma et afec et roob ciuitates xxii et
uille earum Hec est possessio filiorum
aser per cognationes suas urbes et
uiculi earum. Filiorum neptalim sex
pars cecidit p familias suas et cepit
terminus de heleb et helon. et saanim
et adami que est neceb et iebnahel us
que lecum et egressus eorum usque
ad iordanem Reuertiturq terminus
contra occidentem in aznoth thabor
atq inde egreditur in iucuca. et ptransit
in zabulon contra meridiem et in a
ser contra occidentem et in iuda ad
iordanem contra ortum solis ciuitates

munitissimas. asedim ser et amnath
et reccath. cenereth. et edema et arama
asor. et cedes. et edrai. nasor et ieron et
magdalel horem. et bethenath et beth
sames ciuitates decem et nouem et
uille earum. Hec est possessio tribus
filiorum neptalim per cognationes
suas. urbes et uiculi earum. Tribui
filiorum dan per familias suas e
gressa est sors septima et fuit terminus
possessionis eius saraa. et esthaol et
alhir. semes id est ciuitas solis sele
bin et aialon et iethala helon et the
na et achrom gelthecon et iepton et ba
alath. iud et bnebras et geth remmon
atq hiercon et arecon cum termino
qui respicit ioppen et ipso fine conclu di
tur. Ascenderunt que filii dan et pug
nauerunt contra lesem ceperuntq
eam et percusserunt eam in ore gladii
ac possederunt et habitauerunt in ea
uocantes nomen eius lesendan ex noie
dan patris sui. Hec est possessio tribus
filiorum dan per cognationes suas ur
bes et uiculi earum. Cumq complesset
terram sorte diuidere singulis per tri
bus suas: dederunt filii israel possessio
nem iosue filio nun in medio sui iux
ta preceptum domini urbem quam
postulauit thamnathsaraa in mo
te ephraim et edificauit ciuitatem
habitauitq in ea. Hec sunt posses
siones quas sorte diuiserunt eleazar
sacerdos et iosue filius nun et princi
pes familiarum ac tribuum filiorum
israel in silo cora domino ad ostium
tabernaculi testimonii partitiq
sunt terram. · xx ·

al' banebarach

XX

Et locutus est dominus ad io
sue dicens. loquere filiis israel et dic
eis. Separate urbes fugitiuorum de
quibus locutus sum ad uos p ma
num moysi ut confugiat ad eas
quicumq animam percusserit nescius
et possit euadere iram proximi qui
ultor est sanguinis cum ad unam
harum confugerit ciuitatum Stabitq
ante portam ciuitatis et loquetur
senioribus urbis illius ea que se com
probent innocentem sicq suscipient
eum et dabunt ei locum ad habitan
dum. Cumq ultor sanguinis eum fu
erit persecutus non tradent in manus
eius. quia ignorans percussit proximu

eius nec ante bidiuum triduum ue
rec eius probatur inimicus et habitabit
in ciuitate illa donec stet ante iudi
cium causam reddens facti sui et
non moueatur qui interfecit donec
sacerdos magnus moriatur qui fu
erit in tempore illo. Tunc reuertetur
homicida et ingredietur ciuitatem
et domum suam de qua fugerat. De
creuerunt q̄ʒ cedes in galilea mō
tis neptalim et sychem in monte
ephraym et cariatharbe ip̄a est ebrō
in monte iuda et transiordanem
contra orientalem plagam iericho
statuerunt bosor que sita est in cam
pestri solitudine de tribu ruben et
ramoth in galaad de tribu gad et
gaulon in basan de tribu manasse
Hee ciuitates constitute sunt cunctis
filiis israel et aduenis qui habita
bant inter eos ut fugeret ad eas
qui animam nesciens percussisset et
non moreretur in manu proximi
effusum sanguinem uindicare cu
pientis donec staret ante populum
expositurus causam suam. ·XXI·

XXI

Accesserunt q̄ʒ principes fa
miliarum leui. ad eleazarū
sacerdotem et iosue filium nun et
ad duces cognationum per singu
las tribus filiorum israel locutiq̄ʒ
sunt ad eos in silo terre chanaan
atq̄ʒ dixerunt Dominus precepit
per manum moysi ut darentur no
bis urbes ad habitandum et sub
urbana earum ad alenda iumē
ta. Dederunt q̄ʒ filii israel de posses
sionibus suis iuxta imperium
domini ciuitates et sub urbana
earum. Egressa q̄ʒ est sors in fa
milia caath filiorum aaron sa
cerdotis De tribu iuda et symeon
et beniamin ciuitates. xiii et reliq̄s
filiorum caath id est leuitis qui sup
fuerant de tribubus ephraim et dā
et dimidie tribu manasse ciuitates
x. Porro filiis gerson egressa est sors
ut acciperent de tribu ysachar et aser
et neptali dimidia q̄ʒ tribu manas
se, ciuitates. x. Porro filiis gerson
egressa est sors ut acciperent de tribu
ysachar et aser et neptali dimidi at
q̄ʒ tribu manasse in basan ciuitates
numero xiii. et filiis merari per

cognationes suas de tribu ruben
gad et zabulon urbes xii. Dederunt
q̄ʒ filii israel leuitis ciuitates et sub
urbana earum sicut precepit domi
nus per manum moysi singulis sor
te tribuentes De tribubus filiorum
iuda et symeon dedit iosue ciuitates
quarum ista sunt nomina filiis
aaron p familias caath leuitici ge
neris. Prima enim sors illis egres
sa est cariatharbe patris enac que uo
catur ebron in monte iuda et subur
bana per circuitum eius Agros ue
ro et uillas eius dederat chaleb fi
lio iepphone ad possidendum Dedit
ergo filiis aaron sacerdotis ebron
confugii ciuitatem ac suburbana
eius et lebnam cum suburbanis
suis et iether ischmon. et helon. de
bir. et ain et iethan et bethsames
sub urbanis suis. ciuitates ix de
tribubus ut dictum est duabus. De
tribu autem filiorum beniamin
bacon et gabee et anathoth et alm
cum sub urbanis suis ciuitates
Omnes simul ciuitates filiorum
aaron sacerdotis. xiii. cum subur
nis suis. Reliquis uero per famili
as filiorum caath leuitici generis
Hec est data possessio De tribu ephraim
urbis confugii sechem cum subur
banis suis in monte ephraym et
gazer et cebsan et bethoron cum
urbanis suis ciuitates .iiii. De tribu
quoq̄ʒ dan elthece et gebleton et ai
lon et gethremon cum suburbanis
suis. ciuitates. iiii. Porro de dimidia
tribu manasse thanath et gethre
mon cum suburbanis suis. ciuita
tes due. Omnes ciuitates x. et sub
urbana eorum. date sunt filiis caath
inferioris gradus Filiis quoq̄ʒ ger
son leuitici generis dedit de dimidia
tribu manasse confugii ciuitates
gaulon in basan et bosram cum sub
urbanis suis ciuitates duas Por
ro de tribu ysachar cesion et dabra
et iaramoth et engannim cum sub
urbanis suis ciuitates iiii De tribu
autem aser misal abdon. et abdon
et elchoth et roob cum suburbanis
suis ciuitates. iiii. De tribu quoq̄ʒ
neptalim ciuitatem confugii cedes
in galilea et ammoth dor et car

chan cum suburbanis suis. Filijs autem
merari leuitis inferioris gradus per fa
milias suas data est de tribu zabulon
iecnam et cartha et damna et na
lon ciuitates. iiij. cum suburbanis
suis. Et de tribu ruben ultra iordanem
contra iericho ciuitates refugij bosor
in solitudine. misor et iezer et gethson
et maspha ciuitates iiij. cum subur
bana sua. Et de tribu gad ciuitates
confugij ramoth in galaad et manaim
et esebon. et gazer ciuitates iiij. cum
suburbanis suis. Omnes urbes
filiorum merari per familias et
cognationes suas. xij. Itaque uniuer
se ciuitates leuitarum in medio
possessionis filiorum israel fuerunt xl.
viij. cum suburbanis suis singule per
familias suas distribute. Deditque
dominus israeli omnem terram quam
traditurum se patribus eorum iurauerat
et possederunt illam atque habitauerunt
in ea. Dataque est ab eo pax in om
nes per circuitum nationes. nullusque
eis hostium resistere ausus est: sed
cuncti in eorum dicione redacti sunt
Nec unum quidem uerbum quod
illis prestiturum se esse promiserat
irritum fuit sed rebus expleta sunt
omnia. xxij.

EOdem tempore uocauit iosue
rubenitas et gadditas et dimidiam
tribum manasse dixitque ad eos
Fecistis omnia que uobis preceperat
moyses famulus domini michi quo
que in omnibus obedistis nec reli
quistis fratres uestros longo tempo
re usque in presentem diem custodi
entes imperium domini dei uestri:
Quia igitur dedit dominus deus
uester fratribus uestris quietem ac pa
cem sicut pollicitus est. reuertimini
et ite ad tabernacula uestra et in ter
ram possessionis quam tradidit uo
bis moyses famulus domini trans
iordanem. ita dumtaxat ut custodia
tis attente et opere compleatis man
datum et legem quam precepit uo
bis moyses seruus domini ut dili
gatis dominum deum uestrum.
et ambuletis in omnibus uijs eius
et obseruetis mandata illius ad
hereatisque ei. ac seruiatis in omni
corde et in omni anima uestra. Be
nedixitque eis iosue et dimisit eos:
Qui reuersi sunt in tabernacula
sua. Tribui autem manasse di
midie possessionem moyses dede
rat in basan et idcirco medie que su
perfuit dedit iosue sortem inter ceteros
fratres suos transiordanem ad occi
dentalem plagam. Cumque di
mitteret eos in tabernacula sua et
benedixisset illis dixit ad eos In mul
ta substantia atque diuitijs reuerti
mini ad sedes uestras cum argento et
auro. ere ac ferro et ueste multiplici
Diuidite predam hostium cum fra
tribus uestris. Reuersique sunt et
abierunt filij ruben et filij gad et
dimidia tribus manasse a filijs
israel de silo que sita est in chanaan
ut intrarent galaad terram posses
sionis sue quam obtinuerant iux
ta imperium domini in manu moy
si. Cumque uenissent ad tumulos iorda
nis in terra chanaan. edificauerunt
iuxta iordanem altare infinite magni
tudinis. Quod cum audissent filij
israel et ad eos certi nuncij detulissent
edificasse filios ruben et gad et dimi
diam tribum manasse altare in terra cha
naan super iordanis tumulos contra
filios israel conuenerunt omnes in
sylo ut ascenderent et dimicarent contra
eos Et miserunt ad illos inter
im in terram galaad. finees filium eleazari
sacerdotem et decem principes cum eo
singulos de singulis tribubus. Qui
uenerunt ad filios ruben et gad et di
midie tribus manasse in terram ga
laad: dixeruntque ad eos. Hec mandat
omnis populus domini. Que est ista
transgressio? Cur dereliquistis dominum
deum israel edificantes altare sacrilegum et a
cultu illius recedentes? An parum
nobis est quod peccastis in beelphegor
et usque in presentem diem macula
huius sceleris in nobis permanet
multique de populo corruerunt? Et
uos hodie reliquistis dominum et
cras in uniuersum israel eius ira de
seuiet. Quod si putatis immundam
esse terram possessionis uestre: transi
te ad terram in qua tabernaculum
domini est et habitate inter nos: tantum
ut a domino et a nostro consortio non re
cedatis edificato altari preter altare

domini dei vestri. Nonne achar fi
lius zare preterijt mandatum domi
ni. et super omnem populum israel
ira eius incubuit. Et ille erat unus
homo atque utinam solus perisset in
scelere suo. Responderunt que filij
ruben et gad et dimidia tribus ma
nasse principibus legationis israel
fortissimus dominus deus israel. ip
se novit. et israel simul intelligit. Si
prevaricationis animo hoc altare
construximus: non custodiat nos
sed puniat in presenti. Et si ea mente
fecimus ut holocausta et sacrificium
et pacificas victimas super eo inpo
neremus: ipse querat et iudicet et nõ
ea magis cogitatione atque tractatu
ut diceremus. Cras dicent filij vrĩ
filijs nostris. Quid vobis et domino
deo israel? Terminum posuit inter
nos et vos. o filij ruben et filij gad
iordanem fluvium et idcirco partem
non habetis in domino et per hanc
occasionem avertent filij vrĩ filios
nrõs a timore domini. Putavimus
itaque melius et diximus. Extrua
mus nobis altare non in holocausta
neque ad victimas offerendas: sed
in testimonium inter nos et vos et so
bolem nostram. Et sobolem vrãm
vestram: que progeniem ut servia
mus domino, et iuris nostri sit offer
re holocausta et victimas et paci
ficas hostias et nequaquam dicant
cras filij vestri filijs nrĩs non est vo
bis pars in domino. Quod si volu
erint dicere. Respondebunt eis. Ec
ce altare domini quod fecerunt pa
tres nrĩ, in holocausta neque in sacri
ficium sed in testimonium vestrũ
ac nostrum. Absit a nobis hoc sce
lus ut recedamus a domino et eius
vestigia relinquamus extructo al
tari ad holocausta et sacrificia et vic
timas offerendas preter altare do
mini dei nrĩ quod extructum est ã
te tabernaculum eius. Quibus au
ditis finees sacerdos et principes le
gationis israel qui erant cum eo
placati sunt et verba filiorum ruben
et gad et dimidie tribus manasse
libentissime susceperunt. Dixit que
finees filius eleazari sacerdotis ad

al' achor

al' vindicet

deo nostro

nõ

et nũ

eos Nunc scimus quod nobi
sit deus. quoniam alieni a
prevaricatione hac et liberasti
os israel de manu domini. R
sus que est cum principibus
ben et gad de terra galaad fi
chanaan ad filios israel et re
eis. Placuitque sermo cunctis
dientibus et laudaverunt deum
filij israel. et nequaquam ultra
runt ut ascenderent contra eos
pugnarent et delerent terram
sionis eorum. Vocaveruntque
ruben et filij gad altare quod
erant testimonium nostrum quod
dominus ipse sit deus. xxiij.

Evoluto autem multo tempo
postquam pacem dederat
minus israeli subiectis in gy
nationibus universis et iosue e
longevus, et persenilis etatis
ut iosue erat iam longevus et
senilis etatis vocavit iosue omnem
israelem maiores que natu et prin
cipes ac duces et magistratus
que ad eos. Ego senui et progre
etatis sum vos que cernitis omnia
que fecerit dominus deus vester
cunctis per circuitum nationibus quo
pro vobis ipse pugnaverit. Et nunc
vobis sorte divisit omnem terram
ab orientali parte iordanis usque a
mare magnum. multe que adhuc su
per sunt nationes: dominus deus
disperdet eas et auferet a facie v
possidebitis terram sicut vobis p
citus est. Tantum confortamini e
te solliciti ut custodiatis cuncta
scripta sunt in volumine legis m
si et non declinetis ab eis neque ad
teram neque ad sinistram ne postque intra
ad gentes que inter vos future su
in nomine deorum earum et iuretis
adoretis illos sed adhereatis dño deo
feceritis usque in diem hanc et tunc au
a conspectu vro gentes magnas et robu
tas et nullus vobis resistere potuit. unu
vobis persequetur hostium mille viros q
dominus deus vester pro vobis ipse pugnabit sicut pollicitus
Hoc tantum diligentissime precavete ut di
dominum deum vestrum. Quod si volueritis gen
tium harum que inter vos habi
erroribus adherere, et cum eis

miscere connubia atque amicitias copulare. iam nunc scitote quod dominus deus vester non eos deleat ante faciem vestram. sed sint vobis in foveam ac laqueum: et offendiculum ex latere vestro, et sudes in oculis vestris. donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima, quam tradidit vobis. En ego hodie ingredior viam universe terre. et toto animo cognoscetis. quod de omnibus verbis. que se dominus prestaturum vobis pollicitus est: non preterierit unum incassum. Sicut ergo implevit opere quod promisit. et prospera cuncta venerunt: sic adducet super vos quicquid malorum comminatus est. donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima: quam tradidit vobis. eo quod preterieritis pactum domini dei vestri quod pepigit vobiscum. et servieritis diis alienis, et adoraveritis eos. Cito atque velociter consurget in vos furor domini. et auferemini de terra hac optima, quam tradidit vobis.

XXIIII

Congregavitque iosue. xxiiij. omnes tribus israel in sychem. et vocavit maiores natu. ac principes et iudices, et magistros, steteruntque in conspectu domini: et ad populum sic locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Trans flumen habitaverunt patres vestri. ab initio thare pater abraham et nachor. servieruntque diis alienis. Tuli ergo patrem vestrum abraham de mesopotamie finibus. et adduxi eum in terram chanaan: et multiplicavi semen eius. et dedi ei ysaac. illique rursum dedi iacob et esau. E quibus esau dedi montem seyr ad possidendum. iacob vero et filii eius descenderunt in egyptum. Misique moysen et aaron. et percussi egyptum multis signis. atque portentis: Eduxique vos et patres vestros de egypto: et venistis ad mare: persecutique sunt egyptii patres vestros cum curribus et equitatu, usque ad mare rubrum. Clamaverunt autem ad dominum filii israel: qui posuit tenebras inter vos et egyptios: et adduxit super eos mare, et operuit illos. Viderunt oculi vestri, cuncta que in egypto fecerim, et habitastis in solitudine multo tempore.

Et introduxi vos in terram amorrei qui habitabat trans iordanem. Cumque pugnarent contra vos tradidi eos in manus vestras: et possedistis terram eorum, atque interfecistis illos. Surrexit autem balaac filius sephor rex moab. et pugnavit contra israelem: misitque et vocavit balaam filium beor ut malediceret vobis. Et ego nolui audire eum, sed econtrario per illum benedixi vobis. et liberavi vos de manu eius. Transistisque iordanem. et venistis iericho. pugnaveruntque contra vos viri civitatis eius. amorreus et pherezeus, et chananeus, et etheus. et gergeseus, et eveus et iebuseus. et tradidi illos in manus vestras, misique ante vos scrabones, et eieci eos de locis suis. duos reges amorreorum: non in gladio et in arcu tuo. Dedique vobis terram in qua non laborastis. et urbes quas non edificastis, ut habitaretis in eis. vineas et oliveta que non plantastis. Nunc ergo timete dominum, et servite ei perfecto corde, atque verissimo. et auferte deos quibus servierunt patres vestri in mesopotamia et in egypto: ac servite domino. Sin autem malum vobis videtur ut domino serviatis: optio vobis datur. Eligite hodie quod placet cui servire potissimum debeatis: utrum diis quibus servierunt patres vestri in mesopotamia. an diis amorreorum in quorum terra habitatis. Ego autem et domus mea serviemus domino. Responditque populus et ait. Absit a nobis ut relinquamus dominum: et serviamus diis alienis. Dominus deus noster. ipse eduxit nos et patres nostros de terra egypti de domo servitutis: fecitque videntibus nobis signa ingentia. et custodivit nos in omni via per quam ambulavimus: et in cunctis populis per quos transivimus. et eiecit universas gentes amorreorum habitatorem terre quam nos intravimus. Serviemus igitur domino. quia ipse est deus noster. Dixitque iosue ad populum. Non poteritis servire domino. deus enim sanctus et fortis emulator est: nec ignoscet sceleribus vestris, atque peccatis. Si dimiseritis dominum. et servieritis diis alienis, convertet se et affliget vos. atque subvertet postquam vobis prestiterit

al' t

vobis

bona. Dixitque populus ad iosue. Nequaquam ita ut loqueris erit: sed domino serviemus. Et iosue ad populum. Testes inquit vos estis quia ipsi elegeritis vobis dominum: ut serviatis ei. Responderuntque. Testes. Nunc ergo ait. Auferte deos alienos de medio vestri: et inclinate corda vestra ad dominum deum israel. Dixitque populus ad iosue. Domino deo nostro serviemus: et obedientes erimus preceptis eius. Percussit igitur iosue in die illo fedus. et proposuit populo precepta atque iudicia in sichem. Scripsit quoque omnia verba hec in volumine legis domini. et tulit lapidem pergrandem posuitque eum subter quercum que erat in sanctuario domini. et dixit ad omnem populum. En lapis iste erit vobis in testimonium. quod audierit omnia verba domini que locutus est vobis; ne forte postea negare velitis. et mentiri domino deo vestro. Dimisitque populum: singulos in possessionem suam. Et post hec mortuus est iosue. filius nun servus domini. c.x. annorum. sepelieruntque eum in finibus possessionis sue. in thamnathsare que sita est in monte ephraim: a septentrionali parte. montis gaas. Servivitque israel domino cunctis diebus iosue. et seniorum qui longo vixerunt tempore post iosue: et qui noverant omnia opera domini. que fecerat in israel. Ossa quoque ioseph que tulerant filii israel de egypto. sepelierunt in sichem: in parte agri quem emerat iacob. a filiis emmor patris sichem. c. novellis ovibus. et fuit in possessionem filiorum ioseph. Eleazar quoque filius aaron mortuus est. et sepelierunt eum in gaab finees filii eius. que data est ei in monte ephraim. xxi.

XXI — al' filii ei'

¶ Et finit lib' iosue

Iudas eligitur dux belli. Increpat populum dominus post excessum ydolorum post obitum iosue. Peccans israel datur inimicis in predam. excitantur iudices ad liberationem israel. hec sunt gentes quas dominus dereliquit probantes captivantur a cusan rege mesopotamie. Item traduntur eglon regi moab quem interfecit aioth. iudex. post hunc fuit sangar qui sescentos viros occidit vomere. constantia mulieris iahel que sisaram [illegible] at. et canticum delbore. Item traduntur in manum madian et liberantur a gedeone. de abimelech. qui mole petre confractus [illegible] regnum [illegible] qui filiam interfecit. huic iudex abesan de bethleem [illegible] pater samsonis indicatur [illegible] michee ad olescentem levita [illegible] ap micham et revocato [illegible] in sacerdocio ydoli. levita [illegible] cum uxore sua. et puero [illegible] de gabaa a sene hospitatur. Epulantibus viri civitatis [illegible] domum senis clamantes [illegible] domus. educ virum qui ingressus est domum tuam ut abutamur. Senex vult educere ad eos filiam virginem et concubinam levite. Tota nocte abusi eam dimiserunt [illegible] Cum mane rediens ante [illegible] domus in qua erat suus [illegible] it mortua. homo in domum cadaver [illegible] in xii. frustra concidens mittit in omnes terminos [illegible] Unanimiter parant pugnam [illegible] gabaa. beniamin nolentes [illegible] pro scelere quod meruit. Omnis [illegible] convenit ad gabaa quibus [illegible] tibus tanti sceleris auctores [illegible] initis deo consulto domino [illegible] eis dux eligitur. et inito cum [illegible] Omnis certamine multi de [illegible] ruerunt. filii israel flentes consul[illegible] dominum an contra fratres [illegible] dimicent. Quibus respondetur [illegible] inire certamen. Altero die pro[illegible] ad prelium. et ab eminentibus [illegible] tibus vincitur. Item israel consul[illegible] dominum: ait dominus. Ascendite cras [illegible] tradam eos in manus vestras [illegible] filii israel insidias undique circa [illegible] gabaa. cives gabaa plurimi [illegible] lios israel. simulantes fugam [illegible] eos cautius abire extrahentes [illegible] gravantes in bello beniamite [illegible] fugientibus ad urbem datur [illegible] fuge. ut venirent ad insidias [illegible] paratas. Damnantur beniam[illegible] et succenditur eorum civitas [illegible] succenduntur omnes urbes [illegible] bes beniamin. remanentibus [illegible] d.c. viris penitentes filii [illegible]

Omnis tribus de lectione interfecerunt omnes habitatores iabis galaad qui non fuerunt cum eis et tantum cccc virgines reservatas dederunt eas uxores beniamitis. Invenerat enim quod nullam de tribu sua dederint eis uxores. Residui beniamin cc. iuxta consilium filiorum israel rapuerunt cc. virgines sylo que convenerant ad festum et sic restituitur tribus beniamin.

Incipit liber Iudicum.

Post mortem iosue consuluerunt filii israel dominum dicentes. Quis ascendet ante nos contra chananeum et erit dux belli. Dixitque dominus. Iudas ascendet. Ecce tradidi terram in manus eius. Et ait iudas symeoni fratri suo. Ascende mecum in sortem meam et pugna contra chananeum ut et ego pergam tecum in sortem tuam. Et abiit cum eo symeon. Ascenditque iudas et tradidit dominus chananeum ac pherezeum in manus eorum. Et percusserunt in bezech .x. milia virorum. Inveneruntque adonibezech in bezech et pugnaverunt contra eum et percusserunt chananeum et pherezeum. Fugit autem adonibezech quem persecuti comprehenderunt cesis summitatibus manuum eius ac pedum. Dixitque adonibezech. lxx. reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. Sicut feci ita reddidit michi dominus. Adduxeruntque eum in ierusalem et ibi mortuus est. Oppugnantes ergo filii iuda ierusalem ceperunt eam et percusserunt in ore gladii tradentes cunctam incendio civitatem. Et postea descendentes pugnaverunt contra chananeum qui habitabat in montanis et ad meridiem et in campestribus. Pergensque iudas contra chananeum qui habitabat in ebron cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe percussit sysay et achiman et tholmai atque inde profectus abiit ad habitatores dabir cuius nomen erat vetus cariatsepher id est civitas litterarum. Dixitque caleph. Qui percusserit cariathsepher et vastaverit eam dabo ei axam filiam meam uxorem. Cumque cepisset eam othoniel filius cenez frater caleph minor dedit ei axam filiam suam coniugem. Quam pergentem in itinere monuit vir suus ut peteret a patre suo agrum. Que cum suspirasset sedens in asino. Dixit ei caleph. Quid habes. At illa respondit. Da michi benedictionem. Quia terram arentem dedisti michi da et irriguam aquis. Dedit igitur ei caleph irriguum superius et irriguum inferius. Filii autem cinei cognati moysi ascenderunt de civitate palmarum cum filiis iuda in desertum sortis eius quod est ad meridiem arath et habitaverunt cum eo. Abiit autem iudas cum symeone fratre suo et percusserunt simul chananeum qui habitabat in sephat et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis orma id est anathema. Cepitque iudas gazam cum finibus suis et ascalonem atque accaron cum terminis suis. Fuitque dominus cum iuda et montana possedit. Nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis curribus habundabant. Dederuntque caleph ebron sicut dixerat moyses qui delevit ex ea .iii. filios enach. Iebuseum autem habitatorem ierusalem non deleverunt filii beniamin. Habitavitque iebuseus cum filiis beniamin in ierusalem usque in presentem diem. Domus quoque ioseph ascendit in bethel fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem que prius luza vocabatur viderunt hominem egredientem de civitate dixeruntque ad eum. Ostende nobis introitum civitatis et faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis percusserunt urbem in ore gladii. Hominem autem illum et omnem cognationem eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in terram ethim et edificavit ibi civitatem vocavitque eam luzam que ita appellatur usque in presentem diem. Manasses quoque non delevit bethsan et tanach cum viculis suis et habitatores ieblaam et magedo cum viculis suis. Cepitque

al' thanac endor et

chananeus habitauit cum eis. Postquam autem
confortatus est israel. fecit eos tributarios
et delere noluit. ephraim. non inter-
fecit chananeum qui habitabat in gazer
sed habitauit cum eo. zabulon quoque non
deleuit habitatores cethron et naalon
sed habitauit chananeus in medio eius
factusque est ei tributarius. Aser quoque non
deleuit habitatores achon. et sidonis alab
et achazib. et alba. et fetha. et roob. habitauitque
in medio chananei habitatoris illius
terre nec interfecit eum. Neptalim
non deleuit habitatores bethsames. et be-
thanath et habitauit inter chananeum
habitatorem terre. Fueruntque ei bethsami-
te et bethanite tributarii. Artauitque
amorreus filios dan in monte. nec
dedit eis locum ut ad planiora descen-
derent. Habitauitque in monte hares. quod in-
terpretatur testaceo in haylon et salabim.
Et aggrauata est manus domus ioseph.
factusque est ei tributarius. Fuit autem
terminus amorrei ab ascensu scor-
pionis petra et superiora loca. ·ii·

II

Ascenditque angelus domini
de galgala ad locum flen-
tium. et ait. Eduxi uos de egypto et
introduxi uos in terram pro qua iura-
ui patribus uestris. et pollicitus sum ut non
facerem irritum pactum meum uobiscum
in sempiternum ita dumtaxat ut non
feriretis fedus cum habitatoribus terre
huius et aras eorum subuerteretis et
noluistis audire uocem meam. cur hoc
fecistis. Quam ob rem nolui delere eos a fa-
cie uestra. ut habeatis hostes et dii eorum
sint uobis in ruinam. Cumque loqueretur
angelus domini uerba hec ad omnes fi-
lios israel. eleuauerunt uocem suam
et fleuerunt. Et uocatum est nomen
loci illius flentium siue lacrimarum.
Immolaueruntque ibi hostias domino.
Dimisit ergo iosue populum. et abierunt
filii israel unusquisque in possessionem
suam. ut obtinerent eam. Seruieruntque
domino cunctis diebus iosue et seniorum
qui longo post eum uixerunt tempore.
et nouerant omnia opera que fecerat
cum israel. Mortuus autem est iosue
filius nun famulus domini. c. et x.
annorum. et sepelierunt eum in
finibus possessionis sue in thamnath saire
in monte effraim. a septentrionali
plaga montis gaas. Omnisque illa genera-
tio congregata est ad patres suos. et sur-
rexerunt alii qui non nouerant dominum
et opera que fecerat cum israel. fecerunt-
que filii israel malum in conspectu domini
et seruierunt baalim. ac dimiserunt
dominum deum patrum suorum qui
eduxerat eos de terra egypti. et secuti sunt
deos alienos. deosque populorum qui
habitabant in circuitu eorum et adorave-
runt eos. et ad iracundiam concita-
uerunt dominum dimittentes eum.
et seruientes baal et astaroth. Iratusque
dominus contra israel. tradidit eos
in manus diripientium. qui cepe-
runt eos et uendiderunt hostibus qui
habitabant per gyrum. nec potuerunt
resistere aduersariis suis. sed quocumque
pergere uoluissent manus domini
erat super eos sicut locutus est. et iura-
uit eis. Et uehementer afflicti sunt.
Suscitauitque dominus iudices qui
liberarent eos de manibus uastantium.
sed nec illos audire uoluerunt forni-
cantes cum diis alienis et adoran-
tes eos. Cito deseruerunt uiam per
quam ingressi fuerant patres eorum. et
audientes mandata domini omnia
fecere contraria. Cumque dominus
iudices suscitaret in diebus eorum
flectebatur misericordia. et liberabat eos
de cede uastantium. Postquam autem
mortuus esset iudex. reuertebantur
et multo maiora faciebant quam
fecerant patres eorum sequentes deos
alienos. et seruientes eis. et adorantes
illos. Non dimiserunt adinuentiones
suas. et uiam durissimam per quam
ambulare consueuerunt. Iratusque
est furor domini in israel. et ait. Quia
irritum fecit gens ista pactum
meum quod pepigeram cum patribus
eorum. et uocem meam audire
contempsit. et ego non delebo gentes
quas dimisit iosue. et mortuus est.
ut in ipsis experiar israel. utrum custo-
diant uiam domini et ambulent
in ea. sicut custodierunt patres eorum
an non. Dimisit ergo dominus
omnes has nationes. et cito subuer-
tere noluit nec tradidit in ma-
nibus iosue. ·iii·

III

Hee sunt gentes quas dominus
dereliquit ut erudiret in eis israhel
et omnes qui non nouerant bella

autem

al' cethron

al' anna al' asech
et alea et phe

dm magna

chananeorum. et postea discerent filii eorum certare cum hostibus et habere consuetudinem preliandi. Quinque satrapas philistinorum omnemque chananeum. et sidonium. atque eveum qui habitabat in monte libano. de monte baal hermon usque ad introitum emath. Dimisitque eos ut in ipsis experiretur israel utrum audirent mandata domini que preceperat patribus eorum per manum moysi an non. Itaque filii israel habitaverunt in medio chananei. et ethei. et amorrei. et pherezei. et evei. et iebusei. et duxerunt uxores filias eorum. ipsique filias suas. eorum filiis tradiderunt et diis eorum servierunt. Feceruntque malum in conspectu domini. et obliti sunt dei sui. servientes baalim et astaroth. Iratusque dominus contra israel tradidit eos in manus cusanrasathaim regis mesopotamie. servieruntque ei viii. annis. et clamaverunt ad dominum qui suscitavit eis salvatorem. et liberavit eos othoniel. videlicet filium cenez fratrem caleph minorem. fuitque in eo spiritus domini. et iudicavit israel. Egressusque est ad pugnam. et tradidit dominus in manus eius cusanrasathaim regem syrie. et oppressit eum. Quievitque terra. xl. annis. et mortuus est othoniel filius cenez. · iii ·

[A]ddideruntque filii israel facere malum in conspectu domini. qui confortavit adversum eos eglon. regem moab. quia fecerunt malum in conspectu eius. et copulavit ei filios amon. et amalech. Abiitque et percussit israel. atque possedit urbem palmarum. Servieruntque filii israel eglon regi moab. x. et viii. annis. Et postea clamaverunt ad dominum qui suscitavit eis salvatorem vocabulo abioth filium gera filii gemini qui utraque manu utebatur pro dextera. Miseruntque filii israel per illum munera eglon regi moab. qui fecit sibi gladium ancipitem habentem in medio capulum longitudinis palme manus et accinctus est eo subter sagum in dextro femore. obtulitque munera eglon regi moab. Erat autem eglon crassus nimis. Cumque obtulisset ei munera prosecutus est socios qui cum eo venerant. et reversus de galgalis ubi erant idola. dixit ad regem. Verbum secretum habeo ad te o rex. Et ille imperavit silentium. Egressisque omnibus qui circa eum erant. ingressus est abioth ad eum. Sedebat autem in estivo cenaculo solus. Dixitque Verbum domini habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extenditque abioth manum sinistram et tulit sicam de dextro femore suo. Infixitque eam in ventrem eius. tam valide ut capulus ferrum sequeretur in vulnere. ac pinguissimo adipe stringeretur. nec eduxit gladium. sed ita ut percusserat reliquit in corpore. Statimque per secreta nature alvi stercora proruperunt. Abioth autem clausis diligentissime hostiis cenaculi. et obfirmatis sera. per posticum egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cenaculi atque dixerunt. forsitan purgat alvum in estivo cenaculo. Expectantesque diu donec erubescerent. et videntes quod nullus aperiret tulerunt clavem et aperientes invenerunt dominum suum iacentem mortuum in terra. Abioth autem dum illi turbarentur effugit. et pertransiit locum idolorum unde reversus fuerat. Venitque in seirath. et statim insonuit bucina in monte effraim. Descenderuntque cum eo filii israel ipso in fronte gradiente. qui dixit ad eos. Sequimini me. Tradidit enim dominus inimicos nostros moabitas in manus nostras. Descenderuntque post eum et occupaverunt vada iordanis que transmittunt in moab. et non dimiserunt transire quemquam. sed percusserunt moabitas in tempore illo. circiter x milia. omnes robustos et fortes viros. nullus eorum evadere potuit. Humiliatusque est moab die illo sub manu israel. et quievit terra lxxx. annis. Post hunc fuit sangar filius anath qui percussit de philistiim sexcentos viros vomere et ipse quoque defendit israel.

Pro de morte eglon regis moab

sal' hic incipit

IIII

[A]ddideruntque · iiii · filii israel facere malum in conspectu domini post mortem abioth. et tradidit illos dominus in manu iabin regis chanaan. qui regnavit in asor. Habuitque ducem exercitus sui nomine sisaram. Ipse autem habitabat in aroseth gentium. Clamave

Nota delbora mulier iudicabat

runt ad dominum filii isr'. non-
gentos enim habebat falcatos currus.
et per xx. annos vehementer oppres-
serat eos. Erat autem delbora prophetis
uxor lapidoth que iudicabat populum
in illo tempore: et sedebat sub palma
que nomine illius vocabatur inter
rama et bethel in monte ephraim.
Ascendebantque ad eam filii isr' in om-
ne iudicium. que misit et vocavit barath
filium abinoe de cedes neptalim. Di-
xitque ad eum. Precepit tibi dominus
deus isr'. Vade et duc exercitum in monte
thabor. tollesque tecum .x. milia pugna-
torum de filiis neptalim. et de filiis
zabulon. Ego autem adducam ad te
in loco torrentis cison sisaram princi-
pem exercitus iabin. et currus eius et
omnem multitudinem. et tradam eos
in manu tua. Dixitque ad eam barath.
Si veneris mecum vadam. si nolueris
venire non pergam. Que dixit ad
eum. Ibo quidem tecum. sed in hac
vice tibi victoria non reputabitur.
quia in manu mulieris sisara tradetur.
Surrexit itaque delbora et perrexit cum
barath in cedes. qui accitis zabulon
et neptalim. ascendit cum .x. milibus
pugnatorum habens delboram in co-
mitatu suo. Aber autem cineus re-
cesserat quondam a ceteris cineis fratribus
suis. filiis obab cognati moysi: et te-
tenderat tabernaculum usque ad vallem
que vocabatur sennim et erat iuxta
cedes. Nunciatumque est sisare quod ascen-
disset barath filius abinoem in mon-
tem thabor. et congregavit nongentos
falcatos currus omnemque exercitum
de aroseth gentium ad torrentem cison.
Dixitque delbora ad barath. Surge
hec est enim dies in qua tradidit dominus
sisaram in manus tuas. en ipse est ductor
tuus. Descenditque barath de monte
thabor. et .x. milia pugnatorum
cum eo. Perterruitque dominus sisaram
et omnes currus eius universamque
multitudinem in ore gladii ad
conspectum barath. in tantum ut sisara
de curru exiliens pedibus fugeret. et
barath persequeretur fugientes currus
et exercitum usque ad aroseth gentium.
et omnis hostium multitudo usque ad internicio-
nem caderet. Sisara autem fugiens
pervenit ad tentorium iahel. uxoris
aber cinei. Erat enim pax inter
iabin regem asor. et domum aber cinei.
Egressa igitur iahel in occursum sisare
dixit ad eum. Intra ad me domi-
ne mi. intra ne timeas. Qui ingressus
tabernaculum eius. et opertus ab ea
pallio. dixit ad eam. Da michi obsecro
paululum aque quia valde sitio.
Que aperuit utrem lactis et dedit ei
bibere. et operuit illum. Dixitque sisa-
ra ad eam. Sta ad hostium taberna-
culi: et cum venerit aliquis interrogans
te et dicens. Numquid hic est aliquis? respondebis
nullus est. Tulit itaque iahel uxor aber
clavum tabernaculi assumens pariter
et malleum et ingressa abscondite
et cum silencio posuit supra tempus
capitis eius clavum. percussumque
malleo defixit in cerebrum usque ad terram.
qui soporem morti sociavit. defecit et
mortuus est. Et ecce barath sequens
sisaram veniebat. Egressaque iahel
in occursum eius. dixit ei. Veni et
ostendam tibi virum quem queris.
Qui cum intrasset ad eam. vidit
sisaram iacentem mortuum. et cla-
vum infixum in tempora eius. Humiliavit
ergo deus in die illo iabin regem
chanaan. coram filiis isr'. qui cres-
cebant cotidie et forti manu opprime-
bant iabin regem chanaan. donec de-
lerent eum. V.

Cecineruntque delbora et barath
filius abinoem in die illo. dicentes.
Qui sponte obtulistis de isr' animas
vestras ad periculum benedicite domino.
Audite reges: percipite auribus princi-
pes. Ego sum que domino canam.
psallam domino deo isr'. Domine cum
exires de seir. et transires per regiones
edom: terra mota est celique ac nubes
stillaverunt aquis. Montes fluxerunt a
facie domini et synai. a facie domini
dei isr'. In diebus sangar filii anath.
in diebus iahel quieverunt semite. et qui
ingrediebantur per eas ambulaverunt
per calles devios. cessaverunt fortes in
isr' et quieverunt. donec delbora surgeret
mater in isr'. Nova bella elegit dominus
et portas hostium ipse subvertit. clipeus
et hasta si apparuerint in xl. milibus
isr'. Cor meum diligit principes isr'
qui propria voluntate obtulistis vos
discrimini. benedicite domino qui

ascenditis super nitentes asinos. et
sedetis in iudicio et ambulatis in via.
loquimini. Ubi collisi sunt currus: et ho-
stium est suffocatus exercitus ibi nar-
rentur iustitie domini. et clementia
in fortes israel. Tunc descendit populus
domini ad portas: et optinuit principa-
tum. Surge surge debbora. surge surge.
et loquere canticum. Surge barach:
et apprehende captivos tuos fili abinoem.
Salvate sunt reliquie populi. Dominus in
fortibus dimicavit. Ex ephraim delevit
eos in amalech. et post eum ex beniamin.
In populos tuos o amalech. de machir
principes descenderunt. et de zabulon
qui exercitum ducerent ad bellandum.
Duces ysachar fuere cum debbora: et
barach vestigia sunt secuti. Qui quasi
in preceps ac baratrum: se discrimini
dedit. Diviso contra se ruben: magna-
nimorum reperta est contemptio.
Quare habitas inter duos duorum ter-
minos. ut audias sibilos gregum.
Diviso contra se ruben. magnanimorum
reperta est contentio. Galaad trans iorda-
nem quiescebat. et dan vacabat na-
vibus. Aser habitabat in litore maris.
et in portibus morabatur. Zabulon vero
et neptalim optulerunt animas
suas morti in regione merome. Ve-
nerunt reges et pugnaverunt. Pug-
naverunt reges chanaan in thanach
iuxta aquas mageddon. et tamen nichil
tulerunt predantes. De celo dimica-
tum est contra eos. stelle manentes
in ordine et cursu suo. adversum
sisaram pugnaverunt. Torrens
cison traxit cadavera eorum: torrens
cadumim. torrens cison. Conculca anima
mea robustos. Ungule equorum ceciderunt:
fugientibus impetu. et per preceps
ruentibus fortissimis hostium. Ma-
ledicite terre meroth. dixit angelus
domini. Maledicite habitatoribus eius.
quia non venerunt ad auxilium domini
in adiutorium fortissimorum eius.
Benedicta inter mulieres iahel uxor a-
ber cinei et benedicatur in tabernaculo
suo. Aquam petenti lac dedit: et in
phiala principum optulit butirum.
Sinistram manum misit ad clavum:
et dexteram ad fabrorum malleos.
Percussitque sisaram querens in capite
vulneris locum. et tempus valide
perforans. Inter pedes eius ruit:
defecit et mortuus est. Ante pedes
illius volvebatur. et iacebat exa-
nimis. et miserabilis. Per fenestram
respiciens ululabat mater eius: et de
cenaculo loquebatur. Cur moratur
regredi currus eius. quare tardave-
runt pedes quadrigarum illius. Una
sapientior ceteris uxoribus eius: hec so-
crui verba reddit. Forsitan nunc
dividit spolia. et pulcherrima femi-
narum eligitur ei. Vestes diver-
sorum colorum sisare traduntur
in predam. et suppellex varia ad ornan-
da colla congeritur. Sic pereant
omnes inimici tui domine. Qui autem
diligunt te sicut sol in ortu suo sple-
ndet. ita rutilent. vi.

VI

Quievit terra per xl annos.
Fecerunt autem filii israel ma-
lum in conspectu domini. Qui tra-
didit eos in manu madian. vii.
annis. et oppressi sunt valde ab eis.
Feceruntque sibi antra et speluncas in
montibus et munitissima ad repu-
gnandum loca. Cumque sevisset
israel. ascendebat madian et amalech
et ceteri orientalium nationum.
et apud eos figentes tentoria sicut
erant in herbis: cuncta vastabant
usque ad introitum gaze. nichil quod omnino
ad vitam pertinens relinquebant
in israel. non oves non boves. non asinos.
Ipsi enim et universi greges veniebant
cum tabernaculis suis: et instar
locustarum universa complebant. in-
numera multitudo hominum et camelorum
quicquid tetigerant devastantes. Humi-
liatusque est israel valde. in conspectu
madian: et clamavit ad dominum. po-
stulans auxilium contra madia-
nitas. Qui misit ad eos virum pro-
phetam. et locutus est. Hec dicit dominus
deus israel. Ego vos feci conscendere de
egypto. et eduxi vos de domo servitutis
et liberavi de manu egyptiorum.
et omnium inimicorum vestrorum qui affligе-
bant vos. eiecique eos ad introitum
vestrum. et tradidi vobis terram eorum.
Et dixi. Ego dominus deus vester.
ne timeatis deos amorreorum in
quorum terra habitatis: et noluistis
audire vocem meam. Venit autem
angelus domini. et sedit sub quercu

¶ Pro. de madian

Angelus dn̄i

al' respexit

que erat in ephraim: et pertinebat ad
ioas patrem familie ezri. Cumque gedeon
filius eius excuteret atque purgaret
frumenta in torculari ut fugeret
madian: apparuit ei angelus domini et ait. Dominus
tecum fortissime virorum. Dixitque
ei gedeon. Obsecro domine mi. si dominus
nobiscum est, cur apprehenderunt nos hec
mala? Ubi sunt mirabilia eius.
que narraverunt patres nostri. atque dixerunt
de egypto eduxit nos dominus. Nunc
autem dereliquit nos, et tradidit in manu
madian. Respexitque ad eum dominus
et ait. Vade in hac fortitudine tua:
et liberabis israel de manu madian.
Scito quod miserim te. Qui respondens
ait. Obsecro domine mi, in quo li
berabo israel. Ecce familia mea infima
est in manasse. et ego minimus in
domo patris mei. Dixitque ei dominus.
Ego ero tecum: et percuties madian.
quasi unum virum. Et ille. Si inveni
gratiam inquit coram te: da michi
signum quod tu sis qui loquaris ad me.
Ne recedas hinc donec revertar ad
te portans sacrificium et offerens tibi.
Qui respondit. ego prestolabor adven
tum tuum. Ingressus est itaque gedeon:
et coxit hedum. et de farine modio a
zimos panes. carnesque ponens in ca
nistro. et ius carnium mittens in
ollam. tulit omnia sub quercu. et ob
tulit ei. Cui dixit angelus domini:
tolle carnes et panes azimos. et po
ne supra petram illam: et ius desu
per funde. Cumque ita fecisset: extendit
angelus domini summitatem virge
quam tenebat in manu. et tetigit carnes:
et azimos panes. Ascenditque ignis
de petra: et carnes azimosque panes
consumpsit. Angelus autem domini
evanuit ex oculis eius. Vidensque
gedeon. quod esset angelus domini: ait.
Heu michi domine deus quia vidi
angelum domini. facie ad faciem.
Dixitque ei dominus. Pax tecum. ne timeas
non morieris. Edificavit ergo ge
deon ibi altare domino. vocavitque
illud domini pax. usque in presentem
diem. Cum autem adhuc esset in
ephra que est familie ezri: nocte illa
dixit dominus ad eum. Tolle
taurum patris tui. et alterum taurum
annorum vii. destruesque aram

Nō Gedeon vidit an
gelū dn̄i facie ad faciē

baal. que est patris tui. et nemus quod circa
aram est succide. et edificabis altare
domino deo tuo. in summitate petre
huius. super quam sacrificium ante po
suisti. Tollesque taurum secundum. et
offeres holocaustum super lignorum
struem. quam de nemore succideris. Ad
sumptis ergo gedeon decem viris de
servis suis. fecit sicut preceperat ei dominus.
Timens autem domum patris sui
et homines illius civitatis. per diem
facere noluit: omnia nocte complevit.
Cumque surrexissent viri oppidi eius
mane: viderunt destructam aram
baal. lucumque succisum. et alterum
taurum impositum super altare. quod
tunc edificatum erat. Dixeruntque
ad invicem. Quis hoc fecit: Cumque per
quirerent auctorem facti: dictum est.
Gedeon filius ioas fecit hec omnia.
et dixerunt ad ioas. Produc filium
tuum ut moriatur: quia destruxit
aram baal: et succidit nemus. Qui
ille respondit. Numquid ultores estis
baal. ut pugnetis pro eo. qui adversa
rius eius est: moriatur antequam crastina
lux veniat. Si deus est. vindicet se de
eo. qui suffodit aram eius. Ex illo
die vocatus est gedeon. ierobaal eo quod
dixisset ioas. ulciscatur se de eo baal
qui suffodit altare eius. Igitur
omnis madian. et amalech. et orienta
les populi congregati sunt. pariter. et
transeuntes iordanem. castra metati
sunt in valle iezrael. Spiritus autem
domini induit gedeon. Qui clangens
buccina: convocavit domum abi
ezer ut sequeretur se. misitque nuntios
in universum manasse. qui et ipse se
cutus est eum. et alios nuntios in aser
et zabulon et neptalim. qui occurre
runt ei. Dixitque gedeon ad dominum. Si
salvum facis per manum meam po
pulum israel sicut locutus es: ponam
vellus hoc lane in area. si ros in solo
vellere fuerit et in omni terra siccitas:
sciam quod per manum meam sicut locu
tus es, liberabis israel. Factumque est
ita. et de nocte consurgens: et expresso
vellere. concham rore complevit. Dixit
que rursus ad dominum. Ne irascatur furor
tuus contra me. si adhuc semel tem
ptavero signum querens in vellere. oro
ut solum vellus siccum sit: et omnis

terra rore madens. Fecitque dominus
nocte illa ut postulaverat: et fuit siccitas
in solo velleris. et ros in omni terra.
Igitur Ierobaal qui et gedeon de · VII ·
nocte consurgens et omnis populus
eius cum eo: venit ad fontem qui
vocatur arad. Erant autem castra
madian in valle ad septentrionalem
plagam. collis excelsi. Dixitque dominus
ad gedeonem. Multus tecum est populus:
nec tradetur madian in manus eius.
ne glorietur contra me israel. et dicat.
meis viribus liberatus sum. Loquere
ad populum. et cunctis audientibus predica.
Qui formidolosus et timidus est:
revertatur. Recesseruntque de monte galaad:
et reversa sunt ex populo. xxii. milia
virorum: et tantum .x. milia remanserunt.
Dixitque ad gedeon dominus. Adhuc
populus multus est: duc eos ad aquas: et
ibi probabo illos. Et de quo dixero tibi.
ut tecum vadat: ipse pergat. Quem ire prohibuero,
ille revertatur. Cumque descendisset
populus ad aquas: dixit dominus
ad gedeon. Qui manu et lingua
lambuerint aquas sicut solent
canes lambere, separabis eos seorsum.
Qui autem curvatis genibus biberint
in altera parte erunt. Fuit itaque
numerus eorum qui manu ad os proicientes
aquas lambuerant. ccc. viri.
Omnis autem reliqua multitudo flexo
poplite biberat. Et ait dominus ad
gedeon. In trecentis viris qui lambuerunt
aquas liberabo vos: et tradam
madian in manu tua. Omnis autem
reliqua multitudo. revertatur in locum
suum. Sumptis itaque pro numero
cibariis et tubis. omnem reliquam multitudinem
abire precepit in tabernacula
sua. et ipse cum .ccc. viris se certamini
dedit. Castra autem madian
erant subter in valle. Eadem nocte
dixit dominus ad eum. Surge et descende
in castra: quia tradidi eos in manu
tua. Si autem solus ire formidas,
descendat tecum phara puer tuus.
Et cum audieris quid loquantur:
tunc confortabuntur manus tue
et securior ad hostium castra descendes.
Descendit ipse et phara puer eius. in
partem castrorum ubi erant armatorum
vigilie. Madian autem et amalech. et
omnes orientales populi fusi iacebant
in valle ut locustarum multitudo.
Cameli quoque innumerabiles erant
sicut arena que iacet in litore
maris. Cumque venisset gedeon narrabat
aliquis sompnium proximo suo. et in
hunc modum referebat quod viderat.
Vidi sompnium. et videbatur mihi
quasi subcinericius panis ex ordeo volvi
et in madian castra descendere. Cumque
pervenisset ad tabernaculum: percussit
illud atque subvertit. et terre funditus
coequavit. Respondit is cum loquebatur:

Non est hoc aliud nisi gladius gedeonis.
filii ioas viri israelite. Tradidit
enim deus in manus eius madian et
omnia castra eius. Cumque audisset
gedeon sompnium et interpretationem
eius: adoravit. Et reversus ad castra
israel. ait. Surgite: tradidit enim dominus
in manus nostras castra madian. Divisitque
.ccc. viros in tres partes: et tubas
dedit in manibus eorum. lagenasque
vacuas. ac lampades in medio lagenarum:
et dixit ad eos. Quod me facere
videbitis: hoc facite. Ingrediar partem
castrorum: et quod fecero sectamini. Cum
personuerit tuba in manu mea. vos
quoque per castrorum circuitum clangite.
et conclamate. Gladius domini
et gedeonis. Ingressusque est gedeon. et
ccc. viri qui erant cum eo. in partem castrorum
incipientibus vigiliis noctis
medie. et custodibus suscitatis ceperunt
buccinis clangere. et complodere inter se
lagenas. Cumque per girum castrorum
in tribus personarent locis. et ydrias
confregissent: tenuerunt sinistris manibus
lampades et dextris sonantes
tubas. clamaveruntque. Gladius domini
et gedeonis. stantes singuli in loco suo.
per circuitum castrorum hostilium.
Omnia itaque castra turbata sunt:
et vociferantes ululantesque fugerunt.
Et nichilominus insistebant .ccc. viri buccinis
personantes. Immisitque dominus
gladium in omnibus castris. et mutua
se cede truncabant: fugientes usque in
bethsetha. et crepidinem abelmeula.
in tebbath. Conclamantes autem
viri israel. de neptalim et aser. et omni
manasse persequebantur madian:
et dedit dominus victoriam populo israel
in die illa. Misitque gedeon nuntios in
omnem montem ephraim. dicens.

Non interpretatio sompni

dño et gedeoni al' gladius

al' betha
al' in thebath

descendite in occursum madian: et occupate aquas usque bethbera atque iordanem. Clamavitque omnis ephraim. et preoccupavit aquas atque iordanem usque bethbera. Apprehensosque duos viros madian. oreb et zeb interfecit. oreb in petra oreb et zeb vero in torculari zeb. et persecuti sunt madian: capita oreb et zeb portantes ad gedeon trans fluenta iordanis. viii.

VIII

Dixeruntque ad eum viri ephraim. Quid est hoc quod facere voluisti. ut nos non vocares cum ad pugnam pergeres contra madian. iurgantes fortiter et prope vim inferentes. Quibus ille respondit. Quid enim tale facere potui quale vos fecistis: Nonne melior est racemus ephraim vindemiis abiezer. In manus vestras tradidit dominus principes madian. oreb et zeb. Quid tale facere potui quale vos fecistis: Quod cum locutus esset: requievit spiritus eorum quo tumebant contra eum. Cumque venisset gedeon ad iordanem. transivit eum cum .ccc^{tis}. viris. qui secum erant. et prae lassitudine fugientes persequi non poterant. Dixitque ad viros soc oth. Date obsecro panes populo qui mecum est, quia valde defecerunt. ut possimus persequi. zebee et salmana. reges madian. Responderunt principes soc oth. Forsitan palmae manuum zebee. et salmana in manu tua sunt: et idcirco postulas ut demus exercitui tuo panes. Quibus ille ait. Cum ergo tradiderit dominus zebee et

salmana — in manus meas - - - - et cum reversus fuero victor in pace: conteram carnes vestras cum spinis tribulisque deserti. et inde conscendens venit in phanuel. Locutusque est ad viros loci illius similia. Cui et illi responderunt: sicut responderant viri socoth. Dixit itaque et eis. Cum reversus fuero victor in pace: destruam turrim hanc. Zebee autem et salmana requiescebant cum omni exercitu suo. xv. enim milia viri remanserant ex omnibus turmis orientalium populorum; caesis. c. xx. milibus bellatorum. et educentium gladium. Ascendensque gedeon per viam eorum. qui in tabernaculis morabantur. ad orientalem partem

al' noche et iechaa — nobe et iecthaa: percussit castra hostium qui secura erant. et nihil adversi suspicabantur. Fugeruntque zebee et salmana: quos persequens gedeon comprehendit turbato omni exercitu eorum. Revertensque de bello ante solis ortum. apprehendit puerum de viris soc oth: interrogavitque eum nomina principum et seniorum soc oth. et descripsit. lxx. vii. viros numero. Venitque ad soccoth et dixit eis. En zebee et salmana super quibus exprobrastis mihi dicentes. Forsitan manus zebee et salmana in manibus tuis sunt: et idcirco postulas ut demus viris qui lassi et defecerunt panes. Tulit ergo seniores civitatis. et spinas deserti ac tribulos. et contrivit cum eis atque comminuit viros soccoth. Turrim quoque phanuel subvertit: occisis habitatoribus civitatis. Dixitque ad zebee et salmana. Quales fuerunt viri quos occidistis in thabor. Qui responderunt. Similes tui: et unus ex eis quasi filius regis. Quibus ille ait. Fratres mei fuerunt filii matris meae. Vivit dominus. quia si servassetis eos; non vos occiderem. Dixitque iether primogenito suo. Surge et interfice eos. Qui non eduxit gladium: timebat enim quia puer adhuc erat. Dixeruntque zebee et salmana: Tu surge et irrue in nos. quia iuxta aetatem robur est hominis. Surrexit gedeon et interfecit zebee et salmana. Et tulit ornamenta ac bullas. quibus colla regalium camelorum decorari solent. Dixeruntque omnes viri israel: ad gedeon. Dominare nostri tu et filius tuus. et filius filii tui quia liberasti nos de manu madian. Quibus ille ait. Non dominabor vestri: nec dominabitur in vos filius meus sed dominabitur dominus. Dixitque ad eos. Unam petitionem postulo a vobis. Date mihi inaures ex praeda vestra. Inaures enim aureas hismaelitae habere consueverant. Qui responderunt. Libentissime dabimus. Expandentesque super terram pallium proiecerunt in eo inaures de praeda. Et fuit pondus postulatarum inaurium mille dcc^{ti}. auri sicli. absque ornamentis et monilibus et veste purpurea quibus reges madian uti soliti erant. et pr

torques aureas camelorum. Fecitque ex eo gedeon ephod: et posuit illud in ciuitate sua effraim. Fornicatusque est omnis israel in eo: et factum est gedeoni et omni domui eius in ruinam. Humiliatus est autem madian coram filiis israel: nec potuerunt ultra eleuare ceruices, sed quieuit terra per xl. annos quibus prefuit gedeon. Abiit itaque ierobaal filius ioas, in sichem. et habitauit in domo sua. Habuitque lxx. filios qui egressi sunt de femore eius: eo quod plures haberet uxores. Concubina illius quam habebat in sichem: genuit ei filium nomine abimelech. Mortuusque est gedeon filius ioas in senectute bona: et sepultus in sepulchro patris sui ioas in effra de familia ezri. Postquam autem mortuus est gedeon: auersi sunt filii israel et fornicati sunt cum baalim. Percusseruntque cum baal fedus: ut esset eis in deum: nec recordati sunt domini dei sui. qui eruit eos de manibus omnium inimicorum suorum per circuitum: nec fecerunt misericordiam cum domo ierobaal gedeon. iuxta omnia bona que fecerat israel. ix.

Abiit autem abimelech filius ierobaal in sichem ad fratres matris sue: et locutus est ad eos et ad omnem cognationem matris sue dicens. Loquimini ad omnes uiros sichem. Quid uobis est melius ut dominentur uestri lxx. uiri omnes filii ierobaal, an ut dominetur uobis unus uir? Simulque considerate quod os uestrum et caro uestra sum. Locutique sunt fratres matris eius de eo ad omnes uiros sichem uniuersos sermones istos. Et inclinauerunt cor eorum post abimelech dicentes. Frater noster est. Dederuntque illi lxx. pondo argenti de fano baal berith. Qui conduxit sibi ex eo uiros inopes et uagos: secutique sunt eum. Et uenit in domum patris sui in effra et occidit fratres suos omnes filios ierobaal lxx. uiros super lapidem unum. Remansitque ioathan filius ierobaal minimus, et absconditus est. Congregati sunt autem omnes uiri sichem et uniuerse familie urbis mello: abieruntque et constituerunt regem abimelech iuxta quercum que stabat in sichem. Quod cum nunciatum esset ioathan: iuit et stetit in uertice montis garizim. eleuataque uoce clamauit et dixit. Audite me uiri sichem. ita ut audiat uos deus. Ierunt ligna ut ungerent super se regem. dixeruntque oliue. Impera nobis. Que respondit. Numquid possum deserere pinguedinem meam qua et dii utuntur et homines, et uenire ut inter ligna promouear? Dixeruntque ligna ad arborem ficum. Veni et super nos regnum accipe. Que respondit eis. Numquid possum deserere dulcedinem meam fructusque suauissimos, et ire ut inter cetera ligna promouear? Locutaque sunt ligna ad uitem. Veni et impera nobis. Que respondit. Numquid possum deserere uinum meum quod letificat deum et homines. et inter ligna cetera promoueri? Dixeruntque omnia ligna ad ramnum. Veni et impera super nos. Que respondit eis. Si uere me regem uobis constituitis: uenite et sub umbra mea requiescite. Si autem non uultis. egrediatur ignis de ramno. et deuoret cedros libani. Nunc igitur si recte et absque peccato constituistis super uos regem abimelech. et bene egistis cum ierobaal. et cum domo eius. et reddidistis uicem beneficiis eius. qui pugnauit pro uobis: et animam suam dedit periculis. ut erueret uos de manu madian: qui nunc consurrexistis contra domum patris mei. et interfecistis filios eius. lxx. uiros super unum lapidem. et constituistis regem abimelech. filium ancille eius. super habitatores sichem eo quod frater uester sit. Si ergo recte et absque uitio egistis cum ierobaal et domo eius hodie. letamini in abimelech: et ille letetur in uobis. Sin autem peruerse. egrediatur ignis ex eo. et consumat habitatores sichem et oppidum mello. Egrediaturque ignis de uiris sichem. et oppido mello. et deuoret abimelech. Que cum dixisset: fugit et abiit in bersam. habitauitque ibi. ob metum abimelech fratris sui. Regnauit itaque abimelech super israel tribus annis. Misitque deus spiritum pessimum inter abimelech et habitatores sichem. Qui ceperunt

Nota Abimelech rex constituitur

Nota de electione lignorum

uiros

Al' sicimam

Ro' umbras vidit ut capita hominum

enim detestatur. et scelus interfectionis lxx. filiorum ierobaal. et effusionem sanguinis eorum oferre abimelech fratrem suum: et in viros sichimorum principes qui eum adiuvarunt. Posueruntque insidias adversus eum in montium summitate. Et dum illius prestolarentur adventum: exercebant latrocinia agentes predas de pretereuntibus. Nunciatumque est abimelech. Venit autem gaal filius obed cum fratribus suis et transivit in sichimam. Ad cuius adventum erecti habitatores sichem: egressi sunt in agros vastantes vineas. Uvasque calcantes. et factis cantantium choris: ingressi sunt fanum dei sui: et inter epulas et pocula maledicebant abimelech. Clamante gaal filio obed. Quis est iste abimelech. et quis est sichem. ut serviamus ei? Numquid non ipse est filius ierobaal. et constituit zebul principem servum suum super viros emor patris sichem? Cur igitur serviemus ei? Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea. ut auferrem de medio abimelech. Dictumque est abimelech. Congrega exercitus multitudinem. et veni. Zebul enim princeps civitatis auditis sermonibus gaal filii obed iratus est valde: et misit clam ad abimelech nuncios dicens. Ecce gaal filius obed venit in sichimam cum fratribus suis. et oppugnat adversum te civitatem. Surge itaque cum populo tuo qui tecum est: et latita in agro: et primo mane oriente sole. irrue super civitatem. Illo egrediente adversum te cum populo suo. fac ei quod potueris. Surrexit itaque abimelech cum omni exercitu suo nocte. et tetendit insidias iuxta sichimam. in .iiii. locis. Egressusque est gaal filius obed et stetit in introitu porte civitatis. Surrexit autem abimelech et omnis exercitus cum eo de insidiarum loco. Cumque vidisset gaal populum. dixit ad zebul. Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit. Umbras montium vides. quasi hominum capita: et hoc errore deciperis. Rursus gaal ait. Ecce populus de umbilico terre descendit. et unus cuneus venit per viam que respiciat quercum. Cui dixit zebul. Ubi est nunc os tuum quo loquebaris: Quis est abimelech: ut serviamus ei? Nonne iste est populus quem despiciebas? Egredere et pugna contra eum. Abiit ergo gaal expectante sichimorum populo: et pugnavit contra abimelech. Qui persecutus est eum fugientem: et in urbem compulit. Ceciderunt que ex parte eius plurimi usque ad portam civitatis. et abimelech sedit in ruma. Zebul autem gaal et socios eius. expulit de urbe. nec in ea passus est commorari. Sequenti igitur die. egressus est populus in campum. Quod cum nunciatum esset abimelech. tulit exercitum suum. et divisit in tres turmas. tendens insidias in agris. Vidensque quod egrederetur populus de civitate: surrexit et irruit in eos cum cuneo suo. oppugnans et obsidens civitatem. Due autem turme palantes per campum: adversarios persequebantur. Porro abimelech omni illo die oppugnabat urbem quam cepit interfectis habitatoribus eius. ipsaque destructa. ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabant in turri sichimorum: ingressi sunt phanum dei sui. berith ubi fedus pepigerant. et ex eo loco nomen acceperat: qui erat valde munitus. Abimelech quoque audiens viros turris sichimorum pariter conglobatos: ascendit in montem selmon cum omni populo suo. Et arrepta securi: precidit arboris ramum. Impositumque ferens humero dixit ad socios. Quod me videtis facere: hoc cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus precidentes: sequebantur ducem. Qui circumdantes presidium succenderunt. atque ita factum est. ut fumo et igne mille homines necarentur. pariter ac mulieres. habitatorum turris sichem. Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum thebes. Quod circumdans. obsidebat exercitu. Erat autem turris excelsa. in media civitate: ad quam confugerant viri civitatis. ac mulieres et omnes principes civitatis. clausa firmissime ianua. et super turris tectum stantes per propugnacula. Accedensque abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter. et appropinquans ostio ignem supponere nitebatur. Et ecce mulier una

fragmen molle desuper iaciens illisit
capiti abimelech: et confregit cerebrum
eius. Qui vocavit cito armigerum
suum. et ait ad eum. evagina cito
gladium tuum. et percute me: ne
forte dicatur quod a femina interfectus
sim. Qui iussa perficiens. interfecit
eum. Illo quoque mortuo. omnes qui cum
eo erant de israel reversi sunt in sedes
suas. Et reddidit deus malum quod
fecerat abimelech contra patrem suum
interfectis lxx. fratribus suis. sichimitis
quoque quod operati sunt retributum est.
et venit super eos maledictio ioathan
filii ierobaal. X.

Post abimelech surrexit dux
in israel. tola filius phua patrui
abimelech. vir de ysachar. qui habi
tavit in samir montis effraim. et iudi
cavit israel. xx. et tribus annis. mortuus
que ac sepultus est in samir. Huic
successit iair galaadites qui iudica
vit israel per xx. ii. annos. habens xxx. filios.
sedentes super xxx. pullos asinarum. et
principes triginta civitatum. que
ex nomine eius appellate sunt. avoth
iair. id est oppida iair usque in presentem
diem in terra galaad. Mortuusque
est iair ac sepultus in loco. cui est
vocabulum camon. Filii autem israel
peccatis veteribus iungentes nova: fece
runt malum in conspectu domini.
et servierunt ydolis baalim. et astaroth.
et diis syrie ac sidonis. et moab. et
filiorum amon et philistiim. dimiseruntque
dominum. et non colebant eum. Con
tra quos iratus est dominus. et tradi
dit eos in manus philistiim et filiorum
amon. Afflictique sunt et vehementer
oppressi per annos. x. et viii. omnes
qui habitabant trans iordanem in terra
amorrei que est in galaad in tantum ut filii
amon. iordane transmisso vastarent
iudam et beniamin. et ephraim. Afflictusque
est israel nimis. et clamantes ad dominum:
dixerunt. Peccavimus tibi. quia dere
liquimus deum nostrum: et servivimus
baalim. Quibus locutus est dominus.
Numquid non egyptii. et amorrei filiique
amon. et philistiim. sydonii quoque et
amalech. et chanaan oppresserunt
vos. et clamastis ad me. et erui vos
de manu eorum. et tamen reliquistis
me. et coluistis deos alienos: Idcirco
non addam ut ultra vos liberem.
Ite et invocate deos quos elegistis. et
ipsi vos liberent in tempore angustie.
Dixeruntque filii israel ad dominum.
Peccavimus. redde tu nobis quicquid
tibi placet: tantum nunc libera nos. Que
dicentes omnia de finibus suis alieno-
rum deorum ydola proiecerunt:
et servierunt domino deo. Qui doluit su-
per miseriis eorum. Itaque filii amon
conclamantes: in galaad fixerunt
tentoria. Contra quos congregati
filii israel. in maspha castra metati sunt.
Dixeruntque principes galaad singuli
ad proximos suos. Qui primus e nobis
contra filios amon ceperit dimicare:
erit dux populi galaad. XI.

XI — De duce iepte

Fuit in illo tempore iepte
galaadites vir fortissimus
atque pugnator filius meretricis mu
lieris. qui natus est de galaad. Habuit
autem galaad uxorem: de qua susce
pit filios. Qui postquam creverant: eiece
runt iepte dicentes. Heres in domo
patris nostri esse non poteris: quia de al
tera matre generatus es. Quos ille
fugiens atque devitans: habitavit in terra
tob. Congregatique sunt ad eum viri
inopes. et latrocinantes: et quasi prin
cipem sequebantur. In illis diebus
pugnabant filii amon contra israel.
Quibus acriter instantibus. perrexerunt ma
iores natu de galaad ut tollerent in
auxilium sui iepte de terra tob. Dixe
runtque ad eum. Veni et esto princeps
noster: et pugna contra filios amon.
Quibus ille respondit. Nonne vos estis
qui odistis me. et eiecistis de domo pa
tris mei. et nunc venistis ad me necessitate
compulsi: Dixeruntque principes ga
laad ad iepte. Ob hanc causam et
nunc ad te venimus: ut proficiscaris
nobiscum. et pugnes contra filios
amon. Sisque dux omnium qui habitant
in galaad. Iepte quoque dixit eis. Si
vere venistis ad me. ut pugnem pro
vobis contra filios amon. tradi
deritque eos dominus in manus meas.
Ego princeps vester ero. Qui responderunt
ei. Dominus qui hec audit ipse medi
ator ac testis est quod nostra promissa fa
ciemus. Abiit itaque iepte cum prin
cipibus galaad: feceruntque eum omnis
populus principem sui. Locutusque

al' phob

est iepte omnes sermones suos coram domino in maspha. Et misit nuntios ad regem filiorum ammon, qui ex persona sua dicerent. Quid michi et tibi est quia venisti contra me, ut vastares terram meam. Quibus ille respondit. Quia tulit israel terram meam, quando ascendit de egypto, a finibus arnon usque ad iaboc atque iordanem. Nunc igitur cum pace redde michi eam. Per quos rursum mandavit iepte et imperavit eis ut dicerent regi ammon. Hec dicit iepte. Non tulit israel terram moab, nec terram filiorum amon; sed quando de egypto conscenderunt ambulavit per solitudinem usque ad mare rubrum: et venit in cades. misitque nuntios ad regem edom dicens, Dimitte ut transeam per terram tuam. Qui noluit adquiescere precibus eius. Misit quoque ad regem moab: qui et ipse transitum prebere contempsit. Mansit itaque in cades: ex latere circuivit terram edom, et terram moab. Venit itaque contra orientalem plagam terre moab. et castra metatus est trans arnon. nec voluit intrare in terminos moab. Arnon quippe confinium est terre moab. Misit itaque israel nuntios ad seon regem amorreorum qui habitabat in esebon et dixerunt ei. Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad fluvium. Qui et ipse israel verba despiciens, non dimisit eum transire per terminos suos, sed in multitudine infinita congregata egressus est contra eum in iessa, et fortiter resistebat. Tradiditque eum dominus in manus israel cum omni exercitu suo. Qui percussit eum: et possedit omnem terram amorrei habitatoris regionis illius; et universos fines eius de arnon usque ad iaboth: et de solitudine usque ad iordanem. Dominus igitur deus israel subvertit amorreum pugnantem contra illum pro populo suo israel. et tu nunc vis possidere terram eius. Nonne ea que possedit chamos deus tuus tibi iure debentur. Que autem dominus deus noster victor obtinuit in nostram cedent possessionem. Nisi forte melior es balach filio sephor rege moab. Aut docere potes quod iurgatus

et circuivit ex latere

sit contra israel. et pugnaverit contra eum qui habitavit in esebon, et in villis eius. et in aroer et villis eius, et in cunctis civitatibus iuxta iordanem per ccc. annos. Quare tanto tempore nichil super hac repetitione temptastis. Igitur non ego pecco in te: sed tu contra me male agis. indicens michi bella iniusta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter israel et inter filios ammon. Noluitque adquiescere rex filiorum ammon verbis iepte que per nuntios mandaverat. Factus est ergo super iepte spiritus domini, et circuiens galaad et manasse. maspha quoque galaad. et inde transiens ad filios amon. Votum vovit domino dicens. Si tradideris filios amon in manus meas. quicumque fuerit primus egressus de foribus domus mee michique occurrerit revertenti cum pace a filiis ammon. eum holocaustum offeram domino. Transivitque iepte ad filios amon ut pugnaret contra eos. Quos tradidit in manus eius dominus. Percussitque ab aroer usque dum venias in mennith. xx. civitates. et usque ad abel que est vineis consita. plaga magna nimis. Humiliatique sunt filii amon a filiis israel. Revertenti autem iepte in maspha domum suam. occurrit ei unigenita filia cum tympanis et choris. Non enim habebat alios liberos. Qua visa scidit vestimenta sua et ait. Heu me filia mea. decepisti me: et ipsa decepta es. Aperui enim os meum ad dominum: et aliud facere non potero. Cui illa respondit. Pater mi si aperuisti os tuum ad dominum. fac michi quodcumque pollicitus es, concessa tibi ultione atque victoria. de hostibus tuis. Dixitque ad patrem. Hoc solum michi presta quod deprecor: dimitte me ut duobus mensibus circumeam montes, et plangam virginitatem meam cum sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade. et dimisit eam duobus mensibus. Cumque abisset cum sociis ac sodalibus suis. flebat virginitatem suam in montibus. Expletisque duobus mensibus: reversa est ad patrem suum. et fecit ei sicut voverat. que ignorabat virum.

Ex inde mos increbuit israel et consue
tudo servata est: ut post anni circu
lum conveniant in unum filie
israel: et plangant filiam iepte ga
laad. diebus iiii. xii.
Ecce in ephraim orta est
seditio. Nam transeun
tes contra aquilonem dixerunt ad
iepte. Quare vadens ad pugnam
contra filios amon vocare nos
noluisti ut pergeremus tecum. Igitur
incendemus domum tuam. Et
ille respondit. Disceptatio erat mihi et
populo meo contra filios amon
vehemens: vocavique vos ut preberetis
mihi auxilium. et facere noluistis.
Quod cernens posui in manibus meis
animam meam. transivique ad fi
lios amon. et tradidit eos dominus
in manus meas. Quid commerui ut
adversum me consurgatis in prelium. Vocatis itaque ad se cunctis
viris galaad pugnabat contra
ephraim. Percusseruntque viri galaad
ephraim. quia dixerat fugitivus est
galaad de ephraim. et habitat in
medio ephraim et manasse. Occu
paveruntque galaadite vada iordanis
per que ephraim reversurus erat.
Cumque venisset ad ea de ephraim
numero fugiens atque dixisset. Obsecro
ut me permittatis transire: dice
bant ei galaadite. Numquid ephrateus
es: quo dicente non sum. Interro
gabant eum. Dic ergo sebboleth quod
interpretatur spica. Qui responde
bat thebboleth: eadem littera spicam expri
mere non valens. Statimque apprehen
sum iugulabant in ipso iordanis
transitu. Et ceciderunt in illo tempore
de ephraim xlii. milia. Iudicavit
que iepte galaadites israel. vi. annis
et mortuus est ac sepultus in civi
tate galaad. Post hunc iudicavit
israel abessam de bethleem. qui habuit
xxx. filios. et totidem filias. Quas
emittens foras maritis dedit. et
eiusdem numeri filiis suis accepit
uxores: introducens in domum
suam. qui vii. annis iudicavit
israel. Mortuusque est et sepultus in beth
leem. Cui successit haialon zabu
lonites et iudicavit israel. x. annis.
Mortuusque est ac sepultus in za
bulon. Post hunc iudicavit israel
abdon filius hellel pharathonites.
qui habuit xl. filios. et xxx. ex eis nepo
tes ascendentes super lxx. pullos asina
rum. et iudicavit israel viii. annis.
Mortuusque est ac sepultus in pharathon
terra ephraim in monte amalech.

Rursum israel hic incipit

Rursumque filii israel fecerunt ma
lum in conspectu domini. qui tra
didit eos in manus philistinorum
xl. annis. xiii.

XIII

Erat autem vir quidam de saraa
et de stirpe dan nomine manue
habens uxorem sterilem. Cui apparuit
angelus domini: et dixit ad eam:
Sterilis es et absque liberis. sed concipies
et paries filium. Cave ergo ne vi
num bibas, ac siceram nec immundum
quicquam comedas: quia concipies et
paries filium. cuius non tanget
caput novacula. Erit enim nazareus dei
ab infantia sua. et ex matris utero:
et ipse incipiet liberare israel de manu
philistinorum. Que cum venisset
ad maritum suum. dixit ei. Vir
dei venit ad me habens vultum ange
licum. terribilis nimis. Quem
cum interrogassem quis esset. et
unde venisset. et quo nomine vocaretur.
noluit mihi dicere. sed hoc respondit. Ecce
concipies et paries filium. cave ne
vinum bibas. nec siceram. et aliquid
vescaris immundum. Erit enim
puer nazareus dei ab infantia sua.
ex utero matris: usque ad diem mor
tis sue. Oravit itaque manue dominum
et ait. Obsecro domine. ut vir dei
quem misisti veniat iterum et doceat nos
quid debeamus facere de puero qui
nasciturus est. Exaudivit dominus
deprecantem manue. et apparuit
rursum angelus domini. uxori eius
sedenti in agro. Manue autem maritus eius
non erat cum ea. Que cum vidisset
angelum festinavit: et cucurrit ad
virum suum. nuntiavitque ei dicens.
Ecce apparuit mihi quem ante videram.
Qui surrexit et secutus est uxorem suam.
Veniensque ad virum: dixit ei. Tu
es qui locutus es mulieri. Et ille
respondit. Ego sum. Cui manue. Quando
inquit sermo tuus fuerit expletus. quid
vis ut faciat puer. aut quo se obser
vare debebit. Dixitque angelus domini

ad manue. Ab omnibus que locutus sum
uxori tue abstineat se, et quicquid ex uinea
nascitur non comedat. Vinum et sice-
ram non bibat; nullo uescatur in-
mundo. et quod ei precepi impleat atque
custodiat. Dixitque manue ad ange-
lum domini. Obsecro ut adquiescas
precibus meis. et faciamus tibi hedum
de capris. Cui respondit angelus domini.
Si me cogis: non comedam panes tuos.
Si autem uis holocaustum facere.
offer illud domino. Et nesciebat manue
quod angelus domini esset. Dixitque ad eum.
Quod est nomen tibi ut si sermo tuus fuerit expletus.
honorificemus te. Cui ille respondit.
Cur queris nomen meum. quod est mirabile:
Tulit itaque manue hedum de capris et
libamenta. et posuit super petram offe-
rens domino. qui facit mirabilia. Ipse
autem et uxor eius intuebantur. Cumque
ascenderet flamma altaris in celum:
angelus domini pariter in flamma
ascendit. Quod cum uidissent manue et
uxor eius. proni ceciderunt in terram.
et ultra non apparuit eis angelus domini.
Statimque intellexit manue angelum
domini esse: et dixit ad uxorem suam.
Morte moriemur quia uidimus dominum.
Cui respondit mulier. Si dominus uellet
nos occidere. de manibus nostris holocaustum
et libamenta non suscepisset. sed nec osten-
disset nobis hec omnia: neque ea que sunt
uentura dixisset. · xiiii ·

Peperit itaque filium: et uocauit
nomen eius sampson. Creuitque
puer: et benedixit ei dominus. Cepitque
spiritus domini esse cum eo. in castris dan
in terra saraa et estaol. Descendit ergo
sampson. in thamnatha: uidensque
mulierem ibi de filiabus philistiim.
Ascendit et nuntiauit patri suo et matri sue
dicens. Vidi mulierem in thamnatha
de filiabus philistinorum. quam queso ut michi
accipiatis uxorem. Cui dixerunt pater et
mater sua. Numquid non est mulier in filiabus
fratrum tuorum. et in omni populo
meo. quia uis accipere uxorem de philisti-
im qui incircumcisi sunt. Dixitque
sampson ad patrem suum. Hanc mi-
chi accipe quia placuit oculis meis. Pa-
rentes autem illius nesciebant quod
a domino res fieret: et quereret occa-
siones contra philistiim. Eo enim
tempore. philistiim dominabantur isra-

Descendit itaque sampson cum patre suo
et matre in thamnatha. Cumque uenissent
ad uineas oppidi. apparuit catulus
leonis seuus et rugiens. et occurrit ei.
Inruit autem spiritus domini in sampson.
et dilacerauit leonem quasi hedum
in frusta discerperet. nichil omnino
habens in manu. Et hoc noluit patri et
matri indicare. Descenditque et locutus est
mulieri. que placuerat oculis eius.
Et post aliquot dies. reuertens ut
acciperet eam: declinauit ut uideret cada-
uer leonis. Et ecce examen apum in ore
leonis ac fauus mellis. Quem cum
sumpsisset in manibus comedebat in uia.
Veniensque ad patrem suum. et matrem
dedit eis partem. Qui et ipsi comederunt:
nec tamen uoluit eis indicare. quod mel
de ore leonis assumpserat. Descendit
itaque pater eius ad mulierem: et fecit
filio suo sampson conuiuium. sic enim
iuuenes consueuerant. Cum igitur
ciues loci illius uidissent eum: dederunt
ei sodales. xxx. qui essent cum eo. Quibus
locutus est sampson. Proponam uobis
problema. quod si solueritis michi intra
vii. dies conuiuii. dabo uobis. xxx. sin-
dones et totidem tunicas. Si autem
non potueritis soluere: et uos dabitis michi
xxx. sindones. et eiusdem numeri tuni-
cas. Qui responderunt ei. Propone problema
ut audiamus. Dixitque eis. De comedente exiuit
cibus: et de forti exiuit dulcedo. nec potuerunt per tres
dies propositionem soluere.
Cumque adesset dies vii. dixerunt ad
uxorem sampsonis. Blandire uiro tuo
et suade ei ut indicet tibi quid significet
problema. Quod si nolueris facere: incen-
demus te et domum patris tui. An idcirco
nos uocastis ad nuptias ut nos spolia-
retis: Que fundebat apud sampson
lacrimas: et querebatur dicens. Odisti
me et non diligis. idcirco problema
quod proposuisti filiis populi mei non uis
michi exponere. At ille respondit. patri meo
et matri mee nolui dicere. et tibi indicare potero.
Septem igitur diebus conuiui-
o flebat apud eum. Tandem que die vii.
cum ei molesta esset: exposuit. Que
statim indicauit ciuibus suis. Et illi
dixerunt ei. die vii. ante solis occubitum.
Quid dulcius melle. quid fortius leone.
Qui ait ad eos. Quid dolo sinistro ...
Si non arassetis in uitula mea.

Peperit conceptio c. precedentis

XIIII

Descendit hic ...

Pro de sampsone

non invenissetis propositionem meam. Irruit itaque in eum spiritus domini: descendit que ascalonem et percussit ibi xxx. viros. quorum ablatas vestes dedit his qui problema solverant. Iratusque nimis ascendit in domum patris sui. Uxor autem eius accepit maritum unum de amicis eius et pronubis. xv.

Post aliquantulum autem temporis cum dies triticee messis instarent: venit sampson invisere volens mulierem suam. et attulit ei hedum de capris. Cumque cubiculum eius vellet solito intrare: prohibuit eum pater illius dicens. Putavi quod odisses eam, et ideo tradidi illam amico tuo. sed habet sororem que iunior et pulchrior illa est: sit tibi pro ea uxor. Cui respondit sampson. Ab hac die non erit in me culpa contra philisteos. faciam enim vobis mala. Perrexitque et cepit ccc. vulpes. caudasque earum iunxit ad caudas: et faces ligavit in medio. quas igne succendens dimisit ut huc illucque discurrerent. Que statim perrexerunt in segetes philistinorum. Quibus succensis et comportate iam fruges et adhuc stantes in stipula concremate sunt in tantum ut vineas quoque et oliveta flamma consumeret. Dixeruntque philistiim. Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est. Sampson gener thamnathei. quia tulit uxorem eius et alteri tradidit. hec operatus est. Ascenderuntque philistiim: et combusserunt tam mulierem quam patrem eius. Quibus ait sampson. Licet hec feceritis: tamen adhuc ex vobis expetam ultionem. et tunc quiescam. Percussitque eos ingenti plaga ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in spelunca petre etham. Igitur ascendentes philistiim in terram iuda castrametati sunt in loco qui postea vocatus est lechi. i. maxilla: ubi eorum est fusus exercitus. Dixeruntque ad eos de tribu iuda. Cur ascendistis adversum nos? Qui responderunt. Ut ligemus sampsonem venimus et reddamus ei que in nobis operatus est. Descenderunt ergo tria milia virorum de iuda ad specum silicis etham. Et dixerunt ad sampson. Nescis quod philistiim imperent nobis? Quare hoc facere voluisti. Quibus ille ait. Sicut fecerunt mihi feci eis. Ligare te inquiunt venimus: et tradere in manu philistinorum. Quibus respondit sampson. Iurate mihi et spondete quod non me occidatis. Dixerunt. Non te occidemus: sed vinctum tradimus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus. et tulerunt eum de petra etham. Qui cum venisset ad locum maxille et philistiim vociferantes occurrissent ei: irruit spiritus domini in eum. et sicut solent ad odorem ignis ligna consumi: ita et vincula quibus ligatus erat dissipata sunt et soluta. Inventamque maxillam i. mandibulam asini que iacebat arripiens interfecit in ea mille viros. Et ait. In maxilla asini in mandibula pulli asinarum delevi eos: et percussi mille viros. Cumque hec canens verba complesset: proiecit mandibulam de manu: et vocavit nomen loci illius ramathlechi. quod interpretatur elevatio maxille. Sitiensque valde: clamavit ad dominum et ait. Tu dedisti in manus servi tui salutem hanc maximam atque victoriam et en siti morior. incidamque in manus incircumcisorum. Aperuit itaque dominus molarem dentem in maxilla asini: et egresse sunt ex eo aque largissime. Quibus haustis: refocillavit spiritum et vires recepit. Idcirco appellatum est nomen loci illius fons invocantis de maxilla usque in diem presentem. Iudicavitque israel in diebus philistiim annis xx.

Nota sampson cum maxilla asini

XVI

Abiit quoque in gazam. xvi. et vidit ibi mulierem meretricem. ingressusque est ad eam. Quod cum vidissent philistiim. et percrebuisset apud eos intrasse urbem sampson, circumdederunt eum positis in porta civitatis custodibus: et ibi tota nocte cum silentio prestolantes. ut facto mane exeuntem occiderent. Dormivit autem sampson usque ad noctis medium. Et inde consurgens: apprehendit ambas porte fores cum postibus suis. et seram. impositasque humeris portavit ad verticem montis qui respicit hebron. Post hec amavit mulierem que habitabat in valle sorech. et vocabatur dalida. Veneruntque ad eam principes philistinorum. atque dixerunt. Decipe eum. et disce ab illo in quo habeat tantam fortitudinem: et quomodo eum superare valeamus.

Nota sampson tulit portas

Nota dalida

& uinctum affligere. Quod si feceris: dabimus tibi singuli mille centum argenteos. Locuta est ergo dalida ad sampson. Dic michi obsecro in quo sit maxima tua fortitudo. & quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit sampson. Si .vii. neruiceis funibus necdum siccis & adhuc humentibus ligatus fuero infirmus ero ut ceteri homines. Attuleruntque ad eam satrape philistinorum .vii. funes ut dixerat. quibus uinxit eum latentibus apud se insidiis & in cubiculo finem rei expectantibus. Clamauitque ad eum. Philistiim super te sampson. Qui rupit uincula quomodo si rumpat quis filum de stuppa tortum l. staminis. cum odorem ignis acceperit. & non est cognitum in quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum dalida Ecce illusisti michi & falsum locutus es. Saltem nunc indica michi. quo ligari debeas. Cui ille respondit Si ligatus fuero nouis funibus qui numquam fuerunt in opere: infirmus ero & aliorum hominum similis. Quibus rursum dalida uinxit eum. Et inclamauit philistiim super te sampson: in cubiculo insidiis preparatis. Qui ita rupit uincula quasi fila telarum. Dixitque dalida rursum ad eum. Usquequo decipis me. & falsum loqueris: Ostende quo uinciri debeas. Cui respondit sampson. Si inquit .vii. crines capitis mei cum licio plexueris & clauum hiis circumligatis terre fixeris: infirmus ero. Quod cum fecisset dalida: dixit ad eum Philistiim super te sampson. Qui consurgens de sompno extraxit clauum cum crinibus & licio. Dixitque ad eum dalida. Quomodo dicis quod amas me cum animus tuus non sit mecum. Per tres uices mentitus es michi: et noluisti dicere in quo sit tua maxima fortitudo. Cumque molesta ei esset & per multos dies iugiter ei adhereret. spacium ad quietem non tribuens: defecit anima eius. & ad mortem usque lassata est. Tunc aperiens ueritatem dixit ad eam. Ferrum numquam ascendit super caput meum: quia nazareus .i. consecratus deo sum de utero matris mee. Si rasum fuerit caput meum recedet a me fortitudo mea & deficiam eroque sicut ceteri homines. Uidens quod illa quod confessus ei esset omne animum suum: misit ad principes philistinorum atque mandauit. Ascendite adhuc semel. quia aperuit michi cor suum. Qui ascenderunt: assumpta pecunia quam promiserant. At illa dormire eum fecit. super genua sua. & in sinu suo reclinare caput. Uocauitque tonsorem: & rasit .vii. crines eius & cepit abicere eum & repellere a se. Statim enim fortitudo recessit. Dixitque philistiim super te sampson. Qui de sompno consurgens: dixit in animo suo. Egrediar sicut ante feci & me excutiam: nesciens quod dominus recessisset ab eo. Quem cum apprehendissent philistiim: statim eruerunt oculos eius; & duxerunt gazam uinctum cathenis. & clausum in carcere molere fecerunt. Iamque capilli eius renasci ceperant. & principes philistinorum conuenerunt in unum. ut immolarent hostias magnificas dagon deo suo. et epularentur dicentes. Tradidit deus noster inimicum nostrum sampson in manus nostras. Quod etiam populus uidens laudabat deum suum, eademque dicebat. Tradidit deus noster in manus nostras aduersarium, qui deleuit terram nostram, & occidit plurimos. Letantesque per conuiuia sumptis iam epulis, preceperunt ut uocaretur sampson. et ante eos luderet. Qui adductus de carcere: ludebat ante eos. Feceruntque eum stare inter duas columpnas. Qui dixit puero regenti gressus suos. Dimitte me ut tangam columpnas: quibus omnis imminet domus: ut reclinem super eas & paululum requiescam. Domus autem erat plena uirorum ac mulierum: & erant ibi omnes principes philistinorum. ac de tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus expectantes ludentem sampson. At ille inuocato domino: ait. Domine deus memento mei. & redde michi nunc pristinam fortitudinem, deus meus ut ulciscar me de hostibus meis. & pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam. Et apprehendens ambas columpnas quibus innitebatur domus, alteram quam dexteram, & alteram

leua tenens. ait. Moriatur anima
mea cum philistiim. Concussisque
fortiter columpnis: cecidit domus
super omnes principes. et ceteram mul
titudinem que ibi erat. multoque
plures interfecit moriens quam ante
uiuus occiderat. Descendentes autem
fratres eius et uniuersa cognatio tulerunt
corpus eius et sepelierunt inter
saraa et estaol in sepulcro patris sui
manue. Iudicauitque israel .xx. annis.

· xvii ·

Fuit eo tempore uir
quidam de monte ephraym
nomine michas. qui dixit matri
sue. Mille .c. argenteos quos separa
ueras tibi. et super quibus me audien
te iuraueras: ecce ego habeo et apud
me sunt. Cui illa respondit. Benedictus
filius meus domino. Reddidit ergo
eos matri sue. Que dixerat ei. Consecraui
et uoui argentum hoc domino ut
de manu mea suscipiat filius meus
et faciat sculptile atque conflatile. et
nunc trado illud tibi. Reddidit igitur
matri sue. Que tulit ducentos argenteos
et dedit eos argentario ut faceret ex
eis sculptile atque conflatile quod fuit
in domo miche. Qui ediculam quoque
in ea deo separauit. et fecit ephoth ac
theraphim. id est uestem sacerdotalem
et ydola. Impleuitque unius filiorum
suorum manum. et factus est sacerdos ei.
In diebus illis non erat rex in israel: sed
unusquisque quod sibi uidebatur rectum
hoc faciebat. Fuit quoque in tempore illo
alter adolescens de bethleem iuda. ex
cognatione eius. Eratque ipse leuites.
et habitauit ibi. Egressusque de ciuitate
bethleem: peregrinari uoluit ubicumque
sibi commodum repperisset. Cumque uenisset
in montem ephraim. iter faciens et
declinasset parumper in domum
miche. interrogatus ab eo est unde
uenis? Qui respondit. Leuita
sum. de bethleem iuda: et uado ut
habitem ubi potuero. et utile esse mihi prospe
xero. Mane inquit apud me: et
esto michi parens atque sacerdos. Da
boque tibi per annos singulos argenteos
x. ac uestem duplicem: et que ad uictum
necessaria sunt. Adquieuit et man
sit apud hominem. fuitque illi quasi
unus ex filiis. Impleuitque manum
eius michas: et apud se habuit puerum
sacerdotem. Nunc scio dicens. quod
benefaciat michi deus habenti leuitici generis
sacerdotem.

· xviii ·

XVIII

Tribus dan petiit terras

In diebus illis. non erat rex in
israel: et tribus dan querebat pos
sessionem sibi. ut habitaret in ea. Usque
ad illum enim diem inter ceteras
tribus sortem non acceperat. Mise
runt igitur filii dan stirpis et familie
sue .v. uiros fortissimos de saraa et
estaol. ut explorarent terram. et dili
genter inspicerent. Dixeruntque eis. Ite
et considerate terram. Qui cum per
gentes uenissent in montem ephraym.
et intrassent in domum miche: re
quieuerunt ibi. Et agnoscentes uocem
adolescentis leuite. utentesque illius
diuersorio: dixerunt ad eum. Quis te
huc adduxit. Quid hic agis? quam ob causam
huc uenire uoluisti. Qui respondit eis.

Quis adduxit sacerdotem miche

Hec et hec prestitit michi michas: et me
mercede conduxit. ut sim ei sacerdos.
Rogaueruntque eum ut consuleret dominum.
et scire possent an prospero itinere per
gerent: et res haberet effectum. Qui
respondit eis. Ite cum pace. dominus
respiciat uiam uestram. et iter quo
pergitis. Euntes itaque .v. uiri uene
runt lachis. uideruntque populum
habitantem in ea. absque ullo timore.
iuxta sydoniorum consuetudinem
securum et quietum. nullo eis pe
nitus resistente magnarumque opum
et procul a sydone. atque a cunctis
hominibus separatum. Reuersique
ad fratres suos in saraa et estaol. et quid
egissent sciscitantibus responderunt.
Surgite et ascendamus ad eos. Vi
dimus enim terram ualde opulen
tam et uberem. Nolite negligere nolite cessare
Eamus et possideamus eam. nullus
erit labor. Intrabimus eum ad
securos in regionem latissimam.
Tradetque nobis dominus locum in
quo nullius rei est penuria eorum
que gignuntur in terra. Profecti igitur
sunt de cognatione dan. id est de saraa
et estaol. dc. uiri accincti armis
bellicis. Ascendentesque manserunt in cariathiarim
iude. qui locus ex eo
tempore castrorum dan nomen ac
cepit. et est post tergum cariathiarim.

Inde transierunt in montem ephraim. Cumque venissent ad domum miche: dixerunt .v. viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram lachis ceteris fratribus suis. Nostis quod in domibus istis sit ephod. et teraphim. et sculptile atque conflatile. et videte quid vobis placeat. Et cum paululum declinassent ingressi sunt domum adolescentis levite qui erat in domo miche. salutaveruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita ut erant armati stabant ante ostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis: sculptile. et ephod. et teraphim atque conflatile tollere nitebantur: et sacerdos stabat ante ostium: sexcentis viris fortissimis. haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intraverant sculptile et ephod et ydola atque conflatile. Quibus dixit sacerdos. Quid facitis. Cui responderunt. Tace et pone digitum super os tuum. venique nobiscum ut habeamus te patrem ac sacerdotem. Quid tibi melius est ut sis sacerdos in domo unius viri, an in una tribu et familia in israel? Quod cum audisset: acquievit sermonibus eorum. et tulit ephod et ydola et sculptile. et cum eis profectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvulos et iumenta. et omne quod erat preciosum, Iamque a domo miche essent procul, viri qui habitabant in edibus miche conclamantes secuti sunt. et post tergum clamare ceperunt. Qui cum respexissent, dixerunt ad micham. Quid tibi vis. Cur clamas. Qui respondit. Deos meos quos michi feci tulistis. et sacerdotem et omnia que habeo: et dicitis quid tibi est. Dixeruntque ei filii dan. Cave ne ultra loquaris ad nos: et veniant ad te viri animo concitati. et ipse cum omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere pergebant. Videns autem michas quod fortiores se essent: reversus est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem et que supra diximus. Veneruntque in lachis ad populum quiescentem atque securum: et percusserunt eos in ore gladii. urbemque incendio tradiderunt. nullo penitus ferente presidium, eo quod procul habitarent a sydone. et cum nullo hominum haberent quicquam societatis ac negocii. Erat autem civitas sita in regione roob. Quam rursum extruentes, habitaverunt in ea. Vocato nomine civitatis dan. iuxta vocabulum patris sui. quem genuerat israel. que prius lachis vocabatur. Posueruntque sculptile sibi. et ionathan filium gersam filii moysi: ac filios eius sacerdotes in tribu dan: usque ad diem captivitatis sue. Mansitque apud eos ydolum miche omni tempore quo fuit domus dei in silo. In diebus illis non erat rex in israel. .xix.

Fuit vir quidam levites habitans in latere montis ephraim: qui accepit uxorem de bethleem iuda. Que reliquit eum et reversa est in domum patris sui. bethleem. mansitque apud eum .iiii. mensibus. Secutusque est eam vir suus. volensque reconciliari ei. atque blandiri. et secum reducere. habens in comitatu puerum et duos asinos. Que suscepit eum: et introduxit in domum patris sui. Quem cum audisset socer eius eumque vidisset, occurrit ei letus et amplexatus est hominem. Mansitque gener tribus diebus in domo soceri: comedens cum eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consurgens: proficisci voluit. Quem tenuit socer et ait ad eum. Gusta prius pauxillum panis et conforta stomachum: et sic proficisceris. Sederuntque simul et comederunt atque biberunt. Dixitque pater puelle ad generum suum. Queso te ut hodie hic maneas, pariterque letemur. At ille consurgens cepit velle proficisci. et nichilominus obnixe eum socer tenuit. et apud se fecit manere. Mane autem facto: parabat levites iter. Cui rursum socer. Obsecro inquit te ut paululum cibi capias. et assumptis viribus donec increscat dies, postea proficiscaris. Comederunt ergo simul. Et surrexit adolescens ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui rursum locutus est socer. Considera quod dies ad occasum declivior sit. et propinquat ad vesperum. Mane apud me et hodie. et duc letum diem et cras proficisceris. ut vadas in domum tuam. Noluit gener acquiescere sermonibus eius. sed statim perrexit et venit contra iebus que altero nomine vocatur ierusalem. Duc...

secum duos asinos onustos et concubinam. Jamque aderant iuxta iebus et dies mutabatur in noctem. Dixitque puer ad dominum suum. Veni obsecro et declinemus ad urbem iebuseorum et maneamus in ea. Cui respondit dominus. Non ingrediar oppidum gentis alienae, quae non est de filiis israel: sed transibo usque gabaa: et cum illuc pervenero manebimus in ea: aut certe in urbe rama. Transierunt igitur iebus et ceptum carpebant iter. Occubuitque eis sol iuxta gabaa, quae est in tribu beniamin. Diverteruntque ad eam, ut manerent ibi. Quo cum intrassent sedebant in platea civitatis. et nullus eos recipere volebat hospitio. Et ecce apparuit homo senex revertens de agro et de opere suo vespere. qui et ipse erat de monte ephraim et peregrinus habitabat in gabaa. Homines autem regionis illius erant filii gemini: elevatisque oculis vidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis: et dixit ad eum: Unde venis: et quo vadis. Qui respondit ei. Profecti sumus de bethleem iuda et pergimus ad locum nostrum. qui est in latere montis ephraim. Unde ieramus in bethleem. et nunc vadimus ad domum dei. nullusque nos sub tectum suum vult recipere. habentes paleas et fenum in asinorum pabulum. et panem ac vinum in meos et ancille tue usus et pueri qui mecum est. nulla re indigemus nisi hospitio. Cui respondit senex. Pax tecum sit. Ego prebebo omnia que necessaria sunt. tantum quaeso in platea ne maneas. Introduxitque eum in domum suam: et pabulum asinis prebuit. Ac postquam laverunt pedes suos. recepit eos in convivium. Illis epulantibus et post laborem itineris cibo ac potu reficientibus corpora: venerunt viri civitatis illius. filii belial. id est absque iugo. et circumdantes domum senis fores pulsare ceperunt. clamantes ad dominum domus atque dicentes. Educ virum qui ingressus est domum tuam: ut abutamur eo. Egressusque est senex ad eos et ait. Nolite fratres nolite facere malum hoc: quia ingressus est homo hospitium meum. et cessate ab hac stultitia. Habeo filiam virginem et hic homo habet concubinam. educam eas ad vos ut humilietis eas. et vestram libidinem compleatis. tantum obsecro ut hoc scelus contra naturam non operemini in virum. Nolebant acquiescere sermonibus eius. Quod cernens homo adduxit ad eos concubinam suam: et eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abusi essent dimiserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris venit ad hostium domus ubi manebat dominus suus. et ibi corruit. Mane facto surrexit homo et aperuit ostium ut ceptam expleret viam. Et ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in limine manibus. Cui ille putans quiescere illam loquebatur. Surge et ambulemus. Qua non respondente intelligens quod erat mortua: tulit eam et imposuit asino. reversusque est in domum suam. Quam cum ingressus esset arripuit gladium et cadaver uxoris cum ossibus suis in .xii. partes ac frusta concidens misit in omnes terminos israel. Quod cum audissent singuli: conclamabant. Numquam res talis facta est in israel. ex eo die quo ascenderunt patres nostri de egypto. usque in presens tempus. ferte sententiam et in commune decernite quid facto opus sit.

ecce similis loth

Egressi sunt. xx.

XX

Itaque omnes filii israel et pariter congregati sunt quasi vir unus de dan usque bersabee. et terra galaad ad dominum in masphath. omnesque anguli populorum et cuncte tribus israel in ecclesiam populi dei convenerunt. cccc. milia pugnatorum. pediti Nec latuit filios beniamin quod ascendissent filii israel in masphath. Interrogatusque levita maritus mulieris interfecte quomodo tantum scelus perpetratum esset. respondit. Veni in gabaa beniamin cum uxore mea. illucque diverti. Et ecce homines illius civitatis circumdederunt in nocte domum in qua manebam. volentes me occidere. et uxorem meam incredibili libidinis furore vexantes. denique mortua est. Quam arreptam in frusta concidi. misique partes in omnes

terminos possessionis vestre quia numquam tantum nephas et tam grande piaculum factum est in israel. Adestis omnes filii israel: discernite quid facere debeatis. Stansque omnis populus, et quasi unius hominis sermone respondit. Non recedemus in tabernacula nostra nec suam quisquam intrabit domum. sed hoc contra gabaa in commune faciemus. Decem viri eligantur e centum ex omnibus tribubus israel, et centum de mille et mille de decem milibus ut comportent exercitui alimenta: ut possimus pugnantes contra gabaa beniamin, reddere ei pro scelere quod meretur. Convenitque universus israel ad civitatem quasi unus homo, eadem mente, unoque consilio. et miserunt nuncios ad omnem tribum beniamin, qui dicerent. Cur tantum nefas in vobis repertum est. Tradite homines de gabaa qui hoc flagitium perpetrarunt: ut moriantur. et auferatur malum de israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum israel audire mandatum. Sed ex cunctis urbibus que sue erant sortis convenerunt in gabaa, ut illis ferrent auxilium. et contra universum populum israel dimicarent. Inventique sunt xxv. milia de beniamin educentium gladium, preter habitatores gabaa, qui septingenti erant viri fortissimi ita sinistra ut dextra preliantes: et sic fundis ad certum iacientes lapides, ut capillum quoque possent percutere. et nequaquam in alteram partem lapidis ictus deferretur. Virorum quoque israel absque filiis beniamin inventa sunt. xl. v. milia educentium gladium et paratorum ad pugnam. Qui surgentes venerunt in domum dei hoc est in silo: consulueruntque deum atque dixerunt. Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios beniamin. Quibus respondit dominus. Iudas sit dux vester. Statimque filii israel surgentes mane: castra metati sunt contra gabaa. Et inde procedentes ad pugnam contra beniamin, oppugnare urbem ceperunt. Egressique filii beniamin de gabaa: occiderunt de filiis israel die illo. xxii. milia virorum.

[margin: bu; al' pugnare; al' arc; Iudas index]

rursum quod filii israel et fortitudine et numero confidentes in eodem loco in quo prius certaverant aciem direxerunt: ita tamen ut prius ascenderent et flerent coram domino usque ad noctem, consulerentque et dicerent. Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios beniamin fratres meos an non. Quibus ille respondit. Ascendite ad eos et inite certamen. Cumque filii israel altero die contra beniamin ad prelium processissent. Erupere filii beniamin de portis gabaa. et occurrentes eis tanta in eos cede bacchati sunt. ut xviii. milia virorum educentium gladium prosternerent. Quobrem filii israel omnes in domum dei venerunt: et sedentes flebant coram domino. ieiunaveruntque illo die usque ad vesperam et obtulerunt ei holocausta et pacificas victimas. et super statu suo interrogaverunt. Eo tempore erat ibi archa federis domini in silo. et finees filius eleazari filii aaron erat prepositus domus . consuluerunt igitur dominum atque dixerunt: Exire ultra debemus ad pugnam contra filios beniamin fratres nostros an quiescere. Quibus ait dominus. Ascendite. Cras enim tradam eos in manus vestras. Posueruntque filii israel insidias per circuitum urbis gabaa: et tertia vice sicut semel et bis contra beniamin, exercitum produxerunt. Sed et filii beniamin audacter eruperunt de civitate: et fugientes adversarios longius persecuti sunt. ita ut vulnerarent ex eis sicut primo et secundo die. et caderent per duas semitas terga vertentes quarum una ferebatur in bethel et altera in gabaa. atque prosternerent circiter xxx. viros. Putaverunt enim eos solito more cedere. Qui fugam arte simulantes inierunt consilium ut abstraherent eos de civitate. et quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent. Omnes itaque filii israel ——— surgentes de sedibus suis tetenderunt aciem in loco qui vocabatur baalthamar. Insidie quoque que circa urbem erant paulatim se aperire ceperunt: et ab

occidentali urbis parte procedere. Sed et alia decem milia virorum de universo Israhel habitatores urbis ad certamina provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios Beniamin. Et non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus. Percussitque eos Dominus in conspectu filiorum Israhel, et interfecerunt ex eis illo die viginti quinque milia et centum viros omnes bellatores et educentes gladium. Filii autem Beniamin cum se esse inferiores vidissent, ceperunt fugere. Quod cernentes filii Israhel dederunt eis ad fugiendum locum, ut ad preparatas insidias devenirent, quas iuxta urbem posuerant. Qui cum repente de latibulis surrexissent, et Beniamin terga cedentibus daret, ingressi sunt civitatem et percusserunt eam in ore gladii. Signum autem dederunt filii Israhel his quos in insidiis collocaverant, ut postquam urbem cepissent, ignem accenderent, ut ascendente in altum fumo, captam urbem demonstrarent. Quod cum cernerent filii Israhel in ipso certamine positi (putaverunt enim filii Beniamin solito more eos fugere et instantius sequebantur, cesis de exercitu eorum triginta viris) et viderent quasi columpnam fumi de civitate conscendere, Beniamin quoque retro aspiciens, cum captam cerneret civitatem et flammas in sublime ferri, qui prius simulaverant fugam, versa facie fortius resistebant. Quod cum vidisset filii Beniamin in fugam versi sunt, et ad viam deserti ire ceperunt, illuc quoque eos adversariis persequentibus. Sed et hii qui urbem succenderant occurrerunt eis. Atque ita factum est, ut ex utraque parte ab hostibus cederentur, nec erat ulla morientium requies. Ceciderunt atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis Gabaa. Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt decem et octo milia virorum omnes robustissimi bellatores. Quod cum vidissent qui remanserant de Beniamin, fugerunt in solitudinem, et pergebant ad petram, cuius vocabulum est Remmon. In illa quoque fuga palantes et in diversa tendentes occiderunt quinque milia viros. Et cum ultra tenderent persecuti sunt eos, et interfecerunt etiam alia duo milia. Et sic factum est ut omnes qui ceciderant de Beniamin in diversis locis essent viginti quinque milia pugnatores ad bella promptissimi. Remanserunt itaque de omni numero Beniamin qui evadere potuerunt et fugere in solitudinem, sexcenti viri, sederuntque in petra Remmon mensibus quattuor. Egressi autem filii Israhel omnes reliquias civitatis a viro usque ad iumenta gladio percusserunt. Cunctasque urbes et viculos Beniamin vorax flamma consumpsit.

XXI

Iuraverunt quoque filii Israhel in Maspha, et dixerunt: Nullus nostrum dabit filiis Beniamin de filiabus nostris uxorem. Veneruntque omnes ad domum Dei in Silo, et in conspectu eius sedentes usque ad vesperam, levaverunt vocem et magno ululatu ceperunt flere dicentes: Quare, Domine Deus Israhel, factum est hoc malum in populo tuo, ut hodie una tribus auferretur ex nobis? Altera autem die diluculo surgentes extruxerunt altare, obtuleruntque ibi holocausta et victimas pacificas, et dixerunt: Quis non ascendit in exercitu Domini de universis tribubus Israhel? Grandi enim se iuramento constrinxerant cum essent in Maspha, interfici eos qui defuissent. Ductique penitentia filii Israhel super fratre suo Beniamin, ceperunt dicere: Ablata est una tribus de Israhel. Unde uxores accipient? Omnes enim in commune iuravimus non daturos nos his filias nostras. Idcirco dixerunt: Quis est de universis tribubus Israhel qui non ascendit in Maspha ad Dominum? Et ecce inventi sunt habitatores Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in Silo, nullus ex eis repertus est. Miserunt itaque decem milia viros robustissimos et preceperunt eis: Ite et percutite habitatores Galaad in ore gladii tam uxores quam parvulos eorum. Et hoc erit quod observare debetis: Omne generis masculini et mulieres que cognoverunt viros interficite, virgines reservate. Inveneruntque de Iabes

galaad. cccc. virgines que nescierunt thorum. Et adduxerunt eas ad castra in silo in terra chanaan. Miseruntque nuncios ad filios beniamin. qui erant in petra remon: et preceperunt eis ut eas in pace susciperent. Veneruntque filii beniamin in illo tempore. et date sunt eis uxores de filiabus iabes galaad. Alias autem non reppererunt quas simili modo traderent. Universusque israel valde doluit. et egit penitentiam super interfectione unius tribus ex israel. Dixeruntque maiores natu. Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores? Omnes femine in beniamin conciderunt. et magna nobis cura ingentique studio providendum est ne una tribus deleatur ex israel. Filias nostras eis dare non possumus. constricti iuramento et maledictione qua diximus. Maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem beniamin. Ceperuntque consilium atque dixerunt. Ecce sollempnitas domini est in silo anniversaria que sita est ad septentrionalem plagam urbis bethel. et ad orientalem plagam vie que de bethel tendit ad sichimam. et ad meridiem oppidi lebona. Preceperuntque filiis beniamin atque dixerunt. Ite et latitate in vineis. Cumque videritis filias silo ad ducendos choros ex more procedere: exite repente de vineis. et rapite ex eis singuli uxores singulas. et pergite in terram beniamin. Cumque venerint patres earum ac fratres et adversum vos queri ceperint atque iurgari. dicemus eis. Misereamini eorum. Non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum. sed rogantibus ut acciperent non dedistis. et a vestra parte peccatum est. Feceruntque filii beniamin. ut sibi fuerat imperatum. et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his que ducebant choros uxores singulas. Abieruntque in possessionem suam edificantes urbes. et habitantes in eis. Filii quoque israel reversi sunt per tribus et familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in israel: sed unusquisque quod sibi rectum videbatur. hoc faciebat.

Al' delbua

Pro choros al' danlis

Explicit liber saphtim qui Iudicum dicitur et Incipit liber Ruth

In diebus unius iudicis quando iudices preerant facta est fames in terra. Abiitque homo de bethleem iuda ut peregrinaretur in regione moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur elimeleth. uxor autem eius noemi. et duo filii alter maalon. et alter chelion. efratei de bethleem iuda. Ingressique regionem moabitidem morabantur ibi. et mortuus est elimeleth vir noemi: remansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt uxores moabitidas. quarum una vocabatur orpha. altera ruth. Manseruntque ibi x. annis. et ambo mortui sunt. maalon videlicet et chelion. Remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. et surrexit ut in patriam pergeret, cum utraque nuru sua de regione moabitide. Audierat enim quod respexisset dominus populum suum: et dedisset eis escas. Egressa est itaque de loco peregrinationis sue, cum utraque nuru sua. Et iam in via posita revertendi in terram iuda: dixit ad eas. Ite in domum matris vestre. Faciat dominus vobiscum misericordiam sicut fecistis cum mortuis meis, et mecum. Det vobis dominus invenire requiem in domibus virorum quos sortiture estis; et osculata est eas. Que elevata voce flere ceperunt, et dicere. Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit: Revertimini filie mee. Cur venitis mecum. Num habeo ultra filios in utero meo. ut viros ex me sperare possitis. Revertimini filie mee. Iam enim senectute confecta sum, nec apta vinculo coniugali. Et si possem hac nocte concipere et parere filios: si eos expectare velitis donec crescant, et annos impleant pubertatis. ante eritis vetule quam nubatis. Nolite queso filie mee: quia vestra angustia me magis premit. et egressa est manus domini contra me. Elevata igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata est socrum ac reversa est. Ruth adhesit socrui sue. Cui dixit noemi:

En reversa est cognata tua ad populum suum et ad deos suos: vade cum ea. Que respondit. Ne adverseris michi ut relinquam te et abeam. Quocumque perrexeris pergam. et ubi morata fueris et ego pariter morabor. Populus tuus populus meus. et deus tuus deus meus. Que te morientem terra susceperit: in ea moriar. et ibi locum accipiam sepulture. Hec michi faciat deus et hec addat. si non sola mors me et te separaverit. Videns ergo noemi quod obstinato ruth animo decrevisset secum pergere, adversari noluit nec ad suos ultra reditum persuadere. Profecteque sunt simul, et venerunt in bethleem. Quibus urbem ingressis: velox apud cunctos fama percrebuit. Dicebantque mulieres. Hec est illa noemi. id est pulcra. Quibus ait. Ne vocetis me noemi id est pulcram sed vocate me mara. id est amaram. quia valde me amaritudine replevit omnipotens. Egressa sum plena: et vacuam reduxit me dominus. Cur igitur vocatis me noemi, quam humiliavit dominus. et afflixit omnipotens. Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua. de terra peregrinationis sue. ac reversa est in bethleem quando primum ordea metebantur. ii.

Erat autem vir helimelech consanguineus homo potens et magnarum opum, nomine booz. Dixitque ruth moabitis ad socrum suam. Si iubes vadam in agrum et colligam spicas que metentium fugerint manus. ubicumque clementis in me patris familias repperero gratiam. Cui illa respondit. Vade filia mea. Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine booz qui erat de cognatione elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem. dixitque messoribus. Dominus vobiscum. Qui responderunt ei. Benedicat tibi dominus. Dixitque booz iuveni qui messoribus preerat. Cuius est hec puella. Cui respondit. Hec est moabitis que venit cum noemi de regione moabitide. et rogavit ut spicas colligeret remanentes sequens messorum vestigia. et de mane usque ad nunc stat in agro. et ne ad momentum quidem domum reversa est. et ait booz ad ruth. Audi filia ne vadas ad colligendum in alterum agrum. nec recedas ab hoc loco. sed iungere puellis meis: et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis ut nemo tibi molestus sit. Sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas. et bibe aquas. de quibus et pueri bibunt. Que cadens in faciem suam. et adorans super terram. dixit ad eum. Unde hoc michi ut invenirem gratiam ante oculos tuos. et nosse me dignareris, peregrinam mulierem. Cui ille respondit. Nunciata sunt michi omnia que feceris socrui tue. post mortem viri tui: et quod reliqueris parentes tuos. et terram in qua nata eras et veneris ad populum quem nesciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo. et plenam mercedem recipias a domino deo israel. ad quem venisti. et sub cuius confugisti alas. Que ait. Inveni gratiam ante oculos tuos domine mi. qui consolatus es me: et locutus es ad cor ancille tue. que non sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam booz. Quando hora vescendi fuerit veni huc et comede panem. et intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus. et congessit pollentam sibi. comeditque et saturata est. et tulit reliquias. Atque inde surrexit ut spicas ex more colligeret. Precepit itaque booz pueris suis dicens. Etiam si vobiscum metere voluerit ne prohibeatis eam. et de vestris quoque manipulis proicite de industria et remanere permittite. ut absque rubore colligat. et colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam. et que collegerat virga cedens. et excuciens invenit ordei quasi ephi mensuram id est tres modios. Quos portans reversa est in civitatem. et ostendit socrui sue. Insuper protulit et dedit ei de reliquiis cibi sui. quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus sua. Ubi collegisti hodie. et ubi fecisti opus. Sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata. et nomen dixit viri quod booz vocaretur. Cui respondit noemi. Benedictus sit a domino: quoniam eandem gratiam quam prebuerat vivis servavit et mortuis. Rursumque propinquus ait noster est homo. Et ruth. Hoc, inquit

al' booz

mei

ante

al' booz

al' booz

precepit michi ut tamdiu messoribus iungerer eius, donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus. Melius est filia mi, ut cum puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis booz, et tamdiu cum illis messuit, donec ordea et triticum in horreis conderentur.

III

Postquam autem . iii . reversa est ad socrum suam: audivit ab ea. Filia mi: queram tibi requiem, et providebo ut bene sit. Booz iste cuius puellis in agro es iuncta, propinquus est noster: et in hac nocte aream ordei ventilabit. Lavare igitur et unguere et induere cultioribus vestimentis. et absconderis in aream. non te videat homo, donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum: nota locum in quo dormiat. Veniesque et discooperies pallium quo operitur a parte pedum. et proicies te. et ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Que respondit. Quicquid preceperis faciam. Descenditque in aream. et fecit omnia que preceperat ei socrus. Cumque comedisset booz et bibisset et factus esset hilarior: issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum: venit abscondite. et discooperto a pedibus eius pallio se proiecit. Et ecce iam nocte media expavit homo. et conturbatus est: viditque mulierem iacentem ad pedes suos. et ait illi. Que es. Illa que respondit. Ego sum ruth ancilla tua: expande pallium tuum super famulam tuam. quia propinquus es. Et ille. Benedicta es inquit a domino filia. et priorem misericordiam posteriore superasti: quia non es secuta iuvenes pauperes sive divites. Noli ergo metuere: sed quicquid michi dixeris faciam tibi. Scit enim omnis populus qui habitat intra portas urbis mee, mulierem te esse virtutis. Nec abnuo me propinquum esse, sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte. et facto mane, si te voluerit propinquitatis iure retinere: bene res acta est. Sin autem noluerit: ego te absque ulla dubitatione suscipiam. Vivit

al' descende

al' acervum

dominus. Dormi usque mane. Dormivit itaque ad pedes eius usque ad noctis abscessum. Surrexit itaque antequam homines se cognoscerent mutuo, et dixit booz. Cave ne quis noverit quod huc veneris. Et rursum. Expande inquit palliolum tuum quo operiris et utraque tene manu. Qua extendente et tenente, mensus est sex modios ordei et posuit super eam. Que portans ingressa est civitatem: et venit ad socrum suam. Que dixit ei. Quid egisti filia. Narravit ei omnia que sibi fecisset homo, et ait. Ecce sex modios ordei dedit michi et ait. Nolo te vacuam reverti ad socrum tuam. Dixitque ei noemi. Expecta filia donec videamus quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo nisi compleverit que locutus est. iiii

Ascendit ergo booz ad portam et sedit ibi. Cumque vidisset propinquum transire de quo prius sermo habitus est: dixit ad eum. Declina paulisper et sede hic: vocans eum nomine suo. Qui divertit et sedit. Tollens autem booz decem viros de senioribus civitatis: dixit ad eos. Sedete hic. Quibus residentibus locutus est booz ad propinquum. Partem agri fratris nostri elimeleth vendidit noemi que reversa est de regione moabitide: quod audire volui et tibi dicere coram cunctis sedentibus, et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere iure propinquitatis: eme et posside. Sin autem tibi displicet, hoc ipsum indica michi ut sciam quid facere debeam. Nullus est enim propinquus excepto te qui prior es, et me qui secundus sum. At ille respondit. Ego agrum emam. Cui dixit booz. Quando emeris agrum de manu mulieris. ruth quoque moabitidem que uxor defuncti fuit debes accipere, ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit. Cedo iure propinquitatis: neque enim posteritatem familie mee delere debeo. Tu meo utere privilegio, quo me libenter carere profiteor. Hoc autem erat moris antiquitus in israel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo iure cedebat, ut esset firma concessio: solvebat

homo calciamentum suum et
dabat proximo suo. Hoc erat te-
stimonium cessionis in Israel. Di-
xit ergo propinquo Booz: Tolle calci-
amentum. Quod statim solvit de
pede suo. At ille maioribus natu
et universo populo: Testes inquit
vos estis hodie quod possederim omnia
que fuerunt Elimelech et Chelion
et Maalon, tradente Noemi: et Ruth
Moabitidem uxorem Maalon
in coniugium sumpserim, ut
suscitem nomen defuncti in here-
ditate sua, ne vocabulum eius
de familia sua ac fratribus et populo
deleatur. Vos inquam huius rei testes
estis. Respondit omnis populus qui
erat in porta, et maiores natu:
Nos testes sumus. Faciat Dominus hanc
mulierem que ingreditur domum
tuam sicut Rachel et Liam que edifi-
caverunt domum Israel: ut sit exem-
plum virtutis in Ephrata, et habeat
celebre nomen in Bethleem. Fiatque
domus tua sicut domus Phares
quem Thamar genuit Jude, de semine quod
dederit tibi Dominus ex hac puel-
la. Tulit itaque Booz Ruth et
accepit uxorem. Ingressusque est ad
eam: et dedit illi Dominus ut con-
ciperet et pareret filium. Dixe-
runtque mulieres ad Noemi: Be-
nedictus Dominus qui non est
passus ut deficeret successor fa-
milie tue, et vocaretur nomen
eius in Israel: et habeas qui consoletur
animam tuam, et enutriat
senectutem. De nuru enim
tua natus est qui te diliget: et
multo tibi melior est quam si septem
haberes filios. Susceptumque Noemi
puerum posuit in sinu suo
et nutricis ac gerule officio funge-
batur. Vicine autem mulieres
congratulantes ei et dicentes: Na-
tus est Noemi filius: vocaverunt
nomen eius Obeth. Hic est pater Y-
sai patris David. He sunt generationes
Phares. Phares genuit Esrom,
Esrom genuit Aram. Aram genuit
Aminadab. Aminadab genuit Na-
asson. Naasson genuit Salmon.
Salmon genuit Booz. Booz genuit Obeth.
Obeth genuit Ysai, Ysai genuit David
regem.

Incipit prologus in libros Regum

Viginti et duas esse litte-
ras apud Hebreos, Syrorum quoque
et Chaldeorum lingua
testatur, que hebree
magna ex parte
confinis est. Nam
et ipsi viginti duo
elementa habent eodem sono, sed di-
versis caracteribus. Samaritani etiam
pentateucum Moysi totidem litteris
scriptitant, figuris tantum et apicibus
discrepantes. Certumque est Esdram
scribam legisque doctorem post captam
Ierosolimam et instaurationem tem-
pli sub Zorobabel alias litteras
repperisse, quibus nunc utimur, cum
ad illud usque tempus iidem Sama-
ritanorum et Hebreorum caracteres
fuerint. In libro quoque Numero-
rum hec eadem supputatio sub Levitarum
ac sacerdotum censu mystice osten-
ditur: et nomen Domini tetragram-
maton in quibusdam grecis vo-
luminibus usque hodie antiquis ex-
pressum litteris invenimus. Sed et
psalmi xxxvi et cx et cxi et cxviii
et cxliiii, quamquam diverso
scribantur metro, tamen eiusdem nume-
ri texuntur alphabeto. Et Ieremie la-
mentationes et oratio eius, Salomo-
nis quoque in fine Proverbia ab eo loco
in quo ait: Mulierem fortem quis
inveniet, hisdem alphabetis vel incisi-
onibus supputantur. Porro quinque
littere duplices apud Hebreos sunt:
caph, mem, nun, phe, sade. Aliter enim per has
scribunt principia medietatesque
verborum, et aliter fines. Unde et quinque
a plerisque libri duplices estimantur:
Samuel, Malachim, Dabreiamin,
Esdras, Ieremias cum Cinoth, id est
lamentationibus suis. Quomodo igitur
xxii elementa sunt per que scribi-
mus hebraice omne quod loquimur,
et eorum initiis vox humana
comprehenditur, ita xxii volu-
mina supputantur, quibus quasi
litteris et exordiis in Dei doctrina te-
nera adhuc et lactens viri iusti eru-
ditur infantia. Primus apud
eos liber vocatur Bresith, quem nos
Genesim dicimus. Secundus Elesmoth,

Viginti duas esse tres [illegible] litteras principales [illegible] hebreorum [illegible] litteras [illegible] [illegible]

elementis imitatur et [illegible] humana articulata [illegible]
lactens solent [illegible]

Et tamen apostolus. qui offerre aliquid plus alii minus offerunt in offerre minimum et vile multi enim sunt viliui que tamen quia sagi et pelles que erant viliora operimenta erant operimenta tabernaculi. Primo tegebatur iiii^or coloribus pretiosis. i. purpura. bisso. iacinctino. et cocco. sagis ciliciis. Tercio pellibus rubricatis. Quarto pellibus iacinctinis. Exod. xxv. hugo de vienna

...mbolo. i. in expositione sacre scripture sunt utiliora. et hoc probat per tabernaculum tamen magis necessaria...

Hic paraphrastes. grece. ...dicitur ille interpres qui non verbum transfert de sensu in sensum et non de lingua in lingua... et dicitur a para quod est iuxta et frasis quod est sermo vel locutio vel interpretatio. unde parafrastes. i. iuxta ad loquendum vel qui non totum transfert ... ex ipso modo loquendi ... [illegible]

i. deinde. Subtexunt. i. subordinant et subiungunt

qui et exodus appellatur. Tercius vagecra. i. leviticus. Quartus vagedaber. quem numeri vocamus. Quintus addabarim qui deuteronomium prenotatur. Hii sunt v. libri moysi. quos proprie thorat. i. legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt. et incipiunt ab iesu filio nave qui apud eos iosue ben nun dicitur. Deinde subtexunt sophtim. i. iudicum librum. et in eundem compingunt ruth. quia in diebus iudicum facta eius narratur hystoria. Tercius sequitur samuel. quem nos regnorum primum et secundum dicimus. Quartus malachim. i. regum qui tercio et quarto regnorum volumine continetur. Meliusque est multo malachim. i. regum. quam malachoth. i. regnorum dicere. Non enim multarum gentium regna describit. sed unius israelitici populi. qui xii. tribubus continetur. Quintus est ysaias. Sextus ieremias. Septimus ezechiel. Octavus liber xii. prophetarum. qui apud illos vocatur thareasra. Tercius ordo agiographa possidet. et primus liber incipit ab iob. Secundus a david. quem v. incisionibus et uno psalmorum volumine comprehendunt. Tercius est salomon. iii. libros habens proverbia que illi parabolas. i. masloth appellant. Quartus ecclesiasten. i. accoleth. Quintus est cantica canticorum. que titulo sirasirim prenotant. Sextus est daniel. Septimus dabreiamin. i. verba dierum. quod significantius cronicon totius divine hystorie possumus appellare. qui liber paralipomenon primus et secundus apud nos scribitur. Octavus esdras qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duos libros divisus est. Nonus hester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri xxii. i. moysi v. prophetarum viii. agyographorum ix. quamquam non nulli ruth. et cinoth inter agyographa scriptitent. et hos libros in suo numero putent supputandos. ac per hoc esse prisce legis libros xxiiii. quos sub numero xxiiii. seniorum apocalypsis iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes stantibus coram quatuor animalibus oculatis ante et retro. i. in preteritum et in futurum et indefessa voce clamantibus: Sanctus. sanctus. sanctus. dominus deus omnipotens qui erat et qui est. et qui venturus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum convenire potest. ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse ponendum. Igitur sapientia que vulgo salomonis inscribitur et iesu filii sirach liber et iudith et thobias et pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum repperi. Secundus grecus est. quod ex ipsa phrasi probari potest. Que cum ita se habeant. obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In tabernaculo dei offert unusquisque quod potest. Alii aurum et argentum et lapides preciosos. alii byssum et purpuram. coccum offerunt et iacinctum. Nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora magis necessaria iudicat. Unde et tota tabernaculi pulchritudo per singulas species presentis ecclesie futureque distinctio pellibus tegitur et ciliciis. Ac ea que viliora sunt preciosa protegunt. Lege ergo primum samuel et malachim meum. meum inquam meum. Quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas. vel interpretem me estimato si gratus es. vel parafrasten si ingratus. quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es. lege grecos codices et latinos. et confer cum hiis opusculis. et ubicumque inter se videris discrepare. interroga quemlibet hebreorum cui magis debeas accommodare fidem. Et si nostra firmaverit puto quod eum non estimes coniectorem. ut in eodem loco mecum similiter divinarit. Sed et vos o paula et eustochium famulas christi rogo que domini discumbentis pedes...

al' thareasra

prenotant. i. medio tenore. i. intytulant

cronicon

Cronicon. i. temporale vel temporum quia a tempore quod est tempus sic dicitur paralipomenon quia totum tempus ab adam usque in ad finem regum dicit. hugo de vienna

Incensus. id est antiquus. id est antiquus

vultibus

Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium. i. prohemium. Et galeatum a galea. Quia sicut galea ornat et protegit caput et suo caractere genus et nobilitatem eius demonstrat. ita prologus iste illo modo sacram scripturam defendit et nobilitatem eius declarat. Vel galea est capellus eneus. unde galeatum principium quasi armatum contra hostes. Versus. In terris galeas in mari dico galeas. vel sic in idem. tamen galeatum dicitur quia cuilibet libro capiti ... et defendit sacram scripturam contra illos qui induxerunt apocrifa pro veris. Dicitur autem apocriphus liber cuius auctor ignoratur et veritas patet et tales recipit ecclesia non ad probationem fidei sed ad morum instructionem. vel alia quam veritas dubitatur et auctor ignoratur ut est liber de infantia salvatoris vel de assumptione corporis beate virginis. hugo de vienna. Vel dicitur apocriphus cuius auctor scitur scriptum tamen veritatis ut itinerarium clementis. De apocriphis ab ecclesia receptis patet per ... Restant sapientia pastor. Et machabeorum liber. iudith atque thobias. Hii quia sunt dubii sub canone non numerantur. Sed tenuit ecclesia recepit illos. Et hii versus finduntur in. xv. di. canones. et ca. clementis. iuncta glo. io. Et dicitur apocriphus liber. i. secretus vel occultus secundum interpretationem vocabuli. Dicitur enim apocrifus ab apo quod est de et crifos secretum. quasi secretorum. vel dicitur ab apo quod est longe et crisis iudicium. quasi longe a iudicio quia non potest haberi certum iudicium ... tercio ab apo quod est valde et crifon obscurum secundum ... que significatio huius nominis crisis sic ...tr ... iudicium certum et auctoritatis. Vere autem dicitur apocrifum scriptum cuius auctor ignoratur. Et licet quandoque multa vera contineat. interdum propter falsa que inseruntur vel occulte inseri timentur

videt mirram ungentis caput quod necque salvatorem querentes in sepulchro. qui iam ad patrem ascendit, ut contra latrantes canes qui adversum me rapido ore deseviunt, et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur. si aliis detrahunt orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam illius semper sententie recordabor. Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. obmutui et humiliatus et silui a bonis.

Explicit prologus. Et incipit primus liber Regum qui dicitur samuel

Fuit vir unus de ramathaim sophim de monte ephraim et nomen eius elchana: filius ieroham filii heliu filii thau filii suph effrateus. Et habuit duas uxores. Nomen uni anna. et nomen secunde fenenna. Fueruntque fenenne filii. Anne autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in sylo. Erant autem ibi duo filii heli ofni et finees sacerdotes domini. Venit ergo dies et immolavit elcana. deditque fenenne uxori sue et cunctis filiis eius et filiabus partes. Anne autem dedit partem unam tristis, quia annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam emula eius et vehementer angebat in tantum ut exprobaret quod conclusisset dominus vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos. Cumque redeunte tempore ascenderent in domum domini, sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei elcana vir suus. Anna cur fles. et quare non comedis. et quare affligitur cor tuum? Numquid non ego melior tibi sum quam decem filii. Surrexit autem anna postquam comederat in sylo et biberat. et heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi domini. cum esset anna amaro animo orabat dominum flens largiter. et votum vovit dicens. Domine exercituum si respiciens videris afflictionem famule tue et recordatus fueris mei nec oblitus ancille tue. dederisque servae tuae sexum virilem. dabo eum domino omnibus diebus vite eius. et novacula non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces coram domino: ut heli observaret os eius. Porro anna loquebatur in corde suo. tantumque labia eius movebantur. et vox penitus non audiebatur. Estimavit ergo eam heli temulentam. Dixitque ei. Usquequo ebria eris. Digere paulisper vinum quo mades. Respondens anna. Nequaquam inquit domine mi. Nam mulier infelix nimis ego sum. vinumque et omne quod inebriare potest non bibi. sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus belial. quia ex multitudine doloris et meroris mei locuta sum usque in presens. Tunc heli ait ei. Vade in pace. et deus israel det tibi petitionem tuam quam rogasti eum. At illa dixit. Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam et comedit. vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane. et adoraverunt coram domino. Reversique sunt et venerunt in domum suam in ramatha. Cognovit autem elchana annam uxorem suam. et recordatus est eius dominus. Et factus est post circulum dierum concepit anna et peperit filium. Vocavitque nomen eius samuel: eo quod a domino postulasset eum. Ascendit autem vir eius elcana et omnis domus eius ut immolaret domino hostiam sollempnem. et votum suum. et anna non ascendit. Dixit enim viro suo. Non vadam donec ablactetur infans. et ducam eum. et appareat ante conspectum domini. et maneat ibi iugiter. Et ait ei elcana vir suus. Fac quod bonum tibi videtur. et mane donec ablactes eum. Precorque ut impleat dominus verbum suum. Mansit ergo mulier et lactavit filium suum donec amoveret eum a lacte. Et adduxit eum secum postquam ablactaverat in vitulis tribus et tribus modiis farine et amphora vini. Et adduxit eum ad domum domini in sylo.

Ungentis caput. et cetera. Divinitas est eius caput. unde primo ad cor. xi. omnis viri caput christus. caput vero mulieris vir. caput vero christi deus. caput ergo ungit qui eum verum deum adorat et credit. Pedes vero ungit qui eum verum hominem credunt. Arrium caput non ungunt qui christum puram creaturam credunt et asserunt. Manichei pedes non ungunt quia christum corpus fantasticum habere credunt. Christum in sepulchro querunt qui eum resurrexisse non credunt. tales sunt saducei qui resurrectionem mortuorum non credunt. hugo de vienna

Vir dicitur a virtute. Unus a singularitate religionis et constantia mentis. hugo de vienna. Effrateus ab effrata civitate que eadem est cum bethlehem. ab effraym monte qui modo in sophim situs est. Duas ex dispensatione spiritus sancti et ideo non peccavit sicut lamech. Statutis diebus. i. pasce [illegible] et [illegible] dedicationis [illegible]. Heli hic maximus sacerdos erat et post samsonem [illegible]. Emula. i. inimica [illegible]. Angebat. [illegible] et molestare. Ante postes [illegible] verbum ministrent. Temulentam. temulentus [illegible] plenus. Mades. [illegible]. Digere. [illegible]. Vade in pace. hic [illegible] heli. Ablactetur. a lacte amovetur. Ablactaverat. [illegible] ablactationem [illegible] a lacte [illegible] in anno tertio. unde [illegible] mater alit filium tuum tres [illegible] pueros a [illegible] a lacte infantes qui sunt vii annos a lacte [illegible].

Puer autem adhuc erat infantulus. Et immolaverunt vitulum. et obtulerunt puerum hely. et ait anna. obsecro mi domine: vivit anima tua domine. ego sum illa mulier que steti hic coram te, orans dominum pro isto puero. Oravi et dedit michi dominus petitionem meam, quam postulavi eum. Idcirco et ego commendavi eum domino cunctis diebus quibus fuerit accomodatus domino. Et adoraverunt ibi dominum. Et adoravit anna et ait. ij.

Exultavit cor meum in domino et exaltatum est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos: quia letata sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est dominus neque enim est alius extra te. et non est fortis sicut deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. Recedant vetera de ore vestro: quia deus scientiarum dominus est. et ipsi preparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est: et infirmi accincti sunt robore. Repleti et prius pro panibus se locaverunt et famelici saturati sunt. Donec sterilis peperit plurimos: et que multos habebat filios infirmata est. Dominus mortificat et vivificat. deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit et ditat. humiliat et sublevat. Suscitans de pulvere egenum: et de stercore erigens pauperem. Ut sedeat cum principibus: et solium glorie teneat. Domini enim sunt cardines terre: et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum servabit: et impii in tenebris conticescent: quia non in fortitudine sua roborabitur vir. Dominum formidabunt adversarii eius: et super ipsos in celis tonabit. Dominus iudicabit fines terre: et dabit imperium regi suo: et sublimabit cornu christi sui. Et abiit elcana in ramatha in domum suam. Puer autem erat minister in conspectu domini: ante faciem hely sacerdotis. Porro filii hely filii belial nescientes dominum. neque officium sacerdotum ad populum: Sed quicumque immolasset victimam veniebat puer sacerdotis. dum coquerentur carnes. et habebat fuscinulam tridentem in manu sua, et mittebat eam in lebetem. vel in caldariam vel in ollam. sive in caccabum. et omne quod levabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo israel venientium in sylo. Etiam antequam adolerent adipem. veniebat puer sacerdotis. et dicebat immolanti. Da michi carnem ut coquam sacerdoti. Non enim accipiam a te carnem coctam. sed crudam. Dicebatque illi immolans. Incendatur primum iuxta morem hodie adeps: et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei. Nequaquam: nunc enim dabis: alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram domino quia detrahebant homines a sacrificio domini. Samuel autem ministrabat ante faciem domini puer: accinctus ephot lineo. et tunicam parvam faciebat ei mater sua. quam afferebat statutis diebus ascendens cum viro suo. ut immolaret hostiam sollempnem. et benedixit heli elcane et uxori sue. dixitque ei. Reddat dominus tibi semen de muliere hac pro fenore quod commodasti domino. Et abierunt in locum suum. Visitavit ergo dominus annam. et concepit et peperit tres filios et duas filias. Et magnificatus est puer samuel apud dominum. Hely autem senex erat valde. et omnia audivit que faciebant filii sui universo israeli. et quomodo dormiebant cum mulieribus que observabant ad ostium tabernaculi. Et dixit eis. Quare facitis res huiuscemodi. quas ego audio res pessimas ab omni populo. Nolite filii mei. Non enim est bona fama. quam ego audio. ut transgredi faciatis populum domini. Si peccaverit vir in virum, placari potest ei deus. Si autem in domino peccaverit vir. quis orabit pro eo: Et non audierunt vocem patris sui. quia voluit dominus occidere eos. Puer autem samuel proficiebat atque crescebat: et placebat tam domino quam hominibus. Venit autem vir dei ad hely: et ait ad eum. Hec dicit dominus. Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui

Et immolaverunt vitulum. [illegible] non in modo iste duas habuit uxores. [illegible] quia totum mundum ascensis est dies immolandi [illegible]

Exultavit. Canticum [illegible]

Neque enim est alius extra te [illegible]

Vetera idest antiqua opprobria [illegible] sterilitas. hugo.

Deus scientiarum [illegible]

Cardines terre [illegible]

Fuscinula [illegible]

Tridens [illegible]

Caldaria lebes [illegible]

Et caccabum

Iuxta morem [illegible]

Quis orabit pro eo [illegible] nulla est sperandi venia [illegible]

cum esset in egypto in domo pharaonis. Et elegi eum ex omnibus tribubus israel michi in sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, et adoleret michi incensum, et portaret ephot coram me. Et dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum israel. Quare calce abicitis victimam meam, et munera mea que precepi ut offerrentur in templo, et magis honorasti filios tuos quam me, ut comederetis primitias omnis sacrificii israel populi mei? Propterea ait dominus deus israel: Loquens locutus sum ut domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem dicit dominus: Absit hoc a me. Sed quicumque honorificaverit me glorificabo eum. Qui autem contempnunt me erunt ignobiles. Ecce dies veniunt, et precidam brachium tuum, et brachium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua, et videbis emulum tuum in templo, in universis prosperis israel: et non erit senex in domo tua omnibus diebus. Verumptamen non auferam penitus virum ex te ab altari meo, sed ut deficiant oculi tui, et tabescat anima tua: et pars magna domus tue morietur cum ad virilem etatem pervenerit. Hoc autem erit tibi signum, quod venturum est duobus filiis tuis ofni et finees. In die una morientur ambo. Et suscitabo michi sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum et animam meam faciet, et edificabo ei domum fidelem, et ambulabit coram christo meo cunctis diebus. Futurum est autem ut quicumque remanserit in domo tua, veniat ut oretur pro eo, et offerat nummum argenteum, et tortam panis, dicatque: Dimitte me obsecro ad unam partem sacerdotalem ut comedam buccellam panis. · iii ·

Puer autem samuel ministrabat domino coram hely: et sermo domini erat preciosus in diebus illis: non erat visio manifesta. Factum est ergo in die quadam hely iacebat in loco suo, et oculi eius caligaverant nec poterat videre lucernam dei antequam extingueretur. Samuel dormiebat in templo domini, ubi erat archa dei. Et vocavit dominus samuel. Qui respondens ait: Ecce ego. et cucurrit ad hely, et dixit, ecce ego. Vocasti me enim. Qui ait: non vocavi, Revertere et dormi. Et abiit et dormivit. Et adiecit dominus vocare rursum samuel. Consurgensque samuel abiit ad hely, et dixit: Ecce ego: quia vocasti me. Qui respondit: non vocavi te fili mi, revertere et dormi. Porro samuel necdum sciebat dominum, neque fuerat revelatus ei sermo domini. Et adiecit dominus et vocavit adhuc samuel tercio. Qui consurgens abiit ad hely, et ait: ecce ego quia vocasti me. Intellexit ergo hely quia dominus vocaret puerum: et ait ad samuel: vade et dormi. et si deinceps vocaverit te, dices: Loquere domine quia audit servus tuus. Abiit ergo samuel et dormivit in loco suo. Et venit dominus et stetit. et vocavit sicut vocaverat secundo, Samuel samuel. Et ait samuel: Loquere domine quia audit servus tuus. Et dixit dominus ad samuel: Ecce ego facio verbum in israel quod quicumque audierit tinnient ambe aures eius. In die illa suscitabo adversum hely omnia que locutus sum super domum eius. Incipiam et complebo. Predixi enim ei quod iudicaturus essem domum eius in eternum propter iniquitatem eo quod noverat indigne agere filios suos et non corripuit eos. Iccirco iuravi domui hely quod non expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus usque in sempiternum. Dormivit autem samuel usque ad mane. Aperuitque hostia domus domini. Et samuel timebat indicare visionem hely. Vocavit ergo hely samuelem et dixit: Samuel fili mi. Qui respondens ait: Presto sum. Et interrogavit eum: Quis est sermo quem locutus est ad te dominus? Oro te ne celaveris a me. Hec faciat michi deus et hec addat si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis que dicta sunt tibi. Indicavit itaque ei samuel universos sermones et non abscondit ab eo. Et ille

causa nunc hely

expietur idest purgetur

presto, in promptu adsum

Lucerna dei de nocte ardebat et extinguebatur ...

Cumque ille nominasset archam dei ... et tamen audito quod archa dei capta est ... ius est annorum lxxxviii ... tenuit principatum ut dicit iosephus ... et sedem mortuum ...

rendit. Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem samuel. et dominus erat cum eo: et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus israel a dan usque bersabee: quod fidelis samuel esset propheta domini. Et addidit dominus ut appareret in silo: quoniam revelatus fuerat dominus samueli in silo iuxta verbum domini. Et evenit sermo samuelis universo israeli. Et factum est in diebus illis, convenerunt philistiim in pugnam. iiii.

Adam et isti sunt tamen iudices

IIII

Egressus est namque israel obviam philistiim in praelium. et castra metatus est iuxta lapidem adiutorii. Porro philistiim venerunt in afeth. et instruxerunt aciem contra israel. Inito autem certamine terga vertit israel philisteis. et caesa sunt in illo certamine passim per agros quasi quattuor milia virorum. Et reversus est populus ad castra. Dixeruntque maiores natu de israel: Quare percussit nos hodie dominus coram philistiim. Afferamus ad nos de silo archam foederis domini. et veniat in medium nostri: ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in silo. et tulerunt inde archam foederis domini exercituum sedentis super cherubim. Erantque duo filii heli. ofni et finees cum archa foederis domini. Cumque venisset archa foederis domini in castra: vociferatus est omnis israel clamore grandi. et personuit terra. Et audierunt philistiim vocem clamoris. dixeruntque: Quae nam est haec vox clamoris magni in castris hebraeorum. Et cognoverunt quod archa domini venisset in castra. Timueruntque philistiim dicentes. Venit deus in castra: et ingemuerunt dicentes. Vae nobis. Non enim fuit tanta exultatio heri et nudius tertius. Vae nobis. Quis nos salvabit de manu deorum sublimium istorum. Hii sunt dii qui percusserunt egyptum omni plaga in deserto. Confortamini et estote viri philistiim. ne serviatis hebraeis. sicut illi servierunt nobis. Confortamini et bellate. Pugnaverunt ergo philistiim. et caesus est israel. et fugit unusquisque in taberna-

instruxerunt: al' asiec ordinaverunt

Super cherubim: glossa tabula erat super archam quae protegebat cherubim aliquis ubi apparebat per angelum dominus et loquebatur et ideo dicitur sedentis super cherubim quia gloria domini ibi aliquando apparebat. hugo.

her

Adverbium temporis: tertio die priorum preteritorum

culum suum: et facta est plaga magna nimis. Et ceciderunt de israel xxx milia peditum. et archa dei capta est. Duo quoque filii heli mortui sunt, ofni et finees. Currens autem vir de beniamin ex acie venit in silo in die illo scissa veste. et conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset. heli sedebat super sellam contra viam expectans. Erat enim cor eius pavens pro archa domini. Vir autem ille postquam ingressus est nuntiavit urbi. et ululavit omnis civitas. Et audivit heli sonitum clamoris dixitque. Quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinavit et venit et nuntiavit heli. Heli autem erat nonaginta et viii annorum. et oculi eius caligaverunt et videre non poterat. Et dixit ad heli. Ego sum qui veni de proelio. et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait. Quid actum est fili mi. Respondit autem ille qui nuntiabat. fugit inquit israel coram philistiim. et ruina facta est in populo magna. Insuper et duo filii tui mortui sunt. ofni et finees. et archa dei capta est. Cumque ille nominasset archam dei: cecidit de sella retrorsum iuxta ostium. et fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir et grandaevus. et iudicavit israel xl annis. Nurus autem eius uxor finees praegnans erat. vicinaque partui. Et audito nuntio quod capta esset archa dei. et mortuus esset socer suus et vir suus. incurvavit se et peperit. Irruerant enim in eam dolores subiti. In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei quae astabant circa eam. Ne timeas quia filium peperisti. quae non respondit eis neque animadvertit. Et vocavit puerum Ichabod. dicens. translata est gloria domini dei ab israel quia capta est archa dei. et pro socero suo et pro viro suo ait. Translata est gloria dei ab israel. eo quod capta esset archa dei. v.

et longe etatis

geni

Philistiim autem tulerunt archam dei. et asportaverunt eam a lapide adiutorii in azotum. Tuleruntque philistiim archam dei et intulerunt eam in templum dagon: et statuerunt eam iuxta dagon. Cumque surrexissent azotii diluculo altera die, ecce dagon iacebat pronus in terra

[illegible] ebullierunt ville et agri [illegible] confusio [illegible] Egypti [illegible] dei [illegible] non deserunt [illegible] deum colunt [illegible] dagon [illegible] idolatrie super limen fidei destruuntur [illegible]

arcam domini: et tulerunt dagon et restituerunt eum in locum suum. Rursumque mane die alio consurgentes invenerunt dagon iacentem super faciem suam in terra coram archa domini. Caput autem dagon, et due palme manuum eius abscise erant super limen. Porro dagon solus truncus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes dagon, et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen dagon in azoto usque in hodiernum diem. Aggravata est autem manus domini super azotios et demolitus est eos. et percussit in secretiori parte natium azotum et fines eius. Et ebullierunt ville et agri in medio regionis illius. et nati sunt mures. et facta est confusio mortis magna in civitate. Videntes autem viri azoti plagam huiuscemodi dixerunt. Non maneat archa dei israel apud nos quoniam dura est manus eius super nos et super dagon deum nostrum. Et mittentes congregaverunt omnes satrapas philistinorum ad se: et dixerunt. Quid faciemus de archa dei israel? Responderuntque gethei. Circumducatur archa dei israel. Et circumduxerunt archam dei israel. Illis autem circumducentibus eam: fiebat manus domini per singulas civitates interfectionis magne nimis. et percutiebat viros uniuscuiusque urbis a parvo usque ad maiorem: et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque gethei consilium. et fecerunt sibi sedes pellicias. Miserunt ergo archam dei in accaron. Cumque venisset archa dei in accaron: exclamaverunt accaronite dicentes. Adduxerunt ad nos archam dei israel ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas philistinorum. Qui dixerunt. Dimittite archam dei israel et revertatur in locum suum: et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus. et gravissima valde erat manus domini. Viri quoque qui mortui non fuerant percutiebantur in secretiori parte natium: et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in celum. Fuit ergo archa domini in regione philistinorum vii. mensibus.

VI

At post hec vocaverunt philistiim sacerdotes et divinos dicentes. Quid faciemus de archa dei. Indicate nobis quomodo remittemus eam in locum suum. Qui dixerunt. Si remittitis archam dei israel. nolite dimittere eam vacuam. sed quod debetis reddite ei pro peccato: et tunc curabimini. et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt. Quid est quod pro delicto reddere ei debeamus? Responderuntque eis. Iuxta numerum provinciarum philistinorum v. anos aureos facietis. et v. mures aureos: quia plaga una fuit omnibus vobis. et satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum et murium vestrorum similitudines. que demolite sunt terram vestram. et dabitis deo israel gloriam. Si forte relevet manum suam a vobis. et a diis vestris et a terra vestra. Quare aggravatis corda vestra. sicut aggravavit egyptus et pharao cor suum. Nonne postquam percussus est tunc dimisit eos et abierunt. Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum. et duas vaccas fetas quibus non est impositum iugum iungite in plaustro: et recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam domini et ponetis in plaustro et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsella ad latus eius: et dimittite eam ut vadat et aspicietis. Et siquidem per viam finium suorum ascenderit contra bethsames: ipse fecit nobis malum hoc grande. Sin autem minime. sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos. sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo. et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos, iunxerunt ad plaustrum. vitulosque earum concluserunt domi: et posuerunt archam dei super plaustrum novum. et capsellam que habebat mures aureos. et similitudinem anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit bethsames. et iter unum gradiebantur pergentes et mugientes et non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed et satrape philistinorum

Pro .v. anis aureis et de muribus [illegible] Iosephus dicit quinque anos et quinque homines simulacra aurea [illegible] mures sunt [illegible] a deo percussi offerunt [illegible] et mactant et [illegible] plaustrum [illegible] archa [illegible]

Bethsames idest [illegible] sacerdotalis [illegible] tribu [illegible]

mugientes et lugentes pro [illegible] mugitus [illegible]

sequebantur usque ad terminos beth sames. Porro bethsamite metebant triticum in valle. et elevantes oculos suos: viderunt archam et gavisi sunt. cum vidissent. et plaustrum venit in agrum bethsamite iosue: et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus, et conciderunt sic ea holocaustum domino. Levite autem deposuerunt archam dei et capsellam que erat iuxta eam. in qua erant vasa aurea. et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem bethsamite optulerunt holocausta et immolaverunt victimas in die illa domino. Et v. satrape philistinorum viderunt. et reversi sunt in acharon in die illa. Hii sunt autem ani aurei quos reddiderunt philistiim pro delicto domino. Azotus unum. gaza unum. ascalon unum. geth unum. accharon unum. et mures aureos secundum numerum urbium philistinorum. v. provinciarum. ab urbe murata usque ad villam que erat absque muro. et usque ad abel magnum super quod posuerunt archam domini. que erat usque in die illa in agro iosue bethsamitis. Percussit autem dominus de viris bethsamitibus eo quod vidissent archam domini. et percussit de populo lxx viros. et l. milia plebis. Luxitque populus eo quod percussisset dominus plebem magna plaga. Et dixerunt viri bethsamite. Quis poterit stare in conspectu domini dei sancti huius? Et ad quem ascendet a nobis? Miseruntque nuncios ad habitatores chariathiarim dicentes. Reduxerunt philistiim archam domini: descendite et reducite eam ad vos.

[Margin: ligna plaustri vaccasque imposuerunt]

[Margin: Quia quelibet civitas quelibet villa dedit unum murem]

[Margin: al' abel]

[Margin gloss: illegible]

VII

Venerunt ergo viri chariathiarim et reduxerunt archam domini: et intulerunt eam in domum aminadab in gabaa. Eleazarum autem filium eius sanctificaverunt ut custodiret archam dei. Et factum est ex qua die mansit archa domini in cariathiarim: multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus xx. et requievit omnis domus israel post dominum. Ait autem samuel ad universam domum israel dicens. Si in toto corde vestro revertimini ad dominum: auferte deos alienos de medio vestri baalim et astaroth. et preparate corda vestra domino. et servite illi soli. et eruet vos de manu philistinorum. Abstulerunt ergo filii israel baalim et astaroth: et servierunt domino soli. Dixit autem samuel. Congregate universum israel in masphat ut orem pro vobis dominum. Et convenerunt in masphat. Hauseruntque aquam et effuderunt in conspectu domini. et ieiunaverunt in die illa. Et dixerunt. Peccavimus tibi domine. Iudicavitque samuel filios israel in masphat. Et audierunt philistiim quod congregati essent filii israel in masphat: et ascenderunt satrape philistinorum ad israel. Quod cum audissent filii israel: timuerunt a facie philistinorum. Dixeruntque ad samuelem. Ne cesses clamare pro nobis ad dominum deum nostrum. ut salvet nos de manu philistinorum. Tulit autem samuel agnum lactantem unum. et optulit illum holocaustum integrum domino. Et clamavit samuel pro israel ad dominum: et exaudivit eum dominus. Factum est autem cum samuel offerret holocaustum: philistiim inire prelium contra israel. Intonuit autem dominus fragore magno in illa die super philistiim et exterruit eos. et cesi sunt a filiis israel. Egressique viri israel de masphat, persecuti sunt philisteos et percusserunt eos usque ad locum qui erat subter bethachar. Tulit autem samuel lapidem unum et posuit eum inter masphat et inter sen. Et vocavit nomen loci illius, abenezer, id est lapis adiutorii. Dixitque. Hucusque auxiliatus est nobis dominus. Et humiliati sunt philistiim nec apposuerunt ultra ut venirent in terminos israel. Facta est itaque manus domini super philisteos cunctis diebus samuelis. Et reddite sunt urbes quas tulerant philistiim ab israel ab accharon usque geth. et terminos suos. Et liberavit israel de manu philistinorum. Eratque pax inter israel et amorreum. Iudicabat quoque samuel israel cunctis diebus vite sue. Et ibat per singulos

[Margin gloss: illegible]

[Margin: al' dni]

annos circuiens bethel et galgala
et masphat. et iudicabat isrl' in s^a
dictis locis. reuertebaturque in ra
matha. ibi enim erat domus eius.
et ibi iudicabat isrlem. edificauit
etiam ibi altare domino. · viii ·

Factum est autem cum
senuisset samuel: posuit
filios suos iudices isrl'. Fuitque no
men filii eius primogeniti ioel. et
nomen secundi abia. iudicum in bersa
bee. et non ambulauerunt filii eius in
uiis illius. sed declinauerunt post aua
riciam. acceperuntque munera et per
uerterunt iudicium. Congregati
ergo uniuersi maiores natu isrl' ue
nerunt ad samuelem in ramatha.
Dixeruntque ei. Ecce tu senuisti. et filii
tui non ambulant in uiis tuis. Con
stitue nobis regem ut iudicet nos.
sicut et uniuerse habent nationes. Di
splicuitque sermo in oculis samuel;
eo quod dixissent da nobis regem: ut
iudicet nos. Et orauit samuel ad
dominum. Dixit autem dominus ad samuel.
Audi uocem populi in omnibus que loquuntur
tibi. Non enim te abiecerunt sed me. ne
regnem super eos. Iuxta omnia opera
sua que fecerunt a die qua eduxi eos de
egypto. usque ad diem hanc. sicut dere
liquerunt me et seruierunt diis alie
nis: sic faciunt et tibi. Nunc ergo
audi uocem eorum. uerumptamen
contestare eos et predic eis ius regis
qui regnaturus est super eos. Dixit itaque
samuel omnia uerba domini ad po
pulum qui petierant a se regem. et
ait. Hoc erit ius regis qui imperaturus
est nobis. Filios uestros tollet et ponet
in curribus suis, facietque sibi equites
et precursores quadrigarum suarum.
et constituet sibi tribunos. et centurio
nes. et aratores agrorum suorum.
et messores segetum. et fabros armorum
et curruum suorum. Filias quoque uestras faci
et sibi unguentarias. et focarias et
panificas. Agros quoque uestros et uine
as et olueta optima tollet. et dabit
seruis suis. Sed et segetes uestras et uinea
rum redditus addecimabit ut det
eunuchis et famulis suis. Seruos
etiam uestros et ancillas et iuuenes.
optimos. et asinos auferet. et ponet in
opere suo. Greges quoque uestros addeci
mabit. Vos quoque eritis ei serui. Et
clamabitis in die illa a facie regis
uestri. quem elegistis uobis. et non exaudiet
uos dominus in die illa: quia petistis
uobis regem. Noluit autem populus
audire uocem samuelis. sed dixerunt.
Nequaquam rex enim erit super nos. et erimus
nos quoque sicut omnes gentes. et
iudicabit nos rex noster, et egredietur
ante nos. et pugnabit bella nostra pro
nobis. Et audiuit samuel omnia
uerba populi, et locutus est ea in auribus
domini. Dixit autem dominus ad sa
muelem. Audi uocem eorum et constitue
super eos regem. Et ait samuel ad ui
ros isrl'. Vadat unusquisque in ciui
tatem suam. · ix ·

Et erat uir de beniamin
nomine cis filius abiel. filii seor
filii bechor. filii sared. filii afia. uir
gemini fortis robore. Et erat ei filius
uocabulo saul. electus et bonus. et
non erat uir de filiis isrl' melior
illo. Ab humero et sursum eminie
bat super omnem populum. Perierant
autem asine cis patris saul. Et dixit cis
ad saul filium suum. Tolle tecum
unum de pueris. et consurgens uade
et quere asinas. Qui cum pertransissent
sent per montem ephraim et per terram
salisa. et non inuenissent. Transierunt etiam
per terram salim et non erant. Sed
et per terram gemini et minime repe
rerunt. Cum autem uenissent in terram
suph. et non inuenirent. Dixit
saul puero qui erat cum eo. Veni
et reuertamur ne forte dimiserit
pater meus asinas et sollicitus sit pro
nobis. Qui ait ei. Ecce uir dei est in
ciuitate hac uir nobilis omne quod
loquitur absque ambiguitate eue
nit. Nunc ergo eamus illuc. si forte
indicet nobis de uia nostra pro qua ue
nimus. Dixitque saul ad puerum
suum. Ecce ibimus. Quid feremus
ad uirum dei. Panis defecit in sar
cinulis nostris et sportulam non habemus
ut demus uiro dei. nec quicquam aliud.
Rursum puer respondit sauli. et ait.
Ecce inuenta est in manu mea quar
ta pars stateris argenti. demus homini
dei ut indicet nobis uiam nostram.
Olim in isrl' sic loquebatur unus
quisque uadens consulere deum. Venite

No de saule

al' melior

idest pedites erant

No saul quesiuit asinas

Nota propheta olim dicebatur videns

eamus ad videntem. qui enim propheta dicitur hodie vocabatur olim videns. Et dixit Saul ad puerum suum, optimus sermo tuus. veni eamus. Et ierunt in civitatem in qua erat vir Dei. Cumque ascenderent clivum civitatis, invenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam. et dixerunt eis. Num hic est videns? Que respondentes dixerunt illis. Hic est. Ecce ante te. festina nunc. Hodie enim venit in civitatem, quia sacrificium est hodie populi in excelso. Ingredientes urbem statim invenietis eum antequam ascendat in excelsum ad vescendum. Neque enim comesturus est populus donec ille veniat. quia ipse benedicet hostie. et deinceps comedent qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite, quia hodie reperietis eum. Et ascenderunt in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis. apparuit Samuel egrediens obviam eis. ut ascenderet in excelsum. Dominus autem revelaverat in auriculam Samuelis ante unum diem quam veniret Saul, dicens. Hac ipsa que nunc est hora. cras mittam ad te virum de terra Beniamin. et unges eum ducem super populum meum Israel. et salvabit populum meum Israel de manu philistinorum. quia respexi populum meum Israel. Venit autem clamor eorum ad me. Cumque aspexisset Samuel Saulem, Dominus ait ei. Ecce vir quem dixeram tibi. Iste dominabitur populo meo. Accessit autem Saul ad Samuelem in medio porte. et ait. Indica michi oro ubi est domus videntis. Et respondit Samuel Sauli dicens. Ego sum videns. Ascende ante me in excelsum ut comedatis mecum hodie. et dimittam te mane. et omnia que sunt in corde tuo indicabo tibi. et de asinis quas perdidisti nudius tertius ne sollicitus sis. quia invente sunt. et cuius erunt optima queque Israel. Nonne tibi et omni domui patris tui. Respondens autem Saul ait. Numquid non filius gemini ego sum. de minima tribu Israel. et cognatio mea novissima inter familias omnes de tribu Beniamin. Quare ergo locutus es michi sermonem istum.

Assumens itaque Samuel Saulem et puerum eius. introduxit eos in triclinium. et dedit eis locum in capite eorum qui fuerant invitati. Erant enim quasi xxx. viri. Dixitque Samuel coquo. Da partem quam dedi tibi et precepi ut reponeres seorsum apud te. Levavit autem cocus armum et posuit ante Saul. Dixitque Samuel. Ecce quod remansit pone ante te et comede. quia de industria servatum est tibi. quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuele in die illa. Et descenderunt de excelso in oppidum. et locutus est cum Saule in solario. Stravitque Saul in solario et dormivit. Cumque mane surrexissent. et iam mane dilucesceret. vocavit Samuel Saulem in solario. dicens. Surge ut dimittam te. Et surrexit Saul. Egressique sunt ambo. ipse videlicet et Samuel. Cumque descenderent in extrema parte civitatis. Samuel dixit ad Saul. Dic puero ut antecedat nos et transeat. tu autem subsiste paulisper. ut indicem tibi verbum Domini. X.

Tulit autem Samuel lenticulam olei. et effudit super caput eius. et deosculatus est eum. et ait. Ecce unxit te Dominus super hereditatem suam in principem. et tu liberabis populum eius de manibus inimicorum eius. qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum quia unxit te Deus in principem. Cum abieris a me hodie. invenies duos viros iuxta sepulchrum Rachel in finibus Beniamin. in meridie salientes magnas foveas. Dicentque tibi. Invente sunt asine ad quas ieras perquirendas. Et intermissis pater tuus asinis sollicitus est pro vobis. et dicit. Quid faciam de filio meo. Cumque abieris inde et ultra transieris. et veneris ad quercum Thabor. invenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Bethel. unus portans tres hedos. et alius portans tres tortas panis. et alius portans lagenam vini. Cumque te salutaverint. dabunt tibi duos panes. et accipies de manu eorum. Post hec venies in collem Domini. ubi est statio philistinorum. Et cum ingressus fueris urbem. ibi obvium habebis

gregem prophetarum descendentium de excelso, et ante eos tympanum et psalterium et tibiam et cytharam ipsosque prophetantes. Et insiliet in te spiritus domini et prophetabis cum eis, et mutaberis in virum alium. Quando ergo evenerint signa hec omnia tibi, fac quecumque invenerit manus tua, quia dominus tecum est. Et descendes ante me in galgala. ego quippe descendam ad te, ut offeras oblationem et immoles victimas pacificas. vii. diebus expectabis, donec veniam ad te et ostendam tibi quid facias. Itaque cum avertisset humerum suum ut abiret a samuele, immutavit ei deus cor aliud. et venerunt omnia signa hec in die illa. Veneruntque ad predictum collem, et ecce cuneus prophetarum obvius ei, et insiluit super eum spiritus domini, et prophetavit in medio eorum. Videntes autem omnes qui noverant eum heri et nudius tertius quod esset cum prophetis et prophetaret, dixerunt ad invicem. Que nam res accidit filio cis? Num et saul inter prophetas est? Responditque alius ad alterum dicens. Et quis est pater eorum? Propterea versum est in proverbium: Num et saul inter prophetas. Cessavit autem prophetare. et venit ad excelsum. Dixitque patruus saul ad eum et ad puerum eius, quo abistis? Qui responderunt. Querere asinas. Quas cum non repperissemus, venimus ad samuelem. Et dixit ei patruus suus. Indica michi quid dixerit tibi samuel. Et ait saul ad patruum suum. Indicavit nobis quia invente sunt asine. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus illi fuerat samuel. Et convocavit samuel populum ad dominum in masphat. et ait ad filios israel. Hec dicit dominus deus israel: Ego eduxi israel de egypto. et erui vos de manu egyptiorum. et de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecistis dominum deum vestrum, qui solus salvavit vos de universis malis et tribulationibus vestris, et dixistis. Nequaquam, sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram domino per tribus vestras et per familias vestras. Et applicuit samuel omnes tribus israel. et cecidit sors super tribum beniamin. Et applicuit tribum beniamin et cognationes eius, et cecidit cognatio metri. et pervenit usque ad saul filium cis. Quesierunt ergo eum et non est inventus illic: et consuluerunt dominum postea utrum nam venturus esset illuc. Responditque dominus. Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt eum inde. Stetitque in medio populi. et altior fuit universo populo, ab humero et sursum. Et ait samuel ad omnem populum. Certe videtis quem elegit dominus, quoniam non sit ei similis in omni populo. Et clamavit cunctus populus et ait. Vivat rex. Locutus est autem samuel ad populum legem regni. et scripsit in libro et reposuit coram domino. Et dimisit samuel omnem populum singulos in domum suam. Sed et saul abiit in domum suam in gabaatha et abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat corda deus. Filii vero belial dixerunt. Num salvare nos poterit iste? et despexerunt eum. et non attulerunt ei munera. Ille vero dissimulabat se audire. xi.

XI

Ascendit autem naas ammonites et pugnare cepit adversus iabes galaad. Dixeruntque omnes viri iabes ad naas. Habeto nos federatos et serviemus tibi. Et respondit naas ammonites ad eos. In hoc feriam vobiscum fedus, ut eruam omnium vestrum oculos dextros. ponamque vos opprobrium in universo israel. Et dixerunt ad eum seniores iabes. Concede nobis vii dies ut mittamus nuntios in universos terminos israel: et si non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in gabaath saul. et locuti sunt verba hec audiente populo. et levavit omnis populus vocem suam et flevit. Et ecce saul veniebat mane sequens boves de agro. et ait. Quid habet populus quod plorat? et narraverunt ei verba virorum iabes. Et insiluit spiritus domini in saul cum audisset verba hec, et iratus est furor eius nimis. et assumens utrumque bovem concidit in frusta. misitque in omnes terminos israel per manum nuntiorum dicens. Quicumque non exierit secutusque fuerit saul,

Non fedus nisi eruendi oculos

et Samuelem: sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor domini populum: et egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit eos in Bezech. Fueruntque filii Israel trecenta milia virorum, Iuda autem triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant: Sic dicetis viris qui sunt in Iabes Galaad: Cras erit vobis salus, cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii et nuntiaverunt viris Iabes. Qui laetati sunt et dixerunt: Mane exibimus ad vos, et facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et factum est cum venisset dies crastinus, constituit Saul populum in tres partes, et ingressus est media castra in vigilia matutina, et percussit Ammon usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt ita ut non relinquerentur ex eis duo pariter. Et ait populus ad Saul: Quis est iste qui dixit: Saul non regnabit super nos? Date viros et interficiemus eos. Et ait Saul: Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit dominus salutem in Israel. Dixit autem Samuel ad populum: Venite et eamus in Galgala, et innovemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in Galgala, et fecerunt ibi regem Saul coram domino in Galgala, et immolaverunt ibi victimas pacificas coram domino. Et laetatus est ibi Saul, et cuncti viri Israel nimis. Dixit autem Samuel ad universum Israel. xii.

Nota Saul pepercit malis verbis contra se locutis

XII

Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia quae locuti estis ad me: et constitui super vos regem. Et nunc rex graditur ante vos. Ego autem senui et incanui. Porro filii mei vobiscum sunt. Itaque conversatus sum coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc. Ecce praesto sum. Loquimini ad me coram domino et coram christo eius, utrum bovem cuiusquam tulerim an asinum, si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi, et contemnam illud hodie, restituamque vobis. Et dixerunt: Non es calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicuius quippiam. Dixitque ad eos: Testis est dominus adversum vos, et testis christus eius in hac die, quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt:

testis. Et ait Samuel ad populum: Dominus qui fecit Moysen et Aaron, et eduxit patres nostros de terra Egypti. Adest. Nunc ergo state ut iudicio contendam adversum vos coram domino de omnibus misericordiis domini quas fecit vobiscum et cum patribus vestris. Quomodo ingressus est Iacob in Egyptum, et clamaverunt ad dominum patres nostri, et misit dominus Moysen et Aaron, et eduxit patres nostros ex Egypto, et collocavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt domini dei sui, et tradidit eos in manus Sisarae magistri militiae Asor, et in manu Philistinorum, et in manu regis Moab, et pugnaverunt adversum eos. Postea autem clamaverunt ad dominum et dixerunt: Peccavimus quia dereliquimus dominum, et servivimus Baalim et Astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum, et serviemus tibi. Et misit dominus Ierobaal et Bedan et Barach et Iepte et Samuel, et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum, et habitastis confidenter. Videntes autem quod Naas rex filiorum Ammon venisset adversum vos, dixistis mihi: Nequaquam, sed rex imperabit nobis, cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo praesto est rex vester, quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum et servieritis ei, et audieritis vocem eius, et non exasperaveritis os domini, eritis et vos et rex qui imperabit vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vocem domini, sed exasperaveritis sermonem eius, erit manus domini super vos et super patres vestros. Sed et nunc state et videte rem istam grandem quam facturus est dominus in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie? Invocabo dominum, et dabit voces et pluvias, et scietis et videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu domini petentes super vos regem. Et clamavit Samuel ad dominum, et dedit dominus voces et pluvias in die illa. Et timuit omnis populus nimis dominum et Samuelem. Et dixit universus populus ad Samuelem: Ora pro servis tuis ad dominum deum tuum, ut non moriamur. Addidimus enim

sermonem dicens. Haec dabuntur viro
qui percusserit eum. Quod cum audisset
heliab frater eius maior loquente eo
cum aliis: iratus est contra David.
et ait. Quare venisti et quare dereliquisti
paucculas oves illas in deserto? Ego
novi superbiam tuam et nequitiam cordis
tui. quia ut videres proelium descendisti.
Et dixit David. Quid feci? Numquid non verbum est?
et declinavit paululum ab eo ad alium.
dixitque eundem sermonem. Et respondit
ei populus verbum sicut prius. Audita
sunt quae locutus est David: et annuntiata sunt
in conspectu Saul. Ad quem cum fuisset adductus:
locutus est ei. Non concidat cor cuiusquam
in eo. Ego servus tuus vadam. et
pugnabo adversus philisteum. Et
ait Saul ad David. Non vales resistere
philisteo isti nec pugnare adversus
eum. quia puer es. hic autem vir bellator est
ab adolescentia sua. Dixitque David
ad Saul. Pascebat servus tuus patris
sui gregem. et veniebat leo et ursus. tolle-
batque arietem de medio gregis: et
sequebar eos. et percutiebam eruebam-
que de ore eorum. Et illi consurgebant
adversum me et apprehendebam mentum
eorum et suffocabam interficiebam-
que eos. Nam et leonem et ursum interfe-
ci ego servus tuus. Erit igitur et phi-
listeus hic incircumcisus. quasi unus
ex eis. Nunc vadam et auferam ob-
probrium populi. Quoniam quis est philisteus hic
incircumcisus qui ausus est maledicere
exercitui dei viventis. Et ait David. Dominus
qui eripuit me de ore leonis et de manu
ursi: ipse liberabit me de manu phili-
stei huius. Dixit autem Saul ad David. Vade
et dominus tecum sit. Et induit Saul
David vestimentis suis. et imposuit gale-
am aeream super caput eius: et vestivit
eum lorica. Accinctus ergo David gladio
eius super vestem suam: coepit temptare
si posset armatus incedere. Non enim
habebat consuetudinem. Dixitque David
ad Saul. Non possum sic incedere. quia
nec usum habeo. Et deposuit ea. Et
tulit baculum suum quem semper habebat
in manibus. et elegit quinque limpidissi-
mos lapides de torrente. et misit eos
in peram pastoralem quam habebat secum.
Et fundam in manu tulit: et pro-
cessit adversus philisteum. Ibat autem
philisteus incedens. et appropinquans
adversum David. et armiger eius ante eum.
Cumque inspexisset philisteus et vidisset David:
despexit eum. Erat enim adolescens
rufus. et pulcher aspectu. Et dixit phi-
listeus ad David. Numquid ego canis sum.
quod tu venis ad me cum baculo. Et
maledixit philisteus David in diis suis.
Dixitque ad David. Veni ad me et dabo
carnes tuas volatilibus caeli. et bestiis
terrae. Dixit autem David ad philisteum.
Tu venis ad me gladio et hasta et clipeo:
ego autem venio ad te in nomine domini
exercituum agminum dei israel. quibus expro-
brasti hodie. et dabit te dominus in
manu mea. et percutiam te et auferam
caput tuum a te. et dabo cadavera castro-
rum philistum hodie volatilibus caeli
et bestiis terrae. ut sciat omnis terra
quia est dominus deus in israel. et noverit uni-
versa ecclesia haec quia nec in hasta nec in
gladio salvat dominus. Ipsius est enim
bellum. et tradet vos in manus nostras.
Cum ergo surrexisset philisteus et veni-
ret et appropinquaret contra David: festina-
vit David et cucurrit ad pugnam. ex ad-
verso philistei. Et misit manum suam
in peram. tulitque unum lapidem et
funda iecit. et circumducens percussit
philisteum in fronte. Et infixus est
lapis in fronte eius: et cecidit in faciem
suam super terram. Praevaluitque David
adversus philisteum in funda et lapide.
percussumque philisteum interfecit.
Cumque gladium non haberet in manu
David: cucurrit et stetit super philisteum.
et tulit gladium eius et eduxit de va-
gina sua. et interfecit eum. praeciditque
caput eius. Videntes autem phili-
stiim quod mortuus esset philisteus for-
tissimus eorum: fugerunt. Et con-
surgentes viri israel et iuda vocifera-
ti sunt et persecuti philisteos sunt usque-
dum venirent in vallem: et ad portas
accaron. Cecideruntque vulnerati de
philisteis in via sarim et usque ad geth.
et usque ad accaron. Et revertentes filii
israel postquam persecuti fuerant philisteos
invaserunt castra eorum. Assumens
autem David caput philistei. attulit illud
in ierusalem. Arma vero eius posuit in
tabernaculo suo. Eo autem tempore
quo videbat Saul David egredientem contra
philisteum. ait ad abner principem mi-
litiae. De qua stirpe descendit hic ado

itaque erant acies vomerum et ligonum et tridentium et securium usque ad stimulum corrigendum. Cumque venisset dies prelii non est inventus ensis et lancea in manu totius populi qui erat cum saul et cum ionatha excepto saul et ionatha filio eius. Egressa est autem statio philistijm ut transcenderet in machmas.

XIIII

xiiij. Et accidit quadam die ut diceret ionathas filius saul ad adolescentem armigerum suum. Veni transeamus ad stationem philistinorum que est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non indicavit. Porro saul morabatur in extrema parte gabaa sub malogranato quod erat in magron. Et erat cum eo populus quasi sexcentorum virorum. et achias filius achitob fratris ichabod filii finees qui ortus fuerat ex heli sacerdote domini in silo portabat ephoth. Sed et populus ignorabat quo isset ionathas. Erant autem inter ascensus per quos nitebatur ionathas transire ad stationes philistinorum eminentes petre ex utraque parte et quasi in modum dentium scopuli hinc inde prerupti. Nomen uni boses. et nomen alteri sene. Unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverso machmas. et alter ad meridiem contra gabaa. Dixit autem ionathas ad adolescentem armigerum suum. Veni transeamus ad stationem incircumcisorum; si forte faciat dominus pro nobis quia non est domino difficile salvare vel in multis vel in paucis. Dixitque ei armiger suus. Fac omnia que placent animo tuo. Perge quo cupis. Ego ero tecum ubicumque volueris. Et ait ionathas. Ecce nos transibimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis. Si taliter locuti fuerint ad nos. manete donec veniamus ad vos. stemus in loco nostro nec ascendamus ad eos. Si autem dixerint. ascendite ad nos: ascendamus quia tradidit eos eos dominus in manibus nostris. Hoc erit nobis signum. Apparuit igitur uterque stationi philistinorum.

ad eos

Dixeruntque philistei. En hebrei egrediuntur de cavernis in quibus absconditi fuerant. Et locuti sunt viri de statione ad ionatham et ad armigerum eius: dixeruntque. Ascendite ad nos. et ostendemus vobis rem. Et ait ionathas ad armigerum suum. Ascendamus: sequere me. Tradidit enim eos dominus in manus israel. Ascendit autem ionathas reptans manibus et pedibus. et armiger eius post eum. Et cum vidissent faciem ionathe: alii cadebant ante ionathan. alios armiger eius interficiebat sequens eum. Et facta est plaga prima qua percussit ionathas et armiger eius quasi .xx. virorum in media parte iugeris quam par boum in die arare consuevit. Et factum est miraculum in castris per agros. Sed et omnis populus stationis eorum qui ierant ad predandum obstupuit. et conturbata sunt castra. et accidit quasi miraculum a deo. Et respexerunt speculatores saul qui erant in gabaa beniamin: et ecce multitudo prostrata et huc illucque diffugiens. Et ait saul populo qui erat cum eo. Requirite et videte quis abierit ex nobis. Cumque requisissent: repertum est non adesse ionathan. et armigerum eius. Et ait saul ad achiam. Applica archam dei. Erat enim ibi archa dei in die illa cum filiis israel. Cumque loqueretur saul ad sacerdotem: tumultus magnus exortus est in castris philistinorum. crescebatque paulatim. et clarius resonabat. Et ait saul ad sacerdotem. Contrahe manum tuam. Conclamavit ergo saul. et omnis populus qui erat cum eo. et venerunt usque ad locum certaminis. Et ecce versus fuerat gladius uniuscuiusque ad proximum suum. et cedes magna nimis. Sed et hebrei qui fuerant cum philistiim heri et nudius tertius. ascenderantque cum eis in castris; reversi sunt ut essent cum israel qui erant cum saul et ionatha. Omnesque israelite qui se absconderant in monte ephraim. audientes quod fugissent philistei: sociaverunt se cum suis in prelio. Et erant cum saul quasi decem milia virorum in prelio. Et salvavit dominus in die illa israel.

vniuersis peccatis nostris malum ut peteremus nobis regem. Dixit autem samuel ad populum. Nolite timere. vos fecistis vniuersum malum hoc. Verumptamen nolite recedere a tergo domini. & seruite domino in omni corde vestro. & nolite declinare post vana que non proderunt vobis, neque eruent vos quia vana sunt. & non derelinquet dominus populum suum, propter nomen suum magnum quia iurauit dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in domino ut cessem orare pro vobis & docebo vos viam bonam & rectam. Igitur timete dominum & seruite ei in veritate: & ex toto corde vestro. Vidistis enim magnifica que in vobis gesserit dominus. Quod si perseueraueritis in malitia: & vos & rex vester pariter peribitis.

Filius vnius . xiii .

anni erat saul cum regnare cepisset. duobus autem annis regnauit super israel. Et elegit sibi saul tria milia de israel & erant cum saul duo milia in machmas & in monte bethel. mille autem cum ionatha in gabaa beniamin. Porro ceterum populum remisit vnumquemque in tabernacula sua. Et percussit ionathas stationem philistinorum que erat in gabaa. Quod cum audissent philistiim saul cecinit bucina in omni terra dicens. Audiant hebrei & vniuersus israel audiuit huiuscemodi famam. Percussit saul stationem philistinorum. Et erexit se israel aduersum philistiim. Clamauit ergo populus post saul in galgala. & philistiim congregati sunt ad preliandum contra israel: xxx. milia curruum. & vi. milia equitum, & reliquum vulgus sicut arena que est in litore maris plurima. Et ascendentes castra metati sunt in machmas ad orientem bethauen. Quod cum vidissent filii israel se in arto positos: afflictus enim erat populus: absconderunt se in speluncis & in abditis, in petris quoque & in antris. & in cisternis. Hebrei autem transierunt iordanem terram gad. & galaad. Cumque adhuc esset saul in galgala: vniuersus populus perterritus est qui sequebatur eum. & expectauit vii. diebus iuxta placitum samuelis & non venit samuel in galgala, dilapsusque est populus ab eo. Ait ergo saul. Afferte michi holocaustum & pacifica. Et obtulit holocaustum. Cumque complesset offerens holocaustum, ecce samuel veniebat. Et egressus est saul obuiam ei, ut salutaret eum. Locutusque est ad eum samuel. Quid fecisti? Respondit saul, quia vidi quod dilaberetur populus a me, & tu non veneras iuxta placitos dies. Porro philistiim congregati fuerant in machmas. dixi. Nunc descendent philistiim ad me in galgala. & faciem domini non placaui. necessitate compulsus obtuli holocaustum domino. Dixitque samuel ad saul. Stulte egisti. nec custodisti mandata domini dei tui, que precepit tibi. Quod si non fecisses: iam nunc preparasset dominus regnum tuum super israel. in sempiternum: sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quesiuit dominus sibi virum iuxta cor suum. & precepit ei dominus ut esset dux super populum suum, eo quod non seruaueris que precepit dominus. Surrexit autem samuel & ascendit de galgala in gabaa beniamin: & reliqui populi ascenderunt post saul obuiam populo qui expugnabat eos, venientes ex galgala in gabaa in collem beniamin. Et recensuit saul populum qui inuenti fuerant cum eo, quasi sexcentos viros & saul & ionathas filius eius, populusque qui inuentus fuerat cum eis erat in gabaa beniamin. Porro philistiim consederant in machmas Et egressi sunt ad predandum de castris philistinorum tres cunei. Vnus cuneus pergebat contra viam ephraim ad terram saul. Porro alius ingrediebatur per viam bethoron. Tertius autem verterat se ad iter termini in terra sabaa imminentis vallis seboim contra desertum. Porro faber ferrarius non inueniebatur in omni terra israel. Cauerant enim philistiim ne forte facerent hebrei gladium, aut lanceam. Descendebat ergo omnis israel ad philistiim ut exacueret vniusquisque vomerem suum, & ligonem suum & securim & sarculum. Retunse

Al' hic incipit c. xv.

minoris michol. et nomen uxoris
saul achinoem. filia achimaas.
et nomen principis militie eius abner
filius ner patruelis saul. Porro cis
fuerat pater saul. et ner pater abner filius a
biel. Erat autem bellum potens
adversum philistiim omnibus diebus
saul. Nam quemcumque viderat saul
virum fortem et aptum ad prelium.
sociabat eum sibi. Et dixit samuel
ad saul. Me misit dominus ut un
gerem te in regem super populum israel.
Nunc ergo audi vocem domini. xv.

XV

Hec dicit dominus exercituum.
Recensui quecumque fecit ama
leth israel quomodo restitit ei in via cum
ascenderet de egypto. Nunc ergo vade
et percute amaleth. et demolire uni
versa eius. et non concupisces ex ipsius
aliquid. Non parcas ei sed interfice a
viro usque ad mulierem. et parvulum
atque lactentem. bovem et ovem camelum
et asinum. Precepit itaque saul populo
et recensuit eos quasi agnos. cc. milia
peditum. et x. milia virorum iuda.
Cumque venisset saul usque ad ci
vitatem amaleth: tetendit insidias
in torrente. Dixitque saul cineo. Abite
recedite. atque discedite ab amaleth:
ne forte involvam te cum eo. Tu
enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis
israel. cum ascenderent de egypto. Et re
cessit cineus de medio amaleth. Per
cussitque saul amaleth ab evila donec
venires ad sur que est e regione egypti.
Et apprehendit agag regem ama
leth vivum. omne autem vulgus
interfecit in ore gladii. Et pepercit
saul et populus agag et optimis gregibus
ovium. et armentorum et vestibus. et arie
tibus et universis que pulchra erant:
nec voluerunt disperdere ea. Quicquid
vero vile fuit et reprobum hoc demo
liti sunt. Factum est autem verbum
domini ad samuel dicens. Penitet me
quod constituerim saul regem: quia dere
liquit me et verba mea opere non
impleuit. Contristatusque est samu
el: et clamavit ad dominum tota nocte.
Cumque de nocte surrexisset samuel
ut iret ad saul mane: nunciatum
est samueli quod venisset saul in car
melum et erexisset sibi fornicem
triumphalem. et reversus fuisset

descendisset in galgala. Venit ergo
samuel ad saul. et offerebat holocau
stum domino de initiis predarum
que attulerat ex amaleth. Et cum
venisset samuel ad saul. dixit ei
saul. Benedictus tu domino. im
plevi verbum domini. Dixitque sa
muel. Et que est hec vox gregum
que resonat in auribus meis. et
armentorum quam ego audio. Et ait
saul. De amaleth adduxerunt ea.
Pepercit enim populus melioribus
ovibus et armentis ut immolarentur
domino deo tuo. reliqua vero occidi
mus. Dixit autem samuel ad
saul. Sine me et indicabo tibi que
locutus sit dominus ad me nocte.
Dixitque ei. Loquere. Et ait samu
el. Nonne cum parvulus esses in
oculis tuis. caput in tribubus israel factus
es? Unxitque te dominus in regem
super israel. et misit te dominus in viam. et
ait. Vade et interfice peccatores ama
leth: et pugnabis contra eos usque
ad internitionem eorum. Quare
ergo non audisti vocem domini. sed
versus ad predam es. et fecisti ma
lum in oculis domini? Et ait saul
ad samuelem. Immo audivi vocem
domini. et ambulavi in via per quam
misit me dominus. et adduxi
agag regem amaleth: et amaleth
interfeci. Tulit autem populus de preda
oves et boves primitias eorum que
cesa sunt ut immolet domino
deo suo in galgala. Et ait
samuel. Numquid vult dominus ho
locausta et victimas. et non potius
ut obediatur voci domini. Melior
est enim obedientia quam victime. et
auscultare magis quam offerre adipem
arietum. quoniam quasi peccatum ariolandi
est repugnare. et quasi scelus ydola
trie nolle acquiescere. Pro eo ergo
quod abiecisti sermonem domini:
abiecit dominus te. ne sis rex. Dixit
que saul ad samuelem. Peccavi. quia
prevaricatus sum sermonem domini.
et verba tua. timens populum. et
obediens voci eorum. Sed nunc
porta quaeso peccatum meum et revertere
mecum ut adorem dominum.
Et ait samuel ad saul. Non rever
tar tecum: quia proiecisti sermonem

Pugna autem pervenit usque bethaven.
Et viri israel sociati sunt sibi in die illa.
Adiuravit autem saul populum in die
illa dicens. Maledictus vir qui co-
mederit panem usque ad vesperam
donec ulciscar me de inimicis meis.
Et non manducavit universus populus
panem. Omneque terre vulgus ve-
nit in saltum in quo erat mel super
faciem agri. Ingressus est itaque populus
saltum: et apparuit fluens mel. Nullus
que applicuit manum ad os suum. time-
bat enim populus iuramentum.
Porro ionathas non audierat cum
adiuraret pater eius populum. Extenditque
summitatem virge quam tenebat in manu
et intinxit in favum mellis. et conver-
tit manum suam ad os suum. et illuminati
sunt oculi eius. Respondensque unus de
populo. ait. Iureiurando constrinxit
pater tuus populum dicens. Maledictus
vir qui comederit panem hodie.
Defecerat autem populus. Dixit-
que ionathas. Turbavit pater meus terram.
Vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi
mei. eo quod gustaverim paululum de
melle isto. Quanto magis si come-
disset populus de preda inimicorum suorum
quam repperit. Nonne maior facta fuisset pla-
ga in philistiim. Percusserunt ergo
in die illa philisteos a machmis usque
in aialon. Defatigatus est autem
populus nimis. et conversus ad predam
tulit oves et boves. et vitulos et macta-
verunt in terra. Comeditque populus cum
sanguine. Nuntiaverunt autem
sauli dicentes. quod populus peccasset domino
comedens cum sanguine. Qui ait.
Prevaricati estis. Volvite ad me
iam nunc saxum grande. Et dixit
saul. Dispergimini in vulgus. et dici-
te eis. ut adducat ad me unusquisque
bovem suum. et arietem. et occidite
super istud. et vescimini: et non peccabitis
domino comedentes cum sanguine.
Adduxit itaque omnis populus unusquisque
bovem in manu sua usque ad
noctem. et occiderunt ibi. Edificavit
autem saul altare domino. tuncque primum
cepit edificare altare domino. Et
dixit saul. Irruamus super philisteos
nocte et vastemus eos usque dum illucescat
dies mane: nec relinquamus de eis
virum. Dixitque populus. Omne quod

bonum videtur tibi in oculis tuis fac.
Et ait sacerdos. Accedamus huc ad
deum. Et consuluit dominum saul. Di-
cens. Num persequar philisthiim. Si
trades eos in manus israel: et non respondit
ei in die illa. Dixitque saul. Applicate
huc universos angulos populi. et scitote
et videte per quem acciderit peccatum hoc hodie.
Vivit dominus salvator israel. quia
si per ionathan filium meum factum
est absque retractatione morietur. Ad
quod nullus contradixit ei de omni populo.
Et ait ad universum israel. Separamini
vos in partem unam. Et ego cum
ionatha filio meo ero. in parte altera.
Responditque populus ad saul. Quod
bonum videtur in oculis tuis fac. Et
dixit saul ad dominum deum israel. Domine
deus israel da indicium quid est quod non responderis
servo tuo hodie. Si in me aut in iona-
tha filio meo hec iniquitas est da osten-
sionem. Aut si est in populo tuo hec
iniquitas. da sanctitatem. Et deprehen-
sus est ionathas et saul: populus
autem exivit. Et ait saul. Mittite
sortem inter me et inter ionatham filium
meum. Et captus est ionatas. Di-
xit autem saul ad ionatham. Indica mi-
chi quid feceris. Et indicavit ei ionathas et ait.
Gustans gustavi in summitate virge
que erat in manu mea. paululum mellis.
et ecce ego morior. Et ait saul. Hec mi-
chi faciat deus. et hec addat. quia morte mo-
rieris ionatha. Dixitque populus ad saul.
Ergo ne ionathas morietur. qui
fecit salutem hanc magnam in israel.
Hoc nephas est. Vivit dominus. si ceciderit
capillus de capite eius in terram
quia cum deo operatus est hodie. Libera-
vit ergo populus ionathan ut non
moreretur. Recessitque saul nec perse-
cutus est philisthiim. Porro philisthiim
abierunt in loca sua. Et saul con-
firmato regno super israel: pugnabat
per circuitum adversus omnes inimi-
cos eius. contra moab et filios amon
et edom. et reges suba. et philisteos. Et
quocumque se verterat superabat. Congre-
gatoque exercitu percussit amalech
et eruit israel de manu philistinorum
vastatorum eius. Fuerunt autem
filii saul. ionathas et iosui. et melchi-
sua. Nomina duarum filiarum eius. no-
men primogenite merob. et nomen

ad

al' soba

Nomina filiorum et filiarum et uxoris et principis milicie saul.

al' merob

de capris unum ⁊ misit per manum
dauid filii sui sauli. Et uenit dauid
ad saul. ⁊ stetit coram eo. At ille dile
xit eum nimis. ⁊ factus est armiger
eius. Misitque saul ad ysay dicens.
Stet dauid in conspectu meo. Inuenit
enim gratiam in oculis meis. Igitur
quandoque spiritus dei malus arripiebat
saul: tollebat dauid cytharam ⁊
percutiebat manu sua. ⁊ refocilla
batur saul. ⁊ leuius habebat. Recede
bat enim ab eo spiritus malus.

XVII

Congregantes / .xvii.
uero philistiim. agmina
sua in prelium conuenerunt in socoth
iude ⁊ castra metati sunt inter soc
coth ⁊ azeca in finibus domim. Porro
saul ⁊ uiri israel congregati uenerunt
in ualle therebinthi. ⁊ direxerunt
aciem contra philistiim ad pugnandum.
Et philistiim stabant super montem
ex parte. ⁊ israel stabat super montem
ex altera parte. uallisque erat inter
eos. Et egressus est uir spurius de ca
stris philistinorum nomine goliath
de geth altitudinis .vi. cubitorum
⁊ palmo. ⁊ cassis erea super caput eius.
⁊ lorica hamata induebatur. Porro
pondus lorice eius .v. milia siclorum
eris erat. ⁊ ocreas ereas habebat in
cruribus ⁊ clipeus ereus tegebat hume
ros eius. Hastile haste eius erat quasi
liciatorium texentium. Ipsum autem
ferrum haste eius sescentos siclos
habebat ferri. Et armiger eius an
tecedebat eum. Stansque clamabat
aduersus phalanges israel. ⁊ dicebat
eis. Quare uenistis parati ad pre
lium? Numquid non ego sum philisteus
⁊ uos serui saul. Eligite ex uobis uirum
⁊ descendat ad singulare certamen.
Si quiuerit pugnare mecum ⁊ percusserit
me. erimus uobis serui. Si autem ego
preualuero ⁊ percussero eum. uos serui
eritis ⁊ seruietis nobis. Et aiebat phi
listeus. Ego exprobraui agminibus israel
hodie. Date michi uirum ⁊ ineat mecum
singulare certamen. Audiens autem
saul ⁊ omnes uiri israelite sermones philistei
huiuscemodi: stupebant ⁊ metuebant
nimis. Dauid autem erat filius
uiri effratei de quo supra dictum est de bethleem
iuda. cui nomen erat ysay. qui ha
bebat .viii. filios. ⁊ erat uir in diebus
saul senex. ⁊ grandeuus inter uiros.
Abierunt autem tres filii eius ma
iores post saul in prelium. Et nomina
trium filiorum eius qui processerant
ad bellum. heliab primogenitus
⁊ secundus abinadab. tercius samma.
Dauid autem erat minimus. Tribus
ergo maioribus secutis saulem: abiit
dauid. ⁊ reuersus est a saul ut pasceret
gregem patris sui in bethleem. Proce
debat uero philisteus mane ⁊ uespere
⁊ stans improperabat filiis israel .xl.
diebus. Dixit autem ysay ad dauid filium
suum. Accipe ephi polente ⁊ decem
fratribus tuis .x. panes istos. ⁊ curre in
castra ad fratres tuos. ⁊ .x. formellas
casei has deferes ad tribunum. ⁊ fratres
tuos uisitabis si recte agant. ⁊ cum
quibus ordinati sunt disce. Saul autem
⁊ illi ⁊ omnes filii israel in ualle ther
binthi pugnabant aduersus phili
stiim. Itaque dauid surrexit mane. ⁊
commendauit gregem custodi. ⁊ onustus
abiit sicut preceperat ei ysay. Et
uenit ad locum magala. ⁊ ad ex
ercitum qui egressus ad pugnam uo
ciferatus erat in certamine. Di
rexerat autem israel aciem. sed ⁊ phi
listiim ex aduerso fuerant preparati.
Derelinquens ergo dauid uasa que attulerat
sub manu custodis ad sarcinas:
cucurrit ad locum certaminis ⁊ in
terrogabat. si omnia recte agerent
erga fratres suos. Cumque ille adhuc
loqueretur eis: apparuit ille uir
spurius ascendens goliath nomine
philisteus de geth de castris philisti
norum. Et loquente eo hec eadem au
diuit dauid. Omnes autem israelite
cum uidissent uirum: fugerunt a fa
cie eius timentes eum ualde. Et di
xit unusquispiam de israel. Num uidistis
uirum hunc qui ascendit? Ad exprobran
dum enim israel ascendit. Uirum ergo qui
percusserit eum ditabit rex diuitiis
magnis. ⁊ filiam suam dabit ei.
⁊ domum patris eius faciet absque tribu
to in israel. Et ait dauid ad uiros qui sta
bant secum dicens. Quid dabitur
uiro qui percusserit philisteum hunc
⁊ tulerit obprobrium de israel? Quis
est enim hic philisteus incircumcisus
Qui exprobrauit acies dei uiuentis?
Referebat autem ei populus eundem

hac

al' secretus

dominum. et proiciat te dominus ne sis
rex super israel. Et conversus est samuel
ut abiret. Ille autem apprehendit
summitatem pallii eius. que et scissa est.
Et ait samuel ad eum. Scidit dominus
regnum israel a te hodie. et tradidit
illud proximo tuo meliori te. Porro
triumphator in israel non parcet. et
penitudine non flectetur. Neque enim
homo est ut agat penitentiam. At
ille ait. Peccavi. Sed nunc honora
me coram senioribus populi mei et coram
israel. et revertere mecum. ut adorem
dominum deum tuum. Reversus ergo
samuel secutus est saulem. Et
adoravit saul dominum. Dixitque
samuel. Adducite ad me agag
regem amalech. Et oblatus est ei
agag pinguissimus tremens. Et dixit
agag. Siccine separat amara mors.
Et ait samuel. Sicut fecit absque
liberis mulieres gladius tuus. sic et
absque liberis inter mulieres erit mater
tua. Et in frusta concidit samuel
agag coram domino in galgala.
Abiit autem samuel in ramatha.
Saul vero ascendit in domum suam
in gabaa. Et non vidit samuel
ultra saul. usque ad diem mortis sue.
Verumptamen lugebat samuel saul.
quoniam dominum penitebat quod constituisset
saul regem super israel. XVI.

Dixit ergo dominus ad
samuel. Usquequo tu luges
saul cum ego proiecerim eum ne
regnet super israel. Imple cornu tuum
oleo et veni ut mittam te ad ysai
bethleemitem. Providi enim in
filiis eius michi regem. Et ait
samuel. Quomodo vadam. Au
diet enim saul et interficiet me.
Et ait dominus. Vitulum de armento
tolles in manu tua. et dices. Ad
immolandum domino veni. Et
vocabis ysai ad victimam. Et
ego ostendam tibi quid facias. et
unges quemcumque monstravero tibi.
Fecit ergo samuel sicut locutus est
ei dominus. Venitque in bethleem. Et ad
mirati sunt seniores civitatis. oc
currentes ei. Dixeruntque. Pacificus
ne ingressus tuus. Et ait. Pacificus.
Ad immolandum domino veni. Sancti
ficamini et venite mecum. ut
immolem. Sanctificavit ergo ysai et
filios eius. et vocavit eos ad sacrifi
cium. Cumque ingressi essent. vidit
heliab et ait. Num coram domino est
christus eius. Et dixit dominus ad samu
el. Ne respicias vultum eius. neque
altitudinem stature eius. quoniam ab
ieci eum. nec iuxta intuitum hominis
iudico. Homo enim videt que patent.
dominus autem intuetur cor. Et vocavit
ysai aminadab. et adduxit eum
coram samuele. Qui dixit. Nec
hunc elegit dominus. Adduxit
autem ysai samma. de quo ait. Eti
am hunc non elegit dominus. Addu
xit itaque ysai. VII. filios suos coram
samuele. Et ait samuel ad ysai.
Non elegit dominus ex istis. Dixit
que samuel ad ysai. Numquid iam com
pleti sunt filii. Qui respondit. Ad
huc reliquus est parvulus. et pascit
oves. Et ait samuel ad ysai. Mitte
et adduc eum. nec enim discumbe
mus priusquam ille huc veniat. Misit
ergo et adduxit eum. Erat autem
rufus et pulcher aspectu. decoraque
facie. Et ait dominus. Surge et
unge eum. ipse est enim. Tulit ergo
samuel cornu olei. et unxit eum
in medio fratrum eius. Et directus est
spiritus domini in david. a die illa. et de
inceps. Surgensque samuel. abiit
in ramatha. Spiritus autem domini recessit
a saul. et exagitabat eum spiritus nequam
a domino. Dixeruntque servi saul ad
eum. Ecce spiritus domini malus
exagitat te. iubeat dominus rex noster ut
servi tui qui coram te sunt querant
hominem scientem psallere cithara.
ut quando arripuerit te spiritus dei
malus. psallat manu sua et
levius feras. Et ait saul ad servos
suos. Providete michi aliquem bene
psallentem. et adducite eum ad me.
Et respondens unus de pueris ait.
Ecce vidi filium ysai bethlee
mitem scientem psallere. et fortissi
mum robore. et virum bellicosum. et
prudentem in verbis. et virum pulchrum.
et dominus est cum eo. Misit ergo saul
nuntios ad ysai. dicens. Mitte ad
me filium tuum david. qui est in pascuis.
Tulit itaque ysai asinum plenum
panibus. et lagenam vini. et edum

Iesse abner? Dixitque abner: Vivit anima tua rex si novi. Et ait rex: Interroga tu cuius filius sit iste puer. Cumque regressus esset david percusso philisteo: tulit eum abner et introduxit coram saule. caput philistei habentem in manu. Et ait ad eum saul. De qua progenie es adolescens? Dixitque david. filius servi tui ysai bethleemite ego sum. · xviii ·

XVIII

Et factum est cum complesset loqui ad saul: anima ionathe conglutinata est anime david. et dilexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque eum saul in die illa et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. Inierunt autem ionathas et david fedus. Diligebat autem eum quasi animam suam. Nam expoliavit se ionathas tunica qua erat indutus et dedit eam david et reliqua vestimenta sua. usque ad gladium et arcum suum et usque ad baltheum. Egrediebatur quoque david ad omnia quecumque misisset eum saul. et prudenter se agebat. Posuitque eum saul super viros belli. et acceptus erat in oculis universi populi. maximeque in conspectu famulorum saul. Porro cum reverteretur percusso philisteo david et ferret caput eius in ierusalem: egresse sunt mulieres de universis urbibus israel. canentes chorosque ducentes in occursum regis saul. in tympanis leticie. et in sistris. Et precinebant mulieres ludentes, atque dicebant. Percussit saul mille et david decem milia. Iratus est saul nimis et displicuit in oculis eius iste sermo. Dixitque. Dederunt david .x. milia. et michi dederunt mille. Quid ei superest nisi solum regnum. Non ergo rectis oculis saul aspiciebat david a die illo et deinceps. Post diem autem alteram. invasit spiritus dei malus saul. et prophetabat in medio domus sue. David autem psallebat manu sua. sicut per singulos dies. Tenebatque saul lanceam et misit eam putans quod configere posset david cum pariete. Et declinavit david a facie eius secundo. Et timuit saul david, eo quod esset dominus cum eo. et a se recessisset. Amovit ergo eum saul a se. et fecit eum tribunum super mille viros, et egrediebatur et intrabat in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis. david se prudenter agebat et dominus erat cum eo. Vidit autem saul quod prudens esset nimis et cepit cavere eum. Omnis autem israel et iuda diligebat david. Ipse enim egrediebatur ante eos et ingrediebatur. Dixit autem saul ad david. Ecce filia mea maior merob. ipsam dabo tibi uxorem. tantummodo esto vir fortis. et preliare bella domini. Saul autem reputabat dicens. Non sit manus mea in eo. sed sit super illum manus philistinorum. Ait autem david ad saul. Quis ego sum. aut que est vita mea. aut cognatio patris mei in israel ut fiam gener regis. Factum est autem tempus cum deberet dari merob filia saul david. data est adriel molathite uxor. Dilexit autem michol filiam saul david altera. et nunciatum est sauli: et placuit ei. Dabo eam illi ut fiat ei in scandalum. et fiat super eum manus philistinorum. Dixit ergo saul ad david. In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit saul servis suis. Loquimini ad david clam me dicentes. Ecce places regi. et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi saul in auribus david. omnia verba hec. Et ait david. Num parum vobis videtur gener esse regis? Ego autem sum vir pauper et tenuis. Et renunciaverunt servi saul dicentes. Huiuscemodi verba locutus est david. Dixit autem saul. Sic loquimini ad david. Non habet rex necesse sponsalia nisi tantum centum preputia philistinorum. ut fiat ultio de inimicis regis. Porro saul cogitabat tradere david in manibus philistinorum. Cumque renunciassent servi eius david verba que dixerat saul. placuit sermo in oculis david ut fieret gener regis. Et post dies paucos surgens david abiit cum viris qui sub eo erant. et percussit de philisteis ducentos viros. et attulitque preputia eorum. et annumeravit ea regi. ut esset gener regis. Dedit ei itaque saul michol filiam suam uxorem. Et vidit saul et intellexit quod dominus esset cum david. Michol autem filia saul diligebat eum.

Rō mulieres ducentes choros

autē

Et cepit saul magis timere david. factusque est saul inimicus david cunctis diebus. Et egressi sunt principes philistinorum. A principio autem egressionis eorum prudentius se gerebat david quam omnes servi saul, et celebre factum est nomen eius nimis. xix.

Locutus est saul ad ionathan filium suum, et ad omnes servos suos ut occiderent david. Porro ionathas filius saul diligebat david valde. Et indicavit ionathas david dicens. Querit saul pater meus occidere te. Quapropter observa te queso mane, et manebis clam et absconderis. Ego autem egrediens stabo iuxta patrem meum in agro ubicumque fuerit, et ego loquar de te ad patrem meum, et quodcumque audiero nuntiabo tibi. Locutus est ergo ionathas de david bona ad saul patrem suum, dixitque ad eum. Ne pecces rex in servum tuum david, quia non peccavit tibi, et opera eius bona sunt valde. Et posuit animam suam in manu sua, et percussit philisteum, et fecit dominus salutem magnam universo israel. Vidisti et letatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio interficiens david qui est sine culpa. Quod cum audisset saul placatus voce ionathe iuravit. Vivit dominus quia non occidetur. Vocavit itaque ionathas david, et indicavit ei omnia verba hec. Et introduxit ionathas david ad saul, et fuit ante eum sicut heri et nudius tercius. Motum est autem rursum bellum, et egressus david pugnavit adversum philisteos, percussitque eos plaga magna, et fugerunt a facie eius. Et factus est spiritus domini malus in saul. Sedebat autem in domo sua et tenebat lanceam. Porro david psallebat manu sua, nisusque est saul configere lancea david in pariete. Et declinavit david a facie saul. Lancea autem casso vulnere perlata est in parietem. Et david fugit et salvatus est nocte illa. Misit ergo saul satellites suos in domum david ut custodirent eum et interficeretur mane. Quod cum annuntiasset david michol uxor sua dicens. Nisi salvaveris te nocte hac cras morieris. deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit et aufugit atque salvatus est. Tulit autem michol statuam et posuit eam super lectum, et pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, et operuit eam vestimentis.

Nota posuit michol statuam super lectum

Misit autem saul apparitores ut raperent david. et responsum est quod egrotaret. Rursumque misit saul nuntios ut viderent eum dicens. Afferte eum ad me in lecto ut occidatur. Cumque venissent nuntii inventum est simulacrum super lectum et pelles caprarum ad caput eius. Dixitque saul ad michol. Quare sic illusisti michi, et dimisisti inimicum meum ut fugeret. Et respondit michol ad saul. Quia ipse locutus est michi dicens. Dimitte me alioquin interficiam te. David autem fugiens salvatus est. Et venit ad samuel in ramatha, et nuntiavit ei omnia que fecerat sibi saul. Et abierunt ipse et samuel, et morati sunt in naioth. Nuntiatum est autem sauli a dicentibus. Ecce david in naioth in ramatha. Misit ergo saul lictores ut raperent david. Qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium et samuel stantem super eos, factus est et in illis spiritus domini et prophetare ceperunt et ipsi. Quod cum nuntiatum esset sauli, misit et alios nuntios. Prophetaverunt autem et illi. Et rursum saul misit tertios nuntios, qui et ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia saul, abiit et ipse in ramatha. Et venit usque ad cisternam magnam que est in socho. Et interrogavit et dixit. In quo loco sunt samuel et david. Dictumque est ei. Ecce in naioth sunt in ramatha. Et abiit in naioth in ramatha. Et factus est super eum spiritus domini. Et ambulabat ingrediens, et prophetabat usque dum veniret in naioth in ramatha. Et expoliavit se et ipse vestimentis suis, et prophetavit cum ceteris coram samuel. Et cecidit nudus tota die illa et nocte. Unde et exivit proverbium. Num et saul inter prophetas. xx.

... saul prophetat

XX

Fugit autem david de naioth que est in ramatha. Veniensque locutus est coram ionatha. Quid feci. Que est iniquitas mea et quod peccatum meum in patrem tuum. quia querit animam meam. Qui dixit ei. Absit a te: non morieris. Neque enim faciet pater meus quicquam grande

sermonem

uel paruum nisi prius indicauerit michi.
Hunc ergo celauit a me pater meus
tantummodo. Nequaquam enim erit istud.
Et iurauit rursum david. Et ille ait.
Scit profecto pater tuus, quia inueni gratiam
in oculis tuis. et dicet. Nesciat hoc io-
nathas. ne forte tristetur. Quin im-
mo uiuit dominus et uiuit anima
tua. quia uno tantum ut ita dicam gradu
ego morsque diuidimur. Et ait
ionathas ad david. Quodcumque dixerit mihi
anima tua: faciam tibi. Dixit autem
dauid ad ionathan. Ecce kalende sunt
crastino et ego ex more sedere soleo iuxta
regem ad uescendum. Dimitte ergo
me ut abscondar in agro. usque ad
uesperam diei tercie. Si respiciens
requisierit me pater tuus: respondebis ei.
Rogauit me david ut iret celeriter in
bethleem ciuitatem suam. quia uictime
sollempnes ibi sunt uniuersis con-
tribulibus suis. Si dixerit bene. pax erit
seruo tuo. Sin autem fuerit iratus.
Scito quia completa est malicia eius.
Fac ergo misericordiam in seruum tuum. quia
fedus domini me famulum tuum
tecum inire fecisti. Si autem est in me
aliqua iniquitas: tu me interfice.
et ad patrem tuum ne me introducas.
Et ait ionathas. Absit hoc a me. neque
enim fieri potest ut si ego certe agnouero
completam patris mei esse maliciam
contra te non annunciem tibi. Responditque
david ad ionathan. Quis renunciabit
michi si quid forte responderit tibi pater tuus
dure de me. Et ait ionathas ad david.
Veni egrediamur foras in agrum.
Cumque exissent ambo in agrum.
ait ionathas ad david. Viuit dominus
deus israel. Si inuestigauero sermonem
patris mei. crastino uel perendie. et aliquid
boni super david fuerit. et non statim
misero ad te. et notum fecero tibi:
hec faciat dominus ionathe. et hec au-
geat. Si autem perseuerauerit patris mei
malicia aduersum te: reuelabo
aurem tuam. et dimittam te ut
uadas in pace. et sit dominus tecum:
sicut fuit cum patre meo. Et si uixero
facies misericordiam domini. Si uero
mortuus fuero. non auferes misericordiam
tuam a domo mea. usque in sempiter-
num. An si non fecero: quando eradica-
uerit dominus inimicos david unumquemque

de terra: auferat de domo sua iona-
than. et requirat dominus dauid
de manu inimicorum. Pepigit
ergo fedus de domo david: et requisiuit
dominus de manu inimicorum david.
Et addidit ionathas deierare david.
eo quod diligeret eum. sicut enim animam
suam: ita diligebat eum. Dixitque
ad ionathas. Cras kalende sunt
et requireris. Requiretur enim
sessio tua. usque perendie. Descendes
ergo festinus et uenies in locum
ubi celandus es. in die qua operari
licet. et sedebis iuxta lapidem qui
nomen est ezel. Et ego tres sagittas
mittam iuxta eum. et iaciam quasi
exercens me ad signum. Mittam quoque
et puerum dicens ei. Vade et affer
michi sagittas. Si dixero puero
ecce sagitte intra te sunt. tolle eas.
tu ueni ad me. quia pax tibi est. et ni-
chil est mali. uiuit dominus. Si
autem sic locutus fuero puero. ecce
sagitte ultra te sunt: uade in pace
quia dimisit te dominus. De illo autem
quod locuti sumus ego et tu. sit dominus inter
me et te. usque in sempiternum. Ab-
sconditus est ergo david in agro. Et
uenerunt kalende et sedit rex ad
comedendum panem. Cumque se-
disset rex super cathedram suam secundum
consuetudinem que erat iuxta parietem
surrexit ionathas. et sedit abner
ex latere saul. Vacuusque apparuit
locus david. et non est locutus saul quicquam
die illa. Cogitabat enim quod forte
euenisset ei ut non esset mundus nec
purificatus. Cumque illuxisset
dies secunda post kalendas: rursus ap-
paruit uacuus locus david. Dixitque
saul ad ionathan filium suum.
Cur non uenit filius ysai. nec heri
nec hodie ad uescendum. Et respon-
dit ionathas sauli. Rogauit me
obnixe ut iret in bethleem. et ait.
Dimitte me quoniam sacrificium sol-
lempne est in ciuitate mea: unus
de fratribus meis accersiuit me. Nunc
ergo si inueni gratiam in oculis
tuis: uadam cito et uidebo fratres
meos. Ob hanc causam non uenit
ad mensam regis. Iratus autem
saul aduersus ionathan: dixit
ei. Fili mulieris ultro uirum rapientis

numquid ignoro quia diligis filium Isai in confusionem tuam et confusionem ignominiose matris tue? Omnibus enim diebus quibus filius Isai vixerit super terram non stabilieris tu neque regnum tuum. Itaque iam nunc mitte et adduc eum ad me, quia filius mortis est. Respondens autem Ionathas Sauli patri suo ait: Quare moritur? quid fecit? Et arripuit Saul lanceam ut percuteret eum. Et intellexit Ionathas quod diffinitum esset a patre suo ut interficeret David. Surrexit ergo Ionathas a mensa in ira furoris: et non comedit in die kalendarum secunda panem. Contristatus est enim super David, eo quod confudisset eum pater eius. Cumque illuxisset mane: venit Ionathas in agrum iuxta placitum David, et puer parvulus cum eo. Et ait ad puerum suum: Vade et affer mihi sagittas quas ego iacio. Cumque puer cucurrisset: iecit aliam sagittam trans puerum. Venit itaque puer ad locum iaculi quod miserat Ionathas: et clamavit Ionathas post tergum pueri et ait: Ecce ibi non est sagitta porro ultra te. Et iterum clamavit Ionathas post tergum pueri dicens: Festina velociter: ne steteris. Collegit autem puer Ionathe sagittas et attulit ad dominum suum: et quid ageretur penitus ignorabat. Tantum enim Ionathas et David rem noverant. Dedit ergo Ionathas arma sua puero: et dixit ei: Vade, defer in civitatem. Cumque abisset puer: surrexit David de loco qui vergebat ad austrum, et cadens pronus in terram adoravit tertio. Et osculantes se alterutrum fleverunt pariter: David autem amplius. Dixit autem Ionathas ad David: Vade in pace. Quecumque iuravimus ambo in nomine domini dicentes: Dominus sit inter me et te, et inter semen meum et semen tuum usque in sempiternum. Et surrexit David et abiit: sed et Ionathas ingressus est in civitatem.

Venit autem · XXI · David in Nobe ad Achimelech sacerdotem, et obstupuit Achimelech eo quod venisset David: et dixit ei: Quare tu solus et nullus est tecum? Et ait David ad Achimelech sacerdotem: Rex precepit mihi sermonem et dixit: Nemo sciat rem propter quam missus es a me, et cuiusmodi tibi precepta dederim. Nam et pueris condixi in illum et illum locum. Nunc ergo si quid habes ad manum: vel quinque panes da mihi aut quicquid inveneris. Et respondens sacerdos ad David dixit ei: Non habeo panes laicos ad manum, sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri maxime a mulieribus. Et respondit David sacerdoti et dixit ei: Et quidem si de mulieribus agitur: continuimus nos ab heri et nudiustertius quando egrediebamur: et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via hec polluta est: sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem. Neque enim erat ibi panis nisi tantum panes propositionis qui sublati fuerant a facie domini ut ponerentur panes calidi. Erat autem ibi vir quidam de servis Saul in die illa intus in tabernaculo domini, et nomen eius Doech ydumeus potentissimus pastorum Saul. Dixit autem David ad Achimelech: Si habes hic ad manum gladium aut hastam? quia gladium meum et arma mea non tuli mecum. Sermo enim regis urgebat me. Et dixit sacerdos: Ecce hic gladius Goliath Philistei quem percussisti in valle Terebinthi: est involutus pallio post ephod. Si istum vis tollere: tolle. Neque enim alius est absque eo. Et ait David: Non est alter huic similis: da mihi eum. Surrexit itaque David et fugit in die illa a facie Saul, et venit ad Achis regem Geth. Dixeruntque servi Achis cum vidissent David: Numquid non iste est David rex terre? Nonne huic cantabant per choros dicentes: Percussit Saul mille et David decem milia. Posuit autem David sermones istos in corde suo, et extimuit valde a facie Achis regis Geth. Et immutavit os suum coram eis, et collabebatur inter manus eorum, et impingebat in ostia porte: defluebantque salive eius in barbam. Et ait Achis ad servos suos: Vidistis hominem insanum: quare adduxistis eum ad me? An desunt nobis furiosi quod introduxistis istum ut fureret me presente? Dimittite illum hinc, ne ingrediatur domum meam.

XXII

Abiit ergo · XXII · David inde et fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fratres eius et omnis domus patris eius: descenderunt ad eum illuc. Et convenerunt ad eum omnes qui in angustia erant constituti, et oppressi ere alieno, et amaro animo: et factus est princeps eorum. Fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est inde David in Masphath que est Moab, et dixit ad

regem moab. Mansit ibi pater meus et mater mea vobiscum: donec sciam quid faciat mihi deus. Et reliquit eos ante faciem regis moab. Manseruntque apud eum cunctis diebus quibus fuit david in presidio. Dixitque gad propheta ad david. Noli manere in presidio. proficiscere et vade in terram iuda. Et profectus est david et venit in saltum areth. Et audivit saul quod apparuisset david et viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in gabaa et esset in nemore quod est in rama. hastam manu tenens. cunctique servi eius circumstarent eum. ait ad servos suos qui assistebant ei. Audite me nunc filii gemini. Numquid omnibus vobis dabit filius ysai agros et vineas et universos vos faciet tribunos et centuriones quia coniurastis omnes adversum me. et non est qui michi renunciet. maxime cum et filius meus fedus inierit cum filio ysai. Non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annunciet michi eo quod suscitaverit filius meus servum meum adversum me insidiantem michi usque hodie. Respondens autem doeth ydumeus qui assistebat et erat primus inter servos saul: Vidi inquit filium ysai in nobe. apud achimeleth filium achitob sacerdotem. Qui consuluit pro eo dominum. et cibaria dedit ei. Sed et gladium goliad philistei dedit ei. Misit ergo rex ad arcessendum achimeleth filium achitob sacerdotem. et omnem domum patris eius et sacerdotum qui erant in nobe. Qui venerunt universi ad regem. Et ait saul ad achimeleth. Audi fili achitob. Qui respondit. Presto sum domine. Dixitque ad eum saul. Quare coniurastis adversum me tu et filius ysai. et dedisti ei panes et gladium. et consuluisti pro eo dominum. ut consurgeret adversum me. insidiator usque hodie permanens. Respondensque achimeleth regi ait. Et quis in omnibus servis tuis sicut david fidelis et gener regis et pergens ad imperium tuum. et gloriosus in domo tua? Num hodie cepi consulere pro eo dominum? Absit hoc a me. ne suspicetur rex adversus servum suum rem huiuscemodi in universa domo patris mei. Non enim scivit servus tuus quicquam super hoc negotio vel modicum vel grande. Dixitque rex. Morte morieris achimeleth, et omnis domus patris tui. Et ait rex emissariis qui circumstabant eum. Convertimini et interficite sacerdotes domini. nam manus eorum cum david est. scientes quod fugisset et non indicaverunt michi. Noluerunt autem

al' superent

tu

servi regis extendere manum suam in sacerdotes domini. Et ait rex ad doeth. Convertere tu et irrue in sacerdotes domini. Conversusque doeth ydumeus irruit in sacerdotes domini. et trucidavit in die illa octoginta quinque viros vestitos ephot lineo. Nobe autem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii. viros et mulieres parvulos et lactentes. bovem et asinum et ovem in ore gladii. Evadens autem unus filius achimeleth filii achitob cuius nomen erat abyathar. fugit ad david. et annunciavit ei quod occidisset saul sacerdotes domini. Et ait david ad abiathar. Sciebam in die illa quod cum ibi esset doeth ydumeus. procul dubio annunciaret saul. Ego sum reus omnium animarum patris tui. Mane mecum ne timeas. Si quis quesierit animam meam querет et animam tuam mecumque servaberis. XXIII.

Et annunciaverunt david dicentes. Ecce philistei oppugnant ceilam et diripiunt areas. Consuluit ergo david dominum dicens. Num vadam et percutiam philisteos? Et ait dominus ad david. Vade et percuties philisteos. et salvabis ceilam. Et dixerunt viri qui erant cum david ad eum. Ecce hic nos in iudea consistentes timemus. Quanto magis si ierimus in ceilam adversum agmina philistinorum. Rursum ergo david consuluit dominum. Qui respondens ait ei. Surge et vade in ceilam. Ego enim tradam philisteos in manu tua. Abiit ergo david et viri eius in ceilam et pugnavit adversus philisteos. et abegit iumenta eorum: et percussit eos plaga magna. Et salvavit david habitatores ceile. Porro eo tempore quo fugiebat abiathar filius achimeleth ad david in ceilam: ephot secum habens descenderat. Nunciatum est autem sauli quod venisset david in ceilam. Et ait saul. Tradidit eum dominus in manus meas. Conclususque est introgressus urbem in qua porte et sere sunt. Et precepit saul omni populo ut ad pugnam descenderet in ceilam: et obsideret david et viros eius. Quod cum didicisset david quod prepararet saul ei clam malum. dixit ad abyathar sacerdotem. Applica ephot. Et ait david. Domine deus israel audivit famam servus tuus quod disponat saul venire in ceilam. et evertat urbem propter me. Si tradent me viri ceile in manus eius: et si descendet saul sicut audivit servus tuus. Domine deus israel indica servo tuo. Et ait dominus. Descendet. Dixitque rursum david. Si tradent me viri ceile in manus saul. et viros qui

meum sunt: et dixit David. Tradent. Surrexit ergo David et viri eius qui sexcenti, et egressi de ceila huc atque illuc vagabantur incerti. Nuntiatumque est Sauli quod fugisset David de ceila et salvatus esset: quam ob rem dissimulavit exire. Morabatur autem David in deserto in locis firmissimis. Mansitque in monte solitudinis ziph in monte opaco. Quaerebat tamen eum Saul cunctis diebus et non tradidit eum deus in manus eius. Et vidit David quod egressus esset Saul ut quaereret animam eius. Porro David erat in deserto ziph in silva. Et surrexit ionathas filius saul et abiit ad David in silvam: et confortavit manus eius in deo. Dixitque ei. Ne timeas: nec enim inveniet te manus saul patris mei. Et tu regnabis super israel: et ego ero tibi secundus. Sed et pater meus saul scit hoc. Percussit ergo uterque foedus coram domino. Mansitque David in silva: ionathas autem reversus est in domum suam. Ascenderunt autem ziphei ad saul in gabaa dicentes. Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissimis silvae in colle achile quae est ad dexteram deserti. Nunc ergo sicut desideravit anima tua: ut descenderes descende. Nostrum autem erit ut tradamus eum in manus regis. Dixitque saul. Benedicti vos a domino quia doluistis vicem meam. Abite ergo oro et diligentius praeparate et curiosius agite et considerate locum ubi sit pes eius velociter et quis viderit eum ibi, recogitat enim de me quod callide insidier ei. Considerate et videte omnia latibula eius in quibus absconditur: et revertimini ad me ad rem certam. ut vadam vobiscum. Quod si etiam in terra se obstruxerit perscrutabor eum in cunctis milibus iuda. At illi surgentes abierunt in ziph ante saul. David autem et viri eius erant in deserto maon in campestribus ad dexteram iesimoth. Ivit ergo saul et socii eius ad quaerendum eum. Et nuntiatum est David. statimque descendit ad petram et versabatur in deserto maon. Quod cum audisset saul persecutus est David in deserto maon. Et ibat saul et viri eius ad latus montis ex parte una: David autem et viri eius erant in latere montis ex parte altera. Porro David desperabat se posse evadere a facie saul. Itaque saul et viri eius in modum coronae cingebant David et viros eius ut caperent eos. Et nuntius venit ad saul dicens. Festina et veni quoniam infuderunt se philistiim super terram. Reversus ergo saul. desistens persequi David: et perrexit in occursum philistinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum petram dividentem. xxiiii.

XXIIII

Ascendit ergo David inde. et habitavit in locis tutissimis engaddi. Cumque reversus esset saul postquam persecutus est philistheos: nuntiaverunt ei dicentes. Ecce David in deserto est engaddi. Assumens ergo saul tria milia electorum virorum ex omni israel: perrexit ad investigandum David et viros eius. etiam super abruptissimas petras quae solis ibicibus perviae sunt: et venit ad caulas ovium. quae se offerebant vianti. Eratque ibi spelunca quam ingressus est saul. ut purgaret ventrem. Porro David et viri eius in interiori parte speluncae latitabant (vel latebant). Et dixerunt servi David ad eum. Ecce dies de qua dominus locutus est ad te. Ego tradam tibi inimicum tuum ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David et praecidit oram clamydis saul silenter. Post haec percussit cor suum David eo quod abscidisset oram clamydis saul. Dixitque ad viros suos. Propitius sit mihi dominus ne faciam hanc rem domino meo. christo domini: ut mittam manum meam in eum quoniam christus domini est. Vivit dominus quia nisi dominus percusserit eum aut dies eius venerit ut moriatur aut descendens in proelium perierit: propitius mihi sit dominus ut non mittam manum in christum domini. Et confregit David viros suos sermonibus istis: et non permisit ut consurgerent in saul. Porro saul exurgens de spelunca pergebat cepto itinere. Surrexit autem et David post eum. et egressus de spelunca: clamavit post tergum saul dicens. Domine mi rex. Et respexit saul post se. Et inclinans se David pronus in terram: adoravit. Dixitque ad saul. Quare audis verba hominum loquentium David quaerit malum adversum te. Ecce hodie viderunt oculi tui quod tradiderit te dominus in manu mea in spelunca et cogitavi ut occiderem te: sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim non extendam manum meam in domino meo. quia christus domini est. Quin potius pater mi vide et cognosce horam clamydis tuae in manu mea. quoniam cum praeciderem summitatem clamydis tuae. nolui extendere manum meam in te. Animadverte et vide. quoniam non est in manu mea malum. neque iniquitas neque peccavi tibi. Tu autem insidiaris animae meae ut auferas eam. Iudicet dominus inter me et te. et ulciscatur

Non david praecidit oram vel mentum saul in spelunca

XXIIII

dñs me ex te. Manus autem mea nõ sit in te. Sicut ⁊ in prouerbio antiquo dicit᷑. Ab impiis egredietur impietas. Manus ergo mea non sit in te. Quem persequeris rex isrl᷑? quem persequeris? Canem mortuũ persequeris ⁊ pulicem vnũ. Sit dñs iudex ⁊ iudicet inter me ⁊ te. ⁊ videat ⁊ iudicet causam meam. ⁊ eruat me de manu tua. Cumq; aũt complesset dd᷑ loquens sermones huiuscemodi ad saul. dixit saul. Nũquid hec vox tua est fili mi dd᷑? Et leuauit saul vocem suã ⁊ fleuit. Dixitq; ad dd᷑. Iustior tu es quam ego. Tu enĩ tribuisti m bona. ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicasti hodie que feceris m bona. quomõ tradiderit me dñs in manu tua. ⁊ nõ occideris me. Quis enĩ cum inuenerit inimicum suũ dimittet eum in via bona? Sed dñs reddat tibi vicissitudinem hanc: pro eo quod hodie operatus es in me. Et nũc quia scio quod certissime regnaturus es p᷑ me: ⁊ habiturus in manu tua regnum isrl᷑. iura m⁊ in dño. ne deleas semen meũ post me: neq; auferas nomẽ meum de domo patris mei. Et iurauit dd᷑ sauli. Abiit ergo saul in domũ suam. ⁊ dd᷑ ⁊ viri eius ascenderunt ad tutiora loca. · xxv ·

XXV

Mortuus est autem samuel. ⁊ congregatus est vniũsus isrl᷑. ⁊ planxerunt eum. ⁊ sepelierunt eũ in domo sua in ramatha. Consurgens q; dd᷑ descendit in desertum pharam. Erat autẽ quispiã vir in solitudine maon: ⁊ possessio eius in carmelo. ⁊ homo ille magnus nimis. Erantq; oues ei tria milia. ⁊ mille capre. ⁊ accidit ut tonderetur grex eius in carmelo. Nomẽ aũt viri illius erat nabal. ⁊ nomẽ vxoris eius abigail. Eratq; mulier illa prudentissima ⁊ speciosa. porro vir eius durus ⁊ pessimus ⁊ malitiosus. Erat autem de genere caleph. Cum ergo audisset dd᷑ in deserto quod tonderet nabal gregem suum. misit x. iuuenes. et dixit eis. Ascendite in carmelũ. ⁊ venietis ad nabal. ⁊ salutabitis eum ex nomine meo pacifice. ⁊ dicetis sic. Sit fratrib; meis ⁊ tibi pax. ⁊ omnib; q̃cũq; habes sit pax. ⁊ domui tue pax. et multis annis saluus fies. tu ⁊ domus tua. ⁊ omnia tua. Audiui quod tonderent greges tuos pastores tui qui erant nobiscum in deserto. Nũquã eis molesti fuimus. nec aliquid defuit eis quicquã de grege. omni tempore quo fuerunt nobiscum in carmelo. Interroga pueros tuos ⁊ indicabunt tibi. Nunc ergo inueniant pueri tui gratiã in oculis tuis. In die enim bona venimus ad te. Quodcumq; inuenerit manus tua da seruis tuis ⁊ filio tuo dd᷑. Cumq; venissent pueri dd᷑. locuti sunt ad nabal omnia verba hec. ex noĩe dd᷑ ⁊ siluerunt. Respondens aũt nabal pueris dd᷑. ait. quis est dd᷑? ⁊ quis est filius ysai? hodie increuerunt serui qui fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes meos. et aquas meas ⁊ carnes pecorũ que occidi tonsorib; meis. ⁊ dabo viris quos nescio vnde sunt? Regressi sunt itaq; pueri dd᷑ per viam suam: ⁊ reuersi venerunt ⁊ nuntiauerunt omnia dd᷑ verba que dixerat. Tunc dd᷑ ait pueris suis. Accingatur vnusquisq; gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis suis. Accinctusq; est ⁊ dd᷑ ense suo. Et secuti sunt dd᷑ quasi quadringenti viri. porro ducenti remanserunt ad sarcinas. Abigail aũt vxori nabal vnus de pueris suis nuntiauit dicens. Ecce misit dd᷑ nuntios de deserto ut benedicerent dño nro. ⁊ auersatus est eos. Homines isti boni satis fuerunt nobis: ⁊ nõ molesti. nec quicquã aliquando periit omni tempore quo fuimus conuersati cum eis in deserto. Pro muro erant nobis tam in nocte quam in die. omnib; dieb; quib; pauimus apud eos greges. Quobrem considera ⁊ recogita quid facias. quoniã completa est malitia aduersum virũ tuũ. ⁊ aduersus domũ tuam. ⁊ ipse est filius belial ita ut nemo possit ei loqui. Festinauit ergo abigail. ⁊ tulit ducentos panes. ⁊ duos vtres vini. ⁊ v. arietes coctos ⁊ v. sata polente. ⁊ c. ligaturas vue passe. ⁊ cc. massas caricarũ ⁊ imposuit super asinos. Dixitq; pueris suis. Precedite me: ecce ego post tergum sequar vos. Viro autem suo nabal nõ indicauit. Cumq; ergo ascendisset asinũ. ⁊ descenderet ad radicem montis; ecce dd᷑ ⁊ viri eius descendebant in occursum eius. Quib; illa occurrit. Et ait dd᷑. Vere frustra seruaui omnia que huius erant in deserto: ⁊ nõ periit quicquã de cunctis que ad eum pertinebant: ⁊ reddidit michi malum pro bono. Hec faciat deus inimicis dd᷑. ⁊ hec addat. si reliquero de omnib; que ad eum pertinent usq; mane mingentem ad parietem. Cum autem vidisset abigail dd᷑: festinauit ⁊ descendit

de asino. et procidit coram david super faciem
suam: et adoravit super terram: et cecidit
ad pedes eius et dixit. In me sit domine mi
iniquitas. loquatur obsecro ancilla tua
in auribus tuis. et audi verba famule tue.
Ne ponat oro dominus meus rex cor suum su-
per virum istum iniquum nabal: quia secundum suum
nomen stultus est. et stultitia est cum eo. Ego autem
ancilla tua non vidi pueros tuos domine mi
quos misisti. Nunc ergo domine mi vivit
dominus et vivit anima tua. qui prohibuit te ne
venires in sanguinem. et salvavit manum
tuam tibi. et nunc fiant sicut nabal inimi-
ci tui. et qui querunt domino meo malum.
Quapropter suscipe benedictionem hanc quam
attulit ancilla tua tibi domino meo. et da pueris
qui sequuntur te dominum meum. Aufer
iniquitatem famule tue. faciens enim
faciet dominus tibi domino meo domum fidelem.
quia prelia domini domine mi tu prelaris. malitia
ergo non inveniatur in te omnibus
diebus vite tue. Si enim surrexerit homo
aliquando persequens te. et querens animam tuam. er-
it anima domini mei custodita
quasi in fasciculo viventium. apud dominum
deum tuum. porro anima inimicorum tuorum
rotabitur quasi in impetu. et circulo funde.
Cum ergo fecerit tibi dominus domino meo omnia bona
que locutus est de te. et constituerit
te ducem super israel: non erit tibi hoc in singultum
et in scrupulum cordis domino meo.
quod effuderit sanguinem innoxium aut
ipse te ultus fueris. Et cum benefecerit
dominus domino meo: recordaberis ancille tue. et
tu benefacies ei. Et ait david ad abigail
Benedictus dominus deus israel qui misit te hodie in
occursum meum. et benedictum eloquium
tuum. et benedicta tu quia prohibuisti me hodie
ne venirem ad sanguinem et ulciscerer me
manu mea. Alioquin vivit dominus
deus israel. qui prohibuit me ne malum
facerem tibi nisi cito venisses in occursum
michi. non remansisset nabal usque ad lucem
matutinam mingens ad parietem. Su-
scepit ergo david de manu eius omnia que attu-
lerat ei. dixitque ei. Vade pacifice in
domum tuam. Ecce audivi vocem
tuam: et honoravi faciem tuam. Venit
autem abigail ad nabal: et ecce erat ei con-
vivium in domo eius quasi convivium
regis. et cor nabal iocundum erat enim
ebrius nimis. Et non indicavit ei ver-
bum pusillum aut grande usque in
mane. Diluculo autem cum digessisset vinum
nabal indicavit ei uxor sua verba hec. et
mortuum est cor eius intrinsecus. et factus
est quasi lapis. Cumque pertransissent decem dies
percussit dominus nabal. et mortuus est.
Quod cum audisset david mortuum esse na-
bal ait. Benedictus dominus qui iudi-
cavit causam opprobrii mei de manu
nabal. et servum suum custodivit a malo.
et malitiam nabal reddidit dominus in
caput eius. Misit ergo david et locutus est
ad abigail ut sumeret eam sibi in u-
xorem. Et venerunt pueri david ad abigail
in carmelum: et locuti sunt ad eam dicen-
tes. David misit nos ad te: ut accipiat
te in uxorem sibi. Que consurgens adora-
vit prona in terram: et ait. Ecce famu-
la tua: sit in ancillam ut lavet pedes
servorum domini mei. Et festinavit et sur-
rexit abigail. et ascendit super asinum
et v. puelle ierunt cum ea pedisseque eius:
et secuta est nuntios david. et facta est illi uxor. Sed
et achinoem accepit david de iezrael: et fuit
utraque uxor eius. Saul autem dedit michol
filiam suam uxorem david. phalti
filio lais qui erat de gallim. xxvi.

XXVI.

Et venerunt ziphei ad saul in
gabaa dicentes. Ecce david absco-
ditus est in colle achile. que est ex adverso soli-
tudinis. Et surrexit saul et descen-
dit in desertum ziph. et cum eo tria
milia virorum de electis israel ut quereret
david in deserto ziph. Et castra metatus est
saul in gabaa achile. que erat ex adverso
solitudinis in via. David autem habitabat
in deserto. Videns autem david quod venisset saul
post se in desertum: misit exploratores
et didicit quod venisset illuc certissime. Et surrexit
david clam. et venit ad locum ubi erat saul.
Cumque vidisset locum in quo dormiebat
saul. et abner filius ner princeps militie
eius. et saulem dormientem in tentorio.
et reliquum vulgus per circuitum eius. ait
david ad achimelech etheum. et abisai filium
sarvie fratrem ioab dicens. Quis descendet
mecum ad saul in castra. Dixitque abi-
sai. Ego descendam tecum. Venerunt
ergo david et abisai ad populum nocte: et
invenerunt saul iacentem et dormientem
in tentorio. et hastam fixam in terra
ad caput eius. Abner autem et populum eius dor-
mientes in circuitu eius. Dixitque abi-
sai ad david. Conclusit deus hodie
inimicum tuum in manus tuas. Nunc
ergo perfodiam eum lancea in terra

Nota David tulit hastam et cyphum Saulis

semel, et secundo opus non erit. Et dixit David ad Abisai: Ne interficias eum. Quis enim extendet manum suam in christum Domini, et innocens erit? Et dixit David: Vivit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies eius venerit ut moriatur, aut in prelium descendens perierit: propitius mihi sit Dominus ne extendam manum meam in christum Domini. Nunc igitur tolle hastam que est ad caput eius et cyphum aque: et abeamus. Tulit igitur David hastam et cyphum aque qui erat ad caput Saul, et abierunt: et non erat quisquam qui videret, et intelligeret et evigilaret, sed omnes dormiebant, quia sopor Domini irruerat super eos. Cumque transisset David ex adverso, et stetisset in vertice montis de longe, et esset grande intervallum inter eos, clamavit David ad populum, et ad Abner filium Ner dicens: Nonne respondebis Abner? Et respondens Abner ait: Quis es tu qui clamas et inquietas regem? Et ait David ad Abner: Numquid non vir tu es? et quis alius similis tui in Israel? Quare ergo non custodisti dominum tuum regem? Ingressus est enim unus de turba ut interficeret regem dominum tuum. Non est bonum hoc quod fecisti. Vivit Dominus quoniam filii mortis estis vos, qui non custodistis dominum vestrum christum Domini. Nunc ergo vide ubi sit hasta regis, et ubi sit cyphus aque qui erat ad caput eius. Cognovit autem Saul vocem David et dixit: Numquid vox tua hec fili mi David? Et ait David: Vox mea domine mi rex. Et ob causam dominus meus persequitur servum suum? Quid feci? aut quod est in manu mea malum? Nunc ergo oro audi domine mi rex verba servi tui. Si Dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium. Si autem filii hominum, maledicti sunt in conspectu Domini qui eiecerunt me hodie ut non habitem in hereditate Domini dicentes: Vade servi diis alienis. Et nunc non effundatur sanguis meus in terra coram Domino, quia egressus est rex Israel ut quereret pulicem unum, sicut persequitur perdix in montibus. Et ait Saul: Peccavi. Revertere fili mi David. Nequaquam enim ultra tibi male faciam: eo quod preciosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim quod stulte egerim et ignoraverim multa nimis. Et respondens David ait: Ecce hasta regis: transeat unus de pueris regis, et tollat eam. Dominus autem retribuet unicuique secundum iustitiam suam et fidem. Tradidit enim te Dominus hodie in manum meam, et nolui levare manum meam in christum Domini. Et sicut hodie magnificata est anima tua in oculis meis: sic magnificetur anima mea in oculis Domini, et liberet me de omni angustia. Ait Saul igitur ad David: Benedictus tu fili mi David. Et quidem faciens facies, et potens poteris. Abiit autem David in viam suam: et Saul reversus est in locum suum.

xxvii.

Et ait David in corde suo: Aliquando incidam una die in manus Saul. Nonne melius est ut fugiam et salver in terra philistinorum ut desperet Saul, et cesset me querere in cunctis finibus Israel. Fugiam ergo manus eius. Et surrexit David et abiit ipse et sexcenti viri cum eo ad Achis filium Maoch regem Geth. Et habitavit David cum Achis in Geth, ipse et viri eius et domus eius: David et uxores eius due, Achinoem Iezrahelitis et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et nunciatum est Saul quod fugisset David in Geth, et non addidit ultra ut quereret eum. Dixit autem David ad Achis: Si inveni gratiam in oculis tuis: detur michi locus in una urbium regionis huius ut habitem ibi. Cur enim manet servus tuus in civitate regis tecum? Dedit ei itaque Achis in illa die Sicheleth: propter quam causam facta est Sicheleth regum Iuda usque in diem hanc. Fuit autem numerus dierum quibus habitavit David in regione philistinorum quatuor mensium. Et ascendit David et viri eius et agebant predas de Gessuri, et de Iethri, et de Amalech. Hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus euntibus Sur usque ad terram Egypti. Et percutiebat David omnem terram illorum, nec relinquebat viventem virum et mulierem, tollensque oves et boves et asinos et camelos et vestes, revertebaturque et veniebat ad Achis. Dicebat autem ei Achis: In quem irruisti hodie? Respondebat David: Contra meridiem Iude, et contra meridiem Ierameel, et contra meridiem Ceni. Virum et mulierem non vivificabat David nec adducebat in Geth dicens: ne forte loquantur adversum nos. Hec fecit David: et hoc erat decretum illius omnibus diebus quibus habitavit in regione philistinorum. Credidit ergo Achis David dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israel: erit igitur mihi servus sempiternus.

xxviii.

Factum est autem in diebus illis

congregauerunt philistiim agmina sua
ut prepararentur ad bellum contra isrl'.
Dixitque achis ad dd'. Sciens nunc scito
quoniam mecum egredieris in castris tu et
uiri tui. Dixitque dd' ad achis. Nunc
scies que facturus est seruus tuus. Et ait
achis ad dd'. Et ego custodem capitis
mei ponam te cunctis diebus. Samuel
autem mortuus est. planxitque eum omnis
isrl'. et sepelierunt eum in ramatha urbe
sua. Et saul abstulit magos et ariolos
de terra. et interfecit eos qui phitones in
uentre habebant. Congregatique sunt
philistiim et uenerunt et castra metati sunt
in sunam. Congregauit autem et saul
uniuersum isrl'. et uenit in gelboe. Et
uidit saul castra philistiim et
timuit et expauit cor eius nimis. Con
suluitque dominum: et non respondit ei. neque per
sompnia neque per sacerdotes neque per sacerdo
tes neque per prophetas. Dixitque saul seruis suis.
Querite mulierem habentem phitonem.
et uadam ad eam. et sciscitabor per illam.
Et dixerunt serui eius ad eum. Est mulier
habens phitonem in endor. Mutauit ergo
saul habitum suum: uestitusque est aliis
uestimentis et abiit ipse et duo uiri cum
eo. Veneruntque ad mulierem nocte. et ait.
Diuina michi in phitone. et suscita michi quem
dixero tibi. Et ait mulier ad eum. Ecce
tu nosti quanta fecerit saul et quomodo
eraserit magos et ariolos de terra. Quare
ergo insidiaris anime mee. ut occi
dar? Et iurauit ei saul in domino
dicens. Viuit dominus quia non eueniet tibi quicquam
mali propter hanc rem. Dixitque ei
mulier. Quem suscitabo tibi. Qui ait.
Samuelem suscita michi. Cum autem uidisset
mulier samuelem. exclamauit uoce
magna. Et dixit ad saul. Quare imposuisti michi? Tu es enim saul. Dixitque ei
rex. Noli timere. Quid uidisti? Et ait
mulier ad saul. Deos uidi ascendentes
de terra. Dixitque ei. Qualis est forma
eius. Que ait. Vir senex ascendit.
et ipse amictus est pallio. Intellexit saul
quod samuel esset: et inclinauit se super
faciem suam in terra. et adorauit. Dixit autem
samuel ad saul. Quare inquietasti
me ut suscitarer. Et ait saul. Coar
tor nimis. Siquidem philistei pugnant
aduersum me. et deus recessit a me. Et
exaudire me noluit: neque in manu prophetarum
neque per sompnia. Vocaui ergo te ut o
stenderes michi quid faciam. Et ait

samuel. Quid me interrogas cum dominus
recesserit a te. et transierit ad emu
lum tuum. Faciet enim dominus tibi sicut lo
cutus est in manu mea. et scindet re
gnum tuum de manu tua. et dabit
illud proximo tuo dd'. quia non obedisti
uoci domini. neque fecisti iram furoris
eius in amalech. Idcirco quod pateris fecit
tibi dominus hodie et dabit dominus etiam
isrl' tecum in manu philistiim. Cras
autem tu et filii tui mecum eritis.
Sed et castra isrl' tradet dominus in ma
nus philistinorum. Statimque cecidit saul
porrectus in terram. Extimuerat enim
uerba samuel. et robur non erat in eo.
quia non comederat panem tota die illa.
Ingressa est itaque mulier illa ad saul.
et uidit quod conturbatus erat ualde. dixitque
ad eum. Ecce obediuit ancilla tua
uoci tue. et posui animam meam in
manu tua. et audiui sermones tuos al' meā
quos locutus es ad me. Nunc igitur
audi et tu uocem ancille tue. ut po
nam coram te bucellam panis. et
comedens conualescas ut possis iter
agere. Qui renuit et ait. Non come
dam. Coegerunt autem eum serui sui
et mulier: et tandem audita uoce eorum.
surrexit de terra et sedit super lectum.
Mulier autem illa habebat uitulum
pascualem in domo. et festinauit et
occidit eum. tollensque farinam
miscuit eam. et coxit azima
et posuit ante saul. et ante seruos eius.
Qui cum comedissent: surrexerunt et
ambulauerunt per totam noctem illam.

Congregata · xxix · XXIX
sunt ergo uniuersa agmina
philistiim in afech. Sed et isrl' castra
metatus est super fontem qui erat in
iezrael. Et satrape quidem philistiim al' iezrael
incedebant in centuriis et milibus.
Dauid autem et uiri eius erant in nouis
simo agmine cum achis. Dixeruntque
principes philistiim ad achis.
Quid sibi uolunt hebrei isti. Et ait
achis ad principes philistiim.
Num ignoratis dd' qui fuit seruus al' nunquid
regis saul isrl'. et est apud me multis
diebus et non inueni in eo quicquam mali ·l· annis
ex die qua transfugit ad me usque ad
diem hanc. Irati sunt autem aduersus
eum principes philistiim. et dixerunt
ei. Reuertatur uir et sedeat in loco suo

in quo constituisti eum, et non descendat nobiscum in prelium: ne fiat nobis adversarius cum preliari ceperimus. Quomodo enim poterit aliter placare dominum suum nisi in capitibus nostris? Nonne iste est David, cui cantabant per choros dicentes: Percussit Saul in milibus suis, et David in decem milibus suis. Vocavit ergo Achis David et ait ei: Vivit dominus quia rectus es tu et bonus in conspectu meo, et exitus tuus et introitus tuus mecum est in castris, et non inveni in te quicquam mali ex die qua venisti ad me usque ad diem hanc, sed satrapis non places. Revertere ergo et vade in pace, et non offendas oculos satraparum Philistiim. Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, et quid invenisti in me servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam et pugnem contra inimicos domini mei regis? Respondens autem Achis locutus est ad David: Scio quia bonus es tu in oculis meis sicut angelus dei; sed principes Philistiim dixerunt: Non ascendet nobiscum in prelium. Igitur consurge mane tu et servi tui qui venerunt tecum, et cum de nocte surrexeritis et ceperit dilucescere, pergite. Surrexit itaque de nocte David ipse et viri eius ut proficiscerentur mane, et reverterentur ad terram Philistiim. Philistiim autem ascenderunt in Iezrael. · XXX ·

al' satrapum

XXX

Cumque venisset David et viri eius in Sichelech die tertia, Amalechite impetum fecerant ex parte australi in Sichelech, et percusserunt Sicleth et succenderunt eam igni, et captivas duxerunt mulieres ex ea a minimo usque ad maximum, et non interfecerunt quemquam, sed secum duxerunt et pergebant itinere suo. Cumque venisset David et viri eius ad civitatem, et invenissent eam succensam igni, et uxores suas et filios et filias ductas esse captivas, levaverunt David et populus qui cum eo erat voces suas et planxerunt donec deficerent in eis lacrime. Siquidem et due uxores David captive fuerant, Achinoe Iezraelites et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et contristatus est valde David; volebat enim populus lapidare eum, quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Confortatus est autem David in domino deo suo, et ait ad Abiathar sacerdotem filium Achimelech: Applica ad me ephoth. Et applicavit Abiathar ephoth ad David, et consuluit David dominum dicens: Persequar an non latrunculos hos et comprehendam eos? Et extitit ... Abiit ergo David ipse et sexcenti viri qui erant cum eo, et venerunt usque ad torrentem Besor, et lassi quidam substiterunt. Persecutus est autem David ipse et quadringenti viri cum eo. Substiterant enim ducenti qui lassi transire non poterant torrentem Besor. Et invenerunt virum Egyptium in agro, et adduxerunt eum ad David. Dederunt quoque panem ut comederet et biberet aquam, sed et fragmen massae caricarum et duas ligaturas uve passe. Que cum comedisset, reversus est spiritus eius et refocillatus est. Non enim comederat panem neque biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dixit itaque ei David: Cuius es tu? vel unde, et quo pergis? Qui ait ei: Puer Egyptius ego sum, servus viri Amalechite. Dereliquit autem me dominus meus quia egrotare cepi nudiustertius. Siquidem nos erupimus ad australem partem Cerethi et contra Iudam et ad meridiem Caleb, et Sicelech succendimus igni. Dixitque ei David: Potes me ducere ad istum cuneum? Qui ait: Iura mihi per deum quod non occidas me, et non tradas me in manus domini mei, et ego ducam te ad cuneum istum. Et iuravit ei David. Qui cum duxisset eum, ecce illi discumbebant super faciem universe terre comedentes et bibentes et quasi festum celebrantes diem, pro cuncta preda et spoliis que ceperant de terra Philistiim et de terra Iuda. Et percussit eos David a vespere usque ad vesperam alterius diei, et non evasit ex eis quisquam nisi quadringenti viri adolescentes qui ascenderant camelos et fugerant. Eruit ergo David omnia que tulerant Amalechite, et duas uxores suas eruit. Nec defuit quicquam a parvo usque ad magnum, tam de filiis quam de filiabus, et de spoliis, et quecumque rapuerant, omnia reduxit David. Et tulit universos greges et armenta, et minavit ante faciem suam. Dixeruntque: Hec est preda David. Venit autem David ad ducentos viros qui lassi substiterant, nec sequi potuerant David, et residere eos iusserat in torrente Besor. Qui egressi sunt obviam David et populo qui cum eo erat. Accedens autem David ad populum, salutavit eos pacifice. Respondensque vir unus pessimus ...

ois

deo

et iniquus de viris qui erant cum david
et dixit. Quia non venerunt nobiscum: non
dabimus eis de preda quam eruimus,
sed sufficiat unicuique uxor sua et filii. quos
cum acceperint recedant. Dixit autem david.
Non sic facietis fratres mei. de his que tra-
didit dominus nobis. et custodivit nos,
et dedit latrunculos qui eruperant adversum
nos in manus nostras: nec audiet vos
quisquam super sermone hoc. Equa enim pars erit de-
scendentis ad prelium. et remanentis ad
sarcinas: et similiter divident. Et factum
est hoc ex die illa et deinceps constitutum
et prefinitum et quasi lex in israhel usque ad diem
hanc. Venit ergo david in siceleth. et misit
dona de preda senioribus iuda, proximis suis
dicens. Accipite benedictionem de preda
hostium domini. his qui erant in bethel:
et qui in ramoth ad meridiem. et qui in iether
et qui in aroer. et qui in sephamoth. et
qui in esthama. et qui in rechal. et qui in urbi-
bus ierameli. et qui in urbibus ceni. et qui in
arama. et qui in lacu asan. et qui in a-
thath. et qui in ebron. et reliquis qui erant
in his locis, in quibus commoratus fuerat
david et viri eius. · XXXI ·

Phylistiim autem pugnabant ad-
versus israhel. Et fugerunt viri israhel
ante faciem philistinorum. et ceciderunt in-
terfecti in monte gelboe. Irrueruntque
philistim in saul et filios eius. et percusserunt
ionatham et aminadab. et melchisue filios
saul. Totumque pondus prelii versum est
in saul: et consecuti sunt eum viri sagitta-
rii: et vulneratus est vehementer a sa-
gittariis. Dixitque saul ad armigerum
suum. Evagina gladium tuum. et interfice
me: ne forte veniant incircumcisi isti et
interficiant me. illudentes michi. et no-
luit armiger eius. Fuerat enim nimio
terrore perterritus. Arripuit itaque saul gla-
dium suum. et irruit super eum. Quod cum
vidisset armiger eius. videlicet quod mortuus
esset saul. irruit etiam super gladium suum
ipse et mortuus est cum eo. Mortuus est
ergo saul et tres filii eius et armiger illius
et universi viri eius in die illa pariter. Vi-
dentes autem viri israhel qui erant trans
vallem et trans iordanem. Quod fu-
gissent viri israhelite et quod mortuus esset saul.
et filii eius reliquerunt civitates suas
et fugerunt. Veneruntque philistiim et
habitaverunt ibi. Facta autem die altera:
venerunt philistiim ut spoliarent in-
terfectos: et invenerunt saul et tres filios
suos iacentes in monte gelboe. et precide-
runt caput saul. et expoliaverunt eum
armis: et miserunt in terram phili-
stinorum per circuitum. ut annunciaretur
in templo ydolorum. et in populis. Et posu-
erunt arma eius in templo astaroth:
corpus vero eius suspenderunt in muro
bethsan. Quod cum audissent habitatores
iabes galaad quecumque fecerant philistiim
saul: surrexerunt omnes viri fortissimi
et ambulaverunt tota nocte. et tulerunt
cadaver saul. et cadavera filiorum saul de
muro bethsan. Veneruntque iabes
galaad et combusserunt ea igni. et tule-
runt ossa eorum et sepelierunt in nemore
iabes: et ieiunaverunt vii. diebus.

Incipit secundus liber Regum

Factum est autem postquam
mortuus est saul: et
david reverteretur a cede ama-
lech: et maneret in siceleth
dies duos. In die autem
tertia apparuit homo
veniens de castris saul veste conscissa et pul-
vere conspersus caput. Et ut venit ad david:
cecidit super faciem suam et adoravit. Dix-
itque ad eum david. Unde venis: Qui ait ad
eum. De castris israhel fugi. Et dixit ad
eum david. Quod est verbum quod factum est: In-
dica michi. Qui ait. fugit populus ex prelio.
et multi corruentes ex populo. mortui sunt.
Sed et saul. et ionathas filius eius interierunt.
Dixitque david ad adolescentem qui nuncia-
bat ei. Unde scis quod mortuus est saul. et
ionathas filius eius: Et ait adolescens
qui narrabat ei. Casu veni in montem
gelboe. et saul incumbebat super hastam
suam. Porro currus et equites appro-
pinquabant ei. Et conversus post ter-
gum suum vidensque me vocavit.
Cui cum respondissem adsum: dixit michi.
Quisnam es tu: et aio ad eum. Amale-
chites sum. Et locutus est michi. Sta
super me et interfice me. quoniam tenent me
angustie. et adhuc tota anima mea
in me est. Stansque super eum: occidi
illum. Sciebam enim quod vivere non poterat
post ruinam: et tuli diadema quod erat
in capite eius: et armillam de brachio
illius: et attuli ad te dominum meum
huc. Apprehendens autem david vestimenta
sua. scidit. Omnesque viri qui erant cum

eo planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad vesperam super saul et super ionatham filium eius et super populum domini. Et super domum israel quod corruissent gladio. Dixitque david ad iuvenem qui nunciabat ei. Unde es tu? Qui respondit. filius hominis advene amalechite ego sum. Et ait ad eum david. Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres christum domini. Vocansque david unum de pueris suis ait. Accedens irrue in eum. Qui percussit illum et mortuus est. Et ait ad eum david. Sanguis tuus super caput tuum. Os enim tuum locutum est adversum te dicens. Ego interfeci christum domini. Planxit autem david planctum huiuscemodi super saul et super ionatham filium eius. et precepit ut docerent filios iuda arcum sicut scriptum est in libro iustorum. et ait. Considera israel pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Inclita israel super montes tuos interfecti sunt. quomodo ceciderunt fortes? Nolite annunciare in geth neque annunciatis in compitis ascalonis: ne forte letentur filie philistinorum. ne forte exultent filie incircumcisorum. Montes gelboe nec ros nec pluvia veniant super vos. neque sint agri primiciarum quia ibi abiectus est clipeus fortium clipeus saul: quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum ab adipe fortium: Sagitta ionathe numquam abiit retrorsum: et gladius saul non est reversus inanis. Saul et ionathas amabiles erant et decori [illegible] in vita sua. In morte quoque non sunt divisi. aquilis velociores. leonibus fortiores. Filie israel super saul flete. qui vestiebat vos coccino in deliciis. qui prebebat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt fortes in prelio. et ionathas in excelsis tuis occisus est. Doleo super te frater mi ionatha decore nimis. et amabilis super amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium suum. ita ego te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti, et perierunt arma bellica.

al' arcum sagittandi. fleuit

in libro iustorum in genesis. eo. ibi manus tua in arcu

II

Igitur post hec consuluit · ii · david dominum dicens. Num ascendam in unam de civitatibus iuda. Et ait dominus ad eum. Ascende. Dixitque david. Quo ascendam? Et respondit ei. In ebron. Ascendit ergo david et due uxores eius achinoem iezraelites et abigail uxor nabal carmeli. Sed et viros qui erant cum eo duxit david singulos cum domo sua. et manserunt in oppidis ebron. Veneruntque viri iuda et unxerunt ibi david ut regnaret super domum iuda. Et nunciatum est david quod viri iabes galaad sepelissent saul. Misit ergo david nuncios ad viros iabes galaad. dixitque ad eos. Benedicti vos a domino qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro saul: et sepelistis eum. Et nunc retribuet quidem vobis dominus misericordiam et veritatem, sed et ego reddam gratiam eo quod fecistis verbum istud. Confortentur manus vestre et estote viri fortissimi. Licet enim mortuus sit dominus vester saul: tamen me unxit domus iuda in regem sibi. Abner autem filius ner princeps exercitus saul. tulit isboseth filium saul et circumduxit eum per castra: regemque constituit super galaad et super gessuri et super iezrael et super effraym et super beniamin et super universum israel. xl annorum erat isboseth filius saul cum regnare cepisset super israel: et duobus annis regnavit. Sola autem domus iuda sequebatur david. Et fuit numerus dierum quos commoratus est david in ebron imperans super domum iuda. vii annorum et sex mensium. Egressusque est abner filius ner et pueri isboseth filii saul de castris in gabaon. Porro ioab filius sarvie et pueri david egressi sunt et occurrerunt eis iuxta piscinam gabaon. Et cum in unum convenissent e regione: sederunt hii iuxta piscinam una. et illi ex altera. Dixitque abner ad ioab. Surgant pueri et ludant coram nobis. Et respondit ioab. Surgant. Surrexerunt ergo et transierunt numero xii de beniamin [illegible]. Apprehensoque unusquisque capite comparis sui defixit gladium in latus contrarii et ceciderunt simul. Vocatumque est nomen loci illius ager robustorum in gabaon. Et ortum est bellum durum satis in die illa. Fugatusque est abner et viri israel a pueris david. Erant autem ibi tres filii sarvie ioab. et abysay. et azael. Porro azael cursor velocissimus fuit. quasi unus de capreis que morantur in silvis. Persequebatur autem azael abner et non declinavit neque ad dexteram neque ad sinistram omittens persequi abner. Respexit itaque abner post tergum suum: et ait. Tu ne es azael? Qui respondit. Ego sum. Dixitque ei abner. Vade ad dexteram sive ad sinistram. et apprehende unum de adolescentibus

tibi et tolle tibi spolia eius. Noluit autem
azael omittere qui urgebat eum. Rursum-
que locutus est abner ad azael. Recede
noli me sequi, ne compellar confodere
te in terram, et levare non potero faciem
meam ad ioab fratrem tuum. Qui au-
divit contempsit, et noluit declinare. Per-
cussit ergo eum abner aversa hasta in
inguine. et transfodit. et mortuus est in eodem
loco. Omnesque qui transibant per locum
in quo ceciderat azael et mortuus erat,
subsistebant. Persequentibus autem
ioab et abysai fugientem abner, sol oc-
cubuit. et venerunt usque ad collem aque-
ductus, que est ex adverso vallis … et itineris
deserti in gabaon. Congregatique sunt
filii beniamin ad abner. et conglobati
in unum cuneum. steterunt in summitate
tumuli unius. Et exclamavit abner
ad ioab et ait. Num usque ad internitio-
nem tuus mucro desaeviet. An ignoras
quod periculosa sit desperatio? Usquequo
non dicis populo ut omittat persequi fra-
tres suos. Et ait ioab. Vivit dominus quia
si locutus fuisses mane cessasset populus perse-
qui fratrem suum. Insonuit ergo ioab
buccina: et stetit omnis exercitus nec perse-
cuti sunt ultra israel neque iniere certamen.
Abner autem et viri eius abierunt per cam-
pestria, tota illa nocte, et transierunt
iordanem. et lustrata omni … betho-
ron. venerunt ad castra. Porro ioab
reversus omisso abner, congregavit omnem
populum. et defuerunt de pueris david .xix. viri.
excepto azaele. Servi autem david percusserunt
de beniamin et de viris qui cum abner
erant. ccc.^{tos} lx.^{ta} qui et mortui sunt.
Tuleruntque asael et sepelierunt eum in
sepulcro patris sui in bethleem. Et am-
bulaverunt tota nocte … ioab et viri
… qui erant cum eo, et in ipso crepusculo
pervenerunt in ebron. iii.

Facta est ergo longa concer-
tatio inter domum saul et
inter domum david. David autem proficiens
et semper se ipso robustior: domus autem
saul decrescens cotidie. Natique sunt
filii david in ebron. Fuitque primogenitus
eius amnon. de achinoem iezraelitide.
et post eum celaab de abigail uxore
nabal carmeli. Porro tertius absolom
filius maacha filie tholomai regis
gessur. Quartus adonias filius
aggith. et quintus saphatia filius

abigail. Sextus quoque iethraam de egla
uxore david. Hii nati sunt david in ebron. Cum
ergo esset prelium inter domum saul et do-
mum david: Abner filius ner regebat do-
mum saul. Fuerat autem sauli concu-
bina nomine respha filia ahia. Ingressusque
est ad eam abner. Dixitque isboseth ad
abner. Quare ingressus es ad concubi-
nam patris mei. Qui iratus nimis
propter verba isboseth: ait. Numquid caput canis ego
sum adversum iudam hodie? Qui fecerim
misericordiam super domum saul patris tui.
et super fratres eius et proximos eius, et non tra-
didi te in manus david. et tu requisisti in
me quod arguere pro muliere hodie? Hec me
faciat deus abner, et hec addat ei, nisi quomodo
iuravit dominus david, sic faciam cum eo.
ut transferatur regnum de domo saul. et
elevetur thronus david super israel et super
iudam, a dan usque bersabee. Et non potuit
ei respondere quicquam. quia metuebat illum.
Misit ergo abner nuntios ad david pro se di-
centes. Cuius est terra? Et ut loquerentur.
Fac mecum amicicias. et erit manus
mea tecum. et reducam ad te universum
israel. Qui ait. Optime ego
faciam tecum amicicias: sed unam rem peto
a te dicens. Non videbis faciem meam
antequam adduxeris michol filiam
saul. et sic venies et videbis faciem meam.
Misit autem david nuntios ad isboseth filium
saul dicens. Redde uxorem meam michol
quam despondi michi centum preputiis philistinorum.
Misit ergo isboseth et tulit eam a viro
suo. faltiel filio lais. Sequebaturque
eam vir suus plorans usque bahurim.
Et dixit ad eum abner. Vade et rever-
tere. Qui et reversus est. Sermonem quoque
intulit abner ad seniores israel dicens.
Tam heri quam nudius tertius querebatis
david ut regnaret super vos. Nunc ergo fa-
cite quoniam dominus locutus est ad david dicens.
In manu servi mei david salvabo populum
meum israel de manu philistiim. et omnium
inimicorum eius. Locutus est autem abner
etiam ad beniamin. Et abiit ut lo-
queretur ad david in ebron omnia que
placuerant israeli et universo beniamin.
Venitque ad david in ebron cum .xx. viris.
Et fecit david abner et viris eius qui ve-
nerant cum eo convivium. Et dixit ad
david abner. Surgam ut congregem
ad te dominum meum regem omnem
israel. et ineam tecum fedus. et imperes

al' deduxisset

omnibus sicut desiderat anima tua. Cum
ergo deduxisset David abner. et ille isset in pace:
statim pueri David et ioab venerunt cesis latro
nibus cum preda magna nimis. Abner autem
non erat cum David in hebron quia iam dimiserat
eum. et profectus fuerat in pace. Et ioab et
omnis exercitus qui erant cum eo postea ve
nerunt. Nunciatum est itaque ioab a narran
tibus. Venit abner filius ner ad regem.
et dimisit eum. et abiit in pace. Et in
gressus est ioab ad regem. et ait. quid fecisti
Ecce venit abner ad te. quare dimisisti
eum. et abiit et recessit. Ignoras abner
filium ner. quoniam ad hoc venit ad te ut deciperet
te. et sciret exitum tuum et introitum tuum
et nosset omnia que agis. Egressus itaque
ioab a David. misit nuncios post abner
et reduxit eum a cisterna sira. ignorante
David. Cumque rediisset abner in hebron: seor
sum adduxit eum ioab ad medium
porte: ut loqueretur ei in dolo. Et percussit
eum ibi in inguine. et mortuus est in ulti
onem sanguinis azael fratris eius. Quod cum
audisset David rem iam gestam: ait. mundus
ego sum et regnum meum apud dominum usque
in sempiternum. a sanguine abner filii
ner. et veniat super caput ioab. et super
domum omnem patris sui. Nec deficiat de
domo ioab fluxum seminis sustinens
et leprosus tenens fusum et cadens gladio
et indigens pane. Igitur ioab et abi
say frater eius interfecerunt abner eo quod occidisset
azael fratrem eorum in gabaon in prelio. Dixit
autem David ad ioab et ad omnem populum qui erat
cum eo. Scindite vestimenta vestra. et accin
gimini saccis. et plangite ante exequias
abner. Porro rex David sequebatur feretrum
Cumque sepelissent abner in hebron. leva
vit rex vocem suam. et flevit super tumu
lum abner. flevit autem et omnis populus.
Plangensque rex abner ait. Nequaquam ut
mori solent ignavi. mortuus es abner.
Manus tue non sunt ligate. et pedes tui
non sunt compedibus aggravati. sed sicut
solent cadere coram filiis iniquitatis sic
corruisti. Congeminansque omnis populus
flevit super eum. Cumque venisset universa
multitudo cibum capere cum David clara adhuc
die iuravit David dicens. Hec faciat mihi
deus. et hec addat. si ante occasum solis
gustavero panem. vel aliud quicquam.
Omnisque populus audivit et placuerunt
eis cuncta que fecit rex. in conspectu tocius
populi. Et cognovit omne vulgus et

david

et luges

universus israel in die illa quoniam non actum
fuisset a rege ut occideretur abner filius
ner. Dixit quoque rex ad servos suos. Num
ignoratis quoniam princeps et maximus ce
cidit hodie in israel? Ego autem adhuc deli
catus et unctus rex. Porro viri isti filii
sarvie duri michi sunt. Retribuat dominus
facienti malum iuxta maliciam
suam. IIII
Audivit autem filius saul quod
cecidisset abner in hebron. et dissolute sunt
manus eius. omnisque israel perturbatus est.
Duo autem viri principes latronum erant
filio saul. nomen uni baana. et
nomen alteri rechab. filii remmon berothite de filiis
beniamin. Siquidem et beroth reputata
est in beniamin. et fugerunt berothite in
gethaim. fueruntque ibi advene usque
ad tempus illud. Erat autem ionathe filio saul
filius debilis pedibus. Quinquennis enim
fuit quando venit nuntius de saul et ionatha
ex iezrael. tollensque eum nutrix sua
fugit. Cumque festinaret ut fugeret:
cecidit et claudus effectus est. habuitque voca
bulum miphiboseth. Venientes igitur filii re
mon berothite rechab et baana. ingressi
sunt fervente die domum isboseth qui dor
miebat super stratum suum meridie:
et ostiaria domus purgans triticum ob
dormivit. Ingressi sunt autem domum
latenter. assumentes spicas tritici et per
cusserunt eum in inguine. rechab et baana
frater eius et fugerunt. Cum autem ingres
si fuissent domum. ille dormiebat super lectu
lum in odam. et percutientes interfecerunt
eum. Sublatoque capite eius abierunt
per viam deserti tota nocte. Et attulerunt
caput isboseth ad David in hebron: et dixerunt
ad regem. Ecce caput isboseth filii saul
inimici tui. qui querebat animam tuam
Et dedit dominus domino meo regi ultionem
hodie de saul. et de semine eius. Respondens
autem David rechab et baana fratri eius filiis
remmon berothite: dixit ad eos. Vivit
dominus qui eruit animam meam de omni
angustia. quoniam eum qui annunciaverat
mihi et dixerat mortuus est saul. qui putabat
se prospera nunciare tenui et occidi eum in
sicelech cui oportebat me dare mercedem
pro nuncio. quanto magis nunc cum homines
impii interfecerunt virum innoxium in domo
sua. super lectum suum non queram sanguinem
eius de manu vestra. et auferam vos de terra.
Precepit itaque David pueris suis. et interfece

runt eos. Preciderunt quoque manus et pedes
eorum suspenderunt eos super piscinam in ebron.
Caput autem ysboseth tulerunt et sepelierunt
in sepulchro abner in ebron. · v ·

Et venerunt universe tribus israel ad
david in ebron dicentes. Ecce nos
os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et
nudius tertius cum esset saul rex super nos
tu eras educens et reducens israel. Dixit autem
dominus ad te. Tu pasces populum meum
israel: et tu eris dux super israel. Venerunt quoque et
seniores de israel ad regem in ebron. et percussit
cum eis rex david fedus in ebron coram domino.
Unxeruntque david in regem super israel. Filius
erat david xxx annorum cum regnare cepisset,
et xl annis regnavit. In ebron regnavit
super iudam vii annis et vi mensibus; in
ierusalem autem regnavit xxxiii annis. super
omnem israel et iudam. Et abiit rex et omnes viri
qui erant cum eo in ierusalem ad iebuseum
habitatorem terre. Dictumque est ad david
ab eis. Tanta est inquiunt a debilioribus
cecitas. Ad quos david respondit. Facit inquiens
ego nubeam ut parva sublimia tangat.
et creat nunc pubium. Non ingredieris
huc nisi abstuleris cecos et claudos dicen
tes. non ingredietur david huc. Cepit autem
david arcem syon: hec est civitas david. Propo
suerat enim david in die illa premium ei qui
percussisset iebuseum. et tetigisset domatum
fistulas. et abstulisset claudos et cecos. odientes
animam david. Ideo dicitur in proverbio. cecus et
claudus non intrabunt in templum.
Habitavit autem david in arce syon: et voca
vit eam civitatem david: et edificavit per gyrum
a mello et intrinsecus. Et ingrediebatur
proficiens atque succrescens. et dominus
exercituum erat cum eo. Misit quoque hyram
rex tyri nuntios ad david. et ligna cedrina et
artifices lignorum. et artifices lapidum.
ad parietes: et edificaverunt domum david.
Et cognovit david quoniam confirmasset dominus
eum regem super israel: et quoniam exaltasset
regnum eius super populum suum israel. Accepit
ergo david adhuc concubinas et uxores de ierusalem
postquam venerat de ebron. Natique sunt
david et alii filii et filie et hec nomina eorum
qui nati sunt ei in ierusalem. Samua et
sobab et nathan et salomon. et iebaar. et
elisua. et nefeg. et iafia. et elisama. et helida
et heliseleth. Audierunt ergo philistiim
quod unxissent david regem super israel: et ascen
derunt universi ut quererent david. Quod cum
audisset david descendit in presidium.

Philistiim autem venientes diffusi sunt
in valle raphaim. Et consuluit david dominum
dicens. Si ascendam ad philistiim et si dabis
eos in manu mea. Et dixit dominus
ad david. Ascende quia tradens dabo tibi phi
listiim in manu tua. Venit ergo david in
baalpharasim: percussit eos ibi et dixit. Divi
sit dominus inimicos meos coram me. sicut
dividuntur aque. Propterea vocatum
est nomen loci illius baalpharasim. et reli
querunt ibi sculptilia sua. que tulit david et viri
eius. Et addiderunt adhuc philistiim ut
ascenderent et diffusi sunt in valle raphaym.
Consuluit autem david dominum. Si ascendam
contra philistiim et tradas eos in manus
meas. Qui respondit. Non ascendas ob
viam eis. sed gyra post tergum eorum.
et venies ad eos ex adverso pirorum. Et cum
audieris sonitum clamoris gradientis
in cacumine pirorum: tunc inibis prelium.
quia tunc egredietur dominus ante faciem
tuam. ut percutiat castra philistiim.
Fecit itaque david sicut preceperat
ei dominus: et percussit philistiim de
gabaa. usque dum venias gezer.

VI

Congregavit autem david · vi ·
rursum omnes electos ex israel
xxx milia. Surrexitque et abiit et universus
populus qui erat cum eo de viris iuda
ut adducerent archam dei super quam
invocatum est nomen domini exercituum
sedentis in cherubim super eam. Et im
posuerunt archam domini super plau
strum novum: tuleruntque eam de
domo aminadab qui erat in gabaa.
Oza autem et haio filii aminadab mi
nabant plaustrum novum. Cumque
tulissent eam de domo aminadab qui
erat in gabaa: custodiens archam dei:
haio precedebat archam. David autem et omnis
israel ludebant coram domino in omnibus
lignis fabrefactis. et cytharis et lyris. et
tympanis. et sistris. et cymbalis. Postquam
autem venerunt ad aream nachor: ex
tendit manum oza ad archam dei. et
tenuit eam quoniam calcitrabant boves
et declinaverunt eam. Iratusque est in
dignatione dominus contra ozam:
et percussit eum super temeritate qui
mortuus est ibi iuxta archam dei. Con
tristatus est autem david eo quod percussisset
dominus ozam. Et vocatum est no
men loci illius percussio oze usque in diem
hanc. et extimuit david dominum in die illa

david

Preterea david ludebat coram domino in lyris

suam

Non de oza tangente archam declinantem

al' domini

dicens. Quomodo ingredietur ad me
archa domini. Et noluit divertere ad se
archam domini in civitatem david. sed divertit
eam in domum obededom gethei. Et habitavit archa domini in domo obetheddom
gethei tribus mensibus. Et benedixit dominus
obetheddom et omnem domum eius. Nuntiatumque est regi david quod benedixisset dominus
obetheddom et omnia eius propter archam domini.
Dixitque david. Ibo et reducam archam domini
cum benedictione — in domum meam.
Abiit ergo david et adduxit archam dei de
domo obetheddom in civitatem david cum
gaudio. Et erant cum david vii. chori
et victima vituli. Cumque transcendissent
qui portabant archam dei vi. passus,
immolabant — bovem et arietem.
Et david percutiebat in organis armigatis. et saltabat totis viribus ante dominum.
Porro david erat accinctus ephod lineo.
Et david et omnis domus israel ducebant archam testamenti domini in iubilo. et in
clangore bucinae. Cumque intrasset archa
domini in civitatem david: michol filia saul,
prospiciens per fenestram vidit regem david
subsilientem et saltantem coram domino:
despexit eum in corde suo. Et introduxerunt archam domini, et posuerunt eam
in loco suo. in medio tabernaculi quod
tetenderat ei david. Et optulit david holocausta coram domino et pacifica. Cumque
complesset offerens holocausta et pacifica
benedixit populo in nomine domini exercituum.
Et partitus est universae multitudini israel
tam viro quam mulieri singulis collyridam
panis unam et assaturam bubalae
carnis unam. et similam frixam oleo.
Et abiit omnis populus unusquisque
in domum suam. Reversusque est david ut
benediceret domui suae. Et egressa michol
filia saul in occursum david ait. Quam
gloriosus fuit hodie rex israel discooperiens
se ante ancillas servorum suorum. et nudatus
est quasi si nudetur unus de scurris. Dixitque
david ad michol. Vivit dominus quia ludam
ante dominum. qui elegit me potius quam
patrem tuum. et quam omnem domum eius.
et praecepit mihi ut essem dux super populum
israel et ludam et vilior fiam plus quam factus
sum et ero humilis in oculis meis. et cum ancillis de quibus locuta es. gloriosior apparebo.
Igitur michol filiae saul non est natus filius usque ad diem mortis
suae.

VII. Factum est autem cum sedisset
rex in domo sua. et dominus dedisset
ei requiem undique ab universis inimicis suis,
dixit ad nathan prophetam. Videsne quod ego habitem in domo cedrina et
archa dei posita sit in medio pellium.
Dixitque nathan ad regem. omne quod est in
corde tuo. vade et fac. quia dominus tecum
est. Factum est autem in nocte illa: et
ecce sermo domini ad nathan dicens. Vade
loquere ad servum meum david. Haec dicit
dominus. Numquid tu aedificabis mihi domum
ad habitandum? Neque enim habitavi
in domo ex die qua eduxi filios israel de
terra egypti usque in diem hanc. sed ambulavi in tabernaculo. et in tentorio per
cuncta loca quae transivi cum omnibus filiis
israel. Numquid loquens locutus sum ad unam
de tribubus israel cui praecepi ut pasceret populum
meum israel dicens. Quare non aedificastis mihi domum cedrinam? Et nunc haec
dices servo meo david. Haec dicit dominus deus exercituum. Ego te tuli de pascuis sequentem
gregem. ut esses dux super populum meum
israel: et fui tecum in omnibus ubicumque
ambulasti. et interfeci universos inimicos
tuos a facie tua. feci que tibi nomen grande
iuxta nomen magnorum qui sunt in terra.
Et ponam locum populo meo israel et plantabo eum et habitabo — cum eo. et
non turbabitur amplius nec addent
filii iniquitatis. ut affligant eum.
sicut prius ex die qua constitui iudices
super populum meum israel: et requiem
dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Praedicitque tibi dominus quod domum faciat tibi dominus.
Cumque completi fuerint dies tui: et
dormieris cum patribus tuis. suscitabo
semen tuum post te quod egredietur de
utero tuo. et firmabo regnum eius.
Ipse aedificabit domum nomini meo.
Et stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum. Ego ero illi in patrem. et
ipse erit mihi in filium. Qui si inique aliquid
gesserit. arguam eum in virga virorum:
et in plagis filiorum hominum. Misericordiam
autem meam non auferam ab eo. sicut abstuli a saul quem amovi a facie mea.
et fidelis erit domus tua. et regnum tuum usque
in aeternum ante faciem meam. et thronus tuus
erit firmus iugiter. Secundum omnia verba haec.
et iuxta universam visionem istam sic locutus
est nathan ad david. Ingressus est autem rex david
et sedit coram domino: et dixit. Quis ego

sum domine deus . et que domus mea
quia adduxisti me hucusque? Sed et parum
est visum in conspectu tuo domine deus
meus, quia dixisti me non loquens etiam
de domo servi tui in longinquum. Ista enim
est lex Adam domine deus. Quid ergo addere ad
huc poterit David ut loquatur ad te? Tu enim
scis servum tuum domine deus. Propter verbum
tuum, et secundum cor tuum fecisti omnia magnalia hec:
ita ut notum faceres servo tuo. Idcirco magni
ficatus es domine deus, quia non est similis
tui, neque enim deus est extra te, in omnibus que
audivimus in auribus nostris. Que est autem
ut populus tuus Israel gens in terra: propter quam
ivit dominus ut redimeret eam sibi in
populum, et poneret sibi nomen, faceretque eis
magnalia et horribilia super terram, a
facie populi tui, quem redemisti tibi ex Egypto,
gentem et deum eius, et confirmasti tibi populum
tuum Israel in populum sempiternum, et tu domine
factus es eis in deum. Nunc ergo domine deus verbum
quod locutus es super servum tuum, et super domum eius,
suscita in sempiternum, et fac sicut locutus
es: et magnificetur nomen tuum usque in
sempiternum, atque dicatur: Dominus exer
cituum deus super Israel. Et domus servi tui David erit
stabilita coram domino: quia tu domine
exercituum deus Israel revelasti aurem servi tui,
dicens: Domum edificabo tibi. Propterea
invenit servus tuus cor suum: ut oraret
te oratione hac. Nunc ergo domine deus tu es
deus, et verba tua erunt vera. Locutus
enim es ad servum tuum bona hec. Incipe ergo et
benedic domum servi tui, ut sit in sempiter
num coram te: quia tu domine deus locutus
es hec: et benedictione tua benedicetur domus
servi tui in sempiternum. · VIII ·

Factum est autem post hec percussit David
Philisthiim et humiliavit eos,
et tulit David frenum tributi de manu Phili
sthiim. Et percussit Moab, et mensus est eos
funiculo coequans terre. Mensus est
autem duos funiculos: unum ad occidendum
et unum ad vivificandum. Et factus est Moab
David serviens sub tributo. Et percussit David Adad
ezer filium Rohob regem Soba, quando profectus
est ut dominaretur super flumen Eufraten.
Et captis David ex parte eius mille septingentis
equitibus et viginti milibus peditum: subnervavit
omnes iugales curruum, dereliquit autem ex
eis centum currus. Venit quoque Siria Dama
sci ut presidium ferret Adadezer regi
Soba: et percussit David de Syria viginti duo milia
virorum. Et posuit David presidium in Siria

Damasci: factaque est Syria David serviens sub
tributo. Servavitque dominus David in
omnibus ad quecumque profectus est. Et
tulit David arma aurea et torques que habebant
servi Adadezer, et detulit ea in Ierusalem.
Et de Bete et de Beroth civitatibus Adadezer
tulit rex David es multum nimis, de quo
fecit Salomon omnia vasa erea in templo et
mare eneum et columpnas et altare.
Et hec accepit postea Susac rex Egypti
in diebus Roboam filii Salomonis, cum
ascendisset de Ierusalem de terra Machinas
et electis civitatibus Adadezer regis erat.
Audivit autem Thou rex Emath quod percussis
set David omne robur Adadezer, et misit Thou
Ioram filium suum ad regem David
ut salutaret eum, et congratulans gratias
ageret eo quod expugnasset Adadezer
et percussisset eum. Hostis quippe erat
Thou Adadezer, et in manu eius erant
vasa argentea, et vasa aurea, et
vasa erea. Que et ipsa sanctificavit rex David
domino cum argento et auro que sancti
ficaverat de universis gentibus quas sub
egerat, de Syria et Moab, et filiis Amon et
Philisthiim et Amalech, et de manubiis Ad
adezer filii Rohob Soba regis. Fecit quoque
David sibi nomen cum reverteretur capta Siria
in valle Salinarum cesis decem et octo milibus, et in
Gebelem ad decem et octo milia. Et posuit in Ydumea
custodes statuitque presidium: et facta est
universa Ydumea serviens David. Et serva
vit dominus David in omnibus ad quecumque profectus
est. Et regnavit David super omnem Israel:
faciebatque David iudicium et iustitiam
omni populo suo. Ioab autem filius Sarvie
erat super exercitum. Porro Iosaphat
filius Achilud erat a commentariis: et
Sadoch filius Achitob et Achimelech
filius Abiathar erant sacerdotes:
et Saraias scriba. Banaias autem filius
Ioiade super Cerethi et Ferethi. · IX ·

Filii autem David erant sacerdotes.
Et dixit David: Putasne est aliquis
qui remanserit de domo Saul, ut faciam
cum eo misericordiam propter Ionatham?
Erat autem de domo Saul servus
nomine Siba: quem cum vocasset rex ad se,
dixit ei: Tu es Siba? Et ille respondit:
Ego sum servus tuus. Et ait rex:
Numquid superest aliquis de domo Saul, ut faciam
cum eo misericordiam dei? Dixitque Siba regi:
Superest filius Ionathan debilis
pedibus. Ubi inquit est? Et Siba

ad regem. Ecce ait in domo machir
filii amiel in lodabar. Misit ergo rex
david & tulit eum de domo machir filii
amihel de lodabar. Cum autem venisset
miphiboset filius ionathe filii saul
ad david: corruit in faciem suam & adora
vit. Dixitque david: miphiboseth. Qui re
spondit. Assum servus tuus. Et ait ei
david. Ne timeas: quia faciens faciam in te
misericordiam propter ionathan patrem tuum: &
restituam tibi omnes agros saul patris
tui. & tu comedes panem in mensa mea.
semper. Qui adorans eum dixit. Quis
ego sum servus tuus quoniam respexisti su
per canem mortuum similem mei. Vocavit
itaque rex sibam puerum saul. & dixit ei.
Omnia quecumque fuerunt saul & universam
domum eius dedi filio domini tui. Opera
re igitur ei tu & filii tui & servi tui. et
inferes filio domini tui cibos
ut alatur. Miphiboseth autem filius domini
tui comedet semper panem super mensam
meam. Erant autem sibe xv filii & xx.
servi. Dixitque siba ad regem. Sicut
iussisti domine mi rex servo tuo. sic fa
ciet servus tuus. Et miphiboseth come
det panem super mensam tuam quasi unus de
filiis regis. Habebat autem miphiboseth
filium parvulum nomine micha. Omnis
vero cognatio domus sibe serviebat
miphiboseth. Habitabat autem mi
phiboseth in ierusalem: quia de mensa re
gis iugiter vescebatur: & erat claudus utroque
pede. x.

Factum est autem post hec ut moreretur naas
rex filiorum amon. & regnavit anon
filius eius pro eo. Dixitque david. Faciam
faciam cum anon filio naas: sicut fecit
pater eius mecum misericordiam. Misit ergo david consolans
eum per servos suos super patris interitu.
Cum autem venissent servi david in terram filiorum
amon. dixerunt principes filiorum amon
ad anon dominum suum. Putas quod propter honorem
patris tui david miserit ad te consolatores.
& non ideo ut investigaret. & exploraret
civitatem. & everteret eam. misit servos suos
david ad te. Tulit itaque anon servos david. rasit
que dimidiam partem barbe eorum. & precī
dit vestes eorum medias usque ad nates: &
dimisit eos. Quod cum nunciatum esset david:
misit in occursum eorum. erant enim viri
confusi turpiter valde. & mandavit
eis david dicens. Manete in iericho donec
crescat barba vestra: & tunc revertimini.

No[ta] q[uo]d amon rasit barbā & p[re]scidit vestes

Videntes autem filii amon quod iniuriam fe
cissent david: miserunt & conduxerunt mercede
syrum rohob. & syrum soba. xx. milia peditum
& a rege maacha mille viros. & ab istob
xii. milia virorum. Quod cum audisset david:
misit ioab & omnem exercitum bellatorum.
Egressi sunt ergo filii amon & direxe
runt aciem ante ipsum introitum porte. Syrus
autem & soba & rohob. & istob & maacha
seorsum erant in campo. Videns igitur
ioab quod preparatum esset adversum se prelium
& ex adverso & post tergum: elegit sibi ex
omnibus electis israel. & instruxit aciem contra
syrum. reliquam autem partem populi tradidit
abysai fratri suo. qui direxit aciem contra
filios amon. Et ioab ait. Si prevaluerint
adversum me syri eris mihi in adiutorium.
Si autem filii amon prevaluerint adversum
te auxiliabor tibi. Esto vir fortis & pugne
mus pro populo nostro & civitate dei nostri. Dominus
autem faciet quod bonum est in conspectu suo.
Iniit ergo ioab & populus qui erat cum eo certa
men contra syros. qui statim fugerunt
a facie eius. Filii autem amon videntes quod
fugissent syri: fugerunt & ipsi a facie abysai
& ingressi sunt civitatem. reversusque
est ioab a filiis amon & venit ierusalem.
Videntes igitur syri quoniam corruissent coram
israel: congregati sunt pariter. Misitque
adadezer & eduxit syros qui erant
trans flumen: & adduxit exercitum eorum.
Sobac autem magister militie adadezer
princeps eorum erat. Quod cum nunciatum esset
david: contraxit omnem israel. & transivit
iordanem: venitque in helema. Et direxe
runt aciem syri ex adverso david: & pugna
verunt contra eum. Fugeruntque syri a facie israel.
& occidit david de syris septingentos currus
& xl. milia equitum. & sobach principem militie
adadezer percussit: qui statim mortuus
est. Videntes autem universi reges qui erant
in presidio adadezer victos se esse ab israel:
expaverunt & fugerunt. l. & viii. milia coram
israel. & fecerunt pacem cum israel & servierunt
eis. Timueruntque syri auxilium prebere
filiis amon. xi.

Factum est autem vertente
anno eo tempore quo solent reges
ad bella procedere: misit david ioab & servos
suos cum eo. & universum israel.
& vastaverunt filios amon: & obsederunt
rabath. David autem remansit in ierusalem.
Cumque hec agerentur: accidit ut quadam
die surgeret david de strato suo post meridiem

et deambularet in solario domus regie:
viditque mulierem se lavantem ex adverso
super solarium suum. Erat autem mulier
pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit
que esset mulier. Nuntiatumque est ei
quod ipsa esset bersabee filia heliam uxor urie
ethei. Missis itaque David nuntiis tulit eam.
Que cum ingressa esset ad illum: dormi
vit cum illa. Statimque sanctificata est ab
inmunditia sua et reversa est in domum suam
illa concepto fetu. Mittensque nuntiavit
David et ait. Concepi. Misit autem David ad ioab
dicens. Mitte ad me uriam etheum.
Misitque ioab uriam ad David. Et venit urias
ad David. Quesivitque David quam recte ageret ioab.
et populus et quomodo administraretur bellum.
Et dixit David ad uriam. Vade in domum tuam
et lava pedes tuos. Et egressus est urias de
domo regis. Secutusque est eum cibus regius.
Dormivit autem urias ante portam domus
regie cum aliis servis domini sui: et non de
scendit ad domum suam. Et ait David ad
uriam. Nuntiatumque est David a dicentibus.
non ivit urias ad domum suam. Et ait David
ad uriam. Numquid non de via longiqua
venisti? Quare non descendisti in domum
tuam? Et ait urias ad David. Archa dei et israel
et iuda habitant in papilionibus et dominus meus
ioab et servi domini mei super faciem terre
manent: et ego ingrediar domum meam.
ut comedam et bibam: et dormiam cum
uxore mea. Per salutem tuam et per sa
lutem anime tue. quia non faciam rem
hanc. Ait ergo David ad uriam. Mane hic
et hodie. Et cras dimittam te. Mansit
autem urias in ierusalem in die illa. Et
altera die vocavit eum David ut comederet
coram se et biberet. et inebriavit eum.
Qui egressus vespere dormivit in
strato suo. cum servis domini sui: et in domum
suam non descendit. Factum est ergo
mane: et scripsit David epistolam ad ioab.
misitque per manum urie scribens in epistola.
Ponite uriam ex adverso belli ubi fortis
simum prelium est. et derelinquite eum. ut
percussus intereat. Igitur cum ioab ob
sideret urbem. posuit uriam in loco quo
sciebat viros esse fortissimos. Egressique
viri de civitate bellabant adversus
ioab: et ceciderunt de populo David servorum.
et mortuus est urias etheus. Misit
itaque ioab et nuntiavit David omnia verba
prelii. Precepitque nuntio dicens. Cum
compleveris sermones belli universos ad regem

si videris eum indignari. et dixerit
quare accessistis ad murum ut pu
gnaretis. An ignorabatis quod
multa de super ex muro tela mittantur?
Quis percussit abimelech filium ierobaal.
Nonne mulier misit super eum fragmen
mole de muro. et interfecit eum in thebes.
Quare iuxta murum accessistis. Dices. servus tuus
et urias etheus occubuit. Abiit ergo nun
tius et venit et narravit omnia David que
ei preceperat ioab. Et dixit nuntius ad David.
Prevaluerunt adversum nos viri. et egressi
sunt ad nos in agrum. Nos autem facto
impetu. persecuti sumus eos. usque ad por
tas civitatis. Et direxerunt iacula sa
gittarii. ad servos tuos ex muro desuper.
mortuique sunt de servis regis. quin etiam
servus tuus urias etheus mortuus est.
Et dixit David ad nuntium. Hec dices ioab.
Non te frangat ista res. Varius est
eventus prelii. et nunc hunc et nunc illum consumit
gladius. Conforta bellatores tuos adver
sum urbem ut destruas eam et exhortare
eos. Audivit autem uxor urie quod mortuus
esset urias vir suus: et planxit eum.
Transacto autem luctu misit David et introduxit
eam in domum suam. et facta est ei uxor.
peperitque ei filium. Et displicuit verbum
hoc quod fecerat David coram domino. xii.

XII

Misit ergo dominus nathan ad David. Qui
cum venisset ad eum. dixit ei.
Responde michi iudicium. Duo viri erant in
civitate una. unus dives. alter pauper.
Dives habebat oves et boves plurimos
valde. Pauper autem nichil habebat omnino preter
ovem unam parvulam quam emerat et
nutrierat. et que creverat apud eum
cum filiis eius simul. de pane eius comedens.
et de calice eius bibens. et in sinu illius
dormiens. eratque illi sicut filia. Cum
autem peregrinus quidam venisset ad divitem:
parcens ille sumere de ovibus et bobus suis ut
exhiberet convivium peregrino illi. qui
venerat ad se. tulit ovem viri pauperis.
et preparavit cibos homini qui venerat ad se.
Iratus autem indignatione David adversus
hominem illum nimis. dixit ad nathan.
Vivit dominus quoniam filius est mortis vir qui
fecit hoc. Ovem reddet in quadruplum
eo quod fecerit verbum istud. et non pepercit.
Dixit autem nathan ad David. Tu es ille vir
qui fecisti hanc rem. Hec dicit dominus deus.
Ego unxi te in regem super israel: et ego
erui te de manu saul. et dedi tibi domum

al' belli

Nota parabolam nathan prophete

dñi tui. et uxores domini tui in sinu tuo. dedique tibi domum israel et iuda: et si parua sunt ista. adiciam tibi multo maiora. Quare ergo contempsisti uerbum dñi ut faceres malum in conspectu meo? Uriam ethęum percussisti gladio. et uxorem illius accepisti tibi uxorem. et interfecisti eum gladio filiorum ammon. Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum. eo quod despexeris me. et tuleris uxorem urię ethęi: ut esset uxor tua. Itaque hęc dicit dominus. Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua. et tollam uxores tuas in oculis tuis. et dabo proximo tuo. et dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite. ego autem faciam uerbum istud in conspectu omnis israel. et in conspectu solis. [margin: huius] Et dixit dd ad nathan. Peccaui domino. Dixitque nathan ad dd. Dñs quoque transtulit peccatum tuum: non morieris. Uerumptamen quoniam blasphemare fecisti inimicos nomen domini. propter uerbum hoc filius qui natus est tibi morte morietur. Et reuersus est nathan in domum suam.

Percussitque dominus paruulum quem pepererat uxor urię dd. et desperatus est. Deprecatusque est dd dñm pro paruulo. et ieiunauit dd ieiunio. et ingressus seorsum iacuit super terram. Uenerunt autem seniores domus eius cogentes eum ut surgeret de terra. Qui noluit neque comedit cum eis cibum. Accidit autem die septima. ut moreretur infans. Timueruntque serui dd nuntiare ei quod mortuus esset paruulus. Dixerunt enim. Ecce cum paruulus adhuc uiueret loquebamur ad eum et non audiebat uocem nostram. quanto magis si dixerimus mortuus est puer se affliget. Cum ergo audisset dd seruos suos mussitantes: intellexit quod mortuus esset infantulus. Dixitque ad seruos suos. Num mortuus est puer? Qui responderunt ei. Mortuus est. Surrexit ergo dd [margin: de terra] et lotus unctusque est. Cumque mutasset uestem: ingressus domum dñi et adorauit. Et uenit in domum suam. petiuitque ut apponerent ei panem et comedit. Dixerunt autem ei serui eius. Quis est sermo quem fecisti? propter infantem cum adhuc uiueret ieiunasti. et flebas mortuo autem puero surrexisti et comedisti panem. Qui ait. Propter infantem dum adhuc uiueret ieiunaui et fleui. Dicebam enim. Quis scit si forte donet eum dominus et uiuat infans. Nunc autem quia mortuus est quare ieiunem? Numquid potero reuocare eum amplius? Ego uadam magis ad eum. ille uero non reuertetur ad me. Et consolatus est dd bersabee uxorem suam. Ingressusque ad eam. dormiuit cum ea: quę genuit filium: et uocauit nomen eius salomonem. Et dñs dilexit illum. misitque in manu nathan prophete. et uocauit nomen eius amabilis domino: eo quod diligeret eum dñs. Igitur pugnabat ioab contra rabath filiorum ammon. et expugnabat urbem regiam. Misitque ioab nuntios ad dd dicens. Dimicaui aduersus rabath. et capienda est urbs aquarum. Nunc igitur reliquam partem populi congrega et obside ciuitatem et cape eam: ne cum a me uastata fuerit urbs. nomini meo ascribatur uictoria. Congregauit itaque dd omnem populum et profectus est aduersus rabath. Cumque dimicasset: cepit eam et tulit dyadema melchon regis eorum de capite eius. pondo auri talentum. habens gemmas preciosissimas. et impositum est super caput dd. Sed et predam ciuitatis asportauit multam ualde. populum quoque eius adducens serrauit et circumegit super eos ferrata carpenta: diuisitque cultris et transduxit in typolaterium. Sic fecit uniuersis ciuitatibus filiorum ammon. Et reuersus est dd et omnis exercitus in ierusalem.

·XIII·

Factum est autem post hęc ut absalon filii dd sororem speciosissimam uocabulo thamar: adamaret amon filius dd et deperiret eam ualde: ita ut egrotaret propter amorem eius. Quia cum esset uirgo: difficile ei uidebatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea. Erat autem amon amicus nomine ionadab filius semaa fratris dd uir prudens ualde. Qui dixit ad eum. Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies? cur non indicasti michi? Dixitque ei amon

thamar sororem fratris mei absalon amo. Cui respondit ionadab. Cuba super lectum tuum. et languorem simula. Cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei. Veniat oro thamar soror mea. ut det michi cibum, et faciat pulmentum ut comedam de manu eius. Accubuit itaque amon: et quasi egrotare cepit. Cumque venisset rex ad visitandum eum: amon ait ad regem. Veniat obsecro thamar soror mea. ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas. et cibum capiam de manu eius. Misit ergo david ad thamar domum — dicens. Veni in domum amon fratris tui: et fac ei pulmentum. Venitque thamar in domum amon fratris sui. Ille autem iacebat. Que tollens farinam commiscuit: et liquefaciens in oculis eius coxit sorbitiunculas. Tollensque quod coxerat: effudit et posuit coram eo. et noluit comedere. Dixitque amon. Eicite universos de domo a me. Cumque eiecissent omnes: dixit amon ad thamar. Infer cibum in conclavi. ut vescar de manu tua. Tulit ergo thamar sorbitiunculas quas fecerat: et intulit ad amon fratrem suum. in conclavi. Cumque obtulisset ei cibum: apprehendit eam et ait. Veni cuba mecum soror mea. Que respondit ei. Noli frater mi noli opprimere me; neque enim hoc fas est in israel. Noli facere stultitiam hanc. Ego enim non potero ferre obprobrium meum; et tu eris quasi unus de insipientibus in israel. Quin potius loquere ad regem et non negabit me tibi. Noluit autem acquiescere precibus eius: sed prevalens viribus oppressit eam. et cubavit cum illa. Et exosam habuit eam amon odio magno nimis: ita ut maius esset odium quo oderat eam amore quo ante dilexerat. Dixitque ei amon. Surge et vade. Que respondit ei. Maius est hoc malum quod nunc agis adversum me. quam quod ante fecisti expellens me. Et noluit audire eam. sed vocato puero qui ministrabat ei dixit — Eice foras a me hanc. et claude hostium post eam. Que induta erat talari tunica. huiuscemodi enim filie regis virgines vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras. Clausitque ostium post eam. Que aspergens cinerem capiti suo scissa tunica talari inpositisque manibus super caput suum ibat ingrediens et clamans. Dixit autem ei absalon frater suus. Numquid amon frater tuus concubuit tecum. Sed nunc soror tace. frater tuus est. neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque thamar contabescens in domo absalon fratris sui. Cum autem rex david audisset verba hec, contristatus est valde. Et noluit contristari spiritum amon filii sui quoniam diligebat eum — quia primogenitus ei erat. Porro non est locutus absalon ad amon. nec bonum nec malum. Oderat enim absalon amon; eo quod violasset thamar sororem suam. Factum est autem post tempus biennii ut tonderentur oves absalon in baalasor que est iuxta effraym. Et vocavit absalon omnes filios regis. Venitque ad regem et ait ad eum. Ecce tondentur oves servi tui: veniat oro rex cum servis suis ad servum suum. Dixitque rex ad absalon. Noli fili mi rogare ut veniamus omnes et gravemus te. Cum autem cogeret eum et noluisset ire. benedixit ei. Et ait absalon. Si non vis venire: veniat nobiscum obsecro saltem amon frater meus. Dixit ad eum rex. Non est necesse ut vadat tecum. Coegit itaque eum absalon. et dimisit cum eo amon. et universos filios regis. Feceratque absalon convivium quasi convivium regis. Preceperat autem absalon pueris suis dicens. Observate cum temulentus fuerit amon vino. et dixero vobis percutite eum et interficite. Nolite timere. ego enim sum qui precipio vobis. Roboramini et estote viri fortes. Fecerunt ergo pueri absalon adversus amon sicut preceperat eis absalon. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere: fama pervenit ad david dicens. Percussit absalon omnes filios regis. et non remansit saltem ex eis unus. Surrexit itaque rex et scidit vestimenta sua. et cecidit super terram. et omnes servi ipsius qui assistebant ei sciderunt vestimenta sua. Respondens autem ionadab filius semmaa fratris david dixit. Ne estimet dominus meus rex quod omnes filii regis occisi sunt: amon solus mortuus est. quoniam in odio absalonis erat

ad david

¶ Nō occisus fuit amon

Quod absalon fugit

positus ex die qua oppressit thamar sororem suam. Nunc ergo ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud dicens. Omnes filii regis occisi sunt: quoniam amon solus mortuus est. Fugit autem absalon. Et elevavit puer speculator oculos suos et aspexit. et ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis. Dixit autem ionadab ad regem. Ecce filii regis adsunt: iuxta verbum servi tui sic factum est. Cumque cessasset loqui: apparuerunt filii regis. Et intrantes levaverunt vocem et fleverunt. Sed et rex et omnes servi eius fleverunt ploratu magno nimis. Porro absalon fugiens abiit ad tholomai filium amiur regem gessur. Luxit ergo david filium suum amon multis diebus. Absalon autem cum fugisset et venisset in gessur: fuit ibi tribus annis. Cessavitque rex david persequi absalon: eo quod consolatus esset super amon interitu. xiiij.

Cessavit al' ... c. xiiij.

XIIII

Intelligens autem ioab filius sarvie quod cor regis versum esset ad absalon: misit thecuam et tulit inde mulierem sapientem. Dixitque ad eam: Lugere te simula. et induere veste lugubri: et ne unguaris oleo. ut sis quasi mulier iam plurimo tempore lugens mortuum. Et ingredieris ad regem et loqueris ad eum sermone huiuscemodi. Posuit autem ioab verba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset mulier thecuites ad regem: cecidit coram eo super terram. et adorans dixit. Serva me rex. Et ait ad eam rex. Quid causae habes. Quae respondit. Heu mulier vidua ego sum. mortuus est enim vir meus. et ancillae tuae erant duo filii. qui rixati sunt adversum se in agro. Nullusque erat qui eos prohibere posset. Et percussit alter alterum et interfecit eum. Et ecce consurgens universa cognatio adversum ancillam tuam dicit. Trade eum qui percussit fratrem suum: ut occidamus eum pro anima fratris sui. quem interfecit et deleamus heredem. Et quaerunt extinguere scintillam meam. quae relicta est ut non supersit viro meo nomen. et reliquiae super terram. Et ait rex ad mulierem. Vade in domum tuam et ego iubebo pro te. Dixitque mulier thecuitis ad regem. In me domine mi rex sit iniquitas. et in domum patris mei. Rex autem et thronus eius sit innocens. Et ait rex. Qui contradixerit tibi adduc eum ad me: et non addet ultra ut tangat te. Quae ait. Recordetur rex domini dei sui ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum. et nequaquam interficiant filium meum. Qui ait. Vivit dominus quia non cadet de capillis filii tui super terram. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait. loquere. Dixitque mulier. Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum dei. et locutus est rex verbum istud ut peccet et non reducat eiectum suum. Omnes morimur. et quasi aquae dilabimur in terram quae non revertuntur: nec vult deus perire animam. sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni ut loquar ad dominum meum regem. verbum hoc presente populo. Et dixit ancilla tua. Loquar ad regem. si quomodo faciat rex verbum ancillae suae. Et audivit rex verba ut liberaret ancillam suam de manu omnium qui volebant delere me. et filium meum simul de hereditate domini. Dicat ergo ancilla tua. ut fiat verbum domini mei regis quasi sacrificium. Sicut enim angelus dei sic est dominus meus rex: ut benedictione nec maledictione moveatur. Unde et dominus deus tuus est tecum. Et respondens rex ad mulierem ait. Ne abscondas a me verbum quod te interrogo. Dixitque mulier. Loquere mi rex domine. Et ait rex. Numquid manus ioab tecum est in omnibus istis. Respondit mulier. et ait. Per salutem animae tuae domine mi rex. nec ad dexteram nec ad sinistram est ex omnibus his quae locutus est dominus meus rex. Servus enim tuus ioab ipse praecepit mihi et posuit in os ancillae tuae omnia verba haec ut verterem figuram sermonis huius. Servus enim tuus ioab praecepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es. sicut habet sapientiam angelus dei. ut intelligas omnia super terram. Et ait rex ad ioab. Ecce placatus feci verbum tuum. Vade igitur et revoca puerum absalon. Cadensque ioab super faciem suam in terram: adoravit et benedixit regi. Et ioab dixit. Hodie intellexit servus tuus quia inveni gratiam in oculis tuis

domine mi rex. Fecisti enim sermonem servi tui. Surrexit ergo ioab et abiit in gessur: et adduxit absalon in ierusalem. Dixit autem rex. Revertatur in domum suam et non videat faciem meam. Reversus est itaque absalon in domum suam: et faciem regis non vidit. Porro sicut absalon vir non erat pulcher in omni israel. et decorus nimis. a vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula. et quanto magis tondebat capillos; semel autem in anno tondebatur quia gravabat eum cesaries. ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis pondere publico. Nati sunt autem absalon filii tres et filia una nomine thamar eleganti forme. Mansitque absalon in ierusalem duobus annis et faciem regis non vidit. Misit itaque ad ioab ut mitteret eum ad regem. Qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset et ipse noluisset venire; dixit servis suis. Scitis agrum ioab iuxta agrum meum habentem messem ordei. Ite igitur et succendite eum igni. Succenderunt igitur servi absalon segetem igni. Et venientes servi ioab scissis vestimentis suis: et dixerunt. Succenderunt servi absalon partem agri tui igni. Surrexit itaque ioab. et venit ad absalon in domum eius et dixit. Quare succenderunt servi tui segetem meam igni? Et respondit absalon ad ioab. Misi ad te obsecrans ut venires ad me. et mitterem te ad regem. et diceres ei. Quare veni de gessur? melius mihi erat ibi esse. Obsecro ergo ut faciem regis videam. Quod si memor est iniquitatis mee: interficiat me. Ingressus est ergo ioab ad regem, nunciavitque ei. Vocatusque absalon et intravit ad regem: et adoravit super faciem terre coram eo. Osculatusque est rex absalon.

Igitur post hec. xv.

fecit sibi absalon currus et equites et l. viros qui precederent eum. Et consurgens mane absalon stabat iuxta introitum porte in via. Et omnem virum qui habebat negotium ut veniret ad iudicium regis. vocabat absalon ad se et dicebat. De qua civitate es tu? Qui respondens aiebat. Ex una tribu israel ego sum servus tuus. Respondebatque ei absalon. Videntur mihi sermones tui boni et iusti. Sed non est qui te audiat constitutus a rege. Dicebatque absalon. Quis me constituat iudicem super terram. ut ad me veniant omnes qui habent negotium et iuste iudicem? Sed et cum accederet homo ad eum ut salutaret eum. extendebat manum suam. et apprehendens osculabatur eum. Faciebatque hoc omni israel qui veniebat ad iudicium ut audiretur a rege: et sollicitabat corda virorum israel. Post .iiii. annos dixit absalon ad regem david. Vadam et reddam vota mea que vovi domino in ebron. Vovens enim vovit servus tuus cum esset in gessur syrie dicens. Si reduxerit me dominus in ierusalem: sacrificabo domino. Dixitque ei rex. Vade in pace. Et surrexit et abiit in ebron.

david

Misit autem absalon exploratores in universas tribus israel dicens. Statim ut audieritis clangorem bucine: dicite. regnavit absalon in ebron. Porro cum absalon ierunt ducenti viri de ierusalem vocati euntes simplici corde et causam penitus ignorantes. Accersivit quoque absalon achitofel gilonitem consiliarium david de civitate sua gilo. Cumque immolaret victimas: facta est coniuratio valida populusque concurrens augebatur cum absalon.

Pro achitofel

Venit igitur ad david nuntius dicens. Toto corde universus israel sequitur absalon. Et ait david servis suis qui erant cum eo in ierusalem. Surgite et fugiamus. neque enim erit nobis effugium a facie absalon. Festinate egredi; ne forte veniens occupet nos. et impleat super nos ruinam. et percutiat civitatem in ore gladii. Dixeruntque servi regis ad eum. Omnia quecumque preceperit dominus noster rex libenter exequimur servi tui. Egressus est ergo rex et universa domus eius pedibus suis. Et reliquit rex mulieres decem concubinas ad custodiendum domum. Egressusque rex et omnis israel pedibus suis stetit procul a domo. et universi servi eius ambulabant iuxta eum. et legiones cerethi et phelethi et omnes gethei pugnatores validi sexcenti viri. qui secuti eum fuerant de geth pedites precedebant regem. Dixit autem rex ad ethai getheum. Cur venis nobiscum? Revertere et habita cum rege tuo. quia peregrinus es: et egressus de loco tuo. Heri venisti: et hodie compelleris nobiscum

es

...finibus compingi solent quas inter palos ad... solis siccant vel palata, id est, ... palos compressa.

egredi. Ego autem vadam quo iturus sum. Revertere et reduc tecum fratres tuos, et dominus faciat tecum misericordiam et veritatem, quia ostendisti gratiam et fidem. Et respondens ethai regi, dicens: Vivit dominus et vivit dominus meus rex, quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex, sive in morte sive in vita, ibi erit servus tuus. Et ait David ad ethai: Veni et transi. Et transivit ethai gethaeus, et rex, et omnes viri qui cum eo erant, et reliqua multitudo. Omnesque flebant voce magna, et universus populus transibat. Rex quoque transgrediebatur torrentem cedron, et cunctus populus incedebat contra viam quae respicit ad desertum. Venit autem et sadoch sacerdos, et universi levitae cum eo portantes archam federis dei, et deposuerunt ascendit abiathar, donec expletus esset omnis populus qui egressus fuerat de civitate. Et dixit rex ad sadoch: Reporta archam dei in urbem. Si invenero gratiam in oculis domini, reducet me et ostendet michi eam et tabernaculum suum. Si autem dixerit: non places, presto sum, faciat quod bonum est coram se. Et dixit rex ad sadoch sacerdotem: O videns, revertere in civitatem in pace, et achimaas filius tuus, et ionathas filius abiathar, duo filii vestri sint vobiscum. Ecce ego abscondar in campestribus deserti, donec veniat sermo a vobis indicans michi. Reportaverunt igitur sadoch et abiathar archam dei in ierusalem et manserunt ibi. Porro David ascendebat clivum olivarum scandens et flens, operto capite et nudis pedibus incedens. Sed et omnis populus qui erat cum eo, operto capite ascendebat cum eo plorans. Nuntiatum est autem David quod et achithofel esset in coniuratione cum abSalon. Dixitque David: Infatua, quaeso, consilium achithofel domine. Cumque ascenderet David summitatem montis in quo adoraturus erat dominum, ecce occurrit ei chusi arachites scissa veste et terra pleno capite. Et dixit ei David: Si veneris mecum, eris michi honeri. Si autem in civitatem revertaris et dixeris absalon: Servus tuus sum, pater, me vivere. Sicut fui servus patris tui, sic ero servus tuus, dissipabis consilium achitofel. Habes autem tecum sadoch et abiathar sacerdotes, et omne verbum quodcumque audieris de domo regis indicabis sadoch et abiathar sacerdotibus. Sunt autem cum eis duo filii eorum, achimaas filius sadoch et ionathan filius abiathar, et mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis. Veniente ergo chusi amico David in civitatem, absalon quoque ingressus est ierusalem.

· xvi ·

Cumque David transisset paululum montis verticem, apparuit siba puer miphiboseth in occursum eius cum duobus asinis qui onerati erant cc panibus et centum alligaturis uvae passae, et c massis palatarum, et duobus utribus vini. Et dixit rex siba: Quid sibi volunt haec? Responditque siba: Asini sunt ut sedeant domestici regis, et panes et palatae ad vescendum pueris tuis, vinum autem ut bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex: Ubi est filius domini tui? Respondit siba regi: Remansit in ierusalem dicens: Hodie restituet mihi domus israel regnum patris mei. Et ait rex sibae: Tua sint omnia quae fuerunt miphiboseth. Dixitque siba: Oro ut inveniam gratiam coram te domine mi rex. Venit ergo rex David usque bahurim, et ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus saul nomine semei filius gera, procedebatque egrediens, et maledicebat, mittebatque lapides contra David et contra universos servos regis David. Omnis autem populus et universi bellatores a dextro et a sinistro latere regis David incedebant. Ita autem loquebatur semei cum malediceret regi: Egredere, egredere vir sanguinum et vir belial. Reddidit tibi dominus universum sanguinem domus saul, quoniam invasisti regnum pro eo. Et dedit dominus regnum in manu absalon filii tui, et ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es tu. Dixit autem abisai filius sarviae regi: Quare maledicit canis hic moriturus domino meo regi? Vadam et amputabo caput eius. Et ait rex: Quid mihi et vobis est filii sarviae? Dimittite eum ut maledicat. Dominus enim praecepit ei ut...

oliue

archam dei Et

in

dne

maledicerет D'. Et quis est qui au
deat dicere quare sic fecerit dominus?
Et rex ait abysai et universis servis
suis. Ecce filius meus qui egressus
est de utero meo. querit animam meam.
quanto magis hic filius gemini. ma
ledixit michi. Dimittite eum ut
maledicat iuxta preceptum domini:
si forte respiciat dominus afflictionem
meam. et reddat michi bonum pro ma
ledictione hac hodierna. Ambula
bat itaque D' et viri eius per viam cum
eo. Semei autem per iugum montis
de latere contra illum gradiebatur
maledicens. et mittens lapides ad
versus eum terramque spargens. Ve
nit itaque rex D' et universus populus
cum eo. lassus et refocillati sunt ibi.
Absalon autem et universus populus eius
ingressi sunt ierusalem: sed et achitofel
cum eo. Cum autem venisset chusi
arachites amicus D' ad absalon.
locutus est ad eum. salve rex salve
rex. Ad quem absalon. Hec est inquit
gratia tua ad amicum tuum: Quare
non isti cum amico tuo. Respondit que
chusi ad absalon. Nequaquam quia illius
ero quem elegit dominus, et omnis hic populus
et universus israel. et cum eo manebo.
Sed et hoc inferam. cui ego futurus sum.
Nonne filio regis? sicut parui patri tuo sic
parebo tibi. Dixit autem absalon ad
achitofel. Inite consilium quid agere de
beamus. Et achitofel ait ad absalon.
Ingredere ad concubinas patris tui.
quas dimisit ad custodiendam domum.
ut cum audierit omnis israel quod fedaveris
patrem tuum. roborentur manus eorum
tecum. Tetenderunt igitur absalon
tabernaculum in solario: ingressusque
est ad concubinas patris sui coram
universo israel. Consilium autem achitofel
quod dabat in diebus illis. quasi siquis consu
leret deum. Sic erat omne consilium
achitofel. et cum esset cum D'. et cum
esset cum absalon. xvii.

Dixit igitur achitofel ad ab
salon. Eligam mihi. xii. milia
virorum. et consurgens persequar D'
hac nocte. et irruens super eum quippe
qui lassus est. et solutis manibus
percutiam eum. Cumque fugerit
omnis populus qui cum eo est: percutiam
regem desolatum. et reducam univer

sum populum. quomodo ... unus homo
reverti solet. Unum enim virum tu
queris. et omnis populus erit in pace. Pla
cuit sermo eius absalon. et cunctis ma
ioribus natu israel. Ait autem absalon.
Vocate et chusi arachitem: et audiamus
quid ipse dicat. Cumque venisset chusi ad
absalon: ait absalon ad eum. Huius
cemodi sermonem locutus est achito
fel. facere debemus an non? Quod das
consilium? Et dixit chusi ad absa
lon. Non est bonum consilium quod
dedit achitofel hac vice. Et rursum
intulit chusi. Tu nosti patrem tuum et
viros qui cum eo sunt esse fortissimos
et amaro animo. veluti si ursa raptis
catulis in saltu seviat. sed et pater tuus vir
bellator est. nec morabitur cum populo:
forsitan nunc latitat in foveis aut
in uno quo voluerit loco. et cum ceciderit
unus quilibet in principio: audiet quicumque
audierit. et dicet. facta est plaga in
populo qui sequebatur absalon. et for
tissimus quisque cuius cor est quasi leonis
pavore solvetur. Scit enim omnis populus
israel fortem esse patrem tuum. et robustos
omnes eos qui cum eo sunt. Sed et hoc mihi
videtur rectum esse consilium. Congre
getur ad te universus israel a dan usque
bersabee quasi arena maris innumera
bilis: et tu eris in medio eorum. et irrue
mus super eum in quocumque loco fuerit
inventus. et operiemus eum sicut
cadere solet ros super terram. et non dere
linquemus de viris qui cum eo sunt
nec unum quidem. Quod si urbem aliquam
fuerit ingressus: circumdabit omnis israel
civitati illi funes. Et trahemus eam
in torrentem. ut non reperiatur nec
calculus quidem ex ea. Dixitque absalon
et omnis vir israel; melius est consilium
chusi arachite. consilio achitofel. Domini
autem nutu dissipatum est consilium
achitofel utile. ut induceret dominus super
absalon malum. Et ait chusi sadoch
et abiathar sacerdotibus. Hoc et hoc con
silium dedit achitofel absalon et
senioribus israel. et ego tale et tale consilium.
Nunc igitur mittite cito. et nunciate D'
dicentes. ne moreris nocte hac in
campestribus deserti. Sed absque dilatione
transgredere. ne forte absorbeatur rex.
et omnis populus qui cum eo est. Ionathas
autem et achimaas stabant iuxta fontem rogel.

Nota consilium chusi

abiit ancilla et nuntiavit eis. Et illi profecti sunt: ut referrent regi David nuntium. Non enim poterant videri aut introire civitatem. Vidit autem eos quidam puer et indicavit absalon. Illi vero concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in bahurim qui habebat puteum in vestibulo suo. et descenderunt in eum. Tulit autem mulier et extendit velamen super os putei. quasi siccans tipsanas et sic res latuit. Cumque venissent servi absalon in domum ad mulierem dixerunt. Ubi est achimaas et ionathas. Et respondit mulier eis. Transierunt festinanter gustata paululum aqua. At hii qui querebant cum non repperissent: reversi sunt in ierusalem. Cumque abissent: ascenderunt illi de puteo. et pergentes nuntiaverunt regi David atque dixerunt. Surgite et transite cito fluvium: quoniam huiuscemodi consilium dedit contra vos achitofel. Surrexit ergo David et omnis populus qui erat cum eo: et transierunt iordanem donec dilucesceret. antequam denudaretur verbum: et ne unus quidem residuus fuit qui non transisset fluvium. Porro achitofel videns quod non fuisset factum consilium suum: stravit asinum suum. et surrexit et abiit in domum suam. et in civitatem suam. et disposita domo sua suspendio interiit et sepultus est in sepulcro patris sui. David autem venit in castra. et absalon transivit iordanem: ipse et omnis vir israel cum eo. Amasam vero constituit absalon pro ioab super exercitum. Amasa autem erat filius viri qui vocabatur iethra de gesrael qui ingressus est ad abigail filiam naas sororem sarvie que fuit mater ioab. Et castra metatus est israel cum absalon in terra galaad. Cumque venisset David in castra sobi filius naas de rabbath filiorum amon. et machir filius amihel de lodabar. et berzellai galaadites de rogelim obtulerunt ei stratoria. et tapetia et vasa fictilia. frumentum et ordeum. et farinam polentam. et fabam et lentem et frixum ciser et mel et butirum. oves et pingues vitulos. Dederuntque David et populo qui cum eo erat ad vescendum. Suspicati enim sunt populum fame et siti fatigari in deserto. XVIII.

al' expandit

Tipsana nomen productum est ordeum siccatum pilo tunsum et decorticatum maiores cor-

Nota Achitofel suspendio interiit.

al' madian

XVIII

Igitur consideravit David populo suo constituit super eos tribunos et centuriones et dedit populi tertiam partem sub manu ioab. et tertiam sub manu abisai filii sarvie fratris ioab. et tertiam sub manu ethai qui erat de geth. Dixitque rex ad populum. Egrediar et ego vobiscum. Et respondit populus. Non exibis. Sive enim fugerimus: non magnopere ad eos de nobis pertinebit. Sive media pars ceciderit e nobis. non satis curabunt: quia tu unus pro decem milibus computaris. Melius est igitur ut sis nobis in urbe presidio. Ad quos rex ait. Quod vobis rectum videtur: hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam. Egrediebaturque populus per turmas suas centeni et milleni. Et precepit rex ioab et abisai et ethai dicens. Servate michi puerum absalon. Et omnis populus audiebat precipientem regem cunctis principibus pro absalon. Itaque egressus est populus in campum contra israel: Et factum est prelium in saltu ephraim: et cesus est populus israel ab exercitu David. Factaque est plaga magna in die illa. xx. milium. Fuit autem ibi prelium dispersum super faciem omnis terre: et multo plures erant quos saltus consumpserat de populo quam hii quos voraverat gladius in die illa. Accidit autem ut occurreret absalon servis David sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum et magnam adhesit caput eius quercui. et illo suspenso inter celum et terram. mulus cui sederat pertransivit. Vidit autem quispiam hoc et nuntiavit ioab dicens. Vidi absalon pendere de quercu. Et ait ioab viro qui nuntiaverat ei. Si vidisti cur non confodisti eum cum terra. et ego dedissem tibi. x. argenti siclos et unum balteum. Qui dixit ad ioab. Si appenderes in manibus meis mille argenteos nequaquam mitterem manum meam in filium regis. Audientibus enim nobis precepit rex tibi et abisai et ethai dicens. Custodite michi puerum absalon. Sed et si fecissem contra animam meam audacter: nequaquam hoc regem latere potuisset. Et tu stares ex adverso. Et ait ioab. Non sicut tu vis: sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua et infixit eas in corde absalon. Cumque adhuc palpitaret herens in quercu: cucurrerunt x. iuvenes armi-

[C]ecinit ioab et prohibuit populum, ne persequeretur fugientem israel: volens parcere multitudini. Et tulerunt absalon et proiecerunt eum in saltu in foveam grandem: et comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis. Omnis autem israel fugit in tabernacula sua. Porro absalon cum adhuc viveret erexerat sibi titulum qui est in valle regis. Dixerat enim non habeo filium: et hoc erit in monimentum nominis mei. Vocavitque titulum nominis sui. et appellatur manus absalon usque ad hanc diem. Achimaas autem filius sadoch ait. Curram et nuntiabo regi quia iudicium fecerit ei dominus de manu inimicorum eius. Ad quem ioab dixit. Non eris nuntius in hac die: sed nuntiabis in alia. Hodie nolo te nuntiare: filius enim regis mortuus est. Et ait ioab chusi. Vade et nuntia regi que vidisti. Adoravit chusi ioab. et cucurrit. Rursum autem achimaas filius sadoch dixit ad ioab. Quid impedit si etiam ego curram post chusi. Dixitque ei ioab. Quid vis currere fili mi: veni huc: non eris boni nuntii baiulus. Qui respondit. Quid enim si cucurrero? Et ait ei. curre. Currens ergo achimaas per viam compendii: transivit chusi. David autem sedebat inter duas portas civitatis. Speculator vero qui erat in fastigio porte super murum: elevans oculos vidit hominem currentem solum. Et exclamans: regi indicavit. Dixitque ei rex. Si solus est: bonus nuntius est in ore eius. Properante autem illo. et accedente propius vidit speculator hominem alterum currentem. Et vociferans in culmine. ait. Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitque rex. et iste est bonus nuntius. Speculator autem. ait. Contemplor cursum prioris quasi cursum achimaas filii sadoch. Et ait rex. Vir bonus est: et nuntium portans bonum venit. Clamans autem achimaas dixit ad regem. Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram: ait. Benedictus dominus deus tuus qui conclusit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem.

Et ait rex. Estne pax puero absalon. Dixitque achimaas. Vidi tumultum magnum cum mitteret servus tuus ioab o rex me servum tuum. nescio aliud. Ad quem rex. transi ait. et sta hic. Cumque ille transisset et staret apparuit chusi. et veniens ait. Bonum apporto nuntium. domine mi rex. Iudicavit enim pro te dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te. Dixit autem rex chusi. Estne pax puero meo absalon. Cui respondit chusi. Fiant inquit sicut puer inimici domini mei regis. et universi qui consurgunt adversus eum. in malum. Contristatus itaque rex ascendit in cenaculum porte. et flevit. et sic loquebatur vadens. fili mi absalon. absalon fili mi. Quis mihi tribuat ut ego moriar pro te: absalon fili mi. fili mi absalon.

XIX

Nuntiatum est autem ioab quod rex fleret et lugeret filium suum. et versa est victoria in die illa in luctum omni populo. Audivit enim populus in die illa dici. Dolet rex super filio suo. Et declinavit populus in die illa ingredi civitatem: quomodo declinare solet populus versus et fugiens de prelio. Porro rex operuit caput suum. et clamavit voce magna. fili mi absalon. absalon fili mi. Ingressus est ergo ioab ad regem in domum: et dixit. Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum: qui salvam fecerunt animam tuam. et animam filiorum tuorum. et filiarum tuarum. et animam uxorum tuarum. et animam concubinarum tuarum. Diligis odientes te. et odio habes diligentes te: et ostendisti hodie quia non curas de ducibus tuis. et de servis tuis. Et ego vere cognovi modo quia si absalon viveret et nos omnes occubuissemus: tunc placeret tibi. Nunc igitur surge et procede. et alloquens satisfac servis tuis. Iuro enim tibi per dominum quod si non exieris ne unus quidem remansurus sit tecum hac nocte. et peius erit hoc tibi quam omnia mala que venerunt super te ab adolescentia tua usque ad presens. Surrexit ergo rex et sedit in porta. Et omni populo nuntiatum est quod rex sederet in porta: venitque universa multitudo coram rege. israel autem fugit in tabernacula sua. Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus israel dicens. Rex liberavit nos de manu inimicorum nostrorum. ipse salvavit nos

manu philistinorum. et nunc fugit
de terra propter absalon. Absalon autem
quem unximus super nos regem mortu
us est in bello. Usquequo siletis et non
reducitis regem. et consilium totius
israel venit ad regem. Rex vero david
misit ad sadoch et abiathar sacerdotes
dicens. Loquimini ad maiores natu iuda di
centes. Cur venistis novissimi ad re
ducendum regem in domum suam.
Sermo autem omnis israel pervenerat ad
regem. ut reducerent eum in domum
suam. quia dixerat rex. hec dicetis ad po
pulum. Fratres mei vos: os meum et caro
mea vos. quare novissimi reducitis
regem. et amase dicite. Nonne os meum
et caro mea es. Hec faciat michi deus
et hec addat. si non magister militie
fueris coram me omni tempore post
ioab. Et inclinavit cor omnium virorum
de iuda. quasi viri unius: miserunt que ad
regem dicentes. Revertere tu et omnes
servi tui. Et reversus est rex: et venit
usque ad iordanem. Et omnis iuda venit
usque in galgala. ut occurreret regi. et
transduceret eum iordanem. Festi
navit autem semei filius gera filii gemi
ni de bahurim: et descendit cum viris
iuda in occursum regis david cum mille
viris de beniamin. et siba puer de domo
saul et xv filii eius. Ac xx servi erant
cum eo. et irrumpentes iordanem ante
regem transierunt vada ut transduce
rent domum regis. et facerent iuxta iussi
onem regis. Semei filius gera prostra
tus coram rege cum iam transisset iorda
nem. Dixit ad eum. Ne reputes domine
mi rex in iniquitatem: neque memineris
iniurias servi tui in die qua egressus
es domine mi rex de ierusalem: neque ponas rex in
corde tuo. Agnosco enim servus tuus pec
catum meum. Et idcirco hodie primus
veni de omni domo ioseph. descendique
in occursum domini mei regis. Respondens
vero abysai. filius sarvie dixit. Numquid pro
his verbis non occidetur semei qui
maledixit christo domini. Et ait david. Quid mi
chi et vobis filii sarvie: Cur efficimini
mihi hodie in sathan: Ergo ne hodie in
terficietur vir in israel. An ignoras me
hodie factum regem super israel. Et ait rex
semei. Non morieris. Iuravitque ei.
Miphiboseth quoque filius saul descendit
in occursum regis. illotis pedibus et in

tonsa barba. vestesque suas non laverat
a die qua egressus fuerat rex usque ad
diem reversionis eius in pace. Cumque
ierusalem occurrisset regi: dixit ei rex.
Quare non venisti mecum miphiboseth?
Qui respondens ait. Domine mi rex servus
meus contempsit me. Dixique ei ego
famulus tuus. ut sterneret michi asinum
et ascendens abirem cum rege. Claudus
enim servus tuus sum. Insuper et accu
savit me servum tuum ad te dominum meum
regem. Tu autem domine mi rex sicut
angelus dei es: fac quod placitum est tibi.
Neque enim fuit domus patris mei nisi
morti obnoxia domino meo regi.
Tu enim posuisti me servum tuum inter
convivas mense tue. Quid igitur iuste
habeo querele? Aut quid possum ultra voci
ferari ad regem. Ait ergo rex ei. Quid
ergo ultra loqueris? Fixum est quod lo
cutus sum. Tu et siba dividite possessi
ones. Responditque miphiboseth regi. Etiam
cuncta accipiat: postquam reversus est dominus
meus rex pacifice in domum suam.
Berzellai quoque galaadites senex
valde descendens de rogelim. transdu
xit regem iordanem. paratus et ultra flu
vium prosequi eum. Erat autem
berzellai galaadites senex valde. id est
octogenarius. et prebuit ipse alimenta
regi cum moraretur in castris. Fuit
quippe vir dives nimis. Dixit itaque
rex ad berzellai. Veni mecum ut
requiescas secure mecum in ierusalem.
Et ait berzellai ad regem. Quot
sunt dies annorum vite mee ut a
scendam cum rege ierusalem? Octogenarius
sum hodie. Numquid vigent sensus
mei ad discernendum amarum aut
suave. aut delectare potest servum tuum
cibus et potus. vel audire ultra possum
vocem cantorum atque cantatricum?
Quare servus tuus sit oneri domino meo
regi. Paululum procedam famulus
tuus ab iordane tecum. Non indigeo
hac vicissitudine: sed obsecro ut rever
tar ego servus tuus. et moriar in ci
vitate mea: et sepeliar iuxta sepulchrum
patris mei et matris mee. Est autem servus
tuus chanaan. ipse vadat tecum
domine mi rex. et fac ei quod bonum tibi videtur.
Dixit itaque ei rex. Mecum transeat cha
naan. et ego faciam ei quicquid tibi pla
cuerit. et omne quod petieris a me im

petrabus. Cumq; transisset univsus
ppls et rex iordanem: remansit et osculat'
est berzellai et benedixit ei. et ille reversus
est in locu suum. Transivit ergo
rex in galgalam et chamaan cu eo.
Omnis autem ppls iuda transduxerat
regem. et media tm pars affuerat
de ppl'o isrl'. Itaq; oms viri isrl' concurrentes
ad regem dixerunt ei. Quare te fu
rati sunt fres mi viri iuda et trans
duxerunt regem et domu eius iorda
nem. omsq; viros dd' cum eo. Et respon
dit ois vir iuda ad viros isrl'. Quia
ppinquior michi est rex. Cur irasceris
super hac re. Nuqd comedimus aliqd
ex rege aut munera nobis data sunt.
Et respondit vir isrl' ad viros iuda.
et ait. Decem partib; maior ego su
apud regem. et primogenitus ego su
qm tu. magisq; pertinet ad me dd'
qm ad te. Cur michi fecisti iniuriam.
et no michi nunciatum est prior. ut re
ducerem meu regem. Durius autem
responderunt viri iuda viris isrl'.

Accidit quoq; · xx ·
ut esset ibi vir belial noie
siba filius bocri vir gemineus: et ce
cinit buccina. et ait. Non est nobis
pars in david. nec hereditas in filio
ysai. Redi in tabernacula tua vir
isrl'. Et separatus est omnis isrl' a dd'.
secutusq; e siba filium bocri. Viri
autem iuda adheserunt regi suo. a ior
dane usq; ad ierlm. Cumq; venisset
rex in ierlm in domu suam: tulit x.
mulieres concubinas suas quas dere
liquerat ad custodienda domum. et tra
didit eas in custodia. alimenta eis
prebens. Et non est ingressus ad eas.
sed erant clause usq; ad diem mortis
sue. in viduitate viventes. Dixit
autem rex amase. Convoca michi omes
viros iuda in diem tercium: et tu ad
esto presens. Abiit ergo amasa ut
convocaret iuda. et moratus est extra
placitu qd ei constituerat rex. Ait autem
dd' ad abysai. Nunc magis afflictu
rus est nos siba filius bocri qm absalon.
Tolle ergo servos dni tui et persequere
eum ne forte inveniat civitates mu
nitas: et effugiat nos. Egressi sunt ergo
cum eo viri ioab cerethi et feleti et
omis robusti exierunt de ierlm ad perse
quendum siba filium bocri. Cumq;

illi essent iuxta lapidem grandem q
est in gabaon: amasa veniens occur
rit eis. Porro ioab vestitus erat tunica
stricta ad mensuram habitus sui.
et desuper accinctus gladio dependente
usq; ad ylia in vagina. qui fabrefcs
levi motu egredi poterat et percutere.
Dixit itaq; ioab ad amasam. Salve
fr mi. Et tenuit manu dextera mentu
amase. qsi osculans eum. Porro a
masa non observavit gladium qm
habebat ioab. Qui percussit eum in
latere: et effudit intestina eius i terra.
Et mortuus est. nec secundum vulnus appo
suit. Ioab autem et abysai fr eius psecu
ti sunt siba filium bocri. Interea de
pueris dd' quidam viri cum vidissent et
stetissent iux cadaver amase de sociis
ioab: dixerunt. Ecce qui voluit esse pro
ioab comes dd'. Amasa autem conspersus
sanguine iacebat in media via. Vidit
hoc quidam vir qd subsisteret omnis ppls ad
videndum eum. et amovit amasa
de via in agrum: et operuit eum ve
stimento. ne subsisterent transeuntes
pp eum. Amoto ergo illo de via transibat ois
vir sequens ioab ad persequendu si
bam filium bocri. Porro ille tran
sierat per omis tribus isrl' usq; abelam
et in bethmaacha. omsq; viri electi
congregati fuerant ad eum. Vene
runt itaq; et oppugnabant eu in abela et
in bethmaacha. Et circumdederunt
municionib; civitatem: et obsessa est
urbs. Omnis autem turba que erat
cum ioab moliebatur destruere mu
ros. Et exclamavit mulier sapiens
de civitate. Audite. audite: dicite
ioab. Appropinqua et loquar tecum.
Qui cum accessisset ad eam: ait illi. tu
ne es ioab. Et ille respondit. Ego sum.
Ad qm sic locuta e. Audi sermones
ancille tue. Qui respondit. audio.
Rursumq; illa. Sermo inqt dicebat
in veteri proverbio. Qui interrogant
interrogent in abela et sic pficiebant.
Nonne ego sum que respondeo veritatem
isrl'. et tu queris subvertere civitatem
et evertere matrem civitatum isrl'. Quare
precipitas hereditatem dni. Respondens
qz ioab ait. Absit absit hoc a me: non
precipito neq; demolior. Non se sic ht
res. sed homo de monte ephraym siba fili9
bocri cognomine. levavit manum

Non osculum mortis

de via

Al' hic in abela et in bethmaata

Suam contra regem dd'. Tradite illum solum: et recedemus a civitate. Et ait mulier ad ioab. Ecce caput eius ad te per murum mittetur. Ingressa est ergo ad omnem populum et locuta est eis sapienter. Qui abscisum caput Sibe filii bocri proiecerunt ad ioab. et ille cecinit tuba: et recesserunt ab urbe unusquisque in tabernacula sua. Ioab autem reversus est in ierusalem ad regem. Fuit ergo ioab super omnem exercitum israel. Banaias autem filius ioiade super cerethos et phelethos. Aduram vero super tributa. Porro iosaphat filius ahilut a commentariis: Siba autem scriba. Sadoc vero et abiathar sacerdotes. Hira autem hiarites erat sacerdos dd'. · xxi ·

XXI

Facta est quoque fames in diebus dd' tribus annis iugiter. Et consuluit dd' oraculum domini. Dixitque dominus. Propter saul et domum eius sanguinum quia occidit gabaonitas. Vocatis ergo gabaonitis. Rex dixit ad eos. Porro gabaonite non sunt de filiis israel: sed reliquie amorreorum. Filii quippe israel iuraverant eis ne perimerent eos. Et voluit saul percutere eos zelo quasi pro filiis israel et iuda. Dixit ergo dd' ad gabaonitas. Quid faciam vobis. et quod erit piaculum ut benedicatis hereditati domini. Dixeruntque ei gabaonite. Non est nobis super auro et argento questio: sed contra saul et contra domum eius, neque volumus ut interficiatur homo de israel. Ad quos rex ait. Quid ergo vultis ut faciam vobis. Qui dixerunt regi. Virum qui attrivit nos et oppressit inique ita delere debemus ut ne unus quidem residuus sit de stirpe eius de cunctis finibus israel. Dentur nobis vii viri de filiis eius ut crucifigamus eos domino in gabaa saul quondam electi domini. Et ait rex. Ego dabo. Pepercitque rex miphiboseth filio ionathe filii saul. propter iusiurandum domini quod fuerat inter dd' et inter ionatham filium saul. Tulit itaque rex duos filios respha filie haia, quos peperit saul armoni et miphiboseth. et v. filios micol filie saul, quos genuerat adrieli filio berzellai qui fuit de molathi. et dedit eos in manus gabaonitarum. qui crucifixerunt illos in monte coram domino.

Non gabaonite reliquie amorreorum

Et ceciderunt hii vii simul occisi in diebus messis primis incipiente messione ordei. Tollens autem respha filia ahie cilicium. substravit sibi super petram ab initio messis donec stillaret super eos aqua de celo, et non dimisit aves lacerare eos per diem, neque bestias per noctem. Et nunciata sunt dd' que fecerat respha filia ahie concubina saul. Et abiit dd' et tulit ossa saul, et ossa ionathan filii eius a viris iabes galaad qui furati fuerant ea de platea bethsan in qua suspenderant eos philistiim cum interfecissent saul in gelboe. et asportavit inde ossa saul et ossa ionathe filii eius. Et colligentes ossa eorum qui affixi fuerant, sepelierunt ea cum ossibus saul et ionathe filii eius in terra beniamin in latere in sepulcro cis patris sui. Feceruntque omnia que preceperat eis rex: et repropiciatus est deus terre post hec. Factum est autem rursum prelium philistinorum adversus israel. Et descendit dd' et servi eius cum eo et pugnabant contra philistiim. Deficiente autem dd'. iesbidenob qui fuit de genere arapha cuius ferrum haste trecentas uncias appendebat. et accinctus erat ense novo nisus est percutere dd'. Presidioque fuit ei abisai filius sarvie. et percussum philisteum interfecit. Tunc iuraverunt viri dd' dicentes Iam non egredieris nobiscum ad bellum: ne extinguas lucernam israel. Secundum quoque fuit bellum in gob contra philisteos. Tunc percussit sobochai de osathi seph de stirpe arapha de genere gigantum. Tertium quoque fuit bellum in gob contra philisteos in quo percussit adeodatus filius saltus polimitarius beethleemites goliat getheum cuius hastile haste erat quasi liciatorium texentium. Quartum bellum fuit in geth in quo erat vir excelsus qui senos in manibus pedibusque habebat digitos id est xxiiii. et erat de origine arapha: et blasphemavit israel. Percussit autem eum ionathas filius samaa fratris dd'. Hii iiii nati sunt de arapha in geth. et ceciderunt in manu dd'. et servorum eius. Locutus est autem dd' domino verba cantici huius in die qua liberavit eum dominus de manu omnium inimicorum suorum et de manu saul et dixit. · xxii ·

Dominus petra mea et robur
meum et salvator meus. Deus
fortis meus sperabo in eum. Scutum
meum et cornu salutis mee. elevator
meus et refugium meum. salvator
meus de iniquitate liberabis me.
Laudabilem invocabo dominum: et ab inimicis
meis salvus ero. Quia circumdederunt
me contriciones mortis. torrentes
Belial terruerunt me. Funes inferni
circumdederunt me: prevenerunt
me laquei mortis. In tribulatione
invocabo dominum. et ad deum meum
clamabo. Et exaudiet de templo sancto
suo vocem meam. et clamor meus
veniet ad aures eius. Commota
est et contremuit terra fundamenta
montium concussa sunt et conquassata
sunt: quoniam iratus est eis. Ascendit
fumus de naribus eius: et ignis de
ore eius vorabit. carbones succensi
sunt ab eo. Et inclinavit celos et
descendit. et caligo sub pedibus eius.
Et ascendit super cherubin et volavit.
et lapsus est super pennas
venti. Posuit tenebras in circuitu
suo latibulum cribrans aquas de
nubibus celorum. Pre fulgore in conspectu
eius: succensi sunt carbones
ignis. Tonabit de celo dominus: et excelsus
dabit vocem suam. Misit sagittas
et dissipavit eos: fulgura et consumpsit
eos. Et apparuerunt effusiones maris:
et revelata sunt fundamenta
orbis. ab increpatione domini et ab
inspiratione spiritus furoris eius. Misit
de excelso et assumpsit me: et extraxit
me de aquis multis. Liberavit
me ab inimico meo potentissimo.
et ab hiis qui oderunt me. quoniam robustiores
me erant. Prevenit me in die
afflictionis mee: et factus est dominus
firmamentum meum. Et eduxit me
in latitudinem: liberavit me quia placui
ei. Retribuet michi dominus secundum iusticiam
meam: et secundum mundiciam
manuum mearum reddet michi. Quia
custodivi vias domini: nec impie egi
a deo meo. Omnia enim iudicia eius
in conspectu meo: et precepta eius
non amovi a me. Et ero perfectus
cum eo: et custodiam me ab iniquitate
mea. Et retribuet michi dominus
secundum iusticiam meam: et secundum munditiam
manuum mearum in conspectu
oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris: et
cum robusto perfectus. Et cum electo
electus eris: et cum perverso perverteris.
Et populum pauperem salvum facies:
oculisque tuis excelsos humiliabis.
Quia tu es lucerna mea domine: et tu
domine illuminabis tenebras meas. In
te enim curram accinctus in deo meo. transiliam
murum. Deus immaculata via eius
eloquium domini igne examinatum. scutum
est omnium sperantium in se. Quis deus
est deus preter dominum: et quis fortis preter
deum nostrum. Deus qui accinxit me
fortitudine: et complanavit perfectam
viam meam. Coequans pedes meos
cervis: et super excelsa mea statuens
me. Docens manus meas ad prelium.
et componens quasi arcum ereum
brachia mea. Dedisti michi clipeum
salutis tue: et mansuetudo mea multiplicavit
me. Dilatabis gressus meos
subtus me: et non deficient tali mei.
Persequar inimicos meos et conteram:
et non revertar donec consumam eos. — al' conteram
Consumam eos et confringam ut non surgant.
cadent sub pedibus meis. Accinxisti
me fortitudine ad prelium: incurvasti
resistentes michi subtus me. Inimicos
meos dedisti michi dorsum odientes
me et disperdam eos. Clamabunt et
non erit qui salvet. ad dominum et non exaudiet
eos. Delebo eos ut pulverem terre: — al' intuit (?)
quasi lutum platearum comminuam eos
et compingam. Salvabis me a contradictionibus
populi mei: custodies me in
caput gentium. Populus quem ignoro
serviet michi: filii alieni non resistent — al' vacant non (?)
michi. auditu auris obedient michi.
Filii alieni defluxerunt: et contrahentur — al' bent (?)
in angustiis suis. Vivit dominus et benedictus
deus meus: et exaltabitur deus fortis salutis
mee. Deus qui das vindictas
michi: et deiecisti populos meos sub me.
Qui educis me ab inimicis meis: et
a resistentibus michi elevabis me. a viro
iniquo liberabis me. Propterea confitebor
tibi domine in gentibus: et nomini tuo
cantabo magnificans salutes regis sui:
et faciens misericordiam christo suo David et semini eius
usque in sempiternum. · xxiii ·

XXIII

Hec sunt verba novissima que
dixit David filius ysai. Dixit
vir cui constitutum est de christo dei iacob

XXIII

Egregius psalmista isrl'. Spiritus domini locutus est per me: & sermo eius per linguam meam. Dixit deus isrl' michi locutus est fortis isrl'. Dominator hominum iustus dominator in timore dei. Sicut lux aurore oriente sole mane absque nubibus rutilat. & sicut pluviis germinat herba de terra. Nec tanta est domus mea apud deum. ut pactum iniret mecum eternum. firmum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea & omnis voluntas: nec est quicquam ex ea quod non germinet. Prevaricatores autem quasi spine evellentur universi. que non tolluntur manibus. Et siquis tangere voluerit eas armabitur ferro, & ligno lanceato, igneque succense comburentur usque ad nichilum. Hec sunt nomina fortium dd'. David sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres. Ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus. Qui octingentos interfecit impetu uno. Post hunc eleazar filius patrui eius ahohi inter tres fortes qui erant cum dd' quando exprobraverunt philistiim. & congregati sunt illuc in prelium. Cumque ascendissent filii isrl': ipse stetit & percussit philisteos donec deficeret manus eius, & obrigesceret cum gladio. Fecitque dd' salutem magnam in die illa; et populus qui fugerat reversus est ad cesorum spolia detrahenda. Et post hunc semma filius agge de arari. Et congregati sunt philistiim in statione: erat quippe ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie philistiim: stetit ille in medio agri & tuitus est eum. percussitque philisteos: & fecit dominus salutem magnam. nec non & ante descenderunt tres qui erant principes inter xxx. & venerant tempore messis ad dd' in speluncam odollam. Castra autem philistinorum erant posita in valle gigantum: & dd' erat in presidio. Porro statio philistinorum tunc erat in bethleem. Desideravit igitur dd' aquam de lacu & ait. Si quis michi daret potum aque de cisterna que est in bethleem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes castra philistinorum. & hauserunt aquam de cisterna bethleem que erat iuxta portam. & attulerunt ad dd'. At ille noluit bibere: sed libavit eam domino dicens. Propitius sit michi dominus ne faciam hoc. Num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt. & anime periculum bibam. Noluit ergo bibere. Hec fecerunt tres robustissimi viri. Abisai quoque frater ioab filius sarvie princeps erat de tribus. Ipse est qui elevavit hastam suam contra trecentos quos interfecit nominatus in tribus & inter tres nobilior. Eratque eorum princeps: sed usque ad tres primos non pervenerat. Et banaias filius ioiade viri fortissimi magnorum operum de capseel: ipse percussit duos leones moab & ipse descendit & percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse quoque interfecit virum egyptium virum dignum spectaculo habentem in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in virga: vi extorsit hastam de manu egyptii. & interfecit eum hasta sua. Hec fecit banaias filius ioiade: & ipse nominatus inter tres robustos. qui erant inter .xxx. nobiliores. Verumptamen usque ad tres non pervenerat. Fecitque eum sibi dd' auricularium a secreto. Asael frater ioab: inter .xxx. Eleanan filius patrui eius de bethleem. Semma de arari. elisatha de arodi. helas de feltti. hira filius acces de techua. abiezer de anathot. mobennaide usathi. Selmon ahoithes. maharai nethophatites. Eled filius banaa & ipse nethophatites. hithai filius ribai de gabaath filiorum beniamin. banaias aufratonithes. eddai de torrente gaas. abialbon arbachites. asmaueth de beromi. eliaba de salboni. filii iassen: ionathan & semma de horodi. haiam filius sarrai arorites. Elifeleth filius aasbai filius maachati. heliam filius achitofel gilonites. esrai de carmelo. farai de arbi. igaal filius nathan de soba. bonni de gaddi. seleth de amoni. narai berotites armiger ioab. filii sarvie. hira ietrites. gareb & ipse ietrites. urias ethteus. omnes xxx.vii.

.xxiiii.

Et addidit furor domini irasci super isrl'. commovitque dd' in eis dicentem. vade numera isrl' & iudam. Dixitque rex ad ioab

principem exercitus sui: Perambula omnes tribus Israel a Dan usque Bersabee: et numerate populum: ut sciam numerum eius. Dixitque Ioab regi. Adaugeat dominus deus tuus ad populum tuum tantum quantum nunc est: iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis. Sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi? Obtinuit autem sermo regis verba Ioab: et principum exercitus. Egressusque est Ioab et principes militum a facie regis: ut numerarent populum Israel. Cumque pertransissent Iordanem: venerunt in Aroer ad dexteram urbis que est in valle Gad. Per Iazer transierunt in Galaad et in terram inferiorem Hodsi. et venerunt in Dan silvestria. Circumeuntesque iuxta Sydonem: transierunt prope menia Tyri. et omnem terram Evei et Chananei. Veneruntque ad meridiem Iuda in Bersabee. et lustrata universa terra: affuerunt post novem menses et xx. dies in Ierusalem. Dedit ergo Ioab numerum descriptionis populi regi: et inventa sunt de Israel octingenta milia virorum fortium qui educerent gladium. et de Iuda .l. milia pugnatorum. Percussit autem cor suum David postquam populus numeratus est. et dixit David ad dominum. Peccavi valde in hoc facto: sed precor domine ut transferas iniquitatem servi tui, quia stulte egi nimis. Surrexit itaque David mane: et sermo domini factus est ad Gad prophetam et videntem dicens. Vade et loquere ad David. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio: elige unum quod volueris ex his ut faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David. nunciavit ei dicens. Aut vii. annis veniet tibi fames in terra tua. aut tribus mensibus fugies adversarios tuos et illi te persequentur. aut certe tribus diebus erit pestilencia in terra tua. Nunc ergo delibera. et vide quid respondeam ei qui me misit sermonem. Dixit autem David ad Gad. Coartor nimis undique. Sed melius est ut incidam in manus domini quam in manus hominum. multe enim sunt misericordie eius. Immisitque dominus pestilenciam in Israel de mane usque ad tempus constitutum: et mortui sunt ex populo a Dan usque Bersabee .lxx. milia virorum. Cumque extendisset angelus domini manum suam super Ierusalem, ut disperderet eam: misertus est dominus super afflictionem. et ait angelo percutienti populum. Sufficit nunc: contine manum tuam. Erat autem angelus domini iuxta aream Areune Iebusei. Dixitque David ad dominum, cum vidisset angelum cedentem populum. Ego sum qui peccavi. ego inique egi. Isti qui oves sunt quid fecerunt. Vertatur obsecro ira tua contra me. et contra domum patris mei. Venit autem Gad prophetam ad David in die illa et dixit ei. Ascende et constitue domino altare in aream Areune Iebusei. Et ascendit David iuxta sermonem Gad quem preceperat ei dominus. Conspiciensque Areuna animadvertit regem et servos eius transire ad se. Et egressus adoravit regem prono vultu in terram. et ait. Quid causae est ut veniat dominus meus rex ad servum suum. Cui ait David. Ut emam a te aream et edificem altare domino: et cesset interfectio que grassatur in populo. Et ait Areuna ad David. Accipiat et offerat dominus meus rex sicut ei placet. Habes boves in holocaustum et plaustrum et iuga boum in usum lignorum. Omnia dedit Areuna regi David. Dixitque Areuna ad regem. Dominus deus tuus suscipiat votum tuum. Cui nolens rex ait. Nequaquam ut vis: sed emam precio a te. et non offeram domino deo meo holocausta gratuita. Emit ergo David aream et boves argenti siclis .l. Et edificavit ibi altare domino David: et obtulit holocausta. et pacifica. et propitiatus est dominus terre. et cohibita est plaga ab Israel.

Nō holocausta

Incipit liber Regum tercius

Et rex David senuerat habebatque etatis plurimos dies. Cumque operiretur vestibus non calefiebat. Dixerunt ergo ei servi sui. Queramus domino nostro regi adolescentulam virginem et stet coram rege. et foveat eum, et dormiat in sinu suo. et calefaciat dominum nostrum regem. Quesierunt igitur adolescentulam virginem speciosam in omnibus finibus Israel. Et invenerunt Abisag sunamitem: et adduxerunt

Nota Adonias rex

eam ad regem. Erat autem puella
pulchra nimis. Dormiebatque cum
rege. et ministrabat ei. Rex vero non
cognovit eam. Adonias autem filius
agith elevabatur dicens. Ego regna
bo. Fecitque sibi currus et equites. et l. viros
qui ante eum currerent. Nec corri
puit eum pater suus aliquando dicens. Quare
hoc fecisti? Erat autem pulcher valde
secundus natus post absalon. Et sermo
fuit ei cum ioab filio sarvie. et cum
abiathar sacerdote. qui adiuvabant
partes adonie. Sadoch vero sacerdos et
banaias filius ioiade et nathan propheta
et semei et rethei, et phelethi, robur exercitus
david: non erat cum adonia. Immolatis
igitur adonias arietibus et vitulis et u
niversis pinguibus iuxta lapidem zoleth
qui erat vicinus fonti rogel. Vocavit
universos fratres suos filios regis et omnes
viros iuda servos regis. Nathan autem
prophetam et banaiam et robustos quosque et
salomonem fratrem suum non vocavit.
Dixitque nathan ad bersabee matrem
salomonis. Num audisti quod regnavit
adonias filius aggith: et dominus noster david
hoc ignorat? Nunc ergo veni accipe a
me consilium. et salva animam tuam
filiique tui salomonis. Vade et
ingredere ad regem david. et dic ei. Nonne
tu domine mi rex iurasti ancille tue
dicens quod salomon filius tuus regna
bit post me et ipse sedebit in solio meo.
Quare ergo regnat adonias? Et
adhuc ibi te loquente cum rege: ego ve
niam post te. et complebo sermones tuos.
Ingressa est itaque bersabee ad regem in
cubiculo. Rex autem senuerat nimis.
et abisag sunamitis ministrabat ei.
Inclinavit se bersabee: et adoravit re
gem. Ad quam rex. Quid vis inquit tibi fa
ciam? Que respondens ait. Domine
mi rex tu iurasti per dominum deum tuum
ancille tue. salomon filius meus re
gnabit post me. et ipse sedebit in solio meo.
Et ecce nunc adonias regnat te domine
mi rex ignorante: mactavit boves
et pinguia queque. et arietes plurimos
et vocavit omnes filios regis. abiathar
quoque sacerdotem. et ioab principem mili
cie. Salomonem autem filium tuum
non vocavit. Verumptamen domine mi
rex in te oculi respiciunt totius israel:
ut indices eis qui sedere debeat in solio

et omne

al' banaiam

Nota Salomon

tuo domine mi rex post te. Eritque cum
dormierit dominus meus rex cum patribus
suis: erimus ego et filius tuus salomon
peccatores. Adhuc illa loquente cum
rege: ecce nathan propheta venit. et nun
ciaverunt regi dicentes. Adest nathan
propheta. Cumque introisset ante conspectum
regis. et adorasset eum pronus in terram:
dixit nathan. Domine mi rex: tu di
xisti. adonias regnet post me. et ipse se
deat super thronum meum. quia descendit
hodie et immolavit boves et pinguia
et arietes plurimos: et vocavit univer
sos filios regis et principes exercitus. abi
athar quoque sacerdotem. Illisque ve
scentibus et bibentibus coram eo. et dicentibus.
Vivat rex adonias: me servum tuum et
sadoch sacerdotem et banaiam filium
ioiade. et salomonem filium tuum non
vocavit. Numquid a domino meo rege
exivit hoc verbum. et non indicasti
michi servo tuo quis sessurus esset super
thronum domini mei regis post eum.
Et respondit rex david dicens. Vocate ad
me bersabee. Que cum ingressa fuisset
coram rege et stetisset ante eum: iura
vit rex et ait. Vivit dominus qui
eruit animam meam de omni angustia.
quia sicut iuravi tibi per dominum meum
israel dicens. Salomon filius tuus
regnabit post me. et ipse sedebit super
solium meum pro me sic faciam
hodie. Submissoque bersabee in terram
vultu: adoravit regem dicens. Vi
vat dominus meus rex david in eternum.
Dixitque ei rex david. Vocate michi sa
doch sacerdotem. et nathan prophetam.
et banaiam filium ioiade. Qui cum
ingressi fuissent coram rege: dixit ad eos
rex. Tollite vobiscum servos domini
vestri et imponite filium meum salomo
nem super mulam meam: et ducite
eum in gyon. et ungat eum ibi sa
doch sacerdos. et nathan propheta. in regem
super israel et iudam. et canetis buccina
atque dicetis. Vivat rex salomon. Et
ascendetis post eum. et venietis et sedebit super
rex solium meum. et ipse regnabit pro me.
Illique precipiam ut sit dux super israel et
super iudam. Et respondit banaias
filius ioiade regi dicens. Amen. Sic
loquatur dominus deus domini mei
regis. Quomodo fuit dominus cum domino meo
rege sic sit cum salomone. et sublimius

faciat solium eius a solio domini mei regis David. Quomodo fuit dominus cum domino meo rege, sic sit cum Salomone. Descendit ergo Sadoc sacerdos et Nathan propheta et Banaias filius Ioiade et Cerethi et Phelethi et imposuerunt Salomonem super mulam regis David et adduxerunt eum in Gyon. Sumpsitque Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo et unxit Salomonem et cecinerunt bucina. Et dixit omnis populus: Vivat rex Salomon. Et ascendit universa multitudo post eum, et populus canentium tibiis et letantium gaudio magno, et insonuit terra a clamore eorum. Audivit autem Adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo, iamque convivium finitum erat. Sed et Ioab audita voce tube ait: Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis? Adhuc illo loquente, Ionathan filius Abyathar sacerdotis venit. Cui dixit Adonias: Ingredere, quia vir fortis es et bona nuncians. Responditque Ionathan Adonie: Nequaquam; dominus enim rex noster David regem constituit Salomonem. Misitque cum eo Sadoc sacerdotem et Nathan prophetam et Banaiam filium Ioiade et Cerethi et Phelethi, et imposuerunt eum super mulam regis. Unxeruntque eum Sadoc sacerdos et Nathan propheta regem in Gyon. Et ascenderunt inde letantes, et insonuit civitas. Hec est vox quam audistis. Sed et Salomon sedet super solium regni. Et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David dicentes: Amplificet Deus nomen Salomonis super nomen tuum et magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adoravit rex David in lecto suo. Insuper et hec locutus est: Benedictus Dominus Deus Israel qui dedit hodie sedentem in solio meo videntibus oculis meis. Territi sunt ergo et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab Adonia, et iniit unusquisque in viam suam. Adonias autem timens Salomonem surrexit et abiit in tabernaculum Domini tenuitque cornu altaris. Et nunciaverunt Salomoni dicentes: Ecce Adonias timens regem Salomonem tenet cornu altaris dicens: Iuret michi hodie rex Salomon quod non interficiet servum suum gladio. Dixitque Salomon: Si fuerit vir bonus, non cadet unus quidem capillus eius in terram; si autem malum inventum fuerit in eo, morietur. Misit autem rex Salomon et eduxit eum ab altari. Et ingressus adoravit regem Salomonem. Dixitque ei Salomon: Vade in domum tuam. ·ii·

II

Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur, precepitque Salomoni filio suo dicens: Ecce ego ingredior viam universe terre. Confortare et esto vir fortis, et observa custodias Domini Dei tui, ut ambules in viis eius et custodias ceremonias eius et precepta eius et iudicia et testimonia, sicut scriptum est in lege Moysi, ut intelligas universa que facis et quocumque te verteris, ut confirmet Dominus sermones suos quos locutus est de me dicens: Si custodierint filii tui vias meas et ambulaverint coram me in veritate in omni corde suo et in omni anima sua, non auferetur tibi vir de solio Israel. Tu quoque nosti que fecerit michi Ioab filius Sarvie, que fecerit duobus principibus exercitus Israel, Abner filio Ner et Amase filio Iether, quos occidit et effudit sanguinem belli in pace, et posuit cruorem prelii in balteo suo qui erat circa lumbos eius et in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam, et non deduces caniciem eius pacifice ad inferos. Sed et filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua. Occurrerunt enim michi quando fugiebam a facie Absalon fratris tui. Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Gemini de Bahurim, qui maledixit michi maledictione pessima quando ibam ad castra; sed quia descendit michi in occursum cum transirem Iordanem, et iuravi ei per Dominum dicens: Non te interficiam gladio, tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem sapiens es et scies que facias ei, deducesque canos eius cum sanguine ad infernum. Dormivit igitur David cum patribus suis et sepultus est in civitate David. Dies autem quibus regnavit David super Israel xl anni sunt. In Hebron regnavit vii.

al' robustus

Nota mortem David et tempus regni eius

annis: in ierusalem xxx. iii. annis.
Salomon autem sedit super thronum david patris sui. et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est adonias filius agith ad bersabee matrem salomonis. Que dixit ei. Pacificus ne ingressus tuus. Qui respondit. pacificus. addiditque. Sermo michi est ad te. Cui ait. loquere. Et ille. Tu inquit nosti quia meum erat regnum: et me posuerat omnis israel sibi in regem. Sed translatum est regnum et factum est fratris mei. a domino enim constitutum est ei. Nunc ergo peticionem unam deprecor a te: ne confundas faciem meam. Que dixit ad eum. Loquere. Et ille ait. Precor ut dicas regi salomoni. Neque enim tibi negare potest quicquam ut det michi abisag sunamitem uxorem. Et ait bersabee. Bene ego loquar pro te ad regem. Venit ergo bersabee ad regem salomonem. ut loqueretur ei pro adonia. Et surrexit rex in occursum eius: adoravitque eam. Et sedit super thronum suum. Positusque est thronus matri eius. que sedit ad dexteram eius. Dixitque ei. Unam parvulam peticionem ego deprecor a te. non confundas faciem meam. Dixitque ei rex. Pete mater mea: neque enim fas est ut avertam faciem tuam. Que ait Detur abisag sunamitis adonie. fratri tuo uxor. Respondit rex salomon et dixit matri sue. Quare postulas abisag sunamitem adonie: postula et ei regnum. Ipse est enim frater meus maior me. et habet abiathar sacerdotem. et ioab filium sarvie. Iuravit itaque rex salomon per dominum dicens. Hec faciat michi deus. et hec addat. quia contra animam suam locutus est adonias verbum hoc. Nunc vivit dominus. qui firmavit me et collocavit me. super solium patris mei david. et qui michi fecit domum sicut locutus est: quia hodie occidetur adonias. Misitque rex salomon per manum banaie filii ioiade: qui interfecit eum. et mortuus est. Abiathar sacerdoti quoque dixit rex. Vade in anathot ad agrum tuum. es quidem vir mortis. Sed hodie te non interficiam: quia portasti archam federis domini dei coram david patre meo et sustinuisti laborem in omnibus in quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo salomon abyathar ut non esset sacerdos domini. ut impleretur sermo domini quem locutus est super domum hely in sylo. Venit autem nuntius ad salomonem quod ioab declinasset post adoniam: et post salomonem non declinasset. Fugit ergo ioab in tabernaculum domini: et apprehendit cornu altaris. Nuntiatumque est regi salomoni quod fugisset ioab in tabernaculum domini: iuxta altare. Misitque salomon banaiam filium ioiade dicens. Vade interfice eum. Venit banaias ad tabernaculum domini et dixit ei: Hec dicit rex. egredere. Qui ait. Non egrediar: sed hic moriar. Renuntiavit banaias regi sermonem dicens. Hec locutus est ioab: et respondit michi. Dixitque ei rex. Fac sicut locutus est et interfice eum. et sepeli. et amovebis sanguinem innocentem qui effusus est a ioab a me: et a domo patris mei: et reddat dominus sanguinem eius super caput eius. quia interfecit duos viros iustos melioresque se: et occidit eos gladio. patre meo david ignorante. Abner filium ner principem militie israel. et amasan filium iether principem exercitus iuda: et revertetur sanguis illorum in caput ioab et in caput seminis eius. in sempiternum. David autem et semini eius et domui et throno illius sit pax usque in eternum a domino. Ascendit itaque banaias filius ioiade. et aggressus eum interfecit: sepultusque est in domo sua in deserto. Et constituit rex banaiam filium ioiade pro eo super exercitum: et sadoch sacerdotem posuit pro abyathar. Misit quoque rex et vocavit semei. Dixitque ei. Edifica tibi domum in ierusalem. et habita ibi: et non egredieris inde huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris et transieris torrentem cedron: scito te interficiendum. Sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque semei regi. Bonus sermo quem audivi. Sicut locutus est dominus meus rex: sic faciet servus tuus. Habitavit itaque semei in ierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fugerent servi semei ad achis

R° de morte Adonie

R° pro privilegio sacerdotum. circa proditorum regis

filium maacha regem geth. Nuntia
tumque est semei quod servi eius issent in
geth. Et surrexit semei et stravit asinum
suum. Ivitque in geth ad achis. ad re
quirendos servos suos. et adduxit eos de
geth. Nuntiatum est autem salomoni
quod isset semei in geth de ierusalem et redisset.
Et mittens vocavit eum. dixitque illi.
Nonne testificatus sum tibi per dominum.
et predixi tibi quacumque die egressus fueris
huc et illuc: scito te esse moriturum?
Et respondisti michi. Bonus sermo quem au
divi. Quare ergo non custodisti ius
iurandum domini. et preceptum quod
preceperam tibi? Dixitque rex ad semei.
Tu nosti omne malum cuius tibi
conscium est cor tuum quod fecisti david
patri meo. Reddidit dominus maliciam
tuam in caput tuum. et rex salomon
benedictus et thronus david erit stabilis
coram domino usque in sempiternum.
Iussit itaque rex banaie filio ioiade qui
egressus percussit eum et mortuus
est. · III ·

Confirmatum est igitur regnum
in manu salomonis. et affinitate
coniunctus est pharaoni regi egypti.
Accepit namque filiam eius. et adduxit
in civitatem david. donec compleret
edificans domum suam et domum
domini. et murum ierusalem per cir
cuitum. Attamen populus immolabat in
excelsis. Non enim edificatum erat
templum nomini domini usque in
diem illum. Dilexit autem salomon
dominum ambulans in preceptis david patris
sui: Excepto quod in excelsis immolabat.
et accendebat thymiama. Abiit itaque
in gabaon ut immolaret ibi. Illud
quippe erat excelsum maximum.
Mille hostias in holocaustum optu
lit salomon super altare illud in
gabaon. Apparuit autem dominus salomoni
per sompnium nocte dicens. Postu
la quod vis ut dem tibi. Et ait salomon.
Tu fecisti cum david patre meo magnam
misericordiam sicut ambulavit in conspec
tu tuo in veritate et in iusticia et recto
corde tecum. Custodisti ei misericordiam
tuam grandem: et dedisti ei filium
sedentem super thronum eius: sicut
est hodie. Et nunc domine deus
tu fecisti regnare servum tuum pro
david patre meo. Ego autem sum puer
parvulus et ignorans egressum et in
troitum meum. et servus tuus in me
dio populi est quem elegisti populi infiniti
qui numerari et supputari non potest
pre multitudine. Dabis ergo servo tuo
cor docile ut iudicare possit populum
tuum et discernere inter bonum et
malum. Quis enim iudicare poterit
populum istum populum tuum hunc
multum. Placuit ergo sermo coram
domino: quod salomon rem huiuscemodi
postulasset. Et dixit dominus deus ad
salomonem. Quia postulasti verbum
hoc et non petisti tibi dies multos
nec divitias aut animas inimicorum
tuorum: Sed postulasti tibi sapientiam
ad discernendum iudicium: ecce
feci tibi secundum sermones tuos; et dedi tibi
cor sapiens et intelligens. in tantum ut
nullus ante te similis tui fuerit.
nec post te surrecturus sit. Sed et hec que non
postulasti dedi tibi. divitias scilicet
et gloriam ut nemo fuerit similis tui
in regibus cunctis retro diebus. Si autem
ambulaveris in viis meis. et custo
dieris mandata mea. et precepta mea.
sicut ambulavit pater tuus longos
faciam dies tuos. Igitur evigilavit
salomon. et intellexit quod esset per somp
nium. Cumque venisset ierusalem: stetit
coram archa federis domini. et optu
lit holocausta et fecit victimas paci
ficas: et grande convivium universis
famulis suis. Tunc venerunt due
mulieres meretrices ad regem: stete
runtque coram eo. Quarum una ait.
Obsecro mi domine; ego et mulier
hec habitabamus in domo una; et
peperi apud eam in cubiculo. Tertia
vero die postquam ego peperi: et peperit hec.
Et eramus simul. nullusque alius
in domo nobiscum: exceptis nobis
duabus. Mortuus est autem filius
mulieris huius. nocte: dormiens
quippe oppressit eum. Et consur
gens intempeste noctis silentio
tulit filium meum de latere meo
ancille tue dormientis: et collocavit
in sinu suo. suum autem filium qui
erat mortuus: posuit in sinu meo.
Cumque surrexissem mane ut darem
lac filio meo: apparuit mortuus.
Quem diligentius intuens clara
luce: deprehendi non esse meum quem

vt dicas

genueram. Respondit q; altera mulier.
Non est ita, sed filius tuus mortuus est.
meus autem vivit. E contrario illa
dicebat. Mentiris. filius quippe meus
vivit: et filius tuus mortuus est.
Atq; in hunc modum contendebant
coram rege. Tunc rex ait. Hec
dicit filius meus vivit. et filius tuus
mortuus est. Et ista respondit non.
sed filius tuus mortuus est et filius
meus vivit. Dixit ergo rex. afferte
michi gladium. Cumq; attulissent
gladium coram rege. ait. Dividite
te inquit infantem vivum ī duas
partes. et date dimidiam partem
uni. et dimidiam partem alteri. Dixit
autem mulier cuius filius erat vivus
ad regem. commota sunt quippe vi
scera eius super filio suo. Obsecro
domine mi. date illi infantem vi
vum. et nolite interficere eum. E
contrario illa dicebat. nec michi
nec tibi. sed dividatur. Respondens autem
rex ait. Date huic infantem vivum.
et non occidatur. Hec est enim mater
eius. Audivit itaq; omnis israel iudi
cium quod iudicasset rex. et timuerunt
regem: videntes sapientiam dei esse
in eo. ad faciendum iudicium.

IIII

·IIII·

Erat autem rex salomon
regnans super omnem israel: et hii
principes quos habebat. Azarias
filius sadoch sacerdotis helioreb et
ahia filii siba scribe. iosaphat filius
ahilud a commentariis. banaias
filius ioiade. super exercitum: sadoch
autem et abyathar sacerdotes. Aza
rias filius nathan. super eos qui
assistebant regi: zabud filius na
than sacerdos amicus regis: et ahy
sar prepositus domus. et adoniram
filius abda. super tributa. Habebat
autem salomon xii. prefectos super
omnem israel qui prebebant annonam
regi. et domui eius. Per singulos
enim menses. in anno singuli ne
cessaria ministrabant: et hec nomi
na eorum. Benhur in monte eph
raym: bendecar in macces et in sale
bim. et in bethsemes. et helon bethanan
Benesed in aruboth: ipsius erat
socho. et omnis terra epher. Benabi
nadab: cuius omnis nepthad

al' masser

dor taphed filiam salomonis habebat
uxorem. Bena filius achilud regebat
thanac et maggedo. et universam
bethsan que est iuxta sarthana subter
iezrahel: a bethsan usq; ad belmeula.
e regione iecmaan. Bengaber in
ramoth galaad habebat avothiair filii
manasse in galaad. Ipse preerat in
omni regione argob que est ī basan
lx. civitatibus magnis atq; muratis
que habebant seras ereas. Ahynadab
filius addo: preerat in manaym.
Achimaas in neptalim sed et ipse habe
bat basmath filiam salomonis in con
iugio. Baana filius usi in aser et in
balod. Iosaphad filius pharue. in
ysachar. Semei filius hela in benia
myn: gaber filius uri. in terra ga
laad et in terra seon regis amorrei.
et og regis basan: super omnia que
erant in terra. Iuda et israel innume
rabiles sicut arena maris in multi
tudine: comedentes et bibentes atq;
letantes. Salomon autem erat in
dicione sua habens omnia regna
secum. a flumine terre philistiim
usq; ad terminum egypti. offerentium
sibi munera. et servientium ei. cunctis
diebus vite eius. Erat autem cibus
salomonis per dies singulos. xxx.
chori simile. lx. chori farine. decem
boves pingues et xx. boves pascuales.
et centum arietes: excepta venatione
cervorum capreárum atq; bubalorum
et avium altilium. Ipse enim obtine
bat omnem regionem que erat trans
flumen quod a thapha usq; ad gazam.
et cunctos reges illarum regionum.
et habebat pacem ex omni parte in
circuitu. Habitabatq; iuda et israel
absq; timore ullo unusquisq; sub vite
sua. et sub ficu sua. a dan usq; ber
sabee. cunctis diebus salomonis. Et
habebat salomon xl. milia presepia
equorum currilium. et xii. milia e
questrium. Nutriebantq; eos
supradicti regis prefecti. sed et necess
aria mense regis salomonis cum
ingenti cura prebebant in tempore
suo. ordeum quoq; et paleas equorum
et iumentorum deferebant in locum
ubi erat rex iuxta constitutum
sibi. Dedit quoq; dominus sapientiam
salomoni et prudentiam multam

nimis: et latitudinem cordis, quasi arenam que est in litore maris. Et precedebat sapientia salomonis sapientiam omnium orientalium. et egyptiorum. et erat sapientior cunctis hominibus. sapientior ethan ezraite. et heman et chalcal. et dorda filiis mahol: et erat nominatus in universis gentibus per circuitum. Locutus est quoque salomon tria milia parabolas. et fuerunt carmina eius quinque milia. Et disputavit super lignis a cedro que est in libano. usque ad ysopum que egreditur de pariete: et disseruit de iumentis et volucribus. et reptilibus. et piscibus. Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam salomonis: et ab universis regibus terre qui audiebant sapientiam eius.

.V.

Misit quoque hyram rex tyri servos suos ad salomonem. audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre eius. quia amicus fuerat hyram david omni tempore. Misit autem salomon ad hyram dicens. Tu scis voluntatem david patris mei. et quia non potuit edificare domum nomini domini dei sui. propter bella imminentia per circuitum: donec daret dominus eos sub vestigio pedum eius. Nunc autem dedit requiem dominus deus meus michi per circuitum: et non est sathan neque occursus malus. Quam ob rem cogito edificare templum nomini domini dei mei: sicut locutus est dominus david patri meo dicens. Filius tuus quem dabo pro te super solium tuum ipse edificabit domum nomini meo. Precipe igitur servis tuis ut precidant michi cedros de libano: et servi mei sint cum servis tuis. Mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris. Scis enim quomodo non est in populo meo vir qui noverit ligna cedere. sicut sydonii. Cum ergo audisset hyram verba salomonis: letatus est valde et ait. Benedictus dominus deus hodie: qui dedit david filium sapientissimum super populum hunc plurimum. Et misit hyram ad salomonem dicens. Audivi quecumque mandasti michi. et ego faciam omnem voluntatem tuam. in lignis cedrinis et abiegnis. Servi mei deponent ea de libano ad mare: et ego componam ea in ratibus in mare, usque ad locum quem significaveris michi: et applicabo ea ibi. et tu tolles ea. Prebebisque necessaria michi ut detur cibus domui mee. Itaque hyram dabat salomoni ligna cedrina. et ligna abiegna iuxta omnem voluntatem eius. Salomon autem prebebat hyram .xx. milia choros tritici in cibum domui eius. et .xx. choros purissimi olei. hec tribuebat hyram per annos singulos. Dedit salomon quoque dominus sapientiam salomoni sicut locutus est ei: et erat pax inter hyram et salomonem. et percusserunt fedus ambo. Elegitque rex salomon operarios de omni israel: et erat indictio .xxx. milia virorum. Mittebatque eos in libanum. x. milia per singulos menses. virorum vicissim. ita ut duobus mensibus essent vicissim in domibus suis. et adoniram erat super huiuscemodi indictione. Fueruntque salomoni .lxx. milia eorum qui onera portabant. et .lxxx. milia virorum latomorum in monte absque prepositis qui preerant singulis operibus. numero trium milium et trecentorum precipientium populo: et his qui faciebant opus. Precepitque rex. ut tollerent lapides grandes. lapides pretiosos in fundamentum templi. et quadrarent eos. quos dolaverunt cementarii salomonis. et cementarii hyram. Porro biblii preparaverunt ligna et lapides: ad edificandam domum.

.VI.

Factum est autem .ccc.lxxx. anno egressionis filiorum israel de terra egypti: in anno .iiii. mense zio ipse est mensis secundus regis salomonis super israel. edificare cepit domum domino. Domus autem quam edificabat rex salomon domino. habebat .lx. cubitos in longitudine. et .xx. cubitos in latitudine. et .xxx. cubitos in altitudine. Et porticus erat ante templum .xx. cubitorum longitudinis. iuxta mensuram latitudinis templi. et habebat .x. cubitos latitudinis ante faciem templi. Fecitque in templo fenestras obliquas. et edificavit super parietem templi tabulata per gyrum. in parietibus domus per circuitum templi et oraculi. et fecit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat .v. cubitos habebat latitudinis. Et medium tabulatum sex cubitorum latitudinis. et tertium tabulatum. septem habens cubitos latitudinis.

Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus: ut non herent muris templi. Domus autem cum edificaretur de lapidibus dolatis atque perfectis edificata est: et malleus et securis et omne ferramentum non sunt audita in domo cum edificaretur. Ostium lateris medii in pariete erat domus dextere: et per cocleam ascendebant in medium cenaculum. et a medio in tercium: et edificavit domum et consummavit eam. Texit quoque domum laquearibus cedrinis. et edificavit tabulatum super omnem domum. quinque cubitis altitudinis: et operuit domum lignis cedrinis. Et factus est sermo domini ad salomonem dicens. Domus hec quam edificas: si ambulaveris in preceptis meis. et iudicia mea feceris. et custodieris omnia mandata mea. gradiens per ea. firmabo sermonem meum tibi quem locutus sum ad david patrem tuum. et habitabo in medio filiorum israel: et non derelinquam populum meum israel. Igitur edificavit salomon domum et consummavit eam. Et edificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis. a pavimento domus usque ad summitatem parietum. et usque ad laquearia. operuit lignis intrinsecus. et texit pavimentum domus tabulis abiegnis. Edificavitque xx. cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina a pavimento usque ad superiora. et fecit interiorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro xl. cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur. habens tornaturas suas et iuncturas suas. fabrefactas et celaturas eminentes. Omnia cedrinis tabulis vestiebantur: nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat: ut poneret ibi archam federis domini. Porro oraculum habebat xx. cubitos longitudinis. et xx. cubitos latitudinis et xx. cubitos altitudinis. Et operuit illud ac vestivit auro purissimo. et affixit laminas clavis aureis. Nichilque erat in templo non auro tegeretur. sed et totum altare oraculi texit auro. et fecit in oraculo duos cherubin de lignis olivarum. x. cubitorum altitudinis. Quinque cubitorum ala cherubin una et quinque cubitorum ala cherub altera. i. decem cubitos habentes a summitate ale usque ad ale alterius summitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub secundus in mensura pari et opus unum erat in duobus cherubin. i. altitudinem habebat unus cherub x. cubitorum. et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin in medio templi interioris. Extendebant autem alas suas cherubin et tangebat una ala parietem. et ala cherub secundi tangebat parietem alterum. Ale autem altere in media parte templi se invicem contingebant. Texit quoque cherubin auro: et omnes parietes templi. per circuitum sculpsit variis celaturis et torno. et fecit in eis cherubin et palmas et picturas varias quasi prominentes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus. et in ingressu oraculi fecit duo hostiola de lignis olivarum: postesque angulorum quinque. et duo hostia de lignis olivarum: et sculpsit in eis picturam cherubin et palmarum species. et anaglipha valde prominentia et texit ea auro. et operuit tam cherubin quam palmas et cetera auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos: et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus. Et utrumque hostium duplex erat et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubin et palmas et celaturas valde eminentes: operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum. et uno ordine lignorum cedri. Anno quarto fundata est domus domini in mense zio. et in anno xi. mense ebul. ipse est mensis octavus. perfecta est domus in omni opere suo. et in universis utensilibus

cedrinis

Sed et altare vestivit cedro domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo

suis: edificavit q; eam annis septē.
Domum · vij ·
D autem suam edificavit salo
mon. xiij. annis: et ad perfectum
usq; pduxit. Edificavit quoq; domū
saltus libani: centū cubitorum
longitudinis. et l. cubitorū latitudis
et xxx. cubitor altitudinis. et iiij.or de
ambulatoria inter colūpnas cedri
nas. ligna quippe cedrina exciderat
in colūpnas. et tabulatis cedrinis
vestivit totam cameram que xl. v.
colūpnis sustentabatur. Unus aūt
ordo habebat columpnas xv. contra
se inuicem positas. et e regione se respi
cientes equali spatio inter colūpnas:
et super columpnas quadrangulata
ligna in cunctis equalia. Et porticū
colūpnarum fecit. l. cubitorū lōgitudinis,
et xxx. cubitor latitudinis. Et alterā
porticum in faciem maioris portic'
et columpnas et epistilia super colū
pnas fecit. Porticum quoq; solii in
qua tribunal est fecit: et texit lignis
cedrinis. a pavimento usq; ad sum
mitatem. et domuncula in qua se
debatur ad iudicandum: erat in
media portica simili opere. Domū
quoq; fecit filie pharaonis quā uxo
rem duxerat salomon. tali opere
quali et hanc porticum. Omnia lapi
dib; pretiosis qui ad normā quādā
atq; mensuram. tam intrinsec'
qm extrinsecus serrati erant: a fun
damento usq; ad sūmitatem parietū.
et intrinsecus usq; ad atrium maius.
Fūdamenta aūt de lapidib; pretio
sis. lapidib; magnis. x. sive. viij.
cubitorum: et desuper lapides pretio
si equalis mensure secti erant. similiq;
de cedro. et atrium maius rotundū
trium ordinū de lapidib; sectis. et
unius ordinis dolata cedro. nec non
et in atrio domus domini interiori
et in portitu domus dnī. Misit q;
rex salomon et tulit hyram de tyro
filiū mulieris vidue de tribu neptalim
pre tyro artificem erarium et plenū
sapiā et intelligentia et doctrina:
ad faciendum omne opus ex ere.
Qui cū venisset ad regem salomonē
fecit omne opus eius. Et finxit
duas columpnas ereas. x. et viij. cu
bitorum altitudinis columpnā
unam. et linea xii. cubitorum ambi
ebat columpnam utramq;. Duo
quoq; capitella fecit que ponerentur
super capita columpnarum fusilia ex ere.
v. cubitorum altitudinis capitellū
unum. et v. cubitor altitudinis capi
tellum alterum. et quasi in modum
retis et cathenarum sibi invicem miro
opere contextarum. Utrumq; capi
tellum columpnarum fusile erat. Sep
tena versuum retiacula in capitello
uno: et septena versuum retiacula in
capitello altero. Et perfecit colūpnas
et duos ordines per circuitum retia
culorum singulorum: ut tegerent
capitella que erant super sūmitatem
malorum granatorum. Eodem modo
fecit et capitello ii. Capitella autem
que erant super capita columpnarum
quasi opere lilii fabricata erant. in
portitu quatuor cubitorum. et rursū
alia capitella in sūmitate colūpnarum
desuper iuxta mensuram columpne
contra retiacula. Malorum granatorum
aūt ducenti ordines erant. in circuitu
capitelli scdi. Et statuit duas colūp
nas in porticu templi. Cumq; statu
isset columpnā dexteram: vocavit eā
nomine iachin. Similiter erexit co
lumpnā sedam: et vocavit nomen ei'
booz. Et super capita columpnarum
opus in modum lilii posuit. Per
fectumq; est opus columpnarum.
Fecit quoq; mare fusile decem cubitor
a labio. usq; ad labium rotundum
in circuitu. v. cubitor altitudo ei'
et resticula xxx. cubitorum cinge
bat illud per circuitū. Et sculptura
subter labium circuibat illud. x.
cubitis ambiens mare. Duo ordi
nes sculpturarum striatarum erant
fusiles. et stabant super xii. boves.
e quib; tres respiciebant ad aquilo
nem. et tres ad occidentem. et tres
ad meridiem. et tres ad orientē.
et mare super eos desuper erat. q̄rum
posteriora universa intrinsecus
latitabant. Grossitudo aūt luteris
trium unciarum erat. labiumq;
eius q̄si labium calicis. Et folium
repandi lilii duo. m. bathos capie
bat tria milia metretas. Et fe
cit bases x. eneas. iiii. cubitorum
longitudinis. bases singulas et

iiii cubitorum latitudinis: et trium cubitorum altitudinis. Et ipsum opus basium intrasile erat: et sculpture inter iuncturas. Et inter coronulas et plectas leones et boves et cherubin: et inter iuncturas similiter desuper. Et subter leones et boves quasi lora ex ere dependentia. Et iiii. rote per bases singulas et axes erei. Et per iiii partes quasi humeruli subter luterem fusiles. contra se invicem respectantes. Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate. Et quod forinsecus apparebat unius cubiti erat et totum rotundum. pariterque habebat unum cubitum et dimidium. In angulis autem columpnarum varie celature erant. et media inter columpnia quadrata non rotunda. Quatuor quoque rote que per quatuor angulos basis erant coherebant sibi subter basim. Una rota habebat altitudinis cubitum unum et semis. Tales autem rote erant quales solent in curru fieri: et axes earum et radii et canti et modioli omnia fusilia. Nam et humeruli illi quatuor per singulos angulos basis unius: ex ipsa basi fusiles et iuncti erant. In summitate autem basis erat quedam rotunditas unius et dimidii cubiti ita fabre facta: ut luter desuper posset imponi: habens celaturas suas et sculpturas varias ex semet ipso. Sculpsit quoque in tabulatis illis que erant ex ere et in angulis cherubin. et leones et palmas. quasi in similitudinem stantis hominis: ut non celata sed apposita per circuitum viderentur. In hunc modum fecit decem bases. fusura una et mensura sculpturaque consimili. Fecit quoque decem luteres eneos. xl. bathos capiebat luter unus: eratque iiii. cubitorum. singulos quoque luteres per singulas id est decem bases. posuit et x. bases constituit. quinque ad dexteram partem templi. et v. ad sinistram. Mare autem posuit ad dexteram partem templi: contra orientem ad meridiem. Fecit quoque hyram lebetes et scutras et hamulas et perfecit omne opus regis salomonis in templo domini. Columpnas duas et funiculos capitellorum super capitella columpnarum duos: et retiacula duo ut operirent duos funiculos qui erant super capita columpnarum. et mala granata quadringenta in duobus retiaculis. Duos versus malorum granatorum in retiaculis singulis: ad operiendos funiculos capitellorum qui erant super capita columpnarum. et bases x. et luteres x. super bases et mare unum. et boves xii. subter mare et lebetes. et scutras et hamulas. Omnia vasa que fecit hyram regi salomoni in domo domini de auricalco erant et in campestri regione iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter sochoth et sarthan. et posuit salomon omnia vasa propter multitudinem autem nimiam non erat pondus eris. Fecitque salomon omnia vasa in domo domini. Altare autem aureum et mensam super quam ponerentur panes propositionis auream. et candelabra aurea: v. ad dexteram. et v. ad sinistram. contra oraculum ex auro puro. et quasi lilii flores et lucernas desuper aureas. et forcipes aureos. et ydrias et fuscinulas. et fialas et mortariola et thuribula de auro purissimo: et cardines ostiorum domus interioris sancti sanctorum. et ostia domus templi ex auro erant. Et perfecit omne opus quod faciebat salomon in domo domini. et intulit que sanctificaverat david pater suus argentum et aurum et vasa. reposuitque in thesauris domus domini. viii.

Tunc congregati sunt omnes maiores natu israel cum principibus tribuum. et duces familiarum filiorum israel ad regem salomonem in ierusalem: ut deferrent archam federis domini de civitate david id est de syon. Convenitque ad regem salomonem universus israel in mense hethanym in solempni die: ipse est mensis vii. Veneruntque cuncti senes ex israel. et tulerunt sacerdotes archam. et portaverunt archam domini et tabernaculum federis. et omnia vasa sanctuarii que erant in tabernaculo et ferebant ea sacerdotes et levite. Rex autem salomon et omnis multitudo israel que convenerant ad eum: gradiebatur cum illo ante archam: et immolabant oves et boves absque estimatione et numero. Et intu

lerunt sacerdotes archam federis domini
in locum suum in oraculum templi,
in sanctum sanctorum subter alas cherubim. Siquidem
cherubim expandebant alas suas super
locum arche et protegebant archam et
vectes eius. Cumque eminerent vectes
et apparerent summitates eorum foris sanctuarium
ante oraculum: non apparebant
ultra extrinsecus qui et fuerunt ibi
usque in presentem diem. In archa autem
non est aliud nisi due tabule lapidee
quas posuerat in ea moyses in oreb quando
pepigit fedus dominus cum filiis israel cum
egrederentur de terra egypti. Factum
est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario:
nebula implevit domum domini et non poterant
sacerdotes stare et ministrare propter
nebulam. Impleverat enim gloria
domini domum domini. Tunc ait salomon:
Dominus dixit ut habitaret in nebula. Edificans
edificavi domum in habitaculum
tuum firmissimum solium tuum
in sempiternum. Convertitque rex faciem
suam et benedixit omni ecclesie israel.
Omnis enim ecclesia israel stabat et ait salomon:
Benedictus dominus deus israel qui locutus est
ore suo ad david patrem meum et in manibus
eius perfecit dicens. A die qua eduxi
populum meum israel de egypto non elegi
civitatem de universis tribubus israel ut
edificaretur domus et esset nomen meum
ibi: sed elegi david ut esset super populum meum
israel. Voluitque david pater meus edificare
domum nomini domini dei israel: et ait dominus
ad david patrem meum. Quod cogitasti in
corde tuo edificare domum nomini meo:
bene fecisti hoc ipsum mente tractans.
Verumptamen tu non edificabis michi
domum: sed filius tuus qui egredietur
de renibus tuis ipse edificabit domum
nomini meo. Confirmavit dominus sermonem
suum quem locutus est: stetique pro david patre
meo et sedi super thronum israel sicut
locutus est dominus: et edificavi domum
nomini domini dei israel. Et constitui ibi
locum arche in qua fedus est domini quod
percussit cum patribus nostris quando egressi sunt
de terra egypti. Stetit autem salomon
ante altare domini in conspectu ecclesie
israel et expandit manus suas in celum:
et ait. Domine deus israel non est similis
tui deus in celo desuper et super terram
deorsum. qui custodis pactum et
misericordiam servis tuis. qui ambulant

coram te in toto corde suo. qui custodisti
servo tuo david patri meo que locutus
es ei: ore locutus es et manibus perfecisti:
ut hec dies probat. Nunc igitur domine
deus israel conserva famulo tuo david
patri meo que locutus es ei dicens. Non
auferetur de te vir coram me qui sedeat
super thronum israel: ita si custodierint
filii tui viam tuam. ut
ambulent coram me. sicut tu ambulasti
in conspectu meo. Et nunc
domine deus israel firmentur verba tua.
que locutus es servo tuo david patri meo.
Ergo ne putandum est quod vere deus
habitet super terram. Si enim celum
et celi celorum te capere non possunt:
quanto magis domus hec quam edificavi
tibi. Sed respice ad orationem servi tui
et ad preces eius domine deus meus.
Audi ymnum et orationem quam servus tuus
orat coram te hodie. ut sint oculi tui
aperti super domum hanc nocte ac die.
super domum de qua dixisti. erit nomen
meum ibi: ut exaudias orationem quam
orat ad te servus tuus in loco isto.
ut exaudias in loco habitaculi tui
in celo. et cum exaudieris propitius eris.
Si peccaverit homo in proximum suum
et habuerit aliquod iuramentum
quo teneatur astrictus et venerit propter
iuramentum coram altari tuo in
domum tuam. tu exaudies in celo.
et facies et iudicabis servos tuos. condemnans
impium. et reddens viam suam
super caput eius. iustificansque iustum.
et tribuens ei secundum iustitiam suam.
Si fugerit populus tuus israel inimicos
suos quia peccaturus est tibi et agentes
penitentiam et confitentes nomini tuo venerint
et oraverint et deprecati te fuerint
in domo hac: exaudi in celo et dimitte
peccatum populi tui israel et reduces eos
in terram quam dedisti patribus eorum. Si
clausum fuerit celum et non pluerit
propter peccata eorum orantes in loco isto
penitentiam egerint nomini tuo et
a peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem
suam exaudi eos in celo: et
dimitte peccata servorum tuorum et populi tui
israel. et ostende eis viam bonam per quam
ambulent et da pluviam super terram
tuam quam dedisti populo tuo in possessionem.
Fames si aborta fuerit in terra aut
pestilentia aut corruptus aer aut

tamen

deprecationem servi tui et populi tui israel quodcumque oraverit in loco isto Et exaudias in loco

tuam

Non pro oratione in ecclesia

tuo

fuit

erugo. aut locusta. aut rubigo. ⁊
afflixerit eum inimicus eius portas
obsidens: omnis plaga universa in
firmitas cuncta devotatio ⁊ impre
catio que acciderit omni homini
de populo tuo isr̄l; si quis cognoverit
plagam cordis sui. ⁊ expanderit ma
nus suas in domo hac: tu exaudies
in celo in loco habitationis tue. et
repropitiaberis. et facies ut des uni
cuique secundum omnes vias suas. sicut
videris cor eius: quia tu solus nosti cor
omnium filiorum hominum. ut timeant te
cunctis diebus quibus vivunt super
faciem terre quam dedisti patribus nostris.
Insuper ⁊ alienigena qui non est de
populo tuo isr̄l cum venerit de terra lon
ginqua propter nomen tuum. audietur
enim nomen tuum magnum. ⁊ manus
tua fortis ⁊ brachium tuum extentum
ubique. cum venerit ergo ⁊ oraverit
in loco hoc: tu exaudies in celo. in
firmamento habitaculi tui. ⁊ facies
omnia pro quibus invocaverit te alien
gena: ut discant universi populi ter
rarum nomen tuum timere. sicut populus
tuus isr̄l: ⁊ probent quia nomen tuum
invocatum est super domum hanc quam
edificavi. Si egressus populus tuus
ad bellum contra inimicos suos: per
viam quocumque miseris eos. ⁊ orabunt
te contra viam civitatis quam elegisti

quam ⁊ contra domum, edificavi nomini
tuo. ⁊ exaudies in celo orationes eorum.
⁊ preces eorum. ⁊ facies iudicium eorum.
Quod si peccaverint tibi, non est enim homo
qui non peccet. ⁊ iratus tradideris
eos inimicis suis. ⁊ captivi ducti fu
erint in terram inimicorum longe vel
prope. ⁊ egerint penitentiam in corde suo
in loco captivitatis. ⁊ conversi depre
cati fuerint te in captivitate sua di
centes. peccavimus inique egimus impie
gessimus. ⁊ reversi fuerint ad te in
universo corde suo. ⁊ tota anima sua.
in terra inimicorum suorum ad quam captivi
ducti fuerint. ⁊ adoraverint te contra
viam terre sue quam dedisti patribus eorum

quam ⁊ civitatis, elegisti. ⁊ templi quod edi
ficavi nomini tuo. exaudies in celo
in firmamento solii tui orationes eorum
⁊ preces. ⁊ facies iudicium eorum: ⁊ pro
pitiaberis populo tuo. qui peccavit tibi.
⁊ omnibus iniquitatibus eorum quibus prevari

cati sunt in te. ⁊ dabis misericordiam coram
eis qui eos captivos habuerint. ut
misereantur eis. Populus enim tuus
est ⁊ hereditas tua quos eduxisti de
terra egypti de medio fornacis ferree.
Ut sint oculi tui aperti ad deprecatio
nem servi tui. ⁊ populi tui isr̄l. ⁊ exaudias
eos in universis pro quibus invocave
rint te. Tu enim separasti eos tibi in he
reditatem de universis populis terre.
sicut locutus es per moysen famulum
tuum. quando eduxisti patres nostros de
egypto domine deus. Factum est au
tem cum complesset orans dominum orationem ⁊
deprecationem hanc: surrexit de con
spectu altaris domini. Utrumque enim
genu in terram fixerat. ⁊ manus
expanderat ad celum. Stetit ergo
⁊ benedixit omni ecclesie — voce magna
dicens. Benedictus dominus qui
dedit requiem populo suo isr̄l: iuxta
omnia que locutus est. Non cecidit
nec unus quidem sermo ex omnibus bonis
que locutus est per moysen servum
suum. Sit dominus deus noster nobiscum
sicut fuit cum patribus nostris: non dere
linquens nos neque proiciens. sed in
clinet corda nostra ad se ut ambulemus
in universis viis eius. ⁊ custodiamus
mandata eius. ⁊ cerimonias ⁊ iudi
cia quecumque mandavit patribus nostris.
Et sint sermones mei isti quibus
deprecatus sum coram domino
appropinquantes — domino deo nostro
die ⁊ nocte. ut faciat iudicium servo
suo ⁊ populo suo isr̄l per singulos
dies: ⁊ sciant omnes populi terre. quia
dominus ipse est deus. ⁊ non est ultra
absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum
cum domino deo nostro ut ambulemus
in decretis eius. ⁊ custodiamus man
data eius sicut ⁊ hodie. Igitur rex
⁊ omnis isr̄l cum eo immolabant
victimas coram domino. Macta
vit quoque salomon hostias pacificas
quas immolavit domino. Boum
xxii. milia. ⁊ ovium c.xx. milia. ⁊ dedica
verunt templum domini rex ⁊ filii isr̄l.
In die illa sanctificavit rex medium
atrii quod erat ante domum domini. Fecit
quippe ibi holocaustum ⁊ sacrificium
⁊ adipem pacificorum quoniam altare
eneum quod erat coram domino minus
erat ⁊ capere non poterat holocausta

et sacrificium et adipem pacificorum. Fecit ergo salomon in tempore illo festiuitatem celebrem: et omnis israel cum eo multitudo magna ab introitu emath usque ad riuum egypti coram domino deo nostro. vii. diebus et vii. diebus id est xiiii. diebus. et in die viii. dimisit populos. Qui benedicentes regi profecti sunt in tabernacula sua. letantes et alacri corde super omnibus bonis que fecerat dominus dauid seruo suo. et israel populo suo. ix.

Factum est autem cum perfecisset salomon edificium domus domini. et edificium regis. et omne quod optauerat et uoluerat facere. apparuit ei dominus secundo. sicut apparuerat ei in gabaon. Dixitque dominus ad eum. Exaudiui orationem tuam. et deprecationem tuam. quam deprecatus es coram me. Sanctificaui domum hanc quam edificasti. ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum. et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu ergo si ambulaueris coram me sicut ambulauit pater tuus in simplicitate cordis et in equitate: et feceris omnia que precepi tibi. et legitima mea et iudicia mea seruaueris: ponam thronum regni tui super israel in sempiternum sicut locutus sum dauid patri tuo dicens. Non auferetur de genere tuo uir de solio israel. Si autem auersione auersi fueritis uos et filii uestri non sequentes me nec custodientes mandata mea et cerimonias quas proposui uobis: sed abieritis et colueritis deos alienos. et adoraueritis eos: auferam israel de superficie terre quam dedi eis. et templum quod sanctificaui nomini meo. proiciam a conspectu meo. Eritque israel in prouerbium et in fabulam cunctis populis. et domus hec erit in exemplum. Omnis qui transierit per eam stupebit: et sibilabit et dicet. Quare fecit dominus sic terre huic. et domui huic? Et respondebunt. Quia dereliquerunt dominum deum suum qui eduxit patres eorum de terra egypti: et secuti sunt deos alienos. et adorauerunt eos. et coluerunt. Idcirco induxit dominus super eos omne malum hoc. Expletis autem annis xx. postquam edificauerat salomon duas domos. id est domum domini. et domum regis: hyram rege tyri prebente salomoni ligna cedrina. et abiegna. et aurum iuxta omne quod opus habuerat: tunc dedit salomon hyram. xx. opida in terra galilee. Et egressus est hyram de tyro ut uideret opida que dederat ei salomon: et non placuerunt ei. et ait. hecine sunt ciuitates quas dedisti michi frater? Et appellauit eas terram chabul usque in diem hanc. Misit quoque hyram ad regem salomonem. c.xx. talenta auri. Hec est summa expensarum quam obtulit rex salomon. ad edificandum domum domini. et suam. et mello. et murum ierusalem et eser. et mageddo. et gazer. Pharao rex egypti ascendit et cepit gazer succenditque eam igni: et chananeum qui habitabat in ciuitate interfecit. et dedit eam in dotem filie sue uxori salomonis. Edificauit ergo salomon gazer et bethoron inferiorem et balaad et palmiram in terra solitudinis. et omnes uicos qui ad se pertinebant. et qui erant absque muro. muniuit et ciuitates curruum. et ciuitates equitum: et quodcumque ei placuerat ut edificaret in ierusalem. et in libano et in omni terra potestatis sue. Uniuersum populum qui remanserat de amorreis et etheis et phereseis. et eueis. et iebuseis qui non sunt de filiis israel. horum filios qui remanserant in terra. quos scilicet non potuerant filii israel exterminare fecit salomon tributarios usque ad diem hanc. De filiis autem israel non constituit salomon seruire quemquam: sed erant uiri bellatores et ministri eius et principes et duces. et prefecti curruum et equorum. Erant autem principes super omnia opera salomonis. prepositi quingenti quinquaginta: qui habebant subiectum populum. et statutis operibus imperabant. Filia autem pharaonis ascendit de ciuitate dauid in domum suam: quam edificauerat ei salomon. tunc edificauit mello. Offerebat quoque salomon tribus uicibus per annos singulos holocausta et pacificas uictimas super altare quod edificauerat domino: et adolebat thymiama coram domino. perfectumque est templum. Classem fecit quoque rex salomon in asiongaber

regi

domum

Nota holocausta

que est iuxta ahilam. in litore maris rubri: in terra ydumea. Misitque hyram in classe illa servos suos viros nauticos et gnaros maris cum servis salomonis. Qui cum venissent in ophir: sumptum inde auri quadringentorum xx. talentorum detulerunt ad regem salomonem.

X

Sed et regina sabba. .x. audita fama salomonis in nomine domini venit temptare eum in enigmatibus. Et ingressa ierusalem multo comitatu et divitiis: camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis et gemmas preciosas: venit ad regem salomonem. et locuta est ei universa que habebat in corde suo. Et docuit eam salomon omnia verba que proposuerat. Non fuit sermo qui regem posset latere: et non responderet ei. Videns autem regina saba omnem sapientiam salomonis: et domum quam edificaverat. et cibos mense eius: et habitacula servorum. et ordinem ministrancium vestesque eorum et pincernas et holocausta que offerebat in domo domini: non habebat ultra spiritum. Dixitque ad regem. Verus est sermo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis: et super sapientia tua. et non credebam narrantibus michi donec ipsa veni. et vidi oculis meis. et probavi quod media pars michi nunciata non fuerat. Maior est sapientia et opera tua quam rumor quem audivi. Beati viri tui et beati servi tui hii qui stant coram te semper: et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus cui complacuisti et posuit te super thronum israel. eo quod dilexerit dominus israel in sempiternum: et constituerit te regem: ut faceres iudicium et iusticiam. Dedit ergo regi. cxx. talenta auri: et aromata multa nimis. et gemmas preciosas. Non sunt allata ultra aromata tam multa quam ea que dedit regina sabba. regi salomoni. Sed et classis hyram que portabat aurum de ophir. attulit ex ophir ligna thyina multa nimis: et gemmas preciosas. Fecitque rex de lignis thyinis fulchra domus domini. et domus regie: et cytharas lirasque cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thyina neque visa usque in presentem diem. Rex autem salomon dedit regine sabba omnia que voluit et petivit ab eo. Exceptis hiis que ultro optulerat ei munere regio. Que reversa est et abiit in terram suam cum servis suis.

Erat autem pondus auri quod afferebatur salomoni per singulos annos dc.lx.vi. talentorum auri: excepto eo quod afferebant viri qui super vectigalia erant. et negociatores universique scruta vendentes. et omnes reges arabie: ducesque terre. Fecit quoque salomon ducenta scuta de auro purissimo: dc. auri siclos dedit in lamina scuti unius. et ccc. [illegible] peltas ex auro probato. ccc. mine auri unam peltam vestiebant. posuitque eas rex in domo saltus libani. Fecit etiam rex salomon thronum de ebore grandem. et vestivit eum auro fulvo nimis: qui habebat sex gradus. Et summitas throni rotunda erat in parte posteriori: et due manus hinc atque inde tenentes sedile: et duo leones stabant iuxta manus singulas. et xii. leunculi stantes super vi. gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis. Sed et omnia vasa de quibus potabat rex salomon erant aurea: et universa suppellex domus saltus libani de auro purissimo. Non erat argentum nec alicuius precii putabatur in diebus salomonis: quia classis regis per mare cum classe hyram semel per tres annos ibat in tharsis deferens inde aurum et argentum. et dentes elefantorum et simias et pavos. Magnificatus est ergo rex salomon super omnes reges terre divitiis et sapientia: et universa terra desiderabat videre vultum salomonis. ut audiret sapientiam eius quam dederat dominus in corde eius: et singuli deferebant ei munera. vasa argentea et aurea. vestes et arma bellica: aromata quoque et equos et mulos per annos singulos. Congregavitque salomon currus et equites. et facti sunt ei mille cccc. currus. et xii. milia equitum. et disposuit eos per civitates munitas et cum rege in ierusalem. Fecitque ut tanta esset habundancia argenti in ierusalem: quanta lapidum. Et cedrorum prebuit multitudinem quasi sicomoros que nascuntur in campestribus: et educebantur equi salomonis de egypto. et de coa. negociatores enim regis emebant de coa: et statuto precio perducebant.

Egrediebatur autem quadriga ex egypto de .dc. siclis argenti et equs .cl. atque in hunc modum cuncti reges ethteorum et sirie equos venundabant. XI.

Rex autem salomon amavit mulieres alienigenas multas. filiam quoque pharaonis et moabitidas. et amonitidas. ydumeas. et sydonias. et etheas. de gentibus. super quibus dixit dominus filiis israel: non ingrediemini ad eas. neque de illis ingredientur ad vos. Certissime enim avertent corda vestra. ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est salomon ardentissimo amore. fueruntque ei uxores quasi regine .dcc. et concubine .ccc. et averterunt mulieres cor eius. Cumque iam esset senex: depravatum est per mulieres cor eius ut sequeretur deos alienos: nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor david patris eius. Sed colebat salomon astarten deam sydoniorum. et chamos deum moabitarum. et moloth ydolum amonitarum. Fecitque salomon quod non placuerat coram domino: et non adimplevit ut sequeretur dominum sicut david pater eius. Tunc edificavit salomon fanum chamos ydolo moab in monte qui est contra ierusalem: et moloth ydolo filiorum ammon. Atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis: que adolebant thura. et immolabant diis suis. Igitur iratus est dominus salomoni eo quod aversa esset mens eius a domino deo israel: qui apparuerat ei secundo. et preceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos: et non custodivit que mandavit ei dominus. Dixit itaque dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud te. et non custodisti pactum meum. et precepta mea, que mandavi tibi. disrumpens scindam regnum tuum. et dabo illud servo tuo. Verumptamen in diebus tuis non faciam propter david patrem tuum: de manu filii tui scindam illud. Nec totum regnum auferam: sed tribum unam dabo filio tuo propter david servum meum. et ierusalem quam elegi. Suscitavit autem dominus adversarium salomoni adad ydumeum de semine regio: qui erat in edom. Cum enim esset david in ydumea et ascendisset ioab princeps milicie ad sepeliendos eos qui fuerant interfecti. et occidisset omne masculinum in ydumea: sex enim mensibus ibi moratus est ioab. et omnis israel donec interimerent omne masculinum in ydumea: Fugit adad ipse et viri ydumei de servis patris eius cum eo. ut ingrederetur egyptum. Erat autem adad puer parvulus. Cumque surrexissent de madyan venerunt in pharan. tuleruntque secum viros de pharan. et introierunt egyptum. ad pharaonem regem egypti. Qui dedit ei domum. et cibos constituit. et terram delegavit: et invenit adad gratiam coram pharaone valde. in tantum ut daret ei uxorem sororem uxoris sue. germanam thafnes regine. Genuitque ei soror tafnes genebath filium. et nutrivit eum tafnes in domo pharaonis. Eratque genebath habitans apud pharaonem cum filiis eius. Cumque audisset adad in egypto dormisse david cum patribus suis. et mortuum esse ioab principem milicie: dixit pharaoni. Dimitte me ut vadam in terram meam. Dixitque ei pharao. Qua enim re indiges apud me ut queras ire ad terram tuam. At ille respondit. Nulla. sed obsecro ut dimittas me. Suscitavit quoque ei deus adversarium razon filium eliada: qui fugerat ad adezer regem soba dominum suum. et congregavit contra eum viros. et factus est princeps latronum cum interficeret eos david. Abieruntque damascum et habitaverunt ibi: et constituerunt eum regem in damasco. Eratque adversarius israel cunctis diebus salomonis: et hoc est malum adad et odium contra israel: regnavitque in syria. Ieroboam quoque filius nabath. ephrateus de sareda cuius mater erat nomine sarva mulier vidua. servus salomonis: levavit manum contra regem. et hec causa rebellionis adversus eum: quia salomon edificavit mello. et coequavit voraginem civitatis david patris sui. Erat autem ieroboam vir fortis et potens. Videnseque salomon adolescentem bone indolis et industrium: constituerat eum prefectum super tributa universe domus ioseph. Factum est igitur in tempore illo: ut ieroboam egrederetur de ierusalem et inveniret eum ahias sylonites propheta in via: opertus pallio novo. Erant autem duo tantum in agro. Apprehendensque ahias pallium suum novum quo opertus erat: scidit in .xii.

Nō. x. tribubus dat ieroboam

partes. et ait ad ieroboam: Tolle tibi
decem scissuras: hec enim dicit dominus
deus israel. Ecce ego scindam regnum
de manu salomonis: et dabo tibi .x.
tribus. Porro una tribus remanebit ei
propter servum meum david et ierusalem civitatem
quam elegi ex omnibus tribubus israel: eo
quod dereliquerit me et adoraverit astar
them deam sydoniorum. et chamos
deum moab: et moloch deum filiorum
amon. et non ambulaverit in viis
meis. ut faceret iusticiam coram me:
et precepta mea. et iudicia sicut david
pater eius. Nec auferam omne regnum
de manu eius. sed ducem ponam eum
cunctis diebus vite sue. propter david servum
meum quem elegi: qui custodivit
mandata mea. et precepta mea.
Auferam autem regnum de manu filii
eius. et dabo tibi .x. tribus: filio autem
eius dabo tribum unam. Ut rema
neat lucerna david servo meo cunctis
diebus coram me. in ierusalem civi
tatem quam elegi ut esset nomen meum
ibi. Te autem assumam et regnabis
super omnia que desiderat anima
tua: erisque rex super israel. Si igitur
audieris omnia que precepero tibi.
et ambulaveris in viis meis. et feceris
quod rectum est coram me. custodiens
mandata mea. et precepta mea. sic
fecit david servus meus: ero tecum et
edificabo tibi domum fidelem. quomodo
edificavi domum david. et tradam tibi
israel et affligam semen david super hoc.
verumptamen non cunctis diebus. Voluit
autem salomon interficere ieroboam.
Qui surrexit et aufugit in egyptum
ad susac regem egypti: et fuit in e
gypto usque ad mortem salomonis.
Reliquum autem verborum salomonis
et omnia que fecit et sapiencia eius:
ecce universa scripta sunt in libro
verborum dierum salomonis. Dies autem
quos regnavit salomon in ierusalem
super omnem israel. xl. anni sunt.
Dormivitque salomon cum patribus
suis. sepultusque est in civitate david pa
tris sui. regnavitque roboam fi
lius eius pro eo. xii.

Nō. regnavit salomon. xl. annis

XII

Nō. de regno roboam filii salomonis super unam tribum tantum

Venit autem roboam in
sichem: illuc enim congre
gatus erat omnis israel ad constituen
dum eum regem. At vero ieroboam
filius nabath cum adhuc esset in egyp
to profugus a facie regis salomonis:
audita morte eius reversus est de
egypto. miseruntque et vocaverunt eum.
Venit ergo ieroboam et omnis multi
tudo israel: et locuti sunt ad roboam
dicentes. Pater tuus durissimum
iugum imposuit nobis: tu itaque
nunc imminue paululum de imperio
patris tui durissimo. et de iugo gra
vissimo quod imposuit nobis: et servie
mus tibi. Qui ait eis. Ite usque ad tercium
diem: et revertimini ad me. Cumque
abisset populus: iniit consilium rex
roboam cum senioribus qui assiste
bant coram salomone patre eius
dum adhuc viveret. et ait. Quod
datis consilium. ut respondeam populo.
Qui dixerunt ei. Si hodie obedieris
populo huic et servieris. et peticioni eorum
cesseris: locutusque fueris ad eos verba
levia: erunt tibi servi cunctis diebus.
Qui dereliquit consilium senum quod dede
rant ei. et adhibuit adolescentes
qui nutriti fuerant cum eo. et
assistebant illi: dixitque ad eos.
Quod michi datis consilium ut respondeam
populo huic. qui dixerunt michi:
levius fac iugum quod imposuit pater
tuus super nos. Et dixerunt ei
iuvenes qui nutriti fuerant cum
eo. Sic loqueris populo huic qui lo
cuti sunt ad te dicentes. Pater
tuus aggravavit iugum nostrum
tu releva nos. Sic loqueris ad eos.
Minimus digitus meus grossior est
dorso patris mei. et nunc pater meus po
suit super vos iugum grave. ego
autem addam super iugum vestrum.
Pater meus cecidit vos flagellis: ego
autem cedam vos scorpionibus. Ve
nit ergo ieroboam. et omnis populus
ad roboam die tercio. sicut locutus
fuerat rex dicens: revertimini ad me
die tercio. Responditque rex populo dura
derelicto consilio seniorum quod ei dede
rant: et locutus est eis secundum consi
lium iuvenum dicens. Pater meus
aggravavit iugum vestrum. ego autem
addam iugo vestro. Pater meus cecidit
vos flagellis: ego autem cedam vos
scorpionibus. Et non adquievit
rex populo: quoniam adversatus fuerat
eum dominus. ut suscitaret verbum suum

quod locutus fuerat in manu achie silo
nite. ad ieroboam filium nabath. Vi
dens itaque populus quod noluisset eos audire
rex: respondit ei dicens. Que nobis pars
in david? vel que hereditas in filio ysai.
Vade in tabernacula tua israel. Nunc
vide domum tuam david. Et abiit israel
in tabernacula sua. Super autem
filios israel quicumque habitabant in civita
tibus iuda: regnavit roboam. Misit
ergo rex roboam aduram qui erat
super tributa: et lapidavit eum omnis
populus. et mortuus est. Porro rex
roboam festinus ascendit currum:
et fugit in ierusalem: recessitque israel a domo
david usque in presentem diem. Factum
est autem cum audisset omnis israel
quod reversus esset ieroboam: miserunt
et vocaverunt eum congregato cetu:
et constituerunt eum regem super omnem regnum
israel. Nec secutus est quisquam domum
david preter tribum iuda solam. Venit
autem roboam in ierusalem et congre
gavit universam domum iuda. et
tribum beniamin. clxxx. milia electorum
virorum et bellatorum ut pugnarent contra
domum israel: et reducerent regnum ro
boam filio salomonis. Factus est autem
sermo domini ad semeiam virum domini dicens.
Loquere ad roboam filium salomonis.
regem iuda: et ad omnem domum
iuda. et beniamin. et reliquos de populo.
dicens. Hec dicit dominus. Non
ascendetis neque bellabitis contra fratres
vestros filios israel. Revertatur vir in
domum suam. a me enim factum est verbum
hoc. Audierunt sermonem domini. et re
versi sunt de itinere. sicut preceperat
eis dominus. Edificavit autem
ieroboam sichem in monte ephraym.
et habitavit ibi. Et egressus inde: e
dificavit phanuel. Dixitque ieroboam
in corde suo. Nunc revertetur reg
num ad domum david. si ascenderit populus
iste ut faciat sacrificia in domo
domini in ierusalem: et convertetur cor populi
huius ad dominum suum roboam regem
iuda interficientque me: et revertentur
ad eum. Et excogitato consilio fecit
duos vitulos aureos et dixit eis. No
lite ultra ascendere in ierusalem: ecce
dii tui israel qui eduxerunt te de terra
egypti. Posuitque unum in bethel. et
alterum in dan: et factum est verbum hoc

in peccatum. Ibat enim populus
ad adorandum vitulum usque in dan:
et fecit fana in excelsis. et sacerdotes
de extremis populi. qui non erant de filiis
levi. Constituitque diem solemnem in
mense viii. xv. die mensis. in similitu
dinem sollempnitatis que celebrabatur
in iuda: et ascendens altare similiter fecit
in bethel: ut immolaret vitulis quos
fabricatus fuerat. Constituitque in
bethel sacerdotes excelsorum que fecerat.
Et ascendit super altare quod extruxerat
in bethel. xv. die mensis viii. quem fin
xerat de corde suo. et fecit sollempnitatem
filiis israel: et ascendit super altare
ut adoleret incensum. · xiii ·

XIII

Et ecce vir dei venit de iuda in
sermone domini in bethel: ieroboam
stante super altare. et thus iaciente:
et exclamavit contra altare in sermone
domini et ait. Altare altare. Hec dicit dominus.
Ecce filius nascetur domui david iosias

Nota iosias

nomine: et immolabit super te sacerdotes
excelsorum: qui nunc in te thura succen
dunt. et ossa hominum incendet super te.
Deditque in die illa signum dicens. Hoc
erit signum quod locutus est dominus.
Ecce altare scindetur: et effundetur
cinis qui in eo est. Cumque audisset rex ser
monem hominis dei. quem clamaverat in
contra altare in bethel: extendit ma
num suam de altari. dicens. Appre
hendite eum. Et exaruit manus eius

Nota ieroboam extendit manum sup altare et exaruit

quam extenderat contra eum. nec valuit
retrahere eam ad se. Altare quoque scissum
est et effusus cinis de altari: iuxta si
gnum quod predixerat vir dei in sermone
domini. Et ait rex ad virum dei. Deprecare
faciem domini dei tui: et ora pro me
ut restituatur manus mea michi.
Oravitque vir dei faciem domini: et rever
sa est manus regis ad eum. et facta est
sicut prius fuerat. Locutus est autem
rex ad virum dei. Veni domum mecum
ut prandeas: et dabo tibi munera.
Responditque vir dei ad regem. Si dederis
michi mediam partem domus tue:
non veniam tecum. nec comedam
panem. nec bibam aquam in loco isto: sic
enim mandatum est michi in sermone
domini precipientis. Non comedes
panem. neque bibes aquam: nec reverteris
per viam qua venisti. Abiit ergo
per aliam viam: et non reversus est

per iter quo venerat in bethel. Pro-
phetes autem quidam senex habitabat
in bethel: ad quem venerunt filii sui et
narraverunt ei omnia opera que fe-
cerat vir dei in illa die in bethel: et
verba que locutus fuerat ad regem
et narraverunt patri suo. Et dixit eis
pater eorum. Per quam viam abiit? Ostende-
runt ei filii sui viam per quam abierat
vir dei qui venerat de iuda: et ait filiis
suis. Sternite michi asinum. Qui
cum stravissent: ascendit. et abiit post
virum dei. et invenit eum sedentem
subtus terebintum: et ait illi. Tu ne
es vir dei qui venisti de iuda. respondit
ille. Ego sum. Dixitque ad eum. Veni
mecum domum: ut comedas panem.
Qui ait. non possum reverti neque
venire tecum: nec comedam panem
nec bibam aquam in loco isto. quia locutus
est dominus ad me in sermone domini
dicens. Non comedes panem et non
bibes aquam ibi: nec reverteris per viam
qua ieris. Qui ait illi. Et ego propheta
sum similis tui: et angelus locutus
est michi in sermone domini dicens.
Reduc eum tecum in domum tuam;
ut comedat panem et bibat aquam.
Fefellit eum et reduxit secum. Come-
dit ergo panem in domo eius: et bibit
aquam. Cumque sederent ad mensam: factus
est sermo domini ad prophetam qui redu-
xerat eum. et clamavit ad virum
dei qui venerat de iuda dicens. Hec
dixit dominus. Quia non obediens
fuisti ori domini et non custodisti man-
datum quod precepit tibi dominus deus
tuus: et reversus es et comedisti panem
et bibisti aquam in loco in quo precepi
tibi ne comederes panem. neque biberes
aquam: non inferetur cadaver tuum in
sepulchrum patrum tuorum. Cumque
comedisset et bibisset. stravit asinum suum
prophete quem reduxerat. Qui cum abisset
invenit eum leo in via et occidit: et
erat cadaver eius proiectum in itinere.
Asinus autem stabat iuxta illum:
et leo stabat iuxta cadaver. Et ecce viri
transeuntes viderunt cadaver proiectum
in via. et leonem stantem iuxta ca-
daver: et venerunt et divulgaverunt in
civitate. in qua propheta ille senex habi-
tabat. Quod cum audisset propheta ille.
qui reduxerat eum de via ait. Vir

Non obediens accepit prophetam

dei est qui inobediens fuit ori domini.
et tradidit illum dominus leoni: qui
confregit eum et occidit. iuxta verbum
domini quod locutus est ei. Dixitque ad filios
suos. Sternite michi asinum. Qui cum
stravissent et ille abisset: invenit ca-
daver eius proiectum in via. et asinum
et leonem stantes iuxta cadaver. et non
comedit leo de cadavere: nec lesit a-
sinum. Tulit ergo propheta cadaver
viri dei. et posuit illud super asinum:
et reversus intulit in civitatem prophete
senis ut plangerent eum. et posuit
cadaver eius in sepulchro suo: et planxerunt
eum. Heu heu mi frater. Cumque planxissent
eum: dixit ad filios suos. Cum mor-
tuus fuero sepelite me in sepulcro
quo vir dei sepultus est: iuxta ossa
eius ponite ossa mea. Profecto enim
veniet sermo, quem predixit in sermone domini
contra altare quod est in bethel: et contra
omnia fana excelsorum que sunt in
urbibus samarie. Post verba hec non
est reversus ieroboam de via sua pes-
sima: sed econtrario fecit de novissimis
populi sacerdotes excelsorum. Quicumque
enim volebat implebat manum suam
et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter
hanc causam peccavit domus iero-
boam. et eversa est et deleta de super-
ficie terre. · xiiij ·

In tempore illo egrotavit
abia filius ieroboam. Dixitque iero-
boam uxori. Surge et commuta habitum
ne cognoscaris quod sis uxor ieroboam.
et vade in silo ubi est achya propheta qui lo-
cutus est michi quod regnaturus essem super
populum hunc. Tolle quoque in manu
tua decem panes et crustulam et vas
mellis. et vade ad illum: ipse enim indica-
bit tibi quid eventurum sit huic puero.
Fecit ut dixerat ieroboam uxor: et con-
surgens abiit in silo. et venit in domum
achie. At ille non poterat videre: quia
caligaverant oculi eius pre senectute.
Dixit autem dominus ad achiam. Ecce
uxor ieroboam ingreditur ut consulat
te. super filio suo. qui egrotat: hec et hec
loqueris ei. Cum ergo illa intrasset
et dissimularet se esse que erat. audivit
achyas sonitum pedum eius introeuntis
per ostium et ait. Ingredere uxor ieroboam.
Quare aliam te esse simulas. Ego
autem missus sum ad te: durus

nuncius. Vade et dic Ieroboam. Haec dicit Dominus Deus Israel: Quia exaltavi te de medio populi et dedi te ducem super populum meum Israel, et scidi regnum domus David et dedi illud tibi, et non fuisti sicut David servus meus, qui custodivit mandata mea et secutus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo: sed operatus es malum super omnes qui fuerunt ante te, et fecisti tibi deos alienos et conflatiles ut me ad iracundiam provocares, me autem proiecisti post tergum tuum: idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam, et percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem, et clausum et novissimum in Israel, et mundabo reliquias domus Ieroboam sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate, comedent eos canes; qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos aves caeli: quia Dominus locutus est. Tu igitur surge et vade in domum tuam, et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer, et planget eum omnis Israel et sepeliet. Iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulcrum, quia inventus est super eo sermo bonus a Domino Deo Israel in domo Ieroboam. Constituit autem sibi Dominus regem super Israel, qui percutiat domum Ieroboam in hac die et in hoc tempore: et percutiet Dominus Deus Israel sicut moveri solet harundo in aqua, et evellet Israel de terra bona hac quam dedit patribus eorum, et ventilabit eos trans flumen, quia fecerunt sibi lucos ut irritarent Dominum. Et tradet Dominus Israel inimicis suis propter peccata Ieroboam qui peccavit et peccare fecit Israel. Surrexit itaque uxor Ieroboam et abiit, et venit in Thersa. Cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est. Et sepelierunt eum, et planxit illum omnis Israel iuxta sermonem Domini quem locutus est in manu servi sui Ahiae prophetae. Reliqua autem verborum Ieroboam, quomodo regnavit et quomodo pugnavit, ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel. Dies autem quibus regnavit Ieroboam viginti duo anni sunt; et dormivit cum patribus suis, regnavitque Nadab filius eius pro eo. Porro Roboam filius Salomonis regnavit in Iuda. Quadraginta et unius anni erat Roboam cum regnare coepisset, et decem et septem annis regnavit in Ierusalem, civitate quam elegit Dominus ut poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis. Et fecit Iudas malum coram Domino, et irritaverunt eum super omnibus quae fecerant patres eorum in peccatis suis quibus peccaverunt. Aedificaverunt enim et ipsi sibi aras et statuas et lucos super omnem collem excelsum et subter omnem arborem frondosam. Sed et effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abominationes gentium quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israel. In quinto autem anno regni Roboam ascendit Sesac rex Aegypti in Ierusalem, et tulit thesauros domus Domini et thesauros regios, et universa diripuit; scuta quoque aurea quae fecerat Salomon, pro quibus fecit rex Roboam scuta aerea, et tradidit ea in manum ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante ostium domus regis. Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui praeibant officium, et postea reportabant ad armamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum Roboam et omnia quae fecit, ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda. Fuitque bellum inter Roboam et Ieroboam cunctis diebus. Dormivitque Roboam cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis: et regnavit Abia filius eius pro eo.

Nota de annis regni Roboam et cepit regnare etatis unius anni

Nota nomen matris Roboam

XV

Igitur in xviii anno regni Ieroboam filii Nabath regnavit Abya super Iudam. Tribus annis regnavit in Ierusalem. Nomen autem matris eius Maacha filia Abessalon. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui quae fecerat ante eum, nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris eius. Sed propter David dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, ut suscitaret filium eius post eum et ut staret Ierusalem, eo quod fecisset David rectum in oculis Domini, et non declinasset ab omnibus quae praeceperat ei cunctis diebus vitae suae, excepto sermone Uriae Hethei. At tamen bellum fuit inter Abyam et inter Ieroboam omni tempore vitae eius. Reliqua autem sermonum Abye et omnia quae fecit, nonne hec

Nota rex Abia

Nota excepto Urie

scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Fuitque prelium inter abiam et inter ieroboam. Et dormivit abiam cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate david. Regnavitque asa filius eius pro eo. In anno ergo xx. ieroboam regis israel: regnavit asa rex iuda et xl. et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalon. Et fecit asa rectum ante conspectum domini sicut david pater eius. et abstulit effeminatos de terra: purgavitque universas sordes ydolorum. que fecerant patres eius. Insuper et maacham matrem suam amovit ne esset princeps in sacris priapi et in luco eius quem consecraverat. subvertitque specum eius et confregit simulachrum turpissimum et combussit in torrente cedron. excelsa autem non abstulit. Verumptamen cor asa perfectum erat cum deo cunctis diebus suis. et intulit ea que sanctificaverat pater suus et voverat in domum domini argentum et aurum et vasa. Bellum autem erat inter asa et baasa regem israel cunctis diebus eorum. Ascendit quoque baasa rex israel in iudam et edificavit rama: ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte asa regis iude. tollens itaque asa omne argentum et aurum quod remanserat in thesauris domus domini et in thesauris domus regie: dedit illud in manus servorum suorum. et misit ad benadab filium tabremmon filii ezion regem syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus est inter me et te. et inter patrem meum et patrem tuum. ideo misi tibi munera argentum et aurum. et peto ut venias et irritum facias fedus quod habes cum baasa rege israel et recedat a me. Acquiescens benadab regi asa: misit principes exercitus sui in civitates israel et percusserunt achon et dan. et abel domum maacha. et universam ceneroth: omnem scilicet terram neptalim. Quod cum audisset baasa: intermisit edificare rama. et reversus est in thersa. Rex autem asa nuntium misit in omnem iudam dicens. Nemo sit excusatus. Et tulerunt lapides rame et ligna eius quibus edificaverat baasa: et extruxit de eisdem rex asa gabaa beniamin et maspha. Reliqua autem omnium sermonum asa et omnis fortitudines eius et cuncta que fecit. et civitates quas extruxit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Verumptamen in tempore senectutis sue doluit pedes: et dormivit cum patribus suis. et sepultus est cum eis in civitate david patris sui: regnavitque iosaphat filius eius pro eo. Nadab vero filius ieroboam regnavit super israel anno secundo asa regis iuda: regnavitque super israel duobus annis. et fecit quod malum est in conspectu domini: et ambulavit in viis patris sui. et in peccatis eius quibus peccare fecit israel. Insidiatus est autem ei baasa filius aya de domo ysachar: et percussit eum in gebbethon. Interfecit igitur illum baasa in anno tertio asa regis iude et regnavit pro eo. Cumque regnasset: omnem domum percussit ieroboam non dimisit ne unam quidem animam de semine eius. donec deleret eum iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu servi sui achye silonitis: propter peccata ieroboam que peccaverat. et quibus peccare fecerat israel: et propter delictum quo irritaverat dominum deum israel. Reliqua autem sermonum nadab et omnia que operatus est. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Fuitque bellum inter asa et baasa regem israel cunctis diebus eorum. Anno tertio asa regis iuda: regnavit baasa filius abya super omnem israel in thersa xxiiii annis. et fecit malum coram domino et ambulavit in via ieroboam et in peccatis eius quibus peccare fecit israel.

xvi.

Factus est autem sermo domini ad hyeu filium anani contra baasa dicens. Pro eo quod exaltavi te de pulvere et posui ducem super populum meum israel: tu autem ambulasti in via ieroboam et peccare fecisti populum meum israel. ut me irritares in peccatis eorum. ecce ego demetam posteriora baasa et posteriora domus eius. et faciam domum tuam sicut domum ieroboam filii nabath. Qui mortuus fuerit de baasa in civitate: comedent eum canes: et qui mortuus fuerit ex eo in regione comedent eum volucres celi. Reliqua autem sermonum baasa et quecumque fecit et prelia eius. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Dormivit igitur baasa cum patribus suis sepultusque est in thersa: et regnavit

hela filius eius pro eo. Cum autem
in manu hyeu filii anani prophete
verbum domini factum esset contra baasa
et ad domum eius et contra omne malum
quod fecerat coram domino ad irritan-
dum eum in operibus manuum suarum
ut fieret sicut domus ieroboam. ob
hanc causam occidit eum: hoc est
hyeu filium anani prophetam. Anno
xx. vi. asa regis iuda regnavit hela
filius baasa super israel in tersa duobus
annis. et rebellavit contra eum servus
suus zamri dux medie partis equitum.
Erat autem hela in thersa bibens
et temulentus in domo arsa prefecti
thersa. Irruens ergo zambri percus-
sit et occidit eum: anno xx vii. asa
regis iuda. et regnavit pro eo. Cumque
regnasset et sedisset super solium eius:
et percussit omnem domum baasa. et
non reliquit ex ea mingentem ad
parietem: et propinquos et amicos eius.
Delevitque zamri omnem domum baasa
iuxta verbum domini quod locutus fuerat
ad baasa in manu hyeu prophete: propter
universa peccata baasa. et peccata
hela filii eius qui peccaverunt et pec-
care fecerunt israel: provocantes dominum
deum israel in vanitatibus suis. Reliqua
autem sermonum hela et omnia que fecit
nonne hec scripta sunt in libro verborum
dierum regum israel. Anno xx et vii.
asa regis iuda: regnavit zamri .vii.
diebus in thersa. Porro exercitus obside-
bat gebbethon urbem philistinorum.
Cumque audisset rebellasse zamri et
occidisse regem: fecit sibi regem omnis
israel amri qui erat princeps militie
super israel in die illa in castris. Ascendit
ergo amri et omnis israel cum eo de geb
bethon: et obsidebant thersa. Videns
autem zamri quod expugnanda esset
civitas: ingressus est palatium et
succendit secum domum regiam:
et mortuus est in peccatis suis. que
peccaverat. faciens malum coram
domino: et ambulans in via iero-
boam. et in peccato eius quo fecit peccare
israel. Reliqua autem sermonum
zamri et insidiarum eius et tyran-
nidis sue nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel.
Tunc divisus est populus israel in duas
partes. Media pars populi sequebatur
thebni filium geneth. ut constitueret
eum regem: et media pars amri.
Prevaluit autem populus qui erat
cum amri populo qui sequebatur
thebni filium geneth. Mortuus que est
thebni. et regnavit amri. Anno xxx i.
asa regis iuda regnavit amri super israel
xii. annis. in thersa regnavit vi. annis.
Emitque montem samarie a somer
duobus talentis argenti: et edificavit
eum. et vocavit nomen civitatis quam
extruxerat nomine somer domini montis vel monte
samarie. Fecit autem amri malum in
conspectu domini: et operatus est nequiter
super omnes qui fuerunt ante eum.
Ambulavitque in omni via ieroboam
filii nabath. et in peccatis eius quibus
peccare fecerat israel. ut irritaret dominum
deum israel in vanitatibus suis. Reliqua
autem sermonum amri et prelia eius que
gessit nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum israel. Et dor-
mivit amri cum patribus suis. et
sepultus est in samaria: regnavitque
achab filius eius pro eo. Achab vero
filius amri regnavit super israel anno
xxx. viii. asa regis iuda: et regnavit
achab filius amri super israel in sama-
ria .xx. et duobus annis. Et fecit a-
chab filius amri malum in con-
spectu domini. super omnes qui
fuerunt ante eum: nec suffecit ei
ut ambularet in peccatis ieroboam
filii nabath: insuper et duxit uxorem
iezabel filiam methbaal regis sy-
doniorum. et abiit et servivit baal et ado-
ravit eum. et posuit aram baal in
templo baal quod edificaverat in sa-
maria. et plantavit lucum. et
addidit achab in opere suo irritans
dominum deum israel: super omnes reges
israel qui fuerunt ante eum. In die-
bus eius edificavit ahiel de bethel
iericho. in abiram primitivo suo.
fundavit eam. et in segub novissimo
suo posuit portas eius iuxta verbum
domini quod locutus fuerat in manu
iosue filii nun. xvii.

XVII

Et dixit helyas thesbites de ha-
bitatoribus galaad ad achab.
Vivit dominus deus israel in cuius con-
spectu sto: si erit annis his ros et pluvia
nisi iuxta oris mei verba. Et factum
est verbum domini ad eum dicens.

Recede hinc et vade contra orientem: et absconde te in torrente carith qui est contra iordanem. et ibi de torrente bibes: corvisque precepi ut pascant te ibi. Abiit ergo: et fecit iuxta verbum domini. Cumque abiisset sedit in torrente carith qui est contra iordanem: corvi quoque deferebant ei panem et carnes mane; similiter panem et carnes vespere; et bibebat de torrente. Post dies autem aliquantos siccatus est torrens: non enim pluerat super terram. Factus est igitur sermo domini ad eum dicens. Surge et vade in sarepta sydoniorum: et manebis ibi. Precepi enim ibi mulieri vidue ut pascat te. Surrexit et abiit in sarepta sydoniorum. Cumque venisset ad portam civitatis: apparuit ei mulier vidua colligens ligna. Et vocavit eam: dixitque ei. Da michi paululum aque in vase ut bibam. Cumque illa pergeret ut afferret: clamavit post tergum eius dicens. Affer michi obsecro et buccellam panis in manu tua. Que respondit. Vivit dominus deus tuus. quia non habeo panem. nisi quantum pugillus potest capere farine in ydria. et paululum olei in lechito. En colligo duo ligna ut ingrediar et faciam illud michi et filio meo: ut comedamus et moriamur. Ad quam helyas ait. Noli timere. sed vade et fac sicut tu dixisti. Verumptamen michi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem parvulum et affer ad me: tibi autem et filio tuo facies postea. Hec dicit dominus deus israel: Hydria farine non deficiet. nec lechitus olei non minuetur. usque ad diem in qua dominus daturus est pluviam super faciem terre. Que abiit et fecit iuxta verbum helye. et comedit ipse et illa et domus eius. Et ex illa die hydria farine non defecit. et lechitus olei non est imminutus: iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu helye. Factum est autem post hec verba: egrotavit filius mulieris matrisfamilie. et erat languor fortissimus. ita ut non remaneret in eo halitus. Dixit ergo ad helyam. Quid michi et tibi vir dei? Ingressus es ad me ut rememorarentur iniquitates mee. et interficeres filium meum? Et ait ad eam helyas. Da michi filium tuum. Tulitque eum de sinu illius et portavit eum in cenaculum ubi ipse manebat: et posuit super lectulum suum. et clamavit ad dominum et dixit. Domine deus meus. Etiam viduam apud quam ego utcumque sustentor afflixisti. ut interficeres filium eius? Et expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus; clamavitque ad dominum et ait. Domine deus meus revertatur oro anima pueri huius in viscera eius. Exaudivit autem dominus vocem helye: et reversa est anima pueri intra eum. et revixit. Tulitque helyas puerum et deposuit eum de cenaculo in inferiorem domum: et tradidit matri sue. Et ait illi. En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad helyam. Nunc in isto cognovi quoniam vir dei es tu: et verbum domini in ore tuo verum est.

XVIII.

Post dies multos. verbum domini factum est ad helyam. in anno tercio dicens. Vade et ostende te achab ut dem pluviam super faciem terre. Iuit ergo helyas ut ostenderet se achab: erat autem fames vehemens in samaria. Vocavitque achab abdiam dispensatorem domus sue. Abdias autem timebat dominum deum valde. Nam cum interficeret iezabel prophetas domini: tulit ille .c. prophetas domini. et abscondit eos quinquagenos et quinquagenos in speluncis. et pavit eos pane et aqua. Dixit ergo achab ad abdiam. Vade in terram ad universos fontes aquarum et in cunctas valles: si forte invenire possimus herbam et salvare equos et mulos. et non penitus iumenta intereant. Diviseruntque sibi regiones ut circuirent eas. Achab ibat per viam unam: et abdias per viam alteram seorsum. Cumque esset abdias in via: helyas occurrit ei. Qui cum cognovisset eum: cecidit super faciem suam et ait. Num tu es domine mi helyas. Cui ille respondit. Ego. Vade et dic domino tuo. adest helyas. Et ille. Quid peccavi inquit quoniam tradis me servum tuum in manu achab ut interficiat me. Vivit dominus deus tuus quia non est gens aut regnum in quo non miserit dominus meus te requirens: et respondentibus cunctis non est hic adiuravit

regna singula et gentes eo quod minime
reperireris. Et nunc dicis michi vade
et dic domino tuo adest helyas. Cumque
recessero a te spiritus domini asportabit
te in locum quem ego ignoro. et ingres
sus nunciabo achab. et non inveniens te
interficiet me. servus autem tuus
timet dominum ab infantia sua. Numquid non
indicatum est tibi domino meo quod fecerim
cum interficeret iezabel prophetas domini,
quod absconderim de prophetis domini. c. vi
ros. quinquagenos et quinquagenos
in speluncis et pavi eos pane et aqua.
Et nunc tu dicis vade et dic domino
tuo adest helyas ut interficiat me. Dixit
helyas. Vivit dominus exercituum ante
cuius vultum sto. quia hodie apparebo
ei. Abiit ergo abdias in occursum achab.
et indicavit ei. Venitque achab in occur
sum helye. et cum vidisset eum ait.
Tu ne es ille qui conturbas israel. Et
ille ait. Non ego turbavi israel. sed tu et
domus patris tui. qui dereliquistis man
data domini. et secuti estis baalim.
Verumptamen nunc mitte et congrega
ad me universum israel. in monte car
meli. et prophetas baal. quadringentos l. prophetasque lucorum
quadringentos qui comedunt de mensa iezabel.
Misit achab ad universos filios israel. et
congregavit prophetas in monte car
meli. Accedens autem helyas ad omnem
populum ait. Usquequo claudicatis
in duas partes. Si dominus est deus
sequimini eum. si autem baal sequi
mini illum. Et non respondit ei populus
verbum. Et ait rursum helyas ad po
pulum. Ego remansi propheta domini solus.
prophete autem baal. quadringenti l. prophete lucorum
quadringenti viri sunt. Dentur nobis duo boves et
illi eligant bovem unum. et in frusta
cedentes ponant super ligna. ignemque
non supponant. Et ego faciam bovem
alterum. et imponam super ligna. ignem
que non supponam. Invocate nomina de
orum vestrorum. et ego invocabo nomen
domini dei mei. et deus qui exaudierit
per ignem ipse sit deus. Respondens omnis
populus ait. Optima propositio quam locu
tus est helyas. Dixit ergo helyas prophetis
baal. Eligite vobis bovem unum. et
facite primi quia vos plures estis. et in vo
cate nomina deorum vestrorum. ignemque
non supponatis. Qui cum tulissent
bovem quem dederat eis. fecerunt. et invo

cabant nomen baal de mane usque ad
meridiem. dicentes. Baal exaudi
nos. Et non erat vox. nec qui respon
deret. Transiliebantque altare quod fecerant.
Cumque esset iam meridies. illudebat eis
helyas dicens. Clamate voce maiore.
deus enim est. et forsitan loquitur aut
in diversorio est. aut in itinere aut certe
dormit. ut excitetur. Clamabant ergo
voce magna. et incidebant se iuxta ritum
suum. cultris et lanceolis donec perfun
derentur sanguine. Postquam autem trans
iit meridies et illis prophetantibus venerat
tempus quo sacrificium offerri solet.
nec audiebatur vox. nec aliquis respondebat.
nec attendebat orantes. Dixit helyas
omni populo. Venite ad me. Et acce
dente ad se populo. curavit altare domini
quod destructum fuerat. Et tulit xii.
lapides. iuxta numerum tribuum filiorum
iacob. ad quem factus est sermo dicens.
israel erit nomen tuum. et edificavit
ex lapidibus altare in nomine domini.
Fecitque aquam ductum quasi per duas aratiun
culas in circuitu altaris. et compo
suit ligna. divisitque per membra bo
vem et posuit super ligna et ait. Imple
te. iiii. ydrias aqua et effundite super ho
locaustum. et super ligna. Rursumque
dixit. Etiam secundo hoc facite. Qui cum
fecissent. Etiam secundo. ait. Etiam tertio
idipsum facite. Feceruntque et tertio. et
currebant aque circa altare. et fossa aque
ductus repleta est. Cumque iam tempus
esset ut offerretur holocaustum. acce
dens helyas propheta et ait. Domine deus
abraham et ysaac et israel. hodie ostende
quia tu es deus israel et ego servus tuus. et
iuxta preceptum tuum feci omnia verba
hec. Exaudi me domine exaudi me. ut
discat populus iste quia tu es dominus deus.
et tu convertisti corda eorum iterum. Ceci
dit autem ignis domini et voravit ho
locaustum. et ligna et lapides. pulverem
quoque et aquam que erat in aque ductu lam
bens. Quod cum vidisset omnis populus.
cecidit in faciem suam. et ait. Dominus
ipse est deus. Dixitque helyas ad eos. Appre
hendite prophetas baal. et ne unus quidem
fugiat ex eis. Quos cum comprehendissent.
duxit eos helyas ad torrentem cyson. et
interfecit eos ibi. Et ait helyas ad a
chab. Ascende comede et bibe. quia sonus
multe pluvie est. Ascendit achab ut

dns ipse e deus

comederet et biberet. Helyas autem ascendit in montem carmeli. et pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua. Et dixit ad puerum suum. Ascende et prospice contra mare. Qui cum ascendisset et contemplatus esset, ait. Non est quicquam. Et rursum ait illi. Revertere septem vicibus. Et in septima vice: ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait. Ascende et dic achab. Iunge currum tuum et descende: ne occupet te pluvia. Cumque se verteret huc atque illuc, ecce celi contenebrati sunt. et nubes et ventus: et facta est pluvia grandis. Ascendens itaque achab abiit in iezrahel: et manus domini facta est super helyam. accinctisque lumbis currebat ante achab: donec veniret in iezrahel.

XIX

Nuntiavit autem · xix · achab iezabel omnia que fecerat helyas, et quomodo occidisset universos prophetas baal gladio. Misit iezabel nuntium ad helyam dicens. Hec mihi faciant dii, et hec addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis. Timuit ergo helyas et surgens abiit. quocumque eum ferebat voluntas. Venitque in bersabee iuda: et dimisit ibi puerum suum. et perrexit in desertum viam unius diei. Cumque venisset et sederet subter unam iuniperum: petivit anime sue ut moreretur. et ait. Sufficit mihi domine tolle animam meam: neque enim melior sum quam patres mei. Proiecitque se et obdormivit in umbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum: et dixit illi. Surge et comede. Respexit: et ecce ad caput suum subcinericius panis et vas aque. Comedit ergo et bibit: et rursum obdormivit. Reversusque est angelus domini secundo. et tetigit eum: dixitque illi. Surge comede: grandis enim tibi restat via. Qui cum surrexisset comedit et bibit. et ambulavit in fortitudine cibi illius xl. diebus et xl. noctibus, usque ad montem dei oreb. Cumque venisset illuc: mansit in spelunca: et ecce sermo domini ad eum. Dixitque illi. Quid hic agis helya? At ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum: quia dereliquerunt

Nota helyas ieiunavit xl diebus

pactum domini filii israel. Altaria tua destruxerunt, et prophetas tuos occiderunt gladio; et derelictus sum ego solus. et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait ei. Egredere et sta in monte coram domino: et ecce dominus transit. et spiritus grandis et fortis subvertens montes et conterens petras ante dominum. Non in spiritu dominus. et post spiritum commotio. non in commotione dominus. Et post commotionem ignis: non in igne dominus. et post ignem sibilus aure tenuis ibi dominus. Quod cum audisset helyas operuit vultum suum pallio. et egressus stetit in ostio spelunce: et ecce vox ad eum dicens. Quid agis hic helyas? Et ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum; quia dereliquerunt pactum tuum filii israel. Altaria tua destruxerunt. et prophetas tuos occiderunt gladio et derelictus sum ego solus. et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait dominus ad eum. Vade et revertere in viam tuam per desertum in damascum. Cumque perveneris illuc: unges azahel regem super syriam. et hyeu filium namsi unges regem super israel. Helyseum autem filium saphat qui est de abelmaula unges prophetam pro te. Et erit quicumque fugerit gladium azahel occidet eum hyeu: et quicumque fugerit gladium hyeu; interficiet eum helyseus. et derelinquam mihi in israel septem milia virorum quorum genua non sunt incurvata ante baal. et omne os quod non adoravit eum osculans manus. Profectus ergo inde helyas, repperit helyseum filium saphat arantem in xii. iugis boum: et ipse in xii. iugis boum unus erat. Cumque venisset ad eum helyas, misit pallium suum super illum. Qui relictis statim bobus cucurrit post helyam et ait. Osculer oro te patrem meum; et matrem meam. et sic sequar te. Dixitque ei. Vade et revertere. quod enim meum erat feci tibi. Reversus autem ab eo tulit par boum et mactavit illud. et in aratro boum coxit carnes. et dedit populo. et comederunt: consurgensque abiit. et secutus est helyam et ministrabat ei. · xx ·

Porro Benadab rex Syrie congregavit omnem exercitum suum: et xxx. et duos reges secum. et equos et currus: et ascendens pugnabat contra Samariam. et obsidebat eam. Mittensque nuntios ad Achab regem Israel in civitatem ait. Hec dicit Benadab. Argentum tuum et aurum tuum meum est. et uxores tue et filii tui optimi mei sunt. Responditque rex Israel. Iuxta verbum tuum domine mi rex tuus sum ego: et omnia mea. Revertentesque nuntii dixerunt. Hec dicit Benadab. qui misit nos ad te. Argentum tuum et aurum tuum. et uxores tuas et filios dabis michi. Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te: et scrutabuntur domum tuam et domum servorum tuorum. et omne quod placuerit eis ponent in manibus suis: et auferent. Vocavit autem rex Israel omnes seniores terre et ait. Animadvertite et videte quoniam insidietur nobis. Misit enim ad me pro uxoribus meis. et filiis et pro argento et auro. et non abnui. Dixeruntque omnes maiores natu et universus populus ad eum. Non audias neque adquiescas illi. Respondit itaque nuntiis Benadab. Dicite domino meo regi. Omnia propter que misisti ad me servum tuum in initio faciam: hanc autem rem facere non possum. Reversique nuntii retulerunt omnia ei. Qui remisit et ait. Hec faciant michi dii et hec addant: si suffecerit pulvis Samarie pugillis omnis populi qui sequitur me. Et respondens rex Israel ait. Dicite ei. Ne glorietur accinctus eque ut discinctus. Factum est autem cum audisset Benadab verbum istud: bibebat ipse et reges in umbraculis. et ait servis suis. Circumdate civitatem. Et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israel ait ei. Hec dicit dominus deus. Certe vidisti multitudinem hanc nimiam. ecce ego eam tradam in manu tua hodie: ut scias quia ego sum dominus. Et ait Achab. Per quem? Dixitque ei. Hec dicit dominus. Per pedissequos principum provinciarum. Et ait. Quis incipiet preliari. Et ille dixit. Tu. Recensuit ergo pueros principum provinciarum: et reperit numerum ducentorum xxx. duorum. et post eos recensuit populum omnes filios Israel vii. milia. Et egressi sunt meridie. Benadab autem bibebat temulentus in umbraculo suo et reges xxx. duo cum eo: qui ad auxilium eius venerant. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadab qui nuntiaverunt ei dicentes. Viri egressi sunt de Samaria. At ille ait. Sive pro pace veniunt: apprehendite eos vivos. sive ut prelientur: vivos eos capite. Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum: ac reliquus exercitus sequebatur: et percussit unusquisque virum qui contra se veniebat. Fugeruntque Syri: et persecutus est eos Israel. Fugit quoque Benadab rex Syrie in equo cum equitibus suis. Necnon et egressus rex Israel percussit equos et currus. et percussit Syriam plaga magna. Accedens autem propheta ad regem Israel: dixit ei. Vade et confortare et scito: et vide quid facias. Sequenti enim anno rex Syrie ascendet contra te. Servi ergo regis Syrie dixerunt ei. Dii montium sunt dii eorum. ideo superaverunt nos. Sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus: et obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac. Amove reges singulos ab exercitu suo. et pone principes pro eis. et instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis et equos secundum equos pristinos. et currus secundum currus quos ante habuisti: et pugnabimus contra eos in campestribus: et videbis quod obtinebimus eos. Credidit consilio eorum: et fecit ita. Igitur postquam annus transierat recensuit Benadab Syros: et ascendit in Afech ut pugnaret contra Israel. Porro filii Israel recensiti sunt: et acceptis cibariis profecti ex adverso castrametati sunt. contra eos quasi duo parvi greges caprarum: Syri autem repleverunt terram. Et accedens unus vir dei: dixit ad regem Israel. Hec dicit dominus. Quia dixerunt Syri. deus montium est dominus. et non est deus vallium. dabo omnem multitudinem grandem hanc in manu tua. et scietis quia ego sum dominus. Dirigebant itaque vii. diebus ex adverso. hii atque illi acies. vii. autem die commissum est bellum. Percusseruntque

filii isr' de syris .c. m̄. peditum in die
una. Fugerunt autem qui remanse
rant in aphec in civitatem: et cecidit
murus super xxvii. milia hominum qui
remanserant. Porro benadab fugiens
ingressus est civitatem in cubiculum quod erat
intra cubiculum. Dixeruntque ei
servi sui. Ecce audivimus quod reges domus
isr' clementes sint: Ponamus itaque
saccos in lumbis nostris. et funiculos in
capitibus nostris. et egrediamur ad regem
isr': forsitan salvabit animas nostras.
Accinxerunt ergo saccis lumbos suos
et posuerunt funiculos in capitibus
suis. veneruntque ad regem isr'. et dixerunt ei
Servus tuus benadab dicit. Vivat
oro te anima mea. Et ille ait. Si ad
huc vivit: frater meus est. Quod acceperunt
viri pro omine et festinantes rapue
runt verbum ex ore eius. atque dixerunt.
Frater tuus benadab vivit. Et dixit
eis. Ite et adducite eum ad me. Egres
sus est ergo ad eum benadab: et leva
vit eum in currum suum. Qui dixit
ei. Civitates quas tulit pater meus a
patre tuo reddam: et plateas fac tibi in
damasco, sicut fecit pater meus in samaria
et ego federatus recedam a te. Pepigit
ergo fedus: et dimisit eum. Tunc vir
quidam de filiis prophetarum dixit ad socium
suum in sermone domini. Percute
me. At ille noluit percutere. Cui ait.
Quia noluisti audire vocem domini:
ecce recedes a me. et percutiet te leo. Cumque
paululum recessisset ab eo: invenit eum
leo atque percussit. Sed et alterum inve
niens virum: dixit ad eum. Percute
te me. Qui percussit eum et vul
neravit. Abiit ergo propheta et occurrit
regi in via. et mutavit aspersione
pulveris os et oculos eius. Cumque rex
transiret: clamavit ad regem et ait.
Servus tuus egressus est ad preliandum
comminus. Cumque fugisset vir unus: adduxit
eum quidam ad me et ait. Custodi
virum istum. qui si lapsus fuerit:
erit anima tua pro anima eius. aut
talentum argenti appendes. Dum
autem ego turbatus huc illucque me
verterem: subito non comparuit.
Et ait rex isr' ad eum. Hoc est iu
dicium tuum. quod ipse decrevisti. At
ille statim abstersit pulverem de
facie sua: et cognovit eum rex isr'

quod esset de prophetis. Qui ait ad eum
Hec dicit dominus. Quia dimi
virum dignum morte de manu tua
erit anima tua pro anima eius
et populus tuus pro populo eius. Re
versus est igitur rex isr' audire contem
audire contempnens et furibundus venit in sa

Post verba autem hec tempo
illo vinea erat naboth ie
rahelite qui erat in iezrael iux
palatium achab regis samarie
Locutus est ergo achab ad naboth
cens. Da michi vineam tuam. ut
ciam michi ortum olerum quia vicina
et prope domum meam: daboque tibi p
vineam meliorem. Aut si tibi com
dius putas: argenti pretium quo
digna est dabo. Cui respondit nab
Propitius sit michi dominus: ne dem
hereditatem patrum meorum tibi. Ve
nit ergo achab in domum suam ind
gnans et frendens super verbum quod
cutus fuerat ad eum naboth iez
helites dicens. Non dabo tibi heredi
tatem patrum meorum. Et proiciens
se in lectulum suum avertit faciem
suam ad parietem: et non comedit
panem. Ingressa est autem ad eum
iezabel uxor sua. Dixitque ei. Quid e
hoc: Unde anima tua contristata
et quare non comedis panem? Qui
respondit ei. Locutus sum naboth ie
rahelite: et dixi ei. Da michi vineam
tuam accepta pecunia. aut si place
tibi dabo meliorem vineam pro ea
et ille ait. Non dabo tibi vineam m
Dixit ergo iezabel uxor eius. Gran
dis auctoritatis es. et bene regis reg
isr'. Surge et comede panem. et equo
animo esto. ego dabo tibi vineam
naboth iezrahelite. Scripsit itaque
litteras ex nomine achab et signa
eas anulo eius: et misit ad maiores
natu et ad optimates qui erant i
civitate eius. et habitabant cum nab
Litterarum autem erat ista sententia. Pre
dicate ieiunium et sedere facite nab
inter primos populi: et submittite
duos viros filios belial contra eum
et falsum testimonium dicant. Bene
naboth deum et regem. Et educite
eum et lapidate: sicque moriatur. Fece
runt ergo cives eius maiores natu
et optimates qui habitabant cum eo in

bite sicut preceperat eis iezabel. sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos. Predicaverunt ieiunium et sedere fecerunt naboth inter primos populi: et adductis duobus viris filiis diaboli fecerunt eos sedere contra eum. At illi scilicet ut viri diabolici dixerunt contra eum testimonium coram omni multitudine. Benedixit naboth deum et regem: Quobrem eduxerunt eum extra civitatem: et lapidibus interfecerunt. Miseruntque ad iezabel dicentes. Lapidatus est naboth: et mortuus est. Factum est autem cum audisset iezabel lapidatum et mortuum naboth: locuta est ad achab. Surge posside vineam naboth iezrahelite: qui noluit tibi acquiescere, et dare eam accepta pecunia. non enim vivit naboth. sed mortuus est. Que cum audisset achab. mortuum videlicet naboth. surrexit et descendebat in vineam naboth iezrahelite ut possideret eam. Factus est igitur sermo domini ad helyam thesbitem, dicens. Surge descende in occursum achab regis israel qui est in samaria: ecce ad vineam naboth descendit ut possideat eam: et loqueris ad eum dicens. Hec dicit dominus. Occidisti insuper et possedisti. Et post hec addes. Hec dicit dominus. In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem naboth. lambent quoque tuum sanguinem. Et ait achab ad helyam. Num invenisti me inimicum tuum? Qui dixit. Inveni eo quod venundatus sis ut faceres malum in conspectu domini. Propterea hec dicit dominus. Ecce ego inducam super te malum. et demetam posteriora tua. et interficiam de achab mingentem ad parietem et clausum et ultimum in israel. et dabo domum tuam sicut domum ieroboam filii nabath. et sicut domum baasa filii abia quia egisti ut me ad iracundiam provocares, et peccare fecisti israel. Sed et de iezabel locutus est dominus dicens. Canes comedent iezabel in agro iezrael. Si mortuus fuerit achab in civitate: comedent eum canes: si autem fuerit in agro comedent eum volucres celi. Igitur non fuit alter talis ut achab: qui venundatus est ut faceret malum in conspectu domini. Concitavit enim eum

iezabel uxor sua. et abhominabilis effectus est: in tantum ut sequeretur ydola que fecerant amorrei quos consumpsit dominus a facie filiorum israel. Itaque cum audisset achab sermones istos: scidit vestem suam. et operuit cilicio carnem suam ieiunavitque et dormivit in sacco. et ambulavit demisso capite. Factus est quoque sermo domini ad helyam thesbitem dicens. Nonne vidisti humiliatum achab coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa non inducam malum in diebus eius: sed in diebus filii sui inferam malum domui eius. xxij.

XXII

Transierunt igitur tres anni absque bello: inter syriam et israel. In anno autem tertio descendit iosaphath rex iuda ad regem israel. Dixitque rex israel ad servos suos. Ignoratis quod nostra sit ramoth galaad et negligimus tollere eam de manu regis syrie. Et ait ad iosaphath. Venies mecum ad pugnandum in ramoth galaad? Dixitque iosaphat ad regem israel. Queso te hodie sermonem domini. Congregavit ergo rex israel prophetas cccc. circiter viros: et ait ad eos. Ire debeo in ramoth galaad ad bellandum an quiescere. Qui responderunt: Ascende et dabit eam dominus in manu regis. Dixit autem iosaphat. non est hic propheta domini quispiam ut interrogemus per eum. Et ait rex israel ad iosaphat. Remansit vir unus per quem possumus interrogare dominum. sed ego odi eum: quia non prophetat michi bonum, sed malum micheas filius hiemla. Cui iosaphat ait. Ne loquaris ita rex. Vocavit ergo rex israel eunuchum quendam et dixit ei. Festina adducere micheam filium hiemla. Rex israel et iosaphat rex iuda sedebant unusquisque in solio suo: vestiti cultu regio. in area iuxta ostium porte samarie. et universi prophete prophetabant in conspectu eorum. Fecit quoque sibi sedechias filius chanaana cornua ferrea et ait. Hec dicit dominus. His ventilabis syriam: donec deleas eam. Omnesque prophete similiter prophetabant dicentes. Ascende in ramoth galaad: et vade prospere. et tradet dominus in manus regis inimicos suos. Nuntius vero qui ierat ut vocaret micheam locutus est ad eum dicens. Ecce sermones

ne

sicut ego sum ita et tu populus meus et populus tuus unum sunt et equites mei et equites tui. Dixitque iosaphat ad regem israel

ante

prophete ore uno bona regi predicunt:
sit ergo et sermo tuus similis eorum,
et loquere bona. Cui micheas ait,
Vivit dominus quia quodcumque dixerit
mihi dominus hoc loquar. Venit itaque ad
regem: et ait illi rex. Michea ire debe-
mus in ramoth galaad ad preliandum
an cessare? Cui ille respondit. Ascende et
vade prospere: et tradet eam dominus
in manu regis. Dixit autem rex ad
eum: Iterum atque iterum adiuro te. ut
non loquaris mihi: nisi quod verum
est in nomine domini. Et ille ait.
Vidi cunctum israel dispersum in
montibus quasi oves non habentes
pastorem et ait dominus. Non habent
dominum isti: unusquisque revertatur in
domum suam in pace. Dixit ergo rex
israel ad iosaphat. Numquid non dixi
tibi quia non prophetat mihi bonum sed semper
malum? Ille vero addens ait. Propterea
audi sermonem domini. Vidi dominum
sedentem super solium suum: et omnem
exercitum celi assistentem ei a dextris
et a sinistris. Et ait dominus. Quis
decipiet achab regem israel. ut ascendat
et cadat in ramoth galaad? Et dixit
unus verba huiuscemodi: et alius
aliter. Egressus est autem spiritus et stetit
coram domino: et ait. ego decipiam
illum. Cui locutus est dominus.
In quo? Et ille ait. Egrediar et ero
spiritus mendax: in ore omnium prophetarum
eius. Et dixit dominus. Decipies
et prevalebis: Egredere et fac ita.
Nunc igitur ecce dedit dominus
spiritum mendacii in ore omnium prophetarum
tuorum qui hic sunt: et dominus locu-
tus est contra te malum. Accessit
autem sedechias filius chanaan et
percussit micheam in maxillam et
ait. Me ne ergo dimisit spiritus domini
et locutus est tibi. Et ait micheas.
Visurus es in die illa quando ingredieris
cubiculum intra cubiculum: ut
abscondaris. Et ait rex israel. Tollite
micheam et maneat apud amon
principem civitatis. et apud ioas
filium amalech: et dicite eis. Hec
dicit rex. Mittite virum istum in car-
cerem. et sustentate eum pane tribu-
lationis et aqua angustie: donec
revertar in pace. Dixitque micheas.
Si reversus fueris in pace: non est

locutus in me dominus. Et ait.
Audite populi omnes. Ascendit
itaque rex israel et iosaphat rex iuda
in ramoth galaad. Dixitque rex
israel ad iosaphat. Sume arma et
ingredere prelium: et induere vesti-
bus tuis. Porro rex israel mutavit ha-
bitum: et ingressus est bellum.
Rex autem syrie preceperat princi-
pibus curruum .xxx. duobus dicens.
Non pugnabitis contra minorem
et maiorem quempiam: nisi contra
regem israel solum. Cum ergo vi-
dissent principes curruum iosa-
phat: suspicati sunt quod esset rex is-
et impetu facto pugnabant con-
eum. Et exclamavit iosaphat.
Intellexeruntque principes curru-
quod non esset rex israel. et cessaverunt
eo. Unus autem quidam tetendit
arcum in incertum sagittam diri-
gens: et casu percussit regem isra-
inter pulmonem et stomachum.
At ille dixit aurige suo. Verte
manum tuam. et eice me de exercitu
quia graviter vulneratus sum.
Commissum est ergo prelium in die ill-
et rex israel stabat in curru suo con-
syros. et mortuus est vespere.
Fluebat autem sanguis plage in
sinum currus: et preco personuit
in universo exercitu. antequam sol
occumberet dicens. Unusquisque revert-
in civitatem et in terram suam.
Mortuus est autem rex. et perlatus
in samariam: sepelieruntque reg-
in samaria. et laverunt curru-
eius in piscina samarie. et lin-
canes sanguinem eius. et habenas
laverunt iuxta verbum domini quod
locutus fuerat. Reliqua vero ser-
monum achab et universa que fecit
domus eburnee quam edificavit: cu-
ctarumque urbium quas extruxit: n-
hec scripta sunt in libro verborum
regum israel? Dormivit ergo achab
cum patribus suis. et regnavit ocho-
filius eius pro eo. Iosaphat vero fi-
asa regnare ceperat super iudam
anno iiii. achab regis israel. Trigin-
quinque annorum erat cum regnare cepi-
et xxv. annis regnavit in ierusalem. no-
men matris eius azuba filia sala-
et ambulavit in omni via asa patris sui

et similibus

Nō de spū mendaci ī ore
omniū pphaꝝ

et non declinauit ex ea. Fecitque quod rec
tum erat in conspectu domini. Ve
rumptamen excelsa non abstulit. Adhuc
enim populus sacrificabat: et adolebat in
censum in excelsis. Pacemque habuit
iosaphat cum rege israel. Reliqua autem
verborum iosaphat. et opera eius que
gessit et prelia. nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum
iuda. Sed et reliquias effeminatorum
qui remanserant in diebus asa patris
eius abstulit de terra: nec erat tunc
rex constitutus in edom. Rex vero io
saphat fecerat classes in mari que
nauigarent in ophir propter aurum: et
ire non potuerunt. quia confracte sunt
in asion gaber. Tunc ait ochozias
filius achab ad iosaphat. Vadant
serui mei cum seruis tuis in nauibus.
Et noluit iosaphat. Dormiuitque
iosaphat cum patribus suis. et sepultus
est cum eis. in ciuitate dauid patris sui.
regnauitque ioram filius eius pro eo.
Ochozias autem filius achab reg
nare ceperat super israel in samaria
anno xvii. iosaphat regis iude: re
gnauitque duobus annis. Fecitque malum
in conspectu domini: et ambulauit
in via patris sui. et matris sue. et in via
ieroboam filii nabath qui peccare fecit
israel. Seruiuit quoque baal et adorauit
eum. et irritauit dominum deum israel iuxta
omnia que fecerat pater eius.

Incipit liber quartus Regum.

Preuaricatus est
autem moab in
israel postquam mor
tuus est achab.
Ceciditque ochozias
per cancellos cena
culi sui quod habebat
in samaria et egro
tauit. Misitque nuntios dicens ad eos.
Ite consulite beelzebub deum acaron
utrum viuere queam de infirmitate
mea hac. Angelus autem domini lo
cutus est ad helyam thesbiten. dicens.
Surge ascende in occursum nuntiorum
regis samarie: et dices ad eos. Numquid
non est deus in israel ut eatis ad con
sulendum beelzebub deum acharon:
Quam ob rem hec dicit dominus. de lectulo
super quem ascendisti non descendes:

sed morte morieris. Et abiit helyas.
Reuersique sunt nuntii ad ochoziam. Qui
dixit eis. Quare reuersi estis: At illi res
ponderunt ei. Vir occurrit nobis:
et dixit ad nos. Ite reuertimini ad regem
qui misit vos: et dicetis ei. Hec dicit
dominus. Numquid quia non erat deus in
israel mittis ut consulatur beelzebub
deus acharon: Idcirco de lectulo super quem
ascendisti non descendes. sed morte
morieris. Qui dixit eis. Cuius figure
et habitus est vir qui occurrit vobis
et locutus est verba hec. At illi dixerunt.
Vir pilosus et zona pellicea accinctus
renibus. Qui ait. Helyas thesbites
est. Misitque ad eum quinquagenarium
principem: et quinquaginta qui erant
sub eo. Qui ascendit ad eum: sedentique
in vertice montis ait. Homo dei. rex
precepit ut descendas. Respondensque hely
as: dixit quinquagenario. Si homo dei
sum: descendat ignis de celo et deuoret
te et l. tuos. Descendit itaque ignis de
celo et deuorauit eum et l. qui erant
cum eo. Rursum misit ad eum prin
cipem quinquagenarium alterum et
l. cum eo. qui locutus est illi. Homo
dei. hec dicit rex. Festina descende. Respon
dens helias. ait. Si homo dei ego sum:
descendat ignis de celo et deuoret te et
l. tuos. Descendit ergo ignis de celo: et
deuorauit illum et l. eius. Iterum misit
principem quinquagenarium tertium.
et l. qui erant cum eo. Qui cum
venisset: curuauit genua contra helyam:
et precatus est eum: et ait. Homo dei
Noli despicere animam meam. et animam
seruorum tuorum: qui mecum sunt. Ecce
descendit ignis de celo et deuorauit duos
principes quinquagenarios primos et quinqua
genos qui cum eis erant. Sed nunc
obsecro ut miserearis anime mee. Lo
cutus est autem angelus domini ad
helyam dicens. Descende cum eo ne
timeas. Surrexit igitur et descendit cum
eo ad regem. et locutus est ei. Hec dixit
dominus. Quia misisti nuntios ad con
sulendum beelzebub deum acharon:
quasi non esset deus in israel a quo posses
interrogare sermonem: ideo de lectulo
super quem ascendisti. non descendes.
sed morte morieris. Mortuus est ergo
iuxta sermonem domini quem locutus
est helyas: et regnauit ioram frater eius.

pro eo, Anno secundo ioram filii iosa
phat regis iude. non enim habebat fi
lium. Reliqua autem verborum ocho
zie que operatus est: nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
isrl'. II.

II

Factum est autem cum levare
vellet dominus helyam per
turbinem in celum: ibant helyas
et heliseus de galgalis. Dixitque helyas
ad helyseum. Sede hic quia dominus
misit me usque in bethel. Cui ait hely
seus. Vivit dominus et vivit anima
tua: quia non derelinquam te. Cumque descendissent
in bethel: egressi sunt filii prophetarum qui erant
in bethel. ad helyseum et dixerunt ei.
Numquid nosti quia hodie dominus tollet
dominum tuum a te? Qui respondit. Et
ego novi. silete. Dixit autem helyas
ad heliseum. Sede hic: quia misit me
dominus in iericho. Et ille ait.
Vivit dominus et vivit anima tua.
quia non derelinquam te. Cumque venissent iericho:
accesserunt filii prophetarum qui erant ibi
ad heliseum. Et dixerunt ei. Numquid
nosti quia hodie dominus tollet dominum
tuum a te. Et ait. Ego novi. Silete.
Dixit autem ei helyas. Sede hic quia
dominus misit me ad iordanem. Qui
ait. Vivit dominus et vivit anima tua:
quia non derelinquam te. Ierunt ergo ambo
pariter et l. viri de filiis prophetarum secu
ti sunt eos et steterunt e contra longe. Illi
autem ambo stabant super iordanem.
Tulitque helyas pallium suum et involvit
illud et percussit aquas: que divise sunt
in utramque partem. et transierunt ambo
per siccum. Cumque transissent: helyas
dixit ad heliseum. Postula quod vis:
ut faciam tibi antequam tollar a te.
Dixitque elyseus. Obsecro ut fiat duplex
spiritus tuus in me. Qui respondit. Rem
difficilem postulasti. Attamen si videris
me quando tollar a te: erit quod petisti.
Si autem non videris: non erit.
Cumque pergerent et incedentes sermoci
narentur: ecce currus igneus et equi
ignei diviserunt utrumque. et ascen
dit helyas per turbinem in celum.
Helyseus autem videbat et clamabat.
Pater mi pater mi. currus israel et au
riga eius. Et non vidit eum am
plius. Apprehenditque vestimenta sua.
et scidit illa in duas partes. et levavit

al' in iericho

pallium helye quod ceciderat ei. Re[versus]
stetit super ripam iordanis. Et pallio
helye quod ceciderat ei percussit aquas
et non sunt divise. Et dixit. Ubi
est deus helye et nunc. percussitque
aquas et divise sunt. huc atque illuc
et transiit helyseus. Videntes autem
filii prophetarum qui erant in iericho
e contra: dixerunt. Requievit spiritus
helye super helyseum. Et venientes
in occursum eius adoraverunt
eum proni in terram: dixeruntque
Ecce cum servis tuis sunt .l. viri
tes: qui possunt ire et querere dominum
tuum: ne forte tulerit eum spiritus
et proiecerit in uno montium. aut in
una vallium. Qui ait. Nolite
mittere. Coegeruntque eum donec
acquiesceret et diceret. Mittite. Et
miserunt .l. viros. Qui cum quesissent
tribus diebus non invenerunt et rever
sunt ad eum. At ille habitabat in
Dixitque eis. Numquid non dixi vobis
nolite mittere? Dixerunt quoque viri
civitatis ad helyseum. Ecce habitatio
civitatis huius optima est. sicut tu
ipse domine perspicis. sed aque pessime
sunt: et terra sterilis. At ille ait
Afferte mihi vas novum. et mittite
illud sal. Quod cum attulissent
eius ad fontem aquarum misit in illud
sal. et ait. Hec dicit dominus. Sanavi
aquas has: et non erit in eis ultra
mors neque sterilitas. Sanate sunt
aque usque ad diem hanc: iuxta
helysei quod locutus est. Ascendit autem
inde bethel helyseus. Cumque ascenderet
per viam: pueri parvi egressi sunt de
civitate. et illudebant ei dicentes. Ascende
calve. ascende calve. Qui cum respexisset
vidit eos: et maledixit eis in nomine
domini. Egressique sunt duo ursi de
saltu: et laceraverunt ex eis xlii.
pueros. Abiit autem inde in montem
carmeli: et inde reversus est samariam.

Ioram autem filius achab
regnavit super israel
in samaria. anno xviii. iosaphat
regis iude. Regnavitque xii. annis.
et fecit malum coram domino. sed non
sicut pater eius et mater. Tulit enim statuas
baal quas fecerat pater eius. Verumtamen
in peccatis ieroboam filii nabath qui pec
care fecit israel adhesit nec recessit a

eis. Porro mesa rex moab nutriebat
pecora multa: et solvebat regi israel centum
milia agnorum, et centum milia arietum
cum velleribus suis. Cumque mortuus
fuisset achab: prevaricatus est fedus quod
habebat cum rege israel. Egressus est
igitur rex ioram in die illa de samaria:
et recensuit universum israel: misitque
ad iosaphat regem iude dicens. Rex
moab recessit a me: veni mecum contra
moab ad prelium. Qui respondit. Ascendam. Qui meus est tuus est.
populus meus populus tuus et equi mei
equi tui. Dixitque. Per quam viam ascendemus? At ille respondit. Per desertum
ydumee. Perrexerunt igitur rex israel
et rex iuda et rex edom: et circuierunt
per viam septem dierum nec erat aqua exercitui
et iumentis que sequebantur eos.
Dixitque rex israel. Heu heu heu. congregavit nos deus tres reges: ut
traderet in manu moab. Et ait
iosaphat. Estne hic propheta domini ut
deprecemur dominum per eum. Et respondit
unus de servis regis israel. Est.
hic helyseus filius saphat: qui fundebat aquam super manus helye. Et
ait iosaphat. Est apud eum sermo
domini. Descenditque ad eum rex
israel et iosaphat rex iuda: et rex
edom. Dixit autem helyseus ad regem
israel. Quid mihi et tibi est? Vade
ad prophetas patris tui, et matris tue.
Et ait illi rex israel. Quare congregavit dominus tres reges hos. ut traderet eos in manu moab? Dixit ad eum
helyseus. Vivit dominus exercituum
in cuius conspectu sto: quod si non vultum iosaphat regis iude erubescerem
ne attendissem quidem te nec respexissem. Nunc autem adducite mihi
psalten. Cumque caneret psaltes: facta
est super eum manus domini. et ait.
Hec dicit dominus. Facite in alveo
torrentis huius: fossas et fossas. Hec
enim dicit dominus. Non videbitis
ventum neque pluviam. et alveus iste
replebitur aquis. et bibetis vos et familie vestre et iumenta vestra. Parumque
hoc est in conspectu domini, insuper
tradet etiam moab in manus vestras. et
percutietis omnem civitatem munitam
et omnem urbem electam: et universum
lignum fructiferum succidetis: cunctos
quoque fontes aquarum obturabitis et omnem
agrum egregium operietis lapidibus.
Factum est igitur mane quando sacrificium offerri solet et ecce aque veniebant per viam edom: et repleta
est terra aquis. Universi autem
moabite audientes quod ascendissent
tres reges ut pugnarent adversus
eos: convocaverunt omnes qui accincti
erant baltheo desuper, et steterunt in
terminis. Primoque mane surgentes
et orto iam sole ex adverso aquarum:
viderunt moabite econtra aquas
rubras quasi sanguinem. Dixeruntque.
Sanguis est gladii. Pugnaverunt
reges contra se: et cesi sunt mutuo.
Nunc perge ad predam moab. Perrexeruntque in castra israel. Porro consurgens israel percussit moab: at illi
fugerunt coram eis. Venerunt igitur
qui vicerant et percusserunt moab et
civitates destruxerunt: et omnem
agrum optimum mittentes singuli
lapides repleverunt. et universos
fontes aquarum obturaverunt: et
omnia ligna fructifera succiderunt.
ita ut muri tantum fictiles remanerent.
et circumdata est civitas a fundibulariis. et magna ex parte percussa. Quod
cum vidisset rex moab prevaluisse
scilicet hostes: tulit secum septingentos viros
educentes gladios ut irrumperent
ad regem edom et non potuerunt.
Arripiensque filium suum primogenitum qui regnaturus erat pro eo: obtulit holocaustum super murum. et facta
est indignatio magna in israel. Statimque recesserunt ab eo et reversi sunt in
terram suam. · IIII ·

IIII

Mulier autem quedam de uxoribus prophetarum clamabat ad helyseum dicens. Servus tuus vir meus
mortuus est: et tu nosti quia servus tuus
fuit timens dominum. et ecce creditor venit
ut tollat duos filios meos ad serviendum sibi. Cui dixit helyseus. Quid
vis ut faciam tibi? Dic mihi quid habes
in domo tua. At illa dixit. Non habeo
ancilla tua quicquam in domo mea: nisi
parum olei quo ungar. Cui ait.
Vade pete mutuo ab omnibus vicinis
tuis vasa vacua non pauca: et ingredere et claude ostium tuum cum [domum tuam]
intrinsecus fueris tu et filii tui. et

mitte inde in omnia vasa hec. et cum plena fuerint tolles. Iuit itaque mulier: et clausit hostium super se et super filios suos. Illi offerebant vasa: et illa infundebat. Cumque plena fuissent vasa. dixit ad filium suum. Affer michi adhuc vas. Et ille respondit. Non habeo. Stetitque oleum. Venit autem illa: et indicavit homini dei. Et ille. Vade inquit vende oleum. et redde creditori tuo: tu autem et filii tui vivite de reliquo. Facta est autem quedam dies: et transiebat helyseus per sunam. Erat autem ibi mulier magna: que tenuit eum ut comederet panem. Cumque frequenter inde transiret: divertebat ad eam ut comederet panem. Que dixit ad virum suum. Animadverto quod vir dei sanctus est iste: qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cenaculum parvum: et ponamus ei in eo lectulum et mensam et sellam. et candelabrum. ut cum venerit ad nos: maneat ibi. Facta est igitur dies quedam. et veniens divertit in cenaculum et requievit ibi. Dixitque ad giezi puerum suum. Voca sunamitem istam. Qui cum vocasset eam. et illa stetisset coram eo: dixit ad puerum suum. Loquere ad eam. Ecce sedule in omnibus ministrasti nobis. quid vis ut faciam tibi? Numquid habes negotium et vis ut loquar regi sive principi militie. Que respondit. In medio populi mei habito. et ait. Quid ergo vult ut faciam ei. Dixitque ei giezi. Non queras: filium enim non habet. et vir eius senex est. Precepit itaque ut vocaret eam. Que cum vocata fuisset et stetisset ad hostium: dixit ad eam. In tempore isto et in hac eadem hora. si vita comes fuerit habebis in utero filium. At illa respondit. Noli queso domine mi vir dei noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier et peperit filium in tempore. et in hora eadem qua dixerat helyseus. Crevit autem puer. Et cum esset quedam dies, et egressus ad patrem suum ad messores: ait patri suo. Caput meum doleo: caput meum doleo. At ille dixit puero. Tolle et duc eum ad matrem suam. Qui cum tulisset et adduxisset eum ad matrem suam. posuit eum illa super genua sua usque ad meridiem: et mortuus est. Ascendit autem et collocavit eum super lectum hominis dei: et clausit hostium. et egressa vocavit virum suum et ait. Mitte obsecro mecum unum de pueris et asinam. ut excurram ad hominem dei et revertar. Qui ait illi. Quam ob causam vadis ad eum. hodie non sunt kalende neque sabbatum. Que respondit. Vadam. Stravitque asinam: et precepit puero. Mina et propera ne michi moram facias in eundo et hoc age quod precepi tibi. Profecta est igitur et venit ad virum dei. in montem carmeli. Cumque vidisset eam vir dei e contra: ait ad giezi puerum suum. Ecce sunamitis illa. Vade ergo in occursum eius: et dic ei. Recte ne agitur circa te et circa virum tuum. et circa filium tuum. Que respondit. recte. Cumque venisset ad virum dei in montem: apprehendit pedes eius. et accessit giezi ut amoveret eam. Et ait homo dei. Dimitte illam. anima enim eius in amaritudine est. et dominus celavit a me: et non indicavit michi. Que dixit illi. Numquid petivi filium a domino meo. Numquid non dixi tibi ne illudas me. Et ille ait ad giezi. Accinge lumbos tuos et tolle baculum meum in manu tua et vade. Si occurrerit tibi homo non salutes eum: et si salutaverit te quispiam non respondeas illi. et pones baculum meum super faciem pueri. Porro mater pueri ait. Vivit dominus et vivit anima tua: non dimittam te. Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi autem precesserat eos. et posuerat baculum super faciem pueri: et non erat vox neque sensus. Reversusque est in occursum eius et nuntiavit ei dicens. Non surrexit puer. Ingressus est ergo helyseus domum: et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusque clausit ostium super se et super puerum: et oravit ad dominum. et ascendit et incubuit super puerum. Posuitque os suum super os pueri. et oculos suos super oculos eius. et manus suas super manus eius et incurvavit

civitatem

messis

super eum. et calefacta est caro pueri.
At ille reversus deambulavit in domo
semel huc et illuc: et ascendit et incubuit
super eum. et oscitavit puer septies.
aperuitque oculos suos. At ille vocavit
giezi: et dixit ei. Voca sunamitem
hanc. Que vocata ingressa est ad
eum. Qui ait. Tolle filium tuum.
Venit illa et corruit ad pedes eius:
et adoravit super terram. Tulitque fi
lium suum. et egressa est. et helyseus
reversus est in galgala. · V ·

Erat autem fames in terra:
et filii prophetarum habitabant
coram eo. Dixitque uni de pueris suis.
Pone ollam grandem et coque pul
mentum filiis prophetarum. Et egres
sus est unus in agrum ut colli
geret herbas agrestes: Invenitque quasi
vitem silvestrem et collegit ex ea. colo
quintidas agri. et implevit pallium
suum. et reversus concidit in ollam
pulmenti: nesciebat enim quid esset.
Infuderunt ergo sociis ut comederent.
Cumque gustassent de coctione exclama
verunt dicentes. Mors in olla vir
dei. et non potuerunt comedere. At
ille. Afferte inquit farinam.
Et misit in ollam et ait. Infundite turbe
ut comedat. Et non fuit amplius
quicquam amaritudinis in olla. Vir autem
quidam venit de balsalisa deferens
viro dei panes primitiarum: et xx panes
ordeaceos: et frumentum novum in
pera sua. At ille dixit. Da populo
ut comedat. Responditque minister eius.
Quantum est hoc ut apponam coram
centum viris. Rursum ille. Da inquit
populo ut comedat. Hec enim dicit
dominus. comedent et supererit. Posuit
itaque coram eis. Qui comederunt:
et superfuit iuxta verbum domini. · V · C ·

Naaman princeps militie regis syrie.
erat vir magnus apud dominum suum
et honoratus est. per illum enim
dedit dominus salutem syrie. Erat
enim vir fortis et dives sed leprosus.
Porro de syria egressi fuerant latrunculi
et captivam duxerant de terra israel
puellam parvulam: que erat in
obsequio uxoris naaman. Que
ait ad dominam suam. Utinam
fuisset dominus meus ad prophetam qui est
in samaria: profecto curasset eum

a lepra quam habet. Ingressus est itaque
naaman ad dominum suum: et nuntia
vit ei dicens. Sic et sic locuta est puel
la de terra israel. Dixitque rex syrie. Va
de et mittam litteras ad regem israel.
Qui cum profectus esset et tulisset secum
x. talenta argenti. et vi. milia au
reos. et x. mutatoria vestimentorum.
Detulit litteras ad regem israel in hec
verba. Cum acceperis epistolam hanc:
scito quod miserim ad te naaman servum
meum ut cures eum a lepra sua. Cumque
legisset rex israel litteras. scidit vestimen
ta sua et ait. Numquid deus sum ut occi
dere possim et vivificare. quia iste misit

ego

ad me ut curem hominem a lepra
sua: animadvertite et videte: quod occasi
ones querat adversum me. Quod cum
audisset helyseus vir dei scidisse videlicet
regem israel vestimenta sua. misit
ad eum dicens. Quare scidisti vesti
menta tua. Veniat ad me: et sciat
esse prophetam in israel. Venit ergo naaman
cum equis et curribus: et stetit ad hostium
domus helysei. Misitque ad eum ely
seus nuntium dicens. Vade et la
vare septies in iordanem: et recipiet
sanitatem caro tua. atque munda
beris. Iratus naaman recedebat

Autem

dicens. Putabam quod egrederetur ad
me. et stans invocaret nomen domini
dei sui. et tangeret manu sua locum
lepre. et curaret me. Numquid non melio
res sunt abana et pharphar fluvii
damasci omnibus aquis israel ut laver
in eis et munder? Cum ergo vertisset
se et abiret indignans accesserunt
ad eum servi sui. et locuti sunt ei.
Pater et si rem grandem dixisset tibi
propheta: certe facere debueras. Quanto ma
gis quia nunc dixit tibi lavare et mun
daberis? Descendit et lavit in iordane
septies iuxta sermonem viri dei: et
restituta est caro eius sicut caro pueri
parvuli. et mundatus est. Reversusque
ad virum dei cum universo comitatu
suo: venit et stetit coram eo et ait.
Vere scio quod non sit deus alius in uni
versa terra: nisi tantum israel. Obsecro

deus

itaque ut accipias benedictionem a servo
tuo. At ille respondit. Vivit dominus
ante quem sto: quia non accipiam. Cumque
vim faceret penitus non acquievit.
Dixitque naaman. Ut vis: sed obsecro

concede michi servo tuo, ut tollam onus duorum burdonum de terra. Non enim faciet servus tuus ultra holocaustum aut victimam diis alienis, nisi domino. Hoc autem solum est de quo depreceris dominum pro servo tuo quando ingreditur dominus meus templum remmon ut adoret, et illo innitente super manum meam, si adoravero in templo remmon, adorante eo in eodem loco; ut ignoscat michi dominus servo tuo pro hac re. Qui dixit ei. Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo terre tempore. Dixitque gyezi puer viri dei. Pepercit dominus meus naaman syro isti: ut non acciperet ab eo que attulit. Vivit dominus quia curram post eum; et accipiam ab eo aliquid. Et secutus est giezi post tergum naaman. Quem cum vidisset ille currentem ad se: desilivit de curru in occursum eius et ait. Recte ne sunt omnia? Et ille ait. Recte. Dominus meus misit me dicens, Modo venerunt ad me duo adolescentes de monte ephraym ex filiis prophetarum: da eis talentum argenti, et vestes mutatorias duplices. Dixitque naaman. Melius est ut accipias duo talenta. Et coegit eum. Ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis, et duplicia vestimenta: et imposuit duobus pueris suis qui et portaverunt coram eo. Cumque venisset iam vespere tulit de manu eorum et reposuit in domo: dimisitque viros et abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. Et dixit helyseus. Unde venis giezi. Qui respondit. Non ivit servus tuus quoquam. At ille ait. Nonne cor meum in presenti erat quando reversus est homo de curru suo in occursum tuum? Nunc igitur accepisti argentum, et accepisti vestes ut emas oliveta. et vineas et oves et boves et servos et ancillas. Sed et lepra naaman adherebit tibi et semini tuo, in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

No de criminibus Giezi

VI

Dixerunt autem filii prophetarum ad helyseum. Ecce locus in quo habitamus coram te, angustus est nobis. Eamus usque ad iordanem, et tollant singuli de silva materias singulas: ut edificemus nobis ibi domum ad habitandum. Qui dixit. Ite. Et ait unus ex illis. Veni ergo et tu cum servis tuis. Respondit. Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumque venissent ad iordanem: cedebant ligna. Accidit autem ut cum unus materiam succidisset: caderet ferrum securis in aquam. Exclamavitque ille et ait. Heu. heu heu. domine mi: et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo dei. Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum. Precidit ergo lignum et misit illuc: natavitque ferrum. Et ait: tolle. Qui extendit manum, et tulit illud. Rex autem syrie pugnabat contra israel: consiliumque iniit cum servis suis dicens. In loco illo et illo: ponamus insidias. Misit itaque vir dei ad regem israel dicens. Cave ne transeas in locum illum: quia ibi syri in insidiis sunt. Misit itaque rex israel ad locum quem dixerat ei vir dei, et preoccupavit eum, et observavit se ibi: non semel neque bis. Conturbatumque est cor regis syrie pro hac re: et convocatis servis suis ait. Quare non indicatis michi, quis proditor mei sit apud regem israel. Dixitque unus servorum regis. Nequaquam domine mi rex. Sed helyseus propheta qui est in israel: indicat regi israel omnia verba quecumque locutus fueris in conclavi tuo. Dixit eis: Ite et videte ubi sit: ut mittam et capiam eum. Annuntiaveruntque ei dicentes. Ecce in dothaim morantur. Misit ergo illuc equos et currus et robur exercitus. Qui cum venissent nocte: circumdederunt civitatem. Consurgens autem diluculo minister viri dei egressus est. Viditque exercitum in circuitu civitatis, et equos et currus. Nuntiavitque ei dicens. Heu. heu. heu domine mi: quid faciemus. At ille respondit. Noli timere. Plures enim nobiscum sunt: quam cum illis. Cumque orasset helyseus: ait. Domine aperi oculos huius ut videat. Et aperuit dominus oculos pueri: et vidit. Et ecce mons plenus equorum et curruum igneorum in circuitu helysei: hostes vero descenderunt ad eum. Porro helyseus oravit dominum dicens. Percute obsecro gentem hanc cecitate. Percussitque eos dominus ne viderent: iuxta verbum helysei. Dixit autem ad eos helyseus. Non est hec via nec ista est civitas: sequimini me et ostendam vobis virum quem queritis.

hec simila le me cor farina albissima
hic stater teris media cor
p tali pondere vl moneta

Duxit ergo eos in samariam. Cumque ingressi fuissent in samariam: dixit helyseus. Domine aperi oculos istorum, ut videant. Aperuitque dominus oculos eorum: et viderunt se esse in medio samarie. Dixitque rex israel ad helyseum cum vidisset eos. Numquid percutiam eos pater mi? At ille ait. Non percuties, neque enim cepisti eos gladio, et arcu tuo ut percutias. Sed pone panem et aquam coram eis ut comedant et bibant. et vadant ad dominum suum. Et apposita est eis ciborum magna preparatio: et comederunt et biberunt. et dimisit eos. abieruntque ad dominum suum: et ultra non venerunt latrones syrie in terram israel. Factum est autem post hec congregavit benadab rex syrie universum exercitum suum: et ascendit et obsidebat samariam. Facta est fames magna in samaria. et tamdiu obsessa est donec venundaretur caput asini. lxxx. argenteis. et quarta pars cabi stercoris columbarum. v. argenteis. Cumque rex israel transiret per murum: mulier quedam exclamavit dicens. Salva me domine mi rex. Qui ait. Non te salvet dominus unde salvare te possum? de area vel de torculari? Dixitque ad eam rex. Quid tibi vis? Que respondit. Mulier ista dixit michi. Da filium tuum ut comedamus eum hodie: et filium meum comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus. Dixique ei die altera. Da filium tuum ut comedamus eum. Que abscondit filium suum. Quod cum audisset rex scidit vestimenta sua et transibat per murum. Viditque omnis populus cilicium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus: et ait rex. Hec michi faciat deus et hec addat. si steterit caput helysei filii saphat super eum hodie. Helyseus autem sedebat in domo sua: et senes sedebant cum eo. Premisit itaque virum. et antequam veniret nuntius ille dixit ad senes. Numquid scitis quia miserit filius homicide hic ut precidatur caput meum? Videte ergo cum venerit nuntius. claudite ostium: et non sinatis eum introire. Ecce enim sonitus pedum domini eius post eum est. Et adhuc illo loquente eis, apparuit nuntius qui veniebat ad eum. et ait. Ecce tantum malum a domino est. Quid amplius expectabo a domino?

VII

Dixit autem helyseus. Audite verbum domini. Hec dicit dominus. In tempore hoc cras modius simile uno statere erit. et duo modii ordei statere uno in porta samarie. Respondens unus de ducibus super cuius manum rex innitebatur homini dei: ait. Si dominus fecerit etiam cataractas in celo. numquid poterit esse quod loqueris. Qui ait. Videbis oculis tuis et inde non comedes. Quatuor ergo viri erant leprosi. iuxta introitum porte. qui dixerunt ad invicem. Quid hic esse volumus donec moriamur? Sive ingredi voluerimus civitatem fame moriemur. Sive manserimus hic moriendum nobis est. Venite igitur et transfugiamus ad castra syrie. Si pepercerint nobis vivemus: si autem occidere voluerint nichilominus moriemur. Surrexerunt igitur vesperi ut venirent ad castra syrie. Cumque venissent ad principium castrorum syrie: nullum ibidem repperierunt. Siquidem dominus sonitum audire fecerat in castris syrie curruum et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque ad invicem. Ecce mercede conduxit adversum nos rex israel reges etheorum et egyptiorum: et venerunt super nos. Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris: et dereliquerunt tentoria sua. et equos et mulos et asinos in castris. Fugeruntque animas tantum suas salvare cupientes. Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum ingressi sunt unum tabernaculum. et comederunt et biberunt. tuleruntque inde argentum et aurum et vestes. et abierunt et absconderunt. et rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum: et inde similiter auferentes absconderunt. Dixeruntque ad invicem. Non recte facimus. Hec enim dies boni nuntii est: si tacuerimus et noluerimus nuntiare usque mane: sceleris arguemur. Venite eamus: et nuntiemus in aula regis. Cumque venissent ad portam civitatis: narraverunt eis dicentes. Ivimus ad castra syrie: et nullum ibidem repperimus hominem: nisi equos et asinos alligatos. et fixa tentoria. Ierunt ergo portarii: et nuntiaverunt in palatio

VII

regis intrinsecus. Qui surrexit nocte:
et ait ad servos suos. Dico vobis quid fecerint
nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus:
et iccirco egressi sunt de castris et latitant
in agris dicentes. Cum egressi fuerint
de civitate capiemus eos vivos: et tunc
civitatem ingredi poterimus. Respondit
autem unus servorum eius. Tollamus
quinque equos qui remanserunt in urbe:
quia ipsi tantum sunt in universa multitu-
dine Israel. Alii enim consumpti sunt:
et mittentes explorare poterimus. Ad-
duxerunt ergo duos equos: misitque rex
ad castra Syrorum dicens. Ite et videte.
Qui abierunt post eos usque ad Iorda-
nem. Ecce autem omnis via plena erat
vestibus et vasis que proiecerant Syri cum
turbarentur. Reversique nuntii indica-
verunt regi. Et egressus populus di-
ripuit castra Syrie. Factusque est modius
simile statere uno, et duo modii ordei
statere uno — iuxta verbum domini.
Porro rex ducem illum in cuius manu
incumbebat: constituit ad portam.
Quem conculcavit turba in introitu
et mortuus est. iuxta quod locutus fuerat
vir dei quando rex descenderat ad eum.
Factumque est secundum sermonem viri dei quem
dixerat regi quando ait: duo modii ordei
statere uno erunt. et modius simile
statere uno. hoc eodem tempore cras in
porta Samarie: quando responderat dux ille
viro dei et dixerat. etiam si dominus
fecerit cataractas in celo. numquid poterit
fieri quod loqueris. Et dixit ei. Videbis
oculis tuis et inde non comedes. Evenit
ergo ei sicut predictum fuerat. et
conculcavit eum populus in porta: et
mortuus est. · viii ·

al' tinebant

porte

appre

VIII

Helyseus autem locutus est ad
mulierem cuius vivere fecerat filium
dicens. Surge et vade tu et domus tua:
et peregrinare ubicumque repereris. Vo-
cabit enim dominus famem: et veniet
super terram vii. annis. Que sur-
rexit et fecit iuxta verbum hominis dei.
et vadens cum domo sua. peregrinata
est in terra philistiim diebus multis.
Cumque finiti essent anni septem. reversa
est mulier de terra philistiim: et egres-
sa est ut interpellaret regem pro domo
sua et agris suis. Rex autem loquebatur
cum giezi puero viri dei dicens. Narra
michi omnia magnalia que fecit helise(us).

Cumque ille narraret regi quomodo
mortuum suscitasset: apparuit mulier
cuius vivificaverat filium clamans
ad regem pro domo sua et pro agris suis.
Dixitque giezi. Domine mi rex hec est
mulier et hic est filius eius: quem susci-
tavit helyseus. Et interrogavit rex
mulierem: que narravit ei vera esse.
Deditque ei rex eunuchum unum dicens.
Restitue ei omnia que sua sunt: et
universos redditus agrorum. a die qua
reliquit terram usque ad presens. Venit
ergo helyseus damascum. et benadab
rex Syrie egrotabat: nuntiaveruntque ei
dicentes. Venit vir dei huc. Et ait
rex ad azahel. Tolle tecum munera
et vade in occursum viri dei: et consule
dominum per eum dicens. Si evadere potero
de infirmitate mea hac. Ivit ergo
azahel in occursum eius. habens secum
munera. et omnia bona damasci. onera
xl. camelorum. Cumque stetisset coram eo
ait. Filius tuus benadab rex Syrie
misit me ad te dicens. Si sanari
potero de infirmitate mea hac? Dixitque
helyseus. Vade dic ei. Sanaberis:
Porro ostendit michi dominus quia morte
morietur. Stetitque coram eo et contur-
batus est usque ad suffusionem vultus.
Flevitque vir dei. Cui azahel ait. Quare
dominus meus flet. At ille ait. Quia
scio que facturus sis filiis israel mala.
Civitates eorum munitas igne suc-
cendes. et iuvenes eorum interficies gla-
dio: et parvulos eorum elides. et pregnantes
divides. Dixitque azahel. Quid enim
sum servus tuus canis. ut faciam
rem istam magnam? Et ait helyseus.
Ostendit michi dominus te regem Syrie
fore. Qui cum recessisset ab helyseo:
venit ad dominum suum. Qui ait ei.
Quid tibi dixit helyseus. At ille respondit.
Dixit michi. recipies sanitatem.
Cumque venisset dies altera. tulit stra-
gulum et infudit aqua: et expandit
super faciem eius. Quo mortuo:
regnavit azahel pro eo. Anno v. Ioram
filii achab regis israel, et iosaphat regis
iuda. Triginta duorum annorum erat cum
regnare cepisset: et viii annis regnavit
in ierusalem. Ambulavitque in viis regum
israel: sicut ambulaverat domus achab.
Filia enim achab erat uxor eius: et fecit
quod malum est coram domino.

regnavit ioram

et constituit sibi regem. Venitque ioram seira et omnes currus cum eo et surrexit nocte percussitque ydumeos qui circumdederant et principes curruum populus autem fugit in tabernacula sua. Recessit ergo edom ne esset sub iuda

Noluit autem dominus disperdere iudam propter david servum suum sicut promiserat ei ut daret illi lucernam et filiis eius cunctis diebus. In diebus eius recessit edom ne esset sub iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit et lobna in tempore illo. Reliqua autem sermonum ioram et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Et dormivit ioram cum patribus suis, sepultusque est in civitate david et regnavit ochozias filius eius pro eo. Anno xii. ioram filii achab regis israel regnavit ochozias filius ioram regis iude. Viginti duorum annorum erat ochozias filius ioram regis iude cum regnare cepisset et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius athalia filia amri regis israel. Et ambulavit in viis domus achab et fecit quod malum est coram domino, sicut domus achab: gener enim domus achab fuit. Abiit quoque cum ioram filio achab ad preliandum contra azahel regem syrie in ramoth galaad: et vulneraverunt syri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrahel: quia vulneraverant eum syri in ramoth preliantem contra azahel regem syrie. Porro ochozias filius ioram rex iuda descendit invisere ioram filium achab in iezrahel, quia egrotabat ibi. ix.

Heliseus autem propheta vocavit unum de filiis prophetarum et ait illi. Accinge lumbos tuos et tolle lenticulam olei hanc in manu tua et vade in ramoth galaad. Cumque veneris illuc: videbis hyeu filium iosaphath filii nansi, Et ingressus suscitabis eum de medio fratrum suorum et introduces in interius cubiculum. tenensque lenticulam olei fundens super caput eius; et dices. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Aperiesque hostium et fugies: et non ibi subsistes. Abiit ergo adolescens puer prophete in ramoth galaad; et ingressus est illuc. Ecce autem principes exercitus sedebant et ait. Verbum michi est ad te o princeps. Dixitque hyeu. Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit. Ad te o princeps. Et surrexit: et ingressus est cubiculum.

At ille fudit oleum super caput eius et ait. Hec dicit dominus deus israel Unxi te regem super populum domini israel: et percuties domum achab domini tui: ut ulciscar sanguinem servorum meorum prophetarum, et sanguinem servorum omnium domini de manu iezabel. Perdamque omnem domum achab. et interficiam de achab mingentem ad parietem, et clausum et novissimum in israel: et dabo domum achab sicut domum ieroboam filii nabath et sicut domum baasa filii achia. Iezabel quoque comedent canes in agro iezrahel. nec erit qui sepeliat eam. Aperuitque hostium et fugit. Hyeu autem egressus est ad servos domini sui. Qui dixerunt ei. Recte ne sunt omnia? Quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis. Nostis hominem et quid locutus sit. At illi responderunt. Falsum est sed magis narra nobis. Qui ait eis. Hec et hec locutus est michi, et ait. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Festinaverunt itaque et unusquisque tollens pallium suum posuerunt sub pedibus eius in similitudinem tribunalis: et cecinerunt tuba atque dixerunt. Regnabit hyeu. Coniuravit ergo hyeu filius iosaphath filii nansi contra ioram. Porro ioram obsederat ramoth galaad ipse et omnis israel contra azahel regem syrie. Et reversus fuerat ut curaretur in iezrahel, propter vulnera que percusserant syri preliantem contra azahel, regem syrie. Dixitque hyeu. Si placet vobis nemo egrediatur profugus de civitate; ne vadat et nunciet in iezrahel. Et ascendit et profectus est in iezrahel. Ioram enim egrotabat ibi et ochozias rex iuda descenderat ad visitandum ioram. Igitur speculator qui stabat super turrem iezrael: vidit globum hyeu venientis et ait. Video ego globum. Dixitque ioram. Tolle currum. et mitte in occursum eorum, et dicat vadens. Recte ne sunt omnia? Abiit igitur qui ascenderat currum in occursum eius et ait. Hec dicit rex. Pacata ne sunt omnia? Dixitque hyeu. Quid tibi et paci? Transi et sequere me. Nunciavit ergo speculator dicens. Venit nuntius ad eos et non revertitur. Misit etiam currum

equorum sessor: venit ad eos et ait.
Hec dicit rex. Nunquid pax est? Et ait hyeu.
Quid tibi et paci? transi et sequere me.
Nunciavit autem speculator dicens:
Venit usque ad eos: et non revertitur. Est
autem incessus quasi incessus hyeu filii
namsi, preceps enim graditur.
Et ait ioram. Iunge currum. Iun
xeruntque currum eius. Et egressus est
ioram rex israel et ochozias rex iuda sin
guli in curribus suis. Egressique sunt
in occursum hyeu. et invenerunt eum
in agro naboth iezrahelite. Cumque vi
disset ioram hyeu: dixit. Pax est hyeu.
At ille respondit. Que pax? adhuc for
nicationes iezabel matris tue. et vene
ficia eius multa vigent. Convertit
autem ioram manum suam: et fugiens
dixit ad ochoziam. Insidie ochozia.
Porro hyeu tetendit arcum manu
et percussit ioram inter scapulas et
egressa est sagitta per cor eius. Statimque
corruit in curru suo. Dixitque hyeu
ad adacer ducem. Tolle, proice eum
in agro naboth iezrahelite. Memini
enim quando ego et tu sedentes in curru seque
bamur achab patrem huius: quod dominus
onus hoc levaverit super eum dicens.
Si non pro sanguine naboth et pro san
guine filiorum eius quod vidi heri ait
dominus: reddam tibi in agro isto
dicit dominus. Nunc igitur tolle et proice eum
in agro iuxta verbum domini. Ochozi
as autem rex iuda videns hoc: fugit per
viam domus orti. Persecutusque est eum
hyeu et ait. Etiam hunc percutite in
curru suo. et percusserunt eum in ascensu
gaber qui est iuxta ieblaam. Qui fugit
in mageddo et mortuus est ibi. Et in
posuerunt eum servi eius super currum
suum et tulerunt in ierusalem: sepelieruntque
eum in sepulcro cum patribus suis in ci
vitate david. Anno xi ioram filii achab
regis israel ochozias regnavit super iuda.
Venitque hyeu in iezrahel. Porro
iezabel introitu eius audito: depinxit
oculos suos stibio et ornavit caput suum:
et respexit per fenestram ingredientem
hyeu per portam. Et ait. Numquid
pax potest esse zambri qui interfecit
dominum suum? Levavitque hyeu faciem
suam ad fenestram: et ait. Que
est ista? Et inclinaverunt se ad eum
duo vel tres eunuchi. At ille dixit
eis. Precipitate eam deorsum. Et
precipitaverunt eam. Aspersusque san
guine parietes et equorum ungule
conculcaverunt eam. Cumque ingressus
esset ut comederet biberetque ait. Ite
et videte maledictam illam et sepeli
te eam: quia filia regis est. Cumque
issent ut sepelirent eam: non invenerunt
nisi calvariam et pedes et summas ma
nus. Reversique nunciaverunt ei.
Et ait hyeu. Sermo domini quem
locutus est per servum suum helyam
thesbiten dicens. In agro iezrahel
comedent canes carnes iezabel: et erunt
carnes iezabel sicut stercus super
faciem terre in agro iezrahel, ita
ut pretereuntes dicant. Hecine est
illa iezabel. X.

Erant autem achab lxx
filii in samaria; Scripsit
ergo hyeu litteras et misit in samariam
ad optimates civitatis: et
ad maiores natu. et ad nutricios
achab dicens. Statim ut acceperitis
litteras has: qui habetis filios domini
vestri et currus et equos et civitates
firmas. et arma: eligite meliorem
et eum qui vobis placuerit de filiis
domini vestri. et ponite eum super solium
patris sui; et pugnate pro domo domini
vestri. Timuerunt illi vehementer et
dixerunt. Ecce duo reges non po
tuerunt stare coram eo. et quomodo
valebimus nos resistere? Miserunt
ergo prepositi domus et prefecti ci
vitatis et maiores natu et nutricii
achab ad hyeu dicentes. Servi
tui sumus: quecumque iusseris faciemus: nec constituemus regem
nobis. Quecumque tibi placent
fac. Rescripsit autem eis litteras
secundo dicens. Si mei estis et obeditis
mihi; tollite capita filiorum domini
vestri. et venite ad me hac eadem
hora cras in iezrahel. Porro filii
regis lxx viri apud optimates civi
tatis nutriebantur. Cumque venissent
littere ad eos, tulerunt filios regis
et occiderunt lxx viros et posuerunt
capita eorum in cophinis: et miserunt
ad eum in iezrahel. Venit autem
nuncius ad eum et indicavit ei
dicens. Attulerunt capita filiorum
regis. Qui respondit. Ponite ea ad

al' azarias
al' azarias al' azaria
al' ad baddager
al' azarias
al' azarias

duos aceruos iuxta introitum porte usque mane. Cumque diluxisset egressus est: et stans dixit ad omne populum: Iusti estis. Si ego coniuraui contra dominum meum et interfeci eum: quis percussit omnes hos? Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus domini in terram quos locutus est dominus super domum achab: et dominus fecit quod locutus est in manu serui sui helye. Percussit ergo hyeu omnes qui reliqui erant de domo achab in iezrael: et uniuersos optimates eius et notos et sacerdotes donec non remaneret ex eo reliquie: et surrexit et venit in samariam. Cumque venisset ad cameram pastorum in via: inuenit fratres ochozie regis iuda dixitque ad eos. Qui estis vos? At illi dixerunt. Fratres ochozie sumus et descendimus ad salutandos filios regis et filios regine. Qui ait. Comprehendite eos viuos. Quos cum comprehendissent eos viuos: iugulauerunt eos in cisterna iuxta cameram xl duos viros. et non reliquit ex eis quemquam. Cumque abisset inde inuenit ionadab filium rechab in occursum sibi et benedixit ei. Et ait ad eum hyeu. Numquid est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo. Et ait ionadab. Est. Si est inquit da manum tuam. Qui dedit manum suam. At ille leuauit eum ad se in curru suo. Dixitque ad eum. Veni mecum et vide zelum meum pro domino. Et impositum curru suo duxit in samariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab in samaria usque ad unum iuxta verbum domini quod locutus est per helyam. Congregauit ergo hyeu omnem populum: et dixit ad eos. Achab coluit baal parum. ego autem colam eum amplius. Nunc igitur omnes prophetas baal et uniuersos seruos eius et cunctos sacerdotes ipsius vocate ad me: nullus sit qui non veniat. Sacrificium enim grande est michi baal: quicumque defuerit non viuet. Porro hyeu faciebat hoc insidiose: ut disperderet cultores baal. Dixitque. Sanctificate diem sollempnem baal. Vocauitque et misit in uniuersos terminos israel. et venerunt cuncti serui baal: non fuit residuus nec unus

quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum baal: et repleta est domus baal a summo usque ad summum. Dixitque hiis qui erant super vestes. Proferte vestimenta vniuersis seruis baal. et protulerunt eis vestes. Ingressusque est hyeu et ionadab filius rechab in templum baal. ait cultoribus baal. Perquirite et videte. ne quis forte vobiscum sit de seruis domini. sed ut sint serui soli baal. Ingressi sunt igitur ut facerent victimas et holocausta. Hyeu autem preparauerat sibi foris lxxx viros. et dixerat eis. Quicumque fugerit de hominibus hiis quos ego adduxero in manus vestras. anima eius erit pro anima illius. Factum est autem cum completum esset holocaustum: precepit hyeu militibus et ducibus suis. Ingredimini et percutite eos, nullus ut euadat. Percusseruntque eos in ore gladii: et proiecerunt milites et duces. et ierunt in ciuitatem templi baal: et protulerunt statuam de phano baal. et combusserunt et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque edem baal. et fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. Deleuit itaque hyeu baal de israel: verumptamen a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel non recessit. nec dereliquit vitulos aureos, qui erant in bethel, et in dan. Dixit autem dominus ad hyeu. Quia studiose fecisti quod rectum erat et placebat in oculis meis. et omnia que erant in corde meo fecisti contra domum achab: filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum israel. Porro hyeu non custodiuit ut ambularet in lege domini dei israel in toto corde suo. Non enim recessit a peccatis ieroboam qui peccare fecit israel. In diebus illis cepit dominus tedere super israel. Percussitque eos azahel in vniuersis finibus israel a iordane contra orientalem plagam omnem terram galaad. et gad et ruben. et manasse ab aroer que est super torrentem arnon et galaad et basan. Reliqua autem verborum hyeu et uniuersa que fecit, et fortitudo eius nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel. et dormiuit hyeu cum patribus suis. et sepelierunt eum in samaria: et

Non hyeu non dereliquit peccata ierob[oam]

regnavit ioas filius eius pro eo.
Dies quos regnavit hyeu super isr'
xx. et viii. anni sunt in samaria.

Athalia vero · xi ·
mater ochozie videns mortuum
filium suum: surrexit et interfecit
omne semen regium. Tollens
autem iosaba filia regis ioram
soror ochozie ioas filium ochozie:
furata est eum de medio filiorum
regis qui interficiebantur, et nutricem
eius de triclinio: et abscondit eum
a facie athalie. ut non interficeretur,
Eratque cum ea in domo domini clam
vi. annis. Porro athalia regnavit
super terram. Anno autem vii°.
misit ioiada et assumens centurio
nes et milites: introduxit ad se in
templum domini. pepigitque cum
eis fedus; et adiurans eos in domo
domini. ostendit eis filium regis
et precepit eis dicens. Iste est sermo
quem facere debetis, Tertia pars
vestrum introeat sabbato. et observet
excubitum domus regis. tertia autem pars
sit ad portam seir. et tertia autem
pars sit ad portam que est post habitacu
lum scutariorum: et custodietis
excubitum domus messa. Due vero
partes e vobis omnes egredientes
sabbato. custodiant excubias domus
domini circa regem et vallabitis eum
habentes arma in manibus vestris.
Siquis autem ingressus fuerit
ceptum templi interficiatur: eritisque
cum rege introeunte et egrediente.
Et fecerunt centuriones iuxta
omnia que preceperat eis ioiada
sacerdos: et assumentes singuli
viros suos qui ingrediebantur
sabbatum cum hiis qui egrediebantur
a sabbato: Venerunt ad ioiadam sa
cerdotem. Qui dedit eis hastas et
arma regis david que erant in domo
domini: et steterunt singuli habentes
arma in manu sua a parte templi
dextera, usque ad partem sinistram
altaris et edis circum regem. Et pro
duxitque filium regis: et posuit super
eum dyadema et testimonium.
Feceruntque eum regem et unxerunt.
et plaudentes manu dixerunt.
Vivat rex. Audivit autem
athalia vocem currentis populi
et ingressa ad turbas in templum domini
vidit regem stantem super tribunal
iuxta morem et cantores et turbas pro
cul; omnemque populum terre letantem
et canentem tubis. et scidit vestimenta
sua: clamavitque. Coniuratio con
iuratio, Precepit autem ioiada
centurionibus qui erant super exercitu:
et ait eis. Educite eam extra septa
templi, et quicumque eam secutus
fuerit feriatur gladio. Dixerat enim
sacerdos: non occidatur in templo domini.
Inposueruntque ei manus et impe
gerunt eam per viam introitus
equorum iuxta palacium: et inter
fecta est ibi. Pepigit igitur ioiada
fedus inter dominum et inter regem.
et inter populum ut esset populus domini:
et inter regem et populum. Ingressusque est
omnis populus terre templum baal
et destruxerunt aras eius et ymagi
nes contriverunt valde: mathan
quoque sacerdotem baal. occiderunt
coram altari: et posuit sacerdos cu
stodias in domo domini. Tulitque
centuriones et cerethi et phelethi legio
nes. et omnem populum terre: deduxerunt
que regem de domo domini. et venerunt
per viam porte scutariorum in pala
cium: et sedit super thronum regum.
Letatus que est omnis populus terre:
et civitas conquievit. Athalia autem
occisa est gladio. in domo regis: Sep
tem annorum erat ioas cum regnare
cepisset. · xii ·

Anno septimo hyeu regnavit
ioas. Quadraginta annis
regnavit in ierusalem. et nomen matris
eius sebia de bersabee: Fecitque ioas
rectum coram domino, cunctis diebus
quibus docuit eum ioiada sacerdos.
Verumptamen excelsa non abstulit.
Adhuc enim populus immolabat et ad
olebat in excelsis incensum. Dixitque
ioas ad sacerdotes. Omnem pecuniam
sanctorum que illata fuerit in templum
domini a pretereuntibus que offertur
pro precio anime et quam sponte et arbi
trio cordis sui inferunt in templum domini
accipiant illam sacerdotes iuxta or
dinem suum. et instaurent sarta
tecta domus. siquid necessarium viderint
in instauratione. Igitur usque ad xx.iii.
tercium annum regis ioas non instau

XI

al' aasie

al' aasie

Nota de regno athalie mulieris

al' excubias

al' excubias

vocavitque rex Ioas Ioiadam pontificem et sacerdotes dicens eis: Quare sarta tecta non instauratis templi? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam a populo, et instaurare sartatecta domus. Et tulit Ioiada pontifex gazophilacium unum, aperuitque foramen desuper, et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini; mittebantque in eo sacerdotes qui custodiebant ostia, omnem pecuniam que deferebatur ad templum Domini. Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophilacio, ascendebat scriba regis et pontifex, effundebantque et numerabant pecuniam que inveniebatur in domo Domini: et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant cementariis in domo Domini; qui impendebant eam in fabris lignorum et in cementariis his qui operabantur in domo Domini, et sartatecta faciebant, et in his qui cedebant saxa, et ut emerent ligna et lapides qui cedebantur, ita ut impleretur instauratio domus Domini, in universis que indigebant expensa ad muniendam domum [Domini]. Verumptamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi Domini, et fuscinule et turibula et tube, et omne vas aureum et argenteum de pecunia que inferebatur in templum Domini. His enim qui faciebant opus dabatur ut instauraretur templum Domini. Et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus, sed in fide tractabant eam. Pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum Domini, quia sacerdotum erat. Tunc ascendit Azahel rex Syrie et pugnabat contra Geth, cepitque eam, et direxit faciem suam ut ascenderet in Ierusalem. Quamobrem tulit Ioas rex Iuda omnia sanctificata que consecraverant Iosaphat et Ioram et Ochozias patres eius reges Iuda, et que ipse optulerat, et universum argentum quod inveniri potuit in thesauris templi Domini et in palatio regis, misitque Azaheli regi Syrie, et recessit ab Ierusalem. Reliqua autem sermonum Ioas et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? Surrexerunt autem servi eius et coniuraverunt inter se, percusseruntque Ioas in domo Mello in descensu Sela. Iozachar namque filius Semath et Iozabad filius Somer servi eius percusserunt eum et mortuus est; et sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David, regnavitque Amasias filius eius pro eo.

al' Iozabath

XIII

Anno xx. iii. ~~xiii~~ Ioas filii Ochozie regis Iude regnavit Ioachaz filius Hieu super Israel in Samaria x. et vii. annis. Et fecit malum coram Domino, secutusque est peccata Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel, et non declinavit ab eis. Iratusque est furor Domini contra Israel, et tradidit eos in manu Azahelis regis Syrie et in manu Benadab filii Azahel cunctis diebus. Deprecatus est autem Ioachaz faciem Domini, et audivit eum Dominus; vidit enim angustias Israel quia attriverat eos rex Syrie; et dedit Dominus Israel salvatorem, et liberatus est de manu regis Syrie. Habitaveruntque filii Israel in tabernaculis suis sicut heri et nudiustertius. Verumptamen non recesserunt a peccatis domus Ieroboam qui peccare fecit Israel; in ipsis ambulaverunt. Siquidem et lucus permansit in Samaria. Et non sunt derelicti de populo Ioaz nisi l. equites et x. currus et x. milia peditum. Interfecerat enim eos rex Syrie et redegerat quasi pulverem in tritura aree. Reliqua autem sermonum Ioaz et universa que fecit et fortitudo eius, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Dormivitque Ioaz cum patribus suis, et sepelierunt eum in Samaria, regnavitque Ioas filius eius pro eo. Anno xxx. vii. Ioas regis Iuda regnavit Ioas filius Ioahaz super Israel in Samaria xvi. annis. Et fecit quod malum est in conspectu Domini; non declinavit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel; in ipsis ambulavit. Reliqua autem sermonum Ioas et universa que fecit, sed et fortitudo eius quomodo pugnaverit

al' Ochozie

al' Ioachaz

al' Ioachaz

al' Ioachaz

al' Ioachaz

contra amasiam regem iuda. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Et dormivit ioas cum patribus suis. ieroboam autem filius eius sedit super solium eius. Porro ioas sepultus est in samaria: cum regibus israel. Heliseus autem egrotabat in infirmitate: qua et mortuus est. Descenditque ad eum ioas rex israel: et flebat coram eo. dicebatque. Pater mi. pater mi. currus israel et auriga eius. Et ait ei heliseus. Affer arcum et sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum et sagittas: dixit ad regem israel. Pone manum tuam super arcum. Et cum posuisset ille manum suam: superposuit heliseus manus suas manibus regis et ait. Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset: dixit heliseus. Iace sagittam. Et iecit. Et ait heliseus. Sagitta salutis domini: et sagitta salutis contra syriam. Percutiesque syriam in aphec: donec consumas eam. et ait. Tolle sagittas. Qui cum tulisset: rursum dixit ei. Percute iaculo terram. Et cum percussisset tribus vicibus et stetisset: iratus est contra eum vir dei. et ait. Si percussisses quinquies aut sexies aut septies: percussisses syriam usque ad consumationem. Nunc autem tribus vicibus percuties eam. Mortuus est ergo heliseus. et sepelierunt eum. Latrunculi quoque de moab venerunt in terram in ipso anno. Quidam autem sepelientes hominem viderunt latrunculos: et proiecerunt cadaver in sepulcro helisei quod cum tetigisset ossa helisei, revixit homo et stetit super pedes suos.

De cadavere proiecto in sepulcro helisei

Igitur azahel rex syrie afflixit israel cunctis diebus ioachaz. et misertus est dominus eorum. et reversus est ad eos propter pactum suum quod habebat cum abraham et ysaac et iacob: et noluit disperdere eos. neque proicere penitus. usque in presens tempus. Mortuus est autem azahel rex syrie: et regnavit benadab filius eius pro eo. Porro ioas filius ioachaz tulit urbes de manu benadab filii azahelis quas tulerat de manu ioachaz patris sui iure prelii. tribus vicibus percussit eum ioas: et reddidit civitates israel.

XIIII

Anno secundo. xiiii.

Ioas filii ioachaz regis israel: regnavit amasias filius ioas regis iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset: et xx. autem et ix. annis regnavit in ierusalem: nomen matris eius ioaden de ierusalem. et fecit rectum coram domino. verumptamen non ut david pater eius. Iuxta omnia que fecit ioas pater suus fecit. nisi hoc tantum quod excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat incensum in excelsis. Cumque obtinuisset regnum percussit servos suos qui interfecerant regem patrem suum. Filios autem eorum qui occiderant non occidit. iuxta quod scriptum est in libro legis moysi sicut precepit dominus dicens: non morientur patres pro filiis: neque filii morientur pro patribus. sed unusquisque in peccato suo morietur. Ipse percussit edom in valle salinarum. x. milia: et apprehendit petram in prelio. vocavitque nomen eius iecthel usque in presentem diem. Tunc misit amasias nuntios ad ioas filium ioachaz filii hyeu regis israel dicens. Veni et videamus nos. Remisitque ioas rex israel ad amasiam regem iuda dicens. Carduus libani misit ad cedrum que est in libano dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestie saltus que sunt in libano: et conculcaverunt carduum. Percutiens invaluisti super edom: et sublevavit te cor tuum. Contentus esto gloria. et sede in domo tua. Quare provocas malum ut cadas tu et iuda tecum? Et non acquievit amasias. Ascenditque ioas rex israel et viderunt se ipse et amasias rex iuda in bethsames oppido iude. Percussusque est iuda coram israel: et fugerunt unusquisque in tabernacula sua. Amasiam vero regem iuda filium ioas filii ochozie cepit ioas rex israel in bethsames et adduxit eum in ierusalem: et interrupit murum ierusalem a porta effraym usque ad portam anguli. quadringentis cubitis. tulitque omne aurum et argentum. et universa vasa que inventa sunt in domo domini et in thesauris regis et obsides: et reversus est in samariam. Reliqua autem verborum ioas que fecit et fortitudo eius qua pugnavit contra amasiam regem iuda: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Dormivitque ioas cum patribus suis et sepultus

tus est in samaria cum regibus israel. et
regnavit ieroboam filius eius pro eo.
Vixit autem amasias filius ioas
rex iuda postquam mortuus est ioas filius
ioachaz regis israel xv. annis. Reliqua
autem sermonum amasie nonne hec
scripta sunt in libro sermonum dierum
regum iuda. Factaque est autem contra eum
coniuratio in ierusalem. At ille fugit in
lachis. miseruntque post eum in lachis
et interfecerunt eum ibi. et asportaverunt
in equis. sepultusque est in ierusalem cum
patribus suis in civitate david. Tulit autem
universus populus iude azariam annos
natum sedecim. et constituerunt eum
regem pro patre eius amasia. Ipse edi-
ficavit ahilam et restituit eam iude.
postquam dormivit rex cum patribus suis.
Anno xv. amasie filii ioas regis iuda
regnavit ieroboam filius ioas regis
israel in samaria: xli. uno anno et
fecit quod malum est coram domino. Non
recessit ab omnibus peccatis ieroboam
filii nabath. qui peccare fecit israel.
Ipse restituit terminos israel ab introi-
tu emath usque ad mare solitudinis
iuxta sermonem domini dei israel quem locu-
tus est per servum suum ionam filium
amathi prophetam qui erat de geth. que
est in opher. Vidit enim dominus
afflictionem israel amaram nimis:
et quod consumpti erant usque ad clausos
carcere. et extremos: et non esset qui
auxiliaretur israel. nec locutus est dominus
ut deleret nomen israel sub celo: sed sal-
vavit eos in manu ieroboam filii ioas.
Reliqua autem sermonum ieroboam
et universa que fecit et fortitudo eius
qua preliatus est et quomodo restituit
damascum et emath iude in israel: nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum
regum israel. Dormivitque ieroboam
cum patribus suis regibus israel: et regnavit
zacharias filius eius pro eo. xv.

Anno xxvii. ieroboam regis israel:
regnavit azarias filius ama-
sie regis iude. Sedecim annorum erat cum
regnare cepisset. et l. duobus annis reg-
navit in ierusalem: nomen matris eius
iechelie de ierusalem. Fecitque quod placitum
erat coram domino. iuxta omnia que
fecit amasias pater eius. Verumptamen
excelsa non est demolitus: adhuc
populus sacrificabat et adolebat incensum
in excelsis. Percussit autem dominus
regem et fuit leprosus usque in diem mortis
sue. et habitabat in domo libere seorsum.
Ioathas vero filius regis gubernabat
palatium: et iudicabat populum terre.
Reliqua autem sermonum azarie: et
universa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
iuda: et dormivit azarias cum patribus
suis. sepelieruntque eum cum maio-
ribus suis. in civitate david: et regnavit
ioathas filius eius pro eo. Anno
xxxviii. azarie regis iude regnavit
zacharias filius ieroboam super israel
in samaria sex mensibus: et fecit quod
malum est coram domino. sicut fece-
runt patres eius: non recessit a peccatis
ieroboam filii nabath: qui peccare
fecit israel. Coniuravit autem contra
eum sellum filius iabes: percussitque
eum palam et interfecit. regnavitque
pro eo. Reliqua autem sermonum
zacharie. nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum
israel. Ipse est sermo domini quem locutus
est ad hieu dicens. Filii tui usque ad quartam
generationem sedebunt de te super thro-
num israel: factumque est ita. Sellum
filium iabes regnavit xxxix. anno
azarie regis iude: regnavit autem
uno mense in samaria. Et ascendit
manahen filius gaddi de thersa:
venitque in samariam. et percussit
sellum filium iabes in samaria: et
interfecit eum. regnavitque pro eo.
Reliqua autem verborum sellum et
coniuratio eius per quam tetendit insi-
dias nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum israel. Tunc
percussit manahen thapsam et omnes
qui erant in ea: et terminos de thersa.
Noluerant enim aperire ei: et inter-
fecit omnes pregnantes eius. et sci-
dit eas. Anno tricesimo nono azarie
regis iude regnavit manahen filius
gaddi super israel. x. annis in samaria:
fecitque quod erat malum coram domino.
non recessit a peccatis ieroboam filii na-
bath qui peccare fecit israel. Cunctis
diebus eius veniebat phul rex assiriorum
in thersam: et dabat manahen phul
mille talenta argenti ut esset ei in
auxilium et firmaret regnum eius.
Indixitque manahen argentum sup-

al' ioatham

al' ioatham

in samaria

isrl' cunctis potentib; et diuitib; ut darent
regi assyriorum. l. ciclos argenti per
annos singulos: reuersusq; est rex assy
riorum et non est moratus in terra.
Reliqua autem sermonum manahen
et uniuersa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
isrl'. Et dormiuit manahen cum patrib;
suis: et regnauit phaceia filius eius
pro eo. Anno l°. azarie regis iude regna
uit phaceia filius manahen super
isrl' in samaria biennio: et fecit qd'
erat malum coram dno. non recessit a
pctis ieroboam filii nabath qui pec
care fecit isrl'. Coniurauit autem
aduersum eum phacee filius romelie
dux exercitus eius: et percussit eum
in samaria. in turre domus regie.
iuxta argob et iuxta ariem: et cum eo
quinquaginta uiros de filiis galaaditarum
et interfecit eum: regnauitq; pro eo.
Reliqua autem sermonum phaceie. et
uniuersa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum isrl'.
Anno l°ii. azarie regis iude regnauit
phacee filius romelie sup isrl' in sa
maria. xx. annis: et fecit qd' malum
erat coram domino. non recessit a
pctis ieroboam filii nabath qui pec
care fecit isrl'. In dieb; phacee regis
isrl' uenit theglathphalassar rex
assur: et cepit ayon et abel domum
maacha et ianoe et cedes. et asor
et galaad. et galileam uniuersam
terram neptalym: et transtulit
eos in assyrios. Coniurauit autem
et tetendit insidias osee filius hela
contra phacee filium romelie: et per
cussit eum et interfecit. regnauitq;
pro eo. xx°. anno ioathan filii ozie.
Reliqua autem sermonum phacee. et
uniuersa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
isrl'.

al' cedes

al' aasie

XVI

Anno scdo phacee filii ro
melie regis isrl' regnauit ioathan
filius ozie regis iuda. Uiginti quinq;
annorum erat cum regnare cepisset:
et xvi. annis regnauit in ierlm: no
men mris eius ierusa filia sadoc.
Fecitq; qd' erat placitum coram dno.
iuxta omnia que fecerat ozias pr
suus operatus est. uerumptamen excel
sa non abstulit. adhuc populus
immolabat et adolebat incensum
in excelsis. Ipse edificauit portam
domus domini sublimissimam. Re
liqua autem sermonum ioathan
et uniuersa que fecit nonne hec scrip
ta sunt in libro sermonum dierum
regum iuda. In dieb; illis cepit dns
mittere in iudam rasin regem syrie
et phacee filium romelie. Et dormi
ioathan cum patribus suis. sepultusq;
est cum eis in ciuitate dd' pris sui:
et regnauit achaz filius eius pro eo.
Anno xvii° phacee filii romelie regna
uit achaz filius ioathan regis iude.
Uiginti annorum erat achaz cum regna
re cepisset; et xvi. annis regnauit in
ierlm. Non fecit qd' erat placitum in
conspectu domini dei sui. sicut dd' pr
eius. sz ambulauit in uia regum isrl'.
in super et filium suum consecrauit
transferens per ignem. scdm ydola gen
cium que dissipauit dominus coram
filiis isrl'. Immolabat quoq; uictim
et adolebat incensum in excelsis et in
collib; et sub omni ligno frondoso. Tunc
ascendit rasin rex syrie et phacee fili
romelie. rex isrl' in ierlm ad prelium
Cumq; obsiderent achaz non ualue
runt superare eum. In tempore ill
restituit rasin rex syrie ahylam syri
et eiecit iudeos de ahyla: et ydumei
syri uenerunt in ahylam et habitau
ibi. usq; in diem hanc. Misit au
achas nuncios ad theglathphala
regem assyriorum dicens. Seruus
tuus et filius tuus ego sum. ascen
et saluum me fac de manu regis syr
et de manu regis isrl' qui consur
ad usum me. Et cum collegisset ac
argentum et aurum qd' inueniri p
in domo domini. et in thesauris regis
misit regi assyriorum munera q
adquieuit uoluntati eius. Ascend
enim rex assyriorum in damascum
uastauit eam. et transtulit habita
tores eius cyrenen: rasin autem in
fecit. Perrexitq; rex achaz in occursum
theglathphalasar regi assyriorum
in damascum. Cumq; uidisset altar
damasci. misit rex achaz ad uriam
sacerdotem exemplar eius. et simili
dinem iuxta omne opus eius.
extruxit q; urias sacerdos altare
iuxta omnia que preceperat rex

de damasco. ita fecit urias sacerdos: donec veniret rex achaz de damasco. Cumque venisset rex de damasco: vidit altare et veneratus est illud. Ascendit que et immolavit holocausta et sacrificium suum. et libavit libamina. et fudit sanguinem pacificorum que obtulerat super altare. Porro altare ereum quod erat coram domino transtulit de facie templi et de loco altaris. et de loco templi domini: posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem. Precepit quoque rex achaz urie sacerdoti dicens. Super altare maius offer holocaustum matutinum. et sacrificium vespertinum. et holocaustum regis. et sacrificium eius. et holocaustum universi populi terre. et sacrificia eorum et libamina eorum: et omnem sanguinem holocausti et universum sanguinem victime super illud effundes. Altare vero ereum erit paratum ad voluntatem meam. Fecit igitur urias sacerdos iuxta omnia que preceperat ei rex achaz. Tulit ergo rex achaz celatas bases. et luterem qui erat desuper: et mare deposuit de bobus ereis qui sustentabant illud. et posuit super pavimentum stratum lapide. Musach quoque sabbati quod edificaverat in templo et ingressum regis exterius convertit in templo domini propter regem assyriorum. Reliqua autem verborum achaz et omnia que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Dormivitque achaz cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david. et regnavit ezechias filius eius pro eo. xvii.

Anno xii achaz regis iuda regnavit osee filius hela in samaria super israel ix. annis. Fecitque malum coram domino. sed non sicut reges israel qui ante eum fuerant. Contra hunc ascendit salmanasar rex assyriorum et factus est ei osee servus. reddebatque illi tributa. Cumque deprehendisset rex assyriorum osee quod rebellare nitens misisset nuntios ad regem egypti: ne prestaret tributa regi assyriorum sicut singulis annis solitus erat. obsedit eum et vinctum misit in carcerem. Peragravitque omnem terram et ascendens samariam obsedit eam tribus annis. Anno autem ix. osee cepit rex assyriorum samariam: et transtulit israel in assyrios: posuitque illos in ala et in abor iuxta fluvium gozan in civitatibus medorum. Factum est enim cum peccassent filii israel domino deo suo. qui eduxerat eos de terra egypti de manu pharaonis regis egypti: coluerunt deos alienos: et ambulaverunt iuxta ritum gentium quas consumpserat dominus in conspectu filiorum israel et regum israel quia similiter fecerant. et irritaverunt filii israel verbis non rectis dominum deum suum. et edificaverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis: a turre custodum usque ad civitatem munitam. Feceruntque sibi statuas et lucos in omni colle sublimi et subter omne lignum nemorosum: et adolebant ibi incensum super aras in more gentium quas transtulerat dominus a facie eorum. Feceruntque verba pessima irritantes dominum. et coluerunt inmunditias de quibus precepit dominus eis, ne facerent verbum hoc: et testificatus est dominus in israel et in iuda per manum omnium prophetarum et videntium dicens. Revertimini a viis vestris pessimis. et custodite precepta mea et cerimonias iuxta omnem legem quam precepi patribus vestris: et sicut misi ad vos in manu servorum meorum prophetarum. Qui non audierunt sed induraverunt cervicem suam iuxta cervicem patrum suorum: qui noluerunt obedire domino deo suo. et abiecerunt legitima eius et pactum quod pepigit cum patribus eorum. et testificationes quibus contestatus est eos: secutique sunt vanitates. et vane egerunt. et secuti sunt gentes que erant per circuitum eorum super quibus preceperat dominus eis ut non facerent sicut et illi faciebant. Et dereliquerunt omnia precepta domini dei sui. feceruntque sibi conflatiles duos vitulos et lucos. et adoraverunt militiam celi. Servieruntque [universum] baal: et consecrabant ei filios et filias suas per ignem: et divinationibus auguriis inserviebant. et tradiderunt se ut facerent malum coram domino. et irritaverunt eum. Iratusque est dominus vehementer israeli. et abstulit eos de conspectu suo: et non remansit nisi tribus iuda tantummodo. Sed nec ipse iuda custodivit mandata domini dei sui. verumtamen [erravit et] ambulavit in

erroribus israel quos operatus fuerit. Proiecitque dominus omne semen israel et afflixit eos et tradidit eos in manu diripientium, donec proiceret eos a facie sua. Ex eo iam tempore quo scissus est israel a domo david, et constituerunt sibi regem ieroboam filium nabath: separavit enim ieroboam israel a domino, et peccare eos fecit peccatum magnum: et ambulaverunt filii israel in universis peccatis ieroboam que fecerat et non recesserunt ab eis: usquequo auferret dominus israel a facie sua, sicut locutus fuerat in manu omnium servorum suorum prophetarum: translatusque est israel de terra sua in assyrios usque in diem hanc. Adduxit autem rex assyriorum de babylone et de chuta et de haiia et de emath et de sarphanaym: et collocavit eos in civitatibus samarie pro filiis israel qui possederunt samariam et habitaverunt in urbibus eius. Cumque ibi habitare cepissent non timebant dominum: et immisit eis dominus leones qui interficiebant eos. Nuntiatumque est regi assyriorum et dictum. Gentes quas transtulisti et habitare fecisti in civitatibus samarie ignorant legitima dei terre: et immisit in eos dominus leones et ecce interficiunt eos: eo quod ignorent ritum dei terre. Precepit autem rex assyriorum dicens. Ducite illuc unum de sacerdotibus quos inde captivos adduxistis: et vadat et habitet cum eis, et doceat eos legitima dei terre. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi ducti fuerant de samaria: habitavit in bethel et docebat eos quomodo colerent dominum. Et unaqueque gens fabricata est deum suum: posueruntque eos in fanis excelsis que fecerant samaritae gens et gens in urbibus suis in quibus habitabant. Viri enim babylonii fecerunt sochoth benoth. Viri autem chutei fecerunt nergel. Et viri de emath fecerunt asima. Porro evei fecerunt nobaaz et tharthac. Hii autem qui erant de sepharvaim comburebant filios suos igni adramelech et anamelech diis sepharvaim: nichilominus colebant dominum. Fecerunt autem sibi de novissimis populi sacerdotes excelsorum: et ponebant eos in fanis sublimibus. Et cum dominum colerent, diis quoque suis serviebant iuxta consuetudinem gentium de quibus

translati fuerant samariam usque in presentem diem: morem sequuntur antiquum: non timent dominum neque custodiunt ceremonias eius. Et iudicia et legem et mandatum quod preceperat dominus filiis iacob quem cognominavit israel: cum percusserat cum eis pactum et mandaverat eis dicens. Nolite timere deos alienos et non adoretis eos neque colatis eos, et non immoletis eis: sed dominum deum vestrum qui eduxit vos de terra egypti in fortitudine magna et brachio extento, ipsum timete et illum adorate, et ipsi immolate. Ceremonias quoque et iudicia et legem et mandatum quod scripsit vobis custodite ut faciatis cunctis diebus: et non timeatis deos alienos: et pactum quod percussit vobiscum nolite oblivisci: nec colatis deos alienos. Sed dominum deum vestrum timete, et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non audierunt: sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem dominum: sed nichilominus et idolis suis servientes. Nam et filii et nepotes sicut fecerunt parentes sui ita faciunt usque in presentem diem.

Anno tertio osee xviii filii hela regis israel regnavit ezechias filius achaz regis iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset: et xx et ix annis regnavit in ierusalem: nomen matris eius abi filia zacharie. Fecitque quod erat bonum coram domino iuxta omnia que fecerat david pater eius. Ipse dissipavit excelsa et contrivit statuas et succidit lucos: confregitque serpentem eneum quem fecerat moyses: siquidem usque ad illud tempus filii israel adolebant ei incensum: vocavitque eum noestam. In domino deo israel speravit. Itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus iuda: sed neque in his qui ante eum fuerunt. Et adhesit domino et non recessit a vestigiis eius: fecitque mandata eius que preceperat dominus moysi: unde et erat dominus cum eo: et in cunctis ad que procedebat sapienter se agebat. Rebellavit quoque contra regem assyriorum et non servivit ei. Ipse percussit philisteos usque gazam et omnes terminos eorum a turre custodum usque ad civitatem munitam. Anno iiii ezechie qui erat annus vii osee filii

enim

ut

al' nebaath

hela regis isr(ae)l: ascendit salmanasar ro
rex assyriorum samariam & oppugna
uit eam & cepit. Nam post annos tres
anno vi ezechie. i. nono anno osee
regis isr(ae)l: capta est samaria. & tran
stulit rex assyriorum isr(ae)l in assyrios:
collocauitque eos in hala & in habor
fluuiis gozam in ciuitatibus medorum:
quia non audierunt uocem domini dei sui.
sed pretergressi sunt pactum eius: omnia
que preceperat moyses seruus domini.
non audierunt neque fecerunt. Anno
xiiii. regis ezechie ascendit sennacherib
rex assyriorum ad uniuersas ciuita
tes iuda munitas: & cepit eas. Tunc
misit ezechias rex iuda nuncios ad
regem assyriorum in lachis dicens.
Peccaui recede a me: & omne quod imposu
eris michi feram. Indixit itaque rex
assyriorum ezechie regi iude. ccc. talenta
argenti: & xxx. talenta auri. Deditque
ezechias omne argentum quod repertum
fuerat in domo domini. & in thesauris
regis. In tempore illo confregit eze
chias ualuas templi domini. & lami
nas auri quas ipse affixerat. & dedit
eas regi assyriorum. Misit autem
rex assyriorum tharthan & rapsaris &
rapsacen de lachis ad ezechiam regem:
cum manu ualida ierusalem. Qui cum
ascendissent uenerunt ierusalem: & stete
runt iuxta aqueductum piscine supe
rioris que est in uia agri fullonis. Voca
ueruntque regem. Egressus est autem
ad eos helyachim filius helchie prepositus
domus. & sompnas scriba. & ioahe
filius asaph a commentariis. Dixitque
ad eos rapsaces. Loquimini ezechie.
Hec dicit rex magnus rex assyriorum
Que est ista fiducia qua niteris? For
sitan inisti consilium: ut preparares
te ad prelium. In quo confidis ut
audeas rebellare? An speras in baculo
arundineo. atque confracto egyptio:
Super quem si incubuerit homo: commi
nutus ingredietur manum eius.
& perforabit eam. Sic est pharao
rex egypti omnibus qui confidunt in
eum. Quod si dixeritis michi In domino
deo uestro habemus fiduciam. nonne
iste est cuius abstulit ezechias excel
sa & altaria & precepit iude. & ierusalem
ante altare hoc adorabitis in ierusalem?
Nunc igitur transite ad dominum meum
regem assyriorum & dabo uobis duo
milia equorum. et uidete an habere
ualeatis ascensores eorum. Et quomodo
potestis resistere ante unum satrapam
de seruis domini mei minimis? An
fiduciam habetis in egypto propter currus
et equites? Numquid sine uoluntate domini
ascendi ad locum istum ut demolirer
eum? Dominus dixit michi. As
cende ad terram hanc: & demolire eam.
Dixerunt autem helyachim filius
helcie & ~~somna & ioahe~~ rapsaci. Pre
camur ut loquaris nobis seruis
tuis syriace: siquidem intelligimus
hanc linguam & non loquaris
nobis iudaice audiente populo qui
est super murum. Responditque ei rap
saces dicens. Numquid ad dominum
tuum & ad te misit me dominus meus.
ut loquerer sermones hos. & non potius
ad uiros qui sedent super murum
ut comedant stercora sua. & bibant
urinam suam uobiscum. Stetit
itaque rapsaces & clamauit uoce
magna iudaice: & ait. Audite uerba
regis magni regis assyriorum.
Hec dicit rex. Non uos seducat
ezechias. non enim poterit eruere
uos de manu mea: neque fiduciam
uobis tribuat super dominum dicens.
eruens liberabit nos dominus: et
non tradetur ciuitas hec in manu regis
assyriorum. Nolite audire ezechiam.
Hec enim dicit rex assyriorum.
Facite mecum quod uobis est utile:
egredimini ad me & comedet unus
quisque de uinea sua. & de ficu sua. et
bibetis aquas de cisternis uestris:
donec ueniam & transferam uos in
terram que similis terre uestre est:
in terram fructiferam & fertilem
uini. terram panis & uinearum:
terram oliuarum & olei ac mellis
& uiuetis & non moriemini. No
lite audire ezechiam: qui uos
decipit dicens. Dominus libera
bit nos. Numquid liberauerunt dii gentium
terram suam de manu regis assyriorum?
regis? Ubi est deus emath & ar
phath. Ubi est deus sepharuaim
ana & aua? Numquid liberauerunt
samariam de manu mea. Quinam
illi sunt in uniuersis diis
terrarum qui eruerunt regionem

al' helchie & sobnas & ioahe

suam de manu mea, ut possit eruere Dominus Ierusalem de manu mea? Tacuit itaque populus, et non respondit ei quicquam; siquidem praeceptum regis acceperant, ut non responderent ei. Venitque Heliachim filius Helciae praepositus domus, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis, ad Ezechiam scissis vestibus, et nuntiaverunt ei verba Rapsacis.

al' siquidem

al' sobna

XIX

Quae cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, et opertus est sacco, ingressusque est in domum Domini. Et misit Eliachim praepositum domus, et Sobnam scribam, et senes de sacerdotibus opertos saccis, ad Ysaiam prophetam filium Amos. Qui dixerunt: Haec dicit Ezechias: Dies tribulationis et increpationis et blasphemiae dies iste; venerunt filii usque ad partum, et vires non habet parturiens. Si forte audiat Dominus Deus tuus universa verba Rapsacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus ut exprobraret Deum viventem, et argueret verbis quae audivit Dominus Deus tuus: et fac orationem pro reliquiis quae repertae sunt. Venerunt ergo servi regis Ezechiae ad Ysaiam. Dixitque eis Ysaias: Haec dicetis domino vestro: Haec dicit Dominus: Noli timere a facie sermonum quos audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me. Ecce ego immittam ei spiritum, et audiet nuntium, et revertetur in terram suam, et deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est igitur Rapsaces, et invenit regem Assyriorum expugnantem Lobna: audierat enim quod recessisset de Lachis. Cumque audisset de Tharatha rege Ethiopiae dicentes: Ecce egressus est ut pugnet adversum te, et iret contra eum, misit nuntios ad Ezechiam dicens: Haec dicite Ezechiae regi Iudae: Non te seducat Deus tuus in quo habes fiduciam, neque dicas: Non tradetur Ierusalem in manu regis Assyriorum. Tu enim ipse audisti quae fecerint reges Assyriorum universis terris, quomodo vastaverint eas. Num ergo solus poteris liberari? Numquid liberaverunt dii gentium singulos quos vastaverunt patres mei, Gozam videlicet

ysaias

Ro de ezechia

et Aram, et Reseph, et filios Eden qui erant in Thelassar? Ubi est rex Emath, et rex Arphad, et rex civitatis Sepharvaim, Ana et Ava? Itaque cum accepisset Ezechias litteras de manu nuntiorum et legisset eas, ascendit in domum Domini, et expandit eas coram Domino, et oravit in conspectu eius dicens: Domine Deus Israel, qui sedes super cherubim, tu es Deus solus regum omnium terrae, tu fecisti caelum et terram. Inclina aurem tuam et audi; aperi oculos tuos et vide, et audi omnia verba Sennacherib, qui misit ut exprobraret nobis Deum viventem. Vere Domine dissipaverunt reges Assyriorum gentes et terras omnium, et miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii, sed opera manuum hominum ex ligno et lapide, et perdiderunt eos. Nunc ergo Domine Deus noster salvos nos fac de manu eius, ut sciant omnia regna terrae quia tu es Dominus Deus solus. Misit autem Ysaias filius Amos ad Ezechiam dicens: Haec dicit Dominus Deus Israel: Quae deprecatus es me super Sennacherib rege Assyriorum, audivi. Iste est sermo quem locutus est Dominus de eo: Sprevit te et subsannavit te virgo filia Syon; post tergum caput movit filia Ierusalem. Cui exprobrasti, et quem blasphemasti? contra quem exaltasti vocem tuam, et elevasti in excelsum oculos tuos? Contra sanctum Israel. Per manum servorum tuorum exprobrasti Domino, et dixisti: In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate Libani, et succidi sublimes cedros eius, electas abietes eius, et ingressus sum usque ad terminos eius, et saltum Carmeli eius succidi ego. Et bibi aquas alienas, et siccavi vestigiis pedum meorum aquas clausas. Numquid non audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plasmavi illud, et nunc adduxi: eruntque in ruinam collium pugnantium civitates munitae. Qui sedent in eis humiles manu contremuerunt et confusi sunt, facti sunt quasi faenum agri et virens herba tectorum, quae arefacta est antequam veniret ad maturitatem. Et habitaculum tuum, egressum tuum et introitum tuum

viam tuam ego prescivi. et furorem tuum contra me. Insanisti in me et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque circulum in naribus tuis et camum in labiis tuis et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem ezechia hoc erit signum. Comede hoc anno que reppereris. in secundo autem anno que sponte nascuntur. Porro in anno tertio seminate et metite. plantate vineas et comedite fructum earum. Et quodcumque reliquum fuerit de domo iuda mittet radicem deorsum. et faciet fructum sursum. De ierusalem quippe egredientur reliquie et quod salvetur de monte syon. zelus domini exercituum faciet hoc. Quobrem hec dicit dominus de rege assyriorum. Non ingredietur urbem hanc nec mittet ibi sagittam. nec occupabit eam clipeus. nec circumdabit eam munitio. Per viam qua venit revertetur. et civitatem hanc non ingredietur. dicit dominus. Protegamque urbem hanc et salvabo eam propter me et propter david servum meum. Factum est igitur in nocte illa venit angelus domini et percussit castra assyriorum. centum lxxxv milia. Cumque diluculo surrexisset vidit omnia corpora mortuorum. et recedens abiit. Et reversus est sennacherib rex assyriorum et mansit in ninive. Cumque adoraret in templo nesrach deum suum. et adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio. fugeruntque in terram armeniorum. et regnavit asaraddon filius eius pro eo. .xx.

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem. Et venit ad eum ysaias filius amos propheta. dixitque illi. Hec dicit dominus deus. Precipe et dispone domui tue. morieris enim et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem. oravit dominum dicens. Obsecro domine memento quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto. et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur ysaias mediam partem atrii. factus est sermo domini ad eum dicens. Revertere et dic ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimam tuam. et ecce sanavi te. Die tertio ascendes templum domini. et addam diebus tuis xv annos. Sed et de manu regis assyriorum liberabo te et civitatem hanc. et protegam urbem istam propter me et propter david servum meum. Dixitque ysaias. Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent et posuissent super ulcus eius sanatus est.

No de xv annis ezechie

No ficus sanant ulcus

Dixerat autem ezechias ad ysaiam. Quod erit signum quia dominus me sanabit. et quia ascensurus sum die tertio templum domini. Cui ait ysaias. Hoc erit signum a domino quod facturus sit dominus sermonem quem locutus est. Vis ut ascendat umbra decem lineis. an ut revertatur totidem gradibus. Et ait ezechias. Facile est umbram crescere decem lineis. Nec hoc volo ut fiat. sed ut revertatur retrorsum decem gradibus. Invocavit itaque ysayas propheta dominum. et reduxit umbram per lineas quibus iam descenderat in orologio achaz retrorsum x. gradibus.

No de umbra revertente x gradibus

In tempore illo misit Berodach baladan filius baladan rex babiloniorum litteras et munera ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset ezechias. Letatus est ezechias in adventu eorum et ostendit eis domus aromatum. et aurum et argentum et pigmenta varia. Unguenta quoque et domum vasorum suorum et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysaias ad ezechiam regem dixitque ei. Quid dixerunt viri isti aut unde venerunt ad te. Cui ait ezechias. De terra longinqua venerunt ad me de babilone. At ille respondit. Quid viderunt in domo tua. Ait ezechias. Omnia quecumque sunt in domo mea viderunt. Et nichil est quod non monstraverim eis in thesauris meis. Dixit itaque ysaias ezechie. Audi sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur omnia que sunt in domo tua. et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babilonem. Non remanebit quicquam ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te quos generabis tollentur. et erunt eunuchi in palatio regis babilonis. Dixitque ezechias ad ysaiam. Bonus est sermo domini

quem locutus est. Sit tamen pax et veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie et omnis fortitudo eius et quomodo fecerit piscinam et aqueductum et introduxerit aquas in civitatem nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. xxi.

XXI

¶ Ph̃ de rege manasses

Dormivitque ezechias cum patribus suis et regnavit manasses filius eius pro eo. xii. annorum erat manasses cum regnare cepisset et lv. annis regnavit in ierusalem. nomen matris eius aphsiba. Fecitque malum in conspectu domini iuxta ydola gentium quas delevit dominus a facie filiorum israel. Conversusque est et edificavit excelsa que dissipaverat ezechias pater eius. Et erexit aras baal et fecit lucos sicut fecerat achab rex israel. et adoravit omnem miliciam celi et coluit eam. Extruxitque aras in domo domini de qua dixit dominus in ierusalem ponam nomen meum ibi. et extruxit altaria universe milicie celi in duobus atriis templi domini. Et transduxit filium suum per ignem et ariolatus est et observavit auguria. Et fecit phitones et aruspices multiplicavit ut faceret malum coram domino et irritaret eum. Posuitque ydolum luci quem fecerat in templo domini super quo locutus est dominus ad david et ad salomonem filium eius. In templo hoc et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel ponam nomen meum ibi in sempiternum et ultra non faciam commovere pedem israel de terra quam dedi patribus eorum. sic tamen si custodierint opere omnia que precepi eis et universam legem quam mandavit eis servus meus moyses. Illi vero non audierunt sed seducti sunt a manasse ut facerent malum super gentes quas contrivit dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus in manu servorum suorum prophetarum dicens. Quia fecit manasses rex iuda abhominationes istas pessimas super omnia que fecerunt amorrei ante eum et peccare fecit etiam iudam in immundiciis suis propterea hec dicit dominus deus israel. Ecce ego inducam mala super ierusalem et iudam ut quicumque audierit tinniant ambe aures eius. et extendam super ierusalem funiculum samarie et pondus domus achab. et delebo ierusalem

ego

sicut deleri solent tabule. delens vertam et ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimittam vero reliquias hereditatis mee et tradam eas in manus inimicorum eius. Eruntque in vastitatem et in rapinam cunctis adversariis suis: eo quod fecerint malum coram me et perseveraverint irritantes me ex die qua egressi sunt patres eorum ex egypto usque ad diem hanc. Insuper et sanguinem innoxium fudit manasses multum nimis donec impleret ierusalem usque ad os. absque peccatis suis quibus peccare fecit iudam ut faceret malum coram domino. Reliqua autem sermonum manasse et universa que fecit et peccatum eius quod peccavit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Dormivitque manasses cum patribus suis et sepultus est in orto domus sue in orto aza. et regnavit amon filius eius pro eo. xxii. annorum erat amon cum regnare cepisset duobus quoque annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius messalemeth filia arus de iethebba. Fecitque malum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater eius. et ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater eius. Servivitque immundiciis quibus servierat pater eius et adoravit eas: et dereliquit dominum deum patrum suorum et non ambulavit in via domini. Et tetenderunt ei insidias servi sui et interfecerunt regem in domo sua. Percussit autem populus terre omnes qui coniuraverant contra regem amon. et constituerunt sibi regem iosiam filium eius pro eo. Reliqua autem sermonum amon que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Sepelieruntque eum in sepulchro suo in orto aza et regnavit iosias filius eius pro eo. xxii.

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. et xxx. et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ydida filia phadaya de besecath. Fecitque quod placitum erat coram domino et ambulavit per omnes vias david patris sui. nec declinavit ad dexteram sive ad sinistram. Anno autem xviii regis iosie misit rex saphan filium

asaia filii mesullam scribam templi
domini dicens ei. Vade ad helchiam
sacerdotem magnum ut confletur pe-
cunia que illata est in templum domini
quam collegerunt ianitores a populo.
Deturque fabris per prepositos domus
domini qui et distribuant eam hiis qui
operantur in templo domini ad instau-
randa sartatecta templi domini. tigna-
riis autem et cementariis. hiis qui in-
terrupta componunt et ut emantur li-
gna et lapides de lapidicinis ad instauran-
dum templum domini. Verumptamen non
supputetur eis argentum quod accipiunt
sed in potestate habeant et in fide. Dixit autem
helchias pontifex ad saphan scribam.
Librum legis reperi in domo domini.
Deditque helchias volumen saphan. qui
et legit illud. Venit quoque saphan scriba
ad regem et renunciavit ei quod prece-
perat: et ait. Conflaverunt servi tui
pecuniam que reperta est in domo domini.
et dederunt ut distribueretur fabris
a prefectis operum templi domini.
Narravitque saphan scriba regi dicens.
Librum dedit michi helchias sacerdos.
Quem cum legisset saphan coram
rege et audisset rex verba libri legis domini
scidit vestimenta sua et precepit helchie
sacerdoti et ahycam filio saphan et acha-
bor filio micha et saphan scribe et asaie
servo regis dicens. Ite et consulite dominum
super me et super populo et super omni iuda
de verbis voluminis istius quod inventum
est. Magna enim ira domini succensa
est contra nos quia non audierunt patres
nostri verba libri huius ut facerent omne
quod scriptum est nobis. Ierunt itaque
helchias sacerdos et ahycam et achobor et
saphan et asaia ad oldam prophetissam uxorem
sellum filii thecue filii araas custodis
vestium que habitabat in ierusalem in
secunda. locutique sunt ad eam. et illa
respondit eis. Hec dicit deus israel. Dicite
viro qui misit vos ad me. Hec dicit
dominus. Ecce adducam mala super
locum hunc et super habitatores eius.
Omnia verba legis que legit rex iuda.
quia dereliquerunt me et sacrificaverunt
diis alienis. irritantes me in
cunctis operibus manuum suarum. Et succen-
detur indignatio mea in loco hoc: et
non extinguetur. Regi autem iuda
qui misit vos ut consuleretis dominum
sic dicetis. Hec dicit dominus deus israel.
Pro eo quod audisti verba voluminis huius
et perterritum est cor tuum et humiliatus
es coram domino, auditis sermonibus
contra locum istum et habitatores eius,
quod videlicet fierent in stuporem et in ma-
ledictum. et scidisti vestimenta tua. et
flevisti coram me. et ego audivi ait
dominus. idcirco colligam te ad patres
tuos. et colligeris ad sepulchrum tuum
in pace ut non videant oculi tui mala
omnia que introducturus sum super
locum istum. Et renunciaverunt regi quod
dixerat regi. Qui misit et congregati
sunt ad eum omnes senes iuda et ierusalem.

Al' hic incipit c. xxiii.

XXIII

Ascenditque rex · xxiii ·
templum domini et omnes
viri iuda: universique qui habitabant in
ierusalem cum eo. Sacerdotes et prophete et omnis
populus a parvo usque ad magnum. Le-
gitque cunctis audientibus omnia verba
libri federis domini qui inventus est in
domo domini. Stetitque rex super gradum
et percussit fedus coram domino. ut
ambularent post dominum et custodirent
precepta eius et testimonia et cerimoni-
as in omni corde et in tota anima: et
suscitarent verba federis huius que scrip-
ta erant in libro illo. Et adquievit
populus pacto. Et precepit rex helchie
pontifici et sacerdotibus secundi ordinis
et ianitoribus ut proicerent de templo
domini omnia mala que facta fuerant
baal et in luco et universe milicie celi. et
combussit ea foris ierusalem in convalle
cedron. et tulit pulverem eorum in bethel.
et delevit aruspices quos posuerant
reges iuda ad sacrificandum in excel-
sis per civitates iude. et in circuitu ierusalem
et eos qui adolebant incensum baal.
et soli et lune et xii. signis et omni milicie
celi. et efferri fecit lucum de domo domini
foras ierusalem in convalle cedron et com-
bussit eum ibi et redegit in pulverem.
et proiecit super sepulchra vulgi. De-
struxit quoque edicululas effeminatorum
que erant in domo domini pro quibus
mulieres texebant quasi domunculas
luci. Congregavit quoque omnes sacer-
dotes de civitatibus iuda: et contamina-
vit excelsa ubi sacrificabant sacerdotes
de gabaa usque bersabee. Et destruxit aras
portarum in circuitu ostii iosue princi-
pis civitatis quod erat ad sinistram

al' introitu

porte civitatis. Verumtamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare domini in ierusalem: sed tantum comedebant azima in medio fratrum suorum. Contaminavit quoque thopheth que est in convalle filii ennon ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem moloch. Abstulit quoque equos quos dederant reges iuda soli in introitu templi domini iuxta exedram nathan meloth eunuchi qui erant in farurim. Currus autem solis combussit igni. Altaria quoque que erant super tecta cenaculi achaz que fecerant reges iuda et altaria que fecerat manasses in duobus atriis templi domini et destruxit rex. Et cucurrit inde: et dispersit cinerem eorum in torrente cedron. Excelsa quoque que erant in ierusalem ad partem dexteram montis offensionis: que edificaverat salomon rex israel: et astaroth ydolum sydoniorum et chamos offensionem moab: et melchom abhominationem filiorum ammon polluit rex et contrivit statuas et succidit lucos. replevitque loca eorum ossibus mortuorum. Insuper et altare quod erat in bethel: et excelsum quod fecerat ieroboam filius nabath qui peccare fecit israel. Et altare illud excelsum destruxit atque combussit et comminuit in pulverem: succenditque etiam lucum. Et conversus iosias vidit ibi sepulchra que erant in monte. misitque et tulit ossa de sepulchris et combussit ea super altare et polluit illud iuxta verbum domini quod locutus est vir dei qui predixerat verba hec. Et ait. Quis est titulus ille quem video. Responderunt ei cives illius urbis. Sepulchrum est hominis dei qui venit de iuda: et predixit verba hec que fecisti super altare bethel. Et ait. Dimittite eum: nemo commoveat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cum ossibus prophete qui venerat de samaria. Insuper et omnia phana excelsorum que erant in civitatibus samarie que fecerant reges israel ad irritandum dominum: abstulit iosias et fecit eis secundum omnia opera que fecerat in bethel. Et occidit universos sacerdotes excelsorum qui erant ibi super altaria: et combussit ossa humana super ea. Reversusque

al' tumulus

est ierusalem et precepit omni populo dicens. Facite phase domino deo vestro secundum quod scriptum est in libro federis huius. Nec enim factum est phase tale a diebus iudicum qui iudicaverunt israel et regum iuda. Sed in octavo decimo anno regis iosie factum est phase istud domino in ierusalem. Sed et phitones et ariolos et figuras ydolorum et immunditias et abhominationes que fuerant in terra iuda et ierusalem abstulit iosias ut statueret verba legis que scripta sunt in libro quem invenit helchias sacerdos in templo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad dominum in omni corde suo et in tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem legem moysi: neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen non est aversus dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius contra iudam propter irritationes quibus provocaverat eum manasses. Dixit itaque dominus. Etiam iudam auferam a facie mea sicut abstuli israel et proiciam civitatem hanc quam elegi ierusalem et domum de qua dixi: erit nomen meum ibi. Reliqua autem verba sermonum iosie et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda.

In diebus · xxiiii · eius ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assiriorum ad flumen eufraten. Et abiit iosias rex iuda in occursum eius et occisus est in maggedo cum vidisset eum. Et portaverunt eum servi sui mortuum de maggedo et pertulerunt in ierusalem et sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terre ioachaz filium iosie: et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo. Viginti trium annorum erat ioachaz cum regnare cepisset: et tribus mensibus regnavit in ierusalem. Nomen matris eius amithal filia ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino: iuxta omnia que fecerant patres eius. Vinxitque eum pharao nechao in reblatha que est in terra emath ne regnaret in ierusalem. Et imposuit multam terre centum talentis

gentis et talento auri. Regemque consti-
tuit pharao nechao eliachim filium iosie
pro iosia patre eius. Vertitque nomen eius
ioachim. Porro ioachaz tulit et duxit
in egyptum. Argentum autem et aurum
dedit ioachim pharaoni cum indixisset
terre per singulos, ut conferretur iuxta
preceptum pharaonis. Et unumquemque
iuxta uires suas exegit tam argentum
quam aurum de populo terre: ut da-
ret pharaoni nechao. Viginti
quinque annorum erat ioachim cum
regnare cepisset: et undecim annis
regnauit in ierusalem. Nomen matris
eius zebida. filia phadaia de ruma.
Et fecit malum coram domino: iuxta
omnia que fecerant patres eius. In diebus
eius ascendit nabugodonosor rex ba
bilonis: et factus est ei ioachim seruus
tribus annis. Et rursum rebellauit
contra eum. Inmisitque dominus latrunculos
chaldeorum et latrunculos syrie et la
trunculos moab et latrunculos filiorum
amon: et inmisit eos in iudam: ut dis
perderent eum iuxta uerbum domini.
quod locutus fuerat per seruos suos
prophetas. Factum est autem hoc per uerbum
domini contra iudam ut auferret eum
coram se propter peccata manasse
et uniuersa que fecit: et propter sanguinem
innoxium quem effudit: et impleuit
ierusalem cruore innocentium: et ob hanc
rem noluit dominus propitiari.
Reliqua autem sermonum ioachim
et uniuersa que fecit, nonne hec scrip
ta sunt in libro sermonum dierum
regum iuda. Et dormiuit ioachim
cum patribus suis, et regnauit ioachin
filius eius pro eo. Et ultra non
addidit rex egypti ut egrederetur
de terra sua. Tulerat enim rex babilo
nis a riuo egypti usque ad flumen
eufraten omnia que fuerant regis
egypti. Decem et octo annorum erat
ioachin cum regnare cepisset: et
tribus mensibus regnauit in ierusalem.
Nomen matris eius naesta filia
helnathan de ierusalem. Et fecit malum
coram domino: iuxta omnia que
fecerat pater eius. In tempore illo as
cenderunt serui nabugodonosor
regis babilonis in ierusalem: et circum
data est urbs munitionibus. Ve
nitque nabugodonosor rex babilonis

ad ciuitatem cum seruis suis ut oppu
gnarent eam. Egressusque est ioachin
rex iuda ad regem babilonis ipse et ma-
ter eius. et serui eius et principes et eunuchi
eius. Et suscepit eum rex babilonis
anno octauo regni sui. et protulit
inde omnes thesauros domus domini
et thesauros domus regie: et concidit
uniuersa uasa aurea que fecerat
salomon rex israel in templo domini.
iuxta uerbum domini: et transtulit
omnem ierusalem et uniuersos principes
et omnes fortes exercitus israel decem
milia in captiuitatem et omnem
artificem et inclusorem. Nichilque
relictum est exceptis pauperibus po
puli terre. Transtulit quoque ioachin
in babilonem et matrem regis et uxores
regis et eunuchos eius et iudices terre: *al' regis*
et duxit in captiuitatem de ierusalem
in babilonem et omnes uiros robustos
septem milia. et artifices et inclusores
mille. et omnes uiros fortes et bellato
res duxitque eos rex babilonis capti
uos in babilonem et constituit
mathaniam patruum eius pro eo. inpo
suitque nomen ei sedechiam. Vicesi
mum et primum annum etatis habebat
sedechias cum regnare cepisset: et un
decim annis regnauit in ierusalem.
nomen matris eius erat amithal
filia ieremie de lobna. Et fecit ma
lum coram domino: iuxta omnia
que fecerat ioachim. Irascebatur
enim dominus contra ierusalem et contra iudam
donec proiceret eos a facie sua. Re
cessitque sedechias a rege babilonis.

XXV

Factum est. xxv.
autem anno nono regni eius
mense decimo decima die mensis:
uenit nabugodonosor rex babilonis
ipse et omnis exercitus eius in ierusalem et
circumdederunt eam et extruxerunt in
circuitu eius munitiones et clausa
est ciuitas atque uallata: usque ad unde
cimum annum regis sedechie. nona die mensis
mense autem quarto nona die mensis
preualuitque fames in ciuitate nec
erat panis populo terre. Et interrup
ta est ciuitas et omnes uiri bellatores
nocte fugerunt per uiam porte que
est inter duplicem murum ad
ortum regis. Porro caldei obsidebant
in circuitu urbem. Fugit itaque *ciuitatem*

al' rebbacha

Pro' de nabuzardan

rex

sedechias per viam que ducit ad campe
stria solitudinis et persecutus est exerci
tus caldeorum regem. comprehendit que
eum in planitie iericho. Et omnes
bellatores qui erant cum eo dispersi
sunt et reliquerunt eum. Apprehensum
ergo regem: adduxerunt ad regem ba
bilonis in reblata qui locutus est cum
eo iudicium. Filios autem sedechie
occidit coram eo et oculos eius effodit.
vinxitque eum cathenis. et adduxit
in babilonem. Mense quinto. septima
die mensis: ipse est annus nonus
decimus regis babilonis venit nabu
zardan princeps exercitus servus
regis babilonis in ierusalem et succendit
domum domini et domum regis et domos
ierusalem. omnemque domum combussit igni
et muros ierusalem in circuitu destruxit
omnis exercitus caldeorum qui erant
cum principe militum. Reliquam
autem populi partem que remanserat
in civitate et perfugas qui transfuge
rant ad regem babilonis. et reliquum
vulgus transtulit nabuzardan prin
ceps milicie. Et de pauperibus terre
reliquit vinitores et agricolas. Co
lumpnas autem ereas que erant in
templo domini et bases et mare ereum
quod erat in domo domini confregerunt
caldei et transtulerunt es omne in ba
bilonem. Ollas quoque ereas et trullas
et tridentes et ciphos et mortariola: et
omnia vasa erea in quibus ministrabant
tulerunt. necnon et turibula et fialas
que aurea: aurea. et que argentea argen
tea tulit princeps milicie. id est colump
nas duas mare unum et bases quas
fecerat rex salomon in templo domini.
Non erat pondus eris omnium va
sorum. Decem et octo cubitos altitudinis
habebat columpna una. et capitellum
ereum super se altitudinis trium
cubitorum. Et reticulum et mala
granata super capitellum columpne
omnia erea. Similem et columpna secunda
habebat ornatum. Tulit quoque prin
ceps milicie saraiam sacerdotem
primum. et sophoniam sacerdotem
secundum et tres ianitores: et de civitate
eunuchum unum qui erat prefectus
super viros bellatores. Et quinque
viros de his qui steterant coram rege
quos repperit in civitate. et sopher prin
cipem exercitus qui probabat tyrones
de populo terre. Et sex viros e vulgo
qui inventi fuerant in civitate quos
tollens nabuzardan princeps militum
duxit ad regem babilonis in reblatha
in terra emath. Et translatus est
iuda de terra sua. Populo autem
qui relictus erat in terra iuda quem
dimiserat nabugodonosor rex babi
lonis prefecit godoliam filium ahicam
filii saphan. Qui cum audissent omnes
duces militum ipsi et omnes viri qui
erant cum eis videlicet quod constituisset
rex babilonis godoliam: venerunt
ad godoliam in masphat ismahel
filius nathanie et iohanan filius caree
et sareia filius thenaam netophatites
et iezonias filius maachati ipsi et socii
eorum. Iuravitque eis godolias et sociis
eorum dicens. Nolite timere servire
chaldeis manete in terra et servite regi ba
bilonis. et bene erit vobis. Factum est
autem in mense septimo venit hys
mael filius nathanie filii elysama
de semine regio et decem viri cum eo
percusseruntque godoliam qui mor
tuus est. Sed et iudeos et chaldeos qui erant
cum eo in malphat. Consurgens
omnis populus a parvo usque ad magnum
et principes militum venerunt in
egyptum timentes chaldeos. Fac
tum est vero in anno tricesimo septimo
transmigrationis ioachim regis
iude mense duodecimo vicesima et
septima die mensis: sublevavit
evilmerodach rex babilonis anno quo
regnare ceperat. caput ioachim regis
iuda de carcere et locutus est ei beni
gne et posuit thronum eius super thro
nos regum qui erant cum eo in babilone.
et mutavit vestes eius quas habue
rat in carcere et comedebat panem sem
per in conspectu eius cunctis diebus vite
sue. Annonam quoque constituit ei
absque intermissione que et dabatur ei a rege
per singulos dies omnibus diebus
vite sue. Incipit prologus Iero'nimi in Ieremiam

Ieremias propheta cui hic prologus
scribitur sermone quidem apud hebre
os ieremias... [illegible]

Hieremiam vates in libri in ptum
[illegible] eis in graecum versa est [illegible]
permaneret. Super flue me mihi
eporum sanctissime atque doctissime
impelleres ut tibi hebrea volumina
latino sermone transferrem. Cum
semel aures hominum occupaverit

et nascentis ecclesie roboraret fidem:
iustum erat eciam nostro silencio com-
probari. Nunc vero cum pro varietate
regionum diversa ferantur exempla
et germana illa antiquaque translatio
corrupta sit atque violata. nostri
arbitrii putas aut e pluribus iudicare
quid verum sit aut novum opus in
veteri opere cudere illudentibusque iudeis
cornicum ut dicitur oculos configere. Alexandria
et egyptus in lxx. suis esichium
laudat auctorem. Constantinopolis
usque antiochiam luciani martiris exem-
plaria probat. Medie inter has
provincie palestinos codices legunt.
quos ab origene elaboratos eusebius et
pamphilus vulgaverunt. Totusque
orbis hac inter se tripharia varietate
compugnat. Et certe origenes non
solum exemplaria composuit quattuor
editionum e regione singula verba
describens ut unus dissenciens statim ceteris
inter se consencientibus arguatur. sed
quod maioris audacie est in editione lxx.
theodotionis editionem miscuit. asteriscis
designans que minus fuerant
et virgulis que superfluo videbantur
apposita. Si igitur aliis licuit non
tenere quod semel susceperant. et post lxx.
cellulas que vulgo sine auctore iactantur
singulas cellulas aperuere hisque in
ecclesiis legitur quod lxx. nescierunt: cur
me non suscipiunt latini mei. qui
inviolata editione veteri ita novam
condidi ut laborem meum hebreis
et quod his maius est apostolis auctori-
bus probem. Scripsi nuper librum
de optimo genere interpretandi
ostendens illa de euuangelio. ex egyp-
to vocavi filium meum et quoniam naza-
reus vocabitur et videbunt in quem
compunxerunt. et illud apostoli quod
oculus non vidit nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit
que preparavit deus diligentibus
se. et cetera his similia in hebreorum
libris inveniri. Certe apostoli et euuan-
geliste lxx interpretes noverant.
Et unde eis hec dicere que in lxx. non
habentur? Christus deus noster utriusque
testamenti conditor in euuangelio
secundum Johannem. qui credit inquit in me sicut
dixit scriptura flumina de ventre
eius fluent aque vive. Utique

scriptum est quod salvator scriptum
esse testatur. Ubi scriptum est lxx
non habent. apocrifa nescit ecclesia. Ad
hebreos igitur revertendum est unde et
dominus loquitur et discipuli exempla
presumunt. Hec pace veterum loquor
et obtrectatoribus meis tantum respondeo:
qui canino dente me rodunt in pu-
blico detrahentes legentes in angu-
lis idem et accusatores. cum in aliis
probent quod in me reprobant: quasi
virtus et vicium non sit in rebus
sed cum auctore mutetur. Ceterum
memini editionem translatorum
lxx. olim de greco emendatam tribuisse
me nostris nec inimicum debere exi-
stimari eorum quos in conventu
fratrum semper edissero. Et quod nunc
dabre iamin. id est verba dierum in-
terpretatus sum: idcirco feci ut inex-
tricabiles moras et silvam nominum
que scriptorum confusa sunt vicio.
sensuumque barbariem apertius et per
versuum cola digererem michimet
ipsi et meis iuxta ysmenium canens. si aures
surde sunt ceterorum.

et defensores — *al' que*

Sequitur alius prologus Jeronimi qui ponitur super ii° libro palipomenon

Eusebius ieronimus domnioni
et rogatiano suis in christo salutem.
Quomodo grecorum istorias magis
intelligunt qui athenas viderint
et tercium virgilii librum qui a tro-
ade per leucathen et acroceraunia ad
siciliam et inde ad hostia thyberis
navigarunt: ita sanctam scripturam
lucidius intuebitur qui iudeam
oculis contemplatus est. et antiquarum
urbium memorias. locorumque vel
eadem vocabula vel mutata cogno-
verit. Unde et nobis cure fuit cum
eruditissimis hebreorum hunc labo-
rem subire. ut circuiremus provinciam
quam universe christi ecclesie sonant. Fateor enim
mi domnion et rogatiane karissimi numquam
me in divinis voluminibus propriis
viribus credidisse nec habuisse magi-
strum opinionem meam: sed etiam
ea de quibus scire me arbitrabar. inter-
rogasse me solitum quanto magis
de his super quibus anceps eram. Denique
cum a me nuper litteris
flagitassetis ut vobis paralipomenon
latino sermone transferrem: de tybe-
riade legis quendam doctorem qui a-
pud hebreos admirationi habebatur

in

assumpsi et contuli cum eo a vertice
ut aiunt usque ad extremum unguem
et sic confirmatus ausus sum facere
quod iubebatis. Libere enim vobis
loquor ita et in grecis et in latinis co
dicibus hic nominum liber vitiosus est ut non
tam hebrea quam barbara quedam et
sarmatica nomina coniecta arbitran
dum sit. Nec hoc lxx. interpretibus
qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerant
transtulerunt: sed scriptorum culpe asc
scribendum dum de emendatis in e
mendata scriptitant. et sepe tria nomina
subtractis e medio sillabis in unum vo
cabulum cogunt vel e regione unum
nomen propter latitudinem suam
in duo vel tria vocabula dividunt.
Sed et ipse appellationes non homines
ut plures estimant sed urbes et regiones
et saltus et provincias sonant: et oblique sub
interpretatione et figura earum quedam
narrantur historie de quibus in regnorum
libro dicitur. Nonne ecce hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum iuda. Que
utique in nostris codicibus non habentur.
Hoc primum sciendum quod apud hebreos
paralipomenon liber sit. et apud illos
vocatur dabreiamin. id est verba dierum
qui propter magnitudinem apud nos
divisus est: quod nunc multi etiam in
bruto ciceronis dyalogo faciunt
ut eum in tres partes secent: cum
unus a suo auctore liber sit editus.
Deinde etiam illud attendendum: quod
frequenter nomina non vocabula
hominum sed rerum ut dixi signi
ficancias sonant. Ad extremum quod
omnis eruditio scripturarum in hoc
libro continetur: et hystorie vel que pre
termisse sunt in suis locis vel stricte
leviter hic per quedam verborum
compendia explicantur. Orationum
itaque vestrarum adiutus auxilio misi
librum benivolis placiturum tamen
invidis displiciturum esse non ambigo.
Optima enim queque ut ait plinius
malunt contempnere quam discere. Siquis in hac interpre
tatione voluerit quid reprehendere:
interroget hebreos suos [suam] conscientiam
recolat. videat ordinem textumque
sermonis: et tunc nostro labori si potuerit
ut detrahat. Ubicumque ergo asteris
cos. i. stellas radiare in hoc volu
mine videritis ibi sciatis de hebreo ad
ditum quod in latinis codicibus non habe
tur. Ubi vero obelus est transversa
virga prepositum est: illic significatur
quod lxx. interpretes addiderunt vel
decoris gratiam vel ob sancti spiritus
auctoritatem que in hebreis volumi
nibus non legatur.

Explicit prefacio. Incipit liber
i. verba dierum quod est paralipomenon

Adam seth enos ca
inan malaleel ia
red enoch matusale la
mech noe sem cham
et iaphet. Filii iaphet
gomer magog ma
dai et iavan tubal mo
soch thiras. Porro filii gomer: ascenez
et riphat et thogorma. Filii autem iavan
helisa et tharsis cethim et dodanim.
Filii autem cham: chus et mesraim
phut et chanaan. Filii autem chus
saba et evila. sabatha et regma et saba
thaca. Porro filii regma: saba et
dadan. Chus autem genuit nemrod.
Iste cepit esse potens in terra gigas.
Mesraim vero genuit ludim et ana
mim. et laabim et nepthuim phethrusim
quoque et casluim: de quibus egressi sunt
philistiim et capthurim. Chanaan
genuit sydonem primogenitum suum
et etheum iebuseum quoque et amorreum
et gergeseum eveum quoque et aracheum
sineum: aradium quoque et samareum
et amatheum. Filii sem: helam et assur
et arphaxat et lud et aram et hus et hul
et gether et mosoch. Arphaxath autem
genuit sale: qui et ipse genuit heber.
Porro heber nati sunt duo filii nomen
uni phaleg: quia in diebus eius divisa
est terra et nomen fratris eius iectan.
Iectan autem genuit helmodad et
saleph. et asermoth et iare adoram et
et uzal et decla. hebal etiam et abimael
et sabba necnon et ophir et evila et
iobab. Omnes isti filii iectan. Sem
arphaxath sale heber phaleg
ragau seruch. nachor thare abram
iste est abraham. Filii autem abraham
ysaac et hismael. et hec generationes
eorum. Primogenitus hismaelis
nabaioth et cedar et abdeel et mabsam
et masma et duma et massa adad

et saltus

libro

suam

al' astericos

themar iathur naphis cedma. hii
sunt filii hismahelis. Filii autem
cethure concubine abraham quos
genuit zamram. iecsan. madan
madian. iesboc et sue. Porro filii
iecsan: saba et dadan. Filii autem
dadan. assurim et lathusim et laomi.
Filii autem madian. epha et apher.
et enoc et abida. et heldaa. Omnes hii
filii cethure. Genuit autem abraham
ysaac. cuius fuerunt filii esau et isrl'.
Filii esau: eliphas. rahuel. seu iaus.
ialam. chore. Filii eliphaz theman.
omer. sepphi. gethem. cenes. thanna
amaleth. Filii rahuhel lothan. so-
bal. sebeon. ana. dison. eser. disan.
Filii lothan: horri. human. Soror
autem lothan. fuit thamna. Filii
sobal. alian et manaath. et hebal. et
sepphi. et onan. Filii sebeon: aia et
ana. Filii ana. dison. et oolibama.
Filii dison hamaban et eseban. et ie-
thran. et charan. Filii eser. balaan
et zavan et iacham. Filii dison: hus
et aran. Ista sunt reges qui imperaverunt
in terra edom: antequam esset rex super filios
isrl'. Bale filius beor: et nomen civi-
tatis eius denaba. Mortuus est autem
bale: et regnavit pro eo iobab filius zare
de bosra. Cumque iobab fuisset mortuus:
regnavit pro eo husan de terra the-
manorum. Obiit quoque husan: et
regnavit pro eo addad: filius badad.
qui percussit madian in terra moab
et nomen civitatis eius abiuth. Cumque et
addad fuisset mortuus: regnavit
pro eo semela de masrecha. Sed et
semela mortuus est: et regnavit pro
eo saul de roboth que iuxta amnem
sita est. Mortuo quoque saul: regna-
vit pro eo balaanan filius achobor.
Sed et hic mortuus est: et regnavit pro
eo addad, cuius urbis nomen fuit
phou et appellata est uxor eius me he-
tabel. filia matred filie mezaab. Ad-
dad autem mortuo: duces pro regibus
in edom esse ceperunt. Dux thamna.
Dux alia dux ietheth. Dux oolibama.
Dux hela. Dux phinon. Dux cenez.
Dux theman. dux mabsar. Dux
magdihel. Dux iram. Hii duces edom.

Filii autem · II ·
isrl': ruben. symeon. levi.
iuda. ysachar et zabulon. dan. ioseph.
beniamin. neptalim. gad et asser.
Filii autem iuda her onam et sela:
tres nati sunt ei de filia sue chana-
nitidis. Fuit autem her primogenitus
iuda malus coram domino et occi-
dit eum. Thamar autem nurus
eius peperit ei phares et zaram. Omnes
ergo filii iuda: V. Filii autem phares:
esrom et hamul. Filii quoque zare.
zamri et ethan. et eman. chalcal quoque
et dara: simul V. Filii zamri. cha-
rmi. achar qui turbavit isrl'. et pecca-
vit in furto anathematis. Filii ethan
azarias. Filii autem esrom qui
nati sunt ei, ieramehel et aram et
chalubi. Porro aram genuit a-
minadab. Aminadab genuit naason
principem filiorum iuda. Naason
autem genuit salmon. de quo ortus
est booz. Booz autem genuit obeth.
qui et ipse genuit ysai. Ysai autem
genuit primogenitum heliab. secundum
aminadab. tercium samaa. IIII.
nathanael. V. raddai. VI. asom. VII.
david. Quorum sorores fuerunt
sarvia et abigail. Filii sarvie: abi-
sai ioab et azahel tres. Abigail autem
genuit amasa. cuius pater iether ismahe-
lites. Caleph vero filius esrom ac-
cepit uxorem nomine azuba: de qua ge-
nuit ierioth. Fuerunt quoque filii eius
iesar et sobab et ardon. Cumque mor-
tua fuisset azuba: accepit uxorem
caleb effrata que peperit ei hur. Porro
hur genuit uri. et uri genuit beseleel.
Post hec ingressus est esrom ad filiam
machir patris galaad. et accepit eam
cum esset annorum LX. que peperit ei se-
gub. Sed et segub genuit iair et posse-
dit XXIII civitates in terra galaad.
Cepitque gessur et aram oppida iair.
et canath et viculos eius LX civitatum.
Omnes isti filii machir patris galaad.
Cum autem mortuus esset esrom
ingressus est caleb ad effrata. Habuit
quoque esrom uxorem abia que peperit
ei assur patrem thecue. Nati sunt
autem filii ieramehel primogeniti
esrom ram primogenitus eius et
buna et aram. et asom et achia. Duxit
quoque uxorem alteram ieramehel
nomine athara: que fuit mater onam.
Sed et filii ram primogeniti ieramehel
fuerunt. moos et iamin. et achar.

isti
ante
al' sadai
fuit
al' caleb

Onam autem habuit filios semei et
iada. Filii autem semei: nadab et
abisur. Nomen vero uxoris abisur
abihail: que peperit ei achaoblan et
molid. Filii nadab: fuerunt seled et
apham iesi. Qui iesi genuit sesan
Porro sesan genuit oholai. Filii autem
iada fratris semei: iether et ionathan.
Sed iether mortuus est absque liberis.
Porro ionathan genuit phaleg.
et ziza. Isti fuerunt filii ieramehel.
Sesan autem non habuit filios sed filias:
et servum egyptium nomine ieraa.
Deditque ei filiam suam uxorem que
peperit ei ethei. Ethei autem genuit
nathan. et nathan genuit zabad.
zabad quoque genuit ophial. et ophial
genuit obed. Obed genuit iheu.
Iheu genuit azariam. Azarias genuit
helles. Helles genuit helasa. Helesa
genuit sesamoi. Sesamoi genuit
sellum. Sellum autem genuit
ieamiam. Ieamia genuit elisa
sama. Filii autem caleb fratris ieramehel.
mosa primogenitus eius. ipse est pater
ziph. Et filii maresa patris hebron.
Porro filii hebron. chore et taphiphu.
et recem et sema. Sema autem genuit
raam patrem iercaam. et recem genuit
semei. Filius semei: mahon. et mahon
pater bethsur. Epha autem concubina
caleb peperit aram et mosa et iezez.
Porro aram genuit iezez. Filii
iadai: regom et ioatam. et gesum et
phaleth et epha et saaph. Concubina
caleb maacha peperit saber et tharana.
Genuit autem saaph patrem madme
nas sue patrem machbena. et patrem
gabaa. Filia vero caleb fuit achsa.
Hii erant filii caleb. filii ur primoge
niti effrata: sobal pater cariathiarim.
salma pater bethleem. Ariph pater bethgader.
Fuerunt autem filii sobal patris caria
thiarim qui videbat dimidium requie
tionum. Et de cognatione cariathiarim:
iethrei. et aphutei et semathei et maserei.
Ex hiis egressi sunt saraite et esthaolite.
Filii salma: bethleem et nechophathi
corone domus ioab. et dimidium re
quietionis sarai. Cognationes quoque
scribarum habitantium in iabes cane
tes atque resonantes et in tabernaculis com
morantes. Hii sunt cinei qui venerunt
de calore patris domus rechab. · iii ·

Al' abigail abaaobam
ante
Mortuus est ante saled absque liberis. Filius vero apphaim
al' raphu
al' seez
al' tharana
dim
patris

III

David vero hos habuit fi[lios]
qui ei nati sunt in ebron. pri
mogenitum amon ex achinoem
iezrahelitide. secundum daniel de a
gabihel charmelitide. tertium ab[salom]
filium maacha filie tholomai
gessuri. quartum adoniam filium
aggith. quintum saphatiam ex abi
thal. Sextum iethraam de egla
uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in
ebron ubi regnavit vii. annis et
sex mensibus. Triginta autem et [tribus]
annis regnavit in ierusalem. Porro [in]
ierusalem nati sunt ei filii samaa
sobab. et natan et salomon. iiii. de
bersabee filia amihel. Iebaar quoque
et helisama. et eliphaleth. et noge
napheg et iaphie necnon elisama
et eliade et eliphaleth ix. omnes fi[lii]
david: absque filiis concubinarum.
et habuerunt sororem thamar. [Filius]
autem salomonis. roboam cuius
filius genuit asa. De hoc quoque na[tus]
est iosaphath pater ioram. Qui ioram
genuit ochoziam. ex quo ortus est
Et huius amasias filius genuit az[ariam]
Porro azarie filius ioatham pa[trem]
fuit achaz patrem ezechie. de quo
est manasses. Sed et manasses
ammon patrem iosie. Filii aut[em]
iosie fuerunt primogenitus io[han]
na. secundus ioachim. tertius se[dechi]
as. iiii. sellum. De ioachim n[atus]
est iechonias et sedechias. Filii ie[chonie]
fuerunt. assir: salathiel. melch[iram]
phadaia. semnesar. et ieemia. [hosama]
et nadabia. De phadaia orti su[nt]
zorobabel et semei. Zorobabel ge[nuit]
mosollam ananiam et salo[mith]
sororem eorum. asabam quoque
et barachiam. et asadiam. iosab
sed v. Filius autem anania ph[ala]
thias pater iesie et filius raphaia
quorum filius arnam de quo
est abdia. cuius filius fuit
filius sechenie semeia. cuius
actus. et iegal et baaria et saphat
sella numero vi. Filii naarie
enai. et ezechias et ezricham
Filii elioenai. oduia et heliasub
pheleia et accub. et iohannan
dalaia et anani. vii. · iiii ·

Filii iuda. phares. esrom
charmi et ur. et sobal

vero filius sobal genuit geth. de quo
nati sunt achumai et laed. hee cog
nationes sarathi. Ista quoque stirps
hetham. iezrahel. iesma. et iedebos.
Nomen quoque sororis eorum asalelphuni.
Phanuel autem pater gedor. et ezer pater
oza. Isti sunt filii hur primogeniti
ephrata patris bethleem. Assur vero
patris techue erant due uxores. halaa
et naara. Peperit autem ei naara
oozam et epher et themam et astari.
Isti sunt filii naara. Porro filii haa
la. sereth et ysaar et ethan. Chos autem
genuit annob et sobaba. et cognatio
nem aral filii arum. Fuit autem
iabes inclitus pre fratribus suis. et mater
eius vocavit nomen illius iabes.
dicens quia peperi eum in dolore. Invo
cavit vero iabes deum israel dicens.
Si benedicens benedixeris mihi et dilataveris
terminos meos et fuerit manus tua
mecum et feceris me a malicia non
opprimi. Et prestitit ei deus que precatus
est. Chaleb autem frater sua genuit
machir qui fuit pater esthon. Porro
esthon genuit bethrapha et phesse.
et thena patrem urbis naas. Hii sunt
viri recha. Filii autem cenez. otho
niel et saraia. Porro filii othoniel
athath et maon. athi qui genuit
ophra. Saraias autem genuit
ioab patrem vallis artificum. Ibi
quippe artifices erant. Filii vero caleb.
filii iephone. hir et hela et nahem.
Filii quoque helam. et cenez. Filii quoque
ialeleel. ziph et zipha. tiria et asrael.
Et filii ezra. iether et mered. et epher
et ialon. Genuitque mariam et sammai.
et iesba patrem esthamo. Uxor quoque
eius iudaia peperit iared patrem gedor
et heber patrem soco. Hii autem
filii bethie filie pharaonis quam
accepit mered. Et filii uxoris odaie
sororis nathan patris ceila. garmi
et esthamo qui fuit de machathi. Filii
quoque symon et amnon et rinna.
Filii anan thilon. Et filii iesi. zoeth
et benzoeth. Filii sela. filii iuda. her pater
lecha. et laada pater maresa. Et cognatio
nes domus operantium byssum in
domo iuramenti. Et qui stare fecit
solem virique mendacii. et securus et
incendens qui principes fuerunt in
moab. et qui reversi sunt in bethleem

Hec autem sunt verba vetera.
Hii sunt figuli habitantes in planta
tionibus et in presepibus apud regem
in operibus suis. commoratique sunt ibi
Filii symeon. namuel et iamin et
iarib. zara. saul. sellum filius eius.
mabsam filius eius. masma filius
eius. Filii masma. amuel filius eius [zachur filius eius semei filius eius]
Filii semei. xvi. et filie vi. Fratres
autem eius non habuerunt filios mul
tos: et universa cognatio non potuit
adequare summam filiorum iuda. Ha
bitaverunt autem in bersabee. et in
molada. et asarsual. et in bala et in
asom [illegible] et in tholad. et in bathuel
et in orma. et in sicelegh. et in bethmarchaboth
[illegible] et in asarsusim. et in bethbera. et in
saarim. Hee civitates eorum usque ad
regem david. Ville quoque eorum. etham
et aen. et remmon et thochen. et asan civita
tes quinque: et omnes viculi eorum
per circuitum civitatum istarum
usque ad baal. Hec est habitatio eorum.
et sedium distributio. Mosobab. iemlech. et
iosa filius amasie. et iohel
et ieu filius iosabie. filii saraie. filii
asiel. et elioenai. et iacoba. et isuhaia.
et asaia. et adiel. et ismihel.
et banaia. ziza quoque filius sephei.
filii allon. filii idaia. filii semri. filii
samaie. Isti sunt nominati principes in
cognationibus suis. et in domo affinitatum
suarum multiplicati sunt vehementer.
Et profecti sunt ut ingrederentur in
gador usque ad orientem vallis: et ut
quererent pascua gregibus suis. Inve
neruntque pascua uberrima et valde bona
et terram latissimam et quietam et fertilem.
In qua ante habitaverunt de stirpe
cham. Hii ergo venerunt quos supra
descripsimus nominatim in diebus
ezechie regis iuda. et percusserunt taber
nacula eorum et habitatores qui inventi
fuerant ibi. et deleverunt eos usque in pre
sentem diem. Habitaveruntque pro eis
quoniam uberrima ibidem pascua repe
rierunt. De filiis quoque symeon. abierunt
in montem seir viri quingenti habentes
principes. phaltiam. et naaria.
et raphaiam. et ozihel filios iesi: et per
cusserunt reliquias que evadere po
tuerant amalechitarum. et habitave
runt ibi pro eis usque ad diem
hanc. V.

V

Nota primogenita ruben data sunt filiis ioseph

Filii quoque ruben primogeniti israel. Ipse quippe fuit primogenitus eius. Sed cum violasset thorum patris sui data sunt primogenita eius filiis ioseph filii israel: et non est ille reputatus in primogenitum. Porro iudas qui erat fortissimus inter fratres suos de stirpe eius principes germinati sunt. Primogenita autem reputata sunt ioseph. Filii ergo ruben primogeniti israel. Enoch. et phallu. esrom et charmi. Filii iohel. samaia filius eius. gog filius eius. semei filius eius. micha filius eius. reia filius eius. baal filius eius. beera filius eius. quem captivum duxit teglathphallasar rex assiriorum: et fuit princeps in tribu ruben. Fratres autem eius et universa cognatio quando numerabantur per familias suas. habuerunt principes. iehiel et zachariam. Porro bala filius azaz filii samma filii iohel ipse habitavit in aroer usque ad nebo et beelmeon. contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum heremi. et flumen eufraten. Multum quippe iumentorum numerum possidebat in terra galaad. In diebus autem saul preliati sunt contra agareos et interfecerunt illos. habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga que respicit ad orientem galaad. Filii vero gad e regione eorum habitaverunt in terra basan usque selcha iohel in capite et saphan secundus. Ianai autem et saphat in basan. Fratres vero eorum secundum domos cognationum suarum michael et mosollam et sebe et iore et iachan et zie et heber. septem. Hii filii abihahel. filii uri. filii iaro. filii galaad. filii michael. filii iesesi. filii ieddo. filii buz. Fratres quoque filii abdiel filii guni principes domus in familiis suis et habitaverunt in galaad et in basan et in viculis eius: et in cunctis suburbanis saron usque ad terminos. Omnes hii numerati sunt in diebus ioathan regis iuda: et in diebus ieroboam regis israel. Filii ruben et gad et

al' zeber

al' arnon

dimidie tribus manasse viri bell[...] scuta portantes et gladios [...] arcum. eruditique ad prelia. xl. quatuor milia et dc. lx. proced[...] ad pugnam dimicaverunt c[...] agarenos. Ituri vero et naphis et nodab prebuerunt eis auxilium. traditique sunt in manus eorum agareni et universi qui fuerunt cum eis: quia deum invocaverunt cum preliarentur. et exaudivit eos eo quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia que possederant camelorum l. milia et ovium [...] asinos ii. milia et animas hominum centum milia. Vulnerati autem multi corruerunt. Fuit enim bellum domini. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem. Filii quoque dimidie tribus manasse possederunt terram a finibus basan usque baal hermon et sanir et montem hermon. Ingens quippe numerus erat. Et hii fuerunt principes domus cognationis eorum. epher et iesi et helihel. ezrihel et ieremia et odoia et iediel: viri fortissimi et potentes. et nominati duces in familiis suis. Dereliquerunt autem deum patrum suorum. et fornicati sunt post deos populorum terre quos abstulit deus coram eis. Et suscitavit deus israel spiritum phul regis assiriorum et spiritum teglathphallasar regis [...] et transtulit ruben et gad et dimidiam tribum manasse. et adduxit eos in hale et habor et ara et flumen go[...] usque ad diem hanc. Filii levi gerson chaath et merari. Filii chaath amram isaar ebron et oziel. Filii amram aaron moises et maria. Filii aaron nadab et abiu. eleazar et itha[...] Eleazar genuit phinees. Phinees genuit abisue. Abisue vero genuit bocci. bocci genuit ozi. Ozi genuit zaraiam. Et zaraias genuit meraioth. Porro meraioth genuit amariam. Amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch. Et sadoch genuit achimaas. Achimaas genuit azariam. Azarias genuit iohannam. Iohannam genuit azariam. Ipse est qui sacerdotio functus est in domo quam edificavit salomon in ierusalem.

autem azarias[a] genuit amariam. Et amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch. et sadoch genuit sellum. Sellum genuit helchiam. et helchias genuit azariam. Azarias genuit saraiam. et sarraias genuit iosedech. Porro iosedech egressus est quando transtulit dominus iudam et ierlm per manus nabugodonosor. .vj.

Filii ergo leui gersom. caath. et merari. Et hec nomina filiorum gersom. lobeni et semei. Filii caath. amminadab. amram. et ysaar. et ebron et oziel. Filii merari. mooli et musi. Hee cognationes leui secundum familias eorum. Gersom. lobeni filius eius. iaad filius eius. Zamma filius eius. Ioa filius eius. addo filius eius. Zara filius eius. iethrai filius eius. Filii caath: amminadab filius eius. chore filius eius. asir filius eius. Helcana filius eius. abiasaph filius eius. asir filius eius. thaath filius eius. Vriel filius eius. Ozias filius eius. saul filius eius. Filii elchana. amasai. et achimoth et elchana. Filii elchana. sophai filius eius. naath filius eius. heliab filius eius. ieroam filius eius. helchana filius eius. Filii samuel. primogenitus vasseni et abia. Filii autem merari: mooli. filius eius lobni filius eius. semei filius eius. oza filius eius. samaa filius eius. aggias filius eius. Asaia filius eius.

Isti sunt quos constituit rex dauid super cantatores domus domini. ex quo collocata est archa: et ministrabant coram tabernaculo testimonii canentes: donec edificaret salomon domum domini in ierlm. Stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio. Hii uero sunt qui assistebant cum filiis suis de filiis chaath. heman. cantor. filius iohel filii samuel. Filii elchana. filii ieroam filii heli . filii thou filii suph . . filii elchana. filii maath. filii amasai. filii elchana. filii iohel. filii azarie. filii sophonie. Filii thaath. filii asir. filii abiasaph. filii chore. filii ysaar filii chaath. filii leui [illegible] Et frater eius asaph qui stabat a dextris eius. Asaph enim filius barachie. filii samaa filii michael. filii basie. filii melchie filii athanai. filii zarai. filii adaia.

filii ethan. filii zamma. filii semei. filii ieth. filii gersom. filii leui. Filii autem merari: fratres eorum ad sinistram. ethan filius chusi. filii abdi filii moloch. filii asabie. filii amasie. filii helchie. filii amasai. filii bonni. filii somer. filii mooli. filii musi. filii merari filii leui. Fratres quoque eorum leuite qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus domini. Aaron vero et filii eius adolebant incensum super altare holocausti. et super altare thimiamatis in omne opus sancti sanctorum. et ut precarentur pro israel: iuxta omnia que precepit moyses seruus dei. Hii sunt autem filii aaron. Eleazar filius eius. finees filius eius. abisue filius eius. bocchi filius eius. Oza filius eius. Zaraia filius eius. meraioth filius eius. amaria filius eius. Achitob filius eius. sadoch filius eius. Achimaas filius eius. Et hec habitacula eorum per uicos atque confinia filiorum scilicet aaron: iuxta cognationes caathitarum. Ipsis enim sorte contigerant. Dederunt igitur eis ebron. in terra iuda. et suburbana eius per circuitum [illegible] agros autem ciuitatis: et uillas caleb. filio iephonne. Porro filiis aaron dederunt ciuitates ad confugiendum hebron et lobna. et suburbana eius. Iethel quoque et esthamo cum suburbanis suis. Sed et helon et dabir cum suburbanis suis. Asan quoque et bethsames et suburbana eorum. De tribu autem beniamin: gabee et suburbana eius. et almath cum suburbanis suis. Anathoch quoque cum suburbanis suis. Omnes ciuitates .xiij. cum suburbanis suis per cognationes suas. Filiis autem chaath residuis de cognatione sua dederunt ex dimidia tribu manasse. in possessione urbes decem. Porro filiis gersom per cognationes suas de tribu ysachar et de tribu aser et de tribu neptalim et de tribu manasse in basan: dederunt urbes .xiij. Filiis autem merari per cognationes suas de tribu ruben et de tribu gad. et de tribu zabulon dederunt sorte ciuitates .xij. Dederunt quoque filii israel leuitis [illegible]

Al' fratres

eorum

Al' ezi

Al' tabernacula

ciuitates, & suburbana eorum. Dederunt quoque per sortem ex tribu filiorum iuda & ex tribu filiorum symeon. & ex tribu filiorum beniamin. urbes has quas uocauerunt nominibus suis, & hiis qui erant ex cognatione filiorum caath. Fueruntque ciuitates in terminis eorum de tribu effraim. Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum sichem cum suburbanis suis in monte effraim; & gazer cum suburbanis suis, Hiemaan quoque cum suburbanis suis; & bethoron similiter. Necnon & helon cum suburbanis suis, & gethremmon in eundem modum. Porro ex dimidia tribu manasse aner & suburbana eius, balaam. & suburbana eius, hiis uidelicet qui de cognatione filiorum caath reliqui erant. Filiis autem gersom de cognatione dimidie tribus manasse gaulon in basan, & suburbana eius, & astaroth cum suburbanis suis. De tribu ysachar: cedes & suburbana eius. & daberath cum suburbanis suis. Ramoth quoque & suburbana illius. et anem cum suburbanis suis. De tribu uero aser: masal cum suburbanis suis, & abdon similiter. Asac quoque & suburbana eius. & roab cum suburbanis suis. Porro de tribu neptalim. cedes in galilea & suburbana eius. amon cum suburbanis suis. & chariathaim & suburbana eius. Filiis autem merari, residuis de tribu zabulon remono & suburbana eius. & thabor cum suburbanis suis. Trans iordanem quoque ex aduerso iherico contra orientem iordanis de tribu ruben bosor in solitudine cum suburbanis suis, & iasa cum suburbanis suis. Cedemoth quoque & suburbana eius, & mephaath cum suburbanis suis. Necnon & de tribu gad: ramoth in galaad & suburbana eius. & manaim cum suburbanis suis, & iezer cum suburbanis suis. · VII ·

Porro filii ysachar: thola & phua & iasub & simeron, IIII. Filii thola. ozi & raphaia & ieriel. & iemai. & iebsem. & samuel principes per domos cognationum suarum. De stirpe thola uiri fortissimi numerati sunt in diebus dauid. XXII. milia. DC. Filii ozi iezraia de quo nati sunt michael & obdia & iohel. & iesia. V. omnes principes. Cumque eis per familias & populos suos accincti ad prelium uiri fortissimi triginta sex milia, Multas enim habuerunt uxores & filios fratres[que] eorum per omnem cognationem ysachar robustissimi ad pugnandum. LXXXVII milia numerati sunt. Filii beniamin bale & bochor. & iadiel tres. Filii bale: esbon & ozi. & oziel, & ierimoth & [...] V. principes familiarum & ad pugnandum robustissimi. numerus autem eorum XXII. milia & XXXIIII. Porro filii bochor: zamira & ioas. & eliezer & elioenai & amri & ierimoth. & abia & anathoth & almathan. Omnes hii filii bochor. Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum ad [bella] fortissimi. XX. milia & ducenti. Porro filii iadihel. balam. Filii autem balam: hieus & beniamin. & ahot & chanaana & iothan & tharsis & ahisaar. Omnes hii filii iadihel principes cognationum suarum. uiri fortissimi, X & VII milia ducenti & ad prelium procedentes. Sephan quoque & aphan — filii hir. asim filius aler. Filii autem neptalim: iasihel. & guni & aser & sellum. filii bale. Porro filius manasse. hesriel. Concubina quoque eius sira peperit machir patrem galaad. Machir autem accepit uxores filiis suis huphim & sephim. & habuit sororem nomine maacha. Nomen autem secundi filii salphaat. Natique sunt salphaat filie. & peperit maacha uxor machir filium, uocauitque nomen eius phares. Porro nomen fratris eius sares: & filii eius hulam. & recen. Filius autem ulam: badan. Hii sunt filii galaad. filii machir. filii manasse. Soror autem eius regina peperit uirum decorum. abiezer & moola. Erant autem filii semida achim. & sichem. & leci & aniam. Filii autem ephraim suthala. bareth filius eius & thaath filius eius. elada filius eius. thaath filius eius. & huius filius zadab. & huius filius suthala. & huius filius ezer & elad. Occiderunt autem eos uiri geth indigene quia descenderant ut inuaderent possessiones eorum. Luxit igitur ephraim pater eorum multis diebus

mõtr

de tribu dan ebethe Gebechor & ealam

eu[s]

& phaach

& esebon cū suburbanis suis

VII

et venerunt fratres eius ut consolarentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam que concepit et peperit filium: et vocavit nomen eius beria, eo quod in malis domus eius ortus esset. Filia autem eius fuit sara que edificavit bethoron inferiorem et superiorem et ozenzara. Porro filius eius rapha et reseph et thale de quo natus est thaan. qui genuit laadon. Cuius quoque filius ammiud genuit elisama de quo natus est nun qui habuit filium iosue. Possessio autem eorum et habitatio bethel cum filiabus suis. et contra orientem noram ad occidentalem plagam gazer et filie eius. sichem quoque cum filiabus suis usque asa cum filiabus suis. Iuxta filios quoque manasse bethsan et filias eius. thanac et filias eius. mageddo et filias eius. dor et filias eius. In his habitaverunt filii ioseph filii israel. Filii aser: iemna et iesua et isui et baria et sara soror eorum. Filii autem baria: heber et melchiel ipse est pater barzaith. Heber autem genuit elphiach somer et iotham et suaa sororem eorum. Filii elphiach: phosech et chamaal et iasoph. Hii filii elphiach. Porro filii somer: achi et roaga et iabba et aram. Filii autem helem fratris eius: supha et iemna et selles et amal. Filii supha: sue et arnapher et sual et beri et iamra bosor et odor et samma et salusa et iethran et bera. Filii iether: iephone et phaspha et ara. Filii autem olla: aree et haniel et resia. Omnes hii filii aser: principes cognationum electi atque fortissimi duces ducum. Numerus autem eorum etatis que apta est ad bellum, xxvi. milia.

viii. Beniamin autem genuit bale primogenitum suum. asbaal secundum et ohora tertium, naha quartum et rapha quintum. Fueruntque filii bale: addar et gera et abiud et abisue et noeman et ahoe, sed et gera et sephuphan et huram. Hii sunt filii ahod principes cognationum habitantium in gabaa. qui translati sunt in manath. Noaman autem et achia et gera ipse transtulit eos et genuit oza et ahiud. Porro saarim genuit in regione moab, postquam dimisit husim et baara uxores suas. Genuit autem de edes uxore sua: iobab et sebia et mosa et molchom. iehus quoque et sechia et marma.

Hii sunt filii eius principes in familiis suis. Mesim quoque genuit abitob et elphaal. Porro filii helphaal: heber et misaam et samad. Hic edificavit ono et lod et filias eius. Baria autem et sama principes cognationum habitantium in haialon. Hii fugaverunt habitatores geth. et aio et sesac et ierimoth. et zabadia et arod et eder. michael quoque et iespha et ioha filii baria. et zabadia et mosollam et ezechi et heber et iesmari et iezlia et iobab filii elphaal. Et iachim et zechri et zabdi et elioenai et selethai et helieli et adaia et baraia et samarath filii semei. et iesphan et heber et helihel et abdon et zechri et abdi (al' zebri) et helyonay et serai et heliel et abdon et zechri et chanaan et anania et ialam et mathodia et iephdaia et phanuel. Filii sesac: samsari et sooria et otholia et iersia et helia et iechri filii ieroam. Hii patriarche et cognationum principes qui habitaverunt in ierusalem. In gabaon autem habitaverunt abigabaon et nomen uxoris eius maacha. Filiusque eius primogenitus abdon et sur et cis et baal et nadab. gedor quoque et aio et zacher et machelloth genuit semaa. Habitaveruntque e regione fratrum suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cis et cis genuit saul. Porro saul genuit ionathan et melchisue et abinadab et iesbaal. Filius autem ionathan meribbaal et meribbaal genuit micha. Filii micha: phiton et meleth et tharaa et ahaz. Et ahaz genuit ioiada et ioiada genuit alamoth: et alamoth genuit zamri. Porro zamri genuit moosa. Et moosa genuit banaa: cuius filius fuit rapha de quo ortus est elasa qui genuit asel. Porro asel vi. filii fuerunt his nominibus: ezricham bocru ismahel saria obdia et anan. Omnes hii filii asel. Filii autem aseth fratris eius: ulam primogenitus eius et hus secundus et eliphaleth tertius. Fueruntque filii ulam viri fortissimi et magno robore tendentes arcum: et multos habentes filios ac nepotes. usque ad c.l. Omnes hii filii beniamin. ix.

IX

Universus ergo israel dinumeratus est: et summa eorum scripta est in libro regum israel et iuda. Translatique sunt in babilonem propter delictum

sinum. Qui autem habitaverunt primi in
possessionibus et in urbibus suis israel et sacer
dotes et levite et nathinei commorati sunt
in ierusalem. De filiis iuda et de filiis benia
min. De filiis quoque ephraim et manasse.
Othei filius amiud filii semrai filii
ambiam. filii bonni. De filiis phares
filii iuda. Et de siloni. asaia primogenitus
et filii eius. De filiis autem zara. ie
huel et fratres eorum. dcc. lxxxx. Porro de
filiis beniamin. salo filius mosolla
filii oduia. filii azaria et iobania filius
ieroam et ela. filius ozi. filii mochori.
et mosollam. filius saphathie. filii ra
huel. filii iebanie et fratres eorum per
familias suas. dccc. l. vi. Omnes hii
principes cognationum suarum per domos
patrum suorum. De sacerdotibus autem
iedaia ioiarib et iachin. Azarias quoque
filius helchie. filii mosollam. filii sa
doch. filii meraioth. filii achitob pon
tifex domus dei. Porro adaias filius
hieroam. filii phasor. filii melchie
et masaia filius adihel. filii zera.
filii mosollam. filii mosollamoth. filii
emmer. Fratres quoque eorum principes per
familias suas. mille dcc. lx. fortissimi
viri robore ad faciendum opus mini
sterii in domo domini. De levitis
autem semeia filius assub. et filii
ezricam filii asebia. De filiis merari.
Bachacar quoque carpentarius et galal
et machania filius micha. filii zechri.
filii asaph. et obdias filius semeie filii
galaal filii iditun et barachia. filius
asa. filii helchana qui habitavit
in atriis methophati. Ianitores
autem sellum et achub et thelmon et
achiman et fratres eorum. sellum princeps
usque ad illud tempus. in porta regis
ad orientem. observabant per vices
suas. De filiis levi. Sellum vero
filius chore. filii abiasaph. filii chore
cum fratribus suis in domo patris sui. Hii
sunt choritae super opera ministerii
custodes vestibulorum tabernaculi:
et familie eorum per vices castrorum
domini custodientes introitum.
Finees autem filius eleazar erat
dux eorum coram domino. Porro
zacharias filius mosollam: ianni
tor porte tabernaculi testimonii.
Omnes hii electi hostiarios per por
tas. cc. xii. et descripti in villis

propriis quos constituerunt david et
samuel videns in fide sua tam ipsos
quam filios eorum in ostiis domus domini
et in tabernaculo vicibus suis. Per
iiii. ventos erant ostiarii ad orientem
et ad occidentem. et aquilonem et
ad austrum. Fratres autem eorum
in viculis morabantur et veniebant
in sabbatis suis de tempore usque ad tempus.
His iiii. levitis creditus erat o
mnis numerus ianitorum. et erant super exedras et
thesauros domus domini. Per g[yrum]
quoque templi domini morabantur
in custodiis suis ut cum tempus
fuisset ipsi mane aperirent fores.
De eorum genere erant et super vasa
ministerii. Ad numerum enim in
ferebantur vasa. et efferebantur. De
et qui credita habebant utensilia
sanctuarii preerant simile et vino et
oleo et thuri et aromatibus. Filii autem
sacerdotum unguenta ex aromati
bus conficiebant. Et mathathias
levites primogenitus sellum core
prefectus erat eorum que in sartagine
frigebantur. Porro de filiis caath
fratribus eorum super panes erant propositionis
ut semper novos per singula
sabbata prepararent. Hii sunt principes
cantorum per familias levitarum
qui in exedris morabantur ita ut
die et nocte iugiter suo ministerio
deservirent. Capita levitarum per
familias suas principes mansere
in ierusalem. In gabaon autem commorati
sunt. Pater gabaon iahihel: et nomen
uxoris eius maacha. Filius primo
genitus eius. abdon et sur. et cis et baal
et ner et nadab. gedor quoque et achio et
zacharias. et macelloth genuit sa
maa. Isti habitaverunt e regione
fratrum suorum in ierusalem cum filiis
suis. Ner autem genuit cis et cis genuit
saul. et saul genuit ionathan. et
melchisue et aminadab et isbaal.
Filius autem ionathan: meribaal.
Et meribaal genuit micha. Porro
filii micha: phiton et malech. et tharaa
Achaz autem genuit iara. et iara
genuit alamath. et azmoth. et
zamri. Zamri quoque genuit moosa
moosa vero genuit baana. cuius filius
rafaia genuit elasa de quo ortus
est esel. Porro esel. vi. filios habuit

al' othi vel othai
al' amiai
al' asaia
al' ieiada
al' iezra
viii
Nō carpentarius
Nō ianitores et hostiarii

hys nominibꝫ. cznaan. bochru. ismael
saria obdia ⁊ anan. hii filii esel. · x ·

Philistiim autem pugnabant
contra isrl. fugeruntqꝫ viri
isrl' palestinos ⁊ ceciderunt vulnerati
in monte gelboe. Cumqꝫ appropin
quassent philistei persequentes
saul ⁊ filios eius: percusserunt iona
than ⁊ aminadab. ⁊ melchisue filios
saul: ⁊ aggrauatum est prelium con
tra saul. Inueneruntqꝫ eũ sagittarii
⁊ uulnerauerunt iaculis. Et dixit
saul ad armigerum suum. Euagina
gladium tuum ⁊ interfice me. ne
forte ueniant incircumcisi isti et illu
dant m̃. Noluit autem armiger eius
hoc facere timore perterritus. Arripuit
igitur saul ensem. ⁊ irruit in eum.
Quem cum uidisset armiger eius uidelꝫ
mortuum esse saul: irruit ꝗ̃ ipse in
gladium suum. ⁊ mortuus est.
Interiit ergo saul ⁊ tres filii eius. et
omnis domus illius pariter concidit.
Quod cum uidissent filii isrl' qui habita
bant in campestribꝫ: fugerunt. Et
saul ⁊ filiis eius mortuis: dereliquerunt
urbes suas: ⁊ huc illucqꝫ dispersi sunt.
Veneruntqꝫ philistiim ⁊ habitaue
runt in eis. Die ergo altero detrahentes
philistiim spolia cesorum: inuenerunt
saul. ⁊ filios eius iacentes in mõte
gelboe. Cumqꝫ expoliassent eum. ⁊
amputassent caput armisqꝫ nudas
sent: miserunt in terram suam.
ut circumferetur ⁊ ostenderetur ydo
lorum templis ⁊ populis. Arma aũt
eius consecrauerunt in fano dei sui.
⁊ caput affixerunt in templo dagon.
Hoc cum audissent uiri iabes galaad
omnia scilꝫ que philistiim fecerant sr
saul: consurrexerunt singuli uiroꝝ
fortium. ⁊ tulerunt cadauera saul
⁊ filiorum eius. Attuleruntqꝫ ea ĩ
iabes ⁊ sepelierunt ossa eorum subtr
quercũ que erat in iabes: ⁊ ieiuna
uerunt vii diebꝫ. Mortuus est ergo
saul ꝓ iniquitates suas: eo ꝙ pre
uaricatus sit mandatum domini ꝙ
preceperat ⁊ non custodierit illud:
s; ⁊ insr̃ ⁊ phitonissam consuluerit
nec sperauerit in domino. Propter
ꝙ ⁊ interfecit eum ⁊ transtulit re
gnum eius ad dauid filium
ysai.

· xi ·   XI

Congregatus est igitur omnis
isrl': ad dd' in ebron dicens.
Os tuum sumus ⁊ caro tua. Heri
quoqꝫ ⁊ nudiustertius cum adhuc
regnaret saul: tu eras qui educe
bas ⁊ introducebas isrl'. Tibi enim
dix' dominus deus tuus. Tu pasces
ppl'm meum isrl'. ⁊ tu eris princeps
super eum. ~~sup isrl'~~ Venerunt ergo omnes
maiores natu isrl' ad regem in ebro:
⁊ iniit dd' fedus cum eis corã dño.
Vnxeruntqꝫ eum regem super isrl'
iuxta sermonem domini quem locutus
est in manu samuel. Abiit quoqꝫ dd'
⁊ omnis isrl' in ierlm̃ h' est iebus
ubi erant iebusei habitatores terre.

Nõ ierlm dicebat iebus

Dixeruntqꝫ qui habitabant ĩ iebꝫ
ad dauid. Non ingredieris huc. Por
ro dauid cepit arcem syon: que est
ciuitas dd'. Dixitqꝫ. Omnis qui per
cusserit iebuseum in primis erit
princeps ⁊ dux. Ascendit igr̃ pm'
ioab filius saruie ⁊ fcũs est princeps.
Habitauit autem dd' in arce. ⁊ idcirco
appellata est ciuitas dd'. Edificauit
qꝫ urbem in circuitu a mello usqꝫ
ad giruum. Ioab autem reliquam ptẽ urbis
urbis extruxit. Proficiebat qꝫ dd'
uadens ⁊ crescens. ⁊ dñs exercituum
erat cum eo. Hi principes uirorum
fortium dd' qui adiuuerunt eum
ut rex fieret super omnẽ isrl': iuxta
uerbum domini ꝙ locutus est ad
isrl'. Et iste numerus robustorum dauid.
Iesbaam filius achamoni princeps
inter triginta. Iste leuauit hastam
suam sup ccc̃tos uulneratos una
uice. Et post eum eleazar filius
patrui eius ahohites qui erat inter
tres potentes. Iste fuit cum dd' in a
phesdomim quando philistiim congregati
sunt ad locum illum in prelium.
Et erat regionis illius ager plenus
ordeo. Fugerat quippe populus a
facie philistinorum. Hic stetit ĩ
medio agri. ⁊ defendit eum. Cumqꝫ
percussisset philisteos. dedit dominus
salutem magnam in populo suo.
Descenderunt autem tres de xxx.
principibꝫ ad petram in qua
erat dd'. ad speluncam odollam
quando philistiim fuerant castra me
tati in ualle raphaim. Porro dd'
erat in presidio ⁊ statio philistinoꝝ

in bethleem. Desideravit igitur david
et dixit. O si quis daret michi aquam
de cisterna bethleem que est in porta.
Tres ergo isti per media castra phili
stinorum perrexerunt et hauserunt aquam
de cisterna bethleem que erat in porta.
et attulerunt ad david ut biberet.
qui noluit. sed magis libavit illam
domino dicens. Absit ut in conspectu
dei mei hoc faciam. et sanguinem vi
rorum istorum bibam: quia in peri
culo animarum suarum attulerunt mihi
aquam. Et ob hanc causam no
luit bibere. Hec fecerunt tres ro
bustissimi viri. Abisai quoque frater
ioab: et ipse erat princeps trium. Et
ipse levavit hastam suam contra ccc.
vulneratos. et ipse erat inter tres no
minatissimus. inter tres secundus in
clitus et princeps eorum. Verumptam
usque ad tres primos non pervenerat.
Banaias filius ioiade viri robus
tissimi qui multa opera perpetraverat de
capsehel. ipse percussit duos. ariel
et moab: et ipse descendit et interfecit
leonem in media cisterna in tempore
nivis. et ipse interfecit virum egypti
um cuius statura erat .v. cubitorum. et
habebat lanceam. ut liciatorium
texentium. Descendit ergo ad eum
cum virga et rapuit hastam quam
tenebat manu: et interfecit eum ha
sta sua. Hec fecit banaias filius
ioiade qui erat inter tres robustus.
nominatissimus et inter xxx. primus.
Verumptamen usque ad tres non pervenerat.
Posuit autem eum david ad auri
culam suam. Porro fortissimi viri
in exercitu. asahel frater ioab. et hele
anan filius patrui eius de bethleem.
Semoth arorites. heles phalonites.
iras filius acces thecuites abiathar ana
thothites sobochai sothites ilai ahohites ma
rai netophathites led filius baana netophathites.
ethai filius rebai de gabaath filiorum
beniamin. banaia pharathonites.
urai de torrente gaas; abihel araba
thites. et azmoth bauramites. Eli
aba salabonites. Filii asem gezo
nites. Ionathan filius sage arari
tes. Aliam filius achar ararites.
Eliphal filius ur. epher mecera
thites. Ahia phelonites. Esrai car
melites. Naarai filius asbi.

aquam

al' percussit

al' achiam

al' apher

Ioel frater nathan. mabar filius
agarai. selec amonites. naarai bero
thites. armiger ioab filii sarvie.
iras gethreus. gareb iethreus. urias
etheus. zabad filius oholi. adina
filius iesa. rubenites princeps ru
benitarum. et cum eo xxx. anan
maacha et iosaphat mathanites.
ozias astarothites. Semma et ia
hiel filii hotam. arorites. Iedihel filius sa
mari et ioha frater eius thosaites. Heli
el mavumites. Et ieribai et iosaia filii
elnaem et iethma moabites. Heli
el et obed. et iasihel de masobia. xii.

Hi quoque venerunt ad david in si
celeg. cum adhuc fugeret saul
filium cis: qui erant fortissimi et e
gregii pugnatores tendentes arcum. et
utraque manu fundis saxa iacien
tes et dirigentes sagittas. De fratribus saul
ex tribu beniamin principes achie
zer et ioas filius samaa gabaathites.
et iaziel. et phalleth filii asmoth. et
baracha. et ieu anathothites. Sama
ias quoque gabaonites fortissimus in
ter xxx. et super xxx. Ieremias et ieziel et
iohanan et iezabad gaderothites.
Et luzai et ierimuth et baalia. et
samaria et saphatia arophites.
elchana et iesia. et azrahel et ioezer. et ie
sbaam de carehim. Ioela quoque et zabadia filii
ieroam de gedor. Sed et de gaddi tran
sfugerunt ad david cum lateret in deserto viri robus
tissimi et pugnatores optimi tenentes
clipeum et hastam. facies eorum quasi
facies leonis et veloces quasi capree
in montibus. Ezer princeps obdias
secundus. Eliab iii. masmana iiii.
ieremias v. ethi vi. heliel vii. iohanan
viii. Helzebad ix. ieremias x. bachan
nai xi. Hii de filiis gad: principes exerci
tus. Novissimus c. militibus preerat
et maximus mille. Isti sunt qui trans
ierunt iordanem mense primo quando
inundare consuevit super ripas suas
et omnes fugaverunt qui morabantur
in vallibus ad orientalem plagam et
ad occidentalem. Venerunt autem
et de beniamin et de iuda ad presidium
in quo morabatur david. Egressusque
est david obviam eis. et ait. Si pa
cifice venistis ad me ut auxilie
mini michi cor meum
iungatur vobis. Si autem insid

mum michi pro adversariis meis cum
ego iniquitatem in manibus meis non
habeam: videat deus patrum nostrorum
et iudicet. Spiritus vero induit amasai
principem inter xxx et ait. Tui sumus
o david: et tecum fili ysai pax. Pax
tibi et pax adiutoribus tuis. te enim
adiuvat deus tuus. Suscepit ergo
eos david et constituit principes turme.
Porro de manasse transfugerunt
ad david quando veniebat cum philisthiim ut
adversum saul pugnaret: et non
dimicavit cum eis: quia inito con-
silio remiserunt eum principes phili-
sthinorum dicentes. Periculo capi-
tis nostri revertetur ad dominum suum
saul. Quando igitur reversus est in
siceleg transfugerunt ad eum de
manasse: ednas et iozabad et iedihel
et michael et ednas et iozabad et heliu
et salathi principes milium in ma-
nasse. Hii prebuerunt auxilium
david adversum latrunculos. Omnes
enim erant viri fortissimi et facti sunt
principes in exercitu. Sed et per singu-
los dies veniebant ad david ad auxiliandum
ei: usque dum fieret grandis numerus
quasi exercitus dei. Iste quoque numerus
principum exercitus qui venerunt ad
david cum esset in hebron: ut transfer-
rent regnum saul ad eum iuxta
verbum domini. Filii iuda portantes
clipeum et hastam vi. milia dccc. expe-
diti ad prelium. De filiis symeon
virorum fortissimorum ad pugnandum
vii. milia c. De filiis levi iiii. milia dc.
Ioiada quoque princeps de stirpe aaron: et
cum eo tria milia dcc. Sadoch etiam
puer egregie indolis et domus patris
eius principes xx. duo. De filiis autem
beniamin fratribus saul: tria milia. Ma-
gna enim pars eorum adhuc sequeba-
tur domum saul. Porro de filiis ephraim
xx. milia dccc. fortissimi robore viri nomi-
nati in cognationibus suis. Et ex dimi-
dia parte tribus manasse. xviii. milia
singuli per nomina sua venerunt
ut constituerent regem david. De filiis
quoque ysachar viri eruditi qui nove-
rant singula tempora ad precipien-
dum quid facere deberet israel. principes cc.
Omnis autem reliqua tribus eorum
consilium sequebatur. Porro de za-
bulon qui egrediebatur ad prelium

et stabant in acie instructi armis belli-
cis. l. milia venerunt in auxilium non in
corde duplici. Et de neptalim prin-
cipes mille: et cum eis instructi clipeo et
hasta. xxx. et vii. milia. De dan etiam prepa-
rati ad prelium. xxviii. milia dc. Et de aser
egredientes ad pugnam et in acie pro-
vocantes xl. milia. Trans iordanem autem
de filiis ruben et gad et dimidia parte
tribus manasse instructi armis belli-
cis. c. xx. milia. Omnes isti viri bellatores
expediti ad pugnandum corde perfecto
venerunt in hebron: ut constituerent
david regem super universum israel. Sed
et omnes reliqui ex israel uno corde e-
rant ut rex fieret david super universum
israel. Fueruntque ibi apud david tribus diebus
comedentes et bibentes. Preparaverant
enim eis fratres eorum. Sed et qui iuxta
eos erant usque ad ysachar et zabulon
et neptalim. afferebant panes in
asinis et camelis et mulis et bubus
ad vescendum farinam. palatas
uvam passam vinum oleum. boves
et arietes ad omnem copiam. Gau-
dium quippe erat in israel. xiii.

XIII

Iniit autem consilium david cum
tribunis et centurionibus et uni-
versis principibus: et ait ad om-
nem cetum israel. Si placet vobis
et a domino deo nostro egreditur
sermo quem loquor: mittamus ad
fratres nostros reliquos in universas
regiones israel. et ad sacerdotes et ad
levitas qui habitant in suburbanis
urbium. ut congregentur ad nos
et reducamus archam dei nostri ad nos.
Non enim requisivimus eam in diebus
saul. Et respondit universa multitu-
do. ut ita fieret. Placuerat enim ser-
mo omni populo. Congregavit ergo
david cunctum israel a sior egypti usque
dum ingrediaris emath: ut addu-
ceret archam dei de cariathiarim.
Et ascendit david et omnes viri israel
ad collem cariathiarim que est in
iuda. ut afferret inde archam domini
dei sedentis super cherubim: ubi in-
vocatum est nomen eius. Inposu-
eruntque archam dei super plau-
strum novum. de domo aminadab.
Oza autem et fratres eius mi-
nabant plaustrum. Porro david et
universus israel ludebant coram domino

al. mille

filiorum

Non percussit dominus ozam quia tetigit archam

al' tetigisset

gethei

XIIII

hely

omni virtute in canticis et in cytharis et psalteriis et tympanis et cymbalis et tubis. Cum autem pervenissent ad aream chidon: tetendit oza manum suam ut sustentaret archam. Bos quippe lasciviens paululum inclinaverat eam. Iratus est itaque dominus contra ozam. et percussit eum eo quod contigisset archam dei: et mortuus est ibi coram domino. Contristatusque david eo quod divisisset dominus ozam. vocavit illum locum divisio oze usque in presentem diem. Et timuit dominum tunc temporis dicens. Quomodo possum ad me introducere archam dei. Et ob hanc causam non eam adduxit ad se. hoc est in civitatem david. sed divertit in domum obededom gethei. Mansit ergo archa dei in domo obededom tribus mensibus: et benedixit dominus domui eius et omnibus que habebat. xiiii.

Misit quoque hiram rex tyri nuncios ad david et ligna cedrina et artifices parietum et lignorum ut edificarent ei domum. Cognovitque david eo quod confirmasset eum dominus in regem super israel. et sublevatum esset regnum suum super populum eius israel. Accepit quoque david alias uxores in ierusalem. genuitque filios et filias. Et hec nomina eorum qui nati sunt ei in ierusalem. Samua et sobab et nathan. et salomon iobaar et helisu et helphaleth. nogaque et napheg et iaphie elisama et baliada et eliphaleth. Audientes autem philistiim eo quod unctus esset david in regem super universum israel. ascenderunt omnes ut quererent eum. Quod cum audisset david: egressus est obviam eis. Porro philistiim venientes diffusi sunt in valle raphaim. Consuluitque david dominum dicens. Si ascendam ad philisteos? et si trades eos in manus meas? Et dixit ei dominus. Ascende et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent in baalpharasim: percussit eos ibi david et dixit. Divisit deus inimicos meos per manum meam. sicut dividuntur aque. Et idcirco vocatum est nomen loci illius baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos suos. quos david iussit cremari. Alia etiam vice philistiim irruerunt et diffusi sunt in valle. Consuluitque rursum david dominum: et dixit ei deus. Non ascendas post eos. recede ab eis et venies contra illos ex adverso pirorum. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum. tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim deus ante te: ut percutiat castra philistiim. Fecit ergo david sicut preceperat ei deus: et percussit castra philistiim de gabaon usque gazara. Divulgatumque est nomen david in universis regionibus: et dominus dedit pavorem eius super omnes gentes. xv.

Fecit quoque sibi domos in civitate david: et edificavit locum arche dei. tetenditque ei tabernaculum. Tunc dixit david. Illicitum est ut a quoquam portetur archa dei: nisi a levitis quos elegit dominus ad portandum eam et ad ministrandum sibi usque in eternum. Congregavitque david universum israel in ierusalem: ut afferretur archa dei in locum suum. quem preparaverat ei. necnon et filios aaron et levitas. De filiis caath. uriel princeps fuit et fratres eius centum. xx. De filiis merari. asaias princeps et fratres eius. ducenti. xx. De filiis gersom. iohel princeps et fratres eius c. xxx. De filiis elisaphan. semeias princeps et fratres eius cc. De filiis hebron: heliel princeps. et fratres eius octoginta. De filiis oziel aminadab princeps et fratres eius c. xii. Vocavitque david sadoch et abiathar sacerdotes. et levitas urihel et asaiam iohel semeiam heliel et aminadab. et dixit ad eos. Vos qui estis principes familiarum leviticarum sanctificamini cum fratribus vestris: et afferte archam domini dei israel ad locum qui ei preparatus est: ne ut a principio quia non eratis presentes percussit nos dominus. sic et nunc fiat ; illicitum quod nobis agentibus. Sanctificati sunt ergo sacerdotes et levite ut portarent archam domini dei israel. Et tulerunt filii levi archam dei sicut preceperat moyses iuxta verbum domini humeris suis in vectibus. Dixitque david principibus levitarum ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum. nablis videlicet et liris et cymbalis ut resonaret in excelsum sonitus leticie. Constitueruntque levite heman filium iohel: et de fratribus eius

asaph filium barachie. De filiis vero merari fratribus eorum ethan filium casaie. et cum eis fratres eorum. In secundo ordine zachariam et ben et iaziel, et semiramoth et iahiel et ani et eliab et banaiam et maasiam et mathathiam et eliphalu et macheniam et obededom et iehiel ianitores. Porro cantores eman asaph et ethan in cymbalis eneis concrepantes. Zacharias autem et oziel et semiramoth et iahiel et ani et eliab et maasias et banaias in nablis archana cantabant. Porro mathathias et eliphalu et macenias et obededom et iehiel et ozazias in cytharis pro octava canebant. Chonenias xv. j. v. l. epinition: autem princeps levitarum prophetie preerat ad precinendam melodiam: erat quippe valde sapiens. Et barachias et helchana ianitores arche. Porro sebenias et iosaphath et nathanael et amasai et zacharias et banaias et eliezer sacerdotes clangebant tubis coram archa dei. Et obededom et iehias erant ianitores arche. Igitur david et omnes maiores natu israel et tribuni ierunt ad portandum archam federis domini de domo obededom cum leticia. Cumque adiuvisset deus levitas qui portabant federis domini. immolabantur septem tauri. et septem arietes. Porro david erat indutus stola byssina et universi levite qui portabant archam domini cantoresque et chonenias princeps prophetie inter cantores. David autem indutus erat et ephot lineo. Universusque israel deducebat archam federis domini in iubilo et sonitu bucine et tubis et cymbalis et nablis et cytharis concrepantes. Cumque pervenisset archa federis domini usque ad civitatem david. michol filia saul prospiciens per fenestram vidit regem david saltantem atque ludentem et despexit eum in corde suo. xvi.

Attulerunt igitur archam dei et constituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei david. Et obtulerunt holocausta et pacifica coram domino. Cumque complesset david offerens holocausta et pacifica benedixit populo in nomine domini. Et divisit universis per singulos

a viro usque ad mulierem tortam panis et partem assature bubale et frixam oleo similam. Constituitque coram archa domini de levitis qui ministrarent et recordarentur operum eius et glorificarent atque laudarent dominum deum israel. Asaph principem et secundum eius zachariam. Porro iahiel et semiramoth et iehiel et mathathiam et eliab et banaiam et obededom et iehiel super organa psalterii et liras. Asaph autem ut cymbalis personaret. banaiam vero et aziel sacerdotes canere tuba iugiter coram archa federis domini. In illo die fecit david principem ad confitendum domino asaph et fratres eius. Confitemini domino et invocate nomen eius. Notas facite in populis adinventiones eius. Cantate ei et psallite ei. et narrate omnia mirabilia eius. laudate nomen eius sanctum. Letetur cor querentium dominum. querite dominum et virtutem eius. Querite faciem eius semper. Recordamini mirabilium eius que fecit. signorum illius et iudiciorum oris eius. Semen israel servi eius. Filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster: in universa terra iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti eius sermonis quem precepit in mille generationes, quem pepigit cum abraham et iuramenti illius cum ysaac: et constituit illud iacob in preceptum et israel in pactum sempiternum dicens: Tibi dabo terram chanaan: funiculum hereditatis vestre. Cum essent pauci numero parvi et coloni eius. Transierunt de gente in gentem. et de regno ad populum alterum. Non dimisit quempiam calumpniari eos: sed increpavit pro eis reges. Nolite tangere christos meos. et in prophetis meis. nolite malignari. Cantate domino omnis terra. annunciate ex die in diem salutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius. in cunctis populis mirabilia eius. Quia magnus dominus et laudabilis nimis. et horribilis super omnes deos. Omnes enim dii populorum idola. dominus autem celos fecit. Confessio et

Nota ps. Confitemini in primo nocturno cantate

magnificentia coram eo fortitudo
et gaudium in loco eius. Afferte do
mino familie populorum. afferte
domino gloriam et imperium. Date
domino gloriam nomini eius. levate hgñi
et sacrificium et venite in conspectu
eius: et adorate dominum in decore sancto.
Commoveatur a facie illius omnis
terra: ipse enim fundavit orbem
immobilem. Letentur celi et exultet
terra. et dicant in nationibus dominus
regnavit. Tonet mare et plenitudo
eius: exultent agri et omnia que in
eis sunt. Tunc laudabunt ligna
saltus coram domino. quia venit
iudicare terram. Confitemini
domino quoniam bonus quoniam in eternum
misericordia eius. Et dicite. Sal
va nos deus salvator noster. et congrega
nos et erue de gentibus ut confitea
mur nomini sancto tuo et exultemus
in carminibus tuis. Benedictus
dominus deus israel ab eterno et usque
in eternum. et dicat omnis populus
amen. et hymnum deo — Reli
quit itaque coram archa federis
domini asaph et fratres eius ut minis
trarent in conspectu arche iugiter
per singulos dies et vices suas. Porro
obededom et fratres eius. lxviii. Et obe
dedom filium idithun. et osa consti
tuit ianitores. Sadoch autem sacer
dotem et fratres illius sacerdotes coram
tabernaculo domini. in excelso quod
erat in gabaon. ut offerent holo
causta domino super altare holocau
stomatis iugiter mane et vespere
iuxta omnia que scripta sunt in
lege domini quam precepit israel. Et
post eum heman et idithun et reliquos
electos unumquemque vocabulo suo ad
confitendum domino quoniam in eternum
misericordia eius. Heman quoque et idithun
canentes tuba et quatientes cymbala
et omnia musicorum organa. ad
canendum deo. Filios autem idithun
fecit esse portarios. Reversusque est
omnis populus in domum suam.
et david ut benediceret etiam domui sue.

Al' firmam

Nō de asaph et ydythum et osa

XVII

Capitulum xvii.

Cum autem habitaret david in domo
sua: dixit ad nathan prophetam.
Ecce ego habito in domo cedrina.
archa autem federis domini sub
pellibus est. Et ait nathan ad da[vid]
Omnia que in corde tuo sunt [fac]
deus enim tecum est. Igitur no[cte]
illa factus est sermo domini ad na
than dicens. Vade et loquere da[vid]
servo meo. Hec dicit dominus. [Non tu]
edificabis michi domum ad ha
bitandum. neque enim mans[i in]
domo ex eo tempore quo eduxi is[rael]
de terra egypti. usque ad hanc die[m]
sed fui semper mutans loca taber[na]
culi et in tentorio manens cum o[mni]
israel. Numquid locutus sum saltem
uni iudicum israel quibus preceperam
ut pascerent populum meum dicens
quare non edificastis michi domum
cedrinam? Nunc itaque sic loque[ris]
ad servum meum david. Hec dicit
dominus exercituum. Ego te tuli
cum in pascuis sequereris greges
ut esses dux populi mei israel. Et fu[i]
tecum quocumque perrexisti. et inter[feci]
omnes inimicos tuos coram te.
Fecique tibi nomen quasi unius ma
gnorum qui celebrantur in terra.
Et dedi locum populo meo israel. planta
bitur et habitabit in eo: et ultra
non movebitur. Nec filii iniquitatis
atterent eos sicut a principio
ex diebus quibus dedi iudices populo
meo israel: et humiliavi univer[sos]
inimicos tuos. Annuncio ergo ti[bi]
quod edificaturus sit tibi dominus do
mum. Cumque impleveris dies
tuos ut vadas ad patres tuos. sus
citabo semen tuum post te quod erit de
filiis tuis et stabiliam regnum eius.
Ipse edificabit michi domum. et fir
mabo solium eius usque in eternum.
Ego ero ei in patrem: et ipse erit michi
in filium. Et misericordiam meam non
auferam ab eo. sicut abstuli ab eo
qui ante te fuit. Et statuam eum
in domo mea. et in regno meo
usque in sempiternum. Et thronus
eius erit firmissimus in perpetuum.
Iuxta omnia verba hec. et iuxta universam
visionem istam. sic locutus est
nathan ad david. Cumque venisset
david et sedisset coram domino: dixit
Quis ego sum domine deus et que
domus mea — ut prestares michi
talia? Sed et hoc parum visum est in conspec
tu tuo, ideoque locutus es super domum

servi tui etiam in futurum: et fecisti me spectabilem super omnes homines domine deus meus. Quid ultra addere potest David cum ita glorificaveris servum tuum, et cognoveris eum, domine? Propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc. et nota fecisti universa magnalia. Non est similis tui; et non alius deus absque te: ex omnibus que audivimus auribus nostris. Quis autem est alius ut populus tuus Israel gens una in terra ad quam perrexit deus, ut liberaret et faceret populum sibi, et magnitudine sua atque terroribus eiceret nationes a facie eius quem de Egypto liberavit. Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum usque in eternum. et tu domine factus es deus eius. Nunc igitur domine sermonem quem locutus es famulo tuo et super domum eius confirmetur in perpetuum, et fac sic locutus es. Permaneatque et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, et dicatur: Dominus exercituum deus Israel: et domus David servi eius permanens coram eo. Tu enim domine deus meus revelasti auriculam servi tui, ut edificares ei domum. et iccirco invenit servus tuus fiduciam ut oraret coram te. Nunc ergo domine tu es deus. et locutus es ad servum tuum tanta beneficia. et cepisti benedicere domui servi tui: ut sit semper coram te. Te enim domine benedicente benedicta erit in perpetuum. ·xviii·

Factum est autem post hec ut percuteret David Philistiim et humiliaret eos, et tolleret Geth et filias eius de manu Philistiim: percussitque Moab et fecerunt Moabite servi David, offerentes ei munera. Eo tempore percussit David etiam Adadezer regem Soba regionis Emath: qui perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Eufraten. Cepit ergo David mille quadrigas eius et vii. milia equitum ac xx. milia virorum peditum. Subnervavitque omnes equos curruum exceptis c. quadrigis quas reservavit sibi. Supervenit autem Sirus Damascenus ut auxilium preberet Adadezer regi Soba. Sed et ipsum percussit David xxii. milia virorum. Et posuit milites in Damasco ut Siria quoque serviret sibi et offerret munera. Adiuvitque eum dominus in cunctis ad quecumque perrexerat. Tulit quoque David pharetras aureas quas habuerant servi Adadezer, et attulit eas in Ierusalem. Nec non de Thebath et Chiou urbibus Adadezer, eris plurimum de quo fecit Salomon mare eneum et columpnas et vasa enea. Quam cum audisset Thou rex Emath percussisse videlicet David omnem exercitum Adadezer regis Soba, misit ad eum Ioram filium suum ad regem David ut postularet ab eo pacem, et congratularetur ei, eo quod expugnasset et percussisset Adadezer: adversarius quippe Thou erat Adadezer. Sed et omnia vasa aurea et argentea et enea consecravit rex David domino cum argento et auro quod tulerat universis gentibus tam de Idumea et Moab et filiis Amon: quam de Philistiim et Amalech. Abisai vero filius Sarvie percussit Edom in valle Salinarum. x. et ix. milia. et constituit in Edom presidium. Ut serviret Idumea David. Salvavitque dominus David in cunctis ad que perrexerat. Regnavit ergo David super universum Israel: et faciebat iudicium atque iusticiam cuncto populo suo. Porro Ioab filius Sarvie erat super exercitum. et Iosaphath filius Ahilud a commentariis. Sadoch autem filius Achitob et Achimelech filius Abiathar sacerdotes: et Susa scriba. Banaias autem filius Ioiade: super legiones Cerethi et Phelethi. Porro filii David priores ad manum regis. ·xix·

XIX

Factum est autem ut moreretur Naas rex filiorum Amon: et regnavit Amon filius eius pro eo. Dixitque David: faciam misericordiam cum Amon filio Naas. prestitit enim michi pater eius misericordiam. Misitque David nuncios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Amon: ut consolarentur Amon. Dixerunt principes filiorum Amon ad Amon. Tu forsitan putas quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolarentur te: nec animadvertis quod ut explorent: et investigent et scrutentur terram tuam venerunt ad te servi eius. Igitur

al' unam

amon pueros david decalvavit, et rasit capud et barbam, et precidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes: et dimisit eos. Qui cum abiissent et hoc mandassent david: misit in occursum eorum. Grandem enim contumeliam sustinuerant: et precepit ut manerent in iericho donec cresceret barba eorum et capilli et tunc reverterentur. Videntes autem filii amon quod iniuriam fecissent david: tam amon quam reliquus populus miserunt mille talenta argenti: ut conducerent sibi de mesopotamia et de siria maacha et de soba currus et equites. Conduxerunt xxxii. milia curruum et regem maacha cum populo eius. Qui cum venissent castra metati sunt e regione medaba. Filii quoque amon congregati de urbibus suis venerunt ad bellum. Quod cum audisset david: misit ioab et omnem exercitum virorum fortium. Egressique filii amon: direxerunt aciem iuxta portam civitatis. Reges autem qui ad auxilium venerant separatim in agro steterunt. Igitur ioab intelligens bellum ex adverso et post tergum contra se fieri: elegit viros fortissimos de universo israel et perrexit contra syrum. Reliquam autem partem populi dedit sub manu abisai fratris sui. et perrexerunt contra filios amon. Dixitque. Si vicerit me syrus: auxilio eris michi. Si autem superaverint te filii amon ero tibi in presidium. Confortare et agamus viriliter pro populo nostro. et pro urbibus dei nostri. Dominus autem quod in conspectu suo bonum est faciet. Perrexit ergo ioab et populus qui cum eo erat contra syrum ad prelium et fugavit eos. Porro filii amon videntes quod fugisset syrus. ipsi quoque fugerunt abisai fratrem eius et ingressi sunt civitatem. Reversusque est et ioab in ierusalem. Videns autem syrus quod cecidisset coram israel: misit nuncios et adduxit syrum qui erat trans flumium. Sophath autem princeps milicie adadezer erat dux eorum. Quod cum nunciatum esset david: congregavit universum israelem et transivit iordanem: irruitque in eos. et direxit ex adverso aciem

illis contra pugnantibus. fugit syrus israel: et interfecit david de siris septem milia curruum et xl. milia peditum et sophach principem exercitus. Videntes autem servi adadezer se ab israel esse superatos transfugerunt ad david et servierunt ei. Noluitque ultra siria auxilium prebere filiis amon. xx.

Factum est autem post anni circulum eo tempore quo solent reges ad bella procedere: congregavit ioab exercitum et robur militie: et vastavit terram filiorum amon. Perrexitque et obsedit rabath. Porro david manebat in ierusalem. quando ioab percussit rabath et destruxit eam. Tulit autem david coronam melchom de capite eius. et invenit in ea auri pondo talentum et preciosissimas gemmas. fecitque sibi inde diadema. manubias etiam urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in ea eduxit et fecit super eos tribulos et trahas et ferrata carpenta transire: ita ut dissecarentur et contererentur omnes. Sic fecit david cunctis urbibus filiorum amon et reversus est cum populo suo in ierusalem. Post hoc initum est bellum in gazer adversus philisteos. in quo percussit sobochai usathites saphai de genere raphaim: et humiliavit eos. Aliud quoque bellum gestum est adversus philisteos in quo percussit adeodatus filius saltus bethleemites fratrem goliath gethei. cuius haste lignum erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum accidit in geth. in quo fuit homo longissimus, habens senos digitos. i. simul xxiiii. qui et ipse fuerat de rapha stirpe generatus. Hic blasphemavit israel. et percussit eum ionathan filius samaa fratris david. Hii sunt filii rapha in geth qui ceciderunt in manu david et servorum eius. xxi.

Consurrexit autem sathan contra israel: et incitavit david ut numeraret israel. Dixitque david ad ioab et ad principes populi. Ite et numerate israel a bersabee usque ad dan: et afferte michi numerum ut sciam. Responditque ioab. Augeat dominus populum suum centuplum quam sunt. Nonne mi domine rex omnes

servi tui sunt. Quare hoc querit dominus meus rex, quod in peccatum reputetur in Israel? Sed sermo regis magis prevaluit. Egressusque est Ioab et circuivit universum Israel, et reversus est Ierusalem. Deditque David numerum eorum quos circuierat. Et inventus est omnis Israel numerus mille milia et centum milia virorum educentium gladium. De Iuda autem quadringenta septuaginta milia bellatorum. Nam Levi et Beniamin non numeravit, eo quod Ioab invitus exequeretur regis imperium. Displicuit autem Domino quod iussum erat; et percussit Israel. Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem. Obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi. Et locutus est Dominus ad Gad videntem David dicens: Vade et loquere ad David, et dic ei: Hec dicit Dominus: Trium tibi optionem do; unum quod volueris elige, et faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David, dixit ei: Hec dicit Dominus: Elige quod volueris: aut tribus annis pestilentiam, aut tribus mensibus te fugere hostes tuos et gladium eorum non posse evadere, aut tribus diebus gladium Domini et mortem versari in terra, et angelum Domini interficere in universis finibus Israel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me premunt angustie. Sed melius mihi est ut incidam in manus Domini, quia multe sunt miserationes eius, quam in manus hominum. Misit ergo Dominus pestilentiam in Israel; et ceciderunt de Israel septuaginta milia virorum. Misit quoque angelum in Ierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteretur, vidit Dominus et misertus est super magnitudine mali, et imperavit angelo qui percutiebat: Sufficit. Iam cesset manus tua. Porro angelus Domini stabat iuxta aream Ornan Iebusei. Levansque David oculos suos, vidit angelum Domini stantem inter terram et celum, et evaginatum gladium in manu eius, et versum contra Ierusalem; et ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis proni in terram. Dixitque David ad Dominum:

Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus? Ego sum qui peccavi, ego qui malum feci. Iste grex quid commeruit? Domine Deus meus, vertatur obsecro manus tua in me et in domum patris mei. Populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem Domini precepit Gad ut diceret David ut ascenderet et extrueret altare Domino Deo in area Ornan Iebusei. Ascendit ergo David iuxta sermonem Gad quem locutus ei fuerat ex sermone nomine Domini. Porro Ornan cum suspexisset et vidisset angelum, quatuorque filii eius cum eo absconderunt se. Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum venisset David ad Ornan, conspexit eum Ornan et processit ei obviam de area, et adoravit illum pronus in terram. Dixitque ei David: Da mihi locum aree tue, ut edificem in ea altare Domini: ita ut quantum valet argenti accipias, et cesset plaga a populo. Dixit autem Ornan ad David: Tolle et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet. Sed et boves do in holocaustum, et tribulas in ligna, et triticum in sacrificium: omnia libens prebeo. Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet. Neque enim tibi auferre debeo, et sic offerre Domino holocausta gratuita. Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis sexcentos; et edificavit ibi altare Domino. Obtulitque holocausta et pacifica et invocavit Dominum; et exaudivit eum in igne de celo super altare holocausti. Precepitque Dominus angelo, et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo David videns quod exaudisset eum Dominus in area Ornan Iebusei, immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem Domini quod fecerat Moyses in deserto, et altare holocaustorum ea tempestate erat in excelso Gabaon; et non prevaluit David ire ad altare ut ibi obsecraret Dominum. Nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

De holocausto edificando

XXII.

Dixitque David: Hec est domus Domini, et hoc altare in holocaustum Israel. Et

precepit ut congregarentur omnes
proseliti de terra israel. et constituit
ex eis latomos ad cedendos lapides
et poliendos. ut edificaretur domus
domini. Ferrum quoque plurimum ad
clavos ianuarum: et ad commis-
suras atque iuncturas preparavit
david: et eris pondus innumerabile.
Ligna quoque cedrina non poterant
estimari que sydonii et tyrii deporta-
verunt ad david. Et dixit david: Sa-
lomon filius meus puer parvulus
est et delicatus. Domus autem quam
edificari volo domino. talis esse debet
ut in cunctis regionibus nominetur.
Preparabo ergo ei necessaria. Et
ob hanc causam ante mortem suam
omnes paravit impensas. Vocavitque
salomonem filium suum. et precepit
ei ut edificaret domum domino deo israel.
Dixitque david ad salomonem. Fili mi
voluntatis mee fuit ut edificarem
domum nomini domini dei mei. Sed factus
est sermo domini ad me dicens. Multum
sanguinem effudisti et plurima
bella bellasti: non poteris edificare
domum nomini meo. tanto effuso
sanguine coram me. Filius qui
nascetur tibi erit vir quietissimus.
Faciam enim eum requiescere ab omnibus
inimicis suis per circuitum: et ob hanc
causam pacificus vocabitur. Et
pacem et otium dabo in israel cunctis
diebus eius. Ipse edificabit domum
nomini meo. et ipse erit michi in filium
et ego ero ei in patrem: firmaboque
solium regni eius in eternum super israel.
Nunc ergo fili mi. sit dominus
tecum. et prosperare et edifica domum
domino deo tuo. sicut locutus est
de te. Det quoque tibi dominus pruden-
ciam et sensum ut regere possis israel:
et custodire legem domini dei tui.
Tunc enim proficere poteris si cu-
stodieris mandata et iudicia que
precepit dominus moysi ut doceret
israel. Confortare viriliter age. ne
timeas neque paveas. Ecce ego in pau-
pertatula mea preparavi impensas domus
domini. Auri talenta. c. milia et argenti
mille milia talentorum. Eris vero et
ferri non est pondus. vincitur enim
numerus magnitudine. Ligna et lapides
preparavi ad universa impendia.

Habes quoque plurimos artifices [illegible]
mos atque cementarios artifices[illegible]
norum. et omnium artium ad facien[illegible]
opus, prudentissimos in auro [illegible]
argento. ere et ferro cuius non e[illegible]
numerus. Surge igitur et fac [illegible]
erit dominus tecum. Precepit [illegible]
david cunctis principibus israel: ut ad[illegible]
rent salomonem filium suum. Ce[illegible]
in quietis quod dominus deus vester vo[illegible]
sit. et dederit vobis requiem per cir[illegible]
et tradiderit omnes inimicos in [illegible]
vestras: et subiecta sit terra coram d[illegible]
et coram populo eius. Prebete ig[illegible]
corda vestra et animas vestras: ut que[illegible]
dominum deum vestrum: et consurgite et e[illegible]
dificate sanctuarium domino deo: [illegible]
introducatur archa federis et va[illegible]
domino consecrata in domum que [illegible]
ficatur nomini domini. xxiii.

Igitur david senex et plenus di[illegible]
regem constituit salomo[illegible]
filium suum super israel. Et con[illegible]
gavit omnes principes israel: et sa[illegible]
cerdotes atque levitas. Numerati[illegible]
levite a xxx. annis et supra. et i[illegible]
ti sunt xxxviii. milia virorum.
Ex his electi sunt et distributi [illegible]
ministerium domus domini [illegible]
milia. Prepositorum autem et iudicum v[illegible]
Porro iiii. milia ianitores. et totide[illegible]
psalte canentes domino in organ[illegible]
que fecerat david ad canendum. [illegible]
distribuit eos david per vices filior[illegible]
levi: gerson videlicet et caath et [illegible]
rari. Gersoni ledan et semei. [illegible]
ledan principes. iehiel et zetha[illegible]
iohel. tres. Filii semei: salomi[illegible]
oziel et aran. tres. Isti sunt [illegible]
cipes familiarum ledan. P[illegible]
filii semei: leeth et ziza et iaus [illegible]
baria. Isti filii semei iiii. [illegible]
autem leeth prior. ziza secu[illegible]
iaus et baria. non habuerunt plur[illegible]
filios. et iccirco una familia un[illegible]
domo computati sunt. Filii [illegible]
amram et isaar. hebron et oziel. [illegible]
filii amram: aaron et moyses. [illegible]
paratusque est aaron ut ministra[illegible]
in sancta sanctorum. ipse et filii eius in [illegible]
perpetuum. et ut adoleret incen[illegible]
domino secundum ritum suum. ac be[illegible]
diceret nomini eius in perpetuum. [illegible]
si quoque hominis dei filii annumera[illegible]

in tribu levi. Filii moysi: gersom et
eliezer. Filii gersom: subuel primus.
Fuerunt autem filii eliezer: rohoba
primus: et non erant eliezer filii
alii. Porro filii rohoba multiplicati
sunt nimis. Filii ysaar: salomith
primus. Filii hebron: ieriau primus.
amarias secundus. iaziel tertius. iecmaam
quartus. Filii oziel: micha primus.
iesia secundus. Filii merari: mooli et musi.
Filii mooli: eleazar et cis. Mortuus
est autem eleazar: et non habuit
filios sed filias. Acceperuntque eas
filii cis fratres earum. Filii musi: mooli,
eder, et ierimuth tres. Hii filii levi
in cognationibus et familiis suis prin
cipes per vices et in numero capitum
singulorum: qui faciebant opera
ministerii domus domini, a viginti
annis et supra. Dixit enim david:
Requiem dedit dominus deus israel
populo suo, et habitationem in
ierusalem usque in sempiternum: nec erit
officii levitarum ut ultra portent
tabernaculum et omnia vasa eius
ad ministrandum. Iuxta precepta
quoque david novissima supputabitur
numerus filiorum levi a viginti annis
et supra, et erunt sub manu filiorum
aaron in cultum domus domini
in vestibulis et in exedris, et in loco
purificationis, et in sanctuario, et in
universis operibus ministerii tem
pli domini. Sacerdotes autem super
panes propositionis et ad simile sa
crificium, et ad lagana azima
et sartaginem, et ad ferventem similam
et super omne pondus atque mensuram.
Levite vero ut stent mane ad con
fitendum domino, et canendum
similiterque ad vesperam tam in obla
tione holocaustorum domini quam in
sabbatis et in calendis et sollempnitatibus
reliquis iuxta numerum et cerimonias
uniuscuiusque rei iugiter coram
domino: et custodiant observationes
tabernaculi federis et ritum sanctuarii
et observationem tabernaculi filiorum
aaron fratrum suorum ut ministrent
in domo domini. xxiiii. XXIIII

Porro filiis aaron hee parti
ones erant. Filii aaron:
nadab et abiu, et eleazar et ythamar.
Mortui sunt autem nadab et
abiu ante patrem suum absque liberis.
Sacerdotioque functus est eleazar, et y
thamar. Et divisit eos david, id est sadoch
de filiis eleazar, et achimelec de filiis
ithamar, secundum vices suas et mini
sterium. Inventique sunt multo
plures filii eleazar in principibus
viris quam filii ithamar. Divisit autem
eis, hoc est filiis eleazar principes per
familias xvi. et filiis ithamar per
familias et domos suas viii. Porro
divisit utrasque inter se familias
sortibus. Erant enim principes
sanctuarii: et principes domus dei tam
de filiis eleazar quam de filiis ithamar.
Descripsitque eos semeias filius na
thanahel scriba levites coram rege,
et principibus, et sadoch sacerdote et achi
melech filio abiathar: principibus
quoque familiarum sacerdotalium et levi
ticarum: unam domum que ceteris
preerat eleazar: et alteram domum
que sub se habebat ceteros ythamar.
Exivit autem sors prima ioiarib, — al' ierarib
secunda ideie. iii. harim. iiii. seorim.
v. melchia. vi. maiamin. vii. achos.
viii. abia. ix. iesu. x. sechenia. xi.
eliasib. xii. iacim. xiii. oppha. xiiii. — al' machachim
isbaal. xv. abelga. xvi. emmer. xvii.
ezir. xviii. aphses. xix. phetia. xx. ieze — al' aapses
chel. xxi. iachim. xxii. gamul. xxiii.
dalaian. xxiiii. mazian. Hee vices
eorum secundum ministeria sua, ut in
grediantur domum dei, et iuxta ritum
suum, sub manu aaron patris eorum,
sicut preceperat dominus deus israel.
Porro filiorum levi qui reliqui fue
rant: de filiis amram erat subael. — princeps
De filiis subael: iedeia. De filiis
quoque rohobie princeps iesias. Isaaris
vero salemoth. Filiusque salemoth:
iahath. Filiusque eius: ieriahus primus.
Amarias secundus. iaziel tertius. iecmaam — al' iecmo
quartus. Filius oziel: micha. Filius
micha: samir. Frater micha: iesia. Filius
iesie: zacharias. Filii merari:
mooli et musi. Filius oziau: bennon. — al' iosau
Filii quoque merari: oziau et soem
et zachur et hebri. Porro mooli filius — al' zaccur
eleazar: qui non habuit liberos.
Filius vero cis: ieramehel. Filii musi:
mooli, eder et ierimoth. Isti filii levi
secundum domos familiarum suarum.
Miseruntque et ipsi sortes contra fratres

suos filios aaron coram david rege. et sadoch et achimelech et principibus familiarum sacerdotalium et leviticarum. Tam maiores quam minores omnes sors equaliter dividebat.

Capitulum XXV

Igitur david et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios asaph. et heman et idithun. qui prophetarent in citharis et psalteriis et cymbalis secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. De filiis asaph: zachur et ioseph. et nathania. et asarela. Filii asaph sub manu asaph prophetantes iuxta regem. Porro idithun filii idithun godolias sori iesias et sabias et mathathias vi. sub manu patris sui. idithun qui in cythara prophetabat super confitentes et laudantes dominum. Heman quoque filii heman bocciau mathaniu ozihel et ierimoth. anania et anani. eliata geddelthi et romethi ezer et iesbacasa. mellothi othir mazioth. Omnes isti filii heman videntes regis in sermonibus dei ut exaltaret cornu. Dedit quoque deus heman filios xiiii. et filias tres. Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo domini. distributi erant in cymbalis et in psalteriis et citharis in ministeria domus domini. iuxta regem. Asaph videlicet et idithun et heman. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis qui erudiebant canticum domini cuncti doctores. ducenti lxxx.viii. Miseruntque sortes per vices suas. ex equo tam maior quam minor doctus pariter et indoctus. Egressaque est sors prima ioseph: qui erat de asaph. Secunda godolie ipsi et filiis eius et fratribus eius xii. Tercia zachur: filiis et fratribus eius xii. iiii. isari. filiis et fratribus eius xii. v. nathanie filiis et fratribus eius xii. vi. bocciau. filiis et fratribus eius xii. vii. isreela. filiis et fratribus eius xii. viii. isaie. filiis et fratribus eius xii. ix. mathanie: filiis et fratribus eius xii. x. semeie: filiis et fratribus eius xii. xi. ezrehel filiis et fratribus eius xii. xii. asabie: filiis et fratribus eius xii. xiii. subahel: filiis et fratribus eius xii. xiiii. mathathie: filiis et fratribus eius xii. xv. ierimoth. filiis et fratribus eius xii. xvi. ananie: filiis et fratribus eius xii. xvii. iesbocase: filiis et fratribus eius xii. xviii. anani: filiis et fratribus eius xii. xix. mellothi: filiis et fratribus eius xii. xx. eliatha: filiis et fratribus eius xii. xxi. othir filiis et fratribus eius xii. xxii. godolieth: filiis et fratribus eius xii. xxiii. mazioth filiis et fr[atribus eius xii.] xxiiii. Romantiezer fi[liis et fratribus eius xii.]

al' ydythun

al' machania

subael

al' iesbacasa

al' israela

al' esrael

Capitulum XXVI

Divisiones autem ian[itorum] de choritis mesellenia filius c[hore] de filiis asaph. Filii mesellen[ie] zacharias primogenitus. iad[ihel] secundus. sabadias. iii. iathana[el] iiii. elam v. Johanna. vi. elioen[ai] vii. Filii autem obededom. se[meias] primogenitus. iozabad. se[cundus.] ioaha. iii. sachar iiii. nath[anael] v. amihel. vi. ysachar. vii. ph[ollathi] viii. quia benedixit illi dominus. [Se]meie autem filio eius nati sun[t] prefecti familiarum suar[um.] erant enim viri fortissimi. Filii er[go] semeie. othni et raphael et obe[d] et zabad fratres eius viri fortissim[i.] helui quoque et samathias. Om[nes] hii de filiis obededom. Ipsi et fil[ii] fratres eorum fortissimi ad mi[nisteri]um lx.ii. obededom. Por[ro me]sellemie filii et fratres robustis[simi] x et viii. De hosa autem. i. de fi[liis me]rari: semri et princeps. Non [enim] habuerat primogenitum et id[circo] posuerat eum pater eius in prin[cipem.] Helchias ii. Tabelias iii. [Zacha]rias iiii. Omnes hii filii [et fratres h]osa. xiii. Hii divisi sunt ia[nito]res: ut semper principes custod[iarum] sicut et fratres eorum ministr[arent] in domo domini. Miseruntque sortes ex equo et parvis et magn[is] per familias suas. in unam[quamque] portarum. Cecidit igitur so[rs ori]entalis selemie. Porro zach[ariae] filio eius viro prudentissimo [et] erudito sortito obtigit plaga [sep]tentrionalis. Obededom vero et filiis [eius] ad austrum in qua parte do[mus] erat seniorum concilium. Sep[him et] hosa ad occidentem iuxta port[am] que ducit ad viam ascensio[nis:] custodia contra custodiam. [Ad] orientem vero levite vi. [et ad aqui]lonem iiii. per diem. atq[ue ad austrum]

nem saul' in die iiii°: et ubi erat
consilium bini et bini. in cellulis q3
ianitorum ad occidentem iiii. in uia:
bini q3 per cellulas. Hee sunt diui
siones ianitorum filiorum chore et me
rari. Porro achias erat sup thesau
ros domus domini et uasa sanctorum.
Filii ledan: filii gersonni. De ledan
principes familiarum ledan et gersonni
iehieli. Filii iehieli: zathan et iohel
fratres eius super thesauros domus domini.
Amramitis et ysaaritis et ebronitis
et ozielitis. Subahel autem filius gersom
filii moysi prepositus thesauri. Fratres quoque
eius eliezer cuius filius raabia. et huius
filius ysaias. et huius filius ioram.
huius quoque filius zechri. Sed et huius filius
selemith. Ipse selemith et fratres eius su
per thesauros sanctorum que sanctificauit
dauid rex et principes familiarum. et tribuni
et centuriones. et duces exercitus de bellis
et manubiis preliorum que consecrauerunt
ad instaurationem et suppellec
tilem templi domini. Hec autem
uniuersa sanctificauit samuel uidens
et saul filius cis. et abner filius ner:
et ioab filius saruie. Omnes(que) sancti
ficauerunt ea per manum selemith
et fratrum eius. De isaaritis uero preerat
chonenias et filii eius ad opera forinsecus
super israel: ad docendum et ad iudican
dum eos. Porro de ebronitis. asa
bias et fratres eius uiri fortissimi mille
dcc. preerant israeli trans iordanem
contra occidentem in cunctis operibus
domini. et in ministerium regis.
Ebronitarum autem princeps fuit ierias
secundum familias et cognationes eorum.
xl°. anno regni dauid recensiti sunt: et
inuenti uiri fortissimi in gazer
et galaad fratres quoque eius robustioris eta
tis duo milia. dcc. principes famili
arum. Preposuit autem eos dauid rex ru
benitis et gadditis et dimidie tribui
manasse: in omne ministerium
dei et regis. xxvii.

Filii autem israel secundum numerum
suum principes familiarum
tribuni et centuriones. et prefecti.
qui ministrabant regi secundum turmas
suas. ingredientes et egredientes per
singulos menses in anno: xxiiii.
quibus singuli preerant. Prime
turme in primo mense iesboam

preerat filius zabdihel: et sub eo xxiiii
milia. De filiis phares princeps cunctorum
principum in exercitu. mense primo.
Secundi mensis habebat turmam
dux dodias achohites. et post se alterum nomine
macelloth qui regebat partem exerci
tus. xxiiii. milium. Dux quoque
turme tercie in mense tercio erat
banaias filius ioiade sacerdos: et in
diuisione sua. xxiiii. milia. Ipse est
banaias fortissimus inter xxx. et super
xxx. Preerat autem turme ipsius
amizadab filius eius. Quartus.
mense iiii°. asahel frater ioab. et zabadi
as filius eius post eum. et in turma
eius xxiiii. milia. Quintus mense
quinto princeps samaoth iezraha
lites: et in turma eius xxiiii. milia.
Sextus. mense vi°. ira filius acces thecu
ites: et in turma eius xxiiii. milia.
Septimus mense septimo. elles
phallonites de filiis ephraym: et
in turma eius. xxiiii. milia. Octauus.
mense viii°. sobothai asochites de
stirpe zarai: et in turma eius xxiiii.
milia. Nonus. mense ix°. abiezer a
nathothites de filiis gemini: et in
turma eius. xxiiii. milia. Decimus.
mense x°. marai. et ipse nethopha
thites de stirpe zarai: et in turma eius
xxiiii. milia. Undecimus. mense xi°.
banainas pharatonites de filiis eph
raym: et in turma eius. xxiiii. milia.
Duodecimus. mense xii°. holdai
nethophachites de stirpe gothoniel:
et in turma eius. xxiiii. milia. Porro
tribubus preerant israel: rubenitis dux
eliezer filius zechri. Symeonitis
dux saphathias filius maacha. Le
uitis asabias filius chamuel: aa
ronitis. sadoch: iudeis. heliu frater
dauid. Isacharitis. amri filius michael.
Zabulonitis iesmaias filius abdie.
Neptalitibus: ierimoth filius ozihel.
Filiis ephraym: ozee filius ozazin
Dimidie tribui manasse in galaad:
iaddo filius zacharie. Beniamin
autem: iasiel filius abner. Dan
uero ezrihel filius ieroam. Hii
principes filiorum israel. Noluit
autem dauid numerare eos. a xx. annis
et infra: quia dominus dixerat
ut multiplicaret israel quasi stellas
celi. Ioab filius saruie ceperat

Al' de stirpe

Al' banaas uel banaias

dimidie tribui manasse iohel filius phadaie et

numerare nec compleuit. quia super hoc ira irruerat super israel: et idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti non est relatus in fastos regis David. Super thesauros autem regis fuit Azmoth filius Adihel. His autem thesauris qui erant in urbibus et in vicis et in turribus presidebat Ionathan filius Ozie. Operi autem rustico et agricolis qui exercebant terram preerat Ezri filius Chelub. Vinearumque cultoribus Semeias Romathites. Cellis autem vinariis Zabdias Aphonites. Nam super oliveta et ficeta que erant in campestribus, Balanan Gederites. Super apothecas autem olei Ioas. Porro armentis que pascebantur in Saron prepositus fuit Setrai Saronites. Et super boves in vallibus Saphat filius Adli. Super camelos vero Ubil Ismaelites: et super asinos Iadias Meronathites. Super oves quoque Iaziz Agarenus. Omnes hi principes substantie regis David. Ionathan autem patruus David consiliarius vir prudens et litteratus. Ipse et Iahihel filius Achamoni erant cum filiis regis. Achitophel etiam consiliarius regis: et Chusi Arachites amicus regis. Post Achitophel fuit Ioiada filius Banaie et Abiathar. Princeps autem exercitus regis erat Ioab. xxviii.

Al' azmoch

Al' addi

Al' achamoni

XXVIII

Convocavit igitur David omnes principes israel: duces tribuum et prepositos turmarum qui ministrabant regi. tribunos quoque et centuriones: et qui preerant substantie et possessionibus regis. filiosque suos cum eunuchis et potentes: et robustissimos quosque in exercitu ierusalem. Cumque surrexisset rex et stetisset: ait. Audite me fratres mei et populus meus. Cogitavi ut edificarem domum in qua requiesceret archa federis domini: et scabellum pedum dei nostri. et ad edificandum omnia preparavi. Deus autem dixit michi. Non edificabis domum nomini meo eo quod sis vir bellator et sanguinem fuderis. Sed elegit dominus deus israel me de universa domo patris mei ut essem rex super israel in sempiternum. De iuda enim elegit principes. Porro de domo iuda domum patris mei: et de filiis patris mei

placuit ei ut me eligeret regem cunctum israel. Sed et de filiis meis (filios enim multos dedit michi dominus) elegit Salomonem filium meum ut sederet in throno regni domini super israel. Dixitque michi. Salomon filius tuus edificabit domum meam et altaria mea. Ipsum enim elegi michi in filium: et ego ero ei in patrem. et firmabo regnum eius usque in eternum si perseveraverit facere precepta mea et iudicia sicut et hodie. Nunc ergo coram universo cetu israel audiente deo nostro custodite et perquirite cuncta mandata domini dei vestri: ut possideatis terram bonam, et relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum. Tu autem Salomon fili mi scito deum patris tui et servi ei corde perfecto et animo voluntario. Omnia enim corda scrutatur dominus et universas mentium cogitationes intelligit. Si quesieris eum invenies: si autem dereliqueris eum proiciet te in eternum. Nunc ergo quia elegit te dominus ut edificares domum sanctuarii confortare et perfice. Dedit autem David Salomoni filio suo descriptionem porticus et templi et cellariorum et cenaculi et cubiculorum in adytis et domus propiciationis. necnon et omnium que cogitaverat atriorum et exedrarum per circuitum in thesauros domus domini et in thesauros sanctorum. Divisionumque sacerdotalium et leviticarum in omnia opera domus domini, et in universa vasa ministerii templi domini. Aurum in pondere per singula vasa ministerii. Argenti quoque pondus pro diversitate vasorum ac operum. Sed et ad candelabra aurea et ad lucernas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque candelabri et lucernarum. Similiter et in candelabris argenteis et in lucernis eorum pro diversitate mensure pondus argenti tribuit. Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensarum: similiter et argentum in alias mensas argenteas. Ad fuscinulas quoque et phialas et thuribula ex auro purissimo et leunculos aureos pro qualitate mensure pondus distribuit

& leuabuntur. Similiter & leones
argenteos diuersum argenti pondus
separauit. Ad altare autem in quo
adolebatur incensum aurum pu
rissimum dedit. & ut ex ipso fieret simi
litudo quadrige cherubin extenden
tium alas & velantium archam federis
domini. Omnia inquit venerunt
scripta manu domini ad me: ut intel
ligerem universa opera exemplaris.
Dixit quoque david salomoni filio suo. Viri
liter age & confortare & fac: ne timeas
ne paueas. Dominus enim deus meus
tecum erit & non dimittet te. nec
derelinquet: donec perficias omne
opus ministerii domus domini.
Ecce divisiones sacerdotum & levita
rum in omne ministerium domus
domini assistunt tibi & parati sunt
& noverunt tam principes quam populus
facere omnia precepta tua. · xxix ·

Locutusque est david rex ad omnem
ecclesiam. Salomonem filium
meum unum elegit deus adhuc
puerum & tenerum. Opus quippe grande
est. Neque enim homini preparatur
habitatio sed deo. Ego autem totis viri
bus meis preparavi impensas domus
dei mei: aurum ad vasa aurea. et
argentum in argentea. es in enea:
ferrum in ferrea. lignum ad lignea.
lapides onichinos & quasi stibinos
& diversorum colorum. omnem pretio
sum lapidem. & marmor parium
habundantissime. Et super hec que
obtuli in domum dei mei de peculio
meo aurum & argentum do in templum
dei mei. Exceptis his que preparavi in
edem sanctam tria milia talenta auri
de auro ophir. & vii. milia talentorum
argenti probatissimi ad deaurandos
parietes templi. Ubicumque opus
est aurum de auro. et ubicumque opus
est argentum: argenti opera fiant
per manus artificum. Et si quis sponte
offert impleat manum suam hodie et
offerat quod voluerit domino. Polli
citi sunt itaque principes familiarum
& proceres tribuum israel: tribuni quoque
& centuriones & principes possessionum
regis. Dederuntque in opera domus
dei auri talenta v. milia. & solidos x. milia.
argenti talenta x. milia. et eris talenta
x. & viii. milia. ferri quoque centum milia talentorum.
Et apud quemcumque inventi sunt lapides
dederunt in thesaurum domus domini
per manum iehiel gersonitis. Letatusque
est populus cum vota sua sponte pro
mitterent. quia corde toto offerebant
ea domino. Sed & david rex letatus est
gaudio magno. & benedixit domino
coram universa multitudine. & ait.
Benedictus es domine deus israel patris
nostri ab eterno usque in eternum. Tua
est domine magnificentia & potestas
& gloria atque victoria: & tibi laus.
Cuncta enim que in celo sunt & que
in terra tua sunt. Tuum domine regnum
et tu es super omnes principes. Tue
divitie. & tua est gloria. Tu dominaris
omnium. in manu tua virtus & potentia:
in manu tua. magnitudo & imperium
omnium. Nunc igitur deus noster confitemur tibi.
& laudamus nomen tuum inclitum.
Quis ego aut quis populus meus
ut possimus hec tibi universa promittere.
Tua sunt omnia. & que de manu
tua accepimus dedimus tibi. Pere
grini enim sumus coram te. et
advene sicut omnes patres nostri.
Dies nostri quasi umbra super terram.
& nulla est mora. Domine deus noster
omnis hec copia quam paravimus ut
edificaretur domus nomini tuo
sancto: de manu tua est: & tua
sunt omnia. Scio domine deus
meus quod probes corda. & simplicitatem
diligas. Unde & ego in simplicitate
cordis mei letus obtuli universa
hec: & populum tuum qui hic repertus est
vidi cum ingenti gaudio tibi offerre
donaria. Domine deus abraham
& ysaac & israel patrum nostrorum custodi
in eternum hanc voluntatem cordis
eorum: & semper in veneratione tui mens
ista permaneat. Salomoni quoque filio
meo da cor perfectum ut custodiat
mandata tua & testimonia tua &
cerimonias tuas. & faciat universa:
& edificet edem cuius paravi impensas.
Precepit autem david universe ecclesie
Benedicite domino deo nostro. Et
benedixit omnis ecclesia domino deo
patrum suorum. & inclinaverunt
se & adoraverunt deum & deinde
regem. Immolaveruntque victimas
domino. & obtulerunt ho
locausta die sequenti. tauros

mille ⁊ arietes mille ⁊ agnos mille.
cum libaminib; suis et vniuerso
israel habundantissime in omnem
isrl'. Et comederunt ⁊ biberunt
coram domino in die illo cum
grandi leticia. Et vnxerunt sc'do i
principē salomonem filium dd'. vnxerunt
autē eū domino in principem. ⁊ sa
doch in pontificem. Sedit q; salon
super solium domini in regem pro
dd' p̄re suo. ⁊ cunctis placuit: ⁊ paruit
illi omnis isrl'. S; ⁊ vniuersi prin
cipes ⁊ potentes ⁊ cuncti filii regis
dd' dederunt manum: ⁊ subiecti fue
runt salomoni regi. Magnifica
uit ergo dñs salomonem super om
isrl': ⁊ dedit illi gloriam regni. q̄lē
nullus hūit ante eum rex isrl'.
Igitur dd'. filius ysai regnauit
super vniuersum isrl'. Et dies quib;
regnauit super vniuersum isrl'
fuerunt xl annis. In hebron reg
nauit vii. annis: ⁊ in ierlm̄ ānis
xxx. trib;. Et mortuus est in senec
tute bona plenus dierum. ⁊ diui
tiis ⁊ gloria. Regnauit q; salon
filius eius pro eo. Gesta autem
dd' regis priora ⁊ nouissima. scripta
sunt in libro samuel videntis. et
in libro nathan p̄phē. atque in
volumine gad videntis: vniuer
siq; regni eius ⁊ fortitudinis et
temporum que transierunt sub
eo siue in isrl' siue in cunctis
regnis terrarum.

Explicit liber paralipomenon p̄mi'
Incipit prologus In sc'do libro para
lipomenon. Et incipit Eusebius
Ieronim' domnioni Rogatiano suis ⁊c.
Et scribit sup̄ in p̄mo lib° paralip̄

Confortatus est
ergo salomon
filius dd' i regno
suo ⁊ dominus
erat cum eo. et
magnificauit
eū in excelsum.
Precepit q; salo
vniuerso isrl'. tribunis ⁊ centurio
nib; ⁊ ducib; ⁊ iudicib; omnis isr
⁊ principib; familiarum: ⁊ abiit cu
vniuersa multitudine i excelsum
gabaon vbi erat tabernaculū fed
domini q' fecit moyses famulus
domini in solitudine. Archam aut
dei adduxerat dd' de chariathiarim
in locum q' p̄parauerat ei. ⁊ vbi fi
illi tabernaculum. h' est in ierlm.
Altare quoq; eneum q'd fabricatus
fuerat beseleel filius vri filii hu
ibi erat coram tabernaculo dni
q'd ⁊ requisiuit salon ⁊ omnis
eccla. Ascenditq; salomon ad al
tare eneum coram tabernaculo
federis domini: ⁊ obtulit i eo mil
hostias. Ecce autem in ip̄a n
apparuit ei deus dicens. Postu
la quod vis: vt dem tibi. Dixit
q; salomon deo. Tu fecisti cum
p̄re meo misericordiā magnā: ⁊ consti
tuisti me regem pro eo. Nunc g
domine deus impleatur s'mo tu
q' pollicitus es dd' p̄ri meo. Tu e
fecisti me regem super populum
tuum multum qui tam innu
merabilis est q̄m puluis terre. Da
michi sapientiam ⁊ intelligentia
vt egrediar coram populo tuo ⁊
ingrediar. Quis enim potest h
populum tuū digne qui tā gra
dis est iudicare. Dixit aūt domi
ad salomonem. Quia h' mag
placuit cordi tuo ⁊ non postula
diuicias ⁊ s'bam ⁊ gl'am. n; ani
eorum qui te oderunt. s; nec die
vite plurimos. petisti autē sapiam
⁊ sciam ut iudicare possis popul
meum super quē constitui te reg
sapiencia ⁊ sciencia data sunt tibi
Diuicias autem ⁊ s'bam. ⁊ gl'am
dabo tibi ita vt nullus in regib
nec ante te nec post te fuerit simi
tibi. Venit ergo salomon ab ex
celso gabaon in ierlm̄ coram

tabernaculo federis. et regnavit super israel. Congregavitque sibi currus et equites. et facti sunt ei mille quadringenti currus. et xii milia equitum. et fecit eos esse in urbibus quadrigarum et cum rege in ierusalem. Prebuitque rex argentum et aurum in ierusalem quasi lapides. et cedros quasi sicomoros que nascuntur in campestribus multitudine magna. Adducebantur autem ei et equi de egypto et de choa a negociatoribus regis: qui ibant et emebant precio quadrigam equorum sexcentis argenteis. et equum cl. Similiter de universis regnis ethreorum et a regibus syrie emptio celebrabatur.

Decrevit autem · ii ·

Salomon edificare domum nomini domini et palacium sibi. et numeravit lxx milia virorum portancium humeris. et lxxx milia qui cederent lapides in montibus prepositosque eorum tria milia sexcentos. Misit quoque ad hyram regem tyri dicens. Sicut egisti cum david patre meo. et misisti ei ligna cedrina ut edificaret sibi domum in qua et habitavit. sic fac mecum ut edificem domum nomini domini dei mei. et consecrem eam ad adolendum incensum coram illo. et fumigandum aromata et ad propositionem panum sempiternam. et holocaustomata mane et vespere. sabbatis quoque et neomeniis et sollempnitatibus domini dei nostri in sempiternum. que mandata sunt israeli. Domus enim quam edificare cupio magna est. magnus est enim deus noster super omnes deos. Quis ergo poterit prevalere ut edificet ei dignam domum. Si celum et celi celorum capere eum non queunt quantus ego sum ut possim ei edificare domum. Sed et ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo. Mitte ergo michi virum eruditum qui noverit operari in auro et argento. et ere. et ferro. purpura coccino et iacincto. et qui sciat sculpere celaturas cum hiis artificibus quos mecum habeo in iudea et ierusalem quos preparavit david pater meus. Sed et ligna cedrina mitte michi et arcebtina et pinea de libano. Scio enim quod servi tui noverint cedere ligna de libano. Et erunt servi mei cum servis tuis ut parentur michi ligna plurima. Domus enim quam edificare cupio magna est nimis et inclita. Preterea operariis qui cesuri sunt ligna cum servis tuis dabo in cibaria tritici choros xx milia. et ordei choros totidem. olei quoque sata xx milia. Dixit autem hyram rex tyri per litteras quas miserat salomoni. quia dilexit dominus populum suum. iccirco te regnare fecit super eum. Et addidit dicens. Benedictus dominus deus israel qui fecit celum et terram qui dedit david regi filium sapientem et eruditum et sensatum atque prudentem. ut edificaret domum domino. et palacium sibi. Misi ergo tibi virum prudentem et scientissimum hyram patrem meum. filium mulieris de filiabus dan. cuius pater tyrus fuit qui novit operari in auro et argento. et ere. et ferro. et marmore et lignis. In purpura et iacincto. et bisso. et coccino. et qui sciat celare omnem sculpturam et adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est cum artificibus tuis. et cum artificibus domini mei david patris tui. Triticum quoque et ordeum et oleum et vinum que pollicitus es domine mi mitte servis tuis. Nos autem cedemus ligna de libano quotquot necessaria habueris. et applicabimus ea ratibus per mare in ioppe. et tuum erit transferre ea in ierusalem. Numeravit igitur salomon omnes viros proselitos qui erant in terra israel post dinumerationem quam dinumeravit david pater eius. et inventi sunt cl milia et tria milia dc. Fecitque ex eis lxx milia qui humeris onera portarent. lxxx milia qui lapides in montibus cederent. tria milia et dc^tos prepositos operum populi. · iii ·

ante

III

Et cepit salomon edificare domum domini in ierusalem in monte moria qui demonstratus fuerat david patri eius. in quo preparaverat david in area ornan iebusei. Cepit autem edificare mense secundo anno iiii regni sui. Et hec sunt fundamenta que iecit salomon ut edificaret domum dei longitudinis cubitos

loco

in mensura prima. latitudinis
cubitos xx. Porticum vero ante fron-
tem que tendebatur in longum iuxta
mensuram latitudinis domus
cubitorum xx. Porro altitudo c.
xx. cubitorum erat. Et deaura-
vit eam intrinsecus auro mun-
dissimo. Domum quoque maiorem
texit tabulis ligneis abiegnis. et
laminas auri obrizi affixit per to-
tum. Sculpsitque in ea palmas et
quasi catenulas se invicem complectentes.
Stravit quoque pavimentum templi
preciosissimo marmore decore multo.
Porro aurum erat probatissimum
de cuius laminis texit domum. et
trabes eius. et postes. et parietes. et
ostia. Et celavit cherubin in parie-
tibus. Fecit quoque domum sancti sanctorum
longitudinem iuxta latitudinem
domus cubitorum xx. et latitudinem
similiter xx. cubitorum. Et laminis
aureis texit eam: quasi talentis dc.
Sed et clavos fecit aureos. ita ut
singuli clavi siclos quinquagenos
appenderent. Cenacula quoque texit
auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum
cherubin duos, opere statuario. et
texit eos auro. Ale cherubin xx. cu-
bitis extendebantur. ita ut una ala
haberet cubitos v. et tangeret parietem
domus. et alia altera v. cubitos
habens alam tangeret alterius cherub.
Similiter cherub alterius ala habebat
v. cubitos. et tangebat parietem;
et ala eius altera v. cubitorum
alam cherub alterius contingebat.
Igitur utriusque cherubin ale expanse
erant. et extendebantur per cubitos
xx. Ipsi autem stabant erectis pe-
dibus. et facies eorum verse erant
ad exteriorem domum. Fecit quoque velum
ex iacincto purpura cocco et bisso.
et intexuit ei cherubin. Ante fores
etiam templi fecit duas columpnas
que xxxv. cubitos habebant altitudinis.
Porro capita earum v. cubitorum.
Necnon et quasi catenulas in oraculo
et superposuit eas capitibus colump-
narum: mala quoque granata c. que
catenulis interposuit. Ipsas quoque
columpnas posuit in vestibulo
templi. unam a dextris. et alteram
a sinistris. Eam que a dextris erat

vocavit iachim hoc est firmitas. et que
ad levam booz quod est in robore. IIII.

Fecit quoque altare eneum xx.
cubitorum longitudinis. et
xx. cubitorum latitudinis. et x. cubi-
torum altitudinis. Mare etiam
fusile x. cubitorum a labro usque ad labrum
rotundum per circuitum. Quinque
cubitos habebat altitudinis. et funi-
culus xxx. cubitorum ambiebat
gyrum eius. Similitudo quoque boum
erat subter illud. et x. cubitis quedam
extrinsecus celature quasi duobus
versibus labium maris circuibant.
Boves autem erant fusiles. et positum
mare super xii. boves impositum
quorum tres respiciebant ad aqui-
lonem. et alii tres ad occidentem.
Porro tres alii meridiem. et tres
reliqui orientem: mare habentes
superpositum. Posteriora autem
boum erant intrinsecus sub mari.
Porro vastitas eius habebat mensuram
palmi. et labium illius erat quasi
labium calicis vel repandi
lilii. Capiebat quoque mensuras tria
metretas. Fecit quoque concas x. et posuit
v. a dextris. et v. a sinistris. ut lava-
rent in eis omnia que in holocaustum
oblaturi erant. Porro in mari
sacerdotes lavabantur. Fecit autem
et candelabra aurea x. secundum speciem
qua iusserat fieri. et posuit ea in
templo. v. a dextris et v. a sinistris.
Fialas quoque aureas c. Fecit quoque
atrium sacerdotum et basilicam
grandem. et hostia in basilica que texit
ere. Porro mare posuit in latere dextro
contra orientem ad meridiem. Fecit
autem hyram lebetes quoque et creagras
et fialas. et complevit omne opus re-
gis in domo domini. hoc est columpnas
duas. et epistilia. et capita. et quasi
quedam retiacula que capita tegerent
super epistilia. Mala granata quoque
xl. et retiacula duo. ita ut bini ordines
mala granatorum singulis reti-
aculis iungerentur. que protegerent
epistilia et capita columpnarum.
Bases etiam fecit et concas quas
superposuit basibus: mare unum boves
quoque duodecim sub mari. et lebetes et
creagras et fialas. Omnia vasa
salomon hyram pater eius in domo

domini. ex ere

domini erat mundissimo. In regione iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter socoth et saredatha. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis. ita ut ignoraretur pondus eris. Fecitque salomon omnia vasa domus domini. et altare aureum et mensas: et super eas panes propositionis. Candelabra quoque cum lucernis suis. ut lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro purissimo. et florencia quedam et lucernas: et forcipes aureos. Omnia de auro mundissimo facta sunt. Thimiamateria quoque et turibula. et fialas. et mortariola: ex auro purissimo. Et ostia celavit templi interioris. id est in sancta sanctorum. et ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus quod fecit salomon in domo domini. Intulit igitur salomon omnia que voverat david pater suus. argentum et aurum et universa vasa posuit in thesauris domus domini. V.

Post que congregavit maiores natu israel. et cunctos principes tribuum et capita familiarum de filiis israel in ierusalem ut adducerent archam federis domini de civitate david que est syon. Venerunt igitur ad regem omnes viri israel in die sollempni mensis septimi. Cumque venissent cuncti seniores israel: portaverunt levite archam et intulerunt eam: et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii que erant in tabernaculo. portaverunt sacerdotes cum levitis. Rex autem salomon et universus cetus israel et omnes qui fuerant congregati immolabant ante archam arietes et boves absque ullo numero. Tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt sacerdotes archam federis domini in locum suum. id est ad oraculum templi in sancta sanctorum subter alas cherubim. ita ut cherubim expanderent alas suas super locum in quo posita erat archa. et ipsam archam tegerent cum vectibus suis. Vectium quibus portabatur archa et paululum longiores erant. capita parebant ante oraculum. Si vero quis paululum fuisset extrinsecus: eos videre non poterat. Fuit itaque archa ibi usque in presentem diem.

Nichil quoque erat aliud in archa nisi duo tabule quas posuerat moyses in oreb: quando legem dedit dominus filiis israel egredientibus ex egypto. Egressis autem sacerdotibus de sanctuario. Omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inveniri sanctificati sunt. nec adhuc in illo tempore vices et ministeriorum ordo inter eos divisus erat. Tam levite quam cantores. id est qui sub asaph erant. et sub eman. et qui sub idithun. filii et fratres eorum vestiti bissinis cymbalis et psalteriis et cytharis concrepabant. stantes ad orientalem plagam altaris. et cum eis sacerdotes c. xx. canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis et voce et cymbalis et organis et diversi generis musicorum concinentibus et vocem in sublime tollentibus: longe sonitus audiebatur. ita ut cum dominum laudare cepissent et dicere confitemini domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius: impleretur domus dei nube. nec possent stare sacerdotes et ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria domini domum dei. VI.

Nota de melodia in templo

VI

Tunc salomon ait. Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine. ego autem edificavi domum nomini eius ut habitaret ibi in sempiternum. Et convertit faciem suam et benedixit universe multitudini israel. Nam omnis turba stabat intenta. Et ait. Benedictus dominus deus israel: qui quod locutus est david patri meo. opere complevit dicens. A die qua eduxi populum meum de terra egypti non elegi civitatem de cunctis tribubus israel ut edificaretur in ea domus nomini meo. nec elegi quemquam alium virum ut esset dux in populo meo israel: sed elegi ierusalem ut sit nomen meum in ea. et elegi david ut constituerem eum super populum meum israel. Cumque fuisset voluntatis david patris mei ut edificaret domum nomini domini dei israel: dixit dominus ad eum. Quia hec fuit voluntas tua ut edificares domum nomini meo bene quidem fecisti habere voluntatem huiuscemodi. sed non tu edificabis mihi domum. verumptamen filius tuus qui egredietur de lumbis tuis ipse edificabit domum nomini meo.

domum

rex

Alias super populum meum israel

al' manus suas

Complevit ergo dominus sermonem suum quem locutus fuerat. et ego surrexi pro david patre meo: et sedi super thronum israel. sicut locutus est dominus. et edificavi domum nomini domini dei israel. et posui in ea archam in qua est pactum domini. quod pepigit cum filiis israel. Stetit ergo coram altare domini ex adverso universe multitudinis israel: et extendit manum suam. Siquidem fecerat salomon basim eneam et posuerat eam in medio basilice habentem v. cubitos longitudinis. et v. cubitos latitudinis. et tres cubitos altitudinis. Stetitque super eam et deinceps flexis genibus contra universam multitudinem israel: et palmis in celum levatis, ait. Domine deus israel non est similis tui deus in celo et in terra. qui custodis pactum et misericordiam cum servis tuis. qui ambulant coram te in toto corde suo: qui prestitisti patri meo david servo tuo quecumque locutus fueras ei. et que ore promiseras opere complesti sicut et presens tempus probat. Nunc ergo domine deus israel imple servo tuo patri meo david quecumque locutus es dicens. Non deficiet ex te vir coram me qui sedeat super thronum israel: ita tamen si custodierint filii tui vias meas et ambulaverint in lege mea. sicut et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus israel firmetur sermo tuus quem locutus es servo tuo david. Ergo ne credibile est ut habitet deus cum hominibus super terram. Si celum et celi celorum non te capiunt. quanto magis domus ista quam edificavi. Sed ad hoc tantum facta est ut respicias orationem servi tui. et obsecrationem eius. Domine deus meus audias preces quas fundit famulus tuus coram te: ut aperias oculos tuos super domum istam diebus et noctibus: et super locum in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum et exaudires orationem quam servus tuus orat in eo. Exaudi preces famuli tui et populi tui israel: quicumque oraverit in loco isto. et exaudi de habitaculo tuo id est de celis: et propitiare. Si peccaverit quispiam in proximum suum et iurare contra eum paratus venerit. seque maledicto constrinxerit coram

altari in domo ista: tu exaudies de celo et facies iudicium servorum tuorum ita ut reddas iniquo viam suam in caput proprium. et ulciscaris iustum retribuens ei secundum iustitiam suam. Si superatus fuerit populus tuus israel ab inimicis. peccabunt enim tibi et conversi egerint penitentiam et obsecraverint nomen tuum et fuerint deprecati in loco isto: tu exaudies de celo. et propitiare peccato populi tui israel et reduc eos in terram quam dedisti eis et patribus eorum. Si clauso celo pluvia non fluxerit pro peccatis populi et deprecati te fuerint in loco isto. et confessi nomini tuo et conversi a peccatis suis: cum eos afflixeris exaudi de celo domine. et dimitte peccata servis tuis et populo tuo israel: et doce eos viam bonam per quam ingrediantur. et da pluviam terre quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames si fuerit orta in terra. et pestilentia. erugo et aurugo et locusta et bruchus. et hostes vastatis regionibus portas obsederint civitatis omnisque plaga et infirmitas presserit si quis de populo tuo israel fuerit deprecatus cognoscens plagam et infirmitatem suam. et expanderit manus suas in domo hac: tu exaudi de celo de sublimi scilicet habitaculo tuo. et propitiare et redde unicuique secundum vias suas quas nosti eum habere in corde suo. Tu enim solus nosti corda filiorum hominum ut timeant te. et ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Externum quoque qui non est de populo tuo israel si venerit de terra longinqua propter nomen tuum magnum et propter manum tuam robustam et brachium tuum extentum. et adoraverit in loco isto: tu exaudies de celo firmissimo habitaculo tuo: et facies cuncta pro quibus invocaverit te ille peregrinus. ut sciant omnes populi terre nomen tuum et timeant te sicut populus tuus israel: et cognoscant quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi nomini tuo. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos. adorabunt te contra viam in qua civitas h

q̄ elegisti. ⁊ domus quam edificaui
nomini tuo. ut exaudias de celo preces
eorum et obsecrationem: ⁊ ulciscaris.
Si autem peccauerint tibi neque enim
est homo qui non peccet: ⁊ si iratus
fueris eis ⁊ tradideris eos hostib; et
captiuos eos duxerint in terram lon
ginquam uel certe q̄ iuxta est: ⁊ conuersi
corde suo in terram ad quam capti
ui ducti fuerint egerint penitentiā
⁊ deprecati te fuerint in terra captiui
tatis sue dicentes. peccauimus ini
que egimus. iniquitate fecimus:
et si reuersi fuerint ad te in toto cor
de suo. ⁊ in tota anima sua in terra
captiuitatis sue ad quam ducti
sunt: adorabunt te contra uiam
terre sue. quam dedisti patrib; eorum
⁊ urbis quā elegisti. ⁊ domus quam
edificaui nomini tuo. ut exaudias de
celo h(oc est) de firmo habitaculo tuo pre
ces eorum ⁊ facias iudicium et
dimittas populo tuo q̄uis peccatori.
Tu es enim deus meus. Aperiantur
queso oculi tui. ⁊ aures tue intente
sint ad orationem que fit in loco
isto. Nunc igitur consurge domine
deus meus in requiem tuam: tu
⁊ archa fortitudinis tue. Sacerdo
tes tui domine induantur salutari
⁊ sancti tui letentur in bonis.
Domine deus ne auerteris faciem
xpisti tui. memento misericordiarum dauid
serui tui. vii.

Cumque compleuisset salomō
fundens preces ignis descendit de
celo ⁊ deuorauit holocausta ⁊ uicti
mas. ⁊ maiestas domini impleuit
domum. nec poterant sacerdotes
ingredi templum domini. eo
q̄ implesset maiestas templum
domini. Sed ⁊ omnes filii isrł uidebant
descendentem ignem ⁊ gloriam domini
super domum. ⁊ corruentes pronī in
terram super pauimentum stratum
lapide adorauerunt ⁊ laudauerunt
dominū qm̄ bonus: qm̄ in eternum
misericordia eius. Rex autem ⁊ omnis
populus immolabant uictimas
coram domino. Mactauit autem
rex salom̄ hostias boum. xxii. milia.
arietum. c.xx. milia. ⁊ dedicauit domum
dei rex ⁊ uniuersus populus. Sacer
dotes autem stabant in officiis
suis. ⁊ leuite in organis. carminum
domini que fecit dd' rex ad laudan
dum dominum qm̄ in seculum misericordia eius.
hymnos dd' cantantes per manus
suas. Porro sacerdotes canebant
tubis ante eos cunctusq; isrł sta
bat. Sanctificauit quoq; salomon me
dium atrii ante templum domini.
Obtulerat enim ibi holocausta
⁊ adipes pacificorum. q(uia) altare
eneum quod fecerat non poterat
sustinere holocausta ⁊ sacrificia ⁊
adipes. Fecit ergo salom̄ sollempnitatē (pacificorum)
in tempore illo vii diebus. ⁊ omnis
isrł cum eo ecclesia magna ualde. ab
introitu emath usq; ad torrentem
egypti. Fecitq; die octauo collec
tam eo q(uod) dedicasset altare. vii.
dieb; ⁊ sollempnitatem celebrasset
dieb; vii. Igitur die xxiii. mensis
septimi dimisit populos ad taber
nacula sua letantes atq; gaudē
tes super bono quod fecerat deus dd'
⁊ salomoni ⁊ isrł populo suo. Com
pleuitq; salomon domum domini
⁊ domum regis. ⁊ omnia que dispo
suerat in corde suo. ut faceret
in domo domini ⁊ in domo sua.
⁊ prosperatus est. Apparuit autem
ei dominus nocte: ⁊ ait. Audiui
orationem tuam. ⁊ elegi locum
istum. michi in domum sacrificii.
Si clausero celum ⁊ pluuia non
fluxerit: ⁊ mandauero ⁊ precepero
locuste ut deuoret terram. ⁊ misero
pestilentiam in populū meū
conuersus autem populus meus
super quos inuocatum est nomē
meum deprecatus q(ue) fuerit me et
exquisierit faciem meam ⁊ egerit
penitentiā a uiis suis pessimis.
et ego exaudiam de celo ⁊ propitius
ero peccatis eorum ⁊ sanabo terrā
eorum. Oculi quoq; mei erunt
aperti. ⁊ aures mee erecte ad orōnē
eius qui in loco isto orauerit. Ele
gi enim ⁊ sanctificaui locum istum
ut sit nomē meum ibi in sempiternū.
⁊ permaneant oculi mei ⁊ cor
meum ibi cunctis dieb;. Tu quoq;
si ambulaueris coram me sicut
ambulauit dd' pater tuus ⁊ feceris
iuxta omnia que precepi tibi. ⁊ iustici
as meas iudicia q(ue) seruaueris

suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus sum David patri tuo dicens. Non auferetur de stirpe tua vir qui sit princeps in Israel. Si autem aversi fueritis et dereliqueritis iusticias meas et precepta mea que proposui vobis. et abeuntes servieritis diis alienis. et adoraveritis eos: evellam vos de terra mea. quam dedi vobis. et domum hanc quam edificavi nomini meo. proiciam a facie mea. et tradam eam in parabolam et in exemplum cunctis populis; et domus ista erit in proverbium universis transeuntibus. et dicent stupentes. Quare fecit sic dominus terre huic et domui huic. Respondebuntque. Quia dereliquerunt dominum deum patrum suorum qui eduxit eos de terra egypti et apprehenderunt deos alienos et adoraverunt eos atque coluerunt: ideirco venerunt super eos universa hec mala. viii.

VIII

Expletis autem xx. annis postquam edificavit Salomon domum domini et domum suam. civitates quas dederat Hyram Salomoni edificavit: et habitare fecit ibi filios Israel. Abiit quoque in emath suba et obtinuit eam et edificavit palmiram in deserto. et alias civitates munitissimas edificavit in emath. Extruxitque bethoron superiorem et bethoron inferiorem civitates munitas. habentes portas et vectes et seras. Balaath etiam et omnes urbes firmissimas que fuerunt Salomonis. cunctasque urbes quadrigarum et urbes equitum. Omnia quecumque voluit Salomon atque disposuit edificavit in Ierusalem et in libano. et in universa terra potestatis sue. Omnem quoque populum qui derelictus fuerat de ethein et amorreis et phereseis et eveis et iebuseis qui non erant de stirpe Israel: de filiis eorum et de posteris quos non interfecerant filii Israel. subiugavit Salomon in tributarios usque in diem hanc. Porro de filiis Israel non posuit ut servirent operibus regis. Ipsi enim erant viri bellatores et duces primi: et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ccl. qui erudiebant populum.

fecit rex

Filiam vero pharaonis transtulit de civitate David in domum quam edificaverat ei. Dixit enim rex. Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel. eo quod sanctificata sit: quia ingressa est in eam archa domini. Tunc obtulit Salomon holocaustomata domino super altare domini quod extruxerat ante porticum ut per singulos dies offerretur in eo iuxta preceptum moysi in sabbatis et in kalendis. et in festis diebus ter per annum. id est in sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum. Et constituit iuxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis. et levitas in ordine suo ut laudarent et ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei. et ianitores in divisionibus suis. per portam et portam. Sic enim preceperat David homo dei. Nec pretergressi sunt de mandatis regis. tam sacerdotes quam levite ex omnibus que preceperat. Et in custodiis thesaurorum omnes impensas preparatas habuit Salomon rex ex eo quo fundavit David domum domini usque in diem quo perfecit eam. Tunc abiit Salomon in asiongaber et in haliloth ad oram maris rubri que est in terra edom. Misit autem ei hyram per manum servorum suorum naves et nautas gnaros maris et abierunt cum servis Salomonis in ophir tuleruntque inde cccc.l. talenta auri et attulerunt ad regem Salomonem. ix.

Regina quoque saba cum audisset famam Salomonis: venit ut temptaret eum in enigmatibus in Ierusalem cum magnis opibus et camelis qui portabant aromata et auri plurimum. gemmasque preciosas. Cumque venisset ad Salomonem: locuta est ei quecumque erant in corde suo. Et exposuit ei Salomon omnia que proposuerat: nec quicquam fuit quod ei non perspicuum fecerit. Que postquam vidit sapientiam scilicet Salomonis et domum quam edificaverat necnon et cibaria mense eius. et habitacula servorum et officia ministrorum eius et vestimenta eorum. pincernas quoque et

vestes eorum et victimas quas immolabat in domo domini: non erat pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque ad regem. Verus sermo quem audivi in terra mea de virtutibus et sapientia tua. Non credebam narrantibus donec ipsa venissem et vidissent oculi mei et probassem: vix medietatem michi sapientie tue fuisse narratam. Maior fama virtutibus tuis. Beati viri tui et beati servi tui hii qui assistunt coram te omni tempore: et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus. qui voluit te ordinare super thronum suum regem populi dei tui. Quia enim diligit dominus deus israel: et vult servare eum in eternum. Iccirco posuit te super eum regem ut facias iudicia atque iustitiam. Dedit autem regi. c.xx. talenta auri. et aromata multa nimis. et gemmas pretiosissimas. Non fuerunt aromata talia ut hec que dedit regina saba regi salomoni. Sed et servi hyram cum servis salomonis attulerunt aurum de ophir: et ligna thina et gemmas pretiosissimas. De quibus fecit rex de lignis scilicet gradus in domo domini. et in domo regia: cytharas quoque et psalteria in domo domini cantoribus. Nunquam visa sunt intra iuda ligna talia. Rex autem salomon dedit regine saba cuncta que voluit et que postulavit. multa plura quam attulerat ad eum. Que reversa abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod offerebatur salomoni per annos singulos decenta lx. vi. talenta auri excepta ea summa quam legati diversarum gentium et negotiatores afferre consueverant: omnesque reges arabie et satrape terrarum qui apportabant aurum et argentum salomoni. Fecit itaque rex salomon ducentas hastas aureas de summa decentorum aureorum qui in hastis singulis expendebant. Trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum quibus tegebantur scuta singula. Posuitque ea rex in armamentario quod erat consitum nemore. Fecit quoque rex solium eburneum grande et vestivit illud auro mundissimo

Sex quoque gradus quibus ascendebatur ad solium et scabellum aureum et brachiola duo altrinsecus et duos leones stantes iuxta brachiola et alios .xii. leunculos stantes super .vi. gradus ex utraque parte. Non fuit tale solium in universis regnis. Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea. et vasa domus saltus libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nichilo reputabatur. Siquidem naves regis ibant in tharsis cum servis hyram semel in annis tribus. et deferebant inde aurum et argentum. et ebur. et simias. et pavos. Magnificatus est ergo salomon super omnes reges terre divitiis et gloria. Omnesque reges terrarum desiderabant videre faciem salomonis: ut audirent sapientiam quam dederat deus in corde eius. et deferebant ei munera vasa argentea et aurea. et vestes. et arma. et aromata. equos et mulos per annos singulos. Habuit quoque salomon xl. milia equorum in stabulis. et curruum equitumque .xii. milia. Constituitque eos in urbibus quadrigarum. et ubi erat rex in ierusalem. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges a fluvio eufrate usque ad terram philistinorum et usque ad terminos egypti. Tantamque copiam prebuit argenti in ierusalem quasi lapidum et cedrorum tantam multitudinem velud sicomorum que gignuntur in campestribus. Adducebantur autem ei equi de egypto cunctisque regionibus. Reliqua autem operum salomonis priorum et novissimorum scripta sunt in verbis nathan prophete et in libris ahie silonitis. in visione quoque addo videntis contra ieroboam filium nabath. Regnavit autem salomon in ierusalem super omnem israel .xl. annis. Dormivitque cum patribus suis: et sepelierunt eum in civitate david.

et de

Al' hic incipit .c. x.

X.

Regnavitque pro eo roboam filius eius. Profectus est autem roboam in sichem: illuc enim cuncti israel convenerant ut constituerent eum regem. At cum audisset ieroboam filius nabath qui erat in egypto fugerat quippe illuc ante salomonem: statim reversus est. Vocaveruntque

cum et venit cum universo isrl': et locuti sunt ad roboam dicentes. Pater tuus durissimo iugo nos oppressit. tu leviora impera patre tuo, qui nobis gravem imposuit servitutem: et paululum de onere subleva. ut serviamus tibi. Qui ait. Post tres dies revertimini ad me. Cumque abisset populus: iniit consilium cum senibus qui steterant coram patre eius salomone dum adhuc viveret dicens. Quod datis consilii ut respondeam pplo? Qui dixerunt ei. Si placueris populo huic et lenieris eos verbis clementibus: servient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senum. et cum iuvenibus tractare cepit qui cum eo nutriti fuerant. et erant in comitatu illius. Dixitque ad eos. Quid vobis videtur: vel respondere quid debeo pplo huic qui dixit michi. subleva iugum quod imposuit nobis pater tuus? At illi responderunt ut iuvenes et nutriti cum eo in deliciis atque dixerunt. Sic loqueris pplo qui dixit tibi. pater tuus aggravavit iugum nrm̄ tu subleva. et sic respondebis ei. Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit vobis iugum grave: et ego maius pondus apponam. Pater meus cecidit vos flagellis: ego vero cedam vos scorpionibus. Venit ergo ieroboam et universus populus ad roboam die tertio. sicut preceperat eis. Respondit que rex dura. derelicto consilio seniorum: locutusque est iuxta iuvenum voluntatem. Pater meus grave vobis imposuit iugum quod ego gravius faciam. Pater meus cecidit vos flagellis: ego vero cedam scorpionibus. Et non adquievit ppli precibus. Erat enim voluntatis dei: ut compleretur sermo eius quem locutus fuerat per manum achie silonitis ad ieroboam filium nabath. Populus autem universus rege duriora dicente. sic locutus est ad eum. Non est nobis pars in david: neque hereditas in filio ysai. Revertere in tabernacula tua isrl': tu autem pasce domum tuam david. Et abiit isrl' in tabernacula sua. Super autem filios

de consilio iuvenum ad roboam

isrl' qui habitabant in civitatibus [...] regnavit roboam. Misitque rex [...] ad aduram qui preerat tributis [...] lapidaverunt eum filii isrl': et mor[...] tuus est. Porro rex roboam curru [...] festinavit ascendere et fugit in ie[...] Recessitque isrl' a domo david: usque ad di[...] hanc. Factum est autem cum audisset omnis isrl' quod reversus es[...] ieroboam: miserunt et convocave[...] runt eum congregato cetu et consti[...] tuerunt regem super omnem isr[...] nec secutus est quispiam domum d[...] preter tribum iuda. et beniamin so[...]

xi.

Venit autem roboam in ierlm: et convoca[...] vit universam domum iuda et benia[...] min. c. lxxx. milibus electorum [...] bellantium ut dimicaret contra isrl'. et converteret ad se regnum suum. Factusque est sermo domini ad semeiam hominem dei dicens. [...] quere ad roboam filium salomonis regem iuda. et ad universum isrl' qui est in iuda et beniamin. [...] dicit dominus. Non ascendetis [...] pugnabitis contra fratres vestros. Re[...] tatur unusquisque in domum suam [...] quia mea hoc gestum est volunta[...] Qui cum audissent sermonem d[...] reversi sunt: nec perrexerunt [...] ieroboam. Habitavit autem [...] in ierlm: et edificavit civitates muratas in iuda. Extruxitque [...] leem et etham et thecue. bethsur [...] et socho. et odollam. necnon et geth. et maresa. et ziph. sed et aduram et lachis et azecha. sed et saraa et hailon [...] et ebron que erant in iuda. et ben[...] civitates munitissimas. Cumque [...] clausisset eas muris. posuit in [...] principes ciborum et horrea. hor[...] olei et vini. Sed et in singulis urbi[...] armamentaria scutorum et hastarum [...] firmavit que eas multa diligentia [...] Et imperavit super iudam et bena[...] min. Quadraginta et unius anno[...] erat roboam cum regnare cepisset [...] et xvii. annis regnavit in ierlm [...] civitate quam elegit dominus [...] poneret nomen suum ibi. ex omnibus [...] tribubus isrl'. Nomen autem matris eius naama amanitidis. Sa[...] dotes autem et levite qui erant in [...]

uniuerso isrl' uenerunt ad eum de
cunctis sedibus suis. relinquentes sub
urbana et possessiones suas et transe
untes ad iudam et ierlm eo quod abie
cisset eos ieroboam et posteri eius ne
sacerdotio domini fungerentur. Qui
constituit sibi sacerdotes excelsorum.
et demoniorum. uitulorumque quos fecerat.
Sed et de cunctis tribubus isrl' quicumque
dederant cor suum ut quererent dnm
deum isrl': uenerunt ierlm ad im
molandas uictimas domino deo
patrum suorum. et roborauerunt
regnum iude: et confirmauerunt
roboam filium salomonis per tres
annos. Ambulauerunt enim in uiis
dd' et salomonis annis tantum tribus.
Duxit autem roboam uxorem
mahalath filiam ierimuth filii dd': abi
gaal quoque filiam heliab. filii ysai que
peperit ei filios ieus et somoriam
et zoom. Post hanc quoque accepit
maacha filiam absalon: que peperit
ei abia et ethai. et ziza et salomith.
Amabat autem roboam maacham
filiam absalon: super omnes uxo
res et concubinas. Nam uxores
x. et viii. duxerat. concubinas autem
lx. et genuit xxviii filios. ac lx. fili
as. Constituit uero in capite abiam
filium maacha ducem super omnes
fratres suos: ipsum enim regem facere
cogitabat: quia sapientior fuit et po
tentior super omnes filios eius.
et in cunctis finibus iuda et beniamin:
et in uniuersis ciuitatibus muratis.
Prebuitque ei escas plurimas. et
multas petiuit uxores. Cumque
roboratum fuisset regnum roboam
et confortatum: dereliquit legem
dni et omnis isrl' cum eo. · xii ·

Anno autem v. regni roboam
ascendit sesac rex egypti in
ierlm quia peccauerunt domino. cum
mille ducentis curribus. et lx. milibus
equitum: nec erat numerus uulgi
qui uenerat cum eo ex egypto: libies
scilicet et trogodite. et ethiopes. Cepitque
ciuitates munitissimas in iuda.
et uenit usque ierlm. Semeias autem
propheta ingressus est ad roboam
et principes iuda qui congregati
fuerant in ierlm fugientes sesac.
Dixitque ad eos. Hec dicit dominus.

Vos dereliquistis me: et ego dere
liqui uos in manu sesac. Conster
nati quoque principes isrl' et rex dixerunt.
Iustus est dominus. Cumque uidis
set dominus quod humiliati essent: factus
est sermo domini ad semeiam dicens.
Quia humiliati sunt: non disperdam
eos. Daboque eis pauxillum auxilii.
et non stillabit furor meus super
ierlm per manum sesac. Uerumptamen
seruient ei: ut sciant distanciam
seruitutis mee et seruitutis regni
terrarum. Recessit itaque sesac rex
egypti ab ierlm: sublatis thesauris
domus domini. et domus regis.
Omnia que secum tulit et clipeos
aureos quos fecerat salomon: pro quibus
fecit rex eneos. et tradidit illos prin
cipibus scutariorum qui custodie
bant uestibulum palacii. Cumque
introiret rex domum domini: ue
niebant scutarii et tollebant eos.
iterumque ad armamentarium suum
Uerumptamen quia humiliati sunt
auersa est ab eis ira domini: nec
deleti sunt penitus. Siquidem et
in iuda inuenta sunt opera bona.
Confortatus est igitur rex roboam
in ierlm: atque regnauit. Quadra
ginta autem et unius anni erat
cum regnare cepisset. et x. et vii.
annis regnauit in ierlm urbe
quam elegit dominus ut confirmaret
nomen suum ibi de cunctis tribu
bus isrl'. Nomen quoque matris eius
naama amanithes. Fecit autem
malum et non preparauit cor
suum ut quereret dnm. Opera
uero roboam prima et nouissima
scripta sunt in libris semeie prophe
te et addo uidentis. et diligenter exposi
ta sunt. Pugnaueruntque aduer
sum se roboam et ieroboam cunctis
diebus. Et dormiuit roboam cum
patribus suis. sepultusque est in ciui
tate dd'. et regnauit abia filius
eius pro eo. · xiii ·

Anno decimo octauo regis
ieroboam. regnauit abia
super iudam. Tribus annis reg
nauit in ierlm. nomenque matris
eius michaia filia uriel de gabaa.
Et erat bellum inter abiam et
ieroboam. Cumque iniisset abia

isrl

prophetam
Nota per manum

referebant eos

XIII

Nota de abia filio roboam bono

certamen et haberet bellicosissimos
viros et electorum .xl. milia. ieroboam   *al' ccccc*
instruxit econtra aciem. lxxx. milia
virorum qui et ipi electi erant et ad
bella fortissimi. Stetit igitur abia
super montem semeron qui erat in
ephraim: et ait. Audi ieroboam et
omnis israel. Non ignoratis quod dominus
deus israel dedit regnum david super israel
in sempiternum. ipsi et filiis eius
in pactum et salis et solii solis. Et
surrexit ieroboam filius nabath ser
vus salomonis filii david: et rebellavit
contra dominum suum. Congregati
que sunt ad eum viri vanissimi et
filii belial: et prevaluerunt contra
roboam filium salomonis. Por
ro roboam erat rudis et corde pa
vido. nec poterat resistere eis. Nunc
ergo vos dicitis quod possitis resistere
regno domini quod possidet per filios
david. Habetisque grandem populi mul
titudinem. atque vitulos aureos quos
fecit vobis ieroboam in deos. et eiecis
tis sacerdotes domini. filios aaron
atque levitas. et fecistis vobis sacerdotes
sicut omnes populi terrarum. Quicumque
venerit et initiaverit manum suam
in tauro in bobus et in arietibus vii. fit   *statim*
sacerdos eorum qui non sunt dii.
Noster autem dominus deus est.
quem non derelinquimus. Sacerdotesque
ministrant domino de filiis aaron.
et levite sunt in ordine suo. Holo
causta quoque offerunt domino per
singulos dies mane et vespere. et
thymiama iuxta legis precepta con
fectum. et ponuntur panes in
mensa mundissima. Est que apud
apud nos candelabrum aureum
et lucerna eius ut accendantur semper
ad vesperam. Nos quippe custodimus
precepta domini dei nostri. quem vos reli
quistis. Ergo in exercitu nostro dux
est deus et sacerdotes eius qui clangunt
tubis et resonant contra vos. Filii
israel nolite pugnare contra dominum
deum patrum vestrorum: quia non
vobis expedit. Hec illo loquente: ie
roboam retro moliebatur insidias.
Cumque ex adverso hostium staret:
ignorantem iudam suo ambiebat
exercitu. Respiciensque iudas vidit
instare bellum ex adverso et post

tergum: et clamavit ad dominum ac
sacerdotes tubis canere ceperunt. Omnes
que viri iuda vociferati sunt. et ecce
vociferantibus perterruit dominus
ieroboam et omnem israel qui stabat
adverso abia et iuda. Fugerunt
que filii israel iudam et tradidit eos deus
in manus eorum. Percussit ergo eos abia
et populus eius plaga magna. et
ruerunt vulnerati ex israel .d. milia
fortium. Humiliatique sunt filii
in tempore illo. et vehementissime
tati sunt filii iuda: eo quod sperassent
domino deo patrum suorum.
cutus est autem abia fugientem
ieroboam: et cepit civitates eius.
et filias eius. et iesana cum filiabus
suis. et ephron quoque et filias eius. Nec
valuit ultra resistere ieroboam
diebus abia. quem percussit dominus
mortuus est. Igitur abia confortato
imperio suo: accepit uxores xiiii
creavit que xx. et duos filios et
Reliqua autem sermonum abia
et operum eius scripta sunt di
ligentissime in libro addo prophete. Dor
mivit autem abia cum patribus suis
sepelierunt eum in civitate

Regnavit que asa filius eius pro eo. ·xiiij·
diebus quievit terra annis decem
F' asa quod bonum erat et pla
in conspectu dei sui. et subvertit
aras peregrini cultus et excelsa et
fregit statuas lucos que succidit
precepit iude ut quereret dominum
deum patrum suorum et faceret
et universa mandata. et ab
a cunctis urbibus iuda aras et
et regnavit in pace. Edificavit
urbes munitas in iuda quia quietus
erat. et nulla temporibus eius
surrexerant: pacem domino
Dixit autem iude. Edificemus
civitates istas. et vallemus muris
roboremus turribus et portis et seris
a bellis quieta sunt omnia eo quod
quesierimus dominum deum patrum
et dederit nobis pacem per gyrum.
Edificaverunt igitur et nullum
in edificando impedimentum fuit. Ha
buit asa in exercitu suo portantium
et hastas de iuda ccc. milia. de beniamin
vero scutariorum et sagittariorum

ac. lxxx. omnes isti viri fortissimi.
Egressus est autem contra eos zara
ethiops cum exercitu suo. decies centena
milia. et curribus ccc^tis. et venit usque ma
resa. Porro asa perrexit obviam ei. et
instruxit aciem ad bellum valle sephata
que est iuxta maresa: et invocavit
dominum deum et ait. Domine non est
apud te ulla distantia. utrum in pau
cis auxilieris an in pluribus; Adiuva
nos domine deus noster. In te enim et in tuo
nomine habentes fiduciam venimus
contra hanc multitudinem. Domine deus
noster tu es: non prevaleat contra te ho
mo. Exterruit itaque dominus ethiopes
coram asa et iuda: fugeruntque ethio
pes; et persecutus est eos asa. et populus
qui cum eo erat usque gerare. Et ruerunt
ethiopes usque ad internecionem. quia domino
cedente contriti sunt: et exercitu illius pre
liante. Tulerunt igitur spolia multa
et percusserunt omnes civitates per
circuitum gerare. Grandis quippe
cunctos terror invaserat. Et diripu
erunt urbes et multam predam as
portaverunt. Sed et caulas ovium
destruentes tulerunt pecorum infini
tam multitudinem et camelorum.
reversique sunt in ierusalem. ·xv·

Azarias autem filius oded fac
tus est super eum spiritus dei egressus est in oc
cursum asa: et dixit ei. Audite me asa
et omnis iuda et beniamin. Dominus
vobiscum. quia fuistis cum eo. Si
quesieritis eum invenietis. si autem
dereliqueritis eum: derelinquet vos.
Transibunt autem multi dies in
israel absque deo vero. et absque sacerdote. et
doctore. et absque lege. Cumque reversi
fuerint in angustia sua. et clamave
rint ad dominum deum israel. et quesierint
eum. reperient. In tempore illo non
erit pax egredienti et ingredienti. sed
terrores undique in cunctis habitatoribus
terrarum. Pugnabit enim gens
contra gentem. et civitas contra civi
tatem; quia deus conturbabit eos in omni
angustia. Vos ergo confortamini
et non dissolvantur manus vestre. Erit
enim merces operi vestro. Quod cum audisset
asa verba. scilicet et prophetiam azarie. filii
oded prophete confortatus est: et abstulit
ydola de omni terra iuda. et de beniamin
et ex urbibus quas ceperat montis

ephraim: et dedicavit altare domini.
quod erat ante porticum domus domini.
Congregavitque universum iudam.
et beniamin et advenas cum eis de
ephraym. et de manasse. et de symeon:
Plures enim ad eum confugerant
ex israel. videntes quod dominus deus illius
esset cum eo. Cumque venissent ierusalem
mense tercio anno xv^o. regni asa.
immolaverunt domino in die illa
de manubiis et preda quam adduxe
rant. boves dcc^tos. et arietes. vii. milia.
et intravit ex more ad corroborandum
fedus. ut quererent dominum deum pa
trum suorum. in toto corde et in tota
anima sua. Si quis autem inquit
non quesierit dominum deum israel moria
tur a minimo usque ad maximum.
a viro usque ad mulierem. Iura
veruntque domino voce magna in
iubilo. et in clangore tube. et in sonitu
bucinarum omnes qui erant in
iuda cum execratione. In omni enim
corde suo iuraverunt. et in tota vo
luntate quesierunt eum: et invenerunt.
Prestititque eis dominus per circuitum requiem.
Sed et maacham matrem asa regis ex
augusto deposuit imperio. eo quod fecisset
in luco simulachrum priapi. quod omne
contrivit et in frusta comminuens
combussit in torrentem cedron. Ex
celsa autem derelicta sunt in israel.
attamen cor asa erat perfectum cunctis
diebus eius. Ea que voverat pater suus.
et ipse intulit in domum domini. argen
tum et aurum. vasorumque diversam
supellectilem. Bellum vero non fuit
usque ad tricesimum annum regni asa.

Anno autem ·xvi· tricesimo sexto regni eius ascen
dit baasa rex israel in iudam et muro
circumdabat rama. ut nullus tute
posset egredi vel ingredi de regno asa.
Protulit ergo asa argentum et
aurum de thesauris domus domini.
et de thesauris regis. misitque ad bena
dab regem syrie qui habitabat in da
masco dicens. Fedus inter me et te
est. pater meus quoque et pater tuus habuere
concordiam. Quobrem misi tibi
aurum et argentum ut rupto federe
quod habes cum baasa rege israel. facias
eum a me recedere. Quo comperto bena
dab: misit principes exercituum suorum

XVI

Contra baasa

ad urbes israel. Qui percusserunt ahion et dan, et abelmaim et universas urbes muratas neptalim. Quod cum audisset baasa desiit edificare rama: et intermisit opus suum. Porro asa rex assumpsit universum iudam. et tulerunt lapides de rama et ligna que edificationi preparaverat baasa: edificavitque ex eis gabaa et masphat. In tempore illo venit ananias propheta ad asa regem iuda et dixit ei. Quia habuisti fiduciam in rege syrie. et non in domino deo tuo, iccirco evasit syrie regis exercitus de manu tua. Nonne ethyopes et libies multo plures erant quadrigis et equitibus et multitudine nimia: quos cum domino credidisses: tradidit in manu tua. Oculi enim domini universam terram contemplantur: et prebent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum. Stulte igitur egisti et propter hoc etiam ex presenti tempore contra te bella consurgent. Iratusque asa contra videntem iussit eum mitti in nervum. Valde quippe super hoc fuit indignatus. et interfecit de populo in tempore illo plurimos. Opera autem asa prima et novissima scripta sunt in libro regum iuda et israel. Egrotavit etiam asa anno xxxix. regni sui dolore pedum vehementissime. et nec in infirmitate sua quesivit dominum: sed magis in medicorum arte confisus est. Dormivitque cum patribus suis. et mortuus est anno xli. regni sui. et sepelierunt eum in sepulcro suo, quod fecerat sibi in civitate david. Posueruntque eum super lectulum suum plenum aromatibus et unguentis meretriciis que erant pigmentariorum arte confecta. et combusserunt super eum ambitione nimia. xvii.

al' ananim

Non egrotavit asa dolore pedum et confisus arte medicorum magis quam in deo

XVII

Regnavit autem iosaphat filius eius pro eo. et invaluit contra israel. Constituitque militum numeros in cunctis urbibus iude que erant vallate muris. Presidiaque disposuit in terra iuda. et in civitatibus ephraym. quas ceperat asa pater eius. Et fuit dominus cum iosaphat quia ambulavit in viis david patris sui primis, et non speravit in baalim. Sed in domino deo patris sui: et perrexit in preceptis illius et non iuxta peccata israel. Confirmavitque dominus regnum in manu eius. Et dedit omnis iuda munera iosaphat: factique sunt ei infinite divitie, et multa gloria. Cumque sumpsisset cor eius audaciam propter vias domini: etiam excelsa et lucos de iuda abstulit. Tercio autem regni sui anno, misit de principibus suis benail et abdiam et zachariam et nathanahel et micheam ut docerent in civitatibus iuda. et cum eis levitas semeiam et nathaniam et zabadiam asahel quoque et semiramoth et ionathan adoniam que et thobiam et thobadoniam levitas. et cum eis elisamam et ioram sacerdotes. Docebantque populum in iuda habentes librum legis domini et circuibant cunctas urbes iuda atque erudiebant populum. Itaque factus est pavor domini super omnia regna terrarum que erant per gyrum iude: nec audebant bellare contra iosaphat. Sed et philistei iosaphat munera deferebant et vectigal argenti. Arabes quoque adducebant pecora arietum vii. milia septingentos hyrcos totidem. Crevit ergo iosaphat et magnificatus est usque in sublime atque edificavit in iuda domus ad instar turrium urbesque muratas. et multa opera paravit in urbibus iuda. viri quoque bellatores et robusti erant in ierusalem; quorum iste est numerus per domos atque familias singulorum. In iuda principes exercitus ednas dux: et cum eo robustissimi viri ccc. milia. Post hunc iohanan princeps et cum eo ducenta lxxx. milia. Post illum amasias filius zechri, consecratus domino. et cum eo ducenta milia virorum fortium. hunc sequebatur robustus ad prelia heliada: et cum eo tenentium arcum et clipeum cc. milia. Post istum etiam iozabad et cum eo c. lxxx. milia expeditorum militum. Hii omnes erant ad manum regis. exceptis aliis quos posuerat in urbibus muratis et in universo iuda. Fuit ergo iosaphat dives et inclitus multum. et affinitate coniunctus est achab. Descendit ad eum post annos in samariam.

Ad cuius aduentum · xviij ·
mactauit achab arietes et
boues plurimos populo qui uenerat
cum eo; persuasitque illi ut ascen
deret in ramoth galaad. Dixitque
achab rex israel ad iosaphat regem
iuda. Veni mecum in ramoth
galaad. Cui ille respondit. Ut ego
et tu; sicut populus tuus. sic et populus
meus. tecumque erimus in bello.
Dixitque iosaphat ad regem israel.
Consule obsecro in presentiarum
sermonem domini. Congregauit
que rex israel prophetarum quadringentos
uiros. et dixit ad eos. In ramoth
galaad ad bellandum ire debemus
an quiescere. At illi. Ascendite inquiunt
et tradet dominus eos in manu regis.
Dixitque iosaphat. Nunquid non est
hic propheta domini ut ab illo etiam
requiramus? Et ait rex israel ad io
saphat. Est uir unus a quo possu
mus domini querere uoluntatem.
sed ego odi eum; quia non prophetat
michi bonum. sed malum omni
tempore. Est autem micheas
filius iebla. Dixit ei iosaphat.
Ne loquaris rex hoc modo. Vocauit
ergo rex israel unum de eunuchis. et
dixit ei. Voca michi cito micheam
filium iebla. Porro rex israel et iosa
phat rex iuda uterque sedebant in
solio suo. uestiti cultu regio. Sede
bant autem in area iuxta portam
samarie. omnesque prophete uaticina
bantur coram eis. Sedecias uero
filius chanaana fecit sibi cornua fer
rea et ait. Hec dicit dominus. His
uentilabis syriam donec conteras
eam. Omnesque prophete similiter prophe
tabant atque dicebant. Ascende in
ramoth galaad et prosperaberis. et
tradet eos dominus in manus tuas.
Nuntius autem qui ierat ad uo
candum micheam; ait illi. En
uerba prophetarum omnium ore uno bona
regi annunciant. Queso ergo te ut
sermo tuus ab eis non dissentiat.
loquarisque prospera. Cui respondit
micheas. Viuit dominus quia
quodcunque dixerit michi deus meus
hoc loquar. Venit ergo ad regem.
Cui rex ait. Michea ire debemus
in ramoth galaad ad bellandum
an quiescere? Cui ille respondit.
Ascendite. cuncta enim prospera
euenient et tradentur hostes in
manus uestras. Dixitque rex. Iterum
atque iterum te adiuro. ut non
loquaris michi nisi quod uerum est
in nomine domini. At ille ait.
Vidi israel uniuersum dispersum
in montibus. sicut oues absque
pastore. Et dixit dominus. Non
habent isti dominos. Reuertatur
unusquisque in domum suam in
pace. Et ait rex israel ad iosaphat.
Nonne dixi tibi quod non prophetaret
iste michi quicquam boni. sed ea que ma
la sunt. At ille. Iccirco ait. Audite
uerbum domini. Vidi dominum se
dentem in solio suo. et omnem exercitum
celi assistentem ei a dextris et a sinistris.
Et dixit dominus. Quis decipiet
achab regem israel ut ascendat et
corruat in ramoth galaad? Cumque
dixerit unus hoc modo. et alter alio;
processit spiritus et stetit coram domino.
et ait. Ego decipiam eum. Cui dominus
inquit. In quo eum decipies? At ille
respondit. Egrediar et ero spiritus
mendax in ore omnium prophetarum eius.
Dixitque dominus. Decipies et preua
lebis. Egredere et fac ita. Nunc
igitur ecce dedit dominus spiritum
mendacii in ore omnium prophetarum tuorum.
et dominus locutus est de te mala.
Accessit autem sedecias filius
chanaana. et percussit michee ma
xillam et ait. Per quam uiam transi
uit spiritus domini a me ut loqueretur
tibi? Dixitque micheas. Tu ipse ui
debis in die illo; quando ingressus
fueris cubiculum de cubiculo ut
abscondaris. Precepit autem rex
israel dicens. Tollite micheam.
et ducite eum ad amon principem
ciuitatis. et ad ioas filium ama
malech. et dicetis. Hec dicit rex.
Mittite hunc in carcerem et date
ei panis modicum et aque paululum.
donec reuertar in pace. Dixitque
micheas. Si reuersus fueris in pace;
non est locutus dominus in me.
Et ait. Audite populi omnes. Igitur
ascenderunt rex israel et iosaphat
rex iuda in ramoth galaad.
Dixitque rex israel ad iosaphat.

Nota de spiritu mendacii inquit

Mutabo habitum. et sic ad pugnam vadam. Tu autem induere vestibus tuis. Mutatoque rex israel habitu venit ad bellum. Rex autem syrie preceperat ducibus equitatus sui dicens. Non pugnetis contra minimum aut contra maximum. nisi contra solum regem israel. Itaque cum vidissent principes equitatus iosaphat: dixerunt. Iste est rex israel. Et circumdederunt eum dimicantes. At ille clamavit ad dominum: et auxiliatus est ei. Et avertit eos ab illo. Cum enim vidissent duces equitatus quod non esset rex israel. dereliquerunt eum. Accidit autem ut unus e populo sagittam in incertum iaceret. et percuteret regem israel inter cervicem et scapulas. At ille aurige suo ait. Converte manum tuam et educ me de acie. quia vulneratus sum. Et finita est pugna in die illo. Porro rex israel stabat in curru suo contra syros usque ad vesperam. et mortuus est occidente sole. ·xix·

al' audisset

XIX

Reversus est autem iosaphat rex iuda domum suam pacifice in ierusalem. cui occurrit iehu filius anani videns. et ait ad eum. Impio prebes auxilium. et his qui oderunt dominum amicicia iungeris: et idcirco iram quidem domini merebaris. sed bona opera inventa sunt in te. eo quod abstuleris lucos de terra iuda et preparaveris cor tuum ut requireres dominum deum patrum tuorum. Habitavit ergo iosaphat in ierusalem. Rursumque egressus est ad populum de bersabee usque ad montem ephraim. et revocavit eos ad dominum deum patrum suorum. Constituitque iudices terre in cunctis civitatibus iuda munitis per singula loca. Et precipiens iudicibus: Videte ait quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium sed domini. et quodcumque iudicaveritis: in vos redundabit. Sit timor domini vobiscum. et cum diligentia cuncta facite. Non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas nec personarum acceptio: nec cupido munerum. In ierusalem quoque constituit iosaphat levitas et sacerdotes. et principes familiarum ex israel. ut iudicium et causam domini iudicarent habitatoribus eius. Precepitque eis dicens. Sic agetis in timore domini fideliter et corde perfecto. Omnem causam que venerit ad vos fratrum vestrorum qui habitant in urbibus suis inter cognationem et cognationem ubicumque questio est de lege. de mandato. de cerimoniis. de iustificationibus: ostendite eis ut non peccent in dominum. et veniat ira super vos et super fratres vestros. Sic ergo agetis et non peccabitis. Amarias autem sacerdos et pontifex vester. in his que ad dominum pertinent presidebit. Porro zabadias filius ismahel qui est dux in domo iuda. super ea opera erit que ad regis officium pertinent. Habetisque magistros levitas coram vobis. Confortamini et agite diligenter. et erit dominus vobiscum in bonis. ·xx·

Post hec congregati sunt filii moab et filii ammon et cum eis de ammonitis ad iosaphat: ut pugnarent contra eum. Veneruntque nuntii et indicaverunt iosaphat dicentes. Venit contra te multitudo magna de his locis que trans mare sunt et de syria. et ecce consistunt in asasontamar que est engaddi. Iosaphat autem timore perterritus totum se contulit ad rogandum dominum. et predicavit ieiunium in universo iuda. Congregatusque est iudas ad precandum dominum: sed et omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum. Cumque stetisset iosaphat in medio cetus iuda et ierusalem in domo domini ante atrium novum: ait. Domine deus patrum nostrorum. tu es deus in celo. et dominaris cunctis regnis gentium. in manu tua est fortitudo et potentia nec quisquam potest tibi resistere. Nonne tu deus noster interfecisti omnes habitatores terre huius coram populo tuo israel et dedisti eam semini abraham amici tui in sempiternum. Habitaveruntque in ea. et extruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo dicentes. Si irruerint super nos mala. gladius iudicii pestilentia et fames stabimus coram domo hac in conspectu tuo. in qua invocatum est nomen tuum et clamabimus ad te in tribulatione nostra et exaudies salvosque facies. Nunc igitur ecce filii ammon et moab

mons seyr per quos non concessisti israel ut transirent quando egrediebantur de egypto. sed declinaverunt ab eis et non interfecerunt illos; econtrario agunt. et nituntur eicere nos de possessione quam tradidisti nobis deus noster. Ergo nunc iudicabis eos: In nobis quidem non tanta est fortitudo ut possimus huic multitudini resistere. que irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus: hoc solum habemus residui ut oculos nostros dirigamus ad te; Omnis vero iuda stabat coram domino. cum parvulis. et uxoribus. et liberis suis. Erat autem iazihel filius zacharie. filii banaie. filii iehiel. filii mathanie levites de filiis asaph: super quem factus est spiritus domini in medio turbe et ait. Attendite omnis iuda. et qui habitatis in ierusalem: et tu rex iosaphat. Hec dicit dominus vobis. Nolite timere nec paveatis hanc multitudinem. non est enim vestra pugna sed dei. Cras descendetis contra eos. Ascensuri enim sunt per clivum nomine sis: et invenietis illos in summitate torrentis qui est contra solitudinem ieruhel. Non eritis vos qui dimicabitis. sed tantummodo state confidenter et videbitis auxilium domini super vos. O iuda et ierusalem nolite timere. nec paveatis. Cras egrediemini contra eos: et dominus erit vobiscum. Iosaphat ergo et iuda et omnes habitatores ierusalem ceciderunt proni in terram coram domino et adoraverunt eum. Porro levite de filiis caath et de filiis chore laudabant dominum deum israel voce magna in excelsum. Cumque mane surrexissent: egressi sunt per desertum thecue. Profectisque eis: stans iosaphat in medio eorum dixit. Audite me iuda et omnes habitatores ierusalem. Credite in domino deo vestro: et securi eritis. Credite prophetis eius. et cuncta evenient vobis prospera. Deditque consilium populo. et statuit cantores domini ut laudarent eum in turmis suis. et antecederent exercitum. ac voce consona dicerent. Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in eternum misericordia eius. Cumque cepissent laudes canere: vertit dominus insidias eorum in semet ipsos filiorum scilicet ammon et moab et montis seyr

qui egressi fuerant ut pugnarent contra iudam. et percussi sunt. Nam filii ammon et moab consurrexerunt adversum habitatores montis seyr: ut interficerent et delerent eos. Cumque hoc opere perpetrassent etiam in semet ipsos versi mutuis se concidere vulneribus. Porro iudas cum venisset ad speculam que respicit solitudinem: vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus. nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere. Venit ergo iosaphat et omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorum: inveneruntque inter cadavera varia supellectilem vestes quoque et vasa pretiosissima: et diripuerunt ita ut omnia portare non possent: nec per tres dies auferre spolia pro prede magnitudine. Die autem quarto congregati sunt in valle benedictionis. Etenim quoniam ibi benedixerunt domino. vocaverunt locum illum vallis benedictionis: usque in presentem diem. Reversusque est omnis vir iuda et habitatores ierusalem et iosaphat ante eos in ierusalem. cum letitia magna: eo quod dedisset eis dominus gaudium de inimicis suis. Ingressique sunt in ierusalem cum psalteriis et cytharis et tubis in domum domini. Irruit autem pavor domini super universa regna terrarum: cum audissent quod pugnasset dominus contra inimicos israel. Quievitque regnum iosaphat: et prebuit ei dominus pacem per circuitum. Regnavit igitur iosaphat super iudam. et erat xxx.v. annorum cum regnare cepisset. xx. autem et .v. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius azuba. filia selachi. Et ambulavit in via patris sui asa: nec declinavit ab ea. faciens que placita erant coram domino. Verumptamen excelsa non abstulit: et adhuc populus non direxerat cor suum ad dominum deum patrum suorum. Reliqua autem gestorum iosaphat priorum et novissimorum scripta sunt in verbis hieu filii anani. que digessit in libro regum israel. Post hec iniit amicitias iosaphat rex iuda cum ochozia rege israel cuius opera fuerunt impiissima. et particeps fuit ut facerent naves que irent in

al' pugnare

al' concidere

locum

tharsis. Feceruntque classem in asiongaber. Prophetauit autem eliezer filius dodau de maresa ad iosaphat dicens. Quia habuisti fedus cum ochozia, percussit dominus opera tua: contriteque sunt naues, nec potuerunt ire in tharsis. · xxi ·

XXI

Dormiuit autem iosaphat cum patribus suis, et sepultus est cum eis in ciuitate dauid. Regnauitque pro eo ioram filius eius. qui habuit fratres filios iosaphat. azariam et iahihel. et zachariam. et azariam et michael. et saphathiam. Omnes hii filii iosaphat regis iuda. Deditque eis pater suus multa munera argenti et auri et pensationes cum ciuitatibus munitissimis in iuda. Regnum autem tradidit ioram: eo quod esset primogenitus. Surrexit autem ioram super regnum patris sui. Cumque se confirmasset: occidit omnes fratres suos gladio. et quosdam de principibus iuda. Triginta duorum annorum erat ioram cum regnare cepisset. et viii. annis regnauit in ierusalem. Ambulauitque in uiis regum israel sicut egerat domus achab. Filia quippe achab erat uxor eius, et fecit malum in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere domum dauid propter pactum: quod inierat cum eo: et quia promiserat ei ut daret illi lucernam et filiis eius omni tempore. In diebus illis rebellauit edom ne esset subditus iude et constituit sibi regem. Cumque transisset ioram cum principibus suis et cuncto equitatu qui erat secum: surrexit nocte et percussit edom qui se circumdederat. et omnes duces equitatus eius. Attamen rebellauit edom ne esset sub dicione iude usque ad hanc diem. Eo tempore et lobna recessit ne esset sub manu illius. Dereliquerat enim dominum deum patrum suorum. Insuper et excelsa fabricatus est in urbibus iuda. et fornicari fecit habitatores ierusalem et preuaricari iudam. Allate sunt autem ei littere ab helia propheta in quibus scriptum erat. Hec dicit dominus deus dauid patris tui. Pro eo quod non ambulasti in uiis iosaphat patris tui. et in uiis asa regis iuda. Sed

incessisti per iter regum israel. et fornicari fecisti iudam et habitatores ierusalem. imitatus que es fornicationem domus achab. insuper et fratres tuos domum patris tui. meliores te occidisti. ecce dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo. et filiis et uxoribus tuis uniuersaque substantia tua. Tu autem egrotabis pessimo languore uteri donec egrediantur uitalia tua paulatim per dies singulos. Suscitauit ergo dominus contra ioram spiritum philistinorum. et arabum qui confines sunt ethiopibus. et ascenderunt in terram iuda et uastauerunt eam. Diripueruntque cunctam substantiam que inuenta est in domo regis. insuper et filios eius et uxores. nec remansit ei filius nisi ioachaz qui minimus natu erat. Et super hec omnia percussit eum dominus alui languore insanabili. Cumque diei succederet dies. et temporum spacia uoluerentur. duorum annorum expletus est circulus. et sic longa consumptus tabe ita ut egereret etiam uiscera sua: languore pariter et uita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima. Et non fecit ei populus secundum morem combustionis exequias sicut fecerat maioribus suis. Triginta duorum annorum fuit cum regnare cepisset. et viii. annis regnauit in ierusalem. ambulauitque non recte. et sepelierunt eum in ciuitate dauid. uerumptamen non in sepulcro regum.

· xxii ·

Constituerunt autem habitatores ierusalem ochoziam filium eius minimum regem pro eo. Omnes enim maiores qui ante eum fuerant interfecerant latrones arabum qui irruerant in castra. Regnauitque ochozias filius ioram regis iuda. xlii. annorum erat ochozias cum regnare cepisset. et uno anno regnauit in ierusalem. Et nomen matris eius athalia filia amri. Sed et ipse ingressus est per uias domus achab. mater enim eius impulit eum ut impie ageret. Fecit igitur malum in conspectu domini. sicut domus achab. Ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui in interitum eius. ambulauitque

consiliis eorum. Et perrexit cum Ioram filio Achab rege Israel in bellum contra Azahel regem Syrie in Ramoth Galaad; vulneraveruntque Syri Ioram. Qui reversus est ut curaretur in Iezrahel: multas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur Ochozias filius Ioram rex Iuda descendit ut inviseret Ioram filium Achab in Iezrahel egrotantem. Voluntatis quippe fuit Dei adversum Ochoziam ut veniret ad Ioram: et cum venisset, et cum egrederetur cum eo adversum Hyeu filium Namsi, quem unxit ut deleret domum Achab. Cum ergo subverteret Hyeu domum Achab, invenit principes Iuda et filios fratrum Ochozie qui ministrabant ei, et interfecit illos. Ipsum quoque perquirens Ochoziam comprehendit latentem in Samaria; adductumque ad se occidit: et sepelierunt eum eo quod esset filius Iosaphat qui quesierat Dominum in corde suo. Nec erat ultra spes aliqua ut de stirpe regnaret Ochozie. Siquidem Athalia mater eius videns quod mortuus esset filius suus: surrexit et interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram. Porro Iosabeth filia regis tulit Ioas filium Ochozie, et furata est eum de medio filiorum regis cum interficerentur. Abscondit quoque eum cum nutrice sua in cubiculo lectulorum. Iosabeth autem que absconderat eum erat filia regis Ioram uxor Ioiade pontificis, soror Ochozie, et iccirco Athalia non interfecit eum. Fuit ergo cum eis in domo Dei absconditus sex annis, quibus regnavit Athalia super terram. XXIII.

Anno autem septimo confortatus Ioiada, assumpsit centuriones. Azariam videlicet filium Ieroboam, et Ismahel filium Iohanna, Azariam quoque filium Obeth, et Maasiam filium Adaie, et Elizaphath filium Zechri: et iniit cum eis fedus. Qui circumeuntes Iudam congregaverunt levitas de cunctis urbibus Iuda: et principes familiarum Israel, veneruntque in Ierusalem. Iniit ergo omnis multitudo Israel pactum in domo Domini cum rege. Et dixit ad eos Ioiada. Ecce filius regis regnabit sicut locutus est Dominus super filios David. Iste est ergo sermo quem facietis. Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotum et levitarum et ianitorum erit in portis. Tertia vero pars ad domum regis. Et tertia pars in porta que appellatur fundamenti. Omne vero reliquum vulgus sit in atriis domus Domini. Nec quisquam alius ingrediatur domum Domini, nisi sacerdotes et qui ministrant de levitis. Ipsi tantummodo ingrediantur qui sanctificati sunt: et omne reliquum vulgus observet custodias Domini. Levite autem circumdent regem: habentes singuli arma sua. Et si quis alius ingressus fuerit templum, interficiatur. Sintque cum rege et introeunte et egrediente. Fecerunt igitur levite et universus Iuda iuxta omnia que preceperat Ioiada pontifex: et assumpserunt singuli viros qui sub se erant, et veniebant per ordinem sabbati cum his qui iam impleverant sabbatum et egressuri erant. Siquidem Ioiada pontifex non dimiserat abire turmas que sibi per singulas ebdomadas succedere consueverant. Deditque Ioiada sacerdos centurionibus lanceas clipeosque et peltas regis David, quas consecraverat in domo Domini. Constituitque omnem populum tenentium pugiones a parte templi dextera usque ad partem templi sinistram coram altari et templo per circuitum regis. Et eduxerunt filium regis, et imposuerunt ei diadema. Dederuntque ei in manu eius tenendam legem, et constituerunt eum regem. Unxitque illum Ioiada pontifex et filii eius. Imprecatique sunt ei atque dixerunt. Vivat rex. Cumque audisset Athalia vocem currentium atque laudantium regem: ingressa est ad populum in templum Domini. Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu: et principes turmasque circa eum

Omnem quoque populum terre gaudentem
atque clangentem tubis. et diversi
generis organis concinentem. vocemque
laudantium: scidit vestimenta sua
et ait. Insidie insidie. Egressus autem
ioiada pontifex ad centuriones et
principes exercitus. dixit eis. Educite
illam extra septa templi et interficia-
tur foris gladio. Precepitque sacer-
dos ne occideretur in domo domini.
Et imposuerunt cervicibus eius manus.
Cumque intrasset portam equorum
domus regis: interfecerunt eam ibi.
Pepigit autem ioiada fedus in-
ter se et universum populum et regem:
ut esset populus domini. Itaque in-
gressus est omnis populus domum
baal. et destruxerunt eam. et altaria
ac simulacra illius confregerunt.
Mathan quoque sacerdotem baal inter-
fecerunt ante aras. Constituit
autem ioiada prepositos in domo
domini ut sub manibus sacerdotum
ac levitarum quos distribuit david in do-
mo domini. offerrent holocau-
sta domino sicut scriptum est in lege
moysi. in gaudio et canticis iuxta
dispositionem david. Constituit quoque
ianitores in portis domus domini.
ut non ingrederetur eam inmundus
in omni re. Assumpsitque centurio-
nes et fortissimos viros ac principes
populi. et omne vulgus terre. et fecerunt
regem descendere de domo domini et in-
troire per medium porte superioris in
domum regis. et collocaverunt eum
in solio regali. Letatusque est omnis
populus terre et urbs quievit. Porro
athalia interfecta est gladio.

Al' libro

XXIIII

Septem annorum xxiiii. erat ioas cum regnare cepisset:
et xl. annis regnavit in ierusalem. no-
men matris eius sebia de bersabee.
Fecit quod bonum erat coram domino
cunctis diebus ioiade sacerdotis. Ac-
cepit autem ei ioiada duas uxores de
quibus genuit filios et filias. Postque
placuit ioas ut instauraret domum
domini. congregavitque sacerdotes
et levitas et dixit eis. Egredimini
ad civitates iuda et colligite de universo
israel pecuniam ad sarta tecta tem-
pli dei vestri. per singulos annos. fe-
stinatoque hoc facite. Porro levite
egerunt negligentius. Vocavitque
rex ioiadam pontificem et dixit ei. Quare
non tibi fuit cure ut cogeres levitas
inferre de iuda et ierusalem pecuniam
constitutam a moyse servo domini
ut inferret eam omnis multitudo
in tabernaculum testimonii. Atha-
lia enim impiissima et filii eius destru-
xerunt domum domini. et de universis
que sanctificata fuerant templo domini
ornaverunt fanum baalim. Precepit
ergo rex et fecerunt archam. posue-
runtque eam iuxta portam domini fo-
ris: et predicatum est in iuda et
ierusalem ut deferrent singuli pretium domino
quod constituit moyses servus domini
super omnem israel in deserto. Letati
sunt cuncti principes et omnis populus
et ingressi contulerunt in archam
domini atque miserunt: ita ut im-
pleretur. Cumque tempus esset ut
deferrent archam coram rege per ma-
nus levitarum. videbant enim
multam pecuniam: ingrediebatur
scriba regis et quem primus sacerdos con-
stituerat: effundebantque pecuniam
que erat in archa. Porro archam
portabant ad locum suum. Sic
faciebant per singulos dies. Et con-
gregata est infinita pecunia: quam de-
derunt rex et ioiada his qui preerant
operibus domus domini. At illi condu-
cebant ex ea cesores lapidum et arti-
fices operum singulorum ut instau-
rarent domum domini. fabros quoque ferri
et eris. ut quod cadere ceperat: fulciretur.
Egeruntque hii qui operabantur in-
dustrie et obducebatur parietum cica-
trix per manus eorum: ac suscitaverunt
domum domini in statum pristinum. ac
firmiter eam stare fecerunt. Cumque
complessent omnia opera: detulerunt
coram rege et ioiada reliquam partem
pecunie. de qua facta sunt vasa
in ministerium et ad holocausta
phiale quoque et cetera vasa aurea et ar-
gentea. Et offerebantur holocausta
in domo domini iugiter cunctis diebus
ioiade. Senuit autem ioiada plenus
dierum: et mortuus est cum esset cxxx. an-
norum. Sepelieruntque eum in
civitate david cum regibus. eo quod fecisset
bonum cum israel et cum domo eius.
Postquam autem obiit ioiada: ingressi

sunt principes iuda et adoraverunt re
gem. Qui delinitus obsequiis eorum
adquievit eis. et dereliquerunt templum
domini dei patrum suorum. servieruntque
lucis et sculptilibus: et facta est ira
contra iudam et ierusalem propter hoc peccatum.
Mittebatque eis prophetas ut reverterentur
ad dominum: quos protestantes illi audi
re nolebant. Spiritus itaque domini induit
zachariam filium ioiade sacerdotis.
et stetit in conspectu populi et dixit eis.
Hec dicit dominus. Quare transgre
dimini preceptum domini quod vobis non
proderit. et dereliquistis dominum. ut dere
linqueret vos. Qui congregati adversum
eum. miserunt lapides iuxta regis
imperium. in atrio domus domini.
et non est recordatus ioas rex misericordie quam
fecerat ioiada pater illius cum eo. sed in
terfecit filium eius. Qui cum mo
reretur: ait. Videat dominus et requirat.
Cumque evolutus esset annus: ascendit
contra eum exercitus syrie. Venitque
in iudam et ierusalem: et interfecit cunctos
principes populi. atque universam
predam miserunt regi damascum.
Et certe cum permodicus venisset
numerus syrorum. tradidit dominus in
manibus eorum infinitam multitudi
nem: eo quod dereliquissent dominum deum
patrum suorum. In ioas quoque ignomi
niosa exercuere iudicia: et abeuntes di
miserunt illum in languoribus magnis.
Surrexerunt autem contra eum servi
sui in ultionem sanguinis filii ioiade
sacerdotis. et occiderunt eum in lectulo
suo. et mortuus est. sepelieruntque eum
in civitate david. sed non in sepulcris regum.
Insidiati vero sunt ei zabath filius
semath ammonitidis. et iozabeth filius
semarith moabitidis. Porro filii eius
ac summa pecunie que adunata fuerat
sub eo. et instauratio domus domini:
scripta sunt diligentius in libro regum.

Regnavit autem . xxv .
amasias filius eius pro eo.
Viginti. v. annorum erat amasias cum
regnare cepisset: et xxix. annis regna
vit in ierusalem. Nomen matris eius ioade
de ierusalem. Fecitque bonum in conspectu
domini. verumptamen non in corde perfec
to. Cumque roboratum sibi videret
imperium: iugulavit servos qui occi
derunt regem patrem suum. sed filios
eorum non interfecit sicut scriptum
est in libro legis moysi. ubi precepit
dominus dicens. non occidentur
patres pro filiis. neque filii pro patribus
suis: sed unusquisque in peccato suo mo
rietur. Congregavit igitur amasias
iudam et constituit eos per familias
tribunosque et centuriones in universo
iuda et beniamin. et recensuit a. xx.
annis et sursum. invenitque triginta (al' sup)
milia iuvenum qui egrederentur
ad pugnam. et tenerent hastam et
clipeum. Mercede quoque conduxit de
israel. c. milia robustorum. c. talentis
argenti. ut pugnarent contra fili
os edom. Venit autem homo dei ad
illum. et ait. O rex ne egrediatur
tecum exercitus israel: non est enim
dominus cum israel et cunctis filiis
ephraim. Quod si putas in robore ex
ercitus bella consistere: superari te
faciet deus ab hostibus. Dei quippe (tuus)
est adiuvare et in fugam vertere.
Dixitque amasias ad hominem dei.
Quid ergo fiet de c. talentis argenti
que dedi militibus israel? Et respondit ei
homo dei. Habet dominus unde tibi
dare possit multo his plura. Sepa
ravit itaque amasias exercitum qui
venerat ad eum ex ephraim: ut
reverteretur in locum suum. At
illi contra iudam vehementer irati:
reversi sunt in regionem suam. Porro
amasias confidenter eduxit populum
suum. et abiit in vallem salinarum:
percussitque filios seyr. xx. milia. et alia
decem milia. virorum ceperunt filii iuda (al' xx.)
et adduxerunt ad preruptum cuiusdam
petre. precipitaveruntque eos de summo in
preceps qui universi crepuerunt.
At ille exercitus quem remiserat amasias
ne secum iret ad prelium diffusus
est in civitatibus iuda a samaria usque
bethoron: et interfectis tribus milibus
diripuit predam magnam. Ama
sias vero post cedem idumeorum et allatos
deos filiorum seyr statuit illos in deos
sibi et adorabat eos: et illis adolebat in
censum. Quobrem iratus est dominus
contra amasiam: misitque ad eum
prophetam qui diceret ei. Cur adorasti
deos qui non liberaverunt populum
suum de manu tua? Cumque hec
loqueretur. respondit ei. Numquid consi

lianus regis es? Quiesce ne te interficiam. Discedensque propheta: scio inquit quod cogitaverit dominus occidere te quia et fecisti hoc malum, et insuper non adquievisti consilio meo. Igitur amasias rex iuda inito pessimo consilio misit ad ioas filium ioachaz filii hyeu regem israel dicens. Veni videamus nos mutuo. Ille ille remisit nuncios dicens. Carduus qui est in libano misit ad cedrum libani dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. Et ecce bestie que erant in silva libani transierunt et conculcaverunt carduum. Dixisti percussi edom: et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua. Cur malum adversum te provocas. Ut cadas tu et iudas tecum? Noluit audire amasias, eo quod domini esset voluntas ut traderetur in manibus hostium propter deos edom. Ascendit igitur ioas rex israel et mutuo sibi prebuere conspectus. Amasias autem rex iuda erat in bethsames iude. Corruitque iuda coram israel: et fugit in tabernacula sua. Porro amasiam regem iuda filium ioas rex israel in bethsames et adduxit in ierusalem. Destruxitque murum eius a porta ephraym usque ad portam anguli, quadringentis cubitis. Omne quoque aurum et argentum et universa vasa que repperierat in domo domini et apud obededom: in thesauris etiam domus regie, necnon et filios obsidum reduxit in samariam. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex israel .xv. annis. Reliqua vero sermonum amasie priorum et novissimorum scripta sunt in libro regum iuda et israel. Qui postquam recessit a domino, tetenderunt ei insidias in ierusalem. Cumque fugisset lachis: miserunt et interfecerunt eum ibi. Reportantesque eum super equos, sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david. ·xxvj·

XXVI

Omnis autem populus iuda filium eius oziam annorum sexdecim constituit regem pro patre suo amasia. Ipse edificavit ahilath et restituit eam dicioni iude postquam dormivit rex cum patribus suis. Sexdecim annorum erat ozias cum regnare cepisset, et .l. duobus annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod erat rectum in oculis domini, iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Et exquisivit dominum in diebus zacharie intelligentis et videntis deum. Cumque requireret dominum, direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugnabat contra philisthim, et destruxit murum geth et murum iabnie, murumque azoti. Edificavit quoque oppida in azoto et in philisthim. Et adiuvit eum deus contra philisthim et contra arabes qui habitabant in gurbaal: et contra amonitas. Pendebantque amonite munera ozie. Et divulgatum est nomen eius usque ad introitum egypti propter crebras victorias. Edificavitque ozias turres in ierusalem super portam anguli, et super portam vallis, et reliquas in eodem muri latere: firmavitque eas. Extruxit etiam turres in solitudine et effodit cisternas plurimas, eo quod haberet multa pecora tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vineas quoque habuit et vinitores, in montibus et in carmelo. Erat quippe homo agriculture deditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prelium sub manu iehiel scribe, maasieque doctoris, et sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias virorum fortium duorum milium sexcentorum, et sub eis universus exercitus, trecenta et septem milia et quingenti qui erant apti ad bella: et pro rege contra adversarios dimicabant. Preparavit quoque eis ozias, id est cuncto exercitui clipeos et hastas, et galeas, et loricas arcusque et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in ierusalem diversi generis machinas quas in turribus collocavit et in angulis murorum ut mitterent sagittas et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul, eo quod auxiliaretur ei dominus, et corroboraverat illum. Sed cum roboratus esset, elevatum est cor eius in interitum suum, et neglexit dominum deum suum. Ingressusque est templum domini, adolere voluit incensum super altare thimiamatis. Statimque ingressus post eum

nas sacerdos et cum eo sacerdotes domini
octoginta viri fortissimi: restiterunt que regi
atque dixerunt. Non est tui officii ozia
ut adoleas incensum domino. sed
sacerdotum id est filiorum aaron
qui consecrati sunt ad huiuscemodi
ministerium. Egredere de sanctuario.
ne contempseris: quia non reputabitur
tibi in gloriam a domino deo. Iratusque est ozias et tenens in manu
turibulum ut adoleret incensum
minabatur sacerdotibus. Statimque
orta est lepra in fronte eius coram
sacerdotibus in domo domini. super
altare thymiamatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et omnes
reliqui sacerdotes: viderunt lepram
in fronte eius, et festinato expulerunt
eum. Sed et ipse perterritus acceleravit
egredi eo quod sensisset illico plagam
domini. Fuit igitur ozias rex leprosus usque ad diem mortis sue: et habitavit in
domo separata plenus lepra ob quam
eiectus fuerat de domo domini. Porro
ioathan filius eius rexit domum
regis. et iudicabat populum terre. Reliqua
autem sermonum ozie priorum et
novissimorum scripsit ysaias filius
amos propheta. Dormivitque ozias cum
patribus suis: et non sepelierunt eum in
agro regalium sepulcrorum eo quod
esset leprosus. Regnavitque ioathan filius eius pro eo.

Viginti quinque annorum · xxvii ·
erat ioathan cum regnare
cepisset. et xvi. annis regnavit in
ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia
sadoch. Fecitque quod rectum erat coram domino. iuxta omnia que fecerat ozias pater suus: excepto quod non
est ingressus templum domini. Et
adhuc populus delinquebat. Ipse edificavit portam domus domini excelsam. et in muro ophel multa construxit. Urbes quoque edificavit in
montibus iuda: et in saltibus castella et
turres. Ipse pugnavit contra regem
filiorum ammon: et vicit eos. Dederuntque ei filii ammon in tempore
illo. c. talenta argenti. et x. milia
choros tritici: ac totidem choros ordei. Hec ei prebuerunt filii ammon
in anno secundo. et tercio. Corroboratusque est ioathan eo quod direxisset
vias suas coram domino deo suo.

Reliqua autem sermonum ioathan
et omnes pugne et opera scripta sunt
in libro regum israel et iuda. Viginti
quinque annorum erat cum regnare
cepisset. et xvi. annis regnavit
in ierusalem. Dormivitque ioathan
cum patribus suis: et sepelierunt eum in
civitate david: et regnavit achaz filius
eius pro eo. · xxviii ·

XXVIII

Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset.
et xvi. annis regnavit in ierusalem.
Non fecit rectum in conspectu
domini sicut david pater eius. sed ambulavit in viis regum israel: insuper
et statuas fudit baalim. Ipse est
qui adolevit incensum in valle
gehennom. et lustravit filios suos
in igne iuxta ritum gentium quas
interfecit dominus in adventu
filiorum israel. Sacrificabat quoque
et thymiama succendebat in excelsis et in collibus et sub omni ligno
frondoso. Tradiditque eum dominus
deus eius in manu regis syrie.
Qui percussit eum magnamque
predam de eius cepit imperio:
et adduxit in damascum. Manibus quoque regis israel traditus est:
et percussus plaga grandi. Occidit que phacee filius romelie de iuda. c.
xx. milia in die uno omnes viros
bellatores. eo quod dereliquissent dominum
deum patrum suorum. Eodem
tempore occidit zechri vir potens
ex ephraym maasiam filium regis.
et ezricam ducem domus eius.
helcanan quoque secundum a rege. Ceperuntque filii israel de fratribus suis. cc.
milia mulierum. puerorum et puellarum
et infinitam predam: et pertulerunt
eam in samariam. Ea tempestate erat ibi propheta domini nomine oded.
qui egressus obviam exercitui venientium in samariam: dixit eis.
Ecce iratus dominus deus patrum
vestrorum contra iudam tradidit eos
in manibus vestris et occidistis eos
atrociter. ita ut celum pertingeret
vestra crudelitas. Insuper filios iuda
et ierusalem vultis vobis subicere in
servos et ancillas: quod nequaquam facto
opus est. Peccatis enim super
hoc domino deo vestro. Sed audite

al' beenno

al' sacrificabat

regis

consilium meum & reducite cap-
tiuos quos adduxistis de fratribus vestris:
quia magnus furor domini imminet
vobis. Steterunt itaque viri de prin-
cipibus filiorum ephraim azarias
filius iohannam. barachias filius
mosollamoth. iezechias filius sellum
& amasa filius adali contra eos qui
veniebant de prelio. & dixerunt eis.
Non introducetis huc captiuos.
ne peccemus domino. Quare vul-
tis addere super peccata nostra. & vetera
cumulare delicta? Grande quippe
peccatum est: & ira furoris domini
imminet super israel. Dimiseruntque
viri bellatores predam & universa
que ceperant coram principibus
& omni multitudine. Steterunt-
que viri quos supra memorauimus:
& apprehendentes captiuos omnes
qui nudi erant vestierunt de spoliis.
Cumque vestissent eos & calciassent
& refecissent eos cibo et potu. unxis-
sent quoque propter laborem. & adhibuissent
eis curam quicumque ambulare non
poterant. & erant imbecilli corpore:
imposuerunt eos iumentis & addu-
xeruntque iericho civitatem
palmarum ad fratres eorum. Ipsique re-
versi sunt in samariam. Tempore
illo misit rex achaz ad regem assi-
riorum auxilium postulans. Ve-
neruntque ydumei & percusserunt
multos ex iuda: & ceperunt predam
magnam. Philistiim quoque dif-
fusi sunt per urbes campestres.
& ad meridiem iuda. Ceperuntque
beth sames. & ahylon. & gaderoth.
Socho quoque & thamnam. & zamro
cum viculis suis. & habitauerunt
in eis. Humiliauerat enim dominus
iudam propter achaz regem iuda: eo
quod nudasset eum auxilio & contemptui
habuisset dominum. Adduxitque contra
eum teglatphalassar regem
assiriorum. qui & afflixit eum.
& nullo resistente vastauit. Igitur
achaz spoliata domo domini et
domo regum & principum dedit
regi assiriorum munera. & tamen
nichil ei profuit: Insuper & in tempore
angustie sue. auxit contemptum
in dominum. Ipse per se rex achaz
immolauit diis damasci victi-

mas percussoribus suis. & dixit
regum sirie auxiliantur eis quos
placabo hostiis & aderunt mihi: cu
econtrario ipsi fuerint ruine ei &
israel. Direptis itaque achaz omnibus
domus dei atque confractis clausit
as templi dei. & fecit sibi altaria in uni-
versis angulis ierusalem. In omnibus
urbibus iuda extruxit aras ad crem-
andum thus: atque ad iracundiam prouo-
cauit dominum deum patrum suorum. Re
autem sermonum eius & omnium ope-
rum priorum & nouissimorum scripta
in libro regum iuda & israel. Dormiuit
achaz cum patribus suis: & sepelierunt
eum in civitate ierusalem: neque enim
ceperunt eum in sepulcra regum isr
Regnauitque ezechias filius eius pro
Igitur eze- xxix.
chias regnare cepit cum vi
ginti quinque esset annorum & xxix. ann
gnauit in ierusalem. Nomen m
eius abia filia zacharie. Fe
quod placitum erat in consp
domini: iuxta omnia que fec
david pater eius. In ipso anno & mense
regni sui. aperuit valuas dom
domini & instaurauit eas. Ad
que sacerdotes atque leuitas & cong
uit eos in plateam orientalem.
Dixitque ad eos. Audite me leuite & sanct
mundate domum domini dei pat
uestrorum. auferte omnem inmundi
de sanctuario. Peccauerunt patres n
fecerunt malum in conspectu do
dei nostri. derelinquentes eum. Auer
facies suas a tabernaculo domini & prebu
dorsum. Clauserunt ostia que
in porticu & extinxerunt luc
Incensumque non adoleuerunt
holocausta non obtulerunt in sa
dei israel. Concitatus est itaque f
domini super iudam & ierusalem: &
dit que eos in commotionem & in
& in sibilum. sicut ipsi cernitis ocu
vestris. En corruerunt patres n
gladiis filii nostri & filie nostre & coniug
sue ducte sunt propter hoc scelus c
igitur placet mihi ut ineamus
cum domino deo israel: & auertat
furorem ire sue. Filii mei nol
negligere. Vos enim elegit dominus
ut stetis coram eo & ministretis
colatisque eum & cremetis ei incen

Surrexerunt ergo levite: Maath filius Amasie et Iohel filius Azarie de filiis Caath. Porro de filiis Merari: Cis filius Abdi et Azarias filius Iaalelel. De filiis autem Gerson: Ioa filius Zemma et Eden filius Ioha. At vero de filiis Elizaphan: Samri et Iahihel. De filiis quoque Asaph: Zacharias et Mathanias. Nec non de filiis Eman: Iahihel et Semei. Sed et de filiis Idithun: Semeias et Ozihel. Congregaveruntque fratres suos et sanctificati sunt et ingressi sunt iuxta mandatum regis et imperium domini ut expiarent domum domini. Sacerdotes quoque ingressi templum domini ut sanctificarent illud extulerunt omnem immunditiam quam intus repperant in vestibulo domus domini: quam tulerunt levite et asportaverunt ad torrentem Cedron foras. Ceperunt autem prima die mensis primi mundare: et in die octava eiusdem mensis ingressi sunt porticum templi domini. Expiaveruntque templum diebus viii. et in die sextadecima mensis eiusdem quod ceperant impleverunt. Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem et dixerunt ei. Sanctificavimus omnem domum domini et altare holocausti vasaque eius. nec non et mensam propositionis cum omnibus vasis suis. cunctamque templi supellectilem quam polluerat rex Achaz in regno suo postquam prevaricatus est: et ecce exposita sunt omnia coram altari domini. Consurgensque diluculo Ezechias rex adunavit omnes principes civitatis et ascendit in templum domini. Obtuleruntque simul tauros vii. et arietes vii. agnos vii. et hircos vii. pro peccato pro regno pro sanctuario pro Iuda. Dixit quoque sacerdotibus filiis Aaron: ut offerent super altare domini. Mactaverunt igitur tauros et susceperunt sacerdotes sanguinem et fuderunt illum super altare. Mactaverunt etiam arietes et illorum sanguinem super altare fuderunt. Immolaveruntque agnos et fuderunt super altare sanguinem. Applicuerunt hircos pro peccato coram rege et universa multitudine: imposueruntque manus suas super eos: et immolaverunt eos sacerdotes et asperserunt sanguinem coram altari pro piaculo universi Israel. Pro omni quippe Israel preceperat rex ut holocaustum fieret et pro peccato. Constituit quoque levitas in domo domini cum cymbalis et psalteriis et cytharis secundum dispositionem David regis et Gad videntis et Nathan prophete. Siquidem domini preceptum fuit per manum prophetarum eius. Steteruntque levite tenentes organa David et sacerdotes tubas. et iussit Ezechias ut offerent holocaustum super altare. Cumque offerentur holocausta: ceperunt laudes canere domino et clangere tubis atque in diversis organis que David rex Israel preparaverat concrepare. Omni autem turba adorante cantores et hii qui tenebant tubas erant in officio suo donec compleretur holocaustum. Cumque finita esset oblatio: incurvatus est rex et omnes qui erant cum eo et adoraverunt. Precepitque Ezechias et principes levitis ut laudarent dominum sermonibus David et Asaph videntis qui laudaverunt eum magna leticia: et in curvato genu adoraverunt. Ezechias autem hec addidit. Implestis manus vestras domino. Accedite et offerte victimas et laudes in domo domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias et laudes et holocausta mente devota. Porro numerus holocaustorum que obtulit multitudo hic fuit. Tauros lxx. arietes centum. agnos ducentos. Sanctificaveruntque domino boves dc. et oves tria milia. Sacerdotes vero pauci erant nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent: unde et levite fratres eorum adiuverunt eos donec impleretur opus et sanctificarentur antistites. Levite quippe faciliori ritu sanctificantur quam sacerdotes. Fuerunt igitur holocausta plurima adipes pacificorum et libamina holocaustorum: et completus est cultus domus domini. Letatusque Ezechias et omnis populus eo quod ministerium domini esset expletum. De repente quippe hoc fieri placuerat. xxx.

Misit quoque Ezechias ad omnem Israel et Iudam. Scripsit quoque epistolas ad Ephraim et Manassem

In incurvato genu

XXX

omnem

ut venirent in domum domini in
ierlm: et facerent phase domino deo
isrl'. Inito ergo consilio regis et
principum et universi cetus ierlm:
decreverunt ut facerent phase mense
scdo. Non enim potuerant facere
in tempore suo: quia sacerdotes qui
possent sufficere sanctificati non fuerant:
et populus necdum congregatus
erat in ierlm. Placuitque sermo
regi et omni multitudini. et decre-
verunt ut mitterent nuncios
in universum isrl' de bersabee usque
dan: ut venirent et facerent phase
domino deo isrl' in ierlm. Multi
enim non fecerant sicut lege prescrip-
tum est. Perrexeruntque cursores
cum epistolis ex regis imperio et
principum eius in universum isrl'
et iudam. iuxta id quod rex iusserat
predicantes. Filii isrl' revertimini
ad dnm deum abraham et ysaac
et isrl': et revertetur ad reliquias
que effugerunt manum regis
assyriorum. Nolite fieri sicut patres
vestri. et fratres qui recesserunt a dno
deo patrum suorum. et tradidit
eos in interitum ut ipsi cernitis.
Nolite indurare cervices vestras
sicut patres vestri. Tradite manus vestras
domino et venite ad sanctuarium
eius quod sanctificavit in eternum.
Servite domino deo patrum vestrorum
et avertetur a vobis ira furoris eius.
Si enim reversi fueritis ad dnm:
fratres vestri et filii habebunt misericordiam
coram dominis suis. qui illos
duxerunt captivos. et revertentur
in terram hanc. Pius enim et
clemens est dominus deus noster. et non
avertet faciem suam a vobis.
si reversi fueritis ad eum. Igitur
cursores pergebant velociter de civi-
tate in civitatem. per terram
ephraim et manasse. usque zabulon:
illis irridentibus et subsannantibus
eos. Attamen quidam viri ex aser
et manasse et zabulon. adquiescen-
tes consilio venerunt in ierlm.
In iuda vero facta est manus dei
ut daret eis cor unum et facerent
iuxta preceptum regis et princi-
pum verbum domini. Congre-
gatique sunt in ierlm populi multi

ut facerent sollempnitatem azi[morum]
in mense secundo. Et surgentes
destruxerunt altaria que erant in
ierlm: atque universa in quibus
ydolis adolebatur incensum sub-
vertentes proiecerunt in torrentem
cedron. Immolaverunt autem
phase xiiii. die mensis secundi.
Sacerdotes quoque atque levite tan-
dem sanctificati obtulerunt holocausta
in domo domini. Steteruntque in
ordine suo iuxta dispositionem et
legem moysi hominis dei. Sacer-
dotes vero suscipiebant effun-
dendum sanguinem de manibus levitarum
eo quod multa turba sanctificata
non esset: et idcirco levite immola-
rent phase his qui non occurrerant
sanctificari domino. Magna
pars populi de ephraym et manas-
se et ysachar et zabulon que sancti-
ficata non fuerat comedit phase
non iuxta quod scriptum est.
Oravit ezechias pro eis dicens.
Dominus bonus propiciabitur
cunctis qui in toto corde requi-
runt dnm deum patrum suorum.
non imputabitur eis quod minus
sanctificati sunt. Quem exaudi-
vit dominus: et placatus est
Feceruntque filii isrl' qui inventi
sunt in ierlm sollempnitatem azi-
morum vii. diebus in leticia magna lau-
dantes dnm per singulos dies.
levite quoque et sacerdotes per organa
que suo officio congruebant.
Locutusque est ezechias ad cor om-
nium levitarum qui habebant intelli-
gentiam bonam super domino
et comederunt vii. diebus sollempni-
tatis immolantes victimas pa[cificorum]
et laudantes dnm deum
patrum suorum. Placuitque
universe multitudini ut cele-
brarent etiam alios vii. dies. quod et fece-
runt cum ingenti gaudio. Eze-
chias enim rex iuda prebuerat
multitudini mille tauros et septem
milia ovium. Principes vero dede-
runt populo tauros mille et ovium
Sanctificata est ergo sacerdotum
plurima multitudo. et hilaris
perfusa omnis turba tam sacerdo-
tum et levitarum quam univer[se]

quenae que venerat ex israel. proselitorum quoque de terra israel et habitantium in iuda. Facta quoque est grandis celebritas in iherusalem qualis a diebus salomonis filii david regis israel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque levite benedicentes populo: et exaudita est vox eorum; pervenitque oratio in sanctum habitaculum celi.

Cumque hec .xxxi. rite celebrata fuissent: egressus est omnis israel qui inventus fuerat in urbibus iuda. et fregerunt simulacra. succideruntque lucos. Demoliti sunt excelsa et altaria destruxerunt. non solum de universo iuda et beniamin. sed de ephraym quoque et manasse. donec penitus everterent. Reversique sunt omnes filii israel in possessiones et civitates suas. Ezechias vero constituit turmas sacerdotales et leviticas per divisiones suas unumquemque in officio proprio tam sacerdotum videlicet quam levitarum ad holocausta et ad pacifica ut ministrarent et confiterentur. canerentque in portis castrorum domini. Pars autem regis erat ut de propria eius substantia offerretur holocaustum mane semper et vespere. Sabbatis quoque et calendis et sollempnitatibus ceteris. sicut scriptum est in lege moysi. Precepit etiam populo habitantium in iherusalem ut darent partes sacerdotibus et levitis ut possent vacare legi domini. Que cum percrebruisset in auribus multitudinis. plurimas obtulerunt primicias filii israel. frumenti vini et olei: mellis quoque et omnium que gignit humus decimas obtulerunt. Sed et filii israel et iuda qui habitabant in urbibus iuda. obtulerunt decimas boum et ovium decimasque sanctorum que voverant domino deo suo. atque universa portantes fecerunt acervos plurimos. Mense tercio ceperunt acervorum iacere fundamenta. et mense septimo compleverunt eos. Cumque ingressi fuissent ezechias et principes eius: viderunt acervos et benedixerunt domino ac populo israel. Interrogavitque ezechias sacerdotes et levitas quare ita iacerent acervi. Respondit illi azarias sacerdos primus de stirpe sadoch dicens. Ex quo ceperunt offerri primicie in domo domini.

comedimus et saturati sumus: et remanserunt plurima eo quod benedixerit dominus populo suo. Reliquiarum autem copia est ista quam cernis. Precepit igitur ezechias ut prepararent horrea in domo domini. Que cum fecissent: intulerunt tam primicias quam decimas. et quecumque voverant fideliter. Fuit autem prefectus eorum chonenias levita. et semei frater eius secundus. post quem iehihel et [^1] sub manibus chonenie et semei fratris eius. ex imperio ezechie regis et azarie pontificis domus domini ad quos omnia pertinebant. Chore vero filius iemna levites et ianitor orientalis porte prepositus erat his que sponte offerebantur domino. primiciisque et consecratis in sancta sanctorum: et sub cura eius eden et beniamin. ihesue et semeias. amarias quoque et sechenias in civitatibus sacerdotum: ut fideliter distribuerent fratribus suis partes minoribus atque maioribus. exceptis maribus ab annis tribus et supra a cunctis qui ingrediebantur templum domini. et quicquid per dies singulos conducebatur in ministerio atque observationibus iuxta divisiones suas sacerdotibus per familias et levitis. a vicesimo anno et supra per ordines et turmas suas: universeque multitudini. tam uxoribus quam liberis eorum utriusque sexus. fideliter cibi de his que sanctificata fuerant prebebantur. Sed et filiorum aaron per agros et suburbana urbium singularum dispositi erant viri qui partes distribuerent universo sexui masculino de sacerdotibus et levitis. Fecit ergo ezechias universa que diximus in omni iuda. operatusque est bonum et rectum et verum coram domino deo suo. in universa cultura ministerii domus domini. iuxta legem et cerimonias: volens requirere deum suum in toto corde suo: fecitque et prosperatus est.[^2]

Post que et .xxxii. huiuscemodi veritatem. venit sennacherib rex assiriorum et ingressus iudam obsedit civitates munitas et volens eas capere. Quod cum vidisset ezechias venisse[^3]

[^1]: azarias et naath et asahel et ierimoth iozabad quoque et heliel et iesmachias et maath et banaias positi

[^2]: domini

[^3]: alias audisset

XXXII

Sermo de sennacherib

salꝫ sennacherub ⁊ totum bellꝫ im
petum uerti contra ierlm̄: inito cū
principibꝫ consilio uiriſqꝫ fortissi
mis ut obturarent capita fontiū
que erant extra urbem. ⁊ hꝰ omniū
decernente sententia. Congregauit
plurimam multitudinem. ⁊ ob
turauerunt cunctos fontes et
riuum qui fluebat in medio ter
re dicentes, ne ueniant reges assyriorū
⁊ inueniant aquarum habundan
ciam. Edificauit quoqꝫ agens in
dustrie omnem murum qui fue
rat dissipatus et extruxit turres
desuper: ⁊ forinsecus alterum
murum. Instaurauit qꝫ mello
in ciuitate dauid. ⁊ fecit uniuersi
generis armaturam ⁊ clipeos.
Constituit qꝫ principes bellatorū
in exercitu. Et conuocauit uniuer
sos in platea porte ciuitatis: ac
locutus est ad cor eorum dicens.
Uiriliter agite ⁊ confortamini.
Nolite timere nec paueatis regē
assyriorum ⁊ omnē multitudi
nem que est cum eo. Multo enī
plures nobiscum sunt quam cum illo.
Cum illo est brachium carneum.
nobiscum dominus deus nr̄: qui
auxiliator est nr̄. pugnatqꝫ pro
nobis. Confortatus qꝫ est pplūs
huiuscemodi uerbis ezechie regis
iuda. Que postqꝫ gesta sunt mi
sit sennacherub rex assyriorum
seruos suos ierlm̄. Ipse enim cum
uniuerso exercitu obsidebat lachis:
ad ezechiam regem iuda ⁊ ad omnē
populum qui erat in urbe dicens.
Hec dicit sennacherub rex assyrio
rum: In quo habentes fiduciam.
sedetis obsessi in ierlm̄. Nam eze
chias decepit uos ut tradat morti in
fame ⁊ siti. affirmans quod dns
deus uester liberet uos de manu regis
assyriorum. Numquid non iste est
ezechias qui destruxit excelsa illi⁹.
⁊ altaria. ⁊ precepit iude ⁊ ierlm̄
dicens. Coram altari uno adora
bitis. ⁊ in ipso comburetis incensum?
An ignoratis que ego fecerim ⁊ pa
tres mei. cunctis terrarum pplis?
Numquid preualuerunt dii gentiū
omniumqꝫ terrarum liberare regionē
suam de manu mea? Quis est

de uniuersis diis gentium quas ua
runt patres mei qui potuit eru
pplm̄ suum de manu mea. ut
etiam deus uester eruere uos de
manu? Non uos ergo decipiat eze
chias nec uana persuasione de
neqꝫ credatis ei. Si enim nullus
potuit deus cunctarum gentium
atqꝫ regnorum liberare pplm̄ su
de manu mea ⁊ de manu patrū
consequenter nec deus uester pote
eruere uos de manu mea. Sed ⁊
multa locuti sunt serui eius con
dnm̄ deum. ⁊ contra ezechiam
seruum eius. Epistolas quoqꝫ scrip
sit plenas blasphemie in dominum
deum isrl'. ⁊ locutus est aduersus
eum. Sicut dii gentium ceterarum
non potuerunt liberare populos
de manu mea: sic ⁊ deus ezechie
non poterit populum suum de
ista. Insuper ⁊ clamore magno
gua iudaica contra populum
sedebat in muris ierlm̄ personab
ut terrerent eos ⁊ caperent ciuitatem
Locutusqꝫ est contra deum ier
sicut aduersum deos populorum
opera manuum hominū. Orauer
igitur ezechias ⁊ ysaias filius a
pphetes aduersum hanc blasphe
ac uociferati sunt usqꝫ in celum.
misit dominus angelum suum
percussit omnē uirꝫ robustum
torem ⁊ principem exercitus regis
riorum. Reuersusqꝫ est cum ignomi
in terram suam. Cumqꝫ ingressus
est domum dei sui: filii qui egressi
erant de utero eius interfecerunt
gladio. Saluauitqꝫ dominus eze
chiam ⁊ habitatores ierlm̄ de man
sennacherib regis assyriorum ⁊
manu omnium: ⁊ prestitit eis salu
quietem per circuitum. Multi
deferebant hostias ⁊ sacrificia
in ierlm̄. ⁊ munera ezechie regi
qui exaltatus est post hec coram
gentibus. In diebus illis egrotauit
chias usque ad mortem ⁊ orauit
exaudiuitqꝫ eum ⁊ dedit ei signum
Sed non iuxta beneficia que accep
retribuit: quia eleuatum est cor eius
et facta est contra eum ira. ⁊
iudam ⁊ contra ierlm̄. Humiliat
qꝫ est postea eo quod exaltatum fu

ce eius. tam ipe quam habitatores ierlm.
et ideo non venit super eos ira dni
in diebus ezechie. Fuit autem ezechi
as dives et inclitus valde. et thesauros
sibi plurimos congregavit argenti
et auri et lapidis et lapidis preciosi
aromatum et armorum universi
generis. et vasorum magni precij.
apothecas quoque frumenti vini et
olei. et presepia omnium iumentorum
caulas quoque pecorum. et urbes edifi
cavit. Habebat quippe greges ovium
et armentorum innumerabiles: eo quod
dedisset ei dominus substanciam multam
nimis. Ipse est ezechias qui obturavit
superiorem fontem aquarum gyon:
et avertit eas subter ad occidentem urbis
david. In omnibus operibus suis fecit
prospere quecumque voluit. Attamen
in legatione principum babilonis
qui missi fuerant ad eum ut inter
rogarent eum de portento quod acciderat
super terram: dereliquit eum dominus ut
temptaretur. et nota fierent omnia que
erant in corde eius. Reliqua autem
sermonum ezechie et misericordiarum eius scrip
ta sunt in visione ysaie filii amos
prophete. et in libro regum iuda et israel. Dor
mivit quoque ezechias cum patribus suis. et
sepelierunt eum super sepulcra filiorum
david. et celebraverunt eius exequias universus
iuda et omnes habitatores ierlm. Regna
vit quoque manasses filius eius pro eo.

Duodecim annorum. xxxiij.
erat manasses cum regnare
cepisset. et lv. annis regnavit in ierlm.
Fecit autem malum coram domino.
iuxta abhominationes gencium
quas subvertit dominus coram filiis
israel: et conversus instauravit excelsa
que demolitus fuerat ezechias pater eius.
Construxit quoque aras baalim: et fecit
lucos. et adoravit omnem miliciam
celi et coluit eam. Edificavit quoque
in domo domini de qua dixerat dominus
in ierlm erit nomen meum in eternum.
Edificavit autem ea cuncto exercitui
celi in duobus atriis domus domini.
transire quoque fecit filios suos per ignem
in valle benennon. Observabat sompnia.
sectabatur auguria. maleficis ar
tibus inserviebat. Habebat secum
magos et incantatores. multaque ma
la operatus est coram domino. ut

irritaret eum. Sculptile quoque et
conflatile signum posuit
in domo domini. de qua
locutus est dominus ad david
et ad salomonem filium eius
dicens. In domo hac et in ierlm
quam elegi de cunctis tribubus israel:
ponam nomen meum in sempi
ternum. et moveri non faciam
pedem israel de terra quam tradidi pa
tribus eorum: ita dumtaxat si custo
dierint facere que precepi eis cuncta
quoque legem et cerimonias atque iudicia
per manum moysi. Igitur ma
nasses seduxit iudam et habitatores
ierlm. ut facerent malum super
omnes gentes quas subverterat
dominus a facie filiorum israel.
Locutusque est dominus ad eum
et ad populum illius. et attendere
noluerunt. Idcirco superinduxit
eis principes exercitus regis assyriorum.
ceperuntque manassen. et vinctum
cathenis atque compedibus duxerunt eum
babilonem. Qui postquam coangu
status est oravit dominum deum
suum. et egit penitentiam valde
coram domino deo patrum suorum.
Deprecatusque est eum et obsecravit
intente: et exaudivit orationem eius.
reduxitque eum ierlm in regnum
suum: et cognovit manasses quod
dominus ipse esset deus. Post hec
edificavit murum extra civita
tem david ad occidentem gyon.
in convalle ab introitu porte piscium
per circuitum usque ad ophel: et
exaltavit illum vehementer. Con
stituitque principes exercitus in cunctis
civitatibus iuda munitis. et abstu
lit deos alienos et simulacrum de domo
domini: aras quoque quas fecerat
in monte domus domini. et in ierlm.
et proiecit omnia extra urbem ierlm.
Porro instauravit altare domini.
et immolavit super illud victimas
et pacificas et laudem. Precepitque
iude ut serviret domino deo israel.
attamen adhuc populus in excelsis domino
deo suo. Reliqua vero gestorum
manasse et obsecrationes eius ad
dominum deum suum. verba quoque
videntium qui loquebantur ad
eum in nomine domini dei israel.

immolabat

continentur in sermonibus regum israel. Oratio quoque eius et exauditio. et cuncta peccata atque contemptus. loca etiam in quibus edificauit excelsa. et fecit lucos et statuas antequam ageret penitentiam. scripta sunt in sermonibus ozai. Dormiuit ergo manasses cum patribus suis. et sepelierunt eum in domo sua. Regnauitque pro eo filius eius ammon. Viginti duorum annorum erat amon cum regnare cepisset; et duobus annis regnauit in ierusalem. Fecitque malum in conspectu domini. sicut fecerat manasses pater eius. et cunctis ydolis que manasses fuerat fabricatus immolauit atque seruiuit. et non est reueritus faciem domini sicut reueritus est manasses pater eius: sed multo maiora deliquit. Cumque coniurassent aduersum eum serui sui: interfecerunt eum in domo sua. xxxiiii.

XXXIIII

Porro reliqua populi multitudo cesis hiis qui percusserant amon. constituit regem iosiam filium eius pro eo. Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. et xxxi. et uno anno regnauit in ierusalem. Fecitque quod rectum erat in conspectu domini et ambulauit in uiis dauid patris sui: non declinauit neque ad dexteram neque ad sinistram. Octauo autem anno regni sui cum adhuc esset puer cepit querere deum patris sui dauid: et xii. anno postquam ceperat mundauit iudam et ierusalem ab excelsis. lucis que et simulacris et sculptilibus. Destruxeruntque coram eo aras baalim: et simulacra que superposita erant demoliti sunt. Lucos etiam sculptilia succidit atque comminuit. et super tumulos eorum qui immolare consueuerant fragmenta dispersit. Ossa preterea sacerdotum combussit in altaribus ydolorum. mundauitque iudam et ierusalem. sed et in urbibus manasse et ephraym et symeon usque neptalim: cuncta subuertit. Cumque altaria dissipasset et lucos. et sculptilia contriuisset in frusta cunctaque delubra ... molitus esset de uniuersa terra ... reuersus est in ierusalem. Igitur in decimo octauo anno regni sui mundata iam terra et templo domini: misit saphan filium elchie et maasiam principem ciuitatis et ioa filium ioachaz a commentariis: ut instaurent domum domini dei sui. Qui uenerunt ad elchiam sacerdotem magnum. acceptaque pecunia ... que illata fuerat in domum domini et quam congregauerant leuite et ianitores de manasse et ephraym et uniuersis reliquis israel: ab omni quoque iuda et beniamin et habitatoribus ierusalem. dederunt in manibus eorum qui preerant operariis in domo domini ut instaurarent templum et infirma queque sarcirent. At illi dederunt artificibus et cementariis ut emerent lapides de lapidicinis. et ligna ad commissuras edificii: et ad contignationem domorum quas destruxerant reges iuda. Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem prepositi operantium iaheth et abdias filii merari: zacharias et mosollam de filiis caath qui urgebant opus omnes leuite scientes in organis canere. Super eos uero qui ad usus diuersos portabant, erant scribe et magistri de leuitis ianitores. Cumque efferrent pecuniam que illata fuerat in templum domini: reperit helchias sacerdos librum legis domini per manum moysi: et ait ad saphan scribam. librum legis inueni in domo domini. Et tradidit ei. At ille intulit uolumen ad regem: et nunciauit ei dicens. Omnia que dedisti in manus seruorum tuorum ecce complentur. Argentum quod repertum est in domo domini conflauerunt. datumque est prefectis artificum et diuersa opera fabricantium. Preterea tradidit mihi elchias hunc librum. Quem cum rege presente recitasset. audissetque ille uerba legis: scidit uestimenta sua et precepit helchie et ahicam filio saphan et abdon filio micha et saphan scribe et asaie seruo regis dicens. Ite et orate pro me ...

deum ꝛ pro reliquis isrl' ꝛ iuda super
uniuersis sermonibꝫ libri istius qui
repertus est. Magnus enim furor dn̄i
stillauit super nos. eo q̄ nō custodie
rint pr̄es nr̄i uerba domini. ut face
rent omnia que scripta sunt in isto
uolumine. Abiit ergo helchias ꝛ hii
qui simul a rege missi fuerant ad
oldam ꝓphetidem uxorem sellum filii th
euath filii asra custodis uestium q̄
habitabat ierl'm in secunda ꝛ locuti sunt
ei uerba que supra narrauimus.
At illa respondit eis. Hec dicit dn̄s dē
isrl'. Dicite uiro qui misit uos ad me.
Hec dicit dominus. Ecce ego induca
mala super locum istum ꝛ sup
habitatores eius. cuncta qꝫ maledicta
que scripta sunt in libro hoc quem
legerunt coram rege iuda. quia dē
liquerunt me ꝛ sacrificauerunt dīs
alienis. ut me ad iracundiam pro
uocarent in cunctis opibꝫ manuum
suarum. Idcirco stillabit furor meus
super locum istum. ꝛ non extingue
tur. Ad regem autem iuda q̄ misit
uos pro domino deprecando. sic loquimi.
Hec dicit dominus deus isrl'. Quia
audisti uerba uoluminis atqꝫ emolli
tum est cor tuum ꝛ humiliatus es
in conspectu dei. super hiis q̄ dicta
sunt contra locum hunc ꝛ habitato
res ierl'm. reueritusqꝫ faciem meā
scidisti uestimenta tua. ꝛ fleuisti
coram me. Ego quoqꝫ exaudiui te
dicit dominus. Iam enim colliga
te ad patres tuos ꝛ inferris in sepul
chrum tuum in pace; nec uidebūt
oculi tui omne malum q̄ ego in
ducturus sum super locum istum.
ꝛ super habitatores eius. Retulerunt
itaqꝫ regi cuncta que dixerat.
At ille conuocatis uniuersis maio
ribꝫ natu iuda ꝛ ierl'm. ascendit
domum domini unaqꝫ onīs uiri
iuda ꝛ habitatores ierl'm. sacerdotes
ꝛ leuite. ꝛ cunctus populus a mi
nimo usque ad maximum. Quibꝫ
audientibꝫ in domo domini legit
rex omnia uerba uoluminis. et
stans in tribunali suo percussit fedꝰ
coram domino. ut ambularet post
eum. ꝛ custodiret precepta ꝛ testimo
nia ꝛ iustificationes eius in toto
corde suo. ꝛ in tota anima sua. fa
ceretqꝫ que scripta sunt in uolumine
illo qd' legerat. Adiurauit quoqꝫ sr̄
hoc omnes qui reperti fuerant in
ierl'm ꝛ beniamin. ꝛ fecerunt ha
bitatores ierl'm iuxta pactum
domini dei patrum suorum. Ab
stulit ergo iosias cunctas abho
minationes de uniuersis regio
nibꝫ filiorum isrl'. ꝛ fecit omīs
qui residui erant in isrl' seruire
domino deo suo. Cunctis diebꝫ
uite eius non recesserunt a domino
deo patrum suorum. xxxv.

XXXV

Fecit autem iosias in ierl'm
phase domino; quod immo
latum est. xiiii. die mensis primi.
Et constituit sacerdotes in offi
ciis suis. hortatusqꝫ est eos ut
ministrarent in domo domini.
Leuitis quoqꝫ ad quorum eruditionē
omnis isrl' sanctificabatur dn̄o.
locutus est. Ponite archam in
sanctuario templi qd' edificauit salo
mon filius dd' rex isrl'. nequaq̄
enim eam portabitis. Nunc autem
ministrate domino dō uēo ꝛ ꝑplo
eius isrl'. ꝛ preparate uos per domos et
cognationes urās in uicibꝫ
singulorum sicut precepit dd' rex
isrl'. ꝛ descripsit salomon filius
eius. Ministrate in sanctuario per
familias turmasqꝫ leuiticas. ꝛ
sanctificati immolate phase. Fratres
etiam uros ut possint iuxta uer
ba que locutus est dominus in
manu moysi facere preparate. De
dit preterea iosias omni ꝑplo qui ibi
fuerat inuentus in sollempnitate
phase agnos ꝛ edos de gregibus
ꝛ reliqui pecoris. xxx. milia. boum
quoqꝫ tria milia. Hec de regis uniuersa
substantia. Duces quoqꝫ eius sponte
qd' uouerant obtulerunt. tam ꝑplo
quam sacerdotibꝫ ꝛ leuitis. Porro hel
chias ꝛ zacharias ꝛ iehihel prin
cipes domus domini dederunt sa
cerdotibꝫ ad faciendum phase
pecora commixtim duo milia dc.ta
ꝛ boues ccc.tos. Chonenias autem
ꝛ semeias etiam ꝛ nathanahel fr̄s
eius. nec non ꝛ asabias ꝛ iahihel
ꝛ iozabath principes leuitarum
dederunt ceteris leuitis ad celebrā
dum phase. u.qꝫ milia pecorum

ultra

al' bad

al' quingentos

et boves ducentos. Preparatumque est ministerium. et steterunt sacerdotes in officio suo. levite quoque in turmis iuxta regis imperium: et immolatum est phase. Asperserunt que sacerdotes manu sua sanguinem et levite detraxerunt pelles holocaustorum. et separaverunt ea ut darent per domos et familias singulorum: et offerentur domino sicut scriptum est in libro moysi. De bobus quoque fecerunt similiter. et assaverunt phase super ignem iuxta quod lege preceptum est. Pacificas quoque hostias coxerunt in lebetibus et caccabis et ollis: et festinato distribuerunt universe plebi. Sibi autem et sacerdotibus paraverunt postea. Nam in oblacione holocaustorum et adipum usque ad noctem sacerdotes fuerant occupati: unde levite et sibi et sacerdotibus filiis aaron paraverunt novissimis. Porro cantores filii asaph stabant in ordine suo. iuxta preceptum david et asaph et eman et idithun prophetarum regis. Ianitores vero per portas singulas observabant: ita ut nec puncto quidem discederent a ministerio. Quobrem et fratres eorum levite paraverunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite completa est in die illa. ut facerent phase et offerrent holocausta super altare domini iuxta preceptum regis iosie. Feceruntque filii israel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo. et sollempnitatem azimorum vii. diebus. Non fuit phase domini simile huic in israel a diebus samuelis prophete. Sed nec quisquam de cunctis regibus israel fecit phase sicut iosias. sacerdotibus et levitis et omni iuda et israel qui reperti fuerant et habitantibus ierusalem. xviii. anno regni iosie hoc phase celebratum est. Postquam instauraverat iosias templum. ascendit nechao rex egypti ad pugnandum in carchamis iuxta eufraten: et processit in occursum eius iosias. At ille missis ad eum nunciis: ait. Quid mihi et tibi rex iuda. Non adversum te hodie venio. sed contra aliam pugno domum: ad quam deus me festinato

Non nomi psalmistarum dd

dominus ire precepit. Desine adv[ersum] deum facere qui mecum est: ne te [interficiat]. Noluit iosias reverti [...] iniret contra eum bellum: nec [acquievit ser]monibus nechao ex ore dei. [Verum] tamen perrexit ut dimicaret [in campo] magedo. Ibique vulneratus a[b sagittariis]: dixit pueris suis. Educite [me] de prelio: quia oppido vulneratus [sum]. Qui transtulerunt eum de cu[rru] in alterum currum qui seque[batur] eum more regio. et asportaverunt in ierusalem. Mortuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum. et universus iuda et ierusalem luxerunt eum. ieremias maxime cuius omnes [can]tores atque cantatrices usque in presentem diem lamentationes super iosiam replicant: et quasi lex optinuit in israel. Ecce scriptum fertur in lamentationibus. Reliqua autem sermonum iosie et misericordie eius que lege precepta sunt domini. opera quoque [illius] prima et novissima scripta sunt [in] libro regum iuda et israel. xxxvi.

Tulit ergo populus terre [ioa]chaz filium iosie et constituit regem pro patre suo in ierusalem. Viginti trium annorum erat ioachaz [cum] regnare cepisset. et tribus mensibus [regnavit] in ierusalem. Amovit autem [eum] rex egypti cum venisset ierusalem et condempnavit terram centum talentis argenti et talento auri. Constituitque regem pro eo heliachim fratrem [eius] super iudam et ierusalem. et vertit [nomen] eius ioachim. Ipsum vero ioachaz [tulit] secum et adduxit eum in egyptum. Viginti quinque annorum erat ioachim cum regnare cepisset. et xi. annis regnavit in ierusalem. [Fecit]que malum coram domino deo [suo]. Contra hunc ascendit nabugodonosor rex chaldeorum. et vinctum [cate]nis duxit in babilonem: ad quam et [vasa] domini transtulit. et posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum ioachim et abhominationes eius quas operatus est et que inventa sunt in eo continentur in libro regum israel et iuda. Regnavitque ioachin filius eius pro eo. Octo annorum erat ioachin cum regnare cepisset. et tribus mensibus ac decem diebus re[gnavit]

uit in ierlm. Fecitque malum in conspectu domini. Cumque anni volueretur circulus. misit nabugodonosor rex qui adduxerunt eum in babilonem. asportatis simul pretiosissimis vasis domus domini. Regem vero constituit sedechiam fratrem eius super iudam et ierlm. Viginti et unius anni erat sedechias cum regnare cepisset. et xi annis regnavit in ierlm: fecitque malum in conspectu domini. nec erubuit faciem ieremie prophete loquentis ad se ex ore domini. A rege quoque nabugodonosor recessit qui adiuraverat eum per deum: et induravit cervicem suam et cor ut non reverteretur ad dominum deum israel. Sed et universi principes sacerdotum et populus prevaricati sunt inique iuxta universas abhominationes gentium et polluerunt domum domini quam sanctificaverat sibi in ierlm. Mittebat autem dominus deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum de nocte consurgens et de nocte commonens eo quod parceret populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios dei. et parvipendebant sermones eius. Illudebantque prophetis donec ascenderet furor domini in populum eius: et esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem chaldeorum et interfecit iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii — Non est misertus adolescentis et virginis, nec decrepiti quidem: sed omnes tradidit in manibus eius. Universa quoque vasa domus domini, tam maiora quam minora, et thesauros templi et regis et principum transtulit in babilonem. Incenderunt hostes domum domini destruxeruntque murum ierlm: universas turres combusserunt. et quicquid pretiosum fuerat demoliti sunt. Si quis evaserat gladium ductus in babilonem servivit regi et filiis eius. donec imperaret rex persarum: ut compleretur sermo domini ex ore ieremie, et celebraret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum: ut compleretur. lxx. anni. Anno autem primo cyri regis persarum. ad explendum sermonem domini quem locutus fuerat per os ieremie. suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum: qui iussit predicari in universo regno suo et per scripturam dicens. Hec dicit cyrus rex persarum. Omnia regna terre dedit michi dominus deus celi, et precepit michi ut edificarem ei domum in ierlm que est in iudea. Quis in vobis est ex omni populo eius. cum eo sit dominus deus eius et ascendat.

Incipit primus liber Esdre

In anno primo cyri regis persarum ut impleretur verbum domini ex ore ieremie suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum: et transduxit vocem in universo regno suo. etiam per scripturam dicens, Hec dicit cyrus rex persarum. Omnia regna terre dedit michi dominus deus celi, et ipse precepit michi ut edificarem ei domum in ierlm, que est in iudea. Quis est in vobis de universo populo eius. Sit dominus deus cum ipso. Ascendat ierlm que est in iudea. et edificet domum domini dei israel. Ipse est deus qui est in ierlm. Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant adiuvent eum viri de loco suo argento et auro. et substantia et pecoribus: excepto quod voluntarie offerunt templo dei quod est in ierlm. Et surrexerunt principes patrum de iuda et beniamin: et sacerdotes et levite. omnis cuius suscitavit deus spiritum: ut ascenderent ad edificandum templum domini, quod erat in ierlm. Omnesque qui erant in circuitu adiuverunt manus eorum in vasis argenteis et aureis. in substantia et in iumentis: in supellectili exceptis his que sponte obtulerunt. Rex quoque cyrus protulit vasa templi domini que tulit nabugodonosor de ierlm: et posuerat ea in templo dei sui. Protulit autem ea cyrus rex persarum per manus mitridatis filii gazabar: et annumeravit ea sasabasar principi iude. Et hic est numerus eorum. Fiale auree. triginta. Fiale argentee mille. cultri. xxix. Cyphi aurei triginta. Cyphi argentei secundi quadringenti — x. Vasa alia mille. et omnia vasa aurea

& argentea .v. m. cccc. Universa
tulit sasabasar cum his qui as-
cendebant de transmigratione
babilonis in ierlm. ·ii·

Hii sunt autem filii provincie
qui ascenderunt de captivi-
tate quam transtulit nabugodonosor
rex babilonis in babilonem. et
reversi sunt in ierlm & iudam.
unusquisque in civitatem suam.
qui venerunt cum zorobabel. Ihes
ua. neemia. saraia. ralaia. mar
dochai. belsan mesphar. beguai.
regum. baana. Numerus virorum
populi isrl. Filii phares duo milia
c. lxxii. Filii & arecha dcc. lxxv. Filii
iesephea. ccc. lxxii. Filii phetmo
ab filiorum iosue ioab duo milia
nongenti xii. Filii helam mille du
centi. liiii. filii zethua — nongenti
xl.v. Filii zachai. dcc. lx. Filii bani
sexcenti xlii. filii bebai. dc. xx. tres.
Filii azghad mille ducenti xx. ii. Filii
adonicam dc. lxvi. filii beguai
duo milia. lvi. Filii. hadin quadringenti
l.iiii. Filii azer — qui erant ex
iezechia. lxxxviii. filii besai
ccc. xx. tres. filii iora c. xii. filii
asom ducenti xx. tres. Filii gebbar
lxxxv. filii bethleem centum
xx. tres. Viri nepte lvi. Viri
anathoth centum xx. viii. filii
azmaveth xlii. Filii chariathia
rim cephira & beroth dcc. xl iii.
Filii rama & gaba dc. xx. unus
filii machmas centum xxii.
Viri bethel & gai cc. xx iii.
filii nebo lii. filii megbis c. lvi.
Filii helam alterius mille
dcc. l. iiii. Filii arim. ccc. xx.
filii lodadit & ono. dcc. xx. v.
Filii ierico. ccc. xl. v. filii senaa
tria milia. dc. xxx. Sacerdotes
filii adaia in domo iosue. nongenti
lxx tres. Filii emmeor mille. lii.
Filii phessur. mille. cc. xl. vii.
Filii arim. mille decem & vii.
Levite filii iosue & chethmihel
filiorum odovie. lxx. iiii. Cantores
filii asaph. centum. xx viii.
Filii ianitorum. filii sellum
filii iazer. filii telmon. filii a
cub. filii ectita. filii sobai. uni
versi centum. xxxix. Nathinnei

al' rem · al' v. · sexcenti · al' sexcenti · al' ater · al' netupha · al' veri · al' lodiadis · al' ydaia

filii siaa. filii asupha. filii the[...]
filii. cheros. filii sisaa. filii pha[...]
filii lebana. filii agaba. filii a[...]
filii agab. filii selmei. filii a[...]
filii gedal filii gaer. filii rah[...]
filii rasin. filii nechoda. filii ie[...]
filii. aza. filii phasea. filii bese[...]
asennaa. filii. munim. filii ne[...]
tusim. filii bechuc. filii aaph[...]
filii azur. filii gessuth. filii ma[...]
filii arsa. filii bethos. filii sisa[...]
filii thema. filii nasia. filii ati[...]
pha. filii servorum salomonis
filii sothelthei. filii supheret. fi[...]
pharuda. filii asa. filii. delcon. [...]
gedel. filii saphaca. filii achil. fi[...]
pho cereth qui erant de aseb[...]
filii amim. Omnes nathin[...]
& filii servorum salomonis. ccc.
lxxx. duo. Et hii qui ascender[...]
de thelmel athelarsa. cherub. &[...]
& mer. & non potuerunt indica[...]
domum patrum suorum. & se[...]
suum. utrum ex isrl' essent. Filii
delaia. filii thobia. filii nechod[...]
lii. & De filiis sacerdotum. filii ab[...]
filii achos. filii berzellai. qui a[...]
de filiabus berzellai galaaditis
rem. & vocatus est nomine eoru[...]
Hii quesierunt scripturam g[...]
alogie sue. & non invenerunt [...]
eiecti sunt de sacerdocio. Et di[...]
athersatha eis ut non comederent
de sanctis sanctorum donec sur[...]
ret sacerdos doctus atque perfectus
Omnis multitudo quasi unus
xl. duo milia. & ccc. lx. exceptis
servis eorum & ancillis qui er[...]
vii. milia & ccc. xxx. vii. et in[...]
cantores atque cantatrices ducen[...]
Equi eorum dcc. triginta sex[...]
muli eorum . cc. xl. v. cameli
eorum. cccc. xxx. v. asini eoru[...]
dcc. xx. Et de principibus patru[...]
cum ingrederentur templum
domini quod est in ierlm. sponte [...]
tulerunt in domum dei ad extru[...]
eandem eam in loco suo secundum vi[...]
suas dederunt in impensas operis
auri solidos. lx. milia. & mille a[...]
ti minas. v. milia. & vestes [...]
dotales centum. Habitaverunt
ergo sacerdotes & levite de populo.
cantores. & ianitores. & nathinnei

in urbibus suis: universus Israel in civitatibus. Iamque venerat mensis septimus et erant filii Israel in civitatibus suis.

Congregatus est · iii · ergo populus quasi vir unus in Ierusalem: et surrexit Iosue filius Iosedech et fratres eius sacerdotes, et Zorobabel filius Salathiel et fratres eius, et edificaverunt altare dei Israel: ut offerrent in eo holocaustomata sicut scriptum est in lege Moysi viri dei. Collocaverunt autem altare super bases suas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum: et obtulerunt super illud holocaustum domino mane et vespere. Feceruntque sollemnitatem tabernaculorum sicut scriptum est: et holocaustum diebus singulis per ordinem secundum preceptum opus diei in die suo. Et post hec holocaustum iuge tam in kalendis quam in universis sollemnitatibus domini que erant consecrate, et in omnibus in quibus ultro offerebatur munus domino. A primo die mensis vii. ceperunt offerre holocaustum domino. Porro templum domini fundatum necdum erat. Dederunt autem pecunias latomis et cementariis, cibum quoque et potum et oleum Sydoniis Tyriisque ut deferrent ligna cedrina de Libano ad mare Ioppe, iuxta quod preceperat Cyrus rex Persarum eis. Anno autem ii. adventus eorum ad templum dei in Ierusalem mense secundo. ceperunt Zorobabel filius Salathiel et Iosue filius Iosedech et reliqui de fratribus eorum sacerdotes et levite et omnes qui venerant de captivitate in Ierusalem: constituerunt levitas a xx. annis et supra ut urgerent opus domini. Stetitque Iosue et filii eius et fratres eius et Cedmihel et filii eius, et filii Iuda quasi vir unus ut instarent super eos qui faciebant opus in templo dei. Filii Henadab: filii eorum et fratres eorum levite. Fundato igitur a cementariis templo domini: steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis: et levite filii Asaph in cymbalis ut laudarent deum per manus David regis Israel. Et concinebant in hymnis et confessione domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius super Israel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando dominum eo quod fundatum esset templum domini. Plurimi autem de sacerdotibus et levitis et principes patrum et seniores qui viderant templum prius cum fundatum esset, et hoc templum in oculis eorum: flebant voce magna, et multi vociferantes in leticia elevabant vocem. nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris letantium. et vocem fletus populi. Commixtim enim populus vociferabatur clamore magno, et vox audiebatur procul.

IIII

Audierunt · iiii · autem hostes Iude et Beniamin quia filii captivitatis edificarent templum domino deo Israel: et accedentes ad Zorobabel et ad principes patrum dixerunt eis. Edificemus vobiscum. quia ut vos querimus deum vestrum. Ecce nos immolamus victimas ex diebus Asor Addan regis Assur qui adduxit nos huc. Et dixit eis Zorobabel et Iosue: et reliqui principes patrum Israel. Non est nobis et vobis ut edificemus deo nostro domum: sed nos ipsi soli edificabimus domino deo nostro sicut precepit nobis Cyrus rex Persarum. Factum est igitur ut populus terre impediret manus populi Iude. et turbaret eos in edificando. Conduxerunt autem adversus eos consiliatores ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cyri regis Persarum et usque ad regnum Darii regis Persarum. In anno autem Assueri ipse est rex Artaxerxes in principio regni eius scripserunt accusationem adversus habitatores Iude et Ierusalem. Et in diebus Artaxersis scripsit Besellam Mithridates et Tabel et reliqui qui erant in consilio eorum ad Artaxersen regem Persarum. Epistola autem accusationis scripta erat syriace, et legebatur sermone siro. Reum Beelteem et Samsai scriba scripserunt epistolam unam de Ierusalem Artaxersi regi huiuscemodi. Reum Beelteem et Samsai scriba

et reliqui consiliatores eorum dinei
et pharsatachei therphalei. arphasei.
erchuei. babilonii. susanechanei.
dieui. elamite. et ceteri de gentibus
quas transtulit salmanasar mag
nus et gloriosus et habitare eas fecit
in civitatibus samarie. et in reliquis
regionibus transflumen in pace. Hoc
est exemplar epistole quam miserunt
ad eum. Arta xersi regi. servi tui
viri qui sunt transflumen salutem
dicunt. Notum sit regi quod iudei qui
ascenderunt a te ad nos venerunt
in ierusalem civitatem rebellem et
pessimam quam edificant extru
entes muros eius et parietes compo
nentes. Nunc igitur notum sit
regi quia si civitas illa edificata
fuerit. et muri eius instaurati.
tributum et vectigal et annuos reditus
non dabunt. et usque ad reges hec noxa
perveniet. Nos ergo memores salis
quem in palacio comedimus. et quia
lesiones regis videre nephas ducimus
idcirco misimus et nunciavimus
regi. ut recenseas in libris ystoriarum
patrum tuorum et invenies scriptum
in commentariis. et scies quoniam urbs
illa urbs rebellis est et nocens regibus
et provinciis et bella concitantur in ea
ex diebus antiquis. quam ob rem et civitas
ipsa destructa est. Nunciamus nos
regi quoniam si civitas illa edificata
fuerit et muri ipsius instaurati.
possessionem transflumen non habebis.
Verbum misit rex ad reum beel
theem et samsai scribam. et ad reli
quos qui erant in consilio eorum
habitatores samarie. et ceteris trans
flumen salutem dicens et pacem.
Accusatio quam misistis ad nos ma
nifeste lecta est coram me. et a me
preceptum est et recensuerunt et in
venerunt quoniam civitas illa a diebus
antiquis adversum reges rebellat.
et sediciones et prelia concitantur
in ea. Nam et reges fortissimi fue
runt in ierusalem qui et dominati sunt
omni regioni que transflumen est.
Tributum quoque et vectigal et reditus
accipiebant. Nunc ergo audite sen
tenciam ut prohibeatis viros illos.
et urbs illa non edificetur. donec si
forte a me iussum fuerit. Videte

al' susanachei

al' asenaphar

Nos reedificantes muros eius

al' quod

ne negligenter hoc impleatis. et pau
latim crescat malum contra reges.
Itaque exemplum edicti arta xersis
regis lectum est coram reum beel
et samsai scriba et consiliariis eorum
et abierunt festinantes in ierusalem ad iudeos
et prohibuerunt eos in brachio et ro
bore. Tunc intermissum est opus
domus dei in ierusalem. et non fiebat
usque ad annum secundum regni darii regis
persarum. · v ·

Prophetaverunt autem aggeus
et zacharias filius addo. prophe
tantes ad iudeos qui erant in iudea
et ierusalem. in nomine dei israel. Tunc
surrexerunt zorobabel filius salathiel
et iosue filius iosedech et ceperunt
edificare templum dei in ierusalem.
cum eis prophete dei adiuvantes eos.
In ipso autem tempore venit ad eos
tathannai qui erat dux transflumen
et starbuzannai et consiliarii eorum
sic quod dixerunt eis. Quis dedit vobis
consilium ut domum hanc edifi
caretis. et muros hos instauraretis.
Ad quos respondimus eis que essent
nomina hominum auctorum illius
edificationis. Oculus autem dei
factus est super senes iudeorum. et non
potuerunt inhibere eos. Placuit
ut res ad darium referretur. et tunc
satisfacerent adversus accusationem
illam. Exemplar epistole quam misit
tathannai dux regionis transflumen
et starbuzannai et consiliatores eius
arphasachei qui erant transflumen
ad darium regem. Sermo quem mise
rant ei sic scriptus erat. Dario
regi pax omnis. Notum sit regi isse
nos ad iudeam provinciam ad domum
dei magni que edificatur lapide
polito et ligna ponuntur in parietibus.
Opus quod illud diligenter instruitur
et crescit in manibus eorum. Interro
gavimus ergo senes illos. et ita di
ximus eis. Quis dedit vobis potesta
tem ut domum hanc edificaretis. et
muros hos instauraretis. Sed
et nomina eorum quesivimus ab eis ut
nunciaremus tibi. que et scripsi
mus nomina virorum qui sunt principes
in eis. Huiuscemodi autem sermonem
responderunt nobis dicentes. Nos
sumus servi dei celi et terre. et edificamus

cameus templum quod erat extructum
ante hos annos multos: quodque rex israel
magnus edificaverat et extruxerat.
Postquam autem ad iracundiam
provocaverunt patres nostri deum
celi: tradidit eos in manu nabugo
donosor regis babilonis chaldei. Do
mum quoque hanc destruxit. et populum
eius transtulit in babilonem. Anno
autem primo cyri regis babilonis.
cyrus rex posuit edictum ut domus
dei edificaretur. Nam et vasa templi
dei aurea et argentea. que nabugo
donosor tulerat de templo quod erat in
ierusalem. et asportaverat ea in templum
babilonis. protulit cyrus rex de templo
babilonis: et data sunt salabassar vo
cabulo quem et principem constituit.
Dixitque ei. Hec vasa tolle. et vade et
pone ea in templo dei quod est in ierusalem.
et domus dei edificetur in loco suo.
Tunc itaque salabassar ille venit et
posuit fundamenta templi dei in ierusalem.
et ex eo tempore usque nunc edificatur.
et necdum completum est. Nunc
ergo si videtur regi bonum. recenseat
in bibliotheca regis que est in babilone.
utrum nam a cyro rege iussum
sit ut edificaretur domus dei in ierusalem:
et voluntatem regis super hac re mit
tat ad nos. vi.

Tunc darius rex precepit et re
censuerunt in bibliotheca
librorum que erant reposita in babi
lone. et inventum est in hecbathanis
quod est castrum in medena provincia vo
lumen unum. talisque scriptus erat
in eo commentarius. Anno primo
cyri regis. cyrus rex decrevit ut do
mus dei que est in ierusalem edificaretur
in loco ubi immolent hostias et ut
ponant fundamenta supportantia
altitudinem cubitorum. lx. et lati
tudinem cubitorum. lx. ordines
de lapidibus impolitis tres: et sic ordi
nes de lignis novis. Sumptus
autem de domo regis dabuntur.
Sed et vasa templi dei aurea et ar
gentea que nabugodonosor tulerat
de templo ierusalem et attulerat ea in ba
bilonem. reddantur et referantur
in templum ierusalem in locum suum.
que et posita sunt in templo dei. Nunc
ergo tatannai dux regionis que est trans
flumen et starbuzanai et consiliarii
vestri. apharsacei qui estis trans
flumen procul recedite ab illis et
dimittite templum dei fieri illud
a duce iudeorum et a senioribus eorum
et domum dei illam edificent in
loco suo. Sed et a me preceptum est
quid oporteat fieri a presbiteris iude
orum illis ut edificetur domus
dei: scilicet ut de archa regis. id est de tribu
tis que dantur de regione transflu
men studiose sumptus dentur
viris illis ne impediatur opus.
Quod si necesse fuerit: et vitulos et
agnos et hedos in holocaustum
deo celi. frumentum. sal vinum
et oleum. secundum ritum sacerdotum
qui sunt in ierusalem detur eis per
dies singulos. ne sit in aliquo que
rimonia. et offerant oblationes deo
celi. orentque pro regis salute et filiorum
eius. A me ergo positum est decre
tum ut omnis homo qui hanc
contempserit iussionem. tollatur
lignum de domo ipsius et erigatur
et configatur in eo: domus autem
eius publicetur. Deus autem qui
habitare facit nomen suum ibi
dissipet omnia regna et populum
qui extenderit manum suam
ut repugnet et dissipet domum dei
illam que est in ierusalem. Ego darius
statui decretum quod studio suis
impleri volo. Igitur tatannai
dux regionis transflumen et star
buzannai et consiliarii eius secundum
quod preceperat darius rex sic dilige
ter executi sunt. Seniores autem
iudeorum edificabant et prospera
bantur iuxta prophetiam aggei
prophete et zacharie filii addo. Et
edificaverunt et construxerunt
iubente deo israel et iubente cyro et
dario et artaxerxe regibus persarum.
et compleverunt domum dei istam
usque ad diem tertium mensis adar.
qui est annus sextus regni darii
regis. Fecerunt autem filii israel
sacerdotes et levite et reliqui filiorum
transmigrationis dedicationem
domus dei in gaudio. Et optule
runt in dedicationem domus dei
vitulos centum. arietes ducentos
agnos quadringentos hircos caprarum

al' studiose

pro peccato totius isr'l .xii. iuxta
numerum tribuum isr'l. Et sta
tuerunt sacerdotes in ordinibus
suis et levitas in vicibus suis. super
opera dei in ierl'm: sicut scriptum
est in libro moysi. Fecerunt autem
filii transmigrationis pascha .xiiii.
die mensis primi. Purificati enim
fuerant sacerdotes et levite quasi unus.
omnes mundi ad immolandum
pascha universis filiis transmigra
tionis et fratribus suis sacerdotibus et sibi.
Et comederunt filii isr'l qui reversi
fuerant de transmigratione. et
omnes qui se separaverant a coin
quinatione gentium terre: ad eos
ut quererent dominum deum isr'l.
Et fecerunt sollemnitatem azi
morum .vii. diebus in letitia quoniam
letificaverat eos dominus: et con
verterat cor regis assur ad eos ut
adiuvaret manus eorum in opere
domus domini dei isr'l. .vii.

VII

Post hec autem verba in regno
artaxerxis regis persarum
ezdras filius saraie. filii azarie.
filii helchie. filii sellum. filii sadoch.
filii achitob. filii amarie. filii aza
rie. filii maraioth. filii zarie. filii
ozi. filii bocci. filii abisue. filii
finees. filii eleazar. filii aaron
sacerdotis. ab initio ipse ezdras
ascendit de babilone: et ipse scriba
velox in lege moysi quam dedit dominus
deus isr'l. Et dedit ei rex secundum
manum domini dei eius bonam
super eum omnem petitionem eius.
Et ascenderunt de filiis isr'l et de
filiis sacerdotum. et de filiis levitarum
et de cantoribus. et de ianitoribus. et de
nathinneis in ierl'm: anno .vii.
artaxerxis regis. Et venerunt in
ierl'm mense .v. ipse est annus .vii.
regis quia in primo die mensis
primi cepit ascendere de babilone.
et in primo die mensis .v. venit in
ierl'm iuxta manum dei sui bonam
super se. Ezdras enim paravit
cor suum ut investigaret legem
domini et faceret et doceret in isr'l
preceptum et iudicium. Hoc est
autem exemplar epistole edicti
quod dedit rex artaxerxis ezdre sacer
doti scribe erudito in sermonibus
et preceptis domini et cerimoniis
eius in isr'l. Artaxerxis rex regum
ezdre sacerdoti scribe legis dei celi doc
tissimo salutem. A me decretum est
ut cuicumque placuerit in regno meo
de populo isr'l et de sacerdotibus eius et
de levitis ire in ierl'm: tecum vadat.
A facie enim regis et .vii. consiliatorum
eius missus es ut visites iudeam et
ierl'm in lege dei tui. que est in manu
tua. et ut feras argentum et aurum
quod rex et consiliatores eius sponte op
tulerunt deo isr'l: cuius in ierl'm taber
naculum est. Et omne argentum
et aurum quodcumque inveneris in uni
provincia babilonis et populus offerre
voluerit. et de sacerdotibus qui sponte
obtulerint domui dei sui. que est in
ierl'm libere accipe. et studiose eme
de hac pecunia vitulos. arietes ag
et sacrificia et libamina eorum: et
ea super altare templi dei vestri quod est
ierl'm. Sed et si quid tibi et fratribus
placuerit de reliquo argento et au
ut faciatis iuxta voluntatem dei
facite. Vasa quoque que dantur
in ministerium domus dei tui. tr
in conspectu dei tui in ierl'm. Se
cetera quibus opus fuerit in domo
tui. quantumcumque necesse est
expendas de thesauro et de fis
gis. et a me. Ego artaxerxis rex
statui atque decerno omnibus cust
archae publice qui sunt transflu
ut quodcumque petierit a vobis ezdras
sacerdos scriba legis dei celi. absque
mora detis usque argenti talenta cen
et usque ad frumenti choros centum
et usque ad vini batos centum
et usque ad batos olei centum: sal
absque mensura. Omne quod ad ri
dei celi pertinet. tribuatur dilig
in domo dei celi: ne forte irascatur
contra regnum regis et filiorum
Vobis quoque notum facimus de
his sacerdotibus et levitis. cantoribus
ianitoribus. nathinneis et ministris
domus dei huius: ut vectigal et tri
tum et annonas non habeatis po
tatem inponendi super eos. Tu
autem ezdra secundum sapientiam
tui. que est in manu tua. consti
iudices et presides ut iudicent o
populo qui est transflumen. his

videbat qui noverunt legem dei tui
et legem regis. sed et imperitos docete — li
bere. Et omnis qui non fecerit lege
dei tui et legem regis diligenter: iu
dicium erit de eo sive in mortem sive
in exilium sive in condempnatione
substancie eius: vel certe in carcerem.
Et dixit ezdras scriba. Benedictus
dominus deus patrum nostrorum qui de
dit hoc in corde regis ut glorificaret
domum domini que est in ierusalem: et in
me inclinavit misericordiam suam coram
rege et consiliatoribus eius et universis
principibus regis potentibus. Et ego
confortatus manu domini dei mei
que erat in me: congregavi de israel
principes qui ascenderent mecum. VIII.

Hii sunt ergo principes et genealogia eorum
familiarum qui ascenderunt mecum in regno
artaxersis regis de babilone. De filiis
finees: gersom. De filiis ythamar:
daniel. De filiis david: actus. De filiis
secheme. et de filiis pharos: zacha
rias. et cum eo numerati sunt viri
centum quinquaginta. De filiis phet
moab: helioenai. filius azarie. et
cum eo cc viri. De filiis secheme
filius iezechiel. et cum eo ccc viri.
De filiis addanabeth: filius iona
than. et cum eo l viri. De filiis he
lam: ysaias filius athalie. et cum
eo lxx viri. De filiis saphatie: ze
bedia filius michael. et cum eo lxxx
viri. De filiis ioab: abedia filius iehi
hel. et cum eo cc x et viii viri. De fi
liis selomith: filius iosphie. et cum
eo centum lx viri. De filiis bebai
zacharias filius bebai. et cum eo
xx viii viri. De filiis ezgad: iohanan
filius ecetan. et cum eo centum et
decem viri. De filiis adonicam qui
erant novissimi. et hec nomina eorum
elipheleth, hiiel et semeias: et cum
eis lx viri. De filiis beguy: uthai et
zachur. et cum eis lxx viri. Con
gregavi autem eos ad fluvium
qui decurrit ad ahava: et mansimus
ibi tribus diebus. Quesivique in populo
et in sacerdotibus de filiis levi: et non
inveni ibi. Itaque misi elezer
et ariel. et semeiam. et helnathan
et iarib et alterum helnathan. et
nathan. et zachariam. et mosollam
principes et ioarib. et helnathan
sapientes: et misi eos ad heddo (al' heldo)
qui est primus in casphie loco: et
posui in ore eorum verba que lo
querentur ad addon et ad fratres
eius nathuneos, in loco casphie.
et adducerent nobis ministros
domus dei nostri. Et adduxerunt
nobis per manum dei nostri bonam
super nos virum doctissimum de
filiis mooli filii levi filii israel.
et sarabiam et filios eius. et fratres eius
x et viii. Et asabiam. et cum eo
ysaiam de filiis merari: fratres eius
et filios eius. xx. Et de nathinne
is quos dederat david et principes ad
ministeria levitarum. nathinne
os. ccxx. Omnes hii suis nominibus
vocabantur. Et predicavi ibi
ieiunium iuxta fluvium ahava. (al' hana al' achaua al' adaua)
ut affligeremur coram domino
deo nostro et peteremus ab eo viam rectam
nobis et filiis nostris: universeque
substancie nostre. Erubui enim
a rege petere auxilium et equites
qui defenderent nos ab inimico
in via. quia dixeramus regi: ma
nus dei nostri est super omnes qui
querunt eum in bonitate. et impe
rium eius et fortitudo et furor sup
omnes qui derelinquunt eum. (eius) Ieiu
navimus autem et rogavimus
deum nostrum pro hoc: et evenit nobis
prospere. Et separavi de principibus
sacerdotum xii. sarabiam et asa
biam. et cum eis de fratribus eorum
decem. Et appendi eis argentum
et aurum. et vasa consecrata domus
dei nostri. que obtulerat rex et consi
liatores eius et principes eius. et uni
versusque israel eorum qui inventi
fuerant. Et appendi in manibus
eorum argenti talenta dc l. et
vasa argentea centum. et auri
talenta centum. et crateres aureos
xx. qui habebant solidos millenos:
et vasa eris fulgentis optimi duo
pulchra ut aurum. Et dixi eis
Vos sancti domini. et vasa sancta
et argentum et aurum quod sponte
oblatum est domino deo patrum
vestrorum. Vigilate et custodite
donec appendatis coram principi
bus sacerdotum et levitarum. et ducibus

familiarum israel in ierusalem in thesau
ro domus domini. Susceperunt
autem sacerdotes et levite pondus
auri et argenti et vasorum ut defer
rent in ierusalem in domum dei nostri.
Promovimus ergo a flumine
ahava xii. die mensis primi ut
pergeremus ierusalem: et manus dei
nostri fuit super nos: et liberavit nos
de manu inimici et insidiatoris in
via. Et venimus in ierusalem: et
mansimus ibi tribus diebus. Die
autem iiii. appensum est argentum
et aurum et vasa in domo dei nostri.
per manum remoth filii urie sa
cerdotis. et cum eo eleazar filius
finees. cumque eis iozabed filius
iosue et noadaia filius bennoi levite:
iuxta numerum et pondus omnium. meta
Descriptumque est omne pondus
in tempore illo. Sed et qui venerant
de captivitate filii transmigrati
onis obtulerunt holocausta deo
israel: vitulos. xii. pro omni populo
israel: arietes. lxxxxvi. agnos
lxx. vii. hircos pro peccato xii.
omnia in holocaustum domino.
Dederunt autem edicta regis
satrapis qui erant de conspectu
regis et ducibus transflumen. et
elevaverunt populum et domum
dei. ix.

IX

Postquam autem hec comple
ta sunt: accesserunt ad me prin
cipes dicentes. Non est separatus
populus et sacerdotes et levite a
populis terrarum. et de abhominati
onibus eorum chananei videlicet
et ethei. et pherezei. et iebusei. et am
monitarum. et moabitarum. et
egyptiorum: et amorreorum.
Tulerunt enim de filiabus eorum
sibi et filiis suis uxores: et commiscu
erunt semen sanctum cum po
pulis terrarum. Manus etiam
principum et magistratuum fuit in
transgressione hac prima. Cumque
audissem sermonem istum: scidi
pallium meum et tunicam. et
evelli capillos capitis mei. et barbe
et sedi merens. Convenerunt autem
ad me omnes qui timebant ver
bum dei israel: pro transgressione
eorum qui de captivitate venerant.

Et ego sedebam tristis usque ad sa
vespertinum. Et in sacrificio
tino surrexi de afflictione mea.
pallio et tunica curvavi genua
et expandi manus meas ad do
deum meum. et dixi. Domine
meus confundor et erubesco leva
deus meus faciem meam ad
quoniam iniquitates nostre multiplicate
super caput nostrum. et delicta nostra
runt usque ad celum a diebus patrum
nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus
viter usque ad diem hanc: et in
tatibus nostris traditi sumus
reges nostri et sacerdotes nostri in
regum terrarum. et in gladium
captivitatem. et in rapinam
confusionem vultus: sicut
Et nunc quasi ad parvum et ad
tum facta est deprecatio nostra ad
dominum deum nostrum: ut dimitteret
nobis reliquias. et daretur
in loco sancto eius. et illumina
oculos nostros deus noster. et daret
vitam modicam in servitute
quia servi sumus: et in servitute
non dereliquit nos deus noster: et incli
super nos misericordiam coram rege
ut daret nobis vitam. et subli
domum dei nostri. et extrueret soli
eius: et daret nobis sepem in iude
ierusalem. Et nunc quid dicemus deus
post hec? Quia dereliquimus man
ta que precepisti in manu
tuorum prophetarum. dicens. Terra ad
vos ingredimini ut possideatis
terra inmunda est iuxta inmun
populorum ceterarumque terra
hominationibus eorum qui imple
eam ab ore usque ad os inquina
sua. Nunc ergo filias vestras ne
filiis eorum. et filias eorum ne
patis filiis vestris. et non quera
pacem eorum. et prosperitatem
usque in eternum. ut confortemini
comedatis que bona sunt terre
des habeatis filios vestros usque in
Et post omnia que venerunt
nos in operibus nostris pessimis
delicto nostro magno quia tu deus
liberasti nos de iniquitate nostra
sti nobis salutem sicut est ho
non reverteremur et irrita fa
mandata tua. neque matrimonia

isrl'

Al' prima

remus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias et salutem? Domine deus israel, iustus es tu: quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut dies hec. Ecce coram te sumus in delicto nostro: non enim stari potest coram te super hoc. · x ·

Sic ergo orante Ezdra et implorante deum et flente et iacente ante templum dei: collectus est ad eum de israel cetus grandis nimis virorum et mulierum puerorumque et flevit populus multo fletu. Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis Helam et dixit Ezdre. Nos prevaricati sumus in deum nostrum et duximus uxores alienigenas de populis terre. Et nunc si est penitentia in israel super hoc, percutiamus fedus cum domino deo nostro et proiciamus universas uxores et eos qui de his nati sunt iuxta voluntatem domini et eorum qui timent preceptum domini dei nostri: secundum legem fiat. Surge, tuum est decernere. nosque erimus tecum: confortare et fac. Surrexit ergo Ezdras et adiuravit principes sacerdotum et levitarum et omnem israel ut facerent secundum verbum istud: et iuraverunt. Et surrexit Ezdras ante atrium domini, et abiit ad cubiculum Iohanan filii Heliasib: et ingressus est illuc. Panem non comedit et aquam non bibit. lugebat enim transgressionem eorum qui de captivitate venerant. Et missa est vox in Iudam et Ierusalem omnibus filiis transmigrationis ut congregarentur in Ierusalem. Et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum auferetur universa substantia eius. et ipse abicietur de cetu transmigrationis. Convenerunt igitur omnes viri Iuda et Beniamin in Ierusalem tribus diebus: ipse est mensis ix. xx. die mensis. Et sedit omnis populus in platea domus dei. et trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit Ezdras sacerdos et dixit ad eos. Vos transgressi estis. et duxistis uxores alienigenas ut adderetis super delictum israel. Et nunc date confessionem domino deo patrum vestrorum. et facite placitum eius: et separamini a populis terre. et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo: dixitque voce magna. Iuxta verbum tuum ad nos: sic fiat. Verumtamen quia multus populus est et tempus pluvie. et non sustinemus stare foris. et opus non est unius diei vel duorum. vehementer quippe peccavimus in sermone isto: constituantur principes in universa multitudine. et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis. et cum his seniores per civitatem et civitatem et iudices eius: donec avertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur Ionathas filius Asahel. et Iaazia filius Thecue steterunt super hoc: et Mosollam et Sebathai levites adiuverunt eos. Feceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt Ezdras sacerdos et viri principes familiarum in domos patrum suorum: et omnes per nomina sua. Et sederunt in die primo mensis decimi ut quererent rem: et consummati sunt omnes viri qui duxerant uxores alienigenas usque ad diem primam mensis primi. Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas de filiis Iosue. filii Iosedech et fratres eius: Maasia et Eliezer. et Iarib. et Godolia. et dederunt manus suas ut eicerent uxores suas. et pro delicto suo arietem de ovibus offerrent. Et de filiis Emmer: Anani et Zebedia. Et de filiis Serim: Maasia et Helia. et Semeia. et Iehiel. et Ozias. Et de filiis Phessur: Helioenai. Maasia. Ismahel. Nathanahel. et Iozabeth. et Helasa. Et de filiis levitarum: Iozabeth. et Semeia. et Celeia. ipse est Calita. Phataia. Iuda. et Eliezer. Et de cantoribus: Eliasib. et de ianitoribus: Sellum. et Thelem et Uri. Et ex israel de filiis Pharos: Remeia et Ezia. et Melchia et Miamin. et Eleazer. et Melchia et Banea. Et de filiis Helam: Mathania. Zacharias. et Iehiel. et Abdi. et Ierimoth et Helia. Et de filiis Zechua: Helioenai. Heliasib. Mathania. et Ierimoth. et Zabeth et Aziza. Et de filiis Bebai. Iohanan.

al' eorum
al' phessur
al' iozabar
al' miamin
al' zaziza
al' bebai

et naania. zabbai. athalia. Et de filiis bani: mosollam. et melluch. et adaia et iasub. et saal. et ramoth. Et de filiis phed moab: edna. et chalal. et banaias. et maasias. et mathanias. beseleel. et bennui. et manasse. Et de filiis heru: eliezer. iosue. melchias. semeias. symeon. beniamin. moloch. samarias. De filiis asom: mathanai. mathetha. zabeth. elipholeth. iermai. manasse. semei. De filiis bani: maaddi. amram. et huel. baneas. et badaias. cheliau. baniia. marimuth. et heliasib. mathanias. mathanai. et iasi. et bani. et bennui. semei. et salmias. et nathan. et adaias. mechuedabai. sisai. sarai. ezrel. et selemau. semeria. sellum. amaria. ioseph. De filiis nebu: ahihel. mathathias. zabed. zabina. ieddu. et iohel. banaia. Omnes hii acceperant uxores alienigenas. et fuerunt ex eis mulieres que pepererant filios.

Marginal notes: al' chalal — al' cheplan vl' chelyab — al' ama — al' iheldo vel iedid

Explicit Esdre liber primus Incipit liber Neemie

Verba Neemie filii helchie. Et factum est in mense casleu anno xx°. et ego eram in susis castro. Et venit ad me anani unus de fratribus meis. ipse et viri ex iuda: et interrogavi eos de iudeis qui remanserant et supererant de captivitate et de ierusalem. Et dixerunt michi. Qui remanserunt et derelicti sunt de captivitate ibi in provincia. in afflictione magna sunt. et in obprobrio. Et murus ierusalem dissipatus est. et porte eius combuste sunt igni. Cumque audissem verba huiuscemodi: sedi et flevi. et luxi diebus multis: et ieiunabam et orabam ante faciem dei celi. et dixi. Queso domine deus celi fortis. magne atque terribilis. qui custodis pactum et misericordiam cum his qui te diligunt. et custodiunt mandata tua: fiant aures tue auscultantes. et oculi tui aperti. ut audias orationem servi tui. quam ego oro coram te. hodie nocte et die pro filiis israel servis tuis: et confiteor pro peccatis filiorum israel quibus peccaverunt tibi. Et ego et domus patris mei peccavimus. vanitate seducti sumus: et non custodivimus mandatum tuum. et cerimonias et iudicia: que precepisti moysi servo tuo. Memento verbi quod mandasti moysi famulo tuo. dicens: Cum transgressi fueritis. ego dispergam vos in populos. Et si revertimini ad me. et custodiatis mandata mea et faciatis ea: etiam si abducti fueritis ad extrema celi. inde congregabo vos et reducam in locum quem elegi ut habitaret nomen meum ibi in sempiternum. Et ipsi servi tui et populus tuus quos redemisti in fortitudine magna et in manu tua valida. Obsecro domine sit auris tua attendens. ad orationem servi tui et ad orationem servorum tuorum qui volunt timere nomen tuum. et dirige servum tuum hodie et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego enim eram pincerna regis.

[F]actum est · ii ·

autem in mense nisan anno xx°. artaxersis regis. et vinum erat ante eum. Et levavi vinum et dedi regi. et eram quasi languidus ante faciem eius. Dixitque michi rex. Quare vultus tuus tristis est cum te egrotum non videam? Non est hoc frustra. sed malum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde nimis. et dixi regi. Rex in eternum vive. Quare non mereat vultus meus quia civitas domus sepulcrorum patris mei deserta est. et porte eius combuste sunt igni? Et ait michi rex. Pro qua re postulas? Et oravi deum celi et dixi ad regem. Si videtur regi bonum. et si placet servus tuus ante faciem tuam: ut mittas me in iudeam ad civitatem sepulchri patris mei. et edificabo eam. Dixitque michi rex et regina que sedebat iuxta eum. Usque ad quod tempus erit iter tuum. et quando reverteris? Et placuit ante vultum regis. et misit me. et constitui ei tempus. Et dixi regi

regi videtur bonum. epistolas det
michi ad duces regionis transflu
minis. ut transducant me donec ve
niam in iudeam: et epistolam ad
asaph custodem saltus regis. ut det
michi ligna ut tegere possim portas
turris domus: et muros civitatis.
et domum quam ingressus fuero.
Et dedit michi rex iuxta manum
dei mei bonam mecum. Et veni
ad duces regionis transflumen.
dedique eis epistolas regis. Miserat
autem mecum rex principes mi
litum et equites. Et audierunt
sanaballat oronites: et tobias ser
vus ammanites: et contristati sunt
afflictione magna. eo quod venisset
homo qui quereret prosperitatem
filiorum israel. Et veni ierusalem: et eram
ibi tribus diebus. Et surrexi nocte ego
et viri pauci mecum: et non indicavi
cuiquam quid deus dedisset in corde meo
ut facerem in ierusalem. Et iumentum non
erat mecum nisi animal cui inse
debam. Et egressus sum per por
tam vallis nocte. et ante fontem dra
conis et ad portam stercoris: et con
siderabam murum ierusalem dissipatum.
et portas eius consumptas igni.
Et transivi ad portam fontis et ad
aqueductum regis: et non erat lo
cus iumento cui sedebam ut transi
ret. Et ascendi per torrentem nocte,
Et considerabam murum: et rever
sus veni ad portam vallis. et redii.
Magistratus autem nesciebant quo
abissem. aut quid ego facerem. Sed
et iudeis et sacerdotibus et optimatibus
et magistratibus et reliquis qui facie
bant opus usque ad id loci nichil indi
caveram. Et dixi eis. Vos nostis
afflictionem in qua sumus. quia
ierusalem deserta est. et porte eius consump
te sunt igni. Venite et edificemus
muros ierusalem: et non simus ultra
obprobrium. Et indicavi eis ma
num dei mei. quod esset bona mecum. et
verba regis que locutus esset michi.
et aio. Surgamus et edificemus.
Et confortate sunt manus eorum
in bono. Audierunt autem sanaballath
oronites. et tobias servus ammani
tes. et gosem arabs: et subsannaverunt
nos et despexerunt. dixeruntque.

Que est hec res quam facitis.
Numquid contra regem rebellatis.
Et reddidi eis sermonem. dixi
que ad eos. Deus celi ipse nos iuvat
et nos servi eius sumus. Surga
mus et edificemus. Vobis autem
non est pars et iusticia et memoria
in ierusalem. · iii ·

III

Et surrexit eliasib sacerdos
magnus. et fratres eius sacer
dotes. et edificaverunt portam
gregis. Ipsi sanctificaverunt eam.
et statuerunt valvas eius: et usque
ad turrim centum cubitorum
sanctificaverunt eam. usque ad turrem
ananehel. Et iuxta eum edifi
caverunt viri iherico. Et iuxta
eos edificavit zacchur filius
amri. Portam autem piscium
edificaverunt filii asnaa. Ipsi
texerunt eam. et statuerunt
valvas eius. et seras et vectes. Et
iuxta eos edificavit merimuth
filius urie filii accus. Et iuxta
eum edificavit mosollam filius
barachie filii mesezabel. Et
iuxta eum edificavit sadoch fi
lius baana. Et iuxta eum edi
ficaverunt thecueni. Optima
tes autem eorum non supposuerunt
colla sua in opere domini dei sui.
Et portam veterem edificaverunt
ioiada filius phasea. et mosollam
filius besodie. Ipsi texerunt
eam. et statuerunt valvas eius
et seras et vectes. Et iuxta eos edi
ficaverunt meletias gabaoni
tes et iadon meronathites
viri de gabaon et maspha: pro
duce qui erat trans flumen in regi
one. Et iuxta eum edificavit
eziel filius araia aurifex. Et
iuxta eum edificavit ananias
filius pigmentarii. Et dimi
serunt ierusalem usque ad murum
platee latioris. Et iuxta eum
edificavit raphaia filius hur
princeps vici ierusalem. et iuxta eum edifi
cavit ioiada al' ieieda filius aramaph sive arome
nath contra domum suam. Et
iuxta eum edificavit acthus
filius aseboníe. Mediam partem
vici edificavit melchias filius
erem. et asub filius phetinoab.

Al' alsnaa

Al' besoida

Al' haur

et turrem furnorum. Et iuxta eu(m)
edificavit sellum. filius aloes. prin
ceps medie partis vici ierl(m). ipse
et filie eius. Et portam vallis edi
ficavit anun et habitatores zanoe.
ipsi edificaverunt eam. Et sta
tuerunt valvas et seras et vectes;
et mille cubitos in muro usque
ad portam sterquilinii. Et por
tam sterquilinii edificavit mel
chias filius rechab princeps vici
bethacharem. Ipse edificavit ea(m)
et statuit valvas eius et seras et
vectes. Et portam fontis edifica
vit sellum filius cholozai. princeps
pagi masphat. Ipse edificavit
eam et texit. et statuit valvas eius
et seras. et vectes. et muros piscine
siloe in ortum regis. et usque ad
gradus qui descendunt de civita
te david. Post eum edificavit
neemias filius azboch princeps
dimidie partis vici bethsuri usq(ue)
contra sepulchrum d(avi)d. et usque
ad piscinam que grandi opere
constructa est: et usque ad domu(m)
fortium. Post eum edificaverunt
levite. et post irum filius benni.
Post eum edificavit asabias.
princeps dimidie partis vici ceile.
in vico suo. Post eum edifica
verunt fratres eorum. bethi filius ena
dab. princeps dimidie partis vici
ceila. Et edificavit iuxta eum
azer filius iosue princeps masphe.
secundam mensuram contra ascen
sum firmissimi anguli. Post
eum in monte edificavit baruch
filius zachai. mensuram secu(n)d(am);
ab angulo usque ad portam domus
eliasib sacerdotis magni. Post
eum edificavit meremuth fili(us)
urie filii accus mensuram secun
dam a porta domus eliasib donec
extenderetur domus eliasib. Et post
eum edificaverunt sacerdotes
viri de campestribus iordanis. Post
eos edificavit beniamin et asub
contra domum suam. Et post
eum edificavit azarias filius
maasie filii ananie: contra do
mum suam. Post eu(m) edificavit
bennui filius enadad mensuram
secundam a domo azarie usq(ue)

[margin:] ... anun vel aunun
[margin:] vos
[margin:] al' senadad

ad flexuram: et usque ad an
post eum falel filius ozi co
flexuram et turrim que emin
domo regis excelsa. i. in atrio
carceris. Post eum phadaia fi
feros. Nathinnei autem ha
in ophel — contra portam
ad orientem. et turrem que
nebat. Post eum edificaveru
thecueni mensuram secund
one et turre magna et emin
usque ad murum templi. Su
autem a porta equorum ed
verunt sacerdotes unusq
contra domum suam. Po
edificavit seddo filius emmer
contra domum suam. Et post
edificavit semeia filius sech
custos porte orientalis. Post
edificaverunt anania filius
mie. et anon filius selon. vi
suu secundam Post eum edificavit
melollam filius barachie con
gazophilatium suum. Po
edificavit melchias filius a
cis usque ad domum nathinn
et scruta vendentium contra po
iudicialem. et usque ad cenacu
anguli. Et inter cenaculum
li et portam gregis edificaveru
tifices et negociatores. ¶ Factum
cum audisset sanaballath q
ificaremus murum. iratus est
Et motus nimis subsannavit
deos: et dixit fratribus suis et frequ
samaritanorum. Quid iude
les faciunt? Num dimittent
Num sacrificabunt et comple
in una die? Numquid edificab
runt lapides acervis pulver
combusti sunt? Sed et tobias
manites proximus eius ait
ficent. Si ascenderit vulpes
liet murum eorum lapide
Et dixit neemias. Audi d
quia facti sumus despectui.
verte obprobrium super cap
rum et da eos in despectionem in t
captivitatis. Ne operias in
eorum. et peccatum eorum
facie tua ne deleatur: quia ir
edificantes. Itaque edificavi
murum et coniunximus tot
ad partem dimidiam. Et

...catum est cor populi ad operandum.

IIII.

Factum est autem cum audisset Sanaballat et Tobias et Arabes et Ammonite et Azotii quod obducta esset cicatrix muri Ierusalem et quod cepissent interrupta concludi, irati sunt nimis. Et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pugnarent contra Ierusalem et molirentur insidias. Et oravimus Deum nostrum et posuimus custodes super murum die et nocte contra eos. Dixit autem Iudas: Debilitata est fortitudo portantis et humus nimia est, et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri: Nesciant et ignorent donec veniamus in medium eorum et interficiamus eos et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus Iudeis qui habitabant iuxta eos et dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos, statui in loco post murum per circuitum populum in ordine suo cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Et perspexi atque surrexi et aio ad optimates et ad magistratus et ad partem reliquam populi: Nolite timere a facie eorum. Domini magni et terribilis mementote, et pugnate pro fratribus vestris et filiis vestris et filiabus vestris et uxoribus vestris et domibus vestris. Factum est autem cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit Deus consilium eorum. Et reversi sumus omnes ad muros, unusquisque ad opus suum. Et factum est a die illa media pars iuvenum faciebat opus, et media parata erat ad bellum, et lancee et scuta et arcus et lorice, et principes post eos in omni domo Iuda edificantium in muro et portantium onera et imponentium; una manu sua faciebat opus et altera tenebat gladium. Edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes, et edificabant et clangebant bucina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi: Opus grande est et latum, et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube, illuc concurrite ad nos. Deus noster pugnabit pro nobis, et nos ipsi faciamus opus, et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo maneat in Ierusalem, et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et pueri mei et custodes qui erant post me non deponebamus vestimenta nostra. Unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

medio

V.

Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos Iudeos. Et erant qui dicerent: Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis. Accipiamus pro pretio eorum frumentum et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent: Agros nostros et vineas et domus nostras opponamus, et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant: Mutuo sumamus pecunias in tributa regis, demusque agros nostros et vineas. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum sic carnes nostre sunt, et sicut filii illorum ita et filii nostri. En nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem, et de filiabus nostris sunt famule, nec habemus unde possint redimi, et agros nostros et vineas alii possident. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavitque cor meum mecum, et increpavi optimates et magistratus, et dixi eis: Usurasne singuli a fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversus eos contionem magnam, et dixi eis: Nos ut scitis redemimus fratres nostros Iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram, et vos igitur vendetis fratres vestros et emimus eos? Et siluerunt nec invenerunt quid responderent. Dixitque ad eos: Non est bona res quam facitis. Quare non in timore Dei nostri ambulatis, ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris? Et ego et fratres mei et

nimis

al' redimemus

dixi

pueri mei comodavimus plurimis pecuniam et frumentum
non repetamus in commune istud.
Es alienum concedamus quod debetur nobis. Reddite eis hodie agros suos et vineas suas oliveta sua et domos suas. Quin potius et centesimam pecunie frumenti vini et olei quam exigere soletis ab eis date pro illis. Et dixerunt. Reddemus. et ab eis nichil queremus: sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes. et adiuravi eos ut facerent iuxta quod dixeram. Insuper et sinum meum excussi et dixi. Sic excutiat deus omnem virum qui non compleverit verbum istud de domo sua. et de laboribus suis sic excuciatur et vacuus fiat. Et dixit universa multitudo. amen. et laudaverunt deum. Fecit ergo populus sicut dictum erat. A die autem illa qua preceperat rex michi ut essem dux in terra iuda. ab anno xx. usque ad annum xxxii. artaxerxis regis per annos xii. ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante me gravaverunt populum. et acceperunt ab eis in pane et vino et pecunia cotidie siclos xl. Sed et ministri eorum depresserant populum. Ego autem non feci ita: propter timorem dei. Quin potius in opere muri edificavi et agrum non emi. et omnes pueri mei ad opus congregati erant. Iudei quoque et magistratus. c.l. viri. et qui veniebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro sunt: in mensa mea erant. Parabatur autem michi per dies singulos bos unus. arietes sex electi exceptis volatilibus: et inter dies decem vina diversa. et alia multa tribuebam: insuper et ducatus mei annonas non quesivi. Valde enim erat attenuatus populus. Memento mei deus meus in bonum secundum omnia que feci populo huic. vi.

Factum est autem cum a[...]
Sanaballath et tobias et g[...]
arabs et ceteri inimici nostri quod e[...]
ficassem murum et non esset [...]
residua interruptio usque ad t[...]
autem illud valvas non posuera[...]
portis: miserunt sanaballath [...]
bias et gosem arabs ad me d[...]
Veni et percutiamus fedus p[...]
in viculis in campo ono. Ip[...]
cogitabant ut facerent mich[...]
Misi ergo ad eos nuncios dic[...]
Opus grande ego facio. et no[...]
descendere. ne forte negligatur [...]
venero et descendero ad vos. Mise[...]
autem ad me secundum verbum h[...]
iiii. vices. et respondi eis iuxta [...]
nem priorem. Et misit ad [...]
nabellath iuxta verbum pri[...]
quinta vice puerum suum [...]
lam habebat in manu scrip[...]
hoc modo. In gentibus auditu[...]
et gosem dixit quod tu et iudei cog[...]
rebellare: et propterea edifices mu[...]
et levare te velis super eos re[...]
propter quam causam et prophetas posu[...]
predicent de te in ierusalem dicen[...]
in iudea est. auditurus est r[...]
hec. Idcirco nunc veni ut ine[...]
consilium pariter. Et misi [...]
dicens. Non est factum secu[...]
verba hec que tu loqueris. De[...]
enim tuo componis hec. Om[...]
autem hii terrebant nos cogi[...]
quod cessarent manus nostre ab [...]
et quiesceremus. Quam ob [...]
magis confortavi manus me[...]
Et ingressus sum domum se[...]
filii dalaie filii methabeel sec[...]
ait. Tractemus nobiscum in [...]
dei in medio templi. et claud[...]
portas edis. quia venturi sunt [...]
dendum te. Et dixi. Num qu[...]
similis mei fugit? Et quis [...]
ingredietur templum et vi[...]
Non ingrediar. Et intellexi [...]
non misisset eum. sed quasi [...]
nans locutus esset ad me. et t[...]
sanaballath conduxissent e[...]
Acceperat enim precium ut [...]
facerem et peccarem: et haber[...]
lum quod exprobrarent michi [...]
mento mei domine pro tobia [...]
na ballath. iuxta opera eoru[...]

sed et noadie prophete: et ceterorum
prophetarum qui terrebant me.
Completus est autem murus
xxv. die mensis elul. l. duobus diebus.
Factum est ergo cum audissent omnes
inimici nostri ut timerent universe gentes
que erant in circuitu nostro et conci
derent intra semetipsos: et scirent quod
a domino factum esset opus hoc.
Sed et in diebus illis multe de optimatibus
iudeorum epistole mittebantur
ad tobiam. et a tobia veniebant ad
eos. Multi enim erant in iudea ha
bentes iuramentum eius: quia gener
erat sechenie filii ioraei. et iohannan
filius eius acceperat filiam mo
sollam filii barachie. Sed et lauda
bant eum coram me: et verba mea
nunciabant ei. Et tobias mittebat
epistolas ut terreret me. · vii ·

Postquam autem edificatus est
murus et posui valvas et recen
sui ianitores et cantores et levitas:
precepi anani fratri meo et ananie
principi domus de ierusalem. Ipse enim
quasi vir verax et timens deum plus
ceteris videbatur. Et dixi eis. Non
aperiantur porte ierusalem usque
ad calorem solis. Cumque adhuc
assisterent: clause sunt porte et oppila
te. Et posui custodes de habitatoribus
ierusalem singulos per vices suas et
unumquemque contra domum suam.
Civitas autem erat lata nimis
et grandis. et populus parvus in
medio eius: et non erant domus
edificate. Dedit autem deus in corde
meo et congregavi optimates et ma
gistratus et vulgus ut recenserem
eos. et inveni librum census eorum
qui ascenderant primum: et inven
tum est scriptum in eo. Isti filii pro
vincie qui ascenderunt de captivi
tate migrantium quos transtulerat nabu
chodonosor rex babilonis. et reversi
sunt in ierusalem et in iudeam unusquisque
in civitatem suam qui venerunt cum
zorobabel. Iosue neemias aza
rias raamias naamin. mardocheus
belsan. mesphareth. beggoai. naum
baana. Numerus virorum populi
israel. filii pharos: duo milia centum
lxx. duo. Filii saphacie. ccc. lxx.
duo. Filii area sexcenti. l. duo. Filii
phetmoab. filiorum iesue et ioab
duo milia dccc. x. et viii. Filii helam:
mille dcc. l. iiii. Filii zechua: dccc.
xl v. Filii zachai: dcc. lx. Filii ban
nui: dc. xl viii. Filii bebai: dc.
xx. viii. Filii azgad: duo milia
ccc. xx. duo. Filii adonicam: dc.
lxvii. Filii baggoaim: duo milia
lx. vii. Filii adon. dc. l. v. Filii
azer. filii ezechie. lxxx. viii.
Filii assem: ccc. xx viii. Filii be
sai. ccc. xx iiii. Filii areph: c. xii.
Filii gabaon: lxxx. v. Filii beth
leem et neptupha: c. lxxx. viii.
Viri anathoth: c. xx viii. Viri
bethamoth: xl duo. Viri caria
thiarim. chephira. et beroth: dcc.
xl iii. Viri rama et geba: dc. xx.
unus. Viri magmas: c. et xxii.
Viri bethel et hai: centum. xxiii.
Viri nebo alterius. l. ii. Viri he
lam alterius: mille dcc. l. iiii.
Filii arim: ccc. xx. Filii iherico:
ccc. xl v. Filii lodadin et onon:
dcc. xx. unus. Filii senaa. tria
milia. dcccc. xxx. Sacerdotes.
Filii idaia in domo iosua: dcccc.
lxx iii. Filii emmer. mille. l.
duo. Filii phassur. mille dcc.
xl vii. Filii arem. mille. x vii.
Levite. filii iosue et gadmihel fi
liorum odoia. lxx iiii. Cantores
filii asaph: centum xl viii. Ia
nitores. filii sellum. filii ather.
filii thelmon. filii accub. filii
atita. filii sobai. centum. xxx viii.
Nathinei. filii sua. filii asefa.
filii thebaoth. filii ceros. filii
siaa. filii phado. filii lebana. filii
agaba. filii selmon. filii anan.
filii geddel. filii gaer. filii raaia
filii rasin. filii necoda. filii gesem
filii aza. filii phasea. filii besai.
filii minim. filii nephusim.
filii bebue. filii acupha. filii
assur. filii besloth. filii meida.
filii arsa. filii bercos. filii sisara.
filii thema. filii nesia. filii ati
pha. filii servorum salomonis.
filii sothai. filii sophereth. filii
pherida. filii iahala. filii dercon.
filii geddel. filii saphacia. filii
athil. filii phochereth. qui erat
ortus ex abaim filio amon.

al' zabaon
al' viri
al' machimas
al' filii helam
al' ioiadid
al' accub
al' sietha

Omnes nathinnei et filii servorum salomonis. ccc^{ti} lxxxx duo. Isti sunt autem qui ascenderunt de thelmelath. thelarsa. cherub. abdon. et emmer: et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex israel essent. filii dalaia. filii thobia. filii necoda. dc^{ti} xl duo. Et de sacerdotibus filii abia. filii accos. filii berzellai qui accepit de filiabus berzellai galaaditis uxorem. et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scripturam genealogie sue — et non invenerunt: et eiecti sunt de sacerdotio. Dixitque athersatha eis. ut non manducarent de sanctis sanctorum. donec staret sacerdos doctus et eruditus. Omnis multitudo quasi unus. xl^{ta} duo milia ccc^{ti} lx. absque servis et ancillis eorum. qui erant septem milia. ccc^{ti} xxx vii. Et inter eos cantores et cantatrices. cc^{ti} xl v. Cameli eorum cccc^{ti} xxx v. Asini eorum. vi. milia. dcc^{ti} xx. Hucusque refertur quod in commentario scriptum fuerit. Exhinc neemie historia texitur. Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt impensas in opus. Athersatha dedit in thesaurum auri dragmas mille. fialas l. tunicas sacerdotales d^{tas} xxx. Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri dragmas xx milia. et argenti mnas duo milia ducentas. Et quod dedit reliquus populus. auri dragmas xx milia. et argenti mnas duo milia. et tunicas sacerdotales lx vii. Habitaverunt autem sacerdotes et levite. et ianitores et cantores et reliquum vulgus et nathinnei et omnis israel in civitatibus suis. · viii ·

al' viii · al' equi eorum dcc xxx vi. muli eorum cc xl v. · al' quingentas · al' mnas argenti · al' h' incipit c. viii · al' h' incipit c. ix · Filii al' h' incipit c. viii.

VIII

Et venerat mensis vii^{us}. [Sce]nophegie sub esdra et neemia. Filii autem israel erant in civitatibus suis. Congregatusque est omnis populus quasi vir unus ad plateam que est ante portam aquarum. et dixerunt esdre scribe ut afferret librum legis moysi quam preceperat dominus israeli. Attulit ergo esdras sacerdos [legem] coram multitudine virorum [et] mulierum cunctisque qui poterant intelligere: in die prima mensis septimi. Et legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum de mane usque ad mediam diem in conspectu virorum et mulierum et sapientium. et aures omnis populi erant erecte ad librum. Stetit autem esdras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum. Et steterunt iuxta eum mathathias et semeias et anaia et uria et helchia et maasia ad dexteram eius. Et ad sinistram phadaia. misahel et melchia et asum et aseph. dana zacharia et mosollam. Et aperuit esdras librum coram omni populo. super universum quippe populum eminebat. Et cum aperuisset eum: stetit omnis populus. Et benedixit esdras domino deo voce magna: et respondit omnis populus. amen amen. Elevans manus suas: et incurvati sunt et adoraverunt deum proni in terram. Porro iosue et banaim. et serebias. iamin. accub. septai. odia. maasia. celita. azarias. iozabeth anan. phalaia levite silentium faciebant in populo: ad audiendam legem. Populus autem stabat in gradu suo. Et legerunt in libro legis dei distincte et aperte ad intelligendum. Et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem neemias. ipse est athersatha. et esdras sacerdos et scriba et levite interpretantes universo populo. Dies sanctificatus est domino deo nostro: nolite lugere et nolite flere. Flebat enim omnis populus: cum audiret verba legis. Et dixit eis. Ite comedite pinguia. et bibite mulsum et mittite partes eis qui non preparaverunt sibi: quia dies sanctus domini est. Et nolite contristari. gaudium enim domini est fortitudo nostra. Levite autem silentium faciebant in omni populo dicentes. Tacete quia dies sanctus est: et nolite dolere. Abiit itaque omnis populus ut comederet et biberet. et mitteret partes et faceret letitiam magnam.

quia intellexerunt verba que docuerat
eos. Et in die secunda con-
gregati sunt principes familiarum
universi populi. sacerdotes et levite
ad esdram scribam: ut interpreta-
retur eis verba legis. Et invenerunt
scriptum in lege precepisse dominum in ma-
nu moysi. ut habitent filii israel in
tabernaculis in die sollempni mense sep-
timo. et ut predicent et divulgent vocem in
universis urbibus suis. et in ierusalem di-
centes. Egredimini in montem:
et afferte frondes olive. et frondes
ligni pulcherrimi frondes mirti. et
ramos palmarum. et frondes ligni
nemorosi: ut fiant tabernacula sic-
ut scriptum est. Et egressus est omnis populus
et attulerunt. feceruntque sibi taber-
nacula unusquisque in domate suo
et in atriis suis. et in atriis domus
dei: et in platea porte aquarum: et
in platea porte ephraym. Fecit ergo
universa ecclesia eorum qui redierant
de captivitate tabernacula: et habita-
verunt in tabernaculis. Non enim
fecerant a diebus iosue filii nun talit-
er filii israel usque ad diem illum. et
fuit leticia magna nimis. Legit autem
in libro legis dei per singulos dies. a
die primo usque ad diem novissimum.
Et fecerunt sollempnitatem vii. die-
bus. et in die viii. collectam iuxta
ritum. ·ix·

In die autem xxiiii. mensis
huius convenerunt filii israel
in ieiunio. et in saccis et humus su-
per eos: et separatum est semen filiorum
israel ab omni filio alienigena. et
steterunt coram domino. et confiteban-
tur peccata sua. et iniquitates patrum
suorum. Et consurrexerunt ad
standum et legerunt in volumine
legis domini dei sui. quater in die
et quater in nocte: confitebantur et adora-
bant dominum deum suum. Surrexerunt
autem super gradum levitarum.
iosue et bani. cedmihel. sebnia. bani.
serebias bani. chanani: et clama- (Al' chanani.)
verunt voce magna ad dominum deum
suum. Et dixerunt levite iosue et
cedmihel. bonni et asebia. serebia
arebia. odaia. sebnia. fathatia. Sur-
gite benedicite domino deo vestro. ab eter-
no usque in eternum. Et benedicant

nomini glorie tue excelso in omni
benedictione et laude. et dixit esdras.
Tu ipse domine solus. tu fecisti
celum celorum et omnem exerci-
tum eorum. terram et universa
que in ea sunt: maria et omnia
que in eis sunt. et tu vivificas
omnia hec: et exercitus celi te ado-
rat. Tu ipse domine deus qui ele-
gisti abram et eduxisti eum de igne
chaldeorum. et posuisti nomen eius
abraham. et invenisti cor eius
fidele coram te: et percussisti cum
eo fedus. ut dares ei terram chana-
nei. hethei. et amorrei. et pherezei.
et iebusei. et gergesei. ut dares semini
eius. et implesti verba tua. quoniam iu-
stus es. Et vidisti afflictionem patrum
nostrorum in egypto. clamoremque
eorum audisti super mare rubrum:
et dedisti signa et portenta in phara-
one et in universis servis eius. et in
omni populo terre illius. Cogno-
visti enim quia superbe egerant
contra eos. et fecisti tibi nomen
sicut in die hac. Et mare divisisti
ante eos. et transierunt per me-
dium maris in sicco. Persecuto-
res autem eorum. proiecisti in
profundum quasi lapidem in
aquas validas. Et in columpna
nubis ductor eorum fuisti per
diem. et in columpna ignis per
noctem. ut appareret eis via per
quam gradiebantur. Ad montem
quoque synai descendisti. et locutus
es cum eis de celo: et dedisti eis
iudicia recta. et legem veritatis.
cerimonias et precepta bona. Et
sabbatum sanctificatum tuum ostendisti
eis. et mandata et cerimonias et
legem precepisti eis. in manu
moysi servi tui. Panem quoque
de celo dedisti eis in fame eorum.
et aquam de petra eduxisti eis sici-
entibus. et dixisti eis ut ingrederentur
et possiderent terram super quam
levasti manum tuam. ut traderes
eis. Ipsi vero et patres nostri superbe
egerunt et induraverunt cervi-
ces suas. et non audierunt manda-
ta tua. Et noluerunt audire.
et non sunt recordati mirabilium
tuorum que fecisti eis. et induraverunt

ceruices suas ⁊ dederunt caput
ut reuerterentur ad seruitutem
suam quasi per contencionem.
Tu autem deus propicius et cle
mens ⁊ misericors longanimi
mis ⁊ multe miseracionis nō
dereliquisti eos. Et quidem cū
fecissent sibi uitulum conflati
lem. ⁊ dixissent iste est deus tuus
isrl' qui eduxit te de terra egypti.
fecerūt qȝ blasphemias magnas:
tu tamen in misericordiis tuis
multis non dimisisti eos
in deserto. Columpna nubis
non recessit ab eis per diem ut
duceret eos per uiam. ⁊ columpna
ignis in nocte ut ostenderet eis
iter per quod ingrederentur: ⁊ spm̄
tuum bonum dedisti eis qui do
ceret eos. Et manna tuum
non prohibuisti ab ore eorum.
⁊ aquam dedisti eis in siti. xl.
annis pauisti eos in deserto. nil
qȝ eis defuit. Vestimenta eorum
non inueterauerunt. ⁊ pedes
eorum non sunt attriti. Et
dedisti eis regna ⁊ populos. et
partitus es eis sortes. Et posse
derunt terram seon. ⁊ terram
regis esebon: ⁊ terram og regis
basan. Et filios eorum multi
plicasti sicut stellas celi: ⁊ addu
xisti eos ad terram de qua dixeras
patribȝ eorum. ut ingrederentur
⁊ possiderent. Et uenerunt filii
isrl'. ⁊ possederunt terram. Et hu
miliasti coram eis habitatores
terre chananeos. ⁊ dedisti eos in
manū eorum. ⁊ reges eorum
⁊ populos terre: ut facerent eis
sicut placebat illis. Ceperunt qȝ
urbes munitas ⁊ humū pinguē
⁊ possederunt domos plenas cunctis
bonis: cisternas ab aliis edifi
catas. uineta ⁊ olueta. ⁊ ligna
pomifera multa. Et comederūt
⁊ saturati sunt. ⁊ impinguati sunt:
⁊ habundauerunt deliciis in bonita
te tua magna. Prouocauerūt
autem te ad iracundiam. ⁊ reces
serunt a te: ⁊ proiecerunt legem
tuam post terga sua. ⁊ prophetas
tuos occiderunt. qui contestabant'
eos ut reuerterentur ad te. fecerūtqȝ

quasi p contemptione

al' p nocte

al' sunt

blasphemias magnas. Et de
eos in manus hostium suorū
afflixerunt eos. ⁊ in tempore tri
tionis sue clamauerunt ad te
de celo audisti. ⁊ scdm̄ misera
tiones multas dedisti eis saluato
qui saluauerunt eos de manu
stium suorum. Cumque requie
sent: reuersi sunt ut facerent
lum in conspectu tuo. Et dereli
sti eos in manu inimicorum
⁊ possederunt eos: conuersique
clamauerunt ad te. Tu autem
de celo audisti ⁊ liberasti eos in mi
sericordiis tuis. multis temporibus
et contestatus es eos ut reuerter
ad legem tuam. Ipsi uero sup
egerunt. ⁊ non audierunt man
ta tua. ⁊ in iudiciis tuis pecca
uerunt. que faciet homo ⁊ uiuet
Et dederunt humerum recede
⁊ ceruicem suam indurauerunt
nec audierunt. Et protraxisti
eos annos multos: ⁊ contestatus
es eos in spū tuo. per manū
tuorum ⁊ non audierunt:
tradidisti eos in manu popul
terrarum. In misericordiis aut
plurimis non fecisti eos in con
tione. nec dereliquisti eos: qui
miseracionum ⁊ clemens tu
Nunc itaqȝ deus nr̄ deus magnus
fortis. ⁊ terribilis. custodiens p
⁊ misericordiam: ne auertas a
cie tuā in omni labore que inu
nos. reges nr̄os. principes nr̄os
sacerdotes nr̄os. ⁊ prophetas nr̄os
⁊ patres nr̄os. ⁊ omnem populum
tuum. a diebus regis assur usque
in diem hanc. Et tu iustus es
omnibus que uenerunt super nos
quia ueritatem fecisti. Nos autem
impie egimus. reges nr̄i. prin
cipes nr̄i. sacerdotes nr̄i. ⁊ pro
⁊ patres nr̄i nō fecerunt legem tu
⁊ non attenderunt mandata
⁊ testimonia tua que testificat
es in eis. Et ipsi in regnis tuis
⁊ in bonitate tua multa
que dederas eis. ⁊ in terra latissima
pingui quam tradideras in conspectu
eorum non seruierunt tibi:
reuersi sunt ab studiis suis pessi
Ecce nos ipsi hodie serui sumus

et terram quam dedisti patribus nostris
ut comederent panem eius et que
bona sunt eius. Et nos ipsi servi
sumus in ea. et fruges eius multi
plicantur regibus quos posuisti sup
nos propter peccata nostra. Et corpo
ribus nostris dominantur et iumentis
nostris secundum voluntatem suam. et
in tribulatione magna sumus.
Super omnibus ergo hiis nos ipsi
percutimus fedus et scribimus et
signant principes nostri levite nostri.
sacerdotes nostri. x.

Signatores autem fuerunt
neemias athersatha. filius
athelai. et sedechias. saraias. azari
as. ieremias. phessur. amarias.
melchia. actus sebenia mellucu. arem.
merimuth. obdias. daniel. genton.
baruch. mosollam. abia. miamin.
mazia. belga. semeia. Hii sacerdo
tes. Porro levite. iosue. filius aza
nie. bennui de filiis enadad. ced
mihel et fratres eorum sechenia. odaia.
celita. phalaia. anan. micha.
roob. asebia. zachur. sarebias. sa
bania. odia. bani. baninu. Capi
ta populi. pheros. phetmoab.
elam. zethu. bani. bonni. azgad.
bebai. adonaia. begoai. adin.
ather. ezechia. azur. odaia. asum.
besaia. ares. anathoth. nebai. meg
phia. mosollam. azir. mesizabel.
sadoch. ieddua. pheltia. anan. a
naia. osee. anania. asub. aloes.
phalea. sobeth. reum. asebna.
maasia. echaia. —— hanan.
anan. melloch. arem. baana. et reliqui
de populo. Sacerdotes. levite. iani
tores et cantores. nathinnei. et omnes
qui se separaverunt de populis
terrarum ad legem dei. uxores
eorum. filii eorum. et filie eorum.
omnes qui poterant sapere. spon
dentes pro fratribus suis. optimates
eorum et qui veniebant ad pollici
tandum et iurandum ut ambula
rent in lege dei quam dederat in
manu moysi servi sui. ut face
rent et custodirent universa man
data domini dei nostri. et iudicia eius.
et cerimonias eius. et ut non dare
mus filias nostras populo terre. et
filias eorum non acciperemus

filiis nostris. Populi quoque terre
qui important venalia et omnia
ad usum per diem sabbati. ut
vendant non accipiemus ab eis
in sabbato et in die sanctificato.
Et dimittemus annum vii. et ex
actionem universe manus. et
statuemus super nos precepta.
ut demus terciam partem sicli
per annum ad opus domus dei
nostri. ad panes propositionis et ad sa
crificium sempiternum. et in
holocaustum sempiternum in
sabbatis. in kalendis in sollem
nitatibus. et in sanctificatis pro peccato
ut exoretur pro israel. et in omnem
usum domus dei nostri. Sortes ergo
misimus super oblationem lignorum
inter sacerdotes et levitas et populos.
ut inferrentur in domum dei nostri.
per domos patrum nostrorum per
tempora a temporibus anni usque
ad annum. ut arderent super alta
re domini dei nostri. sicut scriptum
est in lege moysi. et ut afferremus
primogenita terre nostre. et primi
tiva universi fructus omnis ligni
ab anno in annum in domo
domini. et primitiva filiorum
nostrorum et pecorum nostrorum. sicut scrip
tum est in lege. et primitiva boum
nostrorum. et ovium nostrorum. ut of
ferrentur in domum dei nostri.
sacerdotibus qui ministrant in
domo dei nostri. et primitias ciborum
nostrorum et libaminum nostrorum et poma
omnis ligni. vindemie quoque et
olei afferemus sacerdotibus
ad gazophilacium dei nostri. Et
decimam partem terre nostre levi
tis. Ipsi levite decimas accipient
ex omnibus civitatibus operum nostrorum.
Erit autem sacerdos filius
aaron cum levitis in decimis
levitarum. et levite offerent
decimam partem decime sue.
in domum dei nostri. ad gazophi
lacium in domo thesauri. Ad ga
zophilacium enim deportabunt
filii israel et filii levi primitias
frumenti. et vini et olei. et ibi erunt
vasa sanctificata. et sacerdotes
et cantores. et ianitores et mini
stri. et non dimittemus domum

Non pro decimis

al' of

Ca. xi.

XI

Optimates absque sorte in medio ipsi habitabant. al' metropoli

decima pars populi eligitur ut habitet in ierlm quia urbs vacua erat

dei nostri.

Habitaverunt autem princi-
pes populi in ierlm. Reliqua
vero plebs misit sortem ut tollerent
unam partem de .x. que habita-
tura essent in ierlm civitate
sancta: .ix. vero partes in civitati-
bus. Benedixit autem populus
omnibus viris qui se sponte obtule-
rant ut habitarent in ierlm. Hii
sunt itaque principes provincie
qui habitaverunt in ierlm et in ci-
vitatibus iuda. Habitavit autem
unusquisque in possessione sua
in urbibus suis, israel, sacerdotes,
levite, nathinnei, et filii servorum
salomonis. Et in ierlm habitave-
runt de filiis iuda, et de filiis benia-
min. De filiis iuda athaias
filius azian, filii zacharie, filii
amarie, filii saphatie, filii ma-
lalehel. De filiis phares, amasia,
filius baruch, filius colozai, filius
asia, filius adaia, filius ioiarib, filius
zacharie, filius salonites. Omnes
filii phares qui habitaverunt in
ierlm. quadringenti .lxviii. viri fortes.
Hii sunt autem filii beniamin.
Sellum filius mosollam, filius
ioed, filius phadaia, filius colaia,
filius masia filius ethehel, filius
asia, et post eum gabbai, sellai,
dcccc.xx. et viii. Et iohel filius
zechri prepositus eorum, et
iudas filius senuua super civita-
tem secundus. Et de sacerdotibus
ydaia, filius ioarib iachim,
saraia filius helchie, filius
mosollam, filius sadoc, filius
meraioth, filius achitob, prin-
ceps domus dei. Et fratres eorum
facientes opera templi, dccc.
xx. duo. Et adaia filius hieroam,
filius phelelia, filius amsi, filius
zacharie, filius phessur, filius
melchie, et fratres eius principes
patrum, ducenti xl. duo. Et amasai
filius azriel, filius azi, filius
mosollamoth, filius emmer et fratres
eorum potentes nimis, centum
xx.viii. et prepositus eorum zab-
dihel, filius potentium. Et de
levitis, seboia filius azob, filius
azariam, filius asabia, filius

al' sadoch

Al' phelech vel phlec

al' eor

al' semaia vel sethema

al' asricha

bonni. et sabathai et iobed, super o[pera]
que erant forinsecus in domo de[i]
principibus levitarum. Et matha[n]-
nia filius micha, filius zebedei, fi[lius]
azaph: princeps ad laudandum
et confitendum in oratione. Et bec[bu]-
chias secundus de fratribus eius. et abd[a]
filius samua, filius galaal, fi[lius]
idithum. Omnes levite in civi[tate]
sancta, ducenti lxxx.iiii. Et ianito[res]
acub telmon, et fratres eorum qui c[us]-
todiebant hostia, centum.lxx.du[o].
Et reliqui ex israel sacerdotes. le[vite]
in universis civitatibus iuda, unu[s]-
in possessione sua. Et nathinnei
qui habitabant in ophel. et siaba. e[t]
gaspha, de nathinneis. Et epis[copus]
levitarum in ierlm: azi, filius b[a]-
ni, filius asabie, filius mathani[e]
filius miche. De filiis asaph: ca[n]-
tores in ministerio domus dei. Pre[cep]-
tum quippe regis super eos erat. [et]
ordo in cantoribus per dies singul[os].
Et fathaia filius meseze[b]el. de fil[iis]
zara filii iuda in manu regis in
omne verbum populi. et in domib[us]
omnes regiones eorum. De fil[iis]
iuda, habitaverunt in chariathar[be]
et in filiabus eius. et in dibon et in [vil]-
bus eius. et in capseel. et in vi[llis]
eius. et in iesue. et in molada. et in
bethphaleth. et in asersual. et in ber-
sabee. et in filiabus eius: et in siceleg
et in zara. et in ierimuth. zanoa
odollam. et villis earum. lachis
regionibus eius. azecha et filiabus
eius. et manserunt in bersabee us[que]
ad vallem ennon. Filii autem b[en]-
iamin: a gaba, mechmas et hai[a]
et bethel. et filiabus suis. anathoth
ba anania. asor. rama getthaim
adid seboim. neballath. et ono
artificum: et de levitis partitio[nes]
iuda et beniamin. ·xii·

Hii autem sacerdotes et levite
ascenderunt cum zoroba[bel]
filio salathiel. et iosue. Saraia
iheremias esdras. amaria. mellu[ch]
attus. sechenia. reum merimo[th]
addo. genton. abia miamin. [ma]-
dia. belga. semaia. et ioiarib. ydaia. [se]-
lum. amoch. helchia. idaia. Isti p[rinci]-
pes sacerdotum. et fratres eorum in [die]-
bus iosue. Porro levite iesua. b[ennui]

cedmihel. salabia. iuda. mathania.
super hymnos ipsi et fratres eorum in diebus iosue.
Et begbethia atque etiam fratres eorum
unusquisque in officio suo. Iosue
autem genuit ioachim. et ioachim
genuit eliasib. et eliasib genuit ioi
ada. et ioiada genuit ionathan. et
ionathan genuit geddua. In diebus
autem ioachim erant sacerdotes
et principes familiarum. saraie. et
amarie. ieremie. ananie. ezre.
mosollam. amarie. iohannan.
milico. ionathan. sebenie. ioseph.
aria. medna. meraioth. elchi. adda
ie. zacharie. genton. mosollam
abie. zechri. miamin. et moadie
felti. belge. sammua. semaie. io
nathan. ioarib. mathannai. iad
daia. azi. sellaie. cellaie. amoc heber.
elchie. esebie. idaie. mathanael.
Leuite in diebus eliasib. et ioiada. et
ionan. et ieddoa. scripti principes
familiarum. et sacerdotes in
regno darii perse. filii leui. principes
familiarum scripti in libro uerbo
rum dierum. et usque ad dies iona
than filii eliasib. et principes leuita
rum. asebia. sarebia. et iesue filius
cedmihel. et fratres eorum per uices
suas. ut laudarent et confiterentur
iuxta preceptum regis dauid uiri dei.
et obseruarent eque per ordinem.
Mathania. et bethecia. obedia. mosol
lam. thelmon. accub. custodes por
tarum et uestibulorum ante portas.
Hii in diebus ioachim. filii iosue.
filii iosedech. et in diebus neemie
ducis et esdre sacerdotis scribe que.

IN dedicatione autem. xiii.
muri ierusalem requisierunt le
uitas de omnibus locis suis. ut
adducerent eos in ierusalem. et
facerent dedicationem. et letitiam
in actione gratiarum.
et in cantico. in cymbalis. psalteriis.
et cytharis. Congregati sunt ergo
filii cantorum. et de campestribus
circa ierusalem. et de uillis netuphati.
et de domo galgal. et de regionibus
gebee. et azmaueth. quia uillas
edificauerunt sibi cantores in cir
cuitu ierusalem. Et mundati sunt
sacerdotes et leuite. et mundauerunt
populum. et portas et murum.

Ascendere autem feci principes
iuda super murum. et statui duos
choros laudantium magnos.
Et ierunt ad dexteram super mu
rum ad portam sterquilinii. et
iuit post eos osaias et media
pars principum iuda. et azarias
esdras. et mosollam. iuda et
beniamin. et semeia et ieremia.
Et de filiis sacerdotum in tubis.
Zacharias filius ionathan. fi
lius semeie. filius mathanie.
filius michaie. filius zecchur.
filius asaph. et fratres eius. semeia.
et azarel. malalai. galalai.
maai. nathanael. et iuda et ana
ni, in uasis cantici dauid uiri
dei. et esdras scriba ante eos in por
ta fontis. Et contra eos ascen
derunt in gradibus ciuitatis da
uid in ascensum muri super domum
dauid. et usque ad portam aquarum
ad orientem. Et chorus secundus
gratias referentium ex aduerso
ibat. et ego post eum. et media
pars populi super murum. et super
turrim furnorum. et usque ad
murum latissimum. et super
portam ephraim. et super portam
antiquam. et super portam pi
scium. et turrim ananehel. et
turrim emath. et usque ad portam
gregis. et steterunt in porta custo
die. Steteruntque duo chori
laudantium in domo dei. Et
ego et dimidia pars magistratuum
mecum. et sacerdotes eliachim.
maasias. miamin. michea. et
elioenai. zacharia. anania in
tubis. et maasia. et semeia. et
eleazar. et azi. et iohannan.
et melchia. et elam. et ezer. Et
clare cecinerunt cantores. et
iezraias prepositus. et immolaue
runt uictimas in die illa ma
gnas. et letati sunt. Deus enim
letificauerat eos letitia magna.
Sed et uxores eorum et liberi
gauisi sunt. et audita est letitia
ierusalem procul. Recensuerunt (Hic incipit c. xiii.)
quoque in die illa uiros super
gazophilacia thesauri ad li
bamina et ad primitias. et ad
decimas. ut introferrent per eos

principes ciuitatis in decore gratiarum actionis sacerdotes et leuitas. quia letatus est iuda in sacerdotibus et leuitis astantibus. Et custodierunt obseruationem dei sui. et obseruationem expiationis: et cantores et ianitores iuxta preceptum dauid. et salomonis filii eius. quia in diebus dauid et asaph ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium et confitentium deo. Et omnis israel in diebus zorobabel. et in diebus neemie. dabat partes cantoribus et ianitoribus per dies singulos. et sanctificabant leuitas: et leuite sanctificabant filios aaron. ·xiiii·

XIIII

Ar. c. xiii

In die autem illo lectum est in uolumine moysi audiente populo et inuentum scriptum in eo quod non debeant introire ammonites et moabites in ecclesiam dei usque in eternum. eo quod non occurrerint filiis israel cum pane et aqua. et conduxerint aduersus eos balaam ad maledicendum eis: et conuertit deus noster maledictionem in benedictionem. Factum est autem cum audissent legem. separauerunt omnem alienigenam ab israel. Et super hoc erat eliasib sacerdos qui fuerat prepositus super gazophilacium domus dei nostri. et proximus thobie: fecit ergo sibi gazophilacium grande. et ibi erant ante eum reponentes munera. et thus et uasa. et decimam frumenti et uini et olei: partes leuitarum et cantorum et ianitorum et primicias sacerdotales. In omnibus autem his non fui in ierusalem: quia anno .xxx. ii. artaxersis regis babilonis. ueni ad regem. Et in fine dierum rogaui regem et ueni in ierusalem: et intellexi malum quod fecerat eliasib tobie. ut faceret ei thesaurum in uestibulis domus dei: et malum michi uisum est ualde. Et proieci uasa domus thobie foras de gazophilacio. precepique et mundauerunt gazophilacia. et retuli ibi uasa domus dei. sacrificium et thus. Et cognoui quod partes leuitarum non fuissent date. et fugissent unusquisque in regione sua de leuitis et de cantoribus et de his qui ministrabant. et egi causam aduersus magistratus. et dixi. Quare dereliquimus domum dei? Et congregaui eos et feci stare in stationibus suis. Et omnis iuda apportabat decimam frumenti. et uini et olei in horrea. Et constituimus super horrea selemiam sacerdotem. et sadoch scribam. et fadaiam de leuitis: et iuxta eos anan. filium zachur filium mathanie quoniam fideles probati sunt: et ipsis credite sunt partes fratrum suorum. Memento mei deus meus pro hoc: et ne deleas miserationes meas quas feci in domo dei mei. et in cerimoniis eius. ·xv·

In diebus illis uidi in iuda calcantes torcularia in sabbato. portantes aceruos. et onerantes super asinos uinum et uuas. et ficus et omne onus: et inferentes in ierusalem in die sabbati. Et contestatus sum eos ut in die qua uendere liceret uenderent. Et tyrii habitauerunt in ea inferentes pisces et omnia uenalia. et uendebant in sabbatis filiis iuda in ierusalem. Et obiurgaui optimates iuda. et dixi eis. Que est hec res mala quam uos facitis et prophanatis diem sabbati? Numquid non hec fecerunt patres nostri. et adduxit deus noster super nos omne malum hoc et super ciuitatem hanc: et uos additis iracundiam super israel uiolando sabbatum? Factum est autem cum quieuissent porte ierusalem die sabbati: dixi. Claudite ianuas. Et clauserunt ianuas. ut non aperirent eas usque post sabbatum. Et de pueris meis constitui super portas. ut nullus inferret onus in die sabbati. et manserunt negociatores et uendentes uniuersa uenalia foris ierusalem semel et bis: et contestatus sum eos. et dixi eis. Quare manetis ex aduerso muri? Si secundo hoc feceritis: manum mittam in uos. Itaque ex tempore illo non

venirent in sabbato. Dixi quoque
levitis. ut mundarentur & venirent
ad custodiendas portas & sanctifi
candum diem sabbati. Et pro hoc
ergo memento mei deus meus &
parce michi secundum multitudinem
miserationum tuarum. Sed et in
diebus illis vidi iudeos ducentes uxo
res azotidas. ammonitidas et
moabitidas: & filii eorum ex parte
loquebantur azotice. & nesciebant
loqui iudaice: et loquebantur iuxta
linguam populi & populi. Et ob
iurgavi eos & maledixi. & cecidi ex
ipsis viros & decalvavi eos: & adiura
vi eos in domino ut non darent fi
lias suas filiis eorum. & non accipe
rent de filiabus eorum filiis suis. et
sibimet ipsis dicens. Numquid non in
huiuscemodi re peccavit salomon
rex israhel. Et certe in multis gen
tibus non erat rex similis ei. Et
dilectus deo suo erat & posuit eum
deus regem super omnem israhel. Et
ipsum quoque ad peccatum duxerunt
mulieres alienigene. Numquid et
nos inobedientes faciemus omne
malum grande hoc ut prevaricemur
in deo nostro, & ducamus uxores pere
grinas. De filiis autem ioiada
filii eliasib sacerdotis magni. gener
erat sanaballath oronitis quem fugavi
a me. Recordare domine deus meus
adversum eos qui polluunt sacer
dotium iusque sacerdotale & leviticum.
Igitur mundavi eos ab omnibus
alienigenis: et constitui ordines
sacerdotum, & levitarum. unumquemque
in ministerio suo, & oblatione lignorum
in temporibus constitutis & in pri
mitivis. Memento mei deus
meus in bonum. Amen.

Explicit liber Neemie Incipit pro
logus in librum hester

Librum hester variis trans
latoribus constat esse vitia
tum. Quem ego de ar
chivis hebreorum levans verbum
e verbo expressius transtuli. Quem
librum editio vulgata laciniosis
hinc inde verborum funibus
trahit. addens ea que ex tempore
dici poterant & audiri. sicut
solitum est scolaribus disciplinis
sumpto themate excogitare quibus
verbis uti potuit qui iniuriam
passus est. vel ille qui iniuriam
fecit. Vos autem o paula et eu
stochium. quia & bibliothecas hebre
orum studuistis intrare. & inter
pretum certamina comprobastis.
tenentes hester hebraicum librum.
per singula verba nostram transla
tionem aspicite. ut possitis agno
scere me, nichil etiam augmen
tasse addendo: sed fideli testimonio
simpliciter sicut in hebreo habetur
historiam hebraicam latine lin
gue tradidisse. Nec affectamus
laudes hominum. nec vituperati
ones expavescimus. Deo enim
placere cupientes. minas homi
num penitus non timemus: quoniam dissipat
deus ossa eorum qui hominibus
placere desiderant. Et secundum
apostolum qui huiuscemodi
sunt: servi christi esse non possunt.
Rursum in libro hester alpha
betum ex minio usque ad theta
litteram fecimus diversis in
locis: volentes scilicet .lxx. interpre
tum ordinem per hoc insinuare
studioso lectori. Nos enim iuxta
morem ebraicum ordinem per
sequi etiam in hac editione
maluimus.

Al' elevans vel relevans

tm

Al' hebreorum

Explicit prologus Incipit liber hester

In diebus assueri qui
regnavit ab india
usque ethiopiam super
centum .xxvii. provinci
as. quando sedit in solio
regni sui. susa civitas
regni eius exordium fuit.
Tertio igitur anno imperii
sui fecit grande convivium

cunctis principibus et pueris suis fortissimis persarum et medorum inclitis et prefectis provinciarum coram se: ut ostenderet divitias glorie regni sui, ac magnitudinem atque iactantiam potentie sue multo tempore: centum videlicet et lxxx. diebus. Cumque implerentur dies convivii: invitavit omnem populum qui inventus est susis a maximo usque ad minimum. Et vii diebus iussit convivium preparari in vestibulo orti et nemoris quod regio cultu et manu consitum erat. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et carpasini et iacinctini. sustentata funibus bissinis atque purpureis. qui eburneis circulis inserti erant. et columpnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino et pario stratum lapide dispositi erant. quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis. et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat. habundans et precipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. Sed sic rex statuerat preponens mensis singulos de principibus suis: ut sumeret unusquisque quod vellet.

Vasti quoque regina fecit convivium feminarum in palatio. ubi rex assuerus manere consueverat. Itaque die vii. cum rex rex esset hillarior. et post nimiam potationem incaluisset mero: precepit neumam et bazatha. et arbona. et bagatha. et abgatha. et zarath. et charchas. vii. eunuchis qui in conspectu eius ministrabant. ut introducerent reginam vasti coram rege. posito super caput eius diademate: ut ostenderet cunctis populis et principibus illius pulchritudinem. Erat enim pulchra valde. Que renuit et ad regis imperium quod per eunuchos mandaverat venire contempsit. Unde

al' naviniam

iratus rex et nimio furore succensus interrogavit sapientes qui ex more regio semper ei aderant. et illorum faciebat cuncta consilio: scientium leges ac iura maiorum. erant autem primi et proximi. charsena. et sethar et admatha. et tharsis. et mares. et marsana. et mamucha. vii. duces persarum atque medorum qui videbant faciem regis. et primi post eum residere soliti erant: cui sententie vasti regina subiaceret. que assueri regis imperium quod per eunuchos mandaverat facere noluisset. Responditque mamucha audiente rege atque principibus. Non solum regem lesit regina vasti: sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis provinciis regis assueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres ut contempnant viros suos et dicant. Rex assuerus iussit ut regina vasti intraret ad eum et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges persarum atque medorum parvipendent imperia maritorum. Unde regis iusta indignatio. Si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua et scribatur iuxta legem persarum atque medorum quam preteriri illicitum est: ut nequaquam ultra vasti ingrediatur ad regem: sed regnum illius altera que melior illa est accipiat. Et hoc in omne quod latissimum est provinciarum tuarum divulgetur imperium. et cuncte uxores tam maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi et principibus. Fecitque rex iuxta consilium mamuchan: et misit epistolas ad universas provincias regni sui. ut queque gens audire et legere poterat diversis linguis et litteris esse viros principes ac maiores in domibus suis: et hoc per cunctos populos divulgari. ii.

His itaque gestis: postquam regis assueri deferbuerat indignatio. recordatus est vasti et que fecisset vel que passa esset. Dixeruntque pueri regis ac ministri eius. Querantur regi puelle virgines ac speciose et mittantur qui considerent per

uersas prouincias puellas speciosas et uirgines et adducant eas ad ciuitatem susan: et tradant eis in domum feminarum sub manu egei eunuchi qui est prepositus et custos mulierum regiarum. et accipiant mundum muliebrem et cetera ad usum necessaria. Et quecumque inter omnes oculis regis placuerit: ipsa regnet pro uasthi. Placuit sermo regi: et ita ut suggesserant: iussit fieri. Erat uir iudeus in susis ciuitate uocabulo mardocheus filius iair filii semei filii cis de stirpe gemini. qui translatus fuerat de ierusalem eo tempore quo iechoniam regem iuda nabugodonosor rex babilonis transtulerat: qui fuit nutritius filie fratris sui edisse que altero nomine hester uocabatur. et utrumque parentem amiserat: pulchra nimis et decora facie. Mortuis patre eius ac matre: mardocheus sibi eam adoptauit in filiam. Cumque percrebuisset regis imperium: et iuxta mandata illius multe uirgines pulcre adducerentur susan. et egeo traderentur eunucho: hester quoque inter ceteras puellas ei tradita est. ut seruaretur in numero feminarum. Que placuit ei et inuenit gratiam in conspectu illius. Et precepit eunucho ut accelleraret mundum muliebrem. et traderet ei partes suas et .vii. puellas speciosissimas de domo regis: et tam ipsam quam pedissequas eius ornaret atque excoleret. Que noluit ei indicare populum et patriam suam. Mardocheus enim preceperat ei ut de hac re omnino reticeret. Qui deambulabat cotidie ante uestibulum domus in qua electe uirgines seruabantur: curam agens salutis hester et scire uolens quid ei accideret. Cum autem uenisset tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem: expletis omnibus que ad cultum muliebrem pertinebant. mensis duodecimus uertebatur. Ita dumtaxat ut sex mensibus oleo ungerentur mirtino: et aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem quicquid postu-

lassent ad ornatum pertinens accipiebant: et ut eis placuerat composite de triclinio feminarum ad regis cubiculum transibant. Et que intrauerat uespere. egrediebatur mane. atque inde in secundas edes deducebantur. que sub manu sasagazi eunuchi erant: qui concubinis regis presidebat. Nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi. nisi uoluisset rex. et eam uenire iussisset ex nomine. Euoluto autem tempore per ordinem. instabat dies quo hester filia abihail fratris mardochei quam sibi adoptauerat in filiam. intrare deberet ad regem. Que non quesiuit muliebrem cultum. sed quecumque uoluit egeus eunuchus custos uirginum hec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa ualde. et incredibili pulchritudine. Omnium oculis gratiosa et amabilis uidebatur. Ducta est itaque ad cubiculum regis asueri mense decimo. qui uocatur tebeth. .vii. anno regni eius. et amauit eam rex plus quam omnes mulieres. habuitque gratiam et misericordiam coram eo. super omnes mulieres. et posuit dyadema regni in capite eius. fecitque eam regnare in loco uasthi. Et iussit conuiuium preparari per magnificum cunctis principibus et seruis suis pro coniunctione et nuptiis hester. Et dedit requiem uniuersis prouinciis. ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque et secundo quererentur uirgines et congregarentur: mardocheus manebat ad regis ianuam. Necdum prodiderat hester patriam et populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim ille precipiebat obseruabat hester: et ita cuncta faciebat. ut eo tempore solita erat quo eam paruulam nutriebat. Eo tempore quo mardocheus ad regis ianuam morabatur. irati sunt bagathan et thares

Al' satagasi

uoluit· al' aggeus

igitur

duo eunuchi qui ianitores erant et in primo palatii limine presidebant. Volueruntque insurgere in regem et occidere eum. Quod mardocheum non latuit. Statimque nuntiavit regine hester: et illa regi ex nomine mardochei qui ad se rem detulerat. Quesitum est et inventum. et appensus est uterque eorum in patibulo. Mandatumque hystoriis et annalibus traditum coram rege. iii.

regis

III

Post hec rex assuerus exaltavit aman filium amadathi qui erat de stirpe agag: et posuit solium eius super omnes principes quos habebat. Cunctique servi regis qui in foribus palatii versabantur. flectebant genua et adorabant aman. Sic enim eis preceperat imperator. Solus mardocheus non flectebat genua. neque adorabat aman. Cui dixerunt regis pueri qui ad fores palatii presidebant. Cur preter ceteros non observas mandata regis? Cumque hoc crebrius dicerent. et ille nollet audire: Nuntiaverunt aman: scire cupientes utrum perseveraret in sententia. Dixerat enim eis se esse iudeum. Quod cum audisset aman: et experimento probasset quod mardocheus non sibi flecteret genu. nec se adoraret: iratus est valde. Et pro nichilo duxit in virum mardocheum mittere manus suas. audierat enim quod esset gentis iudee: magisque voluit omnium iudeorum qui erant in regno assueri perdere nationem. Mense primo cuius vocabulum est nisan. anno xii. regni assueri. missa est sors in urnam que hebraice dicitur phur coram aman: quo die et quo mense gens iudeorum deberet interfici. Et exivit mensis xii. qui vocatur adar. Dixitque aman regi assuero. Est populus per omnes provincias regni tui dispersus et a se mutuo separatus. novis utens legibus et ceremoniis. insuper et regis scita contempnens. Et

¶ Rō imperator

al' in unum

optime nosti quod non expediat [...]
tuo ut insolescat per licentiam. [...]
tibi placet decerne ut pereat. et x. [...]
talentorum appendam arca[...]
gaze tue. Tulit ergo rex anul[...]
quo utebatur de manu sua [...]
eum aman filio amadath[...]
progenie agag hosti iudeoru[m]
Dixitque ad eum. Argentum [...]
liceris tuum sit: de populo ag[e]
tibi placet. Vocatique sunt s[...]
regis mense primo nisan. xii[i.]
eiusdem mensis. et scriptum e[st]
iusserat aman ad omnes sat[...]
regis et iudices provinciarum [di]
versarumque gentium: ut qu[...]
gens legere poterat et audire p[ro]
varietate linguarum. ex nom[ine]
regis assueri. Et littere signa[te]
ipsius anulo misse sunt per c[urso]
res regis ad universas provin[cias]
ut occiderent atque delerent om[nes]
iudeos a puero usque ad senem p[ar]
vulos et mulieres uno die. ho[c est]
xiii. die mensis xii. qui vocat[ur]
adar: et bona eorum diriper[ent.]
Summa epistolarum hec fuit. ut om[nes]
provincie scirent et pararent [se]
ad predictum diem. Festina[bant]
cursores qui missi erant exple[re]
regis imperium. Statimque [in su]
sis pependit edictum, rege [et]
aman celebrante convivium [...]
et cunctis iudeis qui in urbe [erant]
flentibus. . iiii.

Que cum audisset mardo[cheus]
scidit vestimenta sua. [et]
indutus est sacco spargens [ci]
nerem capiti. et in platea med[ie]
civitatis voce magna clama[bat]
ostendens amaritudinem a[nimi]
sui sui: et hoc eiulatu usq[ue ad]
fores palatii gradiens. No[n enim]
erat licitum indutum sa[cco]
aulam regis intrare. In [omnibus]
quoque provinciis oppidis ac lo[cis]
ad que crudele regis dogma [per]
venerat planctus ingens [erat]
apud iudeos, ieiunium. ulu[latus]
et fletus: sacco et cinere mul[tis]
pro lecto et strato utentibus. [Ingres]
se sunt autem puelle hester [et]
eunuchi: nuntiaveruntque e[i.]
Que audiens consternata [...]

et uellet uestem ut ablato sacco i-
dueret eum. Quam accipere
noluit. Accito que athac eunucho
quem rex ministrum ei dederat: prece-
pit ut iret ad mardocheum. et disce-
ret ab eo cur hoc faceret. Egressusque
athac iuit ad mardocheum: et inue-
nit eum stantem in platea ciui-
tatis ante ostium palatii. Qui
indicauit ei omnia que acciderant.
quomodo aman promisisset, ut in the-
sauros regis pro iudeorum nece infer-
ret argentum. Exemplar quoque edicti
quod pendebat in susis dedit ei ut re-
gine ostenderet. et moneret eam
ut intraret ad regem. et depreca-
retur eum pro populo suo. Regressus
athac: nuntiauit hester omnia
que mardocheus dixerat. Que
respondit ei. et iussit ut diceret mar-
docheo. Omnes serui regis et cuncte
que sub ditione eius sunt nouerunt
prouincie. quod siue uir siue mulier
non uocatus interius atrium regis
intrauerit absque ulla cunctatione
statim interficiatur: nisi forte
rex auream uirgam ad eum
tetenderit pro signo clementie. atque
ita possit uiuere. Ego igitur
quomodo ad regem intrare potero
que .xxx. iam dies non sum uo-
cata ad eum. Quod cum audisset
mardocheus: rursum mandauit
hester dicens. Ne putes quod animam
tuam tantum liberes. quia in domo regis
es pre cunctis iudeis. Si enim nunc
silueris: per aliam occasionem
liberabuntur iudei. et tu et domus
patris tui peribitis. Et quis nouit
utrum idcirco ad regnum ueneris,
ut in tali tempore parareris. Rur-
sumque hester hec mardocheo uerba
mandauit. Vade et congrega
omnes iudeos quos in susis reppe-
ris. et orate pro me. Non comedatis
et non bibatis tribus diebus et
noctibus. et ego similiter cum ancillis
meis ieiunabo: et tunc ingrediar
ad regem. contra legem faciens non
uocata. tradensque me morti et pe-
riculo. Iuit itaque mardocheus:
et fecit omnia que ei hester precepe-
rat. v.

Die autem tercio induta
est hester regalibus uestimentis:
et stetit in atrio domus regie. quod
erat interius contra basilicam
regis. At ille sedebat super solium
suum in consistorio palatii contra
hostium domus. Cumque uidisset
hester reginam stantem placuit
oculis eius. et extendit contra
eam uirgam auream quam tene-
bat manu. Que accedens oscu-
lata est summitatem uirge eius.
Dixitque ad eam rex. Quid uis
hester regina: Que est petitio
tua: Etiam si dimidiam partem
regni mei petieris: dabitur tibi.
At illa respondit. Si regi placet.
obsecro ut uenias ad me hodie et
aman tecum. ad conuiuium quod
paraui. Statimque rex. uocate
inquit aman cito. ut hester obediat
uoluntati. Venerunt itaque
rex et aman ad conuiuium: quod
eis regina parauerat. Dixitque
ei rex. postquam uinum biberat ha-
bundanter. Quid petis ut detur
tibi. et pro qua re postulas. Etiam
si dimidiam partem regni mei
petieris impetrabis. Cui respondit
hester. Petitio mea et preces iste
sunt. Si inueni gratiam in conspectu
regis et si regi placet ut dem michi quod
postulo. et meam impleat petitio-
nem: ueniat rex et aman ad con-
uiuium quod paraui eis. et cras regi
aperiam uoluntatem meam.
Egressus est itaque aman letus illo die
et alacer. Cumque uidisset mar-
docheum sedentem ante fores
palatii: et non solum non assur-
rexisse sibi. sed nec motum quidem esse de loco
sessionis sue: indignatus est
ualde. Et dissimulata ira: reuer-
sus in domum suam. Conuo-
cauit ad se amicos suos et zares
uxorem suam. et exposuit illis
magnitudinem diuitiarum suarum.
filiorumque turbam: et quanta
eum gloria super omnes princi-
pes et seruos suos rex eleuasset.
Et post hec ait. Regina quoque hester
nullum alium uocauit cum rege
ad conuiuium preter me: apud
quam etiam cras cum rege pransurus
sum. Et cum hec omnia habeam.

nichil me habere puto. cum videro mardocheum iudeum sedentem ante fores regias. Responderunt que ei zares uxor eius et ceteri amici. Iube parari excelsam arborem habentem altitudinis .l. cubitos et dic mane regi ut appendatur super eam mardocheus: et sic ibis cum rege letus ad convivium. Placuit ei consilium: et iussit parari excelsam crucem.

Al' trabē

VI

Noctem · vi · illam rex duxit insompnem: iussitque afferri sibi hystorias et annales priorum temporum. Que cum illo presente legerentur: ventum est ad eum locum ubi scriptum erat quomodo nuntiasset mardocheus insidias bagathan et thares eunuchorum regem assuerum iugulare cupientium. Quod cum rex audisset ait. Quid pro hac fide honoris ac premii mardocheus consecutus est? Dixerunt que ei servi illius ac ministri. Nichil omnino mercedis accepit. Statimque rex. Quis est inquit in atrio? Aman quippe interius atrium domus regie intraverat ut suggereret regi ut iuberet mardocheum affigi patibulo quod ei fuerat preparatum. Responderunt pueri. Aman stat in atrio. Dixitque rex. Ingrediatur. Cumque esset ingressus: ait illi. Quid debet fieri viro quem rex honorare desiderat? Cogitans aman in corde suo. et reputans quod nullum alium rex nisi se vellet honorare: respondit. Homo quem rex honorare cupit debet indui vestibus regiis et imponi super equum qui de sella regis est: et accipere regium diadema super caput suum. et primus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum eius. et per plateas civitatis incedens clamet et dicat. Sic honorabitur quemcumque rex voluerit honorare. Dixitque ei rex. Festina. et sumpta stola et equo fac ut locutus es mardocheo iudeo qui sedet ante fores palatii. Cave ne quicquam de his que locutus es in mardocheo iudeo pr ante fores palatii pretermittas sit itaque aman stolam et equum induitum que mardocheum in plate civitatis et impositum equo pre debat atque clamabat. Hoc hono condignus est quemcumque rex voluerit honorare. Reversusque est mardoche ad ianuam palatii: et aman fes navit ire in domum suam. lu et operto capite. narravitque zar uxori sue et amicis omnia que ac sent sibi. Cui responderunt sapi quos habebat in consilio et uxo Si de semine iudeorum est mardo ante quem cadere cepisti non poter resistere. sed cades in conspectu ei Adhuc illis loquentibus: venerunt eunuchi regis et cito eum ad co vivium quod regina paraverat pe compulerunt. · vii ·

Intravit itaque rex et aman ut biberent cum regina. D que ei rex. Etiam in secundo die postquam vino incaluera Que est petitio tua hester ut tibi. et quid vis fieri. Etiam si dimidiam partem regni mei pe ris: impetrabis. Ad quem illa Si inveni gratiam in oculis tu o rex et si tibi placet dona mihi mam meam pro qua rogo. et po meum pro quo obsecro. Tra enim sumus ego et populus me ut conteramur. iugulemur: et amus. Atque utinam in servos mulos venderemur. et esset tolle le malum: et gemens tacerem. autem hostis noster est cuius crudel redundat in regem. Respondensque assuerus ait. Quis est iste et cu potentie ut hec audeat facere? D hester. Hostis noster et inimicus pe iste est aman. Quod ille audiens obstupuit: vultum regis et re ferre non sustinens. Rex aut surrexit iratus: et de loco convi intravit in ortum arboribus con Aman quoque surrexit ut rogaret reginam pro anima sua: Intel xit enim a rege sibi paratum lum. Qui cum reversus esset de to nemoribus consito: et intras convivii locum: reperit aman

super lectulum corruisse in quo iacebat hester. et ait. Etiam reginam vult opprimere me presente in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat: et statim operuerunt faciem eius. Dixit autem arbona unus de eunuchis regis qui stabant in ministerio regis. En lignum quod paraverat mardocheo. qui locutus est pro rege. stat in domo aman; habens altitudinis l. cubitos. Cui dixit rex. Appendite eum in eo. Suspensus est itaque aman in patibulo quod paraverat mardocheo: et regis ira requievit.

·viii·

Die illo dedit rex assuerus hester regine domum aman adversarii iudeorum: et mardocheus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei hester quod esset patruus eius. Tulitque rex anulum quem ab aman recipi iusserat et tradidit mardocheo. Hester autem constituit mardocheum super domum suam. Nec his contenta: procidit ad pedes regis flevitque. Et locuta est ad eum. oravit ut malitiam aman agagite et machinationes eius pessimas quas excogitaverat contra iudeos. iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrum aureum pretendit manu: quo signum clementie monstrabatur. Illaque consurgens stetit ante eum: et ait. Si regi placet et inveni gratiam coram oculis eius. et deprecatio mea non ei videtur esse contraria: obsecro ut novis epistolis veteres aman littere insidiatoris et hostis iudeorum quibus eos in cunctis regis provinciis perire preceperat. corrigantur. Quomodo enim potero sustinere necem et interfectionem populi mei? Respondit que rex assuerus hester regine et mardocheo iudeo. Domum aman concessi hester et ipsum iussi affigi cruci. qui ausus est manum in iudeos mittere. Scribite ergo iudeis sicut vobis placet ex regis nomine: signantes litteras anulo meo. Hec enim consuetudo erat. ut epistolis que ex nomine regis mittebantur. et illius anulo signate erant: nemo auderet contradicere. Accitisque scribis et librariis regis. erat autem tempus tertii mensis qui appellatur siban. xx. et tertia illius die scripte sunt epistole ut mardocheus voluerat ad iudeos et ad principes procuratores et iudices qui centum. xxvii. provinciis ab india usque ethiopiam presidebant: provincie atque provincie. populo et populo iuxta linguas et litteras suas. et iudeis prout legere poterant. et audire. Ipse que epistole que ex regis nomine mittebantur anulo illius obsignate sunt: et misse per veredarios qui per omnes provincias discurrentes litteras veteris novis nuntiis prevenirent. Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per singulas civitates et in unum preciperent congregari ut starent pro animabus suis et omnes inimicos suos cum coniugibus ac liberis. et universis domibus interficerent atque delerent. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies, id est. xiii. die mensis xii. adar. Summaque epistole hec fuit ut in omnibus terris ac populis qui regis assueri imperio subiacebant. notum fieret paratos esse iudeos, ad capiendam vindictam de hostibus suis. Egressique sunt veredarii celeres nuntios preferentes: et edictum regis pependit in susis. Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens fulgebat vestibus regiis iacinctinis videlicet et aerinis coronam auream portans in capite et amictus pallio serico atque purpureo: omnisque civitas exultavit atque letata est. Iudeis autem nova lux oriri visa est: gaudium honor et tripudium. apud omnes urbes populos atque provincias quocumque regis iussa veniebant: mira exultatio. epule atque convivia et festus dies. intantum ut plures alterius gentis et secte eorum religioni et ceremoniis iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat. ·ix·

IX

Igitur. xii. mensis quem adar vocari ante iam diximus. xiii. die quando cunctis iudeis interfectio prepara

al' inhiabant

batur. et hostes eorum inhia
bantur sanguini: versa vice
iudei superiores esse ceperunt et se de
adversariis vindicare. Con
gregatique sunt per singulas
civitates. oppida et loca: ut exten
derent manum contra inimicos
et persecutores suos. Nullusque
ausus est resistere eo quod omnes
populos magnitudinis eorum
formido penetraverat. Nam et
provinciarum iudices. duces et pro
curatores omnisque dignitas
que singulis locis et operibus
preerat. extollebant iudeos ti
more mardochei: quem princi
pem esse palacii et plurimum posse
cognoverant. Fama quoque nominis
eius crescebat cotidie: et per cunc
torum ora volitabat. Itaque per
cusserunt iudei inimicos suos
plaga magna et occiderunt eos.
reddentes eis quod sibi paraverant
facere. In tantum ut etiam
in susis quingentos viros inter
ficerent. et x. filios aman aga
gite hostis iudeorum: quorum
ista sunt nomina. Pharsan
datha. delphon. et esphata. et
adalia. et phorata. et aridatha.
et ephermesta. et arisai. et aridai.
et vaiezatha. Quos cum occi
dissent: predas de substantiis
eorum tangere noluerunt.
Statimque numerus eorum qui
occisi erant in susis: ad regem
relatus est. Qui dixit regine.
In urbe susis interfecerunt iudei
quingentos viros. et alios decem
filios aman. Quantam pu
tas eos exercere cedem in univer
sis provinciis. Quid ultra postu
las et quid vis ut fieri iubeam.

si regi placet

Cui illa respondit. Detur potestas
iudeis ut sicut hodie fecerunt in
susis sic et cras faciant. et decem
filii aman in patibulis suspen
dantur. Precepitque rex ut ita
fieret. Statimque in susis pependit
edictum: et decem filii aman
suspensi sunt. Congregatis
iudeis. xiiii. adar mensis die
interfecti sunt in susis. ccc. vi
ri. nec eorum ab illis direpta sub

est. Sed et per omnes provinci
dicionis regis sub
suis steterunt iudei interfecti
bus ac persecutoribus suis: in tan
lxxv. milia occisorum imple
et nullus de substantiis eorum
contingeret. Dies autem ter
decimus mensis adar unus o
omnes interfectionis fuit. et xi
cedere desierunt. Quem consti
erunt esse sollempnem ut in eo omni
ceps tempore vacarent epulis. gau
atque conviviis. At hii qui in ur
susis cedem exercuerant. xiii. e
mensis die in cede versati sunt:
autem die percutere desierunt.
Et ideirco eundem diem consti
sollempnem. epularum atque leticie.
vero iudei qui in oppidis non mu
tis ac villis morabantur.
tum decimum diem mensis ad
conviviorum et gaudii decreve
ita ut exultent in eo et mittant
sibi mutuo partes epularum ac
Scripsit itaque mardocheus om
hec: et litteris comprehensa mi
ad iudeos qui in omnibus regis
provinciis morabantur. tam i
vicino positis quam procul: ut
et xv. diem mensis adar pro fes
susciperent. et revertente semp
no sollempni celebrarent honore. qui
in ipsis diebus se ulti sunt iude
inimicis suis. et luctus atque tristi
in hilaritatem gaudiumque conv
sa sunt: essentque iste dies epula
atque leticie. et mitterent sibi in
ciborum partes. et pauperibus
munuscula largirentur. Su
peruntque iudei in sollempnem ritu
cuncta que eo tempore facere
perunt: et que mardocheus litt
facienda mandaverat. Aman
autem filius amadathi stirp
agag hostis et adversarius iu
cogitavit contra eos malum
occideret eos. atque deleret. et mi
quod nostra lingua vertitur in sor
Et post ea ingressa est hest
regem obsecrans ut conatus
litteris regis irriti fierent: et
lum quod contra iudeos cogita
reverteretur in caput eius.
et ipsum et filios eius affixerunt

atque ex illo tempore dies isti appel
lati sunt phurim .i. sortium.
eo quod phur .i. sors in urnam missa
fuerit. Et cuncta que gesta sunt
epistole .i. libri huius volumine
continentur: queque sustinuerunt et
que deinceps immutata sunt:
susceperunt iudei super se et semen
suum: et super cunctos qui religioni
eorum voluerunt copulari:
ut nulli liceat hos duos dies absque
sollemnitate transigere. quos scrip
tura testatur: et certa expetunt
tempora: annis sibi iugiter succe
dentibus. Isti sunt dies quos nulla
umquam delebit oblivio. et per sin
gulas generationes cuncte in toto
orbe provincie celebrabunt. Nec
est ulla civitas in qua dies phu
rim .i. sortium non observentur
a iudeis. et ab eorum progenie que
his ceremoniis obligata est.
Scripseruntque hester regina filia
abihail et mardocheus iudeus
etiam secundam epistolam ut omni
studio dies ista sollempnis sanciretur
in posterum. Et miserunt ad omnes
iudeos qui in centum xx.vii. regis
assueri provinciis versabantur
ut haberent pacem et susciperent
veritatem observantes dies sortium
et suo tempore cum gaudio cele
brarent; sicut constituerat mar
docheus et hester. Et illi observan
da susceperunt a se et a semine
suo ieiunia atque clamores. et sor
tium dies. Et omnia que in
libri huius qui vocatur hester
hystoria continentur. x.

Rex vero assuerus omnem
terram et cunctas maris
insulas fecit tributarias. Cuius
fortitudo et imperium et dignitas
atque sublimitas qua exaltavit
mardocheum scripta sunt in li
bris persarum atque medorum:
et quomodo mardocheus iudaici
generis secundus a rege assuero
fuit. et magnus apud iudeos.
et acceptabilis plebi fratrum
suorum querens bona populo
suo: et loquens ea que ad pacem
sui seminis pertinebant. Que
habentur in hebreo plena fide

expressi. Hec autem que sequuntur
scripta reperi in editione vul
gata. que grecorum lingua
et litteris continentur. Et interim
post finem libri hoc capitulum
ferebatur: quod iuxta consuetudi
nem nostram. obelo .i. veru pre
notavimus. Dixitque mar
docheus. A deo facta sunt ista.
Recordatus sum somnii quod
videram, hec eadem significantis;
nec eorum quicquam irritum fuit. Par
vus fons qui crevit in fluvium. et
in lucem solemque conversus est
et in aquas plurimas redun
davit: hester est quam rex accepit
uxorem. et voluit esse reginam.
Duo autem dracones ego
sum et aman. Gentes que con
venerant hii sunt qui delere no
men conati sunt iudeorum.
Gens autem mea israel est qui
clamavit ad deum. Et sal
vum fecit dominus populum suum.
liberavitque nos de omnibus
malis: et fecit signa magna
atque portenta inter gentes.
Et duas sortes esse precepit. unam
populi dei. et alteram cunctarum
gentium. Venitque utraque
sors in statutum ex illo iam
tempore diem coram deo uni
versis gentibus: et recordatus est
dominus populi sui. ac misertus
hereditati sue. Et observabun
tur dies isti in mense adar
xiiii. et xv. die eiusdem mensis.
cum omni studio et gaudio in
unum cetum populi congregati
in cunctis deinceps generationes
populi israel. xi.

Expositio de sompno mardochei

XI

Anno quarto regnantibus
ptolomeo et cleopatra.
attulerunt dositheus qui se
sacerdotem et levitici generis
esse ferebat. et ptolomeus filius
eius hanc epistolam phurim:
quam dixerunt interpretatum
esse lisimacum ptolomei filium
in ierusalem. Hoc quoque principium
erat in editione vulgata. quod
nec in hebreo nec apud ullum
fertur interpretum. Anno secundo regnante
artharxerse maximo prima

die mensis die mensis nisan
vidit somnium mardocheus
filius iairi. filii semei. filii cis
de tribu beniamin. homo iudeus
qui habitabat in urbe susis: vir
magnus. et inter primos aule
regie. Erat autem de eo numero
captivorum quos transtulerat
nabugodonosor rex babilonis
de ierusalem cum iechonia rege iude.
Et hoc eius somnium fuit.

Rō de sompno mardochei

Apparuerunt voces et tumultus
et tonitrua. et terremotus. et con
turbatio super terram: et ecce duo
dracones magni parati contra
se in prelium. Ad quorum cla
morem concitate sunt nationes.
ut pugnarent contra gentem
iustorum. Fuitque dies illa tene
brarum et discriminis tribula
tionis et angustie: et ingens
formido super terram. Contur
bataque est gens iustorum time
tium mala sua: et preparata
ad mortem. Clamaverunt
que ad deum: et illis vociferantibus
fons parvus crevit in fluvium
maximum. et in aquas pluri
mas redundavit. Lux et sol ortus
est: et humiles exaltati sunt et
devoraverunt inclitos. Quod cum
vidisset mardocheus: et surrexisset
de strato: cogitabat quid deus facere
vellet. Et fixum habebat in animo
scire cupiens quid significaret som
nium. xii.

XII

Morabatur autem eo tempore in
aula regis cum gabatha et
thara eunuchis regis. qui ia
nitores erant palatii. Cumque
intellexisset eorum et curas dili
gentius pervidisset: didicit quod
conarentur in regem arthar
xersen manus mittere. et nunti
avit super eo regi. Qui de utroque
habita questione: confessos duci
iussit ad mortem. Rex autem
quod gestum erat scripsit in
commentariis. Sed et mardocheus
rei memoriam litteris tradidit.
Precepitque ei rex ut in aula
palatii moraretur datis ei pro
delatione muneribus. Aman vero
filius amadathi bugeus erat

al' bagatha

cogitationes

gloriosissimus coram rege: et vo
nocere mardocheo et populo eius
duobus regis eunuchis qui fuerant
interfecti. Hucusque prohemium.
Que sequuntur eo loco posita erant ubi
scriptum est in volumine et dirip
erunt bona vel substantias eorum
in sola vulgata editione reperimus.
Epistole autem hoc exemplar fuit.

Rex magnus. xiii.
arthaxersis ab india usque
ethiopiam. centum. xxvii. provin
ciarum principibus et ducibus qui
eius imperio subiecti sunt. salutem
dicit. Cum plurimis gentibus
imperarem: et universum orbem
mee ditioni subiugassem: volui
nequaquam abuti potentie magnitu
dine. sed clementia et lenitate gu
bernare subiectos: ut absque ullo ter
rore vitam silentio transigentes. op
tata cunctis mortalibus pace fru
rentur. Querente autem me a consilia
riis meis quomodo hoc posset imple
ri: unus qui sapientia et fide ceteros
precellebat et erat post regem secundus
aman nomine indicavit mihi
in toto orbe terrarum populum
esse dispersum qui novis uteretur
legibus. et contra omnium gentium
faciens consuetudinem regum
iussa contemneret: et universa
rum concordiam nationum sua dis
sensione violaret. Quod cum didici
mus: videntes unam gentem
rebellem in adversum omne genus
hominum perversis uti legibus
nostrisque iussionibus contraire. et
turbare subiectarum nobis pro
vinciarum pacem atque concordiam
iussimus ut quoscumque aman
in omnibus provinciis prepositus
et secundus a rege. et quem patris lo
co colimus monstraverit: cum
coniugibus ac liberis deleantur ab
inimicis suis. nullusque eorum
misereatur. xiiii. die xii. men
sis adar anni presentis: ut nefarii
homines uno die ad inferos de
scendentes reddant imperio nostro
quam turbaverant. Hucusque
exemplar epistole. Que sequuntur
post eum locum scripta reperi
ubi legitur. Pergensque

Mardocheus. fecit omnia que ei mandaverat hester. Nec tamen habentur in hebraico: et apud nullum penitus feruntur interpretum. Mardocheus autem deprecatus est dominum memor omnium operum eius et dixit. Domine domine rex omnipotens in ditione enim tua cuncta sunt posita. et non est qui possit tue resistere voluntati: si decreveris salvare israel. Tu fecisti celum et terram. et quicquid celi ambitu continetur. Dominus omnium es: nec est qui resistat maiestati tue. Cuncta nosti et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc: ut non adorarem aman superbissimum. Libenter enim pro salute israel etiam vestigia pedum eius deosculari paratus essem: sed timui ne honorem dei mei transferrem ad hominem. et ne quemquam adorarem excepto deo meo. Et nunc domine rex deus abraham miserere populi tui quia volunt nos inimici nostri perdere: et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem tuam quam redemisti de egypto. Exaudi deprecationem meam et propitius esto sorti et funiculo hereditatis tue et converte luctum nostrum in gaudium ut viventes laudemus nomen tuum domine: et non claudas ora te canentium. Omnis quoque israel pari mente et obsecratione clamavit ad dominum. eo quod eis certa mors impenderet.

·XIIII·

Hester quoque regina confugit ad dominum. pavens periculum quod imminebat. Cumque deposuisset vestes regias: fletibus et luctui apta indumenta suscepit. et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput: et corpus suum humiliavit ieiuniis. Omniaque loca in quibus letari antea consueverat. crinium laceratione complevit. et deprecabatur dominum deum israel dicens. Domine mi qui rex noster es solus adiuva me solitariam et cuius preter te nullus auxiliator est alius. Periculum meum in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu domine tulisses israel de cunctis gentibus: et patres nostros ex omnibus retro maioribus suis ut possideres hereditatem sempiternam: fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu tuo et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum: coluimus enim deos eorum. Iustus es domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute: sed robur manuum suarum idolorum potentie deputantes volunt tua mutare promissa. et delere hereditatem tuam et claudere ora te laudantium atque extinguere gloriam templi: et altaris tui: ut aperiant ora gentium et laudent idolorum fortitudinem: et predicent carnalem regem in sempiternum. Ne tradas domine sceptrum tuum his qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram. Sed converte consilium eorum super eos. et eum qui in nos cepit sevire disperde. Memento domine et ostende te nobis in tempore tribulationis nostre: et michi da fiduciam rex deorum et universe potestatis. Tribue sermonem compositum in ore meo. in conspectu leonis. et transfer cor illius in odium inimici nostri: ut ipse pereat: et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera manu tua. et adiuva me nullum aliud habentem auxilium nisi te domine qui habes omnium scientiam: et nosti quia oderim gloriam iniquorum et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis necessitatem meam: quod abhominer signum superbie et glorie mee: et detester illud quasi pannum menstruate, et non portem in diebus silentii mei: et quod non comederim in mensa aman. nec michi placuerit convivium regis, et non biberim vinum libaminum: et nunquam letata sit ancilla tua ex quo huc translata sum usque in presentem diem nisi in te. Domine deus abraham deus fortis super omnes exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent: et libera

quod est super caput meum in diebus ostentationis mee

al' iniquior

Hester. Al' h' i mapf. c. xv.

XV

nos de manu inimicorum. Et erue me a timore meo. Hec quoque addita reperi in editione vulgata. xv.

Et mandavit ei haud dubium quin Hester Mardocheus ut ingrederetur ad regem et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memorare, inquit, dierum humilitatis tue quomodo nutrita sis in manu mea quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem: et tu invoca dominum et loquere regi pro nobis. et libera nos de morte. Nec non et ista que subdita sunt. Die autem tertio deposuit vestimenta sua ornatus sui et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu. et invocasset omnium rectorem et salvatorem deum: assumpsit duas famulas. et super unam quidem innitebatur quasi pre delitiis et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens. Altera autem famularum sequebatur dominam. defluentia in humum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultum colore perfusa. et gratis ac nitentibus oculis tristem celabat animum: et nimio timore contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia: stetit contra regem ubi ille residebat super solium regni sui. indutus vestibus regiis. auroque fulgens. et pretiosis lapidibus: eratque terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset: regina corruit. et in pallorem colore mutato: lassum super ancillam reclinavit caput. Convertitque deus spiritum regis in mansuetudinem: et festinus ac metuens exilivit de solio. et sustentans eam ulnis suis donec rediret ad se: his verbis blandiebatur. Quid habes hester? Ego sum frater tuus noli metuere: non morieris. Non enim pro te sed pro omnibus hec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum. Cumque illa reticeret: tulit auream virgam et posuit super collum eius. et osculatus est eam. et ait. Cur mihi non loqueris? Que respondit. Vidi te domine quasi angelum dei. et conturbatum est cor meum pre timore glorie tue. Valde enim mirabilis es domine: et facies tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur: rursus corruit. et pene exanimata est. Rex autem turbabatur. et omnes ministri eius consolabantur eam. Exemplar epistole regis artaxerxis. quam pro iudeis ad totas regni sui provincias misit. Quod et ipsum in hebraico volumine non habetur. xvi.

constitui

in editione vulgata reperi

al' luctus

Rex magnus artaxerxes ab india usque ethiopiam centum xxvii provinciarum principibus ac ducibus qui nostre obediunt iussioni: salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui in eos collatus est abusi sunt in superbiam. Et non solum subiectos regibus nituntur opprimere: sed datam sibi gloriam non ferentes. in ipsos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis. et humanitatis in se iura violare: sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sententiam. Et in tantum vesanie proruperunt ut eos qui credita sibi officia diligenter observant. et ita cuncta agunt ut omnium laude sint digni: mendaciorum cuniculis conentur subvertere dum aures principum simplices et ex sua natura alios estimantes callida fraude decipiunt. Que res et de veteribus probatur hystoriis. et ex his que geruntur cotidie: quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depraventur. Unde providendum est paci omnium provinciarum. Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri venire levitate: sed pro qualitate et necessitate temporum ut rei publice poscit utilitas ferre sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis

aman filius amadathi et animo
et gente macedo alienusque a persarum
sanguine, et pietatem nostram sua
crudelitate commaculans, peregri-
nus a nobis susceptus est; et in tan-
tum in se expertus humanitatem ut
pater noster uocaretur, et adoraretur
ab omnibus post regem secundus. Qui
in tantum arrogantie tumorem
sublatus est, ut regno nos priuare
niteretur et spiritu. Nam mardocheum
cuius fide et beneficiis uiuimus, et
consortem regni nostri hester cum omni
gente sua nouis quibusdam atque in-
auditis machinis expetiuit in mor-
tem; hoc cogitans ut illis interfec-
tis insidiaretur nostre solitudini, et
regnum persarum transferret in
macedonas. Nos autem a pessimo
mortalium iudeos nece destinatos
in nulla penitus culpa repperimus,
sed econtrario iustis utentes legibus,
et filios altissimi semperque uiuentis
dei; cuius beneficio et patribus nostris et
nobis regnum est traditum, et
usque hodie custoditur. Vnde eas
litteras quas sub nomine nostro ille
direxerat, sciatis esse irritas. Pro quo
scelere ante portas huius urbis
id est susis, et ipse qui machinatus est
et omnis cognatio eius pendet in
patibulis: non nobis sed deo ei red-
dente quod meruit. Hoc autem
edictum quod nunc mittimus in cunc-
tis urbibus proponatur, ut liceat iu-
deis uti legibus suis. Quibus
debetis esse adminiculo ut eos qui se
ad necem eorum parauerant possint
interficere quartadecima die men-
sis xii. qui uocatur adar. Hanc
enim diem omnipotens deus meroris
et luctus eis uertit in gaudium.
Vnde et uos inter ceteros dies festos
hanc habetote diem; et celebrate
eam cum omni leticia: ut et in po-
sterum cognoscant omnes qui
fideliter persis obediunt dignam
pro fide recipere mercedem. Qui
autem insidiantur regno eorum
perire pro scelere. Omnis autem
prouincia et ciuitas que noluerit
sollempnitatis huius esse particeps
gladio et igne pereat, et sic deleatur
ut non solum hominibus sed etiam
bestiis inuia sit in sempiternum
pro exemplo contemptus et in-
obedientie.

Explicit liber hester et incipit prologus in librum Judith et sequitur ~~liber Job al' thobie~~

Apud hebreos liber iudith inter
agiographa legitur; cuius
auctoritas ad roboranda illa que
in contentione ueniunt minus
ydonea iudicatur. Chaldeo tamen
sermone conscriptus inter hy-
storias computatur. Sed quia
hunc librum sinodus nicena
in numero sanctarum scripturarum
legitur computasse: acquieui
postulationi uestre immo exactioni.
et sepositis occupationibus quibus
uehementer artabar: huic unam
lucubratiunculam dedi, magis
sensum e sensu quam ex uerbo uerbum
transferens. Multorum codicum
uarietatem uitiosissimam am-
putaui: sola ea que intelligen-
tia integra ~~habere~~ in uer-
bis chaldeis inuenire potui, la-
tinis expressi. Accipite iudith
uiduam castitatis exemplum,
et triumphali laude perpetuis
eam preconiis declarate. Hanc
enim non solum feminis sed et
uiris imitabilem dedit, qui
castitatis eius remunerator
uirtutem talem tribuit, ut in-
uictum omnibus hominibus
uinceret et insuperabilem superaret.

Explicit prologus incipit liber Judith

Arphaxat itaque
rex medorum
subiugauerat
multas gentes
imperio suo et
ipse edificauit
ciuitatem poten-
tissimam quam appellauit
helhatanis: ex lapidibus qua-
dratis et sectis et fecit muros
eius in altitudine cubitorum
lxx. et in latitudine cubitorum
xxx. et turres uero eius posuit in
altitudine cubitorum centum
per quadrum uero earum latus
utrumque uicenorum pedum spacio
tendebatur. Posuitque portas

al' igbachanis vel her ba-
chanis

eius in altitudinem turrium: et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, et in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur duodecimo regni sui nabugodonosor rex assyriorum qui regnabat in niniue ciuitate magna pugnauit contra arphaxat: et optinuit eum in campo magno qui appellatur ragau, circa eufraten et tygrim et yadasan in campo erioth regis elicorum. Tunc exaltatum est regnum nabugodonosor et cor eius eleuatum est: et misit ad omnes qui habitabant in cilicia et damasco et libano, et ad gentes qui sunt in carmelo et cedar: et ad inhabitantes galileam in campo magno hesdrelon: et ad omnes qui erant in samaria et trans flumen iordanem usque ierusalem: et omnem terram iesse quousque perueniatur ad montes ethiopie. Ad hos omnes misit nuntios nabugodonosor rex assiriorum. Qui omnes uno animo contradixerunt et remiserunt eos uacuos: ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus est nabugodonosor rex adversus omnem terram illam: et iurauit per regnum et thronum suum, quod defenderet se ab omnibus regionibus his. ii.

II

Pro. de Nabugodonosor

Anno tertiodecimo nabugodonosor regis, xxii. die mensis primi: factum est uerbum in domum nabugodonosor regis assiriorum ut defenderet se. Vocauitque omnes maiores natu, omnesque duces et bellatores suos et habuit cum eis misterium consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus: uocauit nabugodonosor rex holofernem principem militie sue. et dixit ei. Egredere aduersum omne regnum occidentis: et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno. omnemque urbem munitam subiugabis michi. Tunc holofernes uocauit duces et magistratus uirtutis assiriorum. et dinumerauit uiros in expeditione sicut precepit ei rex: centum uiginti milia peditum pugnatorum. et equites sagittarios. xii. milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum cum hiis que exercitibus sufficerent copiose: boum quoque armenta, gregesque ouium quorum non erat numerus. Frumentum ex omni syria in transitu suo parari constituit. Aurum uero et argentum de domo regis assumpsit multum nimis: et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis: qui cooperuerunt faciem terre sicut locuste. Cumque pertransisset fines assiriorum uenit ad magnos montes ange qui sunt a sinistro cilicie: ascenditque omnia castella eorum. et optinuit omnem munitionem. Effregit autem ciuitatem opinatissimam melothi predauitque omnes filios tharsis et filios ismael qui erant contra faciem deserti. et ad austrum terre celeon: et transiuit eufraten et uenit ad mesopothamiam. Et fregit omnes ciuitates excelsas que erant ibi: a torrente mambre usque quo perueniatur ad mare. et occupauit terminos eius a cilicia usque ad fines iaphet qui sunt ad austrum. Adduxitque omnes filios madian ac predauit omnem locupletationem eorum. omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post descendit in campos damasci in diebus messis. et succendit omnia sata omnesque arbores ac uineas fecit incidi. et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

Pro. de holoferne

· iii ·

Tunc miserunt legatos suos uniuersarum urbium et prouinciarum reges ac principes syrie scilicet mesopothamie et syrie sobal: et libie atque cilicie qui uenientes ad holofernem dixerunt. Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim ut uiuentes seruiamus nabugodonosor regi

magno et subditi sumus tibi: quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostrae dampna patiamur. Omnis civitas nostra omnisque possessio. omnes colles et montes et campi. armenta boum greges ovium caprarumque equorum. camelorumque et universe facultates nostre atque familie in conspectu tuo sunt: sint omnia sub lege tua. Nos etiam et filii nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus dominus et utere servitio nostro sicut placuerit tibi. Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna. et obtinuit omnem civitatem. et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumsit sibi auxiliarios viros fortes et electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit. ut universarum urbium habitatores et principes et honorati simul cum populis exirent in obviam venienti: excipientes eum cum coronis et lampadibus ducentes choros in tibiis et tympanis. Nec ista facientes ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit et lucos eorum excidit. Preceperat enim illi nabugodonosor rex ut omnes deos terre exterminaret videlicet ut ipse solus deus diceretur ab his nationibus que potuissent holofernis potencia subiugari. Pertransiens autem syriam sobal et omnem apamiam. omnemque mesopotamiam. venit ad ydumeam in terram gabaa accepitque civitates eorum. et sedit ibi per xxx. dies. In diebus quibus adunari precepit universum exercitum virtutis sue.

Tunc audientes · iiij ·
hec filii israel qui habitabant terram iude. timuerunt valde a facie eius. Timor etiam et horror invasit sensus eorum. ne hoc faceret ierusalem et templo domini quod fecerat civitatibus ceteris et templis earum. Et miserunt in omnem samariam usque iericho per circuitum et preoccupaverunt omnes vertices montium. et muris circumdederunt vicos suos: et congregaverunt frumenta in preparationem pugne. Sacerdos etiam heliachim scripsit ad universos qui erant contra hesdrelon que est contra faciem campi magni iuxta dothaim. et universos per quos transitus esse poterat ut obtinerent ascensus montium per quos via esse poterat ad ierusalem: ut illic custodirent ubi angustum iter esse poterat inter montes. Et fecerunt filii israel secundum quod constituerat eis heliachim sacerdos domini. Et clamavit omnis populus ad dominum instantia magna. et humiliaverunt animas suas in ieiuniis ipsi et mulieres eorum: et induerunt se sacerdotes ciliciis et infantes prostraverunt contra faciem templi domini: et altare domini operuerunt cilicio. et clamaverunt ad dominum deum israel unanimiter ne darentur in predam infantes eorum. et uxores eorum in divisionem. et civitates eorum in exterminium et sancta eorum in pollutionibus. Tunc heliachim sacerdos domini magnus circuivit omnem israel. allocutusque est eos dicens. Scitote quoniam exaudiet dominus preces vestras: si manentes permanseritis in ieiuniis et orationibus in conspectu domini. Memores estote moysi servi domini. qui amalech confidentem in virtute sua. et in potentia sua et in exercitu suo et in clipeis suis. et in curribus suis et in equitibus suis non in ferro pugnando. sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt universi hostes israel: si perseveraveritis in hoc opere quod cepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes dominum permanebant in conspectu domini. ita ut etiam hii qui holocausta domino offerebant precincti ciliciis offerrent sacrificia domino. Et erat cinis super capita eorum. et ex toto corde suo omnes orabant deum ut visitaret populum suum israel. ~~Nunciatum quoque est holoferni~~ · v ·

prostrati

V

V

Nuntiatumque est holoferni principi militie assyriorum quod filii israel prepararent se ad resistendum ac montium itinera conclusissent. Et furore nimio exarsit in iracundia magna. Vocavitque omnes principes moab et duces amon et dixit eis. Dicite michi quis sit populus iste qui montana obsidet. aut que et quales et quante sint civitates eorum. que etiam sit virtus eorum. aut que sit multitudo eorum. vel quis rex militie illorum. et quare pre omnibus qui habitant in oriente isti contempserunt me. et non exierunt obviam nobis ut susciperent nos cum pace. Tunc achior dux omnium filiorum amon respondens ait. Si digneris audire domine mi. dicam veritatem in conspectu tuo. de populo isto qui in montanis habitat. et non egredietur verbum falsum ex ore meo. Populus iste ex progenie caldeorum est. Hic primum in mesopotamia habitavit qui noluerunt deos sequi patrum suorum qui erant in terra caldeorum. Deserentes itaque cerimonias patrum suorum que in multitudine deorum erant unum deum celi coluerunt. qui et precepit eis ut exirent inde et habitarent in charan. Cumque cooperuisset omnem terram fames. descenderunt in egyptum. illicque per cccc^tos annos sic multiplicati sunt ut dinumerari eorum non posset exercitus. Cumque gravaret eos rex egypti. atque in edificationibus urbium suarum in luto et latere subiugasset eos. clamaverunt ad deum suum et percussit totam terram egypti plagis variis. Cumque eiecissent eos a se egyptii et cessasset plaga ab eis et iterum vellent eos capere et ad suum servitium revocare. fugientibus his deus celi mare aperuit. ita ut hinc inde aque quasi murus solidarentur. et isti pede sicco fundum maris perambulando transirent. In quo loco dum innumerabilis exercitus egyptiorum eos persequeretur. ita aquis coopertus est ut non remaneret vel unus qui factum posteris nuntiaret. Egressi etiam mare rubrum deserta sina montis occupaverunt. in quibus numquam homo habitare potuit. vel filius hominis requievit. Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum. et per annos xl. annonam de celo consecuti sunt. Ubicumque ingressi sunt sine arcu et sagitta et absque scuto et gladio. deus eorum pro eis pugnavit et vicit. et non fuit qui insultaret populo isti. nisi quando recessit a cultura domini dei sui. Quotienscumque autem preter ipsum deum suum alterum coluerunt. dati sunt in predam et in gladium et in obprobrium. Quotienscumque autem penituerunt se recessisse a cultura dei sui. dedit eis deus celi virtutem resistendi. Denique chananeum regem et iebuseum et ferezeum et etheum et eveum et amorreum. et omnes potentes in esebon prostraverunt. et terras eorum et civitates eorum ipsi possederunt. et usque dum non peccarent in conspectu dei sui erant cum illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam et ante hos annos cum recessissent a via quam dederat eis deus ut ambularent in ea. exterminati sunt preliis a multis nationibus. et plurimi eorum captivi ducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad dominum deum suum ex dispersione qua dispersi fuerant adunati sunt et ascenderunt montana hec omnia. et iterum possident ierusalem ubi sunt sancta eorum. Nunc ergo mi domine perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu dei eorum. et ascendamus ad illos. quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi. et subiugati erunt sub iugo potentie tue. Si vero non est offensio populi huius coram deo suo. non poterimus resistere

illis quem deus illorum defenderet illos: et erimus in obprobrium universe terre. Et factum est cum cessasset loqui achior hec verba: irati sunt omnes magnates holofernis et cogitabant eum interficere dicentes ad alterutrum. Quis iste est qui filios israel posse dicat resistere regi nabugodonosor et exercitibus eius homines inermes et sine virtute et sine peritia pugne? Ut ergo agnoscat achior quia non fallit nos: ascendamus ad montana. et cum capti fuerint potentes eorum tunc cum eisdem gladio transverberabitur: ut sciant omnes gentes quoniam nabugodonosor deus terre est. et preter ipsum alius non est.

vi.

Factum est autem cum cessassent loqui: indignatus holofernes vehementer dixit ad achior. Quoniam tu prophetasti nobis dicens quod gens israel defendatur a deo suo ut ostendam tibi quia non est deus nisi nabugodonosor: cum percusserimus eos omnes sicut hominem unum. tunc et ipse cum illis assyriorum gladio interibis. et omnis israel tecum perditione disperiet: et probabis quia nabugodonosor dominus sit universe terre. Tunc quia gladius militie mee transiet per latera tua. et confixus cades inter vulneratos israel: et non respirabis ultra donec extermineris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas: non concidat vultus tuus. et pallor qui faciem tuam obtinuit a se discedat a te: si verba mea hec putas impleri non posse. Ut autem noveris quia simul cum illis hec experieris: ecce ex hac hora illorum populo sociaberis. ut dum dignas gladii mei penas exceperint: ipse simili ultioni subiaceas. Tunc holofernes precepit servis suis ut comprehenderent achior et perducerent eum in bethuliam et traderent eum in manus filiorum israel. Et accipientes eum servi holofernis profecti sunt per campestria. Sed cum appropinquassent ad montana: exierunt contra eos fundibularii. Illi autem divertentes a latere montis: ligaverunt achior ad arborem manibus et pedibus. et sic vinctum de restibus dimiserunt eum: et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii israel descendentes de bethulia venerunt ad eum. Quem solventes duxerunt ad bethuliam: atque in medio populi illum statuentes percunctati sunt quid rerum esset quod illum vinctum assyrii reliquissent. In diebus illis erant illic principes ozias filius micha de tribu symeon: et charmi qui et gothoniel. In medio itaque seniorum et in conspectu omnium achior dixit omnia que locutus ipse fuerat ab holoferne interrogatus: et qualiter populus holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum. et quemadmodum ipse holofernes iratus iussit eum israelitis hac de causa tradi. ut dum vinceret filios israel: tunc etiam ipsum achior diversis iubeat suppliciis interire. propter hoc quod dixisset deus celi defensor eorum est. Cumque universa achior exposuisset. omnis populus cecidit in faciem adorans dominum et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas effuderunt dicentes. Domine deus celi et terre intuere superbiam eorum et respice ad nostram humilitatem. et faciem tuorum sanctorum attende et ostende quoniam non derelinquis presumentes de te. et presumentes de se. et de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaque fletu et per totam diem populorum oratione completa: consolati sunt achior dicentes. Deus patrum nostrorum cuius tu virtutem predicasti ipse tibi hanc dabit vicissitudinem: ut eorum magis interitum tu videas. Cum vero dominus deus noster dederit hanc libertatem servis suis sit et tecum deus in medio nostri: ut sicut placuerit tibi ita cum omnibus tuis converseris. Tunc ozias finito consilio suscepit

eum in domum suam. et fecit cenam
magnam: et vocatis omnibus pres-
biteris simul expleto ieiunio re
fecerunt. Postea vero convocatus
omnis populus per totam noctem
intra ecclesiam oraverunt. peten
tes auxilium a deo israel. · vij ·

VII

Holofernes autem altera die
precepit exercitibus suis ut
ascenderent contra bethuliam. Erant
autem pedites bellatorum .c.
xx. milia et equites .xxii. milia preter
preparationes virorum illorum
quos occupaverat captivitas: et
abducti fuerant de provinciis et urbibus
universe. Omnes pariter para
verunt se ad pugnam contra fili
os israel: et venerunt per crepidinem
montis usque ad apicem qui respicit
dothaim a loco qui dicitur belma usque ad
chelmon qui est contra hesdrelon.
Filii autem israel ut viderunt multi
tudinem illorum prostraverunt se super
terram mittentes cinerem super
capita sua. unanimes orantes ut
deus israel misericordiam suam ostende
ret super populum suum. Et as
sumentes arma sua bellica. sederunt
per loca que angusti itineris tramitem
dirigunt inter montuosa: et
erant custodientes ea tota die et
nocte. Porro holofernes dum circui
ret per gyrum: reperit quod fons qui
influebat aque ductum illorum
a parte australi extra civitatem di
rigeret: et incidi precepit aque
ductum eorum. Erant tamen non
longe a muris fontes ex quibus fur
tim videbantur haurire aquam.
ad refocillandum potius quam ad potan
dum. Sed filii amon et moab
accesserunt ad holofernem dicentes.
Filii israel non in lancea nec in sagit
ta confidunt: sed montes defendunt
illos: et colles in precipitio constitu
ti. Ut ergo sine congressione pugne
possis superare eos: pone custodes fon
tium ut non hauriant ex eis. et
sine gladio interficies eos: vel certe
fatigati tradent civitatem suam.
quam putant in montibus positam supera
ri non posse. Et placuerunt verba
hec coram holoferne. et coram omnibus
satellitibus eius: et constituit per gyrum

al' pedites sive pedestres

iuventutis

al' muniunt

centenarios per singulos fontes. Cumque
ista custodia per dies .xx. fuisset
expleta: defecerunt cisterne et collecti
ones aquarum omnibus habitan
tibus in bethulia. ita ut non esset
intra civitatem unde satiarentur
vel una die: quia ad mensuram
dabatur populis aqua cotidie.
Tunc ad oziam congregati omnes
viri et femine iuvenes senes et
parvuli: simul omnes una voce
dixerunt. Iudicet deus inter nos
et te: quia fecisti in nos mala no
lens loqui pacifice cum assyriis: et
propter hoc vendidit nos deus in manibus
eorum. et ideo non est qui adiuvet
cum prosternamur ante oculos
eorum. in siti et perditione magna.
Et nunc congregate universos
qui in civitate sunt: ut sponte
tradamus omnes populo holofer
nis. Melius est enim ut capti
benedicamus deum viventes. quam
moriamur et simus obprobrium
omni carni: cum viderimus uxo
res nostras et infantes nostros mori an
te oculos nostros. Contestamur
hodie celum et terram. et deum pa
trum nostrorum qui ulciscitur nos secundum
peccata nostra: ut iam tradatis civi
tatem in manu militie holofer
nis et sit finis noster brevis in ore gladii
qui longior efficitur in ariditate
sitis. Et cum hec dixissent: factus
est fletus et ululatus magnus
in ecclesia ab omnibus. et per multas
horas una voce clamaverunt
ad deum dicentes. Peccavimus
cum patribus nostris. iniuste egimus
iniquitatem fecimus: quia
pius es miserere nobis aut in
tuo flagello vindica iniquitates
nostras: et noli tradere confitentes
te. populo qui ignorat te: ut
dicant inter gentes: Ubi est
deus eorum. Et cum fatigati
his clamoribus et his fletibus
ti siluissent: exurgens ozi
as infusus lacrimis dixit. Eq
animo estote fratres et hos quin
que dies expectemus a domino mi
sericordiam. forsitan enim in
dignationem suam abscindet et
gloriam nomini suo. Sed

transactis .v. dieb; non venerit adiu-
torium: faciemus hec verba que
locuti estis. .viii.

Et factum est cum audisset
hec verba iudith vidua que
erat filia merari filii idox. filii
ioseph. filii ozie. filii elai. filii iam
nor. filii gedeon. filii raphaim. filii
achitob. filii melchie. filii enan.
filii nathanie. filii salathiel. filii
symeon. filii ruben: et vir eius
fuit manasses. qui mortuus est
in dieb; messis ordeacee. Instabat
enim super alligantes manipu-
los in campo: et venit estus super
caput eius et mortuus est in bethu-
lia civitate sua: et sepultus est illic
cum patrib; suis. Erat autem
iudith relicta eius vidua iam
annis trib; et mensib; sex: et in supe-
riorib; domus sue fecit sibi secretum
cubiculum in quo cum puellis
suis clausa morabatur. et habens
super lumbos suos cilicium: ieiuna-
bat omnib; dieb; vite sue preter
sabbata. et neomenias et festa domus
israel. Erat autem eleganti aspectu
nimis. cui vir suus dimiserat
divitias multas. et familiam co-
piosam: ac possessiones armentis
boum. et gregib; ovium plenas.
Et erat hec in omnib; famosissima.
quoniam timebat dominum valde; nec erat
qui loqueretur de illa verbum ma-
lum. Hec itaq; cum audisset
quoniam ozias promisisset quod transacto
.v. die traderet civitatem: misit ad
presbiteros chabri et carmi: et venerunt
ad illam: et dixit illis. quod est hoc verbum
in quo consensit ozias. ut tradet
civitatem assiriis si intra quinque
dies non venerit nobis adiutorium.
Et qui estis vos qui temptatis dominum?
Non est iste sermo qui misericordiam pro
vocet. sed potius qui iram excitet.
et furorem accendat. Posuistis
vos tempus miserationis domini.
et in arbitrium vestrum diem
constituistis ei. Sed quia patiens
est dominus. in hoc ipso peniteamus:
et indulgentiam eius fusis lacri-
mis postulemus. Non enim quasi
homo deus sic comminabitur. neq;
sicut filius hominis ad iracundiam
inflammabitur. Et ideo humili-
emus illi animas nostras. et in spiritu
constituti et humiliato servientes
illi dicamus flentes domino. ut
secundum voluntatem suam sic fa-
ciat nobiscum misericordiam suam:
ut sicut conturbatum est cor nostrum
in superbiam illorum. ita etiam
de nostra humilitate gloriemur. quoniam
non sumus secuti peccata patrum
nostrorum: qui dereliquerunt
deum suum: et adoraverunt deos
alienos: pro quo scelere dati sunt
in gladium. et in rapinam et in
confusionem inimicis suis. Nos
autem alterum deum nescimus
preter ipsum. Expectemus humiles
consolationem eius. et exquiret
sanguinem nostrum de afflictioni-
bus inimicorum nostrorum: et humi-
liabit omnes gentes quecumq;
insurgunt contra nos: et faciet
illas sine honore dominus deus
noster. Et nunc fratres quoniam vos qui
estis presbiteri in populo dei. ex
vobis enim pendet anima illorum:
ad eloquium enim corda eorum
erigite: ut memores sint quia
temptati sunt patres nostri ut proba-
rentur si vere colerent deum suum.
Memores esse debent quomodo pater
noster abraham temptatus est. et
per multas tribulationes amicus
dei effectus est. Sic ysaac. sic iacob
Sic moyses: et omnes qui placue-
runt deo. per multas tribulationes
transierunt fideles. Illi autem qui
temptationes non susceperunt cum
timore domini. et impatientiam
suam et improperium murmurationis
sue contra dominum protulerunt: exter-
minati sunt ab exterminatore: et
a serpentib; perierunt. Et nos ergo
non ulciscamur nos pro his que
patimur. sed reputantes peccatis nostris
hec ipsa supplicia minora esse: fla-
gella domini quasi servi qui corri-
pimur. ad emendationem non
ad perditionem nostram evenisse cre-
damus. Et dixerunt illi ozias
et presbiteri. Omnia que locuta
es vera sunt: et non est in sermonib;
tuis ulla reprehensio. Nunc ergo
ora pro nobis quoniam mulier sancta es.

et timens dominum. Et dixit illis iudith. Sicut quod loqui potui dei esse cognoscitis: ita quod facere disposui probate si ex deo est: et orate ut faciat firmum consilium meum deus. Stabitis vos ad portam nocte ista. et ego exeam cum abra mea: et orate ut sicut dixistis in diebus quinque respiciat dominus populum suum israel. Vos autem nolo ut scrutemini actum meum. et usque dum renuntiem vobis nichil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum nostrum. Et dixit ad eam ozias princeps iude. Vade in pace. et dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt. ix.

IX

Quibus abscedentibus iudith ingressa est oratorium suum. et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum. et prosternens se clamavit ad dominum dicens. Domine deus patris mei symeon qui dedisti ei gladium in defensione alienigenarum. qui violatores extiterunt in quo inquinatione sua. et denudaverunt femur virginis in confusionem: et dedisti mulieres eorum in predam. et filias illorum in captivitatem. et omnem predam in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum; subveni te queso domine deus meus michi vidue. Tu enim fecisti priora et illa post illa cogitasti: et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim vie tue parate sunt. et tua iudicia in providentia tua posuisti. Respice castra assyriorum nunc sicut tunc castra egyptiorum videre dignatus es quando post servos tuos armati currebant confidentes in quadrigis et in equitatu suo et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum: et tenebre fatigaverunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus: et aque operuerunt eos. Sic fiant et isti domine. qui confidunt in multitudine sua et in curribus suis; et in contis et in sagittis suis. et in lanceis gloriantur. et nesciunt quia tu ipse es deus noster. qui conteris bella ab initio: et dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio: et allide virtutem illorum in virtute [illegible]. Cadat virtus eorum in iracundia tua qui promittunt se violare sancta tua. et polluere tabernaculum nominis tui. et deicere gladio suo cornu altaris tui. Fac domine. ut gladio proprio superbia eius amputetur. Capiatur laqueo oculorum suorum in [illegible] et percuties eum ex labiis caritatis mee. Da michi in animo constantiam ut contempnam illum: et virtutem eius ut evertam eum. Erit enim memoriale nominis tui. cum manus femine deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus tua domine. neque in equorum viribus voluntas tua: nec superbi ab initio placuerunt tibi. sed humilium et mansuetorum semper placuit deprecatio. Deus celorum creator aquarum et dominus totius creature: exaudi me miseram deprecantem et de tua misericordia presumentem. Memento domine testamenti tui et da verbum in ore meo. et in corde meo consilium corrobora: ut domus tua in tua sanctificatione permaneat. et omnes gentes cognoscant quia tu es deus: et non est alius preter te. x.

X

Factum est autem cum cessasset clamare ad dominum surrexit de loco ubi iacuerat prostrata domino. Vocavitque abram [illegible] et descendens in domum suam abstulit a se cilicium. et exuit se vestibus viduitatis sue: et lavit corpus suum et unxit se myrro optimo. et discriminavit crinem capitis sui: et imposuit mitram super caput suum: et induit se vestibus iocunditatis sue. induitque sandalia pedibus suis. assumpsitque dextraliola et lilia et inaures et anulos: et omnibus ornamentis suis ornavit se. Cui etiam dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio non ex libidine sed ex virtute pendebat. et ideo dominus hanc in illam pulcritudinem

ampliauit: ut incomparabili de
core omnium oculis appareret. Impo
suit itaque abre sue ascopam uini
et uas olei et polentam et lapides
et panes et caseum: et profecta est.
Cumque uenissent ad portam ci
uitatis: inuenerunt expectantem
oziam et presbyteros ciuitatis. Qui
cum uidissent eam: stupentes
mirati sunt nimis pulcritudinem
eius. Nichil tamen interrogan
tes eam: dimiserunt transire di
centes. Deus patrum nostrorum
det tibi gratiam et omne consilium
tui cordis sua uirtute corroboret.
ut glorietur super te ierusalem: et sit
nomen tuum in numero sanctorum
et iustorum. Et dixerunt hii qui
illic erant omnes una uoce. fiat
fiat. Iudith uero orans dominum
transiuit portas ipsa et abra eius.
Factum est autem cum descenderet
montem circa ortum diei: occur
rerunt ei exploratores assiriorum
et tenuerunt illam dicentes. Unde
uenis aut quo uadis. Que respondit
filia sum hebreorum. Ideo ego fu
gi a facie eorum. quoniam futurum
agnoui quod dentur uobis in predati
onem. pro eo quod contempnentes
uos noluerunt ultro tradere se ipsos;
ut inuenirent misericordiam in
conspectu uestro. Hac de causa cogi
taui mecum dicens. Uadam ad
faciem principis holofernis. ut indi
cem illi secreta illorum. et osten
dam illi quo aditu possit optinere
eos: ita ut non cadat nec unus
quidem uir de exercitu eius. Et
cum audissent uiri uerba eius:
considerabant faciem eius. et erat
in oculis eorum stupor: quoniam mi
rabantur pulcritudinem eius
nimis. Et dixerunt ad eam.
Conseruasti animam tuam. eo
quod tale repperisti consilium. ut
descenderes ad dominum nostrum. Hoc
autem scias quoniam cum steteris in
conspectu eius bene tibi faciet.
et eris gratissima in corde eius.
Duxeruntque illam ad taberna
culum holofernis: nunciantes
de ea. Cumque intrasset ante faci
em eius: statim captus est in suis
oculis holofernes. Dixeruntque
ad eum satellites eius. Quis
contempnat populum hebreorum
qui tam decoras mulieres habent.
ut non pro hiis merito pugnare
debeamus contra eos. Uidens
itaque iudith holofernem sedentem
in conopeo quod erat ex purpura et
auro et smaragdo et lapidibus precio
sis intextum: et cum in faciem
eius intendisset orauit eum prost
nens se super terram. Et leuauerunt
eam serui holofernis. iubente do
mino suo. xj.

XI

Tunc holofernes dixit ei. Equo
animo esto et noli pauere in
corde tuo: quoniam numquam ego nocui
uirum qui uoluit seruire nabu
godonosor regi. Populus autem
tuus si non contempsisset me: non
alleuassem lanceam meam super illum.
Nunc autem dic michi qua ex cau
sa recessisti ab illis: et placuit tibi ut
uenires ad nos. Et dixit illi iudith.
Sume uerba ancille tue quoniam si secutus
fueris uerba ancille tue perfectam
rem faciet deus tecum. Uiuit enim
nabugodonosor rex terre. et uiuit
uirtus eius que est in te ad correcti
onem omnium animarum errantium:
quoniam non solum homines seruiunt
illi per te sed et ipse bestie agri obtemperant
illi. Nuntiatur enim industria
animi tui uniuersis gentibus. et in
dicatum est omni seculo quoniam tu solus
bonus et potens es in omni regno eius.
et disciplina tua omnibus prouinciis
predicatur. Nec hoc latet quod locutus
est achior: nec illud ignoratur quod ei
iusseris euenire. Constat enim deum
nostrum sic peccatis offensum. ut manda
uerit per prophetas suos ad populum.
quod tradat eum pro peccatis suis. Et
quoniam sciunt se offendisse deum suum
filii israel: tremor tuus super ipsos est.
Insuper etiam fames inualuit eos.
et ab ariditate aque iam inter mor
tuos computantur. Denique hoc or
dinant ut interficiant pecora sua
et sanguinem eorum bibant. et sancta
domini sui que precepit deus non
contingi in frumento uino et oleo
hec cogitauerunt impendere: et uolunt
consumere que nec manibus deberent

Al' manu

Al' uenisses

dei

contingerit. Ergo quoniam hec faciunt:
certum est quod in perditionem dabuntur.
Et ego ancilla tua cognoscens hec fu
gi ab illis. et misit me dominus hec ipsa
nuntiare tibi. Ego enim ancilla
tua deum colo etiam nunc apud te:
et exiet ancilla tua et adorabo deum
et dicet michi quando eis reddet peccatum
suum. et veniens nuntiabo tibi.
ita ut ego adducam te per mediam
ierusalem et habebis omnem populum
israel sicut oves quibus non est pastor.
et non latrabit vel unus contra
te quoniam hec michi dicta sunt per pro
videntiam dei. et quoniam iratus est illis
deus. hec ipsa missa sum nuntiare tibi.

al' qui

Placuerunt autem omnia verba
hec coram holoferne et coram pueris
eius. et mirabantur ad sapientiam
eius. et dicebat alter ad alterum.
Non est talis mulier super terram
in aspectu. in pulcritudine. et in sen
su verborum. Et dixit ad illam holo
fernes. Benefecit deus qui misit
te ante populum. ut des illum tu
in manibus nostris. Et quoniam bona est
promissio tua si fecerit michi hoc deus
tuus: erit et meus deus: et tu in domo
nabugodonosor magna eris: et no
men tuum nominabitur in univer
sa terra. · xii ·

XII

Tunc iussit eam introire ubi
repositi erant thesauri eius.
et iussit illic manere eam. et consti
tuit quod daretur ei de convivio suo.
Cui respondit iudith et dixit. Nunc
non potero manducare ex hiis que
precipis michi tribui. ne veniat
super me offensio: ex hiis autem que
mecum detuli manducabo.
Cui holofernes ait. Si defecerint
tibi ista que tecum detulisti quid facie
mus tibi? Et dixit iudith. Vivit
anima tua domine mi. quoniam non
expendet omnia ancilla tua donec
faciat deus in manu mea hec que
cogitavi. Et induxerunt illam
servi eius in tabernaculum quod
preceperat. Et petiit dum introi
ret ut daretur ei copia nocte et ante
lucem egrediendi foras ad orationem
et deprecandi dominum. Et precepit
cubicularis suis ut sicut placeret
illi exiret et introiret ad adorandum

hec

deum suum per triduum. Et exi
bat noctibus in vallem bethulie et bap
tizabat se in fontem aque. Et ut
ascendebat orabat dominum deum israel: ut diri
geret viam eius ad liberationem po
puli sui. et introiens munda ma
nebat in tabernaculo. usque dum ac
ciperet escam suam in vespere.
Et factum est quarto die holofer
nes fecit cenam servis suis: et di
xit ad vagao eunuchum suum. Va
et suade hebream illam. ut sponte
consentiat habitare mecum. Fedum
est enim apud assirios si femina
irrideat virum: agendo ut immunis
transeat ab eo. Tunc introivit
vagao ad iudith: et dixit ei. Non
vereatur bona puella introire ad
dominum meum ut honorificetur
faciem eius et manducet cum
et bibat vinum cum iocunditate.
Cui iudith respondit. Que ego sum
ut contradicam domino meo
quod erit bonum et optimum ante oc
eius: faciam quicquid autem illi pla
erit: hoc erit michi optimum
diebus vite mee. Et surrexit et
ornavit se vestimento suo: et in
gressa stetit ante faciem eius. Cor
holofernis concussum est: erat
ardens in concupiscentia eius. Et
dixit ad eam holofernes. Bibe
et accumbe in iocunditate. quoniam gra
tiam invenisti coram me. Et dixit
iudith. Bibam domine quoniam mag
nificata est anima mea hodie pre
omnibus diebus meis. Et accepit
manducavit et bibit coram ipso
que paraverat illi ancilla eius.

XIII

Et iocundus · xiii ·
factus est holofernes ad eam
bibitque vinum nimis multum
quantum nunquam biberat in vita
Ut autem sero factum est festi
naverunt servi illius ad hospitia
sua. et conclusit vagao hostia
cubili et abiit. Erant autem omnes
fatigati vino. Eratque iudith
in cubiculo. Porro holofernes
iacebat in lecto: nimia ebrietate
sopitus. Dixitque iudith puelle
sue ut staret foris ante cubiculum
et observaret. Stetitque iudith
ante lectum orans cum lacrimis

et labiorum motu in silentio dicens.
Confirma me domine deus isr'.
et respice in hac hora ad opera
manuum mearum ut sicut promisisti
ierusalem civitatem tuam erigas:
et hoc quod credens per te posse fieri cogi
tavi perficiam. Et hoc cum dixisset:
accessit ad columpnam que erat
ad caput lectuli eius, et pugionem
eius qui in ea ligatus pendebat
exsolvit. Cumque evaginasset il
lum: apprehendit comam capitis
eius et ait. Confirma me domine
deus isr' in hac hora. Et percussit
bis in cervicem eius: et abscidit
caput eius. Et abstulit canopeum
eius a columpnis: et evolvit corpus eius
truncum. Et post pusillum exivit.
et tradidit caput holofernis ancil
le sue: et iussit ut mitteret illud
in peram suam. Et exierunt due
secundum consuetudinem suam quasi
ad orationem. Et transierunt
castra: et gyrantes vallem vene
runt ad portam civitatis. Et
dixit iudith a longe custodibus
murorum. Aperite portas quoniam
nobiscum est deus. qui fecit vir
tutem in isr'. Et factum est cum
audissent viri vocem eius: vo
caverunt presbiteros civitatis.
et concurrerunt ad eam omnes a
minimo usque ad maximum: quoniam
speraverunt eam iam non esse
venturam: et accendentes lumina
ria congiraverunt circa eam
universi. Illa autem ascendens
in eminentiorem locum: iussit fieri
silentium. Cumque omnes tacuis
sent: ait iudith. Laudate dominum
deum nostrum qui non deseruit spe
rantes in se: et in me ancillam
suam adimplevit misericordiam suam.
quam promisit domui isr': et inter
fecit in manu mea hostem populi
sui in hac nocte. Et proferens
de pera caput holofernis: osten
dit illis dicens. Ecce caput ho
lofernis, principis militie assir
iorum: et ecce canopeum illius
in quo recumbebat in ebrietate sua
et ubi per manum femine percussit illum
dominus deus noster. Vivit autem
ipse dominus, quoniam custodivit me

angelus eius, et hinc euntem
et ibi commorantem: et inde huc
revertentem. et non permisit me
dominus ancillam suam coin
quinari. sed sine pollutione peccati
revocavit me vobis gaudentem
in victoria sua: et in evasione mea.
et in liberatione vestra. Confitemini
illi omnes quoniam bonus quoniam in seculum
misericordia eius. Universi autem ado
rantes dominum. dixerunt ad illam.
Benedixit te dominus in virtute
sua qui per te ad nichilum redegit
inimicos nostros. Porro ozias princeps
populi isr' dixit ad eam. Benedicta
es tu filia a domino deo excelso pre
omnibus mulieribus super terram.
Benedictus dominus qui creavit
celum et terram qui te direxit in
vulnera capitis inimicorum nostrorum [principis]
quia hodie nomen tuum ita
magnificavit. ut non recedat
laus tua de ore hominum qui me
mores fuerint virtutis domini
in eternum. pro quibus non pepercis
ti anime tue propter angustias
et tribulationes generis tui: sed
subvenisti ruine ante conspectum
dei nostri. Et dixit omnis populus
fiat fiat. Porro achior vocatus
venit et dixit ei iudith. Deus isr'
cui testimonium dedisti quod ulcisca
tur se de inimicis suis ipse caput
omnium incredulorum incidit
in hac nocte in manu mea.
Et ut probes quia ita est: ecce
caput holofernis. qui in contemptu
superbie sue deum isr' contempsit.
et tibi interitum minabatur di
cens. Cum captus fuerit populus
isr': gladio perforari precipiam
latera tua. Videns autem achior
caput holofernis: angustiatus
pre pavore cecidit in faciem suam
super terram. et estuavit anima
eius. Postea vero quam resumpto
spiritu recreatus est: procidit ad pe
des eius. et adoravit eam et dixit.
Benedicta tu a deo tuo in omni
tabernaculo iacob: quoniam in omni
gente que audierit nomen tuum
magnificabitur deus isr' super te.

XIIII.

Dixit autem iudith ad

omnem populum. Audite me fratres.
Suspendite caput hoc super muros
nostros. Et erit cum exierit sol: acci
piat unusquisque arma sua. et exite
cum impetu: non ut descendatis
deorsum. sed quasi impetum facientes.
Tunc exploratores necesse erit ut
fugiant ad principem suum exci
tandum ad pugnam. Cumque
duces eorum cucurrerint ad ta
bernaculum holofernis. et invene
rint eum truncum in suo sangui
ne volutatum: decidet super eos
timor. Cumque cognoveritis eos
fugere. ite post illos securi: quoniam dominus
conteret eos sub pedibus vestris. Tunc
achior virtutem videns quam fecit
deus israel: relicto gentilitatis ritu
credidit deo, et circumcidit carnem
preputii sui: et appositus est ad po
pulum israel et omnis successio generis
eius. usque in hodiernum diem.
Mox autem ut ortus est dies sus
penderunt super muros caput ho
lofernis. Arripuit unusquisque
vir arma sua. et egressi sunt cum
grandi strepitu et ululatu. Quod
videntes exploratores: ad taberna
culum holofernis cucurrerunt.
Porro hii qui in tabernaculo erant
venientes. et ante ingressum cubi
culi perstrepentes excitandi gratia
inquietudinem arte moliebantur:
ut non ab excitantibus sed a sonantibus
holofernes evigilaret. Nullus
enim audebat cubiculum virtutis
assiriorum pulsando aut intran
do aperire. Sed cum venissent du
ces eius et tribuni: et universi ma
iores exercitus assiriorum: dixe
runt cubiculariis. Intrate et exci
tate eum. Quoniam egressi mures de
cavernis suis ausi sunt provocare
nos ad prelium. Tunc ingressus
vagao cubiculum eius stetit ante
cortinam: et fecit plausum mani
bus suis. suspicabatur enim illum
cum iudith dormire. Sed cum nullum
motum iacentis sensu aurium
caperet: accessit proximans ad cor
tinam. et elevans eam vidensque cada
ver absque capite holofernis in suo
sanguine tabefactum iacere super
terram. Et exclamavit voce

al' cognoveritis

al' exploratores

magna cum fletu: et scidit vesti
menta sua. Et ingressus taber[naculum]
cum iudith: non invenit eam.
Et exiliuit foras ad populum et
dixit. Una mulier hebrea fecit
confusionem in domo regis nabu
godonosor. Ecce enim holofernes
iacet in terra. et caput ipsius non
est in illo. Quod cum audissent prin
cipes virtutis assiriorum: sciderunt
vestimenta sua omnes et intolera
bilis timor et tremor cecidit super
eos: et turbati sunt animi eorum
valde. Et factus est clamor incom
parabilis in media castra eorum.

Capitulum xv.

Cumque omnis exercitus decolla
tum holofernem audisset: fugit mens
et consilium ab eis. et solo tremore
et metu agitati fuge presidium
ita ut nullus loquebatur cum
proximo suo: sed inclinato capite
relictis omnibus evadere festinabant
hebreos quos armatos venire super
se audierant. fugientes per vias
camporum et semitas collium.
Videntes itaque filii israel fugientes
illos: descenderunt clangentes
tubis et ululantes post ipsos. Et quia
assirii non adunati in fugam
ibant precipites. filii autem israel
uno agmine persequentes debilita
bant omnes quos invenire pote
rant. Misit itaque ozias nuntios
per omnes civitates et regiones
israel. Omnis itaque regio omnisque
urbs electam iuventutem misit
armatam post eos: et persecuti sunt
eos in ore gladii. quousque perveni
rent ad extremitatem finium
suorum. Reliqui autem qui erant
in bethulia ingressi sunt castra
assiriorum: et predam quam fugientes
assirii reliquerant abstulerunt
et onustati sunt valde. Hii vero
qui victores reversi sunt ad bethu
liam. omnia quecumque erant
illorum abstulerunt secum. ita
ut non esset numerus in pecoribus
et iumentis et universis mobili
bus eorum. ut a minimo usque ad
maximum omnes divites fierent
de predationibus eorum. Ioachim
autem summus pontifex venit

de ierusalem in bethuliam cum uniuer-
sis presbiteris suis ut uideret iudith.
Que cum exisset ad illum: benedi-
xerunt illam omnes una uoce di-
centes. Tu gloria ierusalem. tu leticia
israel: tu honorificentia populi
nostri. quia fecisti uiriliter. et confor-
tatum est cor tuum: eo quod castita-
tem amaueris. et post uirum
tuum. alterum non scieris:
ideo et manus domini confortauit
te: et ideo eris benedicta in eternum.
Et dixit omnis populus. fiat
fiat. Per dies autem triginta
uix collecta sunt spolia assiriorum
a populo israel. Porro uniuersa que
holofernis peculiaria fuisse proba-
ta sunt dederunt iudith: in auro
et argento et uestibus. et gemmis et
omni supellectili: et tradita sunt
illi omnia a populo. Et omnes
populi gaudebant cum mulieri-
bus. et uirginibus et iuuenibus
in organis et cytharis. ·XVI·

Tunc cantauit canticum
hoc iudith domino dicens.
Incipite domino in tympanis.
cantate deo in cymbalis. modu-
lamini illi psalmum nouum:
exultate et inuocate nomen eius.
Dominus conterens bella dominus
nomen est illi: qui posuit castra sua
in medio populi sui ut eriperet
nos de manu inimicorum nostrorum.
Venit assur ex montibus ab aqui-
lone in multitudine fortitudi-
nis sue. cuius multitudo obtura-
uit torrentes: et equi eorum co-
operuerunt ualles. Dixit se in-
censurum fines meos et iuuenes
meos occisurum gladio: infantes
meos dare in predam. et uirgines
in captiuitatem. Dominus autem
omnipotens nocuit eum et tradidit eum
in manus femine: et confudit
eum. Non enim cecidit potens
eorum a iuuenibus nec filii titan
percusserunt eum. nec excelsi
gigantes imposuerunt se illi.
sed iudith filia merari in specie
faciei sue dissoluit eum. Exuit
enim se uestimento uiduitatis:
et induit se uestimento leticie. in
exultatione filiorum israel. Vnxit

faciem suam unguento. colligauit
cincinnos suos mitra ad deci-
piendum illum. Sandalia eius
rapuerunt oculos eius. pulcri-
tudo eius captiuam fecit animam
eius. Amputauit pugione cerui-
cem eius. Horruerunt perse con-
stantiam eius: et medi auda-
ciam eius. Tunc ululauerunt
castra assiriorum: quando apparue-
runt humiles mei arescentes
in siti. Filii puellarum compunxe-
runt eos. et sicut pueros fugientes
occiderunt eos: perierunt in
prelio a facie domini mei. Hymnum
cantemus domino. hymnum no-
uum cantemus deo nostro. Adonai
domine deus magnus es tu et
preclarus in uirtute, et quem ^tua
superare nemo potest. Tibi seruiat
omnis creatura tua. quia dixisti
et facta sunt: misisti spiritum tuum
et creata sunt. et non est qui resi-
stat uoci tue. Montes mouebun-
tur a fundamentis cum aquis.
petre sicut cera liquescent ante
faciem tuam: qui autem timent
te magni erunt apud te per omnia. al' per omnia
Ve genti insurgenti super genus
meum. Dominus enim omnipotens
uindicabit in eis: in die iudicii
uisitabit illos. Dabit enim ignem
et uermem in carnes eorum. ut
urantur, et sentiant usque in al' et uiuant
sempiternum. Et factum est post
hec omnis populus post uictoriam
uenit in ierusalem adorare dominum. Et
mox ut purificati sunt: obtulerunt
omnes holocausta et uota et repro-
missiones suas. Porro iudith uni-
uersa uasa bellica holofernis que
dedit illi populus. et conopeum quod
ipsa sustulerat posuit in anathe- al' tradidit
ma obliuionis. Erat autem iocundus
populus iocundus secundum faciem
sanctorum. Et per tres menses gau-
dium huius uictorie celebratum
est cum iudith. Post dies autem
illos unusquisque rediit in domum
suam. Et iudith magna facta
est in bethulia: et preclarior erat
uniuerse terre israel. Erat etiam
uirtuti castitatis adiuncta: ita al' adornata
ut non cognosceret uirum omnibus

diebus vite sue, ex quo defunctus est manasses vir eius. Erat autem in diebus festis procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque. & dimisit abram suam liberam: & defuncta est ac sepulta cum viro suo in bethulia. Luxitque eam omnis populus diebus septem. In omni autem spatio vite eius non fuit qui perturbaret israel: & post mortem eius annis multis. Dies autem victorie huius festivitatis ab hebreis in numero dierum sanctorum accipitur: & colitur a iudeis ex illo tempore usque in presentem diem. Explicit liber Iudith

Incipit prologus in librum thobie

Chromatio & heliodoro episcopis. Ieronimus presbiter in domino salutem. Mirari non desino exactionis vestre instantiam. Exigitis enim ut librum chaldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham. librum utique thobie quem hebrei de catalogo divinarum scripturarum secantes. his que agyographa memorant mancipaverunt. Feci satis desiderio vestro non tamen meo studio. Arguunt enim nos hebreorum studia: et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans phariseorum displicere iudicio, & episcoporum iussionibus deservire. institi ut potui. Et quia vicina est caldeorum lingua sermoni hebraico: utriusque lingue peritissimum loquacem reperiens: unius diei laborem arripui: & quicquid ille michi hebraicis verbis expressit hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo, cum gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati complesse.

Explicit prologus Incipit liber thobie

Tobias ex tri[bu] & civitate ne[p]tali[m] que est in superioribus galilee supra naa[son] post viam que ducit ad occidentem, in sinistro habens civitat[em] sephet: cum captus esset in diebus salmanasar regis assiriorum in captivitate tamen positus, viam veritatis non deseruit: ita ut omnia que habere poterat cotidie concaptivis fratribus qui erant ex eius genere impartiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu neptalim: nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos ieroboam rex israel fecerat: hic solus fugiebat consortia omnium & pergebat ad ierusalem ad templum domini: & ibi adorabat dominum deum israel. Omnia primitiva sua & decimas suas fideliter offerens. ita ut in tertio anno proselitis & advenis ministraret omnem decimationem. Hec & his similia secundum legem dei puerulus observabat. Cum vero factus esset vir: accepit [an]na uxorem de tribu iuda. Genuitque ex ea filium: nomen [suum] imponens ei. Quem ab infantia timere deum docuit: & abstinere ab omni peccato. Igitur cum captivitatem devenisset cum [uxore] sua & filio in civitate ninive [cum] omni tribu sua. & omnes ede[rent] ex cibis gentilium: iste custodivit animam suam. numquam con[taminatus] est in escis eorum. [Et] quoniam memor fuit domini in [toto] corde suo: dedit illi dominus gratiam in conspectu salmanasar regis & dedit ei potestatem ut quo[cumque] vellet ire: habens libertatem [quecumque] facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate & monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in rages civitatem medorum & ex his quibus honoratus fuerat a rege, habuisset decem talenta argenti. & cum mult[...]

turba generis sui gabellum egentem uideret qui erat ex tribu eius. sub cirographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo salmanasar rege cum regnaret sennacherib filius eius pro eo. et filios israel exosos haberet in conspectu suo: tobias pergebat per omnem cognationem suam. et consolabatur eos. diuidebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat. nudisque uestimenta prebebat: et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reuersus esset rex sennacherib fugiens a iudea pro plaga quam circa eum deus fecerat propter blasphemiam suam. et iratus multos occideret ex filiis israel: tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nunciatum est regi: iussit eum occidi. et tulit omnem substantiam eius. Tobias autem cum filio suo et cum uxore fugiens nudus latuit quia multi eum diligebant. Post dies vero quadraginta quinque. occiderunt regem filii ipsius. et reuersus est thobias ad domum suam: omnisque facultas restituta est ei. ·II·

Post hec vero cum esset dies festus domini. et factum esset prandium bonum in domo thobie: dixit filio suo. Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum. ut epulentur simul nobiscum. Cumque abisset: reuersus nunciauit ei unum ex filiis israel iugulatum iacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo: relinquens prandium ieiunus peruenit ad corpus. Tollensque illud portauit ad domum suam occulte. ut dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Cumque occultasset corpus: manducauit panem cum luctu et tremore memorans illum sermonem quem dixit dominus per amos prophetam. Dies festi uestri conuertentur in lamentationem et luctum. Cum vero sol occubuisset. abiit et sepeliuit eum. Arguebant autem illum omnes proximi sui dicentes. Iam huius rei causa iussus es interfici. et uix effugisti mortis imperium: et iterum sepelis mortuos. Sed thobias plus timens deum quam regem. rapiebat corpora occisorum et occultabat in domo sua. et mediis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die cum fatigatus a sepultura ueniens domum suam. iactasset se iuxta parietem et obdormisset: et ex nido hyrundinum dormienti illi calida stercora inciderent super oculos eius et fieret cecus.

al' hic incipit c. ii.

Hanc autem temptationem ideo permisit dominus euenire illi. ut posteris daretur exemplum paciencie eius: sicut et sancti iob. Nam cum ab infancia sua semper deum timuerit et mandata eius custodierit: non est contristatus contra deum quod plaga cecitatis euenerit ei. sed immobilis in dei timore permansit: agens gratias deo omnibus diebus uite sue. Nam sicut beato iob insultabant reges: ita isti parentes et cognati eius irridebant uitam eius dicentes. Ubi est spes tua pro qua elemosinas et sepulturas faciebas. Tobias vero increpabat eos dicens. Nolite ita loqui. quoniam filii sanctorum sumus: et uitam illam expectamus quam deus daturus est hiis qui fidem suam numquam mutant ab eo. Anna vero uxor eius ibat ad textrinum opus cotidie. et de labore manuum suarum uictum quem consequi potuisset deferebat. Unde factum est ut edum caprarum accipiens detulisset domum. Cuius cum uocem balantis uir eius audisset. dixit. Uidete ne furtiuus sit. Reddite eum dominis suis. quia non licet nobis ex furto aliquid aut edere aut contingere. Ad hec uxor eius irata respondit. Manifeste uana facta est spes tua. et elemosine tue modo apparuerunt. Atque hiis et aliis huiusmodi uerbis exprobrabat eum. ·III·

III

Tunc thobias ingemuit: et cepit orare cum lacrimis. dicens. Iustus es domine. et omnia iudicia tua iusta sunt. et omnes uie tue misericordia et ueritas et iudicium. Et nunc domine memor esto mei

et ne vindictam sumas de peccatis meis: neque reminiscaris delicta mea, vel parentum meorum. Quoniam non obedivimus praeceptis tuis, et traditi sumus in direptionem et captivitatem et mortem, et in fabulam, et in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et nunc domine magna iudicia tua, quia non egimus secundum praecepta tua: et non ambulavimus sinceriter coram te. Et nunc domine secundum voluntatem tuam fac mecum, et praecipe in pace recipi spiritum meum. Expedit enim michi mori magis quam vivere. Eadem itaque die contigit ut Sara filia Raguelis in rages civitate medorum, et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui: quoniam tradita fuerat vii viris. et demonium nomine asmodeus occidebat eos mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum pro culpa sua increparet puellam, respondit ei dicens. Amplius ex te non videamus filium aut filiam, interfectrix virorum tuorum. Numquid me occidere vis sicut iam vii viros occidisti? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus sue, et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit neque bibit. Sed in orationibus persistens cum lacrimis deprecabatur deum. ut ab isto improperio liberaret eam. Factum est autem tertia die dum compleret orationem: benedicens dominum dixit. Benedictum est nomen tuum domine deus patrum nostrorum, qui cum iratus fueris misericordiam facis: et in tempore tribulationis peccata dimittis, his qui invocant te. Ad te domine faciem meam converto. et ad te oculos meos erigo. Peto domine ut de vinculo improperii huius absolvas me. aut certe desuper terram eripias me. Tu scis domine quia numquam concupivi virum. et mundam servavi animam meam, ab omni concupiscentia. Numquam cum ludentibus miscui me: neque cum his

Nō nomē diaboli asmodeus

al' nō videamus sup̄ terram

qui in levitate ambulant participem me prebui. Virum autem cum timore tuo non cum libidine mea consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis: aut illi forsitan michi digni non fuerunt: quia forsitan viro alii conservasti me. Non est enim in hominis potestate consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit: quia vita eius si in probatione fuerit coronabitur: si autem in tribulatione fuerit: liberabitur. Et si in correptione fuerit: ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem tranquillum facis, et post lacrimationem et fletum exultationem infundis. Sit nomen tuum deus israel benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu glorie summi dei: et missus est angelus domini sanctus raphael: ut curaret eos ambos quorum uno tempore fuerunt orationes recitate in conspectu domini.

Igitur cum Tobias putaret orationem suam exaudiri ut mori posset, vocavit ad se tobiam filium suum. dixitque ei. Audi fili mi verba oris mei, et ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit deus animam meam, corpus meum sepeli: et honorem habebis matri tue omnibus diebus vite eius. memor enim esse debes que et quanta pericula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et ipsa compleverit tempus vite sue: sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus vite tue in mente habeto deum: et cave ne aliquando peccato consentias, et pretermittas precepta dei nostri. Ex substantia tua fac elemosinam: et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet: ut nec a te avertatur facies domini.

Quomodo potueris ita esto miseri-
cors. Si multum tibi fuerit:
habundanter tribue. Si exiguum
tibi fuerit: exiguum libenter
impartiri stude. Premium enim
bonum tibi thesaurizas in die
necessitatis. quoniam elemosina ab
omni peccato et a morte liberat:
et non patietur animam ire in
tenebras. Fiducia erit enim magna
coram summo deo elemosina:
omnibus qui faciunt eam. Attende
tibi fili mi. ab omni fornicatione.
et preter uxorem tuam numquam pa-
tiaris crimen scire. Superbiam
numquam in tuo sensu aut in tuo
verbo dominari permittas. In ipsa
enim initium sumpsit omnis
perditio. Quicumque tibi operatus
fuerit statim mercedem restitue
ei. et merces mercennarii tui a-
pud te omnino non maneat.
Quod ab alio odis fieri tibi. vide ne
alteri tu aliquando facias. Pa-
nem tuum cum esurientibus et
egenis comede. et de vestimentis
tuis nudos tege. Panem tuum
et vinum tuum super sepulturam
iusti constitue. et noli ex eo man-
ducare et bibere cum peccatoribus.
Consilium semper a sapiente
perquire. Omni tempore benedic
deum. et pete ab eo ut vias tuas
dirigat. et omnia consilia tua
in ipso permaneant. Indico etiam
tibi fili mi dedisse me .x. talenta
argenti dum adhuc infantulus
esses gabelo in rages civitate medorum:
et chirographum eius apud me
habeo. Et ideo perquire quomodo
ad eum pervenias. et recipias
ab eo supra memoratum pondus
argenti: et restituas ei chirographum
suum. Noli timere fili mi: pau-
perem quidem vitam gerimus
sed multa bona habebimus si ti-
muerimus deum. et recesserimus
ab omni peccato. et fecerimus
bene. · v ·

Tunc thobias respondit patri
suo et dixit. Omnia quecumque
precepisti michi faciam pater.
Quomodo autem hanc pecuniam
inquiram: ignoro. Ille me
nescit. et ego illum ignoro. quod signum
dabo illi? Sed neque viam qua
pergatur illuc aliquando cogno-
vi. Tunc pater suus respondit illi
et dixit. Chirographum quidem
eius penes me habeo. quod dum illi
ostenderis: statim tibi restituet pecuniam.
Sed perge nunc et inquire tibi
aliquem fidelem virum qui
eat tecum salva mercede sua dum
adhuc vivo. ut recipias eam.
Tunc egressus thobias: invenit
iuvenem splendidum stantem
et precinctum. et quasi paratum
ad ambulandum. Et ignorans
quod angelus dei esset: salutavit eum
eum et dixit. Unde te habemus bone
iuvenis? Et ille respondit. Ex fi-
liis israel. Et tobias dixit ei. Nosti
viam que ducit in regione medorum?
Cui respondit. Novi. et omnia iti-
nera eius frequenter ambula-
vi. et mansi apud gabelum
fratrem nostrum. qui moratur in rages
civitate medorum. que posita est
in monte exbathanis. Cui tobi-
as ait. Sustine obsecro donec hec
ipsa nuntiem patri meo. Tunc in-
gressus tobias indicavit universa
hec patri suo. Super que admira-
tus pater. rogavit ut introiret ad
eum. Ingressus itaque salutavit
eum et dixit. Gaudium tibi sem-
per sit. Et tobias ait. Quale michi
gaudium erit qui in tenebris
sedeo, et lumen celi non video.
Cui ait iuvenis. Forti animo
esto. in proximo est ut a deo cureris.
Dixit itaque illi tobias. Numquid po-
teris perducere filium meum
ad gabellum in rages civitate
medorum. Et cum rediens sta-
tuam tibi mercedem tuam. Et
dixit ei angelus. Ego eum ducam
et reducam ad te sanum. Cui to-
bias respondit. Rogo te: indica
michi de qua domo aut de qua
tribu es tu. Cui raphael ange-
lus dixit. Genus queris mer-
cennarii. an ipsum mercennarium
qui cum filio tuo eat? Sed ne forte
sollicitum te reddam: Ego sum
azarias anania magni filius.
Et tobias respondit. Ex magno

Nota angelus in figura iuvenis

al' ex vel exbathanis

al' restituam

generis es tu: sed peto ne irascaris quod
voluerim cognoscere genus tuum.
Dixit autem ei angelus. Ego sa-
num ducam. et sanum tibi redu-
cam filium tuum. Respondens
autem tobias dixit. Bene ambu-
letis. et sit deus in itinere vestro:
et angelus eius comitetur vobiscum.
Tunc paratis omnibus que erant neces-
in via portanda. fecit tobias vale
patri suo. et matri sue: et ambulave-
runt ambo simul. Cumque profecti
essent: cepit flere mater eius et dicere.
Baculum senectutis nostre tulisti.
et transmisisti a nobis. Numquam esset
ista pecunia pro qua misisti eum.
Sufficiebat enim nobis paupertas
nostra: ut divitias computaremus
hoc quod videbamus filium nostrum.
Dixitque ei tobias. Noli flere salvus
perveniet filius noster. et salvus rever-
tetur ad nos: et oculi tui videbunt
eum. Credo enim quod angelus
dei bonus comitetur ei. et bene dispo-
net omnia que circa ipsum geruntur:
ita ut cum gaudio revertatur
ad nos. Ad hanc vocem cessavit
mater eius flere et tacuit. vi.

VI

Profectus quidem est tobias: et
canis secutus est eum. et man-
sit prima mansione iuxta fluvi-
um tigris. Et exiit ut lavaret
pedes suos: et ecce piscis immanis
exivit ad devorandum eum. Quem
expavescens tobias. clamavit voce
magna dicens. Domine invadit
me. Et dixit ei angelus. Apprehende
branchiam eius. et trahe eum ad te.
Quod cum fecisset: attraxit eum in
siccum: et palpitare cepit ante pe-
des eius. Tunc dixit ei angelus.
Exentera hunc piscem. et cor eius
et fel et iecur repone tibi. Sunt enim
hec necessaria ad medicamenta
utiliter. Quod cum fecisset: assavit
carnes eius. et secum sustulerunt
in via: cetera salierunt que suffi-
cerent eis quousque pervenirent in
rages civitatem medorum. Tunc
interrogavit tobias angelum
et dixit ei. Obsecro te azaria frater.
ut dicas michi quod remedium ha-
bebunt ista que de pisce servare
iussisti. Respondens quidem angelus dixit ei.

Cordis eius particulam si sup
carbones ponas. fumus eius ex
omne genus demoniorum. siv
a viro sive a muliere: ita ut ul
non accedat ad eos. Et dixit ei
Ubi vis ut maneamus. Respond
que angelus ait. Est hic nomin
raguel propinquus vir de tribu tu
et hic habet filiam nomine sar
sed neque masculum neque femin
ullum habet alium preter ea
Tibi debetur omnis substantia
et oportet eam te accipere coniu
Pete ergo eam a patre eius. et d
tibi eam uxorem. Tunc respon
tobias et dixit. Audivi quia tra
ta est viris .vii. et mortui sunt:
et hoc audivi quod demonium ill
occidit. Timeo ergo ne forte et
hec eveniant: et cum sim unic
parentibus meis deponam senec
illorum cum tristitia ad inf
Tunc angelus raphael dixit ei
Audi me: et ostendam tibi qui
quibus prevalere potest demoniu
Hii namque qui coniugium
suscipiunt ut deum a se et a sua
excludant. et sue libidini ita
sicut equus et mulus quibus
est intellectus: habet potestat
demonium super illos. Tu au
cum acceperis eam ingressus
cubiculum per tres noctes contine
esto ab ea. et nichil aliud nisi
orationibus vacabis cum ea. Ipsa
nocte incenso iecore piscis fug
demonium. Secunda vero no
in copulatione sanctorum patriarcha
admitteris. Tercia autem n
benedictionem persequeris. ut
ex vobis incolumes procree
Transacta autem nocte ter
accipies virginem cum tim
domini. amore magis filio
quam libidinis ductus: ut in se
abrahe benedictionem in filiis
consequaris. vii.

Ingressi sunt autem ad ra-
guelem: et suscepit eos raguel
gaudio. Intuensque tobiam r
Dixit anne uxori sue. Quam si
est iuvenis iste consobrino m
Et cum hec dixisset. ait. U
iuvenes fratres nostri: At illi di

Ex tribu neptalim sumus. ex captivitate ninive. Dixit illis raguel. Nostis tobiam fratrem meum? Qui dixerunt. Novimus. Cumque multa bona loqueretur de eo: dixit angelus ad raguelem. Tobias de quo interrogas. pater huius est. Et misit se raguel: et cum lacrimis osculatus est eum. et plorans super collum eius dixit. Benedictio tibi fili mi. quia boni et optimi viri filius es. Et anna uxor eius et sara filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam autem locuti sunt: precepit raguel occidi arietem et parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium: tobias dixit. Hic ego hodie non manducabo neque bibam. nisi prius petitionem meam confirmes: et promittas michi dare saram filiam tuam. Quo audito verbo raguel expavit. sciens quid evenerit illis vii. viris: et timere cepit ne forte huic similiter accideret. et moreretur. Et cum nutaret et non daret ullum petenti responsum: dixit illi angelus. Noli timere dare illam isti. quoniam huic timenti deum debetur coniunx filia tua. Propterea alius non potuit habere illam. Tunc dixit raguel. Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit. et credo quoniam ideo vos fecit ad me venire. ut ista coniungeretur cognationi sue. secundum legem moysi. Et nunc noli dubium gerere. quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie sue: dextere tobie tradidit dicens. Deus abraham et deus ysaac et deus iacob sit vobiscum. et ipse coniungat vos: impleatque benedictionem suam in vobis. Et accepta carta fecerunt conscriptionem coniugii. et post hec epulati sunt benedicentes deum. Vocavitque raguel ad se annam uxorem suam. precipiens ei ut prepararet alterum cubiculum. Et introduxit in eum saram filiam suam: et lacrimata est. Dixitque ei. Forti animo esto filia mea. Dominus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es. Postquam vero cenaverunt: introduxerunt iuvenem ad eam.

Recordatus · viii ·

Recordatus itaque tobias sermonem angeli: protulit de cassidili suo partem iecoris. posuitque eam super carbones vivos. Tunc raphael angelus apprehendit demonium: et religavit eum in deserto superioris egypti. Tunc hortatus est virginem tobias. dixitque ei. Sara exurge et deprecemur deum hodie. et cras et secundum cras: quia istis tribus noctibus deo iungimur. Tertia autem transacta nocte. in nostro erimus coniugio. filii quippe sanctorum sumus: et non possumus ita coniungi sicut et gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter: instanter orabant ambo simul. ut sanitas daretur eis. Dixitque tobias. Domine deus patrum nostrorum benedicant te celi et terre et mare fontes et flumina: et omnis creatura tua que in eis sunt. Tu fecisti adam de limo terre. dedistique ei adiutorium evam. Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa accipio sororem meam. sed sola posteritatis dilectione. in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum. Dixit itaque sara. Miserere nobis domine miserere nobis. ut consenescamus ambo pariter sani. Et factum est circa pullorum cantum: accersiri iussit raguel servos suos ut abirent pariter et foderent sepulchrum. Dicebat enim. Ne simili modo evenerit et quo et ceteris illis septem qui ingressi sunt ad eam. Cumque parassent fossam: reversus ad uxorem suam raguel dixit ei. Mitte unam ex ancillis tuis et videat si mortuus est: ut sepeliamus eum antequam illucescat. At illa misit unam ex ancillis suis: que ingressa cubiculum reperit eos salvos et incolumes secum pariter dormientes. Et reversa nuntiavit bonum nuntium. Et benedixerunt deum raguel videlicet et anna uxor eius. et dixerunt. Benedicimus te domine deus israel: quia non contigit nobis quemadmodum putabamus. Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam et exclu-

ñi eo

al' timebat

disti a nobis inimicum perse-
quentem nos: misertus es autem
duobus unicis. Fac eos domine
magis plenius benedicere te: et sacri-
ficium tibi laudis tue et sue sa-
nitatis offerre. ut cognoscat uni-
versitas gentium quia tu es
deus solus in universa terra.
Statimque precepit servis suis
raguel ut replerent fossam quam
fecerant, priusquam illucesceret.
Uxori autem sue dixit, ut instru-
eret convivium. et prepararet omnia
que in cibos erant iter agentibus
necessaria. Duas quoque vaccas
pingues et quatuor arietes occi-
di fecit. et preparari epulas omnibus
vicinis suis et amicis cunctis.
Et adiuravit raguel tobiam
ut duas ebdomadas moraretur
apud eum. De omnibus autem
que possidebat raguel dimidiam
partem dedit tobie. et fecit hanc
scripturam ut pars dimidia que
superat post obitum eorum tobie
dominio deveniret. ix.

ta festum sive convivii
ratinonis

IX

Tunc vocavit ad se tobias
angelum quem quidem hominem
estimabat, et dixit ei. Azaria
frater, peto ut auscultes verba
mea. Si meipsum tradam tibi
servum. non ero condignus pro-
videntie tue. Tamen obsecro te
ut assumas tibi animalia sive
servitia. et vadas ad gabelum
in rages civitatem medorum.
reddasque ei cyrographum suum
et recipias ab eo pecuniam. et
roges eum venire ad nuptias
meas. Scis enim quoniam numerat
dies pater meus. Et si tardavero
una die plus: contristabitur anima
eius. Et certe vides quomodo
raguel coniuraverit me; cuius
adiuramentum spernere non
possum. Tunc raphael assumens
quatuor ex servis raguel et duos
camelos: in rages civitatem me-
dorum perrexit. Et inveniens
gabelum dedit ei cyrographum
suum et recepit ab eo omnem
pecuniam. Indicavitque ei de
tobia filio tobie omnia que ges-
ta sunt: fecitque eum secum

venire ad nuptias. Cumque ingres-
sus esset domum raguel: invenit
tobiam discumbentem. Et exi-
liens: osculati sunt se invicem.
Flevit itaque gabelus benedixitque
deum et dixit. Benedicat te deus
israel: quia filius es optimi
viri et iusti et timentis deum et e-
lemosinas facientis. et dicatur bene-
dictio super uxorem tuam et super pa-
rentes vestros et filios filiorum vestrorum
usque in tertiam et quartam gene-
rationem: et sit semen vestrum be-
nedictum a domino deo israel qui
regnat in secula seculorum. Cum-
que omnes dixissent amen: accesse-
runt ad convivium. Sed et cum
timore domini nuptiarum convi-
vium exercebant. x.

Cum vero moras faceret
tobias causa nuptiarum
sollicitus erat pater eius tobias
dicens, Putas quare moratur
filius meus aut quare detentus est
ibi. Putasne gabelus mortuus
est. et nemo reddit ei pecuniam.
Cepit autem contristari nimis
ipse et anna uxor eius cum eo. et
ceperunt ambo simul flere. eo quod
statuto minime reverteretur fi-
lius eorum ad eos. Flebat igitur mater
eius. irremediabilibus lacrimis
atque dicebat. Heu heu me fili
mi. ut quid te misimus peregrinari
lumen oculorum nostrorum baculum
senectutis nostre. solacium
vite nostre, spem posteritatis nostre.
Omnia simul in te uno habentes
te non debuimus dimittere a
nobis. Cui dicebat tobias.
Tace et noli turbari. sanus est fi-
lius noster. Satis fidelis est vir ille cum
quo misimus eum. Illa autem
nullo modo consolari poterat. sed
cotidie exiliens circumspiciebat
et circuibat vias omnes per quas
spes remeandi videbatur. ut pro-
cul videret eum si fieri posset venientem.
At vero raguel dicebat ad generum
suum. Mane hic: et ego mittam
nuntium salutis de te ad tobiam
patrem tuum. Cui tobias dixit.
Ego novi quod pater meus et mater
mea modo dies computant.

cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis multis rogaret raguel tobiam. et ille eum nulla ratione vellet audire: tradidit ei saram et dimidiam partem omnis substantie sue in pueris in puellis in pecudibus in camelis et in vaccis et pecunia multa: et salvum atque gaudentem dimisit eum a se dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere vestro perducatque vos incolumes. et inveniatis omnia recte circa parentes vestros. et videant oculi mei filios vestros priusquam moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire. monentes eam honorare soceros. diligere maritum. regere familiam. gubernare domum: et se ipsam irreprehensibilem exhibere. xi.

Cumque reverterentur: pervenerunt ad charan que est in medio itinere contra nineven xi. die. Dixit autem angelus. Tobia frater tu scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi. precedamus et lento gradu sequatur iter nostrum familia simul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent. dixit raphael ad tobiam. Tolle tecum ex felle piscis. erit enim necessarium. Tulit itaque tobias ex felle illo et abierunt. Anna vero sedebat secus viam cotidie in supercilio montis unde respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur adventum eius. vidit a longe et illico cognovit venientem filium suum. et currens nuntiavit viro suo dicens. Ecce venit filius tuus. Dixitque raphael ad tobiam. At ubi introieris domum tuam statim adora dominum deum tuum et gratias agens ei. accede ad patrem tuum et osculare eum: statimque lini super oculos eius ex felle piscis hoc quod portas tecum. Scias enim quia mox aperientur oculi eius: et videbit pater tuus lumen celi: et in aspectu tuo gaudebit. Tunc precucurrit canis qui simul fuerat in via: et quasi nuntius adveniens: blandimento sue caude gaudebat. Et consurgens cecus pater cepit offendens currere pedibus, et data manu puero occurrit in obviam filio suo: et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, et ceperunt ambo flere pre gaudio. Cumque adorassent deum et egissent gratias consederunt. Tunc sumens tobias de felle piscis linivit oculos patris sui: et sustinuit quasi dimidiam fere horam. et cepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Et apprehendens tobias traxit ab oculis eius. Statimque recepit visum tobias: et glorificabant deum ipse videlicet et uxor eius. et omnes qui sciebant eum. Dicebat que tobias. Benedico te domine deus israel quia tu castigasti me. et tu sanasti me [al' saluasti]: et ecce video tobiam filium meum. Ingressa est etiam post vii dies sara uxor filii eius. et omnis familia et pecora sana. et cameli et pecunia multa [nimis] uxoris. sed et alia pecunia quam receperat a gabelo. Et narravit parentibus suis omnia beneficia dei que fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque achior et nabath consobrini tobie gaudentes ad tobiam. congratulantes ei de omnibus bonis que circa illum ostenderat deus. Et per septem dies epulantes omnes gaudio magno gavisi sunt. xii.

XII

Tunc vocavit ad se tobias filium suum dixitque ei. Quid possumus dare viro isti sancto qui venit tecum: Respondens tobias: dixit patri suo. Pater quam mercedem dabimus ei. aut quid dignum poterit esse beneficiis eius: Me duxit et reduxit sanum. pecuniam ipse a gabelo suscepit. uxorem ipse me fecit habere. et demonium ab ea ipse compescuit: gaudium parentibus [eius] ipse fecit. me ipsum a devoratione piscis eripuit. te quoque fecit videre lumen celi: et bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hoc dignum poterimus dare. Sed

te pater mi ut roges eum si forte dignetur medietatem de omnibus que allata sunt sibi assumere. Et vocantes eum pater scilicet et filius tulerunt illum in partem. et rogare ceperunt ut dignaretur dimidiam partem omnium que attulerant acceptam habere. Tunc dixit eis occulte. Benedicite deum celi. et coram omnibus viventibus confitemini ei: quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem dei revelare et confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio et elemosina magis quam thesauros auri condere. Quoniam elemosina a morte liberat. et ipsa est que purgat peccata. et facit invenire misericordiam et vitam eternam. Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem hostes sunt anime sue. Manifesto ergo vobis veritatem et non abscondam a vobis sermonem occultum. Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos. et derelinquebas prandium tuum et mortuos abscondebas per diem in domo tua et nocte sepeliebas eos. Ego obtuli orationem tuam domino. Et quia acceptus eras domino necesse fuit ut temptatio probaret te. Et nunc misit me dominus ut curarem te: et saram uxorem filii tui a demonio. Ego enim sum raphael angelus unus ex vii. qui astamus ante deum. Cumque hec audissent turbati sunt: et trementes ceciderunt super terram in facies suas. Dixitque eis angelus. Pax vobis nolite timere. Etenim cum essem vobiscum. per voluntatem dei eram. Ipsum benedicite et cantate illi. Videbar quidem manducare vobiscum et bibere: sed ego cibo et potu invisibili qui ab hominibus non videri potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad eum qui me misit: vos autem benedicite deum et enarrate omnia mirabilia eius. Et cum hoc dixisset. ab aspectu eorum ablatus est: et ultra eum videre

aūqz · eū · al' a deo · liberarē · al' dnm

non potuerunt. Tunc prostrati per horas tres in faciem benedixerunt deum: et exurgentes narraverunt omnia mirabilia eius. xiii.

Aperiens autem tobias senior os suum: benedixit deum et dixit. Magnus es domine in eternum et in omnia secula regnum tuum. quoniam tu flagellas et salvas: deducis ad inferos et reducis: et non est qui effugiat manum tuam. Confitemini domino filii israel et in conspectu gentium laudate eum. Quoniam ideo dispersit vos inter gentes que ignorant eum. ut vos narretis mirabilia eius: et faciatis scire quia non est alius deus omnipotens preter eum. Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras: et ipse salvabit nos propter misericordiam suam. Aspicite ergo que fecit vobiscum et cum timore et tremore confitemini illi: regemque seculorum exaltate in operibus vestris. Ego autem in terra captivitatis mee confitebor illi: quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem. Convertimini itaque peccatores et facite iustitiam coram deo. credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam. Ego autem et anima mea in eo letabimur. Benedicite dominum omnes electi eius. agite dies letitie et confitemini illi. Ierusalem civitas dei castigavit te dominus in operibus manuum tuarum: Confitere domino in bonis tuis. et benedic deum seculorum. ut reedificet in te tabernaculum suum et revocet ad te omnes captivos tuos: et gaudeas in omnia secula seculorum. Luce splendida fulgebis. et omnes fines terre adorabunt te. Nationes ex longinquo ad te venient. et munera deferentes adorabunt dominum in te et terram tuam in sanctificationem habebunt. Nomen enim magnum invocabunt in te. Maledicti erunt qui contempserint te: et condempnati erunt omnes qui blasphemaverint te; benedicti erunt qui edificaverint te. Tu autem letaberis in filiis tuis quoniam omnes benedicentur et congregabuntur ad dominum.

qui diligant te: et qui gaudent sup
pace tua. Anima mea benedic dominum.
quoniam liberavit ierusalem civitatem suam.
a tribulationibus eius. Bea
tus ero si fuerint reliquie seminis
mei ad videndam claritatem ierusalem.
Porte ierusalem ex saphiro et smaragdo
edificabuntur: et ex lapide precioso
omnes circuitus murorum eius.
Ex lapide candido et mundo omnes
platee eius sternentur. et per vicos
eius alleluya cantabitur. Bene
dictus dominus qui exaltavit ea.
ut sit regnum eius in secula seculorum
super eam amen. Et consummati
sunt omnes sermones tobie.

xiiii.

Et postea quam
illuminatus est vir annis
xl. duobus et vidit filios nepotum suorum
Completis itaque annis centum
ii. sepultus est honorifice in niniue.
Quinquaginta namque et vi. anno
oculorum lumen amisit. sexagena
rius vero recepit. Reliquum vero vite
sue in gaudio fuit et cum bono profectu
timoris domini perrexit in pace.
In hora autem mortis sue vocavit
ad se tobiam filium suum. et septem
iuvenes filios eius nepotes suos.
dixitque eis. Prope erit interitus
niniuen: non enim excidit verbum
dei. et fratres nostri qui dispersi sunt
a terra israel revertentur ad eam.
Omnis autem deserta terra eius
replebitur. et domus dei que in ea
incensa est iterum reedificabitur.
Ibique revertentur omnes timentes
deum. et relinquent gentes ydola
sua. et venient in ierusalem et inhabita
bunt in ea: et gaudebunt in ea
omnes reges terre adorantes re
gem israel. Audite ergo filii mei
patrem vestrum. Servite domino in
veritate. et inquirite ut faciatis
que sunt placita illi. et filiis vestris
mandate ut faciant iusticias et
elemosinas ut sint memores dei:
et benedicant deum in omni tempore
in veritate et in tota virtute sua.
Nunc ergo filii audite me et nolite
manere hic: sed quacumque die sepelie
ritis matrem vestram circa me in uno
sepulcro. ex eo dirigite gressus vestros
ut exeatis hinc: video enim quia
iniquitas eius finem dabit ei.
Factum est autem post obitum
matris sue. tobias abscessit ex
niniue cum uxore sua. et filiis et
filiorum filiis. et reversus est ad
soceros suos. invenit que eos incolu
mes in senectute bona: et curam
eorum gessit. et ipse clausit oculos
eorum: et omnem hereditatem
domus raguelis ipse recepit. Vidit
que quintam generationem filios
filiorum suorum: et completis
annis lxxxxix in timore domini
cum gaudio sepelierunt eum.
Omnis cognatio eius et omnis
generatio eius in bona vita et sancta
conversatione permansit. ita
ut accepti essent tam deo quam hominibus:
et cunctis habitantibus terram

Incipit prologus de iob

Cogor per singulos scripture
divine libros adversariorum
respondere maledictis qui interpre
tacionem meam reprehensionem
lxx. interpretum criminantur.
quasi non et apud grecos aquila
simmachus et theodocion vel verbum
e verbo. vel sensum e sensu: vel ex u
troque commixtum et medie tempera
tum genus translationis expresse
rint. et omnia veteris instrumenti
volumina origenes obelis aste
ri asque distinxerit. quos vel addi
tos vel de theodocione sumptos
translationi antique inseruit.
probans defuisse quod additum est.
Discant igitur obtrectatores
mei recipere in toto quod in partibus su
sceperunt: aut interpretationem
meam cum asteriscis suis radere.
Neque enim fieri potest ut quos
plura intermisisse prospexerint
non eosdem etiam in quibusdam
errasse fateantur precipue in iob.
Cui si ea que sub asteriscis addi
ta sunt subtraxeris: pars maxi
ma voluminis detruncabitur.
Et hoc dumtaxat apud grecos.
Ceterum et apud latinos ante eam
translationem quam sub asteriscis
et obelis nuper edidimus. septin
genti ferme aut octingenti ver
sus sunt: quibus decurtatus et

laceratus corio suoque libet. feditatem sui publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem. sed ex ipso hebraico arabicoque sermone et interdum syro nunc verba nunc sensus nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim etiam apud hebreos totus liber fertur et lubricus. et quod greci rethores vocant exanticmenos [al' schematismenos] dum quod aliud loquitur aliud agit. Ut si velis anguillam aut murenulam strictis tenere manibus quanto fortius presseris, tanto citius elabitur. Memini me ob intelligenciam huius voluminis Liddeum quendam preceptorem qui apud hebreos primus haberi putabatur non parvis redemisse nummis. ex cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. Hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba iob apud hebreos prosa oratio est. Porro a verbis iob in quibus ait. pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo. usque ad eum locum ubi ante finem voluminis scriptum est. iccirco ipse me reprehendo et ago penitenciam in favilla et cinere exametri versus sunt. dactilo spondeoque currentes. Et propter lingue ydioma crebro recipientes et alios pedes non earundem sillabarum sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege solutis. quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum comma quod remanet prosaica oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud hebreos et in morem nostri flacci grecique pindari et alcei et sapphus vel psalterium vel lamentationes ieremie vel omnia fere scripturarum cantica comprehendi. legat philonem. iosephum. origenem. et eusebium

cesariensem. et eorum testimonio [...] verum dicere comprobabit [...] quapropter canes mei iccirco me in [...] volumine laborasse. non ut inter[...] pretationem antiquam reprehe[...] derem: sed ut ea que in illa aut [...] obscura sunt aut omissa: aut certe [scrip]torum vicio depravata. manif[...] ora nostra interpretatione fierent [...] et hebreum sermonem ex parte [didi]cimus. et in latino pene ab ipsis [incu]nabulis inter gramaticos et rhe[tores] et philosophos detriti sumus. Quod si apud grecos post lxx. editionem [...] xpisti euuangelio choruscante [iudeus] aquila et sim[m]achus et theodo[cion] iudaizantes heretici sunt recep[ti] qui multa misteria salvatoris subdola interpretatione celarunt [et] tamen in exaplois habentur apud [ecclesias] et explanantur ab ecclesiasticis [viris] quanto magis ego xpistianus de parentibus xpistianis natus. et vexillum crucis in mea fronte portans. cuius studium fuit omissa repetere. depravata corrigere et sacramenta ecclesie pu[ro et] fideli sermone aperire vel a fastidio[sis] vel a malignis lectoribus [non] debeo reprobari. Habeant qui [volunt] veteres libros vel in membranis [purpu]reis auro argentoque descripto[s vel] uncialibus ut vulgo aiunt [litteris] onera magis exarata quam codices dum mihi meisque permittant pauperes habere scedulas et [non tam] pulcros codices quam emendatos [...] editio et lxx. iuxta grecos et m[ea] iuxta hebreos in latinum meo [labore] translata est. Eligat unusquisque quod vult et studiosum se [magis] quam malivolum probet.

Explicit prologus. Incipit p[...]

Si aut fiscellam iunco texerem [...]

ista prefacio hic deberet sed po[st] scribitur

· I ·

Vir erat in terra hus nomine iob. et erat vir ille simplex et rectus ac timens deum: et recedens a malo. Natique sunt ei septem filii et tres filie. Et fuit possessio illius. vii. milia ovium. et tria milia camelorum. Quingenta iuga boum. et quingente asine: ac familia multa nimis. Eratque vir ille magnus inter omnes orientales. et ibant filii eius et faciebant convivium per domos. unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas. ut comederent et biberent cum eis. Cumque in orbem transissent dies convivii. mittebat ad eos iob et sanctificabat illos: Consurgensque diluculo: offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim. Ne forte peccaverint filii mei et benedixerint deum in cordibus suis. Sic faciebat iob cunctis diebus. Quadam autem die cum venissent filii dei ut assisterent coram domino: affuit inter eos etiam sathan. Cui dixit dominus. Unde venis? Qui respondens. ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Dixitque dominus ad eum. Numquid considerasti servum meum iob. quod non sit ei similis in terra homo simplex et rectus et timens deum: ac recedens a malo? Cui respondit sathan ait. Numquid frustra timet iob deum? Nonne tu vallasti eum ac domum eius universamque substantiam per circuitum, operibus manuum eius benedixisti. et possessio eius crevit in terra. Sed extende paululum manum tuam. et tange cuncta que possidet: nisi in faciem benedixerit tibi. Dixit ergo dominus ad sathan. Ecce universa que habet in manu tua sunt: tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est sathan a facie domini. Cum autem quadam die filii et filie eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti: nuntius venit ad iob qui diceret. Boves arabant. et asine pascebantur iuxta eos: et irruerunt sabei. tuleruntque omnia. et pueros percusserunt gladio: et evasi ego solus ut nuntiarem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur venit alter et dixit. Ignis dei cecidit e celo. et tactas oves puerosque consumpsit: et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Sed et adhuc illo loquente: venit alius et dixit. Chaldei fecerunt tres turmas. et invaserunt camelos et tulerunt eos: nec non et pueros percusserunt gladio. et ego fugi solus solus ut nuntiarem tibi. Adhuc loquebatur ille: et ecce alius intravit et dixit. Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti: repente ventus vehemens irruit a regione deserti et concussit quatuor angulos domus: que corruens oppressit liberos tuos et mortui sunt: et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit iob et scidit vestimenta sua et tonso capite corruens in terram. adoravit et dixit. Nudus egressus sum de utero matris mee. et nudus revertar illuc. Dominus dedit dominus abstulit. sicut domino placuit ita factum est: sit nomen domini benedictum. In omnibus his non peccavit iob labiis suis. neque stultum quid contra dominum locutus est.

· II ·

Factum est autem cum quadam die venissent filii dei et starent coram domino: venisset quoque sathan inter eos: et staret in conspectu eius: ut diceret dominus ad sathan. Unde venis? Qui respondens ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Et dixit dominus ad sathan. Numquid considerasti servum meum iob quod non sit ei similis in terra? Vir simplex et rectus et timens deum. ac recedens a malo. et adhuc retinens innocentiam. Tu autem commovisti me adversus eum. ut affligerem illum frustra. Cui respondens sathan ait. Pelle pro pelle et cuncta que habet homo dabit pro anima sua. Alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem. et tunc videbis quod in faciem tua benedixerit tibi.

Dixit ergo dominus ad sathan. Ecce in manu tua est verumptamen animam illius serva. Egressus igitur sathan a facie domini percussit iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius. Qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua. Adhuc tu permanes in simplicitate tua. Benedic deo et morere. Qui ait ad illam. Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu domini. quare mala non suscipiamus? In omnibus his non peccavit iob labiis suis. Igitur audientes tres amici iob omne malum quod accidisset ei: venerunt singuli de loco suo. Heliphaz themanites. et baldad suites. et sophar naamathites. Condixerant enim ut pariter venientes visitarent eum et consolarentur. Cumque elevassent procul oculos suos: non cognoverunt eum. Exclamantes ploraverunt. Scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in celum et sederunt cum eo in terra. vii. diebus et septem noctibus. et nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim dolorem esse vehementem.

al' testa

al' non sustinebimus

III

A principio libri iob prosa est usque ad lr' tertium c. et ab lr' tertio c. usque ad xlii. est metrum exametrum ex dactilo et spondeo

Post hec aperuit iob os suum et maledixit diei suo. et ait. Pereat dies in qua natus sum: et nox in qua dictum est conceptus est homo. Dies illa vertatur in tenebras. non requirat eam deus desuper: et non sit in recordatione: et non illustretur lumine. Obscurent eam tenebre et umbra mortis. Occupet eam caligo: et involvatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat. non computetur in diebus anni: nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria. nec laude digna. Maledicant ei qui maledicunt diei: qui parati sunt suscitare leviathan. Obtenebrentur stelle caligine eius. Expectet lucem et non videat. nec ortum surgentis aurore. quia non conclusit ostia ventris qui portavit me: nec abstulit mala ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum: egressus ex utero statim perii. Cur exceptus genibus? Cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens silerem, et somno meo requiescerem cum regibus et consulibus terre, qui edificant sibi solitudines. aut cum principibus qui possident aurum et replent domos suas argento: aut sicut abortivum absconditum non subsisterem. vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumultu: et ibi requieverunt fessi robore. Et quondam vincti pariter sine molestia audierunt vocem exactoris.

al' ex

Parvus et magnus ibi sunt et servus liber a domino suo. Quare data est misero lux et vita his qui in amaritudine anime sunt? Qui expectant mortem et non venit. quasi effodientes thesaurum gaudentque vehementer cum invenerint sepulchrum? Viro cuius abscondita est via. et circumdedit eum deus tenebris? Antequam comedam suspiro. et quasi inundantes aque sic rugitus meus: quia timor quem timebam evenit michi. et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi? Nonne silui? Nonne quievi? Et venit super me indignatio. IIII.

Respondens autem eliphaz themanites dixit. Si ceperimus loqui tibi. forsitan moleste accipies. Sed conceptum sermonem tenere quis possit? Ecce docuisti multos. et manus lassas roborasti. Vacillantes confirmaverunt sermones tui. et genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti. Tetigit te et conturbatus es. Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua et perfectio viarum tuarum? Recordare obsecro quis umquam innocens periit; aut quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem: et seminant dolores et metunt eos. flante deo perisse et spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis. et vox leene. et dentes

leonum contriti sunt. Tigris periit eo quod non haberet predam. et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est uerbum absconditum. et quasi furtiue suscepit auris mea uenas susurri eius. In horrore uisionis nocturne quando solet sopor occupare homines. pauor tenuit me et tremor. et omnia ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me presente transiret. inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidam cuius non agnoscebam uultum ymago coram oculis meis. et uocem quasi aure lenis audiui. Numquid homo dei comparatione iustificabitur. aut factore suo purior erit uir. Ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles. et in angelis suis reperit prauitatem. Quanto magis hii qui habitant domos luteas. qui terrenum habent fundamentum. consumentur uelud a tinea. De mane usque ad uesperam succidentur. Et quia nullus intelligit. in eternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint auferentur ex eis. morientur et non in sapientia. V. capitulum.

Voca ergo si est qui tibi respondeat. et ad aliquem sanctorum conuertere. Virum stultum interficit iracundia. et paruulum occidit inuidia. Ego uidi stultum firma radice. et maledixi pulcritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute. et conterentur in porta. et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet. et ipsum rapiet armatus. et ebibent sitientes diuitias eius. Nichil in terra sine causa fit. et de humo non orietur dolor. Homo ad laborem nascitur. et auis ad uolandum. Quam ob rem ego deprecabor dominum. et ad deum ponam eloquium meum. qui facit magna et inscrutabilia. et mirabilia absque numero. Qui dat pluuiam super faciem terre. et irrigat aquis uniuersa. Qui ponit humiles in sublimi. et merentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum ne possint implere manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum. et consilia prauorum dissipat. Per diem incurrent tenebras. et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro saluum faciet a gladio oris eorum. et de manu uiolenti pauperem. Et erit egeno spes. iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a deo. Increpationem ergo domini ne reprobes. quia ipse uulnerat et medetur. percutit et manus eius sanabunt. In .vi. tribulationibus liberabit te. et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte. et in bello de manu gladii. A flagello lingue absconderis. et non timebis calamitatem cum uenerit. In uastitate et fame ridebis. et bestias terre non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum. et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum. et uisitans speciem tuam non peccabis. Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum. et progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in habundantia sepulchrum. sicut infertur aceruus tritici in tempore suo. Ecce hoc ut inuestigauimus ita est. quod auditum mente pertracta.

Respondens. VI.

Respondens autem Iob dixit. Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui. et calamitas quam patior in statera. quasi arena maris hec grauior appareret. Unde et uerba mea dolore sunt plena. quia sagitte domini in me sunt. quarum indignatio ebibit spiritum meum. et terrores domini militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam. aut mugiet bos cum ante presepe steterit plenum. aut poterit comedi insulsum quod non est sale conditum. aut potest aliquis gustare quod gustatum affert mortem. Que prius nolebat tangere anima mea. nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det ut ueniat petitio mea. et quod expecto tribuat michi deus. Et qui cepit ipse me conterat.

Anime enim esurienti etiam amara dulcia uidentur esse

solvat manum suam et succidat
me. Et hec michi sit consolatio,
ut affligens me dolore non parcat:
nec contradicam sermonibus sancti.
Que est enim fortitudo mea,
ut sustineam? Aut quis finis
meus ut patienter agam?
Nec fortitudo lapidum fortitu-
do mea, nec caro mea enea est.
Ecce non est auxilium michi
in me: necessarii quoque mei
recesserunt a me. Qui tollit
ab amico suo misericordiam
timorem domini relinquit. Fra-
tres mei preterierunt me, sicut
torrens qui raptim transit in
convallibus. Qui timent pruinam
irruet super eos nix. Tempore
quo fuerint dissipati peribunt.
et ut incaluerint solventur de
loco suo. Involute sunt semite
gressuum eorum. ambulabunt
in vacuum et peribunt. Con-
siderate semitas Theman: itinera
Saba, et expectate paulisper. Con-
fusi sunt: quia speravi. Vene-
runt quoque usque ad me: et pudore
cooperti sunt. Nunc venistis,
et modo videntes plagam meam,
timetis: Numquid dixi afferte mi-
chi, et de substantia vestra donate michi,
vel liberate me de manu hostis,
et de manu robustorum eruite
me. Docete me et ego tacebo. et
si quid forte ignoravi instruite
me. Quare detraxistis sermo-
nibus veritatis, cum e vobis nullus
sit qui possit arguere me? Ad
increpandum tantum eloquia
concinnatis, et in ventum verba
profertis. Super pupillum
irruitis et subvertere nitimini
amicum vestrum. Verumptamen
quod cepistis explete. Prebete au-
rem et videte an mentiar. Re-
spondete obsecro absque contentione,
et loquentes id quod iustum est iu-
dicate, et non invenietis in
lingua mea iniquitatem, nec
in faucibus meis stultitia perso-
nabit. vii.

VII

Militia est vita hominis super
terram, et sicut dies mercenarii
dies eius. Sicut cervus desiderat
umbram, et sicut mercenarius
prestolatur finem operis sui,
et ego habui menses vacuos, et noctes
laboriosas enumeravi michi. Si
dormiero, dicam. Quando consurgam?
Et rursum expectabo vesperam.
replebor doloribus usque ad tenebras.
Induta est caro mea putredine et
sordibus pulveris. Cutis mea aruit
et contracta est. Dies mei velocius
transierunt quam a texente tela suc-
ciditur, et consumpti sunt absque
ulla spe. Memento quia ventus
est vita mea, et non revertetur ocu-
lus meus, ut videat bona. nec
aspiciet me visus hominis. Oculi
tui in me: et non subsistam.
Sicut consumitur nubes et pertran-
sit, sic qui descenderit ad inferos
non ascendet: nec revertetur ul-
tra in domum suam, neque cognoscet
eum amplius locus eius. Quapropter
et ego non parcam ori meo. loquar
in tribulatione spiritus mei. con-
fabulabor cum amaritudine anime
mee. Numquid mare sum ego aut
cetus quia circumdedisti me carcere?
Si dixero consolabitur me lectulus
meus, et relevabor loquens mecum
in strato meo: terrebis me per somnia
mea et visiones horrore concuties.
Quam ob rem elegit suspendium
anima mea, et mortem ossa mea.
Desperavi neque ultra iam vivam.
Parce michi domine nichil enim
sunt dies mei. Quid est homo quia
magnificas eum, aut quid apponis
erga eum cor tuum? Visitas
eum diluculo, et subito probas
illum. Usquequo non parcis
michi nec dimittis me ut glutiam
salivam meam? Peccavi. Quid
faciam tibi o custos hominum? Quare
posuisti me contrarium tibi, et
factus sum michimet ipsi gravis?
Cur non tollis peccatum meum
et quare non aufers iniquitatem
meam? Ecce nunc in pulvere
dormiam, et si mane me quesieris
non subsistam. viii.

Respondens autem Baldath
Suites, dixit. Usquequo
loqueris talia, et spiritus multiplex
sermonis oris tui? Numquid

deus supplantat iudicium et omnipotens subvertit quod iustum est? Etiam si filii tui peccaverunt ei, et dimisit eos in manu iniquitatis sue, tu tamen si diluculo consurrexeris ad deum, et omnipotentem fueris deprecatus; si mundus et rectus incesseris, statim evigilabit ad te, et pacatum reddet habitaculum iustitie tue, in tantum ut priora tua fuerint parva, et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam, et diligenter investiga patrum memoriam. Hesterni quippe sumus, et ignoramus quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram. Et ipsi docebunt te, loquentur tibi, et de corde suo proferent eloquia. Numquid virere potest scirpus absque humore, aut crescet carectum absque aqua? Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sic vie omnium qui obliviscuntur deum, et spes hypocrite peribit. Non ei placebit vecordia sua, et sicut tela aranearum fiducia eius. Innitetur super domum suam et non stabit, fulciet eam et non consurget. Humectus videtur antequam veniat sol, et in ortu suo germen eius egredietur. Super acervum petrarum radices eius densabuntur, et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum et dicet, Non novi te. Hec est enim letitia vie eius, ut rursum de terra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem, nec porriget manum malignis, donec impleatur risu os tuum, et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione, et tabernaculum impiorum non subsistet.

Et respondens ix

Iob ait. Vere scio quod ita sit, et quod non iustificetur homo compositus deo. Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est et fortis robore. Quis restitit ei et pacem habuit? Qui transtulit montes, et nescierunt hii quos subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo, et columpne eius concutiuntur. Qui precipit soli et non oritur, et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos solus, et graditur super fluctus maris. Qui facit arcturum et oriones et hyadas et interiora austri. Qui facit magna et inscrutabilia, et mirabilia quorum non est numerus. Si venerit ad me non videbo, si abierit non intelligam. Si repente interroget, quis respondebit ei? Vel quis dicere ei potest cur ita facis? Deus cuius resistere ire nemo potest, et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego ut respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod exaudierit vocem meam. In turbine enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum, et implet me amaritudinibus. Si fortitudo queritur, robustissimus est. Si equitas iudicii, nemo pro me audet testimonium dicere. Si iustificare me voluero, os meum condempnabit me. Si innocentem ostendero, pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, et tedebit me vite mee. Unum est quod locutus sum, et innocentem et impium ipse consumet. Si flagellat occidat semel, et de penis innocentum non rideat. Terra data est in manus impii, vultum iudicum eius operit. Quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei velociores fuerunt cursore, fugerunt et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Cum dixero, nequaquam ita loquar, commuto faciem meam et dolore

vii

non

torquebar. Verebar omnia opera
mea sciens quod non parceres delin
quenti. Si autem et sic impius
sum quare frustra laboravi? Si
lotus fuero quasi aquis nivis
et fulserint velud mundissime
manus mee tamen sordibus intin
ges me, et abhominabuntur
me vestimenta mea. Neque enim
viro qui similis mei est respondebo. nec
qui mecum in iudicio ex equo
possit audiri. Non est qui utrumque
valeat arguere, et ponere manum
suam in ambobus. Auferat a
me virgam suam et pavor eius
non me terreat. Loquar et non
timebo eum: neque enim possum
metuens respondere. x.

X

Tedet animam meam vite
mee. Dimittam adversum
me eloquium meum, loquar
in amaritudine anime mee. Di
cam deo. Noli me condempnare:
indica michi, cur me ita iudices.
Numquid bonum tibi videtur si ca
lumpnieris et opprimas me opus
manuum tuarum, et consilium
impiorum adiuves? Numquid
oculi carnei tibi sunt, aut sicut
videt homo et tu videbis? Numquid
sicut dies hominis dies tui. et
anni tui sicut humana sunt
tempora: ut queras iniquitatem
meam et peccatum meum scru
teris, et scias quia nichil impi
um fecerim. cum sit nemo
qui de manu tua possit eruere.
Manus tue plasmaverunt
me et fecerunt me totum in cir
cuitu. Et sic repente precipitas
me. Memento queso quod sicut lutum
feceris me. et in pulverem reduces
me. Nonne sicut lac mulsisti
me: et sicut caseum me coagula
sti. Pelle et carnibus vestisti me:
ossibus et nervis compegisti me. Vi
tam et misericordiam tribuisti
michi, et visitatio tua custodi
vit spiritum meum. Licet hec celes
in corde tuo tamen scio quia univer
sorum memineris. Si peccavi
et ad horam pepercisti michi. cur
ab iniquitate mea mundum me
esse non pateris? Et si impius

fuero ve michi est. Et si iustus
non levabo caput. saturatus afflic
tione et miseria. Et propter super
biam quasi leenam capies me
reversusque mirabiliter me
crucias. Instauras testes tuos
contra me. et multiplicas iram
tuam adversum me. et pene
militant in me. Quare de vul
va eduxisti me? Qui utinam
consumptus essem ne oculus me
videret. Fuissem quasi non essem
de utero translatus ad tumulum.
Numquid non paucitas dierum meorum
finietur brevi? Dimitte ergo
me ut plangam paululum
dolorem meum antequam vadam et
non revertar ad terram tenebrosam
et opertam mortis caligine.
terram miserie et tenebrarum ubi
umbra mortis et nullus ordo sed
sempiternus horror inhabitat.

Respondens. xi.
autem Sophar naamathites
dixit. Numquid qui multa loquitur
non et ipse audiet. Aut vir verbosus
iustificabitur? Tibi soli tacebunt
homines. et cum ceteros irriseris
a nullo confutaberis? Dixisti enim
Purus est sermo meus. et mundus
sum in conspectu tuo. Atque utinam
deus loqueretur tecum. et aperiret
labia sua tibi: ut ostenderet tibi
secreta sapientie. et quod multiplex
esset lex eius: et intelligeres quod mul
to minora exigaris ab eo quam mere
tur iniquitas tua. Forsitan vestigia
dei comprehendes et usque ad per
fectum omnipotentem reperies?
Excelsior celo est et quid facies? Pro
fundior inferno. et unde cognosces?
Longior terra mensura eius
et latior mari. Si subverterit
omnia vel in unum coartaverit vel
quis contradicet ei? Vel quis
dicere ei potest cur ita facis? Ipse
enim novit hominum vanitatem
et videns iniquitatem nonne con
siderat? Vir vanus in superbiam
erigitur. et tamquam pullum onagri
se liberum natum putat. Tu
autem firmasti cor tuum et ex
pandisti ad eum manus tuas.
Si iniquitatem que in manu

tua abstuleris a te et non permanserit in tabernaculo tuo iniustitia: tunc levare poteris faciem tuam absque macula. et eris stabilis et non timebis. Miserie quoque oblivisceris. et quasi aquarum que preterierunt non recordaberis. et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam. Et cum te consumptum putaveris: orieris ut lucifer. et habebis fiduciam proposita tibi spe: et defossus securus dormies. Requiesces et non erit qui te exterreat: et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient: et effugium peribit ab eis. et spes eorum abhominatio anime. xij.

Respondens autem iob dixit. Ergo vos estis soli homines ut vobiscum moriatur sapientia. Et mihi est cor sicut et vobis: nec inferior vestri sum. Quis enim hec que nostis ignorat. Qui deridetur ab amico suo sicut ego invocabit deum et exaudiet eum. Deridetur enim iusti simplicitas. Lampas contempta apud cogitationes divitum. parata ad tempus statutum. Habundant tabernacula predonum. et audacter provocant deum cum ipse dederit omnia in manibus eorum. Nimirum interroga iumenta et docebunt te. et volatilia celi indicabunt tibi. Loquere terre et respondebit tibi. et narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia hec manus domini fecerit. In cuius manu anima omnis viventis. et spiritus universe carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat. et fauces comedentis saporem. In antiquis est sapientia. et in multo tempore prudentia. Apud ipsum sapientia et fortitudo. ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit nemo est qui edificet. Si incluserit hominem: nemo est qui aperiat. Si continuerit aquas: omnia siccabuntur. Et si emiserit eas: subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia. ipse novit et decipientem et eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem. et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit. et precinxit fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios et optimates supplantat. Commutans labium veracium. et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes. et eos qui oppressi fuerant relevat. Qui revelat profunda de tenebris. et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas. et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terre. et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris. et non in luce. et errare eos faciet quasi ebrios. xiij.

XIII

Ecce omnia vidit oculus meus. et audivit auris mea: et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi nec inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar: et disputare cum deo cupio: prius vos ostendens fabricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis. ut putaremini esse sapientes. Audite ergo correptiones meas: et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid deus indiget vestro mendacio. ut pro illo loquamini dolos. Numquid faciem eius accipitis. et pro deo iudicare nitimini. Aut placebit ei quem celare nichil potest. Aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis. Ipse vos arguet quoniam in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit turbabit vos: et terror eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri: et redigentur in lutum cervices vestre. Tacete paulisper. ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis: et animam meam porto in manibus meis. Etiam si occiderit me: in ipso sperabo. Verumptamen vias meas in conspectu eius arguam. et ipse erit salvator meus. Non enim veniet in conspectu eius omnis ypocrita. Audite sermonem meum. et enigmata percipite auribus vestris. Si fuero iudicatus. scio quod iustus inveniar. Quis est qui iudicetur

meam. Veniat quare faciem consumor. Duo tantum ne facias michi, et tunc a facie tua non abscondar. Manum tuam longe fac a me: et formido tua non me terreat. Voca me et respondebo tibi, aut certe loquar: et tu responde michi. Quantas habeo iniquitates et peccata. scelera mea et delicta ostende michi. Cur faciem tuam abscondis. et arbitraris me inimicum tuum. Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam et stipulam siccam persequeris. Scribis enim contra me amaritudines. et consumere me vis peccatis adolescentie mee. Posuisti in nervo pedem meum et observasti omnes semitas meas: et vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum: et quasi vestimentum quod comeditur a tinea.

Al' hic incipit c. xiiij.

Homo natus de muliere brevi vivens tempore: repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur et fugit velud umbra et numquam in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos. et adducere eum tecum in iudicium. Quis potest facere mundum de inmundo conceptum semine. Nonne tu qui solus es. · xiiij ·

Breves dies hominis sunt numerus mensium eius apud te est. Constituisti terminos eius qui preteriri non poterunt. Recede paululum ab eo ut quiescat donec optata veniat sicut mercennarii dies eius. Lignum habet spem: si precisum fuerit rursum virescit. et rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius et in pulvere mortuus fuerit truncus illius: ad odorem aque germinabit. et faciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus ubi queso est. Quomodo si recedant aque de mari et fluvius vacuefactus arescat. Sic homo cum dormierit non resurget. Donec atteratur celum non evigilabit nec consurget de sompno suo. Quis michi hoc tribuat ut in inferno protegas me et abscondas me donec pertranseat furor tuus. et constituas michi tempus in quo recorderis mei. Putasne mortuus homo rursum vivat. Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat inmutatio mea. Vocabis me: et ego respondebo tibi. Operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti. sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit et saxum transfertur de loco suo. Lapides excavant aque. et alluvione paulatim terra consumitur. et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum: ut in perpetuum transiret. Inmutabis faciem eius et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles. non intelliget. Attamen caro eius dum vivet dolebit: et anima illius super semetipso lugebit.

Al' hic incipit c. xiiij.

Respondens autem · xv · Eliphaz Themanites dixit. Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens. et implebit ardore stomachum suum. Arguis verbis eum qui non est equalis tibi. et loqueris quod tibi non expedit. Quantum in te est evacuasti timorem. et tulisti preces coram deo. Docuit enim iniquitas tua os tuum: et imitaris linguam blasphemantium. Condempnabit te os tuum et non ego. et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es. et ante colles formatus. Numquid consilium dei audisti. et inferior te erit eius sapientia. Quid nosti quod ignoramus. quid intelligis quod nesciamus. Et senes et antiqui sunt in nobis multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te deus. Sed verba tua prava hec prohibent. Quid te elevat cor tuum et quasi magna cogitans attonitos habes oculos. Quid tumet contra deum spiritus tuus ut proferas de ore

Al' hic incipit c. xiiij.

antip

ergo

B

huiuscemodi sermones? Quid est homo ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis est, et celi non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abhominabilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquas iniquitatem. Ostendam tibi audi me: quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur et non abscondunt patres suos. Quibus solis data est terra, et non transiit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est, tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius, et cum pax sit: ille semper insidias suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. Cum se moverit ad querendum panem: novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio, et angustia vallabit eum sicut regem qui preparatur ad prelium. Tetendit enim adversum deum manum suam, et contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est. Operuit faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet. Habitabit in civitatibus desolatis, et in domibus desertis que in tumulos sunt redacte. Non ditabitur nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam: nec recedet de tenebris. Ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui. Non credat frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit, et manus eius arescent. Ledetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim ypocrite sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem et peperit iniquitatem, et uterus eius preparat dolos. xvi.

Respondens autem iob dixit. Audivi frequenter talia. Consolatores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa, aut aliquid tibi molestum est si loquaris. Poteram et ego similia vestri loqui atque utinam esset anima vestra pro mea. Consolarer et ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos. Roborarem vos ore meo, et moverem labia mea, quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero non quiescet dolor meus et in nichilum redacti sunt omnes artus mei. Ruge mee testimonium dicunt contra me, et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens michi. Collegit furorem suum in me: et comminans michi infremuit contra me dentibus suis. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua exprobrantes percusserunt maxillam meam: satiati sunt penis meis. Conclusit me deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum. Tenuit cervicem meam, confregit me: et posuit me quasi signum. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos. Non pepercit et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu, et palpebre mee caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate manus mee, cum haberem mundas ad deum preces. Terra ne operias sanguinem meum neque inveniat locum in te latendi clamor meus. Ecce enim in celo testis meus, et conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei, ad deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum deo, quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt, et semitam per quam non revertar ambulo.

Spiritus meus xvii. attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum michi superest sepulchrum. Non peccavi, et in amaritudinibus moratur

[margin:] a. anima

[margin:] Et si tacuero non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus

XVII

oculus meus. Libera me et pone me iuxta te: et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina: et propterea non exaltabuntur. Predam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum coram eis. Caligavit ad indignationem oculus meus, et membra mea quasi in nichilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc: et innocens contra ypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam: et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini et venite: et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt cogitationes mee dissipate sunt: torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem: et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero infernus domus mea est: et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi, Pater meus es: mater mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc prestolatio mea: et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea. Putas ne saltem ibi erit requies michi. xviii.

XVIII

Respondens autem baldach suites dixit, Usque ad quem finem verba iactabis? Intellige prius et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta et sorduimus coram te? Qui perdis animam tuam in furore tuo: numquid propter te derelinquetur terra: et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius: et lucerna que super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius, et precipitabit eum consilium suum. Inmisit enim in rethe pedes suos, et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo, et exardescet contra eum sitis. Absondita est in terra pedica eius, et decipula illius super semitam. Undique terrebunt eum formidines, et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius, et inedia invadat costas illius. Devoret pulcritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius, et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est, aspergatur in habitaculo eius sulphur. Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria eius pereat de terra, et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras, et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo suo, nec ulle reliquie in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi, et primos invadet horror. Hec sunt ergo tabernacula iniqui: et iste locus eius qui ignorat deum. xix.

Respondens autem iob dixit. Usquequo affligitis animam meam, et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me; et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini, et arguitis me obprobriis meis. Saltem nunc intelligite quia deus non equo iudicio afflixerit me: et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens, et nemo audiet. Vociferabor et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit et transire non possum: et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea, et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique et pereo: et quasi evulse arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius, et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius et fecerunt sibi viam per me, et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me: et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei, et qui me noverunt obliti sunt mei. Inquilini domus mee et ancille mee sicut alienum habuerunt me, et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi, et non respondit, ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea, et orabam filios uteri mei. Stulti

displicebant me et cum ab eis recessissem detrahebant michi. Abhominati sunt me quondam consiliarii mei et quem maxime diligebam adversatus est me. Pelli mee consumptis carnibus adhesit os meum et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei miseremini mei saltem vos amici mei: quia manus domini tetigit me. Quare persequimini me sicut deus et carnibus meis saturamini. Quis michi tribuat ut scribantur sermones mei. Quis michi det ut exarentur in libro stilo ferreo et plumbi lamina vel celte sculpantur in silice. Scio enim quod redemptor meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt: et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis persequamur eum et radicem verbi inveniamus contra eum. Fugite ergo a facie gladii quoniam ultor iniquitatum gladius est: et scitote esse iudicium. ·xx·

Respondens autem sophar naamathites dixit. Iccirco cogitationes mee varie succedunt sibi et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam et spiritus intelligentie mee respondebit michi. Hoc scio a principio ex quo positus est homo super terram quod laus impiorum brevis sit et gaudium ypocrite ad instar puncti. Si ascenderit usque in celum superbia eius et caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine perdetur. Et qui eum viderant: dicent. Ubi est? Velut somnium avolans non invenietur transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit nec ultra intuebitur eum locus suus. Filii eius atterentur egestate et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur viciis adolescentie eius et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi et non derelinquet illud et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet et de ventre illius extrahet eas deus. Caput aspidum suget et occidet eum lingua vipere. Non videat rivulos fluminis torrentis mellis et butyri. Luet que fecit omnia nec tamen consumetur. Iuxta multitudinem adinventionum suarum sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes domum rapuit et non edificavit eam. Nec est satiatus venter eius. Et cum habuerit quod concupierat possidere non poterit. Non remansit de cibo eius propterea nichil remanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit: arctabitur. Estuabit et omnis dolor irruet in eum. Utinam impleatur venter eius ut emittat in eum iram furoris sui et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea et irruet in arcum ereum. Eductus et egrediens de vagina sua et fulgurans in amaritudinem suam. Vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebre abscondite sunt in occultis eius. Devorabit eum ignis qui non succenditur. Affligetur relictus in tabernaculo suo. Revelabunt celi iniquitatem eius et terra consurget adversum eum. Apertum erit germen domus illius detrahetur in die furoris dei. Hec est pars hominis impii a deo et hereditas verborum eius a domino. ·xxi·

XXI

Respondens autem iob dixit. Audite queso sermones meos et agite penitentiam. Sustinete me ut et ego loquar et post mea si videbitur verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est ut merito non debeam contristari. Attendite me et obstupescite et superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero pertimesco et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt sublevati sunt confortati que divitiis. Semen eorum permanet coram eis propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pacate et non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit vacca peperit et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli

eorum et infantes eorum exultant lu
dibus. Tenent tympanum et cytharam
et gaudent ad sonitum organi. Ducunt
in bonis dies suos. et in puncto ad in
ferna descendunt. Qui dixerunt deo
Recede a nobis scientiam viarum tu
arum nolumus. Quis est omnipotens
ut serviamus ei et quid nobis prodest
si oraverimus illum. Verumptamen
quia non sunt in manu eorum bona
sua consilium impiorum longe sit a
me. Quotiens lucerna impiorum ex
tinguitur et superveniet eis inundatio
et dolores dividet furoris sui. Erunt si
cut palee ante faciem venti et sicut fa
villa quam turbo dispergit. Deus ser
vabit filiis illius dolorem patris et cum
reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi
eius interfectionem suam et de furore
omnipotentis bibet. Quid enim ad
eum pertinet de domo sua post se, aut
si numerus mensium eius dimidi
etur. Numquid deum quispiam
docebit scientiam qui excelsos iudicat
Iste moritur robustus et sanus. dives
et felix. Viscera eius plena sunt adi
pe. et medullis ossa illius irrigantur
Alius vero moritur in amaritudine
anime sue absque ullis opibus Et ta
men simul in pulvere dormient et
vermes operient eos. Certe novi co
gitationes vestras et sententias contra me
iniquas. Dicitis enim. Ubi est domus
principis et ubi tabernacula impiorum
Interrogate quemlibet de viatoribus
et hec eadem eum intelligere cognosce
tis quia in diem perditionis servabitur
malus et ad diem furoris ducetur.
Quis arguet coram eo viam eius et
que fecit quis reddet illi. Ipse ad se
pulchra ducetur et in congerie mor
tuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis
cocyti et post se omnem hominem
trahit et ante se innumerabiles. Quo
modo igitur consolamini me frustra
cum responsio vestra repugnare ostensa
sit veritati. xxii.

al' glareis

al' eliphaz

XXII

Respondens autem eliphat the
manites dixit. Numquid deo
comparari potest homo etiam si perfectus
fuerit scientie. Quid prodest deo si
iustus fueris. aut quid ei confers si
immaculata fuerit via tua. Numquid
timens arguet te et veniet tecum ad
iudicium et non propter malitiam
tuam plurimam et infinitas iniqui
tates tuas. Abstulisti enim pignus
fratrum tuorum sine causa et nudos
spoliasti vestibus. Aquam lasso non
dedisti, esurienti subtraxisti panem in
fortitudine brachii tui possidebas terram
et potentissimus obtinebas eam. Vi
duas dimisisti vacuas et lacertos pu
pillorum comminuisti. Propterea cir
cundatus es laqueis et conturbat te for
mido subitanea. Et putabas te tene
bras non visurum et impetu aquarum
inundantium non oppressum iri. An
cogitas quod deus excelsior celo sit. et su
per stellarum verticem sublimetur. Et
dicis. Quid enim novit deus. Et quasi
per caliginem iudicat. Nubes latibulum
eius nec nostra considerat et circa car
dines celi perambulat. Numquid semi
tam seculorum custodire cupis quam
calcaverunt viri iniqui qui sublati
sunt ante tempus suum et fluvius
subvertit fundamenta eorum. Qui
dicebant deo recede a nobis et quasi
nichil possit facere omnipotens esti
mabant eum cum ille implesset do
mos eorum bonis Quorum senten
tia procul sit a me. Videbunt iusti et
letabuntur et innocens subsannabit
eos. Nonne succisa est erectio eorum
et reliquias eorum devoravit ignis
Acquiesce igitur ei et habeto pacem et
per hec habebis fructus optimos. Sus
cipe ex ore illius legem et pone sermo
nes eius in corde tuo. Si reversus fueris
ad omnipotentem: edificaberis et lon
ge facies iniquitatem a tabernaculo
tuo. Dabit pro terra silicem et pro si
lice torrentes aureos. Eritque omni
potens contra hostes tuos et argentum
coacervabitur tibi. Tunc super omnipo
tentem deliciis affluens et elevabis ad
dominum faciem tuam. Rogabis eum
et exaudiet te. et vota tua reddes. Decer
nes rem et veniet tibi et in viis tuis
splendebit lumen. Qui enim humiliatus
fuerit erit in gloria et qui inclina
verit oculos suos ipse salvabitur.
Salvabitur innocens salvabitur
autem munditia manuum suarum. xxiii.

Respondens autem iob dixit
Nunc quoque in amaritudine
est sermo meus et manus plage mee

e agrauata est super gemitum meum
Quis michi tribuat ut cognoscam
et inueniam illum. et ueniam usque
ad solium eius. Ponam coram eo
iudicium et os meum replebo increpationibus ut sciam uerba que mi
respondeat et intelligam quid loquatur michi. Nolo multa fortitudine con
tendat mecum nec magnitudinis
sue mole me premat. Proponat equi
tatem contra me et perueniet ad uicto
riam iudicium meum Si ad orientem
iero non apparet Si ad occidentem:
non intelligam eum. Si ad sinistram
quid agam? Non apprehendam eum.
Si me uertam ad dexteram: non ui
debo illum. ipse uero scit uiam meam
et probauit me quasi aurum quod per
ignem transit. Vestigia eius secutus
est pes meus. Viam eius custodiui
et non declinaui ex ea. A mandatis
labiorum eius non recessi et in sinu
meo abscondi uerba oris eius Ipse
enim solus est et nemo auertere po
test cogitationem eius et anima eius
quodcumque uoluit hoc fecit Cum exple
uerit in me uoluntatem suam. et a
lia multa similia presto sunt ei Et id
circo a facie eius turbatus sum et con
siderans eum timore sollicitor Deus
molliuit cor meum et omnipotens
conturbauit me. Non enim perij
propter imminentes tenebras nec
faciem meam operuit caligo. xxiiij.

Ab omnipotente non sunt ab
scondita tempora. Qui autem
nouerunt eum: ignorant dies illius
Alij terminos transtulerunt: dirri
puerunt greges. et pauerunt eos. A
sinum pupillorum abegerunt. et
abstulerunt pro pignore bouem ui
due. Subuerterunt pauperum uiam.
et oppresserunt pariter mansuetos
terre. Alij quasi onagri in deserto e
grediuntur ad opus suum uigilan
tes que ad predam preparant panem
liberis Agrum non suum demetunt
uineam eius quem ui oppresserunt
uindemiant nudos dimittunt ho
mines indumenta tollentes quibus
non est operimentum in frigore quos
ymbres montium rigant et non
habentes uelamen amplexantur la
pides Vim fecerunt depredantes pu
pillos et uulgus pauperum spoliaue
runt Nudis et incedentibus absque uesti
tu et esurientibus tulerunt spicas Inter
aceruos eorum meridiati sunt qui
calcatis torcularibus sitiunt De ciuita
tibus fecerunt uiros gemere et anime
uulneratorum clamabunt et deus
inultum abire non patitur. Ipsi fue
runt rebelles lumini nescierunt ui
as eius nec reuersi sunt per semitas
illius. Mane primo consurget ho
micida et interficit egenum et pau
perem Per noctem uero erit quasi
fur. Oculus adulteri obseruat caligi
nem dicens non me uidebit oculus
et operiet uultum suum. Perfodiunt
in tenebris domos sicut in die Con
dixerant sibi et ignorauerunt lucem
Si subito apparuerit aurora: arbitran
tur umbram mortis et sic in tenebris
quasi in luce ambulant leuis est super
faciem aque. Maledicta sit pars eius
in terra nec ambulet per uiam uine
arum Ad nimium calorem transeat
ab aquis niuium et usque ad inferos
peccatum illius. Obliuiscatur eius
misericordia. Dulcedo illius uermis Non sit
in recordatione sed conteratur quasi
lignum infructuosum. Pauit enim
sterilem et que non parit. et uidue
non fecit bene. Detraxit fortes in forti
tudine sua et cum steterit non credit
uite sue. Dedit ei deus locum peniten
tie et ille abutitur eo in superbiam.
Oculi autem eius sunt in uijs illius
eleuati sunt ad modicum et non sub
sistent Humiliabuntur sicut omnia
et auferentur et sicut summitates
spicarum contereuntur. Quod si non
est: ita quis me potest arguere esse
mentitum et ponere ante deum uer
ba mea. xxv.

XXV

Respondens autem baldach suites
dixit Potestas et terror apud eum est
qui facit concordiam in sublimibus
suis. Numquid est numerus mili
tum eius? Et super quem non sur
get lumen illius? Numquid potest
iustificari homo comparatus deo.
aut apparere mundus natus de mu
liere. Ecce et luna non splendet et
stelle non sunt munde in conspectu
eius. Quanto magis homo putredo
et filij hominis uermis

xxvi

Respondens autem iob dixit. Cuius adiutor es? Numquid imbecillis? Et sustentas brachium eius qui non est fortis? Cui dedisti consilium? forsitan illi qui non habet sapientiam et prudentiam ostendisti plurimam. Aut quem docere voluisti? Nonne eum qui fecit spiramentum? Ecce gygantes gemunt sub aquis et qui habitant cum eis. Nudus est infernus coram illo et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aquilonem super vacuum et appendit terram super nichilum. Qui ligat aquas in nubibus ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii sui. et expandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis usque dum finiantur lux et tenebre. Columpne celi contremiscunt et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata sunt et prudentia eius percussit superbum. Spiritus eius ornavit celos et obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius. Et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri? xxvii.

XXVII

Addidit quoque iob assumens parabolam suam et dixit. Vivit deus qui abstulit iudicium meum et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. quia donec superest halitus in me et spiritus dei in naribus meis: non loquentur labia mea iniquitatem nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos esse vos iudicem. Donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam quam cepi tenere non deseram. Neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sicut impius inimicus meus et adversarius meus quasi iniquus. Que enim est spes hypocrite si avare rapiat et non liberet deus animam eius? Numquid clamorem eius audiet deus cum venerit super illum angustia? Aut poterit in omnipotente delectari et invocare deum in omni tempore? Docebo vos per manum dei que omnipotens habeat nec abscondam. Ecce vos omnes nostis et quid sine causa vana loquimini. Hec est pars hominis impii apud deum et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filii eius in gladio erunt et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur in interitu et vidue eius non plorabunt. Si comportaverit quasi terram argentum et sicut lutum preparaverit vestimenta: preparavit quidem sed iustus vestietur illis: et argentum innocens dividet. Edificavit sicut tinea domum suam et sicut custos fecit umbraculum. Dives autem cum dormierit: nichil secum afferet. Aperiet oculos suos et nichil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus urens et auferet et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum et non parcet de manu eius fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas et sibilabit super illum intuens locum eius. xxviii.

Habet argentum venarum suarum principia et auro locus est in quo conflatur. Ferrum de terra tollitur et lapis solutus calore in es vertitur. Tempus posuit tenebris et universorum finem ipse considerat. lapidem quoque caliginis et umbram mortis dividit torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis hominis et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est. locus saphyri lapides eius et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis nec intuitus est eam oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit manum suam subvertit a radicibus montes. In petris rivos excidit et omne pretiosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est: et abscondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur et quis est locus intelligentie? Nescit homo pretium eius nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit non est in me et mare loquitur non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea nec appendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis indie coloribus nec lapidi sardonico pretiosissimo vel saphyro. Non adequabitur ei aurum vel vitrum nec commutabuntur pro ea vasa auri excelsa et eminentia non memorabuntur in comparatione

Trahitur autem sapientia de occultis. Non adequabitur ei topazium de ethiopia nec tincture mundissime componentur. Unde ergo sapientia uenit et quis est locus intelligentie? Abscondita est ab oculis omnium uiuentium. uolucres quoque celi latet. Perditio et mors dixerunt. Auribus nostris audiuimus famam eius. Deus intelligit uiam eius et ipse nouit locum eius. Ipse enim fines mundi intuetur et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit uentis pondus et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluuiis legem et uiam procellis sonantibus tunc uidit illam et enarrauit et preparauit et inuestigauit et dixit homini. Ecce timor domini ipsa est sapientia et recedere a malo intelligentia.

xxix.

Addidit quoque iob assumens parabolam suam et dixit. Quis michi tribuat ut sim iuxta menses pristinos secundum dies quibus custodiebat me deus? Quando splendebat lucerna eius super caput meum et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescentie mee quando secreto deus erat in tabernaculo meo. Quando erat omnipotens mecum et in circuitu meo pueri mei. Quando lauabam pedes meos butiro et petra fundebat michi riuos olei. Quando procedebam ad portam ciuitatis et in platea parabant cathedram michi. Videbant me iuuenes et abscondebantur et senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui et digitum superponebant ori suo. uocem suam cohibebant duces et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris audiens beatificabat me et oculus uidens testimonium reddebat michi eo quod liberassem pauperem uociferantem et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me ueniebat et cor uidue consolatus sum. Iustitia indutus sum et uestiuit me sicut uestimento et diademate iudicio meo. Oculus fui ceco et pes claudo. Pater eram pauperum et causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Conterebam molas iniqui et de dentibus illius auferebam predam. Dicebam que In nidulo meo moriar et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innouabitur et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant expectabant sententiam et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nichil audebant et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluuiam ~~eloquium meum~~ et os suum aperiebant quasi ad ymbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos: non credebant et lux uultus mei non cadebat in terram. Si uoluissem ire ad eos: sedebam primus. Cumque sederem quasi rex circumstante exercitu: eram tamen merentium consolator.

Al' sententiam meam

xxx.

Nunc autem derident me iuniores tempore quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei quorum uirtus manuum erat michi pro nichilo et uita ipsa putabantur indigni egestate et fame steriles Qui rodebant in solitudine. squalentes calamitate et miseria et mandebant herbas et arborum cortices et radix iuniperorum erat cibus eorum Qui de conuallibus ista rapientes cum singula reppereissent: ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium et in cauernis terre uel super glaream. Qui inter huiuscemodi letabantur et esse sub sentibus delitias computabantur. Filii stultorum et ignobilium et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum conuersus sum et factus sum eis prouerbium. Abhominantur me et longe fugiunt a me et faciem meam conspuere non uerentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit me et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates mee illico surrexerunt. pedes meos subuerterunt et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipauerunt itinera mea insidiati sunt michi et preualuerunt in me et non fuit qui ferret auxilium meum. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me et ad meas miserias deuoluti sunt. Redactus sum in nichilum abstulit quasi uentus desiderium meum et uelut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memetipso marcessit anima mea et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus et qui me comedunt non dormiunt In multitudine eorum consumitur uestimentum meum. et quasi

xxx

xxx

audi me et tace dum ego loquar. Si
autem habes quid loquaris: responde
michi. loquere. Volo enim te apparere iu-
stum. Quod si non habes: audi me. Tace
et docebo te sapientiam. xxxiiii.

XXXIIII

Pronuntians quoque heliu etiam
hec locutus est. Audite sapientes verba mea
et eruditi auscultate me. Auris enim ver-
ba probat et guttur escas gustu diiudicat.
Iudicium eligamus nobis et inter nos
videamus quid sit melius. Quia dix-
it iob. Iustus sum et deus subvertit iu-
dicium meum. In iudicando enim me
mendacium est et violenta sagitta mea
absque ullo peccato. Quis est vir ut
est iob qui bibit subsannationem quasi
aquam qui graditur cum operantibus
iniquitatem et ambulat cum viris
impiis. Dixit enim non placebit vir
deo et si cucurrerit cum eo. Ideo viri cor-
dati audite me. Absit a deo impietas
et ab omnipotente iniquitas. Opus
enim hominis reddet ei et iuxta vias
singulorum restituet eis. Vere enim
deus non condempnabit frustra nec om-
nipotens subvertet iudicium. Quem
constituit alium super terram aut quem
posuit super orbem quem fabricatus est.
Si direxerit ad eum cor suum spiritum
illius et flatum ad se trahet. Deficiet om-
nis caro simul et homo in cinerem
revertetur. Si habes ergo intellectum.
audi quod dicitur et ausculta vocem elo-
quii mei. Nunquid qui non amat iu-
dicium sanari potest. Et quomodo tu
eum qui iustus est in tantum condemp-
nas. Qui dicit regi apostata qui vo-
cat duces impios qui non accipit per-
sonas principum nec cognovit ty-
rannum cum disceptaret contra pau-
perem. Opus enim manuum eius sunt
universi. Subito morientur et in
media nocte turbabuntur populi et per-
transibunt et auferent violentum
absque manu. Oculi enim eius super
vias hominum et omnes gressus eo-
rum considerat. Non sunt tenebre et
non est umbra mortis ut abscondan-
tur ibi qui operantur iniquitatem. Neque
enim ultra in hominis potestate est
ut veniat ad deum in iudicium. Con-
teret multos et innumerabiles et sta-
re faciet alios pro eis. Novit enim opera
eorum et idcirco inducet noctem et con-

al' turbabunt

terentur. Quasi impios percussit eos in
loco videntium qui quasi de industria
recesserunt ab eo et omnes vias eius
intelligere noluerunt ut pervenire fa-
cerent ad eum clamorem egeni et audiret
vocem pauperum. Ipso enim concedente
pacem quis est qui condempnet.
Ex quo absconderit vultum suum quis
est qui contempletur eum et super gentes
et super omnes homines. Qui regna-
re facit hominem ypocritam propter
peccata populi. Quia ergo ego locutus
sum ad deum te quoque non prohibebo.
Si erravi. tu doce me. Si iniquitatem
locutus sum ultra non addam. Numquid
a te deus expetit eam quia displicu-
it tibi. Tu enim cepisti loqui et non ego.
Quod si quid nosti melius loquere.
Viri intelligentes loquantur michi et
vir sapiens audiat me. Iob autem
stulte locutus est et verba illius non
sonant disciplinam. Pater mi proba-
tur iob usque ad finem. Ne desinas
ab homine iniquitatis qui addit super
peccata sua blasphemiam. Inter nos
interim constringatur et tunc ad iu-
dicium provocet sermonibus suis deum.
Igitur helyu hec rursum locutus est.
Nunquid equa tibi videtur tua cogi-
tatio ut diceres iustior deo sum. Dixisti
enim non tibi placet quod rectum est
vel quid tibi proderit si ego peccavero.
Itaque ego respondebo sermonibus tuis
et amicis tuis tecum. Suspice celum
et intuere et contemplare ethera quod
altior te sit. Si peccaveris quid ei nocebis.
Et si multiplicate fuerint iniquitates tue
te quid facies contra eum. Porro si
iuste egeris quid donabis ei aut quid
de manu tua accipiet. Hominem qui si-
milis tui est nocebit impietas tua
et filium hominis adiuvabit iustitia
tua. Propter multitudinem ca-
lumpniatorum clamabunt et eiula-
bunt propter vim brachii tyranno-
rum. Et non dixit. Ubi est deus
qui fecit me qui dedit carmina
in nocte qui docet nos super iumenta
terre et super volucres celi erudit nos.
Ibi clamabunt et non exaudiet propter
superbiam malorum. Non ergo frustra
audiet deus et omnipotens singulorum
causas intuebitur. Etiam cum dix-
eris non considerat: iudicare

isti respondere iob. eo qđ iustus sibi ui
deretur. Et iratus indignatus q; heliu
filius barachel buzites de cognatione
ram. Iratus est autem adūsus iob eo
quod iustum esse se diceret coram do
mino. Porro adūsum amicos eius
indignatus est. eo quod non inuenissent
responsionem rationabilem sed tantū
modo condempnassent iob. Igitur heliu
expectauit iob loquentem eo quod se
niores se essent qui loquebantur. Cū
autem uidisset quod tres respondere
non potuissent iratus est uehementer
Respondens q; heliu filius barachel bu
zites dixit. Iunior sum tempore uos
autem antiquiores. Idcirco demisso ca
pite ueritus sum Indicare uobis me
am sententiam. Sperabam enim qđ
etas prolixior loqueretur et annor mlt
titudo doceret sapientiam. Sed ut uide
o spūs est in hominib; et inspiratio om
nipotentis dat intelligentiam. Non sunt
longeui sapientes. nec senes intelligūt
iudicium. Ideo dicam audite me. et ostē
dam uobis etiam ego meam sapientiā
Expectaui enim sermones urōs audi
ui prudentiam urām donec disceptare
tis sermonib;. et donec putabam uos
aliquid dicere considerabam. Sed ut
uideo nō ē qui arguere possit iob et rn
dere ex uobis sermonib; eius. Ne forte
dicatis inuenimus sapientiam. ds
proiecit eum et non homo. Nichil lo
cutus est michi et ego non sedm urōs ser
mones respondebo illi. Extimuerunt n'
responderunt ultra abstulerunt q; a se
eloquia. Qm̄ igitur expectaui et non
sunt locuti steterunt nec responderunt
ultra. Respondebo et ego partem meā
meam et ostendam scientiam meam.
Plenus sum enim sermonib; et co
artat me spūs uteri mei. En uenter me
us quasi mustum absq; spiraculo qđ
lagunculas nouas disrumpit. loquar
et respirabo paululum aperiam labia
mea et respondebo. Non accipiam p
sonam uiri et deum homini non
equabo. Nescio enim quam diu sub
sistam. et si post modicum tollat me
factor meus. · xxxiii ·

Audi igitur iob eloquia mea et
omnes sermones meos aus
culta. Ecce aperui os meum. loquat
lingua mea in faucib; meis. Sim
plici corde meo sermones mei et sentē
tiam meam labia mea puram loquen
tur. Spūs dei fecit me et spiraculum o
mnipotentis uiuificabit me. Si potes
responde m. et adūsus faciē meā cōsiste.
Ecce et me sicut et te fecit deus et de eodem
luto ego quoq; formatus sum. Verumptā
miraculum meum non te terreat et elo
quentia mea nō sit tibi grauis. Dixisti
ergo in aurib; meis et uocem uerborum
tuorum audiui. Mundus sum ego et
absq; delicto. immaculatus. et non est
iniquitas in me. Quia querelas ī
me repperit: ideo arbitratus est me
inimicum sibi. Posuit in neruo pedes
meos. custodiuit omnes semitas me
as. Hoc est ergo in quo non es iustifi
catus. Respondebo tibi quia maior sit
deus homine. Aduersum eum contē
dis: quod non ad omnia uerba respon
derit tibi. Semel loquitur deus et secun
do id ipūm non repetit. P somnium — al' sompnium
in uisione nocturna qn̄ irruit sopor
sup homines et dormiunt in lectulo:
tunc aperit aures uirorum et erudiēs
eos instruit disciplina ut auertat homi
nem ab his que facit et liberet eum de su
perbia eruens animā eius de corruptio
ne et uitam illius ut nō transeat in
gladium. Increpat quoq; p dolorem ī
lectulo et omnia ossa eius marcescē
facit. Abhominabilis ei fit in uita sua
panis et anime illius cibus ante de
siderabilis. Tabescet caro eius et ossa q̄
tecta fuerant nudabuntur. Appropinquabit
corruptioni anima eius. et uita illius
mortiferis. Si fuerit pro eo angelus lo
quens unus de milibus. ut annuntiet — Al' similib;
hominis equitatem: miserebitur eius
et dicet libera eum ut non descendat ī
corruptionem. Inueni in quo ei propi
tier. Consumpta est caro eius a suppli
ciis reuertatur ad dies adolescentie
sue. Deprecabitur deum et placabilis
ei erit et uidebit faciem eius in iubilo
et reddet homini iustitiam suam. Res
piciet hoīes et dicet peccaui et uere deli
qui et ut eram dignus non recepi. libe
rauit animam suam ne pergeret in
interitum: sed uiuens lucem uideret.
Ecce hec omnia operatur deus tribus
uicib; p singulos: ut reuocet animas
eorum a corruptione et illuminet ī lu
ce uiuentium. Attende iob et audi

Ab aquilone aurum veniet et a deo
formidolosa laudatio. digne eum in
venire non possumus. Magnus forti
tudine et iudicio et iustitia et enarra
ri non potest. Ideo timebunt eum vi
ri et non audebunt contemplari omnes
qui sibi videntur esse sapientes

XXVIII

Respondens autem dominus iob
de turbine dixit. Quis est iste
involvens sententias sermonibus im
peritis. Accinge sicut vir lumbos tuos
Interrogabo te et responde michi. Ubi
eras quando ponebam fundamenta terre.
Indica michi si habes intelligentiam
Quis posuit mensuras eius si nosti
vel quis tetendit super eam lineam.
Super quo bases illius solidate sunt.
Aut quis demisit lapidem angularem
eius cum me laudarent simul astra
matutina et iubilarent omnes filii dei
Quis conclusit hostiis mare quando erum
pebat quasi de vulva procedens cum
ponerem nubem vestimentum eius
et caligine illud quasi pannis infan
tie obvolverem. Circumdedi illud ter
minis meis et posui vectem et ostia et
dixi. Huc usque venies et non procedes
amplius et hic confringes tumentes
fluctus tuos. Numquid post ortum tu
um precepisti diluculo et ostendisti
aurore locum suum. Et tenuisti con
cutiens extrema terre et excussisti im
pios ex ea. Restituetur ut lutum sig
naculum tuum. et stabit sicut vesti
mentum. Auferetur ab impiis lux sua
et brachium excelsum confringetur.
Numquid ingressus es profundum ma
ris et in novissimis abyssi deambulas
ti. Numquid aperte sunt tibi porte mor
tis et ostia tenebrosa vidisti. Numquid
considerasti latitudinem terre. Indica
michi si nosti omnia in qua via ha
bitet lux et tenebrarum quis locus sit
Ut ducas unumquodque ad terminos suos
et intelligas semitas domus eius. Sci
ebas tunc quod nasciturus esses et nu
merum dierum tuorum noveras. Num
quid ingressus es thesauros nivis
aut thesauros grandinis aspexisti que
preparavi in tempus hostis in diem pug
ne et belli. Per quam viam spargitur
lux dividitur estus super terram. Quis
dedit vehementissimo imbri cursum
et viam sonantis tonitrui ut plueret
super terram absque homine in deserto
ubi nullus mortalium commoratur
ut impleret inviam et desolatam et
produceret herbas virentes. Quis est
pluvie pater. vel quis genuit stillas
roris. De cuius utero egressa est glaci
es et gelu de celo quis genuit. In simili
tudinem lapidis aque durantur et su
perficies abyssi constringitur. Numquid co
niungere valebis micantes stellas pl
iades aut gyrum arcturi poteris dis
Numquid producis luciferum in tem
pore suo et vesperum super filios terre
consurgere facis. Numquid nosti ordi
nem celi et pones rationem eius in ter
ra. Numquid elevabis in nebula vo
cem tuam et impetus aquarum op
te. Numquid mittis fulgura et ib
et revertentia dicent tibi assumus. Q
posuit in visceribus hominis sapi
entiam vel quis dedit gallo intelli
gentiam. Quis enarrabit celorum r
onem et concentum celi quis dor
re faciet. Quando fundabatur pul
in terra et glebe compingebantur. Num
quid capies leene predam et anim
catulorum eius implebis quando
cubant in antris et in speluncis in
diantur. Quis preparat corvo es
cam suam quando pulli eius ad deum
clamant vagantes eo quod non hab
eant cibos. Numquid nosti tempus
partus ibicum in petris vel partur
ientes cervas observasti. XXXIX

Dinumerasti menses concep
tus earum et scisti tempus par
tus earum. Incurvantur ad fetum et
pariunt et rugitus emittunt. Sep
arantur filii earum et pergunt ad pastum
egrediuntur et non revertuntur ad eas
Quis dimisit onagrum liberum
et vincula eius quis solvit. Cui dedi
in solitudine domum et tabernacula
in terra salsuginis. Contemnit mul
titudinem civitatis clamorem
exactoris non audit. Circumspicit mo
ntes pascue sue et virentia queque per
quirit. Numquid volet rinoceros ser
vire tibi aut morabitur ad presepe
Numquid alligabis rinocerota
ad arandum loro tuo aut confringet
glebas vallium post te. Numquid fidu
ciam habebis in magna fortitudine
eius et derelinques ei labores tuos

Nunquid credis ei quod reddat sementem t
et aream tuam congreget. Penna strutionis
similis est pennis herodij et accipitris. qui
derelinquit in terra oua sua. Obliuiscitur quod
pes conculcet ea. aut bestie agri conterant. Durat
ad filios suos. quasi non sint sui. frustra labo
rauit nullo timore cogente. Priuauit enim
eam deus sapientia. nec dedit illi intelligentiam
Cum tempus fuerit: in altum alas erigit
Deridet equum et ascensorem eius. Nunquid
prebebis equo fortitudinem aut circumdabis
collo eius hinnitum? Nunquid suscitabis eum
quasi locustas? Gloria narium eius terror. Ter
ram ungula fodit exultat audacter. in occ
ursum pergit armatis contemnit pauorem nec
cedit gladio super ipsum sonabit pharetra ui
brabit hasta et clipeus. feruens et fremens
sorbet terram. nec reputat tube sonare clangor.
Ubi audierit buccinam: dicit vah. Pro
cul odoratur bellum. exortationem ducum et ulu
latum exercitus. Nunquid per sapientiam tuam
plumescit accipiter. expandens alas suas ad
austrum. Nunquid ad preceptum tuum eleuabitur
aquila et in arduis ponet nidum sibi?
In petris manet et in preruptis silicibus commo
ratur. atque in accessis rupibus. Inde contem
platur escam. Oculi eius de longe prospiciunt.
pulli eius lambunt sanguinem et
ubicumque cadauer fuerit. statim adest. Et
adiecit dominus et locutus est ad iob. Num
quid qui contendit cum deo tam facile
conquiescit? Utique qui arguit deum: debet
respondere ei

Respondens autem iob domino dixit.
Qui leuiter locutus sum respondere quid
possum? Manum meam ponam sup
os meum. Unum locutus sum: quod
utinam non dixissem et alterum quib
bus ultra non addam. Respondens
autem dominus iob de turbine dixit
Accinge sicut uir lumbos tuos. Interro
gabo te et indica michi. Nunquid irri
tum facies iudicium meum et condemp
nabis me ut tu iustificeris? Si habes
brachium sicut deus et si uoce simili to
nas? circumda tibi decorem et in subli
me erigere. et esto gloriosus et speciosis
induere uestibus. Disperge superbos in
furore tuo et respiciens omnem arro
gantem humilia. Respice cunctos sup
erbos et confunde eos et contere impios
in loco suo. Absconde eos in puluere si
mul et facies eorum demerge in foueam
et ego confitebor quod saluare te possit

dextera tua. Ecce behemoth quem feci te
cum. fenum quasi bos comedet. fortitu
do eius in lumbis eius et uirtus illius
in umbilico uentris eius. Stringit cau
dam suam quasi cedrum. Nerui testi
culorum eius perplexi sunt. Ossa eius
uelut fistule eris. Cartilago illius quasi
laminae ferree. Ipse est principium ui
arum dei. Qui fecit eum applicabit gla
dium eius. Huic montes herbas ferunt
omnes bestie agri ludunt ibi. Sub um
bra dormit in secreto calami in locis hu
mentibus. Protegunt umbre umbram
eius. circumdabunt eum salices torrentes
Absorbebit fluuium et non mirabitur et
habet fiduciam quod influat iordanis in
os eius. In oculis eius quasi hamo ca
piet eum et in sudibus perforabit na
res eius. An extrahere poteris leuiathan
hamo. et fune ligabis linguam eius?
Nunquid pones circulum in naribus
eius aut armilla perforabis maxillam
eius. Nunquid multiplicabit ad te preces
aut loquetur tibi mollia. Nunquid
feriet tecum pactum et accipies eum
seruum sempiternum? Nunquid il
ludes ei quasi aui aut ligabis illum
ancillis tuis? Concident eum amici.
diuident illum negotiatores. Nunquid
implebis sagenas pelle eius. et gurgu
stium piscium capite illius? Pones su
per eum manum tuam. Memento belli
nec ultra addes loqui. Ecce spes eius
frustrabitur eum et uidentibus cunctis
precipitabitur. Non quasi crudelis
suscitabo eum. Quis enim resistere
potest uultui meo? Quis ante dedit
michi ut reddam ei? Omnia que sub ce
lo sunt mea sunt.

.xli.

Non parcam ei et uerbis potenti
bus et ad deprecandum compo
sitis. Quis reuelabit faciem indumen
ti eius et in medium oris eius quis in
trabit? Portas uultus eius quis aperiet
per gyrum dentium eius formido. Cor
pus illius quasi scuta fusilia et comp
actum squamis se se prementibus. Una
uni coniungitur et ne spiraculum qui
dem incedit per eas. Una alteri adhere
bit et tenentes se nequaquam separa
buntur. Sternutatio eius splendor ignis
et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore
eius lampades procedunt sicut tede ig
nis accense. De naribus eius procedit fu

nuus sicut olle succense atque fervientis
halitus eius prunas ardere facit et
flamma de ore eius egreditur. In collo
eius morabitur fortitudo et faciem eius
precedit egestas. Membra carnium eius
coherentia sibi. Mittet contra eum
fulmina et ad locum alium non fere-
tur. Cor eius indurabitur quasi lapis
et stringetur quasi malleatoris incus.
Cum sublatus fuerit timebunt ange-
li et territi purgabuntur. Cum appre-
hendit eum gladius subsistere non po-
terit neque hasta neque torax. Reputa-
bit enim quasi paleas ferrum et qua-
si lignum putridum es. Non fuga-
bit eum vir sagittarius. In stipulam
versi sunt ei lapides funde. Quasi sti-
pulam estimabit malleum et derride-
bit vibrantem hastam. Sub ipso erunt
radii solis. Sternet sibi aurum quasi
lutum. Fervescere faciet quasi ollam
profundum mare et ponet quasi cum
unguenta bulliunt. Post eum lucebit
semita. Estimabit abyssum quasi sene-
scentem. Non est super terram potestas
que comparetur ei qui factus est ut nul-
lum timeret. Omne sublime videt.
Ipse est rex super universos filios superbie.

xlii

Respondens autem iob domino
dixit. Scio quia omnia potes
et nulla te latet cogitatio. Quis est iste
qui celat consilium absque scientia? Ide-
o insipienter locutus sum et que ultra
modum excederent scientiam meam. Au-
di et ego loquar. Interrogabo te et res-
ponde michi. Auditu auris audivi te.
nunc autem oculus meus videt te. Id-
circo ipse me reprehendo et ago peniten-
tiam in favilla et cinere. Postquam autem
locutus est dominus verba hec ad iob,
dixit ad eliphaz themanitem. Iratus
est furor meus in te et in duos amicos
tuos quia non estis locuti coram me rec-
tum sicut servus meus iob. Sumite
igitur vobis vii. tauros et vii arietes
et ite ad servum meum iob et offerte
holocaustum pro vobis. Iob autem
servus meus orabit pro vobis. Faciem
eius suscipiam ut non vobis impute-
tur stultitia. Neque enim locuti estis co-
ram me rectum sicut servus meus iob.
Abierunt ergo eliphat themanites et
baldad suithes et sophar naamathites
et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos

dominus et suscepit dominus faciem
iob. Dominus quoque conversus est ad
penitentiam iob cum oraret pro a-
micis suis. Addidit quoque dominus
omnia quecumque fuerant iob duplicia.
Venerunt autem eum ad eum omnes
fratres sui et universe sorores sue et cuncti
qui noverant eum prius et comederunt
cum eo panem in domo eius et move-
runt super eum caput et consolati sunt eum
super malo omni quod intulerat do-
minus super eum et dederunt ei unus-
quisque ovem unam et inaurem au-
ream unam. Dominus autem bene-
dixit novissimis iob magis quam prin-
cipio eius. Et facta sunt ei xiiii milia
ovium et sex milia camelorum et
mille iuga boum et mille asine. Et
fuerunt ei vii. filii et tres filie et voca-
vit nomen unius diem et nomen
secunde cassiam et nomen tertie cor-
nustibii. Non sunt autem invente
mulieres speciose sicut filie iob in
universa terra. Deditque eis pater suus he-
reditatem inter fratres earum. Vixit
autem iob post flagella hec c.xl. annis
et vidit filios suos et filios filiorum
suorum usque ad quartam genera-
tionem et mortuus est senex et plenus
dierum. Explicit liber iob.

Incipit liber ymnorum uel soliloquiorum prophete david de christo

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum. et in via peccatorum non stetit: et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege domini voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet: et omnia quecumque faciet prosperabuntur. Non sic impii non sic: sed tanquam pulvis quem proicit ventus a facie terre. Ideo non resurgunt impii in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum. Quoniam novit dominus viam iustorum: et iter impiorum peribit. psalmus david

Quare fremuerunt gentes: et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes convenerunt in unum adversus dominum: et adversus christum eius. Dirumpamus vincula eorum: et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis irridebit eos: et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua: et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo: super syon montem sanctum eius: predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et possessionem tuam terminos terre. Reges eos in virga ferrea: et tanquam vas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Servite domino in timore: et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus: et pereatis de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius: beati omnes qui confidunt in eo. psalmus david cum fugeret a facie absalon filii sui

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi insurgunt adversum me. Multi dicunt anime mee: non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es: gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamavi: et exaudivit me de monte sancto suo. Ego dormivi et soporatus sum et exurrexi: quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me: exurge domine salvum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum contrivisti. Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua. In finem in carminibus psalmus, vel in finem psalmus canticum david

Cum invocarem exaudivit me deus iustitie mee: in tribulatione dilatasti michi. Miserere mei: et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo gravi corde: ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium. Et scitote quoniam mirificavit dominus sanctum suum: dominus exaudiet me cum clamavero ad eum. Irascimini et nolite peccare: que dicitis in cordibus vestris: in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino: multi dicunt quis ostendit nobis bona. Signatum est super nos lumen vultus tui domine: dedisti letitiam in corde meo. A fructu frumenti vini et olei sui: multiplicati sunt. In pace in idipsum: dormiam et requiescam. Quoniam tu domine: singulariter in spe constituisti me. In finem pro ea que hereditatem consequitur psalmus

Verba mea auribus percipe domine: intellige clamorem meum. Intende voci orationis mee: rex meus et deus meus. Quoniam ad te orabo domine: mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi et videbo: quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum et dolosum abhominabitur dominus: ego autem in multitudine misericordie tue. Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam. Quoniam non est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est. Sepulchrum patens est guttur eorum. linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos: quoniam irritaverunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te: in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos. In finem psalmus in carminibus pro octava

Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me.

Margin: dd. ps. iiij. — al' qm — al' cõsequet — ps. v — dd. ps.

Miserere mei domine quoniam infirmus sum
sana me domine quoniam conturbata sunt ossa
mea. Et anima mea turbata est valde:
sed tu domine usquequo. Convertere domine et eri
pe animam meam: salvum me fac propter miseri
cordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor
sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi.
Laboravi in gemitu meo: lavabo per
singulas noctes lectum meum lacrimis
meis stratum meum rigabo. Turbatus
est a furore oculus meus inveteravi inter
omnes inimicos meos. Discedite a me
omnes qui operamini iniquitatem: quoniam
exaudivit dominus vocem fletus mei. Exau
divit dominus deprecationem meam dominus ora
tionem meam suscepit. Erubescant et contur
bentur vehementer omnes inimici mei con
vertantur et erubescant valde velociter. Psalmus David
quem cantavit domino pro verbis chusi filii ge
mini. Domine deus meus in te speravi:
salvum me fac ex omnibus per
sequentibus me et libera me. Nequando rapi
at ut leo animam meam: dum non est qui
redimat neque qui salvum faciat. Domine
deus meus si feci istud: si est iniquitas
in manibus meis. Si reddidi retribu
entibus michi mala: decidam merito ab ini
micis meis inanis. Persequatur ini
micus animam meam: et comprehen
dat et conculcet in terra vitam meam: et glo
riam meam in pulverem deducat. Exsur
ge domine in ira tua: et exaltare in finibus ini
micorum meorum. Et exurge domine deus
meus in precepto quod mandasti: et syna
goga populorum circumdabit te. Et propter
hanc in altum regredere: dominus iudicat populos.
Iudica me domine secundum iustitiam meam: et
secundum innocentiam meam super me. Consumetur
nequitia peccatorum: et diriges iustum scrutans
corda et renes deus. Iustum adiuto
rium meum a domino: qui salvos facit rec
tos corde. Deus iudex iustus fortis et
patiens: numquid irascitur per singulos
dies. Nisi conversi fueritis gladium
suum vibrabit: arcum suum tetendit et paravit
illum. Et in eo paravit vasa mortis:
sagittas suas ardentibus effecit. Ecce
parturiit iniustitiam: concepit dolorem et
peperit iniquitatem. Lacum —— a
peruit et effodit eum: et incidit in foveam
quam fecit. Convertetur dolor eius in capud
eius: et in verticem ipsius iniquitas eius
descendet. Confitebor domino secundum ius
titiam eius: et psallam nomini domini al

tissimi. In finem psalmus David pro torcularibus
Domine dominus noster quam admirabile
est nomen tuum in universa terra.
Quoniam elevata est magnificentia tua super
celos. Ex ore infantium et lactentium per
fecisti laudem propter inimicos tuos: ut de
struas inimicum et ultorem. Quoniam videbo celos
tuos opera digitorum tuorum: lunam et stellas
tu fundasti. Quid est homo quod memor
eius: aut filius hominis quoniam visitas
Minuisti eum paulominus ab angelis
gloria et honore coronasti eum: et
constituisti eum super opera manuum tuarum.
Omnia subiecisti sub pedibus eius: oves
et boves universas insuper et pecora campi.
Volucres celi et pisces maris: qui
ambulant semitas maris. Domine dominus
noster quam admirabile est nomen tuum in universa
terra. In finem pro occultis filii psalmus
Confitebor tibi domine in toto
corde meo: narrabo omnia mi
rabilia tua. Letabor et exultabo in te:
psallam nomini tuo altissime. In conver
tendo inimicum meum retrorsum: infirma
buntur et peribunt a facie tua. Quoniam fe
cisti iudicium meum et causam meam: sedes
super thronum qui iudicas iustitiam. In
crepasti gentes et periit impius nomen
eorum delesti in eternum et in seculum se
Inimici defecerunt frameae in fi
nem et civitates eorum destruxisti. Periit
memoria eorum cum sonitu: et dominus
in eternum permanet. Paravit in iudicio
thronum suum: et ipse iudicabit orbem
in equitate. iudicabit populos in
iustitia. Et factus est dominus refugium
pauperi: adiutor in opportunitatibus in tri
bulatione. Et sperent in te qui no
verunt nomen tuum: quoniam non dereli
quisti querentes te domine. Psallite do
mino qui habitat in syon: annunciate
inter gentes studia eius. Quoniam requi
rens sanguinem eorum recordatus
non est oblitus clamorem pauperum
miserere mei domine: vide humilitatem
de inimicis meis. Qui exaltas
de portis mortis: ut annunciem omnes lau
des tuas. in portis filie syon. Ex
ultabo in salutari tuo: infixe sunt
in interitu quem fecerunt. In laqueo
isto quem absconderunt: compre
hensus est pes eorum. Cognoscetur
dominus iudicia faciens: in operibus ma
nuum suarum comprehensus est peccator

uertantur peccatores in infernum: omnes gentes que obliuiscuntur dominum. Quoniam non in finem obliuio erit pauperis patientia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo: iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue domine legislatorem super eos: sciant gentes quoniam homines sunt. Ut quid domine recessisti longe: despicis in oportunitatibus in tribulatione. Dum superbit impius incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. Quoniam laudatur peccator in desideriis anime sue: et iniquus benedicitur. Exacerbauit dominum peccator: secundum multitudinem ire sue non queret. Non est deus in conspectu eius: inquinate sunt uie illius in omni tempore. Auferuntur iudicia tua a facie eius: omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit enim in corde suo: non mouebor a generatione in generationem sine malo. Cuius maledictione os plenum est et amaritudine et dolo: sub lingua eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum diuitibus in occultis: ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum: inclinabit se et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde suo oblitus est deus: auertit faciem suam ne uideat in finem. Exurge domine deus et exaltetur manus tua: ne obliuiscaris pauperum. Propter quid irritauit impius deum: dixit enim in corde suo non requiret. Uides quoniam tu laborem et dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris et maligni: queretur peccatum illius et non inuenietur. Dominus regnabit in eternum et in seculum seculi: peribitis gentes de terra illius. Desiderium pauperum exaudiuit dominus: preparationem cordis eorum audiuit auris tua. Iudicare pupillo et humili: ut non apponat ultra magnificare se homo super terram. In finem psalmus dauid

In domino confido quomodo dicitis anime mee transmigra in montem sicut passer. Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum: parauerunt sagittas suas in pharetra: ut sagittent in obscuro rectos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt: iustus autem quid fecit. Dominus in templo sancto suo: dominus in celo sedes eius. Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebre eius interrogant filios hominum. Dominus interrogat iustum et impium: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam. Pluet super peccatores laqueos: ignis sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iustus dominus et iustitias dilexit: equitatem uidit uultus eius. In finem psalmus dauid pro octaua:

Al' que

Saluum me fac domine quoniam defecit sanctus quoniam diminute sunt ueritates a filiis hominum. Uana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde et corde locuti sunt. Disperdat dominus uniuersa labia dolosa, linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus: labia nostra a nobis sunt quis noster dominus est. Propter miseriam inopum et gemitum pauperum nunc exurgam: dicit dominus. Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo. Eloquia domini eloquia casta: argentum igne examinatum probatum terre purgatum septuplum. Tu domine seruabis nos: et custodies nos a generatione hac in eternum. In circuitu impii ambulant: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum. In finem psalmus dauid.

Ps. xi.

Usquequo domine obliuisceris me in finem: usquequo auertis faciem tuam a me. Quamdiu ponam consilia in anima mea: dolorem in corde meo per diem. Usquequo exaltabitur inimicus meus super me: respice et exaudi me domine deus meus. Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte: nequando dicat inimicus meus preualui aduersus eum. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero: ego autem in misericordia tua speraui. Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo domino qui bona tribuit mihi. et psallam nomini domini altissimi. In finem psalmus dauid

Ps. xii.

Al' bit

Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in studiis suis: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Dominus de celo prospexit super filios hominum: ut uideat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat

Ps. xiii.

bonum non est usque ad unum. Se-
pulcrum patens est guttur eorum linguis
suis dolose agebant: venenum aspidum
sub labiis eorum. Quorum os male-
dictione et amaritudine plenum est:
veloces pedes eorum ad effundendum
sanguinem. Contritio et infelicitas
in viis eorum et viam pacis non cogno-
verunt: non est timor dei ante oculos
eorum. Nonne cognoscent omnes qui
operantur iniquitatem: qui devorant
plebem meam sicut escam panis. Do-
minum non invocaverunt: illic trepida-
verunt timore ubi non erat timor.
Quoniam dominus in generatione iusta
est: consilium inopis confudistis quoniam dominus
spes eius est. Quis dabit ex syon salu-
tare israel: cum averterit dominus
captivitatem plebis sue exultabit ia-
cob et letabitur israel. psalmus david

al' domini

Ps. xiiii

Domine quis habitabit in taber-
naculo tuo: aut quis requiescet
in monte sancto tuo. Qui ingreditur
sine macula: et operatur iustitiam.
Qui loquitur veritatem in corde su-
o: qui non egit dolum in lingua sua.
Nec fecit proximo suo malum: et op-
probrium non accepit adversus proxi-
mos suos. Ad nichilum deductus est
in conspectu eius malignus: timentes
autem dominum glorificat. Qui iurat
proximo suo et non decipit: qui pecuniam
suam non dedit ad usuram et munera
super innocentem non accepit. Qui fa-
cit hec non movebitur in eternum. Ti-

Ps. xv

Conserva me tituli inscriptio ipsi david.
domine quoniam speravi in te: dixi do-
mino deus meus es tu: quoniam bonorum
meorum non eges. Sanctis qui sunt
in terra eius: mirificavit omnes vo-
luntates meas in eis. Multiplicate
sunt infirmitates eorum: postea accelera-
verunt. Non congregabo conventicu-
la eorum de sanguinibus: nec memor
ero nominum eorum per labia mea.
Dominus pars hereditatis mee et calicis mei:
tu es qui restitues hereditatem meam
michi. Funes ceciderunt michi in pre-
claris: etenim hereditas mea preclara
est michi. Benedicam dominum qui tribuit
michi intellectum: insuper et usque ad
noctem increpuerunt me renes mei.
Providebam dominum in conspectu
meo semper: quoniam a dextris est michi
ne commovear. Propter hoc leta-
est cor meum et exultavit lingua
insuper et caro mea requiescet in
Quoniam non derelinques animam
in inferno: nec dabis sanctum tuum
corruptionem. Notas michi fecisti
as vite: adimplebis me letitia cum
tu tuo: delectationes in dextera tua
in finem. Oratio david

Exaudi domine iustitiam me-
tende deprecationem meam. Auri-
percipe orationem meam: non in labiis
dolosis. De vultu tuo iudicium meum
eat: oculi tui videant equitates. P-
ti cor meum et visitasti nocte: igne
examinasti et non est inventa in
iniquitas. Ut non loquatur os
opera hominum: propter verba la-
biorum ego custodivi vias duras.
Perfice gressus meos in semitis tuis
moveantur vestigia mea. Ego cla-
mavi quoniam exaudisti me deus: inclina
tuam et exaudi verba mea. Mi-
sericordias tuas: qui salvos facis
tes in te. A resistentibus dextere tue
stodi me ut pupillam oculi. Sub um-
alarum tuarum protege me: a fa-
piorum qui me afflixerunt. Ini-
mei animam meam circumdederunt
pem suum concluserunt os eorum lo-
est superbiam. Proicientes me
circumdederunt me: oculos suos sta-
declinare in terram. Susceperunt
sicut leo paratus ad predam: et sicut ca-
lus leonis habitans in abditis.
Domine preveni eum et supplanta e-
pe animam meam ab impio fra-
meam ab inimicis manus tue
a paucis de terra divide eos in vi-
de absconditis tuis. adimpletus
ter eorum. Saturati sunt filiis
dimiserunt reliquias suas p-
is. Ego autem in iustitia ap-
conspectui tuo. satiabor cum ap-
gloria tua. In finem pro puero do-
que locutus est verba carminis
in die qua eripuit eum dominus
nu omnium inimicorum suorum et de
saul

Diligam te domine forti-
tudo mea: dominus firma-
meum et refugium meum et libe-
meus. Deus meus adiutor
sperabo in eum. Protector
cornu salutis mee: et suscep-

Laudans invocabo dominum: et ab ini-
micis meis salvus ero. Circumdederunt me
dolores mortis et torrentes iniquitatis
conturbaverunt me. Dolores inferni
circumdederunt me: preoccupaverunt
me laquei mortis. In tribulatione
mea invocavi dominum: et ad deum
meum clamavi. Et exaudivit de tem-
plo sancto suo vocem meam. et clamor
meus in conspectu eius introivit in
aures eius. Commota est et contre-
muit terra fundamenta montium
conturbata sunt. et commota sunt quoniam
iratus est eis. Ascendit fumus in ira
eius et ignis a facie eius exarsit: car-
bones succensi sunt ab eo. Inclinavit
celos et descendit: et caligo sub pedibus
eius. Et ascendit super cherubim et vo-
lavit: volavit super pennas ventorum.
Et posuit tenebras latibulum suum
in circuitu eius tabernaculum eius te-
nebrosa aqua in nubibus aeris. Pre
fulgore in conspectu eius nubes tran-
sierunt grando et carbones ignis.
Et intonuit de celo dominus: et al-
tissimus dedit vocem suam grando
et carbones ignis. Et misit sagittas
suas et dissipavit eos: fulgura multi-
plicavit et conturbavit eos. Et ap-
paruerunt fontes aquarum: et reve-
lata sunt fundamenta orbis terre.
Ab increpatione tua domine ab in-
spiratione spiritus ire tue. Misit de sum-
mo et accepit me: et assumpsit me de
aquis multis. Eripuit me de inimi-
cis meis fortissimis: et ab hys qui ode-
runt me quoniam confortati sunt super me
Prevenerunt me in die afflictionis
mee: et factus est dominus protector meus
Et eduxit me in latitudinem: salvum
me fecit quoniam voluit me. Et re-
tribuet michi dominus secundum iustitiam
meam: et secundum puritatem manuum
mearum retribuet michi. Quia custo-
divi vias domini: nec impie gessi a
deo meo. Quoniam omnia iudicia
eius in conspectu meo: et iustitias eius
non repuli a me. Et ero immacula-
tus cum eo: et observabo me ab ini-
quitate mea. Et retribuet michi
dominus secundum iustitiam meam et se-
cundum puritatem manuum mearum
in conspectu oculorum eius. Cum
sancto sanctus eris: et cum viro innocente

innocens eris. Et cum electo electus
eris: et cum perverso perverteris. Quoniam tu
populum humilem salvum facies: et
oculos superborum humiliabis. Quoniam tu
illuminas lucernam meam: domine
deus meus illumina tenebras meas.
Quoniam in te eripiar a temp-
tatione et in deo meo transgrediar murum.
Deus meus impolluta via eius: elo-
quia domini igne examinata: protector
est omnium sperantium in se. Quoniam
quis deus preter dominum: aut quis
deus preter deum nostrum. Deus qui
precinxit me virtute: et posuit immacu-
latam viam meam. Qui perfecit pe-
des meos tamquam cervorum: et super ex-
celsa statuens me. Qui docet manus
meas ad prelium: et posuisti ut ar-
cum ereum brachia mea. Et dedisti mi-
chi protectionem salutis tue: et dextera tu-
a suscepit me. Et disciplina tua cor-
rexit me in finem: et disciplina tua
ipsa me docebit. Dilatasti gressus me-
os subtus me: et non sunt infirmata
vestigia mea. Persequar inimicos
meos et comprehendam illos: et non
convertar donec deficiant. Confringam
illos nec poterunt stare: cadent subtus
pedes meos. Et precinxisti me vir-
tute ad bellum: et supplantasti insurgen-
tes in me subtus me. Et inimicos
meos dedisti michi dorsum: et odientes
me disperdidisti. Clamaverunt nec erat
qui salvos faceret: ad dominum nec exau-
divit eos. Et comminuam eos ut pulverem
ante faciem venti: ut lutum platearum de-
lebo eos. Eripies me de contradictionibus
populi: constitues me in caput gentium.
Populus quem non cognovi ser-
vivit michi: in auditu auris obedivit
michi. Filii alieni mentiti sunt michi
filii alieni inveterati sunt et claudica-
verunt a semitis suis. Vivit dominus
et benedictus deus meus: et exaltetur
deus salutis mee. Deus qui das vin-
dictas michi et subdis populos sub
me: liberator meus de inimicis meis
iracundis. Et ab insurgentibus in me
exaltabis me: a viro iniquo eripies
me. Propterea confitebor tibi in na-
tionibus domine: et nomini tuo psal-
mum dicam. Magnificans salutes
regis eius: et faciens misericordiam christo suo
david: et semini eius usque in seculum.

al' potuerunt

In finem ps. david. ps. xviii.

Celi enarrant gloriam dei et opera manuum eius annuntiat firmamentum. Dies diei eructat verbum et nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. In sole posuit tabernaculum suum: et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut gigas ad currendam viam a summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad summum eius nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini immaculata convertens animas: testimonium domini fidele sapientiam prestans parvulis. Iustitie domini recte letificantes corda: preceptum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi: iudicia domini vera iustificata in semet ipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum et dulciora super mel et favum. Etenim servus tuus custodit ea in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit ab occultis meis munda me domine: et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus: et redemptor meus.

Ps. xix.

Exaudiat te dominus In finem psalmus david in die tribulationis: protegat te nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto: et de syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificii tui: et holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum confirmet. Letabimur in salutari tuo: et in nomine dei nostri magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit dominus christum suum. Exaudiet illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere eius. Hii in curribus et hii in equis: nos autem in nomine domini dei nostri invocabimus. Ipsi obligati sunt et ceciderunt: nos autem surreximus et erecti sumus. Domine salvum fac regem: et exaudi nos in die qua invocaverimus te.

Ps. xx.

Domine In finem psalmus david in virtute tua letabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium cordis eius tribuisti ei: et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. Vitam petiit a te et tribuisti ei: longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna gloria eius in salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi: letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniam rex sperat in domino: et in misericordia altissimi non commovebitur. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: dominus in ira sua conturbabit eos et devorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes: et semen eorum a filiis hominum. Quoniam in te declinaverunt mala: cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis preparabis vultum eorum. Exaltare domine in virtute tua: cantabimus et psallemus virtutes tuas.

In finem psalmus david pro susceptione matutina.

Deus deus meus respice in me: quare me dereliquisti: longe a salute mea verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem et non exaudies: et nocte et non ad insipientiam mihi. Tu autem in sancto habitas: laus israel. In te speraverunt patres nostri: speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt: in te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non homo: opprobrium hominum et abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in domino eripiat eum: salvum faciat eum quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris mee. In te proiectus sum ex utero: de ventre matris mee deus meus es tu: ne discesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tamquam

cera liquescens : in medio uentris mei
Aruit tamquam testa uirtus mea : et lin
gua mea adhesit faucibus meis : et in pul
uerem mortis deduxisti me. Quoniam
circumdederunt me canes multi : consilium
malignantium obsedit me. Foderunt
manus meas et pedes meos : dinumera
uerunt omnia ossa mea. Ipsi uero
considerauerunt et inspexerunt me : di
uiserunt sibi uestimenta mea et super
uestem meam miserunt sortem. Tu au
tem domine ne elongaueris auxilium tuum
a me : ad defensionem meam conspice.
Erue a framea deus animam
meam : et de manu canis unicam meam.
Salua me ex ore leonis : et a cor
nibus unicornium humilitatem meam.
Narrabo nomen tuum fratribus meis
in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis
dominum laudate eum : uniuer
sum semen iacob glorificate eum. Ti
meat eum omne semen israel : quoniam
non spreuit neque despexit deprecationem
pauperis. Nec auertit faciem suam a
me : et cum clamarem ad eum exaudiuit
me. Apud te laus mea in ecclesia mag
na : uota mea reddam in conspectu timen
tium eum. Edent pauperes et saturabun
tur : et laudabunt dominum qui requi
runt eum. uiuent corda eorum in seculum
seculi. Reminiscentur et conuertentur
ad dominum : uniuersi fines terre. Et
adorabunt in conspectu eius : uniuerse
familie gentium. Quoniam domini est
regnum : et ipse dominabitur gentium.
Manducauerunt et adorauerunt omnes
pingues terre : in conspectu eius cadent
omnes qui descendunt in terram. Et
anima mea illi uiuet : et semen
meum seruiet ipsi. Annuntiabitur
domino generatio uentura : et annun
tiabunt celi iustitiam eius : populo
qui nascetur quem fecit dominus. ps. dd.

Dominus regit me et nichil michi
deerit : in loco pascue ibi me col
locauit. Super aquam refectionis e
ducauit me : animam meam conuertit.
Deduxit me super semitas iustitie :
propter nomen suum. Nam et si ambu
lauero in medio umbre mortis : non
timebo mala quoniam tu mecum es.
Virga tua et baculus tuus : ipsa me
consolata sunt. Parasti in conspectu
meo mensam : aduersus eos qui tribulant
me. Inpinguasti in oleo caput meum
et calix meus inebrians quam preclarus
est. Et misericordia tua subsequetur me : omni
bus diebus uite mee. Et ut inhabitem
in domo domini : in longitudine dierum. ps. dd. in prima sabbati

Ps. xxiii

Domini est terra et plenitudo eius
orbis terrarum : et uniuersi qui
habitant in eo. Quia ipse super maria
fundauit eum : et super flumina prepara
uit eum. Quis ascendet in montem
domini : aut quis stabit in loco sancto
eius. Innocens manibus et mundo
corde : qui non accepit animam suam
in uano : nec iurauit in dolo proximo
suo. Hic accipiet benedictionem a do
mino : et misericordiam a deo salutari suo. Hec
est generatio querentium eum querentium
faciem dei iacob. Attollite por
tas principes uestras : et eleuamini por
te eternales et introibit rex glorie.
Quis est iste rex glorie dominus fortis
et potens dominus potens in prelio.
Attollite portas principes uestras et eleua
mini porte eternales : et introibit rex
glorie. Quis est iste rex glorie dominus
uirtutum ipse est rex glorie. In finem ps. dd.

Ps. xxiiii.

Ad te domine leuaui animam
meam : deus meus in te confido
non erubescam. Neque irrideant me
inimici mei : etenim uniuersi qui sus
tinent te non confundentur. Confun
dantur omnes : iniqua agentes super
uacue. Vias tuas domine demonstra
michi : et semitas tuas edoce me. Di
rige me in ueritate tua et doce me : quia
tu es deus saluator meus : et te sustinui
tota die. Reminiscere miserationum
tuarum domine : et misericordiarum tuarum
que a seculo sunt. Delicta iuuentutis
mee : et ignorantias meas ne memi
neris. Secundum misericordiam tuam memento
mei : tu propter bonitatem tuam
domine. Dulcis et rectus dominus
propter hoc legem dabit delinquentibus in
uia. Diriget mansuetos in iudici
o : docebit mites uias suas. Uniuer
se uie domini misericordia et ueritas : requi
rentibus testamentum eius et testimo
nia eius. Propter nomen tuum
domine propitiaberis peccato meo :
multum est enim. Quis est homo
qui timet dominum : legem statuit
ei in uia quam elegit. Anima eius
in bonis demorabitur : et semen eius

hereditabit terram. Firmamentū est dominus timentib; eum: et testamentum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper semp ad dominū quoniam ip̄e evellet de laqueo pedes meos. Respice in me et miserere mei: quia unicus et pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicate sunt: de necessitatib; meis erue me. Vide humilitatem meam et laborem meum: et dimitte univ̄sa delicta mea. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt: et odio iniquo oderūt me. Custodi animā meam: et erue me: non erubescam quoniam speravi in te. Innocentes + recti adheserunt michi. quia sustinui te. Libera deus israel: ex omnib; tribulationib; suis. Ps. dd.

Ps. xxv.

Iudica me domine quoniā ego in innocentia mea ingressus sum: et in domino sperans non infirmabor. Proba me domine et tempta me: ure renes meos et cor meum. Quoniam mīa tua añ oculos meos est: et complacui in veritate tua. Non sedi in consilio vanitatis: et cum iniqua gerentib; non introibo. Odivi ecclesiam malignantium: et cum impiis non sedebo. Lavabo inter innocētes manus meas: et circumdabo altare tuum domine. Ut audiam vocem laudis tue. et enarrē univ̄sa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tue: et locum hītationis glorie tue. Ne pdas cum impiis deus animam meam: et cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manib; iniquitates sunt: dextera eorum repleta est munib;. Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me: et miserere mei. Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedicā te dñe. In finē ps dd priusq̄ liniret.

Ps. xxvi.

Dominus illuminatio mea: et salus mea quem timebo. Dominus protector vite mee: a quo trepidabo. Dum appropiant super me nocentes: ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt et ceciderunt. Si consistant adūsum me castra: non timebit cor meū. Si exurgat adūsum me prelium: in hoc ego sperabo. Unam petii a dño hanc requiram: ut inhabitem in domo domini omnib; dieb; vite mee. Ut videam voluptatem domini: et visitem templum eius. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui. In petra exaltavit me. et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos. Circuivi et immolavi in tabernaculo eius hostiam vociferationis: cantabo et psalmum dicam domino. Exaudi domine vocem meam qua clamavi ad te: miserere mei et exaudi me. Tibi dixit cor meum exquisivit te facies mea: faciem tuam domine requiram. Ne avertas faciem tuam a me: ne declines in ira a servo tuo. Adiutor meus esto: domine ne derelinquas me: neq; despicias me deus salutaris meus. Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me: dñs autem assumpsit me. Legem pone michi domine in via tua: et dirige me in semita rectā ppter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantiū me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui et mentita est iniquitas sibi. Credo videre bona domini: in terra viventium. Expecta dñm viriliter age: et confortetur cor tuum et sustine dominum. In finem psalmus david.

Ad te domine clamabo deus meus ne sileas a me: ne quando taceas a me. et assimilabor descendentib; in lacum. Exaudi domine vocē deprecationis mee: dum oro ad te. dum extollo manus meas ad templū sanctū tuū. Ne simul tradas me cum peccatorib;: et cum operantib; iniquitatem ne pdas me. Qui loquunt pacem cum proximo suo: mala aūt in cordib; eorum. Da illis secundum opera eorum: + sedm̄ nequitiā adinventionum ipsorū. Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis. Quoniam non intellexerunt opera domini: et in opera manuū eius destrues illos, et non edificabis eos. Benedictus dominus quoniam exaudivit vocem deprecationis mee. Dñs adiutor meus et protector meus: et in ipso speravit cor meum et adiutus sum. Et refloruit caro mea: et ex voluntate mea confitebor ei.

minus fortitudo plebis sue: et protector
salvationum xpi sui est. Salvum
fac populum tuum domine: et benedic hedi
tati tue: et rege eos et extolle illos usque in
eternum. ps david i consumacone tab
ernaculi. Afferte domino filii dei: afferte domino filios arietum.
Afferte domino gloriam et honore: affer
te domino gloriam noi eius. adorate do
minum in atrio sancto eius. Vox dnj
super aquas deus maiestatis intonuit:
dominus super aquas multas. Vox do
mini in virtute: vox domini in mag
nificentia. Vox domini confringentis
cedros: et confringet dominus cedros
libani. Et comminuet eas tamquam vitulum
libani: et dilectus quemadmodum filius
unicornium. Vox domini intercidentis
flammam ignis: vox domini concutientis
desertum. et commovebit dominus desertum
cades. Vox domini preparantis cervos:
et revelabit condensa et in templo eius oes
dicent gloriam. Dominus diluvium inha
bitare facit: et sedebit dominus rex in et
num. Dominus virtutem populo suo dabit:
dominus benedicet populo suo in pace. ps
cantici in dedicacone domus david

Exaltabo te dne quoniam suscepisti
me: nec delectasti inimicos meos sup
me. Domine deus meus clamavi ad te: et
sanasti me. Dne eduxisti ab inferno anima
meam: salvasti me a descendentib; in lacum.
Psallite domino sancti eius: et confitemini
memorie sanctitatis eius. Quoniam ira i in
dignatione eius: et vita in voluntate ei.
Ad vesperum demorabitur fletus: et ad
matutinum leticia. Ego autem dixi in ha
bundantia mea: n movebor in etnm. Dne
in voluntate tua: prestitisti decori meo virtu
tem. Avertisti faciem tuam a me: et fcus sum con
turbatus. Ad te domine clamabo: et ad
deum meum deprecabor. Que utilitas i sangui
ne meo: dum descendo in corruptionem. Nu
quid confitebitur tibi pulvis: aut annuntiabit
veritatem tuam. Audivit dns et misertus
est mei dns fcus est adiutor meus. Conv
tisti planctum meum in gaudium mihi: con
scidisti saccum meum et circumdedisti me
leticia. Ut cantet tibi gloria mea et no
compungar: domine deus meus in etnum
confitebor tibi. In fine ps david pro extasi

In te domine speravi n confundar in etnm:
in iustitia tua libera me. Inclina ad me
aurem tuam: accelera ut eruas me. Esto
michi in deum protectore: et in domum
refugii: ut salvum me facias. Quoniam for
titudo mea et refugium meum es tu:
et propter nomen tuum deduces me et enutries
me. Educes me de laqueo hoc quem ab
sconderunt michi: qm tu es protector ms.
In manus tuas commendo spm meu:
redemisti me domine deus veritatis.
Odisti observantes vanitates: sup va
cue. Ego autem in domino speravi:
exultabo et letabor in mia tua. Quoniam res
pexisti humilitate mea: salvasti de ne
cessitatibus anima meam. Nec conclusis
ti me in manib; inimici: statuisti in lo
co spatioso pedes meos. Miserere mei
domine quoniam tribulor: conturbatus est
in ira oculus meus: anima mea et venter ms.
Quoniam defecit in dolore vita mea: et anni
mei in gemitib; Infirmata est in pau
pertate virtus mea: et ossa mea conturbata
sunt. Super omnes inimicos meos
fcus sum opprobrium: vicinis valde:
et timor notis meis. Qui videbant
me foras fugerunt a me: oblivioni da
tus sum tamquam mortuus a corde. Fac
tus sum tamquam vas perditum: qm au
divi vituperatione multorum commora
tium in circuitu. In eo dum convenirent
simul adversum me: accipe animam mea
consiliati sunt. Ego autem in te speravi
domine: dixi deus meus es tu. in ma
nib; tuis sortes mee. Eripe me de ma
nib; inimicor meor: et a persequentib;
me. Illustra faciem tuam super servum
tuum: salvum me fac in mia tua domine
non confundar quoniam invocavi te.
Erubescant impii et deducantur in i
fernum: muta fiant labia dolosa
Que loquuntur adversus iustum iniqta
tem: in superbia et in abusione. Quam
magna multitudo dulcedinis tue do
mine: quam abscondisti timentib;
te. Perfecisti eis qui sperant in te: in
conspectu filior hominum. Abscondes
eos in abscondito faciei tue: a contur
batione hominum. Proteges eos
in tabernaculo tuo: a contradictione li
guarum. Benedictus dominus qm mi
rificavit miam suam michi in civi
tate munita. Ego autem dixi in ex
cessu mentis mee: proiectus sum a
facie oculorum tuorum. Ideo exau
disti vocem orationis mee: dum clama
rem ad te. Diligite dnm omnes sci

eius: quoniam veritatem requiret do
minus: et retribuet habundanter faci
entibus superbiam. Viriliter agite: et con
fortetur cor vestrum omnes qui speratis
in domino. intellectus david

Ps. xxxi.

Beati quorum remisse sunt ini
quitates et quorum tecta sunt peccata.
Beatus vir cui non imputavit dominus
peccatum: nec est in spiritu eius dolus.
Quoniam tacui inveteraverunt ossa
mea dum clamarem tota die. Quoniam die
ac nocte gravata est super me manus
tua: conversus sum in erumpna mea dum
configitur spina. Delictum meum cog
nitum tibi feci: et iniusticiam meam non
abscondi. Dixi confitebor adversum
me iniusticiam meam domino: et tu remi
sisti impietatem peccati mei. Pro hac o
rabit ad te omnis sanctus: in tempore
oportuno. Verumtamen in diluvio aquarum
multarum: ad eum non approxima
bunt. Tu es refugium meum a tri
bulatione que circumdedit me: exulta
tio mea erue me a circumdantibus
me. Intellectum tibi dabo et instru
am te: in via hac qua gradieris fir
mabo super te oculos meos. Nolite
fieri sicut equus et mulus: quibus non
est intellectus. In chamo et freno
maxillas eorum constringe: qui non approxi
mant ad te. Multa flagella peccato
ris: sperantem autem in domino
misericordia circumdabit. Letamini in do
mino et exultate iusti: et gloriamini
omnes recti corde. In finem psalmus david

Ps. xxxii

Exultate iusti in domino: rectos
decet laudatio. Confitemini
domino in cythara: in psalterio decem
cordarum psallite illi. Cantate ei can
ticum novum: bene psallite ei in vocifera
tione. Quia rectum est verbum domini
et omnia opera eius in fide. Diligit
misericordiam et iudicium: misericordia domini ple
na est terra. Verbo domini celi firma
ti sunt: et spiritu oris eius omnis virtus
eorum. Congregans sicut in utre
aquas maris: ponens in thesauris
abyssos. Timeat dominum omnis

al' ipso

terra: ab eo autem moveantur omnes
inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit
et facta sunt: ipse mandavit et creata
sunt. Dominus dissipat consilia gen
tium: reprobat autem cogitationes po
pulorum. et reprobat consilia princi

pum. Consilium autem domini in
eternum manet: et cogitationes cordis
eius in generatione et generationem.
Beata gens cuius est dominus deus
eius. populus quem elegit in heredi
tatem sibi. De celo respexit dominus:
vidit omnes filios hominum. De pre
parato habitaculo suo: respexit super
omnes qui habitant terram. Qui
finxit singulatim corda eorum: qui in
telligit omnia opera eorum. Non sal
vatur rex per multam virtutem: et
gygas non salvabitur in multitu
dine virtutis sue. Fallax equus ad
salutem: in habundantia autem vir
tutis sue non salvabitur. Ecce ocu
li domini super metuentes eum: et in eis
qui sperant super misericordia eius. Ut eruat
a morte animas eorum: et alat eos in
fame. Anima nostra sustinet domi[num]
quoniam adiutor et protector noster est.
Quia in eo letabitur cor nostrum: et in
nomine sancto eius speravimus. Fi
at misericordia tua domine super nos quem
admodum speravimus in te. psalmus
david cum mutavit vultum suum co
ram abimelech et dimisit eum et ab[iit]

Benedicam dominum in omni
tempore: semper laus eius [in]
ore meo. In domino laudabitur ani
ma mea: audiant mansueti et letentur.
Magnificate dominum mecum:
exaltemus nomen eius in id ipsum.
Exquisivi dominum et exaudivit
me: et ex omnibus tribulationibus me[is]
eripuit me. Accedite ad eum et [il]
luminamini: et facies vestre non confunden[tur]
Iste pauper clamavit et dominus ex[au]
divit eum: et ex omnibus tribulatio[ni]
bus eius salvavit eum. Immittet
angelus domini in circuitu timentium
eum: et eripiet eos. Gustate et vi[dete]
quoniam suavis est dominus: beatus
vir qui sperat in eo. Timete domi[num]
omnes sancti eius: quoniam non est in[opia]
timentibus eum. Divites eguerunt
et esurierunt: inquirentes autem dominum
non minuentur omni bono. Ve[nite]
filii audite me: timorem domini
docebo vos. Quis est homo qui vult
vitam: diligit dies videre bonos.
Prohibe linguam tuam a malo: et
labia tua ne loquantur dolum. D[iverte]
a malo et fac bonum: inquire pa[cem]

cam et persequere eam. Oculi domini
super iustos: et aures eius in preces
eorum. Vultus autem domini super
facientes mala: ut perdat de terra me
moriam eorum. Clamaverunt iu
sti et dominus exaudivit eos: et ex om
nibus tribulationibus eorum liberavit eos.
Iuxta est dominus his qui tribula
to sunt corde: et humiles spiritu salvabit.
Multe tribulationes iustorum: et
de omnibus his liberavit eos dominus.
Custodit dominus omnia ossa eo
rum: unum ex his non conteretur. Mors pecca
torum pessima: et qui oderunt iustum de
linquent. Redimet dominus animas
servorum suorum: et non delinquent
omnes qui sperant in eo. In finem ps. David. ipsi
Iudica domine nocentes me: expugna
impugnantes me. Apprehende ar
ma et scutum: et exurge in adiutorium
michi. Effunde frameam et conclude
adversus eos qui persequuntur me:
dic anime mee salus tua ego sum.
Confundantur et revereantur: queren
tes animam meam. Avertantur re
trorsum et confundantur: cogitantes
michi mala. Fiant tamquam pulvis
ante faciem venti: et angelus domini
coartans eos. Fiat via illorum tene
bre et lubricum: et angelus domini
persequens eos. Quoniam gratis ab
sconderunt michi interitum laquei
sui: supervacue exprobraverunt animam
meam. Veniat illi laqueus quem ig
norat: et captio quam abscondit apprehen
dat eum: et in laqueum cadat in ipsum.
Anima autem mea exultabit in domino:
et delectabitur super salutari suo. Omnia
ossa mea dicent domine quis similis
tibi. Eripiens inopem de manu fortio
rum eius: egenum et pauperem a di
ripientibus eum. Surgentes testes ini
qui: que ignorabam interrogabant
me. Retribuebant michi mala pro
bonis: sterilitatem anime mee. Ego
autem cum michi molesti essent: indu
ebar cilicio. Humiliabam in ieiunio
animam meam: et oratio mea in sinu meo
convertetur. Quasi proximum quasi
fratrem nostrum sic complacebam: quasi lugens
et contristatus sic humiliabar. Et adver
sum me letati sunt et convenerunt: con
gregata sunt super me flagella et ig
noravi. Dissipati sunt nec compuncti

temptaverunt me subsannaverunt
me subsannatione: frenduerunt super me
dentibus suis. Domine quando respi
cies restitue animam meam a malignita
te eorum: a leonibus unicam meam. Con
fitebor tibi in ecclesia magna: in populo
gravi laudabo te. Non supergaudeant
michi qui adversantur michi inique: qui
oderunt me gratis et annuunt oculis.
Quoniam michi quidem pacifice lo
quebantur: et in iracundia terre loquen
tes dolos cogitabant. Et dilataverunt
super me os suum: dixerunt euge eu
ge viderunt oculi nostri. Vidisti domine ne
sileas: domine ne discedas a me. Ex
urge et intende iudicio meo: deus meus
et dominus meus in causam meam.
Iudica me secundum iustitiam tu
am domine deus meus: et non supergau
deant michi. Non dicant in cordibus
suis euge euge anime nostre: nec dicant
devoravimus eum. Erubescant et re
vereantur simul: qui gratulantur ma
lis meis. Induantur confusione et reve
rentia: qui maligna loquuntur super me.
Exultent et letentur qui volunt iu
stitiam meam: et dicant semper mag
nificetur dominus: qui volunt pacem
servi eius. Et lingua mea meditabi
tur iustitiam tuam: tota die laudem
tuam. In finem servo domini ps. David.

Ps. xxxv.

Dixit iniustus ut delinquat in
semetipso: non est timor dei ante oculos
eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius
ut inveniatur iniquitas eius ad odi
um. Verba oris eius ~~ut inveniatur~~
iniquitas et dolus: noluit intelligere
ut bene ageret. Iniquitatem medita
tus est in cubili suo: astitit omni vie
non bone maliciam autem non odivit.
Domine in celo misericordia tua: et veritas
tua usque ad nubes. Iustitia tua sicut
montes dei: iudicia tua abyssus mul
ta. Homines et iumenta salvabis
domine: quemadmodum multipli
casti misericordiam tuam deus. Filii autem
hominum: in tegmine alarum tua
rum sperabunt. Inebriabuntur ab
ubertate domus tue: et torrente vo
luptatis tue potabis eos. Quoniam apud
te est fons vite: et in lumine tuo vi
debimus lumen. Pretende misericordiam
tuam scientibus te: et iustitiam tuam
his qui recto sunt corde. Non veniat

michi pes superbie: et manus pecca
toris non moveat me. Ibi ceciderunt
qui operantur iniquitatem: expulsi
sunt nec potuerunt stare. ps david

Ps. xxxvi

Noli emulari in malignantibus
neque zelaveris facientes iniqui
tatem. Quoniam tamquam fenum ve
lociter arescent: et quemadmodum o
lera herbarum cito decident. Spera in
domino et fac bonitatem: et inhabita
terram et pasceris in divitiis eius.
Delectare in domino: et dabit tibi
petitiones cordis tui. Revela domi
no viam tuam. et spera in eo: et ip
se faciet. Et educet quasi lumen ius
titiam tuam: et iudicium tuum quasi (al' tamquam)
meridiem. subditus esto domino et ora
eum. Noli emulari in eo qui pros
peratur in via sua in homine faciente
iniustitias. Desine ab ira et dere
linque furorem: noli emulari ut
maligneris. Quoniam qui malig
nantur exterminabuntur: sustinen
tes autem dominum ipsi hereditabunt
terram. Et adhuc pusillum et non
erit peccator: et queres locum eius et
non invenies. Mansueti autem
hereditabunt terram: et delectabuntur
in multitudine pacis. Observabit
peccator iustum: et stridebit super
eum dentibus suis. Dominus autem irridebit
eum quoniam prospicit quod veniet
dies eius. Gladium evaginaverunt
peccatores: intenderunt arcum suum
Ut deiciant pauperem et inopem:
ut trucident rectos corde. Gladius
eorum intret corda ipsorum: et arcus (in)
eorum confringatur. Melius est modicum
iusto: super divitias peccatorum multas.
Quoniam brachia peccatorum conterentur:
confirmat autem iustos dominus. No
vit dominus dies immaculatorum: et he
reditas eorum in eternum erit. Non
confundentur in tempore malo: et in diebus
famis saturabuntur. quia peccatores pe
ribunt. Inimici vero domini mox (al' cum)
honorificati fuerint. et exaltati: defici
entes quemadmodum fumus defici
ent. Mutuabitur peccator et non sol
vet: iustus autem miseretur et retribu
et. Quia benedicentes ei heredita
bunt terram: maledicentes autem
ei disperibunt. Apud dominum gressus
hominis dirigetur: et viam eius

volet. Cum ceciderit iustus non
collidetur: quia dominus supponit ma
num suam. Iunior fui et enim senui: et
non vidi iustum derelictum nec semen e
ius querens panem. Tota die miseretur
et commodat: et semen illius in benedic
tione erit. Declina a malo et fac bo
num et inhabita in seculum seculi.
Quia dominus amat iudicium et
non derelinquet sanctos suos: in eternum
conservabuntur. Iniusti punientur
et semen impiorum peribit. Iusti
hereditabunt terram: et inhabitabunt
in seculum seculi super eam. Os ius
ti meditabitur sapientiam: et lingua
eius loquetur iudicium. Lex dei e
ius in corde ipsius: et non supplantabuntur
gressus eius. Considerat peccator ius
tum: et querit mortificare eum. Do
minus autem non derelinquet eum in manibus
eius: nec dampnabit eum cum iudi
cabitur illi. Expecta dominum et cus
todi viam eius: et exaltabit te ut here
ditate capias terram: cum perierint pec
catores videbis. Vidi impium super
exaltatum et elevatum sicut cedros
libani. Et transivi et ecce non erat: que
sivi eum. et non est inventus locus
Custodi innocentiam et vide equitatem:
quoniam sunt reliquie homini pa
cifico. Iniusti autem disperibunt simul:
reliquie impiorum interibunt. Sa
lus autem iustorum a domino: et
protector eorum in tempore tribula
tionis. Et adiuvabit eos dominus
et liberabit eos: et eruet eos a pecca
toribus et salvabit eos quia speraverunt
in eo. In commemoratione de sabbato.

psalmus david

Domine ne in furore tuo ar
guas me: neque in ira tua corripias me.
Quoniam sagitte tue infixe sunt
michi: et confirmasti super me manum
tuam. Non est sanitas in carne mea
a facie ire tue: non est pax ossibus meis
a facie peccatorum meorum. Quoniam
iniquitates mee supergresse sunt ca
put meum: et sicut onus grave gravate
sunt super me. Putruerunt et corrup
te sunt cicatrices mee: a facie in
sipientie mee. Miser factus sum et
curvatus sum usque in finem tota die contris
tatus ingrediebar. Quoniam lumbi
mei impleti sunt illusionibus: et non

sanitas in carne mea. Afflictus sum et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt et vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur. Ego autem tanquam surdus non audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens et non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speravi: tu exaudies me domine deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant mihi inimici mei: et dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt super me et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi quoniam sequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum domine deus salutis mee.

In finem canticum david pro ydithun

Dixi custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis: et dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me: et in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea: notum fac mihi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam quid desit mihi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos et substantia mea tanquam nihilum ante te. Verumtamen universa vanitas omnis homo vivens. Verumtamen in imagine pertransit homo: sed et frustra conturbatur. Thesaurizat et ignorat cui congregabit ea. Et nunc que est expectatio mea nonne dominus: et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui et non aperui os meum: quoniam tu fecisti amove a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius: verumtamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine et deprecationem meam: auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas quoniam advena ego sum apud te et peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte mihi ut refrigerer priusquam abeam et amplius non ero.

In finem psalmus david

Ps. xxxix.

Expectans expectavi dominum: et intendit mihi. Et exaudivit preces meas: et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis. Et statuit super petram pedes meos: et direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum novum: carmen deo nostro. Videbunt multi et timebunt et sperabunt in domino. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius: et non respexit in vanitates et insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua: et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annuntiavi et locutus sum multiplicati sunt super numerum. Sacrificium et oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi. Holocaustum et pro peccato non postulasti: tunc dixi ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam deus meus volui et legem tuam in medio cordis mei. Annuntiavi iustitiam tuam in ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia et veritas tua semper susceperunt me. Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates mee et non potui ut viderem. Multiplicate sunt super capillos capitis mei et cor meum dereliquit me.

Complaceat tibi domine ut eruas me: domine ad adiuuandum me respice. Confundantur et reuereantur simul: qui querunt animam meam. ut auferant eam. Conuertantur retrorsum et reuereantur: qui uolunt michi mala. Ferant confestim confusionem suam: qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur super te omnes querentes te: et dicant semper magnificetur dominus. qui diligunt salutare tuum. Ego autem mendicus sum et pauper: dominus sollicitus est mei. Adiutor meus et protector meus es tu: deus meus ne tardaueris. In finē ps david: vl' in finē intellectus david

Ps. xl.

Beatus qui intelligit sup egenū et pauperem: in die mala liberabit eum dominus. Dominus conseruet eum et uiuificet eum: et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: uniuersum stratum eius uersasti in infirmitate eius. Ego dixi domine miserere mei: sana animam meam quia peccaui tibi. Inimici mei dixerunt mala michi: quando morietur et peribit nomen eius. Et si ingrediebatur ut uideret uana loquebatur: cor eius congregauit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras: et loquebatur in idipsum. Aduersum me susurrabant omnes inimici mei: aduersum me cogitabant michi mala. Verbum iniquum constituerunt aduersum me: numquid qui dormit non adiciet ut resurgat. Etenim homo pacis mee in quo speraui: qui edebat panes meos: magnificauit super me supplantationem. Tu autem domine miserere mei: et resuscita me et retribuam eis. In hoc cognoui quoniam uoluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti: et confirmasti me in conspectu tuo in eternum. Benedictus dominus deus israel: a seculo et usque in seculum fiat fiat. In finē intellectus filiis chore

Ps. xli.

Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fontem uiuum: quando ueniam. et apparebo ante faciem dei. Fuerunt michi lacrime mee panes die ac nocte: dum dicitur michi cotidie ubi est deus tuus. Hec recordatus sum et effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum dei. In uoce exultationis et confessionis: sonus epulantis. Quare tristis es anima mea: et quare conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare uultus mei et deus meus. Ad me ipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra iordanis et hermoniim a monte modico. Abyssus abyssum inuocat: in uoce cataractarum tuarum. Omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt. In die mandauit dominus misericordiam suam: et nocte canticum eius. Apud me oratio deo uite mee: dicam deo susceptor meus es. Quare oblitus es mei et quare contristatus incedo: dum affligit me inimicus. Dum confringuntur ossa mea exprobrauerunt michi qui tribulant me inimici mei. Dum dicunt michi per singulos dies: ubi est deus tuus. Quare tristis es anima mea: et quare conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare uultus mei et deus meus. In finem psalmus david

Iudica me deus et discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo et doloso erue me. Quia tu es deus fortitudo mea: quare me repulisti et quare tristis incedo dum affligit me inimicus. Emitte lucem tuam et ueritatem tuam: ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei: ad deum qui letificat iuuentutem meam. Confitebor tibi in cythara deus deus meus: quare tristis es anima mea et quare conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare uultus mei et deus meus. In finē filiis chore ad intellectum

Deus auribus nostris audiuimus: patres nostri annuntiauerunt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorum: et in diebus antiquis. Manus tua gentes disperdidit et plantasti eos: afflixisti populos et expulisti eos. Nec enim in gladio suo possederunt

terram: et brachium eorum non saluauit eos. Sed dextera tua et brachium tuum, et illuminatio uultus tui: quoniam complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus et deus meus. qui mandas salutes iacob. In te inimicos nostros uentilabimus cornu: et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo: et gladius meus non saluabit me. Saluasti enim nos de affligentibus nos: et odientes nos confudisti. In deo laudabimur tota die. et in nomine tuo confitebimur in seculum. Nunc autem repulisti et confudisti nos: et non egredieris deus in uirtutibus nostris. Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros: et qui oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti nos tamquam oues escarum: et in gentibus dispersisti nos. Uendidisti populum tuum sine pretio: et non fuit multitudo in commutationibus eorum. Posuisti nos opprobrium uicinis nostris: subsannationem et derisum his qui in circuitu nostro sunt. Posuisti nos in similitudinem gentibus: commotionem capitis in populis. Tota die uerecundia mea contra me est: et confusio faciei mee cooperuit me. A uoce exprobrantis et obloquentis: a facie inimici et persequentis. Hec omnia uenerunt super nos nec obliti sumus te: et inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum: et declinasti semitas nostras a uia tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis: et cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri: et si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nonne deus requiret ista: ipse enim nouit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis. Exurge quare obdormis domine: exurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam auertis: obliuisceris inopie nostre et tribulationis nostre. Quoniam humiliata est in puluere anima nostra: conglutinatus est in terra uenter noster. Exurge domine adiuua nos: et redime nos propter nomen tuum.

In finem pro his qui commutabuntur filiis chore ad intellectum canticum pro dilecto

Eructauit cor meum uerbum bonum: dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribe uelociter scribentis. Speciosus forma pre filiis hominum: diffusa est gratia in labiis tuis propterea benedixit te deus in eternum. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Specie tua et pulcritudine tua intende: prospere et procede et regna. Propter ueritatem et mansuetudinem et iusticiam: et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagitte tue acute populi sub te cadent in corda inimicorum regis. Sedes tua deus in seculum seculi: uirga directionis uirga regni tui. Dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem: propterea unxit te deus deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis. Mirra et gutta et casia a uestimentis tuis a domibus eburneis: ex quibus delectauerunt te filie regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in uestitu deaurato: circumdata uarietate. Audi filia et uide et inclina aurem tuam: et obliuiscere populum tuum et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est dominus deus tuus et adorabunt eum. Et filie tyri in muneribus: uultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. Omnis gloria eius filie regis ab intus: in fimbriis aureis circumamicta uarietatibus. Adducentur regi uirgines post eam: proxime eius afferentur tibi. Afferentur in leticia et exultatione: adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui domine: in omni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur tibi: in eternum et in seculum seculi.

In finem psalmus dauid pro archanis. Ps. xlv.

Deus noster refugium et uirtus: adiutor in tribulationibus que inuenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor maris. Sonuerunt et turbate sunt aque eorum: conturbati sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus letificat ciuitatem dei: sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Deus in medio eius non commouebitur: adiuuabit eam deus mane diluculo. Conturbate sunt gentes et incli

nate sunt regna: dedit vocem suam mota est terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob. Venite et videte opera domini: que posuit prodigia super terram. Auferens bella usque ad finem terre: arcum conteret et confringet arma et scuta comburet igni. Vacate et videte quoniam ego sum deus: exaltabor in gentibus et exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob. In finem ps. david pro filiis chore.

¶ ps. xlvi.

Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. Quoniam dominus excelsus terribilis rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem suam speciem iacob quam dilexit. Ascendit deus in iubilo et dominus in voce tube. Psallite deo nostro psallite. psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis terre deus. psallite sapienter. Regnabit deus super gentes: deus sedet super sedem sanctam suam. Principes populorum congregati sunt cum deo abraham: quoniam dii fortes terre vehementer elevati sunt. ps. vel laus cantici filiorum vel filiis chore secunda sabbati.

¶ ps. xlvii.

Magnus dominus et laudabilis nimis: in civitate dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exultatione universe terre mons syon: latera aquilonis civitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur: cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges terre congregati sunt convenerunt in unum. Ipsi videntes sic admirati sunt conturbati sunt et commoti sunt: tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis: in spiritu vehementi conteres naves tharsis. Sicut audivimus sic vidimus in civitate domini virtutum: in civitate dei nostri deus fundavit eam in eternum. Suscepimus deus misericordiam tuam: in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus sic et laus tua in fines terre: iusticia plena est dextera tua. Letetur mons syon et exultent filie iude propter iudicia tua domine. Circumdate syon et complectimini eam: narrate in turribus eius. Ponite corda vestra in virtute eius: et distribuite domos eius ut enarretis in progenie altera. Quoniam hic est deus deus noster in eternum et in seculum seculi ipse reget nos in secula. In fine filiis chore psalmus d[avid].

Audite hec omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem. Quique terrigene et filii hominum: simul in unum dives et pauper. Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam. Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam. Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei circumdabit me. Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine divitiarum suarum gloriantur. Frater non redimit redimet homo: et non dabit deo placationem suam. Et precium redemptionis anime sue. et laborabit in eternum et vivet adhuc in finem. Non videbit interitum cum viderit sapientes morientes: simul insipiens et stultus peribunt. Et relinquent alienis divitias suas. et sepulcra eorum domus illorum in eternum. Tabernacula eorum in progenie et progenie: vocaverunt nomina sua in terris. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Hec via illorum scandalum ipsis: et postea in ore suo complacebunt. Sicut oves in inferno positi sunt: mors depascet eos. Et dominabuntur eorum iusti in matutino: et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum. Verumptamen deus redimet animam meam: de manu inferi: cum acceperit me. Ne timueris cum dives factus fuerit homo: et cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius. Quia anima eius in vita ipsius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usque in progenies patrum suorum: et usque in eternum non videbit lumen. Homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus. et similis factus est illis. ps. asaph.

Deus deorum dominus locutus est: et vocavit terram. A solis ortu usque ad occasum: ex syon species decoris eius. Deus manifeste veniet: deus noster et non silebit. Ign[is]

spiritu eius exardescet: et in circuitu eius tempestas ualida. Aduocauit celum desursum: et terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius: qui ordinant testamentum eius super sacrificia. Et annunciabunt celi iusticiam eius: quoniam deus iudex est. Audi populus meus: et loquar israel et testificabor tibi deus deus tuus ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua uitulos: neque de gregibus tuis hyrcos. Quoniam mee sunt omnes fere siluarum: iumenta in montibus et boues. Cognoui omnia uolatilia celi: et pulcritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis terre et plenitudo eius. Numquid manducabo carnes taurorum: aut sanguinem hircorum potabo. Immola deo sacrificium laudis: et redde altissimo uota tua. Et inuoca me in die tribulationis: eruam te et honorificabis me. Peccatori autem dixit deus quare tu enarras iusticias meas: et assumis testamentum meum per os tuum. Tu uero odisti disciplinam: et proiecisti sermones meos retrorsum. Si uidebas furem currebas cum eo: et cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundauit malitia: et lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersum fratrem tuum loquebaris: et aduersus filium matris tue ponebas scandalum: hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te et statuam contra faciem tuam. Intelligite hec qui obliuiscimini deum: ne quando rapiat et non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me et illic iter quo ostendam illi salutare dei.

In finem psalmus dd' cum uenit ad eum nathan propheta cum intrauit ad bersabee.

Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Amplius laua me ab iniquitate mea et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui et malum coram te feci ut iustificeris in sermonibus tuis et uincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim ueritatem dilexisti: incerta et occulta sapientie tue manifestasti michi. Asperges me domine ysopo et mundabor lauabis me et super niuem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et leticiam et exultabunt ossa humiliata. Auerte faciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus et spiritum rectum innoua in uisceribus meis. Ne proicias me a facie tua et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde michi leticiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me. Docebo iniquos uias tuas: et impii ad te conuertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee: et exultabit lingua mea iusticiam tuam. Domine labia mea aperies: et os meum annunciabit laudem tuam. Quoniam si uoluisses sacrificium dedissem utique holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona uoluntate tua syon ut edificentur muri ierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iusticie oblationes et holocausta tunc imponent super altare tuum uitulos.

In finem intellectus dauid cum uenit doech ydumeus et nunciasset sauli. Uenit dauid in domum abimelech.

Ps. li.

Quid gloriaris in malicia: qui potens es in iniquitate. Tota die iniusticiam cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolum. Dilexisti maliciam super benignitatem: iniquitatem magis quam loqui equitatem. Dilexisti omnia uerba precipitationis: lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem: euellet te: et emigrabit te de tabernaculo tuo. et radicem tuam de terra uiuentium. Uidebunt iusti et timebunt et super eum ridebunt et dicent: ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed sperauit in multitudine diuiciarum suarum: et preualuit

in uanitate sua. Ego autem sicut oliua fructifera in domo dei: speraui in misericordia dei in eternum et in seculum seculi. Confitebor tibi in seculum quia fecisti: et expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

In finem pro amalech intellectus david.

Ps. lii.

Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de celo prospexit super filios hominum: ut uideat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem: qui deuorant plebem meam ut cibum panis. Deum non inuocauerunt: illic trepidauerunt timore ubi non fuit timor. Quoniam deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt quoniam deus spreuit eos. Quis dabit ex syon salutare israel cum conuerterit dominus captiuitatem plebis sue exultabit iacob, et letabitur israel.

al' quia

al' erat

In finem in carminibus intellectus david. cum uenissent ziphei et dixissent ad saul. Nonne david absconditus est apud nos.

Ps. liii.

Deus in nomine tuo saluum me fac et in uirtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam: auribus percipe uerba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me et fortes quesierunt animam meam: et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce enim deus adiuuat me et dominus susceptor est anime mee. Auerte mala inimicis meis et in ueritate tua disperde illos. Uoluntarie sacrificabo tibi: et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: et super inimicos despexit oculus meus.

meos

In finem in carminibus intellectus david.

Ps. liiii.

Exaudi deus orationem meam et ne despexeris deprecationem meam: intende michi et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea: et conturbatus sum a uoce inimici et a tribulatione peccatoris. Quoniam decli-

nauerunt in me iniquitates: et in ira molesti erant michi. Cor meum conturbatum est in me: et formido mortis cecidit super me. Timor et tremor uenerunt super me: et contexerunt me tenebre. Et dixi quis dabit michi pennas sicut columbe: et uolabo et requiescam. Ecce elongaui fugiens et mansi in solitudine. Expectabam eum qui saluum me fecit: a pusillanimitate spiritus et tempestate. Precipita domine diuide linguas eorum: quoniam uidi iniquitatem et contradictionem in ciuitate. Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas: et labor in medio eius et iniustitia. Et non defecit de plateis eius: usura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset michi: sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. Tu uero homo unanimis meus dux meus et notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cum consensu. Ueniat mors super illos: et descendant in infernum uiuentes. Quoniam nequitie in habitaculis eorum: in medio eorum. Ego autem ad deum clamaui et dominus saluabit me. Uespere et mane et meridie narrabo et annuntiabo: et exaudiet uocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant michi: quoniam inter multos erant mecum. Exaudiet deus et humiliabit illos qui est ante secula. Non enim est illis commutatio et non timuerunt deum: extendit manum suam in retribuendo. Contaminauerunt testamentum eius: diuisi sunt ab ira uultus eius et appropinquauit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum et ipsi sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam et ipse te enutriet: non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu uero deus deduces eos: in puteum interitus. Uiri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te domine.

In finem pro populo qui a sanctis longe factus est in tituli inscriptione ipsi david cum tenuerunt eum allophili in geth.

Miserere mei deus quoniam con
culcavit me homo: tota die
impugnans tribulavit me. Conculca
verunt me inimici mei tota die:
quoniam multi bellantes adversum
me. Ab altitudine diei timebo: ego
vero in te speravi. In deo laudabo ser
mones meos. in deo speravi non time
bo quid faciat michi caro. Tota die
verba mea execrabantur: adversum me o
mnes cogitationes eorum in malum.
Inhabitabunt et abscondent: ipsi
calcaneum meum observabunt. Sicut
sustinuerunt animam meam: pro
nichilo salvos facies illos: in ira popu
los confringes. Deus vitam meam
annunciavi tibi: posuisti lacrimas me
as in conspectu tuo. Sicut et in promis
sione tua ~~domine~~: tunc convertentur ini
mici mei retrorsum. In quacumque
die invocavero te: ecce cognovi quoniam
deus meus es. In deo laudabo ver
bum: in domino laudabo sermonem.
in deo speravi non timebo quid faciat mi
homo. In me sunt deus vota tua:
que reddam laudationes tibi. Quoniam eri
puisti animam meam de morte et pe
des meos de lapsu ut placeam coram
deo in lumine viventium. In finem
ne disperdas vel corrumpas david in
tituli inscriptione cum fugeret a facie
saul in speluncam

Miserere mei deus miserere mei:
quoniam in te confidit anima mea. Et
in umbra alarum tuarum sperabo:
donec transeat iniquitas. Clama
bo ad deum altissimum: deum qui
benefecit michi. Misit de celo et libera
vit me: dedit in opprobrium concul
cantes me. Misit deus misericordiam suam
et veritatem suam: et eripuit animam
meam de medio catulorum leonum
dormivi conturbatus. Filii hominum
dentes eorum arma et sagitte: et lin
gua eorum gladius acutus. Exal
tare super celos deus: et super omnem
terram gloria tua. Laqueum pa
raverunt pedibus meis: et incurvave
runt animam meam. Foderunt
ante faciem meam foveam: et incide
runt in eam. Paratum cor meum
deus paratum cor meum: cantabo et
psalmum dicam. Exurge gloria
mea: exurge psalterium et cythara
exurgam diluculo. Confitebor tibi
~~in psalmis~~ in populis domine: et psal
mum dicam tibi in gentibus. Quoniam
magnificata est usque ad celos misericordia tua
et usque ad nubes veritas tua. Exal
tare super celos deus et super omnem ter
ram gloria tua. In finem ne corrumpas
vel disperdas david in tituli inscriptione

Ps. lvii.

Si vere utique iusticiam loqui
mini: recte iudicate filii homi
num. Etenim in corde iniquitates
operamini in terra: iniusticias ma
nus vestre concinnant. Alienati sunt pec
catores a vulva: erraverunt ab ute
ro locuti sunt falsa. Furor illis se
cundum similitudinem serpentis: si
cut aspidis surde et obturantis aures
suas. Que non exaudiet vocem in can
tantium: et venefici incantantis sa
pienter. Deus conteret dentes eorum in
ore ipsorum: molas leonum confringet
dominus. Ad nichilum devenient
tamquam aqua decurrens: intendit ar
cum suum donec infirmentur. Sicut
cera que fluit auferentur: supercecidit
ignis et non viderunt solem. Priusquam
intelligerent spine vestre ramnum: si
cut viventes sic in ira absorbet eos.
Letabitur iustus cum viderit vin
dictam: manus suas lavabit in
sanguine peccatoris. Et dicet homo
si utique est fructus iusto: utique est de
us iudicans eos in terra. In finem
ne disperdas vel corrumpas david in titu
li inscriptione quando misit saul et
custodivit domum eius ut interficeret eum

Ps. lviii.

Eripe me de inimicis meis deus
meus: et ab insurgenti
bus in me libera me. Eripe me de op
erantibus iniquitatem: et de viris san
guinum salva me. Quia ecce cepe
runt animam meam: irruerunt in
me fortes. Neque iniquitas mea ne
que peccatum meum domine: sine ini
quitate cucurri et direxi. Exurge in
occursum meum et vide: et tu domine
deus virtutum deus israel. Intende
ad visitandas omnes gentes: non
miserearis omnibus qui operantur
iniquitatem. Convertentur ad vespe
ram et famem patientur ut canes: et circu
ibunt civitatem. Ecce loquentur in
ore suo: et gladius in labiis eorum
quoniam quis audivit. Et tu domine

occidebis eos ad nichilum deduces omnes gentes. Fortitudinem meam ad custodiam: quia deus susceptor meus. deus meus misericordia eius preueniet me. Deus ostendit michi super inimicos meos: ne occidas eos nequando obliuiscantur populi mei. Disperge illos in uirtute tua: et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermonem labiorum ipsorum et comprehendantur in superbia sua. Et de execratione et mendacio: annuntiabuntur in consummatione. In ira consummationis et non erunt: et scient quia deus dominabitur iacob et finium terre. Conuertentur ad uesperam et famem patientur ut canes: et circuibunt ciuitatem. Ipsi dispergentur ad manducandum: si uero non fuerint saturati et murmurabunt. Ego autem cantabo fortitudinem tuam: et exaltabo mane misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus: et refugium meum in die tribulationis mee. Adiutor meus tibi psallam quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia mea.

In finem pro his qui commutabuntur in tituli inscriptione ipsi dauid in doctrinam cum succendit mesopotamiam syrie uel syriam sobal et conuertit ioab et percussit edom in ualle salinarum .xii. milia.

Ps. lix.

Deus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es et misertus es nobis. Commouisti terram et conturbasti eam: sana contritiones eius quia commota est. Ostendisti populo tuo dura: potasti nos uino compunctionis. Dedisti metuentibus te significationem ut fugiant a facie arcus. Ut liberentur dilecti tui: saluum fac dextera tua et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo: letabor et partibor sichimam et conuallem tabernaculorum metibor. Meus est galaad et meus est manasses: et effraym fortitudo capitis mei. Iuda rex meus: moab olla spei mee. In ydumeam extendam calciamentum meum: michi alienigene subditi sunt. Quis deducet me in ciuitatem munitam: quis deducet me usque in idumeam. Nonne tu deus qui repulisti nos: et non egredieris deus in uirtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione: quia uana salus hominis. In deo faciemus uirtutem: et ipse ad nichilum deducet tribulantes nos.

In finem in hymnis psalmus dauid.

Exaudi deus deprecationem meam: intende orationi mee. A finibus terre ad te clamaui dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti me. Deduxisti me quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula: protegar in uelamento alarum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum. Dies super dies regis adicies: annos eius usque in diem generationis et generationis. Permanet in eternum in conspectu dei: misericordiam et ueritatem eius quis requiret. Sic psalmum dicam nomini tuo in seculum seculi: ut reddam uota mea de die in diem.

In finem pro idithum psalmus dauid.

Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum. Nam et ipse deus meus salutaris meus: susceptor meus non mouebor plus. Quousque irruitis in hominem interficitis uniuersi uos: tamquam parieti inclinato et macerie depulse. Uerumtamen pretium meum cogitauerunt repellere: cucurri in siti ore suo benedicebant et corde suo maledicebant. Uerumtamen deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Quia ipse deus meus et saluator meus: adiutor meus non emigrabo. In deo salutare meum et gloria mea: deus auxilii mei et spes mea in deo est. Sperate in eo omnis congregatio populi: effundite coram illo corda uestra deus adiutor noster in eternum. Uerumtamen uani filii hominum: mendaces filii hominum in stateris ut decipiant ipsi de uanitate in idipsum. Nolite sperare in iniquitate: et rapinas nolite concupiscere: diuitie si affluant nolite cor apponere. Semel locutus est deus duo hec audiui quia potestas dei est et tibi domine misericordia. quia tu reddes unicuique iuxta opera sua.

Psalmus dauid cum esset in deserto

Deus deus meus ad te de luce uigilo. Sitiuit in te anima mea

quam multipliciter tibi caro mea. In terra deserta in uia et in aquosa sic in sancto apparui tibi ut uiderem uirtutem tuam et gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia tua super uitas labia mea laudabunt te. Sic benedicam te in uita mea: et in nomine tuo leuabo manus meas. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea: et labiis exultationis laudabit os meum. Si memor fui tui super stratum meum in matutinis meditabor in te: quia fuisti adiutor meus. Et in uelamento alarum tuarum exultabo adhesit anima mea post te: me suscepit dextera tua. Ipsi uero in uanum quesierunt animam meam: introibunt in inferiora terre: tradentur in manus gladii partes uulpium erunt. Rex uero letabitur in deo laudabuntur omnes qui iurant in eo quia obstructum est os loquentium iniqua.

In finem psalmus dauid.

Exaudi deus orationem meam cum deprecor a timore inimici eripe animam meam. Protexisti me a conuentu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem. Quia exacuerunt ut gladium linguas suas intenderunt arcum rem amaram ut sagittent in occultis immaculatum. Subito sagittabunt eum et non timebunt: firmauerunt sibi sermonem nequam. Narrauerunt ut absconderent laqueos: dixerunt quis uidebit eos. Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor altum: et exaltabitur deus. Sagitte paruulorum facte sunt plage eorum: et infirmate sunt contra eos lingue eorum. Conturbati sunt omnes qui uidebant eos: et timuit omnis homo. Et annuntiauerunt opera dei: et facta eius intellexerunt. Letabitur iustus in domino et sperabit in eo: et laudabuntur omnes recti corde.

In finem psalmus dauid canticum aggei et ieremie uel ezechiel de uerbo peregrinationis uel de populo transmigrationis cum inciperent proficisci.

Te decet hymnus deus in syon: et tibi reddetur uotum in ierusalem. Exaudi deus orationem meam: ad te omnis caro ueniet. Verba iniquorum preualuerunt super nos: et impietatibus nostris tu propitiaberis. Beatus quem elegisti et assumpsisti inhabitabit in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tue: sanctum est templum tuum mirabile in equitate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes omnium finium terre et in mari longe. Preparans montes in uirtute tua accinctus potentia: qui conturbas profundum maris sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini et uespere delectabis. Visitasti terram et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam. Flumen dei repletum est aquis: parasti cibum illorum quoniam ita est preparatio eius. Riuos eius inebrians multiplica genimina eius: in stillicidiis eius letabitur germinans. Benedices corone anni benignitatis tue: et campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti: et exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ouium: et ualles habundabunt frumento clamabunt etenim hymnum dicent.

In finem psalmus dauid canticum resurrectionis. Ps. lxv.

Iubilate deo omnis terra: psalmum dicite nomini eius. date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt opera tua domine: in multitudine uirtutis tue mentientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te et psallat tibi. psalmum dicat nomini tuo. Venite et uidete opera dei terribilis in consiliis super filios hominum. Qui conuertit mare in aridam: in flumine pertransibunt pede letabimur ibi in ipso. Qui dominatur in uirtute sua in eternum oculi eius super gentes respiciunt qui exasperant non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum: et auditam facite uocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad uitam: et non dedit in commotionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus igne nos examinasti: sicut examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum: posuisti tribulationes in dorso nostro. imposuisti homines super capita nostra. Transiuimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium. Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi uota mea que distinxerunt labia mea. Et locutum

est os meum : in tribulatione mea.
Holocausta medullata offeram tibi
cum incenso arietum : offeram tibi
boves cum h. Venite audite et nar
rabo omnes qui timetis deum : qu
ta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo
clamavi et exultavi sub lingua mea.
Iniquitatem si aspexi in corde meo
non exaudiet dominus. Propterea
exaudivit deus : et attendit voci depreca
tionis mee. Benedictus deus : qui
non amovit orationem meam et mi(sericordi)am
suam a me. In finem ps. cantici dd' i hy(mnis)

Al' dñs

Ps. lxvi.

Deus misereatur nostri et benedicat
nobis : illuminet vultum su
um super nos et misereatur nostri. Ut cog
noscamus in terra viam tuam : in
omnibus gentibus salutare tuum.
Confiteantur tibi populi deus confitean
tur tibi populi omnes. Letentur et
exultent gentes : quoniam iudicas
populos in equitate et gentes in terra
dirigis. Confiteantur tibi populi
deus confiteantur tibi populi omnes t
ra dedit fructum suum. Benedicat
nos deus deus noster : benedicat nos deus
et metuant eum omnes fines terre.
In finem psalmus cantici david.

Ps. lxvii.

Exurgat deus et dissipentur ini
mici eius : et fugiant qui ode
runt eum a facie eius. Sicut deficit
fumus deficiant : sicut fluit cera a fa
cie ignis sic pereant peccatores a facie
dei. Et iusti epulentur et exultent
in conspectu dei : et delectentur in letitia.
Cantate deo psalmum dicite nomi
eius : iter facite ei qui ascendit sup
occasum dominus nomen illi. Ex
ultate in conspectu eius : turbabuntur
a facie eius patris orphanorum et
iudicis viduarum. Deus in loco sancto
suo. deus qui habitare facit unius
moris in domo. Qui educit vinc
tos in fortitudine similiter eos qui
exasperant qui habitant in sepulcris.
Deus cum egredereris in conspectu
populi tui : cum pertransires in deser
to. Terra mota est etenim celi dis
tillaverunt a facie dei synai : a facie
dei israel. Pluviam voluntariam
segregabis deus hereditati tue. et
infirmata est tu vero perfecisti eam.
Animalia tua habitabunt in ea :
parasti in dulcedine tua pauperi deus.

Al' rôuat

Dominus dabit verbum : evangelizan
tibus virtute multa. Rex virtutum di
lecti dilecti : et speciei domus dividere spo
lia. Si dormiatis inter medios cleros
penne columbe deargentate : et posteri
ora dorsi eius in pallore auri. Dum dis
cernit celestis reges super eam nive deal
babuntur in selmon : mons dei mons
pinguis. Mons coagulatus mons
pinguis. ut quid suspicamini montes
coagulatos. Mons in quo beneplacitum
est deo habitare in eo : etenim dominus ha
bitabit in finem. Currus dei decem mi
libus multiplex : milia letantium dominus
in eis in syna in sancto. Ascendisti i
altum cepisti captivitatem accepisti d
na in hominibus. Etenim non cred
tes : inhabitare dominum deum. Benedic
tus dominus deus die cotidie : prosperum
iter faciet nobis deus salutarium n
Deus noster deus salvos faciendi : et dni
domini exitus mortis. Verumptamen d
confringet capita inimicorum suorum : v
cem capilli perambulantium in delictis s
Dixit dominus ex basan convertam : conv
in profundum maris. Ut intinguat
pes tuus in sanguine : lingua canum
tuorum. ex inimicis ab ipso. Viderunt
gressus tuos deus : ingressus dei m
regis mei qui est in sancto. Preve
nerunt principes coniuncti psallentibus : in
medio iuvencularum tympanistriarum
in ecclesiis benedicite deo : domino de fonti
israel. Ibi beniamin adolescentulus : i
mentis excessu. Principes iuda duces
eorum : principes zabulon et principes
neptalim. Manda deus virtuti tue : c
firma deus hoc quod operatus es in n
bis. A templo tuo quod est in ierusa
tibi offerent reges munera. Increpa
feras harundinis congregatio tauro
in vaccis populorum : ut excludant
qui probati sunt argento. Dissipa ge
tes que bella volunt : venient lega
ex egypto ethiopia preveniet manus
eius deo. Regna terre cantate deo :
psallite domino. Psallite deo qui
ascendit super celum celi ad orientem
Ecce dabit voci sue vocem virtutis
date gloriam deo super israel magnifi
centia eius et virtus eius in nubi
Mirabilis deus in sanctis suis deus
israel : ipse dabit virtutem et fortitudi
plebi sue benedictus deus. In finem

Pro hiis qui commutabuntur. ps. david.

Salvum me fac deus: quoniam intraverunt aque usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi: et non est substantia. Veni in altitudinem maris: et tempestas demersit me. Laboravi clamans raucae facte sunt fauces mee: defecerunt oculi mei dum spero in deum meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: que non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insipientiam meam: et delicta mea a te non sunt abscondita. Non erubescant in me qui expectant te domine: domine virtutum. Non confundantur super me: qui querunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis: et peregrinus filiis matris mee. Quoniam zelus domus tue comedit me. et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam: et factum est michi in opprobrium. Et posui vestimentum meum cilicium: et factus sum illis in parabolam. Adversum me loquebantur qui sedebant in porta: et in me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero orationem meam ad te domine: tempus beneplaciti deus. In multitudine misericordie tue exaudi me in veritate salutis tue. Eripe me de luto ut non infigar: libera me ab hiis qui oderunt me et de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aque: neque absorbeat me profundum neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne avertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor velociter exaudi me. Intende anime mee et libera eam: propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum et confusionem meam: et reverentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: improperium expectavit cor meum et miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur et non fuit: et qui consolaretur et non inveni.

Et dederunt in escam meam fel: et in siti mea potaverunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum: et in retributiones: et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum eorum semper incurva. Effunde super eos iram tuam: et furor ire tue comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta: et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt: et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: et non intrent in iustitiam tuam. Deleantur de libro viventium: et cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et dolens: salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cum cantico: et magnificabo eum in laude. Et placebit deo super vitulum novellum: cornua producentem et ungulas. Videant pauperes et letentur: querite deum et vivet anima vestra. Quoniam exaudivit pauperes dominus: et vinctos suos non despexit. Laudent illum celi et terra: mare et omnia reptilia in eis. Quoniam deus salvam faciet syon: et edificabuntur civitates iude. Et inhabitabunt ibi: et hereditate acquirent eam. Et semen servorum eius possidebit eam: et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

In finem david in rememorationem eo quod salvum fecit dominus. Ps. lxix.

Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur: qui querunt animam meam. Avertantur retrorsum et erubescant: qui volunt michi mala. Avertantur statim erubescentes: qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur in te omnes qui querunt te: et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego vero egenus et pauper sum: deus adiuva me. Adiutor meus et liberator meus es tu: domine ne moreris.

In finem psalmus david in rememorationem filiorum ionadab et priorum captivorum. Ps. lxx.

In te domine speravi non confundar in eternum: in iustitia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurem tuam: et salva me. Esto michi in deum pro

tectorem: et in locum munitum ut sal
uum me facias. Quoniam firma
mentum meum: et refugium meum
es tu. Deus meus eripe de manu pecca
toris: et de manu contra legem agentis
et iniqui. Quoniam tu es patientia
mea domine: domine spes mea a iuuentute
a iuuentute mea. In te confirmatus
sum ex utero: de uentre matris mee
tu es protector meus. In te cantatio
mea semper: tanquam prodigium factus
sum multis: et tu adiutor fortis. Re
pleatur os meum laude: ut cantem glo
riam tuam tota die magnitudinem
tuam. Ne proiicias me in tempore se
nectutis: cum defecerit uirtus mea ne
derelinquas me. Quia dixerunt ini
mici mei michi: et qui custodiebant a
nimam meam consilium fecerunt in unum.
Dicentes deus dereliquit eum: perse
quimini et comprehendite eum: quia non est
qui eripiat. Deus ne elongeris a me.
deus meus in auxilium meum respice.
Confundantur et deficiant detra
hentes anime mee: operiantur confusio
ne et pudore qui querunt mala michi.
Ego autem semper sperabo et adiciam
super omnem laudem tuam. Os me
um annuntiabit iustitiam tuam: to
ta die salutare tuum. Quoniam non
cognoui litteraturam introibo in po
tentias domini: domine memorabor iusti
tie tue solius. Deus docuisti me a iu
uentute mea: et usque nunc pronuncti
abo mirabilia tua. Et usque in senecta
et senium: deus ne derelinquas me.
Donec annuntiem brachium tuum
generationi omni que uentura est. Po
tentiam tuam et iustitiam tuam deus
usque in altissima que fecisti magnalia
deus quis similis tibi. Quantas os
tendisti michi tribulationes multas
et malas: et conuersus uiuificasti me et
de abyssis terre iterum reduxisti me.
Multiplicasti magnificentiam tuam et
conuersus consolatus es me. Nam et ego
confitebor tibi in uasis psalmi ueritatem
tuam deus: psallam tibi in cythara
sanctus israel. Exultabunt labia me
a cum cantauero tibi: et anima mea quam
redemisti. Sed et lingua mea tota
die meditabitur iustitiam tuam: cum
confusi et reuiti fuerint qui querunt
mala m. In salomonem psalmus

Deus iudicium tuum regi da: et
iustitiam tuam filio regis. Iu
dicare populum tuum in iustitia: et
pauperes tuos in iudicio. Suscipiant
montes pacem populo: et colles iusti
Iudicabit pauperes populi et saluos fa
ciet filios pauperum: et humiliabit cal
umniatorem. Et permanebit cum sole et
ante lunam: in generatione et genera
tionem. Descendet sicut pluuia in ve
llus. et sicut stillicidia stillantia super te
rram. Orietur in diebus eius iustitia et
habundantia pacis donec auferatur lu
na. Et dominabitur a mari usque ad
mare et a flumine usque ad terminos or
bis terrarum. Coram illo procident
ethiopes: et inimici eius terram lingent.
Reges tharsis et insule munera of
ferent: reges arabum et saba dona ad
ducent. Et adorabunt eum omnes re
ges omnes gentes seruient ei. Quia li
berabit pauperem a potente: et paupe
rem cui non erat adiutor. Parcet paupe
ri et inopi: et animas pauperum saluas fa
ciet. Ex usuris et iniquitate redimet
animas eorum: et honorabile nomen
eorum coram illo. Et uiuet et dabitur ei
auro arabie: et adorabunt de ipso sem
per tota die benedicent ei. Erit firma
mentum in terra in summis montium:
extolletur super libanum fructus eius
et florebunt de ciuitate sicut fenum
Sit nomen eius benedictum in s
ante solem permanet nomen eius. E
benedicentur in ipso omnes tribus te
omnes gentes magnificabunt eum.
Benedictus dominus deus israel
facit mirabilia solus. Et benedictum
nomen maiestatis eius: in eternum: et
replebitur maiestate eius omnis te
fiat fiat. Defecerunt laudes uel hymni
filii iesse psalmus asaph
Quam bonus israel deus: his qui
recto sunt corde. Mei autem pene moti
pedes: pene effusi sunt gressus mei.
Quia zelaui super iniquos: pacem
peccatorum uidens. Quia non est
respectus morti eorum: et firmamentum
in plaga eorum. In labore hominum
non sunt: et cum hominibus non fla
gellabuntur. Ideo tenuit eos super
operti sunt iniquitate et impietate sua.
Prodiit quasi ex adipe iniquitas eo
transierunt in affectum cordis. Cogi

uerunt et locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in celum os suum: et lingua eorum transiuit in terra. Ideo conuertetur populus meus hic: et dies pleni inuenientur in eis. Et dixerunt quomodo scit deus: et si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatores et abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. Et dixi ergo sine causa iustificaui cor meum: et laui inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die: et castigatio mea in matutinis. Si dicebam narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobaui. Existimabam ut cognoscerem hoc: labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei: et intelligam in nouissimis eorum. Verumptamen propter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum alleuarentur. Quomodo facti sunt in desolationem: subito defecerunt: perierunt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgentium: domine in ciuitate tua ymaginem ipsorum ad nichilum rediges. Quia inflammatum est cor meum et renes mei commutati sunt: et ego ad nichilum redactus sum et nesciui. Vt iumentum factus sum apud te: et ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam: et in uoluntate tua deduxisti me. et cum gloria suscepisti me. Quid enim michi est in celo: et a te quid uolui super terram. Defecit caro mea et cor meum: deus cordis mei et pars mea deus in eternum. Quia ecce qui elongant se a te peribunt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Michi autem adherere deo bonum est: ponere in domino deo spem meam. Vt annunciem omnes predicationes tuas: in portis filie syon.

Intellectus asaph.

Vtquid deus repulisti in finem: iratus est furor tuus super oues pascue tue. Memor esto congregationis tue: quam possedisti ab initio. Redemisti uirgam hereditatis tue: mons syon in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in superbias eorum in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te: in medio sollempnitatis tue. Posuerunt signa sua signa: et non cognouerunt sicut in exitu super summum. Quasi in silua lignorum securibus exciderunt ianuas eius in id ipsum: in securi et ascia deiecerunt eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum: in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul. quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra. Signa nostra non uidimus iam non est propheta et nos non cognoscet amplius. Vsquequo deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomen tuum in finem. Vt quid auertis manum tuam: et dexteram tuam de medio sinu tuo in finem. Deus autem rex noster ante secula: operatus est salutem in medio terre. Tu confirmasti in uirtute tua mare: contribulasti capita draconum in aquis. Tu confregisti capita draconis: dedisti eum escam populis ethyopum. Tu dirupisti fontes et torrentes: tu siccasti fluuios ethan. Tuus est dies et tua est nox: tu fabricatus es auroram et solem. Tu fecisti omnes terminos [tre]: estatem et uer tu plasmasti ea. Memor esto huius inimicus improperauit domino: et populus insipiens incitauit nomen tuum. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi: et animas pauperum tuorum: ne obliuiscaris in finem. Respice in testamentum tuum: quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatum. Ne auertatur humilis factus confusus: pauper et inops laudabunt nomen tuum. Exurge deus iudica causam tuam: memor esto improperiorum tuorum eorum que ab insipiente sunt tota die. Ne obliuiscaris uoces inimicorum tuorum: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

In finem ne disperdas uel corrumpas psalmus asaph cantici. Ps. lxxiiij.

Confitebimur tibi deus confitebimur et inuocabimus nomen tuum: narrabimus mirabilia tua: cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea: ego confirmaui columpnas eius. Dixi iniquis nolite inique agere: et delinquentibus nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altum cornu uestrum nolite loqui aduersus deum iniquitatem. Quia neque ab oriente neque ab occidente neque a desertis montibus quoniam deus iudex est. Hunc humiliat et hunc exaltat: quia calix in manu domini uini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc: uerumptamen fex eius non est exinanita

bibent ex eo omnes peccatores terre. Ego
autem annuntiabo in seculum: canta-
bo deo iacob. Et omnia cornua pecca-
torum confringam: et exaltabuntur cor-
nua iusti *In finem in carminibus canti-*
cum assyriorum: psalmus asaph

Ps. lxxv.

Notus in iudea deus: in israel mag-
num nomen eius. Et factus est in
pace locus eius. et habitatio eius in sy-
on. Ibi confregit potentias arcuum:
scutum et gladium et bellum. Illumi-
nans tu mirabiliter a montibus eternis:
turbati sunt omnes insipientes corde.
Dormierunt somnum suum: ~~somp-
num~~ et nichil invenerunt omnes viri
divitiarum in manibus suis. Ab in-
crepatione tua deus iacob: dormitave-
runt qui ascenderunt equos. Tu ter-
ribilis es et quis resistet tibi: ex tunc
ira tua. De celo auditum fecisti iudici-
um: terra tremuit et quievit. Cum
exurgeret in iudicio deus: ut salvos
faceret omnes mansuetos terre. Quoniam
cogitatio hominis confitebitur tibi: et reli-
quie cogitationis diem festum agent
tibi. Vovete et reddite domino deo vestro:
omnes qui in circuitu eius affertis
munera. Terribili et ei qui aufert spiritum
principum: terribili apud reges terre.
In finem pro idithun psalmus asaph

Ps. lxxvi.

Voce mea ad dominum clamavi:
voce mea ad deum et intendit
michi. In die tribulationis mee deum
exquisivi manibus meis. nocte contra
eum et non sum deceptus. Renuit
consolari anima mea: memor fui dei et
delectatus sum et exercitatus sum et de-
fecit spiritus meus. Anticipaverunt
vigilias oculi mei: turbatus sum et non
sum locutus. Cogitavi dies antiquos
et annos eternos in mente habui. Et
meditatus sum nocte cum corde meo:
et exercitabar et scopebam spiritum meum.
Numquid in eternum proiciet deus.
aut non apponet ut complacitior sit
adhuc. Aut in finem misericordiam suam
abscidet: a generatione in generationem.
Aut obliviscetur misereri deus: aut
continebit in ira sua misericordias suas. Et
dixi nunc cepi: hec mutatio dextere ex-
celsi. Memor fui operum domini: quia
memor ero ab initio mirabilium tuorum.
Et meditabor in omnibus operibus tuis:
et in adinventionibus tuis exercebor.

Deus in sancto via tua: quis deus
magnus sicut deus noster tu es deus qui
facis mirabilia. Notam fecisti in po-
pulis virtutem tuam: redemisti in bra-
chio tuo populum tuum filios iacob
et ioseph. Viderunt te aque deus vide-
runt te aque et timuerunt: et turbati
sunt abyssi. Multitudo sonitus aqua-
rum vocem dederunt nubes. Etenim sagit-
te tue transeunt: vox tonitrui tui in
rota. Illuxerunt choruscationes tue
orbi terre: commota est et contremuit ter-
ra. In mari via tua et semite tue in
aquis multis: et vestigia tua non cognoscentur.
Deduxisti sicut oves populum tuum:
in manu moysi et aaron. *Intellectus asaph*

Attendite popule meus legem me-
am: inclinate aurem vestram in
verba oris mei. Aperiam in parabolis os
meum: loquar propositiones ab initio.
Quanta audivimus et cognovimus
ea: et patres nostri narraverunt nobis.
Non sunt occultata a filiis eorum. in genera-
tione altera. Narrantes laudes domini
et virtutes eius: et mirabilia eius que
fecit. Et suscitavit testimonium in ia-
cob et legem posuit in israel. Quanta man-
davit patribus nostris nota facere ea filiis suis:
ut cognoscat generatio altera. Filii qui
nascentur et exurgent: et narrabunt fi-
liis suis. Ut ponant in deo spem suam
et non obliviscantur operum dei: et man-
data eius exquirant. Ne fiant sicut pa-
tres eorum: generatio prava et exasperans.
Generatio que non direxit cor suum:
et non est creditus cum deo spiritus eius.
Filii effrem intendentes et mittentes
arcum: conversi sunt in die belli. Non custo-
dierunt testamentum dei: et in lege eius
noluerunt ambulare. Et obliti sunt
benefactorum eius: et mirabilium eius
que ostendit eis. Coram patribus eorum fe-
cit mirabilia in terra egipti: in campo
thaneos. Interrupit mare et per-
duxit eos: et statuit aquas quasi in
utre. Et deduxit eos in nube diei: et
tota nocte in illuminatione ignis.
Interrupit petram in heremo et
adaquavit eos velut in abysso multa.
Et eduxit aquam de petra: et deduxit
tanquam flumina aquas. Et apposuerunt
adhuc peccare ei: in iram concitaverunt
excelsum in inaquoso. Et tempta-
verunt deum in cordibus suis:

petierunt escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo: dixerunt numquid poterit deus parare mensam in deserto. Quoniam percussit petram et fluxerunt aque: et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare: aut parare mensam populo suo. Ideo audivit dominus et distulit: et ignis accensus est in iacob et ira ascendit in israel. Quia non crediderunt in deo nec speraverunt in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper: et ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum et panem celi dedit eis. Panem angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in habundantia. Transtulit austrum de celo: et induxit in virtute sua affricum. Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut arenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum, attulit eis non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum: et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum: et electos israel impedivit. In omnibus his peccaverunt adhuc: et non crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos querebant eum et revertebantur: et diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorum: et deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors et propitius fiet peccatis eorum: et non disperdet eos. Et habundavit ut averteret iram suam: et non accendit omnem iram suam. Et recordatus est quia caro sunt spiritus vadens et non rediens. Quotiens exacerbaverunt eum in deserto: in iram concitaverunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et temptaverunt deum: et sanctum israel exacerbaverunt. Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in egypto signa sua: et prodigia sua in campo taphneos. Et convertit in sanguinem flumina eorum: et imbres eorum ne biberent. Misit in eos cynomiam et comedit eos: et ranam et disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum et labores eorum

locuste. Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum: et possessionem eorum igni. Misit in eos iram indignationis sue: indignationem et iram et tribulationem: immissiones per angelos malos. Viam fecit semite ire sue: non pepercit a morte animabus eorum. et iumenta eorum in morte conclusit. Et percussit omne primogenitum in terra egypti: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis cham. Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tamquam gregem in deserto. Et deduxit eos in spe et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montem sanctificationis sue: montem quem acquisivit dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes: et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorum: tribus israel. Et temptaverunt et exacerbaverunt deum excelsum et testimonia eius non custodierunt. Et averterunt se et non servaverunt pactum: quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum. In iram concitaverunt eum in collibus suis: et in sculptilibus suis ad emulationem eum provocaverunt. Audivit deus et sprevit: et ad nichilum redegit valde israel. Et repulit tabernaculum sylo: tabernaculum suum ubi habitavit in hominibus. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum: et pulcritudinem eorum in manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum: et hereditatem suam sprevit. Iuvenes eorum comedit ignis: et virgines eorum non sunt lamentate. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: et vidue eorum non plorabantur. Et excitatus est tamquam dormiens dominus: tamquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis. Et repulit tabernaculum ioseph: et tribum ephraym non elegit. Sed elegit tribum iuda: montem syon quem dilexit. Et edificavit sicut unicornis sanctificium suum: in terra quam fundavit in secula. Et elegit david servum suum: et sustulit eum de gregibus ovium, de post fetantes accepit eum. Pascere iacob servum suum: et israel hereditatem suam. Et pavit eos in

Al' sanctificium

in nocentia cordis sui: et in intellectibus ma
nuum suarum deduxit eos. ps asaph

Ps. lxxviii

Deus venerunt gentes in here
ditatem tuam: polluerunt tem
plum sanctum tuum posuerunt ierusalem
in pomorum custodiam. Posuerunt mor
ticina servorum tuorum escas volatilibus
celi: carnes sanctorum tuorum bestiis terre.
Effuderunt sanguinem eorum tan
quam aquam in circuitu ierusalem et non e
rat qui sepeliret. Facti sumus opprobri
um vicinis nostris: subsannatio et illusio
his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo
domine irasceris in finem: accendetur
velut ignis zelus tuus. Effunde iram
tuam in gentes que te non noverunt
et in regna que nomen tuum non in
vocaverunt. Quia comederunt iacob:
et locum eius desolaverunt. Ne me
mineris iniquitatum nostrarum antiqua
rum: cito anticipent nos misericordie tue quia
pauperes facti sumus nimis. Adiu
va nos deus salutaris noster: et propter gloriam
nominis tui domine libera nos: et
propitius esto peccatis nostris propter no
men tuum. Ne forte dicant in gentibus
ubi est deus eorum et innotescat in na
tionibus coram oculis nostris. Ultio
sanguinis servorum tuorum qui effusus
est: introeat in conspectu tuo gemitus com
peditorum. Secundum magnitudinem
brachii tui: posside filios mortificatorum.
Et redde vicinis nostris septuplum in
sinu eorum: improperium ipsorum quod
exprobraverunt tibi domine. Nos autem
populus tuus et oves pascue tue: confite
bimur tibi in seculum. In generatio
ne et generationem annuntiabimus
laudem tuam. In finem pro his qui com
mutabuntur ps pro assyriis testimonium asaph

Ps. lxxix

Qui regis israel intende: qui dedu
cis velut ovem ioseph. Qui se
des super cherubin: manifestare coram
ephraym beniamin et manasse. Exci
ta potentiam tuam et veni ut salvos
facias nos. Deus converte nos: et ostende
faciem tuam et salvi erimus. Domine deus
virtutum: quousque irasceris super ora
tionem servi tui. Cibabis nos pane lac
rimarum: et potum dabis nobis in lacri
mis in mensura. Posuisti nos in
contradictionem vicinis nostris: et inimi
ci nostri subsannaverunt nos. Deus vir
tutum converte nos: et ostende faciem
tuam et salvi erimus. Vineam de e
gipto transtulisti: eiecisti gentes et plantasti
eam. Dux itineris fuisti in conspec
tu eius: et plantasti radices eius et im
plevit terram. Operuit montes um
bra eius: et arbusta eius cedros dei. Ex
tendit palmites suos usque ad mare: et us
que ad flumen propagines eius. Ut quid
destruxisti maceriam eius: et vindemiant
eam omnes qui pretergrediuntur viam.
Exterminavit eam aper de silva: et sin
gularis ferus depastus est eam. Deus vir
tutum convertere: respice de celo et vide et vi
sita vineam istam. Et perfice eam quam
plantavit dextera tua: et super filium ho
minis quem confirmasti tibi. Incensa ig
ni et suffossa: ab increpatione vul
tus tui peribunt. Fiat manus tua super virum
dextere tue: et super filium hominis
quem confirmasti tibi. Et non discedimus
a te vivificabis nos et nomen tuum invo
cabimus. Domine deus virtutum conver
te nos: et ostende faciem tuam et salvi
erimus. In finem pro torcularibus ps ipsi asaph

Ps. lxxx

Exultate deo ad
iutori nostro: iubilate deo
iacob. Sumite psal
mum et date tympa
num: psalterium iocundum
cum cythara. Buccinate in neo
menia tuba: in insigni die sollempnitatis
vestre. Quia preceptum in israel est:
et iudicium deo iacob. Testimonium in
ioseph posuit illud cum exiret de terra
egipti: linguam quam non noverat
audivit. Divertit ab oneribus dorsum
eius: manus eius in cofino servierunt.
In tribulatione invocasti me et liberavi te
exaudivi te in abscondito tem
pestatis: probavi te apud aquam con
tradictionis. Audi populus meus
et contestabor te: israel si audieris me
non erit in te deus recens: neque adorabis
deum alienum. Ego enim sum do
minus deus tuus qui eduxi te de
terra egipti: dilata os tuum et im
plebo illud. Et non audivit po
pulus meus vocem meam: et israel non
intendit michi. Et dimisi eos se
cundum desideria cordis eorum: ibunt
in adinventionibus suis. Si populus
meus audisset me: israel si in vi
is meis ambulasset. Pro nichilo for
sitan inimicos eorum humiliassem

et super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in secula. Et cibavit illos ex adipe frumenti: et de petra melle saturavit eos. ps Asaph

Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat. Usque quo iudicatis iniquitatem: et facies peccatorum sumitis. Iudicate egeno et pupillo: humilem et pauperem iustificate. Eripite pauperem et egenum de manu peccatoris liberate. Nescierunt neque intellexerunt in tenebris ambulant: movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini et sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram: quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus. Canticum psalmi asaph

Deus quis similis erit tibi ne taceas: neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt: et qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignaverunt consilium: et cogitaverunt adversus sanctos tuos. Dixerunt venite et disperdamus eos de gente: et non memoretur nomen israel ultra. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul: adversus te testamentum disposuerunt tabernacula ydumeorum et hismaelite. Moab et agareni gebal et ammon et amalech: alienigene cum habitantibus tyrum. Etenim assur venit cum illis: facti sunt in adiutorium filiis loth. Fac illis sicut madian et sisare et sicut iabin in torrente cison. Disperierunt in endor: facti sunt ut stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb et zeb et zebee et salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt hereditate possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam: et sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit silvam: et sicut flamma comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua: et in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia: et querent nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur in seculum seculi: et confundantur et pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus: tu solus altissimus in omni terra. In finem pro torcularibus filiis chore ps.

Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Cor meum et caro mea: exultaverunt in deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum et turtur nidum sibi ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine deus virtutum: rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua: in secula seculorum laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictiones dabit legis lator: ibunt de virtute in virtutem videbitur deus deorum in syon. Domine deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus et respice in faciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam et veritatem diligit deus: gratiam et gloriam dabit dominus. Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia domine virtutum beatus homo qui sperat in te.

al' nem

In finem filiis chore ps david

Ps. lxxxiiii.

Benedixisti domine terram tuam: avertisti captivitatem iacob. Remisisti iniquitatem plebis tue: operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab ira indignationis tue. Converte nos deus salutaris noster et averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis: aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis nos: et plebs tua letabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos: et in eos qui convertuntur ad cor. Verumptamen prope timentes eum salutare ipsius ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas obviaverunt sibi: iustitia et pax osculate sunt. Veritas de terra orta est: et iustitia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit: et ponet in via gressus suos. Oratio david.

Ps. lxxxv.

Inclina domine aurem tuam et exaudi me. quoniam inops et pauper sum ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum: salvum fac servum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine quoniam ad te clamavi tota die: letifica animam servi tui: quoniam ad te domine animam meam levavi. Quoniam tu domine suavis et mitis: et multe misericordie omnibus invocantibus te. Auribus percipe domine orationem meam: et intende voci deprecationis mee. In die tribulationis mee clamavi ad te: quia exaudisti me. Non est similis tui in diis domine et non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti venient et adorabunt coram te domine: et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu: et faciens mirabilia tu es deus solus. Deduc me domine in via tua: et ingrediar in veritate tua letetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo: et glorificabo nomen tuum in eternum. Quia misericordia tua magna est super me: et eruisti animam meam: ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me et synagoga potentium quesierunt animam meam et non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator et misericors: patiens et multe misericordie et verax. Respice in me et miserere mei: da imperium puero tuo et salvum fac filium ancille tue. Fac mecum signum in bono ut videant qui oderunt me et confundantur: quoniam tu domine adiuvisti me et consolatus es me. Filiis chore psalmus cantici david

Ps. lxxxvi

Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit dominus portas syon super omnia tabernacula iacob. Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Memor ero raab et babilonis: scientium me. Ecce alienigene et tyrus et populus ethiopum: hii fuerunt illic. Numquid syon dicet homo: et homo natus est in ea: ipse fundavit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis populorum: et principum horum qui fuerunt in ea. Sicut letantium omnium habitatio in te. Canticum psalmus filiis chore in finem pro maleth ad respondendum intellectus eman

israelite vel ezraite. [illegible]

Domine deus salutis mee: in die cla
mavi et nocte coram te. Intret in
tuo oratio mea: inclina aurem tuam
meam. Quia repleta est malis anim
mea: et vita mea in inferno appro
quavit. Estimatus sum cum desc
in lacum: factus sum sicut homo si
adiutorio inter mortuos liber. Si
vulnerati dormientes in sepulchris
rum non es memor amplius: et
de manu tua repulsi sunt. Posu
me in lacu inferiori: in tenebris
in umbra mortis. Super me confi
tus est furor tuus: et omnes fluct
os induxisti super me. Longe fec
notos meos a me. posuerunt me ab
minationem sibi. Traditus sum
non egrediebar: oculi mei langue
pre inopia. Clamavi ad te dom
tota die expandi ad te manus me
Numquid mortuis facies mirab
aut medici suscitabunt et confitebu
tibi. Numquid narrabit aliquis
pulcro misericordiam tuam et veritatem
in perditione. Numquid cognosc
in tenebris mirabilia tua: et iu
tua in terra oblivionis. Et eg
domine clamavi et mane oratio
preveniet te. Ut quid domine re
orationem meam: avertis faciem tu
me. Pauper sum ego et in laborib
iuventute mea: exaltatus autem h
atus sum et conturbatus. In me
sierunt ire tue et terrores tui co
baverunt me. Circumdederunt me
aqua tota die: circumdederunt me
mul. Elongasti a me amicum et
ximum: et notos meos a miseria.

lectus ethan israelite.

Misericordias domini: in eternum ca
tabo. In generatione et generation
nuntiabo veritatem tuam in ore m
Quoniam dixisti in eternum m
edificabitur in celis: preparabit
tas tua in eis. Disposui testam
electis meis iuravi david servo
usque in eternum preparabo semen t
Et edificabo in generatione et gen
tionem: sedem tuam. Confiteb
celi mirabilia tua domine: etenim
veritatem tuam in ecclesia sanct
Quoniam quis in nubibus eq
bitur domino: similis erit domin

filiis dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum: magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus virtutum quis similis tibi: potens es domine et veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris: motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est terra: orbem terre et plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem et mare tu creasti. Thabor et hermon in nomine tuo exultabunt: tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua: iusticia et iudicium preparatio sedis tue. Misericordia et veritas precedent faciem tuam. Beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine vultus tui ambulabunt: et in nomine tuo exultabunt tota die: et in iusticia tua exaltabuntur. Quoniam gloria virtutis eorum tu es: et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio nostra: et sancti israel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tuis et dixisti: posui adiutorium in potente: et exaltavi electum de plebe mea. Inveni david servum meum: oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei: et brachium meum confortabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo: et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius: et odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius: et in fluminibus dexteram eius. Ipse invocabit me pater meus es tu: deus meus et susceptor meus salutis mee. Et ego primogenitum ponam illum: excelsum pre regibus terre. In eternum servabo illi misericordiam meam: et testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius: et thronum eius sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii eius legem meam: et in iudiciis meis non ambulaverint. Si iusticias meas prophanaverint: et mandata mea non custodierint. Visitabo in virga iniquitates eorum: et in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea. Neque prophanabo testamentum meum: et que procedunt de labiis meis non faciam irrita. Semel iuravi in sancto meo si david mentiar: semen eius in eternum manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo: et sicut luna perfecta in eternum et testis in celo fidelis. Tu vero repulisti et despexisti: distulisti christum tuum. Avertisti testamentum servi tui: prophanasti in terra sanctuarium eius. Destruxisti omnes sepes eius: posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum: letificasti omnes inimicos eius. Avertisti adiutorium gladii eius: et non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione: et sedem eius in terra collisisti. Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione. Usquequo domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua. Memorare que mea substantia: numquid enim vane constituisti omnes filios hominum. Quis est homo qui vivet et non videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique domine: sicut iurasti david in veritate tua. Memor esto domine opprobrii servorum tuorum: quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobraverunt inimici tui domine: quod exprobraverunt commutationem christi tui. Benedictus dominus in eternum: fiat fiat.

Oratio moysi hominis dei. Ps. lxxxix.

Domine refugium factus es nobis: a generatione in generationem. Priusquam montes fierent aut formaretur terra et orbis: a seculo et usque in seculum tu es deus. Ne avertas hominem in humilitatem: et dixisti convertimini filii hominum. Quoniam mille anni ante oculos tuos tamquam dies hesterna que preteriit. Et custodia in nocte que pro nihilo habentur: eorum anni erunt. Mane sicut herba transeat: mane floreat et transeat: vespere decidat: induret et arescat. Quia defecimus in ira tua

in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: seculum nostrum in illuminatione vultus tui. Quoniam omnes dies nostri defecerunt: et in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Si autem in potentatibus octoginta anni. et amplius eorum labor et dolor. Quoniam supervenit mansuetudo et corripiemur. Quis novit potestatem ire tue: et pre timore tuo iram tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam fac: et eruditos corde in sapientia. Convertere domine usquequo. et deprecabilis esto super servos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua et exultavimus et delectati sumus in omnibus diebus nostris. Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti: annis quibus vidimus mala. Respice in servos tuos et in opera tua: et dirige filios eorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos et opera manuum nostrarum dirige super nos. et opus manuum nostrarum dirige. laus cantici ps david

Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione dei celi commorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu: et refugium meum deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium: et a verbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub pennis eius sperabis. Scuto circumdabit te veritas eius: non timebis a timore nocturno. A sagitta volante in die a negotio perambulante in tenebris ab incursu et demonio meridiano. Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. Verumtamen oculis tuis considerabis: et retributionem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes mea: altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum: et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum ambulabis: et conculcabis leonem et draconem. Quoniam in me speravit liberabo eum: protegam eum quia cognovit nomen meum. Clamabit ad me et exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum et glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum: et ostendam illi salutare meum. psalmus in die sabbati

Bonum est confiteri domino: et psallere nomini tuo altissime. Ad annunciandum mane misericordiam tuam: et veritatem tuam per noctem. In decacordo psalterio cum cantico in cythara. Quia delectasti me domine in factura tua: et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua domine: nimis profunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipiens non cognoscet: et stultus non intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut fenum: et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum seculi: tu autem altissimus in eternum domine. Quoniam ecce inimici tui domine: quoniam ecce inimici tui peribunt: et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: et senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos: et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit: sicut cedrus libani multiplicabitur. Plantati in domo domini in atriis domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi. et bene patientes erunt ut annuncient. Quoniam rectus dominus deus noster: et non est iniquitas in eo. cantici ipsi david in die ante sabbatum

Dominus regnavit decorem indutus est: indutus est dominus fortitudinem et precinxit se. Etenim firmavit orbem terre: qui non commovebitur. Parata sedes tua ex tunc a seculo tu es. Elevaverunt flumina domine: elevaverunt flumina vocem suam. Elevaverunt flumina fluctus suos a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierum. ps david

Deus ultionum dominus: deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram: redde retributionem superbis. Usquequo peccatores domine

usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operantur iniusticiam. Populum tuum domine humiliaverunt: et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam interfecerunt: et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus nec intelliget deus iacob. Intelligite insipientes in populo: et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet: et qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine: et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea. Quia non repellet dominus plebem suam et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque iusticia convertatur in iudicium et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis consurget michi adversus malignantes: aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem. Nisi quia dominus adiuvit me: paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tue letificaverunt animam meam. Numquid adheret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in precepto. Captabunt in animam iusti: et sanguinem innocentem condempnabunt. Et factus est dominus michi in refugium et deus meus in adiutorium spei mee. Et reddet illis iniquitatem ipsorum: et in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.

laus cantici ipsi david

Venite exultemus domino iubilemus deo salutari nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione: et in psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus et rex magnus super omnes deos: quoniam non repellet dominus plebem suam. quia in manu eius sunt omnes fines terre: et altitudines montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud: et siccam manus eius formaverunt. Venite adoremus et procidamus ante deum: ploremus ante dominum qui fecit nos quia ipse est dominus deus noster. Et nos populus pascue eius et oves manus eius: hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Sicut in irritatione secundum diem temptationis in deserto. Ubi temptaverunt me patres vestri probaverunt et viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi: et dixi semper hii errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas quibus iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.

psalmus david quando domus edificabatur post captivitatem

Ps. xcv.

Cantate domino canticum novum: cantate domino omnis terra. Cantate domino et benedicite nomini eius: annunciate de die in diem salutare eius. Annunciate inter gentes gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia: dominus autem celos fecit. Confessio et pulcritudo in conspectu eius: sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentium: afferte domino gloriam et honorem: afferte domino gloriam nomini eius. Tollite hostias et introite in atria eius: adorate dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius universa terra: dicite in gentibus quia dominus regnavit. Etenim correxit orbem terre qui non commovebitur: iudicabit populos in equitate. Letentur celi et exultet terra commoveatur mare et plenitudo eius gaudebunt campi et omnia que in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie domini quia venit: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate: et populos in veritate sua.

psalmus ipsi david quando terra eius restituta est

Ps. xcvi.

Dominus regnavit exultet terra: letentur insule multe. Nubes et caligo in circuitu eius iusticia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet: et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terre: vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini, a facie domini omnis terra. Annunciaverunt celi iusticiam eius et viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia: et qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius: audivit et leta est syon. Et exultaverunt filie iude

al' mirabilia

propt' iudicia tua domine. Qm̄ tu dn̄s altissimus sup omnem terrā : nimis exaltatus es sup om̄s deos. Qui diligitis dominum. odite malum : custodit dn̄s aīas sanctorum suorum de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto : et rectis corde leticia. Letamini iusti in domino : et confitemini memorie sanctificatōis eius

P' xcvii.

Cantate dn̄o canticū ps dd̄ novum : qr mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera ei⁹ et brachium scm̄ eius. Notum fecit dominus salutare suum in ɔspectu gentium revelavit iusticiam suam. Recordatus est mīe sue : et veritatis sue domui israel. Viderunt oēs termini tre : salutare dei nr̄i. Iubilate deo omnis terra : cantate et psallite et exultate. Psallite domino in cythara in cythara et voce psalmi : in tubis ductilib; et voce tube cornee. Iubilate in ɔspectu regis domini : moveatur mare et plenitudo eius orbis terrarum et univ'si qui hītat in eo. Flumina plaudent manu simul : montes exultabunt a ɔspectu dn̄i quoniam venit iudicare terrā. Iudicabit orbem terrarum in iusticia in iusticia : et populos in equitate. ps david.

P'. xcviii.

Dominus regnavit irascantur populi : qui sedes sup cherubin moveatur terra. Dominus in syon magn⁹ et excelsus super om̄s populos. Confiteantur nomini tuo magno : qm̄ terribile et sanctum est : et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones : iudiciū et iusticiā in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nr̄m : et adorate scabellū pedum eius qm̄ sanctum est. Moyses et aaron in sacerdotib; eius : et samuel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant dominū et ipē exaudiebat eos : in columpna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius : et pceptum quod dedit illis. Dn̄e deus nr̄ tu exaudiebas eos. deus tu propicius fuisti eis. et ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exaltate dominū dm̄ nostrum : et adorate in monte sancto eius quoniam sanctus dominus deus nr̄. ps

P'. xcix.

Iubilate deo omnis terra : servite dn̄o in leticia. Introite ī ɔspcū ɔfessione eius : in exultatione. Scitote qm̄ dn̄s ipē est deus : ipē fecit nos et non ipī nos. Populus eius et oves pascue eius : introite portas eius in ɔfessione atria eius in hymnis ɔfitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus : in eternum mīa eius et usq; in generationem et generationem veritas eius. Ps ipe dd̄

Misericordiam et iudicium : cantabo tibi domine. psallam et intelligam in via immaculata : quando venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei : in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam : facientes prevaricationes odivi. Non adhesit michi cor pravum : declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo : hunc persequebar. Superbo oculo et insaciabili corde : cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum : ambulans in via immaculata hic michi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam : qui loquitur iniqua non direxit in ɔspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre : ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem.

pauperis cum anxius fuit ⁊ corā ... effudit precem suam.

Domine exaudi orationem meam : et clamor meus ad te veniat. Non avertas faciem tuam a me : in quacumq; die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacumq; die invocavero te : velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei ⁊ ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis : et factus sum sicut nicticorax in domicilio. Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant michi inimici mei : ⁊ qui laudabant me adversum me iurabant. Quia cinerem tamq̄ panem manducabam et potum meum cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue : quia elevans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt et ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes. et memoriale tuum in generatione et generationem. Tu ex...

gens domine misereberis syon quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius et terre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine: et omnes reges terre gloriam tuam. Quia edificavit dominus syon et videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium et non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera et populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo dominus de celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum ut solveret filios interemptorum. Ut annuntient in syon nomen domini et laudem eius in ierusalem. In conveniendo populos in unum et reges ut serviant domino. Respondit ei in via virtutis sue: paucitatem dierum meorum nuntia michi. Ne revoces me in dimidio dierum meorum: in generatione et generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti: et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes. et omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mutabuntur: tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt et semen eorum in seculum dirigetur. Ps. ipsi david

Benedic anima mea domino: et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino: et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis. qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia et miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquile iuventus tua. Faciens misericordias dominus: et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas moysi: filiis israel voluntates suas. Miserator et misericors dominus: longanimis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur neque in eternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem celi a terra corroboravit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum misertus est dominus timentibus se: quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis sumus homo sicut fenum dies eius. tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet: et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab eterno: et usque in eternum super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorum: his qui servant testamentum eius. Et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea. Dominus in celo paravit sedem suam: et regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite domino angeli eius: potentes virtute omnes facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius. Benedicite domino omnes virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatem eius. Benedicite domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius benedic anima mea domino. Ps. david

Ps. Ciij.

Benedic anima mea domino: domine deus meus magnificatus es vehementer. Confessionem et decorem induisti: amictus lumine sicut vestimento. Extendens celum sicut pellem: qui tegis aquis superiora eius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super pennas ventorum. Qui facis angelos tuos spiritus: et ministros tuos ignem urentem. Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus sicut vestimentum amictus eius. super montes stabunt aque. Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes et descendunt campi: in locum quem fundasti eis. Terminum posuisti quem non transgredientur: neque convertentur operire terram. Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aque. Potabunt omnes bestie agri expectabunt onagri in siti sua. Super ea volucres celi habitabunt: de medio petrarum dabunt voces. Rigans montes

de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra. Producens fenum iumentis et herbam servituti hominum. Ut educas panem de terra: et vinum letificet cor hominis. Ut exhilaret faciem in oleo: et panis cor hominis confirmet. Saturabuntur ligna campi et cedri libani quas plantavit: illic passeres nidificabunt. Herodii domus dux est eorum: montes excelsi cervis petra refugium erinaciis. Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum. Posuisti tenebras et facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestie silve. Catuli leonum rugientes ut rapiant: et querant a deo escam sibi. Ortus est sol et congregati sunt et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum: et ad operationem suam usque ad vesperum. Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnum et spatiosum manibus: illic reptilia quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis: illic naves pertransibunt. Draco iste quem formasti ad illudendum ei: omnia a te expectant ut des illis escam in tempore. Dante te illis colligent: aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Avertente autem te faciem turbabuntur: auferes spiritum eorum et deficient et in pulverem suum revertentur. Emitte spiritum tuum et creabuntur et renovabis faciem terre. Sit gloria domini in seculum letabitur dominus in operibus suis. Qui respicit terram et facit eam tremere: qui tangit montes et fumigant. Cantabo domino in vita mea: psallam deo meo quamdiu sum. Iocundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in domino. Deficiant peccatores a terra: et iniqui ita ut non sint. benedic anima mea domino.

Ps. C.iiii.

Confitemini domino et alleluia alleluia alleluia invocate nomen eius: annuntiate inter gentes opera eius. Cantate ei et psallite ei: narrate omnia mirabilia eius. Laudamini in nomine sancto eius: Letetur cor querentium dominum: querite dominum et confirmamini querite faciem eius semper. Mementote mirabilium eius que fecit: prodigia eius et iudicia oris eius. Semen abraham servi eius: filii iacob electi eius. Ip-

se dominus deus noster: in universa terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testamenti sui: verbi quod mandavit in mille generationes. Quod disposuit ad abraham: et iuramenti sui ad ysaac. Et statuit illud iacob in preceptum: et israel in testamentum eternum. Dicens tibi dabo terram chanaan: funiculum hereditatis vestre. Cum essent numero brevi: paucissimi et incole eius. Et pertransierunt de gente in gentem: et de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis: et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos: et in prophetis meis nolite malignari. Et vocavit famem super terram: et omne firmamentum panis contrivit. Misit ante eos virum: in servum venundatus est ioseph. Humiliaverunt in compedibus pedes eius: ferrum pertransiit animam eius: donec veniret verbum eius. Eloquium domini inflammavit eum. Misit rex et solvit eum: princeps populorum et dimisit eum. Constituit eum dominum domus sue: et principem omnis possessionis sue. Ut erudiret principes eius sicut semetipsum: et senes eius prudentiam doceret. Et intravit israel in egyptum: et iacob accola fuit in terra cham. Et auxit populum suum vehementer: et firmavit eum super inimicos eius. Convertit cor eorum ut odirent populum eius: et dolum facerent in servos eius. Misit moysen servum suum: aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis verba signorum suorum: et prodigiorum suorum in terra cham. Misit tenebras et obscuravit: et non exacerbavit sermones suos. Convertit aquas eorum in sanguinem: et occidit pisces eorum. Edidit terra eorum ranas: in penetralibus regum ipsorum. Dixit et venit cynomia: et scinifes in omnibus finibus eorum. Posuit pluvias eorum grandinem: ignem comburentem in terra ipsorum. Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum: et contrivit lignum finium eorum. Dixit et venit locusta: et bruchus cuius non erat numerus. Et comedit omne fenum in terra eorum: et comedit omnem fructum terre eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum: primitias

laboris eorum. Et eduxit eos cum ar
gento et auro: et non erat in tribubus
eorum infirmus. Letata est egiptus
in profectione eorum: quia incubuit
timor eorum super eos. Expandit nu
bem in protectionem eorum: et ignem
ut luceret eis per noctem. Pecierunt
et venit coturnix: et pane celi saturavit
eos. Dirupit petram et fluxerunt
aque: abierunt in sicco flumina. Quoniam
memor fuit verbi sancti sui: quod ha
buit ad abraham puerum suum. Et
eduxit populum suum in exultatione
et electos suos in leticia. Et dedit illis
regiones gentium: et labores populorum
possederunt. Ut custodiant iustificatio
nes eius: et legem eius requirant. alla alla

Confitemini domino quoniam
bonus quoniam in seculum misericordia eius.
Quis loquetur potentias domini: au
ditas faciet omnes laudes eius. Beati qui
custodiunt iudicium: et faciunt iusti
ciam in omni tempore. Memento nostri domine
in beneplacito populi tui: visita nos in
salutari tuo. Ad videndum in boni
tate electorum tuorum: ad letandum
in leticia gentis tue: ut lauderis cum
hereditate tua. Peccavimus cum patri
bus nostris: iniuste egimus iniquitatem
fecimus. Patres nostri in egipto non
intellexerunt mirabilia tua: non fue
runt memores multitudinis misericordie tue.
Et irritaverunt ascendentes in ma
re: mare rubrum. Et salvavit eos
propter nomen suum: ut notam face
ret potentiam suam. Et increpuit
mare rubrum et exsiccatum est: et de
duxit eos in abissis sicut in deserto.
Et salvavit eos de manu odientium
et redemit eos de manu inimici. Et
operuit aqua tribulantes eos: unus
ex eis non remansit. Et crediderunt
in verbis eius: et laudaverunt laudem
eius. Cito fecerunt obliti sunt operum
eius: et non sustinuerunt consilium
eius. Et concupierunt concupiscentiam
in deserto: et temptaverunt deum in
inaquoso. Et dedit eis petitionem ipso
rum: et misit saturitatem in ani
mas eorum. Et irritaverunt moy
sen in castris: aaron sanctum domini. Aper
ta est terra et deglutivit dathan: et
operuit super congregationem abiron.
Et exarsit ignis in synagoga eorum:
flamma combussit peccatores. Et fece
runt vitulum in oreb: et adoraverunt
sculptile. Et mutaverunt gloriam
suam in similitudinem vituli come
dentis fenum. Obliti sunt deum qui
salvavit eos: qui fecit magnalia in
egipto mirabilia in terra cham: terribi
lia in mari rubro. Et dixit ut disperde
ret eos: si non moyses electus eius ste
tisset in confractione in conspectu eius. Ut
averteret iram eius ne disperderet eos: et
pro nichilo habuerunt terram desidera
bilem. Non crediderunt verbo eius:
et murmuraverunt in tabernaculis
suis: non exaudierunt vocem domini.
Et elevavit manum suam super eos:
ut prosterneret eos in deserto. Et ut deice
ret semen eorum in nationibus: et dispergeret
eos in regionibus. Et initiati sunt beel
fegor: et comederunt sacrificia mortuorum.
Et irritaverunt eum in adinventionibus
suis: et multiplicata est in eis ruina.
Et stetit phinees et placavit: et cessa
vit quassatio. Et reputatum est ei
ad iusticiam in generatione et genera
tionem usque in sempiternum. Et irrita
verunt eum ad aquas contradictio
nis et vexatus est moyses propter eos:
quia exacerbaverunt spiritum eius. Et
distinxit in labiis suis non disperde
runt gentes quas dixit dominus illis.
Et commixti sunt inter gentes: et didi
cerunt opera eorum et servierunt sculp
tilibus eorum et factum est illis in scan
dalum. Et immolaverunt filios
suos: et filias suas demoniis. Et ef
fuderunt sanguinem innocentem: san
guinem filiorum suorum et filiarum su
arum: quas sacrificaverunt sculptilibus
chanaan. Et infecta est terra in san
guinibus: et contaminata est in operibus
eorum. et fornicati sunt in adinventio
nibus suis. Et iratus est furore dominus in
populo suo: et abhominatus est here
ditatem suam. Et tradidit eos in ma
nus gentium: et dominati sunt eorum
qui oderunt eos. Et tribulaverunt
eos inimici eorum: et humiliati sunt
sub manibus eorum: sepe liberavit eos.
Ipsi autem exacerbaverunt eum in con
silio suo. et humiliati sunt in iniquitati
bus suis. Et vidit cum tribularentur
et audivit orationem eorum. Et memor
fuit testamenti sui: et penituit eum se

in generatione in ge

ciendum multitudinē mīe sue. Et
dedit eos in miās: in ɔspectu omnium
qui ceperant eos. Saluos fac nos do
mine deus noster: et ɔgrega nos de
nationibꝫ. Ut ɔfiteamur nomini scō
tuo: et gloriemur in laude tua. Benedic
tus dominus deus israel: a seculo et us
qꝫ in seculum: et dicet omnis populus
fiat fiat. Alleluya alleluya

Ps. cvi.

Confitemini dño qm̄ bonus qm̄
in seculum mīa eius. Dicant nunc qui
redempti sunt a domino: quos redemit
de manu inimici: de regionibꝫ ɔgrega
uit eos. A solis ortu et occasu: ab aqui
lone et mari. Erra uerunt in so
litudine in inaquoso: uiam ciuitatis
habitaculi non inuenerunt. Esurien
tes et sitientes: anima eorum in ipsis de
fecit. Et clamauerunt ad dñm cum tri
bularentur: et de necessitatibꝫ eorum eripuit
eos. Et deduxit eos in uiam rectam: ut
irent in ciuitatem habitationis. Confiteāt
dño mīe eius: et mirabilia eius filiis ho
minū. Quia satiauit aīam inanem
et aīam esurientem satiauit bonis.
Sedentes in tenebris et umbra mortis
et uinctos in mendicitate et ferro. Quia
exacerbauerunt eloquia dei: et ɔsilium
altissimi irritauerunt. Et humiliatū
est in laboribꝫ cor eorum: et infirmati
sunt nec fuit qui adiuuaret. Et cla
mauerunt ad dñm cum tribularentur:
et de necessitatibꝫ eorum liberauit eos. Et
eduxit eos de tenebris et umbra mortis:
et uincula eorum disrupit. Confiteant
dño mīe eius. et mirabilia eius filiis ho
minū. Quia ɔtriuit portas ereas: et uec
tes ferreos confregit. Suscepit eos de
uia iniquitatis eorum: ꝑ͛ iniusticias
enī suas humiliati sunt. Omnē escā
abominata est aīa eorum et appropinq̄
uerunt usqꝫ ad portas mortis. Et cla
mauerunt ad dominum cum tribularen
tur: et de necessitatibꝫ eorum liberauit eos.
Misit uerbum suum et sanauit eos: et e
ripuit eos de interitionibꝫ eorum. Confi
teantur domino mīe eius: et mirabilia
eius filiis hominum. Et sacrificent
sacrificium laudis: et annuntient opa
eius in exultatōe. Qui descendunt ma
re in nauibꝫ facientes opatiōnē in aq̄s
multis. Ipsi uiderunt opera domini
et mirabilia eius in profundo. Dixit et
stetit spūs procelle et exaltati sunt fluctus

al' ut

al' nes

eius. Ascendunt usqꝫ ad celos et descen
dunt usqꝫ ad abissos: anima eorum
in malis tabescebat. Turbati sunt et
moti sunt sicut ebrius: et omnis sapientia
eorum deuorata est. Et clamauerunt
ad dñm cum tribularentur: et de necessi
tatibꝫ eorum eduxit eos. Et statuit pro
cellam eius in auram: et siluerunt fluc
tus eius. Et letati sunt quia siluerunt
et deduxit eos in portum uoluntatis eo
Confiteantur domino mīe eius: et mi
rabilia eius filiis hominum. Et ex
altent eum in ecclesia plebis: et in cathedra
seniorum laudent eum. Posuit flumina
in desertum: et exitus aquarum in sitim.
Terram fructiferam in salsuginem a
malitia inhabitantium in ea. Posuit deser
tum in stagna aquarum: et terram sine
aqua in exitus aquarum. Et collocauit
illic esurientes: et ɔstituerunt ciuitatem
habitationis. Et seminauerunt agros
et plantauerunt uineas: et fecerunt fructum
natiuitatis. Et benedixit eis et mul
tiplicati sunt nimis: et iumenta eorum
non minorauit. Et pauci facti sunt et
uexati sunt: a tribulatione malorum
et dolore. Effusa est contemptio super
principes: et errare fecit eos in inuio et
non in uia. Et adiuuit pauperem de in
opia posuit sicut oues familias. Uide
bunt recti et letabuntur. et omnis iniquitas
oppilabit os suum. Quis sapiens
et custodiet hec. et intelliget mīas

Canticum ps ipsi dauid

Paratum cor meum deus paratum
cor meum: cantabo et psallam in glo
ria mea. Exurge psalterium et cythara
exurgam diluculo. Confitebor tibi in
populis domine: et psallā tibi in natio
nibꝫ. Quia magna super celos mise
ricordia tua: et usqꝫ ad nubes ueritas tua. Ex
altare super celos deus: et super omnem
terram gloria tua ut liberentur di
lecti tui. Saluum fac dextera tua et
audi me: deus locutus est in sancto
Exultabo et diuidam sicimam: et con
uallem tabernaculorum dimetiar.
Meus est galaad et meus est ma
nasses: et ephraim susceptio capitis mei.
Iuda rex meus: moab lebes spei
In idumeam extendam calciamentum
meum: mihi alienigene amici facti
sunt. Quis deducet me in ciuitatem
munitam: quis deducet me usqꝫ in

duxeriam? Nonne tu deus qui repulisti
nos et non exibis deus in uirtutibz
nris? Da nobis auxilium de tribulatiõe:
quia uana salus hominis. In deo fa
ciemus uirtutem: et ipe ad nichilum de
ducet inimicos nros. In finē ps dauid
Deus laudem meam ne tacueris
quia os peccatoris et os dolosi sr
me apertum est. Locuti sunt aduersum
me lingua dolosa: et sermonibz odij
circumdederunt me. et expugnauerunt
me gratis. Pro eo ut me diligerent
detrahebant m: ego autem orabam.
Et posuerunt aduersum me mala pro
bonis et odium pro dilectione mea. Cō
stitue super eum peccatorem: et diabol'
stet a dextris eius. Cum iudicatur
exeat condempnatus: et oratio eius fiat
in peccatum. Fiant dies eius pauci
et episcopatum eius accipiat alter. Fi
ant filij eius orphani: et uxor eius ui
dua. Nutantes transferantur filij eius
et mendicent: eiciant de habitationibz suis.
Scrutetur fenerator omnem substan
tiam eius. et diripiant alieni labores ei'.
Non sit illi adiutor nec sit qui mise
reatur pupillis eius. Fiant nati eius
in interitum in generatione una delea
tur nomen eius. In memoriam re
deat iniquitas patrum eius in conspectu
domini: et peccatum mris eius non de
leatur. Fiant contra dominum semper
et dispereat de terra memoria eorum: pro
eo quod nō est recordatus facere misericordiam
Et persecutus est hominem inopem et
mendicum: et compunctum corde mor
tificare. Et dilexit maledictionē et ue
niet ei: et noluit benedictionem et elon
gabitur ab eo. Et induit maledicti
onem sicut uestimentum et intrauit
sicut aqua in interiora eius. et sicut ole
um in ossibz eius. Fiat ei sicut uesti
mentum quo operitur et sicut zona q̄
semper precingitur. Hoc opus eorum
qui detrahunt michi apud dominum:
et qui loquuntur mala aduersus aīam
meam. Et tu dn̄e domine fac mecum
pp̄ nomen tuum: quia suauis est mīa
tua. Libera me quia egenus et pauper
ego sum: et cor meum conturbatum est
intra me. Sicut umbra cū declinat
ablatus sum: et excussus sum sicut lo
custe. Genua mea infirmata sūt
a ieiunio: et caro mea immutata est

pp̄ oleum. Et ego factus sum opprobri
um illis. uiderunt me et mouerunt ca
pita sua. Adiuua me domine ds meus:
saluum me fac secundum mīam tuā.
Et sciant quia manus tua hec: et tu
domine fecisti eam. Maledicent illi et
tu benedices: qui insurgunt in me cōfū
dantur seruus autem tuus letabitur.
Induantur qui detrahunt michi pu
dore. et operiantur sicut diploide cōfusio
ne sua. Confitebor domino nimis ī
ore meo: et in medio multorum lauda
bo eum. Qui astitit a dextris pauperis
ut saluam faceret a persequentibz aīam
meam. psalmus dauid — al' saluū

Dixit dominus dño meo. Ps. Cix.
sede a dextris meis. Donec ponam inimicos
tuos: scabellum pedum
tuorum. Virgā uirtu
tis tue emittet dominus ex syon: domināre
in medio inimicorum tuorum. Tecū
principium in die uirtutis tue in splē
doribz sanctorum ex utero ante luciferum
genui te. Iurauit dominus et non
penitebit eum: tu es sacerdos in eternum
secundū ordinem melchisedech. Dn̄s a
dextris tuis confregit in die ire sue reges.
Iudicabit in nationibz implebit
ruinas conquassabit capita in terra
multorum. De torrente in uia bibet
propterea exaltauit caput. Alleluya re uersionis aggei — al' exaltabit

Confitebor tibi domine in toto corde Ps. Cx.
meo in cōsilio iustorum et congregatione
Magna opera domini: exquisita in
omnes uoluntates eius. Confessio
et magnificentia opus eius: et iusti
tia eius manet in seculum sclī. Me
moriam fecit mirabilium suorum
misericors et miserator dominus: es
cam dedit timentibz se. Memor erit
in seculum testamenti sui: uirtutem
operum suorum: annuntiabit pplo
suo. Ut det illis hereditatem gentiū
opera manuum eius ueritas et iudi
cium. Fidelia omnia mandata eius
confirmata in seculum seculi: facta
in ueritate et equitate. Redemptionē
misit dominus populo suo: manda
uit in eternum testamentum suum.
Sanctum et terribile nomen eius
initium sapientie timor domini. In
tellectus bonus omnibz facientibz eū

laudatio eius manet in seculum seculi

In reversione aggei et zacharie

Beatus vir qui timet dominum in mandatis eius volet nimis. Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur. Gloria et divitie in domo eius et iustitia eius manet in seculum seculi. Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors et miserator et iustus. Iocundus homo qui miseretur et commodat disponet sermones suos in iudicio: quia in eternum non commovebitur. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino: confirmatum est cor eius non commovebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus iustitia eius manet in seculum seculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit et irascetur dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorum peribit alleluya

Ps. Cxi.

Laudate pueri dominum: laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum ex hoc nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat: et humilia respicit in celo et in terra. Suscitans a terra inopem: et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letantem. alleluya

Ps. Cxii.

In exitu israel de egypto domus iacob de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius: israel potestas eius. Mare vidit et fugit: iordanis conversus est retrorsum. Montes exultaverunt ut arietes: et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti: et tu iordanis quia conversus es retrorsum. Montes exultastis sicut arietes et colles sicut agni ovium. A facie domini mota est terra: a facie dei iacob. Qui convertit petram in stagna aquarum: et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tua: nequando dicant gentes ubi

Ps. Cxiii.

est deus eorum. Deus autem noster in celo: omnia quecumque voluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt pedes habent et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis. Domus israel speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Domus aaron speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Qui timent dominum speraverunt in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri: et benedixit nobis. Benedixit domui israel: benedixit domui aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum: pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos: super vos et filios vestros. Benedicti vos a domino: qui fecit celum et terram. Celum celi domino: terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt te domine: neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui vivimus benedicimus domino ex hoc nunc et usque in seculum. alleluya

Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem orationis mee. Quia inclinavit aurem suam mihi: et in diebus meis invocabo. Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem inveni: et nomen domini invocavi. O domine libera animam meam: misericors dominus et iustus et deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus: humiliatus sum et liberavit me. Convertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lacrimis pedes meos a lapsu. Placebo domino in regione vivorum. Alleluya

Credidi propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax. Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam: et nomen

domini inuocabo. Uota mea domino
reddam coram omni populo eius: pre
ciosa in conspectu domini mors sanctorum
eius. O domine quia ego seruus tuus:
ego seruus tuus et filius ancille tue.
Dirupisti uincula mea: tibi sacrifi
cabo hostiam laudis: nomen domini
inuocabo. Uota mea domino reddam
in conspectu omnis populi eius: in a
triis domus domini: in medio tui ierusalem.
Laudate dominum alleluya
omnes gentes: laudate eum
omnes populi. Quoniam confirma
ta est super nos misericordia eius: et ueritas
domini manet in eternum alleluya
Confitemini domino quoniam bonus
quoniam in seculum misericordia eius. Dicat
nunc israel quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius. Dicat nunc
domus aaron quoniam in seculum
misericordia eius. Dicat nunc qui timent do
minum: quoniam in seculum misericordia
eius. De tribulatione inuocaui do
minum: et exaudiuit me in latitudine
dominus. Dominus michi adiutor
non timebo quid faciat michi homo.
Dominus michi adiutor: et ego despi
ciam inimicos meos. Bonum
est confidere in domino. quam confidere in
homine. Bonum est sperare in do
mino quam sperare in principibus.
Omnes gentes circuierunt me: et in
nomine domini quia ultus sum in eos.
Circumdantes circumdederunt me:
et in nomine domini quia ultus sum
in eos. Circumdederunt me sicut apes
et exarserunt sicut ignis in spinis: et
in nomine domini quia ultus sum
in eos. Impulsus euersus sum ut ca
derem: et dominus suscepit me. For
titudo mea et laus mea dominus: et
factus est michi in salutem. Uox exul
tationis et salutis: in tabernaculis iu
storum. Dextera domini fecit uirtutem
dextera domini exaltauit me: dextera
domini fecit uirtutem. Non moriar
sed uiuam: et narrabo opera domini.
Castigans castigauit me dominus:
et morti non tradidit me. Aperite mi
chi portas iusticie: ingressus in eas con
fitebor domino: hec porta domini iusti
intrabunt in ea. Confitebor tibi quo
niam exaudisti me: et factus es michi
in salutem. Lapidem quem reproba

uerunt edificantes: hic factus est
in caput anguli. A domino factum est
istud et est mirabile in oculis nostris. Hec
est dies quam fecit dominus: exultemus
et letemur in ea. O domine saluum
me fac: o domine bene prosperare: bene
dictus qui uenit in nomine domini. Bene
diximus uobis de domo domini: deus do
minus et illuxit nobis. Constituite diem
solennem in condensis usque ad cornu al
taris. Deus meus es tu et confitebor ti
bi deus meus es tu. et exaltabo te. Con
fitebor tibi domine quoniam exaudisti me: et
factus es michi in salutem. Confite
mini domino quoniam bonus quoniam in
seculum misericordia eius. alleluya aleph

Cxviii. N. i.

Beati immaculati in uia: qui am
bulant in lege domini. Beati
qui scrutantur testimonia eius: in toto
corde exquirunt eum. Non enim qui opera
tur iniquitatem: in uiis eius ambu
lauerunt. Tu mandasti mandata tua
custodiri nimis. Utinam dirigantur
uie mee: ad custodiendas iustificationes
tuas. Tunc non confundar: cum perspe
xero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod
didici iudicia iusticie tue. Iustifica
tiones tuas custodiam non me dereli
quas usquequaque. beth domus

N. ii.

In quo corrigit adolescentior uiam su
am: in custodiendo sermones tuos.
In toto corde meo exquisiui te: ne re
pellas me a mandatis tuis. In corde
meo abscondi eloquia tua: ut non
peccem tibi. Benedictus es domine
doce me iustificationes tuas. In la
biis meis: pronunciaui omnia iudi
cia oris tui. In uia testimoniorum tuo
rum delectatus sum sicut in omnibus
diuitiis. In mandatis tuis exercebor
et considerabo uias tuas. In iustificati
onibus tuis meditabor: non obliuiscar
sermones tuos. Gimel retribucio

N. iii.

Retribue seruo tuo uiuifica me:
et custodiam sermones tuos.
Reuela oculos meos: et considerabo
mirabilia de lege tua. Incola ego sum
in terra: non abscondas a me mandata
tua. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tem
pore. Increpasti superbos: maledicti
qui declinant a mandatis tuis. Auf

a me opprobrium et contemptum: quia testimonia tua exquisivi. Etenim sederunt principes et adversum me loquebantur: servus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam et testimonia tua meditatio mea est et consilium meum iustificationes tue. Deleth

¶ 7 · iiij.

Adhesit pavimento anima mea: vivifica me secundum verbum tuum. Vias meas enuntiavi et exaudisti me: doce me iustificationes tuas. Viam iustificationum tuarum instrue me et exercebor in mirabilibus tuis. Dormitavit anima mea pre tedio: confirma me in verbis tuis. Viam iniquitatis amove a me: et in lege tua miserere mei. Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus. Adhesi testimoniis tuis domine: noli me confundere. Viam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.

al' de

¶ 7 · v·

Legem pone michi domine viam iustificationum tuarum: et exquiram eam semper. Da michi intellectum et scrutabor legem tuam: et custodiam illam in toto corde meo. Deduc me in semitam mandatorum tuorum: quia ipsam volui. Inclina cor meum in testimonia tua et non in avaritiam. Averte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua vivifica me. Statue servo tuo eloquium tuum: in timore tuo. Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum: quia iudicia tua iocunda. Ecce concupivi mandata tua: in equitate tua vivifica me. Vau

¶ 7 · 6

a me

Et veniat super me misericordia tua domine: salutare tuum secundum eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus michi verbum: quia speravi in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque: quia in iudiciis tuis supersperavi. Et custodiam legem tuam semper: in seculum et in seculum seculi. Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisivi. Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum: et non confundebar. Et meditabar in mandatis tuis: que dilexi. Et levavi manus meas ad mandata tua que dilexi: et exercebor in iustificationibus tuis. Zai

¶ 7 · A

Memor esto verbi tui servo tuo in quo michi spem dedisti. Hec me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificavit me. Superbi inique agebant usquequaque: a lege autem tua non declinavi. Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine et consolatus sum. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles michi erant iustificationes tue: in loco peregrinationis … Memor fui nocte nominis tui … et custodivi legem tuam. Hec facta est michi: quia iustificationes tuas exquisivi. Heth

Portio mea domine: dixi custodire legem tuam. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum. Cogitavi vias meas et converti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum et non sum turbatus: ut custodiam mandata … Funes peccatorum circumplexi sunt me: et legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam ad confitendum tibi: super iudicia iustificationis tue. Particeps ego sum omnium timentium te: et custodientium mandata tua. … tua domine plena est terra: iustificationes tuas doce me. Teth

Bonitatem fecisti cum servo tuo domine secundum verbum … Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me: quia in mandatis tuis … Priusquam humiliarer ego deliqui: … terea eloquium tuum custodivi. … es tu et in bonitate tua doce me … cationes tuas. Multiplicata est … me iniquitas superborum: ego autem in toto corde scrutabor mandata … Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus … Bonum michi quia humiliasti me: ut discam iustificationes … Bonum … lex oris tui: super milia auri et argenti. Ioth

Manus tue fecerunt me: et plasmaverunt me: da michi intellectum ut discam mandata tua. Qui timent te videbunt me et letabuntur: quia in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia equitas iudicia tua et in veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut consoletur me: secundum eloquium tuum servo tuo. Veniant michi miserationes tue …

uiuam: quia lex tua meditatio mea est.
Confundantur superbi quia iniuste
iniquitatem fecerunt in me: ego autem
exercebor in mandatis tuis. Conuertan-
tur michi timentes te: et qui nouerunt
testimonia tua. Fiat cor meum im-
maculatum in iustificationibus tuis
ut non confundar. Caph
Defecit in salutare tuum anima
mea: et in uerbum tuum supersperaui.
Defecerunt oculi mei in eloquium
tuum dicentes: quando consolaberis
me. Quia factus sum sicut uter in prui-
na iustificationes tuas non sum
oblitus. Quot sunt dies serui tui
quando facies de persequentibus me iudi-
cium. Narrauerunt michi iniqui
fabulationes: sed non ut lex tua. Om-
nia mandata tua ueritas: iniqui per-
secuti sunt me adiuua me. Paulo-
minus consummauerunt me in terra:
ego autem non dereliqui mandata
tua. Secundum misericordiam tuam ui-
uifica me et custodiam testimonia
oris tui. Lameth. i. cor [illegible]
In eternum domine: uerbum tu-
um permanet in celo. In generatione
et generationem ueritas tua: fundasti
terram et permanet. Ordinatione tua
perseuerat dies: quoniam omnia ser-
uiunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio
mea est: tunc forte periissem in humilita-
te mea. In eternum non obliuiscar
iustificationes tuas: quia in ipsis uiui-
ficasti me. Tuus sum ego saluum me
fac: quoniam iustificationes tuas ex-
quisiui. Me expectauerunt peccatores
ut perderent me: testimonia tua intellexi.
Omnis consummationis uidi finem:
latum mandatum tuum nimis. Mem. i. [illegible]
Quomodo dilexi legem tuam domine:
tota die meditatio mea est. Super
inimicos meos prudentem me fecisti
mandato tuo: quia in eternum michi
est. Super omnes docentes me intellexi:
quia testimonia tua meditatio mea
est. Super senes intellexi: quia man-
data tua quesiui. Ab omni uia ma-
la prohibui pedes meos: ut custodiam
uerba tua. A iudiciis tuis non decli-
naui: quia tu legem posuisti michi.
Quam dulcia faucibus meis eloquia
tua: super mel ori meo. A mandatis
tuis intellexi: propter ea odiui omnem

uiam iniquitatis. Nun. i. uinc' uel pascua. 12.
Lucerna pedibus meis uerbum tu-
um. et lumen semitis meis.
Iuraui et statui: custodire iudicia iusti-
tie tue. Humiliatus sum usquequaque:
domine uiuifica me secundum uerbum
tuum. Voluntaria oris mei bene-
placita fac domine: et iudicia tua doce me.
Anima mea in manibus meis semper:
et legem tuam non sum oblitus. Po-
suerunt peccatores laqueum michi: et
de mandatis tuis non erraui. Heredi-
tate acquisiui testimonia tua in eternum:
quia exultatio cordis mei sunt. Incli-
naui cor meum ad faciendas iustifica-
tiones tuas: in eternum propter retributionem.
Iniquos Samech. i. firmamentum uel audi. 15.
Iniquos odio habui et legem tuam
dilexi. Adiutor et susceptor meus es
tu: et in uerbum tuum supersperaui.
Declinate a me maligni: et scrutabor
mandata dei mei. Suscipe me secundum
eloquium tuum et uiuam: et non confun-
das me ab expectatione mea. Adiuua
me et saluus ero: et meditabor in iustifica-
tionibus tuis semper. Spreuisti omnes
discedentes a iudiciis tuis: quia iniusta est
cogitatio eorum. Preuaricantes
reputaui omnes peccatores terre: ideo
dilexi testimonia tua. Confige timore
tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis
timui. Ain. i. oculus. 16.
Feci iudicium et iustitiam non
tradas me calumpniantibus me. Sus-
cipe seruum tuum in bonum: non ca-
lumpnientur me superbi. Oculi mei
defecerunt in salutare tuum: et in elo-
quium iustitie tue. Fac cum seruo
tuo secundum misericordiam tuam: et iusti-
ficationes tuas doce me. Seruus tu-
us sum ego da michi intellectum: ut
sciam testimonia tua. Tempus fa-
ciendi domine: dissipauerunt legem
tuam. Ideo dilexi mandata tua: super
aurum et topazion. Propterea ad
omnia mandata tua dirigebar: om-
nem uiam iniquam odio habui. Phe al' Sadech. i. consolatio. 17.
Mirabilia testimonia tua: ideo
scrutata est ea anima mea.
Declaratio sermonum tuorum illu-
minat: et intellectum dat paruulis.
Os meum aperui et attraxi spiritum: quia
mandata tua desiderabam. Aspice in
me et miserere mei: secundum iudicium

uim diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum ut non dominetur mei omnis iniustitia. Redime me a calumpniis hominum: ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super servum tuum: et doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam. Sade.

Iustus es domine: et rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua: et veritatem tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum vehementer: et servus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua ~~domine~~ iustitia in eternum et lex tua veritas. Tribulatio et angustia invenerunt me. mandata tua meditatio mea est. Equitas testimonia tua in eternum: intellectum da michi et vivam. Coph.

Clamavi in toto corde exaudi me domine: iustificationes tuas requiram. Clamavi ad te salvum me fac: ut custodiam mandata tua. Preveni in maturitate et clamavi: in verba tua supersperavi. Prevenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua. Vocem meam audi secundum misericordiam tuam domine: et secundum iudicium tuum vivifica me. Appropinquaverunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu domine: et omnes vie tue veritas. Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in eternum fundasti ea. Res.

Vide humilitatem meam et eripe me: quia legem tuam non sum oblitus. Iudica iudicium meum et redime me: propter eloquium tuum vivifica me. Longe a peccatoribus salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt. Misericordie tue multe domine: secundum iudicium tuum vivifica me. Multi qui persequuntur me et tribulant me: a testimoniis tuis non declinavi. Vidi prevaricantes et tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Vide quoniam ~~qm~~ mandata tua dilexi domine: in misericordia tua vivifica me. Principium verborum tuorum veritas: in eternum omnia iudicia iustitie tue. Sin.

Principes persecuti sunt me gratis et a verbis tuis formidavit cor meum. Letabor ego super eloquia tua sicut qui invenit spolia multa. Iniquitatem odio habui et abominatus sum: legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi. super iudicia iustitie tue. Pax multa diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum. Expectabam salutare tuum domine et mandata tua dilexi. Custodivit anima mea testimonia tua: et dilexi ea vehementer. Servavi mandata tua et testimonia tua: quia omnes vie mee in conspectu tuo. Thau.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine: iuxta eloquium tuum da michi intellectum. Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me. Eructabunt labia mea ympnum: cum docueris me iustificationes tuas. Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua equitas. Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata tua elegi. Concupivi salutare tuum domine: et lex tua meditatio mea est. Vivet anima mea et laudabit te et iudicia tua adiuvabunt me. Erravi sicut ovis que periit: quere servum tuum domine quia mandata tua non sum oblitus. canticum graduum

Ad dominum cum tribularer clamavi et exaudivit me. Domine libera animam meam: a labiis iniquis et a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi: ad linguam dolosam. Sagitte potentis acute cum carbonibus desolatoriis. Heu michi quia incolatus meus prolongatus est habitavi cum habitantibus cedar: multum incola fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis. canticum graduum

Levavi oculos meos in montes: unde veniet auxilium michi. Auxilium meum a domino: qui fecit celum et terram. Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet qui custodit israel. Dominus

te dominus protectio tua super manum dexteram tuam. Per diem sol non uret te: neque luna per noctem. Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam dominus. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum: ex hoc nunc et usque in seculum. cantic(um) graduum

Letatus sum in his que dicta sunt michi: in domum domini ibimus. Stantes erant pedes nostri: in atriis tuis ierusalem. Ierusalem que edificatur ut civitas: cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus tribus domini testimonium israel ad confitendum nomini domini. Quia illic sederunt sedes in iudicio: sedes super domum david. Rogate que ad pacem sunt ierusalem: et habundantia diligentibus te. Fiat pax in virtute tua: et habundantia in turribus tuis. Propter fratres meos et proximos meos: loquebar pacem de te. Propter domum domini dei nostri: quesivi bona tibi. canticum graduum

Ad te levavi oculos meos: qui habitas in celis. Ecce sicut oculi servorum: in manibus dominorum suorum. Sicut oculi ancille in manibus domine sue: ita oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri. Miserere nostri domine: miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium ~~et~~ abundantibus et despectio superbis. canticum

Nisi quia dominus erat in nobis dicat nunc israel nisi quia dominus erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos: forte vivos deglutissent nos. Cum irasceretur furor eorum in nos: forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem pertransivit anima nostra forsitan pertransisset anima nostra: aquam intollerabilem. Benedictus dominus: qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est: et nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine domini qui fecit celum et terram. canticum graduum

Qui confidunt in domino sicut mons syon: non commovebitur in eternum qui habitat in ierusalem. Montes in circuitu eius et dominus in circuitu populi sui: ex hoc nunc et usque in seculum. Quia non relinquet dominus virgam peccatorum super sortem iustorum: ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Benefac domine: bonis et rectis corde. Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem pax super israel. canticum graduum ¶ C.xxv.

In convertendo dominus captivitatem syon: facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum: et lingua nostra in exultatione. Tunc dicent inter gentes magnificavit ~~magnificavit~~ dominus facere cum eis. Magnificavit dominus facere nobiscum: facti sumus letantes. Converte domine captivitatem nostram: sicut torrens in austro. Qui seminant in lacrimis in exultatione metent. Euntes ibant et flebant mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. canticum graduum ¶ C.xxvi.

Nisi dominus edificaverit domum in vanum laboraverunt qui edificant eam. Nisi dominus custodierit civitatem frustra vigilat qui custodit eam. Vanum est vobis ante lucem surgere surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris. Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hereditas domini filii merces fructus ventris. Sicut sagitte in manu potentis ita filii excussorum. Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta. canticum graduum ¶ C.xxvii.

Beati omnes qui timent dominum: qui ambulant in viis eius. Labores manuum tuarum quia manducabis beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis habundans in lateribus domus tue. Filii tui sicut novelle olivarum in circuitu mense tue. Ecce sic benedicetur homo qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex syon: et videas bona ierusalem omnibus diebus vite tue. Et videas filios filiorum tuorum pacem super israel. canticum graduum ¶ C.xxviii.

Sepe expugnaverunt me a iuventute mea dicat nunc israel. Sepe expugnaverunt me a iuventute mea: et enim non potuerunt michi. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores prolongaverunt iniquitatem

suam; Dominus iustus concidit cervices
peccatorum: confundantur et convertantur
retrorsum omnes qui oderunt Syon.
Fiant sicut fenum tectorum: quod prius
usque evellatur exaruit. De quo non
implevit manum suam qui metit: et
sinum suum qui manipulos colliget.
Et non dixerunt qui preteribant benedic
tio domini super vos: benediximus vo
bis in nomine domini. canticum graduum

¶ CXXIX.

De profundis clamavi ad te domine
domine exaudi vocem meam.
Fiant aures tue intendentes in vo
cem deprecationis mee. Si iniquita
tes observaveris domine domine quis sustine
bit. Quia apud te propiciatio est et
propter legem tuam sustinui te domine
Sustinuit anima mea in verbo eius
speravit anima mea in domino. A cus
todia matutina usque ad noctem speret
israel in domino. Quia apud dominum
misericordia: et copiosa apud eum redemptio
Et ipse redimet israel ex omnibus in
iquitatibus eius. canticum graduum

¶ CXXX.

Domine non est exaltatum cor
meum: neque elati sunt oculi mei
Neque ambulavi in magnis: neque in
mirabilibus super me. Si non humili
ter sentiebam: sed exaltavi animam
meam. Sicut ablactatus est super ma
tre sua: ita retributio in anima mea
Speret israel in domino: ex hoc nunc
et usque in seculum. canticum graduum

al' matre sua

¶ CXXXI.

Memento domine david et om
nis mansuetudinis eius. Si
cut iuravit domino: votum vovit
deo iacob. Si introiero in taberna
culum domus mee: si ascendero in lec
tum strati mei. Si dedero somnum
oculis meis: et palpebris meis dormita
tionem. Et requiem temporibus meis
donec inveniam locum domino: taber
naculum deo iacob. Ecce audivimus
eam in effrata: invenimus eam in cam
pis silve. Introibimus in taberna
culum eius: adorabimus in loco ubi ste
terunt pedes eius. Surge domine in
requiem tuam: tu et archa sanctifica
tionis tue. Sacerdotes tui induantur
iusticiam: et sancti tui exultent. Prop
ter david servum tuum: non avertas
faciem christi tui. Iuravit dominus
david veritatem et non frustrabitur
eum: de fructu ventris tui ponam super

al' eam

sedem tuam. Si custodierint fi
mentum meum. et testimonia mea
que docebo eos. Et filii eorum us
seculum: sedebunt super sedem tuam.
Quoniam elegit dominus syon: e
eam in habitationem sibi. Hec requi
es mea in seculum seculi: hic habitabo
quoniam elegi eam. Viduam eius
benedicens benedicam: pauperes eius
saturabo panibus. Sacerdotes eius in
salutari: et sancti eius exulta
exultabunt. Illuc producam co
david: paravi lucernam christo meo. I
micos eius induam confusione: s
ipsum autem efflorebit sanctificati
Ecce quam bonum canticum g
et quam iocundum: habita
fratres in unum. Sicut ungu
in capite: quod descendit in bar
barbam aaron. Quod descendit in
vestimenti eius: sicut ros herm
descendit in montem syon. Q
illuc mandavit dominus be
tionem. et vitam usque in secul
Ecce nunc canticum gra
benedicite dominum: om
in domini. Qui statis in domo
atriis domus dei nostri. In noctib
te manus vestras in sancta et be
te dominum. Benedicat tibi d
ex syon: qui fecit celum et terra
Laudate nomen domini: la
servi dominum. Qui stat
domo domini: in atriis domus
stri. Laudate dominum quia b
dominus. psallite nomini eius,
am suave. Quoniam iacob el
bi dominus: israel in possession
Quia ego cognovi quod magnus
dominus: et deus noster pre o
diis. Omnia quecumque vol
minus fecit in celo et in terra: i
ri et in omnibus abyssis. Educ
nubes ab extremo terre fulgu
pluviam fecit. Qui produc
de thesauris suis. qui percussit p
genita egypti ab homine usque ad
Et misit signa et prodigia in
tui egypte in pharaonem et in
servos eius. Qui percussit ge
multas: et occidit reges fortes.
regem amorreorum et og re
et omnia regna chanaan. E
terram eorum hereditatem: here

israel populo suo. Domine nomen tu
um in eternum: domine memoriale tu
um in generatione et generationem.
Quia iudicabit dominus populum su
um: et in servis suis deprecabitur. Si
mulacra gentium argentum et aurum:
opera manuum hominum. Os habent
et non loquentur: oculos habent et non
videbunt. Aures habent et non audi
ent: neque enim est spiritus in ore ipsor
um. Similes illis fiant qui faciunt ea:
et omnes qui confidunt in eis. Domus
israel benedicite domino: domus aaron
benedicite domino. Domus levi bene
dicite domino: qui timetis dominum
benedicite domino. Benedictus dominus
ex syon: qui habitat in ierusalem. Alleluia.

Confitemini domino quoniam
bonus: quoniam in seculum
misericordia eius. Confitemini deo deorum.
Confitemini domino dominorum.
Qui facit mirabilia magna solus.
Qui fecit celos in intellectu. Qui fir
mavit terram super aquas. Qui fe
cit luminaria magna. Solem in
potestatem diei. Lunam et stellas in
potestatem noctis. Qui percussit egiptu
m cum primogenitis eorum. Qui eduxit
israel de medio eorum. In manu pote
nti: et brachio excelso. Qui divisit mare
rubrum in divisiones. Et eduxit israel
per medium eius. Et excussit pharaonem
et virtutem eius in mari rubro. Qui
traduxit populum suum per desertum.
Qui percussit reges magnos. Et occi
dit reges fortes. Seon regem amor
reorum. Et og regem basan. Et om
nia regna chanaan. Et dedit terram
eorum hereditatem. Hereditatem is
rael servo suo. Quia in humilitate
nostra: memor fuit nostri. Et redemit nos
ab inimicis nostris. Qui dat escam omni
carni. Confitemini deo celi. Confite
mini domino dominorum: quoniam in e
ternum misericordia eius. psalmus david per ieremiam

Super flumina babylonis. am
illic sedimus et flevimus: dum
recordaremur syon. In salicibus in me
dio eius: suspendimus organa nostra.
Quia illic interrogaverunt nos: qui
captivos duxerunt nos verba cantionum.
Et qui abduxerunt nos: hymnum can
tate nobis de canticis syon. Quomodo
cantabimus canticum domini: in terra
aliena. Si oblitus fuero tui ierusalem:
oblivioni detur dextera mea. Adhereat
lingua mea faucibus meis: si non me
minero tui. Si non proposuero tui
ierusalem in principio letitie mee. Memor
esto domine filiorum edom in die ierusalem.
Qui dicunt exinanite exinanite: usque
ad fundamentum in ea. Filia babylo
nis misera beatus qui retribuet tibi
retributionem tuam quam retribuisti
nobis. Beatus qui tenebit: et allidet par
vulos suos ad petram. Ps. ipsi david.

Confitebor tibi domine in toto cor [CXXXVII.]
de meo: quoniam audisti verba
oris mei. In conspectu angelorum psal
lam tibi: adorabo ad templum sanctum
tuum et confitebor nomini tuo. Super
misericordia tua et veritate tua: quoniam mag
nificasti super omne nomen sanctum
tuum. In quacumque die invocavero
te exaudi me: multiplicabis in anima
mea virtutem. Confiteantur tibi
domine omnes reges terre quia audi
erunt omnia verba oris tui. Et can
tent in viis domini: quoniam est gloria [magna]
domini. Quoniam excelsus dominus
et humilia respicit: et alta a longe co
gnoscit. Si ambulavero in medio
tribulationis vivificabis me: et sup
ra iram inimicorum meorum extendis
ti manum tuam et salvum me fecit
dextera tua. Dominus retribuet pro
me domine misericordia tua in seculum: opera
manuum tuarum ne despicias. Ps. david ipsi.

Domine probasti me et cognovi [CXXXVIII.]
sti me: tu cognovisti sessionem
meam et resurrectionem meam. In
tellexisti cogitationes meas de longe:
semitam meam et funiculum meum
investigasti. Et omnes vias meas
previdisti: quia non est sermo in lin
gua mea. Ecce domine tu cognovisti
omnia novissima et antiqua: tu for
masti me et posuisti super me manum
tuam. Mirabilis facta est scientia
tua ex me: confortata est et non potero
ad eam. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a
facie tua fugiam. Si ascendero in
celum tu illic es: si descendero ad infer
num ades. Si sumpsero pennas me
as diluculo: et habitavero in extremis
maris. Etenim illuc manus tua
deducet me: et tenebit me dextera tua.
Et dixi forsitan tenebre conculcabunt

mo: et nox illuminatio mea in delicijs
meis. Quia tenebre non obscurabun
tur a te: et nox sicut dies illuminabitur
sicut tenebre eius ita et lumen eius.
Quia tu possedisti renes meos susce
pisti me de utero matris mee. Confite
bor tibi quia terribiliter magnificatus
es mirabilia opera tua: et anima mea
cognoscit nimis. Non est occultatum
os meum a te quod fecisti in occulto: et
substantia mea in inferioribus terre.
Imperfectum meum viderunt oculi
tui et in libro tuo omnes scribentur
dies formabuntur et nemo in eis.
Michi autem nimis honorificati sunt
amici tui deus: nimis confortatus est
principatus eorum. Dinumerabo eos
et super arenam multiplicabuntur:
exurrexi et adhuc sum tecum. Si oc
cideris deus peccatores: viri sanguinum
declinate a me. Quia dicitis in cogita
tione: accipient in vanitate civitates
suas. Nonne qui oderunt te domine
oderam. et super inimicos tuos tabesce
bam. Perfecto odio oderam illos
inimici facti sunt michi. Proba me
deus et scito cor meum: interroga me
et cognosce semitas meas. Et vide
si via iniquitatis in me est et deduc
me in via eterna. psalmus david ī fi

¶ Cxxxix.

Eripe me domine ab homine
malo: a viro iniquo eripe me.
Qui cogitaverunt iniquitates in cor
de: tota die constituebant prelia. Acu
erunt linguas suas sicut serpentes: ve
nenum aspidum sub labijs eorum.
Custodi me domine de manu peccato
ris: ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitaverunt supplantare gres
sus meos: absconderunt superbi la
queum michi. Et funes extenderunt
in laqueum: iuxta iter scandalum posu
erunt michi. Dixi domino deus meus
es tu: exaudi domine vocem depreca
tionis mee. Domine domine virtus
salutis mee: obumbrasti super caput
meum in die belli. Non tradas me
domine a desiderio meo peccatori cogita
verunt contra me, ne derelinquas me ne
forte exaltentur. Caput circuitus e
orum: labor labiorum ipsorum operiet
eos. Cadent super eos carbones
in ignem deicies eos in miserijs non

subsistent. Vir linguosus non di
rigetur in terra: virum iniustum mala
capient in interitu. Cognovi quia fa
ciet dominus iudicium inopis et vin
dictam pauperum. Verumptamen
iusti confitebuntur nomini tuo et ha
bitabunt recti cum vultu tuo. ps d
Domine clamavi ad te exaudi
me. intende voci mee cum cla
mavero ad te. Dirigatur oratio
sicut incensum in conspectu tuo: ele
vatio manuum mearum sacrificium
vespertinum. Pone domine custodiam ori
meo: et ostium circumstantie labijs
meis. Non declines cor meum in ver
ba malitie: ad excusandas excusationes
in peccatis. Cum hominibus operan
tibus iniquitatem: et non communi
cabo cum electis eorum. Corripiet
me iustus in misericordia et increpabit
oleum autem peccatoris non impinguet
et caput meum. Quoniam adhuc
et oratio mea in beneplacitis eorum
absorti sunt iuncti petre iudices
Audient verba mea quoniam potu
erunt sicut crassitudo terre erupta est super
terram. Dissipata sunt ossa nostra secus
infernum: quia ad te domine domine
oculi mei in te speravi non auferas
animam meam. Custodi me a laqueo
quem statuerunt michi: et a scandalis
operantium iniquitatem. Cadent
in retiaculo eius peccatores: singulariter
sum ego donec transeam. Intellectus
cum esset in spelunca oratio
Voce mea ad dominum clama
vi: voce mea ad dominum deprecatus
sum. Effundo in conspectu eius orationem
et tribulationem meam ante ipsum pro
nuntio. In deficiendo ex me spiritum meum
et tu cognovisti semitas meas
in via hac qua ambulabam absconderunt
superbi laqueum michi. Considerabam
ad dexteram et videbam: et non
erat qui cognosceret me. Periit fu
ga a me: et non est qui requirat
animam meam. Clamavi ad te domine
dixi tu es spes mea portio mea in terra viventium
Intende ad deprecationem meam
quia humiliatus sum nimis. Libera me
a persequentibus me. quia confortati sunt
super me. Educ de custodia animam
meam ad confitendum nomini tuo

pectant iusti donec retribuas mihi. psalmus
david qn filius eius persequebatur eum.
Domine exaudi orationem meam: au
ribus percipe obsecrationem meam in
veritate tua: exaudi me in tua iusticia.
Et non intres in iudicium cum servo
tuo quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis
vivens. Quia persecutus est inimicus
animam meam: humiliavit in terra vitam me
am. Collocavit me in obscuris sicut mor
tuos seculi: et anxiatus est super me spiritus meus
in me turbatum est cor meum. Memor fui di
erum antiquorum: meditatus sum in omnibus
operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar.
Expandi manus meas ad te: anima
mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exau
di me domine: defecit spiritus meus. Non avertas
faciem tuam a me: et similis ero descen
dentibus in lacum. Auditam fac michi ma
ne misericordiam tuam: quia in te speravi. Notam
fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te
levavi animam meam. Eripe me de
inimicis meis domine ad te confugi: doce me
facere voluntatem tuam quia deus meus es
tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram
rectam: propter nomen tuum domine vivifi
cabis me in equitate tua. Educes de tri
bulatione animam meam: et in misericordia tua disper
des omnes inimicos meos. Et perdes omnes
qui tribulant animam meam: quoniam ego servus
tuus sum. ps david contra pugnatores adversus golia.

Benedictus dominus deus meus qui do
cet manus meas ad prelium: et digi
tos meos ad bellum. Misericordia mea et refugi
um meum: susceptor meus et liberator meus.
Protector meus et in ipso speravi: qui sub
dit populum meum sub me. Domine quid est
homo quia innotuisti ei: aut filius hominis
quia reputas eum. Homo vanitati
similis factus est: dies eius sicut umbra
pretereunt. Domine inclina celos tuos
et descende: tange montes et fumigabunt.
Fulgura coruscationem et dissipabis e
os: emitte sagittas tuas et conturbabis eos.
Emitte manum tuam de alto: eripe me
et libera me de aquis multis: et de manu
filiorum alienorum. Quorum os locutum est vanita
tem: et dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canti
cum novum cantabo tibi: in psalterio
decacordo psallam tibi. Qui das salutem regibus:
qui redemisti david servum tuum de gladio ma
ligno eripe me. Et eruе me de manu fi
liorum alienorum: quorum os locutum est vanita
te: et dextera eorum dextera iniquitatis. Quo

rum filii: sicut novelle plantationes in
iuventute sua. Filie eorum composite:
circumornate ut similitudo templi. Promp
tuaria eorum plena: eructantia ex hoc
in illud. Oves eorum fetose abundantes in
egressibus suis: boves eorum crasse. Non est
ruina macerie neque transitus neque cla
mor in plateis eorum. Beatum dixerunt
populum cui hec sunt: beatus populus cuius
dominus deus eius. laudacio ipsi david

Exaltabo te deus meus rex: et benedicam
nomini tuo in seculum et in seculum seculi. Cxliiii.
Per singulos dies benedicam tibi: et lau
dabo nomen tuum in seculum et in seculum seculi.
Magnus dominus et laudabilis ni
mis: et magnitudinis eius non est finis.
Generatio et generatio laudabit opera tua:
et potentiam tuam pronuntiabunt.
Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquen
tur: et mirabilia tua narrabunt. Et
virtutem terribilium tuorum dicent: et mag
nitudinem tuam narrabunt. Memoriam
habundantie suavitatis tue eructabunt:
et iusticia tua exultabunt. Miserator et
misericors dominus: patiens et multum miseri
cors. Suavis dominus universis: et mi
serationes eius super omnia opera eius.
Confiteantur tibi domine omnia opera
tua: et sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni
tui dicent: et potentiam tuam loquentur.
Ut notam faciant filiis hominum pote
ntiam tuam: et gloriam magnificentie
regni tui. Regnum tuum regnum omnium
seculorum: et dominatio tua in omni
generatione et generationem. Fidelis do
minus in omnibus verbis suis: et sanctus in
omnibus operibus suis. Allevat dominus omnes
qui corruunt: et erigit omnes elisos.
Oculi omnium in te sperant domine: et tu
das escam illorum in tempore oportuno.
Aperis tu manum tuam: et imples omne
animal benedictione. Iustus dominus in
omnibus viis suis: et sanctus in omnibus op
eribus suis. Prope est dominus omnibus in
vocantibus eum: omnibus invocantibus eum
in veritate. Voluntatem timentium se fa
ciet et deprecationem eorum exaudiet: et sal
vos faciet eos. Custodit dominus omnes
diligentes se: et omnes peccatores disperdet.
Laudationem domini loquetur os me
um: et benedicat omnis caro nomini sancto
eius in seculum et in seculum seculi. Allelu ya

Lauda anima mea dominum: lau
dabo dominum in vita mea psallam Cxlv.

deo meo quamdiu fuero. Nolite confidere
in principibus: neque in filiis hominum in
quibus non est salus. Exibit spiritus eius
et revertetur in terram suam: in illa die
peribunt omnes cogitationes eorum.
Beatus cuius deus iacob adiutor eius spes
eius in domino deo ipsius qui fecit celum
et terram mare et omnia que in eis sunt.
Qui custodit veritatem in seculum facit
iudicium iniuriam patientibus: dat escam
esurientibus. Dominus solvit compeditos
dominus illuminat cecos. Dominus
erigit elisos dominus diligit iustos
Dominus custodit advenas pupillum
et viduam suscipiet et vias peccatorum di
sperdet. Regnabit dominus in secula deus
tuus syon in generatione et generationem

Cxlvi

Laudate dominum quoniam bonus. alleluia
psalmus: deo nostro sit iocunda de
coraque laudatio. Edificans ierusalem dominus
dispersiones israelis congregabit. Qui sa
nat contritos corde: et alligat contritiones
eorum. Qui numerat multitudinem
stellarum: et omnibus eis nomina vo
cat. Magnus dominus noster et magna
virtus eius: et sapientie eius non est nu
merus. Suscipiens mansuetos dominus
humilians autem peccatores usque ad ter
ram. Precinite domino in confessione:
psallite deo nostro in cythara. Qui operit celum
nubibus: et parat terre pluviam. Qui pro
ducit in montibus fenum et herbam ser
vituti hominum. Qui dat iumentis escam
ipsorum: et pullis corvorum invocantibus eum.
Non in fortitudine equi voluntatem habe
bit. nec in tibiis viri beneplacitum erit
ei. Beneplacitum est domino super timentes
eum: et in eis qui sperant super misericordia eius.

[illegible]

Cxlvii

Alleluya aggei et zacharie
Lauda ierusalem dominum: lauda deum
tuum syon. Quoniam confortavit seras porta
rum tuarum: benedixit filiis tuis in te. Qui
posuit fines tuos pacem: et adipe fru
menti satiat te. Qui emittit eloquium
suum terre: velociter currit sermo eius.
Qui dat nivem sicut lanam: sicut ne
bulam cinerem spargit. Mittit cristallum suam
sicut buccellas ante faciem frigoris eius
quis sustinebit. Emittet verbum suum
et liquefaciet ea: flabit spiritus eius et flu
ent aque. Qui annuntiat verbum suum ia
cob iustitias et iudicia sua israel. Non
fecit taliter omni nationi: et iudicia su
a non manifestavit eis. alleluya

[illegible]

ps.	Omnis spiritus laudet dominum	
ps.	Confitebor	ysaias xii.
ps.	Ego dixi	ysaias xxxviii.
ps.	Exultavit cor	i. re. ii.
ps.	Cantemus	Exodi xv.
ps.	Domine audivi	abacuc iii.
ps.	Audite celi	deuteronomii xxxii.
ps.	Benedicite	danielis iii.
ps.	Magnificat	luc. i. ii.
ps.	Benedictus	
ps.	Nunc dimittis	

Laudate dominum de celis lau
date eum in excelsis. Laudate eum
omnes angeli eius. laudate eum omnes
virtutes eius. Laudate eum sol et
luna laudate eum omnes stelle et lum
Laudate eum celi celorum et aque
omnes que super celos sunt laudent no
men domini. Quia ipse dixit et fac
ipse mandavit et creata sunt. St
ea in eternum et in seculum seculi pre
ceptum posuit et non preteribit. Laud
dominum de terra dracones et om
byssi. Ignis grando nix glacies sp
cellarum: que faciunt verbum eius mo
tes et omnes colles: ligna fructifera
omnes cedri. Bestie et universa
ra: serpentes et volucres pennate. R
ges terre et omnes populi: princip
omnes iudices terre. Iuvenes
virgines senes cum iunioribus la
nomen domini: quia exaltatum
nomen eius solius. Confessio
super celum et terram et exaltavi
populi sui. Ymnus omnibus san
eius filiis israel populo appropin
quanti sibi. Alleluya
Cantate domino canticum
laus eius in ecclesia sanctorum. L
israel in eo qui fecit eum et filie s
tent in rege suo. Laudent nomen
choro: in tympano et psalterio ps
ei. Quia beneplacitum est domino
suo: et exaltavit mansuetos in s
Exultabunt sancti in gloria
in cubilibus suis. Exultationes d
ture eorum et gladii ancipites in
eorum. Ad faciendam vindictam in
onibus: increpationes in populis. A
ligandos reges eorum in compedibus
nobiles eorum in manicis ferreis
faciant in eis iudicium conscripti
est omnibus sanctis eius. alleluya
Laudate dominum in sanctis eius lau
date eum in firmamento vi
eius. Laudate eum in virtutibus
eum secundum multitudinem mag
dinis eius. Laudate eum in so
laudate eum in psalterio et cyth
Laudate eum in tympano et
laudate eum in cordis et organo
date eum in cymbalis benesona
laudate eum in cymbalis iubi
: omnis spiritus laudet domin

le.	Parce michi	Job. vii
le.	Tedet anime	.x.
le.	Manus tue	.x.
le.	Quantas habeo	.xiii.
le.	Homo natus	xiiii
le.	Quis michi hoc	xiiii
le.	Spiritus meus	xvii
le.	Pelli mee	xix.
le.	Quare de vulva	Job. x

… et moabitidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice. et nesciebant loqui iudaice. et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et maledixi. Et cecidi ex ipsis viros et decalvavi eos. et adiuravi in domino ut non darent filias suas filiis eorum et ut non acciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimet ipsis dicens. Numquid non in huiuscemodi re peccavit salomon rex israel? Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei et dilectus deo suo erat et posuit eum deus filius regem super omnem israel. Et ipsum ergo ad peccatum duxerunt mulieres alienigene. Numquid et nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc ut prevaricemur in deo nostro et ducamus uxores peregrinas? De filiis autem ioiade filii eliasib sacerdotis magni gener erat sanaballat oronites quem fugavi a me. Recordare domine deus meus adversum eos qui polluunt sacerdotium et ius sacerdotale et leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis et constitui ordines sacerdotum et levitarum unumquemque in ministerio suo. et in oblatione lignorum in temporibus constitutis et in primitiis. Memento mei deus meus in bonum.

Incipit liber secundus esdre · ca · I.

I.

Et fecit iosias pascha in ierusalem domino et immolavit phase .xiiii. luna primi mensis statuens sacerdotes per vices dierum stolis amictos in templo domini. Et dixit levitis sacris servis israel ut sanctificarent se domino in positione sancte arche domini in domo quam edificavit salomon filius david et rex. Non erit nobis tollere super humeros eam et nunc deservite domino deo nostro et curam agite gentis illius israel et parate secundum pagos et tribus vestras secundum scripturam david regis israel et secundum magnificentiam salomonis filii eius omnes in templo et secundum phylarchiam paternam vestram eorum qui stant in conspectu fratrum filiorum israel.

Immolate pascha et sacrificia parate fratribus vestris et facite secundum preceptum domini quod datum est moysi. Et donavit iosias in plebem que inventa est oves agnorum et hedorum et caprarum .xxx. milia vitulos tria milia. Hec de regalibus data sunt secundum promissionem populo et sacerdotibus in pascha oves numero duo milia et vitulos c. Et iechonias et semeias et nathanael frater et asabias et oziel et corabat in phase oves .v. milia vitulos .d. Et cum hec fierent eleganter steterunt sacerdotes et levite habentes azima per tribus et secundum partes principatus patrum in conspectu populi offerebant domino secundum ea que in libro moysi scripta sunt. Et assaverunt phase igni prout oportebat et hostias coxerunt in eneolis et ollis cum benivolentia et attulerunt omnibus qui erant ex plebe. Et post hoc paraverunt sibi et sacerdotibus. Sacerdotes enim offerebant adipes usque finita esset hora. Et levite paraverunt sibi et fratribus suis filiis aaron. Et sacri cantores filias offerebant secundum ordinem secundum preceptum david et asaph. et zacharias. et iedutun qui erat a rege et ostiarii per singulas ianuas ita ut non preveniret unusquisque suam. Fratres enim eorum paraverunt illis et consummata sunt que pertinebant ad sacrificium domini. In illa die egerunt phase et offerebant hostias super sacrarium domini secundum preceptum regis iosie. Et egerunt filii israel qui inventi sunt in tempore illo phase et diem festum azimorum per dies .vii. Et non est celebratum phase tale in israel a temporibus samuel prophete. Et omnes reges israel non celebraverunt tale pascha quale egit iosias et sacerdotes et levite et iudei et omnis israel qui inventi sunt in commoratione ierusalem. xviii. anno regnante iosia celebratum est phase. Et directa sunt opera iosie celebratum est phase. Et directa sunt opera iosie in conspectu domini sui in corde pleno metuentia et que circa illum quidem scripta sunt in prioribus temporibus de eis qui peccaverunt qui quique irreligiosi fuerunt in dominum pre omni gente et qui

al' posuerunt

non quieverunt illa domini sup israel Et post omnem actum hunc iosie. ascen dit pharao rex egypti veniens adbellare in carcamis sup eufraten Et exiuit in obviam illi iosias. et misit rex egypti ad iosiam dicens. Quid michi et tibi est rex iude. Non sum missus a domi no Super eufraten enim bellum meum est festinans descende et non est contrarius iosias sup currum suum sed expugnare eum conabatur. Non attendens verbum pro phete ex ore domini. sed constituit ad eum bellum in campo mageddon et des cenderunt principes ad regem iosiam Et dixit rex pueris suis. Amovete me a prelio infirmatus sum enim valde Et statim amoverunt eum pueri eius de acie et ascendit super currum secundarium suum et perveniens ierosolimam vita functus est et sepultus est in pa terno sepulcro et in tota iudea lugebant iosiam et qui presidebant cum uxoribus lamentabant eum usque in hunc diem Et datum est hoc fieri semper in omne genus israel Hec autem perscripta sunt in libro hystoriarum regum iu dee et in singula gesta actus iosie eius gloria et intellectus eius in lege do mini quia eque gesta sunt ab eo et que non scripta sunt in libro regum israel et iude. Et assumentes qui erant ex gente ieconiam filium iosie constitu erunt regem pro iosia patre suo cum esset annorum. xx trium Et regna vit super israel mensibus tribus. Et amovit eum rex egypti ne regnaret in ierosolimis Et mulctavit gentem argenti talentis. c. et auri talentum unum. Et constituit rex egypti ioachim fratrem eius regem iudee et ierusalem et al ligavit magistratus ioachim zarache lem fratrem suum et apprehendens reduxit in egypto Annorum erat ioachim xxv cum regnaret in terra iude et in ieru salem et fecit malum in conspectu do mini. Post hunc autem ascendit na buchodonosor rex babilonis et alligans eum in aereo vinculo perduxit in baby loniam et sacra vasa domini accepit na buchodonosor et tulit et consecravit in templo suo in babylonia Nam de inmunditia illius et irreligiosita te scriptum est in libro temporum re gum. Et regnavit ioachim filius eius

al' mereodiaus

pro eo Cum autem constitutus annorum octo. Regnavit autem ... ses tres et dies. x. in ierusalem et fecit ... lum in conspectu domini Et post ... num mittens nabuchodonosor ... migravit eum in babylonia sim... sacris vasis domini Et constituit ... chiam regem iude et ierusalem cum ... annorum xx. unius. Regnavit ... annis xi. et fecit malum in con... domini et non est veritus a verbis ... dicta sunt ab ieremia propheta ... domini Et adiuratus a rege ... donosor periurans discessit et ... cervice sua. et corde suo. transgress... legittima domini dei israel et duces ... mini multa inique gesserunt ... pie egerunt sup omnes immundi... gentium et polluerunt templum ... mini quod sanctum erat in ... mis. Et misit deus patrum ipsorum ... angelum suum revocare eos ... quod parcit illis et tabernaculo ... Ipsi vero subsannabant in ... suis et qua die locutus est domi... erant illudentes prophetas eius ... usque ad iracundiam concitatus ... sup gentem suam propter irreli... giositatem suam precepit in... dere reges caldeorum Hi occi... iuvenes illorum in gladio ... ritu sancti templi eorum et non ... pepercerunt iuveni et virgini et ... adolescenti Sed omnes tradidit in ... manus ipsorum et omnia sancta ... domini et regales apothecas ... tes tulerunt in babyloniam et ... derunt domum domini et de... runt muros ierusalem et turres ... cenderunt in igne. Et consum... runt omnia honorifica eius ... illum redegerunt et reliquos a ... dio duxerunt in babyloniam. ... serunt illius usque dum regna... serint repletione verbi domini ... ieremie quousque benignte ag... ra sabbata sua. Omni tempore ... eius sue sabbatizavit in ... annorum. lxx. ·ii·

Regnante ciro rege p... consummatione verbi domini ... ieremie suscitavit dominus sp... ciri regis persarum et predicavit ... toto regno suo et predicavit ...

Persarum dicens. Hec dicit rex persarum cirus. Me constituit regem orbis terrarum dominus israel dominus excelsus et significauit michi edificare sibi domum in ierusalem que est in iudea. Si quis est ex genere vestro dominus ipsius cum eo ascendat in ierusalem. Quotquot ergo circa loca habitant adiuuent eum qui sunt in loco ipso in auro et argento in dationibus cum equis et iumentis cum ceteris aliis que secundum uota apponuntur in templum domini quod est in ierusalem. Et stantes principes tribuum pagorum iude et tribu beniamin et sacerdotes et leuite quos continuit dominus ascendere et edificare domum domini que est in ierusalem et qui erant in circuitu eorum adiuuare sunt in omni argento et auro equis et iumentis et notis quam pluribus multi quorum sensus excitatus est. Et rex cyrus protulit uasa sacra domini que transtulit nabuchodonosor de ierusalem et consecrauit ea in suo ydolo. Et proferens ea cyrus rex persarum tradidit mitridato qui erat super thesauros ipsius. Per hunc autem tradita sunt salmanassaro preside iudee. Horum autem hic numerus libatoria argentea duo milia .ccc. athiste argentee .xxx. phiale aureae .xxx. Item argentee duo milia .ccc. et alia uasa mille. Omnia autem uasa aurea et argentea .v. milia .cccc. lxviij. et euecta sunt salmanassaro simul cum hiis qui ex captiuitate babilonis uenerant in ierosolima. In artarxersis autem regis persarum temporibus scripserunt ei de hiis qui habitant in iudea et in ierusalem bellemus et mitridatus et sabellius et ratimus beltheemus sameus scriba et reliqui inhabitantes in samaria et ceteris locis subiectam epistolam regi artaxersis domine pueri tui ratimus ab accidentibus et sabellius scriba et reliqui curie tue iudices in coelen syriam et phenicem. Et nunc notum sit domino regi quoniam iudei qui ascenderunt a nobis ad nos uenientes in ierusalem ciuitatem refugam et pessimam edificant fortios eius et statuunt muros et templum suscitant. Quod si ciuitas ista et muri consummati fuerint: tributa non sustinebunt pendere sed et regibus resistent et quia id agitur circa templum recte habere arbitrati sumus non despicere hoc ipsum sed notum facere domino regi. ut si uidebitur rex queratur in libris parentorum et inuenies in admonitionibus scriptis de hiis. et scies quoniam ciuitas ista fuit refuga et reges et ciuitates concutiens et iudei et refuge et prelia commitentes in ea ab eterno ob quam causam ciuitas ista deserta est. Nunc ergo notum facimus domine rex quoniam si ciuitas ista edificata fuerit et huius muri erecti fuerint descensus tibi non erit in coelen syriam et phenicem. ·iij·

Tunc rescripsit rex ratimum qui scribebat accidentia et bellimi et sabellio scribe et ceteris constitutis et inhabitantibus in syria phenice ea que subiecta sunt. Legi epistolam quam misisti michi. precepi ergo inquiri et inuentum est quoniam ciuitas illa est ab eterno regibus resistens. et homines refuge et prelia in ea efficientes et reges fortissimi erant in ierusalem dominantes et tributa exigentes ad coelen syriam et phenicem. Nunc ergo precepi prohibere homines illos edificare ciuitatem. et prouidere ne quid ultra hec fiant. sed nec procedant in plurimum ex quibus sunt mala ita ut regibus molestia importet. Tunc recitatis hiis que a rege artaxerse scripta fuerant ratimus et sabellius scriba et qui cum hiis constituti erant. iungentes festinanter uenerunt in ierusalem cum equitatu et turba et agmine ceperunt edificantes prohibere et uacabant ad edificationem templi in ierusalem usque secundo anno regnante dario regis persarum. Rex darius fecit cenam magnam omnibus uernaculis suis et omnibus purpuratis magistratibus medie et persis et omnibus purpuratis et pretoribus et consulibus et prefectis sub illo ab india usque ethiopiam .c. xxvij. prouinciis. Et cum manducassent et bibissent et saturati recessissent tunc darius rex ascendit in cubiculo suo et dormiuit et experge factus est. Tunc illi tres iuuenes custodes corporis qui custodiebant corpus regis dixerunt alter alteri. Dicamus unusquisque nostrum sermonem qui preualeat et cuiuscumque apparuerit sermo sapientior alterius dabit illi darius rex dona magna purpura cooperiri. et in auro bibere et super aurum dormire et currum aureum freno et cydarim byssinam et torquem circa col

ad
al' beltimo
al' des
al' scripta
al' israel

III

et secundo loco sedebit a dario propter sapien
tiam suam et cognatus darii vocabitur.
Tunc scribentes singuli suum verbum
signaverunt et posuerunt sub cervical
darii regis et dixerunt. Cum surrexerit
rex dabunt illi scripta sua et quodcum
que iudicaverit rex e tribus et magistratus
persidis quoniam verbum eius sapien
tius et ipsi dabitur victoria sicut scriptum
est. Unus scripsit fortius est vinum. Alius
scripsit fortior est rex. Tertius scripsit for
tiores sunt mulieres super omnia autem
vincit veritas. Et cum surrexisset rex. accepe
runt scripta sua et dederunt illi. et legit.
Et mittens vocavit omnes magistratus
persarum. et medos et purpuratos et pre
tores et prefectos. et sederunt in consilio
et lecta sunt scripta coram ipsis Et dixit
vocate adolescentes. et ipsi indicabunt ver
ba sua. Et vocati sunt et introierunt. et
dixit illis Indicate nobis de hiis que scrip
ta sunt. Et cepit prior qui dixerat de for
titudine vini et dixit viri quam prevalet
vinum omnibus hominibus qui bibunt
illud seducit mentem Itemque regis et
orphani facit mentem vanam Item
servi ac liberi pauperis et divitis et omnem
mentem convertit in securitatem et io
cunditatem et non meminit omnem
tristitiam. et debitum. et omnia precordi
a facit honesta. et non meminit regem
nec magistratum et omnia per talenta
facit loqui et non meminerunt cum
biberint amicitiam nec fraternitatem sed
post non multum sumunt gladios. et
cum a vino meruerint et surrexerint
non meminerunt que gesserunt O
viri nonne precellit vinum quod sic cogi
tat facere. et tacuit hoc dicto · IIII ·

Et inchoavit sequens dicere qui
dixit de fortitudine regis. O viri
nonne precellent homines qui terram et
mare optinent et omnia que in eis sunt
Rex autem super omnia precellit. et dominator
eorum et omne quodcumque dixit illis
faciunt. Et si miserit illos ad bellatores
vadunt et demoliuntur montes et muros
et turres iugulantur et iugulant et regis
verbum non preterierunt Nam si vicerint
afferunt regi omnia quecumque predati
fuerint semper et alia omnia Et quotquot
non militant sed nec pugnant. sed colunt
terram rursum cum fuerint metentes af
ferunt tributa regi et ipse unus solus et si

dixerit occidere occidunt si dixe[rit]
mittere remittunt si dixerit p[er]
percutiunt si dixerit extermina[re]
minent si dixerit edificare ed[ificant]
dixerit excidere excidunt si dixer[it]
terre plantant. Et omnis plebs e[t]
tes eum obaudiunt. et super hec ip[se]
bit et bibit et dormit. Hii autem
unt in circuitu eum. et non po[ssunt]
singuli et facere opera sua sed [obedi]
entes sunt ei. Viri quomodo non [prece]
rex qui sic diffamatur et tacuit. T[ertius qui]
dixerat de mulieribus et veritate h[ic est]
zorobabel cepit loqui. Viri non m[agnus]
rex et multi homines nec vinu[m preval]
let Quis est ergo qui dominatur [eorum]
Nonne mulieres genuerunt re[gem et]
omnem populum qui dominatur [mari et]
terre. et ex illis nati sunt. Et ipse [nutri]
erunt eos qui plantaverunt vineas [ex qui]
bus vinum fit et ipse faciunt sto[las om]
nium hominum et ipse faciunt ho[minibus]
gloriam et non possunt homines [sepa]
rari a mulieribus. Si congregaveri[nt au]
rum et argentum et omnem re[m spe]
ciosam et viderint mulierem [in]
bono habitu et bona specie omnia h[ec re]
linquentes in eam intendunt et [aperto]
ore eam conspiciunt et eam allic[iunt]
magis quam aurum et argentum [et]
omnem rem preciosam. Homo [suum]
patrem relinquet qui enutrivit [eum]
et suam regionem et ad mulier[em con]
iungit et cum muliere remitti[t animam]
et neque patrem meminit neque [matrem]
neque regionem. Et hinc oportet no[s scire]
quoniam mulieres dominantur v[obis]
ne doletis. Et accipit homo glad[ium]
suum et vadit in via facere furt[a et]
homicidia et mare navigare e[t flu]
mina. et leonem videt et inter [tenebras]
greditur. Et cum furtum fecerit [et]
dolos et rapinas amabili sue affer[t. Et ite]
rum diligit homo suam uxorem [ma]
gis quam patrem aut matrem e[t mul]
ti dementes facti sunt propter illas.
multi perierunt et iugulati sunt [et pec]
caverunt propter mulieres et n[unc cre]
dite michi quia magnus est rex [in po]
testate sua quia omnes regiones [veren]
tur tangere eum. Videbam tam[en]
apemen filiam bezacis mirifica [con]
binam regis sedentem iuxta reg[em ad]
dexteram et auferentem diadema [de]

Que tria potentia

al' vivas

... de virtute vini

al' omnia

pite eius et imponentem sibi et palmis cedebat regem de sinistra manu. Et super hoc aperto ore intuebatur eum. et si arriserit ei ridet. Si autem indignata fuerit ei blanditur donec reconcilietur in gratiam. O uiri quare non sunt fortiores mulieres. Magna est terra et excelsum est celum qui ista agunt et tunc rex et purpurati intuebantur in alterutrum. Et incohauit loqui de ueritate. O uiri nonne fortes sunt mulieres. Magna est terra et excelsum est celum et uelox cursus solis conuertitur in gyro celi et iterum recurrit in eundem locum una die nonne magnificus est qui hec facit. Et ueritas magna et fortior pre omnibus. Omnis terra ueritatem inuocat celum et ipsam benedicat et omnia opera mouentur. et tremunt eam et non est cum ea quicquam iniquum. Iniquus rex iniqua mulieres et iniqui omnes filii hominum. et iniqua omnia illorum opera et non est in ipsis ueritas et in sua iniquitate peribunt et ueritas manet et inualescit in eternum et uiuit et obtinet in secula seculorum. Nec est apud eam accipere personas neque differentias sed que iusta sunt facit omnibus iniustis ac malignis et omnes benignantur in operibus eius et non est in iudicio eius iniquitas sed fortitudo et regnum et potestas et maiestas omnium euorum. Benedictus deus ueritatis et desiit loquendo et omnes populi clamauerunt et dixerunt. Magna est ueritas et preualet. Tunc rex ait illi Pete si quid uis amplius quam que scripta sunt et dabo tibi secundum quod inuentus es sapientior. et proximus michi sedebis et cognatus uocaberis. Tunc ait regi. Memor esto uoti tui quod uouisti edificare ierusalem in die qua regnum accepisti et omnia uasa que accepta sunt ex ierusalem remittere que separauit cyrus quando mactauit babylonem et uoluit remittere ea ibi. et tu uoluisti edificare templum quod incenderunt ydumei quoniam exterminata est iudea a chaldeis. Et nunc hoc est quod postulo domine et quod peto hoc est maiestatis a te. postulo ut facias uotum quod uouisti regi celi ex ore tuo. Tunc surgens darius rex osculatus est eum. Et scripsit epistolas ad omnes dispensatores et prefectos et purpuratos ut deducerent eum et eos qui cum illo erant omnes ascendentes edificare ierusalem et omnibus prefectis qui erant in syria et phenice et libano scripsit epistolas ut traherent ligna cedrina a libano in ierusalem ut edificarent cum eis ciuitatem et scripsit omnibus iudeis qui ascendebant a regno in iudeam pro libertate omnem potentem et magistratum et prefectum non superuenire ad ianuas ipsorum et omnem regionem quam obtinuerant esse immunem eis et ydumei relinquant castella que obtinent iudeorum et in structuram templi dare per singulos annos talenta .xx. usque dum peredificaretur et super sacrarium holocaustomata esthiare cotidie sicut habent preceptum. alia talenta .x. offerre per singulos annos: et omnibus qui procedunt a babylonia condere ciuitatem ut esset libertas tam ipsis quam filiis eorum. Et omnibus sacerdotibus qui precedunt. Scripsit autem et sacram stolam iussit dari et quantitatem in qua deseruirent et leuitis scripsit dare stipendia usque in diem qua consummabitur domus et ierusalem extruetur. et omnibus custodientibus ciuitatem scripsit dare eis sortes et stipendia et dimisit omnia uasa que separauerat cyrus a babylonia et omnia quecumque dixit cyrus et ipse precepit fieri et mitti ierusalem. Et cum processisset ille adolescens eleuans faciem in ierusalem benedixit regem celi et dixit abs te est uictoria et abs te est sapientia et claritas et ego seruus tuus sum. Benedictus es qui dedisti michi sapientiam et tibi confitebor domine deus patrum nostrorum. Et accepit epistolas et profectus est in babyloniam. Et uenit et nuntiauit fratribus suis omnibus qui fuerunt in babylonia et benedixerunt deum patrum suorum quoniam dedit illis remissionem et refrigerium ut ascenderent et edificarent ierusalem et templum ubi nominatum est nomen eius in ipso et exultauerunt cum musicis et leticia diebus .vii. · V ·

al' hostilare

al' p̄ceptu

m

V

Post hec autem electi sunt ut ascenderent principes pagorum per domos per tribus suas et uxores illorum et filii et filie eorum et serui et ancille ipsorum et pecora illorum et darius rex misit una cum eis equites mille donec deducerent eos in ierusalem cum pace et cum musicis et cum tympanis et tibiis et omnes fratres eorum erant ludentes. Et fecit eos ascendere

simul cum eis Et hic sunt nomina uiror qui ascenderunt per pagos suos in tribus et in partem principatus ipsorum. Sacerdotes filii finees filii aaron ihesus filius iosedec ioachim filius zorobabel filii salathiel de domo dauid ex progenie phares. Tribus autem iuda qui locutus est sub dario rege plurimi sermones mirificos In secundo anno regni ipsius mense nisan primo. Sunt autem hii qui ex iuda ascenderunt de captiuitate transmigrationis quos transmigrauit nabuchodonosor rex babylonie in babilonem et reuersus est in ierusalem et reliquit partem iude unusquisque in ciuitatem suam qui uenerunt cum zorobabel et ihesu Neemias azarias. helymeo ennnianio. mardocheo. belsuro. methplathotor. olioro. eboma unus de principibus eorum Et numerus ab gentibus eorum et prepositis eorum. Filii fares ii. milia. c. lxx. ii. filii ares tria milia. lvii. Filii phemo. c. xlii. In filiis ihesu. et ioabes mille. ccc. ii. Filii demni. duo milia. ccc. lxx. Filii chorabia. ccc. v. Filii bamcha. c. lxviii. Filii bebeth. ccc. iii. Filii aread. ccc. xxvii. Filii cham. xxxvii. Filii zorear. duo milia. lxvii. Filii admin. ccc. lxi. Filii azecoctis. c. viii. Filii lizialo. et zelas. c. vii. Filii azoroth ccc. xxxix. Filii iebdan. lonne. c. xxxii. Filii aname. c. xxx. Filii asom. xcv. Filii marsar. ccc. xxii. Filii zabarus nonaginta. v. Filii zepholemon. c. xxiii. Filii nepolas. lv. Filii hecbanatus. c. lviii. Filii selemthamus. c. xxx. duo. Filii ocartapatros quenochadies et modie. ccc. xxii. Qui ex gramas. et gabea. c. xxi. Qui ex belsellon et cagge. lxv. Qui ex baltaro. c. xxii. Qui ex betenobes. lv. Filii liptis. c. lv. Filii labomu. ccc. l. vii. Filii sicam. ccc. lxx. Filii sandon et chonnus. ccc. lxx. viii. Filii ericas. duo milia. c. l. v. Filii emaas. ccc. lxx. Sacerdotes filii iebbus. Filii emtem filii eliasib. ccc. lxxii. Filii emmectus. cc. lii. Filii fasuru. ccc. lvii. Filii carce. cc. xxvii. leuite filii iesu in caduhel. et banus et serebias et edias. lxx. iiii. Omnis numerus a duo decimo anno. xxx. milia. cccc. lxii. Filii et filie et uxores. Omnis computatio. xl. milia. cc. xlii. Filii sacerdotum qui psallebant in templo. Filii asaph. c. xxviii. hostiarii uero filii elesemia. Filii ater. Filii amon. Filii acuba. Filii achitatopa. Filii robi omnes c. xxxix. Sacerdotes seruientes in templo filii. sel. Filii gasipa. Filii tabloth. Filii charie. Filii

su filii hellu. filii labana. filii [illegible] ta. Filii acub. filii uta. filii ceta aggab. filii olai. filii anan filii filii geddu. filii au. filii radin samum. filii netoba. filii caseba filii ozui. filii finee. filii azara sten. filii asiana. filii manei filium filii acusu. filii agiba filii bariau. filii fasallom. filii filii basia. filii cureth. filii barcus carce filii toesi. filii nasith. filii filii pedon. Salomon filii eius filii soth. filii farida. filii ab. filii ly gaddahel. filii sefegi. filii agga sacareth. filii sabathan. filii filii malluch. filii ame. filii addus. filii suba. filii cura. filii filii saphat. filii malmon. Omnes ero seruientes et pueri salomon. Hii sunt filii qui ascenderunt et tersas principes eorum careth et non poterant educere suas. et progenies quemadmodum Et ex israel. Filii dalarii. filii tubal nechodaim. ex sacerdotibus qui sacerdotio et non sunt inuenti. Filii achilos. filii addin qui uxorem ex filiabus fargelen et uo nomine eius et horum quesita ius scripta impedatura et non ea et prohibiti sunt sacerdotio dixit illis neemias et astaras ut sancta donec surgat pontifex ostensionem et ueritatem. Omnis israel erant. xii. milia exceptis ser illis. xlii. milia. ccc. et lx. Serui horum ancille. vii. milia. ccc. xxxvii cantores tatores. cc. lxv. Cameli. ccc. xxx vii. milia xxxvi. Muli. cc. milia xlv. ingalia. v milia. xxv et de prepositis per pagos dum uenirent in templum quod erat in ierusalem nonen plum in loco suo secundum tem et dare in templum thesaurum sacre aurei mnas. xii. milia. et dotales. c. Habitauerunt sacerdotes leuite et qui erant ex plebe in in regione et sacri cantores et omnis israel in regionibus suis se autem. vii. mense. Cumque israel unusquisque in rebus suis nerunt unanimes in atrium ante ianuam orientalem. Et ihesus filius iosedech et fratres eius

al' ziazo

al' hecebanatus

ah

al' anaas

al' ebinar

al' rus

V

zorobabel filius salathiel et fratres eius et edificaverunt altare dei israel ut offerrent super illud
holocaustomata sicut scriptum est in libro moysi
hominis dei. Et con-
locaverunt altare super bases suas deterrentibus eos
populis terrarum per circuitum. Et obtulerunt super illud
holocaustum domino mane et vespere. Feceruntque
sollempnitatem tabernaculorum sicut scriptum est et holocaustum diebus singulis
per ordinem secundum preceptum opus diei in die suo. Et post hec
holocaustum iuge tam in kalendis quam in universis sollemnitatibus domini que erant consecrate et in omnibus in quibus ultro offerebatur munus domino. A primo die mensis septimi
ceperunt offerre holocaustum domino. Porro templum
domini nondum fundatum erat. Dederunt autem pecunias latomis et cementariis.
cibum quoque et potum et oleum sydoniis tyriisque ut deferrent ligna cedrina de libano
ad mare ioppe iuxta quod preceperat cyrus rex persarum eis. Anno autem secundo adventus eorum ad templum dei in ierusalem
mense secundo ceperunt zorobabel filius
salathiel et iosue filius iosedech et reliqui de fratribus eorum sacerdotes et levite et omnes
qui venerant de captivitate in ierusalem.
Et constituerunt levitas a viginti annis et supra ut urgerent opus domini. Stetitque iosue et filii eius et fratres eius
cedmihel et filii eius et filii iuda quasi vir unus ut instarent super eos qui faciebant opus in templo dei filii enadad filii eorum et fratres eorum levite. Fundato igitur a cementariis templo domini steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis et levite filii asaph in cymbalis ut laudarent deum per manus david regis israel.
Et concinebant in hymnis et confessione domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius super israel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando dominum eo quod fundatum esset templum domini. Plurimi etiam de sacerdotibus et levitis et principes patrum et seniores qui viderant templum prius cum fundatum esset et hoc templum in oculis eorum flebant voce magna et multi vociferantes in letitia elevabant vocem. Nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris letantium et vocem fletus populi. Commixtim enim populus vociferabatur clamore magno et vox audiebatur procul.

---

zorobabel filius salathiel et fratres
eius. Et edificaverunt altare ut offerrent super illud
holocaustomata sicut scriptum est in libro moisi
hominis dei. Et con-
venerunt sibi ex aliis nationibus terre
et erexerunt sacrarium in loco suo omnes
genitores terre et offerebant hostias et ho-
locaustomata domino matutina et ve-
spertina. Fecerunt quoque sollempnitatem scenophegiam et diem sollemp-
nem sicut preceptum est in lege et sacri-
ficia cotidie sicut oportebat. Et post hec ob-
lationes iugitatis et hostias sabbatorum et
neomeniarum et dierum solempnium omnium
sanctificatorum et quotquot vove-
bant domino. A neomenia vii. mensis
ceperunt offerre hostias deo. Et templum
domini nondum erat edificatum. Et de-
derunt pecuniam lapidariis et fabris.
Et potum et pabula cum gaudio. Et dede-
runt currus sydoniis et tyriis ut trans-
veherent illis de lybano trabes cedrinas et
facerent rates in ioppe portum secundum
decretum quod scriptum erat eis a cy-
ro persarum rege. Et in secundo anno
venientes in templum dei in ierusalem
mense secundo inchoavit zorobabel fi-
lius salathiel et iesus filius iosedech et
fratres ipsorum et sacerdotes et levite et omnes
qui advenerant de captivitate in ierusalem
et fundaverunt templum dei novilu-
nio secundi mensis secundi anni cum
venissent in iudeam et ierusalem. Et statue-
runt levitas a xx. annis supra opera do-
mini. Et stetit iesus et filius eius et fratres
et omnes levite conspirantes et executo-
res legis et facientes opera in domo do-
mini. Et steterunt sacerdotes habentes sto-
las cum tubis et levite filii asaph habentes
cymbala collaudantes dominum et
benedicentes secundum david regem israel
et cantabant canticum domino quoniam
dulcedo eius et honor in secula super om-
nem israel. Et omnis populus tuba ce-
cinerunt et proclamaverunt voce mag-
na collaudantes dominum in suscitatione
domus domini. Et venerunt ex sacerdoti-
bus et levitis et presidentibus secundum pa-
gos senioribus qui viderant pristinam
domum et ad huius edificationem cum
clamore et planctu magno et multi cum
tubis et gaudio magno in tantum ut populus
non audiret tubas propter planctum popu-
li. Turba enim erat tubis canens mag-
nifice ita ut longe audiretur. Et audierunt

inimici tribus iude et beniamin et vene-
runt scire que esset vox tubarum. Et cog-
noverunt quoniam qui erant ex capti-
vitate edificant templum domino deo
israel. Et accedentes ad zorobabel et ihesum
et prepositos pagorum dixerunt eis. Edifi-
cabimus una vobiscum. Similiter enim au-
divimus dominum vestrum et ipsi pariter incedimus
a diebus asbasaret regis assyriorum qui
transmigravit hinc. Et dixit illis zoroba-
bel et ihesus et principes pagorum israel.
Non est nobis et vobis edificare domum
dei nostri. Nos enim soli edificabimus domi-
no nostro secundum ea que precepit nobis
cyrus rex persarum. Gentes autem terre
incubantes his qui sunt in iudea et le-
vantes opus sanctificationis et insidias
populo populum adducentes prohibe-
bant eos edificare et ad gressiones exer-
centes impedierunt ne consummaretur
edificium omni tempore vite cyri reg-
is et protraxerunt structuram per bienni-
um usque ad darii regnum. vi

In secundo autem anno regni darii prophe-
taverunt aggeus et zacharias filius addin
prophete apud iudeam et in ierusalem in
nomine domini dei israel super eos. Tunc
stans zorobabel filius salatiel et ihesus filius
iosedech inchoaverunt edificare domum do-
mini que est in ierusalem cum adessent ei
prophete domini et adiuvarent eos. In
ipso tempore venit ad illos sisennes sub-
regulus syrie et phenices et sathrabozanes
et sodales eius et dixerunt eis. Quo preci-
piente vobis domum hanc edificatis et
tectum illud et alia omnia perficitis et
qui sunt structores qui hec edificant. Et
habuerunt gratiam visitatione facta
super eos qui erant ex captivitate a do-
mino seniores iudeorum et non sunt im-
pediti edificare donec significaretur dario de
omnibus illis et responsum acciperetur.
Exemplum epistole quam miserunt dario
sisennes sub regulus syrie et phenices
et sathrabozanes et sodales eius in syria
et phenice presides regi dario salutem.
Omnia nota sint domino regi quia
cum advenissemus in regionem iude-
e et introissemus in ierusalem invenimus
edificantes domum dei magnam et tem-
plum ex lapidibus politis magnis et pre-
ciosis materiis in parietibus et opera illa
instanter fieri et sufficagare et prosperari
in manibus eorum et in omni gloria ea

diligentissime perficitur. Tunc interrogavimus
seniores dicentes. Quo permittente nobis
edificatis domum istam et opera hec fun
datis. Ideo autem interrogavimus eos ut
notum faceremus tibi homines et preposi
tos et nomina scripturam prepositorum
postulavimus eos. At illi responderunt no
bis dicentes. Nos sumus servi domini qui
fecit celum et terram et edificatur hec domus
ante istos annos multos a rege israel.
magno et fortissimo et consummata est
et quoniam patres nostri exacerbantes e
rant et peccaverunt in deum israel tradi
dit eos in manus nabuchodonosor regis
babylonie regis chaldeorum et domum
istam demolientes incenderunt et popu
lum captivum duxerunt in babyloniam
In primo anno regnante cyro in regione
babylonie scripsit cyrus rex domum istam
edificare et illa sacra vasa aurea et argen
tea que extulerat nabuchodonosor de domo
que est in ierusalem et consecraverat ea in suo
templo. Rursus protulit ea cyrus rex de tem
plo quod erat in babylonia. et tradita sunt
zorobabel. et salmanassaro sub regulo
Et preceptum est eis ut offerrent hec vasa
et reponerent in templo quod erat in ie
rusalem et templum ipsum dei edificare
in loco suo. Tunc salmanassarus subie
cit fundamenta domus domini que est
in ierusalem et exinde usque nunc edificatur et
non accepit consummationem. Nunc er
go si iudicatur a te o rex perquiratur in re
galibus bibliothecis cyri regis que sunt in
babylonia et si inventum fuerit in consi
lio regis cyri ceptam esse structuram do
mus domini que est in ierusalem et iudica
bitur a domino rege nostro scribat de his no
bis. Tunc rex darius precepit inquiri in
bibliothecis. et inventus est in egbathanis
oppido quod est in media regione locus
unus in quo scripta erant ista. Anno
primo regnante cyro rex cyrus precepit
domum domini que est in ierusalem edificare
ubi incendebant igni assiduo. cuius
altitudo sit cubitorum decem. et latitudo
cubitorum .lx. quadratum lapidibus politis
tribus et meniano ligno eiusdem regi
onis et meniano uno novo et impen
dia dari de domo regis cyri et sacra vasa do
mus domini tam aurea quam argen
tea que extulit nabuchodonosor in domum
que est in ierusalem ubi erant posita ut po
nantur illuc. Precepit autem curam agere si

senneni sub regulum syrie et ph[...]
et satrabuzanim et sodales eius [...]
ordinati erant in syria et phenic[e ...]
des. ut abstinerent se ab eodem loco [...]
ego quoque precepi totum edificare [...]
spici ut adiuvent eos qui sunt ex ca[pti]
vitate iudeorum donec consummetur [tem]
plum domus domini et a vectigalibus [tribu]
torum syrie coeles et fenices diligen[ter]
quantitatem dari his omnibus ad [sacri]
ficium domini zorobabel prefecto [...]
ros et arietes et agnos. Similiter a[utem]
frumentum et sal. et vinum et o[leum]
instanter per singulos annos. pro ut [sacer]
dotes qui sunt in ierusalem dictaverunt
consumi cotidie sine ulla dilatione [ut]
offerantur libationes deo summo [pro]
rege et pueris eius et orent pro ipsorum
vita et denuntietur ut quicumque [trans]
gressi fuerint aliquid ex his que [scrip]
ta sunt aut spreverint accipiatur [lig]
num de suis propriis et suspendantur et
bona eorum ipsorum regi ascribantur [propter]
ea et dominus cuius nomen inv[oca]
tum est ibi exterminet omnem re[gem]
et gentem qui manum suam e[xten]
derit prohibere aut male tractare [do]
mum domini illam que est in [ierusalem]
ego darius rex decrevi quam dil[igen]
tissime secundum hec fieri. vij.

Tunc sisennes sub regulus [cele]
sem syrie et phenicem et sa[trabu]
zanes et sodales obsecuti his que a [darío]
rege decreta erant insistebant sac[ris]
operibus diligentissime cooperantes [cum]
senioribus iudeorum principibus [...]
et prosperata sunt sacro sancta op[era]
prophetantibus aggeo et zacharia [...]
et consummaverunt omnia p[er preceptum]
domini dei israel. et ex consilio [cy]
ri et darii et artaxersis regis pe[rsarum]
Et consummata est domus sa[ncta]
ad tricesimam et tertiam diem [mensis]
sis adar. sexto anno darii regis [...]
cerunt filii israel et sacerdotes. e[t levi]
te et ceteri qui erant ex captivita[te]
appositi sunt secundum ea que [scripta]
sunt in libro moysi. Et optulerunt [in]
dedicatione templi domini. tauros [c.]
arietes. cc. agnos. cccc. et hedos p[ro]
peccatis universi israel. xij. secundum [nu]
merum tribuum israel. Et steterunt
sacerdotes et levite amicti stolis [...]
bus super opera domini dei israel

IV

al' nus

librum moysi et hostiarii per singulas ia
nuas Et egerunt filii israel cum his qui
erant ex captiuitate illud phase .xiiii.
luna mensis primi quando sanctificati
sunt sacerdotes et leuite et omnes filii .
captiuitatis non sunt simul sanctificati
quia leuite omnes simul sanctificati sunt
Et immolauerunt phase uniuersis filiis
captiuitatis et fratribus suis sacerdotibus et
sanctis et manducauerunt filii israel
qui erant ex captiuitate omnes qui rema
serant ab omnibus execrationibus gentium
terre querentes dominum et celebrauerunt
diem festum azimorum .vii. diebus epulan
tes in conspectu domini quoniam conuer
tit consilium regis assyriorum in eos
confortare manus eorum ad opera domini
dei israel. Et post hunc regnante artax
erse rege persarum accessit esdras filius a
zarie. filii eldie. filii salomie. filii sadduch
filii achitob. filii amen. filii azarei . filii
boce filii abisue. filii finees. filii eleazari
filii aaron primi sacerdotis. Hic esdras as
cendit de babylonia cum esset scriba et in
geniosus in lege moysi que data est a do
mino israel dicere et facere. Et dedit ei rex
gloriam quod inuenisset gratiam in omni
um dignitate et desiderio in conspectu eius
et ascenderunt simul cum ipso ex filiis
israel et sacerdotibus et leuitis et sacris can
toribus templi et hostiariis et seruis tem
pli in ierusalem. Anno vii regnante artax
erse rege .v. mense hic annus septimus est
regni Exeuntes autem de babylonia
nouilunio quinti mensis uenerunt
ierosolimam iuxta precepta eius secundum
prosperitatem itineris a domino ipso data
eis. In his enim esdras magnam discis
plinam obtinebat ne pretermitteret quic
quam eorum que essent in lege domini et
preceptis et docendo uniuersum israel
omnem iusticiam et iudicium. Accedentes
tes autem qui scribebant scripta artax
exsis regis tradiderunt scriptum quod
uenerat ab artexerxe rege ad esdram
sacerdotem et lectorem legis domini cuius
exemplum subiectum est . viii .

Rex artaxerxes esdre sacerdoti et lec
tori legis domini salutem. Huma
nior ego iudicans et beneficiis precepi eos
qui desiderant ex gente iudeorum sua
sponte et ex sacerdotibus et leuitis qui sunt
in regno meo comitari tecum in ierusalem
Si qui ergo cupiunt ire tecum con

ueniant et proficiscantur sicut placuit michi
et vii. amicis suis meis consiliariis ut in
sitent ea que aguntur secundum iudeam et
ierusalem obseruantes ~~leges~~ sicut habes in le
ge domini et ferant munera domino israel
que uoui ego et amici ierusalem et omne au
rum et argentum quod inuentum fuerit in
regione babylonie domino in ierusalem cum
illo quod donatum est pro ipsa gente in tem
plo domini eorum quod est in ierusalem
ut colligatur hoc aurum et argentum
et tauros et arietes et agnos et hedos et
que his sunt congruencia ut offerant
hostias domino super altare domini ipso
rum quod est in ierusalem. Et omnia quecum
que uolueris cum fratribus tuis facere auro et
argento perfice pro uoluntate tua secundum
preceptum domini dei tui et sacra sancta
uasa que data sunt tibi ad opera domus
domini dei tui que est in ierusalem et cetera
quecumque tibi subuenerint ad opera templi
dei tui dabis de regali gazophilacio cum
uolueris cum fratribus tuis facere auro et ar
gento perfice secundum uoluntatem do
mini. Et ego rex artaxerxes precepi custo
dibus thesaurorum syrie et phenicis ut
quecumque scripserit esdras sacerdos et
lector legis domini diligenter detur ei usque
ad argenti talenta .c. similiter et auri usque
ad frumenti modios .c. et uini amphoras
.c. et alia quecumque habundant sine taxa
cione. Et omnia secundum legem dei fi
ant deo altissimo ne forte exurgat ira in
regno regis et filii et filiorum eius. Uo
bis autem dicitur ut omnibus sacerdotibus
et leuitis et sacris cantoribus et seruis tem
pli et scribis templi huius nullum tribu
tum neque ulla alia indictio irrogetur
neque habeat quisquam potestatem obicere
eis quicquam. Tu autem esdras secundum
sapienciam dei constitue iudices et arbi
tros in tota syria et phenice et omnes
qui legem dei tui nouerunt doce ut quot
quot transgressi fuerint legem dei diligen
ter plectantur siue morte siue cruciatu
siue et pecunie mulctacione uel abducti
one. Et dixit esdras scriba. Benedictus do
minus deus patrum nostrorum qui dedit
uoluntatem hanc in cor regis clarifi
care domum suam que est in ierusalem et
me honorificauit in conspectu regis et
consiliariorum et amicorum eius et
purpuratorum eius et ego constans ani
mo factus sum secundum opitulaci

al' perficere

quinque

onem domini dei mei. Et congregaui
ex israel uiros ut simul ascenderent me
cum. Et hij sunt prepositi secundum fa
milias patrum et principatus, generationes e
orum qui mecum ascenderunt de baby
lonia in regno artaxersis. Ex filijs phi
nees gersonius. Ex filijs ythamar danie
lius. Filiorum dauid athus. Filius sechenie
ex filijs phares zacharias et cum eo recen
siti sunt uiri .c.l. Ex filijs duc moab
elioenai filius zareie et cum ipso uiri .cc.
Ex filijs sechenie filius ezechiel et cum
ipso uiri .ccc. Ex filijs adin abed filius iona
than et cum ipso uiri .l. Ex filijs alam isaias
filius athalie et cum ipso uiri .lxx.
Ex filijs saphatie zebedias filius michael
et cum ipso uiri .lxxx. Ex filijs ioab obedias
filius iehihel et cum ipso uiri .cc.xviii.
Ex filijs salomith filius iosphie et cum ipso uiri .c.lx.
Ex filijs bebai zacharias filius bebai et cum ipso uiri .xxviii.
Ex filijs azgad iohannes filius ecceten
et cum ipso uiri .c.x. Ex filijs adonicam
qui erant nouissimi et hec sunt nomina eorum
elifeleth et iehiel et semeias et cum
ipsis .lx. uiri. Ex filijs begui uthai et zachur
et cum eis uiri .lxx. Et congregaui eos ad flu
uium qui decurrit ad ahaua et mansimus ibi
diebus tribus. Quesiuique in populo et in
sacerdotibus de filijs leui et non in
ueni ibi. Itaque misi eliezer et ariel
et semeiam et elnathan et iarib et alium elna
than et nathan et zachariam et mosollam
principes et ioiarib et elnathan sapientes
et misi eos ad eddo qui est princeps in caspie loco
et posui in ore eorum uerba que loquerentur ad
eddo et fratres eius nathineos in loco caspie ut
adducerent nobis ministros domus dei nostri. Et adduxerunt nobis per ma
num dei nostri bonam super nos uirum doctis
simum de filijs mooli filij leui filij israel et sarabiam et filios eius et fratres eius
decem et octo et asabiam et cum eo isaiam de filijs
merari fratresque eius et filios eorum uiginti. Et de nathineis
quos dederat dauid et principes ad ministeria leuitarum
nathineos ducentos uiginti omnes
qui nominatim uocabantur.
Et predicaui ibi ieiunium iuxta fluuium ahaua ut affligeremur coram domino deo nostro
et peteremus ab eo uiam rectam nobis et filijs nostris uniuersaeque substantie nostre.
Erubui enim petere a rege auxilium et equites qui defenderent nos ab inimico in uia
quia dixeramus regi manus dei nostri est

<!-- The left column above follows the standard Vulgate order of Ezra 8; the manuscript's wording and spelling (e.g. "Et hij sunt prepositi secundum fa / milias", "Ex filijs", "iuxta") are read where legible. -->

erit cum eis qui inquirunt eum ...
effectu. Et ieiunauimus et deprecati sumus ...
deum nostrum secundum hoc quem e...
pitium habuimus et compotes fa...
nius deo nostro et separaui de principibus ...
situs et sacerdotibus templi uiros x...
serebiam et asabiam et cum eis de fratribus
eorum uiros x. Et appendi eis argentum
et aurum et uasa sacerdotalia domus
domini dei nostri que obtulerat rex et consi
liarij eius et principes et omnis ...
et cum appendissem tradidi argenti
talenta .c.l. uasa argentea centum ta
.c. et auri talenta .c. et uasorum au...
septies .xx. et uasa erea de limo ...
to splendentia .xii. auri speciem ...
Et dixi eis et uos sancti estis domino et
ua sunt sancta et aurum et argentum
uotiuum est domino deo patrum uestrorum.
Vigilate et custodite donec tradatis
plebis prepositis et sacerdotibus et
et principibus ciuitatum israel
ierusalem in palatio domus dei ...
hij qui susceperunt sacerdotes et
aurum et argentum et uasa ...
in ierusalem in ... tulerunt in templo
et promouimus a flumine ahaua
mensis primi usque quo ueni...
in ierusalem. Et cum factus fuisset ...
dies quarta autem die ponderatum est
aurum et argentum traditum ...
domo domini dei nostri in manu ...
uiri sacerdoti et cum ipso erat e...
lius phinees et erant cum ipsis ...
dus filius ihesu et noadias filius ...
leuite ad numerum et ad pondus ...
sa et scriptum est pondus ...
dem hora. Qui autem uenerant de
captiuitate obtulerunt sacrificium
num israel tauros xii. pro ...
aries .lxxx.vi. agnos .lxxvii. ...
peccato .xii. et pro salute uaccas ...
nia in sacrificium domini ...
runt precepta legis regalibus ...
toribus et regulis trans flumen ...
tes et honorificauerunt ...
templum domini. Et consumma...
accesserunt ad me prepositi ...
Non segregauit genus israel ...
tipes et sacerdotes et leuite ...
gene gentes et nationes ...
ditias suas chananei et ...
pherezei et iebuzei et moa...
ais et ydumeis. Commixti ...

filiabus eorum et ipsi et filii eorum et com-
mixtum est semen sanctum alienige-
nis gentibus terre et participes erant p-
rimi et magistratus iniquitatis huius
ab initio ipsius regni et mox ut audiui
ista conscidi uestimenta et scissam tuni-
cam et laceraui capillos capitis et barbe
et sedi dolens et mestus et conuenerunt ad
me quotquot tunc mouebantur in uerbo
domini dei israel me lugente super in-
iquitatem istam et sedebam tristis usque
ad uespertinum sacrificium et surgens a
ieiunio conscissa habens uestimenta et
scissam tunicam ingeniculaui et exten-
di manus ad dominum dicebam. Do-
mine confusus sum et reuitus sum eri-
gere faciem meam. Peccata enim nostra mul-
tiplicata sunt super capita nostra et iniq-
uitates nostre exaltate sunt usque in celum quoniam
a temporibus patrum nostrorum sumus
in magno peccato usque hunc diem et propter
peccata nostra et patrum nostrorum sumus
tradita cum fratribus nostris et cum sacerdotibus
nostris et regibus terre in gladium et capti-
uitatem et depredacionem cum confusi-
one usque in hodiernum diem et nunc
quantum est quod contigerit nobis
misericordia abs te domine deus dereliqueris
nobis radicem et nomen in locum
sanctificationis tue detegere luminare
nostrum in domo dei nostri dare nobis ci-
bum in tempore seruitutis nostre et cum
seruiremus non sumus derelicti a do-
mino deo nostro sed constituit nos in gratia
ponens nobis per sacrum dare cibum et
clarificare templum domini dei nostri et
edificare deserta syon dare nobis stabili-
tatem in iuda et ierusalem et nunc quid
dicimus domine habentes hec transgres-
si enim sumus precepta tua que dedisti
in manus puerorum tuorum dicens
Quoniam terra in quam introistis possidere
hereditatem eius terra polluta est cum
iniquinacionibus alienigenarum terre et iniu-
riis eorum repleuerunt eam tota in im-
mundicia sua. Et nunc filias nostras non
coniugatis filiis eorum et filias eorum
non accipietis filiis nostris. et non in-
queretis pacem harum cum illis omni tem-
pore ut inualescentes manducetis op-
tima terre et hereditatem distribuatis fi-
liis uestris usque in euum et que contin-
gunt nobis omnia fiunt propter opera nostra
maligna et magna peccata nostra et dedis-
ti nobis talem radicem et rursum resi-
li sumus transgredi legitima tua ut con-
iungeremur in mundicie alienigena-
rum gentium terre huius. Domine irasceris
nobis perdere nos. Quo adusque non reli-
quatur radix et semen nostrum. Domine
deus israel iustus es derelicta est enim ra-
dix usque in hodiernum diem. Ecce nunc
sumus in conspectu tuo in iniquitatibus
nostris. Non est enim adhuc stare ante te
in his. Et cum orando confiteretur es-
dras flens humi prostratus ante templum
congregati sunt ante eum ex ierusalem tur-
ba multa ualde uiri et mulieres et iuue-
nes et iuuenicule. Fletus enim erat
magnus multitudine populi. Et cum
clamasset iechonias iehi ex filiis israel
dixit esdre Nos in dominum peccauimus
qui collocauimus nobis in matrimoni-
um mulieres alienigenas ex gentibus
terre et nunc est super omnem israel. In
his ergo sit iusiurandum a domino expelle
omnes uxores nostras que ex alienigenis
sunt cum filiis earum sicut tibi decretum
est a maioribus secundum legem domini. Ex-
urgens explica ad te enim spectat hoc ne-
gocium et nos tecum sumus. Uiriliter
fac. et exurgens esdras adiurauit princi-
pes sacerdotum et leuitas et omnem israel
facere secundum omnia hec. et iuraue-
runt. ·ix·

al' nomen

al' esdras

Al' ii incipit c. ix.

IX

Et exurgens esdras ab ante atrium
templi abiit in pastoforium iona-
the filii nasabi. Et hospitatus illic non
gustauit panem nec aquam bibit super in-
iquitates multitudinis. et facta est predi-
catio in omni iuda et in ierusalem om-
nibus qui erant ex captiuitate congregati
in ierusalem [ut] quicumque non occurrerit
biduo aut triduo dierum secundum consili-
um assidentium seniorum. tollerentur
facultates sue et ipse alienus induceretur
a multitudine captiuitatis Et congregati
sunt omnes qui erant ex tribu iuda et
beniamin in tribus diebus in ierusalem. hic
mensis est nonus uicesimus dies mensis
et sedit omnis multitudo in area templi
trementes pro hyemem presentem. Exur-
gens esdras dixit illis. Vos inique fecistis
collocando uobis in matrimonium ux-
ores alienigenas ut adderetis super peccata
israel. Et nunc date confessionem et mag-
nificentiam domino deo patrum nostrorum et
placite uoluntatem eius et discedite a

a gentib; terre et ab uxorib; alienigenis et clamauit. Omnis multitudo et dixerunt uoce magna sicut dixisti faciemus. Sed quoniam multitudo magna est tempus hybernum et non possumus in subdiali stare et hoc opus non est unius diei nec bidui multum enim in his peccauimus. Stent prepositi multitudinis et omnes qui nobiscum inhabitant et quotquot habent apud se uxores alienigenas. Assistant accepto tempore ex omni loco presbiteri et iudices usque quo soluant iram domini negotii huius. Jonathas autem filius ezeli et ozias techam susceperunt secundum hec et bosoramus et leuis et satheos simul cooperati sunt cum illis. Et steterunt secundum hec omnia uniuersi qui erant ex captiuitate. Et elegit sibi uiros esdras sacerdos principes magnos de patrib; eorum secundum nomina. Et consederunt nouilunio mensis decimi examinare negotium istud. Et determinatum est de uiris qui habebant uxores alienigenas usque ad neomeniam primi mensis. Et inuenti sunt ex sacerdotib; permixti qui habebant alienigenas uxores ex filiis ihesu filii iosedech et fratrib; eius maseas et eliezer et ioarib; et ioadens. Et iniecerunt manus ut expellerent uxores suas et ad litandum in exorationem arietem pro ignorantia sua. Et ex filiis semmeri masseas et esses et ieeleth et azarias. Et ex filiis fossore liomaasias ymath et nathanae iussio ieddus et talsas. Et ex leuitis iosabdus et semeis et colius et calitas. et facteas et colias et elionas. Et ex sacris cantorib; eliasub zaccurus. Et ex hostiariis salumus. et tolbanes. Et ex israel filiis fororis et remias et geddias et melchias et micheus et eleazys et iemmechias et bannas. Et ex filiis iolaman thamas et zacharias iezelis et iobdius et ierimoth. et elias. Et ex filiis zatoin eliadas ~~et eliadas~~ et eliasimus et othias et larimoth et zaddis et tebedias. Et ex filiis bebe iohannes et amanias et zabdias et emitis. Et ex filiis banni olamus et manuchus et ieddeus. et iasub. et asabus et ierimoth. Et ex filiis addin naatus et moosias. et tal neus. et manias. et baseas. mathanias. et beseel et bonnus et manasses. Et ex filiis nuaan ionnas, aseas et melchias. et sameas. et symon beni... et malchus et marias. Et ex filiis ... ar aneus mathathias. et ban... eliphalath et manasses et sem... filiis banni ieremias. et moodias ... braimus. et iohel et baneas et ... nias et marimoth et eliasib. et math... us. et eliasis et ozisas et dielus. et ... us. et sambris et iosephus. Et ex filiis ... bei. phelus. et mathathias et zabad... zethedai. sedmi et iesei baneas. Omnes ... coniunxerunt sibi uxores alienig... et dimiserunt eas cum filiis. Et ... cauerunt sacerdotes et leuite et qui ... ex israel in ierusalem et in tota regione ... nouilunio mensis. vii. Et erant filii ... in commemorationib; suis et congrega... ta est omnis multitudo simul ... que est ab oriente porte sacre. Et dixerunt esdre pontifici et lectori ut afferrent legem moysi que tradita ... domino deo israel. Et attulit esdras ... tifex legem omni multitudini ... a uiro usque ad mulierem et omni... sacerdotib; audire legem in noui... nio mensis septimi. et legebat in ... que est ante sacram portam templi ... ma luce usque ad uesperam coram ... mulieres. Et dederunt omnes ... ad legem. Et stetit esdras sacerdos ... leg' super ligneum tribunal quod ... tatum erat. et steterunt ad eum ... thias et samus. ananias. az... uerias. ezechias. et balsamus ad ... eam et ad sinistram faldens. ... malachias. abusthas. sabus. ... as. et zacharias. Et assumpsit ... librum coram omni multitu... presidebat enim in gloria in ... omnium et cum absoluisset legem ... nes recti steterunt et benedixit ... dominum deum altissimum ... sabaoth omnipotentem. Et respon... omnis populus amen. Et eleua... sursum manib; procidentes in ... adorauerunt dominum. et insi... ut docerent legem iesus. et ... sarabias. et iadin et acubus ... et caluthes. et azarias. et ioradus ... mas. et filias leuite qui doce... domini et in multitudine leg... gem domini et preferebant ... eos qui intelligebant lectione... dixit athaceites esdre pontifici ...

al' hasima eius

al' enanias

et leuite qui docebant multitudinem di
cens. Dies hic sanctus est domino. Et
omnes flebant cum audissent legem
et dixit esdras. Digressi ergo manduca
te pinguissima queque et bibite dulcissima
queque et mittite munera hiis qui non
habent sanctus est enim dies domini
et nolite mesti esse. Dominus enim clarifica
bit uos. et leuite denuntiabant in pu
blico omnibus dicentes. Dies hic
sanctus est nolite mesti esse. Et abierunt
omnes manducare et bibere et epulari
et dare munera hiis qui non habebant et
epulentur. Magnifice enim sunt exal
tati uerbis quibus edocti sunt et congrega
ti sunt uniuersi in ierusalem. celebrare leuiti
cum secundum testamentum domini
dei israel.

Incipit prologus tobie

Chromatio et heliodoro
episcopis ieronimus pres
biter in domino salutem.
Mirari non desino ex
actionis uestre instan
tiam. Exigitis enim
ut librum chaldeo sermone conscriptum
ad latinum stilum traham librum uti
que tobie. quem hebrei de cathalogo diui
narum scripturarum secantes: hiis
que agiographa memorant mancipa
runt. Feci satis desiderio uestro. non tamen
meo studio. Arguunt enim nos hebreorum
studia et imputant nobis contra suum
canonem latinis auribus ista transferre.
Sed melius esse iudicans phariseorum
displicere iudicio et episcoporum iussionibus
deseruire: institi ut potui. Et quia uicina
est chaldeorum lingua sermoni hebraico:
utriusque lingue peritissimum loquacem
reperiens unius diei laborem arripui. Et
quicquid ille michi hebraicis uerbis ex
pressit: hec ego accito notario sermonibus
latinis exposui. Et orationibus uestris mer
cedem huius operis compensabo cum gratum
uobis didicero me quod iubere estis dig
nati complesse. Tobias filius anani
hel ex tribu neptalim de ciuitate
cuhel que est in regione galilee capti
uus ductus est a salmanasar rege assy
riorum in niniue. uir in timorem dei
summus in opere magnificus. in miseri
cordia gloriosus in exequiarum curis deuotus.
Qui dum mortuos sepeliret. et in[...]
pallescet: oculorum lumine caruit. et
post tenebras reseratis oculis lumen

[ca]ritatis ... seruit. Iacet in niniue
sepultus ... e.

Incipit liber tobie

Tobias ex tribu
et ciuitate nepta
lim que est in
superioribus ga
lilee super naason
post uiam que
ducit ad occiden
tem in sinistro
habens ciuitatem
sephet: cum captus esset in diebus salma
nasar regis assyriorum in captiuitate
tamen positus. uiam ueritatis non deseruit
ita ut omnia que habere poterat. coti
die concaptiuis fratribus qui erant ex eius
genere impartiret. Cumque esset iunior om
nibus in tribu neptalim: nichil tamen
puerile gessit in opere. Denique cum irent
omnes ad uitulos aureos quos ierobo
am fecerat rex israel: hic solus fugiebat conso
rcia omnium. sed pergebat ad ierusalem ad tem
plum domini et ibi adorabat dominum
deum suum israel: omnia primitiua
sua et decimas suas fideliter offerens. ita
ut in tercio anno proselitis et aduenis minis
traret omnem decimacionem. Hec et hiis
similia secundum legem dei puerulus
obseruabat. Cum uero factus esset uir: ac
cepit uxorem annam ex tribu sua. et
genuit ex ea filium nomen suum impo
nens ei. quem ab infancia timere dominum
docuit. et abstinere ab omni peccato. Igitur
cum per captiuitatem deuenisset cum ux
ore sua et filio in ciuitatem niniuen cum
omni tribu sua et omnes ederent ex cibis
gentilium: iste custodiuit animam su
am et numquam contaminatus est in es
cas eorum. Et quoniam memor fuit do
mini in toto corde suo: dedit illi dominus
graciam in conspectu salmanasar regis
et dedit ei potestatem quocumque uellet
ire habens libertatem quecumque facere
uoluisset. Pergebat ergo per omnes qui
erant in captiuitate. et monita salutis
dabat eis. Cum autem uenisset in rages
ciuitatem medorum et ex hiis quibus
honoratus fuerat a rege habuisset .x. ta
lenta argenti et cum multa turba ge
neris sui gabelum egentem uideret qui
erat ex tribu eius: sub cirographo dedit
illi memoratum pondus argenti post
multum uero temporis mortuo sal
manasar rege cum regnaret senna

cherib filius eius pro eo et filios israel
exosos habebat in conspectu suo. tobias
pergebat cotidie per omnem cognationem
suam et consolabatur eos: et dividebat u-
nicuique prout poterat de facultatibus suis.
Esurientes alebat. nudisque vestimenta
prebebat et mortuis atque occisis sepulturam
sollicitus exhibebat. Denique cum reversus
esset rex sennacherib fugiens a iudea pla-
gam quam circa eum deus fecerat propter
blasphemiam suam. et iratus multos
occideret ex filiis israel: tobias sepeliebat
corpora eorum. At ubi nunciatum est re-
gi: iussit eum occidi et tulit ei omnem
substantiam eius. Tobias vero vero cum
filio suo et cum uxore fugiens nudus
latuit quia multi diligebant eum.
Post dies vero .xl. et .v. occiderunt regem
filii ipsius et reversus est tobias ad do-
mum suam et omnes facultates eius re-
stituta est ei.

Post hec vero cum esset dies festus
domini et factum esset prandium boni
in domo tobie: dixit filio suo. Vade et adduc
aliquos ex tribu nostra timentes deum. ut
epulentur simul nobiscum. Cumque abisset
reversus nunciavit unum ex filiis israel
iugulatum iacere in platea. Statimque
exiliens de accubitu suo: relinquens pran-
dium ieiunus pervenit ad corpus et tol-
lens illud portavit ad domum suam oc-
culte. ut dum sol occubuisset caute sepeliret
eum. Cumque occultasset corpus: mandu-
cavit panem cum luctu et tremore: me-
morans illum sermonem quem dixit domi-
nus per amos prophetam. Dies festi vestri
convertentur in lamentationem et luctum.
Cum vero sol occubuisset abiit et sepelivit
eum. Arguebant autem illum omnes
proximi sui dicentes. Iam huius rei causa
interfici iussus es. et vix effugisti mortis
imperium et iterum sepelis mortuos.
Sed tobias plus timens deum quam re-
gem: rapiebat corpora occisorum et occul-
tabat in domo sua et in mediis noctibus se-
peliebat ea. Contigit autem ut quadam
die cum fatigatus a sepultura veniens
domum suam iactasset se iuxta parietem
et obdormisset: ex nido hirundinum dor-
mienti illi calida stercora inciderent su-
per oculos eius et fieret cecus. Hanc autem
temptationem ideo permisit dominus e-
venire illi ut posteris daretur exemplum
pacientie eius sicut et sancti iob. Nam

cum ab infancia sua deum sem[per]
timuerit. et mandata eius custod[ierit]
est contristatus contra deum q[uod]
plaga cecitatis evenerit ei. sed im[mobilis]
in dei timore permansit agens [gratias]
omnibus diebus vite sue. Nam sicut [beato]
iob insultabant reges: ita isti pa[rentes et]
cognati eius et irridebant vitam [eius]
dicentes. Ubi est spes tua pro qua [elemosi-]
nas et sepulturas faciebas. Tobias [vero]
increpabat eos dicens. Nolite ita [loqui]
quoniam filii sanctorum sumus [et vi-]
tam illam expectamus quam deus [daturus]
est hiis qui fidem suam numquam m[utant]
ab eo. Anna vero uxor eius ibat [ad opus tex-]
trinum opus cotidie et de labore [manuum]
suarum victum quem consequi p[oterat]
ferebat. Unde factum est ut hedum [ca-]
prarum accipiens detulisset dom[um.]
Cum vocem balantis vir eius [audisset]
dixit. Videte ne forte furtivus [sit. red-]
dite eum dominis suis quia n[on licet]
nobis ex furto aliquid edere aut [contin-]
gere. Ad hec uxor eius irata [respondit.]
Manifeste vana facta est spes [tua et]
elemosine tue modo apparuerunt. [Atque]
his et aliis huiusmodi verbis [exprobra-]
bat ei.

Tunc tobias ingemuit et [cepit]
orare cum lacrimis dicens. Iu[stus es]
domine et omnia iudicia tua [vera]
sunt et omnes vie tue misericordia et [veritas]
et iudicium. Et nunc domine m[emor es-]
to esto mei et ne vindictam [sumas]
de peccatis meis. neque reminisc[aris de-]
licta mea vel parentum meorum [quoniam]
non obedivimus preceptis tuis [ideo tra-]
diti sumus in direpcionem et [captivita-]
tem et mortem et in fabulam [et in im-]
properium omnibus nacionibus [in quibus]
dispersisti nos. Et nunc domine [magna]
sunt iudicia tua quia non e[gimus]
secundum precepta tua et no[n am-]
bulavimus sinceriter coram te [et]
nunc domine secundum vo[luntatem]
tuam fac mecum misericordiam. et p[recipe in]
pace recipi spiritum meum. Exp[edit enim]
michi mori magis quam vi[vere. Eo-]
dem itaque die contigit ut sara f[ilia ragu-]
hel in civitate medorum et ipsa [audiret]
improperium ab una ex ancillis [patris]
sui quoniam tradita fuerat [septem vi-]
ris et demonium nomine [asmode-]
us occiderat eos mox ut ingr[essi]

sent ad eam. Ergo cum pro culpa sua increparet puellam: respondit ei dicens. Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram interfectrix virorum tuorum. Numquid et me occidere vis sicut et iam septem occidisti viros. Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus sue. et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit neque bibit. Sed in oratione persistens cum lacrimis deprecabatur dominum. ut ab isto improperio liberaret eam. Factum est autem tercia die dum compleret orationem: benedicens dominum compleret dixit. Benedictum est nomen tuum domine deus patrum nostrorum qui cum iratus fueris misericordiam facies. et in tempore tribulationis peccata dimittis hiis qui invocant te. Ad te domine faciem meam converto: ad te oculos meos erigo. Peto domine ut de vinculo improperii huius absolvas me. Aut certe desuper terram eripias me. Tu scis domine quia numquam concupivi virum et mundam servavi animam meam ab omni concupiscencia. Numquam cum ludentibus miscui me. neque cum hiis qui in levitate ambulant participem me prebui. Virum autem cum timore tuo non libidine mea consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis. aut illi michi forsitan digni non fuerunt. quia forsitan viro alio conservasti me. Non est enim in hominis potestate consilium tuum. Hoc autem certum habet omnis qui colit te: quia vita eius si in probatione fuit coronabitur. Si autem in tribulatione fuit liberabitur. Et si in correptione fuit: ad misericordiam tuam pervenire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris qui post tempestatem tranquillum facis et post lacrimationem et fletum exultationem infundis. Sit nomen tuum deus israel benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu glorie summi dei et missus est angelus domini sanctus raphael ut curaret eos ambos: quorum uno tempore fuerit oratio in conspectu domini recitata. IIII.

Igitur cum tobias putaret orationem suam exaudiri ut mori potuisset: vocavit ad se tobiam filium suum. dixitque ei. Audi fili mi verba oris mei et ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit deus animam meam corpus meum sepeli. et honorem habebis matri tue omnibus diebus vite eius. Memor enim esse debes que et quanta pericula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et ipsa compleverit tempus vite sue: sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus vite tue deum in mente habeto et cave ne aliquando consentias peccato et pretermittas precepta dei nostri. Ex substantia tua fac elemosinam et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te avertatur facies domini. Quomodo potueris: ita esto misericors. Si multum tibi fuerit: habundanter tribue. si exiguum fuerit exiguum libenter impertiri stude. Premium enim bonum tibi thezaurizas in die necessitatis quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat. et non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo elemosina omnibus qui faciunt eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione et preter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque tibi aliquid operatus fuerit: statim mercedem eius restitue et merces mercennarii apud te omnino non remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi: vide ne alteri tu aliquando facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis comede et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti constitue. et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. Omni tempore benedic deum et pete ab eo ut vias tuas dirigat et omnia consilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi dedisse me decem talenta argenti dum adhuc infantulus esses gabelo in rages civitatem medorum et cyrographum eius apud me habeo et ideo perquire quomodo ad eum pervenias et recipias ab eo supra memoratum pondus argenti et restituas ei cyrographum suum. Noli timere fili mi. Pauperem quidem vitam gerimus sed multa bona habebimus si timuerimus deum et recesserimus ab omni peccato et fecerimus bene

V

Tunc tobias respondit patri suo et dixit. Omnia quecumque precepisti michi faciam pater. Quomodo autem hanc pecuniam requiram ignoro. Ille me nescit et ego illum ignoro. Quod signum dabo ei? Sed neque viam per quam pergatur illuc aliquando cognovi. Tunc pater suus respondit et dixit illi. Cyrographum quidem eius penes me habeo quod dum illi ostenderis: statim tibi restituet pecuniam. Sed perge nunc et inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mercede sua dum adhuc vivo ut recipias eam. Tunc egressus tobias invenit iuvenem splendidum stantem precinctum et quasi paratum ad ambulandum et ignorans quod angelus dei esset: salutavit eum et dixit. Unde te habemus bone iuvenis? At ille respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit ei. Nosti viam que ducit in regionem medorum? Cui respondit. Novi. et omnia itinera eius frequenter ambulavi et mansi apud gabelum fratrem nostrum qui moratur in rages civitate medorum que posita est in monte ecbatanis. Cui tobias ait. Sustine me obsecro donec hec ipsa nunciem patri meo. Tunc ingressus tobias: indicavit universa hec patri suo. Super que admiratus pater rogavit ut introiret ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit. Gaudium tibi sit semper. Et tobias ait. Quale gaudium michi erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non video? Cui ait iuvenis. Forti animo esto in proximo est ut a deo cureris. Dixit itaque illi tobias. Numquid poteris perducere filium meum ad gabelum in rages civitatem medorum? Et cum redieris: restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego ducam et reducam eum ad te sanum. Cui tobias respondit. Rogo te indica michi de qua domo aut de qua tribu es tu? Cui raphael angelus dixit. Genus queris mercennarii an ipsum mercennarium qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te reddam: ego sum azarias anania magni filius. Et tobias respondit. Ex magno genere es tu: sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum. Dixit autem illi angelus. Ego sanum ducam et sanum tibi reducam filium tuum. Respondens autem tobias ... Bene ambuletis et sit deus in itinere vestro et angelus eius comitetur vobiscum. Tunc paratis omnibus que erant portanda fecit tobias vale patri suo et matri sue et ambulaverunt ambo simul. Cumque profecti essent: cepit flere mater eius. et dicere. Baculum senectutis nostre tulisti. et transmisisti a nobis. Numquam esset pecunia ipsa. pro qua misisti eum. Sufficiebat enim nobis paupertas nostra ut divitias computaremus hoc quod videbamus filium nostrum. Dixitque ei tobias. Noli flere. Salvus perveniet filius noster et salvus revertetur ad nos: et oculi tui videbunt eum. Credo enim quod angelus dei bonus comitetur ei. et bene disponat omnia que circa ipsum geruntur ita ut cum gaudio revertatur ad nos. Ad hanc vocem cessavit mater eius flere et tacuit.

Profectus est autem tobias et canis secutus est eum. et mansit prima mansione iuxta fluvium tygris. Et exivit ut lavaret pedes suos: et ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum. Quem expavescens tobias: clamavit voce magna dicens. Domine invadit me. Et dixit ei angelus. Apprehende branchiam eius. et trahe eum ad te. Quod cum fecisset: attraxit eum in siccum. et palpitare cepit ante pedes eius. Tunc dixit angelus ei. Exentera hunc piscem et cor eius et fel et iecur repone tibi. Sunt enim hec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cum fecisset: assavit carnes eius. et secum tulerunt in via. Cetera salierunt que sufficerent eis quousque pervenirent in rages civitatem medorum. Tunc interrogavit tobias angelum et dixit ei. Obsecro te azaria frater ut dicas michi quod remedium habebunt ista que de pisce servari iussisti. Respondens quoque angelus dixit ei. Cordis eius particulam si super carbones ponas: fumus eius extricat omne genus demoniorum sive a viro sive a muliere. ita ut ultra non accedat ad eos. Et fel valet ad ungendos oculos in quibus fuerit albugo et sanabuntur. Et dixit ei. Ubi vis ut maneamus? Dixit ei angelus ... hic raguhel nomine. propinquus de tribu tua. et hic habet filiam ... saram. Sed neque masculum ...

feminam ullam habet preter eam. Tibi
debetur omnis substan
tia eius. et oportet te eam accipere con
iugem. Peto ergo eam a patre eius. et
dabit tibi eam uxorem. Tunc respon
dit tobias. et dixit ei. Audiui quia tra
dita est uiris. vij. et mortui sunt. Sed
et hoc audiui. quia demonium illos
occidit. Timeo ergo ne forte et michi
hec eueniant. et cum sim unicus pa
rentibus meis. deponam senectutem
illorum cum tristicia ad inferos.
Tunc angelus raphahel dixit ei. Au
di me et ostendam tibi qui sunt quibus
preualere potest demonium. Hij namque
qui coniugium ita suscipiunt ut deum
a sua mente excludant et sue li
bidini ita uacent sicut equus et mulus
in quibus non est intellectus. habet
potestatem demonium super eos. Tu
autem cum acceperis eam: ingressus
cubiculum tuum per tres dies continens
esto ab ea. et nichil aliud nisi orationibus
uacabis cum ea. Ipsa autem nocte incen
so iecore piscis: fugabitur demonium.
Secunda uero nocte in copulatione
sanctorum patriarcharum admitteris.
Tercia autem nocte benedictionem con
sequeris ut filij ex uobis incolumes pro
creentur. Transacta autem tercia noc
te: accipies uirginem cum timore do
mini et amore filiorum magis quam
libidinis ductus. ut in semine abraham
benedictionem in filijs consequaris. ·vij·
Ingressi sunt autem ad raguhelem
et suscepit eos raguhel cum gaudio
Intuensque tobiam raguel. dixit anne
uxori sue. Quam similis est iuuenis
iste consobrino meo. Et cum hec dixisset:
ait. Unde estis iuuenes fratres nostri? At
illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus
ex captiuitate niniue. Dixit illis ra
guhel. Nostis tobiam fratrem meum?
Qui dixerunt. Nouimus. Cumque mul
ta bona loqueretur de eo: Dixit ange
lus ad raguhelem. Tobias de quo
interrogas pater huius est. Et misit
se raguhel et cum lacrimis osculatus
est eum et plorans super collum eius
dixit. Benedictio sit tibi fili mi quia
boni et optimi uiri filius es. Et an
na uxor eius et sara filia eius lacri
mate sunt. Postquam autem locuti
sunt: precepit raguel occidi arietem
et parari conuiuium. Cumque hortaretur
eos discumbere ad prandium: tobias
dixit. Hic ego hodie. non manducabo
neque bibam: nisi prius petitionem
meam confirmes et promittas michi
dare saram filiam tuam. Quo audito
uerbo raguel expauit sciens quid euenit
illis. vij. uiris qui sunt ingressi ad eam
et timere cepit ne forte et ipse moreretur.
Et cum nutaret nec daret ullum peten
ti responsum: Dixit illi angelus. Noli
timere dare eam isti quoniam huic
timenti deum debetur coniunx filia
tua propterea alius non potuit habere
illam. Tunc dixit raguhel. Non du
bito quod deus preces et lacrimas me
as in conspectu suo admiserit. Et cre
do quoniam ideo non fecit ad me ue
nire ut ista coniungeret cognationi
sue secundum legem moysi. Et nunc
noli dubium gerere quod tibi eam
tradam. et apprehendens dexteram filie
sue: dextere tobie tradidit dicens. Deus
abraham deus ysaac. et deus iacob sit
uobiscum et ipse coniungat uos: im
pleatque benedictionem suam in uobis
Et accepta carta: fecerunt conscriptio
nem coniugij et post hec epulati sunt
benedicentes dominum. Uocauitque ad se
raguel annam uxorem suam preci
piens ei ut prepararet alterum cubicu
lum Et introduxit in illud saram fi
liam suam et lacrimata est Dixitque ei
Forti animo esto filia mea. dominus
celi det tibi gaudium pro tedio quod
perpessa es ·viij·

VIII

Postquam uero cenauerunt: intro
duxerunt iuuenem ad eam. Recordatus
itaque tobias sermonis angeli protulit
de cassidili suo partem iecoris posuitque
eam super carbones uiuos:
Tunc raphael angelus apprehendit
demonium et religauit eum in deserto
superioris. egypti. Tunc hortatus est
uirginem tobias. Dixitque ei. Sara ex
urge et deprecemur dominum hodie et
cras et secundum cras. quia istis tribus
noctibus deo coniungimur Tercia autem
transacta nocte: in nostro erimus con
iugio. Filij quippe sanctorum sumus
et non possumus ita coniungi sicut
et gentes que ignorant deum. Sur
gentes autem pariter instanter orabant
ambo simul ut sanitas daretur eis.

Dixitque tobias: Domine deus patrum nostrorum benedicant te celi et terre. et mare et fontes et flumina et omnes creature tue que in eis sunt. Tu fecisti adam de limo terre. dedisti que ei adiutorium evam. Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa accipio sororem meam coniugem sed sola posteritatis dilectione in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum. Dixit itaque sara. Miserere nobis domine miserere nobis. et consenescamus ambo pariter sani. Et factum est. Circa pullorum cantum: accersiri iussit raguel servos suos ut abirent et foderent sepulcrum. Dicebat enim ne simili modo evenerit ei. quod et ceteris illis .vij. qui sunt ingressi ad eam. Cumque parassent fossam: reversus ad uxorem suam raguhel dixit ei. Mitte unam ex ancillis tuis ut videat si mortuus est. et sepeliamus illum antequam illucescat. At illa misit unam ex ancillis suis. Que ingressa cubiculum: reperit eos salvos et incolumes. secum pariter dormientes. Et reversa nunciavit Et reversa nunciavit bonum nuncium Et benedixerunt deum raguhel videlicet et anna uxor eius. et dixerunt. Benedicimus te domine deus israel. quia non contigit nobis quemadmodum putabamus. Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam. et exclusisti nobis a inimicum persequentem nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos domine plenius benedicere te: et sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis offerre ut cognoscat universitas gentium quia tu tu es deus solus in universa terra. Statimque precepit servis suis raguel ut replerent fossam quam fecerant prius. antequam illucesceret. Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium et prepararet omnia que in cibos erant iter agentibus necessaria. Duas quoque vaccas pingues et quatuor arietes occidi fecit et preparari epulas omnibus vicinis suis et cunctis amicis. Et adiuravit raguhel tobiam ut duas ebdomadas moraretur apud eum. De omnibus autem que possidebat raguel: dimidiam partem dedit tobie Et fecit hanc scripturam ut pars dimidia que supererat post obitum eorum tobie dominio deveniret. ix.

IX

Tunc vocavit ad se tobias angelum quem quidem homine
mabat et dixit ei. Azarias frat
ut auscultes verba mea. Si me
tradam tibi servum: non ero
nus providentie tue. Tamen
te ut assumas tibi animalia
servitia et vadas ad gabelum in
civitatem medorum reddas
rographum suum et recipias
pecuniam et roges eum venire
tias meas. Scis enim ipse quon
numerat dies pater meus et si t
una die plus: contristabitur an
eius. Et certe vides quomodo
adiuravit me. cuius adiuratio
spernere non possum. Tunc ra
assumens quatuor ex servis r
et duos camelos: in rages civi
medorum perrexit. Et inveniens
gabelum dedit ei chirographum
et recepit ab eo omnem pecuniam
indicavitque ei de tobia filio tobie
que gesta sunt fecitque eum sec
nire ad nuptias. Cumque ingres
esset domum raguelis: invenit
discumbentem. Et exiliens: oscu
se alterutrum et flevit usque gabel
Dixitque dominum et dixit. Bene
te dominus deus israel: quia filius
viri optimi et iusti et timentis
et elemosinas facientis. et dicatur
dictio super uxorem tuam et super
tes vestros et videatis filios vestros
lios filiorum vestrorum usque in
et quartam generationem. et sit
men benedictum a deo israel qui
nat in secula seculorum. Cumque
dixissent amen: accesserunt ad
vivium. Sed et cum timore dom
nuptiarum convivium exerc

Cum vero moras faceret
bias causa nuptiarum
citus erat pater eius tobias
Putas quare moratur filius
aut quare detentus est ibi? P
gabelus mortuus est et nemo
dit pecuniam? Cepit autem
ri nimis ipse et anna uxor eius
eo. Et ceperunt ambo simul
quod die statuto minime re
filius eorum ad eos. Flebat igitur
eius irremediabilibus lacrimis
dicebat. Heu me fili mi ut quid
misimus peregrinari lumen

cum baculum senectutis nostre. solacium vite nostre. spem posteritatis nostre. Omnia simul in te uno habentes. non te debuimus dimittere ire a nobis. Cui dicebat tobias. Tace. et noli turbari. sanus est filius noster. Satis fidelis est vir ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo consolari poterat. sed cotidie exiliens circumspiciebat et circuibat vias omnes per quas spes remeandi videbatur ut procul videret eum si fieri posset venientem. At vero raguel dicebat ad generum suum. Mane hic. et ego mittam nuncium salutis de te tobiam patrem tuum. Cui tobias ait. Ego novi quia pater meus et mater mea modo dies computant et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis multis rogaret raguel tobiam et ille eum nulla ratione vellet audire tradidit ei saram. et dimidiam partem omnis substancie sue in pueris et in puellis. in pecudibus. et in camelis in vaccis. et in pecunia multa. et salvum atque gaudentem dimisit eum a se dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere vestro. perducatque vos incolumes et inveniatis omnia recte circa parentes vestros. et videant oculi mei filios vestros priusquam moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam. et dimiserunt ire. monentes eam honorare soceros diligere maritum regere familiam. gubernare domum et seipsam irreprehensibilem exhibere. · xi ·

Cumque reverterentur: pervenerunt ad charram que est in medio itinere contra niniven undecimo die. Dixit angelus. Tobias frater scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi precedamus et lento gradu sequantur iter nostrum familie simul cum coniuge tua. et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent: dixit raphael ad tobiam. Tolle tecum ex felle piscis erit enim necessarium. Tulit itaque tobias ex felle illo et abierunt. Anna vero sedebat secus viam cotidie in supercilio montis. unde respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur adventum eius: vidit a longe. et illico agnovit venientem filium suum. Et currens: nunciavit viro suo dicens. Ecce venit filius tuus. Dixitque raphahel ad tobiam. At ubi introieris domum tuam. statim adora dominum deum tuum. Et gratias agens ei: accede ad patrem tuum et osculare eum. Statimque lini super oculos eius ex felle piscis hoc quod portas tecum. Scias enim quoniam mox aperientur oculi eius et videbit pater tuus lumen celi et in aspectu tuo gaudebit. Tunc precucurrit canis qui simul fuerat in via et quasi nuncius adveniens blandimento sue caude gaudebat. Et consurgens pater eius: cepit offendens pedibus currere. Et data manu puero: occurrit obviam filio suo. Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua. et ceperunt ambo flere pre gaudio. Cumque adorassent dominum et gratias egissent consederunt. Tunc sumens tobias de felle piscis linivit oculos patris sui. et sustinens quasi dimidia fere hora cepit albugo ex oculis eius quasi membranum ovi egredi. Quam apprehendens tobias: traxit ab oculis eius. Statimque visum recepit et glorificabant deum ipse videlicet et uxor eius Et omnes qui sciebant eum. Dicebatque tobias. Benedico te domine deus israel quoniam tu castigasti me et tu salvasti me et ecce video tobiam filium meum. Ingressa est etiam post vii. dies sara uxor filii eius et omnis familia et pecora sana. et cameli et pecunia multa nimis uxoris. sed et alia pecunia quam receperat a gabelo. Et narravit parentibus suis omnia beneficia dei que fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque achior et nabath consobrini tobie gaudentes ad tobiam congratulantes ei de omnibus bonis que circa illum ostenderet deus. Et per vii dies epulantes cum gaudio magno gavisi sunt. · xii ·

XII

Tunc vocavit ad se tobias filium suum dixitque ei. Quid possumus dare viro isti sancto qui venit tecum. Respondens tobias dixit patri suo. Pater quam mercedem dabimus ei aut quid dignum poterit esse beneficiis eius. Me duxit et reduxit sanum. pecuniam a gabelo ipse suscepit. uxorem ipse me fecit habere et demonium ab ea ipse compescuit. gaudium parentibus eius fecit me ipsum a devoratione piscis eripuit te quoque fecit videre lumen celi et bonis omnibus per eum repleti sumus.

Quid illi ad hec dignum poterimus dare? Sed peto te pater mi ut roges eum si forte dignetur medietatem de omnibus que allata sunt sibi assumere. Et vocantes eum pater scilicet et filius: tulerunt eum in partem et rogare ceperunt ut dignaretur dimidiam partem omnium que attulerant acceptam habere. Tunc dixit eis occulte. Benedicite deum celi et coram omnibus viventibus confitemini illi. quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est. opera autem dei revelare et confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio. et elemosina. magis quam thesauros auri recondere. Quoniam elemosina a morte liberat et ipsa est que purgat peccata. et facit invenire misericordiam et vitam eternam. Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem: hostes sunt anime sue. Manifesto autem vobis veritatem et non abscondam a vobis sermonem occultum. Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos et derelinquebas prandium tuum et mortuos abscondebas per diem in domo tua et nocte sepeliebas eos: ego obtuli orationem tuam domino. Et quia acceptus eras domino: necesse fuit ut temptatio probaret te. Et nunc misit me dominus ut curarem te. et saram uxorem filii tui a demonio liberarem. Ego enim sum raphael angelus unus ex .vii. qui astamus ante dominum. Cumque hec audissent: turbati sunt et trementes ceciderunt super terram in facies suas. Dixitque eis angelus. Pax vobis. nolite timere. Etenim cum essem vobiscum: per voluntatem dei eram. Ipsum benedicite et cantate illi. Videbar quidem manducare vobiscum et bibere. sed ego cibo et potu invisibili qui ab hominibus videri non potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad eum qui me misit. Vos autem benedicite dominum et enarrate omnia mirabilia eius. Ipsum benedicite et cantate illi. Et cum hec dixisset: ab aspectu eorum ablatus est et ultra eum videre non potuerunt. Tunc prostrati per horas tres in faciem benedixerunt dominum. Et exurgentes narraverunt omnia mirabilia eius. Aperiens autem tobias senior os suum benedixit dominum et dixit.

Magnus es tu domine in eternum et in omnia secula regnum tuum. quoniam tu flagellas et salvas. deducis ad infernum et reducis et non est qui effugiat manum tuam. Confitemini domino filii israel et in conspectu gentium laudate eum quoniam ideo dispersit vos inter gentes que ignorant eum ut vos enarretis mirabilia eius et faciatis scire eos quia non est alius deus omnipotens preter eum. Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras et ipse salvabit nos propter misericordiam suam. Aspice ergo que fecit nobiscum et cum timore et tremore confitemini illi. regemque seculorum exaltate in operibus vestris. Ego autem in terra captivitatis mee confitebor illi: quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem. Convertimini itaque peccatores et facite iustitiam coram deo credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam. Ego autem et anima mea in eo letabimur. benedicite dominum omnes electi eius agite dies letitie et confitemini illi. Ierusalem civitas dei: castigavit te dominus in operibus manuum tuarum. Confitere domino in bonis tuis et benedic deum seculorum ut reedificet in te tabernaculum suum. et revocet ad te omnes captivos. et gaudeas in omnia secula seculorum. Luce splendida fulgebis et omnes fines terre adorabunt te. Nationes ex longinquo ad te venient et munera deferentes adorabunt in te dominum et terram tuam in sanctificationem habebunt. Nomen enim magnum invocabunt in te. Maledicti erunt qui contempserint te et condempnati erunt qui blasphemaverint te. benedictique erunt qui edificaverint te. Tu autem letaberis in filiis tuis quoniam omnes benedicentur et congregabuntur ad dominum. Beati omnes qui diligunt te et qui gaudent super tua pace. Anima mea benedic dominum. quoniam liberavit ierusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus eius dominus deus noster. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndum claritatem ierusalem. Porte ierusalem ex saphiro et smaragdo edificabuntur. et ex lapide precioso omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternentur. et per vicos eius

cantabitur. benedictus dñs qui exalta-
uit eã. ut sit regnũ eius in secula se-
culorum super eam amen. Et cõsum-
mati sunt sermones tobie et postquã
illuminatus est: uixit ãnis .xl. du-
obus et uidit filios nepotũ suorum.
Completis itaq; ãnis duobz. c. duobz:
sepultus est ĩ niniue honorifice. quĩ-
quaginta nãq; .vi. ãnorũ. lumẽ oculorum
amisit. sexagenarius uero recepit. Re-
liquum uero uite sue in gaudio fuit. et
cũ bono profectu timoris dei perrexit in
pace. In hora autẽ mortis sue: uo-
cauit tobiam filiũ suũ et .vij. iuue-
nes filios eius: nepotes suos. dixitq;
eis. prope erit interitus niniue. Non enĩ
excidit uerbũ dei. et fr̃es nr̃i qui dispersi
sunt a terra isrl' reuertentur ad eã.
Omnis enĩ terra eius replebitur et do-
mus dei que ĩ ea incensa est: iterum re-
edificabitur. ibiq; reuertentur omnes
timentes deũ. et relinquẽt gentes
idola sua. et uenient ĩ ierlm. et ĩhitabũt
in ea. et gaudebũt in ea omnes reges
terre adorantes regẽ isrl'. Audite ergo
filii mei patrem urm. Seruite dño in
timore et ueritate. et inquirite ut faciatis
que placita sunt illi. et filiis urĩs
mandate: ut faciant iusticias et
elemosinas. ut sint memores dei. et benedi-
cant eum ĩ omni tẽpore in ueritate. et
in tota uirtute sua. Nũc ergo filij au-
dite me. et nolite manere hic. Sed quo-
cumq; die sepelieritis matrẽ urãm circa
me in uno sepulcro: ex eo dirigite
gressus urõs ut exeatis hinc. Video
enim quod iniquitas eius finẽ dabit ei.
Factum est autem post obitũ matris
sue: tobias abscessit ex niniue cum
uxore sua et filiis et filiis filiorum et re-
uersus est ad soceros suos. Inuenit
eos incolumes ĩ senectute bona. et cu-
ram eorũ gessit: et ipse clausit oculos
eorũ. et omnẽ hereditatẽ domus ragu-
elis ipse percepit. uiditq; quintã gene-
rationẽ filios filiorũ suorũ. Et cõpletis
ãnis nonaginta nouẽ ĩ timore do-
mini cũ gaudio sepelierũt eũ. Omnis
autem cognatio eius et omnis gene-
ratio eius in bona uita et in sancta
cõuersatione permansit: ita ut accep-
ti essent tam deo quã hoĩbz et cunctis
habitantibz terram.

Liber salomonis id est parabole eius secundum hebraicam veritatem translate ab eusebio ieronimo presbitero precantibus cromatio et heliodoro episcopis. Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in salomonis libros.

Cromatio et heliodoro episcopis ieronimus. Iungat epistola quos iungit sacerdotium: immo carta non dividat quos christi nectit amor. Commentarios in osee, amos, zachariam, malachiam quos poscitis scripsissem si licuisset pre valitudine. Mittitis solacia sumptuum notarios nostros et librarios sustentatis: ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium: quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis laborare: aut in ratione dati et accepti cuiquam preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotatione fractus ne penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem. tridui opus nomini vestro consecravi interpretationem videlicet trium salomonis voluminum: masloth quas hebrei parabolas vulgata editio proverbia vocat: coeleth quem grece ecclesiasten latine concionatorem possumus dicere: sirasirim quod in nostram linguam vertitur canticum canticorum. Fertur et panaretos ihesu filii sirac liber. et alius pseudographus qui sapientia salomonis inscribitur. Quorum priorem et hebraicum reperi: non ecclesiasticum ut apud latinos. sed parabolas prenotatum. Cui iuncti erant ecclesiastes et canticum canticorum ut similitudinem salomonis non solum librorum numero sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus apud hebreos nusquam est quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet et nonnulli scriptorum veterum hunc esse iudei filonis affirmant. Sicut ergo iudith et tobie et machabeorum libros legit quidem ecclesia sed inter canonicas scripturas non recipit sic et hec duo volumina legat ad edificationem plebis non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane septuaginta interpretum magis editio placet habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim sic nova cudimus ut vetera destruamus et tamen cum diligentissime legerit: sciat magis nostra intelligi que non in tertium vas transfusa coacuerint sed statim de prelo purissime commendata teste. suum saporem servaverint. Explicit prologus. Item alius.

[scripta]

Tres libros salomonis id est proverbia. ecclesiasten. canticum canticorum veteri septuaginta interpretum auctoritati reddidi vel antepositis lineis superflua queque designans vel stellis titulo prenotatis ea que minus habebantur interserens: quo plenius ostenderes dilecti cognoscatis quid in libris nostris minus sit quid redundet. Necnon etiam illa que imperiti translatores male et linguam nostram de greco sermone verterant oblitterans et antiquans curiosissima veritate correxi et ubi prepostero ordine atque perverso sententiarum fuerat lumen ereptum suis locis restituens feci intelligi quod latebat. Porro in eo libro qui a plerisque sapientia salomonis inscribitur et in ecclesiastico quem esse ihesu filii sirac nullus ignorat calamum temperavi: tantummodo canonicas scripturas vobis emendare desiderans et studium meum certis magis quam dubiis commendare. Ideo et de greco et de hebreo pluraliter dicta utraque in hoc libro permissa est: quia nonnulla de greco ob illuminationem sensus et legentis eruditionem vel inserta hebraice titulationi vel extrinsecus iuncta sunt et icirco qui legis semper peregrini memento. Explicit prefacio. Item alia.

Tribus nominibus vocatum fuisse salomonem scripture manifestissime docent. pacificum id est salomonem et ididiam id est dilectum domini et quod nunc dicitur coeleth id est ecclesiasten. ecclesiastes autem greco sermone appellatur: qui cetum id est ecclesiam congregat quem nos nuncupare possumus concionatorem quod loquatur ad populum et sermo eius non specialiter ad unum sed ad universos generaliter dirigatur. Porro pacificus et dilectus domini ab eo quod in regno eius pax fuerit et eum dominus dilexerit appellatus est. Nam et psalmus quadragesimus tertius et septuagesimus primus dilecti et pacifici titulo prenotantur. Cum tamen

[Tribus nominibus salomon]

etsi ad prophetiam xpi et ecclesie ptine-
tes felicitatem et vires salomonis exce-
dunt tamen secundum historiam sup
salomonem conscripti sunt. Itaque iux
numerum vocabulorum tria volu-
mina edidit. proverbia. ecclesiasten. can-
ticum canticorum: in proverbiis parvu-
lum docens et quasi de officiis per sen-
tencias erudiens et ad filium ei sermo
crebro repetitur. in ecclesiaste vero ma-
ture virum etatis instituens ut nichil
in mundi rebus putetur esse perpetuum
sed caduca et brevia universa que cerni-
mus ad extremum iam consumma-
tum virum et ad calcandum seculum
iam preparatum in canticum canti-
corum sponsi iungit amplexibus. Nisi
enim prius reliquerimus vicia et po-
pis seculi renunciantes expeditos nos
ad adventum xpi paraverimus non po-
terimus cantare canticum canticorum
sed et hoc diligencius attendendum
quod p tres libros auctoris divisus est
titulus. In proverbiis enim notatur
proverbia salomonis filii david regis isr
In ecclesiasten vero verba ecclesiastes fi-
lii david regis ierlm. Superfluum qp
pe est hic israel quod male in grecis et
in latinis codicibus invenitur. In can-
tico autem canticorum neque filii dd
neque regis israel sive ierlm prescribitur
sed tantum canticum canticorum salo-
monis. Sicut enim proverbia et rudis
institucio ad xii tribus et ad totum
ptinet israel et quomodo contemptus mun-
di non nisi metropolitis convenit hoc
est habitatoribus ierlm ita canticum
canticorum ad eos proprie facit qui tan-
tum superna desiderant ab incipientes
et proficientes et paterna dignitas et re-
gem proprium merito. vendicator aucto-
ritas et perfectos vero ubi non timore
eruditur discipulus sed amore proprium
nomen sufficit. et equalis magister est et
nesciat se regem que omnia referuntur
ad xpm. Incipit liber proverbiorum salomonis

Parabole salomonis. dd
regis israel ad sciendam
sapientiam et disciplinam
ad intelligenda verba pru-
dentie et suscipiendam
eruditionem doctrine iu-
sticiam et iudicium et equitatem ut de-
tur parvulis astutia: adolescenti scientia

a et intellectus audiens sapiens sapi-
tior erit: et intelligens gubernacula p-
sidebit animadvertet parabolam et in-
terpretationem: verba sapientum et
enigmata eorum. timor domini. prin-
cipium sapientie. Sapientiam atque
doctrinam: stulti despiciunt. Audi fili
mi disciplinam patris tui et ne dimit-
tas legem matris tue: ut addatur gr-
capiti tuo: et torques collo tuo: fili
mi si te lactaverint peccatores: ne acqui-
escas eis. Si dixerint veni nobiscum
insidiemur sanguini. abscondamus
tendiculas contra insontem frustra
deglutiamus eum sicut infernus viv-
tem et integrum quasi descendentem
in lacum: omnem preciosam subst-
tiam reperiemus implebimus dom-
mus spoliis sortem mitte nobis-
marsupium unum sit omnium n-
fili mi ne ambules cum eis. proh-
pedem tuum a semitis eorum. pedes
illorum ad malum currunt et festi-
ut effundant sanguinem frustra a-
iacitur rete ante oculos pennato-
Ipsi quoque contra sanguinem suum
insidiantur: et moliuntur fraudes
animas suas Sic semite omnis a-
animas: possidentium rapiunt. Sa-
foris predicat in plateis dat voc-
am In capite turbarum clamitat
foribus portarum urbis profert ve-
sua dicens. Usquequo parvuli dilig-
infantiam et stulti ea que sibi s-
noxia cupient et imprudentes odi-
scientiam. Convertimini ad corre-
meam. En proferam vobis spm m-
et ostendam verba mea. Quia voca-
et renuistis. extendi manum me-
et non fuit qui aspiceret despexistis
ne consilium meum et increpation-
meas neglexistis. Ego quoque in interitu
stro ridebo. et subsannabo cum vob-
quod timebatis advenerit. Cum ir-
repentina calamitas: et interitus q-
tempestas ingruerit quando vene-
vos tribulatio et angustia: tunc in-
bunt me et non exaudiam: mane c-
gent et non invenient me eo quod e-
sam habuerint disciplinam et timo-
domini non susceperint nec acqu-
rint consilio meo: et detraxerint u-
se correptioni mee. Comedent igitur
fructus vie sue suis quoque consiliis sa-

buntur. Aversio parvulorum interficiet eos: et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet: et abundantia perfruetur malorum timore sublato. · ii ·

Fili mi si susceperis sermones meos et mandata mea absconderis penes te ut audiat sapientiam auris tua: inclina cor tuum ad agnoscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris et inclinaveris cor tuum prudentie. si quesieris eam quasi pecuniam. et sicut thesauros effoderis illam: tunc intelliges timorem domini et scientiam dei invenies: quia dominus dat sapientiam et ex ore eius scientia et prudentia. Custodiet rectorum salutem et proteget gradientes simpliciter: servans semitas iusticie et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iusticiam et iudicium et equitatem: et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum et scientia anime tue placuerit: consilium custodiet te et prudentia servabit te: ut eruaris de via mala ab homine qui perversa loquitur: qui relinquunt iter rectum et ambulabant per vias tenebrosas: qui letantur cum male fecerint et exultant in rebus pessimis. Quorum vie perverse: et infames gressus eorum. ut eruaris a muliere aliena et ab extranea que mollit sermones suos et relinquit ducem pubertatis sue et pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius: et ad inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur: nec apprehendent semitas vite. Ut ambules in via bona et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra: et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur: et qui inique agunt auferentur ex ea. · iii ·

Fili mi ne obliviscaris legis mee: et precepta mea custodiat cor tuum. Longitudinem enim dierum et annos vite et pacem apponent tibi. Misericordia et veritas non te deserant. Circumda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui: et invenies gratiam et disciplinam bonam coram deo et hominibus. Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo: et ne innitaris prudentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum. Time dominum: et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo: et irrigatio ossium tuorum. Honora dominum de tua substantia et de primitiis omnium frugum tuarum: et implebuntur horrea tua saturitate et vino torcularia tua redundabunt. Disciplinam domini fili mi ne abiicias nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione argenti et auri: primi et purissimi fructus eius. Preciosior est cunctis opibus: et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius: in sinistra illius divitie et gloria. Vie eius vie pulchre: et omnes semite illius pacifice. Lignum vite est his qui apprehenderint eam: et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram: stabilivit celos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi et nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi legem atque consilium: et erit vita anime tue et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua et pes tuus non impinget. Si dormieris non timebis: quiesces et suavis erit somnus tuus. Ne paveas repentino terrore: et irruentes tibi potestates impiorum. Dominus enim erit in latere tuo et custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere eum qui potest benefacere: si vales et ipse benefac. Ne dicas amico tuo vade et revertere et cras dabo tibi: cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversus hominem incolam frustra: cum ipse tibi nichil mali fecerit. Ne emuleris hominem iniustum nec imiteris vias eius. quia abhominatio domini est omnis illusor et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a domino in domo impii habitacula autem iustorum benedicentur. Illusores ipse deludet: et mansuetis dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exultatio ignominia. · iiii · IIII

Audite filii disciplinam patris. et

attendite ut sciatis prudentiam. Doni
bonum tribuam vobis: legem meam
ne derelinquatis. Nam et ego filius fui pa
tris mei tenellus et unigenitus coram
matre mea: et docebat me atque dicebat.
Suscipiat verba mea cor tuum: custodi p
recepta mea et vives. Posside sapientiam
posside prudentiam. Ne obliviscaris ne
que declines a verbis oris mei. Ne dimittas
eam, et custodiet te. Dilige eam: et ser
vabit te. Principium sapientie posside
sapientiam: et in omni possessione
tua acquire prudentiam. Arripe illam
et exaltabit te. glorificaberis ab ea cum
eam fueris amplexatus. Dabit capiti
tuo augmenta gratiarum. et corona in
[illegible] proteget te. Audi fili mi et suscipe
verba mea: ut multiplicentur tibi anni
vite. Viam sapientie monstrabo tibi
ducam te per semitas equitatis quas
cum ingressus fueris non artabuntur
gressus tui: et currens non habebis offen
diculum. Tene disciplinam: ne dimittas
eam. Custodi illam quia illa est vita tua.
Ne delecteris semitis impiorum: nec
tibi placeat malorum via. Fuge ab ea
nec transeas per illam. Declina et desere
eam. Non enim dormiunt nisi malefe
cerint et rapitur somnus ab eis nisi
supplantaverint. Comedunt panem impie
tatis: et vinum iniquitatis bibunt. Justo
rum autem semita. quasi lux splendens.
procedit et crescit usque ad perfectum diem.
Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi
corruunt. Fili mi ausculta sermones
meos et ad eloquia mea inclina aurem
tuam. Ne recedant ab oculis tuis. Cus
todi in medio cordis tui. Vita enim
sunt invenientibus ea. et universe carnis
sanitas. Omni custodia serva cor tu
um quia ex ipso vita procedit. Remove
a te os pravum et detrahentia labia sint
procul a te. Oculi tui recta videant et
palpebre tue precedant gressus tuos. Di
rige semitam pedibus tuis et omnes vie
tue stabilientur. Ne declines ad dexteram
neque ad sinistram. Averte pedem tuum
a malo. vias enim que a dextris sunt.
novit dominus. Perverse vero sunt: que a
sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet
cursus tuos. itinera autem tua in pa
ce producet. · V ·
Fili mi attende sapientiam meam:
et prudentie mee inclina aurem tuam

ut custodias cogitationes et disciplinam
labia tua conservent. Ne intendas [illegible]
lacie mulieris favus. enim distillans la
bia meretricis et nitidius oleo guttur ej
Novissima autem illius amara quasi
absinthium: et acuta quasi gladius bi[ceps]
pedes eius descendunt in mortem: et ad
inferos gressus illius penetrant. per se
tam vite non ambulant: vagi sunt gres
sus eius. et investigabiles. Nunc ergo [fili]
audi me: et ne recedas a verbis oris m[ei]
longe fac ab ea viam tuam et ne appro[pin]
ques foribus domus eius. Ne des alienis
honorem tuum. et annos tuos crudeli.
forte impleantur extranei viribus tuis.
labores tui sint in domo aliena: et ge[mas]
in novissimis quando consumpseris [car]
nes et corpus tuum et dicas. Cur dete[sta]
tus sum disciplinam et increpationibus non [ac]
quievit cor meum nec audivi vocem do[cen]
tium me: et magistris non inclinavi [au]
rem meam: pene fui in omni malo [in]
medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam
de cisterna tua: et fluenta putei tui. [De]
rivuntur fontes tui foras et in plateis
aquas tuas divide. Habeto eas solus: [nec]
sint alieni participes tui. Sit vena tu[a]
benedicta: et letare cum muliere adolescen
tie tue. Cerva carissima et gratissimus
hinnulus. Ubera eius inebrient te omni
tempore: in amore eius delectare iugiter. Cur
seduceris fili mi ab aliena et foveris in
sinu alterius. Respicit dominus vias
hominis et omnes gressus illius consi
derat. Iniquitates sue capiunt impi[um]
et funibus peccatorum suorum constringitur.
Ipse morietur quia non habuit disci[pli]
nam et in multitudine stultitie sue de[cipietur].
· VI · VI
Fili mi si spoponderis
pro amico tuo defixisti apud extra[ne]
um manum tuam illaqueatus es ver[bis]
oris tui: et captus propriis sermonibus. [Fac]
ergo quod dico fili mi et temetipsum li
bera quia incidisti in manus pro[ximi]
tui. Discurre festina suscita amicum
tuum. Ne dederis somnum oculis
tuum. nec dormitent palpebre tue. Eruere quasi
damula de manu et quasi avis de
insidiis aucupis. Vade ad formicam o pi[ger]
et considera vias eius et disce sapientiam.
Que cum non habeat ducem nec pre
ceptorem nec principem parat estate c[ibum]
sibi et congregat in messe quod co[me]
dat. Usquequo piger dormies? Quando

surges de sompno tuo? Paululum dor
mies paululum dormitabis paululum
conseres manus ut dormias: et veniet t[ibi]
quasi viator egestas et pauperies quasi
vir armatus. Si vero impiger fueris
veniet ut fons messis tua et egestas
longe fugiet a te. Homo apostata vir in
utilis graditur ore perverso annuit oculis
terit pede. digito loquitur pravo corde ma
chinatur malum et omni tempore iur
gia seminat. Hinc extemplo veniet perditio
sua et subito conteretur nec habebit ultra
medicinam. Sex sunt que odit dominus et
septimum detestatur anima eius. Oculos
sublimes linguam mendacem: manus
effundentes innoxium sanguinem: cor
machinans cogitationes pessimas pedes
veloces ad currendum in malum proferē
tem mendacia testem fallacem: et eum q[ui]
seminat inter fratres discordias. Conserva
fili mi precepta patris tui: et ne dimittas
legem matris tue. Liga ea in corde tuo iu
giter et circumda ea gutturi tuo. Cum am
bulaveris gradiantur tecum cum dor
mieris custodiant te et evigilans loque
re cum eis. Quia mandatum lucerna
est et lex lux. et via vite increpatio discipli
ne. ut custodiant te a muliere mala: et a
blanda lingua extranee. Non concupiscat
pulcritudinem eius cor tuum nec capia
ris nutibus illius. Pretium enim scorti
vix unius est panis: mulier autem viri
preciosam animam capit. Nunquid ab
scondere potest homo ignem in sinu suo
ut vestimenta illius non ardeant aut
ambulare super prunas et non combu
rentur plante eius? Sic qui ingreditur
ad mulierem proximi sui: non erit mū
dus cum tetigerit eam. Non grandis ē
culpe cum quis furatus fuerit furatur e
nim ut esurientem impleat animam
deprehensus quoque reddet septuplum: et
omnem substantiam domus sue tradet
Qui autem adulter est propter cordis
inopiam perdet animam suam. Turpi
tudinem et ignominiam congregat sibi
et opprobrium illius non delebitur. Quia
zelus et furor viri non parcet in die vī
dicte neque acquiescet cuiusquam precibus nec
suscipiet pro redemptione dona plurima
Fili mi custodi sermones meos ·vii·
et precepta mea reconde tibi. fili ho
nora dominum et valebis: preter eum vo
ne timueris alienum. Serva mandata
mea et vives et legem meam quasi pu
pillam oculi tui. liga eam in digitis tuis
scribe illam in tabernaculis cordis tui. Dic
(al' tabulis)
sapientie soror mea es et prudentiam vo
ca amicam tuam ut custodiat te a mu
liere extranea et ab aliena que verba sua
dulcia facit. De fenestra enim domus me
e per cancellos prospexi et video parvulos
(iuvenē)
considero vecordem iuvenem qui transit
per plateas iuxta angulum: et prope viā
domus illius graditur in obscuro advesperascente die: in noctis tenebris et caligi
ne. Et ecce mulier occurrit illi ornatu me
retricio preparata ad capiendas animas
Garrula et vaga quietis impatiens nec
valens suis consistere pedibus in domo nūc
foris nunc in plateis nunc iuxta angulos
insidians. Apprehensumque deosculatur iu
venem et procaci vultu blanditur dicēs
victimas pro salute debui hodie reddidi
(al' devovi)
vota mea. Idcirco egressa sum in occursū
tuum desiderans te videre et repperi. Intexui
funibus lectum meum: stravi tapetibus pictis
ex egypto. Aspersi cubile meum myrra et al
oe et cynnamomo. Veni inebriemur
uberibus: et fruamur cupitis amplexibus
donec illucescat dies. Non est enim vir
in domo sua: abiit via longissima. Sac
culum pecunie secum tulit in die plene
lune reversurus est in domum suam. Irreti
vit eum multis sermonibus: et blanditiis
labiorum protraxit illum. Statim eam
sequitur quasi bos ductus ad victimā
et quasi agnus lasciviens et ignorans
quod ad vincula stultus trahatur do
nec transfigat sagitta iecur eius velut
si avis festinet ad laqueum: et nescit
quia de periculo anime illius agitur.
Nunc ergo fili audi me: et attende verbis
oris mei. Ne abstrahatur in viis illius
mens tua neque decipiaris semitis eius
Multos enim vulneratos deiecit et for
tissimi quique interfecti sunt ab ea. ·viii· VIII
Via inferi domus eius penetrantes
in inferiora mortis. Nunquid nō
sapientia clamitat et prudentia dat vo
cem suam. In summis excelsisque ver
ticibus super viam in mediis semitis
stans iuxta portas civitatis in ipsis fo
ribus loquitur dicens. O viri ad vos cla
mito: et vox mea ad filios hominū.
Intelligite parvuli astutiam et insipi
entes animadvertite. Audite quoniā
de rebus magnis locutura sum: et ap

ientur labia mea ut recta predicent
ueritatem meditabitur guttur meum
et labia mea detestabuntur impium
Justi sunt omnes sermones mei: non
est in eis prauum quid neque peruersum
recti sunt intelligentibus: et equi inue
nientibus scientiam. Accipite disciplinam
meam et non pecuniam doctrinam ma
gis quam thesaurum eligite. Melior est
enim sapientia cunctis preciosissimis opibus;
et omne desiderabile non potest ei com
parari Ego sapientia habito in consilio
et eruditis intersum cogitationibus. Ti
mor domini. odit malum Arroganti
am et superbiam et uiam prauam et
os bilingue detestor. Meum est enim
consilium et equitas mea prudentia
mea est fortitudo Per me reges reg
nant et legum conditores iusta decer
nunt per me principes imperant: et po
tentes decernunt iustitiam. Ego diligentes
me diligo et qui mane uigilant ad me
inuenient me. Mecum sunt diuitie et
gloria: opes superbe et iustitia Melior est
fructus meus auro et lapide pretioso: et
genimina mea argento electo In uijs
iustitie ambulo in medio semitarum iudi
cij. ut ditem diligentes me et thezauros
eorum repleam. Dominus possedit me in
initio uiarum suarum antequam quicquam faceret
a principio ab eterno ordinata sum et
ex antiquis: antequam terra fieret Non
dum erant abyssi: et ego iam concepta
eram. Nec dum fontes aquarum eruperant
nec dum montes graui mole constiterant
Ante colles ego parturiebar Adhuc ter
ram non fecerat et flumina et cardines
orbis terre. Quando preparabat celos a
deram: quando certa lege et gyro ual
labat abyssos. Quando ethera firma
bat sursum: et librabat fontes aquarum:
Quando circumdabat mari terminum
suum: et legem ponebat aquis ne tran
sirent fines suos. Quando appendebat
fundamenta terre cum eo eram cuncta
componens et delectabar per singulos dies
ludens coram eo: omni tempore ludens
in orbem terrarum et delitie mee esse
cum filijs hominum. Nunc ergo filij au
dite me. Beati qui custodiunt uias
meas. Audite disciplinam et estote sapien
tes: et nolite abicere eam. Beatus homo
qui audit me qui uigilat ad fores meas
cotidie: et obseruat ad postes ostij mei

ueri

Qui me inuenerit inueniet uitam
hauriet salutem a domino. Qui autem
in me peccauerit: ledet animam suam.
Omnes qui me oderunt: diligunt
S Apientia edificauit sibi
domum: excidit columpnas
Immolauit uictimas suas: miscuit
uinum et posuit mensam suam. Misit
ancillas suas ut uocarent ad arcem
menia ciuitatis. Si quis est paruulus
ueniat ad me: et insipientibus locuta
Venite comedite panem meum et bibite
uinum quod miscui uobis Relinquite
infantiam et uiuite: et ambulate per
prudentie. Qui erudit derisorem ipse
facit iniuriam et qui arguit impium
pium generat maculam sibi. Noli ar
guere derisorem ne oderit te. Argue
sapientem et diliget te. Da sapienti occasi
onem: et addetur ei sapientia Doce
iustum. et festinabit accipere. Principium sa
pientie timor domini: et scientia sanctorum
prudentia. Per me enim multiplicabuntur
dies tui: et addentur tibi anni uite
piens fueris: tibimetipsi eris et proximis
tuis si autem illusor solus portabis
lum. Mulier stulta et clamosa plena
illecebris et nichil omnino sciens.
in foribus domus sue super sellam in
excelso urbis loco: ut uocaret transeuntes
uiam et pergentes in itinere suo Qui est
paruulus: declinet ad me et uecordi
ta est. Aque furtiue dulciores sunt
nis absconditus suauior: et ignorauit
quod gigantes ibi sint et in profundis
inferni conuiue eius Qui enim appli
cabitur illi. descendet ad inferos. Nam
abscesserit ab ea saluabitur. X

F Ilius sapiens
letificat patrem: filius
stultus mestitia est ma
tri sue. Non proderunt thesauri impie
tatis iustitia uero liberabit a morte
affliget dominus animam iusti fame
et insidias impiorum subuertet. Egesta
tem operata est manus remissa
autem fortium diuitias parat. Qui
nititur mendacijs hic pascit uentos
Idem ~~autem ipse~~ sequitur aues uolan
tes. Qui congregat in messe filius sapi
ens est: qui autem stertit estate filius
confusionis. Benedictio super caput iusti
os autem impiorum operit iniquitas
Memoria iusti cum laudibus et nomen

impiorum putrescet. Sapiens corde p
cepta suscipit: stultus ceditur labiis. Qui
ambulat simpliciter ambulabat con
fidenter: qui autem depravat vias suas
manifestus erit. Qui annuit oculo:
dabit dolorem stultus labiis verberabitur
Qui palam arguit pacificat. Vena vite
os iusti: et os impiorum operit iniquita
tem. Odium suscitat rixas: et universa de
licta operit caritas. In labiis sapientis inve
nitur sapientia: et virga in dorso eius qui
indiget corde. Sapientes abscondunt sa
entiam: os autem stulti confusioni pro
ximum est. Substantia divitis urbs fortitu
dinis eius: pavor pauperum egestas eo
rum. Opus iusti ad vitam: fructus autem im
pii ad peccatum. Via vite custodienti
disciplinam: qui autem increpationes
relinquit errat. Abscondunt odium la
bia mendacia: qui profert contumeliam
insipiens est. In multiloquio peccatum
non deerit: qui autem moderatur labia
sua prudentissimus est. Argentum elec
tum lingua iusti: cor impiorum pro
nichilo. Labia iusti erudiunt plurimos:
qui autem indocti sunt in cordis egesta
te morientur. Benedictio domini divi
tes facit: nec sociabitur eis afflictio. Qua
si per risum stultus operatur scelus: sapientia
autem est viro prudentia. Quod timet im
pius veniet super eum: desiderium suum
iustis dabitur. Quasi tempestas transi
ens non erit impius: iustus autem quasi
fundamentum sempiternum. Sicut
acetum dentibus et fumus oculis: sic piger
his qui miserunt eum. Timor domini
apponit dies: et anni impiorum brevi
abuntur. Expectatio iustorum letitia:
spes autem impiorum peribit. Fortitu
do simplicis via domini: et pavor his
qui operantur malum. Iustus in eternum
non commovebitur: impii autem non
habitabunt super terram. Os iusti parturiet
sapientiam: lingua pravorum peri
bit. Labia iusti considerant placita: et os
impiorum perversa. XI.

Statera dolosa abhominatio est
apud deum: et pondus equum
voluntas eius. Ubi fuerit superbia ibi
erit et contumelia: ubi autem est humi
litas ibi est sapientia. Simplicitas
iustorum diriget eos: et supplantatio
perversorum vastabit illos. Non proderunt
divitie in die ultionis: iustitia autem

liberabit a morte. Iustitia simplicis diri
get viam eius: et in impietate sua cor
ruet impius. Iustitia rectorum libera
bit eos: et in insidiis suis capientur iniqui.
Mortuo homine impio nulla erit ultra
spes: et expectatio sollicitorum peribit.
Iustus de angustia liberatus est: et tradetur
impius pro eo. Simulator ore decipit
amicum suum: iusti autem liberabuntur
scientia. In bonis iustorum exaltabitur
civitas: et in perditione impiorum erit
laudatio. Benedictione iustorum exal
tabitur civitas: et ore impiorum subver
tetur. Qui despicit amicum suum in
digens corde est: vir autem prudens ta
cebit. Qui ambulat fraudulenter reve
lat archana: qui autem fidelis est anim
celat commissum. Ubi non est guberna
tor populus corruet: salus autem ubi
multa consilia. Affligetur malo qui fi
dem facit pro extraneo: qui autem cavet
laqueos securus erit. Mulier gratiosa ha
bebit gloriam: et robusti habebunt divi
tias. Benefacit anime sue vir miseri
cors: qui autem crudelis est et propin
quos abicit. Impius facit opus instabi
le: seminanti autem iustitiam merces
fidelis. Clementia preparabit vitam: et sec
tatio malorum mortem. Abhominabile
domino cor pravum: et voluntas eius
in his qui simpliciter ambulabunt.
Manus in manu non erit innocens ma
lus: semen autem iustorum salvabitur.
Circulus aureus in naribus suis mu
lier pulcra et fatua. Desiderium iusto
rum omne bonum est: prestolatio
impiorum furor. Alii dividunt
propria et ditiores fiunt: alii ra
piunt non sua et semper in egestate
sunt. Anima que benedicit impinguabi
tur: et qui inebriat ipse quoque inebriabitur.
Qui abscondit frumenta maledicetur
in populis: benedictio autem super cap
ut vendentium. Bene consurgit diluc
lo qui querit bona: qui autem investiga
tor malorum est opprimetur ab eis.
Qui confidit in divitiis suis corruet:
iusti autem quasi virens folium ger
minabunt. Qui conturbat domum
suam possidebit ventos: et qui stultus
est serviet sapienti. Fructus iusti lignum
vite: et qui suscipit animas sapiens est.
Si iustus in terra recipit: quanto ma
gis impius et peccator.

XII

Qui diligit disciplinam diligit ·xij·
scientiam : qui autem odit increpa
tiones insipiens est. Qui bonus est hau
riet a domino gratiam. qui autem confidit
in cogitationibus suis impie agit. Non ro
borabitur homo ex impietate : et radix
iustorum non commovebitur. Mulier
diligens corona est viro suo : et putredo
in ossibus eius. que confusione res dig
nas gerit. Cogitationes iustorum iu
dicia : et consilia impiorum fraudulen
ta. Verba impiorum insidiantur sang
uini : os iustorum liberabit eos. Verte im
pios et non erunt : domus autem iusto
rum permanebit. Doctrina sua noscet
ur : qui autem vanus et excors est pate
bit contemptui. Melior est pauper et suf
ficiens sibi : quam gloriosus et indigens
pane. Novit iustus animas iumento
rum suorum : viscera autem impiorum cru
delia. Qui operatur terram suam satiara
bitur panibus. qui autem sectatur otium
stultissimus est. Qui suavis est in vi
ni moderationibus in suis munitionibus
relinquit contumeliam. Desiderium
impii monumentum est pessimorum :
radix autem iustorum proficiet. Propter
peccata labiorum ruina proximat ma
lo : effugiet autem iustus de angustia.
De fructu oris sui unusquisque replebitur
bonis et iuxta opera manuum suarum re
tribuetur ei. Via stulti recta in oculis
eius. qui autem sapiens est audit con
silia. Fatuus statim indicat iram suam
qui autem dissimulat iniuriam cal
lidus est. Qui quod novit loquitur in
dex iustitie est : qui autem mentitur tes
tis est fraudulentus. Est qui promittit et
quasi gladio pungitur conscientie. Lin
gua autem sapientium sanitas est.
Labium veritatis firmum erit
in perpetuum : qui autem testis est re
pentinus concinnat linguam menda
cii. Dolus in corde cogitantium mala
qui autem ineunt pacis consilia sequitur
eos gaudium. Non contristabit iustum
quicquid ei acciderit : autem impii re
plebuntur malo. Abhominatio est do
mino labia mendacia qui autem fi
deliter agunt placent ei. Homo versutus
celat scientiam et cor insipientium pro
vocat stultitiam. Manus fortium do
minabitur : que autem remissa est
tributis serviet. Meror in corde iusti

humiliabit illum et sermone bon
ficabitur. Qui negligit damp
propter amicum iustus est : iter au
impiorum decipiet eos. Non inven
fraudulentus lucrum et substantia
minus erit auri pretium. In semita
titie vita : iter autem devium duci
mortem. ·xiij·

XIII

Filius sapiens doctrina patris
autem illusor est non audit cum ar
De fructu oris sui satiabitur homo
nis anima autem prevaricatorum
qua. Qui custodit os suum custodit
animam suam : qui autem inconsider
est ad loquendum sentiet mala. Vult
et non vult piger. anima autem
tium impinguabitur. Verbum me
iustus detestabitur : impius autem
fundit et confundetur. Iustitia cust
innocentis viam : impietas autem
catorem supplantat. Est quasi di
cum nichil habeat et est quasi paup
et in multis divitiis sit. Redemptio
viri divitie sue : qui autem pa
increpationem non sustinet. Lux
letificat : lucerna autem impioru
tinguetur. Inter superbos semper
sunt qui autem agunt omnia
reguntur sapientia. Substantia
ta minuetur que autem paulat
ligitur manu multiplicabitur.
que differtur affligit animam
vite desiderium veniens. Qui de
alicui rei ipse se in futurum obliga
autem timet preceptum in pace
bitur. Filio doloso nichil erit boni
autem sapienti prosperi actus erunt
rigetur via eius. Lex sapientis fon
te : ut declinet a ruina mortis. Do
dabit ~~bona~~ gratiam : in itinere
torum vorago. Astutus omnia
cum consilio : qui autem fatuus
riet stultitiam. Nuntius impii
in malum legatus fidelis
Egestas et ignominia ei qui de
sciplinam : qui autem acquiescit
enti glorificabitur. Desiderium si c
atur delectat animam. Detesta
stulti eos qui fugiunt mala
sapientibus graditur sapiens
stultorum efficietur similis. Pec
persequitur malum : et iustis retri
bona. Bonus relinquit heredes fi
nepotes : et custoditur iusto substantia

sibi

cog

peccatorum. Multa cibi in novalibȝ patrū
et aliis congregantur absq; iudicio. Qui
parcit virge sue odit filium suum. qui
autem diligit illum instanter erudit.
Iustus comedit et replet animam suam.
venter autem impiorum insaturabilis. xiiii.
Sapiens mulier edificat domum su
am. insipiens extructam quoq;
destruet manibȝ. Ambulans recto itine
re et timens deum : despicitur ab eo qui
infami graditur via. In ore stulti virga
superbie : labia autem sapientium cus
todiunt eos. Ubi non sunt boves presepe
vacuū est : ubi autem plurime segetes i
bi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis
non mentitur : profert autem mendaciū
dolosus testis. Querit derisor sapientiam
et non invenit : doctrina prudentium fa
cilis. Vade contra virum stultum : et nescit
labia prudentie. Sapientia callidi est
intelligere viam suam : et inprudentia
stultorum errans. Stultus illudit pecca
tum et inter iustos morabitur gratia.
Cor quod novit amaritudinem anime
sue : in gaudio eius non miscebitur ex
traneus. Domus impiorum delebitur.
tabernacula iustorum germinabunt.
Est via que videtur homini iusta : no
vissima autem eius deducunt ad mortē.
Risus dolore miscebitur : et extrema gau
dii luctus occupat. Viis suis replebitur
stultus : et super eum erit vir bonus. In
nocens credit omni verbo. astutus cōsiderat
gressus suos. Sapiens timet et declinat
a malo. stultus transilit et confidit. Im
patiens operabitur stultitiam et vir versut
odiosus est. Possidebunt parvuli stultitiā
et astuti expectabunt scientiam. Iacebunt
mali ante bonos : et impii ante portas
iustorum. Etiam proximo suo pauper
odiosus erit : amici vero divitū multi.
Qui despicit proximum suum peccat :
qui autem miseretur pauperis beatus
erit. Qui credit in domino : misericordiam diligit.
Errant qui operantur malum. misericordia et
veritas preparant bona. In omni ope
re bono erit abundantia : ubi autē verba
sunt plurima ibi frequenter egestas.
Corona sapientium divitie eorum. fa
tuitas stultorum inprudentia. Liberat
animas testis fidelis : et profert men
dacia versipellis. In timore domini fidu
cia fortitudinis et filiis eius erit spes.
Timor domini fons vite ut declinet a
ruina mortis. In multitudine populi
dignitas regis et in paucitate plebis
ignominia principis. Qui patiens est
multa gubernatur prudentia : qui autē
inpatiens est exaltat stultitiam suam.
Vita carnium sanitas cordis. putre
do ossium invidia. Qui calumpniatur
egentem exprobrat factori eius : honorat
autem eum qui miseretur pauperis. In
malitia sua expletur impius : sperat
autem iustus in morte sua. In corde
prudentis requiescit sapientia et indoc
tos quoq; erudit. Iustitia elevat gentē :
miseros facit populos peccatum. xv.

al' expelletur

XV

Acceptus est regi minister intelli
gens : iracundiam eius inutil'
sustinebit. Responsio mollis frangit irā :
sermo durus suscitat furorem. Lingua
sapientium ornat scientiam. os fatuo
rum ebullit stultitiā. In omni loco oculi
domini contemplantur malos et bonos.
Lingua placabilis lignum vite : que
autem inmoderata est conteret spiritum.
Stultus irridet disciplinam patris sui : qui
autem custodit increpationes astutior
fiet. In abundanti iustitia virtus max
ima est : cogitationes impiorum era
dicabuntur. Domus iusti plurima for
titudo et in fructibȝ impii conturbatio. Labia
sapientium disseminabunt scientiā.
cor stultorum dissimile erit. Victime im
piorum abhominabiles domino : vo
ta iustorum placabilia. Abhominatio
est domino via impii. qui sequitur
iustitiam diligetur ab eo. Doctrina
mala deserentiū viam vite. qui increpa
tiones odit morietur. Infernus et perdi
tio coram domino. quanto magis cor
da filiorum hominum. Non amat pes
tilens eum qui se corripit : nec ad sapi
entes graditur. Cor gaudens exhilarat
faciem. in merore animi deicitur spiritus.
Cor sapientis querit doctrinam : et os
stultorum pascitur inpitia. Omnes
dies pauperis mali. secura mens quasi
iuge convivium. Melius est parum cū
timore domini quam thesauri magni
et insatiabiles. Melius est parum
~~cum~~ vocari ad olera cum caritate quam
ad vitulum saginatū cū odio. Vir
iracundus provocat rixas : qui pa
tiens est mitigat suscitatas. Iter impi
orum quasi sepes spinarum : via iustor
absq; offendiculo. Filius sapiens le

autē

tur

al' pigrorum

ascit patrem: et stultus homo des
picit matrem suam. Stultitia gaudi
um stulto. et vir prudens diriget gres
sus suos. Dissipantur cogitationes u
bi non est consilium: ubi vero plu
res sunt consiliarii confirmantur.
Letatur homo in sententia oris sui: et
sermo opportunus est optimus. Semita
vite super eruditum: ut declinet de in
ferno novissimo. Domos superborum
demolietur dominus: et firmos facit
terminos vidue. Abhominatio domini
cogitationes male: et purus sermo
pulcherrimus ab eo firmabitur. Contur
bat domum suam qui sectatur avari
ciam: qui autem ~~autem~~ odit mun
era vivet. Per misericordiam et fidem purgantur
peccata: per timorem autem domini
declinat omnis a malo. Mens iusti
meditabitur obedientiam: os impio
rum redundat malis. Longe est dominus
ab impiis et orationes iustorum ex
audiet. Lux oculorum letificat animam
fama bona impinguat ossa. Auris
que audit increpationes vite in medio
sapientium commorabitur. Qui autem
abicit disciplinam despicit animam
suam: qui autem acquiescit increpa
tionibus possessor est cordis. Timor domi
ni disciplina sapientie et gloriam pre
cedit humilitas. xvi.

al' in inferno

al' sapientiam

XVI

al' dei

al' iustitiam

Hominis est animum preparare
et domini gubernare linguam.
Omnes vie hominum patent oculis eius
spirituum ponderator est dominus. Re
vela domino opera tua: et dirigentur
cogitationes tue. Universa propter semet
ipsum operatus est dominus: impium
quoque ad diem malum. Abhominatio
domini est omnis arrogans: etiam
si manus ad manum fuerit non e
rit innocens. Initium vie bone facere
iustitiam: accepta est autem apud deum
magis quam immolare hostias. Misericordia
et veritate redimitur iniquitas et
in timore domini declinatur a ma
lo. Cum placuerint domino vie homi
nis inimicos quoque eius convertet
ad pacem. Melius est parum cum
iustitia quam multi fructus cum ini
quitate. Cor hominis disponit viam
suam sed domini est dirigere gressus
eius. Divinatio in labiis regis: in
iudicio non errabit os eius. Pondus

et statera iudicia domini sunt: et opera
eius omnes lapides sacculi. Abho
biles regi qui agunt impie: quo
iustitia firmatur solium. Volunta
regum labia iusta: qui recta loq
diligetur. Indignatio regis nunti
tis et vir sapiens placabit eam. I
laritate vultus regis vita: et clem
eius quasi imber serotinus. Posside
tiam quia auro melior est: et acqui
dentiam quia pretiosior est argen
mita iustorum declinat mala: cu
anime sue servat viam suam. Co
tionem precedit superbia: et ante r
exaltatur spiritus. Melius est hu
cum mitibus quam dividere spolia
superbis. Eruditus in verbo repe
et qui in domino sperat beatus
Sapiens corde appellabitur pr
et qui dulcis eloquio maiora
Fons vite eruditio possidentis
stultorum fatuitas. Cor sapien
erudiet os eius. et labiis illius a
gratiam. Favus mellis verba c
sita: dulcedo anime et sanitas o
Est via que videtur homini re
novissima eius ducunt ad mo
Anima laborantis laborat sibi: q
pulit eum os suum. Vir impius
dit malum: et in labiis eius ig
ardescit. Homo perversus suscitat l
verbosus separat principes. Vir in
lactat amicum suum: et ducit
per viam non bonam. Qui at
oculis cogitat prava: mordens l
sua perficit malum. Corona d
tis senectus que in viis iustitie
Melior est patiens viro forti
dominatur animo suo expugna
urbium. Sortes mittuntur in
sed a domino temperantur. Me
buccella sicca cum gaudio: quam d
plena victimis cum iurgio. S
sapiens dominabitur filiis stu
inter fratres hereditatem divi
Sicut igne probatur argentum e
aurum camino: ita corda probat d
Malus obedit lingue inique: e
obtemperat labiis mendacibus. Q
picit pauperem exprobrat facto
et qui in ruina letatur alterius
erit impunitus. Corona senu
filiorum: et gloria filiorum p
Non decent stultum verba comp

nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio prestolantis. quocumque se verterit prudenter intelliget. Qui celat delictum querit amicitias. qui altero sermone repetit separat federatos. Plus proficit correptio apud prudentem quam centum plage apud stultum. Semper iurgia querit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis ursę occurrere raptis fetibus: quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis: non recedit malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit. et qui iustificat impium et qui condempnat iustum abhominabilis est uterque apud deum. Quid prodest habere divitias stultum cum sapientiam emere non possit? Qui altam facit domum querit ruinam. et qui evitat discere incidet in mala. Omni tempore diligit qui amicus est et frater in angustiis comprobatur. Homo stultus plaudet manibus cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas: et qui exaltat os suum querit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bonum: et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam: sed nec pater in fatuo filio letabitur. Animus gaudens etatem floridam facit: spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit: ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terre. Ira patris filius stultus et dolor matris que genuit eum. Non est bonum dampnum inferre iusto nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est. et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur: et si compresserit labia sua intelligens. Occasiones querit qui vult recedere ab amico: omni tempore erit exprobrabilis.

xviii.

Non recipit stultus verba prudentie nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contempnit. sed sequitur eum ignominia et obprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri: et torrens redundans fons sapientie. Accipere personam impii in iudicio non est bonum: ut declines a veritate iudicii. Labia stulti immiscent se rixis. et os eius iurgia provocat. os stulti contritio eius et labia ipsius ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigredinem deicit timor: anime autem effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo: frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen domini: ad ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam audiat: stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam: spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Cor prudens possidebit scientiam et auris sapientium querit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator sui: venit amicus eius et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma et iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris sui replebitur venter eius et genimina labiorum illius saturabunt eum. Mors et vita in manibus lingue qui diligunt eam comedent fructus eius.

al' contradictiones

XIX

Qui invenit mulierem bonam invenit bonum: et hauriet iocunditatem a domino. Qui expellit mulierem bonam: expellit bonum. Qui autem tenet adulteram stultus est et insipiens. Cum obsecrationibus loquitur pauper: et dives effabitur rigide. Vir amicabilis ad societatem magis amicus erit quam frater. Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua quam dives torquens labia insipiens. Ubi non est scientia anime non est bonum et qui festinus est pedibus offendet. Stultitia hominis supplantat gressus eius et contra deum fervet animo suo. Divitie addunt amicos plurimos a paupere autem et hi quos habuit separantur. Testis falsus non erit impunitus et qui mendacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis et amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper et a-

et insipiens

Al' hic incipit cap. xix.

sua et

nia procul recesserunt ab eo. Qui tan
tum uerba sectatur nichil habebit. et qui
autem possessor est mentis diligit ani
mam suam. et custos prudentie inue
niet bona. Testis falsus non erit impu
nitus et qui loquitur mendacia peribit.
Non decent stultum delitie: nec seruum
dominari principibus. Doctrina uiri per
patientiam noscitur et gloria eius
est iniqua pretergredi. Sicut fremitus
leonis. ita et regis ira. et sicut ros super
herbam ita et hylaritas eius. Dolor patris
filius stultus: et tecta iugiter perstillan
tia litigiosa mulier. Domus et diuitie
dantur a parentibus: a domino autem
proprie uxor prudens. Pigredo immittit
soporem: et anima dissoluta esuriet. Qui
custodit mandatum custodit animam
suam qui autem negligit uias suas
mortificabitur. Feneratur domino qui
miseretur pauperis et uicissitudinem su
am reddet ei. Erudi filium tuum ne des
peres: ad interfectionem autem eius
ne ponas animam tuam. Qui enim impatiens
est sustinebit dampnum et cum rapue
rit aliud apponet. Audi consilium et susci
pe disciplinam ut sapiens sis in nouissi
mis tuis. Multe cogitationes in corde
uiri: uoluntas autem domini perma
nebit. Homo indigens misericors est
et melior est pauper quam uir mendax. Ti
mor domini ad uitam: et in plenitudine
commorabitur absque uisitatione pessi
ma. Abscondit piger manum suam
sub ascella nec ad os suum applicat eam.
Pestilente flagellato stultus sapientior
erit. Si autem corripueris sapientem
intelliget disciplinam. Qui affligit pa
trem et fugit matrem ignominiosus
erit et infelix. Non cesses fili audire doc
trinam: nec ignores sermones scientie.
Testis iniquus deridet iudicium et os im
piorum deuorat iniquitatem. Parata
sunt derisoribus iudicia: et mallei per
cutientes stultorum corporibus. xx.

XX

Luxuriosa res uinum et tumul
tuosa ebrietas: quicumque his de
lectatur non erit sapiens. Sicut rugitus
leonis ita et terror regis: qui prouo
cat eum peccat in animam suam. Ho
nor est homini qui separat se a contentio
nibus omnes autem stulti miscentur
contumeliis. Propter frigus piger ara
re noluit mendicabit ergo estate et

non dabitur ei. Sicut aqua pro
sic consilium in corde uiri sed hom
tiens exhauriet illud. Multi homin
sericordes uocantur uirum autem
lem quis inueniet. Iustus, qui amb
in simplicitate sua beatos post se fili
derelinquet. Rex qui sedet in solio
dissipat omne malum intuitu
potest dicere mundum est cor meum
rus sum a peccato: Pondus et pon
mensura et mensura utrumque
nabile est apud deum. Ex studiis
intelligitur puer si munda et si recta
opera eius. Aurem audientem et ocu
uidentem: dominus fecit utrumque
diligere sompnum ne te egestas
mat: aperi oculos tuos et saturare
nibus. Malum est malum est dicit
emptor et cum recesserit tunc glo

Est aurum et multitudo gem
uas autem pretiosum lab
Tolle uestimentum eius qui fide
extitit alieni et pro extraneis
pignus ab eo. Suauis est homin
nis mendacii et postea implebitur
eius calculo. Cogitationes consil
roborantur et gubernaculis tr
sunt bella. Ei qui reuelat myste
et ambulat fraudulenter et dila
bia sua: ne commiscearis. Qui
dicit patri suo et matri extingue
lucerna eius in mediis tenebris
reditas ad quam festinatur in prin
in nouissimo benedictione care
Ne dicas reddam malum ex
expecta dominum et liberabit te
minatio est apud dominum pon
pondus statera dolosa non est
A domino diriguntur gressus
Quis autem hominum intellig
potest uiam suam: Ruina est h
deuotare sanctos et post uota re
Dissipat impios rex sapiens et in
at super eos fornicem. Lucerna dom
raculum hominis qui inuestigat
nia secreta uentris. Misericordia et ueri
todiunt regem et roboratur clem
thronus eius. Exultatio iuuenum
titudo eorum et dignitas senum
ties. Liuor uulneris absterget mala
plage in secretioribus uentris. Sicut
uisiones aquarum ita cor regis in
domini: quocumque uoluerit incl
illud. Omnis uia uiri recta sibi

nur appendit autem corda dominus. Fa
cere misericordiam et iudicium magis placet do
mino quam uictime. Exaltatio oculorum
et dilatatio cordis et lucerna impiorum
peccatum. Cogitationes robusti semper
in abundantia. Omnis autem piger
semper in egestate est. Qui congregat the
sauros lingua mendacii: uanus et excors
est: et impingetur ad laqueos mortis. Ra
pine impiorum detrahent eos. quia no
luerunt facere iudicium. Peruersa uia
uiri, aliena est. Melius est sedere in an
gulo domatis quam cum muliere litigi
osa et in domo communi. Anima im
pii desiderat malum: non miserebitur
proximo suo. Multato pestilente sapi
entior erit paruulus: et si sectetur sapien
tem sumet scientiam. Excogitat iustus
de domo impii: ut detrahat impios a
malo. Qui obturat aurem suam ad
clamorem pauperis. et ipse clamabit. et
non exaudietur. Munus absconditum
extinguit iras. et donum in sinu indig
nationem maximam. Gaudium iusto est
facere iudicium: et pauor operantibus in
iquitatem. Vir qui errauerit a uia doctrine
in cetu gigantum commorabitur. Qui
diligit epulas in egestate erit. Qui amat
uinum et pinguia non ditabitur. Pro
iusto dabitur impius et pro rectis iniquus.
Melius est habitare in terra deserta quam
cum muliere rixosa et iracunda. The
saurus desiderabilis et oleum in habi
taculo iusti et imprudens homo dissi
pabit illud. Qui sequitur iustitiam et
misericordiam: inueniet uitam et gloriam. Ciui
tatem fortium ascendit sapiens: et des
truxit robur fiducie eius. Qui custodit
os suum et linguam suam custodit ab
angustiis animam suam. Superbus et
arrogans uocatur indoctus qui in ira
operatur superbiam. Desideria occidunt pi
grum noluerunt enim quicquam manus
operari. Tota die concupiscit et desiderat
qui autem iustus est tribuet et non ces
sabit. Hostie impiorum abhominabiles
~~sunt domino~~. quia offeruntur ex scelere.
Testis mendax peribit. uir obediens loque
tur uictoriam. Vir impius procaciter
obfirmat uultum suum. qui autem
rectus est corrigit uiam suam. Non est
sapientia non est prudentia. non est con
silium: contra dominum. Equus paratur
ad diem belli: dominus autem salutem tri

Prouerbia · XXII ·

XXII

Melius est nomen bonum quam di
uitie multe. super aurum et argentum
gratia bona. Diues et pauper obuiauerunt
sibi. utriusque operator est dominus. Calli
dus uidet malum et abscondit se. inno
cens pertransiit et afflictus est dampno.
Finis modestie timor domini. diuitie et
gloria et uita. Arma et gladii in uia per
uersi. custos autem anime sue longe
recedit ab eis. Prouerbium est adoles
cens iuxta uiam suam. etiam cum senu
erit non recedet ab ea. Diues pauperibus
imperat. et qui accipit mutuum seruus est
fenerantis. Qui seminat iniquitatem
metet mala: et uirga ire sue consumma
bitur. Qui pronus est ad misericordiam benedi
cetur: de panibus enim suis dedit pau
peri. Victoriam et honorem acquiret qui
dat munera: animam autem aufert
accipientium. Eice derisorem et exibit cum
eo iurgium. cessabuntque cause et contu
melie. Qui diligit cordis munditiam
propter gratiam labiorum suorum ha
bebit amicum regem. Oculi domini
custodiunt scientiam: et supplantantur uerba
iniqui. Dicit piger leo est foris: in medio
platearum occidendus sum. Fouea pro
funda os aliene: cui iratus est dominus
incidet in eam. Stultitia colligata est
in corde pueri et uirga discipline effu
gabit eam. Qui calumniatur paup
erem ut augeat diuitias suas: dabit ipse
ditiori et egebit. Fili mi inclina aurem
tuam et audi uerba sapientium: appone
autem cor tuum ad doctrinam meam
que pulcra erit tibi cum seruaueris
eam in corde tuo: et redundabit in la
biis tuis. ut sit in domino fiducia tua
unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce
descripsi eam tripliciter in cogitationi
bus et scientia ut ostenderem tibi firmitatem
et eloquia ueritatis respondere ex his il
lis qui miserunt te. Non facias uiolen
tiam pauperi quia pauper est neque con
teras egenum in porta quia dominus
iudicabit causam eius et configet eos
qui confixerunt animam eius. Noli
esse amicus homini iracundo: neque
ambules cum uiro furioso. ne forte
discas semitas eius. et sumas scandalum
anime tue. Noli esse cum his qui defi
gunt manus suas. et qui uades se offe
runt pro debitis si enim non habes

XXIII

unde restituas quid cause est ut tollas o
perimentum de cubili tuo. Ne transgredi
aris terminos antiquos quos posuerunt
patres tui / vidisti virum velocem in ope
re suo coram regibus stabit: nec erit ante
ignobiles. xxiii.

Quando sederis ut comedas cum
principe diligenter attende que apposita
sunt ante faciem tuam: et statue cul
trum in gutture tuo si tamen habes in
potestate animam tuam Ne desideres
de cibis eius: in quo est panis mendacii
Noli laborare ut diteris: sed prudentie
tue pone modum Ne erigas oculos tuos
ad opes quas habere non potes: quia fa
cient sibi pennas quasi aquile et vo
labunt in celum Ne comedas cum ho
mine invido et ne desideres cibos eius
quoniam in similitudinem arioli et con
iectoris estimat quod ignorat Come
de et bibe dicet tibi et mens eius non est
tecum. Cibos quos comederas evomes
et perdes pulcros sermones tuos In
auribus insipientium ne loquaris
quia despicient doctrinam eloquii tui
Ne attingas terminos parvulorum
et agrum pupillorum et agrum pu
pillorum ne introeas propinquus e
nim eorum fortis est: et ipse iudicabit
contra te causam eorum Ingrediatur
ad doctrinam cor tuum et aures tue
ad verba scientie. Noli subtrahere a pu
ero disciplinam: si enim percusseris eum
virga non morietur. Tu virga per
cuties eum: et animam eius de inferno
liberabis. Fili mi si sapiens fuerit a
nimus tuus gaudebit cor meum tecum.
et exultabunt renes mei cum locuta
fuerint rectum labia tua Non emu
letur cor tuum peccatores sed in timo
re domini esto tota die. quia habebis
spem in novissimo et prestolatio tua
non auferetur. Audi fili mi et esto
sapiens: et dirige in via animum tuum
Noli esse in conviviis potatorum nec in co
messationibus eorum qui carnes ad
vescendum conferunt quia va
cantes potibus et dantes symbola consu
mentur: et vestietur pannis dormita
tio Audi patrem tuum qui genuit te
et ne contempnas cum senuerit ma
trem tuam. Veritatem eme et noli vendere sa
pientiam et doctrinam et intelligentiam
Exultat gaudio pater iusti qui sa
pientem genuit letabitur in eo
pater tuus et mater tua: et exultet que
genuit te Prebe fili mi cor tuum
et oculi tui vias meas custodiant
Fovea enim profunda est meretrix
puteus angustus aliena Insidiatur
in via quasi latro et quos incautos
invenerit interficiet Cui ve Cui
ve. cui rixe. cui fovee. cui sine causa
vulnera. cui suffusio oculorum
qui morantur in vino et student
bus epotandis. Ne intuearis vinum
quando flavescit cum splenduerit
in vitro color eius Ingreditur blande
in novissimo mordebit ut coluber
et sicut regulus venena diffundet
li tui videbunt extraneas et cor
quetur perversa et eris sicut dormiens
medio mari et quasi sopitus gu
tor amisso clavo et dices verberaverunt
me et non dolui: traxerunt me
non sensi Quando evigilabo
rursus vina reperiam. xxiiii.

Ne emuleris viros malos
desideres esse cum eis: quia
pinas meditatur mens eorum
fraudes labia eorum loquuntur
pientia edificabitur domus, et
tia roborabitur in doctrina rep
tur cellaria universa substantia
osa et pulcherrima. vir sapi
tis est et vir doctus robustus
lidus quia cum dispositione
bellum et erit salus ubi multa
sunt. Excelsa stulto sapientia
ta non aperiet os suum Qui
tat mala facere stultus voca
Cogitatio stulti peccatum est
minatio hominum detractor si
is lapsus in die angustie imm
fortitudo tua Erue eos qui duc
ad mortem et qui trahuntur
interitum liberare ne cesses Si
ris vires non suppetunt qui
est cordis ipse intelligit et servat
am tue nichil fallit reddet
mini iuxta opera sua. Comede
mel quoniam bonum est
dulcissimum gutturi tuo Sic et
trina sapientie anime tue
cum inveneris habebis spem in
vissimis et spes tua non peribit
sidieris et queras impietatem in
iusti: neque vastes requiem eius

ties enim cadet iustus et resurget im
pii autem corruent in malum. Cum ce
ciderit inimicus tuus ne gaudeas et in
ruina eius ne exultet cor tuum: ne for
te uideat dominus et displiceat ei et au
ferat ab eo iram suam. Ne contendas
cum pessimis nec emuleris impios:
quoniam non habent futurorum spem
mali: et lucerna impiorum extinguetur.
Time dominum fili mi et regem: et
cum detractoribus ne commiscearis: quoniam re
pente consurget perditio eorum. et rui
nam utriusque quis cognouit? Hec quoque
sapientibus. Cognoscere personam in iu
dicio non est bonum. Qui dicit impio
iustus es maledicent ei populi et detes
tabuntur eos tribus. Qui arguunt
laudabuntur: et super ipsos ueniet bene
dictio. Labia deosculabitur qui recta uerba
respondet. Prepara foris opus tuum et
diligenter exerce agrum tuum: et pos
tea edifices domum tuam. Ne sis testis
frustra contra proximum tuum: nec
lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas
quomodo fecit michi sic faciam ei: reddam
unicuique secundum opus suum. Per a
grum hominis pigri transiui et per ui
neam uiri stulti: et ecce totum repleue
rant urtice. et operuerant superficiem eius
spine et maceria lapidum destructa
erat. Quod cum uidissem posui in cor
de meo: et exemplo didici disciplinam.
Usquequo piger dormis usquequo de sop
no non consurges? Parum inquam dor
mies modicum dormitabis. Pauxillum
manus conseres ut quiescas et ueniet
quasi cursor egestas tua et mendicitas
quasi uir armatus. Hee quoque parabo
le salomonis quas transtulerunt uiri
ezechie regis iuda. xxv. XXV

Gloria dei celare uerbum
et gloria regum inuesti
gare sermonem. Ce
lum sursum et terra
deorsum: et cor regum
inscrutabile. Aufer rubiginem de ar
gento et egredietur uas purissimum.
Aufer impietatem de uultu regis et
firmabitur iustitia thronus eius. Ne
gloriosus appareas coram rege: et in
loco magnorum ne steteris. Melius
est enim ut dicatur tibi ascende huc:
quam humilieris coram principe. Que
uiderunt oculi tui ne proferas in iur
gio cito: ne postea emendare non possis
cum dehonestaueris amicum tuum.
Causam tuam tracta cum amico tuo.
et secretum extraneo ne reueles: ne
forte insultet tibi cum audierit et expro
brare non cesset. Gratia et amicitia libe
rant quas tibi serua ne exprobrabilis
fias. Mala aurea in lectis argenteis qui
loquitur uerbum in tempore suo. In auris
aurea et margarita fulgens qui
arguit sapientem et aurem obedien
tem. Sicut frigus niuis in die messis et
ita legatus fidelis ei qui misit eum: a
nimam illius requiescere facit. Nubes
et uentus et pluuie non sequentes uir
gloriosus et promissa non complens.
Patientia lenietur princeps: et lingua
mollis confringet duritiam. Mel inue
nisti comede quod sufficit tibi: ne forte
satiatus euomas illud. Subtrahe pe
dem tuum de domo proximi tui ne quan
do satiatus oderit te. Iaculum et gladius
et sagitta acuta: homo qui loquitur
contra proximum suum falsum testi
monium. Dens putridus et pes lassus
qui sperat super infideli in die angustie
et amittit pallium in die frigoris. Ac
etum in nitro: et qui cantat carmina
cordi pessimo. Sicut tinea uestimen
to et uermis ligno ita tristitia uiri
nocet cordi. Si esurierit inimicus
tuus: ciba illum; si sitierit da ei aquam
bibere. prunas enim congregabis super
caput eius et dominus reddet tibi. Uen
tus aquilo dissipat pluuias: et
facies tristis linguam detrahentem.
Melius est sedere in angulo domatis
quam cum muliere litigiosa et in
domo communi. Aqua frigida anime
sitienti: et nuntius bonus de terra lon
ginqua. Fons turbatus pede et uena
corrupta iustus cadens coram im
pio. Sicut qui mel comedit multum et
non est ei bonum sic qui scrutator est
maiestatis opprimetur a gloria. Si
cut urbs patens et absque murorum
ambitu ita uir qui non potest in
loquendo cohibere spiritum suum. xxvi. XXVI

Quomodo nix in estate et pluuie in
messe. sic indecens est stulto glo
riam. Sicut auis ad alta transuolans
et passer quolibet uadens sic maledictum
frustra prolatum in quempiam super
ueniet. Flagellum equo et chamus

asino et virga dorso inprudentium. Ne
respondeas stulto iuxta stultitiam suam
ne efficiaris ei similis. Responde stulto
iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens
esse videatur. Claudus pedibus et iniqui
tatem bibens qui mittit verba per nun
tium stultum. quomodo pulchras frus
tra habet claudus tybias e in
ore stultorum parabola. sicut qui mittit
lapidem in acervum mercurii ita qui
tribuit insipienti honorem. Quomodo
si spina nascatur in manu temulenti
sic parabola in ore stultorum. Iudicium
determinat causas et qui imponit stul
to silentium iras mitigat. Sicut canis
qui revertitur ad vomitum suum: sic
inprudens qui iterat stultitiam suam.
Vidisti hominem sapientem sibi vi
deri: magis illo spem habebit stultus.
Dicit piger leo est in via in itineri
bus. Sicut ostium vertitur in cardi
ne suo ita piger in lectulo suo. Abscon
dit piger manum sub ascella sua: et la
borat si ad os suum eas converterit.
Sapientior sibi piger videtur septem
viris loquentibus sententias. Sicut qui
apprehendit auribus canem: sic qui
transit impatiens commiscetur rixe
alterius. sicut noxius est qui mittit
lanceas et sagittas in mortem: ita
vir qui fraudulenter nocet amico suo.
et cum fuerit deprehensus dicit ludens
feci. Cum defecerit ligna extinguetur
ignis et susurrone subtracto iurgia
conquiescunt. Sicut carbones ad pru
nas et ligna ad ignem. sic homo ira
cundus suscitat rixas. Verba susur
ronis quasi simplicia et ipsa perveniunt
ad intima ventris. Quomodo si argento
sordido ornare velis vas fictile. sic la
bia tumentia cum pessimo corde socia
ta. labiis suis intelligitur inimicus: cum
in corde tractaverit dolos. Quando sub
miserit vocem suam ne credideris ei
quoniam septem nequitie sunt in
corde illius. Qui operit odium fraudu
lenter: revelabitur malitia eius in
consilio. Qui fodit foveam incidet in e
am: et qui volvit lapidem revertetur
ad eum. lingua fallax non amat veri
tatem et os lubricum operatur ruinas

XXVII

Ne glorieris in crastinum · xxvii ·
ignorans quid superventura pa
riat dies. laudet te alienus et non os
tuum extraneus et non labi
Grave est saxum et onerosa ha
sed ira stulti utroque gravior. Ira n
misericordiam nec erumpens furor. et im
concitati ferre quis poterit? Me
manifesta correptio quam amor
ditus. Meliora sunt vulnera dil
quam fraudulenta odientis oscu
nima saturata calcabit favum
esuriens et amarum pro dulci
Sicut avis transmigrans de nido
sic vir qui relinquit locum suum
guento et variis odoribus delecta
et bonis amici consiliis anima d
ratur. Amicum tuum et amicum
tui ne ingrediaris in die afflict
Melior est vicinus iuxta: quam fr
Stude sapientie fili mi et letifica
meum: ut possis exprobranti r
sermonem. Astutus videns m
absconditus est: parvuli trans
sustinuere dispendia. Tolle vest
eius qui fidem spopondit pro
et pro alieno aufer ei pignus
benedicit proximo suo voce gran
nocte consurgens. maledicenti
erit. Tecta per stillantia in die fri
ris: et litigiosa mulier compar
Qui retinet eam quasi ventum
et oleum dextere sue vocabit. Fe
ferro acuitur et homo exacuit f
amici sui. Qui servat ficum co
fructus eius et qui custos est do
sui glorificabitur. Quomodo in a
resplendent vultus prospicient
sic corda hominum manifesta
prudentibus. Infernus et perditio n
plentur: similiter et oculi hom
insatiabiles. Quomodo proba
conflatorio argentum et in forn
aurum sic probatur homo ore lau
Cor iniqui exquirit mala cor
rectum exquirit scientiam. Si co
deris stultum in pila quasi tip
feriente desuper pilo non aufer
eo stultitia eius. Diligenter agnosc
tum pecoris tui tuosque greges c
Non enim habebis iugiter potest
corona tribuetur in generatione
rationem. Aperta sunt prata et
ruerunt herbe virentes et collecta
na de montibus. Agni ad vesti
tuum: et hedi ad agri pretium
tibi lac caprarum in cibos tuos

cessaria domus tue: et ad uictum ancil
lis tuis. Fugit impius nemine persequen
te: iustus autem quasi leo confidens ab
sque terrore erit. xxviii.

XXVIII

Propter peccata terre multi principes
eius: et propter hominis sapien
tiam et horum scientiam que dicuntur
uita ducis longior erit. Vir pauper calum
nians pauperes: similis est ymbri ue
hementi in quo paratur fames. Qui
derelinquunt legem laudant impium
qui custodiunt succenduntur contra
eum. Viri mali non cogitant iudicium
qui autem requirunt dominum ani
maduertunt omnia. Melior est pauper am
bulans in simplicitate sua: quam di
ues prauis itineribus. Qui custodit legem
filius sapiens est: qui autem pascit co
messatores confundit patrem suum.
Qui coaceruat diuitias usuris et feno
re liberali: in pauperes congregat eas
Qui declinat aures suas ne audiat
legem oratio eius erit execrabilis. Qui
decipit iustos in uia mala in interitu
suo corruet: et simplices possidebunt
bona eius. Sapiens sibi uidetur uir
diues: pauper autem prudens scruta
bitur eum. In exultatione iustorum
multa gloria est. regnantibus impiis
ruine hominum. Qui abscondit sce
lera sua non dirigetur: qui autem con
fessus fuerit et reliquerit ea misericordiam con
sequetur. Beatus homo qui semper est
pauidus. qui uero mentis est dure cor
ruet in malum. Leo rugiens et ursus
esuriens: princeps impius super
populum pauperem. Dux indigens pru
dentia multos opprimit per calumpni
am qui autem odit auaritiam longi
fient dies eius. Hominem qui calump
niatur anime sanguinem si usque ad
laqueum fugerit nemo sustinet. Qui
ambulat simpliciter saluus erit qui
peruersis graditur uiis concidet semel
Qui operatur terram suam saturabitur
panibus: qui sectatur otium replebitur
egestate. Vir fidelis multum laudabitur
qui autem festinat ditari non erit
innocens. Qui cognoscit in iudicio fa
ciem non facit bene. Iste et pro bucella
panis deserit ueritatem. Vir qui festinat
ditari et aliis inuidet: ignorat quod
egestas superueniet ei. Qui corripit ho
minem gratiam postea inueniet apud
eum: magis quam ille qui per lingue bla
dimenta decipit. Qui subtrahit aliquid
a patre suo et a matre et dicit hoc non
est peccatum: particeps homicide est. Qui
se iactat et dilatat iurgia concitat. qui uero
sperat in domino sanabitur. Qui confi
dit in corde suo stultus est. qui autem
graditur sapienter ipse saluabitur. Qui
dat pauperi non indigebit. qui despicit
deprecantem sustinebit penuriam. Cum
surrexerint impii abscondentur ho
mines. cum illi perierint multiplicabun
tur iusti. xxix.

XXIX

Viro qui corripientem se dura ceruice
contempnit. et repentinus su
per eum ueniet interitus et eum sanitas
non sequetur. In multiplicatione iu
storum letabitur uulgus. cum impii
sumpserint principatum gemet po
pulus. Vir qui amat sapientiam le
tificat patrem suum. qui autem nu
trit scorta: perdet substantiam suam
Rex iustus erigit terram. uir auarus de
struet eam. Homo qui blandis fictis
que sermonibus loquitur amico suo: re
te expandit gressibus eius. Peccantem
uirum iniquum inuoluet laqueus
et iustus laudabit atque gaudebit. No
uit iustus causam pauperum: impius
ignorat scientiam. homines pestilentes
dissipant ciuitatem: sapientes uero
auertunt furorem. Vir sapiens si cum
stulto contenderit: siue irascatur siue
rideat non inueniet requiem. Viri san
guinum oderunt simplicem: iusti
autem querunt animam eius. To
tum spiritum suum profert stultus: sapiens
differt et reseruat in posterum. Princeps
qui libenter audit uerba mendacii:
omnes ministros habebit impios.
Pauper et creditor obuiauerunt sibi
utriusque illuminator est dominus.
Rex qui iudicat in ueritate pauperes
thronus eius in eternum firmabitur.
Virga atque correptio tribuet sapien
tiam. puer autem qui dimittitur uo
luntati sue confundet matrem suam
In multiplicatione impiorum multi
plicabuntur scelera: et iusti ruinas eo
rum uidebunt. Erudi filium tuum et re
frigerabit te et dabit delicias anime
tue. Cum prophetia defecerit dissipabitur
populus. qui uero custodit legem beatus
est. Seruus uerbis non potest erudiri

al' esse

al' laudabit

quia quod dicis intelligit et respondere
contempnit. Vidisti hominem uelocem
ad loquendum: stultitia magis speran
da est quam illius correptio. Qui delicate
a pueritia nutrit seruum suum postea
illum sentiet contumacem. Vir iracundus
prouocat rixas et qui ad indignandum fa
cilis est erit ad peccata procliuior. Super
bum sequitur humilitas: et humilem
spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure parti
cipat odit animam suam: adiurantem
audit et non indicat. Qui timet hominem
cito corruet qui sperat in domino subleua
bitur. Multi requirunt faciem principis,
et egreditur a domino iudicium singu
lorum. Abhominantur iusti uirum im
pium: et abhominantur impii eos qui
in recta sunt uia. Verbum intelligens fi
lius: extra perditionem erit. XXX.

al' custodiens

XXX

Verba congregantis filii uomentis.
Visio quam locutus est uir cum
quo deus erat et qui deo secum morante co
fortatus ait. Stultissimus sum uirorum
et sapientia hominum non est mecum.
Non didici sapientiam: et noui scientiam
sanctorum. Quis ascendit in celum atque
descendit? Quis continuit spiritum in manibus
suis? Quis colligauit aquas: quasi in
uestimento? Quis suscitauit omnes ter
minos terre? Quod nomen est eius et
quod nomen filii eius si nosti? Omnis
sermo dei ignitus clipeus est sperantibus
in se. Ne addas quicquam uerbis illius: et
arguaris inueniaris que mendax. Duo
rogaui te: ne deneges michi antequam mo
riar. Vanitatem et uerba mendacia lon
ge fac a me. mendicitatem et diuitias
ne dederis michi tribue tantum uictui
meo necessaria. ne forte satiatus illicitar
ad negandum et dicam quis est dominus.
Et egestate compulsus furer et periurem
nomen dei mei. Ne accuses seruum ad
dominum suum. ne forte maledicat tibi.
et corruas. Generatio que patri suo ma
ledicit: et que matri sue non benedicit.
Generatio que sibi munda uidetur. et
tamen non est lota a sordibus suis. Generatio
cuius excelsi sunt oculi: et palpebre eius
in altum porrecte. Generatio que pro
dentibus gladios habet et commandit
molaribus suis. ut comedat inopes de ter
ra et pauperes ex hominibus. Sanguisuge
due sunt filie dicentes. affer affer. Tria
sunt insaturabilia: et quartum quod num

al' omnibus

quam dicit sufficit. Infernus et os uulue
et que non satiatur aqua. ignis uero
numquam dicit sufficit. Oculum qui subsan
nat patrem et qui despicit partum
sue effodiant eum corui de torrentibus
comedant illum filii aquile. Tria sunt
difficilia michi et quartum quod penitus
ignoro. Viam aquile in celo. uiam
colubri super petram uiam nauis in me
dio mari et uiam uiri in adolescentia.
Talis est et uia mulieris adultere que
comedit et tergens os suum dicit non sum
operata malum. Per tria mouetur terra
et quartum non potest sustinere. per
cum regnauerit. per stultum cum
saturatus fuerit cibo. per odiosam mulierem
cum in matrimonio fuerit assumpta
et per ancillam. cum heres fuerit domine
sue. Quatuor sunt minima terre
et ipsa sunt sapientiora sapientibus. formice
populus infirmus: que preparant in messe
cibum sibi. lepusculus plebs inualida:
que collocat in petra cubile suum.
Regem locusta non habet et egreditur
uniuersa per turmas. Stelio manibus nititur
et moratur in edibus regis. Tria sunt
que bene gradiuntur et quartum quod in
cedit feliciter. leo fortissimus bestiarum
ad nullius pauebit occursum. Gallus
succinctus lumbos: et aries nec est rex
qui resistat ei. et qui stultus apparuit
postquam elatus est in sublime. Si enim in
tellexisset ori imposuisset manum. Qui
autem fortiter premit ubera ad eliciendum
lac exprimit butyrum. et qui uehementer
emungit elicit sanguinem. et qui pro
uocat iras producit discordias. Verba la
muel regis. uisio qua erudiuit eum mater sua.

Quid dilecte mi. Quid dilecte
uteri mei. Quid dilecte uotorum
meorum. Ne dederis mulieribus substan
tiam tuam: et diuitias tuas ad delendos
reges. Noli regibus o lamuel noli re
gibus dare uinum quia nullum secretum
est ubi regnat ebrietas. Ne forte bibant
et obliuiscantur iudiciorum et mutent
causam filiorum pauperis. Date siceram
merentibus et uinum his qui amaro
sunt animo. bibant et obliuiscantur
egestatis sue: et doloris sui non recordentur
amplius. Aperi os tuum muto: et causis
omnium filiorum qui pertranseunt.
Aperi os tuum decerne quod iustum est
et iudica inopem et pauperem.

Mulierem fortem quis inveniet procul et de ultimis finibus pretium eius. Beth Confidit in ea cor viri sui: et spoliis ~~eius~~ non indigebit. Gimel Reddet ei bonum et non malum: omnibus diebus vite sue. Deleth Quesivit lanam et linum: et operata est consilio manuum suarum. He Facta est quasi navis institoris: de longe portans panem suum. Vau De nocte surrexit deditque predam domesticis suis: et cibaria ancillis suis. Zai Consideravit agrum et emit eum: et de fructu manuum suarum plantavit vineam. Heth Accinxit fortitudine lumbos suos: et roboravit brachium suum. Theth Gustavit et vidit quia bona est negotiatio eius: non extinguetur in nocte lucerna eius. Joth Manum suam misit ad fortia: et digiti eius apprehenderunt fusum. Caph Palmam suam aperuit inopi: et manum suam extendit ad pauperem. Lameth Non timebit domui sue a frigoribus nivis: omnes autem domestici eius vestiti duplicibus. Mem Stragulatam vestem fecit sibi: byssus et purpura indumentum eius. Nun Nobilis in portis vir eius quando sederit cum senatoribus terre. Samech Sindonem fecit et vendidit: et cingulum tradidit chananeo. Ain Fortitudo et decor indumentum eius: et ridebit in die novissimo. Phe Os suum aperuit sapientie et lex clementie in lingua eius. Sade Consideravit semitas domus sue: et panem otiosa non comedit. Coph Surrexerunt filii eius et beatissimam predicaverunt: vir eius et laudavit eam. Res Multe filie congregaverunt divitias: tu supergressa es universas. Sin Fallax gratia et vana est pulcritudo: mulier timens dominum ipsa laudabitur. Thau Date ei de fructu manuum suarum et laudent eam in portis opera eius. Explicit liber proverbiorum salomonis qui hebraice dicitur masloth. Incipit liber ecclesiastes.

Verba ecclesiastes filii david: regis iherusalem. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes. vanitas vanitatum et omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo quo laborat sub sole. Generatio preterit et generatio advenit terra vero in eternum stat. Oritur sol et occidit et ad locum suum revertitur ibique renascens gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem lustrans universa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos regreditur. Omnia flumina intrant in mare et mare non redundat ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant. Cuncte res difficiles non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu nec auris impletur auditu. Quid est quod fuit? Ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? Ipsum quod faciendum est. Nichil sub sole novum, nec valet quisquam dicere ecce hoc recens est. Iam enim precessit in seculis: que fuerunt ante nos. Non est priorum memoria: sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo. Ego ecclesiastes fui rex super israel in iherusalem: et proposui in animo meo: querere et investigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit deus filiis hominum: ut occuparentur in ea. Vidi cuncta que fiunt sub sole: et ecce universa vanitas et afflictio spiritus. Perversi difficile corriguntur: et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens. Ecce magnus effectus sum: et precessi sapientia omnes qui fuerunt ante me in iherusalem et mens mea contemplata est multa sapienter et didici. Dedique cor meum ut scirem sapientiam et scientiam errores quoque et stultitiam et agnovi quod in his quoque esset labor et afflictio spiritus. ii.

II

Eo quod in multa sapientia multa sit indignatio: et qui addit scientiam addit et dolorem. Dixi ergo in corde meo. Vadam et affluam deliciis et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum quoque reputavi errorem: et gaudio dixi. Quid frustra deciperis? Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam ut animum meum transferrem ad sapientiam: devitaremque stultitiam donec viderem quid esset utile filiis hominum, quod facerent sub sole numero dierum vite sue. Magnificavi opera mea. edificavi michi domos plantavi vineas feci hortos et pomeria et consevi ea cuncti generis arboribus et extruxi michi piscinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum germinantium. possedi servos et ancillas multamque fa

al' prudentiam et doctrinam

Al' hic cap. c. ii. dixi.

al' quo facto

Prologus qui hic deficit scribitur in fi-
ne in fi. lib. et incipit. Memini

al' uirolos . al' ministerio

al' meum

al' quod

stultus

al' sui

al' quicquid

militiam habui. armenta quoque et mag
nos ovium greges: ultra omnes qui
fuerunt ante me in ierusalem. Coacervavi
michi argentum et aurum: et substan
tias regum ac provinciarum. Feci michi
cantores et cantatrices et delicias filiorum
hominum: sciphos et urceos ad vina
fundenda: et super gressus sum opibus
omnes qui fuerunt ante me in ierusalem.
Sapientia quoque perseveravit mecum et
omnia que desideraverunt oculi mei non
negavi eis: nec prohibui cor quin om
ni voluptate frueretur et oblectaret se
in his que preparaveram: et hanc ratus
sum partem meam si uterer labore
meo. Cumque me convertissem ad univer
sa opera que fecerant manus mee et ad
labores in quibus frustra sudaveram vi
di in omnibus vanitatem et afflictio
nem animi et nichil permanere sub so
le. Transivi ad contemplandam sapi
entiam errores que et stultitiam quid
est inquam homo ut sequi possit regem
factorem suum? Et vidi quia tantum
precederet sapientiam stultitiam quan
tum differt lux a tenebris. Sapientis
oculi in capite eius stultus in tenebris ambu
lat: et didici quod unus utriusque esset
interitus et dixi in corde meo. Si unus et
stulti et meus occasus erit quid michi
prodest quod maiorem sapientie dedi o
peram? locutusque cum mente mea
animadverti quod hoc quoque esset va
nitas. Non enim erit memoria sapien
tis similiter ut stulti in perpetuum
et futura
tempora oblivione cuncta pariter operient.
Moritur doctus: similiter ut indoctus
et idcirco taeduit me vite mee videns
mala esse universa sub sole et cuncta
vanitatem atque afflictionem spiritus. Rur
sus detestatus sum omnem industriam
meam qua sub sole studiosissime la
boravi habiturus heredem post me quem
ignoro utrum sapiens an stultus
futurus sit et dominabitur in laboribus meis
quibus desudavi et sollicitus fui. Et est
quicquam tam vanum? Unde cessavi re
nuntiavitque cor meum ultra labora
re sub sole. Nam cum alius laboret
in sapientia et doctrina et sollicitudine:
homini otioso quesita dimittit et hoc
ergo vanitas: et magnum malum.
Quid enim proderit homini de uni

verso labore et afflictione spiritus qua sub sole
cruciatus est. Cuncti dies eius labo
et erumpnis pleni sunt: nec per noc
tem mente requiescit et hec non ne va
tas est? Nonne melius est comedere et
bibere et ostendere anime sue bona de la
boribus suis: et hoc de manu dei est.
Quis ita devorabit et deliciis affluet
ego? Homini bono dedit deus in conspec
tu suo sapientiam et scientiam et le
titiam: peccatori autem dedit afflictionem
et curam superfluam ut addat et con
greget et tradat ei qui placuit deo. S
et hoc vanitas. et cassa sollicitudo

Omnia tempus habent: et suis
spatiis transeunt universa sub so
le. Tempus nascendi et tempus mo
riendi. Tempus plantandi et tempus
evellendi quod plantatum est. Tempus
occidendi: et tempus sanandi. Tempus
destruendi. et tempus edificandi. Tem
pus flendi: et tempus ridendi. Tempus
plangendi et tempus saltandi. Tempus
spargendi lapides: et tempus colligen
di. Tempus amplexandi, et tempus lon
ge fieri a complexibus. Tempus acquirendi
et tempus perdendi. Tempus custodien
et tempus abiciendi. Tempus scin
di et tempus consuendi. Tempus ta
cendi et tempus loquendi. Tempus di
lectionis et tempus odii. Tempus belli
et tempus pacis. Quid habet ampli
homo de labore suo? Vidi afflictionem
quam dedit deus filiis hominum ut di
tendantur in ea. Cuncta fecit bona
tempore suo et mundum tradidit dis
putationi eorum ut non inveniat
homo opus quod operatus est deus
ab initio usque in finem et cognovi
non esset melius nisi letari et fa
bene in vita sua. Omnis homo
qui comedit et bibit et videt bonum
de labore suo hoc donum dei est. Di
quod omnia opera que fecit deus
severent in eternum. Non possumus
quicquam addere nec auferre
fecit deus ut timeatur. Quod factum
ipsum permanet. Que futura sunt
fuerunt: et deus instaurat quod abiit
di sub sole in loco iudicii impietatem
in loco iustitie iniquitatem et dixi in
corde meo. Iustum et impium iudica
bit dominus et tempus omnis rei
sole erit. Dixi in corde meo de filiis

hominum: ut probaret eos deus. et os
tenderet similes esse bestiis. Idcirco unus
interitus est hominis et iumentorum
et equa utriusque conditio. Sicut mori
tur homo sic et illa moriuntur. Similiter
spirant omnia et nichil habet homo iumento
amplius. Cuncta subiacent vanitati et
omnia pergunt ad unum locum. De terra
facta sunt et in terram pariter revertuntur.
Quis novit si spiritus filiorum adam ascen
dat sursum et si spiritus iumentorum descendat
deorsum? Et deprehendi nichil esse melius
quam letari hominem in opere suo et hanc
esse partem illius. Quis enim eum addu
cet ut post se futura cognoscat. IIII.

Verti me ad alia et vidi calump
nias que sub sole geruntur et la
crimas innocentium et consolatorem nemi
nem nec posse resistere eorum violentie cun
ctorum auxilio destitutos. Et laudavi ma
gis mortuos quam viventes et feliciorem
utroque iudicavi qui necdum natus est
nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursum
contemplatus sum omnes labores ho
minum et industrias animadverti patere
invidie proximi. Et in hoc ergo vanitas
et cura superflua est. Stultus complicat ma
nus suas et comedit carnes suas dicens
Melius est pugillus cum requie quam ple
na utraque manus cum labore et afflictio
ne animi. Considerans repperi et aliam
vanitatem sub sole. Unus est. et secundum
non habet non filium. non fratrem et tamen
laborare non cessat nec satiantur oculi
eius divitiis nec recogitat dicens. Cui
laboro et fraudo animam meam bonis?
In hoc quoque vanitas est: et afflictio pes
sima. Melius ergo duos simul esse quam
unum habent enim emolumentum societatis
sue. Si unus ceciderit: ab alto fulcietur.
Ve soli. quia cum ceciderit non habet sublevan
tem se. Et si dormierint duo: fovebuntur
mutuo. Unus quomodo calefiet? Et si
quispiam prevaluerit contra unum
duo resistunt ei. funiculus triplex diffi
cile rumpitur. Melior est puer pauper
et sapiens. rege sene et stulto. qui nescit pre
videre sibi in posterum. quod et de carcere
catenisque interdum quis egrediatur ad
regnum et alius natus in regno in
opia consumatur. Vidi cunctos viventes
qui ambulant sub sole cum adolescente
secundo qui consurgit pro eo. Infinitus
numerus est populi omnium qui fue
runt ante eum et qui postea futuri sunt
non letabuntur in eo. Sed et hoc vani
tas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum
ingrediens domum dei. et appropinqua
ut audias. Multo enim melior est obe
dientia quam stultorum victime qui
nesciunt quid faciunt mali. V.

Ne temere quid loquaris. neque
cor tuum sit velox ad proferendum
sermonem coram deo. Deus enim in celo
et tu super terram. Idcirco sint pauci ser
mones tui. Multas curas sequuntur
sompnia et in multis sermonibus
invenitur stultitia. Si quid vovisti deo
ne moreris reddere. Displicet enim ei in
fidelis et stulta promissio. Sed quodcumque vo
veris redde. Multoque melius est non vovere
quam post votum promissa non reddere.
Ne dederis os tuum. ut peccare facias
carnem tuam. neque dicas coram angelo
non est providentia ne forte iratus deus
super sermones tuos dissipet cuncta opera
manuum tuarum. Ubi multa sunt
sompnia: plurime vanitates et sermo
nes innumeri. Tu vero deum time. Si
videris calumpnias egenorum et vio
lenta iudicia et subverti iustitiam in pro
vincia: non mireris super hoc negotio
quia excelso alius excelsior est. Et super
hos quoque eminentiores sunt alii. et insuper
universe terre rex imperat servienti. Ava
rus non implebitur pecunia et qui amat
divitias: fructus non capiet ex eis. Et
hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt opes
et multi qui comedunt eas. Et quid pro
dest possessori nisi quod cernit divitias
oculis suis? Dulcis est sompnus op
eranti sive parum sive multum come
dat. Saturitas autem divitis non sinit
dormire eum. Est et alia infirmitas pes
sima quam vidi sub sole. Divitie conser
vate in malum domini sui. Pereunt
enim in afflictione pessima. Generavit
filium qui in summa egestate erit. Si
cut egressus est nudus de utero matris sue
sic revertetur et nichil auferet secum de
labore suo. Miserabilis prorsus infirmi
tas. Quomodo venit sic revertetur. Quid
ergo prodest ei quod laboravit in ventum?
Cunctis diebus vite sue comedit in tene
bris et in curis multis et in erumpnis
atque tristitia. Hoc itaque visum mihi est
bonum ut comedat quis et bibat et frua
tur letitia ex labore suo. quo laboravit

sub est

ipse sole numero dierum uite sue quos dedit ei deus. Et hec pars illius et omni homini cui dedit deus diuitias atque substantiam. potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis. et parte sua fruatur et letetur de labore suo: hoc est donum dei. Non enim satis recordabitur dierum uite sue eo quod occupet deus delitiis cor eius. vi.

VI

Est et aliud malum quod uidi sub sole et quidem frequens apud homines. Vir cui dedit deus diuitias et substantiam et honorem et nichil deest anime sue ex omnibus que desiderat nec tribuit ei potestatem deus ut comedat ex eo sed homo extraneus uorabit illud. Hoc uanitas et magna miseria est. Si genuerit quispiam .c. filios. et uixerit multos annos et plures dies etatis habuerit et anima illius non utatur bonis substantie sue sepulturaque careat de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortiuus. Frustra enim uenit et pergit ad tenebras et obliuione delebitur nomen eius. Non uidit solem neque cognouit distantiam boni et mali. Et si duobus milibus annis uixerit et non fuerit perfruitus bonis nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius sed anima eius non implebitur bonis. Quid habet amplius sapiens a stulto? Et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi est uita? Melius est uidere quod cupias quam desiderare quod nescias. Sed et hoc uanitas est et presumptio spiritus. Qui futurus est iam uocatum est nomen eius et scitur quod homo sit et non possit contra fortiorem se contendere in iudicio. Verba sunt plurima multamque in disputatione habentia uanitatem. vii.

al' liberos

VII

Quid necesse est homini maiora se querere cum ignoret quid conducat sibi in uita sua. numero dierum peregrinationis sue et tempore quod uelut umbra preterit. Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit. Melius est nomen bonum quam unguenta pretiosa, et dies mortis die natiuitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum conuiuii. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum et uiuens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu quia per tristitiam uultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristitia est. et cor stultorum ubi letitia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla sic risus stulti. Sed et hoc uanitas. Calumpnia conturbat sapientem et perdet robur cordis illius. Melior est finis orationis quam principium. Melior est patiens arrogante. Ne uelox sis ad irascendum quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas quid putas cause est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt. Stulta est enim huiuscemodi interrogatio. Utilior est sapientia cum diuitiis et magis prodest uidentibus solem. Sicut enim protegit sapientia sic protegit pecunia. Hoc enim amplius eruditio et sapientia quod uitam tribuunt possessori suo. Considera opera dei quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis, et malam diem precaue. Sicut enim hanc sic et illam fecit deus ut non inueniat homo contra eum iustas querimonias. Hec quoque uidi in diebus uanitatis mee. Iustus perit in iustitia sua. et impius multo uiuit tempore in malitia sua. Noli esse iustus multum neque plus sapias quam necesse est ne obstupescas. Ne impie agas multum et noli esse stultus ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum. Sed et ab illo ne subtrahas manum tuam. quia qui deum timet nichil negligit. Sapientia confortabit sapientem super .x. principes ciuitatis. Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum. ne forte audias seruum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptaui in sapientia. et dixi. sapiens efficiar. et ipsa longius recessit a me: multo magis quam erat. Et alta profunditas, quis inueniet eam? Lustraui uniuersa animo meo ut scirem et considerarem et quererem sapientiam et rationem. et ut cognoscerem impietatem stulti et errorem imprudentium. et inueni amariorem morte mulierem, que laqueus uenatorum est et sagena cor eius. Vincula sunt manus illius. Qui placet deo effugiet eam. qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inueni dixit ecclesiastes unum et alterum ut inuenirem rationem quam adhuc querit anima mea et non inueni. Virum de mille unum repperi, mulierem ex omnibus non inueni. Solum

hoc inveni quod fecerit deus hominem rectum. et
ipse se infinitis miscuerit questionibus. Quis
talis ut sapiens est. et quis cognovit solu
tionem verbi. viii. VIII

Sapientia hominis lucet in vultu eius et po
tentissimus faciem illius commutabit. E
go os regis observo. et precepta et iuramenti dei
Ne festines recedere a facie eius neque permaneas
in opere malo. quia omne quod voluerit faciet. et sermo
illius potestate plenus est. nec dicere ei quisquam
potest. quare ita facis. Qui custodit preceptum
non experietur quicquam mali. Tempus et respon
sionem cor sapientis intelligit. Omni negocio
tempus est et oportunitas. et multa hominis afflictio
quia ignorat preterita et ventura nullo scire
potest nuntio. Non est in hominis dicione prohibere
spiritum. nec habet potestatem in die mortis. Nec
sinitur quiescere ingruente bello. neque salvabit
impietas impium. Omnia hec consideravi et dedi cor
meum in cunctis operibus que fiunt sub sole. In
terdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi
impios sepultos. qui etiam cum adhuc viverent
in loco sancto erant. et laudabantur in civitate
quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Et
enim quia non profertur cito contra malos sententia: ab
sque ullo timore filii hominum perpetrant mala.
Attamen ex eo quod peccator centies facit malum
et per patientiam dei sustentatur: ego cognovi
quod erit bonum timentibus deum. qui
verentur faciem eius. sed quasi umbra transe
ant qui non timent faciem domini. Est et
alia vanitas que fit super terram.

Sunt iusti quibus mala proveniunt
quasi opera egerint impiorum. et sunt impii
qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant.
Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi
igitur leticiam quod non esset homini bonum sub
sole. nisi quod comederet et biberet atque gauderet
et hoc solum secum auferret de labore suo.
in diebus vite quos dedit ei deus sub sole.
Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et
intelligerem distinctionem que versatur in terra.
Est homo qui diebus ac noctibus somnum ocu
lis non capit et intellexi quod omnium operum
dei nullam possit homo invenire rationem
eorum que fiunt sub sole. Et quanto plus labo
raverit ad querendum tanto minus inve
niat. Etiam si dixerit sapiens se nosse. non
poterit reperire. Omnia hec tractavi in
corde meo ut curiose intelligerem. ix.

Sunt iusti atque sapientes. et opera
eorum in manu dei: Et tamen nescit
homo utrum amore an odio dignus sit.
sed omnia in futurum servantur incerta
eo quod universa eque eveniant iusto et im
pio. bono et malo. mundo et inmundo
immolanti hostias. et victimas et sa
crificia contempnenti. Sicut bonus sic
et peccator. Ut periurus: ita et ille qui
verum deierat. Hoc est pessimum inter
omnia que sub sole fiunt. quia eadem
cunctis eveniunt. Unde et corda filio
rum hominum implentur malitia et
contemptu in vita sua. et post hec ad infe
ros deducentur. Nemo est qui semper vivat
et qui huius rei habeat fiduciam. Meli
or est canis vivus leone mortuo. Vi
ventes enim sciunt se esse morituros. mor
tui vero nichil noverunt amplius nec
habent ultra mercedem. quia oblivioni
tradita est memoria eorum. Amor
quoque et odium et invidie simul perie
runt nec habent partem in hoc seculo. et
in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et
comede in leticia panem tuum. et bibe
cum gaudio vinum tuum. quia deo
placent opera tua. Omni tempore sint
vestimenta tua. candida. et oleum de
capite tuo non deficiat. Perfruere vita
cum uxore quam diligis cunctis diebus
vite instabilitatis tue. qui dati sunt tibi
sub sole omni tempore vanitatis tue.

Hec est enim pars in vita et in labore
tuo quo laboras sub sole. Quodcumque
potest manus tua facere instanter o
perare: quia nec opus nec ratio nec
sciencia nec sapientia erunt apud in
feros quo tu properas. Verti me ad ali
ud. vidique sub sole nec velocium esse cur
sum nec fortium bellum nec sapientium
panem. nec doctorum divicias nec artificum
gratiam. sed tempus casumque in omni
bus. Nescit homo finem suum. sed sicut
pisces capiuntur hamo. et sicut aves com
prehenduntur laqueo: sic capiuntur ho
mines tempore malo. cum eis extem
plo supervenerit. Hanc quoque vidi sub
sole sapientiam et probavi maximam.
Civitas parva et pauci in ea viri. Ve
nit contra eam rex magnus. et valla
vit eam. extruxitque municiones per
gyrum. et perfecta est obsidio. Inventusque
est in ea vir pauper et sapiens qui libe
ravit urbem per sapientiam suam. et
nullus deinceps recordatus est hominis
illius pauperis. Et dicebam ego. meli
orem esse sapientiam fortitudine. Quo
modo ergo sapientia pauperis contemp

al' incessanter

ta est et verba eius non sunt audita. Verba
sapientium audiuntur in silentio plus quam
clamor principis inter stultos. Melior est
sapientia quam arma bellica. et qui
in uno peccaverit. multa bona perdet. · x ·

X

Muscae morientes perdunt suavita
tem unguenti. Pretiosior est
sapientia et gloria parva ad tempus
stultitia. Cor sapientis in dextera eius et
cor stultorum in sinistra illius. Sed et i
n via stultus ambulans. cum ipse insipi
ens sit. omnes stultos estimat. Si spiritus
potestatem habentis ascenderit super te: lo
cum tuum ne dimiseris, quia curatio ces
sare faciet peccata maxima. Est et malum
quod vidi sub sole quasi per errorem egre
diens. a facie principis positum stultum
in dignitate sublimi et divites sedere de
orsum. Vidi servos in equis: et princi
pes ambulantes quasi servos super ter
ram. Qui fodit foveam incidet in eam
et qui dissipat sepem mordebit eum co
luber. Qui transfert lapides affligetur
in eis et qui scindit ligna vulnerabitur
ab eis. Si retusum fuerit ferrum, et hoc
non ut prius sed hebetatum fuerit: mul
to labore exacuetur; et post industriam
sequetur sapientia. Si mordeat serpens
in silentio: nichil eo minus habet qui
occulte detrahit. Verba oris sapientis
gratia et labia insipientis precipitabunt
eum. Initium verborum eius stultitia
et novissimum oris illius error pessi
mus. Stultus verba multiplicat. Ig
norat homo quid ante se fuerit. et quid
post futurum est quis illi poterit indi
care? Labor stultorum affliget eos qui
nesciunt in urbem pergere. Ve tibi terra
cuius rex est puer et cuius principes
mane comedunt. Beata terra cuius
rex nobilis est. et cuius principes ves
cuntur in tempore suo ad reficiendum
et non ad luxuriam. In pigritiis hu
miliabitur contignatio. et in infirmitate
manuum perstillabit domus. In risu
faciunt panem ac vinum ut epulentur
viventes et pecunie obediunt omnia.
In cogitatione tua regi ne detrahas et
in secreto cubiculi tui ne maledixeris
diviti quia aves celi portabunt vocem tu
am. et qui habet pennas: annuntiabit sen
tentiam. · xi ·

XI

Mitte panem tuum super transe
untes aquas quia post multa tempora
invenies illum. Da partes septem [...]
non et octo. quia ignoras quid futurum
sit mali super terram. Si reple[te fuerint]
nubes: imbres super terram eff[undent].
Si ceciderit lignum ad austrum aut ad
aquilonem: in quocumque loco ceciderit
ibi erit. Qui observat ventum non se
minat et qui considerat nubes nunquam
metet. Quomodo ignoras que sit via [spiritus]
et qua ratione compingantur ossa [in]
ventre pregnantis sic nescis opera de[i]
qui fabricator est omnium. Mane se
mina semen tuum. et vespere non ces
set manus tua quia nescis quid ma[gis]
orietur hoc aut illud. Et si utrum[que]
simul: melius erit. Dulce lumen [et de]
lectabile oculis est videre solem. S[i an]
nis multis vixerit homo, et in [omni]
bus letus fuerit: meminisse debe[t te]
brosi temporis et dierum multo[rum]
qui cum venerint: vanitatis ar[guen]
tur preterita. Letare ergo iuven[is in]
adolescentia tua. et in bono sit co[r tuum]
in diebus iuventutis tue. et ambu[la in]
viis cordis tui et in intuitu ocul[orum]
tuorum. et scito quod pro omnib[us his]
adducet te deus in iudicium. Aufe[r iram]
a corde tuo et amove malitiam a [car]
ne tua. adolescentia enim et vol[uptas]
vana sunt. · xii · XII

Memento creatoris tui in di[ebus iu]
ventutis tue antequam veniat t[empus]
afflictionis et appropinquent an[ni]
de quibus dicas non michi placen[t. An]
tequam tenebrescat sol et lumen [et lu]
na. et stelle et revertantur nubes p[ost]
pluviam. Quando commovebun[tur]
custodes domus et nutabunt vi[ri for]
tissimi et otiose erunt molentes [in mi]
nuto numero et tenebrescent vi[dentes]
per foramina, et claudent ostia in [platea]
in humilitate vocis molentis e[t consur]
gent ad vocem volucris et obsu[rdescent]
omnes filie carminis. Excelsa q[uoque]
timebunt et formidabunt in vi[a. Flo]
rebit amigdalus et pinguabitur [locus]
ta et dissipabitur capparis. quoni[am]
ibit homo in domum eternitatis [suae et]
circuibunt in platea plangentes. [An]
tequam rumpatur funiculus ar[genteus]
et recurrat vitta aurea. et co[nteratur hy]
dria super fontem et confringatur [rota]
super cisternam. et revertatur pu[lvis in]
terram suam unde erat. et spi[ritus]

ut ad deum qui dedit illum. Vanitas ua
nitatum dixit ecclesiastes ~~uanitas ua~~
~~nitatum~~ et omnia uanitas. Cumque
esset sapientissimus ecclesiastes docuit
populum et enarrauit que fecerat. et
inuestigans composuit parabolas multas.
Quesiuit uerba utilia et conscripsit ser
mones rectissimos ac ueritate plenos
Verba sapientium sicut stimuli et quasi
claui in altum defixi que per magistro
rum consilium data sunt a pastore uno
His amplius fili mi ne requiras. Fa
ciendi plures libros nullus est finis. fre
quens que meditatio carnis afflictio est
Finem loquendi omnes pariter audia
mus. Deum time: et omnia mandata
eius obserua. hoc est enim omnis homo
Cuncta que fiunt adducet deus in iudi
cium pro omni errato siue bonum siue ma
lum sit. Explicit liber ecclesiastes. Inci
piunt cantica canticorum

Osculetur me osculo oris sui. Quia meliora sunt ubera tua uino fragrantia unguentis optimis Oleum effusum nomen tuum. ideo adolescentule dilexerunt te. Trahe me post te: curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua. exultabimus et letabimur memores uberum tuorum super uinum. recti diligunt te. Nigra sum sed formosa filie ierusalem. sicut tabernacula cedar. sicut pelles salomonis. Nolite me considerare quod fusca sim: quia decolorauit me sol. Filii matris mee pugnauerunt contra me posuerunt me custodem in uineis. uineam meam non custodiui. Indica michi quem diligit anima mea ubi pascas ubi cubes in meridie: ne uagari incipiam post greges sodalium tuorum. Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres egredere et abi post uestigia gregum tuorum et pasce edos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in curribus pharaonis assimilaui te amica mea. Pulcre sunt gene tue sicut turturis collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi uermiculatas argento. Cum esset rex in accubitu suo. nardus mea dedit odorem suum. Fasciculus mirre dilectus meus michi inter ubera mea commorabitur. Botrus cypri dilectus meus michi in uineis engaddi. Ecce tu pulcra es amica mea ecce tu pulcra oculi tui columbarum. Ecce tu pulcer es dilecte mi. et decorus. Lectulus noster floridus tigna domorum nostrarum cedrina. laquearia nostra cypressina. .ii.

II

Ego flos campi et lilium conuallium. Sicut lilium inter spinas sic amica mea inter filias. Sicut malus inter ligna siluarum: sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desiderauerant sedi et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me rex in cellam uinariam ordinauit in me caritatem. Fulcite me floribus. stipate me malis quia amore langueo. Leua eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me. Adiuro uos filie ierusalem per capreas ceruosque camporum. ne suscitetis neque euigilare faciatis dilectam quo adusque ipsa uelit. Vox dilecti mei. Ecce iste uenit saliens in montibus transiliens colles. Similis est dilectus meus capree hinnuloque ceruorum En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras prospiciens per cancellos. En dilectus meus loquitur michi. Surge propera amica mea columba mea formosa mea et ueni. Iam enim hiems transiit imber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra. tempus putationis aduenit. Vox turturis audita est in terra nostra. ficus protulit grossos suos. uinee florentes dederunt odorem suum. Surge propera amica ~~mea amica mea~~ speciosa mea. et ueni columba mea in foraminibus petre in cauerna macerie. Ostende michi faciem tuam sonet uox tua in auribus meis. ~~Vox~~ uox enim tua dulcis. et facies tua decora. Capite nobis uulpes paruulas que demoliuntur uineas. nam uinea nostra floruit. Dilectus meus michi et ego illi. Qui pascitur inter lilia donec aspiret dies et inclinentur umbre. Reuertere similis esto dilecte mi capree hinnuloque ceruorum super montes bethel .iii.

III

In lectulo meo per noctes quesiui quem diligit anima mea quesiui illum et non inueni. Surgam et circuibo ciuitatem per uicos et plateas queram

vox xpi
vox ecclie
vox xpi
vox ecclie
al' desiderabam
vox xpi
vox ecclesie
vox xpi
vox xpi aduersus hereticos
vox ecclie
vox ecclie de gentibus

Vox ecclesie de Christo — al. diligit

quem diligit anima mea. Quesivi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem. Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea. Tenui eum nec dimittam donec introducam illum in domum matris mee et in cubiculum genitricis mee.

Vox Christi

Adiuro vos filie Ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.

de Synagoga de ecclesia

Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrre et thuris et universi pulveris pigmentarii?

Vox ecclesie

En lectulum Salomonis .lx. fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi; uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. [a quasi] Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani. Columpnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum, media caritate constravit propter filias Ierusalem.

Vox ecclesie de Christo

Egredimini et videte filie Syon regem Salomonem in diademate quo coronavit illum mater sua in die desponsationis illius et in die letitie cordis eius. IIII.

IIII

Vox Christi ad ecclesiam

Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es. Oculi tui columbarum absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum que ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum que ascenderunt de lavacro. Omnes gemellis fetibus et sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punici ita gene tue absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris David collum tuum que edificata est cum propugnaculis. Mille clipei pendent ex ea omnis armatura fortium. Duo ubera tua sicut duo hinnuli capree gemelli qui pascuntur in liliis donec aspiret dies et inclinentur umbre. Vadam ad montem myrre et ad collem thuris. Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano veni coronaberis de capite Amana de vertice Sanir et Hermon de cubilibus leonum de montibus pardorum. [a mea] Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui. Quam pulchre sunt mamme tue soror mea sponsa, pulchriora ubera tua vino et odor unguentorum super omnia aromata. Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. Ortus conclusus soror mea sponsa, ortus conclusus, fons signatus. Emissiones tue paradysus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo, nardus et crocus, fistula et cynamomum cum universis lignis Libani, myrra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum, puteus aquarum viventium que fluunt impetu de Libano. V.

V

Surge aquilo et veni auster, perfla ortum meum et fluant aromata illius. Veniat dilectus meus in ortum suum et comedat fructum pomorum suorum. Veni in ortum meum soror mea sponsa, messui myrram meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici et bibite et inebriamini karissimi. Ego dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis. Aperi michi soror mea amica mea columba mea immaculata mea quia caput meum plenum est rore et crines mei guttis noctium. Expoliavi me tunica mea quomodo induar illa? Lavi pedes meos quomodo inquinabo illos? Dilectus meus misit manum suam per foramen et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo; manus mee stillaverunt myrram et digiti mei pleni myrra probatissima. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo, at ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut locutus est. Quesivi et non inveni illum, vocavi et non respondit michi. Invenerunt me custodes qui circumeunt civitatem, percusserunt me et vulneraverunt me. Tulerunt michi pallium meum custodes murorum. Adiuro vos filie Ierusalem si inveneritis dilectum meum, ut nuntietis ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto quia sic adiurasti nos? Dilectus meus candidus et rubicundus electus ex milibus.

Surge aquilo. Glo. i. o diabole discede; veni auster i. Spiritus sanctus; perfla ortum meum i. conscientiam meam et fluent aromata illius i. cordis devotio et compunctio de peccatis et contritio cordis.

aput eius aurum optimum. come eius sicut
elate palmarum nigre quasi corvus.
Oculi eius sicut columbe super rivulos
aquarum que lacte sunt lote. et resident
iuxta fluenta plenissima. Gene illius
sicut areole aromatum consite a pigmen
tariis. Labia illius lilia distillantia
myrram primam. Manus illius tornati
les auree plene iacinctis. Venter eius e
burneus distinctus saphiris. Crura illius
columpne marmoree que fundate sunt
super bases aureas. Species eius ut liba
ni. electus ut cedri. Guttur illius suavis
simum. et totus desiderabilis. Talis est
dilectus meus et iste est amicus meus
filie ierusalem. ·vi· VI

Quo abiit dilectus tuus o pulcher
rima mulierum? Quo declinavit dilec
tus tuus. et queremus eum tecum.
Dilectus meus descendit in ortum suum
ad areolam aromatum ut ibi pascatur
in ortis et lilia colligat. Ego dilecto
meo et dilectus meus michi qui pas
citur inter lilia. Pulcra es amica mea
suavis et decora sicut ierusalem. terribilis
ut castrorum acies ordinata. Averte o
culos tuos a me quia ipsi me avolare
fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum
que apparuerunt de galaad. Dentes
tui sicut grex ovium que ascenderunt
de lavacro. Omnes gemellis fetibus
et sterilis non est in eis. Sicut cortex
mali punici sic gene tue absque occultis
tuis. Sexaginta sunt regine. et octo
ginta concubine. et adolescentularum
non est numerus. Una est columba
mea. perfecta mea. una est matri
sue. electa genitrici sue. Viderunt eam
filie syon et beatissimam predicaverunt
regine et concubine. et laudaverunt
eam. Que est ista que progreditur quasi
aurora consurgens. Pulcra ut luna.
electa ut sol. terribilis ut castrorum
acies ordinata. Descendi ad ortum
nucum. ut viderem poma convallium et
inspicerem si floruissent vinee. et ger
minassent mala punica. Nescivi.
anima mea conturbavit me. propter quadri
gas aminadab. Revertere revertere
sunamitis. revertere revertere ut in
tueamur te. Quid videbis in suna
mite. nisi choros castrorum. ·vii·

Quam pulchri sunt gressus tui
in calciamentis filia principis

Iunctura feminum tuorum sicut moni
lia que fabricata sunt manu artificis.
Umbilicus tuus crater tornatilis.
numquam indigens poculis. Venter tu
us sicut acervus tritici. vallatus liliis.
Duo ubera tua sicut duo hinnuli ge
melle capree. Collum tuum sicut turris
eburnea. oculi tui sicut piscine in esebon
que sunt in porta filie multitudinis.
Nasus tuus sicut turris libani que res
picit contra damascum. Caput tuum
ut carmelus et come capitis tui sicut
purpura regis vincta canalibus. Quam
pulcra es. et quam decora. karissima in de
liciis. Statura tua assimilata est pal
me et ubera tua botris. Dixi ascendam
in palmam et apprehendam fructus eius.
Et erunt ubera tua sicut botri vinee. et
odor oris tui sicut odor malorum. Guttur
tuum sicut vinum optimum. Dignum
dilecto meo ad potandum labiis, et den
tibus illius ad ruminandum. Ego di
lecto meo. et ad me conversio eius. Veni di
lecte mi. egrediamur in agrum commore
mur in villis. Mane surgamus ad
vineam. videamus si floruit vinea; si
flores fructus parturiunt si floruerunt
mala punica. ibi dabo tibi ubera mea. ·viii·

VIII

Mandragore dederunt odorem suum in
portis nostris. Omnia poma nova
et vetera dilecte mi servavi tibi. Quis
michi det te fratrem meum sugentem
ubera matris mee ut inveniam te foris.
et deosculer te et iam me nemo despiciat.
Apprehendam te et ducam te in domum
matris mee et in cubiculum genitricis
mee. Ibi me docebis. Et dabo tibi poculum
ex vino condito et mustum malorum
granatorum meorum. Leva eius sub
capite meo. et dextera illius amplexa
bitur me. Adiuro vos filie ierusalem ne
suscitetis neque evigilare faciatis dilectam
donec ipsa velit. Que est ista que ascen
dit de deserto deliciis affluens innixa super
dilectum suum? Sub arbore malo
suscitavi te. Ibi corrupta est mater tua.
ibi violata est genitrix tua. Pone me
ut signaculum super cor tuum. ut
signaculum super brachium tuum. quia
fortis est ut mors dilectio. dura sicut in
fernus emulatio. Lampades eius lam
pades ignis atque flammarum. Aque mul
te non poterunt extinguere caritatem
nec flumina obruent illam. Si de

Sponsa sponso
Vox ecclesie ad christum
Vox patriarche de christo
salute
Vox christi
Vox synagoge de ecclesia
Vox sponsi pro sponsa
Vox ecclesie ad christum

xpc ad sinagogam de ecclesia

xpc respondit pro ecclesia

Vox ecclesie

Vox sinagoge ad ecclesiam

Vox xpi

Vox ecclesie ad xpm

dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione quasi nichil despiciet eam. Soror nostra parvula et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre in die quando alloquenda est? Si murus est edificemus super eum propugnacula argentea. Si ostium est compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus et ubera mea sicut turris. Ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet populos. Tradidit eam custodibus vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici et ducenti his qui custodiunt fructus eius. Que habitas in ortis amici auscultant fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi et assimilare capree hinnuloque cervorum super montes aromatum.

Explicit canticum canticorum. Incipit liber sapientie.

al' servite dno

Prologus Ieronimi in librum sapientie.

Liber sapientie apud hebreos nusquam est. Unde et ipse stilus grecam eloquentiam redolet. Hunc iudei philonis esse affirmant qui proinde sapientie nominatur quia in eo Christi adventus qui est sapientia patris et passio eius evidenter exprimitur.

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum quoniam invenitur ab his qui non temptant illum apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes separant a deo. Probata autem virtus corripit insipientes quoniam in malivolam animam non introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sanctus enim spiritus discipline effugiet fictum et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie et non liberabit maledictum a labiis suis quoniam renum illius testis est deus et cordis eius scrutator est verus et lingue illius auditor. Quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit sermonum

al' animi

autem illius auditio ad dominum veniet ad correptionem iniquitatum illius. Quoniam auris zeli audit omnia et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest et a detractione parcite lingue quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum quoniam deus mortem non fecit nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim ut essent omnia et sanabiles esse voluit nationes orbis terrarum. Et est in illis medicamentum exterminii nec inferorum regnum in terra. Iustitia enim perpetua est et immortalis. Iniustitia autem mortis est acquisitio. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam et estimantes illam amicam defluxerunt et sponsiones posuerunt ad illam quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.

Dixerunt enim apud se cogitantes non recte: Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre et non est refrigerium in fine hominis et non est qui agnitus sit reversus ab inferis. Quia ex nichilo nati sumus et post hec erimus tamquam si non fuerimus. Quoniam fumus afflatus est in naribus nostris et sermo scintille ad commovendum cor nostrum. Quia extinctus cinis erit corpus nostrum et spiritus diffundetur tamquam mollis aer et transibit vita nostra tamquam vestigium nubis et sicut nebula dissolvetur que effugata est a radiis solis et a calore illius aggravata. Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum et non est reversio finis nostri quoniam consignata est et nemo revertetur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino precioso et unguentis nos impleamus et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum sit exsors luxurie nostre. Ubique relinquamus signa letitie quoniam hec est pars nostra et hec est sors nostra. Opprimamus pauperem iustum et non parcamus vidue nec veterani reveremur

annos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iusticie. quod enim infirmum est: inutile invenitur. Circumveniamus ergo iustum. quoniam inutilis est nobis. et contrarius est operibus nostris et improperat nobis peccata legis. et diffamat in nos peccata disciplinae nostrae. Promittit se scientiam dei habere et filium dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum quoniam dissimilis est aliis vita illius et immutate sunt vie illius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo et abstinet se a viis nostris tamquam ab immundiciis et prefert novissima iustorum. et gloriatur patrem deum se habere. Videamus ergo si sermones illius veri sunt et temptemus que ventura sunt illi et sciemus que erunt novissima illius. Si enim est verus dei filius: suscipiet illum et liberabit eum de manu contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus illum ut sciamus reverentiam eius et probemus patientiam eius. Morte turpissima condempnemus illum. Erit enim respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt et erraverunt. excecavit enim illos malicia eorum. et nescierunt sacramenta dei neque mercedem speraverunt iusticie nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum: quoniam deus creavit hominem inexterminabilem et ad imaginem sue similitudinis fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. imitantur autem illum qui sunt ex parte illius. iii.

Iustorum autem anime in manu dei sunt: et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori et estimata est afflictio exitus illorum. et ab itinere iusto abierunt in exterminium. Et quod a nobis est iter exterminii; illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati in multis bene disponentur. quoniam deus temptavit illos. et invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos et quasi holocausta hostie accepit illos et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti et tamquam scintille in arundineto discurrent. Iudicabunt nationes et dominabuntur populis. et regnabit dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illo intelligent veritatem et fideles in dilectione acquiescent illi quoniam donum et pax est electis illius. Impii autem secundum que cogitaverunt correptionem habebunt. qui neglexerunt iustum. et a domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit infelix est. et vacua est spes illorum. et labores sine fructu et inhabitabilia opera illorum sunt. Mulieres eorum insensate sunt. et nequissimi filii eorum. Maledicta creatura illorum quoniam felix est sterilis et incoinquinata que non scivit thorum in delicto habebit fructum in respectione animarum sanctarum et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem nec cogitavit adversus deum nequissima. Dabitur enim illi fidei donum electum et sors in templo dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus. et que non concidat radix sapientie. Filii autem adulterorum in consummatione erunt et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longe vite erunt in nichilum computabuntur et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint: non habebunt spem. nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniqua dire sunt consummationis. iiii.

al' infectione

IIII

O quam pulcra est casta generatio cum claritate. Immortalis enim est memoria illius. quoniam et apud deum nota est et apud homines. Cum presens est imitantur illam et desiderant eam cum se eduxerit et in perpetuum coronata triumphat. incoinquinatorum certaminum premium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis et adulterine plantationes non dabunt radices altas nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint: infirmiter posita a vento commovebuntur. et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati et fructus illorum inutiles et acerbi ad manducandum et ad nichilum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur testes sunt nequitie adversus pa-

al' nascent

testes in interrogatione sua. Iustus autem
si morte preoccupatus fuerit: in refrige
rio erit. Senectus enim venerabilis
est non diuturna neque numero anno
rum computata. Cani sunt autem sen
sus hominis. et etas senectutis vita
immaculata. Placens deo factus di
lectus et vivens inter peccatores trans
latus est. Raptus est ne malitia mu
taret intellectum illius aut ne fictio de
ciperet animam illius. Fascinatio enim
nugacitatis obscurat bona et incon
stantia concupiscentie transvertit sen
sum sine malitia. Consummatus in
brevi explevit tempora multa. placita
enim erat deo anima illius. Propter
hoc properavit educere illum de medio
iniquitatum. Populi autem videntes
et non intelligentes. nec ponentes sunt
in precordiis talia: quoniam gratia
dei et misericordia est in sanctos illius et respec
tus super electos illius. Condempnat
autem iustus mortuus vivos impios
et iuventus celerius consummata lon
gam vitam iniusti. Videbunt enim
finem sapientis. et non intelligent
quid cogitaverit de illo deus. et quare mu
nierit illum dominus. Videbunt enim
et contempnent eum. illos autem do
minus irridebit. Et erunt post hec de
cidentes sine honore et in contumelia inter
mortuos in perpetuum: quoniam di
rumpet illos inflatos sine voce et com
movebit illos a fundamentis et usque
ad supremum desolabuntur. Et erunt
gementes et memoria illorum peri
bit. Venient in cogitatione peccatorum
suorum timidi. et traducent illos ex
adverso iniquitates ipsorum.

al' flatus

V

Tunc stabunt iusti in magna
constantia adversus eos qui se an
gustiaverunt et qui abstulerunt labo
res illorum. Videntes turbabuntur
timore horribili. et mirabuntur in
subitatione insperate salutis gemen
tes pre angustia spiritus dicentes
intra se penitentiam agentes et pre
angustia spiritus gementes. Hii sunt quos
habuimus aliquando in derisum:
et in similitudinem improperii. Nos
insensati vitam illorum estimabamus
insaniam et finem illorum sine
honore. Quomodo ergo computati sunt
inter filios dei et inter sanctos sors il

lorum est. Ergo erravimus a via ve
ritatis et iustitie lumen non luxit no
bis et sol intelligentie non est ortus no
bis. Lassati sumus in via iniquitatis et
perditionis et ambulavimus vias dif
ficiles. viam autem domini ignora
vimus. Quid nobis profuit superbia
aut quid divitiarum iactantia con
tulit nobis? Transierunt omnia illa tan
quam navis que pertransit fluctuantem
aquam. cuius cum preterierit non
est vestigium invenire. neque semitam
carine illius in fluctibus. aut tanquam
avis que transvolat in aere et post
nullum invenitur argumentum
itineris illius. sed tantum sonitus a
larum verberans levem ventum et
scindens per vim itineris aerem. mo
tis alis transvolavit et post hoc nul
lum signum invenitur itineris il
aut tanquam sagitta emissa in locum
destinatum divisus aer continuo in se
reclusus est ut ignoretur transitus il
lius. Sic et nos nati continuo desivi
mus esse et virtutis quidem signum nul
lum valuimus ostendere. In mali
gnitate autem nostra consumpti sumus.
Talia dixerunt in inferno hii qui pec
caverunt. quoniam spes impii qua
si lanugo est que a vento tollitur et
tanquam spuma gracilis que a procel
la dispergitur et tanquam fumus qui a
vento diffusus est. et tanquam me
moria hospitis unius diei pretereun
tis. Iusti autem in perpetuum vivent
et apud dominum est merces eorum
et cogitatio illorum apud altissimum.
Ideo accipient regnum decoris et
diadema speciei de manu domini
quoniam dextera sua teget eos. et brachio sancto
suo defendet illos. et accipiet arma
turam zelus illius et armabit crea
turam ad ultionem inimicorum.
Induet pro torace iustitiam et ac
cipiet pro galea iudicium certum.
Sumet scutum inexpugnabile equi
tatem. Acuet autem duram iram in
lanceam et pugnabit cum illo or
bis terrarum contra insensatos. I
bunt directe emissiones fulgurum
et tanquam a bene curvato arcu nu
bium exterminabuntur et ad certum
locum insilient et a petrosa ira ple
ne mittentur grandines. Et excande

illos aqua maris, et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis et tamquam turbo venti dividet illos, et ad heremum perducet omnem terram iniquitas et malignitas evertet sedes potentium. Melior est sapientia quam vires, et vir prudens magis quam fortis. vi.

Audite ergo reges et intelligite, discite iudices finium terre. Prebete aures vos qui continetis multitudines et placetis vobis in turbis nationum quoniam data est a domino potestas vobis, et virtus ab altissimo. qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis. nec custodistis legem iustitie. neque secundum voluntatem dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum in his qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam dominus qui dominator est omnium, nec verebitur magnitudinem cuiusquam quoniam pusillum et magnum ipse fecit et equaliter cura est illi de omnibus. fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo ~~[struck]~~ reges sunt hii sermones mei ut discatis sapientiam et non excidatis. Qui enim custodierint iusticiam iuste iudicabuntur et qui didicerint ista invenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos et habebitis disciplinam. Clara est et que numquam marcescit sapientia. et facile videtur ab his qui diligunt eam. et invenitur ab his qui querunt illam. Preoccupat qui se concupiscunt ut illis se prior ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam non laborabit. assidentem autem illam foribus suis inveniet. Cogitare ergo de illa sensus est consummatus et qui vigilaverit propter illam cito erit securus. quoniam dignos se ipsa circuit querens et in viis suis ostendet se illis hilariter et in omni providentia occurret illis. Initium enim illius verissima est disciplina concupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est et dilectio custodia legum illius est. Custoditio autem legum consummatio incorruptionis est. incorruptio autem facit esse proximum deo. Concupiscentia itaque sapientie deducit ad regnum perpetuum. Si ergo delectamini sedibus et sceptris reges populi. diligite sapientiam: ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Quid est autem sapientia. et quemadmodum facta sit referam et non abscondam a vobis sacramenta dei. sed ab initio nativitatis investigabo et ponam in lucem scientiam illius et non preteribo veritatem neque cum invidia tabescente iter habebo. quoniam talis homo non erit particeps sapientie. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum. et rex sapiens populi stabilimentum est. Ergo accipite disciplinam. ~~[struck]~~ per sermones meos et proderit vobis. vii.

ł sermonibus

VII

Sum quidem et ego mortalis homo similis hominibus. et ex genere terreni illius qui prior factus est. et in ventre matris figuratus sum caro. Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis. et delectamento somni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem et similiter factam decidi terram et primam vocem similem omnibus emisi plorans. in involumentis nutritus sum et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam et similis exitus. Propter hoc optavi et datus est michi sensus. et invocavi. et venit in me spiritus sapientie et preposui illam regnis et sedibus et divitias nichil esse duxi in comparatione illius. nec comparavi illi lapidem preciosum quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi illam et proposui pro luce habere illam quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem michi omnia bona pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus illius. Et letatus sum in omnibus quoniam antecedebat me ista sapientia et ignorabam quoniam omnium bonorum mater est. Quam sine fictione didici et sine invidia communico illius bonis et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thezaurus est hominibus quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie dei propter discipline dona commendati. Michi au-

Nota de partu in x mensibus

al' tus

dedit deus dicere ex sententia et presumere
digna horum que michi dantur. Quoniam
ipse sapientie dux est: et sapientium emen
dator. In manu enim illius et nos et
sermones nostri et omnis sapientia. et
operum scientie disciplina Ipse enim
dedit michi horum que sunt scientiam ue
ram, ut sciam dispositionem orbis ter
rarum et uirtutes elementorum Initium
et consummationem et medietatem tempo
rum ~~et meditacionem omnium morum~~ in
altitudinum permutationes et commutati
ones temporum anni cursus et stellarum
dispositiones. naturas animalium et
iras bestiarum. uim uentorum et co
gitationes hominum differentias arbor
et uirtutes radicum et quecumque sunt
absconsa et improuisa didici. Omnium
enim artifex docuit me sapientia. Est enim
in illa spiritus intellectus sanctus unicus
multiplex subtilis mobilis
disertus. incoinquinatus certus sua
uis. amans bonum acutus. qui nichil
uetat benefacere humanus. benignus
stabilis. certus. securus omnem habens
uirtutem omnia prospiciens et qui
capiat omnes spiritus intelligibiles. mun
dus subtilis. Omnibus enim mobilibus
mobilior est sapientia. Attingit autem ubi
que propter suam munditiam. Vapor est enim
uirtutis dei et emanatio quedam est cla
ritatis omnipotentis dei sincera et ideo
nichil inquinatum in illam incur
rit. Candor est enim lucis eterne. et spe
culum sine macula dei maiestatis et
imago bonitatis illius. Et cum sit
una: omnia potest et permanens in
se omnia innouat. et per nationes in
animas sanctas se transfert amicos
dei et prophetas constituit. Neminem
enim diligit deus nisi eum qui cum sa
pientia inhabitat Est enim hec spe
ciosior sole et super omnem stellarum
dispositionem luci comparata inuenitur
prior. Illi enim succedit nox. Sapientiam
autem non uincit malitia. · viii ·

VIII

ATtingit ergo a fine usque ad fi
nem fortiter et disponit omnia
suauiter. Hanc amaui et exquisiui a
iuuentute mea et quesiui sponsam
michi assumere et amator factus
sum forme illius. Generositatem il
lius glorificat contubernium habens
dei. Sed et omnium dominus dilexit il
lam. Doctrix est enim discipline dei et
electrix operum illius. Et si diuitie ap
petuntur in uita quid sapientia lo
cupletius que omnia operatur? Si autem
sensus operatur quis horum que sunt
magis quam illa est artifex. Et si iu
stitiam quis diligit labores huius
magnas habent uirtutes. Sobrietatem
enim et sapientiam docet et iustitiam
et uirtutem quibus utilius nichil est in
uita hominibus Et si multitudinem sci
entie desiderat quis: scit preterita et de fu
turis estimat. Scit uersutias sermonum
et dissolutiones argumentorum. Signa
et monstra scit antequam fiant et euentus
temporum et seculorum. Proposui ergo
hanc adducere michi ad conuiuendum
quoniam communicabit mecum de bo
nis sciens quoniam erit michi allocu
tio et allocutio cogitationis et tedii
mei. Habebo propter hanc claritatem ad
turbas. et honorem apud seniores iu
uenis acutus inueniar in iudicio
et in conspectu potentium admirabilis
ero. et facies principum mirabuntur
me. Tacentem me sustinebunt et lo
quentem me respicient. et sermocinan
tem me plura manus ori suo imponent.
Propterea habebo per hanc immorta
litatem et memoriam eternam hiis qui
post me futuri sunt relinquam. Disponam
populos et nationes michi erunt sub
iecte. Timebunt me audientes reges
horrendi. In multitudine uidebor bo
nus et in bello fortis. Intrans in do
mum meam conquiescam cum illa Non enim
habet amaritudinem conuersatio illius
nec tedium conuictus illius. sed letitiam
et gaudium. Hec cogitans apud me
et commemorans in corde meo quoniam
mortalitas est in cognatione sapientie
et in amicitia illius delectatio bona
Et in operibus manuum illius hone
stas sine defectione et in certamine
loquele illius sapientia. et preclaritas
in communicatione sermonum ipsius
circuibam querens ut michi illam
assumerem. Puer autem eram in
geniosus et sortitus sum animam bo
nam. Et cum essem magis bonus
ueni ad corpus incoinquinatum.
Et ut sciui quoniam aliter non possem
esse continens nisi deus det: et hoc ip
sum erat sapientie scire cuius esset

Marginal notes:

al' que sunt

morum mutationes et di uisiones temporum

al' virgultorum

VII

al' intelligentie

al' eam

hoc do num ad dominum et depre
catus sum illum et dixi ex totis pcor
dijs meis.

Deus patrum meorum et dñe
misericordie qui fecisti omnia verbo
tuo et sapientia tua constituisti hoiem
ut dominaretur creature que a te facta
est. et disponat orbem terrarum in equi
tate et iusticia et in directione cordis iu
dicium iudicet. Da michi sedium tu
arum assistricē sapientiam et noli rep
bare a pueris tuis quoniam ego servus
tuus sum et filius ancille tue homo
infirmus et exigui temporis et minor
ad intellectum iudicij et legum et si
quis erit consummatus inter filios
hominum: si abfuerit ab illo sapia
tua in nichilum computabitur. Tu
autem elegisti me regem populo tuo
et iudicem filiorum tuorum et filiar.
et dixisti edificare templum in monte
sancto tuo: et in civitate habitationis
tue aram similitudinē tabernaculi sci
tui qd̄ pparasti ab initio et tecum sapi
entia tua que novit opera tua que et
affuit tunc cum orbem terrarum fa
ceres: et sciebat quid placitum esset
oculis tuis: et quid directum in pcepti
tuis. Mitte illam de tuis sanctis celis
et de sede magnitudinis tue: ut mecu
sit et mecum laboret et sciam quid ac
ceptum sit apud te. Scit enim illa ō
nia et intelligit et deducet me in opibȝ
meis sobrie et custodiet me in sua pote
tia. Et erunt accepta opera mea: et dis
ponā populum tuum iuste: et ero dig
nus sedium patris mei. Quis enim
hominū potit scire consilium dei aut qs
poterit cogitare quid velit dominus.
Cogitationes enim mortalium timi
de et incerte providentie nrē. Corpus
enim qd̄ corrumpitur agravat aīam et
deprimit terrena inhabitatio sensum
multa cogitantem et difficile estima
mus que in terra sunt: et que in pros
pectu sunt invenimus cum labore
Que in celis sunt autem quis inves
tigabit. Sensum autem tuum qs
sciet nisi tu dederis sapientiam et
miseris sanctum spiritum tuum de
altissimis. Et si correcte sunt semite
eorum qui in terris sunt et que tibi
placent didicerunt homines. Nam p
sapientiam tuam sanati sunt qui

cumq; placuerunt te dñe a pncipio. · X ·

Hec illum qui primus factus est
pater orbis terrarum cum solus
esset creatus custodivit: et eduxit illū
a delicto suo et eduxit illum de limo t
re et dedit illi virtutem continendi ō
nia. Ab hac cum recessisset in iustus
in ira sua: p iram homicidij fraternitas
deperiit. Propter quem cum aqua deleret
terram. iterum sanavit sapientia p
contemptibile lignum iustum gub
nans. Hec et in consensu nequitie cū
se nationes contulissent scivit iustū
ɔservavit sine querela deo. et in filijs
misericordiam fortem custodivit. hec iustum
a pereuntibȝ impijs liberavit fugie
tem: descendente igne in pentapoli.
Quibus in testimonium nequitie: fu
migabunda constat terra deserta. et in
certo tempore fructus habentes arbores:
et incredibilis anime memoria stans
figmentum salis. Sapientiam enim
pretereuntes non tantum in hoc lap
si sunt ut ignorarent bona sed et insi
pientie sue reliquerunt hominibȝ me
moriam ut in his que peccaverunt nec
latere potuissent. Sapientia autem
hos qui se observant a dolorib; liberavit
Hic autem profugum ire fris iustū
deduxit per vias rectas et ostendit il
li regnum dei et dedit illi sciām scōr.
honestavit illum in laboribȝ et comple
vit labores illius. In fraude circumve
nientium illum affuit illi: et honestū
illum fecit. Custodivit illum ab ini
micis et a seductoribȝ tutavit eum et
certamen forte dedit illi ut vinceret
et sciret quoniam omnium potentior
est sapientia. Hec venditum iustum nō
dereliquit sed a peccatoribȝ liberavit eū
Descenditq; cum eo in foveam et in
vinculis non dereliquit illum. donec
afferret illi sceptrum regni et potentī
am adūsus eos qui eum deprimebāt
Et mendaces ostendit qui maculave
runt eum et dedit illi claritatē eternam
Hec populum iustum et semen sine
querela: liberavit a nationibȝ que
illum comprimebant. Intravit in
animam servi domini et stetit cont
reges horrendos in portentis et signis
Et reddidit iustis mercedem laborum
suorum: et deduxit illos in via mira
bili. Et fuit illis in velamento diei:

al' formavit deus ... (marginal note, partly illegible)

al' eos

et in luce stellarum per noctem. Transtulit illos per mare rubrum. et transvexit illos per aquam nimiam. Inimicos autem illorum demersit in mare ~~rubrum~~: et ab altitudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia impiorum: et decantaverunt domine nomen sanctum tuum et victricem manum tuam laudaverunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os mutorum et linguas infantium fecit disertas. Direxit opera illorum in manibus prophete sancti. Iter fecerunt per deserta que non inhabitabantur et in locis desertis fecerunt casas. Steterunt contra hostes: et de inimicis se vindicaverunt. xi.

xi. Al' hic incipit capitulum. Iter fecerunt

al' casas

Al' hic incipit capitulum xi. Steterunt

XI

Sitierunt et invocaverunt te. et data est illis aqua de petra altissima: et requies sitis de lapide duro. Per que enim penas passi sunt inimici illorum a defectione potus sui et cum habundarent filii israel letati sunt. Per hec cum illis deessent bene cum illis actum est. Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis humanum sanguinem dedisti iniustis. Qui cum minuerentur in traductione infantium occisorum dedisti illis habundantem aquam insperate ostendens per sitim que tunc fuit quemadmodum tuos exaltares et adversarios illorum necares. Cum enim temptati sunt et quidem cum misericordia disciplinam accipientes scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur. Hos tanquam quidem pater monens probasti illos autem tanquam durus rex interrogans condempnasti. Absentes enim et presentes similiter torquebantur. Duplex enim illos acceperat tedium et gemitus cum memoria preteritorum. Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi. Commemorati sunt dominum admirantes in finem exitus. Quem enim in expositione prava proiectum deriserunt in finem eventus mirati sunt non similiter iustis sitiens. Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum.

sitiens

XII

Quod quidam errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam ut scirent quia per que peccat quis per hec et torquetur. Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua que creavit orbem terrarum ex materia invisa immittere illis multitudinem ursorum aut audaces leones aut novi generis ira plenas aut ignotas bestias aut vaporem ignium spirantes aut odorem fumi proferentes aut horrendas ab oculis scintillas emittentes. Quarum non solum lesura poterat illos exterminare sed et aspectus per timorem occidere. Sed et sine his uno spiritu occidi poterant persecutionem passi ab ipsis factis suis et dispersi per spiritum virtutis tue. Sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli supererat semper et virtuti brachii tui quis resistet. Quoniam tanquam momentum statere sic ante te est orbis terrarum et tanquam gutta roris antelucani que descendit in terram. Sed misereris omnium quoniam omnia potes et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt: et nichil odisti eorum que fecisti. Nec enim odiens aliquid constituisti: aut fecisti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses: aut quod a te vocatum non esset conservaretur. Parcis enim omnibus: quoniam omnia tua sunt domine qui animas amas. xii.

XII

O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in omnibus. Ideo hos qui exerrant partibus corripis et de quibus peccant ammones et alloqueris: ut relicta malitia credant in te domine. Illos enim antiquos inhabitatores sancte tue terre quos exhorruisti quoniam odibilia tibi opera faciebant per medicamina et sacrificia iniusta. Filiorum suorum necatores sine misericordia et comestores viscerum hominum et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo et auctores parentes animarum inauxiliatarum voluisti perdere per manus parentum nostrorum: ut dignam perciperent peregrinationem puerorum dei que tibi omnium carior est terra. Sed et his tanquam hominibus pepercisti: et misisti antecessores exercitus tui vespas ut illos paulatim exterminarent.

Non quia impotens eras in bello subicere impios iustis aut bestiis seuis aut uerbo duro simul exterminare. sed partibus iudicans dabas locum penitentie non ignorans quoniam nequam est natio illorum et naturalis malicia ipsorum et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio: neque timens aliquem ueniam dabas peccatis illorum. Quis enim dicet tibi quid fecisti: aut quis stabit contra iudicium tuum? Aut quis in conspectu tuo ueniet uindex iniquorum hominum aut quis tibi imputabit: si nationes perierint quas tu fecisti? Nec enim est alius deus quam tu cui cura est de omnibus ut ostendas quoniam non iniuste iudicas neque rex neque tirannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum sis ergo iustus. iuste omnia disponis ipsum quoque qui non debet puniri condempnas et exterum estimas a tua uirtute. uirtus enim tua iusticie initium est: et ob hoc quod omnium dominus es omnibus te parcere facis. uirtutem enim ostendis tu his quibus non crederis esse in uirtute consummatus: et hos qui te nesciunt in audacia traducis. Tu autem dominator uirtutum cum tranquillitate iudicas et cum magna reuerentia disponis nos. Subest enim tibi cum uolueris posse. Docuisti enim populum tuum per talia opera: quoniam oportet iustum esse et humanum et bone spei fecisti filios tuos. Quoniam iudicans das locum in peccatis penitentie. Si enim inimicos seruorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attentione et liberasti dans tempus et locum per que possint mutari a malicia: cum quanta diligentia iudicasti filios tuos quorum parentibus iuramenta et conuentiones dedisti bonarum promissionum? Cum ergo nobis disciplinam das inimicos nostros multipliciter flagellas: ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in uita sua insensate et iniuste uixerunt per hec que coluerunt dedisti summa tormenta et enim in erroris uia diutius errauerunt: deos estimantes hec que in animalibus sunt superuacua. infantium insensatorum more uiuentes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis et increpationibus non correpti sunt dignum dei iudicium experti sunt. In his enim que patiebantur moleste ferebant In quibus enim patientes indignabantur per hec quos putabant deos in ipsis cum exterminarentur uidentes illum quem olim negabant se nosse deum uerum agnouerunt propter quod et finis condempnationis illorum uenit super illos. ·xiii·

XIII

Uani sunt autem omnes homines in quibus non subest scientia dei. Et de his que uidentur bona non potuerunt intelligere eum qui est: neque operibus attendentes agnouerunt quis esset artifex: sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem. aut gyrum stellarum. aut nimiam aquam aut solem aut lunam: rectores orbis terrarum deos putauerunt. Quorum si specie delectati quos deos putauerunt: sciant quanto his dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator hec omnia constituit. Aut si uirtutem et opera eorum mirati sunt: intelligant ab ipsis quoniam qui hec constituit fortior est illis. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit horum creator uideri. sed tamen adhuc in his minor est querela et hii enim fortassis errant deum querentes et uolentes inuenire. Et enim cum in operibus illius conuersentur inquirunt et persuasum habent quoniam bona sunt que uidentur. Iterum autem nec his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut possent estimare seculum: quomodo huius dominum non facilius inuenerunt. Infelices autem sunt et inter mortuos spes illorum est qui appellauerunt deos opera manuum hominum aurum et argentum artis inuentionem: et similitudines animalium aut lapidem inutilem opus manus antique. aut si quis artifex faber de silua lignum rectum secauerit et huius docte eradat omnem corticem et arte sua usus diligenter fabricet uas utile in conuersatione uite et reliquias autem eius operis ad preparationem esce abutatur et reliquum horum quod

ad nullos usus facit. lignum curvum
et verticibus plenum sculpat diligenter
per vacuitatem suam et per scientiam
artis sue figuret illud et assimilet il
lud imagini hominis: aut alicui ex a
nimalibus illud comparet: perliniens ru
brica et rubicundum faciens fuco colore
illius: et omnem maculam que in illo
est perliniens et faciat ei dignam ha
bitationem et in pariete ponens illud et
confirmans ferro ne forte cadat pros
piciens illi et sciens quoniam non po
test se adiuvare. imago enim est. et opus
est illi adiutorium: et de substantia sua
et de filiis suis et de nuptiis votum fac
iens inquirit: non erubescit loqui cum
illo qui sine anima est: et pro sanita
te quidem infirmum deprecatur. et pro
vita mortuum rogat et in adiutorium
inutilem invocat et pro itinere petit ab
eo. qui ambulare non potest: et de acqui
rendo et de operando et de omnium re
rum eventu petit ab eo qui in omnibus
est inutilis.

XIIII

Iterum alius navigare cogitans
et per feroces fluctus incipiens iter facere
ligno portante se fragilius lignum in
vocat. Illud enim cupiditas acquirendi
excogitavit: et artifex sapientia fabrica
vit sua. Tua autem pater gubernat pro
videntia: quoniam dedisti et in mari vi
am et inter fluctus semitam firmissi
mam: ostendens quoniam potens es ex om
nibus sanare etiam si sine rate aliquis
adeat mare. Sed ut non essent vacua sa
pientie tue opera: propter hoc etiam et exiguo
ligno credunt homines animas suas et
transeuntes mare per ratem liberati sunt
Ab initio enim cum perirent superbi
gigantes spes orbis terrarum ad ratem
confugiens remisit seculo semen na
tivitatis que manu tua erat guberna
ta. Benedictum est enim lignum: per quod
fit iustitia. Per manus autem quod fit ido
lum maledictum est et ipsum et qui
fecit illud. quia ille quidem operatus est
illud autem cum esset fragile. deus cog
nominatus est. Similiter autem odio
sunt deo. impius et impietas eius. Et
enim quod factum est: cum illo qui fecit tor
menta patietur. Propter hoc et in ido
lis nationum non erit respectus: quoniam
creature dei in odium facte sunt et in tem
ptationes anime hominum et

Nota pro patribus

Nota quod faciens idola

in muscipulis pedibus insipientium
Initium enim fornicationis est exquisi
tio idolorum. et adinventio illorum
corruptio vite est. Non enim erant ab
initio: neque erunt in perpetuum. Super
vacuitas enim hominum hec adve
nit in orbem terrarum. et ideo brevis
illorum finis inventus est. Acerbo enim
luctu dolens pater cito sibi rapti filii
fecit imaginem: Et illum qui tunc quasi
homo mortuus fuerat nunc tamquam
deum colere cepit et constituit inter
servos suos sacra et sacrificia. Deinde in
terveniente tempore convalescente ini
qua consuetudine hic error tamquam lex
custoditus est et tyrannorum imperio
colebantur figmenta et hos quos in
palam honorare non poterant homi
nes propter quod longe essent de longinquo
figura illorum allata. Evidentem
imaginem regis quem honorare vo
lebant fecerunt ut illum qui aberat
tamquam presentem colerent sua sollicitu
dine. Provexit autem ad horum cul
turam et hos qui ignorabant artifi
cis eximia diligentia. Ille enim volens
plus placere illi qui se assumpsit: ela
boravit arte sua ut similitudinem in
melius figuraret. Multitudo autem
hominum abducta per speciem operis: eum
qui ante tempus tamquam homo ho
noratus fuerat nunc deum estima
verunt. et hec fuit vite humane
deceptio: quoniam aut affectui aut
regibus deservientes homines: inco
municabile nomen lapidibus et lignis
imposuerunt. et non suffecerat errasse
se eos circa dei scientiam sed et in mag
no viventes inscientie bello tot et tam
magna mala pacem appellant. Aut
enim filios suos sacrificantes aut
obscura sacrificia facientes aut in
sanie plenas vigilias habentes ne
que vitam neque nuptias mundas
custodiunt sed alius alium per in
vidiam occidit aut adulterans con
tristat et omnia commixta sunt san
guis homicidium furtum et fictio cor
ruptio infidelitas. et turbatio et per
iurium tumultus bonorum domini
immemoratio. animarum inquina
tio: nativitatis immutatio. nuptiarum
inconstantia: inordinatio
mechie et impudicitie. Infandorum

idolorum cultura omnis mali est cau
sa et initium et finis. Aut enim dum
letantur insaniunt. aut certe vaticinantur
falsa. aut vivunt iniuste aut peierant
cito. Dum enim confidunt in ydolis que
sunt sine anima: male iurantes no
cere se non sperant. utraque ergo illis e
venient digne. quoniam male sen
serunt de deo attendentes ydolis et iu
raverunt iniuste in dolo: contempnen
tes iustitiam. Non enim iu
rantium est virtus: sed peccantium
pena perambulat semper in iniusto
rum prevaricationem.

Tu autem domine deus noster sua
vis et verus es patiens et in
misericordia disponens omnia et enim si pec
caverimus tui sumus scientes mag
nitudinem tuam et si non peccaveri
mus: scimus quoniam apud te sumus
computati. Nosse enim te: consummata
iustitia est. Et scire iustitiam et vir
tutem tuam: radix est immortalitatis.
Non enim in errorem induxit nos ho
minum male artis excogitatio. nec
umbra picture labor sine fructu effigies
sculpta per varios colores: cuius as
pectus insensato dat concupiscentiam.
et diligit mortue imaginis effigiem
sine anima. Malorum amatores digni
sunt morte qui spem in talibus habent
et qui faciunt illos et qui diligunt et
qui colunt. Sed et figulus mollem ter
ram premens laboriose fingit ad usus nostros
unumquodque vas. et de eodem luto fingit
que munda sunt in usum vasa. simi
liter et que his sunt contraria. Hor
autem vasorum quis sit usus iudex
est figulus. Et cum labore vano deum
fingit de eodem luto ille qui paulo ante
de terra factus fuerat. et post pusillum
reducit unde acceptus est repetitus de
bitum anime quam habebat. Sed est il
li cura quia non laboraturus est. nec
quoniam brevis illi vita est. sed con
certatur aurificibus et argentariis. sed
et erarios imitatur. et gloriam prefert
quoniam res supervacuas fingit. Cinis
est cor eius et terra supervacua spes illius
et luto vilior vita illius: quoniam
ignoravit qui se finxit et qui inspira
vit spiritum vitalem. Sed estimaverunt
ludum vitam esse nostram et conversatio
nem vite compositam ad lucrum et

oportere undecumque etiam ex malo acqui
rere: Hic enim super omnes scit se de
linquere: qui ex terre materia fragi
lia vasa et sculptilia fingit. Omnes
enim insipientes et infelices supra
modum anime superbi sunt inimici
populi tui et imperantes illi: quoniam
omnia ydola nationum estimaverunt
deos quibus neque oculorum usus est
ad videndum neque nares ad percipien
dum spiritum neque aures ad audiendum
neque digiti manuum ad tractandum:
sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.
Homo enim fecit illos: et qui spiritum
mutuatus est is finxit illos. Nemo
enim sibi similem homo poterit deum
fingere. Cum sit enim mortalis: mor
tuum fingit manibus iniquis. Melior
est enim ipse his quos colit quia ipse
quidem vixit cum esset mortalis: illi
autem numquam. Sed et animalia miser
rima colunt. Insensata enim compara
ta his aliis sunt deteriora: sed nec as
pectu aliquid ex his animalibus bona
potest conspicere effugerunt autem dei
laudem: et benedictionem eius. Prop
ter hoc per hec similia passi sunt digne
tormenta: et per multitudinem bestiarum
exterminati sunt.

al' imperantes

al' per hec et his similia

XVI

Pro quibus tormentis bene dispo
suisti populum tuum quibus de
disti concupiscentiam delectamenti
sui. novum saporem escam parans
eis ortygometram: ut illi quidem con
cupiscentes escam propter ea que illis
ostensa et missa sunt etiam a necessa
ria concupiscentia averterentur. Hi
autem in brevi inopes facti: novam
gustaverunt escam. Oportebat enim
illis quidem sine excusatione superve
nire interitum exercentibus tyrannidem
his autem tantum ostendere quemad
modum inimici illorum exterminaban
tur. Etenim cum supervenit illis seva
bestiarum ira: morsibus perversorum colu
brorum exterminabantur. sed non in per
petuum permansit ira tua sed ad correp
tionem in brevi turbati sunt signum
habentes salutis ad commemorationem
mandati legis tue. Qui enim conversus
est non per hoc quod videbat sanabatur:
sed per te omnium salvatorem. Et in
hoc autem ostendisti inimicis nostris
quia tu es qui liberas ab omni malo

Illos enim locustarum et muscarum occiderunt morsus: et non est inventa sanitas anime illorum quia digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios autem tuos: nec draconum venenatorum vicerunt dentes. Misericordia enim tua adveniens sanabat illos. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur et velociter salvabantur ne in altam incidentes oblivionem non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque herba neque malagma sanavit eos: sed tuus domine sermo qui sanat omnia. Tu enim domine vite et mortis habes potestatem. et deducis ad portas mortis et reducis. Homo autem occidit quidem per malitiam animam suam. et cum exierit spiritus non revertetur. nec revocabit animam que recepta est. Sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes enim nosse te impii per fortitudinem brachii tui flagellati sunt novis aquis et grandinibus et pluviis persecutionem passi et per ignem consummati. Quod enim mirabile erat: in aqua que omnia extinguit plus ignis valebat. vindex est enim orbis iustorum. Quodam enim tempore mansuetabatur ignis ne comburerentur que ad impios missa erant animalia. sed ut ipsi videntes scirent quoniam dei iudicio patiuntur persecutionem. Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis exardebat undique: ut iniquae terre nationem exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutristi populum tuum: et paratum panem de celo prestitisti illis sine labore. Omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tua et dulcedinem tuam quam in filios habes ostendebas et deserviens uniuscuiusque voluntati ad quod quis volebat convertebatur. Nix autem et glacies sustinebant vim ignis et non tabescebant ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia coruscans. Hoc autem iterum ut nutrirentur iusti: ignis etiam sue virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori deserviens exardescit in tormentum adversus iniustos et lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia transfigurata omnium nutrici gratie tue deserviebat ad voluntatem horum qui a te desiderabant. ut scirent filii tui quos dilexisti domine quoniam non nativitatis fructus pascunt homines. sed sermo tuus hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat: ut notum omnibus esset quoniam oportet prevenire solem ad benedictionem tuam. et ad orientem lucis te adorare. Ingrati enim spes tanquam hibernalis glacies tabescet et disperiet tanquam aqua supervacua.

Magna enim sunt iudicia tua domine. et inenarrabilia verba tua. Propter hoc indisciplinate anime erraverunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sancte: vinculis tenebrarum et longe noctis compediti: inclusi sub tectis fugitivi perpetue providentie iacuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt: paventes horrende et cum admiratione nimia perturbati. Neque enim que continebat illos spelunca sine timore custodiebat: quia sonitus descendens perturbabat illos. et persone triste apparentes pavorem illis prestabant. Et ignis quidem nulla poterat illis lumen prebere: nec siderum limpide flamme illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus et timore perculsi illius que non videbatur faciei estimabant deteriora esse que videbantur. et magice artis appositi erant derisus et sapientie gloria correptio cum contumelia. Hi enim qui promittebant timores et turbationes expellere se ab anima languente: hi cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nihil illos ex monstris perturbabat transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi peribant: et aerem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se videre. Frequenter enim preoccupant pessima redarguente conscientia. Cum sit enim timida nequitia: dat testimonium condemnationis. Semper enim presumit seva perturbata conscientia.

Al' exterminabant velociter
Al' malagma-tis-[illegible] a plaster
Al' tu es domine qui
Al' revolabit anima
Al' consumpti sunt
Al' iniquam
Al' creatura enim tua
Al' exardescit

Nihil enim est timor nisi presumptionis adiutorium: prodicio cogitacionis auxiliorum. Et dum ab intro minor est expectatio: maiorem putat scientiam eius cause de qua tormentum prestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem eundem somnum dormientes aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando anime deficiebant traductione. Subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor aut agri laborum operarius preoccupatus esset: ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aque decurrentis nimium, aut sonus validus precipitatarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus aut mugientium valida bestiarum vox aut resonans de altissimis montibus echo: deficientes faciebant illos pre timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine: et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox imago tenebrarum que superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

Sanctis autem tuis maxima erat lux. Et horum quidem vocem inimici audiebant sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi per eadem passi erant magnificabant te et qui ante lesi erant quoniam non ledebantur gratias agebant tibi: et ut esset differentia te donum petebant. Propter quod igne ardentem columpnam ducem habuerunt ignote vie: et solem sine lesura boni hospitii prestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum: qui inclusos custodiebant filios tuos: per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari. Et cum cogitarent iustorum occidere infantes et uno exposito filio et liberato in traductionem illorum multitudinem filiorum abstulisti et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris: ut vere scientes quibus iuramentis crediderant animequiores essent. Suscepta est autem domine semper a populo tuo sanitas quidem iustorum iniustorum autem exterminatio. Sicut enim lesisti adversarios nostros sic nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum et iustitie legem in concordia disposuerunt similiter bona et mala percepturos iustis patrum omnium iam decantabant laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili autem pena servus cum suo domino afflictus est et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant: quoniam uno momento que erat preclarior natio illorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia sua tunc cum primum fuit exterminium primogenitorum spoponderunt populum dei se esse. Cum enim quietum silentium contineret omnia et nox in suo cursu medium iter haberet: omnipotens sermo tuus domine exiliens de celo a regalibus sedibus durus debellator in mediam exterminii terram prosiluit gladium acutum insimulatum imperium tuum portans et stans replevit omnia morte et usque ad celum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos et timores supervenerunt inspirati. Et alius alibi proiectus semivivus propter quam moriebatur causam demonstrabat mortis visionibus. Enim que illos turbaverunt hec premonstrabant ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis: et commotio in heremo facta est multitudinis. Sed non diu permansit ira tua. Properavit enim homo sine querela deprecari pro populis proferens servitutis sue scutum orationem et per incensum deprecationem allegans restitit ire et finem imposuit necessitati: ostendens quoniam tuus est famulus.

al' decantantes

venit

al' gladius acutus

al' turbaverunt

Vicit autem turbas non in virtute corporis nec armatura potentie: sed verbo vexatorem subiecit. iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui: interstitit et amputavit impetum et divisit illam que ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum et parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta et magnificentia tua in diademate capitis illius erat scripta. His cessit qui exterminabat et hec extimuit. Erat enim sola temptatio ire sufficiens. Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit.

al' illum qui se vexabat

ante

XIX

Presciebat enim et futura illorum: quoniam ipsi cum reversi essent ut se ducerent et cum magna sollicitudine premisissent illos: consequebantur illos penitentie actus. Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta mortuorum aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie: et quos rogantes proiecerant hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas. et horum que acciderant commemorationem amittebant ut ea que deerant tormentis repleret punitio: et populus quidem tuus mirabiliter transiret: illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur deserviens tuis preceptis ut pueri tui custodirentur illesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat et ex aqua que ante erat. terra arida apparuit et in mari rubro via sine impedimento et campus germinans de profundo nimio per quem omnis natio transivit que tegebatur tua manu. videntes mirabilia et monstra. Tamquam equi enim depaverunt. et tamquam agni exultaverunt: magnificantes te domine qui liberasti illos. Memores enim erant adhuc eorum que in incolatu illorum facta fuerant: quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium: cum abducti concupiscentia postulaverunt escam epulationis. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortygometra: et vexationes peccatoribus supervenerunt non sine illis que ante facta erant argumentis. per vim fluminum. Iuste enim patiebantur secundum suas nequicias. Nam detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt. Alii quidem ignotos non recipiebant advenas. Alii autem bonos hospites in servitutem accipiebant: et non solum hoc. Sed et alius quidem respectus erat illorum: quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem cum letitia receperunt hos qui eisdem usi erant iustitiis: sevissimis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem cecitate sicut illi in foribus iusti: cum subitaneis cooperti essent tenebris unusquisque ostii sui transitum querebat. In se enim elementa dum convertuntur sicut in organo qualitatis sonus immutatur et omnia suum sonum custodiunt. Unde estimari ex ipso certo visu potest. Agrestia enim in aquatica convertebantur: et que cumque erant natantia in terram transibant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem. et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flamme e contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium. nec dissolvebant illud quod facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim domine magnificasti populum tuum et honorasti et non despexisti in omni tempore et in omni loco assistens.

al' ex.

al' escam

al' nos

Explicit liber sapientie qui dicitur salomonis. Incipit prefatio alius prologus libri sapientie ihesu filii syrach.

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare israel doctrine et sapientie causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est peritos esse sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus ihesus postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt voluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctr

nam et sapientiam ptinent ut desid-
antes discere et illorum pitj fi magis
magis attendant animo et confirment
ad legitimam uitam. Hortor itaque
uenire nos cum beniuolentia et atte-
tiore studio lectionem facere: et ueniam
habere in illis quibus uidemur sequē-
tes imaginem sapientie et deficere in
uerborum compositione. Nam defici-
unt uerba hebraica quando translata
fuerint ad alteram linguam. Non
solum autem hec. sed et ipsa lex et prophe-
te. cetera q3 librorum aliorum non p-
uam habent differentiam, cum in alteram
dictionem propria lingua uertuntur
quando inter se dicuntur. Nam in oc-
tauo et tricesimo anno temporibus pto-
lomei euergetis regis. postquam perueni
in egyptum. et cum multum temporis ibi
fuisse: inueni libros relictos non p-
ue neque contempnende doctrine. Itaque
bonum et necessarium putaui et ipse
aliquam addere diligentiam et laborem in-
terpretandi istum librum et multa
uigilia attuli doctrinam in spatio
temporis ad illa que ad finem ducunt
librum, dare et illis qui uolunt animum
intendere et discere quemadmodum
oporteat instituere mores qui secundum le-
gem dei proposuerunt uitam agere

Explicit prefatio. Incipit liber ecclesiasticus ihesu filii Syrac

Omnis sapientia a domino
deo est. et cum illo fuit
semper et est ante euum.
Harenam maris et
pluuie guttas et dies
seculi: quis dinumerauit? Altitudinem
celi. et latitudinem terre et profundum
abyssi quis mensus est? Sapientiam
dei precedentem omnia quis inuesti-
gauit? Prior omnium creata est sapi-
entia: et intellectus prudentie ab euo
Fons sapientie uerbum dei in excelsis
et ingressus illius mandata eterna. Ra-
dix sapientie cui reuelata est. et as-
tutias illius quis agnouit? Disciplina
na sapientie cui reuelata est et ma-
nifestata et multiplicationem in-
gressus illius quis intellexit? Unus
est altissimus creator omnipotens
rex potens et metuendus nimis
sedens super thronum illius et do-
minans deus. Ipse creauit illam spiritu

sancto. et uidit et dinumerauit et mensus
est. Et effudit illam super omnia opera sua et
super omnem carnem: secundum datum
suum. prebuit illam diligentibus se. Ti-
mor domini gloria et gloriatio et letiti-
a et corona exultationis. Timor domini
delectabit cor et dabit leticiam et gaudi-
um ~~[illegible]~~ in longitudinem dierum.
Timenti dominum bene erit in extre-
mis: et in die defunctionis sue benedicetur.
Dilectio dei honorabilis sapientia qui-
bus autem apparuerit in uisu diligunt
eam in uisionem et in agnitionem
magnalium suorum. Quod initium sapie
Initium sapientie timor fit timor dei
domini: et cum fidelibus in uulua con-
creatus est: et cum electis feminis gra-
ditur. et cum iustis et fidelibus agnoscitur.
Timor domini. scientie religiositas. Reli-
giositas custodiet et iustificabit cor: io-
cunditatem et gaudium dabit. Timen-
ti dominum bene erit: et in diebus consum-
mationis illius benedicetur. Plenitu-
do sapientie est timere dominum et ple-
nitudo a fructibus illius. Omnem do-
mum illius implebit a generationibus
et receptacula a thesauris illius. Co-
rona sapientie timor domini replens
pacem et salutis fructum: et uidit et
dinumerauit eam. Utraque autem sunt do-
na dei. Scientiam et intellectum prudentie
sapientia compartietur et gloriam tenen-
tium se exaltat. Radix sapientie est
timere dominum. rami enim illius longeui.
In thesauris sapientie intellectus et
scientie religiositas: execratio autem pec-
catoribus sapientia. Timor domini ex-
pellit peccatum. Nam qui sine timore
est: non poterit iustificari. iracundia enim
animositatis illius: subuersio illius est
usque in tempus sustinebit patiens et
postea redditio iocunditatis. Bonus
sensus usque in tempus abscondet uer-
ba illius: et labia multorum enarrabunt
sensus illius. In thesauris sapientie
significatio discipline. execratio autem
peccatori cultura dei. Fili concupiscens
sapientiam conserua iustitiam et
deus prebebit illam tibi. Sapientia enim
disciplina timor domini. Et quod bene
placitum est illi fides et mansuetudo
et adimplebit thesauros illius. Con-
tumax non sis et incredibilis timo-
ri domini: et ne accesseris ad illum

al' cõsolationes

duplici corde. Ne fueris ypocrita in cō
spectu hominum et non scandalizeris
labiis tuis. attende in illis ne forte ca
das et ponas scandalum anime tue et
adducas in honorationem tibi et reve
let deus absconsa tua et in medio syna
goge elidat te. quoniam accessisti malig
ne ad dominum et cor tuū plenum est
dolo et fallacia. ·II·

II

Fili accedens ad servitutem dei sta
in iustitia et timore et prepara animā
tuam ad temptationem: et deprime
cor tuum et sustine. Inclina aurem tu
am et suscipe verba intellectus et ne fes
tines in tempore obductionis Sustine
sustentationes dei: coniungere deo et
sustine ut crescat in novissimo vita
tua. Omne qđ tibi applicitum fuerit
accipe et in doloribꝫ sustine et in humi
litate patientiam habe: quoniam in
igne probatur aurum et argentum ho
mines vero receptibiles in camino hu
miliationis. Crede deo et recuperabit te.
et dirige viam tuam et spera in illo.
Serva timorem illius. et in illo vete
rasce. Metuentes dominum sustinete misericordiam
eius. et non deflectatis ab illo ne cadatis.
Qui timetis dominū credite illi et nō
evacuabitur merces vestra. Qui ti
metis dominū sperate in illum et in
oblectatione veniet vobis misericordia. Qui
timetis dominū diligite illum: et illu
minabuntur corda vestra. Respicite filii
nationes hominum: et scitote quia
nullus speravit in domino et confusus
est: et permansit in mandatis eius. et
derelictus est. Et quis invocavit illum,
et despexit eum? Quoniam pius est et
misericors deus. et remittet in tempore tri
bulationis peccata: et protector est omni
bus exquirentibꝫ se in veritate. Ve du
plici corde et labiis scelestis et manibꝫ
malefacientibꝫ et peccatori terram in
gredienti duabus viis. Ve dissolutis
corde. Ve perdentibꝫ sustinentiam qui nō
credunt deo: ideo non protegentur ab
eo. Ve illis qui perdiderunt sustinentiā et
qui dereliquerunt vias rectas: et di
verterunt in vias pravas. Et quid
facient cum inspicere ceperit dominus
Qui timent dominum non erunt
incredibiles verbo illius. Qui timent
dominū inquirent que beneplaci
ta sunt illi: et qui diligunt eum re

al' dolore

tua

al' quam

al' gentium

al' pravas

Et qui diligunt illū cō
servabunt verbum illius

plebuntur lege ipsius. Qui timent
dominum preparabunt corda sua et
in conspectu illius sanctificabunt
animas suas. Qui timent dominū custodiunt
mandata illius: et patientiam habebunt
usque ad inspectionem illius dicentes
Si penitentiam non egerimus inci
demus in manus dei et nō in manus
hominum. Secundum enim magni
tudinem illius. sic et misericordia ipsius cum
ipso est. ·III·

Filii sapientie ecclesie iustorum
et natio illorum obedientia et dilectio.
Iudicium patris audite filii dilecti: et
facite ut salvi sitis. Deus enim hono
ravit patrem in filiis et iudicium ma
tris exquirens firmavit in filios. Qui
diligit deum exorabit pro peccatis
et continebit se ab illis, in oratione
dierum exaudietur. et sicut qui the
saurizat. ita et qui honorificat ma
trem suam. Qui honorat patrem iocunda
bitur in filiis et in die orationis sue ex
audietur. Qui honorat patrem suum
vita vivet longiore. et qui obedit patri
refrigerabit matrem et qui timet do
minum honorat parentes et quasi do
minis serviet his qui se genuerunt in ope
re et sermone et omni patientia. Ho
nora patrem tuum ut superveniat ti
bi benedictio a deo: et benedictio illius
in novissimo manet. Benedictio patris
firmat domos filiorum: maledictio au
tem matris eradicat fundamenta. Ne
glorieris in contumelia patris tui: non
est tibi enim gloria sed confusio. Gloria
enim hominis ex honore patris sui
et dedecus filii pater sine honore. Fili sus
cipe senectutem patris tui. et ne contristes
eum in vita illius. et si defecerit
sensus eius veniam da: et ne spernas
eum in tua virtute. Elemosina enim
patris: non erit in oblivione. Nam
pro peccato matris restituetur tibi
bonum: et in iustitia edificabitur
tibi et in die tribulationis commemo
rabitur tui: sicut in sereno glacies
solventur tua peccata. Quam male
fame est qui relinquit patrem: et est male
dictus a deo qui exasperat matrem.
Fili in mansuetudine opera tua per
fice et super hominum gloriam diligeris.
Quanto magnus es humilia te
in omnibus: et coram deo invenies

gratiam. Quoniam magna potentia dei solius: et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris et fortiora te ne scrutatus fueris sed que precepit tibi deus illa cogita semper et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt uidere oculis tuis. In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter: et in pluribus operibus eius non eris curiosus. Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos enim supplantauit suspitio illorum: et in uanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in nouissimis: et qui amat periculum in illum peribit. Cor ingrediens duas uias non habebit requiem: et prauus cordis in illis scandalizabit. Cor nequam grauabitur in doloribus et peccator adiciet ad peccandum. Synagoge superborum non erit sanitas. frutex enim peccati eradicabitur in illis: et non intelligetur. Cor sapientis intelligitur in sapientia. et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens cor et intelligibile abstinebit se a peccatis: et in operibus iustitie successus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua: et elemosina resistit peccatis et deus prospector eius qui reddit gratiam meminit in posterum et in tempore casus sui inueniet firmamentum. ·IIII·

Fili elemosinam pauperis ne defraudes: et oculos tuos ne transuertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris et ne exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris et non protrahas datum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias et non auertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne auertas oculos tuos propter iram et non relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur precatio illius. Exaudiet autem eum qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem te facito et presbytero humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam et redde debitum tuum et responde illi pacifica in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi et non acide feras in anima tua. In iudicando esto pupillis misericors ut pater: et pro uiro matri illorum et eris tu uelud filius altissimi obediens et miserebitur tui magis quam mater.

Sapientia filiis suis uitam inspirat et suscipit exquirentes se: et preibit in uia iustitie et qui illam diligit diligit uitam et qui uigilauerint ad illam complectentur placorem eius. Qui tenuerit illam uitam hereditabunt: et quo introibit benedicet deus. Qui seruiunt ei obsequentes erunt sancto: et eos qui diligunt eam diligit deus. Qui autem audit illam iudicat gentes: et qui intuetur illam permanebit confidens. Si crediderit ei hereditabit illam et erunt in confirmatione creature illorum: quoniam in temptatione ambulat cum eo et in primis elegit eum. Timorem et metum et probationem inducet super illum: et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue donec temptet illum in cogitationibus illius et credat anime illius. Et firmabit illum et iter adducet directum ad illum: et letificabit eum et denudabit absconsa sua illi: ut thezaurizet super illum scientiam et intellectum iustitie. Si autem oberrauerit derelinquet eum: et tradet eum in manus inimici sui. Fili conserua tempus: et deuita a malo. Pro anima tua non confundaris dicere uerum est enim confusio adducens peccatum et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem aduersus faciem tuam: nec aduersus animam tuam mendacium. Non reuerearis proximum tuum in casu suum: nec retineas uerbum tuum in tempus salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lingua enim agnoscitur sapientia et sensus et scientia et doctrina in uerbo sensati et firmamentum in operibus iustitie. Non contradicas uerbo ueritatis ullo modo et de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua: et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis: nec coneris contra ictum fluuii. Pro iustitia agonizare pro anima tua et usque ad mortem certa pro iustitia et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli

al' placatorem

al' thesaurizabit

al' casu suo
al' tempore

al' pro

citatus esse in lingua tua: et inutilis
et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut
leo in domo tua evertens domesticos
tuos et opprimens subiectos tibi. Non
sit porrecta manus tua ad accipiendum
et ad dandum collecta. V.

V Noli attendere ad possessiones in
quas, et ne dixeris est mihi suffi
ciens vita. Nichil enim proderit in tem
pore vindicte et obductionis. Non sequa
ris concupiscentiam cordis tui: et ne
dixeris. Quomodo potui, aut quis me
subiciet propter peccata mea. Deus enim
vindicans vindicabit. Ne dixeris in
corde tuo peccavi: et quid accidit michi
triste. Altissimus enim est patiens red
ditor. De propitiatu peccatorum noli
esse sine metu neque adicias peccatum
super peccatum: et ne dicas miseratio
dei magna est: multitudini peccatorum
meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab
illo cito proximat et in peccatores res
picit ira illius. Non tardes converti
ad dominum: et ne differas de die in
diem. Subito enim veniet ira illius
et in tempore vindicte disperdet te. No
li anxius esse in divitiis iniustis.
Nichil enim proderunt tibi in die ob
ductionis et vindicte. Non ventiles
te in omnem ventum: et non eas in
omni via. Sic enim peccator probatur
duplici lingua. Esto firmus in via
domini et in veritate sensus tui et scientia
et prosequatur te verbum pacis et
iustitie. Esto mansuetus ad audien
dum verbum dei ut intelligas: et cum
sapientia proferes responsum verum.
Si est tibi intellectus: responde proxi
mo. Sin autem sit manus tua sup
os tuum: ne capiaris in verbo indis
ciplinato et confundaris. Honor et
gloria in sermone sensati lingua
vero imprudentis subversio est ip
sius. Non appelleris susurro: et lin
gua tua ne capiaris et confundaris.
Super furem enim est confusio et
penitentia: et denotatio pessima sup
bilinguem. Susurratori autem: odium
et inimicitie et contumelia. Iustifica
pusillum: et magnum similiter. VI.

VI Noli fieri pro amico inimicus pro
ximo. Improperium enim et con
tumeliam malus hereditabit: et omnis
peccator invidus et bilinguis. Ne te
extollas in cogitatione anime tue velut
taurus: ne forte elidatur virtus tua
per stultitiam. et folia comedat et fructus
tuos perdat et relinquaris velud lignum
aridum in heremo. Anima enim ne
quam disperdet qui se habet et in gaudium
inimicis dabit illum et deducet in sortem
impiorum. Verbum dulce multiplicat
amicos et mitigat inimicos: et lingua
eucharis in bono homine habundat.
Multi pacifici sint tibi: et consiliarius
sit tibi unus de mille. Si possides ami
cum in temptatione posside eum. et ne
facile credas illi temetipsum. Est enim ami
cus secundum tempus suum: et non per
manebit in die tribulationis. et est a
micus qui odium et rixam et convicia
denudat. Est autem amicus socius men
se. et non permanet in die necessitatis. Ami
cus si permanserit fixus erit tibi quasi
equalis et in domesticis tuis fiducialiter
aget. Si humiliaverit se contra te et a facie
tua absconderit se: unanimem habe
bis amicitiam bonam. Ab inimicis
tuis separare et ab amicis tuis atten
de. Amicus fidelis protectio fortis. Qui
autem invenit illum: invenit the
saurum benedictionis. Amico fideli
nulla est comparatio: et non est digna
ponderatio auri et argenti contra
bonitatem fidei illius. Amicus fidelis
medicamentum vite et immortali
tatis. et qui metuunt dominum
invenient illum. Qui timet deum
eque habebit amicitiam bonam:
quoniam secundum illum erit ami
cus illius. Fili a iuventute excipe
doctrinam: et usque ad canos invenies
sapientiam. Quasi is qui arat et
seminat accede ad illam et sustine
bonos fructus illius. In opere enim
ipsius exiguum laborabis et cito e
des de generationibus illius. Quam
aspera est nimium sapientia indoctis
hominibus et non permanebit in illa
excors. Quasi lapidis virtus pro
batio erit in illis: et non demorabun
tur proicere illam. Sapientia enim
doctrine secundum nomen est eius
et non multis est manifesta. Quibus
autem agnita est permanet usque
ad conspectum dei. Audi fili et accipe
consilium intellectus: et ne abici
as consilium meum. Inice pedem

al' facta
al' omnem viam
al' pec
in vita tua

tuum in compedes illius: ~~et in torques eius~~
~~illius~~ et in torques illius collum tuum.
Subice humerum tuum et porta illam:
et ne acedieris vinculis eius. In omni
animo tuo accede ad illam: et in omni
virtute tua conserva vias eius. In vesti
gia illam et manifestabitur tibi. et con
tinens factus ne derelinqueris eam. In no
vissimis enim invenies requiem in
ea. et convertetur tibi in oblectationem. Et
erunt tibi compedes eius in protectione
fortitudinis et bases virtutis et torques
illius in stolla glorie. Decor enim vite in
te in illa. et vincula illius fila iacinthi
na. nectura salutaris. Stolam glorie
indues eam: et coronam gratulationis
supones tibi. Fili si attenderis michi
disces. et si accomodaveris animam tuam
sapiens eris: et si inclinaveris aurem
tuam excipies doctrinam et si dilexeris
audire sapiens eris. In multitudine pres
biterorum prudentium sta: et sapientie
illorum ex corde coniungere: ut omnem
narrationem dei possis audire: et pro
verbia laudis non effugient a te. Et
si videris sensatum evigila ad illum
et gradus ostiorum illius exterat pes
tuus. Cogitatum habe in preceptis dei
et in mandatis illius maxime assidu
us esto et ipse dabit cor tibi et concupis
centia sapientie dabitur tibi. Noli facere
De non faciendis malis mala: et non
apprehendent te. Discede ab iniquo: et
deficient mala abs te. vij.

Non semines mala in sulcis
iniustitie: et non metes ea in
septuplum. Noli querere ab homine
ducatum neque a rege cathedram ho
noris. Non te iusti Remiēu seān dñi
fices ante dominum quoniam iustificare
agnitor cordis ipse est: et penes regem
noli velle videri sapiens. Noli querere
fieri iudex. nisi valeas virtute irrum
pere iniquitates: ne forte extimescas
faciem potentis: et ponas scandalum
in agilitate tua. Non pecces in multi
tudine civitatis nec te immittas in
populum: neque alliges duplicia pec
cata. Nec enim in uno eris inmunis.
Noli esse pusillanimis in animo tuo.
Exorare et facere elemosinam non des
picias. Ne dicas In multitudine mu
nerum meorum respiciet deus et of
ferente me deo altissimo suscipiet.

munera mea. Non irrideas hominem
in amaritudine anime: Est enim qui
humiliat et exaltat circumspector deus.
Noli arare De mendacio vitando ad
mendacium adversus fratrem tuum amicum
neque in amicum similiter facies. Noli
velle mentiri omne mendacium. Assi
duitas enim illius non est bona. No
li verbosus esse in multitudine presbiterorum
et non iteres verbum in tua oratione.
Non oderis laboriosa opera: et rustica
tionem ab altissimo creatam. Non te
reputes in multitudinem indiscipli
natorum: memento ire quoniam
non tardabit. Humilia valde spiritum
tuum: quoniam vindicta carnis im
pii ignis et vermis. Noli prevaricari
in amicum pecuniam differentem
neque fratrem carissimum auro spernens
spreveris. Noli discedere a muliere sen
sata et bona quam sortitus es in timo
re dei: gratia enim verecundie illius
super aurum. De servo bono. Non le
das servum operantem in veritate:
neque mercennarium dantem animam
suam. Servus sensatus sit tibi dilec
tus quasi anima tua. Non defrau
des illum libertate: neque inopem dere
linquas illum. Pecora tibi sunt atten
de illis et si sunt utilia perseverent apud
te. Filii tibi sunt de filiis. erudi illos: et
curva illos a pueritia illorum. Filie
tibi sunt: serva corpus illarum. et non
ostendas hylarem faciem tuam ad il
las. Trade filiam et grande opus fe
ceris: et homini sensato da illam. Mu
lier si est tibi secundum animam tuam
non proicias illam et odibili non cre
das te in toto corde. De parentibus Ho
nora patrem tuum: et gemitus ma
tris tue ne obliviscaris. Memento enim
quoniam nisi per illos natus non fu
isses: et retribue illis quomodo et illi
tibi. De timore dei et honore sacerdotum
In tota anima tua time dominum et sa
cerdotes illius sanctifica. In omni vir
tute tua dilige eum qui fecit te: et mi
nistros eius non derelinquas. Honora
dominum ex tota anima tua et honorifi
ca sacerdotes: et purga te cum bra
chiis. Da illis partem sicut mandatum
est tibi primitiarum et purgationis
et de negligentia purga te cum pau
cis. Datum brachiorum tuorum et sanctifi

Nota presbiteror
al' ne
tuo
al' deum
al' deum
al' purga te cum purgatis

mum sanctificationis offer domino: et initia sanctorum. Et pauperi porrige manum tuam ut perficiatur propitiatio et benedictio tua: gratia dati in conspectu omnis viventis *de defunctis* Et mortuo non prohibeas gratiam. Non desis plorantibus in consolatione: et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum. ex his enim in dilectione firmaberis In omnibus operibus tuis memorare novissima tua: et in eternum non peccabis.

VIII

De non litigando Non litiges cum homine potente: ne forte incidas in manus illius. Non contendas cum homine locuplete ne forte contra constituat litem tibi. Multos enim perdidit aurum atque argentum et usque ad cor regum extendit et convertit. Non litiges cum homine linguoso: et non instrues in ignem illius ligna. Non communices homini indocto: ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato: neque improperes ei. Memento quoniam omnes in correptione sumus. Ne spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt. *De mortuo non gaudendo.* Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciens quoniam omnes morimur: et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium: et in proverbiis illorum conversare. Ab ipsis enim disces doctrinam intellectus: et servire magnatis sine querela. Non te pretereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis quoniam ab ipsis disces intellectum: et in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum arguens eos: et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumeliosi: ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te. Quod si feneraveris: quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam. Quod si spoponderis. quasi restituens cogita. Non iudices contra iudicem: quoniam secundum quod iustum est iudicat. Cum audace non eas in via ne forte gravet mala sua in te. Ipse enim secundum voluntatem suam vadit et simul cum stultitia illius peribis. Cum iracundo non facias rixam: et cum audace non eas in desertum: quoniam quasi nihil est ante illum sanguis. et ubi non est adiutorium elidet te. Cum fatuis consilium non habeas. Non enim poterunt diligere. nisi que ipsis placent. Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiam falsam et convitietur tibi.

Non zeles mulierem sinus tui *mulieribus*: ne ostendat super te malitiam doctrine nequam. Non des mulieri potestatem anime tue: ne ingrediatur in virtutem tuam et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam: ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis nec audias illam: ne forte pereas in efficacia illius. Virginem non conspicias: ne forte scandalizeris in decore illius. Non des fornicariis animam tuam in ullo: ne perdas te et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis: nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere compta: et non circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis mulier que est fornicaria: quasi stercus in via conculcabitur. Speciem mulieris aliene multi admirati: reprobi facti sunt. Colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere non sedeas omnino nec accumbas cum ea super cubitum. et non altercaris cum illa in vino. ne forte declinet cor tuum in illam et sanguine tuo labaris in perditionem. Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus: veterascet et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris non enim scis que futura sit illius subversio Non placeat tibi iniuria iniustorum: sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi: et non suspicaberis timorem mortis et si accesseris ad illum noli aliquid committere: ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris et super dolentium arma am

Al' in manibus

Al' constituat

Al' ignato · Al' struas

avertentem

Al' mortuo inimico tuo

sapientiam

Al' sine

bulabis. Secundum virtutem tuam
caveto a proximo tuo: et cum sapien
tibus et prudentibus tracta. De conviviis iustis
Viri iusti sint tibi convive. et in timo
re dei sit gloriatio tibi et in sensu sit
tibi cogitatus dei: et omnis narratio
tua in preceptis altissimi. In manus
artificum opera laudabuntur et princeps
populi in sapientia sermonis.
eius: in sensu vero seniorum verbum.
Terribilis est in civitate sua homo lin
guosus: et temerarius in verbo suo
odibilis erit. De iudicibus. x.
Iudex sapiens iudicabit populum
suum: et principatus sensati stabi
lis erit. Secundum iudicem populi:
sic et ministri eius. et qualis rector est
civitatis tales et inhabitantes in ea.
Rex insipiens perdet populum suum
et civitates inhabitabuntur per sen
sum prudentium. In manu dei potes
tas terre: et execrabilis omnis iniqui
tas gentium: et utilem rectorem in
tempus suscitabit super illam. In ma
nu dei potestas hominis: et super faciem
scribe imponet honorem suum. Omnis
iniurie proximi ne memineris: et
nichil agas in operibus iniurie. Odibilis
est coram deo et hominibus superbia: et
execrabilis omnis iniquitas gentium.
Regnum a gente in gentem transfer
tur propter iniustitias et iniurias et
contumelias: et diversos dolos. De a
varitia Avaro autem nichil est scelesti
us. Quid superbis terra et cinis? Nichil
est iniquius quam amare pecuniam.
Ille enim et animam suam venalem habet: quoniam in vita sua proie
cit intima sua. Omnis potentatus
brevis vita. Languor prolixior gravat
medicum. Brevem languorem precidit
medicus: sic et rex hodie est et cras
morietur. Cum enim morietur homo:
hereditabit serpentes et bestias et vermes.
De superbia Initium superbie hominis
apostatare a deo: quoniam ab illo qui
fecit illum recessit cor eius. quoniam
initium peccati omnis superbia. Qui
tenuerit illam adimplebitur male
dictis et subvertet eos in finem. Propterea
exhonoravit dominus conventus
malorum et destruxit eos usque ad finem.
Sedes ducum superborum destruxit do
minus: et sedere fecit mites pro eis.
Radices gentium superbarum arefecit
deus: et plantavit humiles ex ipsis gen
tibus. Terras gentium evertit dominus
et perdidit eas usque ad fundamentum.
Arefecit ex ipsis et disperdit illos et ces
sare fecit memoriam eorum a terra. Per
didit deus memoriam superborum: et
reliquit memoriam humilium sen
su. Non est creata hominibus superbia:
neque iracundia nationi mulierum.
Semen hominum honorabitur hoc
quod timet dominum: semen autem hoc
exhonorabitur hominum quod preterit manda
ta dei. In medio fratrum rector illorum
in honore: et qui timent dominum erunt in
oculis eius. Gloria divitum honoratorum
et pauperum: timor domini est. Noli des
picere hominem iustum pauperem et
noli magnificare virum peccatorem di
vitem. Magnus et iudex et potens
est in honore: et non est maior illo qui
timet dominum. Servo sensato liberi ser
vient: et vir prudens et disciplinatus
non murmurabit correptus: et nesciens
non honorabitur. Noli extollere te in
faciendo opere tuo et noli cunctari in
tempore angustie. Melior est qui operatur
et habundat in omnibus: quam qui
gloriatur et eget pane. Fili in mansu
etudine serva animam tuam: et da
illi honorem secundum meritum
suum. Peccantem in animam suam
quis iustificabit? Et quis honorifica
bit exhonorantem animam suam?
Pauper gloriatur per disciplinam et
timorem suum: et est homo qui ho
norificatur propter substantiam suam. Qui
autem gloriatur in paupertate quanto
magis in substantia et qui gloriatur
in substantia paupertatem vereatur. ·xi·

Sapientia humiliati exaltabit
caput illius: et in medio magnatorum
consedere illum faciet. Non
laudes virum in specie sua neque
spernas hominem in visu suo. Brevis in
volatilibus est apis et initium dulcoris
habet fructus eius. In vestitu ne glori
eris umquam: nec in die honoris tui extolla
ris. quoniam mirabilia opera altissimi
solius et gloriosa et absconsa et in
visa opera illius. Multi tyranni sede
runt in throno et insuspicabilis porta
vit diadema. Multi potentes oppres
si sunt valide et gloriosi traditi sunt

XI

Marginalia: al' dei; al' honoratur; al' servi; al' erit

in manus alter omnium. Priusquam inter-
roges ne vituperes quemquam: et cum
interrogaveris corripe iuste. Priusquam
audias ne respondeas verbum: et in
medio seniorum ne adicias loqui. De ea
re que te non molestat ne certes: et
in iudicio peccantium ne consistas.
Fili ne in multis sint actus tui: et si
dives fueris non eris immunis a
delicto. Si enim secutus fueris non ap-
prehendes: et non effugies si precucur-
reris. Est homo laborans et festinans
et dolens impius: et tanto magis non
habundat propter promissiones pro-
prias. Est homo marcidus egens re-
cuperatione: plus deficiens virtute et
habundans paupertate. et oculus dei
respexit illum in bono: et erexit illum
ab humilitate ipsius: et exaltavit ca-
put eius a contribulatione. Et mira-
ti sunt in illo multi. et honoraverunt
deum. Bona et mala vita et mors
paupertas et honestas: a deo sunt. Da-
tum dei permanet iustis: et profectus
illius successus habebunt in eternum.
Est qui locupletatur parce agendo
et hec pars mercedis illius ~~successus~~
~~habebunt in eternum est qui locuple-~~
~~tatur parce agendo et hec pars merce-~~
~~dis illius~~ in eo quod dicit inveni requi-
em mihi et nunc manducabo de bo-
nis meis solus: et nescit quod tempus
preteriet illum, et relinquet omnia
aliis et morietur. Sta in testamento
tuo et in illo colloquere et in opere ma-
nuum tuarum veterasce. Ne mane-
as in operibus peccatorum. Confide au-
tem in deo et mane in loco tuo. Facile
est enim in oculis dei subito honesta-
re pauperem. Benedictio dei in mercedem
iusti festinat: et in honore veloci pro-
cessus illius fructificat. Ne dicas quid
est mihi opus et que erunt mihi ex
hoc bona. Ne dicas quid deest mihi suf-
ficiens sum et quid ex hoc pessimabor
et que mala mihi a modo venient
in vita. In die bonorum ne immemor
sis malorum: et in die malorum ne
immemor sis bonorum: quoniam fa-
cile est coram deo in die obitus retribue-
re unicuique secundum vias suas. Ma-
litia hore oblivionem facit luxurie
magne: et in fine hominis denuda-
tio operum illius. Ante mortem ne lau-

Al' deum

A. sapientia et disciplina et scientia legis apud deum. dilectio et vie bonorum apud ipsum. Error et tenebre peccatoribus creata sunt. Qui autem gloriantur in malis consenescunt in mala

A. mors appropinquet

Al' mandatorum tuorum

al' iniurie

des hominem quemquam: quoniam in
filiis suis agnoscitur vir. Non omnem
hominem inducas in domum tuam.
Multe enim sunt insidie dolosi. Si-
cut enim eructant precordia fetentium
sicut perdix inducitur in caveam et ut
caprea in laqueum: sic et cor superborum
et sicut prospector videns casum pro-
ximi sui. Bona enim in mala con-
vertens insidiatur: et in electis imponit ma-
culam. A scintilla una augetur ignis
et ab uno doloso augetur sanguis.
Vir vero peccator sanguini insidiatur. At-
tende tibi a pestifero fabricat enim mala:
ne forte inducat super te subsannatio-
nem in perpetuum. Admitte ad te alie-
nigenam et subvertet te in turbine: et ab-
alienabit te a tuis propriis. ~~Ne suscipias~~
~~peccatorem: et impiis …~~
~~tibi reddet vindictam …~~

XII.

Si ~~in die vindicte~~ benefeceris scito cui bene-
feceris: et erit gratia in bonis tuis multa.
Benefac iusto: et invenies retributionem
magnam. et si non ab ipso: certe a
deo. Non enim est ei bene qui assidu-
us est in malis: et elemosinam non
danti. Quoniam et altissimus odio ha-
bet peccatores: et misertus est peniten-
tibus. Da misericordi et ne suscipias pecca-
torem et impiis et peccatoribus reddet vin-
dictam: custodiens eos in die vindicte.
Da bono et non receperis peccatorem.
Benefac humili: et non dederis impio.
Prohibe illi panes dare: ne in ipsis po-
tior te sit. Nam duplicia mala inve-
nies in omnibus bonis quoniam et al-
tissimus odio habet peccatores et im-
piis reddet vindictam. Non agnosce-
tur in bonis amicus et non abscondetur
in malis inimicus. In bonis
viri inimici illius. et in tristitia
in malitia illius amicus agnitus
est. Non credas inimico tuo in eternum.
Sicut enim eramentum erugi-
nat nequitia illius et si humiliatus
vadat curvus: abice animum tuum
et custodi te ab illo. Non statuas il-
lum penes te nec sedeat ad dexteram
tuam ne conversus stet in loco
tuo ne forte conversus in locum
tuum inquirat cathedram tuam et in no-
vissimo agnoscas verba
mea et in sermonibus meis stimu-

lexis. Quis medebitur incantatori a serpente
percusso. et omnibus qui appropinquant
bestiis: et qui comitatur cum viro iniquo
et obvolutus est in peccatis eius. Una
hora tecum permanebit: si autem decli-
naveris non supportabit. In labiis suis
indulcat inimicus et in corde suo insidiatur
ut subvertat te in foveam. In oculis suis
lacrimatur inimicus et si invenerit tem-
pus non satiabitur sanguine. Si incurre-
rint tibi mala: invenies eum illic pri-
orem. In oculis suis lacrimatur inimi-
cus et quasi adiuvans suffodiet plan-
tas tuas. Caput suum movebit et plau-
det manu et multa susurrans commu-
tabit vultum suum. xiii.

XIII

Qui tetigerit picem inquinabi-
tur ab ea: et qui communicaverit superbo
induet superbiam. Pondus super se tol-
lit qui honestiori se communicat: et di-
tiori te ne socius fueris. Quid commu-
nicabit cacabus ad ollam. Quando
enim se colliserint confringetur. Dives
iniuste egit et fremet. pauper autem
lesus tacebit. Si largitus fueris assu-
met te et si non habueris derelinquet
te. Si habes convivet tecum et evacua-
bit te et ipse non dolebit te. Si necessa-
rius illi fueris supplantabit te et subri-
dens spem dabit narrans tibi bona et
dicet quid opus est tibi et confundet te
in cibis suis donec te exinaniat bis
et ter et in novissimo deridebit te. Postea
videns derelinquet te: et caput suum
movebit ad te. Humiliare deo et ex-
specta manus eius: et attende ne se-
ductus in stultitia humilieris. Noli
esse humilis in sapientia tua: ne hu-
miliatus in stultitiam seducaris.
Advocatus a potentiore discede: ex hoc
enim magis te advocabit. Ne impro-
bus sis ne impingaris: et ne longe sis
ab eo ne eas in oblivionem. Ne retine-
as ex equo loqui cum illo et ne cre-
das multis verbis illius. Ex multa
enim loquela temptabit te. et subri-
dens interrogabit te de absconditis
tuis. Immitis animus illius con-
servabit verba tua: et non parcet de
malitia et de vinculis. Cave tibi et
et attende diligenter auditui tuo.
quoniam cum subversione tua am-
bulas. Audiens vero illa quasi in
somnis vide: et vigilabis. Omni
vita tua. Dilige deum et invoca eum
in salute tua. Omne animal diligit
simile sibi: et sic omnis homo proxi-
mum sibi. Omnis caro ad similem
sibi coniungitur: et omnis homo si-
mili sibi sociabitur. Si communicabit
lupus agno aliquando: sic peccator
iusto. Que communicatio homini
sancto ad canem aut que pars bona
diviti ad pauperem? Venatio leonis
onager in heremo: sic pascua divitum
sunt pauperes in seculo. Et sicut abhomi-
natio est superbo humilitas. sic execra-
tio divitis pauper. Dives commotus con-
firmatur ab amicis: humilis autem
cum ceciderit expelletur et a notis. Di-
vite decepto multi recuperatores: locutus
est superba et iustificaverunt illum. Hu-
milis deceptus est insuper et arguitur:
locutus est sensate et non est datus ei
locus. Dives locutus est et omnes ta-
cuerunt et verbum illius usque ad nu-
bes perducent. Pauper locutus est. et di-
cunt. Quis est hic? Et si offenderit sub-
vertent illum. Bona est substantia cui non
est peccatum in conscientia: et nequissi-
ma paupertas in ore impii. Cor homi-
nis immutat faciem illius: sive in bonis
sive in malis. Vestigium cordis boni et
faciem bonam: difficile invenies et cum
labore. xiii.

XIIII

Beatus vir qui non est lapsus in
verbo ex ore suo et non est stimulatus
in tristitia delicti. Felix qui non habuit
animi sui tristitiam. et non excidit a
spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratio-
ne est substantia: et homini livido ad quid
aurum? Qui acervat ex animo suo in-
iuste aliis congregat: et in bonis illius
alius luxuriabitur. Qui sibi nequam
est cui alii bonus erit? Et non iocun-
dabitur in bonis suis. Qui sibi invi-
det nihil est illo nequius et hec reddi-
tio est malitie illius. Et si benefecerit ig-
noranter et non volens facit et in no-
vissimo manifestat malitiam suam.
Nequam est oculus lividi: et avertens
faciem et despiciens animam suam.
Insatiabilis oculus cupidi in partem
iniquitatis. non satiabitur donec con-
sumat arefaciens animam suam. Ocu-
lus malus ad mala et non satiabitur
pane, et in tristitia erit super mensam
suam. Fili si habes benefac tecum

al' deum

quia facies & color immutat[illegible] [illegible]

indigens

et deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniam mors non tardat: et testamentum inferorum quia demonstratum est tibi. Testamentum enim huius mundi morte morietur. Ante mortem bene fac amico tuo. et secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis a die bona. et particula boni doni non te pretereat. Nonne aliis relinques labores et dolores tuos in divisione sortis? Da et accipe. et iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iustitiam quoniam non est apud inferos invenire cibum. Omnis caro sicut fenum veterascet et sicut folium fructificans in arbore viridi. Alia generantur et alia deiciuntur. Sic generatio carnis et sanguinis. alia finitur. et alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet: et qui illud operatur ibit cum ipso. Et omne opus electum iustificabitur et qui operatur illud honorabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia sua morabitur. et qui in iustitia morabitur et in sensu cogitabit circumspectionem dei. Qui excogitat vias illius in suo corde et in absconsis illius intelligens vadens post illam quasi investigator et in viis illius consistens qui respicit per fenestras eius et in ianuis illius audiens. Qui requiescit iuxta domum illius: et in parietibus illius figens palum. Statuet casulam suam ad manus illius: et requiescent in casula illius bona per evum. Statuet filios suos sub tegmine illius. et sub ramis illius demorabitur: protegetur sub tegmine illius a fervore. et in gloria illius requiescet. ·xv·

al' quod — al' meditabitur — al' sicut — al' bona

XV

Qui timet deum faciet illud: et qui continens est iustitie apprehendet illam et obviabit illi quasi mater honorificata et quasi mulier a virginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vite et intellectus: et aqua sapientie salutaris potabit illum. et firmabitur in illo et non flectetur et continebit illum. ~~Apud proximos~~ et non confundetur. Exaltabit illum apud proximos suos: et in medio ecclesie aperiet os illius et implebit illum spiritu sapientie et intellectus et stola glorie vestiet illum. Iocunditatem et exultationem thesaurizabit super illum. et in nomine eterno hereditabit illum. Homines stulti non apprehendent illam. et homines sensati obviabunt illi. Homines stulti non videbunt illam: longe enim abest a superbia et dolo. Viri mendaces non erunt illius memores et viri veraces invenientur in illa. et successum habebunt usque ad inspectionem dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris: quoniam a deo profecta est sapientia. Sapientie enim dei astabit laus et in ore fideli habundabit: et dominator deus dabit eam illi. Non dixeris per deum abest: que enim odit ne feceris. Non dicas ille me implanavit: non enim necessarii sunt illi homines impii. Omne execramentum erroris odit dominus: et non erit amabile timentibus illum. Deus ab initio constituit hominem et reliquit illum in manu consilii sui. Adiecit mandata et precepta sua. Si volueris mandata conservare conservabunt te: et in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita et mors bonum et malum quod placuerit ei dabitur ei quoniam multa sapientia dei est et fortis in potentia. videns omnes sine intermissione. Oculi domini ad timentes eum: et ipse agnoscit omnem operam hominis. Nemini mandavit impie agere: et nemini dedit spatium peccandi. Non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium et inutilium. ·xvi·

al' induet

Non iocunderis in filiis impiis. si multiplicentur non oblecteris super ipsos si non est timor dei cum illis. Non credas vite illorum et ne respexeris in labores illorum. Melior est enim unus timens deum quam mille filii impii et utile est mori sine filiis quam relinquere filios impios. Ab uno sensato inhabitabitur patria et a tribu impiorum deseretur. Multa alia vidit oculus meus: et fortiora horum audivit auris mea. In synagoga peccantium exardebit ignis: et in gente incredibili exardescet ira. Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes qui destructi sunt confidentes sue

virtuti et non pepercit peregrinationi illorum, et execratus est illos pre superbia illorum. Non misertus est illis: gentem totam perdens extollentem se in suis peccatis et sicut sexcenta milia peditum qui congregati sunt in duritiam cordis sui: et si unus fuisset cervicatus mirum si fuisset immunis. Misericordia enim et ira est cum illo potens exoratio et effundens iram secundum misericordiam suam: sic correptio illius hominis secundum opera sua iudicatur. Non effugiet in rapina peccator: et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum et secundum intellectum peregrinationis ipsius. Non dicas a deo abscondar et ex summo quis mei memorabitur. In populo magno non agnoscar. Que est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce celum et celi celorum abyssus et universa terra et que in eis sunt in conspectu illius commovebuntur montes simul et colles et fundamenta terre. Et cum conspexerit illa deus tremore concutientur et in omnibus his insensatum est cor et omne cor intelligitur ab illo et vias illius quis intelliget et procellam quam nec oculus vidit hominis. Nam plurima opera illius sunt in absconsis sed opera iustitie eius quis enuntiabit aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam: et interrogatio hominum in consummatione est. Qui minoratur corde cogitat inania et vir imprudens et errans cogitat stulta. Audi me fili et disce disciplinam sensus et in verbis meis attende in corde tuo et dicam in equitate disciplinam et scrutabor enarrare sapientiam. Et in verbis meis attende in corde tuo et dico in equitate spiritus virtutes quas posuit deus in opera sua ab initio: et in veritate enuntio ~~et in veritate enuntio~~ scientiam eius. Et in iudicio dei opera ipsius ab initio et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum: et initia ipsorum in gentibus suis. Ordinavit in eternum opera illorum: nec esurierunt nec laboraverunt et non destiterunt ab operibus suis. Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque in eternum. Non sis incredibilis verbo illius. Post hec deus in terram respexit: et implevit illam bonis suis. Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipsius: et in ipsam iterum reversio illorum. · xvii ·

XVII

Deus creavit de terra hominem et secundum imaginem suam fecit illum. Et iterum convertit illum in ipsam: et secundum se vestivit illum virtute. Numerum dierum et tempus dedit illi: et dedit illi potestatem eorum que sunt super terram. Posuit timorem illius super omnem carnem: et dominatus est bestiarum et volatilium. Creavit ex ipso adiutorium simile ipsi consilium et linguam et oculos et aures et cor dedit illis excogitandi. et disciplina intellectus replevit illos. Creavit illis scientiam spiritus: sensu replevit cor illorum bona et mala ostendit illis. Posuit oculum suum super corda ipsorum ostendere illis magnalia operum suorum ut nomen sanctificationis collaudent et gloriari in mirabilibus illius ut magnalia operum eius enarrent. Addidit illis disciplinam et legem vite hereditavit illos. Testamentum eternum constituit cum illis: et iustitiam et iudicia sua ostendit illis et magnalia honoris eius vidit oculus illorum: et honorem vocis audierunt aures illorum et dixit illis Attendite ab omni iniquo: et mandavit illis unicuique de proximo suo. Vie illorum coram ipso sunt semper: non sunt absconse ab oculis ipsius. In unamquamque gentem preposuit rectorem: et pars dei israel facta est manifesta. Et omnia opera illorum velut sol in conspectu dei sunt: et oculi sine intermissione respicientes in viis eorum. Non sunt abscondita testamenta per iniquitatem eorum. et omnes iniquitates eorum in conspectu dei. Elemosina viri quasi signaculum cum ipso et gratiam hominis quasi pupillam conservabit. et postea resurget et retribuet illis retributionem unicuique in caput ipsorum: et convertet in inferiores partes terre. Penitentibus autem dedit viam iustitie: et confirmavit deficientes sustinere et destinavit illis sortem veritatis. Convertere ad dominum: et relinque peccata tua. Precare autem faciem

Non de creacione hominis

al' oculos ipsorum

al' mea

ei

al' ipsi

al' ocula

dei: et minue offendicula. Revertere ad
dominum et avertere ab iniustitia tua
et nimis odito execrationem et cognos
ce iustitias et iudicia dei et sta in sorte p
positionis et orationis altissimi dei. In
partes vade seculi sancti: cum vivis et
dantibus confessionem deo. Non demore
ris in errore impiorum. ante mortem
confitere. A mortuo quasi nichil sit: perit
confessio. Confiteberis vivens vivus
et sanus confiteberis et laudabis deum
et gloriaberis in miserationibus illius
Quam magna misericordia dei. et propitiatio il
lius convertentibus ad se. Nec enim omnia
possunt esse in hominibus: quoniam non
est immortalis filius hominis: et in va
nitate malitie placuerunt. Quid lu
cidius sole: et hic deficiet. Aut quid ne
quius quam quod excogitavit caro et sanguis: et hoc
arguetur. virtutem altitudinis celi ip
se conspicit: et omnes homines terra
et cinis. ·xviii·

XVIII

Qui vivit in eternum: creavit omnia
simul. Deus solus iustificabitur: et ma
net invictus rex in eternum. Quis suf
ficiet enarrare opera illius: Quis enim
investigavit magnalia illius? virtu
tem autem magnitudinis eius quis
enuntiabit: et quis adiciet enarrare
misericordiam eius: Non est minuere neque
adicere nec est invenire magnalia dei
Cum consummaverit homo tunc in
cipiet: et cum quieverit operabitur. Quid
est homo et que gratia illius. et quid
bonum aut quid nequam illius.
Numerus dierum hominum: ut
multum centum anni. Quasi gutte
aque maris deputati sunt et sicut cal
culus arene sic exigui anni in die
evi. Propter hoc patiens est deus in
illis et effundet super eos misericordiam suam
vidit presumptionem cordis illorum:
quoniam mala est: et cognovit sub
versionem illorum quoniam nequam
est. Ideo adimplevit propitiationem
suam in illis et ostendit illis viam
equitatis. Miseratio hominis circa pro
ximum suum: misericordia autem dei super
omnem carnem. Qui misericordiam habet: docet
et erudit quasi pastor gregem suum
Miseretur excipiens doctrinam misera
tionis et qui festinant in iudiciis eius
Fili in bonis non des querelam: et
in omni dato ne des tristitiam verbi

mali. Nonne ardorem refrigerabit
ros? Sic et verbum melius quam datum
Nonne ecce verbum super datum
bonum? Et utraque cum homine iusti
ficato. Stultus acriter improperabit
et datum indisciplinati tabescere fa
cit oculos. Ante iudicium para iusti
tiam tibi et antequam loquaris
disce. Ante languorem adhibe me
dicinam: et ante iudicium interro
ga te ipsum: et in conspectu dei inve
nies propitiationem. Ante languo
rem humilia te: et in tempore infir
mitatis ostende conversationem tuam.
Non impediaris orare semper. et non ve
rearis usque ad mortem iustificari
quoniam merces dei manet in eternum
Ante orationem prepara animam tu
am et noli esse quasi homo qui temp
tat dominum. Memento ire in die con
summationis: et tempus retribu
tionis in conversatione faciei. Me
mento paupertatis in tempore ha
bundantie et necessitatem pauperta
tis in die divitiarum. A mane us
que ad vesperam immutabitur: et hec
omnia citata in oculis dei. Homo
sapiens in omnibus metuet et in die
bus delictorum attendet ab inertia
Omnis astutus agnoscit sapienti
am et invenienti eam dabit confes
sionem. Sensati in verbis et ipsi sa
pienter egerunt et intellexerunt ve
ritatem et iustitiam: et imploraverunt
proverbia et iudicia. Post concu
piscentias tuas non eas: et a vo
luntate tua avertere. Si prestes a
nime tue concupiscentias eius: faciet
te in gaudium inimicis tuis.
Ne oblecteris in turbis nec in modi
cis delecteris: assidua est enim com
missio illorum. Ne fueris medio
cris in contentione ex fenore: et non est
tibi nichil in sacculo: eris enim in
vidus vite tue. ·xix·

Operarius ebriosus non locu
pletabitur: et qui spernit mo
dica paulatim decidet. Vinum et mu
lieres apostatare faciunt sapientes:
et arguent sensatos. et qui se iungit
fornicariis erit nequam. Putredo
et vermis hereditabunt illum et
extolletur in exemplum maius: et
tolletur de numero anima eius.

credit cito levis corde est et minora
bitur. et qui delinquit in animam
suam supabitur. Qui gaudet in iniqui
tate denotabitur. et qui odit correpti
onem minuetur uita: et qui odit loqu
acitatem extinguit maliciam. Qui
peccat in animam suam nō penitebit:
et qui iocundatur in malitia denota
bitur. Ne iteres uerbum nequam
et duriim et non minoraberis. Ami
co et inimico noli narrare sensum tu
um et si est tibi delictum: noli denuda
re. Audiet enim te et custodiet te. et quasi
si defendens peccatum odiet te: et sic ad
herit tibi semper. Audisti uerbum
aduersus proximum tuum: commo
riatur intre: fidens quoniam non te
dirumpet. A facie uerbi parturit fatu
us: tamquam gemitus partus infan
tis. Sagitta infixa femori carnis:
sic uerbum in corde stulti. Corripe ami
cum ne forte non intellexerit et dicat
non feci: aut si fecerit ne iterum ad
dat facere. Corripe proximum tuum
ne forte non dixerit: et si dixerit ne
forte iteret. Corripe amicum. Sepe enim
fit commissio: et non omni uerbo
credas. Est qui labitur in lingua su
a sed non ex animo. Quis est enim
qui non deliquerit in lingua sua?
Corripe proximum tuum antequam
comminueris. et da locum timori altis
simi: quia omnis sapientia timor
dei et in illa est timere deum: et in
omni sapientia dispositio legis: et non
est sapientia nequitie disciplina et
non est cogitatus peccatorum pruden
tia. Est nequitia et in ipsa execratio
et est insipiens qui minuitur sapien
tia. Melior est homo qui deficit sapien
tia et deficiens sensu in timore dei quam
qui habundat sensu in timore et
transgreditur legem altissimi. Est
sollertia certa: et ipsa iniqua est. et
qui emittit uerbum certum enar
rans ueritatem. Est qui nequiter hu
miliat se. et interiora eius plena sunt
dolo. Et est iustus qui se nimium
summittit a multa humilitate: et
est iustus qui inclinat faciem. et fin
git se non uidere quod ignoratum est
et si ab imbecillitate uirium uete
tur peccare. si inuenerit tempus
malefaciendi malefaciet. Ex uisu

cognoscitur uir: et ab occursu faciei cog
noscitur sensatus. amictus corporis et
risus dentium et ingressus hominis
enuntiant de illo. Est correptio men
dax in ira contumeliosi: et est iudici
um quod non probatur esse bonum
et est tacens: et ipse est prudens. XX.

XX

Quam bonum est arguere quam
irasci: et confitentem in oratione
non prohibere. Concupiscentia spado
nis deuirginauit iuuenculam sic qui
facit per uim iudicium iniquum. Quam
bonum est correptum manifestare pe
nitentiam: sic enim effugies uolunta
rium peccatum. Est tacens qui inue
nitur sapiens: et est odibilis qui procax
est ad loquendum. est autem tacens
et non habens sensum loquele: et est ta
cens sciens tempus apti temporis. ho
mo sapiens tacebit usque ad tempus
lasciuus autem et imprudens non ser
uabunt tempus. Qui multis utitur
uerbis ledit animam suam: et qui potestatem
sibi assumit iniuste odietur. Est pro
cessio in malis uiro indisciplinato
et est inuentio in detrimentum. Est
datum quod non est utile: et est datum
cuius retributio duplex. Est propter
gloriam minoratio: et est qui ab hu
militate leuabit caput. est qui multa (sua)
redimat modico pretio: et est restitu
ens ea in septuplum. Sapiens in uerbis
seipsum amabilem facit: gratie au
tem fatuorum effundentur. Datus in
sipientis non erit utilis tibi: oculi enim
illius septemplices sunt. Exigua da
bit et multa improperabit: et apertio oris il
lius inflammatio est. Hodie fenerat
quis. et cras expetit: et odibilis homo
eiusmodi. Fatuo non erit amicus: et non
erit gratia bonis illius. Qui enim edunt
panem illius: false lingue sunt. Quo
tiens et quanti irridebunt eum. Neque
enim quod habendum erat directo sen
su distribuit: similiter et quod non
erat habendum. lapsus false lingue
quasi pauimento cadens. Sic et
sic casus malorum festinanter ueniet.
Homo acharis quasi fabula uana
et in ore indisciplinatorum assidua erit
Ex ore fatui reprobabitur parabola:
non enim dicit illam in tempore suo
Est qui uetatur peccare ab inopia et
in requie sua stimulabitur. Est qui

al' q̄ i pauimento

al' pre

perdit animam suam pre confusione et ab imprudenti persona perdet eam. Persone autem acceptione perdet se. Est qui pre confusione promittit amico: et lucratus est eum inimicum gratis. Obprobrium nequam in homine mendacium et in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior fur est quam assiduitas viri mendacis perditionem autem ambo hereditabunt. Mores hominum mendacium sine honore et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Sapiens in verbis producet se ipsum: et homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terram suam inaltabit acervum frugum: et qui operatur iustitiam ipse exaltabitur. Qui vero placet magnatis effugiet iniquitatem. Xenia et dona excecant oculos iudicum: et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et thesaurus invisus: que utilitas utrisque? Melior est qui celat insipientiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam. XXI.

V. Non plus peccat ille qui censum condit in agro Quam qui doctrinam claudit ore suo

XXI

Fili peccasti non adicias iterum sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur. Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesseris ad illa suscipient te. Dentes leonis dentes eius interficientes animas hominum. Quasi rumphea bis acuta omnis iniquitas et plage illius non est sanitas. Cataplectatio et iniurie obiurgatio adnullabunt substantiam et domus que nimie locuplex est: adnullabitur superbia. Sic substantia superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet: et iudicium festinato adveniet illi. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris: et qui timet deum convertetur ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci: et sensatus scit labi se ab ipso. Qui edificat domum suam impendiis alienis quasi qui colligit lapides suos in hyeme. Stuppa collecta synagoga peccantium et consummatio illorum flamma ignis. Via peccantium complanata lapidibus: et in fine illorum inferi et tenebre: et pene. Qui custodit iustitiam continebit sensum eius. Consummatio timoris dei sapientia: et sensus. Non erudietur qui non est sapiens

al' sanus

in bono. Est autem insipientia que habundat in malo: et non est sensus ubi habundat amaritudo. Scientia sapientis tanquam inundatio habundabit et consilium illius sicut fons vite permanet. Cor fatui quasi vas confractum et omnem sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quodcumque audierit scius laudabit et adiciet. Audivit luxuriosus et displicebit illi: et proiciet illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarcina in via. Nam in labiis sensati invenietur gratia. Os prudentis queritur in ecclesia: et verba illius cogitabunt in cordibus suis. Tanquam domus exterminata sic fatuo sapientia: et scientia insensati inenarrabilia verba. Compedes in pedibus stulto doctrina: et quasi vincula manuum super manum dextram. Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit. Ornamentum aureum prudenti doctrina: et quasi brachiale in brachio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi: et homo peritus confundetur a persona potentis. Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit. Stultitia hominis auscultare per ostium: et prudens gravabitur contumelia. Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum: et in corde sapientium os illorum. Dum maledicit impius diabolum: maledicit ipse animam suam. Susurro coinquinabit animam suam: et in omnibus odietur et qui cum eo manserit odiosus erit: tacitus et sensatus honorabitur. XXII.

XXII

In lapide luteo lapidatus est piger: et omnes loquentur super aspernationem illius. De stercore boum lapidatus est piger: et omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Confusio patris de filio indisciplinato: filia autem in deminoratione fiet. Filia prudens hereditas viro suo: nam que confundit in contumeliam fit genitoris. Patrem et virum confundit audax: ab impiis non minorabitur. Ab utrisque autem inhonorabitur. Musica in luctu importuna narratio. Flagella et doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum

quasi qui conglutinet testam. Qui
narrat verbum non audienti: quasi
qui excitat dormientem de gravi som
no. Cum dormiente loquitur qui enarrat
stulto sapientiam: et in fine narratio
nis dicit. Quis est hic? Super mortu
um plora: defecit enim lux eius. et super
fatuum plora: defecit enim sensus eius
Modicum plora super mortuum: quoniam re
quievit: pluriminum vero super vitam
fatui. Nequissimi enim nequissima
vita est super mortem fatui. Luctus mor
tui septem dies. fatui autem et impii
omnes dies vite illorum. Cum stulto
ne multum loquaris et cum insensa
to ne abieris. Serva te ab illo ut non
molestiam habeas: et non coinquina
beris in peccato illius. Deflecte ab illo
et invenies requiem: et non acediaberis
in stultitiam illius. Super plumbum
quid gravabitur: et quod illi aliud no
men quam fatuus? Harenam et salem
et massam ferri facilius est portare quam
hominem imprudentem et fatuum et
impium. Sicut loramentum ligneum
colligatum fundamento edificii non
dissolvitur: sic et cor confirmatum in
cogitatione consilii. Cogitatus sensati
in omni tempore nec metu non depra
vabitur. Sicut ornatus arenosus
in pariete limpido et sicut palee in ex
celsis et cementa sine impensa posita contra
faciem venti non permanebunt: sic
et cor timidum in cogitatione stulti
contra impetum timoris non resistet.
Sic et cor trepidum in cogitatione fatui
in omni tempore non metuet: sic et qui
in preceptis dei permanet semper. Pungens
oculum deducet lacrimas et qui pun
git cor profert sensum. Mittens lapidem
in volatilia deiciet illa: et sic qui convi
ciatur amico dissolvit amicitiam. Ad a
micum et si produxeris gladium non
desperes. Est enim regressus ad amicum.
Si aperuit os triste non timeas. Est enim
reconciliatio excepto convitio et impropé
rio et superbia et misterii revelatione et
plaga dolosa. In his omnibus effugiet
amicus. Fidem possidete cum proximo
in paupertate illius. ut et in bonis illius
leteris. In tempore tribulationis illius
permane illi fidelis: ut et in hereditate
illius coheres sis. Ante ignem camini
vapor et fumus ignis exaltatur: sic

et ante sanguinem maledicta et contume
lie et mine. Amicum salutare non con
fundar et a facie illius non me abscon
dam et si mala michi evenerint per illum
sustinebo et omnis qui audiet cavebit
se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam
et super labia mea signaculum certum
ut non cadam ab ipsis et lingua mea per
dat me. XXIII.

XXIII

Domine pater et dominator vite
mee ne derelinquas me in consilio illo
rum nec sinas me cadere in illa expro
bratione. Quis superponet in cogitatu
meo flagella. et in corde meo doctrinam
sapientie: ut ignorationibus eorum non
parcant michi et non appareant delicta illo
rum. ne adcrescant ignorantie mee et
multiplicentur delicta mea et peccata
mea abundent et incidam in conspectu
adversariorum meorum et gaudeat su
per me inimicus meus. Domine pater et deus
vite mee ne derelinquas me in cogita
tu illorum. Extollentiam oculorum me
orum ne dederis michi et omne desiderium
perversum aufer a me. Ventris concupisc
entias et concubitus concupiscentie
ne apprehendant me: et animo irre
verenti et infrunito ne tradas me.
Doctrinam oris audite filii. Dilecti et
qui custodierit illam non peribit labiis
suis nec scandalizabitur in operibus ne
quissimus. In vanitate sua apprehen
ditur peccator et superbus et maledicus
scandalizabitur in illis. Iurationi ne
assuescat os tuum: multi enim ca
sus in illa. Nominatio vero dei non
sit assidua in ore tuo. et nominibus sancto
rum non admiscearis: quoniam non
eris immunis ab eis. Sicut enim servus
interrogatus assidue a livore non mi
nuetur: sic omnis iurans et nominans
in toto a peccato non purgabitur. Vir
multum iurans implebitur iniqui
tate. et non discedet a domo illius pla
ga et si frustraverit fratrem delictum il
lius super ipsum erit et si dissimulaverit
delinquet dupliciter et si in vacuum
iuraverit non iustificabitur. Replebitur
enim retributione pessima domus
illius. Est et alia loquela contraria in
morte. Non inveniatur in hereditate
Iacob et enim a misericordibus om
nia hec auferentur et in delictis non
volutabuntur. Indisciplinate loquele

non assuescat os tuum. Est enim in il
la verbum peccati. Memento patris et
et matris tue in medio enim magna
torum consistis. ne forte obliviscatur
te deus in conspectu illorum et assidui
tate tua infatuatus improperium patia
ris et maluisses non nasci: et diem na
tivitatis tue maledicas. Homo assuetus
in verbis improperii: in omnibus diebus
suis non erudietur. Duo genera abun
dant in peccatis et tertium adducit i
ram et perditionem. Anima calida qua
si ignis ardens non extinguetur donec
aliquid glutiat. et homo nequam in ore
carnis sue non desinet donec incendat
ignem. Homini fornicario omnis pa
nis dulcis non fatigabitur transgre
diens usque ad finem. Omnis homo qui
transgreditur lectum suum contemp
nens in animam suam et dicens quis
me videt tenebre circumdant me et
parietes cooperiunt me. et nemo circum
spicit me. quem vereor. delictorum me
orum non memorabitur altissimus
et non intelligit quoniam omnia vi
det oculus illius quoniam expellit a
se timorem dei huiusmodi hominis
timor et oculi hominum timentes
illum et non cognovit quoniam ocu
li domini multo plus lucidiores super
solem circumspicientes omnes vias
hominum et profundum abyssi
et hominum corda intuentes in ab
sconditas partes. Domino enim deo an
tequam crearentur omnia sunt ag
nita sic et post perfectum respicit omnia.
Hic in plateis civitatis vindicabitur
quasi pullus equinus fugabitur et u
bi non speravit apprehendetur et erit
dedecus omnibus: eo quod non intellex
erit timorem domini. Sic et mulier om
nis relinquens virum suum et sta
tuens hereditatem ex alieno matri
monio primo enim in lege altissimi
incredibilis fuit et secundo virum
suum dereliquit tertio in adulterio
fornicata est et ex alio viro filios sta
tuit sibi. hec in ecclesiam adducetur et in
filios eius respicietur non tradent
filii eius radices et rami eius non
dabunt fructum et derelinquetur in
maledictum memoria illius et de
decus illius non delebitur. Et agnos
cent qui derelicti sunt quoniam nichil

perembit

no

melius quam timor dei et nichil dulcius
quam respicere in mandatis domini
et gloria magna est sequi dominum
longitudo enim dierum assumetur
ab eo. XXIIII.

Sapientia laudabit animam suam
et in deo honorabitur et in medio po
puli sui gloriabitur et in ecclesiis altis
simi aperiet os suum: et in conspectu
virtutis illius gloriabitur. In medio
populi exaltabitur et in plenitudine
sancta admirabitur. Et in multitudine
electorum habebit laudem. et inter be
nedictos benedicetur dicens. Ego ex o
re altissimi prodivi primogenita an
te omnem creaturam. Ego feci in celis
ut oriretur lumen indeficiens et sicut
nebula texi omnem terram. Ego in
altissimis habitavi et thronus meus
in columpna nubis. Gyrum celi cir
cuivi sola et profundum abyssi pe
netravi et in fluctibus maris ambulavi
et in omni terra steti et in omni po
pulo et in omni gente primatum
habui et omnium excellentium
et humilium corda virtute calcavi.
Et in his omnibus requiem que
sivi et in hereditate domini morabor.
Tunc precepit michi et dixit michi crea
tor omnium: et qui creavit me requi
evit in tabernaculo meo. et dixit michi.
In iacob inhabita et in israel heredi
tare: et in electis meis mitte radices.
Ab initio et ante secula creata sum et
usque ad futurum seculum non desi
nam: et in habitatione sancta coram
ipso ministravi. Et sic in syon firma
ta sum et in civitate sanctificata si
militer requievi et in ierusalem potestas
mea. Et radicavi in populo honorifi
cato: et in partes dei mei hereditas il
lius et in plenitudine sanctorum de
tentio mea. Quasi cedrus exaltata
sum in libano: et quasi cypressus in
monte syon et quasi palma exalta
ta sum in cades et quasi plantatio
rose in iericho. Quasi oliva specio
sa in campis et quasi platanus ex
altata sum iuxta aquam in pla
teis. Sicut cinnamomum et balsamum
aromatizans: odorem dedi. Quasi
mirra electa dedi suavitatem odo
ris et quasi storax et galbanus et
ungula et gutta et quasi libanus

non in aliis requievi habitationem
meam. et quasi balsamum non mixtum
odor meus. Ego quasi therebintus ex-
tendi ramos meos. et rami mei hono-
ris et gratie. Ego quasi vitis fructificavi
suavitatem odoris et flores mei
fructus honoris et honestatis. Ego
mater pulcre dilectionis et timoris : et
agnitionis et sancte spei. In me omnis
gratia vie et veritatis in me omnis
spes vite et virtutis. Transite ad me
omnes qui concupiscitis me : et a ge-
nerationibus meis adimplemini. Spiritus
enim meus super mel dulcis et hereditas
mea super mel et favum. Memoria
mea in generatione seculorum. Qui
edunt me adhuc esurient et qui bibunt
me adhuc sitient. Qui audit me non
confundetur. et qui operantur in me
non peccabunt. Qui elucidant me :
vitam eternam habebunt. Hec omnia li-
ber vite. et testamentum altissimi et
agnitio veritatis. Legem mandavit
moyses in preceptis iustitiarum et here-
ditatem domui iacob et israel pro-
missiones. Posuit david puero suo exci-
tare regem ex ipso fortissimum et in thro-
no honoris sedentem in sempiternum.
Qui implet quasi phison sapientiam
et sicut tygris in diebus novorum. Qui ad-
implet quasi euphrates sensum qui
multiplicat quasi iordanis in tem-
pore messis. Qui mittit disciplinam sicut
lucem : et assistens quasi gyon in die
vindemie. Qui perficit primus scire
ipsam et infirmior non investigabit
eam. A mari enim abundabit cogita-
tio eius et consilium illius ab abysso
magna. Ego sapientia effudi flumi-
na. Ego quasi trames aque immen-
se de fluvio. Ego quasi fluvius dorix
et sicut aqueductus exivi de paradyso.
Dixi rigabo hortum meum plantatio-
num et inebriabo partus mei fructum.
Et ecce factus est michi trames abun-
dans : et fluvius meus propinqua-
vit ad mare. Quoniam doctrinam
quasi antelucanum illumino omnibus
et enarrabo illam usque in longinquum.
Penetrabo inferiores partes terre : et
inspiciam omnes dormientes et illu-
minabo omnes sperantes in domino.
Adhuc doctrinam quasi prophetiam effun-
dam : et relinquam illam querentibus sapientiam
et non desinam in progenies illorum us-
que in evum sanctum. Videte quoniam
non solum michi laboravi : sed omnibus
exquirentibus veritatem. .xxv.

XXV

In tribus placitum est spiritui meo : que
sunt probata coram deo et hominibus. Con-
cordia fratrum et amor proximorum : et vir
et mulier sibi consentientes. Tres species
odivit anima mea et aggravor valde
anime illorum. Pauperem superbum
et divitem mendacem : et senem fatuum
et insensatum. Que in iuventute tua non con-
gregasti. et quomodo invenies ea in se-
nectute tua? Quam speciosum canitiei
iudicium : et presbiteris cognoscere consili-
um. Quam speciosa veteranis sapientia
et gloriosus intellectus et consilium. Co-
rona senum in multa peritia et gloria il-
lorum timor dei. Novem insuspicabilia
cordis magnificavi : et decimum dicam
in lingua hominibus. Homo qui iocun-
datur in filiis vivens : et videns subversi-
onem inimicorum. Beatus qui habitat
cum muliere sensata et qui lingua sua non
est lapsus et qui non servivit indignis
se. Beatus qui invenit amicum verum
et qui enarrat iustitiam auri audienti.
Quam magnus qui invenit sapien-
tiam et scientiam sed non est super ti-
mentem dominum. Timor domini super
omnia se superposuit. Beatus cui donatum
est habere timorem dei. Qui tenet illum
cui assimilabitur? Timor domini : ini-
tium dilectionis eius. Fidei autem ini-
tium agglutinandum est ei. Omnis
plaga tristitia cordis est et omnis ma-
litia nequitia mulieris est et omnem
plagam et non plagam videbit cordis
et omnem nequitiam et non nequiti-
am mulieris et omnem obductum et
non obductum odientium et omnem
vindictam et non vindictam inimi-
corum. Non est caput nequius super caput
colubri : et non est ira super iram mulieris
~~mulieris~~. Commorari leoni et draconi
placebit : quam habitare cum mulie-
re nequam. Nequitia mulieris immutat
faciem eius et obcecabit vultum
suum tamquam ursus et quasi saccum
ostendit in medio proximorum eius.
Ingemuit vir eius : et audiens suspi-
ravit modicum. Brevis omnis mali-
tia super malitiam mulieris. Sors
peccatorum cadat super illam sicut as-

Nõ tria

al' deū. al' dei

ira

Nõ ĝtes mulieris

ascensus arenosus in pedibus veterani: sic
mulier linguata homini quieto. Ne
respicias in mulieris speciem et non con-
cupiscas mulierem in specie. Mulieris
ira: et irreverentia confusio magna.
Mulier si primatum habeat contraria
est viro suo. Cor humile et facies tristis
et plaga mortis mulier nequam. Manus
debiles et genua dissoluta: mulier que
non beatificat virum suum. A muliere
initium factum est peccati et per illam om-
nes morimur. Non des aque tue exitum
nec modicum. nec mulieri nequam ve-
niam prodeundi. Si non ambulaverit ad
manum tuam et confundet te in con-
spectu inimicorum: a carnibus tuis abscide
illam ne semper te abutatur. · xxvi.

XXVI

Mulieris bone beatus vir: numerus
enim annorum illorum duplex.
Mulier fortis oblectat virum suum. et
annos vite illius in pace implebit.
Pars bona mulier bona. In parte bona
timentium domini: dabitur viro pro fac-
tis bonis. Divitis autem et pauperis cor
bonum: in omni tempore vultus eorum
hylaris. A tribus timuit cor meum. et
in quarto facies mea metuit. Delaturam
civitatis et collectionem populi. et calump-
niam mendacem. Super mortem omnia
gravia. Dolor cordis et luctus. mulier
zelotypa. In muliere zelotypa et infide-
li: flagellum lingue omnibus communi-
cans. Sicut boum iugum quod move-
tur. ita et mulier nequam. Qui tenet
illam quasi qui apprehendat scorpio-
nem. Mulier ebriosa ira magna et
contumelia et turpitudo illius non
contegetur. Fornicatio mulieris: in
extollentia oculorum et in palpebris
illius agnoscetur. In filia non aver-
tente se. firma custodiam: ne inventa
occasione se abutatur. Ab omni irre-
verentia oculorum eius cave et ne mi-
reris si te neglexerit. Sicut viator siti-
ens ad fontem os aperiet et ab omni
aqua proxima bibet et contra omnem
palum sedebit. et contra omnem sagittam
aperiet pharetram donec deficiat. Gra-
tia mulieris sedule delectabit virum suum
et ossa illius impinguabit. Disciplina
illius datum dei est. Mulier sensata et
tacita non est immutatio erudite ani-
me. Gratia super gratiam: mulier
sancta et pudorata. Omnis autem
ponderatio: non est digna continentis
anime. Sicut sol oriens mundo in al-
tissimis dei: sic mulieris bone species
in ornamentum domus eius. Lucerna
splendens super candelabrum sanctum et
species faciei super etatem stabilem. Co-
lumpne auree super bases argenteas
et pedes firmi super plantas stabilis
mulieris. Fundamenta eterna super
petram solidam et mandata dei in cor-
de mulieris sancte. In duobus contrista-
tum est cor meum et in tertio iracun-
dia michi advenit. Vir bellator defici-
ens per inopiam et vir sensatus contemp-
tus et qui transgreditur a iustitia
ad peccatum: deus paravit eum ad
rumpheam. Due species difficiles et pe-
riculose michi apparuerunt. Difficile
exuitur negotians a negligentia: et non
iustificabitur caupo a peccatis labi-
orum. · xxvii.

Propter inopiam multi deliqu-
erunt: et qui querit locupletari
avertit oculum suum. Si in medio
compaginis lapidum palus figitur
sic et inter medium venditionis et
emptionis angustabitur peccatum. Con-
teretur cum delinquente delictum. Si
non in timore domini tenueris te in-
stanter: cito subvertetur domus tua. Sicut in quassatione
cribri remanebit pulvis sic aporia
hominis in cogitatu illius. Vasa fi-
guli probat fornax: et homines iu-
stos temptatio tribulationis. Sicut
rusticatio de ligno ostendit fructum
illius: sic verbum ex cogitatu hominis
cor. Ante sermonem non laudes
virum. Hec enim temptatio est ho-
minum. Si sequaris iustitiam appre-
hendes illam et indues quasi pode-
rem honoris et inhabitabis cum
ea et proteget te in sempiternum
et in die agnitionis invenies fir-
mamentum. Volatilia ad sibi simi-
lia conveniunt: et veritas ad eos
qui operantur illam revertetur. Leo
venationi insidiatur semper sic
peccata operantibus iniquitates. Ho-
mo sanctus in sapientia manet
sicut sol. nam stultus sicut luna
immutabitur. In medio insensato-
rum serva verbum tempori: in medio
autem cogitantium assiduus esto.
Narratio peccantium odiosa: et ri-

fus illorum in delictis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti statuet: et irreverentia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum et maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat archana amici perdit fidem et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum: et coniungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa illius: non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum sic qui perdit amicitiam proximi sui et sicut qui dimittit avem de manu sua: sic qui reliquisti proximum tuum et non eum capies. Non illum sequaris: quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo: quoniam vulnerata est anima eius et ultra eum non poteris colligare et maledicti est concordatio. Denudare autem amici misteria: desperatio est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua et nemo eum abiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum et super sermones tuos admirabitur novissime autem pervertet os suum et in verbis tuis dabit scandalum. Multa audivi et non coequavi ei: et dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem super caput eius cadet: et plaga dolosa dolosi dividet vulnera et qui fodit foveam decidet in illam, et qui statuet lapidem proximo offendet in eo. Qui laqueum alio ponit: peribit in illo. Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur et non agnoscet unde adveniet illi. Illusio et improperium superborum et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum: dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor utraque execrabilia et vir peccator continens erit illorum.

Qui vindicari vult a domino. xxviii. inveniet vindictam: et peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te et tunc deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini reservat iram et a deo querit medelam. In hominem similem sibi non habet misericordiam et de peccatis suis deprecatur. Ipse dum caro sit reservat iram: et propitiationem petit a deo. Quis exorabit pro delictis illius. Memento novissimorum et desine inimicari. Tabitudo enim et mors imminent in mandatis. Memorare timorem dei et non irascaris proximo. Memorare testamentum altissimi et despice ignorantiam proximi. Abstine te a lite et minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem: et vir peccator turbat amicos et in medio pacem habentium immittit inimicitiam. Secundum enim ligna silve sic ignis exardescet: et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem et lis festinans effundit sanguinem et lingua testificans adducit mortem. Si sufflaveris quasi ignis ardebit et si expueris super illam extinguetur utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus multos enim turbavit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit et dispersit illos a gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit: et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit et privavit illas de laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem nec habebit amicum in quo requiescat. Flagelli plaga livorem facit: plaga autem lingue comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam: et qui in iracundiam illius non transiit et qui non attraxit iugum eius et in vinculis illius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est et vinculum illius vinculum ereum est. Mors illius mors nequissima: et utilis potius infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit sed optinebit vias iniustorum et in flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt deum incident in illam: et exardebit in illis et non extinguetur et immittetur in illos quasi leo et quasi pardus

Marginalia: al' beatitudo · eius · XXVIII · et · Nō de lingua tertia · al' fortes · al' deum

ledit illos. Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam nequam: et ori tuo facito ostia. et seras auribus tuis. Aurum tuum et argentum tuum confla et verbis tuis facito stateram et frenos ori tuo rectos: et attende ne forte labaris in lingua: et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi: et sit casus tuus insanabilis in morte.

XXIX

Qui facit misericordiam fenerat proximo suo: et qui prevalet manu mandata servat. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius et iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus et prestiterunt molestiam his qui se adiuverunt. Donec accipiant osculantur manus dantis et in promissionibus humiliant vocem suam et in tempore redditionis postulabit tempus et loquetur verba tedii et murmurationum et tempus causabitur. Si autem potuerit reddere adversabitur solidi vix reddet dimidium et computabit illud quasi inventionem. Sin autem fraudabit illum pecunia sua et possidebit illum inimicum gratis: et convitia et maledicta reddet illi: et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam. Multi non causa nequitie non feneraverunt. Sed fraudari gratis timuerunt. Verumtamen super humilem animo fortior esto et pro elemosina non protrahas illum. Propter mandatum assume pauperem: et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et amicum et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis altissimi et proderit tibi magis quam aurum. Conclude elemosinam in corde pauperis: et hec pro te exorabit ab omni malo. Elemosina viri quasi sacculum cum ipso et gratiam hominis quasi pupillam conservabit: et postea resurget et retribuet illis retributionem unicuique in caput illorum. Super scutum potentis et super lanceam: adversus inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit proximo suo: et qui perdiderit confusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris: dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator et immundus. Verbi bona repromissoris sibi ascribit peccator: et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir repromittit de proximo suo: et cum perdiderit reverentiam relinquetur ab eo. Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes: et commovit illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare facit. et vagati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandata domini incidet in promissionem nequam et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera proximum secundum virtutem tuam: et attende tibi ne incidas. Initium vite hominis: aqua et panis et vestimentum et domus protegens turpitudinem. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum: quam epule splendide in peregre sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi et improperium peregrinationis non audies. Vita nequam hospitandi de domo in domum: et ubi hospitabitur non fiducialiter aget nec aperiet os. Hospitabit et pascet et potabit ingratos et adhuc amara audiet. Transi hospes et orna mensam et que in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus mee hospitio mihi factus es frater. Gravia hec homini habenti sensum: correptio domus et improperium feneratoris.

XXX

Qui diligit filium suum assiduat illi flagella ut letetur in novissimo suo. et non palpet proximorum ostia. Qui docet filium suum laudabitur in illo et in medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum: et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater illius et quasi non est mortuus. Similem enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit et letatus est in eo. In obitu suo non est contristatus

al' retributionis

Al' adversabitur

al' no trahas

al' sinu

contristatus: nec confusus ē coram
inimicis. Reliquit enim defensorem
domus contra inimicos. et amicis red
dentem gratiam. Pro animabus filiorum
colligabit vulnera sua: et super om
nem vocem turbabuntur viscera eius
Equus indomitus evadit durus: et filius
remissus evadit preceps. Lacta filium
et paventem te faciet. lude cum eo et
contristabit te. Non corrideas illi ne do
leas et in novissimo obstupescent dē
tes tui. Non des illi potestatem in
iuventute et ne despicias cogitatus
illius. Curva cervicem eius in iuven
tute et tunde latera illius dum infans
est: ne forte induret et non credat tibi
et erit tibi dolor anime. Doce filium
tuum et operare in illum ne in tur
pitudinem illius offendas. Melior ē
pauper sanus et fortis viribus quam dives
imbecillis et flagellatus in malicia. Sa
lus anime in sanctitate iusticie: me
lior omni auro et argento et corpus
validum quam census immensus
Non est census super censum salutis
corporis et non est oblectatio super
cordis gaudium. Melior est mors quam
vita amara: et requies eterna quam lan
guor perseverans. Bona abscondita
in ore clauso quasi appositiones epula
rum circumposite sepulcro. Quid
proderit libatio idolo. Non enim man
ducat nec odorabitur. Sic qui effugatur
a domino: et portans mercedes iniqui
tatis videns oculis et ingemiscens
sicut spado complectens virginem
et suspirans. Tristiciam non des anime
tue. et non affligas temetipsum in con
silio tuo. Iocunditas cordis hec est
vita hominis. et thesaurus sine de
fectione sanctitatis. et exultatio viri
est longevitas. Miserere anime tue
placens deo. et contine et congrega
cor tuum in sanctitate eius et tristi
ciam longe expelle a te. Multos enim
occidit tristicia et non est utilitas in
illa. zelus et iracundia minuunt di
es et ante tempus senectam adducit
cogitatus. Splendidum cor bonum
in epulis: epule enim illius diligenter
fiunt ~~fiunt~~ · XXXI ·

Vigilia honestatis tabefaciet car
nes: et cogitatus illius auferet som
num. Cogitatus prescientie avertit se
sum. et infirmitas gravis sobriam
facit animam. Laboravit dives in
congregatione substantie et in requie sua re
plebitur bonis suis. Laboravit pauper
in diminutione victus: et in fine in
ops fit. Qui aurum diligit non iustifi
cabitur et qui insequitur consumptio
nem replebitur ex ea. Multi dati sunt
in auri casus: et facta est in specie ipsius
perditio illorum. lignum offensionis ē
aurum sacrificantium. ve illis qui
sectantur illud: et omnis inprudens
deperiet in illo. Beatus vir qui inventus
est sine macula et qui post aurum nō
abiit nec speravit in pecunie thesauris
Quis est hic et laudabimus eum. fe
cit enim mirabilia in vita sua. Qui
probatus est in illo et perfectus inventus
est et erit illi gloria eterna. Qui potuit
transgredi et non est transgressus: et
facere mala et non fecit. Ideo stabilita
sunt bona illius in domino. et elemosi
nas illius enarrabit omnis ecclesia
sanctorum. Supra mensam magnam sedis
ti non aperias super illam faucem
tuam prior. Non dicas sic multa sunt que
super illam sunt. memento quoniam
malus ē oculus nequam. Nequius oculo
quid creatum est. Ideo ab omni facie
sua lacrimabitur cum viderit. Ne exten
das manum tuam prior: et invidia
contaminatus erubescas. Ne compri
maris in convivio vini: intellige prox
imum tuum ex te ipso. utere quasi ho
mo frugi his que tibi apponuntur et non cum
manducas multum odio habearis
Cessa prior causa discipline: et noli
nimius esse ne forte offendas et si in me
dio multorum sedisti prior illis non
extendas manum tuam: nec prior
poscas bibere. Quam sufficiens est
homini erudito vinum exiguum et
in dormiendo non laborabis ab illo
et non senties dolorem. Vigilia et colera
et tortura viro infrunito: somnus
sanitatis in homine parco. dormiet
usque in mane et anima illius cum
ipso delectabitur et si coactus fueris
in edendo multum surge e medio. e
vome et refrigerabit te: et non addu
ces corpori tuo infirmitatem. Audi me
fili et ne spernas me: et in novissimo
invenies mea verba. In omnibus op
eribus tuis esto velox: et omnis infir

al' est dives

al' vino

minas non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum et testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit civitas: et testimonium nequitie illius verum est. Diligentes in vino noli provocare. Multos enim exterminavit vinum. Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. Equa vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderate eris sobrius. Que est vita que minuitur vino? Quid defraudat vitam? Mors. Vinum in iocunditate creatum est. non in ebrietate ab initio. Exultatio anime et corporis vinum moderate potatum. Sanitas est anime et corpori sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem et iram et ruinas multas facit. Amaritudo anime: vinum multum potatum. Ebrietatis animositas imprudentis offensio: minorans virtutem et faciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum et non despicias eum in iocunditate illius. Verba improperii non dicas illi: et non premas illum in repetendo.

al' cordis

XXXII

Rectorem te posuerunt: noli extolli. Esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe et sic considera et omni cura tua explicita recumbe ut leteris propter illos et ornamentum gratie gratie accipias coronam: et dignationem consequaris congregationis. Loquere maior natu decet enim te primum verbum diligenti scientia: et non impedias musicam. Ubi auditus non est non effundas sermonem: et importune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbunculi in ornamento auri et comparatio musicorum in convivio vini. Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi: sic numerus musicorum in iocundo et moderato vino. Audi tacens et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Adolescens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris habeat caput tuum. In multis ~~responsum~~ esto quasi inscius et audi tacens simul et querens. Loqui in medio magnatorum non presumas: et ubi sunt senes non multum loquaris. Ante grandinem præibit choruscatio et ante verecundiam præibit gratia: et pro reverentia accedet tibi bona gratia: et hora surgendi non te trices. Precurre autem prior in domum tuam et illic avocare et illic lude. et age conceptiones tuas et non in delictis et verbo superbo. et super his omnibus benedic dominum qui fecit te et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui timet dominum excipiet doctrinam eius: et qui vigilaverint ad illum invenient benedictionem. Qui querit legem replebitur ab ea: et qui insidiose agit scandalizabitur in ea. Qui timent dominum invenient iudicium iustum: et iustitias quasi lumen accendent. Peccator homo vitabit correptionem: et secundum voluntatem suam inveniet comparationem. Vir consilii non disperdet intelligentiam: alienus et superbus non pertimescet timorem. etiam postquam fecit cum eo sine consilio et suis insectationibus arguetur. Fili sine consilio nihil facias et post factum non penitebis. In via ruine non eas: et non offendas in lapides. Nec credas te vie laboriose: ne ponas anime tue scandalum et a filiis tuis cave: et a domesticis tuis [illegible]. In omni opere tuo crede ex fide anime tue. hoc est enim conservatio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis: et qui confidit in illo non minorabitur.

al' dignitatem
al' corrogationis

XXXIII

Timenti dominum non occurrent mala, sed in temptatione deus illum conservat et liberabit a malis. Sapiens non odit mandata et iustitias: et non illidetur quasi in procella navis. Homo sensatus credit legi dei et lex illi fidelis est. Qui interrogationem manifestat parabit verbum et sic deprecatus exaudietur et conservabit disciplinam et tunc respondebit. Precordia fatui quasi rota carri: et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emissarius sicut amicus subsannator sub omni supra se sedente hinnit. Quare dies diem superat: et iterum lux lucem et annus annum, facto sole et [illegible] a scientia ~~per dei sapientiam separati sunt a sole domini facta fuerunt~~ Et immutabit tempora et dies festos [illegible] et in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit deus: et ex ipsis posuit in numerum dierum.

visum

et annos: et homines omnes de solo et
de terra unde creatus est adam. In mul
titudine discipline adimpletus scia
dominus separauit eos: et immutauit
uias eorum. Ex ipsis benedixit et exal
tauit: et ex ipsis sanctificauit et ad se
applicauit et ex ipsis maledixit et humi
liauit: et conuertit illos a separatione
ipsorum. quasi lutum figuli in manu
ipsius plasmare illud et disponere. Om
nes uie eius secundum dispositionem
eius: sic homo in manu illius qui se
fecit. Reddet illis secundum iudicium
suum. Contra malum bonum est: et
contra uitam mors sic et contra ui
rum iustum peccator. et sic intuere in
omnia opera altissimi. Duo, duo: unum
contra unum. et ego nouissimus eui
gilaui et quasi qui colligit acinos
post uindemiatores. In benedictione
dei et ipse speraui et quasi qui uindemi
at repleui torcular. Respicite quoniam
non michi soli laboraui. sed omnibus
exquirentibus disciplinam. Audite me
magnati et omnes populi: et rectores
ecclesie auribus percipite. filio. et mu
lieri. fratri et amico non des potestatem
super te in uita tua et non dederis a
liis possessionem tuam ne forte pe
niteat te et depreceris pro illis. Dum
adhuc superes et aspiras: non immuta
bit te omnis caro. Melius est enim
ut filii tui te rogent: quam te respicere
in manus filiorum tuorum. In o
mnibus operibus tuis precellens esto. Ne
dederis maculam in gloriam tuam. In
die consummationis dierum uite
tue et in tempore exitus tui: distribue
hereditatem tuam. Cibaria et uirga
et onus asino: panis et disciplina et
opus seruo. Operatur in disciplina:
et querit requiescere. laxa manus
illi et querit libertatem. Iugum et
lorum curuant collum durum: et
seruum inclinant operationes as
sidue. Seruo maliuolo: tortura et
compedes. Mitte illum in operationem
ne uacet. Multam enim maliciam
docuit ociositas. In opere constitue ip
sum: sic enim condecet illum. Quod
si non obaudierit curua illum com
pedibus et non amplifices super om
nem carnem. uerum sine iudicio
nichil facias graue. Si est tibi ser
uus bonus sit tibi quasi anima tua. (al' fidelis)
Quasi fratrem sic eum tracta: quoniam
in sanguine anime comparasti eum.
Si leseris eum iniuste: in fugam con
uertetur. Et si extollens discesserit quem
queres: et in qua uia queras il
lum: nescias. xxxiiii.

XXXIIII

Vana spes et mendacium insen
sato uiro et somnia extollunt
imprudentes. Et quasi qui apprehendit
umbram et persequitur uentum: sic
et qui attendit ad uisa mendacia. Se
cundum hoc uisio somniorum. Ante
faciem hominis similitudo alterius
hominis. Ab inmundo quid mun
dabitur: et a mendace quid uerum
dicetur. Diuinatio erroris et augu
ria mendacia et somnia malefacien
tium: uanitas est. et sicut parturien
tis cor tuum fantasias patietur. Nisi (al' patitur)
ab altissimo fuerit emissa uisitatio
ne dederis illis cor tuum. Multos e
nim errare fecerunt somnia: et exci
derunt sperantes in illis. Sine men
dacio consummabitur uerbum legis
et sapientia in ore fidelis complana
bitur. Qui non est temptatus quid
scit. uir in multis expertus. cogitabit
multa. et qui multa didicit enar
rabit intellectum. Qui non est expertus ([...] de experientia)
pauca recognoscit. Qui autem in mul
tis factus est multiplicabit maliciam. (al' fatuus)
Qui temptatus non est qualia scit.
et qui implanatus est abundabit
nequitia. Multa uidi errando: et
plurimas uerborum consuetudines.
Aliquotiens usque ad mortem peri
clitatus sum horum causa. et liberatus sum
gratia dei. Spiritus timentium deum
queritur ab eo: et in respectu illius
benedicetur. Spes enim illorum in
saluantem illos: et oculi dei in se di
ligentes. Qui timet deum nichil
trepidabit et non pauebit quoniam
ipse est spes eius. Timentis dominum
beata est anima. ad quem respicit
et quis est fortitudo eius. Oculi domini
super timentes eum. Protector poten
tie firmamentum uirtutis: tegimen (al' regimine)
ardoris et umbraculum meridiani.
deprecatio offensionis et adiutorium
casus. exaltans animam et illu
minans oculos: dans sanitatem et
uitam. et benedictionem. Immolan

al' sustinentibus
non probat altissimus nec respicit in oblationibus iniquorum

tis ex iniquo oblatio est maculata et
non sunt beneplacite subsannationes
iniustorum. Dominus solus sustinen
tibus se in via veritatis et iustitie. Do
na iniquorum: nec in multitudine
sacrificiorum eorum propitiabitur pec
catis. Qui offert sacrificium ex substan
tia pauperum. quasi qui victimat fi
lium in conspectu patris sui. Panis e
gentium: vita pauperis est. Qui defrau
dat illum: homo sanguinis est. Qui au
fert in sudore panem desudanti alios: qui
qui occidat proximum suum. Qui ef
fundit sanguinem et qui fraudem fa
cit mercennario: fratres sunt. Unus edi
ficans et unus destruens quid pro
dest illis nisi labor? Unus orans et
unus maledicens cuius vocem exau
diet deus. Qui baptizatur a mortuo
et iterum tangit eum: quid proficit
lavatio eius? Sic homo qui ieiunat
in peccatis suis. et iterum eadem faciens
quid proficit humiliando se? orationem
illius quis exaudiet. ·xxxv·

al' eadem

al' verbum

XXXV

Qui conservat legem: multiplicat orationem. Sacrificium saluta
re est attendere mandatis et discedere ab
omni iniquitate et propitiationem li
tare sacrificijs super iniustitias: et dep
catio pro peccatis recedere ab iniustitia.
Retribuet gratiam qui offert similaginem
et qui facit misericordiam ~~et qui facit~~ offert
sacrificium. Beneplacitum est domi
no recedere ab iniquitate: et deprecatio
recedere ab iniustitia. Non apparebis
ante conspectum dei vacuus. Hec enim
omnia propter mandata dei fiunt.
Oblatio iusti impinguat altare. et odor
suavitatis est in conspectu altissimi.
Sacrificium iusti acceptum est: et me
moriam eius non obliviscetur dominus.
Bono animo gloriam redde deo: et non
minuas primitias manuum tuarum.
In omni dato hilarem fac vultum
tuum: et in exultatione sanctifica de
cimas tuas. Da altissimo secundum
datum eius et in bono oculo adin
ventionem fac manuum tuarum. quoniam
dominus retribuens est et septies
tantum reddet tibi. Noli offerre mu
nera prava. non enim suscipiet illa
et noli respicere sacrificium iniu
stum quoniam dominus iudex est et
non est apud illum gloria persone.

Non accipiet dominus personam in pau
perem: et deprecationem lesi exaudiet.
Non despiciet preces pupilli: nec vi
duam si effundat loquelam gemitus.
Nonne lacrime vidue ad maxillam
descendunt et exclamatio eius su[per]
deducentem eas. A maxilla enim a[scen]
dunt usque ad celum et dominus [ex]
auditor non delectabitur in illis. Qui
adorat dominum in oblectatione susci[pie]
tur et deprecatio illius usque ad nu[bes]
propinquabit. Oratio humiliantis
se nubes penetrabit et donec propin[qua]
bit non consolabitur et non discedet [do]
nec aspiciat altissimus et dominus [non]
elongabit sed iudicabit iustos et fa[ci]
et iudicium et fortissimus non ha
bebit in illis patientiam quousque con
tribulet dorsum ipsorum et gentibus red
dat vindictam: donec tollat pleni[tudi]
nem superborum et sceptra iniquorum
contribulet donec reddat hominibus [se]
cundum actus suos et secundum [opera]
ade. et secundum presumptionem illius
nec iudicet iudicium plebis sue et [oblec]
tabit iustos misericordia sua. ·xxxvi·

Speciosa misericordia dei in tempore tri
bulationis: quasi nubes pluvie
in tempore siccitatis. Miserere nostri deus
omnium et respice nos: et ostende no
bis lucem miserationum tuarum et im
mitte timorem tuum super gentes
que non exquisierunt te et cognoscant
quia non est deus nisi tu ut enarrent
magnalia tua. Alleva manum tu
am super gentes alienas ut videant
potentiam tuam. Sicut enim in con
spectu eorum sanctificatus es in no
bis sic in conspectu nostro magnificaberis
bis in illis ut cognoscant te sicut et
nos cognovimus quoniam non est
deus preter te domine. Innova signa
et immuta mirabilia. Glorifica ma
num et brachium dexterum. Excita
furorem et effunde iram. Extolle
adversarium et affige inimicum. Festina
tempus et memento finis ut ena
rrent mirabilia tua. In ira flamme
devoretur qui salvatur et qui pessi
mant plebem tuam inveniant perditionem.
Contere caput principum et inimi
corum dicentium: non est alius preter
nos. Congrega omnes tribus iacob
et cognoscant quia non est deus nisi

tu ut enarrent magnalia tua et honora
bis eos sicut ab initio. Miserere plebi
tue super quam invocatum est no
men tuum et israel quem coequasti
primogenito tuo. Miserere civitati san
ctificationis tue ierusalem civitati requi
e tue. Reple syon inenarrabilibus ver
bis tuis et gloria tua populum. Da
testimonium quia ab initio creatu
re tue sunt: et suscita predicationes quas
locuti sunt in nomine tuo prophete pri
ores. Da mercedem sustinentibus te ut
prophete tui fideles inveniantur: et
exaudi orationes servorum tuorum
secundum benedictionem aaron de
populo tuo: et dirige nos in viam
iustitie. Et sciant omnes qui inha
bitant terram: quia tu es deus con
spector seculorum. Omnem escam man
ducabit venter: et est cibus cibo me
lior. Fauces contingunt cibum fere
et cor insensatum verba mendacia.
Cor pravum dabit tristitiam: et homo
peritus resistet illi. Omnem masculum
excipiet mulier. et est filia melior filia
Species mulieris exhilarat faciem vi
ri sui: et super omnem concupiscentiam
hominis superducit desiderium. Si est
lingua curationis: est et mitigationis
et misericordie. Non est vir illius contra filios
hominum. Qui possidet mulierem bo
nam: inchoat possessionem. Adiutorium
secundum illum est. et columpna ut
requies. Ubi non est sepes diripietur
possessio: et ubi non est mulier inge
miscit egens. Cui credit qui non habet
nidum et deflectens ubicumque obscu
raverit quasi succinctus latro exili
ens de civitate in civitatem. · xxxvii ·

Omnis amicus dicet et ego ami
citiam copulavi: sed est amicus
solo nomine amicus. Nonne tristitia
inest usque ad mortem. Sodalis autem
et amicus ad inimicitiam convertentur
O presumptio nequissima unde cre
ata es cooperire aridam malitiam et do
lositatem illius. Sodalis amico co
iocundatur in oblectatione et in tempore
tribulationis adversarius erit. Sodalis
amico condolet causa ventris et contra
hostem accipiet scutum. Non oblivis
caris amici tui in animo tuo et non
immemor sis illius in perpetuum in
opibus tuis. Noli consiliari cum socero
tuo: et a zelantibus te absconde consilium
Omnis consiliarius prodit consilium:
sed est consiliarius in semetipso. A consilia
rio malo: serva animam tuam. Prius
scito que sit illius necessitas: et quid ip
se animo suo cogitet ne forte mittat
sudem in terram et dicat tibi bona est vi
a tua: et stet e contrario videre quid tibi
eveniat. Noli consiliari cum eo cum
eo qui suspectum te habet et ab emulan
tibus tibi absconde consilium. Cum vi
ro irreligioso tracta de sanctitate. et
cum iniusto de iustitia: et cum muli
ere de his que emulatur: cum timido
de bello. Cum negotiatore de traiectio
ne: cum emptore de venditione. Cum
viro livido de gratiis agendis: cum im
pio de pietate. Cum inhonesto de ho
nestate cum operario annuali de consump
tione anni. cum servo pigro de mul
ta operatione. Non attendas his in omni
consilio. Sed cum viro sancto maxi
me assiduus esto quemcumque cognove
ris observantem timorem dei: cuius
anima est secundum animam tuam
et qui cum titubaveris in tenebris condole
bit tibi: et cor boni consilii statue te
cum. Non est enim tibi aliud fidelius
illo. Anima viri enunciat aliquando
vera quam septem circumspectores inspec
tores sedentes in excelsum ad specula
dum et in his omnibus deprecare al
tissimum: ut dirigat in veritate vi
am tuam. Ante omnia opera verbum
verax precedat te: et ante omnem ac
tum consilium stabile. Verbum nequam
immutabit cor ex quo quatuor partes
oriuntur. Bonum et malum vita et
mors et dominatrix eorum est assidu
a lingua. Vir peritus multos erudivit
et anime sue suavis est. Qui sophisti
ce loquitur odibilis est. in omni re defrau
dabitur. Non est enim data illi a domino
gratia: omni enim sapientia defraudatus
est. Est sapiens anime sue sapiens
et fructus sensus illius laudabilis
Vir sapiens plebem suam erudit: et
fructus sensus illius fideles sunt. Vir
sapiens implebitur benedictionibus
et videntes eum laudabunt illum
Vita viri in numero dierum. Dies au
tem israel innumerabiles sunt. Sapiens
in populo hereditabit honorem: et
nomen illius erit vivens in eternum

[Margin: sil' tabit / sudem · i · palum acutum; agrario de omni opere cum operario; non; sancti]

fili in uita tua tempta animam tuã
et si fuerit neq̄m ne des illi potestatem
Non enim omnibꝫ omnia expediunt
et non omni anime omne genus
placet Noli auidus esse in omni epu
latione: et non te effundas sup omnẽ
escam In multis enim escis erit infir
mitas: et auiditas et apoplexia appro
pinquabit usqꝫ ad coleram Propter
crapulam multi obierunt qui autem
abstinens est adiciet uitam. ·xxxviii·

XXXVIII

Honora medicum propter necessi
tatem et enim illum creauit al
tissimus. A deo est omnis medela ⁊ a
rege accipiet datiõnẽ : Disciplina me
dici exaltabit caput ipsius. Et in conspc̄u
magnatorum collaudabitur. Altissi
mus creauit de terra medicinam. et
uir prudens non abhorrebit eã. Nõ
ne a ligno indulcata est amara aq̄
Ad agnitionẽ hominũ uirtus illor̄
et dedit hominibꝫ scientiam altissimus
honorari in mirabilibus suis: In
ipis curans mitigabit dolorem et un
guentarius faciet pigmenta suauita
tis. et unctiones conficiens sanita
tis et non consummabunt opa eius.
Pax enim dei sup faciem terre. fili in
tua infirmitate ne despicias te ipm̄.
sed ora dominũ et ipe curabit te.
Auerte a delicto et dirige manus: et
ab omni delicto munda cor tuum. Da
suauitatem et memoriã similagmis
et impingua oblationem et da locũ
medico et enim illum dominus cre
auit. et non discedat a te. q̄a opa ei⁹
sunt necessaria. Est enim tempus q̄n
in manus eorum incurras. Ipi uero
dominũ deprecabuntur: ut dirigat re
quiem eorum et sanitatem propter
conuersationem illorum. qui delinq̄t
in conspectu eius. qui fecit eum. inci
det in manus medici. fili in mortuũ
produc lacrimas. et quasi dira passus
incipe plorare et secundum iudiciũ
contege corpus illius. et non despici
as sepulturam illius. propt̄ delaturam
amare fer luctum illius uno die: et
consolare propt̄ tristiciam: et fac luctũ
secundum meritum eius. uno die uel
duobꝫ pro detractionẽ. A tristicia enim
festinat mors: et cooperit uirtutem. et
tristicia cordis flectit ceruicem: In ab
ductione permanet tristicia. et substantia

inopis secundum cor eius. Ne dederis
in tristicia cor tuum sed repelle eam
a te et memento nouissimorũ. Et no
li obliuisci neqꝫ enim est conuersio: et
huic nichil proderis et te ipm̄ pessi
mabis: memor esto iudicij mei. sic
enim erit. et tuum. Michi heri et ti
bi hodie. In requiem mortui requi
escere fac memoriam eius. et conso
lare illum in exitu spc̄ sui. Sapientia
scribe in tempe uacuitatis et qui mi
noratur actu sapientiam percipiet: quia
sapientia replebitur. Qui tenet ara
trum et non gloriatur in iaculo. stimulo
boues agitat et conuersatur
in operibꝫ eorum et narratio eius in
filijs taurorum. Cor suum dabit ad
uersandos sulcos: et uigilia eius in
sagina uaccarum. Sic omnis faber
et architectus qui noctem tamq̄m diem
transigit qui sculpit signacula sculp
tilia et assiduitas eius uariat pictu
ram Cor suum dabit in similitudinẽ
picture: et uigilia sua pficiet opus
Sic faber ferrarius sedens iuxta incu
dem et considerans opus ferri. uapor
ignis urit carnes eius et in calore
fornacis concertatur. Vox mallei in
nouat aurem eius et contra simili
tudinem uasis oculꝰ eius. Cor suũ
dabit in consummationẽ operum: et
uigilia sua ornabit in pfectionẽ
Sic figulꝰ sedens ad opus suum.
conuertens pedibus suis rotam:
qui in sollicitudine positus est semp
propter opus suum et in numero est
enim omnis operatio eius In brachi
o suo formabit lutum et ante pedes
suos curuabit uirtutem suam Cor
suum dabit ut consummet linitio
nem et uigilia sua mundabit for
nacem. Omnes hi in manibꝫ suis
sperauerunt et unus quisqꝫ in arte
sua sapiens est Sine his omnibus
non edificabitur ciuitas et non habi
tabunt nec inambulabunt: et in
ecclesiam non transilient Super
sellam iudicis non sedebunt: et
testamentum iudicij non intelli
gent. Neqꝫ palam facient disciplî
nam et iudicium et in parabolis
non inuenientur sed creaturam
eui confirmabũt et deprecatio
illorum in operatione artis: acco

Al' donationem al' dnatione

Al' sanitatis

aute

modantes animam suam et conquirentes in lege altissimi. xxxix.

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens: et in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conservabit: et in versutias parabolarum ~~conversabitur~~ simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret: et in absconditis parabolarum conversabitur. In medio magnatorum ministrabit: et in conspectu presidis apparebit. In terram alienigenarum gentium transiet: bona enim et mala in omnibus temptabit. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum: et in conspectu altissimi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione et pro delictis suis deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit spiritu intelligentie replebit illum: et ipse tamquam imbres emittet eloquia sapientie sue: et in oratione confitebitur domino. Et ipse diriget consilium eius et disciplinam: et in absconditis suis consiliabitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrine sue: et in lege testamenti domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius. et usque in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius. et nomen eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes: et laudem eius enuntiabit ecclesia. Si permanserit nomen eius derelinquet mille: et si requieverit proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem: ut furore enim repletus sum. Et in voce dicto. Obaudite me divini fructus et quasi rose plantate super rivos aquarum fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis habete. Florete flores et quasi lilium date odorem. et frondete in gratiam et collaudate canticum et benedicite dominum in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam et confitemini illi in voce labiorum vestrorum. In canticis labiorum et citharis. et sic dicetis in confessione. Opera domini universa bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut congeries et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum. Quoniam in precepto eius placor fit. et non est minoratio in salute illius. Opera omnis carnis coram illo et non est quicquam absconditum ab oculis eius. A seculo et usque in seculum respicit: et nichil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere quid est hoc aut quid est illud. omnia enim in tempore suo querentur. Benedictio illius quasi fluvius inundabit et quomodo cataclismus aridam inebriavit: sic ira ipsius gentes que non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem et siccata est terra et vie illius viis illorum directe sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bonis bona creata sunt ab initio: sic nequissimis bona et mala. Initium necessarie rei vite hominum aqua ignis et ferrum, lac et panis similaginis et mel et botrus uve: et oleum et vestimentum. hec omnia sanctis in bonis: sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt et in furore suo confirmaverunt tormenta sua. et in tempore consummationis effundent virtutem: et furorem eius qui fecit illos placabunt. Ignis grando fames. et mors. omnia enim hec ad vindictam creata sunt. Bestiarum dentes et scorpiones et serpentes. et romphea vindicans in exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur: et super terram in necessitate preparabuntur: et in temporibus suis non preterient verbum. Propterea ab initio confirmatus sum et consiliatus sum et cogitavi et scripta dimisi. Omnia opera domini bona: et omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore collaudate: et benedicite nomen domini. xl.

XL

Occupatio magna creata est omnibus hominibus et iugum grave super filios adam a die exitus de ventre matris eorum: usque in diem sepulture in matrem omnium. Cogitationes eorum et timores cordis adinventiones expectationis et dies definitionis. residentes super sedem gloriosam usque ad humiliatum in terra et cinere: ab eo qui utitur iacincto et portat coronam usque ad eum qui operitur lino crudo. furor zelus tumul

sal et

al' bona

al' cōfirmidus

al' scorpii

al' finitōis · al' a splēdēte

tis. Fluctuatio et timor mortis iracun
dia perseverans et contentio: et in tempore
refectionis in cubili sompnus noctis
immutat sciam eius. Modicum tan
quam nichil in requie: et ab eo in som
nis tanquam in die respectus. Conturbatus
est in visu cordis sui: tanquam qui
euaserit in die belli. In tempore salutis
sue exurrexit: et admirans ad nullum
timorem. Cum omni carne ab ho
mine usque ad pecus: et super pecca
tores septuplum. Ad hec mors. san
guis contentio et rumphea. oppressi
ones: fames et contritio et flagella.
Super iniquos creata sunt hec omnia
et propter illos factus est cataclysmus.
Omnia enim que de terra sunt in terram
convertentur et aque omnes in ma
re convertentur. Omne munus et
iniquitas delebitur: et fides in seculum
stabit. Substantie iniustorum sicut fluvius
siccabuntur et sicut tonitruum mag
num in pluuia personabunt. In ap
eriendo manus suas letabitur: sic pre
uaricatores in consummatione ta
bescent. Nepotes impiorum non mul
tiplicabunt ramos: et radices in
munde super cacumen petre sonant.
Super omnem aquam viriditas et
ad horam fluminis ante omne
fenum euelletur. Gratia sicut para
dysus in benedictionibus: et misericordia in
seculum permanet. Vita sibi suf
ficientis operarii condulcabitur: et in
ea inuenies thesaurum. Edifica
tio ciuitatis confirmabit nomen
et super hanc mulierem immacula
ta computabitur. Vinum et musica
letificant cor: et super utraque dilectio
sapientie. Tybie et psalterium sua
uem faciunt melodiam: et super utraque
lingua suauis. Gratiam et speciem
desiderabit oculus tuus et super hec
virides sationes. Amicus et sodalis
in tempore conuenientes. et super
utrosque mulier cum viro. Fratres in
adiutorium in tempore tribulationis
et super eos misericordia liberabit. Aurum et
argentum est constitutio pedum et su
per utrumque consilium beneplacitum.
Facultates et virtutes exaltant cor
et super hec timor domini. Non est
in timore domini minoratio et non
est in eo querere adiutorium. Timor

domini sicut paradysus benedictionis
et super omnem gloriam operuerunt illum.
Fili in tempore vite tue ne indigeas
melius est enim mori quam indigere. Vir
respiciens in mensam alienam: non
est in vita eius in cogitatione victus.
Alit enim animam suam cibis ali
enis. vir autem disciplinatus et erudi
tus custodiet se. In ore imprudentis con
dulcabitur inopia: et in ventre eius
ignis ardebit. XLI.

O mors quam amara est memoria
tua homini iniusto et pacem habenti
in substantiis suis. viro quieto et cuius
uie directe sunt in omnibus: et adhuc va
lenti accipere cibum. O mors bonum
est iudicium tuum homini indigenti
et qui minoratur viribus defecto eta
te et cui de omnibus cura est et incredi
bili qui perdit sapientiam. Noli metue
re iudicium mortis: memento que
ante te fuerunt et que super ventura
sunt tibi. Hoc iudicium a domino omni
carni: et que superueniet in beneplaci
tum altissimi. Siue decem siue centum
siue mille anni non est enim in in
ferno accusatio vite. Filii abhominationum
fiunt filii peccatorum et qui con
uersantur secus domos impiorum.
Filiorum peccatorum peribit hereditas
et cum semine illorum assiduitas op
probrii. De patre impio queruntur fi
lii quoniam propter illum sunt in
opprobrio. Ve vobis viri impii qui dere
liquistis legem domini altissimi. Et
si nati fueritis in maledictione nasce
mini: et si mortui fueritis in ma
ledictione erit pars vestra. Omnia que
de terra sunt in terram conuertentur:
sic impii a maledicto in perditionem.
Luctus hominum in corpore ipsorum:
nomen autem impiorum delebitur.
Curam habe de bono nomine hoc
enim magis permanebit tibi: quam
mille thesauri magni pretiosi et
ne vite numerus dierum: bonum
autem nomen permanebit in eum.
Disciplinam in pace conseruate fi
lii. Sapientia abscondita et
thesaurus occultus. que utilitas
in utrisque? Melior est homo qui
abscondit stultitiam suam quam
homo qui abscondit sapientiam su
am. Verumptamen reuerentiam ha

his que procedunt de ore meo. non est enim bonum omnem reverentiam observare: et non omnia in omnibus bene placent in fide. Erubescite a matre et patre de fornicatione: et a presidente et a potente de mendacio. A principe et iudice de delicto. a synagoga et plebe de iniquitate. A socio et amico de iniusticia: et de loco in quo habitas de furto. A veritate dei et testamento: de discubitu in panibus; et obfuscatione dati et accepti. A salutantibus de silentio: a respectu mulieris fornicarie et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem tuam a proximo tuo: ab auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alieni viri et ne scruteris ancillam eius neque steteris ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus improperii: et cum dederis ne improperes. XLII.

Non duplices sermonem auditus: et de revelatione sermonis absconditi: et eris vere sine confusione et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnibus confundaris et ne accipias personam ut delinquas. de lege altissimi et testamento. De iudicio iustificare impium. de verbo sociorum et viatorum. et de datione hereditatis amicorum. de equitate statere et ponderum. et de acquisitione multorum et paucorum. de corruptione emptionis et negotiatorum. et de multa disciplina filiorum. et servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. ubi manus sunt multe claude: et quecumque trades numera et appende. Datum vero et acceptum omne describe. Et eris eruditus in omnibus: et probabilis in conspectu omnium virorum. filia patris abscondita est vigilia et sollicitudo eius aufert somnum: ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur et commorata cum viro odibilis fiat. nequando polluatur in virginitate sua et in paternis suis gravida inveniatur: ne forte cum viro commorata transgrediatur aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam: nequando faciat te in obprobrium venire inimicis a detractione in civitate et abiectione plebis: et confundat te in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie: et in medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea: et a muliere iniquitas viri. Melior est iniquitas viri quam benefaciens mulier. et confundens in obprobrium. Memor ergo ero operum domini: et que vidi annuntiabo in sermonibus domini opera eius. Sol illuminans per omnia respexit: et gloria domini plenum est opus eius. Nonne dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua: que confirmavit dominus omnipotens stabilis in gloria sua. Abyssum et cor hominum investigavit: et in astutia illorum excogitavit. Cognovit enim dominus omnem scientiam et inspexit in signum evi: annuntians que preterierunt et que ventura sunt: revelans vestigia occultorum. Et non preterit illum omnis cogitatus et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientie sue decoravit: qui est ante seculum et usque in seculum. Neque adiectum est neque minuetur et non eget alicuius consilio. Quam desiderabilia sunt omnia opera eius. et tamquam scintillam quam est considerare. Omnia hec vivent et manent in seculum et in omni necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia unum contra unum: et non fecit quicquam deesse. Uniuscuiusque confirmabit bona. et quis satiabitur videns gloriam eius. XLIII.

Altitudinis firmamentum pulcritudo eius est. species celi in visione glorie eius. Sol in aspectu annuntians in exitu: vas admirabile opus excelsi. In meridiano exurit terram et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere. Fornacem custodiens in operibus ardoris. tripliciter sol exurens montes radios igneos exsufflans et refulgens radiis suis obcecat oculos. Magnus dominus qui fecit illum. et in sermonibus eius festinavit iter. Et luna in omnibus in tempore suo. ostensio temporis et signum evi. A luna signum diei festi luminare quod minuitur in consummatione. Mensis secundum nomen eius est. crescens mirabiliter in consummatione. Vas castrorum in excelsis in firmamento celi resplendens gloriose. Species celi gloria

stellarum: mundum illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium et non deficient in vigiliis suis. Vide arcum et benedic qui fecit illum: valde speciosus est in splendore suo. Gyravit celum in circuitu glorie sue: manus excelsi aperuerunt illum. Imperio suo acceleravit nivem et accelerat coruscationes emittere iudicii sui. Propterea aperti sunt thesauri et evolaverunt nebule sicut aves. In magnitudine sua posuit nubes: et confracti sunt lapides grandinis. In conspectu eius commovebuntur montes: et in voluntate eius aspirabit notus. Vox tonitrui eius verberabit terram tempestas aquilonis et congregatio spiritus. Sicut avis deponens ad sedendum aspergit nivem et sicut locusta demergens descensus eius. Pulcritudinem candoris eius admirabitur oculus et super imbrem eius expavescet cor. Gelu sicut salem effundet super terram: et dum gelaverit fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus aquilo flabit et gelabit cristallus ab aqua. Super omnem congregationem aquarum requiescet: et sicut lorica induet se aquis. Et devorabit montes et exuret desertum: et extinguet viride sicut ignem. Medicina omnium in festinatione nebule: ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum. In sermone eius siluit ventus: cogitatione sua placavit abyssum et plantavit illam dominus ihesus. Qui navigant mare enarrent pericula eius: et audientes auribus nostris admirabimur. Illic preclara et mirabilia opera varia genera bestiarum et omnium pecorum et creatura beluarum. Propter ipsum confirmatus est itineris finis et in sermone eius composita sunt omnia. Multa dicimus et deficimus in verbis: consummatio autem sermonum ipse est in omnibus. Gloriantes ad quid valebimus? Ipse enim omnipotens super omnia opera sua. Terribilis dominus et magnus vehementer et mirabilis potentia ipsius. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis supervalebit adhuc et admirabilis magnificentia eius. Benedicentes dominum exaltate illum quantum potestis: maior est enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute: ne laboretis: non enim pervenietis. Quis videbit eum et enarrabit? Et quis magnificabit eum sicut est ab initio? Multa abscondita sunt maiora his. Pauca enim vidimus operum eius. Omnia autem dominus fecit et pie agentibus dedit sapientiam.

xliiii.

Laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit dominus magnificentia sua a seculo: dominantes in potestatibus suis: homines magni virtute et prudentia sua preditti: nuntiantes dignitatem prophetarum: et imperantes in presenti populo: et virtute prudentie populi sanctissima verba in preceptis sua requirentes modos musicos: et narrantes carmina scripturarum. Homines divites in virtute pulcritudinis studium habentes pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue gloriam adepti sunt et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt reliquerunt nomen narrandi laudes eorum: et sunt quorum non est memoria. Perierunt quasi non fuerint: et nati sunt quasi non nati et filii ipsorum cum illis. Sed illi viri misericordie sunt: quorum pietates non defuerunt. Cum semine eorum permanent bona. Hereditas sancta nepotes eorum: et in testamentis stetit semen eorum et filii eorum propter illos usque in eternum manet semen eorum et gloria eorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt et nomen eorum vivit in generationes et generationes. Sapientiam ipsorum narrent populi et laudem eorum nuntiet ecclesia. Enoch placuit deo et translatus est in paradisum: ut det gentibus penitentiam. Noe inventus est perfectus iustus et in tempore iracundie factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum terre cum factum est diluvium. Testamenta seculi posita sunt apud illum: ne deleri possit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater multitudinis gentium et non est inventus similis illi in gloria qui

al' sci
al' flavit
al' vit
al' vit
al' [illegible]
al' nris admirabimur

conservavit legem excelsi. et fuit in
testamento cum illo. In carne eius
fecit stare testamentum: et in tempta
tione inventus est fidelis. Ideo iure
iurando dedit illi semen in gente sua
crescere illum quasi terre cumulum
et ut stellas exaltare semen eius. et
hereditari illos a mari usque ad mare
et a flumine usque ad terminos orbis
terre. Et in ysaac eodem fecit modo
propter abraham patrem ipsius. Bene
dictionem omnium gentium dedit
illi: et testamentum suum confirma
vit super caput iacob. Agnovit eum
in benedictionibus suis. et dedit illi here
ditatem et divisit ei partem in tribu
bus duodecim et conservavit illi ho
mines misericordie: invenientes gratiam in
oculis omnis carnis. xlv.

Dilectus a deo et hominibus moy
ses: cuius memoria in benedic
tione est. Similem illum fecit in gloria
sanctorum: et magnificavit eum
in timore inimicorum et in verbis suis
monstra placavit. Glorificavit illum
in conspectu regum: et iussit illi coram
populo suo et ostendit illi gloriam
suam. In fide et lenitate ipsius sanctum
fecit illum: et elegit eum ex omni car
ne. Audivit enim eum et vocem ipsi
us: et induxit illum in nube. et
dedit illi cor ad precepta et legem vite
et discipline docere iacob testamentum
et iudicia sua israel. Excelsum fe
cit aaron fratrem eius et similem sibi de
tribu levi. Statuit illi testamentum
eternum et dedit illi sacerdotium gen
tis et beatificavit illum in gloria. Et
circumcinxit illum zona iustitie: et
induit illum stolam glorie et coronavit
illum in vasis virtutis. Cir
cumpedes et feminalia et humera
le posuit ei: et cinxit illum tintin
nabulis aureis plurimis in gyro
dare sonitum in incessu suo: audi
tum facere sonitum in templo in
memoriam filiis gentis sue. Stola
sancta auro et iacincto et purpura
opus textile viri sapientis iudicio
et veritate prediti torto cocco opus
artificis: gemmis preciosis figura
tis in ligatura auri et opere lapidarii
sculptis in memoriam secundum
numerum tribuum filiorum israel.

Corona aurea super mitram eius
expressam signo sanctitatis: gloria ho
noris et opus virtutis desideria oculo
rum ornata. Sic pulchra ante ipsum non
fuerunt talia usque ad originem. Non est — al' a gente
indutus est illa alienigena aliquis
sed tantum filii ipsius soli et nepotes
eius per omne tempus. Sacrificia ipsius
consumpta sunt igni cotidie. Com
plevit moyses manus eius: et unxit
illum oleo sancto. Factum est illi in tes
tamentum eternum: et semini eius
sicut dies celi fungi sacerdotio et ha
bere laudem et glorificare populum suum
in nomine suo. Ipsum elegit ab omni
vivente offerre sacrificium deo: incen
sum et bonum odorem in memoriam
placare pro populo suo. Dedit illi in
preceptis suis. potestatem et in testa
mentis iudiciorum docere iacob tes
timonia et in lege sua lucem dare
israel. Quia contra illum steterunt
alieni: et propter invidiam circum
dederunt illum homines in deserto
qui erant cum datan et abiron et
congregatio chore in iracundiam.
Vidit dominus deus et non placuit
illi et consumpti sunt in impetu ira
cundie. Fecit illis monstra et consump
sit eos in flamma ignis et addidit
aaron gloriam et dedit illi hereditatem
et primitias frugum terre divisit
illi. Et panem ipsis in primis paravit — al' ipsius
in satietatem: nam et sacrificia domini
edent que dedit ipsi et semini eius. Ce
terum in terra gentes non hereditabit et
pars illi non est in gente ipse enim pars
illius est et hereditas.

Et finees filius eleazari tertius in — .viii.
gloria est: imitando tantum in timo — al' eum
re domini et stare in reverentia gentis
in bonitate et alacritate anime sue
placuit deo israel. Ideo statuit ad il — al' illi
lum testamentum pacis principem
sanctorum et gentis sue: ut sit illi et semi
ni eius sacerdotii dignitas in eternum
et testamentum david regi filio ies — al' regis filii
se: de tribu iuda hereditas ipsi et semi
ni eius: ut sapientiam daret in cor
nostrum iudicare gentem suam in ius
titia ne abolerentur bona ipsorum:
et gloriam eorum in gente ipsorum eter
nam fecit. xlvi.

XLVI

Fortis in bello ihesus nave successor .ix.

moysei in prophetis. qui fuit magnus
secundum nomen suum maximus in
salutem electorum dei: expugnare insur-
gentes hostes ut consequeretur heredi-
tatem israel. Quam gloriam adeptus est
in tollendo manus suas et iactando con-
tra civitates rumpheas. Quis ante
illum sic restitit. Nam hostes ipse dominus per-
cussit. Aut non in iracundia eius impeditus
est sol. et unus dies quasi factus duo.
Invocavit altissimum omnipotentem in
oppugnando inimicos undique et au-
divit illum magnus et sanctus deus. In
saxis grandinis virtutis valde fortis
impetum fecit contra gentem hostilem
et in descensu perdidit contrarios:
ut cognoscant gentes potentiam eius.
quia contra dominum pugnare non
est facile: et secutus est a tergo poten-
tes. Et in diebus moysi misericordiam fecit ipse
et caleb filius iephone stare contra (al' caleph)
hostem et prohibere gentem a peccatis
et perstringere murmur malitie. et
ipsi duo constituti a periculo liberati sunt
a numero sex centorum milium pe-
ditum: inducere illos in hereditatem
in terram que manat lac et mel.
Et dedit dominus ipsi caleb fortitu- (al' caleph)
dinem. et usque ad senectutem perman-
sit illi virtus ut ascenderet in excelsum
terre locum et semen ipsius optinuit
hereditatem Et viderunt omnes filii
israel quod bonum est obsequi sancto
deo et iudices singuli suo nomine quo-
rum non est corruptum cor qui non
aversi sunt a domino. ut sit memo-
ria illorum in benedictione et os-
sa eorum pullulent de loco suo et no-
men ipsorum permanet in eternum:
permanens ad filios ipsorum sanctorum
virorum gloria. Dilectus a domino (· x ·)
deo suo samuel propheta domini reno-
vavit imperium et unxit principes
in gente sua In lege domini iudica- (al' deum)
vit congregationem et vidit dominum
iacob et in fide sua probatus est pro-
pheta et cognitus est in verbis suis.
fidelis quia vidit dominum lucis. et
invocavit dominum omnipotentem: et in
oppugnando hostes circumstantes
undique in oblatione agni inviolati
et intonuit de celo dominus et in so-
nitu magno auditam fecit vocem
suam et contrivit principes tyriorum

et omnes duces philistiim et ante tem-
pus finis vite sue et seculi testimo-
nium perhibuit in conspectu domini
et christi. Pecunias et usque ad calcia-
menta non accepit ab omni carne
et non accusavit illum homo. et post
hec dormivit et notum fecit regi et
ostendit illi finem vite sue et exalta-
vit vocem suam de terra in prophe-
tia delere impietatem gentis. Post
hunc surrexit nathan propheta in
diebus david et quasi adeps separata
est a carne. xlvii.

Sic david a filiis israel. Cum
leonibus lusit quasi cum agnis et
in ursis similiter fecit sicut cum ag-
nis ovium et in iuventute sua nun-
quid non occidit gygantem: et ab-
stulit obprobrium de gente: in tollen-
do manum in saxo funde: deiecit ex-
ultationem golie. Nam invocavit
dominum potentem et dedit in dexter-
am eius. tollere hominem fortem
in bello: et exaltare cornu gentis sue.
sic in decem milibus glorificavit
eum: et laudavit eum in benedictio-
nibus domini in offerendo illi coro-
nam glorie. Contrivit enim ini-
micos undique et extirpavit philis-
tiim contrarium usque in hodiernum
diem. Contrivit cornu ipsorum us-
que in eternum: in omni opere dedit
confessionem sancto et excelso in ver-
bo glorie. De omni corde suo laudavit
dominum et dilexit deum qui fecit
illum. et dedit illi contra inimicos
potestatem et stare fecit cantores
contra altare et in sonos eorum
dulces fecit modos Et dedit in celebra-
tionibus decus: et ornavit tempora
usque ad consummationem vite:
ut laudarent nomen sanctum domini
et amplificarent mane dei sanctita-
tem. Christus purgavit peccata ipsius
exaltavit in eternum cornu ipsius et
dedit illi testamentum regum et
sedem glorie in israel. Post ipsum sur-
rexit filius sensatus: et propter illum
deiecit omnem potentiam inimico-
rum. Salomon imperavit in diebus pacis
cui subiecit deus omnes hostes ut
conderet domum in nomine suo: et
pararet sanctitatem in sempiternum
quemadmodum eruditus est in

iuventute sua: et impletus est quasi flumen sapientia et terram retexit anima tua: et replesti in comparationibus enigmata. ad insulas longe divulgatum est nomen tuum: et dilectus es in pace tua. In canticis et proverbiis et comparationibus et interpretationibus miratae sunt terrae et in nomine domini dei cui est cognomen deus israel. Collegisti quasi auricalcum aurum et ut plumbum complesti argentum. Et inclinasti femora tua mulieribus: potestatem habuisti in corpore tuo. Dedisti maculam in gloria tua et profanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos et in ceteris incitari stultitiam tuam ut faceres imperium bipertitum: et ex effraim imperare imperium durum. Deus autem non relinquet misericordiam suam et non corrumpet neque delebit opera sua: neque perdet a stirpe nepotes electi sui: et semen eius qui diligit dominum non corrumpet. Dedit autem reliquum iacob et david de ipsa stirpe. Et finem habuit salomon cum patribus suis: et reliquit post se de semine suo stultitiam gentis et imminutum a prudentia roboam qui avertit gentem consilio suo et ieroboam filium nabath qui peccare fecit israel et dedit effraim viam peccandi et plurima redundaverunt peccata ipsorum. Valde enim averterunt illos a terra sua. Et quesierunt omnes nequitias usque dum perveniret ad illos defensio et ab omnibus peccatis liberavit eos. ·xlviii·

Et surrexit helyas propheta quasi ignis: et verbum ipsius quasi facula ardebat. Qui induxit in illos famem: et irritantes illum invidia sua pauci facti sunt. Non poterant enim sustinere precepta domini verbo domini continuit celum: et deiecit a se ter ignem. Sic amplificatus est helyas in mirabilibus suis et quis potest similiter gloriari tibi. Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo domini dei. Qui deiecisti reges ad perniciem et confregisti facile potentiam ipsorum et gloriosos de lecto suo. Qui audisti in syna iudicium et in choreb iudicia defensionis. Qui ungis reges ad penitentiam et prophetas facis successores post te. Qui receptus es in turbine ignis in curru equorum igneorum. Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam domini et conciliare cor patris ad filium: et restituere tribus iacob. Beati sunt qui te viderunt: et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum: post mortem autem non erit tale nomen nostrum. Helyas quidem in turbine tectus est. Et in helyseo completus est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit principem: et potentia nemo vicit illum nec superavit illum verbum aliquod. Et mortuum prophetavit corpus eius. In vita sua fecit monstra: et in morte ipsius mirabilia operatus est. In omnibus istis non penituit populus et non recesserunt a peccatis suis usque dum eiecti sunt de terra sua et dispersi sunt in omnem terram et relicta est gens perpauca et princeps in domo david. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret deo: alii autem multa commiserunt peccata. Ezechias munivit civitatem suam et induxit in medium ipsius aquam: et fodit ferro rupem et edificavit ad aquam puteum. In diebus ipsius ascendit sennacherib et misit rabsacen: et sustulit manum suam in syon contra illos et extulit manum suam in syon et superbus factus est in potentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum: et doluerunt quasi parturientes mulieres: et invocaverunt dominum misericordem et expandentes manus extulerunt ad celum. Et sanctus dominus deus audivit cito vocem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum neque dedit illos inimicis suis. Sed purgavit illos in manu ysaie sancti prophete. Deiecit castra assyriorum: et contrivit illos angelus domini. Nam fecit ezechias quod placuit deo: et fortiter ivit in via david patris sui quam mandavit illi. Ysaias propheta magnus et fidelis in conspectu dei. In diebus ipsius retro rediit sol: et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ultima: et consolatus est lugentes syon usque in sempiternum. Ostendit futura et abscondita: antequam evenirent. ·xlix·

Memoria iosie in compositione odoris facta opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria: et ut musica in convivio vini. Ipse est directus divinitus in penitentia gentis: et tulit omnes impietates et gubernavit ad dominum cor suum et in diebus peccatorum corroboravit pietatem

Al' audierunt

·xlvii·

·xlviii·

XLIX

·xix·

Al' abhominationes impietatis

.xx. reges

Preter dauid et ezechiam et iosiam: om-
nes peccatum commiserunt. Nam reliq-
runt legem altissimi potentes reges
iude: et contempserunt timorem dei.
Dederunt enim regnum suum alijs
et gloriam suam alienę genti. Incende-
runt electam sanctitatis ciuitatem. Et
desertas fecerunt uias eius in ma-
nu ieremie. Nam male tractauerunt
illum qui a uentre matris consecratus
est propheta euertere et eruere et perde-
re: et iterum edificare et renouare.

.xxi.

Ezechiel qui uidit conspectum glorie
quam ostendit illi in curru cherubin: Nam
commemoratus est inimicorum in
ymbre benefacere illis qui ostenderunt
rectas uias, et duodecim prophetas: ossa
pullulant de loco suo. nam corroborauerunt
iacob et redemerunt se in fide uir-
tutis sue.

.xxii. sinas bant

Quomodo amplificemus
zorobabel. Nam et ipse quasi signum
in dextera manu israel. Et ihesum iose-
dech qui in diebus suis edificauerunt
domum: et exaltauerunt templum
sanctum domino paratum in gloriam
sempiternam. Et neemias in memo-
ria multi temporis qui erexit nobis
muros euersos et stare fecit portas et
seras: qui erexit domos nostras. Nemo
natus est in terra qualis enoch: nam
et ipse receptus est a terra. Et ioseph qui
natus est homo princeps fratrum firma-
mentum gentis rector fratrum stabili-
mentum populi: et ossa ipsius uisita-
ta sunt: et post mortem prophetaue-
runt. Seth et sem apud homines glo-
riam adepti sunt et super omnem ani-
mam in origine adam.

.xxiii. filius

Symon
onie filius sacerdos magnus qui in
uita sua suffulsit domum: et in diebus
suis corroborauit templum. Templi
etiam altitudo ab ipso fundata est:
duplex edificatio et excelsa parietis tem-
pli. In diebus ipsius emanauerunt
putei aquarum: et quasi mare ad-
impleti sunt supra modum. Qui
curauit gentem suam et liberauit
eam a pernitie qui preualuit ampli-
ficare ciuitatem. Qui adeptus est glo-
riam in conuersatione gentis et in-
gressum domus et atrij amplificauit.
Quasi stella matutina in medio ne-
bule et quasi luna plena in diebus suis
lucet et quasi sol refulgens: sic ille re-

al' a perditione

nebulas glie

fulgit in templo dei. Et quasi arcus
effulgens inter nebulas glorie: et quasi
flos rosarum in diebus ueris:
quasi lilia que sunt in transitu aque:
et quasi thus redolens in diebus estatis.
Quasi ignis effulgens et thus ardens
in igne: quasi uas auri solidum or-
natum omni lapide precioso. Quasi
oliua pullulans et cypressus in al-
titudinem se tollens: in accipiendo
ipsum stolam glorie et uestiri eum in consum-
matione uirtutis: in ascensu al-
taris sancti gloriam dedit sanctitatis
amictum: in accipiendo autem par-
tes de manu sacerdotum et ipse stans
iuxta aram. circa illum corona fra-
trum quasi plantatio cedri in monte liba-
no. Sic circa illum steterunt quasi
rami palme. et omnes filij aaron
in gloria sua. Oblatio autem domi-
ni in manibus ipsorum coram omni
synagoga israel. et consummationem
fungens in aram amplificare obla-
tionem excelsi regis. Porrexit ma-
num suam in libatione et libauit
de sanguine uue. et fudit in funda-
mento altaris odorem diuinum ex-
celso principi. Tunc exclamauerunt
filij aaron in tubis ductilibus sonu-
erunt: et auditam fecerunt magnam
uocem in memoriam coram deo.
Tunc omnis populus simul prope-
rauerunt: et ceciderunt in faciem su-
per terram adorare dominum deum suum et dare
preces deo omnipotenti excelso et am-
plificauerunt psallentes in uoci-
bus. et in magna domo auctus est
sonus suauitate plenus. Et roga-
uit populus dominum excelsum in
prece: usque dum perfectus est honor
domini et munus suum perfecerunt.
Tunc descendens extulit manus su-
as in omnem congregationem filio-
rum israel: dare gloriam deo in labi-
is suis et in nomine ipsius gloriari.
Et iterauit orationem suam. uolens os-
tendere uirtutem dei: et plus orauit
deum omnium qui magna fecit
in omni terra. Qui auxit dies no-
stros a uentre matris nostre et fecit
nobiscum secundum suam misericordiam. Det
nobis iocunditatem cordis et fieri
pacem in diebus nostris in israel per dies
sempiternos credere israel nobiscum

iste misericordiam dei ut liberet nos in diebus suis. Duo gentes odit anima mea: tertia autem non est gens quam oderim. Qui sedent in monte seyr et phylistijm: et stultus populus qui habitat in sichimis. Doctrinam sapientie et disciplinae scripsit in codice isto ihesus filius syrach ierosolimita: qui renovavit sapientiam de corde suo. Beatus qui in istis versatur bonis: qui ponit illa in corde suo sapiens erit semper. Si enim hec fecerit ad omnia valebit: quia lux dei vestigium eius est. Incipit oratio ihesu filii syrach

Confitebor tibi domine rex: et collaudabo te deum salvatorem meum. Confitebor nomini tuo quoniam adiutor et protector factus es michi: et liberasti corpus meum a perditione, a laqueo lingue inique, et a labiis operantium mendacium. et in conspectu astantium factus es michi adiutor: et liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis tui. A rugientibus preparatis ad escam: de manibus querentium animam meam: et de portis tribulationum que circumdederunt me. a pressura flamme que circumdedit me: et in medio ignis non sum estuatus. De altitudine ventris inferi: et a lingua coinquinata et a verbo mendacii. A rege iniquo: et a lingua iniusta. Laudabit usque ad mortem anima mea dominum: et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum. Circumdederunt me undique: et non erat qui adiuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum: et non erat. Memoratus sum misericordie tue domine: et operationis tue que a seculo sunt. quoniam eruis sustinentes te et liberas eos de manu gentium. Exaltasti super terram habitationem meam: et pro morte defluente deprecatus sum. Invocavi dominum patrem domini mei ut non derelinquat me in die tribulationis mee: et in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo nomen tuum assidue: et collaudabo illud in confessione: et exaudita est oratio mea. Liberasti me de perditione: et eripuisti me de tempore iniquo. Propterea confitebor et laudem dicam tibi: et benedicam nomini domini. Cum adhuc iunior essem: priusquam oberrarem quesivi sapientiam palam in oratione mea. Ante templum postulabam pro illa: et usque in novissimis inquiram eam. et effloruit tamquam precox uva. Letatum est cor meum in ea: ambulavit pes meus iter rectum. A iuventute mea investigabam eam: inclinavi modice aurem meam et excepi illam. Multam inveni in me ipso sapientiam: et multum profeci in ea. Danti michi sapientiam: dabo gloriam. Consiliatus sum enim ut facerem illam: zelatus sum bonum et non confundar. Colluctata est anima mea in illa: et in faciendo illam confirmatus sum. Manus meas extendi in altum: et in sapientia eius luxit anima mea. Animam meam direxi ad illam: et in agnitione inveni eam. Possedi cum ipsis cor ab initio. Propter hoc non derelinquar. Venter meus conturbatus est querendo illam: propterea possidebo bonam possessionem. Dedit enim michi dominus linguam mercedem meam: et in ipsa laudabo eum. Appropiate ad me indocti: et congregate vos in domum discipline. Quid adhuc retardatis: et quid dicitis in his? Anime vestre sitiunt vehementer. Aperui os meum et locutus sum. Comparate vobis sine argento sapientiam: et collum vestrum subicite iugo eius. et suscipiat anima vestra disciplinam: in proximo est enim invenire eam. Videte oculis vestris quoniam modicum laboravi: et inveni michi multam requiem. Assumite disciplinam in multo numero argenti: et copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima vestra in misericordia eius: et non confundemini in laude ipsius. Operamini opus vestrum ante tempus: et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo. Explicit liber ecclesiastici ihesu filii syrach. Incipit prologus in ysaiam prophetam.

Nemo cum prophetas versibus viderit esse descriptos metro eos estimet apud hebreos ligari: et aliquid simile habere de psalmis vel operibus salomonis: sed quod in demosthene et tullio solet fieri ut per cola scribantur et commata qui utique prosa

Precox · as · me · p · i · ante alios fructus maturus fe... calore decocta ...

Et ignorantias meas illuminavit animam meam

Hic deficit · quasi folium vide in fine lib ·

sa et non versib; conscripserunt: nos q;
utilitati legentium providentes interpre
tationem novā novo scribendi genere
distinximus. Ac primum de ysaia scien
dum quod in sermone suo disertus sit
quippe ut vir nobilis et urbane elo
quentie: nec habens quicq̄ in eloquio
rusticitatis admixtum. unde accidit
ut pre ceteris florem sermonis eius
translatio non potuerit conservare. Deni
de etiam hoc adiciendum: quod non
tam propheta dicendus sit quam evan
gelista. Ita enim universa xpi eccli
e q; misteria ad liquidum prosecutus ē
ut non eum putes de futuro vaticina
ri sed de preteritis hystoriam texere. U
de cognitio noluisse tunc temporis sep
tuaginta interpretes fidei sue sacra
menta perspicue ethnicis prodere ne
sanctum canib; et margaritas porcis darēt.
Que cum hanc editionē interpretatiō
nem legitis ab illis animadvertetis
absconditā. Nec ignoro quanti laboris
sit prophetas intelligere nec facile quē
piam posse iudicare de interpretatiōe
nisi intellexerit ante que legerit: nos
q; patere morsib; plurimorum qui
stimulante invidia qd' consequi nō
valent despiciunt. Sciens ergo et pru
dens in flammam mitto manum: et
nichilominus hoc a fastidiosis lectori
b; precor: ut quomodo greci post sep
tuaginta translatores aquilam et
simmacum et theodocionem legunt vl'
ob studium doctrine sue vel ut septua
ginta magis ex collatione eorum in
telligant: sic et isti saltem unum post
priores habere dignentur interpretem. Le
gant prius et postea despiciant ne vi
deantur non ex iudicio sz ex odii presump
tione ignorata dampnare. Prophetavit
autem ysaias in ierlm et in iudea
nec dum decem tribub; in captivita
tem ductis: ac de utroq; regno nunc
commixtim nunc separatim texit ora
culum. Et cum interdum ad presen
tem respiciat hystoriam et post baby
lonie captivitatem reditum populi
significet in iudeam: tamen omnis
ei cura de vocatione gentium et de
adventu xpi est. Quem quanto plus
amatis o paula et eustochium: tāto
magis ab eo petite ut pro obtrectati
one presenti qua me indesinenter
emuli laniant: ipse mihi restituat mer
cedem in futuro. qui scit me ob hoc in
peregrine lingue eruditione sudasse
ne iudei de falsitate scripturarum ecclesiis
eius diutius insultarent.

Incipit ysaias propheta

Visio ysaie filii
amos quā vi
dit super iudā
et ierlm: in
diebz ozie ioa
than achaz
ezechie regum
iuda. Audite ce
li et auribz percipe terra. quoniā dns
locutus est. Filios enutrivi et exaltavi:
ipsi autem spreverunt me. Cognovit
bos possessorem suum: et asinus presepe
domini sui. israel non cognovit. po
pulus meus non intellexit. Ve gen
ti peccatrici: populo gravi iniquitate
semini neqr. filiis sceleratis. Dereli
querunt dominum: blasphemaverunt
sanctum israel: abalienati sunt retror
sum. Super quo percutiam vos ultra
addentes prevaricationem? Omne
caput languidum et omne cor me
rens. A planta pedis usq; ad verticem
non est in eo sanitas. Vulnus et livor
et plaga tumens: non est circumli
gata nec curata medicamine: neq;
fota oleo. Terra vestra deserta: civitates
vestre succense igni. Regionem vestram
coram vobis alieni devorant: et deso
labitur sicut in vastitate hostili. Et dere
linquetur filia syon ut umbraculum
in vinea: et sicut tugurium in cucu
merario: sicut civitas que vastatur.
Nisi dominus exercituum reliquis
set nobis semen quasi sodoma fuisse
mus: et quasi gomorra similes esse
mus. Audite verbum domini prin
cipes sodomorum. percipite auribz le
gem dei nři populus gomorre. Quo
mihi multitudinem victima
rum vestrarum dicit dominus. Plenus
sum holocausta arietum et adipem
pinguium: et sanguinem vitulo
rum et agnorum et hyrcorum nolui.
Cum veniretis ante conspectum
meum quis quesivit h' de manibz
vřis: ut ambularetis in atriis
meis? Ne afferatis ultra sacrificium
frustra. incensum abhominatio

est michi. Neomeniam et sabbatum et
festivitates alias: non feram. Iniqui
sunt cetus vestri. kalendas vestras et sol
lempnitates vestras odivit anima me
a: facta sunt michi molesta. laboravi
sustinens et cum extenderitis manus
vestras: avertam oculos meos a vo
bis. Et cum multiplicaveritis ora
tionem non exaudiam. Manus enim
vestre sanguine plene sunt. Lavami
ni: mundi estote: auferte malum
cogitationum vestrarum ab oculis
meis. Quiescite agere perverse disci
te benefacere. Querite iudicium: sub
venite oppresso. Iudicate pupillo: de
fendite viduam: et venite et argui
te me dicit dominus. Si fuerint pec
cata vestra ut coccinum quasi nix de
albabuntur. et si fuerint rubra quasi
vermiculus: velut lana alba erunt.
Si volueritis et audieritis me:
bona terre comedetis. Quod si no
lueritis et me ad iracundiam pro
vocaveritis: gladius devorabit vos
quia os domini locutum est. Quo
modo facta est meretrix civitas fi
delis: plena iudicio: Iusticia habita
vit in ea: nunc autem homicide.
Argentum tuum versum est in scoriam
vinum tuum mixtum est aqua. prin
cipes tui infideles: socii furum. Om
nes diligunt munera: sequuntur re
tributiones. Pupillo non iudicant
et causa vidue non ingreditur ad
eos. Propter hoc ait dominus exer
cituum fortis israel. Heu consolabor
super hostibus meis et vindicabor de
inimicis meis. Et convertam ma
num meam ad te: et excoquam ad pu
rum scoriam tuam: et auferam o
mne stagnum tuum. Et restituam
iudices tuos ut fuerunt prius et
consiliarios tuos sicut antiquitus
post hec vocaberis civitas iusti:
urbs fidelis: Syon in iudicio redi
metur et reducent eam in iusticia
Et conteret scelestos et peccatores
simul et qui dereliquerunt dominum con
sumentur. Confundentur enim
ab idolis quibus sacrificaverunt et
erubescetis super hortis quos ele
geratis cum fueritis velud quercus
defluentibus foliis et velut hortus
absque aqua et erit fortitudo vestra ut
favilla stuppe: et opus vestrum quasi scin
tilla: et succendetur utrumque simul et
non erit qui extinguat.

II

Verbum quod vidit ysaias filius
amos: super iudam et ierusalem. Et
erit in novissimis diebus preparatus
mons domus domini in vertice monti
um: et elevabitur super colles. Et flu
ent ad eum omnes gentes: et ibunt po
puli multi et dicent. Venite ascendamus
ad montem domini et ad domum dei
iacob et docebit nos vias suas: et am
bulabimus in semitis eius: quia de
syon exibit lex et verbum domini de
ierusalem: et iudicabit gentes et arguet
populos multos. Et conflabunt gla
dios suos in vomeres: et lanceas suas
in falces. Non levabit gens contra
gentem gladium: nec exercebuntur
ultra ad prelium. Domus iacob: ve
nite et ambulemus in lumine domini.
Proiecisti enim populum tuum do
mum iacob: quia repleti sunt ut olim
et: et augures habuerunt ut philistiim
et pueris alienis adheserunt. Reple
ta est terra argento et auro: et non est fi
nis thesaurorum eius. Et reple
ta est terra eius equis: et innumera
biles quadrige eius. Et repleta est
terra eius idolis. opus manuum su
arum adoraverunt quod fecerunt digi
ti eorum et incurvavit se homo et
humiliatus est vir. Ne ergo dimittas
eis. Ingredere in petram et abscondere in
fossa humo a facie timoris domini
et a gloria maiestatis eius. Oculi su
blimis hominis humiliati sunt: et in
curvabitur altitudo virorum. Et exal
tabitur autem dominus solus in die
illa: quia dies domini exercituum su
per omnem superbum et excelsum et
super omnem arrogantem et humi
liabitur et super omnes cedros libani
sublimes et erectas et super omnes
quercus basan et super omnes montes
excelsos et super omnes colles elevatos
et super omnem turrem excelsam: et
super omnem murum munitum et
super omnes naves tharsis et super
omne quod visu pulchrum est. Et in
curvabitur sublimitas hominum: et
humiliabitur altitudo virorum. Et ele
vabitur dominus solus in die illa:
et idola penitus conterentur. Et introi

Al' ce

ibunt in speluncas petrarum et in voragines terre a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius: cum surrexerit percutere terram. In die illa proiciet homo idola argenti sui: et simulacra auri sui que fecerat sibi: ut adoraret talpas et vespertiliones. Et ingredietur fissuras petrarum et cavernas saxorum a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius. cum surrexerit percutere terram. Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in naribus eius: quia excelsus reputatus est ipse. iii.

al' formidinis

al' dominus

III

Ecce enim dominator dominus exercituum auferet ab ierusalem et a iuda validum et fortem: omne robur panis et omne robur aque: fortem et virorum bellatorem iudicem prophetam. et ariolum et senem principem super quinquaginta et honorabilem vultu et consiliarium sapientem de architectis. et prudentem eloquii mistici. Et dabo pueros principes eorum: et effeminati dominabuntur eis. Et irruet populus vir ad virum unusquisque ad proximum suum. Tumultuabitur puer contra senem. et ignobilis contra nobilem. Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui et dicet vestimentum tibi est: princeps esto noster. Ruina autem hec sub manu tua. Respondebit in die illa dicens. Non sum medicus: et in domo mea non est panis neque vestimentum: nolite constituere me principem populi. Ruit enim ierusalem et iudas concidit: quia lingua eorum et adinventiones eorum contra dominum: ut provocarent oculos maiestatis eius. Agnitio vultus eorum respondebit eis et peccatum suum quasi sodoma predicaverunt nec absconderunt. Ve anime eorum: quoniam reddita sunt eis mala. Dicite iusto quoniam bene. quoniam fructum adinventionum suarum comedet. Ve impio in malum: retributio enim manuum eius fiet ei. Populum meum exactores sui spoliaverunt et mulieres dominate sunt eius. Popule meus qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt et viam gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicandum dominus et stat ad iudicandos populos Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui et principibus eius. Vos enim depasti estis vineam meam et rapina pauperis in domo vestra. Quare teritis populum meum: et facies pauperum commolitis dicit dominus exercituum. Et dixit dominus. Pro eo quod elevate sunt filie syon et ambulaverunt extento collo et nutibus oculorum ibant et plaudebant et ambulabant et in pedibus suis composito gradu incedebant. Decalvabit dominus verticem filiarum syon: et dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet dominus ornatum calciamentorum et lunulas torques et monilia et armillas mitras discriminalia et periscelidas et murenulas: et olfactoriola et inaures et anulos et gemmas in fronte pendentes: et mutatoria et pallia et linteamina et acus et specula et sindones et mitras et theristra. Et erit pro suavi odore fetor: et pro zona funiculus et pro crispanti crine calvicium et pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent et fortes tui in prelio. Et merebunt atque lugebunt porte eius: et desolata in terra sedebit. Et apprehendent septem mulieres virum unum in die illa dicentes. iiii.

Panem nostrum comedemus et vestimentis nostris operiemur: tantummodo invocetur nomen tuum super nos aufer obprobrium nostrum. In die illa erit germen domini in magnificentia et gloria et fructus terre sublimis: et exultatio his qui salvati fuerint de israel. Et erit omnis qui relictus fuerit in syon et residuus in ierusalem sanctus vocabitur omnis qui scriptus est in vita in ierusalem. Si abluerit dominus sordes filiarum syon et sanguinem ierusalem laverit de medio eius in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Et creabit dominus super omnem locum montis syon et ubi invocatus est nubem per diem et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte. Super omnem gloriam protectio et tabernaculum erit in umbra diei ab estu: et in securitatem et absconsionem: a turbine et a pluvia. v.

Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vinee sue

facta est dilecto meo in cornu filio olei
et sepsit eam et lapides elegit ex illa et
plantauit eam electam et edificauit
turrim in medio eius et torcular ex
truxit in ea et expectauit ut faceret u
uas et fecit labruscas. Nunc ergo ha
bitatores ierlm et uiri iuda iudicate
inter me et uineam meam. Quid
est quod debui ultra facere uinee mee
et non feci ei? An quod expectaui ut fa
ceret uuas: et fecit labruscas. Et nunc
ostendam uobis. quid ego faciam
uinee mee. Auferam sepem eius: et erit
in direptionem. Diruam maceriam
eius et erit in conculcationem. Et po
nam eam desertam. Non putabitur et
non fodietur et ascendent super eam
uepres et spine et nubibus mandabo
ne pluant super eam ymbrem. Vinea
enim domini exercituum domus israel
est et uir iuda germen delectabile eius
Et expectaui ut faceret iudicium. et
ecce iniquitas. et iustitiam: et ecce cla
mor. Ve qui coniungitis domum ad do
mum: et agrum agro copulatis usque
ad terminum loci. Numquid habi
tabitis soli uos in medio terre. In
auribus meis sunt hec dicit dominus
exercituum. Nisi domus multe deser
te fuerint: grandes et pulchre absque
habitatore. Decem enim iugera ui
nearum facient laguunculam unam
et triginta modii sementis facient
modios sex. Ve qui consurgitis ma
ne ad ebrietatem sectandam et pota
dum usque ad uesperam ut uino estue
tis. Cythara et lyra et tympanum et
tybia et uinum in conuiuiis uestris
et opus domini non respicitis nec
opera manuum eius consideratis
Propterea captiuus ductus est po
pulus meus quia non habuit scientiam
et nobiles eius interierunt fame et
multitudo eius siti exaruit. Propterea
dilatauit infernus animam suam
et aperuit os suum absque ullo termino
et descendent fortes eius et populus
eius et sublimes gloriosique eius ad
eum. Et incuruabitur homo et hu
miliabitur uir et oculi sublimium
deprimentur. Et exaltabitur dominus
exercituum in iudicio: et deus sanctus
sanctificabitur in iustitia et pascent
agni iuxta ordinem suum: et deser
ta in ubertatem uersa aduene comedent.
Ve qui trahitis iniquitatem in fu
niculis uanitatis. et quasi uinculum
plaustri peccatum. Qui dicitis festinet
et cito ueniat opus eius ut uideamus
et appropiet et ueniat consilium sanc
ti israel et sciemus illud. Ve qui dicitis
malum bonum et bonum malum. po
nentes tenebras lucem et lucem tene
bras ponentes amarum in dulce et
dulce in amarum. Ve qui sapientes
estis in oculis uestris: et coram uobismet
ipsis prudentes. Ve qui potentes estis ad
bibendum uinum: et uiri fortes ad
miscendam ebrietatem: et qui iustifi
catis impium pro muneribus. et iust
itiam iusti aufertis ab eo. Propter
hoc sicut deuorat stipulam lingua ig
nis et calor flamme exurit sic ra
dix eorum quasi fauilla erit: et ger
men eorum ut puluis ascendet. Abie
cerunt enim legem domini exercituum:
et eloquium sancti israel blasphema
uerunt. Ideo iratus est furor domini
in populum suum: et extendit ma
num suam super eum et percussit eum
et conturbati sunt montes et facta
sunt morticina eorum quasi stercus
in medio platearum. In omnibus his
non est auersus furor eius: sed adhuc
manus eius extenta. Et leuabit sig
num in nationibus procul: et sibila
bit ad eum de finibus terre: et ecce festi
nus uelociter ueniet. Non est deficiens
neque laborans in eo. non dormitabit
neque dormiet: neque soluetur cingulum
renum eius. nec rumpetur corrigia
calciamenti eius. Sagitte eius acute
et omnes arcus eius extenti. Ungule equo
rum eius ut silex et rote eius quasi
impetus tempestatis. Rugitus eius
ut leonis rugiet ut catuli leonum
et frendet et tenebit predam et ample
xabitur et non erit qui eruat et sona
bit super eum in die illa sicut sonitus
maris. Aspiciemus in terram: et ecce
tenebre tribulationis et lux obtene
brata est in caligine eius. vi.

VI

In anno quo mortuus est rex ozias
uidi dominum sedentem super solium
excelsum et eleuatum. et ea que sub eo
erant replebant templum. Seraphin
stabant super illud: sex ale uni et sex
ale alteri. Duabus uelabant faciem ei

Nota de ve

al' lo

al' montes

et plena erat domus a maiestate eius

al' clamantis

Nota ve quia tacui

Nota mitte me

Al' achaz

Al' achaz

Et duabus uelabant pedes eius : et duabus uolabant. Et clamabant alter ad alterum et dicebant. Sanctus. Sanctus. Sanctus dominus deus exercituum plena est omnis terra gloria eius. Et commota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis et domus impleta est fumo. et dixi. Ve michi quia tacui: quia vir pollutus labiis ego sum et in medio populi polluta labia habentis ego habito: et regem dominum exercituum vidi oculis meis Et uolauit ad me unus de seraphim et in manu eius calculus quem forcipe tulerat de altari et tetigit os meum et dixit Ecce tetigit hoc labia tua et auferetur iniquitas tua et peccatum tuum mundabitur. Et audiui uocem domini dicentis. Quem mittam et quis ibit nobis. et dixi. Ecce ego : mitte me. Et dixit. Vade et dic populo huic. Audite audientes et nolite intelligere et uidete uisionem et nolite cognoscere Excaeca cor populi huius : et aures eius aggraua et oculos eius claude : ne forte uideat oculis suis et auribus suis audiat et corde suo intelligat et conuertatur : et sanem eum. Et dixi. usquequo domine? Et dixit. Donec desolentur ciuitates absque habitatore : et domus sine homine. Et terra relinquetur deserta et longe faciet dominus Et multiplicabitur que derelicta fuerat in medio terre et adhuc in ea decimatio Et conuertetur et erit in ostensionem sicut therebintus : et sicut quercus que expandit ramos suos. Semen sanctum erit id quod steterit in ea. ·vij·

VII

Et factum est in diebus achaz filii ioathan filii ozie regis iuda: ascendit rasin rex syrie et facee filius romelie rex israel in ierusalem ad preliandum contra eam et non potuerunt debellare eam Et nunciauerunt domui dauid dicentes. Requieuit syria super effraim et commotum est cor eius et cor populi eius : sicut mouentur ligna siluarum a facie uenti. Et dixit dominus ad ysaiam. Egredere in occursum achaz tu et qui derelictus est iasub filius tuus : ad extremum aqueductus piscine superioris in uia agri fullonis : et dices ad eum. Vide ne sileas. Noli timere : et cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum

fumigantium istorum : in ira furoris rasin et syrie et filii romelie. eo quod consilium inierit contra te syria malum effraim et filius romelie dicentes. Ascendamus ad iudam et suscitemus eum et auellamus eum ad nos : et ponamus regem in medio eius filium tabeel. Hec dicit dominus deus. Non erit istud [illegible] non stabit : sed caput syrie damascus et caput damasci rasin. Et adhuc sexaginta et quinque anni et desinet effraim [illegible] populus et caput effraim samaria et caput samarie filius romelie. Si non credideritis : non permanebitis. Et adiecit dominus loqui ad achaz dicens Pete tibi signum a domino deo tuo in profundum inferni siue in excelsum supra. Et dixit achaz. Non petam et non temptabo dominum. Et dixit Audite ergo domus dauid. Numquid parum uobis est molestos esse hominibus quia molesti estis et deo meo? Propter hoc dabit dominus ipse uobis signum. Ecce uirgo concipiet et pariet filium et uocabitis nomen eius emanuel. Butyrum et mel comedet ut sciat reprobare malum et eligere bonum. Quia antequam sciat puer reprobare malum et eligere bonum derelinquetur terra quam tu detestaris a facie duorum regum suorum. Adducet dominus super te et super populum tuum et super domum patris tui dies qui non uenerunt a diebus separationis effraim a iuda : cum rege assyriorum. Et erit in die illa sibilabit dominus musce que est in extremo fluminum egypti : et api que est in terra assur et uenient et requiescent omnes in torrentibus uallium et in cauernis petrarum et in omnibus frutetis et in uniuersis foraminibus. In die illa radet dominus in nouacula conducta in his qui trans flumen [illegible] in rege assyriorum caput et pilos pedum et barbam uniuersam. Et erit in die illa nutriet homo uaccam boum et duas oues et pre ubertate lactis comedet butyrum. Butyrum enim et mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terre. Et erit in die illa omnis locus ubi fuerint mille uites mille argenteis [illegible] in spinas et in uepres erunt.

Cum sagittis et arcu ingredientur il-
luc. vepres enim et spine erunt in
universa terra. Et omnes montes
qui in sarculo sarrientur non veniet il-
luc terror spinarum et veprium. et e-
rit in pascua bovis et in conculcatione
pecoris. viii.

Et dixit dominus ad me. Sume
tibi librum grandem: et scribe in eo sti-
lo hominis. velociter spolia detrahe: ci-
to predare. et adhibui michi testes fide-
les uriam sacerdotem et zachariam fi-
lium barachie et accessi ad prophetis-
sam: et concepit et peperit filium. Et dix-
it dominus ad me. voca nomen eius
accelera spolia detrahe. festina preda-
ri. quia antequam sciat puer vocare
patrem suum et matrem suam au-
feretur fortitudo damasci: et spolia sa-
marie coram rege assyriorum. Et ad-
iecit dominus loqui ad me adhuc di-
cens. Pro eo quod abiecit populus
iste aquas syloe que vadunt cum si-
lentio et assumpsit magis rasin et fili-
um romelie: propter hoc ecce dominus
adducet super eos aquas fluminis
fortes et multas: regem assyriorum
et omnem gloriam eius. Et ascendet
super omnes rivos eius et fluet su-
per universas ripas eius: et ibit per iudam
inundans: et transiens usque ad col-
lum veniet: et erit extensio alarum
eius implens latitudinem terre tue
o emmanuel. Congregamini populi
et vincimini: et audite universe pro-
cul terre. Confortamini et vincimini
accingite vos et vincimini. Inite con-
silium et dissipabitur: loquimini ver-
bum et non fiet: quia nobiscum deus.
Hec enim ait ad me dominus sicut
in forti manu erudivit me ne irem
in via populi huius dicens. Non di-
catis coniuratio: omnia enim que
loquitur populus iste: coniuratio est.
et timorem eius ne timeatis neque pa-
veatis. Dominum exercituum ipsum
sanctificate. ipse pavor vester et ipse terror vester
et erit vobis in sanctificationem. in la-
pidem autem offensionis et in petram
scandali duabus domibus israel: in la-
queum et in ruinam habitantibus
ierusalem. Et offendent ex eis plurimi.
et cadent et conterentur et irretientur
Liga testimonium: signa legem

in discipulis meis. Et expectabo dominum
qui abscondit faciem suam a domo ia-
cob: et prestolabor eum. Ecce ego et pu-
eri quos michi dedit dominus in sig-
num et in portentum israelis a domino
exercituum qui habitat in monte
syon. Et cum dixerint ad vos querite
a phitonibus et a divinis qui strident
in incantationibus suis. numquid non
populus a deo suo requirit visionem
pro vivis ac mortuis. Ad legem magis
et ad testimonium. Quod si non dixe-
rint iuxta verbum hoc non erit eis
matutina lux. Et transibit per eam
corruet et esuriet. Et cum esurierit irasce-
tur: et maledicet regi suo et deo suo.
Et suspiciet sursum et ad terram in-
tuebitur: et ecce tribulatio et tenebre
dissolutio et angustia et caligo perse-
quens: et non poterit avolare de an-
gustia sua. IX.

Primo tempore alleviata est ter-
ra zabulon et terra neptalim: et no-
vissimo aggravata est via maris
trans iordanem galilee gentium. Po-
pulus qui ambulabat in tenebris:
vidit lucem magnam habitantibus
in regione ~~opace~~ umbre mortis: lux
orta est eis. Multiplicasti gentem non
magnificasti letitiam. letabuntur co-
ram te sicut qui letantur in messe sicut ex-
ultant victores capta preda quando
dividunt spolia. Iugum enim one-
ris eius et virgam humeri eius et
sceptrum exactoris eius superasti sicut
in die madian. Quia omnis violen-
ta predatio cum tumultu et vesti-
mentum mixtum sanguine erit in com-
bustionem: et cibus ignis. Parvulus
enim natus est nobis. et factus est prin-
cipatus super humerum eius: et vo-
cabitur nomen eius admirabilis
consiliarius deus fortis pater futu-
ri seculi: princeps pacis. Multiplica-
bitur eius imperium et pacis non erit
finis. Super solium david sedebit et
super regnum eius ut confirmet illud
et corroboret in iudicio et iustitia: a
modo et usque in sempiternum zelus
domini exercituum faciet hoc. Verbum
misit dominus in iacob: et cecidit in
israel. Et sciet omnis populus effraym
et habitantes samariam: in superbia
et magnitudine cordis dicentes la-

et filius datus est nobis

al' lapides

teres ceciderunt sed quadris lapidibus edificabimus. Sicomoros succiderunt: sed cedros immutabimus. Et elevabit dominus hostes rasin super eum: et inimicos eius in tumultum vertet. Syriam ab oriente et philistiim ab occidente: et devorabunt israel toto ore. In omnibus his non est aversus furor eius: sed adhuc manus eius extenta. Et populus non est reversus ad percutientem se: et dominum exercituum non inquisierunt. Et disperdet dominus ab israel caput et caudam incurvantem et depravantem et refrenantem in die una. longevus et honorabilis ipse est caput: et propheta docens mendacium, ipse cauda est. et erunt qui beatificant populum istum seducentes et qui beatificantur precipitati. Propter hoc super adolescentulis eius non letabitur dominus: et pupillorum eius et viduarum non miserebitur: quia omnis hypocrita est et nequam: et universum os locutum est stultitiam. In omnibus his non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta. Succensa est enim quasi ignis impietas: veprem et spinam vorabit et succendetur in densitate saltus: et convolvetur superbia fumi. In ira domini exercituum conturbata est terra: et erit populus quasi esca ignis. vir fratri suo non parcet. et declinabit ad dexteram et esuriet. Et comedet ad sinistram: et non saturabitur. unusquisque carnem brachii sui vorabit. Manasses: simul ipsi contra iudam. In his omnibus non est aversus furor eius. sed adhuc manus eius extenta.

dic

XI

al' mendacium

Et plus non est reversus ad percutientem se

Effraym Et effraym manassem et

al' condixerit

X

Ve qui condunt leges iniquas et scribentes iniustitiam scripserunt ut opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent cause humilium populi mei ut essent vidue preda eorum et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe venientis. Ad cuius fugietis auxilium et ubi derelinquetis gloriam vestram ne incurvemini sub vinculo: et cum interfectis cadatis. Super omnibus his non est aversus furor eius: sed adhuc manus eius extenta. Ve assur virga furoris mei et baculus: ipse est. In manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum: et contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia et diripiat predam et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur: et cor eius non ita existimabit. sed ad conterendum erit cor eius et ad internitionem gentium non paucarum. Dixit enim. Numquid non principes mei simul reges sunt? Numquid non ut charcamis sic calano. et arfad sic emath. Numquid non damascus sic samaria? Quomodo invenit manus mea regna idoli sic et simulacra eorum de ierusalem et de samaria. ~~Quomodo~~ numquid non sicut feci samarie et idolis eius sic faciam ierusalem et simulacris eius. Et erit cum impleverit dominus cuncta opera sua in monte syon et in ierusalem: visitabo super fructum magnifici cordis regis assur et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim In fortitudine manus mee feci et in sapientia mea intellexi. Et abstuli terminos populorum et principes eorum depredatus sum. Et detraxi quasi potens in sublimi residentes et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum. Et sicut colliguntur ova que derelicta sunt sic universam terram ego congregavi et non fuit qui moveret pennam et aperiret os et ganniret. Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea. aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur. Quomodo si elevetur virga contra elevantem se et exaltetur baculus qui utique lignum est. Propter hoc mittet dominator dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen israel in igne et sanctus eius in flamma et succendetur et devorabitur spina eius et vepres in die una. Et gloria saltus eius et carmeli eius: ab anima usque ad carnem consumetur. Et erit terrore profugus: et reliquie ligni saltus eius pre paucitate numerabuntur et puer scribet eos. Et erit in

die illa non adiciet residuum israel
et hii qui fugerunt de domo iacob
inniti super eo qui percutit eos sed
innitetur super dominum sanctum
israel in veritate. Reliquie convertentur
reliquie inquam iacob ad deum for-
tem. Si enim fuerit populus tuus
israel quasi arena maris reliquie con-
vertentur ex eo. Consummatio enim
abbreviata inundabit iustitiam.
Consummationem enim et abbrevi-
ationem dominus deus exercituum
faciet in medio omnis terre. Propter
hoc hec dicit dominus deus exercituum:
Noli timere populus meus habitator
syon ab assur. In virga percutiet te et ba-
culum suum levabit super te in via
egypti. Adhuc enim paululum modicumque
et consummabitur indignatio et fu-
ror meus super scelus eorum. Et susci-
tabit super eum dominus exercituum
flagellum iuxta plagam madian
in petra oreb: et virgam suam super
mare et levabit eam in via egypti.
Et erit in die illa: auferetur onus eius
de humero tuo et iugum eius de collo
tuo et computrescet iugum a facie olei.
Veniet in aiath, transibit in magron,
apud machmas commendabit vasa
sua. Transierunt cursim. Gabaa sedes
nostra. Obstupuit rama; gabaa saulis
fugit. Hinni voce tua filia gallim:
attende laisa paupercula anathot. Mi-
gravit medemena: habitatores ge-
bim confortamini. Adhuc dies est
ut in nobe stetur. Agitabit manum
suam super montem filie syon: collem
ierusalem. Ecce dominator dominus exer-
cituum confringet lagunculam in
terrore: et excelsi statura succidentur
et sublimes humiliabuntur. Et sub-
vertentur condensa saltus ferro et li-
banus cum excelsis cadet. ·XI·

Et egredietur virga de radice
iesse et flos de radice eius ascen-
det. Et requiescet super eum spiritus do-
mini: spiritus sapientie et intellectus
spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scien-
tie et pietatis; et replebit eum spiritus
timoris domini. Non secundum visi-
onem oculorum iudicabit neque secundum
auditum aurium arguet: sed iudi-
cabit in iustitia pauperes et arguet
in equitate pro mansuetis terre. Et
percutiet terram virga oris sui et spiritu
labiorum suorum interficiet impium.
Et erit iustitia cingulum lumborum
eius: et fides cinctorium renum eius.
Habitabit lupus cum agno et pardus
cum hedo accubabit. Vitulus et leo et
ovis simul morabuntur et puer par-
vulus minabit eos. Vitulus et ursus
pascentur simul, requiescent catuli
eorum, et leo quasi bos comedet paleas.
Et delectabitur infans ab ubere super
foramine aspidis: et in caverna
reguli qui ablactatus fuerit manum
suam mittet. Non nocebunt et non
occident in universo monte sancto me-
o: quia repleta est terra scientia domini
sicut aque maris operientes. In illa
die radix iesse qui stat in signum po-
pulorum, ipsum gentes deprecabuntur
et erit sepulcrum eius gloriosum. Et
erit in die illa: adiciet dominus secun-
do manum suam ad possidendum re-
siduum populi sui quod relinquetur
ab assyriis et ab egypto et a phetros
et ab ethiopia et ab elam et a sennaar
et ab emath et ab insulis maris.
Et levabit signum in nationes et
congregabit profugos israel et dis-
persos iuda colliget a quattuor plagis
terre. Et auferetur zelus effraym et
hostes iuda peribunt. Effraym non
emulabitur iudam et iudas non
pugnabit contra effraym. Et volabunt
in humeros philistiim per ma-
re, simul predabuntur filios orientis.
Idumea et moab preceptum manus
eorum et filii ammon obedientes e-
runt. Et desolabit dominus linguam
maris egypti: et levabit manum suam
super flumen in fortitudine spiritus sui. Et
percutiet eum in septem rivis: ita
ut transeant per eum calciati. Et erit
via residuo populo meo qui relinque-
tur ab assyriis: sicut fuit israel in die
qua ascendit de terra egypti. ·XII·

Et dices in illa die: Confitebor
tibi domine quoniam iratus
es michi: conversus est furor tuus et
consolatus es me. Ecce deus salva-
tor meus, fiducialiter agam et non
timebo: Quia fortitudo mea et laus
mea dominus deus et factus est mi-
chi in salutem. Haurietis aquas in gau-
dio de fontibus salvatoris: et dicetis

al' li

XII

in illa die. Confitemini domino et in
uocate nomen eius. Notas facite in
populis adinventiones eius: memen
tote quoniam excelsum est nomen
eius. Cantate domino quoniam mag
nifice fecit: annuntiate hoc in univer
sa terra. Exulta et lauda habitatio sy
on: quia magnus in medio tui sanctus
israel. xiii.

XIII Onus babilonis quod vidit ysa
ias filius amos. Super montem cali
ginosum levate signum et exaltate vo
cem: levate manum et ingrediantur
portas duces. Ego mandavi sanctificatis
meis. et vocavi fortes meos in
ira mea: exultantes in gloria mea.
Vox multitudinis in montibus quasi
populorum frequentium: vox so
nitus regum gentium congrega
tarum. Dominus exercituum prece
pit militie belli venientibus de terra
procul a summitate celi: Dominus et
vasa furoris eius. ut disperdat omnem
terram. Ululate quia prope est dies
domini. quasi vastitas a domino ve
niet. Propter hoc omnes manus dis
solventur et omne cor hominis ta
bescet et conteretur. Torsiones et do
lores tenebunt: quasi parturiens
dolebunt. Unusquisque ad proximum
suum stupebit: facies combuste vul
tus eorum. Ecce dies domini veniet
crudelis et indignationis. plenus et
ire furoris que ad ponendam terram
in solitudinem et peccatores eius con
terendos de ea: quoniam stelle celi
et splendor earum non expandent lu
men suum. Obtenebratus est sol in
ortu suo. et luna non splendebit in
in lumine suo. Et visitabo super orbis (al' urbis)
mala: et contra impios iniquitatem
eorum. Et quiescere faciam superbiam
infidelium: et arrogantiam fortium
humiliabo. Pretiosior erit vir auro et
homo mundo obrizo. Super hoc celum
turbabo et movebitur terra de loco suo
propter indignationem domini exer
cituum et propter diem ire furoris eius.
Et erit quasi dammula fugiens et quasi
ovis et non erit qui ~~non~~ congreget
unusquisque ad populum suum con
vertetur et singuli ad terram suam
fugient. Omnis qui inventus fuerit
occidetur: et omnis qui supervenerit
cadet in gladio. Infantes eorum elide
tur in oculis eorum: diripientur do
mus eorum et uxores eorum viola
buntur. Ecce ego suscitabo super eos
medos qui argentum non querant
nec aurum velint sed sagittis parvulos
interficient. et lactentibus uteri non mi
serebuntur: et super filios non parcet ocu
lus eorum. Et erit babylon illa gloriosa
in regnis inclita in superbia chal
deorum: sicut subvertit deus sodomam
et gomorram. Non habitabitur usque
in finem: et non fundabitur usque ad
generationem et generationem. Nec
ponet ibi tentoria arabs nec pastores
requiescent ibi: ~~sed requiescent~~ sed re
quiescent ibi bestie et replebuntur do
mus eorum draconibus et habitabunt
ibi struthiones: et pilosi saltabunt
ibi. Et respondebunt ibi ulule in edibus
eius: et syrene in delubris voluptatis.

Prope est ut veniat tempus eius
et dies eius non elongabuntur.
Miserebitur enim dominus iacob
et eliget adhuc de israel: et requiescere
eos faciet super humum suam. Ad
iungetur advena ad eos: et adhere
bit domui iacob. Et tenebunt eos
populi: et adducent eos in locum su
um. Et possidebit eos domus israel su
per terram domini: in servos et an
cillas. Et erunt capientes eos qui se
ceperant et subicient exactores suos. Et
erit in die illa cum requiem dederit tibi
dominus a labore tuo et a concussione
tua et a servitute dura qua ante ser
visti: sumes parabolam istam contra
regem babilonis et dices. Quomodo
cessavit exactor: quievit tributum.
Contrivit dominus baculum impiorum
virgam dominantium. cedentem po
pulos in indignatione plaga in
sanabili: subicientem in furore gentes
persequentem crudeliter. Conquievit et
siluit omnis terra: gavisa est et ex
ultavit. Abietes quoque letate sunt super
te et cedri libani ex quo dormisti: non
ascendit qui succidat nos. Infernus
subter te conturbatus est in occursum
adventus tui: suscitavit tibi gigantes.
Omnes principes terre: surrexerunt
de soliis suis omnes principes nati
onum. Universi respondebunt et dicent
tibi. Et tu vulneratus es sicut nos

nostri similis effectus es. Detracta est
ad inferos superbia tua: concidit ca-
daver tuum. Subter te sternetur tinea
et operimentum tuum erunt vermes.
Quomodo cecidisti de celo lucifer qui
mane oriebaris: corruisti in terram qui
vulnerabas gentes qui dicebas in corde
tuo In celo ascendam super astra dei exal
tabo solium meum sedebo in monte
testamenti in lateribus aquilonis ascen
dam super altitudinem nubium: simi
lis ero altissimo. Verumptamen ad
infernum detraheris in profundum
laci. Qui te viderint ad te inclinabun
tur teque prospicient Numquid iste est
vir qui conturbavit terram qui con
cussit regna qui posuit orbem deser
tum et urbes eius destruxit vinctis
eius non aperuit carcerem. Omnes
reges gentium universi dormierunt
in gloria vir in domo sua Tu autem
proiectus es de sepulcro tuo quasi
stirps inutilis: pollutus et obvolu
tus cum his qui interfecti sunt gla
dio: et descenderunt ad fundamenta
laci quasi cadaver putridum Non
habebis consortium neque cum eis in
sepultura. Tu enim terram tuam dis
perdidisti tu populum tuum occidisti
Non vocabitur in eternum semen
pessimorum Preparate filios eius
occisioni in iniquitate patrum su
orum. Non consurgent nec heredita
bunt terram: neque implebunt fa
ciem orbis civitatum. Et consurgam
super eos dicit dominus exercituum
Et perdam babilonis nomen et reli
quias et germen et progeniem ait
dominus Et ponam eam in possessio
nem herici et in paludes aquarum et
scopabo eam in scopa terens dicit
dominus exercituum Iuravit dominus
exercituum dicens. Si non ut putavi
ita erit. et quomodo mente tractavi
sic eveniet ut conteram assyrium
in terra mea et in montibus meis con
culcem eum Et auferetur ab eis iu
gum eius: et onus illius ab humero
eorum tolletur Hoc consilium quod
cogitavi super omnem terram et hec
est manus extenta super universas
gentes Dominus enim exercituum
decrevit et quis poterit infirmare:
Et manus eius extenta et quis avertet
eam. In anno quo mortuus est rex achaz
factum est onus istud. Ne leteris philis
tea omnis tu, De radice enim colubri
egredietur regulus. et semen eius ab
sorbens volucrem. Et pascentur primo
geniti pauperum et pauperes fiducialiter
requiescent Et interire faciam in fame
radicem tuam: et reliquias tuas inter
ficiam. ulula porta: clama civitas: pro
strata est philistea omnis Ab aquilone
enim fumus veniet et non est qui ef
fugiat agmen eius Et quid responde
bitur nuntiis gentis? Quia dominus
fundavit syon: et in ipso sperabunt paup
eres populi eius. xv.

(qui comminuta est virga percussoris tui)

XV

Onus moab: Quia nocte vastata
est ar: moab conticuit Quia noc
te vastatus est murus: moab conticuit
Ascendit domus; et dibon ad excelsa in
planctum. Super nabo et super medaba
moab ululavit In cunctis capitibus
eius calvicium et omnis barba radetur
In triviis eius accincti sunt sacco: sup
tecta eius et in plateis eius omnis
ululatus descendit in fletum. Clama
vit esebon et eleale usque iasa audita
est vox eorum Super hoc expediti moab
ululabunt: anima eius ululabit sibi
Cor meum ad moab clamabit vectes
eius usque ad segor vitulam conternan
tem per ascensum enim luith flens
ascendet: et in via oronaim clamorem
contritionis levabunt Aque enim ne
mrem deserte erunt: quia aruit herba
defecit germen: viror omnis interiit.
Secundum magnitudinem operis
et visitatio eorum ad torrentem salicum
ducent eos: quoniam circuivit clamor
terminum moab usque ad gallim u
lulatus eius et usque ad puteum helim
clamor eius quia aque dibon reple
te sunt sanguine Ponam enim super di
bon additamenta his qui fugerint de
moab leonem et reliquiis terre. xvi.

(al' arnon) (al' vet)

XVI

Emitte agnum dominatorem
terre et de petra deserti ad montem
filie syon. Et erit sicut avis fugiens:
et pulli de nido avolantes sic erunt
filie moab in transcensu arnon Ini
consilium coge concilium: pone quasi
noctem umbram tuam in meridie,
Absconde fugientes: et vagos ne prodas
Habitabunt apud te profugi mei:
moab esto latibulum eorum a facie vas

(domine)

tatoris: finitus est enim pulvis: consummatus est miser. defecit qui conculcabat terram Et preparabitur in misericordia solium et sedebit super illud in veritate in tabernaculo david iudicans et querens iudicium et velociter reddens quod iustum est Audivimus superbiam moab: superbus est valde. Superbia eius et arrogantia eius: et indignatio eius plusquam fortitudo eius Idcirco ululabit moab ad moab: universus ululabit his qui letantur super muro cocti lateris loquimini plagas suas: quoniam suburbana esebon deserta sunt: et vineam sabama domini gentium exciderunt flagella eius usque ad iazer pervenerunt erraverunt in deserto propagines eius relicte sunt: transierunt mare Super hoc plorabo in fletu iazer: vineam sabama. Inebriabo te lacrima mea esebon et eleale quoniam super vindemiam tuam et super messem tuam vox calcantium irruit Et auferetur letitia et exultatio de carmelo: et in vineis non exultabit neque iubilabit vinum in torculari non calcabit: qui calcare consueverat vocem calcantium abstuli super hoc venter meus ad moab quasi cythara sonabit et viscera mea ad murum cocti lateris Et erit cum apparuerit quod laboravit moab super excelsis suis. et ingredietur ad sancta sua ut obsecret: et non valebit Hoc verbum quod locutus est dominus ad moab ex tunc Et nunc locutus est dominus dicens In tribus annis quasi anni mercenarii auferetur gloria moab super omni populo multo et relinquetur in eo sicut racemus parvus et modicus nequaquam multus. xvii.

XVII

Onus damasci ecce damascus desinet esse civitas et erit sicut acervus lapidum in ruina derelicte civitates aroer gregibus erunt et requiescent ibi et non erit qui exterreat et cessabit adiutorium ab effraim et regnum a damasco: et reliquie syrie sicut gloria filiorum israel erunt dicit dominus exercituum Et erit in die illa attenuabitur gloria iacob: et pinguedo carnis eius marcescet Et erit sicut congregans in messe quod restiterit et brachium eius spicas leget et erit sicut querens spicas in valle raphaim Et relinquetur in eo sicut racemus et sicut excussio olee duarum aut trium olivarum in summitate rami sive quatuor aut quinque. In cacuminibus eius fructus eius dicit dominus deus israel. In die illa inclinabitur homo ad factorem suum et oculi eius ad sanctum israel respicient Et non inclinabitur ad altaria que fecerunt manus eius et que operati sunt digiti eius non respiciet lucos et delubra In die illa erunt civitates fortitudinis eius derelicte sicut a facie filiorum israel et eris deserta Quia oblita es dei salvatoris tui et fortis adiutoris non es recordata propterea plantabis plantationem fidelem et germen alienum seminabis. In die plantationis tue labrusca: mane semen tuum florebit Ablata est messis in die hereditatis et dolebit graviter Ve multitudini populorum multorum ut multitudo maris sonantis et tumultus turbarum sicut sonitus aquarum multarum. Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium Et increpabit eum: et fugiet procul et rapietur sicut pulvis montium a facie venti et sicut turbo coram tempestate In tempore vespere et ecce turbatio: in matutino et non subsistet hec est pars eorum qui vastaverunt nos: et sors diripientium nos. xviii.

Ve terre cymbalo alarum que est trans flumina ethiopie: qui mittit in mare legatos et in vasis papyri super aquas Ite angeli veloces ad gentem convulsam et dilaceratam: ad populum terribilem post quem non est alius gentem expectantem et conculcatam cuius diripuerunt flumina terram eius Omnes habitatores orbis qui moramini in terra: cum elevatum fuerit signum in montibus videbitis et clangorem tube audietis: Quia hec dicit dominus ad me Quiescam et considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est et sicut nubes roris in die messis Ante messem enim

totus effloruit: et in maturam perfectio
germinavit et precidentur ramusculi
eius falcibus et que derelicta fuerint
abscidentur. Excucientur et relinquentur
simul avibus montium et bestiis terre
et estate perpetua erunt super eum vo
lucres et omnes bestie terre super il
lum hiemabunt In tempore illo de
feretur munus domino exercituum
a populo divulso et dilacerato a po
pulo terribili post quem non fuit a
lius a gente expectante. expectante
et conculcata: cuius diripuerunt
flumina terram eius ad locum no
minis domini exercituum montem
syon. ·xix·

Onus egypti. ecce dominus as
cendet super nubem levem et ingre
dietur egyptum Et movebuntur si
mulacra egypti a facie eius et cor
egypti tabescet in medio eius. Et
concurrere faciam egyptios adversum
egyptios: et pugnabit vir contra
fratrem suum et vir contra amicum
suum. Civitas adversum civitatem
regnum adversus regnum et dirum
petur spiritus egypti in visceribus eius
et consilium eius precipitabo Et in
terrogabunt simulachra sua et divi
nos suos: et phitones et ariolos
et tradam egyptum in manu do
minorum crudelium et rex fortis do
minabitur eorum: ait dominus deus
exercituum Et arescet aqua de ma
ri: et fluvius [illegible] desolabitur atque sic
cabitur et deficient flumina. attenu
abuntur et siccabuntur rivi agge
rum. Calamus et iuncus marces
cet. Nudabitur alveus rivi a fon
te suo et omnis sementis irrigua
siccabitur arescet et non erit. Et
merebunt piscatores et lugebunt
omnes mittentes in flumen ha
mum et expandentes rete super fa
ciem aque emarcescent Confunden
tur qui operabantur linum: plecten
tes et texentes subtilia Et erunt ir
rigua eius flaccentia: omnes qui
faciebant lacunas ad capiendos
pisces. Stulti principes taneos sa
pientes consiliarii pharaonis de
derunt consilium insipiens. Quo
modo dicetis pharaoni: filius sa
pientium ego filius regum an
tiquorum. ubi sunt nunc sapientes
tui. Adnuncient tibi: et indicent quid
cogitaverit dominus exercituum super
egyptum Stulti facti sunt principes
taneos: emarcuerunt principes mem
pheos: deceperunt egyptum angulum
populorum eius Dominus miscuit
in medio eius spiritum vertiginis
et errare fecerunt egyptum in omni
opere suo sicut errat ebrius et vomens
et non erit egypto opus quod faciat ca
put et caudam incurvantem et re
frenantem In die illa erit egyptus
quasi mulieres et stupebunt et time
bunt a facie commotionis manus
domini exercituum quam ipse move
bit super eam et erit terra iuda egyp
to in festivitatem. Omnis qui illius
fuerit recordatus pavebit a facie con
silii domini exercituum quod ipse co
gitavit super eam In die illa erunt .v.
civitates in terra egypti loquentes
lingua chanaan et iurantes per do
minum exercituum: civitas [illegible] solis
vocabitur una In die illa erit alta
re domini in medio terre egypti: et
titulus domini iuxta terminum eius
Et erit in signum et in testimonium
domino exercituum in terra egypti
Clamabunt enim ad dominum a fa
cie tribulantis: et mittet eis salvato
rem et propugnatorem qui liberet
eos Et cognoscetur dominus ab e
gipto et cognoscent egyptii dominum
in die illa. Et colent eum in hostiis
et muneribus et vota vovebunt do
mino et solvent et percutiet dominus
egyptum plaga et sanabit eam et
revertentur ad dominum et pla
cabitur eis et sanabit eos In die il
la erit via de egypto in assyrios et
intrabit assyrius egyptum et egyp
tius in assyrios et servient egyptii as
sur. In die illa erit israel tercius egip
cio et assyrio [illegible] benedictio in me
dio terre cui benedixit dominus ex
ercituum dicens. Benedictus populus
meus egypti et opus manuum
mearum assyrio: hereditas autem
mea israel. ·xx·

In anno quo ingressus est
thartan in azotum cum misisset
eum sargon rex assyriorum et pug
nasset contra azotum et cepisset eam

al' pavore

al' erunt

XX

in tempore illo locutus est dominus in
manu ysaie filii amos dicens Vade et
solue saccum de lumbis tuis: et calcia
menta tua tolle de pedibus tuis et fecit
sic uadens nudus et discalciatus Et
dixit dominus Sicut ambulauit ser
uus meus ysaias nudus et discalcia
tus trium annorum signum et por
tentum erit super egyptum et super ethi
opiam sic minabit rex assyriorum
captiuitatem egypti et transmigrati
onem ethiopie. iuuenum et senum
nudam et discalciatam discoopertis na
tibus ignominiam egypti Et timebunt
et confundentur ab ethyopia spe sua
et ab egipto gloria sua et dicet habita
tor insule huius in die illa. hec erat
erat spes nostra ad quos confugimus
in auxilium ut liberaret nos a facie
regis assyriorum et quomodo effugere
poterimus nos · xxi ·

ad

XXI

Onus deserti maris Sicut turbi
nes ab affrico ueniunt de deser
to uenit de terra horribili uisio dura
nuntiata est michi Qui incredulus
est infideliter agit et qui depopulator
est uastat. Ascende elam obside me
de omnem gemitum eius cessare
feci Propterea repleti sunt lumbi mei
dolore angustia possedit me sicut
angustia parturientis Corrui cum
audirem conturbatus sum cum uide
rem Emarcuit cor meum: tenebre
stupefecerunt me. Babilon dilecta
mea posita est michi in miraculum
Pone mensam: contemplare in spe
cula comedentes et bibentes Surgi
te principes: arripite clipeum Hec
enim dixit michi dominus Vade et
pone speculatorem: et quodcumque uide
rit annuntiet Et uidit currum du
orum equitum: ascensorem asi
ni et ascensorem cameli Et contemplatus
est diligenter multo intuitu: et cla
mauit leo Super speculam domini
ego sum stans iugiter per diem et su
per custodiam meam ego sum stans
totis noctibus Ecce iste uenit: ascen
sor uir bige equitum Et respondit
et dixit Cecidit cecidit babilon et
omnia sculptilia deorum eius con
trita sunt in terram Tritura mea
et filia aree mee: que audiui a do
mino exercituum deo israel ad

al' incredula

nuntiaui nobis Onus duma ad
me clamat ex seyr Custos quid de
nocte custos quid de nocte Dixit
custos Uenit mane et nox Si que
ritis querite et conuertimini et uenite
Onus in arabia in saltu ad
uesperam dormietis in semi
tis dodanim Occurrentes sicienti
ferte aquam qui habitatis terram
austri cum panibus occurrite fugien
ti A facie enim gladiorum fugerunt
a facie gladii imminentis a facie
arcus extenti a facie grauis pre
lii quoniam hec dicit dominus ad
me Adhuc in anno uno quasi in
anno mercennarii et auferetur om
nis gloria cedar et reliquie nume
ri sagittariorum fortium de filiis
cedar imminuentur. dominus e
nim deus israel locutus est.
Onus uallis uisionis Quid
nam tibi quoque est quia ascen
disti et tu omnis in tecta clamoris
plena urbs frequens ciuitas ex
ultans? Interfecti tui non interfecti
gladio neque mortui tui in bello.
Cuncti principes tui fugierunt simul
durique ligati sunt Omnes qui in
uenti sunt uincti sunt pariter pro
cul fugerunt. Propterea dixi Re
cedite a me amare flebo Nolite
incumbere ut consolemini me
super uastitatem filie populi mei
Dies enim interfectionis et conculcatio
nis et fletuum a domino deo exerci
tuum in ualle uisionis: scrutans murum
et magnificus super montem. Et elam
sumpsit pharetram et currum hominis
equitis et parietem nudauit clipeus
Et erunt electe ualles tue plene qua
drigarum et equites ponent sedes su
as in porta et reuelabitur operimen
tum iude et uidebitis in die illa ar
mamentarium domus saltus et
scissuras ciuitatis dauid uidebitis
quia multiplicate sunt. Et congre
gastis aquas piscine inferioris et
domus israel ielem numerastis et
destruxistis domos ad muniendum
murum et lacum fecistis inter duos
muros et aquam piscine ueteris
et non suspexistis ad eum qui fece
rat eam et operatorem eius de longe
non uidistis Et uocauit dominus

deus exercituum in die illa ad fletum et ad planctum et ad calvitium et ad cingulum sacci et ecce gaudium et leticia occidere vitulos et iugulare arietes comedere carnes et bibere vinum Comedamus et bibamus: cras enim moriemur. Et revelata est hec vox domini exercituum in auribus meis Si dimittetur iniquitas hec vobis donec moriamini: dicit dominus deus exercituum. Vade et ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo ad Sobnam prepositum templi et dices ad eum Quid tu hic aut quasi quis hic. quia excidisti tibi hic sepulchrum excidisti in excelso memoriale: diligenter in petra tabernaculum tibi. Ecce dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus gallinacius et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans coronabit te tribulatione quasi pilam mittet in terram latam et spaciosam. Ibi morieris et ibi erit currus glorie tue ignominia domus domini dei tui. Et expellam te de statione tua et de ministerio tuo deponam te. Et erit in die illa vocabo servum meum eliachim filium elchie et induam illum tunica tua et cingulo tuo confortabo illum. Et potestatem tuam dabo in manu eius et erit quasi pater habitantibus ierusalem et domui iuda et dabo clavem david super humerum eius et aperiet et non erit qui claudat et claudet et non erit qui aperiat. Et figam illum paxillum in loco fideli et erit in solium glorie domui patris sui et suspendent super eum omnem gloriam domus patris eius vasorum diversa genera omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum. In die illa dicit dominus exercituum auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli et frangetur et cadet et peribit quod pependerat in eo quia dominus locutus est. xxiii.

Onus tyri. Ululate naves maris quia vastata est domus unde venire consueverant de terra cethim revelatum est eis. Tacete qui habitatis in insula: negociatio sydonis transfretantes mare repleverunt te in aquis multis semen nili messis fluminis fruges eius et facta est negociatio gentium. Erubesce sydon. ait enim mare. fortitudo maris dicens Non parturivi et non peperi et non enutrivi iuvenes: nec ad incrementum perduxi virgines. Cum auditum fuerit in egypto dolebunt: cum audierint de tyro Transite maria: ululate qui habitatis in insula. Numquid non hec vestra est que gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua? ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum. Quis cogitavit super hoc tyrum quondam coronatam cuius negociatores principes institores eius inclyti terre? Dominus exercituum cogitavit hoc ut detraheret superbiam omnis glorie: et ad ignominiam deduceret universos inclitos terre. Transi terram tuam quasi flumen filia maris: non est cingulum ultra tibi. Manum suam extendit super mare. conturbavit regna Dominus mandavit adversum chanaan ut contereret fortes eius: et dixit Non adicies ultra ut glorieris calumniam sustinens virgo filia sydonis. In cethim consurgens transfreta: ibi quoque non erit requies tibi. Ecce terra caldeorum: talis populus non fuit Assur fundavit eam. In captivitatem traduxerunt robustos eius suffoderunt domos eius posuerunt eam in ruinam. Ululate naves maris: quia devastata est fortitudo vestra. Et erit in die illa in oblivione eris o tyre septuaginta annis sicut dies regis unius. Post septuaginta autem annos: erit tyro quasi canticum meretricis. Sume cytharam circui civitatem: meretrix oblivioni tradita. Bene cane: frequenta canticum ut memoria tui sit. Et erit post septuaginta annos visitabit dominus tyrum et reducet eam ad mercedes suas. Et rursum fornicabitur cum universis regnis terre super faciem terre: et erunt negociationes eius et mercedes eius sanctificate domino. Non condentur neque reponentur: quia his qui habitaverint coram domino erit negociatio eius: ut manducent in saturitatem et vestiantur usque ad vetustatem. xxiiii.

XXIIII

Ecce dominus dissipabit terram et nudabit eam et affliget faciem eius et disperget habitatores eius

Et erit sicut populus sic sacerdos: et si
cut servus sic dominus eius. Sicut an
cilla: sic domina eius. Sicut emens:
sic ille qui vendit. Sicut fenerator: sic
is qui mutuum accipit. Sicut qui re
petit: sic qui debet. Dissipatione dissipa
bitur terra et direptione depredabitur.
Dominus enim locutus est verbum
hoc. Luxit et defluxit terra: et infirmata
est altitudo populi terre et interfecta est
terra ab habitatoribus suis: quia trans
gressi sunt leges: mutaverunt ius:
dissipaverunt fedus sempiternum. Propter
hoc maledictio vorabit terram et pec
cabunt habitatores eius. Ideoque insa
nient cultores eius: et relinquentur
homines pauci. Luxit vindemia: in
firmata est vitis: ingemuerunt omnes
qui letabantur corde. Cessavit gaudi
um tympanorum: quievit sonitus
letantium: conticuit dulcedo cythare.
Cum cantico non bibent vinum: ama
ra erit potio bibentibus illam. Attrita
est civitas vanitatis: clausa est omnis
domus nullo introeunte. Clamor e
rit super vino in plateis: deserta est o
mnis letitia. Translatum est gaudium
terre. Relicta est in urbe solitudo: et
calamitas opprimet portas: quia hec
erunt in medio terre et in medio po
pulorum. Quomodo si pauce olive que
remanserint excutiantur ex olea: et
racemi cum fuerit finita vindemia.
Hi levabunt vocem suam atque lau
dabunt. Cum glorificatus fuerit do
minus: hinnient de mari. Propter
hoc in doctrinis glorificate dominum
et in insulis maris nomen domini
dei israel. A finibus terre laudes audivi
mus: gloriam iusti. Et dixi. Secretum
meum michi secretum meum michi.
Ve michi. Prevaricantes prevarica
ti sunt et prevaricatione transgresso
rum prevaricati sunt. Formido et fo
vea et laqueus super te: qui habi
tator es terre. Et erit qui fugerit a
voce formidinis: cadet in foveam
et qui se explicuerit de fovea tenebitur
laqueo quia cataracte de excelsis ap
perte sunt et commovebuntur fundamenta
terre. Confractione confringetur ter
ra. Commotione commovebitur terra
agitatione agitabitur terra sicut e
brius et auferetur quasi tabernacu
lum unius noctis et gravabit eam
iniquitas sua et corruet et non ad
iciet ut resurgat. Et erit in die illa vi
sitabit dominus super militiam celi in
excelso: et super reges terre qui sunt
super terram et congregabuntur in con
gregatione unius fascis in lacum
et claudentur ibi in carcere: et post
multos dies visitabuntur. Et erubescet
et luna et confundetur sol cum regna
verit dominus exercituum in monte
syon et in ierusalem et in conspectu se
niorum fuerit glorificatus. xxv

Domine deus meus es tu ex
altabo te. confitebor nomini tuo
quoniam fecisti mirabilia. cogitatio
nes antiquas fideles amen. Quia
posuisti civitatem in tumulum ur
bem fortem in ruinam. Domum ali
enorum ut non sit civitas et in sempi
ternum non edificetur. Super hoc lau
dabit te populus fortis civitas gen
tium robustarum timebit te. quia
factus es fortitudo pauperi: fortitudo
egeno in tribulatione sua. Spes a
turbine umbraculum ab estu. Spiritus
enim robustorum quasi turbo impel
lens parietem. Sicut estus in siti
tumultum alienorum humiliabis
et quasi calore sub nube torrente
propagines fortium marcescere fac
ies. Et faciet dominus exercituum
omnibus populis in monte hoc con
vivium pinguium convivium vinde
mie ~~convivium~~ pinguium medulla
torum vindemie defecate. Et prae
cipitabit in monte isto faciem vin
culi colligati super omnes populos
et telam quam orditus est super uni
versas nationes precipitabit mortem
in sempiternum et auferet dominus
deus lacrimam ab omni facie et op
probrium populi sui auferet de uni
versa terra quia dominus locutus est.
Et dicent in die illa. Ecce deus noster
iste expectavimus eum: et salvabit nos
Iste dominus. Sustinuimus eum
exultabimus et letabimur in salu
tari eius quia requiescet manus
domini in monte isto. Et triturabitur
moab sub eo. sicuti teruntur palee
in plaustro. Et extendet manus su
as sub eo: sicut extendit natans
ad natandum. Et humiliabitur glo

eius in collisione manuum eius et munimenta sublimium murorum tuorum concident et humiliabuntur et detrahentur in terram usque ad pulverem.

XXVI

In die illa cantabitur canticum istud in terra iuda. Urbs fortitudinis nostre syon salvator ponetur in ea murus et antemurale. Aperite portas et ingrediatur gens iusta custodiens veritatem. Vetus error abiit. Servabis pacem: pacem quia in te speravimus. Sperastis in domino in seculis eternis in domino deo forti in perpetuum quia incurvabit habitantes in excelso: civitatem sublimem humiliabit. Humiliabit eam usque ad terram: detrahet eam usque ad pulverem. Conculcabit eam pes pauperis: gressus egenorum. Semita iusti recta est rectus callis iusti ad ambulandum. Et in semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus te: nomen tuum et memoriale tuum in desiderio anime. Anima mea desideravit te in nocte sed et spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te. Cum feceris iudicia tua in terra iustitiam discent habitatores orbis. Misereamur impio et non discet facere iustitiam. In terra sanctorum iniqua gessit. Et non videbit gloriam domini. Domine exaltetur manus tua et non videant et confundantur zelantes populi: et ignis hostes tuos devoret. Domine dabis pacem nobis omnia enim opera nostra operatus es nobis. Domine deus noster possederunt nos domini absque te: tantum in te recordemur nominis tui. Morientes non vivant gigantes non resurgant. Propterea visitasti et contrivisti eos et perdidisti omnem memoriam eorum. Indulsisti genti domine indulsisti genti. Numquid glorificatus es. Domine elongasti omnes terminos terre. Domine in angustia requisierunt te in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut que concipit cum appropinquaverit ad partum dolens clamat in doloribus suis sic facti sumus. A facie tua domine concepimus et quasi parturivimus et peperimus spiritum salutis non fecimus in terra ideo non ceciderunt habitatores terre. Vivent mortui tui interfecti mei resurgent. Expergiscimini et laudate qui habitatis in pulvere; quia ros lucis ros tuus. et terram gigantum detrahes in ruinam. Vade populus meus intra in cubicula tua claude ostia tua super te: abscondere modicum ad momentum donec pertranseat indignatio. Ecce enim dominus egredietur de loco suo ut visitet iniquitatem habitatoris terre contra eum. Et revelabit terra sanguinem suum et non operiet ultra interfectos suos.

XXVII

In die illa visitabit dominus in gladio suo duro et grandi et forti super leviathan serpentem vectem et super leviathan serpentem tortuosum et occidet cetum qui in mari est. In die illa vinea meri cantabit ei: ego dominus qui servo eam. Repente propinabo ei ne forte visitetur contra eam: nocte et die servo eam. Indignatio non est michi. Quis dabit me spinam et veprem in prelio? Gradiar super eam succendam eam pariter. An potius tenebit fortitudinem meam? Faciet pacem michi, pacem michi faciet. Qui ingrediuntur impetu ad iacob florebit et germinabit israel et implebunt faciem orbis semine. Numquid iuxta plagam percutientis se percussit eum aut sicut occidit interfectos eius sic occisus est? In mensura contra mensuram: cum abiecta fuerit iudicabit eam. Meditatus est in spiritu suo duro per diem estus. Iccirco super hoc dimittetur iniquitas domui iacob et iste omnis fructus ut auferatur peccatum eius. Cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos non stabunt luci et delubra. Civitas enim munita desolata erit: speciosa relinquetur et dimittetur quasi desertum. Ibi pascetur vitulus et ibi accubabit et consumet summitates eius. In siccitate messis. illius conterentur mulieres venientes et docentes eam. Non est enim populus sapiens: propterea non miserebitur eius qui fecit eum et qui formavit eum non parcet ei. Et erit in illa die percutiet dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem egypti et vos congregabimini unus et unus filii israel. Et erit in die illa clangetur in tuba magna et venient qui perditi fuerant de terra assyriorum

et qui eiecti erant de terra egipti: et ad
orabunt dominum in monte sancto in
ierusalem. xxviii.

XXVIII

Ve corone superbie ebrijs effraim
et flori decidenti glorie exultationis eius
qui erant in vertice vallis pinguissime
errantes animo. Ecce validus et fortis
dominus sicut impetus grandinis tur
bo confringens sicut impetus aquarum
multarum inundantium et emissarum
super terram spatiosam. Pedibus concul
cabitur corona superbie ebriorum effraim
et erit flos decidens glorie exultationis eius
qui est super verticem vallis pinguium
quasi temporaneum ante maturitatem
autumni. Quod cum aspexerit videns sta
tim ut manu tenuerit devorabit illud. In
die illa erit dominus exercituum coro
na glorie et sertum exultationis residuo
populi sui. Et spiritus iudicij sedentis super
iudicium et fortitudo revertentibus de
bello ad portam. Verum hij quoque pre
vino nescierunt et pre ebrietate errave
runt sacerdos et propheta nescierunt pre
ebrietate absorti sunt a vino: errave
runt in ebrietate. Nescierunt videntem
ignoraverunt iudicium. Omnes enim
mense replete sunt vomitu sordium
q[illegible] ita ut non esset ultra locus. Quem
docebit scientiam et quem intelligere
faciet auditum? Ablactatos a lacte avul
sos ab uberibus. Quia manda remanda
manda remanda: expecta expecta expec
ta reexpecta: modicum ibi: modicum
ibi. In loquela enim labij et lingua alt
era loquetur ad populum istum cui dix
it. Hec est requies mea reficite lassum:
et hoc est meum refrigerium. Et nolu
erunt audire. et erit eis verbum domini
manda remanda manda remanda:
expecta expecta: expecta reexpecta: mo
dicum ibi: modicum ibi: ut vadant
et cadant retrorsum: et conterantur et
illaqueentur et capiantur. Propter
hoc audite verbum domini viri illu
sores: qui dominamini super populum
meum qui est in ierusalem. Dixistis enim
Percussimus fedus cum morte et cum
inferno fecimus pactum. Flagellum
inundans cum transierit non veniet
super nos quia posuimus mendacium
spem nostram et mendacio protecti sumus.
Iccirco hec dicit dominus deus. Ecce ego
mittam in fundamentis syon lapidem

al' tronu

al' vulsos

re

re

lapidem probatum angularem preciosum
in fundamento fundatum: qui crediderit
non festinet. Et ponam iudicium in
pondere: et iustitiam in mensura. Et
subvertet grando spem mendacij: et pro
tectionem aque inundabunt. Et dele
bitur fedus vestrum cum morte: et pactum
vestrum cum inferno non stabit. Flagellum
inundans cum transierit eritis ei in
conculcationem. Quandocumque per
transierit tollet vos: quoniam mane dilu
culo pertransibit in die et in nocte: et tantum
modo sola vexatio intellectum da
bit auditui. Coangustatum est enim
stratum ita ut alter decidat et palli
um breve utrumque operire non potest.
Sicut enim in monte divisionum sta
bit dominus sic [illegible] in valle que est
in gabaon irascetur ut faciat opus
suum ~~peregrinum est opus eius~~ alie
num est opus eius ut operetur opus
suum: peregrinum est opus eius ab
eo. Et nunc nolite illudere: ne forte
constringantur vincula vestra. Con
summationem enim et abbreviati
onem audivi a domino deo exerci
tuum super universam terram. Au
ribus percipite et audite vocem meam
attendite et audite eloquium me
um. Numquid tota die arabit arans
ut serat: proscindet et sarriet humum
suam? Nonne cum adequaverit faciem
eius seret git et ciminum sparget: et
ponet triticum per ordinem et hordeum
et milium et viciam in finibus suis.
Et erudiet eum in iudicio deus su
us docebit illum. Non enim in serris
triturabitur git: neque rota plaustri
super ciminum circuiet: sed in virga
excutietur git et ciminum in baculo.
Panis autem comminuetur: verum
non in perpetuum triturans triturabit
illum neque vexabit eum rota
plaustri neque ungulis suis com
minuet eum. Et hoc a domino
exercituum exivit: ut mirabile
faceret consilium: et magnificaret
iustitiam. xxix.

Ve ariel ariel civitas quam
expugnavit david: additus est an
nus ad annum solempnitates e
volute sunt. Et circumvallabo ari
hel et erit tristis et merens et erit
michi quasi ariel et circumdabo

quasi sperum in circuitu tuo et iaciā contra te aggerem: et munimina ponam in obsidionem tuam. humiliaberis de terra loqueris et de humo audietur eloquium tuum. Et erit quasi phitonis de terra vox tua et de humo eloquium tuū mussitabit. Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te et sicut favilla ptrāsiens multitudo eorum qui contra te prevaluerunt. Eritque repente confestim a domino exercituum visitabitur in tonitruo et commotione terre: et voce magna turbinis et tempestatis et flamme ignis devorantis. Et erit sicut sompnium visionis nocturne multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra arihel et omnes qui militaverunt et obsederunt et prevaluerunt adversus eam. Et sicut sompniat esuriens et comedit cum autem fuerit experrectus vacua est anima eius et sicut sompniat sitiens et bibit et postquam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit et anima eius vacua est: sic erit multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra montem syon. Obstupescite et admiramini: fluctuate et vacillate inebriamini et non a vino: movemini et non ebrietate: quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. Claudet oculos vestros et prophetas et principes vestros qui vident visiones operiet. Et erit vobis visio omnium: sicut verba libri signati. Quem cum dederint scienti litteras dicent lege librum istum. Et respondebit, Nescio litteras. Et dixit dominus eo quod appropinquat populus iste ore suo et labiis suis glorificat me cor autem eius longe est a me et timuerunt me mandato hominum et doctrinis. ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi et stupendo. Peribit enim sapientia a sapientibus eius: et intellectus prudentium eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde ut a domino abscondatis consilium. Quorum sunt in tenebris opera et dicunt. Quis videt nos et quis novit nos. Perversa est hec vestra cogitatio: quasi lutum contra figulum cogitet et dicat opus factori suo non fecisti me et figmentum dicat fictori suo ~~non fecisti me et figmentum dicat fictori suo~~ non intelligis. Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur libanus in chermel et chermel in saltum reputabitur. Et audient in die illa surdi verba libri et de tenebris et caligine oculi cecorum videbunt. et addent mites in domino letitiam et pauperes homines in sancto israel exultabunt. quoniam defecit qui prevalebat: consummatus est illusor et succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem. Qui peccare faciebant homines in verbo et arguentem in porta supplantabant et declinaverunt frustra a iusto. propter hoc hec dicit dominus ad domum iacob: qui redemit abrahā. Non modo confundetur iacob neque modo vultus eius erubescet sed cum viderit filios suos opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum et sanctificabunt sanctum iacob et deum israel predicabunt. Et scient errantes spiritu intellectum et mussitatores discent legē.

al' charmel

al' deū

·XXX·

XXX

Ve filii desertores dicit dominus ut faceretis consilium et non ex me et ordiremini telam et non per spiritum meum ut adderetis peccatū super peccatum. Qui ambulatis ut descendatis in egyptum et os meū non interrogastis: sperantes auxilium in fortitudine pharaonis et habentes fiduciam in umbra egypti. et erit vobis fortitudo pharaonis in confusionē et fiducia umbre egypti in ignominiā. Erant enim principes tui in tanis: et nuntii tui usque ad anes pervenerunt. Omnes confusi sunt super populo qui eis prodesse non potuit. non fuerunt in auxilium et in aliquem utilitatem sed in confusionem et in obprobrium. Onus iumentorum austri. In terra tribulationis et angustie leena et leo et ex eis vipera et regulus volans: portantes super humeros iumentorum divitias suas et super gibbum camelorum thesauros suos ad populum qui eis prodesse non poterit. Egyptus enim frustra et vane auxiliabitur. Ideo clamavi super hoc superbia tantum est quiesce. Nunc ergo ingressus scribe eis super buxum

al' taphnes

al' provocans

et in libro diligenter exara illud et erit in die novissimo in testimonium usque in eternum. Populus enim ad iracundiam provocans est et filii mendaces filii nolentes audire legem dei. Qui dicunt videntibus: nolite videre et aspicientibus: nolite aspicere nobis ea que recta sunt. loquimini nobis placentia: videte nobis errores. Auferte a me viam, declinate a me semitam. cesset a facie nostra sanctus israel. Propterea hec dicit dominus deus sanctus israel pro eo quod reprobastis verbum hoc et sperastis in calumnia et in tumultu et innixi estis super eo propterea erit vobis iniquitas hec sicut interruptio cadens et requisita in muro excelso quoniam subito dum non speratur veniet contritio eius et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida et non invenietur de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio aut hauriatur parum aque de fovea. Quia hec dicit dominus deus sanctus israel: si revertamini et quiescatis salvi eritis. In silentio et in spe erit fortitudo vestra. et noluistis et dixistis: Nequaquam sed ad equos fugiemus. Ideo fugietis. et super veloces ascendemus. Ideo velociores erunt qui persequentur vos. Mille homines a facie terroris unius a facie terroris quinque fugietis donec relinquamini quasi malus navis in verticem montis et quasi signum super collem. Propterea expectat dominus ut misereatur vestri et ideo exaltabitur parcens vobis quia deus iudicii dominus. beati omnes qui expectant eum. Populus enim syon habitabit in ierusalem. Plorans nequaquam plorabis. miserans miserebitur tui. Ad vocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi. Et dabit tibi dominus panem artum et aquam brevem et non faciet avolare a te ultra doctorem tuum. Et erunt oculi tui videntes preceptorem tuum et aures tue audient verbum post tergum monentis: hec via, ambulate in ea neque ad dexteram neque ad sinistram. et contaminabis laminas sculptilium argenti tui et vestimentum conflatilis auri tui

al' contripso

al' per

XXX

et disperges ea sicut immunditiam menstruate. egredere dices ei. Et dab[it] pluviam semini tuo ubicumque semin[averis] in terra et panis frugum terr[e] erit uberrimus et pinguis. pasce[tur] in possessione tua in die illo agnus spatiose et tauri tui et pulli asinor[um] qui operantur terram: commixtum migma comedent sicut in area venti[latum] est. Et erit super omnem mon[tem] excelsum et super omnem collem ele[vatum] rivi currentium aquarum in die interfectionis multorum c[um] ceciderint turres et erit lux lune si[cut] lux solis et lux solis erit septempl[iciter] sicut lux septem dierum in die [qua] alligaverit dominus vulnus popul[i] sui et percussuram plage eius sana[verit]. Ecce nomen domini venit de long[in]quo: ardens furor eius et gravis ad portandum labia eius repleta sunt indignatione et lingua eius quasi ignis devorans. Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli ad perdendas gen[tes] in nihilum et frenum erroris q[uod] erat in maxillis populorum. Can[ticum] erit vobis sicut vox sancti[ficate] sollempnitatis et letitia cordis s[icut] qui pergit cum tibia ut intret in mon[tem] domini ad fortem israel. Et au[ditam] faciet dominus gloriam vo[cis] sue et terrorem brachii sui os[tendet] in comminatione furoris et flamme ignis devorantis. Al[lidet] in turbine et in lapide grandinis. A voce enim domini pavebit as[sur] virga percussus. Et erit transitus [vir]ge fundatus quam requiescere fa[ciet] dominus super eum in tympanis et in cytharis et in bellis precipuis expugnabit eos. Preparata est [enim] ab heri thopheth a rege: preparata profunda et dilatata. Nutrimen[ta] eius ignis et ligna multa: fl[atus] domini sicut torrens sulphuris succendens eam. XXXI.

Ve qui descendunt in egyptum ad auxilium in equis spe[rantes] et habentes fiduciam in quadrigis quia multe sunt et in equitibus quia prevalidi nimis et non sunt confisi super sanctum israel: et dominum non requisierunt

Ipse autem sapiens adduxit malum.
et uerba sua non abstulit. Et consur
get contra domum pessimorum: et con
tra auxilium operantium iniquita
tem. Egyptus homo et non deus: et
equi eorum caro et non spiritus. Et dominus
inclinabit manum suam et corru
et auxiliator et cadet cui prestatur
auxilium simulque omnes consume
tur. Quia hec dicit dominus ad me.
Quomodo si rugiat leo et catulus
leonis super predam suam cum
occurrerit ei multitudo pastorum a
uoce eorum non formidabit et a
multitudine eorum non pauebit.
sic descendit dominus exercituum
ut prelietur super montem syon et
super collem eius. Sicut aues uo
lantes sic proteget dominus exerci
tuum ierusalem: protegens et liberans:
transiens et saluans. Conuertimini
sicut in profundum recesseratis filii
israel. In die enim illa abiciet uir
idola argenti sui et idola auri sui: que
fecerunt uobis manus uestre in peccatum
et cadet assur in gladio non uiri:
et gladius non hominis uorabit
eum et fugiet non a facie gladii et
iuuenes eius uectigales erunt
et fortitudo eius a terrore transibit
et pauebunt fugientes principes eius. xxxii.

Dixit dominus cuius ignis est
in syon: et caminus eius in
ierusalem. Ecce in iustitia regnabit rex
et principes in iudicio preerunt. Et
erit uir sicut qui absconditur a uen
to et celat se a tempestate sicut riui
aquarum in siti: et umbra petre
prominentis in terra deserta. Non
caligabunt oculi uidentium et au
res audientium diligenter auscul
tabunt. Et cor stultorum intelliget
scientiam. et lingua balborum ue
lociter loquetur et plane. Non uo
cabitur ultra is qui insipiens est
princeps: neque fraudulentus appel
labitur maior. Stultus enim fatua
loquetur et cor eius faciet iniquita
tem ut perficiat simulationem et lo
quatur ad dominum fraudulenter
et uacuam faciat animam esu
rientis: et potum sitienti auferat.
fraudulenti uasa: pessima sunt.
Ipse enim cogitationes concinnauit
ad perdendos mites in sermone menda
cii cum loqueretur pauper iudicium.
Princeps uero ea que digna sunt
principe cogitabit et ipse super duces
stabit. Mulieres opulente surgite et
audite uocem meam filie confidentes
percipite auribus eloquium meum. post
dies enim et annum et uos contur
babimini confidentes. Consummata est
enim uindemia: collectio ultra non
ueniet. Obstupescite opulente contur
bamini confidentes. exuite uos et con
fundimini. Accingite lumbos uestros
super ubera. plangite super regione deside
rabili super uinea fertili. Super humum
populi mei spine et uepres ascendent
quanto magis super omnes domos
gaudii ciuitatis exultantis. Domus
enim dimissa est multitudo urbis
relicta est tenebre et palpatio facte sunt
super speluncas usque in eternum. Gau
dium onagrorum pascua gregum
donec effundatur super nos spiritus de excel
so. Et erit desertum in chermel et cher
mel in saltum reputabitur. Et habi
tabit in solitudine iudicium et iusti
tia in chermel sedebit et erit opus iu
stitie pax: et cultus iustitie silentium
et securitas usque in sempiternum. et
sedebit populus meus in pulcritudi
ne pacis et in tabernaculis fiducie et
in requie opulenta. Grando autem
in descensione saltus et humilitate
humiliabitur ciuitas. xxxiii.

XXXIII

Beati qui seminatis super omnes
aquas: inmittentes pedem
bouis et asini. Ve qui predaris nonne
ipse predaberis. Et qui spernis nonne et
ipse sperneris. Cum consummaueris
depredationem: depredaberis. Cum fati
gatus desieris contempnere. Domine
miserere nostri. te enim expectauimus
esto brachium nostrum in mane: et
salus nostra in tempore tribulationis
A uoce angeli fugerunt populi: et ab
exaltatione tua disperse sunt gentes
et congregabuntur spolia uestra sicut
colligitur bruchus: uelud cum fosse
plene fuerint de eo. Magnificatus est
dominus quoniam habitauit in ex
celso: impleuit syon iudicio et iu
stitia. et erit fides in temporibus suis
Diuitie salutis sapientia et scientia
timor domini ipse thesaurus eius.

Ecce videntes clamabunt foris: ange-
li pacis amare flebunt. Dissipate sunt
vie cessavit transiens per semitam
irritum factum est pactum proiecit
civitates non reputavit homines
luxit et elanguit terra confusus est
libanus et obsorduit et factus est sa-
ron sicut desertum et concussa est ba-
san et carmelus. Nunc consurgam
dicit dominus nunc exaltabor nunc
sublevabor. Concipietis ardorem pari-
etis stipulam spiritus vester ut ignis vora-
bit vos: et erunt populi quasi de incen-
dio cinis. spine congregate igni com-
burentur. Audite qui longe estis que
fecerim et cognoscite vicini fortitudi-
nem meam. Conterriti sunt in syon
peccatores possedit tremor hypocritas.
Quis poterit habitare de vobis cum
igne devorante. Quis habitabit ex vo-
bis cum ardoribus sempiternis. Qui
ambulat in iustitiis et loquitur ve-
ritatem: qui proicit avaritiam ex
calumnia: et excutit manus suas ab
omni munere. Qui obturat aures
suas ne audiat sanguinem: et clau-
dit oculos suos ne videat malum. Iste
in excelsis habitabit munimenta saxo-
rum sublimitas eius. Panis ei datus
est aque eius fideles sunt. Regem in
decore suo videbunt, oculi eius: cernent
terram de longe. cor tuum meditabitur
timorem. ubi est litteratus ubi legis
verba ponderans. ubi doctor parvulorum
populum impudentem non videbis
populum alti sermonis ita ut non
possis intelligere disertitudinem lin-
gue eius in quo nulla est sapientia.
Respice syon civitatem sollempnitatis
nostre. Oculi tui videbunt ierusalem habita-
tionem opulentam: tabernaculum
quod nequaquam transferri poterit nec
auferentur clavi eius in sempiternum
et omnes funiculi eius non rumpentur quia
solummodo ibi magnificus dominus noster
locus fluminum: rivi latissimi
et patentes. Non transibit per eum na-
vis remigum: neque trieris magna
transgredietur eam. Dominus enim
iudex noster dominus legifer noster: dominus
rex noster. Ipse salvabit nos. laxati sunt
funiculi tui: sed non prevalebunt. Sic
erit malus tuus: ut dilatare signum
non queas. Tunc dividentur spolia

al' sui

predarum multarum claudi diripi-
ent rapinam. Nec dicet vicinus elan-
gui. Populus qui habitat in ea au-
feretur ab eo iniquitas. XXXIIII.

Accedite gentes et audite: et po-
puli attendite. Audiat terra et
plenitudo eius orbis et omne germen
eius. quia indignatio domini super
omnes gentes et furor super univer-
sam militiam eorum. Interfecit eos
et dedit eos in occisionem. Interfecti
eorum proicientur et de cadaveribus e-
orum ascendet fetor. Tabescent mon-
tes a sanguine eorum: et tabescet
omnis militia celorum et com-
plicabuntur sicut liber celi: et om-
nis militia eorum defluet sicut de-
fluit folium de vinea et de ficu.
Quoniam inebriatus est in celo gladius
meus: ecce super idumeam descen-
det et super populum interfectio-
nis mee ad iudicium. Gladius
domini repletus est sanguine in-
crassatus est adipe de sanguine a-
gnorum et hircorum de sanguine
medullatorum arietum. Victima
enim domini in bosra et interfec-
tio magna in terra edom. et descen-
dent unicornes cum eis: et tauri
cum potentibus. Inebriabitur ter-
ra eorum sanguine et humus eorum
adipe pinguium. quia dies ul-
tionis domini: annus retributio-
num iudicii syon. Et convertentur
torrentes eius in picem: et humus
eius in sulphur. Et erit terra eius
in picem ardentem nocte et die
non extinguetur in sempiternum.
Ascendet fumus eius a generatio-
ne in generationem desolabitur
in secula seculorum. Non erit tran-
siens per eam et possidebunt illam
onocrotalus et ericius et ibis et
corvus habitabunt in ea. Et ex-
tendetur super eam mensura ut
redigatur ad nichilum et per-
pendiculum in desolationem. Nobi-
les eius non erunt ibi regem po-
tius invocabunt. Et omnes prin-
cipes eius erunt in nichilum. Et
orientur in domibus eius spine et
urtice: et paliurus in munitionibus
eius et erit cubile draconum et
pascua strutionum. Et occurrent

Onocentaurus, tamen i. asinus mixtus homini natura agrestis dictus sic quia superior pars sit similis homini, posterior asino monstrum est. rab.

daemonia onocentauris: et pilosus clamabit alter ad alterum. Ibi cubabit lamia: et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius et enutrivit catulos: et circumfodit et fovit in umbra eius: ibi congregati sunt milui alter ad alterum. Requirite diligenter in libro domini et legite: unum ex eis non defuit. Alter alterum non quesivit: quia quod ex ore meo procedit ille mandavit: et spiritus eius ipse congregavit ea et ipse misit eis sortem et manus eius divisit eam illis in mensuram usque in eternum possidebunt eam in generatione et generationem habitabunt in ea. xxxv.

Letabitur deserta et invia et exultabit solitudo: et florebit quasi lilium germinans germinabit: et exultabit letabunda et laudans. Gloria libani data est ei decor carmeli et saron. Ipsi videbunt gloriam domini: et decorem dei nostri. Confortate manus dissolutas: et genua debilia roborate. Dicite pusillanimes confortamini: et nolite timere. Ecce deus vester ultionem adducet retributionis. Deus ipse veniet et salvabit nos. Tunc aperientur oculi cecorum: et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus et aperta erit lingua mutorum. Quia scisse sunt in deserto aque: et torrentes in solitudine. et que erat arida in stagnum: et sitiens in fontes aquarum. In cubilibus in quibus prius dracones habitabant orietur viror calami et iunci: et erit ibi semita et via: et via sancta vocabitur. Non transibit per eam pollutus: et hec erit nobis directa via ita ut stulti non errent per eam. Non erit ibi leo et mala bestia non ascendet per eam: neque invenietur ibi. Et ambulabunt per eam qui liberati fuerint et redempti a domino. Convertentur et venient in syon cum laude et letitia sempiterna super caput eorum. Gaudium et letitiam obtinebunt et fugiet dolor et gemitus. xxxvi.

Et factum est in quarto decimo anno regis ezechie ascendit sennacherib rex assyriorum super omnes civitates iuda munitas: et cepit eas. Et misit rex assyriorum rabsacen de lachis in ierusalem ad regem ezechiam in manu gravi et stetit in aqueductu piscine superioris in via agri fullonis. Et egressus est ad eum heliachim filius helchie qui erat super domum et sobna scriba et ioe filius asaph a commentariis et dixit ad eos rabsaces. Dicite ezechie. Hec dicit rex assyriorum rex magnus. Que est ista fiducia qua confidis: aut quo consilio vel fortitudine rebellare disponis: super quem habes fiduciam quia recessisti a me. Ecce confidis super baculum harundineum confractum istum super egyptum: cui si innisus fuerit homo intrabit in manum eius et perforabit eam. Sic pharao rex egypti omnibus qui confidunt in eo. Quod si responderis mihi in domino deo nostro confidimus: nonne ipse est cuius abstulit ezechias excelsa et altaria et dixit iude et ierusalem coram altari isto adorabitis. Et nunc trade te domino meo regi assyriorum et dabo tibi duo milia equorum: nec poteris ex te prebere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in egypto et in quadrigis et in equitibus: et nunc numquid sine domino ascendi ad terram istam ut disperderem eam? Dominus dixit ad me. Ascende ad terram istam: et disperde eam. Et dixit eliachim et sobna et ioe ad rabsacen. Loquere ad servos tuos syra lingua: intelligimus enim. Ne loquaris ad nos iudaice in auribus populi: qui est super murum. Et dixit ad eos rabsaces. Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer omnia verba ista: et non potius ad viros qui sedent in muro ut comedant stercora sua et bibant urinam pedum suorum vobiscum. Et stetit rabsaces et clamavit voce magna iudaice et dixit. Audite verba regis magni: regis assyriorum. Hec dicit rex. Non seducat vos ezechias quia non poterit eruere vos. Et non vobis tribuat fiduciam ezechias super domino dicens: eruens liberabit nos dominus non dabitur civitas hec in manu regis assyriorum. Nolite audire ezechiam. Hec

al' i iuxta

Hec lamia id est monstrum est pedes habens equinos cetera ferina vel secundum Greg. habet speciem humanam corpus bestiale et comparat ypocrite. xxxiii. moral. Iamnensis eodem verbo quia omnes ypocrite primam faciem quod ostendunt qui ex ratione sanctitatis est sed bestiale est corpus quod sequitur quia valde iniqua sunt que sub boni specie moliuntur unde bene dicitur hic. Ibi cubabit lamia

eum dicit rex assyriorum. Facite mecum benedictionem et egredimini ad me et comedite unusquisque vineam suam et unusquisque ficum suam: et bibite unusquisque aquam cisterne sue donec veniam et tollam vos ad terram que est ut terra vestra terrā frumenti et vini: terra panum et vinearum Ne conturbet vos ezechias dicens: dominus liberabit nos Nūquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis assyriorum: ubi est deus emath et arfath: ubi est deus sefarvaim. Nūquid liberaverunt samariam de manu mea. Quis est ex omnibz diis terrarum istarum qui eruerit terram suam de manu mea: ut eruat dns ihrlm de manu mea. Et siluerunt et non responderunt ei verbum: mandaverat enim rex eis dicens. Ne respōdeatis ei. Et ingressus est eliachim filius elchie qui erat sup domum et sobna scriba et ioe filius asaph a comentariis ad ezechiam scissis vestibz et nunciaverunt ei verba rabsacis.

al' ioae

XXXVII

Et factum est cum audisset xxxvii. rex ezechias scidit vestimenta sua et obvolutus est sacco et intravit in domum domini et misit eliachim qui erat super domum et sobnā scribam et seniores de sacerdotibz optos saccis ad isaiam filium amos prophe: et dixerunt ad eum hec dicit ezechias Dies tribulationis et an correctionis et blasphemie dies h quia venerunt filii usque ad partum et virtus non est pariendi: si quomo audiat dominus deus tuus verba rabsacis qd misit rex assyriorum dominus suus ad blasphemandū dominum viventem et exprobrandū sermonibz quos audivit dominus deus tuus leva ergo orationem p reliquiis q reperte sunt Et venerunt servi regis ezechie ad ysaiam et dixit ad eos ysaias hec dicetis domino vro hec dicit dicit dominus Ne timeas a facie verborum que audisti qbz blasphemaverunt pueri regis assyriorum me. Ecce ego dabo ei spm et audiet nuntium et revertetur ad terram suam: et corruere eū faciam gladio in terra sua. Reus

gustie et

al' deū

est autem rabsaces et invenit reg assyriorum preliantem adversus l nam: audierat quia pfectus esset lachis Et audivit de tharaca reg ophie dicentes: egressus est ut pug net contra te. Quod cum audisset misit nuntios ad ezechiam dicens Hec dicetis ezechie regi iude loque Non te decipiat deus tuus in quo tu confidens dicis. Non dabitur ierusalem in manu regis assyrio Ecce tu audisti omnia que fece reges assyriorum omnibz terr quas subverterunt et tu poteris li rari. Numquid eruerunt eos dii g tium quos subverterunt patres mei gozan. et aran. et reseph. et lios eden qui erant in thalasar est rex emath et rex arfath et r urbis sefarvaim et ana et aua Et tulit ezechias libros de manu nuntiorum et legit eos: et ascend in domum domini et expandit coram domino. Et oravit ezech ad dominum dicens Domine ex cituum deus israel qui sedes su cherubim: tu es deus solus omni regnorum terre tu fecisti celum terram Inclina domine aurem tuam et audi: aperi domine oc tuos et vide: et audi omnia ve sennacherib que misit ad bla phemandum dominum viventem re enim domine desertas fece reges assyriorum terras et re ones earum: et dederunt deos rum igni. Non enim erant dii sed opera manuum hominu lignum et lapides et comminu eos Et nunc domine deus nr sa va nos de manu eius: et cogn cant omnia regna terre quia tu es deus solus. Et misit ysaias filius amos ad ezechiam dicens Hec dicit dominus deus israel Pro quibus rogasti me de senn cherib rege assyriorum hoc est verbum quod locutus est domin super eum Despexit te et subsan navit te virgo filia syon post te movit caput filia ierlm Cui e xprobrasti et quem blasphemasti super quem exaltasti vocem tua levasti altitudinem oculorum

tuorum. Ad sanctum israel. In manu
seruorum tuorum exprobrasti domino
et dixisti. In multitudine quadriga
rum mearum ego ascendi altitudi
nem montium iuga libani et suc
cidam excelsa cedrorum eius et electas a
bietes illius. Et introibo altitudinem
summitatis eius: saltum carmeli
eius. Ego fodi et bibi aquam et exsi
caui uestigio pedis mei omnes riuos
aggerum. Numquid non audisti que
olim fecerim ei. Ex diebus antiquis
ego plasmaui illud et nunc adduxi
et factum est in eradicationem col
lium compugnantium: et ciuita
tum munitarum. Habitatores e
arum breuiata manu contremu
erunt et confusi sunt: facti sunt si
cut fenum agri et gramen pascue
et herba tectorum que exaruit an
tequam maturesceret. Habitationem
tuam et egressum tuum et introi
tum tuum cognoui: et insaniam
tuam contra me. Cum fureres ad
uersum me. Superbia tua ascendit
in aures meas. Ponam ergo circulum
in naribus tuis et frenum in labiis
tuis et reducam te in uiam per quam
uenisti. Tibi autem hoc erit signum.
Comede hoc anno que sponte nas
cuntur. et in anno secundo pomis
uescere. In anno autem tertio se
minate et metite: et plantate ui
neas et comedite fructum earum.
Et mittet id quod saluatum fuerit
de domo iuda et quod reliquum est
radicem deorsum et faciet fructum
sursum. quia de ierusalem exibunt re
liquie: et saluatio de monte syon.
Zelus domini exercituum faciet is
tud. Propterea hec dicit dominus
de rege assyriorum. Non introibit
ciuitatem hanc et non iaciet ibi
sagittam et non occupabit eam
clypeus: et non mittet in circuitu
eius aggerem. In uia qua uenit
per eam reuertetur et ciuitatem hanc
non ingredietur dicit dominus et
protegam ciuitatem istam ut sal
uem eam: propter me et propter
dauid seruum meum. Egressus est
autem angelus domini et percussit in
castris assyriorum centum octogin
ta quinque milia et surrexerunt
mane: et ecce omnes cadauera mortu
orum. Et egressus est: et abiit. et reuersus
est sennacherib rex assyriorum: et ha
bitauit in niniue. Et factum est cum
adoraret in templo nesrach deum
suum: adramelech et sarasar filii eius
percusserunt eum gladio: fugeruntque
in terram ararath. Et regnauit asa
raddon filius eius pro eo. xxxviii.

XXXVIII

In diebus illis egrotauit ezechias usque
ad mortem: et intrauit ad eum ysa
ias filius amos propheta et dixit ei. Hec
dicit dominus. Dispone domui tue: quia
morieris tu et non uiues ~~et non ui~~
~~ues~~. Et conuertit ezechias faciem suam
ad parietem et orauit ad dominum
et dixit. Obsecro domine memento
queso quomodo ambulauerim coram
te in ueritate et in corde perfecto: et
quod bonum est in oculis tuis fecerim
et fleuit ezechias fletu magno. Et
factum est uerbum domini ad ysai
am dicens. Uade et dic ezechie. Hec
dicit dominus deus dauid patris tui.
Audiui orationem tuam et uidi la
crimas tuas. Ecce ego adiciam
super dies tuos quindecim annos.
et de manu regis assyriorum eruam
te. et ciuitatem istam et protegam
eam. Hoc autem erit signum tibi a
domino quia faciet dominus uerbum
hoc quod locutus est. Ecce ego reuerti
faciam umbram linearum per quas
descenderat in horologio achaz: in sole
retrorsum decem lineis et reuersus est
sol decem lineis: per gradus quos des
cenderat. Scriptura ezechie regis iude
cum egrotasset et conualuisset de in
firmitate sua. Ego dixi. In dimidio di
erum meorum uadam ad portas in
feri. Quesiui residuum annorum
meorum. Dixi. Non uidebo dominum deum
dominum in terra uiuentium. Non as
piciam hominem ultra: et habita
torem quietis. Generatio mea abla
ta est et conuoluta est a me quasi ta
bernaculum pastorum. Precisa est
uelut a texente uita mea: dum ad
huc ordi succidit me. De mane usque
ad uesperam finies me. Sperabam
usque ad mane: quasi leo sic contriuit
omnia ossa mea. De mane usque ad
uesperam fines. Sicut pullus yrun
dinis sic clamabo. meditabor ut co

No de morte sennacherib

al' deum

No de prorogatione uite eze chie per penitentiam et orationem

No psalmus in canticis

^rer

^me

lumba: Attenuati sunt oculi mei suscipientes in excelsum. Domine uim patior responde pro me. quid dicam aut quid respondebit michi cum ipse fecerim? Recogitabo tibi omnes annos meos: in amaritudine anime mee. Domine si sic uiuitur et in talibus uita spiritus mei corripies me et uiuificabis me. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animam meam ut non periret. proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. Quia non infernus confitebitur tibi neque mors laudabit te non expectabunt qui descendunt in lacum ueritatem tuam. uiuens uiuens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie: pater filiis notam faciet ueritatem tuam. Domine saluum me fac et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus uite nostre in domo domini. Et iussit ysaias ut tollerent massam de ficis: et cataplasmarent super uulnus et sanaretur. et dixit ezechias. Quod erit signum quod ascendam in domum domini. xxxix

XXXIX

In tempore illo misit marodach baladan filius baladan rex babilonis libros et munera ad ezechiam audierat enim quod egrotasset et conualuisset. letatus est autem super eis ezechias et ostendit eis cellam aromatum et argenti et auri et odoramentorum et unguenti optimi et omnes apothecas supellectilis sue et uniuersa que inuenta sunt in thesauris eius. Non fuit uerbum quod non ostenderet eis ezechias in domo sua: et in omni potestate sua. Introiuit autem ysaias propheta ad regem ezechiam: et dixit ei. Quid dixerunt uiri isti et unde uenerunt ad te? et dixit ezechias. De terra longinqua uenerunt ad me de babilone. Et dixit. Quid uiderunt in domo tua? Et dixit ezechias. Omnia que in domo mea sunt uiderunt: non fuit res quam non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit ysaias ad ezechiam. Audi uerbum domini exercituum. ecce dies uenient et auferentur omnia que in domo tua sunt et que thesaurizauerunt patres tui usque ad diem hanc in babilonem. Non relinquetur quicquam dicit dominus. Et de filiis tuis qui exibunt de te quos genueris tollent et erunt eunuchi in palacio regis babilonis. et dixit ezechias ad ysaiam. Bonum uerbum domini quod locutus est. et dixit. fiat tantum pax et ueritas in diebus meis. xl

Consolamini consolamini populus meus: dicit dominus deus uester. loquimini ad cor ierusalem et aduocate eam quoniam completa est malicia eius: dimissa est iniquitas illius suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in deserto: parate uiam domini rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis uallis exaltabitur et omnis mons et collis humiliabitur. Et erunt praua in directa: et aspera in uias planas. Et reuelabitur gloria domini et uidebit omnis caro pariter quod os domini locutum est. Vox dicentis. Clama. Et dixi. Quid clamabo. Omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fenum et cecidit flos quia spiritus domini sufflauit in eo. uere fenum est populus. Exsiccatum est fenum et cecidit flos. uerbum autem domini manet in eternum. Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas syon: exalta in fortitudine uocem tuam qui euangelizas ierusalem. Exalta noli timere. dic ciuitatibus iude. ecce deus uester. Ecce dominus deus in fortitudine ueniet et brachium eius dominabitur. ecce merces eius cum eo et opus illius coram eo. Sicut pastor gregem suum pascet: in brachio suo congregabit agnos et in sinu suo leuabit fetas ipse portabit. Quis mensus est pugillo aquas et celos palmo ponderauit. Quis appendit tribus digitis molem terre et librauit in pondere montes et colles in statera? Quis adiuuit spiritum domini aut quis consiliarius eius fuit et ostendit illi? Cum quo iniit consilium et instruxit eum et docuit eum semitam iusticie et erudiuit eum scientia et uiam prudentie ostendit illi? Ecce gentes quasi stilla situle et quasi momentum stateré reputate sunt. Ecce insule quasi puluis exiguus. et libanus non sufficiet ad succendendum: et animalia eius non sufficient ad holocaustum. Omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo et quasi nichilum et inane reputate sunt ei. Cui ergo similem fecistis deum aut quam imaginem ponetis

tis ei? Numquid sculptile conflavit fa
ber: aut aurifex auro figuravit illud
et laminis argenteis argentarius?
Forte lignum et imputribile elegit ar
tifex sapiens querit quomodo statuat
simulacrum quod non moveatur. Num
quid non scitis? Numquid non audi
stis? Numquid non ab initio adnun
tiatum est vobis? Numquid non intel
lexistis fundamenta terre? Qui sedet
super gyrum terre et habitatores eius
sunt sicut locuste. Qui extendit velut
nichilum celos et expandit eos sicut
tabernaculum ad inhabitandum. Qui
dat secretorum scrutatores quasi non
sint iudices terre velud inane fecit.
Et quidem neque plantatus neque satus
neque radicatus in terra truncus eorum.
Repente flavit in eos et aruerunt
et turbo quasi stipulam auferet eos.
Et cui assimilastis me et adequastis dicit
sanctus? Levate in excelsum oculos
vestros: et videte quis creavit hec. Qui
educit in numero militiam eorum et
omnes ex nomine vocat. pre multitudine
fortitudinis et roboris virtutisque
eius: neque unum reliquum fuit. Quare
dicis iacob et loqueris israel ab
scondita est via mea a domino et a
deo meo iudicium meum transivit.
Numquid nescis aut non audisti?
Deus sempiternus dominus qui cre
avit terminos terre: non deficiet neque
laborabit nec est investigatio sapien
tie eius. Qui dat lasso virtutem et
his qui non sunt fortitudinem: et ro
bur multiplicat. Deficient pueri et la
borabunt et iuvenes in infirmitate
cadent. xli.

Qui autem sperant in domino
mutabunt fortitudinem assu
ment pennas sicut aquile current et
non laborabunt ambulabunt et
non deficient. Taceant ad me insule et
gentes mutent fortitudinem. Acce
dant et tunc loquantur: simul ad iu
dicium propinquemus. Quis susci
tavit ab oriente iustum vocavit
eum ut sequeretur se? Dabit in con
spectu eius gentes et reges obtinebit.
Dabit quasi pulverem gladio eius et
sicut stipulam vento raptam arcui
eius. Persequetur eos et transibit
in pace semita in pedibus eius non

apparebit. Quis hec operatus est et fecit
vocans generationes ab exordio? Ego
dominus: primus et novissimus ego
sum. Viderunt insule et timuerunt
extrema terre obstupuerunt appro
pinquaverunt et accesserunt. Unus
quisque proximo suo auxiliabitur et
fratri suo dicet confortare. Conforta
vit faber erarius percutiens malleo
eum qui cudebat tunc temporis dicens
glutino bonum est et confortavit eum
clavis ut non moveretur. Et tu israel
serve meus iacob quem elegi semen
abraham amici mei in quo appre
hendi te ab extremis terre et a lon
ginquis eius vocavi te. et dixi tibi
servus meus es tu: elegi te et non
abieci te. Ne timeas quia ego tecum
sum: ne declines quia ego deus tuus.
Confortavi te et auxiliatus sum tui
et suscepit te dextera iusti mei. Ecce
confundentur et erubescent omnes qui
pugnant adversum te: erunt quasi
non sint et peribunt viri qui contra
dicunt tibi. Queres eos: et non inve
nies viros rebelles tuos. Erunt quasi
non sint et veluti consumptio ho
minis bellantis adversum te: quia
ego dominus deus tuus apprehendens
manum tuam dicensque tibi Ne ti
meas ego adiuvi te. Noli timere ver
mis iacob qui mortui estis ex israel.
Ego auxiliatus sum tui dicit dominus:
et redemptor tuus sanctus israel. E
go posui te quasi plaustrum tritu
rans novum: habens rostra serran
tia. Triturabis montes et comminu
es: et colles quasi pulverem pones.
Ventilabis eos et ventus tollet: et
turbo disperget eos et tu exultabis
in domino et in sancto israel letabe
ris. Egeni et pauperes querunt aquas
et non sunt: lingua eorum siti aruit.
Ego dominus exaudiam eos deus
israel non derelinquam eos. Aperiam in
supinis collibus flumina: et in medio
camporum fontes. Ponam desertum
in stagna aquarum et terram in
viam in rivos aquarum. Dabo in
solitudine cedrum: et spinam et mir
tum et lignum olive. Ponam in de
serto abietem ulmum et buxum simul
ut videant et sciant et recogitent et
intelligant pariter quia manus do

al' dicit

deus

al' tibi

al' supremis

dominus fecit hoc: et sanctus israel creavit
illud. Prope facite iudicium vestrum dicit
dominus: afferte si quid forte habetis
dixit rex iacob. Accedant et nuntient no
bis quecumque ventura sunt. Priora que
fuerunt nuntiate. et ponemus cor no
strum et sciemus novissima eorum et
que ventura sunt indicate nobis. An
nuntiate que ventura sunt in futurum
et sciemus quia dii estis vos. Bene
quoque aut male si potestis facite et loqua
mur et videamus simul. Ecce vos ex nichilo
estis vos: et opus vestrum ex eo quod non
est. Abhominatio est qui elegit vos.
Suscitavi ab aquilone et veniet ab
ortu solis: vocabit nomen meum et
adducet magistratus quasi lutum
et velut plastes conculcans humum.
Quis annuntiavit ab exordio ut scia
mus et a principio ut dicamus iustus
es? Non est neque annuntians neque pre
dicens neque audiens sermones vestros.
Primus ad syon dicet ecce adsunt et
ierusalem evangelistam dabo. et vidi et non
erat neque ex istis quisquam qui iniret con
silium: et interrogatus responderet ver
bum. Ecce omnes iniusti et vana opera
eorum: ventus et inane simulacra eorum.

XLII

Ecce servus meus suscipiam e · xlii ·
um: electus meus complacuit
sibi in illo anima mea. Dedi spiritum
meum super eum: iudicium gentibus
proferet. Non clamabit neque accipiet per
sonam nec audietur foris vox eius:
Calamum quassatum non conteret
et linum fumigans non extinguet. In
veritate educet iudicium. Non erit
tristis neque turbulentus donec ponat
in terra iudicium et legem eius insu
le expectabunt. Hec dicit dominus deus
creans celos et extendens eos: firmans
terram et que germinantur ex ea:
dans flatum populo qui est super eam
et spiritum calcantibus eam. Ego dominus
vocavi te in iustitia et apprehendi ma
num tuam et servavi te et dedi te in
fedus populi in lucem gentium ut
aperires oculos cecorum et educeres
de conclusione vinctum de domo car
ceris sedentes in tenebris. Ego dominus
hoc est nomen meum: gloriam meam
alteri non dabo: et laudem meam
sculptilibus. Que prima fuerunt ecce ve
nerunt: nova quoque ego annuntio

al' germinant vel nascit

al' teum

antequam oriantur audita vobis fa[ciam].
Cantate domino canticum novum
laus eius ab extremis terre. Qui
descenditis in mare et plenitudo eius
insule et habitatores earum. Su[bl]
evetur desertum et civitates eius.
In domibus habitabit cedar. laudate habi
tatores petre: de vertice montium cla
mabunt. Ponent domino gloriam: et lau
dem eius in insulis nuntiabunt. Do
minus sicut fortis egredietur: sicut vir pre
liator suscitabit zelum. vociferabitur
et clamabit: super inimicos suos con
fortabitur. Tacui semper silui pa[tiens]
fui. sicut parturiens loquar. dissipabo
et absorbebo simul: desertos faciam
montes et colles: et omne gramen
eorum exsiccabo. et ponam flumina
in insulas: et stagna arefaciam. Et du
cam cecos in viam quam nesciunt
in semitis quas ignoraverunt am
bulare eos faciam. Ponam tenebras
coram eis in lucem: et prava in recta.
Hec verba feci eis et non dereliqui eos.
Conversi sunt retrorsum. Confundan
tur confusione qui confidunt in sculp
tili. Qui dicunt conflatili vos dii no[stri].
Surdi audite et ceci intuemini ad vi
dendum. Quis cecus nisi servus meus
et surdus nisi ad quem nuntios me
os misi? Quis cecus: nisi qui venun
datus est. Quis cecus nisi servus do
mini? Quis vides multa: nonne cus
todies? Qui apertas habes aures non
ne audies? Et dominus voluit ut sanc
tificaret eum: et magnificaret legem
et extolleret. Ipse autem populus di[rep]
tus et vastatus: laqueus iuvenum
omnes: et in domibus carcerum abs[con]
diti sunt. Facti sunt in rapinam nec
est qui eruat: in direptionem et non
dicat redde. Quis est in vobis qui au
diat hoc attendat et auscultet futura?
Quis dedit in direptionem iacob et
israel vastantibus? Nonne dominus
ipse cui peccavimus? Et noluerunt in
viis eius ambulare et non audierunt
legem eius et effudit super eum in
dignationem furoris sui et forte bel
lum. Et combussit eum in circuitu et
non cognovit: et succendit eum et non
intellexit. · xliii ·
Et nunc hec dicit dominus creans
te iacob: et formans te israel

Noli timere quia redemi te: et uocaui
te nomine tuo meus es tu. Cum tran
sieris per aquas tecum ero: et flumi
na non operient te. Cum ambulaueris
in igne non combureris et flamma
non ardebit in te: quia ego dominus de
us tuus sanctus israel saluator tuus
Dedi propitiationem tuam egyptum
ethiopiam et saba pro te. Ex quo uene
rabilis factus es in oculis meis: et
gloriosus ego dilexi te. Et dabo homines
pro te et populos pro anima tua. Noli
timere: quoniam tecum ego sum. Ab
oriente adducam semen tuum et ab
occidente congregabo te. Dicam aquilo
ni da: et austro noli prohibere. Affer fi
lios meos de longinquo et filias meas
ab extremis terre et omnem qui in
uocat nomen meum in gloriam me
am creaui eum formaui eum et feci
eum. Educ foras populum cecum et
oculos habentem: surdum et aures ei
sunt. Omnes gentes congregate sunt
simul et collecte tribus. Quis in uobis
adnuntiet istud et que prima sunt
audire nos faciat: Dent testes eorum
et iustificentur. et audiant et dicant
Uere uos testes mei dicit dominus et
seruus meus quem elegi: ut sciatis
et credatis michi et intelligatis quia
ego ipse sum. Ante me non est forma
tus deus: et post me non erit. Ego
sum ego sum dominus: et non est
absque me saluator. ego adnuntiaui
et saluaui auditum feci et non fu
it in uobis alienus uos testes mei
dicit dominus: et ego deus. Et ab ini
tio ego ipse: et non est qui de manu
mea eruat. Operabor et quis auertet
illud. Hec dicit dominus deus uester
sanctus israel. Propter uos emisi
babilonem: et detraxi uectes uniuer
sos: et caldeos in manibus suis glo
riantes. Ego dominus sanctus uester
creans israel rex uester. Hec dicit dominus
qui dedit in mari uiam: et in aquis
torrentibus semitam. qui eduxit qua
drigam et equum: agmen et robu
stum. Simul obdormierunt nec re
surgent contriti sunt quasi linum
extincti sunt. Ne memineritis prio
rum et antiqua ne intueamini. Ec
ce ego facio noua nunc orientur utique
cognoscetis ea. Ponam in deserto
uiam: et in inuio flumina. Glorifi
cabit me bestia agri dracones et struc
tiones: quia dedi in deserto aquas et
flumina in inuio: ut darem potum
populo meo electo meo. Populum is
tum formaui michi: laudem meam
narrabit. Non me inuocasti iacob
neque laborasti in me israel. Non obtu
listi michi arietem holocausti tui et
uictimis tuis non glorificasti me.
Non te seruire feci in oblatione: nec
laborem tibi prebui in thure. Non
emisti michi argento calamum: et
adipe uictimarum tuarum non
inebriasti me. Uerumptamen ser
uire me fecisti in peccatis tuis: pre
buisti michi laborem in iniquitatibus
tuis. Ego sum ego sum ipse qui de
leo iniquitates tuas propter me:
et peccatorum tuorum non recorda
bor. Reduc me in memoriam: et iu
dicemur simul. Narra si quid ha
bes: ut iustificeris. Pater tuus pri
mus peccauit: et interpretes tui pre
uaricati sunt in me: et contaminaui
principes sanctos. Dedi ad interneti
onem iacob: et israel in blasphemiam.

XLIIII

Et nunc audi iacob ·xliiii·
serue meus et israel quem
elegi. Hec dicit dominus faciens et
formans te: ab utero auxiliator tuus
Noli timere serue meus iacob: et
rectissime quem elegi. Effundam e
nim aquas super sitientem: et flue
nta super aridam. effundam spiritum
meum super semen tuum et benedic
tionem meam super stirpem tuam: et
germinabunt inter herbas quasi sa
lices iuxta preterfluentes aquas. Is
te dicet domini ego sum: et ille uocabit
in nomine iacob. Et hic scribet ma
nu sua domino. et in nomine israel
assimilabitur. Hec dicit dominus
rex israel et redemptor eius dominus
exercituum. Ego primus et ego no
uissimus et absque me non est deus.
Quis similis mei? uocet et adnun
tiet et ordinem exponat michi ex
quo constitui populum antiquum
uentura et que futura sunt adnun
tient eis. Nolite timere neque contur
bemini. ex tunc audire te feci et ad
nuntiaui: uos estis testes mei. Num
quid est deus absque me et formator

quem ego non noverim. Plastes ydoli
omnes nichil sunt: et amantissima
eorum non proderunt eis. Ipsi sunt tes-
tes eorum quia non vident neque intel-
ligunt ut confundantur. Quis forma-
vit deum et sculptile conflavit ad
nichil utile? Ecce omnes participes eius
confundentur. Fabri enim sunt ex ho-
minibus. Convenient omnes stabunt
et pavebunt et confundentur simul. Fa-
ber ferrarius lima operatus est: in pru-
nis et in malleis formavit illud. et
operatus est in brachio fortitudinis
sue. Esuriet et deficiet: non bibet aquam
et lassescet. Artifex lignarius extendit
normam. formavit illud in runcina
fecit illud in angularibus et in circino
tornavit illud et fecit imaginem vi-
ri quasi speciosum hominem habi-
tantem in domo. Succidit cedros: tulit
ilicem et quercum que steterat inter
ligna saltus. Plantavit pinum quam
pluvia nutrivit: et facta est hominibus
in focum. Sumpsit ex eis et calefactus
est et succendit et coxit panes. De reliquo
autem operatus est deum et adoravit
et fecit sculptile et curvatus est ante il-
lud. Medium eius combussit igni et
de medio eius carnes comedit. Coxit
pulmentum et saturatus est et cale-
factus est et dixit. Vah. calefactus sum
vidi focum. Reliquum autem eius
deum fecit et sculptile sibi. Curvatur
ante illud et adorat illud et obsecrat
dicens libera me quia deus meus es
tu. Nescierunt neque intellexerunt: obli-
ti enim sunt ne videant oculi eorum
et ne intelligant corde suo. Non recogi-
tant in mente sua neque cognoscunt neque
sentiunt ut dicant. Medietatem eius
combussi igni et coxi super carbones
eius panes. Coxi carnes et comedi et
de reliquo eius idolum faciam. ante
truncum ligni procidam? Pars eius
cinis est: cor insipiens adoravit illud
et non liberavit animam suam: neque
dicit forte mendacium est in dextera
mea. Memento horum iacob et israel
quoniam servus meus es tu israel
non obliviscaris mei. Delevi ut nubem
iniquitates tuas et quasi nebulam
peccata tua. Revertere ad me quoniam
redemi te. Laudate celi quoniam misericordiam
fecit dominus. iubilate extrema terre.

Resonate montes laudationem saltus
et omne lignum eius: quia redemit do-
minus iacob: et israel gloriabitur. Hec
dicit dominus redemptor tuus et for-
mator tuus ex utero. Ego sum dominus
faciens omnia extendens celos solus
stabiliens terram et nullus mecum.
irrita faciens signa divinorum et ari-
olos in furorem vertens: convertens sa-
pientes retrorsum et scientiam eorum
stultam faciens. Suscitans verbum ser-
vi sui: et consilium nuntiorum suo-
rum complens. Qui dico ierusalem habitabe-
ris et civitatibus iuda edificabimini: et de-
serta eius suscitabo. Qui dico profundo
desolare et flumina tua arefaciam.
Qui dico cyro pastor meus es: et omnem
voluntatem meam complebis. Qui
dico ierusalem edificaberis. et templo fun-
daberis. ·xlv·

HEc dicit dominus christo meo cyro
cuius apprehendi dexteram ut
subiciam ante faciem eius gentes et
dorsa regum vertam. Et aperiam co-
ram eo ianuas: et porte non claudentur.
Ego ante te ibo: et gloriosos terre hu-
miliabo. portas ereas conteram et
vectes ferreos confringam et dabo tibi
thesauros absconditos et archana se-
cretorum. ut scias quia ego dominus
qui voco nomen tuum deus israel
propter hoc servum meum et israel
electum meum. Et vocavi te in no-
mine tuo: adsimilavi te. et non co-
gnovisti me. Ego dominus et non est
amplius extra me non est deus.
accinxi te. et non cognovisti me: ut sci-
ant qui ab ortu solis et qui ab occidente
quoniam absque me non est deus. E-
go dominus et non est alter formans
lucem et creans tenebras faciens pa-
cem et creans malum Ego dominus
faciens omnia hec. Rorate celi desuper
et nubes pluant iustum aperiatur ter-
ra et germinet salvatorem: et iusticia
oriatur simul. Ego dominus creavi
eum. Ve qui contradicit fictori suo
testa de samiis terre. Numquid dicit lu-
tum figulo suo quid facis et opus tu-
um absque manibus est? Ve qui dicit patri
quid generas: et mulieri quid parturis.
Hec dicit dominus sanctus israel
plastes eius. Ventura interrogate me
super filios meos et super opus ma-

nuum meatum mandate michi Ego feci terram et hominem super eam creavi ego manus mee tetenderunt celos et omnes militie eorum mandavi Ego suscitavi eum ad iustitiam et omnes vias eius dirigam. Ipse edificabit civitatem meam et captivitatem meam dimittet non in pretio neque in muneribus: dicit dominus deus exercituum Hec dicit dominus labor egypti et negotiatio ethiopie et sabaim viri sublimes ad te transibunt et tui erunt post te ambulabunt: vincti manicis pergent et te adorabunt: teque deprecabuntur Tantum in te est deus et non est absque te deus. Vere tu es deus absconditus: deus israel salvator. Confusi sunt et erubuerunt omnes simul abierunt in confusionem fabricatores errorum israel salvatus est in domino: salute eterna Non confundemini et non erubescetis usque in seculum seculi Quia hec dicit dominus creans celos ipse deus: formans terram et faciens eam Ipse plastes eius. non in vanum creavit eam. sed ut habitaretur formavit eam Ego dominus et non est alius Non in abscondito locutus sum in loco terre tenebroso Non dixi semini iacob: frustra querite me Ego dominus loquens iustitiam adnuntians recta Congregamini et venite et accedite simul qui salvati estis ex gentibus Nescierunt qui levant lignum sculpture sue: et rogant deum non salvantem. Adnuntiate et venite et consiliamini simul. Quis auditum fecit hoc ab initio? Ex tunc predixi illud. Numquid non ego dominus et non est ultra deus absque me. Deus iustus et salvans non est preter me Convertimini ad me et salvi eritis omnes fines terre: quia ego deus et non est alius: In memet ipso iuravi Egredietur de ore meo iustitie verbum et non revertetur: quia michi curvabitur omne genu et iurabit omnis lingua Ergo in domino dicens: Mee sunt iustitie et imperium ad eum venient et confundentur omnes qui repugnant ei In domino iustificabitur et laudabitur omne semen israel. xlvi.

Confractus est bel contritus est nabo: facta sunt simulacra eorum bestiis et iumentis Onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem contabuerunt et contrita sunt simul non potuerunt salvare portantem et anima eorum in captivitatem ibit Audite me domus iacob et omne residuum domus israel qui portamini a meo utero qui gestamini a mea vulva usque ad senectam ego ipse et usque ad canos ego portabo ego feci et ego feram et ego portabo et salvabo Cui adsimilastis me adequastis: et comparastis me et fecistis similem? Qui confertis aurum de sacculo et argentum statera ponderatis: conducentes aurificem ut faciat deum et procidunt et adorant portant illum in humeris gestantes et ponentes in loco suo et stabit ac de loco suo non movebitur sed et cum clamaverint ad eum non audiet de tribulatione non salvabit eos Mementote istud et fundamini: redite prevaricatores ad cor Recordamini prioris seculi quoniam ego sum deus et non est ultra deus nec est similis mei: adnuntians ab exordio novissimum et ab initio que nec dum facta sunt dicens. Consilium meum stabit et omnis voluntas mea fiet Vocans ab oriente avem et de terra longinqua virum voluntatis mee Et locutus sum et adducam illud: creavi et faciam illud Audite me duro corde qui longe estis a iustitia Prope feci iustitiam meam non elongabitur et salus mea non morabitur Dabo in syon salutem et in israel gloriam meam. xlvii.

XLVII

Descende sede in pulvere virgo filia babilonis: sede in terra Non est solium filie caldeorum quia ultra non vocaberis mollis et tenera Tolle molam et mole farinam denuda turpitudinem tuam: discooperi humerum revela crura transi flumina Revelabitur ignominia tua: et videbitur opprobrium tuum ultionem capiam et non resistet michi homo Redemptor noster dominus exercituum nomen illius sanctus israel Sede tace et intra in tenebras filia chaldeorum quia non vocaberis ultra domina regnorum Iratus sum super populum meum contaminavi hereditatem meam et dedi eos in manu tua Non posuisti eis misericordias: super senem adgravasti

vasti iugum tuum valde. et dixisti In sempiternum ero domina. Non posuisti hec super cor tuum neque recordata es novissimi tui. Et nunc audi hec delicata et habitans confidenter: que dicis in corde tuo. Ego sum et non est preter me amplius. Non sedebo vidua: et ignorabo sterilitatem. venient tibi duo hec subito in die una sterilitas et viduitas. universa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum et propter duritiam incantatorum tuorum vehementer. Et fiduciam habuisti in malicia tua: et dixisti Non est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua hec decepit te. Et dixisti in corde tuo Ego sum et non est preter me altera. veniet super te malum: et nescies ortum eius. Et irruet super te calamitas quam non poteris expiare: veniet super te repente miseria quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua si forte quid prosit tibi aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Stent et salvent te augures celi qui contemplabantur sidera et supputabant menses: ut ex eis annuntiarent ventura tibi. Ecce facti sunt sicut stipula: ignis combussit eos. Non liberabunt animam suam de manu flamme. non sunt prune quibus calefiant: nec focus ut sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras. Negotiatores tui ab adolescentia tua unusquisque in via sua erraverunt: non est qui salvet te.

al' alius

al' maleficiorum

XLVIII

Audite hoc domus iacob qui vocamini nomine israel et de aquis iuda existis. Qui iuratis in nomine domini et dei israel recordamini: non in veritate neque in iustitia. De civitate enim sancta vocati sunt et super deum israel constabiliti sunt dominus exercituum nomen eius. Priora ex tunc annuntiavi et ex ore meo exierunt et audita feci ea: repente operatus sum et venerunt. Sciui enim quia durus es tu et nervus ferreus cervix tua et frons tua erea. Predixi tibi ex tunc antequam venirent indicavi tibi ne forte diceres idola mea fecerunt hec

al' de

et sculptilia mea et conflatilia mandaverunt. ista que audisti omnia vos autem non annuntiastis. Audita feci tibi nova ex tunc et conservata que nescis. Nunc creata sunt et non ex tunc et ante diem et non audisti ea. ne forte dicas ecce ego cognovi ea. neque audisti neque cognovisti neque ex tunc aperta est auris tua. Scio enim quia prevaricans prevaricaberis et transgressorem de ventre vocavi te. Propter nomen meum longe faciam furorem meum et laude mea infrenabo te ne intereas. Ecce excoxi te non quasi argentum elegi te in camino paupertatis. propter me faciam ut non blasphemer et gloriam meam alteri non dabo. Audi me iacob et israel quem ego voco. Ego ipse ego primus et ego novissimus. Manus quoque mea fundavit terram et dextera mea mensa est celos. Ego vocabo eos et stabunt simul: congregamini omnes vos et audite. Quis de eis annuntiavit hec. Dominus dilexit eum faciet voluntatem suam in babilone et brachium suum in caldeis. Ego ego locutus sum et vocavi eum: adduxi eum et directa est via eius. Accedite ad me et audite hoc. Non a principio in abscondito locutus sum. Ex tempore antequam fieret ibi eram: et nunc dominus deus misit me et spiritus eius. Hec dicit dominus deus: redemptor tuus sanctus israel. Ego dominus deus tuus docens te utilia: gubernans te in via qua ambulas. Utinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua: et iustitia tua sicut gurgites maris et fuisset quasi arena semen tuum et stirps uteri tui ut lapilli eius. non interisset et non fuisset attritum nomen eius a facie mea. Egredimini de babilone fugite a chaldeis: in voce exultationis annuntiate. Auditum facite hoc: et ferte illud usque ad extrema terre et dicite Redemit dominus servum suum iacob. Non sitierunt in deserto cum educeret eos: aquam de petra produxit eis et scidit petram et fluxerunt aque. Non est pax impiis dicit dominus.

XLIX

Audite insule: et attendite populi de longe. Dominus ab utero vocavit

me: De uentre matris mee recordatus est
nominis mei Et posuit os meum quasi
gladium acutum: in umbra manus
sue protexit me et posuit me sicut sagit
tam electam In pharetra sua abscon
dit me et dixit michi Seruus meus es
tu israel quia in te gloriabor Et ego dixi
In uacuum laboraui sine causa et uane
fortitudinem meam consumpsi Ergo
iudicium meum cum domino: et opus
meum cum deo meo Et nunc hec dicit
dominus formans me ex utero seruum
sibi: ut reducam iacob ad eum et
israel non congregabitur: et glori
ficatus sum in oculis domini et deus
meus factus est fortitudo mea et dixit
Parum est ut sis michi seruus
ad suscitandas tribus iacob et feces
israel conuertendas Dedi te in lucem
gentium ut sis salus mea usque ad
extremum terre hec dicit dominus
~~israel~~ redemptor israel sanctus
eius ad contemptibilem animam
abhominatam gentem ad seruum
dominorum. Reges uidebunt et con
surgent principes et adorabunt propter
dominum quia fidelis est: et sanctum
israel qui elegit te Hec dicit dominus
In tempore placito exaudiui te et in
die salutis auxiliatus sum tui Et
seruaui te et dedi te in fedus populi
ut suscitares terram et possideres
hereditates dissipatas: ut diceres
his qui uincti sunt exite et his qui
in tenebris reuelamini Super uias
pascentur et in omnibus planis pas
cua eorum Non esurient neque siti
ent et non percutiet eos estus et sol
quia miserator eorum reget eos et
ad fontes aquarum portabit eos
Et ponam omnes montes meos in
uiam et semite mee exaltabuntur
Ecce isti de longe uenient et ecce illi
ab aquilone et mari: et isti de terra
australi Laudate celi et exulta terra
iubilate montes laudem: quia con
solatus est dominus populum suum
et pauperum suorum miserebitur
Et dixit syon dereliquit me dominus
et dominus oblitus est mei Num
quid obliuisci potest mulier infan
tem suum ut non misereatur filio
uteri sui: et si illa oblita fuerit: ego
tamen non obliuiscar tui Ecce in

manibus meis descripsi te: muri tui co
ram oculis meis semper. Uenerunt
structores tui destruentes te et dissipan
tes a te exibunt Leua in circuitu oculos
tuos et uide omnes isti congregati sunt
uenerunt tibi Uiuo ego dicit dominus
quia omnibus his uelut ornamento ue
stieris: et circumdabis tibi eos quasi
sponsa quia deserta tua et solitudines
tue et terra ruine tue nunc angusta
erunt pre habitatoribus et longe fuga
buntur qui absorbebant te Adhuc di
cent in auribus tuis: sterilitatis tue: — filii
Angustus michi est locus: fac spatium
michi ut habitem et dices in corde tuo
Quis genuit michi istos: Ego sterilis
et non pariens transmigrata et cap
tiua: et istos quis enutriuit Ego desti
tuta et desolata et isti ubi erant
Hec dicit dominus deus. Ecce leuo — al' leuabo
ad gentes manum meam et ad po
pulos exaltabo signum meum Et
afferent filios tuos in ulnis et fili
as tuas super humeros portabunt
Et erunt reges nutricii tui et regine
nutrices tue Uultu in terram demis
so adorabunt te et puluerem pedum
tuorum lingent Et scies quia ego
dominus super quo non confunden
tur qui expectant eum Numquid
tolletur a forti preda: aut quod
captum fuerit a robusto saluum esse
poterit: Quia hec dicit dominus. Et
quidem et captiuitas a forti tolle
tur et quod ablatum fuerit a robus
to saluabitur Eos uero qui iudica
uerunt te ego iudicabo et filios tuos
ego saluabo Et cibabo hostes tuos
carnibus suis et quasi musto sangui
ne suo inebriabuntur Et sciet omnis
caro quia ego dominus saluans
te et redemptor tuus fortis iacob. .l. — L

Hec dicit dominus Quis est
hic liber repudii matris uestre
quo dimisi eam: Aut quis est cre
ditor meus cui uendidi uos: Ecce
in iniquitatibus uestris uenditi estis: et
in sceleribus uestris dimisi matrem
uestram quia ueni et non erat uir
uocaui et non erat qui audiret.
Numquid abbreuiata et paruula
facta est manus mea ut non possim
redimere aut non est in me uirtus
ad liberandum: Ecce in increpatione

ne mea desertum faciam mare ponā
flumina in siccum: computrescent.
pisces sine aqua et morientur in siti
Induam celos tenebris: et saccum po
nam operimentum eorum Dominus
dedit michi linguam eruditam ut sci
am sustentare eum qui lapsus ē ū
bo erigit mane: mane erigit michi au
rem: ut audiam quasi magistrum
Dominus deus aperuit michi aurem
ego autem non contradico: retrorsū
non abij Corpus meum dedi percutien
tibus: et genas meas vellentibz faciē
meam non averti ab increpantibz et cō
spuentibus Dominus deus auxiliator
meus: ideo non sum confusus Ideo
posui faciem meam ut petram duris
simam et scio quoniam non confū
dar Iuxta est qui iustificat me quis
contradicet michi? stemus simul.
Quis est adversarius meus? accedat
ad me. Ecce dominus deus auxiliator
meus quis ē ergo qui condempnet me
Ecce omnes quasi vestimentum cō
terentur: tinea comedet eos Quis ex
vobis timens deum audiens vocē
servi sui? Qui ambulavit in tene
bris: et non est lumen ei? Speret in
nomine domini: et innitatur super
deum suum Ecce omnes vos accen
dentes ignē et accincti flammis
quas succendistis De manu mea
factum est hoc vobis: in doloribz dor
mietis. · li ·

LI

Audite me qui sequimini quod
iustum est et queritis dominum At
tendite ad petram unde excisi estis
et ad cavernam laci de qua precisi estis
Attendite ad abraham patrem vestrum
et ad saram que peperit vos: quia v
num vocavi eum et benedixi ei. et
multiplicavi eum. Consolabitur
ergo dominus syon et consolabitur o
nes ruinas eius Et ponet desertum
eius quasi delicias et solitudinem
eius quasi ortum domini. Gaudium
et letitia invenietur in ea: gratiarum
actio et vox laudis Attendite ad me
populus meus et tribz mea me au
dite quia lex a me exiet et iudicium
meum in lucem populorum requies
cet. Prope est iustus meus egressus est
salvator meus et brachia mea populos
iudicabunt Me insule expectabunt:

^ i me

^ ambulate i lumine ignis vrī i i flāmis ^ vobis

brachium meum sustinebunt Le
celum oculos vestros et videte sub
sum Quia celi sicut fumus liques
terra sicut vestimentum attere
tatores eius sicut hec interibunt
autem mea in sempiternum erit
a mea non deficiet Audite me qui
iustum populus lex mea in corde
Nolite timere obprobrium homin
blasphemias eorum ne metuatis
enim vestimentum sic comedet eos
mis et sicut lanam sic devorabit
a. Salus autem mea in sempitern
et iustitia mea in generatione
rationum · lij ·
Consurge consurge: indue
tudinem brachium domini. Consur
sicut in diebz antiquis: in generati
seculorum. Numquid non tu per
superbum: vulnerasti draconem.
non tu siccasti mare aquam aby
hementis qui posuisti profundum
ris viam ut transirent liberati
qui redempti sunt a domino rev
et venient in syon laudantes et
sempiterna super capita eorum
um et letitiam tenebunt. fugi
et gemitus ego ego ipse consola
Quis tu ut timeas ab homin
tali et a filio hominis qui quasi
ita arescet: et oblitus es domini
tui qui tetendit celos et fundavit
et formidasti iugiter tota die a f
roris eius qui te tribulabat et
rat ad perdendum: Ubi nunc est
bulantis? Cito veniet gradiens a
endum et non interficiet usque
necionem: neque deficiet panis e
autem sum dominus deus tuus
turbo mare et intumescunt fl
dominus exercituum nomen m
Posui verba mea in ore tuo: et
bra manus mee protexi te ut p
celos et fundes terram et dicas
on populus meus es tu. Elevare
re consurge ierusalem que bibisti
nu domini calicem ire eius. U
profundum calicis soporis bi
et potasti usque ad feces. Non est
sustentet eam ex omnibus filiis
genuit et non est qui te apprehend
manum eius ex omnibus filiis
enutrivit Duo sunt que occurr
tibi quis contristabitur super

tas et contritio et fames et gladius quis
consolabitur te. Filii tui proiecti sunt
dormierunt in capite omnium viarum
sicut orix illaqueatus pleni indignatione
domini increpatione dei tui. Iccirco audi hec
paupercula: et ebria non a vino. Hec dicit
dominator tuus dominus. et deus tuus qui
pugnabit pro populo suo. Ecce tuli de manu
tua calicem soporis: fundum calicis
indignationis mee. Non adicies ut bibas
illum ultra et ponam illum in manu
eorum qui te humiliaverunt: et dixerunt
anime tue. Incurvare: ut transeamus et
posuisti ut terram corpus tuum et quasi vi
am transeuntibus. Consurge consurge. in
duere fortitudine tua syon: induere vesti
mentis glorie tue ierusalem civitas sancti quia
non adiciet ultra ut pertranseat per te in
circumcisus et immundus. Excutere de
pulvere consurge sede ierusalem solve vin
cula colli tui captiva filia syon quia hec
dicit dominus. Gratis venundati estis et si
ne argento redimemini quia hec dicit do
minus deus. In egyptum descendit populus
meus in principio ut colonus esset ibi: et
assur absque ulla causa calumpniatus
est eum. Et nunc quid michi est hic dicit
dominus: quoniam ablatus est gratis
populus meus. Dominatores eius inique
agunt dicit dominus: et iugiter tota die
nomen meum blasphematur. Propter
hoc sciet populus meus nomen meum
in die illa: quia ego ipse qui loquebar ecce
adsum. Quam pulchri super montes
pedes annunciantis et predicantis salutem
dicentis syon regnabit deus tuus. Vox spe
culatorum tuorum levaverunt vocem
simul laudabunt quia oculo ad o
culum videbunt cum converterit dominus
syon. Gaudete et laudate simul deserta ie
rusalem: quia consolatus est dominus
populum suum: redemit ierusalem. Paravit
dominus brachium sanctum suum in oculis
omnium gentium: et videbunt omnes
fines terre salutare dei nostri. Recedite recedite
exite inde: pollutum nolite tangere. Exite
de medio eius: mundamini qui fertis
vasa domini. quoniam non in tumultu
exibitis neque in fuga properabitis. Pre
cedet enim vos dominus et congregabit
vos deus israel. Ecce intelliget servus
meus et exaltabitur et elevabitur: et su
blimis erit valde. Sicut obstupuerunt su
per te multi sic inglorius erit inter viros
aspectus eius et forma eius inter filios hominum
Iste asperget gentes multas: super ipsum conti
nebunt reges os suum: quia quibus non
est narratum de eo viderunt: et qui non au
dierunt contemplati sunt. liii.

LIII

Quis credidit auditui nostro: et brachi
um domini cui revelatum est et ascen
det sicut virgultum coram eo: et sicut radix
de terra sitienti Non est species ei neque decor: et
vidimus eum et non erat aspectus et deside
ravimus eum despectum et novissimum
virorum: virum dolorum et scientem in
firmitatem: et quasi absconditus vultus
eius et despectus: unde nec reputavimus
eum. Vere languores nostros ipse tulit et dolo
res nostros ipse portavit et nos putavi
mus eum quasi leprosum et percussum a de
o et humiliatum. Ipse autem vulneratus
est propter iniquitates nostras attritus est prop
ter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eum
et livore eius sanati sumus. Omnes nos
quasi oves erravimus: unusquisque in vi
am suam declinavit: et dominus posuit
in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus
est quia ipse voluit: et non aperuit os su
um. Sicut ovis ad occisionem ducetur
et quasi agnus coram tondente obmutes
cet et non aperiet os suum. De angustia et
de iudicio sublatus est generationem eius
quis enarrabit. Quia abscisus est de terra
viventium. Propter scelus populi mei
percussi eum. et dabit impios pro sepul
tura et divites pro morte sua: eo quod ini
quitatem non fecerit. neque dolus fuerit in
ore eius: et dominus voluit conterere eum
in infirmitate. Si posuerit pro peccato a
nimam suam videbit semen longevum
et voluntas domini in manu eius diri
getur. Pro eo quod laboravit anima eius
videbit et saturabitur. In scientia sua
iustificabit ipse iustus servus meus mul
tos et iniquitates eorum ipse portabit.
Ideo dispertiam ei plurimos et fortium
dividet spolia pro eo quod tradidit in mor
tem animam suam: et cum sceleratis re
putatus est et ipse peccatum multorum
tulit et pro transgressoribus rogavit. liiii.

LIIII

Lauda sterilis que non paris:
decanta laudem et hymnum que non
pariebas: quoniam multi filii deserte. ma
gis quam eius que habet virum dicit
dominus. Dilata locum tentorii tui et
pelles tabernaculorum tuorum extende
ne parcas longos fac funiculos tuos. et

al' aperuit

al' hymnum vel himni

al' hebat

dauos tuos consolida ad dexteram enim
et leuam penetrabis et semen tuum
gentes hereditabit et ciuitates desertas
inhabitabit. Noli timere quia non con
funderis neque erubesces. Non enim te pu
debit quia confusionis adolescentie tue
obliuisceris et obprobrii uiduitatis tue
non recordaberis amplius: quia domina
bitur tui qui fecit te Dominus exercituum
nomen eius. et redemptor tuus sanctus isrl
Deus omnis terre uocabitur. Quia ut
mulierem derelictam et merentem spu
uocauit te dominus: et uxorem ab adolesc
entia abiectam. Dixit deus tuus ad punc
tum in modico dereliqui te: et in misera
tionibus magnis congregabo te. In mo
mento indignationis abscondi faciem
meam parumper a te et in mia sempit
na misertus sum tui dixit redemptor
tuus dominus. Sicut in diebus noe istud
michi est cui iuraui ne inducerem aqs
diluuii — ultra super terram sic iuraui ut non
irascar tibi et non increpem te. Montes
enim commouebuntur et colles contre
miscent. Mia autem mea non recedet a te
et fedus pacis mee non mouebitur dixit
miserator tuus dominus. Paupercula tem
pestate conuulsa absque ulla consolatio
ne Ecce ego sternam per ordinem lapides
tuos et fundabo te in saphiris Et ponam
iaspidem propugnacula tua: et portas
tuas in lapides sculptos et omnes ter
minos tuos in lapides desiderabiles
uniuersos filios tuos doctos a domino
et multitudinem pacis filiis tuis et
in iustitia fundaberis. Recede procul a
calumpnia quia non timebis et a pa
uore quia non appropinquabit tibi
Ecce accola ueniet qui non erat mecum
aduena quondam tuus adiun
getur tibi. Ecce ego creaui fabrum suf
flantem in igne prunas/et proferentem
uas in opus suum et ego creaui interfec
torem ad disperdendum. Omne uas quod
fictum est contra te non dirigetur: et
omnem linguam resistentem tibi in

LV

iudicio iudicabis. · lv.

Al' h. c. lv. Omnes

Est hereditas seruorum domini:
et iustitia eorum apud me dicit dominus:
Omnes sitientes uenite ad aquas et
qui non habetis argentum properate
emite et comedite. Venite emite absque ar
gento et absque ulla commutatione uinum et
lac Quare appenditis argentum non i

panibus: et laborem uestrum non in
te: Audite audientes me et comed
num: et delectabitur in crassitudine
ura. Inclinate aurem uestram et
me: audite et uiuet anima uestra
uobiscum pactum sempiternum
dauid fideles. Ecce testem populis de
ducem ac preceptorem gentibus. Ecce
quam nesciebas uocabis et gentes
cognouerunt te ad te current pro
minum dei tuum et sanctum
rificauit te. Querite dominum
ueniri potest: inuocate eum
est. Derelinquat impius uiam
et uir iniquus cogitationes suas
uertatur ad dominum et miser
eius Et ad deum nostrum quoniam
tus est ad ignoscendum. Non
gitationes mee cogitationes
uie mee uie uestre dicit domin
sicut exaltantur celi a terra sic
tesunt uie mee a uiis uestris: et
nes mee a cogitationibus uestris. Et
do descendit imber et nix de celo
ultra non reuertitur sed inebriat
et infundit eam et germinare
et dat semen serenti et panem com
sic erit uerbum meum quod egre
de ore meo. Non reuertetur ad me
uacuum: sed faciet quecumque uolui
prosperabitur in his ad que misi il
in letitia egrediemini et in pa
ducemini. Montes et colles canta
ram uobis laudem et omnia
gionis plaudent manu. Pro
ascendet abies: et pro urtica
Et erit dominus nominatus
eternum quod non auferetur
Hec dicit dominus custo
dicium et facite iustitiam
iuxta est salus mea ut ueniat
tia mea ut reueletur. Beatus
at hoc Et filius hominis qui
dit istud: custodiens sabbatum
et illud: custodiens manus suas
ciat omne malum et non dicat
uenie qui adheret domino dicens
ratione diuidet me dominus a
suo et non dicat eunuchus ecce
num aridum. Quia hec dicit
eunuchis. Qui custodierint
mea et elegerint que uolui et
fedus meum dabo eis in domo
in muris meis locum et nomen

filijs et filiabus. Nomen sempiternum dabo eis quod non peribit. Et filios advene qui adherent domino ut colant eum et diligant nomen eius ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluat illud et tenentem fedus meum adducam eos in montem sanctum meum. et letificabo eos in domo orationis mee. Holocausta eorum et victime eorum placebunt michi super altari meo: quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis: Ait dominus deus qui congregat dispersos israel. Adhuc congregabo ad eum omnes congregatos eius. Omnes bestie agri venite ad devorandum: universe bestie saltus. Speculatores eius ceci omnes nescierunt universi canes muti non valentes latrare: videntes vana dormientes et amantes sompnia et canes impudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam omnes in viam suam declinaverunt unusquisque ad avariciam suam a summo usque ad novissimum. Venite sumamus vinum et impleamur ebrietate: et erit sicut hodie sic et cras et multo amplius. lvij.

Iustus perit et nemo est qui recogitet in corde suo: et viri misericordie colliguntur: quia non est qui intelligat. A facie enim malicie: collectus est iustus. Veniat pax et requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua. Vos autem accedite filij auguratricis: semen adulteri et fornicarie. Super quem lusistis: super quem dilatastis os et eiecistis linguam: Numquid non vos filij scelesti: semen mendax qui consolamini in dijs subter omne lignum frondosum: immolantes parvulos in torrentibus subter eminentes petras. In partibus torrentis pars tua: hec est sors tua et ipsis effudisti libamen: obtulisti sacrificium. Numquid super his non indignabor? Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tuum: et illuc ascendisti ut immolares hostias. Et post hostium et retro postem posuisti memoriale tuum quia iuxta me discoperuisti et suscepisti adulterum. dilatasti cubile tuum et pepigisti cum eis. Dilexisti stratum eorum manu aperta: et ornasti te regio unguento et multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul et humiliata es usque ad inferos. In multitudine vie tue laborasti: non dixisti quiescam. Vitam manus tue invenisti propterea non rogasti. Pro quo sollicita timuisti quia mentita es et mei non es recordata: neque cogitasti in corde tuo quia ego tacens et quasi non videns et mei oblita es. Ego annunciabo iusticiam tuam: et opera tua non proderunt tibi. Cum clamaveris liberent te congregati tui: et omnes eos auferet ventus tollet aura. Qui autem fiduciam habet mei hereditabit terram: et possidebit montem sanctum meum. Et dicam. Viam facite: prebete iter: declinate de semita: auferte offendicula de via populi mei. Quia hec dicit dominus excelsus et sublimis habitans eternitatem et sanctum nomen eius: in excelso et in sancto habitans et cum contrito et humili spiritu ut vivificet spiritum humilium et vivificet cor contritorum. Non enim in sempiternum litigabo neque usque in finem irascar: quia spiritus a facie mea egredietur: et flatus ego faciam. Propter iniquitatem avaricie eius iratus sum et percussi eum abscondi et indignatus sum: et ambulavit vagus in via cordis sui. Vias eius vidi et dimisi eum: et reduxi eum. Et reddidi consolationes ipsi et lugentibus eius. Creavi fructum labiorum. Pacem pacem ei qui longe est et qui prope dixit dominus et sanavi eum. Impij autem quasi mare fervens quod quiescere non potest et redundant fluctus eius in conculcationem et lutum. Non est pax dixit deus meus impijs. lviij.

LVIII

Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam: et annuncia populo meo scelera eorum: et domui iacob peccata eorum. Me etenim de die in diem querunt et scire vias meas volunt quasi gens que iusticiam fecerit: et que iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iusticie: et appropinquare deo volunt. Quare ieiunavimus et non aspexisti humiliavimus animas nostras et nescisti. Ecce in die ieiunij vestri invenitur voluntas vestra et omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites et contentiones ieiunatis: et percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem: ut audiatur in excelso clamor vester. Numquid tale est ieiunium quod elegi: per diem affligere hominem animam suam? Numquid contorquere quasi circulum caput suum et saccum et cinerem sternere? Numquid istud vocabis ieiunium et diem accep

al' viam
al' non
al' montem
al' et abiit vagus
al' domini

tabilem domino? Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi? Dissolve colligationes impietatis solve fasciculos deprimentes Dimitte eos qui confracti sunt liberos et omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum et egenos vagos que induc in domum tuam Cum videris nudum operi eum: et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum: et sanitas tua citius orietur. Et anteibit faciem tuam iustitia tua: et gloria domini colliget te. Tunc invocabis: et dominus exaudiet. Clamabis: et dicet. Ecce adsum. Si abstuleris de medio tui catenam et desieris digitum extendere et loqui quod non prodest cum effuderis esurienti animam tuam et animam afflictam repleveris: orietur in tenebris lux tua et tenebre tue erunt meridies. Et requiem tibi dabit dominus deus semper et implebit splendoribus animam tuam. et ossa tua liberabit et eris quasi hortus irriguus: et sicut fons aquarum cuius non deficient aque Et edificabuntur in te deserta seculorum: fundamenta generationis et generationis suscitabis Et vocabis edificator sepium: convertens semitas in quietem. Si averteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuam in die sancto meo: et vocaveris sabbatum delicatum et sanctum domini gloriosum: et glorificaveris eum dum non facis vias tuas. et non inveniatur voluntas tua ut loquaris sermonem: tunc delectaberis super domino et sustollam te super altitudines terre: et cibabo te hereditate iacob patris tui Os enim domini locutum est. lix.

qa misericors sū dn̄s deus tuus

LIX

Ecce non est abbreviata manus domini ut salvare nequeat. neque adgravata est auris eius ut non exaudiat: sed iniquitates vestre diviserunt inter vos et deum vestrum et peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vestre pollute sunt sanguine et digiti vestri iniquitate. labia vestra locuta sunt mendacium et lingua vestra iniquitatem fatur. Non est qui invocet iustitiam neque est qui iudicet vere sed confidunt in nichilo et loquuntur vanitates Conceperunt laborem: et pepererunt iniquitatem Ova aspidum ruperunt: et telas aranee texuerunt. Qui comederit de ovis eorum morietur: et quod confotum est erumpet in regulum. Tele eorum non erunt in vestimentum: neque operientur operibus suis Opera eorum opera inutilia et opus iniquitatis in manibus eorum Pe

des eorum ad malum currunt
ut effundant sanguinem innocentem
gitationes eorum cogitationes
vastitas et contritio in viis eorum
pacis nescierunt: et non est iudicium
sibus eorum. Semite eorum
eis. Omnis qui calcat in eis
Propter hoc elongatum est iudicium
et non apprehendet nos iustitia
lucem et ecce tenebre: splendorem
bris ambulavimus. Palpavimus
ceci parietem et quasi absque oculis
vimus Impegimus in meridie
nebris caliginosis quasi mortui
quasi ursi omnes et quasi col
ditantes gememus expectavimus
cium et non est: salutem et elongata
est a nobis. Multiplicate sunt
tates nostre coram te et peccata
derunt nobis: quia scelera nostra
iniquitates nostras cognovimus
et mentiri contra dominum
mus ne iremus post tergum dei
queremur calumpniam et trans
Concepimus Et locuti sumus de
mendacii Et conversum est retrorsum
dicium et iustitia longe stetit quia
in platea veritas: et equitas non
ingredi et facta est veritas in ob
et qui recessit a malo prede patuit
dominus et malum apparuit
eius: quia non est iudicium. Et
quod non est vir et aporiatus
est qui occurrat et salvavit sibi
suum et iustitia eius ipsa confirmavit
Indutus est iustitia ut lorica
lutis in capite eius Indutus est
tis ultionis: et opertus est quasi
li: sicut ad vindictam quasi ad
tionem indignationis hostibus suis
vicissitudinem inimicis suis
rem reddet. et timebunt qui ab oc
men domini et qui ab ortu solis
eius cum venerit quasi fluvius
quem spiritus domini cogit et venerit
redemptor et eis qui redeunt
tate iacob dicit dominus. Hoc
cum eis dicit dominus. Spiritus meus
est in te. et verba mea que posui
non recedent de ore tuo neque de ore
tui dicit dominus. a modo et usque
piternum. lx.
Surge illuminare
venit lumen tuum: et gloria

te orta est. Quia ecce tenebre operient terram
et caligo populos. Sup te autem orietur
dominus: et gloria eius in te uidebitur. Et
ambulabunt gentes in lumine tuo et reg
in splendore ortus tui. Leua in circuitu ocu
los tuos et uide: omnes isti congregati sunt
uenerunt tibi: filij tui de longe uenient et
filie tue de latere surgent. tunc uidebis et af
flues. et mirabitur et dilatabitur cor tuum
quando conuersa fuerit ad te multitudo ma
ris: fortitudo gentium uenerit tibi. Inun
datio camelorum operiet te: dromedarij
madian et effa. Omnes de saba uenient au
rum et thus deferentes: et laudem domino
adnuntiantes. Omne pecus cedar congre
gabitur tibi: arietes nabaioth ministra
bunt tibi. Offerentur sup placabili altari
meo et domum maiestatis mee glorificabo.
Qui sunt isti qui ut nubes uolant. et quasi
columbe ad fenestras suas? Me enim in
sule expectant et naues maris in principio
ut adducam filios tuos de longe argentu
eorum et aurum eorum cum eis: nomini
domini dei tui et sancto israel: quia glorificabit
te. Et edificabunt filij peregrinorum muros
tuos: et reges eorum ministrabunt tibi.
In indignatione enim mea percussi te: et
in reconciliatione mea misertus sum
tui. Et aperientur porte tue iugiter die ac
nocte non claudentur: ut afferatur ad te
fortitudo gentium et reges earum addu
cantur. Gens enim et regnum quod non ser
uierit tibi peribit et gentes solitudine uas
tabuntur. Gloria libani ad te ueniet. abies
et buxus et pinus simul ad ornandum
locum sanctificationis mee: et locum pedu
meorum glorificabo. Et uenient ad te curui
filij eorum qui humiliauerunt te: et ad
orabunt uestigia pedum tuorum omnes
qui detrahebant tibi: et uocabunt te
ciuitatem domini syon sancti israel. Pro
eo quod fuisti derelicta et odio habita et
non qui per te transiret. Ponam te in
superbiam seculorum. gaudium in genera
tione et generatione: et suges lac gen
tium et mamilla regum lactaberis. et sci
es quia ego dominus saluans te: et re
demptor tuus fortis iacob. Pro ere affe
ram aurum et pro ferro afferam argen
tum: et pro lignis es et pro lapidibus fer
rum: et ponam uisitationem tuam pacem
et prepositos tuos iustitiam. Non audietur
ultra iniquitas in terra tua: uastitas et
contritio in finibus tuis. Et occupabit sal

muros tuos et portas tuas laudatio. Non
erit tibi amplius sol ~~ut lucendum sc~~ ad
lucendum per diem: neque splendor lune il
luminabit te: sed erit tibi dominus in lucem
sempiternam. et deus tuus in gloriam tu
am. Non occidet ultra sol tuus et luna tua
non minuetur: quia dominus erit in lucem
sempiternam et complebuntur dies luc
tus tui. Populus autem tuus omnes
iusti: in perpetuum hereditabunt terram
Germen plantationis mee: opus manus
mee ad glorificandum. Minimus erit in
mille: et paruulus in gentem fortissimam
Ego dominus: in tempore eius subito
faciam istud. ·lxi·

Spiritus domini super me eo quod
unxerit dominus me: ad adnuntiandum
mansuetis misit me. ut mederer contritis
corde. et predicarem captiuis indulgentiam
et clausis apertionem ut predicarem an
num placabilem domino et diem ultio
nis deo nostro: ut consolarer omnes lugen
tes: ut ponerem fortitudinem lugentibus
syon: et darem eis coronam pro cinere: o
leum gaudij pro luctu: pallium laudis
pro spiritu meroris. Et uocabuntur in ea for
tes iustitie: plantatio domini ad glorifi
candum. Et edificabunt deserta a seculo:
et ruinas antiquas erigent et instaura
bunt ciuitates desertas et dissipatas: in
generatione et generationem. Et stabunt
alieni et pascent pecora uestra: et filij peregri
norum agricole et uinitores uestri erunt. Vos
autem sacerdotes domini: uocabimini
ministri dei nostri. Dicetur uobis. fortitudinem
gentium comedetis: et in gloria earum
superbietis. Pro confusione uestra duplici
et rubore. laudabunt partem eorum. Prop
ter hoc in terra sua duplicia possidebunt
letitia sempiterna erit eis. Quia ego do
minus diligens iudicium et odio habens
rapinam in holocaustum. et dabo opus
eorum in ueritate: et fedus perpetuum
feriam eis. Et scietur in gentibus semen eorum
et germen eorum in medio populorum
Omnes qui uiderint eos cognoscent illos
quia isti sunt semen cui benedixit dominus.
Gaudens gaudebo in domino: et exultabit
anima mea in deo meo quia induit me
uestimentis salutis et indumento iusti
tie circumdedit me quasi sponsum decora
tum corona et quasi sponsam ornatam
monilibus suis. Sicut enim terra profert
germen suum et sicut hortus semen su

LXI

um germinat: sic dominus deus germinabit iustitiam et laudem coram universis gentibus · lxii·

LXII

Propter syon non tacebo: et propter ierusalem non quiescam: donec egrediatur ut splendor iustus eius et salvator eius ut lampas accendatur. Et videbunt gentes iustum tuum: et cuncti reges inclitum tuum. Et vocabitur tibi nomen novum: quod os domini nominavit. Et erit corona glorie in manu domini et diadema regni in manu dei tui. Non vocaberis ultra derelicta et terra tua non vocabitur amplius desolata: sed vocaberis voluntas mea in ea et terra tua inhabitabitur quia complacuit domino in te et terra tua inhabitabitur. Habitabit enim iuvenis cum virgine et habitabunt in te filii tui et gaudebit sponsus super sponsam et gaudebit super te deus tuus. Super muros tuos ierusalem constitui custodes: tota die et tota nocte perpetuo non tacebunt. Qui reminiscimini domini ne taceatis et ne detis silentium ei: donec stabiliat et donec ponat ierusalem laudem in terra. Iuravit dominus in dextera sua et in brachio fortitudinis sue. Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis: et si biberint filii alieni vinum tuum in quo laborasti. Quia qui congregant illud comedent et laudabunt dominum et qui comportant illud bibent in atriis sanctis meis. Transite transite per portas preparate viam populo. Planum facite iter et eligite lapides et elevate signum ad populos. Ecce dominus auditum fecit in extremis terre. Dicite filie syon. Ecce salvator tuus venit ecce merces eius cum eo et opus illius coram illo. Et vocabunt eos populus sanctus: redempti a domino. Tu autem vocaberis quesita civitas et non derelicta · lxiii·

al' gabunt

LXIII

Quis est iste qui venit edom tinctis vestibus de bosra. Iste formosus in stola sua. gradiens in multitudine fortitudinis sue: ego qui loquor iustitiam et propugnator sum ad salvandum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum et vestimenta tua sicut calcantium in torculari. Torcular calcavi solus: et de gentibus non est vir mecum. Calcavi eos in furore meo: et conculcavi eos in ira mea. Et aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea: et omnia indumenta mea inquinavi. Dies enim ultionis in corde meo: annus redemptionis mee

venit. Circumspexi et non erat auxi
quesivi et non fuit qui adiuvaret
mihi brachium meum et
natio mea ipsa auxiliata est mi
conculcavi populos in furore meo
inebriavi eos in indignatione
detraxi in terram virtutem eorum
rationum domini recordabor laud
domini super omnibus que reddid
dominus. et super multitudinem
domui israel que largitus est eis
indulgentiam suam et secundum
titudinem misericordiarum suarum. Et
verumptamen populus meus est filii
negantes. et factus est eis salvator
omni tribulatione eorum non
bulatus: et angelus facie eius
eos. In dilectione sua et indulgentia
ipse redemit eos et portavit eos et
eos cunctis diebus seculi. Ipsi autem
iracundiam provocaverunt et
runt spiritum sancti eius. Et conv
est eis in inimicum. et ipse debellavit
Et recordatus est dierum seculi moy
puli sui. ubi est qui eduxit eos de
cum pastoribus gregis sui. Ubi est qui
suit in medio eius spiritum sancti
qui eduxit ad dexteram moysen b
maiestatis sue. qui scidit aquas
ut faceret sibi nomen sempiternum
eduxit eos per abyssos quasi equum
to non impingentem. Quasi ani
in campo descendens. Spiritus domini
tor eius fuit. Sic duxisti populum
ut faceres tibi nomen glorie. Attende
celo et vide de habitaculo sancto tuo
glorie tue. ubi est zelus tuus et fort
tua. Multitudo viscerum tuorum
serationum tuarum super me
erunt. Tu enim pater noster: et abraham
nescivit nos: et israel ignoravit nos
domine pater noster redemptor noster a
nomen tuum. Quare errare nos
domine de viis tuis: indurasti cor
ne timeremus te. Convertere prop
servos tuos tribus hereditatis tue
nihilum possederunt populum
hostes nostri: conculcaverunt san
cationem tuam. Facti sumus quasi
principio cum non dominaris nostri
que invocaretur nomen tuum super
Utinam dirumperes celos et
deres: a facie tua montes de
rent sicut exustio ignis tabescerent
arderent igni ut notum fieret nom

tuum inimicis tuis a facie tua gentes
turbarentur. Cum feceris mirabilia non
sustinebimus descendisti et a facie tua
montes defluxerunt a seculo non audie
runt neque auribus perceperunt Oculus nõ
vidit deus absque te que preparasti expec
tantibus te. Occurristi letanti et facienti iusti
ciam in viis tuis recordabuntur tui Ecce
tu iratus es et peccavimus. In ipsis fui
mus semper et salvabimur Et facti su
mus ut immundus omnes nos quasi
pannus menstruate universe iusticie nre
Et cecidimus quasi folium universi et ini
quitates nre quasi ventus abstulerunt
nos Non est qui invocet nomen tuum
qui consurgat et teneat te. Abscondisti
faciem tuam a nobis et allisisti nos
in manu iniquitatis nre. Et nunc do
mine pater noster es tu: nos vero lu
tum et fictor nr tu: et opera manuum
tuarum omnes nos Ne irascaris dne
satis, et ne ultra memineris iniquitatis
nre. Ecce respice populus tuus omnes
nos. Civitas sancta tua facta est deserta
syon deserta facta est ierlm desolata do
mus sanctificationis nre et glorie nre ubi
te laudaverunt patres nri facta est in
combustionem ignis et omnia desiderabi
lia nra versa sunt in ruinas. lxv.

Numquid super his continebis te
domine tacebis et affliges nos
vehementer. Quesierunt me qui ante
non interrogabant: invenerunt qui nõ
quesierunt me. Dixi Ecce ego ad gen
tes que non invocabant nomen meum
Expandi manus meas tota die ad po
pulum incredulum: qui graditur in via
non bona post cogitationes suas populus
qui ad iracundiam provocat me ante
faciem meam semper: qui immolant in
ortis et sacrificant super lateres qui ha
bitant in sepulchris et in delubris idolorum
dormiunt qui comedunt carnem suillã
et ius prophanum in vasis eorum qui
dicunt recede a me non appropinques michi quia
immundus es Isti fumus erunt in
furore meo ignis ardens tota die Ecce
scriptum est coram me: non tacebo: sed
reddam et retribuam in sinu eorum ini
quitates vestras et iniquitates patrum vestrorum simul dicit
dominus: qui sacrificaverunt super mõ
tes et super colles exprobraverunt michi
et remeciar opus eorum primum in
sinu eorum. Hec dicit dominus Quo
modo si inveniatur granum in botro et di
catur ne dissipes illud quoniam benedictio
est. sic faciam propter servos meos ut nõ
disperdam totum. et educam de iacob semẽ
et de iuda possidentem montes meos: et
hereditabunt eam electi mei et servi mei
habitabunt ibi. Et erunt campestria in cau
las gregum et vallis achor in cubile ar
mentorum populo meo qui requisierunt
me et vos qui dereliquistis dominum qui
obliti estis montem sanctum meum qui po
nitis fortune mensam et libatis super
eam: numerabo vos in gladio et omnes
in cede corruetis pro eo quod vocavi et non
respondistis: locutus sum et non audistis
et faciebatis malum in oculis meis et que
nolui elegistis. Propter hoc dicit dominus
deus Ecce servi mei comedent et vos esu
rietis: Ecce servi mei bibent: et vos sitie
tis: Ecce servi mei letabuntur et vos con
fundemini. Ecce servi mei laudabunt pre
exultatione cordis: et vos clamabitis pre
dolore cordis et pre contritione spiritus ulu
labitis: et dimittetis nomen vestrum in iu
ramentum electis meis et interficiet te
dominus deus et servos suos vocabit
nomine alio in quo qui benedictus ẽ
super terram: benedicetur in domino a
men et qui iurat in terra iurabit in
domino amen: quia oblivioni tradi
te sunt angustie priores: et quia abscõ
dite sunt ab oculis meis. Ecce ego enim
creo celos novos et terram novam et
non erunt in memoria priora et non
ascendent super cor sed gaudebitis et exul
tabitis usque in sempiternum in his
que ego creo Quia ecce ego creo ierlm
exultationem et populum eius gaudi
um. Et exultabo in ierlm et gaudebo in
populo meo et non audietur in eo ultra
vox fletus et vox clamoris non erit
ibi amplius infans dierum et senex
qui non impleat dies suos: quoniam
puer centum annorum morietur et pec
cator centum annorum maledictus erit
Et edificabunt domos et habitabunt et
plantabunt vineas et comedent fructus
earum non edificabunt et alius habi
tabit: non plantabunt et alius come
det. Secundum dies enim ligni erunt di
es populi mei et opera manuum eorum
inveterabunt electi mei non labo
rabunt frustra neque generabunt in
conturbatione quia semen benedictorum

domini est: et nepotes eorum cum eis. Eritque antequam clament ego exaudiam adhuc illis loquentibus ego audiam. Lupus et agnus pascentur simul et leo et bos comedent paleas: et serpenti pulvis panis eius. Non nocebunt neque occident in omni monte sancto meo: dicit dominus. lxvi.

LXVI

Hec dicit dominus. Celum michi sedes: et terra scabellum pedum meorum. Que est ista domus quam edificabitis michi et quis iste locus quietis mee: omnia hec manus mea fecit: et facta sunt universa ista dicit dominus. Ad quem autem respiciam nisi ad pauperculum et contritum spiritu et trementem sermones meos. Qui immolat bovem: quasi qui interficiat virum. Qui mactat pecus quasi qui excerebret canem. Qui offert oblationem: quasi qui sanguinem suillum offerat. Qui recordatur thuris quasi qui benedicat idolo. Hec omnia elegerunt in viis suis: et in abominationibus suis anima eorum delectata est. Unde et ego eligam illusiones eorum et que timebant adducam eis. quia vocavi et non erat qui responderet: locutus sum et non audierunt feceruntque malum in oculis meis: et que nolui elegerunt. Audite verbum domini qui tremitis ad verbum eius. dixerunt fratres vestri odientes vos et abicientes propter nomen meum. Glorificetur dominus et videbimus in leticia vestra: ipsi autem confundentur. Vox populi de civitate vox de templo. Vox domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit et antequam veniret partus eius peperit masculum. Quis audivit umquam tale: et quis vidit huic simile. Numquid parturiet terra in die una. aut parietur gens simul: quia parturivit et peperit syon filios suos. Numquid ego qui alios parere facio: ipse non pariam dicit dominus. Si ego qui generationem ceteris tribuo sterilis ero ait dominus deus tuus. Letamini cum ierusalem: et exultate in ea omnes qui diligitis eam. Gaudete cum ea gaudio universi qui lugetis super terram ut sugatis et repleamini ab ubere consolationis eius ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius quia hec dicit dominus. Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis et quasi torrentem inundantem gloriam

Excerebret pell. cer. i. q. cerebro privet

al' cunctis

al' eam

gentium quam sugetis ad ubera p[…] mini: et super genua blandientur […] Quomodo si cui mater blandia[…] ego consolabor vos: et in ierusalem […] bimini. Videbitis et gaudebit co[…] et ossa vestra quasi herba germina[…] et cognoscetur manus domini […] et indignabitur inimicis suis […] ecce dominus in igne veniet […] turbo quadrige eius: reddere in […] tione furorem suum et increpationem suam in flamma ignis: quia in […] dominus diiudicabit: et in gladio […] ad omnem carnem et multiplica[…] interfecti a domino qui sanctifica[…] et mundos se putabant in hortis p[…] ianuam intrinsecus. Qui come[…] carnem suillam et abominatione[…] murem simul consumentur dicit do[…] minus. Ego autem opera eorum […] tiones eorum venio ut congreg[…] cum omnibus gentibus et linguis […] ent et videbunt gloriam meam […] nam in eis signum: et mittam […] qui salvati fuerint ad gentes in […] in africam et in lidiam tenentes sa[…] in ytaliam et greciam ad insu[…] ge ad eos qui non audierunt de […] non viderunt gloriam meam […] et adducent omnes fratres vestros de […] gentibus donum domino in equis […] quadrigis et in lecticis et in mulis et […] rucis ad montem sanctum meum […] rusalem dicit dominus: quomodo […] ferant filii israel munus in vase […] in domum domini: et assumam […] eis in sacerdotes et levitas dicit […] quia sicut celi novi et terra nova […] ego facio stare coram me dicit […] sic stabit semen vestrum et nomen […] erit mensis ex mense et sabbatum […] veniet omnis caro ut adoret […] ac mea dicit dominus. Et egre[…] et videbunt cadavera virorum […] varicati sunt in me. Vermis eorum […] morietur et ignis eorum non […] guetur et erunt usque ad sacietatem […] sionis omni carni. Explicit liber ysaie prophete […] prefacio sancti ieronimi presbiteri in ieremiam […]

Ieremias propheta cui hic prologus […] bitur sermone quidem apud he[…] ysaia et osee et quibusdam alii[…] phetis videtur esse rusticior sed sensibus pa[…] quippe qui eodem spiritu prophe[…]

Porro simplicitas eloquii de loco ei in
quo natus est accidit. Fuit enim ana
thothites qui est usque hodie viculus tri
bus ab ierosolimis distans milibus, sa
cerdos ex sacerdotibus et in matris utero
sanctificatus: virginitate sua evangelicum
arcanum christi ecclesie dedicans. Hic vaticina
ti exorsus est puer et captivitatem urbis
atque vidit non solum spiritu sed et oculis car
nis intuitus est. Jam decem tribus israel
assyrii in medos transtulerant ignotas terras
earum colonie gentium possidebant. Un
de in iuda tantum et in beniamin prophe
tavit et civitatis sue ruinas quadruplici
planxit alphabeto: quod nos mensure
metri versibus reddidimus. Preterea
ordinem visionum qui apud grecos et
latinos omnino confusus est ad pristi
nam fidem correximus. Librum autem
baruch notarii eius qui apud hebreos
nec legitur nec habetur pretermisimus
pro his omnibus maledicta ab emulis
prestolantes quibus me necesse est per singula
opuscula respondere. Et hoc facio quia
vos cogitis. Ceterum ad compendium ma
liciosis fuerat modum furori eorum si
lentio meo ponere: quam cotidie novi
aliquid scriptitantem invidorum in
saniam provocare. Explicit prologus. Incipit
liber ieremie prophete

VErba ieremie filii
helchie de sacerdotibus
qui fuerunt in ana
thot in terra benia
min: quod factum
est verbum domini
ad eum in diebus io
sie filii amon regis iuda in terciodeci
mo anno regni eius et factum est in
diebus ioachim filii iosie regis iuda usque
ad consummationem undecimi anni
sedechie filii iosie regis iude: usque ad trans
migrationem ierusalem in mense quinto.
Et factum est verbum domini ad me
dicens priusquam te formarem in utero
novi te et antequam exires de vulva
sanctificavi te: et prophetam in gentibus de
di te. Et dixi A. a. a. domine deus ec
ce nescio loqui: quia puer ego sum. Et
dixit dominus ad me. Noli dicere puer
sum: quoniam ad omnia que mit
tam te ibis: et universa quecumque man
davero tibi loqueris. Ne timeas a facie
eorum: quia ego tecum sum ut eruam
te dicit dominus. Et misit dominus manum
suam et tetigit os meum: et dixit dominus
ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo: ec
ce constitui te hodie super gentes et super
regna ut evellas et destruas et disperdas
et dissipes: et edifices et plantes. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Quid
tu vides ieremia? Et dixi. Virgam vi
gilantem ego video. Et dixit dominus ad
me. Bene vidisti: quia ego vigilabo super
verbo meo ut faciam illud. Et factum est
verbum domini secundo ad me dicens:
Quid tu vides: et dixi. Ollam succensam
ego video: et faciem eius a facie aquilo
nis. Et dixit dominus ad me. Ab aquilo
ne pandetur malum super omnes habi
tatores terre quia ecce ego convocabo om
nes cognationes regnorum aquilonis
ait dominus: et venient et ponent unus
quisque solium suum in introitu porta
rum ierusalem et super omnes muros eius
in circuitu et super universas urbes iu
da. Et loquar iudicia mea cum eis super
omni malicia eorum qui dereliquerunt
me et libaverunt diis alienis: et
adoraverunt opus manuum suarum.
Tu ergo accinge lumbos tuos: et surge
et loquere ad eos omnia que ego precipi
o tibi. Ne formides a facie eorum: neque
enim timere te faciam vultum eorum.
Ego quippe dedi te hodie in civitatem
munitam et in columnam ferream et
in murum ereum super omnem terram
regibus iuda. principibus eius et sacerdotibus
et omni populo terre et bellabunt adver
sum te et non prevalebunt quia tecum
ego sum ait dominus ut liberem te. ·ii·

II

ET factum est verbum domini ad
me dicens. Vade et clama in auri
bus ierusalem dicens. Hec dicit dominus Re
cordatus sum tui miserans adolescentiam
tuam et caritatem desponsationis tue
quando secuta es me in deserto: in terra
que non seminatur. Sanctus israel domino
primitie frugum eius. Omnes qui devo
rant eum delinquunt mala venient
super eos dicit dominus. Audite verbum
domini domus iacob: et omnes cognati
ones domus israel. Hec dicit dominus.
Quid invenerunt patres vestri in me iniqui
tatis quia elongaverunt a me et am
bulaverunt post vanitatem. Et vani
facti sunt: et non dixerunt. Ubi est domi
nus qui ascendere nos fecit de terra egip

ti qui transduxit nos per desertum et per terram
inhabitabilem et inuiam per terram si
tis et imaginem mortis per terram in
qua non ambulauit uir neque habitauit
homo. Et induxi uos in terram carmeli
ut comederetis fructus eius et optima illius.
Et ingressi contaminastis terram meam
et hereditatem meam posuistis in abho
minationem. Sacerdotes non dixerunt u
bi est dominus: et tenentes legem nescierunt
me et pastores preuaricati sunt in me et
prophete prophetauerunt in baal et idola
secuti sunt. Propterea adhuc iudicio con
tendam uobiscum ait dominus et cum
filiis uestris disceptabo. Transite ad insulas
cethim et uidete: et in cedar mittite et con
siderate uehementer: et uidete si factum
est huiuscemodi: si mutauit gens deos
suos: et certe ipsi non sunt dii. Populus
uero meus mutauit gloriam suam in
idolum. Obstupescite celi super hoc: et porte
eius desolamini uehementer dicit domi
nus. Duo enim mala fecit populus me
us. Me dereliquerunt fontem aque ui
ue: et foderunt sibi cisternas cisternas
dissipatas que continere non ualent a
quas. Numquid seruus est israel aut uer
naculus. Quare ergo factus est in predam.
Super eum rugierunt leones et dederunt
uocem suam posuerunt terram eius in
desolationem: ciuitates eius exuste sunt:
et non est qui habitet in eas. Filii quoque mem
pheos et taphnes: constuprauerunt te usque
ad uerticem. Numquid non istud factum
est tibi quia dereliquisti dominum deum tu
um eo tempore quo ducebat te per uiam.
Et nunc quid tibi uis in uia egypti: ut
bibas aquam turbidam. Et quid tibi cum
uia assyriorum: ut bibas aquam flumi
nis. Arguet te malitia tua: et auersio tu
a increpabit te. Scito et uide quia malum
et amarum est reliquisse te dominum deum
tuum: et non esse timorem eius apud te
dicit dominus deus exercituum. A seculo con
fregisti iugum meum: rupisti uincula
mea: et dixisti. Non seruiam. In omni col
le sublimi et sub omni ligno frondoso
tu prosternebaris meretrix. Ego autem
plantaui te uineam electam: omne seme
uerum. Quomodo ergo conuersa es in pra
uum uinea aliena. Si laueris te nitro
et multiplicaueris tibi herbam borith: ma
culata es in iniquitate tua dicit dominus
deus. Quomodo dicis non sum polluta

[Margin notes: al' celi — al' solitudinem — al' dñi — al']

post baalim non ambulaui. Vi
uias tuas in conualle scito quid fece
Cursor leuis explicans uias suas. On
assuetus in solitudine in desiderio
sue attraxit uentum amoris
lus auertet eam. Omnes qui quer
non deficient: in menstruis eius
ent eam. Prohibe pedem tuum a
et guttur tuum a siti. Et dixisti des
nequaquam faciam. Adamaui qu
enos: et post eos ambulabo. Quo
confunditur fur quando depreh
sic confusi sunt domus israel ip
eorum principes et sacerdotes et
eorum dicentes ligno pater me
tu: et lapidi tu me genuisti. Ve
ad me tergum et non faciem et
pore afflictionis sue dicent. Surge
bera nos. Ubi sunt dii tui quos
bi. Surgant et liberent te in
afflictionis tue. Secundum nu
quippe ciuitatum tuarum
iuda. Quid uultis mecum iu
tendere: omnes dereliquistis me
minus. Frustra percussi filios ue
ciplinam non receperunt. Deuo
dius uester prophetas uestros quasi le
tator generatio uestra. Videte uer
mini. Numquid solitudo factus
eli aut terra serotina. Quare er
populus meus. Recessimus non
mus ultra ad te. Numquid obli
uirgo ornamenti sui sponsa fas
toralis sue. Populus uero meus
est mei diebus innumeris
niteris ostendere uiam tuam
ad querendam dilectionem. Que
et malitias docuisti uias tuas et
tuis inuentus est sanguis ani
pauperum et innocentum non
fossis inueni eos sed in omnibus
supra memoraui et dixisti absque
et innocens ego sum et propter
tatur furor tuus a me. Ecce ego
contendam tecum: eo quod dixeris
peccaui. Quam uilis facta es ni
iterans uias tuas. Et ab egypto
deris sicut confusa es ab assur
ab ista egredieris: et manus tue
super caput tuum: quoniam
dominus confidentiam tuam
habebis prosperum. III.

Vulgo dicitur si dimiserit
uxorem suam et recedens

dimiserit uirum alterum: numquid reuertetur ad eum ultra. Numquid non polluta et contaminata erit mulier illa. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis tamen reuertere ad me dicit dominus, leua oculos tuos in directum et uide ubi non prostrata sis. In uiis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine et polluisti terram in fornicationibus tuis et in malitiis tuis. Quam ob rem prohibite sunt stille pluuiarum et serotinus imber non fuit. frons mulieris meretricis facta est tibi noluisti erubescere ergo saltim amodo uoca me pater meus: dux uirginitatis mee tu es. Numquid irasceris in perpetuum aut perseuerabis in finem. Ecce locuta es et fecisti mala et potuisti. et dixit dominus ad me in diebus iosie regis. Numquid uidisti que fecerit auersatrix israel. Abiit sibimet super omnem montem excelsum et sub omni ligno frondoso: et fornicata est ibi. Et dixi cum fecisset hec omnia ad me reuertere et non est reuersa. Et uidit preuaricatrix soror eius iuda quia pro eo quod mechata esset auersatrix israel dimisissem eam et dedissem ei libellum repudii et non timuit preuaricatrix iuda soror eius ~~iuda quia pro eo quod mechata esset auersatrix israel dimisissem~~ sed abiit et fornicata est etiam ipsa et facilitate fornicationis sue contaminauit terram: et mechata est cum lapide et cum ligno et in omnibus his non est reuersa ad me preuaricatrix soror eius iuda et in toto corde suo sed in mendacio ait dominus. Et dixit dominus ad me Iustificauit animam suam auersatrix israel: comparatione preuaricatricis ~~israel comparatione~~ iuda. Uade et clama sermones istos contra aquilonem: et dices Reuertere auersatrix israel ait dominus et non auertam faciem meam a uobis quia sanctus ego sum ait dominus: et non irascar in perpetuum. Tamen scito iniquitatem tuam: quia in dominum deum tuum preuaricata es et dispersisti uias tuas alienis sub omni ligno frondoso: et uocem meam non audisti ait dominus. Conuertimini filii reuertentes dicit dominus: quia ego uir uester. Et assumam uos unum de ciuitate et duos de cognatione et introducam uos in syon. Et dabo uobis pastores iuxta cor meum et pascent uos scientia et doctrina. Cumque multiplicati fueritis et creueritis in terra in diebus illis ait dominus non dicent ultra archa testamenti domini neque ascendet super cor neque recordabuntur illius nec uisitabitur nec fiet ultra. In tempore illo uocabunt ierusalem solium domini et congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine domini in ierusalem: et non ambulabunt post prauitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibit domus iuda ad domum israel et uenient simul de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus uestris. Ego autem dixi. Quomodo ponam te in filiis et tribuam tibi terram desiderabilem hereditatem preclaram exercituum gentium. Et dixi patrem uocabis me: et post me ingredi non cessabis. sed quomodo si contempnat mulier amatorem suum. sic contempsit me domus israel dicit dominus. Uox in uiis audita est ploratus et ululatus filiorum israel. Quoniam iniquam fecerunt uiam suam: obliti sunt domini dei sui. Conuertimini filii reuertentes: et sanabo auersiones uestras. Ecce nos uenimus ad te: tu enim es dominus deus noster. uere mendaces erant colles: multitudo montium. Uere in domino deo nostro salus israel. Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra: greges eorum et armenta eorum filios eorum et filias eorum. Dormiemus in confusione nostra et operiet nos ignominia nostra: quoniam domino deo nostro peccauimus nos et patres nostri ab adolescentia nostra usque ad hanc diem et non audiuimus uocem domini dei nostri. iiii.

IIII

Si reuerteris israel ait dominus ad me conuertere. Si abstuleris offendicula tua a facie mea: non commoueberis et iurabis uiuit dominus in ueritate et in iudicio et in iustitia et benedicent eum gentes ipsumque laudabunt. Hec enim dicit dominus uiro iuda et habitatoribus ierusalem Nouate uobis nouale. et nolite serere super spinas. Circumcidimini domino et auferte preputia cordium uestrorum uiri iuda et habitatores ierusalem: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea et succendatur

Si reuerteris ad me ...

tur et non sit qui extinguat. propter malitiam cogitationum vestrarum. Annuntiate in iuda: et in ierusalem auditum facite loquimini. et canite tuba in terra clamate fortiter et dicite. Congregamini et ingrediamur civitates munitas: levate signum in syon. Confortamini nolite stare: quia malum ego adduco ab aquilone et contritionem magnam. Ascendit leo de cubili suo: et predo gentium se levavit. Egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in desolationem. Civitates tue vastabuntur remanentes absque habitatore. Super hoc accingite vos ciliciis plangite et ululate quia non est aversa ira furoris domini a vobis. Et erit in die illa dicit dominus peribit cor regis et cor principum. et obstupescent sacerdotes et prophete consternabuntur. Et dixi. heu. heu. heu domine deus. Ergo ne decepisti populum istum et ierusalem dicens: pax erit vobis. Et ecce pervenit gladius usque ad animam. In tempore illo dicetur populo huic et ierusalem. ventus urens in viis que sunt in deserto vie filie populi mei non ad ventilandum et ad purgandum: spiritus plenus ex his veniet michi et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet: et quasi tempestas currus eius velociores aquilis equi illius ve nobis: quoniam vastati sumus. Lava a malitia cor tuum ierusalem ut salva fias. Usquequo morabuntur in te cogitationes noxie. Vox enim annuntiantis a dan: et notum facientis idolum de monte effraim. Commemorate gentes. Ecce auditum est in ierusalem custodes venire de terra longinqua: et dare super civitates iuda vocem suam. Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro: quia me ad iracundiam provocavit ait dominus. Vie tue et cogitationes tue: fecerunt hec tibi. Ista malitia tua quia amara: quia tetigit cor tuum. Ventrem meum ventrem meum doleo: sensus cordis mei conturbati sunt in me. Non tacebo: quoniam vocem buccine audivit anima mea: clamorem prelii. Contritio super contritionem vocata est et vastata est omnis terra. Repente vastata sunt tabernacula mea subito pelles mee. Usquequo videbo fu

al' tam

doleo

gientem audiam vocem buccine. Quia stultus populus meus me non cognovit: filii insipientes sunt et vecordes. Sapientes sunt ut faciant mala: bene autem facere nescierunt. Aspexi terram et ecce vacua erat et nichil et celos: et non erat lux eis. Vidi montes: et ecce movebantur et omnes colles conturbati sunt. Intuitus sum et non erat homo: et omne volatile celi recessit. Aspexi. Et ecce carmelus desertus et omnes urbes eius destructe sunt a facie domini et a facie ire furoris eius. Hec enim dicit dominus. Deserta erit omnis terra sed tamen consummationem non faciam. Lugebit terra et merebunt celi desuper: eo quod locutus sum. Cogitavi et non penituit me: nec aversus sum ab eo. A voce equitis et mittentis sagittam ~~sagittam~~ fugit omnis civitas. Ingressi sunt ardua et ascenderunt rupes. Universe urbes derelicte sunt: et non habitat in eis homo. Tu autem vastata quid facies. Cum vestieris te coccino cum ornata fueris monili aureo et pinxeris stibio oculos tuos: frustra componeris. Contempserunt te amatores tui animam tuam querent. Vocem enim quasi parturientis audivi angustias ut puerpere. Vox filie syon intermorientis expandentes que manus

Ve michi quia defecit anima mea propter interfectos. Circuite vias ierusalem et aspicite et considerate et querite in plateis eius an inveniatis virum facientem iudicium et querentem fidem et propitius ero ei. Quod si etiam vivit dominus dixerint et hoc falso iurabunt. Domine oculi tui respiciunt fidem. Percussisti eos et non doluerunt. Attrivisti eos et renuerunt accipere disciplinam. Induraverunt facies suas super petram et noluerunt reverti. Ego autem dixi forsitan pauperes sunt et stulti ignorantes viam domini iudicium dei sui. Ibo igitur ad optimates et loquar eis. Ipsi enim cognoverunt viam domini: iudicium dei sui. Et ecce magis hi simul confregerunt iugum ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silva: lupus ad vesperam vastavit eos: pardus vigilans super civitates eorum. Omnis qui egressus fuerit ex

eorum quia multiplicate sunt aversiones eorum. Super quo propitius tibi esse potero. Filii tui dereliquerunt me: et iurant in his qui non sunt dii. Saturavi eos et mechati sunt: et in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores in feminas et emissarii facti sunt: unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Numquid super his non visitabo dicit dominus: et in gente tali non ulciscetur anima mea? Ascendite muros eius et dissipate consummationem autem nolite facere. Auferte propagines eius quia non sunt domini. Prevaricatione enim prevaricata est in me domus Israel et domus Iuda: ait dominus. Negaverunt dominum et dixerunt: Non est ipse: neque veniet super nos malum: gladium et famem non videbimus. Prophete fuerunt in ventum locuti et responsum non fuit in eis. Hec ergo evenient illis. Hec dicit dominus deus exercituum: quia locuti estis verbum istud: ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem et populum istum in ligna et vorabit eos. Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel ait dominus. gentem robustam: gentem antiquam. gentem cuius ignorabis linguam neque intelliges quid loquatur. Pharetra eius quasi sepulcrum patens: universi fortes. Et comedet segetes tuas et panem tuum: devorabit filios et filias tuas. Comedet gregem tuum et armenta tua: comedet vineam tuam et ficum tuam et conteret urbes munitas tuas in quibus tu habes fiduciam gladio. Verumtamen in diebus illis ait dominus non faciam vos in consummationem. Quod si dixeritis: quare fecit dominus deus noster nobis hec omnia? dices ad eos: Sicut dereliquistis me et servistis deo alieno in terra vestra: sic servietis alienis in terra non vestra. Annuntiate hoc domui Iacob: et auditum facite in Iuda dicentes. Audi populus stulte qui non habes cor: qui habentes oculos non videtis et aures et non auditis. Me ergo non timebitis ait dominus: et a facie mea non dolebitis? Qui posui arenam terminum mari preceptum sempiternum quod non preteribit. Et commovebuntur et non poterunt: et intumescent fluctus eius et non transibunt illud. Populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans: recesserunt et abierunt: et non dixerunt in corde suo. Metuamus dominum deum nostrum qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam in tempore suo: plenitudinem annue messis custodientem nobis. Iniquitates vestre declinaverunt hec: et peccata vestra prohibuerunt bonum a nobis: quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes: laqueos ponentes et pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena avibus sic domus eorum plene dolo. Ideo magnificati sunt et ditati. Incrassati sunt et impinguati et preterierunt sermones meos pessime. Causam vidue non iudicaverunt: causam pupilli non direxerunt: et iudicium pauperum non iudicaverunt. Numquid super his non visitabo dicit dominus. aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Stupor et mirabilia facta sunt in terra. Prophete prophetabant mendacium: et sacerdotes applaudebant manibus suis. et populus meus dilexit talia. Quid ergo fiet in novissimo eius? .vi.

VI

Confortamini filii Beniamin in medio Ierusalem. et in Thecua clangite buccina et super Bethacarem levate vexillum: quia malum visum est ab aquilone et contritio magna. Speciose et delicate assimilavi filiam Sion. Ad eam venient pastores et greges eorum. fixerunt in ea tentoria in circuitu: pascet unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate super eam bellum: consurgite et ascendamus in meridie. Ve nobis quia declinavit dies: quia longiores facte sunt umbre vesperi. Surgite et ascendamus in nocte et dissipemus domos eius: quia hec dicit dominus exercituum. Cedite lignum eius: effundite circa Ierusalem aggerem. Hec est civitas visitationis: omnis calumpnia in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam: sic frigidam fecit malitiam suam. Iniquitas et vastitas audietur in ea coram me semper: infirmitas et plaga. Erudire Ierusalem

ne forte recedat anima mea a te: ne
forte ponam te desertam terram in ha
bitabilem. Hec dicit dominus exercituum
usque ad racemum colligent quasi in
uinea reliquias israel. Conuerte ma
num tuam quasi uindemiator ad car
tallum. Cui loquar: et quem contesta
bor ut audiat. Ecce incircumcise aures
eorum: et audire non possunt. Ecce uerbum
domini factum est eis in obprobrium
et non suscipient illud. Ideo furore do
mini plenus sum: laboraui sustinens.

al' foris

Effunde super paruulum furorem: et sup
concilium iuuenum simul. Vir enim
cum muliere capietur et senex cum pleno
dierum. Et transibunt domus eorum
ad alteros agri et uxores pariter: quia
extendam manum meam super habitan
tes terram dicit dominus. A minore
quippe usque ad maiorem omnes aua

Nota de auaritia

ritie student et a propheta usque ad sacerdotem
cuncti faciunt dolum. Et curabant con
tritionem filie populi mei cum igno
minia dicentes pax pax: et non erat pax.
Confusi sunt quia abhominationem
fecerunt. Quin potius confusione non
sunt confusi: et erubescere nescierunt.
Quam ob rem cadent inter ruentes:
in tempore uisitationis sue corruent
dicit dominus. Hec dicit dominus sta
te super uias et uidete: et interrogate
de semitis antiquis que sit uia bona et
ambulate in ea: et inuenietis refrige
rium animabus uestris et dixerunt non
ambulabimus. Et constitui super uos
speculatores: et dixi audite uocem tube
et dixerunt. Non audiemus. Ideo audi
te gentes: et cognosce congregatio quan
ta ego faciam eis. Audi terra. Ecce
ego adducam mala super populum
istum fructum cogitationum eius: quia
uerba mea non audierunt et legem
meam proiecerunt. Vt quid mihi thus
de saba affertis: et calamum suaue olen

Nota

tem de terra longinqua. Holocaustomata
uestra non sunt accepta: et uictime
uestre non placuerunt michi. Propterea hec
dicit dominus. Ecce dabo in populum
istum ruinas: et ruent in eis patres
et filii simul: uicinus et proximus et
peribunt. Hec dicit dominus. Ecce populus

deo

uenit de terra aquilonis: et gens magna
consurget a finibus terre. Sagittam
et scutum arripiet: crudelis est et non

miserebitur. Vox eius quasi ma
bit: et super equos ascendent pr
quasi uir ad prelium aduersum
syon. Audiuimus famam eius
lute sunt manus nostre. Tribu
prehendit nos dolores ut par
Nolite exire ad agros et in
ambuletis: quoniam glad
pauor in circuitu. Filia popu
accingere cilicio et conspergere
unigeniti fac tibi planctum
quia repente ueniet uastat
Probatorem dedi te in populo
bustum et scies et probabis
Omnes isti principes declina
lantes fraudulenter: es et fer
uniuersi corrupti sunt. Defecit
in igne consumptum est plu
Frustra conflauit conflator
enim eorum non sunt con
Argentum reprobum uo
quia dominus proiecit illos.

Verbum quod factum
ad ieremiam a domino
Sta in porta domus domini: et pre
uerbum illud et dic. Audite u
domini omnis iuda qui ingre
per portas has ut adoretis d
Hec dicit dominus exercituum
Bonas facite uias uestras et stu
et habitabo uobiscum in lo
Nolite confidere in uerbis men
tes: templum domini templ
templum domini est: quoniam
direxeritis uias uestras et studi
ceritis iudicium inter uirum
ximum eius. Aduene et pupill
due non feceritis calumpni
sanguinem innocentem eff
in loco hoc et post deos alie
ambulaueritis in malum
ipsis: habitabo uobiscum in lo
terra quam dedi patribus uestris
usque in seculum. Ecce uos c
uobis in sermonibus men
proderunt uobis furari oc
rari iurare mendaciter liba
et ire post deos alienos quos
et uenistis et stetistis coram m
hac in qua inuocatum n
et dixistis liberati sumus eo
rimus omnes abhominati
tas. Ergo spelunca latron
domus ista: in qua inuoca

nomen meum in oculis uris. Ego ego sum
ego uidi dicit dominus. Ite ad locum meu
in silo ubi habitauit nomen meum a princi
pio et uidete que fecerim ei propter maliciā
populi mei isrl. et nunc quia fecistis omnia
opera hec dicit dominus: et locutus sum ad
uos mane consurgens et loquens et nō
audistis: et uocaui uos et non respondistis
faciam domui huic in qua inuocatum ē
nomen meum et in qua uos habetis fiduci
am et loco quem dedi uobis: et pātribus ue
stris sicut feci silo: et proiciam uos a facie
mea sicut proieci omnes frēs urōs uniū
sum semen ephraim. Tu ergo noli orare
pro populo hoc neque assumas pro eis lau
dem et orationem et nō obsistas michi:
quia non exaudiam te. Nonne uides
quid isti faciunt in ciuitatibus iuda. et
in plateis ierlm filii colligunt ligna et
patres succendunt ignem et mulieres
conspergunt adipem ut faciant placen
tas regine celi et libent diis alienis: et
me ad iracundiam prouocent. Numquid
me ad iracundiam prouocant dicit
dominus. Nonne semetipsos in confusi
onem uultus sui. Ideo hec dicit domin
deus. Ecce furor meus et indignatio mea
conflatur super locum istum: super uiros
et super iumenta et super lignum regi
onis et super fruges terre: et succendetur
et non extinguetur. Hec dicit dominus
exercituum deus isrl. holocaustomata urā ad
dite uictimis uris et comedite carnes
quia non sum locutus cum pātribus uris
et non precepi eis in die qua eduxi eos
de terra egipti de uerbo holocaustomatū
et uictimarum sed hoc uerbum precepi
eis dicens. Audite uocem meam: et ero
uobis deus et uos eritis michi populus: et
ambulate in omni uia quam manda
bo uobis ut bene sit uobis. Et non au
dierunt neque inclinauerunt aurem su
am sed abierunt in uoluptatibus suis et
prauitate cordis sui mali facti sunt
retrorsum et non in ante a die qua egres
si sunt patres eorum de terra egipti:
usque ad diem hanc. Et misi ad eos oēs
seruos meos prophās per diem consurgēs
diluculo et mittens: et non audierunt
me neque inclinauerunt aurem suam
sed indurauerunt ceruicem: et peius
operati sunt quam patres eorum. Et
loqueris ad eos omnia uerba hec et
non audient te et uocabis eos et nō

responderunt tibi. Et dices ad eos hec est
gens que non audiuit uocem domini dei
sui neque recepit disciplinam periit fides et
ablata est de ore eorum. Tonde capillum tu
um et proice et sume in directum planctū
quia proiecit dominus et reliquit generatio
nem furoris sui. Quia fecerunt filii iuda
malum in oculis meis dicit dominus:
posuerunt offendicula sua in domo in qua
inuocatum est nomen meum: ut pollueret
eam. Et edificauerunt excelsa thophet que
est in ualle filii ennon ut incenderent fili
os suos et filias suas igni: que non pre
cepi neque cogitaui in corde meo. Ideo ecce
dies ueniunt dicit dominus et non dice
tur amplius thophet et uallis filii ennon
ut incenderent sed uallis interfectionis
et sepelient in thophet eo quod non sit lo
cus et erit morticinum populi huius in
cibum uolucribus celi et bestiis terre et nō
erit qui abigat et quiescere faciam de ur
bibus iuda et de plateis ierlm uocem gau
dii et uocem letitie uocem sponsi et uocē
sponse in desolatione enim erit terra. ·viii·

VIII

In tempore illo ait dominus eicient ossa
regis iuda et ossa principum eius et ossa
sacerdotum et ossa prophetarum et ossa
eorum qui habitauerunt ierlm de sepul
cris suis et expandent ea ad solem et lunā
et omnem miliciam celi que dilexerunt
et quibus seruierunt et adorauerunt. Nō
colligentur et non sepelientur in sterqui
linium super faciem terre erunt. Et eligent
magis mortem quam uitam omnes qui
residui fuerint de cognatione hac pessima
in uniuersis locis que derelicta sunt ad que
eieci eos dicit dominus exercituum. Et
dices ad eos hec dicit dominus. Numquid
qui cadit non resurget et qui auersus ē
non reuertetur. Quare ergo auersus est
populus iste in ierlm auersione conten
tiosa. Apprehenderunt mendacium et no
luerunt reuerti. Attendi et auscultaui: ne
mo quod bonum est loquitur. Nullus est
qui agat penitentiam super peccato suo
dicens quid feci. Omnes conuersi sunt
ad cursum suum quasi equus impetu
uadens in prelium. Miluus in celo co
gnouit tempus suum: turtur et hirundo
et ciconia custodierunt tempus aduen
tus sui: populus autem meus non co
gnouit iudicium domini. Quomodo di
citis sapientes nos sumus: et lex dñi
nobiscum est: uere mendacium operat

est stilus mendax scribarum Confusi sunt
sapientes perterriti et capti sunt ver-
bum domini proiecerunt: et sapientia
nulla est in eis. propterea dabo mulieres
eorum exteris et agros eorum heredibus alienis
quia a minimo usque ad maximum omnes
avariciam sequuntur et propheta usque
ad sacerdotem cuncti faciunt menda-
cium et sanabant contritionem filie populi
ad ignominiam dicentes: pax pax: cum
non esset pax. Confusi sunt quia abhomi-
nationem fecerunt. Quinimmo con-
fusione non sunt confusi et erubescere
nescierunt. Idcirco cadent inter corruentes
in tempore visitationis sue corruent di-
cit dominus. Congregans congregabo
eos dicit dominus. Non est uva in vitibus
et non sunt ficus in ficulneis folium de-
fluxit: et dedi eis que pretergressa sunt.
Quare sedemus? Convenite et ingre-
diamur civitatem munitam et sile-
amus ibi: quia dominus noster silere
nos fecit. et potum dedit nobis aquam
fellis peccavimus enim domino. Ex-
pectavimus pacem: et non erat bonum
Tempus medele: et ecce formido. A dan
auditus est fremitus equorum eius.
A voce hinnituum pugnatorum eius
commota est omnis terra et venerunt
et devoraverunt terram et plenitudi-
nem eius: urbem et habitatores eius
Quia ecce ego mittam vobis serpentes
regulos quibus non est incantatio:
et mordebunt vos dicit dominus. Do-
lor meus super dolorem: in me cor
meum merens Ecce vox clamoris filie
populi mei: de terra longinqua. Num-
quid dominus in syon non est aut rex
eius non est in ea? Quare ergo me ad
iracundiam concitaverunt in sculp-
tilibus suis et in vanitatibus alienis?
Transiit messis: finita est estas: et nos
salvati non sumus super contritione
filie populi mei contritus sum et con-
tristatus: stupor obtinuit me. Numquid
resina non est in galaad aut medicus
non est ibi? Quare igitur non est ob-
ducta cicatrix filie populi mei. ix.

IX

Quis dabit capiti meo aquam et
oculis meis fontem lacrimarum
et plorabo die et nocte interfectos filie po-
puli mei? Quis dabit me in solitudine
diversorium viatorum: et derelinquam
populum meum et recedam ab eis? Qu-

omnes adulteri sunt coetus prevarica[...]
et extenderunt linguam suam [...]
arcum mendacii et non verita[...]
confortati sunt in terra quia de [...]
malum egressi sunt: et me non [...]
noverunt dicit dominus. Unusquisque [...]
a proximo suo custodiat et [...]
fratre suo non habeat fiduciam [...]
frater supplantans supplantabit [...]
amicus fraudulenter incedet [...]
fratrem suum deridebit: et verita[...]
loquentur. Docuerunt enim lin[...]
suam loqui mendacium: ut [...]
agerent laboraverunt. Habita[...]
in medio doli. in dolo: renuer[...]
me dicit dominus. Propterea [...]
dominus exercituum. Ecce ego [...]
bo et probabo eos Quid enim [...]
faciam a facie filie populi mei [...]
ta vulnerans lingua eorum [...]
locuta est in ore suo pacem [...]
amico suo: et occulte ponit [...]
Numquid super his non visi[...]
dominus aut in gentem hu[...]
di non ulciscetur anima mea [...]
montes assumam fletum et [...]
et super speciosa deserti planctum [...]
incensa sunt eo quod non sit [...]
siens: et non audierunt vo[...]
dentis. A volucre celi usque ad [...]
transmigraverunt et rece[...]
et dabo ierusalem in acervos hare[...]
bilia draconum et civitates [...]
bo in desolationem eo quod non [...]
bitator Quis est vir sapiens [...]
telligat hoc et ad quem ver[...]
domini fiat ut annunciet [...]
re perierit terra. exusta sit [...]
sertum eo quod non sit qui [...]
at? Et dixit dominus Quia [...]
runt legem meam quam de[...]
non audierunt vocem meam [...]
ambulaverunt in ea et abie[...]
pravitatem cordis et post ba[...]
didicerunt a patribus suis: idcirco [...]
dicit dominus exercituum deus [...]
Ecce ego cibabo populum istum [...]
thio et potum dabo eis aquam [...]
Et dispergam eos in gentibus [...]
non noverunt ipsi et patres [...]
et mittam post eos gladium [...]
consummentur hec dicit dominus [...]
exercituum Contemplamini [...]
cate lamentatrices et ven[...]

ad eas que sapientes sunt mittite
et properent: festinent et assumant su
per nos lamentum. Deducant oculi nostri
lacrimas et palpebre nostre defluant aquis.
quia vox lamentationis audita est de
syon. Quomodo vastati sumus et con
fusi vehementer. Quia dereliquimus
terram: quoniam deiecta sunt taber
nacula nostra. Audite igitur mulieres ver
bum domini et assumant aures vestre
sermonem oris eius: et docete filias ve
stras lamentum et unaqueque proxi
mam suam planctum: quia ascendit
mors per fenestras vestras: ingressa est
domos vestras disperdere parvulos de fo
ris iuvenes de plateis loquere. Hec di
cit dominus et cadet morticinum hominis
quasi stercus super faciem regionis:
et quasi fenum post tergum metentis
et non est qui colligat. Hec dicit dominus.
Non glorietur sapiens in sapientia su
a et non glorietur fortis in fortitudine
sua: et non glorietur dives in divitiis
suis: Sed in hoc glorietur qui gloriatur
scire et nosse me: quia ego sum dominus
qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam
in terra. Hec enim placent michi: ait
dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus
et visitabo super omnem qui circumci
sum habet preputium: super egiptum.
et super iudam. et super edom. et super
filios ammon et super filios moab. et
super omnes qui attonsi sunt in comam
habitantes in deserto. quia omnes gen
tes habent preputium: omnis autem do
mus israel incircumcisi sunt corde. ·X·

Audite verbum quod locutus est do
minus super vos domus israel. Hec
dicit dominus. Iuxta vias gentium no
lite discere: et a signis celi nolite metuere
que timent gentes. quia leges populo
rum vane sunt: quia lignum de sal
tu precidit opus manuum artificis in
ascia: argento et auro decoravit illud.
clavis et malleis compegit ut non dis
solvatur. In similitudinem palme fa
bricata sunt et non loquentur: portata
tollentur quia incedere non valent. No
lite ergo timere ea quia neque male pos
sunt facere: nec bene. Non est similis
tui domine: magnus es tu et magnum
nomen tuum in fortitudine. Quis non
timebit te o rex gentium? Tuum est e
nim decus inter cunctos sapientes gen

tium et in universis regnis eorum nullus
est similis tui. Pariter insipientes et fatui
probabuntur: doctrina vanitatis eorum
lignum est. Argentum involutum de
tharsis affertur. et aurum de ofaz opus
artificis et et manus erarii: Iacinctus et
purpura indumentum eorum opus
artificum universa hec. Dominus autem
deus verus est: ipse deus vivens, rex sem
piternus. Ab indignatione eius commo
vebitur terra. et non sustinebunt gentes
comminationem eius. Sic ergo dicetis
eis. Dii qui celos et terram non fecerunt
pereant de terra et de his qui sub celo sunt.
Qui facit terram in fortitudine sua. pre
parat orbem in sapientia sua: et pruden
tia sua extendit celos. Ad vocem suam
dat multitudinem aquarum in celo
et elevat nebulas ab extremitatibus ter
re. fulgura in pluviam facit: et educit
ventos de thesauris suis. Stultus factus est
omnis homo a scientia confusus est
omnis artifex in sculptili: quoniam
falsum est quod conflavit et non est
spiritus in eis. Vana sunt et opus risu
dignum in tempore visitationis sue
peribunt non est his similis pars iacob.
Qui enim formavit omnia ipse est et israel
virga hereditatis eius: dominus exer
cituum nomen est illi. Congrega de terra
confusionem tuam que habitas in ob
sidione: quia hec dicit dominus. Ecce ego
longe proiciam habitatores terre in
hac vice et tribulabo eos ita ut non
inveniantur. Ve michi super contritio
ne mea: pessima plaga mea. Ego autem
dixi Plane hec infirmitas mea est. et
portabo illam. Tabernaculum meum
vastatum est: omnes funiculi mei di
rupti sunt filii mei exierunt a me et non
subsistunt non est qui extendat ultra
tentorium meum et erigat pelles
meas: quia stulte egerunt pastores et
dominum non quesierunt propterea non
intellexerunt: et omnis grex eorum
dispersus est. Vox auditionis ecce venit
et commotio magna de terra aquilo
nis ut ponat civitates iuda solitudi
nem et habitaculum draconum. Scio do
mine quia non est hominis via eius
neque viri est ut ambulet et dirigat gres
sus suos. Corripe me domine: verumptamen
in iudicio et non in furore tuo: ne for
te ad nichilum redigas me. Effunde in

dignationem tuam super gentes que
non cognouerunt te. et sup prouincias
que nomen tuum non inuocauerunt:
quia comederunt iacob et deuorauerunt
eum consumpserunt illum: et decus eius
dissipauerunt. ·xi·

XI

Uerbum qd' factum est ad ieremiam
a domino dicens. Audite uerba pacti huius
et loquimini ad uiros iuda et habitato
res ierlm: et dices ad eos. Hec dicit dns ds
israel. Maledictus uir qui non audierit
uerba pacti huius qd' precepi pribz uris
in die qua eduxi eos de terra egipti: de for
nace ferrea dicens. Audite uocem meã
et facite omnia que precipio uobis et eri
tis michi in populum et ego ero uobis
in dominum ut suscitem iuramentum qd'
iuraui patribz uris daturum me eis t
ram fluentem lacte et melle: sicut est dies
hec. Et respondi et dixi. Amen domine Et
dixit dominus ad me. Uociferare omnia
uerba h in ciuitatibz iuda: et foris ierlm
dicens. Audite uerba pacti huius et facite
illa: quia contestãs contestatus sum
pres uros a die qua eduxi eos de terra
egipti usq ad diem hanc. Mane consur
gens contestatus sum. et dixi. audite uo
cem meam ⁊ non audierunt neq incli
nauerunt aurem suam: sed abierunt
unusquisq in prauitate cordis sui ma
li. Et induxi super eos omnia uerba pacti
huius qd' precepi ut facerent: et non fece
runt. Et dixit dominus ad me. Inuenta
est coniuratio in uiris iuda et in habitato
ribz ierlm. Reuersi sunt ad iniquitates
patrum suorum priores qui noluerunt
audire uerba mea et hi ergo abierunt p⁹
deos alienos ut seruirent eis. Irritum fe
cerunt domus israel et domus iuda pactũ
meum quod pepigi cum pribz eorum. Qm
ob rem hec dicit dominus. Ecce ego inducã
super eos mala de quibz exire non poterũt
et clamabunt ad me et non exaudiam eos
et ibunt ciuitates iuda et habitatores ierlm
et clamabunt ad deos quibz libant et n̄
saluabunt eos in tempore afflictionis eor
Secundum numerum enim ciuitatum tu
arum erant dii tui iuda. et secundum nu
merum uiarum ierlm posuisti aras confu
sionis: aras ad libandum baalim. Tu g
noli orare pro populo hoc neq assumas
pro eis laudem et orationem. et non obsis
tas michi quia non exaudiam in tempe
clamoris eorum ad me: in tempore afflict

al' deũ

ᴧ tuar

onis eorum Quid est qd dilectus
domo mea facit scelera multa
carnes sancte auferent a te
as in quibz gloriata es. Oliuam
pulchram fructiferam speciosam
dominus nomen tuum ad uocem
le grandis exarsit ignis in ea
sunt frutecta eius et dominus
qui plantauit te locutus est
lum: pro malis domus israel
iuda que fecerunt sibi ad irritan
libantes baalim. Tu autem domine
strasti michi et cognoui: tu ostend
studia eorum et ego quasi agnus
etus qui portatur ad uictimam
cognoui quia super me cogitauer
consilia dicentes. Mittamus lig
num in panem eius: et eradam
de terra uiuentium: et non mem
amplius. Tu autem domine
iudicas iuste: et probas renes et
uideam ultionem tuam ex eis
enim reuelaui causam meam
hec dicit dominus ad uiros an
querunt animam tuam et dicunt
phetabis in nomine domini et
rieris in manibz nris Propterea
et dominus exercituum Ecce ego
super eos iuuenes morientur
filii eorum et filie eorum morientur
me et reliquie non erunt ex eis
enim malum super uiros an
·xii·
Iustus quidem tu es domine
tem tecum: uerumptamen iu
ad te Quare uia impiorum
bene est omnibz qui preuaricantur
agunt: plantasti eos et radicem
proficiunt et faciunt fructum
tu ori eorum et longe a renibz
tu domine nosti me: uidi
ti cor meum tecum. Congrega
gregem ad uictimam: et sancti
in die occisionis. Usquequo lu
et herba omnis regionis sicca
maliciam habitantium in ea con
est animal et uolucre quoniam
non uidebit nouissima nra
dibz currens laborasti: quomodo
dere poteris cum equis? Cum
terra pacis secur fueris
in superbia iordanis? Nam et fr
domus patris tui etiam ipsi
runt aduersum te et clamaue

te plena uoce. Ne credas eis cum locuti fu
erint tibi bona. Reliqui domum meam: di
misi hereditatem meam. Dedi dilectam a
nimam meam in manus inimicorum
eius. Facta est michi hereditas mea quasi
spelunca hyene quasi leo in silua. Dedit con
tra me uocem: ideo odiui eam. Numquid
auis discolor hereditas mea michi? Num
quid auis tincta per totum? Venite congre
gamini omnes bestie terre: properate
ad deuorandum. Pastores multi demoli
ti sunt uineam meam conculcauerunt partem
meam. Dederunt portionem meam desidera
bilem in desertum solitudinis. Posuerunt
eam in dissipationem luxitque super me deso
latione desolata est omnis terra: quia nul
lus est qui recogitet corde. Super omnes uias
deserti uenerunt omnes uastatores quia
gladius domini deuorauit ab extremo terre
usque ad extremum eius: non est pax uni
uerse carni. Seminauerunt triticum: et
spinas messuerunt. Hereditatem accepe
runt: et non eis proderit. Confundemini a
fructibus uestris propter iram furoris domini.
Hec dicit dominus aduersum omnes ui
cinos meos pessimos qui tangunt here
ditatem quam distribui populo meo israel.
Ecce ego euellam eos de terra eorum: et do
mum iuda euellam de medio eorum. Et
cum euellero eos: et conuertar et misere
bor eorum. Et reducam eos uirum ad he
reditatem suam: et uirum in terram su
am. Et erit si eruditi didicerint uias po
puli mei: ut iurent in nomine meo ui
uit dominus: sicut docuerunt populum
meum iurare in baal: edificabuntur in
medio populi mei. Quod si non audierint
euellam gentem illam euulsione et perdi
tione ait dominus. XIII.

Hec dicit dominus ad me: uade et pos
side tibi lumbare lineum et pones illud
super lumbos tuos: et in aquam non in
feres illud. Et possedi lumbare iuxta uerbum
domini: et posui circa lumbos meos. Et fac
tus est sermo domini secundo ad me dicens.
Tolle lumbare quod possedisti, quod est circa
lumbos tuos: et surgens uade ad eufraten
et absconde illud ibi in foramine petre. Et
abii et abscondi illud in eufraten sicut pre
ceperat michi dominus. Et factum est post dies
plurimos dixit dominus ad me: Surge uade
ad eufraten: et tolle inde lumbare quod
precepi tibi ut absconderes illud ibi. Et
abii ad eufraten et fodi: et tuli lumbare
de loco ubi absconderam illud et ecce computru
erat lumbare ita ut nulli usui aptum esset.
Et factum est uerbum domini ad me dicens.
Hec dicit dominus: Sic putrescere faciam
superbiam iuda et superbiam ierusalem multam:
populum istum pessimum qui nolunt audi
re uerba mea et ambulant in prauitate cor
dis sui abieruntque post deos alienos ut ser
uirent eis et adorarent eos. Et erunt sicut
lumbare istud: quod nulli usui aptum est.
Sicut enim adheret lumbare ad lumbos
uiri, sic agglutinaui michi omnem domum
israel et omnem domum iuda dicit dominus
ut essent michi in populum et in nomen
et in laudem et in gloriam et non audie
runt. Dices ergo ad eos sermonem istum.
Hec dicit dominus deus israel. Omnis la
guncula implebitur uino. Et dicent ad te.
Numquid ignoramus quia omnis la
guncula implebitur uino? Et dices ad eos
Hec dicit dominus. Ecce ego implebo omnes
habitatores terre huius et reges qui sedent
de stirpe dauid super thronum eius et sacer
dotes et prophetas et omnes habitatores
ierusalem ebrietate: et dispergam eos uirum
a fratre suo et patres et filios pariter ait dominus.
Non parcam et non concedam neque mise
rebor ut non disperdam eos. Audite et auribus
percipite. Nolite eleuari quia dominus lo
cutus est. Date domino deo uestro gloriam an
tequam contenebrescat, offendant pedes uestri
ad montes caliginosos. Expectabitis lucem
et ponet eam in umbram mortis et in ca
liginem. Quod si hoc non audieritis in
abscondito plorabit anima mea a facie
superbie. Plorans plorabit anima mea et
deducet oculus meus lacrimam: quia cap
tus est grex domini. Dic regi et dominatrici
humiliamini sedete: quoniam descen
dit de capite uestro corona glorie uestre. Ciuitates
austri clause sunt: et non est qui aperiat.
Translata est omnis iuda transmigra
tione perfecta. Leuate oculos uestros et uidete
qui uenitis ab aquilone. Ubi est grex qui
datus est tibi: pecus inclitum tuum? Quid
dices cum uisitauerit te? Tu enim docuisti
eos aduersum te: et erudisti in caput tuum.
Numquid non dolores apprehendent te qua
si mulierem parturientem? Quod si dixe
ris in corde tuo quare uenerunt michi hec?
Propter multitudinem iniquitatis tue re
uelata sunt uerecundiora tua, pollute
sunt plante tue. Si mutare potest ethiops
pellem suam aut pardus uarietates

suas et nos poteritis bene facere cum didice
ritis malum Et disseminabo eos quasi
stipulam: que a vento raptatur in deser
tum. Hec sors tua parsque mensure tue a me
dicit dominus: quia oblita es mei et confi
sa es in mendacio. Unde et ego nudavi fe
mora tua contra faciem tuam: et apparuit
ignominia tua: adulteria tua et hinnitus
tuus et scelus fornicationis tue. Super col
les in agro vidi abhominationes tuas. Ve tibi
ierusalem non mundaberis post me usque quo ad
huc.

al' confusa

XIIII

xiiii.

Quod factum est verbum domini ad ie
remiam de sermonibus siccitatis luxit iudea
et porte eius corruerunt et obscurate sunt in
terra: et clamor ierusalem ascendit. Maiores
miserunt minores suos ad aquam: ve
nerunt ad hauriendum et non invenerunt
aquam reportaverunt vasa sua vacua
Confusi sunt et afflicti et operuerunt capi
ta sua propter terre vastitatem: quia non
venit pluvia in terra Confusi sunt a
gricole: operuerunt capita sua Nam et cer
va in agro peperit et reliquit quia non
erat herba Et onagri steterunt in rupibus
traxerunt ventum quasi dracones defe
cerunt oculi eorum: quia non erat herba
Si iniquitates nostre responderint nobis do
mine fac propter nomen tuum: quoniam
multe sunt aversiones nostre. Tibi expectatio
peccavimus israel: salvator eius in tempore
tribulationis. Quare quasi colonus futurus
es in terra et quasi viator declinans ad ma
nendum: Quare futurus es velud vir va
gus ut fortis qui non potest salvare. Tu au
tem in nobis es domine: et nomen sanctum tuum
invocatum est super nos: ne derelinquas
nos Hec dicit dominus populo huic qui di
lexit movere pedes suos et non quievit: et
domino non placuit Nunc recordabitur
iniquitatum eorum: et visitabit peccata
eorum. Et dixit dominus ad me. Noli orare
pro populo isto in bonum Cum ieiunaverint
non exaudiam preces eorum. Et si obtule
rint holocaustomata et victimas non
suscipiam ea: quoniam gladio et fame
et peste ego consumam eos et dixi. Ah. ah.
ah domine deus prophete dicunt eis Non
videbitis gladium et fames non erit in
vobis: sed pacem veram dabit nobis in
loco isto. Et dixit dominus ad me. Falso prophe
te vaticinantur in nomine meo Non misi
eos et non precepi eis neque locutus sum
ad eos. Visionem mendacem et divina

minus

tionem fraudulentam: et seductionem
cordis sui prophetant vobis…
dominus de prophetis qui prophe…
nomine meo quos ego non misi…
gladius et fames non erit in terra…
gladio et fame: consumentur…
Et populi quibus prophetant…
erunt in viis ierusalem pre fame et g…
erit qui sepeliat eos ipsi et uxores…
filii et filie eorum: et effundam…
malum suum et dices ad eos…
istud Deducant oculi mei lacri…
noctem et diem et non taceant…
contritione magna contrita…
la populi mei plaga pessima…
ter Si egressus fuero ad agros…
gladio et si introiero…
attenuati fame. propheta quoque…
abierunt ad terram quam…
Numquid proiciens abiecisti…
aut syon abhominata est…
Quare ergo percussisti nos…
sit sanitas: Expectavimus pa…
est bonum: et tempus cu…
ce turbatio Cognovimus domine…
etates nostras: iniquitates pa…
trorum quia peccavimus tibi…
des in opprobrium propter…
um: neque facias nobis con…
Solii glorie tue recordare: ne…
facias fedus tuum nobiscum…
sunt in sculptilibus gentium qui…
erunt celi possunt dare ymbres…
tu es dominus deus noster quem…
mus: Tu enim fecisti omnia…
Et dixit dominus ad me…
terit moyses et samuel…
non est anima mea ad populum…
tum Eice illos a facie mea et…
Quod si dixerint ad te quo egredi…
dices ad eos. Hec dicit dominus…
gladium ad gladium et qui…
ad famem et qui ad captivitatem…
captivitatem et visitabo super…
tuor species dicit dominus…
dium ad occisionem: et canes…
terrandum et volatilia celi…
terre ad devorandum…
et dabo eos in fervorem…
regnis terre propter manasse…
ezechie regis iuda super omnia…
it in ierusalem Quis enim miser…
tui ierusalem aut quis contristabitur…
te. Aut quis ibit ad rogandum…

pacem tuam? tu reliquisti me ait dominus: retrorsum abisti et extendam manum meam super te et interficiam te. laboravi rogans: et dispergam eos ventilabro in portis terre. Interfeci et perdidi populum meum: et tamen a viis suis non sunt reversi. multiplicate sunt michi vidue eius super harenam maris. Induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie misi super civitates repente terrorem. Infirmata est que peperit septem filios defecit anima eius. Occidit ei sol cum adhuc dies esset: confusa est et erubuit Et residuos eius in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum ait dominus. Ve michi. Mater mea quare genuisti me virum rixe: virum discordie in universa terra? Non feneravi: neque feneravit michi quisquam Omnes maledicunt michi: dicit dominus Si non reliquie tue in bonum. si non occurri tibi in tempore afflictionis: et in tempore tribulationis adversum inimicum Numquid federabitur ferrum ferro ab aquilone et es? Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis et in omnibus terminis tuis Et adducam inimicos tuos de terra quam nescis quia ignis succensus est in furore meo super vos ardebit. Tu scis domine recordare mei et visita me et tuere me ab his qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere me: scito quoniam sustinui pro te obprobrium Inventi sunt sermones tui et comedi eos. Et factum est michi verbum tuum in gaudium et in leticiam cordis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me domine deus exercituum. Non sedi in consilio ludentium et gloriatus sum a facie manus tue solus sedebam: quia comminatione replesti me. Quare factus est dolor meus perpetuus. et plaga mea desperabilis renuit curari facta est michi quasi mendacium aquarum infidelium Propter hoc dicit dominus Si converteris convertam te: et ante faciem meam stabis Et si separaveris preciosum a vili: quasi os meum eris Convertentur ipsi ad te et tu non converteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum ereum et fortem: et bellabunt adversum te et non prevalebunt: quia ego tecum sum ut salvem te et eruam, dicit dominus. Et liberabo te de manu pessimorum: et redimam te de manu fortium. ·xvi·

XVI

ET factum est verbum domini ad me dicens non accipias tibi uxorem et non erunt tibi filii et filie in loco isto: quia hec dicit dominus super filios et filias qui generantur in loco isto et super matres eorum que genuerunt eos et super patres eorum de quorum stirpe sunt nati. In terra hac mortibus egrotationum morientur Non plangentur et non sepelientur In sterquilinium super faciem terre erunt et gladio et fame consumentur. Et erunt cadavera eorum in escam volatilibus celi et bestiis terre Hec enim dicit dominus Non ingrediaris domum convivii neque vades ad plangendum neque consoleris eos quia abstuli pacem meam a populo isto dicit dominus. misericordiam et miserationes Et morientur parvi et grandes in terra ista. Non sepelientur neque plangentur et non se incident neque calvicium fiet pro eis Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo et non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo et matre Et domum convivii non ingredieris ut sedeas cum eis et comedas et bibas: quia hec dicit dominus exercituum deus israel Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem gaudii et vocem leticie: vocem sponsi et vocem sponse Et cum adnunciaveris populo huic omnia verba hec et dixerint tibi quare locutus est dominus super nos omne malum grande istud: que iniquitas nostra et quod peccatum nostrum quod peccavimus domino deo nostro: dices ad eos quia dereliquerunt patres vestri me ait dominus: et abierunt post deos alienos et servierunt eis et adoraverunt eos et me dereliquerunt et legem meam non custodierunt Sed et vos peius operati estis quam patres vestri Ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali ut me non audiat. Et eiciam vos de terra hac in terram quam ignoratis vos et patres vestri: et servietis ibi diis alienis die ac nocte qui non dabunt vobis requiem Propterea ecce dies veniunt dicit dominus et non dicetur ultra in

te

al' egrotacionum

uiuit dominus qui eduxit filios israel de terra egipti: sed uiuit dominus qui eduxit filios israel de terra aquilonis et de uniuersis terris ad quas eieci eos et reducam eos in terram suam quam dedi patribus eorum. Ecce ego mitto piscatores multos dicit dominus: et piscabuntur eos. Et post hec mittam eis multos uenatores. et uenabuntur eos de omni monte et de omni colle et de cauernis petrarum quia oculi mei super omnes uias eorum Non sunt abscondite a facie mea: et non fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis. Et reddam primum duplices iniquitates et peccata eorum quia contaminauerunt terram meam in morticinis idolorum suorum et abhominationibus suis impleuerunt hereditatem meam Domine fortitudo mea et robur meum et refugium meum in die tribulationis Ad te gentes uenient ab extremis terre et dicent uere mendacium possederunt patres nostri: uanitatem que eis non profuit. Numquid faciet sibi homo deos: Et ipsi non sunt dii Idcirco ecce ego ostendam eis per uicem hanc: ostendam eis manum meam et uirtutem meam et scient quia nomen michi dominus. xvii.

XVII

Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo in ungue adamantino exaratum super latitudinem cordis eorum et in cornibus ararum eorum Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum et lucorum, lignorumque frondentium in montibus excelsis sacrificantes in agro fortitudinem tuam et omnes thesauros tuos in direptionem dabo excelsa tua propter peccata in uniuersis finibus tuis ~~solus~~ et relinqueris sola ab hereditate tua quam dedi tibi: et seruire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras. Quoniam ignem succendisti in furore meo: usque in eternum ardebit. Hec dicit dominus. Maledictus homo qui confidit in homine et ponit carnem brachium suum: et a domino recedit cor eius. Erit enim quasi myrice in deserto et non uidebit cum uenerit bonum: sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis et inhabitabili Benedictus uir qui confidit in domino et erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super

aquas quod ad humorem mittit radices suas et non timebit cum uenerit estus Et erit folium eius uiride et in tempore siccitatis non erit sollicitum nec aliquando desinet facere fructum Prauum est cor omnium et inscrutabile quis cognoscet illud: Ego dominus scrutans cor et probans renes qui do unicuique iuxta uiam et iuxta fructum adinuentionum suarum Perdix fouit que non peperit: facit diuitias et non in iudicio In dimidio dierum suorum derelinquet eas: et in nouissimo suo erit insipiens Solium glorie altitudinis a principio: locus sanctificationis nostre expectatio israel. Domine omnes qui te derelinquunt confundentur recedentes a te in terra scribentur quia dereliquerunt uenam aquarum uiuarum dominum Sana me domine et sanabor saluum me fac et saluus ero quoniam laus mea tu es Ecce ipsi dicunt ad me. Ubi est uerbum domini ueniat et ego non sum turbatus te pastorem sequens et diem hominis non desideraui tu scis Quod egressum est de labiis meis: rectum in conspectu tuo fuit Non sis michi tu formidini spes mea tu in die afflictionis Confundantur qui persequuntur me et non confundar ego Paueant illi et non paueam ego Induc super eos diem afflictionis et duplici contritione contere eos Hec dicit dominus ad me Uade et sta in porta filiorum populi per quam ingrediuntur reges iuda et egrediuntur et in cunctis portis ierusalem et dices ad eos. Audite uerbum domini reges iuda et omnis iuda cunctique habitatores ierusalem qui ingredimini per portas istas Hec dicit dominus Custodite animas uestras et nolite portare pondera in die sabbati neque inferatis per portas ierusalem Et nolite eicere onera de domibus uestris in die sabbati et omne opus non facietis Sanctificate diem sabbati sicut precepi patribus uestris ~~in die sabbati~~ et non audierunt neque inclinauerunt aurem suam sed indurauerunt ceruicem suam ne audirent me: et ne acciperent disciplinam Et erit si audieritis me dicit dominus ut non inferatis onera per portas ciuitatis huius in die sabbati: et si sanctificaueritis

diem sabbati ne faciatis in ea omne opus: ingredientur per portas civitatis huius reges et principes sedentes super solium david et ascendentes in curribus et equis ipsi et principes eorum viri iuda et habitatores ierusalem et habitabitur civitas hec in sempiternum. Et venient de civitatibus iuda et de circuitu ierusalem et de terra beniamin et de campestribus et de montuosis et ab austro portantes holocaustum et victimam et sacrificium et thus: et inferent oblationem in domum domini. Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem sabbati et ne portetis onus et ne inferatis per portas ierusalem in die sabbati: succendam ignem in portis eius et devorabit domos ierusalem et non extinguetur. XVIII.

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino dicens Surge et descende in domum figuli: et ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli: et ecce ipse faciebat opus super rotam et dissipatum est vas quod ipse faciebat e luto manibus suis. Conversusque fecit illud vas alterum sicut placuerat in oculis eius ut faceret. Et factum est verbum domini ad me dicens. Numquid sicut figulus iste non potero facere vobis domus israel ait dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli sic vos in manu mea domus israel. Repente loquar adversus gentem et adversus regnum ut eradicem et destruam et disperdam illud. Si penitentiam egerit gens illa a malo suo quod locutus sum adversus eam agam et ego penitentiam super malo quod cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar de gente et regno ut edificem et plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis ut non audiat vocem meam: penitentiam agam super bono quod locutus sum ut facerem ei. Nunc ergo dic viro iuda et habitatori ierusalem dicens Hec dicit dominus Ecce ego fingo contra vos malum: et cogito contra vos cogitationem. Revertatur unusquisque a via sua mala: et dirigite vias vestras et studia vestra. Qui dixerunt desperavimus. post cogitationes enim nostras ibimus: et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. Ideo hec dicit dominus Interrogate gentes quis audivit talia horribilia que fecit nimis virgo israel. Numquid deficiet de petra agri nix libani aut evelli possunt aque erumpentes frigide et defluentes? quia oblitus est mei populus meus frustra libantes et impingentes in viis suis et in semitis suis ut ambularent per eas in itinere non trito ut fieret terra eorum in desolationem et in sibilum sempiternum. Omnis qui preterierit per eam obstupescet et movebit caput suum. Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico: dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et dixerunt Venite et cogitemus contra ieremiam cogitationes. Non enim peribit lex a sacerdote neque consilium a sapiente. neque sermo a propheta. Venite et percutiamus eum lingua et non attendamus ad universos sermones eius. Attende domine ad me. et audi vocem adversariorum meorum. Numquid redditur pro bono malum quia foderunt foveam anime mee? Recordare quod steterim in conspectu tuo ut loquerer pro eis bonum et averterem indignationem tuam ab eis. Propterea da filios eorum in famem et deduc eos in manus gladii. Fiant uxores eorum absque liberis et vidue et viri earum interficiantur morte. Iuvenes eorum confodiantur gladio in prelio: audiatur clamor de domibus eorum. Adduces enim super eos latronem repente quia foderunt foveam ut caperent me et laqueos absconderunt pedibus meis. Tu autem domine scis omne consilium eorum adversum me in mortem. Ne propitieris iniquitati eorum et peccatum eorum a facie tua non deleatur. Fiant corruentes in conspectu tuo: in tempore furoris tui abutere eis. XIX.

XIX

Hec dicit dominus Vade et accipe lagunculam figuli testeam a senioribus populi et a senioribus sacerdotum et egredere ad vallem filii ennon que est iuxta introitum porte fictilis et predicabis ibi verba que ego loquar ad te. Et dices Audite verbum domini reges iuda et habitatores ierusalem. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducam afflictionem super locum istum ita ut omnis qui audierit illam tinniant aures eius eo

quod dereliquerint me et alienum fecerint locum istum et libaverint in eo diis alienis quos nescierunt ipsi et patres eorum et reges iuda et repleverunt locum istum sanguine innocentium et edificaverunt excelsa baalim ad comburendos filios suos igni in holocaustum baalim que non precepi nec locutus sum neque ascenderunt in cor meum propterea ecce dies venient dicit dominus et non vocabitur locus iste amplius thophet et vallis filii ennon sed vallis occisionis et dissipabo consilium iude et ierusalem in loco isto et subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum et in manu querentium animas eorum et dabo cadavera eorum escam volatilibus celi et bestiis terre et ponam civitatem hanc in stuporem et in sibilum Omnis qui preterierit per eam obstupescet et sibilabit super universa plaga eius Et cibabo eos carnibus filiorum suorum et carnibus filiarum suarum et unusquisque carnes amici sui comedet in obsidione et in angustia in qua concludent eos inimici eorum et qui querunt animas eorum Et conteres lagunculam in oculis virorum qui ibunt tecum et dices ad eos Hec dicit dominus exercituum Sic conteram populum istum et civitatem istam sicut conteritur vas figuli quod non potest ultra instaurari Et in tophet sepelientur eo quod non sit alius locus ad sepeliendum Sic faciam loco huic ait dominus et habitatoribus eius ut ponam civitatem istam sicut tophet et erunt domus ierusalem et domus regum iuda sicut locus tophet immunde omnes domus in quarum domatibus sacrificaverunt omni milicie celi Et libaverunt libamina diis alienis Venit autem ieremias de tophet quo miserat eum dominus ad prophetandum et stetit in atrio domus domini et dixit ad omnem populum Hec dicit dominus exercituum deus israel Ecce ego inducam super civitatem hanc et super omnes urbes eius universa mala que locutus sum adversus eam quoniam induraverunt cervicem suam ut non audirent sermones meos. XX.

XX

Et audivit phassur filius emmer sacerdos qui constitutus erat princeps in domo domini ierem prophetantem sermones istos e cussit phassur ieremiam proph misit eum in nervum quod e porta beniamin superiori in dom mini. Cumque illuxisset in cra eduxit phassur ieremiam de ne et dixit ad eum ieremias Non sur vocavit dominus nomen sed pavorem undique quia he dominus Ecce ego dabo te in p undique et omnes amicos tuos corruent gladio inimicorum et oculi tui videbunt et omn dam dabo in manu regis ba et transducet eos in babylon percutiet eos gladio Et dabo sam substantiam civitatis huius nem laborem eius omneque et cunctos thesauros regum in manus inimicorum eorum ripient eos et tollent et adducent lonem Tu autem phassur et habitatores domus tue ibitis captivitatem et in babylonem et ibi morieris ibique sepelieris omnes amici tui quibus prop mendacium Seduxisti me d et seductus sum fortior me f invaluisti factus sum in deri tota die omnes subsannant me iam olim loquor vociferans tatem et vastitatem clamito est michi sermo domini in op um et in derisum tota die Et d recordabor eius neque loquar in nomine illius et factus est de meo quasi ignis exestuans sus que in ossibus meis et defe sustinens Audivi enim con has multorum et terrorem in cuitu Persequimini et pe eum omnibus viris qui er ci mei et custodientes latus si quomodo decipiatur et prevale adversus eum et consequamur onem ex eo Dominus autem m est quasi bellator fortis idcirco secuntur me cadent et infirmi Confundentur vehementer quia tellexerunt obprobrium sem quod numquam delebitur Et exercituum probator iusti qui renes et cor videam queso ul

tuam quia tibi enim revelavi causam
meam. Cantate domino. laudate dominum
quia liberavit animam pauperis de
manu malorum. Maledicta dies in
qua natus sum dies in qua peperit me
mater mea non sit benedicta. Male
dictus vir qui adnuntiavit patri meo
dicens natus est tibi puer masculus
et quasi gaudio letificavit eum. Sit
homo ille ut sunt civitates quas sub
vertit dominus et non penituit eum
audiat clamorem mane et ululatum
in tempore meridiano qui non me
interfecit a vulva ut fieret michi mater
mea sepulchrum et vulva eius con
ceptus eternus. Quare de vulva egressus
sum ut viderem laborem et dolorem
et consumerentur in confusione dies
mei. XXI.

Verbum quod factum est ad
ieremiam a domino quando misit
ad eum rex sedechias phassur filium
melchie et sophoniam filium maasie
sacerdotem dicens. Interroga pro no
bis dominum quia nabuchodonosor
rex babylonis preliatur adversum nos
si forte faciat dominus nobiscum se
cundum omnia mirabilia sua et
recedat a nobis. Et dixit ad eos iere
mias. Sic dicetis sedechie. Hec dicit
dominus deus israel. Ecce ego convertam
vasa belli que in manibus vestris
sunt et quibus vos pugnatis adversum
regem babylonis et chaldeos qui ob
sident vos in circuitu murorum et
congregabo eos in medio civitatis
huius et debellabo ego vos in manu
extenta et in brachio forti et in furore
et in indignatione et in ira grandi.
Et percutiam habitatores civitatis hu
ius homines et bestie pestilentia
magna morientur. Et post hec ait
dominus dabo sedechiam regem iuda
et servos eius et populum eius et qui
derelicti sunt in civitate hac a peste
et gladio et fame in manu nabugo
donosor regis babylonis et in manu
inimicorum eorum et in manus que
rentium animas eorum. Et percutiet
eos in ore gladii et non movebitur
neque parcet neque miserebitur. Et ad
populum hunc dices. Hec dicit dominus deus.
Ecce ego do coram vobis viam vite
et viam mortis. Qui habitaverit
in urbe hac morietur gladio et fame et
peste. Qui autem egressus fuerit et trans
fugerit ad chaldeos qui obsident vos
vivet et erit ei anima sua quasi spoli
um. Posui enim faciem meam super
civitatem hanc in malum et non in
bonum ait dominus. In manu regis
babylonis dabitur et exuret eam ig
ni. Et domum regis iuda audite ver
bum domini domus david. Hec dicit
dominus. Iudicate mane iudicium et
eruite vi oppressum de manu calump
niantis ne forte egrediatur ut ignis
indignatio mea et succendatur et non
sit qui extinguat propter malitiam
studiorum vestrorum. Ecce ego ad te ha
bitatricem vallis solide atque campestris
ait dominus. Qui dicitis quis percutiet
nos et quis ingredietur domos nostras.
Et visitabo super vos iuxta fructum
studiorum vestrorum ait dominus. Et
succendam ignem in saltu eius et de
vorabit omnia in circuitu eius. XXI.

XXII

Hec dicit dominus. Descende in do
mum regis iuda et loqueris
ibi verbum hoc et dices. Audi verbum
domini rex iuda qui sedes super solium
david tu et servi tui et populus tuus
qui ingredimini per portas istas. Hec — al' ingrediemini
dicit dominus. Facite iudicium et ius
titiam et liberate vi oppressum de ma
nu calumpniatoris et advenam et
pupillum et viduam nolite contris
tare neque opprimatis inique et sangui
nem innocentem ne effundatis in loco
isto. Si enim facientes feceritis ver
bum istud ingredientur per portas do
mus huius reges sedentes de genere
david super thronum eius et ascen
dentes currus et equos ipsi et servi et
populus eorum. Quod si non audie
ritis verba hec in memet ipso iuravi
dicit dominus quia in solitudinem — al' quia
erit domus hec. Quia hec dicit domi
nus super domum regis iuda. Ga — al' soliu
laad tu michi caput libani si non
posuero te solitudinem inhabitabi
les urbes. Et sanctificabo super te inter
ficientem virum et arma eius. Et — al' viri
succident electam cedrum tuam et pre — al' electas cedros tuas
cipitabunt in ignem. Et pertransibunt — al' succident
gentes multe per civitatem hanc
et dicet unusquisque proximo suo
Quare fecit dominus sic civitati huic

grandi. Et respondebunt. Eo quod dereli
querunt pactum domini dei sui: et adora
uerunt deos alienos et seruierunt eis. No
lite flere mortuum neque lugeatis super eum
fletu plangite eum qui egreditur quia
non reuertetur ultra neque uidebit terram
natiuitatis sue quia hec dicit dominus
ad sellum filium iosie regem iuda qui reg
nauit pro iosia patre suo qui egressus est
de loco isto. Non reuertetur huc amplius
sed in loco ad quem transtuli eum ibi
morietur et terram istam non uidebit
amplius. Ve qui edificat domum suam
in iniustitia et cenacula sua non in iu
dicio. Amicum suum opprimet frustra
et mercedem eius non reddet ei. Qui dicit
Edificabo michi domum latam et cenacu
la spatiosa. Qui aperit sibi fenestras et
facit laquearia cedrina pingitque synopide.
Numquid regnabis quoniam confe
rs te cedro? Pater tuus. Numquid non
comedit et bibit et fecit iudicium et iusti
tiam? Tunc cum bene erat ei iudicauit
causam pauperis et egeni in bonum
suum. Numquid non ideo quia cognouit
me dicit dominus? Tui uero oculi
et cor ad auaritiam et ad sanguinem
innocentem fundendum et ad calump
niam et ad cursum mali operis. Prop
terea hec dicit dominus ad ioachim fi
lium iosie regem iuda. Non plangent
eum ve frater et ve soror: non concrepabunt
ei ve domine et ve inclite sepultura asi
ni sepelietur putrefactus et proiectus ex
tra portas ierusalem. Ascende libanum et cla
ma et in basan da uocem tuam. Et cla
ma ad transeuntes quia contriti sunt
omnes amatores tui. Locutus sum ad
te in habundantia tua et dixisti Non
audiam. Hec est uia tua ab adolescen
tia tua: quia non audisti uocem meam.
Omnes pastores tuos pascet uentus et
amatores tui in captiuitatem ibunt.
Et tunc confunderis et erubesces ab omni
malicia tua. Qui sedes in libano et
nidificas in cedris. Quomodo conge
muisti cum uenissent tibi dolores quasi
dolores parturientis. Viuo ego dicit dominus
quia si fuerit iechonias filius ioachim
regis iuda anulus in manu dextera
mea: inde euellam eum. Et dabo te in
manu querentium animam tuam
et in manu quorum tu formidas fa
ciem ~~manum~~ et in manu nabugodo

al' cesium nonis ..

al' uia

.h. Dicit ter(ra) ...
Terra terra ... loquentis. terra i ...
...tis. terra i ...
dicit ...

nosor regis babilonis et in manu ...
deorum. Et mittam te et matrem ...
que genuit te in terram alienam ...
qua nati non estis ibique moriemini.
Et in terram ad quam ipsi leuant a
nimam suam ut reuertantur illuc
non reuertentur. Numquid uas ...
le atque contritum uir iste iechonias.
Numquid uas absque omni uolupta
te. Quare abiecti sunt ipse et semen eius
et proiecti in terram quam ignoraue
runt. Terra terra terra audi sermonem
domini. · xxiii ·

Hec dicit dominus. Scribe
uirum istum sterilem: uirum qui in
diebus suis non prosperabitur. Nec
erit de semine eius uir qui sedeat super
solium dauid et potestatem habeat
ultra in iuda. Ve pastoribus qui dis
perdunt et dilacerant gregem ...
dicit dominus. Ideo hec dicit dominus
deus israel ad pastores qui pascunt po
pulum meum. Vos dispersistis gregem
meum et eiecistis eos et non uisitastis
eos. Ecce ego uisitabo super uos mali
tiam studiorum uestrorum ait dominus.
Et ego congregabo reliquias gregis
mei de omnibus terris ad quas eie
cero eos illuc: et conuertam eos ad ar
ua sua et crescent et multiplicabuntur.
Et suscitabo super eos pastores et pas
cent eos. Non formidabunt ultra et
non pauebunt et nullus queretur ex
numero dicit dominus. Ecce dies ue
niunt dicit dominus et suscitabo dauid
germen iustum. et regnabit rex et sa
piens erit et faciet iudicium et ius
titiam in terra. In diebus illis saluabitur
iuda: et israel habitabit confidenter.
Et hoc est nomen quod uocabunt eum
dominus iustus noster. Propter hoc
ecce dies ueniunt dicit dominus et
non dicent ultra uiuit dominus qui
eduxit filios israel de terra egipti. Sed
uiuit dominus qui eduxit et adduxit
semen domus israel de terra aquilonis
et de cunctis terris ad quas eieceram
eos illuc et habitabunt in terra sua.
Contritum est cor meum in medio
mei contremuerunt omnia ossa
mea factus sum quasi uir ebrius et
quasi homo madidus a uino a
facie domini et a facie uerborum
sanctorum eius: quia adulteris

pleta est terra quia a facie maledictio
nis luxit terra: arefacta sunt arua
deserti factus est cursus eorum malus.
et fortitudo eorum dissimilis Propheta
namque et sacerdos polluti sunt et
in domo mea inueni malum eorum
ait dominus Idcirco uia eorum erit quasi
lubricum in tenebris: impellentur e
nim et corruent in ea. Afferam enim
super eos mala: annum uisitationis
eorum ait dominus. Et in prophetis
samarie uidi fatuitatem Et propheta
bant in baal. et decipiebant populum
meum israel et in prophetis ierusalem uidi
similitudinem adulterantium et iter
mendacii. Et confortauerunt manus
pessimorum ut non conuerteretur un
usquisque a malitia sua. Facti sunt
michi omnes ut sodoma et habitatores
eius quasi gomorra Propterea hec
dicit dominus exercituum ad prophetas
Ecce ego cibabo eos absinthio et pota
bo eos felle a prophetis enim ierusalem e
gressa est pollutio super omnem terram
Hec dicit dominus exercituum Nolite
audire uerba prophetarum qui pro
phetant uobis et decipiunt uos uisi
onem cordis sui loquuntur non de
ore domini Dicunt his qui blasphemant
me locutus est dominus pax erit uobis
Et omni qui ambulat in prauitate
cordis sui dixerunt Non ueniet super
uos malum. Quis enim affuit in con
silio domini et uidit et audiuit sermo
nem eius. Quis considerauit uerbum
illius et audiuit. Ecce turbo domini
ce indignationis egredietur: et tem
pestas erumpens super caput impiorum
ueniet Non reuertetur furor domini
usque dum faciat et usque dum compleat
cogitationem cordis sui In nouissimis
diebus intelligetis consilium eius Non
mittebam prophetas et ipsi currebant
Non loquebar ad eos et ipsi propheta
bant Si stetissent in consilio meo et
nota fecissent uerba mea populo meo
auertissem utique eos a uia sua ma
la et a pessimis cogitationibus suis
Putas ne deus e uicino ego sum dicit
dominus et non deus de longe. Si in
absconditis occultabitur uir et ego
non uidebo eum dicit dominus: Num
quid non celum et terram ego im

pleo ait dominus Audiui que dixerunt
prophete: prophetantes in nomine meo
mendacium atque dicentes Somniaui
somniaui usque quo istud in corde est pro
phetarum uaticinantium mendacium
et prophetantium seductiones cor
dis sui. Qui uolunt facere ut obliuis
catur populus meus nominis mei
propter somnia eorum que narrat
unusquisque ad proximum suum sicut
obliti sunt patres eorum nominis mei
propter baal. Propheta qui habet som
nium: narrat somnium. Et qui habet
sermonem meum: loquatur sermonem
meum uere Quid paleis ad triticum
dicit dominus. Numquid non uerba
mea sunt quasi ignis ait dominus (ardens)
et quasi malleus conterens petram.
Propterea ecce ego ad prophetas ait do
minus: qui furantur uerba mea un
usquisque a proximo suo. Ecce ego ad
prophetas ait dominus: qui assumunt
linguas suas et aiunt dicit dominus
Ecce ego ad prophetas somniantes men
dacium dicit dominus qui narraue
runt ea et seduxerunt populum me
um in mendacio suo et in miraculis
suis cum ego non misissem eos nec
mandassem eis: qui nichil profuerunt
populo huic dicit dominus Si igitur
interrogauerit te populus iste uel
propheta aut sacerdos dicens quod est
onus domini: dices ad eos Vos estis
onus Proiciam quippe uos dicit
dominus Et prophetas et sacerdotes et po
pulum qui dicit onus domini: uisitabo
super uirum illum et super domum eius
Hec dicetis unusquisque ad proximum
suum et ad fratrem suum. Quid respon
dit dominus et quid locutus est dominus
Et onus domini ultra non memorabitur
quia onus erit unicuique sermo su
us Et peruertistis uerba dei uiuentis
domini exercituum dei nostri Hec dices
ad prophetam. Quid respondit tibi dominus
et quid locutus est dominus. Si autem
onus domini dixeritis propter hec
dicit dominus. Quia dixistis sermo
nem istum onus domini et misi ad
uos dicens nolite dicere onus domini
propterea ecce ego tollam uos portans et
derelinquam uos et ciuitatem quam
dedi uobis et patribus uestris a facie

inica et dabo uos in obprobrium sempiternum et ignominiam eternam: que nunquam obliuione delebitur. xxiiii.

XXIIII

Ostendit michi dominus et ecce duo calathi pleni ficis positi ante templum domini post quam transtulit nabugodonosor rex babilonis iechoniam filium ioachim regem iuda et principes eius et fabrum et inclusorem de ierlm et adduxit eos in babilonem Et calathus unus ficus bonas habebat nimis. ut solent ficus esse primi temporis. Et calathus alius ficus habebat malas nimis: que comedi non poterant eo quod essent male et dixit dominus ad me Quid tu uides ieremia? Et dixi. Ficus. Ficus bonas ualde bonas Et malas malas ualde que comedi non possunt eo quod male sint Et factum est uerbum domini ad me dicens Hec dicit dominus deus israel Sicut hee ficus bone sic cognoscam transmigrationem iuda quam emisi de loco isto in terram chaldeorum in bonum Et ponam oculos meos super eos ad placandum et reducam eos in terram hanc Et edificabo eos et non destruam et plantabo eos et non euellam et dabo eis cor ut sciant me: quia ego sum dominus Et erunt michi in populum et ego ero eis in deum: quia reuertentur ad me in toto corde suo et sicut ficus pessime que comedi non possunt eo quod sint male hec dicit dominus sic dabo sedechiam regem iuda et principes eius et reliquos de ierlm qui remanserunt in urbe hac et qui habitant in terra egypti Et dabo eos in uexationem afflictionem que omnibus regnis terre in obprobrium et in parabolam et in prouerbium et in maledictionem: in uniuersis locis ad que eieci eos. Et mittam in eis gladium et famem et pestem: donec consumantur de terra quam dedi eis et patribus eorum. xxv.

al' ieco

al' unus

XXV

postquam Ieconias translatus est in babilonem

Uerbum quod factum est ad ieremiam de omni populo iude in anno quarto ioachim filii iosie regis iuda: ipse est annus primus nabugodonosor regis babilonis quod locutus est ieremias propheta ad omnem populum iuda et ad uniuersos habitatores ierlm dicens A tercio

decimo anno iosie filii amon r[egis]
iuda usque ad diem hanc iste e[st]
et uicesimus annus: fa[ctum est]
uerbum domini ad me et lo[cutus sum]
ad uos de nocte consurgens [et loquens]
et non audistis Et misit d[ominus]
ad uos omnes seruos suos p[rophetas]
consurgens diluculo mitten[sque]
non audistis neque inclina[stis aures]
uras ut audiretis cum dice[ret reuerti]
mini unusquisque a uia sua [mala]
et a pessimis cogitationibus u[estris et]
habitabitis in terra quam d[edit do]
minus uobis et patribus uestris [a seculo]
et usque in seculum. Et nolite [ire post]
deos alienos ut seruiatis eis [adoretis]
que eos neque me ad iracundiam [pro]
uocetis in operibus manuum [uestrarum]
et non affligam uos Et non [audis]
tis me dicit dominus ut me ad [ira]
cundiam prouocaretis in ope[ribus]
manuum uestrarum in malu[m ue]
strum propterea hec dicit do[minus]
exercituum pro eo quod non [audis]
tis uerba mea; ego mittam [et as]
sumam uniuersas cognationes [aqui]
lonis ait dominus et nabugo[dono]
sor regem babilonis seruum [meum]
et adducam eos super terram [istam]
et super habitatores eius et s[uper om]
nes nationes que in circuitu [illius]
sunt Et interficiam eos et p[onam eos]
in stuporem et in sibilum et [in soli]
tudines sempiternas perdam[que ex eis]
uocem gaudii et uocem letitie [uocem]
sponsi et uocem sponse: uocem [mole]
et lumen lucerne et erit uniuersa [terra]
eius in solitudinem et in stup[orem]
et seruient omnes gentes ist[e regi]
babilonis septuaginta annis [Cum]
que impleti fuerint anni sep[tuagin]
ta uisitabo super regem babilo[nis]
et super gentem illam dicit domi[nus]
iniquitatem eorum et super [terram]
caldeorum: et ponam illam in [solitu]
dines sempiternas Et adducam [super]
per terram illam omnia uerba [mea]
que locutus sum contra eam [omne]
quod scriptum est in libro ist[o]
que prophetauit ieremias adu[ersum]
omnes gentes quia seruierunt [eis]
cum essent gentes multe et re[ges]
magni et reddam eis secundum
opera eorum et secundum fa[cta]

manuum suarum. Quia sic dicit dominus exercituum deus israel. Sume calicem vini furoris huius de manu mea et propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te et bibent et turbabuntur et insanient a facie gladii quem ego mittam inter eos. Et accepi calicem de manu domini et propinavi cunctis gentibus ad quas misit me dominus iherusalem et civitatibus iuda et regibus eius et principibus eius ut darem eos in solitudinem et in stuporem et in sibilum et in maledictionem sicut est dies ista pharaoni regi egypti et servis eius et principibus eius et omni populo eius et cunctis generaliter regibus terre ausitidis et cunctis regibus terre philistijm ascaloni et gaze et accaron et reliquijs azoti idumee et moab et filiis ammon et cunctis regibus tyri et cunctis regibus sydonis et regibus terre insularum qui sunt trans mare. et dedan et theman et buz et universis qui attonsi sunt in comam et cunctis regibus arabie et cunctis regibus occidentis qui habitant in deserto. et cunctis regibus zambri et cunctis regibus elam et cunctis regibus medorum et cunctis regibus aquilonis de prope et de longe unicuique contra fratrem suum et omnibus regnis terre que super faciem eius sunt. et rex sesac bibet post eos et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Bibite et inebriamini et vomite et cadite neque surgatis a facie gladii quem ego mittam inter vos. Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Bibentes bibetis quia ecce in civitate in qua invocatum est nomen meum ego incipio affligere et vos quasi innocentes immunes eritis. Non eritis immunes. Gladium enim ego voco super omnes habitatores terre dicit dominus exercituum. Et tu prophetabis ad eos omnia verba hec et dices ad eos. Dominus de excelso rugiet et de habitaculo sancto suo dabit vocem suam. Rugiens rugiet super decorem suum. celeuma quasi calcantium concinetur adversum omnes habitatores terre. Pervenit sonitus usque ad extrema terre quia iudicium domino cum gentibus. Iudicatur ipse cum omni carne. Impios tradidi gladio dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. Ecce afflictio egredietur de gente in gentem. et turbo magnus egredietur a summitatibus terre. Et erunt interfecti domini in die illa a summo terre usque ad summum eius. non plangentur et non colligentur neque sepelientur in sterquilinio super faciem terre iacebunt. Ululate pastores et clamate et aspergite vos cinere optimates gregis quia completi sunt dies vestri ut interficiamini et dissipationes vestre et cadetis quasi vasa preciosa. Et peribit fuga a pastoribus et salvatio ab optimatibus gregis. Vox clamoris pastorum et ululatus optimatum gregis. quia vastavit dominus pascua eorum. et conticuerunt arva pacis a facie ire furoris domini. Dereliquit quasi leo umbraculum suum. facta est terra eorum in desolationem a facie ire columbe et a facie ire furoris domini.

al' sup

al' aquile

XXVI

In principio regni ioachim filii iosie regis iuda factum est verbum istud a domino dicens. Hec dicit dominus. Sta in atrio domus domini et loqueris ad omnes civitates iuda de quibus veniunt ut adorent in domo domini universos sermones quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos. Noli subtrahere verbum si forte audiant et convertantur unusquisque a via sua mala et peniteat me mali quod cogito facere eis propter malitiam studiorum eorum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Si non audieritis me ut ambuletis in lege mea quam dedi vobis ut audiatis sermones servorum meorum prophetarum quos ego misi ad vos de nocte consurgens et dirigens et non audistis. dabo domum istam sicut silo et urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terre. Et audierunt sacerdotes et prophete et omnis populus ieremiam loquentem verba hec in domo domini. Cumque complesset ieremias loquens omnia que preceperat ei dominus ut loqueretur ad universum populum apprehenderunt eum sacerdotes et prophete et omnis populus dicens. Morte moriatur. Quare prophetavit in nomine domini dicens. Sicut silo erit domus hec et urbs ista desolabitur eo

al' cogitavi

Hec celeuma nautis cantus nostrorum qui collectis frugibus fit eis communis vel dicitur clamor nautarum sive carmen super mortuos vel super lacum. Unde dicas celeuma quem dat vindemia cantum. Cantus nautis clamor celeuma vocant

1 2 Reg.

quod non sit habitator. Et congregatus
est omnis populus adversus ieremiam
in domo domini. Et audierunt principes
iuda verba hec et ascenderunt de domo
regis in domum domini et sederunt in
introitu porte domus domini nove. Et
locuti sunt sacerdotes et prophete ad prin
cipes et ad omnem populum dicentes
Iudicium mortis est viro huic quia pro
phetavit adversus civitatem istam
sicut audistis auribus vestris. Et ait iere
mias ad omnes principes et ad univer
sum populum dicens Dominus misit
me ut prophetarem ad domum istam
et ad civitatem hanc omnia verba
que audistis. Nunc ergo bonas facite
vias vestras et studia vestra et audite vo
cem domini dei vestri et penitebit domi
num mali quod locutus est adversum vos
Ego autem ecce in manibus vestris sum
facite mihi quod bonum et rectum est
in oculis vestris. Verumptamen scitote
et cognoscite quod si occideritis me san
guinem innocentem tradetis contra
vos metipsos et contra civitatem istam
et habitatores eius. In veritate enim
misit me dominus ad vos ut loquerer
in auribus vestris omnia verba hec. Et dix
erunt principes et omnis populus ad
sacerdotes et prophetas. Non est viro hu
ic iudicium mortis quia in nomine
domini dei nostri locutus est ad nos. Sur
rexerunt ergo viri de senioribus terre et
dixerunt ad omnem cetum populi lo
quentes. Micheas de morasthi fuit pro
pheta in diebus ezechie regis iude et ait
ad omnem populum iude dicens hec
dicit dominus exercituum Syon quasi
ager arabitur et ierusalem in acervum la
pidum erit et mons domus in excelsa
silvarum. Numquid morte condemp
navit eum ezechias rex iude et omnis
iuda. Numquid non timuerunt dominum
et deprecati sunt faciem domini et peni
tuit dominum mali quod locutus erat
adversum eos. Itaque nos facimus ma
lum grande contra animas nostras. Fuit
quoque vir prophetans in nomine domini
urias filius semei de cariathiarim et
prophetavit adversus civitatem istam
et adversus terram hanc iuxta omnia
verba ieremie. Et audivit rex ioachim
et omnes potentes et principes eius ver
ba hec et quesivit rex interficere eum

Et audivit urias et timuit fugit[que]
ingressus est egyptum. Et misit [rex io]
achim viros in egyptum [el]
nathan filium achobor et viros cum eo
in egyp]tum et eduxerunt uriam de egypto [et]
adduxerunt eum ad regem io[achim]
et percussit eum gladio et proiecit [cada]
ver eius in sepulcris vulgi [ignobilis].
Igitur manus aicham filii [saphan]
fuit cum ieremia ut non tra[deretur]
in manus populi et interficeret[ur].

In principio regni ioachim fi[lii iosie]
regis iuda factum est verbum [istud]
ad ieremiam a domino dicens [Hec]
dicit dominus ad me fac tibi [vincula]
et cathenas et pones eas in col[lo tuo]
et mittes eas ad regem edom [et ad]
regem moab et ad regem fi[liorum]
ammon et ad regem tyri et [ad regem]
sydonis in manu nunciorum [qui]
venerunt ierusalem ad sedechiam [regem]
iuda et precipies eis ut ad do[minos]
suos loquantur. Hec dicit do[minus]
exercituum deus israel hec [dicetis ad]
dominos vestros. Ego feci terram [et ho]
minem et iumenta que sunt [super]
faciem terre in fortitudine ma[g]
na et in brachio meo extento [et dedi]
eam ei qui placuit in oculis [meis].
Et nunc itaque ego dedi omnes [terras]
istas in manu nabugodono[sor re]
gis babilonis servi mei insuper [et]
bestias agri dedi ei ut serviant [illi].
Et servient ei omnes gentes [et filio]
eius et filio filii eius donec [ve]
niat tempus terre eius et ipsius [et ser]
vient ei gentes multe et reges [mag]
ni. Gens autem et regnum [quod]
non servierit nabugodonosor [regi]
babilonis et quicumque non cur[va]
verit collum suum sub iugo re[gis ba]
bilonis in gladio et fame et [in pe]
ste visitabo super gentem illam [dicit do]
minus donec consumam eos [in]
manu eius. Vos ergo nolite [audi]
re prophetas vestros et divinos et [so]
mniatores et augures et male[ficos]
qui dicunt vobis non servietis [regi]
babilonis quia mendacium [prophe]
tant vobis ut longe faciant [vos de]
terra vestra et eiciant vos et pe[reatis].
Porro gens que subiecerit cer[vicem]
suam sub iugo regis babilonis [et]
servierit ei dimittam eam in [terra sua]

dicit dominus: et collet eam et habita-
bit in ea. et ad sedechiam regem iuda lo-
cutus sum secundum omnia verba hec
dicens Subicite colla vestra sub iugo regis
babilonis et servite ei et populo eius
et vivetis. Quare moriemini tu et po-
pulus tuus gladio et fame et peste:
sicut locutus est dominus ad gentem
que servire noluerit regi babilonis?
Nolite audire verba prophetarum di-
centium vobis non servietis regi ba-
bilonis quia mendacium ipsi loqun-
tur vobis quia non misi eos ait do-
minus. Et ipsi prophetant in nomine
meo mendaciter ut eiciant vos et pe-
reatis tam vos quam prophete qui vati-
cinantur vobis et ad sacerdotes et ad
populum istum locutus sum dicens
hec dicit dominus deus Nolite audire ver-
ba prophetarum vestrorum qui pro-
phetant vobis dicentes. Ecce vasa
domini revertentur de babilone nunc
cito mendacium enim prophetant vo-
bis Nolite ergo audire eos: sed servi-
te regi babilonis ut vivatis. Quare
datur hec civitas in solitudinem et si
prophete sunt et est verbum domini
in eis: occurrant domino exercituum
ut non veniant vasa que derelicta fu-
erant in domo domini et in domo re-
gis iuda et in ierusalem in babilonem quia
hec dicit dominus exercituum ad co-
lumpnas et ad mare et ad bases et ad
reliqua vasorum que remanserunt
in civitate hac que non tulit nabu-
godonosor rex babilonis cum transfer-
ret iechoniam filium ioachim regem
iuda de ierusalem in babylonem et omnes
optimates iuda et ierusalem. Quia hec
dicit dominus exercituum deus israel
ad vasa que derelicta sunt in domo
domini: et in domo regis iuda et ie-
rusalem. In babylonem transferentur et
ibi erunt usque ad diem visitationis
sue dicit dominus et afferri faciam
ea et restitui in loco isto. xxviii.

Et factum est in anno illo in
principio regni sedechie regis
iuda in anno quarto in mense quin-
to dixit ad me ananias filius azur
propheta de gabaon in domo domini:
coram sacerdotibus et omni populo di-
cens Hec dicit dominus exercituum
deus israel Contrivi iugum regis
babilonis. Adhuc duo anni dierum. et ego
referri faciam ad locum istum omnia
vasa domini: que tulit nabugodonosor
rex babilonis de loco isto et transtulit
ea in babilonem et iechoniam filium io-
achim regem iuda et omnem transmigra-
tionem iuda qui ingressi sunt in babilo-
nem ego convertam ad locum istum
ait dominus Conteram enim iugum
regis babilonis Et dixit ieremias propheta ad
ananiam prophetam in oculis sacerdo-
tum et in oculis omnis populi qui sta-
bat in domo domini. Et ait ieremias
propheta amen sic faciat dominus Susci-
tet dominus verba tua que prophe-
tasti: ut referantur vasa in domum
domini et omnis transmigratio de ba-
bilone ad locum istum. Verumptamen
audi verbum hoc quod ego loquor
in auribus tuis: et in auribus universi
populi. Prophete qui fuerunt ante me
et te ab initio et prophetaverunt super
terras multas et super regna mag-
na de prelio et de afflictione et de fame
propheta qui vaticinatus est pacem cum
venerit verbum eius. sciatur propheta
quem misit dominus in veritate
et tulit ananias propheta cathenam
de collo ieremie prophete. et confregit
eam Et ait ananias in conspectu
omnis populi dicens. Hec dicit do-
minus Sic confringam iugum na-
bugodonosor regis babilonis post
duos annos dierum de collo omnium gen-
tium. Et abiit ieremias propheta in
viam suam. Et factum est verbum
domini ad ieremiam postquam con-
fregit ananias propheta cathenam
de collo ieremie prophete dicens. Vade
et dices ananie Hec dicit dominus
Cathenas ligneas contrivisti: et fa-
cies pro eis cathenas ferreas: quia hec
dicit dominus exercituum deus israel
Iugum ferreum posui super collum
cunctarum gentium istarum ut ser-
viant nabugodonosor regi babilo-
nis et servient ei. Insuper et bestias ter-
re dedi ei et dixit ieremias propheta ad
ananiam prophetam Audi anania
non misit te dominus: et tu con-
fidere fecisti populum istum in men-
dacio Idcirco hec dicit dominus Ecce
emittam te a facie terre. Hoc anno
morieris adversus dominum enim

locutus es et mortuus est ananias propheta in anno illo: mense septimo

XXIX

Et hec sunt verba libri que misit ieremias propheta de ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis et ad sacerdotes et ad prophetas et ad omnem populum quem transduxerat nabugodonosor de ierusalem in babilonem postquam egressus est iechonias rex et domina et eunuchi et principes iuda et ierusalem et faber et inclusor de ierusalem in manu elasa filii saphan et gamalie filii elchie quos misit sedechias rex iuda ad nabugodonosor regem babilonis in babilonem dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel omni transmigrationi quam transtuli de ierusalem in babilonem Edificate domos et habitate et plantate hortos et comedite fructum eorum Accipite uxores: et generate filios et filias et date filiis vestris uxores: et filias vestras date viris. et pariant filios et filias et multiplicamini ibi et nolite esse pauci numero. Et querite pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci et orate pro ea ad dominum: quia in pace illius erit pax vobis. Hec enim dicit dominus exercituum deus israel Non vos seducant prophete vestri qui sunt in medio vestri et divini vestri et ne attendatis ad somnia vestra que vos somniatis: quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo. et non misi eos dicit dominus. Quia hec dicit dominus Cum ceperint impleri in babilone septuaginta anni visitabo vos et suscitabo super vos verbum meum bonum ut reducam vos ad locum istum. Ego enim scio cogitationes quas cogito super vos ait dominus: cogitationes pacis et non afflictionis ~~pacis~~ Ut dem vobis finem et patientiam Et invocabitis me et ~~ibitis~~ ibitis et orabitis me et exaudiam vos. Queretis me: et invenietis Cum quesieritis me in toto corde vestro et inveniar a vobis ait dominus: et reducam captivitatem vestram Et congregabo vos de universis gentibus et de cunctis locis ad que expuli vos dicit dominus et reverti vos faciam de loco ad quem transmigrare vos feci quia dixistis suscitavit nobis dominus prophetas in babilone. Quia hec dicit dominus ad regem qui se

el et

al' vera

det super solium david et ad omnem populum habitatorem urbis huius et fratres vestros qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem hec dicit dominus exercituum Ecce mittam in eis gladium et famem et pestem et ponam eos quasi ficus malas que comedi non possunt eo quod pessime sint: et persequar eos in gladio et in fame et in pestilentia. Et dabo eos in vexationem universis regnis terre in maledictionem et in stuporem et in sibilum et in obprobrium cunctis gentibus ad quas ego eieci eos: eo quod non audierunt verba mea dicit dominus que misi ad eos per servos meos prophetas de nocte consurgens et mittens et non audistis dicit dominus. Vos ergo audite verbum domini omnis transmigratio quam emisi de ierusalem in babilonem. Hec dicit dominus exercituum deus israel ad achab filium culie et ad sedechiam filium maasie qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter Ecce ego tradam eos in manu nabugodonosor regis babilonis et percutiet eos in oculis vestris et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi iude que est in babilone dicentium Ponat te dominus sicut sedechiam et sicut achab quos frixit rex babilonis in igne pro eo quod fecerint stultitiam in israel et mechati sunt in uxores amicorum suorum: et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter quod non mandavi eis Ego sum iudex et testis dicit dominus Et ad semeiam neelamitem dices Hec dicit dominus exercituum deus israel. Pro eo quod misisti in nomine tuo libros ad omnem populum qui est in ierusalem et ad sophoniam filium maasie sacerdotem et ad universos sacerdotes dicens. Dominus dedit te sacerdotem pro ioiada sacerdote ut sis dux in domo domini super omnem virum arreptitium et prophetantem ut mittas eum in nervum et in carcerem. Et nunc quare non increpasti ieremiam anathotitem qui prophetat vobis: Quia super hoc misit ad nos in babilonem dicens longum est edificate domos et habitate et plantate hortos et

comedite fructus eorum. Legit ergo Sopho-
nias sacerdos librum istum in auribus
ieremie prophete. Et factum est verbum
domini ad ieremiam dicens. Mitte ad
omnem transmigrationem dicens.
Hec dicit dominus ad Semeiam neela-
mitem. Pro eo quod prophetavit vobis
Semeias et ego non misi eum et fecit
vos confidere in mendacio: iccirco hec
dicit dominus. Ecce ego visitabo super Se-
meiam neelamitem et super semen
eius. Non erit ei vir sedens in medio
populi huius et non videbit bonum
quod ego faciam populo meo ait do-
minus: quia prevaricationem lo-
cutus est adversum dominum.

Hoc verbum quod factum est
ad ieremiam a domino dicens.
Hec dicit dominus deus israel ~~dicens~~
Scribe tibi omnia verba que locutus
sum ad te in libro. Ecce enim dies ve-
niunt dicit dominus et convertam con-
versionem populi mei israel et iuda
ait dominus et convertam eos ad terram
quam dedi patribus eorum et possidebunt
eam. Et hec verba que locutus est dominus
ad israel et ad iudam. Quoniam hec
dicit dominus. Vocem terroris audi-
vimus. formido et non est pax. Inter-
rogate et videte: si generat masculus.
Quare ergo vidi omnis viri manum
super lumbum suum quasi parturi-
entis: et converse sunt universe facies
in auruginem. Ve quia magna dies
illa: nec est similis eius. Tempus que
tribulationis est iacob et ex ipso salva-
bitur. Et erit in die illa ait dominus
exercituum conteram iugum eius de
collo tuo et vincula illius dirumpam.
Et non dominabuntur ei amplius a-
lieni: sed servient domino deo suo et
david regi suo quem suscitabo eis. Tu
ergo ne timeas serve meus iacob
ait dominus neque paveas israel: quia
ecce ego salvabo te de terra longinqua
et semen tuum de terra captivitatis
eorum. Et revertetur iacob et quiescet
et cunctis affluet bonis et non erit quem
formidet: quoniam tecum ego sum
ait dominus ut salvem te. Faciam enim
consummationem in cunctis gentibus
in quibus dispersi te. Te autem non faciam
in consummationem sed castigabo
te in iudicio ut non tibi videaris in-
noxius. Quia hec dicit dominus. Insana-
bilis fractura tua pessima plaga tua.
Non est qui iudicet iudicium tuum
ad alligandum curationem utilitas
non est tibi. Omnes amatores tui ob-
liti sunt tui teque non querent. Plaga
enim inimici percussi te: castigatione
crudeli. Propter multitudinem iniqui-
tatis tue: dura facta sunt peccata tua.
Quid clamas super contritione tua. In-
sanabilis est dolor tuus propter multi-
tudinem iniquitatis tue et propter
dura peccata tua: feci hec tibi. Propterea
omnes qui comedunt te devorabuntur
et universi hostes tui in captivitatem
ducentur et qui te vastant vastabuntur
cunctosque predatores tuos dabo in pre-
dam. Obducam enim cicatricem tibi
et vulneribus tuis sanabo te dicit dominus.
Quia eiectam vocaverunt te syon. Hec
est que non habebat requirentem. Hec
dicit dominus. Ecce ego convertam con-
versionem tabernaculorum iacob
et tectis eius miserebor. Et edificabitur
civitas in excelso suo et templum iuxta
ordinem suum fundabitur. Et egredie-
tur de eis laus vox que ludentium et
multiplicabo eos et non minuentur
et glorificabo eos et non attenuabuntur.
Et erunt filii eius sicut a principio et ce-
tus eius coram me permanebit. Et visi-
tabo adversum omnes qui tribulant eum
et erit dux eius ex eo et princeps de me-
dio eius producetur. Et applicabo eum
et accedet ad me. Quis enim iste est
qui applicet cor suum ut appropinquet
michi ait dominus. Et eritis michi in
populum: et ego ero vobis in deum.
Ecce turbo domini furor egrediens pro-
cella ruens in capite impiorum conqui-
escet. Non avertet iram indignationis
dominus: donec faciat et compleat co-
gitationem cordis sui. In novissimo
dierum intelligetis ea.

XXXI

In tempore illo dicit dominus ero deus
universis cognationibus israel et ipsi
erunt michi in populum. Hec dicit dominus.
Invenit gratiam in deserto populus
qui remanserat gladio vadit ad requi-
em suam israel. Longe dominus appa-
ruit michi. Et in caritate perpetua dilexi
te: ideo attraxi te miserans. Rursum-
que edificabo te: et edificaberis virgo israel.
Adhuc ornaberis tympanis tuis: et

egredieris in choro ludentium. Et adhuc plã
tabis in montibus samarie. Plantabunt
plantantes: et donec tempus veniat nõ
vindemiabuntur. Quia erit dies in q
clamabunt custodes in monte effraim

al' in monte samarie et

Surgite et ascendamus in syon ad do
minum deum nostrum: quia hec dicit do
minus. Exultate in leticia iacob: et hin
nite contra caput gentium. Personate
cantate et dicite Salva domine popu
lum tuum: reliquias israel. Ecce ego
adducam eos de terra aquilonis et con
gregabo eos ab extremis terre. Inter
quos erunt cecus et claudus pre
gnans et pariens simul: cetus magn'
reuertentium huc. In fletu venient: et

al' viã reducam

in precibus reducam eos et adducã
eos per torrentes aquarum in via
recta et non impingent in ea: quia
factus sum israeli pater et effraim
primogenitus meus est. Audite verbũ
domini gentes et adnuntiate ĩ insulis
que procul sunt et dicite. Qui dispersit
israel congregabit eum et custodiet
eum sicut pastor gregem suum. Re
demit enim dominus iacob: et libera
bit eum de manu potentioris. Et venient
et laudabunt in monte syon et conflu
ent ad bona domini super frumento
et vino et oleo et fetu pecorum et armẽ
torum. Eritque anima eorum quasi hor
tus irriguus: et ultra non esurient.
Tunc letabitur virgo in choro: iuvenes
et senes simul. Et convertam luctum
eorum in gaudium: et consolabor eos
et letificabo a dolore suo. Et inebriabo
animam sacerdotum pinguedine: et
populus meus bonis meis adimple
bitur ait dominus. Hec dicit dominus
Vox in excelso audita est lamentationis
et fletus et luctus rachel plorantis
filios suos: et nolentis consolari sup
eos quia non sunt. Hec dicit dominus
Quiescat vox tua a ploratu et oculi tui
a lacrimis: quia est merces opi tuo

al' operatio

ait dominus. Et revertentur de terra

al'

inimici. Et est spes novissimis tuis ait do
minus: et revertentur filii ad terminos
suos. Audiens audivi effraim transmi
grantem. Castigasti me domine: et e
ruditus sum quasi iuvenculus in
domitus. Converte me et convertar: quia
tu dominus deus meus. Postquam
enim convertisti me: egi penitentiam. Et
postquam enim ostendisti michi: percus
si femur meum. Confusus sum et eru
bui: quoniam sustinui obprobrium
adolescentie mee. Si filius honorabilis
effraim michi si puer delicatus: quia
ex quo locutus sum de eo adhuc recorda
bor eius. Iccirco conturbata sunt viscera me
a super eum: miserans miserebor eius
ait dominus. Statue tibi speculam. po
ne tibi amaritudines: dirige cor tuum
in viam directam in qua ambulasti.
Revertere virgo israel: revertere ad ci
vitates tuas istas. Usquequo delicijs
dissolveris filia vaga. Quia creavit
dominus novum super terram: fe
mina circumdabit virum. Hec dicit
dominus exercituum deus israel. Ad
huc dicent verbum istud in terra iude
et in urbibus eius. Cum convertero cap
tivitatem eorum. Benedicat tibi dns
pulcritudo iustitie mons sanctus
et habitabunt in eo iudas et omnes
civitates eius simul agricole et mina
tes greges: quia inebriavi anima
lassam et omnem animam esurien
tem saturavi. Ideo quasi de somno sus
citatus sum et vidi et somnus meus
dulcis michi. Ecce dies venient dicit
dominus et seminabo domum israel
et domum iuda semine hominum et
semine iumentorum. Et sicut vigi
lavi super eos ut evellerem et demo
lirer et dissiparem et disperderem et
affligerem: sic vigilabo super eos ut
edificem et plantem ait dominus. In
diebus illis non dicent ultra patres
comederunt uvam acerbam et dentes
filiorum obstupuerunt: sed unusquisque
in iniquitate sua morietur. Om
nis homo qui comederit uvam acer
bam: obstupescent dentes eius. Ecce
dies venient dicit dominus: et feriam
domui israel et domui iuda fedus
novum. Non secundum pactum quod
pepigi cum patribus vestris in die qua
apprehendi manum eorum ut e
ducerem eos de terra egypti pactum quod
irritum fecerunt: et ego dominatus
sum eorum dicit dominus: sed hoc
erit pactum quod feriam cum domo
israel post dies illos dicit dominus:
Dabo legem meam in visceribus eorum
et in corde eorum scribam eam. Et ero
eis in deum: et ipsi erunt michi

in populum et non docebit ultra vir proximum suum et vir fratrem suum dicens: cognosce dominum. Omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum ait dominus: quia propitiabor iniquitatibus eorum. et peccati eorum non ero memor amplius. Hec dicit dominus qui dat solem in lumine diei ordinem lune et stellarum in lumine noctis qui turbat mare et sonant fluctus eius. dominus exercituum nomen illi. Si defecerint leges iste coram me dicit dominus tunc et semen israel deficiet ut non sit gens coram me cunctis diebus. Hec dicit dominus. Si mensurari potuerint celi sursum et investigari fundamenta terre deorsum: et ego abiciam universum semen israel propter omnia que fecerunt dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et edificabitur civitas domino a turre ananehel. usque ad portam anguli. Et exibit ultra norma mensure in conspectu eius super collem gareb et circuibit goatha et omnem vallem cadaverum et cineris et universam regionem mortis usque ad torrentem cedron et usque ad angulum porte equorum orientalis. Sanctum domini non evelletur et non destruetur ultra in perpetuum.

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino in anno decimo sedechie regis iuda: ipse est annus octavus decimus nabuchodonosor. Tunc exercitus regis babilonis obsidebat ierusalem et ieremias propheta erat clausus in atrio carceris qui erat in domo regis iuda. Clauserat enim eum sedechias rex iuda dicens. Quare vaticinaris dicens. Hec dicit dominus. Ecce ego dabo civitatem istam in manus regis babilonis et capiet eam: et sedechias rex iuda non effugiet de manu chaldeorum sed tradetur in manus regis babilonis et loquetur os eius cum ore illius et oculi eius oculos illius videbunt et in babilonem ducet sedechiam: et ibi erit donec visitem eum ait dominus: si autem dimicaveritis adversum chaldeos nichil prosperum habebitis. Et dixit ieremias. Factum est verbum domini ad me dicens. Ecce ananehel filius sellum patruelis tuus veniet ad te dicens. eme tibi agrum meum qui est in anathot: tibi enim competit ex propinquitate ut emas. Et venit ad me ananehel filius patrui mei secundum verbum domini ad vestibulum carceris: et ait ad me. Posside agrum meum qui est in anathot in terra beniamin: quia competit tibi hereditas et tu propinquus es ut possideas. Intellexi autem quod verbum domini esset: et emi agrum ab ananehel filio patrui mei qui est in anathot et appendi ei argentum septem stateres et decem argenteos et scripsi in libro et signavi et adhibui testes et appendi argentum in statera. Et accepi librum possessionis signatum stipulationes et rata et signa forinsecus et dedi librum possessionis baruch filio neri filii maasie in oculis ananehel patruelis mei et in oculis testium qui scripti erant in libro emptionis in oculis omnium iudeorum qui sedebant in atrio carceris: et precepi baruch coram eis dicens. Sume libros istos librum emptionis hunc signatum et librum hunc qui apertus est. et pone illos in vase fictili ut permanere possint diebus multis. Hec enim dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc possidebuntur domus et agri et vinee in terra ista. Et oravi ad dominum postquam tradidi librum possessionis baruch filio neri dicens. Heu. heu. heu. domine deus ecce tu fecisti celum et terram in fortitudine tua magna et in brachio tuo extento. Non erit tibi difficile omne verbum qui facis misericordiam in milibus: et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos fortissime magne potens dominus exercituum nomen tibi: magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum adam: ut reddas unicuique secundum vias suas et secundum fructum adinventionum eius: qui posuisti signa et portenta in terra egypti usque ad diem hanc et in israel et in hominibus et fecisti tibi nomen sicut est dies hec. Et eduxisti populum meum israel de terra egypti in signis et in portentis et in manu robusta et in brachio extento et in terrore magno: et dedisti eis terram hanc quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram fluentem lacte et melle et ingressi sunt et possederunt eam et non obedierunt voci tue: et in lege tua non

al' quia

al' hec dicit dominus exercituum deus israel

al' hominibus

ambulauerunt. Omnia que mandasti eis
ut facerent non fecerunt et euenerunt eis
omnia mala hec. Ecce municiones extruc-
te sunt aduersus ciuitatem ut capiatur:
et urbs data est in manus chaldeorum
qui preliantur aduersus eam a facie
gladii et famis et pestilencie: et quecum-
que locutus es acciderunt ut ipse tu cernis
et tu dicis michi domine deus eme a-
grum argento et adhibe testes cum
urbs data sit in manus chaldeorum
Et factum est uerbum domini ad iere-
miam dicens Ecce ego dominus deus
uniuerse carnis. Numquid michi diffi-
cile erit omne uerbum? Propterea hec
dicit dominus Ecce ego tradam ciuita-
tem istam in manus chaldeorum et
in manu regis babilonis: et capient eam
et uenient chaldei preliantes aduersus
urbem hanc et succendent eam igni et
comburent eam et domos in quarum
domatibus sacrificabant baal et libabant
diis alienis libamina ad irritandum
me. Erant enim filii israel et filii iuda
iugiter facientes malum in oculis meis
ab adolescencia sua filii israel qui usque-
nunc exacerbant me in opere manuum
suarum dicit dominus Quia in furo-
re et indignacione mea facta est michi
ciuitas hec: a die qua edificauerunt
eam usque ad diem istam qua auferetur
de conspectu meo propter maliciam fi-
liorum israel et filiorum iuda quam
fecerunt ad iracundiam me prouocan-
tes ipsi et reges eorum principes eorum
et sacerdotes et prophete eorum uiri
iuda et habitatores ierusalem Et uerterunt
ad me terga et non facies cum docerem
eos diluculo et erudirem et nollent au-
dire ut acciperent disciplinam Et posue-
runt ydola sua in domo in qua inuoca-
tum est nomen meum: ut polluerent
eam et edificauerunt excelsa baal que sunt
in ualle filii ennon ut initiarent filios
suos et filias suas moloch: quod non
mandaui eis neque ascendit in cor meum
ut facerent abhominacionem hanc et
in peccatum deducerent iudam Et nunc
propter ista hec dicit dominus deus israel
ad ciuitatem hanc de qua uos dicitis quod
tradatur in manus regis babylonis in
gladio et in fame et in peste Ecce ego con-
gregabo eos de uniuersis terris ad quas e-
ieci eos in furore meo et in ira mea et in

indignacione grandi et reducam eos
ad locum istum et habitare eos faciam
confidenter et erunt michi in populum
et ego ero eis in deum. et dabo eis cor
unum et animam unam ut timeant me
uniuersis diebus: et bene sit eis et filiis eorum
post eos. Et feriam eis pactum sempiter-
num: et non desinam eis benefacere et
timorem meum dabo in corde eorum
ut non recedant a me et letabor super e-
os cum bene eis fecero et plantabo eos in
terra ista in ueritate: in toto corde meo
et in tota anima mea. Quia hec dicit
dominus Sicut adduxi super populum
istum omne malum hoc grande: sic
adducam super eos omne bonum quod
ego loquor ad eos Et possidebuntur a-
gri in terra ista de qua uos dicitis quod
deserta sit eo quod non remanserit
homo et iumentum et data sit in
manus chaldeorum Agri pecunia e-
mentur: et scribentur in libro et impri-
metur signum et testis adhibebitur
in terra beniamin et in circuitu ierusalem
in ciuitatibus iuda et in ciuitatibus mon-
tanis et in ciuitatibus campestribus et
in ciuitatibus que ad austrum sunt quia
conuertam captiuitatem eorum ait
dominus

Et factum est uerbum domini ad
ieremiam secundo cum adhuc clausus
esset in atrio carceris dicens. Hec dicit
dominus Qui facturus est et for-
maturus illud et paraturus: dominus
nomen eius Clama ad me et exaudiam
te: et annunciabo tibi grandia et fir-
ma que nescis Quia hec dicit dominus
deus israel ad domos urbis huius et
ad domos regis iuda que destructe
sunt et ad municiones et ad gladi-
um uenientium ut dimicent cum
chaldeis et impleant eas cadaveribus ho-
minum quos percussi in furore meo et in
indignacione mea abscondens faciem
meam a ciuitate hac propter omnem
maliciam eorum Ecce ego obducam
eis cicatricem et sanitatem et cu-
rabo eos et reuelabo eis deprecacionem
pacis et ueritatis: et conuertam conuer-
sionem iuda et conuersionem ierusalem
et edificabo eos sicut a prin-
cipio et emundabo illos ab omni ini-
quitate sua in qua peccauerunt michi
et propitius ero cunctis iniquitatibus

corum in quibz dereliquerunt michi et
spreuerunt me. Et erunt michi in nomē
et in gaudium et in laudem et in exulta
tionem cunctis gentibz terre que audie
rint omnia bona que ego facturus sum
eis et pauebunt et turbabuntur in u
niuersis bonis et in omni pace quam
ego faciam eis. Hec dicit dominus Ad
huc audietur in loco isto quem uos
dicitis esse desertum eo quod non sit ho
mo neqz iumentum in ciuitatibz iuda
et foris ierlm que desolate sunt absqz ho
mine et absqz habitatore et absqz pecore
uox gaudii et uox letitie: uox sponsi et
uox sponse uox dicentium confitemini
domino exercituum quoniā bonus dn̄s.
quoniam in eternum mīa eius et portan
tium uota in domum domini Reducā
enim conuersionem terre sicut a prin
cipio: dicit dominus Hec dicit dominus
exercituum Adhuc erit in loco isto deser
to absqz homine et absqz iumento et
in cunctis ciuitatibz eius habitaculum
pastorum: accubantium gregum et ī
ciuitatibz montuosis et in ciuitatibz
campestribz et in ciuitatibz que ad au
strum sunt: et in terra beniamin et
in circuitu ierlm et in ciuitatibz iuda
adhuc transibunt greges ad manū
numerantis: ait dominus. Ecce dies
ueniūt dicit dominus et suscitabo uerbū
bonum quod locutus sum ad domum
israel et ad domum iuda In diebz illis
et in tempore illo germinare faciam
dauid germen iustitie et faciet iudiciū
et iustitiam in terra In diebz illis salua
bitur iuda et ierlm habitabit confident
Et hoc est nomen quod uocabunt eum
dominus iustus noster. Quia hec di
cit dominus. Non interibit de dauid
uir qui sedeat super thronum domus
israel et de sacerdotibz et de leuitis non
interibit uir a facie mea qui offerat
holocaustomata et incendat sacrificiū
et cedat uictimas cunctis diebz Et fac
tum est uerbum domini ad ieremiam
dicens Hec dicit dominus Si irritum
fieri potest pactū meum cum die et
pactum meum cum nocte ut non sit
dies et nox in tempore suo et pactum
meum irritum esse poterit cum dauid
seruo meo ut non sit ex eo filius qui
regnet in throno eius et leuite et sac
dotes ministri mei Sicut enumerari

non possunt stelle celi metiri harē
na maris: sic multiplicabo semen dauid
serui mei et leuitas ministros meos
Et factum est uerbum domini ad iere
miam dicens Numquid non uidisti
quid populus hic locutus sit dicens:
Due cognationes quas elegerat dn̄s
abiecte sunt et populum meum despex
erunt eo quod non sit ultra gens corā
eis. Hec dicit dominus Si pactum me
um inter diem et noctem et leges celo
et terre non posui equidem et semen
iacob et dauid serui mei proiciam: ut nō
assumam de semine eius principes se
minis abraham et ysaac et iacob Redu
cam enim conuersionem eorum et mi
serebor eis · XXXIIII ·

XXXIIII

Verbum quod factum est ad iere
miam a domino quando nabugodono
sor rex babilonis et omnis exercitus
eius uniuersaqz regna terre que erant
sub potestate manus eius et omnes po
puli bellabant contra ierlm et contra
omnes urbes eius dicens. Hec dicit do
minus deus israel. Vade et loquere ad
sedechiam regem iuda: et dices ad eum
Hec dicit dominus Ecce ego tradam ciui
tatem hanc in manus regis babylo
nis: et succendet eam igni: et tu nō
effugies de manu eius sed comprehen
sione capieris et in manu eius trade
ris Et oculi tui oculos regis babilonis
uidebunt et os eius cum ore tuo loquet
et babylonem introibis Attamen au
di uerbum domini sedechia rex iuda Hec
dicit dominus ad te. Non morieris in
gladio sed in pace morieris et secundū
combustiones patrum tuorum regum p
orum qui fuerunt ante te sic comburent
te: et ue domine plangent te: quia uer
bum ego locutus sum dicit dominus
Et locutus est ihieremias propheta ad se
dechiam regem iuda uniuersa uerba
hec in ierusalem Et exercitus regis
babylonis pugnabat contra ierlm et
contra omnes ciuitates iude que re
lique erant: contra lachis et contra a
zecha Hec enim supererant de ciuitatibz
iude urbes munite. Verbum quod fac
tum est ad ieremiam a domino postqȝ
percussit rex sedechias fedus cum omni
populo in ierusalem predicans ut di
mitteret unusquisqz seruum suum
et unusquisqz ancillam suam hebre

al' azecha

Nō p̄ dimus

breum et hebream liberos et nequaquā
ultra dominarentur eis id est in iudeo
et frē suo. Audierunt ergo omnes princi
pes et uniuersus populus qui inierant
pactum ut dimitteret unusquisque ser
uum suum et unusquisque ancillam suā
liberos: et ultra non dominarentur
eis. Audierunt igitur et dimiserunt. Et
conuersi sunt deinceps: et retraxerunt
seruos suos et ancillas suas quos dimi
serant liberos: et subiugauerunt in fa
mulos et in famulas. Et factus est uer
bum domini ad ieremiam a domino
dicens. Hec dicit dominus deus israel.
Ego percussi fedus cum patribus uestris in die
qua eduxi eos de terra egipti de domo ser
uitutis dicens. Cum completi fuerint
septem anni. dimittat unusquisque frēm
suum hebreum qui uenditus est ei et
seruiet tibi sex annis: et dimittes eum
a te liberum. Et non audierunt patres
uestri me: neque inclinauerunt aurem
suam. Et conuersi estis uos hodie et
fecistis quod rectum est in oculis meis
ut predicaretis libertatem unusquisque
ad amicum suum et inistis pactum ī
conspectu meo in domo in qua inuoca
tum est nomen meum super eam et re
uersi estis et contaminastis nomen
meum et reduxistis unusquisque seruū
suum et unusquisque ancillam suam
quos dimiseratis ut essent liberi et sue
potestatis: et subiugastis eos ut sint
uobis serui et ancille. Propterea hec
dicit dominus uos non audistis me ut
predicaretis libertatem unusquisque
frī suo et unusquisquisque amico suo
ecce ego predico libertatem ait dominus
ad gladium et ad pestem et famem et
dabo uos in commotionem cunctis reg
nis terre. Et dabo uiros qui preuari
cantur fedus meum et non obseruaue
runt uerba federis quibus assensi sunt
in conspectu meo: uitulum quem con
ciderunt in duas partes et transierunt
inter diuisiones eius. Principes iuda
et principes ierlm: eunuchi et sacerdotes
et omnis populus terre qui transierunt
inter diuisiones uituli. Et dabo eos in
manū inimicorum suorum et in
manū querentium animas eorū.
Et erit morticinum eorum in escam
uolucribus celi et bestiis terre et sedechiā
regem iuda et principes eius dabo in ma

Nō p̄dicaretis

^ vobis

nu inimicorum suorum et in manu que
rentium animas eorum et in manu exercituum
regis babylonis ~~et exercitus eius~~ qui
recesserunt a uobis. Ecce ego precipio di
cit dominus: et reducam eos in ciuitatem
hanc et preliabuntur aduersus eam
et capient eam et incendent igni et ciui
tates iuda dabo in solitudinem eo quod
non sit habitator. ·xxxv·

Verbum quod factum est ad iere
miam a domino in diebus ioachim
filii iosie regis iuda dicens. Vade ad do
mum rechabitarum et loquere eis: et
introduces eos in domum domini in
unam exedram thesaurorum: et dabis
eis bibere uinum. Et assumpsi iecho
niam filium ieremie filii absanie et
fratres eius. et omnes filios eius et uni
uersam domum rechabitarum et intro
duxi eos in domum domini ad gazophi
lacium filiorum anan filii godolie ho
minis dei. quod erat iuxta gazofilaciū
principum super thesaurum maasie
filii sellum qui erat custos uestibuli: et
posui coram filiis domus rechabitarum
sciphos plenos uino et calices et dixi
ad eos Bibite uinum. Qui responderunt
Non bibemus uinum quia ionadab fi
lius rechab pater noster precepit nobis
dicens. Non bibetis uinum uos et filii
uestri usque in sempiternum et domum non
edificabitis et sementem non seretis et ui
neas non plantabitis. neque habebitis sed
in tabernaculis habitabitis cunctis dieb
us uestris: ut uiuatis diebus multis super fa
ciem terre in qua uos peregrinamini.
Obediuimus ergo uoci ionadab filii
rechab patris nostri in omnibus que precepit
nobis: ita ut non biberemus uinum
cunctis diebus nostris nos et mulieres nostre
et filii et filie nostre: et non edificaremus
domos ad habitandum et uineam et a
grum et sementem non habuimus sed
habitauimus in tabernaculis: et obedi
entes fuimus iuxta omnia uerba que
precepit nobis ionadab pater noster. Cum
autem ascendisset nabuchodonosor rex
babilonis ad terram nostram: diximus. Ve
nite et ingrediamur ierlm a facie exer
citus chaldeorum et a facie exercitus syri
e et mansimus in ierlm. Et factum est
uerbum domini ad ieremiam dicens.
Hec dicit dominus exercituum deus
israel. Vade et dic uiris iuda et habitan

tores ierlm. Nunquid non recipietis dis
ciplinam: ut obediatis verbis meis dicit
dominus. Prevaluerunt sermones io
nadab filij rechab quos precepit filijs
suis ut non biberent vinum et non bi
berunt usque ad diem hanc quia obedierunt
precepto patris sui. Ego autem locutus
sum ad vos de mane consurgens et loquens:
et non obedistis michi. Misique ad vos omnes
servos meos prophetas consurgens di
luculo: mittens que et dicens. Convertimini
unusquisque a via sua pessima: et bona
facite studia vestra: et nolite sequi deos alie
nos neque colatis eos et habitabitis in
terra quam dedi vobis et patribus vestris.
et non inclinastis aurem vestram: neque
audistis me. Firmaverunt igitur filij
ionadab filij rechab preceptum patris sui
quod preceperat eis: populus autem
iste non obedivit michi. Iccirco hec dicit
dominus exercituum deus israel. Ecce
ego adducam super iudam et super om
nes habitatores ierlm universam afflic
tionem quam locutus sum adversus eos
eo quod locutus sum ad illos et non au
dierunt vocavi illos et non responde
runt michi. Domui autem rechabitarum
dixit ieremias. Hec dicit dominus deus
israel exercituum. Pro eo quod obedistis
precepto ionadab patris vestri et custodistis
omnia mandata eius et fecistis univer
sa que precepit vobis. Propterea hec
dicit dominus exercituum deus israel
Non deficiet vir de stirpe ionadab filij re
chab stans in conspectu meo cunctis
diebus. XXXVI.

Et factum est in anno quarto ioa
chim filij iosie regis iuda. Factum est ver
bum hoc ad ieremiam a domino dicens
Tolle volumen libri et scribes in eo om
nia verba que locutus sum tibi adver
sum israel et iudam et adversum omnes
gentes a die qua locutus sum ad te ex
diebus iosie usque ad diem hanc si forte au
diente domo iuda universa mala que
ego cogito facere eis revertatur unus
quisque a via sua pessima et propicius
ero iniquitati et peccato eorum. Vocavit
ergo ieremias baruch filium nerie: et
scripsit baruch ex ore ieremie omnes ser
mones domini quos locutus est ad eum
in volumine libri et precepit ieremias
baruch dicens. Ego clausus sum: neque
valeo ingredi domum domini. Ingredere
ergo tu et lege de volumine in quo scrip
sisti ex ore meo verba domini audiente po
pulo in domo domini in die ieiunij insuper
et audiente universo iuda qui veniunt
de civitatibus suis leges eis si forte cadat
oratio eorum in conspectu domini et rever
tatur unusquisque a via sua pessima quoniam
magnus furor et indignatio quam lo
cutus est dominus adversus populum
hunc et fecit baruch filius nerie iuxta om
nia que preceperat ei ieremias propheta:
legens ex volumine sermones domini
in domo domini. Factum est autem in
anno quinto ioachim filij iosie regis
iuda in mense nono predicaverunt ie
iunium in conspectu domini omni po
pulo in ierlm et universe multitudini
que confluxerat de civitatibus iuda in
ierlm legitque baruch ex volumine ser
mones ieremie in domo domini in
gazofilacio gamarie filij saphan scribe
in vestibulo superiori in introitu por
te nove domus domini audiente omni
populo. Cumque audisset micheas fi
lius gamarie filij saphan omnes ser
mones domini ex libro descendit in do
mum regis iuda ad gazofilacium scri
be: et ecce ibi omnes principes sedebant
elisama scriba et dalaias filius semeie
et helnathan filius achobor et gamari
as filius saphan et sedechias filius a
nanie et universi principes. Et nunci
avit eis micheas omnia verba que audi
vit legentem baruch ex volumine: in
auribus populi. Miserunt itaque omnes
principes ad baruch iudi filium natha
nie filij selemie filij chusi dicentes. Vo
lumen ex quo legisti audiente populo
sume in manu tua: et veni. Tulit ergo
baruch filius nerie volumen in manu
sua et venit ad eos. et dixerunt ad eum
Sede et lege hec in auribus nostris. Et legit
baruch in auribus eorum. Igitur cum au
dissent omnia verba obstupuerunt u
nusquisque ad proximum suum: et dix
erunt ad baruch. Nunciare debemus
regi omnes sermones istos. Et interro
gaverunt eum dicentes. Iudica nobis quo
modo scripsisti omnes sermones istos ex
ore eius. Dixit autem eis baruch. Ex ore
suo loquebatur quasi legens ad me omnes
sermones istos: et ego scribebam in vo
lumine atramento. Et dixerunt principes
ad baruch. Vade et abscondere tu et iere

al' selimia

al' iudi al' chusi

sedit

rias: et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atrium. Porro volumen commendaverunt in gazophilacio elisame scribe: et nunciaverunt audiente rege omnes sermones. Misitque rex iudi: ut sumeret volumen. Qui tollens illud de gazophilacio elisame scribe: legit audiente rege et universis principibus qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono: et posita erat coram eo arula plena prunis. Cumque legisset iudi tres paginas vel quatuor: scidit illud scalpello scribe et proiecit in ignem qui erat super arulam: donec consumeretur omne volumen igni qui erat in arula. Et non timuerunt neque sciderunt vestimenta sua: rex et omnes servi eius. qui audierunt universos sermones istos. Verumptamen helnathan et dalaias et gamarias contradixerunt regi ne combureret librum: et non audivit eos. Et precepit rex ieremiel filio amelech et saraie filio ezrihel et selemie filio abdiel: ut comprehenderent baruch scribam et ieremiam prophetam. Abscondit autem eos dominus. Et factum est verbum domini ad ieremiam postquam combusserat rex volumen et sermones quos scripserat baruch ex ore ieremie dicens. Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes sermones priores qui erant in volumine primo: quod combussit ioachim rex iuda. Et ad ioachim regem iuda dices. Hec dicit dominus. Tu combussisti volumen illud dicens. Quare scripsisti in eo adnuncians. festinus veniet rex babilonis et vastabit terram hanc et cessare faciet ex illa hominem et iumentum. Propterea hec dicit dominus contra ioachim regem iuda. Non erit ex eo qui sedeat super solium david: et cadaver eius proicietur ad estum per diem et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas: et adducam super eos et super habitatores ierusalem et super viros iuda omne malum quod locutus sum ad eos: et non audierunt. Ieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud baruch filio nerie scribe: qui scripsit in eo ex ore ieremie omnes sermones libri quem combusserat ioachim rex iuda igni. Et insuper additi sunt sermones multo plures quam ante fuerant.

XXXVII

Et regnavit rex sedechias filius iosie pro iechonia filio ioachim quem constituit regem nabugodonosor rex babilonis in terra iuda et non obedivit ipse et servi eius. et populus terre verbis domini: que locutus est in manu ieremie prophete. Et misit rex sedechias iuchal filium selemie et sophoniam filium maasie sacerdotem ad ieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis dominum deum nostrum. Ieremias autem libere ambulabat in medio populi: non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus pharaonis egressus est de egipto et audientes chaldei qui obsidebant ierusalem huiuscemodi nuncium recesserunt ab ierusalem. Et factum est verbum domini ad ieremiam prophetam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Sic dicetis regi iuda: qui misit vos ad me interrogandum. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est vobis in auxilium revertetur in terram suam in egiptum: et redient chaldei et bellabunt contra civitatem hanc et capient eam et succendent igni. Hec dicit dominus. Nolite decipere animas vestras dicentes euntes abibunt et recedent a nobis chaldei: quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum chaldeorum qui preliantur adversum vos et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati: singuli de tentorio suo consurgent et incendent civitatem hanc igni. Ergo cum recessisset exercitus chaldeorum ab ierusalem propter exercitum pharaonis: egressus est ieremias de ierusalem ut iret in terram beniamin et divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam beniamin erat ibi custos porte per vices nomine hierias filius selemie filii ananie: et apprehendit ieremiam prophetam dicens. Ad chaldeos fugis. Et respondit ieremias. Falsum est. non fugio ad chaldeos. Et non audivit eum. sed comprehendit hierias ieremiam et adduxit eum ad principes. Quam ob rem irati principes contra ieremiam cesum eum miserunt in carcerem qui erat in domo ionathan scribe: ipse enim prepositus erat super carcerem. Itaque ingressus est ieremias

cus in domum laci et in ergastulum: et sedit ibi ieremias diebus multis. Mittens autem rex sedechias tulit eum et interrogavit in domo sua abscondite et dixit. Putas ne est sermo a domino. Et dixit ieremias. Est. et ait. In manus regis babilonis traderis. Et dixit ieremias ad regem sedechiam. Quid peccavi tibi et servis tuis et populo tuo quia misisti me in domum carceris? Ubi sunt prophete vestri qui prophetabant vobis et dicebant non veniet rex babilonis super vos et super terram hanc? Nunc ergo audi obsecro domine mi rex: valeat deprecatio mea in conspectu tuo; et ne remittas me in domum ionathan scribe ne moriar ibi. Precepit ergo rex sedechias ut traderetur ieremias in vestibulo carceris: et daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento donec consumerentur omnes panes de civitate. ·xxxviii·

Et mansit ieremias in vestibulo carceris. Audivit autem saphatias filius nathan et godolias filius phassur et iuchal filius selemie et phassur filius melchie sermones quos ieremias loquebatur ad omnem populum dicens. Hec dicit dominus. Quicumque manserit in civitate hac: morietur gladio et fame et peste. Qui autem profugerit ad chaldeos vivet: et erit anima eius sospes et vivens. Hec dicit dominus. Tradendo tradetur civitas hec in manus exercitus regis babilonis et capiet eam. Et dixerunt principes regi. Rogamus ut occidatur homo iste. De industria enim dissolvit manus virorum bellantium qui remanserunt in civitate hac et manus universi populi: loquens ad eos iuxta verba hec. Siquidem homo hic non querit pacem populo huic: sed malum. Et dixit rex sedechias. Ecce ipse in manibus vestris est: nec enim fas est regem vobis quicquam negare. Tulerunt ergo ieremiam et proiecerunt eum in lacum melchie filii ammelech qui erat in vestibulo carceris: et summiserunt ieremiam in funibus in lacum in quo non erat aqua sed lutum. Descendit itaque ieremias in cenum. Audivit autem abdemelech ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis. quod misissent ieremiam in lacum. Porro rex sedebat in porta beniamin. Et egressus est abdemelech de domo regis: et locutus est ad regem dicens. Domine mi rex: male fecerunt viri isti omnia quecumque perpetraverunt contra ieremiam prophetam mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame. Non sunt ultra panes in civitate. Precepit itaque rex abdemelech ethiopi dicens. Tolle tecum hinc triginta viros et leva ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur. Assumptis ergo abdemelech secum viris ingressus est domum regis que erat sub cellario et tulit inde veteres pannos et antiqua vestimenta que computruerant et summisit ea ad ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque abdemelech ethiops ad ieremiam. Pone veteres pannos et hec scissa et putrida sub cubito manuum tuarum et super funes. Fecit ergo ieremias sic. Et extraxerunt ieremiam funibus et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem ieremias in vestibulo carceris. Et misit rex sedechias et tulit ad se ieremiam prophetam ad ostium tertium quod erat in domo domini et dixit rex ad ieremiam. Interrogo ego te sermonem ne abscondas a me aliquid. Dixit autem ieremias ad sedechiam. Si annuntiavero tibi numquid non interficies me? Et si consilium dedero tibi non me audies. Iuravit ergo sedechias rex ieremie clam dicens. Vivit dominus qui fecit nobis animam hanc si occidero te et si tradidero in manus virorum istorum qui querunt animam tuam. Et dixit ieremias ad sedechiam. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si profectus exieris ad principes regis babilonis vivet anima tua et civitas hec non succendetur igni et salvus eris tu et domus tua. Si autem non exieris ad principes regis babilonis tradetur civitas hec in manus chaldeorum et succendent eam igni: et tu non effugies de manu eorum. Et dixit rex sedechias ad ieremiam. Sollicitus sum propter iudeos qui transfugerunt ad chaldeos: ne forte tradar in manus eorum: et illudant michi. Respondit autem ieremias. Non tradent te. Audi queso vocem domini quam ego loquor ad te: et bene erit tibi et vivet anima tua. Quod si nolueris egredi: iste est sermo quem ostendit michi dominus. Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis iuda educentur ad principes regis babilonis: et ipse dicent. Seduxerunt te et prevaluerunt adversum te viri pacifici tui: demerserunt in cenum

et in lubricum pedes tuos et recesserunt a te. Et omnes uxores tue et filij tui educentur ad chaldeos et non effugies manus eorum sed in manu regis babilonis capieris et ciuitatem hanc comburet igni. Dixit ergo sedechias ad ieremiam nullus sciat uerba hec et non morieris. Si autem audierint principes quia locutus sum tecum et uenerint ad te et dixerint tibi indica nobis quid locutus sis cum rege ne celes nos et non interficiemus te et quid locutus est tecum rex dices ad eos prostraui ego preces meas coram rege ne me reduci iuberet in domum ionathan et ibi morerer. Venerunt ergo omnes principes ad ieremiam et interrogauerunt eum. Et locutus est eis iuxta omnia uerba que preceperat ei rex et cessauerunt ab eo. Nichil enim fuerat auditum. Mansit uero ieremias in uestibulo carceris usque ad diem quo capta est ierusalem. xxxix.

al' tradetis

al' ethe

XXXX

Al' h'ap. c. xxxix. Anno nono

Et factum est ut caperetur ierusalem. Anno nono sedechie regis iuda mense decimo uenit nabugodonosor rex babilonis et omnis exercitus eius ad ierusalem et obsidebant eam. Undecimo autem anno sedechie mense quarto quinto mensis aperta est ciuitas. Et ingressi sunt omnes principes regis babilonis et sederunt in porta media. neregel fereser semegar nabuzar rachim rabsares, rebmag et omnes reliqui principes regis babilonis. Cumque uidisset eos sedechias rex iuda et omnes uiri bellatores fugerunt et egressi sunt nocte de ciuitate per uiam horti regis et per portam que erat inter duos muros et egressi sunt ad uiam deserti. Persecutus est autem eos exercitus chaldeorum et comprehenderunt sedechiam in campo solitudinis iericontine: et captum adduxerunt ad nabugodonosor regem babilonis in reblata que est in terra emath et locutus est ad eum iudicia. Et occidit rex babilonis filios sedechie in reblatha in oculis eius et omnes nobiles iuda occidit rex babilonis. Oculos quoque sedechie eruit et uinxit eum compedibus ut duceretur in babylonem. Domum quoque regis et domum uulgi succenderunt chaldei igni: et murum ierusalem subuerterunt et reliquias populi que remanserant in ciuitate et perfugas qui transfugerant ad eum et superfluos uulgi qui remanserant transtulit nabuzardan magister militum in babilonem. Et de plebe pauperum qui nichil penitus habebant

die

fereser

N° nabuzardan

dimisit nabuzardan magister militum in terra iuda: et dedit illis uineas et cisternas in die illa. Preceperat autem nabugodonosor rex babylonis de ieremia nabuzardan magistro militie dicens Tolle illum et pone super eum oculos tuos: nichil quoque mali facias sed ut uoluerit sic facias ei. Misit ergo nabuzardan princeps militie et nabusesban et rabsares et neregel et sereser et rebmag et omnes optimates regis babilonis miserunt et tulerunt ieremiam de uestibulo carceris et tradiderunt eum godolie filio aicham filij saphan ut intraret in domum et habitaret in populo. Ad ieremiam autem factus fuerat sermo domini cum clausus esset in uestibulo carceris dicens Vade et dic abdemelech ethiopi dicens: Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego induco sermones meos super ciuitatem hanc in malum et non in bonum et erunt in conspectu tuo in die illa. Et liberabo te in die illa ait dominus et non traderis in manus uirorum quos tu formidas. Sed eruens liberabo te et gladio non cades sed erit anima tua tibi in salutem quia in me habuisti fiduciam ait dominus. xl.

Sermo qui factus est ad ieremiam a domino postquam dimissus est a nabuzardan magistro militie de rama quando tulit eum uinctum catenis in medio omnium qui migrabant de ierusalem et iuda et ducebantur in babilonem. Tollens ergo princeps militie ieremiam dixit ad eum Dominus deus tuus locutus est malum hoc super locum istum et adduxit et fecit dominus sicut locutus est quia peccastis domino et non audistis uocem eius et factus est uobis sermo hic. Nunc ergo ecce solui te hodie de cathenis que sunt in manibus tuis. Si placet tibi ut uenias mecum in babilonem ueni et ponam oculos meos super te. Si autem displicet tibi uenire mecum in babilonem: hic reside. Ecce omnis terra in conspectu tuo est quod elegeris et quo placuerit tibi ut uadas: illuc perge. Et mecum noli uenire: sed habita apud godoliam filium aicham filij saphan quem preposuit rex babilonis ciuitatibus iude. Habita ergo cum eo in medio populi: uel quocumque placuerit tibi ut uadas uade. Dedit quoque ei magister militie cibaria et munuscula

et dimisit eum. Venit autem ieremias ad godoliam filium aicham in masphat et habitavit cum eo in medio populi qui relictus fuerat in terra. Cum ergo audissent omnes principes exercitus qui dispersi fuerant per regiones ipsi et socii eorum quod prefecisset rex babilonis godoliam filium aicham terre et quod commendasset ei viros et mulieres et parvulos et de pauperibus terre qui non fuerant translati in babylonem venerunt ad godoliam in masphat et ismahel filius nathanie et iohannan filius caree et sareas filius thenoemeth et filii offi qui erant de nethophath et iezonias filius machati ipsi et viri eorum. Et iuravit eis godolias filius aicham filii saphan et comitibus eorum dicens: Nolite timere servire chaldeis habitate in terra et servite regi babilonis et bene erit vobis. Ecce ego habito in masphat: ut respondeam precepto chaldeorum qui mittuntur ad nos. vos autem colligite vindemiam et messem et oleum et condite in vasis vestris: et manete in urbibus vestris quas tenetis. Sed et omnes iudei qui erant in moab et in filiis ammon et in idumea et in universis regionibus audito quod dedisset rex babilonis reliquias in iuda et quod preposuisset rex super eos godoliam filium aicham filii saphan. reversi sunt inquam omnes iudei de universis locis ad que profugerant. Et venerunt in terram iuda ad godoliam in masphat: et collegerunt vinum et messem multam nimis. Iohannan autem filius caree et omnes principes exercitus qui dispersi erant in regionibus venerunt ad godoliam in masphat et dixerunt ei: Scito quod baalis rex filiorum ammon misit ismahel filium nathanie percutere animam tuam. et non credidit eis godolias filius aicham. Iohannan vero filius caree dixit ad godoliam seorsum in masphat loquens: Ibo et percutiam ismahel filium nathanie nullo sciente ne interficiat animam tuam et dissipentur omnes iudei qui congregati sunt ad te: et peribunt reliquie iuda. Et ait godolias filius aicham ad iohannem filium caree: Noli facere verbum hoc: falsum enim tu loqueris de ismahel. ·xli·

Et factum est in mense septimo venit ismahel filius nathanie filii elisama de semine regali et optimates regis et decem viri cum eo ad godoliam filium aicham in masphat: et comederunt panem simul in masphat. Surrexit autem ismahel filius nathanie et decem viri qui erant cum eo et percusserunt godoliam filium aicham filii saphan gladio: et interfecerunt eum quem prefecerat rex babilonis terre. Omnes quoque iudeos qui erant cum godolia in masphat et chaldeos qui reperti sunt ibi et viros bellatores percussit ismahel. Secunda autem die postquam occiderat godoliam nullo adhuc sciente: venerunt viri de sichem et de sylo et de samaria octoginta viri rasi barbam et scissis vestibus et squalentes: munera et thus habebant in manu ut offerrent in domo domini. Egressus ergo ismael filius nathanie in occursum eorum de masphat: incedens et plorans ibat. Cum autem occurrisset eis: dixit ad eos venite ad godoliam filium aicham. Qui cum venissent ad medium civitatis: interfecit eos ismahel filius nathanie circa medium laci. ipse et viri qui erant cum eo. Decem autem viri reperti sunt inter eos: qui dixerunt ad ismahel Noli occidere nos quia habemus thesauros in agro frumenti et hordei et olei et mellis. Et cessavit et non interfecit eos cum fratribus suis. lacus autem in quem proiecerat ismahel omnia cadavera virorum quos percussit, godoliam ipse est quem fecit rex asa propter baasa regem israel. Ipsum replevit ismael filius nathanie occisis. Et captivas duxit ismael omnes reliquias ~~omnis~~ populi qui erant in masphat: filias regis et universum populum qui remanserant in masphat quos commendaverat nabuzardan princeps militie godolie filio aicham. Et cepit eos ismahel filius nathanie: et abiit ut transiret ad filios ammon. Audivit autem iohannan filius caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo omne malum quod fecerat ismahel filius nathanie: et assumptis universis viris profecti sunt ut bellarent adversum ismahel filium nathanie Et invenerunt eum ad aquas multas que sunt in gabaon. Cumque vidissent

omnis populus qui erat cum ismahel
iohannan filium caree et uniuersos prin
cipes bellatorum qui erant cum eo letati
sunt. Et reuersus est omnis populus quem
ceperat ismahel in masphat. Reuersusque a
bijt ad iohannan filium caree. ismahel
autem filius nathanie fugit cum octo
uiris a facie iohannan: et abijt ad filios
ammon. Tulit ergo iohannan filius
caree et omnes principes bellatorum qui
erant cum eo uniuersas reliquias uul
gi quas reduxerat ab ismahel filio na
thanie de masphat postquam percussit go
doliam filium aicham fortes uiros ad
prelium et mulieres et pueros et eu
nuchos quos reduxerat de gabaon et
abierunt et sederunt peregrinantes in
chanaan que est iuxta bethleem ut per
gerent et introirent egyptum a facie
chaldeorum. Timebant enim eos quia
percusserat ismahel filius nathanie go
doliam filium aicham: quem preposu
erat rex babylonis in terra iuda. xlij.

XLII

al' ieremias

Et accesserunt omnes principes
bellatorum et iohannan filius
caree et iesonias filius iosie et reliquum
uulgus a paruo usque ad magnum.
dixeruntque ad ieremiam prophetam
Cadat oratio nostra in conspectu tuo: et
ora pro nobis ad dominum deum tuum
pro uniuersis reliquijs istis: quia dereli
cti sumus pauci de pluribus sicut oculi tui
nos intuentur. Et annunciet nobis do
minus deus tuus uiam per quam perga
mus et uerbum quod faciamus. Dixit
autem ad eos ieremias propheta. Au
diui ecce ego oro ad dominum deum ue
strum secundum uerba uestra. Omne
uerbum quodcumque responderit mihi
indicabo uobis: neque celabo uos quicquam.
Et illi dixerunt ad ieremiam. Sit do
minus inter nos testis ueritatis et fidei
si non iuxta omne uerbum in quo mi
serit te dominus deus tuus ad nos sic
faciemus siue bonum est siue malum
uoci domini dei nostri ad quem mittimus
te obediemus: ut bene sit nobis cum au
dierimus uocem domini dei nostri. Cum
autem completi essent decem dies. factum

al' vij.

est uerbum domini ad ieremiam. Vo
cauitque iohannan filium caree et omnes
principes bellatorum qui erant cum eo
et uniuersum populum a minimo usque
ad maximum et dixit ad eos: Hec dicit

dominus deus israel ad quem misistis
me ut prosternerem preces uestras in con
spectu eius. Si quiescentes manseritis
in terra hac: edificabo uos et non de
struam: plantabo et non euellam. Iam
enim placatus sum: super malo quod
feci uobis. Nolite timere a facie regis ba
bylonis quem uos pauidi formidatis.
Nolite metuere eum dicit dominus: quia
ego uobiscum sum ut saluos faciam
uos et de manu eius. Et dabo uobis mi[sericordias]
et miserebor uestri: et habitare uos faciam
in terra uestra. Si autem dixeritis uos
non habitabimus in terra ista neque
audiemus uocem domini dei nostri dicen
tes nequaquam sed ad terram egypti
pergemus ubi non uidebimus bellum
et clangorem tube non audiemus: et
famem non sustinebimus et ibi habita
bimus. Propter hoc nunc audite uer
bum domini reliquie iuda. Hec dicit do
minus deus exercituum deus israel
Si posueritis faciem uestram ut ingredi
amini egyptum et intraueritis ut
ibi habitetis gladius quem uos formi
datis ibi comprehendet uos in terra
egypti: et fames pro qua estis solli
citi adherebit uobis in egipto: et ibi mo
riemini omnesque uiri qui posuerunt
faciem suam ut ingrediantur egyptum
et habitent ibi: morientur gladio et fame
et peste nullus de eis remanebit nec
effugiet a facie mali quod ego afferam
super eos: quia hec dicit dominus exer
cituum deus israel. Sicut conflatus est
furor meus et indignatio mea super
habitatores ierusalem sic conflabitur in
dignatio mea super uos cum ingressi
fueritis egyptum et eritis in iusiu
randum et in stuporem et in maledic
tum et in obprobrium: et nequaquam
uidebitis ultra locum istum. Verbum
domini super uos reliquie iuda. Nolite
intrare egyptum. Scientes scietis quia
obtestatus sum uos hodie quia de
cepistis animas uestras. Vos enim mi
sistis me ad dominum deum uestrum dicen
tes ora pro nobis ad dominum deum no
strum: et iuxta omnia quecumque dixe
rit tibi dominus deus noster sic annun
cia nobis et faciemus et annunciaui
uobis hodie et non audistis uocem do
mini dei uestri super uniuersis pro quibus
me misit ad uos. Nunc ergo scientes

factus quia gladio et fame et peste mori
emini in loco ~~et fame~~ ad quem voluis
tis intrare: ut habitaretis ibi. xliii.

Factum est autem cum complesset
Ieremias loquens ad populum
universos sermones domini dei eorum
pro quibus miserat eum dominus deus
eorum ad illos omnia verba hec: dixit
azarias filius osie et iohannan filius
caree et omnes viri superbi dicentes
ad ieremiam Mendacium tu loqueris
Non misit te dominus deus noster dicens
ne ingrediamini egyptum ut habite
tis illic: sed baruch filius nerie incitat
te adversum nos ut tradat nos in ma
nus chaldeorum: ut interficiat nos et
transduci faciat in babilonem. Et non
audivit iohannan filius caree et omnes
principes bellatorum et universus populus
vocem domini ut remanerent in ter
ra iuda: sed tollens iohannan filius
caree et universi principes bellatorum
universos reliquiarum iuda qui reversi
fuerant de cunctis gentibus ad quas fue
rant ante dispersi ut habitarent in terra
iuda viros et mulieres et parvulos et
filias regis et omnem animam quam
reliquerat nabuzardan princeps
milicie cum godolia filio aicham filii
saphan et ieremiam prophetam et ba
ruc filium nerie ingressi sunt terram
egypti quia non obedierunt voci do
mini. Et venerunt usque ad taphnes Et
factus est sermo domini ad ieremiam
in taphnis dicens Sume in manu tua
lapides grandes et abscondes eos in crypta
que est sub muro latericio in porta do
mus pharaonis in taphnis cernentibus
viris iudeis et dices ad eos Hec dicit
dominus exercituum deus israel Ecce
ego mittam et assumam nabuchodo
nosor regem babylonis servum meum
et ponam thronum eius super lapides
istos quos abscondi et statuet soli
um suum super eos: veniensque percu
tiet terram egypti Quos in mortem in
mortem: et quos in captivitatem in cap
tivitatem: et quos in gladio in gladio.
Et succendet ignem in delubris de
orum egypti: et comburet ea: et capti
vos ducet illos. Et amicietur terra egyp
ti: sicut amicitur pastor pallio suo Et
egredietur inde in pace: et conteret
statuas domus solis que sunt in ter
ra egypti: et delubra deorum comburet ig
ni. xliiii.

XLIIII

Verbum quod factum est ad ieremi
am ad omnes iudeos qui habitabant in
terra egypti: habitantes in magdalo
et in taphnis et in memphis. et in terra (al' thaphnis)
phatures dicens Hec dicit dominus ex
ercituum deus israel. Vos vidistis omne
malum istud quod adduxi super ierusalem
et super omnes urbes iuda. Et ecce sunt
deserte hodie: et non est in eis habitator
propter maliciam quam fecerunt ut me
ad iracundiam provocarent: et irent et
sacrificarent et colerent deos alienos quos
nesciebant et illi et vos et patres vestri. Et mi
si ad vos omnes servos meos prophetas
de nocte consurgens: mittensque et dicens
Nolite facere verbum abhominationis
huiuscemodi ~~quam odivi~~ et non audierunt
neque inclinaverunt aurem suam ut con
verterentur a malis suis: et non sacrifi
carent diis alienis Et conflata est indig
natio mea et furor meus et succensa est
in civitatibus iuda et in plateis ierusalem et
verse sunt in solitudinem et vastitatem
secundum diem hanc. Et nunc hec dicit
dominus exercituum deus israel Quare
vos facitis malum hoc grande contra animas (al' fecistis)
vestras ut intereat ex vobis vir et mulier p
arvulus et lactens de medio iude neque re
linquatur vobis quicquam residuum
provocantes me in operibus manuum
vestrarum sacrificando diis alienis in
terra egypti in quam ingressi estis ut ha
bitetis ibi et dispereatis et sitis in male
dictionem et in obprobrium cunctis gen
tibus terre. Numquid obliti estis mala
patrum vestrorum et mala regum iu
da et mala uxorum eius et mala vestra
et mala uxorum vestrarum que fecerunt
in terra iuda et in regionibus ierusalem. Non
sunt mundati usque ad diem hanc et non
timuerunt et non ambulaverunt in
lege domini: et in preceptis meis que
dedi coram vobis et coram patribus vestris
Ideo hec dicit dominus exercituum deus
israel. Ecce ego ponam faciem meam in
vobis in malum et disperdam omnem
iudam et assumam reliquias iude
qui posuerunt facies suas ut ingrede
rentur terram egypti et habitarent ibi
et consumentur omnes in terra egypti
et cadent in gladio et in fame consumen
tur a minimo usque ad maximum In

Nota pro colentibus ydola

gladio et in fame morientur et erunt in
iusiurandum et in miraculum et in ma
ledictionem et in obprobrium Et visitabo
habitatores terre egypti sicut visitavi
super ierusalem: in gladio et in fame et in
peste. Et non erit qui effugiat et sit re
siduus de reliquiis iudeorum qui va
dunt ut peregrinentur in terra egypti et
revertantur in terram iuda: ad quam
ipsi elevant animas suas ut revertantur
et habitent ibi: non revertentur illuc nisi
qui fugerint. Responderunt autem iere
mie omnes viri scientes quod sacrifica
rent uxores eorum diis alienis: et uni
verse mulieres quarum stabat multitu
do grandis et omnis populus habitantium
in terra egypti in phatures dicens. Ser
monem quem locutus es ad nos in no
mine domini, non audiemus ex te sed
facientes faciemus omne verbum quod
egredietur de ore nostro ut sacrificemus re
gine celi et libemus ei libamina sicut fe
cimus nos et patres nostri reges nostri et prin
cipes nostri in urbibus iuda et in plateis ie
rusalem. Et saturati sumus panibus et bene
nobis erat: malumque non vidimus ex
eo tempore autem quo cessavimus sa
crificare regine celi et libare ei libamina
indigemus omnibus: et gladio et fame
consumpti sumus Quod si nos sacrifica
mus regine celi et libamus ei libamina
Numquid sine viris nostris fecimus ei pla
centas ad colendum eam et liba libanda
Et dixit ieremias ad omnem populum
ad viros et adversum mulieres. et adver
sum universam plebem qui responderant
ei verbum dicens Numquid non sacrifi
cium quod sacrificastis in civitatibus iuda
et in plateis ierusalem vos et patres vestri reges
vestri et principes vestri et populus terre
horum recordatus est dominus et ascendit
super cor eius et non poterat dominus ul
tra portare propter maliciam studiorum
vestrorum et propter abhominationes
quas fecistis et facta est terra vestra in de
solationem et in stuporem et in maledic
tum eo quod non sit habitator sicut est dies
hec; Propterea quod sacrificaveritis idolis
et peccaveritis domino et non audieritis
vocem domini et in lege et in preceptis et
in testimoniis eius non ambulaveritis:
idcirco evenerunt vobis mala hec sicut
est dies hec Dixit autem ieremias ad om
nem populum et ad universas mulieres

Audite verbum domini omnes iuda qui esta
tis in terra egypti Hec inquit dominus ex
ercituum deus israel dicens. Vos et uxores
vestre locuti estis ore vestro: et manibus vestris
implestis dicentes Faciamus vota nostra
que vovimus ut sacrificemus regine
celi: et libemus ei libamina Implestis
vota vestra: et opere perpetrastis ea. Ideo
audite verbum domini omnis iuda
qui habitatis in terra egypti Ecce ego iu
ravi in nomine meo magno ait dominus
quia nequaquam ultra nomen meum
vocabitur ex ore omnis viri iudei dicen
tis vivit dominus deus in omni terra
egypti Ecce ego vigilabo super eos in
malum et non in bonum et consumentur
omnes viri iuda qui sunt in terra egypti
in gladio et fame donec penitus consu
mantur Et qui fugerint gladium: rever
tentur de terra egypti in terram iuda viri
pauci Et scient omnes reliquie iuda in
gredientium terram egypti ut habitent
ibi cuius sermo compleatur meus an
illorum Et hoc vobis signum ait dominus
quod visitem super vos ego in loco isto
ut sciatis quia vere complebuntur ser
mones mei contra vos in malum Hec
dicit dominus Ecce ego tradam pharao
nem ephree regem egypti in manus
querentium animam illius et in
manus inimicorum eius sicut tradi
di sedechiam regem iuda in manus
nabugodonosor regis babilonis ini
mici sui et querentis animam eius · xlv ·

Verbum quod locutus est ieremi
as propheta ad baruch filium ne
rie cum scripsisset verba hec in libro de
ore ieremie anno quarto ioachim filii
iosie regis iuda dicens Hec dicit dominus
deus israel ad te baruch. Dixisti Ve mi
sero michi: quoniam addidit dominus do
lorem dolori meo laboravi in gemitu me
o: et requiem non inveni Hec dices ad
eum Sic dicit dominus Ecce quos edifi
cavi ego destruo et quos plantavi ego
evello et universam terram hanc et tu que
ris tibi grandia. Noli querere quia ec
ce ego adducam malum super omnem
carnem ait dominus: et dabo tibi ani
mam tuam in salutem in omnibus locis ad
quecumque perrexeris · xlvi ·

Quod factum est verbum domini
ad ieremiam prophetam contra gen
tem ad egyptum . adversum exerci

citum pharaonis nechao regis egypti
qui erat iuxta flumen eufraten in char
chamis quem percussit nabugodonosor
rex babylonis in quarto anno ioachim
filii iosie regis iuda. Preparate scutum
et clypeum: et procedite ad bellum. Iun
gite equos: et ascendite equites. State
in galeis. polite lanceas: induite vos
loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pavidos
et terga vertentes: fortes eorum cesos
et fugerunt conciti neque respexerunt.
Terror undique ait dominus. Non fugi
at velox: nec salvari se putet fortis.
Ad aquilonem iuxta flumen eufraten
victi sunt: et ruerunt. Quis est iste qui
quasi flumen ascendit: et veluti flu
viorum intumescunt gurgites eius.
Egyptus fluminis instar ascendit:
et velut flumina movebuntur fluctus
eius: et dicet. Ascendens operiam terram
perdam civitatem et habitatores eius.
Ascendite equos et exultate in curribus:
et procedant fortes ethiopia et libies
tenentes scutum: et lidii arripientes
et iacientes sagittas. Dies autem ille
domini dei exercituum dies ultionis:
ut sumat vindictam de inimicis suis.
Devorabit gladius et saturabitur:
et inebriabitur sanguine eorum. Vic
tima enim domini exercituum in ter
ra aquilonis: iuxta flumen eufra
ten. Ascende in galaad: et tolle resinam
virgo filia egypti. Frustra multiplica
bis medicamina: sanitas non erit tibi.
Audierunt gentes ignominiam tuam
et ululatus tuus replevit terram: quia
fortis impegit in fortem: et ambo pari
ter conciderunt. Verbum quod locutus
est dominus ad ieremiam prophetam
super eo quod venturus esset nabugo
donosor rex babylonis: et percussurus
terram egypti. Annunciate egypto: et
auditum facite magdalo et resonet
in memphis: et in taphnis dicite. Sta et
prepara te: quia gladius devorabit
ea que per circuitum tuum sunt. Qua
re computruit fortis tuus? Non ste
tit quoniam dominus subvertit eum.
Multiplicavit ruentes: ceciditque vir
ad proximum suum et dicent. Surge
revertamur ad populum nostrum et
ad terram nativitatis nostre: a facie
gladii columbe. Vocate nomen pha
rao regis egypti: tumultum adduxit

it tempus. Vivo ego inquit rex dominus
exercituum nomen eius quoniam sicut
thabor in montibus et sicut carmelus in
mari veniet. Vasa transmigrationis
fac tibi habitatrix filia egypti: quia mem
phis in solitudinem erit: et deseretur et erit
inhabitabilis. Vitula elegans atque formo
sa egyptus stimulator ab aquilone ve
niet ei. Mercennarii quoque eius qui
versabantur in medio eius quasi vituli
saginati: versi sunt et fugerunt simul
neque stare potuerunt: quia dies interfec
tionis eorum veniet super eos tempus
visitationis eorum. Vox eius quasi eris
sonabit: quoniam cum exercitu prop
erabunt et cum securibus venient ei. Qua
si ligna cedentes succiderunt saltum eius
ait dominus: qui supputari non potest.
Multiplicati sunt super locustas: et non
est eis numerus. Confusa est filia egyp
ti: et tradita in manu populi aquilonis.
Dixit dominus exercituum deus israel.
Ecce ego visitabo super tumultum alex
andrie et super pharaonem et super egyptum
et super deos eius et super reges eius ~~et su~~
~~per pharao~~ et super eos qui confidunt
in eo: et dabo eos in manu queren
cium animam eorum et in manus
nabugodonosor regis babylonis et in
manus servorum eius. Et post hec habi
tabitur sicut diebus pristinis ait dominus.
Et tu ne timeas serve meus iacob et
ne paveas israel: quia ecce ego salvum
te faciam de longinquo. et semen tuum
de terra captivitatis sue: et revertetur
iacob et quiescet et prosperabitur: et non
erit qui exterreat eum. Et tu noli timere
serve meus iacob ait dominus quia te
cum ego sum [struck] et consumam cunc
tas gentes ad quas eieci te. Te vero non
consumam: sed castigabo te in iudicio:
neque quasi innocenti parcam tibi. xlvii

XLVII

Quod factum est verbum domini
ad ieremiam prophetam contra
palestinos: antequam percuteret pharao ga
zam. Hec dicit dominus. Ecce aque as
cendunt ab aquilone: et erunt quasi
torrens inundans et operient terram et
plenitudinem eius urbem et habita
tores eius. Clamabunt homines: et
ululabunt omnes habitatores terre a
strepitu pompe armorum et bellatorum
eius a commotione quadrigarum
eius et multitudine rotarum illius

Non respexerunt patres filios mani
bus dissolutis pro adventu diei in quo vas
tabuntur omnes philisthim et dissipabitur
tyrus et sydon cum omnibus reliquis
auxiliis suis. Depopulatus est enim dominus
palestinos: reliquias insule cappadocie.
Venit calvicium super gazam conticuit
ascalon: et reliquie vallis earum. Usque
quo conciderís a mucro domini. Usque
quo non quiesces. Ingredere in vaginam
tuam: refrigerare et sile. Quomodo
quiescet cum dominus preceperit ei adver
sum ascalonem et adversum maritimas
eius regiones. ibique condixerit illi. ad moab

XLVIII

Hec dicit dominus exercituum deus
israel. Ve super nabo: quoniam
vastata est et confusa. Capta est caria
thaim: confusa est fortis et tremuit. Non
est ultra exultatio in moab: contra ese
bon cogitaverunt malum. Venite et dis
perdamus eam de gente. Ergo silens conti
cesces sequeturque te gladius. Vox clamo
ris de oronaim: vastitas et contritio
magna. Contrita est moab annuncia
te clamorem parvulis eius. Per ascensum
enim luith plorans ascendet in fletu
quoniam in descensu oronaim hostes
ululatum contritionis audierunt. Fu
gite salvate animas vestras: et eritis quasi
myrice in deserto. Pro eo enim quod
habuisti fiduciam in munitionibus tuis
et in thesauris tuis tu quoque capieris
Et ibit chamos in transmigrationem
sacerdotes eius et principes eius simul
Et veniet predo ad omnem urbem: et
urbs nulla salvabitur. Et peribunt val
les et dissipabuntur campestria: quoniam
dixit dominus. Date florem moab quia
florens egredietur: et civitates eius de
serte erunt et inhabitabiles. Maledic
tus qui facit opus domini fraudulent
er: et maledictus qui prohibet
gladium suum a sanguine. Fertilis fuit
moab ab adolescentia sua et requievit
in fecibus suis neque transfusus est de va
se in vas: et in transmigrationem
non abiit. Iccirco permansit gustus eius
in eo et odor eius non est immutatus
Propterea ecce dies veniunt dicit do
minus: et mittam ei ordinatores et
stratores lagunculorum. Et sternent
eum et vasa eius exhaurient: et lage
nas eorum collident. Et confundetur
moab a chamos sicut confusa est do
mus israel a bethel in qua habebat fiduciam.
Quomodo dicitis fortes sumus: et viri
robusti ad preliandum. Vastata est
moab et civitates illius ascenderunt
et electi iuvenes eius descenderunt in oc
cisionem. Ait rex dominus exercituum
nomen eius. Prope est interitus moab ut
veniat et malum eius velociter accur
rat nimis. Consolamini eum omnes
qui estis in circuitu eius et universi qui sci
tis nomen eius. Dicite quomodo confrac
ta est virga fortis: baculus gloriosus.
Descende de gloria et sede in siti habitatio
filie dibon: quoniam vastator moab
ascendet ad te et dissipabit munitiones
tuas. In via sta et prospice habitatio ar
oer: interroga fugientem et eum qui eva
sit dic quid accidit. Confusus est moab:
quoniam victus est. Ululate et clamate
annunciate in arnon quoniam vas
tata est moab: et iudicium venit ad ter
ram campestrem super helon et super
iasa et super mephaath et super dibon et
super nabo et super domum deblathaim
et super cariathaim et super bethgamul et
super bethmaon et super carioth et super
bosra et super omnes civitates terre
moab que longe et que prope sunt. Abscis
sum est cornu moab: et brachium eius
contritum est ait dominus. Inebriate
eum: quoniam contra dominum erec
tus est. Et allidet manum moab in vo
mitu suo: et erit in derisum etiam ipse. Fuit enim in derisum tibi israel
quasi inter fures reperisses eum. Propter
verba ergo tua que adversus illum locu
tus es: captivus duceris. Relinquite
civitates et habitate in petra habitatores
moab: et estote quasi columba nidificans
in summo ore foraminis. Audivimus
superbiam moab: superbus est valde.
Sublimitatem eius: et arrogantiam et
superbiam et altitudinem cordis illius
ego scio ait dominus: iactantiam eius
et quod non sit iuxta eam virtus eius
neque iuxta quod poterat conatus sit fa
cere. Ideo super moab eiulabo et ad mo
ab universam clamabo ad viros muri
fictilis lamentantes. De planctu iazer
plorabo tibi vinea sabama. Propagi
nes tue transierunt mare: usque ad mare
iazer pervenerunt. Super messem tuam
et vindemiam tuam: predo irruit
ablata est leticia et exultatio de car
melo et de terra moab: et vinum

al' cariadpateni

al' lagunculas

et torcularibus sustuli. Nequaquam cal-
cator uve solitum celeuma cantabit
De clamore esebon usque eleale et iesa dede-
runt vocem suam. A segor usque ad oro-
naim vitula conpsternante. Aque quo-
que nemrim pessime erunt: et aufe-
ram de moab ait dominus offerentem
in excelsis. et sacrificantem diis eius
Propterea cor meum ad moab quasi
tibia eius sonabit et cor meum ad
viros muri fictilis dabit sonitum ty-
biarum. Quia plus fecit quam po-
tuit: ideo perierunt Omne enim ca-
put calvicium: et omnis barba rasa
erit In cunctis manibus colligatio
et super omne dorsum cilicium Super
omnia tecta moab et in plateis eius
omnis planctus quia contrivi mo-
ab sicut vas inutile ait dominus Quo-
modo victa est et ululaverunt. Quomodo
deiecit cervicem moab et confusus est.
Eritque moab in derisum et in exemplum
omnibus in circuitu suo. Hec dicit dominus
Ecce quasi aquila evolabit: et extendet alas
suas ad moab. Capta est carioth: et mu-
nitiones comprehense sunt: Et erit cor for-
tium moab in die illa: sicut cor mu-
lieris parturientis. Et cessabit moab esse
populus: quoniam contra dominum gloriatus est
Pavor et fovea et laqueus super te o ha-
bitator moab ait dominus. Qui fugit
a facie pavoris: cadet in foveam. Et qui
conscenderit de fovea: capietur laqueo. Ad-
ducam enim super moab: annum visitationis
eorum dicit dominus: In umbra esebon stete-
runt de laqueo fugientes: quia ignis e-
gressus est de esebon: et flamma de medio
seon. Et devorabit partem moab et
verticem filiorum tumultus. Ve tibi
moab: periisti popule chamos: quia compre-
hensi sunt filii tui: et filie tue in capti-
vitatem. Et convertam captivitatem
moab in novissimis diebus ait dominus

Hucusque iudicia moab nunc ad fi-
lios ammon. Hec dicit dominus:

Numquid filii non sunt israel. aut heres non
est ei? Cur igitur hereditate possedit mel-
chom gad. et populus eius in urbibus e-
ius habitavit? Ideo ecce dies veniunt in te
dicit dominus: et auditum faciam super
rabbath filiorum ammon fremitum
prelii. et erit in tumultum dissipata
filieque eius igne succendentur et possi-
debit israel possessores suos dicit dominus

Ulula esebon: quoniam vastata est hay
Clamate filie rabbath: accingite vos ci-
liciis plangite et circuite per sepes: quia
melchom in transmigrationem ducetur.
sacerdotes eius et principes eius simul
Quid gloriaris in vallibus? Defluxit val-
lis tua filia delicata: que confidebas
in thesauris tuis et dicebas. Quis ve-
niet ad me Ecce ego inducam super
te terrorem ait dominus deus exercituum [al' israel]
tuum: ab omnibus qui sunt in circui-
tu tuo et dispergemini singuli a conspec-
tu tuo: neque erit qui congreget fugien- [al' vestro]
tes Et post hec reverti faciam captivos [fugientes]
filiorum ammon ait dominus Ad ydumeam
Hec dicit dominus exercituum Num-
quid non est ultra sapientia in the-
man? Periit consilium a filiis: inutilis
facta est sapientia eorum. Fugite terga
vertite descendite in voraginem ha-
bitatores dedan: quoniam perditionem
esau adduxi super eum. tempus visita-
tionis eius. Si vindemiatores venis-
sent super te: non reliquissent race-
mum Si fures in nocte: rapuissent
quod sufficeret sibi Ego vero discoperui
esau: revelavi absondita eius
et celari non poterit Vastatum est
semen eius et fratres eius et vicini eius
et non erit Relinque pupillos tuos
et ego eos faciam vivere: et vidue
tue in me sperabunt: quia hec dicit
dominus. Ecce quibus non erat iu-
dicium ut biberent calicem bibentes
bibent et tu quasi innocens relinqueris
Non eris innocens. sed bibens bibes
quia per memet ipsum iuravi dicit
dominus. quod in solitudinem et in
obprobrium et in desertum et in ma-
ledictionem erit bosra: et omnes ci-
vitates eius erunt in solitudines
sempiternas Auditum audivi a do-
mino: et legatus ad gentes missus
est. Congregamini et venite ad-
versus eam: et consurgamus in prelium
Ecce enim parvulum dedi te in gentibus
et contemptibilem inter homines
Arrogantia tua decepit te et superbia
cordis tui qui habitas in cavernis
petre: et apprehendere niteris altitu-
dinem collis Cum exaltaveris quasi
aquila nidum tuum: inde detraham
te dicit dominus Et erit ydumea de-
serta omnis qui transibit per eam stupebit

et sibilabit super omnes plagas eius
Sicut subversa est sodoma et gomorra
et vicine eius ait dominus Non habita
bit ibi vir et non incolet eam filius
hominis. Ecce quasi leo ascendet de
superbia iordanis ad pulcritudinem
robustam: quia subito currere eam
faciam ad illam. Et quis erit electus
quem proponam ei? Quis erit similis
mei. et quis sustinebit me. Et quis est
iste pastor: qui resistat vultui meo?
Propterea audite consilium domini
quod iniit de edom. et cogitaciones eius
quas cogitavit de habitatoribus theman.
Si non deiecerint eos parvuli gregis
nisi dissipaverint cum eis habitacu
lum eorum A voce ruine eorum com
mota est terra: clamor in mari ru
bro auditus est vocis eius Ecce qua
si aquila ascendet et volabit: et ex
pandet alas suas super bosram. Et e
rit cor fortium ydumee in die illa sicut
cor mulieris parturientis. Confusa
est emath et arphat: quia
auditum pessimum audierunt tur
bati sunt in mari, sollicitudine: quiesce
re non potuit Dissoluta est damascus
versa est in fugam tremor apprehendit
eam angustie et dolores tenuerunt
eam: quasi parturientem Quomodo
dereliquerunt civitatem laudabilem
urbem leticie? Ideo cadent iuvenes
eius in plateis eius: et omnes viri
prelii conticescent in die illa ait dominus
exercituum. Et succendam ignem
in muro damasci: et devorabit me
nia benadab Ad cedar et ad regna
asor que percussit nabugodonosor rex
babilonis. Hec dicit dominus Surgi
te et ascendite ad cedar: et vastate filios
orientis Tabernacula eorum et greges
eorum capient: pelles eorum et vasa
eorum omnia Et camelos eorum tol
lent sibi: et vocabunt super eos formi
dinem in circuitu Fugite abite vehe
menter: in voraginibus sedete qui ha
bitatis asor ait dominus Iniit enim
contra vos nabuchodonosor rex ba
bylonis consilium: et cogitavit adver
sum vos cogitaciones. Consurgite
et ascendite ad gentem quietam et
habitantem confidenter ait dominus
Non ostia: non vectes eis Soli habitant
Et erunt cameli eorum in direptionem

eum

de damasco

al' eius

et multitudo iumentorum in predam
Et dispergam eos in omnem ventum
qui sunt attonsi in comam: et ex omni
confinio eorum adducam interitum
super eos ait dominus. Et erit asor in
habitaculum draconum: deserta us
que in eternum Non manebit ibi vir: ne
que incolet eam filius hominis Quod
factum est verbum domini ad ieremi
am prophetam adversus elam: in princi
pio regni sedechie regis iuda dicens
Hec dicit dominus deus israel ecce
tum Ecce ego confringam arcum e
lam et summam fortitudinem eorum:
et inducam super elam quatuor ven
tos a quatuor plagis celi Et ventila
bo eos in omnes ventos istos: et
non erit gens ad quam non perveniant
profugi elam Et pavere faciam ela
coram inimicis suis: et in conspectu
querencium animam eorum. Et ad
ducam super eos malum: iram fu
roris mei dicit dominus. et emittam
post eos gladium: donec consumam
eos Et ponam solium meum in elam
et perdam inde reges et principes ait
dominus In novissimis autem diebus
reverti faciam captivos elam dicit
dominus. l.

Verbum quod locutus est dominus de
babylone et de terra chaldeorum in
manu ieremie prophete Annunciate
in gentibus et auditum facite: levate
signum: predicate et nolite celare
Dicite Capta est babylon: confusus
est bel victus est merodach Confusa
sunt sculptilia eius: superata sunt ydo
la eorum quoniam ascendet contra
eam gens ab aquilone que ponet ter
ram eius in solitudinem et non erit
qui habitet in ea ab homine usque ad
pecus et moti sunt et abierunt In die
bus illis et in tempore illo ait dominus
venient filii israel ipsi et filii iuda si
mul ambulantes et flentes propera
bunt: et dominum deum suum que
rent In syon interrogabunt viam
huc facies eorum venient et apponen
tur ad dominum federe sempiterno quod
nulla oblivione delebitur Grex perdi
tus factus est populus meus pastores eo
rum seduxerunt eos: feceruntque
vagari in montibus de monte in col
lem transierunt obliti sunt cubilis

sui. Omnes qui invenerunt comederunt eos et hostes eorum dixerunt non peccavimus pro eo quod peccaverunt domino decori iustitie et expectationi patrum eorum domino. Recedite de medio babylonis et de terra chaldeorum egredimini et estote quasi hedi ante gregem. Quoniam ecce ego suscito et adducam in babylonem congregationem gentium magnarum de terra aquilonis et preparabuntur adversus eam et inde capietur. Sagitta eius quasi viri fortis interfectoris non revertetur vacua. Et erit chaldea in predam omnes vastantes eam replebuntur ait dominus: quoniam exultastis et magna loquimini diripientes hereditatem meam: quoniam effusi estis sicut vituli super herbam et mugistis ut tauri. Confusa est mater vestra nimis: et adequata pulveri que genuit vos. Ecce novissima erit in gentibus deserta invia et arens. Ab ira domini non habitabitur sed redigetur tota in solitudinem. Omnis qui transibit per babylonem stupebit et sibilabit super universis plagis eius. Preparamini contra babylonem per circuitum omnes qui tenditis arcum debellate eam. Non parcatis iaculis quia domino peccavit. Clamate adversus eam ubique dedit manum. Ceciderunt fundamenta eius: destructi sunt muri eius: quoniam ultio domini est. Ultionem accipite de ea sicut fecit facite ei. Disperdite satorem de babylone et tenentem falcem in tempore messis: a facie gladii columbe unusquisque ad populum suum convertetur et singuli ad terram suam fugient. Grex dispersus israel: leones eiecerunt eum. Primus comedit eum rex assur: iste novissimus exossavit eum nabugodonosor rex babylonis. Propterea hec dicit dominus exercituum deus israel Ecce ego visitabo regem babylonis et terram eius: sicut visitavi regem assur. Et reducam israel ad habitaculum suum et pascetur carmelum et basan: et in monte effraim et galaad saturabitur anima eius. In diebus illis et in tempore illo ait dominus queretur iniquitas israel et non erit. et peccatum iuda et non invenietur: quoniam propitius ero eis quos reliquero. Super terram dominantium ascende et super habitatores eius visita. Dissipa et interfice que post eos sunt ait dominus: et fac iuxta omnia que precepi tibi. Vox belli in terra: et contritio magna. Quomodo confractus est et contritus est malleus universe terre. Quomodo versa est in desertum babylon in gentibus. Illaqueavi te et capta est babylon et nesciebas inventa es et apprehensa quoniam dominum provocasti. Aperuit dominus thesaurum suum et protulit vasa ire sue quoniam opus est domino deo exercituum in terra chaldeorum. Venite ad eam ab extremis finibus: aperite ut exeant qui conculcent eam tollite de via lapides et redigite in acervos et interficite eam neque sit quisquam reliquum. Dissipate universos fortes eius: descendant in occisionem. Ve eis quia venit dies eorum: tempus visitationis eorum. Vox fugientium et eorum qui evaserunt de terra babylonis ut annunciaret in syon ultionem domini dei nostri: ultionem templi eius. Annunciate in babylonem plurimis omnibus qui tendunt arcum: consistite adversus eam per gyrum et nullus evadat. Reddite ei secundum opus suum iuxta omnia que fecit facite illi quia contra dominum erecta est: adversum sanctum israel. Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius: et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa ait dominus. Ecce ego ad te superbe dicit dominus deus exercituum: quia venit dies tuus tempus visitationis tue. Et cadet superbus et corruet et non erit qui suscitet eum. Et succendam ignem in urbibus eius: et devorabit omnia in circuitu eius. Hec dicit dominus exercituum. Calumpniam sustinent filii israel iuda simul: omnes qui ceperunt eos tenent nolunt dimittere eos. Redemptor eorum fortis: dominus exercituum nomen eius. Iudicio defendet causam eorum ut exterreat terram et commoveat habitatores babylonis. Gladius ad chaldeos ait dominus et ad habitatores babylonis et ad principes et ad sapientes eius. Gladius

al' aquilonis

et filii

a omnes

a Tea

Al' pavor

LI

Al' nō habitabit

us ad divinos eius qui stulti erunt gla
dius ad fortes eius qui timebunt Gladi
us ad equos eius et ad currus eius et
ad omne vulgus quod est in medio
eius: et erunt quasi mulieres Gladi⁹
ad thesauros eius: qui diripientur
Siccitas super aquas eius erit et a
rescent quia terra sculptilium est et
in portentis gloriatur Propterea ha
bitabunt dracones cum fatuis ficariis
et habitabunt in ea struciones: et non
habitabitur ultra usque in sempiternum
neque extruetur usque ad generationem
sicut subvertit deus sodomam et go
morram et vicinas eius ait dominus
Non habitabit ibi vir: neque incolet eam
filius hominis Ecce populus venit
ab aquilone et gens magna: et reges
multi consurgent a finibus terre Arcum
et scutum apprehendent: crudeles sunt
et immisericordes vox eorum quasi
mare sonabit et super equos ascendent
sicut vir paratus ad prelium contra
te filia babylonis Audivit rex baby
lonis famam eorum: et dissolute
sunt manus eius Angustia apprehen
dit eum dolor quasi parturientem Ec
ce quasi leo ascendet de superbia iorda
nis ad pulcritudinem robustam:
quia subito eum currere faciam ad illam
et quis erit electus quem preponam ei
Quis enim similis mei et quis susti
nebit me: Et quis est iste pastor qui re
sistat vultui meo. Propterea audite
consilium domini quod mente conce
pit adversum babylonem et cogitatio
nes eius quas cogitavit super terram
chaldeorum Nisi detraxerint parvuli
gregum eos: nisi dissipatum fuerit
cum ipsis habitaculum eorum A vo
ce captivitatis babylonis commota est
terra: et clamor inter gentes auditus est. li.

H Ec dicit dominus exercituum
Ecce ego suscitabo super babilo
nem et super habitatores eius qui cor
suum levaverunt contra me quasi
ventum pestilentem: et mittam in ba
bylonem ventilatores et ventilabunt
eam et demolientur terram eius: quoniam
venerunt super eam undique in die
afflictionis Non tendat qui tendit ar
cum suum: et non ascendat loricatus
Nolite parcere iuvenibus eius: interfici
te omnem militiam eius. Et cadent

interfecti in terra chaldeorum et vulne
rati in regionibus eius quoniam non
fuit viduatus israel et iuda a deo suo
domino exercituum. Terra autem eo
rum repleta est delicto a sancto isra
el Fugite de medio babylonis: et sal
vet unusquisque animam suam.
Nolite tacere super iniquitatem eius
quoniam tempus ultionis est do
mino: vicissitudinem ipse retribuet
ei. Calix aureus babylon in manu do
mini: inebrians omnem terram
De vino eius biberunt gentes: et ideo
commote sunt. Subito cecidit babilon
et contrita est Ululate super eam: tol
lite resinam ad dolorem eius si forte
sanetur Curavimus babylonem:
et non est sanata Derelinquamus
eam et eamus unusquisque in terram
suam quoniam pervenit usque ad ce
los iudicium eius: et elevatum est
usque ad nubes Protulit dominus
iustitias nostras venite et narremus
in syon opus domini dei nostri Acui
te sagittas: implete pharetras. Sus
citavit dominus spiritum regis me
dorum et contra babylonem mens
eius est ut perdat eam: quoniam ultio
domini est, ultio templi sui, super mu
ros babylonis levate signum: auge
te custodiam levate custodes: prepara
te insidias: quia cogitavit dominus
et fecit quecumque locutus est contra
habitatores babylonis Que habi
tas super aquas multas locuples in the
sauris: venit finis tuus pedalis pre
cisionis tue Iuravit dominus ex
ercituum per animam suam quoniam
replebo te hominibus quasi brucho
et super te celeuma cantabitur Qui
fecit terram in fortitudine sua et
preparavit orbem in sapientia sua et
prudentia sua extendit celos Dante
eo vocem: multiplicantur aque
in celo. Qui levat nubes ab extremo
terre fulgura in pluviam fecit et
produxit ventos de thesauris suis
Stultus factus est omnis homo a
scientia: confusus est omnis confla
tor in sculptili: quia mendax con
flatio eius neque est spiritus in eis
Vana sunt opera et risu digna in
tempore visitationis sue peribunt
Non sicut hec pars iacob: quia qui

fecit omnia ipse est: et israel sceptrum here
ditatis eius: dominus exercituum nomē
eius. Collidis tu michi uasa belli: et ego
collidam in te gentes et disperdam in te
regna. Et collidam in te equum et equi
tem eius: et collidam in te currum et
ascensorem eius. Et collidam in te uirū
et mulierem: et collidam in te senem et
puerum. Et collidam in te iuuenem
et uirginem: et collidam in te pastorē
et gregem eius. Et collidam in te agri
colam et iugales eius: et collidam in te
duces et magistratus. Et reddam babylo
ni et cunctis habitatoribꝫ chaldee omne
malum suum quod fecerunt in syon
in oculis uris ait dominus. Ecce ego
ad te mons pestifer ait dominus: qui
corrumpis uniuersam terram. Et extendā
manum meam super te: et euoluam
te de petris. Et dabo te in montem combust
ionis et non tollent de te lapidem in an
gulum et lapidem in fundamenta: sed
perditus in eternum eris ait dominus.
Leuate signum in terra: clangite bucci
na in gentibus: sanctificate super eam
gentes. Annunciate contra illam re
gibꝫ ararat menni et ascenez: nume
rate ~~[struck]~~ contra eam thapsar: addu
cite equum quasi bruchum aculeatū.
Sanctificate contra eam gentes reges
medie: duces eius et uniuersos magist
tus eius: cunctam qꝫ terram potestatis
eius. Et commouebitur terra et tur
babitur: quia euigilauit contra baby
lonem cogitatio domini ut ponat ter
ram babylonis desertam et inhabita
bilem. Cessauerunt fortes babylonis
a prelio habitauerunt in presidiis: de
uoratum est robur eorum et facti sūt
quasi mulieres. Incensa sunt taberna
cula eius: contriti sunt uectes eius.
Currens obuiam currenti ueniet:
et nuncius obuius nunciāti: ut
annunciet regi babilonis quia capta
est ciuitas eius a summo usqꝫ ad sū
mum: et uada preoccupata sūt: et paludes
incense sunt igni: et uiri bellatores cont
bati sunt: quia hec dicit dominus exercitū
deus israel. Filia babylonis quasi a
rea tempus triture eius: adhuc modi
cum et ueniet tempus messionis eius.
Comedit me deuorauit me nabuchodo
nosor rex babilonis: reddidit me qua
si uas inane: absorbuit me sicut dra
co. Repleuit uentrem suum teneritudi
ne mea: et eiecit me. Iniquitas aduersū
me et caro mea super babilonem dicit
habitatio syon: et sanguis meus sup
habitatores chaldee dicit ierlm. Prop
terea hec dicit dominus. Ecce ego iudi
cabo causam tuam et ulciscar ultionē
tuam: et desertum faciam mare eius
et siccabo uenam eius: et erit babylō
in tumulos: habitatio draconum
stupor et sibilus: eo quod non sit habi
tator. Simul ut leones rugient: excu
cient comas uelut catuli leonum. In
calore eorum ponam potus eorum: et
inebriabo eos ut sopiantur et dormiāt
sompnum sempiternum et non con
surgant dicit dominus. Deducam eos
quasi agnos ad uictimam: quasi ari
etes cum hedis. Quomodo capta est
sesac et comprehensa est inclita uniuer
se terre? Quomodo facta est in stuporē
babylon inter gentes? Ascendit super
babylonem mare: multitudine fluc
tuum eius operta est. Facte sunt ciuita
tes eius in stuporem: terra inhabita
bilis et deserta. Terra in qua nullus
habitet nec transeat per eam filius
hominis. Et uisitabo super bel in ba
bylonem. et eiciam quod absorbuerat
de ore eius: et non confluent ad eum
ultra gentes. Siquidem et murus ~~ie
rusalem~~ babylonis corruet. Egredi
mini de medio eius populus meus:
ut saluet unusquisqꝫ animam suā
ab ira furoris domini: ne forte molle
scat cor uestrum et timeatis auditum qui
audietur in terra. Et ueniet in anno
auditio: et post hunc annum auditio
et iniquitas in terra: et dominator
super dominatorem. Propterea ecce
dies ueniunt: et uisitabo super sculpti
lia babylonis: et omnis terra eius
confundetur: et uniuersi interfecti eius
cadent in medio eius. Et laudabunt
super babylonem celi et terra et om
nia que in eis sunt: quia ab aquilo
ne uenient ei predones ait dominus.
Et quomodo fecit babilon ut caderent
occisi in israel: sic de babilone cadēt
occisi in uniuersa terra. Qui fugistis
gladium uenite nolite stare: recorda
mini procul domini: et ierusalē
ascendat sup cor uestrū. Confusi sumus
quoniam audiuimus obprobrium

al' babilonis

operuit ignominia facies nostras. quia ve-
nerunt alieni super sanctificationem do-
mus domini. Propterea ecce dies veniunt
ait dominus et visitabo super omnia sculp-
tilia eius: et in omni terra eius mu-
giet vulneratus. Si ascenderit babylon
in celum et firmaverit in excelso robur
suum: a me venient vastatores eius
ait dominus. Vox clamoris de babylone
et contritio magna de terra chaldeorum:
quoniam vastavit dominus babylo-
nem et perdidit ex ea vocem magnam
et sonabunt fluctus eorum quasi aque
multe. Dedit sonitum vox eorum: quia
venit super eam id est super babilonem
predo et apprehensi sunt fortes eius. et
emarcuit arcus eorum: quia fortis ultor
dominus reddens retribuet et inebriabo
principes eius et sapientes eius duces
eius. et magistratus eius et fortes eius
et dormient somnum sempiternum et
non expergiscentur: ait rex dominus ex-
ercituum nomen eius. Hec dicit dominus ex-
ercituum. Murus babylonis ille latissi-
mus suffossione suffodietur: et porte eius
excelse igni comburentur: et labores
populorum ad nichilum et gentium
in ignem erunt et disperibunt. Verbum
quod precepit ieremias propheta saraie
filio nerie filii maasie cum pergeret
cum sedechia rege in babylonem: in anno
quarto regni eius. Saraias autem
erat princeps prophetie. Et scripsit iere-
mias omne malum quod venturum
erat super babylonem in libro uno: om-
nia verba hec que scripta sunt contra
babylonem et dixit ieremias ad sarai-
am. Cum veneris in babylonem et
videris et legeris omnia verba hec: dices
Domine: tu locutus es contra locum istum
ut disperderes eum ne sit qui in eo habitet
ab homine usque ad pecus: et ut sit perpetua
solitudo. Cumque compleveris legere li-
brum istum ligabis ad eum lapidem
et proicies illum in medium eufraten
et dices. Sic submergetur babylon et non
consurget a facie afflictionis quam ego
adduco super eam: et dissolvetur. Huc
usque verba ieremie. ·lii·

LII

Filius viginti et unius anni erat
sedechias cum regnare cepisset: et
undecim annis regnavit in ierusalem et
nomen matris eius amital: filia iere-
mie de lobna. Et fecit malum in oculis
domini iuxta omnia que fecerat ioachim
quoniam furor domini erat in ierusalem et
in iuda usquequo proiceret eos a facie
sua. Et recessit sedechias a rege babylonis.
Factum est autem in anno nono regni
eius in mense decimo decima mensis
venit nabuchodonosor rex babylonis
ipse et omnis exercitus eius adversus ieru-
salem: Et obsederunt eam. Et edificave-
runt contra eam municiones in circui-
tu et fuit civitas obsessa usque ad unde-
cimum annum regni sedechie. Mense autem
quarto nona mensis obtinuit fames
in civitate: et non erant alimenta populo
terre et dirupta est civitas: et omnes
viri bellatores eius fugerunt et exierunt
de civitate nocte per viam porte que est
inter duos muros et ducit ad hortum re-
gis chaldeis obsidentibus urbem in gyro
et abierunt per viam que ducit in here-
mum. Persecutus est autem exercitus chal-
deorum regem: et apprehenderunt sede-
chiam in deserto quod est iuxta iericho
et omnis comitatus eius diffugit ab
eo. Cumque comprehendissent regem:
adduxerunt eum ad regem babylonis
in reblatha que est in terra emath et
locutus est ad eum iudicia: et iugula-
vit rex babilonis filios sedechie in ocu-
lis eius. Sed et omnes principes iude
occidit in reblatha. et oculos sedechie
eruit et vinxit eum in compedibus et ad-
duxit eum rex babylonis in babilonem
et posuit eum in domum carceris usque
ad diem mortis eius. In mense autem
quinto decima mensis ipse est annus
nonus decimus nabugodonosor regis ba-
bilonis et venit nabuzardan princeps
milicie qui stabat coram rege babylonis
in ierusalem: et incendit domum domini
et domum regis et omnes domos ieru-
salem. Et omnem domum magnam
igne combussit: et totum murum ie-
rusalem per circuitum destruxit cunctus
exercitus chaldeorum qui erat cum
magistro milicie. De pauperibus autem
populi et de reliquo vulgo quod reman-
serat in civitate et de profugis qui trans-
fugerant ad regem babilonis et ceteros
de multitudine: transtulit nabuzardan
princeps milicie. De pauperibus vero terre reliquit nabuzardan
princeps milicie vinitores et agri-
colas. Columnas quoque ereas que

erant in domo domini et bases et ma
re eneum quod erat in domo domini co
fregerunt chaldei et tulerunt omne
es eorum in babylonem et lebetes enea
eas et psalteria et phialas et mortari
ola et omnia uasa erea que in minist
erio fuerant tulerunt et hydrias et
thumamateria et urceos et pelues
et candelabra et mortaria et cyatos
quotquot aurea aurea: et quotquot
argentea argentea tulit magister
milicie: columnas duas et mare unum
uitulos duodecim ereos qui erant sub
basibus quas fecerat rex salomon in do
mo domini. Non erat pondus eris om
nium uasorum horum. De columnis
autem decem et octo cubiti altitudinis
erant in columna una: et funiculus
duodecim cubitorum circuibat eam
porro grossitudo eius quatuor digito
rum et intrinsecus caua erat et capi
tella super utramque erea. Altitudo capi
telli uniuscuiusque quinque cubitorum super
capitellum in circuitu omnia erea
Similiter columne alterius Et fuerunt
mala granata nonaginta et sex depen
dencia et omnia mala granata: cen
tum retiaculis circumdabantur Et tu
lit magister milicie saraiam sacerdo
tem primum et sophoniam sacerdotem
secundum: et tres custodes uestibuli et
de ciuitate tulit eunuchum unum
qui erat prepositus super uiros bella
tores: et septem uiros de hiis qui uidebant
faciem regis qui inuenti sunt in ciuita
te et scribam principem militum qui
probabat tyrones et sexaginta uiros
de populo terre qui inuenti sunt in
medio ciuitatis. Tulit autem eos na
buzardan magister milicie: et adduxit
eos ad regem babylonis in rebla
ta et percussit eos rex babilonis et inter
fecit eos in reblatha in terra emath
et translata est iuda de terra sua. Iste
est populus quem transtulit nabu
godonosor In anno septimo iudeos
tria milia et uiginti tres In anno
octauo decimo nabuchodonosor de ie
rusalem animas octingentas triginta
duas In anno uicesimo tercio nabu
chodonosor transtulit nabuzardan
magister milicie iudeorum animas
septingentas quadraginta et quinque
Omnes ergo anime quatuor milia

sexcente Et factum est in tricesimo septi
mo anno transmigrationis ioachim regis
iude duodecimo ~~anno~~ mense uicesima
quinta mensis eleuauit heuilmerodach
rex babylonis ipso anno regni sui caput
ioachim regis iude: et eduxit eum de do
mo carceris et locutus est cum eo bona
et posuit thronum eius super thronos
regum qui erant post se in babylone et
mutauit uestimenta carceris eius et
comedebat panem coram eo semper cunc
tis diebus uite sue et cibaria eius cibari
a perpetua dabantur ei a rege babylonis
statuta per singulos dies usque ad diem
mortis sue cunctis diebus uite sue Et fac
tum est postquam in captiuitatem duc
tus est israel et ierusalem destructa est sedit
ieremias flens et planxit lamentatione
hac in ierusalem et dixit Aleph

Quomodo sedet sola ciuitas
plena populo: facta est quasi
uidua domina gentium Princeps pro
uinciarum: facta est sub tributo beth
Plorans plorauit in nocte et lacrime
eius in maxillis eius Non est qui con
soletur eam: ex omnibus caris eius omnes
amici eius spreuerunt eam: et facti sunt
ei inimici Gimel Migrauit iuda propter
afflictionem et multitudinem seruitu
tis: habitauit inter gentes: neque inue
nit requiem Omnes persecutores eius
apprehenderunt eam: inter angustias
Deleth Vie syon lugent: eo quod non
sint qui ueniant ad solempnitatem
omnes porte eius destructe sacerdotes eius
gementes uirgines eius squalide et
ipsa oppressa amaritudine he Fac
ti sunt hostes eius in capite inimici
illius locupletati sunt quia dominus lo
cutus est super eam propter multitu
dinem iniquitatum eius paruuli eius
ducti sunt in captiuitatem: ante faciem
tribulantis vau Et egressus est a filia
syon omnis decor eius: facti sunt prin
cipes eius uelut arietes non inuenientes
pascua: et abierunt absque fortitudine ante faciem
subsequentis zai Recordata est ie
rusalem dierum afflictionis sue et
preuaricationis omnium desiderabi
lium suorum que habuerat a diebus
antiquis: cum caderet populus eius
in manu hostili et non esset auxiliator
Viderunt eam hostes: et deriserunt sab
bata eius. heth Peccatum peccauit

Alpha

Amaro animo suspirans et
eiulans

Postquam populus israel .i. x. tribuum
per assirios et populus iuda
.i. duarum tribuum per babilo
nios in captiuitatem ductus
est et ciuitas ierusalem templo
lege populo ac rege orbata
est. Sedit Ieremias plan
gens etc. Quomodo etc.

Incipit lamentacio Iere.
quod est in titulo tymbre cum
absolucione litterarum hebray
carum. Et vocatur liber Trenorum
Trenon grece lamentacio
latine. Vnde [illegible] lamen
tationes [illegible] a [illegible]
[illegible] lamentum [illegible]
[illegible] dicitur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Aleph. [illegible]
hebrea. Alpha. [illegible]
grecam. A. prima littera latina
Aleph. recitatur semel in pri
mo seu libro. semel in secun
do. ter in tertio. semel in quarto [illegible]
A. ex de causis recitatur [illegible]
[illegible] aut ex [illegible]
[illegible] aut ex timore [illegible]
[illegible] aut ex dolore [illegible]
aut ex amore feruentissimo [illegible]
sic cecidit de aleph in hebreo
in alpha in greco [illegible]
in hiis que sua sunt [illegible]
[illegible] agit inter omnes

Left margin: Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Marginal notes in the middle margin: dic; al' iii; Abierunt

ierlm : propterea instabilis facta est. Omnes
qui glorificabant eam spreuerunt illam
quia uiderunt ignominiam eius. Ipsa
autem gemens et conuersa retrorsum
theth S ordes eius in pedibus eius : ne
que recordata est finis sui. Deposita est ue
hementer non habens consolatorem.
Vide domine afflictionem meam : quoniam
erectus est inimicus ~~meus~~. Ioth M a
num suam misit hostis ad omnia de
siderabilia eius : quia uidit gentes in
gressas sanctuarium suum de quibus
preceperas ne intrarent in ecclesiam tuam
caph O mnis populus eius gemens
et querens panem : dederunt pretiosa
queque pro cibo ad refocillandam animam
uide domine et considera quoniam
facta sum uilis lamech O uos omnes
qui transitis per uiam : attendite et uidete
si est dolor sicut dolor meus quoniam
uindemiauit me ut locutus est dominus
in die ire furoris sui. Mem D e excelso
misit ignem in ossibus meis : et erudi
uit me expandit rete pedibus meis : con
uertit me retrorsum posuit me desolatam
tota die merore confectam Nun V i
gilauit iugum iniquitatum mearum
in manu eius : conuolute sunt et im
posite collo meo. Infirmata est uirtus
mea : dedit me dominus in manu de qua
non potero surgere Sameth A bstulit
omnes magnificos meos dominus
de medio mei : uocauit aduersum me
tempus ut contereret electos meos
torcular calcauit dominus : uirgini
filie iuda Ain I deo ego plorans
et oculus meus deducens aquam : quia
longe factus est a me consolator con
uertens animam meam facti sunt
filii mei perditi : quoniam inualuit i
nimicus Fe. E xpandit syon manus su
as : non est qui consoletur eam. Manda
uit dominus aduersum iacob in circuitu
eius hostes eius : facta est ierlm quasi
polluta menstruis inter eos. Sade
I ustus est dominus : quia os eius ad
iracundiam prouocaui. Audite obse
cro uniuersi populi : et uidete dolorem
meum. Virgines mee et iuuenes mei
abierunt in captiuitatem Coph V o
caui amicos meos : et ipsi deceperunt me
sacerdotes mei et senes mei in urbe con
sumpti sunt : quia quesierunt cibum
sibi ut refocillarent animam suam

Res. V ide domine quoniam tribulor :
uenter meus conturbatus est. Euersum est cor meum
in memet ipsa : quoniam amaritudine
plena sum. Foris interficit gladius et
domi mors similis est. Sen A udierunt
quia ingemisco ego. et non est qui con
soletur me. Omnes inimici mei audi
erunt malum meum : letati sunt quia
tu fecisti. adduxisti diem consolationis
et fient similes mei. tau I ngrediatur
omne malum eorum coram te : et uin
demia eos sicut uindemiasti me propter
omnes iniquitates meas. Multi enim
gemitus mei et cor meum merens. Aleph
Q uomodo obtexit caligine dominus in
furore suo filiam syon : proiecit de ce
lo in terram inclitam israel et non est
recordatus scabelli pedum suorum in
die furoris sui beth P recipitauit do
minus nec pepercit omnia speciosa ia
cob : destruxit in furore suo munitiones
uirginis iuda deiecit in terram : polluit
regnum et principes eius. Gimel C on
fregit in ira furoris omne cornu israel
auertit retrorsum dexteram suam a
facie inimici : et succendit in iacob quasi
ignem flamme deuorantis in gyro
delech T etendit arcum suum quasi
inimicus firmauit dexteram suam
quasi hostis : et occidit omne quod pul
chrum erat uisu in tabernaculo filie
syon effudit quasi ignem indignatio
nem suam he F actus est dominus ue
lut inimicus precipitauit israel pre
cipitauit israel precipitauit ~~israel~~
omnia menia eius dissipauit muni
tiones eius : et repleuit in filia iuda
humiliatum et humiliatam. Vau
E t dissipauit quasi hortum tento
rium suum : demolitus est tabernacu
lum suum. Obliuioni tradidit dominus
in syon festiuitatem et sabbatum : et in
probrio in indignatione furoris sui
regem et sacerdotem. Zai R epulit
dominus altare suum : maledixit san
ctificationi sue. tradidit in manu ini
mici muros turrium eius : uocem de
derunt in domo domini sicut in die
sollempni. heth C ogitauit dominus
dissipare murum filie syon tetendit
funiculum suum et non auertit ma
num suam a perditione luxitque ante
murale et murus pariter dissipatus
est theth D efixe sunt in terra porte

eius: perdidit et contrivit vectes eius regem
eius et principes eius in gentibus; non est lex
et prophete eius non invenerunt visionem
a domino. Ioth Sederunt in terra con-
ticuerunt senes filie Syon: consperserunt
cinere capita sua, virgines ierusalem accinc-
te sunt ciliciis: abiecerunt in terram ca-
pita sua virgines iuda. Caph Defece-
runt pre lacrimis oculi mei: conturba-
ta sunt viscera mea effusum est in ter-
ra iecur meum super contritione filie
populi mei cum deficeret parvulus et
lactans in plateis oppidi. Lameth Matribus
suis dixerunt ubi est triticum
et vinum: cum deficerent quasi vulne-
rati in plateis civitatis cum exalarent
animas suas in sinu matrum sua-
rum. Mem Cui comparabo te vel cui
assimilabo te filia ierusalem? Cui exequa-
bo te et consolabor te virgo filia syon?
Magna enim velud mare contritio
tua. Quis medebitur tui? Nun Pro-
phete tui viderunt tibi falsa et stulta:
nec aperiebant iniquitatem tuam ut
te ad penitentiam provocarent. Vi-
derunt autem tibi assumptiones fal-
sas et eiectiones. Sameth Plauserunt
super te manibus omnes transeuntes
per viam: sibilaverunt et moverunt
caput suum super filiam ierusalem. Hecine est
urbs dicentes perfecti decoris: et gaudi-
um universe terre? Ain Aperuerunt
super te os suum omnes inimici tui: si-
bilaverunt et fremuerunt dentibus et
dixerunt devorabimus. En ista est dies
quam expectabamus: invenimus vi-
dimus. Fe Fecit dominus que cogi-
tavit: complevit sermonem suum
quem preceperat a diebus antiquis. Destrux-
it et non pepercit: et letificavit super te ini-
micum: exaltavit cornu hostium tuo-
rum. Sade Clamavit cor eorum ad
dominum super muros filie syon. Deduc
quasi torrentem lacrimas per diem et
noctem: non des requiem tibi. neque ta-
ceat pupilla oculi tui. Coph Consur-
ge lauda in nocte in principio vigilia-
rum effunde sicut aquam cor tuum an-
te conspectum domini: leva ad eum ma-
nus tuas pro anima parvulorum tuo-
rum qui defecerunt in fame in ca-
pite omnium compitorum. Res Vide
domine et considera: quem vindemia-
veris ita. Ergo ne comedent mulie-
res fructum suum: parvulos ad mensuram
palme? Si occiditur in sanctuario domini
sacerdos et propheta. Sen Iacuerunt in ter-
ra foris puer et senex: virgines mee et
iuvenes mei ceciderunt in gladio. Inter-
fecisti in die furoris tui: percussisti neque
misertus es. Thau Vocasti quasi ad diem
sollempnem qui terrerent me de circuitu
et non fuit in die furoris domini qui effu-
geret et relinqueretur. Quos educavi et
enutrivi: inimicus meus consumpsit eos.
al' Syn

Aleph Ego vir videns paupertatem meam:
in virga indignationis eius. Aleph Me
minavit et adduxit in tenebras: et non in
lucem. Aleph Tantum in me vertit: et con-
vertit manum suam tota die. Beth Vetusta-
tam fecit pellem meam et carnem meam
contrivit ossa mea. Beth Edificavit in
giro meo: et circumdedit me felle et labore.
Beth In tenebrosis collocavit me: quasi
mortuos sempiternos. Gimel Circum-
edificavit adversum me ut non egrediar:
aggravavit compedem meam. Gimel
Sed et cum clamavero et rogavero:
exclusit orationem meam. Gimel Conclu-
sit vias meas lapidibus quadris: semitas
meas subvertit. Deleth Ursus insidians
factus est michi leo in absconditis. Deleth
Semitas meas subvertit et confregit
me: posuit me desolatam. Deleth Tetendit
arcum suum et posuit me quasi signum
ad sagittam. He Misit in renibus meis
filias pharetre sue. He Factus sum in
derisum omni populo meo: canticum eorum
tota die. He Replevit me amaritudinibus
inebriavit absinthio. Vau Et fregit ad
numerum dentes meos: cibavit me cinere.
Vau Et repulsa est a pace anima mea
oblitus sum bonorum. Vau Et dixit periit
finis meus et spes mea a domino. Zai
Recordare paupertatis et transgressionis
mee: absinthii et fellis. Zai Memoria
memor ero: et tabescet in me anima mea.
Zai Hoc recolens in corde meo ideo spera-
bo. Heth Misericordie domini quia non consumpti
sumus: quia non defecerunt miserati-
ones eius. Heth Novi diluculo: mul-
ta est fides tua. Heth Pars mea dominus
dixit anima mea: propterea expectabo
eum. Teth Bonus est dominus spe-
rantibus in eum. anime querenti illum. Teth
Bonum est prestolari cum silentio sa-
lutare domini. Teth Bonum est viro
cum portaverit iugum ab adolescentia

c. iii.
al' t'
a me
al' a
i eo

bus. ioth S edebit solitarius et tacebit: quia levavit se super se. ioth P onet in pulvere os suum: si forte sit spes. ioth D abit percucienti se maxillam: saturabitur obprobriis. caph Q uia non repellit in sempiternum dominus. caph Q uia si abiecit: et miserebitur secundum multitudinem miseriarum suarum. caph N on enim humiliavit ex toto corde suo: et abiecit filios hominis. lameth U t contereret sub pedibus suis omnes vinctos terre lameth U t declinaret iudicium viri: in conspectu vultus altissimi. lameth U t perverteret hominem in iudicio suo: dominus ignoravit. Mem Q uis est iste qui dixit ut fieret: domino non iubente. Mem E x ore altissimi non egredientur neque mala neque bona. Mem Q uid murmuravit homo vivens vir pro peccatis suis? Nun S crutemur vias nostras: et queramus et revertamur ad dominum. Nun L evemus corda nostra cum manibus ad dominum in celo. Nun N os inique egimus et ad iracundiam provocavimus idcirco tu inexorabilis es. Sameth O peruisti in furore et percussisti nos: occidisti neque pepercisti. Sameth O pposuisti nubem tibi ne transeat oratio. Sameth E radicationem et abiectionem posuisti me: in medio populorum. phe A peruerunt super nos os suum omnes inimici. phe F ormido et laqueus facta est nobis: vaticinatio et contritio. phe D ivisiones aquarum deduxit oculus meus: in contritione filie populi mei. Ain O culus meus afflictus est nec tacuit eo quod non esset requies. Ain D onec respiceret et videret dominus de celis. Ain O culus meus depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis mee. sade U enatione ceperunt me: quasi avem inimici mei gratis. sade L apsa est in lacum vita mea: et posuerunt lapidem super me. sade I nundaverunt aque super caput meum: dixi perii. coph I nvocavi nomen tuum domine de lacu novissimo. coph U ocem meam audisti: ne avertas aurem tuam a singultu meo et clamoribus. coph A propinquasti in die quando invocavi te: dixisti ne timeas. res I udicasti domine causam anime mee. redemptor vite mee res U idisti domine iniquitatem eorum adversum me: iudica iudicium meum. res U idisti omnem furorem universas cogitationes eorum adversum me. Sen A udisti opprobrium eorum domine: omnes cogitationes eorum adversum me. Sen L abia insurgentium michi et meditationis eorum adversum me tota die. Sen S essionem eorum et surrectionem eorum vide: ego sum psalmus eorum. tau R eddes eis vicem domine: iuxta opera manuum suarum. tau D abis eis scutum cordis: laborem tuum. tau P ersequeris in furore et conteres eos sub celis domine. Aleph

Q uomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus: dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum. beth F ilii Syon incliti et amicti auro primo: quomodo reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli. Gimel S ed et lamie nudaverunt mammas: lactaverunt catulos suos filia populi mei crudelis quasi strucio in deserto. deleth A dhesit lingua lactentis ad palatum eius in siti parvuli petierunt panem: et non erat qui frangeret eis. he Q ui vescebantur voluptuose interierunt in viis: qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. vav E t maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato Sodomorum: que subversa est in momento et non ceperunt in ea manus. zai C andidiores Nazarei eius nive: nitidiores lacte rubicundiores ebore antiquo saphiro pulcriores. heth D enigrata est super carbones facies eorum: et non sunt cogniti in plateis. Adhesit cutis eorum ossibus: aruit et facta est quasi lignum. theth M elius fuit occisis gladio quam interfectis fame: quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terre. ioth M anus mulierum misericordium coxerunt filios suos: facti sunt cibus earum in contritione filie populi mei. caph C omplevit dominus furorem suum effudit iram indignationis sue et succendit ignem in Syon: et devoravit fundamenta eius. lameth N on crediderunt reges terre et universi habitatores orbis: quod ingrederetur hostis et inimicus per portas Ierusalem. Mem P ropter peccata prophetarum eius: et iniquitates sacerdotum eius qui e

al' hominum

al' percuteret

al' deduxerunt oculi mei

al' dilecti

fuderunt in medio eius sanguinem iu-storum. Nun. Erraverunt ceci in plate-is: polluti sunt sanguine. Cumque nq̄-uis non possent: tenuerunt lacinias suas. Sameth. Recedite polluti clamave-runt eis: recedite abite nolite tangere. Iurgati sunt quippe et commoti: dixerūt inter gentes non addet ultra ut habitet in eis. Fe. Facies domini divisit eos: non addet ut respiciat eos. Facies sacer-dotum non erubuerunt neque senum mi-serti sunt. Ain. Cum adhuc subsiste-remus defecerunt oculi nr̄i ad auxiliū nostrum vanum: cum respiceremus attenti ad gentem que salvare non po-terat. Sade. Lubricaverunt vestigia nr̄a in itinere platearum nr̄arum: appro-pinquavit finis nr̄: completi sunt dies nr̄i quia venit finis noster. Coph. Ve-lociores fuerunt persecutores nr̄i aquilis celi. Super montes persecuti sunt nos: in deserto insidiati sunt nobis. Res. Spi-ritus oris nr̄i xp̄istus dominus captus est in peccatis nr̄is cui diximus in umbra tua vivemus in gentibus. Sin. Gaude et letare filia edom que habitas in terra hus: ad te quoque perveniet calix inebriaberis atque nudaberis. Tau. Com-pleta est iniquitas tua filia syon: non addet ultra ut transmigret te. Visitavit iniquitatem tuam filia edom: discoperiet pcc̄a tua. Oracio ieremie p̄.

Recordare domine quid acciderit nobis: intuere et respice obpro-brium nostrum. Hereditas nr̄a versa est ad alienos: domus nr̄e ad extraneos. Pupilli facti sumus ab-sque patre: matres nr̄e quasi vidue. Aquam nostram pecunia bibimus: li-gna nr̄a precio comparavimus. Cer-vicibus minabamur: lassis non dabat-ur requies. Egipto dedimus manū et assiriis: ut saturaremur pane. Pa-tres nr̄i peccaverunt et non sunt: et nos iniquitates eorum portavimus. Servi dominati sunt nr̄i: et nō fuit qui redimeret de manu eorum. In animabus nr̄is afferebamus panem nobis: a facie gladii in deser-to. Pellis nr̄a quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis. Mulieres in syon humiliaverūt: et virgines in civitatibus iuda. Prin-cipes manu suspensi sunt: facies

senum non erubuerunt. Adolescentibus im-pudice abusi sunt: et pueri in ligno corruerunt. Senes de portis defece-runt: iuvenes de choro psallencium. Defecit gaudium cordis nr̄i: ver-sus est in luctum chorus nr̄. Cecidit co-rona capitis nr̄i: ve nobis quia pec-cavimus. Propterea mestum fac-tum est cor nr̄m: ideo contenebrati sut oculi nr̄i. Propter montem syon quia disperiit: vulpes ambulaverunt in eo. Tu autem domine in eter-num permanebis: solium tuum in generacione et generacionem. Quare in perpetuum oblivisceris nos: derelinques nos in longitudinem dierum. Converte nos domine ad te et convertemur: innova dies nr̄os sicut a principio. Sed pro-iciens repulisti nos: iratus es contra nos vehementer. Explicit ihere-mias propheta. Incipit prologus eiusdem beati iheronimi in baruch.

Liber iste qui baruch nomine pre-notatur in hebreo canone non habetur: sed tantum in vulgata edici-one: similiter et epistola iheremie p̄. Noticiam autem legentium hic scrip-ta sunt: quia multa de xp̄isto novis-simis que temporibus indicant. Explicit prologus. Incipit liber baruch de oracione et sacrificio pro vita nabuchodonosor et est ep̄la quā ieremias scp̄sit baruch.

Et hec sunt verba libri que scripsit baruch filius nerei filii maasie filii sedechie filii sedei filii helchie in babylonia anno quinto in sep-tima die mensis in tempore quo ceperunt chaldei ierlm et succenderunt eam igni. Et legit baruc verba libri huius ad aures iechonie filii ioachim regis iuda et ad aures populi universi venientis ad librum et ad au-res potentium filiorum regum et ad aures presbiterorum et ad aures popu-li a minimo usque ad magnum eorum omnium habitantium in babylonia ad flumen sudi. Qui audientes plora-bant et ieiunabant et orabant in con-spectu domini. Et collegerunt pecuniā secundum quod potuit uniuscuiusque manus: et miserunt ierlm ad ioachī

al' sodi

filium helchie filii salon sacerdotem et ad sacerdotes: et ad omnem populum qui inventi sunt cum eo in ierusalem cum acciperet vasa templi domini que ablata fuerant de templo revocare in terram iuda decima die mensis illius siban vasa argentea que fecit sedechias filius iosie rex iuda: postea quam cepisset nabuchodonosor rex babylonis iechoniam et principes et vinctos et potentes et populum terre ab ierusalem et duxit eos in babiloniam: et dixerunt. Ecce misimus ad vos pecunias de quibus emite holocaustomata: et thus. et facite manna et offerte pro peccato ad aram domini dei nostri et orate pro vita nabuchodonosor regis babylonie et pro vita balthazar filii eius: ut sint dies eorum sicut dies celi super terram: et det dominus virtutem nobis et illuminet oculos nostros ut vivamus sub umbra nabuchodonosor regis babilonie et sub umbra balthazar filii eius et serviamus eis diebus multis: et inveniamus gratiam in oculis eorum. Et pro nobis ipsis orate ad dominum deum nostrum: quia peccavimus domino deo nostro et non est aversus furor eius a nobis usque in hunc diem. Et legite librum istum quem misimus ad vos recitari in templo domini in die sollempni et in die oportuno: et dicetis domino deo nostro iusticia: nobis autem confusio faciei nostre sicut est dies hec omni iuda et habitantibus in ierusalem regibus nostris et principibus nostris et sacerdotibus nostris. et prophetis nostris et patribus nostris. peccavimus ante dominum deum nostrum et non credidimus diffidentes in eum et non fuimus subiectibiles illi et non obaudivimus voci domini dei nostri: ut ambularemus in mandatis eius que dedit nobis. A die qua eduxit patres nostros de terra egypti usque in hunc diem. eramus incredibiles ad dominum deum nostrum: et dissipati recessimus ne audiremus vocem ipsius et adheserunt nobis mala multa et maledictiones que constituit dominus moysi servo suo qui eduxit patres nostros de terra egypti dare nobis terram fluentem lacte et melle: sicut hodierna die et non audivimus vocem domini dei nostri secundum omnia verba prophetarum quos misit ad nos et abivimus unusquisque in sensum cordis nostri ma-

vinctos

al' lone

ad iudices nostros

ligni operari diis alienis facientes mala ante oculos domini dei nostri. II.

Propter quod statuit dominus deus noster verbum suum quod locutus est ad nos et ad iudices nostros qui iudicaverunt in israel: et ad reges nostros et ad principes nostros et ad omnem israel et iudam ut adduceret dominus super nos mala magna que non sunt facta sub celo quemadmodum facta sunt in ierusalem secundum que scripta sunt in lege moysi ut manducaret homo carnes filii sui et carnes filie sue et dedit illos sub manus regum omnium qui in circuitu nostro in improperium et in desolationem et in omnibus populis quos nos dispersit dominus: et facti sumus subtus et non supra quia peccavimus domino deo nostro non obaudiendo voci ipsius Domino deo nostro iusticia nobis autem et patribus nostris confusio faciei sicut est dies hec: quia locutus est dominus super nos omnia mala hec que evenerunt super nos et non sumus deprecati faciem domini dei nostri ut reverteremur unusquisque nostrum a viis nostris pessimis. Et vigilavit dominus in malis et adduxit ea super nos: quia iustus est dominus in omnibus operibus suis que mandavit nobis: et non audivimus vocem ipsius ut iremus in preceptis domini que edidit ante faciem nostram. Et nunc domine deus israel qui eduxisti plebem tuam de terra egypti in manu valida et in signis et in prodigiis et in virtute tua magna et in brachio excelso et fecisti tibi nomen sicut dies iste. Peccavimus et impie egimus inique gessimus domine deus noster in omnibus iusticiis tuis. Avertatur ira tua a nobis: quia derelicti sumus pauci inter gentes. ubi dispersisti nos. Exaudi domine preces nostras. et orationes nostras et educ nos propter te: et da nobis invenire gratiam ante faciem eorum qui nos abduxerunt: ut sciat omnis terra quia tu es dominus deus noster. et quia nomen tuum invocatum est super israel. et super genus ipsius. Respice domine de domo sancta tua in nos: et inclina aurem tuam et exaudi; aperi oculos tuos et vide: quia non mortui qui sunt in inferno quorum spiritus acceptus est a visceribus suis dabunt honorem et

misificationem domino. sed anima que
tristis est super magnitudinem et incedit
curva et infirma et oculi deficientes et
anima esuriens dat gloriam tibi et iusti-
tiam domino quia non secundum iusti-
tias patrum nostrorum fundimus
preces ante conspectum tuum domine deus
noster. sed quia misisti iram tuam et furo-
rem tuum super nos sicut locutus est in
manu puerorum tuorum prophetarum
dicens. Sic dicit dominus Inclinate humerum
vestrum et cervicem vestram et opera facite
regi babilonis: et sedebitis in terra quam
dedi patribus vestris. Quod si non audieritis vo-
cem domini dei vestri operari regi babylonie
defectionem faciam de civitatibus iuda et
a foris ierusalem: et auferam a vobis vocem
iocunditatis et vocem gaudii et
vocem sponsi et vocem sponse et erit om-
nis terra sine vestigio ab inhabitanti-
bus eam et non audierunt vocem tuam
ut operarentur regi babylonie. et statuisti
verba tua que locutus es in manibus
puerorum tuorum prophetarum ut trans-
ferrentur ossa regum nostrorum de lo-
co suo. Et ecce proiecta sunt in calore solis
et in gelu noctis: et mortui sunt in dolo-
ribus pessimis in fame et in gladio et in
emissione: et posuisti templum in quo
invocatum est nomen tuum in ipso si-
cut hec dies propter iniquitatem domus
israel. et domus iuda: et fecisti in nobis
domine deus noster secundum omnem
benignitatem tuam: et secundum om-
nem miserationem tuam illam mag-
nam sicut locutus es in manu pueri tui
moysi: in die qua precepisti ei scribere le-
gem tuam coram filiis israel dicens Si
non obaudieritis vocem meam: multitudo hec
magna ~~hec et multa~~ convertetur in
minimam ~~inter~~ gentes quia ego dispergam
illos: quia scio quod me non audiet po-
pulus. Populus est enim dura cervice
Et convertetur ad cor suum in terra cap-
tivitatis sue: et scient quoniam ego sum
dominus deus eorum: et dabo eis cor et
aures et audient et laudabunt me in
terra captivitatis sue: et memores erunt
nominis mei: et avertent se a dorso suo
duro: et a malignitatibus suis. quia re-
miniscentur viam patrum suorum qui
peccaverunt in me. Et revocabo illos
in terram quam iuravi patribus illo-
rum. abraham isaac et iacob et domi-
nabuntur eius et multiplicabo eos: et non
minorabuntur. Et statuam illis testa-
mentum alterum sempiternum ut sim
illis in deum et ipsi erunt mihi in popu-
lum: et non movebo amplius populum me-
um filios israel a terra quam dedi illis.

III

ET nunc domine omnipotens. iii.
deus israel anima in angustiis
et spiritus anxius clamat ad te. Audi domine
et miserere quia deus es misericors et mise-
rere nostri quia peccavimus ante te quia
tu sedes in sempiternum et non audie-
runt vocem domini dei sui: et nos peri-
mus in evum. Domine omnipotens deus
israel audi nunc orationem mortuorum
israel: et filiorum ipsorum qui peccaverunt
ante te et non audierunt vocem domini
dei sui: et agglutinata sunt nobis ma-
la. noli meminisse iniquitatum patrum
nostrorum: sed memento manus tue et
nominis tui in tempore isto quia tu es
dominus deus noster et laudabimus te
domine qui propter hoc dedisti timorem
tuum in cordibus nostris ut invocemus
nomen tuum et laudemus te in captivi-
tate nostra quia ^ quo nos displicuisti in
improperium et in maledictum et in
peccatum: secundum omnes iniquitates
patrum nostrorum discesserunt a te do-
mine deus noster. Et cum explevisset librum
orationis captivorum accipiens spiritum
vocem ierusalem locutus est dicens:

^ convertimus ab iniquitate patrum nostrorum qui peccaverunt in te ecce nos in captivitate nostra sumus hodie

al' sponse

Explicit de doctrina ecclesiastica :-

Audi israel mandata vite: auribus
percipe ut scias prudentiam. Quid est israel.
quid est quod in terra inimicorum es.
Inveterasti in terra aliena: coinquina-
tus es cum mortuis: deputatus es cum
descendentibus in infernum. dereliquisti
fontem sapientie. Nam si in via dei ambu-
lasses habitasses ^ in pace sempiterna
Disce ubi sit prudentia. ubi sit virtus:
ubi sit intellectus ut scias simul ubi sit
longiturnitas vite et victus: ubi sit
lumen oculorum et pax. Quis invenit
locum eius et quis intravit in thesau-
ros eius. ubi sunt principes gentium et
qui dominantur super bestias que sunt
super terram qui in avibus celi ludunt
qui argentum thesaurizant et aurum
in quo confidunt homines et non est
finis acquisitionis eorum: qui argen-
tum fabricant et solliciti sunt nec est
inventio operum illorum. Exter-

^ utique / al' sapientiam

nati sunt et ad inferos descenderunt: et alij in loco eorum exsurrexerunt. Juuenes uiderunt lumen: et habitauerunt super terram. uiam autem discipline ignorauerunt neque intellexerunt semitas eius: neque filij eorum susceperunt eam a facie ipsorum longe facta est non est audita in terra chanaan: neque uisa est in theman. Filij quoque agar qui exquirunt prudentiam que de terra est. negotiatores terre et theman et fabulatores et exquisitores prudentie & uiam autem sapientie nescierunt neque commemorati sunt semitas eius. O israel quam magna est domus dei et ingens locus possessionis eius. magnus et non habet finem, excelsus et immensus. Ibi fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio fuerunt statura magna scientes bellum. non hos elegit dominus neque uiam discipline dedit illis: et perierunt eo quod non haberent sapientiam: et perierunt propter insipientiam suam. Quis ascendit in celum et accepit eam et deduxit eam de nubibus? Quis transfretauit mare et inuenit illam et attulit illam super aurum electum? Non est qui possit scire uias eius: neque qui exquirat semitas eius sed qui scit uniuersa nouit eam: et inuenit eam prudentia sua. Qui preparauit terram in eterno tempore: et repleuit eam pecudibus et quadrupedibus. Qui emittit lumen et uadit: et uocauit illud et obedit illi in tremore. Stelle autem lumen dederunt in custodijs suis et letate sunt uocate sunt: et dixerunt adsumus. Et luxerunt ei cum iocunditate qui fecit illas. m.j.

& et intelligentie

al' habens

al' inuenerunt perierunt & quia non

IIII

Al' h. incipit c. iiij.

& peruenient

Hic de christo dicit quod sit deus.

Hic est deus noster et non estimabitur alius aduersus eum. Hic adinuenit omnem uiam discipline: et tradidit illam iacob puero suo et israel dilecto suo. Post hec in terris uisus est et cum hominibus conuersatus est. Hic liber mandatorum dei: et lex que est in eternum. Omnes qui tenent eam, ad uitam: qui autem dereliquerunt eam in mortem. Conuertere iacob et apprehende eam: ambula per uiam ad splendorem eius contra lumen eius. Ne tradas alteri gloriam tuam: et dignitatem tuam genti aliene. Beati sumus israel: quia que deo placent nobis manifesta sunt. Animequior esto populus dei: memorabilis israel. Venundati estis gentibus non in perditionem. sed propter quod in iracundiam prouocastis deum: traditi estis aduersarijs. Exacerbastis enim eum qui fecit uos deum eternum: immolantes demonijs et non deo. Obliti autem estis eum qui nutriuit uos et contristastis nutricem uestram ierusalem. Vidit enim iracundiam a deo uenientem uobis et dixit. Audite confines syon adduxit enim michi deus luctum magnum. Vidi enim captiuitatem populi mei filiorum meorum et filiarum quam superduxit illis eternus. Nutriui enim illos cum iocunditate: dimisi autem illos cum fletu et luctu.

Vox ecclesie in persecutione de penitentibus et martyribus.

Nemo gaudeat super me uiduam et desolatam a multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum quia declinauerunt a lege dei. Justitias autem ipsius nescierunt nec ambulauerunt per uiam mandatorum dei: neque per semitas ueritatis illius cum iustitia ingressi sunt. Veniant confines syon: et memorentur captiuitatem filiorum et filiarum mearum quam superduxit illis eternus. Adduxit enim super illos gentem de longinquo: gentem improbam et alterius lingue. Qui non sunt reueriti senem: neque puerorum miserti sunt. Et abduxerunt dilectos uidue et a filiis unicam desolauerunt. Ego autem quid possum adiuuare uos? Qui enim adduxit super uos mala: ipse uos eripiet de manibus inimicorum uestrorum. Ambulate filij ambulate: ego enim derelicta sum sola. Exui me stola pacis: indui autem me sacco obsecrationis et clamabo ad altissimum in diebus meis. Animequiores estote filij: clamate ad dominum: et eripiet uos de manu principum inimicorum. Ego enim speraui in eternum salutem uestram: et uenit michi gaudium a sancto super misericordia que ueniet uobis ab eterno salutari nostro. Emisi enim uos cum luctu et ploratu: reducet autem uos michi deus cum gaudio et iocunditate in sempiternum. Sicut enim uiderunt uicine syon captiuitatem uestram sic uidebunt et in celeritate salutem uestram a deo que superueniet uobis cum honore magno

no et splendore eterno filii. patienter sustine
te iram que supervenit vobis. Persecu
tus est enim te inimicus tuus: sed
cito videbis perditionem ipsius: et sup
er cervices ipsius ascendes. Delicati mei
ambulaverunt vias asperas. ducti sunt
enim ut grex direptus ab inimicis. A
nimequiores estote filii et proclamate
ad dominum: erit enim memoria vestra ab
eo qui ducit vos. Sicut enim fuit sen
sus vester ut erraretis a deo: decies tan
tum iterum convertentes requiretis
eum. Qui enim induxit vobis ma
la: ipse rursum adducet vobis sem
piternam iocunditatem cum salute
vestra. Animequior esto ierusalem: exhor
tatur enim te qui te nominavit. No
centes peribunt qui te vexaverunt:
et qui gratulati sunt in tua ruina
punientur. Civitates quibus servierunt
filii tui punientur. Que accepit filios
tuos: gavisa est in tua ruina. Et sicut
letata est in tuo casu sic contristabitur
in sua desolatione: et amputabitur ex
ultatio multitudinis eius: et gaudi
monium eius erit in luctum. Ignis
enim superveniet ei ab eterno in
longiturnis diebus: et habitabitur
a demoniis in multitudine temporis.
Circumspice ierusalem ad orientem: et vi
de iocunditatem a deo tibi venientem.
Ecce enim veniunt filii tui quos di
misisti dispersos veniunt collecti ab
oriente usque ad occidentem in verbo
sancti gaudentes in honorem dei.

De gloria ecclesie et de resurrectione scorum.

Exue te ierusalem stola luctus et v.
vexationis tue: et indue te de
core et honore eius que a deo tibi est
in sempiterna gloria. Circumdabit
te diploide a deo iustitie: et impone
mitram capiti tuo honoris eterni. Deus
enim ostendet splendorem suum in te
que sub celo est. Nominabitur enim
tibi nomen tuum a deo in sempiter
num pax iustitie et honor pietatis.
Exurge ierusalem et sta in excelso et
circumspice ad orientem: et vide col
lectos filios tuos ab oriente sole usque
ad occidentem in verbo sancti gau
dentes in dei memoria. Exierunt enim
abs te pedibus ducti ab inimicis: ad
ducet autem illos dominus ad te
portatos in honore sicut filios reg
ni. Constituit enim deus humiliare om
nem montem excelsum et rupes perennes
et convalles replere in equalitatem ter
re ut ambulet israel diligenter in hono
rem dei. Obumbraverunt autem et sil
ve et omne lignum suavitatis israel
mandato dei. Adducet enim deus israel
cum iocunditate in lumine maiestatis
sue cum misericordia et iustitia que est ab ipso. al' i xpo

Explicit liber baruch. Incipit exemplar
epistole ieremie prophete.

VI

Exemplar epistole quam misit iere
mias ad abductos captivos in baby
loniam a rege babyloniorum ut nun
tiaret illis secundum quod preceptum
est illi a deo. Propter peccata que peccas
tis ante dominum abducemini in ba (al' dno)
byloniam captivi a nabuchodonosor
rege babyloniorum. Ingressi itaque in baby
lone eritis illic annis plurimis:
et tempus longum usque ad generatio
nes septem post hoc autem educam
vos inde cum pace. Nunc autem vide
bitis in babylonia deos aureos et ar
genteos et lapideos et ligneos in hu
meris portari: ostentantes metum gen
tibus. Videte ergo ne et vos similes ef
ficiamini factis alienis et metuatis:
et metus vos capiat in ipsis. Visa itaque
turba de retro et ab ante: adorantes di
cite in cordibus vestris. Te oportet adora
ri domine. Angelus autem meus vo
biscum est: ipse autem requiram a
nimas vestras. Nam lingua eorum
polita a fabro: ipsa autem inaurata
et inargentata falsa sunt et non pos
sunt loqui. Et sicut virgini amanti or
namenta ita accepto auro fabricati
sunt. Coronas certe habent aureas sup
capita sua dii illorum unde subtrahunt
sacerdotes ab eis aurum et argentum
et erogant illud in semetipsis. Dant au
tem et ex ipso prostitutis: et meretrices
ornant. Et iterum cum receperint illud
a meretricibus: ornant deos suos. Hi
autem non liberantur ab erugine et ti
nea. Opertis autem illis veste purpurea
extergunt faciem ipsorum propter pul
verem domus qui est plurimus inter
eos. Sceptrum autem habet ut homo si
cut iudex regionis qui in se peccantem
non interficit. Habet etiam gladium
et securim in manu: se autem de bello
et a latronibus non liberat. Unde vobis

al' deuicerint

notum sit quia non sunt dii Ne ergo ti
mueritis eos Sicut enim uas hominis
confractum inutile efficitur tales sunt
et dii eorum Constitutis illis in domo: ocu
li eorum pleni sunt puluere a pedibus in
troeuntium et sicut alicui qui regem
offendit circumsepte sunt ianue aut sic
ad sepulcrum adductum mortuum
ita tutant sacerdotes ostia clausuris
et seris: ne a latronibus expolientur Lu
cernas accendunt illis et quidem multas
ex quibus nullam uidere possunt Sunt
autem sicut trabes in domo. Corda uero
eorum dicunt elingere serpentes qui de
terra sunt dum comedunt eos et uesti
mentum eorum: et non sentiunt Ni
gre fiunt facies eorum a fumo qui in
domo fit: supra corpus eorum et supra
caput eorum uolant noctue et hyrundi
nes et aues: etiam similiter et catte Un
de etiam sciatis quia non sunt dii Ne ergo
timueritis eos Aurum etiam quod habent
ad speciem est Nisi aliquis exterserit eru
ginem non fulgebunt neque enim dum
conflarentur sentiebant. Ex omni pretio
empta sunt: in quibus spiritus non est in ipsis
Sine pedibus in humeris portantur: os
tentantes ignobilitatem suam homi
nibus Confundantur etiam qui colunt
ea Propterea si ceciderint in terram
non surgent a semetipsis neque si quis
eum statuerit rectum per semetipsum sta
bit sed sicut mortui humeris ~~eorum~~ il
lis apponentur Hostias illorum sacer
dotes ipsorum uendunt et abutuntur
Similiter et mulieres eorum decerpen
tes neque infirmo neque mendicanti
aliquid impartiunt de. sacrificiis eorum
fete et menstruate contingunt Scientes
itaque ex his quia non sunt dii ne time
atis eos Unde enim uocantur dii? Qui
a mulieres apponunt diis argenteis et
aureis et ligneis: et in domibus eorum
sacerdotes sedent habentes tunicas scis
sas et capita et barbam rasam: quorum
capita nuda sunt. Rugiunt autem cla
mantes contra deos suos sicut in cena
mortui uestimenta eorum auferunt
sacerdotes: et uestiunt uxores suas et fi
lios suos Neque si quid mali patiuntur ab
aliquo neque si quid boni poterunt retri
buere. Neque regem constituere possunt ne
que auferre similiter neque diuitias dare
possunt neque malum retribuere Si

al' abluunt

quis illis uotum uouerit et non reddide
rit hoc requirunt. Hominem a mor
te non liberant: neque infirmum a poten
tiore eripiunt. Hominem cecum ad
uisum non restituerunt: de necessitate ho
minem non liberabunt. Uidue non mi
serebuntur: neque orphanis benefacient.
Lapidibus de monte similes sunt dii eorum
lignei et lapidei aurei et argentei: qui
autem colunt illa confundentur. Quomo
do ergo estimandum est aut dicendum
illos esse deos. Adhuc enim ipsis chaldeis
non honorantibus ea: qui cum audierint
mutum non posse loqui offerunt illud
ad bel: postulantes ab eo loqui quasi
possint sentire. qui non habent motum:
et ipsi cum intellexerint relinquent ea.
Sensum enim non habent ipsi dii eorum.
Mulieres autem circumdate funibus
In uiis sedent: succendentes ossa oliua
rum. Cum autem aliqua ex ipsis abs
tracta ab aliquo transeunte dormierit:
proxime sue exprobrat quod ea non sit
digna habita sicut ipsa: neque funis eius
diruptus sit. Omnia autem que illis fiunt
[illegible] falsa sunt. Quomodo estimandum
aut dicendum est esse illos deos. A fabris
autem et ab aurificibus facta sunt: nihil
aliud erunt nisi id quod uoluerint sa
cerdotes. Artifices ipsi etiam qui ea fa
ciunt: non sunt multi temporis. Num
quid ergo possunt que ab ipsis fabricata
sunt esse dii: Reliquerunt autem falsa
et obprobrium postea futuris. Nam
cum superuenerit illis prelium et mala: co
gitant post se sacerdotes ubi se abscon
dant cum ipsis. Quomodo ergo senti
re debent quoniam dii sunt qui neque de bel
lo se liberant: neque de malo se eripiunt.
Nam cum sint lignea et inaurata et
inargentata scietur postea quia falsa
sunt ab gentibus uniuersis et regibus que ma
nifestata sunt quia non sunt dii sed
opera manuum hominum: et nul
lum opus dei in illis. Unde ergo no
tum est quia non sunt dii: sed opera
manuum hominum. et nullum opus
dei in ipsis est. Regem regioni non
suscitant: neque pluuiam hominibus
dabunt. Iudicium quoque non discer
nent neque regiones liberabunt ab
iniuria: quia nihil possunt sicut cor
nicule inter medium celi et terre. Et
enim cum inciderit ignis in domum

deorum ligneorum et aureorum et argenteorum: sacerdotes ~~autem~~ quidem ipsorum fugient et liberabuntur: ipsi vero sicut trabes in medio comburentur: regi autem et bello non resistent. Quomodo ergo estimandum est aut recipiendum quia dii sunt? Non a furibus neque a latronibus se liberabunt dii lignei et lapidei et inaurati et inargentati. Quibus hii qui fortiores sunt aurum et argentum et vestimentum quo operti sunt auferent illis et abibunt: neque sibi auxilium ferent. Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam: aut vas utile in domo in quo gloriabitur qui possidet illud ~~quam falsi dii~~: vel ostium in domo quod custodit que in ipsa sunt quam falsi dii. Sol quidem et luna et sidera cum sint splendida et emissa: ad utilitates obaudiunt. Similiter et fulgur cum apparuerit: perspicuum est. Id ipsum autem et spiritus in omni regione spirat. Et nubes quibus cum imperatum fuerit a deo perambulare universum orbem: perficiunt quod imperatum est eis. Ignis etiam missus desuper ut consumat montes et silvas: facit quod preceptum est ei. Hec autem: neque speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt. Unde neque estimandum est neque dicendum esse illos deos quando non possunt neque iudicare neque facere hominibus. Scientes itaque quia non sunt dii: ne timueritis eos. Neque enim regibus maledicent neque benedicent. Signa etiam in celo gentibus non ostendunt: neque ut sol lucebunt: neque illuminabunt ut luna. Bestie meliores sunt illis: que possunt fugere sub tectum et prodesse sibi. Nullo itaque modo nobis manifestum est quia sunt dii: propter quod ne timeatis eos. Nam sicut in cucumerario formido nichil custodit: ita sunt dii eorum lignei et argentei et inaurati. Eodem modo et in horto spina alba: supra quam omnis avis sedet. Similiter et mortuo proiecto in tenebris similes sunt dii illorum lignei et inaurati et inargentati. A purpura quoque et murice que supra ~~illos~~ tenebit scietis quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo comeduntur: et erunt obprobrium in regione. Melior est homo iustus qui non habet simulacra: nam erit longe ab obprobriis.

Explicit epistola iheremie prophete. Incipit prologus sancti iheronimi presbiteri in iheȝechielem prophetam.

Hiezechiel propheta cum ioachim rege iuda captivus ductus est in babylonem. ibique his qui cum eo captivi fuerant prophetavit penitentibus quod ad iheremie vaticinium se ultro adversariis tradidissent: cum viderent adhuc urbem ierosolimam stare. quam ille casuram esse predixerat. Tricesimo autem etatis sue anno et captivitatis quinto exorsus est ad concaptivos loqui: et eodem tempore licet posterius: hic in chaldea iheremias in iudea prophetaverunt. Sermo eius neque satis disertus: neque admodum rusticus est: sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos et ipse fuit et ieremias: principia voluminis et finem magnis habens obscuritatibus involuta sed et vulgata eius editio non multum distat ab ebraico. Unde satis miror quid cause extiterit ut si eosdem in ceteris libris habemus interpretes in aliis eadem, et in aliis diversa transtulerint. Legite igitur et hunc iuxta translationem nostram: quia per cola scriptus et commata manifestiorem sensum legentibus tribuit. Si autem amici mei et hunc subsannaverint dicite eis quod nemo eos compellit ut legant. Sed vereor ne illud eis eveniat quod grece significantius dicitur ut vocentur phagolidori: id est manducans senectas. **Explicit prologus. Incipit liber hiezechielis prophete.**

Et factum est in tricesimo anno in quarto in quinta mensis cum essem in medio captivorum iuxta fluvium chobar aperti sunt celi: et vidi visiones dei. In quinta mensis ipse est annus quintus transmigrationis regis ioachin factum est verbum domini ad ezechielem filium buzi sacerdotem in terra chaldeorum secus flumen chobar. Et facta est super eum ibi manus domini. Et vidi. Et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone et nubes magna et ignis involvens: et splendor in circuitu eius. Et de medio eius quasi species electri:

al' et

non

al' fagolidoron

al' ?

Al' xx

id est de medio ignis Et in medio eius si-
militudo quatuor animalium. Et hic as-
pectus eorum Similitudo hominis in
eis. Et quatuor facies uni: et quatuor
penne uni et pedes eorum pedes recti. et
planta pedis eorum quasi planta pedis
vituli: et scintille quasi aspectus eris can-
dentis Et manus hominis sub pennis
eorum: in quatuor partibus Et facies et
pennas per quatuor partes habebant:
iunctęque erant penne eorum alterius
ad alterum. Non revertebantur cum
incederent sed unumquodque ante faciem
suam gradiebatur. Similitudo autem
vultus eorum: facies hominis et fa-
cies leonis a dextris ipsorum quatuor fa-
cies autem bovis a sinistris ipsorum qua-
tuor et facies aquile desuper ipsorum qua-
tuor Et facies eorum et penne eorum: ex-
tente desuper Due penne singulorum
iungebantur et due tegebant corpora eo-
rum. Et unumquodque eorum: coram fa-
cie sua ambulabat Ubi erat impetus
spiritus illuc gradiebantur: nec rever-
tebantur cum ambularent · 4 ·

II

ET similitudo animalium et aspec-
tus eorum quasi carbonum ig-
nis ardentium. et quasi aspectus lam-
padarum. Hec erat visio discurrens in
medio animalium. Splendor ignis: et
de igne fulgur egrediens. Et animalia ibant
et revertebantur: in similitudinem
fulguris choruscantis. Cumque aspice-
rem animalia apparuit rota una super
terram iuxta animalia: habens qua-
tuor facies. Et aspectus rotarum et ope-
rum earum quasi visio maris: et una si-
militudo ipsarum quatuor Et aspectus
earum et opera: quasi si sit rota in me-
dio rote per quatuor partes earum euntes
ibant: et non revertebantur cum am-
bularent. Statura quoque erat rotis
et altitudo et horribilis aspectus: et to-
tum corpus plenum oculis in circui-
tu ipsarum quatuor Cumque ambula-
rent animalia: ambulabant pariter
et rote iuxta ea. Et cum elevarentur
animalia de terra: elevabantur simul
et rote. Quocumque ibat spiritus: illuc eun-
te spiritu et rote pariter levabantur
sequentes eum. Spiritus enim vite: erat
in rotis. Cum euntibus ibant et cum stan-
tibus stabant: et cum elevatis a terra
pariter elevabantur et rote sequentes

A. [illegible] locum [illegible] quo spiritus erat sequebantur et rote non revertebantur cum ambularent

ea: quia spiritus vite erat in rotis. Et
similitudo super capita animalium fir-
mamenti quasi aspectus cristalli horri-
bilis: et extenti super capita eorum desuper.
Sub firmamento autem: penne eorum
recte alterius ad alterum. Unumquodque
duabus alis velabat corpus suum: et
alterum similiter velabatur. Et audie-
bam sonum alarum quasi sonum a-
quarum multarum: quasi sonum su-
blimis dei. Cum ambularent quasi so-
nus erat multitudinis: ut sonus ca-
strorum. Cumque starent: demittebantur
penne eorum Nam cum fieret vox su-
per firmamentum quod erat super capita
eorum: stabant et submittebant alas suas
Et super firmamentum quod erat im-
minens capiti eorum quasi aspectus la-
pidis saphiri: similitudo throni et super
similitudinem throni similitudo qua-
si aspectus hominis desuper Et vidi quasi
speciem electri velud aspectum ignis
intrinsecus eius per circuitum a lum-
bis eius et desuper et a lumbis eius us-
que deorsum vidi quasi speciem ignis
splendentis in circuitu: velut aspectum
arcus cum fuerit in nube in die pluvi-
e Hec erat aspectus splendoris per gyrum.
Hec visio similitudinis glorie domini
Et vidi. et cecidi in faciem meam: et
audivi vocem loquentis et dixit ad
me. Fili hominis sta super pedes tuos
et loquar tecum. Et ingressus est in
me spiritus postquam locutus est
et statuit me super pedes meos et au-
divi loquentem ad me et dicentem: Fi-
li hominis mitto ego te ad filios israel
et gentes apostatrices: que recesserunt
a me. Patres eorum prevaricati sunt
pactum meum usque ad diem hanc
et filii dura facie et indomabili corde
sunt ad quos ego mitto te. Et dices ad
eos. Hec dicit dominus deus Si forte
vel ipsi audiant et si forte quiescant
quoniam domus exasperans est
et scient quia propheta fuerit in medio
eorum Tu ergo fili hominis ne time-
as eos: neque sermones eorum metu-
as quoniam increduli et subversores
sunt tecum et cum scorpionibus habitas
Verba eorum ne timeas: et vultus eorum
ne formides: quia domus exasperans
est. loqueris ergo verba mea ad eos si
forte audiant et quiescant: quoniam

irritatores sunt. Tu autem fili hominis
audi quecumque loquor ad te. et noli esse ex
asperans sicut domus exasperatrix est
aperi os tuum: et comede quecumque ego
do tibi: Et vidi: et ecce manus missa ad
me: in qua erat involutus liber. Et ex
pandit illum coram me: et erat scriptus
intus et foris. Et scripte erant in eo lam
entationes: et carmen et ve: · iii ·

ET dixit ad me. Fili hominis: quod
cumque inveneris comede. Comede
volumen illud: et vadens loquere ad filios
israel. Et aperui os meum: et cibavit me
volumine illo. Et dixit ad me. fili hominis
venter tuus comedet: et viscera tua com
plebuntur volumine isto. quod ego do tibi.
Et comedi illud: et factum est in ore meo
sicut mel dulce. et dixit ad me. fili hominis
vade ad domum israel et loqueris verba
mea ad eos. Non enim ad populum pro
fundi sermonis et ignote lingue tu mit
teris ad domum israel. neque ad populos
multos profundi sermonis et ignote
lingue quorum non possis audire ser
mones. Et si ad illos mitteteris: ipsi
audirent te. Domus autem israel no
lunt audire te: quia nolunt audire me.
Omnis quippe domus israel attrita fron
te est: et duro corde. Ecce dedi faciem tuam
valentiorem faciebus eorum: et frontem
tuam duriorem frontibus eorum Et ut
adamantem et ut silicem: dedi faciem
tuam. Ne timeas eos: neque metuas a
facie eorum quia domus exasperans est.
Et dixit ad me. fili hominis omnes ser
mones meos. quos loquor ad te assume
in corde tuo et auribus tuis audi et va
de ingredere ad transmigrationem ad
filios populi tui: et loqueris ad eos et
dices eis. Hec dicit dominus deus. Si
forte audiant et quiescant. Et assump
sit me spiritus et audivi post me vocem
commotionis magne benedicta gloria
domini de loco suo: et vocem alarum
animalium percutientium alteram ad
alteram. et vocem rotarum sequenti
um animalia: et vocem commotionis
magne. Spiritus quoque levavit me et
assumpsit me. et abii amarus in in
dignatione spiritus mei. Manus enim
domini erat mecum: confortans me.
Et veni ad transmigrationem ad acer
vum novarum frugum ad eos qui
habitabant iuxta flumen chobar

Et sedi ubi illi sedebant: et mansi ibi septem
diebus merens in medio eorum. Cumque
pertransissent septem dies. factum est
verbum domini ad me dicens fili hominis
speculatorem dedi te domui israel Et au
dies de ore meo verbum: et annuntia
bis eis ex me. Si dicente me ad impi
um morte morieris non annuntia
veris ei neque locutus fueris ut avertatur
a via sua impia et vivat: ipse impius
in iniquitate sua morietur sanguinem
autem eius de manu tua requiram.
Si autem annuntiaveris impio et ille (tu)
non fuerit conversus ab impietate su
a et a via sua impia: ipse quidem in
iniquitate sua morietur: tu autem
animam tuam liberasti Sed et si con
versus iustus a iustitia sua fecerit iniqui (fuerit &)
tatem ponam offendiculum coram eo
Ipse morietur: quia non annuntiasti
ei. In peccato suo morietur et non erunt
in memoria iustitie eius quas fecit:
sanguinem vero eius de manu tua re
quiram. Si autem tu annuntiaveris
iusto ut non peccet iustus: et ille non
peccaverit: vivens vivet quia annun
tiasti ei et tu animam tuam liberas
ti. Et facta est super me manus do
mini: et dixit ad me. Surge et egrede
re in campum: et ibi loquar tecum. Et
surgens egressus sum in campum.
et ecce ibi gloria domini stabat quasi
gloria quam vidi iuxta fluvium chobar
et cecidi in faciem meam. Et ingressus
est in me spiritus et statuit me super
pedes meos et locutus est michi et dix
it ad me. Ingredere et includere in me
dio domus tue. Et tu fili hominis. ec
ce data sunt super te vincula et ligabunt
te in eis: et non egredieris in medio
eorum Et linguam tuam adherescere
faciam palato tuo. et eris mutus. neque
quasi vir obiurgans: quia domus ex
asperans est. Cum autem locutus fu
ero tibi: aperiam os tuum et dices ad
eos. Hec dicit dominus deus Qui
audit audiat et qui quiescit quiescat.
quia domus exasperans est. · iiii ·

IIII

ET tu fili hominis sume tibi la
terem et pones eum coram te:
et describes in eo civitatem ierusalem: et
ordinabis adversus eam obsidionem
et edificabis munitiones et comporta
bis aggerem et dabis contra eam

A. Et erit ī obsidionē ꝛ circumdabis eam

castra et pones arietes in gyro. Et tu su
me tibi sartaginem ferream: et pones
eā ī murum ferreum inter te et inter
civitatem et obfirmabis faciem tuam
ad eam. Signum est domui israel. Et
tu dormies super latus tuum sinistrū:
et pones iniquitates domus israel su
per eo numero dierum quib; dormies
super illud: et assumens iniquitates
eorum. Ego autem dedi tibi annos
iniquitatis eorum numero dierum
trecentos et nonaginta dies: et porta
bis iniquitatem domus israel. Et cū
compleveris hec: dormies super latus
tuum dexterum secundo. et assumes
iniquitatem domus iuda quadragin
ta dieb; Diem pro anno: diem inquā
p anno dedi tibi et ad obsidionem ihe
rusalem convertes faciem tuam. et b'
chium tuum erit extentum et prophe
tabis adversus eam Ecce circumdedi
te vinculis et non te convertes a la
tere tuo in latus aliud: donec comple
as dies obsidionis tue. Et tu sume
tibi frumentum et hordeum et fabā
et lentem et milium et viciam et
mittes ea in vas unum et facies tibi
panes numero dierum quibus dormi
es super latus tuum. Trecentis et no
naginta dieb; comedes illud. Cibus au
tem tuus quo vesceris erit in pondere
viginti stateres in die. A tempore usq;
ad tempus comedes illud. Et aquam
in mensura bibes sextam ptem hin
A tempore usq; ad tempus bibes illud
et quasi subcinericiū hordeaceum co
medes illud: et stercore humano operies
illud in oculis eorum. et dixit dominus
Sic comedent filii israel panem suū
pollutum inter gentes ad quas eiciā
eos et dixi. A a a domine deus. Ec
ce anima mea nō est polluta: mor
ticinum et laceratum a bestiis non co
medi ab infancia mea usq; nunc et
nō ē ingressa os meum omnis caro
inmunda. et dixit ad me ecce dedi t'
fimum boum pro stercorib; humanis
et facies panem tuum in eo. Et dixit
ad me. Fili hominis: ecce ego conterā
baculum panis in ierlm: et comedent
panem in pondere et in sollicitudine
et aquam in mensura et in angus
tia bibent. ut deficientib; pane et aqua
corruat unusquisq; ad fratrem suū

al' quod egreditur de hoīe

et contabescāt ī iniquitatib; suis. V.
Et tu fili hominis sume tibi
gladium acutum radentē
pilos: et assumes eum et duces per
caput tuum et p barbam tuam: et
assumes tibi stateram ponderis et
divides eos. Tertiam partem igni cō
bures in medio civitatis: iuxta cō
pletionem dierum obsidionis et
assumes tertiam ptem: et concides
gladio in circuitu eius Tertiam ve
ro aliam disperges in ventum: et gla
dium nudabo post eos. Et sumes inde
parvum numerum et ligabis eos in
summitate pallii tui et ex eis rursum
tolles et proicies in medio ignis et com
bures eos igni et ex eo egredietur ig
nis in omnem domum israel. Hec
dicit dominus deus. Ista est ierlm in
medio gentium posui eam: et in cir
cuitu eius terras. et contempsit iudi
cia mea ut plus esset impia quam
gentes: et precepta mea ultra quā
terre que in circuitu eius sunt. Iu
dicia enim mea proiecerunt et
in preceptis meis non ambulave
runt. Iccirco hec dicit dominus deus.
Quia superastis gentes que in circui
tu vestro sunt: et ī preceptis meis non am
bulastis et iudicia mea non fecistis
et iuxta iudicia gentium que in cir
cuitu vestro sunt non estis operati. Ideo
hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
te et ipse ego faciam in medio tui
iudicia in oculis gentium et faciam
in te que non feci et quibus similia
ultra non faciam: propter omnes
abhominationes tuas. Ideo patres
comedent filios in medio tui: et filii
comedent patres suos et faciam in
te iudicia: et ventilabo universas re
liquias tuas in omnem ventum. Prop
terea vivo ego dicit dominus deus:
nisi pro eo quod sanctum meum vi
olasti in omnib; offensionib; tuis
et in omnib; abhominationib; tuis
ego quoq; confringam et non parcet
oculus meus et non miserebor. Ter
tia tui pars peste morietur et fame
consumetur in medio tui: et tertia
tui pars gladio cadet in circuitu tuo.
Tertiam vero partem tuam in om
nem ventum dispergam: et gladi
um evaginabo post eos et comple

ho furorem meum: et requiescere faciam
indignationem meam in eis. et consolabor.
et scient quia ego dominus locutus sum
in zelo meo: cum impleuero indigna
tionem meam in eis et dabo te in deser
tum et in obprobrium gentibus que in cir
cuitu tuo sunt: in conspectu omnis pre
tereuntis. et eris obprobrium et blasphe
mia exemplum et stupor in gentibus que
in circuitu tuo sunt: cum fecero in te
iudicia in furore et in indignatione et
in increpationibus ire. Ego dominus locu
tus sum. Quando misero sagittas fa
mis pessimas in eos que erunt mor
tifere. Et quas mittam ut disperdam
uos: et famem congregabo super uos
et conteram in uobis baculum panis. et
inmittam in uos famem et bestias pes
simas usque ad interniconem: et pesti
lentia et sanguis transibunt per te
et gladium inducam super te. ego
dominus locutus sum. vi.

ET factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis pone
faciem tuam ad montes israel: et pro
phetabis ad eos et dices Montes israel
audite uerbum domini dei. Hec dicit
dominus deus montibus et collibus: rupi
bus et uallibus. Ecce ego adducam super
uos gladium et disperdam excelsa
uestra et demolier aras uestras et confri
gentur simulacra uestra: et deiciam in
terfectos uestros ante idola uestra Et dabo
cadauera filiorum israel ante faciem
simulacrorum uestrorum: et dispergam
ossa uestra circum aras uestras in omni
bus habitationibus uestris urbes deserte e
runt: et excelsa demolientur et dissipa
buntur et interibunt are uestre et confri
gentur et cessabunt ydola uestra Et con
terentur delubra uestra: et delebuntur
uestra opera Et cadet interfectus in medio
uestri: et scietis quia ego dominus Et re
linquam in uobis eos qui fugerint
gladium in gentibus: cum dispersero
uos in terris et recordabuntur mei li
berati uestri in gentibus ad quas captiui
ducti sunt: quia contriui cor eorum
fornicans et recedens a me et oculos
eorum fornicantes post idola sua. Et
displicebunt sibimet super malis que
fecerant in uniuersis abhominationi
bus suis: et scient quia ego dominus
non frustra locutus sum: ut facerem
eis malum hec. Hec dicit dominus deus
Percute manum tuam. et allide pedem
tuum: et dic. Heu. heu. heu ad omnes
abhominationes malorum domus israel
qui gladio fame peste ruituri sunt. Qui
longe est peste morietur qui autem prope
gladio corruet Et qui relictus fuerit et ob
sessus: fame morietur et complebo in
dignationem meam in eis. et scietis
quia ego dominus. cum fuerint inter
fecti uestri in medio idolorum uestrorum
in circuitu ararum uestrarum in omni
colle excelso et in cunctis summitatibus
montium et subtus omne lignum ne
morosum et subtus uniuersam quercum
frondosam id est locum ubi accenderunt
thura redolentia uniuersis ydolis suis
Et extendam manum meam super eos
et faciam terram desolatam et destitutam
a deserto deblata in omnibus habitatio
nibus eorum: et scient quia ego dominus. vii.

Nota percute

al' ix

VII

ET factus est sermo domini ad
me dicens. Et tu fili hominis:
hec dicit dominus deus terre israel finis
uenit. uenit finis. super .iiii. plagas ter
re nunc finis super te. Et inmittam fu
rorem meum in te et iudicabo te iuxta
uias tuas. Et ponam contra te omnes
abhominationes tuas et non parcet o
culus meus super te et non miserebor
sed uias tuas ponam super te et abho
minationes tue in medio tui erunt
et scietis quia ego dominus Hec dicit
dominus deus. Afflictio una. afflictio
ecce uenit Finis uenit: uenit finis E
uigilauit aduersum te: ecce uenit. uenit
contritio super te: qui habitas in
terra. uenit tempus. prope est dies occi
sionis: et non glorie montium. Nunc
de propinquo effundam iram meam super
te et complebo furorem meum in te: et
iudicabo te iuxta uias tuas. Et imponam
tibi omnia scelera tua et non parcet o
culus meus neque miserebor. sed uias
tuas imponam tibi et abhominati
ones tue in medio tui erunt: et scietis
quia ego sum dominus percutiens. Ecce
dies ecce uenit: egressa est contritio
floruit uirga: germinauit superbia. In
iquitas surrexit in uirga impietatis
non ex eis et non ex populo neque ex so
nitu eorum et non erit requies in eis
Venit tempus: appropinquauit dies:
Qui emit non letetur et qui uendit non

al' contritio

lugeat: quia ira super omnem populum
eius: quia qui vendit ad id quod vendi-
dit non revertetur: et adhuc in viventi-
bus vita eorum. Visio enim ad omnem
multitudinem eius et non regredietur
et vir in iniquitate vite sue non con-
fortabitur. Canite tuba. preparentur om-
nes: et non est qui vadat ad prelium

al' p̄lm Ira enim mea super omnem multitudi-
nem eius. Gladius foris pestis et fames
intrinsecus. Qui in agro est: gladio mo-
rietur et qui in civitate: pestilentia et
fame devorabuntur et salvabuntur qui
fugerint ex eis et erunt in montibus quasi
columbe convallium: omnes trepidi
unusquisque in iniquitate sua. Omnes
manus dissolventur: et omnia genua
defluent aquis et accingent se ciliciis
et operiet eos formido et in omni facie
confusio et in universis capitibus eorum
calvicium. Argentum eorum foras pro-
icietur: et aurum eorum in sterquilini-
um erit. Argentum eorum et aurum
eorum non valebit liberare eos in die
furoris domini. Animam suam non sa-
turabunt: et ventres eorum non imple-
buntur: quia scandalum iniquitatis
eorum factum est et ornamentum mo-
nilium suorum in superbiam posuerunt
et imagines abhominationum suarum
et simulacrorum fecerunt ex eo. Propter
hoc dedi eis illud in inmunditiam et
dabo illud in manus alienorum ad di-
ripiendum: et impiis terre in predam:
et contaminabunt illud. Et avertam fa-
ciem meam ab eis: et violabunt arca-
num meum: et introibunt illud e-
missarii et contaminabunt illud. Fac
conclusionem quoniam terra plena est
iudicio sanguinum. et civitas plena
iniquitate. Et adducam pessimos de
gentibus: et possidebunt domos eorum Et
quiescere faciam superbiam potentium
et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia
superveniente requirent pacem: et non
erit. Conturbatio super conturbationem
veniet: et auditus super auditum Et que-
rent visionem de propheta: et lex peribit a
sacerdote et consilium a senioribus. Rex
lugebit et princeps induetur merore
et manus populi terre conturbabuntur
Secundum viam eorum faciam eis:
et secundum iudicia eorum iudicabo
eos et scient quia ego dominus. VIII.

Et factum est in anno sexto in sex-
to mense in quinta mensis ego VIII
sedebam in domo mea: et senes iuda se-
debant coram me: et cecidit super me
manus domini dei. Et vidi et ecce simi-
litudo quasi aspectus ignis. Ab aspectu
lumborum eius et deorsum ignis et a
lumbis eius et sursum quasi aspectus
splendoris visio electri. Et emissa simi-
litudo manus apprehendit me in cin-
cinno capitis mei et elevavit me spiritus
inter terram et celum et adduxit me
in ierlm in visione dei iuxta ostium
interius quod respiciebat ad aquilonem
ubi erat statutum idolum zeli ad pro-
vocandam emulationem. Et ecce ibi
gloria dei israel secundum visionem
quam videram in campo Et dixit ad
me. fili hominis. leva oculos tuos ad
viam aquilonis. Et levavi oculos
meos ad viam aquilonis: et ecce ab
aquilone porte altaris idolum zeli in
ipso introitu. Et dixit ad me fili ho-
minis putas ne vides tu quid isti faciunt ab-
hominationes magnas quas domus
israel facit hic ut procul recedam a sanctu-
ario meo? Et adhuc conversus videbis
abhominationes maiores Et intro-
duxit me ad ostium atrii: et vidi et
ecce foramen unum in pariete. Et dix-
it ad me fili hominis. fode parietem
Et cum perfodissem parietem: apparuit
ostium unum Et dixit ad me. Ingre-
dere et vide abhominationes pessimas
quas isti faciunt hic. Et ingressus vidi
et ecce omnis similitudo reptilium et
animalium abhominatio et universa
idola domus israel depicta erant in pa-
riete in circuitu per totum et septuaginta
viri de senioribus domus israel et iecho-
nias filius saphan stabat in medio eo-
rum stantium ante picturas. Et unusquisque
habebat turibulum in manu sua. et
vapor nebule de thure consurgebat Et
dixit ad me Certe vides fili hominis
que seniores domus israel faciunt
in tenebris: unusquisque in abscondito
cubiculi sui Dicunt enim. Non videt
dominus nos: dereliquit dominus
terram Et dixit ad me. Adhuc conversus
videbis abhominationes maiores
quas isti faciunt. Et introduxit me
per ostium porte domus domini quod
respiciebat ad aquilonem: et ecce ibi mu-

heres sedebant plangentes adonidem
Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis
adhuc conversus: videbis abhomina-
tiones maiores his. Et introduxit me
in atrium domus domini interius et
ecce in ostio templi domini inter vesti-
bulum et altare. quasi viginti quin-
que viri dorsa habentes contra templum
domini et facies ad orientem: et ado-
rabant ad ortum solis. Et dixit ad me.
Certe vidisti fili hominis. Numquid
leve est hoc domui iuda: ut facerent ab-
hominationes istas quas fecerunt
hic? Quia replentes terram iniquita-
te: conversi sunt ad irritandum me
et ecce applicant ramum ad nares
suas. Ergo et ego faciam in furore: non
parcet oculus meus neque miserebor:
et cum clamaverint ad aures meas
voce magna: non exaudiam eos. ·IX·

Et clamavit in auribus meis vo-
ce magna dicens appropinqua-
verunt visitationes urbis: et unus-
quisque vas interfectionis habet in
manu sua. Et ecce sex viri veniebant
de via porte superioris que respicit ad
aquilonem: et uniuscuiusque vas interi-
tus in manu eius. Vir quoque unus
in medio eorum vestitus lineis: et
atramentarium scriptoris ad renes
eius. Et ingressi sunt: et steterunt iux-
ta altare ereum. Et gloria dei israel as-
sumpta est de cherub: que erat super e-
um ad limen domus. Et vocavit vi-
rum qui indutus erat lineis et atra-
mentarium scriptoris habebat in
lumbis suis. Et dixit dominus ad
eum. Transi per mediam civitatem
in medio ierusalem et signa thau super
frontes virorum gementium et do-
lentium super cunctis abhominatio-
nibus que fiunt in medio eius. Et illis
dixit audiente me. Transite per civita-
tem sequentes eum et percutite. non
parcat oculus vester neque misereamini
senem: adolescentulum. et virginem
parvulum. et mulieres interficite usque
ad internecionem. Omnem autem super
quem videritis thau ne occidatis. et
a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo
a viris senioribus: que erant ante fa-
ciem domus. Et dixit ad eos. Conta-
minate domum: et implete atria
interfectis. Egredimini. Et egressi sunt
et percutiebant eos qui erant in civitate
Et cede completa remansi ego. ruique su-
per faciem meam: et clamans aio. Heu
heu. heu domine deus ergo ne disperdes
omnes reliquias omnes reliquias
israel. effundens furorem tuum super
ierusalem. Et dixit ad me. Iniquitas domus
israel et iuda magna est nimis val-
de: et repleta est terra sanguinibus et
civitas repleta est aversione. Dixerunt
enim. Dereliquit dominus terram: et
dominus non videt. Igitur et meus non
parcet oculus neque miserebor: viam
eorum super caput eorum reddam.
Et ecce vir qui indutus erat lineis qui
habebat atramentarium in dorso
suo: respondit verbum dicens feci si-
cut precepisti mihi. ·X·

X

Et vidi: et ecce in firmamen-
to quod erat super caput che-
rubin quasi lapis saphyrus quasi
species similitudinis solii apparuit su-
per ea. Et dixit ad virum qui indutus
erat lineis: et ait. Ingredere in medio
rotarum que sunt subtus cherubin
et imple manum tuam prunis ig-
nis que sunt inter cherubin: et effun-
de super civitatem. Ingressusque est in
conspectu meo. Cherubim autem sta-
bant a dextris domus cum ingre-
deretur vir: et nubes implevit atri-
um interius. Et elevata est gloria
domini desuper cherub ad limen do-
mus et repleta est domus nube: et
atrium repletum est splendore glorie
domini. Et sonitus alarum cherubin
audiebatur usque ad atrium exterius
quasi vox dei omnipotentis loquentis.
Cumque precepisset viro qui indutus
erat lineis dicens: sume ignem de
medio rotarum que sunt inter che-
rubin: ingressus ille stetit iuxta rotam.
Et extendit cherub manum de medio
cherubin ad ignem qui erat inter
cherubin: et sumpsit et dedit in manus
eius qui indutus erat lineis. Qui
accipiens egressus est. Et apparuit in
cherubin similitudo manus hominis
subtus pennas eorum. et vidi et ecce
quatuor rote iuxta cherubin. Rota
una iuxta cherub unum et rota a-
lia iuxta cherub unum. Species au-
tem erat rotarum: quasi visio lapi-
dis crisoliti. Et aspectus earum simi-

litudo una quatuor quasi si sit rota in
medio rote. Cumque ambularent in
quatuor partes gradiebantur. Et non
revertebantur ambulantes sed ad lo
cum ad quem ire declinabat que pri
ma erat sequebantur et cetere. nec
convertebantur. et omne corpus ea
rum et colla et manus et penne et
circuli plena erant oculis in circuitu
quatuor rotarum. Et rotas istas
vocavit volubiles: audiente me.
Quatuor autem facies habebat unum.
facies una facies cherub: et facies secunda
facies hominis. Et in tertio facies leo
nis et in quarto facies aquile. Et e
levata sunt cherubin: ipsum est ani
mal quod videram iuxta fluvium
chobar. Cumque ambularent cheru
bin: ibant pariter et rote iuxta ea.
Et cum elevarent cherubin alas
suas ut exaltarentur de terra. non
residebant rote: sed et ipse iuxta erant.
Stantibus illis stabant: et cum elevabantur
elevabantur. Spiritus enim vite erat
in eis. Et egressa est gloria domini
a limine templi et stetit super cheru
bin: et elevantia cherubin alas su
as exaltata sunt a terra coram me
et illis egredientibus: rote quoque subse
cute sunt et stetit in introitu porte
domus domini orientalis et gloria
dei israel super ea erat. Ipsum est animal
quod vidi subter deum israel iuxta
fluvium chobar: et intellexi quia
cherubin essent. Quatuor per quatuor
vultus uni et quatuor ale uni. et si
militudo manus hominis sub alis
eorum. Et similitudo vultuum eorum.
ipsi vultus quos videram iuxta
fluvium chobar. Et intuitus eorum
et impetus singulorum: ante faciem
suam ingredi. ·XI·

al' non revertebant'

XI

Et elevavit me spiritus et in
troduxit me ad portam domus
domini orientalem que respicit solis
ortum: et ecce in introitu porte viginti
quinque viri et vidi in medio eorum
iezoniam filium azur et pheltiam
filium banaie principes populi. Dixitque
ad me fili hominis hi viri qui cogitant
iniquitatem: et tractant consilium
pessimum in urbe ista dicentes. Non
ne dudum edificate sunt domus? hec
est lebes: nos autem carnes. Iccirco
vaticinare de eis: vaticinare fili ho
minis. Et irruit in me spiritus domini
et dixit ad me loquere. Hec dicit dominus.
Sic locuti estis domus israel: et cogi
tationes cordis vestri ego novi. Plu
rimos occidistis in urbe hac: et im
plestis vias eius interfectis. Propter
ea hec dicit dominus deus. Interfec
ti vestri quos posuistis in medio eius
hii sunt carnes et hec est lebes: et e
ducam vos de medio eius. Gladium
metuistis: et gladium inducam su
per vos: ait dominus deus. Et eiciam
vos de medio eius: daboque vos in
manu hostium: et faciam in vobis
iudicia. Gladio cadetis. In finibus israel
iudicabo vos: et scietis quia ego
dominus. Hec non erit vobis in
lebetem: et vos non eritis in medi
o eius in carnes. In finibus israel iu
dicabo vos: et scietis quia ego dominus
in preceptis meis non ambulastis
iudicia mea non fecistis: sed iuxta
iudicia gentium que in circuitu
vestro sunt estis operati. Et factum est cum
prophetarem: pheltias filius banaie
mortuus est. et cecidi in faciem me
am clamans voce magna et dixi.
heu. heu. heu. domine deus. consum
mationem tu facis reliquiarum israel?
Et factum est verbum domini ad
me dicens. fili hominis: fratres tui fratres
tui viri propinqui tui et omnis do
mus israel universi quibus dixerunt ha
bitatores ierusalem longe recedite a do
mino nobis data est terra in possessi
onem. propterea hec dicit dominus
deus. Quia longe feci eos in genti
bus et quia dispersi eos in terris:
ero eis in sanctificationem modicam
in terris ad quas venerunt. Prop
terea loquere. Hec dicit dominus deus.
Congregabo vos de populis et ad
unabo de terris in quibus dispersi estis.
Dabo quoque vobis humum israel. et in
gredientur illuc: et auferent omnes
offensiones cunctasque abhomina
tiones eius de illa. et dabo eis cor u
num: et spiritum novum tribu
am in visceribus eorum. Et auferam cor
lapideum de carne eorum et dabo eis
cor carneum ut in preceptis meis
ambulent et iudicia mea custodiant
faciantque ea. et sint mihi in popu

lum. et ego sim eis in deum. Quo-
rum post offendicula et abhomina-
tiones suas cor ambulat: horum viam
in capite suo ponam dicit dominus
deus. Et elevaverunt cherubin alas
suas et rote cum eis: et gloria dei israel
erat super ea. et ascendit gloria dei de
medio civitatis: stetitque super montem
qui est ad orientem urbis et spiritus
levavit me adduxitque me in chalde-
am ad transmigrationem in visi-
one in spiritu dei: et sublata est a me vi-
sio quam videram: et locutus sum
ad transmigrationem omnia verba
domini que ostenderat michi. XII.

Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis: in
medio domus exasperantis tu habitas
qui oculos habent ad videndum et
non vident: et aures ad audiendum
et non audiunt: quia domus exas-
perans est. Tu ergo fili hominis. fac
tibi vasa transmigrationis: et trans-
migrabis per diem coram eis. Trans-
migrabis autem de loco tuo ad lo-
cum alterum in conspectu eorum: si
forte aspiciant quia domus exasp-
erans est. Et efferes foras vasa tua
quasi vasa transmigrantis per diem
in conspectu eorum. Tu autem egre-
dieris vespere coram eis sicut egreditur
migrans. Ante oculos eorum perfode
tibi parietem: et egredieris per eum in
conspectu eorum. In humeris porta-
beris: in caligine efferis. faciem tuam
velabis et non videbis terram: quia
portentum dedi te domui israel. Feci
ergo sicut preceperat michi. vasa mea
protuli quasi vasa transmigran-
tis per diem: et vespere perfodi michi pari-
etem manu. In caligine egressus sum
et in humeris portatus in conspectu
eorum. Et factus est sermo domini
ad me mane dicens. Fili hominis
numquid non dixerunt ad te domus
israel domus exasperans. quid tu
facis? Dic ad eos. Hec dicit dominus
deus. Super ducem onus istud. qui
est in ierusalem: et super omnem domum
israel que est in medio eorum. Dic.
Ego portentum vestrum. Quomo-
do feci: sic fiet illis. In transmigratio-
nem et in captivitatem ibunt. et dux
que est in medio eorum in humeris
portabitur: in caligine egredietur. Pa-
rietem perfodient ut educant eum: fa-
cies eius operietur ut non videat oculo
terram. Et extendam rete meum super
illum: et capietur in sagena mea.
Et adducam eum in babilonem in ter-
ram chaldeorum. et ipsam non videbit:
ibique morietur. et omnes qui circa eum
sunt presidium eius et agmina eius
dispergam in omnem ventum: et gla-
dium evaginabo post eos. et scient quia
ego dominus quando dispersero illos
in gentibus: et disseminavero eos in ter-
ris. Et relinquam ex eis viros paucos
a gladio et fame et pestilencia: ut nar-
rent omnia scelera eorum in gentibus
ad quas ingredientur: et scient quia e-
go dominus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis panem tu-
um in conturbacione comede. sed et a-
quam tuam in festinacione et merore
bibe. et dices ad populum terre. Hec
dicit dominus deus: ad eos qui habi-
tant ierusalem in terra israel. Panem su-
um in sollicitudine comedent et aquam
suam in desolacione bibent: ut desoletur
terra a multitudine sua propter ini-
quitatem omnium qui habitant
in ea. Et civitates que nunc habitantur
desolate erunt terraque deserta: et sci-
etis quia ego dominus. Et factus est
sermo domini ad me dicens. Fili ho-
minis quod est proverbium istud vo-
bis in terra israel dicencium: In lon-
gum differentur dies: et peribit omnis
visio? Ideo dic ad eos. Hec dicit dominus
deus. Quiescere faciam proverbium is-
tud neque vulgo dicetur ultra in israel.
Et loquere ad eos quia appropinqua-
verint dies: et sermo omnis visio-
nis. Non enim erit ultra omnis
visio cassa neque divinacio ambigua
in medio filiorum israel: quia ego
dominus loquar quodcumque locutus
fuero verbum et fiet. Non prolonga-
bitur amplius: sed in diebus vestris do-
mus exasperans loquar verbum: et fa-
ciam illud dicit dominus deus. Et factus
est sermo domini ad me dicens. Fili
hominis: ecce domus israel dicen-
cium. Visio quam hic videt: in dies
multos et in tempora longa iste pro-
phetat. Propterea dic ad eos. Hec
dicit dominus deus. Non prolonga-

bitur ultra omnis sermo meus: uer
bum quod locutus fuero complebitur
dicit dominus deus · xiii ·

XIII

Et factus est sermo domini ad
me dicens fili hominis uatici
nare ad prophetas israel qui prophetant
et dices prophetantibus de corde suo Au
dite uerbum domini. hec dicit dominus
deus. Ve prophetis insipientibus qui se
quuntur spiritum suum et nichil ui
dent. Quasi uulpes in desertis prophe
te tui israel erant. Non ascendistis ex ad
uerso neque opposuistis murum pro do
mo israel: ut staretis in prelio in die
domini. uident uana et diuinant
mendacium dicentes. ait dominus cum
dominus non miserit eos: et perseuera
uerunt confirmare sermonem. Num
quid non uisionem cassam uidistis
et diuinationem mendacem locuti es
tis: et dicitis ait dominus cum ego nō
sim locutus. Propterea hec dicit dominus
deus Quia locuti estis uana et menda
cium uidistis: ideo ecce ego ad uos ait
dominus deus et erit manus mea super pro
phetas qui uident uana: et diuinant
mendacium In consilio populi mei nō
erunt: et in scriptura domus israel nō
scribentur: neque in terram israel ingre
dientur et scietis quia ego dominus
deus eo quod deceperint populum me
um dicentes pax pax. et non est pax
et ipse edificabat parietem: illi autem
liniebant eum luto absque paleis Dic
ad eos qui liniunt absque temperatura
quod casurus sit erit enim ymber in
undans: et dabo lapides pregrandes
desuper irruentes: et uentum procel
le dissipantem. Siquidem ecce cecidit
paries Numquid non dicetur uobis
ubi est litura quam liniuistis. Propter
hec dicit dominus deus Et erumpere
faciam spiritum tempestatum in in
dignatione mea: et imber inundans
in furore meo erit: et lapides grandes in
ira in consummationem et destruam
parietem quem liniuistis absque tempera
mento: et adequabo eum terre et reue
labitur fundamentum eius et cadet
et consumetur in medio eius: et scietis
quia ego sum dominus et complebo
indignationem meam in pariete et in
his qui liniunt eum absque tem
peramento: dicamque uobis Non est pa

ries et non sunt qui liniunt eum prophete
israel qui prophetant ad ierusalem et
uident ei uisionem pacis et non est
pax ait dominus deus et tu fili hominis
pone faciem tuam contra filias
populi tui que prophetant de corde suo et
uaticinare super eas et dic Hec dicit
dominus deus ue que consuunt pul
uillos sub omni cubito manus et
faciunt ceruicalia sub capite uni
uerse etatis ad capiendas animas et cum
caperent animas populi mei uiui
ficabant animas eorum et uiolabant me
ad populum meum propter pugillum
hordei et fragmentum panis ut in
terficerent animas que non moriun
tur et uiuificarent animas que non
uiuunt: mentientes populo meo cre
denti mendaciis. Propter hoc hec dicit
dominus deus Ecce ego ad puluillos
uestros quibus uos capitis animas
uolantes et dirumpam eos de bra
chiis uestris: et dimittam animas
quas capitis animas ad uolandum
et dirumpam ceruicalia uestra et li
berabo populum meum de manu uestra
neque erunt ultra in manibus uestris ad
predandum et scietis quia ego dominus.
Pro eo quod merere fecistis cor iusti
mendaciter quem ego non contri
staui et confortastis manus impii
ut non reuerteretur a uia sua ma
la et uiueret: propterea uana non
uidebitis et diuinationes non di
uinabitis amplius. et eruam populum
meum de manu uestra: et scietis quia
ego dominus Et uenerunt ad me
uiri seniorum israel et sederunt co
ram me. · xiiii ·

Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis: uiri isti pos
uerunt immundicias suas in cordi
bus suis et scandalum iniquitatis sue
statuerunt contra faciem suam. Num
quid interrogatus respondebo eis?
Propter hoc loquere eis: et dices ad eos
Hec dicit dominus deus. Homo homo
de domo israel. qui posuerit immun
dicias suas in corde suo: et scandalum
iniquitatis sue statuerit contra faciem
suam et uenerit ad prophetam inter
rogans per eum me: ego dominus re
spondebo ei in multitudine immun
diciarum suarum ut capiatur

mus israel in corde suo quo recesserunt a me in cunctis idolis suis. Propterea dic ad domum israel. Hec dicit dominus deus. Convertimini et recedite ab ydolis vestris: et ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras: quia homo homo de domo israel et de proselitis quicumque advena fuerit in israel. si alienatus fuerit a me et posuerit idola sua in corde suo et scandalum iniquitatis sue statuerit contra faciem suam. et venerit ad prophetam ut interroget per eum me ego dominus respondebo ei per me. Et ponam faciem meam super hominem illum et faciam eum in exemplum et in proverbium et disperdam eum de medio populi mei: et scietis quia ego dominus. Et propheta cum erraverit et locutus fuerit verbum: ego dominus decepi prophetam illum. Et extendam manum meam super eum: et delebo eum de medio populi mei israel: et portabunt iniquitatem suam. Iuxta iniquitatem interrogantis. sic iniquitas prophete erit ut non erret ultra domus israel a me neque polluatur in universis prevaricationibus suis: sed sit mihi in populum et ego sim eis in deum ait dominus exercituum. Et factus est sermo domini ad me dicens. fili hominis terra cum peccaverit mihi ut prevaricetur prevaricans extendam manum meam super eam et conteram virgam panis eius Et immittam in eam famem: et interficiam de ea hominem et iumentum et si fuerint tres viri isti in medio eius. noe daniel. et iob: ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. ait dominus exercituum. Quod si et bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam et fuerit invia eo quod non sit pertransiens propter bestias et tres viri isti fuerint in ea: vivo ego dicit dominus deus quia neque filios neque filias liberabunt sed ipsi soli liberabuntur terra autem desolabitur. vel si gladium induxero super terram illam et dixero gladio transi per terram et interfecero de ea hominem et iumentum et tres viri isti fuerint in medio eius: vivo ego dicit dominus deus non liberabunt filios neque filias: sed ipsi soli liberabuntur. Si autem et pestilentiam immisero super terram illam et effudero indignationem meam super eam in sanguinem ut auferam ex ea hominem et iumentum et noe et daniel et iob fuerint in medio eius: vivo ego dicit dominus deus. quia filium et filiam non liberabunt: sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas quoniam hec dicit dominus deus. Quod et si quatuor iudicia mea pessima gladium et famem et bestias malas et pestilentiam misero in ierusalem ut interficiam de ea hominem et pecus tamen relinquetur in ea salvatio educentium filios et filias. Ecce ipsi egredientur ad vos et videbitis viam eorum: et adinventiones eorum: et consolabimini super malo quod induxi in ierusalem in omnibus que importavi super eam et consolabuntur vos cum videritis viam eorum et adinventiones eorum et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia que feci in ea ait dominus deus.

XV

Et factus est sermo domini .xv. ad me dicens. fili hominis quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis nemorum que sunt inter ligna silvarum. Numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus aut fabricabitur de ea paxillus ut dependeat in eo quodcumque vas. Ecce igni datum est in escam. utramque partem eius consumpsit ignis: et medietas eius redacta est in favillam. Numquid utile erit ad opus? Etiam cum esset integrum non erat ad opus aptum: quanto magis cum ignis illud devoraverit et combusserit nihil ex eo fiet operis. Propterea hec dicit dominus deus. Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum quod dedi igni ad devorandum: sic tradam habitatores ierusalem et ponam faciem meam in eos de igne egredientur: et ignis consumet eos. et scietis quia ego dominus cum posuero faciem meam in eos. et dedero terram inviam et desolatam eo quod prevaricatores extiterint dicit dominus deus. .xvi.

XVI

Et factus est sermo domini ad me dicens. fili hominis: notas fac ierusalem abominationes suas: et dices. Hec dicit dominus deus israel ierusalem. Radix tua et generatio tua de terra chanaam Pater tuus amor-

ceus. et mater tua cethea. Et quando
nata es in die ortus tui non est precisus
umbilicus tuus: et in aqua non es lo
ta in salutem. neque sale salita neque in
voluta pannis. Non pepercit super te
oculus, ut faceret tibi unum ex his
misertus tui. sed proiecta es sup faciē
terre in abiectionem anime tue in di
e qua nata es. Transiens autem p te
vidi te conculcari in sanguine
tuo. dixi tibi cum esses in sanguine tuo
vive. Dixi inquam tibi in sanguine
tuo vive. Multiplicatam quasi ger
men agri dedi te: et multiplicata es.
et grandis effecta et ingressa es. et
pervenisti ad mundum muliebrem.
Ubera tua intumuerunt et pilus tuus
germinavit: et eras nuda et confusi
one plena. et transivi p te et vidi te
et ecce tempus tuum tempus amā
cium et expandi amictum meum sup
te et operui ignominiam tuam: et
iuravi tibi et ingressus sum pactum
tecum. ait dominus deus. Et facta es
michi. et lavi te aqua et emundavi sā
guinem tuum ex te: et unxi te oleo.
Et vestivi te discoloribus et calciavi te ia
cincto et cinxi te bisso: et indui te sub
tilibus et ornavi te ornamento. Et de
di armillas in manibus tuis: et torquē
circa collum tuum et dedi inaurem
super os tuum et circulos auribus tuis
et coronam decoris in capite tuo et
ornata es auro et argento: et vestita
es bisso et polimito et multis coloribus.
Similam et mel et oleum comedisti
et decora facta es vehementer nimis
et profecisti in regnum. Et egressum est
nomen tuum in gentes propter speciē
tuam: quia perfecta eras in decore meo
quem posueram super te dicit dominus
deus Et habens fiduciam in pulcritudi
ne tua fornicata es in nomine tuo: et expo
suisti fornicationem tuam omni trā
seunti ut eius fieres et sumens de vesti
mentis meis fecisti tibi excelsa hinc in
de consuta et fornicata es super eis sic
non est factum neque futurum est. Et tulisti
vasa decoris tui de auro meo et de ar
gento meo que dedi tibi et fecisti tibi y
magines masculinas: et fornicata es
in eis. Et sumpsisti vestimenta tua mul
ticoloria et vestita es eis: et oleum me
um et thimiama meum posuisti co

ram eis. Et panem meum quem dedi t
et similam et oleum et mel quibus e
nutrivi te posuisti in conspectu eorum
in odorem suavitatis. Et factum est dicit
dominus deus et tulisti filios tuos et
filias tuas quas generasti michi et im
molasti eis ad devorandum. Numquid
parva est fornicatio tua immolasti
filios meos: et dedisti illos consecrans
eis et post omnes abhominationes
tuas et fornicationes non es recorda
ta dierum adolescentie tue. quando
eras nuda et confusione plena con
culcata es in sanguine tuo Et accidit post
omnem maliciam tuam ve ve tibi ait
dominus deus. et edificasti tibi lupanar
et fecisti tibi prostibulum in cunctis
plateis. Ad omne caput vie edificasti
signum prostitutionis tue. et abho
minabilem fecisti decorem tuum: et
divisisti pedes tuos omni transeunti
Et fornicationes tuas multiplicasti
et fornicata es cum filiis egypti vici
nis tuis magnarum carnium: et
multiplicasti fornicationem tuam
ad irritandum me. Ecce ego extendā
manum meam super te: et auferam
iustificationem tuā. Et dabo te in a
nimam odientium te filiarum pa
lestinarum: que erubescunt in via
tua scelerata. Et fornicata es in filiis
assyriorum eo quod necdum fueris
expleta. Et postquam fornicata es
nec sic es satiata. et multiplicasti for
nicatione tuam in terra chanaan et
chaldeis: et neque sic satiata es. In quo
mundabo cor tuum ait dominus de
us cum facias omnia hec opera mu
lieris meretricis et procacis quia fa
bricasti lupanar tuum in capite om
nis vie et excelsum tuum fecisti in
omni platea nec facta es quasi me
retrix fastidio. augens precium sed
quasi mulier adultera que super vi
rum suum inducit alienos. Omnibus
meretricibus dantur mercedes: tu au
tem dedisti mercedes cunctis amato
ribus tuis. et donabas eis ut intrarent
ad te undique ad fornicandum tecum.
Factumque est in te contra consuetudi
nem mulierum in fornicationibus tuis
et post te non erit fornicatio. In eo enim
quod dedisti mercedes et mercedes non
accepisti: factum est in te contrarium

propterea meretrix audi verbum domini
Hec dicit dominus deus. Quia effusum est
es tuum et revelata est ignominia tua
in fornicationibus tuis super amatores
tuos et super idola abhominationum
tuarum in sanguine filiorum tuorum
quos dedisti eis ecce ego congregabo omnes
amatores tuos quibus commixta
es: et omnes quos dilexisti cum universis
quos oderas: et congregabo eos super
te undique et nudabo ignominiam tuam
coram eis: et videbunt omnem turpitu
dinem tuam. Et iudicabo te iudiciis ad
ulterarum et effundentium sanguinem
et dabo te in sanguinem furoris et zeli.
Et dabo te in manus eorum. Et destruent
lupanar tuum et demolientur prostibu
lum tuum: et denudabunt te vestimen
tis tuis: et auferent vasa decoris tui
et derelinquent te nudam plenamque
ignominia. Et adducent super te mul
titudinem. et lapidabunt te lapidibus
et trucidabunt te gladiis suis. et com
burent domos tuas igni: et facient in
te iudicia in oculis mulierum plurimarum
et desines fornicari et mercedes ultra
non dabis et requiescet indignatio mea
in te: et auferetur zelus meus a te et quiescam
nec irascar amplius: eo quod
non fueris recordata dierum adolescen
tie tue et provocasti me in omnibus his
Qua propter et ego vias tuas in capi
te tuo dedi ait dominus deus. Et non
feci iuxta scelera tua in omnibus abho
minationibus tuis. Ecce omnis qui di
cit vulgo proverbium inte assumet
illud dicens: sicut mater ita et filia eius
filia matris tue es. tu que proiecit vi
rum suum et filios suos. et soror soro
rum tuarum tu que proiecerunt vi
ros suos et filios suos. Mater vestra ce
thea: et pater vester amorreus et soror tua
maior samaria ipsa et filie eius: que
habitant ad sinistram tuam. Soror
autem tua minor te que habitat a dex
tris tuis: sodoma et filie eius Sed neque
in viis earum ambulasti. neque secundum
scelera earum fecisti parumper mi
nus pene sceleratiora fecisti illis in
omnibus viis tuis. Vivo ego dicit domi
nus deus quia non fecit sodoma soror
tua ipsa et filie eius sicut tu fecisti et filie
tue. Ecce hec fuit iniquitas sodome so
roris tue superbia. saturitas panis
et abundantia et otium ipsius et filiarum
eius: et manum egeno et pauperi non
porrigebant. et elevate sunt et fecerunt alias
abhominationes coram me: et abstuli
eas sicut vidisti et samaria dimidium
peccatorum tuorum: non peccavit sed
vicisti eas sceleribus tuis et iustificasti
sorores tuas in omnibus abhominatio
nibus tuis quas operata es. Ergo et tu por
ta confusionem tuam que vicisti so
rores tuas peccatis tuis sceleratius agens
ab eis: iustificate sunt enim a te. Ergo
et tu confundere et porta ignominiam
tuam: que iustificasti ~~sunt enim a te~~
sorores tuas. Et convertam restituens
eas conversione sodomorum cum filia
bus suis et conversione samarie et filia
rum eius et convertam reversionem tu
am in medio earum ut portes igno
miniam tuam et confundaris in om
nibus que fecisti consolans eas et so
ror tua sodoma et filie eius revertentur
ad antiquitatem suam et samaria et
filie eius revertentur ad antiquitatem
suam et tu et filie tue revertemini ad
antiquitatem vestram. Non fuit autem
soror tua sodoma audita in ore tuo in
die superbie tue: antequam revelaretur
malicia tua sicut hoc tempore in oppro
brium filiarum sirie et cunctarum
in circuitu tuo filiarum palestinarum
que ambiunt te per gyrum: scelus
tuum et ignominiam tuam tu por
tasti ait dominus deus Quia hec dicit
dominus deus. Et faciam tibi sicut de
spexisti iuramentum ut irritum face
res pactum et recordabor ego pacti
mei tecum in diebus adolescencie tue
et suscitabo tibi pactum sempiternum
et recordaberis viarum tuarum et
confunderis cum receperis sorores tuas
maiores cum minoribus tuis Et
dabo eas tibi in filias sed non ex pacto
tuo. et suscitabo ego pactum meum te
cum et scies quia ego dominus ut re
corderis et confundaris et non sit tibi
ultra aperire os pre confusione tua
cum placatus fuero tibi in omnibus
que fecisti ait dominus deus. xvii.

XVII

Et factum est verbum domini
ad me dicens: fili hominis pro
pone enigma: et narra parabolam
ad domum israel et dices hec dicit do
minus deus Aquila grandis mag

alias

Non iustificasti sodomam

a nobis

al' avulsit

narum alarum longo menbrorum
ductu plena plumis et varietate ve
nit ad libanum et tulit medullam
cedri summitatem frondium eius a
vellit et transportavit eam in terram
chanaan In urbem negotiatorum po
suit illam et tulit de semine terre et
posuit illud in terra pro semine ut
firmaret radicem super aquas mul
tas in superficie posuit illud. Cumque
germinasset crevit in vineam latio
rem humili statura respicientibus
ramis eius ad eam: et radices eius
sub illa erant. Facta est ergo vinea
et fructificavit in palmites: et emi
sit propagines Et facta est aquila alte
ra grandis magnis alis. multisque
plumis. et ecce vinea ista quasi mit
tens radices suas ad eam. palmites su
os extendit ad illam: ut irrigaret eam
de areolis germinis sui In terra bo
na super aquas multas plantata est.
ut faciat frondes et portet fructum: et
sit in vineam grandem. Dic. Hec dicit
dominus deus. Ergo ne prosperabitur?
Nonne radices eius evellet. et fructus
eius distringet: et siccabit omnes pal
mites germinis eius et arescat: et non
in brachio grandi neque in populo mul
to. ut evelleret eam radicitus. Ecce plan
tata est. Ergo ne prosperabitur. Nonne
cum tetigerit eam. ventus urens sic
cabitur et in areis germinis sui ares
cet? Et factum est verbum domini ad
me dicens Dic ad domum exasperantem
Nescitis quid ista significent? Dic. Ec
ce venit rex babylonis ierusalem et assu
met regem et principes eius et addu
cet eos ad semet ipsum in babilonem:
Et tollet de semine regni ferietque cum
eo fedus: et accipiet ab eo iusiuran
dum. Sed et fortes terre tollet ut sit
regnum humile et non elevetur:
sed custodiat pactum eius et servet il
lud: Qui recedens ab eo misit nun
tios ad egyptum: ut daret sibi equos
et populum multum Numquid pros
perabitur vel consequetur salutem qui
fecit hec? Et qui dissolvit pactum: Num
quid effugiet? Vivo ego dicit dominus
deus Quoniam in loco regis qui con
stituit eum regem cuius fecit irritum
iuramentum et solvit pactum quod
habebat cum eo in medio babylonis

morietur et non in exercitu grandi.
neque in populo multo faciet pharao
contra eum prelium in iactu agge
ris et in extructione vallorum ut
interficiat animas multas. Spreve
rat enim iuramentum ut solveret
fedus: et ecce dedit manum suam
et cum omnia hec fecerit non effugiet
et propterea hec dicit dominus deus
Vivo ego quoniam iuramentum
quod sprevit et fedus quod prevarica
tus est ponam in caput eius: et expan
dam super eum rete meum et compre
hendetur in sagena mea Et adducam
eum in babylonem: et iudicabo illum
ibi in prevaricatione qua despexit
me. Et omnes profugi eius cum u
niverso agmine, gladio cadent: reliqui
in omnem ventum dispergentur: et
scietis quia ego dominus locutus
sum. Hec dicit dominus deus Et
sumam ego de medulla cedri subli
mis et ponam de vertice ramorum
eius: tenerum distringam et planta
bo super montem excelsum et emi
nentem. In monte sublimi israel
plantabo illud. Et erumpet in germen
et faciet fructum et erit in cedrum
magnam. Et habitabunt sub ea omnes
volucres: et universum volatile
sub umbra frondium eius nidifi
cabit. Et scient omnia ligna regio
nis quia ego dominus humiliavi
lignum sublime et exaltavi lignum
humile: et siccavi lignum viride: et
frondere feci lignum aridum ego
dominus locutus sum: et feci. XVIII

Et factus est sermo domini
ad me dicens. Quid est quod
inter vos parabolam vertitis in pro
verbium istud in terra israel dicen
tes patres comederunt uvam acer
bam et dentes filiorum obstupescunt.
Vivo ego dicit dominus: si erit vo
bis ultra parabola hec in prover
bium in israel. Ecce omnes anime
mee sunt ut anima patris: ita et a
nima filii mea est. Anima que pec
caverit: ipsa morietur. Et vir si fuerit
iustus et fecerit iudicium et iustitiam
in montibus non comederit et oculos
suos non levaverit ad idola domus
israel: et uxorem proximi sui non
violaverit et ad mulierem men

leuauerit non accesserit et hominem
non contristauerit: pignus debitori
reddiderit per vim nichil rapuerit: pa
nem suum esurienti dederit et nudu
operuerit uestimento ad usuram
non commodauerit et amplius no
acceperit ab iniquitate auerterit
manum suam et iudicium uerum
fecerit inter uirum et uirum et in
preceptis meis ambulauerit et iudi
cia mea custodierit ut faciat ueritatem
hic iustus est: uita uiuet ait dominus
deus Quod si genuerit filium latro
nem effundentem sanguinem et fa
cientem unum de istis: et hec quidem om
nia non facientem sed in montibus
comedentem et uxorem proximi sui
polluentem. et egenum et pauperem
contristantem. rapientem rapinas.
pignus non reddentem et ad idola
leuantem oculos suos et abhomi
nationem facientem. ad usuram
dantem. et amplius accipientem.
numquid uiuet? Non uiuet. Cum
uniuersa hec detestanda fecerit mor
te morietur: sanguis eius in ipso erit
Quod si genuerit filium qui uidens
omnia peccata patris sui que fecit ti
muerit et non fecerit simile eis: su
per montes non comederit et oculos su
os non leuauerit ad idola domus
israel: et uxorem proximi sui non
uiolauerit et uirum non contrista
uerit pignus non retinuerit et ra
pinam non rapuerit: panem suum
esurienti dederit et nudum operuerit
uestimento: a pauperis iniuria auer
terit manum suam. usuram et su
perabundantiam non acceperit. iu
dicia mea fecerit in preceptis meis
ambulauerit: hic non morietur
in iniquitate patris sui sed uita
uiuet. Pater eius quia calumpni
atus est et uim fecit fratri. et malum
operatus est in medio populi sui:
ecce mortuus est in iniquitate sua
et dicitis. Quare non portauit fi
lius iniquitatem patris? Videlicet
quia filius iudicium et iusticiam
operatus est. Omnia precepta mea
custodiuit et fecit illa: uita uiuet. A
nima que peccauerit: ipsa morietur
filius non portabit iniquitatem pa
tris. et pater non portabit iniquita
tem filii. Iusticia iusti super eum erit
et impietas impii erit super eum. Si
autem impius egerit penitentiam
ab omnibus peccatis suis que operatus
est et custodierit uniuersa precepta
mea et fecerit iudicium et iusticiam
uita uiuet et non morietur. Omni
um iniquitatum eius quas operatus
est non recordabor: in iusticia sua quam
operatus est uiuet. Numquid uolun
tatis mee est mors impii dicit dominus
deus. et non ut conuertatur a uiis
suis et uiuat: Si autem auerterit se
iustus a iusticia sua et fecerit iniqui
tatem secundum omnes abhomi
nationes quas operari solet impi
us numquid uiuet. Omnes iusticie
eius quas fecerat non recordа
buntur: in preuaricatione qua pre
uaricatus est. et in peccato suo quod
peccauit in ipsis morietur. et dixis
tis Non est equa uia domini. Au
dite domus israel. Numquid uia
mea non est equa: et non magis
uie uestre praue sunt? Cum enim auer
terit se iustus a iusticia sua et fece
rit iniquitatem morietur in eis:
in iniusticia quam operatus est mo
rietur. Et cum auerterit se impius
ab impietate sua quam operatus est
et fecerit iudicium et iusticiam: ipse
animam suam uiuificabit. Consi
derans enim et auertens se ab omni
bus iniquitatibus suis quas operatus
est. uita uiuet et non morietur. Et
dicunt filii israel. Non est equa uia
domini Numquid uie mee non sunt
eque domus israel et non magis
uie uestre praue? Ideo unumquemque
iuxta uias suas iudicabo domus
israel: ait dominus deus. conuerti
mini et agite penitentiam ab om
nibus iniquitatibus uestris: et non erit
uobis in ruinam iniquitas. Proi
cite a uobis omnes preuaricationes
uestras in quibus preuaricati estis: et
facite uobis cor nouum et spiritum no
uum. et quare moriemini domus
israel: quia nolo mortem morientis
dicit dominus deus: reuertimini
et uiuite. · XIX ·

Et tu assume planctum super
principes israel: et dices. Quare
mater tua leena inter leones cuba

ad penitenciam sed ut conuertatur et uiuat

XIX

filii dei

uit. In medio leunculorum enutri-
uit catulos suos: et eduxit unum de
leunculis suis: leo factus est. et didicit
capere predam: hominemque comedere.
Et audierunt de eo gentes et non abs-
que uulneribus suis ceperunt eum: et ad-
duxerunt eum in cathenis in terram
egypti. Que cum uidisset quoniam
infirmata est et periit expectatio eius
tulit unum de leunculis suis constituit
eum leonem. Qui incedebat inter leo-
nes et factus est leo didicit predam ca-
pere et homines deuorare didicit uiduas
facere: et ciuitates eorum in desertum
adducere. et desolata est terra et pleni-
tudo eius a uoce rugitus eius. Et con-
uenerunt aduersus eum gentes undique
de prouinciis et expanderunt super
eum rete suum: in uulneribus earum
captus est et miserunt eum in caueam
in cathenis adduxerunt eum ad re-
gem babilonis: miseruntque eum in
carcerem ne audiretur uox eius ultra
super montes israel. Mater tua quasi
uinea in sanguine tuo super aquam
plantata: fructus eius et frondes eius
creuerunt ex aquis multis. et facte
sunt ei uirge solide in sceptra domi̅an-
tium et exaltata est statura eius in-
ter frondes Et uidit altitudinem suam
in multitudine palmitum suorum
et euulsa est in ira in terram que pro-
iecta: et uentus urens siccauit fructum
eius. Marcuerunt et arefacte sunt uir-
ge roboris eius: et ignis comedit eam.
Et nunc transplantata est in desertum
in terra inuia et sitienti et egressus
est ignis de uirga ramorum eius
qui fructum eius comedit et non
fuit in ea uirga fortis. sceptrum do-
minantium. Planctus est et erit in
planctum · xx ·

ET factum est in anno septimo
in quinto, in decima mensis.
uenerunt uiri de senioribus israel ut
interrogarent dominum et sederunt
coram me et factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis: loquere
senioribus israel et dices ad eos. Hec
dicit dominus deus Num ad interro-
gandum uos uenistis? Viuo ego
quia non respondebo uobis ait do-
minus deus. Si iudicas eos si iu-
dicas fili hominis: abhominati-

ones patrum eorum ostende e[is]
et dices ad eos. Hec dicit dominus d[eus]
In die qua elegi israel et leuaui
manum meam pro stirpe dom[us]
iacob et apparui eis in terra eg[ypti]
et leuaui manum meam pro e[is]
dicens. ego dominus deus uester in d[ie]
illa leuaui manum meam pro e[is]
ut educerem eos de terra egypti in t[er]-
ram quam prouideram eis fluentem
lacte et melle que est egregia inter om-
nes terras. Et dixi ad eos. unusquisque
offensiones oculorum suorum ab[iciat]
et in ydolis egypti nolite pollui. ego
dominus deus uester. Et irritauerunt
me: nolueruntque audire. Unusquisque
abhominationes oculorum suorum
non proiecit neque idola egypti reliq[ue]-
runt. Et dixi ut effunderem indig-
nationem meam super eos: et im-
plerem iram meam in eis in medi-
o terre egypti. Et feci propter nomen
meum ut non uiolaretur coram
gentibus in quarum medio erant
et inter quas apparui eis ut edu-
cerem eos de terra egypti. Eieci ergo
eos de terra egypti et eduxi in deser-
tum et dedi eis precepta mea et iu-
dicia mea ostendi eis: que faciens ho-
mo et uiuat in eis. Insuper et sab-
bata mea dedi eis ut esset signum in-
ter me et eos: et scirent quia ego do-
minus sanctificans eos. Et irritaue-
runt me domus israel in deserto
in preceptis meis non ambulaue-
runt et iudicia mea proiecerunt
que faciens homo uiuet in eis.
sabbata mea uiolauerunt uehemen-
ter. Dixi ergo ut effunderem furorem
meum super eos in deserto et con-
sumerem eos. Et feci propter nomen
meum. ne uiolaretur coram gentibus
de quibus eieci eos in conspectu earum.
Ego igitur leuaui manum meam
super eos in deserto ne inducerem
in terram quam dedi eis fluentem lac-
te et melle precipuam terrarum om-
nium: quia iudicia mea proie-
cerunt et in preceptis meis non am-
bulauerunt et sabbata mea uio-
lauerunt. post idola enim cor eorum
gradiebatur et pepercit oculus meus su-
per eos ut non interficerem eos: nec
consumpsi eos in deserto. Dixi autem

ad filios eorum in solitudine. In preceptis
patrum vestrorum nolite incedere. neque iu
dicia eorum custodiatis neque in ydolis
eorum polluamini: ego dominus deus
vester. In preceptis meis ambulate et iu
dicia mea custodite et facite ea. et sab
bata mea sanctificate. ut sit signum
inter me et vos. et sciatur quia ego
dominus deus vester. Et exacerbaverunt
me filii israel. et in preceptis meis non
ambulaverunt et iudicia mea non
custodierunt ut facerent ea. que cum
fecerit homo vivet in eis. Et sabbata
mea violaverunt. Et comminatus sum
ut effunderem furorem meum super
eos. et implerem iram meam in eis
in deserto. Averti autem manum me
am: et feci propter nomen meum: ut
non violaretur coram gentibus de qui
bus eieci eos in oculis earum. Iterum
levavi manum meam in eos in so
litudine ut dispergerem illos in nacio
nes et ventilarem eos in terras: eo
quod iudicia mea non fecissent et pre
cepta mea reprobassent et sabbata me
a violassent et post idola patrum suo
rum fuissent oculi eorum. Ergo et ego
dedi eis precepta non bona et iudicia
in quibus non vivent. et pollui eos in
muneribus suis cum offerrent omne
quod aperit vulvam propter delicta sua
et scient quia ego dominus. Quam
obrem loquere ad domum israel fili
hominis: et dices ad eos. Hec dicit do
minus deus. Adhuc et in hoc blasphe
maverunt me patres vestri cum sprevissent
me contempnentes: et induxissem eos in
terram super quam levavi manum
meam ut darem illam eis. Viderunt
omnem collem excelsum et omne lig
num nemorosum et immolaverunt
ibi irritacionem oblacionis sue. et po
suerunt ibi odorem suavitatis sue: et
libaverunt libationes suas. et dixi ad
eos. Quid est excelsum ad quod vos
ingredimini. Et vocatum est nomen
eius excelsum. usque ad hanc diem. Prop
terea dic ad domum israel. Hec dicit
dominus deus. Certe in via patrum
vestrorum vos polluimini et post offendi
cula eorum vos fornicamini et in
oblacione donorum vestrorum cum
transducitis filios vestros per ignem vos
polluimini in omnibus idolis vestris
usque hodie. et ego respondebo vobis domus
israel. Vivo ego dicit dominus deus: quia
non respondebo vobis neque cogitacio men
tis vestre fiet dicencium: erimus sicut gentes
et sicut cognaciones terre: ut colamus lig
na et lapides. Vivo ego dicit dominus
deus quoniam in manu forti et in bra
chio extento et in furore effuso super
vos regnabo et educam vos de populis
et congregabo vos de terris in quibus
dispersi estis. in manu valida. et brachi
o extento et in furore effuso regnabo
super vos. et adducam vos in desertum
populorum et iudicabor ibi vobiscum
facie ad faciem: sicut iudicio contendi ad
versum patres vestros in deserto terre e
gypti sic iudicabo vos dicit dominus
et subiciam vos sceptro meo. Et inducam
vos in vinculis federis et eligam de
vobis transgressores et impios et de ter
ra incolatus eorum educam eos. et
terram israel non ingredientur et scie
tis quia ego dominus et vos domus
israel. Hec dicit dominus deus. Singu
li post idola vestra ambulate: et servite
eis. Quod si et in hoc non audieritis
me et nomen meum sanctum pollue
ritis ultra in muneribus vestris in ido
lis vestris. In monte sancto meo in mon
te excelso meo israel ait dominus deus
ibi serviet michi omnis domus israel
Omnes inquam in terra in qua pla
cebunt michi et ibi queram primicias
vestras et initium decimarum vestrarum in
omnibus sanctificacionibus vestris. In odorem
suavitatis suscipiam vos cum eduxero
vos de populis et congregabo vos de ter
ris in quas dispersi estis et sanctificabor
in vobis in oculis nacionum et scietis
quia ego dominus cum induxero vos
ad terram israel in terram pro qua le
vavi manum meam et darem eam
patribus vestris. Et recordabimini ibi viarum
vestrarum. et omnium scelerum vestrorum
quibus polluti estis in eis: et displicebi
tis vobis in conspectu vestro in omnibus
maliciis vestris quas fecistis. Et scietis
quia ego dominus cum benefecero vo
bis propter nomen meum non secundum
vias vestras malas neque secundum
scelera vestra pessima domus israel
ait dominus deus. ·xxi·.

XXI

Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis pone faciem

uiam contra uiam austri et stilla ad
affricum et propheta ad saltum agri
meridiani: et dices saltui meridiano
Audi uerbum domini. Hec dicit dominus deus
Ecce ego succendam in te ignem et com
buram in te omne lignum uiride. et
omne lignum aridum: Non extinguetur
flamma succensionis: et comburetur in
eo omnis facies. ab austro usque ad aqui
lonem. Et uidebit uniuersa caro quia ego
dominus succendi eam. nec extinguetur.
Et dixi. ah. ah. ah. domine deus: ipsi di
cunt de me. Numquid per parabolas
loquitur iste? Et factus est sermo domini

Cam. xxi.

ad me dicens. fili hominis pone faciem
tuam ad ierusalem et stilla ad sanctuaria
et propheta contra humum israel: et dices
terre israel. Hec dicit dominus deus.
Ecce ego ad te et eiciam gladium me
um de uagina sua et occidam in te
iustum et impium. Pro eo autem
quod occidi in te iustum et impium:
idcirco egredietur gladius meus de ua
gina sua ad omnem carnem ab au
stro usque ad aquilonem ut sciat omnis
caro quia ego dominus eduxi gladium
meum de uagina sua irreuocabilem.
Et tu fili hominis ingemisce in con
tritione lumborum: et in amaritudi
nibus ingemisces coram eis. Cumque
dixerint ad te quare tu gemis: dices.
Pro auditu quia uenit. Et tabescet omne
cor et dissoluentur uniuerse manus
et infirmabitur omnis spiritus: et per
cuncta genua fluent aque. Ecce uenit
et fiet: ait dominus deus. Et factus est
sermo domini ad me dicens. fili ho
minis. propheta et dices. Hec dicit
dominus deus. loquere gladius gla
dius exacutus est et limatus ut cedat
uictimas exacutus est: ut splendeat
limatus est. Qui moues sceptrum fi
lii mei: succidisti omne lignum. et de
di eum ad leuigandum ut teneatur
manu. Iste exacutus est gladius: iste
limatus ut sit in manu interficientis.
Clama et ulula fili hominis quia hic
factus est in populo meo: hic in cunctis
ducibus israel. Qui fugerant gladio tra
diti sunt cum populo meo. Idcirco plau
de super femur quia probatus est: et
hoc cum sceptrum subuerterit et non
erit dicit dominus deus. Tu ergo fili ho
minis. propheta et percute manum ad

manum et duplicetur gladius. et tri
plicetur gladius interfectorum. hic est
gladius occisionis magne: qui obstu
pescere eos facit et corde tabescere et mul
tiplicat ruinas. In omnibus portis eorum
dedi conturbationem gladii acuti. et li
mati ad fulgendum: amicti ad cedem.
Exacuere: uade ad dexteram siue ad si
nistram quocumque faciei tue est appeti
tus. Quin et ego plaudam manu ad ma
num: et implebo indignationem meam.
Ego dominus locutus sum. Et factus est
sermo domini ad me dicens. et tu fili
hominis pone tibi duas uias ut ue
niat gladius regis babilonis de terra
una egredientur ambo. et manu ca
piet coniecturam: in capite uie ciuitatis
coniciet. uiam pones ut ueniat gladi
us ad rabbath filiorum ammon. et
ad iudam in ierusalem munitissimam.
Stetit enim rex babilonis in biuio in
capite duarum uiarum diuinatio
nem querens commiscens sagittas
interrogauit idola. exta consuluit.
Ad dexteram eius facta est diuinatio
super ierusalem: ut ponat arietes contra
portas ut aperiat os in cede et eleuet
uocem in ululatu. ut ponat arietes
contra portas. ut comportet aggerem
ut edificet munitiones. Eritque quasi
consulens frustra oraculum in ocu
lis eorum. et sabbatorum otium
imitans. Ipse autem recordabitur in
iquitatis ad capiendum. Idcirco hec
dicit dominus deus. Pro eo quod re
cordati estis iniquitatis uestre et reue
lastis preuaricationes uestras et ap
paruerunt peccata uestra in omnibus
cogitationibus uestris: pro eo inquam
quod recordati estis manu capiemi
ni. Tu autem profane impie dux
israel cuius uenit dies in tempore
iniquitatis prefinita. Hec dicit dominus
deus. Aufer cidarim: tolle coronam.
Nonne hec est que humilem subleua
uit et sublimem humiliauit. Iniqui
tatem. iniquitatem iniquitatem po
nam eam et hoc non fiet donec ue
niret cuius est iudicium et tradam ei.
Et tu fili hominis: propheta et dic. Hec
dicit dominus deus ad filios ammon
et ad obprobrium eorum. Et dices. Mucro
mucro euagina te ad occidendum
: lima te ut interficias et fulgeas cum

tibi uiderentur uana et diuinarentur mendacia ut dareris super colla uulneratorum impiorum. quorum uenit dies in tempore iniquitatis prefinite: reuertere ad uaginam tuam. In loco in quo creatus es. In terra natiuitatis tue iudicabo te: et effundam super te indignationem meam. In igne furoris mei sufflabo in te: daboque te in manus hominum insipientium et fabricantium interitum. Igni eris cibus. sanguis tuus erit in medio terre. obliuioni traderis: quia ego dominus locutus sum. ·XXII·

Et factum est uerbum domini ad me dicens. Et tu fili hominis. nonne iudicas nonne iudicas ciuitatem sanguinum et ostendes ei omnes abhominationes suas et dices. Hec dicit dominus deus. Ciuitas effundens sanguinem in medio sui ut ueniat tempus eius et que fecit idola contra semetipsam ut pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliquisti: et in idolis tuis que fecisti polluta es. Et appropinquare fecisti dies tuos: et adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea dedi te obprobrium gentibus et irrisionem uniuersis terris que iuxta sunt et que procul a te. triumphabunt de te. sordida nobilis grandis interitu. Ecce principes israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te aduenam calumpniati sunt in medio tui. pupillum et uiduam contristauerunt apud te. Sanctuaria mea spreuistis: et sabbata mea polluistis. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem: et super montes comederunt in te. Scelera operati sunt in medio tui: uerecundiora patris discoperuerunt in te. Inmunditiam menstruate humiliauerunt in te. et unusquisque in uxorem proximi sui. operatus est abhominationem. Socer nurum suam polluit nefarie. frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. Munera acceperunt apud te: ad effundendum sanguinem. Usuram et superhabundantiam accepisti. et auare proximos tuos calumpniabaris: meique oblita es ait dominus deus. Ecce complosi manus meas super auaritiam tuam. quam fecisti: et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum. aut preualebunt manus tue: in diebus quos ego faciam tibi? Ego dominus locutus sum et faciam. et dispergam te in nationes et uentilabo te in terras et deficere faciam inmunditiam tuam a te et possidebo te in conspectu gentium. et scies quia ego dominus.

Et factum est uerbum domini ad me dicens. fili hominis. uersa est mihi domus israel in scoriam. Omnes isti es et stagnum et ferrum et plumbum: in medio fornacis scorie argenti facti sunt. Propterea hec dicit dominus deus. Eo quod uersi estis omnes in scoriam propterea ecce ego congregabo uos in medio ierusalem congregatione argenti et eris et ferri et stagni et plumbi in medio fornacis et succendam in ea ignem ad conflandum. Sic congregabo in furore meo et in ira mea: et requiescam. et conflabo uos et congregabo uos et succendam uos in igne furoris mei. et conflabimini in medio eius ut conflatur argentum in medio fornacis sic eritis in medio eius: et scietis quia ego dominus effuderim indignationem meam super uos.

Et factum est uerbum domini ad me dicens. fili hominis dic ei. Tu es terra inmunda et non conpluta in die furoris. Coniuratio prophetarum in medio eius: sicut leo rugiens capiens predam. Animam deuorauerunt [al' animas] opes et pretium acceperunt: uiduas eius multiplicauerunt in medio illius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam et polluerunt sanctuaria mea. Inter sanctum et prophanum non habuere distantiam: et inter pollutum et mundum non intellexerunt. Et a sabbatis meis auerterunt oculos suos. et coinquinabar in medio eorum. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes predam: ad effundendum sanguinem et ad perdendas animas et auare sectanda lucra. Prophete autem eius liniebant eos absque temperamento. uidentes uana et diuinantes eis mendacium dicentes hec dicit dominus deus cum dominus non sit locutus. Populi terre calumpniabantur calumpniam et rapiebant uiolenter. Egenum et pauperem affligebant et aduenam opprimebant calumpnia absque iudi

rerem quidam de eis virum qui interpone
ret sepem et staret oppositus contra me pro
terra ne dissiparem eam: et non inveni.
Et effudi super eos indignationem meam:
in igne ire mee consumpsi eos: viam
eorum in caput eorum reddidi ait do
minus deus. XXIII.

XXIII

Et factus est sermo domini ad me
dicens. Fili hominis due mulieres filie
matris unius fuerunt et fornicate sunt
in egypto: in adolescentia sua fornicate
sunt. Ibi subacta sunt ubera earum et
fracte sunt mamme pubertatis earum.
Nomina autem earum: oolla maior
et ooliba soror eius minor. Et habui eas
et pepererunt filios et filias. Porro earum
nomina samaria oolla: et ierusalem ooliba.

al' ooliba

Fornicata est igitur oolla super me: et
insanivit in amatores suos in assy
rios propinquantes vestitos iacin
tho: principes et magistratus iuvenes
cupidinis: universos equites et ascenso
res equorum. Et dedit fornicationes
suas super eos: electos filios assyriorum
universos: et in omnibus in quos insa
nivit in immundiciis eorum polluta est:
insuper et fornicationes suas quas ha
buerat in egypto non reliquit. Nam
et illi dormierant cum ea in adoles
centia eius: et illi confregerant ubera
pubertatis eius: et effuderant fornicati
onem suam super eam. Propterea tra
didi eam in manus amatorum suorum
in manus filiorum assur. super quorum
insanivit libidine. Ipsi discooperuerunt
ignominiam eius: filios et filias eius
tulerunt: et ipsam occiderunt gladio. Et
facte sunt famose mulieres: et iudicia
perpetraverunt in ea. Quod cum vidisset
soror eius ooliba: plusquam illa insa
nivit libidine et fornicationem sororis
sue ad filios assyriorum prebuit im
pudenter ducibus et magistratibus ad
se venientibus indutis veste varia equi
tibus qui vectabantur equis et adolescen
tibus forma cunctis egregia. Et vidi quod
polluta esset. via una ambarum: et
auxit fornicationes suas. Cumque vidis
set viros depictos in pariete ymagi
nes chaldeorum expressas coloribus
et accinctos balteis renes. et tiaras
tinctas in capitibus eorum formam
ducum omnium similitudinem fili
orum babylonis terreque chaldeorum

al' ... fornicationem

118

in qua orti sunt. et insanivit super eos con
cupiscentia oculorum suorum et mi
sit nuncios ad eos in chaldeam. Cum
que venissent ad eam filii babylonis
ad cubile mammarum polluerunt
eam stupris suis. Et polluta est ab
eis: et saturata est anima eius ab
eis. Denudavit quoque fornicationes
suas et discooperuit ignominiam su
am et recessit anima mea ab ea si
cut recesserat anima mea a sorore
eius. Multiplicavit enim fornicatio
nes suas recordans dies adolescenti
e sue: quibus fornicata est in terra e
gypti. Et insanivit libidine super
concubitum eorum: quorum carnes
sunt ut carnes assyriorum: et sicut
fluxus equorum fluxus eorum. Et
visitasti scelus adolescentie tue qua
do subacta sunt in egypto ubera tua
et confracte mamme pubertatis
tue. Propterea ooliba hec dicit dominus
deus. Ecce ego suscitabo omnes a
matores tuos contra te de quibus sati
ata est anima tua: et congregabo
eos adversum te in circuitu filios
babylonis et universos chaldeos no
biles tirannos que et principes omnes
filios assyriorum iuvenes forma
egregia duces et magistratus uni
versos principes principum et no
minatos ascensores equorum et
venient super te instructi curru et
rota multitudo populorum lorica
et clypeo et galea armabuntur con
tra te undique. Et dabo coram eis
iudicium: et iudicabunt te iudiciis
suis. Et ponam zelum meum in
te: quem exercent tecum in furo
re. nasum tuum et aures tuas pre
cident et que remanserint gladio
concident. Ipsi filios tuos et filias tu
as capient: et novissimum tuum
devorabitur igni. et denudabunt te
vestimentis tuis: et tollent vasa
glorie tue et requiescere faciam sce
lus tuum de te et fornicationem
tuam de terra egypti neque levabis ocu
los tuos ad eos et egipti non recor
deris amplius. Quia hec dicit dominus
deus. Ecce ego tradam te in manus
eorum quos odisti: in manus de
quibus satiata est anima tua. et
agent tecum in odio. et tollent omnes

laboris tuos et dimittent te nudam et
ignominia plenam. Revelabitur igno
minia fornicationum tuarum: scel
lus tuum et fornicationes tue fece
runt hec tibi: quia fornicata es post
gentes inter quas polluta es in idol
eorum. In via sororis tue ambulasti
ti: et dabo calicem eius in manu
tua. Hec dicit dominus deus. Calicem
sororis tue bibes profundum et la
tum: eris in derisum et in subsanna
tionem que es capacissima. Ebrieta
te et dolore repleberis. Calicem mero
ris et tristicie calicem sororis tue
samarie: et bibes illum et epotabis
usque ad feces et fragmenta eius
devorabis. et ubera tua lacerabis:
quia ego locutus sum ait dominus
deus. Propterea hec dicit dominus
deus. Quia oblita es mei et proiecisti
me post corpus tuum: tu quoque
porta scelus tuum et fornicationes
tuas. Et ait dominus ad me di
cens fili hominis. Numquid iudi
cas oollam et oolibam et adnuncia
eis scelera earum quia et adultere
sunt et sanguis in manibus earum
et cum idolis suis fornicate sunt
insuper et filios suos quos genue
runt michi obtulerunt eis ad devo
randum. Sed et hoc fecerunt michi
polluerunt sanctuarium meum
in die illa et sabbata mea profana
verunt. Cumque immolarent filios
suos idolis suis. et ingrederentur sanc
tuarium meum in die illa ut pollu
erent illud: etiam hec fecerunt in
medio domus mee. Miserunt ad
viros venientes de longe: ad quos
nuncios miserant. Itaque ecce ve
nerunt quibus te lavisti: et circum
linisti tibi oculos tuos. et ornata es
mundo muliebri sedisti in lecto pul
cherrimo: et mensa ornata est an
te te. Thimiama meum et ungu
entum meum posuisti super eam
et vox multitudinis exultantis
erat in ea. Et in viris qui de mul
titudine hominum adducebantur
et veniebant de deserto. posuerunt
armillas in manibus earum et co
ronas speciosas in capitibus earum
et dixi ei que attrita est in adulteriis
Nunc fornicabitur in fornicatione

al' tergum

sua. etiam hec. Et ingressi sunt ad eam
quasi ad mulierem meretricem sic
ingrediebantur ad oollam et ad ooli
bam mulieres nefarias. Viri ergo ius
ti sunt hi iudicabunt eas iudicio adul
terarum et iudicio effundentium
sanguinem: quia adultere sunt et san
guis in manibus earum. Hec dicit do
minus deus adduc ad eas multitudinem
et trade eas in tumultum et in rapi
nam et lapidentur lapidibus populorum
et confodiantur gladiis eorum filios
et filias earum interficient: et domos
earum igne succendent. Et auferam
scelus de terra: et discent omnes mu
lieres ne faciant secundum scelus
earum. Et dabunt scelus vestrum super
vos et peccata idolorum vestrorum
portabitis et scietis quia ego dominus
deus. ·xxiiii·

XXIIII

ET factum est verbum domini ad
me in anno nono in mense decimo
decima mensis dicens. Fili hominis
scribe tibi nomen diei huius in qua
confirmatus est rex babylonis ad
versum ierusalem hodie: et dices per pro
verbium ad domum irritatricem
parabolam et loqueris ad eos. Hec
dicit dominus deus. Pone ollam pone
pone inquam: et mitte in eam aquam
Congere frusta eius in eam: omnem
partem bonam: femur et armum
electa et ossibus plena: ~~pinguissimum
pecus assume~~. Compone quoque stru
es ossium sub ea: et efferbuit coctio
eius: et dissocta sunt ossa illius in me
dio eius. Propterea hec dicit dominus
deus ve civitati sanguinum olle
cuius rubigo in ea est: et rubigo eius
non exivit de ea per partes et partes suas
eice eam: non cecidit super eam sors.
Sanguis enim eius in medio eius est
super limpidissimam petram effudit
illum. Non effudit illum super terram
ut possit operiri pulvere: ut inducerem
indignationem meam et vindicta
ulciscerer dedi sanguinem eius super
petram limpidissimam: ne operiretur.
Propterea hec dicit dominus deus
ve civitati sanguinum: cuius ego
grandem faciam pyram. Congere
ossa que igne succendam. Consumen
tur carnes et coquetur universa
compositio: et ossa tabescent. Pone quoque

dic

pinguissimum pecus assume. Et

al' dissolutum

al' cecidit al' vos

sup

q; eam super prunas vacuam ut in
calescat et liquefiat es eius. et confle
tur in medio eius inquinamentum
eius: et consumetur rubigo eius. Mul
to labore sudatum est et non exivit de
ea nimia rubigo eius neque per ignem.
Immunditia tua execrabilis quia
mundare te volui: et non es mundata
a sordibus tuis sed nec mundaberis pri
us: donec quiescere faciam indigna
tionem meam in te. Ego dominus
locutus sum. Veniet et faciam: non
transeam neque parcam neque placa
bor. Iuxta vias tuas et iuxta adinven
tiones tuas iudicabo te: dicit dominus
deus Et factum est verbum domini ad
me dicens fili hominis. ecce ego tollo
a te desiderabile oculorum tuorum in
plaga: et non planges neque plorabis
neque fluent lacrime tue. Ingemisce
tacens: mortuorum luctum non fa
cies. Corona tua circumligata sit tibi
et calciamenta tua erunt in pedibus
tuis. Nec amictu ora velabis: neque
cibos lugentium comedes. Locutus
sum ergo ad populum mane: et mor
tua est uxor mea vespere fecique ma
ne sicut preceperat michi: et dixit ad
me populus. Quare non indicas
nobis quid ista significent que tu
facis. Et dixi ad eos. Sermo domini
factus est ad me dicens loquere do
mui israel. Hec dicit dominus deus
Ecce ego polluam sanctuarium meum
superbiam imperii vestri et desiderabile
oculorum vestrorum et super quo pa
vet anima vestra. et filii vestri et filie vestre quas
reliquistis gladio cadent et facietis si
cut feci: ora amictu non velabitis: ne
que cibos lugentium comedetis. Coronas
habebitis in capitibus vestris et calciamen
ta in pedibus. Non plangetis neque fle
bitis sed tabescetis in iniquitatibus
vestris: et unusquisque gemet ad fratrem su
um. Eritque hiezechiel vobis in porten
tum iuxta omnia que fecit facietis
cum venerit istud: et scietis quia ego
dominus deus. Et tu fili hominis:
ecce in die qua tollam ab eis fortitu
dinem eorum et gaudium dignita
tis et desiderium oculorum eorum. su
per quo requiescunt anime eorum: fi
lios et filias eorum in die illa cum
venerit fugiens ad te ut annunciet

al' veniet

al' [illegible]

tibi: in die inquam illa aperietur os tuum
cum eo qui fugerit et loqueris et non
silebis ultra: eris eis in portentum
et scietis quia ego dominus. xxv

Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis. pone
faciem tuam contra filios ammon
et prophetabis de eis. et dices filiis am
mon. Audite verbum domini dei. Hec
dicit dominus deus pro eo quod dixis
tis. euge. euge. super sanctuarium
meum quia pollutum est et super ter
ram israel quoniam desolata est et
super domum iuda quoniam ducti sunt
in captivitatem: idcirco ego tradam
te filiis orientalibus in hereditatem et
collocabunt caulas suas in te: et po
nent in te tentoria sua. Ipsi comedent
fruges tuas: et ipsi bibent lac tuum.
Daboque rabbath in habitaculum ca
melorum. et filios ammon in cubi
le pecorum: et scietis quia ego dominus.
Quoniam hec dicit dominus deus. pro
eo quod plausisti manu. et percussisti
pede et gavisa es ex toto affectu super
terram israel: idcirco ecce ego exten
dam manum meam super te et tra
dam te in direptionem gentium et
interficiam te de populis et perdam te de
terris et conteram: et scies quia ego
dominus. Hec dicit dominus deus. pro
eo quod dixerunt moab et seir: ecce si
cut omnes gentes domus iuda: idcir
co ecce ego aperiam humerum moab
de civitatibus: de civitatibus inquam eius
et de finibus eius inclitas terre bethi
esmoth et beelmeon et cariathaim
filiis orientis cum filiis ammon.
Et dabo eam in hereditatem ut non
sit memoria ultra filiorum ammon
in gentibus. et in moab faciam iudi
cia: et scient quia ego dominus. Hec
dicit dominus deus pro eo quod fe
cit idumea ultionem ut se vindi
caret de filiis iuda: peccavitque delin
quens et vindictam expetivit de eis
idcirco hec dicit dominus deus. exten
dam manum meam super idumeam
et auferam de ea hominem et iumen
tum Et faciam eam desertam ab
austro: et qui sunt in dedan gladio
cadent. et dabo ultionem meam su
per idumeam per manum populi mei
israel: et facient in edom iuxta [illegible]

manum in furorem meum: et facient mi
chi in meam dicit dominus deus. Hec
dicit dominus deus. Pro eo quod fece
runt palestini vindictam et ulti se sunt
toto animo interficientes et implentes
inimicias veteres: propterea hec dicit
dominus deus. Ecce ego extendam
manum meam super palestinos: et in
terficiam interfectores: et perdam reli
quias maritime regionis. Faciam
que in eis ultiones magnas arguens
in furore: et scient quia ego dominus
cum dedero vindictam meam super
eos. ·xxvi·

XXVI Et factum est in undecimo anno
prima mensis: factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis. pro eo quod
dixit tyrus de ierusalem euge confracte
sunt porte populorum: conversa est ad
me implebor deserta est. Propterea
hec dicit dominus deus. Ecce ego super
te tyre et ascendere faciam ad te gen
tes multas: sicut ascendit mare fluc
tuans. Et dissipabunt muros tyri:
et destruent turres eius. Et radam
pulverem eius de ea: et dabo eam
in limpidissimam petram. Siccatio
sagenarum erit in medio maris:
quia ego locutus sum ait dominus
deus et erit in direptionem gentibus.
Filie quoque eius que sunt in agro gla
dio interficientur: et scient quia ego
dominus. Quia hec dicit dominus
deus. Ecce ego adducam ad tyrum
nabugodonosor regem babylonis
ab aquilone regem regum: cum equis
et curribus et equitibus et cetu populoque
magno. Filias tuas que sunt in agro
gladio interficiet: et circumdabit
te munitionibus et comportabit ag
gerem in gyro: et levabit contra te
clipeum et vineas et arietes temperabit
in muros tuos: et turres tuas destru
et in armatura sua. Inundatione
equorum eius operiet te pulvis eorum
a sonitu equitum et rotarum et cur
ruum movebuntur muri tui dum
ingressus fuerit portas tuas quasi
per introitum urbis dissipate: ungulis
equorum suorum conculcabit omnes
plateas tuas. Populum tuum gla
dio cedet: et statue tue nobiles in ter
ram corruent. Vastabunt opes tuas
diripient negotiationes tuas: et des

truent muros tuos. et domos tuas pre
claras subvertent et lapides tuos et lig
na tua et pulverem tuum: in medio
aquarum ponent. Et quiescere faciam
multitudinem canticorum tuorum: et
sonitus cytharum tuarum non audi
etur amplius. Et dabo te in limpidissimam
petram: siccatio sagenarum eris. Nec
edificaberis ultra: quia ego locutus sum
ait dominus deus. Hec dicit dominus
tyro. Nunquid non a sonitu ruine tue
et gemitu interfectorum tuorum cum
occisi fuerint in medio tui commove
buntur insule. Et descendent de sedibus
suis omnes principes maris et auferent
exuvias suas: et vestimenta sua vari
a abicient et induentur stupore. In terra
sedebunt: et attoniti super repentino ca
su tuo admirabuntur. Et assumentes
super te lamentum: dicent tibi. Quomodo
periisti que habitas in mari urbs in
clita que fuisti fortis in mari cum habi
tatoribus tuis: quos formidabant universi.
Nunc stupebunt naves in die pavoris
tui. et turbabuntur insule in mari. eo quod
nullus egrediatur ex te. Quia hec dicit
dominus deus cum dedero te urbem deso
latam sicut civitates que non habitan
tur et adduxero super te abyssum et o
peruerint te aque multe et detraxero te
cum his qui descendunt in lacum ad po
pulum sempiternum: et collocavero
te in terra novissima sicut solitudines
veteres cum his qui deducuntur in la
cum ut non habiteris. Porro cum dedero
gloriam in terra viventium: in nichi
lum redigam te et non eris et requi
sita non invenieris ultra in sempiter
num dicit dominus deus. ·xxvii·

XXVII Et factum est verbum domini ad
me dicens. Tu ergo fili hominis
assume super tyrum lamentum: et di
ces tyro que habitat in introitu maris
negociationi populorum ad insulas
multas. Hec dicit dominus deus. O ty
re tu dixisti perfecti decoris ego sum: et in
corde maris sita. Finitimi tui qui te e
dificaverunt impleverunt decorem
tuum: abietibus de sanir extruxerunt
te cum omnibus tabulatis maris. Ce
drum de libano tulerunt ut facerent tibi
malum: quercus de basan dolaverunt
in remos tuos. Transtra tua fecerunt
tibi ex ebore indico: et pretoriola de in

deus

ait Tunc

filiis italie. Byssus varia de egypto tex-
ta est tibi in velum ut poneretur in
malo: iacinctus et purpura de insu-
lis elisa facta sunt operimentum tuum
habitatores sydonis et aradii: fuerunt
remiges tui. Sapientes tui tyre facti
sunt gubernatores tui: senes biblii et
prudentes eius prebuerunt nautas ad
ministerium varie supellectilis tue.
Omnes naves maris et naute earum
fuerunt in populo negociationis tue.
Perse et lidii et libies erant in exercitu
tuo viri bellatores tui clipeum et galeam
suspenderunt in te pro ornatu tuo: filii
aradii cum exercitu tuo erant super
muros tuos in circuitu tuo sed et pigmei
qui erant in turribus tuis pharetras su-
as suspenderunt in muris tuis per gyrum
ipsi compleverunt pulcritudinem tu-
am. Kartaginenses negociatores tui
a multitudine cunctarum divitiarum
argento ferro stagno plumboque reple-
verunt nundinas tuas. Grecia thubal
et mosoch ipsi institores tui: mancipia
et vasa erea adduxerunt populo tuo
de domo thogorma: equos et equites et
mulos adduxerunt ad forum tuum fi-
lii dadan negociatores tui: insule mul-
te negociatio manus tue dentes ebur-
neos et hebeninos commutaverunt
in precio tuo. Syrus negociator tuus
propter multitudinem operum tuorum
gemmam purpuram et scutulata et
byssum et sericum et chodchod propo-
suerunt in mercatu tuo. Juda et terra
israel ipsi institores tui in frumento
primo: balsamum et mel et oleum et
resinam proposuerunt in nundinis
tuis. Damascenus negociator tuus in
multitudine operum tuorum in multi-
tudine diversarum opum: in vino
pingui in lanis coloris optimi. Dan et
grecia et mosel in nundinis tuis pro-
posuerunt ferrum fabrefactum: stacten et
calamus in negociatione tua. Dedan
institores tui in tapetibus ad sedendum
et arabia et universi principes cedar. Ipsi
negociatores manus tue. Cum agnis
et arietibus et hedis: venerunt ad te ven-
ditores saba et regma ipsi negociatores
tui cum universis primis aromatibus
et lapide precioso et auro: quod proposu-
erunt in mercatu tuo. Aran et chenne
et eden negociatores tui saba assur
chelmad venditores tui. Ipsi negociato-
res tui multifarie involucris iacinc-
ti et polimitarum gazarumque precio-
sarum: que obvolute et astricte erant
funibus. Cedros quoque habebant in ne-
gociationibus tuis: naves maris
principes tui in negociatione tua. Et
repleta es et glorificata nimis in
corde maris. In aquis multis adduxe-
runt te remiges tui. Ventus auster
contrivit te in corde maris. Divitie
tue et thesauri tui et multiplex in-
strumentum tuum: naute tui et
gubernatores tui qui tenebant supel-
lectilem tuam: et populo tuo preerant
viri quoque bellatores tui qui erant in
te cum universa multitudine tua que
est in medio tui cadent in corde maris
in die ruine tue. A sonitu clamoris
gubernatorum tuorum conturba-
buntur classes: et descendent de navi-
bus suis omnes qui tenebant remum.
Naute et universi gubernatores maris
in terra stabunt et ululabunt super
te voce magna et clamabunt ama-
re et superiacient pulverem capiti-
bus suis: et cinere conspergentur et ra-
dent super te calvicium et accingentur
ciliciis: et plorabunt te in amaritu-
dine anime ploratu amarissimo et
assument super te carmen lugubre
et plangent te. Que est ut tyrus que
obmutuit in medio maris? que in
exitu negociationum tuarum de
mari implesti populos multos in
multitudine divitiarum tuarum et
populorum tuorum ditasti reges
terre. Nunc contrita es a mari in profun-
dis aquarum: opes tue et omnis mul-
titudo tua que erat in medio tui ce-
ciderunt. Universi habitatores insula-
rum obstupuerunt super te: et reges
omnes tempestate percussi mutave-
runt vultus. Negociatores populorum
sibilaverunt super te: ad nichilum
deducta es et non eris usque in perpe-
tuum. XXVIII.

Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis dic
principi tyri. Hec dicit dominus de-
us: eo quod elevatum est cor tuum et di-
xisti deus ego sum et in kathedra dei
sedi in corde maris cum sis homo et
non deus. et dedisti cor tuum quasi

al' habuerunt

al' gemmam

al' coccum

al' mesel

negociatores tui

al' cum eis [illegible]

ne dei: ecce sapientior tu es daniele. Om
ne secretum non est absconditum a te.
In sapientia et prudentia tua fecisti ti
bi fortitudinem: et adquisisti aurum
et argentum in thesauris tuis. In
multitudine sapientie tue et in nego
tiatione tua multiplicasti tibi fortitu
dinem: et elevatum est cor tuum in
robore tuo. Propterea hec dicit dominus
deus: eo quod elevatum est cor tuum qua
si cor dei: idcirco ecce ego adducam super te
alienos robustissimos gentium. et
nudabunt gladios suos super pulcri
tudinem sapientie tue et polluent de
corem tuum. Interficient et detrahent
te: et morieris in interitu occisorum in
corde maris. Numquid dicens loqueris
deus ego sum coram interficientibus te
cum sis homo et non deus. in manu
occidentium te? Morte incircumciso
rum morieris in manu alienorum: quia
ego locutus sum ait dominus deus. Et
factus est sermo domini ad me dicens
fili hominis. leva planctum super
regem tyri et dices ei. Hec dicit dominus
deus. Tu signaculum similitudinis
plenus sapientia et perfectus decore: in
deliciis paradisi dei fuisti. Omnis la
pis preciosus operimentum tuum:
sardius topazius. et iaspis. chrisolitus
et onix et berillus. saphirus. et car
bunculus et smaragdus. Aurum opus
decoris tui: et foramina tua in die qua
conditus es preparata sunt. Tu cherub
extentus et protegens: et posui te in
monte sancto dei. In medio lapidum
ignitorum ambulasti perfectus in
viis tuis a die conditionis tue: donec
inventa est iniquitas in te. In multitu
dine negotiationis tue repleta sunt
interiora tua iniquitate et peccasti
et eieci te de monte dei. et perdidi te. o
cherub protegens de medio lapidum
ignitorum. Et elevatum est cor tuum
in decore tuo perdidisti sapientiam tuam
in decore tuo. In terram proieci te:
ante faciem regum dedi te ut cerne
rent te. In multitudine iniquitatum
tuarum: et iniquitate negotiationis
tue polluisti sanctificationem tuam
Producam ergo ignem de medio
tui qui comedat te: et dabo te in cine
rem super terram in conspectu omnium
videntium te. Omnes qui viderint
te in gentibus obstupescent super te: nichi
li factus es et non eris in perpetuum.
Et factus est sermo domini ad me dicens
fili hominis pone faciem tuam contra
sidonem. et prophetabis de ea et dices. Hec
dicit dominus deus. Ecce ego ad te sydon
et glorificabor in medio tui. et scient
quia ego dominus cum fecero in ea
iudicia et sanctificatus fuero in ea.
et immittam ei pestilentiam et sangui
nem in plateis eius: et corruent in
terfecti in medio eius gladio per circui
tum: et scient quia ego dominus et non
erit ultra domui israel offendiculum
amaritudinis et spina dolorem in
ferens undique per circuitum eorum qui
adversantur eis. et scient quia ego do
minus deus. Hec dicit dominus deus
Quando congregavero domum israel
de populis in quibus dispersi sunt et sancti
ficabor in eis coram gentibus: et habi
tabunt in terra sua quam dedi ser
vo meo iacob et habitabunt in ea
secure et edificabunt domos planta
buntque vineas et habitabunt confi
denter cum fecero iudicia in omnibus
qui adversantur eis per circuitum: et
scient quia ego dominus deus eorum.

XXIX

In anno decimo in duodecimo mense
in una die mensis factum est verbum
domini ad me dicens. fili hominis
pone faciem tuam contra pharao
nem regem egypti et prophetabis
de eo: et de egypto universa loquere
et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce
ego ad te pharao rex egypti draco
magne qui cubas in medio fluminum
tuorum, squamis tuis. Et extraham
te de medio fluminum tuorum et u
niversi pisces tui squamis tuis ad
herebunt et proiciam te in desertum
et omnes pisces fluminis tui super
faciem terre cades: non colligeris ne
que congregaberis. Bestiis terre et vo
latilibus celi dedi te ad devorandum
et scient omnes habitatores egypti
quia ego dominus pro eo quod fuisti
baculus harundineus domui israel
quando apprehenderunt te manu
sua et confractus es et lacerasti om
nem humerum eorum et dissolvisti
omnes renes eorum: et in innitentibus
eis super te comminutus es. Prop
terea hec dicit dominus deus ecce ego

[Margin:] Et dicis meus est fluvius Et ego feci memetipsum Et ponam frenum in maxillis tuis et agglutinabo pisces fluminum tuorum.

ad ducam sup te gladium et interficiā
de te hominem et iumentum et erit
terra egypti in desertum et in solitudi
nem: et scient quia ego dominus eo
quod dixeris fluuius meus est et ego
feci eum: iccirco ecce ego ad te et ad flu
mina tua. Daboque terram egypti in so
litudines. Gladio dissipatam a turre
sienes: usque ad terminos ethiopie. Nō
transibit p eam. hominis: neque pes
iumenti gradietur in ea et non ha
bitabitur quadraginta annis. Dabo
que terram egypti desertam in medio
terrarum desertarum et ciuitates
eius in medio urbium subuersarum
erunt desolate quadraginta annis.
Et dispgam egyptios in nationes
et uentilabo eos in terras: quia hec
dicit dominus deus post finem qua
draginta annorum congregabo egyp
tum de populis in quibus dispsi fuerat
et reducam captiuitatem egypti et
collocabo eos in terra phatures in ter
ram natiuitatis sue: et erunt ibi in
regnum humile. Inter regna cetera
erit humillima: et non eleuabitur
ultra super nationes. Et inminuā
eos ne imperent gentibus neque erunt
ultra domui israel in confidentia do
centes iniquitatem ut fugiant et
sequantur eos et scient quia ego do
minus deus. Et factum est in uicesi
mo et septimo anno in primo in u
na mensis factum est uerbum dni
ad me dicens. fili hominis nabugo
donosor rex babylonis: seruire fecit
exercitum suum seruitute magna
aduersus tyrum. Omne caput decal
uatum et omnis humerus depila
tus est: et merces non est reddita ei
neque exercitui eius de tyro pro serui
tute qua seruiuit michi aduersus eam.
Propterea hec dicit dominus deus.
Ecce ego dabo nabugodonosor regem
babylonis in terra egypti et capiet
multitudinem eius et depredabitur
manubias eius et diripiet spolia eius
et erit merces exercitui illius: et opere
pro quo seruiuit aduersus eam. Dedi
ei terram egypti: pro eo quod labora
uerit michi ait dominus deus. In
die illo pullulabit cornu domui israel
et tibi dabo apertum os in medio eorum
et scient quia ego dominus. XXX.

Et factum est uerbum domini
ad me dicens. fili hominis:
propheta et dic. hec dicit dominus
us. ululate. ue. ue. diei. quia iuxta
est dies: et appropinquat dies domini
dies nubis tempus gentium erit. Et
ueniet gladius in egyptum. et erit
pauor in ethiopia cum ceciderint
uulnerati in egypto: et ablata fuerit
multitudo illius et destructa funda
menta eius. Ethiopia et libia et
et omne reliquum uulgus et
et filii terre federis: cum eis gladio
cadent. hec dicit dominus deus. Et
corruent fulcientes egyptum et de
struetur superbia imperii eius a turre
siene gladio cadent in ea ait domin
exercituum. Et dissipabuntur in me
dio terrarum desolatarum: et urbes
eius in medio ciuitatum deserta
erunt. et scient quia ego dominus
cum dedero ignem in egypto: et at
triti fuerint omnes auxiliatores
In die illa egredientur nuntii a fa
cie mea in trieribus ad conterendam
ethiopie confidentiam: et erit pauor
in eis in die egypti quia absque du
bio ueniet. hec dicit dominus deus.
Et cessare faciam multitudinem e
gypti in manu nabugodonosor re
gis babylonis. Ipse et populus eius
cum eo fortissimi gentium adduc
tur ad disperdendam terram et eua
ginabunt gladios suos super egyptum
et implebunt terram interfectis. Et
faciam alueos fluminum aridos.
Et tradam terram in manus pes
simorum et dissipabo terram et ple
nitudinem eius in manus alieno
Ego dominus locutus sum. hec dicit
dominus deus et disperdam simula
et cessare faciam idola de memphis
et dux de terra egypti non erit ampl
et dabo terrorem in terra egypti. Et dis
perdam terram phatures et dabo ignem
in taphnis et faciam iudicia in ale
xandria. Et effundam indignationem
meam super pelusium robur egypti.
et interficiam multitudinem alexan
drie. et dabo ignem in egypto. Quasi
parturiens dolebit pelusium. et alexan
dria erit dissipata. et in memphis an
gustie cotidiane. Iuuenes eliopoleos
et bubasti gladio cadent: et ipse

ducuntur et in taphnis nigrescet di
es: cum contrivero ibi sceptra egypti
et defecerit in ea superbia ~~egypti~~ poten
tie eius. Ipsam nubes operiet: filie autem
eius in captivitatem ducentur et faciam
iudicia in egypto: et scient quia ego dominus
Et factum est in undecimo anno in primo
mense in septima mensis: factum est verbum
domini ad me dicens. Fili hominis
brachium pharaonis regis egypti con
fregi. et ecce non est obvolutum ut red
deretur ei sanitas. ut ligaretur pan
niculis: ut fasciaretur linteolis et recepto
robore posset tenere gladium. Propterea
hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
pharaonem regem egypti et commi
nuam brachium eius forte sed confra
ctum. Et deiciam gladium de manu eius
et dispergam egyptum ~~in nationibus~~ in gentibus
et ventilabo eos in terris. Et confortabo
brachia regis babylonis: daboque gladi
um meum in manu eius. et confringam
brachia pharaonis: et gement gemi
tibus interfecti coram facie eius. Et con
fortabo brachia regis babylonis et bra
chia pharaonis concident: et scient quia
ego dominus cum dedero gladium
meum in manu regis babylonis et
extenderit eum super terram egypti et
dispergam egyptum in nationes. et
ventilabo eos in terris: et scient quia
ego dominus. XXXI.

Et factum est in anno undecimo
in tertio, prima mensis: factum
est verbum domini ad me dicens. Fili
hominis: dic pharaoni regi egypti et
populo eius. Cui similis factus es in
magnitudine tua? Ecce assur quasi ce
drus in libano pulcher ramis et fron
dibus nemorosus excelsusque altitudine
et inter condensas frondes elevatum est
cacumen eius. Aque nutrierunt illum
abyssus exaltavit eum. Flumina eius
manabant in circuitu radicum eius
et rivos suos emisit ad universa ligna
regionis. propterea elevata est alti
tudo eius super omnia ligna regionis
et multiplicata sunt arbusta eius: et
elevati sunt rami eius pre aquis mul
tis. Cumque extendisset umbram suam in ra
mis eius fecerunt nidos omnia vo
latilia celi: et sub frondibus eius genu
erunt omnes bestie saltuum. Et sub
umbraculo eius habitabat cetus
gentium plurimarum: eratque pulcher
rimus in magnitudine sua et in dila
tatione arbustorum suorum. Erat enim
radix illius iuxta aquas multas. Ce
dri non fuerunt altiores illo in paradi
so dei. abietes non adequaverunt summi
tatem eius: et platani non fuerunt eque
frondibus illius. Omne lignum paradi
si dei non est assimilatum illi et pulchri
tudini eius: quoniam speciosum feci e
um et multis condensisque frondibus. et
emulata sunt eum omnia ligna vo
luptatis: que erant in paradyso dei.
Propterea hec dicit dominus deus. Pro
eo quod sublimatus est in altitudine (al' latitudine)
et dedit summitatem suam virentem
atque condensam: et elevatum est cor
eius in altitudine sua. tradidi eum
in manu fortissimi gentium. faciens
faciet ei: iuxta impietatem eius eieci
eum et succident illum alieni et cru
delissimi nationum et proicient eum
super montes: et in cunctis convallibus
corruent rami eius. Et confringentur
arbusta eius in universis rupibus terre:
et recedent de umbraculo eius ~~omnes~~
populi terre et relinquent eum. In rui
na eius habitaverunt omnia volati
lia celi: et in ramis eius fuerunt u
niverse bestie regionis. Quam obrem non
elevabuntur in altitudine sua omnia
ligna aquarum neque ponent sublimi
tatem suam inter nemorosa atque fron
dosa: nec stabunt in sublimitate sua
omnia que irrigantur aquis: quia
omnes traditi sunt in mortem ad
terram ultimam in medio filiorum
hominum: ad eos qui descendunt in
lacum. Hec dicit dominus deus. In die
qua descendit ad inferos [illegible] luctum.
operui eum abysso et prohibui flumina
eius: et coercui aquas multas. Con
tristatus est super eum libanus: et om
nia ligna agri: concussa sunt. A soni
tu ruine eius commovi gentes. cum
deducerem eum ad infernum: cum his
qui descendebant in lacum. Et consolata
sunt in terra infima omnia ligna vo
luptatis egregia atque preclara in li
bano: universa que irrigabantur aquis.
Nam et ipsi cum eo descendent ad infer
num ad interfectos gladio: et brachi
um uniuscuiusque sedebit sub umbra
culo eius in medio nationum. Cui

assimulatus es o inclite atque sublimis
inter ligna voluptatis? Ecce deductus
es cum lignis voluptatis ad terram
ultimam. In medio incircumcisorum
dormies cum his qui interfecti sunt
gladio. Ipse est pharao et omnis mul
titudo eius dicit dominus deus. XXXII

XXXII

Et factum est in duodecimo anno
in mense duodecimo in una
mensis: factum est verbum domini ad
me dicens. Fili hominis: assume la
mentum super pharaonem regem e
gypti: et dices ad eum. Leoni gentium
assimulatus es. et draconi qui est in
mari et ventilabas cornu in fluminibus
tuis: et conturbabas aquas pedibus tuis
et conculcabas flumina earum. Prop
terea hec dicit dominus deus. Expandam
super te rete meum in multitudine po
pulorum multorum: et extraham te
in sagena mea. Et proiciam te in terram
super faciem agri abiciam te. Et habita
re faciam super te omnia volatilia ce
li: et saturabo de te bestias universe ter
re. et dabo carnes tuas super montes: et im
plebo colles tuos sanie tua. et irriga
bo terram fetore sanguinis tui super
montes: et valles implebuntur ex
te. et operiam cum extinctus fueris celum

al' celos

et nigrescere faciam stellas eius. Solem
nube tegam: et luna non dabit lumen
suum. Omnia luminaria celi me
rere faciam super te: et dabo tenebras
super terram tuam dicit dominus deus
cum ceciderint vulnerati tui in medio
terre ait dominus deus. et irritabo cor
multorum populorum: cum induxero
contritionem tuam in gentibus super
terras quas nescis. Et stupescere faciam
super te populos multos et reges eorum
horrore nimio formidabunt super te. ·A·
cum volare ceperit gladius meus super
facies eorum. Et obstupescent repente
singuli pro anima sua in die ruine
tue: quia hec dicit dominus deus. Gla
dius regis babylonis veniet tibi:
in gladiis fortium deiciam multitu
dinem tuam. Inexpugnabiles gentes
omnes he. Et vastabunt superbiam e
gypti: et dissipabitur multitudo eius
Et perdam omnia iumenta eius que
erant super aquas plurimas: et non
conturbabit eas pes hominis ultra:
neque ungula iumentorum turbabit

·A· al' pro vindictis iniquitates quas operatus es

eas. Tunc purissimas reddam aquas
eorum: et flumina eorum quasi ole
um adducam ait dominus deus
cum dedero terram egypti desolatam.
Deseretur autem terra a plenitudi
ne sua quando percussero omnes ha
bitatores eius: et scient quia ego do
minus. Planctus est: et plangent
eum: super egyptum et super multitudi
ne eius plangent eum ait dominus
deus. Et factum est in duodecimo an
no in quinta decima mensis fac
tum est verbum domini ad me dicens. Fi
li hominis: cane carmen lugubre
super multitudinem egypti: et detra
he eam ipsam et filias gentium ro
bustarum ad terram ultimam
cum his qui descendunt in lacum.
Quo pulchrior es: descende et dormi
cum incircumcisis in medio inter
fectorum gladio cadent. Gladius da
tus est: attraxerunt eam et omnes
populos eius. Loquentur ei potentis
simi robustorum de medio inferni
qui cum auxiliatoribus eius descende
runt: et dormierunt incircumcisi
interfectique gladio. Ibi assur et
omnis multitudo eius: in circuitu
illius sepulchra eius. Omnes inter
fecti et qui ceciderunt gladio quorum
data sunt sepulcra in novissimis la
cis. Et facta est multitudo eius per gy
rum sepulcri eius: universi interfecti ca
dentes gladio: qui dederant quon
dam formidinem in terra viventium.
Ibi elam et omnis multitudo
per gyrum sepulcri sui. Omnes hi
interfecti ruentes gladio: qui de
scenderunt incircumcisi ad terram
ultimam qui posuerunt terrorem
suum in terra viventium. et portaverunt
ignominiam suam cum
his qui descendunt in lacum. In medio
interfectorum posuerunt cubile
in universis populis eius in circuitu
eius sepulcrum illius. Omnes hi
incircumcisi interfectique gladio. De
derunt enim terrorem suum in terra
viventium: et portaverunt igno
miniam suam cum his qui descen
dunt in lacum. In medio interfecto
rum positi sunt. Ibi mosoch et thubal et
omnis multitudo eius: in circuitu il
lius sepulcra eius. Omnes hi

incircumcisi interfectique et cadentes gladio qui dederunt formidinem suam in terra viventium. Et non dormient cum fortibus cadentibusque incircumcisis qui descenderunt ad infernum cum armis suis et posuerunt gladios suos sub capitibus suis et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum quia terror fortium facti sunt in terra viventium. Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris et dormies cum interfectis gladio. Ibi Idumea et reges eius et omnes duces eius qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio et qui cum incircumcisis dormierunt et cum his qui descendunt in lacum. Ibi principes aquilonis omnes et universi venatores qui deducti sunt cum interfectis gladio pavientes et in sua fortitudine confusi: qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio et portaverunt confusionem suam cum his qui descendunt in lacum. Vidit eos Pharao et consolatus est super universa multitudine sua que interfecta est gladio, Pharao et omnis exercitus eius ait dominus deus quia dedit terrorem suum in terra viventium et dormivit in medio incircumcisorum cum interfectis gladio Pharao et omnis multitudo eius ait dominus deus. XXXIII.

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis loquere ad filios populi tui: et dices ad eos. Terra cum induxero super eam gladium et tulerit populus terre virum unum de novissimis suis et constituerit eum super se speculatorem et ille viderit gladium venientem super terram et cecinerit bucina et adnuntiaverit populo: audiens autem quisquis ille est sonum bucine non se observaverit veneritque gladius et tulerit eum: sanguis ipsius super caput eius erit. Sonum bucine audivit et non se observavit: sanguis eius in ipso erit. ~~Si autem se observaverit sanguis eius in ipso erit.~~ Si autem se custodierit: animam suam salvabit. Quod si speculator viderit gladium venientem et non insonuerit bucina et populus non se custodierit et venerit gladius et tulerit de eis animam: ille quidem ~~animas suas~~ in iniquitate sua captus est: sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. [margin: non plus tu sed ego] Et tu fili hominis speculatorem dedi te domui Israel. Audiens ergo ex ore meo sermonem: adnuntiabis eis ex me. Si me dicente ad impium impie morte morieris: non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem adnuntiante te ad impium ut a viis suis convertatur non fuerit conversus a via sua: ipse in iniquitate sua morietur: porro tu animam tuam liberasti. Tu ergo fili hominis: dic ad domum Israel. Sic locuti estis dicentes. Iniquitates nostre et peccata nostra super nos sunt: et in ipsis nos tabescimus. Quomodo ergo vivere poterimus? Dic ad eos. Vivo ego dicit dominus deus. nolo mortem impii sed ut revertatur impius a via sua et vivat. Convertimini a viis vestris pessimis et quare moriemini domus Israel. Tu itaque fili hominis dic ad filios populi tui. Iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die peccaverit: et impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua. et iustus non poterit vivere in iustitia sua in quacumque die peccaverit. Etiam si dixero iusto quod vita vivat et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem. omnes iustitie eius oblivioni tradentur: et in iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Si autem dixero impio morte morieris et egerit penitentiam a peccato suo feceritque iudicium et iustitiam et pignus restituerit ille impius. rapinamque reddiderit in mandatis vite ambulaverit. neque fecerit quicquam iniustum vita vivet et non morietur. Omnia peccata eius que peccavit non imputabuntur ei. Iudicium et iustitiam fecit: vita vivet. Et dixerunt filii populi tui. Non est equi ponderis via domini: et ipsorum via iniusta est. Cum enim recesserit iustus a iustitia sua feceritque iniquitates: morietur in eis. Et cum recesserit impius ab impietate sua feceritque iudicium et iustitiam vivet in eis et dicitis. Non est recta via domini. Unumquemque iuxta

uias suas iudicabo de uobis domus israhel.
Et factum est in duodecimo anno in de
cimo mense in quinta mensis transmi
grationis nostre: uenit ad me qui fu
gerat de ierusalem dicens uastata est ciui
tas. Manus autem domini facta fuerat
ad me uespere antequam ueniret qui fuge
rat: aperuitque os meum donec ueniret
ad me mane et aperto ore meo non silui
amplius. Et factum est uerbum domini
ad me dicens. Fili hominis: qui habitant
in ruinosis his super humum israel.
loquentes aiunt. Unus erat abraham:
et hereditate possedit terram. Nos autem
multi sumus: nobis data est terra in
possessionem. Iccirco dices ad eos. Hec di
cit dominus deus. Qui in sanguine
comeditis et oculos uestros leuatis ad
inmunditias uestras et sanguinem
funditis: numquid terram hereditate
possidebitis? Stetistis in gladiis uestris
fecistis abhominationes, et unusquis
que uxorem proximi sui polluit: et ter
ram hereditate possidebitis? Hec dices
ad eos. Sic dicit dominus deus. Uiuo
ego quia qui habitant in ruinosis: gla
dio cadent et qui in agro est: bestiis tra
detur ad deuorandum. Qui autem in
presidiis et in speluncis sunt: peste mo
rientur. Et dabo terram in solitudinem
et in desertum: et deficiet superba fortitu
do eius et desolabuntur montes israel
eo quod nullus sit qui per eos transeat
et scient quia ego dominus cum dedero
terram eorum desolatam et desertam
propter uniuersas abhominationes
suas quas operati sunt. Et tu fili homi
nis: filii populi tui qui loquuntur de te iux
ta muros et in ostiis domorum et dicunt
unus ad alterum uir ad proximum
suum loquentes: uenite et audiamus
quis sit sermo egrediens a domino. Et
ueniunt ad te sicut si ingrediatur populus meus
et sedent coram te populus ~~meus~~ et au
diunt sermones tuos et non faciunt
eos: quia in canticum oris sui uertunt
illos et auaritiam suam sequitur cor
eorum. Et es eis quasi carmen musicum
quod suaui dulcique sono canitur. Et au
dient uerba tua: et non facient ea. Et cum
uenerit quod predictum est ecce enim ue
nit: tunc scient quod prophetes fuerit in
ter eos. xxxiiii.

XXXIIII

Et factum est uerbum domini ad
me dicens. Fili hominis, propheta de pasto
ribus israel: propheta et dices pastoribus
Hec dicit dominus deus. Ue pastoribus
israel: qui pascebant semetipsos. Nonne
greges pascuntur a pastoribus? Lac co
medebatis: et lanis operiebamini et
quod crassum erat occidebatis gregem
autem meum non pascebatis quod
infirmum fuit non consolidastis et
quod egrotum non sanastis quod fractum
est non alligastis: et quod abiec
tum est non reduxistis. Quod periit
quesistis: sed cum austeritate impera
batis eis et cum potentia et disperse
oues mee eo quod non esset pastor et fa
cte sunt in deuorationem omnium bes
tiarum agri et disperse sunt. Errauerunt
greges mei in cunctis montibus
et in uniuerso colle excelso: et super om
nem faciem terre dispersi sunt greges
mei et non erat qui requireret. Non
~~erat inquam qui requireret.~~ Propter
ea pastores audite uerbum domini.
Uiuo ego dicit dominus deus: quia
pro eo quod facti sunt greges mei
in rapinam et oues mee in deuorati
onem omnium bestiarum agri eo
quod non esset pastor: neque enim quesi
erunt pastores gregem meum sed
pascebant pastores semetipsos et gre
ges meos non pascebant: propterea
pastores audite uerbum domini. Hec
dicit dominus deus. Ecce ego ipse su
per pastores requiram gregem meum
de manu eorum et cessare eos faciam
ut ultra non pascant gregem meum
nec pascant ultra pastores semetip
sos et liberabo gregem meum de
ore eorum et non erit ultra eis in cibum.
Quia hec dicit dominus deus. Ecce
ego ipse requiram oues meas et
uisitabo eas sicut uisitat pastor gre
gem suum in die quando fuerit in
medio ouium suarum dissipatarum.
Sic uisitabo oues meas et liberabo
eas de omnibus locis in quibus disperse
fuerant in die nubis et caliginis. Et
educam eas de populis et congregabo
eas de terris. Et inducam eas
in terram suam et pascam eas in
montibus israel: in riuis et in cunctis
sedibus terre. In pascuis uberrimis pas
cam eas: et in montibus excelsis is
rael erunt pascue earum. Ibi requiescent

Marginalia: ^ uestras; al' superbia; al' prophe; al' in medio eorum

in herbis uirentibus: et in pascuis pinguibus pascentur super montes israel. Ego pascam oves meas: et ego eas accubare faciam dicit dominus deus. Quod perierat requiram: et quod abiectum erat reducam: et quod fractum fuerat alligabo: et quod infirmum fuerat consolidabo et quod pingue et forte custodiam: et pascam illos in iudicio. Vos autem greges mei: hec dicit dominus deus. Ecce ego iudico inter pecus et pecus: arietum et hircorum. Nonne vobis satis erat pascua bona depasci: Insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus; et cum purissimam biberetis aquam: reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oves mee his que conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur: et que pedes vestri turbaverant hec bibebant. Propterea hec dicit dominus deus ad vos. Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue et macilentum pro eo quod lateribus et humeris impingebatis: et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora donec dispergerentur foras: salvabo gregem meum et non erit ultra in rapinam. Et iudicabo inter pecus et pecus. Et suscitabo super ea pastorem unum qui pascat ea servum meum david: ipse pascet ea et ipse erit eis in pastorem. Ego autem dominus ero eis in deum: et servus meus david princeps in medio eorum. Ego dominus locutus sum. Et faciam cum eis pactum pacis: et cessare faciam bestias pessimas de terra: et qui habitant in deserto securi dormient in saltibus. Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem: et educam imbrem in tempore suo, pluvie benedictionis erunt: et dabit lignum agri fructum suum et terra dabit germen suum et erunt in terra sua absque timore et scient quia ego dominus cum contrivero catenas iugi eorum: et eruero eos de manu imperantium sibi. Et non erunt ultra in rapinam gentibus, neque bestie terre devorabunt eos sed habitabunt confidenter absque ullo terrore et suscitabo eis germen nominatum et non erunt ultra imminuti fame in terra neque portabunt amplius obprobria gentium et scient quia ego dominus deus eorum cum eis: et ipsi populus meus domus israel ait dominus deus: vos autem greges mei greges pascue mee homines estis et ego dominus deus vester dicit dominus deus. xxxv.

XXXV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam adversum montem seir: et prophetabis de eo et dices illi. Hec dicit dominus deus ecce ego ad te mons seir et extendam manum meam super te: et dabo te desolatum atque desertum urbes tuas demoliar et tu desertus eris. et scies quia ego dominus: eo quod fueris inimicus sempiternus. et concluseris filios israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum: in tempore iniquitatis extreme. Propterea vivo ego dicit dominus deus quoniam sanguini tradam te: et sanguis te persequetur: et cum sanguinem oderis: sanguis persequetur te. et dabo montem seir desolatum et desertum: et auferam de eo euntem et redeuntem et implebo montes eius occisorum suorum. In collibus tuis et in vallibus tuis atque in torrentibus interfecti gladio cadent. In solitudines sempiternas tradam te: et civitates tue non habitabuntur: et scies quoniam ego dominus. Eo quod dixeris due gentes et due terre mee erunt et hereditate possidebo eas: cum esset dominus ibi: propterea vivo ego dicit dominus deus: quia faciam iuxta iram tuam et secundum zelum tuum quem fecisti odio habens eos. Et notus efficiar per eos cum te iudicavero. et scies quia ego dominus. Audivi universa obprobria tua que locutus es de montibus israel dicens: deserti nobis dati sunt ad devorandum. Et insurrexistis super me ore vestro et derogastis adversum me: verba vestra ego audivi. Hec dicit dominus deus. letante universa terra in solitudinem te redigam. Sicut gavisus es super hereditatem domus israel eo quod fuerit dissipata sic faciam tibi. Dissipatus eris mons seir: et idumea omnis: et scies quia ego dominus. xxxvi.

al' ad eū

al' sciet

XXXVI

Tu autem fili hominis propheta super montes israel et dices. Montes israel. audite verbum domini

Hec dicit dominus deus eo quod dixe-
rit inimicus de vobis euge altitudines
sempiterne in hereditatem date sunt
nobis: propterea vaticinare et dic
Hec dicit dominus deus Pro eo quod
desolati estis et conculcati per circuitum
et facti in hereditatem reliquis gen-
tibus et ascendistis super labium lin-
gue et obprobrium populi: propterea
montes israel audite verbum domini
dei Hec dicit dominus deus montibus
et collibus torrentibus vallibus que et desertis
parietinis: et urbibus derelictis que de-
populate sunt et subsannate a reliquis
gentibus per circuitum. Propterea hec
dicit dominus deus Quoniam in igne
zeli mei locutus sum de reliquis
gentibus et de idumea universa que de-
derunt terram meam sibi in heredi-
tatem cum gaudio et toto corde et ex
animo et eiecerunt eam ut vastarent.
Iccirco vaticinare super humum israel
et dices montibus et collibus iugis et
vallibus Hec dicit dominus deus. Ecce
ego in zelo meo et in furore meo lo-
cutus sum: eo quod confusionem
gentium sustinueritis. Iccirco hec
dicit dominus deus Ego levavi ma-
num meam in gentes que in circui-
tu vestro sunt ipse confusionem suam
portent: vos autem montes israel
ramos vestros germinetis. et fructum
vestrum afferatis populo meo israel prope
enim est ut veniat: quia ecce ego
ad vos. et convertar ad vos. Et ara-
bimini: et accipietis sementem Et
multiplicabo in vobis homines
omnemque domum israel: et habita-
buntur civitates et ruinosa instau-
rabuntur: et replebo vos hominibus
et iumentis: et multiplicabuntur et
crescent. Et habitare vos faciam sicut
a principio: bonisque donabo maioribus
quam habuistis ab initio. Et scietis
quia ego dominus Et adducam super
vos homines populum meum israel
et hereditate possidebunt te. et eris eis
in hereditatem et non addes ultra ut
absque eis sis. Hec dicit dominus deus Pro
eo quod dicunt de vobis devoratrix
hominum es et suffocans gentem
tuam. propterea homines non come-
des amplius et gentem tuam non
necabis ultra ait dominus deus Nec

auditam faciam in te amplius con-
fusionem gentium et obprobrium
populorum nequaquam portabis
et gentem tuam non amittes am-
plius ait dominus deus

Et factum est verbum domini
ad me dicens. fili hominis:
domus israel habitaverunt in hu-
mo sua: et polluerunt eam in vi-
is suis et in studiis suis iuxta immun-
diciam menstruate: facta est via e-
orum coram me et effudi indignationem
meam super eos pro sanguine quem
effuderunt super terram: et in idolis
suis polluerunt eam. Et dispersi eos
in gentes et ventilati sunt in terras
iuxta vias eorum. et adinventio-
nes iudicavi eos Et ingressi sunt
ad gentes ad quas introierunt et
polluerunt nomen sanctum meum
cum diceretur de eis populus domini
iste est: et de terra eius egressi sunt
Et peperci nomini meo sancto: quod
polluerat domus israel in gentibus
ad quas ingressi sunt Iccirco dices
domui israel. Hec dicit dominus deus
Non propter vos ego faciam domus
israel: sed propter nomen sanctum
meum quod polluistis in gentibus
ad quas intrastis et sanctificabo no-
men meum magnum quod pollutum
est inter gentes. quod polluistis in me-
dio earum. ut sciant gentes quia ego
dominus ait dominus exercituum. cum
sanctificatus fuero in vobis coram
eis. Tollam quippe vos de gentibus
et congregabo de universis terris et
adducam vos in terram vestram et
effundam super vos aquam mun-
dam et mundabimini ab omnibus in-
quinamentis vestris: et ab universis ido-
lis vestris mundabo vos. Et dabo vobis
cor novum et spiritum novum po-
nam in medio vestri. Et auferam cor
lapideum de carne vestra: et dabo vobis
cor carneum: et spiritum meum
ponam in medio vestri. Et faciam ut in
preceptis meis ambuletis: et iudicia
mea custodiatis et operemini Et ha-
bitabitis in terra quam dedi patribus
vestris et eritis michi in populum: et
ego ero vobis in deum et salvabo
vos ex universis inquinamentis
vestris: et vocabo frumentum et mul-

[multi]plicabo illud et non imponam vobis [fa]mem. et multiplicabo fructum lig[ni] et germina agri: ut non portetis [u]ltra obprobrium famis in gentibus. [E]t recordabimini viarum vestrarum [pe]ssimarum studiorumque non [bo]norum: et displicebunt vobis in[i]quitates vestre et scelera vestra. Non pro[pter] vos ego faciam ait dominus deus [no]tum sit vobis. Confundimini et [er]ubescite super viis vestris domus [Is]rael. Hec dicit dominus deus. In [di]e qua mundavero vos ex omnibus [in]iquitatibus vestris et habitare fe[cero] urbes et instauravero ruinosa [e]t terra deserta fuerit exculta que [qu]ondam erat desolata in oculis omnis [via]toris: dicent. Terra illa inculta [fa]cta est ut ortus voluptatis. Et civi[tates] deserte et destitute atque suffosse [m]unite sederunt. Et scient gentes que[cum]que derelicte fuerint in circuitu [ves]tro quia ego dominus edificavi dis[s]ipata plantavique inculta: ego do[mi]nus locutus sum. et fecerim. Hec [dic]it dominus deus. Adhuc in hoc in[ve]nient me domus israel: ut faciam [e]is. Multiplicabo eos sicut gregem [ho]minum: ut gregem sanctum: [u]t gregem ierusalem in sollempnitatibus [e]ius. Sic erunt civitates deserte ple[n]e gregibus hominum: et scient quia ego dominus. ·xxxvii·

[F]acta est super me manus do[mi]ni et eduxit me in spiritu do[mi]ni et dimisit me in medio campi qui erat plenus ossibus: et circumduxit me per ea in gyro. Erant autem multa valde super faciem campi siccaque vehementer. Et dixit ad me fili ho[mi]nis: putas ne vivent ossa ista? Et dixi: Domine deus tu nosti. Et dixit ad me vaticinare de ossibus istis: et di[ce]s eis. Ossa arida audite verbum domini. Hec dicit dominus deus ossibus his. Ecce ego intromittam in vos spiritum et vivetis: et dabo super vos ner[v]os et succrescere faciam super vos car[n]es et superextendam in vobis cutem et dabo vobis spiritum et vivetis et scietis quia ego dominus. Et prophetavi sicut preceperat michi dominus. Factus est autem sonitus prophetante me et ecce commotio. Et accesserunt ossa

ad ossa: unumquodque ad iuncturam suam. Et vidi: et ecce super ea nervi et carnes ascenderunt: et extenta est in eis cutis desuper et spiritum non habebant. et dixit ad me vaticinare ad spiritum. Hec dicit dominus deus. A quatuor ventis veni spiritus: et insuffla super interfectos istos et reviviscant. Et prophetavi sicut preceperat michi et ingressus est in ea spiritus et vixerunt. Steteruntque super pedes suos: exercitus grandis nimis valde. Et dixit ad me fili hominis. ossa hec universa: domus israel est. Ipsi dicunt aruerunt ossa nostra. et periit spes nostra et abscisi sumus. Propterea vaticinare et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego aperiam tumulos vestros et educam de sepulchris vestris populus meus. Et inducam vos in terram israel. et scietis quia ego dominus deus cum aperuero sepulcra vestra et eduxero vos de tumulis vestris populus meus: et dedero spiritum meum in vobis et vixeritis. Et requiescere vos faciam super humum vestram et scietis quia ego dominus locutus sum et feci. ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens et tu fili hominis: sume tibi lignum unum et scribe super illud iude et filiorum israel: sociis eius. Et tolle lignum alterum et scribe super illud iude et ioseph: lignum effraim et cuncte domus israel sociorumque eius. Et adiunge illa unum ad alterum tibi in lignum unum: et erunt in unionem in manu tua. Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes nonne indicas nobis quid in his tibi velis: loqueris ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego assumam lignum ioseph quod est in manu effraim et tribus israel que iuncte sunt ei. et dabo illas pariter cum ligno iuda et faciam eos in lignum unum: et erunt unum in manu eius. Erunt autem ligna super que scripseris in manu tua in oculis in oculis eorum et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego assumam filios israel de medio nationum ad quas abierunt et congregabo eos undique et adducam eos ad humum suam. Et faciam eos gentem unam in terra in montibus israel: et rex unus erit omnibus im

peccans. Et non erunt ultra due gentes nec dividentur amplius in duo regna neque polluentur ultra in idolis suis et in abhominationibus et in cunctis iniquitatibus suis. Et salvos eos faciam de universis sedibus suis in quibus peccaverunt et mundabo eos: et erunt michi populus et ego ero eis deus: et servus meus david rex super eos et pastor unus erit omnium eorum: in iudiciis meis ambulabunt, et mandata mea custodient et facient ea. Et habitabunt super terram quam dedi servo meo iacob in qua habitaverunt patres vestri: et habitabunt super eam ipsi et filii eorum et filii filiorum eorum usque in sempiternum et david servus meus princeps eorum in perpetuum et percutiam illis fedus pacis: pactum sempiternum erit eis. Et fundabo eos et multiplicabo: et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum in eis. et ero eis deus et ipsi erunt michi populus. Et scient gentes quia ego dominus sanctificator israel cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum. xxxviii.

XXXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens: fili hominis: pone faciem tuam contra gog et terram magog principem capitis mosoch et thubal: et vaticinare de eo et dices ad eum Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te gog principem capitis mosoch et thubal: et circumagam te: et ponam frenum in maxillis tuis et educam te et omnem exercitum tuum equos et equites vestitos loricis universos: multitudinem magnam. hastam et clypeum arripientium et gladium. Perse ethiopes et libies cum eis: omnes scutati et galeati. Gomer et universa agmina eius domus thogorma latera aquilonis: et totum robur eius populique multi tecum. Prepara et instrue te et omnem multitudinem tuam que coacervata est ad te: et esto eis in preceptum. Post dies multos visitaberis in novissimo annorum venies ad terram que reversa est a gladio et congregata est de populis multis ad montes israel qui fuerunt deserti iugiter hec de populis educta est. et habitaverunt in ea confidenter universi. Ascendens autem quasi tempestas venies et quasi nubes ut operias terram: tu et omnia agmina tua. et populi multi tecum. Hec dicit dominus deus. In die illa ascendent sermones super cor tuum: et cogitabis cogitationem pessimam et dices. Ascendam ad terram absque muro: veniam ad quiescentes habitantesque secure: omnes hii habitant sine muris. et vectes et porte non sunt eis. ut diripias spolia, et invadas predam: ut inferas manum tuam super eos qui deserti erant et postea restituti: et super populum qui est congregatus ex gentibus qui possidere cepit et esse habitator umbilici terre. Saba et dedan et negotiatores tharsis: et omnes leones eius dicent tibi. Numquid ad sumenda spolia tu venis? Ecce ad diripiendam predam congregasti multitudinem tuam ut tollas argentum et aurum. et auferes supellectilem atque substantiam et diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hominis: et dices ad gog. Hec dicit dominus deus. Numquid non in die illa cum habitaverit populus meus israel confidenter scies? et venies de loco tuo a lateribus aquilonis tu et populi multi tecum. ascensores equorum universi cetus magnus: et exercitus vehemens et ascendes super populum meum israel quasi nubes ut operias terram. In novissimis diebus eris: et adducam te super terram meam: ut sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum. O gog. Hec dicit dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum israel. qui prophetaverunt in diebus illorum tempore ut adducerem te super eos. Et erit in die illa in die adventus gog super terram israel ait dominus deus: ascendet indignatio mea in furore meo et in zelo meo: in igne ire mee locutus sum. quia in die illa erit commotio magna super terram israel et commovebuntur a facie mea pisces maris et volucres celi et bestie agri: et omne reptile quod movetur super humum: et cuncti homines qui sunt super faciem terre. Et subvertentur montes et cadent se

A mogog
A Et vaticinare de eo et dices ad eum hec dicit dominus deus Ecce ego ad te Gog principem capitis mosoch et thubal

pe: et omnis murus in terram corru
et: et convocabo adversus eum in cunc
tis montibus meis gladium ait dominus
deus gladius uniuscuiusque in fratrem
suum dirigetur et iudicabo eum peste
et sanguine et imbre vehementi et la
pidibus inmensis. Ignem et sulphur
pluam super eum et super exercitum
eius et super populos multos qui sunt
cum eo et magnificabor et sanctificabor
et notus ero in oculis gentium multa
rum: et scient quia ego dominus. XXXIX.

Tu autem fili hominis vati
cinare adversum gog et dices.
Haec dicit dominus deus Ecce ego super te
gog principem capitis mosoch et thu
bal: et circumagam te et reducam te
et ascendere te faciam de lateribus aq
uilonis: et adducam te super montes
israel. Et percutiam arcum tuum in
manu sinistra tua et sagittas tuas
de manu dextera tua deiciam. Super
montes israel cades tu et omnia ag
mina tua et populi qui sunt tecum
feris et avibus et omni volatili et bes
tiis terre dedi te ad devorandum super
faciem agri cades: quia ego locutus sum
ait dominus deus Et emittam ignem
in magog: in his qui habitant in
insulis confidenter: et scient quia e
go dominus. Et nomen sanctum meum
notum faciam in medio populi
mei israel: et non polluam nomen
sanctum meum amplius et scient
gentes quia ego dominus sanctus
israel Ecce venit et factum est: ait
dominus deus. Haec est dies de qua lo
cutus sum. Et egredientur habitatores
de civitatibus israel. et succendent et com
burent arma. clipeum et hastas: ar
cum et sagittas et baculos manus
et contos et succendent ea igni septem
annis et non portabunt ligna de re
gionibus neque succ- ident de saltibus:
quoniam arma succendent igni Et
depredabuntur eos quibus prede fuerant
et diripient vastatores suos ait dominus
deus Et erit in die illa dabo gog locum
nominatum sepulcrum in israel
vallem viatorum ad orientem ma
ris que obstupescere faciat pretereun
tes Et sepelient gog et omnem mul
titudinem eius et vocabitur vallis
multitudinis gog: et sepelient eos
domus israel ut mundent terram sep
tem mensibus. Sepeliet autem eum omnis
populus terre et erit eis nominata di
es in qua glorificatus sum: ait dominus
deus et viros iugiter constituent lus
trantes terram qui sepeliant et requi
rant eos qui remanserant super faci
em terre ut emundent eam post men
ses autem septem querere incipient et
circuibunt peragrantes terram Cum
que viderint os hominis. statuent iux
ta illud titulum: donec sepeliant il
lud pollinctores in valle multitudi
nis gog Nomen autem civitatis a
mona: et mundabunt terram. Tu
ergo fili hominis Haec dicit dominus
deus Dic omni volucri: cunctis que
bestiis agri Convenite properate con
currite undique ad victimam meam
quam ego immolo vobis: victimam
grandem super montes israel: ut
comedatis carnes et sanguinem biba
tis Carnes fortium comedetis: et san
guinem principum terre bibetis: a
rietum agnorum et hircorum taurorum
que altilium et pinguium omnium Et
comedetis adipem in saturitatem: et
bibetis sanguinem in ebrietatem de
victima quam ego immolabo vobis et sa
turabimini super mensam meam
de equo et de equite forti: et de universis
viris bellatoribus ait dominus deus
et ponam gloriam meam in gentibus
et videbunt omnes gentes iudicium
meum quod fecerim et manum meam
quam posuerim super eos: et scient
domus israel quia ego dominus deus
eorum a die illa et deinceps. Et scient
gentes quoniam in iniquitate sua
capta sit domus israel. eo quod dere
liquerint me: et abscondi faciem
meam ab eis + tradidi eos in manus
hostium eorum et ceciderunt gladio uni
versi. Iuxta immunditiam eorum
et scelus feci eis: et abscondi faciem
meam ab illis. Propterea haec dicit
dominus deus. Nunc reducam capti
vitatem iacob et miserebor omnis do
mus israel: et assumam zelum pro
nomine sancto meo et portabunt con
fusionem suam. et omnem preva
ricationem qua prevaricati sunt in
me. cum habitaverint in terra sua
confidenter neminem formidantes:

Al' polintores

+ universis omnibus

et reduxero eos de populis et congrega
vero de terris inimicorum suorum:
et sanctificatus fuero in eis in oculis
gentium plurimarum. Et scient
quia ego dominus deus eorum eo quod
transtulerim eos in naciones et con
gregaverim eos super terram suam
et non dereliquerim quemquam ex eis ibi
et non abscondam ultra faciem meam
ab eis: eo quod effuderim spiritum
meum super omnem domum israel
ait dominus deus. ·xl·

IN vicesimo et quinto anno trans
migrationis nostre in exordio anni
decima mensis. quarto decimo anno
post quam percussa est civitas: in ipsa
hac die facta est super me manus do
mini et adduxit me illuc in vi
sionibus dei. Adduxit me in terra israel
et dimisit me super montem excelsum
nimis: super quem erat quasi edifi
cium civitatis vergentis ad austrum:
et introduxit me illuc. Et ecce vir:
cuius erat species quasi species eris: et
funiculus lineus in manu eius: et
calamus mensure in manu eius. Sta
bat autem in porta. et locutus est ad
me idem vir. fili hominis. vide oculis
tuis et auribus tuis audi: et pone cor
tuum in omnia que ego ostendam
tibi: quia ut ostendantur tibi adduc
tus es huc. Annuncia omnia que
tu vides domui israel. Et ecce murus
forinsecus in circuitu domus undique:
et in manu viri calamus mensu
re sex cubitorum et palmo. et mensus
est latitudinem edificii calamo uno:
altitudinem quoque calamo uno. Et
venit ad portam que respiciebat ad
viam orientalem et ascendit per
gradus eius. Et mensus est limen por
te calamo uno latitudinem id est
limen unum calamo uno in latitu
dine. et thalamum calamo uno
in longum et uno calamo in latum.
Et inter thalamos quinque cubitos
et limen porte iuxta vestibulum por
te intrinsecus calamo uno. Et men
sus est vestibulum porte octo cubito
rum et frontem eius duobus cubitis.
Vestibulum autem porte erat intrin
secus. Porro thalami porte ad viam
orientalem tres hinc et tres inde:
mensura una trium: et mensura
una frontium ex utraque parte. Et men
sus est latitudinem liminis porte
decem cubitorum et longitudinem
porte tredecim cubitorum. Et margi
nem ante thalamos cubiti unius
et cubitus unus finis utrimque. Tha
lami autem sex cubitorum erant
hinc et inde. et mensus est portam
a tecto talami usque ad tectum eius
latitudinem viginti et quinque cubi
torum ostium contra ostium. Et fecit
frontes per sexaginta cubitos: et ad
frontem atrium porte undique per
circuitum. et ante faciem porte que per
tingebat usque ad faciem vestibuli
porte interioris quinquaginta cu
bitos et fenestras obliquas in tha
lamis et in frontibus eorum que e
rant intra portam undique per circui
tum. Similiter autem erant et in
vestibulis fenestre per gyrum intrin
secus et ante frontes pictura pal
marum celata. Et eduxit me ad a
trium exterius: et ecce gazophylacia
et pavimentum stratum lapide in
atrio per circuitum. Triginta gazo
phylacia in circuitu pavimenti: et
pavimentum in fronte portarum
secundum longitudinem portarum
erat inferius. Et mensus est lati
tudinem a facie porte inferioris
usque ad frontem atrii interioris
extrinsecus: centum cubitos ad ori
entem et ad aquilonem. Portam
quoque que respiciebat viam aquilo
nis atrii exterioris mensus est tam
in longitudine quam in latitu
dine. et thalamos eius tres hinc
et tres inde: et frontem eius et ves
tibulum eius secundum mensuram
porte prioris quinquaginta cubito
rum longitudinem eius. et latitu
dinem viginti quinque cubitorum.
Fenestre autem eius et vestibulum
et sculpture: secundum mensuram
porte que respiciebat ad orientem.
Et septem graduum erat ascensus
eius: et vestibulum ante eam. Et
porta atrii interioris contra por
tam aquilonis et orientalem. Et
mensus est a porta usque ad portam
centum cubitos. Et eduxit me ad
viam australem: et ecce porta que
respiciebat ad austrum. Et men

sus est frontem eius et uestibulum
eius iuxta mensuras superiores: et
fenestras eius et uestibula in circui
tu sicut fenestras ceteras. quinqua
ginta cubitorum longitudinem et
latitudinem uiginti quinque cubitorum.
Et in gradibus septem ascen
debatur ad eam: et uestibulum an
te fores eius. et celate palme erant
una hinc et altera inde in fronte eius.
Et porta atrii interioris in uia ori
entali. Et mensus est a porta usque ad
portam in uia australi cubitos
centum. Et introduxit me in atri
um interius ad portam australem:
et mensus est portam iuxta men
suras superiores: thalamum eius
et frontem eius et uestibulum eius
hisdem mensuris. et fenestras eius
et uestibulum eius in circuitu quin
quaginta cubitos longitudinis et
latitudinis uiginti quinque cubitos.
et uestibulum per gyrum longitudi
nem uiginti quinque cubitorum. et
latitudinem. quinque cubitorum et
uestibulum eius ad atrium exterius
et palme eius in fronte. et octo gra
dus erant quibus ascendebatur per
eam. Et introduxit me in atrium
interius per uiam orientalem: et
mensus est portam secundum men
suras superiores thalamum eius
et frontem eius et uestibulum eius
sicut supra et fenestras eius et uesti
bula eius in circuitu. longitudine
quinquaginta cubitorum: et lati
tudinem uiginti quinque cubitorum
et uestibulum eius id est atrii exte
rioris et palme celate in fronte eius
hinc et inde: et in octo gradibus ascen
sus eius. Et introduxit me ad portam
que respiciebat ad aquilonem: et
mensus est secundum mensuras
superiores. thalamum eius et fron
tem eius: uestibulum eius et fene
stras eius per circuitum longitudi
nem quinquaginta cubitorum et
latitudinem uiginti quinque cubi
torum uestibulum eius respicie
bat ad atrium exterius et celatura
palmarum in fronte illius hinc
et inde et in octo gradibus ascensus
eius. Et per singula gazophilacia
ostium in frontibus portarum: ibi

lauabunt holocaustum. Et in uesti
bulo porte due mense hinc et due
mense inde: ut immoletur super eas
holocaustum et pro peccato et pro de
licto. Et ad latus exterius quod ascen
dit ad ostium porte que pergit ad a
quilonem due mense: et ad latus
alterum ante uestibulum porte due
mense. Quatuor mense hinc: et qua
tuor mense inde. Per latera porte octo
mense erant super quas immolabant.
Quatuor autem mense ad holocau
stum de lapidibus quadris extructe.
longitudine cubiti unius et dimidii
et latitudine cubiti unius ^ super quas
ponant uasa in quibus immolatur
holocaustum et uictima. et labia ea
rum palmi unius reflexa intrinsecus per
circuitum. Super mensas autem car
nes oblationis. Et extra portam inte
riorem gazophilacia cantorum in a
trio interiori quod erat in latere por
te respicientis ad aquilonem et facies
eorum contra uiam australem una
ex latere porte orientalis que respici
ebat ad uiam aquilonis. Et dixit ad
me. Hoc gazophilacium quod respici
at uiam meridianam: sacerdotum
erit qui excubant in custodiis templi.
Porro gazophilacium quod respicit
ad uiam aquilonis: sacerdotum erit
qui excubant ad ministerium altaris.
Isti sunt filii sadoch qui accedunt de
filiis leui ad dominum ut ministrent
ei. Et mensus est atrium longitudine
centum cubitorum: et latitudinem
centum cubitorum per quadrum: et
altare ante faciem templi. Et intro
duxit me in uestibulum templi. Et
mensus est uestibulum quinque cubi
tis hinc: et quinque cubitis inde. Et la
titudinem porte trium cubitorum
hinc: et trium cubitorum inde. Lon
gitudinem autem uestibuli uiginti
cubitorum: et latitudinem undecim
cubitorum: et octo gradibus ascendeba
tur ad eam. Et columpne erant in
frontibus una hinc: et altera inde. xli.

^ et dimidii et altitudine cubiti unius

XLI

Et introduxit me in templum.
et mensus est frontes sex cubi
tos latitudinis hinc et sex cubitos
latitudinis inde latitudinem taber
naculi. Et latitudo porte: decem cubito
rum erat. Et latera porte quinque

cubitus hinc: et quinque cubitus inde et
mensus est longitudinem eius quadraginta cubitorum et latitudinem viginti cubitorum. Et ingressus intrinsecus
mensus est in fronte porte duos cubitos et portam sex cubitorum et latitudinem porte septem cubitorum. Et
mensus est longitudinem eius viginti cubitorum: et latitudinem viginti
cubitorum ante faciem templi. Et dixit ad me Hoc est sanctum sanctorum
Et mensus est parietem domus sex cubitorum: et latitudinem lateris quatuor cubitorum undique per circuitum
domus. Latera autem latus ad latus
bis triginta tria: et erant eminentia
que ingrederentur per parietem domus
in lateribus per circuitum domus: ut continerent et non attingerent parietem
templi. Et platea erat in rotundum
ascendens sursum per cocleam: et in cenaculum templi deferebat per gyrum. Idcirco latius erat templum in superioribus
et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium. Et vidi in domo
altitudinem per circuitum fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatio: et latitudinem per parietem
lateris forinsecus quinque cubitorum. Et
erat interior domus in lateribus domus
et inter gazophilacia latitudinem
viginti cubitorum in circuitu domus
undique: et ostium lateris ad orationem.
Ostium unum ad viam aquilonis
et ostium unum ad viam australem
et latitudinem loci ad orationem quinque cubitorum in circuitu. Et edificium
quod erat separatum versumque ad
viam respicientem ad mare: latitudinis septuaginta cubitorum. Paries
autem edificii quinque cubitorum latitudinis per circuitum: et longitudo eius
nonaginta cubitorum. Et mensus
est domus longitudinem centum
cubitorum: et quod separatum erat edificium et parietes eius longitudinis
centum cubitorum. Et quod separatum erat
latitudo autem ante faciem domus et
eius quod erat separatum contra orientem: centum cubitorum. Et mensus
est longitudinem edificii contra faciem
eius quod erat separatum ad dorsum
et thecas ex utraque parte centum cubitorum. et templum interius et vestibula atrii limina et fenestras obliquas
et ethecas in circuitu per tres partes contra uniuscuiusque liminis stratum ligno
per gyrum in circuitu. Terra autem usque ad fenestras: et fenestre clause super
ostia et usque ad domum interiorem
et forinsecus per omnem parietem in
circuitu intrinsecus et forinsecus ad
mensuram. et fabrefacta cherubin et palme: et palma inter cherub et cherub.
Duasque facies habebat cherub faciem
hominis iuxta palmam ex hac parte
et faciem leonis iuxta palmam ex alia parte expressam per omnem domum
in circuitu. De terra usque ad superiora
terre porte. Cherubim et palme celate
erant in pariete templi: limen quadrangulum et facies sanctuarii aspectus contra aspectum. Altaris ligni trium cubitorum altitudo et longitudo
eius duorum cubitorum. Et anguli eius
et longitudo eius et parietes eius lignei. Et locutus est ad me. Hec est mensa coram domino. Et duo ostia erant
in templo et in sanctuario et in duobus
ostiis ex utraque parte bina erant ostiola que in se invicem plicabantur.
Bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum: celata erant in ipsis
ostiis templi cherubim et sculptura
palmarum sicut in parietibus quoque
expressa erat : quamobrem erant
et grossiora ligna in vestibuli fronte forinsecus. Super que fenestre oblique: et similitudo palmarum hinc atque
inde in humerulis vestibuli secundum
latera domus latitudinemque parietum.

[xlii] Et eduxit me in atrium
exterius per viam ducentem
ad aquilonem: et induxit me in gazophilacium quod erat contra separatum
edificium et contra edem vergentem
ad aquilonem. In facie longitudinis
centum cubitos ostii aquilonis et latitudinis quinquaginta cubitos
contra viginti cubitos atrii interioris et contra pavimentum stratum
lapide atrii exterioris ubi erat porticus iuncta porticui triplici: et ante gazophilacia deambulatio decem cubitorum latitudinis: ad interiora respiciens via cubiti unius Et ostia
earum ad aquilonem ubi erant
gazophilacia in superioribus humi

al' thalami

Hec thecas ec. se. genus solarium dicitur

humiliora quia subportabant porticus
que ex illis eminebant de inferioribus
et de mediis edificii. Tristega enim
erant et non habebant columpnas
sicut erant columpne atriorum: propterea
eminebant de inferioribus et de mediis
atrii a terra cubitis quinquaginta.
Et peribolus exterior secundum gazo-
phylacia que erant in via atrii exte-
rioris ante gazophylacia longitudo
eius quinquaginta cubitorum: quia
longitudo erat gazophylaciorum atrii
exterioris quinquaginta cubitorum:
et longitudo ante faciem templi cen-
tum cubitorum. Et erat subter gazo-
phylacia hec introitus ab oriente ingre-
dientium in ea de atrio exteriori. In
latitudine periboli atrii quod erat contra
viam orientalem in facie edificii sepa-
rati. Et erant ante edificium gazophy-
lacia: et via ante faciem eorum iuxta
similitudinem gazophylaciorum
que erant in via aquilonis. Secundum
longitudinem eorum sic et latitudo
eorum: et omnis introitus eorum
et similitudines et ostia eorum. Secun-
dum ostia gazophylaciorum que erant
in via respicientes ad austrum ostium
in capite vie: que via erat ante
vestibulum separatum per viam ori-
entalem ingredientibus. Et dixit ad
me. Gazophylacia aquilonis et gazo-
phylacia austri que sunt ante edifici-
um separatum: hec sunt gazophyla-
cia sancta in quibus vescuntur sacer-
dotes qui appropinquant ad dominum
in sancta sanctorum. Ibi ponent sancta
sanctorum et oblationem pro peccato
et pro delicto: locus enim sanctus
est. Cum autem ingressi fuerint sa-
cerdotes non egredientur de sanctis
in atrium exterius et ibi reponent
vestimenta sua in quibus ministrant
quia sancta sunt: vestienturque vesti-
mentis aliis: et sic procedent ad
populum. Cumque complesset men-
suras domus interioris: eduxit me
per viam porte que respiciebat ad viam
orientalem: et mensus est eam un-
dique per circuitum. Mensus est autem
contra ventum orientalem calamo
mensure quingentos calamos
in calamo mensure per circuitum et
mensus est contra ventum aqui-
lonem quingentos chalamos: in chala-
mo mensure per gyrum. Et ad ventum
australem mensus est quingentos ca-
lamos: in calamo mensure per circui-
tum. Et ad ventum occidentalem men-
sus est quingentos chalamos: in ca-
lamo mensure per quatuor ventos
mensus est ~~murum~~. Murum eius undique
per circuitum longitudinem quingento-
rum cubitorum: et latitudinem quin-
gentorum cubitorum dividentem inter
sanctuarium et vulgi locum. xliii.

XLIII

Et duxit me ad portam que re-
spiciebat ad viam orientalem: et ec-
ce gloria dei israel ingrediebatur per
viam orientalem et vox erat ei quasi
vox aquarum multarum: et terra
splendebat a maiestate eius. Et vidi
visionem secundum speciem quam
videram quando venit ut disperderet
civitatem: et species secundum aspectum
quem videram iuxta fluvium cho-
bar. Et cecidi super faciem meam: et ma-
iestas domini ingressa est templum
per viam porte que respiciebat ad orientem.
Et levavit me spiritus: et introduxit me
in atrium interius: et ecce repleta erat
domus domini gloria. Et audivi lo-
quentem ad me de domo: et vir qui sta-
bat iuxta me: dixit ad me. Fili hominis
locus solii mei et locus vestigiorum
pedum meorum: ubi habito in medi-
o filiorum israel in eternum. Et non pol-
luent ultra domus israel nomen sanctum
meum ipsi et reges eorum in fornicati-
onibus suis et in ruinis regum suorum
et in excelsis qui fabricati sunt limen
suum iuxta limen meum et postes
suos iuxta postes meos. Et murus
erat inter me et eos. Et polluerunt
nomen sanctum meum in abhomi-
nationibus quas fecerunt propter
quod consumpsi eos in ira mea. Nunc
ergo repellant procul fornicationem
suam et ruinas regum suorum a me
et habitabo in medio eorum semper.
Tu autem fili hominis ostende domui
israel templum: et confundantur
ab iniquitatibus suis. Et metiantur
fabricam et erubescant ex omnibus que
fecerunt figuram domus et fabrice
eius: exitus et introitus et omnem
descriptionem eius: et universa precep-
ta eius cunctumque ordinem eius et

omnes leges eius ostende eis. Et scribes
in oculis eorum ut custodiant omnes
descriptiones eius et precepta illius: et
faciant ea. Ista est lex domus in summi
tate montis: omnes fines eius in cir
cuitu sanctum sanctorum est. Hec ergo
est lex domus. Iste autem mensure alta
ris in cubito verissimo: qui habebat cu
bitum et palmum. In sinu eius erat
cubitus et cubitus in latitudine: et di
finitio usque ad labium eius et in circuitu
palmus unus. Hec quoque erat fossa al
taris: et de sinu terre usque ad crepidinem
novissimam duo cubiti et latitudo cu
biti unius. Et a crepidine minore usque
ad crepidinem minorem quatuor cu
biti: et latitudo unius cubiti. Ipsum autem
arihel quatuor cubitorum: et ab ari
hel usque sursum cornua quatuor. Et
arihel duodecim cubitorum in longi
tudine per duodecim cubitos latitudi
nis. Quadrangulum equis lateribus
et crepido quatuordecim cubitorum lon
gitudinis per quatuordecim latitudi
nis in quatuor angulis eius. Et co
rona in circuitu eius dimidii cubiti
et sinus eius unius cubiti per circuitum.
Gradus autem eius versi ad orientem.
Et dixit ad me fili hominis. Hec dicit
dominus deus. Hii sunt ritus altaris
in quacumque die fuerit fabricatum:
ut offeratur super illud holocaustum
et effundatur sanguis. Et dabis sacerdo
tibus et levitis qui sunt de semine sa
doch qui accedunt ad me ait dominus
deus: ut offerant michi vitulum de
armento pro peccato. Et assumens
de sanguine eius. pones super quatu
or cornua eius et super quatuor an
gulos crepidinis et super coronam
in circuitu: et mundabis illud et expia
bis. Et tolles vitulum qui oblatus
fuerit pro peccato: et combures illum
in separato loco domus extra sanctua
rium. Et in die secundo offeres hyrcum
caprarum immaculatum pro peccato:
et expiabunt altare sicut expiaverunt
in vitulo. Cumque compleveris expians
illud offeres vitulum de armento im
maculatum et arietem de grege im
maculatum: et offeres eos in conspectu
domini. Et mittent sacerdotes super
eos sal: et offerent eos in holocaustum
domino. Septem diebus facies hyrcum

pro peccato cotidie et vitulum de arme
to: et arietem de pecoribus immaculatos
offerent. Septem diebus expiabunt al
tare et mundabunt illud: et implebunt
manum eius. Expletis autem septem
diebus in die octavo et ultra facient sa
cerdotes super altare holocausta vestra et
que pro pace offerunt: et placatus e
ro vobis ait dominus deus. Et convertit
me ad viam porte sanctuarii exterio
ris que respiciebat ad orientem: et
erat clausa. xliiii.

Et dixit dominus ad me. Por
ta hec clausa erit: et non ape
rietur et vir non transibit per eam:
quoniam dominus deus israel in
gressus est per eam eritque clausa prin
cipi. Princeps ipse sedebit in ea: ut co
medat panem coram domino. Per vi
am vestibuli porte ingredietur: et
per viam eius egredietur. Et adduxit
me per viam porte aquilonis in con
spectu domus: et vidi et ecce implevit
gloria domini domum domini: et ceci
di in faciem meam. Et dixit dominus
ad me. Fili hominis: pone cor tuum
et vide oculis tuis et auribus tuis au
di. omnia que ego loquor ad te de u
niversis cerimoniis domus domini
et de cunctis legibus eius. Et pones cor
tuum in viis templi per omnes exi
tus sanctuarii. Et dices ad exasperan
tem me domum israel. Hec dicit do
minus deus. Sufficiant vobis om
nia scelera vestra domus israel eo quod
inducitis filios alienos incircumci
sos corde et incircumcisos carne ut sint in san
ctuario meo et polluant domum meam.
et offertis panes meos adipem et san
guinem et dissolvitis pactum meum
in omnibus sceleribus vestris. et non serva
tis precepta sanctuarii mei: et posu
istis custodes observationum mearum
in sanctuario meo vobis metipsis.
Hec dicit dominus deus. Omnis a
lienigena incircumcisus corde et in
circumcisus carne. non ingredietur
sanctuarium meum: omnis filius
alienus qui est in medio filiorum
israel. Sed et levite qui longe recesse
runt a me in errore filiorum israel
et erraverunt a me post idola sua:
portabunt iniquitatem suam:
erunt in sanctuario meo editui et

Crepidinem .i. summitatem vel extremitatem alta
ris et dicebatur ea [illegible] propiciatorium

Arihel .i. altare quod quasi proximum templo quod
pro [illegible]

al' expiamen

ianitores portarum domus. et minis
tri domus ipsi mactabunt holocau
sta et victimas populi: et ipsi stabunt
in conspectu eorum ut ministrent
eis pro eo quod ministraverunt il
lis in conspectu idolorum suorum
et facti sunt domui israel in offendi
culum iniquitatis. Idcirco levavi
manum meam super eos dicit do
minus deus: et portaverunt iniqui
tatem suam et non appropinqua
bunt ad me ut sacerdotio fungantur
michi: neque accedent ad omne sanctua
rium meum iuxta sancta sanctorum
sed portabunt confusionem suam
et scelera sua que fecerunt et dabo eos
ianitores domus in omni ministe
rio eius: et in universis que fiunt in
ea. Sacerdotes autem et levite filii
sadoch qui custodierunt cerimonias
sanctuarii mei cum errarent filii
israel a me: ipsi accedent ad me ut
ministrent michi et stabunt in con
spectu meo ut offerrant michi adipem
et sanguinem ait dominus deus
Ipsi ingredientur sanctuarium me
um et ipsi accedent ad mensam me
am ut ministrent michi ut custodi
ant cerimonias meas. Cumque in
gredientur portas atrii interioris
vestibus lineis induentur. Nec as
cendet super eos quicquam laneum
quando ministrant in portis atrii
interioris et intrinsecus. Vitte linee
erunt in capitibus eorum et feminalia
linea erunt in lumbis eorum: et
non accingentur in sudore. Cumque
egredientur atrium exterius ad
populum exuent se vestimentis
suis in quibus ministraverant: et
reponent ea in gazophilacio sanctua
rii et vestient se vestimentis aliis
et non sanctificabunt populum in
vestibus suis. Caput autem suum
non radent neque comam nutrient
sed tondentes attondebunt capita
sua Et vinum non bibet omnis sa
cerdos quando ingressurus est atri
um interius: et viduam et repu
diatam non accipient uxores: sed
virgines de semine domus israel
sed et viduam que fuerit vidua a
sacerdote accipient Et populum me
um docebunt quid sit inter sanctum

pollutum: et inter mundum et immun
dum ostendent eis. Et cum fuerit con
troversia: stabunt in iudiciis meis et iu
dicabunt. Leges meas et precepta me
a in omnibus sollempnitatibus meis
custodient: et sabbata mea sanctifica
bunt. Et ad mortuum hominem non
ingredientur ne polluantur. nisi ad
patrem et matrem. et filium. et filiam.
et fratrem. et sororem que alterum non
habuit in quibus contaminabuntur. Et
postquam fuerit emundatus: septem
dies numerabuntur ei. Et in die in
troitus sui in sanctuarium ad atrium
interius ut ministret michi in sanctuario
offeret pro peccato suo ait dominus
deus. Non erit autem eis hereditas:
ego hereditas eorum. et possessionem eorum
non dabitis eis in israel ego enim
possessio eorum. Victimam et pro pec
cato et pro delicto ipsi comedent et om
ne votum israel ipsorum erit. Et pri
mitiva omnium primogenitorum
et omnia libamenta ex omnibus que
offeruntur sacerdotum erunt et pri
mitiva ciborum vestrorum dabitis sa
cerdoti: ut reponat benedictionem do
mui sue Omne morticinum et cap
tum a bestia de avibus et de pecoribus: non
comedent sacerdotes. xlv.

XLV

Cumque ceperitis terram dividere sorte: separate primitias
domino. Sanctificatum erit de terra
longitudine viginti quinque milia
et latitudine decem milia: sanctificatum
erit in omni termino eius per circuitum
et erit ex omni parte sanctificatum
quingentos per quingentos quadra
faciam per circuitum et quinqua
ginta cubitis in suburbana eius per
gyrum. Et a mensura ista mensu
rabis longitudinem viginti quin
que milium et latitudinem decem mi
lium et in ipso erit templum sanctumque
sanctorum. Sanctificatum de terra erit
sacerdotibus ministris sanctuarii qui
accedunt ad ministerium domini et
erit locus in domo et in sanctuarium
sanctitatis. Viginti quinque milia lon
gitudinis et decem milia latitudinis
levite autem qui ministrant domui
ipsi possidebunt viginti gazophila
cia: et possessionem civitatis dabitis
quinque milia latitudinis: et longitu

dimus viginti quinque milia secundum separationem sanctuarii omni domui israel. Principi quoque hinc et inde in separationem sanctuarii et in possessionem civitatis contra faciem separationis sanctuarii et contra faciem possessionis urbis a latere maris usque ad mare: et a latere orientis usque ad orientem longitudinis autem iuxta unam quamque partem: a termino occidentali usque ad terminum orientalem. De terra erit ei possessio in israel et non depopulabuntur ultra principes populum meum: sed terram dabunt domui israel secundum tribus eorum. Hec dicit dominus deus. Sufficiat vobis principes israel. Iniquitatem et rapinas intermittite et iudicium et iustitiam facite. Separate confinia vestra a populo meo ait dominus deus. Statera iusta et ephi iustum et batus iustus erit vobis. Ephi et batus equalia et unius mensure erunt. ut capiat decimam partem chori batus et decimam partem chori ephi. Iuxta mensuram chori erit equa libratio eorum. Siclus autem viginti obolos habet. Porro viginti sicli et viginti quinque sicli et quindecim sicli: mnam faciunt. Et hec sunt primitie quas tolletis. Sextam partem ephi de choro frumenti: et sextam partem ephi de choro ordei. Mensura quoque olei. Batus olei decima pars chori est. Et decem bati corum faciunt: quia decem bati implent chorum. Et arietem unum de grege ducentorum: de his que nutriunt israel in sacrificium et in holocaustum et in pacifica ad expiandum pro eis ait dominus deus. Omnis populus terre tenebitur primitiis his principi in israel: et super principem erunt holocausta et sacrificium et libamina In sollempnitatibus et in kalendis et in sabbatis in universis sollempnitatibus domus israel: ipse faciet pro peccato sacrificium et holocaustum et pacifica ad expiandum pro domo israel.

Hec dicit dominus deus In primo mense una mensis: sumes vitulum de armento immaculatum. et expiabis sanctuarium. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato. et ponet in postibus domus et in quatuor angulis crepidinis altaris: et in postibus porte atrii interioris. et sic facies in septima mensis pro unoquoque qui ignoravit et errore deceptus est: et expiabis pro domo. In primo mense quarta decima die mensis erit vobis phase pasche sollempnitas. Septem diebus azima comedentur. Et faciet princeps in die illa pro se et pro universo populo terre vitulum pro peccato: et in septem dierum sollempnitate faciet holocaustum domino Septem vitulos et septem arietes immaculatos cotidie septem diebus Et pro peccato hircum caprarum cotidie et sacrificium ephi per vitulum et ephi per arietem faciet: et olei hin per singula ephi. Septimo mense quinta decima die mensis in sollempnitate faciet que supra dicta sunt per septem dies: tam pro peccato quam pro holocausto et in sacrificio et in oleo.

Hec dicit dominus deus. Porta atrii interioris que respicit ad orientem: erit clausa sex diebus in quibus opus fit. die autem sabbati aperietur: sed et in die kalendarum aperietur. et intrabit princeps per viam vestibuli porte deforis: et stabit in limine porte Et facient sacerdotes holocaustum eius et pacifica eius: et adorabit super limen porte et egredietur. porta autem non claudetur usque ad vesperam Et adorabit populus terre ad ostium porte illius: in sabbatis et in kalendis coram domino. Holocaustum autem hoc offeret princeps domino in die sabbati. Sex agnos immaculatos et arietem immaculatum: et sacrificium ephi per arietem. De agnis autem sacrificium quod dederit manus eius et olei hin per singula ephi. In die autem kalendarum vitulum de armento immaculatum et sex agni et arietes immaculati erunt: et ephi per vitulum ephi quoque per arietem faciet sacrificium Agnis autem sicut invenerit manus eius. et olei hin per singula ephi. Et cum ingressurus est princeps: per viam vestibuli porte ingrediatur: et per eandem viam exeat. Et cum intrabit populus terre in conspectu domini in sollempnitatibus: qui ingreditur per portam aquilonis ut adoret. egredietur per viam porte meridiane. Porro qui

ingredietur per uiam porte meridiane: egre
dietur per uiam porte aquilonis. Non re
uertetur per uiam porte per quam ingressus
est. sed e regione illius egredietur. Pri
ceps autem in medio eorum cum ingre
dientibus ingredietur: et cum egredien
tibus egredietur. Et in nundinis et in
sollempnitatibus erit sacrificium ephy
per uitulum. et ephi per ariete. In agnis
autem erit sacrificium: sicut inuenerit
manus eius. Et olei hin per singula ephi.
Cum autem fecerit princeps spontane
um holocaustum aut pacifica uolunta
ria domino: aperietur ei porta que res
picit ad orientem et faciet holocaustum
suum et pacifica sua sicut fieri solet in
die sabbati: et egredietur clauditurque por
ta postquam exierit. Et agnum eiusdem
anni immaculatum. faciet holocau
stum domino cotidie: semper mane fa
ciet illud. Et sacrificium faciet super eum
mane mane. sextam partem ephi
et de oleo terciam partem hin ut miscea
tur simile sacrificium domino legiti
mum iuge atque perpetuum. Faciet agnum
et sacrificium et oleum mane mane:
holocaustum sempiternum.
Hec dicit dominus deus. Si dederit prin
ceps donum alicui de filiis suis: heredi
tas eius filiorum suorum erit: possi
debunt eam hereditarie. Si autem dederit
legatum de hereditate sua uni
seruorum suorum: erit illius usque
ad annum remissionis: et reuertetur
ad principem. hereditas autem eius
filiis eius erit. Et non accipiet princeps
de hereditate populi per uiolentiam et
de possessione eorum sed de possessione
sua hereditatem dabit filiis suis: ut
non dispergatur populus meus unus
quisque a possessione sua. Et introduxit
me per ingressum qui erat ex latere por
te in gazophilatia sanctuarii ad sa
cerdotes que respiciebant ad aquilonem
et erat ibi locus uergens ad occidentem.
Et dixit ad me. Iste est locus ubi coquent
sacerdotes pro delicto et pro peccato: u
bi coquent sacrificium ut non efferant
in atrium exterius et sanctificetur po
pulus. Et eduxit me in atrium exterius
et circumduxit me per quatuor angulos
atrii. Et ecce atriolum erat in angulo
atrii: atriola singula per angulos a
trii. In quatuor angulis atrii atriola
disposita: quadraginta cubitorum per
longum et triginta per latum. Mensure
unius quatuor erant. et paries per
circuitum ambiens quatuor atriola:
et culine fabricate erant subter porticus
per gyrum. Et dixit ad me. Hec est domus
culinarum: in qua coquent ministri
domus domini uictimas populi. xlvii

XLVII

ET conuertit me ad portam domus
et ecce aque egrediebantur sub
ter limen domus ad orientem. Facies
enim domus respiciebat ad orientem.
Aque autem descendebant in latus tem
pli dextrum: ad meridiem altaris. Et
eduxit me per uiam porte aquilonis et
conuertit me ad uiam foras portam ex
teriorem uiam que respiciebat ad ori
entem. et ecce aque redundantes a late
re dextero. Cum egrederetur uir ad orien
tem qui habebat funiculum in manu
sua et mensus est mille cubitos: et trans
duxit me per aquam usque ad talos. Rur
sumque est mille: et transduxit me per a
quam usque ad genua. mensus est
mille: et transduxit me per aquam us
que ad renes. et mensus est mille: tor
rentem quem non potui pertransire
quoniam intumuerant aque pro
funde torrentis qui non potest transua
dari. Et dixit ad me. Certe uidisti fili ho
minis. Et eduxit me et conuertit ad ri
pam torrentis. Cumque me conuertissem:
ecce in ripa torrentis ligna multa ni
mis ex utraque parte. Et ait ad me. Aque
iste que egrediuntur ad tumulos sa
buli orientalis: et descendunt ad pla
na deserti: intrabunt mare et exibunt
et sanabuntur aque. Et omnis anima
uiuens que serpit quocumque uenerit tor
rens uiuet. Et erunt pisces multi satis
postquam uenerint illuc aque iste: et
sanabuntur et uiuent omnia ad que
uenerit torrens. Et stabunt super illas
piscatores. Ab engaddi usque ad engal
lim: siccatio sagenarum erit. plurime
species erunt piscium eius: sicut pis
ces maris magni multitudinis ni
mie. In litoribus autem eius et in pa
lustribus non sanabuntur: quia in
salinas dabuntur. Et super torrentem
orietur in ripis eius ex utraque parte
omne lignum pomiferum: non de
fluet folium ex eo: et non deficiet fruc
tus eius. Per singulos menses afferet

mensus

Rursusque

uiuent

primitiua: quia aque eius de sanctuario egredientur. Et erunt fructus eius in cibum: et folia eius ad medicinam. Hec dicit dominus deus. Hic est terminus in quo possidebitis terram in duodecim tribubus israel: quia ioseph duplicem funiculum habet. Possidebitis autem eam singuli eque ut frater suus: super quam leuaui manum meam ut darem patribus uestris. Et cadet terra hec in possessionem. Hic est autem terminus terre ad plagam septentrionalem a mari magno uia ethalon uenientibus sadala emath. berotha sabarim que est inter terminum damasci et terminum emath: atrium thicon que est iuxta terminos auran. Et erit terminus a mari usque ad atrium enon: terminus damasci et ab aquilone ad aquilonem terminus emath. plaga autem septentrionalis. Porro plaga orientalis de medio auran et de medio damasci et de medio galaad et de medio terre israel: iordanis disterminans ad mare orientale usque metiemini etiam plagam orientalem. Plaga australis meridiana a thamar usque ad aquas contradictionis cades: et torrens usque ad mare magnum et plaga ad meridiem australis. Et plaga maris mare magnum a confinio per directum: donec uenias emath. Hec est plaga maris. Et diuidetis terram istam uobis per tribus israel. Et mittetis eam in hereditatem uobis et aduenis qui accesserint ad uos: qui genuerint filios in medio uestrum. Et erunt uobis sicut indigene inter filios israel: uobiscum diuident possessionem in medio tribuum israel. In tribu autem quacumque fuerit aduena: ibi dabitis possessionem illi ait dominus deus. xlviii.

XLVIII

Et hec nomina tribuum a finibus aquilonis iuxta uiam ethalon pergentibus emath atrium enon: terminus damasci ab aquilone iuxta emath. Et erit ei plaga orientalis mare dan una. Et a termino dan a plaga orientali usque ad plagam maris: aser una. Et super terminum aser a plaga orientali usque ad plagam maris: neptalim una. Et super terminum neptalim a plaga orientali usque ad plagam maris: manasse una. Et super terminum manasse: a plaga orientali usque ad plagam maris. Ephraim una. Et super terminum ephraim: a plaga orientali usque ad plagam maris. ruben una. Et super terminum ruben: a plaga orientali usque ad plagam maris iuda una. Et super terminum iude: a plaga orientali usque ad plagam maris erunt primitie quas separabitis uiginti quinque milibus latitudinis et longitudinis. Sicut singule partes a plaga orientali usque ad plagam maris: et erit sanctuarium in medio eius. Primitie quas separabitis domino longitudo uiginti quinque milibus et latitudo decem milibus. Hec autem erunt primitie sanctuarii sacerdotum. Ad aquilonem longitudinis uiginti quinque milia: et ad mare latitudinis decem milibus. Sed et ad orientem latitudinis decem milia: et ad meridiem longitudinis uiginti quinque milibus. Et erit sanctuarium domini in medio eius. Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis sadoch qui custodierunt cerimonias meas et non errauerunt cum errarent filii israel sicut errauerunt et leuite. Et erunt eis primitie de primitiis terre sanctum sanctorum iuxta terminum leuitarum. Sed et leuitis similiter iuxta fines sacerdotum uiginti quinque milia longitudinis et latitudinis decem milia. Omnis longitudo uiginti quinque milium et latitudo decem milium. Et non uenundabunt ex eo neque mutabunt neque transferentur primitie terre: quia sanctificate sunt domino. Quinque milia autem que supersunt in latitudine per uiginti quinque milia: prophana erunt urbis in habitaculum et in suburbana. Et erit ciuitas in medio eius. Et hec mensure eius. Ad plagam septentrionalem quingenta et quatuor milia. Et ad plagam orientalem quingenta et quatuor milia. Et ad plagam meridianam quingenta et quatuor milia: et ad plagam occidentalem quingenta et quatuor milia. Erunt autem suburbana ciuitatis ad aquilonem ducenta quinquaginta: et ad meridiem ducenta quinquaginta: et ad orientem ducenta quinquaginta

al' int medium
adriton
usque
al' de
ad
ante

ginta: et ad mare ducenta quinquagi-
ta. Quod autem reliquum fuerit in
longitudine secundum primitias sanctu-
arii decem milia in orientem. et decem
milia in occidentem erunt sicut pri-
mitie sanctuarii: et erunt fruges eius
in panes hiis qui seruiunt ciuitati. Ser-
uientes autem ciuitati: operabuntur
ex omnibus tribubus israel. Omnes primi-
tie uiginti quinque milium per uiginti
quinque milia in quadrum separabuntur
in primitias sanctuarii et in possessio-
nem ciuitatis. Quod autem reliquum
fuerit principis erit ex omni parte pri-
mitiarum sanctuarii et possessionis ci-
uitatis e regione uiginti quinque milium
primitiarum: usque ad terminum orien-
talem. Sed et a mari e regione uiginti quin-
que milium: usque ad terminum maris
similiter in partibus principis erit. Et
erunt primitie sanctuarii: et sanctua-
rium templi in medio eius. De ~~medio~~
possessione autem leuitarum et de
possessione ciuitatis in medio partium
principis: erit inter terminum iuda et inter
terminum beniamin et ad principem per-
tinebit. Et reliquis tribubus: a plaga
orientali usque ad plagam occidentalem
beniamin una et contra beniamin
terminum: a plaga orientali usque ad
plagam occidentalem. Symeon una
Et super terminum symeonis a plaga
orientali usque ad plagam occidentalem
ysachar una. Et super terminum ysa-
char: a plaga orientali usque ad plagam
occidentalem zabulon una. Et super
terminum zabulon: a plaga orien-
tali usque ad plagam maris, gad una. Et
super terminum gad: a plaga austri
in meridiem Et erit finis de thamar
usque ad aquas contradictionis cades Et
hereditas contra mare magnum
Hec est terra quam mittetis in sor-
tem tribubus israel: et hee partitiones
earum ait dominus deus Et hi egressus
ciuitatis a plaga septentrionali quin-
gentos et quatuor milia numerabis
et porte ciuitatis in omnibus tribubus
israel. porte tres a septentrionali: por-
ta ruben una: porta iuda una porta
leui una. Et ad plagam orientalem
quingenta quatuor milia: et porte
tres. porta ioseph una: porta ben-
iamin una porta dan una et ad
plagam meridianam quingenta et
quatuor milia metieris. Porta syme-
onis una porta ysachar una: porta
zabulon una et ad plagam occidenta-
lem quingenta et quatuor milia: et
porte eorum tres. Porta gad una: por-
ta aser una porta neptalim una per
circuitum decem et octo milia: et no-
men ciuitatis ex illa die dominus ibi-
dem

Explicit liber ezechielis prophete

Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in danielem prophetam

Danielem prophetam iuxta
septuaginta interpretes
domini saluatoris eccle-
sie non legunt: utentes
theodotionis editione Et
hoc cur acciderit nescio. Siue enim quia
sermo ~~domini~~ chaldaicus est et quibus-
dam proprietatibus a nostro eloquio dis-
crepat: noluerunt septuaginta inter-
pretes easdem lineas lingue in trans-
latione seruare: siue sub nomine eorum
ab alio nescio quo non satis chaldeam
linguam sciente editus liber est. siue a-
liud quid cause extiterit ignorans: hoc
unum affirmare possum. quod multum
a ueritate discordet et recto iudicio re-
pudiatus sit. Sciendum quoque danie-
lem maxime et ezram hebraicis quidem
litteris. sed chaldaico sermone conscriptos
et unam iheremie pericopen: iob quoque
cum arabica lingua habere plurimam
societatem. Denique et ego adolescentulus
post quintiliani et tullii lectionem ac
flores rethoricos: cum me in lingue hu-
ius pistrinum reclusissem. et multo
sudore multoque tempore uix cepissem
anhelantia stridentiaque uerba resona-
re et quasi per criptam ambulans rarum
desuper lumen aspicere impegi nouissi-
me in danielem et tanto tedio affec-
tus sum: ut desperatione subita omnem
ueterem laborem uoluerim contem-
pnere. Verum adhortante me quodam
hebreo et illud michi sua lingua cre-
brius ingerente labor improbus om-
nia uincit: qui michi uidebar sciolus
inter hebreos. cepi rursum discipulus
esse chaldaicus Et ut uerum fatear usque
ad presentem diem magis possum
sermonem chaldaicum intelligere
et legere: quam sonare. Hec ideo dixe-
rim ut difficultatem uobis danielis

eius

al' refero

olim draconis: qui apud hebreos nec susanne habet hystoriam nec hymnum trium puerorum nec belis draconisque fabulas. Quas nos quia in toto orbe dispersae sunt veru anteposito eas quae iugulante subiecimus ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de preceptoribus iudeorum cum susanne derideret historiam et a greco nescio quo diceret esse confictam: illud opponere quod origeni quoque affricanus exposuit: ethimologias has ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι de greco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam in nostris hanc possumus dare: ut verbi gratia dicamus ab arbore ilice dixisse eum illico pereas. et a lentisco in lentem comminuat te angelus: vel non lente pereas: aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem: sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse otii tribus pueris cavillabantur: ut in camino estuantis incendii metro luderent et per ordinem ad laudem dei elementa omnia provocarent. Aut quod miraculum divineque aspirationis indicium vel draconem interfectum offa picis vel sacerdotum belis machinas deprehensas: que magis prudencia sollertis viri quam prophetali essent spiritu perpetrata. Cum vero ad abacuc veniret et de iudea in chaldeam raptum discoforum lectitaret: querebat exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemque sanctorum gravi volasse corpore. et in puncto hore tanta terrarum spacia transisse. Cui cum quidam e nostris satis promptulus ad loquendum ihezechielem adduxisset in medium et diceret eum de chaldea in iudeam fuisse translatum: derisit hominem: et ex ipso volumine demonstravit hiezechielem in spiritu se vidisse transportatum. Denique et apostolum nostrum videlicet ut eruditum virum et qui legem ab hebreis didicisset non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore. sed dixisse sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit. His et talibus argumentis: apocrifas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium relinquens: illud admoneo non haberi danihelem apud hebreos libros inter prophetas sed inter eos qui agiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur: in legem in prophetas in agiographa id est in quinque et octo et undecim libros: de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum porphirius obiciat: testes sunt methodius eusebius et apollinaris: qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o paula et eustochium fundatis pro me ad dominum preces: ut quamdiu in hoc corpusculo sum. scribam aliquid gratum vobis: utile ecclesie: dignum posteris. Presentium quippe oblationes indiciis non satis moveor qui in utramque partem aut amore labuntur aut odio. Explicit prologus. Incipit liber danielis prophete.

Anno tercio regni ioachim regis iuda venit nabuchodonosor rex babylonis ierusalem et obsedit eam: et tradidit dominus in manu eius ioachim regem iuda et partem vasorum domus domini: et asportavit ea in terram sennaar in domum dei sui: et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex asfanez preposito eunuchorum suorum ut introduceret de filiis israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula decoros forma et eruditos omni sapientia cautos sciencia et doctos disciplina et qui possent stare in palacio regis: ut doceret eos litteras et linguam chaldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse: ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis iuda: danihel ananias misahel azarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina: danieli balthasar et ananie sidrac: misaheli misac. et azarie abdenago. Proposuit autem danihel in corde suo. ne pollueretur de m

q

cōtinuo

al' i

al' venerat

de vino potus eius: et rogavit eunuchorum prepositum: ne contaminaretur. Dedit autem deus danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum ~~prepositum contaminaretur. Dedit autem danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum~~ Et ait princeps eunuchorum ad danielem. Timeo ego dominum meum regem: qui constituit vobis cibum et potum. Qui si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coevis vestris: condempnabitis caput meum regi. Et dixit daniel ad malasar: quem constituerat princeps eunuchorum super danielem ananiam misaelem et azariam. Tempta nos obsecro servos tuos diebus decem: et dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum. et contemplare vultus nostros et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio: et sicut videris facies cum servis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi: temptavit eos diebus decem. Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores pre omnibus pueris qui vescebantur cibo regio. Porro malasar tollebat cibaria et vinum potus eorum: dabatque eis legumina. pueris autem his dedit deus scientiam et disciplinam in omni libro et sapientia. danieli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum. Completis itaque diebus: post quos dixerat rex ut introducerentur: introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu nabuchodonosor. Cumque locutus esset eis rex: non sunt inventi de universis tales ut daniel ananias misael azarias. et steterunt in conspectu regis et omne verbum sapientie et intellectus quod sciscitatus est ab eis rex: invenit in eis decuplum super cunctos ariolos et magos qui erant in universo regno eius. Fuit autem daniel usque ad annum primum cyri regis.

ij.

In anno secundo regni nabuchodonosor: vidit nabuchodonosor somnium. et conterritus est spiritus eius: et somnium eius fugit ab eo. Precepit ergo rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et chaldei: ut indicarent regi somnia sua. Qui cum venissent: steterunt coram rege et dixit ad eos rex. Vidi somnium: et mente confusus ignoro quid viderim. Responderuntque chaldei regi syriace. Rex in eternum vive. Dic somnium servis tuis: et interpretationem eius indicabimus. Et respondens rex chaldeis ait. Sermo recessit a me. Nisi indicaveritis michi somnium et coniecturam eius: peribitis vos et domus vestre publicabuntur. Si autem somnium et coniecturam eius narraveritis: premia et dona et honorem multum accipietis a me. Somnium igitur et interpretationem eius indicate michi. Responderunt secundo atque dixerunt. Rex somnium dicat servis suis: et interpretationem illius indicabimus. Respondit rex et ait. Certe novi quia tempus redimitis scientes quod recesserit a me sermo. Si ergo somnium non indicaveritis michi: una est de vobis sententia: quod interpretationem quoque fallacem et deceptione plenam composueritis ut loquamini michi donec tempus pertranseat. Somnium itaque dicite michi: ut sciam quod interpretationem quoque eius veram loquamini. Respondentes ergo chaldei coram rege dixerunt. Non est homo super terram qui sermonem tuum rex possit implere. Sed neque regum quisquam magnus et potens verbum huiuscemodi sciscitatur ab omni ariolo et mago et chaldeo. Sermo enim quem tu queris rex gravis est: nec reperietur quisquam qui indicet illum in conspectu regis: exceptis diis quorum non est cum hominibus conversatio. Quo audito rex in furore et in ira magna precepit ut perirent omnes sapientes babylonis. Et egressa sententia: sapientes interficiebantur. Querebanturque daniel ~~requisivit~~ et socii eius ut perirent. Tunc daniel requisivit de lege atque sententia ab arioch principe militie regis qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes babylonis. Et interrogavit eum qui a rege ac

requirat potestatem quam ob causam
tam crudelis sententia a facie regis
esset egressa. Cum ergo indicasset ari
och rem danieli: danihel ingressus
rogauit regem ut tempus daret sibi
ad solutionem indicandam regi. Et in
gressus est domum suam. Ananieque
misaheli et azarie sociis suis: indica
uit negocium ut quererent misericordiam a
facie dei celi super sacramento isto: et
non perirent danihel et socii eius cum
ceteris sapientibus babylonis. Tunc da
nieli per visionem nocte misterium
reuelatum est. Et daniel benedixit deo
celi: et locutus ait. Sit nomen domini
benedictum a seculo et usque in seculum
quia sapientia et fortitudo eius sunt
et ipse mutat tempora et etates trans
fert regna atque constituit: Dat sapien
tiam sapientibus et scientiam intelli
gentibus disciplinam. Ipse reuelat pro
funda et abscondita: et nouit in te
nebris constituta: et lux cum eo est.
Tibi deus patrum meorum confiteor
teque laudo quia sapientiam et forti
tudinem dedisti michi. et nunc osten
disti que rogauimus te. quia sermo
nem regis aperuisti nobis. Post hec
danihel ingressus ad arioch quem
constituerat rex ut perderet sapientes
babylonis sic ei locutus est. Sapientes
babylonis ne perdas. Introduc me
in conspectum regis: et solutionem re
gi narrabo. Tunc arioch festinus intro
duxit danihelem ad regem et dixit ei.
Inueni hominem de filiis transmigra
tionis iude: qui solutionem regi an
nunciet. Respondit rex et dixit danie
li: cuius nomen erat balthazar. Pu
tas ne uere potes indicare michi som
nium quod vidi: et interpretationem
eius? Et respondens danihel coram rege
ait. Misterium quod rex interrogat
sapientes. magi. et arioli. et aruspices
non queunt indicare regi: sed est deus
in celo reuelans misteria: qui indi
cauit tibi rex nabuchodonosor que uen
tura sunt in nouissimis temporibus.
Somnium tuum et visiones capitis tui in cubili tuo: huiuscemodi
sunt. Tu rex cogitare cepisti in strato
tuo quid esset futurum post hec: et
qui reuelat misteria ostendit tibi que
uentura sunt. Michi quoque non in

sapientia que est in me plusquam in cunc
tis uiuentibus sacramentum hoc reue
latum est: sed ut interpretatio regi ma
nifesta fieret et cogitationes mentis
tue scires. Tu rex videbas et ecce quasi
statua una grandis. Statua illa mag
na et statura sublimis stabat contra te
et intuitus eius erat terribilis. Huius sta
tue caput ex auro optimo erat: pectus
autem et ~~gena~~ brachia de argento: por
ro uenter et femora ex ere: tybie autem
ferree. Pedum quedam pars erat fer
rea: quedam fictilis. Videbas ita: done
c abscisus est lapis de monte sine manibus
et percussit statuam in pedibus eius ferreis
et fictilibus: et comminuit eos. Tunc con
trita sunt pariter ferrum testa es ar
gentum et aurum et redacta quasi
in fauillam estiue aree que rapta sunt
a uento: nullusque locus inuentus est
eis. Lapis autem qui percusserat statu
am factus est mons magnus: et im
pleuit uniuersam terram. Hoc est som
nium. Interpretationem quoque eius
dicemus coram te rex. Tu rex regum
es: et deus celi regnum et fortitudinem
et imperium et gloriam dedit tibi: et
omnia in quibus habitant filii hominum
et bestie agri uolucres quoque celi dedit in
manu tua et sub dicione tua uniuer
sa constituit. Tu es ergo caput au
reum. Et post te consurget regnum
aliud minus te: et regnum tertium
aliud ereum quod imperabit uniuerse
terre et regnum quartum erit ue
lut ferrum. Quomodo ferrum com
minuit et domat omnia sic com
minuet omnia hec et conteret. Porro
quia uidisti pedum et digitorum
partem teste figuli et partem ferream
regnum diuisum erit. quod tamen
de plantario ferri orietur. Secundum
quod uidisti ferrum mixtum teste
ex luto et digitos pedum ex parte fer
reos et ex parte fictiles: ex parte re
gnum erit solidum et ex parte con
tritum. Quia autem uidisti ferrum
mixtum teste et luto: commiscebun
tur quidem humano semine sed non
adherebunt sibi: sicuti ferrum mis
ceri non potest teste. In diebus autem
regnorum illorum suscitabit deus
celi regnum quod in eternum non dis
sipabitur: et regnum eius populo al

um non tradetur. Comminuet autē et consumet uniūsa regna hec et ipsum stabit ineternum. Secundum qđ uidisti quod de monte abscisus est lapis sine manibz: et comminuit testam. et ferrum. et es et argentum et aurum. Deus magnus ostendit regi que uē tura sunt post ea. et uerum est somnium et fidelis interpretatio eius. Tunc rex nabuchodonosor cecidit in faciem suam et danihelem adorauit et hostias et incensum precepit ut sacrificarent ei. Loquens ergo rex: ait danihel. Vere deus ūr deus deorum est et dominus regum reuelans misteria: quoniam potuisti aperire sacramentum hoc. Tunc rex danihelem in sublime extulit et munera multa et magna dedit illi et constituit eum principem sup omnes prouincias babylonis et pfectum magistratum super cunctos [sapiētes] babylonis. Danihel autem postulauit a rege: et ꝯstituit sup opa puincie babylonis. sidrac. et misac. et abdenago. Ipse autem danihel erat in foribz regis. [iii]

Nabuchodonosor rex fecit statuā auream. altitudine cubitorū. sexaginta. latitudine cubitorum. sex. et statuit eam in campo duram puīce babylonis. Itaqꝫ nabuchodonosor rex misit ad ꝯgregandos satrapas. magistratus. et iudices: duces. et tyrannos. et pfectos. omnesqꝫ principes regionum: ut ꝯuenirent ad dedicationem statue quam erexerat nabuchodonosor rex. Tunc ꝯgregati sunt satrape. magistratus. et iudices. duces et tyrāni. et optimates qui erant in potestatibz constituti et uniūsi principes regionum: ut ꝯuenirent ad dedicationē statue quam erexerat nabuchodonosor rex. Stabant autem in ꝯspcū statue qꝫ posuerat nabuchodonosor rex: et pco clamabat ualent. Vobis dicitur populis tribz et linguis. In hō qua audieritis sonitum tube. et fistule: et cythare. sambuce. et psalterij. et simphonie. et uniūsi generis musicorum: cadentes adorate statuam auream: quam ꝯstituit nabuchodonosor rex. Si quis autem non psternatus adorauerit: eadem hora mittet in fornacē ignis ardentis. Post hec igit statim ut audierint omnes ppli sonitum tube. fistule. et cythare. et sambuce. et psalterij. et symphonie. et omnis generis musicorum: cadentes omnes populi. tribz et lingue adorauerunt statuam auream. quā ꝯstituerat nabuchodonosor rex. Statimqꝫ in ipso tempe accedētes uiri chaldei. accusauerunt iudeos: dixeruntqꝫ nabuchodonosor regi. Rex ineternum uiue. Tu rex posuisti decretum ut omnis homo qui audierit sonitum tube. fistule. et cythare. sambuce. et psalterij. et symphonie. et uniuersi generis musicorum: psternat se et adoret statuam auream. Si quis autem nō pcidens adorauerit: mittatur in fornacem ignis ardentis. Sunt ḡ uiri iudei quos ꝯstituisti sup opa regionis babylonie. sidrac. misac. et abdenago: isti uiri ꝯtempserunt rex decretum tuum. Deos tuos non colunt: et statuā auream quā erexisti non adorant. Tūc nabuchodonosor in furore et in ira: precepit ut adducerent sydrac. misac. et abdenago. Qui ꝯfestim adducti sūt in ꝯspectu regis. Pronuntians qꝫ nabuchodonosor rex ait eis. Vere ne sydrac misac et abdenago deos meos non colitis: et statuam auream quam ꝯstitui non adoratis? Nunc ḡ si estis [al' sitis] parati quacumqꝫ hora audieritis sonitum tube. fistule. et cythare. sambuce. et psalterij. et simphonie. et omnis generis musicorum: psternite uos et adorate statuam quam feci. Quod si non adorauerits: eadem hora mittemini in fornacem ignis ardentis. Et quis est deus qui eripiat uos de manu mea? Respondens sydrac. misac. et abdenago: dixerunt regi nabuchodonosor. Non oportet nos de hac re rn̄dē tibi. Ecce enī deus nr̄ quem colimus potest eripere nos de camino ignis ardentis: et de manibz tuis rex liberare. Quod si noluerit: notum sit tibi rex quia deos tuos non colimus. et statuam auream quam erexisti non adoramus. Tunc nabuchodonosor repletus est furore: et aspectus faciei illius immutatus est super sydrac. misac. et abdenago. Et precepit ut succēderetur fornax septuplum quam succendi consueuerat: et uiris fortissimis de exercitu suo iussit ut ligatis pedibz. sidrac. misac. et abdenago. mitterent

al' uincti

eos in fornacem ignis ardentis. Et confestim uiri illi uincti cum bracijs suis et tyaris et calciamentis et uestibus missi sunt in medium fornacis ignis ardentis. Nam iussio regis urgebat. fornax autem succensa erat nimis. Porro uiros illos qui miserant sydrac. misac. et abdenago interfecit flamma ignis. Viri autem hij tres: id est sydrac. misac. et abdenago ceciderunt in medio camini ignis ardentis colligati. Que sequuntur in hebreis uoluminibus non reperi. Et ambulabant in medio flamme laudantes deum et benedicentes domino. Stans autem azarias orauit sic. Aperiens os suum in medio ignis ait. Benedictus dominus deus patrum nostrorum et laudabilis et gloriosum nomen tuum in secula: quia iustus es in omnibus que fecisti nobis: et uniuersa opera tua uera et uie tue recte: et omnia iudicia tua uera. Iudicia enim uera fecisti iuxta omnia que induxisti super nos. et super ciuitatem sanctam patrum nostrorum ierusalem: quia in ueritate et in iudicio induxisti omnia hec propter peccata nostra. Peccauimus enim et inique egimus recedentes a te: et delinquimus in omnibus: Et precepta tua non audiuimus. nec obseruauimus: neque fecimus sicut preceperas nobis: ut bene esset nobis. Omnia ergo que induxisti super nos et uniuersa que fecisti nobis: uero iudicio fecisti: et tradidisti nos in manus inimicorum iniquorum et pessimorum preuaricatorumque et regi iniusto et pessimo ultra omnem terram. Et nunc non possumus aperire os: confusio et obprobrium facti sumus seruis tuis et hijs qui colunt te. Ne quesumus tradas nos in obprobrium propter nomen tuum et ne dissipes testamentum tuum: neque auferas misericordiam tuam a nobis propter abraham dilectum tuum: et ysaac seruum tuum et israel sanctum tuum: quibus locutus es polliciens quod multiplicares semen eorum sicut stellas celi et sicut harenam que est in litore maris: Quia domine imminuti sumus plusquam omnes gentes: sumusque humiles in uniuersa terra hodie propter peccata nostra: et non est in tempore hoc princeps et propheta et dux neque ho

al' [illegible]

locaustum neque sacrificium neque oblacio neque incensum neque locus primiciarum coram te ut possimus inuenire misericordiam sed in anima contrita et spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocaustis arietum et taurorum et sicut in milibus agnorum pinguium sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi quoniam non est confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde et timemus te: et querimus faciem tuam. Ne confundas nos sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam et secundum multitudinem misericordie tue et erue nos in mirabilibus tuis et da gloriam nomini tuo domine: et confundantur omnes qui ostendunt seruis tuis mala. Confundantur in omni potencia et robur eorum conteratur: et sciant quia tu es dominus deus solus: et gloriosus super orbem terrarum. Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem: nepta stuppaque et pice et malleolis. Et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta nouem: et erupit et incendit quos reperit iuxta fornacem de chaldeis. Angelus autem domini descendit cum azaria et socijs eius in fornacem: et excussit flammam ignis de fornace: et fecit medium fornacis quasi uentum roris flantem. Et non tetigit eos omnino ignis neque contristauit: neque quicquam molestie intulit. Tunc hij tres quasi ex uno ore laudabant et glorificabant et benedicebant dominum in fornace dicentes. Benedictus es domine deus patrum nostrorum et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in secula. Et benedictum nomen glorie tue sanctum et laudabile. et superexaltatum in omnibus seculis. Benedictus es in templo sancto glorie tue: et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es in throno regni tui et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos et sedes super cherubin et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es in firma-

mento celi: et laudabilis et gloriosus
in secula. Benedicite omnia opa dñi
domino : laudate et superexaltate
eum in secula. Benedic angeli dñi
domino laud et superexaltate eum
in secula. Benedicite celi domino: lau
date et superexaltate eum in secula. Be
nedicite aque omnes que super celos sūt
domino: laud et superexaltate eum
in secula. Bened omnes virtutes
domini domino : laud et superexalta
te eum in secula. Bened sol et luna
domino: laud et superexaltate in sclā.
Benedic stelle celi domino : laud et
superexaltate eum in secula. Bened
omnis ymb et ros domino. laudate
et superexaltate eum in secula. Be
ned omnis spūs dei domino. laud
et superexaltate eum in secula. Bnd
ignis et estus domino : laud et supex
altate eum in secula Bened frigus et
estus domino: laudate et superexalta
te eum in secula. Bnd rores et prui
na domino. laudate et superexaltate
eum in secula. Bened gelu et frigus
domino: laud et superexaltate eum ī
secula. Bened glacies et nives dño:
laudate et superexaltate eum in sclā.
Bened noctes et dies domino: laud
et superexaltate eum in secula. Be
ned lux et tenebre domino: laudate
et superexaltate eum in secula Be
ned fulgura et nubes domino: laud
et superexaltate eum in sclā. Bñdicat
terra dominum laudet et superexaltet
eum in secula. Bened montes et col
les domino: laudate et superexaltate
eum in secula. Benedicite universa ī
germinantia in terra domino: laud
et superexaltate eum in sclā. Bened
fontes domino: laudate et superexal
tate in secula. Bened maria et flumina
domino: laudate et superexaltate
eum in secula. Bened cete et ōnia
que moventur in aquis domino
laudate et superexaltate eum ī sclā
Bened omnes volucres celi domino
laudate et superexaltate eum in sclā
Bened omnes bestie et pecora dño
laudate et superexaltate eum ī sclā.
Bened filii hominum domino: laud
et superexaltate eum in secula. Bñdicat
israel dominū laudet et superexaltet
eum in secula. Bñd sacerdotes dñi do

mino: laudate et superexaltate eum in
secula. Bened servi domini domino.
laudate et superexaltate eum in secu
la. Bened spiritus et anime iustorum
domino. laudate et superexaltate eum
in secula. Bñd sancti et humiles corde
domino laud et superexaltate eum ī
secula. Bñd anania azaria misael
domino; hymnum dicite et superexal
tate eum in secula: quia eripuit nos
deus de inferno et salvos fecit de manu
mortis et liberavit de medio ardentis
flamme et de medio ignis eruit nos
Confitemini domino quoniam bo
nus: qm in seculum mīa eius. Bñd
omnes religiosi domino deo deorum:
laudate et confitemini ei: quia in ō
nia sclā mīa eius.

Huc usque non habentur in hebreo et que
posuimus de theodotionis editione translā sūt

Tunc nabuchodonosor rex ob
stupuit, et surrexit prope: et
ait optimatibus suis. Nonne tres vi
ros misimus in medio ignis compe
ditos. Qui respondentes dixerunt re
gi. Vere rex Respondit et ait. Ecce e
go video viros quatuor solutos et
ambulantes in medio ignis: et nichil
corruptionis in eis est. Et species quar
ti similis filio dei. Tunc accessit nabu
chodonosor ad ostium fornacis ignis
ardentis et ait. Sidrac. misac. et abde
nago. servi dei excelsi: egredimini et
venite. Statimque egressi sunt. sidrac
misac et abdenago: de medio ignis Et
congregati sunt satrape magistratus
et iudices et potentes regis contempla
bantur viros illos: quoniam nichil
potestatis habuisset ignis in corpori
bus eorum: et capillus capitis eorum
non esset adustus. et saraballa eorum
non fuissent immutata: et odor ignis
non transisset per eos. Et erumpens na
buchodonosor ait. Benedictus deus eor
sidrac videlicet. misac. et abdenago:
qui misit angelum suum et eruit
servos suos. qui crediderunt in eū
Et verbum regis immutaverunt:
et tradiderunt corpora sua ne servirēt
et ne adorarent omnem deum excep
to deo suo. A me ergo propositum est
hoc decretum: ut omnis populus tri
bus et lingue quecumque locuta fuit
blasphemiam contra deum sydrac

laudate et superexaltate eum in secula qui eruit nos etc.

rex

saraballa .i. bracce

misac et abdenago displiceat. et domus
eius vastetur. Neque enim est alius deus:
qui possit ita salvare. Tunc rex promo
vit sydrac misac et abdenago. in pro
vincia babylonis. Nabuchodonosor

hic ca(pitulu)m iii

rex omnibus populis gentibus et linguis qui
habitant in universa terra. pax vobis
multiplicetur. Signa et mirabilia apud
me fecit deus excelsus. Placuit ergo
michi predicare signa eius quia mag
na sunt et mirabilia eius quia forti
a: et regnum eius regnum sempi
ternum et potestas eius in generatione

IIII

Al' hic ca(pitulu)m iiii

et generationem. Visio danihelis

Ego nabuchodonosor quietus
eram in domo mea: et florens in pala
tio meo. Somnium vidi quod perterruit
me: et cogitationes mee in strato meo
et visiones capitis mei conturbaverunt
me. et per me propositum est decretum.
ut introducerentur in conspectu meo
cuncti sapientes babylonis: ut solutio
nem somnii indicarent michi. Tunc
ingrediebantur arioli magi chaldei et
aruspices: et somnium narravi in
conspectu eorum: et solutionem eius
non indicaverunt michi donec colle
ga ingressus est in conspectu meo
danihel cuius nomen baltazar se
cundum nomen dei mei qui habet
spiritum deorum sanctorum in semet
ipso. et somnium coram eo locutus sum.
baltasar princeps ariolorum quem
ego scio quod spiritum deorum sanctorum
habeas in te: et omne sacramentum
non est impossibile tibi. Visiones som
niorum meorum quas vidi et so
lutionem eorum narra michi. Vi
sio capitis mei in cubili meo. Videbam
et ecce arbor in medio terre et altitu
do eius nimia. Magna arbor et fortis
et proceritas eius contingens celum
aspectus illius erat usque ad terminos
universe terre. folia eius pulcherrima
et fructus eius nimius et esca univer
sorum in ea. Subter eam habitabant
animalia et bestie: et in ramis eius
conversabantur volucres celi: et ex illa
vescebatur omnis caro. Videbam in
visione capitis mei super stratum
meum: et ecce vigil et sanctus de celo
descendit. et clamavit fortiter et sic
ait. Succidite arborem et precidite ra
mos eius: Excutite folia eius: et disp

gite fructum eius. fugiant bestie que
subter eam sunt: et volucres de ra
mis eius. Verumptamen germen
radicum eius in terra sinite. et al
ligetur vinculo ferreo et ereo in her
bis que foris sunt: et rore celi tinga
tur: et cum feris pars eius in her
ba terre. Cor eius ab humano com
mutetur: et cor fere detur ei. et sep
tem tempora mutentur super eum.
In sententia vigilum decretum est
et sermo sanctorum et petitio: donec
cognoscant viventes quoniam domina
tur excelsus in regno hominum et
cuicumque voluerit dabit illud: et
humillimum hominem constituet
super eum. Hoc somnium vidi e
go nabuchodonosor. Tu ergo baltha
sar interpretationem narra festi
nus: quia omnes sapientes reg
ni mei non queunt solutionem e
dicere michi. Tu autem potes: quia
spiritus sanctorum deorum in te est.
Tunc danihel cuius nomen balta
zar cepit intra semetipsum tacitus
cogitare quasi hora una: et cogi
tationes eius conturbabant eum.
Respondens autem rex: ait baltha
zar. Somnium et interpretatio eius
non conturbent te. Respondit bal
thazar. et ait. Domine mi. somnium
his qui te oderunt: et interpreta
tio eius hostibus tuis sit. Arborem
quam vidisti sublimem atque robu
stam cuius altitudo pertingebat ad
celum: et aspectus illius in omnem
terram et rami eius pulcherrimi
et fructus eius nimius et esca om
nium in ea subter eam habitantes
bestie agri et in ramis eius commo
rantes aves celi: tu es rex: qui mag
nificatus es et invaluisti et mag
nitudo tua crevit et pervenit usque
ad celum et potestas tua in termi
nos universe terre. Quod autem vidit vi
gilem et sanctum descendentem
de celo et dicere. Succidite arborem et
dissipate illam. attamen germen
radicum eius in terra dimittite et
vinciatur ferreo et ere in herbis
foris et rore celi conspergatur et cum
feris sit pabulum eius donec septem
tempora commutentur super eum:
hec est interpretatio sententie al

illum que pervenit super dominum me-
um regem. Eicient te ab hominibus
et cum bestiis et feris erit habitatio tua.
et fenum ut bos comedes. et rore celi
infunderis. Septem quoque tempora
mutabuntur super te: donec scias quod
dominetur excelsus super regnum ho-
minum: et cuicumque voluerit det illud.
Quod autem precepit ut relinqueret
germen radicum eius id est ar-
boris: regnum tuum tibi manebit
postquam cognoveris potestatem esse
celestem. Quam ob rem rex consi-
lium meum placeat tibi: et peccata
tua elemosinis redime. et iniqui-
tates tuas misericordiis pauperum
forsitan ignoscat deus delictis tuis.
Omnia hec venerunt super nabuchodo-
nosor regem. Post finem mensium
duodecim in aula babylonis deambu-
labat. Respondit rex et ait. Nonne hec
est babylon magna quam ego edificavi
in domum regni. in robore fortitu-
dinis mee. et in gloria decoris mei.
Cum adhuc sermo esset in ore regis:
vox de celo ruit. Tibi dicitur nabuchodo-
nosor rex. Regnum tuum transiit a
te et ab hominibus te eicient et cum
bestiis et feris erit habitatio tua. fenum
ut bos comedes: et septem tempora
mutabuntur super te: donec scias quod
dominetur excelsus in regno hominum.
et cuicumque voluerit det illud. Eadem
hora sermo completus est super nabu-
chodonosor et ex hominibus abiectus est:
et fenum ut bos comedit. et rore celi
corpus eius infectum est. donec capil-
li eius in similitudinem aquilarum
crescerent. et ungues eius quasi avium.
Igitur post finem dierum ego nabu-
chodonosor oculos meos ad celum le-
vavi et sensus meus redditus est mihi:
et altissimo benedixi. et viventem
in sempiternum laudavi et glorificavi:
quia potestas eius potestas sempiter-
na. et regnum eius in generatione
et generationem: et omnes habitato-
res terre apud eum in nichilum
reputati sunt. Iuxta voluntatem
enim suam facit tam in virtutibus
celi quam in habitatoribus terre: et non est
qui resistat manui eius. et dicat ei
quare fecisti. In ipso tempore sensus
meus reversus est ad me: et ad ho-
norem regni mei decoremque perveni. et
figura mea reversa est ad me: sed et
optimates mei et magistratus mei
requisierunt me. et in regno meo
restitutus sum et magnificentia mea
amplior addita est michi. Nunc igitur
ego nabuchodonosor laudo et mag-
nifico et glorifico regem celi: quia
omnia opera eius vera et vie eius
iudicia: et gradientes in superbia po-
test humiliare. Visio danihelis. V.

Balthazar rex fecit grande con-
vivium optimatibus suis
mille: et unusquisque secundum suam
bibebat etatem. Precepit ergo iam
temulentus ut afferrent vasa au-
rea et argentea que asportaverat
nabuchodonosor pater eius de templo
quod fuit in ierusalem: ut biberent in eis
rex et optimates eius uxores que eius
et concubine. Tunc allata sunt vasa
aurea et argentea que asportaverat
nabuchodonosor de templo quod fue-
rat in ierusalem: et biberunt in eis rex et
optimates eius uxores et concubi-
ne eius. Bibebant autem vinum
et laudabant deos suos aureos. et
argenteos. et ereos. ferreos ligneos-
que et lapideos. In eadem hora appa-
ruerunt digiti quasi manus hominis
scribentis contra candelabrum in super-
ficie parietis aule regie: et rex aspi-
ciebat articulos manus scribentis. Tunc
regis facies commutata est: et cogita-
tiones eius perturbabant eum: et com-
pages renum eius solvebantur: et
genua eius ad se invicem collideban-
tur. Exclamavit itaque rex fortiter: ut
introducerent magos chaldeos. et a-
ruspices. Et proloquens rex ait sapi-
entibus babylonis. Quicumque legerit
scripturam hanc et interpretationem
eius manifestam michi fecerit: pur-
pura vestietur et torquem auream
habebit in collo et tertius in regno
meo erit. Tunc ingressi omnes sapi-
entes regis non potuerunt scripturam
legere neque interpretationem eius in-
dicare regi. Unde rex balthazar satis
conturbatus est: et vultus illius im-
mutatus est: sed et optimates eius con-
turbabantur. Regina autem pro re
que acciderat regi et optimatibus eius
domum convivii ingressa est: et prolo-

vel ante

Nota digiti scribentis in pariete

quens ait: Rex in eternum vive. Non
te conturbent cogitationes tue, neque fa-
cies tua inmutetur. Est vir in reg-
no tuo qui spiritum deorum sanctorum
habet in se: et in diebus patris tui scientia
et sapientia inventa sunt in eo. Nam
et rex nabugodonosor pater tuus prin-
cipem magorum et chaldeorum et in-
cantatorum et aruspicum constituit
eum. Pater inquam tuus o rex. quia
spiritus amplior et prudentior atque intel-
ligentia interpretatio somniorum
et ostensio secretorum ac solutio liga-
torum inventa sunt in eo. hoc est in
daniele. cui rex imposuit nomen bal-
thazar. Nunc itaque daniel vocetur.
et interpretationem narrabit. Igitur
introductus est daniel coram rege.
Ad quem prefatus rex ait. Tu es daniel
de filiis captivitatis iude. Quem
adduxit rex pater meus de iudea. Au-
divi de te quoniam spiritum deorum ha-
beas: et scientia intelligentiaque ac sa-
pientia ampliores invente sint
in te. Et nunc introgressi sunt in
conspectu meo sapientes magi ut
scripturam hanc legerent et interpre-
tationem eius indicarent michi: et
nequiverunt sensum sermonis eius
edicere. Porro ego audivi de te: quod
possis obscura interpretari: et ligata
dissolvere. Si ergo vales scripturam
legere et interpretationem eius in-
dicare michi purpura vestieris. et
torquem auream circa collum tuum
habebis: et tertius in regno meo
princeps eris. Ad que respondens da-
niel: ait coram rege. Munera tua
sint tibi: et dona domus tue alteri
da. Scripturam autem legam tibi
rex: et interpretationem eius ostendam
tibi. O rex deus altissimus regnum
et magnificentiam et gloriam et ho-
norem dedit nabuchodonosor patri
tuo: et propter magnificentiam quam
dederat ei. universi populi tribus et lin-
gue. et tremebant et metuebant eum.
Quos volebat interficiebat. et quos
volebat percutiebat et quos volebat ex-
altabat: et quos volebat humiliabat.
Quando autem elevatum est cor eius
et spiritus illius obfirmatus est
ad superbiam: depositus est de solio
regni sui et gloria eius ablata est

Non quos volebat

et a filiis hominum eiectus est: sed
et cor eius cum bestiis positum est. et
cum onagris erat habitatio eius.
Fenum quoque ut bos comedebat et
rore celi corpus eius infectum est.
donec cognosceret quod potestatem
haberet altissimus in regno ho-
minum. et quemcumque voluerit
suscitabit super illud. Tu quoque filius
eius balthazar non humiliasti cor
tuum cum scires hec omnia: sed
adversum dominatorem celi elevatus
es. et vasa domus eius allata sunt
coram te: et tu et optimates tui
et uxores tue. et concubine tue vinum
bibistis in eis. Deos quoque argen-
teos et aureos et argenteos et fer-
reos ligneosque et lapideos qui non
vident neque audiunt neque sentiunt
laudasti: Porro deum qui habet
flatum tuum in manu sua et
omnes vias tuas non glorificasti.
Idcirco ab eo missus est articulus
manus. qui scripsit hoc quod exaratum
est. Hec est autem scriptura que di-
gesta est. Mane techel. phares. Et
hec est interpretatio sermonis. Ma-
ne: numeravit deus regnum tuum
et complevit illud. Thechel: appensus
est in statera et inventus est mi-
nus habens. phares divisum est reg-
num tuum et datum est medis et persis.
Tunc iubente rege indutus est da-
niel purpura et circumdata est tor-
ques aurea collo eius: et predica-
tum est de eo quod haberet potesta-
tem tertius in regno eius. Eadem
nocte interfectus est balthazar rex
chaldeus: et darius medus successit in
regnum annos natus sexaginta
et duos. Visio danihelis. VI.

Placuit dario et constituit
super regnum satrapas centum viginti
ut essent in toto regno suo: et super
eos principes tres ex quibus danihel
unus erat ut satrape illis redderent
rationem: et rex non sustineret
molestiam. Igitur danihel superabat om-
nes principes et satrapas: quia
spiritus dei amplior erat in eo. Porro
rex cogitabat constituere eum super
omne regnum. Unde principes
et satrape querebant occasionem

mo

ut invenirent danihel ex latere regis
nullamque causam mortem et suspi
tionem repperire potuerunt: eo quod
fidelis esset et omnis culpa et suspi
tio non inveniretur in eo. Dixerunt
ergo viri illi. Non inveniemus da
nieli huic aliquam occasionem
nisi forte in lege dei sui. Tunc principes
et satrape subripuerunt regi: et
sic locuti sunt ei. Dari rex: in eternum
vive. Consilium inierunt cuncti
principes regni magistratus et sa
trape senatores, et iudices: ut decre
tum imperatorium exeat et edictum
ut omnis qui petierit aliquam petitio
nem a quocumque deo et homine usque
ad dies triginta. nisi a te rex. mittatur
in lacum leonum. Nunc itaque rex con
firma sententiam. et scribe decretum
ut non immutetur quod statutum
est a medis et persis: neque prevaricari
alicui liceat. Porro rex darius
proposuit edictum et statuit. Quod
cum danihel comperisset id est con
stitutam legem ingressus est do
mum suam et fenestris apertis in
cenaculo suo contra ierusalem tribus tem
poribus in die flectebat genua sua. et
adorabat confitebaturque coram deo
suo: sicut et ante facere consueve
rat. Viri ergo illi curiosius inquiren
tes: invenerunt danihelem orantem
et obsecrantem deum suum. Et
accedentes locuti sunt regi super
edicto Rex numquid non consti
tuisti ut omnis homo qui rogaret
quemquam ex diis et hominibus usque
ad dies triginta nisi te rex mitte
retur in lacum leonum? Ad quos
respondens rex ait. Verus sermo
iuxta decretum medorum atque per
sarum: quod prevaricari non licet.
Tunc respondentes coram rege dixe
runt danihel de filiis captivitatis
iude non curavit de lege tua et de
edicto quod constituisti: sed tribus
temporibus per diem orat obsecratio
ne sua. Quod verbum cum audis
set rex satis contristatus est: et pro
danihele posuit cor ut liberaret
eum et usque ad occasum solis labo
rabat ut erueret eum. Viri autem
illi ~~intelle~~ intelligentes regem dix
erunt ei. Scito rex quia lex medorum

est atque persarum. ut omne decretum
quod constituerit rex non liceat im
mutari. Tunc rex precepit et adduxe
runt danihelem. et miserunt eum
in lacum leonum. Dixitque rex danihe
li Deus tuus quem colis semper: ipse li
berabit te. Allatusque est lapis unus. et
positus est super os laci: quem obsig
navit rex anulo suo et anulo optima
tum suorum: ne quid fieret contra
danihelem et abiit rex in domum su
am et dormivit incenatus: cibique non
sunt allati coram eo: insuper et som
nus recessit ab eo. Tunc rex primo
diluculo consurgens: festinus pergens
it ad lacum. Appropinquansque la
cui danihelem voce lacrimabili in
clamavit et affatus est eum Dani
el serve dei viventis: deus tuus cui
tu servis semper putas ne valuit te
liberare a leonibus? Et danihel regi
respondens ait Rex in eternum vi
ve Deus meus misit angelum su
um et obturavit ora leonum et non
nocuerunt michi: quia coram eo
iustitia inventa est in me. Sed et co
ram te rex delictum non feci. Tunc
rex vehementer gavisus est super
eo: et danihelem precepit educi de
lacu, et nulla lesio inventa est in
eo: quia credidit deo suo. Iubente
autem rege adducti sunt viri illi
qui accusaverant danielem et in
lacum leonum missi sunt ipsi et filii
et uxores eorum: et non pervenerunt
usque ad pavimentum laci donec ar
riperent eos leones: et omnia ossa
eorum comminuerent. Tunc darius
rex scripsit universis populis tribu
bus et linguis habitantibus in univer
sa terra Pax vobis multiplicetur
A me constitutum est decretum ut in
universo imperio et regno meo tre
miscant et paveant deum danihe
lis Ipse est enim deus vivens et eter
nus in secula et regnum eius non
dissipabitur: et potestas eius usque
in eternum Ipse liberator atque salva
tor faciens signa et mirabilia in
celo et in terra. qui liberavit danie
lem de lacu leonum. Porro daniel
perseveravit usque ad regnum darii regis reg
num que cyri perse visio daniel VII

Anno primo balthasar regis vii.

eductusque est daniel de lacu

est

babylonis: daniel somnium vidit.
Visio autem capitis eius in cubili suo
Et somnium scribens brevi sermone
comprehendit: summatimque perstringens
ait. Videbam in visione mea nocte
et ecce quatuor venti celi pugnabant
in mari magno et quatuor bestie
grandes ascendebant de mari: diverse
inter se. Prima quasi leena et alas
habebat aquile. Aspiciebam donec e-
vulse sunt ale eius: et sublata est de ter-
ra: et super pedes quasi homo stetit
et cor eius datum est ei. Et ecce bestia ali-
a similis urso in parte stetit: et tres or-
dines erant in ore eius et in dentibus ei-
et sic dicebant ei. Surge comede carnes
plurimas. Post hec aspiciebam et ec-
ce alia quasi pardus: et alas habebat
quatuor quasi avis super se et qua-
tuor capita erant in bestia. et potestas
data est ei. Post hec aspiciebam in
visione noctis: et ecce bestia quar-
ta terribilis atque mirabilis et fortis
nimis. Dentes ferreos habebat mag-
nos: comedens atque comminuens et
reliqua pedibus suis conculcans. Dis-
similis autem erat ceteris bestiis quas
videram ante eam: et habebat cornu-
a decem. Considerabam cornua et
ecce cornu aliud parvulum ortum est
de medio eorum et tria de cornibus
primis evulsa sunt a facie eius et
ecce oculi quasi oculi hominis erant
in cornu isto: et os loquens ingentia.
Aspiciebam donec throni positi sunt
et antiquus dierum sedit. Vestimen-
tum eius quasi nix candidum: et
capilli capitis eius quasi lana mun-
da. Thronus eius flamma ignis
rote eius ignis accensus. Fluvius
igneus rapidusque egrediebatur a fa-
cie eius. Milia milium ministrabant
ei et decies milies centena milia assis-
tebant ei. Iudicium sedit: et libri aper-
ti sunt. Aspiciebam propter vocem ser-
monum grandium quos cornu illud
loquebatur. Et vidi quoniam inter-
fecta esset bestia. et perisset corpus eius
et traditum esset ad comburendum
igni: aliarum quoque bestiarum ab-
lata esset potestas: et tempora vite
constituta essent eis usque ad tempus
et tempus. Aspiciebam ergo in visio-
ne noctis. et ecce cum nubibus celi qua-
si filius hominis veniebat. Et usque ad anti-
quum dierum pervenit: et in conspec-
tu eius obtulerunt eum et dedit ei
potestatem et honorem et regnum:
et omnes populi tribus et lingue
ipsi servient. Potestas eius potestas
eterna que non auferetur: et regnum
eius quod non corrumpetur. Horruit
spiritus meus. Ego daniel territus
sum in his. et visiones capitis mei
conturbaverunt me. Accessi ad u-
num de assistentibus: et veritatem
querebam ab eo de omnibus his.
Qui dixit michi interpretationem
sermonum et docuit me. Hee bestie
magne quatuor: quatuor regna sunt
que consurgent de terra. Suscipient
autem regnum sancti dei altissimi:
et optinebunt regnum usque in se-
culum et seculum seculorum. Post hoc
volui diligenter discere de bestia quar-
ta que erat dissimilis valde ab om-
nibus et terribilis nimis: dentes et
ungues eius ferrei comedebat et
comminuebat et reliquias pedi-
bus suis conculcabat et de cornibus decem
que habebat in capite et de alio quod
ortum fuerat ante quod ceciderant
tria cornua. et de cornu illo quod
habebat oculos et os loquens gran-
dia et maius erat ceteris. Aspiciebam
et ecce cornu illud faciebat bellum
adversum sanctos et prevalebat eis do-
nec venit antiquus dierum. et iudi-
cium dedit sanctis excelsi et tempus
advenit: et regnum obtinuerunt
sancti. Et sic ait. Bestia quarta regnum
quartum erit in terra quod maius
erit omnibus regnis: et devorabit uni-
versam terram et conculcabit et com-
minuet eam. Porro cornua decem
ipsius regni decem reges erunt. Et
alius consurget post eos et ipse po-
tentior erit prioribus. Et tres reges hu-
miliabit. et sermones contra excel-
sum loquetur et sanctos altissimi
conteret. Et putabit quod possit muta-
re tempora et leges. Et tradentur
manu eius usque ad tempus et tempo-
ra: et dimidium temporis. Et iudicium
sedebit ut auferatur potentia et con-
teratur et dispereat usque in finem. Regnum
autem et potestas et magnitudo
regni que est subter omne celum de-

al' visionem

principes tres

[illegible]bat

al' tempora

populo sanctorum altissimi cuius reg
num regnum sempiternum est: et
omnes reges servient ei et obedient.
Hucusque finis verbi. Ego daniel mul
tum cogitationibus meis conturbabar
et facies mea mutata est in me: ver
bum autem in corde meo conservavi. viii.

Visio danihelis

VIII Anno tertio regni balthasar
regis visio apparuit mihi ego dani
hel post id quod videram in principio.
Vidi in visione mea cum essem in su
sis castro quod est in elam civitate.
Vidi autem in visione ~~mea cum es~~
~~sem in susis castro quod est in elam~~
~~civitate~~ esse me super portam ulai. Et
levavi oculos meos et vidi. et ecce
aries unus stabat ante paludem ha
bens cornua excelsa et unum excelsi
us altero atque succrescens. Postea
vidi arietem cornibus ventilantem
contra occidentem et contra aquilo
nem et contra meridiem: et omnes
bestie non poterant resistere ei neque
liberari de manibus eius. fecitque secun
dum voluntatem suam et magnificatus
est: et ego intelligebam. Ecce autem
hircus caprarum veniebat ab occi
dente super faciem totius terre. et non
tangebat terram. Porro hircus ha
bebat cornu insigne inter oculos suos.
Et venit usque ad arietem illum cor
nutum quem videram stantem ante
portam: et cucurrit ad eum in impetu
fortitudinis sue. Cumque appropinquas
set prope arietem: efferatus est in eum
et percussit arietem. Et comminuit duo
cornua eius: et non poterat aries re
sistere ei. Cumque eum misisset in
terram conculcavit: et nemo quibat
liberare arietem de manu eius. Hir
cus autem caprarum magnus factus
est nimis. Cumque crevisset fractum
est cornu magnum: et orta sunt cor
nua quatuor subter illud per quatuor
ventos celi. De uno autem ex eis egres
sum est cornu unum modicum: et
factum est grande contra meridiem
et contra orientem et contra fortitu
dinem et magnificatum est usque ad
fortitudinem celi. et deiecit de fortitu
dine et de stellis et conculcavit eas:
usque ad principem fortitudinis mag
nificatus est. Et ab eo tulit iuge sa
crificium: et deiecit locum sanctificationis
eius. Robur autem datum est contra
iuge sacrificium propter peccata: et pro
sternetur veritas in terra: et faciet et
prosperabitur. Et audivi unum de sanctis
loquentem: et dixit unus sanctus alteri
nescio cui loquenti. Usquequo visio et (al' loquens)
iuge sacrificium et peccatum desola
tionis que facta est et sanctuarium
et fortitudo conculcabitur? Et dixit ei
Usque ad vesperam et mane duo milia (dies)
trecenti: et mundabitur sanctuarium.
Factum est autem cum viderem ego
daniel visionem: et quererem intel
ligentiam: ecce stetit in conspectu meo
quasi species viri. Et audivi vocem
viri inter ulai: et clamavit et ait.
Gabriel fac intelligere istum visio
nem et venit et stetit iuxta ubi ego
stabam. Cumque venisset: pavens cor
rui in faciem meam. Et ait ad me.
Intellige fili hominis: quoniam in
tempore finis complebitur visio. Cum
que loqueretur ad me: collapsus sum
pronus in terram. et tetigit me. et
statuit me in gradu meo: dixitque mi
Ego ostendam tibi que futura sunt
in novissimo maledictionis: quoniam
habet tempus finem suum. Aries
quem vidisti habere cornua: rex me
dorum est atque persarum. Porro hir
cus caprarum rex grecorum est. Et
cornu grande quod erat inter oculos
eius: ipse est rex primus. Quod autem
fracto illo surrexerunt pro eo quatu
or. quatuor reges de gente eius con
surgent. sed non in fortitudine eius.
Et post regnum eorum cum creve
rint iniquitates consurget rex im
pudens facie et intelligens proposi
tiones et roborabitur fortitudo eius
sed non in viribus suis. Et supra quam
credi potest universa vastabit: et prosp
erabitur et faciet. Et interficiet robustos
et populum sanctorum secundum vo
luntatem suam: et dirigetur dolus in
manu eius. Et cor suum magnificabit
et in copia rerum omnium occidet pli
mos. Et contra principem principum
consurget: et sine manu conteretur.
Et visio vespere et mane que dicta est
vera est. Tu ergo signa visionem:
quia post dies multos erit. Et ego da
niel langui et egrotavi per dies. Cum

q' succenderem sanctuarium opera regis:
et stupebam ad visionem et non erat
qui interpretaret' visio danielis ·ix·

IX

In anno primo darii regis filii assu
eri de semine medorum qui impera
vit super regnum chaldeorum anno
uno regni eius ego daniel intellexi in
libris numerum annorum de quo
factus est sermo domini ad ieremiam
prophetam: ut complerentur desolationis
ierusalem septuaginta anni. et posui faciem
meam ad dominum deum; rogare et
deprecari in ieiuniis et sacco et cinere
et oravi dominum deum meum et
confessus sum: et dixi Obsecro domine
deus magne et terribilis. custodiens
pactum et misericordiam diligentibus te. et cu
stodientibus mandata tua. Peccavimus
iniquitatem fecimus impie egimus: et re
cessimus et declinavimus a mandatis
tuis ac iudiciis. Non obedivimus ser
vis tuis prophetis qui locuti sunt in
nomine tuo: regibus nostris principibus
nostris. patribus nostris. omnique populo terre.
Tibi domine iustitia nobis autem
confusio faciei sicut est hodie viro
iuda et habitatoribus ierusalem. et omni
israel: his qui prope sunt et his qui
procul in universis terris ad quas e
iecisti eos propter iniquitates eorum
in quibus peccaverunt in te domine
Nobis confusio faciei: regibus nostris.
principibus nostris. et patribus nostris qui
peccaverunt Tibi autem domino deo
nostro misericordia et propitiatio: quia recessi
mus a te. et non audivimus vocem
domini dei nostri: ut ambularemus
in lege eius quam posuit nobis per ser
vos suos prophetas. et omnis israel
prevaricati sunt legem tuam et decli
naverunt ne audirent vocem tuam:
et stillavit super nos maledictio et de
testatio que scripta est in libro moy
si servi dei: quia peccavimus ei Et
statuit sermones suos quos locutus
est super nos et super principes nostros.
qui iudicaverunt nos: ut superduceret
in nos malum magnum quale num
quam fuit sub omni celo: secundum quod
factum est in ierusalem: sicut scriptum est
in lege moysi. Omne hoc malum ve
nit super nos: et non rogavimus faciem
tuam domine deus noster: ut reverteremur
ab iniquitatibus nostris et cogitaremus

[margin: meum; legis; nos et]

veritatem tuam. Et vigilavit dominus
super malitiam et adduxit eam super
nos Iustus dominus deus noster in omni
bus operibus suis que fecit: non enim
audivimus vocem eius. Et nunc
domine deus noster qui eduxisti populum
tuum de terra egypti in manu forti
et fecisti tibi nomen secundum diem
hanc: peccavimus: iniquitatem fe
cimus domine in omnem iustitiam
tuam. Avertatur obsecro ira tua et
furor tuus a civitate tua ierusalem: et
monte sancto tuo Propter peccata e
nim nostra et iniquitates patrum nostro
rum ierusalem et populus tuus in oppro
brium sunt omnibus per circuitum no
strum. Nunc ergo exaudi deus noster ora
tionem servi tui et preces eius: et os
tende faciem tuam super sanctuarium
tuum quod desertum est propter te
metipsum inclina deus meus aurem
tuam et audi: aperi oculos tuos et
vide desolationem nostram: et civita
tem super quam invocatum est no
men tuum Neque enim in iustifica
tionibus nostris prosternimus preces
ante faciem tuam: sed in miseratio
nibus tuis multis Exaudi domine
placare domine: attende et fac. Ne
moreris propter temetipsum deus
meus: quia nomen tuum invoca
tum est super civitatem et super po
pulum tuum Cumque adhuc loque
rer et orarem et confiterer peccata
mea et peccata populi mei israel et
prosternerem preces meas in con
spectu dei mei pro monte sancto dei
mei: Adhuc me loquente in oratione
ecce vir gabriel quem videram in vi
sione in principio cito volans tetigit
me in tempore sacrificii vespertini et
docuit me: et locutus est mihi Dixit
que Daniel nunc egressus sum
ut docerem te: et intelligeres Ab
exordio precum tuarum egressus
est sermo ego autem veni ut indi
carem tibi: qui vir desideriorum
es Tu ergo animadverte ser
monem: et intellige visionem Sep
tuaginta ebdomades abbreviate
sunt super populum tuum et super
urbem sanctam tuam: ut con
summetur prevaricatio et finem
accipiat peccatum et dele atur

iniquitas et adducatur iustitia sempiterna et impleatur uisio et prophetia et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animaduerte ab exitu sermonis ut iterum edificetur ierusalem usque ad xpm ducem: ebdomades septem et ebdomades sexaginta due erunt: et rursum edificabitur platea et muri in angustia temporum. Et post ebdomadas sexaginta duas occidetur xpc: et non erit eius populus qui eum negaturus est. Et ciuitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce uenturo: et finis eius uastitas. et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis ebdomada una: et in dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificium. et in templo erit abhominatio desolationis: et usque ad consummationem et finem perseuerabit desolatio. uisio daniel. x.

X Anno tertio cyri regis persarum uerbum reuelatum est danieli cognomento balthasar: et uerum uerbum et fortitudo magna. intellexitque sermonem. Intelligentia enim opus est in uisione. In diebus illis ego daniel lugebam trium ebdomadarum diebus. Panem desiderabilem non comedi: et caro et uinum non introierunt in os meum. Sed neque unguento unctus sum: donec complerentur trium ebdomadarum dies. Die autem uicesima et quarta mensis primi: eram iuxta fluuium magnum qui est tygris. Et leuaui oculos meos et uidi. et ecce uir unus uestitus lineis et renes eius accincti auro obrizo et corpus eius quasi crisolitus: et facies eius uelud species fulguris et oculi eius ut lampas ardens et brachia eius et que deorsum usque ad pedes quasi species eris candentis et uox sermonum eius ut uox multitudinis. Uidi autem ego daniel solus uisionem. Porro uiri qui erant mecum non uiderunt sed terror nimius irruit super eos: et fugerunt in absconditum. Ego autem relictus solus uidi uisionem grandem hanc: et non remansit in me fortitudo sed et species mea immutata est in me et emarcui neque habui in me quicquam uirium. Et audiui uocem sermonum eius: et audiens iacebam consternatus super faciem meam uultusque meus herebat terre. Et ecce manus tetigit me et erexit me super genua mea et super articulos manuum mearum. et dixit ad me Daniel uir desideriorum intellige uerba que ego loquor ad te. et sta in gradu tuo: nunc enim missus sum ad te. Cumque dixisset michi sermonem istum: steti tremens. et ait ad me. Noli metuere daniel: quia ex die prima qua posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu dei tui exaudita sunt uerba tua: et ego ueni propter sermones tuos. Princeps autem regni persarum restitit michi uiginti et uno diebus. Et ecce michael unus de principibus primis. uenit in adiutorium meum. et ego remansi ibi iuxta regem persarum. Ueni autem ut docerem te que uentura sunt populo tuo in nouissimis diebus: quoniam adhuc uisio in dies. Cumque loqueretur michi huiuscemodi uerbis deieci uultum meum ad terram et tacui. Et ecce quasi similitudo filii hominis. tetigit labia mea. Et aperiens os meum locutus sum et dixi ad eum qui stabat contra me Domine mi in uisione tua dissolute sunt compages mee: et nichil in me remansit uirium. et quomodo poterit seruus domini mei loqui cum domino meo? Nichil in me remansit uirium sed et halitus meus intercluditur. Rursum ergo tetigit me quasi uisio hominis et confortauit me et dixit. Noli timere uir desideriorum. Pax tibi: confortare: et esto robustus. Cumque loqueretur mecum: conualui et dixi. loquere domine mi. quia confortasti me. Et ait Numquid scis quare uenerim ad te? Et nunc reuertar ut prelier aduersus principem persarum. Cum ergo egrederer: apparuit princeps grecorum ueniens. Uerumptamen adnuntiabo tibi quod expressum est in scriptura ueritatis. Et nemo est adiutor meus in omnibus his nisi michael princeps uester. .xi.

XI Ego autem ab anno primo darii medi stabam ut confortarer

prelat

al' noster

retur et roboraretur et nunc veritate
adnuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges
stabunt in persida et quartus ditabitur
opibus nimiis super omnes: et cum
invaluerit divitiis suis: concitabit
omnes adversus regnum grecie. Sur
get vero rex fortis et dominabitur
potestate multa: et faciet quod placu
erit ei. Et cum steterit conteretur reg
num eius et dividetur in quatuor
ventos celi sed non in posteros eius,
neque secundum potentiam illius qua
dominatus est lacerabitur enim reg
num eius etiam in externos: exceptis
hiis. Et confortabitur rex austri et de
principibus eius prevalebit super eum:
et dominabitur ditione multa enim
dominatio eius. et post finem anno
rum federabuntur. filia quoque re
gis austri veniet ad regem aquilo
nis facere amicitiam: et non opti
nebit fortitudinem brachii neque sta
bit semen eius et tradetur ipsa et qui
adduxerunt eam adolescentes eius.
et qui confortabant eam in tempori
bus et stabit de germine radicum eius
plantatio et veniet cum exercitu et
ingredietur provinciam regis aqui
lonis: et abutetur eis et obtinebit. In
super et deos eorum et sculptilia vasa
quoque preciosa argenti et auri capti
va ducet in egyptum. Ipse prevalebit
adversus regem aquilonis: et intra
bit in regnum rex austri et revertetur
ad terram suam. Filii autem eius pro
vocabuntur et congregabunt mul
titudinem exercituum plurimorum
et veniet properans et inundans et
revertetur et concitabitur et congre
dietur cum robore eius. Et provocatus
rex austri egredietur et pugnabit
adversus regem aquilonis: et prepa
rabit multitudinem nimiam: et
dabitur multitudo in manus eius:
Et capiet multitudinem et exaltabitur
cor eius et deiciet multa milia sed non
prevalebit. Convertetur enim rex aqui
lonis et preparabit multitudinem
multo maiorem quam prius. et in
fine temporum annorum que veniet
properans cum exercitu magno et o
pibus nimiis. Et in temporibus illis mul
ti consurgent adversus regem austri.
Filii quoque prevaricatorum populi

tui extollentur: ut impleant visionem
et corruent. Et veniet rex aquilonis
et comportabit aggerem et capiet ur
bes munitissimas. et brachia austri
non sustinebunt. Et consurgent elec
ti eius ad resistendum: et non erit
fortitudo. Et faciet veniens super eum
iuxta placitum suum: et non erit qui
stet contra faciem eius et stabit in
terra inclyta et consumetur in ma
nu eius. Et ponet faciem suam ut
veniat ad tenendum universum reg
num eius: et recta faciet cum eo, et
filiam feminarum dabit ei ut evertat
illum et non stabit neque illius erit.
et convertet faciem suam ad insulas
et capiet multas. Et cessare faciet prin
cipem obprobrii sui. et obprobrium
eius convertetur in eum et convertet
faciem suam ad imperium terre sue
et impinget et corruet et non inve
nietur et stabit in loco eius vilissimus
et indignus decore regio: et in pau
cis diebus conteretur non in furore
neque in prelio: et stabit in loco eius
despectus et non tribuetur ei honor
regius: et veniet clam et optinebit
regnum in fraudulencia et brachia
pugnantis expugnabuntur a fa
cie eius et conterentur: insuper et dux
federis et post amicicias cum eo fa
ciet dolum. Et ascendet et superabit in
modico populo, Abundantes et uber
res urbes ingredietur: et faciet que
non fecerunt patres eius et patres
patrum eius. Rapinas et predam
et divicias eorum dissipabit: et contra
cogitationes firmissimas inniet con
silium usque ad tempus. Et concitabitur forti
tudo eius et cor eius adversus regem
austri: in exercitu magno. Et rex au
stri provocabitur ad bellum mul
tis auxiliis et fortibus nimis: et non
stabunt quia inibunt adversum eum
consilia. Et comedentes panem cum
eo conterent eum: exercitusque eius
opprimetur: et cadent interfecti plu
rimi. Duorum quoque regum cor erit ut ma
le faciant: et ad mensam unam men
dacium loquentur et non proficient
~~eam~~. quia adhuc finis in aliud tem
pus et revertetur in terram suam
cum opibus multis et cor eius adver
sus testamentum sanctum: et faciet

al' eorum

et reuertetur in terram suam. Statu
to tempore reuertetur et ueniet ad au
strum: et non erit priori simile no
uissimum. et uenient super eum
trieres et romani: et percutietur. Et
reuertetur et indignabitur contra
testamentum sanctuarii. et faciet
reuerteturque et cogitabit aduersum eos
qui dereliquerunt testamentum sancti.
et brachia ex eo stabunt. et pollu
ent sanctuarium fortitudinis. et au
ferent iuge sacrificium et dabunt ab
hominationem in desolationem: et
impii in testamentum simulabunt
fraudulenter. Populus autem sciens
deum suum optinebit et faciet et
docti in populo docebunt plurimos
et ruent in gladio et in flamma et
in captiuitate et in rapina dierum.
Cumque corruerint subleuabuntur
auxilio paruulo et applicabuntur
eis plurimi fraudulenter. De eruditis
ruent ut conflentur et eligantur et
dealbentur usque ad tempus prefinitum
quia adhuc aliud tempus erit. Et
faciet iuxta uoluntatem suam rex.
et eleuabitur et magnificabitur ad
uersus omnem deum. et aduersus de
um deorum loquetur magnifica
et dirigetur donec compleatur iracun
dia. perpetrata est quippe definitio.
Et deum patrum suorum non re
putabit: et erit in concupiscenciis
feminarum. Nec quemquam deorum
curabit: quia aduersum uniuersa con
surget. Deum autem maozim in lo
co suo uenerabitur: et deum quem
ignorauerunt patres eius colet auro
et argento et lapide precioso rebusque
preciosis: et faciet ut muniat maoz
im cum deo alieno quem cognouit
et multiplicabit gloriam: et dabit
eis potestatem in multis: et terram
diuidet gratuito. Et in tempore prefini
to preliabitur aduersus eum rex austri
et quasi tempestas ueniet contra il
lum rex aquilonis in curribus et in equi
tibus et in classe magna: et ingredietur
terras et conteret et pertransiet et intro
ibit in terram gloriosam et multi
corruent. Hee autem sole saluabun
tur de manu eius. Edom et moab et
principium filiorum ammon. Et
mittet manum suam in terras

et terra egypti non effugiet. Et domi
nabitur thezaurorum auri et argen
ti: et in omnibus preciosis egypti. Per
libias quoque et ethiopias transibit: et
fama turbabit eum ab oriente et ab
aquilone et ueniet in multitudine mag
na: ut conterat et interficiat pluri
mos. Et figet tabernaculum suum
apedno inter maria super montem
inclitum et sanctum: et ueniet usque
ad summitatem eius. et nemo aux
iliabitur ei. xii.

al' ethiopiam

XII

In tempore autem illo consurget mic
hael princeps magnus qui stat pro
filiis populi tui: et ueniet tempus
quale non fuit ab eo quo gentes esse
ceperunt usque ad tempus illud. Et
in tempore illo saluabitur populus
tuus: omnis qui inuentus fuerit
scriptus in libro uite. Et multi de his qui
dormiunt in terre puluere euigila
bunt: alii in uitam eternam: et alii
in obprobrium: ut uideant semper.
Qui autem docti fuerint: fulgebunt
quasi splendor firmamenti. Et qui
ad iusticiam erudiunt multos: quasi
stelle in perpetuas eternitates. Tu
autem daniel claude sermones: et
signa librum usque ad tempus sta
tutum. Pertransibunt plurimi et
multiplex erit sciencia. Et uidi ego
danihel: et ecce quasi alii duo sta
bant unus hinc super ripam flumi
nis: et alius inde ex altera ripa flu
minis. Et dixi uiro qui indutus erat
lineis. qui stabat super aquas fluminis
Usquequo finis horum mirabilium
et audiui uirum qui indutus erat
lineis qui stabat super aquas flumi
nis cum eleuasset dexteram et sinistram
suam in celum et iurasset per uiuen
tem in eternum: quia in tempus et
tempora et dimidium temporis et
cum completa fuerit dispersio manus
populi sancti: complebuntur uniuer
sa hec. et ego audiui et non intellexi.
et dixi. Domine mi quid erit post hec
et ait. Uade danihel: quia clausi sunt
signatique sermones usque ad tempus
prefinitum. Eligentur et dealbabuntur
et quasi ignis probabuntur multi
et impii agent impie: neque intelligent
omnes impii. Porro docti intelligent
et a tempore cum ablatum fuerit iu

ge sacrificium. et posita fuerit abhominatio in desolationem dies mille ducenti nonaginta. Beatus qui expectat et pervenit ad dies mille trecentos triginta quinque. Tu autem vade ad prefinitum et requiesces et stabis in sorte tua in fine dierum. Hucusque danihel in hebreo volumine legimus. cetera que sequuntur usque ad finem libri de theodotionis editione translata sunt. .xiii.

XIII

Et erat vir habitans in babylone: et nomen eius ioachim. Et accepit uxorem nomine susannam filiam helchie pulchram nimis: et timentem dominum. Parentes enim illius cum essent iusti: erudierunt filiam suam secundum legem moysi. Erat autem ioachim dives valde et erat ei pomerium vicinum domus sue et ad ipsum confluebant iudei: eo quod esset honorabilior omnium. Et constituti sunt duo senes iudices in anno illo de quibus locutus est dominus: quia egressa est iniquitas de babylone a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum. Isti frequentabant domum ioachim: et veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum autem populus revertisset per meridiem ingrediebatur susanna: et deambulabat in pomerio viri sui. Et videbant eam senes cotidie ingredientem et deambulantem: et exarserunt in concupiscentiam eius et everterunt sensum suum: et declinaverunt oculos suos ut non viderent celum neque recordarentur iudiciorum iustorum. Erant ergo ambo vulnerati amore eius. neque indicaverunt sibi vicissim dolorem suum erubescebant enim indicare sibi concupiscentiam suam volentes concumbere cum ea: et observabant cotidie sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alterum. Eamus domum: quia hora prandii est. Et egressi recesserunt a se. Cumque revertissent: convenerunt in unum et sciscitantes ab invicem causam: confessi sunt concupiscentiam suam. Et tunc statuerunt in commune tempus: quando eam possent invenire solam. Factum est autem cum observarent diem aptum ingressa

al' seniores

al' invicem

al' recessissent

est aliquando sicut heri et nudiustertius cum duabus solis puellis: voluitque lavari in pomerio. estus quippe erat et non erat ibi quisquam preter duos senes absconditos: et contemplantes eam. Dixit ergo puellis. Afferte mihi oleum et smigmata et ostia pomerii claudite ut laver. Et fecerunt sicut preceperat. clauseruntque ostia pomerii: et egresse sunt per posticum ut afferrent que iusserat. Nesciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egresse essent puelle: surrexerunt duo senes et accurrerunt ad eam et dixerunt. Ecce ostia pomerii clausa sunt: et nemo nos videt: et nos in concupiscentia tui sumus. Quam ob rem assentire nobis: et commiscere nobiscum. Quod si nolueris dicemus testimonium contra te quod fuerit tecum iuvenis et ob hanc causam emiseris puellas a te. Ingemuit susanna: et ait. Angustie mihi sunt undique. Si enim hoc egero mors mihi est si autem non egero non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras quam peccare in conspectu domini. et exclamavit voce magna susanna. exclamaverunt autem et senes adversus eam. Et cucurrit unus: et aperuit ostia pomerii. Cum ergo audissent clamorem in pomerio famuli domus: irruerunt per posticum ut viderent quid nam esset. Post quam autem senes locuti sunt erubuerunt servi vehementer: quia numquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de susanna. et facta est dies crastina. Cumque venisset populus ad virum eius ioachim: venerunt et duo presbiteri pleni iniqua cogitatione adversus susannam ut interficerent eam. et dixerunt coram populo. Mittite ad susannam filiam helchie uxorem ioachim. Et statim miserunt. et venit cum parentibus et filiis. et universis cognatis suis. Porro susanna erat delicata nimis et pulchra specie. At iniqui illi iusserunt ut discoperiretur: erat enim cooperta: ut vel

sic satiarentur decore eius. Flebant ergo sui et omnes qui noverant eam. Consurgentes autem duo presbiteri in medio populi posuerunt manus super caput eius. Quae flens suspexit in celum. Erat enim cor eius fiduciam habens in domino. Et dixerunt presbiteri: Cum deambularemus in pomerio soli, ingressa est hec cum duabus puellis, et clausit ostia pomerii, et dimisit a se puellas. Venitque ad eam adolescens qui erat absconditus, et concubuit cum ea. Porro nos cum essemus in angulo pomerii, videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos: et vidimus eos pariter commisceri. Et illum quidem non quivimus comprehendere quia fortior erat nobis: et apertis hostiis exilivit. Hanc autem cum apprehendissemus interrogavimus quisnam esset adolescens: et noluit indicare nobis. Huius rei testes sumus. Credidit eis multitudo quasi senibus populi et iudicibus: et condempnaverunt eam ad mortem. Exclamavit autem voce magna Susanna: et dixit: Deus eterne qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant: tu scis quoniam falsum testimonium tulerunt contra me. Et ecce morior: cum nichil horum fecerim que isti malitiose composuerunt adversum me. Exaudivit autem dominus vocem eius. Cumque duceretur ad mortem: suscitavit deus spiritum sanctum pueri iunioris cui nomen Danihel: et exclamavit voce magna: Mundus ego sum a sanguine huius. Et conversus omnis populus ad eum: dixit: Quis est iste sermo quem tu locutus es? Qui cum staret in medio eorum ait: Sic fatui filii Israel non iudicantes neque quod verum est cognoscentes, condempnastis filiam Israel? Revertimini ad iudicium: quia falsum testimonium locuti sunt adversus eam. Reversus est ergo populus cum festinatione. Et dixerunt ei senes: Veni et sede in medio nostrum et indica nobis: quia tibi dedit deus honorem senectutis. Et dixit ad eos Danihel: Separate eos ab invicem procul: et diiudicabo eos. Cum ergo divisi essent alter ab altero: vocavit unum de eis et dixit ad eum: Inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua que operabaris prius, iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens et dimittens noxios: dicente domino: Innocentem et iustum non interficies. Nunc ergo si vidisti eam: dic sub qua arbore videris eos loquentes sibi. Qui ait: Sub scino. Dixit autem Danihel: Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim angelus dei accepta sententia ab eo scindet te medium. Et amoto eo iussit venire alium et dixit ei: Semen Chanaan et non Iuda, species decepit te: et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus Israel: et ille timentes loquebantur vobis: sed non filia Iuda sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. Dixit autem ei Danihel: Recte mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim angelus dei gladium habens ut secet te medium: et interficiat vos. Exclamavit autem omnis cetus voce magna: et benedixerunt dominum qui salvat sperantes in se. Et consurrexerunt adversum duos presbiteros: convicerat enim eos Danihel ex ore suo falsum dixisse testimonium: feceruntque eis sicut male egerant adversus proximum ut facerent secundum legem Moysi: et interfecerunt eos. Et salvatus est sanguis innoxius in die illa. Helchias autem et uxor eius laudaverunt dominum pro filia sua Susanna cum Ioachim marito eius et cognatis omnibus: quia non esset inventa in ea res turpis. Danihel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa et deinceps. Et rex Astiages appositus est ad patres suos: et suscepit Cyrus Perses regnum eius. Erat autem Daniel conviva regis et honoratus super omnes amicos eius.

al' videris

XIIII

Erat quoque idolum nomine Bel apud Babilonios: et impendebantur in eo per dies singulos simile artabe duodecim et oves quadraginta

Artabe mensura ... modiorum

nuncque vini amphore sex. Rex quoque colebat
eum: et ibat per singulos dies adorare
eum. Porro daniel adorabat dominum
suum. Dixitque ei rex. Quare non ado
ras bel? Qui respondens ait ei. Quia
non colo idola manu facta: sed viven
tem dominum qui creavit celum et ter
ram et habet potestatem omnis car
nis et dixit ad eum rex. Non tibi vi
detur esse bel deus vivens? Aut non
vides quanta comedat et bibat coti
die? Et ait danihel adridens. Ne er
res rex. Iste enim intrinsecus luteus
est et forinsecus ereus: neque comedit
aliquando. Et iratus rex vocavit sa
cerdotes eius et ait eis. Nisi dixeritis
michi quis est qui comedat impen
sas has: moriemini. Si autem et
ostenderitis quoniam bel comedat
hec: morietur. Danihel regi fiat iux
ta verbum tuum. Erant autem sacer
dotes bel septuaginta: exceptis uxo
ribus et parvulis et filiis. et venit rex
cum danihele in templum belis. Et
dixerunt sacerdotes belis. Ecce nos
egredimur foras: et tu rex pone es
cas et vinum misce: et claude os
tium et signa annulo. Et cum ingres
sus fueris mane: nisi inveneris om
nia comesta a bel moriemur: vel da
nihel qui mentitus est adversum nos.
Contempnebant autem quia fecerant
sub mensa absconditum introitum
et per illum ingrediebantur semper
et comedebant ea. Factum est igitur
postquam egressi sunt illi rex posuit
cibos ante bel: precepit danihel pueris
suis et attulerunt cinerem et cribraverunt
per totum templum coram rege. Et e
gressi clauserunt ostium. et signantes
anulo regis abierunt. Sacerdotes
autem ingressi sunt nocte iuxta consuetu
dinem suam et uxores et filii eorum
et comederunt omnia et biberunt.
Surrexit autem rex primo diluculo
et daniel cum eo. et ait rex. Salva
ne sunt signa daniel? Qui respondit
Salva rex. Statimque cum aperuisset
ostium: intuitus rex mensam et ex
clamavit voce magna. Magnus es
bel et non est apud te dolus quisquam.
Et risit danihel: et tenuit regem ne
ingrederetur intro et dixit. Ecce pa
vimentum: animadverte cuius vesti

gia sint hec et dixit rex. Video vesti
gia virorum ac mulierum et infan
tium. et iratus est rex. Tunc apprehen
dit sacerdotes et uxores et filios eorum
et ostenderunt ei abscondita ostiola
per que ingrediebantur: et consume
bant que erant super mensam. Oc
cidit ergo illos rex: et tradidit bel in
potestatem danieli. Qui subvertit
eum et templum eius. xv.

Et erat draco magnus in lo
co illo: et colebant eum baby
lonii et dixit rex danieli. Ecce nunc
non potest dicere quod iste non sit deus
vivens adora ergo eum. Dixitque da
niel. Dominum deum meum adoro
eo quia ipse est deus vivens. Tu au
tem rex da michi potestatem et inter
ficiam draconem absque gladio et
fuste. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo da
niel picem et adipem et pilos et coxit
et pariter fecitque massas. et dedit in
os draconis et diruptus est draco et
dixit. Ecce quem colebatis. Quod cum
audissent babilonii indignati sunt
vehementer: et congregati adversum
regem dixerunt. Iudeus factus est
rex bel destruxit: draconem interfeci
at: et sacerdotes occidit et dixerunt
cum venissent ad regem. Trade no
bis danihelem. Alioquin interfici
mus te et domum tuam. Vidit er
go rex quod irruerent in eum ve
hementer et necessitate compulsus
tradidit eis danihelem. Qui mise
runt eum in lacum leonum: et e
rat ibi sex diebus. Porro in lacu e
rant septem leones: et dabantur eis
cotidie duo corpora et due oves et
tunc non data sunt eis: ut devo
rarent danihelem. Erat autem a
bacuc propheta in iudea: et ipse coxe
rat pulmentum et intriverat pa
nes in alveolo: et ibat in campum
ut ferret messoribus dixitque angelus
domini ad abacuc. Fer prandium
quod habes in babylonem danie
li: qui est in lacu leonum et dixit aba
cuc. Domine babylonem non vidi
et lacum nescio et apprehendit eum
angelus domini in vertice eius et
portavitque eum capillo capitis sui
posuitque eum in babylone super la
cum in impetu spiritus sui et clama

clamavit dicens. Daniel, tolle prandium
quod misit tibi deus. et ait daniel. Re
cordatus es enim mei deus: et non dereli
quisti diligentes te. Surgens quoque dani
el comedit. Porro angelus domini resti
tuit abacuc confestim in loco suo. Venit
ergo rex die septima: ut lugeret danielem.
et venit ad lacum et introspexit. et ecce
daniel sedens. Et exclamavit rex voce
magna dicens Magnus es domine
deus danielis: et extraxit eum. Porro
illos qui perditionis eius causa fuerant
intromisit et devorati sunt in momento
coram eo. Explicit daniel propheta. In
cipit prologus sancti ieronimi pres
biteri in duodecim prophetas

Non idem ordo est duo
decim prophetarum apud
hebreos. qui et apud
nos. unde secundum
id quod ibi legitur:
hic quoque disposita sunt. Osee commaticus
est et quasi per sententias loquens. Io
hel planus in principiis: in fine obscu
rior. et usque ad malachiam habent sin
guli proprietates suas. quas ego cum
lectam legis quoque doctorem hebrei audi
rem. Et quia longum est nunc de o
mnibus dicere: hoc tantum vos o paula
et eustochium admonitas et volo unum
librum esse duodecim prophetarum. et
osee συγχρονον ysaie: malachiam
vero aggei et zacharie fuisse temporibus
in quibus autem tempus non prefer
tur in titulo. sub illis eos regibus pro
phetasse: sub quibus et hii qui ante eos
habent titulos prophetarunt. Explicit
prologus. Incipit prefacio.

Temporibus ozie et ioathe
achaz et ezechie regum
iuda et ieroboam filii
ioas regis israel: osee filius beeri ad
prophetiam dicendam spiritu sancto re
pletus est. De memorato itaque numero
regum achaz rex iuda et ieroboam
rex israel derelinquentes dominum sicut
hystoria regum et paralipomenon
indicant: etiam israel idolatrie cultu
imperio ac potestate sua admittere co
egerunt. Propter quod deus ad osee lo
cutus est hec dicens. Accipe tibi uxo
rem fornicariam sive fornicationum
et fac filios fornicationis fornicariam
itaque non dicatur corporis meretri
cem sed gentilem dominum ignorantem appel
lat: que domini creatoris sui amore con
tempto simulacrorum se subiecerat
desideriis sed cum propheta dei precepto
in hac re paruisset conceptum ex ea
filium iezrael peperit nominare
deo polliente post breve tempus sangui
nem iezrael in domo ieu vindicari
Cuius promissionis hec causa est
ieu per heliseum in regem unctus ad
defendendum sanguinem naboth cui
us iezrael que tunc temporis me
tropolis erat quem iezabel achab regis
israel uxor interemerat sicut historia
regum exponit is cum gereret iuxta
divinum preceptum vindicandi san
guinis causam in omnem memorati
dominum descivisset: hoc pacto dominum
dereliquisse invenitur. Cuius prone
pote ieroboam qui lectione compre
hensus est originis sue facta imitante
ac contra dei precepta et religionem
cum populo israel agente sanguis
naboth qui in loco certe iezrael
fuerat profusus in domo ieu patris
memorati ieroboe propter peccata
redundaturus significatur. hinc
factum est ut ira dei in populum
israel per denunciacionem prophe
processura diceret. Domum autem
iude mīā lectione comprehensa ob
hoc promissa est: quia ezechias rex
iuda filius achaz sublatis idolis
que tam pater eius quam ceteri re
ges consecraverant templum dei pur
gasse ac purificasse monstratur
Explicit prefacio. Incipit liber osee prophete.

Verbum domini quod
factum est ad osee
filium beeri in di
ebus ozie ioathan (al' Joathan)
achaz ezechie re
gum iuda: et in di
ebus ieroboam
filii ioas regis i
srael. Principium loquendi domini in
osee. et dixit dominus ad osee Vade
sume tibi uxorem fornicationum
et fac filios fornicationis quia for
nicans fornicabitur terra a domino
et abiit et accepit gomer filiam debe
laim et concepit et peperit ei filium
et dixit dominus ad eum. Voca nomen
eius iezrael: quoniam adhuc mo

domum et visitabo sanguinem iezrael
super domum iehu et quiescere faciam
regnum domus israel et in die illa
conteram arcum israel in valle iezra
hel. Et concepit adhuc: et peperit fi
liam: et dixit ei. Voca nomen eius
absque misericordia. quia non addam ultra
domui israel misereri. Sed oblivione
obliviscar eorum: et domui iuda mise
rebor et salvabo eos in domino deo
suo et non salvabo eos in arcu et gla
dio et in bello et in equis et in equitibus;
et ablactavit eam que erat absque mi
sericordia et concepit et peperit ei filium et
dixit voca nomen eius non populus
meus: quia vos non populus meus
et ego non ero vester deus et erit numer
us filiorum israel quasi arena ma
ris que sine mensura est. et non
numerabitur et erit in loco ubi di
cetur eis non populus meus vos
dicetur eis filii dei viventis et congre
gabuntur filii iuda et filii israel pa
riter et ponent sibimet caput unum
et ascendent de terra: quia magnus
dies iezrael · ii ·

II

Dicite fratribus vestris populus meus
et sorori vestre misericordiam conse
cuta. Iudicate matrem vestram iudica
te: quoniam ipsa non uxor mea et
ego non vir eius. Auferat fornica
tiones suas a facie sua et adulteria
sua de medio uberum suorum ne
forte expoliem eam nudam et sta
tuam eam secundum diem nativitatis
sue: et ponam eam quasi solitudi
nem et statuam eam velud terram
inviam et interficiam eam si
ti. Et filiorum illius non miserebor:
quoniam filii fornicationum sunt:
quia fornicata est mater eorum con
fusa est que concepit eos: quia dixit
vadam post amatores meos qui
dant panes meos, et aquas meas et
lanam meam. et linum meum et
oleum meum et potum meum. Pro
pter hoc ecce ego sepiam viam tuam
spinis et sepiam eam maceria: et
semitas suas non inveniet et se
quetur amatores suos et non appre
hendet eos et queret eos et non in
veniet, et dicet vadam et revertar
ad virum meum priorem: quia
bene mihi erat tunc magis quam

(margin: nudā; in)

nunc. Et hec nescivit quia ego dedi
ei frumentum. et vinum. et oleum
et argentum multiplicavi ei et au
rum: que fecerunt baal. Idcirco con
vertar et sumam frumentum meum
in tempore suo, et vinum meum in tempore suo et liberabo lanam
meam et linum meum que operiebant
ignominiam eius. Et nunc revela
bo stultitiam eius in oculis amatorum
eius: et vir non eruet eam de manu
mea. Et cessare faciam omne gaudi
um eius: sollempnitatem eius
neomeniam eius sabbatum eius et
omnia festa tempora eius. Et corrum
pam vineam eius. et ficum eius de
quibus dixit. Mercedes hee mee sunt
quas dederunt mihi amatores
mei. Et ponam eam in saltum et co
medet illam bestia agri. Et visitabo
super eam dies baalim quibus accen
debat incensum: et ornabatur in
aure sua et monili suo: et ibat post
amatores suos et mei obliviscebatur
dicit dominus. Propter hoc ecce
ego lactabo eam. et ducam eam in
solitudinem: et loquar ad cor eius.
Et dabo ei vinitores eius ex eodem
loco: et vallem achor ad aperien
dam spem. Et canet ibi iuxta dies
iuventutis sue: et iuxta dies ascen
sionis sue de terra egypti. Et erit in
die illa dicit dominus vocabit me
vir meus et non vocabit me ultra baa
lim. Et auferam nomina baalim
de ore eius et non recordabitur ultra
nominis eorum et percutiam cum eis
foedus in die illa cum bestia agri et
cum volucre celi et cum reptili terre
et arcum et gladium et bellum
conteram de terra. et dormire eos fa
ciam fiducialiter et sponsabo te mihi
in sempiternum et sponsabo te mihi
in iustitia et iudicio et misericordia et mi
serationibus. Et sponsabo te mihi in
fide et scies quia ego dominus. Et e
rit in die illa exaudiam dicit dominus
Exaudiam celos et illi exaudient
terram et terra exaudiet triticum
et vinum et oleum: et hec exaudient
iezrael. et seminabo eam mihi
in terram: et miserebor eius que fuit
sine misericordia. et dicam non populo
meo populus meus es tu: et ipse
dicet deus meus es tu. · iii ·

Et dixit dominus ad me: Adhuc vade et dilige mulierem dilectam amico et adulteram: sicut diligit dominus filios israel. Et ipsi respiciunt ad deos alienos: et diligunt vinacia uvarum. Et fodi eam michi quindecim argenteis et choro ordei et dimidio choro ordei. Et dixi ad eam: Dies multos expectabis me: non fornicaberis et non eris viro: sed et ego expectabo te. Quia dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe. et sine sacrificio et sine altari et sine ephod et theraphim. Et post hec revertentur filii israel: et querent dominum deum suum et david regem suum. et pavebunt ad dominum. et ad bonum eius in novissimo dierum. IIII.

Audite verbum domini filii israel: quia iudicium domino cum habitatoribus terre. Non est enim veritas et non est misericordia: et non est scientia dei in terra. Maledictum et mendacium et homicidium et furtum et adulterium inundaverunt: et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra et infirmabitur omnis qui inhabitat in ea in bestia agri et in volucre celi sed et pisces maris congregabuntur. Verumtamen unusquisque non iudicet: et non arguatur vir. Populus enim tuus: sicut hii qui contradicunt sacerdoti. Et corrues hodie: et corruet etiam propheta tecum. Nocte tacere feci matrem tuam: conticuit populus meus eo quod non habuerit scientiam. Quia tu scientiam repulisti: repellam te et ego ne sacerdotio fungaris michi. et oblita es legis dei tui: obliviscar filiorum tuorum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt michi. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent. et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum. Et erit sicut populus sic sacerdos. Et visitabo super eum vias eius et cogitationes eius reddam ei: et comedent et non saturabuntur. fornicati sunt et non cessaverunt: quoniam dominum dereliquerunt in non custodiendo. Fornicatio et vinum et ebrietas aufert cor. Populus meus in ligno suo interrogavit: et baculus eius annuntiavit ei. Spiritus enim fornicationum decepit eos: et fornicati sunt a deo suo. Super capita montium sacrificabant. et super colles accendebant thimiama. Subtus quercum et populum et therebintum: quia bona erat umbra eius. Ideo fornicabuntur filie vestre: et sponse vestre adultere erunt. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicate et super sponsas vestras cum adulteraverint: quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur et cum effeminatis sacrificabant et populus non intelligens vapulabit. Si fornicaris tu israel non delinquat saltem iuda. nolite ingredi in galgala et ne ascenderitis in bethaven: neque iuraveritis vivit dominus. Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit israel. Nunc pascet eos dominus quasi agnum in latitudine. Particeps idolorum effraim: dimitte eum. Separatum est convivium eorum fornicatione fornicati sunt dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. ligavit spiritus eam in alis suis: et confundentur a sacrificiis suis. V.

V

Audite hoc sacerdotes et attendite domus israel et domus regis auscultate: quia vobis iudicium est. Quoniam laqueus facti estis speculationi et rete expansum super thabor et victimas declinastis in profundum et ego eruditor omnium eorum. Ego scio effraim et israel non est absconditus a me: quia nunc fornicatus est effraim contaminatus est israel. Non dabunt cogitationes suas ut revertantur ad deum suum: quia spiritus fornicationum in medio eorum. et dominum non cognoverunt. Et respondebit arrogantia israel in facie eius: et israel et effraim ruent in iniquitate sua. Ruet etiam iudas cum eis. In gregibus suis et in armentis suis vadent ad querendum dominum et non invenient: ablatus est ab eis. In domino prevaricati sunt quia filios alienos genuerunt: nunc devorabit eos mensis cum patribus suis. Clangite bucina in gabaa et tuba in rama ululate in bethaven post tergum tuum

cū

sicut

al' ablatus

al' ptib;

al' iocunde

al' sordes

beniamin. Effraim in desolatione erit in die correptionis: in tribubus israel ostendi fidem. Facti sunt principes iuda quasi assumentes terminum: super eos effundam quasi aquam iram meam. Calumpniam patiens effraim et fractus iudicio quoniam cepit abire post sordem. Ego quasi tinea effraim: et quasi putredo domui iuda. Et vidit effraim languorem suum: et iudas vinculum suum. et abiit effraim ad assur: et misit ad regem ultorem: et ipse non poterit sanare vos: nec solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi leena effraim: et quasi catulus leonis domui iuda. Ego ego capiam et vadam: tollam et non est qui eruat. Vadens revertar ad locum meum: donec deficiatis et queratis faciem meam. vi.

VI

In tribulatione sua mane consurgent ad me. Venite et revertamur ad dominum: quia ipse cepit et sanabit nos: percutiet et curabit nos. Vivificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos et vivemus in conspectu eius: sciemus sequemurque ut cognoscamus dominum. Quasi diluculum preparatus est egressus eius et veniet quasi ymber nobis temporaneus et serotinus terre. Quid faciam tibi effraim quid faciam tibi iuda? Misericordia vestra quasi nubes matutina: et quasi ros mane pertransiens. Propter hoc dolavi in prophetis: occidi eos in verbis oris mei: et iudicia tua quasi lux egredientur. quia misericordiam volui et non sacrificium et scientiam dei plusquam holocausta. Ipsi autem sicut adam transgressi sunt pactum, ibi prevaricati sunt in me. Galaad civitas operantium idolum supplantata sanguine: et quasi fauces virorum latronum particeps sacerdotum in via interficientium pergentes de sichem: quia scelus operati sunt. In domo israel vidi horrendum: ibi fornicationes effraim contaminatus est israel. Sed et iuda pone messem tibi: cum convertero captivitatem populi mei. vii.

VII

Cum sanare vellem israel revelata est iniquitas effraim et malitia samarie: quia operati sunt mendacium. et fur ingressus est et spolians latrunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem malitiam eorum me recordatum. Nunc circumdederunt eos adinventiones sue coram facie mea facte sunt. In malitia sua letificaverunt regem et in mendaciis suis principes. Omnes adulterantes quasi clybanus succensus a coquente. Quievit paululum civitas a commixtione fermenti: donec fermentaretur totum. Dies regis nostri. Ceperunt principes furere a vino. Extendit manum suam cum illusoribus: quia applicuerunt quasi clybanum cor suum cum insidiaretur eis. Tota nocte dormivit coquens eos: mane ipse succensus quasi ignis flamme. Omnes calefacti sunt quasi clibanus: et devoraverunt iudices suos. Omnes reges eorum ceciderunt: et non est qui clamet in eis ad me. Effraim in populis ipse commiscebatur. effraim factus est subcinericius qui non reversatur. Comederunt alieni robur eius et ipse nescivit sed et cani effusi sunt in eo: et ipse ignoravit. et humiliabitur superbia israel in facie eius: nec reversi sunt ad dominum deum suum et non quesierunt eum in omnibus his. et factus est effraim quasi columba seducta non habens cor. Egyptum invocabant: ad assirios abierunt. Et cum profecti fuerint expandam super eos rete meum. Quasi volucrem celi detraham eos: cedam eos secundum auditionem cetus eorum. Ve eis quoniam recesserunt a me: vastabuntur quia prevaricati sunt in me. et ego redemi eos et ipsi locuti sunt contra me mendacia. et non clamaverunt ad me in corde suo sed ululabant in cubilibus suis. Super triticum et vinum ruminabant: recesserunt a me et ego erudivi eos et confortavi brachia eorum: et in me cogitaverunt malitiam. Reversi sunt ut essent absque iugo: facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gladio principes eorum a furore lingue sue. Ista subsannatio eorum in terra egypti.

In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum domini: pro eo quod trans

gressi sunt fedus meum et legem meam prevaricati sunt. Me invocabunt Deus meus cognovimus te israel. Proiecit israel bonum: inimicus persequetur eum. Ipsi regnaverunt et non ex me: principes extiterunt et non cognovi. Argentum suum et aurum suum fecerunt sibi idola ut interirent. Proiectus est vitulus tuus samaria: iratus est furor meus in eos. Usquequo non poterunt emundari? Quia ex israel et ipse est: artifex fecit illum: et non est deus. Quoniam in aranearum telas erit vitulus samarie quia ventum seminabunt et turbinem metent. Culmus stans non est in eis: germen non faciet farinam. Quod et si fecerit alieni comedent eam. Devoratus est israel. Nunc factus est in nationibus quasi vas immundum. Quia ipsi ascenderunt ad assur. Onager solitarius sibi effraim: munera dederunt amatoribus. Sed et cum mercede conduxerint nationes. Nunc congregabo eos et quiescent paulisper ab onere regis et principum. Quia multiplicavit effraim altaria ad peccandum facte sunt ei are in delictum. Scribam ei multiplices leges meas: que velut aliene computate sunt. Hostias afferent immolabunt carnes et comedent et dominus non suscipiet eas. Nunc recordabitur iniquitatis eorum et visitabit peccata eorum. Ipsi in egiptum convertentur et oblitus est israel factoris sui et edificavit delubra et iudas multiplicavit urbes munitas. ·ix·

IX

Et mittam ignem in civitates eius: et devorabit edes illius. Noli letari israel: noli exultare sicut populi quia fornicatus es a deo tuo. Dilexisti mercedem super omnes areas tritici. Area et torcular non pascet eos: et vinum mentietur eis. Non habitabunt in terra domini. Reversus est effraim in egiptum et in assiriis pollutum comedit. Non libabunt domino vinum: et non placebunt ei. Sacrificia eorum quasi panis lugentium. Omnes qui comedunt eum contaminabuntur quia panis eorum anime ipsorum non intrabit in domum domini. Quid facietis in die sollempni in die festivitatis domini? Ecce enim profecti sunt a vastitate. Egiptus congregabit eos memphis sepeliet eos. Desiderabile argenti eorum urtica hereditabit: lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visitationis: venerunt dies retributionis. Scitote israel stultum prophetam insanum virum spiritualem propter multitudinem iniquitatis tue et multitudinem amentie. Speculator effraim cum deo meo: propheta laqueus ruine factus est super omnes vias eius: insania in domo dei eius. Profunde peccaverunt sicut in diebus gabaa. Recordabitur iniquitatis eorum et visitabit peccata eorum. Quasi uvam in deserto inveni israel: quasi prima poma ficulnee in cacumine eius vidi patres eorum. Ipsi autem intraverunt ad beelfegor et abalienati sunt in confusionem et facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt. Effraim quasi avis avolavit. Gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod si et enutrierint filios suos absque liberis eos faciam in hominibus. Sed et ve eis cum recessero ab eis. Effraim ut vidi tyrus erat fundata in pulcritudine. Et effraim educet ad interfectorem filios suos. Da eis domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis et ubera arentia. Omnes nequitie eorum in galgal: quia ibi exosos eos habui propter malitiam adinventionum eorum. De domo mea eiciam eos. Non addam ut diligam eos: omnes principes eorum recedentes. Percussus est effraim: radix eorum exsiccata est: fructum nequaquam facient. Quod si et genuerint interficiam amantissima uteri eorum. Abiciet eos deus meus quia non audierunt eum: et erunt vagi in nationibus. ·x·

X

Vitis frondosa israel: fructus adequatus est ei. Secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria iuxta ubertatem terre sue exuberavit simulacris. Divisum est cor eorum: nunc interibunt. Ipse confringet simulacra eorum depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent: Non est rex nobis. Non enim timemus dominum. Et rex quid faciet nobis? Loquimini verba visio

nis in utilis: et ferietis fedus. et ger
minabit quasi amaritudo iudicium
sup sulcos agri. Vaccas bethauen co
luerunt habitatores samarie quia
luxit super eum populus eius et editui ei
sup eo exultauerunt in gloria eius
quia migrauit ab eo. Siquidem et
ipse in assur delatus est. munus regi
ultori. Confusio effraim capiet: et con
fundetur israel in uoluntate sua. Tran
sire fecit samaria regem suum quasi
spumam super faciem aque: et disper
dentur excelsa idoli peccatum israel. lappa
et tribulus ascendet sup aras eorum
et dicent montibus operite nos: et collibus
cadite sup nos. Ex diebus gabaa. pecca
uit israel: ibi steterunt. Non compre
hendet eos in gabaa prelium sup filios
iniquitatis: iuxta desiderium meum
corripiam eos. Congregabuntur sup
eos populi: cum corripientur propter
duas iniquitates suas effraim uitula
docta diligere trituram: et ego transiui
sup pulcritudinem colli eius. Ascendam
super effraim: arabit iudas: confrin
get sibi sulcos iacob. Seminate uobis
in ueritate iustitiam et metite in ore
misericordie innouate uobis nouale. Tempus
autem requirendi dominum: cum
uenerit qui docebit uos iustitiam. Arastis
tis impietatem: messuistis iniquitatem
comedistis frugem mendacii. Quia
confisus es in uiis tuis et in multitu
dine fortium tuorum consurget tu
multus in populo tuo: et omnes mu
nitiones tue uastabuntur. Sicut ua
status est salmana a domo eius qui
iudicauit baal in die prelii matre sup
filios allisa sic fecit uobis bethel a fa
cie malicie nequitiarum uestrarum. xi.

al' vindicauit

XI

Sicut mane transit pertransiit
rex israel. Quia puer israel
et dilexi eum et ex egypto uocaui filium
meum uocauerunt eos: sic abierunt
a facie eorum. Baalim immolabant
et simulachris sacrificabant Et ego
quasi nutricius effraim portabam
eos in brachiis meis et nescierunt
quod curarem eos. In funiculis ade
traham eos in uinculis caritatis et
ero eis quasi exaltans iugum sup
maxillas eorum: et declinaui ad eum
ut uesceretur. Non reuertetur in terram
egypti et assur ipse rex eius: quoniam
noluerunt conuerti. Cepit gladius in ciui
tatibus eius. et consumet electos eius: et
comedet capita eorum et populus meus
pendebit ad reditum meum. Iugum
autem imponetur eis simul quod non
auferetur. Quomodo dabo te effraim
protegam te israel. Quomodo dabo te
Sicut adama ponam te ut seboim. Con
uersum est cor meum in me: pariter
conturbata est penitudo mea. Non faciam
furorem ire mee non conuertar
ut disperdam effraim. quoniam deus
ego et non homo. in medio tui sanctus
et non ingrediar ciuitatem. post dominum
ambulabunt. Quasi leo rugiet: quia
ipse rugiet et formidabunt filii maris
et auolabunt quasi auis ex egypto et
quasi columba de terra assyriorum et
collocabo eos in domibus suis dicit do
minus. Circumdedit me in negatio
ne effraim: et in dolo domus israel. Iu
das autem testis descendit cum deo. et
cum sanctis fidelis. xii.

Effraim pascit uentum: et sequitur
estum tota die mendacium et
uastitatem multiplicat et fedus cum
assyriis iniit: et oleum in egyptum fe
rebat. Iudicium ergo domini cum iu
da: et uisitatio sup iacob iuxta uias
eius et iuxta adinuentiones eius red
det ei. In utero supplantauit fratrem suum
et in fortitudine sua directus est cum
angelo. Et inualuit ad angelum et
confortatus est: fleuit et rogauit eum
In bethel inuenit eum: et ibi locutus
est nobiscum et dominus deus exercitu
um dominus memoriale eius et tu
ad dominum tuum conuerteris misericordiam
et iudicium custodi: et spera in deo tuo
semper. Chanaan in manu eius sta
tera dolosa: calumpniam dilexit. Et
dixit effraim Verumptamen diues
effectus sum: inueni idolum mihi.
Omnes labores mei non inuenient
mihi iniquitatem quam peccaui. Et
ego dominus deus tuus de terra egyp
ti: Adhuc sedere te faciam in tabernacu
lis sicut in diebus festiuitatis. Et lo
cutus sum sup prophetas et ego uisio
nem multiplicaui: et in manu pro
phetarum assimilatus sum. Si in
galaad idolum: ergo frustra erant
in galgal bobus immolantes. Nam
et altaria eorum quasi aceruus sup

[F]ugit iacob in regionem [sy]rie: et seruiuit israel in uxore: et in uxore seruauit. In propheta autem eduxit dominus israel de egypto: et in propheta seruatus est. Ad iracundiam me prouocauit effraim in amaritudinibus suis et sanguis eius super eum ueniet: et obprobrium eius restituet ei dominus suus. ·xiii·

Loquente effraim horror inuasit israel: et deliquit in baal et mortuus est. Et nunc addiderunt ad peccandum: feceruntque sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem idolorum. factura artificum totum est. His ipsi dicunt immolate homines uitulos adorantes. Iccirco erunt quasi nubes matutina et sicut ros matutinus preteriens. Sicut puluis turbine raptus ex area: et sicut fumus de fumario. Ego autem dominus deus tuus de terra egypti et deum absque me nescies: et saluator non est preter me. Ego cognoui te in deserto: in terra solitudinis iuxta pascua sua et adimpleti sunt et saturati: eleuauerunt cor suum et obliti sunt mei. Et ero eis quasi leena: sicut pardus in uia assyriorum. Occurram eis quasi ursa raptis catulis: et disrumpam interiora iecoris eorum et consumam eos ibi quasi leo. Bestia agri scindet eos. Perditio tua israel tantummodo in me auxilium tuum. Ubi est rex tuus? Maxime nunc saluet te in omnibus urbibus tuis et iudices tui de quibus dixisti da michi regem et principes? Dabo tibi regem in furore meo: et auferam in indignatione mea. Colligata est iniquitas effraim: absconditum peccatum eius. Dolores parturientis uenient ei. Ipse filius non sapiens: nunc enim non stabit in contritione filiorum. De manu mortis liberabo eos: de morte redimam eos. Ero mors tua o mors: ero morsus tuus inferne. Consolatio abscondita est ab oculis meis: quia ipse inter fratres diuidet. Adducet urentem uentum dominus de deserto ascendentem: et siccabit uenas eius. et desolabit fontem eius. et ipse diripiet thesaurum omnis uasis desiderabilis. Pereat samaria quoniam ad amaritudinem concitauit deum suum. In gladio pereat. paruuli eorum elidantur: et fete eius discindantur. Conuertere israel ad dominum deum tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua. Tollite uobiscum uerba: et conuertimini ad dominum. Dicite ei. Omnem aufer iniquitatem et accipe bonum: et reddemus uitulos labiorum nostrorum. Assur non saluabit nos: super equum non ascendemus. nec dicemus ultra dii nostri opera manuum nostrarum: quia eius qui in te est misereberis pupilli. Sanabo contritiones eorum: diligam eos spontanee: quia auersus est furor meus ab eis. Ero quasi ros. Israel germinabit quasi lilium et erumpet radix eius ut libani. Ibunt rami eius et erit quasi oliua gloria eius: et odor eius ut libani. Conuertentur sedentes in umbra eius. uiuent tritico et germinabunt quasi uinea. Memoriale eius: sicut uinum libani. Effraim quid michi ultra idola? Ego exaudiam et dirigam eum ego ut abietem uirentem. Ex me fructus tuus inuentus est. Quis sapiens et intelliget ista: intelligens et sciet hec? Quia recte uie domini et iusti ambulabunt in eis. preuaricatores uero corruent in eis.

Al' hiap. c. xiiii. pereat

Explicit osee propheta. Incipit prologus iohelis prophete.

Sanctus iohel apud hebreos post osee ponitur et sicut ibi sub nomine effraim ad decem tribus confertur [illegible] que uel samaria uel israel sepe memorantur. sic in hunc prophetam omne quod dicitur ad tribum iuda et ad ierusalem pertinere credendum est. et nullam omnino israelis id est decem tribuum in hoc fieri mentionem. Tempora quoque quibus prophetauit: eadem debemus accipere que in osee legimus in diebus ozie ioathan et achaz et ezechie regum iuda: et in diebus ieroboam filii ioas regis israel. Porro factum esse sermonem domini ad meritum eius refert [illegible]: et non ad conditionem illius qui fieri dicatur ut alibi legimus. Dominus factus est michi in salutem. Auditus autem in scripturis sanctis non est iste qui

al' qd

in aure sonat. sed qui corde percipitur: iuxta illud quod dominus loquitur. Qui habet aures audiendi: audiat. Quod autem dicitur enwtizasce et latine sonat auribus percipite: proprie non aure sed corde percipitur. Qui senes sunt et celestes audiunt spiritualiter. qui autem habitant in terra appellanturque terreni: auribus percipiunt. Ubicumque autem hec duo verba iuncta ponuntur non ad simplicem tantum verborum sonum sed ad reconditum quoque dictorum intelligentiam pertinere. In genesi lamech loquitur ad uxores suas ada et sella Audite verba mea uxores lamech: auribus percipite sermones meos quia virum occidi in vulnus meum: et iuvenem in livorem meum. Et ysaias Audite celi et auribus percipe terra

al' livore

Explicit prolog. Incipit lib iohelis prophe.

Hic deficit alius prolog' qui incipit Iohel filius phatuel

Verbum domini quod factum est ad iohel filium phatuel. Audite hec senes. et auribus percipite omnes habitatores terre Si factum est istud in diebus vestris: aut in diebus patrum vestrorum. Super hoc filiis vestris narrate et filii vestri filiis suis: et filii eorum generationi altere. Residuum eruce comedit locusta. et residuum locuste comedit bruchus et residuum bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrii et flete. et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam periit ab ore vestro. Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis. Dentes eius ut dentes leonis: et molares eius ut catuli leonis. Posuit vineam meam in desertum: et ficum meam decorticavit. Nudans spoliavit eam et proiecit. albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo: accincta sacco super virum pubertatis sue. Periit sacrificium et libatio de domo domini. luxerunt sacerdotes ministri domini. Depopulata est regio luxit humus quoniam devastatum est triticum. Confusum est vinum: elanguit oleum. Confusi sunt agricole: ululaverunt vinitores super frumento et hordeo quia periit messis agri. Vinea confusa est et ficus elanguit: malogranatum et palma et malum. et omnia ligna agri aruerunt quia confusum est gaudium a filiis hominum. Accingite vos et plangite sacerdotes: ululate ministri altaris. Ingredimini cubate in sacco ministri dei mei: quia interiit de domo dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiunium: vocate cetum. congregate senes omnes habitatores terre in domum dei vestri et clamate ad dominum. a a a diei. quia prope est dies domini: et quasi vastitas a potente veniet. Numquid non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo dei vestri: letitia et exultatio. Computruerunt iumenta in stercore suo: demolita sunt horrea: dissipate sunt apothece quoniam confusum est triticum. Quid ingemuit animal. mugierunt greges armenti? Quia non est pascua eis sed et greges pecorum disperierunt Ad te domine clamabo: quia ignis comedit speciosa deserti: et flamma succendit omnia ligna regionis Sed et bestie agri quasi area sitiens imbrem suspexerunt ad te. quoniam exsiccati sunt fontes aquarum et ignis devorabit speciosa deserti.

Canite tuba in syon: ululate in monte sancto meo Conturbentur omnes habitatores terre: quia venit dies domini. quia prope est dies tenebrarum et caliginis: dies nubis et turbinis. Quasi mane expansum super montes populus multus et fortis. Similis ei non fuit a principio et post eum non erit usque in annos generationis et generationis. Ante faciem eius ignis vorans et post eum exurens flamma. Quasi hortus voluptatis terra coram eo et post eum solitudo deserti: neque est qui effugiat eum. Quasi aspectus equorum aspectus eorum et quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exilient: sicut sonitus flamme ignis devorantis stipulam velud populus fortis preparatus ad prelium. A facie eius cruciabuntur populi: omnes vultus re

diguntur in ollam. Sicut fortes cur
rent quasi uiri bellatores ascendent
murum: Viri in uiis suis gradientur
et non declinabunt a semitis suis:
Unusquisque fratrem suum non coar
tabit singuli in calle suo ambulabunt
sed et per fenestras cadent. et non de
molientur. Urbem ingredientur in
muro current. domos conscendent
per fenestras intrabunt quasi fur
A facie eius contremuit terra. moti
sunt celi sol et luna obtenebrati sunt
et stelle retraxerunt splendorem suum.
Et dominus dedit uocem suam ante
faciem exercitus sui quia multa sunt
nimis castra eius: quia fortia et fa
cientia uerbum eius. Magnus enim
dies domini et terribilis ualde: et
quis sustinebit eum? Nunc ergo di
cit dominus. Conuertimini ad me in
toto corde uestro in ieiunio et fletu et
planctu: et scindite corda uestra et non
uestimenta uestra et conuertimini
ad dominum deum uestrum quia benignus
et misericors est: patiens et multe
misericordie et prestabilis super malitia.
Quis scit si conuertatur et ignoscat deus
et relinquat post se benedictionem
Sacrificium et libamen: domino
deo nostro. Canite tuba in syon: sanctifica
te ieiunium uocate cetum congre
gate populum. sanctificate ecclesiam
coadunate senes; congregate par
uulos. et sugentes ubera. Egredi
atur sponsus de cubili suo: et spon
sa de thalamo suo. Inter uestibulum
et altare plorabunt sacerdotes mi
nistri domini: et dicent Parce do
mine parce populo tuo. et ne des
hereditatem tuam in obprobrium
ut dominentur eis nationes Qua
re dicunt in populis ubi est deus
eorum? Zelatus est dominus terram
suam: et pepercit populo suo Et res
pondit dominus populo suo: et dixit
Ecce ego mittam uobis frumen
tum et uinum et oleum et replebi
mini in eis. et non dabo uos ultra
obprobrium in gentibus et eum qui
ab aquilone est procul faciam a uo
bis et expellam eum in terram inuiam
et desertam faciem eius contra ma
re orientale: et extremum eius
ad mare nouissimum Et ascendet
fetor eius. et ascendet putredo eius:
quia superbe egit. Noli timere terra. Sed
exulta et letare quoniam magnifica
uit dominus ut faceret Nolite time
re animalia regionis: quia germina
uerunt speciosa deserti: quia lignum
attulit fructum suum: ficus et uinea
dederunt uirtutem suam Et filii syon
exultate et letamini in domino deo ue
stro quia dedit uobis doctorem iu
stitie et descendere faciet ad uos ym
brem matutinum et serotinum si
cut in principio. Et implebuntur a
ree frumento et redundabunt tor
cularia uino et oleo. Et reddam uobis
annos quos comedit locusta: bruchus
et rubigo et eruca fortitudo mea mag
na: quam misi in uos. et comedetis
uescentes et saturabimini. et lauda
bitis nomen domini dei uestri qui fe
cit uobiscum mirabilia: et non con
fundetur populus meus in sempi
ternum. et scietis quia in medio israel
ego sum. et ego dominus deus uester
et non est amplius. et non confundetur
populus meus in eternum. Et erit

Al' hic cap. c. iii.

post hec effundam spiritum meum super
omnem carnem. Et prophetabunt filii uestri
et filie uestre. Senes uestri somnia som
niabunt: et iuuenes uestri uisiones ui
debunt Sed et super seruos meos et
ancillas: in diebus illis effundam spiritum
meum et dabo prodigia in celo et in
terra. sanguinem et ignem et uapo
rem fumi. Sol conuertetur in tenebras
et luna in sanguinem: antequam
ueniat dies domini magnus et hor
ribilis. Et erit omnis qui inuo
cauerit nomen domini saluus erit:
quia in monte syon et in ierusalem erit
saluatio sicut dixit dominus: et in re
siduis quos dominus uocauerit. iii

III

Quia ecce in diebus illis
et in tempore illo cum conuerte
ro captiuitatem iuda et ierusalem congre
gabo omnes gentes. et deducam eas
in uallem iosaphat et disceptabo cum
eis ibi super populo meo et hereditate
mea israel. quos disperserunt in nati
onibus: et terram meam diuiserunt
et super populum meum miserunt
sortem et posuerunt puerum in pro
stibulum: et puellam uendiderunt
pro uino ut biberent. Verum quid

al' lo

vobis et michi et tyrus et sidon et omnis terminus palestinorum? Numquid ultionem redditis michi? et si ulciscimini vos contra me: cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum. Argentum enim meum et aurum tulistis: et desiderabilia mea et pulcherrima intulistis in delubra vestra et filios iuda et filios ierusalem vendidistis filiis grecorum. ut longe faceretis eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis eos: et convertam retributionem vestram in caput vestrum. Et vendam filios vestros et filias vestras in manibus filiorum iuda: et venundabunt eos sabeis genti longinque: quia dominus locutus est. Clamate hoc in gentibus: sanctificate bellum: suscitate robustos: accedant ascendant omnes viri bellatores. Concidite aratra vestra in gladios: et ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat: quia fortis ego sum. Erumpite et venite omnes gentes de circuitu et congregamini. Ibi occumbere faciet dominus robustos tuos. Consurgant et ascendant gentes in vallem iosaphat quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces quoniam maturavit messis. Venite et descendite: quoniam plenum est torcular. Exuberant torcularia: quia multiplicata est malitia eorum. Populi in valle concisionis quia iuxta est dies domini in valle concisionis. Sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt splendorem suum. Et dominus de syon rugiet: et de ierusalem dabit vocem suam et movebuntur celi et terra: et dominus spes populi sui et fortitudo filiorum israel. Et scietis quia ego dominus deus vester: habitans in syon in monte sancto meo et erit ierusalem sancta et alieni non transibunt per eam amplius et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem et colles fluent lacte: et per omnes rivos iuda ibunt aque et fons de domo domini egredietur: et irrigabit torrentem spinarum. Egyptus in desolationem erit: et ydumea in desertum perditionis pro eo quod inique egerint in filios iude et effuderint sanguinem innocentem in terra sua. Et iudea in eternum habitabitur: et ierusalem in generationem et generationem. Et mundabo sanguinem eorum quem non mundaveram. et dominus commorabitur in syon.

Explicit iohel propheta. Incipit prologus in amos prophetam.

Ozias rex cum dei religionem sollicite emularetur: immo religionis amore provocatus contra preceptum legis moysi excepto turibulo ut historia libri secundi paralipomenon ostendit: sacerdotale officium presumere conatus est. Ob eam rem terremotum in templo dei exortum constat: cuius etiam zacharias propheta meminit. Ante hunc itaque terremotum amos propheta temporibus predicti regis. et temporibus hieroboam filii ioas regis israel in eas gentes que lemone comprehense sunt: iram dei ob eas causas quas memoravit affuturam denunciat et quia idem propheta in sequentibus ait super tribus impietatibus et super quattuor non convertam eum tertio peccatorum indulgentiam donari posse significat: quem quarto eadem peccata admittentibus: neque penitentiam neque indulgentiam dari eum enunciat. Nam per ignis similitudinem quem in predictas gentes inmittendum predixit: genuinam atque irrevocabilem dei iram ad eversionem earundem civitatum procul autem voluit demonstrare.

Explicit prologus. Incipit amos propheta.

Verba amos qui fuit in pastoralibus de thecue que vidit super israel in diebus ozie regis iuda et in diebus hieroboam filii ioas regis israel: ante duos annos terremotus: et dixit. Dominus de syon rugiet: et de ierusalem dabit vocem suam. et luxerunt speciosa pastorum: et exsiccatus est vertex carmeli. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus damasci et super quattuor non convertam eum: eo quod trituraverint in plaustris ferreis galaad. Et mittam ignem in domum

azahel. et deuorabit domos benadab
Et conteram uectem damasci et disp
dam habitatorem de campo idoli et
tenentem sceptrum de domo uolup
tatis. et transferetur populus syrie
cirenen dicit dominus. Hec dicit dns
Sup tribus sceleribus gaze et sup quatuor
non conuertam eum eo quod transtulerit
captiuitatem perfectam. ut concluderet
eam in idumea. Et mittam ignem
in murum gaze: et deuorabit edes
eius et disperdam habitatorem de azo
to et tenentem sceptrum de ascalone
et conuertam manum meam sup
accaron. et peribunt reliquie philis
tiim dicit dominus deus. Hec di
cit dominus. Sup tribus sceleribus tyri
et super quatuor non conuertam eum
eo quod concluserunt captiuitatem perfectam
in idumea et non sunt recordati fede
ris fratrum. Et mittam ignem in mu
rum tyri: et deuorabit edes eius. Hec
dicit dominus. Sup tribus sceleribus
edom et sup quatuor non conuertam
eum eo quod persecutus sit in gladio
fratrem suum et uiolauerit miam eius
et tenuerit ultra furorem suum et in
dignationem suam seruauerit us
que in finem. Mittam ignem in the
man: et deuorabit edes bosre. Hec
dicit dominus. Sup tribus sceleribus fi
liorum ammon et sup quatuor non
conuertam eum. eo quod dissecuerit pre
gnantes galaad ad dilatandum ter
minum suum. Et succendam ignem
in muro rabath: et deuorabit edes eius
in ululatu in die belli et in turbine in
die commotionis. et ibit melchom
in captiuitatem: ipse et principes eius
simul dicit dominus. Hec dicit dominus
Sup tribus sceleribus moab et sup quatuor
non conuertam eum. eo quod incenderit
ossa regis idumee usque ad cinerem.
Et mittam ignem in moab. et deuo
rabit edes carioth: et morietur in so
nitu moab et clangore tube et disperdam
iudicem de medio eius. et omnes prin
cipes eius interficiam cum eo dicit
dominus. · II ·

Hec dicit dominus. Sup tribus
sceleribus iuda et super quatuor non con
uertam eum eo quod abiecerit legem do
mini. et mandata eius non custodie
rit. Deceperunt enim eos idola sua:
post que abierunt patres eorum Et mit
tam ignem in iudam: et deuorabit edes
ierusalem. Hec dicit dominus. Sup tribus
sceleribus israel et sup quatuor non conuer
tam eum pro eo quod uendiderit argen
to iustum et pauperem pro calciamen
tis. Qui conterunt sup puluerem terre
capita pauperum et uiam humilium
declinant: et filius ac pater eius ierunt
ad puellam ut uiolarent nomen san
ctum meum et super uestimentis pignoratis
accubuerunt iuxta omne altare: et
uinum dampnatorum bibebant in do
mo domini dei sui. Ego autem extermina
ui amorreum a facie eorum cuius al
titudo cedrorum altitudo eius. et fortis
ipse quasi quercus et contriui fructum
eius desup: et radices eius subter. Ego
sum qui ascendere uos feci de terra egyp
ti et eduxi uos in deserto quadraginta
annis ut possideretis terram amorrei
et suscitaui de filiis uestris in prophetas: et
de iuuenibus uestris nazareos. Numquid
non ita est filii israel dicit dominus?
Et propinabatis nazareis uinum
et prophetis mandabatis dicentes ne
prophetetis. Ecce ego stridebo subter uos
sicut stridet plaustrum onustum feno:
et peribit fuga a ueloce: et fortis non
optinebit uirtutem suam: et robustus
non saluabit animam suam et tenens
arcum non stabit et uelox pedibus suis.
non saluabitur: et ascensor equi non
saluabit animam suam et robustus
corde inter fortes nudus fugiet in die
illa dicit dominus. · III ·

III

Audite uerbum quod locutus est
dominus super uos filii israel
sup omnem cognationem quam eduxi
de terra egypti dicens. Tantummodo
uos cognoui ex omnibus cognationibus
terre: iccirco uisitabo sup uos omnes
iniquitates uestras. Numquid ambu
labunt duo pariter nisi conuenerit
eis. Numquid rugiet leo in saltu: nisi
habuerit predam? Numquid dabit ca
tulus leonis uocem de cubili suo nisi a
liquid apprehenderit. Numquid cadet
auis in laqueum terre. absque aucupe
Numquid auferetur laqueus de terra
antequam quid ceperit. Si clanget tuba
in ciuitate. et populus non expauescet
Si erit malum in ciuitate quod dominus non
fecit. Quia non faciet dominus deus

verbum: nisi revelaverit secretum suum
ad servos suos prophetas. leo rugiet quis
non timebit: dominus deus locutus est
quis non prophetabit. Auditum facite
in edibus azoti et in edibus terre egypti
et dicite congregamini super montes
samarie et videte insanias multas
in medio eius: et calumpniam pa
cientes in penetralibus eius. Et nescie
runt facere rectum dicit dominus deus
thesaurizantes iniquitatem et ra
pinas in edibus suis. Propterea hec
dicit dominus deus. Tribulabitur et cir
cuietur terra: et detrahetur ex te forti
tudo tua et diripientur edes tue. hec
dicit dominus. Quomodo si eruat pas
tor de ore leonis duo crura aut extre
mum auricule: sic eruentur filii isra
el qui habitant in samaria in plagа
lectuli. et in damasci grabato. Audite
et contestamini in domo iacob dicit do
minus deus exercituum quia in die cum
visitare cepero prevaricationes israel
super eum visitabo et super altaria be
thel et amputabuntur cornua altaris
et cadent in terram. Et percutiam domum
hiemalem cum domo estiva: et peribunt
domus eburnee. et dissipabuntur
edes multe dicit dominus. IIII.

IIII

Audite verbum hoc vacce pin
gues que estis in monte sa
marie. que calumpniam facitis egenis.
et confringitis pauperes: que dicitis
dominis vestris afferte et bibemus. Iuravit
dominus deus in sancto suo. quia ecce
dies venient super vos et levabunt vos
in contis et reliquias vestras in ollis
ferventibus: et per aperturas exibitis al
tera contra alteram et proiciemini in
armon dicit dominus. venite ad bethel
et impie agite: ad galgalam et mul
tiplicate prevaricationem: et offerte
mane victimas vestras tribus diebus deci
mas vestras Et sacrificate de fermentato
laudem: et vocate voluntarias ob
lationes: et annuntiate Sic enim
voluistis filii israel dicit dominus
deus. Unde et ego dedi vobis stuporem den
tium in cunctis urbibus vestris: et indi
gentiam panum in omnibus locis
vestris: et non estis reversi ad me dicit do
minus. ego quoque prohibui a vobis
ymbrem cum adhuc tres menses super
essent usque ad messem: et plui super civi

tatem unam: et super civitatem alteram
non plui. Pars una compluta est:
et pars super quam non plui aruit
et venerunt due et tres civitates ad
civitatem unam ut biberent aquam
et non sunt satiate: et non redistis
ad me dicit dominus. Percussi vos in
vento urente: et in aurugine mul
titudinem hortorum vestrorum et
vinearum vestrarum. Et oliveta vestra
et ficeta vestra comedit eruca: et non
redistis ad me dicit dominus. Misi
in vos mortem in via egypti: percus
si in gladio iuvenes vestros usque ad
captivitatem equorum vestrorum.
Et ascendere feci putredinem castro
rum vestrorum in nares vestras: et non
redistis ad me dicit dominus. Sub
verti vos sicut subvertit deus sodomam
et gomorram. et facti estis quasi tor
ris raptus de incendio et non redis
tis ad me dicit dominus. Quapropter
hec faciam tibi israel postquam
autem hec fecero tibi preparare in
occursum dei tui israel: quia ecce
formans montes et creans ventum
et annuntians homini eloquium su
um: faciens matutinam nebulam
et gradiens super excelsa terre. dominus
deus exercituum nomen eius. V.

V

Audite verbum istud quod ego
levo super vos planctum do
mus israel. cecidit non adiciet ut
resurgat. Virgo israel proiecta est
in terram suam: non est qui susci
tet eam. Quia hec dicit dominus
deus. Urbs de qua egrediebantur
mille: relinquentur in ea centum
et de qua egrediebantur centum re
linquentur in ea decem in domo israel
quia hec dicit dominus domui israel
querite me et vivetis et nolite que
rere bethel. et in galgala nolite in
trare et in bersabee non transibitis:
quia galgala captiva ducetur:
bethel erit inutilis. Querite dominum
et vivetis: ne forte comburatur ut
ignis domus ioseph: et devorabit et
non erit qui extinguat bethel. Qui
convertitis in absinthium iudicium
et iustitiam in terra relinquitis
facientem arcturum et orionem et
convertentem in mane tenebras
et diem in nocte mutantem

et aquas maris. et effundit eas super faciem terre: dominus est nomen eius. Qui subridet uastitatem super robustum: et depopulationem super potentem affert. Odio habuerunt in porta corripientem et loquentem perfecte abhominati sunt. Ideirco pro eo quod diripiebatis pauperem et predam electam tollebatis ab eo domos quadro lapide edificabitis et non habitabitis in eis uineas amantissimas plantabitis et non bibetis uinum earum. Quia cognoui multa scelera uestra et fortia peccata uestra hostes iusti accipientes munus et pauperes in porta deprimentes. Ideo prudens in tempore illo tacebit quia tempus malum est.

Querite bonum et non malum ut uiuatis: et erit dominus deus exercituum uobiscum sicut dixistis: odite malum et diligite bonum. et constituite in porta iudicium si forte misereatur dominus deus exercituum reliquiis ioseph. Propterea hec dicit dominus deus exercituum dominator. In omnibus plateis planctus: et in cunctis que foris sunt dicetur ue ue. et uocabunt agricolam ad luctum et ad planctum eos qui sciunt plangere. Et in omnibus uiis erit planctus; quia pertransibo in medio tui dicit dominus. Ve desiderantibus diem domini ad quid eam uobis? Dies domini ista: tenebre et non lux. Quomodo si fugiat uir a facie leonis et occurrat ei ursus et ingrediatur domum et innitatur manu sua super parietem et mordeat eum coluber. Numquid non tenebre dies domini et non lux et caligo: et non splendor in ea? Odi et proieci festiuitates uestras: et non capiam odorem cetuum uestrorum. Quod si obtuleritis michi holocaustomata et munera uestra non suscipiam et uota pinguium uestrorum non respiciam. Aufer a me tumultum carminum tuorum: et cantica lire tue non audiam. Et reuelabitur quasi aqua iudicium et iustitia quasi torrens fortis. Numquid hostias et sacrificium obtulistis michi in deserto xl annis domus israel? et portastis tabernaculum moloch uestro: et imaginem ydolorum uestrorum sydus dei uestri que fecistis uobis et migrare uos faciam trans damascum dicit dominus deus exercituum nomen eius. .vi.

VI

Ve uobis qui opulenti estis in syon et confiditis in monte samarie: optimates capita populorum ingredientes pompatice domum israel. Transite in calamen et uidete: et ite inde in emath magnam et descendite in geth palestinorum et ad optima queque regna horum: si latior terminus eorum termino uestro est. Qui separati estis in diem malum et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis et lasciuitis in stratis uestris. Qui comeditis agnum de grege et uitulos de medio armenti. Qui canitis ad uocem psalterii. Sicut dauid putauerunt se habere uasa cantici. bibentes in phialis uinum et optimo unguento delibuti et nichil patiebantur super contritione ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium et auferetur factio lasciuientium. Iurauit dominus deus in anima sua dicit dominus deus exercituum. Detestor ego superbiam iacob et domos eius odi: et tradam ciuitatem cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint x. uiri in domo una: et ipsi morientur. Et tollet eum propinquus suus et comburet eum ut efferat ossa de domo et dicet ei qui in penetralibus domus est. Numquid adhuc est apud te? Et respondebit finis est et dicet ei tace et non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandabit et percutiet domum maiorem ruinis et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi aut arari potest in bubalis? Quoniam conuertistis in amaritudinem iudicium et fructum iustitie in absinthium. Qui letamini in nichilo qui dicitis. Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua. Ecce ego suscitabo super uos domus israel dicit dominus deus exercituum gentem et conteret uos ab introitu emath usque ad torrentem deserti. Hec ostendit michi dominus deus. Et ecce fictor locuste in principio germinantium serotini imbris et ecce post serotinum tonsor regis. et factum est cum consummasset comedere herbam terre dixi. Domine deus propitius esto obsecro. Quis suscitabit iacob quia paruulus est. Misertus est dominus super hoc. non erit dixit dominus. Hec ostendit michi dominus deus. Et ecce uocabat iudicium

factio

al' reliqui

.vii.

Al' Et ecce serotinus post tonsorem gregis

ad ignem dñs deus ⁊ deuorabit abis-
sum multã et comedit simul ~~partem~~
partẽ. Et dixi. Dñe deus: quiesce obsc-
cro. Quis suscitabit iacob. quia paruulus
est: Misertus est dominus super hoc
sed et istud non erit dixit dñs deus.
Hec ostendit michi dominus. Et ecce
dominus stans sup murum litũ ⁊ in
manu eius trullã cementarij. Et dixit
dominus ad me. Quid tu uides amos
Et dixi. Trullam cementarij. Et dixit
dñs Ecce ego ponam trullam in medio
populi mei israel non adiciam ult'
superinducere eum. Et demolientur
excelsa ydoli et sanctificationes israel
desolabuntur: et consurgã super domum

super

ierobozam in gladio. Et misit ama-
sias sacerdos bethel ad ierobozam regẽ
israel dicẽs Rebellauit contra te amos
ĩ medio domus isrl'. Nõ poterit tra susti-
nere uniuersos sermones eius. Hec
enĩ dic amos In gladio morietur iero-
boam: ⁊ israel captiuus migrabit de tra
sua: ⁊ dixit amasias ad amos. Qui ui-
des gradere fuge in trã iuda ⁊ comede ibi
panẽ ⁊ ibi prophetabis ⁊ in bethel ñ adi-
cies ult' ut pphetes: qr sanctificatio regis ẽ ⁊
domus regni ẽ. Et rñdit amos ⁊ dixit
ad amasiã Nõ sũ pphã ⁊ ñ sũ filius
pphe sz armentarius ego sũ uellicans
sicomoros ⁊ tulit me dñs cũ seqrer
grẽ ⁊ dixit dñs ad me uade ⁊ pphã ad
plm meũ isrl'.

Et nũc audi uerbum dñi. Tu dicis
nõ pphabis sr isrl'. ⁊ ñ stillabis
sr domũ ydoli. ppt' h' hec dic dñs uxor
tua ĩ ciuitate fornicabit' et filij tui ⁊
filie tue ĩ gladio cadẽt. ⁊ humus tua fu-
niculo metietur. ⁊ tu ĩ tra polluta
morieris. ⁊ isrl' captiuus migrabit de t'-
ra sua hec ondit m̃ dñs ds. Et ecce

Cap̃. viij.

uncinus pomorũ. Et dixit. Quid tu uides
amos ⁊ dixi. Vncinũ pomorũ ⁊ dix do-
minus ad me. uenit finis sup popu-
lũ meũ isrl'. Nõ adiciã ult' ut ptranseã
eũ. Et stridebunt cardines tẽpli ĩ die illa
dicit dñs deus Multi morientur ĩ omni
loco proiciet' silentiũ Audite hoc q con-
teritis paupẽ ⁊ deficere facitis egenos
tre dicentes. Quando trãsibit messis
et uenundabimus merces ⁊ sabbatũ et a-
periemus frumentũ ut minuam'
mensurã et augeam' syclũ ⁊ suppo-
namus stateras dolosas ut possideam'

in argento egenos et pauperes p cal-
ciamentis: et quisquilias frumenti uendam'
Iurauit dñs in supbia iacob. Si oblit'
fuero usq ad finẽ omnia opa eoz. Nũqd
sr isto ñ cõmouebit tra ⁊ lugebit omnis
habitator ei. Et ascendet q̃si fluuius uniuersus
⁊ eiciet' ⁊ defluet q̃si riuus egypti. Et erit ĩ die
illa dic dñs. occidit sol meridie ⁊ tenebrescere
faciã trã ĩ die luminis ⁊ cõ-
uertam festiuitates urãs in luctũ ⁊ oĩa
cantica urã in planctũ. Et inducã sr omne
dorsum urm saccũ. ⁊ sup oẽ caput
caluiciũ. Et ponã eam q̃si luctũ u-
nigeniti ⁊ nouissima eius quasi diem amarũ. Ecce dies
ueniunt dicit dominus: ⁊ mittã famẽ i
trã ñ famẽ panis nz sitĩ aq̃ sz audiendi
ubũ dñi. Et cõmouebunt' a mari usq ad
mare. ⁊ ab aquilone usq ad orientẽ circuibunt
querentes ubũ dñi. ⁊ ñ inuenient. In die illa
deficient uirgines pulcre ⁊ adolescẽtes ĩ siti
q iurãt ĩ delicto samarie ⁊ dicũt uiuit de-
us tuus dan. ⁊ uiuit uia bersabee. ⁊ cadẽt ⁊ ñ
resurgent ult'. Vidi dominum stantem
super altare et dixit. percute cardinẽ ⁊
commoueant' sr liminaria. Auaricia ĩ
in capite omniũ: ⁊ nouissimũ eoz ĩ gla-
dio interficiã. Nõ erit fuga eis fugient ⁊
ñ saluabit' ex eis qui fugit. Si descendẽ-
rint usq ad infernũ: inde manus mea
educet eos. Et si ascenderint usq ad celũ
inde detrahã eos. Et si absconditi fuerint
in uertice carmeli inde scrutans aufe-
ram eos. Et si celauerint se ab oculis meis
in profundo maris: ibi mandabo serpẽti
et mordebit eos. Et si abierint in cap-
tiuitate coram inimicis suis. ibi mandabo
gladio ⁊ occidet eos. Et ponã oculos
meos sup eos in malum ⁊ ñ in bonũ
et dñs ds exercituum qui tangit trã
et tabescet et lugebunt omnes habitan-
tes in ea Et ascendet sicut riuus omnis
⁊ defluet sicut fluuius egypti. Qui e-
dificauit celo ascensionem suam ⁊
fasciculum suum sup trã fundauit qui
uocat aquas maris et effundit eas
sup faciem terre dñs nomẽ eius
Numquid ut filij ethyopũ uos estis filij
israel ait dñs. Numqd non israel a-
scendere feci de tra egypti. et palestinos
de cappadocia et syros de cyrene. Ecce
oculi dñi. dei sup regnũ peccans. ⁊ conteram
illud a facie terre. Verumptamen con-
terens non conterã domũ iacob dicit
dominus Ecce enĩ mandabo ego ⁊ con-

cut in omnibus gentibus domum israel, sicut concutitur
in cribro et non cadet lapillus super terram. In gla
dio morientur omnes peccatores populi mei: qui di
cunt non appropinquabit et non veniet super nos ma
lum. In die illo suscitabo tabernaculum David quod ce
cidit, et reedificabo aperturas murorum eius
et ea que corruerant instaurabo, et reedificabo
illud sicut in diebus antiquis, ut possideant
reliquias Ydumee et omnes nationes,
eo quod invocatum sit nomen meum super
eos dicit dominus faciens hec. Ecce dies veni
unt dicit dominus et comprehendet arator
messorem: et calcator uve mittentem se
men. Et stillabunt montes dulcedinem
et omnes colles culti erunt. Et convertam
captivitatem populi mei israel: et edi
ficabunt civitates desertas et habitabunt
et plantabunt vineas et bibent vinum
earum. Et facient hortos et comedent
fructus eorum. Et plantabo eos super hu
mum suam. et non evellam eos ultra
de terra sua quam dedi eis dicit dominus
deus tuus. Explicit amos propheta
Incipit liber abdie prophete

Visio abdie. Hec
dicit dominus deus
ad edom. Auditum
audivimus a do
mino. et legatum
ad gentes misit.
Surgite et consur
gamus adversus
eum in prelium. Ecce parvulum dedi
te in gentibus contemptibilis tu es val
de. Superbia cordis tui extulit te habitantem
in scissuris petre exaltantem solium
suum qui dicit in corde tuo. quis de
ducet me in terram? Si exaltatus fueris
ut aquila. et si inter sydera posueris nidum
tuum: inde detraham te dicit dominus. ·ij·
Si fures introissent ad te si la
trones per noctem quomodo con
ticuisses? Nonne furati essent sufficien
tia sibi. Si vindemiatores introissent
ad te. Numquid saltem racemos reli
quissent tibi? Quomodo scrutati sunt
esau investigaverunt abscondita
eius: usque ad terminum emiserunt te
Omnes viri federis tui illuserunt
tibi: invaluerunt adversum te viri
pacis tue. Qui comedunt tecum: po
nent insidias subter te. Non est prudentia
in eo. Numquid non in die illa dicit
dominus perdam sapientes de ydu
mea et prudentiam de monte esau? Et
timebunt fortes tui a meridie ut intereat
vir de monte esau. ·iij·
Propter interfectionem et propter
iniquitatem in fratrem tuum ia
cob: operiet te confusio et peribis in eternum.
In die cum stares adversus eum quando
capiebant alieni exercitum eius et extra
nei ingrediebantur portas eius et super
ierusalem mittebant sortem tu quoque eras
quasi unus ex eis et non despicies in die
fratris tui in die peregrinationis eius et
non letaberis super filios iuda in die perdi
tionis eorum et non magnificabis os tu
um in die angustie: neque ingredieris
portam populi mei in die ruine eorum
Neque despicies et tu in malis eius in
die vastitatis illius et non emitteris
adversum exercitum eius in die vasti
tatis illius neque stabis in exitibus ut in
terficias eos qui fugerint et non con
cludes reliquos eius in die tribulatio
nis quoniam iuxta est dies domini super
omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi
retributionem tuam convertam in ca
put tuum. Quomodo enim bibistis
super montem sanctum meum bibent
omnes gentes iugiter et bibent et ab
sorbebunt et erunt quasi non sint. ·iiij·
Et in monte syon erit salva
tio et erit sanctus. Et possidebit
domus iacob eos qui se possederant
Et erit domus iacob ignis et domus
iacob ioseph flamma. et domus e
sau stipula et succendentur in eis et de
vorabunt eos et non erunt reliquie
domus esau quia dominus locutus
est et hereditabunt hii qui ad austrum
sunt montem esau et qui in campestribus
philisthiim et possidebunt regi
onem effraim et regionem samarie
et beniamin possidebit galaad: et
transmigratio exercitus huius filio
rum israel omnia chananeorum usque
ad sarepta. Et transmigratio ierusalem
qui in bosphoro est possidebit civita
tes austri et ascendent salvatores
in montem syon iudicare montem
esau et erit domino regnum amen
Explicit abdias propheta. Deficit
prologus in abdiam qui incipit
iacob patriarcha. vide scribitur post
ionam.
Incipit ionas propheta. Require post prologum

III

viarum

Alias fuit

IIII

loca

sydoniorum

Et factum est verbum
domini ad ionam
filium amathi
dicens. Surge et
vade in nniviven
civitatem grandem
et predica in ea
quia ascendit cla-
mor malicie eius coram me. Et surrex-
it ionas ut fugeret in tharsis a facie
domini. Et descendit ioppem et invenit
navem euntem in tharsis: et dedit
naulum eius et descendit in eam ut
iret cum eis in tharsis a facie domini.
Dominus autem misit ventum ~~gran-
dem~~ magnum in mari et facta est tem-
pestas magna in mari et navis peri-
clitabatur conteri et timuerunt nau-
te et clamaverunt viri ad deum suum
Et miserunt vasa que erant in na-
vi in mare: ut alleviaretur ab eis
et ionas descendit ad interiora na-
vis et dormiebat sopore gravi. Et
accessit ad eum gubernator et dixit
ei. Quid tu sopore deprimeris? Surge
invoca deum tuum: si forte recogitet
deus de nobis ut non pereamus. Et
dixit vir ad collegam suum. Venite
et mittamus sortes. et sciamus qua-
re hoc malum sit nobis. Et miserunt
sortes. ~~et sciamus quare hoc malum
sit nobis. et miserunt sortes~~ et cecidit
sors super ionam et dixerunt ad eum
Indica nobis cuius causa malum
istud sit nobis quod est opus tuum et
que est terra tua et quo vadis vel ex quo
populo es tu et dixit ad eos hebreus
ego sum et dominum deum celi ego
timeo qui fecit mare et aridam. ·II·

Et timuerunt viri timore
magno dixerunt ad eum Quid
hoc fecisti? Cognoverunt ~~enim~~ enim
viri quod a facie domini fugeret quia
indicaverat eis ionas. Et dixerunt ad eum
Quid faciemus tibi et cessabit mare
a nobis? Quia mare ibat et intumes-
cebat et dixit ad eos Tollite me et
mittite in mare et cessabit mare a vo-
bis Scio enim ego quoniam propter
me grandis tempestas hec super vos
et remigabant viri ut reverterentur
ad aridam et non valebant quia
mare ibat et intumescebat super eos
et clamaverunt ad dominum et dixe-
runt. Quesumus domine ne pereamus
in anima viri istius et ne des super
nos sanguinem innocentem: quia
tu domine sicut voluisti fecisti. Et tule-
runt ionam et miserunt in mare
et stetit mare a fervore suo. Et timu-
erunt viri timore magno dominum et i-
molaverunt hostias domino et voverunt
vota. Et preparavit dominus piscem gran-
dem ut deglutiret ionam et erat io-
nas in ventre piscis tribus diebus et
tribus noctibus. Et clamavit ionas ad
dominum deum suum de utero pisci-
as et dixit. Clamavi de tribulatione
mea ad dominum: et exaudivit me
de ventre inferi. Clamavi et exaudisti
vocem meam: et proiecisti me in pro-
fundum in corde maris et flumen
circumdedit me. Omnes gurgites
tui et fluctus tui super me transierunt
et ego dixi abiectus sum a conspectu
oculorum tuorum. Verumptamen
rursus videbo templum sanctum
tuum. Et circumdederunt me aque
usque ad animam abyssus valla-
vit me: pelagus operuit ~~me~~ caput
meum. Ad extrema montium des-
cendi terre vectes concluserunt
me in eternum et sublevabis de
corruptione vitam meam domine
deus meus. Cum angustiaretur
in me anima mea domini recorda-
tus sum ut veniat ad te oratio
mea ad templum sanctum tuum.
Qui custodiunt vanitates frustra
misericordiam suam derelinquunt. Ego
autem in voce laudis immolabo
tibi quecumque vovi reddam pro
salute domino. Et dixit dominus
pisci. et evomuit ionam in aridam.

Et factum est verbum domini
ad ionam secundo dicens
Surge et vade in niniven civitatem
magnam. et predica in ea predica-
tionem quam ego loquor ad te.
Surrexit ionas et abiit in nini-
ven iuxta verbum domini. Et nini-
ve erat civitas magna itinere trium
dierum. Et cepit ionas introire in
civitatem itinere diei unius et cla-
mavit et dixit. Adhuc xl dies et ni-
nive subvertetur. Et crediderunt
viri ninivite in deum suum et pre-
dicaverunt ieiunium. et vestiti

fuit saccis a maiore usque ad minorem. Et pervenit verbum ad regem ninive: et surrexit de solio suo et abiecit vestimentum suum a se et indutus est sacco: et sedit in cinere. Et clamavit et dixit in ninive ex ore regis et principum eius dicens. Homines et iumenta et boves et pecora non gustent quicquam: nec pascantur et aquam non bibant. Et operiantur saccis homines et iumenta: et clament ad deum in fortitudine. Et convertatur vir a via sua mala: et ab iniquitate que est in manibus eorum. Quis scit si convertatur et ignoscat deus: et revertatur a furore ire sue et non peribimus? Et vidit deus opera eorum quia conversi sunt de via sua mala: et misertus est dominus super maliciam quam locutus fuerat ut faceret eis et non fecit. iiii.

Et afflictus est ionas afflictione magna et iratus est: et oravit ad dominum et dixit. Obsecro domine numquid non est hoc verbum meum cum adhuc essem in terra mea? Propter hoc preoccupavi ut fugerem in tharsis. Scio enim quia tu deus clemens et misericors es: patiens et multe miserationis: et ignoscens super malicia. Et nunc queso domine tolle animam meam a me: quia melior est mihi mors quam vita. Et dixit dominus. Putas ne bene irasceris tu? Et egressus est ionas de civitate et sedit contra orientem civitatis: et fecit sibimet ibi umbraculum et sedebat subter illud in umbra donec videret quid accideret civitati. Et preparavit dominus deus hederam et ascendit super caput ione ut esset umbra super caput eius et protegeret eum. laboraverat enim. Et letatus est ionas super hedera leticia magna. Et paravit deus vermem ascensu diluculi in crastinum et percussit hederam et exaruit. Et cum ortus fuisset sol precepit dominus vento calido et urenti: et percussit sol super caput ione: et estuabat. Et petivit anime sue ut moreretur: et dixit. Melius est mihi mori quam vivere. Et dixit dominus ad ionam. Putas ne bene irasceris tu super hederam? Et dixit. Bene irascor ego usque ad mortem. Et dixit dominus. Tu doles super hederam in qua non laborasti neque fecisti ut cresceret: que sub una nocte nata est et sub una nocte periit. et ego non parcam ninive civitati magne in qua sunt plusquam .c.xx. milia hominum qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram suam et iumenta multa. Explicit ionas propheta. Incipit prologus Abdie prophete.

Iacob patriarcha fratrem habuit esau qui ob ruborem corporis sui edom hebrea lingua appellatus est: quod latine sanguineus dicitur. Is memoratum fratrem suum qui israel nomen acceperat gravi odio commotus interimere conatus est. Qua de causa omnes qui populum israel hoc est filios patriarche iacob predicti esau odium imitati persecuti sunt esau et edom appellati sunt. Et quia populus israel de captivitate chaldeorum per cyrum regem medi dei revocatus in ierusalem ab alio regno graviter afflictus atque oppressus est: ideo hoc regnum quod more esau predictum populum plecterat est per denunciationem abdie prophete interpretatur quod non dei indignatione sed sua virtute populum separatum gloriabatur. De quo regno olim per david in psalmo .c.xxx.vi. dictum est. Memorare domine filiorum edom: in die ierusalem. Nam reliqua lectione comprehensa futurum ingentes indicium ob causas lectione comprehensas regnum dei in populo israel significant. Hebrei hunc dicunt esse qui sub rege samarie achab et impiissima iezabel pavit centum prophetas in speluncis qui non curvaverunt genua ante baal et de vii milibus erant quos helias arguitur ignorasse. Sepulcrum quoque eius usque hodie cum maiusculo heliseo propheta et baptiste iohannis in sebaste veneratione habetur: que olim samaria dicebatur. Hanc herodes rex antipatris filius in honore augusti cesaris greco nomine nominavit augustam. Et quia centum prophetas accepit gratiam prophetalem: et de ductore exercitus fit dux ecclesie. Tunc in samaria parvum gregem pavit: nunc in toto orbe christi pascit ecclesias. Et sicut stephanus coronam meruit passionis. sic hic servitutis dei cum paulo apostolo nomine gloriatur: quia abdias servus domini in hebreo sonat eloquio. Explicit prologus abdie prophete. Incipit prologus ione prophete.

al' in speluncis

cesar

al' salvaverat

al' tunc

Sanctum ionam he
brei affirmant filium
fuisse mulieris vi
due sarepthane quem
helias propheta mor
tuum suscitavit: ma
tre postea dicente ad eum. Nunc cogno
vi quoniam vir dei es tu: et verbum dei
in ore tuo est veritas. Ob hanc causam
etiam ipsum puerum sic vocavit. Ama
thi Amathi enim in nostra lingua veri
tatem sonat. Et ex eo quod verum he
lyas locutus est. ille qui suscitatus est
filius esse dicitur veritatis. Jdeo de veritate
columba nascitur: quia iona colum
bam sonat. Jn condempnationem autem
israel ionas ad gentes mittitur quod
ninive agente penitenciam illi in ma
licia perseverant. Temporibus quippe
ieroboe regis israel qui deo derelicto cum
populo suo in samaria ydolis sacrifi
cabat. ionam prophetam fuisse quar
tus liber regum indicat. Js cum pro
phecia illuminante peccatores civi
tatis ninive dei misericordiam consecuturos
videret. ne falsa videretur predicare
ad denunciandum interitum eiusdem
civitatis ire nolebat. Nam sicut deus
ad abraham de impietate sodomorum et
locutus est: clamor sodomorum et go
morreorum pervenit ad me ita et de ni
nive dicitur eo quod ascenderet cla
mor malicie eius ad eum et quia se
tencia dei de sodomis facta ni...
revocata est: ita et ionas ...
niviten prolatam revoca...
bat. Divine dispensationis ...
qui salutem hominum ad se ...
tencium magis vult quam interitum
hoc illi acciderat quod in scto helyseo: q
filium sunamitis mulieris mortuum ig
noravit. Jdeo a spiritu dei ionas se fuge
re putabat humanum aliquid pas
sus: dicente david. Quo ibo a spiritu tuo
et quo a facie tua fugiam. Explicit

al' sacrificabant

gomorreorum

sentenciam

ionas. Jncipit prologus michee prophete

Temporibus ioathe et
achaz et ezechie re
gum iuda: micheam pro
phetam ad hanc prophe
ciam spiritu sancto
repletum fuisse
lectio ipsa demon
strat. Sed de sup

Hic deficit alius prologus super ionam qui incipit Jona columba. Jtem hic deficit alius prologus super micheam qui incipit. Sub ozia. Et deficit argumentum. Et deficiunt etiam prologi tamen super vetus quam novum testamentum scribuntur in quaterno in fine libri huius

dicto numero regum ioathan et ezechia
deo ob religionem placuisse hystoria
quarti libri regum et secundi paralipo
menon indicant. Achaz vero relicto
deo ydola samarie quibus in filios suos
sacrificium igni concremandos obtule
rat coluisse constat. Quam ob rem deus
samariam que reges israel et ydo
lorum memoratorum simulacrorum supersticione
fefellerat in carpens: indignationem
suam in eam processuram comminatus
est populo etiam israel peccanti
et principibus eius qui eundem po
pulum fallaci suasione ad colenda y
dola impulerant: verbis in sequenti
bus captivitatem et interitum affutu
rum denunciavit. Explicit prologus
Jncipit micheas propheta

Verbum domini quod fa
ctum est ad miche
am morastiten
in diebus ioathan
achaz et ezechie
regum iuda: quod
vidit super samariam et ierusalem. Audite
populi omnes et attendat terra et ple
nitudo eius. et sit dominus deus vobis
in testem dominus de templo sancto suo.
Quia ecce dominus egredietur de loco
suo. et descendet et calcabit super excelsa
terre et consumentur montes subtus
eum. Et valles scindentur sicut cera a
facie ignis sicut aque que decurrunt
in preceps. Jn scelere iacob omne istud
et in peccatis domus israel. Quod scelus
iacob nonne samaria. et que excelsa
iude. nonne ierusalem. Et ponam sa
mariam quasi acervum lapidum in
agro cum plantatur vinea. Et detra
ham in vallem lapides eius et funda
menta eius revelabo. et omnia
sculptilia eius concidentur: et omnes
mercedes eius comburentur igne et
omnia ydola eius ponam in perdicio
nem: quia de mercedibus meretri
cis congregata sunt: et usque ad mer
cedem meretricis revertentur. Super hoc
plangam et ululabo. vadam spolia
tus et nudus. faciam planctum velut dra
conum et luctum quasi struthionum.
quia desperata est plaga eius
quia venit usque ad iudam tetigit
portam populi mei usque ad ierusalem.

In geth nolite annuntiare: lacrimis ne
ploretis. In domo pulveris, pulvere
vos conspergite: transite vobis habi
tatio pulcra confusa ignominia. Non
est egressa que habitat in exitu. planctum
domus vicine accipiet ex vobis. que
stetit sibimet quia infirmata est in
bonum que habitat in amaritudinibus
quia descendit malum a domino in
portam ierusalem. Tumultus quadrige
stuporis. habitanti lachis. Principium
peccati est filie syon: quia in te inven
ta sunt scelera israel. Propterea dabit
emissarios super hereditatem geth: do
mus mendacii in deceptionem regibus
israel. Adhuc heredem adducam tibi
que habitas in maresa: usque ad o
dollam veniet gloria israel. Decalva
re et tondere super filios deliciarum tua
rum: dilata calvicium tuum sicut a
quila quoniam captivi ducti sunt ex
te. Ve qui cogitatis ¶ II.
Inutile: et operamini in cu
bilibus vestris malum. In luce matutina
faciunt illud: quoniam contra deum
est manus eorum. Et concupi
erunt agros et violenter tulerunt
et domos rapuerunt. Et calumpni
abantur virum et domum eius:
virum et hereditatem eius. Idcirco
hec dicit dominus. Ecce ego cogito super
familiam istam malum unde non
auferetis colla vestra et non ambula
bitis superbi quoniam tempus pessi
mum est. In die illo sumetur super vos
parabola et cantabitur canticum cum
suavitate dicentium. De populatione
vastati sumus: pars populi mei com
mutata est. Quomodo recedet a me cum
revertatur qui regiones nostras dividat.
Propter hoc non erit tibi mittens funicu
lum sortis in cetu domini. Loquamini
loquentes non stillabit super istos: non
comprehendet confusio. Dicit domus ia
cob. Numquid abbreviatus est spiritus
domini aut tales sunt cogitationes
eius. Nonne verba mea bona sunt
cum eo qui recte graditur. Et e con
trario populus meus in adversarium
consurrexit. Desuper tunicam pallium
sustulistis et eos qui transibant sim
pliciter convertistis in bellum. Mulieres
populi mei eiecistis de domo deliciarum
suarum: a parvulis earum tulistis

laudem meam in perpetuum. Surgite et
ite: quia non habetis hic requiem:
Propter immunditiam eius: corrumpe
tur putredine pessima. Utinam non
essem vir habens spiritum: et mendacium
potius loquerer. Stillabo tibi in vinum
et in ebrietatem et erit super quem stilla
tur populus iste. Congregatione con
gregabo iacob: totum te in unum co
ducam reliquias israel pariter ponam
illum quasi gregem in ovili: quasi
pecus in medio caularum tumultu
abuntur a multitudine hominum.
Ascendet enim pandens iter ante eos
Diviserunt et transibunt portam et
egredientur per eam et transibit rex
eorum coram eis et dominus in capite eorum.

Et dixit · III.

Audite principes iacob: et duces
domus israel. Numquid non vestrum est scire
iudicium. Qui odio habetis bonum et
diligitis malum. Qui violenter tolli
tis pelles eorum desuper eis. et carnem
eorum desuper ossibus eorum. Qui come
derunt carnem populi mei et pellem
eorum desuper excoriaverunt. et ossa
eorum confregerunt et conciderunt si
cut in lebete: et quasi carnem in medi
o olle. Tunc clamabunt ad dominum
et non exaudiet eos: Et abscondet faciem
suam ab eis in tempore illo. sicut ne
quiter egerunt in adinventionibus
suis. Hec dicit dominus. super prophetas qui
seducunt populum meum qui mor
dent dentibus suis. et predicant pacem: et
si quis non dederit in ore eorum quip
piam. sanctificant super eum prelium
Propterea nox vobis pro visione erit:
et tenebre pro divinatione et occidet
sol super prophetas: et obtenebrabitur super
eos dies: Et confundentur qui vident
visiones et confundentur divini: et ope
rient vultus suos omnes quia non
est responsum dei. Verumptamen re
pletus ego sum. fortitudine spiritus do
mini iudicio et virtute. ut annuntiem
iacob scelus suum. et israel peccatum
suum. Audite hec principes domus
iacob et iudices domus israel: qui
abhominamini iudicium et omnia
recta pervertitis: qui edificatis syon
in sanguinibus et ierusalem in iniquita
te. Principes eius in muneribus iu
dicabant et sacerdotes eius in mer

III

Audite domus / vestrum

Al' principes

rede docebant et prophete eius in pecu
nia diuinabant et super dominum
requiescebant dicentes. Numquid nō
dominus in medio nostri. Non uenient
super nos mala. propter hoc causa
uestri syon quasi ager arabitur: et ie
rusalem quasi aceruus lapidum
erit: et mons templi in excelsa silua
rum. · IIII ·

IIII Et in nouissimo dierum erit
mons domus dei preparatus in uerti
ce montium: et sublimis super colles
et fluent ad eum populi: et propera
bunt gentes multe et dicent. Venite
ascendamus ad montem domini et
ad domum dei iacob et docebit nos
de uijs suis et ibimus in semitis eius
quia de syon egredietur lex et uerbum
domini de ierusalem. Et iudicabit inter
populos multos et corripiet gentes for
tes usque in longinquum. et concident
gladios suos in uomeres: et hastas
suas in ligones. Non sumet gens
aduersus gentem gladium et non
discent ultra belligerare et sedebit uir
subtus uineam suam et subtus ficū
suam et non erit qui deterreat: quia
os domini exercituum locutū ē. Quia
omnes populi ambulabunt unus
quisque in nomine dei sui: nos autē
ambulabimus in nomine domini
dei nostri in eternum. et ultra. In die il
la dicit dominus congregabo clau
dicantem et eam quam eieceram
colligam et quam afflixeram. Et po
nam claudicantem in reliquias: et
eam que laborauerat in gentē ro
bustam. et regnabit dominus super
eos in monte syon: ex hoc nunc et
usque in eternum. Et tu turris gregis
nebulosa filie syon usque ad te ueniet
et ueniet potestas prima regnum
filie ierusalem. Et nunc quare merore
contraheris. Numquid rex non ē
tibi. aut consiliarius tuus periit quia
comprehendit te dolor sicut parturi
entem: dole et satage filia syon quasi
parturiens quia nunc egredieris de
ciuitate et habitabis in regione. et
uenies usque ad babylonem ibi libe
raberis: et ibi redimet te dominus
de manu inimicorum tuorum. Et
nunc congregate sunt gentes super te
multe: que dicunt lapidetur et aspi

[margin: consolator]

ciat in syon oculus noster. Ipsi autem nō
cognouerunt cogitationes domini et
non intellexerunt consilium eius
quia congregauit eos quasi fenum
aree. Surge et tritura filia syon: quia
cornu tuum ponam ferreum et
ungulas tuas ponam eneas et commi
nues populos multos et interficies
domino rapinas eorum et fortitudinem
eorum domino uniuerse terre. V

Nunc uastaberis filia latronis
obsidionem posuerunt super
nos in uirga percutient maxillam
iudicis israel. Et tu bethleem effrata
paruulus es in milibus iuda: ex te mihi
egredietur qui sit dominator in israel
et egressus eius ab initio a diebus
eternitatis. propter hoc dabit eos usque
ad tempus: in quo parturiens pa
riet. Et reliquie fratrum eius conuer
tentur ad filios israel: et stabit et
pascet in fortitudine domini in su
blimitate nominis domini dei sui et conuer
tentur quia nunc magnificabitur
usque ad terminos terre. Et erit iste
pax cum assyrius uenerit in terram no
stram et quando calcauerit in do
mibus nostris et suscitabimus super
eum septem pastores et octo primates
homines. et pascent terram as
sur in gladio et terram nemproth
in lanceis eius et liberabit ab as
sur cum uenerit in terram nostram
et cum calcauerit in terminis nostris
Et erunt reliquie iacob in medio
populorum multorum quasi ros
a domino et quasi stille super herbam
que non expectat uirum et non pres
tolatur filios hominum. Et erunt
reliquie iacob in gentibus in medio
populorum multorum quasi leo
in iumentis siluarum et quasi ca
tulus leonis in gregibus pecorum
qui cum transierit et conculcauerit
et ceperit non est qui eruat. Exalta
bitur manus tua super hostes
tuos et omnes inimici tui interibunt
Et erit in die illa dicit dominus au
feram equos tuos de medio tui et
disperdam quadrigas tuas et perdam
ciuitates terre tue: et destruam om
nes munitiones tuas et auferam
maleficia de manu tua et diuina
tiones non erunt in te. Et post

nam sculptilia tua et statuas tuas de
medio tui, et non adorab' ultra opera
manuum tuarum. Et evellam lucos
tuos de medio tui et conteram civita
tes tuas et faciam in furore et in dig
natione ultionem in omnibus genti
bus que non audierunt. Audite que do
minus loquitur. ·vi·

Surge contende in iudicio ad
versum montes: et audiant
colles vocem tuam. Audiant montes
iudicium domini et fortia fundamē
ta terre. quia iudicium domini cum
populo suo et cum israel diiudicabit.
Popule meus quid feci tibi aut
quid molestus fui tibi. Responde
michi quia eduxi te de terra egypti et de
domo servientium liberavi te: et mi
si ante faciem tuam moysen et aa
ron et mariam. Popule meus me
mento queso quid cogitaverit balach
rex moab et quid responderit ei balaā
filius beor de sethim usque ad galgalā
ut cognosceres iusticias domini. Quid
dignum offeram domino: curvabo
genua deo excelso. Numquid offeram
ei holocaustomata et vitulos anni
culos. Numquid placari potest deus
in milibus arietum aut in multis
milibus hyrcorum pinguium.
Numquid dabo primogenitum me
um pro scelere meo fructum ventris
mei pro peccato anime mee. Indica
bo tibi homo quid sit bonum et quid
dominus querat a te. utique facere iu
dicium et diligere misericordiam et sollicitū
ambulare cum deo tuo. Vox domini
ad civitatem clamat et salus erit ti
mentibus nomen suum. Audite tribus
et quis approbabit illud. Adhuc ignis
in domo impii thesauri iniquitatis
et mensura minor ire plena. Num
quid iustificabo stateram impiam
et saccelli pondera dolosa. In quibus
divites eius repleti sunt iniquitate
et habitantes in ea loquebantur mē
dacium et lingua eorum fraudu
lenta in ore eorum. Et ego ergo cepi
percutere te perditione super peccatis tuis.
Tu comedes et non saturaberis et
humiliatio tua in medio tui. Et
apprehendes et non salvabis: et quos
salvaveris in gladium dabo. Tu
seminabis et non metes: tu cal

cabis olivam et non ungeris oleo: et
mustum et non bibes vinum. Et custo
disti precepta amri et omne opus do
mus ahab et ambulasti in voluptati
bus eorum ut darē te in perditionem et
habitantes in ea in sibilum. et obp
brium populi mei portabitis. ·vii·

VII

Ve michi quia factus sum sicut
qui colligit in autumpno race
mos vindemie. Non est botrus ad co
medendum, ficus desideravit anima
mea. Periit sanctus de terra: et rectus in
hominibus non est. Omnes in sangui
ne insidiantur. vir fratrem suum ve
natur ad mortem: malum manuū
suarum dicunt bonum. Princeps
postulat: et iudex in reddendo est. Et
magnus locutus est desiderium anime
sue, et conturbaverunt eam. Qui op
timus in eis est quasi paliurus et
qui rectus quasi spina de sepe. Dies
speculationis tue visitatio tua venit
nunc erit vastitas eorum. Nolite cre
dere amico et nolite ~~et nolite~~ confidere
in duce. Ab ea que dormit in sinu
tuo custodi claustra oris tui: quia fi
lius contumeliam facit patri et filia
consurget adversus matrem suam
nurus contra socrum suam: inimi
ci hominis domestici eius. Ego autem ad
dominum aspiciam: expectabo dominum
salvatorem meum: audiet me deus meus.
Ne leteris inimica mea super me: quia
cecidi consurgam. Cum sedero in tene
bris: dominus lux mea est. Iram domini
portabo quoniam peccavi ei donec cau
sam meam iudicet et faciat iudicium
meum. Educet me in lucem: videbo
iusticiam eius. Et aspiciet inimica
mea et operietur confusione: que dicit
ad me ubi est dominus deus tuus.
Oculi mei videbunt eam: nunc erit
in conculcationem ut lutum platearū.
Dies ut edificentur macerie tue. In
die illa longe fiet lex. in die illa et us
que ad te veniet assur et usque ad civita
tes munitas: et a civitatibus munitis
usque ad flumen et ad mare de mari
et ad montem de monte. Et terra e
rit in desolationem propter habitato
res suos et propter fructum cogitatio
num eorum. Pasce populum tuum in
virga tua: gregem hereditatis tue
habitantes solos in saltu in medio

proquas

carmeli: pascentur basan et galaad iux-
ta dies antiquos. Secundum dies egressi-
onis tue de terra egipti: ostendam ei
mirabilia. Videbunt gentes: et confun-
dentur super omni fortitudine sua. Po-
nent manum sup os: et aures eorum
surde erunt. Lingent pulverem sicut
serpens velut reptilia terre proturba-
buntur de edibus suis. Dominum deum
nostrum iiā desidebunt et timebunt te. Quis
deus similis tui: qui aufers iniqui-
tatem et transis peccatum reliquiarum
hereditatis tue. Non immittet ultra fu-
rorem suum quoniam volens misericordiam
est. Revertetur et miserebitur nostri. Depo-
net iniquitates nostras: et proiciet in pro-
fundum maris omnia peccata nostra.
Dabis veritatem iacob: misericordiam abra-
ham que iurasti patribus nostris a diebus
antiquis. Explicit micheas Incipit
prologus Naum prophete

Naum prophetam ante ad-
ventum regis assirio-
rum qui populum israel
captivum in medias re-
giones transtulerat
fuisse hebreorum traditio confirmat.
Siquidem in fine huius lectionis: pre-
dicti regis adventum id est propheta an-
nunciare monstratur. Sed cum habitato-
res ninive iona interitum civitatis
predicente ne divina ira denunciatum
interitum sustinerent: peccatorum
et impietatis egissent penitenciam: ac-
cepta dei misericordia gravioribus se crimini-
bus impleverunt. Quapropter memo-
ratus propheta spiritu sancto plenus: vidit
eam dei comminacione ita est locutus.
Deus zelans et ulciscens dominus et cetera.
Iam enim x. tribus ab assiriis ducte
fuerant in captivitatem sub ezechia re-
ge iuda: sub quo etiam nunc in
consolacione populi transmigrati
adversus niniven visio cernitur. Nec
erat parva consolacio tam his qui
iam assiriis serviebant quam reliquis
qui sub ezechia de tribu iuda et
beniamin ab eisdem hostibus obsidebantur
ut audirent assirios quoque a
chaldeis esse capiendos sicut in conse-
quentibus huius libri demonstrabitur.
Sciendum autem quoniam nini-
ve in nostra lingua de hebreo speciosa
sonat. Speciosus enim mundus hic dicitur

unde et apud grecos hoc vocabulum mundi nomen accepit. Et quicquid
nunc adversus niniven dicitur de mundo
figuraliter predicatur. Quam ob cau-
sam et assumpcio quam hoc interpretes
massa apud hebreos
ponitur. i. grave onus: quod eam
adversum quam prophetat premat:
nec sinat elevare cervicem. Simul
quoque hoc attendendum quod ipsa hec
assumpcio vel onus. vel ponderis
prophetie visio sit. Non enim loquitur
in extasi ut montanus et prisca
maximilla que delirant: sed quod pro-
phetat liber est visionis intelligen-
tis et universa que loquitur: pro-
holocaustum faciens suo populo visi-
onem. De consummacione utriusque
mundi secundum anagogen: in con-
solacione sanctorum prophetia texitur:
ut quecumque in mundo vident que
preteritura et caduca contempnant
et preparent se ad iudicii diem ubi
ultor adversus viros assirios futu-
rus est dominus. Explicit prologus
Incipit liber Naum prophete.

Onus ninive
liber visionis
naum helcesei.
Deus emulator
et ulciscens do-
minus: ulci-
scens dominus
et habens furorem
ulciscens dominus in hostes suos:
et irascens ipse inimicis suis. Dominus
paciens et magnus fortitudine et
mundans non faciet innocentem.
Dominus in tempestate et turbine
vie eius et nebule pulvis pedum e-
ius: increpans mare et exsiccans il-
lud: et omnia flumina ad deser-
tum deducens. Infirmatus est basan et
carmelus et flos libani elanguit:
Montes commoti sunt ab eo: et col-
les desolati sunt. Et contremuit ter-
ra a facie eius: et orbis et omnes
habitantes in eo. Ante faciem in-
dignacionis eius quis stabit? et quis re-
sistet in ira furoris eius? Indigna-
cio eius effusa est ut ignis: et pe-
tre dissolute sunt ab eo. Bonus dominus
et confortans in die tribulacionis
et sciens sperantes in se. Et in diluvio

pretereunte consummationē faciet
loci eius: et inimicos eius psequent
tenebre. Quid cogitatis contra do-
minum? consummationē ipse faciet:
non consurget duplex tribulatio. Q-
sicut spine se se invicem complectu
ntur: sic convivium pariter potantiū:
consumentur quasi stipula ariditate
plena. Ex te exibit cogitans contra
dominum maliciam mente ptrac-
tans prevaricationem. Hec dicit do
minus. Si perfecti fuerint et ita plures
sic quoque attondentur et pertransibit
Afflixi te: et nō affligam te ultra. Et
nunc conteram virgam eius de dor
so tuo: et vincula tua dirumpam. Et
precipiet contra te dominus. non se-
minabitur ex nomine tuo amplius
de domo dei tui interficiam. Sculpti
le et conflatile ponam sepulcrum tu
um: quia inhonoratus es. ·ij·

Ecce super montes pedes euā
gelizantis et annunciantis
pacem. Celebra iuda festivitates tu-
as et redde vota tua: quia non adiciet
ultra ut pertranseat in te belial. uni
versus interiit. Ascendit qui dispgat
coram te: qui custodiat obsidionem.
contemplare viam: conforta lumbos
robora virtutem valde: quia sicut red
didit dominus superbiam iacob: sic
superbiam israel. quia vastatores
dissipaverunt eos: et propagines eorū
corruperunt. Clipeus fortium eo-
rum ignitus viri exercitus in coccineis. Ig
nee habene curr9 in die preparatio-
nis eius et agitatores consopiti sunt
In itineribz conturbati sunt: quadrige
collise sunt in plateis. Aspectus eor
quasi lampades: quasi fulgura discur
rentia. Recordabitur fortium suor
ruent in itineribz suis. Velociter as
cendent muros eius: et preparabit
umbraculum. porte fluviorum ap
te sunt: et templum ad solum di
rutum. Et miles captivus abductus
est: et ancille eius minabantur ge
mentes ut columbe: murmurantes
in cordibz suis. Et ninive quasi pis
cina aquarum aque eius: ipsi vero
fugerunt. State state: et non est
qui revertatur. Diripite argentum
diripite aurum et non est finis
divitiarum ex omnibz vasis desi
derabilibz dissipata est. et scissa et dilacera
ta. et cor tabescens et dissolutio geniculor
et defectio in cunctis renibz et facies
omnium sicut nigredo olle. ubi est ha
bitaculum leonum. et pascua catulo
rum leonum? Ad quam ivit leo ut
ingrederetur illuc? catulus leonis.
et non est qui exterreat leo cepit suf
ficienter catulis suis et necavit lee
nis suis: et implevit preda speluni
cas suas: et cubile suum rapina.
Ecce ego ad te dicit dominus ds exercitu
um: et succendam usqz ad fumum
quadrigas tuas: et leunculos tuos
comedet gladius. Et exterminabo pre-
dam tuam de terra: et non audietur
ultra vox nunciorum tuorum. ·iij· III

Ve civitas sanguinum et u
niversa mendacii dilaceratiōe
plena non recedet a te rapina vox
flagelli et vox impetus rote: et equi
frementis et quadrige ferventis eq
tis ascendentis et micantis gladii et
fulgurantis haste. et multitudinis
interfecte et gravis ruine: nec est fi
nis cadaverum Et corruent in corpo
ribz suis: propter multitudinem for
nicationum meretricis speciose et
grate et habentis maleficia que
vendidit gentes in fornicationibz
suis et familias in maleficiis suis
Ecce ego ad te dicit dominus ds exerci
tuum: et revelabo pudenda tua in
facie tua: et ostendam gentibz nudi
tatem tuam: et regnis ignominiā
tuam. Et proiciam super te abhomi
nationes tuas et cōtumeliis te afficiam
Et ponam te in exemplū et erit om
nis q̄ viderit te. resiliet a te et dicet
vastata est ninive. Quis commo
vebit super te caput? Unde queram
consolatorem tibi. Numquid melio
res ab alexandria populorum que
habitat in fluminibz? Aque in cir
cuitu eius cuius divitie mare: aq
muri eius. Ethiopia fortitudo eius
et egyptus: et non est finis. Africa
et libies fuerunt in auxilio tuo: sed
et ipsa in transmigratione ducta
est in captivitatem. Parvuli eius
elisi sunt in capite omnium viar
et super inclitos eius miserunt sortē
et omnes optimates eius confixi sūt
in compedibz. Et tu ergo inebriabis

et eris despecta: et tu queres auxilium
ab inimico. Omnes munitiones tue
sicut ficus cum grossis suis. Si con-
cusse fuerint cadent in os comedentis.
Ecce populus tuus ut mulieres in
medio tui. Inimicis tuis adapertione
pandentur porte terre tue: devorabit
ignis vectes tuos. Aquam propter ob-
sidionem hauri tibi: extrue munitio-
nes tuas. Intra in lutum et calca:
subigens tene laterem. Ibi comedet
te ignis: peribis gladio: devorabit te
ut bruchus. Congregare ut bruchus: mul-
tiplicare ut locusta. Plures fecisti
negotiationes tuas: quam stelle sunt
celi. Bruchus expansus est: et avolavit.
Custodes tui quasi locuste: et parvuli
tui quasi locuste locustarum que con-
sidunt in sepibus in die frigoris. Sol
ortus est et avolaverunt: et non est cog-
nitus locus earum ubi fuerint. Dor-
mitaverunt pastores tui rex assur: se-
pelientur principes tui. Latitavit po-
pulus tuus in montibus: et non est qui
congreget. Non est obscura contri-
tio tua: pessima est plaga tua. Om-
nes qui audierunt auditionem tuam
compresserunt manum super te. Quia
super quem non transiit malitia
tua semper? Explicit Naum. Incipit pro-
logus abacuc prophete

Quatuor prophete in .xii.
prophetarum volumi-
ne sunt: quibus tres
in principio lemmatis .i.
pondus titulum habent: naum. aba-
cuc et malachias. Porro zacharias in
medio et circa finem duos huiusce-
modi ponit titulos: ex quibus unus
est onus verbi domini in terra adrach
et damasci requies eius: alter in fine
.i. onus verbi domini super israel.
De naum in maioribus tuis. Iam liber
editus est de zacharia et malachia si
vita comes fuerit disseretur. Nunc a-
bacuc habemus in manibus: qui vel
ex eo quod amabilis domini est: vo-
catur amplexans: vel quod in certa-
men et luctam .et ut ita dicam amplex-
um cum deo congreditur amplexantis
.i. luctantis sortitus est nomen. Nul-
lus enim tam audaci voce ausus est
dominum ad disceptationem iustitie pro-
vocare et dicere ei: cur in rebus huma-
nis et in mundi istius tota pa-
rerum versatur iniquitas. Usquequo
domine clamabo et non exaudies: vo-
ciferabor ad te vim patiens et non sal-
vabis? Quare ostendisti michi iniqui-
tatem et laborem videre? Lacerata est
lex et non pervenit ad finem recti iudicium:
quia impius prevalet adversus iustum.
Ideo egreditur iudicium perversum.
Videns quod temeraria vox sit: atque
dum modo blasphemantis creato-
rem suum ad iudicium provocare: vas
fragile adversus figulum cur tale vel
tale factum sit disputare. Nec non et
hoc animadvertendum quod assumptio
vel pondus que gravia esse videntur
prophete visio est. Et adversum montium
dogma perversum intelligit quod indicat
ut amens loquitur: neque more
insanientium feminarum dat sine
mente sonum. Unde et apostolus ait:
ut si prophetantibus alii fuerit reve-
latum: taceant qui prius loqueban-
tur. Et statim subiungit. Non est
inquit dissensionis deus: sed pacis.
Ex quo datur intelligi cum quis vo-
luntate reticescit et alii locum dat ad lo-
quendum posse et loqui et tacere cum
velit. Qui autem in extasi .i. in-
vitus loquitur: nec tacere nec loqui
in sua potestate habet. Illud quoque
disce quia semel a me violenter co-
gis ut quasi gradus quosdam et sca-
las ad altiora nitenti historiam tibi
interpreter prophetiam hanc esse con-
tra babylonem et nabuchodonosor regem chalde-
orum ut quomodo prior propheta
naum quem abacuc sequitur visio-
nem habuit contra nineven et
assyrios qui vastaverunt .x. tribus que
vocabantur israel: ita prophetiam
abacuc habeat adversus babylonem
et nabuchodonosor a quibus iudas et ierusalem
plurimaque subversa sunt. Et ut sciamus eo
tempore fuisse abacuc quo iam iuda
e tribus que vocabantur iuda et
venit in captivitatem daniel
tere te poterit ad quem in lacum
leonum abacuc cum prandio missus
quamquam apud hebreos hec ipsa non
gatur hystoria. Igitur sive quis recipit
scripturam illam sive non recipit
utrumque pro nobis est. Aut enim
recipit etiam post factam

abacuc tericitur: aut non recipit et q̃s p
ph̃a scribit que uentura cognoscat. In
tantum secundum litteram causatur
aduersum deum propheta cur nabucho
donosor templum uastet et iudam. cur
iherusalem quondam urbs domini destruat.
quare clamet populus et non exaudiat.
uociferetur ad dominum oppressus
a chaldeis et non saluetur. quare enim
que propheta uel populus ex cunctis p̃so
na loquitur. ad hoc uixerit et huc usq;
perductus sit ut iniquitatem hostium
et suum uideret laborem: cur in cõ
spectu preualeat aduersum se. Et hoc di
cit p̃mitus angustia nesciens cur e
in igne consumi et tres pueros de ca
mino pueros exisse quam uiuere
sunt. Sed et hoc generaliter accipere pos
sumus quod ex persona humane in pa
tientie loquatur: ut in querulam uo
cem et plenam doloris erumpat dicens
Quare respicis contemptores et ta
ces conculcante impio iustiorem se.
hec autem loquitur nesciens iudicia
dei inuestigabilia: et profundum di
uiciarum sapientie et scientie eius:
quod non ita iudicat deus ut uidet ho
mo. homo tantum presentia respicit;
deus futura et etiam cognoscit. et quo
modo si egrotus est et estuans febribus
aquam frigidam postulet et dicat ad
medicum cum precibus. ecuisor oram
nocte usquequo medicine clamabo et nõ
exaudies et respondeat ei sapientissi
mus et clementissimus medicus scio
quo tempore debeam quod postulas
dare non miserior modo quia nũc
ista crudelitas est uoluntas tua cont
tempnit ita et dominus nr̃ sciens clemẽ
ac sua pondera atq; mensuras: in
tedium non exaudit clamantem ut eũ
probet, magis prouocet ad rogandũ
et quasi igne excoctum iustiorem et
puriorem faciat. Hoc intelligens a
postolus secundum id quod iniam
consecutus est a domino ait sed non
deficimus et benedicamus deũ in omni
tempore et sat. quia qui perseuerauerit
usq; in finem hic saluus erit: et gloria
tur in dolore et labore et cum ieremia
dicat tribulacionem et miseriam inuo
cabo ut quomodo alius inuocat deũ
sic sanctus uir et bellator inuictus ad
querendũ se sed et probandum tribu
lacionem et miseriam inuenire desiderat.

Explicit prologus Incipit liber abacuc p̃phẽ

Onus quod uidit a
bacuc propheta. Us
q; quo domine cla
mabo et non ex
audies: uocifera
bor ad te uim pa
tiens et non sal
uabis. Quare
respicis contemptores et taces conculcã
te impio iustiorem se et facies homines
quasi pisces maris et quasi reptilia ñ
habentia ducem. et factum est iudiciũ
et contradictio potentior propter hoc la
cerata est lex. et non peruenit usq; ad finẽ
iudicium: quia impius preualet adu̇
sus iustum. Propterea egredietur iudici
um peruersum. Aspicite in gentibus et uide
te: et admiramini et obstupescite quia
opus factum est in diebus uestris qđ nemo
credet cum narrabitur. Quia ecce ego
suscitabo chaldeos gentem amaram et ue
locem ambulantem super latitudinem
terre: ut possideat tabernacula ñ sua.
horribilis et terribilis ẽ: ex semetipsa
iudicium et onus egredietur. Leuiores
pardis equi eius et uelociores lupis ue
spertinis et diffundentur equites eius. E
quites namq; eius de longe uenient.
uolabunt quasi aquila festinans
ad comedendum. Omnes ad predam
uenient: facies eorum uentus urens
et congregabit quasi harenam captiui
tatem: et ipse de regibus triumphabit et
tyranni ridiculi eius erunt. Ipse sup
munitionem omnẽ ridebit: et compor
tabit aggerem et capiet eam. Tunc
mutabitur spiritus eius: et pertransibit
et corruet. Hec est fortitudo eius dei sui
Numquid non tu a principio domine
deus sancte meus et non moriemur.
Domine in iudicium posuisti eum
et fortem ut corriperes fundasti eum
Mundi sunt oculi tui ne uideas ma
lum: et respicere ad iniquitatem nõ
poteris. Quare non respicis sup
iniqua agentes et taces deuorante
impio iustiorem se? Et facies homines
quasi pisces maris et quasi reptile
non habens principem. Totum in ha
mo sublevabit traxit illud in sage
na sua et congregauit in rete suũ.
Super hoc letabitur et exultabit. Pro

Quare ostendisti michi i̅iquitatẽ et laborẽ uidere p̃dã et iniusticiã contra me

terre immolabit sagene sue et sacrificabit reti suo: quia in ipsis incrassata est pars eius: et cibus eius electus. Propter hoc ergo expandit sagenam suam: et semper interficere gentes non cessat. Super custodiam meam stabo et figam gradum super munitionem: et contemplabor ut videam quid dicatur michi: et quid respondeam ad arguentem me. Et respondit michi dominus et dixit. ij.

Scribe visum et explana eum super tabulas ut percurrat qui legerit eum: quia adhuc visus procul: et apparebit in finem et non mentietur. Si moram fecerit expecta illum: quia veniens veniet et non tardabit. Ecce qui incredulus est non erit recta anima eius in semetipso: iustus autem in sua fide vivet. Et quomodo vinum potantem decipit: sic erit superbus vir et non decorabitur: qui dilatavit quasi infernus animam suam: et ipse quasi mors et non adimpletur. Et congregabit ad se omnes gentes: et coacervabit ad se omnes populos. Numquid non omnes isti super eum parabolam sument: et loquelam enigmatum eius. Et dicetur. Ve ei qui multiplicat non sua. Usquequo et aggravat contra se densum lutum. Numquid non repente consurgent qui mordeant te: et suscitabuntur lacerantes te: et eris in rapinam eis. Quia tu spoliasti gentes multas: spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis propter sanguinem hominis et iniquitatem terre civitatis et omnium habitantium in ea. Ve qui congregat avariciam malam domui sue: ut sit in excelso nidus eius: et liberari se putat de manu mali. Cogitasti confusionem domui tue concidisti populos multos: et peccavit anima tua. Quia lapis de pariete clamabit: et lignum quod inter iuncturas edificiorum est respondebit. Ve qui edificat civitatem in sanguinibus et preparat urbem in iniquitate. Numquid non hec sunt a domino exercituum? Laborabunt enim populi in multo igne: et gentes in vacuum et deficient: quia replebitur terra ut cognoscat gloriam domini quasi aque operientes mare. Ve qui potum dat amico suo mittens fel suum et inebrians ut aspiciat nuditatem eius. Repletus es ignominia pro gloria. Bibe tu quoque et consopire: et circumdabit te calix dextere domini et vomitus ignominie super gloriam tuam. Quia iniquitas libani operiet te: et vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominum et iniquitate terre et civitatis et omnium habitantium in ea. Quid prodest sculptile quia sculpsit illud fictor suus: conflatile et imaginem falsam: quia speravit in figmento fictor eius ut faceret simulacra muta. Ve qui dicit ligno expergiscere: surge lapidi tacenti. Numquid ipse docere poterit? Ecce iste coopertus est auro et argento: et omnis spiritus non est in visceribus eius. Dominus autem in templo sancto suo: sileat a facie eius omnis terra.

Oratio abacuc pro ignorationibus. iij.

Domine audivi auditionem tuam: et timui. Domine opus tuum: in medio annorum vivifica illud. In medio annorum notum facies: cum iratus fueris misericordie recordaberis. Deus ab austro veniet: et sanctus de monte pharan. Se[lah]. Operuit celos gloria eius: et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit: cornua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius: ante faciem eius ibit mors. Egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit et mensus est terram. Aspexit et dissolvit gentes: et contriti sunt montes seculi. Incurvati sunt colles mundi: ab itineribus eternitatis eius. Pro iniquitate vidi tentoria ethyopie: turbabuntur pelles terre madian. Numquid in fluminibus iratus es domine aut in fluminibus furor tuus: vel in mari indignatio tua? Qui ascendis super equos tuos: et quadrige tue salvatio. Suscitans suscitabis arcum tuum: iuramenta tribubus que locutus es. Fluvios scindes terre: viderunt te et doluerunt montes: gurges aquarum transiit. Dedit abyssus vocem suam: altitudo manus suas levavit. Sol et luna steterunt in habitaculo suo: in luce sagittarum tuarum ibunt: in splendore fulgurantis haste tue. In fremitu conculcabis terram: in furore obstupefacies gentes. Egressus es in

salutem populi tui : in salutem cum xpo.
tuo. percussisti caput de domo impij : de
nudasti fundamentum usque ad collum.
Maledixisti sceptris eius : capiti bella
torum eius. uenientibus ut turbo ad dis
pergendum me. Exultatio eorum : sicut
eius qui deuorat pauperem in abscon
dito. Viam fecisti in mari equis tuis :
in luto aquarum multarum. Audiui
et conturbatus est uenter meus : a uoce
contremuerunt labia mea. Ingrediatur
putredo in ossibus meis. et subter me
scateat. ut requiescam in die tribulatio
nis : ut ascendam ad populum accinc
tum nostrum. Ficus enim non florebit. et
non erit germen in uineis. Mentietur
opus oliue : et arua non afferent ci
bum. Abscidetur de ouili pecus : et non
erit armentum in presepibus. Ego au
tem in domino gaudebo : et exultabo in
deo ihesu meo. Deus dominus fortitudo
mea : et ponet pedes meos quasi ceruo
rum. Et super excelsa mea deducet me
uictor : in psalmis canentem. Explicit
Abacuc. Incipit Sophonie prologus

Tradunt hebrei cuius
cumque prophete pater aut
auus ponatur in ty
tulo : ipsos quoque prophetas
fuisse. Vnde et eorum
nomina de xii. prophetis qui dicit. non
sum propheta nec filius prophete. sed pastor ca
prarum : uellicans sicomoros : patris
nomen in titulo non habere. Hoc si
uerum est : Sophonias propheta qui nomine
et diuinum prophetico et gloriosa ma
iorum suorum stirpe generatus est et
Ezechia rege uide prophetauit. Ha
buit enim patrem chusi auum godo
liam. proauum. amariam. atta
uum ezechiam : et talem quadrigam
se uehit extremus auriga compleuit.
Nomen sophonie alij speculam : alij
archanum domini transtulerunt.
Siue ergo speculam siue absconditum
domini interpretatur utrumque prophete con
uenit. Dicitur enim ad ezechiel fili
hominis : speculatorem domui israel
te posui. Iste ergo propheta qui erat in
specula et in sublimibus constitutus
uoce erat misteria domini. filius e
rat chusi qui interpretatur humilitas
habebat quoque auum godoliam qui
de magnitudo domini. Et proauum
amariam : qui et qui uertitur in sermo
nem domini. Attauum ezechiam : qui
sonat fortitudo domini. De fortitudine
itaque domini natus est sermo domini
et de sermone domini nata est domini
magnitudo : et de magnitudine domini :
nata est humilitas : ut cum profecerit
aliquis ad perfectum dicat. quia non sum
dignus uocari apostolus. Et illud in
psalmis. Domine non est exaltatum
cor meum neque elati sunt oculi mei. Io
siam regem inde cuius temporibus so
phonias prophetasse inuenitur deo pre
omnibus regibus uide placuisse : histo
ria quarti libri regum et secundi pa
ralipomenon demonstrat. Iosias simulacra
que pater suus amon uel auus ma
nasses in templo dei collocauerant
decreta comminuisse monstratur. In
quibus etiam serpentem eneum a moy
se factum auus errore inductus po
pulus superstitione ydolorum detinebatur
legem quam amiserat idem confregisse. pas
cha etiam intermissum temporibus mul
tis solus celebrasse firmatur. Ideo deus
per prophetam temporibus memorati re
gis que prouentura erant ostendens
gentibus quidem lectione comprehensis
afflictionem indicauit populo uero
israel salutem et ciuitati ierusalem res
taurationem : tunc temporis tribuen
dam certa lectionis denunciauit.

Explicit prologus. Incipit Sophonias propheta. Hic deficit alius prologus

Verbum domini quod
factum est ad so
phoniam filium
chusi : filij godo
lie. filij amarie
filij ezechie in
diebus iosie filij
amon regis
iude. Congregans congregabo omnia
a facie terre dicit dominus. Congregans
hominem et pecus congregans uo
latilia celi et pisces maris : et ruine
impiorum erunt : et disperdam ho
mines a facie terre dicit dominus.
Et extendam manum meam super
iudam et super omnes habitantes
ierusalem. Et disperdam de loco hoc reliqui
as baal et nomen edituorum cum
sacerdotibus : et eos qui adorant super
tecta miliciam celi et adorant et
iurant in domino et iurant in

De quo num. xxi.
Nota iosias destruxit eneum
serpentem
al' custodisse al' ad

melchom. Et qui auertuntur de post tergum domini et qui non quesierunt dominum nec inuestigauerunt eum. Silete a facie domini dei: quia iuxta est dies domini Quia preparauit dominus hostiam sanctificauit uocatos suos. et erit in die hostie domini uisitabo super principes et super filios regis: et super omnes qui induti sunt ueste peregrina et uisitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen: in die illa. Qui complet domum domini sui iniquitate et dolo. Et erit in die illa dicit dominus. uox clamoris a porta piscium et ululatus a secunda: contritio magna a collibus Ululate habitatores pile conticuit. Omnis populus chanaan disperierunt omnes inuoluti argento. Et erit in tempore illo scrutabor ierusalem in lucernis et uisitabo super uiros defixos in fecibus suis Qui dicunt in cordibus suis non faciet bene dominus: et non faciet male Et erit fortitudo eorum in direptionem: et domus eorum in desertum Edificabunt domos: et non habitabunt et plantabunt uineas et non bibent uinum earum Iuxta est dies domini magnus: iuxta est et uelox nimis. uox diei domini amara tribulabitur ibi fortis. Dies ire: dies tribulationis et angustie dies calamitatis et miserie: dies tenebrarum et caliginis: dies nebule. et turbinis: dies tube et clangoris super ciuitates munitas et super angulos excelsos Et tribulabo homines et ambulabunt ut ceci: quia domino peccauerunt Et effundetur sanguis eorum sicut humus. et corpora eorum sicut stercora Sed argentum eorum et aurum eorum non poterit liberare eos in die ire domini In igne zeli eius deuorabitur omnis terra: quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. ·II·

al' suscitabo

a illa dies

a vires

II

Conuenite congregamini gens non amabilis priusquam pariat iussio quasi puluerem transeuntem diem antequam ueniat super uos ira furoris domini Querite dominum omnes mansueti terre: qui iudicium eius estis operati Querite iustum querite mansuetudinem si quomodo abscondamini in die furoris domini. Quia gaza destructa erit: et ascalon in desertum. Azotum in meridie eicient. et accaron eradicabitur: Ve qui habitatis funiculum maris gens perditorum Verbum domini super uos chanaan terra philistinorum: et disperdam te ita ut non sit inhabitator. Et erit funiculus maris requies pastorum: et caule pecorum Et erit funiculus eius qui remanserit de domo iuda ibi pascentur in domibus ascalonis ad uesperum requiescent: quia uisitauit eos dominus deus eorum et auertet captiuitatem eorum. Audiui obprobrium moab et blasphemias filiorum amon que exprobrauerunt populo meo: et magnificati sunt super terminos eorum. Propterea uiuo ego dicit dominus exercituum deus israel Quia moab ut sodoma erit filii amon quasi gomorra. siccitas spinarum et aceruus salis: et desertum usque in eternum. Reliquie populi mei diripient eos Et residui gentis mee possidebunt eos hoc enim eis eueniet pro superbia sua: quia blasphemauerunt et magnificati sunt super populum domini exercituum. horribilis dominus super eos: et attenuabit omnes deos terre: et adorabunt eum uiri de loco suo: omnes insule gentium. Sed et uos ethiopes interfecti gladio meo eritis et extendet manum suam super aquilonem et perdet assur. Et ponet speciosam in solitudinem et in inuium. et quasi desertum. Et accubabunt in medio eius greges omnes bestie gentium: et onocrotalus et hericius in liminibus eius morabuntur. uox cantantis in fenestra. et coruus in superliminari: quoniam attenuabo robur eius. Hec est ciuitas gloriosa habitans in confidentia: que dicebat in corde suo. Ego sum. et extra me non est alia amplius. Quomodo facta est in desertum cubile bestie omnis qui transit per eam sibilabit et mouebit manum suam ·III·

A. antequam ueniat super uos dies indignationis eius

Ve prouocatrix et redempta ciuitas columba. Non audiuit uocem domini: et non sus

pit disciplinam. in domino non est confisa: ad deum suum non appropinquavit. Principes eius in medio eius: quasi leones rugientes. Iudices eius lupi vespere: non relinquebant in mane. Prophete eius vesani viri infideles. Sacerdotes eius polluerunt sanctum: iniuste egerunt contra legem. Dominus iustus in medio eius: non faciet iniquitatem: mane mane iudicium suum dabit in lucem et non abscondetur. Nescivit autem iniquus confusionem. Disperdidi gentes. et dissipati sunt anguli earum. Desertas feci vias eorum: dum non est qui transeat. Desolate sunt civitates eorum: non remanente viro neque ullo habitatore. Dixi attamen timebis me. suscipies disciplinam et non peribit habitaculum eius. propter omnia in quibus visitavi eam. verumptamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas. Quapropter expecta me dicit dominus in die resurrectionis mee in futurum: quia iudicium meum ut congregem gentes et colligam regna Et effundam super eos indignationem meam Et omnem iram furoris mei In igne enim zeli mei devorabitur omnis terra quia tunc reddam populis ~~meus~~ labium electum ut invocent omnes in nomine domini. et serviant ei humero uno ultra flumina ethiopie inde supplices mei: filii dispersorum meorum deferent munus mihi. In die illa non confunderis super cunctis adinventionibus tuis quibus prevaricata es in me: quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbie tue: et non adicies exaltari amplius in monte sancto meo. Et derelinquam in medio tui populum pauperem et egenum: et sperabunt in nomine domini reliquie israel Non facient iniquitatem nec loquentur mendacium: et non invenietur in ore eorum lingua dolosa. Quoniam ipsi pascentur et accubabunt et non erit qui exterreat. Lauda filia syon. iubila filia israel letare et exulta in omni corde filia ierusalem. Abstulit dominus iudicium tuum avertit inimicos tuos rex israel. Dominus in medio tui: non timebis malum ultra. In die illa dicetur ierusalem. Noli timere: syon non dissolvantur manus tue Dominus deus tuus in medio tui: fortis ipse salvabit Gaudebit super te in letitia: Silebit in dilectione sua: exultabit super te in laude. Nugas qui a lege recesserant congregabo quia ex te erant ut non ultra habeas super eis obprobrium Ecce ego interficiam omnes qui afflixerunt te in tempore illo et salvabo claudicantem et eam que eiecta fuerat congregabo: et ponam eos in laudem et in nomen in omni terra confusionis eorum in tempore illo quo adducam vos: et in tempore quo congregabo vos Dabo enim vos in nomen et in laudem omnibus populis terre. cum convertero captivitatem vestram coram oculis vestris dicit dominus Explicit sophonias Incipit prologus aggei prophete

Jeremias propheta ob causam proditionis sedechie regis ut in hystoria libri secundi ultimo paralipomenon indicatur qui fidem promissam nabuchodonosor regi chaldeorum non servaverat: populum israel refert commemoratio rege ierusalem expugnata, captivum in babyloniam fuisse perductum. Sed cum memoratus populus multis temporibus israel ydolis serviendo et effusionem sanguinis innocentium se graviter inquinasset volens ergo deus generationem universam eiusdem populi ob causas memoratas penitus deponere septuaginta annorum captivitatem eundem populum in regione chaldeorum statuit sustinere hac ratione ut completo numero earum non populus in iniuriis a memoratis penitus ad renovationem ierusalem pervenit. Sexagesimo itaque anno sub regno chaldeorum subverso cum adhuc octo anni ad regnandum restabant quod etiam vi. in visio danielis ostendit propter causam sacrilegii quod in eadem visione continetur fuisset extinctum darius rex qui medis imperabat. ut vi. visio danielis ostendit: memorato regno successit. Cuius primo anno regni ut x. visio danielis ostendit ~~danielis~~ supputatis annis videns appropinquare tempus re

isionis que per ieremiam fuerat pro-
missa: orans tamen prolixiuam pro po-
pulo eandem promissionem a deo pos
tulabat impleri. Cui per gabrielem an
gelum in eadem visione iuxta preces
eiusdem uniuersa esse completa: deus e
dixit. Nam moriente dario rege ~~rege~~
medorum et succedente in regno ciro
rege persarum. promissione domini completa
per eundem regem populum israel in
ierusalem reductum: historia secundum
libri paralipomenon ultimo et uniuersum
hesdre confirmant. Cumque a populo
israel et a senioribus templum dei edi
ficare cepisset mortuo ciro rege. ac
regnante dario rege persarum qui
memorato successerat: uicine gentes
ciuitatis ierusalem ut idem esdras refert.
restaurationem templi et ciuitatis re
sistendo impedire ceperunt Qua ra
tione deterritus populus israel: restau
rationem templi et ciuitatis resistendo
supradicti templi domini. nec dum
iuxta promissionem concessam esse
crediderant. Propter quod in secundo an
no regni memorati darii regis persa
rum aggeus propheta a deo missus
ad zorababel de tribu iuda erat qui
potestatem regum susceptiuus erat
et ihesum filium iosedech summum
sacerdotem ammonet ut credant com
pleto numero annorum: tempus res
tauracionis ierusalem aduenisse. Hoc
autem addito: ne incredulitatem po
puli uellent imitari De quo deus
dixit per eundem. Erat populus hic
dicens. Nondum uenit tempus ut
reedificetur domus dei: omnia autem
que textu huius prophetie continen
tur: reuisionem populi: edificationem
templi: renouationem ciuitatis: ob
seruantiam sacerdotalem et interi
tum regnorum ~~gentium~~ exterorum
significant Explicit prologus.

Incipit liber aggei prophete

In anno secundo darii regis persa
rum in mense sexto in die una
mensis: factum est uerbum
domini in manu aggei pro
phete ad zorobabel filium sa
lathiel ducem iuda. et ad ie
sum filium iosedech sacerdo
tem magnum dicens hec
dicit dominus exercituum
dicens. Populus iste dicit nondum
uenit tempus domus domini edificande.
Et factum est uerbum domini
in manu aggei prophete
dicens Numquid tempus est uo
bis ut habitetis in domibus laque
atis: et domus ista deserta? Et nunc
hec dicit dominus exercituum. po
nite corda uestra super uias uestras.
Seminastis multum: et in
tulistis parum comedistis
et non estis saciati: bibistis et non es
tis inebriati. Operuistis uos et non
estis calefacti. Et qui mercedes con
gregauit: misit eas in sacculum per
tusum. Hec dicit dominus exercituum.
Ponite corda uestra supra uias uestras
Ascendite in montem portate ligna
et edificate domum. et acceptabilis
michi erit et glorificabor dicit dominus
Respexistis ad amplius: et ecce factum
est minus. Et intulistis in domum:
et exsufflaui illud Quam ob causam
dicit dominus exercituum? Quia
domus mea deserta est et uos festi
natis unusquisque in domum suam.
Propter hoc super uos prohibiti sunt
celi ne darent rorem: et terra prohi
bita est ne darent germen suum.
Et uocaui siccitatem super terram
et super montes. et super triticum et
super uinum et super oleum et que
cumque profert humus: et super ho
mines et super iumenta et super
omnem laborem manuum.
Et audiuit zorobabel filius sa
lathiel et iesus filius iosedech
sacerdos magnus et omnes reliquie
populi uocem dei sui et uerba aggei prophete
sicut misit eum dominus deus eorum
ad eos: et timuit omnis populus a
facie domini. Et dixit aggeus nuncius
domini: de nunciis domini populo di
cens Ego uobiscum dicit dominus. Et
suscitauit dominus spiritum zorobabel
filii salathiel ducis iuda: et spiritum
iesu filii iosedech sacerdotis magni
et spiritum reliquorum de omni po
pulo et ingressi sunt et faciebant o
pus in domo domini exercituum
dei sui.
In die uicesima et quarta men
sis: in sexto mense in anno secun
do darii regis. In septimo mense uicesima

sima et prima mensis: factum est uerbum domini in manu aggei prophetam loquere ad zorobabel filium salathiel ducem iuda. et ad ihesum filium iosedech sacerdotem magnum: et ad reliquos populi dicens. Quis in uobis relictus est: qui uidit domum istam in gloria sua prima? Et quid nos uidetis hanc nunc? Numquid non ita est quasi non sit in oculis uestris? Et nunc confortare zorobabel dicit dominus et confortare ihesu fili iosedech sacerdos magne: et confortare omnis populus terre dicit dominus exercituum. et facite quoniam ego uobiscum sum dicit dominus exercituum uerbum quod pepigi uobiscum cum egrederemini de terra egypti: et spiritus meus erit in medio uestrum. Nolite timere: quia hec dicit dominus exercituum. Adhuc unum modicum est: et ego commouebo celum et terram et mare et aridam. et mouebo omnes gentes. et ueniet desideratus cunctis gentibus. et implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum. Meum est argentum et meum est aurum dicit dominus exercituum. Magna [illegible] erit gloria domus istius nouissime plusquam prime dicit dominus exercituum. Et in loco isto dabo pacem: dicit dominus exercituum. ·vi·

In uicesima et quarta noni mensis in anno secundo darii: factum est uerbum domini ad aggeum prophetam dicens. Hec dicit dominus deus exercituum. Interroga sacerdotes legem dicens. Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora uestimenti sui et tetigerit de summitate eius panem. aut pulmentum. aut uinum aut oleum. aut omnem cibum: Numquid sanctificabitur? Respondentes autem sacerdotes. dixerunt. Non. Et dixit aggeus: Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his: numquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes: et dixerunt. Contaminabitur. Et respondit aggeus: et dixit. Sic populus iste et sic gens ista ante faciem meam dicit dominus et sic omne opus manuum eorum et omnia que obtulerint ibi contaminata erunt ·vii·

VII

Et nunc ponite corda uestra a die hac et supra antequam poneretur lapis super lapidem in templo domini. Cum accederetis ad aceruum .xx. modiorum et fierent .x. intraretis ad torcular. ut exprimeretis quinquaginta lagenas: et fiebant .xx. percussi uos uento urente aurugine. et grandine. et omnia opera manuum uestrarum: et non fuit in uobis qui reuerteretur ad me dicit dominus. Ponite corda uestra ex die ista et in futurum a die uicesima et quarta noni mensis: a die qua fundamenta iacta sunt templi domini. Ponite super cor uestrum. Numquid iam semen in germine est? Et adhuc uinea et ficus. et malogranatum et lignum oliue non floruit. Ex die ista benedicam. ·viii·

al' uredine

VIII

Et factum est uerbum domini secundo ad aggeum: uicesima et quarta mensis dicens. Loquere ad zorobabel ducem iuda dicens. Ego mouebo celum pariter et terram et subuertam solium regnorum et conteram fortitudinem regni gentium et subuertam quadrigam et ascensorem eius. Et descendent equi et ascensores eorum uir in gladio fratris sui. In die illo dicit dominus exercituum assumam te zorobabel fili salathiel serue meus dicit dominus et ponam te quasi signaculum: quia te elegi dicit dominus exercituum. Explicit aggeus propheta. Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in zachariam prophetam.

In anno secundo darii regis medorum aggeum et zachariam prophetasse lectiones eorum demonstrant. Sed hac de causa aggeus zacharie in ordine prophetarum prelatus uidetur: quod cum duobus mensibus ut predicte lectionis ostendunt in prophetia precessisse uiuentur. Ad restaurationem eam templi precepto domini populum animasse [illegible] refert dicens In secundo anno darii regis prophetauerunt aggeus et zacharias filius addo prophete super iudeos qui erant in iudea et in ierusalem in nomine dei super illos. Tunc surrexerunt zorobabel filius salathiel et ihesus filius iosedech. et ceperunt edificare domum dei que est in ierusalem. Quibus cum eam dissent prophete exhortatione sua

al' adessent

al' oratione

aduxerunt eos. Nam et populum
israel ab mutacione paternorum de
lictorum per suam commonicionem
idem propheta incipiens reuocare: ubi s
lectione comprehensus est uidi nocte
et ecce uir ascenderat super equum ru
beum sedens et stantem in medio mir
teti umbrosi. Cuius uisionis secundum he
breorum tractacionem . hec solucio est
uir ascendens super equum rubeum
licet angelus intelligatur: tamen
quia predicti coloris equum ascende
uisus est uindictam sanguinis in
eam gentem significat proferendam
que populum israel in captiuitatem
redegerat. Nam et ysaias propheta
per ruborem uestimentorum inter
gentes uindictam cum sanguine a
deo proferendam demonstrans hiis
uerbis usus est dicens. Quis est iste
qui uenit de edom rubor uestimentorum
eius ex bosra? et cetera. Stantem uero in me
dio mirteti umbrosi. quod dixit. leticiam
populi affuturam per mirteti significaci
onem uoluit designare. cuius ligni moy
ses in libro leuitico cum faceret menci
onem: ait. Accipietis die primo fructus
ligni speciosi ut leticiam populi bene o
lentis ligni umbraculum demonstra
ret. Sed hanc uisionem que liberacio
nem populi et uindictam de aduersariis
futuram demonstrat ob hoc noctu prophetam
uidisse memorat: Quia populum
israel in prima liberacione de terra egyp
ti noctu discessisse constabat. Cuius ex
empli ~~causa~~ presens populus aliquam
partem in se retinere uidebatur: libera
cio eiusdem ac redditus captiuitatis
de terra chaldeorum per noctem prophete
reuelata est. Explicit prologus.

Incipit zacharias propheta . capitulum I.

In mense octauo in anno secundo darii
factum est uerbum domini ad zachariam
filium barachie: filium addo prophetam
dicens Iratus est dominus super patres ue
stros iracundia. Et dices ad eos. Hec
dicit dominus exercituum. Conuertimini
ad me ait dominus exercituum. et con
uertar ad uos dicit dominus exercituum:
ne sitis sicut patres uestri ad quos cla
mabant prophete priores dicentes hec
dicit dominus exercituum. Conuertimini
de uiis uestris malis et cogitacionibus
uestris pessimis: et non audierunt ne
que attenderunt ad me dicit dominus exercituum.
Patres uestri ubi sunt et prophete. Num
quid in sempiternum uiuent? Verumptamen
tamen uerba mea et legitima mea
que mandaui seruis meis prophetis
numquid non comprehenderunt patres
uestros? Et conuersi sunt et dixerunt. Si
cut cogitauit dominus exercituum fa
cere nobis: secundum uias nostras et
secundum adinuenciones nostras fecit
nobis. In die uicesima et quarta
undecimi mensis sabath in anno secundo
darii. factum est uerbum domini ad
zachariam filium barachie filium
addo prophetam dicens. uidi per noctem
et ecce uir ascendens super equum ru
fum: et ipse stabat inter mirteta que
erant in profundo: et post eum equi
rufi uarii et albi. Et dixi. Qui sunt
isti domine mi? Et dixit ad me an
gelus domini qui loquebatur in me.
Ego ostendam tibi quid sunt hec. Et res
pondit uir qui stabat inter mirteta et
dixit. Isti sunt quos misit dominus
ut perambularent terram. Et respon
derunt angelo domini qui stabat inter
mirteta. et dixerunt perambulaui
mus terram. Et ecce omnis terra
habitatur et requiescat. et respondit
angelus domini et dixit. Domine ex
ercituum usquequo tu non misere
beris ierusalem et urbium iuda quibus
iratus es? Iste iam septuagesimus
annus est. Et respondit dominus
angelo qui loquebatur in me. uer
ba bona uerba consolatoria. Et dixit ad
me angelus qui loquebatur in me
Clama dicens. hec dicit dominus ex
ercituum. Zelatus sum ierusalem et
syon zelo magno: et ira magna e
go irascor super gentes opulentas.
Quia ego iratus sum parum: ipsi
uero adiuuerunt in malum: propter
ea hec dicit dominus Reuertar ad ierusalem
in misericordiis et domus mea edi
ficabitur in ea ait dominus exercituum
et perpendiculum extendetur super ie
rusalem. Adhuc clama dicens hec
dicit dominus exercituum. Adhuc af
fluent ciuitates mee bonis: et conso
labitur dominus adhuc syon: et eliget
adhuc ierusalem. II.

Et leuaui oculos meos et
uidi: et ecce quatuor cornua

al' de edom tinctis uestibus de bosra

angelo qui loquebatur in me. Quid
sunt hec? Et dixit ad me. Hec sunt cornua
que ventilaverunt iudam et israel et ie-
rusalem. Et ostendit michi dominus
quattuor fabros. Et dixi. Quid isti veniunt
facere? Qui ait dicens. Hec sunt cor-
nua que ventilaverunt iudam per
singulos viros: et nemo illorum le-
vavit caput suum. Et venerunt isti
deterrere ea ut deiciant cornua gentium
que levaverunt cornu super terram iu-
da ut dispergerent eam. Et levavi ocu-
los meos et vidi: et ecce vir et in manu
eius funiculus mensorum. et dixi.
Quo tu vadis? Et dixit ad me. ut me-
tiar ierusalem et videam quanta sit lati-
tudo eius. et quanta longitudo illius.
Et ecce angelus qui loquebatur in me.
egrediebatur et alius angelus egre-
diebatur in occursum eius. et dixit ad
eum Curre loquere ad puerum istum
dicens. Absque muro habitabitur ierusalem pre
multitudine hominum et iumentorum
in medio eius. Et ego ero, ait dominus,
murus ignis in circuitu et in gloria
ero in medio eius. O. o. o. fugite de
terra aquilonis dicit dominus. Quoniam
in iiii. ventos celi dispersi vos dicit
dominus O syon fuge que habitas
apud filiam babylonis: Quia hec
dicit dominus exercituum. Post glo-
riam misit me ad gentes que spolia-
verunt vos. Qui enim tetigerit vos
tangit pupillam oculi mei ~~eius~~. Quia
ecce ego levo manum meam sup-
er eos: et erunt prede his qui serviebant
sibi: et cognoscetis quia dominus ex-
ercituum misit me. Lauda et letare
filia syon quia ecce ego venio: et habita-
bo in medio tui. ait dominus. Et ap-
plicabuntur gentes multe ad do-
minum in die illa: et erunt michi in
populum et habitabo in medio tui: et
scies quia dominus exercituum mi-
sit me ad te. Et possidebit dominus iu-
dam partem suam in terra sanctifi-
cata et eliget adhuc ierusalem. iii.

III

Sileat omnis caro a facie do-
mini: quia consurrexit de
habitaculo sancto suo. Et ostendit michi do-
minus iesum sacerdotem magnum stantem
coram angelo domini: et sathan sta-
bat a dextris eius ut adversaretur ei. Et
dixit dominus ad sathan. Increpet in
te dominus sathan: et increpet dominus in
te qui elegit ierusalem. Numquid non is-
te torris est erutus de igne. Et ihesus e-
rat indutus vestibus sordidis. et stabat
ante faciem angeli. Qui respondit: et
ait ad eos qui stabant coram se dicens
Auferte vestimenta sordida ab eo Et
dixit ad eum. Ecce abstuli a te iniqui-
tatem tuam: et indui te mutatoriis
Et dixit. Ponite [ci]darim mundam
super caput eius et eum induerunt
vestibus et angelus domini stabat et [con]-
testabatur angelus domini ihesum di-
cens hec dicit dominus exercituum
Si in viis meis ambulaveris et cu-
stodiam meam custodieris: tu quoque
iudicabis domum meam et custodies
atria mea: et dabo tibi ambulantes
de his qui nunc hic assistunt Audi
ihesus sacerdos magne tu et amici tui
qui habitant coram ~~me~~ te. quia viri
portendentes sunt. Ecce enim ego ad-
ducam servum meum orientem
quia ecce lapis quem dedi coram
ihesu super lapidem unum .vii. ocu-
li sunt. Et ecce ego celabo sculpturam
eius ait dominus exercituum et au-
feram iniquitatem terre illius in
die una In die illa dicit dominus ex-
ercituum: vocabit vir amicum su-
um subter vineam suam et subter
ficum. iiii.

IIII

Et reversus est angelus qui
loquebatur in me: et suscitavit me qua-
si virum qui suscitatur de sompno suo.
et dixit ad me Quid tu vides? Et dixi.
Vidi et ecce candelabrum aureum to-
tum et lampas eius super caput ipsius
et vii. lucerne eius super illud. et vii.
infusoria lucernis que erant super ca-
put illius: et due olive super illud. u-
na a dextris lampadis et alia a sinis-
tris eius. Et respondi et aio ad ange-
lum qui loquebatur in me dicens. Que
sunt hec domine mi? Et respondit
angelus qui loquebatur in me:
et dixit ad me Numquid nescis quid
sunt hec? Et dixi Non domine mi
Et respondit et ait ad me dicens
hoc est verbum domini ad zorobabel
dicens. Non in exercitu nec in robo-
re: sed in spiritu meo dicit dominus
exercituum. Quis tu mons magne
coram zorobabel in planum

Et posuerunt cydarim super caput eius mundam et

Et educet lapidem primarium: et exequabit gratiam gratie eius. Et factum est verbum domini ad me dicens. Manus zorobabel fundaverunt domum istam: et manus eius perficient eam et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Quis enim despexit dies parvos? Et letabuntur et videbunt lapidem stagneum in manu zorobabel. Septem isti oculi domini: qui discurrunt in universam terram. Et respondi: et dixi ad eum. Quid sunt due olive iste ad dexteram candelabri et ad sinistram eius? Et respondi secundo: et dixi ad eum. Quid sunt due spice olivarum que sunt iuxta duo rostra aurea in quibus sunt suffusoria ex auro? Et ait ad me dicens Numquid nescis quid sunt hec? Et dixi. Non domine. Et dixit Isti sunt duo filii olei splendoris qui assistunt dominatori universe terre. ·v·

V

Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi et ecce volumen volans. Et dixit ad me Quid tu vides. Et dixi. Ecce ego video volumen volans. longitudo eius .xx. cubitorum: et latitudo eius x cubitorum. Et dixit ad me hec est maledictio que egreditur super faciem omnis terre: quia omnis fur sicut ibi scriptum est. iudicabitur: et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Educam illud dicit dominus exercituum et veniet ad domum furis et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter. et commorabitur in medio domus eius et consumet eam et ligna eius et lapides eius. Et egressus est angelus qui loquebatur in me: et dixit ad me leva oculos tuos: et vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi. Quid nam est. Et ait. Hec est amphora egrediens. Et dixit hec est oculus eorum in universa terra. Et ecce talentum plumbi portabatur. Et ecce mulier una sedens in medio amphore. et dixit hec est impietas. Et proiecit eam in medio amphore: et misit massam plumbeam in os eius. Et levavi oculos meos et vidi: et ecce due mulieres egredientes et spiritus in alis earum. Et habebant alas quasi milvi: et levaverunt amphoram inter terram et celum. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quo iste deferunt amphoram? Et dixit ad me. Ut edificetur ei domus in terra sennaar: et stabiliatur et ponatur ibi super basim suam. ·vi·

Et conversus sum et levavi oculos et vidi: et ecce quatuor quadrige egredientes de medio duorum montium et montes montes erei. In quadriga prima equi rufi: in quadriga secunda equi nigri: et in quadriga tercia equi albi: et in quadriga quarta equi varii fortes. Et respondi et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quid sunt hec domine mi? Et respondit angelus et ait ad me. Isti sunt quatuor venti celi qui egrediuntur ut stent coram dominatore omnis terre. In qua erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis. et albi. egressi sunt post eos et varii egressi sunt in terram austri. Qui autem erant robustissimi exierunt et querebant ire et discurrere per omnem terram. Et dixit. Ite perambulate terram. Et perambulaverunt terram et vocavit me et locutus est ad me dicens. Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis: requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis. Et factum est verbum domini ad me dicens. Sume a transmigratione ab oldai et a thobia et ab idaia: et venies tu in die illa. et intrabis in domum iosie filii sophonie qui venerunt de babilone. Et sumes aurum et argentum et facies coronas et pones in capite iesu filii iosedech sacerdotis magni: et loqueris ad eum dicens. Hec dicit dominus exercituum dicens. Ecce vir oriens nomen eius. et subter eum orietur. Et edificabit templum domino: et ipse extruet templum domino: et ipse portabit gloriam et sedebit et dominabitur super solio suo. Et erit sacerdos super solio suo. Et consilium pacis erit inter duos illos. Et corone erunt helem et tobie et idaie et hen filio sophonie memoriale in templo domini. Et qui procul sunt venient et edificabunt in templo domini: et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc: si auditu audieritis vocem domini dei nostri. ·vii·

Et factum est in anno quarto
darii regis: factum est verbum
domini ad zachariam in quarto die no
ni mensis qui est casleu. et miserunt
ad domum dei sarasar et rogomme
lech et viri qui erant cum eis ad depre
candam faciem domini: ut dicerent sa
cerdotibus domus domini exercituum
et prophetis loquentes. Numquid flendum
est michi in quinto mense vel sanctifi
care me debeo: sicut feci iam multis
annis? Et factum est verbum domini
ad me dicens. Loquere ad omnem po
pulum terre: et ad sacerdotes dicens.
Cum ieiunaretis et plangeretis in quin
to et septimo per hos septuaginta an
nos, numquid ieiunium ieiunastis
michi? Et cum comedistis et bibistis
numquid non vobis comedistis et
vobismet ipsis bibistis? Numquid
non sunt verba que locutus est dominus
in manu prophetarum priorum cum
adhuc habitaretur ierusalem et esset opu
lenta et ipsa et urbes in circuitu eius: et
ad austrum et in campestribus habita
retur? Et factum est verbum domini ad
dicens ad zachariam. Hec ait do
minus exercituum dicens. Iudicium
verum iudicate: et misericordiam et miseratio
nes facite unusquisque cum fratre suo: et
viduam et pupillum. et advenam et
pauperem nolite calumpniari: et ma
lum vir fratri suo non cogitet in corde
suo. Et noluerunt attendere et averte
runt scapulam recedentes: et aures
suas aggravaverunt ne audirent: et
cor suum posuerunt ut adamantem
ne audirent legem et verba que misit
dominus exercituum in spiritu suo per
manum prophetarum priorum: et
facta est indignatio magna a do
mino exercituum. Et factum est sicut
locutus est et non audierunt: sic cla
mabunt et non exaudiam dicit dominus
exercituum. Et dispersi eos per omnia
regna que nescierunt et terra desolata
est ab eis eo quod non esset transiens
et revertens: et posuerunt terram de
siderabilem in desertum. ·viii·

Et factum est verbum domini
~~ad me dicens~~ exercituum ad
me dicens hec dicit dominus exercituum
zelatus sum syon zelo magno: et in
dignatione magna zelatus sum eam

Hec dicit dominus exercituum. Reversus sum
ad syon: et habitabo in medio ierusalem. Et
vocabitur ierusalem civitas veritatis: et
mons domini exercituum mons sancti
ficatus. Hec dicit dominus exercituum
Adhuc habitabunt senes et anus in
plateis ierusalem. et viri baculus in manu
eius pre multitudine dierum et platee
civitatis complebuntur infantibus et pu
ellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit
dominus exercituum. Si videbitur diffi
cile in oculis reliquiarum populi huius
in diebus illis: Numquid in oculis me
is difficile erit dicit dominus exercituum
Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego
salvabo populum meum de terra ori
entis et de terra occasus solis: et addu
cam eos et habitabunt in medio ierusalem:
et erunt michi in populum: et ego ero
eis in deum in veritate et in iusticia
Hec dicit dominus exercituum. Confor
tentur manus vestre qui auditis in die
bus his sermones istos per os propheta
rum: in die qua fundata est domus do
mini exercituum ut templum edifica
retur. Siquidem ante dies illos mer
ces hominis non erat nec merces
iumentorum erat: neque introeunti
et exeunti pax pre tribulatione: et di
misi omnes homines unumquemque
contra proximum suum. Nunc autem
non iuxta dies priores ego faciam
reliquiis populi huius dicit dominus ex
ercituum: Sed semen pacis erit. vinea
dabit fructum suum. et terra dabit ger
men suum: et celi dabunt rorem suum:
et possidere faciam reliquias populi hu
ius universa hec. Et erit sicut eratis ma
ledictio in gentibus domus iuda et do
mus israel: sic salvabo vos et eritis ben
dictio. Nolite timere. confortentur ma
nus vestre: quia hec dicit dominus exer
cituum. Sicut cogitavi ut affligerem
vos. cum iracundiam patres vestri pro
vocassent me dicit dominus. et non
sum misertus: Sic conversus cogitavi
in diebus istis ut benefaciam ierusalem et
domui iuda. Nolite timere. Hec sunt er
go verba que facietis. Loquimini veri
tatem unusquisque cum proximo suo
veritatem et iudicium pacis iudicate
in portis vestris. Et unusquisque malum
contra amicum suum ne cogitetis
in cordibus vestris: et iuramentum mendax

domini

hec dicit dominus exercituum

ad

dax ne diligatis. Omnia enim hec sunt
que odi dicit dominus. et factum est uer-
bum domini exercituum ad me dicens
hec dicit dominus exercituum. Ieiunium
quarti et ieiunium quinti. et ieiunium
septimi et ieiunium decimi. et erit do-
mui iuda in gaudium et leticiam: et
in sollempnitates preclaras. ueritatem
tantum et pacem diligite hec dicit dominus
exercituum. Usquequo ueniant populi
et habitent in ciuitatibus multis et ua-
dant habitatores unusquisque ad alte-
rum dicentes Eamus et deprecemur
faciem domini: et queramus dominum ex-
ercituum. Vadam etiam ego et ueni-
ent populi multi et gentes robuste
ad querendum dominum exercituum
in ierusalem et ad deprecandam faciem domini
Hec dicit dominus exercituum. In di-
ebus illis in quibus apprehendent decem
homines ex omnibus linguis gentium
et apprehendent fimbriam uiri iudei
dicentes. Ibimus uobiscum: audiui-
mus enim quoniam deus uobiscum est. ·IX·

IX

Onus uerbi domini in terra A-
drach et damasci requiei eius
Quia domini est oculus hominis
et omnium tribuum israel. Emath quo-
que in terminis eius. et tyrus et sydon
assumpserunt quippe sibi sapientiam
ualde. et edificauit tyrus munitionem
suam: et coaceruauit argentum quasi
humum et aurum ut lutum platea-
rum. Ecce dominus possidebit eam: et
percutiet in mari fortitudinem eius: et
hec igni deuorabitur. uidebit ascalon
et timebit et gaza. et dolebit nimis: et
accaron. quoniam confusa est spes
eius. Et peribit rex de gaza et ascalon
non habebitur et sedebit separator in a-
zoto. Et disperdam superbiam philistino-
rum: et auferam sanguinem eius
de ore eius: et abhominationes eius
de medio dentium eius. Et relinquetur
etiam ipse deo nostro et erit quasi dux
in iuda: et accaron quasi iebuseus. Et
circumdabo domum meam ex his qui
militant michi euntes et reuertentes
et non transibit super eos ultra exac-
tor quia nunc uidi in oculis meis
Exulta satis filia syon: iubila filia
ierusalem. Ecce rex tuus uenit tibi iustus
et saluator. Ipse pauper et ascendens
super asinam et super pullum filium asi-

al' habitabitur

ne. Et disperdam quadrigam ex effraim et
equum de ierusalem: et dissipabitur arcus
belli. Et loquetur pacem gentibus et potes-
tas eius a mari usque ad mare: et a
fluminibus usque ad fines terre. Tu quo-
que in sanguine testamenti tui emi-
sisti uinctos tuos de lacu: in quo non
est aqua. Conuertimini ad munitionem
uincti spei hodie quoque adnuntians
duplicia reddam tibi quoniam exten-
dam michi iudam quasi arcum imple-
ui ephraim. et suscitabo filios tuos
syon super filios tuos grecia: et pona-
te quasi gladium fortium. Et dominus
super eos uidebitur et exibit ut fulgur
iaculum eius et dominus deus in tu-
ba canet et uadet in turbine austri.
Dominus exercituum proteget eos: et
deuorabunt et subicient lapidibus fun-
de. et bibentes inebriabuntur quasi
a uino: et replebuntur ut phiale: et
quasi cornua altaris. Et saluabit eos
dominus deus eorum in die illa ut
gregem populi sui: quia lapides
sancti eleuabuntur super terram
Quid enim bonum eius est et quid
pulcrum eius: nisi frumentum elec-
torum et uinum germinans uirgi-
nes. ·X·

Petite pluuiam a domino et
in tempore serotino: et dominus fa-
ciet niues et pluuiam ymbris. Da-
bit eis singulis herbam in agro quia
simulacra locuta sunt inutile et diui-
ni uiderunt mendacium et somp-
niatores frustra locuti sunt uane con-
solabantur. Idcirco abducti sunt quasi
grex affligentur quia non est pastor.
Super pastores iratus est furor meus
et super hyrcos uisitabo: quia uisitauit
dominus exercituum gregem suum
domum iuda: et posuit eos quasi equum
glorie sue in bello. Ex ipso angulus ex
ipso paxillus. ex ipso arcus prelii ex
ipso egredietur omnis exactor simul.
Et erunt quasi fortes conculcantes
lutum uiarum in prelio: et bella-
bunt quia dominus cum eis et confunden-
tur ascensores equorum. Et confortabo
domum iuda et domum ioseph
saluabo Et conuertam eos quia mi-
serebor eorum: et erunt sicut fuerunt
quando non proieceram eos. Ego enim
sum dominus deus eorum et exaudiam

bam eos et erunt quasi fortes ephrai
et letabitur cor eorum quasi a vino. Et
filii eorum videbunt et letabuntur: et
exultabit cor eorum in domino. Sibila
bo eis et congregabo illos: quia redemi eos
Et multiplicabo eos sicut ante fuerunt
multiplicati: et seminabo eos in popu
lis: et de longe recordabuntur mei. Et
vivent cum filiis suis et revertentur. Et
reducam eos de terra egypti et de assyri
is congregabo eos et ad terram gala
ad et libani adducam eos: et non inve
nietur eis locus. Et transibunt in maris
freto et percutiet in mari fluctus: et
confundentur omnia profunda flu
minis. Et humiliabitur superbia assur
et sceptrum egypti recedet. Confortabo
eos in domino et in nomine eius am
bulabunt dicit dominus · XI ·

Aperi libane portas tuas et co
medat ignis cedros tuas. Ulu
la abies quia cecidit cedrus: quoniam
magnifici vastati sunt. Ululate quer
cus basan: quoniam succisus est salt
us munitus. Vox ululatus pastorum
quoniam vastata est superbia iorda
nis. Hec dicit dominus deus meus:
pasce pecora occisionis: que qui posse
derant occidebant et non dolebant et
vendebant dicentes. Benedictus
dominus: divites facti sumus. Et
pastores eorum non parcebant eis: et
ego non parcam ultra super habitan
tes terram dicit dominus. Ecce ego tra
dam homines unumquemque in
manu proximi sui et in manu regis
sui. Et concident terram et non eruam
de manu eorum: et pascam pecus oc
cisionis propter hoc o pauperes gregis
Et assumpsi michi duas virgas:
unam vocavi decorem: et alteram vo
cavi funiculum et pavi gregem. Et
succidi tres pastores in mense uno
et contracta est anima mea in eis. Si
quidem et anima eorum variavit
in me: et dixi. Non pascam vos. Quod
moritur: moriatur. et quod succiditur
succidatur et reliqui vorent unusquisque
carnem proximi sui. Et tuli vir
gam meam que vocatur decus: et
abscidi eam ut irritum facerem fe
dus meum quod percussi cum omnibus
populis: et in irritum deductum est
in die illa. Et cognoverunt sic pau

peres gregis qui custodiunt michi. quia
verbum domini est. et dixi ad eos. Si bo
num est in oculis vestris. afferte mercedem
meam: et si non quiescite. Et appenderunt
mercedem meam: xxx. argenteos. Et
dixit dominus ad me. proice illud ad
statuarium decorum precium quo appre
ciatus sum ab eis. Et tuli. xxx argenteos
et proieci illos in domum domini ad sta
tuarium. Et precidi virgam meam
secundam que appellabatur funiculus
ut dissolverem germanitatem inter
iudam et israel. Et dixit dominus ad me
Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti: quia
ecce ego suscitabo pastorem in terra qui
derelicta non visitabit dispersum non queret — al' dispsa
et contritum non sanabit et id quod stat non
enutriet. Et carnes pinguium comedet.
et ungulas eorum dissolvet. O pastor et
ydolum derelinquens gregem. Gladius
super brachium eius. et super oculum dex
terum eius. Brachium eius ariditate
siccabitur et oculus dexter eius tenebrescens
obscurabitur · XII · **XII**

Onus verbi domini super israel. Dix
it dominus extendens celum et
fundans terram. et fingens spiritum hominis
in eo. Ecce ego ponam ierusalem superliminare
crapule. in omnibus populis in cir
cuitu: sed et iuda erit in obsidione con
tra ierusalem. Et erit in die illa ponam ie
rusalem lapidem oneris cunctis populis
Omnes qui levabunt eam concisione
lacerabuntur: et colligentur adversus eam
omnia regna terre. In die illa dicit dominus
percutiam omnem equum in stupore
et ascensorem eius in amentiam. Et
super domum iuda et aperiam oculos
meos: et omnem populorum equum
percutiam cecitate. Et dicent duces iuda
in corde suo. Confortentur michi habi
tatores ierusalem in domino exercituum deo
eorum. In die illa ponam duces iuda
sicut caminum ignis in lignis. et sicut
facem ignis in feno: et devorabunt
ad dexteram et ad sinistram omnes po
pulos in circuitu. Et habitabitur ierusalem rursum
in loco suo in ierusalem. Et salvabit dominus
tabernacula iuda sicut in principio
ut non magnifice glorietur domus david
et gloria habitantium ierusalem contra
iudam in die illa. proteget dominus
habitatores ierusalem. Et erit qui offenderit
ex eis in die illa quasi david: et domus

dauid. quasi dei sicut angelus dñi in conspectu eorum. Et erit in die illa que ram conterere omnes gentes que ueni unt contra ierlm. Et effundam super domum dauid et super habitatores ierlm spm̄ gratie et precũ et aspicient ad me quem confixerũt et plangent eum planctu quasi sup unigenitum: et dolebunt super eũ sicut dolere solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in ierusalem sicut planctus adremmon in campo mageddo. et planget terra fa milie. familie domus dauid seorsum. fa milie domus nathan seorsum et mulie res eorum seorsum familie domus le ui. et mulieres eorum seorsum familie semei seorsum. et mulieres eorum seor sum omnes familie reliquie familie et familie seorsum: et mulieres eorũ se orsum :- ·xiii·

In die illa erit fons patens domus dd' et habitantibz ierlm: in ablutionẽ pecca toris et menstruate et erit in die illa dicit dominus exercituum: disperdam nomĩa ydolorum de terra et non memorabun tur ultra. Et prophetas et spm̄ inmun dum auferam de terra. Et erit cum p phetauit quispiam ultra: dicent ei pat' eius et mat' eius qui genuerunt eum Non uiues: quia mendacium locut' es in nomine domini et configent eum pat' eius et mat' eius: genitores eius cum prophetauit. Et erit in die illa confũ dentur prophete unusquisqz ex uisione sua cum prophetauerit. Et erit in die illa: nec o perientur pallio saccino ut mentiantur Sz dicet. Non sum propheta: homo agri cola: ego sum: quoniam adam exem plum meum ab adolescẽ mea et dicet ei. Quid sunt plage iste in medio ma nuum tuarum? Et dicet his plagatus sum in domo eorum qui diligebant me framea suscitare super pastorẽ meum et super uirum coherentem michi dicit dominus exercituũ. percute pastorem et dispergentur oues. Et conuertam ma num meam ad paruulos: et erunt i omni terra dicit dominus. partes due in ea dispergentur et deficient et tercia pars relinquetur in ea. Et ducã terciam ptem p ignem. et uram eos sicut uri tur argentum et probabo eos sicut pro batur aurum. Ipse uocabit nomen me um et ego exaudiã eũ. Et dicam po pulus meus es: et ipse dicet dominus deus meus. ·xiiii·

Ecce dies ueniunt dñi et di uidentur spolia tua in medio tui et con gregabo omnes gentes ad ierlm in p lium et capietur ciuitas et uastabunt' domus: et mulieres uiolabuntur et e gredietur media pars ciuitatis in cap tiuitatem: et reliquum populi non auferetur ex urbe et egredietur dñs et preliabitur cont' gentes illas sic[illegible] liatus est in die certaminis et st[illegible] pedes eius in die illa super monte[illegible] liuarum qui est contra ierlm ad [illegible] tem: et scindetur mons oliuarum [illegible] media parte sui ad orientem [illegible] ad occidentem prerupto grandi [illegible] Separabitur qz montis medium eius ad aquilonem et medium eius ad meridiem. Et fugietis ad uallem mo tium meorum quoniam coniunge tur uallis montium usqz ad proxi mum et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebz ozie regis iuda et ueniet dominus deus meus: om nesqz sancti cum eo. et erit in die illa n[illegible] erit lux: sed frigus et gelu et erit dies una que nota est domino: non dies neqz nox: et in tempore uesp̄re erit lux et erit in die illa exibunt aque uiue de ierlm. Medium earum ad mare orientale: et medium earum ad mare ~~orientale~~ nouissimum in estate et in hyeme erunt et erit dñs rex super omnem terram. In die illa erit dominus unus: et erit nomen ei unum. Et reuertetur omnis terra usqz ad desertum de colle remmon ad austrum ad ierlm: exaltabitur et habitabit in loco sancto suo a porta beniamin usqz ad locum porte pri oris et usqz ad portam angulorum et a turre ananehel usqz ad torcula ria regis: et habitabunt in ea et a nathema non erit amplius sed se debit ierlm secura. Et erit plaga hec qua percutiet dominus omnes gen[illegible] que pugnauerant aduersus ierlm Tabescet caro uniuscuiusqz stant[illegible] super pedes suos et oculi eorum contabescent in foraminibz suis et lingua eorum contabescet in o[illegible] suo. In die illa erit tumultus d[illegible] mini magnus in eis et appreh[illegible] det uir manum proximi sui et

al' adremon
al' mageddo
et familie seorsum
Et mulieres eorũ seorsũ
seorsũ
XIII
tua
gregis

PROLOGUS MALACHIE

sanguis et conseret manus eius fr
atrum proximi sui. Sed et iudas pug
nabit adversus ierlm. Et congregabu
ntur divitie omnium gentium in circui
tu aurum et argentum et vestes mul
te satis. Et sic erit ruina equi et muli
et cameli et asini. et omnium iumento
rum que fuerint in castris illis: sic
ruina hec et omnes qui reliqui fuerint
de universis gentibus que venerunt con
tra ierlm ascendent ab anno in an
num ut adorent regem dominum exer
cituum: et celebrent festivitatem tab
ernaculorum. et erit qui non ascenderit
de familiis terre ad ierlm ut adoret
regem dominum exercituum: non erit
super eos imber. Quod et si familia egypti
non ascenderit et non venerit: nec
super eos erit. Sed erit ruina qua p
cutiet dominus omnes gentes: que non
ascenderint ad celebrandam festivitatem
tabernaculorum. hoc erit peccatum egyp
ti: et hoc peccatum omnium gentium
que non ascenderint ad celebrandam
festivitatem tabernaculorum. In die illa
erit quod super frenum equi est sanc
tum domino: et erunt lebetes in domo domini
quasi fiale coram altari. Et erit om
nis lebes in ierlm et iuda sanctificatus
domino exercituum. Et venient omnes
immolantes et sument ex eis et co
quent in eis: et non erit mercator ultra
in domo domini exercituum in die
illa. Explicit zacharias propheta.

Deus per moysen pro populo
israel preceperat sacerdo
tes tabernaculi sui om
ni anno vitulos et arietes:
hostias sine macula vno uanitas sibi
offerre. Quibus legem suam ad regen
dum populum ob hoc dederat ut per
sacrificiorum oblationem internuncij
dei et hominum facti: populum p
ceptis celestibus facerent obedire. Unde
sacerdotes angelos dei esse hoc loco
scriptura testatur. Sed quia tanti
muneris gratiam contempnentes
supradictus populus ac sacerdotes
sacrificia vino deturpata: ymmo crimi
nibus atque impietatibus maculata deo
offerre ceperunt: ideo per malachiam
prophetam deus populum israel increpans
ait: Dilexi vos dicit dominus
et dixistis In quo dilexisti nos? Non
ne frater erat esau iacob dicit dominus
et dilexi iacob esau autem odio habui.
Esau autem fratrem iacob non iniquit
ate sponte aut voluntate odio habi
tum a deo vel sine merito gratia iacob
dilectum manifestum est: cum
secundum prescientiam suam. esau
quidem effusionem sanguinis fra
terni concupiscere: iacob autem sui cog
nitionem observandam legem de
siderare cognosceret. Cuius rei gratia
supradicto usus exemplo est dicens
Dilexi iacob esau autem odio habui. Quamvis
ex operibus memoratorum quorum
liber geneseos meminit: in quo unus
quisque eorum futurus erat proposito
manifeste constaret unde scriptum
est Creverunt pueri et erat esau homo
agrestis sciens venari: iacob autem
homo simplex manens in taberna
culo. Nam reliqua que locutione — al' lectioni
comprehensa sunt: prevaricatione
populi israel in observantiis sanctifi
cationis dei. incorreptionemque in eum
quod deos alienos coluerint signi
ficavit. Explicit prologus. Incipit liber malachie prophete

Onus verbi domini
ad israel in
manu mala
chie. Dilexi vos — prophete
dicit dominus
et dixistis. In
quo dilexisti
nos? Nonne
frater erat esau iacob dicit dominus
Et dilexi iacob esau autem odio ha
bui et posui montes eius in solitudi — seyr
nem: et hereditatem eius in dracones
deserti. quod si dixerit ydumea destruc
ti sumus sed revertentes edificabi
mus que destructa sunt hec dicit do
minus exercituum Isti edificabunt
et ego destruam. Et vocabuntur ter
mini impietatis: et populus cui
iratus est dominus usque in eternum.
Et oculi vestri videbunt: et vos dice
tis Magnificetur dominus super
terminum israel. Filius honorat pa
trem et servus dominum suum — timebit
Si ergo pater ego sum ubi est honor
meus? Et si dominus ego sum ubi
est timor meus? dicit dominus exercituum
ad vos o sacerdotes: qui despicitis
nomen meum. Et dixistis. In quo

despeximus nomen tuum. Offertis super altare meum pollutum panem: et dicitis In quo polluimus te? In eo quod dicitis: Mensa domini despecta est. Si offeratis cecum ad immolandum nonne malum est? Et si offeratis claudum et languidum nonne malum est? Offer illud duci tuo: si placuerit ei aut si susceperit faciem tuam dicit dominus exercituum. Et nunc deprecamini vultum dei ut misereatur vestri. De manu enim vestra factum est hoc. Si quomodo suscipiat facies vestras dicit dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat hostia: et incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum: et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus: et in omni loco sacrificatur. et offertur nomini meo oblatio munda quia magnum est nomen meum in gentibus dicit dominus ~~deus~~ deus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis: mensa domini contaminata est: et quod superponitur contemptibile est cum igne qui illud devorat. Et dixistis. Ecce de labore. Et exsufflastis illud dicit dominus exercituum. et intulistis de rapinis claudum et languidum: et intulistis munus. Numquid suscipiam illud de manu vestra dicit dominus? Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum et votum faciens immolat debile domino: quia rex magnus ego sum dicit dominus deus exercituum et nomen meum horribile in gentibus. ij.

al' sanctificabitur

II

Et nunc ad vos mandatum hoc: o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo ait dominus exercituum. Mittam in vos egestatem et maledicam benedictionibus vestris et maledicam illis quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis brachium: et dispergam super vultum vestrum stercus sollempnitatum vestrarum. Et assumet vos secum et scietis quia misi ad vos mandatum illud ut esset pactum meum cum levi dicit dominus exercituum. Pactum meum fuit cum eo et pacis

vite et pacis et dedi ei timorem et timuit me et a facie nominis mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore eius et iniquitas non est inventa in labiis eius. In pace et in equitate ambulavit mecum et multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam et legem requirent ex ore eius: quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis de via: et scandalizastis plurimos in lege. Irritum fecistis pactum levi: dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos contemptibiles et humiles omnibus populis sicut non servastis vias meas et accepistis faciem in lege. Numquid non pater unus omnium vestrum? Numquid non deus unus creavit nos? Quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum violans pactum patrum nostrorum? Transgressus est iuda. et abhominatio facta est in israel et in ierusalem: quia contaminavit iudas sanctificationem domini quam dilexit et habuit filiam dei alieni. Disperdat dominus virum qui fecerit hoc: magistrum et discipulum de tabernaculis iacob et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum fecistis. Operiebatis lacrimis altare domini fletu et gemitu ita ut non respiciam ultra ad sacrificium nec accipiam placabile quid de manu vestra. Et dixistis. Quam ob causam? Quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tue quam tu despexisti. Et hec particeps tua et uxor federis tui. Nonne unus fecit et residuum spiritus eius est? et quid unus querit: nisi semen dei? Custodite ergo spiritum vestrum: et uxorem adolescentie tue noli despicere. Cum odio habueris dimitte dicit dominus deus israel. Operiet autem iniquitas vestimentum eius dicit dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum et nolite despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris. Et dixistis In quo eum fecimus laborare? In eo cum diceretis. Omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini et tales ei placent aut certe ubi est deus iudicii. iij.

Ecce ego mitto angelum meum: et preparabit viam ante faciem meam et statim veniet

Ad templum suum dominator quem uos queritis et angelus testamenti quē uos uultis. Ecce uenit dicit dominus exercituum et quis poterit cogitare diē aduentus eius? Et quis stabit ad uidendum eum? Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum et sedebit conflans et emundans argentum: et purgabit filios leui. et colabit eos q̄i aurum et quasi argentum: et purgabit filios leui erunt domino offerentes sacrificia in iustitia et placebit domino sacrificium iuda et ierlm sicut dies seculi et sicut anni antiqui Et accedam ad uos in iudicio: et ero testis uelox maleficis et adulteris et piuris: et qui calumpniantur mercedes mercennarii uiduas et pupillos et opprimunt pegrinū nec timuerunt me dicit dominus exercituum Ego enim dominus et non mutor Et uos filii iacob non estis consumpti A diebus enim patrum uestrorum recessistis a legitimis meis et non custodistis. Reuertimini ad me et reuertar ad uos dicit dominus exercituum et dixistis. In quo reuertemur? Si affigit homo deum: quia uos configitis me + dixistis In quo configimus te? In decimis et primitiis et in penuria uos maledicti estis et uos me configitis gens tota. ·iii·

Inferte omnem decimam in horreum ut sit cibus in domo mea et probate me sup hoc dicit dominus. Si nō aperuero uobis cataractas celi: et effudero uobis benedictionem usq; ad habūdantiā Et increpabo pro uobis deuorantem et non corrumpet fructum tre uestre nec erit sterilis uinea in agro dicit dominus exercituum: et beatos uos dicent omnes gentes Eritis autem uos terra desiderabilis dicit dominus exercituum Inualuerunt super me uba ūra dicit dominus: Et dixistis Quid locuti sumus contra te? Et dixistis uanus est qui seruit domino et quod emolumentum quia custodiuimus precepta eius Et quia ambulauimus tristes corā domino exercituum? Ergo nunc btōs dicimus arrogantes: siquidem edificati sunt facientes impietatem: et temptauerunt deum et salui facti sunt. Tunc locuti sunt timentes deum: unusquisq; cum proximo suo Et attendit dominus et audiuit et scriptus est liber monumēti coram eo: timentibz dominum et cogitantibz nomen eius. Et erunt michi ait dominus exercituum in die qua ego faciam in peculium: et parcam eis sicut parcit uir filio suo seruienti sibi. Et conuertimini et uidebitis quid sit int iustum et impium et int seruientem deo et non seruientem ei. Ecce enim dies ueniet succensa q̄i caminus: et erunt ōnes superbi et omnes facientes iniquitatem: stipula. Et inflammabit eos dies ueniet dicit dominus exercituū que nō derelinquet eis radicem et gmē. Et orietur uobis timentibz nomen meum sol iustitie: et sanitas in pennis eius Et egrediemini et salietis sicut uituli de armento: et calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum uror in die qua ego facio dicit dominus exercituum. Mementote legis moysi serui mei: quam mandaui ei in oreb ad omnem israel precepta et iudicia. Ecce ego mittam uobis helyam pphām antequam ueniat dies domini magnus + horribilis: et conuertet cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres eorum ne forte ueniam et pcutiā trā anathemate

Explicit malachi ppha Incipit plog9 sci ieron presbiteri in libro machabeorum · hic deficiūt duo plogi longi Sed scb... ī quatno in fine li...

Machabeorum libri duo pnotant prelia int hebreorum duces gētemq; persarum: pugnam quoq; sabbatorum et nobiles machabei ducis triumphos que eius nomine et libri idem sunt notati. Hec quoq; hystoria continet c... inclita illa gesta machabeorum frm qui sub anthiocho rege pro sacris legibz dira tormenta pessi sunt: quos mat pia cum adiulis suppliciis urgerentur non solum non fleuit sed et gaudens hortabatur ad gloriam passionis

Et factum ē p9quam percussit alexander philippi macedo q rex primus regnauit in grecia egressus de tra cethim darium regē psarum et medorum: constituit prelia multa et omnium obtinuit munitiones: et interfecit reges terre: et ptransiit usq; ad

al' deū

Al' h' cap· c· iiii·

exatus

al' dū · al' dnisis

rex

pcussit

fines terre. et accepit spolia multitudinis gentium: et siluit terra in conspectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis: et exaltatum est. et elevatum cor eius: et obtinuit regiones gentium et tyrannos: et facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lectum: et cognovit quia moreretur. et vocavit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti a iuventute sua. et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et regnavit alexander annis duodecim: et mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius regnum unusquisque in loco suo: et imposuerunt sibi omnes diademata post mortem eius et filii eorum post eos annis multis et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix antiochus illustris. filius anthiochi regis qui fuerat rome obses: et regnavit in anno centesimo tricesimo et septimo regni grecorum. In diebus illis exierunt ex israel filii iniqui: et suaserunt multis dicentes. Eamus et disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt. quia ex quo recessimus ab eis invenerunt nos multa mala. Et bonus visus est sermo. in oculis eorum. Et destinaverunt aliqui de populo et abierunt ad regem. et dedit illis potestatem ut facerent iustitias gentium. Et edificaverunt gymnasium in ierosolimis secundum leges nationum: et fecerunt sibi preputia et recesserunt a testamento sancto et iuncti sunt nationibus et venundati sunt ut facerent malum. Et paratum est regnum in conspectu antiochi: et cepit regnare in terra egypti, ut regnaret super duo regna. Et intravit rex anthiochus in egyptum in multitudine gravi: in curribus et elephantis et equitibus et copiosa navium multitudine: et constituit bellum adversus ptolomeum regem egypti. et veritus est ptolomeus a facie eius et fugit: et ceciderunt vulnerati multi. Comprehenditque civitates munitas in terra egypti et accepit spolia terre egypti. et convertit anthiochus postquam percussit egyptum in centesimo et quadragesimo et tertio anno: et ascendit ad israel. et ascendit ierosolimis in multitudine gravi: et intravit in sanctificationem cum superbia. Et accepit altare aureum et candelabrum luminis et universa vasa eius: mensam propositionis et libatoria et fialas et mortariola aurea et velum et coronas et ornamentum aureum quod in facie templi erat: et comminuit omnia. Et accepit argentum et aurum et vasa concupiscibilia et accepit thesauros occultos quos invenit: et sublatis omnibus abiit in terram suam: et fecit cedem hominum: et locutus est in superbia magna. Et factus est planctus magnus in israel: et in omni loco eorum: et ingemuerunt principes et seniores: virgines et iuvenes infirmati sunt et speciositas mulierum immutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum: et que sedebant in thoro maritali lugebant et commota est terra super habitantes in ea: et universa domus iacob induit confusionem. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in civitates iuda: et venit ierusalem cum turba magna et locutus est ad eos verba pacifica in dolo: et crediderunt ei. Et irruit super civitatem repente. et percussit eam plaga magna et perdidit populum multum ex israel. Et accepit spolia civitatis et succendit eam igni: et destruxit domos eius: et muros eius in circuitu. Et captivas duxerunt mulieres et natos et pecora possederunt. Et edificaverunt civitatem david muro magno et firmo. et turribus firmis et facta est illis in arcem. Et posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos et convaluerunt in ea: et posuerunt arma et escas. Et congregaverunt spolia ierusalem et reposuerunt illic: et facti sunt in laqueum magnum. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi: et in diabolum malum in israel: et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis: et contaminaverunt sanctificationem. Et fugerunt habitatores ierusalem propter eos: et facta est habitatio exterorum. Et facta est extera semini suo: et nati eius reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo: dies festi eius conversi sunt in luctum: sabbata eius in obprobrium: honores eius in nichilum. Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius

al' dimisit

et sublimitas eius conuersa est in luctum
Et scripsit rex anthiochus omni regno
suo: ut esset omnis populus unus.
Et relinqueret unusquisque legem suam.
Et consenserunt omnes gentes secundum
uerbum regis antiochi. Et multi ex
israel consenserunt ei. et sacrificauerunt
ydolis: et coinquinauerunt sabbatum
Et misit rex antiochus libros per manus
nunciorum in ierusalem et in omnes ciui
tates iude ut sequerentur legem gentium
terre et prohiberent holocausta et sacri
ficia et placationes fieri in templo dei. et
prohiberent celebrari sabbatum et dies
sollempnes et coinquinari sancta et
sanctum populum israel. Et iussit edi
ficari aras et templa et ydola et im
molari carnes suillas et pecora com
munia et relinquere filios suos incir
cumcisos. et coinquinari animas eorum
in omnibus immundiciis et abhomi
nationibus: ita ut obliuiscerentur legem
et mutarent omnes iustificationes
dei. Et quicumque non fecissent secundum
uerbum regis anthiochi morerentur.
Secundum omnia uerba hec: scripsit
omni regno suo. et preposuit prin
cipes populo qui hec fieri cogerent: et ius
serunt ciuitatibus iude sacrificare. Et con
gregati sunt multi de populo ad eos qui
dereliquerant legem domini: et fecerunt
mala super terram. Et effugauerunt po
pulum israel in abditis et in abscon
ditis fugitiuorum locis. Die quinta
decima mensis casleu quinto et qua
dragesimo anno: edificauit rex anti
ochus abhominandum ydolum de
solationis super altare dei. Et per uni
uersas ciuitates iude in circuitu edifi
cauerunt aras. et ante ianuas do
morum et in plateis incendebant
thura. et sacrificabant. Et libros legis
dei combusserunt igni scindentes eos:
et apud quemcumque inueniebantur
libri testamenti dei. Et quicumque obser
uabat legem dei ~~[illegible]~~ : secundum e
dictum regis trucidabant eum. In uir
tute sua faciebant hec populo israel
qui inueniebatur in omni mense
in ciuitatibus: et quinta et uicesima
die mensis sacrificabant super aram
que erat contra altare. et mulieres
que circumcidebant filios suos tru
cidabantur secundum iussum regis
anthiochi. Et suspendebant pueros a cer
uicibus per uniuersas domos eorum: et eos
qui circumciderant eos trucidabant. Et
multi de populo israel definierunt apud
se ut non manducarent immunda.
et elegerunt magis mori quam cibis
coinquinari immundis. Et noluerunt
infringere legem dei sanctam et trucida
ti sunt: et facta est ira magna super
populum ualde. · II ·

II

In diebus illis surrexit matha
thias filius iohannis filii sy
meonis sacerdos ex filiis ioarim ab ie
rusalem et consedit in monte modin.
Et habebat filios quinque iohannam qui
cognominabatur gaddis et symeon nō
qui cognominabatur thasi et iudam
qui uocabatur machabeus: et eleaza
rum qui cognominabatur abaron et
ionatham qui cognominabatur ap
phus. Hii uiderunt mala que fiebant
in populo suo iuda et in ierusalem. Et dixit
mathathias. Ve michi: ut quid natus
sum uidere contritionem populi mei
et contritionem ciuitatis sancte: et se
dere illic cum datur in manibus inimi
corum. Sancta in manu extraneorum
facta sunt: templum eius sicut ho
mo ignobilis: uasa glorie eius cap
tiua abducta sunt. Trucidati ^sunt senes
eius in plateis: et iuuenes eius ceci
derunt in gladio inimicorum. Que
gens non hereditauit regnum eius et
non obtinuit spolia eius? Omnis com
positio eius ablata est: que erat libera
facta est ancilla. Ecce sancta nostra et pul
critudo nostra et claritas nostra desolata
est et coinquinauerunt eam gentes
Quid ergo nobis adhuc uiuere? Et sci
derunt mathathias et filii eius uestimenta
sua: et operuerunt se ciliciis. planxe
runtque ualde. Et uenerunt illuc qui
missi erant a rege antiocho: ut co
gerent eos qui confugerant in ciui
tatem modin immolare et succendere (al' accendere)
thura et a lege dei discedere. Et mul
ti de populo israel consentientes ac
cesserunt ad eos: Sed mathathias
et filii eius constanter steterunt. Et
respondentes qui missi erant ab an
tiocho: dixerunt mathathie prin
ceps et clarissimus et magnus es
in hac ciuitate: et ornatus filiis et
fratribus. Ergo accede prior et fac

iussum regis sicut fecerunt omnes
gentes et viri iuda et qui remanserunt
in ierusalem: et eris tu et filii tui inter
amicos regis: et amplificatus argento
et auro et muneribus multis. Et respondit
mathathias: et dixit magna voce Et
si omnes gentes regi antiocho obedi-
unt ut discedant unusquisque a servitu-
te patrum suorum et consentiunt man-
datis eius: ego et filii mei et fratres
mei obediemus legi patrum nostrorum
Propitius sit nobis deus: non est nobis
utile relinquere legem et iustitias dei
Non audiemus verba regis antiochi.
nec sacrificabimus transgredientes
legis nostre mandata: ut eamus altera
via. Et ut cessavit loqui verba hec: acces-
sit quidam iudeus in omnium oculis
sacrificare ydolis super aram in civitate
modin secundum iussum regis et vi-
dit mathathias et doluit et contremu-
erunt renes eius. Et accensus est furor
eius secundum iudicium legis: et insi-
liens trucidavit eum super aram Sed
et virum quem miserat rex antiochus
qui cogebat immolare occidit in ipso
tempore: et aram destruxit Et zelatus
est legem sicut fecit finees zambri filio
salomi. Et exclamavit mathathias
voce magna dicens Omnis qui ze-
lum habet legis statuens testamentum
exeat post me Et fugit ipse et filii eius
in montes: et reliquerunt quecumque
habebant in civitate Tunc descenderunt
multi querentes iudicium et iustici-
am in desertum ut sederent ibi ipsi et
filii eorum et mulieres eorum et pec-
cora eorum: quoniam induraverunt
super eos mala. Et renuntiatum est
viris regis et exercitui qui erat in ie-
rusalem civitate david quoniam
discessissent viri quidam qui dissipa-
verunt mandatum regis in loca oc-
culta in deserto: et abiissent ~~illos~~ post eos
multi Et statim perrexerunt ad ~~eos~~
eos et constituerunt adversus eos pre-
lium in die sabbatorum Et dixerunt
ad eos Resistitis et nunc adhuc. Exite
et facite secundum verbum regis
et vivetis et dixerunt Non exibimus
neque faciemus verbum regis: ut pol-
luamus diem sabbatorum. Et con-
citaverunt adversus eos prelium et
non responderunt illis nec lapi-

legis

IIII

Antiochi

dem miserunt eis nec oppilaverunt lo-
ca occulta: dicentes. Moriamur om-
nes in simplicitate nostra: et testes erunt
super nos celum et terra quod iniuste
perditis nos. Et intulerunt eis bellum
sabbatis: et mortui sunt ipsi et uxores
eorum et filii eorum et pecora eorum
usque ad mille animas hominum. Et
cognovit mathathias et amici eius
et luctum habuerunt super eos val-
de. Et dixit vir proximo suo. Si om-
nes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt et
non pugnaverimus adversus gentes
pro animabus nostris et iustificationibus
nostris citius disperdent nos a terra Et
cogitaverunt in die illa dicentes. Om-
nis homo quicumque venerit ad nos
in bello die sabbatorum: pugnemus
adversus eum et non moriemur omnes
sicut mortui sunt fratres nostri in occultis
Tunc congregata est ad eos synagoga
iudeorum fortis viribus ex israel omnis
voluntarius in lege Et omnes qui fu-
giebant a malis additi sunt ad eos
et facti sunt illis ad firmamentum
Et collegerunt exercitum et percusserunt
peccatores in ira sua: et viros iniquos
in indignatione sua. Et ceteri fuge-
runt ad nationes ut evaderent Et
circuivit mathathias et amici eius
et destruxerunt aras: et circumciderunt
pueros incircumcisos quotquot in-
venerunt in finibus israel in fortitu-
dine et persecuti sunt filios superbie: et
prosperatum est opus in manu eorum
Et obtinuerunt legem de manibus
gentium et de manibus regum: et non
dederunt cornu peccatori Et appropin-
quaverunt dies mathathie moriendi
et dixit filiis suis: Nunc confortata
est superbia et castigatio et tempus
eversionis: et ira indignationis. Nunc
ergo o filii emulatores estote legis et
date animas vestras pro testamento
patrum et mementote operum pa-
trum que fecerunt in generationibus
suis: et accipietis gloriam magnam et
nomen eternum: Abraham nonne
in temptatione inventus est fidelis
et reputatum est ei ad iustitiam
Joseph in tempore angustie sue custo-
divit mandatum: et factus est dominus
egypti Finees pater noster zelando zelum
legis dei: accepit testamentum sacerdo-

ti eterni Jesus dum impleuit uerbum
factus est dux israel. Caleph dum testi
ficatur in ecclesia: accepit hereditatem.
Dauid in sua mia consecutus est sedem
regni in secula. Helyas dum zelat ze
lum legis: receptus est in celum. Ana
nias azarias misael credentes: libera
ti sunt de flamma. Daniel in sua simpli
citate: liberatus est de ore leonum. Et
ita cogitate p generationem et gene
rationem: quia omnes qui sperant
in eum non infirmantur. Et a uerbis
uiri peccatoris non timueritis: quia
gloria eius stercus et uermis est: ho
die extollitur et cras non inuenietur
quia conuersus est in terram suam: et
cogitatio eius periet. Uos ergo filii con
fortamini et uiriliter agite in lege: quia
in ipsa gloriosi eritis que uobis precepta sunt i
a domino deo uro: in ipa gloriosi e
ritis. Et ecce symeon frater uester scio quod
uir consilii est: ipm audite semper: et
ipse erit uobis pater. Et iudas macha
beus fortis uiribus a iuuentute sua
sit uobis princeps militie: et ipse aget
bellum populi. Et adducetis ad uos
omnes factores legis: et uindicate
uindictam populi uri. Retribuite re
tributionem gentibus. et intendite in
preceptum legis. Et benedixit eos: et
appositus est ad pres suos. Et defunc
tus est centesimo et quadragesimo et
sexto anno et sepultus e a filiis suis i
sepulchris patrum suorum i modin:
et planxerunt eum omnis israel planc
tu magno. III.

III Et surrexit iudas qui uocaba
tur machabeus filius eius pro eo: et
adiuuabant eum omnes fratres eius
et uniuersi qui se coniunxerant patri
eius: et preliabantur prelium israel
cum leticia. Et dilatauit gloriam po
pulo suo: et induit se loricam sicut gy
gas et succinxit se arma bellica sua
in preliis: et protegebat castra gladio
suo. Similis factus est leoni i operibus
suis: et sicut catulus leonis rugiens
in uenatione ~~sua~~. Et persecutus est i
pios perscrutans eos: et qui conturba
bant populum suum eos succendit
flammis. Et repulsi sunt inimici eius
pre timore eius et omnes operarii
iniquitatis conturbati sunt: et direc
ta est salus in manu eius. Et exacer
babat reges multos: et letificabat iacob
operibus suis. et in seculum memoria eius
in benedictione. Et perambulabat ciuitates
iuda: et perdidit impios ex eis. Et auertit
iram ab israel: et nominatus est usque
ad nouissimum terre: et congregauit
pereuntes. Et congregauit apollonius
gentes et a samaria uirtutem multam
et magnam: ad bellandum contra isrl.
Et cognouit iudas et exiuit obuiam
illis: et percussit et occidit illum. Et ceci
derunt uulnerati multi et reliqui fuge
runt et accepit spolia eorum. Et gladium
apollonii abstulit iudas: et erat pug
nans in eo omnibus diebus. Et audiuit
seron princeps exercitus syrie quod
congregauit iudas congregationem
et ecclesiam fidelium secum. et ait.
Faciam michi nomen et glorificabor
in regno: et debellabo iudam et eos qui
cum ipso sunt qui spernunt uerbum
regis. Et preparauit se ascenderunt cum
eo castra impiorum fortes auxiliarii:
ut facerent uindictam in filios israel.
Et appropinquauerunt usque bethoron
et exiuit iudas obuiam illis cum pau
cis. Ut uiderunt autem exercitum ue
nientem sibi obuiam: dixerunt iude.
Quomodo poterimus pauci pugnare
ad multitudinem tantam tam fortem
Et nos fatigati sumus ieiunio hodie.
Et ait iudas. Facile est concludi multos
in manu paucorum: et non est diffe
rentia in conspectu dei celi liberare in
multis et in paucis: quoniam non i
multitudine exercitus uictoria belli. sed
de celo fortitudo est. Ipsi ueniunt ad nos
in multitudine contumaci a et superbia
ut disperdant nos et uxores nras et
filios nros: et ut spolient nos. Nos uero
pugnabimus pro animabus nris et
legibus nris et ipse dominus conteret eos
ante faciem nram. Uos autem ne ti
mueritis eos. ut cessauit autem lo
qui: insiluit in eos subito. Et con
tritus est seron et exercitus eius in con
spectu ipsius: et persequebatur eum in
descensu bethoron usque in campum. Et
ceciderunt ex eis octingenti uiri reli
qui autem fugerunt in terram phi
listiym. Et cecidit timor iude ac fratrum
eius et formido super omnes gentes
in circuitu eorum et peruenit ad regem
nomen eius et de preliis iude nar

el' spernebant

uerum

rabant omnes gentes. ut audivit autem
rex antiochus sermones istos iratus
est animo: et misit. et congregavit
exercitum universi regni sui castra fortia
valde. Et aperuit erarium suum: et
dedit stipendia exercitui in annum: et
mandavit illis ut essent parati ad omnia.
Et vidit quod defecit pecunia de
thesauris et tributa regionis modica
propter dissensionem et plagam quam
fecit in terram ~~ut tolleret~~. Ut tolleret
legittima que erant a primis diebus: et
timuit ne non haberet et semel et bis
in sumptus. Et donativa que dederat
ante larga manu et habundaverat super
reges qui ante eum fuerant. Et consternatus
erat animo valde. Et cogitavit
ire in persidem ut acciperet tributa regionum
et congregare argentum multum.
Et reliquit lysiam hominem
nobilem de genere regali super negotia
regia a flumine eufrate usque ad
flumen egypti: et ut nutriret antiochum
filium suum donec rediret. Et tradidit
ei medium exercitum et elefantos: et
mandavit ei de omnibus que volebat
et de inhabitantibus iudeam et ierusalem
et ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam
et extirpandam virtutem
israel et reliquias ierusalem et auferendam
memoriam eorum de loco et ut constitueret
habitatores filios alienigenas
in omnibus finibus eorum: et sorte distribueret
terram eorum. Et rex assumpsit
partem exercitus residui: et exiit ab
antiochia civitate regni sui: anno centesimo
et quadragesimo et septimo. Et
transfretavit eufraten flumen. et perambulabat
superiores regiones. Et
elegit lysias ptolomeum filium dorimini
et nicanorem et gorgiam viros
potentes ex amicis regis. et misit cum
eis .xl. milia virorum. et .vii. milia
equitum: ut venirent in terram iuda
et disperderent eam secundum verbum
regis. Et processerunt ut irent cum
universa virtute sua: et venerunt et
applicuerunt ammaum in terra campestri.
Et audierunt mercatores regionum
nomen eorum: et acceperunt
argentum et aurum multum valde: et pueros
et venerunt in castra ut
acciperent filios israel in servos. Et
additi sunt ad eos exercitus syrie:

et terre alienigenarum. Et vidit iudas
et fratres eius quia multiplicata sunt
mala: et exercitus applicabat ad fines
eorum. Et cognoverunt verba regis que
mandavit populo facere in interitum
et consummationem. Et dixerunt unus-
quisque ad proximum suum. Erigamus
deiectionem populi nostri: et pugnemus
pro populo nostro et sanctis nostris. Et congregatus
est conventus ut essent parati
in prelium: et ut orarent et peterent
misericordiam et miserationes. Et ierusalem
non habitabatur: sed erat sicut desertum.
Non erat qui ingrederetur et
egrederetur de natis eius: et sanctum
conculcabatur: et filii alienigenarum
erant in arce ibi erat habitatio gentium.
Et ablata est voluptas a iacob
et defecit ibi tibia et cythara. Et congregati
sunt et venerunt in masphat
contra ierusalem: quia locus orationis erat
in masphat antea in israel et ieiunaverunt
illa die: et induerunt se ciliciis
et cinerem in capite suo: et disciderunt
vestimenta sua: et expanderunt libros
legis de quibus scrutabantur gentes
similitudinem simulacrorum suorum.
Et attulerunt ornamenta sacerdotalia:
et primitias et decimas. Et suscitaverunt
nazareos qui impleverant
dies: et clamaverunt voce magna in
celum dicentes. Quid faciemus istis:
et quo eos ducemus? Et sancta tua conculcata
sunt et contaminata sunt: et sacerdotes
tui facti sunt in luctum et in humilitatem
et ecce nationes convenerunt adversum
nos: ut nos disperdant. Tu scis
que cogitant in nos. Quomodo poterimus
subsistere ante faciem illorum:
nisi tu adiuves nos? Et tubis clamaverunt
voce magna. Et post hec
constituit iudas duces populi tribunos
et centuriones et pentacontarchos
et decuriones. Et dixit his qui edificabant
domos et sponsabant uxores et
plantabant vineas et formidolosis
rediret unusquisque in domum suam
secundum legem. Et moverunt castra
et collocaverunt ad austrum ammaum.
Et ait iudas. Accingimini et estote
filii potentes. Et estote parati mane
ut pugnetis adversus nationes has
que convenerunt disperdere nos et
sancta nostra quoniam melius est

...us mori in bello: quam uidere mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit uoluntas in celo: sic fiat. iiii.

Et assumpsit gorgias .v. milia uirorum et mille equites electos: et mouerunt castra nocte ut applicarent ad castra iudeorum: et percuterent eos subito. Et filii qui erant ex arce erant illi duces. Et audiuit iudas et surrexit ipse et potentes pariter ut percuterent exercitum regis qui erat in ammaum. Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et uenit gorgias in castra iude noctu et neminem inuenit: et querebat eos in montibus quoniam dixit fugiunt hii a nobis. Et cum dies factus esset apparuit iudas in campo cum tribus milibus uirorum tantum: qui tegumenta et gladios non habebant. Et uiderunt castra gentium ualida et loricatos et equitatus in circuitu eorum: et hii docti ad prelium. Et ait iudas uiris qui secum erant. Ne timueritis multitudinem eorum: et impetum eorum ne formidetis. Mementote qualiter salui facti sunt patres nostri in mari rubro: cum sequeretur eos pharao cum exercitu multo. Et nunc clamemus in celum et miserebitur nostri deus et memor erit testamenti patrum nostrorum: et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie et sciant omnes gentes quia est qui redimat et liberet israel. Et leuauerunt alienigene oculos suos et uiderunt eos uenientes ex aduerso et exierunt de castris in prelium. Et tuba cecinerunt hii qui erant cum iuda et congressi sunt: et contrite sunt gentes: et fugerunt in campum. Nouissimi autem ceciderunt in gladio et persecuti sunt eos usque gezeron: et usque in campos ydumee et azoti et iamnie. Et ceciderunt ex illis ad tria milia uirorum: et reuersus est iudas et exercitus eius sequens eum. Et dixit ad populum. Non concupiscatis spolia: quia bellum contra nos est et gorgias et exercitus eius in monte prope nos sed state contra inimicos nostros et expugnate eos. Et post hoc sumetis spolia secure. Et adhuc loquente iuda hec ecce apparuit pars quedam prospiciens de monte. Et uidit gorgias quod in fugam conuersi sunt sui et succensa sunt castra: fumus qui uidebatur declarabat quod factum est. Quibus illi conspectis timuerunt ualde: aspicientes simul et iudam et exercitum in campo paratum ad prelium: et fugerunt omnes in campum alienigenarum. Et iudas reuersus est ad spolia castrorum: et acceperunt aurum multum et argentum et iacinctum et purpuram marinam et opes magnas. Et conuersi hymnum canebant et benedicebant [deum in celum] quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Et facta est salus magna in israel in illa die. Quicumque autem alienigenarum euaserunt: uenerunt et nuntiauerunt lysie uniuersa que acciderant. Quibus auditis ille consternatus animo deficiebat quod non qualia uoluit talia contigerunt in israel et qualia mandauit rex. Et sequenti anno congregauit [lysias] electorum uirorum .lx. milia et equitum .v. milia. ut debellaret eos. Et uenerunt in iudeam: et castra posuerunt in bethoron. Et occurrit illis iudas cum .x. milibus uiris. Et uiderunt exercitum fortem. et orauit et dixit. Benedictus es saluator israel qui contriuisti impetum potentis in manu serui tui dauid: et tradidisti castra alienigenarum in manus ionathe filii saul et armigeri eius. Conclude exercitum istum in manu populi tui israel. et confundantur in exercitu suo et equitibus. Da illis formidinem et tabefac audaciam uirtutis eorum: et commoueantur contritione sua. Deice eos gladio diligentium te et collaudent te omnes qui nouerunt nomen tuum in ymnis. Et commiserunt prelium et ceciderunt de exercitu lysie ~~parati sunt aut~~ .v. milia uirorum. Videns autem lysias suorum fugam: et iudeorum audaciam: et quod parati essent aut uiuere aut mori fortiter: abiit antiochiam et elegit milites. ut multiplicati rursus uenirent in iudeam.

Dixit autem iudas et fratres eius. Ecce contriti sunt inimici nostri. Ascendamus nunc mundare sancta et renouare. Et congregatus est omnis exercitus: et ascenderunt in montem syon. Et uiderunt sanctificationem desertam et altare profanatum et portas exustas et in atriis uirgulta nata sicut in

saltu vel montibus: et pastoforia diruta
et sciderunt vestimenta sua: et planxe-
runt planctu magno. Et posuerunt ci-
nerem super caput suum et ceciderunt in
faciem super terram. Et exclamaverunt
tubis signorum: et clamaverunt in ce-
lum. Tunc ordinavit iudas viros ut
pugnarent adversus eos qui erant in
arce: donec emundarent sancta. Et ele-
git sacerdotes sine macula voluntatem
habentes in lege dei et mundaverunt sancta
et tulerunt lapides contaminationis in
locum inmundum: et cogitavit de alta-
ri holocaustorum quod profanatum
erat: quid de eo faceret. Et incidit illis con-
silium bonum ut destrueret illud: ne
forte esset illis in obprobrium quia con-
taminaverunt illud gentes et demoli-
ti sunt illud. Et reposuerunt lapides in
monte domus in loco apto quoadusque
veniret propheta et responderet de eis. Et ac-
ceperunt lapides integros secundum le-
gem: et edificaverunt altare novum se-
cundum illud quod fuit prius. Et edifica-
verunt sancta et que intra domum in-
trinsecus: et edem et atria sanctificave-
runt et fecerunt vasa sancta nova. Et
intulerunt candelabrum: et altare incen-
sorum et mensam in templum. Et in-
censum posuerunt super altare et accen-
derunt lucernas que super candelabrum
erant et lucebant in templo. Et posuerunt
super mensam panes et appende-
runt vela: et consummaverunt omnia
opera que fecerunt. Et ante matutinum
surrexerunt quinta et vicesima mensis
noni (hic mensis casleu) centesimi et
quadragesimi octavi anni: et obtule-
runt sacrificium secundum legem super al-
tare holocaustorum novum quod fece-
runt secundum tempus et secundum
diem in qua contaminaverunt illud
gentes: in ipsa renovatum est in canticis
et cytharis et cyniris et cymbalis. Et
cecidit omnis populus in faciem. et ad-
oraverunt et benedixerunt in celum eum
qui prosperavit eis. Et fecerunt dedica-
tionem altaris diebus octo: et obtulerunt
holocausta cum leticia et salutaria
laudis. Et ornaverunt faciem templi
coronis aureis et scutulis: et dedicave-
runt portas et pastoforia: et imposue-
runt eis ianuas. Et facta est leticia in
populo magna valde: et aversum est

al' velamina

obprobrium gentium. Et statuit iudas
et fratres eius et universa ecclesia israel ut
agatur dies dedicationis altaris in
temporibus suis ab anno in annum per
dies octo: a quinta et vicesima mensis
casleu cum leticia et gaudio. Et edifica-
verunt in tempore illo montem syon
et per circuitum muros altos et turres
firmas: ne quando venirent gentes
et conculcarent eum sicut ante fece-
runt. Et collocavit illic exercitum ut
servarent eum et munivit eum ad
custodiendam bethsuram: ut haberet
populus munitionem contra faciem
idumee. V.

Et factum est ut audierunt gentes in circuitu quia edifica-
tum est altare et sanctuarium sicut pri-
us: irate sunt valde. Et cogitabant tol-
lere genus iacob qui erant inter eos
et ceperunt occidere de populo et persequi.
Et debellabat iudas filios esau in ydumea
et eos qui erant in acrabathane quia
circumsedebant israelitas: et percussit
eos plaga magna. Et recordatus est
maliciam filiorum bean. qui erant
populo in laqueum et in scandalum in-
sidiantes ei in via: et conclusi sunt ab
eo in turribus. Et applicuit ad eos et
anathematizavit eos et incendit tur-
res eorum igni cum omnibus qui in
eis erant. Et transiit ad filios amon
et invenit manum fortem et populum
copiosum et thimotheum ducem ip-
sorum. Et commisit cum eis prelia mul-
ta et contriti sunt in conspectu eo-
rum et percussit eos. Et cepit iazer civitatem
et filias eius. et reversus est in iudeam.
Et congregate sunt gentes que sunt in
galaad adversus israelitas qui erant in
finibus eorum. ut tollerent eos. Et fuge-
runt in datheman munitionem. Et
miserunt litteras ad iudam et fratres eius
dicentes: Congregate sunt adversum nos
gentes per circuitum ut auferant nos
et parant venire et occupare
[illegible] in quam confugimus. et thi-
motheus est dux exercitus eorum.
Nunc ergo veni et eripe nos de manibus eorum
quia cecidit multitudo de nobis: et
omnes fratres nostri qui erant in locis
ubique interfecti sunt: et captivas duxerunt
uxores eorum et natos et spolia
et perierunt illic fere mille viri

et adhuc epl'e legebantur: et ecce alii
nuncii venerant de galilea conscissis
tunicis nunciantes secundum verba hec
dicentes convenisse adversum se a ptolo
maida et tyro et sydone: et repleta est
omnis galilea alienigenis: ut nos con
sumant. Ut audivit autem iudas et
populus sermones istos: convenit ec
clesia magna cogitare quid facerent
fratribus suis qui in tribulatione erant
et expugnabantur ab eis. Dixitque iudas
symoni fratri suo. Elige tibi viros et
vade libera fratres tuos in galilea.
Ego enim et frater meus ionathas ibi
mus in galaaditim. Et reliquit iose
phum filium zacharie et azariam
duces populi cum residuo exercitu in
iudea ad custodiendum: et precepit illis
dicens. Prestote populo huic: et no
lite bellum committere adversus gen
tes donec revertamur. Et dati sunt symo
ni viri tria milia ut iret in galileam
iude autem octo milia in galaaditim.
Et abiit symon in galileam: et commi
sit prelia multa cum gentibus: et con
trite sunt gentes a facie eius: et perse
cutus est eos usque ad portam ptolemai
dis: et ceciderunt de gentibus fere tria
milia virorum: et accepit spolia eorum
et assumpsit eos qui erant in ga
lilea et in arbatis cum uxoribus et na
tis et omnibus que erant illis: et adduxit
in iudeam cum leticia magna. Et
iudas machabeus et ionathas et
frater eius transierunt iordanem: et
abierunt viam trium dierum per deser
tum et occurrerunt eis nabuthei et
susceperunt eos pacifice et narrave
runt eis omnia que acciderunt fra
tribus eorum in galaaditide et
quia multi ex eis comprehensi sunt
in barasa et bosor et in alimis et
in casfor et macheth et carnaim. Hee
omnes civitates munite et magne:
sed et in ceteris civitatibus galaaditidis
tenentur comprehensi. Et in crasti
num constituerunt admovere ex
ercitum civitatibus his: et comprehen
dere et tollere eos in una die. Et
convertit iudas et exercitus eius vi
am in desertum bosor repente: et occu
pavit civitatem. Et occidit omnem
masculum in ore gladii: et accepit
omnia spolia eorum et succendit

eam igni. Et surrexerunt inde nocte et
ibant usque ad munitionem. Et factum
est diluculo cum elevassent oculos
suos: et ecce populus multus cuius non
erat numerus portantes scalas et ma
chinas ut comprehenderent munitio
nem et expugnarent eos. Et vidit iu
das quia cepit bellum: et clamor bel
li ascendit ad celum sicut tuba et cla
mor magnus de civitate: et dixit exer
citui suo. Pugnate hodie pro fratribus ve
stris. Et venit tribus ordinibus post eos
et exclamaverunt tubis: et clamave
runt in oratione. Et cognoverunt cas
tra timothei quia machabeus est: et
refugerunt a facie eius. Et percusserunt
eos plaga magna: et ceciderunt ex
eis in illa die fere octo milia virorum
Et divertit iudas in masfat et expug
navit et cepit eam. Et occidit omnem
masculum eius et sumpsit spolia eius
et succendit eam igni. Inde perexit et ce
pit casbon et maged et bosor: et reliquas
civitates galaaditidis. Post hec autem
verba congregavit timotheus exercitum
alium et castra posuit contra rafon trans
torrentem. Et misit iudas speculari ex
ercitum: et renunciaverunt ei dicentes
quia convenerunt ad eum omnes gen
tes que in circuitu nostro sunt et exercitus
multus nimis: et arabas conduxerunt
in auxilium sibi: et castra posuerunt
trans torrentem parati ad te venire in
prelium. Et abiit iudas obviam illis
et ait timotheus principibus exercitus
sui cum ad torrentem aque et si tran
sierit ad nos prior non poterimus sus
tinere eum: quia potens poterit adver
sum nos. Si vero timuerit transire et
posuerit castra extra flumen transfretemus
ad eos et poterimus adversus illum.
Ut autem appropinquavit iudas ad
torrentem aque: statuit scribas popu
li secus torrentem et mandavit eis di
cens. Neminem hominum reliqueri
tis: sed veniant omnes in prelium.
Et transfretavit ad illos prior et om
nis populus post eum: et contrite sunt
ante faciem eorum omnes gentes et
proiecerunt arma sua: et fugerunt ad fa
num quod est in carnaim. Et occupavit
ipsam civitatem: et fanum succendit
igni cum omnibus qui erant in ipso et
oppressa est carnaim et non potuit sus

cum appropinquaverit iudas et exercitus

[illegible]

tinere contra faciem iude. Et congrega
uit iudas uniuersos israelitas qui erant
in galaad a minimo usque ad max
imum: et uxores eorum et natos et exer
citum magnum ualde ut uenirent in
terram iude. Et uenerunt usque effron.
Et hec ciuitas magna in ingressu po
sita munita ualde. Et non erat decli
nare ab ea ad dexteram uel a sinistra sed
per mediam iter erat. Et incluserunt se
qui erant in ciuitate: et obstruxerunt
portas lapidibus. Et misit ad eos iudas
uerbis pacificis dicens. Transeamus per
terram uestram ut eamus in terram
uestram Et nemo uobis nocebit tantum
pedibus transibimus Et nolebant eis ap
erire. Et precepit iudas predicari in castris
ut applicarent unusquisque in quo erat
loco Et applicuerunt se uiri uirtutis et
oppugnauit ciuitatem illam tota nocte
et tota die et tradita est ciuitas in ma
nu eius: et peremerunt omnem mas
culum in ore gladii et eradicauit eam
et accepit spolia eius et transiit per totam
ciuitatem super interfectos. Et trans
gressi sunt iordanem: in campo mag
no contra bethsan. Et erat iudas con
gregans extremos et exhortabatur po
pulum per totam uiam: donec uene
runt in terram iuda. Et ascenderunt
in montem syon cum letitia et gaudio
et obtulerunt holocausta quod nemo
ex eis cecidisset donec reuerterentur in pa
ce Et in diebus quibus erat iudas et iona
thas in terra galaad et symon frater
eius in galilea contra faciem ptolomai
dis audiuit iosephus zacharie filius
et azarias princeps uirtutis res bene
gestas et prelia que facta sunt: et dix
it faciamus et ipsi nobis nomen et ea
mus pugnare aduersum gentes que in
circuitu nostro sunt. Et precepit his qui
erant in exercitu suo et abierunt iam
niam et exiuit gorgias de ciuitate et
uiri eius obuiam illi in pugnam Et
fugati sunt iosephus et azarias usque
in fines iudee Et ceciderunt illa die de
populo israel ad duo milia uiri Et
facta est plaga magna in populo
quia non audierunt iudam et fratres
eius: existimantes se fortiter facturos
Ipsi autem non erant de semine uiro
rum illorum: per quos salus facta est
in israel. Et uiri iude magnificati sunt

al' uiã

faciẽ

ualde in conspectu omnis israel et g
ntium omnium ubi audiebatur nomen
eorum: et conuenerunt ad eos fausta accla
mantes. Et exiuit iudas et fratres eius
et expugnabant filios esau in terra que
ad austrum est: et percussit chebron et filias
eius et muros eius et turres succendit
in circuitu. Et mouit castra ut iret in ter
ram alienigenarum: et perambulabat
samariam In illa die ceciderunt sacer
dotes in bello dum uolunt fortiter fa
cere dum sine consilio exeunt in prelium
et declinauit iudas in azotum in terram
alienigenarum et diruit aras eorum et
sculptilia deorum ipsorum succendit igni:
et cepit spolia ciuitatum et reuersus est
in terram iuda · VI ·

ET rex antiochus perambulabat
superiores regiones: et audiuit
esse ciuitatem elimaidem in perside no
bilissimam et copiosam in auro et ar
gento templumque in ea locuples ual
de: et illic uelamina aurea et lorice
et scuta que reliquit alexander philip
pi rex macedo qui regnauit primus
in grecia: et uenit et querebat ciuitatem
capere et predari eam et non potuit:
quoniam innotuit sermo his qui
erant in ciuitate et insurrexerunt in
prelium et fugit inde et abiit cum tris
titia magna: et reuersus est babyloniam
Et uenit qui nunciaret ei in perside quia
fugata sunt castra que erant in terra
iuda: et quia abiit lysias cum uirtu
te forti in primis et fugatus est a fa
cie iudeorum et inualuerunt armis
et uiribus et spoliis multis que cepe
runt de castris que exciderunt et quia
diruerunt abhominationem quam
edificauerat super altare quod erat
in ierusalem et sanctificationem sicut pri
us circumdederunt muris excelsis
sed et bethsuram ciuitatem suam.
Et factum est ut audiuit rex sermo
nes istos expauit et commotus est
ualde et decidit in lectum: et inci
dit in languorem pre tristitia: quia non
est factum sicut cogitabat et erat illic
dies multos: quia renouata est in
eo tristitia magna: et arbitratus est
se mori et uocauit omnes amicos
suos et dixit illis. Recessit somnus
ab oculis meis: et concidi et corrui
corde pre sollicitudine: et dixi in corde

mo. In quantum tribulationem deve
ni et in quos fluctus tristicie in qua
nunc sum: qui iocundus eram et dilec
tus in potestate mea. Nunc ergo remini
scor malorum que feci in ierusalem: unde
et abstuli omnia spolia argentea et aurea
que erant in ea: et misi auferri habi
tantes iudam sine causa. Cognovi er
go quia propterea invenerunt me ma
la ista: et ecce pereo tristicia magna in
terra aliena. Et vocavit philippum unum
de amicis suis: et preposuit eum super
universum regnum suum. Et dedit ei
diadema et stolam suam et anulum
ut adduceret antiochum filium suum
et nutriret eum et regnaret. Et mor
tuus est illic antiochus rex: anno cen
tesimo quadragesimo et nono. Et cog
novit lysias quoniam mortuus est
rex: et constituit regnare antiochum
filium eius quem nutrivit adolescen
tem: et vocavit nomen eius eupator.
Et hii qui erant in arce concluserant
israel in circuitu sanctorum: et quere
bant mala eis semper ad firmamentum
gentium. Et cogitavit iudas disperdere
eos: et convocavit universum populum
ut obsiderent eos et convenerunt simul
et obsederunt eos anno centesimo quin
quagesimo et fecerunt balistas et ma
chinas et exierunt quidam ex hiis qui ob
sidebantur et adiunxerunt se illis a
liqui ex impiis israel: et abierunt ad
regem et dixerunt Quousque non facis
iudicium: et vindicas fratres nostros?
Nos decrevimus servire patri tuo et am
bulare in preceptis eius. et obsequi edic
tis eius et filii populi nostri propter hoc
alienabant se a nobis Et quicumque
inveniebantur ex nobis interficieban
tur et hereditates nostre diripiebantur
Et non ad nos tantum extenderunt
manum: sed et in omnes fines nostros
Et ecce applicuerunt hodie ad arcem in
ierusalem occupare eam: et munitionem in
bethsuram munierunt: et nisi preveneris
eos velocius maiora quam hec
facient nec poteris eos obtinere. Et i
ratus est rex ut audivit: et convoca
vit omnes amicos suos et principes
exercitus sui et eos qui super equites
erant Sed et de regnis aliis et de in
sulis maritimis venerunt ad eum
exercitus conducticii et erat numer

us exercitus centum milia peditum et
viginti milia equitum: et elephanti
xxxii. docti ad prelium et venerunt per
ydumeam et applicuerunt ad bethsuram
et pugnaverunt dies multos. Et fece
runt machinas et exierunt et succen
derunt eas igni: et pugnaverunt vi
riliter. Et recessit iudas ab arce. et mo
vit castra ad bethzacaram contra castra
regis. Et surrexit ante lucem: et conci
tavit exercitum impetum contra viam
bethzacaram. Et comparaverunt se exer
citus in prelium et tubis cecinerunt: et
elephantis ostenderunt sanguinem u
ve et mori ad acuendos eos in prelium
et diviserunt bestias per legiones: et asti
terunt singulis elephantis mille viri
in loricis concatenatis et galee eree in
capitibus eorum: et quingenti equites
ordinati unicuique bestie electi erant. Hii
ante tempus ubicumque erat bestia
ibi erant et quocumque ibat ibant: et non
discedebant ab ea Sed et turres lignee
super eos firme protegentes super sin
gulas bestias: et super eas machine Et
super singulas viri virtutis .xxxii. qui
pugnabant desuper: et intus magister
bestie Et residuum equitum hinc et
inde statuit in duas partes tubis exer
citum commovere: et urgere conclu
sos in legionibus eius et ut refulsit
sol in clipeos aureos et ereos resplen
duerunt sicut lampades ignis. Et dis
tincta est pars exercitus regis per mon
tes excelsos et alii per loca humilia: et
ibant caute et ordinate et commoveban
tur omnes inhabitantes terram a vo
ce multitudinis eorum et incessu turbe
et collisione armorum erat enim exer
citus magnus valde et fortis: et ap
propiavit iudas et exercitus eius in
prelium et ceciderunt de exercitu regis
sexcenti viri et vidit eleazar filius
saura unam de bestiis loricatam loricis
regis et erat eminens super ceteras
bestias: et visum est ei quod in ea esset
rex: et dedit se periculo ut liberaret po
pulum suum et adquireret sibi no
men eternum et cucurrit ad eam
audacter in medio legionis interficiens
a dextris et a sinistris: et cadebant ab
eo huc et illuc. Et ivit sub pedes elepha
tis. et subposuit se ei et occidit eum: et
cecidit in terra super ipsum et mortuus

^ viii

est illic. et videntes virtutem regis et
impetum exercitus eius: diverterunt se ab
eis. Castra autem regis: ascenderunt con
tra eos in iherusalem. Et applicuit castra rex
ad iudeam et montem syon: et fecit pacem
cum his qui erant in bethsura. Et
exierunt de civitate quia non erant
eis ibi alimenta conclusi quia sabba
ta erant terre et comprehendit rex beth
suram: et constituit illic custodiam ser
vare eam. et convertit castra ad locum
sanctificationis dies multos: et statuit
illic balistas et machinas et ignis iacu
la et tormenta ad lapides iactandos: et
spicula et scorpios ad mittendas sagittas
et fundibula. Fecerunt autem et ipsi ma
chinas ^ eorum: et pugnaverunt dies

^ adversus machinas

multos. Esce autem non erant in civi
tate: eo quod septimus annus esset. Et qui re
manserunt in iudea de gentibus consump
serant reliquias eorum que reposite fu
erant. Et remanserunt in sanctis viri
pauci quoniam obtinuerat eos fames.
et dispersi sunt unusquisque in locum
suum. Et audivit lysias quod philippus
quem constituerat rex antiochus cum
adhuc viveret ut nutriret antiochum
filium suum ut regnaret reversus es
set a perside et media et exercitus qui a
bierat cum ipso: et quia querit suscipe
re regni negocia festinavit ire et dicere
ad regem et duces exercitus. Deficimus
cotidie et esca nobis modica est et locus
quem obsidemus est munitus: et in
cumbit nobis ordinare de regno. Nunc
itaque demus dextras hominibus istis et
faciamus cum illis pacem et cum omni
gente eorum et constituamus illis
ut ambulent in legittimis suis sicut
prius. propter legittima enim ipsorum
que despeximus irati sunt: et fecerunt
omnia hec. Et placuit sermo in conspec
tu regis et principum: et misit ad eos
pacem facere: et receperunt illam. Et
iuravit illis rex et principes et exierunt
de munitione. Et intravit rex mon
tem syon: et vidit munitionem loci:
Et rupit citius iuramentum quod
iuravit: et mandavit destruere mu
rum in gyro. Et discessit festinanter
et reversus est antiochiam. Et invenit
philippum dominantem civitati:
et pugnavit adversus eum et oc
cupavit civitatem. · vii ·

Anno centesimo quinquagesimo
et primo exiit demetrius seleuci
filius ab urbe roma: et ascendit cum
paucis viris in civitatem maritimam
et regnavit illic. Et factum est ut ingres
sus est in domum regni patrum suorum
comprehendit exercitus antiochum
et lysiam ut adduceret eos ad eum:
Et res ei innotuit et ait. Nolite mihi os
tendere faciem eorum. Et occidit eos exerc
itus. Et sedit demetrius super sedem regni
sui. Et venerunt ad eum viri iniqui
et impii ex israel et alchimus dux
eorum qui volebat fieri sacerdos. Et
accusaverunt populum apud regem
dicentes: Perdidit iudas et fratres eius
omnes amicos tuos: et nos disper
dit de terra nostra. Nunc ergo mitte
virum cui credis: ut eat et videat
exterminium omne quod fecit nobis
et regionibus regis: et puniat omnes
amicos eius et adiutores eorum. Et
elegit rex ex amicis suis bacchidem
qui dominabatur trans flumen
magnum in regno et fidelem regi
et misit eum, et alchimum impium
constituit in sacerdocio et mandavit
ei facere ultionem in filios israel.
Et surrexerunt et venerunt cum ex
ercitu magno in terram iuda et mi
serunt nuncios: et locuti sunt ad iu
dam et fratres eius verbis pacificis in
dolo: et non intenderunt sermonibus
eorum. Viderunt enim quia venerunt
cum exercitu magno. Et convenerunt
ad alchimum et bacchidem congre
gacio scribarum requirere que iusta
sunt: et primi assidei qui erant in fi
liis israel et exquirebant pacem ab
eis. Dixerunt enim. homo sacerdos de
semine aaron venit: non decipiet
nos. Et locutus est cum eis verba pa
cifica et iuravit illis dicens. Non in
feremus vobis malum neque amicis
vestris. Et crediderunt ei et compre
hendit ex eis .lx. viros: et occidit
in una die secundum verbum quod
scriptum est. Carnes sanctorum
tuorum et sanguinem ipsorum ef
fuderunt in circuitu ierusalem et non
erat qui sepeliret. Et incubuit timor
et tremor in omnem populum
quia dixerunt non est veritas in
eis et iudicium. Transgressi sunt

runt constitutum: et iusiurandum quod
iuraverunt. Et movit bachides castra
ab ierusalem: et applicuit in bethzetha Et
misit et comprehendit multos ex eis
qui a se refugerant et quosdam de po-
pulo mactavit et in puteum mag-
num proiecit et commisit regionem
alchimo: et reliquit cum eo auxilium
in adiutorium ipsi et abiit bachides
ad regem et satis agebat alchimus
pro principatu sacerdotii sui Et con-
venerunt ad eum omnes qui pertur-
babant populum suum: et obtinue-
runt terram iuda: et fecerunt plagam
magnam in israel. Et vidit iudas
omnia mala que fecit alchimus et
qui cum eo erant in filios israel plus
multo quam gentes et exiit in om-
nes fines iudee in circuitu et fecit vin-
dictam in viros desertores et cessave-
runt ultra exire in regionem Vidit
autem alchimus quod prevaluit
iudas et qui cum eo erant: et cognovit
quia non potest sustinere eos. Et re-
gressus est ad regem: et accusavit
eos multis criminibus. et misit rex
nichanorem unum ex principibus su-
is nobilioribus qui erat inimicicias
exercens contra israel et mandavit
evertere populum. Et venit nicha-
nor in ierusalem cum exercitu magno et
misit ad iudam et ad fratres eius cum
dolo: verbis pacificis dicens. Non sit
pugna inter me et vos veniam cum
paucis viris et videam facies vestras
cum pace et venit ad iudam et salu-
taverunt se invicem pacifice: et hos-
tes parati erant rapere iudam. Et
innotuit sermo iude quoniam cum
dolo venerat ad eum: et conterritus est
ab eo: et amplius noluit videre faciem
eius. Et cognovit nichanor quoniam
denudatum est consilium eius; et ex-
iit obviam iude in pugnam iuxta
capharsalama. Et ceciderunt de ex-
ercitu nichanoris fere quinque milia
virorum: et fugerunt in civitatem david
Et post hec verba: ascendit nichanor
in montem syon Et exierunt de sacer-
dotibus populi salutare eum in pa-
ce et demonstrare ei holocaustoma-
ta que offerebantur pro rege Et ir-
ridens sprevit eos. et polluit et locutus
est superbe et iuravit cum ira dicens.
Nisi traditus fuerit iudas et exercitus
eius in manus meas: continuo cum re-
gressus fuero in pace. succendam domum
istam. Et exiit cum ira magna. Et intrave-
runt sacerdotes et steterunt ante faciem
altaris et templi. et flentes dixerunt.
Tu elegisti domine domum istam ad
invocandum nomen tuum in ea ut
esset domus orationis et obsecratio-
nis populo tuo: fac vindictam in
homine isto et exercitu eius: et cadant
gladio. Memento blasphemias eorum
et ne dederis eis ut permaneant. et exiit
nichanor ab ierusalem. et castra applicuit
ad bethoron: et occurrit illi exercitus sy-
rie Et iudas applicuit in adarsa cum
tribus milibus virorum. Et oravit iudas et
dixit. Qui missi erant a rege senna-
cherib domine quia blasphemaverunt
te: exiit angelus et percussit ex eis. clxxxv.
milia Sic contere exercitum istum
in conspectu nostro hodie et sciant ceteri
quia male locutus est super sancta tua.
et iudica illum secundum maliciam
illius Et commiserunt exercitus pre-
lium tercia decima die mensis adar.
et contrita sunt castra nichanoris:
et cecidit ipse primus in prelium. ut
vidit autem exercitus eius quia cecidit
nichanor: proiecerunt arma sua et fu-
gerunt. Et persecuti sunt eos viam diei
unius: ab adasor usque quo veniatur
gazara Et tubis cecinerunt post eos.
cum significationibus: et exierunt de
omnibus castellis iudee in circuitu et
ventilabant eos cornibus. Et converte-
bantur iterum ad eos: et ceciderunt
omnes gladio: et non est relictus ex
eis nec unus et acceperunt spolia eorum
in predam et caput nichanoris ampu-
taverunt et dexteram eius quam ex-
tenderat superbe: et attulerunt et sus-
penderunt contra ierusalem Et letatus est
populus valde: et egerunt diem illam
in leticia magna. Et constituit agi
omnibus annis diem istam tercia de-
cima die mensis adar et siluit terra
iuda paucos dies. viii.

VIII

Et audivit iudas nomen ro-
manorum quia sunt poten-
tes viribus et adquiescunt ad omnia que postulabantur ab eis; et quicumque accesserunt
ad eos statuerunt cum eis amicicias

as et quia sunt potentes viribus. Et audie-
runt prelia eorum et virtutes bonas
quas fecerunt in galacia. quia obtinu-
erunt eos et duxerunt sub tributum
et quanta fecerunt in regione hispani-
e et quod in potestatem redegerunt me-
talla argenti et auri que illic sunt: et
possederunt omnem locum consilio su-
o sapientia et loca que longe valde e-
rant ab eis: et reges qui supervenerant
illis ab extremis terre contriverunt
et percusserunt eos plaga magna. ce-
teri autem dant eis tributum omnibus
annis. et philippum et persen ceteorum
regem et ceteros qui adversus eos ar-
ma tulerunt contriverunt in bello. et
obtinuerunt eos: et antiochum mag-
num regem asie qui eis pugnam in-
tulerat habens. cxx. elefantos et exerc-
itum magnum valde contritum ~~ex-
ercitum~~ ab eis. et quia ceperunt eum
vivum et statuerunt ei ut daret ipse et
qui regnaverunt post eum tributum
magnum et daret obsides et constitu-
tum: et regionem indorum et lydeos
et medos ~~expulerunt~~ de optimis re-
gionibus eorum: et acceptas eas ab
illis dederunt eumeni regi. quia qui
erant apud ellada voluerunt ire et
tollere eos. et innotuit sermo his et
miserunt ad eos ducem unum et pug-
naverunt contra illos et ceciderunt
ex eis multi et captivas duxerunt ux-
ores eorum et filios et diripuerunt eos
et terram eorum possederunt: et de-
struxerunt muros eorum et in servitu-
tem illos redegerunt usque in hunc diem
Et residua regna et insulas que ali-
quando restiterant illis exterminave-
runt et in potestatem redegerunt. Cum
amicis autem suis et qui in ipsis requiem
habebant conservaverunt amicitiam
et obtinuerunt regna que erant prox-
ima et que longe quia quicumque au-
diebant nomen eorum timebant eos
Quibus vero vellent auxilio esse ut reg-
narent regnabant quos autem vellent
regno deturbabant et exaltati sunt val-
de. Et in omnibus istis nemo portabat
diadema nec induebatur purpura
ut magnificaretur in ea et quia curi-
am fecerunt sibi et cotidie consulebant
trecentos viginti consilium agentes

al' paucenas

al' annis

aequitatum et currus et

VIII

semper de multitudine ut que digna sunt
gerant. Et committunt uni homini ma-
gistratum suum per singulos annos do-
minari universe terre sue et omnes obedi-
unt uni. et non est invidia neque zelus
inter eos. Et elegit iudas eupolemum
filium iohannis filii iacob et iasonem
filium eleazari et misit eos romam
statuere cum illis amicitiam et societatem
et ~~auxilia ad pugnandum~~. ut aufer-
rent ab eis iugum grecorum quia
viderunt quod in servitutem premerent
regnum israel. Et abierunt romam
viam multam valde et introierunt
curiam et dixerunt: Iudas machabeus
et fratres eius et populus iudeorum mise-
runt nos ad vos statuere vobiscum
societatem et pacem et conscribi nos
socios et amicos vestros. Et placuit ser-
mo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum
est quod rescripserunt in tabulis ereis
et miserunt in ierusalem ut esset apud eos ibi
memoriale pacis et societatis. Bene sit ro-
manis et genti iudeorum in mari et
in terra in eternum gladiusque et hos-
tis procul sit ab eis. Quod si institerit
bellum romanis prius aut omnibus
sociis eorum in omni dominatione eorum
auxilium feret gens iudeorum prout
tempus dictaverit corde pleno. Et pre-
liantibus non dabunt neque subministra-
bunt triticum. arma pecuniam naves
sicut placuit romanis et custodient
mandata eorum nihil ab eis accipi-
entes. Similiter autem et si genti iu-
deorum prius acciderit bellum: adiu-
vabunt romani ex animo prout eis
tempus permiserit. et adiuvantibus non da-
bitur triticum. arma pecunia naves
sicut placuit romanis et custodient
mandata eorum absque dolo. Secundum
hec verba ita constituerunt romani popu-
lo iudeorum. Quod si post hec verba
aut illi addere vel demere aliquid vo-
luerint facient ex proposito suo et
quecumque addiderint vel dempserint
rata erunt. Sed et de malis que deme-
trius rex in eos fecit scripsimus ei di-
centes. Quare gravasti iugum tuum
super amicos nostros et socios iudeos?
Si ergo iterum adierint nos adver-
sum te: faciemus illis iudicium et pugna-
mus tecum terra marique. ix.

Porro ubi audiuit demetrius quod cecidit nicanor et exercitus eius in prelio: apposuit bachidem et alchimum rursum mittere in iudeam et dextrum cornu cum illis. Et abierunt viam que ducit in galgala et castra posuerunt in massaloth que est in arbelis. et occupauerunt eam et peremerunt animas hominum multas. Et in mense primo anni centesimi et quinquagesimi et secundi: applicuerunt exercitum ad ierusalem. et surrexerunt et abierunt in beream .xx. milia virorum et duo milia equitum. Et iudas castra posuerat in laisa et tria milia viri cum eo electi. Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt: et timuerunt valde. Et multi subtraxerunt se de castris et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. Et vidit iudas quod defluxit exercitus suus et bellum urgebat eum: et confractus est corde quia non habebat tempus congregandi eos et dissolutus est. Et dixit hiis qui residui erant. Surgamus et eamus ad aduersarios nostros si poterimus pugnare aduersus eos. et auertebant eum dicentes. Non poterimus sed liberemus animas nostras modo et reuertamur ad fratres nostros et tunc pugnabimus aduersus eos. Nos autem pauci sumus. Et ait iudas. Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis. Et si appropiauit tempus nostrum moriamur in virtute propter fratres nostros et non inferamus crimen glorie nostre. Et mouit exercitus de castris et steterunt illis obuiam. Et diuisi sunt equites in duas partes et fundibalarii et sagittarii preibant exercitum et primi certaminis omnes potentes. Bachides autem erat in dextro cornu. Et proximauit legio ex duabus partibus. et clamabant tubis. Exclamauerunt autem et hii qui erant ex parte iude etiam ipsi et commota est terra a voce exercituum. Et commissum est prelium a mane usque ad vesperam. Et vidit iudas quod firmior est pars exercitus bachidis in dextris et conuenerunt cum ipso omnes constantes corde. et contrita est dextra pars ab eis et persecutus est eos usque ad montem azoti. Et qui in sinistro cornu erant viderunt quod contritum est dextrum cornu et secuti sunt post iudam et eos qui cum ipso erant a tergo. Et ingrauatum est prelium et ceciderunt vulnerati multi ex hiis et ex illis et iudas cecidit et ceteri fugerunt. Et ionathas et symon tulerunt iudam fratrem suum et sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in ciuitate modin. Et fleuerunt illum et planxerunt omnis populus israel planctu magno et lugebant dies multos et dixerunt. Quomodo cecidit potens qui saluum faciebat israel. Et cetera verba iude et bellorum et virtutum quas fecit et magnitudinis eius non sunt descripta. multa enim erant valde. Et factum est post obitum iude emerserunt iniqui in omnibus finibus israel et exorti sunt omnes qui operabantur iniquitatem. In diebus illis facta est fames magna valde et tradidit se bachidi omnis regio eorum cum ipsis. Et elegit bachides impios viros et constituit eos dominos regionis. Et exquirebant et perscrutabantur amicos iude et adducebant eos ad bachidem et vindicabat in illos et illudebat. Et facta est tribulatio magna in israel qualis non fuit ex die ex qua non est visus propheta in israel. Et congregati sunt omnes amici iude et dixerunt ionathe. Ex quo frater tuus iudas defunctus est vir similis ei non est qui exeat contra inimicos et bachidem et eos qui inimici sunt gentis nostre. Nunc itaque te elegimus hodie esse pro eo nobis in principem et ducem ad bellandum bellum nostrum. Et suscepit ionathas tempore illo principatum et surrexit loco iude fratris sui. Et cognouit bachides et querebat eum occidere. Et cognouit ionathas et symon et fratres eius et omnes qui cum eo erant. et fugerunt in desertum thecue. et consederunt ad aquam lacus asphar. Et cognouit bachides et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius trans iordanem. Et misit fratrem suum ducem populi et rogauit nabutheos amicos suos ut commendaret illis apparatum suum qui erat copiosus. Et exierunt filii iambri ex madaba et comprehenderunt iohannem et omnia que habebat et abierunt habentes ea. Post hec nunciatum est ionathe et symoni fratri eius quia filii iambri fa-

No de morte iude

al' zambri

ciunt nuptias magnas et ducunt sponsam ex
madaba filiam unius ex magnis prin-
cipibus chanaam cum ambitione magna.
Et recordati sunt sanguinis iohannis
fratris sui et ascenderunt et absconderunt se
sub tegumento montis. Et leuauerunt
oculos suos et uiderunt et ecce tumultus
et apparatus multus et sponsus processit
et amici eius et fratres eius obuiam illis
cum tympanis et musicis et armis mul-
tis. Et surrexerunt ad eos ex insidiis et
occiderunt eos. et ceciderunt multi uul-
nerati et residui fugerunt in montes
et acceperunt omnia spolia eorum. Et
conuerse sunt nuptie in luctum et uox
musicorum ipsorum in lamentum. Et in-
dicauerunt uindictam sanguinem fratris
sui et uersi sunt ad ripam iordanis. Et
audiuit bachides et uenit die sabbatorum
usque ad oram iordanis in uirtute multa.
Et dixit ad suos ionathas. Surgamus
et pugnemus contra inimicos nostros
non est enim hodie sicut heri et nudius
tertius. Ecce enim bellum ex aduerso aqua
uero iordanis hinc et inde et ripe et pa-
ludes et saltus et non est locus diuerten-
di. Nunc autem clamate in celum ut
liberemini de manu inimicorum uestro-
rum. Et commissum est bellum. Et ex-
tendit ionathas manum suam percutere
bachidem et diuertit ab eo retro. Et dissi-
liuit ionathas et qui cum eo erant in
iordanem et transnatauerunt ad eos
iordanem. Et ceciderunt de parte bachi-
dis die illa mille uiri. Et reuersi sunt
in ierusalem et edificauerunt ciuitates mu-
nitas in iudea. munitionem que erat
in iericho et in amaum et in bethoron
et in bethel et in tamnatha et phara
et topos muris excelsis et portis et seris.
Et posuit custodiam in eis ut inimici-
cias exercerent in israel. Et muniuit
ciuitatem bethsuram et gazaram et ar-
cem et posuit in eis auxilia et apparatum
escarum. Et accepit filios principum re-
gionis obsides et posuit eos in arce in
ierusalem in custodia. Et anno .c. l. iii. mense
secundo precepit alchimus destrui
muros domus sancte interioris. et des-
trui opera prophetarum. Et cepit destru-
ere. In tempore illo percussus est alchimus
et impedita sunt opera illius et obclu-
sum est os eius et dissolutus est paraly-

nec ultra potuit loqui uerbum et mandare
de domo sua. Et mortuus est alchimus
in tempore illo cum tormento magno.
Et uidit bachides quod mortuus est alchi-
mus et reuersus est ad regem et siluit
terra annis duobus. Et cogitauerunt omnes
iniqui dicentes. Ecce ionathas et qui
cum eo sunt in silencio habitant confiden-
tes. Nunc ergo adducamus bachidem
et comprehendet eos omnes in una noc-
te. Et abierunt et consilium ei dede-
[runt.] Et surrexit ut ueniret cum exercitu mul-
to. Et misit occulte epistolas sociis suis
qui erant in iudea ut comprehenderent
ionathan et eos qui cum eo erant. sed
non potuerunt quia innotuit eis consili-
um eorum. Et apprehendit de uiris re-
gionis qui principes erant malicie
uiros. et occidit eos. Et secessit ionathas
et symon et qui cum eo erant in beth-
bessen que est in deserto. et extruxit dirut[a]
eius et firmauerunt eam. Et cognouit
bachides et congregauit uniuersam mul-
titudinem suam et hiis qui de iudea
erant denunciauit. Et uenit et castra
posuit super bethbese et oppugnauit eam
dies multos et fecit machinas. Et re-
liquit ionathas simonem fratrem suum
in ciuitate et exiuit in regionem et ue-
nit cum numero et percussit odaren et
fratres eius et filios phaseron in taber-
naculis ipsorum et cepit cedere et crescere in
uirtutibus. Symon uero et qui cum eo
erant exierunt de ciuitate. et succenderunt
machinas. et pugnauerunt contra ba-
chidem. Et contritus est ab eis et affli-
xerunt eum ualde quoniam consilium
eius. et accessus eius erat inanis. Et ira-
[tus] contra uiros iniquos qui consilium
dederant ut ueniret in regionem ipsorum
multos ex eis occidit. Ipse autem cogita-
uit cum reliquis abire in regionem suam.
Et cognouit ionathas. et misit ad eum
legatos componere cum ipso pacem et
reddere ei captiuitatem. Et libenter
accepit. et fecit secundum uerba eius et
iurauit nichil se ei facturum mali
omnibus diebus uite eius. Et reddidit ei cap-
tiuitatem quam prius erat predatus
de terra iuda et conuersus abiit in terram
suam et non apposuit amplius ue-
nire in fines eius et cessauit gladius
ex israel. Et habitauit ionathas in

[M]achmas et cepit ionathas ibi iudicare
populum. et exterminavit impios ex
israel. .X.

Et anno .c. lx. ascendit alexander
antiochi filius qui cognominatus est
nobilis. et occupavit ptholomaidam. Et
receperunt eum et regnavit illic. Et audivit
demetrius rex et congregavit exer
citum valde copiosum et exivit obviam il[li]
in prelium. Et misit demetrius ad io
natham epistolam verbis pacificis ut
magnificaret eum. Dixit enim. Anticipe
mus pacem facere cum eo priusquam
faciat cum alexandro adversum nos. Re
cordabitur enim omnium malorum que fe
cimus ei et in fratrem eius et in gentem.
Et dedit ei potestatem congregandi
exercitum et fabricare arma et esse ipsum
socium eius et obsides qui erant in arce
iussit tradi ei. Et venit ionathas in ieru
salem et legit epistolas in auditu omnis po
puli et eorum qui erant in arce. Et ti
muerunt timore magno quoniam
audierunt quod dedit ei rex potestatem con
gregandi exercitum. Et traditi sunt io
nathe obsides et reddidit eos parentibus
suis. Et habitavit ionathas in ierlm
et cepit edificare et innovare civitatem.
Et dixit facientibus opera ut extruerent
muros et montem syon in circuitu lapi
dibus quadratis ad munitionem et ita
fecerunt. Et fugerunt alienigene qui
erant in munitionibus quas edificaverat
bachides et reliquit unusquisque locum
suum et abiit in terram suam. Tantum in
bethsura remanserant aliqui ex his qui
reliquerant legem et precepta dei. erat
enim hec eis ad refugium. Et audivit alex
ander rex promissa que promisit demetri
us ionathe. et narraverunt ei prelia et
virtutes quas ipse fecerat et fratres eius et la
bores quos laboraverant. et ait. Numquid
inveniemus aliquem virum talem? Et
nunc faciamus eum amicum et socium
nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei secundum
hec verba dicens. Rex alexander fratri io
nathe salutem. Audivimus de te quod
vir potens sis viribus et aptus es ut sis
amicus noster. Et nunc constituimus te
hodie summum sacerdotem gentis tue
et ut amicus regis voceris et misit ei
purpuram et coronam auream ut que
nostra sunt sentias nobiscum et conserves
amicitias ad nos. Et induit se ionathas
stola sancta septimo mense anno .c. lx. in
die sollempni scenophegie. Congregavit
exercitum et fecit arma copiosa. Et audivit
demetrius verba ista. et contristatus est nimis
et ait. Quid hoc fecimus quod preoccupavit
nos alexander apprehendere amicitiam iudeorum
ad munimen sui? Scribam et ego illis verba dep
recatoria et dignitates et dona: ut sint mecum in
adiutorio. et scripsit eis in hec verba. Rex de
metrius genti iudeorum salutem. Quoniam
servastis ad nos pactum et mansistis in
amicitia nostra: et non accessistis ad ini
micos nostros. Audivimus et gavisi sumus.
et nunc perseverate adhuc conservare ad nos
fidem. et retribuemus vobis bona pro his que
fecistis nobiscum. et remittemus vobis prestatio
nes multas. et dabimus vobis donationes
et nunc absolvo vos et omnes iudeos a tri
butis: et pretia salis indulgeo. et coronas
remitto et tertias seminis et dimidiam
partem fructus ligni quod est portionis mee
relinquo vobis ex hodierno die. et deinceps
ne accipiatur a terra iuda et a tribus civita
tibus que addite sunt illi ex samaria et ga
lilea: ex hodierna die et in totum tempus.
Et ierlm sit sancta et libera cum finibus
suis: et decime et tributa ipsius sint. Re
mitto et potestatem arcis que est in ierlm
et do eam summo sacerdoti: ut constituat in ea
viros quoscumque ipse elegerit qui custodi
ant eam: et omnem animam iudeorum que
captiva est a terra iuda in omni regno
meo. relinquo liberam gratis: ut omnes a
tributis solvantur. et pecorum suorum. et
omnes dies sollempnes et sabbata et
neomenie et dies decreti et tres dies an[te]
diem sollempnem sint dies isti omnes immu
nitates et remissionis omnibus iudeis qui
sunt in regno meo. Et nemo habebit po
testatem agere aliquid et movere nego
cia adversus aliquem eorum in omni cau
sa: et ut ascribantur ex iudeis in exercitu
regis ad .xxx. milia virorum: et dabuntur
illis copie ut oportet omnibus exercitibus
regis. et ex ipsis ordinabuntur qui sint in
munitionibus regis magni: et ex his consti
tuentur super negotia regni que aguntur
ex fide. et principes sint ex eis: et ambulent
legibus suis sicut precepit rex in terra iu
da: et tres civitates que addite sunt iu
dee ex regione samarie cum iudea reputen
tur: ut sint sub uno. et non obediant

Nota secunda epistola demetrij

et tres dies post diem solempnem

alie potestati : nisi summo sacerdoti. ptolomaidam et confines eius quas dedi donum sanctis qui sunt in ierlm̄ ad necessarios sumptus sanctorum. et ego singulis annis dabo. xv. milia siclorum argenti: de rationib; regis que me contingunt: Omne qd̄ reliquum fuit quod non reddiderant qui super negocia erant annis prioribz : et hoc dabunt in opera domus domus. Et super hec quinq̄ milia siclorum argenti que accipiebant de sanctorum ratione p singulos annos : et hec ad sacerdotes pertineant qui ministerio funguntur Et quicumq; fugerint in templum qd̄ est ierosolimis et in omnibz finibz eius ab noxii regi in omni negocio dimittātur et uniusa que sunt eis in regno meo libā habeant et ad edificanda uel restauranda opera sanctorum sumptus dabuntur de ratione regis, et ad construendos muros in iudea. Ut audiuit autem ionathas et populus sermones istos : non crediderunt eis nec receperunt eos quia recordati sunt malicie magne quā fecerat in israel : et tribulauerat eos ualde. et complacuit eis in alexandrum quia ipē fuerat eis princeps sermonum pacis : et ipī auxilium ferebant omnibz diebz. Et congregauit alexand̄ exercitum magnū et admouit castra contra demetrium et commiserunt prelium reges : et fugit exercitus demetrii et insecutus est eum alexander : et incubuit super eos. et inualuit prelium nimis donec occideret sol : et cecidit demetrius in illa die. Et misit alexand̄ ad ptolomeū regē egipti legatos secundum hec uba dicēs Quoniam regressus sum in regnū meū et sedi in sede parēm meorum et obtinui principatum et contriui demetrium et possedi regionē nr̄am et commisi cum eo. pugnam et contritus est ipē et castra ei⁹ a nobis : et sedemus in sede regni eius Et nunc statuamus ad inuicē amiciciā et da michi filiam tuam uxorem et ero gener tuus : et dabo tibi dona et dignitatem et respondit ptolomeus rex dicens Felix dies in qua reuersus es ad terram patrum tuorum : et sedisti in sede regni eorum. Et nunc faciā tibi que scripsisti sed occurre ptolomaidem ut uideamus nos inuicem : et spondeam tibi sicut dixisti. Et exiit ptolomeus de egipto ipē et cleopatra filia eius. et uenit ptolomaidē. Anno

Et ad extruendos muros ierlm̄ et communiendos in circuitu sumpt⁹ dabūt de ratione regis

rex

centesimo. lx. ii. Et occurrit ei alexan d̄ rex et dedit ei cleopatram filiam sua et fecit nuptias eius ptolomaide sicut reges in magna gloria. Et scripsit rex alexander ionathe ut ueniret obuiam sibi : et abiit cum gloria ptolomaidē Et occurrit ibi duobz regibus : et dedit illis argentum multum et aurum et dona : et inuenit graciam in conspectu eorum : et conuenerunt aduersus eum uiri pestilentes ex israel uiri in terpellantes aduersus eum : et non at tendit eos ad rex. et iussit spoliari ionathan uestimentis suis : et indui eum pur pura : et ita fecerunt. Et collocauit eum rex sedere secum. Dixitq; principibus suis ite cum eo in medium ciuitatis et pr dicate ut nemo interpellet aduersus eum de ullo negocio : nec quisquā ei moles tus sit de ulla ratione. Et factum est ut ui derunt qui interpellabant gloriam eius que predicabatur et opertum eum pur pura : fugerunt omnes. Et magnifi cauit eum rex : et scripsit eum inter pri mos amicos et posuit eum ducem et participem principatus. Et reuer sus ē ionathas in ierlm̄ cum pace et leti cia. In anno centesimo. lx. quinto : uenit demetrius filius demetrii a creta in terram patrum suorum : et audiuit alexander rex : et contristatus est ualde. et reuersus est antiochiam. Et constituit demetrius apollonium qui preerat celesirie et congregauit exerci tum magnum et accessit ad iamniam. Et misit ad ionathan summum sacer dotem dicens. Tu solus resistis nobis Ego autem factus sum in derisum et in obprobrium ppt̄ea quia tu potestatem exerces aduersum nos in montibus Nunc ergo si confidis in uirtutibus tu is descende ad nos in campum : et com paremus illic inuicem quia mecum est uirtus bellorum Interroga et disce quis sum ego : et ceteri qui auxilio sunt michi : qui et dicunt quia non pot stare pes uester ante faciem nostram quia bis in fugam conuersi sunt patres tui in terram suam et nunc quomodo poteris sustinere equitatum et exer citum tantum in campo ubi est lapis neq; saxum neq; locus fugiendi. Ut audiuit autem ionathas sermones

apollonii: motus est animo et elegit
decem milia virorum et exiit ab ierlm:
et occurrit symon et frater eius in ad
iutorium: et applicuerunt castra in iop
pen et exclusit eum a civitate quia custo
dia apollonii ioppe erat: et oppugnavit
eam. Et exterriti qui erant intra civitatem
aperuerunt ei. et obtinuit ionathas iop
pen. et audivit apollonius et admovit tria
milia equitum et exercitum multum et
abiit azotum tanquam iter faciens: et sta
tim exiit in campum eo quod haberet
multitudinem equitum et confideret
in eis. et insecutus est eum ionathas in
azotum et prelium commiserunt. et reli
quit apollonius in castris mille equites
post eos occulte. et cognovit ionatas quoniam
sunt insidie post se et circuierunt castra
eius: et iecerunt iacula in populum a
mane usque ad vesperam. Populus autem
stabat sicut preceperat ionatas et laborave
runt equi eorum. Et eiecit symon exerci
tum suum: et commisit contra legionem
equites enim fatigati erant. et contriti sunt
ab eo et fugerunt et qui dispersi sunt in
campum. fugerunt in azotum et intra
verunt in bethdagon idolum suum:
ut ibi se liberarent. et succendit ionathas
azotum et civitates que erant in circui
tu eius et accepit spolia eorum et tem
plum dagon et eos qui fugerunt in illud
succendit igni et fuerunt qui ceciderunt
gladio cum hiis qui succensi sunt: fere
octo milia virorum. Et movit inde io
nathas castra et applicuerunt ea ascha
lona. et exierunt de civitate obviam illi
in magna gloria. et reversus est ionathas
in ierusalem cum suis: habentibus spolia
multa et factum ut audivit alexander
sermones istos: addidit adhuc glorificare
ionatam et misit ei fibulam auream
sicut est consuetudo dari cognatis regum
et dedit ei accaron et omnes fines eius in
possessionem · XI ·

Et rex egypti congregavit exerci
tum sicut harenam que est ad horam ma
ris et naves multas. et querebat obtine
re regnum alexandri dolo: et addere illud
regno suo. Et exiit in syriam verbis paci
ficis et aperiebant ei civitates et occurrebant ei
quia mandaverat alexander rex exire ei
obviam eo quod socer suus esset. Cum
introiret autem civitatem ptolomeus
ponebat custodias militum in singulis
civitatibus. et appropinquavit azotum: osten
derunt ei templum dagon succensum igni
et azotum et cetera eius demolita et
corpora proiecta. et eorum qui cesi erant
in bello tumulos quos fecerant secus vi
am et narraverunt regi quia hec fecit
ionathas: ut invidiam facerent ei et
tacuit rex. et occurrit ionatas regi in iop
pen cum gloria: et invicem se salutave
runt et dormierunt illic et abiit ionatas
cum rege usque ad flumen qui vocabatur
eleutherus: et reversus est in ierlm. Rex
autem ptolomeus obtinuit dominium
civitatum usque seleuciam maritimam et
cogitabat in alexandrum consilia mala
Et misit legatos ad demetrium dicens.
Veni componamus inter nos pactum
et dabo tibi filiam meam quam habet alexan
der: et regnabis in regno patris tui. Pe
nituit enim me quod dederim illi filiam me
am: quesivit enim me occidere et invide
ravit eam propterea quod concupierat regnum
eius. et abstulit filiam suam: et dedit eam
demetrio et alienavit se ab alexandro
et manifeste facte sunt inimicicie eius
et intravit ptolomeus antiochiam et
imposuit duo diademata capiti suo.
egypti et asie. ptolomeus autem rex
erat in cilicia. illis temporibus quia
rebellabant qui erant in locis illis. Et
audivit alexander: et venit ad eum in
bello. et produxit ptolomeus rex exerci
tum: et occurrit ei in manu valida. et
fugavit eum. et fugit alexander in arabiam
ut ibi protegeretur. Rex autem ptolo
meus exaltatus est: et abstulit gabdiel
arabs caput alexandri. et misit ptolo
meo et rex ptolomeus mortuus est in
die tercia: et qui erant in municionibus
perierunt ab eis qui erant intra castra
et regnavit demetrius anno centesimo
lxvii. In diebus illis congregavit iona
thas eos qui erant in iudea: ut expugna
rent arcem que est in ierlm et fecerunt
contra eam machinas multas et abi
erunt quidam qui oderant gentem suam
viri iniqui ad regem et renunciaverunt
ei quod ionathas obsideret arcem. et
audivit iratus est: et statim venit pto
lomaidam et scripsit ionathe ne obsi
deret: sed occurreret sibi ad colloquium
festinato. ut audivit autem ionatas

vt

al' alexander

al' zebdiel

demetriu

iussit obsidere et elegit de senioribus israel
et de sacerdotibus et dedit se periculo. et ac
cepit aurum et argentum et vestem
et alia xenia multa et abiit ad regem
ptolomaidam et invenit gratiam in
conspectu eius et interpellabant adversus
eum quidam iniqui ex gente sua: et
fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante eum
fuerant et exaltavit eum ante con
spectum omnium amicorum eius: et
statuit ei principatum sacerdotii. et que
cumque habuit alia prius preciosa: et fecit
eum principem amicorum et postulavit io
nathas a rege: ut immunem faceret
iudeam et tres toparchias et samariam
et confines eius et promisit ei talenta
trecenta et consensit rex: et scripsit io
nathe epistolas de omnibus his hunc
modum continentes Rex demetrius
ionathe fratri salutem et genti iudeorum
Exemplum epistole quam scripsimus las
teni parenti nostro de vobis: misimus
ad vos ut sciretis. Rex demetrius las
theni parenti salutem. genti iudeorum a
micis nostris et conservantibus que iusta
sunt apud nos: decrevimus benefa
re propter benignitatem ipsorum quam
erga nos habent. Statuimus ergo
illis omnes fines iudee et tres civitates
lydam et ramathe que addite sunt
iudee ex samaria et omnes confines
earum. sequestrari omnibus sacrificanti
bus in ierosolimis pro his que ab eis
rex accipiebat per singulos annos: et pro
fructibus terre et pomorum: et alia que
ad nos pertinebant decimarum et tri
butorum: ex hoc tempore remittimus
eis. et areas salinarum et coronas
que nobis deferebantur omnia ipsis
concedimus et nil horum irritum erit
ex hoc et in omne tempus. Nunc ergo
curate facere horum exemplum et
detur ionathe et ponatur in sancto monte
et in loco celebri. et vidit demetrius rex
quod siluit terra in conspectu suo et nic
hil ei resistit: dimisit totum exercitum
suum unumquemque in locum suum
excepto peregrino exercitu: quem con
traxit ab insulis gentium et inimi
ci erant ei omnes exercitus patrum
eius. Trifon autem erat quidam par
tium alexandri prius et vidit quoniam om
nis exercitus murmurabat contra de

al' debelant

vi

metrium et venit ad emalchuel arabem
qui nutriebat antiochum filium alex
andri et assidebat ei: ut traderet eum ip
si: ut regnaret loco patris sui et renun
tiavit ei quanta fecit demetrius et
inimicitias exercituum eius adver
sum illum et mansit ibi diebus mul
tis. et misit ionatas ad demetrium re
gem ut eiceret eos qui in arce erant
in ierusalem et qui in presidiis erant quia
impugnabant israel. et misit deme
trius ad ionatham dicens. Non hec
tantum faciam tibi et genti tue sed glo
illustrabo te et gentem tuam cum
erit oportunum. Nunc ergo recte
ris si miseris viros in auxilium mihi
discessit omnis exercitus meus. et mi
sit ei ionathas tria milia virorum
fortium antiochiam. et venerunt
regem: et delectatus est rex in
tu eorum et convenerunt qui erant
de civitate centum viginti milia
virorum et volebant interficere re
et fugit rex in aulam et occupaverunt
qui erant de civitate itinera ci
tis: et ceperunt pugnare. et voca
rex iudeos in auxilium: et convene
runt omnes simul ad eum: et dis
si sunt omnes per civitatem et occide
runt in illa die centum milia homi
num et succenderunt civitatem et ce
perunt spolia multa in illa die: et li
beraverunt regem et viderunt qui e
rant de civitate quod obtinuissent iu
dei civitatem sicut volebant: et infir
mati sunt mente sua et clamaverunt
ad regem cum precibus dicentes Da
nobis dexteras et cessent iudei oppug
nantes nos et civitatem et proiece
runt arma et fecerunt
pacem et glorificati sunt iudei in con
spectu regis et in conspectu omnium
qui erant in regno eius et nominati
sunt in regno et regressi sunt in ie
rusalem habentes spolia multa. et
sedit demetrius rex in sede regni
et siluit terra in conspectu eius
mentitus est omnia quecumque dix
it et alienavit se ab ionatha: et non
retribuit ei secundum beneficia que
sibi tribuerat et vexabat eum val
de. Post hec autem reversus est trifon
et antiochus cum eo puer adol

...ius: et regnauit et imposuit sibi diade
ma. Et congregati sunt ad eum omnes
exercitus quos disperserat demetrius:
et pugnauerunt contra eum. et fugit
et terga uertit. et accepit trifon bestias
et obtinuit antiochiam. Et scripsit an
tiochus adolescens ionathe dicens.
Constituo te sacerdotium et constituo
te super quatuor ciuitates. ut sis de
amicis regis. et misit illi uasa aurea
in ministeria et dedit ei potestatem bi
bendi in auro. et esse in purpura. et
habere fibulam auream. et simonem
fratrem eius constituit ducem a ter
minis tyri usque ad fines egypti. Et
exiit ionathas et perambulabat trans
flumen ciuitates. Et congregatus est
ad eum omnis exercitus syrie in auxi
lium. et uenit ascalonem et occurrerunt
ei de ciuitate honorifice. et abiit inde
gazam. et concluserunt se qui erant
gaze. et obsedit eam et succendit que
erant in circuitu ciuitatis et preda
tus est eam. Et rogauerunt gazen
ses ionathan. et dedit eis dexteram
et accepit filios eorum obsides. et mi
sit illos in iherusalem et perambula
uit regionem usque ad damascum. Et
audiuit ionathas quia preuaricati
sunt principes demetrii in cades que
est in galilea cum exercitu multo:
uolentes eum remouere a negotio reg
ni. et occurrit illis. Fratrem autem suum
symonem reliquit intra prouinciam
et applicuit symon ad bethsuram et
expugnabat eam diebus multis. et con
clusit eos. Et postulauerunt ab eo dex
tras accipere et dedit illis. Et eiecit eos
inde et cepit ciuitatem et posuit in ea
presidium. Et ionathas et castra eius
applicuerunt ad aquam genesar: et an
te lucem uigilauerunt in campo asor.
Et ecce castra alienigenarum occurrit
in campo. et tendebant ei insi
dias in montibus. Ipse autem occurrit
ex aduerso. Insidie uero exsurrexerunt
de locis suis: et commiserunt prelium
et fugerunt qui erant ex parte iona
the omnes: et nemo relictus est ex
eis nisi mathathias filius absolomi
et iudas filius chalfi princeps mili
cie exercitus. et scidit ionathas uesti
menta sua. et posuit terram in capite
suo et orauit. et reuersus est ad eos in pre
lium et conuertit illos et pugnauerunt
et uiderunt qui fugiebant partis illius
et reuersi sunt ad eum. et insequebantur
cum eo usque cades ad castra sua. et per
uenerunt usque illuc: et ceciderunt de
alienigenis in die illo tria milia uiro
rum et reuersus est ionathas in ieru
salem. Et uidit ionathas quia tempus
eum iuuat. XII.

Et elegit uiros et misit romam sta
tuere et renouare cum eis ami
ciciam. et ad spartiatas et ad alia loca mi
sit epistolas secundum eandem formam
et abierunt romam et intrauerunt in
curiam. et dixerunt. Ionathas summus
sacerdos et gens iudeorum miserunt nos
ut renouetis amiciciam et societatem
secundum pristinum et dederunt illis e
pistolas ad ipsos per loca. ut deducerent
eos in terram iuda cum pace. et hoc est
exemplum epistolarum quas scripsit
ionathas spartiatis. Ionathas sum
mus sacerdos et seniores gentis et
sacerdotes et reliquus populus iudeo
rum. Spartiatis fratribus salutem. Iam
pridem misse erant epistole ad oniam
summum sacerdotem a dario qui
regnabat apud uos. quia fratres nostri
estis sicut rescriptum continet quod
subiectum est. Et suscepit onias
uirum qui fuerat missus cum hono
re. et accepit epistolas quibus signi
ficabatur de societate et amicitia.
Nos cum nullo horum indigeremus
habentes solatio sanctos libros qui
sunt in manibus nostris maluimus mit
tere ad uos renouare fraternitatem
et amiciciam. ne forte alieni efficia
mur a nobis. Multa enim tempora
transierunt. ex quo misistis ad nos
Nos ergo in omni tempore sine inter
missione in diebus sollempnibus et ceteris
quibus oportet: memores sumus uestri in
sacrificiis que offerimus et in obser
uationibus sicut fas est. et decet memi
nisse fratrum. Letamur itaque de gloria
uestra. Nos autem circumdederunt mul
te tribulationes et multa prelia. et im
pugnauerunt nos reges. qui sunt
in circuitu nostro. Noluimus ergo uobis
molesti esse neque ceteris sociis. et
amicis nostris in hiis preliis. Habuimus

Ionathas
in fugam
Al' h' c. xii. Et uidit
al' uegebat
eos
XII
al' spartiatas
al' renouemus

enim de celo auxilium et liberati sumus
et humiliati sunt inimici nostri. Ele
gimus itaque numenium antiochi
et antipatrum iasonis filium. et mi
simus ad romanos renovare cum
eis amicitiam et societatem pristinam.
Mandavimus itaque eis ut veniant
etiam ad vos. et salutent vos et red
dant vobis epistolas nostras de innova
tione fraternitatis nostre. et nunc be
nefacietis respondentes nobis ad
hec. et hoc rescriptum epistolarum
quod miserat onias rex spartiatarum.
Onias ionathe sacerdoti magno sal.
Inventum est de scriptura de sparcia
tis et iudeis quoniam sunt fratres et quia
sunt de genere habraham. et nunc ex
quo hec cognovimus benefacitis scri
bentes nobis de pace vestra. Sed et nos
rescripsimus vobis. Pecora vestra et
possessiones vestre nostre sunt et vestre
nostre. Mandavimus itaque hec nun
tiare vobis. Et audivit ionathas quoniam
egressi sunt principes demetrii cum
exercitu multo supra quam prius pug
nare adversus eum et exiit ab ierusalem
et occurrit eis in amathite regione.
Non enim dederat eis spatium ut in
grederentur regionem eius et misit
speculatores in castra eorum et rever
si renuntiaverunt quia constituunt
supervenire illis nocte. Cum occidisset
autem sol precepit ionathas suis vi
gilare et esse in armis paratos ad pug
nam tota nocte et posuit custodes per
circuitum castrorum et adversarii au
dierunt quia paratus est ionathas cum
suis in bello. et timuerunt et formida
verunt corde suo et accenderunt focos
in castris suis. Ionathas autem et qui
cum eo erant non cognoverunt usque
in mane. Videbant enim lumina
na ardentia et secutus est ionathas et
non comprehendit eos. transierant enim
flumen eleutherum. Et divertit iona
thas ad arabas qui vocabantur zabadei
et percussit eos et accepit spolia eorum et
iunxit et venit damascum. et perambu
lavit omnem regionem illam. Simon
autem exiit et venit usque ad ascalonam
et ad proxima presidia. et declinavit in
ioppen et occupavit eam. Audivit enim
quod vellent presidium tradere partibus

demetrii et posuit ibi custodes ut custo
dirent eam. Et reversus est ionathas
et convocavit seniores populi
~~vocavit seniores populi~~ et cogitavit
cum eis edificare presidia in iudea
et edificare muros in ierusalem et
exaltare altitudinem magnam inter
medium arcis et civitatis ut sepa
raret eam a civitate. ut esset sin
gulariter. et neque emant neque ven
dant. et convenerunt ut edificarent
civitatem. et conciderunt murum qui
erat super torrentem ab ortu
et reparavit eum qui vocatur caph
tetha. et simon edificavit adida in
sephela. et munivit eam et posuit
portas et seras. Et cum cogitasset
trifon regnare asie et assumere dia
dema et extendere manum in an
tiochum regem. Timens ne forte
non permitteret eum ionathas sed
pugnaret adversus eum querebat
comprehendere eum et occidere. Et ex
surgens abiit in bethsan. et exivit
ionathas obviam ei cum xl milibus
virorum electorum in prelium et venit
bethsan. et vidit trifon quia venit
ionathas cum exercitu multo ut
extenderet in eum manus. et timuit
et excepit eum cum honore et commen
davit eum omnibus amicis suis et
dedit ei munera. Et precepit exer
citibus suis ut obedirent ei sicut sibi.
Et dixit ionathe ut quid vexasti
universum populum cum bellum
nobis non sit. Et nunc remitte eos
in domos suas. Elige autem tibi
viros paucos qui tecum sint et
veni mecum ptolomaidam et tra
dam illam tibi. et reliqua presidia
et exercitum et universos prepo
sitos negotii. et conversus abibo.
Propterea enim veni. Et credidit
ei et fecit sicut dixit et dimisit exer
citum. et abierunt in terram iu
da. Retinuit autem secum tria mi
lia virorum ex quibus remisit in ga
lileam duo milia. mille autem ve
nerunt cum eo. Ut intravit autem
ionathas ptolomaidam clauserunt
[illegible] portas ptolomenses et com
prehenderunt eum et omnes qui
cum eo intraverant in gladio [illegible]

exercitum: et misit trifon exercitum et
equites in galileam et in campū mag
num: ut pderet omnes socios iona
the. at illi cum cognovissent quia com
prehensus est et periit et omnes qui
cum eo erant. hortati sunt semetipsos
et exierunt parati in prelium. et vide
tes hii qui insecuti fuerant quia pro
anima res est illis reversi sunt. Illi
autem venerunt omnes cum pace in
terram iuda et planxerunt ionathā
et eos qui cum ipso erant valde et luxit
israel luctu magno. et quesierunt oēs
gentes que erant in circuitu eorum
conterere eos. Dixerunt enim. Non
habent principem et adiuvantē. Nunc
ergo expugnemus et tollamus
de hominibus memoriam eorum. xiii.

Et audivit simon quod
congregavit trifon exercitum
copiosum ut veniret in terrā iuda et
attereret eam. videns quia in tremore
populus est et timore. ascendit ierlm
et congregavit populum et hortans
dixit. Vos scitis quanta ego et fres mei
et domus pris mei fecimus pro legi
bus et pro sanctis prelia. et angus
tias quales vidimus. Horum gra
perierunt fratres mei omnes p isrl.
et relictus sum ego solus et nunc nō
michi contingat parcere anime mee
in omni tempore tribulacionis. Non
enim melior sum fratribus meis. Vin
dicabo itaque gentem meam et sancta
natosque nros et uxores. quia congre
gate sunt universe gentes conterere
nos inimicicie gratia et accensus est
populus spūs populi simul ut audi
vit verba ista et responderunt voce
magna dicentes. Tu es dux nostr.
loco iude et ionathe fris tui. pugnare
prelium nrm. et omnia quecumque
dixeris nobis faciemus. et congregās
omnes viros bellatores acceleravit
omnes muros ierusalem con
summare et munivit eā in gyro
et misit ionathan filium absolo
mi et cum eo exercitum novum
in ioppen. et eiectis his qui erant
in ea. mansit illic ipse. Et movit
trifon a ptolomaida cum exerci
tu multo ut veniret in terrā iude
et ionathas cum eo in custodia. Sy

mon autem applicuit in addus contra
faciem campi. et ut cognovit trifon qā
surrexit symon in loco ionathe fratris
sui. et quia commissurus erat cum eo
prelium. misit ad eum legatos dicens
Pro argento quod debebat frater tuus
ionathas in racione regis detinuimus
eum. et nunc mitte argenti talenta
centum et duos filios eius obsides
ut non dimissus fugiat a nobis: et
remittemus eum. et cognovit symō
quia cum dolo loqueretur secum: iussit
tamen dari argentum et pueros.
ne inimicitiam magnam sumeret
ad isrl populum dicentem. Quia nō
misit ei argentum et pueros propterea
periit. Et misit pueros et centum ta
lenta. et mentitus est et nō dimisit
ionathan. Et post hec venit trifon
intra regionem ut contereret eam
et gyraverunt p viam que ducit ador
et symon et castra eius ambulabant in om
nem locum quocumque ibant. Qui autem
in arce erant. miserunt ad trifonē
legatos ut veniret festinanter p deser
tum et mitteret illis alimonias. Et
paravit trifon omnem equita
tum. ut veniret illa nocte. Erat
enim nix valde multa. et nō venit
in galadithim et cum appropiasset
bascama. occidit ionathan et filios
eius illuc convertit trifon: et abiit
in terram suam. Et misit symon.
et accepit ossa ionathe fratris sui et se
pelivit ea in modin civitate patrū
eius. Et planxerunt eum omnis isrl
planctu magno. et luxerunt eū dies
multos. et edificavit simon super
sepulchrum patris sui et fratrū suorum
edificium altum visu lapide polito
retro et ante et statuit vii pyrami
das unam contra unam. patri et matri
et quatuor fratribus. et his circumpo
suit columnas magnas. et super colū
nas arma ad memoriā eternam. et
iuxta arma naves sculpsit que vide
rentur ab hominibus navigantibus
mare. hoc est sepulchrum quod fe
cit in modin usque in hunc diem.
Trifon autem cum iter faceret cum an
thioco rege adolescente dolo occidit
eum. et regnavit loco eius: et impo
suit sibi diadema asie. et fecit plagā

al' sculptas

magnam in terra. et edificavit Symon
presidia in iudea muniens ea turribus
excelsis et muris magnis et portis
et seris. et posuit alimenta in muni
tionibus. et elegit Symon viros. et misit
ad demetrium regem ut faceret re
missionem regioni: quia actus omnes
trifonis per direptionem fuerant
gesti. et demetrius rex ad verba ista
respondit ei. et scripsit epistolam
talem. Rex demetrius Simoni sum
mo sacerdoti et amico regum et seni
oribus et genti iudeorum. Salutem. Coro
nam auream et bacen quam mi
sistis suscepimus parati sumus facere vobis
cum pacem magnam. et scribere pre
positis regis remittere vobis que
indulsimus. Quecumque enim consti
tuimus vobis constant: munitio
nes quas edificastis sint vobis. Re
mittimus quoque ignorantias et
peccata usque in hodiernum diem: et
coronam quam debebatis. et siquid
aliud erat tributarium in ierusalem:
iam non sit tributarium. et si qui ex vo
bis apti sunt conscribi inter nostros
conscribantur: et sit inter nos pax.

XIIII

Anno centesimo .lxx. ablatum est iugum
gentium ab israel. Et cepit popu
lus israel scribere in tabernaculis
et gestis publicis anno primo sub
Simone summo sacerdote magno
duce et principe iudeorum. In diebus
illis Symon applicuit ad gazam
et circumdedit eam castris. et fecit
machinas et applicuit ad civitatem
et percussit turrim unam et compre
hendit eam. et qui erant in
tra machinam et civitatem. et factus
est motus magnus in civitate et ascen
derunt qui erant in civitate cum uxo
ribus et filiis supra murum scissis tu
nicis suis. et clamaverunt voce ma
gna postulantes a Symone dextras si
bi dari et dixerunt. Non nobis reddas
secundum malicias nostras. sed secundum
misericordias tuas. et serviemus tibi. et flexus
Symon non debellavit eos. eiecit ta
men eos de civitate et emundavit e
des in quibus fuerant simulacra. et
tunc intravit in eam cum ymnis be
nedicens dominum. et abiecta ab ea omni

immunditia: collocavit in ea viros qui
legem facerent et munivit eam et fe
cit sibi habitationem. Qui autem erant
in arce ierusalem. prohibebantur egre
di et ingredi regionem et emere
ac vendere et esurierunt valde et mul
ti ex eis fame perierunt et clamaverunt
ad Symonem ut dextras acciperent et
dedit illis et eiecit eos inde et mun
davit arcem a contaminationibus
et intraverunt in eam tercia et vicesi
ma die secundi mensis. Anno centesimo
septuagesimo primo cum laude
et ramis palmarum et cinyris et cymba
lis et nablis et ymnis et canticis quia
contritus est inimicus magnus ex
israel. et constituit ut omnibus annis
agerentur dies hii cum leticia.
Et munivit montem templi qui
secus arcem. et habitavit ibi ipse et qui
cum eo erant. Et vidit Symon
Iohannem filium suum quod vir
fortis esset et posuit eum ducem vir
tutum universarum et habitavit in gaza
ris. Anno centesimo lxx secundo con
gregavit rex demetrius exercitum
suum et abiit in mediam ad contrahen
da sibi auxilia ut expugnaret triphonem.
Et ut audivit arsaces rex persidis
die qua intravit demetrius confines
suos: misit unum et adduceret eum
ad se et abiit et percussit castra deme
trii et comprehendit eum et adduxit
eum ad arsacem et posuit eum in custo
dia. Et siluit terra iuda omnibus
diebus Simonis. et quesivit bona genti
sue et placuit illis potestas eius et
gloria eius omnibus diebus. et cum omni
gloria sua accepit ioppen in portum
et fecit introitum in insulis maris.
et dilatavit fines gentis sue et obti
nuit regionem. Et congregavit
captivitatem multam. et dominatus
est gazare et bethsure et arcis et abstulit
immundicias ex ea. et non erat qui
resisteret ei et unusquisque colebat
terram suam cum pace et terra da
bat fructus suos et ligna camporum
fructum suum. Seniores in plateis
sedebant et de bonis terre tractabant
et iuvenes induebant se gloria
et stolis belli. Civitatibus tribuebat
alimonias et constituebat eas

al' iudee

Re° epistola demetrii regis ad Symonem

al' suscepimus

al' ad

essent vasa munitionis : quoadusque
nominatum est nomen glorie eius
usque ad extremum terre. Fecit pacem
super terram : et letatus est israel leti
cia magna. et sedit unusquisque sub
vite sua et sub ficulnea : nec erat
qui eos terreret : defecit impugnans
eos super terram. Reges contriti sunt
in diebus illis. et confirmavit omnes
humiles populi sui et legem exqui
sivit : et abstulit omnem iniqui
et malum. Sancta glorificavit et mul
tiplicavit vasa sanctorum. Et auditum
est rome quia defunctus est iona
thas : et usque in spartiam : et contri
stati sunt valde. Ut autem audierunt
quod symon frater eius factus esset
summus sacerdos loco eius et ipse
obtineret regionem et civitates in
ea : scripserunt ad eum tabulis
ereis ut renovarent amicicias et
societatem. quam fecerunt cum
iuda et ionatha fratribus eius. Et
lecte sunt in conspectu ecclesie in ierlm.
Et hoc exemplum epistolarum quas
miserunt spartiate. Spartianorum
principes et civitates. simoni sacer
doti magno et senioribus et sacerdo
tibus et reliquo populo iudeorum
fratribus. salutem. Legati qui missi sunt
ad populum nostrum : nunciaverunt
nobis de vestra gloria et honore ac le
ticia et gavisi sumus in introitu eorum :
et scripsimus que ab ipsis erant dic
ta in conciliis populi sic. Numenius
antiochi et antipater iasonis filius
legati iudeorum venerunt ad nos re
novantes nobiscum amiciciam
pristinam. Et placuit populo ex
cipere viros gloriose : et ponere ex
emplum sermonum eorum in se
gregatis populi libris. ut sit ad
memoriam populo spartiatarum.
Exemplum autem horum scripsi
mus simoni magno sacerdoti. Post
hec autem misit simon numenium
romam habentem clipeum aureum
magnum pondo mnarum. mille
ad statuendam cum eis societatem.
Cum audisset autem populus ro
manus sermones istos : dixerunt.
Quam graciarum actionem red
demus simoni et filiis eius? Resti
tuit enim ipse fratres suos : et expug
navit inimicos israel ab eis. Et
statuerunt ei libertatem et descrip
serunt in tabulis ereis. et posuerunt
in titulis in montem syon. Et hoc est
exemplum scripture. Octava de
cima die mensis elul. Anno cente
simo septuagesimo secundo anno
tercio sub simone sacerdote magno :
in asaramel in conventu magno
sacerdotum et populi et principum
gentis et seniorum regionis nota fac
ta sunt. hec quoniam frequenter facta
sunt prelia in regione nostra. Symon
autem mathathie filius ~~eius~~ ex filiis
iarib et fratres eius dederunt se periculo
et restiterunt adversariis gentis
sue : ut starent sancta ipsorum et lex et
gloria magna glorificaverunt
gentem suam : et factus est illis
sacerdos magnus : et ad positus
est ad populum suum. Et volue
runt inimici eorum calcare et atte
rere regionem ipsorum et extende
re manus in sancta eorum. Tunc
restitit symon et pugnavit pro
gente sua : et erogavit multas
pecunias et armavit viros virtu
tis gentis sue et dedit eis stipendia.
Et munivit civitates iudee et
bethsuram que erat in finibus iu
dee. ubi erant arma hostium antea
et posuit illic presidium viros iude
os. Et ioppen munivit que erat
ad mare et gazaram que est in fi
nibus azoti : in qua hostes antea
habitabant. Et collocavit illic
iudeos et quecumque apta erant.
ad correpcionem eorum posuit
in eis. Et vidit populus actum
simonis et gloriam quam cogi
tabat facere genti sue : et posue
runt eum ducem suum et prin
cipem sacerdotum eo quod ipse fe
cerat hec omnia : et iusticiam
et fidem quam conservavit genti
sue. Et exquisivit omni modo
exaltare populum suum et in
diebus eius prosperatum est
in manibus eius. ut tollerentur
gentes de regione ipsorum qui
in civitate david erant in ierlm
in arce de qua procedebant et conta
minabant omnia que in circui
tu sanctorum sunt : et inferebant pla

al' sctm
Et congregavit Jonathas gentem suam
al' scm

gam magnam ciuitati. Et collo-
cauit in ea uiros iudeos tutamē-
tum regionis et ciuitatis et exal-
tauit muros in ierusalem. Et
rex demetrius statuit illi summū
sacerdotium. secundum hec fecit
eum amicum suum et glorificaue-
rit eum gloria magnā. Audi-
uit. n. qd' appellati sunt iudei a
romanis amici et socij et fr̄es: et
quia susceperunt legatos simonis
et quia iudei et sacerdotes eorum (gloriose)
consenserunt eum esse ducem
suum et summum sacerdotem in
eternum. donec surgat pph'a fi-
delis: et ut sit sup eos dux et ut
cura esset illi pro sc̄is et ut cōsti-
tueret ppositos super opera eorum
et super regionem et super arma
et super p̄sidia. et cura sit illi de
sc̄is et ut audiatur ab hominibȝ:
et scribantur in nomine eius om-
nes conscriptiones in regione
et ut operiatur purpura et auro.
et ne liceat ulli ex populo et ex sa-
cerdotibus irritum facere aliquid
horum et contradicere his q̄ ab
eo dicuntur: aut conuocare
conuentum in regione sin ipso
et uestiri purpura: et uti fibula
aurea. Qui autē fecerit extra
hec aut irritum fecerit. aliquid (nl' aliquid)
horum reus erit. Et complacu-
it omni populo statuere simonē
et facere secundum uerba ista.
Et suscepit symon et placuit
ut summo sacerdotio fungere-
tur et esset dux et princeps gen-
tis iudeorum et sacerdotum et p̄esset
omnibus. Et scripturam is-
tam dixerunt ponere in tabulis
ereis. Et ponere eas in peribolo
sc̄orum in loco celebri. Exemplū
autem eorum. ponere in erario.
ut habeat symon et filij eius.

Hic. c. xv.

Et misit rex anthiochus
filius demetrij ep'las ad insu-
las maris simoni sac'doti et
principi gentis iudeorum et
uniuerse genti et erant conti-
nentes hunc modum. Rex
anthiochus simoni sacerdoti
magno et genti iudeorum
salutem. Quoniam quidem pestilentes ob-
tinuerunt regnum patrum nostro-
rum: uolo autē uindicare regnum et
restituere illud sicut erat ante
electam feci multitudinem ex-
ercitus. et feci naues bellicas.
Volo autem procedere per regio-
nes ut ulciscar in eos qui cor-
ruperunt regionem nostram et
qui desolauerunt ciuitates mul-
tas in regno meo: Nunc ergo
statuo tibi omnes oblationes que
remiserunt tibi ante me reges
et quecumqȝ alia dona remise-
runt tibi: et permitto tibi face-
re percussuram proprij numisma-
tis in regione tua. Ierusalem au-
tem sc̄am esse et liberam. et om-
nia arma que fabricata sunt
et presidia que construxisti
tenes maneant tibi. Et om-
ne debitum regium et que fu-
tura sunt regia ex hoc et in to-
tum tempus remittuntur tibi. Cum
autem obtinuerimus regnum
nostrū glorificabimus te et gen-
tem tuam. et templum glo-
ria magna ita ut manifestetur
gloria u̇ra in uniuersa terra. Anno
centesimo. lxxiiij. exijt anthio-
chus in terram patrum suorum et con-
uenerunt ad eum omnes exer-
citus ita ut pauci relicti essent
cum trifone. Et insecutus est
eum anthiochus rex: et uenit
doram fugiens per maritimam.
Sciebat. n. qd' congregata
in eum mala. et reliquit eum
exercitus. Et applicuit an-
thiochus super doram cum cen-
tum milibȝ uirorum belligeratorum et
viij. milibȝ equitū. et circuiuit
ciuitatem: Et naues a mari
accesserunt. et uexabant ciui-
tatem a terra et mari et nemi-
nem sinebant egredi neqȝ ingredi.
Venit autē numenius et qui
cum eo fuerunt ab urbe roma ha-
bentes ep'las regibus et regionibus
scriptas in quibus continebatur
hec: Lucius consul romanorum
ptolomeo regi salutem. Legati iudeo-
rum uenerunt ad nos amici nostri
renouantes pristinam amicitiam
et societatem missi a simone

principi sacerdotum et populo iudeorum. Attulerunt autem et clipeum aureum mnarum mille. Placuit itaque nobis scribere regibus et regionibus: ut non inferant illis mala neque impugnent eos et civitates eorum et regiones eorum: et ut non ferant auxilium pugnantibus adversum eos. Visum est autem nobis accipere ab eis clipeum. Si qui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos: tradite symoni principi sacerdotum ut vindicet in eos secundum legem suam. Hec eadem scripta sunt demetrio regi et attalo et arabe et arsacei et in omnes regiones et samsame et spartanis et delo et myndo et sycionem et caryam et samum et pamphiliam et lyciam et alicarnasum et rhodum et phaselida et coo et sydem et arado et gortinam et gnidum et cyprum et cyrenen. Exemplum autem eorum scripserunt simoni principi sacerdotum et populo iudeorum. Antiochus autem rex applicuit castra in doram secundo admovens ei semper manus et machinas faciens et conclusit trifonem ne procederet. Et misit ei simon duo milia virorum electorum in auxilium: et argentum et aurum et vasa copiosa. Et noluit ea accipere sed rupit omnia que pactus est cum eo antea et alienavit se ab eo. Et misit ad eum anthenobium unum de amicis suis ut tractaret cum ipso dicens. Vos tenetis ioppen et gazaram et arcem que est in ierusalem civitates regni mei. Fines earum desolastis: et fecistis plagam magnam super terram et dominati estis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite civitates quas occupastis: et tributa locorum quibus dominati estis extra fines iudee. Sin autem date pro eis illis quingenta talenta argenti et exterminii quod exterminastis et tributorum civitatum alia talenta quingenta. Sin autem veniemus et expugnabimus vos. Et venit anthenobius amicus regis in ierusalem: et vidit gloriam simonis et claritatem in auro et argento et apparatum copiosum: et obstupuit et retulit ei verba regis. Et respondit symon et dixit ei. Neque alienam terram sumpsimus: neque aliena detinemus sed hereditatem patrum nostrorum que ab inimicis nostris iniuste aliquo tempore possessa est. Nos vero tempus habentes: vindicavimus hereditatem patrum nostrorum. Nam de ioppe et gazara que expostulas: ipsi faciebant in populo plagam magnam et in regione nostra. Horum damus talenta centum. Et non respondit ei verbum. Reversus autem cum ira ad regem: renunciavit ei verba ista et gloriam simonis et universa que vidit et iratus est rex ira magna. Trifon autem fugit navi in orthosayda. et constituit rex cendebeum ducem maritimum et exercitum equitum et peditum dedit illi et mandavit illi movere castra contra faciem iudee et mandavit ei edificare cedronem et obstruere portas civitatis et debellare populum. Rex autem persequebatur trifonem. Et pervenit cendebeus iamniam: et cepit irritare plebem et conculcare iudeam et captivitare populum et interficere et edificare cedronem. Et collocavit illic equites et exercitum: ut egressi perambularent viam iudee sicut constituit ei rex.

al' athenobius

Athenonius. al' athenobius

Al' hic. c. xvi.

¶ Et ascendit iohannes de gazaris et nunciavit symoni patri suo que fecit cendebeus in populo ipsorum. Et vocavit simon duos filios suos seniores iudam et iohannem et ait illis. Ego et fratres mei et domus patris mei expugnavimus hostes israel ab adolescentia usque in hunc diem: et prosperatum est in manibus nostris liberare israel aliquotiens. Nunc autem senui: sed estote loco meo et fratris mei. et egressi pugnate pro gente nostra. Auxilium vero de celo vobiscum sit. Et ele

al' fuit fris mei

git de regione xx milia virorum bel
ligator ⁊ equites: et profecti sūt
ad cendebeum. ⁊ dormierunt in
modin. Et surrexerunt mane
et abierunt in campū. Et ecce ex
ercitus copiosus in obviam illis pe
ditum ⁊ equitum: ⁊ fluvius tor
rens erat inter medium ipsorū.
Et admovit castra contra fa
ciem eorum ipse et populus eius
Et vidit populum trepidantē
ad transfretandum torrentem:
et transfretavit primus. Et vi
derunt eum viri ⁊ transierunt
post eum ⁊ divisit populum et
equites in medio peditum. Erat
autem equitatus adversariorū
copiosus nimis. Et exclamave
runt tubis sacris: ⁊ in fugam
conversus est cendebeus ⁊ castra
eius. Et ceciderunt ex eis mul
ti vulnerati: Residui autem fu
gerunt in munitionem. Tunc
vulneratus est iudas frater io
hannis. Johannes autem inse
cutus est eos donec venit cedro
nam quā edificavit. Et fugerūt
usq; ad turres que erant in agris
azoti ⁊ succendit eas igni. Et
ceciderunt ex illis duo milia vi
rorum: et reversus ē ī iudeam
in pace. Et ptolomeus filius
abobi constitutus erat dux ī
campo iherricho: et habebat
argentum et aurum multum.
Erat enim gener summi sacerdo
tis. Et exaltatum est cor eius
⁊ volebat obtinere regionem.
⁊ cogitabat dolum adversus sy
monem ⁊ filios eius ut tolleret
eos. Symon autem ꝑambu
lans civitates que erant in re
gione iudee ⁊ sollicitudinem ge
rens earum descendit iherricho
ipse ⁊ matathias filius eius et
iudas: Anno centesimo. lxxvij.
mense xi. hic mensis sabath.
Et suscepit eum filius abobi in
munitiunculam q̄ vocatur
doc cum dolo. quam edificavit
et fecit eis convivium magnū
Et abscondit illic viros: ⁊ cū
inebriatus esset symon ⁊ filij ei
surrexit ptolomeus cum suis
et sumpserunt arma sua ⁊ intra
verunt in convivium ⁊ occiderūt
eum. ⁊ duos filios eius et quos
dam pueros eius. Et fecit decep
tionem magnam in israel. et
reddidit eis mala pro bonis. Et
scripsit hec ptolomeus ⁊ misit
regi ut mitteret exercitum in auxi
lium ⁊ traderet regionem ci
vitatem eorum ⁊ tributa. Et mi
sit alios in gazaram tollere io
hannem. et tribunis misit epistolas
ut venirent ad se ⁊ daret eis ar
gentum ⁊ aurum ⁊ dona. Et
alios misit occupare ierusalem
et montem templi. Et precur
rens quidam nunciavit iohan
ni in gazara. quia periit pa
ter eius et fratres eius: ⁊ quia mi
sit te quoq; interfici. Ut audi
vit autem vehementer expavit
: ⁊ comprehendit viros qui ve
nerant perdere eum et occidit
eos: Cognovit enim quia que
rebant eum perdere et cetera ser
monum iohannis ⁊ bellorum et
et bonarum virtutum quibus
fortiter gessit et edificij muro
rum quos extruxit ⁊ rerum gestarū
eius: Ecce hec scripta sunt in
libro dierum sacerdotij eius.
Ex quo factus est princeps sa
cerdotum post patrem suum.

Explicit liber machabeorum primus

Incipit liber secundus machabeorum

Fratribus qui sunt per egiptum iu
deis. salutem dicunt fratres
qui sunt in ihe
rosolimis iu
dei et qui in regione
iudea et pacem bonam. Be
nefaciat vobis deus: et memi
nerit testamenti sui quod ad abra
ham ⁊ ysaac ⁊ iacob. locutus est
servorum suorum fidelium. Et
det vobis cor omnibus ut co
latis eum et faciatis eius vo
luntatem corde magno et ani
mo volenti. Adaperiat cor
vestrum in lege sua ⁊ in preceptis
suis: et faciat pacem. Ex

diat orationes vestras et reconci-
lietur nobis: nec nos deserat in
tempore malo. Et nunc hic sumus
orantes pro nobis. Regnante de-
metrio anno centesimo .lxix. nos
iudei scripsimus vobis in tribula-
tione et impetu qui supervenit
nobis in istis annis ex quo reces-
sit iason a sancta terra et a regno. Por-
tam succenderunt et effuderunt
sanguinem innocentem. Et
oravimus ad dominum et ex-
auditi sumus et obtulimus sa-
crificium et similaginem et accen-
dimus lucernas: et proposuimus
panes. Et nunc frequentate
dies scenophegie mensis casleu
anno centesimo octogesimo oc-
tavo. Populus qui est ierosoli-
mis et in iudea senatusque et
iudas aristobolo magistro ptolo-
mei regis qui est de genere chris-
torum sacerdotum et his qui in egyp-
to sunt iudeis salutem et sanitatem.
De magnis periculis a deo libera-
ti magnifice gratias agimus ipsi
utpote qui adversus talem di-
micavimus regem. Ipse enim ebullire
fecit de perside eos qui pugnaverunt
contra nos et sanctam civitatem.
Nam cum in perside esset dux ipse
et cum ipso immensus exerci-
tus: cecidit in templo nanee con-
silio decepti sacerdotis nanee. Et-
enim cum eo habiturus venit ad
locum antiochus et amici eius.
et ut acciperet pecunias multas
dotis nomine. Cumque proposuis-
sent eas sacerdotes nanee et ip-
se cum paucis ingressus esset in-
tra ambitum fani clauserunt tem-
plum cumque intrasset antiochus
apertoque occulto aditu templi:
mittentes lapides percusserunt
ducem et eos qui cum eo erant et
diviserunt membratim: et capi-
tibus amputatis foras proiecerunt.
Per omnia benedictus deus qui
tradidit impios. Facturi ergo quinta
et vicesima mensis casleu puri-
ficationem templi: necessarium
duximus significare vobis ut
et nos quoque agatis diem sceno-
phegie et diem ignis qui datus

est cum neemias edificato templo
et altari obtulit sacrificia. Nam
cum in persidem ducerentur patres
nostri sacerdotes qui tunc dei culto-
res erant. acceptum ignem de
altari occulte. absconderunt in
valle ubi erat puteus altus et sic-
cus. et in eo contutati sunt eum:
ita ut omnibus ignotus esset locus.
Cum preterissent autem multi
anni et placuisset deo ut mitte-
retur neemias a rege persidis: his
nepotes sacerdotum illorum qui
absconderant misit ad requiren-
dum ignem. Et sicut narraverunt
nobis non invenerunt ignem
sed aquam crassam: et iussit eam (al' eos)
hauriri et afferri sibi. Et sacrifi-
cia que imposita erant iussit sa-
cerdos neemias aspergi aqua ip-
sa: et ligna et que erant supposi-
ta. Ut que hoc factum est. et tem-
pus affuit quod sol refulsit qui
prius erat in nubilo: et accensus
est ignis magnus: ita ut omnes
mirarentur. Orationem autem
faciebant omnes sacerdotes dum
consummaretur sacrificium io-
natha inchoante ceteris autem
respondentibus. Et neemie erat
oratio hunc habens modum.

Capitulum ii.

Domine deus omnium rerum cre-
ator terribilis et fortis iustus
et misericors qui solus es bonus
rex solus prestans solus iustus
et omnipotens et eternus. qui
liberas israel de omni malo qui
fecisti patres electos et sanctifi-
casti eos: accipe sacrificium pro
universo populo tuo israel et custodi
partem tuam et sanctifica. et con-
grega dispersionem nostram libera eos
qui serviunt gentibus et contemp-
tos et abhominatos respice: ut sci-
ant gentes quod tu es deus noster.
Afflige opprimentes nos et contumeliam
facientes in superbia. Constitue
populum tuum in loco sancto tuo
sicut dixit moyses. Sacerdotes
autem psallebant ymnos usquequo
consumptum esset sacrificium. Cum
autem consumptum fuisset sacri-
ficium ex residua aqua neemias
iussit lapides maiores perfundi.

Quod ut factum est flamma ex eis accensa est: sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Ut vero manifesta res est renunciatum est regi persarum quod in loco in quo absconderant ignem hii qui translati fuerant sacerdotes aqua apparuit et de qua neemias et qui cum eo erant purificaverunt sacrificia. Considerans autem rex et rem diligenter examinans: fecit ei templum ut probaret quod factum erat Et cum probasset sacerdotibus donavit multa bona et alia atque alia munera Et accipiens manu sua. Appellavit autem neemias hunc locum nephtar quod interpretatur purificatio vocatur autem apud plures nephi. Invenitur autem in descriptionibus ieremie prophete quod iussit accipere ignem eos qui transmigrabantur ut significatum est et ut mandavit transmigratis: et dedit illis legem ne obliviscerentur precepta domini: et ut non errarent mentibus videntes simulacra aurea et argentea et ornamenta eorum et alia huiusmodi dicens: hortabatur ne legem amoverent a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo tabernaculum et arcam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum: usque quo exiit in montem in quo moyses ascendit et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi ieremias invenit locum spelunce et tabernaculum et archam et altare incensi intulit illuc: et ostium obstruxit. Et ascenderunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit ieremias culpans illos dixit. Quod ignotus erit locus donec congreget deus congregationem populi et propicius fiat: et tunc dominus ostendet hec et apparebit maiestas domini et nubes erit sicut et moysi manifestabatur: et sicut cum salomon peciit ut locus sanctificaretur magno deo. manifestabat hec: et ut sapientiam habens obtulit sacrificium dedicationis et consummationis templi: sicut et moyses orabat ad dominum et

a. uel sua tribuebat eis

Ca iii. ii.

al' accesserunt

descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum. Dixit que moyses eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato consumptum est. Similiter et salomon octo diebus celebravit dedicationem. Inferebantur autem in descriptionibus et commentariis neemie hec eadem: Et ut construens bibliothecam congregavit de regionibus libros et prophetarum et david et epistolas regum et de donariis. Similiter autem et iudas ea que deciderant per bellum quod nobis acciderat congregavit omnia: et sunt apud nos. Si ergo desideratis hec mittite qui perferant vobis. Acturi igitur purificationem scripsimus vobis. Bene igitur facietis si egeritis dies. Deus autem qui liberavit populum suum et reddidit hereditatem omnibus et regnum et sacerdotium et sanctificationem sicut promisit in lege: speramus quod cito nostri miserebitur: et congregabit de sub celo in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis et locum purgavit. De iuda vero machabeo et fratribus eius et de templi magni purificatione et de are dedicatione sed et preliis que pertinent ad antiochum nobilem et filium eius eupatorem et de illuminationibus que de celo facte sunt ad eos qui pro iudeis fortiter fecerunt: ita ut universam regionem cum pauci essent vindicarent et barbaram multitudinem fugarent et famosissimum toto orbe templum recuperarent: et civitatem liberarent: et leges que abolite erant restituerentur domino cum omni tranquillitate propicio facto illis. Itemque ab iasone cireneo quinque libris comprehensa sunt temptavimus nos uno volumine breviare. Considerantes enim multitudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi narrationes hystoriarum propter multitudinem rerum: curavimus volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio

dio ut facile possint memorie commendare: Omnibus autem legentibus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui hoc opus breviandi causa suscepimus non facilem laborem: immo vero negotium plenum vigiliarum et sudoris assumpsimus: sicut hii qui preparant convivium et querunt aliorum voluntati parere. Propter multorum gratiam libenter laborem sustinemus: veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes: ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes. Sicut enim nove domus architecto de universa structura curandum est: ei vero qui pingere conatur que apta sunt ad ornatum exquirenda sunt: ita estimandum est et in nobis. Etenim intellectum colligere et ordinare sermonem et curiosius partes singulas quasque inquirere historie congruit auctori: Brevitatem vero dictionis sectari. et executiones rerum vitare brevianti concedendum est. Hinc igitur narrationem incipiemus de prefatione tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante historiam effluere: in ipsa autem historia succingi.

Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace leges et adhuc optime custodirentur propter onie pontificis pietatem: et animos odio habentes mala et fiebat ut ipsi reges et principes locum summo honore dignum ducerent: et templum maximis muneribus illustrarent ita ut seleucus asie rex de redditibus suis prestaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Symon autem de tribu beniamin prepositus templi constitutus: contendebat obsistente sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in civitate moliri. Sed cum vincere oniam non posset: venit ad appollonium tharsee filium. qui illo tempore erat dux celesyrie et fenicis et nuntiavit eis pecuniis innumerabilibus plenum esse erarium ierosolimis et communes copias immensas esse. que non pertinent ad rationem sacrificiorum esse autem possibile sub potestate regis cadere universa. Cumque retulisset appollonius ad regem de pecuniis que delate erant. ille accitum heliodorum qui erat super negotia eius misit cum mandatis ut predictam pecuniam transportaret. Statimque heliodorus iter aggressus est specie quidem quasi per celesyriam et fenicem civitates esset peragraturus: re autem vera regis propositum perfecturus. Sed cum venisset ierosolimam et benigne a summo sacerdote in civitate esset exceptus narravit de dato indicio pecuniarum: Et cuius rei gratia adesset aperuit. Interrogabat autem si vere hec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hec et victualia viduarum ac pupillorum: quedam vero esse hyrcani tobie viri valde eminentis in his que detulerat impius symon. Universa autem argenti talenta quadringenta esse et auri ducenta: Decipi vero eos qui credidissent loco et templo quod per universum mundum honoratur pro sui veneratione et sanctitate impossibile omnino esse. At ille pro his que habebat in mandatis a rege: dicebat omni genere regi ea deferenda. Constituta autem die intrabat de his heliodorus ordinaturus. Non modica vero ~~per~~ per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum sacerdotalibus stolis iactaverunt se: et invocabant de celo eum qui de depositis legem posuit: ut his qui deposuerant ea salva custodirent. Iam vero qui videret summi sacerdotis vultum: mente vulnerabatur. Facies enim et color immutatus declarabat internum animi dolorem. Circumfusa enim erat mestitia viro quedam et horror corporis per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur: alii et congregati de domibus confluebant publica supplicatione obsecrantes pro eo quod in contemptum locus esset

venturus. Abstracteque mulieres cilicijs
pectus per plateas confluebant.
Sed et virgines que concluse erant:
procurrebant ad oniam. Alie au-
tem ad muros: quedam vero per fe-
nestras aspiciebant. Universe au-
tem protendentes manus in celum:
deprecabantur. Erat enim misera
commixte multitudinis et mag-
ni sacerdotis in agone constituti
expectatio. Et hij quidem invoca-
bant omnipotentem deum: ut
credita sibi hijs qui crediderant
cum omni integritate conservaren-
tur. Heliodorus autem quod de-
creverat perficiebat: eodem loco
ipse cum satellitibus suis circa era-
rium presens. Sed spiritus om-
nipotentis magnam fecit sue
ostensionis evidentiam: ita ut
omnes qui ausi fuerant parere
ei ruentes dei virtute in dissolu-
tionem et formidinem converte-
rentur. Apparuit autem illis
quidem equus terribilem habens
sessorem optimis operimentis
adornatus. Isque cum impetu elio-
doro priores calces elisit. Qui au-
tem ei sedebat videbatur ar-
ma habere aurea. Alij enim appa-
ruerunt duo iuvenes virtute de-
cori optimi gloria: speciosique a-
mictu: qui circumsteterunt eum
et ex utraque parte flagellabant si-
ne intermissione multis plagis
verberantes. Subito autem hely-
odorus concidit in terram et eumque
multa caligine circumfusum ra-
puerunt: atque in sella gestatoria
positum eiecerunt. Et hijs qui cum
multis cursoribus et satellitibus
predictum ingressus est erarium
portabatur nullo sibi auxilium feren-
te: manifesta cognita dei virtute
Et ille quidem per divinam vir-
tutem iacebat mutus: atque om-
ni spe et salute privatus. Hi au-
tem dominum benedicebant quia
magnificavit locum suum: Et
templum quod paulo ante timo-
re ac tumultu erat plenum: ap-
parente omnipotente domino
gaudio et leticia impletum est.
Tunc vero ex amicis heliodori

al' per

cognita

quidam rogabant confestim oniam
ut invocaret altissimum et vitam
donaret ei qui in supremo spiritu
erat constitutus. Considerans au-
tem summus sacerdos ne forte rex
suspicaretur malitiam aliquam ex iudeis
circa helyodorum consum-
matam: obtulit pro salute viri
hostiam salutarem. Cumque sum-
mus sacerdos exoraret: iidem iuve-
nes eisdem vestibus amicti astan-
tes helyodoro dixerunt: Onie sa-
cerdoti gratias age nam propter eum
tibi dominus vitam donavit. Tu autem
ab eo flagellatus nuntia omni-
bus magnalia dei et potestatem.
Et hijs dictis non compa-
ruerunt. Helyodorus vero hostia
deo oblata et votis magnis pro-
missis ei qui vivere illi concessit
et onie gratias agens recepto
exercitu repedabat ad regem.
Testabatur autem omnibus ea
que sub oculis suis viderat opera
magni dei. Cum autem rex inter-
rogasset helyodorum quis esset
aptus adhuc semel ierosolimam
mitti: ait. Si quem habes
hostem aut regni tui insidiato-
rem mitte illuc. et flagellatum
eum recipies. si tamen evaserit: eo
quod in loco illo vere sit dei quedam
virtus. Nam ipse qui habet in
celis habitationem visitator
et adiutor est loci illius et veni-
entes ad malefaciendum per-
cutit ac perdit. Igitur de helio-
doro et erarij custodia ita res se
habet. Symon autem predictus
pecuniarum et patrie delator
male loquebatur de onia tamquam
ipse helyodorum instigasset ad hec
et ipse fuisset incentor malorum
Provisoremque civitatis ac de-
fensorem gentis sue et emulato-
rem legis dei: audebat insidiato-
rem regni dicere. Sed cum inimicicie
in tantum procederent ut etiam per
quosdam simonis necessarios
homicidia fierent: considerans
onias periculum contentionis
et appolonium insanire
ut pote ducem celesyrie et
fenicis ad augendam mali-

nam symonis : ad regem se conti-
git non ut ciuium accusator : sed
communem utilitatem apud se-
metipsum uniuerse multitudi-
nis considerans. Videbat enim sine
regali prouidentia impossibile
esse pacem rebus dari : nec symonē
posse cessare a stultitia sua. Sed
post seleuci uite excessum cum sus-
cepisset regnum antiochus qui
nobilis appellabatur : ambiebat
iason frater onie summum sacer-
dotium adito rege. promittentes
ei argenti talenta. trecenta. lx.
et ex reditibus aliis talenta. lxxx.
Super hec promittebat et alia cen-
tum .l. si potestati eius concede-
retur gymnasium et ephebiam
sibi constituere : et eos qui in ihe-
rosolimis erant antiochenos scri-
bere. Quod cum rex annuisset
et obtinuisset principatum : sta-
tim ad gentilem ritum contribu-
les suos transferre cepit. Et
amotis his que humanitatis
causa iudeis a regibus fuerant cō-
stituta. per iohannem patrem
eupolemi qui apud romanos
de amicitia et societate functus
est legatione legitima ciuium
iura destituens praua instituta
sanciebat. Etenim ausus est
sub ipsa arce gymnasium constituere
et optimos quosque epheborum in
lupanaribus ponere. Erat autē
hoc initium sed incrementum quod-
dam et profectus gentilis et alie-
nigine conuersationis propter
impii et non sacerdotis iasonis ne-
farium et inauditum scelus : ita
ut sacerdotes iam nō circa alta-
ris officia dediti essent : sed contēp-
to templo et sacrificiis neglectis
festinarent participes fieri pales-
tre : et prebitionis eius iniuste
et in exercitiis disci. Et patrios
quidem honores nichil habentes
grecas glorias optimas arbi-
trabantur. Quarum gratia pe-
riculosa eos contentio habebat :
et eorum instituta emulabantur
ac per omnia his consimiles eē
cupiebant : quos hostes et pemp-
tores habuerant. In leges enim

diuinas impie agere : impune nō cedit :
sed hec sequens tempus declarabit.
Cum autem quinquennalis agon
tyro celebraretur et rex presens eēt :
misit iason facinorosus ab ierosolo-
mis uiros peccatores portantes
argenti dragmas trecentas in sa-
crificium herculis : quas postulaue-
runt hi qui asportauerant ne in
sacrificiis erogarentur quia nō opor-
teret sed in alios sumptus eas depu-
tari. Sed hec oblata sunt quidem
ab eo qui miserat in sacrificium
herculis. Propter presentes autē
date sunt in fabricam nauium
triremiū. Misso autem in egypto appol-
lonio nesthei filio propter primates
ptolomei filometoris regis : cū
cognouisset antiochus alienum (autē)
se a negotiis regni effectum pro-
priis utilitatibus consulens pfec-
tus inde uenit ioppen et inde ihe-
rosolimam. Et magnifice a ia-
sone et ciuitate susceptus cum fa-
cularum luminibus et laudibus
ingressus est : et inde in fenicem
exercitum conuertit. Et post trien-
nii tempus misit iason menela-
um supradicti simonis fratrem
portantem pecunias regi : et de
negotiis necessariis responsa p-
laturum. At ille commendatus
regi cum magnificasset faciem
potestatis eius in semetipsum re-
tortit summū sacerdotium supp-
nens iasoni talenta argenti tre-
centa. Acceptisque a rege manda-
tis uenit nichil quidem dignū
habens sacerdotio animus ue-
ro crudelis tiranni et fere belue
iram gerens. Et iason quidem
qui proprium fratrem captiua-
uerat : ipse deceptus profugus
in amaniten expulsus est re-
gionem. Menelaus autē prin-
cipatum quidem obtinuit de
pecuniis uero regi promissis nich
agebat cum exactionem face-
ret sostratus qui arci erat pre-
positus. Nam ad hunc exac-
tio uectigalium pertinebat :
quam ob causam utrique sunt
uocati ad regem. Et menelaus
amotus ē a sacerdotio. succedē-

te lysimacho fratre suo. Sostratus
autem praelatus est cypriis. Et cum haec
agerentur contigit tharsenses et mal
lotas seditionem movere: eo quod
antiochi concubine regis dono essent
dati: festinanter itaque rex venit. se
dare illos. relicto suffecto uno ex co
mitibus suis andronico. Ratus autem
menelaus accepisse se tempus oppor
tunum aurea quedam vasa e tem
plo furatus donavit andronico. et
alia vendiderat tyro. et per vicinas
civitates. Quod cum certissime
cognovisset onias: arguebat eum
ipse in loco tuto se continens antiochie
secus dafnen. Unde menelaus ac
cedens ad andronicum rogabat
ut oniam interficeret. Qui cum
venisset ad oniam et datis dexteris
cum iureiurando quamvis esset ei sus
pectus suasisset de asilo procedere.
statim eum peremit non veritus
iusticiam: Ob quam causam non
solum iudei sed et alie quoque nationes
indignabantur: et moleste ferebant
de nece tanti viri iniusta. Sed regres
sum regem de cilicie locis. adierunt
iudei apud antiochiam simul et gre
ci conquerentes de iniqua nece onie.
Contristatus itaque animo antiochus
et deflexus ad misericordiam lacri
mas fudit: recordatus defuncti so
brietatem et modestiam. Accensis
que animis andronicum purpura
exutum circumduci per totam civita
tem iubet. Et in eodem loco quo
in oniam impietatem commiserat:
sacrilegum vita privari domino
illi dignam penam tribuente. Mul
tis autem sacrilegiis in templo a ly
simacho commissis. menelai con
silio et divulgata fama congregata
est multitudo adversus lysimachum
multo iam auro exportato. Tur
bis autem insurgentibus et animis
ira repletis: lysimachus armatis
fere tribus milibus iniquis mani
bus uti cepit. duce quodam tyran
no etate pariter et dementia pro
vecto. Sed ut intellexerunt cona
tum lysimachi: alii lapides alii
fustes validos arripuere quidam
vero cinerem in lysimachum iece
re: et multi quidem vulnerati

quidam autem prostrati: omnes
vero in fugam versi sunt: ipsum
etiam sacrilegum secus erarium inter
fecerunt. De his ergo cepit iudi
cium adversus menelaum agitari.
Et cum venisset rex tyrum: ad
ipsum negotium detulerunt missi
tres a senioribus. Et cum su
peraretur menelaus promisit pto
lomeo multas pecunias ad suaden
dum regem. Itaque ptolomeus in
quodam atrio positum quasi refrige
randi gratia regem adiit. et a sen
tentia deduxit. Et menelaum
quidem universe malicie reum
criminibus absolvit: miseros autem
qui etiam si apud scytas causam dixissent
innocentes iudicarentur hos morte
dampnavit. Cito ergo iniustam
penam dederunt: qui pro civitate et
populo et sacris vasis causam prose
cuti sunt. Quam ob rem tyrii quoque
indignati: erga sepulturam eorum
liberalissimi extiterunt. Menelaus
autem propter eorum qui in po
tentia erant avariciam perseve
rabat in potestate: crescens in mali
cia et ad insidias civium. Eodem
tempore antiochus secundam profectio
nem paravit in egyptum. Con
tigit autem per universam ierso
solimorum civitatem videri diebus
xl. per aera equites discurrentes
auratas stolas habentes et hastas
quasi cohortes armatas et cursus
equorum per ordines digestos et
congressiones fieri cominus et scu
torum motus et galeatorum mul
titudinem gladiis districtis et te
lorum iactus et aureorum arma
torum splendorem: omnisque generis
loricarum. Qua propter omnes
rogabant in bonum monstra con
verti. Sed cum falsus rumor exis
set tanquam vita excessisset anti
ochus. assumptis iason non minus
mille viris. repente aggressus est
civitatem: et civibus ad murum
convolantibus ad ultimum ap
prehensa civitate menelaus fu
git in arcem. Iason vero non
parcebat in cede civibus suis: nec
cogitabat prosperitatem adversus
suos cognatos: malum esse maxi

al' omnia

al' impetu

[…]ium arbitrans hostium et non civium de trophea capturum. Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusione cepit, et profugus iterum abiit in amanitem. Ad ultimum in exitium sui conclusus ab aretha arabum tyranno fugiens de civitate in civitatem omnibus odiosus ut refuga legum et execrabilis ut patrie et civium hostis in egyptum extrusus est. Et qui multos de patria expulerat peregre periit lacedemonas profectus quasi pro cognatione ibi refugium habiturus. Et qui insepultos abiecerat multos ipse et illamentatus et insepultus abicitur: sepultura neque peregrina usus neque patrio sepulchro participans. His ita gestis suspicatus est rex societatem deserturos iudeos et ob hoc profectus ex egypto efferatis animis: civitatem quidem armis cepit. Iussit autem militibus interficere nec parcere occursantibus et per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuvenum ac seniorum, mulierum et natorum exterminia: virginumque et parvulorum neces. Erant autem toto triduo lxxx milia interfecti: xl milia vincti: non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt: ausus est intrare templum universa terra sanctius menelao ductore: qui legum et patrie fuit proditor. Et scelestis manibus sumens sancta vasa que ab aliis regibus et civitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam: contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente antiochus: non considerabat quod propter peccata habitantium civitati modicum dominus fuerat iratus: propter quod et accidit circa locum despectio: alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos: sicut helyodorus qui missus est a seleuco rege ad expoliandum erarium: et hic statim adveniens flagellatus et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem [gentem sed propter gentem locum] dominus elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum: postea autem fiet socius et bonorum. Et qui derelictus est in ira dei omnipotentis iterum in magni domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur antiochus mille octingentis ablatis de templo talentis velociter antiochiam regressus est: estimans se pre superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem et prepositos ad affligendum gentem. Iherosolimis quidem philippum genere frigem moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus est. Iugarisim [al' garisim] autem andronicum et menelaum qui gravius quam ceteri imminebant civibus. Cumque appositus esset contra iudeos: misit odiosum principem appollonium cum exercitu viginti et duobus milibus precipiens ei omnes perfecte etatis interficere: mulieres ac iuvenes vendere. Qui cum venissent iherosolimam pacem simulans: et quievit usque ad diem sanctum sabbati: et tunc feriatis iudeis arma capere suis precepit: omnesque qui ad spectaculum processerant trucidavit: et civitatem cum armatis discurrens: ingentem multitudinem peremit.

[Cam. vi.] Iudas autem machabeus qui decimus fuerat secesserat in desertum locum: ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat [Non comedebant fenum]: et feni cibo vescentes demorabantur ne participes essent coinquinationis.

Sed non post multum temporis misit rex senem quendam antiochenum qui compelleret iudeos ut se transferrent a patriis et dei legibus: contaminaret et quod in iherosolimis erat templum: et cognominaret iovis olympii: et in garisim [al' garisim] prout erant hi qui locum inhabitabant iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis malorum erat [vere iudeis] incursio. Nam templum luxuria et comessationibus erat ple-

nium et scortantium cum meretricibus. Sacratisque edibus mulieres se ultro ingerebant. intro ferentes ea que non licebat. Altare et plenum erat illicitis: que legibus prohibebantur. Neque autem sabbata custodiebantur: neque dies solempnes patrii servabantur: nec simpliciter se quisquam iudeum esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natal' regis ad sacrificia: et cum liberi sacra celebrarentur: cogebantur hedera coronati libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates suggerentibus ptolomeis: ut pari modo et ipsi apud iudeos agerent ut sacrificarent: Eos autem qui nollent transire ad instituta gentilium interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse: quas in infantibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxissent per muros precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas et latenter sabbati diem celebrantes. cum indicati essent philippo. flammis succensi sunt: eo quod verebantur propter religionem et observantiam manu sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt: ne abhorrescant propter adversos casus: sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad correctionem generis esse nostri. Etenim multo tempore sine peccatoribus ex sententia agere. sed statim ultiones adhibere: magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis nationibus dominus patienter expectat ut eas cum iudicii dies venerit in plenitudine peccatorum puniat: ita et in nobis statuit. ut peccatis nostris in finem devolutis. ita demum in nos vindicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet: corripiens vero in adversis populum suum non

al' adversus

al' non

derelinquit. Sed hec nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis. Iam autem veniendum est ad narrationem. Igitur Eleazarus unus de primoribus scribarum: vir etate provectus et vultu decorus: aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam amplectens: voluntarie ibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere patienter sustinens. destinavit non admittere illicita propter vite amorem. Hi autem qui astabant iniqua miseratione commoti propter antiquam viri amicitiam tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat ut simularetur manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus ut hoc facto a morte liberaretur. et propter veterem viri amicitiam hanc in eo faciebant humanitatem. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiam dignam et ingenite nobilitatis canitiem atque a puero optime conversationis actus et secundum sancte et a deo condite legis constituta: respondit cito dicens premitti se velle in infernum. Non enim etati nostre dignum est inquit fingere ut multi adolescentium arbitrantes eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum: et ipsi propter meam simulationem et propter modicum corruptibilis vite tempus decipiantur: et per hoc maculam atque execrationem mee senectuti conquiram. Nam et si in presenti tempore suppliciis hominum eripiar: sed manum omnipotentis neque vivus neque defunctus effugiam. Quamobrem fortiter vita excedendo senectute quidem dignus apparebo: adolescentibus autem exemplum forte relinquam. Sed prompto animo ac fortiter pro

[...]missimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis confestim ad supplicium trahebatur. Hii autem qui eum deducebant et paulo ante fuerant mitiores in iram versi sunt propter sermones ab eo dictos: quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis perimeretur ingemuit et dixit: Domine qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis quia cum a morte possim liberari duros corporis sustineo dolores: secundum animam vero propter timorem tuum libenter hec patior. Et iste quidem hoc modo vita decessit: non solum iuvenibus sed et universe genti memoriam mortis sue ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

Contigit autem et septem fratres cum matre apprehensos compelli a rege contra fas carnes porcinas flagris et taureis cruciatos. Unus autem ex illis qui erat primus sic ait: Quid queris et quid vis discere a nobis? Parati sumus mori magis quam patrias dei leges prevaricari. Iratusque itaque rex iussit sartagines et ollas eneas succendi. Quibus statim succensis iussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam. Et cute capitis abstracta summas quoque eius manus et pedes precidi: ceteris eius fratribus et matre inspicientibus. Et cum iam inutilis per omnia factus esset iussit ignem admoveri et adhuc spirantem torreri in sartaginem. In qua cum diu cruciaretur ceteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter dicentes: Dominus deus aspiciet veritatem et consolabitur in nobis, quemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses. Et in servis suis consolabitur. Mortuo itaque primo illo hoc modo sequentem deducebant ad illudendum. Et cute capitis eius cum capillis detracta interrogabatur si manducaret priusquam toto corpore per membra singula puniretur. At ille respondens patria voce dixit: Non faciam. Propter quod et iste sequenti loco primi tormenta suscepit: et in ultimo spiritu constitutus sic ait: Tu quidem scelestissime in presenti vita nos perdis: sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite resurrectione suscitabit. Post hunc tertius illudebatur et linguam postulatus cito protulit et manus constanter extendit. Et cum fiducia ait: E celo ista possideo sed propter dei leges nunc ipsa hec despicio: quoniam ab ipso me ea recepturum spero. Ita ut rex et qui cum ipso erant mirarentur adolescentis animum quod tamquam nichilum duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto quartum similiter vexabant torquentes. Et cum iam esset ad mortem sic ait: Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a deo: iterum ab eo resuscitandos. Tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Et cum admovissent quintum vexabant eum. At ille respiciens in eum dixit: Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis facis quod vis. Noli autem putare genus nostrum a deo esse derelictum. Patienter sustine et videbis magnam potestatem ipsius qualiter te et semen tuum torquebit. Post hunc ducebant et sextum. Et mori incipiens sic ait: Noli frustra errare. Nos enim propter nosmetipsos hec patimur peccantes in deum nostrum: et digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autem ne existimes tibi impune futurum: quod contra deum pugnare temptaveris. Supra modum autem mater mirabilis et bonorum memoria digna: que pereuntes vii filios sub unius diei tempore conspiciens bono animo ferebat propter spem quam in deum habebat: singulos eorum hortabatur patria voce fortiter repleta sapientia et feminee cogitationi masculinum animum inserens dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et vitam: et singulorum membra non

ego ipsa compegi : sed enim mundi crea
tor qui formavit hominis nativita
tem quique hominum invenit origi
nem et spiritum vobis iterum cum misericordia
reddet et vitam sicut nunc vosmet
ipsos despicitis propter leges eius. Antio
chus autem contempni se arbitra
tus. simul et exprobrantis voce de
spectis cum adhuc adolescentior
superesset : non solum verbis hor
tabatur sed et iuramento affirma
bat divitem se et beatum facturum :
et translatum a patriis legibus ami
cum habiturum : et res necessari
as prebiturum. Sed ad ista cum
adolescens nequaquam inclinare
tur : vocavit rex matrem et suade
bat ei ut adolescenti fieret in salu
tem. Cum autem multis eam ver
bis esset hortatus : promisit se
suasuram filio suo. Itaque incli
nata ad eum irridens crudelem
tyrannum : ait patria voce. Fili
miserere mei que te in utero no
vem mensibus portavi : et lac tri
nio dedi et alui : et in etatem
istam perduxi. Peto nate ut as
picias in celum et terram et ad
omnia que in eis sunt. et intel
ligas quia ex nichilo fecit illa de
us et hominum genus. Ita
fiat ut non timeas carnificem
istum sed dignus fratribus tuis effec
tus suscipe mortem ut in illa
miseratione cum fratribus tuis
te recipiam. Cum hec illa adhuc
diceret : ait adolescens. Quem sus
tinetis : Non obedio precepto re
gis : sed precepto legis que data
est nobis per moysen. Tu vero
qui inventor omnis malitie
factus es in hebreos : non effu
gies manum dei. Nos enim pro
peccatis nostris hec patimur. Et
si nobis propter increpationem et cor
reptionem dominus noster
modicum iratus est : sed iterum
reconciliabitur servis suis. Tu
autem o scelestе et omnium ho
minum flagitiosissime noli
frustra extolli vanis spebus
in servos eius inflammatus.
Nondum enim omnipoten
tis dei et omnia inspicientis

al' omnium

al' eum

al' hec

al' speciebus

iudicium effugisti. Nam fratres
mei modico nunc dolore sustenti
rato : sub testamento eterne vite
effecti sunt. Tu vero iudicio
dei iustas superbie penas exsolves.
Ego autem sicut et fratres mei ani
mam et corpus meum trado pro
patriis legibus invocans deum
maturius gentis nostre propitium
fieri : teque cum tormentis et ve
rberibus confiteri quod ipse est de
us solus. In me vero et in fratri
bus meis : desinet omnipoten
tis ira : que super omne genus
nostrum iuste superducta est. Exar
sit ergo rex accensus ira. in hunc super
omnes alios crudelius deseviit
indigne ferens derisum se.
Et hic itaque mundus obiit
omnia in domino confidens.
Novissime autem post filios mater
consumpta est. Igitur de sa
crificiis et de nimiis crudelita
tibus satis dictum. Judas
vero machabeus et qui cum illo
erant introibant latenter in ca
stella. Et convocantes cogna
tos et amicos et eos qui per
manserant in iudaismo assumen
tes : eduxerunt ad se sex milia vi
et invocabant dominum ut re
spiceret in populum qui ab omni
bus calcabatur : misereretur
templo quod contaminabatur
ab impiis : misereretur etiam
exterminio civitatis que esset
illico complananda : et vocem
sanguinis ad se clamantis au
diret. Memoraretur quoque
iniquissimas mortes innocen
tium parvulorum et blasphemias
nomini suo illatas et indig
naretur super his. At machabe
us congregata multitudine effi
ciebatur intolerabilis gentibus
batur. Ira enim domini in mise
ricordiam conversa est. Et
veniens castellis et civitatibus
improvisus succendebat eas : et
oportuna loca occupans : non
paucas hostium strages dabat.
Maxime autem noctibus ad
huiusmodi excursus ferebatur
: et fama virtutis eius

diffundebatur. Videnſque philippus
paulatim virum ad profectum venire
ac frequentius res ei prospere cedere ad
ptolomeum ducem celesyrie et
fenicis scripsit. ut auxilium ferret
regis negotiis. At ille velociter mi
sit michanorem patrocli de primo
ribus amicum: datis ei de permixtis
gentibus armatis non minus
xx. milibus ut universum iudeorum
genus deleret adiuncto ei et gor
gia viro militari: et in bellicis re
bus experientissimo. Constituit
autem michanor regi ut tributum
quod romanis erat dandum duo
milia talenta de captivitate iu
deorum suppleret. Statimque ad
maritimas civitates misit con
vocans ad coemptionem iudeorum
mancipiorum promittens se nona
ginta mancipia talento distrac
turum: non respiciens ad vin
dictam que eum ab omnipoten
te esset consecutura. Iudas au
tem ubi comperit: indicavit his
qui secum erant iudeis michanoris
adventum. Ex quibus quidam
formidantes et non credentes
dei iustitie in fugam vertebantur.
Alii vero si quid eis supererat
vendebant simulque dominum depreca
bantur ut eriperet eos ab impio
michanore qui eos prius quam
comminus veniret vendiderat.
Et si non propter eos saltem propter testamentum
quod erat ad patres eorum: et propter in
vocationem sancti et magnifici
nominis eius super ipsos. Con
vocatis autem machabeus .vii.
milibus qui cum ipso erant: ro
gabat ne hostibus reconciliaren
tur. neque metuerent inique venien
tium adversum se hostium mul
titudinem sed fortiter contenderent
ante oculos habentes contume
liam que in loco sancto ab his in
iuste esset illata; itemque et ludibrio
habite civitatis iniuriam: adhuc
veterum et instituta convulsa.
Nam illi quidem armis confidunt
ait simul et audacia: nos autem in
omnipotente domino qui potest
et venientes adversus nos et uni
versum mundum uno nutu de

lere confidimus. Admonuit autem
eos et de auxiliis dei que facta sunt
erga parentes: et quod sub sennacherib
.clxxxv. milia perierint; et de
prelio quod eis adversus galatas
fuit in babilonia: ut omnes ubi
ad rem ventum est macedonibus
sociis hesitantibus ipsi sex mi
lia soli peremerint .cxx. milia autem
ilio illis dato de celo: et beneficia
pro his plurima consecuti sunt.
His verbis constantes effecti sunt
et pro legibus et patria mori para
ti. Constituit itaque fratres suos
duces utriusque ordinis: symonem et
iosephum et ionathan: subiectis
unicuique millenis et quingentenis.
Ad hoc etiam ab ezra lecto sancto
libro et dato signo adiutorii dei
in prima acie ipse dux commisit
cum michanore: et facto sibi ad
iutore omnipotente: interfece
runt super novem milia homi
num. Maiorem autem partem
exercitus michanoris vulneribus
debilem factum fugere compu
lerunt. Pecuniis vero eorum
qui ad emptionem ipsorum vene
rant sublatis ipsos usquequaque
persecuti sunt. sed reverterunt
hora conclusi. Nam erat an
te sabbatum: quam ob cau
sam non perseveraverunt inse
quentes. Arma autem ipsorum
et spolia congregantes: sabbatum
agebant. benedicentes dominum
qui liberavit eos in isto die: mise
ricordie initium stillans in eos. Post
sabbatum vero: debilibus et or
phanis et viduis diviserunt spo
lia et residua ipsi cum suis ha
buere. His ita gestis et communiter
ab omnibus facta obsecratione
misericordem dominum postulabant
ut in finem servis suis reconcilia
retur. Et ex his qui cum timo
theo et bachide erant contra
se contendentes super xx milia
interfecerunt: et munitiones
excelsas obtinuerunt: et plures
predas diviserunt: equam por
tionem debilibus pupillis et vi
duis sed et senioribus facientes.
Et cum arma eorum collegissent

Diligenter omnia composuerunt in
locis oportunis. Residua vero spolia
ierosolimam detulerunt. Et phy
larchem qui cum thimotheo erat
interfecerunt virum scelestum: qui
in multis iudeos afflixerat. Et
cum encenia agerent in ierosoli
mis eos qui sacras ianuas incende
rant callistenen cum in quoddam
domicilium refugissent incenderunt
digna eis mercede pro impietati
bus suis reddita. Facinorosissimus
autem nichanor qui mille nego
tiantes ad iudeorum venditionem
adduxerat humiliatus auxilio do
mini ab his quos nullos existima
verat deposita veste glorie per medi
ranea fugiens solus venit antio
chiam summamque infelicitatem de
interitu sui exercitus consecutus
est. Et qui promiserat romanis se
tributum restituere de captivitate
iherosolimorum: predicabat nunc
protectorem deum habere iu
deos: et ob ipsum invulnerabi
les esse eo quod sequerentur le
ges ab ipso constitutas.

al' incenderunt ede

Cam. ix.

Eodem
tempore antiochus inhoneste
revertebatur de perside. Intrave
rat autem eam que dicitur persipo
lis: et temptavit expoliare tem
pla et civitatem opprimere. Sed
multitudine ad arma concurren
te: in fugam versi sunt. Et ita
contigit: ut antiochus post fugam
turpiter rediret. Et cum venis
set circa ecbatanam recognovit
que erga nichanorem et thimo
theum gesta sunt. Elatus au
tem in ira arbitrabatur se iniu
riam illorum qui se fugaverant
posse in iudeos retorquere. Ideoque
iussit agitari currum suum sine inter
missione agens iter celesti eum
iudicio perurgente eo quod ita superbe
locutus est venturum se ierolo
limam et congeriem sepulchri iu
deorum eam facturum. Sed
qui universa conspicit dominus
deus israel percussit eum in sa
nabili et invisibili plaga. Ut
enim finivit hunc ipsum sermo
nem: apprehendit eum dolor
dirus viscerum et amara inte
riorum tormenta. Et quidem sa
tis iuste. Quippe qui multis et
novis cruciatibus aliorum tor
serat viscera: licet ille nullo mo
do a sua malitia cessaret. Super
hec autem superbia repletus ig
nem spirans animo in iudeos et
precipiens accelerare negotium:
contigit illum impetu euntem
curru cadere: et gravi corporis
collisione membra vexari. Is
qui sibi etiam videbatur fluctibus
maris imperare: supra huma
modum superbia repletus et mon
tium altitudines in statera ap
pendere: nunc humiliatus ad ter
ram in gestatorio portabatur:
manifestam dei virtutem in se
ipso contestans. ita ut de corpore
impii vermes scaturirent ac vi
ventes in doloribus carnes eius eff
luerent: odore etiam illius et feto
exercitus gravaretur. Et qui pau
lo ante sidera celi contingere
arbitrabatur: eum nemo po
propter intollerantiam fetoris porta
Hinc igitur cepit ex gravi superbia
deductus ad agnitionem sui ve
re divina admonitus plaga per
momenta singula doloribus suis
augmenta capientibus. Et cum
nec ipse iam fetorem suum ferre
ita ait. Iustum est subditum esse
deo: et mortalem non paria deo
sentire. Orabat autem hic scele
tus dominum: a quo non esset mi
sericordiam consecuturus. Et civi
tatem ad quam festinans venieba
ut eam ad solum deduceret ad se
pulchrum congestorum faceret nunc
optat liberam reddere: Et iude
quos nec sepultura quidem se
nos habiturum. sed avibus ac fe
diripiendos traditurum et cum
parvulis exterminaturum di
rat: equales nunc atheniensibus
facturum pollicetur: templum
sanctum quod prius expoliaverat op
mis donis ornaturum et sancta
vasa multiplicaturum: et perti
nentes ad sacrificia sumptus
de reditibus suis prestaturum: su
hec et iudeum se futurum et om
locum terre perambulaturum

predicaturum dei potestatem. Sed non
cessantibus doloribus supervenerat
enim in eum iustum dei iudicium: des
perans scripsit ad iudeos in modum
deprecationis epistolam hec continentem.
Optimis civibus iudeis plurimam
salutem et bene valere et esse felices:
rex et princeps antiochus. Si bene
valetis et filii vestri et ex sententia vo
bis cuncta sunt: maximas agimus
gratias. Et ego in infirmitate con
stitutus vestri autem benigne memor
reversus de persidis locis. et infirmi
tate gravi apprehensus: necessarium
duxi pro communi utilitate curam
habere: non desperans memetip
sum: sed spem multam habens ef
fugiendi infirmitatem. Respici
ens autem quod et pater meus qui
bus temporibus in locis superiori
bus ducebat exercitum: ostendit
qui post se susciperet principatum
ut si quid contrarium accideret
aut difficile nuntiaretur: scien
tes hii qui in regionibus erant
cui esset rerum summa derelicta
non turbarentur. Ad hec conside
rans de proximo potentes quosque
et vicinos temporibus insidiantes
et eventum expectantes: designa
vi filium meum antiochum re
gem quem sepe recurrens in superio
ra loca et regna multis vestrum com
mendabam et scripsi ad eum que
subiecta sunt. Oro itaque vos et
peto memores beneficiorum pu
blice et privatim: ut unusquisque
conservet fidem ad me et ad fili
um meum. Confido enim eum mo
deste et humane acturum et se
quentem propositum meum con
munem vobis fore. Igitur homi
cida et blasphemus pessime per
cussus: et ut ipse alios tractave
rat pregre in montibus miserabili
obitu vita defunctus est. Trans
ferebat autem corpus. philippus
collactaneus eius: qui metu
ens filium antiochi. ad ptolo
meum filo metorem in egiptum
abiit. Machabeus autem et qui
cum illo erant domino se prote
gente templum quidem et civi
tatem recepit: aras autem quas

alienigene per plateas struxerant:
itemque delubra demolitus est: Et
purgato templo: aliud altare fece
runt: et de ignitis lapidibus igne
concepto obtulerunt sacrificia post
biennium: et incensum et lucernas
et panes propositionis posuerunt.
Quibus gestis rogabant dominum
prostrati in terram ne amplius ma
lis talibus inciderent: sed et si quan
do peccassent ab ipso mitius corripe
rentur: et non barbaris ac blasphemis
hominibus traderentur. Qua
die autem templum ab alienigenis
pollutum fuerat: contigit eadem
die purgationem fieri vicesima
et quinta die mensis qui fuit cas
leu. Et cum letitia diebus octo ege
runt in modum tabernaculorum
in montibus et speluncis more bestia
rum egerant. Propter quod tyrsos
et ramos virides et palmas prefere
bant ei. qui prosperavit mundari
locum suum. Et decreverunt com
muni precepto et decreto universe
genti iudeorum omnibus annis
agere dies istos. Et antiochi qui
dem qui appellatus est nobilis:
vite excessus ita se habuit. Nunc
autem de eupatore antiochi filio im
pii. que gesta sunt narrabimus
breviantes mala que in bellis ges
ta sunt. Hic suscepto regno con
stituit super negotia regni lysiam
quendam fenicis et sirie militie prin
cipem. Nam ptolomeus qui dice
batur macer iusti tenax erga iudeos
esse instituit et precipue propter
iniquitatem que facta erat in eos
et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc
accusatus ab amicis apud eupa
torem cum frequenter proditor
audiret eo quod cyprum creditus
a filo metore defecisset et ad an
tiochum nobilem translatus enim
ab ipso recessisset: veneno vitam
finivit. Gorgias autem cum esset
dux locorum: assumptis advenis
frequenter iudeos debellabat. Iudei
vero qui tenebant oportunas mu
nitiones fugatos ab iherosolimis
suscipiebant: et bellare tempta
bant. Hii vero qui erant cum
machabeo per orationes dominum

Marginal notes:

ut (beside "corripe-rentur")

Recordantes quod ante modicum temporis diem solempnem tabernaculorum (beside "in modum tabernaculorum")

al' macerron [illegible] (beside "dicebatur macer")

al' creditum (beside "cyprum creditus")

rogantes ut esset sibi adiutor: impe-
tum fecerunt in munitiones ydumeo-
rum: multaque insistentes loca
obtinuerunt, occurrentes intereme-
runt: et omnes simul non minus
a xxti milibus trucidauerunt. Qui-
dam autem cum confugissent in
duas turres ualde munitas omnem
apparatum ad repugnan-
dum habentes: machabeus ad
eorum expugnationem relicto si-
mone et ioseph. item zache-
eoque ~~cum hiis~~ qui cum ipsis erant
satis multis: ipse ad eas que am-
plius perurgebant pugnas con-
uersus est. hii uero qui cum si-
mone erant cupiditate ducti a
quibusdam qui in turribus erant
suasi sunt pecunia: et lxx milibus
didragmis acceptis dimiserunt
quosdam effugere. Cum autem
machabeo nunciatum esset quod
factum esset: congregatis princi-
pibus populi accusabat quod pe-
cunia fratres uendidissent aduersariis
~~eorum~~ eorum dimissis. hos igitur
proditores suos interfecit: et con-
festim duas turres occupauit:
Armis autem ac manibus om-
nia prospere agendo: in duabus
munitionibus plusquam uigin-
ti milia peremit: At thimotheus
qui prius a iudeis fuerat supera-
tus. conuocato exercitu peregrine
multitudinis et congregato exer-
citu asiano: aduenit quasi armis
iudeam capturus. Machabeus au-
tem et qui cum eo erant appropi-
ante illo deprecabantur dominum
caput terra aspergentes. lumbosque
ciliciis precincti ad altaris crepi-
dinem prouoluti: ut sibi propitius
inimicis autem eorum esset ini-
micus et aduersariis aduersa-
retur: sicut lex dicit. Et ita post
orationem sumptis armis lon-
gius de ciuitate procedentes et
proximi hostibus effecti resederunt.
Primo autem solis ortu utrique
commiserunt: isti quidem uictorie
et prosperitatis sponsorem cum
uirtute dominum ha-
bentes: illi autem ducem belli
animum habebant. Sed cum

uehemens pugna esset apparuerunt
aduersariis de celo uiri quinque in
equis frenis aureis decori ducatum
iudeis prestantes ex quibus duo
machabeum medium habentes
armis suis circumseptum inco-
lumem conseruabant. In aduer-
sarios autem tela et fulmina
iaciebant. ex quo et cecitate con-
fusi et repleti perturbatione ca-
debant. Interfecti sunt autem [viginti]
ti milia quingenti et equites [sex]
centi. Timotheus autem confugit
in gazare presidium muni-
tum preerat cereas. Machabeus
autem et qui cum eo erant le-
tantes obsederunt presidium
diebus quatuor. At hii qui intus e-
rant locorum firmitate confisi
supramodum maledicebant et
sermones nefandos iactabant.
Sed cum dies quintus illucesceret
xx. iuuenes ex hiis qui cum ma-
chabeo erant accensi animis
propter blasphemiam. uiri-
liter accesserunt ad murum et fero-
ci animo incedentes ascendebant.
Sed et alii similiter ascendentes
turres portasque succendere aggres-
si sunt atque ipsos maledicos uiuos
concremare. Per continuum autem
biduum presidio uastato: thimo-
theum occultantem se in quodam
repertum loco peremerunt: et fra-
trem eius cereum et appollofanem
occiderunt. Quibus gestis:
in hymnis et confessionibus
benedicebant dominum qui magna
fecit in israel: et uictoriam
illis dedit. Sed paruo post tem-
pore lysias procurator regis et
propinquus ac negotiorum prepositus
grauiter ferens de hiis que
acciderant congregatis octoginta
milibus et equitatu uniuerso
ueniebat aduersus iudeos:
existimans se ciuitatem quidem
captam gentibus habitaculum
facturum: templum uero in pe-
cunie questu sic et cetera delu-
bra gentium habiturum et per
singulos annos uenale sacerdotium:
nusquam recogitans dei po-
testatem sed mente efferatus

in multitudine peditum et in milibus equitum et in octogentis elefantis confidebat. Ingressus autem iudeam et appropians bethsure quod erat in angusto loco ab iherosolima intervallo v. stadiorum: illud presidium expugnabat. Ut autem machabeus et qui cum eo erant cognoverunt expugnari presidia: cum fletu et lacrimis rogabant dominum et omnis turba simul ut bonum angelum mitteret ad salutem israel. Et ipse primus machabeus sumptis armis ceteros adhortatus est simul secum periculum subire: et ferre auxilium fratribus suis. Cumque pariter prompto animo procederent. ierosolimis apparuit precedens eos equester in veste candida armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerunt dominum misericordem et convaluerunt animis: non solum homines et bestias ferocissimas sed et muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti: de celo habentes adiutorem et miserantem eis dominum. Leonum autem more impetu irruentes in hostes prostraverunt ex eis .xi. milia peditum et equites mille sexcentos. Universos autem in fugam verterunt; plures vero ex eis vulnerati nudi evaserunt. Sed et ipse lysias turpiter fugiens evasit. Et quia non insensatus erat secum ipse reputans factam erga se diminutionem: et intelligens invictos esse hebreos omnipotentis auxilio innitentes misit ad eos promisitque consensurum se omnibus que iusta sunt et regem compulsurum amicum fieri. Annuit autem machabeus precibus lysie in omnibus utilitati consulens: et quecumque machabeus scripsit lysie de iudeis: ea rex concessit. Nam erant scripte iudeis epistole a lysia quidem hunc modum continentes. Lysias populo iudeorum salutem.

Iohannes et abessalon qui missi sunt a vobis tradentes scripta postulabant: ut ea que per illos significabantur implerem. Quecumque igitur regi potuerunt perferri exposui: et que res permittebat concessi. Si igitur in negotiis fidem conservaveritis: etiam deinceps bonorum vobis causa esse temptabo. De ceteris autem per singula verba mandavi: et istis et his qui a me missi sunt colloqui vobiscum. Bene valete.

al' fuerant

Cam. xii.

Anno centesimo .xlviii. dioscori die mensis vicesima et quarta. Regis autem epistola ita continebat. Rex antiochus lysie fratri salutem. Patre nostro inter deos translato: nos volentes eos qui sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis adhibere diligentiam audivimus iudeos non consensisse patri ut transferrentur ad ritum grecorum. sed tenere velle suum institutum: ac propterea postulare a nobis concedi sibi legitima sua. Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse statuentes iudicavimus templum restitui illis: ut agerent secundum maiorum suorum consuetudinem. Bene igitur feceris si miseris ad eos et dexteram dederis: ut cognita nostra voluntate bono animo sint et utilitatibus propriis deserviant. Ad iudeos autem regis epistola talis erat. Rex antiochus senatui iudeorum et ceteris iudeis salutem. Si valetis sic estis ut volumus. Sed et ipsi bene valemus. Adiit nos menelaus dicens velle vos descendere ad nostros qui sunt apud vos. His igitur qui commeant usque ad diem tricesimum mensis xandici damus dexteras securitatis ut iudei utantur cibis et legibus suis sicut et prius et nemo eorum ullo modo molestiam patiatur de his que per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem menelaum qui vos alloquatur. Valete. Anno centesimo .xlviii. xandici mensis quintadecima die. Miserunt

a necari Erat autē ī eodē loco / al' aggestum

principatum. Et rex regum sus-
citavit animos antiochi in peccato-
rem et suggerente lysia hunc esse
malorum omnium causam: ius-
sit ut eis est consuetudo comprehē-
sum in eodem loco turris .l. cubi-
torum acervum undique habens
cineris. Hec prospectum habebat
in preceps. Inde in cinerem deici
iussit sacrilegum omnibus eum
pellentibus ad interitum: Et ta-
li lege prevaricatorem legis conti-
git mori: nec terre dari menela-
um. Et quidem satis iuste. Nā
quia multa erga aram dei delic-
ta quisit cuius ignis et cinis erat
sanctus: ipse in cineris morte
dampnatus est. Set rex mente
effrenatus: veniebat nequiorē
se iudeis ostensurum. Quibus

a patre suo

iudas cognitis precepit po-
pulo ut die ac nocte dominum
invocarent quo sicut semper et nūc
adiuvaret eos quippe qui lege et
patria sc̄oque templo privari vere-
bantur: ac populum qui nuper paulu-
lum respirasset: ne sineret blas-
phemis rursus nationibus subdi.
Omnibus itaque id simul facienti-
bus et petentibus a domino misericordiam
et fletu et ieiuniis per triduum con-
tinuum prostratis: hortatus
est eos iudas ut se prepararent.
Ipse vero cum senioribus cogi-
tavit priusquam rex admoveret
exercitum ad iudeam et obtine-
ret civitatem exire: et domini iu-
dicio committere exitum rei.
Dans itaque potestatem omni-
um deo mundi creatori et hor-
tatus suos ut fortiter dimica-
rent et usque ad mortē pro legibus
templo civitate patria et civibus
starent: circa modin exercitum
constituit: Et dato signo suis
dei victorie: iuvenibus fortissi-
mis electis: nocte aggressus au-
lam regiam in castris interfecit
viros xiiii. milia et maximum
elefantorum cum his qui sup-
positi erant: summoque metu
ac perturbatione hostium castra
replentes: rebus prospere gestis
abierunt. Hoc autem factum est

die illucescente adiuvante eum
dn̄i protectione. Set rex accep-
to gustu audacie iudeorum arte
difficultatē locorum temptabat.
Et bethsure quod erat iudeorum
presidium munitum castris ad-
movebat: sed fugabatur impinge-
batur minuebatur. Hiis autem
qui intus erant iudas necessaria
mittebat. Enuntiavit autem
misteria hostibus rhodocus qui-
dam de iudaico exercitu qui re-
quisitus comprehensus conclusus est.
Iterum rex sermonem habuit ad
eos qui erāt ī bethsuris dextram
dedit accepit abiit commisit cum
iuda superatus est. Ut autem
cognovit rebellasse philippum
antiochie qui relictus erat super
negotia: mente consternatus
iudeos deprecans subditusque
iurat de omnibus quibus iustum
visum est. Et reconciliatus ob-
tulit sacrificium honorificavit
templum et munera posuit: et
machabeum amplexus est et fecit
eum a ptolomaide usque gerrenos
ducem et principem. Ut autem
venit ptolomaidam: graviter
ferebant ptolomenses amicitie
conventionem: indignantes
ne forte fedus irrumperet.
Tunc ascendit lysias tribunal et ex-
posuit rationem et populum sedavit:
reversus est antiochiam:
Et hoc modo regis profectio et reditus
processit. Set post triennium tem-
pus cognovit iudas et qui cum eo
erant demetrium seleuci cum
multitudine valida et navibus
per portum tripolis ascendisse ad
loca oportuna: et tenuisse regio-
nes adversus antiochum et eius
ducem lysiam. Alchimus autem
quidam qui summus sacerdos
erat. sed voluntarie coinquinatus
est temporibus commixtionis: con-
siderans nullo modo sibi esse sa-
lutem neque accessum ad altare:
venit ad regem demetrium cen-
tesimo quinquagesimo
anno offerens ei auream coro-
nam et palmam: super hec et
ramos qui templi esse videbantur.
Et ipsa quidem die siluit tempus

qui universa conspicit : et in fugam
versi sunt alius ab alio ita ut magis
a suis deicerentur et gladiorum suorum
ictibus debilitarentur. Judas autem
vehementer instabat puniens
profanos et prostravit ex eis xxx milia
virorum. Ipse vero timotheus
incidit in partes dosithei et sosipa
tris. et multis precibus postulabat
ut vivus dimitteretur eo quod multo
rum ex iudeis parentes haberet ac
fratres quos morte eius decipi eve
niret. Et cum fidem dedisset resti
turum se eos secundum constitutum
illesum eum dimiserunt propter fratrum
salutem. Judas autem regressus est
ad carnio interfectis xxv milibus.
Post horum fugam et necem movit
exercitum ad effron civitatem mu
nitam. in qua multitudo diver
sarum gentium habitabat et ro
busti iuvenes pro muris consisten
tes fortiter repugnabant. In hac
autem machine multe et telorum e
rat apparatus. Sed cum omnipo
tentem invocassent qui potesta
te vires hostium confringit : cepe
runt civitatem et ex eis qui intus
erant xxv milia prostraverunt.
Inde ad civitatem scytarum abie
runt que ab ierosolimis sexcentis
stadiis aberat. Contestantibus
autem hiis qui apud scytopolitas
erant iudeis quod benigne ab eis
haberentur etiam temporibus in
felicitatis et quod modeste secum
egerint : gratias agentes eis et ex
ortati sunt de cetero erga genus suum
benignos esse : venerunt iherosoli
mam die sollempni septimanarum
instante. Et post pentecosten
abierunt contra gorgiam prepositum
idumee. Exivit autem cum pedi
tibus tribus milibus et equitibus quadrin
gentis quibus congressis : contigit
paucos ruere iudeorum. Dositheus
vero quidam de bachenoris eques
vir fortis : gorgiam tenebat. Et
cum vellet illum capere vivum e
ques quidam de trachibus irruit
in eum humerumque eius amputa
vit : atque ita gorgias effugit in
marisam. At illis qui cum esdrin
erant diutius pugnantibus et
fatigatis invocavit dominum iudas
adiutorem et ducem belli fieri incipi
ens voce patria cum ympnis clamo
rem extollens : fugam gorgie mi
litibus incussit. Judas autem collec
to exercitu venit in civitatem odol
lam. Et cum vii dies superveniret :
secundum consuetudinem purifi
cati in eodem loco sabbatum ege
runt. et sequenti die venit cum su
is iudas. ut corpora prostratorum
tolleret : et cum parentibus pone
ret in sepulchris paternis. Invene
runt autem sub tunicas interfectorum
de donariis ydolorum que apud iam
niam fuerunt a quibus lex prohi
bet iudeos. Omnibus ergo manife
stum factum est : ob hanc cau
sam eos corruisse. Omnes itaque
benedixerunt iustum iudicium do
mini qui occulta fecerat manife
sta : atque ita ad preces conversi : roga
verunt ut id quod factum fuerat
delictum oblivioni traderetur. At
vero fortissimus iudas hortabatur
populum conservare se sine peccato
sub oculis videntes : videntes que
facta sunt pro peccato eorum qui
prostrati sunt. et facta collatione
xii milia dragmas argenti mi
sit iherosolimam offerri pro peccatis mortuorum
sacrificium : bene et religiose de re
surrectione cogitans. Nisi enim
eos qui ceciderant resurrecturos
speraret : superfluum videretur et
vanum orare pro mortuis. Et
quia considerabat : quod hii qui cum
pietate dormitionem acceperant
optimam haberent repositam
gratiam. Sancta ergo et salu
bris est cogitatio pro defunctis
exorare ut a peccato solverentur. al' a peccatis solverentur

Cap. xiii.

Anno centesimo xl viiii cog
novit iudas antiochum eupatorem
venire cum multitudine adversus
iudeam et cum eo lysiam procura
torem et prepositum negotiorum
secum habentem peditum c x milia
et equitum v m et elefantos
xxii. currus cum falcibus ccc. Com
miscuit autem se illis et menelaus.
et cum multa fallacia deprecaba
tur antiochum non pro patrie sa
lute : sed sperans se constitui in

romani epistolam ~~epistolam~~ ita se habentem
Quintus memmius et titus manlius
legati romanorum: populo iudeorum
Salutem. De hiis que lisias cognatus re-
gis concessit nobis: et nos concessimus.
De quibus autem et regi iudicavit refe-
rendum: confestim aliquem mittite
diligentius inter nos conferentes
ut decernamus sicut congruit nobis.
Nos enim antiochiam accedimus.
Ideoque festinate rescribere: ut nos quo-
que sciamus cuius estis voluntatis.
Bene valete. Anno centesimo .xlviii.
quintadecima die mensis xandici.

Ar'h cap. c. xii.

Hiis factis pactionibus lysias pergebat
ad regem. iudei autem agriculture
operam dabant. Sed hii qui resede-
rant timotheus et apollonius gen-
nei filius. sed et iheronimus et demo-
fon super hos et nicanor cypriarches

al' superbus

non sinebant eos in silentio agere et
quiete. Ioppite vero tale quoddam
flagitium perpetrarunt. Rogave-
runt iudeos cum quibus habitabant
ascendere scaphas quas paraverant
cum uxoribus et filiis quasi nullis
inimicitiis inter eos subiacentibus.
Secundum commune itaque decre-
tum civitatis et ipsis adquiescen-
tibus pacisque causa nichil suspec-
tum habentibus cum in altum pro-
cessissent: submerserunt non minus
ducentes. Quam crudelitatem iudas
in sue gentis homines factam ut
cognovit: precepit viris qui erant
cum ipso et invocato iusto iudice
deo: venit adversus interfectores
fratrum. Et portum quidem noctu
succendit: scaphas exussit: eos
autem qui ab igne refugerant
gladio peremit. Et cum hec ita
egisset: discessit quasi iterum re-
versurus: et universos ioppitas
eradicaturus. Sed cum cognovisset
et eos qui erant iamnie velle
pari modo facere habitantibus se-
cum iudeis: iamnitis quoque noc-
te supervenit et portum cum na-
vibus succendit: ita ut lumen ig-
nis pareret ierosolimis a stadiis
.cc.xl. Inde cum iam abissent nove-
m stadiis et iter facerent ad timo-
theum commiserunt cum eo ara-
bes .v. milia viri: et equites quin-

genti. Cumque pugna ...
et auxilio dei prospere ...
sidum victi arabes petebant ...
dextras sibi dari: promittentes ...
pascua daturos et in ceteris ...
turos. Iudas autem ...
vere in multis eos utiles ...
sit pacem. Dextrisque ...
cessere a tabernaculis ...
sus est autem et civitatem ...
firmam pontibus murisque ...
septam: que a turbis ...
gentium promiscuarum ...
men casphin. Hii vero ...
erant confidentes in stabilitate ...
murorum et apparatu ...
rum remissius agebant ...
dictis lacessentes iudam ...
phemantes et loquentes ...
non est. Machabeus autem ...
to magno mundi principe ...
arietibus et machinis ...
ihesu precipitavit ...
ferociter muris: et ...
per domini voluntatem ...
les cedes fecit: ita ut ...
stagnum stadiorum duorum ...
titudinis sanguine ...
ere videretur. Inde di...
stadia septingenta ...
in characa ad eos qui di...
bianei iudei: et thi...
quidem in illis locis ...
henderunt. Nullo ...
fecto: regressus est ...
dam loco firmissimo ...
Dositheus autem et ...
erant duces cum mach...
remerunt a thymotheo ...
in presidio .x. milia ...
chabeus ordinatis ...
nibus et constitutis ...
adversus timotheum ...
habentem secum .cxx. ...
ditum: et equites duo ...
Cognito autem iude ad...
timotheus: premisit ...
et filios et reliquum ...
in presidium quod ...
tur. Erat enim inexpugnabile ...
accessu difficile: propter ...
angustias. Cumque co...
prima apparuisset: ...
bus in eius ... expl...

ante oportunitatem dementie sue nac-
tus, convocatus a demetrio ad con-
silium et interrogatus quibus
rebus et consiliis iudei niterentur,
respondit. Ipsi qui dicuntur asidei
iudeorum quibus preest iudas ma-
chabeus bella nutriunt et sedicio-
nes movent; nec patiuntur reg-
num esse quietum. Nam et ego
defraudatus parentum gloria, dico
autem summo sacerdotio, huc veni
primo quidem utilitatibus regis fide(m)
servans, secundo autem et civibus
consulens. Nam illorum pravitate
universum genus nostrum non mini-
me vexatur. Sed his singulis oro
rex cognitis et regioni et generi
secundum pervulgatam omnibus
humanitatem tuam prospice. Nam
quamdiu superest iudas, impossi-
bile est pacem esse negotiis.
Talibus autem ab eo dictis
et ceteri amici hostiliter agentes
adversus iudam inflammaverunt
demetrium. Qui statim nichano-
rem prepositum elefantorum ducem in
iudeam misit datis mandatis ut
ipsum quidem iudam caperet; eos ve-
ro qui cum illo erant dispergeret
et constitueret alchimum maximi
templi summum sacerdotem.
Tunc gentes que de iuda fugerant
iudam, gregatim se nichanori
miscebant miserias et clades iu-
deorum prosperitates rerum suarum
existimantes. Audito itaque iudei
nichanoris adventu et conventu
nationum conspersi terra roga-
bant eum qui populum suum con-
stituit ut in eternum custodiret
quique suam portionem signis
evidentibus protegit. Imperante
autem duce statim inde move-
runt; convenerunt ad castel-
lum dessau. Symon vero frater
iude commiserat cum nichanore
sed conterritus est repentino adven-
tu adversariorum. Nicanor tamen
audiens virtutem comitum
iude et animi magnitudinem
quam pro patrie certaminibus
habebant sanguinis iudicium
facere metuebat. Quam ob rem
premisit posidonium et theodo-

et matthiam ut darent dextras atque
acciperent. Et cum diu de his con-
silium ageretur, et ipse dux ad mul-
titudinem retulisset, omnium
una fuit sententia amicitiis an-
nuere. Itaque diem constituerunt
qua secreto inter se agerent: et
singulis selle prolate sunt et po-
site. Precepit autem iudas arma-
tos esse locis oportunis, ne forte ab
hostibus repente mali aliquid ori-
retur, et congruum colloquium fe-
cerunt. Morabatur autem nicha-
nor in ierosolimis et nichil que inique
agebat gregesque turbarum que con-
gregate fuerant dimisit. Habe-
bat autem iudam semper carum
ex animo et erat viro inclinatus
rogavitque eum ducere uxorem
filiosque procreare. Nuptias fecit, quiete al'
qui et egit communiterque vivebant.
Alchimus autem videns caritatem
illorum ad invicem et conventio-
nes venit ad demetrium et dice-
bat nichanorem rebus alienis
assentire: iudamque regni insidia-
torem successorem sibi destinasse.
Itaque rex exasperatus et pessimis
huius criminationibus irritatus
scripsit nichanori dicens gravi-
ter quidem se ferre de amicitie con-
ventione, iubere tamen machabeum
citius vinctum mittere antiochiam.
Quibus cognitis nichanor con-
sternabatur et graviter ferebat
si ea que convenerant irrita face-
ret, nichil lesus a viro. Sed quia
regi resistere non poterat, oportu-
nitatem observabat qua precepta
perficeret. At machabeus videns
austerius secum agere nichano-
rem et consuetum occursum fero-
cius exhibentem, intelligens non
ex bono esse austeritatem istam,
paucis suorum congregatis occul-
tavit se a nichanore. Quod ubi
ille cognovit fortiter se a viro
preventum: venit ad maximum
et sanctissimum templum: et sa-
cerdotibus solitas hostias offe-
rentibus iussit sibi tradi virum.
Quibus cum iuramento dicen-
tibus nescire se ubi esset qui que-
rebatur, extendens manum ad

templum iurauit. Nisi mihi uinc-
tum iudam tradideritis: istud dei
fanum in planitiem deducam et al-
tare effodiam. Et templum hoc libro
patri consecrabo. Et his dictis abiit.
Sacerdotes autem protendentes manus
in celum inuocabant eum qui sem-
per propugnator esset gentis ipsorum
hec dicentes. Tu domine uniuer-
sitatis qui nullius indiges: uolu-
isti templum habitationis tue fieri
in nobis. Et nunc sancte sanctorum
omnium domine: conserua in eter-
num impollutam domum istam que
nuper mundata est. Razias autem
quidam de senioribus ab iherosolimis
delatus est nichanori uir amator
ciuitatis et bene audiens qui pro af-
fectu pater iudeorum appellabatur.
Hic multis temporibus continen-
tie propositum tenuit in iudaismo:
corpusque et animam tradere conten-
tus pro perseuerantia. Volens au-
tem nicanor manifestare odium quod
habebat in iudeos: misit milites
quingentos ut eum comprehende-
ret. Putabant enim illum decepisse
sese cladem maximam iudeis illatu-
rum. turbis autem irruere domum
eius et ianuam disrumpere atque ig-
nem admouere cupientibus cum
iam comprehenderetur: gladio se
petiit eligens nobiliter mori potius
quam subditus fieri peccatoribus
et contra natales suos indignis
iniuriis agi. Sed cum per festinatio-
nem non certo ictu plagam dedisset.
et turbe intra hostia irrumperent:
recurrens audacter ad murum preci-
pitauit semetipsum uiriliter in tur-
bas. Quibus uelociter locum dan-
tibus casum eius: uenit per mediam
ceruicem. Et cum adhuc spiraret
accensus animis surrexit. cum et
sanguis eius magno fluxu defluerent
et grauissimis uulneribus esset saucius. cursu turbam pertran-
siit: et stans super petram quandam
preruptam etiam exsanguis effec-
tus complexus intestina sua utris-
que manibus proiecit super turbas
inuocans dominatorem uite ac spi-
ritus ut hec illi iterum redderet: atque ita uita
defunctus est. Nichanor autem
ut comperit iudam esse in locis sa-
marie cogitauit die sabbati cum om-
ni impetu committere. Iudeis uero
qui illum per necessitatem sequeban-
tur dicentibus ne ita ferociter et bar-
bare feceris sed honorem tribue diei sanc-
tificationis et honora eum qui uni-
uersa conspicit. At ille infelix inter-
rogauit: si est potens in celo qui
imperauit agi diem sabbatorum.
Et respondentibus illis est dominus
uiuus ipse in celo potens qui iussit
agi vii diem: At ille ait. Et ego po-
tens sum super terram: qui impero
sumi arma et negocia regis impleri.
Tamen non obtinuit ut consilium
perficeret. Et nicanor quidem cum
summa superbia erectus: cogitabat
commune tropheum statuere de
iuda. Machabeus autem confidebat
semper cum omni spe auxilium
sibi a deo affuturum: et hortabatur
suos ne formidarent ad
aduentum nationum sed in men-
te haberent adiutoria sibi facta de
celo: et nunc sperarent ab omnipo-
tente affuturam sibi uictoriam.
Et allocutus illos de lege et prophe-
tis: admonens certamina que
fecerant prius: promptiores con-
stituit. Et ita animis eorum
erectis: simul ostendens gentium
fallaciam et iuramentorum preua-
ricationem: Singulos autem il-
lorum armauit non clipei et haste
munitione. sed sermonibus opti-
mis et hortationibus: exposito dig-
no fide somnio. per quod uniuersos
letificauit. Erat autem huiusmo-
di uisus. Oniam qui fuerat sum-
mus sacerdos uirum bonum et be-
nignum uerecundum uisu: mo-
destum moribus et eloquio deco-
rum et qui a puero in uirtutibus ex-
ercitatus sit: manus protenden-
tem orare pro omni populo iudeorum.
Post hec apparuisse et alium
uirum etate et gloria mirabilem
et magni decoris habitudinem circa
illum: Respondentem uero oniam
dixisse: Hic est fratrum amator et
populi israel: hic est qui multum
orat pro populo et uniuersa sancta
ciuitate ieremias propheta dei. Ex-
tendisse autem ieremiam dex-

al' uniuersor
al' Razias vel Azias
Al' Cam. xv.
Cam. xv.

tradidisse iude gladium aureum dicentem. Accipe sanctum gladium munus a deo in quo deicies adversarios populi mei israel. Exhortati itaque iude sermonibus bonis valde de quibus extolli posset impetus et animi iuvenum confortari: statuerunt dimicare et confligere fortiter ut virtus de negociis iudicaret: eo quod civitas et sancta et templum periclitarentur. Erat enim pro uxoribus et filiis itemque pro fratribus et cognatis minor sollicitudo: maximus vero et primus pro sanctitate timor erat templi. Sed et eos qui in civitate erant: non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum hostesque adessent atque exercitus esset ordinatus bestie equitesque opportuno in loco compositi considerans machabeus adventum multitudinis et apparatum varium armorum ac ferocitatem bestiarum extendens manus in celum. prodigia facientem dominum invocavit: qui non secundum armorum potenciam. sed prout ipsi placet dat dignis victoriam. Dixit autem invocans hoc modo. Tu domine qui misisti angelum tuum sub ezechia rege iudee. et interfecisti de castris sennacherib. clxxxv. milia. Et nunc dominator celorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore et tremore magnitudinis brachii tui ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit. Nichanor autem et qui cum ipso erant: cum tubis et canticis admovebant. Iudas vero et qui cum eo erant invocato deo per orationes congressi sunt: manu quidem pugnantes. sed et cordibus dominum orantes: prostraverunt non minus quam xxxv. milia: presentia dei magnifice delectati. Cumque cessassent et cum gaudio redirent: cognoverunt nichanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbatione excitata: patria voce omnipotentem dominum benedicebant. Precepit autem iudas qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus erat: caput nichanoris et manum cum humero abscisam ierosolimam perferri. Quo cum pervenisset: convocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare accersit et eos qui in arce erant. Et ostenso capite nichanoris et manu nepharia quam extendens contra domum sanctam omnipotentis dei. magnifice gloriatus est: linguam etiam impii nichanoris precisam misit particulatim avibus dari. manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi dominum benedixerunt dicentes. Benedictus qui locum suum incontaminatum conservavit. Suspendit autem nichanoris caput in summa arce. evidens ut esset et manifestum signum auxilii dei. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate pretire: habere autem celebritatem tertiadecima die mensis adar: quod dicitur voce syriaca pridie mardochei die. Igitur his erga nichanorem gestis et ex illis temporibus ab hebreis civitate possessa: ego quoque in his finem faciam sermonis. Et si quidem bene et ut hystorie competit: hoc et ipse velim. Sin autem minus digne concedendum est michi. Sicut enim vinum semper bibere aut semper aquam contrarium est. alternis autem uti delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit ingratus: hic ergo erit consummatus.

Al' iussit

Al' gratus

Explicit liber secundus machabeorum.

Prefacio sancti ieronimi presbiteri in evangelio incipit

Al' Incipit prologus super iiii[or] evangelia

Beatissimo pape damaso: hieronimus. Novum opus facere me cogis ex veteri: ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam: et quia inter se variant que sint illa que cum greca consentiant veritate decernam. Pius labor sed periculosa presumptio iudicare de ceteris ipsum ab omnibus

iudicandum senis mutare linguam
et canescentem iam mundum ad
initia retrahere paruulorum. Quis
enim doctus pariter vel indoctus cum
in manus volumen assumpserit
et a saliua quam semel imbibit vi
derit discrepare quod lectitat: non
statim erumpat in vocem me falsa
rium me clamitans esse sacrilegum
Qui audeam aliquid in ueteribus
libris addere mutare et corrigere:
aduersus quam inuidiam: duplex
causa me consolatur: Quod et
tu qui summus sacerdos es fieri iu
bes: et uerum non esse quod uariat
etiam maledicorum testimonio conproba
tur. Si enim latinis exemplaribus
fides est adhibenda: respondeant
quibus: tot sunt exemplaria pene
quot codices. Si autem ueritas
est querenda de pluribus. Cur non
ad grecam originem reuertentes ea

al' reuertens

que uel a uitiosis interpretibus male
edita uel a presumptoribus imperi
tis emendata peruersius: uel a libra
riis dormitantibus aut addita sunt
aut mutata corrigimus. Neque ue
ro ego de uetere disputo testamento
quod a .lxx. senioribus in grecam lin
guam uersum tertio gradu ad nos usque
peruenit. Non quero quid aquila
quid simmachus sapiant: quare
theodocion inter nouos et ueteres
medius incedat. Sit illa uera inter
pretatio quam apostoli probauerunt. De
nouo nunc loquor testamento quod
grecum esse non dubium est: excep
to matheo apostolo qui primus in iudea
euangelium christi hebraicis litteris
edidit. Hoc certe quod in nostro sermo
ne discordat et in diuersos riuulorum
tramites ducit: uno de fonte queren
dum est. Pretermitto eos codices
quos a luciano et esichio nuncupa
tos paucorum hominum asserit per
uersa contentio: quibus utique nec
in ueteri instrumento post .lxx.
interpretes emendare quid licuit: nec
in nouo profuit emendasse cum mul
tarum gentium linguis scriptura
ante translata doceat falsa esse que
addita sunt. Igitur hec presens pre
fatiuncula pollicetur: nisi tantum euan
gelia. quorum ordo iste est. Mathe

Sed et ab interpretibus

us marcus lucas iohannes codicum
grecorum emendata collatione sed
et ueterum que non multum a lectione
latine consuetudinis discrepant:
ita calamo temperauimus ut his
tantum que sensum uidebantur mutare
correctis reliqua manere pateremur
ut fuerant. Canones quoque quos
eusebius cesariensis episcopus alexandri
num secutus ammonium in decem
numeros ordinauit sicut in greco
habentur expressimus. Quos si qui
de curiosis nosse quid in euangeliis uel
eadem uel uicina uel sola sint ea
distinctione cognoscat. Magnus
siquidem hic in nostris codicibus error inole
uit: dum quod in eadem re alius euan
gelista plus dixit in alio quia minus
putauerint addiderunt. Vel dum
eundem sensum alius aliter expres
sit: ille qui unum e quatuor pri
mum legerat ad eius exemplum
ceteros quoque estimauerit emendan
dos. Unde accidit ut apud nos mix
ta sint omnia: et in marco plura
luce atque mathei rursum in matheo
iohannis et marci. et in ceteris reliquo
rum que aliis propria sunt inueni
antur. Cum itaque canones legeris
qui subiecti sunt: confusionis erro
re sublato et similia omnium scies
et singulis sua queque restitues.
In canone primo concordant quat[tuor]
Matheus marcus lucas iohannes
In secundo tres matheus marcus lu
cas. In tertio tres: matheus lu
cas iohannes. In quarto tres ma
theus marcus io. In quinto duo
matheus lucas. In sexto duo ma
theus marcus. In septimo duo ma
theus io. In octauo duo: mar[cus]
lucas. In nono duo: lucas io.
In decimo propria unusquisque que [non]
habentur in aliis ediderunt. Sin[gulis]
euangeliis ab uno incipiens usque
ad finem librorum dispar nu[merus]
increscit. Hic nigro colore per[scriptus]
sub se habet alium ex minio nu[merum]
discolorem: qui ad decem [illegible]
precedens indicat prior minio [illegible]
in quo sit canone requirendus.
Cum igitur uerbi gratia aperto
codice illud siue illud capitulum
scire uolueris cuius canonis

statim ex subiecto numero doceberis et recurrens ad principia in quibus canonum est distincta congeries: eodemque statim canone ex titulo frontis invento illum quem querebas numerum eiusdem evangeliste qui et ipse ex inscriptione signatur invenies: atque e vicino ceterorum tramitibus inspectis quos numeros e regione habeant annotabis. Et cum scieris recurrens ad volumina singulorum et sine mora repertis numeris quos ante signaveras reperies et loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Opto ut in Christo valeas et memineris mei papa beatissime. Amen.

Epistola eusebii ad carpianum super iiii^or evangelia

Eusebius carpiano fratri in domino salutem. Ammonius quidem alexandrinus magno studio atque industria unum nobis pro iiii evangeliis dereliquit. Namque uniuscuiusque evangeliorum sensus exceptos omnes similes contextu pro mathei evangelio quasi ad unum congestos annexuit ita ut eorum quantum ad tenorem pertinet lectionis sequens iam illius interruptus esse videatur. Verum ut salvo corpore sine textu ceterorum hoc est evangeliorum propria et familiaria loca in quibus eadem similiter dixerunt scire possis ac vere discernere accepta occasione ex predicti viri studio alia ratione decem in numero tibi titulos designavi quorum primus quatuor in se continet numeros in quibus similia ab universis dicta sunt matheo marco luca iohanne. Secundus in quibus tres matheus lucas marcus. Tertius in quibus tres matheus lucas iohannes. Quartus in quibus duo matheus lucas. Sextus in quibus duo matheus marcus. Septimus in quibus duo matheus iohannes. Octavus in quibus duo matheus lucas. Nonus in quibus duo lucas iohannes. Decimus in quibus singuli de quibusdam proprie scripserunt. Et quidem subiectorum titulorum id est argumentum clara vero eorum narratio hec est. Et enim per singula loca evangeliorum quidem numerus videtur appositus paulatim incipiens a primo deinde secundo postremo tres et per ordinem librorum fine usque progrediens. Itaque per singulos numeros supputatio per minium distinctionem invenitur inserta significans cui de decem titulis appositus numerus dinoscatur. verbi si quidem primum certum est in primo sine secundo in secundo et eodem modo usque ad decem. Si igitur evoluto uno qualibet de quatuor evangelijs quolibet capitulo velis inscire et scire qui similia dixerint et loca propria agnoscere singulorum in quibus eadem sunt prolocuti eiusdem sensus quem tenes relegens propositum numerum quesitumque cum in titulo quem demonstrat tituli subnotatio continuo scire poteris ex superscriptionibus quasi in fronte notatas invenies. qui aut quot de his que in quintis similia dixerunt. Veniens etiam ad reliqua evangelia per eundem numerum quem continues videbis appositorum per singulos numeros atque eos in suis proprijs quoque locis similia dixisse reperies.

Item alius prologus per ieronimum super matheum

Plures fuisse qui evangelia scripserunt et lucas evangelista testatur dicens. Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum que in nobis complete sunt sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt sermonem et ministraverunt ei. et perseverantia usque ad presens tempus monimenta declarant que a diversis auctoribus edita diversarum heresium fuere principia ut est illud iuxta egiptios et thomam et mathiam et bartholomeum duodecim quoque apostolorum et basilidis atque apellis ac reliquorum quos enumerare longissimum est. cum hoc tantum in presentiarum necesse sit dicere extitisse quosdam qui sine spiritu et gratia dei conati sunt magis ordinare narrationem quam historie texere veritatem quibus iure potest illud propheticum coaptari ve qui prophetant de corde suo qui ambulant post spiritum suum qui dicunt hec dicit dominus et dominus non misit eum; de quibus

et saluator in euuangelio iohannis
loquitur. Omnes qui ante me ue
nerunt fures fuerunt et latrones.
qui uenerunt non qui missi sunt.
Ipse enim ait. Ueniebant et ego
non mittebam eos. In uenientibus
presumptio temeritatis in missis ob
sequium seruitutis est. Ecclesia autem
que supra petram domini uoce fundata
est quam introduxit rex in cubicu
lum suum et ad quam per foramen
descensionis occulte misit manum
suam similis dammule hinnuloque
ceruorum quatuor flumina pa
radisi instar eructuans quatuor
angelos et anulos habet per quos
quasi arca testamenti et custos legis
domini lignis mobilibus uehitur. Pri
mus omnium matheus est publica
nus cognomento leui. qui euuange
lium in iudea hebreo sermone edidit
ob eorum uel maxime causam qui in
ihesum crediderant ex iudeis et qui nequaquam
legis umbra succedente euuangelii
ueritatem seruabant. Secundus marcus
interpres apostoli petri et alexandrine
ecclesie primus episcopus qui dominum quidem
saluatorem ipse non uidit sed ea
que magistrum audierat predi
cantem iuxta fidem magis gesto
rum narrauit quam ordinem.
Tertius lucas medicus natione sy
rus antiocensis cuius laus in euuan
gelio qui et ipse discipulus apostoli
pauli in achaie bithinieque parti
bus uolumen condidit quedam
altius repetens et ut ipse in prohemio
confitetur audita magis quam
uisa describens. Ultimus iohannes
apostolus et euuangelista quem ihesus
amauit plurimum qui supra pec
tus domini recumbens purissima
doctrinarum fluenta potauit. et
qui solus de cruce meruit audire
ecce mater tua. Is cum esset in a
sia et iam tunc hereticorum se
mina pullularent cherinthi. he
bionis et ceterorum qui negant
christum in carne uenisse quos et ipse
in epistola sua antichristos uocat.
et paulus apostolus frequenter percutit
coactus est ab omnibus pene tunc
asie episcopis et multarum ecclesiarum
legationibus de diuinitate sal

al' singulos

al' i nequaquam

al' confiteor

uatoris altius scribere et ad ipsum [illegible]
ut ita dicam dei uerbum non tam [illegible]
audaci quam felici temeritate pro[illegible]
rumpe ut ecclesiastica narrat
hystoria cum a fratribus cogeretur
ut scriberet ita facturum se respon[illegible]
disse si indicto ieiunio in commune
omnes deum precarentur. quo ex
pleto reuelatione saturatus illud
prohemium ueniens e celo eructauit.
In principio erat uerbum et uer
bum erat apud deum et deus erat
uerbum. Hoc erat in principio apud
deum. Hec igitur quatuor euuan
gelia multo ante predicta ezechie
lis quoque uolumen probat cuius
prima uisio ita contexitur. Et in
medio sedis similitudo quatuor
animalium et uultus eorum fa
cies hominis et facies leonis et
facies uituli et facies aquile.
Prima hominis facies matheum
significat qui quasi de homine
exorsus est scribere. Liber generatio
nis ihesu christi filii dauid filii a
braham. Secunda marcum in qua
uox leonis in heremo rugientis
auditur. uox clamantis in deserto
parate uiam domini rectas facite
semitas eius. Tertia uituli que
euuangelistam lucam a zacharia
sacerdote sumpsisse initium prefigu
rat. Quarta iohannem euuan
gelistam qui assumptis pennis a
quile et ad altiora festinans de
uerbo dei disputat. Cetera que se
quuntur in eundem sensum pro[illegible]
runt crura eorum recta et penna
ti pedes. et quocumque spiritus uade
bant et non reuertebantur et dor
sa eorum plena oculis et scin[illegible]
le ac lampades in medio discur
rentes et rota in rota et in sin[illegible]
lis quatuor facies. Unde et a
pocalipsis iohannis post ex
positionem uiginti quatuor
seniorum qui tenentes cytharas
et fialas adorant agnum dei
introducit fulgura et tonitrua
et septem spiritus discurrentes
et mare uitreum et quatuor ani
malia plena oculis dicens. Et
animal primum simile leoni
et secundum simile uitulo et

uultum simile hominis ... et quar
tum simile aquile uolanti et post pen
nulum plena inquit erant oculis
et requiem non habebant die ac noc
te dicentia sanctus sanctus sanctus
dominus deus omnipotens qui e
rat et qui est et qui uenturus est. Ani
bus cunctis perspicue ostenditur quatu
or tantum debere euuangelia suscipi
et omnes apochriforum nenias mor
tuis magis hereticis quam eccle
siasticis ... canendas. Explicit prolog.

Incipit argumentum de iiii euuangelistis.

Matheus marcus lucas et iohan
nes quadriga domini et uerum
cherubim quod interpretatur scien
tie multitudo per totum corpus o cu
lati sunt scintille emicant discur
runt fulgura pedes habent rectos
et in sublime tendentes terga pen
nata et ubique uolantia tenent se
mutuo sibique perplexi sunt et quasi
rota in rotam uoluuntur et pergunt
quocumque eos flatus sancti spiritus duxerit.

Incipit prologus in euuangelio secundum matheum.

Matheus ex iudea qui
et leui sicut in ordi
ne primus ponitur
ita euuangelium in iu
dea primus scripsit
cuius uocatio ad deum
ex publicanis actibus fuit. Duorum in ge
neratione christi principia presumens
unius cuius prima circumcisio in car
ne alterius cuius secundum cor elec
tio fuit et ex utrisque in patribus christe
sicque quaterdenario numero tri
formiter posito principium a cre
dendi fide in electionis tempore porrigens
et ex electione usque in transmigratio
nis diem dirigens atque a transmi
grationis die usque in christum definiens
decursam aduentus domini ostendit
generationem et numero satis
faciens et tempori et se quod esset
ostendens et dei in se opus monstrans
etiam in hiis quorum genus posuit christi
operantis a principio testimonium
non negaret. Quarum omnium
rerum tempus ordo numerus dispositio
uel ratio quod fidei necessarium est deus
christus est. Qui factus est ex muliere
factus sub lege natus ex uirgine
passus in carne omnia in cruce fixit
ut triumphans ea in semet ipso re
surgens in corpore et patris nomen in
patribus filio et filii nomen patri
restituens in filiis sine principio sine
fine ostendens unum se cum patre esse
quia unus est. In quo euuangelio
utile est desiderantibus deum sic prima
uel media uel perfecta cognoscere ut
et uocationem apostoli et opus euuangelii
et dilectionem dei in carne nascentis
per uniuersa legentes intelligant atque id
in eo in quo apprehensi sunt et appre
hendere expetunt recognoscant. No
bis enim hoc in studio argumenti
fuit et fidem facte rei tradere et operan
tis dei intelligendam diligenter esse
dispositionem querentibus non ta
cere. In fine epistole secunde ad thessalonicenses adde.

Laudans eos et gratias agens pro eis que
passi sunt sustinuerunt persecutiones
malorum hominum. qui penas dabunt in
die domini cum uenerit glorificari in sanctis. Et o
rat ut perseuerent. Sequitur alius prologus
super epistola pauli ad colocenses.

Colocenses sunt asiani quibus non ip
se apostolus predicauit sed eius discipuli. Super
uenerunt autem pseudo apostoli qui eos auerte
re uellent. Carnales obseruantias pre
dicantes et philosophicis disputationibus si
plicitatem illorum irretire conantes hiis igitur
superuenientibus carnales obseruantias pre
dicantibus in dubium illis ueneritur quod
ubi potius credendum esset uerum apostolus cuius
auctoritas celebris erat quasi mediator
indicat que pars potius sit tenenda.
Scribens eis ab ephelo. Item alius pro
logus in epistola ad thymotheum primam.

Thymotheus iste fuit filius mu
lieris patre. Gentili procreatus.
Et tamen non esset circumcisus. Et esset ipse
gentilis huic dabant testimonium fratres
qui erant listris et yconio hunc uoluit
paulus proficisci secum. Et ideo circum
cidit propter iudeos qui erant in illis lo
cis. Erat quippe eruditus tam diuinis scrip
turis quam liberalibus artibus hunc
creauit apostolus episcopum. Item ali
us prologus super epistolam ad phylomenem.

Hanc epistolam scribit apostolus
phylemoni colocensi qui nullam
ecclesiastice administrationis erat pre
ditus dignitate. Sed uir laudabilis in
plebe. cui familiares litteras mittit pro

al' appetunt

Dne simo sermo suo qui cum dampno
eius fugerat. Sed ab apostolo audito
euangelio baptizatus est. Qui venia
deprecatur apostolus. Sarbeus et a ro
ma de curreret. Sequitur alius prologus
super miche autem prophetam.

S ub ozia reperimus prophetare osee
amos et ysaias. Et sub ioathan filio o
zie incipit prophetare micheas. Et pro
phetavit et sub achas et sub ezechia sub
quo .x. tribus captivate sunt ab assyri
is. Et quia primum samaria metropo
lis .x. tribuum prius captivata est in
prophete inponitur titulus primum
de samaria sede de iherusalem michea
secundum hebraicam veritatem. Sed
dicitur unde quasi in corde voluminis
positus debet profunda continere mis
teria. Sequitur alius prologus in Naum
prophetam.

N aum qd addit Naum
elchesi quidam putant etheseni
esse patrem. Naum secundum hebream
tradicionem ipsum eciam prophetam
fuisse cum elchesei usque hodie in galilea
viniculis sit parvus quidem eiusque ruinis
edificiorum monstrans vestigia sed tam no
tus iudeis et michi quoque a circumduc
te monstratus. Qd prophetat. Naum
lib est visionis intelligentis sic universa
que loquitur pondus hostium facientis
suo populo visionem de consummacio
ne utriusque mundi secundum. Aug. n. n. in
consolacione sanctorum prophetia tertium
utrique contemptum et prepeut se ad iu
dicium die ubi ultor adversum nos aduer
sos futurus est dominus. Grave pondus
est hostibus qd delectatur vel prophetam
videre vel ismaelitas videre. Sequitur a
lius prologus in abacuc.

A bacuc luctator fortis et rigidus
stat super custodiam suam et figit
gradum super municionem ut xpm in
cruce contemplentur et dicat. Operuit
celos gloria eius. et laudis eius plena
est terra. Splendor eius ut lux erit cornu
a in manibus eius ibi abscondita est for
titudo eius. Item sequitur alius prolo
gus de eodem.

A bacuc amplexans qui vel ex eo qd amabilis
domini fuit vocatur amplexacio vel qd cer
tamen cum deo congreditur amplexa
tis .i. luctantis sortitur vocabulum.
Nullus enim tam audaci voce ausus
est deum ad disceptacionem iusticie

provocare cur in rebus humanis [illegible]
di istius tanta rerum [illegible]
hic in principio libri [illegible]
lo lum cum membris suis [illegible]
premunciat adventum [illegible]
qz domini salvatoris. Nam [illegible]
de xpi adventu qui futurus [illegible]
telligitur dicere. et respondit [illegible]
it michi. scribe visum [illegible]
assequatur qui legit ea. quia [illegible]
sio ad tempus et orietur in [illegible]
invisacium si tardaverit [illegible]
quia veniens veniet et non [illegible]
tur. de passione autem [illegible]
nisi domino dicit domine audivi [illegible]
nem tuam et timui consideravi [illegible]
tua et expavi. Quid enim [illegible]
precogitate nove et repentine [illegible]
minum in effabilis admiracio [illegible]
dio duum animalium cognosceris [illegible]
quid est nisi aut in medio duorum [illegible]
tamentorum aut in medio duorum latro
num aut in medio moysi et helye [illegible]
illo in monte sermocinancium [illegible]
appropinqua ut anni cognosceris [illegible]
adventu temporis ostenderis quod [illegible]
dicit. Cornua in manibus eius sunt [illegible]
Quid est nisi trophea [illegible]
bulum autem salvatoris hic [illegible]
ta prope ponit dicens. Ego autem in
quit in domino gaudebo et exultabo in deo
ihesu meo qd est nobis [illegible]
re et nominare et predicare. Incipit
argumentum super micheas.

M icheas de morasthi heres [illegible]
tacionem annunciat filie latro
nis et obsidionem ponit contra [illegible]
quia maxillam percusserit iudicis [illegible]
Incipit argumentum super naum [illegible]

N aum consolator orbis [illegible]
tatur qui increpat civitatem
sanguinum. Et post eversionem [illegible]
us loquitur sic ecce super montes [illegible]
evangelizantis et annunciantis [illegible]
Prologus super psalterium david

D avid filius iesse cum esset
in regno suo quatuor elegit [illegible]
[illegible] fecerunt i asaph [illegible]
Ethan et Ydithum. lxxxviij. [illegible]
bant psalmos et [illegible]
[illegible] Abyud [illegible]
[illegible] et [illegible]
.xx. [illegible]
[illegible] aminadab [illegible]

... [illegible] nono Et adduxit eum Iherlm
... vnus ex omni genere filioz uirk
... decem natu leui .lxxxviij. duos
et quibus quatuor principes preesse
cantaturis instituit Asaph Ethan Eman
et Idithun. hunc voce dividens .lxxij.
... succinentes laudes Cantorum
... quia consonantia fiebat ...
... alius cithara. Alius tuba cor-
nea psallens. In medio autem eoz sta-
bat dauid tenens psalterium. Archa autem
precedebat .vij. choris. Hinc terrentes
et populo ante uiuisset sequebatur
post ... est ante omnes psalmum dicere
...cantu . i. iuxta tenorem et uocem
... quos omnium quidem .x.
...cat ipse dauid. Ceteri vero non sunt suprascripti
... et dauid .vij. In asaph .xxi. In
Idithun .ix. filiis chore et moysi .ij. In
Salomone .ij. In aggeo et zacharia ...
Sunt itaque omnes psalmi dauid ... nomine
... diapsalma vero .lxxv. Alleluia .xx.
canticum graduum uero .xv. Psalmus
... ... est ... omnium
... quis alius Intelligit in primo
... primogenitus vt ... in ...
... ... Tenent quam ipse psalmus
... christi sunt Et ... christum
... exponendo ... ...
... ... Ordinem historie
in ... ... titulis psalmorum
Sed psalmi non secundum historiam sed secundum
prophetiam leguntur. Iuxta ordinem titulorum non
potest habere ordinem psalmorum psalmi
omnes qui ... ... ipsi dauid ad christum
pertinent ... ... dauid dictus est. Explicit

Sequitur alius prologus in eodem psalterio

Psalterium dudum Rome positus
emendaram Et iuxta .lxx. inter-
pretes licet cursim magna illud ex parte
correxeram. Quod quia rursum videtis o
Paula et Eustochium scriptorum vicio de-
prauatum. plusque errorem antiquum valere
quam ... ut ... ...
... agrum exercam et obliquis sulcis
renascentes spinas eradicem equum esse
... vt quod crebro male pullulat
crebrius succidatur. Vnde consueta prefatione
commoneo tam vos quibus forte labor
iste desudat. quam eos qui exemplaria
istiusmodi habere voluerint. vt que diligenter
emendaui cum cura et diligentia trans-
scribantur. Notet igitur vnusquisque vel iacentem
... lineam vel signa radiancia

idest vel obelos vel asteriscos Et vbicumque
viderit virgulam precedentem ab ea vsque
ad duo puncta que impressimus sciat in
.lxx. translatoribus plus haberi ut autem
stelle similitudinem perspexerit de hebreis
voluminibus additum nouerit eque vsque ad
duo puncta iuxta theodocionis dumtaxat
editionem qui simplicitate sermonis
a .lxx. interpretibus non discordat. hec ergo
vobis et studioso cuique me fecisse sciens
non ambigo multos fore qui vel inui-
dia vel supercilio malint contemnere
videri preclara quam discere. Et de turbulento
magis riuo quam de purissimo fonte potare

Item alius prologus super psalterium

Scio quosdam putare psalterium
in .v. libros esse diuisum. vt
vbicumque apud .lxx. interpretes Genoito
genoito scriptum est. i. fiat fiat. finis
librorum sit. pro eo quod in hebreo legitur Amen
Amen. Nos autoritatem secuti et maxime
Apostolorum qui semper in nouo testamento
psalmorum librum nominant vnum volumen
asserimus psalmos quoque non omnes
eorum testamur auctorum qui ponuntur in
titulis. nominibus scilicet inuolutos. Sunt enim omnes
dauid. dauid scilicet asaph et ydythum. fi-
liorum chore. Eman Ezraite. moysi et
Salamonis et reliquorum quos Esdras
vno volumine comprehendit. Si enim
Amen pro quo Aquila pepistomenos
transtulit tantummodo librorum ponitur Et
non medium aut in exordio aut in calce
sermonis siue sentencie numquam in euange-
lio saluator loqueretur. Amen amen dico
vobis Et pauli epistole in medio operis illud
non continerent. Moyses quoque et Ieremias
et ceteri in hunc modum multos haberent
libros qui in medijs voluminibus suis
amen frequenter interserunt. Sed et
numerus .xxij. librorum hebraicorum et
eiusdem misterij computabitur. Nam et
titulus ipse hebraicus sepharthallim quod inter-
pretatur volumen ymnorum Apostolice auc-
toritati congruens non plures libros
Sed vnum volumen ostendit. Quia
igitur nuper cum hebreo disputans que-
dam pro domino saluatore de psalmis testi-
monia protulisti volens quod te eluderet
per sermones pene singulos asserebat
non ita haberi in hebreo vt tu de
.lxx. interpretibus opponebas studiosis-
sime postulasti vt post aquilam
Symachum et Theodocionem nouam

editionem latino sermone transferrem. Aiebas enim te magis in presentiarum varietate turbari et amore quo laberis vel translatione vel iudicio meo esse contentum. Unde impulsus a te cui et que non possum debeo. Rursum me obtrectatorum latratibus tradidi malui(que) te vires meas potius quam voluntatem in amicicia querere. Certe confidenter dicam et multos huius operis testes citabo me nihil dumtaxat scientem de hebraica veritate mutasse. Sicubi ergo editio mea a veteribus discrepat interroga quemlibet hebreorum et liquido pervidebis me ab emulis frustra lacerari qui malunt videri contemnere preclara quam discere perversissimi homines. Nam cum semper novas expetant voluptates et gule eorum vicina maria non sufficiant cur in solo studio scripturarum veteri sapore contenti sunt. Nec hoc dico quod precessores meos mordeam aut quicquam de his arbitrer detrahendum quorum translationem diligentissime emendatam olim mee lingue hominibus dederim. Sed quod aliud sit in ecclesiis Christo credentium psalmos legere aliud iudeis singula verba calumpniantibus respondere. Quod opusculum meum si in grecum ut polliceris transtuleris et imperitie mee doctissimos quosque viros testes feceris dicam tibi illud horacianum in silvam ne ligna feras. Nisi quod hoc habeo solacium si in labore communi intelligam michi laudem et vite premium esse commune. Valere te in domino Iesu cupio et meminisse mei.

Item alius prologus super psalterium

Psalterium quod Ieronimus a lxx interpretibus in omnibus ecclesiis cantabatur. Ieronimus vero videns psalterium novum composuit quod a lxx interpretum editione non multum discordat et cum hebreo multum concordat. Et ut omnibus clarum fieret quid psalterium addidisset per asteriscos id est stellam et per obelos id est virgam iacentem docens ea que continentur sub asterisco usque ad duo puncta in hebreo haberi et a lxx pretermissa esse. Ea vero que continentur sub obelo usque ad duo puncta in hebreo non haberi sed a lxx addita esse iuxta theodotionis editionem [illegible] erat translacionem. Hoc psalterium damasus papa rogatu Ieronimi in gallicanis ecclesiis cantari constituit. Et ideo hoc gallicanum vocatur. Antiqua tamen prevalente consuetudine [illegible] frequentatu prevaluit et preciput [illegible] editio. Romanus psalterium [illegible] lxx retinentibus sibi accepit quod romanum vocatur. Hec duo psalteria cum nil valerent ad probanda testimonia contra Iudeos qui non recipiunt ea que continentur in hebreo [illegible] transtulit quod vocatur hebraicum quod rogatu Sophronii [illegible] transtulit aliud de hebraica veritate tamen verbo ad verbum. Quod psalterium et alia Ieronimi opuscula [illegible] Sophronius de latino in grecum transtulit.

Psalmus sequens david [illegible] extra numerum factus cum pugnavit cum Golia hic in hebreis codicibus non habetur sed a lxx interpretibus editus est ideo repudiandus.

Pusillus eram inter fratres meos et adolescentior in domo patris mei. Pascebam oves patris mei. Manus mee fecerunt organum digiti mei aptaverunt psalterium. Et quis annunciavit domino meo. Ipse dominus ipse exaudivit me. Ipse misit angelum suum et tulit me de ovibus patris mei et unxit me in misericordia unctionis sue. Fratres mei boni et magni et non fuit in eis beneplacitum domino. Exivi obviam alienigene et maledixit me in simulacris suis. Ego autem evaginato ab eo ipsius gladio amputavi caput eius et abstuli opprobrium a filiis israel.

Item hic deficit alius prologus qui incipit. Matheus cum primo predicasset et cetera. Diminutus fuit . . . mentum. Scribit tamen in quatuor et sic liber autem ceptas

Incipit prologus in euangelio secundum matheum.

Matheus ex iudea sicut in ordine primus ponitur ita euangelium in iudea primus scripsit. Cuius uocatio ad deum ex publicanis actibus fuit. Duorum in generatione christi principia presumens unius cuius prima circumcisio in carne alterius cuius secundum cor electio fuit. Et ex utrisque enim patribus christus. Sicque quaternario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus porrigens et ex electione usque in transmigrationis diem dirigens atque a transmigrationis die usque in christum definiens decursam aduentus domini ostendit generationem et numero satisfaciens et tempori, et se quod esset ostenderet et dei in se opus monstrans etiam in hys quorum genus posuit christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus, ordo numerus dispositio uel ratio quod fidei necessarium est deus christus est. Qui factus est ex muliere, factus sub lege, natus est ex uirgine, passus in carne omnia in cruce fixit, ut triumphans ea in semetipso resurgens in corpore et patris nomen in patribus filio. et filii nomen patri restituens in filiis sine principio, sine fine ostendens unum se cum patre esse quia unus est. In quo euangelio utile est desiderantibus deum, sic prima uel media uel perfecta cognoscere ut et uocationem apostoli et opus euangelii et dilectionem dei in carne nascentis per uniuersa legentes intelligant atque id in eo in quo apprehensi sunt et apprehendere expetunt recognoscant. Nobis enim hoc in studio argumenti fuit et fidem facte rei tradere et operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

Incipit euangelium secundum matheum.

Liber generationis ihesu christi filii dauid filii abraham. Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob autem genuit iudam et fratres eius. Iudas autem genuit phares et zaram de thamar. Phares autem genuit esrom. Esrom autem genuit aram. Aram autem genuit aminadab. Aminadab autem genuit naason. Naason autem genuit salmon. Salmon autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex ruth. Obeth autem genuit iesse. Iesse autem genuit dauid autem regem. Dauid autem rex genuit salomonem ex ea que fuit urie. Salomon autem genuit roboam. Roboam autem genuit abiam. Abias autem genuit asa. Asa autem genuit iosaphat. Iosaphat autem genuit ioram. Ioram autem genuit oziam. Ozias autem genuit ioatham. Ioatham autem genuit achas. Achas autem genuit ezechiam. Ezechias autem genuit manassem. Manasses autem genuit amon. Amon autem genuit iosiam. Iosias autem genuit iechoniam et fratres eius in transmigratione babylonis. Et post transmigrationem babylonis: iechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoc. Sadoc autem genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genuit eleazar. Eleazar autem genuit mathan. Mathan autem genuit iacob. Iacob autem genuit ioseph uirum marie: de qua natus est ihesus. qui uocatur christus.

Omnes itaque generationes ab abraham usque ad dauid generationes. xiiii. et a dauid usque ad transmigrationem babylonis: generationes. xiiii. Et a transmigratione babylonis usque ad christum: generationes. xiiii. Christi autem generatio sic erat. ·ii·

Cum esset desponsata mater eius maria ioseph: antequam conuenirent inuenta est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem uir eius cum esset iustus et nollet eam traducere: uoluit occulte dimittere eam. Hec autem eo cogitante: ecce angelus domini in

Ge. 38.

Ruth. 2.
1 par. 2.

2 Re. 12.

1 par. 3.
4. 3 Re. vlt.

2 Re. 14. 4. 21.
4 par. 24. 4. 29.

II

Pro auctoritate euangeliorum mathei dicit iordanus in principio sermonis qui incipit. Aliqua dicunt et uiciebant [illegible] in festo eius quod euangelium mathei tante auctoritatis et dignitatis extitit quod et alii apostoli eo tamquam exemplari utebantur. Unde de sancto Bartholomeo legitur quod ipse apud iudeos existens euangelium secundum matheum in eorum lingua conuertit. Et de sancto marco dicitur quod ipse in suo euangelio abbreuiator mathei fuit.

sompnis apparuit ei dicens. Joseph fi
li david. noli timere accipere mariam
coniugem tuam quod enim in ea natū
est de spū sancto est. Pariet autem fi
lium. et vocabis nomen eius ihm.
Ipse enim salvum faciet populum
suum a peccatis eorum. Hoc autem
totum factum est ut adimpleretur
quod dictum est a domino per prophetam
dicentem Ecce virgo in utero habebit
et pariet filium et vocabunt nomē
eius emmanuel quod est interpretatū
nobiscum deus. Exurgens autem
ioseph a sompno. fecit sicut ei preceperat
angelus domini. Et accepit coniugem
suam et non cognoscebat eam donec
peperit filium suum primogenitū
et vocavit nomen eius ihm.

ysa. 7

Cum ergo natus esset ihc in bet
leem iude in diebus herodis re
gis. ecce magi ab oriente venerunt
ierosolimam dicentes ubi est qui
natus est rex iudeorum. Vidimus
enim stellam eius in oriente. et ve
nimus adorare eum. Audiens au
tem herodes rex turbatus est et omnis
ierosolima cum illo. Et congregans
omnes principes sacerdotum et scri
bas populi sciscitabatur ab eis ubi xpc
nasceretur. At illi dixerunt ei In beth
leem iude. Sic enim scriptum est
per prophetam. Et tu bethleem terra
iuda. nequaquam minima es in
principibus iuda. Ex te enim exiet
dux qui regat populum meum
israel. Tunc herodes clam vocatis
magis diligenter ~~de puero~~ didicit
ab eis tempus stelle que apparuit eis. Et
mittens illos in bethleem: dixit. Ite
et interrogate diligenter de puero et cum
inveneritis renuntiate michi. ut
et ego veniens adorem eum. Qui
cum audissent regem abierunt. Et
ecce stella quam viderant in orien
te antecedebat eos usque dum veniens
staret supra domum ubi erat puer.
Videntes autem stellam: gavisi sunt
gaudio magno valde. Et intrantes
domum. invenerunt puerum cum
maria matre eius et procidentes ad
oraverunt eum Et apertis thesauris
suis optulerunt ei munera. Aurum
thus et mirram. Et responso accep

num. 24. Esdre v to. michee 4. Jo. 33.

to in somnis ne redirent ad herodem
Per aliam viam reversi sunt in regi
onem suam. Qui cum recessissent
ecce angelus domini apparuit in somnis
ioseph dicens. Surge et accipe puerum
et matrem eius et fuge in egyptum et
esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum
est enim: ut herodes querat puerum ad
perdendum eum Qui consurgens ac
cepit puerum et matrem eius nocte et
cessit in egyptum et erat ibi usque ad
obitum herodis ut adimpleretur
dictum est a domino per prophetam di
centem. Ex egypto vocavi filium meum

II

Tunc herodes videns quoniam illusus
esset a magis iratus est valde. Et mit
tens. occidit omnes pueros qui erant
in bethleem. et in omnibus finibus eius
A bimatu et infra. secundum tempus quod
exquisierat a magis. Tunc adimple
tum est quod dictum est a domino per ie
remiam prophetam dicentem. Vox in ra
ma audita est ploratus et ululatus mul
tus rachel plorans filios suos. Et noluit
consolari quia non sunt. Defuncto autem
herode. ecce angelus domini apparuit in
somnis ioseph in egypto dicens. Surge
et accipe puerum et matrem eius et vade
in terram israel. Defuncti sunt enim qui
querebant animam pueri Qui consur
gens accepit puerum et matrem eius
et venit in terram israel. Audiens au
tem quod archelaus regnaret in iude
a pro herode patre suo timuit illo ire Et
admonitus in somnis secessit in par
tes galilee. et veniens habitavit in
civitate que vocatur nazareth ut ad
impleretur quod dictum est per prophetas
quoniam nazareus vocabitur. III

In diebus autem illis venit iohannes
baptista predicans in deserto iudee
dicens. Penitentiam agite. appropin
quabit enim regnum celorum. Hic
est enim qui dictus est per ysaiam pro
phetam dicentem. Vox clamantis in
deserto parate viam domini rectas
facite semitas eius. Ipse autem iohannes
habebat vestimentum de pilis camelorum
et zonam pelliceam circa lumbos
suos. Esca autem eius erat locuste
et mel silvestre Tunc exibat ad eum
ierosolima et omnis iudea et omnis
regio circa iordanem et baptizabantur

in iordane ab eo confitentes peccata sua.
Videns autem multos phariseorum
et saduceorum venientes ad baptis
mum suum dixit eis. Progenies
viperarum quis demonstravit vobis
fugere a futura ira. Facite ergo fruc
tum dignum penitentie et ne velitis
dicere intra vos patrem habemus
abraham. Dico enim vobis quoniam
potens est deus de lapidibus istis susci
tare filios abrahe. Iam enim securis
ad radicem arborum posita est. Om
nis ergo arbor que non facit fructum
bonum. exciditur et in ignem mittetur.
Ego quidem vos baptizo in aqua in
penitentiam. qui autem post me venturus
est fortior me est cuius non sum dig
nus calciamenta portare. Ipse vos bap
tizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ven
tilabrum in manu sua. et permunda
bit aream suam. et congregabit triticum
suum in horreum suum. paleas autem com
buret igni inextinguibili. Tunc ve
nit ihesus a galilea in iordanem ad io
hannem ut baptizaretur ab eo. Io
hannes autem prohibebat eum dicens
Ego a te debeo baptizari et tu venis
ad me. Respondens autem ihesus dixit
ei. Sine modo. Sic enim decet nos
implere omnem iustitiam. tunc di
misit eum. Baptizatus autem ihesus
confestim ascendit de aqua. Et ecce
aperti sunt ei celi et vidit spiritum dei descen
dentem sicut columbam et venientem
super se. Et ecce vox de celis dicens hic
est filius meus dilectus dilectus in
quo michi bene complacui. .iiii.

Tunc ihesus ductus est in desertum
a spiritu ut temptaretur a diabo
lo. Et cum ieiunasset .xl. diebus et .xl.
noctibus postea esuriit. Et accedens
temptator dixit ei. Si filius dei es dic
ut lapides isti panes fiant. Qui res
pondens dixit. Scriptum est non in
pane solo vivit homo sed in omni
verbo quod procedit de ore dei. Tunc
assumpsit eum diabolus in sanctam
civitatem et statuit eum supra pin
naculum templi et dixit ei. Si fi
lius dei es. mitte te deorsum. Scrip
tum est enim. Quia angelis suis
mandavit de te et in manibus tollent
te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum. Ait illi ihesus rursum
Scriptum est non temptabis dominum
deum tuum. Iterum assumpsit eum
diabolus in montem excelsum val
de. et ostendit ei omnia regna mun
di et gloriam eorum et dixit ei. Hec
omnia tibi dabo si cadens adoraveris
me. Tunc dixit ei ihesus. Vade satha
na. Scriptum est enim. Dominum de
um tuum adorabis et illi soli ser
vies. Tunc reliquit eum dyabolus
et ecce angeli accesserunt et ministra
bant ei. Cum autem audisset ihesus quod
iohannes traditus esset secessit in ga
lileam. Et relicta civitate nazareth
venit et habitavit in capharnaum
maritimam in finibus zabulon et nep
talim ut adimpleretur quod dictum
est per ysaiam prophetam. Terra zabulon
et terra neptalim via maris trans
iordanem galilee gentium. Populus
qui ambulabat in tenebris lucem
vidit magnam et sedentibus in re
gione umbre mortis. lux orta est eis.
Exinde cepit ihesus predicare et dicere
penitentiam agite appropinquabit
enim regnum celorum. Ambulans
autem ihesus iuxta mare galilee vi
dit duos fratres. simonem qui vocatur
petrus et andream fratrem eius mitten
tes rete in mare. Erant enim pisca
tores. Et ait illis. Venite post me et
faciam vos fieri piscatores homi
num. At illi continuo relictis retibus
secuti sunt eum. Et procedens inde
vidit alios duos fratres iacobum zebe
dei et iohannem fratrem eius in na
vi cum zebedeo patre eorum reficien
tes retia sua et vocavit eos. Illi autem
statim relictis retibus et patre secuti sunt
eum. Et circuibat ihesus totam galileam
docens in synagogis eorum et predi
cans evangelium regni et sanans
omnem languorem et omnem infir
mitatem in populo. Et abiit opinio
eius in totam syriam et obtulerunt
ei omnes male habentes variis lan
guoribus et tormentis comprehensos
et qui demonia habebant et lunaticos
et paraliticos et curavit eos. Et secute
sunt eum turbe multe de galilea et
de decapoli et de ierosolimis et de iudea
et de transiordanem. .v.

Videns autem turbas ascendit in
montem. Et cum sedisset accesserunt

al' retia

al' ihesus

ad eum discipuli eius Et aperiens os
suum docebat eos dicens Beati pauperes
spiritu. quoniam ipsorum est regnum ce
lorum. Beati mites. quoniam ipsi pos
sidebunt terram Beati qui lugent
quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui
esuriunt et sitiunt iusticiam: quoniam ipsi
saturabuntur. Beati misericordes:
quoniam ipsi misericordiam consequentur
Beati mundo corde quoniam ipsi
deum videbunt Beati pacifici quoniam
filij dei vocabuntur. Beati qui persecu
cionem paciuntur propter iusticiam.
quoniam ipsorum est regnum celorum

al' cetus

Beati estis cum maledixerint vobis
homines et persecuti vos fuerint et dix
erint omne malum adversum vos
mencientes propter me. Gaudete et
exultate quoniam merces vestra copio
sa est in celis. Sic enim persecuti sunt
et prophetas qui fuerunt ante vos.
Vos estis sal terre. Quod si sal eva
nuerit in quo salietur? Ad nichilum
valet ultra nisi ut mittatur foras et
conculcetur ab hominibus. Vos estis
lux mundi. Non potest civitas abscon
di supra montem posita neque accendunt
lucernam et ponunt eam sub modio
sed super candelabrum ut luceat omnibus
qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra
coram hominibus ut videant opera ve
stra bona et glorificent patrem vestrum qui
in celis est Nolite putare quoniam

al' q̃a

veni solvere legem aut prophetas. Non
veni solvere legem sed adimplere. A
men quippe dico vobis donec transeat
celum et terra iota unum aut unus
apex non preteribit a lege donec omnia
fiant. Qui ergo solverit unum de
mandatis istis minimis et docuerit
sic homines minimus vocabitur in
regno celorum. Qui autem fecerit et
docuerit hic magnus vocabitur in
regno celorum. Dico autem vobis quia
nisi abundaverit iusticia vestra plusquam
scribarum et phariseorum: non intra
bitis in regnum celorum. Audistis
quia dictum est antiquis non occides
Qui autem occiderit reus erit in
dicio. Ego autem dico vobis quia
omnis qui irascitur fratri suo reus erit
iudicio. Qui autem dixerit fratri suo ra
cha reus erit concilio. Qui autem
dixerit fatue: reus erit gehenne ignis

Si ergo offers munus tuum ad alta
re et ibi recordatus fueris quia frater tu
us habet aliquid adversum te relinque
ibi munus tuum ante altare et va
de prius reconciliari fratri tuo. Et tunc ve
niens offeres munus tuum. Esto con
sentiens adversario tuo cito dum es in via
cum eo ne forte tradat te adversari
us iudici. et iudex tradat te mini
stro et in carcerem mittaris. Amen
dico tibi non exies inde donec red
das novissimum quadrantem. Audistis
quia dictum est antiquis non me
chaberis. Ego autem dico vobis quia
omnis qui viderit mulierem ad con
cupiscendum eam iam mechatus
est in corde suo. Quod si oculus tuus
dexter scandalizat te erue eum et pro
ice abs te. Expedit enim tibi ut pereat
unum membrorum tuorum quam to
tum corpus tuum mittatur in gehen
nam. Et si dextera manus tua scan
dalizat te: abscide eam et proice abs
te. Expedit enim tibi ut pereat unum
membrorum tuorum quam corpus totum
tuum eat in gehennam Dictum est
autem. Quicumque dimiserit uxorem
suam: det illi libellum repudij. Ego
autem dico vobis. quia omnis qui
dimiserit uxorem suam excepta for
nicationis causa. facit eam moe
chari. Et qui dimissam duxerit adulte
rat. Iterum audistis quia dictum est
antiquis non periurabis. Reddes autem
domino iuramenta tua. Ego autem
dico vobis non iurare omnino.
Neque per celum. quia thronus dei est.
Neque per terram quia scabellum est
pedum eius. Neque per iherosolimam
quia civitas est magni regis. Neque
per caput tuum iuraveris quia non
potes unum capillum album facere
aut nigrum. Sit autem sermo vester
est. est. non. non. Quod autem his habun
dancius est a malo est. Audistis quia
dictum est. Oculum pro oculo et den
tem pro dente. Ego autem dico vobis
non resistere malo. Sed si quis percusserit
in dexteram maxillam tuam: prebe
illi et alteram. Et ei qui vult tecum
in iudicio contendere et tunicam tu
am tollere. dimitte ei et pallium. Et
quicumque te angariaverit mille pas
sus: vade cum illo alia duo. Qui

autem petit a te da ei. Et uolenti mutu
ari a te. ne auertaris. Audistis quia dic
tum est Diliges proximum tuum. et
odies inimicum tuum. Ego autem
dico uobis Diligite inimicos uestros. bn
facite hys qui oderunt uos. Et orate p
persequentibus uos et calumpniantibus
uos. ut sitis filii patris uestri qui in celis est.
Qui solem suum oriri facit super bonos
et malos et pluit super iustos et iniu
stos. Si enim diligitis eos qui uos di
ligunt quam mercedem habebitis?
Nonne et publicani hoc faciunt? Et si
salutaueritis fratres uestros tantum. quid am
plius facitis? Nonne et ethnici hoc
faciunt? Estote ergo uos perfecti sicut
et pater uester celestis perfectus est.

VI

Attendite ne iustitiam uestram fa
ciatis coram hominibus ut ui
deamini ab eis. Alioquin mercedem
non habebitis apud patrem uestrum qui in
celis est. Cum ergo facis elemosinam
noli tubacanere ante te. sicut ypocri
te faciunt in synagogis et in uicis
ut honorificentur ab hominibus. Amen
dico uobis receperunt mercedem suam.
Te autem faciente elemosinam nes
ciat sinistra tua quid faciat dextera
tua ut sit elemosina tua in abscondi
to et pater tuus qui uidet in abscon
dito reddet tibi. Et cum oratis. non
eritis sicut ypocrite qui amant in sy
nagogis et in angulis platearum stan
tes orare ut uideantur ab hominibus.
Amen dico uobis receperunt mercedem
suam. Tu autem cum oraueris intra
in cubiculum tuum et clauso ostio
ora patrem tuum in abscondito et pater
tuus qui uidet in abscondito reddet
tibi. Orantes autem: nolite multi
loqui sicut ethnici. putant enim quod
in multiloquio suo exaudiantur.
Nolite ergo assimilari eis. Scit enim
pater uester quid opus sit uobis antequam
petatis eum. Sic enim orabitis. Pater noster
qui es in celis sanctificetur nomen
tuum. adueniat regnum tuum. fiat
uoluntas tua. sicut in celo et in ter
ra. Panem nostrum super substantialem
da nobis hodie. et dimitte nobis de
bita nostra sicut et nos dimittimus de
bitoribus nostris. et ne inducas nos in
temptationem. Sed libera nos a ma
lo. Si enim dimiseritis hominibus pec

cata eorum dimittet et uobis pater uester ce
lestis delicta uestra. Si autem non dimi
seritis hominibus ~~peccata eorum nec~~
nec pater uester dimittet uobis peccata uestra. Cum
autem ieiunatis nolite fieri sicut ypo
crite tristes. Exterminant enim facies
suas ut pareant hominibus ieiunantes.
Amen dico uobis ~~quia~~ receperunt merce
dem suam. Tu autem cum ieiunas
unge caput tuum et faciem tuam
laua ne uidearis hominibus ieiunans
sed patri tuo qui est in abscondito et pater
tuus qui uidet in abscondito reddet ti
bi. Nolite thesaurizare uobis thesau
ros in terra ubi erugo et tinea demo
litur et ubi fures effodiunt et fura
ntur. Thesaurizate autem uobis the

VI

sauros in celo ubi nec erugo nec que
tinea demolitur et ubi fures non effo
diunt nec furantur. Ubi enim est
thesaurus tuus ibi est et cor tuum.
Lucerna corporis tui est oculus tuus.
Si fuerit oculus tuus simplex totum
corpus tuum lucidum erit. Si autem
oculus tuus nequam fuerit: totum cor
pus tuum tenebrosum erit. Si ergo
lumen quod in te est tenebre sunt ipse
tenebre quante erunt? Nemo potest
duobus dominis seruire. Aut enim
unum odio habebit et alterum dili
get. aut unum sustinebit et alterum
contempnet. Non potestis deo seruire
et mammone. Ideo dico uobis ne sol
liciti sitis anime uestre quid manducetis
neque corpori uestro quid induamini. Non
ne anima plus est quam esca ~~uite~~
et corpus plus quam uestimentum? Res
picite uolatilia celi quoniam non serunt
neque metunt neque congregant in horre
a et pater uester celestis pascit illa. Non
ne uos magis pluris estis illis?
Quis autem uestrum cogitans potest
adicere ad staturam suam cubitum
unum? Et de uestimento quid solli
citi estis? Considerate lilia agri quo
modo crescunt non laborant neque nent.
Dico autem uobis quoniam nec Sa
lomon in omni gloria sua coopertus
est sicut unum ex istis. Si autem fe
num agri quod hodie est et cras in
clibanum mittitur deus sic uestit
quanto magis uos modice fidei?
Nolite ergo solliciti esse dicentes quid
manducabimus aut quid bibemus

al' dicto
al' abscondito
al' ad
al' erit

aut quo operiemur? Hec enim omnia
gentes inquirunt. Scit enim pater vester
quia his omnibus indigetis. Queri-
te ergo primum regnum dei et iusti-
tiam eius et omnia hec adicientur vo-
bis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum.
Crastinus enim dies sollicitus erit si-
bi ipsi. Sufficit enim diei malicia sua.

Ca. vii.

Nolite iudicare et non iudicabi-
mini. In quo enim iudicio iudi-
caveritis iudicabimini. Et in qua men-
sura mensi fueritis, remetietur vobis.
Quid autem vides festucam in ocu-
lo fratris tui et trabem in oculo tuo non
vides? Aut quomodo dicis fratri tuo si-
ne eiciam festucam de oculo tuo et
ecce trabs est in oculo tuo? Ypocrita
eice primum trabem de oculo tuo et
tunc videbis eicere festucam de ocu-
lo fratris tui. Nolite dare sanctum canibus:
neque mittatis margaritas vestras an-
te porcos ne forte conculcent eas pe-
dibus suis et conversi dirumpant vos.
Petite et dabitur vobis querite et in-
venietis pulsate et aperietur vobis.
Omnis enim qui petit accipit et qui
querit invenit et pulsanti aperietur.
Aut quis est ex vobis homo quem
si petierit filius suus panem. Num-
quid lapidem porriget ei? Aut si piscem
petierit numquid serpentem porri-
get ei? Si ergo vos cum sitis ma-
li nostis bona data dare filiis vestris
quanto magis pater vester qui in celis
est dabit bona petentibus se. Omnia
ergo quecumque vultis ut faciant
vobis homines ita et vos facite illis.
Hec enim lex et prophete. Intrate per
angustam portam quia lata por-
ta et spatiosa via que ducit ad perdi-
tionem et multi sunt qui intrant per
eam. Quam angusta porta et arta
via que ducit ad vitam et pauci sunt
qui inveniunt eam. Attendite a falsis
prophetis qui veniunt ad vos in vesti-
mentis ovium intrinsecus autem
sunt lupi rapaces. A fructibus eorum
cognoscetis eos. Numquid colligunt
de spinis uvas aut de tribulis ficus.
Sic omnis arbor bona fructus bonos
facit. mala autem arbor fructus ma-
los facit. Non potest arbor bona fruc-
tus malos facere: neque arbor mala
fructus bonos facere. Omnis arbor

al' trabes
al' primo

que non facit fructum bonum: excidetur
et in ignem mittetur. Igitur ex fruc-
tibus eorum cognoscetis eos. Non om-
nis qui dicit michi domine domine
intrabit in regnum celorum. Multi di-
cent michi in illa die domine domine
Nonne in nomine tuo prophetavimus
et in tuo nomine demonia eiecimus
et in tuo nomine virtutes multas fec-
imus? Et tunc confitebor illis quia
numquam novi vos. Discedite a me qui
operamini iniquitatem. Omnis ergo qui
audit verba mea hec et facit ea, as-
similabitur viro sapienti qui edifica-
vit domum suam supra petram et
descendit pluvia et venerunt flumi-
na et flaverunt venti et irruerunt in do-
mum illam et non cecidit. Fundata
enim erat supra firmam petram. Et
omnis qui audit verba mea hec et
non facit ea: similis erit viro stulto qui
edificavit domum suam supra arenam.
Et descendit pluvia et venerunt flu-
mina et flaverunt venti et irruerunt
in domum illam et cecidit. Et fuit ruy-
na eius magna. Et factum est cum
consummasset ihesus verba hec: admiraba-
tur turbe super doctrina eius. Erat enim
docens eos sicut potestatem habens et
non sicut scribe eorum et pharisei.

Cum autem descendisset ihesus de
monte: secute sunt eum turbe
multe. Et ecce leprosus veniens: ado-
rabat eum dicens. Domine si vis: po-
tes me mundare: et extendens ihesus ma-
num: tetigit eum dicens. Volo munda-
re. Et confestim mundata est lepra eius.
Et ait illi ihesus. Vide nemini dixeris. Sed
vade ostende te sacerdotibus et offer mu-
nus quod precepit moyses in testimo-
nium illis. Cum autem introisset
capharnaum: accessit ad eum centu-
rio rogans eum et dicens. Domine puer
meus iacet paraliticus in domo et ma-
le torquetur. Et ait illi ihesus. Ego veniam
et curabo eum. Et respondens centurio
ait illi. Domine non sum dignus ut
intres sub tectum meum. Sed tantum dic
verbo et sanabitur puer meus. Nam
et ego homo sum sub potestate consti-
tutus habens sub me milites et dico
huic vade et vadit et alio veni et venit
et servo meo fac hoc et facit. Audiens
autem hoc ihesus miratus est et sequentibus

se dixit; Amen dico vobis non inveni
tantam fidem in israel. Dico autem
vobis quod multi ab oriente et occidente
venient et recumbent cum abraham
ysaac et iacob in regno celorum. Filii
autem regni eicientur in tenebras ex
teriores ibi erit fletus et stridor dentium
Et dixit ihs centurioni. Vade et sicut
credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer
in illa hora. Et cum venisset ihs in do
mum symonis petri vidit socrum eius
iacentem et febricitantem et tetigit ma
num eius et dimisit eam febris. Et sur
rexit et ministrabat eis. Vespere autem
facto: obtulerunt ei multos demonia
habentes. Et eiciebat spiritus verbo et omnes
male habentes curavit ut adimpleretur
quod dictum est per ysaiam prophetam di
centem. Ipse infirmitates nostras accepit
et egrotationes portavit. Videns autem
turbas ihs circum se multas: iussit
discipulos ire trans fretum. Et accedens
unus scriba ait illi. Magister sequar te
quocumque ieris. Et dicit ei ihs Vulpes
foveas habent et volucres celi nidos
filius autem hominis non habet ubi
caput suum reclinet. Alius autem
discipulis ait illi. Domine permitte me
primum ire et sepelire patrem meum
Ihs autem ait illi. Sequere me et di
mitte mortuos sepelire mortuos suos.
Et ascendente eo in naviculam: secuti
sunt eum discipuli eius. Et ecce motus
magnus factus est in mari: ita ut na
vicula operiretur fluctibus. Ipse vero dor
miebat. Et accesserunt ad eum discipu
li eius. et suscitaverunt eum dicentes
Domine salva nos perimus. Et dicit
eis ihs. Quid timidi estis modice fidei.
Tunc surgens imperavit ventis et
mari et facta est tranquillitas magna
Porro homines mirati sunt dicentes
Qualis est hic: quia venti et mare
obediunt ei. Et cum venisset ihs trans
fretum in regionem gerasenorum: oc
currerunt ei duo habentes demonia
exeuntes de monumentis sevi nimis
ita ut nemo posset transire per viam
illam. Et ecce clamaverunt dicentes.
Quid nobis et tibi ihu fili dei: venisti
huc ante tempus torquere nos. Erat
autem non longe ab eis grex porco
rum multorum pascens. Demones autem
rogabant eum dicentes. Si eicis nos
hinc: mitte nos in gregem porcorum.
Et ait illis. Ite. At illi exeuntes abierunt
in porcos: et ecce magno impetu abiit
totus grex per preceps in mare. et mor
tui sunt in aquis. Pastores autem fu
gerunt: et venientes in civitatem nun
tiaverunt hec omnia et de hiis qui
demonia habuerant. Et ecce tota ci
vitas exiit obviam ihu. Et viso eo: ro
gabant eum ut transiret a finibus eorum.

IX

Et ascendens ihs in ·IX·
naviculam: transfretavit et
venit in civitatem suam. Et ecce offe
rebant ei paraliticum iacentem in lec
to. Videns autem ihs fidem illorum:
dixit paralitico. Confide fili: remittun
tur tibi peccata tua. Et ecce quidam de
scribis dixerunt intra se. Hic blasphe
mat. Et cum vidisset ihs cogitationes
eorum: dixit. Ut quid cogitatis mala
in cordibus vestris. Quid est facilius di
cere dimittuntur tibi peccata: an di
cere. surge et ambula. Ut autem
sciatis quia filius hominis habet
potestatem dimittendi peccata in
terra: tunc ait paralitico. Surge tolle
lectum tuum et vade in domum tuam.
Et surrexit et abiit in domum suam
Videntes autem turbe: timuerunt. Et
glorificaverunt deum qui dedit po
testatem talem hominibus. Et cum
transiret inde ihs: vidit hominem
sedentem in theloneo matheum no
mine et ait illi. Sequere me. Et sur
gens secutus est eum. Et factum est
discumbente eo in domo ecce multi
publicani et peccatores venientes
discumbebant cum ihu et discipulis
eius. Et videntes pharisei dicebant
discipulis eius. Quare cum pecca
toribus et publicanis manducat magister
vester. At ihs audiens ait. Non est opus
valentibus medicus. sed male haben
tibus. Euntes autem discite quid est
misericordiam volo et non sacrificium. Non
enim veni vocare iustos sed pec
catores. Tunc accesserunt ad eum
discipuli iohannis dicentes. Quare nos
et pharisei ieiunamus frequenter
discipuli autem tui non ieiunant
Et ait illis ihs. Numquid possunt
filii sponsi lugere quamdiu cum
illis est sponsus. venient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus

Nota de matheo

et tunc ieiunabunt. Nemo autem
immittit commissuram panni ru
dis in vestimentum vetus tollit enī
plenitudinem eius a vestimento
et peior scissura fit. Neque mittunt vi
num novum in utres veteres. Alio
quin: rumpuntur utres et vinum ef
funditur et utres pereunt. Sed vinum
novum mittunt in utres novos et
ambo conservantur. Hec illo loquente
ad eos, ecce princeps unus accessit et
adorabat eum dicens. Domine filia
mea modo defuncta est sed veni impo
ne manum tuam super eam et vivet.
Et surgens ihc sequebatur eum et disci
puli eius. Et ecce mulier que sangui
nis fluxum patiebatur. xii. annis.
accessit retro et tetigit fimbriam vesti
menti eius. Dicebat enim intra se. Si
tetigero tantum vestimentum eius: salva
ero. Et ihs conversus et videns eam
dixit. Confide filia ~~~~ fides tua te sal
vam fecit. Et salva facta est mulier ex
illa hora. Et cum venisset ihs in domū
principis et vidisset tibicines et tur
bam tumultuantem dicebat. Reced
te. Non est enim mortua puella sed
dormit. Et deridebant eum. Et cum eiec
ta esset turba intravit et tenuit manū
eius et dixit. Puella surge et surrexit
puella. Et exiit fama hec in universā
terram illam. Et transeunte inde ihu
secuti sunt eum duo ceci clamantes
et dicentes. Miserere nostri fili david. Cū
autem venisset domum: accesserunt
ad eum ceci et dixit eis ihc. Creditis quia
possum hoc facere vobis. Dicunt ei
utique domine. Tunc tetigit oculos eorum
dicens. Secundum fidem vestram fiat
vobis. Et aperti sunt oculi eorum.
Et comminatus est illis ihc dicens.
Videte ne quis sciat. Illi autem exeun
tes diffamaverunt eum per totam ter
ram illam. Egressis autem illis: ec
ce obtulerunt ei hominem mutum
demonium habentem. Et eiecto demo
nio: locutus est mutus. Et mirate sunt
turbe dicentes. Numquam apparuit sic in
israel. Pharisei autem dicebant. In
principe demoniorum eicit demonia. Et
circuibat ihs civitates omnes et cas
tella docens in synagogis eorum et
predicans evangelium regni et curans
omnem languorem et omnem infir

mitatē. Videns autem turbas: misertus
est eis quia erant vexati et iacentes
sicut oves non habentes pastorem.
Tunc dixit discipulis suis. Messis
quidem multa: operarii autem pauci.
Rogate ergo dominum messis ut mit
tat operarios in messem suam.

Et convocatis. xii. discipulis su
is dedit illis potestatem spiri
tuum inmundorum ut eicerent eos
et curarent omnem languorem et om
nem infirmitatem. Duodecim autem apostolo
rum nomina sunt hec. Primus si
mon qui dicitur petrus. et andreas
frater eius. Philippus et bartholome
us. Iacobus zebedei et iohannes frater
eius. Thomas et matheus publica
nus. Et iacobus alphei et thadeus. Si
mon chananeus et iudas scariothes
qui et tradidit eum. Hos. xii. misit
misit ihc precipiens eis et dicens. In
viam gentium ne abieritis et in civi
tates samaritanorum ne intraveritis.
Sed potius ite ad oves que perierunt
domus israel. Euntes autem predica
te dicentes quia appropinquabit
regnum celorum. Infirmos curate
mortuos suscitate leprosos mundate
demones eicite. Gratis accepistis gra
tis date. Nolite possidere aurum neque
argentum neque pecuniam in zonis
vestris non peram in via neque duas
tunicas: neque calciamenta neque vir
gam. Dignus est enim operarius ci
bo suo. In quamcumque autem civita
tem aut castellum intraveritis in
terrogate quis in ea dignus sit et
ibi manete donec exeatis. Intrantes
autem in domum: salutate eam dicen
tes. Pax huic domui. Et siquidem fu
erit domus illa digna: veniet super
eam pax vestra. ad vos revertetur. Et
quicumque non receperit vos. neque
audierit sermones vestros: exeuntes
foras de domo vel de civitate excutite
pulverem de pedibus vestris. Amen dico
vobis tollerabilius erit terre so
domorum et gomorreorum in die iudi
cii quam illi civitati. Ecce ego mitto
vos sicut oves in medio luporum.
Estote ergo prudentes sicut serpentes
et simplices sicut columbe. Cavete autem
ab hominibus. Tradent enim vos
consiliis et in synagogis suis flagel

et cecu

et demones

ducent uos et ad reges et ad presides
ducemini propter me in testimonium
illis et gentibus. Cum autem tradent
uos nolite cogitare quomodo aut quid
loquamini. Dabitur enim uobis in il
la hora quid loquamini. Non enim
uos estis qui loquimini sed spiritus patris
uestri qui loquitur in uobis. Tradet au
tem frater fratrem in mortem et pater
filium et insurgent filii in parentes
et morte afficient eos et eritis odio
omnibus hominibus propter nomen meum.
Qui autem perseuerauerit usque in finem
hic saluus erit. Cum autem persequen
tur uos in ciuitate ista: fugite in
aliam. Amen dico uobis non con
summabitis ciuitates israel. donec ue
niat filius hominis. Non est discipu
lus super magistrum. nec seruus
super dominum suum. Sufficit dis
cipulo ut sit sicut magister eius et ser
uo sicut dominus eius. Si patrem
familias belzebub uocauerunt quanto
magis domesticos eius. Ne ergo
timueritis eos. Nichil enim opertum
quod non reueletur et occultum quod
non sciatur. Quod dico uobis in te
nebris: dicite in lumine et quod in
aure auditis predicate super tecta.
Et nolite timere eos qui occidunt cor
pus animam autem non possunt
occidere. Sed potius timete eum qui
potest et animam et corpus perdere in
gehennam. Nonne duo passeres asse
ueneunt? Et unus ex illis non cadet
super terram sine patre uestro. Uestri autem
et capilli capitis omnes numerati
sunt. Nolite ergo timere multis
passeribus meliores estis uos. Omnis
ergo qui confitebitur me coram ho
minibus: ~~confitebor et ego eum coram
hominibus~~: confitebor et ego eum co
ram patre meo qui in celis est. Nolite
arbitrari quia ueni mittere pacem in
terram. Non ueni pacem mittere: sed
gladium. Ueni enim separare hom
inem aduersus patrem suum et filiam
aduersus matrem suam et nurum aduersus
socrum suam et inimici hominis
domestici eius. Qui amat patrem aut
matrem plus quam me. non est me dig
nus. Et qui amat filium aut filiam
super me: non est me dignus. Et qui
non accipit crucem suam et sequitur

me: non est me dignus. Qui inuenit
animam suam: perdet illam. Et qui
perdiderit animam suam propter me: in
ueniet eam. Qui recipit uos: me re
cipit. Et qui me recipit: recipit eum
qui me misit. Qui recipit prophetam
in nomine prophete: mercedem prophete
accipiet. Et qui recipit iustum ~~in
nomine~~ in nomine iusti: mercedem
iusti accipiet. Et quicumque potum
dederit uni ex minimis istis calicem
aque frigide tantum in nomine discipuli
amen dico uobis non perdet mercedem
suam. XI.

XI

Et factum est cum consummasset
Iesus precipiens duodecim discipulis
suis transiit inde ut doceret et predi
caret in ciuitatibus eorum. Iohannes
autem cum audisset in uinculis o
pera Christi mittens duos discipulis suis
ait illi. Tu es qui uenturus es an ali
um expectamus? Et respondens Iesus ait illis
Euntes renuntiate Iohanni que audistis
et uidistis. Ceci uident claudi ambulant [margin: leprosi mundantur surdi audiunt]
mortui resurgunt pauperes euangeliza
tur. Et beatus est qui non fuerit scandalizat
us in me. Illis autem abeuntibus: cepit
Iesus dicere ad turbas de Iohanne. Quid
existis in desertum uidere? Arundinem
uento agitatam? Sed quid existis uide
re? Hominem mollibus uestitum? Ecce qui
mollibus uestiuntur in domibus re
gum sunt. Sed quid existis uidere?
prophetam? Etiam dico uobis et plus
quam prophetam. Hic est enim: de quo
scriptum est. Ecce ego mitto angelum
meum ante faciem tuam qui prepa
rabit uiam tuam ante te. Amen di
co uobis: non surrexit inter natos
mulierum maior Iohanne baptista.
Qui autem minor est in regno celorum
maior est illo. A diebus autem Iohan
nis baptiste usque nunc regnum celorum
uim patitur et uiolenti rapiunt il
lud. Omnes enim prophete et lex usque
ad Iohannem prophetauerunt et si uultis re
cipere ipse est Helias qui uenturus est.
Qui habet aures audiendi audiat.
Cui autem similem estimabo gene
rationem istam? Similis est pueris
sedentibus in foro qui clamantes coe
qualibus dicunt. Cecinimus uobis et
non saltastis. Lamentauimus et non
planxistis. Uenit enim Iohannes neque

manducans neque bibens. et dicunt de
monium habet. Venit filius hominis
manducans et bibens et dicunt. Ec
ce homo vorax et potator vini publi
canorum et peccatorum amicus. Et iusti
ficata est sapientia a filiis suis. Tunc
cepit exprobrare civitatibus in quibus fac
te sunt plurime virtutes eius. quia non
egissent penitentiam. Ve tibi corozaim.
ve tibi bethsaida quia si in tyro et sydone
facte essent virtutes que facte sunt in
vobis: olim in cilicio et cinere penitentiam
egissent. Verumptamen dico vobis ty
ro et sydoni remissius erit in die iudi
cii quam vobis. Et tu capharnaum
numquid usque in celum exaltaberis.
Usque in infernum descendes. Quia si
in sodomis facte fuissent virtutes que
facte sunt in te: forte mansissent usque
in hunc diem. Verumptamen dico vobis
quia terre sodomorum remissius erit in
die iudicii quam tibi. In illo tempore
respondens ihesus dixit. Confitebor tibi pater
domine celi et terre quia abscondisti hec
a sapientibus et prudentibus et revelasti
ea parvulis. Ita pater quoniam sic
fuit placitum ante te. Omnia mihi
tradita sunt a patre meo. Et nemo no
vit filium nisi pater: neque patrem
quis novit nisi filius. et cui volue
rit filius revelare. Venite ad me om
nes qui laboratis et onerati estis et
ego reficiam vos. Tollite iugum me
um super vos et discite a me quia
mitis sum et humilis corde et inve
nietis requiem animabus vestris. Iugum
enim meum suave est et onus meum
leve. XII.

XII

In illo tempore abiit ihesus sabbato per
sata discipuli autem eius esurientes
ceperunt vellere spicas et mandu
care. Pharisei autem videntes dixerunt
ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non
licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis
Non legistis quid fecerit david quando
esuriit et qui cum eo erant quomodo
intravit in domum dei et panes pro
positionis comedit quos non licebat
ei edere neque his qui cum eo erant nisi
solis sacerdotibus? Aut non legistis in
lege quia sabbatis sacerdotes in templo
sabbatum violant et sine crimine sunt.
Dico autem vobis: quia templo maior
est hic. Si autem sciretis quid est mi

sericordiam volo et non sacrificium: num
quam condempnassetis innocentes. Do
minus est enim filius hominis et
sabbati. Et cum inde transisset venit
in synagogam eorum. et ecce homo
manum habens aridam et interroga
bant eum dicentes. Si licet sabbatis cu
rare? Ut accusarent eum. Ipse autem dixit
illis. Quis erit ex vobis homo qui
habet ovem unam et si ceciderit sabbatis
in foveam nonne tenebit et le
vabit eam? Quanto magis melior est
homo ove. Itaque licet sabbatis bene facere.
Tunc ait homini. Extende manum tu
am. Et extendit et restituta est sani
tati: sicut altera. Exeuntes autem pha
risei consilium faciebant adversus eum
quomodo eum perderent. Ihesus autem
sciens recessit inde: et secuti sunt eum
multi et curavit eos omnes. Et prece
pit eis ne manifestum eum facerent
ut adimpleretur quod dictum est per
ysaiam prophetam dicentem. Ecce pu
er meus quem elegi dilectus meus
in quo bene complacuit anime mee.
Ponam spiritum meum super eum
et iudicium gentibus nuntiabit. Non
contendet neque clamabit neque audiet
aliquis in plateis vocem eius. Ha
rundinem quassatam non confringet et li
num fumigans non extinguet donec eiciat
ad victoriam iudicium et in nomi
ne eius gentes sperabunt. Tunc oblatus
est ei demonium habens cecus et mu
tus et curavit eum ita ut loqueretur
et videret. Et stupebant omnes turbe
et dicebant. Numquid hic est filius
david. Pharisei autem audientes
dixerunt. Hic non eicit demones nisi
in beelzebub principe demoniorum.
Ihesus autem sciens cogitationes eorum
dixit eis. Omne regnum divisum con
tra se desolabitur et omnis civitas
vel domus divisa contra se: non sta
bit. Et si sathanas sathanam eicit: ad
versus se divisus est. Quomodo ergo
stabit regnum eius? Et si ego in beel
zebub eicio demones filii vestri in quo
eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.
Si autem ego in spiritu dei eicio demo
nes: igitur pervenit in vos regnum
dei. Aut quomodo potest quisquam intra
re in domum fortis et vasa eius di
ripere nisi prius alligaverit fortem. Et

mne domum eius diripiet. Qui non est
mecum contra me est. Et qui non congre
gat mecum dispergit. Ideo dico vobis.
omne peccatum et blasphemia remit
tetur hominibus spiritus autem blasphe
mie non remittetur. Et quicumque dixe
rit verbum contra filium hominis: re
mittetur ei. Qui autem dixerit contra
spiritum sanctum: non remittetur ei neque
in hoc seculo neque in futuro. Aut facite
arborem bonam et fructum eius bo
num aut facite arborem malam et
fructum eius malum. Siquidem ex
fructu arbor cognoscitur. Progenies
viperarum quomodo potestis bona loqui
cum sitis mali? Ex habundantia enim
cordis os loquitur. Bonus homo de
bono thezauro profert bona et malus
homo de malo thezauro profert mala
Dico autem vobis quoniam de omni
verbo ocioso quod locuti fuerint ho
mines: reddent rationem de eo in die
iudicii. Ex verbis enim tuis iustifica
beris et ex verbis tuis condempnabis
Tunc responderunt ei quidam de scribis
et phariseis dicentes Magister volumus
a te signum videre. Qui respondens ait
illis. Generatio mala et adultera sig
num querit et signum non dabitur
ei nisi signum ione prophete. Sicut
enim fuit ionas in ventre ceti tribus
diebus et tribus noctibus. Viri ninivite
surgent in iudicio cum generatione
ista et condempnabunt eam: quia peni
tentiam egerunt in predicatione io
ne. Et ecce plus quam ionas hic. Re
gina austri surget in iudicio cum ge
neratione ista. et condempnabit eam quia
venit a finibus terre audire sapientiam
salomonis. Et ecce plusquam salomon
hic. Cum autem immundus spiritus ex
ierit ab homine ambulat per loca ari
da querens requiem et non invenit
Tunc dicit Revertar in domum meam
unde exivi. Et veniens invenit eam
vacantem scopis mundatam et orna
tam. Tunc vadit et assumit septem a
lios spiritus secum nequiores se et intran
tes habitant ibi: et fiunt novissima
hominis illius peiora prioribus. Sic erit
et generationi huic pessime. Adhuc eo
loquente ad turbas: ecce mater eius et
fratres stabant foris querentes loqui ei
Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua
et fratres tui foris stant querentes te. At
ipse respondens dicenti sibi ait. Que
est mater mea et qui sunt fratres mei?
Et extendens manum in discipulos
suos. Dixit Ecce mater mea et fratres
mei. Quicumque enim fecerit volunta
tem patris mei qui in celis est: ipse meus
frater et soror et mater est · XIII ·

XIII

In illo die exiens ihesus de domo: sedebat
secus mare. Et congregate sunt ad eum
turbe multe ita ut in naviculam as
cendens sederet et omnis turba stabat
in litore. Et locutus est eis multa in
parabolis dicens. Ecce exiit qui semi
nat seminare. Et dum seminat que
dam ceciderunt secus viam et venerunt
volucres celi et comederunt illa. Alia autem
ceciderunt in petrosa ubi non habebat
terram multam Et continuo exorta
sunt quia non habebant altitudinem
terre. Sole autem exorto estuaverunt
et quia non habebant radicem aru
erunt ~~et quia~~ Alia autem ceciderunt
in spinas et creverunt spine et
suffocaverunt ea Alia vero cecide
runt in terram bonam et dederunt
fructum aliud centesimum ali
ud sexagesimum aliud tricesimum
Qui habet aures audiendi audiat
Et accedentes discipuli dixerunt ei
Quare in parabolis loqueris eis? Qui
respondens ait illis Quia vobis da
tum est nosse misteria regni celorum
illis autem non est datum Qui enim
habet dabitur ei et abundabit Qui
autem non habet, auferetur ab eo [id quod videt habere]
Ideo in parabolis loquor eis: quia
videntes non vident et audientes non
audiunt neque intelligunt ut adim
pleatur in eis prophetia ysaye di
centis. Auditu audietis et non intel
ligetis et videntes videbitis et non
videbitis Incrassatum est enim cor
populi huius et auribus graviter au
dierunt et oculos suos clauserunt
nequando oculis videant et auribus
audiant et corde intelligant et con
vertantur et sanem eos. Vestri autem
beati oculi qui vident et aures vestre [al' quia]
que audiunt Amen quippe dico vo
bis quia multi prophete et iusti cu
pierunt videre que videtis et non [vos]
viderunt et audire que auditis et
non audierunt. Vos ergo audite

parabolam seminantis Omnis q
audit verbum regni et non intelli
git venit malus et rapit quod se
minatum est in corde eius. hic ē
qui secus viam seminatus est. Q
autem supra petrosa seminatus
est hic est qui verbum dei audit et
continuo cum gaudio suscipit illud
Non habet autem in se radicem sed
est temporalis. Facta autem tribu
latione et persecutione propt' verbū
continuo scandalizatur. Qui autē
est seminatus in spinis hic est qui
verbum audit et sollicitudo seculi is
tius et fallacia divitiarum suffo
cat verbum et sine fructu efficitur. Q
vero in terram bonam seminatus
est hic est qui audit verbum et in
telligit et fructum affert Et facit
aliud quidem centesimum aliud
aliud autem sexagesimum aliud
vero tricesimum. Aliam parabolā
proposuit illis dicens Simile factum
est regnum celorum homini qui se
minavit bonum semen in agro suo
Cum ā dormirēt homines: venit
inimicus eius et superseminavit
zizania in medio tritici et abiit: Cū
autem crevisset herba et fructum fe
cisset tunc apparuerunt et zizania.
Accedentes autem servi pris fami
lias dixerunt ei Domine nonne bo
num semen seminasti in agro tuo.
Unde ergo habet zizania? Et ait ill:
Inimicus homo hoc fecit. Servi aū
dixerunt ei. Vis imus et colligam⁹
ea? Et ait. Non. ne forte colligentes
zizania: eradicetis simul cum eis
et triticum. Sinite utraq₃ crescere
usq₃ ad messem et in tempore mess'
dicam messoribz Colligite primum
zizania et alligate ea in fasciculos ad
comburendum Triticum autem con
gregate in horreum meum Aliam
parabolam proposuit eis dicens Si
mile est regnum celorum grano si
napis quod accipiens homo semi
navit in agro suo quod minimū
est omnibz seminibz. Cum autem
creverit maius est omnibz holeribz
et fit arbor ita ut volucres celi ve
niant et habitent in ramis eius
Aliam parabolam locutus est eis
Simile est regnum celorum fermē

to quod acceptum mulier abscondit
in farine satis tribz donec fermenta
tum est totum Hec omnia locutus
est ihs in parabolis ad turbas et si
parabolis non loquebatur eis. ut
adimpleretur quod dictum est per
prophetam dicentem. Aperiam in parabo
lis os meum eructabo abscondita
a constitutione mundi. Tunc dimissis
turbis venit in domum. Et acces
serunt ad eum discipuli eius dicen
Edissere nobis parabolam zizan
agri. Qui respondens ait Qui se
minat bonum semen: est filius ho
minis ager est autem mundus.
Bonum vero semen: hij sunt filij re
ni. Zizania autem: filij sunt nequa
Inimicus autem qui seminavit ea
est diabolus. Messis vero: consumma
tio seculi est. Messores autem: ange
li sunt. Sicut ergo colliguntur zi
zania et igni comburuntur: sic erit
in consummatione seculi. Mittet filius
hominis angelos suos et colligent
de regno eius omnia scandala et e
qui faciunt iniquitatem et mitte
eos in caminum ignis. Ibi erit fle
et stridor dentium. Tunc iusti fulgeb
sicut sol in regno pris eorum. Qui hab
aures audiendi audiat. Simile est
regnum celorum thesauro abscondi
to in agro quem qui invenit homo
abscondit et pre gaudio illius vadi
et vendit universa que habet et emit
agrum illum Iterum simile est re
gnum celorum homini negotiatori
querenti bonas margaritas Inven
autem una pretiosa margarita a
biit. et vendidit omnia que habuit
et emit eam Iterum simile est reg
num celorum sagene misse in mar
et ex omni genere piscium congre
ganti. Quam cum impleta esset e
ducentes et secus litus sedentes: e
legerunt bonos in vasa malos a
foras miserunt. Sic erit in consum
matione seculi. Exibunt angeli et
separabunt malos de medio iustor
et mittent eos in caminum ignis.
Ibi erit fletus et stridor dentium. In
tellexistis hec omnia? Dicunt ei. E
etiam Ait illis Ideo omnis scriba
tus in regno celorum similis est h
mini patri familias qui profert d

thesauro suo noua et uetera. Et factum est
cum consummasset ihesus parabolas istas.
transiit inde. Et ueniens in patriam
suam: docebat eos in synagogis eo-
rum. ita ut mirarentur et dicerent. Unde
huic sapientia hec et uirtutes? Non-
ne hic est filius fabri? Nonne mater
eius dicitur maria et fratres eius iaco-
bus et ioseph et symon et iudas? Et
sorores eius nonne omnes apud nos
sunt? Unde ergo huic omnia ista? Et
scandalizabantur in eo. Ihesus autem
dixit eis. Non est propheta sine hono-
re nisi in patria sua et in domo sua.
Et non fecit ibi uirtutes multas propter
incredulitatem eorum. xiiii.

[I]n illo tempore audiuit herodes tetr-
archa famam de ihesu: et ait pueris
suis. Hic est iohannes baptista. Ipse
surrexit a mortuis. et ideo uirtutes
operantur in illo. Herodes enim tenuit
iohannem et alligauit eum et posuit
in carcere propter herodiadem uxorem
fratris sui. Dicebat enim illi iohannes. Non
licet tibi habere eam. Et uolens illum
occidere: timuit populum. quia sicut
prophetam eum habebant. Die autem
natalis herodis saltauit filia hero-
diadis in medio. et placuit herodi. Un-
de cum iuramento pollicitus est ei da-
re quodcumque postulasset ab eo. At
illa premonita a matre sua: da michi
inquit in disco caput iohannis baptiste.
Et contristatus est rex. Propter iusiu-
randum autem et propter eos qui pariter recum-
bebant: iussit dari. misitque et decolla-
uit iohannem in carcere. Et allatum
est caput eius in disco et datum est puel-
le: et tulit matri sue. Et accedentes dis-
cipuli eius: tulerunt corpus eius et
sepelierunt illud et uenientes nuntia-
uerunt ihesu. Quod cum audisset ihesus:
secessit inde in nauicula in locum
desertum seorsum. Et cum audissent
turbe: secute sunt eum pedestres de ciui-
tatibus. Et exiens ihesus uidit turbam mul-
tam et misertus est eius et curauit lan-
guidos eorum. Vespere autem facto
accesserunt ad eum discipuli eius di-
centes. Desertus est locus et hora iam
preteriit. dimitte turbas ut euntes
in castella emant sibi escas. Ihesus autem
dixit eis. Non habent necesse ire. Da-
te illis uos manducare. Responderunt
ei. Non habemus hic nisi quinque pa-
nes et duos pisces. Qui ait eis. Affer-
te illos michi huc. Et cum iussisset tur-
bam discumbere super fenum: acceptis
v. panibus et duobus piscibus. aspiciens
in celum benedixit et fregit et dedit
discipulis suis. Discipuli autem dederunt
turbis. Et manducauerunt omnes et
saturati sunt et tulerunt reliquias
xii. cophinos fragmentorum plenos.
Manducantium autem fuit numerus
v. milia uirorum exceptis mulieribus et
paruulis. Et statim ~~et statim~~ compulit
ihesus discipulos ascendere in nauiculam
et precedere eum transfretum donec di-
mitteret turbas. Et dimissa turba:
ascendit in montem solus orare. Ves-
pere autem facto: solus erat ibi. Naui-
cula autem in medio mari iactaba-
tur fluctibus. Erat enim contrarius il-
lis uentus. Quarta autem uigilia noc-
tis uenit ad eos ambulans supra
mare. et uidentes eum supra mare am-
bulantem: turbati sunt dicentes quia
phantasma est. Et pre timore clama-
uerunt. Statimque locutus est ihesus eis
dicens. Habete fiduciam. ego sum
nolite timere. Respondens autem pe-
trus dixit. Domine si tu es iube me
uenire ad te super aquas. At ipse ait.
Veni et descendens petrus de nauicu-
la: ambulabat super aquas ut ue-
niret ad ihesum. Uidens uero uentum
ualidum timuit. Et cum cepisset mer-
gi: clamauit dicens. Domine saluum
me fac. Et continuo ihesus extendens
manum: apprehendit eum et ait il-
li. Modice fidei quare dubitasti? Et
cum ascendisset in nauiculam: cessa-
uit uentus. Qui autem in nauicu-
la erant: uenerunt et adorauerunt
eum dicentes. Uere filius dei es. Et
cum transfretassent: uenerunt in
terram genesareth. Et cum cognouis-
sent eum uiri loci illius: miserunt
in uniuersam regionem illam. Et
obtulerunt ei omnes male haben-
tes et rogabant eum ut uel fimbriam
uestimenti eius tangerent. Et qui-
cumque tetigerunt: salui facti sunt. xv.

XV

Tunc accesserunt ad eum ab ie-
rosolimis scribe et pharisei di-
centes. Quare discipuli tui transgre-
diuntur traditiones seniorum? Non

cum lavant manus suas cum pa
nem manducant. Ihc autem respon
dens ait illis. Quare et vos transe
gredimini mandatum dei propter tra
ditionem vestram. Nam deus dixit.
Honora patrem tuum et matrem tuam
et qui maledixerit patri vel matri mor
te moriatur. Vos autem dicitis Qui
cumque dixerit patri vel matri munus
quodcumque est ex me tibi proderit et
non honorificavit patrem suum aut
matrem, et irritum fecistis manda
tum dei propter traditionem vestram:
Hypocrite bene prophetavit de vobis
ysaias dicens. Populus hic labijs me
honorat cor autem eorum longe est a
me. Sine causa autem colunt me:
docentes doctrinas et mandata hominum
Et convocatis ad se turbis dixit eis
Audite et intelligite. Non quod intrat
in os coinquinat hominem sed quod
procedit ex ore hoc coinquinat homi
nem. Tunc accedentes discipuli eius
dixerunt ei. Scis quia pharisei au
dito hoc verbo scandalizati sunt. At
ille respondens ait Omnis planta
tio quam non plantavit pater me
us celestis eradicabitur. Sinite illos
ceci sunt et duces cecorum. Cecus autem
si ceco ducatum prestet ambo in
foveam cadunt. Respondens autem
petrus dixit ei. Edissere nobis para
bolam istam. At ille dixit. Adhuc et
vos sine intellectu estis. Non intel
ligitis quia omne quod in os in
trat in ventrem vadit et in secessum
emittitur. que autem procedunt de
ore de corde exeunt et ea coinquinant
hominem. De corde enim exeunt co
gitationes male homicidia. adulteri
a fornicationes. furta falsa testimonia
blasphemie. Hec sunt que coinqui
nant hominem. Non lotis autem
manibus manducare non coinquinat
hominem. Et egressus inde ihc seces
sit in partes tyri et sydonis. Et ecce
mulier chananea a finibus illis egres
sa clamavit dicens ei Miserere mei do
mine fili david. filia mea male a
demonio vexatur. Qui non respondit
ei verbum. Et accedentes discipuli eius
rogabant eum dicentes. Dimitte eam
quia clamat post nos Ihc autem res
pondens ait Non sum missus nisi
ad oves que perierunt domus israel.
At illa venit et adoravit eum dicens.
Domine adiuva me. Qui respondens
ait Non est bonum sumere panem fi
liorum et mittere canibus. At illa dixit
Etiam domine Nam et catelli edunt
de micis que cadunt de mensa do
minorum suorum. Tunc respondens ihc ait
illi. O mulier magna est fides tua
fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia
eius ex illa hora. Et cum transisset
inde ihc: venit secus mare galilee
et ascendens in montem sedebat ibi.
Et accesserunt ad eum turbe multe
habentes secum mutos et claudos
cecos et debiles et alios multos et
proiecerunt eos ad pedes eius et curavit
eos ita ut turbe mirarentur videntes
mutos loquentes et claudos ambu
lantes cecos videntes et magnifica
bant deum israel. Ihc autem convoca
tis discipulis suis dixit. Misereor tur
be quia triduo iam perseverant mecum
et non habent quod manducent et
dimittere eos ieiunos nolo: ne defi
ciant in via. Et dicunt ei discipuli. Un
de ergo nobis in deserto panes tantos
ut saturemus turbam tantam. Et
ait illis ihc. Quot panes habetis?
At illi dixerunt. Septem et paucos
pisciculos. Et precepit turbe ut dis
cumberent super terram. Et accipi
ens ihc septem panes et pisces et gratias
agens fregit et dedit discipulis
suis et discipuli dederunt populo. Et
comederunt omnes et saturati sunt.
Et quod superfuit de fragmentis tu
lerunt septem sportas plenas. Erant
autem qui manducaverunt. quatuor
milia hominum extra parvulos et
mulieres. Et dimissa turba ascendit
in naviculam et venit in fines ma
gedan. ·xvj·

Et accesserunt ad eum pharise
i et saducei temptantes et roga
verunt eum ut signum de celo osten
deret eis. At ille respondens ait. Facto vespere
dicitis. serenum erit. rubicun
dum est enim celum. et mane hodie
tempestas rutilat enim triste celum.
Faciem ergo celi diiudicare nostis
signa autem temporum non potes
tis scire. Generatio mala et adultera
signum querit et signum non

debitur ei nisi signum prophete ione
Et relictis illis abiit. Et cum uenissent
discipuli eius transfretum: obliti sunt
panes accipere. Qui dixit illis Intue
mini et cauete a fermento phariseor
et saduceorum. At illi cogitabant intra
se dicentes quia panes non accepimus
Sciens autem ihs dixit. Quid cogita
tis inter uos modice fidei quia panes
non habetis. Non dum intelligitis
neque recordamini quinque panum in .v.
milia hominum et quot cophinos
sumpsistis. Neque .vij. panum in .iiij.
milia hominum et quot spor
tas sumpsistis. Quare non intelligitis
quia non de pane dixi uobis cauete a
fermento phariseorum et saduceorum
Tunc intellexerunt quia non dixerit
cauendum a fermento panum sed
a doctrina phariseorum et saduceor.
Venit autem ihs in partes cesaree
philippi et interrogabat discipulos
suos dicens. Quem dicunt homines
esse filium hominis. At illi dixerunt
Alii iohannem baptistam Alii autem he
liam alii uero ieremiam aut unum
ex prophetis. Dicit illis ihs Vos autem
quem me esse dicitis. Respondens si
mon petrus dixit Tu es xpc filius
dei uiui. Respondens autem ihs dix
it ei Beatus es symon bariona quia
caro et sanguis non reuelauit tibi
sed pater meus qui est in celis Et
ego dico tibi quia tu es petrus et super
hanc petram edificabo ecclesiam meam
et porte inferi non preualebunt aduer
sus eam. Et tibi dabo claues regni
celorum. et quodcumque ligaueris super
terram erit ligatum et in celis Et
quodcumque solueris super terram: erit
solutum et in celis Tunc precepit disci
pulis suis ut nemini dicerent quia
ipse esset ihs xpc. Exinde cepit ihs osten
dere discipulis suis quia oportet eum
ire ierosolimam. et multa pati a senio
ribus et scribis et principibus sacerdotum
et occidi et tertia die resurgere. Et as
sumens eum petrus: cepit increpa
re illum dicens Absit a te domine
non erit tibi hoc. Qui conuersus dixit
petro. Vade post me sathana scanda
lum es michi quia non sapis ea
que dei sunt sed ea que hominum

Tunc ihs dixit discipulis suis. Si quis
uult post me uenire: abneget semet
ipsum: et tollat crucem suam et sequa
tur me. Qui enim uoluerit animam
suam saluam facere perdet eam Qui
autem perdiderit animam suam propter
me: inueniet eam. Quid enim prodest
homini si mundum uniuersum lucre
tur anime uero sue detrimentum pa
tiatur. Aut quam dabit homo commu
tationem pro anima sua. Filius enim
hominis uenturus est in gloria patris
sui cum angelis suis. et tunc reddet
unicuique secundum opus eius Amen
dico uobis sunt quidam de hic stanti
bus qui non gustabunt mortem do
nec uideant filium hominis uenien
tem in regno suo. · xvij ·

XVII

Et post dies sex: assumpsit ihs
petrum et iacobum et iohannem
fratrem eius et duxit illos in montem
excelsum seorsum et transfiguratus
est ante eos Et resplenduit facies eius
sicut sol. uestimenta autem eius.
facta sunt alba sicut nix. Et ecce appa
ruerunt illis moyses et helyas cum
eo loquentes. Respondens autem petrus
dixit ad ihm. Domine bonum est nos
hic esse. Si uis faciamus hic tria ta
bernacula tibi unum. moysi unum
et helye unum. Adhuc eo loquente:
ecce nubes lucida obumbrauit eos Et
ecce uox de nube dicens. Hic est filius
meus dilectus in quo michi compla
cui ipsum audite. Et audientes discipu
li ceciderunt in faciem suam et timu
erunt ualde. Et accessit ihs et tetigit eos
dixitque eis Surgite et nolite timere
Leuantes autem oculos suos neminem
uiderunt nisi solum ihm Et descenden
tibus illis de monte: precepit ihs dicens
Nemini dixeritis uisionem: donec
filius hominis a mortuis resurgat
Et interrogauerunt eum discipuli
eius dicentes. Quid ergo scribe dicunt
quod heliam oportet primum uenire.
At ille respondens ait illis Helyas qui
dem uenturus est et restituet omnia
Dico autem uobis quod helyas iam
uenit et non cognouerunt eum sed
fecerunt in eo quecumque uoluerunt
Sic et filius hominis passurus est
ab eis. Tunc intellexerunt discipuli

quia de iohanne baptista dixisset eis.
Et cum venisset ad turbam: accessit
ad eum homo genibus provolutus
ante eum dicens Domine miserere
filio meo quia lunaticus est et male pa
titur. Nam sepe cadit in ignem et
crebro in aquam. Et obtuli eum dis
cipulis tuis. et non potuerunt cura
re eum. Respondens ihesus ait O gene
ratio incredula et perversa quousque
ero vobiscum. usque quo patiar vos.
afferte huc illum ad me Et increpa
vit illum ihesus et exiit ab eo demonium
et curatus est puer ex illa hora. Tunc
accesserunt ad ihesum discipuli secreto
et dixerunt ei. Quare nos non po
tuimus eicere illum. Dixit illis ihesus
Propter incredulitatem vestram. A
men quippe dico vobis si habueri
tis fidem sicut granum sinapis.
dicetis huic monti transi hinc et
transibit et nichil inpossibile erit
vobis Hoc autem genus non eicitur
nisi per orationem et ieiunium. Conver
santibus autem eis in galilea: dixit
illis ihesus filius hominis tradendus
est in manus hominum et occident eum.
et tertia die resurget. Et contristati
sunt vehementer Et cum venissent
capharnaum accesserunt qui di
dragma accipiebant ad petrum et
dixerunt ei. Magister vester non solvit
didragma. Ait etiam Et cum intras
set in domum: prevenit eum ihesus,
dicens Quid tibi videtur symon?
Reges terre a quibus accipiunt tribu
tum vel censum A filiis suis an ab
alienis? At ille dixit. Ab alienis:
Dixit illi ihesus. Ergo liberi sunt filii.
Ut autem non scandalizemus eos
vade ad mare et mitte hamum et
eum piscem qui primus ascenderit
tolle. et aperto ore eius invenies
staterem. Illum sumens da eis pro
me et pro te · xviii ·

XVIII

In illa hora accesserunt discipuli
ad ihesum dicentes. Quis putas ma
ior est in regno celorum? Et ad
vocans ihesus parvulum: statuit
eum in medio eorum et dixit Amen
dico vobis nisi conversi fueritis et
efficiamini sicut parvuli: non intra
bitis in regnum celorum Quicum
que ergo humiliaverit se sicut parvu

lus iste hic est maior in regno celo
rum. Et qui susceperit unum parvu
lum talem in nomine meo: me
suscipit. Qui autem scandalizave
rit unum de pusillis istis qui in me
credunt: expedit ei ut suspendatur
mola asinaria in collo eius et de
mergatur in profundum maris
Ve mundo ab scandalis. Necesse
est enim: ut veniant scandala. Ve
rumptamen ve homini per quem
scandalum venit Si autem manus
tua vel pes tuus scandalizat te
abscide eum et proice abs te. Bonum
tibi est ad vitam ingredi debilem
vel claudum: quam duas manus
vel duos pedes habentem mitti in
ignem eternum. Et si oculus tuus
scandalizat te: erue eum et proice
abs te Bonum est tibi cum uno
oculo ~~habentem~~ in vitam intra
re quam duos oculos habentem mit
ti in gehennam ignis. Videte ne
contempnatis unum ex hiis pu
sillis. Dico enim vobis quia an
geli eorum in celis semper vi
dent faciem patris mei qui in celis est.
Venit enim filius hominis salva
re quod perierat. Quid vobis vide
tur si fuerint alicui centum oves et
erraverit una ex eis nonne relin
quit nonaginta novem in monti
bus et vadit querere eam que erra
vit. Et si contigerit ut inveniat eam amen
dico vobis quia gaudet super eam ma
gis quam super nonaginta novem
que non erraverunt Sic non est volun
tas ante patrem vestrum qui in celis est
ut pereat unus de pusillis istis. Si autem
peccaverit in te frater tuus vade et corri
pe eum inter te et ipsum solum. Si te au
dierit: lucratus eris fratrem tuum Si
autem te non audierit: adhibe tecum
~~adhuc~~ unum vel duos ut in ore
duorum testium vel trium stet omne
verbum Quod si non audierit eos
dic ecclesie Si autem ecclesiam non
audierit: sit tibi sicut ethnicus et pu
blicanus. Amen dico vobis: quecumque
alligaveritis super terram erunt liga
ta et in celis. et quecumque solveritis super
terram erunt soluta et in celo. Iterum
dico vobis quia si duo ex vobis consen
serint super terram de omni re quamcumque

tam: fiet illis a patre meo qui in celis est.
Ubi enim sunt duo vel tres congregati
in nomine meo: ibi sum ego in medio eo
rum. Tunc accedens petrus ad eum dix
it. Domine quotiens peccabit in me
frater meus et dimittam ei usque sep
ties? Dicit illi ihesus. Non dico tibi usque
septies sed usque septuagies septies.
Ideo assimulatum est regnum celorum
homini regi qui voluit rationem po
nere cum servis suis. Et cum cepisset
rationem ponere: oblatus est ei unus
qui debebat decem milia talenta. Cum
autem non haberet unde redderet: ius
sit eum dominus eius venundari et uxorem
eius et filios. et omnia que habebat et
reddi. Procidens autem servus ille et
rogabat eum dicens. Patientiam ha
be in me. et omnia reddam tibi. Mise
rtus autem dominus servi illius: di
misit eum. et debitum dimisit ei. Egres
sus autem servus ille: invenit unum
de conservis suis qui debebat ei. centum
denarios. Et tenens suffocabat eum di
cens. Redde quod debes. Et procidens con
servus eius. Rogabat eum dicens
patientiam habe in me. et omnia
reddam tibi. Ille autem noluit sed abi
it et misit eum in carcerem donec red
deret debitum. Videntes autem conservi
eius que fiebant. contristati sunt valde
Et venerunt et narraverunt domino
suo omnia que facta fuerant. Tunc
vocavit illum dominus suus. et ait
illi. Serve nequam omne debitum dimisi
tibi quoniam rogasti me. Nonne ergo
oportuit et te misereri conservi tui
sicut et ego tui misertus sum? Et iratus
dominus eius tradidit eum tortoribus
quoadusque redderet universum debitum.
Sic et pater meus celestis faciet vobis
si non remiseritis unusquisque fratri suo
de cordibus vestris. · xix ·

Et factum est cum consummasset
ihesus sermones istos: migravit a gali
lea et venit in fines iudee trans iorda
nem: et secute sunt eum turbe multe
et curavit eos ibi. Et accesserunt ad
eum pharisei temptantes eum et
dicentes. Si licet homini dimittere
uxorem suam quacumque ex causa?
Qui respondens ait eis. Non legistis
quia qui fecit ab initio masculum et
feminam fecit eos? Et dixit. propter
hoc dimittet homo patrem et matrem et
adherebit uxori sue et erunt duo in
carne una. Itaque iam non sunt duo.
sed una caro. Quod ergo deus con
iunxit: homo non separet. Dicunt illi.
Quid ergo moyses mandavit dare li
bellum repudii et dimittere? Et ait illis.
Quoniam moyses ad duritiam cordis
vestri permisit vobis dimittere uxores
vestras. Ab initio autem non fuit sic.
Dico autem vobis quia quicumque di
miserit uxorem suam. nisi ob fornica
tionem. et aliam duxerit: mechatur. et qui dimissam duxerit me
chatur
Dicunt ei discipuli eius. Si ita est
causa hominis cum uxore: non expe
dit nubere. Qui dixit illis. Non omnes
capiunt verbum istud sed quibus datum
est. Sunt enim eunuchi qui de matris
utero sic nati sunt. et sunt eunuchi qui
facti sunt ab hominibus. et sunt eunu
chi qui seipsos castraverunt propter
regnum celorum. Qui potest capere
capiat. Tunc oblati sunt ei parvuli
ut manus eis imponeret et oraret.
Discipuli autem increpabant eos. Ihesus
vero ait illis. Sinite parvulos ad
me venire. et nolite eos prohibere. Ta
lium est enim regnum celorum. Et
cum imposuisset eis manus: abiit
inde. Et ecce unus accedens ait illi.
Magister bone quid boni faciam ut
habeam vitam eternam. Qui dixit
ei. Quid me interrogas de bono? Unus
est bonus deus. Si autem vis ad
vitam ingredi. serva mandata. Di
cit ille. Que? Ihesus autem dixit. Non
homicidium facies. non adulterabis.
non facies furtum. non falsum tes
timonium dices. Honora patrem
tuum et matrem tuam. et diliges
proximum tuum. sicut te ipsum. Dicit
ille adolescens. Omnia hec custodi
vi a iuventute mea. Quid adhuc
michi deest? Ait illi ihesus. Si vis perfectus
esse vade et vende omnia que habes
et da pauperibus et habebis thesaurum
in celo et veni et sequere me. Cum
audisset autem adolescens verba hec
abiit tristis. Erat enim habens mul
tas possessiones. Ihesus autem dixit dis
cipulis suis. Amen dico vobis: quia
dives difficile intrabit in regnum
celorum. Et iterum dico vobis. facili
us est camelum per foramen acus

transire quam divitem intrare in
regnum celorum. Auditis autem hiis
discipuli mirabantur valde dicentes
Quis ergo poterit salvus esse? Aspici-
ens autem ihesus dixit illis. Apud ho-
mines hoc impossibile est: apud deum
autem omnia possibilia sunt. Tunc
respondit petrus dixit ei Ecce nos re-
liquimus omnia et secuti sumus te
quid ergo erit nobis? Ihesus autem dix-
it illis Amen dico vobis quod vos qui
secuti estis me in regeneratione cum
sederit filius hominis in sede maiesta-
tis sue sedebitis et vos super sedes .xii.
iudicantes .xii. tribus israel Et omnis
qui reliquerit domum vel fratres aut
sorores aut patrem aut matrem aut
uxorem aut filios aut agros propter no-
men meum: centuplum accipiet et
vitam eternam possidebit. Multi autem
erunt primi novissimi et novissimi
primi · XX ·

Simile est regnum celorum ho-
mini patri familias qui exiit primo
mane conducere operarios in vineam
suam. Conventione autem facta cum
operariis ex denario diurno: misit eos
in vineam suam. Et egressus circa
horam tertiam: vidit alios stantes
in foro otiosos et illis dixit Ite et vos
in vineam meam et quod iustum
fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt
Iterum autem exiit circa sextam et
nonam horam: et fecit similiter. Cir-
ca undecimam vero exiit et invenit
alios stantes et dixit illis. Quid hic
statis tota die otiosi? Dicunt ei Quia
nemo nos conduxit Dicit illis Ite et
vos in vineam meam Cum sero au-
tem factum esset: dicit dominus vi-
nee procuratori suo. Voca operarios
et redde illis mercedem suam incipiens a
novissimis usque ad primos Cum
venissent ergo qui circa undecimam
horam venerant: acceperunt et ipsi
singulos denarios. Venientes autem
et primi: arbitrati sunt quod plus
essent accepturi. Acceperunt autem et
ipsi singulos denarios Et accipientes
murmurabant adversus patrem fa-
milias dicentes hii novissimi una
hora fecerunt: et pares nobis illos
fecisti qui portavimus pondus diei et
estus? At ille respondens uni eorum

dixit. Amice non facio tibi iniuriam.
Nonne ex denario diurno convenisti
mecum? Tolle quod tuum est et va-
de. Volo autem et huic novissimo dare si-
cut tibi. Aut non licet michi quod
volo facere? An oculus tuus nequam
est quia ego bonus sum? Sic erunt
novissimi primi et primi novissi-
mi. Multi enim sunt vocati: pauci
vero electi. Et ascendens ihesus ierosoly-
mam: assumpsit .xii. discipulos in
secreto et ait illis. Ecce ascendimus
ierosolimam et filius hominis tra-
detur principibus sacerdotum et scri-
bis et condempnabunt eum morte
Et tradent eum gentibus ad illudendum
et flagellandum et crucifigendum et
tertia die resurget. Tunc accessit ad
eum mater filiorum zebedei cum filiis
suis adorans et petens aliquid ab
eo. Qui dixit ei. Quid vis? Ait illi
Dic ut sedeant hii duo filii mei: unus
ad dexteram tuam et unus ad sinis-
tram tuam in regno tuo. Respondens
autem ihesus dixit Nescitis quid peta-
tis. Potestis bibere calicem quem ego
bibiturus sum? Dicunt ei. Possumus
Ait illis Calicem quidem meum bibe-
tis sedere autem ad dexteram meam
vel sinistram non est meum dare vo-
bis sed quibus paratum est a patre
meo Et audientes decem: indignati
sunt de duobus fratribus Ihesus autem
vocavit eos ad se et ait. Scitis quia
principes gentium dominantur eo-
rum et qui maiores sunt potestatem
exercent in eos? Non ita erit inter
vos Sed quicumque voluerit inter
vos maior fieri: sit vester minister Et qui
voluerit inter vos primus esse:
erit vester servus. Sicut filius hominis
non venit ministrari sed ministra-
re et dare animam suam redemptionem
pro multis. Et egredientibus illis ab ie-
richo: secuta sunt eum turbe multe
Et ecce duo ceci sedentes secus viam
audierunt quia ihesus transiret: et cla-
maverunt dicentes Domine miserere
nostri fili david. Turba autem increpa-
bant eos ut tacerent At illi magis
clamabant dicentes Domine mise-
rere nostri fili david. Et stetit ihesus et
vocavit eos. et ait Quid vultis ut
faciam vobis? Dicunt illi Domine

reciperentur oculi nostri. Misertus aut
em ihs: tetigit oculos eorum. Et con
festim uiderunt et secuti sunt eum. XXI.
Et cum appropinquasset ierosolimam et uenissent bethphage
ad montem oliueti: tunc ihs misit duos
discipulos dicens eis Ite in castellum
quod contra uos est et statim inuenie
tis asinam alligatam et pullum cum
ea. Soluite. et adducite michi. Et si quis
uobis aliquid dixerit dicite quia dominus
his opus habet et confestim dimittet eos.
Hoc autem totum factum est ut ad
impleretur quod dictum est per prophetam
dicentem. Dicite filie syon Ecce rex tuus
uenit tibi mansuetus sedens super
asinam et pullum filium subiuga
lis. Euntes autem discipuli fecerunt
sicut precepit illis ihs et adduxerunt
asinam et pullum et imposuerunt
super eos uestimenta sua et eum
desuper sedere fecerunt. Plurima autem
turba strauerunt uestimenta sua in
uia. Alii autem cedebant ramos de
arboribus: et sternebant in uia. Turbe
autem que precedebant et que seque
bantur: clamabant dicentes. Osan
na filio dauid benedictus qui uenit
in nomine domini. Osanna in excel
sis: et cum intrasset ierosolimam:
commota est uniuersa ciuitas dicens
quis est hic? Populi autem dicebant
Hic est ihs propheta a nazareth gali
lee. Et intrauit ihs in templum dei et
eiciebat omnes uendentes et ementes
in templo et mensas nummulariorum
et cathedras uendentium columbas
euertit et dixit eis. Scriptum est. Do
mus mea domus orationis uocabitur
Vos autem fecistis illam speluncam
latronum. Et accesserunt ad eum
ceci et claudi in templo et sanauit
eos. Videntes autem principes sacerdo
tum et scribe mirabilia que fecit et
pueros clamantes in templo et di
centes. Osanna filio dauid: indigna
ti sunt et dixerunt ei Audis quid
isti dicunt? Ihs autem dixit eis. Utique
Numquam legistis quia ex ore infanti
um et lactentium perfecisti laudem.
Et relictis illis abiit foras extra ciui
tatem in bethaniam ibique mansit
et docebat eos de regno dei. Mane autem
reuertens in ciuitatem esuriit. Et

uidens fici arborem unam secus uiam
uenit ad eam. et nichil inuenit in ea.
nisi folia tantum et ait illi Numquam ex
te fructus nascatur in sempiternum Et
arefacta est continuo ficulnea et ui
dentes discipuli mirati sunt dicentes
Quomodo continuo aruit. Respondens
autem ihs ait eis. Amen dico uobis si
habueritis fidem et non hesitaueritis non
solum de ficulnea facietis sed et si mon
ti huic dixeritis tolle te et iacta te in ma
re in maris fiet et omnia quecumque pe
tieritis in oratione credentes accipietis
Et cum uenisset in templum: accesse
runt ad eum docentem principes sacer
dotum et seniores populi dicentes In
qua potestate hec facis. Et quis dedit ti
bi hanc potestatem? Respondens autem ihs
dixit eis Interrogabo uos et ego unum
sermonem quem si dixeritis michi: et
ego uobis dicam in qua potestate hec
facio. Baptismus iohannis unde erat de ce
lo an ex hominibus? At illi cogitabant
intra se dicentes Si dixerimus de celo
dicet nobis Quare ergo non credidis
tis illi? Si autem dixerimus. ex ho
minibus: timemus turbam Omnes
enim habebant iohannem sicut pro
phetam Et respondentes ad ihm dixerunt
Nescimus Et ait illis et ipse Neque ego
dico uobis in qua potestate hec facio
Quid autem uobis uidetur? Homo
quidam habebat duos filios et accedens
ad primum dixit Fili uade hodie opera
ri in uineam meam. Ille autem respon
dens ait Nolo Postea autem penitentia
motus abiit. Accedens autem ad al
terum: dixit similiter. At ille respondens
ait. Eo domine et non iuit Quis ex
duobus fecit uoluntatem patris? dicunt
Primus Dicit illis ihs Amen dico uo
bis quia publicani et meretrices precedent
uos in regnum dei Venit autem ad
uos iohannes in uia iustitie et non cre
didistis ei. Publicani autem et meretrices
crediderunt ei. Uos autem uidentes
nec penitentiam habuistis postea ut crede
retis ei. Aliam parabolam audite.
Homo erat pater familias qui plan
tauit uineam et sepem circumdedit
ei et fodit in ea torcular et edificauit
turrim et locauit eam agricolis et
peregre profectus est. Cum tempus autem
fructuum appropinquasset: misit

seruos suos ad agricolas ut acciperent
fructus eius. Et agricole apprehensis
seruis eius alium ceciderunt alium
occiderunt alium uero lapidauerunt
Iterum misit alios seruos plures pri
oribus: et fecerunt illis similiter. Nouissime
autem misit ad eos filium suum dicens
Verebuntur filium: dixerunt intra se
Hic est heres. Venite occidamus eum
et habebimus eam hereditatem eius
Et apprehensum eum eiecerunt extra
uineam et occiderunt. Cum ergo uenerit
dominus uinee quid faciet agricolis
illis? Aiunt illi Malos male perdet
et uineam suam locabit aliis agrico
lis qui reddant ei fructum temporibus
suis. Dicit illis ihesus. Numquam legistis in
scripturis lapidem quem reprobaue
runt edificantes hic factus est in caput
anguli. A domino factum est istud et
est mirabile in oculis nostris. Ideo dico
uobis quia auferetur a uobis regnum
dei et dabitur genti facienti fructus eius
Et qui ceciderit super lapidem istum:
confringetur. Super quem uero ce
ciderit: conteret eum. Et cum audissent
principes sacerdotum et pharisei para
bolas eius: cognouerunt quod de
ipsis diceret. Et querentes eum tene
re timuerunt turbas quoniam sicut
prophetam eum habebant

meum. agricole autem viden
tes filium

al' quia

XXII

Capitulum xxij.

Et respondens ihesus: iterum in
parabolis locutus est eis dicens
Simile factum est regnum celorum
homini regi qui fecit nuptias filio
suo. Et misit seruos suos uocare in
uitatos ad nuptias et nolebant ueni
re. Iterum misit alios seruos dicens
Dicite inuitatis ecce prandium me
um paraui tauri mei et altilia occi
sa et omnia parata uenite ad nup
tias. Illi autem neglexerunt et abi
erunt alius in uillam suam alius
uero ad negotiationem suam. Re
liqui uero tenuerunt seruos eius
et contumeliis affectos occiderunt
Rex uero cum audisset iratus est
et missis exercitibus suis perdidit ho
micidas illos et ciuitatem illorum
succendit. Tunc ait seruis suis. Nup
tie quidem parate sunt sed qui inui
tati erant non fuerunt digni. Ite ergo
ad exitus uiarum et quoscumque inue
neritis uocate ad nuptias. Et egressi

mea

al' uenerit

si serui eius in uias congregauerunt
omnes quos inuenerunt malos et
bonos. et implete sunt nuptie discum
bentium. Intrauit autem rex ut uide
ret discumbentes et uidit ibi hominem
non uestitum ueste nuptiali et ait
illi Amice quomodo huc intrasti non
habens uestem nuptialem At ille ob
mutuit. Tunc dixit rex ministris li
gatis pedibus eius et manibus: mittite
eum in tenebras exteriores ibi erit fle
tus et stridor dentium. Multi enim sunt
uocati pauci uero electi. Tunc abeuntes
pharisei consilium inierunt ut caperent
ihesum in sermone. Et mittunt ei disci
pulos suos cum herodianis dicentes
Magister scimus quia uerax es et ui
am dei in ueritate doces et non est ti
bi cura de aliquo non enim respicis
personam hominum. Dic ergo nobis
quid tibi uidetur licet censum dari ce
sari an non? Cognita autem ihesus nequi
tia eorum ait. Quid me temptatis
hypocrite? Ostendite michi numisma
census. At illi obtulerunt ei denarium
Et ait illis ihesus. Cuius est ymago
et superscriptio? Dicunt ei Cesaris.
Tunc ait illis. Reddite ergo que sunt
cesaris cesari et que sunt dei deo. Et au
dientes mirati sunt et relicto eo abi
erunt In illo die accesserunt ad eum
saducei qui dicunt non esse resurrec
tionem et interrogauerunt eum di
centes Magister moyses dixit. Si quis
mortuus fuerit non habens filium: ut
ducat frater eius uxorem illius et suscitet
semen fratri suo Erant autem apud nos
septem fratres primus uxore ducta de
functus est et non habens semen reli
quit uxorem suam fratri suo Similiter
secundus et tertius usque ad septimum
Nouissime autem omnium et mu
lier defuncta est In resurrectione er
go cuius erit de septem uxor? Omnes
enim habuerunt eam. Respondens autem
ihesus ait illis. Erratis nescientes scri
pturas neque uirtutem dei In resurrec
tione enim neque nubent neque nuben
tur. sed erunt sicut angeli dei in celo.
De resurrectione autem mortuorum
non legistis quod dictum est a deo
dicente uobis ego sum deus abraham
et deus ysaac et deus iacob? Non est
deus mortuorum sed uiuentium.

audientes turbe mirabantur in doctrina eius. Pharisei autem audientes quod silentium imposuisset saduceis convenerunt in unum. Et interrogavit eum unus ex eis legis doctor temptans eum. Magister: quod est mandatum magnum in lege. Ait illi ihesus Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et in tota anima tua et in tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet et prophete. Congregatis autem phariseis interrogavit eos ihesus dicens. Quid vobis videtur de christo cuius filius est. Dicunt ei David. Ait illis Quomodo ergo david in spiritu vocat eum dominum dicens. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Si ergo david vocat eum dominum quomodo filius eius est. Et nemo poterat respondere ei verbum neque ausus fuit quisquam ex illo die eum amplius interrogare. xxiii.

Tunc ihesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicens. Super cathedram moysi sederunt scribe et pharisei omnia ergo quecumque dixerint vobis: servate et facite. Secundum vero opera eorum nolite facere. Dicunt enim et non faciunt. Alligant enim onera gravia et importabilia et imponunt in humeros hominum. Digito autem suo nolunt ea movere. Omnia vero opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. Dilatant enim phylacteria sua et magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cenis et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro et vocari ab hominibus rabbi. Unus est enim magister vester. Vos autem omnes fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram. Unus est enim pater vester qui in celis est. Nec vocemini magistri quia magister vester unus est christus. Qui maior est vestrum erit minister vester. Qui autem se exaltaverit humiliabitur et qui se humiliaverit exaltabitur.

Ve autem vobis scribe et pharisei hypocrite qui clauditis regnum celorum ante homines vos autem non intratis nec introeuntes sinitis intrare. Ve autem vobis scribe et pharisei hypocrite qui comeditis domos viduarum in oratione longa orantes. Propter hoc amplius accipietis iudicium. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite qui circuitis mare et aridam ut faciatis unum proselitum et cum fuerit factus facitis eum filium gehenne duplo quam vos. Ve vobis duces ceci qui dicitis quicumque iuraverit per templum nichil est qui autem iuraverit in auro templi debet. Stulti et ceci quid enim maius est aurum an templum quod sanctificat aurum? Et quicumque iuraverit in altari nichil est qui autem iuraverit in dono quod est super illud debet. Ceci quid enim maius est donum an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altari iurat in eo et in omnibus que super illud sunt. Et quicumque iuraverit in templo iurat in illo et in eo qui habitat in templo. Et qui iurat in celo iurat in throno dei et in eo qui sedet super eum. Ve autem vobis scribe et pharisei hypocrite qui decimatis mentam et anetum et ciminum et reliquistis que graviora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem. Hec oportuit facere et illa non omittere. Duces ceci excolantes culicem camelum autem glutientes. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite qui mundatis quod de foris est calicis et parapsidis intus autem pleni estis rapina et inmunditia. Pharisee cece munda prius quod intus est calicis et parapsidis ut fiat id quod de foris est mundum. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite quia similes estis sepulcris dealbatis que a foris apparent hominibus speciosa intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Sic et vos a foris quidem apparetis hominibus iusti intus autem pleni estis hypocrisi et iniquitate. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite qui edificatis sepulcra prophetarum et ornatis monumenta iustorum et di-

atis. Si fuissemus in diebus patrum nostrorum
non essemus socii eorum in san
guine prophetarum. Itaque testimonio es
tis vobismet ipsis. quia filii estis eo
rum qui prophetas occiderunt. Et vos imple
te mensuram patrum vestrorum. Ser
pentes. genimina viperarum quomodo
fugietis a iudicio gehenne. Ideo ecce e
go mitto ad vos prophetas et sapientes
et scribas et ex illis occidetis et crucifige
tis et ex eis flagellabitis in synago
gis vestris et persequemini de civitate
in civitatem ut veniat super vos omnis
sanguis iustus qui effusus est super
terram a sanguine abel iusti usque
ad sanguinem zacharie filii bara
chie quem occidistis inter templum
et altare. Amen dico vobis venient
hec omnia super generationem istam.
Iherusalem iherusalem que occidis prophetas et
lapidas eos qui ad te missi sunt quo
tiens volui congregare filios tuos
quemadmodum gallina congregat pul
los suos sub alas suas et noluisti. Ecce
relinquetur vobis domus vestra deserta
Dico enim vobis non me videbitis
a modo donec dicatis. Benedictus qui
venit in nomine domini. xxiiii.

XXIIII

Et egressus iesus de templo ibat
et accesserunt ad eum discipu
li eius ut ostenderent ei edificationem
templi. Ipse autem respondens dixit illis
Videtis hec omnia. Amen dico vobis
non relinquetur hic lapis super lapidem
qui non destruatur. Sedente autem
eo super montem oliveti: accesserunt
ad eum discipuli secreto dicentes Dic
nobis quando hec erunt et quod signum
erit adventus tui et consummationis
seculi. Et respondens ihesus dixit eis. Vide
te ne quis vos seducat. Multi enim
venient in nomine meo dicentes
ego sum christus et multos seducent.
Audituri enim estis prelia et opini
ones preliorum. videte ne turbemini. o
portet enim hec fieri sed non statim
finis. Consurget enim gens in gen
tem et regnum in regnum et erunt
pestilentie et fames et terremotus per
loca. Hec autem omnia initia sunt
dolorum. Tunc tradent vos in tribula
tione et occident vos et eritis odio
omnibus gentibus propter nomen me
um. Et tunc scandalizabuntur mul

ar dn

ti et invicem tradent et odio habe
invicem. Et multi pseudo prophete
gent et seducent multos. Et quoni
am habundabit iniquitas: refrige
caritas multorum. Qui autem perse
veraverit usque in finem: hic salvus
erit. Et predicabitur hoc evangelium
regni in universo orbe in testimonium
omnibus gentibus. Et tunc veniet
matio. Cum ergo videritis abho
minationem desolationis que dicta
daniele propheta stantem in loco
qui legit intelligat. Tunc qui in
sunt fugiant ad montes. et qui
to non descendat tollere aliquid de
domo sua. Et qui in agro non reverta
tur tollere tunicam suam. Ve autem
pregnantibus et nutrientibus in illis
bus. Orate autem ut non fiat fuga
hieme vel sabbato. Erit enim tunc
tribulatio magna qualis non fuit
ab initio mundi usque modo neque fiet
Et nisi breviati fuissent dies illi non
fieret salva omnis caro sed propter
electos breviabuntur dies illi. Tunc
si quis vobis dixerit ecce hic est christus
aut illic: nolite credere. Surgent enim
pseudo christi et pseudo prophete et dabunt
signa magna et prodigia ita ut in er
rorem inducantur si fieri potest etiam
electi. Ecce predixi vobis. Si ergo dixerint
vobis ecce in deserto est nolite exire
ecce in penetralibus nolite credere. Sicut
enim fulgur exit ab oriente et paret usque
in occidentem ita erit et adventus
hominis. Ubicumque fuerit corpus illic
congregabuntur et aquile. Statim autem
post tribulationem dierum illorum
sol obscurabitur: et luna non dabit
men suum et stelle cadent de celo et
tutes celorum commovebuntur.
tunc apparebit signum filii hominis
in celo. Et tunc plangent omnes
terre et videbunt filium hominis
nientem in nubibus celi cum virtute
multa et maiestate. Et mittet an
gelos suos cum tuba et voce magna
gregabunt electos eius a quattuor
tis et a summis celorum usque ad
terminos eorum. Ab arbore fici
scite parabolam. Cum iam ramus
tener fuerit et folia nata: scitis quia
prope est estas. Ita et vos cum videri
tis hec fieri: scitote quia prope est

ramus. Amen dico uobis quia non pre
teribit generatio hec donec omnia hec
fiant. Celum et terra transibunt uerba
uero mea non preteribunt. De die autem
illa et hora nemo scit neque angeli celorum
nisi pater solus. Sicut autem in diebus
noe ita erit et aduentus filii hominis.
Sicut enim erant in diebus ante dilu
uium comedentes et bibentes nubentes
et nuptui tradentes usque ad eum di
em quo intrauit in archam noe et non
cognouerunt donec uenit diluuium et
tulit omnes ita erit et aduentus filii
hominis. Tunc erunt duo in agro
unus assumetur et alter relinquetur
Due molentes in mola. una assumetur
et altera relinquetur. Duo in lecto
unus assumetur et alter relinquetur
Uigilate ergo quia nescitis qua hora
dominus uester uenturus sit. Illud autem
scitote quoniam si sciret pater familias
qua hora fur uenturus esset: uigilaret
utique et non sineret perfodi domum
suam. Ideo et uos estote parati quia qua ho
ra non putatis filius hominis uen
turus est. Quis putas est fidelis ser
uus et prudens quem constituit dominus
suus supra familiam suam ut det il
lis cibum in tempore. Beatus ille ser
uus quem cum uenerit dominus eius
inuenerit sic facientem. Amen di
co uobis quoniam super omnia bo
na sua constituet eum. Si autem dixe
rit malus seruus ille in corde suo mo
ram facit dominus meus uenire et
ceperit percutere conseruos suos mandu
cet autem et bibat cum ebriosis ueniet
dominus serui illius in die qua non
sperat et hora qua ignorat et diuidet
eum partemque eius ponet cum ypo
critis. Ibi erit fletus et stridor dentium. xxv.

Tunc simile erit regnum celorum
decem uirginibus que accipien
tes lampades suas exierunt obuiam
sponso et sponse. Quinque autem ex eis e
rant fatue et quinque prudentes. Sed
quinque fatue acceptis lampadibus non
sumpserunt oleum secum. prudentes
uero acceperunt oleum in uasis suis
cum lampadibus. Moram autem faciente
sponso: dormitauerunt omnes et dormie
runt. Media autem nocte clamor fac
tus est: ecce sponsus uenit exite obuiam
ei. Tunc surrexerunt omnes uirgines
ille et ornauerunt lampades suas. Fa
tue autem sapientibus dixerunt. Date no
bis de oleo uestro quia lampades nostre ex
tinguuntur. Responderunt prudentes
dicentes. Ne forte non sufficiat nobis
et uobis: Ite potius ad uendentes et e
mite uobis. Dum autem irent emere
uenit sponsus et que parate erant in
trauerunt cum eo ad nuptias et clau
sa est ianua. Nouissime uero ueni
unt et relique uirgines dicentes. Do
mine domine aperi nobis. At ille respondens
ait. Amen dico uobis. nescio uos. Uigi
late itaque ~~et orate~~ quia nescitis diem
neque horam. Sicut enim homo peregre
proficiscens uocauit seruos suos et
tradidit illis bona sua. Et uni dedit
quinque talenta. alii autem duo. alii
uero unum. Unicuique secundum propri
am uirtutem et profectus est statim.
Abiit autem et qui quinque talenta ac
ceperat: et operatus est in eis et lucratus
est alia quinque. Similiter et qui duo ac
ceperat lucratus est alia duo. Qui autem
unum acceperat: abiens fodit in ter
ram et abscondit pecuniam domini
sui. Post multum uero temporis ue
nit dominus seruorum illorum et po
suit rationem cum eis. Et accedens
qui .v. talenta acceperat: obtulit alia
quinque talenta dicens. Domine quinque
talenta michi tradidisti ecce alia .v.
super lucratus sum. Ait illi dominus
eius. Euge bone serue et fidelis quia
super pauca fuisti fidelis: super multa
te constituam intra in gaudium do
mini tui. Accessit autem et qui duo talen
ta acceperat et ait. Domine duo talen
ta tradidisti michi. ecce alia duo super
lucratus sum. Ait illi dominus eius.
Euge serue bone et fidelis quia super
pauca fuisti fidelis: super multa te con
stituam intra in gaudium domini
tui. Accedens autem et qui unum ta
lentum acceperat: et ait. Domine scio quia
homo durus es metis ubi non se
minasti et congregas ubi non sparsisti
et timens abii et abscondi talentum
tuum in terra. Ecce habes quod tuum
est. Respondens autem dominus eius
dixit ei. Serue male et piger: sciebas quia
meto ubi non semino: et congrego ubi
non sparsi. Oportuit ergo te committere
pecuniam meam nummulariis et ego ueni

ueniens ego recepissem utique quod meum
est cum usura. Tollite itaque ab eo talen
tum et date ei qui habet decem talenta.
Omni enim habenti dabitur et abunda
bit. Ei autem qui non habet: et quod ui
detur habere auferetur ab eo. Et inuti
lem seruum eicite in tenebras exteriores.
Ibi erit fletus et stridor dentium. Cum
autem uenerit filius hominis in ma
iestate sua et omnes angeli cum eo tunc
sedebit super sedem maiestatis sue et con
gregabuntur ante omnes eum gentes
et separabit eos ab inuicem sicut pas
tor segregat oues ab hedis et statuet
oues quidem a dexteris suis hedos autem
a sinistris. Tunc dicet rex hiis qui a dex
tris eius erunt. Venite benedicti patris mei
possidete paratum uobis regnum a con
stitutione mundi. Esuriui enim et de
distis michi manducare. Sitiui: et de
distis michi bibere. Hospes eram et col
legistis me. Nudus et cooperuistis me.
Infirmus et uisitastis me. In carcere
eram et uenistis ad me. Tunc respon
debunt ei iusti dicentes Domine quando
te uidimus esurientem et pauimus?
Sitientem et dedimus tibi potum?
Quando autem te uidimus hospitem
et collegimus te? Aut nudum, et co
operuimus te? Aut quando te uidimus
infirmum aut in carcere et uenimus
ad te? Et respondens rex dicet illis.
Amen dico uobis quamdiu fecistis
uni de hiis fratribus meis minimis
michi fecistis. Tunc dicet ^rex^ et hiis qui
a sinistris eius erunt. Discedite a
me maledicti in ignem eternum.
qui paratus est diabolo et angelis eius.
Esuriui enim et non dedistis michi
manducare. Sitiui et non dedistis
michi bibere. Hospes eram et non col
legistis me. Nudus et non cooperuistis
me. Infirmus et in carcere et non
uisitastis me. Tunc respondebunt ei
et ipsi dicentes Domine quando te ui
dimus esurientem aut sitientem et
hospitem aut nudum aut infirmum
uel in carcere et non ministrauimus
tibi? Tunc respondebit illis di
cens Amen dico uobis quamdiu
non fecistis uni de minoribus hiis nec
michi fecistis. Et ibunt hii in sup
plicium eternum iusti autem in ui
tam eternam. · XXVI ·

Et factum est cum consummasset
ihesus sermones hos omnes: dix
it discipulis suis. Scitis quia post
biduum pascha fiet et filius homi
nis tradetur ut crucifigatur. Tunc
congregati sunt principes sacerdotum et
seniores populi in atrium principis sa
cerdotum qui dicebatur cayphas et con
silium fecerunt ut ihesum dolo tene
rent et occiderent. Dicebant autem non in
die festo. Ne forte tumultus fieret in
populo. Cum autem esset ihesus in betha
nia in domo symonis leprosi: accessit
ad eum mulier habens alabastrum
unguenti preciosi et effudit super ca
put ipsius recumbentis. Videntes autem
discipuli indignati sunt dicentes Ut
quid perditio hec? Potuit enim istud
uenundari multo et dari pauperibus.
Sciens autem ihesus ait illis. Quid
molesti estis huic mulieri? Opus enim
bonum operata est in me. Nam semper
pauperes habetis uobiscum me autem
semper non habebitis. Mittens enim
hec unguentum hoc in corpus meum
ad sepeliendum me fecit. Amen dico
uobis: ubicumque predicatum fuerit
hoc euangelium in toto mundo
dicetur et quod hec fecit in memoriam
eius. Tunc abiit unus de xii. qui di
cebatur iudas scarioth ad principes
sacerdotum: et ait illis. Quid uultis
michi dare et ego uobis eum tradam?
At illi constituerunt ei xxx argente
os. Et exinde querebat opportunitatem
ut eum traderet. Prima autem die
azimorum accesserunt discipuli
ad ihesum dicentes. Ubi uis paremus
tibi comedere pascha? At ihesus dixit
Ite in ciuitatem ad quemdam et dicite
ei Magister dicit. Tempus meum
prope est. apud te facio pascha cum
discipulis meis. Et fecerunt disci
puli sicut preceperat illis ihesus: et para
uerunt pascha. Vespere autem fac
to discumbebat cum xii. discipulis.
Et edentibus illis dixit. Amen dico uo
bis quia unus uestrum me tradi
turus est. Et contristati ualde: ceperunt
singuli dicere. Numquid ego sum domine?
Et ipse respondens ait. Qui intingit
mecum manum in parapside hic
me tradet. Filius quidem hominis ua
dit sicut scriptum est de illo. Ue

homini illi: per quem tradetur. Bonum erat ei: si natus non fuisset homo ille. Respondens autem iudas qui tradidit eum dixit. Nunquid ego sum rabi. Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem eis accepit ihesus panem et benedixit ac fregit deditque discipulis suis. et ait. Accipite et comedite hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit et dedit illis dicens. Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem uobis non bibam a modo de hoc genimine uitis. usque in diem illum cum illud bibam uobiscum nouum in regno patris mei. Et hymnno dicto exierunt in montem oliueti. Tunc dicit illis ihesus. Omnes uos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim. Percutiam pastorem et dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero precedam uos in galileam. Respondens autem petrus ait ei. Et si omnes scandalizati fuerint in te: ego numquam scandalizabor. Ait illi ihesus. Amen dico tibi: quia in hac nocte antequam gallus cantet: ter me negabis. Ait illi petrus. et si oportuerit me mori tecum: non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc uenit ihesus cum illis in uillam que dicitur gethsemani et dixit discipulis suis. Sedete hic: donec uadam illuc et orem. Et assumpto petro et duobus filiis zebedei: cepit contristari et mestus esse. Tunc ait illis. Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic et uigilate mecum. Et progressus pusillum, procidit in faciem suam orans et dicens. Mi pater. Si possibile est transeat a me calix iste. Uerumptamen non sicut ego uolo sed sicut tu uis. Et uenit ad discipulos suos: et inuenit eos dormientes. Et dicit petro. Sic non potuistis una hora uigilare mecum? Uigilate et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. Iterum secundo abiit et orauit dicens. Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum. fiat uoluntas tua. Et uenit iterum et inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati. Et relictis illis: iterum abiit et orauit tertio eundem eundem sermonem dicens. Tunc uenit ad discipulos suos et dicit illis. Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquauit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite. eamus ecce appropinquat qui me tradet et adhuc eo loquente: ecce iudas unus de xii. uenit et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum dedit illis signum dicens. Quemcumque osculatus fuero: ipse est tenete eum. Et confestim accedens ad ihesum: dixit. Aue rabi. Et osculatus est eum. Dixitque illi ihesus. Amice ad quod uenisti? Tunc accesserunt et manus iniecerunt in ihesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex eis qui erant cum ihesu extendens manum exemit gladium suum et percutiens seruum principis sacerdotum amputauit auriculam eius. Tunc ait illi ihesus. Conuerte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt. An putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit michi modo plusquam xii. legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripture? quia sic oportet fieri? In illa hora dixit ihesus turbis. Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me? Cotidie apud uos sedebam docens in templo: et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est: ut adimplerentur scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. At illi tenentes ihesum: duxerunt ad caypham principem sacerdotum ubi scribe et seniores conuenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe: usque in atrium principis sacerdotum. Et ingressus intro sedebat cum ministris ut uideret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium querebant falsum testimonium contra ihesum ut eum morti traderent et non inuenerunt cum multi falsi testes accessissent. Nouissime autem uenerunt duo falsi testes et dixerunt. Hic dixit pos

sum destruere templum dei et post triduum reedificare illud. Et surgens princeps sacerdotum: ait illi. Nichil respondes ad ea que isti adversum te testificantur? Ihesus autem tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi. Adiuro te per deum vivum ut dicas nobis si tu es christus filius dei. Dicit illi ihesus. Tu dixisti. Verumptamen dico vobis: a modo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei et venientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens. Blasphemavit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt. Reus est mortis. Tunc expuerunt in faciem eius et colaphis eum ceciderunt. Alii autem palmas in faciem ei dederunt dicentes. Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit? Petrus vero sedebat foris in atrio. Et accessit ad eum una ancilla dicens. Et tu cum ihesu galileo eras. At ille negavit coram omnibus dicens. Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam: vidit eum alia ancilla et ait his qui erant ibi. Et hic erat cum ihesu nazareno. Et iterum negavit cum iuramento: quia non novi hominem. Et post pusillum accesserunt ad eum qui stabant et dixerunt petro. Vere et tu ex illis es nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc cepit detestari et iurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus cantavit. Et recordatus est petrus verbi ihesu quod dixerat: priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras: flevit amare. xxvii.

XXVII

Mane autem facto: consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi adversus ihesum ut eum morti traderent. Et vinctum adduxerunt eum et tradiderunt pontio pylato presidi. Tunc videns iudas qui eum tradidit quod dampnatus esset: penitentia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus dicens. Peccavi tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis in templo recessit et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt. Non licet mittere eos in corbanam: quia precium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille acheldemach hoc est ager sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem. Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati quem appreciaverunt a filiis israel. Et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit michi dominus. Ihesus autem stetit ante presidem. Et interrogavit eum preses dicens. Tu es rex iudeorum? Dicit ei ihesus. Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus: nichil respondit. Tunc dicit illi pilatus. Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad ullum verbum: ita ut miraretur preses vehementer. Per diem autem solempnem consueverat preses dimittere populo unum vinctum quem voluissent. Habebat autem tunc vinctum unum insignem qui dicebatur barrabas. Congregatis ergo illis dixit pilatus. Quem vultis dimittam vobis barrabam an ihesum qui dicitur christus? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali: misit ad illum uxor eius dicens. Nichil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut peterent barrabam ihesum vero perderent. Respondens autem preses ait illis. Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi dixerunt. Barrabam. Dicit illis pilatus. Quid igitur faciam de ihesu qui dicitur christus? Dicunt omnes. Crucifigatur. Videns autem pilatus quia nichil proficeret sed magis tumultus fieret: accepta aqua lavit manus coram populo dicens. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. Vos videritis. Et respondens universus populus dixit. Sanguis eius super nos et super filios nostros. Tunc dimisit illis barrabam. Ihesum autem flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur. Tunc milites presidis suscipientes ihesum in pretorio congregaverunt ad eum universam cohortem.

flectentes eum: clamidem coccineam
circumdederunt ei. Et plectentes coronam
de spinis posuerunt super caput eius et
arundinem in dextera eius. Et genu flex
o ante eum: illudebant ei dicentes. Ave
rex iudeorum. Et expuentes in eum ac
ceperunt arundinem et percutiebant ca
put eius. Et postquam illuserunt ei: ex
uerunt eum clamide et induerunt eum
uestimentis eius et duxerunt eum ut
crucifigeretur. Exeuntes autem inuene
runt hominem cyreneum. uenientem
de uilla nomine symonem. hunc anga
riauerunt: ut tolleret crucem eius. Et
uenerunt in locum qui dicitur golga
tha: quod est caluarie locus. Et dederunt
ei uinum bibere cum felle mixtum. Et cum
gustasset: noluit bibere. Postquam autem
crucifixerunt eum: diuiserunt uestim
ta eius. sortem mittentes ut adimple
retur quod dictum est per prophetam di
centem. Diuiserunt sibi uestimenta
mea et super uestem meam miserunt
sortem. Et sedentes seruabant eum. Et
imposuerunt super caput eius causam
ipsius scriptam. Hic est ihesus nazarenus
rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum
eo duo latrones unus a dextris et unus
a sinistris. Pretereuntes autem blasphe
mabant eum: mouentes capita sua et di
centes. Vath qui destruis templum dei:
et in triduo illud reedificas salua temet
ipsum. Si filius dei es: descende de cruce.
Similiter et principes sacerdotum illuden
tes cum scribis et senioribus dicebant.
Alios saluos fecit seipsum non potest sal
uum facere. Si rex israel est: descendat
nunc de cruce et credimus ei. Confidit
in deo liberet eum nunc si uult. Dixit
enim: quia filius dei sum. Idipsum autem
et latrones qui crucifixi erant cum eo:
improperabant ei. A sexta autem hora
tenebre facte sunt super uniuersam terram:
usque ad horam nonam. Et circa horam
nonam exclamauit ihesus uoce magna
dicens. Heli. heli. lama sabathani?
hoc est. Deus meus deus meus ut
quid dereliquisti me. Quidam autem
illic stantes et audientes: dicebant.
Helyam uocat iste. Et continuo currens
unus ex eis acceptam spongiam im
pleuit aceto et imposuit harundini et
dabat ei bibere. Ceteri uero dicebant.
Sine uideamus an ueniat helyas libe

rans eum. Ihesus autem iterum clamans
uoce magna emisit spiritum. Et ecce uelum tem
pli scissum est in duas partes a summo
usque deorsum. Et terra mota est et petre
scisse sunt et monumenta aperta sunt
et multa corpora sanctorum qui dormie
rant surrexerunt. Et exeuntes de monu
mentis post resurrectionem eius.
uenerunt in sanctam ciuitatem et ap
paruerunt multis. Centurio autem
et qui cum eo erant custodientes ihesum
uiso terremotu et hiis que fiebant: ti
muerunt ualde dicentes. Vere filius dei
erat iste. Erant autem ibi mulieres mul
te a longe. que secute erant ihesum a galile
a ministrantes ei. Inter quas erat maria
magdalena et maria iacobi et ioseph
mater filiorum zebedei. Cum sero autem
factum esset: uenit quidam homo diues
ab arimathia nomine ioseph qui et
ipse discipulus erat ihesu. hic accessit ad py
latum: et petiit corpus ihesu. Tunc pilatus
iussit reddi corpus. Et accepto corpore io
seph: inuoluit illud in sindone munda
et posuit illud in monumento suo no
uo quod exciderat in petra et aduoluit
saxum magnum ad ostium monumen
ti et abiit. Erant autem ibi maria
magdalene et altera maria: sedentes
contra sepulchrum. Altera autem die
que est post parasceuen: conuenerunt
principes sacerdotum et pharisei ad
pilatum dicentes. Domine recordati
sumus quia seductor ille dixit adhuc
uiuens post tres dies resurgam. Iube
ergo custodiri sepulchrum usque in diem
tercium ne forte ueniant discipuli eius
et furentur eum et dicant plebi sur
rexit a mortuis. Et erit nouissimus
error peior priore. Ait illis pilatus
Habetis custodiam. Ite custodite sicut
scitis. Illi autem abeuntes munierunt
sepulcrum signantes lapidem cum
custodibus. xxviii.

XXVIII

Vespere autem sabbati que lu
cescit in prima sabbati uenit maria
magdalene et altera maria uidere
sepulchrum. Et ecce terremotus factus
est magnus. Angelus enim domini
descendit de celo et accedens reuoluit
lapidem et sedebat super eum. Erat
autem aspectus eius sicut fulgur
et uestimentum eius sicut nix. Pre
timore autem eius exterriti sunt custo

des et facti sunt uelut mortui. Respon
dens autem angelus dixit mulieribz
Nolite timere uos. Scio enim quod
ihm qui crucifixus est queritis. Non
est hic surrexit enim sicut dixit. Venite
et uidete locum. ubi positus erat dns.
Et cito euntes dicite discipulis eius qr

a petro

surrexit. et ecce precedet uos in galilea

al' predixit

Ibi eum uidebitis ecce predixi uobis
Et maria magdalena et altera maria
exierunt cito de monumento cu timo
re et gaudio magno currentes nun
ciare discipulis suis Et ecce ihs occur
rit illis dicens. Auete Ille autem acces
serunt et tenuerunt pedes eius et ado
rauerunt eum. Tunc ait illis ihs No
lite timere. Ite nunciate fratribz meis ut
eant in galileam ibi me uidebunt Que
cum abiissent: ecce quidam de custodibz
uenerunt in ciuitatem et nunciauerunt
principibz sacerdotum omnia que
facta fuerant. Et congregati cum se
nioribz consilio accepto pecuniam co
piosam dederunt militibz dicentes. Di
cite quia discipuli eius nocte uene
runt et furati sunt eum nobis dor
mientibz Et si hoc auditum fuerit
a preside: nos suadebimus ei et securos uos
faciemus At illi accepta pecunia: fece
runt sicut edocti erat. Et diuulgatum
est uerbum istud apud iudeos. usqz
in hodiernum diem Undecim aut disci
puli abierunt in galileam in monte
ubi constituerat illis ihs. Et uidentes
eum adorauerunt quidam autem eo
rum dubitauerunt. Et accedens ihs
locutus est eis dicens. Data est michi
omnis potestas in celo et in terra. E
untes ergo docete omnes gentes bap
tizantes eos in nomine patris et filii
et spiritus sancti docentes eos seruare
omnia quecumqz mandaui uobis
Et ecce ego uobiscum sum omnibz di
ebz usqz ad consummationem seculi

Explicit euangelium secundum ma
theum Incipit prologus bti ieronimi i
Euangelium secundum marcum

Marcus euangelista
dei electus et petri apli i
baptismate filius.
atqz in diuino ser
mone discipulus:
sacerdotium in isrl
agens secundum carnem leuita et
conuersus ad fidem xpi euangelium i
ytalia scripsit ostendens in eo quid
generi suo deberet et xpo. Nam initium
principii in uoce prophetice exclama
tionis instituens ordinem leuitice
electionis ostendit ut predicans pre
destinatum iohannem filium zacharie
in uoce angeli annunciantis emis
sum non solum uerbum caro fac
tum sed et corpus domini in omnia
uerbum diuine uocis animatum
ab euangelice predicationis
ut qui hec legens sciret cui initium
carnis in domino et ihu aduenientis
habitaculum caro deberet agnoscere
atqz in se uerbum uocis quod in conso
nantibz perdiderat inueniret Deinde
perfecti euangelii opus intrans et a ba
ptismo domini predicare deum inci
piens non laborauit natiuitatem car
nis quam in prioribz uiderat dicere sed
totam expellens expositionem deserti ie
iunium numeri: temptationem diaboli
congregationem bestiarum et ministe
rium protulit angelorum ut instituens
nos ad intelligendum singula in
breui compingens nec auctoritatem
facte rei demeret et perficiendi operi
plenitudinem non negaret. Denique
amputasse sibi post fidem pollicem dicitur
ut sacerdocio reprobus haberetur. Sed
tantum consentiens fidei predestinata
potuit electio: ut nec sic in opere uerbi
perderet quod prius meruerat in gene
re. Nam et alexandrie eps fuit. Cuius per
singula opus fuit scire et dicta euangelii
in se dicta disponere et disciplinam legis
in se legis agnoscere et diuinam
in carne domini intelligere naturam
que in nos primum oportet requiri
deinde inquisita uolumus agnoscere
habentes mercedem exhortationis quia
qui plantat et qui rigat unum sunt
qui autem incrementum prestat

Explicit prologus Incipit euange
lium secundum marcum

Initium euangelii ihu xpi
filii dei. sicut scriptum est
in ysaia propheta: ecce mitto
angelum meum ante faciem
tuam qui preparabit uiam
tuam ante te uox clamantis
in deserto: parate uiam
domini: rectas facite

tas eius: fuit iohannes in deserto baptizans et predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad illum omnis iudee regio et ierosolimite universi. et baptizabantur ab illo in iordanis flumine confitentes peccata sua. Et erat iohannes vestitus pilis camelorum et zona pellicea circa lumbos eius et locustas et mel silvestre edebat. et predicabat dicens. Venit fortior me post me cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calciamentorum eius. Ego baptizavi vos in aqua. ille vero baptizabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus illis venit ihesus a nazareth galilee et baptizatus est in iordane a iohanne. Et statim ascendens de aqua vidit apertos celos et spiritum tamquam columbam descendentem et manentem in ipso. Et vox facta est de celis. Tu es filius meus dilectus in te complacui. Et statim spiritus expulit eum in desertum. et erat in deserto .xl. diebus et .xl. noctibus et temptabatur a sathana. Eratque cum bestiis et angeli ministrabant ei. Postquam autem traditus est iohannes: venit ihesus in galileam predicans evangelium regni dei et dicens quoniam impletum est tempus et appropinquavit regnum dei: penitemini et credite evangelio. Et preteriens secus mare galilee vidit symonem et andream fratrem eius mittentes retia in mare. Erant enim piscatores. Et dixit eis ihesus. Venite post me et faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum: vidit iacobum zebedei et iohannem fratrem eius et ipsos in navi componentes retia. et statim vocavit illos. Et relicto patre suo zebedeo in navi cum mercennariis secuti sunt eum. Et ingrediuntur capharnaum et statim sabbatis ingressus in synagogam: docebat eos. et stupebant super doctrina eius. Erat enim docens eos quasi potestatem habens et non sicut scribe. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu inmundo et exclamavit dicens. Quid nobis et tibi ihesu nazarene? Venisti ante tempus perdere nos. Scio quia sis sanctus dei. Et comminatus est ei ihesus dicens. Obmutesce et exi de homine. Et discerpens eum spiritus inmundus. et exclamans voce magna exiit ab eo. Et mirati sunt omnes: ita ut conquirerent inter se dicentes. Quidnam est hoc? Que doctrina hec nova est quia in potestate et spiritibus inmundis imperat et obediunt ei? Et processit rumor eius statim in omnem regionem galilee. Et protinus egredientes de synagoga: venerunt in domum symonis et andree cum iacobo et iohanne. Decumbebat autem socrus symonis febricitans et statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius et continuo dimisit eam febris et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset sol afferebant ad eum omnes male habentes et demonia habentes. Et erat omnis civitas congregata ad ianuam et curavit multos qui vexabantur variis languoribus et demonia multa eiciebat. Et non sinebat loqui ea. quoniam sciebant eum. Et diluculo valde surgens egressus abiit in desertum locum ibique orabat. Et prosecutus est eum symon et qui cum illo erant. Et cum invenissent eum: dixerunt ei quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos vicos et civitates ut et ibi predicem. Ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum et in omni galilea. et demonia eiciens. Et venit ad eum leprosus deprecans eum et genu flexo dixit. Si vis: potes me mundare. Ihesus autem misertus eius extendit manum suam et tangens eum ait illi. Volo mundare. Et cum hec dixisset statim discessit ab eo lepra et mundatus est. Et comminatus est ei statimque eiecit illum et dicit ei. Vide et nemini dixeris sed vade ostende te principi sacerdotum et offer pro emundatione tua que precepit moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare et diffamare sermonem ita ut iam non posset manifeste in civitatem introire sed foris in desertis locis esse. Et conveniebant ad eum undique.

II

Et iterum intravit in capharnaum post dies octo et auditum est quod in domo esset. Et convenerunt multi ita ut non caperet eos domus neque ad ianuam et loquebatur eis verbum.

Et uenerunt ferentes ad eum para
liticum qui a quattuor portabatur. Et
cum non possent offerre eum illi pre
turba: nudauerunt tectum ubi erat
et patefacientes submiserunt graba
tum in quo paraliticus iacebat. Cum
uidisset autem ihc fidem illorum: ait
paralitico. fili dimittuntur tibi peccata
tua. Erant autem illic quidam de scri
bis sedentes et cogitantes in cordibz
suis. Quid hic sic loquitur? Blasphe
mat. Quis potest dimittere peccata
nisi solus deus? Quo statim cognito
ihc spu quia sic cogitarunt intra se
dicit illis Quid ista cogitatis in cor
dibz uris? Quid est facilius dicere pa
ralitico dimittuntur tibi peccata tua an
dicere surge tolle grabatum tuum
et ambula? Ut autem sciatis quia
potestatem habet filius hominis in
terra dimittendi peccata? ait parali
tico Tibi dico surge tolle grabatum
tuum et uade in domum tuam. Et
statim surrexit ille et sublato graba
to abyt coram omnibz ita ut admi
rarentur omnes et honorificarent
deum dicentes quia numquam sic ui
dimus. Et egressus est rursum ad
mare omnisque turba ueniebat ad
eum et docebat eos. Et cum preteriret
uidit leui alphei sedentem ad thelo
neum et ait illi. Sequere me. Et sur
gens secutus est eum. Et factum est:
Cum accumberet in domo illius. mul
ti publicani et peccatores simul
discumbebant cum ihu et discipulis
eius. Erant enim multi qui sequeba
tur eum. Et scribe et pharisei uidentes
quia manducaret cum publicanis
et peccatoribz: dicebant discipulis eius.
Quare cum publicanis et peccatoribz
manducat et bibit magister uester?
hoc audito ihc: ait illis. Non neces
se habent sani medico sed qui male
habent. Non enim ueni uocare iu
stos sed peccatores. Et erant discipuli
iohannis et pharisei ieiunantes
et ueniunt et dicunt illi. Quare dis
cipuli iohannis et phariseorum
ieiunant tui autem discipuli non
ieiunant? Et ait illis ihs. Numquid
possunt filii nuptiarum quamdiu
sponsus cum illis est ieiunare? Quan
to tempore habent secum sponsum

(margin: scis; al' i domu suam; inde; ait)

non possunt ieiunare. Venient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus
et tunc ieiunabunt in illis diebus. Ne
mo assumentum panni rudis assuit
uestimento ueteri. Alioquin aufert
supplementum nouum a ueteri et ma
ior scissura fit. Et nemo mittit
nouum in utres ueteres. Alioquin
rumpet uinum utres et uinum
ditur et utres peribunt. Sed uinum
nouum in utres nouos mitti
Et factum est iterum cum domi
sabbatis ambularet per sata et
discipuli eius ceperunt pregredi et
uellere spicas. Pharisei autem dicebant
ei. Ecce quid faciunt discipuli tui sab
batis quod non licet: et ait illis
quam legistis quid fecerit dauid
necessitatem habuit et esuriit ipse
qui cum eo erant quomodo intrauit
in domum dei sub abiathar princi
pe sacerdotum et panes propositionis
manducauit quos non licebat
manducare nisi sacerdotibz et dedit eis
cum eo erant? Et dicebat eis. Sab
batum propter hominem factum est et
homo propter sabbatum. Itaque dominus
filius hominis etiam sabbati.

Et introiuit iterum in synago
gam et erat ibi homo habens
manum aridam et obseruabant eum
si sabbatis curaret ut accusarent
et ait homini habenti manum
Surge in medium. Et dicit eis
sabbatis bene facere an male
saluam facere an perdere? At illi
bant Et circumspiciens eos cum
contristatus super cecitate cordis
dicit homini. Extende manum
et extendit et restituta est manus
Exeuntes autem statim pharisei
herodianis: consilium faciebant
ersum eum quomodo eum perderent
Et ihs cum discipulis suis secessit
mare. Et multa turba a galilea
iudea secuta est eum et ab ierosolimis
et ab ydumea et transiordanen
qui circa tyrum et sydonem et multitudo
magna audientes que faciebat
uenerunt ad eum. Et dixit discipulis
suis ut in nauicula sibi deseruirent
propter turbam ne comprimerent eum
Multos enim sanabat ita ut irruerent
in eum ut illum tangerent

quot habebant plagas. Et spiritus in-
mundi cum illum videbant procide-
bant ei et clamabant dicentes Tu es
filius dei. Et vehementer comminaba-
tur eis ne manifestarent illum. Et
ascendens in montem vocavit ad se
quos voluit ipse et venerunt ad eum
et fecit ut essent .xii. cum illo et ut mit-
teret eos predicare. Et dedit eis potes-
tatem curandi infirmitates et eicien-
di demonia. Et imposuit symoni
nomen petrus et iacobum zebedei et
iohannem fratrem iacobi. Et imposuit
eis nomina boanerges quod est filii toni-
trui. Et andream et philippum et bartho-
lomeum et matheum. et thomam et
iacobum alphei et taddeum et symo-
nem chananeum et iudam scarioth
qui et tradidit illum Et veniunt ad
domum et convenit iterum turba ita
ut non possent neque panem mandu-
care. Et cum audissent sui: exierunt te-
nere eum Dicebant enim quoniam
in furorem versus est. Et scribe qui ab
iherosolimis descenderant dicebant.
quoniam beelzebub habet et quia in prin-
cipe demoniorum eicit demonia. Et
convocatis eis in parabolis dicebat il-
lis. Quomodo potest sathanas satha-
nam eicere? Et si regnum in se divida-
tur non potest stare regnum illud Et
si domus super semetipsam dispertiatur
non poterit domus illa stare. Et si sa-
thanas consurrexerit in semetipsum dis-
pertitus est et non poterit stare sed finem
habet. Nemo potest vasa fortis ingressus
in domum diripere nisi prius fortem
alliget et tunc domum eius diripiet
Amen dico vobis quoniam omnia
dimittentur filiis hominum peccata
et blasphemie quibus blasphemave-
rint. Qui autem blasphemaverit in
spiritum sanctum: non habet remissionem
in eternum sed reus erit eterni delicti.
Quoniam dicebant spiritum inmundum habet
Et veniunt mater eius et fratres et fo-
ris stantes miserunt ad eum vocan-
tes eum. Et sedebat circa eum turba
et dicunt ei Ecce mater tua et fratres tui
foris te querunt. Et respondens eis
ait. Que est mater mea et fratres mei?
Et circumspiciens eos qui in circuitu
eius sedebant ait. Ecce mater mea
et fratres mei. Qui enim fecerit volun-
tatem dei: hic frater meus et soror mea et
mater mea est. ·iiii·

IIII

Et iterum cepit docere ad mare. Et [ihesus]
congregata est ad eum turba multa ita
ut in navim ascendens sederet in ma-
ri. Et omnis turba circa mare super
terram erat. Et docebat illos in parabo-
lis multa et dicebat illis in doctrina sua
Audite Ecce exiit seminans ad seminan-
dum et dum seminat: aliud cecidit cir-
ca viam et venerunt volucres et co-
mederunt illud Aliud vero cecidit super
petrosa ubi non habuit terram multam
et statim exortum est quoniam non
habebat altitudinem terre Et quando exor-
tus est sol exestuavit et eo quod non
habebat altitudinem terre radicem ex-
aruit Et aliud cecidit in spinas et as-
cenderunt spine et suffocaverunt illud
et fructum non dedit Et aliud cecidit
in terram bonam et dabat fructum as-
cendentem et crescentem et afferebat u-
num tricesimum et unum lx. unum
c. et dicebat Qui habet aures audiendi
audiat. Et cum esset singularis inter-
rogaverunt eum hii qui cum eo erant
duodecim parabolam exponere et dice-
bat eis. Vobis datum est scire mysterium [al' nostre]
regni dei Illis autem qui foris sunt in
parabolis omnia fiunt ut videntes vi-
deant et non videant et audientes au-
diant et non intelligant nequando convertan-
tur et dimittantur eis peccata Et ait
illis. Nescitis parabolam hanc? Et quo-
modo omnes parabolas cognoscetis?
Qui seminat: verbum seminat hii
autem sunt qui circa viam ubi semi-
natur verbum et cum audierint confes-
tim venit sathanas et aufert verbum
quod seminatum est in cordibus eorum
Et hii sunt similiter qui super petro-
sa seminantur. qui cum audierint
verbum: statim cum gaudio accipiunt
illud et non habent in se [radicem] sed tempora-
les sunt Deinde orta tribulatione et per-
secutione propter verbum confestim scan-
dalizantur. Et alii sunt qui in spinis
seminantur. hii sunt qui verbum au-
diunt et erumpne seculi et deceptio
divitiarum et circa reliqua concupiscen-
tie introeuntes suffocant verbum et si-
ne fructu efficitur. Et hii sunt qui super
terram bonam seminati sunt qui au-
diunt verbum et suscipiunt et fructi-

IIII

ficiunt unum xxx. et unum lx. et unum.
c. Et dicebat illis. Numquid venit lucerna
ut sub modio ponatur aut sub lecto. Non
ut super candelabrum ponatur. Non enim est ali-
quid absconditum quod non manifestetur: nec
factum est occultum quod in palam non veniat. Si
quis habet aures audiendi audiat. Et di-
cebat illis. Videte quid audiatis. In qua men-
sura mensi fueritis, remetietur vobis et adicietur
vobis. Qui enim habet dabitur illi. et qui non habet eti-
am quod habet auferetur ab illo. Et dicebat. Sic
est regnum dei. quemadmodum si homo iaciat se-
mentem in terram. et dormiat et exurgat
nocte ac die. et semen germinet et increscat
dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat pri-
mum herbam deinde spicam. deinde plenum
frumentum in spica. Et cum ex se produxerit
fructus statim mittit falcem quoniam
adest tempus messis. Et dicebat. Cui
assimilabimus regnum dei. aut cui
parabole comparabimus illud. Sicut
granum sinapis. Quod cum seminatum
fuerit in terra. minus est omnibus se-
minibus que sunt in terra. Et cum semi-
natum fuerit: ascendit in arborem. et
fit maius omnibus holeribus et facit
ramos magnos ita ut possint aves
celi sub umbra eius habitare. Et tali-
bus multis parabolis loquebatur eis
verbum prout poterant audire. Sine
parabola autem non loquebatur eis.
Seorsum autem discipulis suis disse-
rebat omnia. Et ait illis in illa die
cum sero esset factum. Transeamus
contra. Et dimittentes turbam assumunt
eum ita ut erat in navi. et alie naves
erant cum illo. Et facta est procella
magna venti. et fluctus mittebat in
navim ita ut impleretur navis. Et
erat ipse in puppi supra cervical dor-
miens. et excitant eum et dicunt ei.
Magister: non ad te pertinet quia perimus.
Et exurgens comminatus est vento et
dixit mari. Tace obmutesce. Cessavit
ventus et facta est tranquillitas
magna. Et ait illis. Quid timidi estis?
Necdum habetis fidem. Et timuerunt
magno timore et dicebant ad alteru-
trum. Quis putas est iste. quia et ven-
tus et mare obediunt ei. V.

Et venerunt transfretum ma-
ris in regionem gerasenorum.
Et exeunti ei de navi statim occurrit de
monumentis homo in spiritu inmundo

qui domicilium habebat in monumen-
tis et neque catenis iam quisquam
poterat ligare quoniam sepe compe-
dibus et catenis vinctus disrupisset ca-
tenas et compedes comminuisset.
nemo poterat eum domare. Et semper
nocte ac die in monumentis et in
montibus erat clamans et concidens
se lapidibus. videns autem ihesum
a longe cucurrit et adoravit eum.
clamans voce magna dixit. Quid
michi et tibi ihesu fili dei altissimi.
adiuro te per deum ne me torqueas.
Dicebat enim illi. Exi spiritus inmun-
de ab homine. Et interrogabat eum.
Quod tibi nomen est. Et dicit ei. Legio
michi nomen est. quia multi sumus.
et deprecabatur eum multum ne se
expelleret extra regionem. Erat autem
ibi circa montem grex porcorum
magnus pascens et deprecabantur
eum spiritus dicentes. Mitte nos in
porcos ut in eos introeamus. Et
concessit eis statim ihesus. Et exeuntes
spiritus inmundi introierunt in porcos.
Et magno impetu grex precipitatus
est in mare ad duo milia et suffo-
cati sunt in mari. Qui autem pas-
cebant eos: fugerunt et nuntiaverunt
in civitatem et in agros. Et egressi
sunt videre quid esset factum. Et veni-
unt ad ihesum et vident illum qui a
demonio vexabatur sedentem vestitum
et sane mentis et timuerunt. Et nar-
raverunt illis qui viderant qualiter
factum esset ei qui demonium ha-
buerat et de porcis. Et rogare eum
ceperunt ut discederet a finibus eorum.
Cumque ascenderet navim: cepit il-
lum deprecari qui a demonio vexa-
tus fuerat ut esset cum illo. Et non
admisit eum sed ait illi. Vade in do-
mum tuam ad tuos et annuntia
illis quanta tibi dominus fecerit et
misertus sit tui. Et abiit et cepit
predicare in decapoli quanta sibi fe-
cisset ihesus et omnes mirabantur.
Et cum transcendisset ihesus in navi
rursus transfretum convenit turba
multa ad illum et erat circa ma-
re. Et venit quidam de archisyna-
gogis nomine iairus et videns eum
procidit ad pedes eius et depre-
cabatur eum multum dicens

filia mea in extremis est: ueni impone
manum super eam ut salua sit et uiuat
Et abijt cum illo et sequebatur eum turba
multa et comprimebant eum. Et mulier
que erat in profluuio sanguinis annis
xij. et fuerat multa perpessa a compluribus
medicis et erogauerat omnia sua. nec
quicquam profecerat sed magis deterius
habebat cum audisset de ihesu uenit in tur-
ba retro et tetigit uestimentum eius.
Dicebat enim quia si uel uestimentum
eius tetigero salua ero. Et confestim
siccatus est fons sanguinis eius et sen-
sit corpore quod sanata esset a plaga.
Et statim ihesus cognoscens in semet ipso
uirtutem que exierat de eo: conuersus
ad turbam aiebat. Quis tetigit uestimen-
ta mea? et dicebant ei discipuli sui. Vides
turbam comprimentem te et dicis
quis me tetigit. Et circumspiciebat ui-
dere eam que hoc fecerat. Mulier autem
timens et tremens sciens quod factum es-
set in se uenit et procidit ante eum et
dixit ei omnem ueritatem. Ihesus autem
dixit ei. Filia. fides tua te saluam fecit
uade in pace et esto sana a plaga tua.
Adhuc eo loquente: ueniunt nuntij ad
archisinagogum dicentes. Quia filia
tua mortua est quid ultra uexas
magistrum? Ihesus autem uerbo quod dice-
batur audito: ait archisinagogo. No-
li timere, tantummodo crede. Et non
admisit quemquam sequi se nisi petrum
et iacobum et iohannem fratrem iaco-
bi. Et ueniunt in domum archisi-
nagogi et uidit tumultum et flentes
et eiulantes multum et ingressus
ait eis Quid turbamini et ploratis
Puella non est mortua sed dormit.
Et irridebant eum. Ipse uero eiectis
omnibus assumit patrem et matrem pu-
elle et qui secum erant et ingrediun-
tur ubi puella iacens et tenens ma-
num puelle ait illi. Thabitacumi.
quod est interpretatum. puella tibi dico
surge Et confestim surrexit puel-
la et ambulabat. Erat autem anno-
rum duodecim et obstupuerunt stu-
pore maximo. Et precepit illis uehe-
menter ut nemo id sciret et iussit
dare illi manducare. · VI ·

Et egressus inde abijt in patri-
am suam et sequebantur eum
discipuli sui. Et facto sabbato: ce-
pit in synagoga docere Et multi audientes
admirabantur in doctrina eius dicentes. Vnde
huic hec omnia? Et que est sapientia que data est
illi et uirtutes tales que per manus eius effi-
ciuntur. Nonne hic est faber filius marie. frater
iacobi et ioseph et iude et symonis? Nonne
et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scanda-
lizabantur in illo Et dicebat eis ihesus. Quia
non est propheta sine honore nisi in patria sua
et in cognatione sua et in domo sua. Et non
poterat ibi uirtutem ullam facere. nisi paucos
infirmos impositis manibus curauit et
mirabatur propter incredulitatem illorum. Et cir-
cuibat per castella in circuitu docens. Et con-
uocauit xij. et cepit eos mittere binos. et
dabat illis potestatem spirituum immundorum et
precepit illis ne quid tollerent in uia ni-
si uirgam tantum. non peram non panem. neque in
zona es. sed calciatos sandalijs et ne in-
duerentur duabus tunicis Et dicebat eis.
Quocumque introieritis in domum: illic
manete donec exeatis inde Et quicumque
non receperint nec audierint uos: exeun- [vos]
tes inde excutite puluerem de pedibus uestris
in testimonium illis. Et exeuntes pre-
dicabant ut penitentiam agerent et demo-
nia multa eiciebant et ungebant oleo
multos egros et sanabantur Et audi-
uit herodes rex manifestum enim factum
est nomen eius. et dicebat quia iohannes
baptista resurrexit a mortuis et prop-
terea operantur uirtutes in illo. Alij
autem dicebant quia helyas est. alij
uero dicebant quia propheta est. quasi unus
ex prophetis. Quo audito herodes ait. Quem
ego decollaui iohannem. hic a mortuis
resurrexit. Ipse enim herodes misit ac te-
nuit iohannem et uinxit eum in car-
cere propter herodiadem uxorem philippi
fratris sui quia duxerat eam Dicebat enim
iohannes herodi. Non licet tibi habere
uxorem fratris tui. Herodias autem
insidiabatur illi et uolebat occidere [Al' iohi]
eum nec poterat. Herodes enim me-
tuebat iohannem: sciens eum uirum
iustum et sanctum et custodiebat eum
Et audito eo multa faciebat et libenter
eum audiebat Et cum dies op-
portunus accidisset: herodes in natali suo
cenam fecit principibus et tribunis et
primis galilee Cumque introisset filia
ipsius herodiadis et saltasset et placuis-
set herodi simul et recumbentibus: rex
ait puelle Pete a me quod uis et dabo

tibi. Et iuravit illi: quia quicquid pe
tieris dabo tibi licet dimidium regni
mei. Que cum exisset: dixit matri sue.
Quid petam? At illa dixit. Caput iohannis
baptiste. Cumque introisset statim cum
festinatione ad regem: petivit dicens
Volo ut protinus des michi in disco ca
put iohannis baptiste. Et contristatus
est rex propter iusiurandum et propter simul
discumbentes noluit eam contristari.
sed misso spiculatore precepit afferri
caput eius in disco. Et decollavit eum
in carcere et attulit caput eius in dis
co et dedit illud puelle et puella dedit
matri sue. Quo audito discipuli eius
venerunt et tulerunt corpus eius et
posuerunt illud in monumento. Et
convenientes apostoli ad ihesum: renunti
averunt illi omnia que egerant et
docuerant. Et ait illis. Venite seorsum
in desertum locum et requiescite pu
sillum. Erant enim qui veniebant et
redibant multi et nec spatium man
ducandi habebant. Et ascendentes in
navim abierunt in desertum locum
seorsum et viderunt eos abeuntes et
cognoverunt multi. Et pedestres de
omnibus civitatibus concurrerunt illuc
et prevenerunt eos. Et exiens vidit
multam turbam ihesus et misertus est
super eos. quia erant sicut oves non
habentes pastorem et cepit docere il
los multa. Et cum iam multa ho
ra fieret: accesserunt discipuli eius
dicentes. Desertus est locus hic et iam
hora preteriit. Dimitte illos ut eun
tes in proximas villas et vicos eman
ant sibi cibos quod manducent. Et
respondens ait illis. Date illis ^ man
ducare. Et dixerunt ei. Euntes emamus
denariis ducentis panes et dabimus
eis manducare. Et dicit illis. Quot
panes habetis? Ite et videte. Et cum
cognovissent: dicunt quinque et
duos pisces. Et precepit illis ut ac
cumbere facerent omnes secundum
contubernia super viride fenum. Et dis
cubuerunt in partes per centenos
et per quinquagenos. Et acceptis
quinque panibus et duobus piscibus: in
tuens in celum benedixit et fregit
et dedit discipulis suis ut pone
rent ante eos et duos pisces divi
sit omnibus. Et manducaverunt

al' iohannis

vos

omnes et saturati sunt. Et sustule
runt reliquias fragmentorum
duodecim cophinos plenos et de pis
cibus. Erant enim qui manducave
runt v. milia virorum. Et statim
coegit discipulos suos ascendere na
vim ut precederent eum trans fretum
ad bethsaidam dum ipse dimitteret
populum. Et cum dimisisset eos:
abiit in montem orare. Et cum sero es
set: erat navis in medio maris et
ipse solus in terra. et videns eos
laborantes in remigando: Erat enim
ventus contrarius eis. Et circa
quartam vigiliam noctis: venit
ad eos ambulans supra mare et
volebat preterire eos. At illi ut vi
derunt eum ambulantem supra ma
re: putaverunt phantasma esse et
exclamaverunt. Omnes enim eum
viderunt et conturbati sunt. Et sta
tim locutus est eis et dixit illis. Con
fidite ego sum. nolite timere. Et as
cendit ad illos in navim et cessa
vit ventus et plus magis intra
se stupebant. Non enim intellexe
runt de panibus. Erat enim cor eorum
obcecatum. Et cum transfretassent
pervenerunt in terram genesareth
et applicuerunt. Cumque egressi es
sent de navi: continuo cognove
runt eum. Et percurrentes univer
sam regionem illam: ceperunt in
grabatis eos qui se male habe
bant circumferre ubi audiebant
eum esse. Et quocumque introibat in
vicos vel in villas aut civitates: in
plateis ponebant infirmos et depre
cabantur eum ut vel fimbriam ve
stimenti eius tangerent. Et quot
quot tangebant eum: salvi fiebant.
Et conveniunt ad eum pha
risei et quidam de scribis ve
nientes ab ierosolimis. Et cum vi
dissent quosdam ex discipulis eius
communibus manibus id est non lotis
manducare panes: vituperaverunt.
Pharisei enim et omnes iudei nisi
crebro lavent manus suas
non manducant tenentes traditionem
seniorum. et a foro nisi baptizentur
non comedunt. Et alia multa sunt
que tradita sunt illis servare bap
tismata calicum et urceorum

amentorum et lectorum. Et interrogabant eum pharisei et scribe dicentes Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem seniorum sed communibus manibus manducant panem. Et ille respondens dixit eis Bene prophetauit de uobis ysaias hypocritis sicut scriptum est Populus hic labiis me honorat cor autem eorum longe est a me. Inuanum autem colunt me docentes doctrinas et precepta hominum. Relinquentes enim mandatum dei tenetis traditionem hominum baptismata urceorum et calicum et alia similia hiis facitis multa Et dicebat illis. Bene irritum facitis preceptum dei ut traditionem uestram seruetis. Moyses enim dixit Honora patrem tuum et matrem tuam. Et qui maledixerit patri aut matri: morte moriatur Vos autem dicitis. Si dixerit homo patri aut matri corban quod est donum quodcumque ex me est tibi profuerit et ultra non dimittitis eum quicquam facere patri suo aut matri rescindentes uerbum dei per traditionem uestram quam tradidistis. et similia huiusmodi multa facitis Et aduocans iterum turbam dicebat illis. Audite me omnes et intelligite Nichil est extra hominem introiens in eum quod possit eum coinquinare Sed que de homine procedunt illa sunt que coinquinant hominem. Si quis autem habet aures audiendi audiat. Et cum introisset in domum a turba. interrogabant eum discipuli eius parabolam Et ait illis Sic et uos imprudentes estis. Non intelligitis quia omne extrinsecus introiens hominem non potest eum communicare quia non introit in cor eius sed in uentrem et in secessum exit purgans omnes escas Dicebat autem quoniam que de homine exeunt illa coinquinant hominem. Abintus enim de corde hominum cogitationes male procedunt adulteria fornicationes homicidia furta auaricia. nequicie dolus impudicicia oculus malus. blasphemia superbia stultitia Omnia hec mala ab intus procedunt et coinquinant hominem. Et inde surgens abiit in fines tyri et sydonis et ingressus domum neminem uoluit scire et non potuit latere. Mulier autem statim ut audiuit de eo cuius habebat filia spiritum inmundum: intrauit et procidit ad pedes eius. Erat enim mulier gentilis syrophenissa genere. Et rogabat eum ut demonium eiceret de filia eius. Qui dixit illi. Sine prius saturari filios. Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. At illa respondit et dixit ei. Vtique domine. Nam et catelli sub mensa comedunt de micis puerorum. Et ait illi Propter hunc sermonem uade exiit demonium a filia tua. Et cum abiisset in domum suam inuenit puellam iacentem supra lectum et demonium exisse de ea. Et iterum exiens de finibus tyri uenit per sydonem ad mare galilee inter medios fines decapoleos. Et adducunt ei surdum et mutum et deprecabantur eum ut imponat illi manum Et apprehendens eum de turba seorsum: misit digitos suos in auriculas eius. et expuens tetigit linguam eius et suspiciens in celum ingemuit et ait illi Effeta quod est adaperire Et statim aperte sunt aures eius et solutum est uinculum lingue eius. et loquebatur recte et precepit illis ne cui dicerent. Quanto autem eis precipiebat: tanto magis plus predicabant et eo amplius admirabantur dicentes Bene omnia fecit et surdos audire fecit et mutos loqui. · viii ·

VIII

In illis diebus iterum cum turba multa esset cum ihesu nec haberent quod manducarent conuocatis discipulis ait illis. Misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me nec habent quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam: deficient in uia. Quidam enim ex eis de longe uenerunt Et responderunt ei discipuli sui. Vnde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine. Et interrogabat eos. Quot panes habetis. Qui dixerunt Septem. Et precepit turbe discumbere super terram. Et accipiens septem panes et gratias agens fregit et dabat discipulis suis ut apponerent et apposuerunt turbe Et hec

habebant pisciculos paucos. et ipsos benedixit et
iussit apponi. Et manducaverunt omnes
et saturati sunt. Et sustulerunt quod sup
erat de fragmentis. vii. sportas. Erant
autem qui manducaverant quasi. iiii.
milia et dimisit eos. Et statim ascendit
navim cum discipulis suis. et venit in
partes dalmanutha. Et exierunt phari
sei et ceperunt conquirere cum eo querentes
ab illo signum de celo temptantes eum.
Et ingemiscens spiritu ait. Quid genera
tio ista querit signum? Amen dico vobis
si dabitur generationi isti signum. Et
dimittens eos ascendit iterum in
navim et abiit trans fretum. et obliti
sunt sumere panes. Et nisi unum panem
non habebant secum in navi. Et pre
cipiebat eis dicens. Videte et cavete a fer
mento phariseorum et fermento hero
dis. Et cogitabant ad alterutrum di
centes quia panem non habemus.
Quo cognito ihesus ait illis. Quid cogi
tatis quia panes non habetis? Non
dum cognoscitis nec intelligitis? Ad
huc cecatum habetis cor vestrum? Oculos
habentes non videtis et aures haben
tes non auditis? Nec recordamini quando
quinque panes fregi in quinque milia
et quot cophinos fragmentorum ple
nos sustulistis? Dicunt ei. Duodecim.
Quando et septem panes in iiii. mi
lia hominum quot sportas fragmen
torum tulistis? Et dicunt ei. Septem.
Et dicebat eis. Quomodo nondum intel
ligitis. Et veniunt bethsaidam et ad
ducunt ei cecum et rogabant illum
ut illum tangeret. Et apprehensa ma
nu ceci eduxit eum extra vicum. Et
expuens in oculos eius. impositis
manibus suis interrogavit eum si
quid videret. Et aspiciens ait. Video
homines velud arbores ambulan
tes. Deinde iterum imposuit manus
super oculos eius et cepit videre. Et
restitutus est ita ut videret clare om
nia. et misit illum in domum suam
dicens. Vade in domum tuam. Et si in
vicum introieris: nemini dixeris.
Et ingressus est ihesus et discipuli eius
in castella cesaree philippi. et in via
interrogabat discipulos suos dicens
eis. Quem me dicunt esse homines?
Qui responderunt illi dicentes. Alii
iohannem baptistam. Alii helyam. a

lii vero quasi unum de prophetis. Tunc dicit
illis. Vos vero quem me esse dicitis?
Respondens petrus ait ei. Tu es christus. Et
comminatus est eis ne cui dicerent de
illo. Et cepit docere illos quoniam opor
tet filium hominis multa pati et repro
bari a senioribus et a summis sacerdoti
bus et scribis et occidi et post tres dies
resurgere. Et palam verbum loquebatur.
Et apprehendens eum petrus cepit
increpare eum. Qui conversus et vi
discipulos suos. comminatus est p
dicens. Vade retro me sathana q
sapis ea que dei sunt sed que ho
num sunt. Et convocata turba cum discipu
lis suis: dixit eis. Si quis vult me se
qui: deneget semetipsum et tollat cru
suam et sequatur me. Qui enim vo
luerit animam suam salvam fa
perdet eam. Qui autem perdiderit a
mam suam propter me et evang
salvam eam faciet. Quid enim pro
rit homini si lucretur mundum to
tum et detrimentum faciat anime
sue? Aut quam dabit homo commu
tationem pro anima sua? Qui
me confessus fuerit et mea verba in
generatione ista adultera et pecca
trice. et filius hominis confitebitur eum
cum venerit in gloria patris sui cum
angelis sanctis. Et dicebat illis. Amen
dico vobis: quia sunt quidam de hic
stantibus qui non gustabunt mortem
donec videant regnum dei venientem
in virtute. ·ix·

Et post dies sex assumpsit ihesus
petrum et iacobum et iohannem et
duxit illos in montem excelsum se
orsum solos et transfiguratus est coram
ipsis. Et vestimenta eius facta sunt splen
dentia et candida nimis velut nix
qualia fullo super terram non potest
candida facere. Et apparuit illis hel
yas cum moyse et erant loquentes
cum ihesu. Et respondens petrus ait
ihesu. Rabi. bonum est nos hic esse. et
faciamus hic tria tabernacula tibi
unum. et moysi unum et helye
unum. Non enim sciebat quid dice
ret. Erant enim timore exterriti et facta est
nubes obumbrans eos et venit vox
de nube dicens. Hic est filius meus ca
rissimus audite illum. Et statim cir
cumspicientes neminem amplius

uiderunt nisi ihesum tantum secum. Et descen
dentibus illis de monte: precepit illis ne
cuiquam que uidissent narrarent nisi cum
filius hominis a mortuis resurrexerit.
Et uerbum continuerunt apud se
conquirentes quid esset cum a mor
tuis resurrexerit. Et interrogabant eum
dicentes. Quid ergo dicunt pharisei et
scribe quia heliam oporteat uenire pri
mum. Qui respondens ait illis. Heli
as cum uenerit primo restituet omnia
et quomodo scriptum est in filium ho
minis ut multa patiatur et contem
natur. Sed dico uobis quia et helias
uenit et fecerunt illi quecumque uolue
runt sicut scriptum est de eo. Et ueniens
ad discipulos suos: uidit turbam ma
gnam circa eos et scribas conquirentes
cum illis. Et confestim omnes popu
lus uidens ihesum stupefactus est et ex
pauerunt et accurrentes salutabant
eum. Et interrogauit eos. Quid inter
uos conquiritis? Et respondens unus
de turba dixit. Magister attuli filium
meum ad te. habentem spiritum mutum.
Qui ubicumque eum apprehenderit al
lidit eum et spumat et stridet dentibus
et arescit. Et dixi discipulis tuis ut ei
cerent illum. et non potuerunt. Qui
respondens dixit eis. O generatio in
credula quamdiu apud uos ero quam
diu uos patiar: Afferte illum ad me.
Et attulerunt eum. Et cum uidisset
illum: statim spiritus conturbauit eum
et elisus in terram uolutabatur
spumans. Et interrogauit patrem eius.
Quantum temporis est ex quo hoc
ei accidit? At ille ait. Ab infantia. Et
frequenter eum et in ignem et in a
quam misit: ut eum perderet. Sed
et si quid potes: adiuua nos miser
tus nostri. Ihesus autem ait illi. Si potes
credere: omnia possibilia sunt creden
ti. Et continuo exclamans pater pu
eri: cum lacrimis aiebat. Credo domine
adiuua incredulitatem meam. Et
cum uidisset ihesus concurrentem tur
bam: comminatus est spiritui inmun
do dicens illi. Surde et mute spiritus
ego tibi precipio exi ab eo et amplius
non introeas in eum. Et exclamans
et multum discerpens eum: exiit ab
eo et factus est sicut mortuus: ita
ut multi dicerent quod esset mortuus.

Ihesus autem tenens manum eius eleuauit
eum: et surrexit. Et cum introisset in do
mum: discipuli eius secreto interroga
gabant eum. Quare nos non potuimus
eicere illum? Et dixit illis. Hoc genus
in nullo potest exire nisi in oratione et
ieiunio. Et inde profecti pregrediebantur
in galileam nec uolebant quemquam
scire. Docebat autem discipulos suos et
dicebat illis. quoniam filius hominis
tradetur in manus hominum et occi
dent eum. et occisus tertia die resurget.
At illi ignorabant uerbum et timebant
eum interrogare. Et uenerunt caphar
naum. Qui cum domi essent interroga
bat eos. Quid in uia tractabatis? At
illi tacebant siquidem inter se in uia
disputauerunt quis esset illorum ma
ior. Et residens uocauit xii. et ait illis.
Si quis uult inter uos primus esse:
erit omnium nouissimus minister.
Et accipiens puerum: statuit eum in
medio eorum. Quem cum complex
us esset: ait illis. Quisquis unum
ex huiusmodi pueris receperit in
nomine meo: me recipit. Et quicumque
me susceperit: non me suscipit sed
eum qui me misit. Respondit illi io
hannes dicens. Magister uidimus
quendam in nomine tuo eicientem
demonia qui non sequitur nos et pro
hibuimus eum. Ihesus autem autem
ait ei. Nolite prohibere eum. Nemo
enim est qui faciat uirtutem in no
mine meo et possit cito male loqui de
me. Qui enim non est aduersum
nos pro uobis est. Quisquis enim
potum dederit uobis calicem aque
frigide in nomine meo quia christi
estis: amen dico uobis non perderet
mercedem suam. Et quisquis scanda
lizauerit unum ex hiis pusillis cre
dentibus in me: bonum est ei magis ut
circumdaretur mola asinaria in col
lo eius et in mare mitteretur. Et si
scandalizauerit te manus tua: ab
scide illam. Bonum est tibi debilem
introire in uitam quam duas ma
nus habentem ire in gehennam in
ignem inextinguibilem. ubi uer
mis eorum non moritur et ignis
non extinguitur. Et si pes tuus te
scandalizat: amputa illum. Bonum
est tibi claudum introire in uitam

al' perdet

etiam: quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te: eice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum dei quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Omnis enim igne salietur et omnis victima sale salietur. Bonum est sal. Quod si sal insulsum fuerit in quo illud condietis? Habete in vobis sal et pacem habete inter vos. X.

X

Et inde exurgens venit in fines iudee ultra iordanem et conveniunt iterum turbe ad eum. et sicut consueverat iterum docebat eos. Et accedentes pharisei interrogabant eum si licet viro dimittere uxorem temptantes eum. At ille respondens dixit eis. Quid vobis precepit moyses? Qui dixerunt. Moyses permisit libellum repudii scribere et dimittere. Quibus respondens ihesus dixit. Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis preceptum istud. Ab initio autem creature masculum et feminam fecit eos deus et dixit. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo sed una caro. Quod ergo deus iunxit homo non separet. Et in domo iterum discipuli eius de eodem interrogaverunt eum et dixit illis. Quicumque dimiserit uxorem suam et aliam duxerit: adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum et alii nupserit: mechatur. Et offerebant illi parvulos ut tangeret illos. Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum videret ihesus: indigne tulit et ait illis. Sinite parvulos venire ad me. et ne prohibueritis eos. Talium est enim regnum dei. Amen dico vobis. quisquis non receperit regnum dei velut parvulus: non intrabit in illud. Et complexans eos et imponens manus super illos: benedicebat eos. Et cum egressus esset in viam: procurrens quidam genu flexo, rogabat [a iuventute] dicens. Magister bone quid faciam ut vitam eternam percipiam. Ihesus autem dixit ei. Quid

me dicis bonum? Nemo bonus nisi deus solus. Precepta nosti. Ne adulteres ne occidas ne fureris ne falsum testimonium dicas ne fraudem feceris. Honora patrem tuum et matrem tuam. At ille respondens ait illi. Magister omnia hec observavi a iuventute mea. Ihesus autem intuitus eum dilexit eum et dixit illi. Unum tibi deest. Vade quecumque habes vende et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et veni sequere me. Qui contristatus in verbo abiit merens. erat enim habens multas possessiones. Et circumspiciens ihesus: ait discipulis suis. Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in verbis eius. At ihesus rursus respondens ait illis. Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum dei. Qui magis admirabantur dicentes ad semet ipsos. Et quis potest salvus fieri? Et intuens illos ihesus ait. Apud homines impossibile est sed non apud deum. Omnia enim possibilia sunt apud deum. Et cepit ei petrus dicere. Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Respondens ihesus ait. Amen dico vobis nemo est qui reliquerit domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut filios aut agros propter me et propter evangelium qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios, agros cum persecutionibus et in seculo futuro vitam eternam. Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi. Erant autem discipuli in via ascendentes iherosolimam et precedebat illos ihesus et stupebant et sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim cepit illis dicere que essent ei ventura. Quia ecce ascendimus iherosolimam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et senioribus et condempnabunt eum morte et tradent eum gentibus et illudent ei et conspuent eum et flagellabunt eum et interficient

et tertia die resurget. Et accedunt ad
eum iacobus et iohannes filii zebedei dicen-
tes. Magister: volumus ut quodcumque
petierimus facias nobis. At ille dixit
eis: Quid vultis ut faciam vobis?
Et dixerunt: Da nobis ut unus ad
dexteram tuam et alius ad sinistram
tuam sedeamus in gloria tua. Ihesus
autem ait illis: Nescitis quid petatis.
Potestis bibere calicem quem ego bibitu-
rus sum: aut baptismo quo ego bap-
tizor baptizari? At illi dixerunt ei:
Possumus. Ihesus autem ait illis: Cali-
cem quidem quem ego bibo bibetis, et
baptismo quo ego baptizor baptizabi-
mini. Sedere autem ad dexteram me-
am vel ad sinistram non est meum
dare vobis: sed quibus paratum est.
Et audientes decem: indignati sunt
de iacobo et iohanne. Ihesus autem vo-
cans eos ait illis: Scitis quia hii
qui videntur principari gentibus do-
minantur eis: et principes eorum po-
testatem habent ipsorum. Non ita
est autem in vobis. Sed quicumque
voluerit fieri maior: erit vester minister.
Et quicumque voluerit in vobis primus
esse: erit omnium servus. Nam et filius
hominis non venit ut ministraretur
ei: sed ut ministraret et daret animam
suam redemptionem pro multis. Et
veniunt iericho. Et proficiscente eo de
iericho et discipulis eius et plurima
multitudine: filius thimei barthime-
us cecus sedebat iuxta viam mendi-
cans. Qui cum audisset quia ihesus na-
zarenus est: cepit clamare et dicere: Ihesu
fili david miserere mei. Et commi-
nabantur ei multi ut taceret. At ille
multo magis clamabat: Ihesu fili david
miserere mei. Et stans ihesus precepit il-
lum vocari. Et vocabant cecum dicen-
tes ei: Animequior esto: surge vocat
te. Qui proiecto suo vestimento: ex-
iliens venit ad eum. Et respondens
ihesus dixit illi: Quid tibi vis faciam?
Cecus autem dixit illi: Raboni ut
videam. Ihesus autem ait illi: Vade: fi-
des tua te salvum fecit. Et confestim
vidit: et sequebatur eum in via. ·XI·

Et cum appropinquaret ierosolimis et bethanie ad montem
oliveti: mittit duos ex discipulis suis
et ait illis: Ite in castellum quod est
contra vos: et statim introeuntes illuc
invenietis pullum alligatum super
quem nemo adhuc hominum se-
dit. Solvite illum et adducite. Et
si quis vobis aliquid dixerit: quid
facitis? dicite: quia domino necessa-
rius est: et continuo illum dimittet
huc. Et abeuntes invenerunt pul-
lum ligatum ante ianuam foris
in bivio: et solverunt eum. Et quidam
de illic stantibus dicebant illis: Quid
facitis solventes pullum? ad ihesum
et imposuerunt illi vestimenta sua
et sedit super eum. Multi autem
vestimenta sua straverunt in via.
Alii autem frondes cedebant de ar-
boribus: et sternebant in via. Et qui
preibant et qui sequebantur: clama-
bant dicentes: Osanna: benedictus
qui venit in nomine domini. Bene-
dictum quod venit regnum patris
nostri david: osanna in excelsis. Et in-
troivit ierosolimam in templum.
Et circumspectis omnibus: cum iam
vespera esset hora: exiit in bethaniam
cum xii. Et alia die cum exiret a betha-
nia: esuriit. Cumque vidisset a longe fi-
cum habentem folia: venit si quid for-
te inveniret in ea. Et cum venisset
ad eam: nichil invenit preter folia.
Non enim erat tempus ficorum. Et
respondens dixit ei: Iam non amplius
in eternum quisquam fructum ex te man-
ducet. Et audiebant discipuli eius. Et
veniunt ierosolimam. Et cum intro-
isset in templum: cepit eicere ven-
dentes et ementes in templo: et men-
sas nummulariorum et cathedras
vendentium columbas evertit. Et non
sinebat ut quisquam transferret vas per
templum: et docebat eos dicens: Non-
ne scriptum est: quia domus mea do-
mus orationis vocabitur omnibus
gentibus? Vos autem fecistis illam
speluncam latronum. Quo audito
principes sacerdotum et scribe quere-
bant quomodo eum perderent. Time-
bant enim eum: quoniam universa
turba admirabatur super doctrina eius.
Et cum vespera facta esset: egredieba-
tur ~~[illegible]~~ de civitate. Et cum
mane transirent viderunt ficum ari-
dam factam a radicibus. Et recordatus
petrus dixit ei: Rabi ecce ficus cui

Qui dixerunt illis sicut preceperat eis. Et dimiserunt pullum.

maledixisti aruit. Et respondens ihc ait illis Habete fidem dei. Amen dico vobis quia quicumque dixerit huic monti tollere et mittere in mare et non hesitaverit in corde suo sed crediderit quia quodcumque dixerit fiat: fiet ei. Propterea dico vobis omnia quecumque orantes petitis credite quia accipietis et venient vobis. Et cum stabitis ad orandum dimittite si quid habetis adversus aliquem ut et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Quod si vos non dimiseritis: nec pater vester qui in celis est dimittet vobis peccata vestra. Et veniunt rursum ierosolimam. Et cum ambularet in templum: accedunt ad eum summi sacerdotes et scribe et seniores. et dicunt illi In qua potestate hec facis? Et quis tibi dedit hanc potestatem ut ista facias? Ihs autem respondens ait illis Interrogabo vos et ego unum verbum Et respondete mihi et dicam vobis in qua potestate hec faciam. Baptismus iohis de celo erat an ex hominibus? Respondete michi. At illi cogitabant secum dicentes Si dixerimus de celo: dicet nobis Quare ergo non credidistis ei? Si dixerimus ex hominibus: timemus populum Omnes enim habebant iohannem quia vere propheta esset. Et respondentes dicunt ihu Nescimus. Et respondens ihs ait illis Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio

Al' faciam

Et cepit ihc illis in parabolis loqui. xii.

XII

Vineam pastinavit homo et circumdedit sepem et fodit lacum et edificavit turrim et locavit eam agricolis et peregre profectus est. Et misit ad agricolas in tempore servum ut ab agricolis acciperet de fructu vinee. Qui apprehensum eum ceciderunt et dimiserunt vacuum. Et iterum misit ad illos alium servum et illum in capite vulneraverunt et contumeliis affecerunt. Et rursum misit alium et illum occiderunt et plures alios quosdam cedentes alios vero occidentes. Adhuc ergo habens unum filium carissimum et illum misit ad eos novissimum dicens quia reverebuntur filium meum. Coloni autem dixerunt ad invicem Hic est heres venite occidamus eum et nostra erit hereditas. Et apprehendentes eum occiderunt et eiecerunt extra vineam. Quid ergo faciet dominus vinee? Veniet et perdet colonos et dabit vineam aliis. Nec scripturam hanc legistis lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli a domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris. Et querebant eum tenere et timuerunt turbam. Cognoverunt enim quia ad eos parabolam hanc dixerit. Et relicto eo abierunt. Et mittunt ad eum quosdam ex phariseis et herodianis. ut eum caperent in verbo. Qui venientes dicunt ei Magister scimus quia verax es et non curas quemquam neque enim vides in faciem hominum sed in veritate viam dei doces. Licet dari tributum cesari. an non dabimus? Qui sciens versutiam eorum: ait illis Quid me temptatis? Afferte mihi denarium ut videam. At illi obtulerunt ei. Et ait illis. Cuius est ymago hec et scriptio? Dicunt ei. Cesaris. Respondens autem ihs dixit illis. Reddite igitur que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. Et mirabantur omnes super eo. Et veniunt ad eum saducei qui dicunt resurrectionem non esse. Et interrogabant eum dicentes Magister moyses nobis scripsit ut si cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem et filios non reliquerit: accipiet frater eius uxorem ipsius et resuscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant et primus accepit uxorem et mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit eam et mortuus est et nec iste reliquit semen. Et tertius similiter. Et acceperunt eam similiter septem et non reliquerunt semen. Novissima omnium defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cum resurrexerint cuius de his erit uxor? Septem enim habuerunt eam uxorem. Et respondens ihs ait illis Nonne ideo erratis non scientes scripturas neque virtutem dei? Cum enim a mortuis resurrexerint: neque nubent neque nubentur: sed erunt sicut angeli dei in celis. De mortuis autem

quod resurgunt non legistis in libro moysi super rubum quomodo dixerit illi deus inquiens ego sum deus abraham et deus ysaac et deus iacob? Non est deus mortuorum sed deus vivorum. Vos ergo multum erratis. Et accessit unus de scribis qui audierat illos conquirentes et videns quoniam bene illis responderit interrogavit eum quod esset primum omnium mandatum. Audi israel dominus deus tuus deus unus est et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua et ex tota virtute tua. hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi. Diliges proximum tuum tamquam te ipsum. Maius horum aliud mandatum non est. Et ait illi scriba. Bene magister in veritate dixisti quia unus est deus et non est alius preter eum et ut diligatur ex toto corde et ex tota mente et ex toto intellectu et ex tota anima et ex tota fortitudine. Et diligere proximum tamquam se ipsum: maius est omnibus holocaustomatibus et sacrificiis. Ihesus autem videns quod sapienter respondisset: dixit illi. Non es longe a regno dei. Et nemo iam audebat eum interrogare. Et respondens ihesus dicebat docens in templo. Quomodo dicunt scribe christum filium esse david? Cum ipse david dicebat in spiritu sancto. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo david dicit eum dominum. et unde est filius eius? Et multa turba eum libenter audiebat. Et dicebat eis in doctrina sua. Cavete a scribis qui volunt in stolis ambulare et salutari in foro et in primis cathedris sedere in synagogis et primos discubitus in cenis. Qui devorant domos viduarum sub obtentu prolixe orationis. hii accipiunt prolixius iudicium. Et sedens ihesus contra gazophylatium aspiciebat. quomodo turba iactaret es in gazophylatium. Et multi divites iactabant multa. Cum venisset autem una vidua paupercula ~~plus omnibus~~ misit duo minuta quod est quadrans. Et convocatis discipulis suis ait illis. Amen dico vobis quoniam vidua hec paupercula plus omnibus misit qui miserunt in gazophylatium. Omnes enim ex eo quod abundabat illis miserunt. hec vero de penuria sua omnia que habuit misit totum victum suum. · xiii ·

XIII

Et cum egrederetur de templo: ait illi unus ex discipulis suis. Magister aspice quales lapides et quales structure templi. Et respondens ihesus ait illi. Vides omnes has magnas edificationes? Non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Et cum sederet in monte oliveti contra templum: interrogabant eum separatim petrus et iacobus et iohannes et andreas. Dic nobis quando ista fient et quod signum erit quando hec omnia incipient consummari. Et respondens ihesus cepit dicere illis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum et multos seducent. Cum autem audieritis bella et opiniones bellorum ne timueritis. Oportet enim hoc fieri sed non dum ~~[illegible]~~ finis. Exurget enim gens super gentem et regnum super regnum. et erunt terre motus per loca. et fames. Initium dolorum hec. Videte autem vos met ipsos. Tradent enim vos in conciliis et in synagogis vapulabitis et ante presides et reges stabitis propter me in testimonium illis. Et in omnes gentes primum oportet predicari evangelium. Et cum duxerint vos tradentes: nolite precogitare quid loquamini sed quod datum vobis fuerit in illa hora id loquimini. Non enim estis vos loquentes sed spiritus sanctus qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium et consurgent filii in parentes et morte afficient eos. et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem sustinuerit usque in finem: hic salvus erit. Cum autem videritis abominationem desolationis stantem ubi non debet. qui legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes. et qui super tectum non descendat in domum nec introeat ut tollat quid de domo sua et qui in agro non revertatur re

tro tollere uestimentum suum. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate uero ut hyeme non fiant. Erunt enim dies illi tribulationes tales quales non fuerunt ab initio creature quam condidit deus usque nunc neque fient. Et nisi breuiasset dominus dies non fuisset salua omnis caro. Sed propter electos quos elegit breuiauit dies. Et tunc si quis uobis dixerit ecce hic est christus ecce illic: ne credideritis. Exurgent enim pseudo christi et pseudo prophete et dabunt signa et prodigia ad seducendos si potest fieri etiam electos. Vos ergo uidete. ecce predixi uobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationem illam sol contenebrabitur et luna non dabit splendorem suum et erunt stelle celi decidentes et uirtutes que sunt in celis mouebuntur. Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nubibus celi cum uirtute multa et gloria. Et tunc mittet angelos suos et congregabit electos suos a quatuor uentis a summo terre usque ad summum celi. A ficu autem discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit et nata fuerint folia cognoscitis quia in proximo sit estas. Sic et uos cum uideritis hec fieri: scitote quod in proximo sit in ostiis. Amen dico uobis quoniam non preteribit generatio ista donec omnia hec fiant. Celum et terra transibunt uerba autem mea non transient. De die autem illa uel hora nemo scit neque angeli in celo neque filius nisi pater. Videte uigilate et orate. Nescitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam et dedit seruis suis potestatem cuiusque operis et ianitori precepit ut uigilet. Vigilate ergo. Nescitis enim quando dominus domus ueniat sero an media nocte an galli cantu an mane. Ne cum uenerit repente inueniat uos dormientes. Quod autem uobis dico: omnibus dico uigilate. xiiij.

XIIII

Erat autem pascha et azima post biduum. Et querebant summi sacerdotes et scribe quomodo eum cum dolo tenerent et occiderent. Dicebant enim Non in die festo ne forte tumultus fieret in populo. Et cum esset bethanie in domo symonis leprosi et recumberet: uenit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos et dicentes. Vt quid perditio ista unguenti facta est? poterat enim unguentum istud uenundari plus quam trecentis denariis et dari pauperibus. Et fremebant in eam. Ihesus autem dixit. Sinite illam quid illi molesti estis. Bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis uobiscum et cum uolueritis potestis illis bene facere. Me autem non semper habebitis. Quod habuit hec fecit. Preuenit ungere corpus meum in sepulturam. Amen dico uobis ubicumque predicatum fuerit euangelium istud in uniuerso mundo: et quod fecit hec narrabitur in memoriam eius. Et iudas scarioth unus de xij. abiit ad summos sacerdotes ut eum proderet illis. Qui audientes gauisi sunt: et promiserunt ei pecuniam se daturos. Et querebat quomodo illum opportune traderet. Et primo die azimorum quando pascha immolabant dicunt ei discipuli. Quo uis eamus et paremus tibi ut manduces pascha? Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis Ite in ciuitatem et occurret uobis homo lagenam aque baiulans. Sequimini eum. Et quocumque introierit: dicite domino domus quia magister dicit. Vbi est refectio mea ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse uobis demonstrabit cenaculum grande stratum. et illic parate nobis. Et abierunt discipuli eius et uenerunt in ciuitatem et inuenerunt sicut dixerat illis et preparauerunt pascha. Vespere autem facto uenit cum duodecim. Et discumbentibus eis et manducantibus ait ihesus. Amen dico uobis quia unus ex uobis me tradet qui manducat mecum. Et illi ceperunt contristari et dicere ei singulatim

numquid ego? Qui ait illis. Unus ex .xii.
qui intingit manum mecum in cati
no. Et filius quidem hominis vadit
sicut scriptum est de illo. Ve autem ho
mini illi: per quem filius hominis
tradetur. Bonum erat ei si natus non
fuisset homo ille. Et manducantibus
illis: accepit ihc panem et benedicens
fregit et dedit eis et ait. Sumite hoc est
corpus meum. Et accepto calice gratias
agens dedit eis et biberunt ex illo omnes.
Et ait illis. Hic est sanguis meus no
vi testamenti qui pro multis effunde
tur. Amen dico vobis quod iam non
bibam de genimine vitis huius usque
in diem illum cum illud bibam novum in reg
no dei. Et hymno dicto: exierunt in
montem olivarum. Et ait eis ihc. Omnes
vos scandalizabimini in me in noc
te ista quia scriptum est. Percutiam
pastorem et dispergentur oves gregis.
Sed postquam resurrexero precedam
vos in galileam. Petrus autem ait. Et
si omnes scandalizati fuerint sed non
ego. Et ait illi ihc. Amen dico tibi:
quia tu hodie in nocte hac priusquam
bis gallus vocem dederit ter me es ne
gaturus. At ille amplius loquebatur.
Et si oportuerit me simul commori te
cum non te negabo. Similiter autem
et omnes dicebant et veniunt in pre
dium cui nomen gethsemani. Et
ait discipulis suis [...] Sedete hic do
nec orem. Et assumpsit petrum et ia
cobum et iohannem secum et cepit
pavere et tedere. Et ait illis. Tristis est
anima mea usque ad mortem. Susti
nete hic et vigilate mecum. Et cum
processisset paululum procidit super
terram et orabat ut si fieri posset tran
siret ab eo hora. Et dixit. Abba pater
omnia possibilia sunt tibi transfer
calicem hunc a me. Sed non quod
ego volo sed quod tu. Et venit et inve
nit eos dormientes. Et ait petro. Sy
mon dormis? Non potuisti una hora
vigilare mecum? Vigilate et orate:
ut non intretis in temptationem. Spiritus
quidem promptus est caro vero in
firma. Et iterum abiens oravit eun
dem sermonem dicens. Et reversus de
nuo invenit eos dormientes. Erant
enim oculi eorum gravati et igno
rabant quid responderent ei. Et venit

tertio et ait illis. Dormite iam et requies
cite. Sufficit. Venit hora ecce traditur
filius hominis in manus peccatorum.
Surgite eamus ecce qui me tradet pro
pe est. Et adhuc eo loquente venit iudas
scarioth unus ex duodecim et cum illo
turba multa cum gladiis et lignis
missi a summis sacerdotibus et scribis
et senioribus. Dederat autem traditor eius
signum eis dicens. Quemcumque osculatus
fuero: ipse est tenete eum et ducite caute.
Et cum venisset: statim accedens ad
eum ait. Rabi. Et osculatus est eum.
At illi manus iniecerunt in eum et
tenuerunt eum. Unus autem de cir
cumstantibus educens gladium percus
sit servum summi sacerdotis et am
putavit illi auriculam. Et respondens
ihc ait illis. Tamquam ad latronem
existis cum gladiis et lignis comprehende
re me? Cotidie eram apud vos in templo
docens et non me tenuistis. Sed ut ad
impleantur scripture. Tunc discipuli
eius relinquentes eum: omnes fuge
runt. Adolescens autem quidam se
quebatur illum amictus sindone super
nudo et tenuerunt eum. At ille reiecta
sindone: nudus profugit ab eis. Et
adduxerunt ihm ad summum sacer
dotem et convenerunt omnes sacerdo
tes et scribe et seniores. Petrus autem
a longe secutus est eum usque intro in
atrium summi sacerdotis et sedebat
~~cum~~ cum ministris et calefaciebat
se ad ignem. Summi vero sacerdo
tes et omne concilium querebant ad
versus ihm testimonium ut eum mor
ti traderent nec inveniebant. Multi
enim testimonium falsum dicebant
adversus eum et convenientia testimo
nia non erant. Et quidam surgentes
falsum testimonium ferebant adversus
eum dicentes quoniam nos audivi
mus eum dicentem. Ego dissolvam
templum hoc manu factum et post triduum
aliud non manu factum edi
ficabo. Et non erat conveniens tes
timonium illorum. Et exurgens
autem summus sacerdos in medium
interrogavit ihm dicens. Non res
pondes quicquam ad ea que tibi obi
ciuntur ab his? Ille autem tacebat
et nichil respondit. Rursum summus
sacerdos interrogabat eum et dixit

ei. Tu es xps filius dei benedicti? Ihs a(utem)
dixit illi. Ego sum. Et videbitis filium
hominis a dextris sedentem virtutis et
venientem in nubibus celi. Summus
autem sacerdos scindens vestimenta
sua ait Quid adhuc desideramus testes
Audistis blasphemiam Quid vobis
videtur? Qui omnes condempnaverunt
eum esse reum mortis Et ceperunt qui-
dam conspuere eum et velare faciem ei
et colaphis eum cedere et dicere ei Pro-
phetiza Et ministri alapis eum cede-
bant Et cum esset petrus in atrio deor-
sum: venit una ex ancillis summi sa-
cerdotis. et cum vidisset petrum cale-
facientem se: aspiciens illum ait. Et
tu cum ihu nazareno eras At ille ne-
gavit dicens. Neque scio: neque novi quid
dicas. Et exiit foras ante atrium
Et gallus cantavit Rursum autem
cum vidisset illum ancilla cepit dice-
re circumstantibus: quia hic ex illis est At
ille iterum negavit. Et post pusillum
rursus qui astabant dicebant petro
Vere ex illis es nam et galileus es
Ille autem cepit anathematizare et
iurare quia nescio hominem istum
quem dicitis. Et statim iterum gal-
lus cantavit Et recordatus est petrus
verbi quod dixerat ei ihs priusquam gal-
lus bis cantet ter me negabis et cepit
flere. xv.

XV

Et confestim mane facto consilium
facientes summi sacerdotes cum scri-
bis et senioribus et universo concilio vi-
ncientes ihm duxerunt et tradiderunt
pilato Et interrogavit eum pilatus
Tu es rex iudeorum? At ille respondens
ait illi Tu dicis. Et accusabant eum
summi sacerdotes in multis Pilatus
autem rursum interrogavit eum di-
cens. Non respondes quicquam? Vides in
quantis te accusant. Ihs autem am-
plius nihil respondit ita ut miraretur pilatus Per diem autem festum
dimittere solebat illis unum ex vinc-
tis quemcumque petissent Erat autem
qui dicebatur barrabas qui cum sedi-
tiosis erat vinctus qui in seditione fe-
cerat homicidium Et cum ascendisset
turba cepit rogare sicut semper facie-
bat illis. Pilatus autem respondit et dix-
it eis Vultis dimittam vobis regem
iudeorum? Sciebat enim quod per invidiam
tradidissent eum summi sacerdotes
Pontifices autem concitaverunt turbam
ut magis barraban dimitteret eis Pi-
latus autem iterum respondens ait
illis Quid ergo vultis ut faciam
regi iudeorum? At illi iterum cla-
mabant. Crucifige eum Pilatus vero di-
cebat eis. Quid enim mali fecit? At
illi magis clamabant. Crucifige eum
Pilatus autem volens populo sa-
tisfacere dimisit illis barraban et tra-
didit eis ihm flagellis cesum ut cru-
cifigeretur Milites autem duxerunt
eum intro in atrium pretorii et convo-
caverunt totam cohortem et indu-
unt eum purpura et imponunt ei ple-
ctentes spineam coronam et ceperunt
salutare eum. Ave rex iudeorum Et
percutiebant caput eius harundine et
conspuebant eum Et ponentes ge-
nua adorabant eum Et postquam il-
luserunt ei: exuerunt illum purpura
et induerunt illum vestimentis su-
is. Et educunt illum ut crucifige-
rent eum Et angariaverunt pre-
tereuntem quempiam symonem cyre-
neum venientem de villa patrem
alexandri et rufi ut tolleret crucem
eius Et perducunt illum in golgotha
locum quod est interpretatum calvarie
locus Et dabant ei bibere
myrratum vinum et non accepit
Et crucifigentes eum: diviserunt vestimenta sua mittentes sortem super
eis quis quid tolleret Erat autem
hora tertia et crucifixerunt eum
Et erat titulus cause eius inscriptus
Ihs nazarenus rex iudeorum Et cum
eo crucifigunt duos latrones unum
a dextris et unum a sinistris eius
Et adimpleta est scriptura que dicit
Et cum iniquis deputatus est Et
pretereuntes blasphemabant eum
moventes capita sua et dicentes
Vah qui destruis templum et in
tribus diebus reedificas illud. Sal-
va temetipsum descendens de cruce
Similiter et summi sacerdotes illudentes
ad alterutrum cum scribis dicebant
Alios salvos fecit seipsum non potest
salvum facere. Xps rex israel de-
scendat nunc de cruce ut videamus et cre-
damus Et qui cum eo crucifixi erant
conviciabantur ei Et facta hora sexta

tenebre facte sunt super uniuersam terram usque in horam nonam. Et hora nona exclamauit ihs uoce magna dicens. Heloy heloy lamasabathani. Quod est interpretatum Deus meus deus meus ut quid dereliquisti me. Et quidam de circumstantibus audientes dicebant. Ecce helyam uocat. Currens autem unus et implens spongiam aceto circumponensque calamo: potum dabat ei dicens. Sinite uideamus si ueniat helyas ad deponendum eum. Ihs autem emissa uoce magna expirauit. Et uelum templi scissum est in duo a summo usque deorsum. Videns autem centurio qui ex aduerso stabat quia sic clamans expirasset: ait. Vere homo hic filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes inter quas erat maria magdalena et maria iacobi minoris et ioseph mater et salome. Et cum esset in galilea sequebantur eum et ministrabant ei. Et alie multe que simul cum eo ascenderant ierosolimam. Et cum iam sero esset factum quia erat parasceue quod est ante sabbatum: uenit ioseph ab arimathia nobilis decurio qui et ipse erat expectans regnum dei. Et audacter introiuit ad pilatum et petiit corpus ihu. Pilatus autem mirabatur si iam obisset. Et accersito centurione: interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cum cognouisset a centurione: donauit corpus corpus ihu ioseph. Ioseph autem mercatus sindonem. et deponens eum inuoluit in sindone et posuit eum in monumento quod erat excisum in petra. Et aduoluit lapidem ad ostium monumenti. Maria autem magdalene et maria ioseph aspiciebant ubi poneretur. xvi.

Et cum transisset sabbatum: maria magdalene et maria iacobi et salome emerunt aromata ut uenientes ungerent ihm. Et ualde mane una sabbatorum ueniunt ad monumentum: orto iam sole. Et dicebant ad inuicem. Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti. Et respicientes uiderunt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus ualde. Et introeuntes in monumentum: uiderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida: et obstupuerunt. Qui dicit illis. Nolite expauescere. Ihm queritis nazarenum crucifixum. Surrexit non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius et petro: quia precedit uos in galileam. Ibi eum uidebitis: sicut dixit uobis. At ille exeuntes fugerunt de monumento. inuaserat enim illas tremor et pauor et nemini quicquam dixerunt. Timebant enim. Surgens autem ihc mane prima sabbati apparuit primo marie magdalene de qua eiecerat septem demonia. Illa uadens nuntiauit hiis qui cum eo fuerant lugentibus et flentibus. At illi audientes quia uiueret et uisus esset ab ea: non crediderunt. Post hec autem duobus ex eis ambulantibus ostensus est in alia effigie euntibus in uillam. Et illi euntes nuntiauerunt ceteris nec illis crediderunt. Nouissime recumbentibus illis undecim apparuit et exprobrauit incredulitatem illorum et duritiam cordis quia hiis qui uiderant eum resurrexisse non crediderant. Et dixit eis ihs. Euntes in mundum uniuersum: predicate euangelium omni creature. Qui crediderit et baptizatus fuerit: saluus erit. Qui uero non crediderit: condempnabitur. Signa autem eos qui crediderint: hec sequentur. In nomine meo demonia eicient linguis loquentur nouis serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint non eis nocebit. Super egros manus imponent et bene habebunt. Et dominus quidem ihs postquam locutus est eis: assumptus est in celum et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicauerunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis.

Illis ihc

Incipit prologus euangelium secundum lucam.

Lucas syrus natione et antiochensis arte medicus discipulus apostolorum postea paulum secutus usque ad confessionem eius. seruiens domino sine crimine. Nam neque uxorem umquam habens neque filios septuaginta quatuor annorum obiit in bithinia plenus spiritu sancto. Qui cum iam scripta essent euangelia per matheum quidem in iudea per marcum autem in ytalia: sancto instigante spiritu in achaie partibus hoc scripsit euangelium significans etiam ipse in principio ante alia esse descripta. cui extra ea que ordo euangelice dispositionis exposcit ea maxima necessitas

sitas laboris fuit ut primum grecis fide
libus omni prophetatione uenturi
in carnem dei xpi manifesta esset hu
manitas ne iudaicis fabulis attenti
in solo legis desiderio tenerentur uel ne
hereticis fabulis et stultis sollicitatio
nibus seducti exciderent a ueritate elabora
ret Dehinc ut in principio euangelii io
hannis natiuitate presumpta cui euan
gelium scriberet et in quo electus scri
beret: indicaret contestans in se comple
ta esse que ab aliis essent inchoata Cui
ideo post baptismum filii dei a perfecti
one generationis in xpo implete et re
petende a principio natiuitatis huma
ne potestas permissa est ut requirentibus
demonstraret in quo apprehendens
erat per nathan filium dauid introitu
recurrentis in deum generationis ad
misso indispe-rabilis dei ut predicans
hominibus xpm suum opus perfecti ho
minis redire in se per filium faceret
qui per dauid patrem uenientibus iter
prebebat in xpo cui etiam luce non im
merito scribendorum actuum apostolorum
potestas in ministerio datur ut deo
in deum pleno et filio perditionis
extincto oratione ab apostolis facta
sorte domini electionis numerus
compleretur sicque paulus consum
mationem apostolicis actibus daret quem
diu contra stimulum recalcitrantem ele
gisset dominus quod et legentibus ac requi
rentibus deum et si per singula expediri
a nobis utile fuerat sciens tamen quod
operantem agricolam oportet pri
mum de fructibus suis edere uitauimus
publicam curiositatem ne non tam
uolentibus deum demonstrare uide
remur quam fastidientibus prodidisse Ex

al' apliorum

al' que

Quoniam quidem multi alius
conati sunt ordinare narratio
nem que in nobis complete sunt re
rum sicut tradiderunt nobis qui
ab initio ipsi uiderunt et ministri fu
erunt sermonis: uisum est et michi
assecuto omnia a principio diligen
ter ex ordine tibi scribere optime the
ophile ut cognoscas eorum uerbo
rum de quibus es eruditus ueritatem

Incipit euangelium domini nostri
ihesu xpisti Secundum lucam

Fuit in diebus he
rodis regis iude
sacerdos quidam
nomine zacha
rias de uice abia
et uxor illi de filia
bus aaron et nomen
eius elizabeth. E
rant autem iusti
ambo ante deum incedentes in om
mandatis et iustificationibus domini
sine querela. Et non erat illis fi
eo quod esset elizabeth sterilis et
processissent in diebus suis. Factum
autem cum sacerdotio fungeretur za
charias in ordine uicis sue ante de
secundum consuetudinem sacerdo
sorte exiit ut incensum poneret ingr
in templum domini et omnis mul
titudo populi erat orans foris hora in
censi. Apparuit autem illi angelus
domini stans a dextris altaris incen
Et zacharias turbatus est uidens
et timor irruit super eum. Ait au
ad illum angelus. Ne timeas za
ria: quoniam exaudita est depreca
tua. et uxor tua elizabeth pariet tibi fi
lium et uocabis nomen eius iohan
Et erit tibi gaudium et exultatio
multi in natiuitate eius gaude
Erit enim magnus coram domino
et uinum et siceram non bibet
sancto replebitur adhuc ex utero
tris sue et multos filiorum israel
uertet ad dominum deum ipsorum et ipse
cedet ante illum in spiritu et uirtute
lye ut conuertat corda patrum in fi
et incredulos ad prudentiam iusto
parare domino plebem perfectam.
dixit zacharias ad angelum Un
hoc sciam: Ego enim sum senex
uxor mea processit in diebus suis
respondens angelus dixit ei Ego
gabriel qui asto ante deum et
sum loqui ad te et hec tibi euange
zare. Et ecce eris tacens et non po
loqui usque in diem quo hec fiant
eo quod non credidisti uerbis meis
implebuntur in tempore suo. Et erat
plebs expectans zachariam et mi
bantur quod tardaret ipse in temp
Et ipse erat innuens illis et perm
mutus. Et factum est ut imple
dies officii sui abiit in domum

Post hos autem dies concepit elizabeth
uxor eius et occultabat se mensibus .v.
dicens. quia sic michi fecit dominus in
diebus quibus respexit auferre opprobrium
meum inter homines. In mense autem
sexto missus est angelus gabriel a
deo in civitatem galilee cui nomen
nazareth ad virginem desponsatam
viro cui nomen erat ioseph de domo
david et nomen virginis maria. Et in
gressus angelus ad eam dixit Ave
gratia plena dominus tecum Bene
dicta tu in mulieribus Que
cum audisset: turbata est in sermone
eius et cogitabat qualis esset ista sa
lutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas
maria invenisti enim gratiam apud
deum. Ecce concipies in utero et
paries filium et vocabis nomen eius
ihesum. Hic erit magnus et filius altissi
mi vocabitur. Et dabit illi dominus deus
sedem david patris eius et regnabit in
domo iacob in eternum et regni eius
non erit finis Dixit autem maria
ad angelum quomodo fiet istud quoniam
virum non cognosco? Et respondens
angelus dixit ei. Spiritus sanctus super
veniet in te. et virtus altissimi ob
umbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur
ex te sanctum vocabitur filius dei Et
ecce elizabeth cognata tua et ipsa concepit
filium in senectute sua. Et hic mensis
est sextus illi que vocatur sterilis quia
non erit impossibile apud deum omne
verbum Dixit autem maria ad an
gelum Ecce ancilla domini fiat mi
chi secundum verbum tuum. Et discessit
ab illa angelus Exurgens autem
maria in diebus illis abiit in montana
cum festinatione in civitatem iuda
et intravit in domum zacharie et
salutavit elizabeth. Et factum est
ut audivit salutationem marie eli
zabeth exultavit infans in utero eius
Et repleta est spiritu sancto elizabeth
et exclamavit voce magna et dixit
Benedicta tu in mulieribus et benedictus
fructus ventris tui. Et unde hoc michi
ut veniat mater domini mei ad me:
Ecce enim ut facta est vox salutatio
nis tue in auribus meis: exultavit
in gaudio infans in utero meo Et
beata que credidisti quoniam perfici
entur ea que dicta sunt tibi a domino

Et ait maria Magnificat anima mea
dominum: et exultavit spiritus meus in
deo salutari meo: quia respexit humili
tatem ancille sue Ecce enim ex hoc bea
tam me dicent omnes generationes:
quia fecit michi magna qui potens est
et sanctum nomen eius. et misericordia eius
a progenie in progenies timentibus eum
Fecit potentiam in brachio suo dispersit
superbos mente cordis sui Deposuit po
tentes de sede et exaltavit humiles Esu
rientes implevit bonis et divites dimi
sit inanes. Suscepit israel puerum su
um recordatus misericordie sue. Sicut locutus
est ad patres nostros abraham et semini
eius in secula. Mansit autem maria
cum illa quasi mensibus tribus et reversa est
in domum suam. Elizabeth autem im
pletum est tempus pariendi: et peperit
filium Et audierunt vicini et cognati
eius quia magnificavit dominus
misericordiam suam cum illa: et congratula
bantur ei Et factum est in die octavo ve
nerunt circumcidere puerum: et vocabant
eum nomine patris sui zachariam.
Et respondens mater eius dixit Nequa
quam sed vocabitur iohannes Et dixerunt
ad illam quia nemo est in cognatione
tua qui vocetur hoc nomine Innuebant
autem patri eius: quem vellet vocari
eum. Et postulans pugillarem: scripsit
dicens Johannes est nomen eius Et
mirati sunt universi. Apertum est autem
ilico os eius et lingua eius: et loqueba
tur Benedicens deum Et factus est timor
super omnes vicinos eorum et super
omnia montana iudee divulgabantur
omnia verba hec Et posuerunt omnes qui
audierant in corde suo dicentes Quis
putas puer iste erit? Etenim manus do
mini Erat cum illo. Et zacharias pater
eius impletus est spiritu sancto: et prophe
tavit dicens Benedictus dominus deus
israel quia visitavit et fecit redempti
onem plebis sue Et erexit cornu salutis
nobis in domo david pueri sui Sicut
locutus est per os sanctorum qui a se
culo sunt prophetarum eius Salu
tem ex inimicis nostris et de manu om
nium qui oderunt nos. Ad faciendam
misericordiam cum patribus nostris et memorari
testamenti sui sancti Iusiurandum
quod iuravit ad abraham patrem nostrum
daturum se nobis Ut sine timore de

manu inimicorum nostrorum liberati servia
mus illi. In sanctitate et iustitia coram
ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer, pro
pheta altissimi vocaberis preibis enim
ante faciem domini parare vias eius
Ad dandam scientiam salutis plebi eius
in remissionem peccatorum eorum. Per
viscera misericordie dei nostri: in quibus visita
vit nos oriens ex alto. Illuminare his
qui in tenebris et in umbra mortis se
dent ad dirigendos pedes nostros in viam
pacis. Puer autem crescebat et confor
tabatur spiritu et erat in desertis usque in
diem ostensionis sue ad israel. ·II·

II

Factum est autem in diebus illis exiit
edictum a cesare augusto ut descri
beretur universus orbis. Hec descriptio pri
ma facta est a preside syrie cirino. Et i
bant omnes ut profiterentur singuli
in suam civitatem. Ascendit autem et
ioseph a galilea de civitate nazareth
in iudeam civitatem david que vo
catur bethleem eo quod esset de domo et
familia david ut profiteretur cum
maria desponsata sibi uxore pregnan
te. Factum est autem cum essent ibi
impleti sunt dies ut pareret. Et pepe
rit filium suum primogenitum. Et
pannis eum involvit et reclinavit
eum in presepio quia non erat eis lo
cus in diversorio. Et pastores erant in
regione eadem: vigilantes et custodi
entes vigilias noctis supra gregem
suum. Et ecce angelus domini stetit
iuxta illos et claritas dei circumfulsit
illos et timuerunt timore magno
Et dixit illis angelus. Nolite timere
Ecce enim evangelizo vobis gaudium
magnum quod erit omni populo quia
natus est vobis hodie salvator qui est christus
dominus in civitate david. Et hoc vo
bis signum. Invenietis infantem
pannis involutum et positum in prese
pio. Et subito facta est cum angelo mul
titudo militie celestis laudantium (exercitus)
deum et dicentium Gloria in altissimis
deo Et in terra pax hominibus bone vo
luntatis. Et factum est ut discesserunt
ab eis angeli in celum pastores loque
bantur ad invicem Transeamus usque
bethleem et videamus hoc verbum
quod fecit dominus et ostendit nobis
Et venerunt festinantes et invenerunt
mariam et ioseph et infantem posi

tum in presepio. Videntes autem cogno
verunt de verbo quod dictum erat illis
de puero hoc. Et omnes qui audierunt
mirati sunt et de his que dicta erant
a pastoribus ad ipsos. Maria autem
servabat omnia verba hec conferens
in corde suo. Et reversi sunt pastores
glorificantes et laudantes deum in
omnibus que audierant et viderant sic
ut dictum est ad illos. Et postquam consum
mati sunt dies octo ut circumcide
retur puer, vocatum est nomen eius
vocatum est ab angelo priusquam
in utero conciperetur. Et postquam impleti
dies purgationis marie secundum
legem moysi: tulerunt illum in
ut sisterent eum domino sicut scrip
tum est in lege domini quia omne
masculinum adaperiens vulvam
sanctum domino vocabitur et
derent hostiam secundum quod dic
tum est in lege domini par tur
aut duos pullos columbarum.
homo erat in ierusalem cui nomen
meon Et homo iste iustus et
tus expectans consolationem
et spiritus sanctus erat in eo. Et respon
acceperat a spiritu sancto non visurum
se mortem nisi prius videret christum
domini. Et venit in spiritu in templum.
Et cum inducerent puerum ihesum pa
rentes eius ut facerent secundum
consuetudinem legis pro eo et ipse ac
cepit eum in ulnas suas et bene
dixit deum et dixit. Nunc dimittis
servum tuum domine secundum
verbum tuum in pace. Quia vide
runt oculi mei salutare tuum. Quod
parasti ante faciem omnium populorum
lumen ad revelationem gentium et
gloriam plebis tue israel. Et erat
pater eius et mater mirantes super his
que dicebantur de illo. Et benedixit
illis symeon et dixit ad mariam
matrem eius. Ecce positus est hic in
ruinam et in resurrectionem multorum
in israel et in signum cui contra
dicetur. Et tuam ipsius animam per
transibit gladius ut revelentur ex mul
tis cordibus cogitationes. Et erat an
na prophetissa filia phanuel de tribu
aser. Hec processerat in diebus multis
et vixerat cum viro suo annis sep
tem a virginitate sua. Et hec

usque ad annos octoginta quatuor:
que non discedebat de templo. ieiuniis
+ obsecrationibus seruiens nocte + die
Et hec ipsa hora superueniens confi
tebatur domino et loquebatur de illo o
mnibus qui expectabant redemptionem
ierlm Et ut perfecerunt omnia secun
dum legem domini reuersi sunt in
galileam in ciuitatem suam naza
reth puer autem crescebat et confor
tabatur plenus sapientia et gra dei
erat cum illo Et ibant parentes eius
per omnes annos in ierlm in die
sollempni pasche Et cum factus esset illis
annorum xij. ascendentibus illis in
ierosolimam secundum consuetudinem
diei festi consummatis que diebus cum
redirent remansit puer ihs in ie
rusalem et non cognouerunt paren
tes eius Existimantes autem illum
esse in comitatu: uenerunt iter
diei + requirebant eum inter cogna
tos et notos Et non inuenientes
reuersi sunt in ierlm requirentes
eum Et factum est post triduum
inuenerunt illum in templo se
dentem in medio doctorum audien
tem illos et interrogantem Stupe
bant autem omnes qui eum audie
bant super prudentia et responsis eius
Et uidentes admirati sunt Et dixit
mater eius ad illum. fili quid fecisti
nobis sic. ecce pater tuus et ego dolen
tes querebamus te Et ait ad illos
Quid est quod me querebatis? Nesci
ebatis quia in hijs que patris mei sunt
oportet me esse Et ipsi non intellexerunt
uerbum quod locutus est ad illos:
Et descendit cum eis et uenit nazareth
et erat subditus illis Et mater eius
conser conseruabant omnia uerba hec
conferens in corde suo. Et ihs profici
ebat sapientia et etate et gratia a
pud deum et homines. iij.

iij

Anno autem quintodecimo
imperij tiberij cesaris procu
rante pontio pylato iudeam tetrar
cha autem galilee herode philippo
autem fratre eius tetrarcha iturie et
traconitidis regionis et lisania
abiline tetrarcha sub principibus sa
cerdotum anna et caypha: factum
est uerbum domini super iohannem
zacharie filium in deserto Et ue
nit in omnem regionem iordanis pre
dicans baptismum penitentie in re
missionem peccatorum sicut scriptum
est in libro sermonum ysaie prophete
Vox clamantis in deserto parate uiam
domini rectas facite semitas eius:
Omnis uallis implebitur et omnis
mons et collis humiliabitur et erunt
praua in directa et aspera in uias pla
nas et uidebit omnis caro salutare
dei Dicebat ergo ad turbas que exibant
ut baptizarentur ab eo Genimina
uiperarum quis ostendit uobis fugere
a uentura ira? Facite ergo fructus dig
nos penitentie et ne ceperitis dicere pa
trem habemus abraham Dico autem
uobis quia potens est deus de lapidibus
istis suscitare filios abrahe Iam enim
securis ad radices arborum posita est
Omnis enim arbor non faciens fruc
tum bonum exciditur et in ignem
mittitur. Et interrogabant eum turbe
dicentes. Quid ergo faciemus? Respon
dens autem dicebat illis. Qui habet
duas tunicas: det non habenti Et qui
habet escas: similiter faciat Venerunt
autem et publicani ut baptizarentur
et dixerunt ad illum. Magister quid
faciemus? Respondens autem dice
bat illis Nichil amplius quam quod
constitutum est uobis faciatis In
terrogabant autem illum et milites
dicentes Quid faciemus et nos? Et
ait illis Neminem concutiatis ne
que calumpniam faciatis + contenti
estote stipendijs uestris Existimante
autem populo et cogitantibus omni
bus in cordibus suis de iohanne ne for
te ipse esset xps. Respondit iohannes
dicens omnibus Ego quidem aqua
baptizo uos uenit autem fortior me post
me cuius non sum dignus soluere
corrigiam calciamentorum eius ipse uos baptizabit in spiritu sancto + igne
Cuius uentilabrum in manu eius
et purgabit aream suam et congre
gabit triticum in horreum suum
paleas autem comburet igni inex
tinguibili Multa quidem et alia
exortans euangelizabat populo
herodes autem tetrarcha cum cor
riperetur ab illo de herodiade uxore
fratris sui et de omnibus malis que
fecit herodes: adiecit et hoc supra
omnia et inclusit iohannem In

ciperet factum est autem cum baptiza
retur omnis populus et ihesu baptizato
et orante: apertum est celum et descendit
spiritus sanctus corporali specie sicut co
lumba in ipsum et vox de celo facta est
Tu es filius meus dilectus in te com
placuit michi Et ipse iesus erat incipiens
quasi annorum xxx. ut putabatur fi
lius ioseph qui fuit heli qui fuit ma
thath qui fuit levi Qui fuit melchi qui
fuit iamne qui fuit ioseph. Qui fuit
mathathie qui fuit amos qui fuit na
um Qui fuit hesly qui fuit nagge
qui fuit maath Qui fuit mathathie
qui fuit semei qui fuit ioseph Qui
fuit iuda qui fuit iohanna qui fuit
resa Qui fuit zorobabel qui fuit sa
lathiel qui fuit neri. qui fuit melchi
qui fuit addi qui fuit cosam Qui
fuit elmadan qui fuit her
qui fuit iesu Qui fuit helyezer qui
fuit iorim qui fuit mathath Qui fuit
levi qui fuit symeon qui fuit iuda
Qui fuit ioseph qui fuit iona qui
fuit heliachim Qui fuit melea qui
fuit menna qui fuit mathathia qui
fuit nathan qui fuit david qui fuit
iesse Qui fuit obeth qui fuit booz Qui
fuit salmon Qui fuit naason qui fu
it aminadab qui fuit aram qui fu
it esrom: qui fuit phares qui fuit
iude Qui fuit iacob qui fuit ysaac
qui fuit abraham Qui fuit thare
qui fuit nachor qui fuit seruch Qui
fuit ragau Qui fuit phaleg qui
fuit heber Qui fuit sale qui fuit
chainan Qui fuit arfaxath Qui
fuit sem. Qui fuit noe qui fuit lamec
Qui fuit mathusale: qui fuit enoc
qui fuit iared Qui fuit malalehel
qui fuit cainan qui fuit enos Qui
fuit seth qui fuit adam qui fuit dei. IIII.

Al' machat

IIII

Ihesus autem plenus spiritu sancto
regressus est a iordane. Et agebatur
in spiritu in deserto diebus xl. et tempta
batur a dyabolo et nichil manduca
vit in diebus illis et consummatis il
lis esuriit dixit autem illi diabolus
Si filius dei es: dic lapidi huic ut pa
nis fiat. Et respondit ad illum ihesus
Scriptum est quia non in pane
solo vivit homo sed in omni verbo
dei Et duxit illum diabolus, et osten
dit illi omnia regna orbis terre in

A in mõtẽ excelsum

momento temporis et ait illi Tibi da
bo potestatem hanc universam et glo
riam illorum quia michi tradita sunt
et cui volo do illa. Tu ergo si adoraveris
coram me: erunt tua omnia. Et res
pondens ihesus dixit illi. Scriptum est
Dominum deum tuum adorabis et illi
soli servies et duxit illum in ierusalem et
statuit eum supra pinnaculum tem
pli et dixit ei Si filius dei es: mitte te
deorsum Scriptum est enim quia ange
lis suis mandavit de te. ut conservent
te in omnibus viis tuis et quia in ma
nibus tollent te ne forte offendas ad
lapidem pedem tuum. Et respondens
ihesus ait illi. Dictum est Non temptabis
dominum deum tuum. Et consumma
ta omni temptatione dyabolus re
cessit ab illo usque ad tempus
Et regressus est ihesus in virtute spiritus
in galileam et fama exiit per univer
sam regionem de illo. Et ipse doce
bat in synagogis eorum et magnifica
batur ab omnibus et venit nazareth
ubi erat nutritus et intravit secundum
consuetudinem suam die sabbati in
synagogam et surrexit legere et tra
ditus est illi liber ysaie prophete et
ut revolvit librum invenit locum
ubi scriptum erat Spiritus domini
super me propter quod unxit me
ad evangelizandum pauperibus misit
me sanare contritos corde et predica
re captivis remissionem et cecis
visum dimittere confractos in re
missionem predicare annum domini
acceptum et diem retributionis
cum complicuisset librum reddidit
ministro et sedit Et omnium in sy
nagoga oculi erant intendentes
in eum Cepit autem dicere ad illos
quia hodie impleta est hec scriptura
in auribus vestris Et omnes testi
monium illi dabant et mirabantur
in verbis gratie que procedebant de
ore ipsius et dicebant Nonne hic est
filius ioseph Et ait illis utique dice
tis michi hanc similitudinem Medice
cura te ipsum Quanta
audivimus facta in capharnaum
fac et hic in patria tua. Ait autem
Amen dico vobis quia nemo pro
pheta acceptus est in patria sua. In
veritate dico vobis quia multe vi

due erant in diebus helye in isr'l quando clausum est celum annis tribus et mensibus sex cum facta esset fames magna in omni terra et ad nullam illarum missus est helyas nisi in sarepta sydonie ad mulierem uiduam. Et multi leprosi erant in israel sub heliseo propheta et nemo eorum mundatus est nisi naaman sirus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira hec audientes. Et surrexerunt et eiecerunt eum extra ciuitatem et duxerunt illum usque ad supercilium montis super quem ciuitas illorum erat edificata ut precipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat et descendit in capharnaum ciuitatem galilee ibique docebat illos sabbatis. Et stupebant in doctrina eius: quia in potestate erat sermo eius. Et in synagoga eorum erat homo habens demonium inmundum et exclamauit uoce magna dicens. Sine. quid nobis et tibi ihesu nazarene? Venisti perdere nos? Scio te quod sis sanctus dei. Et increpauit illum ihesus dicens. Obmutesce et exi ab illo. Et cum proiecisset illum demonium in medium exiit ab illo: nichil que eum nocuit. Et factus est pauor in omnibus et colloquebantur ad inuicem dicentes. Quod est hoc uerbum quia in potestate et uirtute imperat inmundis spiritibus et exeunt? Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. Surgens autem ihesus de synagoga abiit introiuit in domum simonis. Socrus autem symonis tenebatur magnis febribus et rogauerunt illum pro ea. Et stans super illam imperauit febri et dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes qui habebant infirmos uariis languoribus ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens curabat eos. Exibant autem demonia a multis clamantia et dicentia quia tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locum et turbe requirebant eum et uenerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait quia et aliis ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei quia ideo missus sum. Et erat predicans in synagogis galilee.

V.

Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent uerbum domini: et ipse stabat secus stagnum genesareth et uidit duas naues stantes secus stagnum. Piscatores autem descenderant et lauabant retia. Ascendens autem in unam nauem que erat symonis: rogauit eum ut a terra reduceret pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas. Ut cessauit autem loqui: dixit ad symonem. Duc in altum et laxate retia uestra in capturam. Et respondens symon dixit illi. Preceptor per totam noctem laborantes nichil cepimus in uerbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent: concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in alia naui ut uenirent et adiuuarent eos. Et uenerunt et impleuerunt ambas nauiculas: ita ut pene mergerentur. Quod cum uideret simon petrus: procidit ad genua ihesu dicens. Exi a me quia homo peccator sum domine: stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedei qui erant socii symonis petri. Et ait ad symonem ihesus. Noli timere ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram nauibus relictis omnibus secuti sunt eum. Et factum est cum esset in una ciuitatum et ecce uir plenus lepra et uidens ihesum et procidens in faciem: rogabat eum dicens. Domine si uis: potes me mundare. Et extendens manum tetigit illum. ihesus dicens. Volo mundare. Et confestim lepra discessit ab illo. Et ipse precepit illi ut nemini diceret. Sed uade ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in testimonium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo et conueniebant turbe multe ut audierent et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in una dierum

/al' dei

et ipse sedebat docens Et erant pharisei sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello galilee et iudee et ierusalem et virtus erat domini ad sanandum infirmos Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paraliticus et querebant eum inferre et ponere ante eum. Et non invenientes, qua parte eum inferrent pre turba: ascenderunt supra tectum et per tegulas submiserunt illum cum lecto in medium ante iesum. Quorum fidem ut vidit: ihesus dixit homo remittuntur tibi peccata tua Et ceperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi deus solus Ut cognovit autem ihesus cogitationes eorum respondens dixit ad illos Quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata an dicere surge et ambula. Ut autem sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata: ait paralitico tibi dico. Surge tolle lectum tuum et vade in domum tuam Et confestim surgens coram illis tulit in quo iacebat et abiit in domum suam magnificans deum. Et stupor apprehendit omnes et magnificabant deum Et repleti sunt timore magno dicentes quia vidimus mirabilia hodie Et post hec exiit et vidit ihesus publicanum nomine levi sedentem ad theloneum et ait illi Sequere me Et relictis omnibus surgens secutus est eum Et fecit ei convivium magnum levi in domo sua et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes Et murmurabant pharisei et scribe eorum dicentes ad discipulos eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens ihesus dixit ad illos Non egent qui sani sunt medico sed qui male habent Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam At illi dixerunt ad eum Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt similiter et phariseorum tui autem edunt et bibunt? Quibus ipse ait. Numquid potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus facere ieiunare? Venient autem dies et cum ablatus fuerit ab illis sponsus tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos quia nemo commissuram a vestimento novo immittit in vestimentum vetus Alioquin et novum rumpit et veteri non convenit commissura a novo Et nemo mittit vinum novum in utres veteres Alioquin rumpet vinum novum utres et ipsum effundetur et utres peribunt sed vinum novum in utres novos mittendum est et utraque conservantur Et nemo bibens vetus statim vult novum dicit enim vetus melius est.

Factum est autem in sabbato secundo primo cum transiret per sata vellebant discipuli eius spicas et manducabant confricantes manibus Quidam autem phariseorum dicebant illis. Quid facitis quod non licet in sabbatis. Et respondens ihesus ad eos dixit. Nec hoc legistis quod fecit david cum esurisset ipse et qui cum eo erant Quomodo intravit in domum dei et panes propositionis sumpsit et manducavit et dedit his qui cum ipso erant quos non licet manducare nisi solis tantum sacerdotibus? Et dicebat illis quia dominus est filius hominis etiam sabbati. Factum est autem et in alio sabbato ut intraret in synagogam et doceret et erat ibi homo et manus eius dextera erat arida Observabant autem scribe et pharisei si in sabbato curaret ut invenirent unde accusarent eum Ipse vero sciebat cogitationes eorum et ait homini qui habebat manum aridam Surge et sta in medium Et surgens stetit. Ait autem ad illos ihesus Interrogo vos si licet sabbatis bene agere an male animam salvam facere an perdere et circumspectis omnibus dixit homini Extende manum tuam Et extendit et restituta est sanitati manus eius Ipsi autem repleti sunt insipientia et colloquebantur ad invicem quidnam facerent de ihesu. Factum est autem

in illis diebus exiit in montem orare
et erat pernoctans in oratione dei. Et
cum dies factus esset vocavit discipu
los suos et elegit .xii. ex ipsis quos et
apostolos nominavit. Simonem
quem cognominavit petrum et andre
am fratrem eius iacobum et iohannem
philippum et bartholomeum thomam
et matheum iacobum alphei et sy
monem qui vocatur zelotes iudam
iacobi et iudam scarioth qui fuit pro
ditor. Et descendens Ihc de monte cum
illis stetit in loco campestri et turba
discipulorum eius et multitudo copio
sa plebis ab omni iudea et ierlm et
maritima et tyri et sydonis qui vene
runt ut audirent eum et sanarentur
a languoribus suis. Et qui vexaban
tur a spiritibus inmundis: cura
bantur. Et omnis turba querebat
eum tangere quia virtus de illo
exibat et sanabat omnes. Et ipse elevans
tis oculis in discipulos suos dicebat
Beati pauperes quia vestrum est regnum
dei. Beati qui nunc esuritis quia sa
turabimini. Beati qui nunc fletis
quia ridebitis. Beati eritis cum vos
oderint homines et cum separaverint
vos et exprobraverint et eiecerint no
men vestrum tamquam malum propter
filium hominis. Gaudete in illa die
et exultate. Ecce enim merces vestra
multa est in celo. Secundum hec enim
faciebant prophetis patres eorum. Ve
rumptamen ve vobis divitibus qr
habetis consolationem vestram. Ve
vobis qui saturati estis quia esurie
tis. Ve vobis qui ridetis nunc qr
lugebitis et flebitis. Ve vobis cum
benedixerint vobis omnes homines.
Secundum hec faciebant ~~pseudo~~ p
phetis patres eorum. Sed vobis dico
qui auditis: Diligite inimicos ve
stros benefacite hiis qui oderunt vos.
Benedicite maledicentibus vobis orate
pro calumpniantibus vos. Et qui te
percutit in maxillam: prebe et alteram.
Et ab eo qui aufert tibi vestimenta
etiam tunicam noli prohibere. Om
ni autem petenti te tribue et qui au
fert que tua sunt ne repetas. Et pro
ut vultis ut faciant vobis homines
et vos facite illis similiter. Et si di
ligitis eos qui vos diligunt que

vobis est gratia? Nam et peccatores dili
gentes se diligunt. Et si benefeceritis
hiis qui vobis benefaciunt que vobis
est gratia? Siquidem et peccatores hoc
faciunt. Et si mutuum dederitis hiis
a quibus speratis recipere que gratia
est vobis? Nam et peccatores peccatori
bus fenerantur ut recipiant equalia.
Verumptamen diligite inimicos vestros et
benefacite et mutuum date nichil in
de sperantes et erit merces vestra multa
et eritis filii altissimi quia ipse benignus
est super ingratos et malos. Estote ergo
misericordes sicut et pater vester misericors
est. Nolite iudicare et non iudicabimini.
Nolite condempnare et non condemp
nabimini. Dimittite et dimittetur vo
bis. Date et dabitur vobis. Mensuram
bonam et confertam et coagitatam et
supereffluentem dabunt in sinum ve
strum. Eadem quippe mensura qua
mensi fueritis remetietur et vobis. Di
cebat autem illis et similitudinem.
Numquid potest cecus cecum ducere?
Nonne ambo in foveam cadunt? Non
est discipulus super magistrum. Perfectus
autem omnis erit si sit sicut magister
eius. Quid autem vides festucam
in oculo fratris tui trabem autem
que in oculo tuo est non consideras?
Aut quomodo potes dicere fratri tuo.
frater sine eiciam festucam de oculo
tuo ipse in oculo tuo trabem non consi
derans? Hypocrita eice primum trabem
de oculo tuo et tunc perspicies ut edu
cas festucam de oculo fratris tui. Non
est enim arbor bona que facit fructus
malos neque arbor mala que facit
fructus bonos. Unaqueque enim arbor
de fructu suo cognoscitur. Neque enim
de spinis colligunt ficus neque de ru
bo vindemiant uvam. Bonus homo
de bono thesauro cordis sui profert
bonum: et malus homo de malo
thesauro profert malum. Ex habun
dantia enim cordis os loquitur. Quid
autem vocatis me domine domine
et non facitis que dico? Omnis qui ve
nit ad me et audit sermones meos et
facit eos: ostendam vobis cui similis
sit. Similis est homini edificanti do
mum qui fodit in altum et posuit
fundamenta supra petram. Inunda
tione autem facta illisum est flumen

domum illi et non potuit eam movere
fundata enim erat supra petram. Qui
autem audit et non facit: similis est
homini edificanti domum suam sup
terram sine fundamento In quam
illisus est fluvius et continuo cecidit
et facta est ruina domus illius mag. vii.

VII

Cum autem implesset omnia
verba sua in aures plebis: intra
vit capharnaum Centurionis autem
cuiusdam servus male habens erat
moriturus qui illi erat preciosus Et
cum audisset de ihu: misit ad eum
seniores iudeorum rogans eum ut
veniret et sanaret servum eius At
illi cum venissent ad ihm: rogabant
eum sollicite dicentes ei quia dignus
est ut hoc illi prestes Diligit enim ge
tem nram et synagogam ipse edifi
cavit nobis Ihs autem ibat cum
illis Et cum iam non longe esset a
domo: misit ad eum centurio amicos
dicens Domine noli vexari non e
nim dignus sum ut sub tectum me
um intres. Propter quod et me
ipm non sum dignum arbitratus
ut venirem ad te Sed dic vbo et sana
bitur puer meus Nam et ego homo
sum sub potestate constitutus habens
sub me milites Et dico huic vade et
vadit et alio veni et venit et servo
meo fac hoc et facit Quo audito ihc
miratus est et conversus sequen
tibus se turbis dixit Amen dico vob
nec in israel tantam fidem inveni
Et reversi qui missi fuerant domu
invenerunt servum qui langue
rat sanum. Et factum est deinceps i
bat ihs in civitatem que vocatur
naim et ibant cum illo discipuli ei
et turba copiosa. Cum autem app
pinquaret porte civitatis: ecce de
functus efferebatur filius unicus
matris sue et hec vidua erat et
turba civitatis multa cum illa
Quam cum vidisset dns ihc: mia
motus super illam dixit illi Noli
flere. Et accessit et tetigit loculum
Hii autem qui portabant: steterunt
Et ait Adolescens tibi dico surge Et
resedit qui erat mortuus et cepit lo
qui Et dedit illum matri sue Acce
pit autem omnes timor et mag
nificabant deum dicentes quia
propheta magnus surrexit in nob
et quia deus visitavit plebem suam
Et exiit hic sermo in universam iude
de eo et in omnem circa regionem Et
nuntiaverunt iohanni discipuli ei
dicentes de omnibus his. Et convoca
vit duos de discipulis suis iohannes
et misit ad ihm dicens Tu es qui ve
nturus es an alium expectamus? Cum
autem venissent ad eum viri: dixe
Iohannes baptista misit nos ad te d
cens Tu es qui venturus es: an a
expectamus? In ipa aut hora cura
multos a languoribus et plagis e
spiritibus malis: et cecis multis do
vit visum Et respondens ihc dixit
Euntes renuntiate iohanni que v
distis et audistis. quia ceci vident c
di ambulabant leprosi mundantur
surdi audiunt mortui resurgunt
pauperes evangelizantur Et beat
est quicumque non fuerit scandaliza
in me Et cum discessissent nuntii i
hannis: cepit dicere de iohanne a
turbas. Quid existis in desertum
dere. Arundinem vento agitat
Sed quid existis videre? hominem
mollibus vestimentis indutum Ec
qui in veste preciosa sunt et deli
tiis: in domibus regum sunt Sed q
existis videre? prophetam. Utique
co vobis et plus qm prophetam hic
de quo scriptum est Ecce mitto a
gelum meum ante faciem tua
qui preparabit viam tuam an
te Dico enim vobis maior int na
mulierum propheta iohanne bapt
nemo est. Qui autem minor est in
regno celorum maior est illo Et o
nis populus audiens et publican
iustificaverunt deum. baptizati ba
ptismo iohannis. Pharisei autem
et legis periti consilium dei sprev
runt in semetipsos non baptizati ab
eo. Ait autem dominus Cui ergo
miles dicam homines generatio
huius et cui similes sunt? Simil
sunt pueris sedentibus in foro et lo
tibus adinvicem et dicentibus Cecin
mus vobis tibiis et non saltastis
lamentavimus et non plorastis
Venit enim iohannes baptista neq
manducans panem neque bibens
vinum et dicitis demonium habe

uenit filius hominis manducans et
bibens et dicitis ecce homo deuorator
et bibens uinum amicus publicano
rum et peccatorum Et iustificata est
sapientia ab omnibus filiis suis Roga
bat autem illum quidam de pharise
is ut manducaret cum illo. Et ingres
sus domum pharisei: discubuit Et ecce
mulier que erat in ciuitate peccatrix
ut cognouit ihc quod accubuisset in domo
pharisei. attulit alabastrum unguen
ti et stans retro secus pedes eius la
crimis cepit rigare pedes eius et capil
lis capitis sui tergebat et osculabatur
pedes eius et unguento ungebat. Vi
dens autem phariseus qui uocauerat
eum: ait intra se dicens. Hic si esset propha
sciret utique que et qualis esset mulier
que eum tangit quia peccatrix est. Et
respondens ihs dixit ad illum Symō:
habeo tibi aliquid dicere At ille ait.
Magister dic. Et respondit ihs Duo de
bitores erant cuidam feneratori unus
debebat denarios quingentos et ali
us quinquaginta Non habentibus
illis unde redderent: donauit utrisque
Quis ergo eum plus diligit. Respō
dens symon dixit Estimo quia is
cui plus donauit At ille dixit ei Recte
iudicasti et conuersus ad mulierē:
dixit symoni. Vides hanc mulierem
Intraui in domum tuam aquam pe
dibus meis non dedisti hec autem la
crimis rigauit pedes meos et capil
lis suis tersit. Osculum michi non
dedisti hec autem ex quo intrauit
non cessauit osculari pedes meos
Oleo caput meum non unxisti: hec
autem unguento unxit pedes meos
Propter quod dico tibi: remittuntur
ei peccata multa: quoniam dilexit
multum. Cui autem minus dimit
titur: minus diligit Dixit autem ad
illam ihs. Remittuntur tibi peccata tua
Et ceperunt qui simul accumbebant
dicere intra se Quis est hic qui etiam
peccata dimittit Dixit autem ad mu
lierem Fides tua te saluam fecit ua
de in pace · viii.

ET factum est deinceps et ipse iter
faciebat per ciuitates et castella pre
dicans et euangelizans regnum
dei et xii. cum illo et mulieres alique
que erant curate a spiritibus malig
nis et infirmitatibus Maria que uo
catur magdalene de qua. vii. demo
nia exierant et iohanna uxor cuze pro
curatoris herodis et susanna et alie
multe que ministrabant ei de faculta
tibus suis Cum autem turba plurima
conuenirent et de ciuitatibus properarent
ad eum. dixit per similitudinem Exiit
qui seminat seminare semen suum
et dum seminat: aliud cecidit secus
uiam et conculcatum est: et uolucres
celi comederunt illud Et aliud cecidit
supra petram et natū aruit: quia n̄
habebat humorem Et aliud cecidit ī
ter spinas et simul exorte spine suffo
cauerunt illud. Et aliud cecidit in ter
ram bonam et ortum fecit fructum
centuplum Hec dicens clamabat Qui
habet aures audiendi: audiat. Inter
rogabant autem eum discipuli eius
que esset hec parabola Quibus ipse dixit
Vobis datum est nosse misterium
regnum dei ceteris autem in parabo
lis. ut uidentes non uideant et audiē
tes non intelligant Est autem hec
parabola Semen est uerbum dei Qui
autem secus uiam: hii sunt qui au
diunt Deinde uenit diabolus et tollit
uerbum de corde eorum ne credentes
salui fiant Nam qui supra petram
qui cum audierint cum gaudio sus
cipiunt uerbum et hii radices nō
hn̄t quia ad tempus credunt et in
tempore temptationis recedunt.
Quod autem in spinis cecidit: hii sunt
qui audierunt et a sollicitudinibus
et diuitiis uoluptatibus uite euntes
suffocantur. Et non referunt fructū:
Quod autem in terram bonam: hii
sunt qui in corde bono et optimo
audientes uerbum retinent et
fructum afferunt in patientia Ne
mo autem lucernam accendens
operit eam uase aut subtus lectum
ponit sed super candelabrum ponit
ut intrantes lumen uideant. Nō
enim est occultum quod non ma
nifestetur nec absconditum quod
non cognoscatur et in palam ue
niat. Videte ergo quomodo audiatis
Qui enim habet: dabitur illi. Et qui
cumque non habet: etiam quod putat
se habere auferetur ab illo Venerūt
autem ad illum mater et fr̄es eius

al' audiūt

et non poterant adire ad eum pre turba et nuntiatum est illi. Mater tua et fratres tui stant foris volentes te videre. Qui respondens dixit ad eos. Mater mea et fratres mei hii sunt qui verbum dei audiunt et faciunt. Factum est autem in una dierum et ipse ascendit in naviculam et discipuli eius et ait ad illos. Transfretemus trans stagnum et ascenderunt. Navigantibus autem illis: obdormivit et descendit procella venti in stagnum et complebantur fluctibus et periclitabantur. Accedentes autem suscitaverunt eum dicentes. Preceptor perimus. At ille surgens increpavit ventum et tempestatem aque et cessavit et facta est tranquillitas. Dixit autem illis. Ubi est fides vestra? Qui timentes mirati sunt dicentes ad invicem Quis putas hic est quia et ventis imperat et mari et obediunt ei? Et navigaverunt ad regionem gerasenorum que est contra galileam Et cum egressus esset ad terram: occurrit illi vir quidam qui habebat demonium iam temporibus multis et vestimento non induebatur neque in domo manebat sed in monumentis. Is ut vidit ihesum: procidit ante illum et exclamans voce magna dixit. Quid mihi et tibi est ihesu fili dei altissimi? Obsecro te ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui inmundo ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum et vinciebatur catenis et compedibus custoditus et ruptis vinculis agebatur a demonio in deserto. Interrogavit autem illum ihesus dicens Quod tibi nomen est? At ille dixit. Legio Quia intraverant demonia multa in eum Et rogabant illum ne imperaret illis ut in abissum irent Erat ibi grex porcorum multorum pascencium in monte et rogabant eum ut permitteret eis in illos ingredi et permisit illis Exierunt ergo demonia ab homine et intraverunt in porcos et impetu abiit grex per preceps in stagnum: et suffocatus est. Quod ut viderunt qui pascebant fugerunt et nuntiaverunt in civitatem et in villas. Exierunt autem videre quod factum est et venerunt ad ihesum et

invenerunt hominem sedentem a quo demonia exierant vestitum ac sana mente ad pedes eius et timuerunt. Nuntiaverunt autem illis et qui viderant quomodo sanus factus esset a legione Et rogaverunt eum omnis multitudo regionis gerasenorum ut discederet ab ipsis quia timore magno tenebantur. Ipse autem ascendens navim reversus est. Et rogabat illum vir a quo demonia exierant ut cum eo esset. Dimisit autem eum ihesus dicens Redi in domum tuam et narra quanta tibi fecit deus Et abiit per universam civitatem predicans quanta fecisset illi ihesus Factum est autem cum redisset ihesus: excepit illum turba erant enim omnes expectantes eum Et ecce venit vir cui nomen iairus Et ipse princeps synagoge erat et cecidit ad pedes ihesu rogans eum ut intraret domum eius: quia filia unica erat illi fere annorum xii et hec moriebatur Et contigit dum iret a turbis comprimebatur Et mulier quedam erat in fluxu sanguinis ab annis xii. que in medicos erogaverat omnem substantiam suam nec ab ullo potuit curari. Accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius et confestim stetit fluxus sanguinis eius Et ait ihesus Quis me tetigit? Negantibus autem omnibus: dixit petrus et qui cum illo erant Preceptor turbe te comprimunt et affligunt et dicis quis me tetigit Et dixit ihesus tetigit me aliquis Nam et ego novi virtutem de me exisse. Videns autem mulier quia non latuit: tremens venit et procidit ante pedes eius et ob quam causam tetigerit eum indicavit coram omni populo et quemadmodum confestim sanata sit. At ille dixit illi Filia. fides tua te salvam fecit vade in pace. Adhuc illo loquente: venit quidam ad principem synagoge dicens ei Quia mortua est filia tua: noli vexare magistrum Ihesus autem audito hoc verbo respondit patri puelle Noli timere sed crede tantum et salva erit Et cum venisset ad domum: non permisit intrare secum quemquam nisi petrum et iacobum et iohannem et patrem

matrem puelle. Flebant autem omnes
et plangebant illam. At ille dixit: Nolite
flere; non est enim mortua puella, sed
dormit. Et deridebant eum scientes quia
mortua esset. Ipse autem tenens manum
eius clamavit dicens: Puella tibi di-
co surge. Et reversus est spiritus eius et
surrexit continuo. Et iussit illi dari man-
ducare. Et stupuerunt parentes eius,
quibus precepit ne alicui dicerent quod
factum erat. ·IX·

Convocatis autem duodecim
apostolis dedit illis virtutem et
potestatem super omnia demonia, et
ut languores curarent. Et misit illos
predicare regnum dei et sanare in-
firmos. Et ait ad illos: Nichil tuleri-
tis in via, neque virgam, neque peram,
neque pecuniam et neque panem et neque
duas tunicas habeatis. Et in quam-
cumque domum intraveritis, ibi ma-
nete et inde ne exeatis. Et quicumque non
receperint vos, exeuntes de civitate
illa etiam pulverem pedum vestrorum
excutite in testimonium supra illos.
Egressi autem circuibant per castella
evangelizantes et curantes ubique.
Audivit autem Herodes tetrarcha
omnia que fiebant ab eo, et hesita-
bat eo quod diceretur a quibusdam
quia Iohannes surrexit a mortuis,
a quibusdam vero quia Helias ap-
paruit, ab aliis autem quia propheta
unus de antiquis surrexit. Et ait He-
rodes: Iohannem ego decollavi.
Quis iste est autem de quo audio ego
talia? Et querebat videre eum. Et re-
versi apostoli narraverunt illi quecumque
fecerunt. Et assumptis illis secessit
seorsum in locum desertum qui est
Bethsaida. Quod cum cognovissent tur-
be, secute sunt illum. Et excepit illos
et loquebatur illis de regno dei, et eos
qui cura indigebant sanabat. Dies
autem ceperat declinare. Et accedentes
xii. dixerunt ei: Dimitte turbas ut e-
untes in castella villasque que circa
sunt divertant et inveniant escas, quia
hic in loco deserto sumus. Ait autem
ad illos: Vos date illis manducare.
At illi dixerunt: Non sunt nobis
plus quam quinque panes et duo pisces,
nisi forte nos eamus et emamus in
omnem hanc turbam escas. Erant

enim fere viri quinque milia. Ait autem
ad discipulos suos: Facite illos discum-
bere per convivia quinquagenos. Et ita
fecerunt. Et discubuerunt omnes. Ac-
ceptis autem v. panibus et duobus piscibus
respexit in celum et benedixit illos et
fregit et distribuit discipulis suis ut
ponerent ante turbas. Et manducave-
runt omnes et saturati sunt. Et subla-
tum est quod superfuit illis fragmen-
torum cophini xii. Et factum est cum so-
lus esset orans, erant cum illo et disci-
puli eius. Et interrogavit illos dicens:
Quem me dicunt esse turbe? At illi respon-
derunt et dixerunt: Iohannem baptis- [alij]
tam; alii autem Helyam; alii autem
quia propheta unus de prioribus sur- [a prioribus]
rexit. Dixit autem illis: Vos autem
quem me esse dicitis? Respondens Si-
mon Petrus dixit: Christum dei. At ille in-
crepans eos precepit ne cui dicerent
hoc, dicens quia oportet filium hominis
multa pati et reprobari a senioribus et
a principibus sacerdotum et scribis
et occidi et tertia die resurgere. Dicebat
autem ad omnes: Si quis vult post
me venire, abneget semetipsum et tol-
lat crucem suam cotidie et sequatur
me. Qui enim voluerit animam su-
am salvam facere, perdet eam. Nam
qui perdiderit animam suam propter
me, salvam faciet illam. Quid enim
proficit homini si lucretur universum
mundum, se autem ipsum perdat et de-
trimentum sui faciat? Nam qui me
erubuerit et meos sermones, hunc
filius hominis erubescet cum venerit
in maiestate sua et patris et sanctorum
angelorum. Dico autem vobis ve-
re, sunt aliqui hic stantes qui non
gustabunt mortem donec videant
regnum dei. Factum est autem post
hec verba fere dies octo, et assumpsit
Petrum et Iohannem et Iacobum et
ascendit in montem ut oraret. Et fac-
tum est dum oraret species vultus eius
altera et vestitus eius albus reful-
gens. Et ecce duo viri loquebantur cum
illo. Erant autem Moyses et Helyas
visi in maiestate, et dicebant excessum
eius quem completurus erat in Ie-
rusalem. Petrus vero et qui cum il-
lo erant gravati somno. Et evigilantes
viderunt maiestatem eius et duos

uiros qui stabant cum illo. Et factum
est dum discederent ab illo: ait petrus
ad ihm preceptor bonum est nos hic
esse. et faciamus hic tria tabernacula
unum tibi et unum moysi et unum
helie nesciens quid diceret. Hec autem
illo loquente: facta est nubes et ob
umbrauit eos et timuerunt intran
tibus illis nubem. Et uox facta est de nube
dicens. Hic est filius meus dilectus.
ipsum audite Et dum fieret uox: inuen
tus est ihs solus et ipsi tacuerunt et
nemini dixerunt in illis diebus quicquam
ex hys que uiderant. Factum est autem
in sequenti die descendentibus illis de
monte: occurrit illis turba multa Et
ecce uir de turba exclamauit dicens
Magister Obsecro te respice in filium
meum quia unicus est michi et ecce
sps apprehendit illum et subito cla
mat et elidit et dissipat eum cum spu
ma et uix discedit dilanians eum
Et rogaui discipulos tuos ut eicerent
illum et non potuerunt. Respondens
autem ihc dixit illis O generatio
infidelis et peruersa usque quo ero apud
uos et patiar uos. Adduc huc filium
tuum Et cum accederet: elisit illum
demonium et dissipauit Et increpa
uit ihc spm inmundum et sanauit
puerum et reddidit illum patri suo
Stupebant autem omnes in mag
nitudine dei Omnibusque mirant
tibus in omnibus que faciebat: dixit ad
discipulos suos Ponite uos sermo
nes istos in cordibus uestris Filius enim
hominis futurum est ut tradatur
in manus hominum At illi ignora
bant uerbum istud et timebant inter
rogare eum de hoc uerbo Intrauit
autem cogitatio in eos quis eorum
maior esset At ihc uidens cogitatio
nes cordis eorum: apprehendens pu
erum statuit eum secus se et ait il
lis Quicumque susceperit puerum
istum in nomine meo: me recipit
Et qui cumque me recipit: eum qui me
misit Nam qui minor est inter omnes
uos: hic maior est. Respondens autem
iohannes dixit preceptor uidimus
quendam in nomine tuo eicientem
demonia et prohibuimus eum. quia
non sequitur te nobiscum Et ait ad
illum ihs Nolite prohibere Qui enim

Et erat uelatum ante eos ut non sentirent illud

non est aduersum uos: pro uobis est
Factum est autem dum complerentur
dies assumptionis eius: et ipse
faciem suam firmauit ut iret in
ierusalem et misit nuntios ante con
spectum suum Et euntes intraue
runt in ciuitatem samaritanorum
ut pararent illi et non receperunt
eum: quia facies eius erat euntis in
ierusalem. Cum uidissent autem discipu
li eius iacobus et iohannes dixerunt
Domine uis dicimus ut ignis des
cendat de celo et consumat illos
sicut helias fecit. Et conuersus increpauit
illos dicens Nescitis cuius spiritus es
tis Filius hominis non uenit ani
mas perdere: sed saluare Et abie
runt in aliud castellum Factum est
autem ambulantibus illis in uia
dixit quidam ad illum Sequar te
quocumque ieris Et ait illi ihs Vulpes fo
ueas habent et uolucres celi nidos: fi
lius autem hominis non habet ubi
caput suum reclinet. Ait autem ad
alterum Sequere me Ille autem
dixit Domine permitte me primum i
re et sepelire patrem meum Dixit
que ei ihs Sine ut mortui sepeliant
mortuos suos Tu autem uade et an
nuntia regnum dei. Et ait alter Se
quar te domine sed primum permitte
renuntiare hys qui domi sunt Ait
ad illum ihs Nemo mittens ma
num suam ad aratrum et aspiciens
retro: aptus est regno dei.

Post hec autem designauit
dominus ihc et alios septuaginta duos
et misit illos binos ante faci
em suam in omnem ciuitatem et
locum quo erat ipse uenturus. Et
dicebat illis Messis quidem multa
operarii autem pauci Rogate ergo dominum
messis ut mittat operarios in mes
sem suam Ite. Ecce ego mitto uos
sicut agnos inter lupos Nolite
portare sacculum neque peram neque
calciamenta et neminem per uiam
salutaueritis In quamcumque domum
intraueritis: primum dicite pax
huic domui Et si ibi fuerit filius pacis
requiescet super illum pax uestra Sin
autem: ad uos reuertetur. In eadem
autem domo manete edentes et bibentes
que apud illos sunt Dignus

enim operarius mercede sua. Nolite trans
ire de domo in domum. Et in quamcumque
civitatem intraveritis et susceperint vos
manducate que apponuntur vobis
et curate infirmos qui in illa sunt
et dicite illis appropinquabit in vos
regnum dei. In quamcumque civitatem
intraveritis et non receperint vos:
exeuntes in plateas eius dicite. Etiam
pulverem qui adhesit nobis de civita
te vestra extergimus in vos. Tamen hoc
scitote quia appropinquabit regnum
dei. Dico autem vobis: quia sodo
mis in die illa remissius erit quam
illi civitati. Ve tibi chorozaim, ve tibi
bethsaida quia si in tiro et sydone facte
fuissent virtutes que in vobis facte
sunt: olim in cilicio et cinere sedentes pe
niterent. Verumptamen tyro et sydo
ni remissius erit in iudicio quam vo
bis. Et tu capharnaum usque ad celum
exaltata es usque ad infernum demer
geris. Qui vos audit me audit. Et
qui vos spernit: me spernit. Qui autem
me spernit: spernit eum qui me misit.
Reversi sunt autem septuaginta duo
cum gaudio dicentes. Domine, etiam
demonia subiciuntur nobis in no
mine tuo. Et ait illis. Videbam sa
thanam sicut fulgur de celo cadentem.
Ecce dedi vobis potestatem calcandi
supra serpentes et scorpiones et super
omnem virtutem inimici, et nichil
vobis nocebit. Verumptamen hoc no
lite gaudere: quia spiritus vobis subi
ciuntur. Gaudete autem quia nomina
vestra scripta sunt in celis. In ipsa hora
exultavit spiritu sancto et dixit. Con
fiteor tibi pater domine celi et terre
quia abscondisti hec a sapientibus et
prudentibus et revelasti ea parvulis.
Etiam pater quia sic placuit ante
te. Omnia michi tradita sunt a pa
tre meo et nemo scit qui sit filius
nisi pater et qui sit pater nisi filius
et cui voluerit filius revelare. Et
conversus ad discipulos suos dixit. Be
ati oculi qui vident que vos videtis.
Dico enim vobis quod multi prophete
et reges voluerunt videre que vos
videtis et non viderunt et audire
que auditis et non audierunt. Et
ecce quidam legis peritus surrexit
temptans illum et dicens. Magister:

quid faciendo vitam eternam possidebo?
At ille dixit ad eum. In lege quid scrip
tum est? Quomodo legis? Ille respondens
dixit: Diliges dominum deum tuum
ex toto corde tuo et ex tota anima tua
et ex omnibus viribus tuis et ex omni
mente tua et proximum tuum sicut
te ipsum. Et dixit illi. Recte respondisti hoc
fac et vives. Ille autem volens iustifi
care se ipsum: dixit ad iesum. Et quis est
meus proximus? Suscipiens autem
ihesus dixit. Homo quidam descendebat
ab ierusalem in iericho: et incidit in latro
nes. Qui etiam despoliaverunt eum
et plagis impositis abierunt semivi
vo relicto. Accidit autem ut sacerdos
quidam descenderet eadem via: et vi
so illo preteriit. Similiter et levita — al' preteriit
cum esset secus locum et videret eum
pertransiit. Samaritanus autem
quidam iter faciens venit secus eum — al' viam
et videns eum misericordia motus est. Et
appropians alligavit vulnera eius
infundens oleum et vinum. Et im
ponens in iumentum suum, duxit — illum
in stabulum et curam eius egit.
Et altera die protulit duos denari
os et dedit stabulario et ait. Curam
illius habe et quodcumque supererro
gaveris ego cum rediero reddam
tibi. Quis horum trium videtur
tibi proximus fuisse illi qui incidit
in latrones? At ille dixit. Qui fecit
misericordiam in illum. Et ait illi ihesus. Vade
et tu fac similiter. Factum est autem
dum irent et ipse intravit in — al' iret
quoddam castellum et mulier que
dam martha nomine excepit illum
in domum suam. Et huic erat soror
nomine maria. Que etiam sedens
secus pedes domini audiebat verbum
illius. Martha autem satagebat cir
ca frequens ministerium. Que ste
tit et ait. Domine non est tibi cure
quod soror mea reliquit me solam
ministrare? Dic ergo illi ut me ad
iuvet. Et respondens dixit illi dominus
Martha martha sollicita es: et
turbaris erga plurima. Porro u
num est necessarium. Maria opti
mam partem elegit que non au
feretur ab ea. XI.

XI

Et factum est cum esset in lo
co quodam orans ut cessavit dixit — al' et

al' nr̄
al' veniat
al' cotidie
al' peccā
meū

unus ex discipulis eius ad eum. Do
mine doce nos orare sicut et Iohā
nes docuit discipulos suos. Et ait ill'
Cum oratis: Dicite. Pater, sanctificetur
nomen tuum. Adveniat regnum tu
um fiat voluntas tua sicut in celo et
in terra. Panem nostrum cotidianū
da nobis hodie et dimitte nobis debi
ta nostra, siquidem et ipsi dimittim'
omni debenti nobis. Et ne nos indu
cas in temptationem. Et ait ad illos
Quis vestrum habebit amicum et ibit
ad illum media nocte et dicet illi.
amice commoda michi tres panes
quoniam amicus meus venit de
via ad me et non habeo quod ponā
ante illum et ille deintus respondēs
dicat: noli michi molestus esse iam
ostium clausum est et pueri mei me
cum sunt in cubili non possum sur
gere et dare tibi. Et ille si perseveraverit
pulsans dico vobis Et si non dabit
illi surgens eo quod amicus eius
sit: propter improbitatem tamen eius
surget et dabit illi quotquot habet
necessarios. Et ego vobis dico pe
te et dabitur vobis Querite et in
venietis pulsate et aperietur vob'
Omnis enim qui petit accipit et
qui querit invenit et pulsanti ap
erietur Quis autem ex vobis patrē
petit panem: Numquid lapidem
dabit illi. Aut si petierit piscem: Nu
mquid pro pisce serpentem dabit illi.
Aut si petierit ovum numquid por
riget ei scorpionem: Si ergo vos
cum sitis mali nostis bona data
dare filiis vestris quanto magis pater
vester de celo dabit spiritum bonum petē
tibus se. Et erat eiciens demonium
et illud erat mutum Et cum eie
cisset demonium locutus est mu
tus: et admirate sunt turbe Quidā
autem ex eis dixerunt In beelze
bub principe demoniorum eicit de
monia. Et alii temptantes signū
de celo querebant ab eo Ipse autem
ut vidit cogitationes eorum: dix
it eis. Omne regnum in seipsum di
visum desolabitur: et domus sup
domum cadet Si autem et satha
nas in seipsum divisus est quomodo
stabit regnum eius quia dicitis
in beelzebub eicere me demonia si

autem ego in beelzebub eicio de
filii vestri in quo eiciunt Ideo ip
iudices vestri erunt Porro si in dig
dei eicio demonia: profecto perv
in vos regnum dei. Cum fortis ar
matus custodit atrium suum: in
pace sunt omnia que possidet Si au
tem fortior illo superveniens vi
cerit eum: universa arma eius aufe
in quibus confidebat et spolia eius dis
buet Qui non est mecum: adversum
me est Et qui non colligit mecum
dispergit. Cum immundus spiritus
exierit de homine perambulat p
loca inaquosa querens requiem
et non inveniens dicit Revertar
in domum meam unde exivi Et
cum venerit invenit eam scopis
mundatam. Et tunc vadit et assu
mit septem alios spiritus nequiores
se et ingressi habitant ibi Et fiunt
novissima hominis illius pe
prioribus Factum est autem cum
diceret Extollens vocem quedam
mulier de turba dixit illi Beat
venter qui te portavit: et ubera
suxisti At ille dixit Quinimmo
beati qui audiunt verbum dei et cu
stodiunt illud Turbis autem con
currentibus cepit dicere Generatio
generatio nequam est Signum
querit et signum ione prophete
sicut fuit ionas signum ninivitis
ita erit et filius hominis gene
rationi isti Regina austri surget
in iudicio cum viris generatio
nis huius et condempnabit illos
venit a finibus terre audire
tiam salomonis. Et ecce plus
salomon hic. Viri ninivite
gent in iudicio cum generatio
ne hac et condempnabunt eam
penitentiam egerunt ad predica
tionem ione. Et ecce plus quam io
nas hic Nemo lucernam accen
in abscondito ponit neque sub
dio sed super candelabrum ut
ingrediuntur lumen videant
lucerna corporis tui est oculus tu
si oculus tuus fuerit simplex
corpus tuum lucidum erit Si
tem nequam fuerit etiam corpus
tuum tenebrosum erit. Vide er
ne lumen quod in te est tenebre

Si ergo corpus tuum totum lucidũ fuerit non habens aliquam partẽ tenebrarum: erit lucidum totum. et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Et cum loqueretur: rogauit illũ quidam phariseus ut pranderet apud se. Ihesus autem ingressus recubuit. Phariseus autem cepit intra se reputans dicere quare non baptizatus esset ante prandium. Et ait dominus ad illum. Nunc uos pharisei qđ deforis est calicis et catini mundatis. Quod autem intus est uestrum: plenũ est rapina et iniquitate. Stulti nonne qui fecit qđ deforis est etiam id qđ deintus est fecit? Verumptamen qđ superest date elemosinam et ecce omnia munda sunt uobis. Sed ve uobis phariseis qui decimatis mẽtam et rutam et omne holus et preteritis iudicium et caritatem dei. Hec autem oportuit facere et illa non omittere. Ve uobis phariseis qui diligitis primas cathedras in synagogis et salutationes in foro. Ve uobis qui estis ut monumenta que non apparent et homines ambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legis peritis ait illi. Magister hec dicens etiam nobis contumeliã facis. At ille dixit. Et uobis legis peritis ue quia oneratis homines oneribus que portari non possunt et ipsi uno digito uestro non tangitis sarcinas ipsas. Ve uobis qui edificatis monumenta prophetarum patres autem uestri occiderunt illos. Profecto testificamini qđ consentitis operibus patrum uestrorum quoniam quidem ipsi eos occiderunt uos autem edificatis eorum sepulcra. Propterea et sapientia dei dixit. Mittã ad illos prophetas et apostolos et ex illis occident et persequentur ut inquiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi a generatione ista a sanguine abel iusti usque ad sanguinem zacharie qui periit inter altare et edem. Ita dico uobis requiretur ab hac generatione. Ve uobis legis peritis quia tulistis clauem scientie. et ipsi non introistis et eos qui introibant prohibuistis. Cum hec ad illos diceret: ceperũt pharisei et legis periti grauiter insistere. et os eius opprimere de multis insidiantes ei. et querentes capere aliquid ex ore eius ut accusarent eum.

·xii· XII

Multis autem turbis circumstantibus ita ut se inuicem conculcarent: cepit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermento phariseorum; qđ est ypocrisis. Nichil opertum est qđ non reueletur neque absconditum qđ non sciatur. quoniam que in tenebris dixistis in lumine dicentur et quod in aure locuti estis in cubiculis predicabitur in tectis. Dico autem uobis amicis meis ne terreamini ab hiis qui occidunt corpus et post hec non hñt amplius quid faciant. Ostendam autem uobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico uobis hunc timete. Nonne quinque passeres ueneũt dipondio et unus ex illis non est in obliuione coram deo. sed et capilli capitis uestri omnes numerati sunt. Nolite multis passeribus ergo timere pluris estis uos. Dico autem uobis. Omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus: et filius hominis confitebitur illum coram ~~hominibus~~ angelis dei. Qui autem negauerit me corã hominibus: negabitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit uerbum in filium hominis: remittetur ei. Ei autem qui in spiritum sanctum blasphemauerit: non remittetur. Cum autem inducent uos in synagogas et ad magistratus et potestates: nolite solliciti esse qualiter aut quid respondeatis aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit uos in ipsa hora quid oporteat dicere. Ait autem ei quidam de turba. Magister: dic fratri meo ut diuidat mecum hereditatem. At ille dixit ei. Homo quis me constituit iudicem aut diuisorem super uos. Dixitque ad illos. Videte et cauete ab omni auaritia. quia non in abundantia cuiusquam uita eius est ex hiis que possidet. Dixit autem similitudinem ad illos dicens. Hominis cuiusdam diuitis uberes fructus ager attulit et cogitabat intra se dicens. Quid faciam quod non ha

leo quo congregem fructus meos. Et
dixit. Hoc faciam. Destruam horrea
mea et maiora faciam et illuc congre
gabo omnia que nata sunt michi et
bona mea et dicam anime mee. Ani
ma habes multa bona posita in an
nos plurimos requiesce . comede bi
be. et epulare Dixit autem illi deus
Stulte hac nocte animam tuam re
petunt a te que autem parasti cuius
erunt Sic est qui sibi thesaurizat
non est in deum dives Dixitque ad
discipulos suos Ideo dico vobis No
lite solliciti esse anime vestre quid man
ducetis. Neque corpori vestro quid indua
mini. Anima plus est quam esca et
corpus plus quam vestimentum Con
siderate corvos quia non seminant
neque metunt quibus non est cellari
um neque horreum et deus pascit illos
Quanto magis vos pluris estis illis
Quis autem vestrum cogitando potest ad
icere ad staturam suam cubitum u
num. Si ergo neque quod minimum est
potestis quid de ceteris solliciti estis
Considerate lilia agri quomodo cres
cunt non laborant neque nent Dico
autem vobis quoniam nec salomon
in omni gloria sua vestiebatur sicut
unum ex istis Si autem fenum quod
hodie in agro est et cras in clibanum
mittitur deus sic vestit quanto ma
gis vos pusille fidei. Et vos nolite
querere quid manducetis aut quid
bibatis et nolite in sublime tolli. Hec
autem omnia gentes mundi querunt
Pater autem vester scit quoniam his
indigetis Verumptamen primum que
rite regnum dei et hec omnia adici
entur vobis Nolite timere pusillus
grex: quia complacuit patri vestro dare
vobis regnum. Vendite que possidê
tis et date elemosinam Facite vobis
sacculos qui non veterascunt the
saurum non deficientem in celis quo
fur non appropiat neque tinea corrum
pit Ubi enim thesaurus vester est ibi

al' tuus
al' tuum

et cor vestrum erit Sint lumbi vestri pre
cincti et lucerne ardentes in manibus
vestris: Et vos similes hominibus ex
spectantibus dominum suum quando
revertatur a nuptiis ut cum ve
nerit et pulsaverit confestim aperiant
ei Beati servi illi quos cum venerit

dominus invenerit vigilantes ...
dico vobis quod precinget se et fac...
illos discumbere et transiens mi...
bit illis Et si venerit in secunda vi...
lia et si in tertia vigilia venerit et ...
invenerit beati sunt servi illi. Hoc
autem scitote quoniam si sciret pa...
familias qua hora fur veniret: vi...
laret utique et non sineret perfodi ...
mum suam Et vos estote para...
qua hora non putatis filius ho...
veniet. Ait autem ei petrus do...
ad nos dicis hanc parabolam a...
omnes. Dixit autem dominus q...
putas est fidelis dispensator et pru...
quem constituit dominus super fa...
liam suam ut det illis in tempo...
tritici mensuram Beatus ille ser...
quem cum venerit dominus in...
erit ita facientem Vere dico vobis...
supra omnia que possidet constitu...
Quod si dixerit servus ille in cor...
suo moram facit dominus me...
venire et ceperit percutere pueros...
ancillas et edere et bibere et ine...
ri: veniet dominus servi illius ...
die qua non sperat et hora qua...
at et dividet eum partemque eius ...
infidelibus ponet. Ille autem servus...
cognovit voluntatem domini su...
non preparavit et non fecit se...
voluntatem eius: vapulabit m...
tis Qui autem non cognovit...
fecit digna plagis: vapulabit ...
cis Omni autem cui multum ...
est multum queretur ab eo ...
nem mittere in terram et qui...
lo nisi ut accendatur. Baptism...
habeo baptizari et quomodo co...
tor usque dum perficiatur Puta...
veni dare pacem in terram Non...
vobis sed separationem Erunt ...
ex hoc quinque in domo una di...
Tres in duo et duo in tres divi...
tur Pater in filium et filius ...
trem suum Mater in filiam ...
a in matrem Socrus in nuru...
suam et nurus in socrum suam ...
bat autem et ad turbas. Cum vide...
nubem orientem ab occasu ...
atis imbes venit Et ita fit ...
austrum flantem dicitis quia ...
erit et fit. hypocrite faciem celi et ...
nostis probare. hoc autem temp...

quomodo non probatis? Quid autem et
a uobis ipsis non iudicatis quod iustum
est. Cum autem uadis cum aduersario
tuo ad principem in uia da operam libe
rari ab illo ne forte tradat te apud iudi
cem et iudex tradat te exactori et exactor
mittat te in carcerem. Dico tibi non exies
inde donec etiam nouissimum minutum
reddas. ·xiii·

Aderant autem quidam in ipso tem
pore nunciantes ei de galileis quorum
sanguinem pilatus miscuit cum sa
crificiis eorum. Et respondens dixit illis
Putatis quod hii galilei pre omnibus
galileis peccatores fuerunt quia talia
passi sunt? Non dico uobis sed nisi peni
tentiam habueritis omnes simul iter
peribitis et sicut illi decem et octo supra
quos cecidit turris in siloe et occidit
eos. putatis quia et ipsi debitores fue
runt preter omnes habitantes in ieru
salem. Non dico uobis sed nisi penite
ntiam habueritis: omnes similiter per
ibitis. Dicebat autem hanc similitudi
nem. Arborem fici habebat quidam
plantatam in uinea sua et uenit que
rens fructum in illa et non inuenit
Dixit autem ad cultorem uinee Ecce
anni tres sunt ex quo uenio querens
fructum in ficulnea hac: et non in
uenio. Succide ergo illam. Ut quid etiam
terram occupat? At ille respondens illi
dixit Domine dimitte illam in hoc
anno usque dum fodiam circa illam et
mittam stercora. Et siquidem fecerit
fructum. Sin autem in futurum succi
des eam. Erat autem docens in syna
goga eorum sabbatis. Et ecce mulier que
habebat spiritum infirmitatis annis de
cem et octo et erat inclinata: nec om
nino poterat sursum respicere. Quam
cum uidisset ihesus: uocauit eam ad se
et ait illi Mulier dimissa es ab in
firmitate tua et imposuit illi manus
et confestim erecta est et glorificabat
deum. Respondens autem archisy
nagogus indignans quod sabbato cu
rasset ihesus dicebat turbe Sex dies sunt
in quibus oportet operari. In his er
go uenite et curamini et non in die
sabbati Respondens autem ad illum
dominus et dixit Hypocrite unus
quisque uestrum sabbato non soluit bovem
suum aut asinum a presepio et du
cit adaquare? Hanc autem filiam
abrahe quam alligauit sathanas ecce
decem et octo annis non oportuit sol
ui a uinculo isto die sabbati? Et cum
hec diceret: erubescebant omnes aduersa
rii eius et omnis populus gaudebat
in uniuersis que gloriose fiebant ab
eo Dicebat ergo Cui simile est regnum
dei et cui simile esse estimabo (al' existimo) illud?
Simile est grano synapis quod accep
tum homo misit in ortum suum
et creuit et factum est in arborem
magnam et uolucres celi requieu
erunt in ramis eius. Et iterum dixit
Cui simile estimabo regnum dei?
Simile est fermento quod acceptum
mulier abscondit in farine sata tria
donec fermentaretur totum. Et
ibat per ciuitates et castella docens
et iter faciens in ierusalem Ait autem illi
quidam. Domine si pauci sunt qui
saluantur? Ipse autem dixit ad illos
Contendite intrare per angustam por
tam quia multi dico ~~uobis~~ querunt
intrare et non poterunt. Cum autem
intrauit pater familias et clauserit
ostium et incipietis foris stare et
pulsare ostium dicentes Domine domine
aperi nobis et respondens dicet uobis
nescio uos unde sitis tunc incipie
tis dicere manducauimus coram
te et bibimus et in plateis nostris do
cuisti et dicet uobis. Nescio uos unde
sitis Discedite a me omnes operarii
iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor
dentium. Cum autem uideritis a
braham et ysaac et iacob et omnes
prophetas in regno dei uos autem
expelli foras. Et uenient ab oriente
et occidente et aquilone et austro
et accumbent in regno dei Et ecce sunt
nouissimi qui erant primi et sunt
primi qui erant nouissimi. In ipsa
die accesserunt quidam phariseorum
dicentes illi Exi et uade hinc quia
herodes uult te occidere. Et ait illis.
Ite dicite uulpi illi Ecce eicio demo
nia et sanitates perficio hodie et cras
et tertia die consummor. Verumptamen
tamen oportet me hodie et cras et
sequenti die ambulare quia non
capit prophetam perire extra ierusalem
Ierusalem ierusalem que occidis prophetas et
lapidas eos qui mittuntur ad te quo

desta

hora

XIIII

tiens uolui congregare filios tuos
quemadmodum auis nidum sui
sub pennis et noluisti. Ecce relinquetur
nobis domus uestra. Dico autem
uobis quia non uidebitis me donec
ueniat cum dicetis. Benedictus qui
uenit in nomine domini. ·xiiij·

Et factum est cum intrasset in
domum cuiusdam principis pha
riseorum sabbato manducare panem et
ipsi obseruabant eum. Et ecce homo
quidam ydropicus erat ante illum.
Et respondens ihesus dixit ad legis peri
tos et phariseos dicens. Si licet sab
bato curare? At illi tacuerunt. Ipse ue
ro apprehensum sanauit eum ac di
misit. Et respondens ad illos dixit
Cuius uestrum asinus aut bos in puteum
cadit et non continuo extrahet illum
die sabbati? Et non poterant ad hec
respondere illi. Dicebat autem et ad
inuitatos parabolam intendens quo
modo primos accubitus eligerent
dicens ad illos. Cum inuitatus fueris
ad nuptias: non discumbas in pri
mo loco ne forte honoratior te sit in
uitatus ab illo et ueniens is qui te
et illum uocauit dicat tibi. Da huic
locum. Et tunc incipias cum rubore
nouissimum locum tenere. Sed cum
uocatus fueris: uade recumbe in no
uissimo loco ut cum uenerit qui te
inuitauit dicat tibi. Amice ascende su
perius. Tunc erit tibi gloria coram si
mul discumbentibus. Quia omnis qui
se exaltat humiliabitur et qui se hu
miliat exaltabitur. Dicebat autem et
ei qui se inuitauerat. Cum facis pran
dium aut cenam noli uocare ami
cos tuos neque fratres tuos neque cogna
tos neque uicinos neque diuites ne forte
te et ipsi te reinuitent et fiat tibi retri
butio. Sed cum facis conuiuium:
uoca pauperes. debiles. claudos. cecos.
et beatus eris quia non habent retri
buere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrec
tione iustorum. Hec cum audisset qui
dam de simul discumbentibus: dixit il
li. Beatus qui manducabit panem
in regno dei. Et ipse dixit illi. Homo qui
dam fecit cenam magnam et uoca
uit multos et misit seruum suum
hora cene dicere inuitatis utueni
rent quia iam parata sunt omnia.

al' dec

al' inuitatis

uide
enim

Et ceperunt omnes simul excu[sare]
Primus dixit illi. Villam emi et ne
cesse habeo exire et uidere illam. Ro
go te habe me excusatum. Et alter dixit
Iuga boum emi quinque et eo probare il
la. Rogo te habe me excusatum. Et ali
us dixit. Uxorem duxi et ideo non
possum uenire. Et reuersus seruus
nuntiauit hec domino suo. Tunc ira
tus paterfamilias dixit seruo suo. Ex
i cito in plateas et uicos ciuitatis
pauperes ac debiles cecos et claud[os]
introduc huc. Et ait seruus. Domine
factum est ut imperasti et ad[huc]
locus est. Et ait dominus seruo. Ex[i in]
uias et sepes et compelle intrare u[t im]
pleatur domus mea. Dico autem [uo]
bis quod nemo uirorum illorum q[ui]
uocati sunt gustabit cenam me[am].
Ibant autem turbe multe cum e[o. Et]
conuersus dixit ad illos. Si quis [uenit]
ad me et non odit patrem suum e[t ma]
trem et uxorem et filios et fratres [et so]
rores adhuc autem et animam [suam]
non potest meus esse discipulus. [Et]
qui non baiulat crucem suam et [ue]
nit post me: non potest meus es[se dis]
cipulus. Quis enim ex uobis uo[lens]
turrim edificare nonne prius sed[ens]
computat sumptus qui necessa[rii]
sunt si habeat ad perficiendum [ne]
postquam posuerit [fundamentum et non potuerit] perficere omnes qui uiden[t]
ceperint illudere ei dicentes qu[ia hic]
homo cepit edificare et non potu[it con]
summare. Aut quis rex iturus [commit]
tere bellum aduersus alium re[gem]
nonne sedens prius cogitat si po[ssit]
cum decem milibus occurrere ei q[ui]
cum .xx. milibus uenit ad se? Al[io]
quin adhuc illo longe agente legati[onem]
mittens rogat ea que pacis sun[t].
Sic ergo omnis ex uobis qui n[on]
renuntiat omnibus que possid[et]
non potest meus discipulus [esse].
Bonum est sal. Si autem sal [in]
euanuerit in quo condietur? [Ne]
in terram neque in sterquilinium u[tile]
est sed foras mittetur. Qui ha[bet]
aures audiendi audiat. ·xv·

Erant autem appropinquan[tes]
ei publicani et peccatores [ut]
audirent illum. Et murmura[bant]
pharisei et scribe dicentes quia [hic]
peccatores recipit et manducat [cum illis]

illis et ait ad illos parabolam istam
dicens Quis ex vobis homo qui habet
centum oves et si perdiderit unam ex
illis nonne dimittit nonaginta no
vem in deserto et vadit ad illam que
perierat donec inveniat illam. Et cum
invenerit illam. imponit in hume
ros suos gaudens et veniens domum
convocat amicos suos et vicinos
dicens illis. Congratulamini michi
quia inveni ovem meam que perierat
Dico autem vobis quod ita gaudium
erit in celo super uno peccatore peni
tentiam agente quam super nona
ginta novem iustis qui non indigent
penitentia Aut que mulier habens drag
mas decem si perdiderit dragmam
unam nonne accendit lucernam et
evertit domum et querit diligenter
donec inveniat. Et cum invenerit
convocat amicas dicens Congratulami
ni michi quia inveni dragmam
quam perdideram Ita dico vobis gau
dium erit angelis dei super uno pec
catore penitentiam agente Ait autem
homo quidam habuit duos filios. et
dixit adolescentior ex illis patri Pater
da michi portionem substantie que
me contingit et divisit illis substantiam
Et non post multos dies congregatis
omnibus adolescentior filius peregre
profectus est in regionem longinquam et
ibi dissipavit substantiam suam vi
vendo luxuriose. Et postquam omnia
consummasset. facta est fames valida
in regione illa et ipse cepit egere Et
abiit et adhesit uni civium regio
nis illius et misit illum in villam
suam ut pasceret porcos Et cupiebat
implere ventrem suum de siliquis
quas porci manducabant et nemo illi
dabat. In se autem reversus dixit Quanti
mercennarii in domo patris mei
abundant panibus ego autem hic
fame pereo Surgam et ibo ad patrem
meum et dicam ei Pater peccavi in
celum et coram te iam non sum dig
nus vocari filius tuus fac me sicut
unum ex mercennariis tuis Et sur
gens venit ad patrem suum Cum
autem adhuc longe esset vidit
illum pater ipsius et misericordia motus
est Et accurrens cecidit super collum
eius et osculatus est eum Dixitque ei
filius Pater peccavi in celum et co
ram te et iam non sum dignus vo
cari filius tuus Dixit autem pater
ad servos suos. Cito proferte stolam pri
mam et induite illum et date anulum
in manum eius et calciamenta in pedes
et adducite vitulum saginatum et
occidite et manducemus et epulemur
quia hic filius meus mortuus erat
et revixit perierat et inventus est Et
ceperunt omnes epulari. Erat autem
filius eius senior in agro Et cum
veniret et appropinquaret domui
audivit symphoniam et chorum
et vocavit unum de servis et interro
gavit que hec essent Isque dixit illi
Frater tuus venit et occidit pater tu
us vitulum saginatum quia sal
vum illum recepit Indignatus est
autem et nolebat introire Pater er
go illius egressus cepit rogare eum
At ille respondens dixit patri suo Ecce
tot annis servio tibi et numquam man
datum tuum preterivi et numquam
dedisti michi hedum ut cum amicis
meis epularer sed postquam filius tu
us hic qui devoravit substantiam
suam cum meretricibus venit: occi
disti illi vitulum saginatum At ip
se dixit illi fili tu semper mecum es
et omnia mea tua sunt Epulari
autem et gaudere oportebat quia
frater tuus hic mortuus erat et
revixit perierat et inventus est. xvi.

XVI

Dicebat autem et ad discipu
los suos homo quidam erat
dives qui habebat villicum et hic
diffamatus est apud illum quasi
dissipasset bona ipsius. Et vocavit
illum et ait illi Quid hoc audio
de te? Redde rationem villicationis
tue Iam enim non poteris villicare
Ait autem villicus intra se Quid
faciam quia dominus meus au
fert a me villicationem? Fodere non
valeo mendicare erubesco Scio quid
faciam ut cum amotus fuero a
villicatione recipiant me in domos
suas Convocatis itaque singulis
debitoribus domini sui: dicebat pri
mo Quantum debes domino meo
At ille dixit Centum cados olei Dix
itque illi Accipe cautionem tuam et
sede cito et scribe quinquaginta. De

inde alio dixit Tu vero quantum de
bes? Qui ait Centum choros tritici.
Ait illi. Accipe litteras tuas et scribe
octoginta Et laudavit dominus vil
licum iniquitatis quia prudenter
fecisset: quia filii huius seculi pruden
tiores filiis lucis in generatione sua
sunt Et ego vobis dico facite ami
cos vobis de mammona iniquita
tis: ut cum defeceritis recipiant vos
in eterna tabernacula Qui fidelis
est in minimo: et in maiore fidelis
est et qui in modico iniquus est: et
in maiore iniquus est. Si ergo in
iniquo mammone fideles non fu
istis quod verum est qs credet vo
bis? Et si in alieno fideles non fuistis
quod vestrum est quis dabit vobis? Ne
mo potest duobus dominis servire.
Aut enim unum odio habebit et al
terum diliget aut uni adherebit
et alterum contempnet Non potes
tis deo servire et mammone Audi
ebant autem omnia hec pharisei
qui erant avari et deridebant illum
Et ait illis Vos estis qui iustifica
tis vos coram hominibus Deus au
tem novit corda vestra quia quod
hominibus altum est: abhomina
tio est ante deum Lex et prophete
usque ad iohannem Ex eo regnum
dei evangelizatur et omnis in il
lud vim facit Facilius est autem
celum et terram preterire: quam de
lege unum apicem cadere. Omnis
qui dimittit uxorem suam et ducit
alteram mechatur. Et qui dimissam
a viro ducit mechatur Homo
quidam erat dives et induebatur
purpura et bysso et epulabatur
cotidie splendide Et erat quidam
mendicus nomine lazarus qui ia
cebat ad ianuam eius ulceribus ple
nus cupiens saturari de micis que
cadebant de mensa divitis et nemo
illi dabat Sed et canes veniebant et
lingebant ulcera eius Factum est au
tem ut moreretur mendicus et por
taretur ab angelis in sinum abra
he. Mortuus est autem et dives et se
pultus est in inferno Elevans autem
oculos suos cum esset in tormentis
vidit abraham a longe et lazarum
in sinu eius. Et ipse clamans dixit.

XVI

Pater abraham miserere mei et mitte
lazarum ut intingat extremum di
giti sui in aquam ut refrigeret lingu
am meam quia crucior in hac flam
ma et dixit illi abraham. Fili recor
dare quia recepisti bona in vita tua
et lazarus similiter mala. Nunc autem
hic consolatur tu vero cruciaris et
in his omnibus inter nos chaos ma
gnum firmatum est ut hii qui vo
lunt hinc transire ad vos non p
sint neque inde huc transmeare
ant. Rogo ergo te pater: ut mitta
eum in domum patris mei habeo e
quinque fratres ut testetur illis ne e
veniant in locum hunc tormen
Et ait illi abraham habent mo
et prophetas: audiant illos At ille
dixit Non pater abraham sed si qu
ex mortuis ierit ad eos penitent
agent. Ait autem illi Si moysen
prophetas non audiunt: neque si qu
ex mortuis resurrexerit credent

Et ad discipulos suos ait
Impossibile est ut non venia
scandala. Ve autem illi per quem
niunt. Utilius est illi si lapis m
laris imponatur circa collum e
et proiciatur in mare quam ut
dalizet unum de pusillis istis. At
dite vobis. Si peccaverit frater tu
increpa illum Et si penitentiam
gerit dimitte illi. Et si septies i
die peccaverit frater tuus in te et
ties in die conversus fuerit ad t
cens penitet me: dimitte illi Et
erunt apostoli domino Adauge no
fidem Dixit autem dominus Si h
beretis fidem sicut granum sina
diceretis huic arbori moro eradica
et transplantare in mare et obedi
vobis Quis autem vestrum habens
servum arantem aut boves pa
tem quo regresso de agro dicat il
Statim transi recumbe et non di
cat ei para quod cenem et precin
te et ministra michi donec ma
ducem et bibam et post hec tu m
ducabis et bibes? Numquid gra
habet servo illi quia fecit que e
imperaverat? Non puto Sic et vo
cum feceritis omnia que precep
ta sunt vobis dicite. Servi inutil
les sumus quod debuimus fa

samarius. Et factum est dum iret in ierusalem: transibat per medium samariam et galileam. Et cum ingrederetur quoddam castellum: occurrerunt ei decem viri leprosi. Qui steterunt a longe et levaverunt vocem dicentes: Ihesu preceptor miserere nostri. Quos ut vidit dixit. Ite ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent: mundati sunt. Unus autem ex illis ut vidit quia mundatus est regressus est cum magna voce magnificans deum. et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens. Et hic erat samaritanus. Respondens autem ihesus dixit. Nonne decem mundati sunt et novem ubi sunt? Non est inventus qui rediret et daret gloriam deo nisi hic alienigena. Et ait illi ihesus Surge. vade quia fides tua te salvum fecit. Interrogatus autem a phariseis quando venit regnum dei: respondit eis et dixit. Non venit regnum dei cum observatione neque dicent. ecce hic aut ecce illic. Ecce regnum dei intra vos est. Et ait ad discipulos suos. Venient dies quando desiderabitis videre unum diem filii hominis et non videbitis et dicent vobis ecce hic et ecce illic. Nolite ire neque sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de sub celo in ea que sub celo sunt fulget ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet illum multa pati et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus noe: ita erit in diebus filii hominis. Edebant et bibebant uxores ducebant et dabantur ad nuptias usque in diem qua intravit noe in archam et venit diluvium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus loth. Edebant et bibebant emebant et vendebant plantabant [edificabant]. Qua die autem exiit loth de sodomis: pluit ignem et sulphur de celo et omnes perdidit. Secundum hec erit qua die filius hominis revelabitur. In illa hora qui fuerit in tecto et vasa eius in domo ne descendat tollere illa. Et qui in agro: similiter non redeat retro. Memores estote uxoris loth. Quicumque quesierit animam suam salvam facere: perdet illam: Et quicumque perdiderit illam: vivificabit eam. Dico vobis. In illa nocte erunt duo in lecto uno: unus assumetur et alter relinquetur. Due erunt molentes in unum. una assumetur et altera relinquetur. Duo in agro unus assumetur et alter relinquetur. Respondentes dicunt illi. Ubi domine? Qui dixit eis. Ubicumque fuerit corpus: illuc congregabuntur et aquile. xviii.

XVIII

Dicebat autem et parabolam ad illos quoniam semper oportet orare: et non deficere dicens. Iudex quidam erat in quadam civitate qui deum non timebat et hominem non reverebatur. Vidua autem quedam erat in civitate illa et veniebat ad eum dicens. Vindica me de adversario meo et nolebat per multum tempus. Post hec autem dixit intra se. Et si deum non timeo nec hominem revereor: tamen quia molesta est mihi hec vidua vindicabo illam ne in novissimo veniens suggillet me. Ait autem dominus. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte et patientiam habebit in illis? Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum. Verumptamen filius hominis veniens putas inveniet fidem in terra? Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti et aspernabantur ceteros parabolam istam dicens. Duo homines ascenderunt in templum ut orarent: unus phariseus et alter publicanus. Phariseus autem stans: hec apud se orabat dicens. Deus gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri hominum. raptores iniusti adulteri velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato decimas do omnium que possideo. Et publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad celum levare sed percutiebat pectus suum dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Amen dico vobis: descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur. Afferebant autem

ad illum infantes ut eos tangeret.
Quos cum viderent discipuli increpa-
bant. Ihs autem convocans illos dixit.
Sinite pueros venire ad me et noli-
te eos vetare. talium est enim regnum
dei. Amen dico vobis quicumque non ac-
ceperit regnum dei sicut puer non in-
trabit in illud et interrogavit eum qui-
dam princeps dicens. Magister bone
quid faciendo vitam eternam possi-
debo? Dixit autem ei ihs. Quid me
dicis bonum? Nemo bonus nisi deus
solus. Mandata nosti? Non occides.
non mechaberis non furtum facies
non falsum testimonium dices. ho-
nora patrem tuum et matrem tuam.
Qui ait. hec omnia custodivi a iu-
ventute mea. Quo audito ihs ait
ei. Adhuc unum tibi deest. Omnia
quecumque habes vende et da paupe-
ribus et habebis thesaurum in celo
et veni sequere me. His ille auditis
contristatus est. quia dives erat
valde. Videns autem illum ihs tris-
tem factum dixit. Quam difficile
qui pecunias habent in regnum dei in-
trabunt. facilius est enim camelum
per foramen acus transire quam divi-
tem intrare in regnum dei. Et dix-
erunt qui audiebant. Et quis potest
salvus fieri? Et ait illis. Que impossi-
bilia sunt apud homines possibilia
sunt apud deum. Ait autem pe-
trus. Ecce nos dimisimus omnia.
et secuti sumus te. Qui dixit eis. A-
men dico vobis nemo est qui relique-
rit domum aut parentes aut fratres
aut uxorem aut filios aut agros
propter regnum dei et non recipiat
multo plura in hoc tempore et in
seculo venturo vitam eternam. Ad-
sumpsit autem ihs. xii. ~~discipulos~~
~~suos~~ et ait illis. Ecce ascendimus
ierosolimam et consummabuntur
omnia que scripta sunt per prophetas
de filio hominis. Tradetur enim gen-
tibus et illudetur et flagellabitur
et conspuetur. Et postquam flagella-
verint occident eum et die tertia
resurget. Et ipsi nichil horum in-
tellexerunt. Et erat verbum istud
absconditum ab eis et non intelli-
gebant que dicebantur. Factum est autem
cum appropinquaret [ihus] iericho: ce-

quidam sedebat secus viam mendi-
cans. Et cum audiret turbam pre-
tereuntem: interrogabat quid hoc
esset. Dixerunt autem ei quod ihs na-
zarenus transiret. Et clamavit
dicens. Ihu fili david miserere mei.
Et qui preibant: increpabant eum
ut taceret. Ipse vero multo magis
clamabat. fili david miserere mei.
Stans autem ihs iussit eum ad-
duci ad se. Et cum appropinquasset
interrogavit illum dicens. Quid
tibi vis faciam? At ille dixit. Do-
mine ut videam. Et ihs dixit illi.
Respice. fides tua te salvum fecit. Et
confestim vidit et sequebatur illum
magnificans deum. Et omnis plebs
ut vidit dedit laudem deo. xix.

Et ingressus ihs perambulabat
iericho. Et ecce vir nomine
zacheus. et hic erat princeps publi-
canorum et ipse dives. Et querebat
videre ihm quis esset et non pote-
rat pre turba: quia statura pusillus
erat. Et precurrens ascendit in ar-
borem sicomorum ut videret illum
quia inde erat transiturus. Et cum
venisset ad locum: suspiciens ihs
vidit illum et dixit ad eum. Zachee
festinans descende. quia hodie in
domo tua oportet me manere. Et
festinans descendit et excepit illum
gaudens. Et cum viderent omnes
murmurabant dicentes. quia ad
hominem peccatorem divertisset.
Stans autem zacheus dixit ad
ihesum. Ecce dimidium bo-
norum meorum domine do pauperibus
et si aliquem defraudavi: reddo
quadruplum. Ait ihs ad eum:
Quia hodie salus domui huic
facta est eo quod et ipse filius sit abrahe.
Venit enim filius hominis
querere et salvum facere quod perierat.
Hec illis audientibus adiciens
dixit parabolam eo quod esset
prope ierlm et quia existimarent quod
confestim regnum dei manifes-
taretur. Dixit ergo. homo quidam
nobilis abiit in regionem longinquam
accipere sibi regnum et reverti.
Vocatis autem x servis suis: dedit
illis decem mnas et ait ad illos.
Negotiamini dum venio.

autem eius oderant illum. Et miserunt
legationem post illum dicentes Nolu
mus hunc regnare super nos Et fac
tum est ut rediret accepto regno et iussit
vocari servos quibus dedit pecuniam
ut sciret quantum quisque negotiatus
esset. Venit autem primus dicens Do
mine mna tua decem mnas acqui
sivit. Et ait illi. Euge serve bone quia
in modico fidelis fuisti: eris potestatem
habens supra x civitates. Et alter ve
nit dicens. Domine mna tua fecit
v mnas Et huic ait. Et tu esto super
v civitates. Et tertius venit dicens
Domine ecce mna tua quam habui
repositam in sudario. Timui enim
te quia homo austerus es tollis quod
non posuisti et metis quod non se
minasti. Dicit ei. De ore tuo te iudi
co serve nequam. Sciebas quod ego au
sterus homo sum. tollens quod non
posui et metens quod non seminavi
Et quare non dedisti pecuniam me
am ad mensam et ego veniens
cum usuris utique exegissem illam
Et astantibus dixit. Auferte ab illo
mnam et date illi qui decem mnas
habet. Et dixerunt ei Domine habet
decem mnas. Dico autem vobis quia
omni habenti dabitur et abunda
bit Ab eo autem qui non habet et
quod habet auferetur ab eo Verum
tamen inimicos meos illos qui
noluerunt me regnare super se ad
ducite huc et interficite ante me Et
his dictis precedebat ascendens in Ie
rosolimam Et factum est cum appro
pinquasset ihesus ad bethfage et betha
niam ad montem qui vocatur oli
veti: misit duos discipulos suos di
cens ite in castellum quod contra vos
est in quod introeuntes invenietis
pullum asine alligatum cui nemo
umquam hominum sedit. Solvite il
lum et adducite Et si quis vos in
terrogaverit quare solvitis: sic dice
tis ei quia dominus operam eius
desiderat Abierunt autem qui mis
si erant et invenerunt sicut dixit
illis stantem pullum Solventibus
autem illis pullum: dixerunt do
mini eius ad illos. Quid solvitis
pullum? At illi dixerunt quia dominus
eum necessarium habet Et duxerunt

illum ad ihesum Et iactantes vestimenta
sua supra pullum imposuerunt ihesum
Eunte autem illo substernebant vestimen
ta sua in via Et cum appropinquas
set iam ad descensum montis oli
veti: ceperunt omnes turbe descenden
tium gaudentes laudare deum voce
magna super omnibus quas viderant vir
tutibus dicentes Benedictus rex qui
venit in nomine domini. pax in celo et
gloria in excelsis. Et quidam phariseo
rum de turbis dixerunt ad illum Ma
gister increpa discipulos tuos. Quibus
ipse ait Dico vobis quia si hii tacue
rint: lapides clamabunt Et ut ap
propinquavit: videns civitatem
flevit super illam dicens quia si cog
novisses et tu. Et quidem in hac die
tua. que ad pacem tibi nunc autem
abscondita sunt ab oculis tuis quia
venient dies in te et circumdabunt te
inimici tui vallo. et circumdabunt
te et coangustabunt te undique et ad
terram consternent te et filios tuos
qui in te sunt Et non relinquent in
te lapidem super lapidem: eo quod
non cognovisti tempus visitationis
tue. Et ingressus in templum: cepit
eicere vendentes in illo et ementes
dicens illis Scriptum est quia domus
mea domus orationis est. Vos autem
fecistis illam speluncam latronum.
Et erat docens cotidie in templo Prin
cipes autem sacerdotum et scribe et
principes plebis querebant illum
perdere et non inveniebant quid facerent
illi Omnis enim populus suspensus
erat audiens illum.

al' prosternent

XX

Et factum est in una dierum do
cente illo populum in templo
et evangelizante: convenerunt prin
cipes sacerdotum et scribe cum senioribus
et aiunt dicentes ad illum Dic nobis
in qua potestate hec facis aut quis
est qui dedit tibi hanc potestatem Respon
dens autem ad illos dixit. Interroga
bo vos et ego unum verbum Respondete
michi Baptismus iohannis de celo
erat an ex hominibus? At illi cogitabant
inter se dicentes: quia si dixerimus
de celo: dicet. quare ergo non credi
distis illi? Si autem dixerimus. ex
hominibus: plebs universa lapidabit
nos Certi sunt enim iohannem prophetam

esse Et responderunt se nescire unde
esset. Et ihesus ait illis. Neque ego dico uo
bis in qua potestate hec facio Cepit
autem dicere ad plebem parabolam
hanc. Homo quidam plantauit ui
neam. et locauit eam colonis et ipse
peregre fuit multis temporibus. Et
in tempore misit ad cultores seruum
ut de fructu uinee darent illi Qui
cesum dimiserunt eum inanem Et
addidit alterum seruum mittere. Il
li autem hunc quoque cedentes et afficientes
contumeliis: dimiserunt inanem Et addi
dit tertium mittere qui et illum uulner
antes eiecerunt Dixit autem dominus ui
nee. Quid faciam? Mittam filium meum
dilectum. forsitan cum hunc uiderint
uerebuntur Quem cum uidissent
coloni: cogitauerunt inter se dicentes
Hic est heres. occidamus illum et
nostra fiat hereditas Et eiectum illum
extra uineam occiderunt Quid fa
ciet ergo illis dominus uinee? Ueni
et et perdet colonos istos. et dabit uine
am aliis. Quo audito: dixerunt il
li. Absit. Ille autem aspiciens eos
ait. Quid est ergo quod scriptum
est. lapidem quem reprobauerunt
edificantes hic factus est in caput an
guli? Omnis qui ceciderit super illum
lapidem: conquassabitur. Super quem
autem ceciderit: comminuet illum
Et querebant principes sacerdotum
et scribe mittere in illum manus
illa hora et timuerunt populum.
Cognouerunt enim quod ad ipsos dix
erit similitudinem istam Et obser
uantes miserunt insidiatores qui
se iustos simularent ut caperent
eum in sermone et traderent illum
principatui et potestati presidis Et
interrogauerunt illum dicentes.
Magister. scimus quia recte dicis et
doces et non accipis personam homi
nis. sed in ueritate uiam dei doces
licet nobis dare tributum cesari an
non? Considerans autem dolum
illorum dixit ad illos Quid me temp
tatis? Ostendite michi denarium
Cuius habet ymaginem et inscriptio
nem? Respondentes dixerunt ei Ce
saris Et ait illis. Reddite ergo que
cesaris sunt cesari et que sunt dei

vindemie
al' supra
al' cognouerunt
XX
al' sup

deo Et non potuerunt uerbum eius re
prehendere coram plebe. et mirati in
responso eius tacuerunt. Accesserunt
autem quidam saduceorum qui negant
esse resurrectionem et interrogauerunt
eum dicentes Magister. moyses scripsit
nobis si frater alicuius mortuus fuerit
habens uxorem et hic sine filiis fuerit
ut accipiat eam frater eius uxorem
et suscitet semen fratri suo Septem e…
fratres erant et primus accepit uxo…
mortuus est sine filiis. Et sequens
accepit illam et ipse mortuus est si…
lio Et tertius accepit illam simili…
et omnes septem et non reliquer…
semen et mortui sunt Nouissima
omnium mortua est et mulier In
resurrectione ergo cuius eorum e…
uxor siquidem septem habuerun…
eam uxorem? Et ait illis ihesus fi…
lii huius seculi nubunt et tradun…
ad nuptias Illi uero qui digni ha…
bentur seculo illo et resurrectio…
ex mortuis. neque nubent neque d…
cent uxores neque enim ultra m…
poterunt Equales enim angelis
Et filii sunt dei: cum sint filii res…
rectionis. Quia uero resurgant …
tui et moyses ostendit secus rub…
sicut dicit dominum deum ab…
et deum ysaac et deum iacob …
autem non est mortuorum: sed
uiuentium Omnes enim uiuunt …
Respondens autem quidam scri…
dixit. Magister bene dixisti. Et a…
us non audebant eum quicqua…
terrogare. Dixit autem illos Q…
modo dicunt christum filium dauid
et ipse dauid dicit in libro psalm…
Dixit dominus domino meo sede …
dexteris meis Donec ponam ini…
tuos scabellum pedum tuorum
Dauid ergo dominum illum u…
et quomodo filius eius est: Audi…
autem omni populo dixit disc…
suis. Attendite a scribis qui uo…
ambulare in stolis et amant sa…
tationes in foro et primas cat…
dras in synagogis et primos di…
cubitus in conuiuiis Qui deuora…
domos uiduarum simulantes l…
gam orationem. Hii accipient …
nationem maiorem XXI

XXI. Respiciens autem uidit eos qui mittebant munera sua in gazophilatium diuites. uidit autem et quandam uiduam et pauperculam mittentem era minuta duo et dixit. Vere dico uobis quia uidua hec pauper plus quam omnes misit. Nam omnes hii ex habundanti sibi miserunt in munera dei. Hec autem ex eo quod deest illi omnem uictum suum quem habuit misit. Et quibusdam dicentibus de templo quod lapidibus bonis et donis ornatum esset: dixit. Hec que uidetis uenient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Interrogauerunt autem illum dicentes. Preceptor quando hec erunt et quod signum cum fieri incipient? Qui dixit. Videte ne seducamini. Multi enim uenient in nomine meo dicentes quia ego sum et tempus appropinquabit. Nolite ergo ire post illos. Cum audieritis prelia et seditiones: nolite terreri. Oportet primum hec fieri sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem, et regnum aduersus regnum et terremotus magni erunt per loca et pestilentie et fames terroresque de celo et signa magna erunt. Sed ante hec omnia inicient uobis manus suas et persequentur tradentes in synagogas et in custodias trahentes ad reges et presides propter nomen meum. Continget autem uobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus uestris non premeditari: quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo uobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes aduersarii uestri. Trademini autem a parentibus et fratribus et cognatis et amicis et morte afficient ex uobis et eritis odio omnibus propter nomen meum. Et capillus de capite uestro non peribit. In patientia uestra possidebitis animas uestras. Cum autem uideritis circumdari ab exercitu Ierusalem. Tunc scitote quia appropinquabit desolatio eius. Tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes et qui in medio eius exeant discedant. Et qui in regionibus non intrent in eam quia dies ultionis hii sunt: ut impleantur omnia que scripta sunt. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terram et ira populo huic. Et cadent in ore gladii et captiui ducentur in omnes gentes et Ierusalem calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa in sole et luna et stellis et in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris et fluctuum arescentibus hominibus pre timore et expectatione que superuenient uniuerso orbi. Nam uirtutes celorum mouebuntur. Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nube cum potestate magna et maiestate. Hiis autem fieri incipientibus: respicite et leuate capita uestra quoniam appropinquat redemptio uestra. Et dixit illis similitudinem. Videte ficulneam et omnes arbores. Cum producunt iam ex se fructum: scitis quoniam prope est estas. Ita et uos cum uideritis hec fieri: scitote quoniam prope est regnum dei. Amen dico uobis: quoniam non preteribit generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra transibunt uerba autem mea non transibunt. Attendite autem uobis ne forte grauentur corda uestra in crapula et ebrietate et curis huius uite et superueniat in uos repentina dies illa. tamquam laqueus enim superueniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Vigilate itaque orantes omni tempore ut digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt et stare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in templo noctibus uero exiens morabatur in monte qui uocatur oliueti. Et omnis populus manicabat ad eum uenire in templo audire eum. xvii.

XXII. Appropinquabat autem dies festus azimorum qui dicitur pascha. Et querebant principes sacerdotum et scribe quomodo eum interficerent timebant uero plebem. Intrauit autem sathanas in iudam qui cognominabatur scarioth: unum de duodecim. Et abiit et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus quemadmodum illum traderet

Manicabat · i · mane uenire accelerabat. manico · cas · inde confestinare mane

eis Et gavisi sunt et pacti sunt pecuni
am illi dare Et spopondit Et quere
bat opportunitatem ut traderet illum
sine turbis. Venit autem dies azimo
rum in qua necesse erat occidi pas
cha. Et misit petrum et iohannem di
cens. Euntes parate nobis pascha
ut manducemus. At illi dixerunt. At
illi dixerunt. Ubi vis paremus? Et
dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis
in civitatem occurret vobis homo quidam
amphoram aque portans sequimi
ni eum in domum in quam intrat
et dicetis patri familias domus. Di
cit tibi magister. Ubi est diversorium
ubi pascha cum discipulis meis man
ducem? Et ipse vobis ostendet cena
culum magnum stratum et ibi pa
rate. Euntes autem invenerunt sicut
dixit illis. et paraverunt pascha Et
cum facta esset hora discubuit et .xii.
apostoli cum eo. Et ait illis. Desiderio
desideravi hoc pascha manducare
vobiscum: antequam patiar Dico
enim vobis quia ex hoc non man
ducabo illud donec impleatur in
regno dei Et accepto calice gratias egit
et dixit. Accipite et dividite inter vos
Dico enim vobis quod non bibam de
generatione vitis huius donec reg
num dei veniat. Et accepto pane:
gratias egit et fregit et dedit eis dicens
Hoc est corpus meum quod pro vo
bis traditur. Hoc facite in meam
commemorationem Similiter et
calicem postquam cenavit dicens. Hic
est calix novum testamentum in san
guine meo qui pro vobis fundetur.

: al' novi testi

Verumptamen ecce manus traden
tis me mecum est in mensa Et qui
dem filius hominis secundum quod
definitum est vadit. Verumptamen
ve illi homini per quem traditur. Et
ipsi ceperunt querere inter se quis esset
ex eis qui hoc facturus esset. Facta
est autem et contentio inter eos quis
eorum videretur esse maior. Dixit
autem eis Reges gentium domina
ntur eorum et qui potestatem habent super
eos: benefici vocantur. Vos autem
non sic Sed qui maior est in vobis
fiat sicut iunior Et qui precessor est
sicut ministrator. Nam quis maior
est qui recumbit; Ego autem in me

.A. an qui ministrat· nonne
qui recumbit

dio vestrum sum: sicut qui ministrat. Vos
autem estis. qui permansistis mecum
in temptationibus meis. Et ego dispono
vobis sicut disposuit mihi pater meus
regnum. ut edatis et bibatis super men
sam meam in regno meo et sedeatis
super thronos iudicantes .xii. tribus israel
Ait autem dominus symoni Symon
ecce sathanas expetivit vos ut cribraret
sicut triticum Ego autem rogavi pro
te. ut non deficiat fides tua et tu ali
conversus confirma fratres tuos. Qui dixit ei
Domine tecum paratus sum et in
carcerem et in mortem ire. Et dixit illi Di
co tibi petre non cantabit gallus hodie
donec ter abneges nosse me. Et dixit eis
Quando misi vos sine sacculo et pera
et calciamentis Numquid aliquid defuit
vobis? At illi dixerunt. Nichil. Dixit er
go eis Sed nunc qui habet sacculum tollat si
militer et peram et qui non habet vend
at tunicam suam et emat gladium
Dico enim vobis quoniam adhuc hoc
scriptum est oportet impleri in me
cum iniquis deputatus est. Etenim
ea que sunt de me: finem habent. At illi
dixerunt. Domine ecce gladii duo
At ille dixit eis. Satis est. Et egressus
ibat secundum consuetudinem in mon
tem olivarum. Secuti sunt autem illum
et discipuli. Et cum pervenisset ad lo
cum dixit illis. Orate ne intretis in temp
tationem. Et ipse avulsus est ab eis
quantum iactus est lapidis et positis
genibus orabat dicens: Pater si vis
transfer calicem istum a me. Verum
tamen non mea voluntas. sed tua
fiat. Apparuit autem illi angelus de
celo confortans eum Et factus in
agonia. prolixius orabat. Et factus
est sudor eius sicut gutte sanguinis
decurrentis in terram. Et cum surrex
isset ab oratione. et venisset ad disci
pulos suos: invenit eos dormien
tes pre tristitia. Et ait illis. Quid dormi
tis? Surgite orate ne intretis in
temptationem. Adhuc eo loquente: ecce tur
ba et qui vocabatur iudas unus de
.xii. antecedebat eos. Et appropinqua
vit ihesu ut oscularetur eum. Ihesus autem
dixit illi. Juda osculo filium hominis
tradis? Videntes autem hii qui circa
ipsum erant quod futurum erat: dixerunt
ei Domine si percutimus in gladio?

percussit unus ex illis servum principis sacerdotum et amputavit auriculam eius dextram. Respondens autem ihesus ait. Sinite usque huc. Et cum tetigisset auriculam eius: sanavit eum. Dixit autem ihesus ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum et magistratus templi et seniores. Quasi ad latronem existis cum gladiis et fustibus? Cum cotidie vobiscum fuerim in templo et non extendistis manus in me. Sed hec est hora vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum: duxerunt ad domum principis sacerdotum. Petrus vero sequebatur a longe. Accenso autem igni in medio atrio. et circumsedentibus illis erat petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen. et eum fuisset intuita: dixit. Et hic cum illo erat. At ille negavit eum dicens. Mulier non novi illum. Et post pusillum alius videns eum dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait O homo non sum. Et intervallo facto quasi hore unius: alius quidam affirmabat dicens. Vere et hic cum illo erat. Nam et galileus est. Et ait petrus Homo. nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente: gallus cantavit: Et conversus dominus respexit petrum. Et recordatus est petrus verbi domini sicut dixerat. quia priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras: flevit amare. Et viri qui tenebant illum. illudebant ei cedentes. Et velaverunt eum et percutiebant faciem eius et interrogabant eum dicentes Prophetiza ~~nobis xpe~~ quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et ut factus est dies: convenerunt seniores plebis et principes sacerdotum et scribe et duxerunt illum in concilium suum dicentes. Si tu es xpc dic nobis. Et ait illis. Si vobis dixero: non credetis michi. Si autem et interrogavero: non respondebitis michi: neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei. Dixerunt autem omnes Tu ergo es filius dei. Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. At illi dixerunt Quid adhuc desideramus testimonium? Ipsi enim audivimus de ore eius.

xxiii. XXIII

Et surgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pilatum. Ceperunt autem accusare eum dicentes. Hunc invenimus subvertentem gentem nostram et prohibentem tributa dari cesari et dicentem se xpm regem esse. Pylatus autem interrogavit eum dicens. Tu es rex iudeorum? At ille respondens ait. Tu dicis. Ait autem pilatus ad principes sacerdotum et turbas. Nichil invenio cause in hoc homine. At illi invalescebant dicentes. Commovet populum docens per universam iudeam et incipiens a galilea usque huc. Pilatus autem audiens galileam: interrogavit si homo galileus esset. Et ut cognovit quod de herodis potestate esset: remisit eum ad herodem qui et ipse ierosolimis erat illis diebus. Herodes enim viso ihesu gavisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eum. eo quod audiret multa de illo et sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis sermonibus et ipse nichil illi respondebat. Stabant etiam principes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum. Sprevit autem illum et herodes cum exercitu suo et illusit. et indutum veste alba remisit ad pylatum. Et facti sunt amici herodes et pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad invicem. Pylatus autem convocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe: dixit ad illos. Obtulistis michi hunc hominem quasi avertentem populum et ecce ego coram vobis interrogans nullam causam invenio in homine isto ex his in quibus eum accusatis. Sed neque herodes. Nam remisi vos ad illum et ecce nichil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum. Exclamavit autem simul universa turba dicens. Tolle hunc et dimitte nobis barrabam. Qui erat propter seditionem quandam factam in civitatem et homicidium missus in carcerem. Iterum autem pilatus locutus est ad illos volens dimittere ihesum. At illi succlamabant dicentes Crucifige crucifige illum. Ille autem tertio dixit ad eos. Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis invenio in

XXIII

eo Corripiam ergo illum et dimittam
At illi instabant vocib; magnis postu
lantes ut crucifigeretur: Et invalesce
bant voces eorum. Et pilatus ad
iudicavit fieri petitionem eorum. Di
misit autem illis eum qui propter
homicidium et seditionem missus
fuerat in carcerem quem petebant ie
sum vero tradidit voluntati eorum
Et cum duceret eum: apprehen
derunt symonem quendam cyre
nensem venientem de villa et im
posuerunt illi crucem portare post
ihm. Sequebatur autem illum mul
ta turba populi et mulierum que
plangebant et lamentabantur eum
Conversus autem ad illas ihs dixit
Filie ierlm nolite flere super me sed
sup vos ipās flete et super filios vrōs
quoniam ecce venient dies in qui
bz dicent Beate steriles et ventres q
non genuerunt et ubera que non
lactaverunt Tunc incipient dicere
montibus cadite super nos et collib;
operite nos Quia si in viridi ligno hec
faciunt in arido quid fiet: Ducebā
tur autem et alij duo nequā cum eo
ut interficerentur. Et postqm vene
runt in locum qui vocatur calva
rie ibi crucifixerunt eum et latrones
unum a dextris et alterum a sinis
tris Ihs autem dicebat Pater dimit
te illis Non enim sciunt quid faciūt
Dividentes vero vestimenta eius
miserunt sortes Et stabat populus
spectans Et deridebant illum princi
pes sacerdotum cū eis dicentes Ali
os salvos fecit: se ipm salvum faciat
si hic est xpistus dei electus. Illudebāt
autem ei et milites accedentes et ace
tum illi offerebant et dicentes Si tu
es rex iudeorum: salvum te fac Erat
autem et super scriptio scripta super
illum litteris grecis et latinis et he
breicis Hic est ihc rex iudeorum Unus
autem de hijs qui pendebant latroni
bz blasphemabat eum dicens Si tu
es xpūs Salvum fac temetipm et
nos. Respondens autem alter incre
pabat illum dicens Neq; tu times
deum qd in eadem dampnatione
es. Et nos quidem iuste nam digna
factis recepimus hic vero nichil
mali gessit Et dicebat ad ihm Dne

memento mei cum venis in regn
tuum Et dixit illi ihs. Amen dico tibi
hodie mecum eris in paradyso Erat
autem fere hora sexta. Et tenebre fa
ctae sunt in universam terram usq; in ho
ram nonam et obscuratus est sol et
velum templi scissum est medium
Et clamans voce magna ihs ait
Pater in manus tuas commendo
spm meum. Et hec dicens expiravit
Videns autem centurio quod fa
ctum erat: glorificavit deum dicens
vere hic homo iustus erat. Et omnis
turba eorum qui simul aderant a
spectaculum istud et videbant que
fiebant: percutientes pectora sua re
vertebantur que fiebant Stabant autem
omnes noti a longe et mulieres que
secute erant eum a galilea hec viden
tes. Et ecce vir nomine ioseph qui
erat decurio vir bonus et iustus
non consenserat consilio et actibus
eorum ab arimathia civitate iude
qui expectabat et ipse regnum dei
accessit ad pilatum et petijt corpus
ihu. Et depositum involuit in sin
done et posuit eum in monumen
to exciso in quo nondum quisquam po
situs fuerat Et dies erat parasceves
et sabbm illucescebat. Subsecute au
tem mulieres que cum ipo vene
rant de galilea viderunt monumen
tum et quemadmodum positum erat
corpus eius. Et revertentes para
verunt aromata et unguenta et sab
bato quidem siluerunt secundum
mandatum. XXIIII

Una autem sabbati valde dilu
culo venerunt ad monumentum
portantes que paraverunt aro
mata et invenerunt lapidem re
volutum a monumento et ingresse
non invenerunt corpus domini
ihu. Et factum est mente dum con
sternate essent de isto: ecce duo viri
steterunt iuxta illas in veste fulgen
te Dum timerent autem et decli
narent vultum in terram: dixerunt
ad illas Quid queritis viventem
cum mortuis: Non est hic: sed surrexit
Recordamini qualiter locutus
est vobis cum adhuc in galilea
esset dicens quia oportet filium
hominis tradi in manus hominum

peccatorum et crucifigi et tertia die re
surgere. Et recordate sunt uerborum eius
et regresse a monumento nunciauerunt
hec omnia illis undecim et ceteris omni
bus. Erat autem maria magdalene et
iohanna et maria iacobi et cetere que
cum eis erant et que dicebant ad aplos
hec. et uisa sunt ante illos sicut deli
ramenta uerba ista et non credebant illis.
Petrus autem surgens cucurrit ad
monumentum et procumbens uidit
lintiamina sola posita et abiit secum
mirans quod factum fuerat. Et ecce duo
ex illis ibant ipsa die in castellum quod
erat in spatio stadiorum lx. ab ierlm
nomine emaus et ipsi loquebantur ad
inuicem de hys omnibus que acciderant.
Et factum est dum fabularentur et
secum quererent et ipse ihs appropi
quans ibat cum illis. Oculi autem
illorum tenebantur ne eum agnosce
rent. Et ait ad illos. Qui sunt hy
sermones quos confertis ad inuicem
ambulantes et estis tristes. Et respondens
unus cui nomen cleophas: dixit ei.
Tu solus peregrinus es in ierlm: et non
cognouisti que facta sunt in illa hys
diebus. Quibus ille dixit. Que. Et dixe
runt de ihu nazareno qui fuit uir pro
pheta potens in opere et sermone coram
deo et omni populo. et quomodo tradi
derunt eum summi sacerdotes et prin
cipes nostri in dampnationem mortis et
crucifixerunt eum. Nos autem spera
bamus quia ipse esset redempturus
israel. Et nunc super hec omnia tertia
dies est hodie quod hec facta sunt. Sed et
mulieres quedam ex nostris terruerunt
nos que ante lucem fuerunt ad mo
numentum. Et non inuento corpore
eius: uenerunt dicentes se etiam ui
sionem angelorum uidisse qui di
cunt eum uiuere. Et abierunt qui
dam ex nostris ad monumentum et ita
inuenerunt sicut mulieres dixerunt
ipsum uero non inuenerunt. Et ipse
dixit ad eos. O stulti et tardi corde ad
credendum in omnibus que locuti sunt
prophete. Nonne hec oportuit pati xpm
et ita intrare in gloriam suam. Et in
cipiens a moyse et omnibus prophetis int
pretabatur illis in omnibus scriptu
ris que de ipso erant. Et appropinquaue

runt castello quo ibant: et ipse se finxit
longius ire. Et coegerunt illum dicen
tes. Mane nobiscum quoniam aduesper
pascit et inclinata est iam dies. Et in
trauit cum illis. Et factum est dum
recumberet cum illis: accepit panem
et benedixit ac fregit et porrigebat illis.
Et aperti sunt oculi eorum et cognouerunt
eum. Et ipse euanuit ex oculis eorum.
Et dixerunt ad inuicem. Nonne cor
nostrum ardens erat in nobis ~~[illegible]~~ dum
loqueretur in uia et aperiret nobis.
scripturas. Et surgentes eadem hora
regressi sunt in ierlm et inuenerunt
congregatos undecim et eos qui cum
ipsis erant dicentes quod surrexit do
minus uere et apparuit symoni. Et
ipsi narrabant que gesta erant in
uia: et quomodo cognouerunt eum
in fractione panis. Dum hec autem
loquerentur ihs stetit in medio eor
et dixit eis. Pax nobis ego sum. no
lite timere: Conturbati uero et con
territi: existimabant se spm uidere. Et
dixit eis. Quid turbati estis et cogita
tiones ascendunt in corda uestra. Ui
dete manus meas et pedes meos:
quia ipse ego sum. Palpate et uidete
quia spus carnem et ossa non habet
sicut me uidetis habere. Et cum hoc
dixisset ostendit eis manus et pedes.
Adhuc autem illis non credentibus et
mirantibus pre gaudio: dixit habetis
hic aliquid quod manducetur. At illi
optulerunt ei partem piscis assi et
fauum mellis. Et cum manducasset
coram eis: sumens reliquias dedit
eis. Et dixit ad illos. Hec sunt uerba
que locutus sum ad uos cum adhuc
essem uobiscum quoniam necesse est
impleri omnia que scripta sunt in
lege moysi et prophetis et psalmis de
me. Tunc aperuit illis sensum: ut in
telligerent scripturas. Et dixit eis
Quoniam sic scriptum est et sic opor
tebat xpm pati et resurgere a mor
tuis die tertia et predicari in nomine
eius penitentiam et remissionem
peccatorum in omnes gentes inci
pientibus ab ierosolima. Uos autem
estis testes horum et ego mittam
promissum patris mei in uos. Uos
autem sedete in ciuitate quoadusque

nobis

induamini virtute ex alto. Eduxit a
eos foras in bethaniam et elevatis
manibus suis benedixit eis. Et factum est
Dum benediceret illis: recessit ab eis
et ferebatur in celum. Et ipsi adoran
tes regressi sunt in ierusalem cum gaudio
magno. Et erant semper in templo lau
dantes et benedicentes deum. Incipit p
logus in evangelio iohannis

Hic est iohannes evange
lista unus ex discipu
lis dei qui virgo a deo
electus est quem de nup
tiis volentem nubere
vocavit deus cui virginitatis in hoc
duplex testimonium datur in evange
lio quod et pre ceteris dilectus a deo dicitur
et huic matrem suam pendens in cruce
commendavit deus ut virginem virgo
servaret. Denique manifestans in evan
gelio quod erat ipse incorruptibilis ver
bi opus inchoans solus verbum car
nem factum esse nec lumen a tenebris con
prehensum esse testatur. Primum sig
num ponens quod in nuptiis fecit do
minus ostendens quod ipse erat ut le
gentibus demonstraret quod ubi dominus in
vitatus est deficere nuptiarum vinum
debeat ut veteribus inmutatis nova
omnia que a christo instituuntur appa
reant. Hoc autem evangelium scrip
sit in asia postea quam in pathmos in
sula apocalipsim scripserat ut cui in
principio canonis incorruptibile prin
cipium prenotatur In genesi etiam
incorruptibilis finis per virginem in
apocalipsi redderetur dicente christo Ego
sum alpha et o et hic iohannes est
qui sciens supervenisse diem recessus
sui: in epheso convocatis discipulis suis
per multa signorum experimenta pro
mens christum descendens in defossum se
pulture sue locum facta oratione appo
situs est ad patres suos tam extraneus
a dolore mortis: quam a corruptione
carnis invenitur alienus. Tamen
post omnes scripsit evangelium
hoc virgini debebatur quorum tamen vel
scriptorum temporis dispositio vel li
brorum ordinatio ideo a nobis per singu
la non exponitur et sciendi desiderio
collocato et querentibus fructus laboris
et deo magisterii doctrina servetur. Incipit
evangelium ihesu christi Secundum iohannem

In principio erat verbum et verbum erat
apud deum: et deus erat verbum. Hoc
erat in principio apud deum. Omnia per
ipsum facta sunt: et sine ipso factum e[st]
nichil. Quod factum est in ipso vita e
rat: et vita erat lux hominum. Et lux
in tenebris lucet: tenebre eam non c[om]
prehenderunt. Fuit homo missus
a deo cui nomen erat iohannes. Hic
venit in testimonium ut testimon[ium]
perhiberet de lumine: ut omnes cre[derent]
per illum. Non erat ille lux: sed u[t tes]
timonium perhiberet de lumine. [Erat]
lux vera que illuminat omnem ho[mi]
nem venientem in hunc mu[n]
dum In mundo erat et mundus [per]
ipsum factus est: et mundus eum n[on]
cognovit. In propria venit et sui e[um]
non receperunt Quotquot autem
receperunt eum dedit eis potesta[tem]
filios dei fieri hiis qui credunt in
nomine eius. Qui non ex sangui
nibus neque ex voluntate carnis
neque ex voluntate viri sed ex deo
nati sunt Et verbum caro factum
et habitavit in nobis Et vidi[mus]
gloriam eius gloriam quasi u[ni]
geniti a patre plenum gratie et [ve]
ritatis. Johannes testimoniu[m]
perhibet de ipso et clamabat dicens [hic]
est quem dixi Qui post me v[en]
turus est ante me factus est: q[uia]
prior me erat Et de plenitudine
nos omnes accepimus grat[iam pro]
gratia. quia lex per moysen dat[a est]
gratia et veritas per ihesum christum fa[cta]
est Deum nemo vidit unqu[am]
unigenitus filius qui est in s[inu]
patris. Ipse enarravit Et hoc est [testi]
monium iohannis quando m[iserunt]
ab ierosolimis sacerdotes et le[vitas]
ad eum ut interrogarent eum [tu]
quis es Et confessus est et non [nega]
vit Et confessus est. quia non sum [e]
go christus. Et interrogaverunt e[um]
Quid ergo: Helyas es tu. Et di[xit]
Non sum. Propheta es tu. Et r[espondit]
Non. Dixerunt ergo ei Quis es [ut]
responsum demus hiis qui mi[se]
runt nos. Quid dicis de te ipso [Ait]
Ego vox clamantis in deserto [di]
rigite viam domini sicut dixit [ysa]
ias propheta. Et qui missi fuerant [e]
[rant ex] phariseis et interrogaverunt

runt et dixerunt ei. Quid ergo baptizas
si tu non es xps neque helyas neque pro
pheta. Respondit eis iohannes dicens.
Ego baptizo in aqua. medius autem ve
strum stetit quem vos non scitis. Ipse
est qui post me venturus est qui
ante me factus est cuius non sum
dignus ut solvam eius corrigiam
calciamenti. Hec in bethania facta
sunt trans iordanem ubi erat ioha
nes baptizans. Altera die vidit ioha
nes ihm venientem ad se et ait. Ec
ce agnus dei ecce qui tollit peccata
mundi. hic est de quo dixi post me ve
nitur qui ante me factus est quia
prior me erat. Et ego nesciebam eum
sed ut manifestetur in israel: propte
rea veni ego in aqua baptizans
Et testimonium perhibuit iohannes
dicens quia vidi spm descendentem
quasi columbam de celo et ma
nentem super eum. et ego nesciebam
eum. Sed qui misit me baptizare
in aqua: ille michi dixit. Super
quem videris spm descendentem et
manentem super eum: hic est qui bap
tizat in spu sancto Et ego vidi et te
stimonium perhibui quia hic est fi
lius dei Altera die iterum stabat
iohannes et ex discipulis eius duo
Et respiciens ihm ambulantem
dicit Ecce agnus dei Et audierunt
eum duo discipuli loquentem et se
cuti sunt ihm. Conversus autem ihs
et videns eos sequentes se: dicit
eis. Quid queritis: Qui dixerunt ei
Rabi quod interpretatur magister
ubi habitas: Dicit eis. Venite et vi
dete. Venerunt et viderunt ubi ma
neret et apud eum manserunt die
illo. Hora autem erat quasi decima
Erat autem andreas frater simonis
petri unus ex duobus qui audierant
ab iohanne et secuti fuerant eum
Invenit hic primum fratrem suum Sy
monem et dicit ei Invenimus mes
siam qd est interpretatum xps
Et adduxit eum ad ihm Intuitus
autem eum ihs dixit. Tu es symon
filius iohanna tu vocaberis cephas
quod interpretatur petrus In crasti
num autem voluit exire in gali
leam et invenit philippum Et dicit
ei ihs Sequere me. Erat autem phi
lippus a bethsaida civitate andree et
petri. Invenit philippus nathanael
et dicit ei. Quem scripsit moyses in
lege et prophete: invenimus ihm fili
um ioseph a nazareth. Et dixit ei na
thanael. A nazareth potest aliquid bo
ni esse. Dicit ei philippus. Veni et vide
Vidit ihs nathanael venientem ad
se: et dicit de eo Ecce vere israhelita: in
quo dolus non est Dicit ei nathanael
Unde me nosti: Respondit ihs et dixit
ei Priusquam te philippus vocaret
cum esses sub ficu; vidi te Respondit
ei nathanael: et ait. Rabi tu es filius
dei tu es rex israel Respondit ihs et dixit
ei Quia dixi tibi. vidi te sub ficu. cre
dis: maius hijs videbis. Et dicit eis
Amen amen dico vobis: videbitis ce
lum apertum et angelos dei ascenden
tes et descendentes super filium hominis · ii ·

II

Et die tertia nuptie facte sunt
in chana galilee: et erat mater
ihu ibi. Vocatus est autem et ihs et
discipuli eius ad nuptias Et deficien
te vino: dicit mater ihu ad eum Vi
num non habent. Et dicit ei ihs Quid
michi et tibi est mulier. Non dum ve
nit hora mea. Dicit mater eius mi
nistris Qd cumque dixerit vobis fa
cite Erant autem ibi lapidee ydrie
sex posite secundum purificationem
iudeorum: capientes singule metre
tas binas vel ternas Dicit eis ihs
Implete ydrias aqua Et impleverunt
eas usque ad summum Et dicit eis
ihs haurite nunc: et ferte architricli
no. Et tulerunt. Ut autem gusta
vit architriclinus aquam vinum
factam et non sciebat unde esset. mi
nistri autem sciebant qui haurierant
aquam: vocat sponsum architricli
nus et dicit ei. Omnis homo primum
bonum vinum ponit et cum inebri
ati fuerint: tunc id qd deterius est
Tu autem servasti vinum bonum usque
adhuc Hoc fecit initium signorum
ihs in chana galilee: et manifesta
vit gloriam suam et crediderunt in
eum discipuli eius. Post hec descen
dit capharnaum ipse et mater eius
et fratres eius et discipuli eius et ibi man
serunt non multis diebus. Et prope erat
pascha iudeorum et ascendit ierosoli
mam ihs et invenit in templo

uendentes boues et oues et columbas
et nummularios sedentes. Et cum fe-
cisset q̄s flagellum de funiculis: om̄s
eiecit de templo. Oues quoq; et boues
et nummulariorum effudit es. et me-
sas subuertit. et hys qui columbas uē
debant dixit. Auferte ista hinc et no
lite facere domum pr̄is mei domum
negotiationis. Recordati uero sunt
discipuli eius quia scriptum est zel?
domus tue comedit me. Responderūt
ergo iudei et dixerunt ei. Quod signū
ostendis nobis. quia hec facis. R̄dit
ih̄s et dixit eis. Soluite templum hoc
et in tribz diebz excitabo illud. Dixerūt
ergo iudei. Quadraginta et sex annis
edificatum est templum hoc et tu in
tribus diebus excitabis illud. Ille
autem dicebat de templo corporis sui.
Cum ergo resurrexisset a mortuis:
recordati sunt discipuli eius quia hoc di
cebat de corpore suo. Et crediderunt scrip
ture et sermoni quem dixit ih̄s. Cū
autem esset ierosolimis in pascha
in die festo: multi crediderunt in no
mine eius uidentes signa eius que fa
ciebat. Ipse autem ih̄s nō credebat
semet ip̄m eis. eo quod ip̄e nosset om̄s
et quia opus ei nō erat ut quis
testimonium phiberet de homine. Ipse
enim sciebat quid eēt in hoīe. iii

III

Erat autem homo ex phariseis
nichodemus. noīe princeps iu
deorum. Hic uenit ad ih̄m nocte. et
dixit ei. Rabi scimus quia a deo ue
nisti magr̄. Nemo enim potest hec
signa facere que tu facis. nisi fuerit
deus cum eo. Respondit ih̄s et dixit ei.
Amen amen dico tibi nisi quis nat?
fuerit denuo non potest uidere regnū
dei. Dixit ad eum nichodemus. Quo
modo potest homo nasci cū sit senex
Numquid potest in uentrem mr̄is sue
iterato introire et renasci. Respondit
ih̄s. Amen amen dico tibi nisi quis
renatus fuerit ex aqua et sp̄u sc̄o:
non potest introire in regnum dei
Qd̄ natum est ex carne caro ē et qd̄
natum est ex sp̄u spiritus est. Non
mireris quia dixi tibi oportet nos
nasci denuo. Spiritus ubi uult spi
rat et uocem eius audis sed nescis
unde ueniat aut quo uadat. Sic est
omnis qui natus est ex sp̄u. R̄ndit

nichodemus et dixit ei. Quomodo pos
sunt hec fieri. Respondit ih̄s et dixit
ei Tu es magr̄ in israel et hec igno
ras. Amen amen dico tibi: quia
quod scimus loquimur et quod ui
dimus testamur et testimoniu
nostrum non accipitis. Si terrena di
uobis et non creditis quomodo si di
ero uobis celestia credetis. Et nemo
ascendit in celum nisi qui descendit
de celo filius hominis qui est in
Et sicut moyses exaltauit serpen
in deserto ita exaltari oportet fili
hominis ut omnis qui credit in
non pereat sed habeat uitam eter
Sic enim dilexit deus mundum u
filium suum unigenitum daret
omnis qui credit in eum non pe
sed habeat uitam eternam. Non e
misit deus filium suum in mun
ut iudicet mundum: sed ut sal
mundus per ip̄m. Qui credit in
non iudicatur. Qui autem non
iā iam iudicatus est. quia non
dit in nomine unigeniti filii
Hoc est autem iudicium qui
hic uenit in mundum et di
homines magis tenebras qu
cem. Erant enim eorum mala
Omnis enim qui male agit
lucem et non uenit ad lucem
non arguantur opera eius
autem facit ueritatem uenit
lucem ut manifestentur opera
quia in deo sunt facta. Post hec
nit ih̄s et discipuli eius in iu
terram et illic demorabatur cu
et baptizabat. Erat autem et
baptizans in enon iuxta salim
aque multe erant illic et uen
et baptizabantur. Nondum en
missus fuerat in carcerem io
Facta est ergo questio ex discip
iohannis cum iudeis de puri
tione et uenerunt ad iohann
dixerunt ei. Rabi qui erat te
trans iordanem cui tu testim
phibuisti ecce hic baptizat et
ueniunt ad eum. Respondit
et dixit. Non potest homo
quicquam nisi fuerit ei datum
Ipsi uos michi testimoni phib
quod dixerim ego non sum
sed quoniam missus sum an

illum. Qui habet sponsam: sponsus est.
Amicus autem sponsi qui stat et au
dit eum gaudio gaudet propter uo
cem sponsi. In hoc ergo gaudium me
um impletum est. Illum oportet cres
cere me autem minui. Qui desursu̅
uenit: super omnes est. Qui est de ter
ra ~~loquitur~~ de terra est et de terra lo
quitur. Qui de celo uenit super omnes
est et quod uidit et audiuit hoc testa
tur et testimonium eius nemo ac
cipit. Qui autem accepit eius testimo
nium signauit quia deus uerax est. Que̅
enim misit deus uerba dei loquitur.
Non enim ad mensuram dat deus
spiritum. Pater diligit filium et om
nia dedit in manu eius. Qui credit
in filium: habet uitam eternam. Qui
autem incredulus est filio: non ui
debit uitam sed ira dei manet super
eum. · IIII ·

Ut ergo cognouit ih's quia au
dierunt pharisei quod ih'c plures disci
pulos facit et baptizat quam ioha̅
nes. quanquam ih'c non baptizaret
sed discipuli eius: reliquit iudeam
et abiit iterum in galileam. Oporte
bat autem eum transire per sama
riam. Uenit ergo ih's in ciuitatem
samarie que dicitur sychar iuxta
predium quod dedit iacob filio suo
ioseph. Erat autem ibi fons iacob.
Ih'c ergo fatigatus ex itinere: sedebat
sic super fontem. Hora autem erat
quasi sexta. Uenit mulier de samari
a haurire aquam. Dicit ei ih'c Da
michi bibere. Discipuli autem eius
abierant in ciuitatem ut cibos e
merent. Dicit ergo ei mulier illa
illa samaritana. Quomodo tu iu
deus cum sis bibere a me poscis. que
sum mulier samaritana? Non e
nim coutuntur iudei samaritanis.
Respondit ih'c et dixit ei. Si scires
donum dei et quis est qui dicit ti
bi. da michi bibere tu forsitan petis
ses ab eo et dedisset tibi aquam ui
uam. Dicit ei mulier. Domine. neque
in quo haurias habes: et puteus
altus est. Unde ergo habes aquam
uiuam? Nunquid tu maior es
patre nostro iacob qui dedit nobis pu
teum et ipse ex eo bibit et filii eius
et pecora eius? Respondit ih'c et
dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua
hac sitiet iterum. Qui autem bi
berit ex aqua quam ego dabo ei: no̅
sitiet in eternum. Sed aqua quam
ego dabo ei: fiet in eo fons aque sali
entis in uitam eternam. Dicit ad e
um mulier. Domine da michi hanc
aquam ut non sitiam: neque ueniā
huc haurire. Dicit ei ih's. Uade uoca
uirum tuum: et ueni huc. Respon
dit mulier et dixit. Non habeo uirū.
Dicit ei ih's. Bene dixisti: quia non
habeo uirum. Quinque enim uiros
habuisti: et nunc quem habes no̅
est tuus uir. Hoc uere dixisti. Dicit
ei mulier. Domine uideo quia pro
pheta es tu. Patres nostri in monte hoc
adorauerunt et uos dicitis quia ie
rosolimis est locus ubi oportet ado
rare. Dicit ei ih's. Mulier crede m̄i
quia ueniet hora quando neque in mo̅
te hoc neque in ierosolimis adorabi
tis patrem. Uos adoratis quod nescitis
nos adoramus quod scimus quia sa
lus ex iudeis est. Sed uenit hora et nu̅c
est quando ueri adoratores adorabu̅t
patrem in spiritu et ueritate. Nam et pater
tales querit: qui adorent eum. Spiritus
est deus: et eos qui adorant eum in
spiritu et ueritate oportet adorare. Dicit
ei mulier. Scio quia messias uenit:
qui dicitur xp̄s. Cum ergo uenerit
ille nobis annuntiabit omnia. Dicit
ei ih's. Ego sum qui loquor tecum. Et
continuo uenerunt discipuli eius et
mirabantur quia cum muliere lo
quebatur. Nemo tamen dixit quid queris
aut quid loqueris cum ea? Reliquit
ergo ydriam suam mulier et abiit
in ciuitatem et dicit illis hominibus
Uenite et uidete hominem qui dixit
michi omnia quecumque feci. Nū
quid ipse est xp̄s? Et exierunt de ciui
tate et ueniebant ad eum. Interea
rogabant eum discipuli dicentes. Ra
bi manduca. Ipse autem dixit eis. Ego
cibum habeo manducare quem
uos nescitis. Dicebant ergo discipu
li eius ad inuicem. Nunquid ali
quis attulit ei manducare? Dicit
eis ih's. Meus cibus est ut faciam
uoluntatem eius qui misit me:
ut perficiam opus eius. Nonne uos
dicitis quod adhuc quatuor menses

eius

sunt et messis venit. Ecce dico vobis levate oculos vestros et videte regiones quia albe sunt iam ad messem. Et qui metit mercedem accipit et congregat fructum in vitam eternam ut et qui seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc enim est verbum verum quia alius est qui seminat et alius est qui metit. Ego misi vos metere quod vos non laborastis. Alii laboraverunt et vos in labores eorum introistis. Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis: quia dixit michi omnia quecumque feci. Cum venissent ergo ad illum samaritani: rogaverunt eum ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies et multi plures crediderunt in eum propter sermonem eius. et mulieri dicebant quia iam non propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audivimus et scimus quia hic est vere salvator mundi. Post duos autem dies exiit inde et abiit in galileam. Ipse enim ihesus testimonium perhibuit quia propheta in sua patria honorem non habet. Cum ergo venisset in galileam exceperunt eum galilei cum omnia vidissent que fecerat ierosolimis in die festo. Et ipsi enim venerant ad diem festum. Venit ergo iterum in chana galilee ubi fecerat aquam vinum. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum. Hic cum audisset quia ihesus adveniret a iudea in galileam: abiit ad eum et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo ihesus ad eum. Nisi signa et prodigia videritis: non creditis. Dicit ad eum regulus. Domine descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei ihesus. Vade filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei ihesus: et ibat. Iam autem eo descendente servi occurrerunt ei et nuntiaverunt dicentes quia filius eius viveret. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerat. Et dixerunt ei quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognovit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei ihesus vade filius tuus vivit. Et credidit ipse et

in

domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit ihesus cum venisset a iudea in galileam. V.

Post hec erat dies festus iudeorum et ascendit ihesus ierosolimam. Est autem ierosolimis ~~super~~ probatica piscina que cognominabatur hebraice bethsaida quinque porticus habens. In hiis iacebat multitudo magna languentium cecorum claudorum et aridorum expectantium aque motum. Angelus autem domini secundum tempus descendebat in piscinam et movebatur aqua. Et qui prior descendebat in piscinam post motionem aque: sanus fiebat a quacumque tenebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi xxx. et octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset ihesus iacentem et cognovisset quia multum iam tempus haberet dicit ei. Vis sanus fieri? Respondit ei languidus. Domine hominem non habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam. Dum venio enim ego: alius ante me descendit. Dicit ei ihesus. Surge tolle grabatum tuum et ambula. Et statim sanus factus est homo: et sustulit grabatum suum et ambulabat. Erat autem sabbatum in illo die. Dicebant ergo iudei illi qui sanatus fuerat. Sabbatum est. non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis. Qui me fecit sanum: ille michi dixit Tolle grabatum tuum et ambula. Interrogaverunt ergo eum. Quis est ille homo qui dixit tibi tolle grabatum tuum et ambula? Is autem qui sanus fuerat effectus: nesciebat quis esset. Ihesus enim declinavit se a turba constituta in loco. Postea invenit eum ihesus in templo et dixit illi. Ecce sanus factus es iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit ille homo et nuntiavit iudeis quia ihesus esset qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur iudei ihesum: quia hec faciebat in sabbato. Ihesus autem respondit eis Pater meus usque modo operatur et ego operor. Propterea ergo magis querebant eum iudei interficere quia non solum solvebat sabbatum sed et patrem suum dicebat deum equalem se faciens deo. Respondit itaque ihesus et dixit eis Amen amen dico vobis: non potest filius

facere a se quicquam nisi quod viderit
patrem facientem. Quecumque enim ille
fecerit hec et filius similiter facit. Pater
enim diligit filium: et omnia demonstrat
ei que ipse facit. Et maiora hiis demon-
strabit ei opera ut et vos miremini.
Sicut enim pater suscitat mortuos et vi-
vificat sic et filius quos vult vivificat.
Neque enim pater iudicat quemquam sed
iudicium omne dedit filio ut omnes
honorificent filium sicut honorificant
patrem. Qui non honorificat filium
non honorificat patrem qui misit illum.
Amen amen dico vobis quia qui ver-
bum meum audit et credit ei qui
misit me: habet vitam eternam Et in iudi-
cium non venit sed transiet a morte in
vitam. Amen dico vobis quia venit hora
et nunc est quando mortui audient
vocem filii dei et qui audierint vivent.
Sicut enim pater habet vitam in
semetipso: sic dedit et filio vitam habere
in semetipso. Et potestatem dedit ei
iudicium facere quia filius hominis
est. Nolite mirari hoc quia venit hora
in qua omnes qui in monumentis
sunt audient vocem eius et procedent
qui bona fecerunt in resurrectionem vi-
te qui vero mala egerunt in resur-
rectionem iudicii. Non possum ego
a me ipso facere quicquam sed sicut audio
iudico et iudicium meum est iustum
quia non quero voluntatem meam
sed voluntatem eius qui misit me
patris. Si ego testimonium perhibeo
de me ipso: testimonium meum non est
verum. Alius est qui testimonium
perhibet de me. Vos misistis ad iohannem
et testimonium perhibuit veritati. Ego
autem non ab homine testimonium
accipio: sed hec dico ut vos salvi sitis.
Ille erat lucerna ardens et lucens: vos
autem voluistis exultare ad horam
in luce eius. Ego autem habeo testimo-
nium maius iohanne. Opera enim que
dedit michi pater ut perficiam ea: ipsa opera
que ego facio testimonium perhibent
de me quia pater me misit. Et qui misit
me pater: ipse testimonium perhibuit
de me. Neque vocem eius umquam audistis
neque speciem eius vidistis et verbum eius
non habetis in vobis manens quia quem
misit ille: huic vos non creditis. Scru-
tamini scripturas quibus vos putatis
in ipsis vitam eternam habere Et ille
sunt que testimonium perhibent de
me Et non vultis venire ad me: ut
vitam habeatis. Claritatem ab
hominibus non accipio sed cognovi vos
quia dilectionem dei non habetis in
vobis. Ego veni in nomine patris mei
et non accepistis me. Si alius venerit
in nomine suo: illum accipietis.
Quomodo potestis vos credere qui glo-
riam ab invicem accipitis et glo-
riam que a solo deo est non queritis.
Nolite putare quoniam ego accusa-
turus sim vos apud patrem. Est qui
accusat vos moyses in quo vos spe-
ratis. Si enim crederetis moysi: cre-
deretis forsitan et michi. De me enim
scripsit ille. Si autem illius litteris non
creditis quomodo verbis meis credetis.

VI

Post hec abiit ihesus trans mare
galilee quod est tyberiadis Et se-
quebatur eum multitudo magna.
quia videbant signa que faciebat super
hiis qui infirmabantur. Abiit ergo
in montem ihesus et ibi sedebat cum disci-
pulis suis. Erat autem proximum
pascha dies festus iudeorum. Cum
sublevasset ergo oculos ihesus et vidisset
quia multitudo maxima venit ad eum
dicit ad philippum. Unde ememus pa-
nem ut manducent hii. Hoc autem
dicebat temptans eum. Ipse enim sci-
ebat quid esset facturus. Respondit
ei philippus Ducentorum denariorum
panes non sufficiunt eis ut unus-
quisque modicum quid accipiat. Dicit
ei unus ex discipulis eius: andreas
frater symonis petri Est puer unus
hic qui habet v. panes ordeaceos et duos
pisces. Sed hec quid sunt inter tan-
tos. Dixit ergo ihesus. Facite homines
discumbere Erat autem fenum mul-
tum in loco. Discubuerunt ergo
viri: numero quasi quinque milia.
Accepit ergo panes ihesus et cum gratias
egisset distribuit discumbentibus. Simi-
liter et ex piscibus quantum volebant.
Ut autem impleti sunt dixit discipu-
lis suis. Colligite que superaverunt
fragmenta: ne pereant. Collegerunt
ergo et impleverunt xii cophinos
fragmentorum ex v. panibus ordea-
ceis et duobus piscibus que superfue-
runt hiis qui manducaverant. Il-

al' subiit

Ii ergo homines cum uidissent qd' fe
cerat signum: dicebant quia hic est
uere propheta qui uenturus est in mū
dum. Ihs ergo cognouisset quia uen
turi essent ut raperent eum et facerent
eum regem: fugit iterum in monte
ipse solus. Vt autem sero factum est
Descenderunt discipuli eius ad mare
Et cum ascendissent nauim: uenerūt
trans mare in capharnaum. Et te
nebre iam facte erant et uenerat ad eos
ihs. Mare autem uento magno flante
exsurgebat. Cum remigassent ergo quasi
stadia. xxv aut xxx uident ihm ambu
lantem super mare et proximum na
ui fieri et timuerunt. Ille autem dicit
eis. Ego sum. Nolite timere. Volue
runt ergo in nauim accipere eum. et sta
tim fuit nauis ad terram in quā i
bant. Altera die turba que stabat
trans mare uidit quia nauicula
alia non erat ibi nisi una et quia n̄
introisset cum discipulis suis ihs i
nauim sed soli discipuli eius abissent.
Alie uero superuenerunt naues a ty
beriade iuxta locum ubi manducaue
rant panem gratias agentes deo. Cum
ergo uidisset turba quia ihs non
esset ibi: neque discipuli eius ascende
runt in nauiculas et uenerunt capharnaum
querentes ihm. Et cum inue
nissent eum trans mare: dixerunt ei
Rabi quando huc uenisti? Respondit
eis ihc et dixit. Amen amen dico uob'
queritis me non quia uidistis signa
sed quia manducastis ex panibus et sa
turati estis. Operamini non cibum
qui perit sed qui permanet in uitam
eternam quem filius hominis dabit
uobis. Hunc enim pater signauit
deus. Dixerunt ergo ad eum. Quid fa
ciemus ut operemur opera dei.
Respondit ihs et dixit eis. Hoc ē opus dei ut
credatis in eum quem misit ille. Dix
erunt ergo ei. Quod ergo tu facis signū
ut uideamus et credamus tibi? Quid
operaris? Patres nostri manducauerūt
manna in deserto: sicut scriptum est
Panem de celo dedit eis manducare
Dixit ergo eis ihs. Amen amen dico
uobis non moyses dedit uobis pa
nem de celo sed pater meus dat uob'
et dat uitam mundo. Dixerunt ergo
ad eum. Domine semper da nobis

nō

nō

al' quoniā · al' hic

panē verū de celo panis enī ver⁹ ē qui de celo descendit

hunc panem. Dixit autem eis ihs. Ego
sum panis uite. Qui uenit ad me nō
esuriet et qui credit in me non sitiet
unquā. Sed dixi uobis quia et uidis
tis me et non credidistis. Omne qd' dat
michi pater ad me ueniet et eum qui
uenit ad me non eiciam foras. Quia
descendi de celo non ut faciam uolun
tatem meam sed uoluntatem eius
qui misit me. Hec est autem uolun
tas eius qui misit me patris ut omne
quod dedit michi non perdam ex eo
sed resuscitem illud in nouissimo die.
Hec est enim uoluntas patris mei qui
misit me. ut omnis qui uidet filium
et credit in eum habeat uitam eternam.
Et ego resuscitabo eum in nouissimo
die. Murmurabant ergo iudei de illo
quia dixisset ego sum panis qui de
celo descendi et dicebant. Nonne hic
est ihc filius ioseph cuius nos no
uimus patrem et matrem. Quo
modo ergo dicit hic quia de celo des
cendi? Respondit ergo ihs et dixit
eis. Nolite murmurare inuicem. Ne
mo potest uenire ad me nisi pater
qui misit me traxerit eum. et ego
resuscitabo eum in nouissimo die.
est scriptum in prophetis. Et erunt
omnes docibiles dei. Omnis qui
audiuit a patre et didicit uenit ad me.
Non quia patrem uidit quisquam nisi
is qui est a deo hic uidit patrem. Amen
amen dico uobis: qui credit in me
habet uitam eternam. Ego sum
panis uite. Patres uestri manducaue
runt manna in deserto et mor
tui sunt. Hic est panis de celo descendens
ut si quis ex ipso manducauerit non
moriatur. Ego sum panis uiuus
qui de celo descendi. Si quis man
ducauerit ex hoc pane: uiuet in eternum.
Et panis quem ego dabo caro mea
est: pro mundi uita. litigabant
ergo iudei ad inuicem dicentes
Quomodo potest hic carnem suam da
re nobis ad manducandum? Di
xit ergo eis ihs. Amen amen dico uo
bis nisi manducaueritis carnem
filii hominis et biberitis eius san
guinem non habebitis uitam in
uobis. Qui manducat meam car
nem et bibit meum sanguinem
habet uitam eternam et ego resuscitabo

talo eum in nouissimo die. Caro enim mea uere est cibus et sanguis meus uere est potus. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in illo. Sicut misit me uiuens pater et ego uiuo propter patrem. Et qui manducat me et ipse uiuet propter me. Hic est panis qui de celo descendit. Non sicut manducauerunt patres uestri manna: et mortui sunt. Qui manducat hunc panem: uiuet in eternum. Hec dixit in synagoga docens in capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt. Durus est hic sermo. Quis potest eum audire? Sciens autem ihs apud semet ipsum quia murmurarent de hoc discipuli eius: dixit eis. Hoc uos scandalizat? Si ergo uideritis filium hominis ascendentem ubi erat prius? Spiritus est qui uiuificat. caro non prodest quicquam. Verba que ego locutus sum uobis: spiritus et uita sunt. Sed sunt quidam ex uobis: qui non credunt. Sciebat enim ab initio ihs qui essent credentes et quis traditurus eum esset. Et dicebat. Propterea dixi uobis: quia nemo potest uenire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc ergo multi discipulorum eius abierunt retro: et iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo ihs ad .xii. Numquid et uos uultis abire? Respondit ei symon petrus. Domine ad quem ibimus? Verba uite eterne habes et nos credimus et cognouimus quia tu es christus filius dei. Respondit ei ihs. Nonne ego uos .xii. elegi et unus ex uobis diabolus est? Dicebat autem de iuda symonis scariothis. Hic enim erat traditurus eum cum esset unus ex duodecim. .vii.

Post hec autem ambulabat ihs in galileam. Non enim uolebat in iudeam ambulare quia querebant eum iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus iudeorum: scenophegia. Dixerunt autem ad eum fratres eius. Transi hinc et uade in iudeam ut et discipuli tui uideant opera tua que facis. Nemo quippe in occulto aliquid facit: et querit ipse in palam esse. Si hec facis manifesta te ipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis ihs. Tempus meum nondum aduenit. tempus autem uestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse uos. Me autem odit: quia ego testimonium perhibeo de illo: quia opera eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc. Ego autem non ascendam ad diem festum istum: quia tempus meum nondum impletum est. Hec cum dixisset: ipse mansit in galilea. Vt autem ascenderunt fratres eius: tunc et ipse ascendit ad diem festum non manifeste sed quasi in occulto. Iudei ergo querebant eum in die festo et dicebant. Vbi est ille? Et murmur multum de eo erat in turba. Quidam enim dicebant quia bonus est: alii autem dicebant non sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum iudeorum. Iam autem die festo mediante ascendit ihs in templum et docebat. Et mirabantur iudei dicentes. Quomodo hic litteras scit cum non didicerit? Respondit eis ihs et dixit. Mea doctrina non est mea sed eius qui misit me. Si quis uoluerit uoluntatem eius facere: cognoscet de doctrina utrum ex deo sit an ego a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur gloriam propriam querit. Qui autem querit gloriam eius qui misit illum hic uerax est et iniustitia in illo non est. Nonne moyses dedit uobis legem et nemo ex uobis facit legem? Quid me queritis interficere? Respondit turba et dixit. Demonium habes. Quis te querit interficere? Respondit ihs et dixit eis. Vnum opus feci et omnes miramini. Propterea moyses dedit uobis circumcisionem non quia ex moyse est sed ex patribus: et in sabbato circumciditis hominem. Si circumcisionem accipit homo in sabbato ut non soluatur lex moysi: mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato? Nolite iudicare secundum faciem: sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex ierosolimis. Nonne hic est quem querebant interficere? Ecce palam loquitur et nihil ei dicunt. Numquid uere cognouerunt

al' multa

iudei

noverunt principes: quia hic est xps.
Sed hunc scimus unde sit. xpus autem
cum venerit: nemo scit unde sit. Clama
bat ergo docens in templo ihs et dicens
Et me scitis et unde sim scitis et a me
ipo non veni sed est verus qui misit me
quem vos non scitis. Ego scio eum Et
si dixero quia non novi eum: ero simil
vobis mendax. Sz scio eum: quia ab
ipo sum et ipse me misit. Querebant g
eum apprehendere et nemo in illum
misit manus, quia nondum venerat
hora eius. De turba autem multi cre
diderunt in eum et dicebant xpc cum
venerit numquid plura signa faciet
quam que hic facit. Audierunt pha
risei turbam murmurantem de illo hec
Et miserunt principes et pharisei mi
nistros: ut apprehenderent eum. Dixit g
ihs Adhuc modicum tempus vobis
cum sum et vado ad eum qui misit
me. Queretis me et non invenietis et u
bi sum ego vos non potestis venire.
Dixerunt ergo iudei ad semet ipos Quo
hic iturus est quia non inveniemus
eum. Numquid in dispersione gentium
iturus est et docturus gentes. Quis est
hic sermo quem dixit queretis me et
non invenietis et ubi sum ego vos non
potestis venire. In novissimo autem
die magno festivitatis: stabat ihc et
clamabat dicens. Si quis sitit. veniat
ad me et bibat Qui credit in me sicut
dicit scriptura flumina de ventre eius
fluent aque vive. Hoc autem dixit de
spu quem accepturi erant credentes
in eum Nondum erat spus datus quia
ihs nondum fuerat glorificatus. Ex
illa ergo turba cum audissent hos ser
mones eius: dicebant. Hic est vere pro
pha. Alii dicebant hic est xpc Quidam
autem dicebant. Numquid a galilea venit
xpc. Nonne scriptura dicit: quia ex se
mine david et de bethleem castello ubi
erat david venit xpus. Dissensio ita
que facta est in turba propter eum Quidam
autem ex ipis volebant eum apprehen
dere sed nemo misit super illum manus
Venerunt ergo ministri ad pontifices
et phariseos et dixerunt eis illi Qua
re non adduxistis eum. Responderunt mi
nistri Numquam sic locutus est homo
sicut hic homo loquitur. Responderunt ergo ei
pharisei Numquid et vos seducti

al' nescio

eis

estis. Numquid aliquis ex principibus
credidit in eum aut ex phariseis sed
turba hec que non novit legem ma
ledicti sunt Dicit nichodemus ad e
ille qui venit ad eum nocte qui u
erat ex ipis Numquid lex nostra iudi
hominem nisi audierit ab ipo pri
et cognoverit quid faciat. Responde
et dixerunt ei. Numquid et tu galile
us es. Scrutare scripturas et vide
quia propheta a galilea non surgit
Reversi sunt unusquisque in domum
suam. viii.

Ihesus autem perrexit in
montem oliveti: et diluculo iterum ve
nit in templum Et omnis populus
venit ad eum: et sedens docebat eos
Adducunt autem scribe et pharisei mu
lierem in adulterio deprehensam et
statuerunt eam in medio et dixerunt
ei Magister. Hec mulier modo dep
sa est adulterio In lege autem mo
ses mandavit nobis huiusmodi
lapidare Tu ergo quid dicis. Hec
dicebant temptantes eum ut p
sent accusare eum Ihs autem i
nans se deorsum: digito scribebat
terra Cum autem perseverarent in
terrogantes eum: erexit se et dix
eis Qui sine peccato est vestrum pri
in illam lapidem mittat. Et ite
se inclinans scribebat in terra.
Audientes autem unus post unum
ibant: incipientes a senioribus et
mansit ihs solus et mulier in
dio stans Erigens autem se i
dixit ei. Mulier ubi sunt qui te
accusabant. Nemo te condempnavit
Que dixit. Nemo domine Dixit a
ihc Nec ego te condempnabo Va
amplius iam noli peccare Iteru
ergo locutus est eis ihs dicens e
sum lux mundi. Qui sequitur me
non ambulat in tenebris sed h
lumen vite. Dixerunt ergo ei p
risei Tu de te ipo testimonium p
de me ipo Testimonium tuum
est verum. Respondit ihc et dix
Et si ego testimonium perhibeo
me ipo: verum est testimonium
quia scio unde veni et quo va
Vos autem nescitis unde ven
quo vado Vos autem secundum
carnem iudicatis: ego non iu

quemquā. Et si iudico ego: iudicium
meum uerum est. quia solus non sum
sed ego et qui misit pater. Et in lege urā
scriptum est: quia duorum hominū te
stimonium uerum est. Ego sum qui te
stimonium phibeo de me ipo: et testimo
nium phibet de me qui misit me pater.
Dicebant ergo ei. Ubi ē pr̄ tuus? Rn̄dit
ih̄s. Neq; me scitis: neq; pr̄em meum:
Si me sciretis: forsitan et pr̄em meum
sciretis. Hec uba locutus est ih̄s in ga
zophilatio: docens in templo. Et nemo
apprehendit eum: quia necdum uene
rat hora eius. Dixit ergo iterum ei ih̄s.
Ego uado et queretis me et in peccato
urō moriemini. Quo ego uado: uos n̄
potestis uenire. Dicebant ergo iudei.
Numquid interficiet semet ipm̄: quia
dicit quo ego uado uos non potestis
uenire? Et dicebat eis. Uos de deorsum
estis: ego de supnis sum. Uos de mūdo
hoc estis: ego non sum de hoc mundo.
Dixi ergo uob: quia moriemini in
peccato urō. Si enim n̄ crediderits q̄ e
go sum: moriemini in pcc̄o urō. Di
cebant ergo ei. Tu quis es? Dixit eis
ih̄s. Principium: qui et loquor uob.
Multa habeo de uobis loqui et iudi
care. Sȝ qui misit me uerax est et ego
que audiui ab eo: hec loquor in mūdo.
Et non cognouerunt: quia pr̄em eius
dicebat deum. Dixit ergo eis ih̄s. Cū
exaltaueritis filium hominis: tunc
cognoscetis quia ego sum et a me ip
so facio nichil. sed sicut docuit me pr̄
hec loquor. Et qui me misit mecum est
et non reliquit me solum: quia ego
que placita sunt ei facio semper. Hec
illo loquente: multi crediderunt in
eum. Dicebat ergo ih̄c ad eos qui cre
diderunt ei iudeos. Si uos manseri
tis in sermone meo. uere discipuli mei
eritis. et cognoscetis ueritatem: et ueritas
liberabit uos. Rn̄derunt ei iudei. Semē
abrahe sumus. et nemini seruiuimus
unquam quomodo tu dicis quia liberi eri
tis? Rn̄dit eis ih̄s. Amen amen dico uo
bis quia omnis qui facit peccatum:
seruus est peccati. Seruus autē non
manet in domo in eternum: filius aūt
manet in eternum. Si ergo uos filius
liberauit: uere liberi eritis. Scio quia
filii abrahe estis. sed queritis me in
terficere: quia sermo meus n̄ capit
in uobis. Ego que uidi apud pr̄em me
um loquor: et uos que uidistis apud
pr̄em urm̄ ~~loquor~~ facitis. Rn̄derunt et
dixerunt ei. Pr̄ nr̄ abraham est. Dicit
eis ih̄s. Si filii abrahe estis: opa abra
he facite. Nunc autem queritis me
interficere hominem qui ueritatem lo
cutus sum uobis quā audiui a deo.
Hoc abraham non fecit. Uos facitis
opa pr̄is urī. Dixerunt itaq; ei. Nos ex
fornicatione non sumus nati. unū
patrem habemus deum. Dixit ergo
eis ih̄s. Si deus pr̄ urē esset: diligeretis
utiq; me. Ego enim ex deo processi et
ueni. Neq; enim a me ipō ueni: sed
ille me misit. Quare loquelam me
am non cognoscitis? Quia non po
testis audire sermonem meum. Uos
ex pr̄e diabolo estis: et desideria pr̄is
urī uultis facere. Ille homicida erat
ab initio et in ueritate non stetit:
quia non est ueritas in eo. Cum lo
quitur mendacium ex suis pꝓpris lo
quitur: quia mendax est et pater eius.
Ego autem quia ueritatem dico:
non creditis michi. Quis ex uobis ar
guet me de peccato? Si ueritatem di
co quare uos non creditis michi?
Qui est ex deo uba dei audit. Propt
ea uos non auditis: quia ex deo nō
estis. Rn̄derunt igitur iudei et dixerunt
ei. Nonne bene dicimus nos quia sa
maritanus es tu et demonium ha
bes? Rn̄dit ih̄c et dixit. Ego demonium
non habeo. sed honorifico pr̄em meū
et uos inhonorastis me. Ego autem
non quero gloriam meam: est qui
querat et iudicet. Amen amen dico
uobis. Si quis sermonem meum
seruauit: mortem non uidebit in et
num. Dixerunt ergo iudei. Nunc
cognouimus quia demonium ha
bes. Abraham mortuus ē et prophe et
tu dicis si quis sermonem meum ser
uauit non gustabit mortem in et
num. Numquid tu maior es pr̄e nr̄o
abraham qui mortuus est? Et pro
phē mortui sunt. Quem teipm̄ fa
cis? Respondit ih̄s. Si ego glorifico
me ipm̄: gloria mea nichil est. Est pr̄
meus qui glorificat me. q̄ uos dici
tis quia deus nr̄ est et non cognouis
tis eum. Ego autem noui eum. Et
si dixero quia non scio eum: ero

Iero⁹ qui nō querit glo
riam nō sentit cōtu
meliam

al' nō noui

iudei

IX

similis uobis mendax. Sed scio eum et sermonem eius seruo. Abraham pater uester exultauit ut uideret diem meum et uidit et gauisus est. Dixerunt ergo iudei ad eum: Quinquaginta annos non dum habes et abraham uidisti? Dixit eis ihs. Amen dico uobis antequam abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. Ihs autem abscondit se. et exiuit de templo.

Et preteriens ihs uidit hominem cecum a natiuitate sua. Et interrogauerunt eum discipuli sui. Rabi quis peccauit hic aut parentes eius ut cecus nasceretur? Respondit ihs. Neque hic peccauit neque parentes eius: sed ut manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me: donec dies est. Venit nox: quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum: lux sum mundi. Hec cum dixisset: expuit in terram et fecit lutum ex sputo et liniuit lutum super oculos eius et dixit ei. Vade, laua in natatoria syloe quod interpretatur missus. Abiit ergo et lauit et uenit uidens. Itaque uicini et qui uiderant eum prius quia mendicus erat: dicebant. Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant quia hic est: Alii autem neququam sed similis est eius. Ille uero dicebat quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit ille homo qui dicitur ihs lutum fecit et unxit oculos meos et dixit mihi uade ad natatoriam syloe et laua et abii et laui et uidi. Dixerunt ergo ei. Ubi est ille? Ait. Nescio. Adducunt eum ad phariseos qui cecus fuerat. Erat autem sabbatum quando lutum fecit ihs et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pharisei quomodo uidisset. Ille autem dixit eis. Lutum posuit mihi super oculos: et laui et uideo. Dicebant ergo ex phariseis quidam. Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Alii autem dicebant. Quomodo potest homo peccator hec signa facere? Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo ceco iterum. Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit quia propheta est. Non crediderunt ergo iudei

de illo quia cecus fuisset et uidisset: donec uocauerunt parentes eius qui uiderant et interrogauerunt eos dicentes. Hic est filius uester quem uos dicitis quia cecus natus est? Quomodo ergo nunc uidet? Responderunt ei parentes eius et dixerunt. Scimus quia hic est filius noster et quia cecus natus est quomodo autem nunc uideat nescimus aut quis eius aperuit oculos: nos nescimus. Ipsum interrogate etatem habet ipse de se loquatur. Hec dixerunt parentes eius: quia timebant iudeos. Iam enim conspirauerant iudei ut si quis eum confiteretur xpm: extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt quia etatem habet: ipsum interrogate. Vocauerunt ergo rursum hominem qui fuerat cecus: et dixerunt ei. Da gloriam deo. Nos scimus: quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille. Si peccator est nescio. Unum scio. quia cecus cum essem modo uideo. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi uobis iam: et audistis. Quid iterum uultis audire? Numquid uos uultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei. et dixerunt. Tu discipulus illius sis. nos autem moysi discipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus est deus. Hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit eis. In hoc enim mirabile est: quia uos nescitis unde sit et aperuit meos oculos. Scimus enim quia peccatores deus non audit sed si quis dei cultor est et uoluntatem eius facit. hunc exaudit. A seculo non est auditum. quia quis aperuit oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo non poterat facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei. In peccatis natus es totus et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audiuit autem ihs quia eiecerunt eum foras et cum inuenisset eum dixit ei. Tu credis in filium dei? Respondit ille et dixit. Quis est domine ut credam in eum? Et dixit ei ihs. Et uidisti eum et qui loquitur tecum: ipse est. At ille ait. Credo domine. Et procidens adorauit eum. Et dixit ei ihs. In iudicium ego in hunc mundum ueni ut qui non uident uideant et qui uident ceci fiant. Et audierunt ex phariseis qui cum ipso erant: et dixerunt

ci. Numquid et nos ceci sumus? Dixit eis ihs Si ceci essetis: non haberetis peccatum. Nunc vero dicitis quia videmus peccatum vestrum manet · x ·

Amen amen dico vobis. qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro Qui autem intrat per ostium: pastor est ovium Huic et ostiarius aperit et oves vocem eius audiunt Et proprias oves cum emiserit ante eas vadit et oves illum sequuntur quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo: quia non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit eis ihs Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis Dixit ergo eis iterum ihs Amen amen dico vobis quia ego sum ostium ovium Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones sed non audierunt eos oves Ego sum ostium Per me si quis introierit salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant Ego sum pastor bonus Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercennarius autem et qui non est pastor cuius non sunt oves proprie videt lupum venientem et dimittit oves et fugit Et lupus rapit et dispergit oves Mercennarius autem fugit quia mercennarius est et non pertinet ad eum de ovibus Ego sum pastor bonus et cognosco meas et cognoscunt me mee Sicut novit me pater et ego agnosco patrem et animam meam pono pro ovibus meis Et alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili et illas oportet me adducere et vocem meam audient. et fiet unum ovile et unus pastor Propterea me pater diligit quia ego pono animam meam et iterum sumam eam Nemo tollit eam a me. sed ego pono eam a me ipso Potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam Hoc mandatum accepi a patre meo Dissensio iterum facta est inter iudeos propter sermones hos Dicebant autem multi ex ipsis Demonium habet et insanit Quid eum auditis? Alii dicebant Hec verba non sunt demonium habentis Numquid demonium potest cecorum oculos aperire? Facta sunt autem encenia in ierosolimis et hiems erat Et ambulabat ihs in templo: in porticu salomonis Circumdederunt ergo eum iudei et dicebant ei Quousque animam nostram tollis? Si tu es xpc dic nobis palam Respondit eis ihs. loquor vobis et non creditis Opera que ego facio in nomine patris mei: hec testimonium perhibent de me Sed vos non creditis: quia non estis ex ovibus meis Oves mee vocem meam audiunt et ego agnosco eas et sequuntur me Et ego vitam eternam do eis et non peribunt in eternum et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit michi maius omnibus est et nemo potest rapere de manu patris mei Ego et pater unum sumus. Sustulerunt lapides iudei: ut lapidarent eum Respondit eis ihs. Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo propter quod eorum opus me lapidatis. Responderunt ei iudei De bono opere non lapidamus te: sed de blasphemia. Et quia tu homo cum sis: facis teipsum deum. Respondit eis ihs Nonne scriptum est in lege vestra quia ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est et non potest solvi scriptura quem pater sanctificavit et misit in mundum et vos dicitis quia blasphemas quia dixi filius dei sum? Si non facio opera patris mei nolite credere michi Si autem facio et si michi non vultis credere: operibus credite ut cognoscatis et credatis quia in me est pater et ego in patre Querebant ergo eum apprehendere et exivit de manibus eorum et abiit iterum trans iordanem in eum locum ubi erat iohannes baptizans primum et mansit illic Et multi venerunt ad eum et dicebant quia iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quecumque dixit iohannes de hoc vera erant et multi crediderunt in eum. · xi ·

XI

Erat autem quidam languens lazarus a bethania de castello marie et marthe sororum eius. Maria autem erat que unxit dominum unguento et extersit pedes eius capillis suis. cuius frater lazarus infirmabatur Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes. Domine ecce quem amas infirmatur. Audiens autem ihs: dixit eis. Infirmitas hec non est ad mortem sed pro gloria dei ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem ihs martham et sororem eius mariam et lazarum Ut ergo audivit quia infirmabatur: tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus Deinde post hec dixit discipulis suis Eamus in iudeam iterum. Dicunt ei discipuli eius Rabi. nunc querebant te iudei lapidare: et iterum vadis illuc? Respondit ihs Nonne xii. hore sunt diei? Si quis ambulaverit in die non offendit quia lucem huius

mundi uidet. Si autem ambulauerit in
nocte offendit: quia lux non est in eo. Hec
ait et post hec dicit eis. Lazarus amicus
noster dormit sed uado ut a sompno excitem
eum. Dixerunt ergo discipuli eius. Do
mine: si dormit saluus erit. Dixerat autem
ihesus de morte eius. Illi autem putaue
runt quia de dormitatione sompni diceret.
Tunc ergo dixit ihesus manifeste (lazarus mortuus est) et gaudeo
propter uos ut credatis quia non eram ibi.
Sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas
qui dicitur didimus ad condiscipulos. E
amus et nos et moriamur cum eo. Venit
itaque ihesus et inuenit eum quatuor dies
iam in monumento habentem. Erat
autem bethania iuxta ierosolimam
quasi stadiis quindecim. Multi autem ex
iudeis uenerant ad martham et ma
riam ut consolarentur eas de fratre suo.
Martha ergo ut audiuit quia ihesus ue
nit: occurrit illi. Maria autem domi
sedebat. Dixit ergo martha ad ihesum. Do
mine si fuisses hic: frater meus non fuisset
mortuus. Sed et nunc scio: quia quecumque
poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi
ihesus. Resurget frater tuus. Dicit ei martha
Scio quia resurget in resurrectione
in nouissimo die. Dicit ei ihesus. Ego sum re
surrectio et uita. Qui credit in me: etiam
si mortuus fuerit uiuet. Et omnis qui
uiuit et credit in me non morietur
in eternum. Credis hoc? Ait illi. Utique do
mine. Ego credidi quia tu es christus filius
dei: qui in hunc mundum uenisti. Et
cum hec dixisset: abiit et uocauit mariam
sororem suam silentio dicens. Magister a
dest et uocat te. Illa autem ut audiuit
surrexit cito et uenit ad eum. Nondum
uenerat ihesus in castellum sed erat adhuc
in loco illo ubi occurrerat ei martha.
Iudei igitur qui erant cum ea in domo
et consolabantur eam cum uidissent
mariam quia cito surrexit et exiit secu
ti sunt eam dicentes quia uadit ad
monumentum ut ploret ibi. Maria
ergo cum uenisset ubi erat ihesus: uidens
eum cecidit ad pedes eius et dicit ei. Do
mine si fuisses hic: non esset mortuus (al' fuisset)
frater meus. Ihesus ergo uidens eam ploran
tem et iudeos qui uenerant cum ea plo
rantes infremuit spiritu et turbauit se
metipsum et dixit. Ubi posuistis eum? Di
cunt ei. Domine ueni et uide. Et lacrima
tus est ihesus. Dixerunt ergo iudei. Ecce quomodo

amabat eum. Quidam autem ex ipsis
dixerunt. Non poterat hic qui aperuit
oculos ceci nati facere ut et hic non
moreretur? Ihesus ergo rursum fremens
in semetipso uenit ad monumentum.
Erat autem spelunca et lapis superpositus
erat ei. Ait ihesus. Tollite lapidem. Dicit ei
martha soror eius qui mortuus fuerat.
Domine iam fetet quatriduanus enim
est. Dicit ei ihesus. Nonne dixi tibi quoniam si
credideris uidebis gloriam dei? Tule
runt ergo lapidem. Ihesus autem eleua
tis sursum oculis dixit. Pater gratias
ago tibi: quoniam audisti me. Ego
autem sciebam quia semper me audis.
Sed propter populum qui circumstat dixi:
ut credant quia tu me misisti. Hec cum
dixisset: uoce magna clamauit. La
zare ueni foras. Et statim prodiit qui
fuerat mortuus: ligatus manus et
pedes institis. Et facies illius sudario
erat ligata. Dicit eis ihesus. Soluite eum et
sinite abire. Multi ergo ex iudeis qui
uenerant ad mariam et martham et uide
rant que fecit: crediderunt in eum. Quidam
ex ipsis abierunt ad phariseos et dixerunt
eis que fecit ihesus. Collegerunt ergo ponti
fices et pharisei concilium aduersus ihesum
et dicebant. Quid facimus quia hic homo
multa signa facit? Si dimittimus eum
sic: omnes credent in eum. Et uenient
romani et tollent nostrum locum et gen
tem. Unus autem ex ipsis cayphas cum es
set pontifex anni illius dix
it eis. Vos nescitis quicquam nec cogita
tis quia expedit uobis ut unus moria
tur homo pro populo et non tota gens
pereat. Hoc autem a semetipso non dixit
sed cum esset pontifex anni illius pro
phetauit quia ihesus erat moriturus pro
gente. Et non tantum pro gente sed
ut filios dei qui erant dispersi congrega
ret in unum. Ab illo ergo die cogita
uerunt ut interficerent eum. Ihesus ergo iam
non in palam ambulabat apud iu
deos: sed abiit in regionem iuxta deser
tum in ciuitatem que dicitur effrem
et ibi morabatur cum discipulis.
Proximum autem erat pascha iudeorum
et ascenderunt multi ierosolimam de
regione ante pascha: ut sanctificarent
se ipsos. Querebant ergo ihesum et loque
bantur ad inuicem in templo stantes.
Quid putatis quia non uenit ad diem festum?

filium. Dederant autem pontifices et pha
risei mandatum ut si quis cognoverit ubi
sit indicet ut apprehendant eum · XII ·
Ihesus ergo ante sex dies pasche venit betha
niam ubi fuerat lazarus mortuus quem
suscitavit ihesus. Fecerunt autem ei cenam ibi
et martha ministrabat. Lazarus vero u
nus erat ex discumbentibus cum eo. Maria
ergo accepit libram unguenti nardi pis
tici pretiosi et unxit pedes ihesu et extersit capil
lis suis pedes eius et domus impleta est
ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex dis
cipulis eius iudas scariothis qui erat eum
traditurus. Quare hoc unguentum non
venditur trecentis denariis et datum est
egenis. Dixit autem hoc non quia de e
genis pertinebat ad eum: sed quia fur erat
et loculos habens ea que mittebantur
portabat. Dixit ergo ihesus. Sinite illam ut
in diem sepulture mee servet illud. Pau
peres enim semper habebitis vobiscum:
me autem semper non habebitis. Cogno
vit ergo turba multa ex iudeis quia illic
esset et venerunt non propter ihesum tantum
sed ut lazarum viderent quem suscita
vit a mortuis. Cogitaverunt autem prin
cipes sacerdotum ut et lazarum interficerent
quia multi propter illum abibant ex iudeis
et credebant in ihesum. In crastinum autem
turba multa que convenerat ad diem festum
cum audissent quia venit ihesus ierosoli
mam: acceperunt ramos palmarum et
processerunt obviam ei. et clamabant O
sanna benedictus qui venit in nomine
domini: rex israel. Et invenit ihesus asellum
et sedit super eum: sicut scriptum est. Noli
timere filia syon ecce rex tuus venit se
dens super pullum asine. Hec non cogno
verunt discipuli eius primum sed quando
glorificatus est ihesus tunc recordati sunt quia
hec erant scripta de eo et hec fecerunt ei.
Testimonium ergo perhibebat turba que
erat cum eo quando et lazarum vocavit
de monumento et suscitavit eum a mor
tuis. Propterea et obviam venit ei tur
ba quia audierunt eum fecisse hoc sig
num. Pharisei ergo dixerunt ad semet
ipsos. Videtis quia nichil proficimus. Ecce mun
dus totus post eum abiit. Erant autem genti
les quidam ex hiis qui ascenderant ut adora
rent in die festo. Hii ergo accesserunt ad phi
lippum qui erat a bethsaida galilee: et ro
gabant eum dicentes. Domine volumus
ihesum videre. Venit philippus et dicit an
dree. Andreas rursum et philippus: dixerunt
ihesu. Ihesus autem respondit eis dicens. Venit
hora: ut clarificetur filius hominis. Amen
amen dico vobis. nisi granum frumenti ca
dens in terram mortuum fuerit: ipsum so
lum manet. Si autem mortuum fuerit:
multum fructum affert. Qui amat animam
suam: perdet eam. Et qui odit animam suam
in hoc mundo: in vitam eternam custodit
eam. Si quis michi ministrat: me sequatur
Et ubi sum ego: illic et minister meus erit
Si quis michi ministraverit: honorificabit
eum pater meus [que est in celis]. Nunc anima mea turbata
est. Et quid dicam? Pater salvifica me. ex
hora hac. Sed propterea veni in horam hanc
Pater clarifica tuum nomen. Venit ergo
vox de celo [dicens]. Et clarificavi et iterum clari
ficabo. Turba ergo que stabat et audierat:
dicebat autem tonitruum factum esse. Alii di
cebant. Angelus ei locutus est. Respondit ihesus et
dixit. Non propter me vox hec venit sed propter vos
Nunc iudicium est mundi. Nunc princeps
mundi huius eicietur foras. Et ego si exal
tatus fuero a terra: omnia traham ad me
ipsum. Hoc autem dicebat: significans qua
morte esset moriturus. Respondit ei turba. Nos
audivimus ex lege: quia christus manet in eternum
Et quomodo tu dicis oportet exaltari filium
hominis. Quis est iste filius hominis?
Dixit ergo eis ihesus adhuc modicum lumen
in vobis est. Ambulate dum lucem habe
tis: ut non tenebre vos comprehendant. Et
qui ambulat in tenebris: nescit quo vadit
Dum lucem habetis credite in lucem ut
filii lucis sitis. Hec locutus est ihesus et abiit
et abscondit se ab eis. Cum autem signa
tanta fecisset coram eis: non credebant
in eum ut sermo ysaie prophete impleretur
quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro
et brachium domini cui revelatum est. Propterea
non [poterant] credere. quia iterum dixit ysaias.
Excecavit oculos eorum. et induravit cor
eorum ut non videant oculis et intelligant
corde et convertantur et sanem eos. Hec dixit ysa
ias quando vidit gloriam eius et locutus
est de eo. Verumtamen et ex principibus multi credide
runt in eum: sed propter phariseos non confi
tebantur: ut de synagoga non eicerentur.
Dilexerunt enim gloriam hominum magis
quam gloriam dei. Ihesus autem clamavit
et dixit. Qui credit in me: non credit in me
sed in eum qui misit me. Et qui videt
me videt eum qui misit me. Ego lux in
mundum veni ut omnis qui credit in me

in tenebris non maneat. Et si quis audierit
uerba mea. et non custodierit: ego non iudico
eum. Non enim ueni ut iudicem mundum
sed ut saluificem mundum. Qui spernit
me et non accipit uerba mea. et non custodi
erit habet qui iudicet eum. Sermo quem
locutus sum: ille iudicabit eum in nouis
simo die. Quia ego a me ipso non sum lo
cutus: sed qui misit me pater ipse michi
mandatum dedit quid dicam et quid lo
quar. Et scio quia mandatum eius uita
eterna est. Que ergo ego loquor: sicut dixit michi
pater sic loquor. ·xiii·

al' uenit

XIII

Ante diem autem festum pasche sciens
ihesus quia uenit eius hora ut transeat ex hoc
mundo ad patrem: cum dilexisset suos qui erant
in mundo in finem dilexit eos. Et cena
facta cum dyabolus iam misisset in cor
de ut traderet eum iudas symonis scariothis
sciens quia omnia dedit ei pater in manus
et quia a deo exiuit. et ad deum uadit:
surgit a cena et ponit uestimenta sua. Et cum
accepisset linteum: precinxit se. Deinde mittit
aquam in peluim et cepit lauare pedes discipu
lorum. et extergere linteo quo erat precinc
tus. Venit ergo ad symonem petrum. Et di
cit ei petrus. Domine. tu michi lauas pedes?
Respondit ihesus et dixit ei. Quod ego facio tu nescis
modo scies autem postea. Dicit ei petrus. Non
lauabis michi pedes in eternum. Respondit ei ihesus
Si non lauero te: non habebis partem me
cum. Dicit ei symon petrus. Domine non tantum
pedes meos: sed et manus et caput. Dicit
ei ihesus. Qui lotus est non indiget nisi ut pe
des lauet: sed est mundus totus. Et uos
mundi estis: sed non omnes. Sciebat enim
quisnam esset qui traderet eum. propterea dixit
non estis mundi omnes. Postquam ergo lauit
pedes eorum accepit uestimenta sua: et
cum recubuisset iterum dixit eis. Scitis
quid fecerim uobis? Vos uocatis me magister
et domine et benedicitis. Sum etenim. Si
ergo ego laui pedes uestros dominus et ma
gister: et uos debetis alter alterius lauare pe
des. Exemplum enim dedi uobis ut quem
admodum ego feci uobis. ita et uos facia
tis. Amen amen dico uobis non est ser
uus maior domino suo neque apostolus maior
est eo qui misit illum. Si hec scitis: be
ati eritis si feceritis ea. Non de omnibus uobis
dico. Ego scio quos elegerim. Sed ut
adimpleatur scriptura qui manducat
mecum panem leuabit contra me cal
caneum suum. Amodo dico uobis pri

al' misit

quam fiat: ut credatis cum factum fuerit q
ego sum. Amen amen dico uobis q
accipit si quem misero: me accipit. q
autem me accipit: accipit eum qui
misit. Cum hec dixisset ihesus: turbatus
spiritu et protestatus est et dixit. Amen
amen dico uobis: quia unus ex uobis
tradet me. Aspiciebant ergo ad inuicem
discipuli hesitantes de quo diceret. Erat
recumbens unus ex discipulis eius
sinu ihesu: quem diligebat ihesus. Innuit
ergo huic symon petrus et dicit ei. Q
est de quo dicit? Itaque cum recubuiss
ille supra pectus ihesu: dicit ei. Domine q
est? Respondit ihesus. Ille est cui ego intinctum
panem porrexero. Et cum intinxisset
panem: dedit iude symonis scariothis.
Et post buccellam: tunc introiuit in illum
sathanas. Et dicit ei ihesus. Quod facis fac
citius. Hoc autem nemo sciuit discu
bentium ad quid dixerit ei. Quidam enim
putabant quia loculos habebat iudas
quia dixisset ei ihesus eme ea que opus sunt
nobis ad diem festum: aut egenis ut
aliquid daret. Cum ergo accepisset ille
buccellam: exiuit continuo. Erat autem
Cum ergo exisset: dixit ihesus. Nunc clari
ficatus est filius hominis et deus clari
ficatus est in eo. Si deus clarificatus
in eo: et deus clarificabit eum. Filioli
adhuc modicum uobiscum sum. Q
retis me et sicut dixi iudeis quo ego
uos non potestis uenire. Et uobis dico
modo. Mandatum nouum do uobis
diligatis inuicem sicut dilexi uos
et uos diligatis inuicem. In hoc cog
scent omnes quia mei estis discipuli
dilectionem habueritis ad inuicem.
Dicit ei symon petrus. Domine quo
uadis? Respondit ihesus. Quo ego uado
non potes me modo sequi. Sequeris au
postea. Dicit ei petrus. Quare non possum
te sequi modo? Animam meam pro
te ponam. Respondit ihesus. Animam tuam pro me
ponis? Amen amen dico tibi: non can
tabit gallus donec me ter neges. Et
ait discipulis suis. ·xiiii·

Non turbetur cor uestrum neque
formidet. Creditis in deum: et in
me credite. In domo patris mei mansi
ones multe sunt. Si quo minus
dixissem uobis quia uado parare uobis
locum. Et si abiero et preparauero uobis
locum: iterum uenio et accipiam

ad me ipsum ut ubi sum ego et vos sitis
et quo ego vado scitis. et viam scitis. Dicit
ei thomas. Domine nescimus quo vadis
et quomodo possumus viam scire? Dicit
ei ihesus. Ego sum via et veritas et vita. Nemo
venit ad patrem: nisi per me. Si cognovisse
tis me: et patrem meum utique cognovisse
tis. Et amodo cognoscetis eum. et vidistis
eum. Dicit ei philippus. Domine ostende
nobis patrem et sufficit nobis. Dicit ei ihesus. Tan
to tempore vobiscum sum. et non cogno
vistis me? Philippe qui videt me: videt et
patrem. Quomodo tu dicis. ostende nobis
patrem? Non creditis quia ego in patre et pater
in me est? Verba que ego loquor vobis:
a me ipso non loquor. Pater autem in me
manens: ipse facit opera. Non creditis quia e
go in patre et pater in me est? Alioquin: propter
opera ipsa credite. Amen amen dico vobis
qui credit in me: opera que ego facio. et
ipse faciet et maiora horum faciet: quia
ego ad patrem vado. et quodcumque pecieritis
patrem in nomine meo: hoc faciam. ut
glorificetur pater in filio. Si quid pecieritis
in nomine meo: hoc faciam. Si diligitis
me: mandata mea servate. Et ego roga
bo patrem. et alium paraclitum dabit vo
bis ut maneat vobiscum in eternum spiritum
veritatis. quem mundus non potest accipere quia non
videt eum nec scit eum. Vos autem cog
noscetis eum: quia apud vos manebit
et in vobis erit. Non relinquam vos orpha
nos: veniam ad vos. Adhuc modicum
et mundus me iam non videt. Vos autem
videbitis me: quia ego vivo et vos vi
vetis. In illo die vos cognoscetis quia ego
sum in patre meo. et vos in me et ego in
vobis. Qui habet mandata mea et servat
ea: ille est qui diligit me. Qui autem
diligit me diligetur a patre meo et ego
diligam eum et manifestabo ei me
ipsum. Dicit ei iudas non ille scarioth. Domine
quid factum est quia nobis manifesta
turus es ipsum et non mundo? Respondit ihesus
et dixit ei. Si quis diligit me: sermonem
meum servabit. Et pater meus diliget
eum: et ad eum veniemus et mansionem
apud eum faciemus. Qui non diligit
me: sermones meos non servat. Et ser
monem quem audistis non est meus: sed eius qui
misit me patris. Hec locutus sum vobis apud
vos manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem
mittet pater in nomine meo ille vos docebit
omnia et suggeret vobis omnia quecumque dix

ero vobis. Pacem relinquo vobis: pacem
meam do vobis. Non quomodo mundus dat
ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque formi
det. Audistis quia ego dixi vobis vado et venio
ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique
quia vado ad patrem: quia pater maior me est.
Et nunc dixi vobis priusquam fiat: ut cum
factum fuerit credatis. Iam non multa loquar
vobiscum. Venit enim princeps mundi
huius: et in me non habet quicquam. Sed ut cognos
cat mundus quia diligo patrem. et sicut man
datum dedit michi pater sic facio. ·xv·

XV

Surgite eamus hinc. Ego sum vitis
vera et pater meus agricola est. Om
nem palmitem in me non ferentem fruc
tum tollet eum. Et omnem qui fert fruc
tum purgabit eum ut fructum plus
afferat. Iam vos mundi estis propter sermonem
quem locutus sum vobis. Manete in me
et ego in vobis. Sicut palmes non potest
facere fructum a semet ipso nisi manserit
in vite: sic nec vos nisi in me manseri
tis. Ego sum vitis vos palmites. Qui
manet in me: et ego in eo hic fert fructum
multum. quia sine me nichil potestis
facere. Si quis in me non manserit: mit
tetur foras sicut palmes et arescet. et col
ligent eum et in ignem mittent et ar
det. Si manseritis in me et verba mea in
vobis manserint: quodcumque volu
eritis petetis et fiet vobis. In hoc clarifi
catus est pater meus ut fructum pluri
mum afferatis: et efficiamini mei disci
puli. Sicut dilexit me pater: et ego dilexi
vos. Manete in dilectione mea. Si precepta
mea servaveritis: manebitis in dilectione
mea sicut et ego patris mei precepta serva
vi: et maneo in eius dilectione. Hec locu
tus sum vobis: ut gaudium meum in
vobis sit et gaudium vestrum impleatur.
Hoc est preceptum meum ut diligatis in
vicem sicut dilexi vos. Maiorem hac
dilectionem nemo habet quam ut animam
suam ponat quis pro amicis suis. Vos a
mici mei estis: si feceritis que ego pre
cipio vobis. Iam non dicam vos servos: quia
servus nescit quid faciat dominus eius.
Vos autem dixi amicos quia omnia
quecumque audivi a patre meo nota feci
vobis. Non vos me elegistis sed ego ele
gi vos et posui vos ut eatis et fructum
afferatis et fructus vester maneat ut quodcumque
petieritis patrem in nomine meo: det
vobis. Hec mando vobis: ut diligatis

iniuriam. Si mundus vos odit: scitote quia
me priorem vobis odio habuit. Si de mun
do fuissetis: mundus quod suum erat dili
geret. Quia vero de mundo non estis sed ego
elegi vos de mundo propterea odit vos mun
dus. Mementote sermonis mei quem e
go dixi vobis: non est servus maior do
mino suo. Si me persecuti sunt: et vos persequen
tur. Si sermonem meum servaverunt:
et vestrum servabunt. Sed hec omnia facient
vobis propter nomen meum: quia nesciunt
eum qui misit me. Si non venissem et lo
cutus non fuissem eis: peccatum non ha
berent. Nunc autem excusationem non
habent de peccato suo. Qui me odit: et pa
trem meum odit. Si opera non fecissem
in eis que nemo alius fecit: peccatum
non haberent. Nunc autem et viderunt et
oderunt et me et p̄rem meum. Sed ut im
pleatur sermo qui in lege eorum scriptus
est quia odio habuerunt me gratis. Cum
autem venerit paraclitus quem ego mittam
vobis a p̄re spiritum veritatis qui a p̄re pro
cedit ille testimonium perhibebit de me. Et
vos testimonium perhibebitis ~~de me~~: quia
ab initio mecum estis. · xvi ·

XVI

Hec locutus sum vobis: ut non scanda
lizemini. Absque synagogis facient
vos. Sed venit hora: ut omnis qui interfi
cit vos arbitretur obsequium se prestare
deo. Et hec facient vobis. quia non noverunt
p̄rem neque me. Sed hec locutus sum vobis
ut cum venerit hora eorum reminiscamini
quia ego dixi vobis. Hec autem vobis ab
initio non dixi: quia vobiscum eram.
Et nunc autem vado ad eum qui me
misit: et nemo ex vobis interrogat me quo
vadis. Sed quia hec locutus sum vobis:
tristitia implevit cor vestrum. Sed ego veri
tatem dico vobis: expedit vobis ut ego
vadam. Si enim non abiero: paracli
tus non veniet ad vos. Si autem abie
ro: mittam eum ad vos. Et cum venerit
ille arguet mundum de peccato et de iusti
tia et de iudicio. De peccato quidem: quia
non crediderunt in me. De iustitia vero: quia
ad p̄rem vado et iam non videbitis me.
De iudicio autem: quia princeps mundi
huius ~~mundi~~ iam iudicatus est. Adhuc
multa habeo vobis dicere sed non potestis por
tare modo. Cum autem venerit ille spiritus
veritatis: docebit vos omnem veritatem.
Non enim loquetur a semetipso: sed quecumque
audiet loquetur: et que ventura sunt annun

tiabit vobis. Ille me clarificabit quia de
meo accipiet et annuntiabit vobis. Om
nia quecumque habet pater: mea sunt. pro
pterea dixi quia de meo accipiet: et annun
tiabit vobis. Modicum et iam non
debitis me et iterum modicum et
debitis me: quia vado ad p̄rem. Dix
ergo ex discipulis eius ad invicem
Quid est hoc quod dicit nobis modicum
non videbitis me et iterum modi
et videbitis me et quia vado ad p̄
Dicebant ergo Quid est hoc quod di
modicum: Nescimus quid loquit
Cognovit autem ihesus quia volebant
eum interrogare: et dixit eis De h
non videbitis me. et iterum modicum
et videbitis me. Amen amen dico vo
quia plorabitis et flebitis vos: mun
dus autem gaudebit vos autem c
tristabimini: sed tristitia vestra vert
in gaudium. Mulier cum parit t
titiam habet. quia venit hora eius
autem peperit puerum: iam non
meminit pressure propter gaudium
natus est homo in mundo. Et vo
igitur nunc quidem tristitiam hab
Iterum autem videbo vos. et gaud
cor vestrum et gaudium vestrum nemo t
let a vobis. Et in illo die me non
rogabitis quicquam. Amen amen di
vobis si quid petieritis patrem in
nomine meo: dabit vobis. Usque
non petistis quicquam in nomine m
Petite et accipietis. ut gaudium v
sit plenum. Hec in proverbiis lo
sum vobis. Venit hora cum iam
non in proverbiis loquar vobis: [illegible]
palam de p̄re annuntiabo vobis. [illegible]
illo die in nomine meo petetis
dico vobis quia ego rogabo p̄re
vobis. Ipse enim pater amat vos: quia
vos me amastis et credidistis qu
a deo exivi. Exivi a p̄re et veni in
dum iterum relinquo mundum
vado ad p̄rem. Dicunt ei discipuli
Ecce nunc palam loqueris et pro
vium nullum dicis. Nunc scimus
scis omnia et non opus est tibi
quis te interroget. In hoc credimus
quia a deo existi. Respondit eis ihesus Mo
creditis: Ecce venit hora et iam v
nit: ut dispergamini unusquisque
in propria et me solum relinq
Et non sum solus: quia pater me

Hec locutus sum vobis: ut in me pacem habeatis In mundo pressuram habebitis sed confidite ego vici mundum

Hec locutus est ihs: et sublevatis oculis in celum dixit Pater venit hora clarifica filium tuum ut filius tuus clarificet te Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis ut omne quod dedisti ei det eis vitam eternam Hec est autem vita eterna: ut cognoscant te solum verum deum et quem misisti ihm xpm Ego te clarificavi super terram opus consummavi quod dedisti michi ut faciam Et nunc clarifica me tu pr apud temet ipm claritate quam habui priusquam mundus fieret apud te Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti michi de mundo Tui erant et michi eos dedisti. et sermonem meum servaverunt Nunc cognoverunt quia omnia que dedisti michi abs te sunt. quia verba que dedisti michi dedi eis. Et ipi acceperunt et cognoverunt vere quia a te exivi et crediderunt quia tu me misisti Ego pro eis rogo Non pro mundo rogo. sed pro hiis quos dedisti michi quia tui sunt Et mea omnia tua sunt et clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo. et hii in mundo sunt et ego ad te venio. Pr sce serva eos in nomine tuo quos dedisti michi ut sint unum sicut et nos Cum essem cum eis: ego servabam eos in nomine tuo Quos dedisti michi custodivi et nemo ex hiis periit nisi filius perditionis ut scriptura impleretur Nunc autem ad te venio et hec loquor in mundo: ut habeant gaudium meum impletum in semet ipis Ego dedi eis sermonem tuum et mundus eos odio habuit quia non sunt de mundo sicut et ego non sum de mundo Non rogo ut tollas eos de mundo: sed ut serves eos ex malo De mundo non sunt sicut et ego non sum de mundo Sanctifica eos in veritate sermo tuus veritas est Sicut tu me misisti in mundum et ego misi eos in mundum Et pro eis ego sanctifico me ipm: ut sint et ipi sanctificati in veritate Non pro hiis autem rogo tantum sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me ut omnes unum sint sicut tu pr in me et ego in te ut et ipi in nobis unum sint ut credat mundus quia tu me misisti Et ego claritatem quam dedisti michi dedi eis: ut sint unum sicut et nos unum sumus Ego in eis et tu in me ut sint consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti michi: volo ut ubi ego sum et illi sint mecum ut videant claritatem meam quam dedisti michi quia dilexisti me ante constitutionem mundi Pater iuste mundus te non cognovit. ego autem te cognovi et hii cognoverunt quia tu me misisti et notum feci eis nomen tuum et notum faciam ut dilectio qua dilexisti me in ipis sit et ego in ipis · xviii ·

XVIII

Hec cum dixisset ihs: egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron ubi erat ortus. in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et iudas qui tradebat eum ~~ihm~~ locum: quia frequenter ihs convenerat illuc cum discipulis suis Iudas ergo cum accepisset cohortem: et a pontificibus et phariseis ministros: Venit illuc cum laternis et facibus et armis. Ihs itaque sciens omnia que ventura erant super eum. processit et dixit ~~ad eos~~ Quem queritis. eis Responderunt ei. Ihm nazarenum Dixit eis ihs. Ego sum. Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipis. Ut ergo dixit eis ego sum: abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit eos et dixit Quem queritis. Illi autem dixerunt. Ihm nazarenum. Respondit ihs. Dixi vobis: quia ego sum; eis Si ergo me queritis: sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit. quia quos dedisti michi: non perdidi ex eis quemquam Symon ergo petrus habens gladium eduxit eum et percussit pontificis servum. et abscidit auriculam eius dexteram. Erat autem nomen servo malchus. Dixit ergo ihs petro Mitte gladium tuum in vaginam Calicem quem dedit michi pr. non vis ut bibam illum. Cohors ergo et tribunus et ministri iudeorum comprehenderunt ihm et ligaverunt eum et adduxerunt eum ad annam primum. Erat enim socer caiphe anna qui erat pontifex anni illius. Erat autem cayphas qui consilium dederat iudeis: quia expedit unum hominem mori pro populo Sequebatur autem ihm symon petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici et introivit cum ihu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo alius discipulus qui erat notus pontifici et dixit ostiarie et introduxit petrum Dixit

ergo petro ancilla ostiaria. Numquid et tu
ex discipulis es hominis istius: Dicit ille
Non sum. Stabant autem servi et minis
tri ad prunas quia frigus erat: et cale
faciebant se. Erat autem cum eis et petrus
et stans et calefaciens se. Pontifex ergo inter
rogavit ihesum de discipulis suis. et de doc
trina eius. Respondit ei ihesus Ego palam locu
tus sum mundo: ego semper docui in syna
goga et in templo quo omnes iudei con
venerunt. et in occulto locutus sum nic
hil. Quid me interrogas? Interroga eos qui
audierunt quid locutus sum ipsis. Ecce
hii sciunt que dixerim ego. Hec autem
cum dixisset unus assistens ministrorum
dedit alapam ihesu dicens. Sic respondes
pontifici: Respondit ei ihesus. Si male locutus
sum testimonium perhibe de malo. Si autem
bene: quid me cedis? Et misit eum annas
ligatum ad caypham pontificem. Erat autem
Symon petrus. stans et calefaciens se. Dix
erunt ergo ei Numquid et tu ex discipulis
eius es? Negavit ille et dixit. Non sum. Di
cit ei unus ex servis pontificis cognatus
eius cuius abscidit petrus auriculam.
Nonne ego te vidi in orto cum illo? Iterum
ergo negavit petrus: et statim gallus can
tavit. Adducunt ergo ihesum ad caypham
in pretorium. Erat autem mane. Et ipsi
non introierunt in pretorium ut non
contaminarentur sed manducarent pas
cha. Exivit ergo pylatus ad eos foras
et dixit. Quam accusationem affertis ad
versus hominem hunc? Responderunt et dix
erunt ei Si non esset hic malefactor: non
tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis py
latus Accipite eum vos: et secundum le
gem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo
iudei Nobis non licet interficere quem
quam. Ut sermo ihesu impleretur quem
dixit: significans qua morte esset mori
turus. Introivit ergo iterum in pretorium
pilatus. et vocavit ihesum et dixit ei Tu es
rex iudeorum? Respondit ihesus A temet ipso hoc
dicis. an alii tibi dixerunt de me? Respondit py
latus. Numquid ego iudeus sum? Gens
tua et pontifices tradiderunt te mihi
Quid fecisti? Respondit ihesus Regnum meum
non est de hoc mundo Si ex hoc mundo
esset regnum meum: ministri mei utique
decertarent ut non traderer iudeis. Nunc
autem regnum meum non est hinc
Dixit itaque ei pilatus. Ergo rex es tu? Re
spondit ihesus Tu dicis quia rex sum ego Ego in

hoc natus sum et ad hoc veni in mundum
ut testimonium perhibeam veritati. Omnis
qui est ex veritate: audit meam vocem.
Dicit ei pilatus Quid est veritas? Et cum hoc
dixisset: iterum exivit ad iudeos et dicit
eis. Ego nullam invenio in eo causam.
Est autem consuetudo vobis ut unum
dimittam vobis in pascha. Vultis
dimittam vobis regem iudeorum? Clamaverunt
rursum omnes dicentes Non hunc sed
barabam. Erat autem barrabas latro.

XIX

Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum
et flagellavit. Et milites plec
tentes coronam de spinis imposuerunt
capiti eius et veste purpurea circumdede
runt eum. Et veniebant ad eum et dice
bant Ave rex iudeorum. Et dabant ei ala
pas. Exiit iterum pilatus foras et dicit
eis. Ecce adduco vobis eum foras ut cog
noscatis quia in eo nullam causam in
venio. Exiit ergo ihesus portans spineam
coronam: et purpureum vestimentum.
Et dicit eis. Ecce homo. Cum ergo vidis
sent eum pontifices et ministri: clamabant
dicentes. Crucifige crucifige eum. Dicit
pilatus Accipite eum vos: et crucifigite.
Ego enim non invenio in eo causam. Respon
derunt ei iudei Nos legem habemus et
secundum legem debet mori: quia filium
dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus
hunc sermonem: magis timuit. Et in
gressus est pretorium iterum: et dicit
ihesu Unde es tu? Ihesus autem responsum
non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Michi non
loqueris? Nescis quia potestatem habeo
crucifigere te. et potestatem habeo dimit
Respondit ihesus. Non haberes potestatem ad
versum me ullam: nisi tibi esset datum desup
Propterea qui me tradidit tibi: maius peccatum
Et exinde querebat pilatus dimittere
Iudei autem clamabant dicentes. Si
dimittis: non es amicus cesaris.
qui se regem facit: contradicit
Pilatus ergo cum audisset hos ser
nes: adduxit foras ihesum. et sedit pro tri
nali in loco qui dicitur lithostratos
hebraice autem gabbatha. Erat autem
parasceve pasche. hora quasi sexta. Et
deis. Ecce rex vester. Illi autem clamab
centes Tolle tolle crucifige eum. Di
pilatus. Regem vestrum crucifigam? R
pontifices Non habemus regem nisi
cesarem Tunc ergo tradidit eis ill
ut crucifigeretur. Susceperunt aut

acceperunt. Et baiulans sibi crucem: ex
ivit in eum qui dicitur calvarie locum he
braice golgatha ubi crucifixerunt eum et
cum eo alios duos hinc et hinc: medium
autem ihm. Scripsit autem et titulum pi
latus et posuit super crucem. Erat autem
scriptum ihs nazarenus rex iudeorum. Hunc
ergo titulum multi legerunt iudeorum
quia prope civitatem erat locus. ubi cruci
fixus est ihc. Et erat autem scriptum he
braice. grece. et latine. Dicebant ergo py
lato pontifices iudeorum. Noli scribere rex
iudeorum: sed quia ipse dixit rex sum iudeo
rum. Rndit pylatus. Quod scripsi. scripsi.
Milites ergo cum crucifixissent eum: ac
ceperunt vestimenta eius et fecerunt qua
tuor partes. unicuique militi partem et
tunicam. Erat autem tunica inconsuti
lis: desup contexta p totum. Dixerunt ergo
ad invicem. Non scindamus illam sed
sortiamur de illa cuius sit. Ut scriptura
impleatur dicens. Partiti sunt vestim
ta mea sibi: et in vestem meam miserunt
sortem. Et milites quidem hec fecerunt.
Stabant autem iuxta crucem ihu mat
er eius et soror matris eius maria cleophe
et maria magdalene. Cum vidisset ergo
ihs matrem et discipulum quem diligebat
dicit matri sue. Mulier: ecce filius tuus.
Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et
ex illa hora: accepit eam discipulus in
sua. Postea sciens ihs quia iam omnia
consummata sunt: ut consummaretur
scriptura dicit. Sitio. Vas ergo posi
tum erat: aceto plenum. Illi autem
spongiam plenam aceto ysopo circum
ponentes: obtulerunt ori eius. Cum ergo
accepisset ihs acetum: dixit consum
matum est. Et inclinato capite: tradidit
spm. Iudei ergo quoniam parasceve erat
ut non remanerent corpora in cruce
sabbato erat enim magnus dies ille
sabbati: rogaverunt pilatum ut fran
gerentur eorum crura et tollerentur.
Venerunt ergo milites: et primi quidem
fregerunt crura et alterius qui cruci
fixus est cum eo. Ad ihm autem cum
venissent. ut viderunt eum iam mortu
um: non fregerunt eius crura. Sed u
nus militum lancea latus eius aperuit
et continuo exivit sanguis et aqua.
Et qui vidit testimonium perhibuit et
verum est testimonium eius. Et ille scit
quia vera dicit: ut et vos credatis. Fac

sunt enim hec: ut scriptura impleretur
os non comminuetis ex eo. Et iterum a
lia scriptura dicit. Videbunt in quem trans
fixerunt. Post hec rogavit pilatum io
seph ab arimathia eo quod esset discipulus
ihu. occultus autem pp metum iudeorum:
ut tolleret corpus ihu. Et permisit pilatus.
Venit ergo: et tulit corpus ihu. Venit autem
et nichodemus qui venerat ad ihm noc
te primum: ferens mixturam myrre
et aloes quasi libras centum. Acceperunt
ergo corpus ihu. et ligaverunt eum lin
theis cum aromatibus sicut mos est iude
is sepelire. Erat autem in loco ubi cruci
fixus est ortus et in orto monumentum
novum. in quo nondum quisquam posi
tus fuerat. Ibi ergo pp parasceven iude
orum quia iuxta erat monumentum
posuerunt eum. ·xx·

al' ihm — XX

Una autem sabbati maria magdale
ne venit mane cum adhuc tenebre essent
ad monumentum et vidit lapidem revo
lutum a monumento. Cucurrit ergo et venit
ad symonem petrum et ad alium disci
pulum quem diligebat ihc: et dicit eis.
Tulerunt dominum de monumento: et
nescio ubi posuerunt eum. Exiit ergo pe
trus et ille alius discipulus et venerunt
ad monumentum. Currebant autem
duo simul: et ille alius discipulus p
cucurrit citius petro et venit primus ad monu
mentum. Et cum se inclinasset: vidit
lintheamina posita. non tamen introivit.
Venit ergo symon petrus sequens eum
et introivit in monumentum. Et vi
dit lintheamina posita et sudarium quod
fuerat super caput eius non cum lin
theaminibus positum sed separatim in
volutum in unum locum. Tunc ergo
introivit et ille discipulus qui venerat
primus ad monumentum: et vidit et
credidit. Nondum enim sciebant scriptu
ras: quia oportet eum a mortuis resur
gere. Abierunt ergo iterum ad semetipsos disci
puli. Maria autem stabat ad monu
mentum foris plorans. Dum ergo fleret
inclinavit se et prospexit in monumen
tum. Et vidit duos angelos in albis se
dentes unum ad caput et unum ad pe
des: ubi positum fuerat corpus ihu. Di
cunt ei illi. Mulier quid ploras? Dicit
eis. Quia tulerunt dominum meum: et nes
cio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset
conversa est retrorsum et vidit ihm stante

al' sublatum

al' nescimus

al' oportuerat

iterum

XX

et nesciebat quia ihc est. Dicit ei ihs. Mulier
quid ploras? Quem queris? Illa existimans
quia ortolanus esset: Dicit ei Domine si tu
sustulisti eum. dicito michi ubi posuisti
eum. et ego eum tollam. Dicit ei ihs. Ma
ria. Conversa illa: Dicit ei. Raboni. quod di
citur [michi] magister. Dicit ei ihs. Noli me tan
gere. nondum enim ascendi ad patrem
meum. Vade autem ad fratres meos. et dic
eis Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum
deum meum et deum vestrum. Venit maria
magdalene annuntians discipulis quia
vidi dominum: et hec dixit michi. Cum esset se
ro die illo una sabbatorum et fores essent
clause ubi erant discipuli congregati propter
metum iudeorum: venit ihc et stetit in
medio, et dixit eis. Pax vobis. Et cum hoc
dixisset: ostendit eis manus et latus. Gavi
si sunt ergo discipuli: viso domino. Dixit
ergo eis iterum. Pax vobis. Sicut misit me
pater: et ego mitto vos. Hoc cum dixisset:
insufflavit et dixit eis. Accipite spiritum sanctum
Quorum remiseritis peccata: remittuntur
eis. et quorum retinueritis: retenta sunt
Thomas autem unus ex duodecim qui di
citur didimus: non erat cum eis quando venit
ihs. Dixerunt ergo ei alii discipuli. Vidimus
dominum. Ille autem dixit eis Nisi videro
in manibus eius fixuram clavorum et mittam
digitum meum in locum clavorum. et
mittam manum meam in latus eius:
non credam: Et post dies octo: iterum erant
discipuli eius intus et thomas cum eis
Venit ihs ianuis clausis: et stetit in medio
et dixit pax vobis. Deinde dicit thome Infer
digitum tuum huc et vide manus meas
et affer manum tuam et mitte in latus
meum et noli esse incredulus sed fidelis.
Respondit thomas et dixit ei. Dominus meus
et deus meus. Dicit ei ihc. Quia vidisti me
credidisti: Beati qui non viderunt et cre
diderunt. Multa quidem et alia signa fecit
ihs in conspectu discipulorum suorum:
que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem
scripta sunt ut credatis quia ihs est filius
dei et ut credentes vitam habeatis in nomine eius. XXI.

XXI

Postea manifestavit se iterum ihc disci
pulis suis: ad mare tyberiadis manifes
tavit autem sic Erant autem simul sy
mon petrus et thomas qui dicitur didimus
et nathanael qui erat a chana galilee
et filii zebedei et alii ex discipulis eius duo.
Dicit eis symon petrus. Vado piscari. Di
cunt ei. Venimus et nos tecum. Et exi
erunt et ascenderunt in navem: et illa noc
te nichil prendiderunt. Mane autem iam
facto. stetit ihs in litore. Non tamen co
noverunt discipuli: quia ihs est. Dicit ergo
eis ihs. Pueri numquid pulmentarium
habetis? Responderunt ei. Non. Dicit eis
te in dexteram navigii rete. et inveni
Miserunt ergo: et iam non vale
illud trahere pre multitudine piscium
cit ergo discipulus ille quem dilige
ihs petro. Dominus est. Symon pe
audisset quia dominus est: tunica su
cinxit se erat enim nudus. et misit
mare. Alii autem discipuli navig
venerunt. Non enim longe erant a ter
quasi cubitis ducentis trahentes re
piscium. Ut ergo descenderunt in ter
viderunt prunas positas et piscem
positum et panem. Dicit eis ihc. Affer
piscibus quos prendidistis nunc. Ascen
autem symon petrus et traxit rete in
plenum magnis piscibus centum q
quaginta tribus. Et cum tanti esse
est scissum rete. Dicit eis ihs. Veni
dete. Et nemo audebat discumben
interrogare eum. Tu quis es? scie
quia dominus est Et venit ihs et
panem et dabat eis: et piscem simili
Hoc iam tertio manifestatus est di
scipulis suis. cum resurrexisset a mor
tuis Cum ergo prandissent: dicit
petro ihc Symon iohannis dilig
plus hiis? Dicit ei. Etiam domine
quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos
Dicit ei iterum. Symon iohannis
gis me? Ait illi. Etiam domine tu
quia amo te. Dicit ei. Pasce ag
os. Dicit ei tertio Symon iohan
amas me? Contristatus est petr
dixit ei tertio amas me: et dixit
mine tu omnia scis tu scis quia
te Dicit ei Pasce oves meas. Am
men dico tibi cum esses iunior
bas, Cum autem senueris: ext
manus tuas et alius te cinget
et quo tu non vis Hoc autem
dixit significans qua morte cl
turus esset deum Et cum hoc di
dicit ei Sequere me Conversus pe
vidit illum discipulum quem dil
bat ihs sequentem. qui et recubuit
cena super pectus eius et dixit do
est qui tradet te? Hunc ergo
disset petrus: dixit ihu Domine

autem quid. Dicit ei ihs. Sic eum volo mane
re donec veniam Quid ad te? Tu me seque
re. Exivit ergo sermo iste inter fratres qd'
discipulus ille non moritur. Et non dixit
ei ihs quia non moritur: sed sic eum volo
manere donec veniam. quid ad te. Hic est
discipulus qui testimonium phibet de hijs
et scripsit hec. Et scimus quia verum est
testimonium eius. Sunt autem et alia
multa que fecit ihs que si scribantur per
singula nec ipm arbitror mundum ca
pe posse eos qui scribendi sunt libros.

Explicit evangelium iohannis apli. Incipit prologus ieronimi presbiteri in libro actuum apostolorum

Acta apostolorum nudam quidem sonare videntur historiam. et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si noverimus scriptorem eorum lucam esse medicum cuius laus est in evangelio: animadvertimus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Item alius prologus in libro actuum apostolorum

Lucas antiochensis natione syrus. cuius laus in evangelio canitur: apud antiochiam medicine artis egregius et apostolorum xpi discipulus postea usq; ad confessionem pauli secutus aplm sine crimine in virginitate pmanens deo: maluit inservire. Qui octoginta quatuor agens etatis annos in bithynia de seculo vocatur emigrasse. Hic igitur divino stimulatus impulso p quam in achaie partibus evangelium scribens grecis fidelib; incarnationem dni fideli narratione ostendit eundemq; per stirpe et origine david descendisse monstravit. Cui non immerito scribendorum aplorum actuum potestas in ministerio datur ut deo in deu pleno et filio proditionis extincto oratione facta ab aplis sorte domini nice electionis numerus compleretur. Sicq; paulus consummationis apli cis actib; daret quem diu contra stimulum calcitrantem dominus elegisset. Quod legentib; ac requirentib; deum: brevi voluit sermone ostendere quam prolixius aliquid fastidientib; prodidisse sciens quod operantem agricolam oportet de suis fructib; edere. Quem ita divina subsecuta est gra: ut non solum corporib; sed etiam animab; eius proficeret medicina. Incipit lib' actuu apostolorum

Primum quidem sermonem feci de omnib; o theophile que cepit ihs facere et docere usq; in diem qua precipiens aplis p spm sanctum quos elegit assumptus est. Quib; et prebuit se ipm vivum post passionem suam in multis argumentis per .xl. dies. apparens eis et loquens de regno dei. Et convescens precepit eis ab ierosolimis ne discederent: sed expectarent promissionem pris quam audistis inquit per os meum Quia iohannes qdem baptizavit aqua vos autem baptizabimini spu sancto non post multos hos dies. Igitur qui convenerant: interrogabant eum dicentes Domine si in tempore hoc restitues regnum israel. Dixit autem eis Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate. sed accipietis virtutem supervenientis spus sancti in vos et eritis michi testes in ierlm et in omni iudea et samaria et usq; ad ultimum terre. Et cum hec dixisset: videntib; illis elevatus est. et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumq; intuerentur in celum euntem illum: ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestib; albis qui et dixerunt. Viri galilei quid statis aspicientes in celum. Hic iesus qui assumptus est a nobis in celum sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Tunc reversi sunt ierosolimam a monte qui vocatur oliveti qui est iuxta ierlm sabbati habens iter. Et cum introissent in cenaculum: ascenderunt in superiora ubi manebant petrus et iohannes iacobus et andreas philippus et thomas bartholomeus et matheus. iacobus alphei symon zelotes et iudas iacobi. Hii omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulierib; et maria matre ihu et fratrib; eius. In diebus illis exurgens petrus in medio fratrum dixit Erat autem turba hominum simul fere .c.xx. Viri fres: oportet impleri scripturam ~~hanc~~ quam predixit sps scs p os david de iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt ihm qui connumeratus erat in nobis et sortitus est sortem ministerii huius. Et hic quidem possedit

al' vacat

agrum de mercede iniquitatis. et suspensus crepuit medius et diffusa sunt omnia uiscera eius. Et notum factum est omnibus habitantibus ierusalem: ita ut appellaretur ager ille lingua eorum acheldemach hoc est ager sanguinis. Scriptum est enim in libro psalmorum. Fiat commoratio eius deserta et non sit qui inhabitet in ea et episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex hiis uiris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intrauit et exiuit inter nos dominus ihesus incipiens a baptismate iohannis usque in diem quo assumptus est a nobis testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos ioseph qui uocabatur barsabas qui cognominatus est iustus et mathiam. Et orantes dixerunt Tu domine qui corda nosti omnium ostende quem elegeris ex hiis duobus unum accipere locum ministerii huius et apostolatus de quo preuaricatus est iudas ut abiret in locum suum Et dederunt sortes eis Et cecidit sors super mathiam et annumeratus est cum undecim apostolis.

Al' eorum

II

Et cum complerentur dies pentecostes erant omnes pariter in eodem loco Et factus est repente de celo sonus tanquam aduenientis spiritus uehementis et repleuit totam domum ubi erant sedentes Et apparuerunt illis dispertite lingue tanquam ignis sedit que supra singulos eorum Et repleti omnes sunt spiritu sancto et ceperunt loqui uariis linguis prout spiritus sanctus dabat eloqui illis Erant autem in ierusalem habitantes iudei uiri religiosi ex omni natione que sub celo est. Facta autem hac uoce: conuenit multitudo et mente confusa est: quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes Stupebant autem omnes et mirabantur ad inuicem dicentes. Nonne ecce omnes isti qui loquuntur galilei sunt? Et quomodo nos audiuimus unusquisque linguam suam in qua nati sumus. Parthi et medi et elamite et qui habitant mesopotamiam. iudeam et capadociam pontum et asiam. frigiam et phamphiliam egiptum et partes libie que est circa cirenem et aduene romani iudei quoque et proseliti cretes et arabes. audiuimus eos loquentes nostris linguis magnalia dei Stupebant autem omnes et mirabantur ad inuicem dicentes Quidnam uult hoc esse? Alii autem irridentes dicebant quia musto pleni sunt isti. Stans autem petrus cum undecim: eleuauit uocem suam et locutus est eis dicens uiri iudei et qui habitatis ierusalem uniuersi hoc nobis notum sit et auribus percipite uerba mea. Non enim sicut uos estimatis hii ebrii sunt cum sit hora diei tertia. sed hoc est quod dictum est per prophetam iohel Et erit in nouissimis diebus dicit dominus effundam de spiritu meo super omnem carnem et prophetabunt filii uestri et filie uestre Et iuuenes uestri uisiones uidebunt et seniores uestri sompnia sompniabunt Et quidem super seruos meos et ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo et prophetabunt Et dabo prodigia in celo sursum et signa in terra deorsum: sanguinem et ignem et uaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras et luna in sanguinem: antequam ueniat dies domini magnus et manifestus Et erit Omnis quicumque inuocauerit nomen domini saluus erit: Uiri israhelite audite uerba hec Ihesum nazarenum uirum approbatum a deo in nobis uirtutibus prodigiis et signis que fecit per illum deus in medio uestri sicut uos scitis: hunc definito consilio et presentia dei traditum per manus iniquorum affigentes interemistis Quem deus suscitauit solutis doloribus inferni: iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo. Dauid enim dicit in eum. Prouidebam dominum coram me semper quoniam a dextris est michi ne commouear. Propter hoc delectatum est cor meum et exultauit lingua mea insuper et caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Notas fecisti michi uias uite replebis me iocunditate cum facie tua. Uiri fratres liceat audacter dicere ad uos de patriarcha dauid quoniam defunctus est et sepultus est et sepulcrum eius est apud nos usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia iureiurando iurasset illi deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius: prouidens locutus est de resurrectione christi quia neque derelictus est in inferno neque caro eius uidit

rruptionem. Hunc ihesum resuscitavit deus cui omnes nos testes sumus. Dextera ergo dei exaltatus et promissione spiritus sancti accepta a patre effudit hunc quem vos videtis et auditis. Non enim david ascendit in celum. Dicit autem ipse. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime ergo sciat omnis domus israel quia et dominum eum et christum deus fecit hunc ihesum quem vos crucifixistis. His auditis conpuncti sunt corde et dixerunt ad petrum et ad reliquos apostolos Quid faciemus viri fratres. Petrus vero ait ad illos. Penitentiam inquit agite et baptizetur unusquisque vestrum in nomine domini nostri ihesu christi in remissionem peccatorum vestrorum et accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim est hec repromissio et filiis vestris et omnibus qui longe sunt quoscumque advocaverit dominus deus noster. Aliis etiam verbis pluribus testificatus est et exhortabatur eos dicens. Salvamini a generatione ista prava. Qui ergo receperunt sermones eius baptizati sunt: et apposite sunt in illa die anime circiter tria milia. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum et communicatione fractionis panis et orationibus. Fiebat autem omni anime timor. Multa quoque prodigia et signa per apostolos fiebant in ierusalem: et metus erat magnus in universis. Omnes etiam qui credebant erant pariter. et habebant omnia communia. Possessiones et substantias vendebant et dividebant omnibus prout cuique erat opus. Cotidie quoque perdurantes unanimiter in templo et frangentes circa domos panem sumebant cibum cum exultatione et simplicitate cordis collaudantes deum et habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salvi fierent cotidie in id ipsum. iii.

III

Petrus autem et iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Et quidam vir qui erat claudus ex utero matris sue baiulabatur quem ponebant cotidie ad portam templi que dicitur speciosa: ut peteret elemosinam ab introeuntibus in templum. Is cum vidisset petrum et iohannem incipientes introire in templum: rogabat ut elemosinam acciperet. Intuens autem eum petrus cum iohanne: dixit respice in nos. At ille intendebat in eos sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit. Argentum et aurum non est michi quod autem habeo hoc tibi do. In nomine ihesu christi nazareni surge et ambula. Et apprehensa eius manu dextera levavit eum et protinus consolidate sunt manus eius [al' bases] et plante et exiliens stetit et ambulabat et intravit cum illis in templum ambulans et exiliens et laudans deum. Et vidit omnis populus eum ambulantem et laudantem deum. Cognoscebant autem illum quod ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portam templi et impleti sunt stupore et extasi: in eo quod contigerat illi. Cum teneret autem [al' viderent] petrum et iohannem. accurrit omnis populus ad eos ad porticum que appellatur salomonis stupentes. Videns autem petrus. Respondit ad populum. Viri israelite quid miramini in hoc aut nos quid intuemini quasi nostra virtute aut potestate [al' pietate] fecerimus hunc ambulare. Deus abraham et deus ysaac et deus iacob deus patrum nostrorum glorificavit filium suum ihesum quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem pilati iudicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum negastis et petistis virum homicidam donari vobis. Auctorem vero vite interfecistis quem deus suscitavit a mortuis cuius nos testes sumus et in fide nominis eius hunc quem videtis et nostis confirmavit nomen eius et fides que per eum est dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum. Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis sicut et principes vestri. Deus autem qui prenuntiavit per os omnium prophetarum pati christum suum: implevit sic. Penitemini igitur et convertimini ut deleantur vestra peccata ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu domini et miserit eum qui predicatus est vobis ihesum christum quem oportet quidem celum suscipere usque in tempora restitutionis omnium que locutus est dominus per os sanctorum [al' suorum] suorum a seculo prophetarum. Moyses quidem dixit. Quoniam prophetam vobis suscitabit dominus deus vester de fratribus vestris tanquam me ipsum audietis iuxta omnia quecumque locutus fuerit vobis. E

rit autem. Omnis anima quecumque non au
dierit prophetam illum exterminabitur de ple
be. Et omnes prophete a samuele et deinceps
qui locuti sunt: annuntiaverunt dies is
tos. Vos autem estis filii prophetarum et
testamenti quod disposuit deus ad patres nostros
dicens ad abraham et in semine tuo bene
dicentur omnes familie terre. Vobis primum
deus suscitans filium suum misit eum be
nedicentem vobis. ut convertat se unusquisque
que a nequitia sua · IIII ·

Loquentibus autem illis ad populum sup
venerunt sacerdotes et magistratus
templi et saducei dolentes quod docerent po
pulum et annuntiarent in ihesu resur
rectionem ex mortuis et iniecerunt in eos
manus et posuerunt eos in custodiam usque
in crastinum. Erat autem iam vespera. Mul
ti autem eorum qui audierant verbum:
crediderunt. Et factus est numerus eorum V.
milia. Factum est autem in crastinum ut
congregarentur principes eorum et seni
ores et scribe in ierusalem. et annas princeps
sacerdotum et caiphas. et iohannes et a
lexander et quotquot erant de genere sacer
dotali ~~anne~~ et statuentes eos in medio
interrogabant In qua virtute aut in quo
nomine fecistis hoc vos: Tunc petrus reple
tus spiritu sancto dixit ad eos. Principes po
puli et seniores audite. Si nos hodie diiu
dicamur in benefacto hominis infirmi
in quo iste salvus factus est: notum sit o
mnibus vobis et omni plebi israel. quia in
nomine ihesu christi nazareni quem vos cru
cifixistis quem deus suscitavit a mortuis
in hoc iste astat coram vobis sanus. Hic
est lapis qui reprobatus est a vobis edifica
tibus qui factus est in caput anguli: et non
est in alio aliquo salus neque enim no
men aliud est sub celo datum hominibus:
in quo oportet nos salvos fieri. Videntes
autem petri constantiam et iohannis com
perto quod homines essent sine litteris et
idiote admirabantur. et cognoscebant eos
quoniam cum ihesu fuerant. hominem quoque
videntes stantem cum eis qui curatus fue
rat: nichil poterant contradicere Iusserunt
autem eos foras extra concilium secedere. et con
ferebant adinvicem dicentes. Quid facie
mus hominibus istis. quoniam quidem notum
signum factum est per eos omnibus habi
tantibus in ierusalem Manifestum est autem et
non possumus negare. Sed ne amplius
divulgetur in populum comminemur

eis ne ultra loquantur in nomine hoc ul
li hominum. Et vocantes eos: denuntia
verunt ne omnino loquerentur. neque do
cerent in nomine ihesu Petrus vero et io
respondentes dixerunt ad eos. Si iustum
est in conspectu dei vos potius audire q
deum: iudicate. Non enim possumus q
vidimus et audivimus non loqui. At
li comminantes dimiserunt eos non
invenientes quomodo punirent eos p
populum quia omnes clarificaban
quod factum erat in eo quod acciderat. An
norum enim erat amplius .xl. homo i
quo factum erat signum istud sani
Dimissi autem venerunt ad suos e
nuntiaverunt eis quanta ad eos p
pes sacerdotum et seniores dixissent. Q
cum audissent unanimiter levaver
vocem ad deum et dixerunt. D
ne qui fecisti celum et terram mare e
nia que in eis sunt qui spiritu sancto
os patris nostri david pueri tui dixisti. q
re fremuerunt gentes et populi me
ti sunt inania. Astiterunt reges ter
principes convenerunt in unum ad
sus dominum et adversus christum eius
Convenerunt enim vere in civitate
ista adversus sanctum puerum tuu
ihesum quem unxisti. herodes et pon
pilatus cum gentibus et populis israel
facere que manus tua et consiliu
tuum decreverunt fieri. Et nunc d
ne respice in minas eorum et da
vis tuis cum omni fiducia loqui v
tuum in eo quod manum tuam
ad sanitates et signa et prodigia fi
nomen sancti filii tui iesu. Et cum
sent: motus est locus in quo era
gregati et repleti sunt omnes spiritu san
et loquebantur verbum dei cum fidu
Multitudinis autem credentium
cor unum et anima una nec quis
eorum que possidebat aliquid suum
dicebat. sed erant illis omnia com
nia. Et virtute magna reddebant
testimonium resurrectionis ihesu
domini dei nostri: et gratia magna erat
nibus illis Neque enim quisquam egen
erat inter illos. Quotquot enim p
sores agrorum vel domorum era
entes afferebant pretia eorum qu
debant et ponebant ante pedes apo
Dividebatur autem singulis pro
quod opus erat. Ioseph autem qui c

al' ihesu

al' beneficio

domini nostri

P

nominatus est barnabas ab apostolis. quod est in
terpretatum filius consolationis leuites
cyprius genere cum haberet agrum uendi
dit illum et attulit pretium et posuit ante
pedes apostolorum. ·V·

V

Vir autem quidam nomine an
anias cum saphira uxore sua uen
didit agrum. et fraudauit de pretio agri
conscia uxore sua et afferens partem quan
dam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem
petrus ad eum anania cur temptauit
sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto
et fraudare de pretio agri? Nonne manens
tibi manebat et uenumdatum in tua erat
potestate. Quare posuisti in corde tuo hanc
rem? Non es mentitus hominibus sed deo.
Audiens autem ananias hec uerba: ceci
dit et expirauit. Et factus est timor mag
nus super omnes qui audierunt. Sur
gentes autem iuuenes amouerunt
eum et efferentes sepelierunt. Factum est
autem quasi horarum trium spatium
et uxor ipsius nesciens quod factum fu
erat introiuit. Respondit autem ei pe
trus. Dic michi mulier si tanti agrum uen
didistis? At illa dixit. Etiam tanti. Petrus
autem dixit ad eam. Quid utique conue
nit uobis temptare spiritum domini? Ecce pe
des eorum qui sepelierunt uirum tuum
ad hostium et efferent te. Confestim ceci
dit ad pedes eius et expirauit. Intrantes
autem iuuenes inuenerunt illam mor
tuam et extulerunt et sepelierunt ad ui
rum suum. Et factus est timor magnus
in uniuersa ecclesia et in omnes qui
audierunt hec. Per manus autem a
postolorum fiebant signa et prodigia
multa in plebe. Et erant unanimiter
omnes in porticu salomonis. Ceterorum
autem nemo audebat coniungere se il
lis sed magnificabat eos populus. Ma
gis autem augebatur credentium in
domino multitudo uirorum ac muli
erum ita ut in plateis eicerent infir
mos et ponerent in lectulis et grabatis
ut ueniente petro saltem umbra illius
obumbraret quemquam illorum et libe
rarentur ab infirmitate. Concurrebat
autem et multitudo uicinarum ciui
tatum ierusalem. afferentes egros et uexatos
ab spiritibus inmundis qui curabantur
omnes. Exurgens autem princeps sac
erdotum et omnes qui cum illo erant
que est heresis saduceorum: repleti
sunt zelo. et miserunt manus in apostolos et
posuerunt illos in custodia publica. Angelus
autem domini per noctem aperiens ianu
as carceris. et educens eos dixit. Ite et stan
tes loquimini in templo plebi omnia uer
ba uite huius. Qui cum audissent: intra
uerunt diluculo in templum et docebant
Adueniens autem princeps sacerdotum. et
qui cum eo erant conuocauerunt concilium
et omnes seniores filiorum israel et mise
runt ministros ad carcerem ut adducerent
Cum uenissent autem ministri et aperto car
cere non inuenissent illos reuersi nuntia
uerunt dicentes Carcerem quidem inue
nimus clausum cum omni diligentia
et custodes stantes ad ianuas aperientes
autem neminem intus inuenimus. Vt
audierunt autem hos sermones magis
tratus templi et principes sacerdotum:
ambigebant de illis quidnam fieret. Ad
ueniens autem quidam nuntiauit eis
quia ecce uiri quos posuistis in carcerem
sunt in templo stantes et docentes populum
Tunc abiit magistratus cum ministris
et adduxit illos sine ulla ui. Timebant
enim populum: ne lapidarentur. Et cum
adduxissent illos: statuerunt eos in con
cilio. Et interrogauit eos princeps sacer
dotum dicens Precipiendo precepimus
nobis ne doceretis in nomine isto et ecce
replestis ierusalem uestra doctrina et uultis
inducere super nos sanguinem istius
hominis. Respondens autem petrus et
apostoli dixerunt Obedire oportet deo magis
quam hominibus. Deus patrum nostrorum
suscitauit ihesum quem uos interemistis
suspendentes in ligno. Hunc deus principem
et saluatorem exaltauit dextera sua ad
dandam penitentiam in israel et remissi
onem peccatorum. Et nos sumus testes
horum uerborum et spiritus sanctus quem
dedit deus omnibus credentibus uel obedi
entibus sibi. Hec cum audissent dissecaban
tur et cogitabant interficere illos. Sur
gens autem quidam in concilio phariseus
nomine gamaliel legis doctor honorabi
lis uniuerse plebi: iussit foras modicum
apostolos fieri. Dixitque ad illos. Viri israhe
lite attendite uobis super hominibus istis quid
acturi sitis. Ante hos enim dies extitit the
odas dicens esse se aliquem magnum
cui consensit numerus uirorum cir
citer quingentorum qui occisus est:
et omnes quicumque credebant ei dissi

al' uacat

al' uacat

al' breue homines fieri

al' uacat

al' quadringentorum

pati sunt et redacti sunt ad nichilum. post hunc extitit iudas galileus in diebus professionis et auertit populum simul post se: et ipse periit et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaque dico uobis discedite ab hominibus istis et sinite illos. Quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus: dissoluetur. Si uero ex deo est: non poteritis dissoluere eos ~~sed sinite illos~~: ne forte et deo repugnare inueniamini. Consenserunt autem illi et conuocantes apostolos cesis denuntiauerunt eis ne loquerentur in nomine ihesu et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Omni autem die in templo et circa domos non cessabant docentes et euangelizantes dominum ihesum christum. VI.

al' poteritis

al' inueniamini

amplius

VI

In diebus autem illis crescente numero discipulorum factum est murmur grecorum aduersus hebreos eo quod despicerentur in ministerio cotidiano uidue eorum. Conuocantes autem xii. apostoli multitudinem discipulorum: dixerunt. Non est equum nos derelinquere uerbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres uiros ex uobis boni testimonii septem plenos spiritu sancto et sapientia quos constituamus super hoc opus. Nos uero orationi et ministerio uerbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudine et elegerunt stephanum uirum plenum fide et spiritu sancto et philippum et prochorum et nichanorem et thimoteum et parmenam et nicholaum aduenam anthiochenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum et orantes imposuerunt eis manus. Et uerbum domini crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in ierusalem ualde. Multa etiam sacerdotum turba obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia et fortitudine: faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de synagoga que appellabatur libertinorum et cyrenensium et alexandrinorum et eorum qui erant a cilicia et asia: disputantes cum stephano. Et non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. Tunc submiserunt uiros qui dicerent se audisse eum dicentem uerba blasphemie in moysen et deum.

al' thymone

credentium

Commouerunt itaque plebem et seniores et scribas et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in concilium et statuerunt testes falsos dicentes. Homo iste non cessat loqui uerba aduersus locum sanctum et legem. Audiuimus enim eum dicentem quoniam ihesus nazarenus hic destruet locum istum et mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses. Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio: uiderunt faciem eius tamquam faciem angeli. VII.

Dixit autem princeps sacerdotum stephano. Si hec ita se habent? Qui ait. Viri fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro abraham cum esset in mesopotamia priusquam moraretur in charran et dixit ad illum. Exi de terra tua et de cognatione tua et ueni in terram quam tibi monstrauero. Tunc exiit de terra chaldeorum et habitauit in charram et inde. Et inde post quam mortuus est pater eius transtulit illum in terram istam in qua nunc uos habitatis et non dedit illi hereditatem in ea nec passum pedis sed repromisit dare eam in possessionem et semini eius post ipsum cum non haberet filium. Locutus est autem ei deus quia erit semen eius accola in terra aliena et seruituti eos subicient et male tractabunt eos annis quadringentis et gentem cui seruierint iudicabo ego dixit dominus. Et post hec exibunt et deseruient michi in loco isto. Et dedit illi testamentum circumcisionis et sic genuit ysaac et circumcidit eum die octaua et ysaac iacob et iacob xii patriarchas. Et patriarche emulantes ioseph uendiderunt eum in egyptum et erat deus cum eo et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius et dedit ei gratiam et sapientiam in conspectu pharaonis regis egypti et constituit eum prepositum super egyptum et omnem domum suam. Venit autem fames in uniuersam egyptum et chanaan et tribulatio magna et non inueniebant cibos patres nostri. Cum audisset autem iacob esse frumentum in egypto

pr̃es nr̃os primum et in secundo cogni
tus ē ioseph a fr̃ib; suis et manifesta
tum est pharaoni genus eius. Mittens
autem ioseph accersiuit iacob prem̃ su
um et omnem cognationem suam in
animabus lxxv. Et descendit iacob in
egyptum: et defunctus est ip̃e et pr̃es
nr̃i. et translati sunt in sychem et positi
sunt in sepulcro qđ emit abraham p̃
tio argenti a filijs emor filij sechem
Cum appropinquaret autem tempus
repromissionis quod confessus erat
deus abraham: creuit populus in egyp
to et multiplicatus est quoadusq;
surrexit rex alius in egypto qui non
sciebat ioseph. Hic circumueniens ge
nus nr̃m; afflixit patres nr̃os ut ex
ponerent infantes suos ne uiuifica
rentur masculi. Eodem tempore na
tus est moyses et fuit gratus deo. Qui
nutritus est tribus mensibus in domo
p̃ris sui Exposito autem illo in flumine
sustulit eum filia pharaonis et enutri
uit eum sibi in filium Et eruditus est
moyses in omni sapientia egyptiorum
et erat potens in uerbis et in opib'[b] suis
Cum autem impleretur ei. xx. annorum
tempus ascendit in cor eius ut uisitaret
fr̃es suos filios israel Et cum uidisset
quendam iniuriam patientem de genere
suo: uindicauit illum et fecit ultionem
ei qui iniuriam sustinebat et percusso
egyptio. Existimabat autem intelligere
fr̃es suos quoniam deus p manum ip
sius daret salutem illis At illi non intel
lexerunt. Sequenti uero die apparuit illis
litigantib; et reconciliabat eos in pace
dicens. Viri fr̃es estis ut quid nocetis al
terutrum? Qui autem iniuriam facie
bat proximo suo: repulit eum dicens
Quis te constituit principem et iudicem
super nos? Numquid interficere me tu uis
quemadmodum interfecisti heri egyp
tium? Fugit autem moyses in uerbo is
to et factus est aduena in terra madian
ubi generauit filios duos. Et expletis
annis. xl. apparuit illi in deserto montis
syna angelus in igne flamme rubi.
Moyses autem uidens: admiratus est
uisum. Et accedente illo ut consideraret
facta est uox domini ad eum dicens.
Ego sum deus patrum uestrorum deus
abraham et deus isaac. et deus iacob
Tremefactus autem ~~autem~~ moyses
non audebat considerare Dixit autem illi
deus. Solue calciamentum pedum tuorū
locus enim in quo stas terra sancta est
Videns uidi afflictionem populi mei qui
est in egypto et gemitum eorum audiui
et descendi liberare eos. Et nunc ueni et
mittam te in egyptum. Hunc moysen
quem negauerunt dicentes quis te con
stituit principem et iudicem super nos
hunc deus principem et redemptorem mi
sit cum manu angeli qui apparuit illi
in rubo. Hic eduxit illos faciens prodigi
a et signa magna in terra egypti et in ru
bro mari et in deserto annis. xl. Hic ē
moyses qui dixit filijs israel prophetam
nobis suscitabit deus de fratrib; ur̃is tam
quam me ipsum audietis. Hic est qui fuit
in ecclesia in solitudine cum angelo qui
loquebatur ei in monte syna et cum pr̃ib;
nr̃is. qui accepit u̇ba uite dare nobis. Cui
noluerunt obedire pr̃es nr̃i. sed repule
runt illum et auersi sunt cordib; suis in
egyptum dicentes ad aaron. Fac nobis
deos qui precedant nos. Moyses enim hic
qui eduxit nos de terra egypti. nescimus
quid factum sit ei Et uitulum fecerunt i
illis dieb; et optulerunt hostiam simula
cro et letabantur in operib; manuum su
arum Conuertit autem se deus ab eis 7
tradidit eos seruire militie celi sicut scrip
tum est in libro prophetarum. Numquid
uictimas aut hostias obtulistis michi
annis xl in deserto domus israel? Et sus
cepistis tabernaculum moloch et sydus
dei ur̃i remphan figuras quas fecistis
adorare eas. Et transferam uos propter
hoc in babylonem. Tabernaculum testimo
nij fuit cum pr̃ib; nr̃is in deserto sicut
disposuit ill' deus loquens ad moysen
ut faceret illud secundum formam quā
uiderat. Qđ et induxerunt suscipientes
pr̃es nr̃i cū ihū naue in possessionem
gentium quas expulit deus a facie pa
trum nostrorum usq; in dieb; dauid qui
inuenit gratiam apud dominū et petijt
ut inueniret tabernaculum deo iacob
Salomon autem edificauit illi domum
sed non excelsus in manu factis habitat
sicut per prophetam dicit Celum michi se
des est terra autem scabellū pedum
meorum. Quam domum edificabitis
michi dicit dominus aut quis locus
requietionis mee est? Nonne manus
mea hec fecit omnia? Dura ceruice et

incircumcisi cordibus et auribus vos semper
spiritui sancto restitistis sicut et patres vestri ita et
vos. Quem prophetarum non sunt perse-
cuti patres vestri? Et occiderunt eos qui pre-
nuntiabant de adventu iusti cuius vos
nunc proditores et homicide fuistis qui
accepistis legem in dispositione angelo-
rum et non custodistis. Audientes autem
hec dissecabantur in cordibus suis. et stridebant
dentibus in eum. Cum autem esset Stephanus
plenus spiritu sancto intendens in celum vidit
gloriam dei et ihesum stantem a dextris dei et
ait Ecce video celos apertos et filium ho-
minis stantem a dextris virtutis dei. Ex-
clamantes autem voce magna: conti-
nuerunt aures suas et impetum fecerunt
unanimiter in eum. Et eicientes eum extra
civitatem: lapidabant. Et testes deposue-
runt vestimenta sua secus pedes adolescen-
tis. qui vocabatur Saulus. Et lapidabant
Stephanum: invocantem et dicentem. Do-
mine ihesu: suscipe spiritum meum. Po-
sitis autem genibus: clamavit voce mag-
na dicens: Domine: ne statuas illis hoc
peccatum. Et cum hoc dixisset: obdormivit
in domino. Saulus autem erat consen-
tiens neci eius. · viii ·

·/· precesserunt quod facerunt

Al' c. viii. Saulus

VIII

Facta est autem in die illa persecutio
magna in ecclesia que erat ierosolimis.
Et omnes dispersi sunt per regiones iudee
et samarie preter apostolos qui remanserunt
in ierusalem. Curaverunt autem Stephanum
viri timorati. et fecerunt planctum mag-
num super illum. Saulus vero devasta-
bat ecclesiam per domos intrans et trahens
viros ac mulieres: tradebat in custodiam.
Igitur qui dispersi erant pertransibant
evangelizantes verbum domini. Philip-
pus autem descendens in civitatem sa-
marie. predicabat illis christum. Intendebant
autem turbe hiis que a philippo diceban-
tur. unanimiter audientes et videntes
signa et prodigia que faciebat. Multi enim
eorum qui habebant spiritus immundos
clamantes voce magna exibant: Mul-
ti autem paralitici et claudi curati sunt.
Factum est ergo magnum gaudium in
illa civitate. Vir autem quidam nomine
Symon erat qui ante fuerat in civitate
magus. seducens gentem samarie di-
cens se esse aliquem magnum cui aus-
cultabant omnes a minimo usque ad
maximum dicentes. Hic est virtus dei
que vocatur magna. attendebant autem

al' dei

eum: propter quod multo tempore suis ma-
gicis artibus dementasset eos. Cum vero
credidissent philippo evangelizanti de reg-
no dei: et in nomine ihesu christi baptizabantur
viri ac mulieres. Tunc Symon et ipse cre-
didit. Et cum baptizatus esset. adherebat
philippo. Videns etiam signa et virtutes
maximas fieri a philippo: stupens ad-
mirabatur. Cum autem audissent apostoli
qui erant ierosolimis quia recepit sa-
maria verbum dei miserunt ad eos pe-
trum et iohannem. Qui cum venissent
oraverunt pro ipsis ut acciperent spiritum
sanctum. Nondum enim in quemquam
illorum venerat: sed baptizati tantum
erant in nomine domini ihesu. Tunc
imponebant manus super illos et acci-
piebant spiritum sanctum. Cum autem vi-
disset Symon quia per impositionem
manus apostolorum daretur spiritus sanctus
optulit eis pecuniam dicens. Date et
michi hanc potestatem ut cuicumque in-
posuero manus: accipiat spiritum sanctum.
Petrus autem dixit ad eum. Pecunia
tua tecum sit in perditionem quoniam
donum dei existimasti pecunia possideri.
Non est tibi pars neque sors in sermone
isto. Cor enim tuum non est rectum co-
ram deo. Penitentiam itaque age ab hac
nequitia tua et roga deum si forte re-
mittatur tibi hec cogitatio cordis tui. In
felle enim amaritudinis et obligatione
iniquitatis video te esse. Respondens autem
Symon dixit. Precamini ergo vos pro
me ad dominum ut nichil veniat super
me horum que dixistis. Et illi quidem te-
stificati et locuti verbum domini re-
dibant ierosolimam et in multis re-
gionibus samaritanorum evangeliza-
bant. Angelus autem domini locutus est
ad philippum dicens. Surge et vade con-
tra meridianum ad viam que descendit
ab ierusalem in gazam hec est deserta. Et sur-
gens abiit. Et ecce vir ethiops eunuchus
potens candacis regine ethiopum qui
erat super omnes gazas eius. venerat
adorare in ierusalem et revertebatur sedens
super currum suum legensque ysaiam
prophetam. Dixit autem spiritus philippo
Accede et adiunge te ad currum istum.
Accurrens autem philippus: audivit eum
legentem ysaiam prophetam et
dixit. Putasne intelligis que legis?
Qui ait. Et quomodo possum si

aliquis ostenderit michi? Rogauitque philippum ut ascenderet et sederet secum. Locus autem scripture quam legebat erat hic. Tanquam ouis ad occisionē ductus est. et sicut agnus coram tondente se sine uoce: sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium eius sublatum est. Generationem illius quis enarrabit? Quoniam tolletur de terra uita eius. Respondens autem eunuchus philippo. dixit Obsecro te. de quo propheta dicit hoc de se. an de alio aliquo? Aperiens autem philippus os suum et incipiens a scriptura ista: euangelizauit illi ihesum. Et dū irent per uiam: uenerunt ad quandam aquam. Et ait eunuchus. Ecce aqua. quis prohibet me baptizari? Dixit autē philippus Si credis ex toto corde: licet. Qui dixit. Credo dei filium esse ihesum xpm. Et iussit stare currum et descenderunt uterque in aquam philippus et eunuchus et baptizauit eum. Cum autem ascendissent de aqua: spiritus domini rapuit philippū et amplius non uidit eum eunuchus. Ibat autem per uiam suam gaudens. Philippus autem inuentus est in azoto et pertransiens euangelizabat ciuitatibus cunctis: donec ueniret cesaream. ·ix· IX

Saulus autem adhuc spirans minarum et cedis in discipulos dn̄i: accessit ad principem sacerdotum et petiit ab eo epistolas in damascum ad synagogas ut si quos inuenisset huius uie uiros ac mulieres uinctos perduceret ierusalem. Et cum iter faceret: contigit ut appropinquaret damasco. Et subito circumfulsit eum lux de celo et cadens in terram audiuit uocem dicentem sibi. Saule saule quid me persequeris? Qui dixit. Quis es domine? Et ille. Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Qui tremens et stupens dixit. Domine quid me uis facere? Et dominus ad eum Surge et ingredere ciuitatem et dicetur tibi, quid te oporteat facere. Viri autem illi qui comitabantur cum eo. stabant stupefacti. audientes quidem uocem. neminem autem uidentes. Surrexit autem saulus de terra: apertisque oculis nichil uidebat. Ad manus autem illum trahentes: introduxerunt damascum. Et erat ibi tribus diebus non uidens et non manducauit neque bibit. Erat autem quidam discipulus damasci. nomine ananias: et dixit ad illum in uisu dominus. Anania. At ille ait Ecce ego domine. Et dominus ad illum. Surge et uade in uicum qui uocatur rectus. et quere in domo iude saulum nomine tharsensem. Ecce enim orat. Et uidit uirum ananiam nomine introeuntem et imponentem sibi manus: ut uisum recipiat. Respondit autem ananias. Dn̄e audiui a multis de uiro hoc quanta mala sanctis tuis fecerit in ierl'm. Et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui inuocant nomen tuum. Dixit autem ad eum dominus. Vade quoniam uas electionis est michi iste ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis israel. Ego enim ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Et abiit ananias et introiuit in domum et imponens ei manus dixit. Saule frater dominus misit me ihesus qui apparuit tibi in uia qua ueniebas ut uideas et implearis spiritu sancto et confestim ceciderunt ab oculis eius tanquam squame. et uisum recepit. Et surgens baptizatus est: Et cum accepisset cibum confortatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant damasci per dies aliquot. Et continuo ingressus paulus in synagogas predicabat dn̄m ihesum: quoniam hic est filius dei. Stupebant autem omnes qui eum audiebant et dicebant. Nonne hic est qui expugnabat in ierusalem eos qui inuocabant nomen istud? Et huc ad hoc uenit: ut uinctos illos duceret ad principes sacerdotum. Saulus autē multo magis conualescebat et confundebat iudeos qui habitabant damasci. affirmans quoniam hic est xpistus filius dei. Cum implerentur autem dies multi: consiliū fecerunt iudei ut eum interficerent. Note autem facte sunt saulo insidie eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte ut eum interficerent. Accipientes autem discipuli eū nocte per murum demiserūt eum submittentes in sporta. Cum uenisset autem in ierl'm: temptabat iungere se discipulis et omnes timebant eum nō credentes quod esset discipulus. Barnabas autem apprehensum illum duxit ad apostolos et enarrauit illis quomodo in uia uidisset dominum et quia locutus est ei et quomodo in damasco fiducialiter egerit in nomine ihesu. Et erat cum illis intrans et exiens in ierl'm et fiducialiter

agens in nomine domini. Et loquebatur quoque gentibus et disputabat cum grecis. Illi autem querebant occidere eum. Quod cum cognovissent fratres: deduxerunt eum nocte cesaream et dimiserunt tharsum. Ecclesia quidem per totam iudeam et galileam et samariam habebat pacem Et edificabatur ambulans in timore domini: et consolatione spiritus sancti replebatur. Factum est autem ut petrus dum pertransiret universos deveniret ad sanctos qui habitabant lidde. Invenit autem ibi hominem quendam nomine eneam ab annis octo iacentem in grabato qui erat paraliticus. Et ait illi petrus Enea sanet te dominus ihesus christus. Surge et sterne tibi. Et continuo surrexit. Et viderunt illum omnes qui habitabant lidde et sarone: qui conversi sunt ad dominum. In ioppe autem fuit quedam discipula nomine tabita que interpretata dicitur dorcas. Hec erat plena operibus bonis et elemosinis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent: posuerunt eam in cenaculo. Cum autem prope esset lidda a ioppe discipuli audientes quia petrus esset in ea miserunt duos viros ad eum rogantes ne pigriteris venire usque ad nos. Exurgens autem petrus venit cum illis Et cum advenisset: duxerunt illum in cenaculum. Et circumsteterunt illum omnes vidue flentes et ostendentes tunicas et vestes quas faciebat illis dorcas. Eiectis autem omnibus foras petrus ponens genua sua oravit. Et conversus ad corpus dixit. Tabita surge. At illa aperuit oculos suos et viso petro resedit. Dans autem illi manum erexit eam Et cum vocasset sanctos et viduas: assignavit eam vivam. Notum autem factum est per universam ioppen et crediderunt multi in domino ihesu christo. Factum est autem ut dies multos moraretur in ioppe: apud symonem quendam coriarium. X.

Vir autem quidam erat in cesarea nomine cornelius centurio cohortis que dicitur italica religiosus et timens deum cum omni domo sua faciens elemosinas multas plebi et deprecans dominum semper. Vidit in visu manifeste quasi hora nona diei angelum dei introeuntem ad se et dicentem sibi Corneli. At ille intuens eum: timore correptus dixit. Quis es domine? Dixit autem illi. Orationes tue et elemosine tue ascenderunt in memoriam in conspectu dei. Et nunc mitte viros in ioppen et accersi symonem quendam qui cognominatur petrus. Hic hospitatur apud symonem quendam coriarium cuius est domus iuxta mare. Hic dicet tibi quid te oporteat facere Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi: vocavit duos domesticos suos et militem metuentem dominum ex hiis qui illi parebant. Quibus cum enarrasset omnia: misit illos in ioppen. Postera autem die iter illis facientibus et appropinquantibus civitati: ascendit petrus in superiora domus ut oraret circa horam sextam. Et cum esuriret: voluit gustare. Parantibus autem illis: cecidit super eum mentis excessus. Et vidit celum apertum et descendens vas quoddam velut linteum magnum .iiii. initiis submitti de celo in terram in quo erant omnia quadrupedia et serpentia terre et volatilia celi Et facta est vox ad eum dicens. Surge petre occide et manduca. Ait autem petrus. Absit domine quia nunquam manducavi omne commune et immundum. Et vox iterum secundo ad eum. Quod deus purificavit: ne tu commune dixeris. Hoc autem factum est per ter: et statim receptum est vas in celum. Et dum intra se hesitaret petrus quidnam esset visio quam vidisset: ecce viri qui missi fuerant a cornelio inquirentes domum simonis astiterunt ad ianuam. Et cum vocassent: interrogabant si simon qui cognominatur petrus illic haberet hospitium. Petro autem cogitante de visione: dixit spiritus ei Ecce viri tres querunt te. Surge itaque et descende et vade cum eis nichil dubitans: quia ego misi illos. Descendens autem petrus ad viros: dixit. Ecce ego sum quem queritis. Que causa propter quam venistis? Qui dixerunt. Cornelius centurio vir iustus et timens deum et testimonium bonum habens ab universa gente iudeorum responsum accepit ab angelo sancto

seri te in domum suam et audire uerba abs te. Introducens igitur eos recepit hospitio. Sequenti autem die surgens profectus est cum eis. et quidam ex fratribus ab ioppe comitati sunt eum. Altera autem die introiuit cesaream. Cornelius uero expectabat illos conuocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et factum est. Cum introisset petrus: obuiauit ei cornelius. et procidens ad pedes eius adorauit eum. Petrus uero eleuauit eum dicens. Surge et ego ipse homo sum sicut et tu. Et loquens cum illo intrauit et inuenit multos qui conuenerant. dixitque ad illos. Vos scitis quomodo abominatum sit uiro iudeo coniungi aut accedere ad alienigenam. Sed michi ostendit deus neminem communem aut inmundum dicere hominem. propter quod sine dubitatione ueni accersitus. Interrogo ergo, quam ob causam accersistis me. Et cornelius ait. A nudius quarta die usque in hanc horam orans eram hora nona in domo mea et ecce uir stetit ante me in ueste candida et ait Corneli exaudita est oratio tua et elemosine tue commemorate sunt in conspectu dei. Mitte ergo in ioppen et accersi symonem qui cognominatur petrus. Hic hospitatur in domo symonis coriarii iuxta mare. Is cum uenerit loquetur tibi. Confestim igitur misi ad te. et tu bene fecisti ueniendo ad nos. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo assumus audire omnia quecumque tibi precepta sunt a domino. Aperiens autem petrus os suum dixit. In ueritate comperi. quoniam non est personarum acceptor deus. sed in omni gente qui timet eum et operatur iustitiam: acceptus est illi. Verbum enim suum misit filiis israel. annuntians pacem per ihesum christum hic est enim omnium dominus. Vos scitis quod factum est uerbum per uniuersam iudeam incipiens enim a galilea post baptismum quod predicauit iohannes ihesum a nazareth quomodo unxit eum deus spiritu sancto et uirtute. Qui pertransiuit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo quoniam deus erat cum illo Et nos testes sumus omnium que fecit in regione iudeorum et ierusalem quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc deus suscitauit tertia die et dedit eum manifestum fieri non omni populo sed testibus preordinatis a deo nobis qui manducauimus et bibimus cum illo: postquam resurrexit a mortuis. Et precepit nobis predicare populo et testificari quia ipse est qui constitutus est a deo iudex uiuorum et mortuorum. Huic omnes prophete testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Adhuc loquente petro uerba hec cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant uerbum. Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui uenerant cum petro quia et in nationes gratia spiritus sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis et magnificantes deum. Tunc respondit petrus Numquid aquam quis prohibere potest ut baptizentur hii qui spiritum sanctum acceperunt sicut et nos. Et iussit eos baptizari in nomine ihesu christi. Tunc rogauerunt eum ut maneret ibi aliquot diebus.

non

XI

Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in iudea quoniam et gentes receperunt uerbum dei. Cum adisset autem petrus ierosolimam: disceptabant aduersus illum qui erant ex circumcisione dicentes Quare introisti ad uiros preputium habentes et manducasti cum illis. Incipiens autem petrus exponebat illis per ordinem dicens. Ego eram in ciuitate ioppe orans et uidi in excessu mentis mee uisionem: descendens uas quoddam uelut linteum magnum quatuor initiis submitti de celo et uenit usque ad me. In quod intuens considerabam et uidi quadrupedia terre et bestias et reptilia et uolatilia celi. Audiui autem uocem dicentem michi Surge petre occide et manduca. Dixi autem Nequaquam domine quia commune aut inmundum numquam introiuit in os meum. Respondit autem secundo de celo Que deus mundauit tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter. Et recepta sunt rursum omnia in celum Et ecce confestim uiri tres astiterunt in domo in qua eram missi a cesarea ad me. Dixit autem spiritus michi ut irem cum illis nichil hesitans. Venerunt autem mecum et sex fratres isti et ingressi sumus in domum uiri. Narrauit autem nobis quomodo uidisset angelum in domo sua stantem et dicentem sibi Mitte in ioppen et accersi simonem qui cognominatur

al' honorificabant deum

al' ascendisset

ad

uox

natur petrus qui loquetur tibi verba in qui-
bus salvus eris tu et universa domus tua.
Cum autem cepissem loqui: decidit spiritus sanctus
super eos sicut et in nos in initio. Recorda-
tus sum autem verbi domini sicut dice-
bat. Johannes quidem baptizavit aqua vos
autem baptizabimini spiritu sancto. Si ergo
eandem gratiam dedit illis deus sicut et nobis
qui credimus in dominum ihesum christum ego
quis eram qui possem prohibere dominum
ne daret spiritum sanctum credentibus in no-
mine ihesu christi. His auditis tacuerunt
et glorificaverunt dominum dicentes. Ergo
et gentibus deus penitentiam ad vitam
dedit. Et illi quidem qui dispersi fuerant a tri-
bulatione que facta fuerat sub stephano per-
ambulaverunt usque ad phenicen et cy-
prum et antiochiam. neminem loquentes
verbum nisi solis iudeis. Erant autem
quidam ex eis viri cyprii et cyrenei. Qui cum
introissent antiochiam: loquebantur
ad grecos annunciantes dominum ihesum.
Et erat manus domini cum eis. multus-
que numerus credentium conversus est
ad dominum. Pervenit autem sermo ad
aures ecclesie que erat ierosolimis super
istis et miserunt barnabam usque ad an-
tiochiam. Qui cum pervenisset et vidisset
gratiam dei gavisus est et hortabatur om-
nes in proposito cordis permanere in do-
mino quia erat vir bonus et plenus spiritu
sancto et fide et apposita est turba multa
ad dominum. Profectus est autem et bar-
nabas tharsum ut quereret saulum.
Quem cum invenisset: perduxit antio-
chiam et annum totum conversati sunt
ibi in ecclesia. et docuerunt turbam mul-
tam ita ut cognominarentur primum
antiochie discipuli christiani. In his
autem diebus supervenerunt ab ierosolimis
prophete antiochiam et surgens unus ex
eis nomine agabus significabat per spiritum
famem magnam futuram in universo
orbe terrarum que facta est sub claudio.
Discipuli autem prout quisque habebat
proposuerunt singuli in ministerium mit-
tere habitantibus in iudea fratribus quod et fe-
cerunt mittentes ad seniores per manus
barnabe et sauli. .xii.

Eodem autem tempore misit herodes
rex manus ut affligeret quosdam de ecclesia.
Occidit autem iacobum fratrem iohannis
gladio. Videns autem quia placeret iudeis
apposuit apprehendere et petrum. Erant autem
dies azimorum. Quem cum apprehendisset
misit in carcerem tradens quatuor quater-
nionibus militum custodiendum volens
post pascha producere eum populo.
Et petrus quidem servabatur in carcere.
Oratio autem fiebat sine intermissione
ab ecclesia ad deum pro eo. Cum autem
producturus eum esset herodes: in ipsa noc-
te erat petrus dormiens inter duos mili-
tes vinctus cathenis duabus et custodes ante
hostium custodiebant carcerem. Et ecce
angelus domini astitit et lumen refulsit
in habitaculo carceris. Percussoque
latere petri: excitavit eum dicens. Surge
velociter. Et ceciderunt cathene de mani-
bus eius. Dixit autem angelus ad eum.
Precingere et calcia te caligas tuas. Et
fecit sic. Et dixit illi. Circumda tibi vesti-
mentum tuum et sequere me. Et exiens
sequebatur eum: et nesciebat quia verum
est quod fiebat per angelum. Estimabat
se visum videre. Transeuntes autem
primam et secundam custodiam vene-
runt ad portam ferream que ducit ad ci-
vitatem que ultro aperta est eis. Et ex-
euntes processerunt vicum unum et con-
tinuo discessit angelus ab eo. Et petrus
ad se reversus dixit. Nunc scio vere quia
misit dominus angelum suum et eripu-
it me de manu herodis et de omni expec-
tatione plebis iudeorum. Consideransque
venit ad domum marie matris iohannis
qui cognominatus est marcus ubi erant
multi congregati et orantes. Pulsante
autem eo ad ostium ianue: processit pu-
ella ad audiendum nomine rode. Et
ut cognovit vocem petri: pre gaudio non
aperuit ianuam sed intro currens nun-
tiavit petrum stare ante ianuam. At il-
li dixerunt ad eam. Insanis. Illa autem
affirmabat sic se habere. Illi autem dice-
bant. Angelus eius est. Petrus autem per-
severabat pulsans. Cum autem aperuis-
sent: viderunt eum et obstupuerunt. An-
nuens autem eis manu ut tacerent:
enarravit quomodo dominus eduxisset
eum de carcere. Dixitque. Nunciate iacobo
et fratribus hec. Et egressus abiit in alium
locum. Facta autem die, erat non parva
turbatio inter milites quidnam de petro
factum esset. Herodes autem cum requi-
sisset eum et non invenisset: inquisiti-
one facta de custodibus: iussit eos duci. Et
descendens a iudea in cesaream:

bi commorabatur est. Erat autem iratus ty
riis et sydoniis. At illi unanimes venerunt
ad eum et persuaso blastho qui erat sup cubi
culum regis postulabant pacem eo quod
alerentur regiones eorum ab illo. Statuto
autem die herodes vestitus veste regali sedit
pro tribunali et concionabatur ad eos. Po
pulus autem acclamabat dei voces et non
hominis. Confestim autem percussit eum
angelus domini eo quod non dedisset hono
rem deo et consumptus a vermibus expi
ravit. Verbum autem domini crescebat et
multiplicabatur. Barnabas autem et sau
lus reversi sunt ab ierosolimis expleto mi
nisterio assumpto iohanne qui cognominat
us est marcus. XIII.

Erant autem in ecclesia que erat an
thiochie prophete et doctores in quibus
barnabas et symon qui cognominabatur
niger et lucius cyrenensis et manaen qui
erat herodis tetrarche collactaneus et saulus.
Ministrantibus autem illis domino et ieiu
nantibus: dixit illis spiritus sanctus. Sepa
rate michi barnabam et saulum: in opus
quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et oran
tes imponentes que eis manus: dimiserunt
eos. Et ipsi quidem missi ab spiritu sancto a
bierunt seleuciam et inde navigaverunt
cyprum. Et cum venissent salaminam:
predicabant verbum dei in synagogis iu
deorum. Habebant autem et iohannem
in ministerio. Et cum perambulassent u
niversam insulam usque ad paphum:
invenerunt virum quendam magum
pseudo prophetam iudeum. cui nomen erat
bariesu qui erat cum proconsule sergio
paulo viro prudente. Hic accersitis bar
naba et paulo desiderabat audire verbum
dei. Resistebat autem illis elymas ma
gus sic enim interpretatur nomen eius
querens avertere proconsulem a fide.
Saulus autem qui et paulus repletus
spiritu sancto: intuens in eum dixit O
plene omni dolo et omni fallacia. fili di
aboli. inimice omnis iustitie dei non de
sinis subvertere vias domini rectas. Et
nunc ecce manus domini super te. et eris
cecus non videns solem usque ad tempus.
Et confestim cecidit in eum caligo et te
nebre et circuiens querebat qui manum
daret. Tunc proconsul cum vidisset fac
tum credidit admirans super doctrina domini.
Et cum a papho navigassent paulus
et qui cum eo erant: venerunt pergen
pham philie. Iohannes autem discedens
ab eis reversus est ierosolimam. Illi vero
pertranseuntes pergen: venerunt antho
chiam pisidie et ingressi synagogam
die sabbatorum sederunt. Post lectionem
autem legis et prophetarum: miserunt prin
cipes synagoge ad eos dicentes. Viri fratres
si quis est in vobis sermo exhortationis
ad plebem dicite. Surgens autem paulus
et manu silentium indicens ait. Viri isra
elite et qui timetis deum audite. Deus ple
bis israel elegit patres nostros et plebem exal
tavit cum essent incole in terra egypti
et in brachio excelso eduxit eos ex ea et
per xl. annorum tempus mores eorum
sustinuit in deserto et destruens gentes sep
tem in terra chanaan sorte distribuit eis
terram eorum. quasi post. cccc. et. l. an
nos. Et post hec dedit iudices usque ad
samuelem prophetam. Et exinde postula
verunt regem et dedit illis deus saul fi
lium cys virum de tribu beniamin an
nis xl. Et amoto illo suscitavit illis david
regem cui et testimonium perhibens dix
it Inveni david filium iesse virum se
cundum cor meum qui faciet omnes vo
luntates meas. Cuius deus ex semine
secundum promissionem eduxit israel
salvatorem ihesum predicante iohanne
ante faciem adventus eius baptismum
penitentie omni populo israel. Cum
impleret autem iohannes cursum su
um: dicebat. Quem me arbitramini
esse non sum ego: sed ecce venit post me
cuius non sum dignus calciamenta pe
dum solvere. Viri fratres. filii generis abra
ham et qui in vobis timent deum vobis
verbum salutis huius missum est. Qui
enim habitabant ierusalem et principes eius
hunc ihesum ignorantes et voces prophe
tarum que per omne sabbatum leguntur
iudicantes impleverunt et nullam
causam mortis invenientes in eum
petierunt a pilato ut interficerent eum.
Cumque consummassent omnia que de
eo scripta erant deponentes eum de lig
no posuerunt in monumento. Deus ve
ro suscitavit eum a mortuis tertia die.
Qui visus est per multos dies his qui
simul ascenderant cum eo de galilea in
ierusalem: qui usque nunc sunt testes eius ad
plebem. Et nos vobis annuntiamus
eam que ad patres nostros repromissio
facta est quoniam hanc deus adimple

al' hom

ivit filiis nostris. resuscitans ihesum sicut in
psalmo secundo scriptum est. Filius meus
es tu: ego hodie genui te. Quod autem re
suscitavit eum a mortuis amplius non
iam reversurum in corruptionem: ita
dixit Quia dabo vobis sancta david fide
lia. Ideoque et alibi dicit. Non dabis sanctum tuum
videre corruptionem. David enim in sua ge
neratione cum administrasset voluntati
dei: dormivit et appositus est ad patres suos.
et vidit corruptionem. Quem vero deus sus
citavit: non vidit corruptionem. Notum
igitur sit vobis viri fratres quia per hunc vo
bis remissio peccatorum annuntiatur ab
omnibus peccatis quibus non potuistis in
lege moysi iustificari. In hoc omnis qui
credit iustificatur. Videte ergo ne superve
niat vobis quod supra dictum est in prophetis
Videte contemptores et admiramini et dis
perdimini quia opus operor ego in diebus
vestris opus quod non credetis si quis enar
raverit vobis. Exeuntibus autem illis roga
bant ut alio sequenti sabbato loquerentur
sibi verba hec. Cumque dimissa esset synago
ga: secuti sunt multi iudeorum et colentium
deum advenarum paulum et barnabam
Qui loquentes ad eos suadebant eis ut per
manerent in gratia dei. Sequenti vero sabbato
pene universa civitas convenit audire ver
bum dei. Videntes autem turbas iu
dei repleti sunt zelo. et contradicebant hiis
que a paulo dicebantur: blasphemantes
Tunc constanter paulus et barnabas dix
erunt. Vobis oportebat primum loqui
verbum dei sed quoniam repulistis illud
et indignos vos iudicastis eterne vite:
ecce convertimur ad gentes. Sic enim pre
cepit nobis dominus. Posui te lumen in
gentibus ut sis in salutem usque ad extre
mum terre. Audientes autem gentes ga
visi sunt: et glorificabant verbum domini:
et crediderunt quotquot erant preordina
ti ad vitam eternam. Disseminabatur
autem verbum domini per universam
regionem. Iudei autem concitaverunt
religiosas mulieres et honestas et pri
mos civitatis et excitaverunt persecutio
nem in paulum et barnabam: et eiecerunt
eos de finibus suis. At illi excusso pulvere
pedum in eos: venerunt yconium. Disci
puli quoque replebantur gaudio et spiritu
sancto. · xiiij ·

XIIII

Factum est autem yconii ut simul
introirent in synagogam iudeorum et
loquerentur eis ita ut crederet iudeorum
et grecorum copiosa multitudo. Qui vero
increduli fuerunt iudei: suscitaverunt
persecutionem et ad iracundiam concita
verunt animas gentium adversus fratres.
Multo igitur tempore demorati sunt fi
ducialiter agentes in domino. testimo
nium perhibentes verbo gratie sue dantes
signa et prodigia fieri per manus eorum
Divisa est autem multitudo illius ci
tatis et quidam quidem erant cum iude
is quidam vero cum apostolis. Cum autem
factus esset impetus gentilium et iude
orum cum principibus suis ut contume
liis afficerent et lapidarent eos: intelli
gentes confugerunt ad civitates lycao
nie lystram et derben et universam circ
cum regionem et ibi evangelizantes
erant. Et quidam vir lystris infirmus pe
dibus sedebat claudus ex utero matris sue. qui
nunquam ambulaverat. Hic audivit
paulum loquentem. qui intuitus eum
et videns quia haberet fidem ut salvus fie
ret: dixit magna voce Surge super pedes tu
os rectus. Et exilivit et ambulabat. Turbe
autem cum vidissent quod fecerat paulus
levaverunt vocem suam lycaonice dicen
tes. Dii similes facti hominibus descende
runt ad nos. Et vocabant barnabam io
vem paulum vero mercurium quoniam
ipse erat dux verbi sacerdos quoque iovis
qui erat ante civitatem. tauros et coronas
ante ianuas afferens cum populis vo
lebat sacrificare. Quod ubi audierunt
apostoli barnabas et paulus: et conscissis
tunicis suis exilierunt in turbas claman
tes et dicentes. Viri quid hec facitis? Et
nos mortales sumus similes vobis ho
mines annuntiantes vobis ab hiis va
nis converti ad deum vivum qui fecit ce
lum et terram mare et omnia que in
eis sunt qui in preteritis generationibus
dimisit omnes gentes ingredi vias suas.
Et quidem non sine testimonio semetipsum
reliquit benefaciens de celo dans pluvias
et tempora fructifera. implens cibo et leticia
corda vestra. Et hec dicentes: vix sedaverunt
turbas ne sibi immolarent. Supervene
runt autem quidam ab antiochia et
yconio iudei et persuasis turbis lapidantes
que paulum traxerunt extra civitatem esti
mantes eum mortuum esse. Circumdan
tibus autem eum discipulis: surgens
intravit civitatem. Et postera die pro

factus est cum barnaba in derben. Cumque euangelizassent ciuitati illi et docuissent multos reuersi sunt lystram et yconium et antiochiam. confirmantes animas discipulorum exhortantesque ut permanerent in fide et dicentes quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias presbiteros et orassent cum ieiuniis commendauerunt eos domino in quem crediderunt. Transeuntesque pisidiam uenerunt in pamphiliam. Et loquentes in pergen uerbum domini descenderunt in ataliam et inde nauigauerunt antiochiam unde erant traditi gratie dei in opus quod compleuerunt. Cum autem uenissent et congregassent ecclesiam: retulerunt quanta fecisset deus cum illis. et quia aperuisset gentibus ostium fidei. xv.

XV

Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis. Et quidam descendentes de iudea docebant fratres quia nisi circumcidamini secundum morem moysi: non potestis salui fieri. Facta ergo seditione non minima paulo et barnabe aduersum illos: statuerunt ut ascenderent paulus et barnabas et quidam alii ex aliis ad apostolos et presbiteros in ierusalem super hac questione. Illi igitur deducti ab ecclesia pertransibant fenicem et samariam narrantes conuersionem gentium et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem uenissent ierosolimam: suscepti sunt ab ecclesia et ab apostolis et a senioribus annunciantes quanta deus fecisset cum illis. Surrexerunt autem quidam de heresi phariseorum qui crediderant dicentes quia oportet circumcidi eos precipere quoque seruare legem moysi. Conueneruntque apostoli et seniores uidere de uerbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret: surgens petrus dixit ad eos. Viri fratres uos scitis quoniam ab antiquis diebus in nobis elegit deus per os meum audire gentes uerbum euangelii et credere. Et qui nouit corda deus testimonium perhibuit dans illis spiritum sanctum sicut et nobis. Et nichil discreuit inter nos et illos fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid temptatis deum imponere iugum super ceruicem discipulorum quod neque patres nostri neque nos portare potuimus. Sed per gratiam domini ihesu christi credimus saluari quemadmodum et illi. Tacuit autem omnis multitudo et audiebant barnabam et paulum narrantes quanta fecisset deus signa et prodigia in gentibus per eos. Et postquam tacuerunt: respondit iacobus dicens. Viri fratres audite me. Symon narrauit quemadmodum primum deus uisitauit sumere ex gentibus populum nomini suo et huic concordant uerba prophetarum sicut scriptum est. Post hec reuertar et reedificabo tabernaculum dauid quod decidit et diruta eius reedificabo et erigam illud ut requirant ceteri hominum dominum et omnes gentes super quas inuocatum est nomen meum dicit dominus faciens hec. Notum a seculo est domino opus suum. Propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad deum sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum et fornicatione et suffocatis et sanguine. Moyses enim a temporibus antiquis habet in singulis ciuitatibus qui eum predicent in synagogis ubi per omne sabbatum legitur. Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eligere uiros ex eis et mittere antiochiam cum paulo et barnaba iudam qui cognominabatur barsabas et silam uiros primos in fratribus scribentes per manus eorum. Apostoli et seniores fratres. hiis qui sunt antiochie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audiuimus quia quidam ex nobis exeuntes turbauerunt uos uerbis euertentes animas uestras quibus non mandauimus placuit nobis collectis in unum eligere uiros et mittere ad uos cum carissimis nostris barnaba et paulo hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri ihesu christi. Misimus ergo iudam et silam qui et ipsi uobis uerbis referent eadem. Visum est enim spiritui sancto et nobis nichil ultra imponere uobis oneris quam hec necessaria ut abstineatis uos ab immolatis simulacrorum et sanguine suffocato et fornicatione a quibus custodientes uos bene agetis. Valete. Illi igitur dimissi descenderunt antiochiam et congregata multitudine tradiderunt epistolam. Quam cum legissent: gauisi sunt super consolationem. Iudas autem et silas et ipsi cum essent prophete uerbo plurimo consolati sunt fratres et confirmauerunt eos. Facto autem ibi aliquanto tempore dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui miserant illos. Visum est autem syle

remanere ibi. Solus autem iudas abiit ie
rusalem. Paulus autem et barnabas demora
bantur antiochie docentes et euangelizantes
cum aliis pluribus uerbum domini. Post ali
quot autem dies dixit ad barnabam paulus
Reuertentes uisitemus fratres per uniuersas ciui
tates in quibus predicauimus uerbum do
mini. quomodo se habeant. Barnabas autem
uolebat secum assumere et iohannem qui
cognominabatur marcus. Paulus autem
rogabat eum ut qui discessisset ab eis a pam
phylia et non isset cum eis in opus: non
debere recipi eum. Facta est autem dissensio
inter eos ita ut discederent ab inuicem et
barnabas quidem assumpto marco nauiga
ret cyprum: paulus uero electo syla pro
fectus est traditus gratie domini a fratribus. per
ambulabat autem syriam et ciliciam con
firmans ecclesias. precipiens custodire pre
cepta apostolorum et seniorum. Et cum ar
uisset has nationes: peruenit in derben et
lystram.

Cap^m. xvi.

XVI

Et ecce discipulus quidam erat ibi
nomine tymotheus filius mulieris iudee
fidelis patre gentili. Huic testimonium red
debant qui in listris erant et yconio fratres.
Hunc uoluit paulus secum proficisci et
assumens circumcidit eum propter iudeos
qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes
quod pater eius gentilis erat. Cum autem per
transirent ciuitates tradebant eis custodi
re dogmata que erant decreta ab apostolis et se
nioribus qui erant ierosolimis. Et ecclesie
quidem confirmabantur fide et habunda
bant numero cotidie. Transeuntes autem fri
giam et galatie regionem: uetati sunt a spiritu
sancto loqui uerbum dei in asya. Cum uenis
sent autem in misiam: temptabant ire in
bithyniam et non permisit eos ire spiritus ihesu.
Cum autem pertransissent misiam: descende
runt troadem et uisio per noctem paulo osten
sa est. Vir macedo quidam erat stans et de
precans eum et dicens. Transiens in ma
cedoniam adiuua nos. Ut autem uisum
uidit: statim quesiuimus proficisci in ma
cedoniam certi facti quia uocasset nos
deus euangelizare eis. Nauigantes autem
a troade recto cursu uenimus samotraci
am: et sequenti die neapolim et inde phi
lippis que est prima pars macedonie ciui
tas colonia. Eramus autem in urbe hac
diebus aliquot conferentes uerbum domini.
Die autem sabbatorum egressi sumus
foras portam iuxta flumen ubi uidebatur
oratio esse: et sedentes loquebamur mulie
ribus que conuenerant. Et quedam mulier
nomine lydia purpuraria ciuitatis thy
atirenorum colens deum audiuit:
cuius dominus aperuit cor intendere his
que dicebantur a paulo. Cum autem bapti
zata esset ipsa et domus eius: deprecata
est nos dicens. Si iudicatis me fidelem
domino esse: introite in domum meam
et manete. Et coegit nos. Factum est autem
euntibus nobis ad orationem puellam
quandam habentem spiritum phytonem ob
uiare nobis que questum magnum
prestabat dominis suis diuinando. Hec
subsecuta paulum et nos: clamabat di
cens. Isti homines serui dei excelsi sunt
qui annuntiant uobis uiam salutis.
Hoc autem faciebat multis diebus. Do
lens autem paulus et conuersus spiritui dix
it. Precipio tibi in nomine ihesu christi exi
re ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes au
tem domini eius quia exiuit spes ques
tus eorum: apprehendentes paulum
et sylam perduxerunt in forum ad prin
cipes et offerentes eos magistratibus dix
erunt. Hii homines conturbant ciui
tatem nostram cum sint iudei et annun
tiant morem quem non licet nobis sus
cipere neque facere cum simus romani.
Et cucurrit plebs aduersus eos et ma
gistratus scissis tunicis eorum ius
serunt illos uirgis cedi. Et cum multas
plagas eis imposuissent: miserunt eos
in carcerem precipientes custodi ut di
ligenter custodiret eos. Qui cum tale
preceptum accepisset: misit eos in inte
riorem carcerem ~~precipientes custodi~~
et pedes eorum strinxit ligno. Media autem
nocte paulus et sylas adorantes lauda
bant deum et audiebant eos qui in
custodia erant. Subito uero terremotus
factus est magnus ita ut mouerentur
fundamenta carceris et confestim aperta
sunt ostia omnia et uniuersorum uin
cula soluta sunt. Expergefactus autem
custos carceris et uidens apertas ianuas
carceris euaginato gladio uolebat se
interficere. estimans fugisse uinctos.
Clamauit autem paulus magna uo
ce dicens. Nichil feceris tibi mali uni
uersi enim hic sumus. Petito autem lumine in
trogressus est et tremefactus procidit
ad pedes pauli et syle et producens eos
foras ait. Domini quid me oportet

facere ut saluus fiam. At illi dixerunt ei:
crede in domino ihu et saluus eris tu et do
mus tua. Et locuti sunt uerbum ei domini
cum omnibus qui erant in domo eius.
Et tollens eos in illa hora noctis lauit pla
gas eorum et baptizatus est ipse et omnis do
mus eius continuo. Cumque perduxisset eos in
domum suam: apposuit eis mensam et le
tatus est cum omni domo sua credens deo. Et
cum dies factus esset. miserunt magistrat
us lictores dicentes. Dimitte homines il
los. Nunciauit autem custos carceris uerba
hec paulo: quia miserunt magistratus ut
dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in
pace. Paulus autem dixit eis. Cesos nos
publice indempnatos homines romanos
miserunt in carcerem et nunc occulte nos
eiciunt. Non ita sed ueniant et ipsi nos ei
ciant. Nunciauerunt autem magistratibus
lictores uerba hec. Timueruntque audito
quod romani essent et uenientes deprecati
sunt eos et educentes rogabant ut egrede
rentur de urbe. Exeuntes autem de carcere
introierunt ad lydiam et uisis fratribus nar
rauerunt quanta fecisset dominus cum
eis et consolantes eos profecti sunt. XVII

Cum autem perambulassent amphy
polim et appolloniam: uenerunt
thessalonicam ubi erant synagoge iudeo
rum. Secundum consuetudinem autem
paulus introiuit ad eos et per sabbata
tria disserebat eis de scripturis adaperiens
et insinuans quia xpm oportuit pati et
resurgere a mortuis et quia hic est xpus
ihs quem ego annuntio uobis. Et quidam
ex eis crediderunt et adiuncti sunt paulo
et syle et de colentibus gentibus multitudo
magna et mulieres nobiles non pauce.
Zelantes autem iudei assumentesque de
uulgo uiros quosdam malos et turba fac
ta concitauerunt ciuitatem et assistentes
domui iasonis querebant eos producere
in populum. Et cum non inuenissent
eos: trahebant iasonem et quosdam fratres
ad principes ciuitatis clamantes et dicen
tes quoniam hii sunt qui orbem concitant
et ad hoc uenerunt quos suscepit iason
et hii omnes contra decreta cesaris fa
ciunt regem alium dicentes ~~nescio que~~
esse ihm. Concitauerunt autem plebem
et principes ciuitatis audientes hec et accep
ta satisfactione a iasone et a ceteris: dimi
serunt eos. Fratres uero confestim per noctem
dimiserunt paulum et sylam in beroeam.

Qui cum uenissent: in synagogam iudeo
rum introierunt. Hii autem erant nobiliores eo
rum qui sunt thessalonice. Qui susceperunt
uerbum cum omni auiditate cotidie scruta
tes scripturas si hec ita se haberent. Et multi qui
dem crediderunt ex eis et multitudo gentilium
mulierum honestarum et uiri non pauci.
Cum autem cognouissent in thessalonica iu
dei quia et in beroea predicatum est a paulo uer
bum dei: uenerunt et illuc commouentes et tur
bantes multitudinem. Statim quoque tunc pau
lum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare. Sy
las autem et tymotheus remanserunt ibi.
Qui autem deducebant: paulum perduxerunt
eum usque ad athenas et accepto mandato ab
eo ad sylam et timotheum ut quam celeriter
uenirent ad illum: profecti sunt. Paulus autem
cum athenis expectaret eos: incitabatur spiritus
eius in ipso uidens idolatrie deditam ciuitatem.
Disputabat igitur in synagoga cum iudeis et
colentibus dominum et in foro per omnes dies ad
eos qui aderant. Quidam autem epicurei et
stoici philosophi disserebant cum eo et quidam
dicebant. Quid uult seminator uerborum hic
dicere. Alii uero dicebant. Nouorum demoni
orum uidetur annuntiator esse quia ihm
et resurrectionem annuntiabat eis. Et appre
hensum eum: ad ariopagum duxerunt dicen
tes. Possumus scire que est hec noua que a
te dicitur doctrina. Noua enim quedam in
feres auribus nostris. Volumus ergo scire que nam
uelint hec esse. Athenienses autem omnes
et aduene hospites ad nichil aliud uacabant
nisi aut dicere aut audire aliquid noui. Stans
autem paulus in medio ariopagi ait uiri
athenienses per omnia quasi superstitiosos
esse uos uideo. Preteriens enim et uidens si
mulacra uestra. inueni et aram in qua scriptum
erat ignoto deo. Quod ergo ignorantes coli
tis: hoc ego annuntio uobis. Deus qui fecit
hunc mundum et omnia que in eo sunt
hic celi et terre cum sit dominus non in ma
nufactis templis habitat nec manibus huma
nis colitur indigens aliquo cum ipse det om
nibus uitam et inspirationem et omnia
fecitque ex uno omne genus hominum in
habitare super uniuersam faciem terre diffini
ens statuta tempora et terminos habitationis
eorum querere deum si forte attrectent aut
inueniant eum quamuis longe non sit
ab uno quoque nostrum. In ipso enim uiuimus
mouemur et sumus sicut et quidam uestrum
poetarum dixerunt. ipsius enim et genus
sumus. Genus ergo cum simus dei: non de

al' bus

a hoīb9

XVIII

Al'c. xviii. Post hec

al' breat

Scenofactoria ars · i · factura convenit cū fanis · i · dicitur scenofactura · ... · scenofactiva · vnde scenofactor · ... · i · fanis factus. Et hic scenofactor · ... · vel a scene quod est vmbra · hinc grece dicitur domus vel tabernaculum ad similitudinem domus, ... facta · vnde scenofactor · i · factor tabernaculi · et sic potest dici artis scenofactorie quia faciebat tabernacula. Ca...

tivinus estimare auro aut argento aut lapidis sculpture artis et cogitationis hominis divinum esse simile. Et tempora quidem huius ignorantie despiciens deus: nunc annuntiat hominibus ut omnes ubique penitentiam agant eo quod statuit diem in qua iudicaturus est orbem terre in equitate in viro in quo statuit fidem prebens omnibus, suscitans eum a mortuis. Cum autem audissent resurrectionem mortuorum quidam quidem irridebant quidam vero dixerunt. Audiemus te de hoc iterum. Sic paulus exivit de medio eorum · xviii ·

Quidam vero viri adherentes ei crediderunt in quibus et dionisius ariopagita et mulier nomine damaris et alii cum eis. Post hec egressus ab atheniis venit corinthum et inveniens quendam iudeum nomine aquilam ponticum genere, qui nuper venerat ab ytalia et priscillam uxorem eius eo quod precepisset claudius discedere omnes iudeos a roma: accessit ad eos et salutavit eos. Et quia eiusdem artis erat: manebat apud eos et operabatur. Erat autem scenofactorie artis. Et disputabat in synagoga per omne sabbatum interponens nomen domini ihesu suadebatque iudeis et grecis. Cum venissent autem de macedonia silas et tymotheus: instabat verbo paulus testificans iudeis ihesum esse xpistum. Contradicentibus autem eis et blasphemantibus: excutiens paulus vestimenta sua dixit ad eos. Sanguis vester super caput vestrum mundus ego ex hoc ad gentes vadam. Et migrans inde: intravit in domum cuiusdam nomine titi iusti colentis deum cuius domus erat coniuncta synagoge. Crispus autem archisynagogus credidit domino cum omni domo sua. et multi corinthiorum audientes credebant et baptizabantur. Dixit autem dominus nocte per visionem paulo. Noli timere sed loquere, et ne taceas propter quod ego tecum sum et nullus tibi nocere poterit et nemo apponetur tibi ut noceat te quoniam populus est multus michi in hac civitate. Sedit autem ibi annum et sex menses docens apud eos verbum domini. Gallione autem proconsule achaie insurrexerunt uno animo iudei in paulum et adduxerunt eum ad tribunal dicentes quia contra legem hic persuadet hominibus colere deum. Incipiente autem paulo aperire os: dixit gallio ad iudeos. Siquidem esset iniquum aliquid aut facinus pessimum o viri iudei: recte vos sustinerem. Si vero questiones sunt de verbo et nominibus legis vestre vos ipsi videritis iudex ego horum nolo esse. Et minavit eos a tribunali. Apprehendentes autem omnes sosthenem principem synagoge: percutiebant illum ante tribunal et nichil eorum gallioni cure erat. Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos: fratribus vale faciens navigavit syriam et cum eo priscilla et aquila qui sibi totonderat in cencris caput. Habebant enim votum. Devenitque ephesum et illos ibi reliquit. Ipse vero ingressus synagogam: disputabat cum iudeis rogantibus autem eis ut ampliori tempore maneret apud eos non consensit sed vale faciens eis et dicens. Oportet me sollempnem diem advenientem facere ierosolimis et iterum revertar ad vos deo volente: profectus est ab epheso et descendens cesaream ascendit et salutavit ecclesiam et descendit anthiochiam. Et facto ibi aliquanto tempore: profectus est perambulans ex ordine galaticam regionem et frigiam confirmans omnes discipulos. Iudeus autem quidam apollo nomine alexandrinus natione vir eloquens devenit ephesum potens in scripturis. Hic erat edoctus viam domini et fervens spiritu loquebatur et docebat diligenter ea que sunt de ihesu sciens tantum baptisma iohannis. Hic ergo cepit fiducialiter agere in synagoga. Quem cum audissent priscilla et aquila assumpserunt eum et diligentius exposuerunt ei viam dei. Cum autem vellet ire achaiam exhortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum venisset: contulit multum his qui crediderant. Vehementer enim iudeos revincebat publice ostendens per scripturas esse xpistum ihesum. · xix ·

Factum est autem cum apollo esset corinthi ut paulus peragratis superioribus partibus veniret ephesum et inveniret quosdam discipulos dixitque ad eos. Si spiritum sanctum accepistis credentes: At illi dixerunt ad eum. Sed neque si spiritus sanctus est audivimus. Ille vero ait. In quo ergo baptizati estis: Qui dixerunt In iohannis baptismate. Dixit autem paulus. Iohannes baptizavit baptismo penitentie populum dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent hoc est in ihesum. His auditis baptizati sunt in nomine domini ihesu xpisti. Et cum imposuisset illis manus paulus: venit spiritus sanctus super eos et loquebantur linguis et prophetabant. Erant autem omnes viri fere

introgressus autem in synagogam cum fiducia loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno dei. Cum autem quidam indurarentur et non crederent maledicentes viam domini coram multitudine: discedens ab eis segregavit discipulos cotidie disputans in scola tyranni cuiusdam. Hoc autem factum est per biennium ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum domini iudei atque gentiles. Virtutes quoque quaslibet deus faciebat per manus pauli ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria vel semicinthia et recedebant ab eis languores et spiritus nequam egrediebantur. Temptaverunt autem quidam de circumeuntibus iudeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos nomen domini ihesu christi dicentes Adiuro vos per ihesum quem paulus predicat. Erant autem quidam sceve iudei principis sacerdotum .vii. filii qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis Ihesum novi et paulum scio vos autem qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum et dominatus amborum invaluit contra eos ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus iudeis atque gentilibus qui habitabant ephesi et cecidit timor super omnes illos et magnificabant nomen domini ihesu. Multi quoque credentium veniebant confitentes et annuntiantes actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros et combusserunt eos coram omnibus et computatis preciis illorum: invenerunt pecuniam denariorum .l. milium. Ita fortiter verbum dei crescebat et confirmabatur. His autem expletis proposuit paulus in spiritu transita macedonia et achaia ire ierosolimam dicens quoniam postquam fuero ibi: oportet me et romam videre. Mittens autem in macedoniam duos ex ministrantibus sibi thimotheum et erastum: ipse remansit ad tempus in asya. Facta est autem in illo tempore turbatio non minima de via domini. Demetrius enim quidam nomine argentarius faciens edes argenteas diane prestabat artificibus non modicum questum. Quos convocans et eos qui eius modi erant opifices: dixit viri scitis quia de hoc artificio adquisitio est nobis et videtis et auditis quia non solum ephesi sed pene totius asie paulus hic suadens avertit multam turbam dicens quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non solum autem hec periclitabitur nobis pars in redargutionem venire sed et magne dyane templum in nichilum deputabitur sed et destrui incipiet maiestas eius. quam tota asia et orbis colit. His auditis repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes Magna diana ephesiorum Et impleta est civitas confusione et impetum fecerunt uno animo in theatrum rapto gaio et aristarco macedonibus comitibus pauli. Paulo autem volente intrare in populum non permiserunt discipuli. Quidam autem et de asie principibus qui erant amici eius miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum Alii autem aliud clamabant Erat enim ecclesia confusa et plures nesciebant qua ex causa convenissent. De turba autem ~~quidam~~ detraxerunt alexandrum propellentibus eum iudeis. Alexander ergo manu silentio postulato: volebat rationem reddere populo. Quem ut cognoverunt iudeum esse vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium. Magna diana ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas dixit Viri ephesii quis enim est hominum qui nesciat ephesiorum civitatem cultricem esse magne diane: iovisque prolis? Cum ergo his contradici non possit: oportet nos sedatos esse et nichil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam vestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices habent adversus aliquem causam: conventus forenses aguntur et proconsules sunt. accusent se invicem. Si quid autem alterius rei queritis: in legitima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui seditionis hodierne cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere rationem concursus istius. Et cum hec dixisset: dimisit ecclesiam. ·xx·

·XX·

Postquam autem cessavit tumultus vocatis paulus discipulis et exhortatus eos valedixit et profectus est ut iret macedoniam Cum autem perambulasset partes illas et exhortatus eos fuisset multo sermone: venit ad greciam Ubi cum fecisset menses tres: facte sunt illi insidie a iudeis naviganti in syriam habuitque consilium ut reverteretur per macedoniam Comitatus est autem eum sosipater pirri beroensis thessalonicensium vero aristarcus et secundus et gaius derbeus et thimotheus. Asiani vero tichicus et trophimus. Hi cum precessissent sustinebant nos troade. Nos vero navigavimus post dies azimorum a philippis

i. expectabant

et venimus ad eos troadem in diebus quinque ubi demorati sumus diebus septem. In una autem sabbati cum convenissemus ad frangendum panem: paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum protraxitque sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copiose in cenaculo ubi eramus congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine eutichus super fenestram cum mergeretur somno gravi disputante diu paulo ductus cecidit de tercio cenaculo deorsum et sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset paulus incubuit super eum et complexus dixit. Nolite turbari anima enim ipsius in eo est. Ascendens autem frangensque panem et gustans satis que allocutus est usque in lucem sic profectus est. Adduxerunt autem puerum viventem et consolati sunt non minime. Nos autem ascendentes navem enavigavimus in asson: inde suscepturi paulum. Sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus. Cum autem invenisset nos in asso assumpto eo venimus mitilenen. et inde navigantes sequenti die venimus contra chium et alia die applicuimus samum et sequenti die venimus miletum. Proposuerat enim paulus transnavigare ephesum ne qua mora illi fieret in asia. festinabat enim si possibile sibi esset ut diem pentecostes faceret ierosolimis. A mileto autem mittens ephesum vocavit maiores natu ecclesie. Qui cum venissent ad eum et simul essent: dixit eis. Vos scitis a prima die qua ingressus sum in asyam qualiter vobiscum per omne tempus fuerim serviens domino cum omni humilitate et multis lacrimis et temptacionibus que michi acciderunt ex insidiis iudeorum quomodo nichil subtraxerim vobis utilium quo minus annunciarem vobis et docerem vos publice et per domos testificans iudeis atque gentilibus in deum penitenciam et fidem in dominum nostrum ihesum christum. Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in ierusalem que in ea ventura sunt michi ignorans nisi quod spiritus sanctus per omnes civitates michi protestatur dicens quoniam vincula et tribulaciones ierosolimis me manent. Sed nichil horum vereor nec facio animam meam preciosiorem quam me dum modo consummem cursum meum et ministerium verbi quod accepi a domino ihesu christo testificari evangelium gracie dei. Et nunc ecce ego scio quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes per quos transivi predicans regnum dei. Quapropter contestor vos hodierna die quia mundus sum a sanguine omnium. Non enim subterfugi quo minus annunciarem omne consilium dei vobis. Attendite vobis et universo gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam acquisivit sanguine suo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi graves in vos non parcentes gregi et ex vobis ipsis surgent viri loquentes perversa ut abducant discipulos post se. Quapropter vigilate memoria retinentes quoniam per triennium nocte et die non cessavi cum lacrimis monens unumquemque vestrum. Et nunc commendo vos deo et verbo gracie ipsius qui potens est edificare et dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argentum et aurum aut vestem nullius concupivi ipsi scitis quoniam ad ea que michi opus erant et hiis qui mecum sunt ministraverunt manus iste. Hec omnia ostendi vobis quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos ac meminisse verbi domini ihesu quoniam ipse dixit Beacius est magis dare quam accipere. Et cum hec dixisset: positis genibus suis cum omnibus illis oravit. Magnus autem fletus factus est omnium et procumbentes super collum pauli osculabantur eum dolentes maxime in verbo quod dixerat eis quoniam amplius faciem eius non essent visuri et deducebant eum ad navem. XXI.

Cum autem factum esset ut navigaremus abstracti ab eis recto cursu venimus choum et sequenti die rodum et inde pateram. Et cum invenissemus navem transfretantem in feniciam: ascendentes navigavimus. Cum apparuissemus autem cypro relinquentes eam ad sinistram navigavimus in syriam et venimus tyrum. Ibi enim navis expositura erat onus. Inventis autem discipulis mansimus ibi diebus vii. qui paulo dicebant per spiritum ne ascenderet ierosolimam. Et expletis diebus profecti ibamus deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque foras civitatem et positis genibus in litore oravimus. Et cum vale fecissemus

oblatus

al' iter

al' tres

mei

inuicem: ascendimus in nauim. Illi autem redierunt in sua. Nos uero nauigatione expleta a tyro descendimus ptolomaidem et salutatis fratribus mansimus die una apud illos. Alia autem die profecti uenimus cesaream et intrantes domum philippi euangeliste qui erat unus de vij. mansimus apud eum. Huic autem erant filie iiij. uirgines prophetantes. Et cum moraremur ibi per dies aliquot superuenit quidam uir a iudea propheta nomine agabus. Is cum uenisset ad nos tulit zonam pauli et alligans sibi pedes et manus dixit. Hec dicit spiritus sanctus. Virum cuius est zona hec sic alligabunt in ierusalem iudei et tradent in manus gentium. Quod cum audissemus rogabamus nos et qui loci illius erant ne ascenderet ierosolimam. Tunc respondit paulus et dixit. Quid facitis flentes et affligentes cor meum? Ego enim non solum alligari sed et mori in ierusalem paratus sum propter nomen domini ihesu. Et cum ei suadere non possemus: quieuimus dicentes: fiat domini uoluntas. Post dies autem istos preparati ascendebamus ierusalem. Venerunt autem quidam ex discipulis a cesarea nobiscum adducentes secum apud quem hospitaremur iasonem quendam cyprium antiquum discipulum. Et cum uenissemus ierosolimam libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introibat paulus nobiscum ad iacobum omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset narrabat per singula que fecisset deus in gentibus per ministerium ipsius. At illi cum audissent magnificabant dominum dixeruntque ei. Vides frater quot milia sunt in iudeis qui crediderunt et omnes emulatores sunt legis. Audierunt autem de te quia discessionem doceas a moyse eorum qui per gentes sunt iudeorum dicens non debere eos circumcidere filios suos neque secundum consuetudinem ingredi debere. Quid ergo est? Utique oportet conuenire multitudinem. audient enim te superuenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt nobis uiri iiij. uotum habentes super se. Hiis assumptis: sanctifica te cum illis et impende in illis ut radant capita sua et sciant omnes quia que de te audierunt falsa sunt sed ambulas et ipse custodiens legem. De hiis autem qui crediderunt ex gentibus nos scripsimus iudicantes ut abstineant se ab idolis immolato et sanguine et suffocato et a fornicatione. Tunc paulus assumptis uiris postera die purificatus cum illis intrauit in ~~illum~~ templum annuntians expletionem dierum purificationis donec offerretur pro uno quoque eorum oblatio. Dum autem vij dies consummarentur: hii qui ab asya erant iudei cum uidissent eum in templo concitauerunt omnem populum et iniecerunt manus clamantes. Viri israhelite adiuuate. Hic est homo qui aduersus populum et legem et locum hunc omnes ubique docens insuper et gentiles induxit in templum et uiolauit sanctum locum istum. Viderant enim trophimum ephesium in ciuitate cum ipso quem estimauerunt quoniam in templum introduxisset paulus. Commotaque est ciuitas tota et facta est concursio populi. et apprehendentes paulum trahebant eum extra templum et statim clause sunt ianue. Querentibus autem eum occidere nunciatum est tribuno cohortis quia tota confunditur ierusalem. Qui statim assumptis militibus et centurionibus decurrit ad illos. Qui cum uidissent tribunum et milites: cessauerunt percutere paulum. Tunc accedens tribunus apprehendit eum et iussit alligari cathenis duabus et interrogabat quis esset et quid fecisset. Alii autem aliud clamabant in turba. Et cum non posset certum cognoscere pre tumultu: iussit duci eum in castra. Et cum uenisset paulus ad gradus contigit ut portaretur a militibus propter uim populi. Sequebatur enim multitudo populi clamans tolle eum. Et cum cepisset induci in castra paulus: dicit tribuno. Si licet michi aliquid loqui ad te. Qui dixit ei Grece nosti? Nonne tu es egyptius qui ante hos dies tumultum concitasti et eduxisti in desertum. iiij. milia uirorum sicariorum? Et dixit ad eum paulus. Ego homo sum quidem iudeus a tarso cilicie et ciuitatis non ignote ciuitatis municeps. Rogo autem te permitte michi loqui ad populum. Et cum ille permisisset paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem. Et magno silentio facto: allocutus est hebrea lingua dicens. xxij.

XXII

Viri fratres et patres audite quam ad
uos nunc reddo rationem. Cum au
dissent autem quia hebrea lingua loque
retur ad illos: prestiterunt magis silen
tium. Et dixit. Ego sum uir iudeus natus
tharso cilicie nutritus autem in ista ciui
tate, secus pedes gamalielis eruditus iux
ta ueritatem paterne legis emulator legis
dei sicut et uos omnes estis hodie
qui hanc uiam persecutus sum usque ad
mortem alligans et tradens in custodias
uiros ac mulieres sicut princeps sacerdo
tum testimonium michi reddidit et omnes
maiores natu a quibus et epistolas accipiens
ad fratres damascum pergebam ut adduce
rem inde uinctos in ierusalem ut punirentur.
Factum est autem eunte me et appropin
quante me damasco: media die subito
de celo circumfulsit me lux copiosa et deci
dens in terram audiui uocem dicentem
michi. Saule saule quid me persequeris?
Durum est tibi contra stimulum calci
trare. Ego autem respondi. Quis es do
mine? Dixitque michi. Ego sum ihesus na
zarenus quem tu persequeris. Et qui me
cum erant lumen quidem uiderunt uo
cem autem non audierunt eius qui lo
quebatur mecum. Et dixi. Quid faciam
domine? Dominus autem dixit ad me.
Surgens uade damascum et ibi tibi di
cetur de omnibus que te oporteat facere. Et
cum non uiderem pre claritate luminis
illius: ad manum deductus a comitibus
ueni damascum. Ananias autem quidam
uir secundum legem testimonium ha
bens ab omnibus habitantibus damasco
iudeis ueniens ad me et astans dixit michi
Saule frater respice. Et ego eadem hora
respexi in eum. At ille dixit michi. Deus
patrum nostrorum preordinauit te ut cog
nosceres uoluntatem eius et uideres
iustum et audires uocem ex ore eius quia
eris testis illius ad omnes homines eo
rum que uidisti et audisti. Et nunc quid
moraris? Exurge et baptizare et ablue
peccata tua inuocato nomine ipsius.
Factum est autem reuertenti michi in
ierusalem et oranti in templo fieri me in stu
pore [illegible] et uidere illum dicentem
michi. Festina et exi uelociter ex ierusalem.
quoniam non recipient testimonium
tuum de me. Et ego dixi. Domine ipsi sci
unt quia ego eram concludens in car
cerem et cedens per synagogas eos qui
credebant in te. Et cum funderetur sanguis
stephani testis tui: ego astabam et consenti
ebam et custodiebam uestimenta interfi
cientium illum. Et dixit ad me. Vade:
quoniam ego in nationes longe mittam
te. Audiebant autem eum usque ad hoc uer
bum et leuauerunt uocem suam dicen
tes. Tolle de terra huiusmodi non enim
fas est eum uiuere. Vociferantibus autem
eis et proicientibus uestimenta sua et pul
uerem iactantibus in aerem iussit tribu
nus induci eum in castra et flagellis cedi
et torqueri eum ut sciret propter quam
causam sic acclamarent ei. Et cum astrin
xissent eum loris: dixit astanti sibi centu
rioni paulus. Si hominem romanum
et indempnatum licet uobis flagellare?
Quo audito centurio: accessit ad tribu
num et nuntiauit ei dicens. Quid actu
rus es? Hic enim homo ciuis romanus est.
Accedens autem tribunus dixit illi. Dic
michi si tu romanus es. At ille dixit. Et
iam. Et respondit tribunus. Ego multa
summa ciuitatem hanc consecutus sum.
Et paulus ait. Ego autem et natus sum.
Protinus ergo discesserunt ab illo qui
eum torturi erant. Tribunus quoque ti
muit postquam resciuit quia ciuis roma
nus esset et quia alligasset eum. Poste
ra autem die uolens scire diligentius
qua ex causa accusaretur a iudeis sol
uit eum et iussit sacerdotes conuenire
et omne concilium et producens paulum
statuit illum inter illos. XXIII.

Intendens autem in concilium paulus ait
Viri fratres ego omni conscientia bona con
uersatus sum ante deum usque in hodier
num diem. Princeps autem sacerdotum
ananias precepit astantibus sibi percutere
os eius. Tunc paulus ad eum dixit. Per
cutiet te deus paries dealbate. Et tu sedens
iudicas me secundum legem et contra
legem iubes me percuti? Et qui astabant
dixerunt. Summum sacerdotem dei male
dicis? Dixit autem paulus. Nesciebam
fratres quia princeps est sacerdotum. Scrip
tum est enim. Principem populi tui non
maledices. Sciens autem paulus quia
una pars esset saduceorum et altera pha
riseorum: exclamauit in concilio. Viri
fratres ego phariseus sum filius phariseo
rum de spe et de resurrectione mortuorum
ego iudicor. Et cum hec dixisset: facta est
dissensio inter phariseos et saduceos et

soluta est multitudo. Saducei enim dicunt non esse resurrectionem neque angelum neque spiritum. Pharisei autem utraque confitentur. Factus est autem clamor magnus. Et surgentes quidam phariseorum pugnabant dicentes. Nichil mali invenimus in homine isto. Quod si spiritus locutus est ei aut angelus? Et cum magna dissensio facta esset: timens tribunus ne discerperetur paulus ab ipsis iussit milites descendere et rapere eum de medio eorum ac deducere eum in castra. Sequenti autem nocte assistens ei dominus ait. Constans esto paule. Sicut enim testificatus es de me in ierusalem: sic te oportet et rome testificari. Facta autem die collegerunt se quidam ex iudeis et devoverunt se dicentes neque manducaturos neque bibituros donec occiderent paulum. Erant autem plus quam xl viri qui hanc coniurationem fecerant. Qui accesserunt ad principes sacerdotum et seniores et dixerunt. Devotione devovimus nos nichil gustaturos donec occidamus paulum. Nunc ergo vos notum facite tribuno cum concilio ut producat illum ad vos tamquam aliquid certius cognituri de eo. Nos vero priusquam appropiet: parati sumus interficere illum. Quod cum audisset filius sororis pauli insidias: venit et intravit in castra nunciavitque paulo. Vocans autem paulus ad se unum ex centurionibus ait. Adolescentem hunc perduc ad tribunum habet enim aliquid indicare illi. Et ille quidem assumens eum duxit ad tribunum et ait. Vinctus paulus vocans rogavit me hunc adolescentem perducere ad te habentem aliquid loqui tibi. Apprehendens autem tribunus manum illius secessit cum eo seorsum et interrogavit eum. Quid est quod habes indicare michi? Ille autem dixit iudeis convenit rogare te ut crastina die paulum producas in concilium quasi aliquid certius inquisituri sunt de illo. Tu vero ne credideris illis. Insidiantur enim ei ex eis viri amplius quam xl. qui se devoverunt non manducare neque bibere donec interficiant illum. Et nunc parati sunt expectantes promissum tuum. Tribunus igitur dimisit adolescentem precipiens ne cui loqueretur quoniam hec nota sibi fecisset. Et vocatis duobus centurionibus dixit illis. Parate milites ducentos ut eant usque cesaream et equites lxx et lancearios ducentos a tercia hora noctis et iumenta ut imponentes paulum salvum producerent ad felicem presidem. Timuit autem ne forte raperent eum iudei et occiderent et ipse postea calumpniam haberet quasi accepisset pecuniam. Scribens epistolam continentem hec. Claudius lisias optimo presidi felici salutem. Virum hunc apprehensum a iudeis et incipientem interfici ab eis superveniens cum exercitu eripui cognito quia romanus est volens scire causam quam obiciebant illi deduxi eum in concilium eorum quem inveni accusari de questionibus legis ipsorum. Nichil vero dignum morte aut vinculis habentem crimen. Et cum michi platum esset de insidiis quas paraverant ei: confestim misi eum ad te denuncians et accusatoribus ut dicant apud te. Milites ergo secundum preceptum sibi assumentes paulum duxerunt per noctem in antipatridem et postera die dimissis equitibus ut irent cum eo: reversi sunt ad castra. Qui cum venissent cesaream et tradidissent epistolam presidi statuerunt ante illum et paulum. Cum legisset autem epistolam et interrogasset de qua provincia esset et cognoscens quia de cilicia esset audiam te inquit cum accusatores tui venerint. Iussitque in pretorio herodis custodiri eum. · xxiiii ·

XXIIII

Post quinque autem dies descendit princeps sacerdotum ananias cum senioribus quibusdam et tertullo quodam oratore qui adierunt presidem adversus paulum. Et citato paulo: cepit accusare tertullus dicens. Cum in multa pace agamus per te et multa corrigantur per tuam providentiam: semper et ubique suscipimus optime felix cum omni gratiarum actione. Ne diutius autem te protraham oro te breviter audias nos pro tua clementia. Invenimus hunc hominem pestiferum et concitantem sediciones non solum nostro generi sed fere universo orbi terrarum et omnibus iudeis in universo orbe et auctorem sedicionis secte nazarenorum qui etiam templum violare conatus est quem et apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare. Superveniens autem tribunus lisias cum vi magna eripuit eum de manibus nostris iubens accusatores eius ad te venire a quo poteris ipse iudicans de omnibus istis cognoscere de quibus nos accusamus eum. Adiecerunt autem et

iudei dicentes hec ita se habere. Respondit autem paulus annuente sibi preside dicere. Ex multis annis indicem te esse genti huic sciens bono animo pro me satis faciam: Potes enim cognoscere quia non plus sunt dies michi quam xii. ex quo ascendi in ierusalem adorare et neq; in templo invenerunt me cum aliquo disputantem aut concursum facientem turbe neq; in synagogis neq; in civitate neq; probare tibi possunt de quib; nunc accusant me. Confiteor autem hoc tibi quod secundum sectam quam dicunt heresim sic deservio patri deo meo credens omnib; que in lege et prophetis scripta sunt spem habens in deum quam et hii ipi expectant resurrectionem futuram iustorum et iniquorum.

In hoc et ipe studeo sine offendiculo conscientiam habere ad deum et ad homines semper. Post annos autem plures elemosinas facturus in gentem meam veni et oblationes et vota: in quib; invenerunt me purificatum in templo non cum turba neq; cum tumultu et [illegible] dicunt me clamantes et dicentes. Tolle inimicum nostrum. Quidam autem ex asia iudei quos oportebat modo apud te presto esse et accusare si quid haberent adversum me aut hii ipi dicant si quid invenerunt in me iniquitatis cum stem in concilio nisi de una hac solum modo voce q clamavi inter eos stans quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie a vobis. Distulit autem illos felix certissime sciens de via dicens. Cum tribunus lysias descenderit audiam vos. Iussitq; centurioni custodire eum et habere requiem nec quemquam prohibere de suis ministrare ei. Post aliquot autem dies veniens felix cum drusilla uxore sua que erat iudea vocavit paulum et audivit ab eo fidem que est in ihm xpm.

al' drusilla

Disputante autem illo de iusticia et castitate et de iudicio futuro: tremefactus felix respondit. Quod nunc attinet vade tempore autem oportuno accersiam te simul et sperans quod pecunia sibi daretur a paulo ppt quod et frequenter accersiens eum loquebatur cum eo. Biennio autem expleto: accepit successorem felix porcium festum. Volens autem gratiam prestare iudeis felix: reliquit paulum vinctum. xvi.

al' porcium

XXV

Festus autem cum venisset in provinciam: post triduum ascendit ierosolimam a cesarea. Adieruntq; eum principes sacerdotum et primi iudeorum adversus paulum et rogabant eum postulantes gratiam adversus eum ut iuberet perduci eum in ierlm insidias tendentes ut eum interficerent in via. Festus autem respondit servari paulum in cesarea se autem maturius profecturum. Qui ergo in vobis sunt potentes sunt descendentes simul si quod est in viro crimen accusent eum. Demoratus autem inter eos dies non amplius quam octo aut decem descendit cesaream et altera die sedit pro tribunali et iussit paulum adduci. Qui cum perductus esset circumsteterunt eum qui ab ierosolima descenderant iudei multas et graves causas obicientes quas non poterant probare paulo autem rationem reddente quoniam neq; in legem iudeorum neq; in templum neq; in cesarem quicquam peccavi. Festus autem volens iudeis gratiam prestare. respondens paulo dixit. Vis ierosolimam ascendere et ibi de hiis iudicari apud me? Dixit autem paulus. Ad tribunal cesaris sto: ubi me oportet iudicari. Iudeis non nocui sicut tu melius nosti. Si enim nocui aut dignum aliquid morte feci: non recuso mori. Si vero nichil est eorum que isti accusant me nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc festus cum concilio locutus respondit. Cesarem appellasti: ad cesarem ibis. Et cum dies aliquot transacti essent: agrippa rex et beronice descenderunt cesaream ad salutandum festum. Et cum dies plures ibi demorarentur festus regi indicavit de paulo dicens. Vir quidam est derelictus a felice vinctus de quo cum essem ierosolimis adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeorum postulantes adversus illum dampnationem. Ad quos respondi quia non est consuetudo romanis donare aliquem hominem priusq; is qui accusatur presentes habeat accusatores locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina que ei obiciuntur. Cum igitur huc convenissent sine ulla dilacione in sequenti die sedens pro tribunali iussi adduci virum de quo cum stetissent accusatores: nullam causam deferebant de quib; ego suspicabar malum. Questiones vero

quasdam de sua superstitione habebant adversus eum et de quodam Ihesu quem affirmabat paulus vivere. Hesitans autem ego de huiusmodi questione dicebam si vellet ire ierosolimam et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut servaretur ad augusti cognitionem iussi servari eum donec mittam eum ad cesarem. Agrippa autem ad festum dixit. Volebam et ipse hominem audire. Cras inquit audies eum. Altera autem die cum venisset agrippa et bernice cum multa ambitione et introissent in auditorium cum tribunis et viris principalibus civitatis iubente festo adductus est paulus. Et dicit festus. Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobiscum viri videtis hunc de quo omnis multitudo iudeorum interpellavit me ierosolimis petens et acclamans non oportere eum vivere amplius. Ego vero comperi nichil dignum morte eum admisisse. Ipso autem hoc appellante ad augustum iudicavi mittere. De quo quid certum scribam domino non habeo. Propter quod produxi eum ad vos et maxime ad te o rex agrippa ut interrogatione habita habeam quid scribam. Sine ratione enim michi videtur mittere vinctum et causas eius non significare. Agrippa vero ad paulum ait. Permittitur tibi loqui pro temet ipso. Tunc paulus extenta manu cepit rationem reddere.

De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa estimo me beatum apud te cum sim defensurus me hodie maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones. Propter quod obsecro patienter me audias. Et quidem vitam meam a iuventute que ab initio fuit in gente mea ierosolimis noverunt omnes iudei prescientes me ab initio si velint testimonium perhibere quoniam secundum certissimam sectam nostre religionis vixi phariseus. Et nunc in spe que ad patres nostros repromissionis facta est a deo sto in iudicio subiectus in qua xii tribus nostre nocte ac die servientes sperant devenire. De qua spe accusor a iudeis o rex. Quid incredibile iudicatur apud vos si deus mortuos suscitat? Et ego quidem estimaveram me adversus nomen Ihesu nazareni debere multa contraria agere. Quod et feci ierosolimis et multos sanctorum ego in carceribus inclusi a principibus sacerdotum potestate accepta. Et cum occiderentur detuli sententiam et per omnes synagogas frequenter puniens eos compellebam blasphemare nomen eius et amplius insaniens in eos persequebar usque ad exteras civitates. In quibus dum irem damascum cum potestate et permissu principum sacerdotum die media in via vidi rex de celo supra splendorem solis circumfulsisse me lumen et eos qui mecum simul erant. Omnesque nos cum decidissemus in terram pre timore solus audivi vocem loquentem michi hebraica lingua. Saule saule quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi. Quis es domine? Dominus autem dixit. Ego sum Ihesus nazarenus quem tu persequeris. Sed exurge et sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi ut constituam te ministrum et testem eorum que vidisti et eorum quibus apparebo tibi eripiens te de populis et gentibus in quas nunc ego mitto te aperire oculos eorum ut convertantur a tenebris ad lucem et de potestate sathane ad deum ut accipiant remissionem peccatorum et sortem inter sanctos per fidem que est in me. Unde rex agrippa non fui incredulus celestis visionis sed hiis qui sunt damasci primum et ierosolimis et per omnem regionem iudee et gentibus annuntiabam ut penitentiam agerent et converterentur ad deum digna penitentie opera facientes. Hac ex causa me iudei cum essem in templo comprehensum temptabant volentes me interficere. Auxilio autem adiutus dei usque in hodiernum diem sto testificans minori atque maiori nichil extra dicens quam ea que prophete sunt locuti futura esse et moyses si passibilis Christus si primus ex resurrectione mortuorum lumen annuntiaturus est populo et gentibus. Hec loquente eo et rationem reddente festus magna voce dixit. Insanis paule. Multe te littere ad insaniam convertunt. At paulus non insanio inquit optime feste sed veritatis et sobrietatis verba eloquor. Scit enim de hiis rex ad quem et constanter loquor. Latere enim eum nichil horum arbitror. Neque enim in angulo quicquam horum gestum est. Credis rex agrippa prophetis? Scio quia credis.

Agrippa autem ad paulum In modico sua
des me xpistianum fieri. Et paulus. Opto
apud deum et in modico et in magno nõ
tantum te sed et omnes hos qui audiunt
hodie fieri tales qual' et ego sum exceptis
vinculis hijs. Et exsurrexit rex et preses et
beronice et qui assidebant eis. Qui cum se
cessissent: loquebantur ad invicem dicen
tes quia nichil morte aut vinculis dig
num quid facit homo iste. Agrippa autẽ
festo dixit. Dimitti poterat homo iste si
non appellasset cesarem ¶ Ut autem

XXVII Ca^m xxviii

iudicatum est eum navigare in ytaliã
et tradi paulum cum reliquis custodibz
centurioni nomine iulio cohortis au
guste
Ascendentes autem navim adru
me tinam et incipientes navigare: ci
rca asie loca egressi sumus perseverante
nobiscum aristarco macedone. thessalo
nicense. Sequenti autem die: venimus
sydonem. Humane autem tractans iuli⁹
paulum pmisit ad amicos ire et curã
sui agere. Et inde cum sustulissemus: sb
navigavimus cyprum propterea qd
essent venti contrarij et pelagus cilicie
et pamphilie navigantes venimus
lystram que est licie. Et ibi inveniens
centurio navem alexandrinã navigã
tem in italiam et transposuit nos in eã.
Et cum multis diebz tarde navigarem⁹
et vix devenissemus contra gnidum p
hibente nos vento: navigavimus cre
te secundum salmonam et vix iuxta
navigantes venimus in locum quen
dam qui vocatur boniportus cui iuxta e
rat civitas thessala. Multo autem tem
pore peracto et cum iam non esset tuta
navigatio. eo qd et ieiunium iam prete
risset consolabatur paulus dicens eis. Viri
video quoniam cum iniuria et multo
dampno non solum oneris et navis: sed
etiam animarum nrãr incipit esse na
vigatio. Centurio autem gubernatori et
nauclero magis credebat q hijs que a pau
lo dicebantur. Et cum aptus portus non
esset ad hyemandum: plurimi statuerũt
consilium navigare inde si quomodo pos
sent devenire phenicem hyemare portum
crete respicientem ad affricum et ad chor
um. Aspirante autem austro estimantes pro
positum se tenere cum sustulisset de asson
legebant cretam. Non post multum au
tem misit se contra ipsam ventus typhoni

cus qui vocatur euro aquilo. Cumqz
arrepta esset navis et non posset conari
in ventum: data navi flatibz ferebamur.
In insulam autem quandam decurren
tes que vocatur cauda potuimus vix
obtinere scapham. Qua sublata adiuto
rijs utebantur accingentes navim ti
mentes ne in syrtim inciderent submisso
vase sic ferebantur. Valida autem nobis
tempestate iactatis: sequenti die iactum
fecerunt et tertia die suis manibz arma
menta navis proiecerunt in mare. Ne
qz sole autem neqz luna neqz syderibz ap
parentibz per plures dies et tempestate
non exigua imminente. iam ablata
erat spes omnis salutis nr̃e. Et cum mul
ta ieiunatio fuisset. Tunc stans paulus
in medio eorum dixit. Oportebat quidem
o viri audito me non tollere a creta lucri
qz facere iniuriam hanc et iacturam et
nũc suadeo nobis bono animo esse. A
missio enim nullius anime erit ex vob
preter quam navis. Astitit enim michi
hac nocte angelus dei cuius sum ego et
cui deservio dicens. Ne timeas paule cesa
ri te oportet assistere. Et donavit tibi ds
omnes qui navigant tecum. Propter
quod bono animo estote viri credo ẽi deo
meo quia sic erit quem admodum dic
tum est michi. In insulam autem quã
dam oportet nos devenire. Sed postqz
quarta decima nox supervenit naviga
tibus nobis in adria circa mediam
noctem: suspicabantur naute apparere
sibi aliquam regionem. Qui submit
tentes bolidem invenerunt passus xx.
altitudinis et post pusillum inde separa
ti invenerunt passus. xv. Timentes
autem ne in aspera loca incideremus de
puppi mittentes anchoras. iiij. optabãt
diem fieri ut sciremus an salvi esse pos
semus. Nautis vero querentibz fugere de
navi cum misissent scapham in mare
~~occasionem querentes~~ sub obtentu qu
a prora inciperent anchoras extendere. ait
tribus navis staret: Dixit paulus centu
rioni et militibz. Nisi hij in navi rema
serint vos salvi fieri non potestis. Tunc
absciderunt milites funes scaphe et pas
si sunt eam abscidere et cum lux incipe
ret fieri. Rogabat paulus omnes sumere
cibum dicens. Quartadecima die ho
die ~~die~~ expectantes ieiuni pmanetis
nichil accipientes. Propter quod rogo

nos accipere cibum pro salute vestra quia nullius vestrum capillus de capite peribit. Et cum hec dixisset: sumens panem gratias egit deo in conspectu omnium. et cum fregisset cepit manducare. Animequiores autem facti omnes: et ipsi assumpserunt cibum. Eramus vero universe anime in navi ducente lxx.vi. Et saciati cibo alleviabant navim iactantes triticum in mare. Cum autem dies factus esset: terram non agnoscebant. Sinum vero quendam considerabant habentem litus in quem cogitabant si possent eicere navim. Et cum anchoras sustulissent committebant se mari simul laxantes iuncturas gubernaculorum et levato artemone secundum flatum aure tendebant ad litus. Et cum incidissemus in locum bithalassum ubi duo maria conveniebant: impegerunt navim et prora quidem fixa manebat immobilis puppis vero solvebatur a vi maris. Militum autem consilium fuit ut custodias occiderent ne quis cum enatasset effugeret. Centurio autem volens servare paulum prohibuit fieri iussitque eos qui possent natare mittere se in mare primos et evadere et ad terram exire et ceteros alios in tabulis ferebant quosdam autem super ea que de navi erant. Et sic factum est ut omnes anime evaderent ad terram. Et cum evasissemus tunc cognovimus quia militene insula vocabatur. Barbari vero prestabant non modicam humanitatem nobis. Accensa enim pyra reficiebant nos omnes propter ymbrem qui imminebat et frigus. xxviii.

Cum congregasset autem paulus sarmentorum aliquantam multitudinem et imposuisset super ignem vipera a calore cum processisset invasit manum eius. Ut vero viderunt barbari pendentem bestiam de manu eius: ad invicem dicebant utique homicida est homo hic qui cum evaserit de mari: ulcio divina eum non sinit vivere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem: nichil mali passus est. At illi existimabant eum in tumorem convertendum et subito casurum et mori. Diu autem illis expectantibus et videntibus nichil mali in eo fieri: convertentes se dicebant eum esse deum. In locis autem illis erant predia principis insule nomine publii qui nos suscipiens triduo benigne exhibuit.

Contigit autem patrem publii febribus et disinteria vexatum iacere. Ad quem paulus intravit. Et cum orasset et imposuisset ei manum: salvavit eum. Quo facto et omnes qui in insula habebant infirmitates accedebant et curabantur qui etiam in multis honoribus nos honoraverunt et navigantibus nobis imposuerunt que necessaria erant. Post menses autem tres navigavimus in navi alexandrina que in insula hyemaverat cui erat insigne castrorum. Et cum venissemus syracusam mansimus ibi triduo. Inde circum legentes devenimus regium et post unum diem flante austro secunda die venimus puteolos. Ubi inventis fratribus rogati sumus ibi manere apud eos dies vii. et sic venimus romam. Et inde cum audissent fratres: occurrerunt nobis usque ad appii forum et tres tabernas. Quos cum vidisset paulus: gratias agens deo accepit fiduciam. Cum introissemus autem romam: permissum est paulo manere sibimet cum custodiente se milite. Post tercium autem diem: convocavit primos iudeorum. Cumque convenissent: dicebat eis. Ego viri fratres nichil adversus plebem faciens aut morem paternum vinctus ab iherosolimis traditus sum in manus romanorum. Qui cum interrogationem de me habuissent: voluerunt me dimittere eo quod nulla causa esset mortis in me. Contradicentibus autem iudeis: coactus sum appellare cesarem non quasi gentem meam habens aliquid accusare. Propter hanc igitur causam rogavi vos videre et alloqui. Propter enim spem israel catena hac circumdatus sum. At illi dixerunt ad eum. Nos neque litteras accepimus de te a iudea neque adveniens aliquis fratrum nunciavit aut locutus est quid de te malum. Rogamus autem a te audire que sentis. Nam de secta hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum constituissent autem illi diem: venerunt ad eum in hospicium plures. Quibus exponebat testificans regnum dei suadensque eis de ihesu ex lege moysi et prophetis a mane usque ad vesperam. Et quidam credebant his que dicebantur a paulo quidam vero non credebant. Cumque invicem non essent consentientes: discedebant dicente paulo unum verbum quia bene spiritus sanctus locutus est per ysaiam prophetam

ysa. vi.

ad patres nostros dicens. Vade ad populum is-
tum et dic ad eos. Aure audietis et non in-
telligetis et videntes videbitis et non per-
spicietis. Incrassatum est enim cor populi
huius et auribus graviter audierunt et
oculos suos compresserunt ne forte videant
oculis et auribus audiant et corde intelli-
gant et convertantur et sanem illos. Notum
ergo sit vobis quoniam gentibus missum
est hoc salutare dei ipsi audient. Et cum
hec dixisset exierunt ab eo iudei multam
habentes questionem. Mansit autem
paulus biennio toto in suo conductu
~~disputans~~ et suscipiebat omnes qui in-
grediebantur ad eum iudeos atque gre-
cos predicans regnum dei et docens que
quoniam hic est ihesus christus filius dei per
quem omnis mundus iudicabitur cum
omni fiducia sine prohibitione. Explicit li-
ber actuum apostolorum. Incipit prologus in
epistolas beati iacobi apostoli

Non ita ordo est apud gre-
cos. Qui integre sapiunt
et fidem rectam sectantur
epistolarum septem que ca-
nonice nuncupantur sic
in latinis codicibus invenitur. Quod quia
petrus primus est in numero apostolorum
prime sunt etiam eius epistole in ordine ce-
terarum. Sed sicut evangelistas dudum
ad veritatis lineam correximus: ita
has proprio ordini deo nos iuvante red-
didimus. Est enim prima earum una
iacobi. petri due. iohannis. tres. et iude
una. Que si sic ~~uerat~~ ab eis digeste sunt
ita quoque ab interpretibus fideliter in lati-
num eloquium verterentur: nec am-
biguitatem legentibus facerent nec ser-
monum sese varietas impugnaret. Il-
lo precipue loco ubi de unitate trinitatis
in prima iohannis epistola positum legi-
mus. In qua etiam ab infidelibus trans-
latoribus multum erratum esse a fidei
veritate comperimus trium tantum-
modo vocabula. hoc est aque et sangui-
nis et spiritus in ipsa sua editione po-
nentes et patris verbique et spiritus testi-
monium omittentes. In quo maxime
et fides catholica roboratur et patris et fi-
lii. et spiritus sancti una divinitatis
substantia comprobatur. In ceteris vero
epistolis quantum a nostra aliorum distet
editio lectoris prudentie derelinquo.
Sed tu virgo christi eustochium dum
a me impensius scripture veritatem in-
quiris: meam quodammodo senectutem
in iudeorum dentibus corrodendam expo-
nis qui me falsarium corruptoremque
sanctarum pronunciant scripturarum.
Sed ego in tali opere nec emulorum
meorum invidentiam pertimesco nec
sancte scripture veritatem poscentibus
denegabo. Incipit prologus alius in
epistolam beati iacobi apostoli

Iacobus apostolus sanctum instruit
clerum de cultura celestium preceptorum
et regula de catholice observancie et de
iniuncte penitentie mercede et de re-
velatione plurimorum et mendacio
magistrorum. Incipit epistola beati
iacobi apostoli

Iacobus dei et domini
nostri ihesu christi servus: duodecim tribu-
bus que sunt in dispersione salutem.
Omne gaudium existimate fratres
mei cum in temptationibus variis in-
cideritis scientes quod probatio fidei ves-
tre patientiam operatur. Patientia au-
tem opus perfectum habet ut sitis per-
fecti et integri in nullo deficientes.
Si quis autem vestrum indiget sapientia
postulet a deo qui dat omnibus afflu-
enter et non improperat et dabitur ei. Pos-
tulet autem in fide nichil hesitans.
Qui enim hesitat similis est fluctui
maris qui a vento movetur et cir-
cumfertur. Non ergo estimet homo
ille quod accipiat aliquid a deo. Vir
duplex animo inconstans est in omnibus
viis suis. Glorietur autem frater hu-
milis in exaltatione sua: dives autem
in humilitate sua quia sicut flos feni
transibit. Exortus est enim sol cum ar-
dore et arefecit fenum et flos eius decidit
et decor vultus eius deperiit: ita et dives
in itineribus suis marcescet. Beatus vir
qui suffert temptationem quoniam cum
probatus fuerit accipiet coronam vite
quam repromisit deus diligentibus
se. Nemo cum temptatur dicat quoniam
a deo temptatur. Deus enim intempta-
tor malorum est: ipse autem neminem
temptat. Unusquisque vero temptatur
a concupiscentia sua abstractus et il-
lectus. Deinde concupiscentia cum
conceperit: parit peccatum. Peccatum
vero cum consummatum fuerit: ge-
nerat mortem. Nolite itaque errare fratres
mei dilectissimi. Omne datum optimum

mum et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum. apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Voluntarie genuit nos verbo veritatis ut simus initium aliquod creature eius. Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem omnis homo velox ad audiendum tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. Ira enim viri iustitiam dei non operatur. Propter quod abicientes omnem immunditiam et abundantiam malitie in mansuetudine suscipite insitum verbum quod potest salvare animas vestras. Estote autem factores verbi et non auditores tantum fallentes vos met ipsos. Quia si quis auditor est verbi et non factor: hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis sue in speculo. Consideravit enim se et abiit et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem prospexerit in lege perfecte libertatis et permanserit in ea non auditor obliviosus factus sed factor operis hic beatus in facto suo erit. Si quis autem putat se religiosum esse non refrenans linguam suam sed seducens cor suum: huius vana est religio. Religio munda et immaculata apud deum et patrem hec est visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum. et immaculatum se custodire ab hoc seculo. II.

Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fidem domini nostri ihesu christi glorie. Etenim si introierit in conventum vestrum vir anulum habens in veste candida introierit autem et pauper in sordido habitu et intendatis in eum qui indutus est veste preclara et dixeritis ei tu sede hic bene pauperi autem dicatis tu sta illic aut sede sub scabello pedum meorum nonne iudicatis apud vos met ipsos et facti estis iudices cogitationum iniquarum: Audite fratres mei dilectissimi Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo divites in fide et heredes regni quod repromisit diligentibus se. Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne divites per potentiam opprimunt vos et ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant bonum nomen quod invocatum est super vos? Si tamen legem perficitis regalem secundum scripturas diliges proximum tuum sicut te ipsum: bene facitis. si autem personas accipitis: peccatum operamini redarguti a lege quasi transgressores. Quicumque autem totam legem observaverit offendit autem in uno: factus est omnium reus. Qui enim dixit non mechaberis: dixit et non occides. Quod si non mechaveris occidas autem: factus es transgressor legis. Sic loquimini et sic facite sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Iudicium enim sine misericordia illi qui non facit misericordiam. Superexaltat autem misericordia iudicium. Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere: opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum? Si autem frater aut soror nudi sint et indigeant victu cotidiano dicat autem aliquis de vobis illis ite in pace calefacimini et saturamini non dederitis autem eis que necessaria sunt corpori quid proderit? Sic et fides si non habeat opera: mortua est in semet ipsa. Sed dicet quis Tu fidem habes et ego opera habeo ostende michi fidem tuam sine operibus: et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus est deus. bene facis Et demones credunt et contremiscunt. Vis autem scire o homo inanis quoniam fides sine operibus otiosa est? Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens ysaac filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius et ex operibus fides consummata est et suppleta est scriptura dicens. Credidit autem abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam et amicus dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo et non ex fide tantum. Similiter autem et raab meretrix nonne ex operibus iustificata est suscipiens nuntios et per aliam viam eiciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est: ita et fides sine operibus mortua est. III.

al' impleta e

III

Nolite plures magistri fieri fratres mei scientes quoniam maius iudicium sumitis In multis enim offendimus omnes Si quis in verbo non offendit: hic perfectus est vir. Potest autem freno circumducere totum corpus. Si autem equis frena in ora mittimus: ad consentiendum nobis et omne corpus illorum circumferimus Ecce et naves cum magne sint et a ventis validis minentur circumferuntur autem a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit: ita et lingua modicum quidem membrum est et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit et lingua ignis est universitas iniquitatis. lingua constituitur in mem-

Nō de lingua

de lingua

bus uris q' maculat totum corpus et inflā
mat rotam natiuitatis nře inflammata
a gehenna. Omnis enim natura bestiar
et uolucrum et serpentium etiam ceteror
domantur et domita sunt a natura huma
na: linguam autem nullus hominum
domare potest, Inquietum malum, plena
ueneno mortifero. In ipā benedicimus
deum et patrem et in ipa maledicimus ho
mines qui ad similitudinem dei facti sunt.
Ex ipō ore procedit benedictio et maledictio.
Non oportet frēs mei hec ita fieri. Numquid
fons de eodem foramine emanat dulcem et
amaram aquam. Numquid potest frēs
mei ficus uuas facere. aut uitis ficus. Sic
neqz salsa dulcem potest facere aquam. Quis
sapiens et disciplinatus inter uos. Ostendat
ex bona conūsatione opā suam in man
suetudine sapientie. Quod si zelum ama
rum habetis et contentiones sint in cordi
bz uřis: nolite gloriari et mendaces esse ad
uersum ueritatem. Nō ē ēi ista sapientia de
sursum descendens sed terrena animalis
diabolica. Ubi enim zelus et contentio: ibi
inconstantia et omne opus prauum. Que
autem desursum est sapientia primum:
quidem pudica est. Deinde pacifica modesta
suadibilis bonis consentiens plena mīa et
fructibz bonis iudicans sine simulatione
fructus autem iustitie in pace seminatur
facientibz pacem. · iiij ·

Est enim

IIII

Unde bella et lites in uobis. Nonne
Ex concupiscentiis uřis que militant
in membris uřis. Concupiscitis et non ha
betis. occiditis et zelatis et non potestis adi
pisci. Litigatis et belligeratis, non habetis
propter quod non postulatis. Petitis et nō
accipitis eo quod male petatis ut in concupi
scentiis uřis insumatis. Adulteri nescitis qz
amicitia huius mundi inimica est deo. Qui
cumqz ergo uoluerit amicus esse seculi hui
inimicus dei constituitur. An putatis qz
inaniter scriptura dicat. Ad inuidiam con
cupiscit spūs qui inhabitat in uobis. Ma
iorem autem dat gratiam. Propter quod
dicit. Deus superbis resistit humilibz autem
dat gratiam. Subditi ergo estote deo resistite
autem diabolo et fugiet a uobis. Appropinquate
domino et appropinquabit uobis. Emundate
manus peccatores et purificate corda duplices
animo. Miseri estote et lugete et plorate.
Risus uř in luctum conuertatur et gaudi
um in merorem. Humiliamini in con
spectu domini et exaltabit uos. Nolite detra

in tuis sumatis

here alterutrum fratres mei. Qui detrahit
frī aut qui iudicat frēm suum: detrahit le
gi et iudicat legem. Si autem iudicas legē
non es factor legis sed iudex. Unus est le
gis dator et iudex qui potest perdere liberare.
Tu autem qs es qui iudicas proximum
tuum. Ecce nunc qui dicitis hodie aut
crastino ibimus in illam ciuitatem et
faciemus quidem ibi annum et merca
bimur et lucrum faciemus qui ignoratis
quid erit in crastino. Que enim est uita
uestra. Uapor est ad modicum parens et de
inceps exterminabitur. Prō eo ut dicatis
si dominus uoluerit et si uixerimus. facie
mus hoc aut illud. Nunc autem exultatis
in superbiis uřis. Omnis exultatio talis
maligna est. Scienti igitur bonum facere
et non facienti. peccatum est illi. · v ·

Agite nunc diuites plorate ulula
tes in miseriis uřis que aduenient
uobis. Diuitie uře putrefacte sunt et
uestimenta uřa a tineis comesta sunt.
Aurum et argentum uřm eruginauit et
erugo eorum in testimonium uobis erit
et manducabit carnes uřas sicut ignis.
Thesaurizastis uobis iram in nouissimis
diebz. Ecce merces operariorum qui messue
runt regiones uřas. Que fraudata est a uobis
clamant et clamor ipsorum in aures dñi
sabaoth introiuit. Epulati estis super terram
et in luxuriis, enutristis corda uřa. In die
occisionis adduxistis. Et occidistis iustum
et non restitit uobis. Patientes igitur esto
te frēs usqz ad aduentum domini. Ecce a
gricola expectat pretiosum fructum ter
re patienter ferens donec accipiat tempo
raneum et serotinum. Patientes estote uos
et uos confortate corda uřa quoniam ad
uentus domini appropinquabit. Nolite
ingemiscere frēs in alterutrū ut non iudi
cemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Ex
emplum accipite frēs exitus mali et lon
ganimitatis, laboris et patientie prophetas qui
locuti sunt in nomine domini. Ecce beatifica
mus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam
Iob audistis et finem domini uidistis quo
niam misericors est dominus et miserator. Ante
omnia autem frēs mei nolite iurare ne
qz per celum neqz per terram neqz p aliud
quodcumqz iuramentum. Sit autem ser
mo uester. est. est. non. non. ut non sub
iudicio decidatis. Tristatur aliquis uřm
oret equo animo et psallat. Infirmatur
quis in uobis. inducat presbyteros ec

desie et orent super eum unguentes eum oleo in nomine domini. Et oratio fidei salvabit infirmum et alleviabit eum dominus. Et si in peccatis sit: dimittentur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Helyas homo erat similis nobis passibilis et oratione oravit ut non plueret super terram et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum oravit et celum dedit pluviam et terra dedit fructum suum. Fratres mei si quis ex vobis erraverit a veritate et converterit quis eum: scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue salvabit animam eius a morte et operit multitudinem peccatorum. Explicit epistola beati iacobi. Incipit prologus in epistola beati petri apostoli prima.

Discipulos salvatoris invitos toto orbe diffusos et peregrinos in hoc seculo moneat et preterite vite peniteri suadet et in novam vitam proficere tota eum sollicitudine exhortatur. Incipit epistola beati petri apostoli prima.

Petrus apostolus ihesu christi electis advenis dispersionis ponti galathie cappadocie asie et bithinie: secundum prescientiam dei patris in sanctificationem spiritus in obedientiam et aspersionem sanguinis ihesu christi: gratia vobis et pax multiplicetur. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem ihesu christi ex mortuis in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcescibilem conservatam in celis in vobis qui in virtute dei custodimini per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo. In quo exultabitis modicum nunc si oportet contristari in variis temptationibus: ut probatio vestre fidei multo sit preciosior auro quod per ignem probatur inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelatione ihesu christi. Quem cum non videritis diligitis in quem nunc quoque non videntes creditis. credentes autem exultabitis letitia inenarrabili et glorificata reportantes finem fidei vestre salutem animarum vestrarum. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophete qui de futura in vobis gratia prophetaverunt scrutantes in quod vel quale tempus significaret in eis spiritus christi prenuntians eas que in christo sunt passiones et posteriores glorias quibus revelatum est quia non sibi ipsis vobis autem ministrabant ea que nunc nuntiata sunt vobis per eos qui evangelizaverunt vobis spiritu sancto misso de celo in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis vestre sobrii perfecte sperate in eam que offertur vobis gratiam in revelationem ihesu christi. Quasi filii obedientie non configurati prioribus ignorantie vestre desideriis sed secundum eum qui vocavit vos sanctum ut et ipsi sancti in omni conversatione sitis quoniam scriptum est Sancti eritis: quoniam ego sanctus sum. Et si patrem invocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat secundum uniuscuiusque opus: in timore incolatus vestri tempore conversamini scientes quod non corruptibilibus argento vel auro redempti estis de vana vestra conversatione paterne traditionis: sed precioso sanguine quasi agni incontaminati et inmaculati ihesu christi precogniti quidem ante mundi constitutionem: manifestati autem novissimis temporibus propter vos qui per ipsum fideles estis in deo. qui suscitavit eum a mortuis et dedit ei gloriam sempiternam ut fides vestra et spes esset in deo. Animas vestras castificantes in obedientia caritatis in fraternitatis amore simplici ex corde invicem diligite attentius renati non ex semine corruptibili: sed per verbum dei vivi et permanentis in eternum quia omnis caro fenum et omnis gloria eius tanquam flos feni. Exaruit fenum et flos eius decidit verbum autem domini manet in eternum. Hoc est autem verbum quod evangelizatum est in vos.

Ca^m. ii. — II

Deponentes igitur omnem maliciam et omnem dolum et simulationes et invidias et omnes detractiones sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem si tamen gustastis quoniam dulcis est dominus. Ad quem accedentes lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum a deo autem electum et honorificatum: et

No de lapide

ipsi tanquam lapides vivi super edificamini
in domos spirituales. sacerdotium sanctum
offerre spirituales hostias acceptabiles deo per
ihesum christum. Propter quod continet
scriptura. Ecce pono in syon lapidem sum
mum angularem probatum electum pre
tiosum et qui crediderit in eum non con
fundetur. Vobis igitur honor credentibus
non credentibus autem lapis quem repro
baverunt edificantes hic factus est in ca
put anguli. Et lapis offensionis et petra
scandali hiis qui offendunt in verbo nec
credunt in quo et positi sunt. Vos autem estis
genus electum regale sacerdotium. gens
sancta populus acquisitionis ut virtu
tes annuntietis eius qui de tenebris
vos vocavit in admirabile lumen su
um. Qui aliquando non populus, nunc
autem populus dei. Qui non consecuti mi
sericordiam: nunc autem misericordiam consecuti
Quondam aliquando non misertus est:
nunc autem misertus. Karissimi obse
cro vos tanquam advenas et peregrinos
abstinere vos a carnalibus desideriis que
militant adversus animam Conversa
tionem vestram inter gentes: habentes
bonam ut in eo quod detractant de vobis
tanquam de malefactoribus: ex bonis o
peribus vos considerantes: glorificent
deum in die visitationis. Subiecti esto
te omni humane creature propter deum
Sive regi: quasi precellenti. Sive ducibus
tanquam ab eo missis ad vindictam male
factorum laudem vero bonorum. Quia
sic est voluntas dei: ut benefacientes ob
mutescere faciatis imprudentium homi
num ignorantiam. Quasi liberi et non
quasi velamen habentes malitie liber
tatem sed sicut servi dei. Omnes hono
rate: fraternitatem diligite. Deum time
te regem honorificate. Servi subditi es
tote in omni timore dominis Non tantum
bonis et modestis: sed etiam discolis. Hec
est enim gratia si propter conscientiam dei
sustinet quis tristitias patiens iniuste
Que enim gratia est si peccantes et cola
phizati suffertis: Sed si benefacientes patienter
sufferetis: hec est gratia apud deum In
hoc enim vocati estis quia et christus
passus est pro nobis vobis relinquens ex
emplum ut sequamini vestigia eius
Qui peccatum non fecit: nec inventus
est dolus in ore eius Qui cum male di
ceretur non maledicebat Cum patere

dei

Al' vacat

II

tur non comminabatur Tradebat autem
iudicanti se iniuste qui peccata nostra ipse
pertulit in corpore suo super lignum ut
peccatis mortui iustitie vivamus
cuius livore sanati estis Eratis enim
sicut oves errantes Sed conversi estis
nunc ad pastorem et episcopum animarum
vestrarum · iii ·

Similiter et mulieres subdite sint
suis viris ut et si qui non credunt ver
bo per mulierum conversationem si
ne verbo lucri fiant considerantes in timo
re sanctam conversationem vestram
quarum non sit extrinsecus capilla
tura aut circumdatio auri aut indumen
ti vestimentorum cultus sed qui ab
sconditus est cordis homo in incorrup
tibilitate quieti et modesti spiritus qui
est in conspectu dei locuples. Sic enim
aliquando et sancte mulieres sperantes
in deo non in ornatu vestium ornabant
se subdite propriis viris Sicut sarra o
bediebat abrahe dominum eum vocans
cuius estis filie bene facientes et non per
timentes ullam perturbationem. Vi
ri similiter cohabitantes secundum sci
entiam quasi infirmiori vasculo mu
liebri impartientes honorem tanquam
et coheredibus gratie et vite ut non im
pediantur orationes vestre. In fide autem
omnes unanimes in oratione esto
te compatientes fraternitatis ama
tores misericordes, humiles Non redden
tes malum pro malo vel maledictum
pro maledicto sed econtrario benedicen
tes. Quia in hoc vocati estis ut benedic
tionem hereditate possideatis. Qui e
nim vult vitam diligere et videre di
es bonos et coerceat linguam suam
a malo et labia eius ne loquantur do
lum Declinet a malo et faciat bonum:
inquirat pacem et persequatur eam:
Quia oculi domini super iustos et aures
eius in preces eorum. Vultus autem
domini super facientes mala Et quis
est qui vobis noceat si boni emulatores
fueritis. Sed et si quid patimini propter
iustitiam beati. Timorem autem eo
rum ne timueritis ut non conturbemini
Dominum autem christum sanctificate in
cordibus vestris parati semper ad satisfactio
nem omni poscenti vos rationem de ea
que in nobis est fide et spe Sed cum
modestia et timore conscientiam habentes

bonam ut in eo quod detrahunt de vobis confundantur qui calumpniantur vestram bonam in xpo conversationem. Melius est enim benefacientes si velit voluntas dei pati: quam malefacientes. Quia et xpistus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret deo mortificatos quidem carne vivificatos autem spiritu In quo et hiis qui in carcere erant conclusi spiritualiter veniens predicavit qui increduli fuerant aliquando quando expectabant dei patientiam in diebus noe cum fabricaretur archa in qua et pauci id est octo anime salve facte sunt per aquam. Quod et nos nunc similis forme salvos facit baptisma non carnis depositio sordium sed conscientie bone interrogatio in deum per resurrectionem domini nostri ihesu xpisti qui est in dextera dei deglutiens mortem: ut vite eterne heredes efficeremur profectus in celum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus · IIII ·

IIII

Xpisto igitur passo in carne et vos eadem cogitatione armamini quia qui passus est in carne desiit a peccatis ut non iam hominum desideriis sed voluntate dei quod temporis est in carne vivat reliquum Sufficit enim preteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam qui ambulaverunt in voluptatibus et desideriis in luxuriis. vinolentiis comessationibus potationibus et illicitis ydolorum cultibus in quibus nunc obstupescunt In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem blasphemantes qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est: ut iudicentur quidem secundum homines in carne vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobis met ipsis caritatem continuam habentes: quia caritas operit multitudinem peccatorum Hospitales invicem sine murmuratione unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratie dei Si quis loquitur tamquam quasi sermones dei. Si quis ministrat tamquam ex virtute quam administrat deus ut in omnibus honorificetur deus per ihesum xpistum dominum nostrum cui est honor et gloria et imperium in secula seculorum amen. Karissimi nolite peregrinari in fervore: quia ad temptationem vobis fit quasi novi aliquid vobis contingat sed communicantes xpisti passionibus gaudete ut et in revelatione glorie eius gaudeatis exultantes Si exprobamini in nomine xpisti beati eritis quoniam quod est honoris glorie et virtutis dei et qui est eius spiritus super vos requiescit. Nemo enim vestrum patiatur quasi homicida. aut fur. aut maledicus aut alienorum appetitor Si autem ut xpistianus: non erubescat glorificet autem deum in isto nomine quoniam tempus est ut incipiat iudicium a domo dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt dei evangelio? Et si iustus quidem vix salvabitur impius et peccator ubi apparebunt Itaque et hii qui patiuntur secundum voluntatem dei fideli creatori commendant animas suas in benefactis · V ·

V

Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro ego consenior et testis xpisti passionum qui et eius que in futuro revelanda est glorie communicator: pascite qui est in vobis gregem dei providentes non coacte sed spontanee secundum deum neque turpis lucri gratia sed voluntarie neque ut dominantes in cleris sed forma facti gregis et ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum: percipietis inmarcescibilem glorie coronam. Similiter et adolescentes subditi estote senioribus Omnes autem invicem humilitatem insinuate. Quia deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam Humiliamini igitur sub potenti manu dei ut vos exaltet in tempore visitationis. Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum: quoniam ipsi cura est de nobis Sobrii estote et vigilate in orationibus quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem devoret Cui resistite: fortes in fide scientes eandem passionem ei que in mundo est vestre fraternitati fieri Deus autem omnis gratie qui vocavit nos in eternam suam gloriam in xpisto ihesu modicum passos: ipse perficiet confirmabit solidabitque Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen Per silvanum vobis fidelem fratrem ut arbitror breviter scripsi obsecrans et contestans hanc esse veram

gratiam dei in qua statis. Salutat nos que
est in babilone electa ecclesia et marcus fi
lius meus. Salutate inuicem in osculo
sancto. Gratia autem uobis omnibus
qui estis in xpisto ihu amen. Explicit
epistola beati petri prima. Incipit prologus
in epistola beati petri Secunda :—

Simon petrus per fidem hu
ic mundo sapientes mor
tuos esse declarat eundem
que pietatis quanta sit mag
nitudo huic ipsi clarius
manifestat amen mem
to mei per ihm. Incipit epistola beati
petri apostoli Secunda :—

Simon petrus ser
uus et apostolus
ihu xpisti hys qui
coequalem nobis
cum sortiti sunt fi
dem in iusticia dei
nostri et saluatoris
ihu xpi gratia uo
bis et pax adimpleatur in cognitionem
domini nostri ihu xpisti quomodo omnia
nobis diuine uirtutis que ad uitam
et pietatem donata per cognitionem eius
qui uocauit nos propria gloria sua
et uirtute per quem maxima et pretio
sa nobis promissa donauit: ut per hec ef
ficiamini diuine consortes nature fugi
entes eius que in mundo est concupis
centie corruptionem. Uos autem curam
omnem subinferentes: ministrate
in fide uestra: uirtutem. in uirtute autem:
scientiam in scientia autem: abstinentiam
in abstinentia autem: patientiam. in
patientia autem pietatem in pietate autem
amorem fraternitatis caritatem. Hec
enim uobiscum si assint et superent: non
uacuos sine fructu nos constituent in
domini nostri ihu xpisti cognitione. Cui
enim presto non sunt hec: cecus est et
manu temptans obliuionem accipiens
purgationis ueterum suorum delicto
rum. Quapropter fratres magis satagite
ut per bona opera: certam uestram uocatio
nem et electionem faciatis. Hec enim fa
cientes: non peccabitis aliquando. Sic enim
abundanter ministrabitur uobis introitus
in eternum regnum domini nostri et sal
uatoris ihu xpisti. Propter quod incipiam
uos semper commonere de hys et quidem
scientes et confirmatos nos uolo in pre
senti ueritate iustum autem arbitror quam
diu sum in hoc tabernaculo suscitare uos
in commonitione certus quod uelox est de
positio tabernaculi mei secundum quod et
dominus noster ihs xpistus significauit mihi.
Dabo autem operam et frequenter habere
uos post obitum meum: ut eorum me
moriam faciatis. Non enim indoctas
fabulas secuti notam fecimus uobis
domini nostri ihu xpi uirtutem et presenti
am sed speculatores facti illius magni
tudinis accipiens enim a deo patre ho
norem et gloriam: uoce delapsa ad eum
huiuscemodi a magnifica gloria hic
est filius meus dilectus in quo mihi com
placui ipsum audite. Et hanc uocem nos
audiuimus de celo allatam cum essemus
cum ipso in monte sancto. Et habemus
firmiorem propheticum sermonem cui
benefacitis attendentes quasi lucerne
lucenti in caliginoso loco donec dies illu
cescat et lucifer oriatur in cordibus uestris.
Hoc primum intelligentes quod omnis
prophetia scripture propria interpre
tatione non fit : II·

Non enim uoluntate humana al
lata est aliquando prophetia: sed spiritu
sancto inspirati locuti sunt sancti dei ho
mines. Fuerunt uero et pseudo prophete
in populo sicut et in uobis erunt magis
tri mendaces qui introducunt sectas per
ditionis et eum qui emit eos dominum
negant superducentes sibi celerem per
ditionem et multi sequentur eorum luxu
rias per quos uia ueritatis blasphe
mabitur et in auaricia fictis uerbis
de uobis negociabuntur quibus iudicium
iam olim non cessat et perditio eorum
non dormitat. Si enim deus angelis pec
cantibus non pepercit sed rudentibus inferi
in detractos in tartarum tradidit in iu
dicium cruciandos reseruari et originali
mundo non pepercit sed octauum noe
iusticie preconem custodiuit diluuium
mundo impiorum inducens et ciuitates
sodomorum et gomorreorum in cinerem
redigens euersione dampnauit exemplum
eorum qui impie acturi sunt ponens
et iustum loth oppressum a nefandorum
iniuria ac luxuriosa conuersatione eri
puit. Aspectu enim et auditu iustus e
rat habitans apud eos qui de die in die
animam iustam iniquis operibus cru
ciabant nouit igitur dominus de temptatione

cruciare iniquos vero in diem iudicii crucia-
andos reservare. Magis autem eos qui po-
st carnem in concupiscentias inmundi-
tie ambulant dominationemque contemp-
nunt audaces sibi placentes sectas non
metuunt introducere blasphemantes
ubi angeli fortitudine et virtute cum sint
maiores: non portant adversum se ex-
secrabile iudicium. Hii vero velut irra-
tionabilia pecora naturaliter in captio-
nem et in perniciem in hiis que ignorant
blasphemantes in corruptione sua peri-
bunt percipientes mercedem iniustitie
voluptatem existimantes diei delicias
coinquinationis et macule deliciis afflu-
entes in conviviis suis luxuriantes vo-
biscum oculos habentes plenos adulte-
rii et incessabilis delicti pellicientes ani-
mas. instabiles cor exercitatum avaricia
habentes maledictionis filii derelinquen-
tes rectam viam erraverunt secuti vi-
am balaam ex bosor qui mercedem ini-
quitatis amavit correptionem vero ha-
buit sue vesanie subiugale mutum a-
nimal hominis voce loquens prohibuit
prophete insipientiam. Hii sunt fontes
sine aqua et nebule turbinibus exagita-
te quibus caligo tenebrarum reservatur.
Superba enim vanitatis loquentes
pelliciunt in desideriis carnis luxurie eos
qui paululum effugiunt qui in errore
conversantur libertatem illis promittentes
cum ipsi servi sint corruptionis. A quo
enim quis superatus est huius et servus
est. Si enim refugientes coinquinatio-
nes mundi in cognitione domini nostri et
salvatoris ihesu christi hiis rursus implicati
superantur facta sunt eis posteriora
deteriora prioribus. Melius enim erat ill[is]
non cognoscere viam iustitie: quam post
agnitionem retrorsum converti ab eo quod
illis traditum est sancto mandato. Con-
tigit enim illis illud veri proverbii canis
reversus ad suum vomitum et sus lota
in volutabro luti. iii.

Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo
epistolam in quibus excito vestram in
commonitione sinceram mentem ut me-
mores sitis eorum que predixi verborum
a sanctis prophetis et apostolorum vestrorum
preceptorum domini et salvatoris. Hoc
primum scientes quod venient in no-
vissimis diebus in deceptione illusores
iuxta proprias concupiscentias ambu-
lantes et dicentes. Ubi est promissio aut ad-
ventus eius? Ex quo enim patres dormierunt
omnia sic perseverant ab initio creature. La-
tet enim eos hoc volentes quod celi erant
prius et terra de aqua et per aquam consis-
tens dei verbo per quam ille tunc mundus
aqua inundatus periit. Celi autem qui nunc
sunt et terra eodem verbo repositi sunt
igni servati in diem iudicii et perditionis
impiorum hominum. Unum vero hoc
non lateat vos karissimi quia unus dies a-
pud dominum sicut mille anni et mille
anni sicut dies unus. Non tardat dominus
promissionem suam sicut quidam exis-
timant sed patienter agit propter vos no-
lens aliquos perire sed omnes ad peniten-
tiam reverti. Adveniet autem dies domini
ut fur in quo celi magno impetu transi-
ent elementa vero calore solventur. Ter-
ra autem et que in ipsa sunt opera
exurentur. Cum hec igitur omnia dissol-
venda sint: quales oportet esse vos in
sanctis conversationibus et pietatibus expec-
tantes et properantes in adventum diei
domini nostri ihesu christi per quem celi
ardentes solventur et elementa ignis
ardore tabescent. Novos vero celos et no-
vam terram secundum promissa ipsius
expectamus: in quibus iustitia habitat.
Propter quod karissimi hec expectantes sata-
gite immaculati et inviolati ei inve-
niri in pace et domini nostri ihesu christi longa-
nimitatem: salutem arbitramini sicut
et karissimus frater noster paulus secundum datam sibi
sapientiam scripsit vobis sicut et in om-
nibus epistolis loquens in eis de hiis in
quibus sunt quedam difficilia intellectu
que indocti et instabiles depravant sicut
et ceteras scripturas ad suam ipsorum p[er]-
ditionem. Vos igitur fratres prescientes cus-
todite vos met ipsos ne insipientium erro-
re traducti: excidatis a propria firmitate.
Crescite vero in gratia et in cognitione
domini nostri et salvatoris ihesu christi. Ipsi
gloria et nunc et in diem eternitatis. Amen

Incipit prologus epistole iohannis
apostoli prime.

Rationem verbi et quod de-
us ipse sit caritas iniam
fesiat et odores fratrum
nec dominum scire nec pros
fici posse eo usque disserit
ut illos eos comprobet homicidas eo quod
odium sit interfectionis origo

al' que al' quem
al' reservati
al' perditione
al' suos

Incipit epla bti iohannis apli prima

Quod fuit ab initio quod
audiuimus quod uidi
mus oculis nris quod
perspeximus et manus
nre contrectauerunt de
uerbo uite et uita ma
nifestata est: et uidimus
et testamur et annun
tiamus uobis uitam
eternam que erat apud prem et apparuit
nobis. Qd ergo uidimus et audiuimus
annuntiamus uobis ut et uos societatem
habeatis nobiscum et societas nra sit cum
pre et cum filio eius ihu xpo. Et hec scribi
mus uobis: ut gaudeatis et gaudium
urm sit plenum et hec est annuntiatio q
audiuimus ab eo et annuntiamus uobis
quoniam deus lux est et tenebre in eo non
sunt ulle: Si dixerimus quoniam societa
tem habemus cum eo et in tenebris ambu
lamus: mentimur et non facimus uerita
tem Si autem in luce ambulamus sicut
et ipse est in luce: societatem habemus ad
inuicem. et sanguis ihu xpi filij eius e
mundat nos ab omni peccato. Si dixeri
mus quoniam peccatum non habemus
ipi nos seducimus et ueritas in nobis
non est. Si confiteamur peccata nra: fide
lis est et iustus ut remittat nobis peccata no
stra et emundet nos ab omni iniquitate
Si dixerimus quoniam non peccauimus
mendacem facimus eum et uerbum eius
non est in nobis · ii ·

II

Filioli mei hec scribo uobis ut non
peccetis Sed et si quis peccauit: aduo
catum habemus apud prem ihm xpm
iustum et ipse est propitiatio pro peccatis
nris Non pro nris autem tm: sed etiam
pro totius mundi Et in hoc scimus qm
cognouimus eum si mandata eius obser
uemus Qui dicit se nosse eum et manda
ta eius non custodit: mendax est. et in eo
ueritas non est. Qui autem seruat ubu
eius: uere in eo caritas dei perfecta est In
hoc scimus quoniam in ipo sumus: si in
ipo pfcti fuerimus. Qui dicit in ipo se ma
nere: debet sicut et ille ambulauit et ipse am
bulare. kmi. non mandatum nouum scri
bo uobis: sed mandatum uetus quod ha
buistis ab initio Mandatum uetus est u
erbum quod audistis. Iterum mandatum
nouum scribo uobis quod est uerum et in
ipo et in nobis quoniam tenebre transie
runt et lumen uerum iam lucet Qui dicit
se in luce esse et frem suum odit: in tenebris
est usqz ad huc. Qui diligit frem suum in
lumine pmanet et scandalum in eo non
est. Qui autem odit frem suum: in tene
bris est et in tenebris ambulat et nescit
quo eat quoniam tenebre obscecauerunt
oculos eius.

Scribo uobis filioli quoniam remit
tuntur uobis peccata ura propter nomē
eius Scribo uobis patres: quoniam co
gnouistis eum qui ab initio est. Scribo uo
bis adolescentes: quoniam uicistis ma
lignum Scribo uobis infantes quoniā
cognouistis prem ~~Scribo uobis patres:
quoniam cognouistis eum qui ab initio
est.~~ Scribo uobis iuuenes quia fortes estis
et uerbum dei manet in uobis et uicistis
malignum Nolite diligere mundum ne
qz ea que in mundo sunt. Si quis diligit
mundum non est caritas pris in eo qm
omne quod in mundo est concupiscentia
carnis est et concupiscentia oculorum et
superbia uite. que non est ex deo pre sed de
mundo est et mundus transibit et concu
piscentia eius. Qui autem facit uolunta
tem dei: manet in eternum. Filioli, no
uissima hora est et sicut audistis quia
antixpus uenit nunc autem antixpi mul
ti facti sunt. Unde scimus quia nouissiā
hora est Ex uobis prodierunt: sed erant
ex nobis. Nam si fuissent ex nobis: pman
sissent utiqz nobiscum sed ut manifesti si
quoniam non sunt omnes ex nobis:
Sed uos unctionem habetis a sancto et
nostis omnia. Non scripsi uobis quasi
ignorantibz ueritatem sed quasi scienti
bus eam et quoniam omne mendaciu
ex ueritate non est Quis est mendax ni
is qui negat qm ihs non est xpus. Hic
est antixpus qui negat prem et filium
Omnis qui negat filium: nec prem ha
bet. Qui autem confitetur filium: et prem
habet Uos quod audistis ab initio in uo
bis pmaneat Quia si in uobis pmanse
rit quod ab initio audistis et uos in filio
et pre manebitis. Et h est repromissio q
ipse pollicitus est uobis uita etna
Hec scripsi uobis de hys qui seducunt
uos. et uos unctionem qm accepistis
ab eo maneat in uobis et non necesse
habetis ut aliquis doceat uos sed sicut
unctio eius docet uos de omnibz et uera
est et non est mendacium et sicut docuit

nos manere in eo. Et nunc filioli manete in eo ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundamur ab eo in adventu eius. Si scitis quoniam iustus est scitote quoniam omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est · iii ·

Videte qualem caritatem dedit nobis pater ut filii dei nominemur et simus propter hoc mundus non novit nos quia non novit eum. Karissimi nunc filii dei sumus et non dum apparuit quid erimus. Scimus autem quoniam cum apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo: sanctificat se sicut et ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum: et iniquitatem facit et peccatum est iniquitas. Et scitis quoniam ille apparuit ut peccata tolleret: et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet: non peccat. Et omnis qui peccat non videt eum nec cognovit eum. Filioli nemo vos seducat. Qui facit iustitiam iustus est sicut et ille iustus est. Qui facit peccatum ex diabolo est: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei: ut dissolvat opera diaboli. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit quoniam semen ipsius in eo manet et non potest peccare quoniam ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei et filii diaboli. Quia omnis qui non est iustus non est ex deo et qui non diligit fratrem suum: non diligit deum. Quoniam hec est annuntiatio quam audistis ab initio ut diligatis alterutrum non sicut Caim qui ex maligno erat. et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius: maligna erant fratris autem eius iusta. Nolite mirari fratres: si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam: quoniam diligimus fratres. Qui non diligit: manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum: homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in se manentem. In hoc cognovimus caritatem dei: quoniam ille pro nobis animam suam posuit: et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam mundi huius et viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo. Filioli mei non diligamus verbo neque lingua sed opere et veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus et in conspectu eius suadebimus corda nostra quoniam si reprehenderit nos cor nostrum: maior est deus corde nostro et novit omnia. Karissimi si cor nostrum non reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum. ut quicquid petierimus accipiemus ab eo quoniam mandata eius custodimus et ea que placita coram eo sunt. facimus. Et hoc est mandatum eius ut credamus in nomine filii eius ihesu christi et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis et qui servat mandata eius in illo manet et ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem nobis dedit · iiii ·

IIII

Karissimi. nolite omni spiritui credere sed probate spiritus si ex deo sint: quoniam multi pseudo prophete exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei et spiritus erroris. Omnis spiritus qui confitetur ihesum christum in carne venisse ex deo est et omnis spiritus qui solvit ihesum christum ex deo non est et hic est antichristus de quo audistis quoniam venit et nunc iam in mundo est. Vos ex deo estis filioli et vicistis eum quoniam maior est qui in nobis est: quam qui in mundo sunt. Ipsi quidem de mundo sunt ideo de mundo loquuntur et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui novit deum audit nos. Qui non est ex deo: non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi diligamus nos invicem quia caritas ex deo est: et omnis qui diligit fratrem ex deo natus est et cognoscit deum. Qui non diligit non novit deum quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis: quoniam filium suum unigenitum misit deus in mundum ut vivamus per eum. In hoc est karitas non quasi nos dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexit nos et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi si deus dilexit nos et nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit unquam. Si diligamus invicem deus in nobis manet et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc intelligimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur quoniam pater misit filium suum salvatorem

al' venit

audit

fratrem

al' cognoscimus

mundi. Quis quis confessus fuerit quoniam
ihesus est filius dei: deus in eo manet et ipse
in deo et nos cognovimus et credidimus ca-
ritati quam habet deus in nobis deus
caritas est et qui manet in caritate: in
deo manet et deus in eo In hoc perfecta est
caritas nobiscum ut fiduciam habeamus
in die iudicii quia sicut ille est et nos su-
mus in hoc mundo. Timor non est in ca-
ritate sed perfecta caritas foras mittit
timorem quoniam timor penam habet
Qui autem timet: non est perfectus in
caritate Nos ergo diligamus deum quoniam
ipse prior dilexit nos Si quis dixerit quoniam
diligo deum et fratrem suum oderit: men-
dax est. Qui enim non diligit fratrem su-
um quem videt deum quem non videt
quomodo potest diligere? Et hoc manda-
tum habemus a deo ut qui diligit deum
diligat et fratrem suum · V ·

Omnis qui credit quoniam ihesus est
xpistus ex deo natus est et omnis
qui diligit eum qui genuit diligit et e-
um qui natus est ex eo In hoc cognoscimus
quoniam diligimus ex deo natos cum
deum diligamus et mandata eius faci-
amus hec est enim caritas dei ut man-
data eius custodiamus et mandata eius
gravia non sunt Quoniam omne quod natum
est ex deo: vincit mundum Et hec est vic-
toria que vincit mundum fides nostra.
Quis est qui vincit mundum nisi qui
credit quoniam ihesus est filius dei. Hic est
qui venit per aquam et sanguinem ihesus
xpistus Non in aqua solum sed in a-
qua et sanguine ihesus xpistus: et spiritus
est qui testificatur: quoniam xpistus
est veritas Quia tres sunt qui testimo-
nium dant in celo pater verbum et spiritus sanctus
et hii tres unum sunt Et tres sunt qui dant
testimonium in terra spiritus aqua et
sanguis et hii tres unum sunt. Si testimo-
nium hominum accipimus testimoni-
um dei maius est Quoniam hoc est tes-
timonium dei quod maius est quia tes-
tificatus est de filio suo Qui credit in fili-
um dei habet testimonium dei in se Qui
non credit in filium mendacem facit eum
quoniam non credit in testimonio quod
testificatus est deus de filio suo. Et hoc est
testimonium quoniam vitam eternam
dedit nobis deus et hec vita in filio eius
est Qui habet filium habet et vitam Qui
non habet filium dei vitam non habet

Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vi-
tam habetis eternam Qui creditis in
nomine filii dei Et hec est fiducia quam
habemus ad deum quia quodcumque pe-
tierimus secundum voluntatem eius:
audit nos Et scimus quoniam audit
nos quia quicquid petierimus scimus
quoniam habemus petitiones quas
postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum
peccare peccatum non ad mortem: petat [illegible]
et dabit ei vitam peccanti non ad mortem
Est peccatum ad mortem non pro il-
lo dico ut roget quis. Omnis iniquitas
peccatum est et est peccatum ad mortem.
Scimus quia omnis qui natus est ex
deo non peccat. sed generatio dei conser-
vat eum et malignus non tangit eum.
Scimus quoniam ex deo sumus. et mun-
dus totus in maligno positus est et
scimus quoniam filius dei venit ~~et car-
nem induit nostri causa et passus est et re-
surrexit a mortuis assumpsit nos~~ et de-
dit nobis sensum ut cognoscamus ve-
rum deum et simus in vero filio eius ihesu
xpisto Hic est verus deus et vita eterna
filioli custodite vos a simulacris Explicit
epistola iohannis .i. Incipit prologus
in epistola beati iohannis Secunda

Usque ad eo ad sanctam fe-
minam scribit: ut eam-
dem dominam non du-
bitet litteris appellare
eandemque filiis testimo-
nium quod ambulet in veritate perhi-
bet epistola iohannis secunda

Senior electe domine
et natis eius quos
ego diligo in veri-
tate et non ego solus
sed et omnes qui
cognoverunt veri-
tatem propter veri-
tatem que perma-
net in nobis et nobiscum erit in eternum
Sit nobiscum gratia misericordia pax a deo patre et
a xpisto ihesu filio patris in veritate et ca-
ritate. Gavisus sum valde quoniam in-
veni de filiis tuis ambulantes in veri-
tate sicut mandatum accepimus a patre
Et nunc rogo te domina non tamquam
mandatum novum scribens tibi sed
quod habuimus ab initio ut diligamus
alterutrum. Et hec est caritas ut ambu-
lemus secundum mandatum eius

hoc enim mandatum est: ut quemadmodum audistis ab initio in eo ambuletis quoniam multi seductores exierunt in mundum qui non confitentur ihesum christum venisse in carne. Hic est seductor et antichristus. Videte vos metipsos ne perdatis que operati estis sed ut mercedem plenam accipiatis. Sciens quod omnis qui recedit et non permanet in doctrina christi deum non habet. Qui permanet in doctrina hic et filium et patrem habet. Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert nolite recipere eum in domum nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave communicat operibus illius malignis. Plura habens vobis scribere: nolui per cartam et atramentum. Spero enim me futurum apud vos et os ad os loqui ut gaudium vestrum plenum sit. Salutant te filii sororis tue electe. Gratia tecum. Amen.

Explicit epistola iohannis secunda. Incipit prologus in epistola iohannis tercia

Gaium pietatis causa extollit atque ut in ipsa pietate maneat exhortatur. Diotrefen impietatis et superbie causa obiurgat. Demetrio autem bonum testimonium perhibet cum fratribus universis.

Incipit epistola beati iohannis tercia

Senior gaio karissimo quem ego diligo in veritate. Karissime de omnibus orationem facio prospere te ingredi et valere sicut prospere agit anima tua. Gavisus sum valde venientibus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tue sicut tu in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo gratiam: quam ut audiam filios meos in veritate ambulare. Karissime fideliter facis quicquid operaris in fratres hoc in peregrinos qui testimonium reddiderunt caritati tue: in conspectu ecclesie quos benefaciens deduces digne deo. Pro nomine enim eius profecti sunt nichil accipientes a gentibus. Nos ergo debemus suscipere huiusmodi ut cooperatores simus veritatis. Scripsissem forsitan ecclesie sed is qui amat primatum gerere in eis diotrephes non recipit nos. Propter hoc si venero commoneam eius opera que facit verbis malignis garriens in nos et quasi non ei ista sufficiant nec ipse suscipit fratres et eos qui suscipiunt prohibet et de ecclesia eicit. Karissime noli imitari malum sed quod bonum est. Qui bene facit: ex deo est. Qui male facit: non videt deum. Demetrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa veritate. Sed et nos testimonium perhibemus et nosti quoniam testimonium nostrum verum est. Multa habui scribere tibi sed nolui per atramentum et calamum scribere tibi. Spero autem protinus te videre et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim.

Incipit prologus in epistola iude

Iudas apostolus fratres de corruptoribus vie veritatis ita informat ut illiatum esse disserat de subiugo semel erutos servitutis denuo operam suam officiis novare servilibus:

Incipit epistola beati apostoli iude

Iudas ihesu christi servus. frater autem iacobi hiis qui in deo patre dilectis et ihesu christo conservatis et vocatis. misericordia vobis et pax et caritas adimpleatur. Karissimi omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute: necesse habui scribere vobis deprecans supercertari semel tradite sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines qui olim prescripti sunt in hoc iudicium dei nostri gratiam transferentes in luxuriam et solum dominatorem et dominum nostrum ihesum christum negantes. Commonere autem vos volo scientes semel omnia quoniam ihesus populum de terra egipti salvans secundo eos qui non crediderunt perdidit angelos vero qui non servaverunt suum principatum sed dereliquerunt suum domicilium in iudicium magni diei vinculis eternis sub caligine reservavit. Sicut sodoma et gomorra et finitime civitates simili modo exfornicate sunt et abeuntes post carnem alteram facte sunt in exemplum ignis eterni penam sustinentes. Similiter et hii qui carnem quidem suam maculant dominationem autem spernunt maiestatem autem blasphemant. Cum michael archangelus cum diabolo disputans altercatur de moysi corpore non ausus est iudicium inferre blasphemie

sed dixit imperet tibi dominus. Hii autem
quecumque quidem ignorant : blasphemant.
Quecumque autem naturaliter tanquam
muta animalia nouerunt in hiis corrum
puntur.

Ve illis qui in uia caim abierunt et erro
re balaam mercede effusi sunt : et contra
dictione chore perierunt. Hii sunt in epu
lis suis macule conuiuantes sine timore
semetipsos pascentes nubes sine aqua que
a uentis circumferuntur arbores autum
nales infructuose bis mortue eradica
te fluctus feri maris despumantes suas
confusiones sydera errantia quibus pro
celle tenebrarum in eternum seruate
sunt. Prophetauit autem et de hiis sep
timus ab adam enoch dicens. Ecce uenit
dominus in sanctis milibus suis facere
iudicium contra omnes et arguere om
nes impios de omnibus operibus impieta
tis eorum quibus impie egerunt et de
omnibus duris que locuti sunt contra
eum peccatores et impii. Hii sunt mur
muratores querulosi secundum deside
ria sua ambulantes et os illorum lo
quitur superbiam mirantes personas
questus causa. Vos autem karissimi me
mores estote uerborum que predicta
sunt ab apostolis domini nostri ihesu christi qui
dicebant uobis quoniam in nouissimo
tempore uenient illusores secundum
sua desideria ambulantes et impieta
te. Hii sunt qui segregant semetipsos
animales spiritum non habentes. Vos autem
karissimi super edificantes uos metipsos sanctissi
me uestre fidei in spiritu sancto orantes uos
metipsos in dilectione dei seruate expec
tantes misericordiam domini nostri ihesu christi in
uitam eternam. Et hos quidem argu
ite iudicatos illos uero saluate de ig
ne rapientes. Aliis autem misereminí
in timore odientes et eam que carnalis est
tunicam maculatam. Ei autem qui
potens est uos conseruare sine peccato
et constituere ante conspectum glorie
sue immaculatos in exultatione
in aduentu domini nostri ihesu christi soli
deo saluatori nostro per ihesum christum dominum nos
trum gloria et magnificentia imperium
et potestas ante omne seculum et nunc
et in omnia secula seculorum amen

Incipit prologus in epistolis beati pauli
apostoli

Epistole pauli ad romanos
causa hec est ecclesiam que
duobus populis id est de iudeis
et gentilibus congregatam
exequat meritis ut cau
sas et auferat simultatis que de uolunta
te prelationis mutue nascebantur. Er
go ut pace inter se et caritate iungan
tur ostendit pares conditione dum pec
catis fuisse obnoxii comprobantur et
ea que salutem per fidem christi sint et gratiam
secuti. Nam neque iudeis profuisse legis
in custodiam docet nec gentiles posse
legis ignorantie defendi. Quos tamen et
ad dei notitiam perducere poterat et ab o
mni uite prauitate reuocare. Sato qui
legis non expositionem continuam esse
doctorum sed subnotationes breues sin
gulis uersibus ac uerbis appositas.

Item alius prologus in epistolis pauli

Unus textus uel numerus
epistolarum ad unius homi
nis perfectionem proficiunt.
Cum romanis ita agit a
postolus paulus quasi cum incipientibus
qui post gentilitatem ut uiua fidei socia
antur et perueniant ad spem uite eterne. Mul
ta de physicas rationibus insinuat multa
de scripturis diuinis. Ad corinthios prima
consecutos iam fidem non recte conser
uantes obiurgat. Secunda ad corinthios
contristatos quidem sed emendatos osten
dit. Galatas in fide ipsa peccantes et ad
iudaismum declinantes exponit. Ephesios
quia incipiunt et custodiunt laudat quod
ea que acceperant seruauerunt. Philippen
ses quod in quot crediderunt seruantes ad
fructum peruenerunt. Colosenses collaudat
quia uelut ignotis scribit et accepto nuntio
ab adepafra custodisse euangelium gratu
latur. Tessalonicenses in prima in
opere et fide creuisse gloriatur. In secunda
preterea quod et persecutionem passi in fide
perseuerarint quos et sanctos appellat
ut illos qui in iudea christum confessi persecu
tiones fortiter tolerarunt. Ad hebreos de
quorum similitudinem passi sunt. Thessa
lonicenses ut in mandatis persistentes
persecutiones promptissime paciuntur.
Omnes ergo epistole pauli sunt numero
xiiii. Ad romanos ad corinthios ad
galathas ad ephesios ad philippenses
ad colosenses ad thessalonicenses ad he

ticos quos hortatur ad similitudinem.
thessalonicensium. Hec in canone non ha
bentur: reliquie ad thimotheum primam quem
admodum agat ecclesiam. ad thimotheum
secunda quemadmodum seipsum agat. ad
titum ut creditam sibi ecclesiam recte ordi
net. ad philemonem de onesimo servo
qui emendatus melior factus est.

Prologus epistole pauli ad romanos

Romani sunt in partibus
ytalie. hii preventi sunt
a falsis apostolis et sub no
mine domini nostri ihesu christi
in legem et prophetas e
rant inducti. Hos revocat apostolus ad veram
et evangelicam fidem scribens eis et
corintho. **Incipit epistola beati pauli ad romanos**

Paulus servus christi
ihesu vocatus apostolus.
segregatus in evan
gelium dei quod ante
promiserat per prophetas
suos in scripturis
sanctis de filio suo
qui factus est ei ex
semine david secundum carnem. qui pre
destinatus est filius dei in virtute secundum
spiritum sanctificationis ex resurrectione
mortuorum ihesu christi domini nostri per quem
accepimus gratiam et apostolatum ad obe
diendum fidei in omnibus gentibus pro
nomine eius in quibus estis et vos vo
cati ihesu christi: omnibus qui sunt rome di
lectis dei vocatis sanctis. Gratia vobis
et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo.
Primum quidem gratias ago deo meo per
ihesum christum pro omnibus vobis quia
fides vestra annunciatur in universo mundo.
Testis enim michi est deus cui servio
in spiritu meo in evangelio filii eius
quia sine intermissione memoriam ve
stri facio semper in orationibus meis ob
secrans si quomodo tandem aliquando
prosperum iter habeam in voluntate
dei veniendi ad vos. Desidero enim vi
dere vos ut aliquid impartiar vobis gratie
spiritualis ad confirmandos vos id est si
mul consolari in vobis per eam que in
vicem est fidem vestram atque meam. Nolo
enim vos ignorare fratres quod sepe pro
posui venire ad vos et prohibitus sum
usque adhuc ut aliquem fructum habeam
in vobis sicut et in ceteris gentibus. Gre

cis ac barbaris sapientibus et insipientibus
debitor sum. Ita quod in me promptum est
et vobis qui rome estis evangelizare. Non
enim erubesco evangelium. Virtus enim
dei est in salutem omni credenti iudeo pri
mum et greco. Iusticia enim dei in eo reve
latur ex fide in fidem sicut scriptum est.
Iustus autem ex fide vivit. Revelatur enim
ira dei de celo super omnem impietatem
et iniusticiam hominum eorum qui ve
ritatem dei in iniusticia detinent. Quia
quod notum est dei: manifestum est in
illis. Deus enim illis manifestavit. In
visibilia enim ipsius a creatura mundi
per ea que facta sunt intellecta conspiciun
tur. Sempiterna quoque eius virtus et
divinitas. Ita ut sint inexcusabiles quia
cum cognovissent deum non sicut deum
glorificaverunt aut gratias egerunt: sed
evanuerunt in cogitationibus suis et ob
scuratum est insipiens cor eorum. Dicentes
enim se esse sapientes stulti facti sunt.
Et mutaverunt gloriam incorruptibilis
dei in similitudinem imaginis corrup
tibilis hominis et volucrum et quadru
pedum et serpentium. Propter quod tra
didit illos deus in desideria cordis eo
rum in immundiciam ut contumeliis af
ficiant corpora sua in semetipsis qui
commutaverunt veritatem dei in
mendacium et coluerunt et servierunt
creature potius quam creatori qui est
deus benedictus in secula amen. Propter
ea tradidit illos deus in passiones igno
minie. Nam femine eorum immuta
verunt naturalem usum in eum usum
qui est contra naturam. Similiter autem
et masculi relicto naturali usu femine
exarserunt in desideriis suis in invicem
masculi in masculos turpitudinem
operantes et mercedem quam oportuit
erroris sui in semetipsis recipientes. Et
sicut non probaverunt deum habere
in noticia: tradidit illos deus in reprobum
sensum ut faciant ea que non conve
niunt: repletos omni iniquitate. ma
licia fornicatione avaricia nequicia
plenos invidia homicidio contentio
ne dolo. malignitate susurrones. de
tractores deo odibiles. contumeliosos
superbos. elatos inventores malorum
parentibus non obedientes insipientes
incompositos sine affectione absque fe

ytalie quos non quibus xii apostolorum
primum instruxit. Sed quidam iudeorum
credentium qui ab Ierosolimis Romam
venientes ubi princeps orbis residebat
in erant subiecti fidem quam apud
Ierosolimam didicerant evangelizare
runt. postea preventi sunt a falsis apostolis etc.

dixe sine miā. Qui cum iusticiam dei cog
nouissent: non intellexerunt quoniam
qui talia agunt digni sunt morte. Non
solum qui ea faciunt sed etiam qui cō
sentiunt facientibꝫ · ij ·

II

Propter quod inexcusabilis es o
homo omnis qui iudicas. In
quo enim iudicas alterum: te ipm̄ cō
dempnas. Eadem enim agis que iudicas.
Scimus enim quoniam iudicium dei
est secundum ueritatem in eos qui tali
a agunt. Existimas autem hoc o homo
qui iudicas eos qui talia agunt et fa
cis ea quoniam tu effugies iudicium
dei. An diuitias bonitatis eius et patien
tie et longanimitatis contempnis? Igno
ras quoniam benignitas dei ad peni
tentiam te adducit? Secundum duri
tiam autem tuam et cor impenitens the
saurizas tibi iram in die ire et reuela
tionis iusti iudicii dei qui reddet unicui
qꝫ secundum opera eius. hijs quidem
qui secundum patientiā boni operis glo
riam et honorem et incorruptionem
querentibꝫ uitam eternam. hijs autē
qui ex contentione sunt et qui non ac
quiescunt ueritati credunt autem ini
quitati: ira et indignatio tribulatō
et angustia in animam hominis o
perantis malum iudei primum et greci
Gloria autem honor et pax omni op
eranti bonum iudeo primum et greco.
Non est enim personarum acceptio apud
deum. Quicumqꝫ enim sine lege pec
cauerunt: sine lege peribunt. Et quicū
qꝫ in lege peccauerunt per legem iudica
buntur. Non enim auditores legis iu
sti sunt apud deum sed factores legis
iustificabuntur. Cum enim gentes que
legem non habent naturaliter que le
gis sunt faciunt eiusmodi legem nō
habentes ipi sibi sunt lex qui ostendunt
opus legis scriptum in cordibꝫ suis tes
timonium reddente illis consciencia
ipsorum et inter se inuicem cogitatio
num accusantium aut etiam defenden
tium in die cum iudicauit deus occulta
hominum secundum euangelium me
um per ihm̄ xpm̄. Si autem iudeus cog
nominaris et requiescis in lege. et glo
riaris in deo et nosti uoluntatem eius
et probas utiliora instructus per legem
confidis te ipm̄ ducem esse cecorum:
lumen eorum qui in tenebris sunt.
eruditorem insipientium. magistrū in
fantium habentem formam sciencie
et ueritatis in lege. Qui ergo alium do
ces te ipm̄ non doces. Qui predicas nō
furandum furaris. Qui dicis non me
chandum mecharis. Qui abominaris
idola sacrilegium facis. Qui in lege glo
riaris per preuaricationem legis deū
inhonoras. Nomen enim dei per uos
blasphematur inter gentes sicut scrip
tum est. Circumcisio quidem prodest si
legem obserues. Si autem preuaricator
legis sis: circumcisio tua preputium fa
cta est. Si igitur preputium iusticias legis
custodiat nonne preputium illius in
circumcisionem reputabitur et iudi
cabit quod ex natura est preputium legē
consummans te qui per litteram et circū
cisionem preuaricator legis es. Non
enim qui in manifesto iudeus est ne
qꝫ que in manifesto in carne est circum
cisio sed qui in abscondito iudeus est et
circumcisio cordis in spū non littera
cuius laus nō ex hominibꝫ sed ex de
o est · iij ·

III

Quid ergo amplius est iudeo
aut que utilitas circumcisionis? Mul
tum per omnem modum. Primum
quidem: quia credita sunt illis eloquia
dei. Quid enim si quidam illorum nō
crediderunt? Numquid incredulitas
eorum fidem dei euacuauit? Absit. Est
autem deus uerax omnis autem hō
mendax sicut scriptum est: ut iustifice
ris in sermonibꝫ tuis et uincas cum
iudicaris. Si autem iniquitas nr̄a iu
sticiam dei commendat quid dicemus?
Numquid iniquus est deus qui infert
iram? Secundum hominem dico. Ab
sit. Alioquin quomodo iudicabit deus
hunc mundum? Si enim ueritas dei
in meo mendacio abundauit in gloriam
ipsius quid adhuc et ego tamquam pec
cator iudicor? et non sicut blasphema
mur et sicut aiunt quidam nos dicere
faciamus mala ut ueniant bona? Quo
rum dampnatio iusta est. Quid igitur?
Precellimus eos? Nequaquam. Cau
sati enim sumus iudeos atqꝫ grecos
omnes sub peccato esse sicut scriptum
est. Quia non est iustus quisquam non
est intelligens non est requirens deū.
Omnes declinauerunt simul inutiles
facti sunt. Non est qui faciat bonum

non est usque ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant. uenenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est. ueloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in uiis eorum et uiam pacis non cognouerunt. Non est timor dei ante oculos eorum. Scimus autem quoniam quecumque lex loquitur. hiis qui in lege sunt loquitur. Ut omne os obstruatur et subditus fiat omnis mundus deo quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est testificata a lege et prophetis. Iustitia autem dei per fidem ihesu christi in omnes et super omnes qui credunt. Non enim est distinctio. Omnes enim peccauerunt et egent gloria dei. Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem que est in christo ihesu quem proposuit deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitie sue propter remissionem precedentium delictorum in sustentatione dei ad ostensionem iustitie eius in hoc tempore ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est ihesu christi. Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? factorum? Non. Sed per legem fidei. Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis. An iudeorum deus tantum? Nonne et gentium? Immo et gentium. Quoniam quidem unus est deus qui iustificat circumcisionem ex fide et preputium per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit sed legem statuimus. IIII.

Quid ergo dicemus inuenisse abraham patrem nostrum secundum carnem? Si enim abraham ex operibus legis iustificatus est habet gloriam sed non apud deum. Quid enim scriptura dicit? Credidit abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam. Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum. Ei uero qui non operatur credenti autem in eum qui iustificat impium reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratie dei. Sicut et dauid dicit beatitudinem hominis cui deus accepto fert iustitiam sine operibus legis. Beati quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Beatus uir cui non imputauit dominus peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisione tantum manet an etiam in preputio? Dicimus enim quia reputata est abrahe fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est? In circumcisione an in preputio? Non in circumcisione sed in preputio. Et signum accepit circumcisionis signaculum iustitie fidei que est in preputio ut sit pater omnium credentium per preputium ut reputetur et illis ad iustitiam et sit pater circumcisionis non hiis tantum qui sunt ex circumcisione sed et hiis qui sectantur uestigia que est in preputio fidei patris nostri abrahe. Non enim per legem promissio abrahe aut semini eius ut heres esset mundi sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt exinanita est fides abolita est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex nec preuaricatio. Ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini non ei qui ex lege est solum sed et ei qui ex fide est abrahe qui est pater omnium nostrum sicut scriptum est: quia patrem multarum gentium posui te ante deum cui credidisti qui uiuificat mortuos et uocat ea que non sunt tanquam ea que sunt. Qui contra spem in spem credidit ut fieret pater multarum gentium secundum quod dictum est ei. Sic erit semen tuum sicut stelle celi et sicut arena que est in litore maris. Et non infirmatus est fide nec considerauit corpus suum iam emortuum cum iam fere centum esset annorum et emortuam uuluam sare. In repromissione etiam dei non hesitauit diffidentia sed confortatus est fide dans gloriam deo plenissime sciens quia quecumque promisit potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iustitiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad iustitiam sed et propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitauit ihesum christum dominum nostrum a mortuis qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram. V.

Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad deum per dominum nostrum ihesum christum per quem et accessum habemus per fidem in gratiam istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non solum autem sed et gloriamur in tri

Gen. 15. Gen. 17. Gen. 17. Gen. 15.

al' quia

bulationib; scientes quod tribulatio patien
tiam operatur: patientia autem probatio
nem probatio vero spem. Spes autem non
confundit quia caritas dei diffusa est in
cordib; nris p spiritum sanctum qui dat
est nobis. Ut quid enim xpistus cum
adhuc infirmi essemus secundum tem
pus pro impiis mortuus est. Vix enim
pro iusto quis moritur. Nam pro bono
forsitan quis audeat mori. Commendat
autem suam caritatem deus in nobis
quoniā si cum adhuc peccatores essem
xpistus pro nobis mortuus est. Multo
igitur magis iustificati nunc in san
guine ipsius salui erimus ab ira p ip
sum. Si enim cum inimici essemus re
conciliati sumus deo p mortem filii eius
multo magis reconciliati salui erimus in
uita ipsius. Non solum autem sed et glo
riamur in deo p dominum nrm ihm
xpm per quem nunc reconciliationem
accepimus. Propterea sicut p unum ho
minem in hunc mundum peccatum
intrauit et p peccatum mors et ita in
omnes homines mors ptransiit in q°
omnes peccauerunt. Usq; ad legem eni
peccatum erat in hoc mundo. Peccatum
autem non imputabatur cum lex nō
esset. Sed regnauit mors ab adam usq;
ad moysen: etiam in eos qui non pecca
uerunt in similitudinem preuaricati
onis ade qui est forma futuri. Sed non
sicut delictum: ita et donum. Si enim in
unius delicto multi mortui sunt: mul
to magis gratia dei et donum in grā u
nius hominis ihū xpī in plures abunda
uit. Et non sicut per unum peccatum ita
et p donum. Nam iudicium quidem ex
uno in condempnationem grā autē
ex multis delictis in iustificationem. Si
enim in unius delicto mors regnauit p
unum. Multo magis abundantiam
gratie et donationis et iustitie accipientes
in uita regnabunt p unum ihm xpm
Igitur sicut p unius delictum in omnes
homines in condempnationem sic et
p unius iustitiam in omnes homines
in iustificationem uite. Sicut enim p
in obedientiam unius hominis peccato
res constituti sunt multi: ita et per unius
obedientiam iusti constituentur multi.
Lex autem subintrauit: ut abundaret
delictum. Ubi autem abundauit delic
tum superabundauit et gratia. Ut sic

regnauit peccatum in mortem: ita et grā
regnet p iustitiam in uitam eternam
per ihm xpistum dominum nostrum.
Quid ergo dicemus? Permanebimus
in peccato ut gratia abundet? Absit. Qui
enim mortui sumus peccato quomodo
adhuc uiuemus in illo?
An ignoratis frēs: quia quicumq;
baptizati sumus in xpisto ihū:
in morte ipsius baptizati sumus? Con
sepulti enim sumus cum illo p baptismū
in mortem ut quomodo surrexit xpistus
a mortuis p gloriam patris: ita et nos
in nouitate uite ambulemus. Si enim
complantati facti sumus similitudini
mortis eius simul et resurrectionis eius
erimus hoc scientes quia uetus homo
nr simul crucifixus est: ut destruatur cor
pus peccati ut ultra non seruiamus
peccato. Qui enim mortuus est peccato
iustificatus est a peccato. Si autem mor
tui sumus cum xpo: credimus quia si
mul etiam uiuemus cum eo scientes
qd xpistus surgens a mortuis iam nō
moritur mors illi ultra non domina
bitur. Quod enim mortuus est peccato mor
tuus est semel: qd autem uiuit: uiuit
deo. Ita et uos existimate uos mortuos
quidem esse peccato uiuentes autem deo
in xpisto ihū. Non ergo regnet peccatū
uestro mortali corpore ut obediatis con
cupiscentiis eius. Sed neq; exhibeatis me
bra uestra arma iniquitatis peccato. Sed
exhibete uos tanquam deo ex mortuis
uiuentes et membra uestra arma iusti
tie deo. Peccatum enim uobis nō domina
bitur. Non enim sub lege estis, sed sub grā.
Quid ergo? Peccabimus: quoniam nō
sumus sub lege sed sub grā? Absit. Nescī
tis quoniam cui exhibetis uos seruos ad
obediendum serui estis eius cui obeditis
siue peccati in mortem siue obeditionis
ad iustitiam? Gratias autem deo quod
fuistis serui peccati obedistis autem ex
corde in eam formam doctrine in qua
traditi estis liberati autem a peccato serui
facti estis iustitie. Humanum dico p
infirmitatem carnis urē. Sicut enim
exhibuistis membra urā seruire inmun
ditie et iniquitati ad iniquitatem: ita
nunc exhibete membra urā seruire iusti
tie in sanctificationem. Cum enim serui
essetis peccati: liberi fuistis iustitie. Quē
ergo fructum habuistis tunc in illis

secundum temp^{us} i. e. tū dicitur

i. nō reputabit

i. in plures

in quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum mors est. Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo: habetis fructum vestrum in sanctificationem finem vero vitam aeternam. Stipendia enim peccati: mors. Gratia autem Dei vita aeterna in Christo Iesu Domino nostro. VII.

An ignoratis fratres, scientibus enim legem loquor, quia lex in homine dominatur quanto tempore vivit? Nam quae sub viro est mulier: vivente viro alligata est legi. Si autem mortuus fuerit vir eius: soluta est a lege viri. Igitur vivente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro. Si autem mortuus fuerit vir eius: liberata est a lege viri, ut non sit adultera si fuerit cum alio viro. Itaque fratres mei et vos mortificati estis legi per corpus Christi ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit ut fructificetis Deo. Cum enim essemus in carne: passiones peccatorum quae per legem erant operabantur in membris nostris ut fructificarent morti. Nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur, ita ut serviamus in novitate spiritus et non in vetustate litterae. Quid ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognovi nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem vivebam sine lege aliquando. Sed cum venisset mandatum: peccatum revixit. Ego autem mortuus sum. et inventum est mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem. Nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me et per illud occidit me. Itaque lex quidem sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod ergo bonum est mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum ut appareat peccatum: per bonum mihi operatum est mortem ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum. Scimus enim quia lex spiritualis est. ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Quod enim operor: non intelligo. Non enim quod volo hoc ago. sed quod odi illud facio. Si autem quod nolo illud facio: consentio legi quoniam bona est. Nunc autem iam non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea bonum. Nam velle adiacet mihi: perficere autem bonum non invenio. Non enim bonum quod volo hoc facio. sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo illud facio non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum. Invenio igitur legem volenti mihi facere bonum quoniam mihi malum adiacet. Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem. Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et captivantem me in legem peccati quae est in membris meis. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi Dei carne autem legi peccati. VIII.

VIII

Nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in Christo Iesu qui non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus vitae in Christo Iesu liberavit me a lege peccati et mortis. Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem: Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati de peccato damnavit peccatum in carne ut iustificatio legis impleretur in nobis qui non secundum carnem ambulamus. sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt: quae carnis sunt sapiunt. Qui vero secundum spiritum sunt spiritus sentiunt. Nam prudentia carnis ~~peccati~~ mors est. Prudentia autem spiritus vita et pax. Quoniam sapientia carnis inimica est Deo. legi enim Dei non est subiecta nec enim potest. Qui autem in carne sunt: Deo placere non possunt. Vos autem in carne non estis sed in spiritu si tamen spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem spiritum Christi non habet hic non est eius. Si autem Christus in vobis est: corpus quidem mortuum est propter peccatum spiritus vero vivit propter iustificationem. Quod si spiritus eius qui suscitavit Iesum Christum a mortuis habitat in vobis qui suscitavit Iesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis: moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Quicumque enim spiritu Dei aguntur hi filii sunt Dei. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo

clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei. Si autem filii: et heredes. Heredes quidem dei coheredes autem christi si tamen compatimur ut simul et glorificemur. Existimo enim quod non sint condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Nam expectatio creature revelationem filiorum dei expectat. Vanitati enim creatura subiecta est non volens sed propter eum qui subiecit eam in spe quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. Non solum autem illa: sed et nos ipsi primitias spiritus habentes et ipsi intra nos ingemiscimus adoptionem filiorum dei expectantes redemptionem corporis nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes autem que videtur: non est spes. Nam quod videt quis. quid sperat? Si autem quod non videmus speramus: per patientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet nescimus: sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda: scit quid desideret spiritus quia secundum deum postulat pro sanctis. Scimus enim quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum hiis qui secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos prescivit et predestinavit conformes fieri ymaginis filii sui ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos predestinavit: hos et vocavit et quos vocavit: hos et iustificavit. Quos autem iustificavit illos et magnificavit. Quid ergo dicemus ad hec? Si deus pro nobis. quis contra nos? Qui etiam filio suo proprio non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Quis accusabit adversus electos dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condempnet? Christus ihesus qui mortuus est. immo qui et resurrexit qui est ad dexteram dei qui etiam interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit a caritate christi? Tribulatio an angustia an persecutio an fames an nuditas. an periculum. an gladius. Sicut scriptum est. Quia propter te mortificamur tota die estimati sumus ut oves occisionis. Sed in hiis omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors neque vita neque angeli neque principatus neque virtutes neque potestates neque instantia neque futura. neque fortitudo neque altitudo neque profundum neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei que est in christo ihesu domino nostro. IX.

Veritatem dico in christo ihesu et non mentior testimonium michi perhibente conscientia mea in spiritu sancto quia tristitia est michi magna et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ipse ego anathema esse a christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem qui sunt israelite quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et legislatio et obsequium et promissa quorum sunt patres et ex quibus christus secundum carnem: qui est super omnia deus benedictus in secula amen. Non autem quod exciderit verbum dei. Non enim omnes qui sunt ex israel hii sunt israelite: neque qui semen sunt abrahe omnes filii sed in ysaac vocabitur tibi semen. Id est Non qui filii carnis hii filii dei sed qui filii sunt promissionis estimantur in semine promissionis. Promissionis enim verbum hoc est. Secundum hoc tempus veniam et erit sare filius. Non solum autem illa sed et rebecca ex uno concubitu habens geminos filios ysaac patris nostri. Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid egissent boni aut mali ut secundum electionem propositum dei maneret non ex operibus sed ex vocante dictum est ei: quia maior serviet minori sicut scriptum est. Iacob dilexi esau autem odio habui. Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas apud deum? Absit. Moysi enim dicit miserebor cui misereor et misericordiam prestabo cuius miserebor. Igitur autem non volentis neque currentis sed miserentis est dei. Dicit enim scriptura pharaoni quia in hoc ipsum excitavi te ut ostendam in te virtutem meam et ut annuncietur nomen meum in universa terra. Ergo cuius vult miseretur et quem vult indurat. Dicis itaque michi. Quid adhuc queritur voluntati enim eius quis resistit. O homo tu quis es qui respondeas deo. Numquid dicit figmentum ei qui se finxit quid me fecisti sic. An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliquid quidem vas in honorem

al' compatimur

al' an persecutio — ps. 43.

illud uero in contumeliam? Quod si deus uolens ostendere iram suam et notam facere potentiam suam: sustinuit in multa patientia uasa ire apta in interitum ut ostenderet diuitias glorie sue in uasa misericordie que preparauit in gloriam + quos et uocauit non solum ex iudeis sed etiam ex gentibus. Sicut in osee dicit. Vocabo non plebem meam plebem meam et non dilectam meam dilectam meam et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam. Et erit In loco ubi dictum est eis non plebs mea uos illi uocabuntur filii dei uiui. Ysaias autem clamat pro israel. Si fuerit numerus filiorum israel tamquam arena maris reliquie salue fient. Verbum enim consumans et abbreuians in equitate quia uerbum breuiatum faciet dominus super terram et sicut predixit ysaias nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen sicut sodoma facti essemus et sicut gomorra similes fuissemus Quid ergo dicemus: Quod gentes que non sectabantur iustitiam apprehenderunt iustitiam iustitiam autem que ex fide est. Israel uero sectando legem iustitie in legem iustitie non peruenit. Quare? Quia non ex fide sed quasi ex operibus. Offenderunt enim in lapidem offensionis et petram scandali et omnis qui crediderit in eum non confundetur. · x ·

Fratres uoluntas quidem cordis mei et obsecratio ad deum fit pro illis in salutem. Testimonium enim perhibeo illis quod emulationem quidem dei habent sed non secundum scientiam Ignorantes enim dei iustitiam et suam querentes statuere iustitie dei non sunt subiecti. Finis enim legis xpistus ad iustitiam omni credenti. Moyses enim scripsit quoniam iustitiam que est ex lege qui fecerit homo uiuet in ea. Que autem ex fide est iustitia sic dicit Ne dixeris in corde tuo. Quis ascendet in celum? Id est xpistum deducere Aut quis descendet in abyssum. Hoc est xpistum ex mortuis reuocare Sed quid dicit scriptura? Prope est uerbum in ore tuo et in corde tuo Hoc est uerbum fidei quod predicamus Quod si confitearis in ore tuo dominum ihesum xpistum et in corde tuo credideris quod deus illum excitauit a mortuis: saluus eris. Corde enim creditur ad iustitiam ore autem confessio fit ad salutem Dicit enim scriptura. Omnis qui credit in illum: non confundetur. Non enim est distinctio iudei et greci. Nam idem dominus omnium diues in omnes qui inuocant illum. Omnis enim quicumque inuocauerit nomen domini: saluus erit. Quomodo ergo inuocabunt in quem non crediderunt Quomodo autem audient sine predicante? Quomodo uero predicabunt nisi mittantur. Sicut scriptum est. Quam speciosi pedes euangelizantium pacem euangelizantium bona. Sed non omnes obediunt euangelio Ysaias enim dicit Domine quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu auditus autem per uerbum xpisti. Sed dico Numquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum et in fines orbis terre uerba eorum Sed dico Numquid israel non cognouit? primus moyses dicit. Ego ad emulationem uos adducam in non gentem in gentem insipientem in iram uos mittam. Ysaias autem audet et dicit Inuentus sum a non querentibus me palam apparui hiis qui me non interrogabant Ad israel autem dicit. Tota die expandi manus meas ad populum non credentem sed contradicentem michi · xi ·

Dico ergo. Numquid repulit deus populum suum? Absit. Nam et ego israelita sum ex semine abraham de tribu beniamin. Non repulit deus plebem suam quam presciuit. An nescitis in helya quid dicit scriptura quemadmodum interpellat deum aduersus israel? Domine prophetas tuos occiderunt altaria tua suffoderunt et ego relictus sum solus et querunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum diuinum? Reliqui michi septem milia uirorum qui non curuauerunt genua ante baal Sic ergo et in hoc tempore reliquie secundum electionem gratie dei salue facte sunt. Si autem gratia: iam non ex operibus Alioquin gratia iam non est gratia Quid ergo? Quod querebat israel hoc non est consecutus, ceteri uero excecati sunt sicut scriptum est Dedit illis deus spiritum compunctionis oculos ut non uideant et aures ut non audiant usque in hodiernum diem et dauid dicit fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum et in captionem et in scandalum et in retributionem illis Obscurentur oculi eorum ne uideant et dorsum eorum semper incurua. Dico ergo. Numquid

Ioel. 2 — aut quomodo credent et quem non audierunt — ysa. 52 — ysa. 53 — ps. 18 — deut. 32 — ysa. 65 — XI — 3 Re. 19 — electio consecuta est — ps. 68 — al. corr.

se offenderunt ut caderent? Absit. Sed illorum delicto salus gentibus ut illos emulentur. Quod si delictum illorum divitie sunt mundi et diminutio eorum divitie gentium quanto magis plenitudo eorum?

Vobis enim dico gentibus. Quamdiu quidem ego sum gentium apostolus ministerium meum honorificabo. si quomodo ad emulandum provocem carnem meam et salvos faciam aliquos ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi: que assumptio nisi vita ex mortuis. Quod si delibatio sancta est et massa. Et si radix sancta: et rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt: tu autem cum oleaster esses insertus es in illis et socius radicis et pinguedinis olive factus es: noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris non tu radicem portas sed radix te. Dices ergo fracti sunt rami ut ego insererer. Bene propter incredulitatem fracti sunt. Tu autem fide stas. Noli altum sapere. sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem dei. In eos quidem qui ceciderunt severitatem in te autem bonitatem: si permanseris in bonitate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi si non permanserint in incredulitate: inserentur. Potens est enim deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam insertus es in bonam olivam quanto magis hii secundum naturam inserentur sue olive. Nolo enim vos ignorare fratres misterium hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes. quia cecitas ex parte contigit in israel donec plenitudo gentium intraret et sic omnis israel salvus fieret sicut scriptum est: Veniet ex syon qui eripiat et avertat impietatem ex iacob. Et hoc illis a me testamentum cum abstulero peccata eorum. Secundum evangelium quidem inimici propter vos. secundum electionem autem karissimi propter patres. Sine penitentia enim sunt dona et vocatio dei. Sicut enim aliquando et vos non credidistis deo: nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum incredulitatem ita et isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam ut et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit enim deus omnia in incredulitate ut omnium misereatur. O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles vie eius. Quis enim cognovit sensum domini aut quis consiliarius eius fuit aut quis prior dedit illi et retribuetur ei. Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ipsi honor et gloria in secula amen. xii.

ysa. 59. AΦ.

i. sine mutabilitate

ysa. xo.

Obsecro itaque vos fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem sanctam deo placentem rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic seculo sed reformamini in novitate sensus vestri ut probetis que sit voluntas dei bona et bene placens et perfecta. Dico enim per gratiam que data est mihi omnibus qui sunt inter vos non plus sapere quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem et unicuique sicut deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in christo singuli autem alter alterius membra. Habentes donationes secundum gratiam que data est nobis differentes sive prophetiam secundum rationem fidei sive ministerium in ministrando sive qui docet in doctrina qui exhortatur in exhortando qui tribuit in simplicitate qui preest in sollicitudine qui miseretur in hylaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes malum adherentes bono caritate fraternitatis invicem diligentes honore invicem prevenientes sollicitudine non pigri spiritu ferventes domino servientes spe gaudentes in tribulatione patientes orationi instantes necessitatibus sanctorum communicantes hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos benedicite et nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus. Idipsum invicem sentientes non alta sapientes sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vos metipsos nulli malum pro malo reddentes. Providentes bona non tantum coram deo sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vos met ipsos defendentes karissimi: sed date locum ire. Scriptum est enim. Michi vindictam et ego retribuam dicit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum. Si sitit potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius. Noli vinci

in malo: sed vince in bono malum. · xiij

XIII Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a deo. Que autem sunt a deo: ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt: ipsi sibi dampnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis sed mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac et habebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si enim male feceris: time. Non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est vindex in iram ei qui malum agit. Ideoque necessitati subditi estote non solum propter iram: sed et propter conscientiam. Ideo enim et tributa prestatis. Ministri enim dei sunt in hoc ipsum servientes. Reddite ergo omnibus debita. Cui tributum tributum. Cui vectigal: vectigal. Cui timorem: timorem. Cui honorem: honorem. Nemini quicquam debeatis: nisi ut invicem diligatis. Qui enim diligit proximum: legem implevit. Nam non adulterabis non occides non furaberis. non falsum testimonium dices. non concupisces rem proximi tui. Et si quod est aliud mandatum in hoc verbo instauratur diliges proximum tuum tanquam teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scientes quia hora est iam nos de sompno surgere. Nunc enim propior est nostra salus: quam cum credidimus. Nox precessit dies autem appropinquavit. Abiciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis sicut in die honeste ambulemus. Non in comessationibus et ebrietatibus non in cubilibus et impudiciciis non in contentione et emulatione sed induimini dominum ihesum christum et carnis curam ne feceritis in desideriis. · xiiij ·

XIIII Infirmum autem in fide assumite non in disceptationibus cogitationum. Alius enim credit manducare se omnia. Qui autem infirmus est holus manducet. Is qui manducat non manducantem non spernat. Et qui non manducat: manducantem non iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum servum? Suo domino stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim deus statuere illum. Nam alius iudicat diem inter diem. alius ^ante iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu habundet. Qui sapit diem: domino sapit. Et qui manducat: domino manducat. Gratias enim agit deo. Et qui non manducat: domino non manducat et gratias agit deo. Nemo enim nostrum sibi vivit et nemo sibi moritur. Sive enim vivimus: domino vivimus. sive morimur: domino morimur. Sive ergo vivimus sive morimur: domini sumus. In hoc enim christus et mortuus est et revixit: ut et mortuorum et vivorum dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? Aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal dei. Scriptum est enim. Vivo ego dicit dominus quoniam michi flectetur omne genu et omnis lingua confitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo. Non ergo amplius invicem iudicemus. Sed hoc iudicate magis: ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Scio et confido in domino ihesu quia nichil commune per ipsum nisi ei qui existimat quid commune esse illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur iam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere pro quo christus mortuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum dei esca et potus sed iusticia et pax. et gaudium in spiritu sancto. Qui enim in hoc servit christo: placet deo et probatus est hominibus. Itaque que pacis sunt sectemur et que edificationis sunt, invicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus dei. Omnia quidem munda sunt sed malum est homini qui per offendiculum manducat. Bonum est non manducare carnem et non bibere vinum neque in quo frater tuus offendit aut scandalizatur aut infirmatur. Tu fidem habes penes temet ipsum habe coram deo. Beatus qui non iudicat semet ipsum in eo quod probat. Qui autem discernit si manducaverit: dampnatus est quia non est ex fide. Omne autem quod non est ex fide peccatum est · xv ·

XV Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere et non nobis placere. Unusquisque nostrum proximo suo placeat in bonum ad edificationem. Etenim christus non sibi placuit sed sicut scriptum est improperia i

[Marginal notes: et die — scilicet resurrexit — ysa. 45. — ps. 68.]

Hora est nunc dicit tempus? Sed hora iam ad denotandum quod quamque horula quis dormierit in peccato debet eadem conteri et habita sacerdotis copia confiteri.

propiciantium tibi ceciderunt super me. Quecumque enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Deus autem patientie et solatii det vobis idipsum sapere in alterutrum secundum ihesum christum. ut unanimes uno ore honorificetis deum et patrem domini nostri ihesu christi. Propter quod suscipite inuicem sicut et christus suscepit uos in honorem dei. Dico enim christum ihesum ministrum fuisse circumcisionis propter ueritatem dei ad confirmandas promissiones patrum. Gentes autem super misericordia honorare dominum: sicut scriptum est: Propterea confitebor tibi domine in gentibus et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit letamini gentes cum plebe eius. Et iterum laudate dominum omnes gentes et magnificate eum omnes populi. Et rursum ysaias dicit. Erit radix iesse et qui exurget regere gentes in eum gentes sperabunt. Deus autem spei repleat uos omni gaudio et pace in credendo ut abundetis in spe et uirtute spiritus sancti. Certus sum autem fratres mei, ego ipse de uobis quoniam et ipsi pleni estis dilectione repleti omni scientia ita ut possitis alterutrum monere. Audacius autem scripsi uobis fratres ex parte tanquam in memoriam uos reducens propter gratiam que data est michi a deo ut sim minister christi ihesu in gentibus sanctificans euangelium dei ut fiat oblatio gentium accepta sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in christo ihesu ad deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum que per me non efficit christus in obedientiam gentium in uerbo et factis in uirtute signorum et prodigiorum in uirtute spiritus sancti. ita ut ab ierusalem per circuitum usque illyricum repleuerim euangelium christi. Sic autem hoc predicaui euangelium non ubi nominatus est christus: ne super alienum fundamentum edificarem sed sicut scriptum est. Quoniam quibus non est annunciatum de eo uidebunt et qui non audierunt, intelligent. Propter quod et impediebar plurimum uenire ad uos et prohibitus sum usque adhuc. Nunc uero ulterius locum non habens in hiis regionibus cupiditatem autem habens ueniendi ad uos ex multis iam precedentibus annis cum in hispaniam proficisci cepero spero quod preteriens uideam uos et a uobis deducar illuc si uobis primum ex parte fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar in ierusalem ministrare sanctis. Probauerunt enim macedonia et achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum: qui sunt in ierusalem. Placuit enim eis et debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facte sunt gentes debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc igitur cum consummauero et assignauero eis fructum hunc: proficiscar per uos in hyspaniam. Scio autem quoniam ueniens ad uos in abundantiam benedictionis christi ueniam. Obsecro igitur uos fratres per dominum nostrum ihesum christum et per caritatem spiritus sancti ut ~~sollicitudinem impendatis~~ in orationibus ~~pro me~~ ad dominum ut liberer ab infidelibus qui sunt in iudea et obsequii mei oblatio accepta fiat in ierosolima sanctis ut ueniam ad uos in gaudio per uoluntatem dei et refrigerer uobiscum. Deus autem pacis sit cum omnibus uobis. Amen.

XVI

Commendo autem uobis phebem sororem nostram que est in ministerio ecclesie que est cencris ut eam suscipiatis in domino digne sanctis et assistatis ei in quocumque negocio uestri indiguerit. Et enim ipsa quoque astitit multis et michi. Salutate priscam et aquilam adiutores meos in christo ihesu. qui pro anima mea suas ceruices supposuerunt. Quibus non solus ego gratias ago sed et cuncte ecclesie gentium. Et domesticam eorum ecclesiam. Salutate ephenetum dilectum michi qui est primitiuus asie in christo ihesu. Salutate mariam. que multum laborauit in nobis. Salutate andronicum et iuliam cognatos et captiuos meos qui sunt nobiles in apostolis qui et ante me fuerunt in christo. Salutate ampliatum dilectissimum michi in domino. Salutate urbanum adiutorem nostrum in christo et stachyn dilectum meum. Salutate appellen probum in christo ihesu. Salutate eos qui sunt ex aristoboli domo. Salutate herodionem cognatum meum. Salutate eos qui sunt ex narcissi domo qui sunt in domino. Salutate triphenam et triphosam que laborant in domino. Salutate persidam carissimam que multum laborauit in domino. Salutate ru

phum electum in domino et matrem ei
et meam. Salutate asincritum flegon
tam. hermen. patrobam hermam et q
cum eis sunt fr̃es. Salutate philologu
et iuliam. nereum et sororem eius et o
lympiadem et omnes qui cum eis sũt
sanctos. Salutate invicem in osculo
sancto. Salutant vos omnes ecclesie
xpisti. Rogo autem vos fr̃es ut obser
vetis eos qui dissensiones et offendicu
la preter doctrinam quam vos didici
stis faciunt et declinate ab illis. Huius
modi enim xpisto domino nr̃o non
serviunt sed suo ventri. Et p dulces ser
mones et benedictiones seducunt corda
innocentium. Vr̃a enim obediencia
in omnem locum divulgata ē. Gaudeo
igitur in vobis. Sed volo vos sapientes
esse in bono et simplices in malo. Deus
autem pacis conterет sathanan sub pe
dibꝫ vr̃is velociter. Gracia domini no
stri ihũ xpisti vobiscum. Salutat vos
tymotheus adiutor meus et lucius ⁊
iason et sosipater cognati mei. Saluto
vos ego tercius qui scripsi epistolam
hanc in domino. Salutat vos gaius
hospes meus et univ̾sa ecclesia. Salu
tat vos erastus archarius civitatis ⁊
quartus frater. Gracia domini nostri
ihũ xpisti cum omnibꝫ vobis amen.
Ei autem qui potens est vos confirma
re iuxta evangelium meum et predi
cacionem ihũ xpisti secundum reve
lacionem misterij temporibꝫ eternis
taciti quod nunc patefactum est per
scripturas prophetarum secundum
preceptum eterni dei ad obediacionem fi
dei in cunctis gentibꝫ cogniti soli sapiē
ti deo p ihm̃ xpistum cui honor et glo
ria in secula seculorum. Amen.

Explicit ep̃la ad romanos. Incipit prolog⁹
beati ieronimi ī ep̃la pauli ad corinthios.

Corinthij sunt achei
ci. et hij similiter ab
apostolo audierunt
verbum veritatis
et subversi multifa
rie a falsis apostolis quidam a philo
sophie verbosa eloquencia. Alij ad sec
tam legis iudaice inducti. Hos
revocat apl̃us ad veram et evangeli
cam fidem scribens eis ab epheso.

Incipit epistola beati pauli apostoli
ad corinthios prima

Paulus vocatus
apl̃us xpisti ihũ
p voluntatem dei
et sostenes fr̃ ecclesie
sie dei que est corin
thi sanctificatis
in xpisto ihũ vo
catis sanctis cum
omnibꝫ qui invo
cant nomen domini nr̃i ihũ xp̃i in om
ni loco ipsorum et nr̃o. Gratia vobis ⁊
pax a deo p̃re nr̃o ⁊ domino ihũ xpisto.
Gratias ago deo meo semper pro vob
in gratia dei que data est vobis in xp̃o
ihũ quia in omnibꝫ divites facti estis
in illo in omni verbo et in omni scié
tia sicut testimonium xpisti confirmatũ
est in vobis ita ut vobis nichil desit ī
ulla gratia expectantibꝫ revelationē
domini nr̃i ihũ xp̃i qui et confirmabit
vos usqꝫ in finem sine crimine in diem
adventus domini nr̃i ihũ xp̃i. Fidelis
deus p quem vocati estis in societatem
filij eius ihũ xp̃i domini nr̃i. Obsecro
autem vos fr̃es per nomen domini nr̃i
ihũ xpisti ut idipm̃ dicatis omnes et
non sint in vobis scismata. Sitis autē
pfecti in eodem sensu et in eadem sciã.
Significatum est enim michi de vobis
fr̃es mei ab hijs qui sunt chloes quia con
tentiones inter vos sunt. Hoc autem
dico quod unusquisqꝫ vr̃m dicit. Ego
autem quidem sum pauli ego autem a
pollo ego vero cephe ego autem xpisti.
~~Numquid~~ Divisus est xpistus? Numquid
paulus crucifixus est pro vobis? Aut in
nomine pauli baptizati estis? Gratias
ago deo quod neminem vr̃m baptiza
vi nisi crispum et gaium ne quis dicat
quod in nomine meo baptizati estis. Bap
tizavi autem et stephane domum. Cete
rum nescio si quem alium vr̃m baptiza
verim. Non enim misit me xpistus bap
tizare sed evangelizare non in sapien
tia verbi ut non evacuetur crux xpisti.
Verbum enim crucis pereuntibꝫ quidem
stulticia est hijs autem qui salvi fiunt
id est nobis virtus dei est. Scriptum est
enim. Perdam sapientiam sapientũ
et prudentiam prudentum reprobabo.
Ubi sapiens? Ubi scriba? Ubi conqui
sitor huius seculi? Nonne stultam fecit
deus sapientiam huius mundi? Nam
quia in dei sapientia non cognovit mun

Abdie p̃
ysa. 29.
ysa. 33.

dus per sapientiam dominum: placuit deo
p stultitiam predicationis saluos facere
credentes. Quoniam et iudei signa pe
tunt et greci sapientiam querunt Nos
autem predicamus xpistum crucifixum
iudeis quidem scandalum gentibus autem
stultitiam Ipsis autem uocatis iudeis
atque grecis xpistum dei uirtutem et dei
sapientiam Quia quod stultum est dei
sapientius est hominibus et quod infir
mum est dei: fortius est hominibus. Vide
te enim uocationem uestram fratres quia
non multi sapientes secundum carnem
non multi potentes non multi nobiles
sed que stulta mundi sunt elegit deus
ut confundat sapientes et infirma mun
di elegit deus ut confundat fortia et ig
nobilia mundi et contemptibilia ele
git deus et ea que non sunt ut ea que
sunt destrueret ut non glorietur om
nis caro in conspectu eius Ex ipso au
tem uos estis in xpo ihu qui factus
est sapientia nobis a deo et iustitia et
sanctificatio et redemptio: ut quem
admodum scriptum est qui gloriatur
in domino glorietur. ij. *(marg.: Iere. 9)*

II

Et ego cum uenissem ad uos
fratres ueni non p sublimitatem
sermonis aut sapientie annuntians
nobis testimonium xpisti Non enim
iudicaui scire me aliquid inter uos ni
si xpm ihm et hunc crucifixum Et ego
in infirmitate et in timore et tremore
multo fui apud uos et sermo meus et
predicatio mea non in psuasibilibus
humane sapientie uerbis: sed in osten
sione spiritus uirtutis ut fides uestra non
sit in sapientia hominum sed in uir
tute dei Sapientiam loquimur inter
pfectos Sapientiam uero non huius
seculi neque principum huius seculi
qui destruuntur sed loquimur dei sa
pientiam in misterio que abscondita
est. quam predestinauit deus ante secula
in gloriam nostram quam nemo prin
cipum huius seculi cognouit Si enim
cognouissent: numquam dominum glorie
crucifixissent Sicut scriptum est quod *(marg.: Ysa. 64)*
oculus non uidit nec auris audiuit nec
in cor hominis ascendit que prepara
uit deus hijs qui diligunt illum Nobis
autem reuelauit deus p spiritum suum
Spiritus enim omnia scrutatur etiam
pfunda dei Quis enim scit hominum
que sunt hominis nisi spiritus hominis
qui in ipso est. Ita et que dei sunt nemo
cognoscit nisi spiritus dei. Nos autem non
spiritum huius mundi accepimus sed
spiritum qui ex deo est: ut sciamus
que a deo donata sunt nobis que et loqui
mur non in doctis humane sapientie
uerbis: sed in doctrina spiritus spiritualia
comparantes. Animalis autem homo
non percipit ea que sunt spiritus dei.
Stultitia enim est illi et non potest in
telligere quia spiritualiter examinatur
Spiritualis autem iudicat omnia et
ipse a nemine iudicatur sicut. Quis e
nim cognouit sensum domini aut quis
instruat eum. Nos autem sensum xpi
habemus. iij.

III

Et ego fratres non potui loqui uobis
quasi spiritualibus. sed quasi carnalibus Tan
quam paruulis in xpo lac uobis potum
dedi non escam. Nondum enim potera
tis intelligere sed nec nunc quidem po
testis Adhuc enim estis carnales Cum
enim sint inter uos zelus et contentio
nonne carnales estis et secundum ho
minem ambulatis. Non enim quis
dicat ego quidem sum pauli alius autem
ego sum apollo Nonne homines estis
Quid igitur est apollo: Quid uero paulus
Ministri eius cui credidistis Et unicuique
sicut deus dedit Ego plantaui apollo
rigauit sed deus incrementum dedit
Itaque neque qui plantat est aliquid neque
qui rigat sed qui incrementum dat deus
Qui plantat autem et qui rigat: unum
sunt. Vnusquisque autem propriam mer
cedem accipiet secundum suum laborem
Dei enim sumus adiutores dei agricul
tura estis dei edificatio estis Secundum
gratiam que data est michi ut sapiens
architectus fundamentum posui Alius
autem super edificat. Vnusquisque autem
uideat quomodo et que super edificet.
Fundamentum enim aliud nemo potest
ponere preter id quod positum est quod est
xpistus ihs Si quis autem superedifi
cat supra fundamentum hoc aurum
argentum lapides preciosos ligna fe
num stipulam. Vniuscuiusque opus
manifestum erit Dies enim domini de
clarabit quia in igne reuelabitur Et
uniuscuiusque opus quale sit ignis pro
babit Si cuius opus manserit quod
super edificauit mercedem accipiet

cuius opus arserit: detrimentum patietur.
Ipse autem saluus erit: sic tamen quasi
per ignem. Nescitis quia templum dei estis
et spiritus dei habitat in uobis? Si quis
autem templum dei uiolauerit: disperdet
illum deus. Templum enim dei sanctum est
quod estis uos. Nemo se seducat. Si quis
uidetur inter uos sapiens esse in hoc seculo
stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim
huius mundi: stultitia est apud deum. Scrip
tum est enim. Comprehendam sapientes
in astutia eorum. Et iterum. Dominus
nouit cogitationes sapientium quoniam
uane sunt. Itaque nemo glorietur in ho
minibus. Omnia enim uestra sunt. Siue
paulus. siue apollo. siue cephas siue mun
dus siue uita. siue mors. siue presentia.
siue futura. Omnia enim uestra sunt: uos
autem christi: christus autem dei. IIII.

Sic nos existimet homo ut ministros christi et dispensatores mis
teriorum dei. Hic iam queritur inter
dispensatores ut fidelis quis inueniatur.
Michi autem pro minimo est ut a uobis
iudicer aut ab humano die: sed neque
me ipsum iudico. Nichil enim michi conscius
sum. Sed non in hoc iustificatus sum.
Qui autem iudicat me: dominus est. Ita
que nolite ante tempus iudicare: quoad
usque ueniat dominus qui et illuminabit
abscondita tenebrarum et manifestabit
consilia cordium. Et tunc laus erit unicuique
a deo. Hec autem fratres transfiguraui in
me et apollo propter uos: ut in nobis dis
catis ne supra quam scriptum est: unus
aduersus alterum infletur pro alio.
Quis enim te discernit? Quid autem
habes quod non accepisti? Si autem ac
cepisti quid gloriaris quasi non accep
eris? Iam saturati estis iam diuites facti
estis sine nobis regnatis. Et utinam
regnetis ut et nos uobiscum regnare
mus. Puto enim quod deus nos apostolos
nouissimos ostendit tanquam morti
destinatos quia spectaculum facti su
mus mundo et angelis et hominibus.
Nos stulti propter christum uos au
tem prudentes in christo. Nos infir
mi uos autem fortes. Vos nobiles: nos
autem ignobiles. Usque in hanc horam
et esurimus et sitimus et nudi sumus
et colaphis cedimur et instabiles su
mus et laboramus operantes mani
bus nostris. Maledicimur et benedicimus.
persecutionem patimur et sustinemus. Blas
phemamur et obsecramus. Tanquam pur
gamenta huius mundi facti sumus om
nium peripsema usque adhuc. Non ut con
fundam uos hec scribo: sed ut filios meos
karissimos moneo. Nam si decem milia peda
gogorum habeatis in christo: sed non
multos patres. Nam in christo ihesu per
euangelium ego uos genui. Rogo ergo
uos: imitatores mei estote sicut et ego
christi. Ideo misi ad uos timotheum
qui est filius meus karissimus et fidelis in do
mino: qui uos commoneat uias
meas que sunt in christo ihesu: sicut ubique
in omni ecclesia doceo. Tanquam non
uenturus sim ad uos: sic inflati sunt
quidam. Veniam autem cito ad uos si
dominus uoluerit et cognoscam non ser
monem eorum qui inflati sunt: sed uir
tutem. Non enim in sermone est regnum
dei: sed in uirtute. Quid uultis? In uirga
ueniam ad uos: an in caritate et spiritu
mansuetudinis. V.

Omnino auditur inter uos forni
catio et talis fornicatio: qualis nec inter
gentes ita ut uxorem patris sui aliquis
habeat et uos inflati estis et non magis
luctum habuistis ut tollatur de medio
uestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem ab
sens corpore presens autem spiritu: iam
iudicaui ut presens eum qui sic operatus
est. In nomine domini nostri ihesu christi con
gregatis uobis et meo spiritu cum uir
tute domini nostri ihesu christi tradere huius
modi hominem sathane in interitum
carnis ut spiritus saluus sit in die domini
nostri ihesu christi. Non est bona gloriatio uestra.
Nescitis quia modicum fermentum totam
massam corrumpit? Expurgate igitur
uetus fermentum: ut sitis noua conspersio
sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum
immolatus est christus. Itaque epulemur
non in fermento ueteri neque in fermento
malitie et nequitie: sed in azimis sinceri
tatis et ueritatis. Scripsi uobis in epistola ne
commisceamini fornicariis: non utique for
nicariis huius mundi aut auaris aut
rapacibus aut ydolis seruientibus. Alioquin
debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem
scripsi uobis non commisceri. Si is qui frater
nominatur inter uos est fornicator. aut
auarus. aut ydolis seruiens aut male
dicus aut ebriosus aut rapax: huiusmodi
nec cibum sumere. Quid enim michi de

hys qui foris sunt iudicare? Nonne de hys
qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui
foris sunt deus iudicabit. Auferte malum ex
vobis ipsis. ·vi·

VI

Audet aliquis vestrum habens negotium
adversus alterum iudicari apud ini-
quos et non apud sanctos? An nescitis
quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt?
Et si in vobis iudicabitur mundus in-
digni estis qui de minimis iudicetis? Nes-
citis quoniam angelos iudicabimus?
Quanto magis secularia? Secularia i-
gitur iudicia si habueritis contemptibiles
qui sunt in ecclesia illos constituite ad
iudicandum. Ad verecundiam vestram dico.
Sic non est sapiens inter vos quisquam
qui possit iudicare inter fratrem et fratrem
suum sed frater cum fratre in iudicio contendit
et hoc apud infideles? Iam quidem omni-
no delictum est in vobis quod iudicia habetis
inter vos. Quare non magis iniuriam
accipitis? Quare non magis fraudem
patimini? Sed vos iniuriam facitis et
fraudatis et hoc fratribus. An nescitis quia
iniqui regnum dei non possidebunt?
Nolite errare. Neque fornicarii neque idolis
servientes neque adulteri neque molles
neque masculorum concubitores neque fu-
res neque avari neque ebriosi neque maledi-
ci neque rapaces regnum dei possidebunt.
Et hec quidem fuistis. Sed abluti estis. Sed
sanctificati estis sed iustificati estis in no-
mine domini nostri ihesu christi et in spiritu dei
nostri. Omnia michi licent sed non omnia
expediunt. Omnia michi licent sed ego
sub nullius redigar potestate. Esca ventri
et venter escis deus autem et hunc et has
destruet. Corpus autem non fornicationi
sed domino et dominus corpori. Deus ve-
ro et dominum suscitavit et nos suscita-
bit per virtutem suam. Nescitis quoniam
corpora vestra membra christi sunt? Tollens
ergo membra christi faciam membra
meretricis? Absit. An nescitis quoniam
qui adheret meretrici unum corpus ef-
ficitur? Erunt enim inquit duo in carne
una. Qui autem adheret domino unus
spiritus est. Fugite fornicationem. Omne
peccatum quodcumque fecerit homo extra cor-
pus est. Qui autem fornicatur in corpus
suum peccat. An nescitis quoniam mem-
bra vestra templum est spiritus sancti qui in vob-
is est quem habetis a deo et non estis vestri?
Empti enim estis precio magno. Glorifi-

cate ergo et portate deum in corpore
vestro. ·vii·

VII

De quibus autem scripsistis michi
bonum est homini mulierem non tan-
gere. Propter fornicationem autem u-
nusquisque suam uxorem habeat et una-
queque suum virum habeat. Uxori vir debi-
tum reddat similiter autem et uxor viro.
Mulier sui corporis potestatem non habet
sed vir. Similiter autem et vir sui corporis
potestatem non habet sed mulier. Noli-
te fraudare invicem nisi forte ex consensu
ad tempus ut vacetis orationi et ite-
rum revertimini in idipsum ne temptet
vos sathanas propter incontinentiam
vestram. Hoc autem dico secundum indul-
gentiam non secundum imperium.
Volo autem omnes homines esse sicut
me ipsum. Sed unusquisque proprium ha-
bet donum a deo. Alius quidem sic alius vero
sic. Dico autem non nuptis et viduis
bonum est illis si sic permaneant sicut
ego. Quod si se non continent nubant. Me-
lius est enim nubere quam uri. Hys autem
qui in matrimonio iuncti sunt precipio
non ego sed dominus uxorem a viro
non discedere. Quod si discesserit manere
innuptam aut viro suo reconciliari.
Et vir uxorem non dimittat. Nam ceteris
ego dico non dominus. Si quis frater
uxorem habet infidelem et hec consentit
habitare cum illo non dimittat illam.
Et si qua mulier habet virum infidelem
et hic consentit habitare cum illa non
dimittat virum. Sanctificatus est enim
vir infidelis per mulierem fidelem et sanc-
tificata est mulier infidelis per virum fidelem.
Alioquin filii vestri immundi essent nunc
autem sancti sunt. Quod si infidelis dis-
cedit discedat. Non est enim servituti subie-
ctus frater aut soror in huiusmodi. In pa-
ce autem vocavit nos deus. Unde
enim scis mulier si virum salvum
facies aut unde scis vir si mulierem
salvam facies? Nisi unicuique sicut divisit
deus unumquemque sicut vocavit
deus ita ambulet et sicut in omnibus
ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis voca-
tus est non adducat preputium. In pre-
putio aliquis vocatus est non circumcidatur.
Circumcisio nichil est et preputium nichil est sed observatio
mandatorum dei. Unusquisque in qua
vocatione vocatus est in ea permaneat.

Non quod iudicia

No de unitate spiritus

Al' Scimus

Servus vocatus es non sit tibi cure. Sed
et si potes liber fieri: magis utere. Qui enim
in domino vocatus est servus: libertus
est domini. Similiter et qui liber vocatus
est: servus est christi. Pretio empti estis
nolite fieri servi hominum. Unusquisque
ergo in quo vocatus est fratres in hoc permaneat
apud deum. De virginibus autem
preceptum domini non habeo consilium
autem do tanquam misericordiam consecutus a
domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc
bonum esse propter instantem necessitatem
quoniam bonum est homini sic esse.
Alligatus es uxori: noli querere ~~uxorem~~
solutionem. Solutus es ab uxore: noli
querere uxorem. Si autem acceperis uxorem:
non peccasti. Et si nupserit virgo
non peccavit. Tribulationem tamen
carnis habebunt huiusmodi. Ego autem
vobis parco. Hoc itaque fratres dico. Tempus
breve est. Reliquum est ut qui habent
uxores: tanquam non habentes sint.
Et qui flent: tanquam non flentes. Et
qui gaudent tanquam non gaudentes
et qui emunt: tanquam non possidentes.
Et qui utuntur hoc mundo: tanquam
non utantur. Preterit enim figura huius
mundi. Volo autem vos sine sollicitudine
esse. Qui sine uxore est: sollicitus
est que domini sunt: cogitat quomodo
placeat deo. Qui autem cum uxore est
sollicitus est que sunt huius mundi quomodo
placeat uxori et divisus est. Et
mulier innupta et virgo cogitat que domini
sunt ut sit sancta et corpore et spiritu.
Que autem nupta est cogitat que sunt
mundi quomodo placeat viro. Porro hoc
ad utilitatem vestram dico non ut laqueum
vobis iniciam. Sed ad id quod honestum
est et quod facultatem prebeat
sine impedimento dominum obsecrandi.
Si quis autem turpem se videri existimat
super virginem suam quod sit super adulta
et ita oportet fieri: quod vult faciat. Non
peccat si nubat. Nam qui statuit in corde
suo firmus non habens necessitatem
potestatem autem habens sue voluntatis
et hoc iudicavit in corde suo servare virginem
suam benefacit. Igitur et qui matrimonio
iungit virginem suam:
benefacit. Et qui non iungit: melius
facit. Mulier alligata est legi: quanto
tempore vir eius vivit. Quod si dormierit
vir eius: liberata est a lege viri
cui vult nubat tantum in domino. Beatior
autem erit si sic permanserit secundum meum
consilium. Puto autem quod et ego
spiritum dei habeam. · viii ·

VIII

De his autem que idolis immolantur sacrificantur scimus quia
omnes scientiam habemus. Scientia autem
inflat caritas vero edificat. Si quis autem
se existimat scire aliquid nondum cognovit
quomodo oporteat eum scire. Si quis
autem diligit deum: hic cognitus est
ab eo. De escis autem que idolis immolantur:
scimus quia nichil est ydolum
in mundo et quod nullus deus nisi unus.
Nam et si sunt qui dicantur dii sive in
celo sive in terra siquidem sunt dii multi
et domini multi: nobis tamen unus
deus pater ex quo omnia et nos ex illo
et unus dominus ihesus christus per quem
omnia et nos per illum. Sed non in
omnibus est scientia. Quidam autem
cum conscientia usque nunc idoli quasi idolotitum
manducant: et conscientia ipsorum
cum sit infirma polluitur. Esca autem
nos non commendat deo. Neque enim si
non manducaverimus deficiemus neque
si manducaverimus abundabimus.
Videte autem ne forte hec licentia vestra
offendiculum fiat infirmis. Si enim
quis viderit eum qui habet scientiam
in ydolio recumbentem nonne conscientia
eius cum sit infirma edificabitur ad
manducandum ydolotita et peribit in
firmus in tua scientia frater propter
quem christus mortuus est. Sic autem
peccantes in fratres et percutientes conscientiam
eorum infirmam: in christum
peccatis. Quapropter si esca scandalizat
fratrem meum: non manducabo carnes
in eternum ne fratrem meum scandalizem. · ix ·

IX

Non sum liber. Non sum apostolus. Nonne ihesum
christum dominum nostrum vidi. Nonne opus
meum vos estis in domino. Et si
aliis non sum apostolus: sed tamen vobis sum.
Nam signaculum apostolatus mei vos estis
in domino. Mea defensio ad eos qui me
interrogant hec est. Numquid non
habemus potestatem sororem mulierem
circumducendi sicut et ceteri apostoli et
fratres domini et cephas. Aut solus ego
et barnabas non habemus potestatem hoc
operandi. Quis militat suis stipendiis
umquam. Quis plantavit vineam et

Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi

de fructu eius non edit? Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem hec dico? An et hec lex non dicit? Scriptum est enim in lege moysi. Non alligabis os bovis triturantis. Numquid de bobus cura est deo? An propter nos utique scripta sunt quoniam debet in spe qui arat arare et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus: magnum est si vestra carnalia metamus. Si alii potestatis vestre participes sunt quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate. Sed omnia sustinemus: ne offendiculum demus evangelio christi. Nescitis quoniam qui in sacrario sunt edunt et qui altari deserviunt cum altari participantur? Ita et dominus ordinavit hiis qui evangelium annuntiant de evangelio vivere. Ego autem nullo horum usus sum. Non scripsi autem hec ut ita fiant in me. Bonum est enim mihi magis mori quam gloriam meam quis evacuet. Nam si evangelizavero non est michi gloria. Necessitas enim michi incumbit. Ve enim michi est: si non evangelizavero. Si enim volens hoc ago: mercedem habeo. Si autem invitus dispensatio michi credita est. Que ergo est merces mea? Ut evangelium predicans sine sumptu ponam evangelium ut non abutar potestate mea in evangelio. Nam cum liber essem ex omnibus: omnium me servum feci ut plures lucrifacerem. Et factus sum iudeis tanquam iudeus: ut iudeos lucrarer. Hiis qui sub lege sunt quasi sub lege esse cum ipse sub lege non essem, ut eos qui sub lege erant lucrifacerem. Hiis qui sine lege erant tanquam sine lege essem cum sine lege dei non essem sed in lege essem christi ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos. Omnia autem facio propter evangelium ut particeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui in stadio currunt: omnes quidem currunt sed unus accipit bravium? Sic currite ut comprehendatis. Omnis enim qui in agone contendit: ab omnibus se abstinet. Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant nos autem incorruptam. Ego autem sic curro non quasi in incertum. Sic pugno non quasi aerem verberans. Sed castigo corpus meum et in servitutem redigo ne forte cum aliis predicaverim: ipse reprobus efficiar. X.

Nolo autem vos ignorare fratres quia patres nostri omnes sub nube fuerunt et omnes mare transierunt et omnes in moyse baptizati sunt in nube et in mari. Et omnes eandem escam spiritualem manducaverunt et omnes eundem potum spiritualem biberunt. Bibebant autem de spirituali consequenti eos petra. petra autem erat christus. Sed non in pluribus eorum bene placitum est deo. Nam prostrati sunt in deserto. Hec autem in figuram facta sunt nostri ut non simus concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt. Neque ydolatre efficiamini sicut quidam ex ipsis quemadmodum scriptum est. Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt et ceciderunt una die .xx. tria milia. Neque temptemus christum sicut quidam eorum temptaverunt et a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis sicut quidam eorum murmuraverunt et perierunt ab exterminatore. Hec autem omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ad correptionem nostram in quos fines seculorum devenerunt. Itaque qui se existimat stare: videat ne cadat. Temptatio vos non apprehendat nisi humana. Fidelis autem deus est qui non patietur vos temptari super id quod potestis sed faciet cum temptatione etiam proventum ut possitis sustinere. Propter quod karissimi michi fugite ab ydolorum cultura. Ut prudentibus loquor vos ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis cui benedicimus nonne communicatio sanguinis christi est? Et panis quem frangimus nonne participatio corporis domini est? Quoniam unus panis unum corpus multi sumus. Nam omnes de uno pane et de uno calice participamus. Videte israel secundum carnem. Nonne qui edunt hostias participes sunt altaris? Quid ergo dico? Quod ydolis immolatum sit aliquid? Aut quod ydolum sit aliquid? Sed que immo

Deut. 25. [illegible]
hec dicit [illegible] propter nos
[illegible] que de sacrario [illegible] altario
Non de [illegible]

lant gentes: demonijs immolant et nõ
deo. Nolo autem uos socios fieri demo
niorum quia non potestis calicem dñi
bibere et calicem demoniorum. Non
potestis mense domini participes esse
et mense demoniorum. An emulamur
dominum? Numquid fortiores illo
sumus? Omnia michi licent: sed non
omnia expediunt. Omnia michi licent
sed non omnia edificant. Nemo quod
suum est querat: sed quod alterius. Om
ne quod in macello uenit manducate
nichil interrogantes ꝓ ꝯscientiam. Do
mini est terra et plenitudo eius. Si quis
autem uocat uos infidelium ad cenã
et uultis ire: omne quod uobis apponi
tur manducate nichil interrogantes
ꝓ ꝯscientiam. Si quis autem dixerit
hoc immolatum est ydolis: nolite mã
ducare propter illum qui indicauit et
ꝓ ꝯscientiam. Conscientiam autem di
co non tuam sed alterius. Ut quid enĩ
libertas mea iudicatur ab aliena ꝯscien
tia? Si enim ego cum gratia participo
quid blasphemor pro eo quod gratias
ago? Siue ergo manducatis siue bibitis
siue aliud quid facitis: omnia in gl'iam
dei facite. Sine offensione estote iudeis et
gentibus et ecclesie dei: sicut et ego per omnia
omnibus placeo non querens quod
michi utile est sed quod multis: ut salui
fiant. · XI ·

Imitatores mei estote sicut et ego xp̄i.
laudo autem uos fr̄s quod p omnia me
mores mei estis et sicut tradidi uobis p
cepta mea tenetis. Volo autem uos scire
quod omnis uiri caput uero xp̄i deus:
Omnis uir orans aut prophetans uela
to capite: deturpat caput suum. Omnis
autem mulier orans aut prophetans nõ
uelato capite deturpat caput suum. V
num est enim ac si decaluetur. Nam si
non uelatur mulier: tondeatur. Si uero
turpe est mulieri tonderi aut decaluari:
uelet caput suum. Vir quidem non debet
uelare caput suum quoniam imago
et gloria est dei. Mulier autem gloria ui
ri est. Non enim uir ex muliere est: sed
mulier ex uiro. Etenim non est creatus
uir ꝓpter mulierem: sed mulier propter uirũ.
Ideo debet mulier uelamen habere super
caput suum propter angelos. Verũptã
men neque uir sine muliere neque mulier
sine uiro in domino. Nam sicut mulier

de uiro: ita et uir p mulierem. Omnia autẽ
ex deo. Vos ipsi iudicate. Decet mulierem
non uelatam orare deum? Nec ipsa natura
docet uos. Quod uir quidem si comam nu
triat ignominia est illi. Mulier uero si
comam nutriat gloria est illi quoniam
capilli pro uelamine ei dati sunt. Si quis
autem uidetur contentiosus esse inter uos
nos talem consuetudinem non habemus
neque ecclesia dei. Hoc autem precipio non
laudans quod non in melius sed in deterius
conuenitis. Primum quidem conuenientibus
uobis in ecclesiam: audio scissuras esse et
ex parte credo. Nam oportet et hereses esse
ut et qui probati sunt manifesti fiant in
uobis. Conuenientibus ergo uobis in unũ
iam non est dominicam cenam mandu
care. Unusquisque enim suam cenam pre
occupat ad manducandum. Et alius qui
dem esurit alius autem ebrius est. Num
quid domos non habetis ad manducan
dum et bibendum? Aut ecclesiam dei con
temnitis et confunditis eos qui non
habent? Quid dicam uobis? Laudo uos?
in hoc non laudo. Ego enim accepi a do
mino quod et tradidi uobis quoniam do
minus ih̄s in qua nocte tradebatur acce
pit panem et gratias agens fregit et dix
it: Accipite et manducate. Hoc est corpus
meum quod pro uobis tradetur. Hoc faci
te in meam commemorationem. Simi
liter et calicem postquam cenauit dicens.
Hic calix nouum testamentum est in
meo sanguine. Hoc facite quotienscumque
bibetis in meam commemorationẽ. Quo
tienscumque enim manducabitis panem
hunc et calicem bibetis: mortem domini
annunciabitis donec ueniat. Itaque qui
cumque manducauerit panem uel bibe
rit calicem domini indigne: reus erit
corporis et sanguinis domini. Probet
autem se ipsum homo: et sic de pane illo edat
et de calice bibat. Qui enim manducat
et bibit indigne iudicium sibi mandu
cat et bibit: non diiudicans corpus dñi.
Ideo inter uos multi infirmi et imbecil
les et dormiunt multi. Quod si nosmet
ipsos diiudicaremus: non utique iudica
remur. Dum iudicamur autem a dño
corripimur ut non cum hoc mundo damp
nemur. Itaque fr̄s mei cum conuenitis
ad manducandum: inuicem expecta
te. Si quis esurit: domi manducet ut
non in iudicium conueniatis. Cetera

al' ꝑsumit
nõ est bibentes i [illegible]

XII

quam cum uellet disponeret · xij ·
De spiritualibus autem nolo vos igno
rare fratres. Scitis quoniam cum
gentes essetis ad simulacra muta prout
ducebamini euntes. Ideo notum vobis fa
cio quod nemo in spiritu dei loquens dicit
anathema ihesu. Et nemo potest dicere do
minus ihesus nisi in spiritu sancto. Diuisio
nes ergo gratiarum sunt: idem autem
spiritus et diuisiones ministrationum sunt
idem autem dominus. Et diuisiones ope
rationum sunt: idem uero deus qui operatur
omnia in omnibus. Unicuique autem datur
manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii qui
dem per spiritum datur sermo sapientie. Alii
autem sermo scientie secundum eundem
spiritum. alteri fides in eodem spiritu. Alii gratia
sanitatum in uno spiritu. Alii operatio uir
tutum. alii prophetia. Alii discretio spiri
tuum. Alii genera linguarum. alii interpre
tatio sermonum. Hec autem omnia op
eratur unus atque idem spiritus diuidens si
gulis prout uult. Sicut enim corpus unum
est et membra habet multa. omnia autem
membra corporis cum sint multa. unum
corpus sunt: ita et xpistus. Et enim in
uno spiritu omnes nos in unum corpus bap
tizati sumus siue iudei siue gentiles. siue
serui. siue liberi et omnes uno spiritu po
tati sumus. Nam et corpus non est unum
membrum: sed multa. Si dixerit pes. quoniam
non sum manus non sum de corpore: non
ideo non est de corpore. Et si dixerit auris quoniam
non sum oculus non sum de corpore non
ideo non est de corpore. Si totum corpus
oculus ubi auditus? Si totum auditus
ubi odoratus? Nunc autem posuit deus
membra et unumquodque eorum in corpore
sicut uoluit. Quod si essent omnia unum
membrum: ubi corpus? Nunc autem
multa quidem membra: unum autem
corpus. Non potest autem dicere oculus
manui opera tua non indigeo. Aut iterum
caput pedibus: non estis michi necessarii.
Sed multo magis que uidentur membra
corporis infirmiora esse necessaria sunt
et que putamus ignobiliora esse membra
corporis his honorem abundantiorem
circumdamus. Et que inhonesta sunt mem
bra abundantiorem honestatem habent.
Honesta autem nostra membra nullius e
gent. sed deus temperauit corpus ei cui de
erat abundantiorem tribuendo honorem.
ut non sit scisma in corpore sed in idipsum
pro inuicem sollicita sint membra. Et
si quid patitur unum membrum: conpa
tiuntur omnia membra. Siue gloriatur
unum membrum congaudent omnia
membra. Vos autem estis corpus xpisti
et membra de membro. Et quosdam qui
dem posuit deus in ecclesia. Primum a
postolos. Secundo prophetas. tercio docto
res. deinde uirtutes. exinde gratias cura
tionum opitulationes. gubernationes
genera linguarum. interpretationes
sermonum. Numquid omnes apostoli?
Numquid omnes prophete? Numquid
omnes doctores? Numquid omnes
uirtutes? Numquid omnes gratiam
habent curationum? Numquid omnes
linguis loquuntur? Numquid omnes
interpretantur? Emulamini autem
carismata meliora. Et adhuc excellen
tiorem uiam uobis demonstro. · xiij ·

XIII

Si linguis hominum loquar
et angelorum caritatem autem
non habeam factus sum uelut es so
nans aut cymbalum tinniens. Et si ha
buero prophetiam et nouerim misteri
a omnia et omnem scientiam et si habu
ero omnem fidem ita ut montes trans
feram caritatem autem non habue
ro: nichil sum. Et si distribuero in cibos
pauperum omnes facultates meas
et si tradidero corpus meum ita ut ar
deam caritatem autem non habuero
michi nichil prodest. Caritas patiens est
benigna est. Caritas non emulatur non
agit perperam. Non inflatur non est a
mbitiosa. Non querit que sua sunt. Non
irritatur non cogitat malum. Non
gaudet super iniquitate congaudet autem
ueritati. Omnia suffert. omnia credit.
omnia sperat omnia sustinet. Caritas
numquam excidit siue prophetie eua
cuabuntur siue lingue cessabunt siue
scientia destruetur. Ex parte enim cogno
uimus et ex parte prophetamus. Cum au
tem uenerit quod perfectum est euacuabitur
quod ex parte est. Cum essem paruulus:
loquebar ut paruulus. sapiebam ut pa
ruulus cogitabam ut paruulus. Quando
autem factus sum uir: euacuaui que
erant paruuli. Videmus nunc per
speculum in enigmate tunc autem fa
cie ad faciem. Nunc cognosco ex parte
tunc autem cognoscam sicut et cognitus
sum. Nunc autem manent fides. spes.

caritas. tria hec. Maior autem horum est
caritas · xiiii ·

Sectamini caritatem emulamini
spiritualia. magis autem ut prophete
tis. Qui enim loquitur lingua: non ho
minibus loquitur: sed deo. Nemo enim au
dit. Spiritus autem loquitur misteria. Nam
qui prophetat hominibus loquitur ad
edificationem et exhortationem et conso
lationem. Qui loquitur lingua: semet
ipsum edificat. Qui autem prophetat:
ecclesiam dei edificat. uolo autem omnes
uos loqui linguis. magis autem pro
phetare. Nam maior est qui prophetat
quam qui loquitur linguis. nisi forte in
terpretetur: ut ecclesia edificationem ac
cipiat. Nunc autem fratres si uenero
ad uos linguis loquens quid uobis pro
dero nisi uobis loquor aut in reuelatione
aut scientia aut prophetia aut in doctri
na. Tamen que sine anima sunt uocem
dantia siue tybia siue cythara nisi dis
tinctionem sonituum dederint quomodo
scietur id quod canitur aut quod cythariza
tur? Etenim si incertam uocem det tu
ba quis preparabit se ad bellum? Ita
et uos per linguam nisi manifestum ser
monem dederitis quomodo scietur id
quod dicitur? Eritis enim in aera lo
quentes. Tam multa ut puta genera
linguarum sunt in hoc mundo et nichil
sine uoce est. Si ergo nesciero uirtutem
uocis: ero ei cui loquor barbarus et is
qui loquitur michi barbarus. Sic et uos
Quoniam emulatores estis spirituum
ad edificationem ecclesie querite ut abun
detis. Et ideo qui loquitur lingua: oret
ut interpretetur. Nam si orem lingua:
spiritus meus orat mens autem mea
sine fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu
orabo et mente. Psallam spiritu psallam
et mente. Ceterum si benedixeris spiritu
quis supplet locum idiote? Quomodo di
cat amen super tuam benedictionem quoniam
quid dicas nescit? Nam tu quidem bene
gratias agis. sed alter non edificatur.
Gratias ago deo meo quod omnium ue
strum lingua loquor. Sed in ecclesia uolo
quinque uerba sensu meo loqui ut alios
instruam quam decem milia uerborum
in lingua. Fratres nolite pueri effici sen
sibus sed malicia paruuli estote sensibus
autem perfecti sitis. In lege enim scriptum
est quoniam in aliis linguis et labiis

aliis loquar populo huic et nec sic exaudi
ent me dicit dominus. Itaque lingue in sig
num sunt non fidelibus sed infidelibus. Pro
phetie autem non infidelibus sed fidelibus. Si
ergo conueniat uniuersa ecclesia in unum et
omnes linguis loquantur intrent autem
idiote aut infideles nonne dicent quid
insanitis? Si autem omnes prophetent
intret autem quis infidelis uel idiota con
uincitur ab omnibus diiudicatur ab omni
bus occulta enim cordis eius manifesta sunt.
Et ita cadens in faciem adorabit deum
pronuntians quod uere deus in uobis sit.
Quid ergo est fratres? cum conuenitis unusquis
que uestrum psalmum habet doctrinam habet
apocalipsim habet linguam habet inter
pretationem habet. Omnia ad edifica
tionem fiant. Siue lingua quis loquitur
secundum duos aut ut multum tres
et per partes et unus interpretetur. Si autem
interpres non fuerit: taceat in ecclesia
sibi autem loquatur et deo. Prophete autem
duo aut tres dicant et ceteri diiudicent.
Quod si aliquid reuelatum fuerit sedenti
prior taceat. Potestis enim omnes per singu
los prophetare ut omnes discant et
~~omnes~~ et omnes exhortentur. Et spiritus pro
phetarum prophetis subiecti sunt. Non
enim est dissensionis deus sed pacis sicut et
in omnibus ecclesiis sanctorum doceo. Mu
lieres in ecclesiis taceant. Non enim permit
titur eis loqui sed subditas esse sicut et lex
dicit. Si quid autem uolunt discere domi
uiros suos interrogent. Turpe est enim
mulieri loqui in ecclesia. An a uobis uerbum
dei processit aut ad uos solos peruenit? Si
quis uidetur propheta esse aut spiritualis
cognoscat que scribo uobis quia domini
sunt mandata. Si quis autem ignorat
ignorabitur. Itaque fratres emulamini
prophetare et loqui linguis nolite pro
hibere. Omnia autem honeste et secundum
ordinem fiant in nobis · xv ·

Notum autem uobis facio fratres
euangelium quod predicaui uo
bis quod et accepistis in quo et statis per
quod et saluamini qua ratione predica
uerim uobis si tenetis nisi frustra cre
didistis. Tradidi enim uobis in primis
quod et accepi quoniam Christus mor
tuus est pro peccatis nostris secundum
scripturas et quia sepultus est et quia
resurrexit tertia die secundum scriptu
ras et quia uisus est cephe et post hec

al' non
al' dicent
al' alii
al' quia
XV
al' tenetis

undecim Deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul Ex quibus multi manent usque adhuc quidam autem dormierunt Deinde visus est iacobo Deinde apostolis omnibus Novissime autem omnium tanquam abortivo visus est et michi Ego enim sum minimus apostolorum qui non sum dignus vocari apostolus quoniam persecutus sum ecclesiam dei Gratia autem dei sum id quod sum et gratia eius in me vacua non fuit sed abundantius illis omnibus laboravi Non autem ego sed gratia dei mecum Sive enim ego sive illi sic predicavimus et sic credidistis Si autem christus predicatur quod resurrexit a mortuis: quomodo quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est: neque christus resurrexit Si autem christus non resurrexit inanis est ergo predicatio nostra. inanis est et fides vestra Invenimur autem et falsi testes dei quoniam testimonium diximus adversus deum quod suscitaverit christum quem non suscitavit. Nam si mortui non resurgunt: neque christus resurrexit Quod si christus non resurrexit vana est fides vestra adhuc enim estis in peccatis vestris Ergo et qui dormierunt in christo: perierunt Si in hac vita tantum in christo sperantes sumus miserabiliores sumus omnibus hominibus Nunc autem christus resurrexit a mortuis primitie dormientium Quoniam quidem per hominem mors et per hominem resurrectio mortuorum Et sicut in adam omnes moriuntur ita et in christo omnes vivificabuntur Unusquisque autem in suo ordine primitie christus Deinde hii qui sunt christi qui crediderunt in adventum eius Deinde finis cum tradiderit regnum deo et patri cum evacuaverit omnem principatum et potestatem et virtutem Oportet autem illum regnare: donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius Novissima autem inimica destruetur mors Omnia enim subiecit sub pedibus eius Cum autem dicat omnia: subiecta sunt ei sine dubio preter eum qui subiecit ei omnia Cum autem subiecta illi fuerint omnia: tunc et ipse filius subiectus erit illi quoniam sibi subiecit omnia ut sit deus omnia in omnibus Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis: Si omnino mortui non resurgunt ut quid et baptizantur pro illis? Ut quid et nos periclitamur omni hora? Cotidie morior per vestram gloriam fratres quam habeo in christo ihesu domino nostro. Si secundum hominem ad bestias pugnavi ephesi: quid michi prodest si mortui non resurgunt? Manducemus et bibamus cras enim moriemur. Nolite seduci Corrumpunt enim mores bonos colloquia mala. Evigilate iusti. et nolite peccare Ignorantiam enim dei quidam habent. Ad reverentiam vobis loquor. Sed dicet aliquis: Quomodo resurgent mortui? Quali autem corpore venient? Insipiens tu quod seminas non vivificatur nisi prius moriatur. Et quod seminas: non corpus quod futurum est seminas. sed nudum granum ut puta tritici aut alicuius ceterorum Deus autem dat illi corpus prout vult et unicuique seminum proprium corpus. Non omnis caro: eadem caro. Sed alia quidem hominum alia pecorum alia volucrum alia autem piscium. Et corpora celestia et corpora terrestria. Sed alia quidem celestium gloria Alia autem terrestrium. Alia claritas solis. Alia claritas lune. et alia claritas stellarum Stella enim a stella differt in claritate Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione: surget in incorruptionem. Seminatur in ignobilitate surget in gloria. Seminatur in infirmitate surget in virtute Seminatur corpus animale surget corpus spiritale Si est corpus animale: est et spiritale sicut scriptum est Factus est primus homo adam in animam viventem novissimus adam in spiritum vivificantem. Et non prius quod spiritale est. sed quod animale est: deinde quod spiritale est Primus homo de terra terrenus. secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus: tales et terreni et qualis celestis tales et celestes. Igitur sicut portavimus ymaginem terreni portemus et ymaginem celestis Hoc autem dico fratres quia caro et sanguis regnum dei possidere non possunt neque corruptio incorruptelam possidebit. Ecce misterium vobis dico. Omnes quidem resurgemus sed non omnes immutabimur. In

momento in ictu oculi. in novissima tu
ba. Canet enim: et mortui resurgent
incorrupti. et nos immutabimur.
Oportet enim corruptibile hoc indu
ere incorruptionem. et mortale hoc in
duere immortalitatem. Tunc fiet ser
mo qui scriptus est. Absorpta est mors
in victoria. Ubi est mors victoria tua
ubi est mors stimulus tuus? Stimu
lus enim mortis peccatum est. Virtus
vero peccati lex. Deo autem gratias. qui
dedit nobis victoriam per dominum nostrum
ihesum christum. qui mortuus est pro no
bis. Itaque fratres mei dilecti stabiles esto
te et immobiles abundantes in ope
re domini semper scientes quod labor vester
non est inanis in domino. · xvi ·

De collectis autem que fiunt in
sanctos sicut ordinavi ecclesiis
galatie. ita et vos facite per unam sab
bati. Unusquisque vestrum apud se repo
nat recondens quod ei bene placuerit.
ut non cum venero tunc collecte fiant.
Cum autem presens fuero quos proba
veritis per epistolas hos mittam perferre gra
tiam vestram in iherusalem. Quod si dignum
fuerit ut et ego eam: mecum ibunt.
Veniam autem ad vos cum macedo
niam pertransiero. Nam macedoniam
pertransibo. Apud vos autem forsitan
manebo vel etiam hyemabo ut et vos
me deducatis quocumque iero. Nolo
enim vos modo in transitu videre.
Spero enim me aliquantum tempo
ris manere apud vos si dominus per
miserit. Permanebo autem ephesi
usque ad pentecosten. Ostium enim
michi apertum est magnum et evidens
et adversarii multi. Si autem venerit
timotheus videte ut sine timore sit
apud vos. Opus enim domini ope
ratur sicut et ego. Ne quis ergo illum
spernat. Deducite autem illum in pa
ce ut veniat ad me. Expecto enim il
lum cum fratribus. De apollo autem fratre
notum vobis facio quoniam multum
rogavi eum ut veniret ad vos cum
fratribus. Et utique non fuit voluntas eius
ut nunc veniret. Veniet autem cum
ei vacuum fuerit. Vigilate state in
fide. viriliter agite et confortamini. et
omnia vestra in caritate fiant. Obsecro
autem vos fratres nostis domum ste
phane et fortunati. quoniam sunt
primitie achaie. et in ministerium sanctorum
ordinaverunt seipsos ut et vos subdi
ti sitis eiusmodi et omni cooperanti et
laboranti. Gaudeo autem in presentia
stephane et fortunati. et achaici quoniam
id quod vobis deerat ipsi suppleverunt.
Refecerunt enim et meum spiritum et
vestrum. Cognoscite ergo qui eiusmo
di sunt. Salutant vos ecclesie asie.
Salutant vos in domino multum a
quila et prisca apud quos et ego hos
pitor cum domestica sua ecclesia. Salu
tant vos fratres omnes. Salutate invi
cem in osculo sancto. Salutatio mea
manu pauli. Si quis non amat do
minum nostrum ihesum christum:
sit anathema maranatha. Gratia
domini nostri ihesu christi vobiscum.
Caritas mea cum omnibus vobis in
christo ihesu domino nostro. Amen.

Incipit prologus in epistola secunda ad corinthios. ii.

Post actam penitentiam consolatoriam
epistolam scribit eis a
troade per titum et
collaudans eos. hor
tatur ad meliora. Contristatos eos qui
dem sed emendatos ostendens.

Incipit epistola beati pauli apostoli ad corinthios secunda

Paulus apostolus christi
ihesu per voluntatem
dei et timotheus
frater: ecclesie dei que
est corinthi cum
sanctis omnibus qui
sunt in universa
achaia. Gratia vobis et pax a deo patre
nostro et domino ihesu christo. Benedictus deus
et pater domini nostri ihesu christi. pater misericordiarum
et deus totius consolationis qui conso
latur nos in omni tribulatione nostra
ut possimus et ipsi consolari eos qui in
omni pressura sunt. per exhortationem
qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam
sicut abundant passiones christi in nobis
ita et per christum abundat consolatio nostra.
Sive autem tribulamur pro vestra ex
hortatione et salute. Sive consolamur
pro vestra consolatione. Sive exhortamur
pro vestra exhortatione et salute que ope
ratur tolerantiam earundem passio
num quas et nos patimur ut spes
nostra firma sit pro vobis scientes quoniam

sicut socij passionum estis: sic eritis et
consolationis. Non enim volumus vos
ignorare fratres de tribulatione nostra que
facta est in asia. quoniam supra modum
gravati sumus et supra virtutem ita ut
taederet nos etiam vivere. Sed ipsi in no
bis metipsis responsum mortis habui
mus. ut non simus fidentes in nobis
sed in deo qui suscitat mortuos qui de
tantis periculis eripuit nos et eruit in
quem speramus quoniam et adhuc
eripiet adiuvantibus et vobis in ora
tionibus pro nobis ut ex multarum
personis facierum eius que in nobis
est donationis per multos gratie
agantur pro nobis. Nam gloria
nostra hec est. testimonium conscientie
nostre quod in simplicitate et sinceritate
dei et non in sapientia carnali sed in
gratia dei conversati sumus in hoc mun
do abundantius autem ad vos. Non
autem alia scribimus vobis quam que
legistis et cognoscitis. Spero autem
quod usque in finem cognoscetis sicut et
cognovistis nos ex parte quia gloria
vestra sumus sicut et vos nostra in die domini
nostri ihesu christi. Et hac confidentia vo
lui primus venire ad vos ut secun
dam gratiam haberetis et per vos trans
ire in macedoniam et iterum a ma
cedonia venire ad vos et a vobis dedu
ci in iudeam. Cum ergo hoc voluissem
numquid levitate usus sum? Aut que
cogito secundum carnem cogito ut sit
apud me est et non? Fidelis autem
deus quia sermo noster qui fuit apud
vos non est in illo est et non sed est
in illo est. Dei enim filius ihesus christus
qui in vobis per nos predicatus est
per me et silvanum et timotheum
non fuit est et non: sed est in illo fuit.
Quotquot enim promissiones dei
sunt in illo est. Ideo et per ipsum amen
deo ad gloriam nostram. Qui autem
confirmat nos vobiscum in christo et qui
unxit nos deus et qui signavit nos
et dedit pignus spiritus in cordibus no
stris. Ego autem testem deum invo
co in animam meam quod vobis
parcens non veni ultra corinthum.
Non quia dominamur fidei vestre sed
adiutores sumus gaudij vestri. Nam
fide statis. ij.

Statui autem hoc ipse apud me
ne iterum in tristitia venirem ad
vos. Si enim ego contristo vos et quis
est qui me letificet nisi qui contristatur
ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis ut non
cum venero tristitiam super tristitiam
habeam de quibus oportuerat me gau
dere confidens in omnibus vobis quia
meum gaudium omnium vestrum est.
Nam ex multa tribulatione et an
gustia cordis scripsi vobis per multas
lacrimas non ut contristemini. sed
ut sciatis quam caritatem habeam a
bundantius in vobis. Si quis autem
contristavit non me contristavit:
sed ex parte ut non onerem omnes
vos. Sufficit illi qui eiusmodi est ob
iurgatio hec que fit a pluribus ita ut
e contrario. magis donetis et conso
lemini. ne forte abundantiore tristitia
absorbeatur: qui eiusmodi est. Propter
quod obsecro vos ut confirmetis in illo
caritatem. Ideo enim et scripsi ut cognos
cam experimentum vestrum. an in omnibus
obedientes sitis. Cui autem aliquid do
nastis: et ego. Nam et ego quod dona
vi. si quid donavi propter vos in perso
na christi ut non circumveniamur a
sathana. Non enim ignoramus co
gitationes eius. Cum venissem autem
troadem propter evangelium christi et
ostium mihi apertum esset in domino
non habui requiem spiritui meo eo quod
non invenerim titum fratrem meum.
Sed valefaciens eis profectus sum in
macedoniam. Deo autem gratias qui
semper triumphat nos in christo ihesu et
odorem notitie sue manifestat per nos
in omni loco. Quia christi bonus odor su
mus deo in hijs qui salvi fiunt et in
hijs qui pereunt. Alijs quidem odor mor
tis in mortem alijs autem odor vi
te in vitam. Et ad hec quis tam idoneus.
Non enim sumus sicut plurimi adul
terantes verbum dei sed ex sinceritate
sicut ex deo coram deo in christo loqui
mur. iij.

Incipimus igitur nos metip
sos commendare? Aut numquid ege
mus sicut quidam commendaticijs
epistolis ad vos aut ex vobis? Epistola nostra
vos estis scripta in cordibus nostris que
scitur et legitur ab omnibus hominibus:
manifestati quoniam epistola estis christi mi
nistrata a nobis et scripta non a

ramento sed spiritu dei uiui. non in tabulis lapideis. sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per christum ad deum : non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est qui et idoneos nos fecit ministros noui testamenti non littera sed spiritu. littera enim occidit : spiritus autem uiuificat. Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria ita ut non possent intendere filii israel in faciem moysi propter gloriam uultus eius que euacuatur : quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria. Nam si ministratio dampnationis in gloria est : multo magis abundat ministerium iustitie in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte propter excellentem gloriam. Si enim quod euacuatur per gloriam est multo magis quod manet in gloria est. Habentes igitur talem spem multa fiducia utimur. Et non sicut moyses ponebat uelamen super faciem suam. ut non intenderet filii israel in faciem eius. Quod euacuatur. Sed obtusi sunt sensus eorum. Usque in hodiernum ~~enim~~ diem id ipsum uelamen in lectione ueteris testamenti ~~non~~ manet non reuelatum ~~quoniam~~ quod in christo euacuatur. Sed usque in hodiernum diem cum legitur moyses uelamen est positum super cor eorum. Cum autem conuersus fuerit ad dominum : auferetur uelamen. Dominus autem spiritus est. Ubi autem spiritus domini : ibi libertas. Nos uero omnes reuelata facie gloriam domini speculantes in eandem ymaginem transformamur a claritate in claritatem tanquam a domini spiritu. IIII.

Ideo habentes hanc administrationem iuxta quod misericordiam consecuti sumus non deficimus : sed abdicamus occulta dedecoris non ambulantes in astutia. neque adulterantes uerbum dei sed in manifestatione ueritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo. Quod si etiam opertum est euangelium nostrum in hiis qui pereunt est opertum in quibus deus huius seculi excecauit mentes infidelium ut non fulgeat illuminatio euangelii glorie christi qui est ymago inuisibilis dei. Non enim nos metipsos predicamus sed ihesum christum dominum nostrum nos autem seruos uestros per ihesum. Quoniam deus qui dixit de tenebris lucem splendescere illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientie claritatis dei in facie christi ihesu. Habemus autem thesaurum istum in uasis fictilibus ut sublimitas sit uirtutis dei et non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur sed non angustiamur. Humiliamur. Sed non confundimur. Deiicimur sed non perimus. Semper mortificationem ihesu christi in corpore nostro circumferentes ut et uita ihesu in corporibus nostris manifestetur. Semper enim nos qui uiuimus in mortem tradimur propter ihesum ut et uita ihesu manifestetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur uita autem in uobis. Habentes autem eundem spiritum fidei : sicut scriptum est credidi propter quod locutus sum et nos credimus propter quod et loquimur scientes quoniam qui suscitauit ihesum et nos cum ihesu suscitabit et constituet uobiscum. Omnia enim propter uos ut gratia abundans per multos gratiarum actione abundet in gloriam dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris est noster homo corrumpatur : tamen is qui intus est renouatur de die in diem. Id enim quod in presenti est momentaneum et leue tribulationis nostre supra modum in sublimitatem eternum glorie pondus operatur in nobis non contemplantibus que uidentur. sed que non uidentur. Que enim uidentur : temporalia sunt. Que autem non uidentur eterna sunt. V.

Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur quod edificationem habemus ex deo domum non manufactam sed eternam in celis. Nam et in hoc ingemiscimus habitationem nostram que de celo est superindui cupientes : sed tamen uestiti non nudi inueniamur. Nam et qui sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus grauati eo quod nolumus expoliari sed superuestiri : ut absorbeatur quod mortale est a uita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum deus qui dedit nobis

Al' lumen

angustiamur. Aporiamur sed non destituimur. persecutionem patimur sed non

al' si

pignus spiritus. Audientes igitur semp
et scientes quoniam dum sumus In
hoc corpore peregrinamur a domino. P
fidem enim ambulamus et non p speci
em. Audemus autem et bonam voluntate
habemus magis peregrinari a corpe et
presentes esse ad dominum Et ideo conte
dimus sive absentes sive presentes pla
cere illi. Omnes enim nos manifestari
oportet ante tribunal xpisti ut referat u
nusquisqz propria corporis pro ut gessit
sive bonum sive malum. Scientes er
go timorem dei hominibz suademus deo
autem manifesti sumus. Spero autē
in consciencijs vris manifestos nos esse
Non iterum nos commendamus vo
bis sed occasionem damus vobis glo
riandi pro nobis ut habeatis ad eos
qui in facie gloriantur et non in corde
Sive enim mente excedimus deo sive
sobrij sumus vobis. Karitas enim
xpi urget nos estimantes hoc qm si
unus pro omnibz mortuus est: ergo
omnes mortui sunt. Et pro omnibz
mortuus xpc ē: ut qui vivunt iam
non sibi vivant sed ei qui pro ipis
mortuus est et resurrexit Itaqz nos ex
hoc neminem novimus secundum
carnem. Et si cognovimus secundum
carnem xpm: sed nunc iam non no
vimus. Si qua ergo in xpo nova cre
atura vetera transierunt et ecce fca st
omnia nova Omnia autem ex deo
qui reconciliavit nos sibi p xpm et
dedit nobis ministerium reconciliati
onis. Quoniam quidem deus erat in
xpisto mundum reconcilians sibi
non reputans illis delicta ipōrum:
et posuit in nobis verbum reconciliatio
nis Pro xpisto ergo legatione fungi
mur tamquam deo exhortante p nos.
Obsecramus nos pro xpo reconciliami
deo Eum qui non noverat peccatum p
nobis peccatum fecit deus pater: ut nos
efficeremur iusticia dei in xpo · vi ·

al' vim · al' eis · al' ipso

VI

Adiuvantes autem exhortam
ur ne in vacuum gratiam dei recipia
tis. Ait enim Tempore accepto exaudivi
te in die salutis adiuvi te. Ecce nunc
tempus acceptabile ecce nunc dies salu
tis. Nemini dantes ullam offensione
ut non vituperetur ministerium nrm
Sed in omnibz exhibeamus nos met
ipsos sicut dei ministros in multa pa
ciencia in tribulationibz in necessita
tibz in angustijs in plagis in carcere
ribz in seditionibz in laboribz in vigi
lijs in ieiunijs in castitate in sciencia
In longanimitate In suavitate in spu
sancto In caritate non ficta in vbo
veritatis in virtute dei p arma iusti
tie a dextris et a sinistris p gloriam
et ignobilitatē p infamiam et bonā
famam: ut seductores et veraces sic
qui ignoti et cogniti quasi morientes
et ecce vivimus. ut castigati et non mor
tificati quasi tristes semp autem gau
dentes sicut egentes multos autem lo
cupletantes tamqm nichil habentes et
omnia possidentes Os nrm patet ad
vos o chorinthij. Cor nrm dilatatum
est. Non angustiamini in nobis. an
gustiamini autem In visceribz vris.
Eandem autem habentes remunera
tionem tamqm filijs dico dilatamini
et vos nolite iugum ducere cum in
fidelibz. Que enim participatio iusti
tie cum Iniquitate? Aut que societas
luci ad tenebras? Que autem conven
tio xpi ad belial? Aut que pars fideli
cum infideli? Qs autem consensus tem
plo dei cum ydolis? Vos enim estis
templum dei vivi. sicut dicit dns
Quoniam inhabitabo In illis et in
ambulabo et ero illorum deus et ipi
erunt michi populus Propter quod ex
ite de medio eorum et separamini di
cit dominus et inmundum ne teti
geritis et ego recipiam vos et ero vo
bis in patrem et vos eritis michi in fi
lios et filias dicit dominus ops · vij ·

Has igitur habentes promissiones
karmi mundemus nos ab oi
inquinamento carnis et spus pficien
tes sanctificationem in timore dei
Capite nos Neminem lesimus nemi
nem corrupimus neminem circum
venimus. Non ad condempnationē
vram dico. Prediximus enim quod in
cordibz nris estis ad commoriendu
et ad convivendum. Multa michi
fiducia est apud vos multa michi
gloriatio pro vobis. Repletus sum
consolatione. superabundo gaudio
in omni tribulatione nra. Nam et
cum venissemus macedoniam:
nullam requiem habuit caro nra
sed omnem tribulationem passi su

mus foris autem. pugne. intus timores. Sed qui consolatur humiles: consolatus est nos deus in adventu titi. Non solum in adventu eius. sed etiam in consolatione qua consolatus est me in vobis. referens nobis vestrum desiderium vestrum fletum vestram emulationem pro me ita ut magis gauderem. Quoniam et si contristavi vos in epistola non me penitet: et si peniteret: videns quod epistola illa et si ad horam vos contristavit: nunc gaudeo non quia contristati estis. sed quia contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum deum ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Que enim secundum deum tristitia est: penitentiam in salutem stabilem operatur. Seculi autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum deum contristari vos quantam in vobis operatur sollicitudinem. sed defensionem sed indignationem. sed timorem. sed desiderium sed emulationem sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negotio. Igitur si scripsi vobis non propter eum qui fecit iniuriam. nec propter eum qui passus est: sed ad manifestandam sollicitudinem nostram quam pro vobis habemus coram deo. Ideo consolati sumus. In consolatione autem nostra abundantius magis gavisi sumus super gaudio titi quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum: non sum confusus. Sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus ita et gloriatio nostra que fuit ad titum veritas facta est. et viscera eius abundantius in vobis sunt reminiscentis omnium vestrum obedientiam quomodo cum timore et tremore excepistis eum. Gaudeo quod in omnibus confido in vobis. viii.

Notam autem facimus vobis fratres gratiam dei que data est in ecclesiis macedonie quod in multo experimento tribulationis abundantia gaudii ipsorum fuit. et altissima paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum. Quia secundum virtutem testimonium illis perhibeo et supra virtutem voluntarii fuerunt. cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut speravimus: sed semetipsos dederunt primum domino deinde nobis per voluntatem dei. ita ut rogaremus titum ut quemadmodum cepit: ita et perficiat in vobis etiam gratiam istam. Sed sicut in omnibus abundatis fide et sermone et scientia et omni sollicitudine insuper et caritate vestra in nos: ut in hac gratia abundetis. Non quasi imperans dico sed per aliorum sollicitudinem. etiam vestre caritatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam domini nostri ihesu christi quoniam propter vos egenus factus est cum esset dives ut illius inopia vos divites essetis. Et consilium in hoc do. Hoc enim vobis utile est. qui non solum facere. sed et velle cepistis ab anno priore. Nunc vero et facto perficite ut quemadmodum promptus est animus voluntatis ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prompta est: secundum id quod habet accepta est. non secundum id quod non habet. Non enim ut aliis sit remissio. vobis autem tribulatio. Sed ex equalitate in presenti tempore vestra habundantia illorum inopiam suppleat. ut et illorum abundantia vestre inopie sit supplementum: ut fiat equalitas sicut scriptum est. Qui multum habuit non abundavit: et qui modicum non minoravit. Gratias autem ago deo. qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde titi. quoniam exhortationem quidem suscepit: Sed cum sollicitior esset: sua voluntate profectus est ad vos. Misimus etiam cum illo fratrem cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias. Non solum autem. sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostre in hanc gratiam que ministratur a nobis ad domini gloriam et destinatam voluntatem nostram devitantes hoc. ne quis nos vituperet in hac plenitudine que ministratur a nobis in gloriam dei. Providemus enim bona non solum coram deo sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probavimus in multis sepe sollicitum esse. nunc autem multo sollicitiorem confidentia multa in vobis sive pro tito qui est socius meus et in vobis adiutor. sive fratres nostri apostoli ecclesiarum gloria christi. Ostensionem ergo que est caritatis vestre et nostre pro vobis glorie in illos ostendite in faciem ecclesiarum dei. Nam de ministerio quod fit in sanctos. ex habundanti est mihi scribere vobis. ix.

Scio enim promptum animum vestrum pro quo de vobis glorior apud macedonas quoniam et achaia parata est ab anno preterito et vestra emulatio provocavit plurimos. Misimus autem fratres ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac parte. Ut quemadmodum dixi parati sitis. Ne cum

Margin: nos; i. obositas vite; Exo. 16.; al' ad omnibus; i. appollo; al' pro fratribus meis apostolis; al' dei; al' illos; Al' hic c. ix.; - IX -

uenerint mecum macedones. et inuenerint
nos imparatos: erubescamus nos ut non
dicamus uos in hac substantia. Necessari
um ergo existimaui rogare fratres ut preueniant
ad uos et preparent repromissam benedicti
onem hanc paratam esse sic quasi benedic
tionem non quasi auaritiam. Hoc autem
dico. Qui parce seminat parce et metet. et
qui seminat in benedictionibus: de benedic
tionibus et metet. unusquisque prout desti
nauit in corde suo non ex tristitia aut
ex necessitate. Hylarem enim datorem
diligit deus. Potens est autem deus om
nem gratiam abundare facere in uobis ut
in omnibus semper omnem sufficientiam
habentes abundetis in omne opus bo
num sicut scriptum est. Dispersit dedit pau
peribus iustitia eius manet in eternum. Qui
autem administrat semen seminanti. et pa
nem ad manducandum prestabit. et multi
plicabit semen uestrum et augebit incremen
ta frugum iustitie uestre. ut in omnibus lo
cupletati abundetis in omnem simplici
tatem que operatur per nos gratiarum acti
onem deo. Quoniam ministerium huius
officii non solum supplet ea que desunt
sanctis. sed etiam abundat per multas gra
tiarum actiones in domino per probatio
nem ministerii huius glorificantes deum
in obedientia confessionis uestre in euangelio
christi et simplicitate communicationis
in illos et omnes et in ipsorum obsecratio
ne pro uobis desiderantium uos propter
eminentem gratiam dei in uobis. Gratias autem
ago deo super inenarrabili dono eius. X.

Ipse autem ego paulus obsecro uos per
mansuetudinem et modestiam christi. qui in
facie quidem humilis inter uos absens
autem confido in uobis. Rogo autem
uos ne presens audeam per eam confiden
tiam qua existimor audere in quosdam qui
arbitrantur nos tanquam secundum
carnem ambulemus. In carne enim am
bulantes non secundum carnem militamus.
Nam arma militie nostre non sunt
carnalia sed potentia deo ad destructio
nem munitionum. Consilia destruentes
et omnem altitudinem extollentem se
aduersus scientiam dei et in captiuitatem
redigentes omnem intellectum in obse
quium christi et in promptu habentes ulcisci
omnem inobedientiam cum impleta
fuerit uestra obedientia. Que secundum fa
ciem sunt uidete. Si quis confidit sibi x
se esse hoc cogitet iterum apud se quia sicut
ipse christi est: ita et nos. Nam et si amplius
aliquid gloriatus fuero de potestate nostra
quam dedit nobis dominus in edificati
onem et non in destructionem uestram non
erubescam. ut autem non existimer tan
quam terrere uos per epistolas quoniam qui
dem epistole inquiunt graues sunt et for
tes. presentia autem corporis infirma et
sermo contemptibilis. hoc cogitet qui
eiusmodi est. quia quales sumus uerbo per
epistolas absentes tales et presentes in facto.
Non enim audemus inserere aut compa
rare nos quibusdam qui se ipsos commen
dant. Sed ipsi in nobis nosmetipsos me
tientes et comparantes nosmetipsos
nobis. Nos autem non in immensum
gloriabimur sed secundum mensuram
regule qua mensus est nobis deus mensuram
pertingendi usque ad uos. Non enim qua
si non pertingentes ad uos: superextendimus
nos. Usque ad uos enim peruenimus in
euangelio christi. non in immensum glori
antes in alienis laboribus. spem autem ha
bentes crescentis fidei uestre in uobis mag
nificari secundum regulam nostram in
abundantia etiam in illa que ultra
uos sunt euangelizare non in aliena re
gula in his que preparata sunt gloriari.
Qui autem gloriatur in domino glo
rietur. Non enim qui se ipsum commendat
ille probatus est: sed quem deus commendat. XI.

Utinam sustineretis modicum quid
insipientie mee sed et supportate
me. Emulor enim uos dei emulatione.
Despondi enim uos uni uiro uirginem
castam exhibere christo. Timeo autem ne
sicut serpens euam seduxit astutia sua
ita corrumpantur sensus uestri et excidant
a simplicitate que est in christo ihesu. Nam si
is qui uenit alium christum predicat quem
non predicauimus aut alium spiritum ac
cipitis quem non accepistis aut aliud
euangelium quod non recepistis: recte
pateremini. Existimo enim nihil me
minus fecisse a magnis apostolis. Nam et
si imperitus sum sermone sed non sci
entia. In omnibus autem manifestatus sum uobis.
Aut numquid peccatum feci me ipsum hu
milians ut uos exaltemini quoniam
gratis euangelium dei euangelizaui
uobis. Ecclesias expoliaui accipiens sti
pendium ad ministerium uestrum. Et cum
essem apud uos et egerem nulli one

grauis fui. Nam quod michi deerat suppleuerunt fratres qui uenerunt a macedonia. Et in omnibus sine onere me uobis seruaui et seruabo. Est ueritas xpisti in me: quoniam hec gloriatio non infringetur in me in regionibus achaie. Quare? Quia non diligo uos? Deus scit. Quod autem facio et faciam. ut amputem occasionem eorum qui uolunt occasionem ut in quo gloriantur tales inueniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt operarij subdoli transfigurantes se in apostolos xpisti. Et non mirum. Ipse enim sathanas transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum. si ministri eius transfigurentur uelut ministri iustitie quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico ne quis me putet insipientem. Alioquin uelut insipientem accipite me ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor non loquor secundum deum sed quasi in insipientia in hac substantia glorie. Quoniam multi gloriantur secundum carnem et ego gloriabor.

Libenter enim suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis uos in seruitutem redigit si quis deuorat. si quis accipit. si quis extollitur. si quis in faciem uos cedit. Secundum ignobilitatem dico. quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet in insipientia dico audeo et ego. Hebrei sunt et ego. Israhelite sunt et ego. Semen abrahe sunt et ego. Ministri xpisti sunt et ego. Vt minus sapiens dico: plus ego. In laboribus ~~plurimis~~ plurimis. in carceribus abundantius in plagis supra modum in mortibus frequenter. A iudeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter uirgis cesus sum semel lapidatus sum. Ter naufragium feci Nocte et die in profundo maris fui. In itineribus sepe. periculis fluminum. periculis latronum. periculis ex genere. periculis ex gentibus. periculis in ciuitate. periculis in solitudine. periculis in mari. periculis in falsis fratribus. In labore et erumpna in uigilijs multis in fame et siti in ieiunijs multis in frigore et nuditate. Preter illa que extrinsecus sunt. instantia mea cotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur et ego non infirmor. Quis scandalizatur: et ego non uror.

xij. XII

Si gloriari oportet: que infirmitatis mee sunt gloriabor. Deus et pater domini nostri ihesu xpisti scit qui est benedictus in secula scit quod non mentior. Damasci prepositus gentis arethe regis custodiebat ciuitatem damascenorum ut me comprehenderet. et per fenestram in sporta demissus sum per murum et sic effugi manus eius. Si gloriari oportet. non expedit quidem. Veniam autem ad uisiones et reuelationes domini. Scio hominem in xpisto ante annos quatuordecim siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit raptum huiusmodi usque ad tercium celum. Et scio huiusmodi hominem siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit quoniam raptus est in paradysum. et audiuit archana uerba que non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor pro me autem nichil nisi in infirmitatibus meis. Nam et si uoluero gloriari: non ero insipiens. Veritatem enim dicam. Parco autem ne quis me existimet supra id quod uidet in me aut audit ex me Et ne magnitudo reuelationum extollat me: datus est michi stimulus carnis mee. angelus sathane. ut me colaphizet. Propter quod ter dominum rogaui ut discederet a me. Et dixit michi. Sufficit tibi gratia mea. Nam uirtus in infirmitate perficitur. libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me uirtus xpisti. Propter quod placeo michi in infirmitatibus meis in contumelijs in necessitatibus in persecutionibus in angustijs pro xpisto. Cum enim infirmor tunc potens sum. Factus sum insipiens uos me coegistis. Ego enim debui a uobis commendari. Nichil enim minus feci ab hijs qui sunt supra modum apostoli. Tamen et si nichil sum: signa tamen apostoli facta sunt super uos in omni patientia. signis et prodigijs et uirtutibus. Quid est enim quod minus habuistis pre ceteris ecclesijs. Nisi quod ego ipse non grauaui uos? Donate michi hanc iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum uenire ad uos. et non ero grauis uobis. Non enim quero que uestra sunt sed uos. Nec enim debent filij parentibus thesaurizare sed parentes filijs. Ego autem libentissime impendam et superimpendar ego ipse pro animabus uestris licet plus uos diligens minus diligar. Sed esto

al' di

Al' h' c. xij. Si gloriari oportet non expedit

aliquid

al' qui

al' copl'atum mei

ego uos non grauaui Sed cum essem astutus dolo uos cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad uos circumueni uos. Rogaui tytum et misi cum illo fratrem. Numquid titus uos circumuenit. Nonne eodem spiritu ambulauimus Nonne eisdem uestigiis. Olim putatis quod excusamus nos apud uos. Coram deo in xpisto loquimur. Omnia autem karissimi propter uestram edificationem. Timeo enim ne forte cum uenero non quales nolo inueniam uos et ego inueniar a uobis qualem non uultis Ne forte contentiones emulationes. animositates. dissensiones detractiones susurrationes inflationes. seditiones. sint inter uos. Ne iterum cum uenero humiliet me deus apud uos et lugeam multos ex hys qui ante peccauerunt et non egerunt penitentiam de inmunditia et fornicatione et inpudicitia quam gesserunt · xiii ·

Ecce tertio hoc uenio ad uos. In ore duorum uel trium testium stabit omne uerbum. Predixi enim et predico ut presens uobis et nunc absens hys qui ante peccauerunt et ceteris omnibus quoniam si uenero iterum non parcam. An experimentum queritis eius qui in me loquitur xpistus qui in uobis non infirmatur sed potens est in uobis. Nam et si crucifixus est ex infirmitate: sed uiuit ex uirtute dei. Nam et nos infirmi sumus in illo. sed uiuimus cum eo ex uirtute dei in nobis Vos met ipsos temptate si estis in fide xpisti uos probate. An non cognoscitis uos met ipsos quia xpistus ihesus in uobis est nisi forte reprobi estis. Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus reprobi. Oramus autem deum ut nichil mali faciatis Non ut nos probati pareamus sed ut uos quod bonum est faciatis nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid aduersus ueritatem. sed pro ueritate. Gaudemus enim quoniam nos infirmi sumus uos autem potentes estis. hoc et oramus uestram consummationem. Ideo hec absens scribo ut non presens durius agam secundum potestatem quam dominus dedit michi in edificationem et non in destructionem uestram. De cetero fratres gaudete perfecti estote Exhortamini idem sapite. Pacem habete et deus pacis et dilectionis erit uobiscum Salutate inuicem in osculo sancto Salutant uos sancti omnes. Gratia domini nostri ihesu xpisti et caritas dei et communicatio sancti spiritus sit semper cum omnibus uobis amen.

Incipit prologus in epistola ad galathas

Galathe sunt greci hy uerbum ueritatis primum ab apostolo acceperunt sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis. ut in legem et circumcisionem uerterentur. Hos apostolus reuocat ad fidem ueritatis scribens eis ab epheso

Epistola pauli ad galathas

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem sed per ihesum xpistum et deum patrem qui suscitauit eum a mortuis et qui mecum sunt omnes fratres ecclesiis galatie Gratia uobis et pax a deo patre et domino ihesu xpisto qui dedit semetipsum pro peccatis nostris ut eriperet nos de presenti seculo nequam. secundum uoluntatem dei et patris nostri cui est honor et gloria in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui uos uocauit in gratiam xpisti in aliud euangelium quod non est aliud nisi aliqui qui uos conturbant et uolunt conuertere euangelium xpisti. Sed licet nos aut angelus de celo euangelizet uobis preter quam quod euangelizauimus uobis anathema sit. Sicut predixi et nunc iterum dico si quis uobis euangelizauerit preter id quod accepistis: anathema sit. Modo enim hominibus suadeo an deo. Aut quero hominibus placere. Si adhuc hominibus placerem xpisti seruus non essem Notum enim uobis facio fratres euangelium quod euangelizatum est a me: quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud neque didici sed per reuelationem ihesu xpisti Audistis enim conuersationem meam aliquando in iudaismo quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei

expugnabam illam et proficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo abundantius emulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris mee et vocavit per gratiam suam ut revelaret filium suum in me ut evangelizarem illum in gentibus continuo non acquievi carni et sanguini neque veni ierosolimam ad antecessores meos apostolos: sed abii in arabiam et iterum reversus sum damascum

Deinde post annos tres veni ierosolimam videre petrum et mansi apud eum diebus xv. Alium autem apostolorum vidi neminem nisi iacobum fratrem domini. Que autem scribo vobis: ecce coram deo quia non mentior. Deinde veni in partes syrie et cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesiis iudee que erant in christo. Tantum autem auditum habebant quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc evangelizat fidem quam aliquando expugnabat et in me glorificabant deum.

Deinde post annos xiiii. iterum ascendi ierosolimam cum barnaba assumpto et tito. Ascendi autem secundum revelationem et contuli cum illis evangelium quod predico in gentibus. Seorsum autem hiis qui videbantur esse aliquid ne forte in vacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque titus qui mecum erat cum esset gentilis compulsus est circumcidi. Sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in christo ihesu ut nos in servitutem redigerent. Quibus neque ad horam cessimus subiectioni ut veritas evangelii permaneat apud vos. Ab hiis autem qui videbantur esse aliquid quales aliquando fuerint: nichil mea interest. Deus enim personam hominis non accipit. Michi autem qui videbantur esse aliquid ~~quales aliquando fuerint: nichil mea~~: nichil contulerunt. Sed econtra cum vidissent quod creditum est michi evangelium preputii sicut et petro circumcisionis qui enim operatus est petro in apostolatum circumcisionis ~~enim~~ operatus est et michi inter gentes et cum cognovissent gratiam que data est michi iacobus et cephas et iohannes qui videbantur columpne esse: dextras dederunt michi et barnabe societatis ut nos in gentes ipsi autem in circumcisionem tantum ut pauperum memores essemus. Quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset cephas antiochiam in faciem ei restiti. quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam a iacobo: cum gentibus edebat. Cum autem venissent: subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant et simulationi eius consenserunt ceteri iudei ita ut et barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem evangelii dixi cephe coram omnibus: Si tu cum iudeus sis gentiliter et non iudaice vivis: quomodo gentes cogis iudaizare. Nos natura iudei et non ex gentibus peccatores. Scientes autem quia non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem ihesu christi et nos in christo ihesu credidimus ut iustificemur ex fide christi et non ex operibus legis propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. Quod si querentes iustificari in christo inventi sumus et ipsi peccatores numquid christus peccati minister est. Absit. Si enim que destruxi hec iterum edifico prevaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum ut deo vivam. christo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego vivit vero in me christus. Quod autem nunc vivo in carne in fide vivo filii dei qui dilexit me et tradidit semetipsum pro me. Non abicio gratiam dei. Si enim per legem iustitia: ergo christus gratis mortuus est.

III.

O insensati galathe quis vos fascinavit non obedire veritati ante quorum oculos ihesus christus proscriptus est et in vobis crucifixus. Hoc solum volo a vobis discere. Ex operibus legis spiritum accepistis an ex auditu fidei. Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis nunc carne consummemini. Tanta passi estis sine causa si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur in nobis virtutes ex operibus legis an ex auditu fidei. Sicut scriptum est abraham credidit deo et reputatum est illi ad iustitiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt: hii sunt filii abrahe. Providens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes deus: prenuntiavit abrahe. quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt:

Ab vult vocabulum poni persona vult

Non paulus restitit petro

al' credimus

ante

Gen. 15
Ro. 4.

Per hoc forte non intelligitur quod apostolus dubitaret se aliquo modo vana vel dubia predicasse quia per revelationem dei erat certus de veritate sue predicationis. sed hoc forte refertur ad estimationem simplicium qui possent de hoc dubitare nisi cum principalibus apostolis hoc contulisset. lyra

Deut. 27.

Abac. 2.

Al' iustus vivet

Deut. 21.

benedicentur cum fideli abraham. Quicumque
enim ex operibus legis sunt: sub maledicto
sunt. Scriptum est enim. Maledictus omnis
qui non permanserit in omnibus que scripta
sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam
autem in ~~libro~~ lege nemo iustificatur apud
deum : manifestum est: quia iustus ex
fide vivit. Lex autem non est ex fide sed qui
fecerit ea vivet in illis. Christus nos redemit
de maledicto legis factus pro nobis male-
dictum quia scriptum est: maledictus om-
nis qui pendet in ligno ut in gentibus be-
nedictio abrahe fieret in christo ihesu ut
pollicitationem spiritus accipiamus per fidem.
Fratres secundum hominem dico. Ta-
men hominis confirmatum testamentum
nemo spernit aut superordinat. Abrahe
dicte sunt promissiones et semini eius.
Non dicit in seminibus quasi in multis.
sed quasi in uno et semini tuo. qui est
christus. Hoc autem dico testamentum
confirmatum a deo quod post quadringentos
et triginta annos facta est lex non irritum
facit ad evacuandam promissionem. Nam
si ex lege hereditas: iam non ex promis-
sione. Abrahe autem per repromissionem
donavit deus. Quid igitur lex. propter trans-
gressionem posita est. donec veniret semen
cui promiserat ordinata per angelos in
manu mediatoris. Mediator autem unius
non est: deus autem unus est. Lex ergo
adversus promissa dei? Absit. Si enim da-
ta esset lex que posset vivificare: vere
ex lege esset iustitia. Sed conclusit scrip-
tura omnia sub peccato. ut promissio
ex fide ihesu christi daretur credentibus. Prius
autem quam veniret fides, sub lege custo-
diebamur conclusi in eam fidem que re-
velanda erat. Itaque lex pedagogus noster
fuit in christo. ut ex fide iustificemur. At
ubi venit fides: iam non sumus sub
pedagogo. Omnes enim filii dei estis per
fidem in christo ihesu. Quicumque enim in christo
baptizati estis. christum induistis. Non est iu-
deus neque grecus non est servus neque
liber neque masculus neque femina. Omnes
enim vos unum estis in christo ihesu. Si
autem vos unum estis in christo ihesu ergo
abrahe semen estis. secundum promissio-
nem heredes. IIII.

Na lex pedagogus

Al' unum estis

Al' vos estis

IIII

Dico autem. Quanto tempore he-
res parvulus est: nichil differt
a servo cum sit dominus omnium sed
sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum
tempus a patre. Ita et nos cum essemus
parvuli sub elementis huius mundi era-
mus servientes. At ubi venit plenitudo
temporis: misit deus filium suum fac-
tum ex muliere. factum sub lege ut eos qui
sub lege erant redimeret ut adoptionem
filiorum reciperemus. Quoniam autem
estis filii dei: misit deus spiritum filii sui in
corda vestra clamantem abba pater. Itaque iam
non est servus. sed filius. Quod si filius:
et heres per deum. Sed tunc quidem
ignorantes deum. hiis qui natura non
sunt dii serviebatis. Nunc autem cum
cognoveritis deum. immo cogniti sitis
a deo. quomodo convertimini iterum ad
infirma et egena elementa quibus denuo
servire vultis. Dies observatis et men-
ses et tempora et annos. Timeo autem
vos ne forte sine causa laboraverim in
vobis. Estote sicut et ego quia et ego sicut
vos. Fratres obsecro vos. Nichil me lesistis.
Scitis autem quia per infirmitatem car-
nis evangelizavi vobis iam pridem
et temptationem vestram in carne mea
non sprevistis neque respuistis: sed sicut ange-
lum dei excepistis me sicut christum ihesum. Ubi
est ergo beatitudo vestra. Testimonium enim
perhibeo vobis quia si fieri potuisset oculos
vestros eruissetis et dedissetis michi. Ergo
inimicus vobis factus sum verum di-
cens vobis. Emulantur vos non bene
sed excludere vos volunt ut illos emule-
mini. Bonum autem emulamini in
bono ~~sancto~~ semper et non tantum cum presens sum
apud vos. filioli mei quos iterum par-
turio donec formetur christus in vobis. Vel-
lem autem esse apud vos modo et muta-
re vocem meam quoniam confundor in
vobis. Dicite michi qui sub lege vultis
esse legem non legistis. Scriptum est
enim quoniam abraham duos filios
habuit unum de ancilla et unum de li-
bera. Sed qui de ancilla. secundum
carnem natus est. Qui autem de libera.
per repromissionem. Que sunt per allegoriam
dicta. Hec enim sunt duo testamenta.
Unum quidem in monte syna in servi-
tutem generans. que est agar. Syna
enim mons est in arabia. qui coniunc-
tus est ei que nunc est ierusalem. et servit
cum filiis suis. Illa autem que sursum est
ierusalem libera est que est mater nostra. Scrip-
tum est enim. Letare sterilis que non pa-
ris. erumpe et clama que non parturis

quia filii multi deserte magis quam eius que habet virum. Nos autem fratres secundum ysaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum: ita et nunc. Sed quid dicit scriptura Eice ancillam et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cum filio libere. Itaque fratres: non sumus ancille filii sed libere qua libertate nos xpistus liberavit. ·v·

State ergo et nolite iterum iugo servitutis contineri. Ecce ego paulus dico vobis. quoniam si circumcidamini xpistus vobis nichil proderit. Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se quoniam debitor est universe legis faciende. Evacuati estis a xpisto qui in lege iustificamini a gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide spem iustitie expectamus. Nam in xpisto ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium sed fides que per caritatem operatur. Currebatis bene quis vos impedivit veritati non obedire? Nemini consenseritis. Persuasio non hec ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ego confido de vobis in domino quod nichil sapietis aliud. Qui autem conturbat vos: portabit iudicium quicumque est ille. Ego autem fratres. si circumcisionem adhuc predico quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui vos conturbant. Vos enim in libertatem vocati estis fratres tantum ne libertatem in occasionem detis carnis sed per caritatem servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis videte ne ab invicem consumamini. Dico autem in spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum spiritus autem adversus carnem. Hec enim sibi invicem adversantur: ut non quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini: non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera carnis Que sunt fornicatio immunditia impudicitia luxuria ydolorum servitus veneficia. inimicitie contentiones emulationes. ire. rixe. dissensiones. secte invidie homicidia. ebrietates comessationes et his similia. Que predico vobis sicut predixi quoniam qui talia agunt: regnum dei non consequentur. Fructus autem spiritus est caritas. gaudium pax patientia longanimitas. bonitas benignitas. mansuetudo fides modestia. continentia. castitas adversus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt xpisti: carnem suam crucifixerunt cum viciis et concupiscentiis.

Si vivimus spiritu: spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis glorie cupidi. invicem provocantes invicem invidentes.

Ca. vi. VI.

Fratres et si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis considerans te ipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem xpisti. Nam si quis existimat se aliquid esse cum nichil sit: ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque et sic in semetipso tantum gloriam habebit et non in altero. unusquisque enim onus suum portabit.

Cor. 12.

Communicet autem is qui cathezizatur verbo ei qui se cathezizat in omnibus bonis. Nolite errare deus non irridetur. Que enim seminaverit homo: hec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua: de carne et metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu: de spiritu metet vitam eternam. Bonum autem facientes non deficiamus. tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus: operemur bonum ad omnes. Maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis manu mea. Quicumque enim volunt placere in carne: hii cogunt vos circumcidi tantum ut crucis xpisti persecutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur. legem custodiunt. sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Michi autem absit gloriari. nisi in cruce domini nostri ihesu xpisti per quem michi mundus crucifixus est et ego mundo. In xpisto enim ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium. sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint: pax super illos et misericordia et super israel dei. De cetero. nemo michi molestus sit. Ego enim stigmata ihesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri ihesu xpisti cum spiritu vestro fratres Amen.

Incipit prologus in epistola ad ephesios

Ephesii sunt asiani. hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus scribens eis a roma de carcere per tychicum diaconem.

Epistola pauli ad ephesios

Paulus apls ihu xpi. p uoluntate dei sanctis omnibz qui sunt ephesi. et fidelibz in xpo ihu. Gra uobis et pax a deo pre nostro et domino ihu xpo. Benedictus deus et pat domini nri ihu xpisti qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibz in xpo sicut elegit nos in ipo ante mundi constitutionem. ut essemus sancti et inmaculati in conspectu eius in caritate. Qui p destinauit nos in adoptionem filiorum p ihm xpistum in ipm secundum propositum uoluntatis sue in laudem glorie grē sue. in qua gratificauit nos in dilecto filio suo in quo habemus redemptionem p sanguinem eius remissionem peccatorum secundum diuitias grē eius que superabundauit in nobis in omni sapientia et prudentia ut notum faceret nobis sacramentum uoluntatis sue secundum bonum placitum eius qd proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omia in xpo que in celis et que in terra sunt in ipo. in quo et nos sorte uocati sumus predestinati secundum propositum eius qui omnia operatur secundum consilium uoluntatis sue ut simus in laudem glorie eius. ~~nos~~ qui ante sperauimus in xpo. In quo et uos cum audissetis uerbum ueritatis euangelium salutis urē. In quo et credentes signati estis spu promissionis sco. qui est pignus hereditatis urē in redemptionem acquisitionis in laudem glorie ipsius. Propterea et ego audiens fidem urām que est in xpo ihu. et dilectionem in omnes sanctos: non cesso grās agens pro uobis memoriam urī faciens in orationibz meis ut deus domini nri ihu xpi pater glorie det uobis spm sapientie et reuelationis in agnitionem eius illuminatos oculos cordis urī ut sciatis que sit spes uocationis eius et que diuitie glorie hereditatis eius in sanctis et que sit supeminens magnitudo uirtutis eius in nos qui credidimus sedm operationem potentie uirtutis eius quam operatus est in xpo suscitans illum a mortuis. Et constituens ad dexteram suam in celestibz supra omnem principatum et potestatem et uirtutem. et dominationem. et omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo sed et in futuro et omnia subiecit sub pedibz eius et ipm dedit caput ~~super~~ supra omnem ecclesiam que est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibz adimpletur. ii.

Et uos cum essetis mortui in delictis et peccatis uris in quibz aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius secundum principem potestatis huius aeris spiritus qui nunc operatur in filios diffidentie. In quibz et nos omnes aliquando conuersati sumus in desideriis carnis nre facientes uoluntatem carnis et cogitationum et eramus natura filii ire sicut et ceteri. Deus autem qui diues est in mia. pp nimiam caritatem suam qua dilexit nos et cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos in xpisto cuius grā estis saluati et conresuscitauit et consedere fecit in celestibz in xpo ihu ut ostenderet in seculis superuenientibz abundantes diuitias grē sue in bonitate super nos in xpo ihu. Gratia enim estis saluati p fidem et hoc non ex uobis Dei enim donum est. non ex operibz ut ne quis glorietur. Ipsius enim sumus factura creati in xpisto ihu in operibz bonis que preparauit deus ut in illis ambulemus. propter quod memores estote. qd aliquando uos qui gentes eratis in carne. qui dicebamini preputium ab ea que dicitur circumcisio in carne manu facta que eratis in tempore illo sine xpo alienati a conuersatione israel et hospites testamentorum promissionis spem non habentes et sine deo in hoc mundo. Nunc autem in xpisto ihu uos qui aliquando eratis longe facti estis prope in sanguine xpisti. Ipe est enim pax nra qui fecit utraque unum et medium parietem macerie soluens inimicitias in carne sua. legem mandatorum decretis euacuans ut duos condat in semetipo in unum nouum hominem faciens pacem et ut reconciliet ambos in uno corpore deo p crucem interficiens inimicitias in semetipo. Et ueniens euangelizauit pacem uobis qui longe fuistis et pacem hiis qui prope qui

per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem. Ergo iam non estis hospites et advene. sed estis cives sanctorum et domestici dei. superedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum ipso summo angulari lapide christo ihesu in quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in domino. In quo et vos coedificamini in habitaculum dei in spiritu sancto. III.

Huius rei gratia ego paulus vinctus ihesu christi pro vobis gentibus. Si tamen audistis dispensationem gratie dei que data est michi in vobis quoniam secundum revelationem notum michi factum est sacramentum sicut supra scripsi in brevi prout potestis legentes intelligere prudentiam meam in misterio christi quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum sicut nunc revelatum est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu esse gentes coheredes et concorporales et comparticipes promissionis eius in christo ihesu per evangelium cuius factus sum minister secundum donum gratie dei que data est michi secundum operationem virtutis eius. Michi omnium sanctorum minimo data est gratia hec. in gentibus evangelizare investigabiles divitias gratie christi et illuminare omnes que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in deo qui omnia creavit ut innotescat principibus et potestatibus in celestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei secundum prefinitionem seculorum quam fecit in christo ihesu domino nostro In quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius. Propter quod peto. ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis que est gloria vestra. Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri ihesu christi ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur ut det vobis secundum divitias glorie sue virtutem corroborari per spiritum eius in interiorem hominem et habitare christum per fidem in cordibus vestris in caritate radicati et fundati ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum scire etiam supereminentem scientie caritatem christi: ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus. secundum virtutem que operatur in nobis. ipsi gloria in ecclesia et in christo ihesu in omnes generationes seculi seculorum amen. IIII.

IIII

Obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis cum omni humilitate et mansuetudine cum patientia supportantes invicem in caritate solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus sicut vocati estis in una spe vocationis vestre. Unus dominus una fides. unum baptisma unus deus et pater omnium. qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis christi. Propter quod dicit. Ascendens in altum captivam duxit captivitatem dedit dona hominibus. (ps. 67) Quod autem ascendit quid est. nisi quia et descendit primum in inferiores partes terre. Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos ut impleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos quosdam autem prophetas. alios vero evangelistas alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii in edificationem corporis christi donec occurramus omnes in unitate fidei et agnitionis filii dei. in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis christi. ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrine in nequitia hominum in astutia ad circumventionem erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput christus. Ex quo totum corpus compactum et connexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit. in edificationem sui in caritate. (al' fidei)

Hoc igitur dico et testificor in domino ut iam non ambuletis sicut et gentes ambulant in vanitate sensus sui tenebris obscuratum habentes intellectum alienati a vita dei per ignorantiam que est in illis propter cecitatem cordis ipsorum. (al' vita) Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie in operationem immunditie omnis in avaritia. Vos autem non ita didicistis christum. si tamen illum audistis et in christo edocti estis. sicut est veritas in (al' ipso)

IIII

ihu. Deponite uos secundum pristinam
conuersationem ueterem hominem qui
corrumpitur secundum desideria erroris
Renouamini autem spu mentis uestre. et
induite nouum hominem qui secundum
deum creatus est in iustitia et sanctitate
ueritatis. Propter quod deponentes men
dacium. loquimini ueritatem unusquisque
cum proximo suo quoniam sumus
inuicem membra. Irascimini et nolite
peccare. Sol non occidat super iracundiam
uestram. Nolite locum dare diabolo. Qui
furabatur: iam non furetur. Magis au
tem laboret operando manibus suis quod
bonum est: ut habeat unde tribuat ne
cessitatem patienti. Omnis sermo malus
ex ore uestro non procedat. sed si quis bonus
est ad edificationem fidei. ut det gratiam
audientibus. Et nolite contristare spm
sanctum dei. in quo signati estis in die redemp
tionis. Omnis amaritudo et ira et in
dignatio et clamor et blasphemia tol
latur a uobis cum omni malitia. Es
tote autem inuicem benigni. misericor
des. donantes inuicem sicut et deus in
xpo donauit uobis. ·V·

V

Estote ergo imitatores dei sicut
filii karissimi et ambulate in dilectio
ne sicut et xpistus dilexit nos. et tradi
dit semetipsum pro nobis oblationem et hos
tiam deo in odorem suauitatis. Fornica
tio autem et omnis immunditia aut
auaricia nec nominetur in nobis sicut
decet sanctos aut turpitudo aut stultiloqui
um aut scurrilitas que ad rem non
pertinet sed magis gratiarum actio. Hoc
enim scitote intelligentes. quod omnis
fornicator aut immundus aut aua
rus quod est ydolorum seruitus non habet
hereditatem in regno xpi et dei. Nemo
uos seducat inanibus uerbis propter hec e
nim uenit ira dei in filios diffidentie
Nolite ergo effici participes eorum. Era
tis enim aliquando tenebre. nunc autem
lux in domino ut filii lucis ambulate
Fructus enim lucis est in omni bonita
te et iustitia et sanctitate et ueritate. Pro
bantes quid sit beneplacitum deo et noli
te communicare operibus infructuosis
tenebrarum magis autem redarguite
Que enim in occulto fiunt ab ipsis:
turpe est et dicere. Omnia enim que
arguuntur a lumine: manifestantur
Omne enim quod manifestatur lumen

dicit s. spc scs per me o ...

est. Propter quod dicit. Surge qui dormis
et exurge a mortuis. et illuminabit
te xpistus. Uidete itaque fratres quomodo caute am
buletis. non quasi insipientes sed quasi sapien
tes redimentes tempus quoniam dies
mali sunt. Propterea nolite fieri im
prudentes sed intelligentes que sit uolun
tas dei. et nolite inebriari uino in
quo est luxuria. sed implemini spu sancto
loquentes uobis met ipsis in psalmis
et hymnis et canticis spiritualibus cantantes
et psallentes in cordibus uestris domino
gratias agentes semper pro omnibus in
nomine domini nostri ihu xpisti deo
et patri. Subiecti inuicem in timore xpi.
Mulieres subdite sint uiris suis sicut
domino. quoniam uir caput mulieris
est sicut xpistus caput est ecclesie. ipse sal
uator corporis eius. Sed sicut ecclesia sub
iecta est xpisto. ita et mulieres uiris
suis in omnibus. Uiri diligite uxores
uestras sicut et xpistus dilexit ecclesiam et
semetipsum tradidit pro ea ut illam sancti
ficaret. mundans eam lauacro aque in
uerbo uite ut exhiberet ipse sibi gloriosam
ecclesiam non habentem maculam
aut rugam aut aliquid eiusmodi sed
ut sit sancta et inmaculata. Itaque et
ui debent diligere uxores suas ut cor
pora sua. Qui suam uxorem diligit: se
ipsum diligit. Nemo enim carnem suam
unquam odio habuit: sed nutrit et
fouet eam. sicut et xpistus ecclesiam: quia
membra sumus corporis eius de car
ne eius et de ossibus eius. Propter hoc relin
quet homo patrem et matrem suam
et adherebit uxori sue et erunt duo in
carne una. Sacramentum hoc magnum
est. Ego autem dico in xpisto et in ec
clesia. Uerumptamen et uos singuli
unusquisque suam uxorem sicut se ipsum
diligat. Uxor autem timeat uirum suum. VI

Filii obedite parentibus uestris in
domino. Hoc enim iustum est
Honora patrem tuum et matrem tuam
quod est mandatum primum in promis
sione ut bene sit tibi. et sis longeuus
super terram. Et uos patres nolite ad
iracundiam prouocare filios uestros
sed educate illos in disciplina et cor
reptione domini. Serui obedite do
minis carnalibus cum timore et tre
more in simplicitate cordis uestri sicut xpo
non ad oculum seruientes quasi ho

minibus placentes sed ut servi xpi facientes voluntatem dei ex animo. cum bona voluntate servientes sicut domino et non hominibus: scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum. hoc recipiet a domino: sive servus sive liber. Et vos domini eadem facite illis. remittentes minas scientes quia et illorum et vester dominus est in celis et personarum acceptio non est apud deum. De cetero fratres confortamini in domino et in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam dei. ut possitis resistere adversus insidias diaboli. quia non est nobis colluctatio. adversus carnem et sanguinem. sed adversus principes et potestates. adversus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitie in celestibus. Propterea accipite armaturam dei. ut possitis resistere in die malo. et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate. et induti loricam iustitie. et calciati pedes in preparationem evangelii pacis. in omnibus sumentes scutum fidei In quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Et galeam salutis assumite et gladium spiritus quod est verbum dei Per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu et in ipso vigilantes in omni instantia et obsecratione pro omnibus sanctis et pro me. ut detur michi sermo in apertione oris mei. cum fiducia notum facere misterium evangelii pro quo legatione fungor in catena ista. ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut autem et vos sciatis que circa me sunt quid agam omnia nota vobis faciet titicus karissimus frater meus. et fidelis minister in domino quem misi ad vos in hoc ipsum ut cognoscatis que circa nos sunt et consoletur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum fide a deo patre nostro et domino ihesu xpisto. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum ihesum xpistum in incorruptione Amen.

Incipit prologus

Philippenses sunt macedones. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide nec receperunt falsos apostolos. Hos apostolus collaudat scribens eis a roma de carcere. per epaphroditum. Incipit epistola pauli ad philippenses :~

Paulus et timotheus servi xpi ihesu omnibus sanctis in xpisto ihesu qui sunt philippis cum episcopis et diaconibus. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu xpisto. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra in evangelio xpi a prima die usque nunc confidens hoc ipsum. quia qui cepit in vobis opus bonum perficiet usque in diem xpi ihesu. sicut est michi iustum hoc sentire pro omnibus vobis eo quod habeam vos in corde et in vinculis meis. et in defensione. et confirmatione evangelii. socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim michi est deus. quomodo cupiam omnes vos in visceribus xpi ihesu. Et hoc oro ut caritas vestra magis ac magis abundet in omni scientia et in omni sensu ut probetis potiora ut sitis sinceres et sine offensa in diem xpi repleti sitis. fructu iustitie per ihesum xpistum in gloriam et laudem dei. Scire autem volo vos fratres. quia que circa me sunt magis ad profectum venerunt evangelii ita ut vincula mea manifesta fierent in xpisto in omni pretorio et in ceteris omnibus et plures e fratribus in domino confidentes vinculis meis abundantius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam et contentionem. Quidam autem et propter bonam voluntatem xpistum predicant. Quidam autem ex caritate. scientes quoniam in defensionem evangelii positus sum. Quidam autem ex contentione xpistum annuntiant non sincere. existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim dum omni modo sive per occasionem sive per veritatem xpistus annuntiatur Et in hoc gaudeo. sed et in hoc gaudebo Scio enim. quoniam hoc michi proveniet in salutem per vestram orationem et subministrationem spiritus ihesu xpi secundum expectationem et spem meam quia in nullo confundar sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur xpistus in corpore meo sive per vitam sive per mortem. Michi enim vivere xpistus

i. sacerdotibus ...

al' ne

al' quod

Hi sunt greci in macedonia provincia cognominati a philippo civitate quam instituit

est. et mori lucrum. Quod si uiuere in
carne. hic michi fructus operis est: et quid
eligam ignoro. Coartor autem e duobus de
siderium habens. Dissolui et esse cum xpo
multo [magis] melius. permanere autem in carne
necessarium est propter uos. et hoc confi
dens scio quia manebo et permanebo omnibus
uobis ad profectum uestrum et gaudium fidei
ut gratulatio uestra abundet in xpisto ihu
in me. per meum aduentum iterum ad uos.
Tantum digne xpi euangelio conuersamini
Ut siue cum uenero et uidero uos. siue
absens audiam de uobis: quia statis in
uno spiritu unanimes. collaborantes fidei
euangelij et in nullo terreamini ab adu
sarijs que est illis causa perditionis. uobis
autem salutis. Et hoc a deo quia uobis
donatum est pro xpisto non solum ut in
eum credatis sed ut etiam pro illo patiamini
idem certamen habentes quale et uidistis
in me et nunc audistis de me. ·ii·

II

Si qua ergo consolatio in xpo si
quod solatium caritatis si qua
societas spiritus si qua uiscera miserationis
implete gaudium meum ut idem sapia
tis eandem caritatem habentes. unanimes
id ipsum sentientes. Nichil per contentionem
neque per inanem gloriam sed in humilita
te superiores sibi inuicem arbitrantes.
Non que sua sunt singuli considerantes
sed ea que aliorum. Hoc enim sentite in
uobis quod et in xpo ihu. Qui cum in
forma dei esset non rapinam arbitratus
est esse se equalem deo: sed semetipsum ex
inaniuit formam serui accipiens in
similitudinem hominum factus et ha
bitu inuentus ut homo. humiliauit
semetipsum factus obediens usque ad mortem
mortem autem crucis. Propter quod et
deus illum exaltauit et donauit illi no
men quod est super omne nomen ut in
nomine ihu omne genu flectatur ce
lestium terrestrium et infernorum et
omnis lingua confiteatur quia dominus
ihs xpistus in gloria est dei patris. Itaque
karissimi mei sicut semper obedistis non ut
in presentia mei tantum sed multo magis
nunc in absentia mea. cum metu et
tremore uestram salutem operamini.
Deus enim est qui operatur in uobis
et uelle et perficere pro bona uolunta
te. Omnia autem facite sine murmu
rationibus et hesitationibus ut sitis sine
querela et simplices filij dei sine repre
hensione in medio nationis praue et
peruerse inter quos lucetis sicut lumi
naria in mundo uerbum uite conti
nentes ad gloriam meam in die xpi
quia non in uacuum laboraui. Sed
et si immolor supra sacrificium et ob
sequium fidei uestre: gaudeo et congratulor
omnibus uobis. Idipsum autem et uos
gaudete et congratulamini michi.
Spero autem in domino ihu timo
theum cito me mittere ad uos ut et ego
bono animo sim cognitis que circa
uos sunt. Neminem enim habeo tam
unanimem: qui sincera affectione
pro uobis sollicitus sit. Omnes enim
que sua sunt querunt non que xpi
ihu. Experimentum autem eius cog
noscite. quoniam sicut patri filius
mecum seruiuit in euangelio. Hunc
igitur spero me mittere ad uos. mox
ut uidero que circa me sunt. Confido
autem in domino quoniam et ipse ue
niam ad uos cito. Necessarium autem
existimaui Epafroditum fratrem meum
et cooperatorem et commilitonem
meum. uestrum autem apostolum et minis
trum necessitatis mee mittere ad uos.
quoniam quidem omnes uos deside
rabat et mestus erat propterea quod et
audieratis illum infirmatum. Nam
et infirmatus est usque ad mortem sed
deus misertus est eius. Non solum autem
eius: uerum etiam et mei ne tristiti
am super tristitiam haberem. Festinantius
ergo misi illum. ut uiso eo iterum
gaudeatis et ego sine tristitia sim. Ex
cipite itaque illum cum omni gaudio
in domino et eiusmodi cum omni ho
nore. Habetote quoniam propter opus
xpi usque ad mortem accessit tradens
animam suam ut impleret id quod
ex uobis deerat erga meum obsequium. ·iii·

De cetero fratres mei gaudete
in domino. Eadem uobis scribere
michi quidem non pigrum uobis autem
necessarium. Uidete canes uidete malos
operarios uidete concisionem. Nos enim
sumus circumcisio qui spiritu deo ser
uimus et gloriamur in xpisto ihu
et non in carne fiduciam habentes
quamquam ego habeam confiden
tiam et in carne. Si quis alius uide
tur confidere in carne ego magis. cir
cumcisus octaua die ex genere israel

de tribu beniamin. Hebreus ex hebreis
secundum legem phariseus secundum
emulationem persequens ecclesiam dei
secundum iustitiam que in lege est con-
versatus sine querela. Sed que michi
fuerunt lucra hec arbitratus sum propter
xpm detrimenta. Verumptamen existimo o-
mnia detrimentum esse. propter eminentem
scientiam ihu xpi domini mei Propter
quem omnia detrimentum feci. et ar-
bitror ut stercora ut xpm lucrifaciam
et inveniar in illo non habens meam
iustitiam que ex lege est. sed
illam que ex fide est xpi ihu que ex deo
est iustitia in fide. ad agnoscendum illum
et virtutem resurrectionis eius. et soci-
etatem passionis illius configuratus mor-
ti eius. si quomodo occurram ad resur-
rectionem que est ex mortuis. Non quod
iam acceperim aut iam perfectus sim. Se-
quor autem si quomodo comprehendam
in quo et comprehensus sum a xpo ihu.
Fratres. ego me non arbitror comprehen-
disse. Unum autem. que quidem retro
sunt obliviscens ad ea vero que sunt
priora extendens me ipsum ad destinatum
persequor ad bravium superne vocatio-
nis dei in xpo ihu. Quicumque ergo per-
fecti sumus hoc sentiamus. Et si quid aliter
sapitis. et hoc vobis deus revelabit.
Verumptamen ad quod pervenimus
ut idem sapiamus et in eadem perma-
neamus regula. Imitatores mei esto-
te fratres. et observate eos qui ita am-
bulant sicut habetis formam nostram.
Multi enim ambulant quos sepe di-
cebam vobis nunc autem et flens di-
co. inimicos crucis xpi. Quorum fi-
nis interitus quorum deus venter est
et gloria in confusione ipsorum qui ter-
rena sapiunt. Nostra autem conversa-
tio in celis est. unde etiam salvatorem
expectamus dominum nostrum ihm xpm
qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis sue
secundum operationem qua potest et
subicere sibi omnia. IIII.

Itaque fratres mei karissimi et desideratissimi
gaudium meum et corona mea. sic
state in domino karissimi. Euchodiam ro-
go et sintichen deprecor. id ipsum sapere
in domino. Etiam rogo et te germane
compar adiuva illas que mecum la-
boraverunt in evangelio cum clemen-
te et ceteris adiutoribus meis quorum no-
mina sunt in libro vite. Gaudete in domino
semper. iterum dico gaudete. modestia vestra
nota sit omnibus hominibus. Dominus
prope est. Nichil solliciti sitis sed in omni o-
ratione et obsecratione cum gratiarum
actione petitiones vestre innotescant apud
deum. Et pax dei que exuperat omnem
sensum: custodiat corda vestra et intelligen-
tias vestras in xpo ihu domino nostro. De cetero
fratres quecumque sunt vera quecumque
pudica quecumque iusta quecumque sancta
quecumque amabilia quecumque bone fa-
me si qua virtus si qua laus discipline
hec cogitate que et didicistis et accepistis
et audistis et vidistis in me Hec agite
et deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum
autem in domino vehementer quoniam
tandem aliquando refloruistis pro me
sentire. sicut et sentiebatis. Occupati autem
eratis. Non quasi propter penuriam dico. Ego
enim didici in quibus sum sufficiens esse
Scio et humiliari scio et abundare. Ubique
et in omnibus institutus sum. Et saturari
et esurire. et abundare. et penuriam pati
Omnia possum in eo qui me confortat Ve-
rumptamen vos bene fecistis communi-
cantes tribulationi mee. Scitis autem
et vos philippenses quod in principio evan-
gelii quando profectus sum a macedo-
nia: nulla mecum ecclesia communicavit
in ratione dati et accepti: nisi vos soli
quia et thessalonicam semel et bis in
usum michi misistis. Non quia quero
datum: sed requiro fructum abundantem
in ratione vestra. Habeo autem omnia
et abundo repletus sum acceptis ab epa-
frodito que misistis in odorem suavitatis
hostiam acceptam placentem deo. Deus
autem meus impleat omne desiderium
vestrum secundum divitias suas in gloria
in xpisto ihu. Deo autem et patri nostro glo-
ria in secula seculorum amen. Saluta-
te omnem sanctum in xpisto ihu. Sa-
lutant vos qui mecum sunt fratres. Sa-
lutant vos omnes sancti maxime au-
tem qui de cesaris domo sunt Gratia do-
mini nostri ihu xpisti cum spiritu vestro amen

prologus ad colosenses

Colosenses et hii sicut
laodicenses sunt asiani
et ipsi preventi erant a
pseudo apostolis. Nec ad hos
accessit ipse apostolus sed

et hos p epl'am corrigit. Audierant h verbum ab archippo qui et ministerium in eos accepit. Ergo apl's iam ligat' scribit eis ab epheso p tithicum diaconu et onesimu acolitum ab urbe roma

Epistola pauli ad colossenses.

Paulus apl's xpi ihu p voluntate dei. et timotheus frat' hys qui s't colosis sanctis & fidelib; frib; in xpisto ihu. Gra vobis et pax a deo p're n'ro et domino ihu xpisto. Gras agimus deo et p'ri domini n'ri ihu xpi semper pro vobis orantes: audientes fidem v'ram in xpisto ihu et dilectione quam habetis in sanctos omnes p'p spem que reposita est vobis in celis q' audistis in verbo veritatis evangelij qd' pvenit ad vos sicut et in univ'so mundo est et fructificat et crescit sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognovistis gratiam dei in veritate sicut didicistis ab epaphra karo conservo n'ro qui est fidelis pro vobis minist' ihu xpi qui etia manifestavit nobis dilectione v'ram i spiritu Ideo et nos ex qua die audivim' non cessamus pro vobis orantes et ptulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius. in omni sapientia et intellectu spirituali ut ambuletis digne deo p omnia placentes in omni opere bono fructificantes et crescentes in scia dei. in omni virtute confortati s'cdm potentiam claritatis eius. in omni patietia et longanimitate cum gaudio. gras agentes deo patri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine Qui eripuit nos de potestate tenebrar et transtulit in regnum filij dilectionis sue. In quo habemus redemptione remissionem peccatorum qui est ymago dei invisibilis primogenitus omnis creature quia in ip'o condita sunt univ'sa in celis et in terra visibilia et invisibilia. sive throni. sive dominationes. sive principatus. sive potestates omnia p ip'm et in ip'o facta sunt. Et ip'e est ante om's et omnia in ip'o constant. Et ip'e est caput corporis ecclesie qui est principiu primogenitus ex mortuis ut sit in omnib; ip'e primatum tenens quia in ip'o complacuit omnem plenitudinem inhabitare et p eum reconciliare omnia in ip'sum pacificans p sanguinem crucis eius sive que in celis sive que in terris sunt. Et vos cu essetis aliquando alienati et inimici sensu in operib; malis nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius p morte exhibere vos sanctos et immaculatos & irreprehensibiles coram ip'o si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles ab spe evangelij quod audistis quod predicatum est in univ'sa creatura que sub celo est. Cuius factus sum ego paulus minister qui nunc gaudeo in passionib; pro vobis et adimpleo ea que desunt passionum xpi in carne mea pro corpore eius qd' e' ecclesia. cuius factus sum ego paulus minist'. secundum dispensationem dei que data est michi in vobis. ut impleam verbum dei mysterium quod absconditum fuit a seculis et generationib; nunc autem manifestu est sanctis eius. quib; voluit deus nota facere divitias glorie sacramenti huius in gentib; qd' est xpistus in vobis spes glorie quem nos annunciavimus corripientes omnem hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia ut exhibeamus omnem hominem pfectum in xp'o ihu in quo et laboro certando secundum operationem eius quam operatur in me virtute.

Volo enim vos scire qualem solicitudinem habeam pro vobis et pro hys qui sunt laodicie et quicunq non viderunt faciem meam in carne. ut consolentur corda ip'orum instructi in caritate et in omnes divitias plenitudinis intellectus in agnitionem mysterij dei patris xpisti ihu in quo omnes sunt thesauri sapientie et sciencie absconditi. Hoc autem dico ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonum. Nam et si corpore absens sum sed spiritu vobiscu sum gaudens et videns ordinem v'rm et firmamentum eius que in xp'o est fidei v're. Sicut ergo accepistis xp'm ihu dominum n'rm in ip'o ambulate radicati et superedificati in ip'o et confirmati i' fide sicut et didicistis abundantes in illo in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat p philosophiam et inanem fallaciam secundum traditione hominu secundum elementa huius mundi et

Nota qd' passiones xpi dupliciter dicit' uno modo in corpe p'prio i' quo sustinuit passiones & sic compl nichil erat ibi supplendum. Alio mo put patitur i' membris qui sunt fideles Act' 9. Saule Saule. quid me p'seq'ris & sic loquit' hic Apl'us. lyra

Corporaliter quia non tantum anima est a verbo assumpta. Sed etiam corpus unde et in triduo mortis xpi corpus fuit unitum divinitati quamvis esset ab anima separatum lyra

AD COLOCENSES

non secundum xpm quia in ipso habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter et estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis. In quo et circumcisi estis circumcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis: sed circumcisione xpisti consepulti ei in baptismo In quo et resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitavit illum a mortuis et vos cum mortui essetis in delictis et in preputio carnis vestre: convivificavit cum illo donans nobis omnia delicta delens quod adversus nos erat cyrographum decreti quod erat contrarium nobis et ipsum tulit de medio affigens illud cruci. Et spolians principatus et potestates: traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut in parte diei festi. aut neomenie aut sabbatorum Que sunt umbra futurorum corpus autem xpisti. Nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum que non vidit ambulans frustra inflatus sensu carnis sue et non tenens caput ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum: crescit in augmentum dei Si autem mortui estis cum xpisto ab elementis mundi huius: quid adhuc tanquam viventes mundo decernitis ne tetigeritis neque gustaveritis neque contrectaveritis: Que sunt omnia in interitu ipso usu secundum precepta et doctrinas hominum. Que sunt rationem quidem habentia sapientie in superstitione. et humilitate et ad non parcendum corpori non in honore aliquo ad saturitatem carnis. iii.

Igitur si consurrexistis cum xpisto. que sursum sunt querite ubi xpistus est in dextera dei sedens. Que sursum sunt sapite non que super terram. Mortui enim estis et vita vestra abscondita est cum xpisto in deo. Cum enim xpus apparuerit vita nostra: tunc et vos apparebitis cum illo in gloria. Mortificate ergo membra vestra que sunt super terram. fornicationem inmunditiam libidinem concupiscentiam malam et avaritiam que est ydolorum servitus. Propter que venit ira dei super filios incredulitatis. In quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia. iram indignationem. malitiam. blasphemiam turpem sermonem de ore vestro. nolite mentiri invicem. expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis. et induentes novum eum qui renovatur in agnitionem secundum ymaginem eius qui creavit eum Ubi non est masculus et femina gentilis et iudeus circumcisio et preputium barbarus et scytha. servus et liber. sed omnia et in omnibus xpus. Induite ergo vos sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie benignitatem. humilitatem. modestiam. patientiam supportantes invicem. et donantes vobis metipsis. si quis adversus aliquem habet querelam. Sicut et dominus xpus donavit nobis: ita et vos. Super omnia autem hec: caritatem habete quod est vinculum perfectionis. et pax xpi exultet in cordibus vestris in qua et vos vocati estis in uno corpore et grati estote. Verbum xpisti habitet in vobis abundanter in omni sapientia docentes et commonentes vos met ipsos in psalmis et ymnis et canticis spiritualibus in gratia cantantes in cordibus vestris deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere: omnia in nomine domini ihesu xpi, gratias agentes deo et patri per ipsum. Mulieres subdite estote viris sicut oportet in domino. Viri diligite uxores vestras et nolite amari esse ad illas. Filii obedite parentibus per omnia. Hoc enim beneplacitum est in domino. Patres. nolite ad iracundiam provocare filios vestros. ut non pusillo animo fiant. Servi obedite per omnia dominis carnalibus non ad oculum servientes quasi hominibus placentes. sed in simplicitate cordis timentes dominum. Quodcumque facitis. ex animo operamini sicut domino et non hominibus scientes quia quod a domino accipietis retributionem hereditatis. Domino xpo servite. Qui enim iniuriam facit: recipiet id quod inique gessit. et non est personarum acceptio apud deum. Domini. quod iustum est et equum servis prestate. scientes quoniam et vos dominum habetis in celo. iiii.

facite

Capitulum. iiii.

IIII

Orationi instate. vigilantes in ea in gratiarum actione. orantes simul et pro nobis. ut deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum misterium xpi propter quod etiam vinctus sum ut manifestem illud ita ut oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique res

ponderé. Que circa me sunt omnia vobis
nota faciet tithicus. karissimus frater et fidelis mi
nister et conservus in domino quem misi
ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat que circa
vos sunt et consoletur corda vestra cum one
simo karissimo et fideli fratre qui est ex vobis. Qui
omnia que hic aguntur: nota facient vo
bis. Salutat vos aristarcus concaptivus
meus et marcus consobrinus barnabe de quo
accepistis mandata. Si venerit ad vos
excipite illum. Et ihesus qui dicitur iustus
Qui sunt ex circumcisione. hii soli sunt
adiutores mei in regno dei. qui michi fu
erunt solatio. Salutat vos epaphras qui
est ex vobis servus xpi ihesu semper sollicitus
pro vobis in orationibus ut stetis perfecti
et pleni in omni voluntate dei. Testimo
nium enim illi perhibeo quod habet mul
tum laborem pro vobis et pro hiis qui
sunt laodicie. et qui ierapoli. Salutat vos
lucas medicus karissimus et demas. Salutate
fratres qui sunt laodicie et nimpham et que
in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta
fuerit apud vos epistola: facite ut et in lao
dicensium ecclesia legatur. et eam que la
odicensium est vobis legatur. Et dicite
archippo. Vide ministerium quod accepi
stis in domino. ut illud impleas. Salu
tatio mea manu pauli. Memores estote
vinculorum meorum. Gratia domini nostri
ihesu xpi vobiscum amen. prologus in epistolam prima
ad tessalonicences

[T]essalonicenses sunt
macedones. Qui in xpo
ihesu hii accepto verbo
veritatis perstiterunt in
fide etiam in persecutione civium suorum. Preter
ea non receperunt ea que a falsis apostolis
dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens
eis ab athenis per tythicum et onesimum

Epistola pauli ad tessalonicenses.

[P]aulus apostolus et sil
vanus et tymo
theus ecclesie tes
salonicensium
in deo patre nostro et
domino ihesu xpo
Gratia vobis et pax
Gratias agimus
deo semper pro omnibus vobis memoriam
vestram facientes in orationibus nostris sine
intermissione memores operis fidei vestre
et laboris et caritatis et sustinentie spei
domini nostri ihesu xpi ante deum et patrem
nostrum. Scientes fratres dilectissimi a deo elec
tionem vestram quia evangelium nostrum
non fuit ad vos in sermone tantum:
sed et in virtute et in spiritu sancto. et in ple
nitudine sancta sicut scitis quales fueri
mus in vobis propter vos. et vos imitato
res nostri facti estis et domini excipientes ver
bum in tribulatione multa cum gaudio
spiritus sancti ita ut facti sitis forma omnibus
credentibus in macedonia et in achaia. A
vobis enim diffamatus est sermo domini non
solum in macedonia et in achaia sed in
omni loco fides vestra que est ad deum pro
fecta est ita ut non sit nobis necesse quic
quam loqui. Ipsi enim de nobis annunciant
qualem introitum habuerimus ad vos
et quomodo conversi estis ad deum a simu
lacris. servire deo vivo et vero et expecta
re filium eius de celis. quem suscitavit ex
mortuis ihesum qui eripuit nos ab ira
ventura.

[N]am ipsi scitis fratres introitum nostrum
ad vos quia non inanis fuit. Sed ante
passi et contumeliis affecti sicut scitis in
philippis fiduciam habuimus in domino
nostro loqui ad vos evangelium dei in mul
ta sollicitudine. Exhortatio enim nostra non
de errore. neque de inmundicia. neque in do
lo. Sed sicut probati sumus a deo ut cre
deretur nobis evangelium: ita loqui
mur non quasi hominibus placentes sed
deo qui probat corda nostra. Neque enim a
liquando fuimus in sermone adulatio
nis sicut scitis. neque in occasione avaric
ie deus testis est neque querentes ab homi
nibus gloriam. neque a vobis. neque ab aliis
cum possemus vobis oneri esse ut xpi
apostoli. Sed facti sumus parvuli in me
dio vestrum tamquam si nutrix foveat filios
suos Ita desiderantes vos cupide vole
bamus tradere vobis non solum evan
gelium dei. sed etiam animas nostras.
quoniam karissimi nobis facti estis. Memo
res facti estis fratres laboris nostri et fatiga
tionis. Nocte et die operantes ne aliquem
vestrum gravaremus predicavimus vobis
evangelium dei. Vos testes estis et deus
quoniam iuste et sancte et sine querela
vobis qui credidistis fuimus sicut sci
tis qualiter unumquemque vestrum tamquam
pater filios suos deprecantes vos et con
solantes testificati sumus. ut ambula
retis digne deo qui vocavit nos in su
um regnum et gloriam. Ideo et nos gra

al' ppt ea
al' nec. a falsis apostolis n'
al' per tymotheum
al' veri

Construens eos ne [illegible] scribere
consummationes temporum et de adventu xpi adventu

agimus deo sine intermissione: quoniam
cum accepissetis a nobis verbum audi-
tus dei: accepistis non ut verbum hominum
sed sicut est vere verbum dei qui operatur
in nobis qui credidistis. Vos enim imi-
tatores facti estis fratres ecclesiarum dei que
sunt in iudea in christo ihesu quia ea-
dem passi estis et vos a contribulibus vestris:
sicut et ipsi a iudeis qui et dominum occi-
derunt ihesum et prophetas et nos persecuti
sunt: et deo non placent et omnibus ho-
minibus adversantur: prohibentes nos gen-
tibus loqui ut salvi fiant ut impleant
peccata sua semper. Prevenit enim ira
dei super illos usque in finem. Nos autem
fratres desolati a vobis ad tempus ho-
re aspectu non corde. abundantius festi-
navimus faciem vestram videre cum
multo desiderio. Quoniam voluimus
venire ad vos ego quidem paulus et
semel et iterum sed impedivit nos sa-
thanas. Que est enim nostra spes: aut
gaudium aut corona glorie? Nonne
vos ante dominum nostrum ihesum christum
estis in adventu eius. Vos enim estis
gloria nostra et gaudium. ·III·

Propter quod non sustinentes am-
plius placuit nobis remanere
athenis solis et misimus timotheum
fratrem nostrum et ministrum dei in evan-
gelio christi ad confirmandos vos et ex-
hortandos pro fide vestra ut nemo mo-
veatur in tribulationibus istis. Ipsi
enim scitis quod in hoc positi sumus
Nam et cum apud vos essemus predi-
cebamus vobis passuros nos tribula-
tiones. sicut et factum est. et scitis. Prop-
terea ergo amplius non sustinens mi-
si ad cognoscendam fidem vestram ne
forte temptaverit vos is qui temptat
et inanis fiat labor noster. Nunc autem
veniente timotheo ad nos a vobis et
annuntiante nobis fidem et caritatem
vestram et quia memoriam nostri habe-
tis bonam semper desiderantes nos vi-
dere sicut et nos quoque vos: ideo consola-
ti sumus fratres in vobis in omni
necessitate et tribulatione nostra per ve-
stram fidem. quoniam nunc vivimus
si vos statis in domino. Quam enim
gratiarum actionem possumus deo
retribuere pro vobis in omni gau-
dio quo gaudemus propter vos ante
deum nostrum nocte et die abundantius
orantes: ut videamus faciem vestram et
compleamus ea que desunt fidei vestre. Ipse
autem deus et pater noster et dominus ihesus christus
dirigat viam nostram ad vos. Vos autem
dominus multiplicet et abundare
faciat caritatem vestram in invicem
et in omnes quemadmodum et nos in
vobis ad confirmanda corda vestra sine que-
rela in sanctitate ante deum et patrem no-
strum in adventu domini nostri ihesu christi
cum omnibus sanctis eius. amen ·IIII·

De cetero ergo fratres rogamus vos
et obsecramus in domino ihesu
ut quemadmodum accepistis a nobis
quomodo vos oporteat ambulare et pla-
cere deo sic et ambuletis. ut abunde-
tis magis. Scitis enim que precepta de-
derim vobis per dominum ihesum. Hec est
enim voluntas dei sanctificatio vestra.
ut abstineatis vos a fornicatione ut sci-
at unusquisque vestrum suum vas possidere
in sanctificatione et honore non in pas-
sione desiderii sicut et gentes que igno-
rant deum. Ut ne quis supergrediatur
neque circumveniat in negotio fratrem su-
um: quoniam vindex est dominus de
hiis omnibus sicut prediximus vobis et
testificati sumus. Non enim vocavit
nos deus in immunditiam: sed in sanc-
tificationem. Itaque qui hec spernit non
hominem spernit. sed deum. qui dedit
etiam spiritum suum sanctum in vobis. De
caritate autem fraternitatis. non necesse
habuimus scribere vobis. Ipsi enim vos
a deo didicistis: ut diligatis invicem.
Etenim facitis illud in omnes fratres. ut
abundetis magis et operam detis ut qui-
eti sitis et ut vestrum negotium agatis et o-
peremini manibus vestris sicut precepimus
vobis et ut honeste ambuletis ad eos
qui foris sunt et nullius aliquid deside-
retis. Nolumus autem vos ignorare
fratres de dormientibus ut non contristemini
sicut et ceteri qui spem non habent. Si
enim credimus quod ihesus mortuus est et
resurrexit: ita et deus eos qui dormi-
erunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim
vobis dicimus in verbo domini. quia
nos qui vivimus qui residui sumus
in adventu domini non preveniemus
eos qui dormierunt. Quoniam ipse do-
minus in iussu et in voce archangeli
et in tuba dei descendet de celo et mortui
qui in christo sunt resurgent primi

- IIII -

In marg.: In vniuersa macedonia. Rogamus autem vos fratres

Deinde nos qui uiuimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus ob uiam xpisto in aera. et sic semper cum domino erimus. Itaque consolamini inuicem in uerbis istis. V.

De temporibus autem et momentis fratres. non indigetis ut scribam uobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in nocte ita ueniet. Cum enim dixerint pax et securitas: tunc repentinus eis superueniet interitus sicut dolor parturienti. et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris ut uos dies illa tamquam fur comprehendat. Omnes enim uos filij lucis estis et filij diei. Non sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri. sed uigilemus et sobrij simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt. et qui ebrij sunt: nocte ebrij sunt. Nos autem qui diei sumus sobrij ~~sumus sobrij~~ sumus. induti loricam fidei et caritatis. et galeam spem salutis. Quoniam non posuit nos deus in iram sed in acquisitionem salutis per dominum nostrum ihesum xpistum qui mortuus est pro nobis. Vt siue uigilemus siue dormiamus simul cum illo uiuamus. Propter quod consolamini inuicem et edificate alterutrum sicut et facitis. Rogamus autem uos fratres ut noueritis eos qui laborant inter uos et presunt uobis in domino et monent uos. ut habeatis illos abundantius in caritate et propter opus illorum pacem habete cum eis. Rogamus autem uos fratres. corripite inquietos consolamini pusillanimes. suscipite infirmos patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat. sed semper quod bonum est sectamini in inuicem et in omnes. Semper gaudete sine intermissione orate in omnibus gratias agite. Hec est enim uoluntas dei in xpisto ihesu in omnibus uobis. Spiritum nolite extinguere prophetias nolite spernere. Omnia autem probate quod bonum est tenete ab omni specie mala abstinete uos. Ipse autem deus pacis sanctificet uos per omnia ut integer spiritus uester et anima et corpus sine querela in aduentu domini nostri ihesu xpisti seruetur. Fidelis est deus qui uocauit uos qui etiam faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro uos per dominum ut legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nostri ihesu xpisti sit cum omnibus uobis amen.

al' in uBo hentis

Sine intermissione i. semper iuste uiuite et recta desiderate Iustus enim numquam desinit orare nisi desinat esse iustus semper orat qui semper bene agit ... Et si continuum est desiderium continua est oratio Glo. heymonis

Incipit prologus in epistola pauli secunda ad tessalonicenses

Ad tessalonicenses secundam scribit epistolam et notum facit eis de temporibus nouissimis et de aduentu aduersarij et detectione eius. Scribit hanc epistolam ab athenis per titum diaconem et onesimum acolitum.

Incipit epistola pauli ad tessalonicenses secunda

Paulus et siluanus et timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino ihesu xpisto. Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu xpisto. Gratias agere debemus deo semper pro uobis fratres. ita ut dignum est quoniam supercrescit fides uestra et abundat caritas uniuscuiusque uestrum inuicem ita ut et nos ipsi in uobis gloriemur in ecclesijs dei pro patientia uestra et fide in omnibus persecutionibus uestris et tribulationibus quas sustinetis in exemplum iusti iudicij dei ut digni habeamini in regno dei pro quo et patimini. Si tamen iustum est apud deum retribuere retributionem hijs qui uos tribulant et uobis qui tribulamini requiem nobiscum ~~ihesu xpisti~~ in reuelatione domini nostri ihesu de celo cum angelis uirtutis eius in flamma ignis dantis uindictam hijs qui non nouerunt deum et qui non obediunt euangelio domini nostri ihesu xpisti qui penas dabunt in interitu eternas a facie domini et a gloria uirtutis eius: cum uenerit glorificari in sanctis suis, et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt. Quia creditum est testimonium nostrum super uos in die illo. In quo etiam oramus semper pro uobis ut dignetur nos uocatione sua uocare deus noster. et impleat omnem uoluntatem bonitatis sue et opus fidei in uirtute ut clarificetur nomen domini nostri ihesu xpisti in uobis et uos in illo secundum gratiam domini nostri ihesu xpisti.

Rogamus autem uos fratres per aduentum domini nostri ihesu xpisti et nostre congregationis in id ipsum ut non cito moueamini a uestro sensu neque terreamini. neque per spiritum neque per sermonem

neq; p eplam tanquam p nos missam
quasi instet dies domini. Ne quis vos se
ducat ullo modo. Quoniam nisi venerit
discessio primum. et revelatus fuerit homo
peccati. filius perditionis qui adversatur et ex
tollitur sup omne quod dicitur deus aut
quod colitur ita ut in templo dei sedeat
ostendens se tanquam ipe sit deus. Non
retinetis quod cum adhuc essem apud
vos hec dicebam vobis. Et nunc quid de
tineat scitis ut reveletur in tempore suo
Nam misterium iam operatur iniquita
tis. Tantum ut qui tenet nunc teneat
donec de medio fiat. Et tunc revelabitur
ille iniquus quem dominus ihs interfici
et spu oris sui et destruet illustratione
adventus sui. Cuius est adventus secun
dum operationem sathane in omni vir
tute et signis et prodigiis mendacibz et
in omni seductione iniquitatis hijs qui
pereunt eo quod caritatem veritatis nõ
receperunt ut salvi fierent. Ideo mittet il
lis deus operationem erroris ut credant
mendacio ut iudicentur omnes qui ñ
crediderunt veritati sed consenserunt i
niquitati. Nos autem debemus gratias
agere deo semper pro vobis fres dilecti a
deo quod elegit nos deus primitias in sa
lutem in sanctificatione spus et fide veri
tatis. In qua et vocavit nos p evangeliu
nrm in acquisitionem glorie domini nri
ihu xpi. Itaq; fres state et tenete traditio
nes quas didicistis sive p sermonem si
ve p eplam nram. Ipse autem dominus
nr ihs xpistus. et deus et pat nr qui di
lexit nos et dedit consolationem eternam
et spem bonam in gratia: exhortetur corda
vra et confirmet in omni ope et sermo
ne bono. **.iii.**

De cetero fres orate pro nobis ut
sermo dei currat et clarificetur
sicut et apud vos. et ut liberemur ab im
portunis et malis hominibz. Non eni
omnium est fides. Fidelis autem deus: qui
confirmabit vos et custodiet a malo. Cõ
fidimus autem fres de vobis in domino
quoniam queacunq; precipimus: et facitis
et facietis. Dominus autem dirigat cor
da vra in caritate dei et patientia xpisti
Denunciamus autem vobis fres in no
mine domini nri ihu xpi ut subtrahatis
vos ab omni fratre ambulante in ordi
nate et non secundum traditionem quam
acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis que

admodum oporteat imitari nos. Qm ñ
inquieti fuimus int vos neq; gratis pa
nem manducavimus ab aliquo: sed i
labore et fatigatione nocte et die opantes. ne
quem vrm gravaremus. Non quasi non
habuerimus potestate. sed ut nos met
ipos formam daremus vobis ad imitan
dum nos. Nam et cum essemus apd vos
hoc denunciabamus vobis quoniam
si quis non vult operari: nec manducet
Audivimus enim int vos quosdam am
bulare inquiete nichil operantes sed curi
ose agentes. Hijs autem qui eiusmodi
sunt denunciamus et obsecramus in do
mino ihu xpisto. ut cum silentio operantes
suum panem manducent. Vos autem
fres nolite deficere benefacientes in xpo
ihu domino nro. Quod si quis non obe
dierit vbo nro p eplam. hunc notate et
non commisceamini cum illo ut confu
datur. Et nolite quasi inimicum existima
re. sed corripite ut fratrem. Ipse autem
dominus pacis det vobis pacem sempit
nam in omni loco. Dominus sit cum
omnibz vobis. Salutatio mea manu
pauli quod signum in omni epistola
ita scribo. Gratia domini nri ihu xpi cu
omnibz vobis amen. **Incipit prologus**
in epla pauli ad timothi

Timotheum instruit et
docet de ordinatione epi
scopatus et diaconij et
omnis ecclesiastice disci
pline. Scribens ei a laodicia. **Epistola**
pauli ad timotheum prima

Paulus apls xpi
ihu. secundum
imperium dei
salvatoris nri
et xpi ihu spei
nre. timotheo
dilecto filio i fi
de. Gra et mia
et pax a deo patre et xpisto ihu domino
nro. Sicut rogavi te ut remaneres ephe
si cum irem in macedoniam ut denuncia
res quibusdam ne aliter docerent neq; in
tenderent fabulis et genealogijs intermi
natis. que questiones prestant magis q
edificationem dei que est in fide. Finis au
precepti est caritas de corde puro et con
sciencia bona et fide non ficta. A quibz q
dam aberrantes: conversi sunt in vani
loquium. volentes esse legis doctores ñ

vos

p̃ x

Nõ opera ociosos

suo

intelligentes neque que loquuntur neque de
quibus affirmant. Scimus autem quia
bona est lex si quis ea legitime utatur. Sa
ciens hoc quod iusto lex non est posita. sed
iniustis et non subditis. impiis et pecca
toribus. sceleratis et contaminatis. patricidis
et matricidis. homicidis et fornicariis
masculorum concubitoribus. plagiariis.
mendacibus et periuris. et si quid aliud sa
ne doctrine aduersatur que est secundum
euangelium glorie beati dei. quod creditum
est michi. Gratias ago ei qui me confortauit
in christo ihesu domino nostro. quia fidelem me
existimauit ponens in ministerio qui pri
us fui blasphemus et persecutor et contume
liosus. sed misericordiam consecutus sum. quia ig
norans feci in incredulitate. Superhabun
dauit autem gratia domini nostri cum fide et
dilectione que est in christo ihesu. Fidelis
sermo et omni acceptione dignus: quia
christus ihesus uenit in hunc mundum pec
catores saluos facere quorum primus e
go sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum
ut in me primum ostenderet christus ihesus
omnem patientiam ad informationem
eorum: qui credituri sunt illi in uitam
eternam. Regi autem seculorum immor
tali inuisibili. soli deo honor et gloria in
secula seculorum amen. Hoc preceptum
commendo tibi fili timothee secundum
precedentes in te prophetias ut milites in
illis bonam militiam. habens fidem et
bonam conscientiam quam quidam repellen
tes circa fidem naufragauerunt. Ex quibus
est hymeneus et alexander. quos tradidi
sathane. ut discant non blasphemare. II.

Obsecro igitur primo omnium
fieri obsecrationes. orationes.
postulationes. gratiarum actiones. pro om
nibus hominibus pro regibus. et omnibus qui
in sublimitate constituti sunt: ut quietam
et tranquillam uitam agamus in omni
pietate et castitate. Hoc enim bonum est et
acceptum coram saluatore nostro deo. qui
omnes homines uult saluos fieri. et
ad agnitionem ueritatis uenire. Unus
enim deus unus et mediator dei et ho
minum homo christus ihesus qui dedit
redemptionem semetipsum pro omnibus
Cuius testimonium confirmatum est
temporibus suis. In quo positus sum e
go predicator et apostolus ueritatem enim
dico in christo ihesu et non mentior. doc
tor gentium in fide et ueritate. Volo ergo
uiros orare in omni loco. leuantes puras
manus sine ira et disceptatione. Similiter
et mulieres in habitu ornato cum ue
recundia et sobrietate ornantes se non in
tortis crinibus aut auro aut margaritis
uel ueste preciosa: sed quod decet mulieres
promittentes pietatem per opera bona.
Mulier in silentio discat cum omni sub
iectione. Docere autem mulieri non per
mitto neque dominari in uirum. sed es
se in silentio. Adam enim primus for
matus est. Deinde eua. Et adam non est sedu
ctus: mulier autem seducta in preuari
catione fuit. Saluabitur autem per filiorum
generationem si permanserit in fide et
dilectione et sanctificatione cum sobrie
tate. Fidelis sermo ~~et omni acceptione~~
~~plenus~~. III.

Si quis episcopatum desiderat bo
num opus desiderat. Oportet ergo episcopum irre
prehensibilem esse et unius uxoris uirum
sobrium. prudentem. ornatum. pudicum
hospitalem. doctorem. non uinolentum
non percussorem: sed modestum. non liti
giosum. non cupidum sed sue domui
bene prepositum. filios habentem subdi
tos cum omni castitate. Si quis autem
domui sue preesse nescit. quomodo ecclesie
dei diligentiam habebit? Non neophitum
ne in superbiam elatus: in iudicium in
cidat dyaboli. Oportet autem illum et te
stimonium habere bonum ab hiis qui
foris sunt ut non in opprobrium inci
dat et in laqueum diaboli. Diacones si
militer pudicos. non bilingues non
multo uino deditos non turpe lucrum
sectantes habentes mysterium fidei in
conscientia pura. Et hii autem probentur
primum ut sic ministrent. nullum cri
men habentes. Mulieres similiter pu
dicas non detrahentes sobrias. fideles
in omnibus. Diacones sint unius uxoris
uiri qui filiis suis bene presint et suis do
mibus. Qui enim bene ministrauerint
gradum sibi bonum acquirent et mul
tam fiduciam in fide que est in christo ihesu.
Hec tibi scribo fili timothee sperans
me uenire ad te cito. Si autem tardauero
ut scias quomodo oporteat te in domo
dei conuersari que est ecclesia dei uiui
columpna et firmamentum ueritatis.
Et manifeste magnum est pietatis sa
cramentum quod manifestatum est in
carne. iustificatum est in spiritu. apparuit

angelis. predicatum est gentibus: creditum est in mundo. assumptum est in gloria. IIII.

Spiritus autem manifeste dicit: quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide. attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum: in ypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium suam conscientiam prohibentium nubere abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus: et hiis qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona. et nichil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Hec proponens fratribus bonus eris minister christi ihesu. enutritus verbis fidei et bone doctrine quam assecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas devita. Exerce te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. pietas autem ad omnia utilis est promissionem habens vite que nunc est et future. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur quia speramus in deum vivum qui est salvator omnium hominum maxime fidelium. Precipe hec et doce. Nemo adolescentiam tuam contempnat. Sed exemplum esto fidelium in verbo. in conversatione. in caritate. in fide in castitate. Dum venio attende lectioni exhortationi et doctrine. Noli negligere gratiam dei que in te est que data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbiteri. Hec meditare in hiis esto ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrine. insta in illis. Hec enim faciens. et te ipsum salvum facies et eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaveris sed obsecra ut patrem iuvenes ut fratres anus ut matres iuvenculas ut sorores in omni castitate. V.

Viduas honora. que vere vidue sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet: discat primum domum suam regere. et mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram deo. Que autem vere vidua est et desolata: speret in deum et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die. Nam que in deliciis est: vivens mortua est et hoc precipe: ut irreprehensibiles sint Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet: fidem negavit. et est infideli deterior. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum que fuerit unius viri uxor. in operibus bonis testimonium habens. si filios educavit. si hospitio recepit si sanctorum pedes lavit si tribulationem patientibus subministravit si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriate fuerint: in christo nubere volunt habentes dampnationem quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et ociose discunt circuire domos non solum ociose sed et verbose et curiose loquentes que non oportet. volo ergo iuniores nubere. filios procreare matres familias esse. nullam occasionem dare adversario: maledicti gratia Iam enim quedam converse sunt retro post sathanan. Si quis fidelis habet viduas: subministret illis et non gravetur ecclesia. ut hiis que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbiteri. duplici honore digni habeantur: maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura. Non infrenabis os bovi trituranti. Et dignus est operarius mercede sua. Adversus autem presbiterum accusationem noli recipere nisi sub duobus vel tribus testibus. Peccantes autem coram omnibus argue ut et ceteri timorem habeant. Testor coram deo et christo ihesu et electis angelis ut hec custodias sine preiudicio. Nichil faciens in aliam partem declinando Manus cito nemini imposueris neque communicaveris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere sed modico vino utere propter stomachum tuum. et frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium quorundam autem et subsequuntur Similiter autem et facta bona manifesta sunt et que aliter se habent abscondi non possunt.

CA^m. VI.

Quicumque sunt sub iugo servi. dominos suos omni honore dignos arbitrentur ne nomen domini et doctrina blasphemetur Qui autem fideles habent dominos: non contempnant quia fratres sunt sed magis serviant quia fideles sunt et dilecti. qui beneficii participes sunt.

Hec doce et exhortare: si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri ihesu christi et ei que secundum pietatem est doctrine: superbus est. nichil sciens. sed languens circa questiones et pugnas verborum ex quibus oriuntur invidie. contentiones blasphemie. suspitiones male. conflictationes ho

hominum mente corruptorum. et qui veritate privati sunt, existimantium questum esse pietatem. Est autem questus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc mundum haud dubium quod nec auferre quid possimus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri, incidunt in temptationem et in laqueum diaboli, et desideria multa et inutilia et nociva, que mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. Quam quidam appetentes erraverunt a fide et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei hec fuge. Sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam eternam in quam vocatus es, et confessus bonam confessionem [coram multis testibus]. Precipio tibi coram deo qui vivificat omnia, et Christo Iesu qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem, ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum domini nostri Iesu Christi, quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens, rex regum et dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem et lucem habitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit sed nec videre potest. Cui gloria honor et imperium in sempiternum amen. Divitibus huius seculi precipe non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in deo vivo qui prestat nobis omnia abunde ad fruendum. Bene agere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam. O Thimothee depositum custodi, devitans prophanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientie, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia dei tecum amen.

Prologus in epistolam Pauli secundam ad Timotheum.

Item Thimotheo scribit de exhortatione martyrii et omnis regule veritatis, et quid futurum sit temporibus novissimis, et de sua passione scribens ei ab urbe Roma.

Incipit epistola secunda ad Thimotheum.

Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei secundum promissionem vite que est in Christo Iesu, Timotheo karissimo filio suo. Gratia misericordia pax a deo patre et Christo Iesu domino nostro. Gratias ago deo meo, cui servio a progenitoribus meis in conscientia pura, quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die, desiderans te videre, memor lacrimarum tuarum ut gaudio implear, recordationem accipiens eius fidei que est in te non ficta, que et habitavit primum in avia tua Loide et matre tua Eunice; certus sum autem quod et in te. Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam dei que est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis deus spiritum timoris, sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium domini nostri Iesu Christi, neque me vinctum eius, sed collabora evangelio secundum virtutem dei, qui nos liberavit et vocavit vocatione sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum et gratiam que data est nobis in Christo Iesu ante tempora secularia, manifestata est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri Iesu Christi, qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium, in quo positus sum ego predicator et apostolus et magister gentium. Ob quam causam etiam hec patior, sed non confundor. Scio enim cui credidi, et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. Formam habe sanorum verborum que a me audisti in fide et dilectione in Christo Iesu. Bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis. Scis enim hoc quod aversi sunt a me omnes qui in Asia sunt, ex quibus est Phigelus et Hermogenes. Det misericordiam dominus Onesiphori domui, quia sepe me refrigeravit et catenam meam non erubuit, sed cum Romam venisset, sollicite me quesivit et invenit. Det illi dominus invenire misericordiam a deo in illo die. Et quanta Ephesi ministravit mihi, tu nosti. II

Tu ergo fili mi confortare in gratia

que e in xpo ihu. et que audisti a me
per multos testes. hec commenda fideli
bus hominibus qui idonei erunt et
alios docere. Labora sicut bonus miles
xpi ihesu. Nemo militans deo impli
cat se negotijs secularibus ut ei pla
ceat cui se probauit. Nam et qui cer
tat in agone non coronatur nisi le
gitime certauerit. Laborantem agri
colam oportet primum de fructibus
accipere. Intellige que dico. Dabit
enim tibi dominus in omnibus intel
lectum. Memor esto dominum ihm
xpm resurrexisse a mortuis ex semine
dauid secundum euangelium meum
in quo laboro usque ad uincula quasi
male operans. sed uerbum dei non e al
ligatum. Ideo omnia sustineo propter
electos ut et ipsi salutem consequan
tur que e in xpo ihu cum gloria celes
ti. Fidelis sermo. Nam si commortui
sumus et conuiuemus. Si sustine
mus. et conregnabimus. Si nega
uerimus; et ille negabit nos. Si
non credimus ille fidelis permanet
negare seipsum non potest. Hec
commone testificans coram deo. Noli
uerbis contendere in nichil utile.
nisi ad subuersionem audientium
Sollicite cura teipsum probabilem
exhibere deo; operarium inconfusibilem
recte tractantem uerbum ueritatis.
Prophana autem et uaniloquia de
uita. multum enim proficiunt ad
impietatem; et sermo eorum ut can
cer serpit. Ex quibus e hymeneus
et filetus qui a ueritate exciderunt;
dicentes resurrectionem iam factam
et subuerterunt quorundam fidem.
Sed firmum fundamentum dei stat
habens signaculum hoc. Cognouit
dominus qui sunt eius. et discedit
ab iniquitate omnis qui nominat
nomen domini. In magna autem
domo non solum sunt uasa aurea
et argentea. sed et lignea et fictilia
et quedam quidem in honorem. que
dam uero in contumeliam. Si quis
ergo emundauerit se ab istis; erit
uas in honorem sanctificatum et
utile domino ad omne opus bonum
paratum. Iuuenilia autem deside
ria fuge sectare uero iustitiam fidem
caritatem pacem cum hijs qui inuo
cant dominum de corde puro. Stul
tas autem et sine disciplina questio
nes deuita. sciens quod generant lites
Seruum autem dni non oportet li
tigare. sed mansuetum esse ad omnes
docibilem patientem cum modestia
corripientem eos qui resistunt nequando
det illis deus penitentiam ad cognos
cendam ueritatem; et resipiscant
a diaboli laqueis. a quo captiui tenentur
ad ipsius uoluntatem.

III

Hoc autem scito quod in nouis
simis diebus instabunt tempo
ra periculosa. quod erunt homines se
ipsos amantes cupidi elati. superbi.
blasphemi parentibus non obedien
tes. ingrati. scelesti. sine affectione.
sine pace criminatores incontinen
tes. inmites sine benignitate. prodito
res proterui tumidi uoluptatum a
matores. magis quam dei habentes qui
dem speciem pietatis uirtutem autem
eius abnegantes. Et hos deuita.
Ex his enim sunt qui penetrant do
mos et captiuas ducunt mulierculas
oneratas peccatis que ducuntur ua
rijs desiderijs semper discentes et num
quam ad scientiam ueritatis perue
nientes. Quemadmodum autem
iamnes et mambres restiterunt
moysi ita et hi resistunt ueritati.
homines corrupti mente reprobi cir
ca fidem. Sed ultra non proficient.
Insipientia enim eorum manifesta
erit omnibus; sicut et illorum fuit.
Tu autem assecutus es meam doctrinam
institutionem propositum. fidem lon
ganimitatem. dilectionem patienti
am. persecutiones passiones qualia
michi facta sunt antiochie yconie
listris. quales persecutiones sustinui.
et ex omnibus me eripuit dns. Et
omnes qui uolunt pie uiuere in
xpo ihesu persecutionem patientur.
Mali autem homines et seducto
res proficient in peius; errantes et
in errorem alios mittentes. Tu
uero permane in his que didicisti.
et credita sunt tibi. sciens a quo
didiceris. et quia ab infantia sa
cras litteras nosti que te possunt
instruere ad salutem per fidem que
e in xpo ihesu. Omnis scriptura
diuinitus inspirata utilis e ad do

IIII

cendum ad corripiendum ad arguendū ad erudiendum in iusticia · ut pfectus sit homo dei ad omne opus bonum in structus · IIII ·

Testificor coram deo et xpo ihū qui iudicaturus ē vivos et mortuos et adventum ipsius et regnum eius predica verbum insta oportune importune · Argue obsecra increpa · In omni patientia et doctrina · Erit enim tempus cum sanam doctrinā non sustinebunt sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus : et a veritate quidem auditum avertent ad fabulas autem convertentur · Tu vero vigila in omnibus labora · Opus fac evangeliste ministerium tuum imple sobrius esto · Ego enim iam delibor et tempus resolutionis mee instat · Bonum certamen certavi cursum consummavi · fidem servavi · In reliquo reposita ē michi corona iusticie · quam reddet michi dominus ī illa die iustus iudex · Non solum autē michi : sed et hiis qui diligunt adventum eius · Festina venire ad me cito Demas enim me dereliquit diligens hoc seculum · et abiit thessalonicam · crescens in galathiā · titus et dalmatiam · Lucas est mecum solus Marcum assume et adduc tecum Est enim michi utilis in ministerium · Tythicum autem misi ephesum · Penulam quam reliqui troade apud carpum veniens affer tecum et libros maxime autem membranas · Alexander erarius · multa mala michi ostendit reddet illi dominus secundum opa eius · quem et tu devita · Valde enim restitit verbis nrīs In prima mea defensione nemo michi affuit s; oms me dereliquerunt · Non illis imputetur · Dominus autem michi astitit et confortavit me ut p me pdicatio impleretur · et audiant omnes gentes ⁊ liberatus sum de ore leonis · liberavit autem me dn̄s ab omī ope malo : et salvum faciet ī regnum suum celeste cui gloria in secula seculorum amen · Saluta te priscam et aquilam et honesifori domum Erastus remansit corinthi

trophimū autem reliqui infirmum mileti · Festina ante hiemem venire · Salutat te eubolus et pudens et linus et claudia et frs omnes · Dominus noster ihesus xpus cum spiritu tuo · gratia dei vobiscū amen · Incipit prologus In epistulā pauli ad titum ·

Titum commonet facit et instruit de constitutione presbiterij et despiritu conversatione et hereticis vitandis qui in scripturis iudaicis credunt et scribit ei a nicopoli · Epistola pauli ad titum ·

Paulus servus dei apl̄s autem ihū xpi secundum fidē electorum dei et agnitionem veritatis que secundum pietatem ē in spe vite eterne quam pmisit qui non mentitur deus ante tempora secularia : manifestavit autem temporibus suis verbum suum in predicatione que credita ē m̄ secundum preceptum salvatoris nrī dei · tito dilecto filio secundum cōmunem fidem · Gratia et pax a deo patre et xpo ihū salvatore nrō · Huius rei gratia reliqui te crete ut ea que desunt corrigas et constituas p civitates presbiteros sicut ego tibi disposui · siquis sine crimine ē unius uxoris vir filios habens fideles non in accusatione luxurie aut non subditos · Oportet enim epm̄ sine crimine esse sicut dispensatorem dei non superbum non iracundum non vinolentum non percussorem nō turpis lucri cupidum sed hospitalem benignum · sobrium · iustum · sanctum · continentem amplectentem eum qui secundum doctrinam ē fidelem sermonem ut potens sit exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere Sunt enim multi inobedientes vaniloqui et seductores maxime autem qui de circumcisione sunt quos oportet redargui : qui universas domos subvertunt docentes que non oportet turpis lucri gratia · Dixit quidam ex illis proprius eorum propheta · Cretenses semper mendaces male bestie · ventris pigri ·

Penula erat vestis consularis que a Romanis data fuit patri pauli in signū amicitie cū ipsis Et quā esset factus Rōmanus civis quā reservabat paulus ī memoriam pris ⁊ signū qd̄ esset Rōmanus civis si necessitas incumberet hoc ostendendi · Glo · ⁊ Lyra · L secundū Jam̄ penula dr̄ volumē legis

· i · Neronis

autē

Testimonium hoc verum est. Quam obcausam increpa illos dure ut sani sint in fide non intendentes iudaicis fabulis et mandatis hominum avertentium se a veritate. Omnia munda mundis coinquinatis autem et infidelibus nichil est mundum: sed inquinate sunt eorum et mens et consciencia. Confitentur se nosse deum factis autem negant: cum sint abhominati et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi. ij.

Tu autem loquere que decet sanam doctrinam. Senes ut sobrij sint. honesti pudici prudentes sani in fide in dilectione et patientia. Anus similiter in habitu sancto. non criminatrices non vino multum servientes bene docentes ut prudentiam doceant. Adolescentulas ut viros suos ament. filios diligant. prudentes. castas sobrias domus curam habentes. benignas subditas suis viris ut non blasphemetur verbum dei. Iuvenes similiter hortare: ut sobrij sint. In omnibus teipsum prebe exemplum bonorum operum in doctrina in integritate in gravitate verbum sanum irreprehensibile. ut is qui ex adverso est vereatur nichil habens malum dicere de nobis. Servos dominis suis subditos esse in omnibus placentes non contradicentes non fraudantes: sed in omnibus fidem bonam ostendentes ut doctrinam salvatoris domini nostri ornent in omnibus. Apparuit enim gratia dei salvatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos ut abnegantes impietatem et secularia desideria. sobrie et iuste et pie vivamus in hoc seculo expectantes beatam spem et adventum glorie magni dei et salvatoris nostri ihesu christi. Qui dedit semetipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate et mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum.

Hec loquere et exhortare: et argue cum omni imperio. Nemo te contempnat. iij. Admone illos principibus et potestatibus subditos esse: dicto obedire ad omne opus bonum paratos esse. neminem blasphemare non litigiosos esse. Sed modestos omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim et nos aliquando insipientes et increduli errantes. servientes desiderijs et voluptatibus varijs in malitia et invidia agentes odibiles odientes invicem. Cum autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri dei. non ex operibus iustitie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti quem effudit in nos abunde per ihesum christum salvatorem nostrum ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vite eterne. Fidelis sermo est et de his volo te confirmare ut curent bonis operibus preesse qui credunt deo. Hec sunt bona et utilia hominibus. Stultas autem questiones et genealogias et contentiones et pugnas legis devita. Sunt enim inutiles et vane. Hereticum hominem post primam et secundam correptionem devita sciens quia subversus est qui eiusmodi est et delinquit cum sit proprio iudicio condemnatus. Cum misero ad te artheman aut titicum festina ad me venire nichopolim. ibi enim statui hiemare. Zenam legis peritum et apollo sollicite premitte ut nichil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus preesse ad usus necessarios ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis amen.

Incipit prologus In epistola pauli ad philemonem.

Philemoni familiares litteras facit pro onesimo servo eius. Scribit autem ei ab urbe roma de carcere.

Epistola pauli ad philemonem. prima.

Paulus vinctus ihesu christi et thimotheus frater: philemoni dilecto et adiutori nostro et appie sorori karissime et archippo commilitoni nostro et ecclesie que in domo tua est. Gra-

nobis et pax a deo patre nostro et domino
ihesu christo. Gratias ago deo meo sem-
per memoriam tui faciens in oratio-
nibus meis audiens caritatem tu-
am et fidem quam habes in domino
ihesu et in omnes sanctos ut com-
municatio fidei tue euidens fiat in ag-
nitione omnis boni ~~in nobis~~ in christo
ihesu. Gaudium enim magnum
habui et consolationem in caritate
tua quia uiscera sanctorum requieuerunt
per te frater. ii.

II.

Propter quod multam fiduciam
habens in christo ihesu imperandi tibi quod
ad rem pertinet propter caritatem ma-
gis obsecro cum sis talis ut paulus
senex nunc autem et uinctus ihesu christi
Obsecro te pro meo filio quem genui
in uinculis onesimo qui tibi aliquan-
do inutilis fuit nunc autem et tibi
et michi utilis quem remisi tibi. Tu
autem illum sicut mea uiscera sus-
cipe. Quem ego uolueram mecum
detinere ut pro te michi ministraret
in uinculis euangelii. Sine consilio
autem tuo nichil uolui facere uti ne
uelut ex necessitate bonum tuum
esset sed uoluntarium. Forsitan enim
ideo discessit ad horam a te ut eternum
illum reciperes iam non ut seruum
sed pro seruo karissimum fratrem maxime michi
Quanto autem magis tibi et in
carne et in domino. Si ergo habes
me socium suscipe illum sicut me
Si autem aliquid nocuit tibi aut
debet hoc michi imputa. Ego pau-
lus scripsi mea manu ego reddam
ut non dicam tibi quod et te ipsum
michi debes. Itaque frater ego te fruar
in domino. refice uiscera mea in christo
Confidens de obedientia tua scrip-
si tibi. sciens quoniam et super id quod dico
facies. Simul autem et para michi
hospitium. Nam spero per orationes
uestras donari me uobis. iii.

III.

Salutat te epaphras concap-
tiuus meus in christo ihesu mar-
cus et aristarcus demas et lucas
adiutores mei. Gratia domini
nostri ihesu christi cum spiritu uestro
amen. Incipit prologus in epistola pauli ad hebreos

In primis dicendum est cur apostolus
paulus in hac epistola scribendo non
seruauerit morem suum. ut uel
uocabulum nominis sui uel ordi-
nis describeret dignitatem. Hec
causa est quod ad eos scribens qui ex cir-
cumcisione crediderant quasi gen-
tium apostolus et non hebreorum sci-
ens quoque eorum superbiam suam-
que humilitatem ipse demonstrans
meritum officii sui noluit ante fer-
re. Nam simili modo etiam iohannes
apostolus propter humilitatem in epistola
sua nomen suum eadem ratione
non pretulit. Hanc igitur epistolam
fertur apostolus ad hebreos conscriptam
hebraica lingua misisse cuius sen-
sum et ordinem retinens lucas euan-
gelista post excessum beati apostoli
pauli greco sermone composuit.

Incipit epistola pauli ad hebre-
os. Prima

Multifariam multis-
que modis olim deus
loquens patribus in
prophetis nouissime
diebus istis locutus
est nobis in filio quem
constituit heredem
uniuersorum per quem fecit et secula.
Qui cum sit splendor glorie et fi-
gura substantie eius portansque om-
nia uerbo uirtutis sue purgatio-
nem peccatorum faciens sedet ad
dexteram maiestatis in excelsis tanto
melior angelis effectus quanto differen-
tius pre illis nomen hereditauit.
Cui enim dixit aliquando angelorum
filius meus es tu ego hodie genui
te et rursum ego ero illi in patrem
et ipse erit michi in filium. Et
cum iterum introducit primogeni-
tum in orbem terre dicit. Et ado-
rent eum omnes angeli dei. Et ad
angelos quidem dicit. Qui facit
angelos suos spiritus et ministros
suos flammam ignis. Ad filium
autem. Thronus tuus deus in seculum
seculi uirga equitatis uirga regni
tui. Dilexisti iustitiam et odisti
iniquitatem propterea unxit te deus
deus tuus oleo exultationis pre par-
ticipibus tuis. Et tu in principio
domine terram fundasti et opera
manuum tuarum sunt celi. Ipsi
peribunt tu autem permanes et om-
nes ut uestimentum ueterascent

et velut amictum mutabis eos et mu
tabuntur. Tu autem idem ipse es et
anni tui non deficient. Ad quem
autem angelorum dixit aliquando
sede a dextris meis, quo adusque ponam
inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
Nonne omnes sunt administratorii
spiritus in ministerium missi propter
eos qui hereditatem capiunt salutis.
Propterea habundantius .ii.
oportet observare nos ea que
audivimus ne forte pereffluamus.
Si enim qui per angelos dictus est ser
mo factus est firmus et omnis preva
ricatio et inobedientia accepit iu
stam mercedis retributionem quo
modo nos effugiemus si tantam
neglexerimus salutem. Que cum
initium accepisset enarrari per dominum
ab eis qui audierunt in nos confir
mata est contestante deo signis et
et portentis et variis virtutibus
et spiritus sancti distributionibus secun
dum suam voluntatem. Non
enim angelis subiecit deus orbem
terre futurum de quo loquimur.
Testatus est autem in quodam loco
quidam dicens. Quid est homo
quod memor es eius aut filius
hominis quoniam visitas eum.
Minuisti eum paulominus ab an
gelis, gloria et honore coronasti
eum et constituisti eum super ope
ra manuum tuarum. Omnia subie
cisti sub pedibus eius. In eo enim
quod omnia ei subiecit nichil dimi
sit non subiectum ei. Nunc autem
necdum videmus omnia subiecta esse ei.
Eum autem qui in modico quam an
geli minoratus est videmus Ihesum
propter passionem mortis gloria
et honore coronatum ut gratia dei
pro omnibus gustaret mortem. De
cebat enim eum propter quem om
nia et per quem omnia qui multos
filios in gloriam adduxerat auc
torem salutis eorum per passionem
consummari. Qui enim sanctificat
et qui sanctificantur ex uno omnes. Prop
ter quam causam non confunditur
fratres eos vocare dicens. Nun
tiabo nomen tuum fratribus me
is in medio ecclesie laudabo te.
Et iterum. Ego ero fidens in eum.

Et iterum. Ecce ego et pueri mei quos mi
chi dedit deus. Quia ergo pueri commu
nicaverunt carni et sanguini et ipse
similiter participavit eisdem ut per mor
tem destrueret eum qui habebat mortis imperium id est diabolum et liberaret eos qui timore mortis
per totam vitam obnoxii erant servitu
ti. Nusquam enim angelos apprehen
dit sed semen abrahe apprehendit.
Unde debuit per omnia fratribus simi
lari ut misericors fieret et fidelis pon
tifex ad deum ut repropitiaret delic
ta populi. In eo enim in quo passus est ip
se et temptatus potens est et eis qui
temptantur auxiliari. .iii.

Al' c. iiii. III

Unde fratres sancti vocationis celes
tis participes considerate apostolum et pon
tificem confessionis nostre Ihesum qui est fidelis
ei qui fecit illum sicut et moyses in
omni domo illius. Amplioris enim
glorie iste pre moyse dignus habitus est
quanto ampliorem honorem habet
domus qui fabricavit illam. Omnis
namque domus fabricatur ab aliquo.
Qui autem omnia creavit deus est.
Et moyses quidem fidelis erat in tota
domo eius tanquam famulus in
testimonium eorum que dicenda erant.
Christus vero tanquam filius in domo sua.
Que domus sumus nos si fiduciam
et gloriam spei usque ad finem firmam (vel fidem)
retineamus. Quapropter sicut di
cit spiritus sanctus. Hodie si vocem eius au (ps. 94)
dieritis nolite obdurare corda vestra
sicut in exacerbatione secundum diem (num. 14)
temptationis in deserto ubi tempta
verunt me patres vestri probaverunt
et viderunt opera mea quadraginta
annis. Propter quod offensus fui genera
tioni huic et dixi semper errant cor
de ipsi vero non cognoverunt vi
as meas quibus iuravi in ira mea
si introibunt in requiem meam. (vel introibunt)

Al' c. v.

Videte fratres ne forte sit in aliquo
vestrum cor malum incredulitatis dis
cedendi a deo vivo sed adhortamini
vosmetipsos per singulos dies donec
hodie cognominatur ut non obduretur (tempus gratie quod dicitur dies)
quis ex vobis fallacia peccati. Par
ticipes enim christi effecti sumus si tamen
initium substantie eius usque ad finem
firmum retineamus dum dicitur
hodie si vocem eius audieritis nolite
obdurare corda vestra quemadmodum
in illa exacerbatione. Quidam enim

al' offensus

audientes exacerbaverunt. Sed non universi qui profecti sunt ab egypto per moysen. Quibus autem infensus est quadraginta annis? Nonne illis qui peccaverunt, quorum cadavera prostrata sunt in deserto? Quibus autem iuravit non introire in requiem ipsius nisi illis qui increduli fuerunt? Et videmus quia non potuerunt introire in requiem ipsius propter incredulitatem. Timeamus ergo fratres ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius existimetur aliquis ex nobis deesse. IIII.

Ca''. iiii. al' vi.

IIII

Etenim et nobis nunciatum est quemadmodum et illis. Sed non profuit illis sermo auditus non admixtus fidei ex his que audierunt. Ingredimur enim in requiem qui credidimus quemadmodum dixit sicut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institutione mundi perfectis dixit enim quodam loco de die septima sic. Et requievit deus die septima ab omnibus operibus suis. Et in isto rursum si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest quosdam introire in illam et hi quibus prioribus annunciatum est non introierunt propter incredulitatem iterum terminat diem quendam hodie in david dicendo post tantum temporis sicut supra dictum est. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Nam si eis ihesus requiem prestitisset numquam de alia loqueretur post hanc die. Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius etiam ipse requievit ab operibus suis sicut et a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem ut ne in id ipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Vivus enim est dei sermo et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad divisionem anime ac spiritus compagum quoque et medullarum discretor cogitationum et intentionum cordis et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit celos ihesum filium dei teneamus confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. V.

hinc

quemadmodum in illa exacerbatione

A

Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno. Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his que sunt ad deum ut offerat dona et sacrificia pro peccatis qui condolere possit his qui ignorant et errant quoniam et ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet quemadmodum et pro populo ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur a deo tanquam aaron. Sic et christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret sed qui locutus est ad eum filius meus es tu ego hodie genui te. Quemadmodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit salvum illum a morte facere cum clamore valido et lacrimis offerens exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset filius dei didicit ex his que passus est obedientiam et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne appellatus a deo pontifex iuxta ordinem melchisedech. De quo nobis grandis sermo et ininterpretabilis ad dicendum quoniam imbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus rursus indigetis ut vos doceamini que sint elementa exordii sermonum dei et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iustitie. Parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali. VI.

VI

Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectionem feramur non rursum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis et fidei ad deum baptismatum doctrine impositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii eterni. Et hoc faciemus si quidem permiserit deus. Inpossibile est enim eos qui semel sunt illuminati gustaverunt etiam donum celeste participes sunt facti spiritus sancti gustaverunt nichilominus bonum dei verbum virtutesque seculi venturi. et prolapsi sunt renovari rursus ad penitentiam rursum crucifigentes sibimetipsis filium dei et ostentui habentes. Terra enim sepe venientem super se bibens imbrem et generans herbam oportunam illis a quibus colitur accipit benedictionem a deo. proferens autem spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxima cuius consummatio in conbustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora saluti tam et si ita loquimur. Non enim iniustus deus ut obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem ut non segnes efficiamini verum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens deus quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem iuravit per semetipsum dicens Nisi benedicens benedicam te et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. homines enim per maiorem sui iurant. et omnis controversie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo habundantius volens deus ostendere pollicitationis heredibus inmobilitatem consilii sui interposuit iusiurandum. ut per duas res inmobiles quibus inpossibile est mentiri deum fortissimum solatium habeamus qui confugimus ad tenendam propositam spem quam sicut anchoram habemus anime tutam ac firmam et incedentem usque ad interiora velaminis ubi precursor pro nobis introiit ihesus secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum.

VII

Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi. qui obviavit abrahe regresso a cede regum et benedixit ei. Cui et decimas omnium divisit abraham. primum quidem qui interpretatur rex iustitie deinde autem et rex salem quod est rex pacis sine patre. sine matre sine genealogia neque initium dierum neque finem vite habens. Assimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpetuum. Intuemini autem quantus sit hic. cui et decimas dedit de precipuis abraham patriarcha. Et quidem de filiis levi sacerdotium accipientes mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem id est a fratribus suis. quamquam et ipsi exierint de lumbis abrahe. Cuius autem generatio non adnumeratur in eis decimas sumpsit ab abraham et hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt. ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit per abraham et levi qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim in lumbis patris erat quando obviavit ei melchisedech. Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat populus enim sub ipso legem accepit. quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech. alium surgere sacerdotem et non secundum ordinem aaron dici. Translato enim sacerdotio necesse est ut et legis translatio fiat. In quo enim hec dicuntur de alia tribu est de qua nullus altario presto fuit. Manifestum est enim quod ex iuda ortus sit dominus noster in qua tribu nichil de sacerdotibus moyses locutus est. Et amplius adhuc manifestum est si secundum similitudinem melchisedech exurgit alius sacerdos qui non secundum legem mandati carnalis factus

Gen. 14.

vite

al. fit per predictum pontificem

est: sed secundum virtutem vite insolubilis. Contestatur enim quoniam tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Reprobatio quidem fit precedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem nichil enim ad perfectum adduxit lex. Introductio vero melioris spei per quam proximamus ad deum. Et quantum est non sine iure iurando. Alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt. hic autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum. Iuravit dominus et non penitebit eum tu es sacerdos in eternum secundum ordinem

melchisedech

In tantum melioris testamenti sponsor factus est ihesus. Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes idcirco quod morte prohiberentur permanere. hic autem eo quod maneat in eternum. Sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedens per semetipsum ad deum semper vivens ad interpellandum pro eis.

al. nobis

Talis enim decebat ut nobis esset pontifex sanctus innocens impollutus segregatus a peccatoribus et excelsior celis factus qui non habet cotidie necessitatem quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre deinde pro populo hoc enim fecit semel se offerendo. lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes. Sermo autem iuris iurandi qui post legem est filium in eternum perfectum. Capitulum autem super ea que dicuntur.

VIII · Capitulum viii

Capitulum est brevis multorum connexio sic dicta eo quod breviter totam summam capiat

Talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magnitudinis in celis sanctorum minister et tabernaculi veri quod fixit deus et non homo. Omnis enim pontifex ad offerenda munera et hostias constituitur unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo esset super terram nec esset sacerdos cum essent qui offerrent secundum legem munera: qui exemplari et umbre deserviunt celestium sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum. Vide inquit omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. Nunc autem tanto melius sortitus est ministerium

Exod. 25.

al. monstratum

quanto et melioris testamenti mediator est quod in melioribus repromissionibus sancitum est. Nam si illud prius culpa vacasset non utique secundi locus inquireretur. Vituperans enim eos dicit. Ecce dies veniunt dicit dominus et consummabo super domum israel et super domum iuda testamentum novum non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum illorum ut educerem illos de terra egypti. Et quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo et ego neglexi illos dicit dominus. Quia hoc testamentum quod disponam domui israel post dies illos dicit dominus dando leges meas in mentem eorum. et in corda eorum superscribam eas et ero eis in deum et ipsi erunt michi in populum. Et non docebit unusquisque fratrem suum et unusquisque proximum suum dicens. cognosce dominum quoniam omnes scient me a minore usque ad maiorem eorum quia propitius ero iniquitatibus eorum et peccatorum illorum iam non memorabor. Dicendo autem novum veteravit prius. Quod autem antiquatur et senescit prope interitum est.

IX

Habuit quidem et prius iustificationes culture et sanctum seculare. Tabernaculum enim factum est primum in quo erant candelabra et mensa et propositio panum que dicitur sancta. Post velamentum autem secundum tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum aureum habens turibulum et archam testamenti circumtectam ex omni parte auro in qua urna aurea habens manna et virga aaron que fronduerat et tabule testamenti superque eam erant cherubim glorie obumbrantia propitiatorium de quibus non est modo dicendum per singula. His vero ita compositis in priori quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. In secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem offert pro sua et populi ignorantia: hoc significante spiritu sancto

nondum propalatam esse sanctorum
viam adhuc priore tabernaculo haben
te statum. Que parabola est tempo-
ris instantis iuxta quam munera et
hostie offeruntur que non possunt
iuxta conscientiam perfectum facere
servientem solummodo in cibis et in
potibus et variis baptismatibus et
iustitiis carnis usque ad tempus cor-
rectionis inpositis. Christus autem
assistens pontifex futurorum bonorum
per amplius et perfectius tabernaculum
non manu factum id est non huius
creationis neque per sanguinem hircorum
aut vitulorum. sed per proprium sangui-
nem introivit semel in sancta eterna re-
demptione inventa. Si enim san-
guis hircorum et taurorum et cinis
vitule aspersus inquinatos sanctifi-
cat ad emundationem carnis quanto
magis sanguis Christi qui per spiritum
sanctum semetipsum optulit immacula-
tum deo emundabit conscientiam
nostram ab operibus mortuis ad servi-
endum deo viventi. Et ideo novi
testamenti mediator est. ut morte in-
tercedente in redemptionem earum
prevaricationum que erant sub prio-
re testamento repromissionem ~~que
erant sub priore testamento repromissio-
nem~~ accipiant qui vocati sunt eterne
hereditatis. Ubi enim testamen-
tum est mors necesse est intercedat tes-
tatoris. Testamentum enim in
mortuis confirmatum est. Alioquin
nondum valet dum vivit qui tes-
tatus est. Unde ne primum quidem
sine sanguine dedicatum est. Lecto enim
omni mandato legis a moyse universo
populo. Accipiens sanguinem vitu-
lorum et hircorum cum aqua et la-
na coccinea et ysopo. ipsum quoque
librum et omnem populum aspersit
dicens. Hic sanguis testamenti quod
mandavit ad vos deus. Etiam
tabernaculum et omnia vasa minis-
terii sanguine similiter aspersit. Et
omnia pene in sanguine mundantur
secundum legem et sine sanguinis
effusione non fit remissio peccatorum.
Necesse est ergo exemplaria quidem
celestium his mundari. ipsa autem
celestia melioribus hostiis quam
istis. Non enim in manu factis
sancta ihesus introivit exemplaria verorum.
sed in ipsum celum ut appareat nunc
vultui dei pro nobis. Neque ut sepe
offerat semetipsum quemadmodum
pontifex intrat in sancta per singulos
annos in sanguine alieno. Alioquin
oportebat eum frequenter pati ab
origine mundi. Nunc autem semel
in consummatione seculorum ad
destitutionem peccati per hostiam
suam apparuit. Et quemadmodum
statutum est hominibus semel mori.
post hoc autem iudicium sic et Christus se-
mel oblatus est ad multorum exhau-
rienda peccata. secundo sine peccato
apparebit expectantibus se in salutem per fidem.

X. Umbram enim habens .x.
lex bonorum futurorum non
ipsam imaginem rerum per singulos
annos eisdem ipsis hostiis quas offe-
runt indesinenter. numquam potest acceden-
tes perfectos facere. alioquin cessassent
offerri. ideo quod nullam haberent ultra
conscientiam peccati cultores semel
mundati. sed in ipsis commemoratio
peccatorum per singulos annos fit.
Inpossibile enim est sanguine tauro-
rum aut hircorum auferri peccata.
Ideo ingrediens mundum dicit hostiam
et oblationem noluisti corpus autem
aptasti michi. holocaustomata pro
peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi
Ecce venio in capite libri scriptum
est de me ut faciam voluntatem tuam deus.
Superius dicens quia hostias et ob-
lationes et holocaustomata pro pec-
cato noluisti nec placita sunt tibi
que secundum legem offeruntur. tunc
dixi ecce venio ut faciam deus vo-
luntatem tuam aufert primum
ut sequens statuat in qua volun-
tate sanctificati sumus per oblationem
corporis ihesu Christi semel. Et omnis qui-
dem sacerdos presto est cotidie minis-
trans et easdem sepe offerens hostias
que numquam possunt auferre peccata.
Hic autem unam pro peccatis offerens
hostiam in sempiternum sedet in
dextera dei de cetero expectans donec
ponantur inimici eius scabellum
pedum eius. Una enim oblatio-
ne consummavit in sempiternum
sanctificatos. Contestatur autem
et nos spiritus sanctus. Postquam

Umbra est eloquium vel similitudo
ymago autem propinquas et ex
pressa similitudo vel ...
i. sacerdotes vel testi
Poterit i. lex vet.

ps. 39.

ps. 39

In capite lib. liber vite est noti
tia divine predestinationis
Caput huius libri dicitur illud quod
in divina predestinatione primum
capitulum continet hoc autem
ministerium est incarnatio ...

i. ad perfectionem adduxit

et nos. glo. post nobis i. verba
nostra confirmat

Iere. 31. — al' est — o illos dicit — al' dabo

postquam enim dixit: hoc autem testamentum quod testabor ad illos post dies illos dicit dominus dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas. et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio iam non oblatio pro peccato. Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi qui initiavit nobis viam novam et viventem per velamen id est carnem suam et sacerdotem magnum super domum dei accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aspersi corda a conscientia mala et abluti corpus aqua munda teneamus spei nostre confessionem indeclinabilem. Fidelis enim est qui repromisit. Et consideremus invicem in provocatione caritatis et bonorum operum non deserentes collectionem nostram sicut est consuetudinis quibusdam sed consolantes et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis autem quedam expectatio iudicii et ignis emulatio que consumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem Moysi sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei conculcaverit et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est et spiritui gratie contumeliam fecerit. Scimus enim qui dixit: Michi vindictam et ego reddam. Et iterum quia iudicabit dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus dei viventis. Rememoramini autem pristinos dies in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum facti. in altero autem socii taliter conversantium effecti. Nam et vinctis compassi estis et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram que magnam habet remunerationem.

Voluntarie enim. i. perseveranter. voluntas enim est qui est aliquid aliquibus est volens qui ad ... non relinquitur pro peccatis hostia. i. non iterum immolabitur Christus qui est hostia pro peccato

Deut. 32. Ro. 12.

Patientia enim vobis necessaria est ut voluntatem dei facientes reportetis promissionem. Adhuc enim modicum aliquantulum qui venturus est veniet et non tardabit. Iustus autem meus ex fide vivit. Quod si subtraxerit se non placebit anime mee. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem sed fidei in acquisitionem anime. XI.

Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide intelligimus aptata esse secula verbo dei ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam Abel quam Cayn obtulit deo per quam testimonium consecutus est esse iustus testimonium perhibente muneribus eius deo et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide Enoch translatus est ne videret mortem et non inveniebatur quia transtulit illum deus. Ante translationem enim testimonium habebat placuisse deo. Sine fide autem impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est et inquirentibus se remunerator sit. Fide Noe responso accepto de hiis que adhuc non videbantur metuens aptavit arcam in salutem domus sue per quam damnavit mundum. Fide qui vocatur Abraham obedivit in locum exire quem accepturus erat in hereditatem et exiit nesciens quo iret. Fide moratus est in terra repromissionis tanquam in aliena in casulis habitando cum Isaac et Iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem civitatem cuius artifex et conditor deus. Fide et ipsa Sara sterilis virtutem in conceptione seminis accepit etiam preter tempus etatis quoniam fidelem credidit esse eum qui promiserat. Propter quod et ab uno orti sunt et hoc emortuo tanquam sidera celi in multitudinem et sicut arena que est ad oram maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis repromissionibus sed a longe

nus aspicientes et salutantes et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim hec dicunt significant se patriam inquirere. Et siquidem illius meminissent de qua exierunt habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt id est celestem. Ideo non confunditur deus vocari deus eorum. Paravit enim illis civitatem. Fide obtulit abraham isaac cum temptaretur et unicum offerebat in quo susceperat repromissiones ad quem dictum est quia in isaac vocabitur tibi semen arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus. Unde eum et in parabola accepit. Fide et de futuris benedixit isaac iacob et esau. Fide iacob moriens singulos filiorum ioseph benedixit et adoravit fastigium virge eius. Fide ioseph moriens de profectione filiorum israel memoratus est et de ossibus suis mandavit. Fide moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis eo quod vidissent elegantem infantem et non timuerunt regis edictum. Fide moyses grandis factus negavit se esse filium filie pharaonis magis eligens affligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iocunditatem maiores divitias estimans thesauro egyptiorum improperium christi. Aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit egyptum non veritus animositatem regis. Invisibilem enim tamquam videns sustinuit. Fide celebravit pascha et sanguinis effusionem ne qui vastabat primitiva tangeret eos. Fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram quod experti egyptii devorati sunt. Fide muri iericho corruerunt circuitu dierum septem. Fide raab meretrix non periit cum incredulis excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam. Deficiet enim me tempus enarrantem de gedeon. barach samson iepte samuel david et aliis prophetis qui per fidem vicerunt regna operati sunt iustitiam adepti sunt repromissiones. obturaverunt ora leonum extinxerunt impetum ignis effugaverunt aciem gladii convaluerunt de infirmitate fortes facti sunt in bello castra verterunt exterorum acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem ut meliorem invenirent resurrectionem. Alii vero ludibria et verbera experti insuper et vincula et carceres lapidati sunt secti sunt temptati sunt in occisione gladii mortui sunt. Circuierunt in melotis in pellibus caprinis. egentes angustiati afflicti quibus dignus non erat mundus in solitudinibus errantes et in montibus et in speluncis et in cavernis terre. Et hii omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem deo pro nobis melius aliquid providente ut non sine nobis consummarentur. xii.

XII

Ideoque et nos tantam habentes impositam nobis nubem testium deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei et consummatorem ihesum qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta atque in dextera sedis dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem ut non fatigemini animis vestris deficientes. Non dum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repugnantes et obliti estis consolationis. que vobis tamquam filiis loquitur dicens. Fili mi noli negligere disciplinam domini neque fatigeris dum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseverate tamquam filiis vobis offert se deus. Quis enim filius quem non corripit pater. Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes ergo adulteri et non filii estis. Deinde patres quidem carnis nostre habuimus eruditores et reverebamur eos. Non multo magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus. Et illi qui

Melotis glo. melota est vestis de pellibus ...

dem in tempore paucorum dierum
secundum voluntatem suam eru
diebant nos. Hic autem ad id quod iam
utile est in recipiendo sanctificationem
eius. Omnis autem disciplina in
presenti quidem videtur non esse gau
dii sed meroris postea autem fructum
pacatissimum exercitatis per eam
reddet iustitie. Propter quod remis
sas manus et soluta genua erigite
et gressus rectos facite pedibus vestris
ut non claudicans quis erret magis
autem sanetur. Pacem sequimini
cum omnibus et sanctimoniam sine
qua nemo videbit deum. contemplan
tes ne quis desit gratie dei ne qua ra
dix amaritudinis sursum germinans
impediat et per illam inquinentur
multi ne quis fornicator aut prophanus
ut esau qui propter unam escam
vendidit primogenita sua. Sci
tote enim quoniam et postea cupiens he
reditare benedictionem reprobatus
est. Non enim invenit penitentie
locum quamquam cum lacrimis inquisisset
eam. Non enim accessistis ad
tractabilem et accessibilem ignem
et turbinem et caliginem et procel
lam et tube sonitum et vocem verborum
quam qui audierunt excusaverunt
se ne eis fieret verbum. Non enim
portabant quod dicebatur. Et si
bestia tetigerit montem lapidabi
tur. Et ita terribile erat quod vide
batur. Moyses dixit. Exterritus sum
et tremebundus. Sed accessistis ad
syon montem et civitatem dei vive
tis ierusalem celestem et multorum
milium angelorum frequentiam
et ecclesiam primitivorum qui conscrip
ti sunt in celis et iudicem omni
um deum et spiritus iustorum perfec
torum et testamenti novi media
torem iesum et sanguinis aspersione
melius loquentem quam abel. Vi
dete ne recusetis loquentem si enim
illi non effugerunt recusantes eum
qui super terram loquebatur multo
magis nos qui de celis loquentem
nobis avertimus cuius vox mo
vit terram tunc. Nunc autem repromit
tit dicens. Adhuc semel et ego
movebo non solum terram. sed et
celum. Quod autem adhuc se
mel dicit declarat mobilium trans

al' inve

lacrime iste non precedebant ex dolore culpe commisse sed solum propter dampnum temporale et ideo non erant vera penitentia. lyra

exod. 3. xvi

al' sanctum

XIII

lationem tanquam factorum ut
maneant ea que sunt immobilia.
Itaque regnum immobile susci
pientes habemus gratiam per quam
serviamus placentes deo cum metu
et reverentia. Etenim deus noster
ignis consumens est. Caritas fra
ternitatis maneat in vobis et hospi
talitatem nolite oblivisci. Per hanc
enim placuerunt quidam angelis
hospitio receptis. Mementote vinc
torum tanquam simul vincti et
laborantium tanquam et ipsi in cor
pore morantes. Honorabile conu
bium in omnibus et thorus imma
culatus. Fornicatores enim et adulte
ros iudicabit deus. Sint mores
sine avaritia contenti presentibus
Ipse enim dixit. Non te deseram neque
derelinquam. ita ut confidenter dica
mus. Dominus michi adiutor
non timebo quid faciat michi ho
mo. Mementote prepositorum vestrorum
qui vobis locuti sunt verbum dei
quorum intuentes exitum conversa
tionis imitamini fidem. Ihesus christus he
ri et hodie ipse et in secula. Doctri
nis variis et peregrinis nolite abduci
Optimum enim est gratia stabilire
cor non escis que non profuerunt am
bulantibus in eis. Habemus alta
re de quo edere non habent potestatem
qui tabernaculo deserviunt. Quorum
enim animalium infertur sanguis
pro peccato in sancta per pontificem horum cor
pora cremantur extra castra. Propter
quod et ihesus ut sanctificaret per suum
sanguinem populum extra portam
passus est. Exeamus igitur ad eum
extra castra improperium eius portan
tes. Non enim habemus hic ma
nentem civitatem sed futuram inqui
rimus. Per ipsum ergo offeramus
hostiam laudis semper deo id est fructum
labiorum confitentium nomini
eius. Beneficentie autem et com
munionis nolite oblivisci talibus
enim hostiis promeretur deus.
Obedite prepositis vestris et subiacete
eis. Ipsi enim pervigilant quasi
rationem pro animabus vestris red
dituri ut cum gaudio hoc faciant
et non gementes hoc enim non ex
pedit vobis. Orate pro nobis confi
dimus enim quia bonam conscien

tiam habemus in omnibus bn̄ volentes
conuersari. Amplius autē deprecor uos
hoc facere quo celerius restituar uobis.
Deus autē pacis qui eduxit de mortuis
pastorē magnum ouiū in sanguine
testamenti eterni dominum nrm̄ ihm̄ xp̄m.
aptet uos in omni bono. ut faciatis
uoluntatem eius faciens in uobis
qd̄ placeat coram se p ihm̄ xp̄m cui e
honor et gloria in secula seculorū.
Amen. Rogo autem uos fratres ut
sufferatis uerbum solatii. Et enim
ppaucis scripsi uobis. Cognoscite frēm
nrm̄ tymotheum dimissum. Cum
quo si celerius uenerit uidebo uos.
Salutate omnes ppositos vros. et
omnes sanctos. Salutant uos om̄s
de ytalia frs. Gratia dei cū omnibus
uobis. Amen. Incipit apocalipsis.

Apocalipsis ihesu
xp̄i quam dedit illi
deus palam face
re seruis suis que
oportet fieri cito et
significauit mit
tens p angelum
suum seruo suo Iohanni qui testimo
nium phibuit uerbo dei et testimoni
um ihesu xp̄i quecunq3 uidit. Bea
tus qui legit et qui audit uerba
phetie huius et seruat ea que
in ea scripta sunt. Tempus enim
pe est. Johannes septem ecclesiis
que sunt in asia. Gratia uobis et
pax a deo qui est et qui erat et qui
uenturus est. et a septem spiritib3
qui in conspectu throni eius sunt
et a ihū xp̄o qui est testis fidelis
primogenitus mortuorū et princeps
regum terre. Qui dilexit nos et la
uit nos a peccatis nrīs in sanguine
suo et fecit nos regnum et sacerdotes
deo et patri suo. ipsi gloria et imperiū
in secula seculorum amen. Ecce ue
nit cum nubibus et uidebit eū
omnis oculus. et qui eum pupuge
rūt. Et plangent se super eum om
nes tribus terre etiam amen. Ego
sum alpha et oo principium et finis
dicit dominus deus qui est et qui
erat et qui uenturus est omps.
Ego iohs frater uester et particeps
in tribulatione et regno et patien
tia in xp̄o ihesu: fui in insula que
uocatur pathmos propter uerbum
dei et testimonium ihesu xp̄i. Fui in spū
dominica die. Et audiui post me uocē
magnam tanqm̄ tube dicentis. Quod
uides scribe in libro et mitte ad septem
ecclesias que sunt in asia ephesum et
smyrnam et pergamum et sardis et
filadelphiam et laodiciam. Et conu
sus sum ut uiderem uocem que loque
batur mecum. Et conuersus uidi sep
tem candelabra aurea et in medio sep
tem candelabrorū aureorū similem fi
lio hominis uestitū podere et pcinc
tum ad mamillas zona aurea.
Caput aūt eius et capilli erant candidi
tanqm̄ lana alba et tanqm̄ nix. Et
oculi eius uelut flamma ignis et
pedes eius similes auricalco. sicut
in camino ardenti. Et uox illius
tanqm̄ uox aquarū multarū. Et ha
bebat in dextera sua stellas septem
et de ore eius gladius ex utraq3 parte
exibat acutus. Et facies eius sicut
sol lucet in uirtute sua. Et cum ui
dissem eum cecidi ad pedes eius tanqm̄
mortuus et posuit dexteram suam
super me dicens. Noli timere. Ego
sum primus et nouissimus et fui
mortuus et ecce sum uiuens in secu
la seculorum et habeo claues mortis
et inferni. Scribe ergo que uidisti et
que sunt et que oportet fieri post
hec. Misterium septem stellarum
quas uidisti in dextera mea et septē
candelabra aurea. Septem stelle
angeli sunt septem ecclesiarum. Et
candelabra septem: septem ecclesie
sunt. II.

Et angelo ephesi ecclesie scribe
Hec dicit qui tenet septem stellas in
dextera sua qui ambulat in medio
septem candelabrorū aureorū. Scio
opera tua et laborem et patientiam
tuam et qa non potes sustinere ma
los et temptasti eos qui se dicunt eē
aplos et non sunt et inuenisti eos mē
daces. et patientiam habes et sus
tinuisti propter nomen meum et
non defecisti. Sed habeo aduersus
te pauca qd caritatem tuam primā
reliquisti. Memor esto itaq3 unde ex
cideris et age pniām et priora opera
fac. Si aū nemo tibi et moueo cā
delabrum tuum de loco suo nisi pniām
egeris. Sz hoc habes bonum quia
odisti facta nicolaitarum: que et

et tiatyre

et uiuus

est sacramentum

ego odi. Qui habet aures audiendi audiat
quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti da
bo edere de ligno vite quod est in paradi
so dei mei. Et angelo smyrne ecclesie
scribe. Hec dicit primus et novissimus
qui fuit mortuus et vivit. Scio tri
bulationem tuam et paupertatem tu
am sed dives es et blasphemaris ab
his qui se dicunt iudeos esse et non
sunt sed sunt synagoga sathane.
Nichil horum timeas que passurus
es. Ecce missurus est diabolus ex vo

aliquos

bis in carcerem ut temptemini et ha
bebitis tribulationem diebus decem.
Esto fidelis usque ad mortem et dabo
tibi coronam vite. Qui habet aures
audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
Qui vicerit non ledetur a morte se
cunda. Et angelo pergami ecclesie
scribe. Hec dicit qui habet rumphe
am ex utraque parte acutam. Scio
ubi habitas ubi sedes est sathane
et tenes nomen meum et non ne
gasti fidem meam. Et in illis diebus

Et p(er)idest

antiphas testis meus fidelis qui occi
sus est apud vos ubi sathanas habi
tat. Sed habeo adversus te pauca quia
habes illic tenentes doctrinam ba
laam qui docebat balach mittere
scandalum coram filiis israel. scilicet edere
de sacrificiis ydolorum et fornicari.
Ita habes et tu tenentes doctrinam
nicolaitarum. Similiter penitentiam
age. Si quo minus: veniam tibi ci
to et pugnabo cum illis in gladio
oris mei. Qui habet aures audiat

audiendi

quid spiritus dicat ecclesiis. Vin
centi dabo manna absconditum et
dabo illi calculum candidum et in
calculo nomen novum scriptum quod
nemo scit nisi qui accipit. Et ange
lo tyathire ecclesie scribe. Hec dicit
filius dei qui habet oculos ut flam
mam ignis et pedes eius similes au
ricalco. Novi opera tua et caritatem
et fidem et ministerium et patienti
am tuam et opera tua novissima
plura prioribus. Sed habeo adversus
te pauca quia permittis mulierem

al' vacat

iezabel que se dicit propheten docere
et seducere servos meos fornicari
et manducare de ydolothitis. Et de
di illi tempus ut penitentiam ageret
et non vult penitere a fornicatione
sua. Et ecce ego mittam eam in lectum
et qui mechantur cum ea in tribulatio
ne magna erunt nisi penitentiam
egerint ab operibus suis et filios eius
interficiam in morte et scient om
nes ecclesie quia ego sum scrutans
renes et corda et dabo unicuique vestrum
secundum opera sua. Vobis autem
et ceteris dico qui tyathire estis. qui
cumque non habent doctrinam hanc et
qui non cognoverunt altitudinem
sathane quemadmodum dicunt
non mittam super vos aliud pondus
tamen id quod habetis tenete donec
veniam. Et qui vicerit et qui custo
dierit usque in finem opera mea: dabo
illi potestatem super gentes et reget
eas in virga ferrea. et tamquam vas
figuli confringentur sicut et ego accepi
a patre meo. et dabo illi stellam matu
tinam. Qui habet aures audiendi audiat
quid spiritus dicat ecclesiis. iii.

Et angelo ecclesie sardis scribe.
Hec dicit qui habet septem spiritus
dei et vii stellas. Scio opera tua quia
nomen habes quod vivas et mortuus
es. Esto vigilans et confirma reli
qua que moritura erant. Non enim
invenio opera tua plena coram deo
meo. In mente ergo habe qualiter
acceperis et audieris et serva et penitentiam
age. Si ergo non vigilaveris veniam
ad te tamquam fur et nescies qua hora
veniam ad te. Sed habes pauca
nomina in sardis qui non coinquina
verunt vestimenta sua et ambula
bunt mecum in albis quia digni
sunt. Qui vicerit sic vestietur vesti
mentis albis et non delebo nomen
eius de libro vite: et confitebor no
men eius coram patre meo et coram an
gelis eius. Qui habet aures audiendi
audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
Et angelo philadelphie ecclesie scribe.
Hec dicit sanctus et verus qui ha
bet clavem david qui aperit et nemo
claudit claudit et nemo aperit. Scio
opera tua. Ecce dedi coram te ostium
apertum quod nemo potest claudere.
quia modicam habes virtutem et
servasti verbum meum et non ne
gasti nomen meum. Ecce dabo tibi de
synagoga sathane qui dicunt se
iudeos esse et non sunt sed mentiuntur.
Ecce faciam illos ut veniant et a
dorent ante pedes tuos et scient quia

ego dilexi te quoniam servasti verbum
patientie mee : et ego te servabo ab
hora temptationis que ventura est
in orbem universum temptare ha
bitantes in terra. Ecce venio cito.
Tene quod habes ut nemo accipiat
coronam tuam. Et Qui vicerit. fa
ciam illum columpnam in templo
dei mei et foras non egredietur
amplius et scribam super eum
nomen dei mei et nomen civitatis
dei mei nove ierusalem que descen
dit de celo a deo meo et nomen me
um novum. Qui habet aures audi[endi]
audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
Et angelo laodicie ecclesie scribe.
Hec dicit amen testis fidelis et ve
rus qui est principium creature
dei. Scio opera tua quia neque
frigidus es neque calidus. Utinam
frigidus esses vel calidus. Sed
quia tepidus es et nec frigidus
nec calidus incipiam te evomere
ex ore meo quia dicis quod dives sum
et locupletatus et nullius egeo et
nescis quia tu es miser et misera
bilis et pauper et cecus et nudus.
Suadeo tibi emere a me aurum
ignitum et probatum ut locuples fias
et vestimentis albis induaris …
et collirio inunge oculos tuos ut
videas. Ego quos amo arguo et
castigo. Emulare ergo et peniten
tiam age. Ecce sto ad ostium et
pulso. Si quis audierit vocem
meam et aperuerit ianuam : in
trabo ad illum et cenabo cum illo
et ipse mecum. Qui vicerit dabo
ei sedere mecum in throno meo si
cut et ego vici et sedi cum patre
meo in throno eius. Qui habet
aures audiat quid spiritus dicat
ecclesiis. .iiii.

Post hec vidi et ecce ostium
apertum in celo et vox prima quam
audivi tamquam tube loquentis
mecum dicens. Ascende huc et osten
dam tibi que oportet fieri cito. Post
hec statim fui in spiritu. Et ecce
sedes posita erat in celo et super
sedem sedens. Et qui sedebat si
milis erat aspectui lapidis iaspi
dis et sardini. Et iris erat in cir
cuitu sedis similis visioni smarag
dine. Et in circuitu sedis sedilia
viginti quatuor et super thronos
xxiiii seniores sedentes circumamic
tos vestimentis albis et in capiti
bus eorum coronas aureas. Et de
throno procedunt fulgura et voces
et tonitrua. Et septem lampades
ardentes ante thronum que sunt
septem spiritus dei. Et in conspec
tu sedis tamquam mare vitreum
simile cristallo. Et in medio sedis
et in circuitu sedis quatuor ani
malia plena oculis ante et retro.
Et animal primum simile leoni.
Et secundum animal : simile vi
tulo. Et tertium animal : habens
faciem quasi hominis. Et quartum
animal : simile aquile volanti.
Et quatuor animalia singula eorum
habebant alas senas. Et in circui
tu et intus plena sunt oculis. Et
requiem non habebant die et nocte
dicentia Sanctus sanctus sanctus dominus
deus omnipotens qui erat et qui
est et qui venturus est. Et cum
darent illa quatuor animalia
gloriam et honorem et benedictio
nem sedenti super thronum viventi
in secula seculorum. procidebant
xxiiii seniores ante sedentem in
throno et adorabant viventem in
secula seculorum. Et mittebant co
ronas suas ante thronum dicentes
Dignus es domine deus noster ac
cipere gloriam et honorem et vir
tutem quia tu creasti omnia et propter
voluntatem tuam erant et creata
sunt. .v.

Et vidi in dextera
sedentis supra thronum librum
scriptum intus et foris signatum
sigillis septem. Et vidi angelum
fortem predicantem voce magna
Quis est dignus aperire librum et
solvere signacula eius. Et nemo
poterat neque in celo neque in terra
neque subtus terram aperire librum
neque respicere illum. Et ego flebam
multum quia nemo dignus inven
tus est aperire librum nec videre eum.
Et unus de senioribus dixit michi
ne fleveris. Ecce vicit leo de tribu
iuda radix david aperire librum et
septem signacula eius solvere.
Et vidi et ecce in medio throni et
iiii animalium et in medio seniorum
agnum stantem tamquam occisum habentem

al' stolis

V

cornua vij et oculos vij. qui sunt
septem spiritus dei missi in omnem
terram. Et venit et accepit librum
de dextera sedentis in throno. Et cum
aperuisset librum quatuor animalia
et xxiiij seniores ceciderunt coram
agno habentes singuli cytharas et
phialas aureas plenas odoramen-
torum que sunt orationes sanctorum.
Et cantabant novum canticum
dicentes. Dignus es domine [...]
accipere librum et aperire signacula
eius quoniam occisus es et redemisti nos
deo in sanguine tuo ex omni tribu et
lingua et populo et natione et fecis-
ti nos deo ~~in sanguine tuo ex omni~~
~~tribu~~ nostro regnum et sacerdotes
et regnabimus super terram. Et
vidi et audivi vocem angelorum
multorum in circuitu throni et ani-
malium et seniorum. Et erat nume-
rus eorum milia milium dicenti-
um voce magna. Dignus est ag-
nus qui occisus est accipere virtu-
tem et divinitatem et sapientiam
et fortitudinem et honorem et glo-
riam et benedictionem. Et omnem
creaturam que in celo est et que sup
terram et subtus terram et que sunt
~~in mari et que~~ in eo: omnes audivi
dicentes. Sedenti in throno et ag-
no benedictio et honor et gloria et
potestas deo nostro in secula seculo-
rum. Et quatuor animalia dicebant
amen. Et xxiiij seniores ceciderunt
in facies suas et adoraverunt vi-
ventem in secula seculorum. VI.

Et vidi quod aperuisset agnus unum
de septem signaculis. Et audi-
vi unum de quatuor animalibus
dicens tanquam vocem tonitrui.
Veni et vide. Et vidi. Et ecce equus
albus et qui sedebat super illum ha-
bebat arcum et data est ei corona
et exivit vincens ut vinceret. Et
cum aperuisset sigillum secundum
audivi secundum animal dicens.
Veni et vide. Et exivit alius equus
rufus et qui sedebat super illum
datum est ei ut sumeret pacem
de terra et ut invicem se interficiant.
Et datus est illi gladius magnus.
Et cum aperuisset sigillum tercium
audivi tercium animal dicens.
Veni et vide. Et ecce equus niger
et qui sedebat super eum habebat sta-
teram in manu sua. Et audivi tam-
quam vocem in medio iiij animalium
dicentem. Bilibris tritici denario
uno et tres bilibres ordei denario uno
et vinum et oleum ne leseris. Et cum
aperuisset sigillum quartum:
audivi vocem quarti animalis di-
centis. Veni et vide. Et ecce equus
pallidus et qui sedebat desuper no-
men illi mors et infernus sequebatur
eum. Et data est illi potestas super
quatuor partes terre interficere gla-
dio et morte et fame et bestijs terre.
Et cum aperuisset quintum sigillum
vidi subtus altare dei animas ~~sanctorum~~
interfectorum propter verbum dei et
propter testimonium quod habe-
bant et clamabant voce magna
dicentes. Usquequo domine sanctus
et verus non iudicas et vindicas
sanguinem nostrum de his qui habitant
in terra. Et date sunt illis singule
stole albe: et dictum est illis ut re-
quiescerent tempus adhuc modi-
cum donec impleatur numerus
conservorum et fratrum eorum qui
interficiendi sunt sicut et illi. Et
vidi cum aperuisset sigillum sextum et
ecce terre motus factus est magnus
et sol factus est niger tanquam sac-
cus cilicinus et luna facta est tota
sicut sanguis et stelle celi cecide-
runt super terram sicut ficus mit-
tit grossos suos cum a vento mag-
no movetur et celum recessit sicut
liber involutus et omnis mons et
insule de locis suis mote sunt. Et
reges terre et principes et tribuni
et divites et fortes et omnis ser-
vus et liber absconderunt se in spe-
luncis et in petris montium et dicunt
montibus et petris cadite super
nos et abscondite nos a facie seden-
tis super thronum et ab ira agni
quoniam venit dies magnus ire ipsorum
et quis poterit stare. VII.

Post hec vidi quatuor ange-
los stantes super quatuor
angulos terre tenentes iiij ventos
terre ne flarent super terram
neque super mare neque in ullam arbo-
rem. Et vidi alterum angelum as-
cendentem ab ortu solis habentem
signum dei vivi et clamavit voce

al' cytharas

al' soluere

uiam et

magna iiii angelis quibus datum
est nocere terre et mari dicens. Nolite
nocere terre et mari neque arbo-
ribus quoadusque signemus servos
dei nostri in frontibus eorum. Et au-
divi numerum ~~eorum~~ signatorum.
Centum xl iiii milia signati ex omni
tribu filiorum israel. Ex tribu iuda
duodecim milia signati. Ex tribu
ruben xii milia signati. Ex tribu
gad xii milia signati. Ex tribu aser
xii milia signati. Ex tribu neptali
xii milia signati. Ex tribu manas-
se xii milia signati. Ex tribu simeon
xii milia signati. Ex tribu levi xii
milia signati. Ex tribu isachar xii
milia signati. Ex tribu zabulon
xii milia signati. Ex tribu ioseph
xii milia signati. Ex tribu beniamin
xii milia signati. Post hec vidi
turbam magnam quam dinume-
rare nemo poterat ex omnibus gen-
tibus et tribubus et populis et lin-
guis stantes ante thronum in con-
spectu agni amicti stolis albis et
palme in manibus eorum et cla-
mabant voce magna dicentes.
Salus deo nostro qui sedet super thronum
et agno. Et omnes angeli stabant
in circuitu throni et seniorum et
quatuor animalium. Et ceciderunt
in conspectu throni in facies suas et
adoraverunt dominum dicentes. Benedic-
tio et claritas et sapientia et gra-
tiarum actio honor et virtus et for-
titudo deo nostro in secula seculorum
amen. Et respondit unus de senioribus
et dixit michi. Hii qui amicti sunt
stolis albis qui sunt et unde vene-
runt. Et dixi illi. Domine mi tu scis.
Et dixit michi. Hii sunt qui ve-
nerunt de tribulatione magna et
laverunt stolas suas et dealbave-
runt eas in sanguine agni. Ideo
sunt ante thronum dei et serviunt
ei die ac nocte in templo eius. Et
qui sedet in throno habitabit super
illos. Non esurient neque sitient
amplius neque cadent super illos sol
neque ullus estus quoniam agnus qui in
medio throni est reget illos et dedu-
cet eos ad vite fontes aquarum. Et ab-
sterget deus omnem lacrimam ab
oculis eorum. Et cum aperuisset si-
gillum septimum factum est silen-
tium in celo quasi media hora. viii.

VIII

Et vidi septem angelos stantes
in conspectu dei. et date sunt illis
vii tube. Et alius angelus venit
et stetit ante altare habens thu-
ribulum aureum in manu sua et
data sunt illi incensa multa ut da-
ret de orationibus omnium sanctorum
super altare aureum quod est ante thro-
num dei. Et ascendit fumus incenso-
rum de orationibus sanctorum de manu angeli
coram deo. Et accepit angelus thu-
ribulum et implevit illud de igne al-
taris et misit in terram. Et facta sunt
tonitrua et voces et fulgura et terre-
motus. Et septem angeli qui habe-
bant vii tubas preparaverunt se ut
in tuba canerent. Et primus ange-
lus tuba cecinit. Et factum est gran-
do et ignis mixta in sanguine et
missum est in terram. Et tertia pars
terre combusta est. et tertia pars
arborum combusta est. et omne
fenum viride combustum est. Et
secundus angelus tuba cecinit. Et
tamquam mons magnus igne ardens
missus est in mare. Et facta est ter-
tia pars creature que habebant ani-
mas ~~in mare~~ et tertia pars navium
interiit. Et tertius angelus tuba
cecinit. et cecidit de celo stella mag-
na ardens tamquam facula. Et cecidit
in tertiam partem fluminum et in
fontes aquarum. Et nomen stelle
dicitur absinthium et multi homi-
nes mortui sunt de aquis que ama-
re facte sunt.

Et quartus angelus tuba ceci-
nit. Et percussa est tertia pars solis et
tertia pars lune et tertia pars stellarum ita
ut obscuraretur ~~eorum~~ tertia pars eorum
et diei non luceret pars tertia et noc-
tis similiter. Et vidi et audivi vocem
unius aquile volantis per medium
celum dicentis voce magna. Ve ve
ve habitantibus in terra de ceteris
vocibus ~~tube~~ trium angelorum qui
erant tuba canituri. Et quintus

Ca^m. ix. IX.

angelus tuba cecinit. Et vidi stel-
lam de celo cecidisse in terram. Et
data est illi clavis putei putei
abissi et aperuit abissi. Et ascendit
fumus putei sicut fumus fornacis
magne et obscuratus est sol et aer
de fumo. exierunt locuste in terra

al' domino
aureum
magnus
al' et
al' consumpta
maris sanguis et mortua est tertia pars
Et facta est tertia pars aquarum in absinthium
puteum
putei et de fumo putei

et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne viride, neque omnem arborem nisi tantum homines qui non habent signum dei in ~~...~~ frontibus suis. Et dictum est illis ne occiderent eos, sed ut cruciarent mensibus v. Et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem. Et in diebus illis querent homines mortem, et non invenient eam, et cupient mori et fugiet mors ab ipsis. Et similitudines locustarum similes equis paratis in prelium. Et super capita earum tamquam corone similes auro. Et facies earum sicut facies hominum. Et habebant capillos sicut capillos mulierum. Et dentes earum sicut dentes leonum erant. Et habebant loricas sicut loricas ferreas. Et vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum. Et habebant caudas similes scorpionum. Et aculei erant in caudis earum et potestas earum nocere hominibus mensibus v. Et habebant super se regem angelum abyssi cui nomen hebraice Labbadon, grece autem apollion et latine habens nomen exterminans. Ve unum abiit et ecce veniunt adhuc duo ve post hec. Et sextus angelus tuba cecinit. Et audivi vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei quod est ante oculos dei dicentem sexto angelo qui habebat tubam: Solve quatuor angelos qui alligati sunt in flumine magno eufrate. Et soluti sunt quatuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum ut occiderent terciam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies milies dena milia. Et audivi numerum eorum et ita vidi equos in visione. Et qui sedebant super eos habentes loricas igneas et iacintinas et sulphureas. Et capita equorum erant tamquam capita leonum. Et de ore ipsorum procedit ignis et fumus et sulphur. Et ab hiis tribus plagis occisa est tercia pars hominum de igne et fumo et sulphure qui procedebant ex ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore ipsorum est: et in caudis eorum. Nam et caude eorum similes serpentibus habentes capita: et in hiis nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in hiis plagis neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum ut non adorarent demonia et simulachra aurea et argentea et erea et lapidea et lignea que neque videre possunt neque audire neque ambulare et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a fornicatione sua neque a furtis suis. x.

Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo amictum nube et iris in capite eius et facies eius erat ut sol. et pedes eius tamquam columpna ignis et habebat in manu sua librum apertum. Et posuit pedem suum dextrum super mare sinistrum autem super terram et clamavit voce magna ~~dicens~~ quemadmodum leo rugit. Et cum clamasset locuta sunt septem tonitrua voces suas. Et cum locuta fuissent septem tonitrua voces suas, scripturus eram. Et audivi vocem de celo dicentem. Signa que locuta sunt septem tonitrua, noli ea scribere. Et angelus quem vidi stantem supra mare et supra terram levavit manum suam ad celum et iuravit per viventem in secula seculorum. qui creavit celum et ea que in illo sunt et terram et ea que in eis sunt et mare et ea que in eo sunt: quia tempus amplius non erit sed in diebus vocis septimi angeli cum ceperit tuba canere: consummabitur misterium dei sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et vocem audivi de celo iterum loquentem mecum et dicentem. Vade, accipe librum apertum de manu angeli stantis supra mare et supra terram. Et abii ad angelum dicens ei ut daret michi librum. Et dicit michi. Accipe librum et devora illum et faciet amaritare ventrem tuum. sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. Et accepi librum de manu angeli et devoravi eum et erat in ore meo tamquam mel dulce. Et cum devo-

al' preceptum

al' illarum

al' hebant

tulissem eum amaricatus est venter
meus. Et dicit michi. Oportet te
iterum prophetare populis et genti
bus et linguis et regibus multis.

Et datus est michi ·xi·

Calamus similis virge et dic
tum est michi. Surge et metire te
plum dei et altare et adorantes in
eo. Atrium autem quod est foris
templum eice foras et ne metiaris
illud quoniam datum est gentibus;
et civitatem sanctam calcabunt
mensibus xl. duobus. Et dabo duo
bus testibus meis et prophetabunt
diebus mille ducentis sexaginta
amicti saccis. Hii sunt due olive
et duo candelabra lucentia in con
spectu domini terre stantes. Et si quis
eos voluerit nocere ignis exiet de
ore illorum et devorabit inimicos
eorum. Et si quis eos voluerit le
dere sic oportet eum occidi. Hii ha
bent potestatem claudendi celum
ne pluat diebus prophetie ipsorum.
Et potestatem habent super aquas
convertendi eas in sanguinem et
percutere terram omni plaga quotiens
cumque voluerint. Et cum finierint
testimonium suum; bestia que
ascendit de abysso faciet adversus
illos bellum et vincet eos et occidet
illos. Et iacebunt corpora eorum
in plateis civitatis magne que vo
catur spiritualiter sodoma et egyp
tus ubi et dominus eorum crucifix
us est. Et videbunt de populis et
tribubus et linguis et gentibus iacebunt
corpora eorum tribus diebus et dimidio
et corpora eorum non sinentur poni
in monumentis. Et inhabitantes
terram gaudebunt super illos et
iocundabuntur et munera mittent
ad invicem quoniam hii duo prophete crucia
verunt eos qui habitant super terram.
Et post dies tres et dimidium spiritus
vite a deo intravit in eos et stete
runt super pedes suos. Et timor
magnus cecidit super eos qui vide
runt eos. Et audierunt vocem
magnam de celo dicentem illis.
Ascendite huc. Et ascenderunt
in celum in nube. Et viderunt illos
inimici eorum. Et in illa hora fac
tus est terremotus magnus et deci
ma pars civitatis cecidit et occisi
sunt in terre motu nomina hominum
vii milia. et reliqui in timorem sunt
missi et dederunt gloriam deo celi. Ve
secundum abiit et ecce ve tertium
veniet cito. Et septimus angelus tu
ba cecinit et facte sunt voces mag
ne in celo dicentes. Factum est regnum
huius mundi domini dei et christi eius et
regnabit in secula seculorum amen. Et
xxiiii seniores qui in conspectu dei
sedent in sedibus suis ceciderunt in
facies suas et adoraverunt deum
dicentes. Gratias agimus tibi
domine deus noster omnipotens qui es
et qui eras et qui futurus es qui
accepisti virtutem tuam magnam
et regnasti et irate sunt gentes et
advenit ira tua et tempus mortuorum
iudicari et reddere mercedem servis
tuis prophetis et sanctis et timen
tibus nomen tuum pusillis et mag
nis et exterminandi eos qui corru
perunt terram. ·xii·

XII

Et apertum est templum dei
in celo et visa est archa testa
menti eius in templo eius. Et facta
sunt fulgura et voces et terre motus
et grando magna. Et signum mag
num apparuit in celo. Et mulier amic
ta sole et luna sub pedibus eius
et in capite eius corona stellarum
duodecim et in utero habens et cla
mabat parturiens et cruciatur ut
pariat. Et visum est aliud signum
in celo. Et ecce draco magnus ru
fus habens capita septem et cor
nua decem et in capitibus eius sep
tem diademata et cauda eius tra
hebat tertiam partem stellarum ce
li et misit eas in terram. Et draco
stetit ante mulierem que erat par
tura ut cum peperisset filium eius
devoraret. Et peperit filium mas
culum qui recturus erat omnes gen
tes in virga ferrea. Et raptus est
filius eius ad deum et thronum eius.
Et mulier fugit in solitudinem.
ubi habebat locum paratum a deo ut
ibi pascat illam diebus mille du
centis sexaginta. Et factum est
prelium magnum in celo. michael
et angeli eius preliabantur cum
dracone. Et draco pugnabat et
angeli eius. Et non valuerunt
neque locus inventus est eorum am-

plus in celo. Et proiectus est draco
ille magnus serpens antiquus qui
vocatur diabolus et sathanas qui
seducit universum orbem et proiec-
tus est in terram et angeli eius cum
illo missi sunt. Et audivi vocem
magnam in celo dicentem. Nunc
facta est salus et virtus et regnum
dei nostri et potestas xpi eius. quia
proiectus est accusator fratrum nostrorum
qui accusabat illos ante conspectum
dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt
illum propter sanguinem agni et
propter verbum testimonii sui.
et non dilexerunt animas suas
usque ad mortem. Propterea leta-
mini celi et qui inhabitatis in eis.
Ve terre et mari quia descendit diabo-
lus ad vos habens iram magnam sciens
quod modicum tempus habet. Et post-
quam vidit draco quod proiectus esset
in terram; persecutus est mulierem
que peperit masculum. Et date sunt
mulieri due ale aquile magne ut
volaret in desertum locum. ubi ali-
tur per tempus et tempora et dimi-
dium temporis a facie serpentis. Et
misit serpens ex ore suo post mulie-
rem aquam tamquam flumen ut eam fa-
ceret trahi a flumine. Et adiuvit
terra mulierem et aperuit terra os
suum et absorbuit flumen quod
misit draco de ore suo. Et iratus est
draco in mulierem et abiit facere
prelium cum reliquis de semine eius
qui custodiunt mandata dei et ha-
bent testimonium ihesu xpi. XIII.

XIII

Et stetit super arenam maris.
Et vidi de mari bestiam ascen-
dentem habentem capita septem
et cornua decem. et super cornua eius
x diademata et super capita eius
nomina blasphemie. Et bestia quam
vidi similis erat pardo et pedes eius
sicut ursi et os eius sicut os leonis.
Et dedit illi draco virtutem suam
et potestatem magnam. Et vidi
unum de capitibus suis quasi
occisum in mortem et plaga mor-
tis eius curata est. Et admirata
est universa terra post bestiam
et adoraverunt draconem quia
dedit potestatem bestie et adorave-
runt bestiam dicentes. Quis
similis bestie et quis poterit pug-

pedes

nare cum ea. Et datum est ei os lo-
quens ~~omnis~~ magna et blasphe-
mias. Et data est illi potestas
facere menses xl. duos. Et aperuit
os suum in blasphemias ad deum
blasphemare nomen eius et ta-
bernaculum eius et eos qui in celo
habitant. Et datum est illi facere
bellum cum sanctis et vincere illos.
Et data est potestas in omnem tribum
et populum et linguam et gentem
et adoraverunt eam omnes qui
inhabitant terram quorum non sunt
scripta nomina in libro vite agni
qui occisus est ab origine mundi.
Si quis habet aures audiat. Qui
in captivitatem duxerit in captivi-
tatem vadet. Qui in gladio occide-
rit oportet eum gladio occidi. Hec
est patientia et fides sanctorum.
Et vidi aliam bestiam ascendentem
de terra et habebat cornua duo si-
milia agni et loquebatur sicut dra-
co et potestatem prioris bestie om-
nem faciebat in conspectu eius.
Et fecit terram et inhabitantes
in ea adorare bestiam primam
cuius curata est plaga mortis.
Et fecit signa magna ita ut etiam
ignem faceret de celo descendere in
terram in conspectu hominum
et seducit habitantes terram
propter signa que data sunt illi
facere in conspectu bestie dicens
habitantibus in terra ut faciant
imaginem bestie que habet plagam
gladii et vixit. Et datum est illi
ut daret spiritum imagini bestie
ut et loquatur imago bestie. Et
faciet quicumque non adoraverint
imaginem bestie occidantur. Et
faciet omnes pusillos et magnos
et divites et pauperes et liberos et ser-
vos habere caracterem in dextera
manu aut in frontibus suis ut ne
quis possit emere aut vendere nisi
qui habet caracterem nominis
bestie aut numerum nominis eius.
Hic sapientia est. Qui habet in-
tellectum computet numerum
bestie. Numerus enim hominis
est et numerus eius est dc lxvi. XIIII

Et vidi et ecce agnus stabat
supra montem Syon et cum
eo centum quadraginta quatuor

milia habentes nomen eius et nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem de celo tamquam vocem aquarum multarum et tamquam vocem tonitrui magni. Et vocem quam audivi sicut citharedorum citharizantium in cytharis suis. Et cantabant quasi canticum novum ante sedem et ante quattuor animalia et seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum xl iiii milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Virgines enim sunt. Hii sunt qui sequuntur agnum quocumque ierit. Hii empti sunt ex hominibus primicie deo et agno. Et in ore ipsorum non est inventum mendacium. Sine macula sunt ante thronum dei. Et vidi alterum angelum volantem per medium celum habentem evangelium eternum. ut evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribum et linguam et populum dicens magna voce. Timete dominum et date illi honorem quia venit hora iudicii eius et adorate eum qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt et fontes aquarum. Et alius angelus secutus est eum dicens. Cecidit cecidit babylon illa magna que a vino ire fornicationis sue potavit omnes gentes. Et angelus tertius secutus est illos dicens voce magna. Si quis adoraverit bestiam et ymaginem eius et acceperit caracterem in fronte sua aut in manu sua hic bibet de vino ire dei quod mixtum est mero in calice ire ipsius et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum agni. Et fumus tormentorum eorum in secula seculorum ascendet nec habent requiem die ac nocte qui adoraverunt bestiam et ymaginem eius et si quis acceperit caracterem nominis eius. Hic sapientia sanctorum est qui custodiunt mandata dei et fidem ihesu. Et audivi vocem de celo dicentem. Scribe. Beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis. Opera enim illorum sequuntur illos. Et vidi et ecce nubem candidam et supra nubem sedentem similem filio hominis habentem in capite suo coronam auream et in manu sua falcem acutam. Et alter angelus exivit de templo clamans voce magna ad sedentem super nubem. Mitte falcem tuam et mete. quia venit hora ut metatur quoniam aruit messis terre. Et misit qui sedebat supra nubem falcem suam in terram et messuit terram. Et alius angelus exivit de templo quod est in celo. habens et ipse falcem acutam. Et alius angelus de altari [exivit] qui habebat potestatem supra ignem et clamavit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens. Mitte falcem tuam acutam et vindemia botros vinee terre quoniam mature sunt uve eius. Et misit angelus falcem suam in terram. et vindemiavit vineam terre et misit in lacum sive torcular ire dei magnum. Et calcatus est lacus extra civitatem et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sexcenta.

XV

Et vidi aliud signum in celo magnum et mirabile. Angelos septem habentes plagas septem novissimas quoniam in illis consummata est ira dei. Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igni et eos qui vicerunt bestiam et ymaginem illius et numerum nominis eius stantes supra mare vitreum. habentes cytharas dei et cantantes canticum moysi servi dei. et canticum agni dicentes. Magna et mirabilia sunt opera tua domine deus omnipotens iuste et vere sunt vie tue rex seculorum. Quis non timebit te domine et magnificabit nomen tuum. Quia tu solus pius es quoniam omnes gentes venient et adorabunt in conspectu tuo. quoniam iudicia tua manifesta sunt. Et post hec vidi: et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in celo. et exierunt septem angeli habentes septem plagas de templo vestiti lapide mundo et candido et precincti circa pectora zonis aureis. Et unum ex quattuor animalibus dedit septem angelis vii fialas aureas plenas iracundia dei viventis in secula seculorum. Et impletum est templum fumo a maiestate dei et de virtute eius. Et nemo

XVI

poterat introire in templum donec
consummarentur septem plage sep-
tem angelorum. xvi.
Et audivi vocem magnam
de templo dicentem vii angelis.
Ite et effundite vii fialas ire dei in
terram. Et abiit primus et effudit
fialam suam in terram. Et factum est
vulnus sevum ac pessimum in hom-
nes qui habebant caracterem bestie
et in eos qui adoraverunt ymaginem
eius. Et secundus effudit fialam
suam in mare et factus est sangu-
is tanquam mortui et omnis anima
vivens mortua est in mari. Et
tertius effudit fialam suam super
flumina et super fontes aquarum
et factus est sanguis. Et audivi
angelum aquarum dicentem. Ius-
tus es domine qui es et qui eras
sanctus qui hec iudicasti quia san-
guinem sanctorum et prophetarum
fuderunt et sanguinem eis dedis-
ti bibere digni enim sunt. Et audivi
alterum angelum dicentem. Etiam
domine deus omnipotens vera et
iusta iudicia tua. Et quartus an-
gelus effudit fialam suam in sole
Et datum est illi estu affligere hom-
nes et igni. Et estuaverunt hom-
nes estu magno et blasphemave-
runt nomen dei habentis potesta-
tem super has plagas neque egerunt
penitentiam ut darent illi gloriam. Et
quintus angelus effudit fialam
suam super sedem bestie. Et factum
est regnum eius tenebrosum et co-
mederunt linguas suas pre dolore
et blasphemaverunt deum celi pre
doloribus et vulneribus suis et non
egerunt penitentiam ex operibus
suis. Et sextus angelus effudit
fialam suam in flumen magnum
eufraten et siccavit aquam eius
ut prepararetur via regibus ab
ortu solis. Et vidi de ore draconis
et de ore bestie et de ore pseudo prophe-
te spiritus tres inmundos in modum
ranarum procedere. Sunt enim
spiritus demoniorum facientes sig-
na. Et procedunt ad reges totius
terre congregare illos in prelium
ad diem magnum dei omnipoten-
tis. Ecce venio sicut fur. Beatus
qui vigilat et custodit vestimenta

al' habent

illud

sua ne nudus ambulet et videant
turpitudinem eius. Et congrega-
vit illos ~~in prelium~~ in locum qui
vocatur hebraice hermagedon.
Et septimus angelus effudit fia-
lam suam in aerem et exivit vox
magna de templo a throno dicens.
Factum est. Et facta sunt fulgu-
ra et voces et tonitrua et terremotus
factus est magnus qualis numquam
fuit ex quo homines fuerunt super
terram talis terremotus sic mag-
nus. Et facta est civitas magna
in tres partes et civitates gentium
ceciderunt. Et babylon magna
venit in memoriam ante deum
dare ei calicem vini indignationis
ire eius. Et omnis insula fugit
et montes non sunt inventi. Et
grando magna sicut talentum
descendit de celo in homines et
blasphemaverunt homines deum
propter plagam grandinis quoniam
magna facta est vehementer

XVII

Et venit unus xvii.
de septem angelis qui habe-
bant vii fialas et locutus est mecum
dicens. Veni ostendam tibi damna-
tionem meretricis magne que se-
det super aquas multas cum qua
fornicati sunt reges terre et inebri-
ati sunt qui inhabitant terram de
vino prostitutionis eius. Et ab-
stulit me in deserto in spiritu.
Et vidi mulierem sedentem super
bestiam coccineam plenam nomi-
nibus blasphemie habentem ca-
pita septem et cornua decem. Et
mulier erat circumdata purpura
et coccino et inaurata auro et la-
pide pretioso et margaritis ha-
bens poculum aureum in manu
sua plenum abominationum
Et vidi mulierem ebriam de san-
guine sanctorum et de sanguine
martirum ihesu. Et miratus sum
cum vidissem illam admiratione
magna. Et dixit michi angelus
Quare miraris? Ego tibi dicam
sacramentum mulieris et bestie
que portat eam que habet capita
septem et cornua decem. Bestia
quam vidisti fuit et non est et
ascensura est de abysso et in inte-
ritum ibit et mirabuntur inhabi-

tantes terram quorum non sunt
scripta nomina in libro uite a
constitutione mundi uidentes
bestiam que erat et non est. Et
hic est sensus qui habet sapientiam.
Septem capita septem montes
sunt super quos mulier sedet et
reges septem sunt. Quinque ceci-
derunt unus est et alius non dum
uenit. Et cum uenerit oportet illum
breue tempus manere. Et bestia
que erat et non est et ipsa octaua
est et de vii est et in interitum uadit.
Et decem cornua que uidisti decem
reges sunt qui regnum non dum
acceperunt sed potestatem tamquam
reges una hora accipient post bestiam.
Hii unum consilium habent et uir-
tutem et potestatem suam bestie
tradunt. Hii cum agno pugnabunt
et agnus uincet illos quoniam dominus
dominorum est et rex regum et qui
cum illo sunt uocati electi et fi-
deles. Et dixit michi. Aquas quas
uidisti ubi meretrix sedet populi
sunt et gentes et lingue. Et decem
cornua que uidisti in bestia hii
odient fornicariam et desolatam
facient illam et nudam et carnes
eius manducabunt et ipsam igne
concremabunt. Deus enim dedit
in corda eorum ut faciant quod illi
placitum est ut dent regnum suum
bestie donec consummentur uer-
ba dei. Et mulier quam uidisti
est ciuitas magna que habet reg-
num super reges terre. xviii.

Et post hec uidi alium ange-
lum descendentem de celo
habentem potestatem magnam
et terra illuminata est a gloria
eius. Et exclamauit forti uoce
dicens. Cecidit cecidit babylon mag-
na et facta est habitatio demoniorum
et custodia omnis spiritus immun-
di et custodia omnis uolucris im-
munde et odibilis quia de ira for-
nicationis eius biberunt omnes
gentes et reges terre cum illa for-
nicati sunt et mercatores terre et
de uirtute deliciarum eius diuites
facti sunt. Et audiui aliam uocem
de celo dicentem. Exite de illa po-
pulus meus et ne participes sitis
delictorum eius et de plagis eius

non accipiatis quoniam peruenerunt
peccata eius usque ad celum. Et re-
cordatus est dominus iniquitatum
eius. Reddite illi sicut et ipsa reddi-
dit uobis et duplicate duplicia se-
cundum opera eius. In poculo quo
miscuit uobis miscete illi duplum.
Quantum glorificauit se et in de-
liciis fuit tantum date illi tormentum
et luctum quia in corde suo dicit
Sedeo regina et uidua non sum et
luctum non uidebo. ideo in una
die uenient plage eius mors et lu-
ctus et fames et igni comburetur
quia fortis est deus qui iudicabit il- (Al' dns)
lam et flebunt et plangent se super
illam reges terre qui cum illa for-
nicati sunt et in deliciis uixerunt
cum uiderint fumum incendii
eius: longe stantes propter timorem
tormentorum eius dicentes. Ve
ue ue ciuitas illa magna baby-
lon. ciuitas illa fortis quoniam in una
hora uenit iudicium tuum. Et ne-
gotiatores terre flebunt et luge-
bunt super illam quoniam merces eorum
nemo emet amplius. merces auri
et argenti et lapidis preciosi et
margarite et byssi et purpure et
serici et cocci et omne lignum
thyinum et omnia uasa eboris et
omnia uasa de lapide precioso et
eramento et ferro et marmore
et cinamomum et amomum et odo-
ramentorum et unguenti et thu-
ris et uini et olei et simile et triti-
ci et iumentorum et ouium et equorum
et redarum et mancipiorum et animarum
hominum et poma tua desiderii
anime discesserunt a te et omnia
pinguia et preclara perierunt
a te et amplius illa iam non in-
uenient. mercatores horum
qui diuites facti sunt ab ea lon-
ge stabunt propter timorem tor-
mentorum eius flentes ac lugen-
tes et dicentes. Ve ue ciuitas illa
magna que amicta erat bysso et
purpura et cocco et deaurata erat
auro et lapide precioso et marga-
ritis quoniam una hora destitute sunt
tante diuitie. Et omnis guber-
nator et omnis qui in lacum nauigat
et naute qui in mari operan-
tur longe steterunt et clamaue-

runt videntes locum incendii eius dicentes. Que similis civitati huic magne? Et miserunt pulverem super capita sua et clamaverunt flentes et lugentes dicentes. Ve ve civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habebant naves in mari de pretiis eius quoniam una hora desolata est. Exulta super eam celum et sancti apostoli et prophete quoniam iudicavit deus iudicium vestrum de illa. Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum et misit in mare dicens. Hoc impetu mittetur babylon magna civitas illa et ultra iam non invenietur et vox citharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in ea amplius et omnis artifex omnisque artis non invenietur in ea amplius et vox mole non audietur in te amplius et lux lucerne non lucebit tibi amplius et vox sponsi et sponse non audietur adhuc in te quia mercatores tui erant principes terre quia in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est et omnium qui interfecti sunt in terra.

al' dns

al' in te

amplius

al' quia

XIX.

Post hec audivi quasi vocem magnam tubarum multarum in celo dicentium alleluya. laus et gloria et virtus deo nostro est quia vera et iusta iudicia sunt eius quia iudicavit de meretrice magna que corrupit terram in prostitutione sua et vindicavit sanguinem servorum suorum de manibus eius. Et iterum dixerunt alleluia. Et fumus eius ascendit in secula seculorum. Et ceciderunt seniores xxiiii. et quatuor animalia et adoraverunt deum sedentem super thronum dicentes amen alleluia. Et vox de throno exivit dicens. laudem dicite deo nostro omnes servi eius et qui timetis deum pusilli et magni. Et audivi quasi vocem tube magne et sicut vocem aquarum multarum et sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium alleluya quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens.

al' sua

al' magnorum

gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei quia venerunt nuptie agni et uxor eius preparavit se. Et datum est illi ut cooperiat se byssino splendenti candido. byssinum enim iustificationes sanctorum sunt. Et dixit michi. Scribe. beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et dixit michi. Hec verba dei vera sunt. Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. Et dixit michi. Vide ne feceris. conservus tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium ihesu. Deum adora. Testimonium enim ihesu est spiritus prophetie. Et vidi celum apertum. et ecce equus albus et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax et in iustitia iudicat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma ignis et in capite eius diademata multa habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse. Et vestitus erat veste aspersa sanguine et vocabatur nomen eius verbum dei. Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis albis vestiti byssino albo mundo. Et de ore ipsius procedebat gladius acutus ut in ipso percutiat gentes et ipse reget eas in virga ferrea et ipse calcat torcular vini furoris ire dei omnipotentis. Et habet in vestimento et in femore suo scriptum rex regum et dominus dominantium. Et vidi unum angelum stantem in sole et clamavit voce magna dicens omnibus avibus que volabant per medium celum. Venite congregamini ad cenam magnam dei ut manducetis carnes regum et carnes tribunorum et carnes fortium et carnes equorum et sedentium in ipsis et carnes omnium liberorum et servorum pusillorum ac magnorum. Et vidi bestiam et reges terre et exercitus eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat in equo et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia et cum illa pseudopropheta qui fecit signa coram ipso quibus seduxit eos qui acceperunt caracterem bestie et qui adoraverunt imaginem eius. Vivi missi sunt hii duo in stagnum ignis ardentis sulphure

et ceteri occisi sunt in gladio sedentis sup
equm q' pcedit de ore ipi' et omnes
aves saturate st carnib; eoz. · xx ·

Et vidi angelum descendentem de celo
habentem clavem abyssi et catenam
magnam in manu sua. et apphendit
draconem serpentem antiquum qui est
diabolus et sathanas et ligavit eum
p annos mille et misit eum in abyssum
et clausit et signavit sup illum ut no
seducat amplius gentes donec consu
mentur mille anni. Post hec oportet
illum solvi modico tempore. Et vidi
sedes et sederunt sup eas et iudicium da
tum est illis et animas decollatoz
ppt testimonium ihu et ppt verbum dei
et qui non adoraverunt bestiam
neq; ymaginem eius. nec acceperunt
caracterem eius in frontib; aut in ma
nib; suis et vixerunt et regnaverunt
cum xpo mille annis. ceteri mortuoz
non vixerunt donec consumentur mille
anni. Hec est resurrectio prima.
Beatus et scus qui ht partem in re
surrectione prima. In hiis secunda
mors non habet potestatem. sed erunt
sacerdotes xpi et dei et regnabunt cu
xpo mille annis. Et cum consum
mati fuerint mille anni solvetur
sathanas de carcere suo et exibit
et seducet gentes que sunt super
quatuor angulos tre gog et magog
et congregabit eos in plium quoz
numerus est sicut arena maris.
Et ascenderunt sup latitudinem tre
et circuierunt castra sanctoz et civi
tatem dilectam. Et descendit ignis
a deo de celo et devoravit eos. Et dia
bolus qui seducebat eos missus est
in stagnum ignis et sulphuris ubi
et bestia et pseudo pphete cruciabun
tur die ac nocte in secula seculoz
~~amen~~ Et vidi thronum magnum
et candidum et sedentem sup eum a cui'
conspectu fugit celum et terra et
locus non est inventus ab eis. Et
vidi mortuos magnos et parvulos
stantes in conspectu throni et libri
apti sunt. Et alius liber aptus
est qui est vite. Et iudicati sunt
mortui ex hiis que scripta erant
in libro secundum opera ipsorum
Et dedit mare mortuos qui in eo
erant et mors et infernus dederunt
mortuos qui in ipsis erant et iudi
catum est de singulis scdm opa ipoz
Et infernus et mors missi sunt in
stagnum ignis. Hec mors scda. ~~stagnum ignis~~
Et q non est inventus in
libro vite scriptus missus est in stagnu
ignis. · xxi ·

al' nō vacat

· XXI ·

Et vidi celum novum et tram novam.
Primum enim celum et pma tra abiit et ma
re iam non est. Et ego iohes vidi civi
tatem sanctam iertm novam ~~vidi~~ descende
tem de celo a deo paratam sicut sponsam
ornatam viro suo. Et audivi vocem
magnam de throno dicentem. Ecce
tabernaculum dei cum hominibus
et habitabit cum eis. Et ipsi populus
eius erunt et ipse deus cum eis erit
eoz deus. Et absterget deus omnem
lacrimam ab oculis eoz et mors ultra
non erit neq; luctus neq; clamor neq;
dolor erit ultra que prima abierunt.
Et dixit qui sedebat in throno Ecce
nova facio omnia. Et dixit Scribe
quia hec verba fidelissima sunt et
vera. Et dixit michi. factum est.
Ego sum alpha et ω initium et fi
nis. Ego sitienti dabo de fonte aque
vive gratis. Qui vicerit possidebit
hec et ero illi deus et ille erit michi
filius. Timidis a' et incredulis et
execratis et homicidis et fornicato
ribus et veneficis et ydolatris et omnib;
mendacib; pars illoz erit in stagno
ardenti igni et sulphure qd est
mors scda. Et venit unus de septe
angelis habentibus fialas plenas
vii plagis novissimis et locutus
est mecum dicens. Veni ostendam
tibi sponsam agni. Et sustulit (uxorem)
me in spu in montem magnum et altu
et ostendit m civitatem scam iertm
descendentem de celo a deo habentem
claritatem dei. Et lumen eius si
mile lapidi ptioso tamq lapidi ias
pidis et sicut cristallum. Et habebat
murum magnum et altum habente
portas duodecim. et in portis eius an
gelos duodecim et nomina scripta que
sunt nomina duodecim tribuum filioz isrl.
Ab oriente porte tres et ab aquilone
porte tres et ab austro porte tres et
ab occasu porte tres. Et murus ci
vitatis habens fundamenta duo
decim et in ipsis xii nomina duodecim
aploz et agni. Et q' loquebatur
mecum habebat mensuram aru

al' aurea

ducam auream ut metiretur civitatem et
portas eius et murum. Et civitas in
quadro posita est et longitudo eius
tanta est quanta latitudo. Et mensus
est civitatem de arundine per stadia duo
decim milia. Longitudo et latitudo
et altitudo eius equalia sunt. Et men
sus est murum eius .c.xl.iiii. cubitorum
mensura hominis que est angeli. Et
erat structura muri eius ex lapide ias
pide. Ipsa vero civitas aurum mun
dum simile vitro mundo. Et funda
menta muri civitatis omni lapide
precioso ornata. Fundamentum primum
iaspis. secundus saphirus. tercius calcedo
nius. quartus smaragdus. quintus
sardonix. sextus sardius. septimus
crisolitus. octavus berillus. nonus
topazius. decimus crisopassus. unde
cimus iacinctus. duodecimus amethistus.
Et duodecim porte xii margarite
sunt per singulas. Et singule porte
erant ex singulis margaritis. Et
platee civitatis aurum mundum
tamquam vitrum pellucidum. Et tem
plum non vidi in ea. Dominus enim deus
omnipotens templum illius est et agnus.
Et civitas non eget sole neque lu
na ut luceant in ea. Nam clari
tas dei illuminabit eam et lucer
na eius est agnus. Et ambulabunt
gentes in lumine eius et reges terre
afferent gloriam suam et honorem in
illam et porte eius non claudentur
per diem. nox enim non erit illic. Et affe
rent gloriam et honorem gentium in
illam. Nec intrabit in eam aliquid
coinquinatum aut faciens abominatio
nem et mendacium nisi qui scripti
sunt in libro vite et agni. XXII.

al' nocte

Et ostendit mihi fluvium aque
vive splendidum tamquam cristal
lum procedentem de sede dei et agni.
In medio platee eius et ex utraque
parte fluminis lignum vite affe
rens fructus duodecim per menses sin
gulos reddens fructum suum et
folia ligni ad sanitatem gentium.
Et omne maledictum non erit am
plius sed sedes dei et agni in illa erunt
et servi eius servient illi et videbunt
faciem eius et nomen eius in fron
tibus eorum. Et nox ultra non erit
et non egebunt lumine lucerne
neque lumine solis quoniam dominus
deus illuminat illos et regnabunt
in secula seculorum. Et dixit michi. Hec
verba fidelissima et vera sunt et do
minus deus spirituum prophetarum misit
angelum suum ostendere servis suis
que oportet fieri cito. Et ecce venio
velociter. Beatus qui custodit ver
ba prophetie libri huius. Et ego iohannes
qui audivi et vidi hec. Et postquam
audissem et vidissem: cecidi ut
adorarem ante pedes angeli qui mi
hi hec ostendebat. Et dixit michi
Vide ne feceris. conservus tuus sum
et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui ser
vant verba libri huius. Deum adora.
Et dixit michi. Ne signaveris verba
prophetie libri huius. Tempus enim prope
est. Qui nocet noceat adhuc et qui
in sordibus est sordescat adhuc et
iustus iustitiam faciat adhuc. et
sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio
cito et merces mea mecum est un
icuique reddere secundum opera sua. Ego sum
alpha et ω. primus et novissimus
principium et finis. Beati qui lavant
stolas suas in sanguine agni ut
sit potestas eorum in libro vite. et per
portas intrent in civitatem. Foris canes
et venefici et impudici et homicide
et idolis servientes et omnis qui a
mat et facit mendacium. Ego
ihesus misi angelum meum testificari vo
bis hec in ecclesiis. Ego sum radix
et genus david stella splendida et
matutina. Et spiritus et sponsa dicunt
veni. et qui audit dicat veni. et qui
sitit veniat. et qui vult accipiat
aquam vite gratis. Contestor ego
omni audienti verba prophetie libri
huius. Si quis apposuerit ad hec
apponet deus super illum plagas scrip
tas que sunt in libro isto. Et si quis
diminuerit de verbis libri prophe
tie huius auferet deus partem eius de li
bro vite et de civitate sancta et de his
que scripta sunt in libro isto. Dicit
qui testimonium perhibet istorum. Etiam
venio cito. Amen. Veni domine
ihesu. Gratia domini nostri ihesu christi cum
omnibus vobis. Amen

Incipit prologus libri secundi paralipomenon.

Eusebius ieronimus dom
nioni et rogatiano suis
in ihesu christo salutem.
Quomodo grecorum hystorias
magis intelligunt qui
athenas viderint et tertium virgilii
librum qui a troade per leuchaten et
acroceraunia ad siciliam et inde ad
hostia tiberis navigaverunt ita sanctam
scripturam lucidius intuebitur qui
iudeam oculis contemplatus est et
antiquarum urbium memorias
locorumque vel eadem vocabula vel mu
tata cognoverit. Unde et nobis
cure fuit cum eruditissimis ebreorum
hunc laborem subire ut circuirem
provinciam quam universe christi
ecclesie sonant. Fateor enim mi domni
on et rogatiane karissimi numquam me
in divinis voluminibus propriis credidis
se viribus nec habuisse magistrum opi
nionem meam sed ea et de quibus
scire me arbitrabar interrogasse me
solitum quanto magis de hiis super
quibus anceps eram. Denique cum
a me nuper litteris flagitassetis
ut vobis paralipomenon latino sermo
ne transferrem de tyberiade legis quon
dam auctorem qui apud hebreos ad
mirationibus habebatur assumpsi
et contuli cum eo a vertice ut aiunt
usque ad extremum unguem et sic
confirmatus ausus sum facere
quod iubebatis. Libere enim vobis lo
quor ita et in grecis et in latinis codi
cibus hic nominum liber viciosus
est ut non tam hebrea quam barba
ra quedam et sarmatica nomina
coniecta arbitrandum sit. Nec hoc
lxx interpretibus qui spiritu sancto ple
ni ea que vera fuerant transtulerunt
sed scriptorum culpe asscribendum
dum de inemendatis inemendata
scriptitant et sepe tria nomina
subtractis e medio sillabis in unum
vocabulum cogunt. vel e regione
propter latitudinem in duo vel tria vo
cabula dividunt. Sed et ipse appella
tiones non homines ut plerique estimant
sed urbes et regiones et saltus et
provincias sonant et oblique sub
interpretatione et figura earum quedam
narrantur hystorie de quibus in
regnorum libro dicitur. Nonne ecce hec
scripta sunt in libro verborum dierum
regum iuda. Que utique in nostris co
dicibus non habentur. Hoc primum
sciendum quod apud hebreos para
lipomenon liber sit et apud illos
vocabitur dabreiamin id est verba
dierum qui propter magnitudinem apud
nos divisus est quod nonnulli in vin
to et acconis dialogo faciunt cum
in tres partes secent sit cum unus a
suo auctore sit editus. Deinde et
illud attendimus quod frequenter nomina
non vocabula ~~sonant~~ hominum
sed rerum ut dixi significantias sonant
ad extremum quod omnis eruditio scrip
turarum in hoc libro continetur et hys
torie vel que pretermisse sunt in suis
locis vel perstricte leviter. hic per quedam
verborum compendia explicantur. Ora
tionum itaque vestrarum adiutus auxilio
nisi librum hunc vobis placiturum tamen
invidis displiciturum esse non ambigo.
Optima enim queque ut ait plinius
malunt contempnere videre plerique
quam discere. Si quis in hac interpre
tatione voluerit aliquid reprehendere
interroget hebreos suam conscientiam
recolat videat ordinem textumque
sermonis et tunc nostro labori si potuerit
detrahat. Ubicumque ergo asteriscos
id est stellas radiare in hoc volumine videritis
ibi sciatis de hebreo additum quod
in latinis codicibus non habetur.
Ubi vero obelus transversa scilicet virga
preposita est. Illic significatur quid
lxx interpretes addiderunt vel ob deco
ris gratiam vel ob spiritus sancti auctori
tatem. quod in hebreis volumini
bus non legatur.

Incipit secundus prologus libri Job.

Si aut fiscellam iunco texerem
aut palmarum folia compli
carem ut in sudore vultus mei come
derem panem et ventris opus sol
licita mente tractarem nullus mor
deret nemo reprehenderet. Nunc
autem quia iuxta sententiam salvatoris volo
operari cibum qui non perit et antiquam di
vinorum voluminum viam sentibus
virgultisque purgare mihi
geminus ingeritur errorum corrector vitiorum
falsarius vocor et errores non auferre
sed serere. Tanta est enim vetustatis

al' vomit

al' vacat nem

vt

al' et

al' putrit

consuetudo ut et contesta plerisque minime
placeant dum magis pulchros ha-
bere volunt codices quam emenda-
tos. Quia propter o filiae dilectissimae uni-
cum nobilitatis exemplar pro fla-
bello calathis sportellisque minuscu-
lis monachorum spiritualia hec
et mansura dona suscipite. Ac beatum
Iob qui adhuc apud latinos iacebat
in sterquilinio et vermibus scatebat erro-
rum integrum immaculatumque gaude-
te. Quomodo enim post proba-
tionem atque victoriam duplicia ei
universa sunt reddita ita ego in lin-
guam nostram ut audacter loquar feci
eum habere que amiserat. Igitur
et vos et unumquemque lectorem sol-
licita prefatione commoneo et in prin-
cipiis librorum eadem semper adnectens
rogo ut ubicumque semper precedentes
virgulas videritis sciatis ea que sub-
iecta sunt in hebraicis voluminibus non haberi.
Porro ubi stelle imago prefulserit
ex hebreo in nostro sermone addita sunt.
Nec non et illa que haberi videban-
tur in greco et ita corrupta erant
ut sensum legentibus tollerent
orantibus vobis magno labore cor-
rexi magis utile quid ex odio meo
ecclesiis Christi venturum ratus quam
ex aliorum negotio. Incipit prologus libri ecclesiastes. ii.

al' solita

Memini me hoc ferme quinquennio cum
adhuc Rome essem et ecclesiasten
sancte Blesille legerem ut eam ad con-
temptum huius mundi provocarem
et omne quod in mundo cerneret
putaret esse pro nichilo rogatum
ab ea ut in morem commentarioli
obscura queque dissererem ut absque
me posset intelligere que legebat.
Itaque quoniam quando in procinctu nostri operis
subita morte subtracta est et non me-
ruimus o Paula et Eustochium talem
habere vite nostre consortem tantoque
vulnere perculsus tunc obmutui.
Nunc in Bethleem positus augustio-
re videlicet civitate et illius memo-
rie et vobis reddo quod debeo. Hec bre-
viter admonens quod nullius auc-
toritatem secutus sum sed de hebreo
transferens magis me lxx interpretum
consuetudini coaptavi. In his
dumtaxat que non multum ab

hebraicis discrepabant interdum
aquile quoque et symmachi et theodo-
tionis recordatus sum. Ut nec no-
vitate nimia lectoris studium de-
terrerem nec rursum contra con-
scientiam meam fonte veritatis
obmisso opinionum rivulos consec-
tarer. Incipit alius prologus super Joel.

Johel filius Phatuel describit terram
xii tribuum eruca bruco locusta
rubigine vastante consumptam
et post eversionem prioris populi ef-
fusum spiritum sanctum super
servos dei et ancillas, i. super c.xx
credentium nomina hominum que
fuerunt in cenaculo montis Syon.
c.xx. qui ab uno usque ad xv. paula-
tim et per incrementa surgentes
xv graduum numerum efficiunt qui
in psalterio mistice continentur.
Ex tribus igitur generibus rethorum
hec sumuntur principia et tres
sunt argumentorum partes ex quibus
incipere solet omnis orator. Aut
enim dociles aut benivolos aut at-
tentos auditores debet efficere.
Hic ergo propheta recte a magnitu-
dine cladis sumens principium
eorumque qui audituri erant volens
ad penitentiam provocare reddit at-
tentos annuntians futurorum malum
ut considerantes venture cladis
asperitatem oculis arriperent penitentiam.
In hoc propheta ideirco nec reges nec
tempora sunt prenotata quia illis
temporibus ac regibus quibus
Osee prophetavit. Joel interpretatur
incipiens aut domini descensus.
Phatuel latitudo hostium. Pro-
pter logice hoc est quod qui hostium
dei et scientiam dei habuit apta
recte incipit prophetare. Explicit
primus prologus. Incipit prologus secundus.

Amos propheta pastor et
rusticus et ruborum moros
distringens paucis verbis
explicari non potest. Quis enim
digne exprimat tria et quattuor
scelera Damasci Gaze Tyri Idumee
filiorum Amon et Moab et septimo oc-
tavoque gradu Jude et Israel. Hic loqui-
tur ad vaccas pingues que sunt
in monte Samarie et ruituram do-
mum maiorem minoremque testatur.

Ipse uenit tictorem locuste et stantem
dominum super murum litum. ul'
adamantinum et uncinum pomorum at-
trahentem supplicium peccatoribus
et famem in terra non famem panis
neque sitim aque sed audiendi uer-
bum domini. Non dixit uerba sed uerbum.
Amos uero interpretatur onustus.
Hic amos spirituali gratia plenus
prophetauit inter ceteros prophetas. Non
enim ipse solus erat propheta sed et alii.
Esse quippe non poterat propheta:
nisi pastor ante fuisset. Qui et tu-
ba sua clangit per singulos dies eru-
diens et docens in ecclesia in ueritate.
te enim uox omnium prophetarum
tamquam tuba spiritualis est predicans
in ecclesia secundum quod scriptum est.
Ascende in montem excelsum tu qui
euangelizas syon exalta uocem tuam etc.

Item alius prologus.

Hic amos propheta non fuit
pater ysaie prophete quam-
quam et ille propheta exstiterit. Nam
aliis litteris ille aliis iste apud hebreos
scribitur. Que differentia litterarum
apud latinos non habetur et ille
fortis ul' robustus. Hic uero anul-
sus interpretatur quia locutus est
contra .x. tribus que per ydolatriam
a cultu dei ul' et a regno dauid erant
auulse. Fuit autem cognatio eius
ex oppido thecue quod sex miliaribus
distat a bethleem gerens curam
pecorum in latitudine camporum qui
sunt proximum oppido thecue. In
quibus humum arido atque harenoso
nichil omnino frugum gignitur
sed uberrimis pascuis habundant
et ideo sunt cuncta pastoribus ple-
na et sterilitas terre compensatur
pecorum multitudine. Ex hoc nu-
mero pastorum fuit amos inperitus
sermone sed plenus scientia. Pro-
phetauit autem eisdem temporibus quibus
iohel naum ionas osee ysaias.
Sed aliquantulum exorsus est prophe-
tare antequam ysaias maxime autem
contra tribus decem locutus est pau-
ca de duabus interserens. Hunc ab-
latum de numero pastorum misit
dominus ut in samaria propheta-
ret. quem amasias sacerdos fre-
quentibus plagis afflixit tandem
filius eius ozias uecte per tempora
transfixit. post hec semiuiuus in ter-
ram suam euectus post aliquot
dies dolore uulneris expirauit. Sepul-
tusque est cum patribus suis.

Item alius prologus super Ionam.

Iona columba et dolens filius a-
mathi qui fuit de geth que est in
opher. ad gentium preconium mi-
titur a iussus contempnit. contem-
nens fugit fugiens dormit propter
quem periclitatur nauis. set sorte
latentem reprit cetus abiectum deuo-
rauit et orantem reuomuit reiectus
predicauit subuersionem sed contris-
tatur in penitentia urbis et saluti
gentium inuidet. Gaudet et etiam
urentis umbraculo. et dolet subito
arescentis. Cuius sepulchrum in qua-
dam urbe geth in uiculo demon-
stratur qui est in secundo miliario
sephorum itinere quo pergitur tyberiade.

Incipit prologus Zacharie prophete.

Anno secundo darii regis medo-
rum aggeum et zachariam
prophetasse lectiones co-
rundem declarant. Sed hac de
causa aggeus zacharie in ordine
prophetarum prelatus uidetur quod eum
duobus mensibus ut predicte lectio-
nes ostendunt in prophetia precessisse
inuenitur. Ad restaurationem et
templi precepto domini populum
animasse esdras refert dicens.
In secundo anno darii regis: prophe-
tauit aggeus et zacharias filius
addo prophete super iudeos qui erant
in iudea et in ierusalem super israel.
Tunc surrexerunt zorobabel filius
salathiel et ihesus filius iosedech
et principes eius inchoauerunt edifi-
care domum dei que est in ierusalem.
Quibus cum adessent prophete domini
exortatione sua adiuuabant eos.
Nam et populus in israel abominatione
paternorum delictorum per suam com-
monitionem idem propheta cupiens
reuocare uerbis lectione compre-
hensus est. Uidi nocte et ecce
uir ascendebat super equum rubeum
~~et uidit propheta uirum in equo rubeo~~
sedentem et stantem in medio mir-
teti umbrosi. Cuius uisionis hec
solutio est. Uir ascendens super

al' transfixit

equum rubeum licet angelus intelligatur tamen quia predicti coloris equum ascendere visus est vindictam sanguinis in eam gentem significat proferendam que populum israel in captivitatem redegerat. Nam et ysaias propheta per ruborem vestimentorum inter gentes vindictam cum sanguine a deo proferendam demonstrans. hiis verbis usus est dicens: Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus de bosra.

Stantem vero in medio mirteti umbrosi quod dixit leticiam populi affuturam per mirteti significationem voluit significare vel designare. Cuius ligni moyses in libro levitico cum faceret mentionem ait. Accipietis die primo ~~et precipue~~ fructus ligni [al' speciosi] pulcherrimi speciosi ut leticiam populi per bene olentis ligni umbraculum demonstraret. Sed hanc visionem que liberationem populi et vindictam de adversariis futuram demonstrat. Ob hoc noctu propheta se vidisse memoravit quia populum israel in prima liberatione de terra egypti noctu discessisse constabat cuius exemplum ~~quam~~ plenius prophetus aliquam partem in se retinere videbatur liberatio eiusdem ac reditus captivitatis de terra chaldeorum per noctem prophete est revelata.

Incipit prologus in libris machabeorum.

Domino excellentissimo et in cultu christiane religionis serenissimo lodovico regi Rabanus vilissimus servorum dei in domino dominorum perpetuam optat salutem. Cum sim promptus animorum ad parendum atque serviendum vestre voluntati cotidie cogito quid honorificentie vestre gratum exhibeam ut mei memoria sedulo apud vos maneat et devotio mentis mee erga obsequium vestrum appareat. Unde grandis questionis angustia in animo versatur cogitandi quid potissimum reverentie vestre offerram cum alii iuxta id quod sibi conderet et opulentia rerum vires illis ministrat multiplicia vobis deferunt munera. Ego autem ita per me hoc non efficere posse sentio sed tamen vacuus a munere penitus non ero quia iuxta paupertatem virium mearum et ingenii tenuitatem ea que in meditatione sanctarum scripturarum elaboravi offerre decerno que licet non sint condigna providentie vestre tamen credo non sint ubique spernenda. preterito siquidem anno transmisi vobis tractatum in danielem prophetam quem non solum ex dictis maiorum sed etiam ex nostre parvitatis sensu confeceram. Nunc vero quia tempus est illud quo romana ecclesia constituit libros machabeorum in ecclesia legi eorundem librorum expositionem quam ante aliquot annos rogantibus amicis sensu hystorico sive et allegorico dictaveram excellentie vestre defero ut si aliquando sensum mysticum in eis dinoscere vos delectet habeatis in promptu quod illum explicatum invenire valeatis non dico valde deserte et oratione rethorica sed lucido sermone et catholica fide. Vos quoque si quid in predicto opere reperiatis vobis gratum et rite prolatum eius gratie hoc deputetis a quo est omne bonum. Si quid autem minus recte vel minus convenienter positum vobis ibidem videatur imperitie mee magis deputetis quam malitie quia quamdiu in hoc corpusculo vixero in christi servitio prout possibilitas fuerit laborare contendo. Ipsius enim est misericordie ut qui michi in animo hoc dedit velle ipse me bono opere faciat consummare [al' ipsa] de quo propheta ait. Prope est dominus omnibus invocantibus eum in veritate non derelinquet omnes sperantes in se. Divinitas domini nostri ihesu christi diu vos incolumes et legis dei veritatem amantes ad multorum salutem custodiat et post huius vite cursum ad veram et eternam beatitudinem pervenire concedat.

Item alius prologus.

Reverentissimo et omni dignitatis officio dignissimo geroldo sacri palatii archidiacono Rabanus vilis dei servus servorum in christo salutem. Memini me in presentia vestra in magontium civitatis comitis

tantum tecum habere sermonem de
eminentia sanctarum scripturarum et
de difficultate divinarum hystoriarum
in quibus non solum per aliquanta
loca propter varietatem rerum et
situm provinciarum obscurus est
sensus quin et per tropos figurarum ob
scurus est intellectus et quia eodem
tempore commentarios in libro regum
nuper a nobis editos venerabili ab
bati hylduino tradideram. tu quidem
paternitatem meam exhortatus es
quatinus in libros paralipomenon
atque machabeorum commentarios iux
ta vestigia maiorum pari studio conde
rem feci quantum potui et priorum
libri expositionem lodovico regi edi
tam dedi. sequentis vero tue sanc
titati tradendam reservavi ut peti
tio tua non esset vana neque habe
res me suggillandum quasi tibi ro
ganti noluissem conferre quod aliis
gratis contulerim. Proinde quia
iam confectum habes utere eo si
cut decet servum christi. cum commu
nione multorum et quod solus impe
trasti ad plurimorum utilitatem
pervenire facias. De cetero quoque vo
lo sanctitatem tuam scire quod
ipsum opus ideo partim de divina
hystoria partim de iosephi iudeorum
hystoria traditione partim vero
de aliarum gentium hystoriis con
texui ut quia non tantum gentis
iudee ac principum eius sed et alia
rum gentium similiter in ipso li
bro mentio fit ex multorum librorum
collatione veritas sacre hystorie
pateat et sensus narrationis
eius lectori lucidior fiat. Quod ve
ro si quid in memorato opere
tibi gratum atque utile inveneris
largitori omnium bonorum inde
gratias referas. Si quid autem
reprehensibile in eo esse perspexeris
mee infirmitati et imperitie depu
tes et apud clementem iudicem
veniam impetrare nobis per sacras
orationes festines. Sicque opti
mo largitori dignum honorem
et fragili opifici oportunum confe
res solatium. fraternitatem tuam
divina maiestas perpetuis felicibus
pollentem eterne beatitudinis

gaudia pervenire omni tempore
nostri memorem conservare dignetur.

Incipit secundus prologus mathei euangeliste

Matheus cum primo predi
casset evangelium in iudea
volens transire ad gentes primus
evangelium scripsit hebraice
quod fratribus a quibus ibat ad
memoriam reliquit. Sicut enim
necesse fuit ad confirmationem fidei
evangelium predicari sic et con
tra hereticos scribi. Cum autem plu
res evangelium scripserint quatuor
tamen auctoritatis habent testimonium
quia per quatuor mundi partes fidem
nuntiant trinitatis. Et sunt quasi
quatuor rote in quadriga domini
que vehit eum per predicationem
evangelii et genus humanum quod
fidei morte eorum erat predicatione
vivificandum. Non et aliorum
evangelia tenduntur nec recepta
sunt quia dominus noluit prefinitum
numerum cassari propter virtutem sa
cramenti. Designantur et evange
liste quatuor signis que non sunt
de receptione sed iocundi misterii sibi
gerunt. Matheus in homine intelligitur
quia circa humanitatem christi prin
cipaliter immoratur. Marcus
in leone quia agit de resurrectione
lucas in vitulo agens de sacerdotio
iohannes in aquila scribens sacra
menta divinitatis. Christus vero quem
describunt homo fuit de virgine
natus. vitulus in immolatione
leo in resurrectione. aquila in as
censione. vel in homine humani
tas in vitulo sacerdotium. in leone
regnum in aquila exprimitur
divinitatis sacramentum.

Incipit prologus in libro apocalipsis.

Omnes qui pie volunt vi
vere in christo sicut ait apostolus
persecutionem patiuntur iux
ta illud. fili accedens ad servitutem
dei sta in iustitia et timore et prepara
animam tuam ad temptationem. Temp
tatio namque est vita hominis super terram.
Ne autem fideles in hiis deficiant
consolatur eos dominus atque confirmat
dicens. Nobiscum sum usque ad consum
mationem seculi et nolite timere pu

illius grex xp̄ ea uidens deus pat' tribu-
lationes quas passura erat ecclia ab
aplis fundata supra petrā xp̄m ut
minus timeantur disposuit una
cum filio et spū scō eas reuelare Reue-
lauit aūt tota trinitas xp̄o scdm hu-
manitatē xp̄c uo ioh̄i p angl̄m.
Ioh̄es ecclie de q̄ reuelatione hunc
librum cōposuit. Unde et liber iste
apocalipsis dr̄. i. reuelatio q: hic ɔti-
nentur q̄ deus reuelauit ioh̄i ⁊ ioh̄es
eccīe. Quanta s. ecclia passa sit in tem-
pore primitiuo et nunc patiatur in
nouissimis temporibus antixpi pas-
sura sit quando tanta erit tribulō
ut si fieri pt̄ ⁊ moueantur electi ⁊
que pro hijs et nunc ⁊ ī futuro p̄mia
sit susceptura ut quos denūtiata
supplicia terrent pmissa p̄mia le-
tificent Ideo iste liber inter reliquas
scripturas noui testamenti pphetie
nomine censetur q̄ alijs est excellē-
tior pphetijs. Sicut em̄ nouum tes-
tamentū prestat ueti euāgelium le-
gi: ita hec pphetia pphijs ueteris tes-
tamenti q: de xp̄o ⁊ ecc̄a magna ex
pte iam adimpleta sa cuncta denūtiat
vl' ī ideo q: cum alijs uniphariā ista
triphariā data est pphetia simul. s.
de preterito ⁊ p̄senti et futuro Ad cuius
confirmandam auctoritatē occurrit
⁊ auctoritas mittentis ⁊ deferentis et ac-
cipientis mittentis. s. trinitatis ⁊
deferentis. s. angeli ⁊ accipientis. s. io-
hannis. Cū autē ioh̄i hec uisione
fuerit reuelata ⁊ sit tria genera ui-
sionū sub quo genē ɔtineatur uidē-
dum est. Visio em̄ alia corporalis q̄n
do uidelicet corporalibz oculis aliquid
uidetur. Alia spiritualis seu ymagi-
naria cū uidelz dormientes l' ⁊ uigilā-
tes ymagines rez cernimus qbz aliqd
aliud significatur sicut uidit pha-
rao spicas ⁊ moyses rubū ardere ille
dormiens iste uigilās Alia intellectua-
lis q̄n uidelz spū scō reuelante intelle-
ctu mentis ūitate misterioz sicut e
capimus quomodo uidit ioh̄es que
in hoc libro referuntur. Non enim
figuras tm̄ spū uidit sz ⁊ eaz signi-
ficata in mente itellexit. Vidit autē
ioh̄es ⁊ scripsit ī pathmos īsula
relegatus a domitiano īexiliū pn̄-
cipe impijssimo hac enim ad scribē-

dum cōpellente cā q: dū exulteraret
a domitiano in pathmos insula ī
ecclijs qbz perat mlt'a pullulauerūt
atqz moleuerunt uitia atqz diuerse he-
reses. Erant eī quidā heretici ibi
dicentes xp̄m non fuisse ante ma-
riam q: temporaliter de ea nat' erat.
Quos ioh̄es ī principio euāgelij sui
redarguit dicens. In principio erat
uerbum ⁊ ī hoc libro cū dicat alpha
⁊ oo. ⁊ principium ⁊ finis dicebant
enim quidā ecclesiam pondē tribu-
lationū añ finē sclī defituram ⁊ p la-
bore non p̄miū eternū susceptura
horz ergo errores uolens destruere
~~errores~~ ioh̄es ostendit xp̄m p̄ncipiū
eē ⁊ finem. Unde ysaias ante me
non est formatus ds̄ ⁊ post me nō
erit ⁊ ecclesiam per excidium tribu-
lorum non deficere sz pficere ⁊
p hijs brauiū eternum recipere.
Scribit autē ioh̄es: vij ecclijs asie
⁊ eaz vij ep̄is deprecātus instru-
ens ⁊ p eam totam generalem eccle-
siam docens Et itaqz materia ioh̄is
in hoc ope status spaliter asyane
ecclie nec non ⁊ totius uidelz q̄ in
p̄senti patiatur ⁊ in futuro recep-
tura sit intentio uero eius est mo-
nere ad patientiā que seruanda est
tū q: breuis labor tū q: p̄na p̄miū
magnum. Modus tractandi talis
primo p̄mittit plogū ⁊ salutatio-
nē ubi reddit auditores beniuolos
⁊ attentos quo p̄misso accedit ad
narrationē. Añ narratoēm uo
ondit xp̄m esse ab eterno sine p̄n-
cipio ⁊ fine inducēs ip̄m loquentem
Ego sum alpha et oo. i. principiū
et finis postea accedens ad narra-
tionē distinguit vij uisiones quibz
terminatis iste liber cōsummatur
premittit aūt plogum dicens apo-
calipsis ihū xp̄i subaudis hec est
sicut in alijs. Visio ysaie hec est
et parabole salomonis.

Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum.

A az apprehendens uel apprehensio

Aad testificans uel testimonium

Aad har deprecatio.

Aalma uirgo absondita ul' absconsio uirginitatis.

Aara montana uel mons fortitudinis

Aaron mons fortis uel mons fortitudinis siue montanus.

Aaronite montes robusti uel montium fortitudines siue montani aut montes eorum.

Aars sol uel lumen seu illuminans aut illuminatio.

Aathath te patre tuo ul' tempore tuo. siue tu ante. aut temporalis tuus

Aaz apprehensus uel fortitudo seu fortis aut apprehendens.

Aazia patruus uel patruelis seu apprehendens dominum aut fortitudo domini. hic b. post a.

Abba pater uel paternitas. syrum est non hebreum.

Abbacuc luctator fortis ul' luctator rigidus seu amplexans eos aut susceptio eorum.

Abadia seruus dni ul' seruiens dno

Abaga pater sollempnis uel patris sollempnitas seu pater loquens aut patris locutio.

Abana pater dns ul' pat' habundans seu pater meus iste aut patris mei habundancia.

Abann pater eis ul' paternitas eorum

Abana pr gratus ul' lapides colliges

Abam patris requies ul' pater commotus seu pater gratus michi aut pater gratificans me.

Abama pater gratus domino ul' pater gratificans dnm

Abaria transiens dns ul' i transitu dni. seu pater suscitans dnm aut pater uigilans dno.

Abarim ptransiens ul' ptransito seu montes transeuntium

Abaron pater suscitans dolorem ul' pater uigilans murmurationi seu pater suscitans iniquitatem aut pater uigilans inutilitati.

Abasbai parcens ul' pepercit seu parcens michi aut patrimonia mea.

Abda seruiens ul' seruitium seu seruus eius aut seruiens ei.

Abdai seruus meus ul' seruiens in ~~deo seu seruiens eius~~ aut seruitus mea ul' seruitium ei michi.

Abdehel seruus dei ul' seruiens deo.

Abdemelech seruus regis ul' seruiens regno seu seruus regius aut seruus regnator.

Abdenago seruus tacens ul' seruiens tacet seu dni auxilium aut dominus auxiliator.

Abdi seruus meus ul' seruiens in.

Abdias seruus dni ul' seruiens dno seu dni testis aut dno electus.

Abdihel seruus dei ul' s'uiens deo.

Abdo seruus eius ul' seruitus ei.

Abdom seruiens eis ul' seruus eorum

Abdon seruus merens ul' seruus inutilis.

Abdon seruus nubitans uel seruus iniquus

Abdon ancilla dolens ul' seruiens murmurando. Sequitur. d. post a

Abed seruus populi uel seruiens populo.

Abedia seruiens domino uel seruitium domini.

Abel committens ul' commissio ~~eius seu lugens ei~~ aut mirabil' ei

Abelga napor uallium uel luctus deuorans.

Abelmaim nauitas habitaculi uel luctus in habitantium.

Abelmeola napor uallis salse uel luctus parturientium seu uanitas domicilii aut miserabilitas in habitationis

Abelmeula idem est.

Abelsathim napor spinose uel luctus germinans seu positio miserabilis aut uanitas resurrectionis

Abelboen lapis pollicis eorum uel lapis in medio eorum.

Abenezer lapis adiutorii uel lapis auxiliator

Abener lapis lucidus ul' pater lucerne.

Aben commisit uel certamen i ite siue princeps aut participatio

Abier uitiuus uel liuor seu liuidus aut uulneratus.

vl' regnator

al' tacens

al' dno

al' abener

Abel luctus vel vapor seu vanitas

Abela committens vel commissio eius siue lugens ei aut miserabilis

Absalō pr̄ patris uel pat̄ patris seu patris luctus aut patris amaricatio.
Abesan pater habundans uel patris egressio
Abethari patris repulsio uel maceploratio nouis.
Abethsechim luctus lictorum uel natiuitas geminorum
Abgatha pater tangens ridente uel tactus patris ridentis
Abia pater dn̄s uel patris dominium seu dn̄i paternitas aut ubi pater sunt.
Abiahel pater dominus deus ul' paternitas domini dei.
Abiahil · pater meus exultans · uel patris mei exultatio.
Abiner pater meus contemptus uel patris mei despectio
Abialbon pat' meus sup intelliges uel patris mei sup intelligentia.
Abiham patris mei populus ul' pater meus eorum
Abiasab pater meus colligens uel patris mei collectio.
Abiasaph pater meus congregans ul' patris mei congregatio.
Abiathar pater meus ros. uel pater meus supfluus seu pater meus suscitans peccatum aut pater meus peccato uigilans
Abida pater meus sciens eos uel patris mei scientia.
Abiade idem est.
Abidam pater meus sciens eos uel pater meus scientia eorum.
Abidar pater meus uidere uel patris mei uiditum.
Abihel pater meus deus uel patris mei deitas
Abiem patris mei mater uel pater meus maternus.
Abiezer pater meus fortis uel patris mei auxilium. seu pater meus separatus aut patris mei sanctificatio.
Abieri patris mei auxilium meum uel pater meus auxiliator meus
Abigabaon pater collis merentis uel pater uallis mestitie seu pater meus uallis mesta aut pater meus collis merentium.
Abigail pater meus exultans uel patris mei exultatio.
Abisue pater roris uel erroris seu

patris mei aeternus aut patris mei inuolutio.
Abihel pater meus deus uel patris mei deitas.
Abilina lugens uel plorans seu luctus aut ploratio
Abilmei lugentes uel plorantes seu nam autem miserabiles
Abilines idem est.
Abinael pater meus a deo ul' pat' meus exaudiens deum
Abilmeser idem est.
Abimelech pater meus rex uel patris mei regnum.
Abim pater mensure ul' pr̄ mensuratus seu pater sunt aut pat' erat
Abinaan patris mei decus uel patris mei commotio
Abinadab patris mei uotum ul' pater meus spontaneus.
Abinoem patris mei fidelitas uel patris mei requiescio.
Abira pater meus magister ul' patris mei magisterium
Abiram pater meus excelsus ul' pater meus exaltatus seu pr̄ meus sublimis aut patris mei sublimitas.
Abiron pater meus magister musitans ul' pater meus magister murmurans seu pater meus magr iniquus aut pr̄ meus magr iniquitatis.
Abisa pater salutis uel patris salutare
Abisa pater meus sacrificans ul' patris mei sacrificium seu patris mei incensum aut patris mei holocaustum.
Abisai pater salutis mee uel patris salutare michi
Abisai pater meus incensum in ul' pr̄ meus sacrificium meum
Abisai pater meus supfluus ul' patris mei rugitus.
Abisag patris mei incensum uel patris mei holocaustum
Abisue pater meus cantans ul' patris mei cantilena seu pater meus loquens aut patris mei locutio
Abisur pater meus murus uel pater meus directus
Abisur pater meus robustus ul' pater meus augustiatus seu pater meus continens aut patris mei acerbitas.
Abital pr̄ meus ros ul' pr̄ meus rorans aut seu patrem meum applicans aut

al' abelsechemim
al' lectorum · al' geminorum
al' abidae

patris mei appensio.
Abiu pater meus est l' pr̃ m̃s ipse
Abiud patris robur ul' patris vi
tor seu pater eorum aut pr̃ meus iste.
Abner pr̃ lucidus ul' p̃ris lucerna
Abisai pater inuitator uel patris
amplexatio.
Abor pater montium uel patris fo
ramen seu pater luminis aut pa
ter iracundus.
Abira patris magisterium nel p̃ris
exaltatio.
Abraham pr̃ uidens pp̃lm ul' pater
uidens multitudinem seu pater mul
titudinis aut pater multarum sub
intelligitur gencium non est enim
in nomine.
Abraham pr̃ excelsus ul' pr̃ exaltatus
seu pr̃ sublimis aut p̃ris sublimitas
Abrech pr̃ delicatus ul' pater te
nerrimus ipse est ioseph qui plat'
in egypto cum esset tener delicat'
etate iuuentutis frs est pr̃ semini
inito sapie' & plat' sapientium.
Absalon patrem meum pacificans
uel patris mei amaricatio.
Absalon pax p̃ris ul' pr̃ pacis seu
p̃ris luctus aut p̃ris amaricatio.
Absamas pater egressus a dño uel
patris habitationis dni.
Abursuor uel plaga seu liuidus
aut uulneratus
Abner patris lumen ul' pr̃ igneus
seu pr̃ merendens aut p̃ris aptio.
Achab frater p̃ris *Hic c post a*
uel fraternitas paternitatis.
Acham frater p̃ris sui uel fraterni
tas paternitatis sue
Acharob nuues uel de mollicio.
Achabim decent' l' scorpiones.
Achaia soror laborans ul' soror
que seu soror dni aut fr eius dñs.
Achaias frater laborans ul' frat
quis seu fr dni aut fr eius dñs
Achaia frs laborantes ul' fres qui
seu frs dni aut frater eorum dominus
Achami prerupta ul' umbraculum
seu soror laboris aut fraternitas eorum
Achal omnia uel in omnibus seu
fr contemptus aut frs commixtio.
Acham labor uel necessitas seu co
luber insidians aut fraternitas eorum
Achamon fr sapientie uel frater
sapientissimus

Achan tribulator ul' necessarius — al' achain
Achan necessitas ul' tribulatio ul'
apprehensio gratie
Achan retinens ul' apprehendens
seu retinens gram̃ aut apphẽsio gr̃e.
Achar merces ul' turbator seu tu — al' tribulator
multus aut puersio. — al' tumultus
Acharim turbans pp̃lm ul' puersio
ppli sui puertens eos aut turbatio eorum.
Acharan merces gr̃e uel turbans
gratificatos uel gratificans gratitudo
Achardia inferius ul' pauimentum
Acharis sterilis ul' ingratus seu
sterilitas aut ingratitudo.
Acharon in pascuis ul' gregis pas
cua seu sterilitas aut erudicio tristitie
Acharonite in pascuis ul' in pascua
gregum seu steriles aut erudimenta
tristiciarum.
Achas tenens ul' apprehendens
seu retentio aut apprehensio.
Achaz conuertens uel apprehendes
seu conuersus in uisionem aut apprehen
dens fortitudinem.
Achazias apprehendens dñm ul'
apprehensio dni seu conuersus forti
ter dño aut apprehendens uisionē
dominicam.
Achazib frater lupi ul' fr deuorans
seu tenens lupum aut apprehen
dens rapacitatem.
Acsa claudicans ul' factura
Acsaph clauda collectio uel frac
tura congregationis.
Asses hamus ul' retentio sn̄ hami
his aut humilitas.
Actes idem est.
Aceroth dissipans ul' dispiciens me — al' acereth
seu demolliens aut interficiens.
Acerethi dissipans me l' dispiciens
me seu demollitio mea aut interfec
tio mea. ¶ eius.
Achela suscipiens eum ul' susceptio
Acheldemach ager sanguinis ul'
ager sanguineus syrum ē nō hebreum
Acherubim cognosce ul' intellige
seu sciens multitudinem aut scie
ac multitudo.
Achi fr meus ul' fraternitas mea.
Achia umbraculum ul' preruptio
seu frater domini aut fraternitatis dñs
Achiam fr populi ul' fr̃is pp̃lis
seu umbraculum ei' aut precup
tio eorum.

Achias meroes uel retribucio seu fratre dominus aut fraternitas domini.
Achie umbraculum ul' in collibus.
Achila suscipiens eum l' susceptio eius.
Achilai suscipiens eum michi uel susceptio eius mea.
Achim fletus uel plorans seu frater eius aut fraternitas eorum.
Achimaas fratris mei homus uel fratris mei susceptio.

al' achimas

Achimai frater meus reductus ul' fratris mei reductio ul' fratris mei assumptio
Achiman frater meus quis uel frater meus quomodo reductio meum regnum
Achimelech frater meus rex uel fratris mei regnum.

al' desertio

Achimoth frater meus mortuus ul' fratris mei desertio al' regnauit
Achim aam fratris mei decor uel frater meus decorus.
Achinoem fratris decus uel fraternitati delectabilis
Achior fratris mei lumen ul' frater meus montanus. seu fratris mei furoris aut fratris mei incendia.
Achis frater meus ul' quomodo est
Achis frater meus ... uir seu frater meus aut uiri fraternitas
Achisamech fratrem meum corroborans ul' fratris mei firmamentum.

al' achimalech

Achisemech frater adiuuans uel fratris adiutor seu fraternitatis fultura aut fraternitatis erectio.
Achitob frater meus bonus uel fratris mei bonitas.
Achitophel frater meus ruens ul' fratris mei ruina
Achitophel frater meus cadens uel frater meus irruens seu frater meus tractans aut frater meus cogitans.
Achimib stultitia uel mendacium seu fratris mei hostia aut retencio ul' fratris

me' deuorans

Acche hamus uel usque hic sine humilitas aut retentio.
Accho hamus uel usque huc siue retinens eum aut humilitas eius.
Acchoite hami uel usque huc siue humiles aut retenti.
Acchos hamus uel usque huc siue humilitas aut retentio.
Acchobor mures uel deuastatio
Acchabor turbatio uel tumultus seu peruertens aut peruersio

al' acchor ul' aschor

Acchor fratris luminis ul' fratris altitudo seu contemptio fratris foraminis aut fratris incendia.
Acchion retencio uel apprehensio seu retinens aut apprehendens.
Acchub hami grauitas uel humilitatis contemptio
Acchipha hamus subitus uel humilis eructatio.
Acchus retinens consilium uel humilis consiliator.
Acchir retinens lumen uel humilitas ignea.

al' ...

Achzib retencio uel derelicta seu mendacium aut stultitia.
Achziba mendens ei uel stultitia eius seu retinens eum aut derelicta ei. Post. a. z. e. sequitur d

al' ...

Ada testificans uel testimonium
Adad testis uel patruus seu precipuus aut patruelis
Adadada testis eius ul' usque ad testimonium siue precipuus eius aut patruelis eius.
Addabarim de usu nominum grece secunda legis latio latine.
Adaharim idem est.
Adadezer decorum auxilium ul' precipuus siue precipuus separator.

al' ...

Adadezer testimonium fortitudinis uel patruelis sanctificatio seu fortitudine precipuus aut testificatio sanctificationis.
Adaglam congregans eos uel congregatio eorum.
Adai robustus uel sufficiens seu testis meus aut fortitudo mea.
Adaia suffices domino l' testimonium domini.
Adaia suus domini ul' testificans dominum
Adali sermo laborans uel testimonium laboriosum. ¶ sub.
Adalia testis laborans l' suus laborio
Adam testificans eos uel testimonium eorum.
Adam homo uel terrenus seu indigena aut terra rubra
Adama humus uel terra seu terrena aut desiderabilis.
Adame cruores uel sanguines plurali numero.
Adam magnificans uel que est magnificencia seu seruiens populo meo aut testificans populum meum.
Adar grex uel populus
Adar pallium uel sublimis seu

testis uigilans aut seruus suscitator.
Adar idem pallium ul' magnificus.
Adarsa testificans solem uel ser-
uus illuminator.
Adassa noua ul' nouitas seu testis
facture aut seruitus plasmationis.
Adassor seruus fortis ul' testis an-
gustiatus seu serviens petre aut tes-
tificans sagittam luminis.
Adgam pater sordis l' testis sordidus.
Adiamtica seruus donator uel
testificatus consummationem.
Adrach stola uel decorus seu in-
dumentum aut indutio.
Adram mundans pessimos uel
mundatio pessimorum.
Adramalech stola regis ul' decor
regum siue rex indutus aut regnator
decorus.
Adenabech seruus prophetizans
uel testificate prophecie
Ader rex eximius ul' turris gregis
seu testis uigilans aut suus consurgens
Adesa testis facture uel seruus
plasmator siue seruitus nominis
aut testificatio sanctificationis.
Adenia seruus domini ul' testifi-
cans dominum.
Adiethel greges dei uel oues di-
uine seu decorans deum aut indutio dei.
Adremelech stola regis ul' decor
regum seu rex indutus aut regna-
tor decorus.
Adonimon testis sublimis ul'
seruus ecclesie.
Adrezer stola fortis uel decor
separatus seu decor auxilium aut
indumentum sanctificationis.
Addi seruus meus uel testimo-
nium meum
Addiada seruiens testibus uel
fortitudo testificantium
Adihel suus dei l' testificans testis deorum
Addin sumens cause l' testis iudicii
Adina seruiens cause eius uel
testis iudicii eius.
Adino tenellus uel delicatus seu
fortis iudex aut fortis causator.
Adinam fuit duplex l' testificatio.
Adias continens mala l' locus
malorum siue decor facture aut
indutio plasmationis.
Aduel populus dei ul' oues diui-
ne seu decorans deum aut indutio dei

Ado seruus ul' testis seu seruiens
domino aut fortitudo eius.
Addo idem est.
Addoav seruus uigilans uel ser-
uus fortis suscitator.
Adoch seruum tenens uel testi-
ficationis apprehensio.
Adollam congregans eos uel con-
gregatio eorum seu testimonium
aque aut testificatio in aqua.
Adollamites congregans eos uel
congregatio eorum seu testis aque aut
testificator in aqua.
Adollamim idem est.
Adom sumens eis l' fortitudo eorum.
Adomim rubra ul' ascensus rufor
ubi est locus ille cruentus et sangui-
narius quo deuenit homo qui a ie-
rusalem descendit in iericho et ina-
dit in latrones
Adon seruus meretus uel testis mur-
murans seu fortis iniquus aut for-
titudo inutilis
Adonay dominus uel dominator
Adonaya dominus dominans
uel domini dominatio.
Adonyas dominator est dominus
uel domini est dominatio.
Adonybezech dominus micans ul' dominus
fulgurans siue dominus dominator egesta-
tis aut dominus dominator uanum contemptus.
Adonberech deus micans uel
dominus fulgurans seu dominus dominator
egestatis aut dominus dominator uanum contemptus.
Adonycham dominus callidus
uel dominator calliditatis.
Adonium dominus exaltatus
uel dominator sublimis.
Adonidesech dominus pacis
uel dominator iusticie.
Adopsite libertas uel gaudium
Addor seruitus generans uel
testificatio generationis.
Addullam testimonium pri-
us uel seruiens eternitati.
Aduram decor excelsus l' genera-
tio excelsa seu decor excelsi aut flu-
uii exaltatio
Aduram ruina exaltata ul' flu-
uius exaltatus seu decor excelsi
aut fluuii exaltatio.
Adrumentina uisio sublimis. ul' uidens sublimitatem
Aegla uitula l' iuuencula. hic est p^a
seu sollempnis aut festiuitas eius.

al' adonimyim

al' adonyram

ul' adulam
uel testificatio generationis

al' aengaddi

al' aenon

al' aesmon

al' aethan

Aegyptus tenebre ul' angustia seu
tribulatio coangustans aut tribu
lationis coangustatio.
Aegyptii tenebre uel angustiantes
seu tribulantes coangustatos aut
tribulatores coangustatorum.
Aeglon in uencula ul' uacca eor seu
uacca merens al' iuuencula inutilis
Aelam uestibulum ul' ante fores
seu postis aut superliminare.
Aelamite uestibula ul' ante fores
seu postes aut superliminaria.
Aelam apposita uel abiecta sine
despiciens aut comparata.
Aelamite appositi uel obiecti sine
despicientes aut comparati.
Aemoch taberne ul' officine seu
taberne mortis aut officine mortuorum
Aena fons uel bimum seu fons
eius aut oculus eius.
Aendor fons generans l' oculus
generationis.
Aeneas pauper uel miser seu
respondens aut responsio.
Aengaddi fons oritur uel ocu
lus elatorum
Aenon fons eorum uel oculus eorum
Aerim aceruus lapidum uel
aceruati lapides
Aesdrelon auxilium merentis
uel misericordia dolentium.
Aesmon terra deserta l' terra inculta
seu terra merens aut terra inutilis
Aethan ualida uel antiqua
seu ascendens aut fortitudo.
Aethi obstupefaciens l' pterens
seu terror patris mei aut obstupe
faciens pater meus.
Aethiopia tenebre uel caligo
siue tenebrans aut caligans.
Aethiopes tenebrosi ul' caliginosi
si siue tenebrantes aut caligantes
Aethonodosai una ~~anima~~ in ferio
rum ul' iuantes inferius.
Aphaim hymnus hic ph p⁹ a posit ph f.
eorum uel nolatus eorum seu libe
rans eos aut securitas eorum.
Aphan idem est
Apham hymnus ul' nolatus seu
liberans pauperes aut securitas eorum
Apham hymnus mea uel nolatus
meus seu liberans pauperes meos
aut securitas gratie mee
Aphar terra uel puluis suscitans
seu hymnus aut fodiens
Aphar puluis suscitans uel hy
mnus uigilie seu liberans uigiles
aut securitas suscitatorum.
Aphara terra eius ul' puluis
eius seu hymnus eius aut fodiens eum.
Aphara puluis suscitans eum
uel hymnus uigilie eius seu libe
rans euigilantes ei aut securitas
suscitatorum eius
Aphara taurus uel inutilis
seu puluis eius aut fodiens eum. inutilis
Apharai in fodiens hymnum
uel puluis inutilis
Apharaim puluis suscitans
eos ul' hymnus uigilie eorum seu libe
rans uigilantes eis aut securitas
suscitatorum.
Apharim fodiens mare uel
maris effossio
Apharim puluis suscitans eos
uel hymnus uigilie eorum seu liberans
uigilantes eis aut securitas sus
citatorum in eorum.
Apharsa terra digna uel fodi
ens eleuationem seu liberalitas
solis aut liberans illuminatos.
Apharsacei terre in digne uel fo
dientes eleuatos seu liberi solis
aut liberantes illuminatos.
Apharsinal tellus saluata uel
terra salutis siue puluis suscitans
salutem ut hymnus uigilans saluationi
Apharsothi securitas uel liberans
siue liberum germen aut securitas
resurrectionis
Aphanas iudicans dominus uel in
dicium domini
Aphet continuit ul' continentia
siue continent aut furor nouus
Aphech continebit ul' apprehendit
seu continens aut apprehensio.
Aphecha continebit eum ul' appre
hendet eum seu continentia eius
aut apprehensio eius
Aphee furor alienus uel uita
dissipata seu uitam dissipans aut
aut uite discussio.
Aphelethi mirabilis uel admi
randus seu mirificans aut admirans
Apher hymnus uel fodiens seu
puluis aut inutilis
Apherezei separati ul' absque mu
ro seu fodientes oliua aut inutiliter
(numeros.

Aphes in finibus uel in extremis
Aphesdomim in finibz rubeti ul' rubo
rum in extremis ascensionis
Aphes libere egrediens uel securi
tas egressionis
Aphia liberalis dño l' liberalitas dñi
Aphigia fertilis uel augmentata
Affinum steriles uel augmentati
Aphiua fertil' ul' augmentata
Aphisiba colligens recte uel congre
gans conuersionem siue liber egres
sus aut securus egressio
Aphich securus uel liber seu securi
tas uel liberalitas
Aphon uolans inique uel uolatus
meroris seu liber murans
aut securitas inutilis
Aphomte uolantes inique ul' uolando
merentes siue securi inutiliter aut
libere murmurantes
Aphius uolans confusio uel uolatus
consilii siue libere consulens aut se
curus festinator
Aphiuth eius indumentum uel
eius declinacio
Aphutei eius indumenta uel eius
declinaciones · hic g post a
Aga festina uel sollempnis
Aga loquens uel meditans seu me
ditatio aut loquela
Agaba festinus pater uel sollemp
nitas patris
Agabus nuncius tribulans uel
tribulacionis annunciacio
Agagite domata uel tecta seu festi
ne sollempne aut festum sollempne
Agag planctus egypti uel plan
tus egyptiorum seu seruitus festina aut
sollempne testimonium
Agag domus uel tectum siue sollemp
nis festina aut festina sollempnitas
Aggai questio uel festinitas seu
loquens michi aut meditatio mea
Agla uitula uel [illegible] siue
sollempnis aut festiuitas eius
Agar aduena ul' conuersa siue festinum
[illegible] aut sollempnitas uigilie
Agareni aduene ul' conuersi siue fes
[illegible] aut sollempnitates
uigiliarum
Agarim aduena [illegible] consilio
deuorationis seu festinus magister
mens aut sollempnitas [illegible] mei
Agge questio uel sollempnis seu
festiuitas aut sollempnitas
Agge questio uel sollempnis siue
meditatio aut loquela ¶ prius
Agela sollempnis pr l' festiuitas
Agedgad accinct' l' annuncians predo
Aggedgad festiua seruitus predonis
uel sollempne testimonium accinctionis
Aggelom sollempnis cauda uel
annuncia iniquitatem meam
Aggens festinus uel sollempnis que
rens consilium aut letus festinator
Aggi questio uel sollempnis seu
sciens me aut festiuitas mea
Aggia querens dominum uel
sollempnitas domini
Aggias sollempnis domino uel
festiuitas domini
Agiremon fons sublimis uel fons
ecclesie siue fons congregans aut
fons malorum grauatorum
Agrippa congregans subito uel
congregacio subita
Agrich aduene uel incola seu ad
uena meus aut incola meus
Agrith festiua uel sollempnis
seu meditacio aut loquela
Agithe festini uel sollempnes seu
loquentes aut meditantes
Ahab frater patris uel hic h post a
fraternitas paternitatis
Ahaior campi uel aulones seu
ualles grandes aut ualles campestres
Ahalach mons diuidens ul' mons
leuis seu limpid' aut lubricus
Ahamo sapia l' sapientissimus
Ahara fratris odor ul' frat' odorus
Aharel post exercitum ul' sequens
exercitum dei ipse et ohab cogna
tus moysi qui et iethro
Ahares testa uel sol seu siccitas
aut ariditas
Ahaz patruus uel patruelis seu
fortis aut apprehendens
Ahazias patruus dominus uel
patruelis domino siue apprehendens
dominum aut fortitudo domini
Ahebreum hebreorum uel transeun
cium seu transitus aut transitores eorum
Ahei umbraculum uel in securi
ditas aut questio mea
Aheri declinans uel declinatio
Ahesam uoluntas uel consilium
seu uoluntati an consilio ego
Ahu fraternitas uel ubi hec seu

al' meditacio siue loq'la prius
al' sciencie
al' agyremon non
al' ahaion
al' chab

al' abaia

al' abaia

al' ahialim

vallis maliae a'

al' abidad

uallis aut questio.

Ahai uiuet uel uiuit seu uita ual
lium eius aut questio uite eius.

Ahia frater eius. uel ubi hec ei
seu uita eius aut uiuit ei.

Ahia querens eū ul' uallis ei' seu
uita uallium eius aut questio uite ei'.

Ahial im ceruum ul' ceruor lapides seu
uallis fermti aut questio maligne.

Ahialon adiuuans ul' adiuuacio
seu uita merēs aut uallis mestitatis

Ahiauis uita plasmata l' uita facture
seu frater sustollens aut frīs plasmacio.

Ahidad uiuens gloria l' uita glo
rie seu frater meus gloriatus aut
fratris mei gloriacio.

Ahie sterilitatis uel obumbracio seu
fr̄ umbrans aut frīs obumbraculū.

Ahiel uiuens dn̄o et uiuens dm̄ seu
uita uallīū dei aut questio uite diuine

Ahier uallis amici ul' uita amica seu
fr̄ meus amicus aut frīs mei amicicia.

Ahiezer frater meus fortis et frater
meus auxiliator seu uita uallīū sepa
ratar aut questio uite sanctificacōis

Ahilam dolens uel parturiēs seu
ante fores aut ante uestibulum.

Ahiloch frater uincens l' fr̄ ligatus
seu uallis declinans aut uite uacacio

Ahiluth uallis inclita uel questio
nobilis seu frater inclitus aut fra
ternitatis nobilitas

Ahiman uita qualis uel questio
que siue frater quis aut fraterni
tas quomodo.

Ahimalech uita regis uel uallis
regia seu frater meus rex aut fra
tris mei regnum.

Ahim fons uel oculus.

Ahinadab frater sponte uel fr̄
spontaneus seu uita uallium spon
tanear aut qōnio uite spontanee.

Ahin frater merēs uel frater iniqu'
seu uita uallīū dolencium aut quest
io uite inutilis.

Ahiram uallis excelsa uel uita
exaltata siue frater meus sublimis
aut fratris mei exaltacio.

Ahirimite sculptores l' sculpentes

Ahiram sculptor l' sculpens.

Ahiroth sculptum l' sculptum.

Ahisamech fratris mei sculptura
uel fratris mei erectio seu fratrem
meum adiuuans aut fratrem
meum roborans.

Ahisar frater meus princeps ul'
frīs mei leuamen. seu uita uallīū
principis aut questio uite aug'
Ahitub frater meus bonus aut
fratris mei bonitas. seu uita uallīū
deferencium aut qōnio uite deserte.

Ahoi spina uel conpunctio

Ahoi .. tes spinosus l' cōpungens

Ahoialan spina sapiencie uel
conpunctio intelligentis.

Ahoraman perturbatus ul' perturba
tor siue compungens quis aut
spina quomodo.

Aham inutile ul' iniquitas

Ai uultur l' deuorator. hip'a

Aia uult' eius l' deuorans eum.

Aiath uultur uel condempnacio
seu uultur declinans aut deuor
tacio peccatorum.

Aichiam frater meus surgens
uel fratris mei resurrectio siue uul
tur callidus aut deuorator calliditat'

Aichel uult' dei ul' deuorator deus

Ailach dolens uel parturiens seu
uult' iunctus aut deuorator declinās

Ailon uallis admirans uel ubi
erant ursi aut ubi ursi sunt.

Ailud uultur unanam inutilis ul'
deuorator unanam declinatus.

Ailon ubi erant ursi uel ubi ur
si sunt aut ydolatra

Aiman ydolum gratum uel in
utilis donacio seu uultur quis
aut deuorator quomodo

Ain fons uel oculus

Ainam uultur decorus uel deuo
racio pulchritudinis

Ainnagalim oculus uituli uel
fons uituli seu oculus reuela
tus aut fons transmigracionis

Aion uultur merens ul' uultur
iniquus seu deuoratus murmur
aut deuorator inutilis

Air ciuitas uel oppidum.

Airs ames ciuitas solis uel
oppidum illuminatum.

Aisinnoch de semo l' adductio
Aich condempnat' ul' cōdēpnacio

Aimth uultur inclitus uel deuo
rans gloriosum. hic l' post a.

Ala communicatio uel coccinus
seu infirmus aū infirmitas.

Alab lactea uel dulcedo

al' ...
al' ...
al' ...
al' ...
mactus

Alach lubricū uel pars mea.
Alacharuasinn fermētū 9atēs du
ces l' 9mixtio diuidens principes.
Alal laxitas uel falsitas seu le
uitas aut latitudo.
Alal laxitas eius uel falsitas ei⁹
seu leuitas eius aut latitudo eius.
Alam īfirmans l' 9mixtio eoꝝ.
Alamach despiciens iterem uel cō
tempnens indignationem.
Alamon despectio ul' de sup mul
titudinem seu infirmans eos dolori
aut cōmiscens eos iniquitati.
Alas cōmixtio uel fermentum.
Ala sam triphicem uel contterna
tam seu cōmiscens p̄plm aū fermē
tatio populi.
Albialbon patris mei doloꝛ uel
pater meus sup intelligens.
Alcimus fermentum nam con
silij ul' 9miscēs calidā festinacōem
Ale consensio uel commiscens
seu infirmus aut infirmitas.
Alephsim ignis uel igneus seu doct'
na madan aut mille temptationū
Aleph mille uel doctrina tēptatōm
Allel laus ul' laudatio domini.
Alleluya laudate dominum ul'
laudatio domini.
Alexander alleuans tribras ul' au
ferens angustias tenebrarum.
Alexandria idem est.
Alexandrini tenebras allemantes
uel tenebraꝝ angustias auferētes
Alphaltu bitumen uel aque
bituminis
Alpheus doctus uel documentū
seu milesimus aut millesimus
Ahan contempnens dominum.
uel despectio gratie.
Albion electus uel electio.
Almus uestibulis l' suplumiaribꝫ
Almach uter uel indignatio
Almachiam contemptoꝛ dom
uel despiciens donatorem
Almon contemptus ul' despiciēs
Almon deblachaim cōtemptus pa
lataꝝ ul' despiciens apbria.
Almochjuter uel indignatio.
Alues laudans facturā uel lau
datio plasmatoris.
Allon laus doloris uel laus me
roris seu laudatoꝛ iniquus uel
laudatoꝛ inutilis

Alua despiciens uel contēptus seu
contempnens aut despectio eorum
Aluam contempnens eos l' des
piciens eos seu contemptus eis
aut despectio eorum.
Aluham idem est.
Alus fermentum uel cōmixtio
seu contemptus consilium aut — al' contēpnens
despectio festinatorum.
Am gens l' populo h̄ m p' a.
Amma gens mea l' p̄pl's meus
Ammaa gens ei' l' p̄pl's eius seu
populi testis aut p̄plm testificans
Ama ad p̄plm testificans aut
populi testificatio
Amad populus adhuc uel po
pulus seruiens seu p̄pl's testis
aut populare testimonium
Amadithai populus seruiens — al' amadathi
pctō ul' p̄pl's testificatus tempore — al' p̄plō
Amador populus testis generans
ul' populus seruiens gēnationi
Amal cōmixta l' p̄pl's cōtendens — genus
seu p̄pl's īfirmus aut p̄pli despectio.
Amalasar dixit princeps l' dictū
principis seu gens commixta carceri
aut p̄pl's despecte carceratus.
Amalech gens bruta l' p̄pl's latens — al' lambes ul' labens
Amalechite gentes brute uel
populi labentes.
Aman iniquus uel coangustans — siue
comprimens me uel coangustatio mea — siue p̄pl's donat' s' p̄pli gra
Amana iniquus ei ul' coangus — tificatio
tans eum seu comprimens eum
aut coangustatio eorum.
Amanite iniqui uel coangustā
tes seu comprimentes eos aut
coangustatio eorum.
Aman populo donatus uel po
puli gratificatio.
Amamte populo donati uel po
puli gratificationes
Ammam cubitus uel mensura seu
p̄pl's quis aut gens quomodo
Ammamte cubitati uel mensurati
seu gentes que aut p̄pli quomodo
Amansame cubitus fulciens l'
mensura erectionis seu p̄plus dono
adiutus aut populus gratificatio
ne confirmatus
Amaraphal dictio cadens uel dic — al' dicto
te ut caderet seu populus curatus
deo aut p̄pl's medicamentū dei.
Amarā cumulētus uel cubitatus

al' amarias

sordidus siue populus laudatus triti
co aut ppl's acuatus frumento.
Amarias dicente domino uel uer
bum domini seu gens suscitans dnm
aut populus uigilans domino.

al' amantes

Amarim dicentes dño uel uerbū
dm̄ seu ppli dnm̄ suscitantes aut
populi dño uigilantes
Amas furor uel indignacio seu tol
lens ppl'm aut ppl's plasmacionis
Amasa furor eius uel indignans
ei seu sustollens gentem aut po
pularis plasmacio.
Amasa furor meus uel indigna
cio mea seu populum tollens michi
aut ppli plasmacio mea.
Amasi furor eius uel indigna
cio eius meus michi seu gentem
sustollens michi aut plasmacio
popularis
Amasia indignans dominus l'
furor dm̄ seu gentem sustollens
dño aut ppli plasmator dominus
Amasias idem est.

al' amathiter

Amathi iter uel indignacio
seu populus donatus aut popu
lus consummatus.
Amath ueritas ul' indignabilis
seu populus peccatorum aut po
pulus temporalis
Amathia ueritas eius uel indig
nabilis eius seu populus declinās
eum aut ppl's peccans ei

al' amathias

Amathieus populus peccans ul'
indignatus rigidus michi.
Amathi ueritas mea ul' indig
nacio bilis mee seu populus pec
cans michi aut populus declinās sibi

ionas

Amathi est propheta sareptine.
filius mulieris quem resuscitauit ely
as. unde postea dicente ad eū nunc
in isto cognoui quia uir dei es tu &
uerbum domini uerum est in ore tuo.
Amathia ueritas mea dño uel fi
delitas mea dm̄ seu populus pec
cans domino aut ppl'm declinans
dominum.
Amathim ueritas mea uel in
dignacio ul' bilis earum seu po
pulus peccans eis aut populus
declinans eos
Amathithis intas uiri uel in
dignacio ul' bilis assumpte seu
populus peccans uiro aut ppl'us
declinans assumpcionem.
Amaum ppl'm abiciens l' ppli abiectio.
Amans ppl's abiectus l' ppli abiectio.
Amaan concupiscibilis ul' con
piscens seu ppl's iudicans eos aut
populus iudex eorum
Amen uere uel ueritas seu fiat
aut fideliter.
Amessa populum tollens aut
populi ablacio
Amessia populum leuans dm̄
uel populi sublevacio domino
Amesseth populus amicus uel
populus prolongatus uel populi
perfectio seu populi germen aut po
puli resurrectio
Amethen populus ascendens ul'
populi fortitudo.
Amethi luctus meus uel indig
nacio mea siue populus meorum
aut ppl's obstupefactus.
Amethei luctus meus uel in
dignacio mea seu populus meū
aut ppl's obstupescens.
Amathia luctus meus uel indig
nacio mea seu populi domini
aut populi perfectio.
Amphibolis populus ore ruens
uel ppl'us ore corruens
Ammi gens mea uel ppl'us mes
Ammia populus domini uel
populi dominacio.
Amiel populus meus dei uel
ppli mei d's.
Aminadab populus meus spon
te uel populus meus spontaneus
seu populi mei nota aut popu
lus meus urbanus
Ammiod populus meus inclı
tus uel populus meus gloriosus
Amisaddai populus meus suffi
ciens uel populi mei sufficiencia.
Amichal calefactus uos uel cale
factio uocis seu populus meus
uoratus aut populi mei uorazacio
Amiliech populus inclitus uel
populi mei gloriacio
Amizadab populi mei fluens
uocis l' populo meo uocis fluxio.
Amnes robustus uel fortis seu
populus fugiens aut ppli mei temptacio.
Amnon parens uel fidmens seu
populus meus dilectus aut ppli
mei amplexacio.

Amoch populum tenens vel populi apprehensio
Amolum flos farine: uel de flo
rea farina.
Amon honerans uel honustus
seu nutriens aut fidelis
Amon donans uel nutriens seu
donatio aut matris frenus
Amon populus dolens uel populus
murmurans seu populus tinguens
aut populus mutilis.
Ammon populus parens uel popu
lus meroris seu filius generis mei aut
filius populi mei.
Ammona comprimens eum uel coa
gustatio eius
Amona populus parens ei uel
populus meroris eius seu filius gene
ris eius aut filius populi eius
Amon comprimens me vel coangustatio
ao mea.
Amom populus parens michi uel
populus meroris mei seu filius gene
ris mei aut filius populi mei.
Amonite comprimentes me uel
angustantes me.
Amonite populi parentes michi
uel populi dolorum meorum. seu filii gene
ris mei aut filii populorum meorum
Amora loquens uel amaricans
seu populus sitius aut populi illumi
natio
Amorei amari uel loquentes seu
populi siti aut populi illuminati
Amonis fortis uel potens seu hono
rans aut uir robustus
Amos honorauit uel fortitudo
seu populum auellens aut po
puli diuulsio.
Amosa fortis ei uel potens ei seu
honorans eum aut fortitudo eius
Amosa uir robustus ei uel honora
uit eum seu populum euellens ei
aut diuulsio populi eius.
Amoth calefactio uel calefaciens
Amogdor calefactio generationis
uel calefaciens generationem.
Amplatus populi malleum
uel populus malleator seu populus
ore malleans aut populus ore contundens
Amraphel dictio cadens uel dixit
ut caderet seu populus curatus deo
aut populi medicamentum deus.
Amram populus excelsus uel populi cel
situdo seu populus exaltatus aut
populi exaltatio.
Amramithe populi excelsi uel
populi exaltati.
Amri amaricans uel lacessens
seu populus magister aut populi
magisterium.
Amsi populus indigens uel po
puli domitatio.
Amathar populus pascens vel populus
ambigens seu populus explorator
odorus aut populus explorator ascensionis
Amuhel calefactus deo uel popu
lus cum quo est deus
Amul populus dolens uel popu
lus parturiens
Amula populus dolens ei vel popu
lus parturiens eum.
Amulite populi dolentes uel po
puli parturientes
Amuthal calefactus ros vel calefac
tio roris siue populus irroratus aut po
puli irroratio. hic .n. post .a.
Ana donatus uel gratificatus
seu donum aut gratificatio.
Anna gratia uel respondens uel dona
tus aut donatio.
Anab uinquel humilitas seu do
num patris eius aut gratia patruitas eius
Anathanathumilis exurgens vel donum
calidum aut gratificata caliditas.
Anacob cognamentum vel cognominatio.
Anathum non est innocens uel hu
militas veniens seu montem collo
sublim aut humilitatis renuntiatio.
Anae numquid commotus est
uel numquid commotio.
Anaphilim cadens uel molenti siue
gigantes aut gratiam declinantes.
Anahe numquid commotus est ipse
uel numquid commotio ista seu dona
tus iute aut gratificatus susceptionem
Anatha nubes uel obumbratio
siue donum populi aut gratificatio eorum.
Anamalech donum regum uel res
ponsio regis seu donans regnator aut
gratificatio regia.
Ananim respondentes aque uel gra
tificationes aquarum
Anan donum gratie uel donata
gratificatio.
Ananehel gratis deo uel respon
sio dei siue cui donauit deus aut
qui donatus est deo uel diis
Ananech dono uinces vel gratia prandus

al' amramite
al' amathar
al' amuel populus
Anaba idem
al' anacob
al' cognus
al' renuntio
al' anaphalim
al' ananim
al' ananim

Anani donatus michi uel gratificatio mea.
Animani respondens michi uel gratificatio mea.
Ananias donum gratie dei l' donum gratificatio domino.
Ananias respondentes aque gratie dni uel gratificamus gratie dnm.
Anamin respondentes aque uel donationes uel respondens. ‖ dom
Anias donans uel donatus seu gratiam tollens aut respondens plasma
Anath gratia uel respondens sine gratie peccans aut responsio temporis
Anatha respondens ei uel gratificans eum seu gratie peccans eius aut responsio temporis eius
Anathim respondens uel gratificans eos seu gratie peccans eorum aut responsio temporis eorum.
Anathim humilitas uana uel responsio uana. seu inoinle colli aut humiles consurgentes
Anatoth responsio uel obediencia seu respondens signo dni aut gratificatio designantis
Anathothia responsio dni uel obediens dno sine respondens signo dni aut gratificans designantem dnm
Anathothite respondentes uel obedientes seu respondentes signo aut gratificantes designatorem.
Andreas respondens pabulo uel decorus in statione seu decus aut secundum grecam ethimologiam apo toi andros. i. a uiro uirilis.
Andronicus respondens pabulo uel decorus ad standum seu cogitans passionem aut responsio passionis
Anchiga sollicitante uel humilia . seu sollicitans ualles aut humilians colles
A negeb auster uel iudicies seu australis aut iudianus
Aniel numquid commotus est michi uel numquid commotio mea.
Anelab donum dei patris uel gratificans dnm patrem.
Anem arauli uel corone seu pretineus aut pronator.
Anem donum meum uel gratificatio mea
Aner lumen uel illuminatio mea seu dono uigilans aut grati

Angir donum proprium ul' gratificatio peccatoris
ficatio peccatoris
Anach gratia uel responsio seu respondens testibus aut gratificatio seruitus.
Ani pauper uel egenus seu donum meum aut gratificatio mea.
Ania donum domini uel gratificans dominum.
Aniam donum populi aut gratificatio eorum.
Aniel donatus deo ul' gratificans dnm seu gratificatus eos aut paupertas eorum
Anio donatus eis ul' gratificatus eos seu dolor eorum aut labor eorum.
Anob dono seruiens uel gratificatio seruientis.
Anon donator merens ul' gratis iniquus seu gratie inutilis aut gratificatio murmurans.
Antiphas dans transitum uel dantis transcensio.
Antiochus pauper silens uel pauperis silencium.
Antiochia paupertas silens uel paupertatis silencium
Antiochiam pauperum silencia l' paupertate silentes.
Antipater dans laudem uel dantis laudatio
Antipatridem donum laudatum uel dantis laudationem.
Anula dolens uel parturiens
Annum donum unionem uel ul' gratificatio sempiterna.
Aoren indus l' hic o post a.
uel cubitulum.
Aod inclitus uel gloriosus
Aochi spina uel compunctio.
Aochite spinosi uel compungentes
Aohiban spina sapientie uel compunctio intelligentis
Aolimian conturbatus uel perturbator seu pungens quis aut pungens quomodo.
Aoth nobilitas uel gloriatio.
Appharim humiles hic p post a
uel uolatus eorum.
Appharam liber. onager uel continens ueritatem.
Appamia libertas populi dni ul' continens populum dno.
Appelles congregans eos uel congregatio eorum al' applis
Appia libera uel libertas seu continens aut continentia.
Appifor libera l' fortis libertas.

aquarii
al' patibulo
al' andronic' al' patibulo
al' ancigaba
al' ad
al' aner vel anet

Appollo mirabilis l' admirandus.
Appollophanes mirandus facie l'
mirabilis contemplator. ¶ Cor.
Appollonia disciplina uel synagoga
Appollonius miraculum uel ad-
mirabilis.
Appollos congregans eos uel
congregatio eorum.
Appostolus missus uel legatio
Apses libere egrediens uel conti-
nentia egressionis.
Apsiba continens rectitudinem
uel libertas conuersationis.
Aquila dolens uel l'oic q p' a
parturiens seu dolor aut parturitio.
Ar suscitatio l'oic r' post a
uel uigilie
Arba electus uel electio seu uigi-
lans pr̄i aut suscitans patrem.
Araba insidie eius uel calliditas
eius seu suscitans patrem suum aut
uigilia patris eius.
Araba multa uel uespera seu oc-
cidens aut inhabitabilis.
Araba plana uel campestris seu
deserta aut occidentalis.
Arabath deserta tempore uel pla-
nities peccator seu suscitantes prem
pm̄ aut uigilantes pr̄i declinanti.
Arabes humiles uel occidentales
seu callidi aut insidiatores.
Arabathene humile robur uel
deserta fortitudo seu suscitans prem
robustū aut uigilans pr̄i fortitudinis
Arabia callida uel insidiatrix seu
humilis aut occidentalis.
Araboth plena uel humilia seu
campestria aut equalia.
Arath longitudo ul' longanimi-
tas seu suscitans fratrem aut ui-
gilia fratris.
Aratheus longitudo consulens
uel longanimitas festinans seu
uigilans fratris consilij aut susci-
tans fratre festinantem.
Arathi longitudo mea uel lon-
ganimitas mea seu uigilans fra-
tri meo aut suscitans fratre meū.
Arthites longus consulens uel
longanimis seu uigilans fr̄i co(n)silio
aut suscitans fr̄em captiuum.
Arad descendit uel descensio seu
suscitauit descendens aut suscita-
uit descensionem.

Arad descendens uel descensio seu
suscitans seruum aut uigilās testimonium
Arada descendens ei uel descensio ei'
seu uigilans seruituti aut suscitās
testimonium.
Arada miraculum uel admira-
tio seu obstupuit aut admirat' est.
Aradi deponentes uel deposicioēs
seu uigilans seruituti mee aut sus-
citans testimonium meum.
Aradius deponens consilium uel
descendens festinanter seu uigilans
seruituti festinanti aut suscitans
testificationem consilij.
Aradius admirans uel obstu-
pescens seu uindemiator meus suf-
ficiens aut uindemiatoris mei
sufficientia.
Arado miraculum uel deposito
seu suscitans seruum aut uigilia
testificationis.
Arapha suscitatus terram uel
mons uigilanter fodiens.
Araphite suscitatores terre uel
uigilant fodientes.
Arasthath negociator uel negocia-
cio seu uigilans mte aut suscitans
pauorem.
Araia eligens dn̄m ul' electio
dn̄i seu uigilans dn̄o aut suscita-
cio domini.
Aral suscitans uel eum uel ui-
gilanter conscendens seu suscitās
contempnentem aut uigilia de-
peccionis.
Aram suscitans excelsum ul'
uigilans exultationi.
Aram res eum archa uel res-
tium capsa seu indignatio.
Aram suscitans gentem ul' uigi-
lia ppli seu irascens aut indignatio.
Aram excelsus ul' iracundus seu
decor aut electio eorum.
Arama suscitans gentem ei uel
uigilia populi eius aut delectio ei'
Arama excelsa uel irascens seu
decorās eum aut delectio eius.
Aramiathi deiciens eum uel de-
iectio eius seu decore pandus aut
excelse consumans.
Aramelech suscitans gente regi
uel uigilia populi regni.
Aramelech excellens regum uel
electus rex seu decor regni aut ira

al' araam uel aram

candida regis.

Aram res cum archa uel res cum capsa sine suscitans excelsum aut uigilans exaltationem.

Aman acervus tritici uel laus frumenti seu suscitans dominum aut vigilans gratiae.

Aranon laus frumenti vel acervus tristitiae seu suscitans dominum inquinum aut vigilans gratie inutili.

al' Aracodi ul' aracuach

Ararath mons nullus uel mons uellicatus seu suscitans consummationem descendentem aut vigilans testimonio descendentem.

Arari mons vel sublimitas seu vigilans vigili meo; aut suscitans suscitantem me.

Ararite montani vel sublimes seu vigilantes vigili meo aut suscitatores suscitatoris mei.

Aras electio vel superbia. seu suscitans sustollentem aut uigilans plasmationi.

Arath artifex uel artificium.

Arath testimonium descendens vel consurrectio descensionis seu suscitans peccatum aut uigilans temporaliter.

Arbath brucus vel locusta seu brucus patrum aut locusta temporalis.

al' arbathite

Arbathite locuste vel bruci seu bruci peccantes aut locuste temporales.

Arbathis locusta una uel brucus assumptus seu hamus paruulus aut humilitas superior.

al' superior al' superior

Arbee quarta uel quatuor.

al' arbelius

Arbi suscitans uetustatem uiri vel vigilia sine assumptione.

Arbi locusta vel brucus seu hamus meus aut humilitas mea.

al' arbor

Arbo hamus vel usque huc sine humilis aut humilitas eius.

Arboth humilis vel campestris seu hamus tenens aut hami retentio sine humilitas.

Arbona locusta iniqua vel brucus inutilis seu humilitas meus eum aut retentio doloris eius.

Archab insidie uel insidians

Archad insidiator seruus vel insidians testimonio.

Archelaus agnoscens leo uel agnitio leonis.

Archiathorodi mora corone uel longitudo circuli.

Archippus insidie oris uel longitudo operis seu insidie dilatant aut insidiarum dilatatio.

Ardon suscitans iudices uel uigilia iudicandorum.

Area eligens eum uel electio eius seu suscitans descendentem aut uigilia descensionis.

Areba plana vel campestris seu deserta aut inhabitabilis.

Arebia humilis domino ul' retentio domini.

Arebla insidians l' insidiatio.

Arebua humilis pulcher uel insidians pulcritudo.

Arech longitudo ul' longanimitas.

Arechon longanimitas meroris vel longitudo in qua seu admiratio possessionis aut descensio negotiationis.

Areth descendens uel descensio seu ascensus montium aut ascensus saltuum.

Areph suscitator mensure uel uigilia dissolutionis.

Areli declinans me uel declinatio mea seu suscitans deum meum aut uigilia dei mei.

Arelite declinati mei uel declinationes mee seu suscitantes deum meum aut uigilantes deo meo.

Arem acervum lapidum uel lapides acervati.

Areu filius meus uel filiatio mea seu suscitans fontem aut uigilia oculi.

Ares electus uel electio seu suscitans fratrem aut uigilia plasmationis.

Arech stupor uel descensio seu suscitans pauorem aut uigilia uite.

Aretha stupor eius uel descendere seu suscitans pauorem ei aut vigilia uite eius.

Aremna archa uel repositio.

Arphasa suscitans transitum vel uigilia transgressionis.

Arphasei suscitatores transeuntium uel uigilia transgressionum.

Arphat sanans uel saluans seu sanitas aut saluatio.

Arphaxat sanans l' sanus fuit

Argi mensura uel mensurator.
Argob maledicens excelsum uel maledicta sublimitas.
Aridai suscitatus delictum meum uel vigilia amabilis mei.
Aridatha leo donatus uel leonis donum sufficiens.
Ariel leo deus uel leo dei. ¶ mei
Arieli leo deus meus uel leo dei
Ariph uigilia germinis floridi uel suscitatio uisionis bucelle.
Arimacerius lapidum uel lapides aceruati.
Arimatheas altitudo eius uel ipse exaltatus est.
Arimathia suscitans dominum domino uel uigilia donationis domini.
Arioch ebrietas uel absolutio uem redigens
Ariopagus primatiua sollempnitas uel primitie sollempnitatis
Ariopagos primitiua sollempnitas uel primitie sollempnitatis sed hoc nomen molentum est cum athe mensis curie nomen sit quod a marte nomen suscepit.
Arisai leo temptans uel leonis temptatio.
Aristarcus suscitans coronam uel mons facture superflue.
Aristobolus suscitans dolorem uel suscitatio germinis.
Arma sublimis uel consurgens seu sublimitas aut consurrectio.
Armageddon mons est vel cum latrunculi uel mons gibbosus seu consurrectio tecti aut consurrectio in propria area.
Armathaim sublimitas duorum uel altitudo eorum seu sublimes duo aut consurgens b'm.
Armenia mons uulsus uel mons uellicatus seu montis auulsio: aut montis uellicatio.
Armenii montes uulsi uel montes uellicati seu montium uulsiones aut montium uellicationes.
Armon anathema meroris uel ymago tristicie.
Armon domus uel cellarium seu illuminans aut anathema
Armoni anatha meroris mei uel ymago tristicie mee.
Armoni domus mea uel cellarium meum seu illuminans me aut anathema meum.
Arnaphet. vigilia conuertens uel suscitatio conuersionis
Arnan uigilia domini uel suscitatio gratie seu archa meroris aut maledictio eorum.
Arnon archa meroris uel maledictio seu lumen eorum aut meledictio eorum.
Arod maledictio sufficiens l' maledicti sufficienter.
Arodi maledictus sufficienter uel maledictio sufficiens michi
Arodite maledicti sufficienter uel maledictionum sufficientia.
Arohedi uindemiator sufficiens uel uindemie sufficientia.
Aroher suffossio uigilie uel uacuefactio vigilis. ¶ suffossa.
Aroher nurice uel exurgens seu subleuans folli aut exurges aut
Aroherite uacuefactiones uigiles uel suffossiones uigiliarum.
Aroherite murice uel subleuantes seu suffossi aut exurgentes.
Arom nequam uel nescipellis
Aromach nequam tempus uel nescipellis peccator
Aron mons uel sublimitas
Arontes sublimis l' montanus
Aroseth nequam semen uel nugapositio. seu uigilans germen aut suscitatio resurrectionis.

al' pecio

Arsa sol eius l' illuminatio
Arsaces solis diuitia uel illuminatio nominis.

al' ar[illegible]

Arsemel silens circumcisio uel silencium circumcisionis seu suscitans nomen dei aut uigilans audicioni diuine
Arth mora uel timoratus.
Arthaba mora patris uel timorans patrem.
Artaxerses lumen silencio temptans uel lumine silenter temptatus
Arthemam anathematizantem uel conturbantem eos
Arthemius uel diana conturbans uel anathematizans seu suscitans egrotationes aut egrotationum suscitatio. ¶ tatio.

al' egrotanciu

Armias illuminans uel illumin

al' armians vel arimans

Arricens circumrodens me uel ar

autem confusio mea.
Aron arcanus tuus uel laus fruminenti.
Arui suscitans ignem uel uigilia luminis.
Arus massa uel aurea seu uigilans consilio aut suscitans fascinacionem. Infra post A.
Asam tollens uel facturam seu sustollens aut plasmacio.
Asaba eius captiuitas uel eius conuersio seu sustollens patrem aut plasmacio patris domini.
Asalaias colligens dominum uel congregans domino seu sustollens preciem dominum aut plasmacio prius domini.
Asach factum preceptum uel plasmacionis umbraculum aut sustollens fratrem siue fraternitatem.
Asadias factura seruiens domino uel sustollens testimonium domini.
Asahel stollens deum uel plasmacio dei.
Asia faciet dominus uel facien te domino seu sustollens dominum aut plasmacio domini.
Asias idem est.
Asaph colligens uel congregans seu collectio aut congregatio.
Asam dilectum uel firmus seu sustollens populus eius aut plasmacio eorum.
Asama derelictum eius uel fumigans eum seu sustollens populum aut plasmacio eorum.
Asan tollens donum aut plasmacio gratie.
Asana sustollens donum ei uel plasmacio gratie eius.
Asar carcer uel carceratus seu facturam suscitans aut sustollens uigilantes.
Asaradan uinciens uel exaltatus seu sustollens uigiles iudices aut plasmacionem suscitans iudicio.
Asarel carcer dei uel carceratus deo seu factura suscitans domini aut sustollens uigiles domini.
Asarela factura suscitans maledictum uel plasmacio tollens uigiliam maledictionis.
Aseronthamar beatitudo palme uel beatitudo comitans seu atrium amaritudinis aut uestibulum commutacionis.
Asarsualim diuites uulpes uel atrium uulpium seu factura suscitans salute aut plasmacio uigilans saluacionem.
Asarsusim diuites obtinens uel beate reuertens seu factura suscitans equum aut plasmacio uigilans reuisionem.
Asasonthamar os amarum uel silencium commutatum seu factura faciens iniquitatem commutacionis aut plasmacio tollens dolorem amaritudinis.
Asaar diluculum uel mane diluculo seu facturam estimans aut plasmacionis estimacio.
Asaradon auctor uel exaltatus seu factura suscitans seruos in quos aut plasmacio uigilans testimonio merencium.
Asarahel beatus deus uel beatitudo dei seu factura uigilans deo aut plasmacio suscitans domini.
Asaramel sustollens excelsum deum uel plasmacio excelsi dei.
Asbaal plasmans unum uel tollens uetustatem.
Asbel captiuus dei uel actu uetustatis.
Asbehel captiuus dei uel factura uetusta.
Ascalon appensa uel impensa seu ignis in famis aut ignis ignobilis.
Ascalonite appensi uel impensi seu ignis in fames aut ignes ignobiles.
Asenez tollens possessorem contemptibiliter uel sustollens contemptibilem possessionem.
Aschenez ignis aspersio uel ignis sit aspersus.
Asdod dissolucio uel effusio seu incendens aut incendium.
Ase tollens uel factura sine sustollens aut plasmacio.
Asebam sustollens semper excelsum aut plasmacio semper excelsa.
Asebias sustollens dominum uel plasmacio domini.
Asebin facture statio uel plasmacio stacionis.
Asebonias tollens pollice domini uel factura in medio dominatoris.
Asech factura precepta uel plasmacionis obumbraculum seu sustollens fratrem aut tollens fraternitatem.
Asedech terra uel sol seu arida

Al' Aron

Al' Asa colens facturam

Asus

Al' asaia

Al' asaias

Al' derelictum

Al' dei

Al' asarathamar uel asarthonthamar uel asare

tus aut siccitas ardoris.

Asseddim siccitas ardoris uel suburbana eorum.

Assedemoth arua uel suburbana.

Assedothphasgan abscisio uel os dilecti seu tollens abscisum aut plasmationis donatio.

Assedoth factura pabuli uel plasmatio uiriditatis.

Asselodphasgan dilatio fauere uiridis l' faciens pabulum abscisionis.

Asseph atrium uel uestibulum seu colligens aut congregatio.

Assem sustollens eos uel plasmator eorum.

Assemona festinans uel os eius ab osse non ab ore.

Assen sustollens fontem eius uel plasmatio oculi eius.

Assenna ruina ul' precipitatio.

Assenaa ruina eius uel precipitans eum.

Assenaphar ruens onag' uel precipitans feritas.

Asseneth ruina ul' precipitatio seu facturam dedicans aut plasmationem edificans.

Asseneus leuans me uel subleuatio mea.

Asseneth ruens l' precipitans seu ignis aspersus aut ignis aspersio.

Asser atrium uel diuitie seu beatitudo aut beatus erit.

Asserim atria uel diuitie seu beatitudines aut beati erunt.

Asserai atrium uulturis uel diuine deuorationis.

Asseri beatitudo mea uel beatus erit michi seu atrium meum uel diuitie mee.

Assardan exercitus uel uinculum uitis. seu beatum iudicium aut diuitie deuoratoris.

Asserim atrium uel uestibulum seu diuitie aut beatitudo eorum.

Assermachmadi beatitudo uel que est beata donatio.

Assermoth atrium mortis uel diuitie temporales.

Asseroth atrium angustie uel diuitie temporales.

Asseroth atrium uel uestibula seu mille aut beatitudines.

Assersual uia sal' l' diuitie salutis.

Assersula atrium gaudii uel beatitudo letitie. — al' asersua

Asseria nominatus uel faciens nomen seu sustollens auditum aut plasmatio famose auditionis. — al' assem

Asseruia os ab osse non ab ore seu sustollens nomen eius aut faciens famosam auditionem. — al' assenua

Asseu factura dentium ul' plasmatio super uultus seu tollens nomen aut sustollens amphoram temptationis.

Assermoth suburbana uel suburbibus. seu atrium indignationis rigide aut beatitudo formidationis eorum. — al' fornicationis

Assergadai atrium amicti uel turris l' diuitie temptationis deuorantis.

Assapha tollens subito uel factura eructans.

Assphanaz equorum domitor uel factura conuersa fortiter.

Asphene equorum domitor uel factura conuersationem apprehendens.

Asphar tollens onagrum uel plasmatio ferocitatis.

Assia sustollens dominum uel plasmatio domini.

Assia gradiens uel eleuans seu afferens aut elatio. — al' asias

Assiam facture domini l' tollens dominum.

Assiam elati uel afferentes seu gradientes aut eleuati.

Domini

Assias sustollens dominus l' plasmatio

Assida miluus uel herodius seu factura dilecta aut plasmatio amabilis

Assiel sustollens deum uel plasmatio dei.

Assihel gradiens deo l' eleuatio dei

Assim sustollens eos l' plasmatio eorum

Assima sustollens eos et uel plasmatio eorum eius.

Assimeritus dirigens turibulum uel directio thuribuli — al' asimitus

Assiongaber ligna uiri uel dolatio hominis seu faciens iuuentes colles sublimes aut sustollens dolorem collium sublimium.

Assir uinculum l' uinculatus seu factura uigilans aut sustollens uigilantes.

Assidei milui uel herodii seu facture dilecte aut plasmationes amabiles.

Assir uinculum uel uinculatus seu factura uigilans aut sustol

Al' dilecta seu diligens aut dilecto seu directi aut dirigentes vl' dilecti seu diligẽtes

Al' asba

Al' asimona

Al' asaa

Al' asom vl' asoba

Al' ... vl' ...

Al' silencium vite

Al' assoram

Al' asa

lens uigilantes.
Assyria factura uigilans dño uel sustollens uigilias domino.
Assyria diligens uel directa seu dirigens aut directio.
Assyrii facture uigilantes dño uel sustollentes uigilias domino.
Assirij directi uel dirigentes seu dilecti aut diligentes.
Asilia factura laborans uel sustollens laborantes.
Asimo nouissimũ eius ul' factura parturiens.
Asinodeus facture iudicium l' plasmacio iudicantis.
Asemona festinans uel celeriter innumerans.
Asilaa tollens serpentem uel plasmacio colubri.
Asoph collectio uel uestibulũ seu festinans aut festinacio.
Asem silens l' os ab ore ñ ab osse
Asomech os minor ab osse non ab ore. seu silens in uite aut festinacio pariorum.
Ason factura pupille uel plasmacio cotturnica.
Asor atrium uel sagitta luminis seu tollens foramẽ aut plasmacio iracundie.
Asoraddon uictor uel exactitus seu atrium serui iniqui aut tollens foramẽ testimonij inutilis.
Asoriam atrium excelsum uel sagitta luminis exaltati seu tollens foramẽ excelsum aut plasmacio iracundie exaltate.
Asoch sustollens lignum uel plasmacio temporalis.
Asothite tollẽtes signa vel facture temporales.
Asia diminutio uel diminuens seu tollens magr̃m aut plasmatio magisterij vel elatio.
Asrahel diminutus deo uel sustollens magisterium dei.
Asrai beatum faciens l' beata commocio seu diminutus ipse aut diminutionem pariens.
Asriehel beatus deo uel beatitudo dei seu sustollens magr̃m dñi aut plasmatio magisterij dei.
Asrihelite beati deo uel beatificantes dñi seu sustollentes magisterium dñi aut plasmati magisterio dei.
Astaol ignis gemencium uel ignis parturiencium.
Astari caula mea l' p̃sepe meũ
Astari ouile meum uel cubiculum meum seu atrium meũ aut factura exploracionis mee.
Astaroth ouile l' factura exploratoris
Astaroth atria uel cubiculum seu caule aut presepia.
Astarothites ouile ul' factura
Astarothites caula uel atrium seu presepe aut cubiculum.
Astantem factura superflua uel plasmacionis supfluitas.
Astiages uoluntas festina uel consilium festiuitatis
Asub factura incendij ul' plasmacio conuersionis
Asupha tollens subito uel factura eructans.
Asuerus beatitudo l' atrium eius.
Asum factura cottinca uel tollens pupillam eorum.
Asum os eorũ l' fumigans eos
Asur diues l' bẽ seu figura luminis aut tollens incendium.
Asuri diuites mei uel atrium meum seu factura luminis mei aut sustollens incendium meum.
Asurim diuitie eorum uel beatitudo eor̃ seu factura illuminans eos aut tollens incendium eorum.
Assiuo tollens robustum uel tollens acerbitatem.
Assur sustollens murũ uel tollens angustias siue factura cõtinens aut plasmacio directionis
Assur negotiator uel negotiatio seu nemus aut ignis illuminatio.
Assur dirigens uel diligens siue beatus aut gradiens
Assurim sustollens murũ eos uel tollens acerbitatem.
Assurim faciens robustos eos uel plasmacio directa eius seu tollens angustias eorum aut sustollens continenciam eorum.
Assurim nemora uel ignium illuminaciones seu negociatores aut negociaciones.
Assurim dirigentes ul' diligentes seu btĩ aut gradientes
Atha tempus. hic p' a. ...

uel peccatum seu delinquens aut temporalis.
Atchath peccatum humile uel
peccati retentio seu delinquens
frater aut temporalis frater.
Atiud tempus uel testimonium.
Atchara peccatus domino uel
temporalis dominum.
Athania concupiscentia l' delitium
Athalia tempus domini l' tempus
eius seu peccatus domino aut declinatio
domini. deo.
Athanael tempus meum l' peccatum meum
Athamen tempus fluctuans l'
peccator commotus seu corona donata
mei q' exploratio glorificationis mee
Athar peccator suscitans uel
temporalis uigilia.
Athara peccatum suscitans ei uel
temporalis uigilia eius.
Atharim explorator l' exploratio.
Atharoth corone uel caracth
Athath peccatum temporis l'
tempus peccatoris.
Athene disperse l' dissipate.
Athemenses discapati l' dispergentes
Athenobius peccator latrans
l' temporalis latratio.
Ather tempore consurgens
uel peccati effusio.
Athersata tempore consurgens
contrarius l' peccator effundens adulsa.
Athiton tempus medium uel
peccatoris indignatio seu tempus
congregate iniquitatis aut pec-
catum congregationis inutilis.
Athipha tempus subitum l'
peccatum eructans silentium.
Athil peccati germen uel tem
pus inueterans.
Athita tempus querens l' dilecti silentium
Atholis tempus consilii uel
peccati commixtio. dei.
Athoinel uidens deo l' tempus eius
Athupha tempus subitum uel
peccati infirmitas.
Athul tempus consilii uel peccator festinans
Aua iniquus hic u post a.
uel iniquitas
Auan fons l' motus seu mouens
aut subuersio eorum.
Aun ferox uel ferocitas seu ini
quus in aut iniquitas mea.
Auil insipiens uel stultitia.
Auim a ceruus lapidum l' iniquitas
eorum.

Ausa uoluntas mea mea uel ini-
quitatis mee saluatio.
Auch iniqua uel iniquitas
Auoth sedes uel commoratio seu
uinculum aut ambabula.
Auoth uita uel gloria seu uille
aut ciuitates.
Auothiair uinculum uigil uel se-
des uigilie seu commoratio illuminans
aut mansiabula illuminationis
Auothiair gloria luminis uel
uita illuminans seu uille uigilan
tium aut oppida illuminatorum.
Auphraton frugifera uel pul
uerulenta seu ubertas aut de cine-
ueniens. uenientes
Auphratonite frugiferi uel pul
uerulenti seu uberes aut de cinere
Augusti sollempniter stantes
uel sollempnitas addita.
Aulon uallis grandis uel
uallis campestris. eorum
Auman meror eorum uel labores
Auman non est uel inutile.
Auran iracundia uel iracundus
Aurin irascens l' iracundia.
Ausitidis consilium l' consiliatrix
Axa furor hic x post a.
uel furibunda.
Axan claudicans uel irascens
Axath mediana l' meditamentum.
Aza uidens l' robustus hic z post a.
seu fortis domini aut fortitudo eius
Azabias uidens patrem domi
num aut fortitudo patris domini.
Azael uidens deum l' fortitudo dei
Azabel idem est
Azam uidens eos l' fortitudo eorum
Azamoc fortitudo commotionis
uel uisio requietionis.
Azara deorsum uel crepido. al' deorsum
Azaria auxilium domini uel auxi-
liator est dominus.
Azarias idem est.
Azariam adiuuans populum
uel auxilium populi seu deorsum al' deorsum
eorum aut crepido eorum.
Azar continens uel apprehen-
dens seu uidens fortiter aut uisio fortis
Azazias continens dominum uel al' azarias
apprehensio domini seu uidens fortiter
domini aut robusta uisio domini.
Azabel uidens uetera uel al' azbel
robustus uetustate.

al' azbel vl' azel
al' asboch
zabchite vl' azbelite vl' azelite videntes vetera vel Robusta vetustatib'
al' lugentiu
al' molaris
al' azecha
al' videns

Azalel videns vetera vel robusta vetustatibus.
Azbech videns nocumentum vel videns in nocumentum seu fortis vetustas aut fortitudo angentium.
Azchad videns mare vel fortitudo maris.
Azchath videns dolentem vel videns contempnentem seu fortis deus molaris aut fortitudo penitentie.
Azeb pergens vel ambiens seu vallis devorans aut vallis capacitatis.
Azeca fortitudo vel decapula seu robusta aut clausa pessulo.
Azer auxilium vel sanctificatio seu fortis consurgens aut vide vigilias.
Azagad fortis temptatio l' videns accinctum latrunculum.
Azi fortis meus vel visio mea.
Aziam videns populum vel fortitudo eorum.
Azias videns dominum vel fortitudo domini.
Azeil pergens vl' proficiens seu videns deum aut fortitudo dei.
Aziel pergens vel ambiens seu videns deum aut fortitudo dei.
Azia fortis visio l' videns visionem.
Azir fortis vigilans l' videns vigilias.
Aziza fortis iste vl' visio ista.
Azmach videns mortem vel fortis morte.
Azmanech videns mortem vel fortis mortuus.
Azmoch fortis mortem vel apprehendens mortem.
Aznoch fortis inclusio vel apprehendens decorem.
Azor adiutus vel auxiliator seu videns lumen aut fortiter incendens. Dominum dominus.
Azoria incendens domino vl' incen
Azotus incendium l' incendens seu ignis patruelis aut ignis patrui mei.
Azon incendentes vel incendia seu ignes patrueles aut ignes patrui mei. Patruelis
Azotide incendium vl' ignis pa
Azaraphel adiuvans deum vel fortitudo dei
Azuba relicta vel deserta seu relictio aut desertio.
Azur adiutor lucidus vel auri

al' azorij
al' azotiche
al' azrahel vl' azrahel vel azrabes

lium igneum sive videns lumen aut robustum incendium.

Interpretationes hebraicorum nominum incipientium per b

Baalhana venit respondens vel venit responsio.
Baal vir vel vetustas seu habens aut devorator.
Baala venit hec vl' habens eam seu vir eius aut devorans eam.
Baalaanan venit hoc dominum vel habens eam gratiam seu vir gratie dei aut devorator gratificationis.
Baalasor vetustas devorans fletum vel vir habens sagittam luminis seu vetustas tollens fortitudinem aut vir plasmator iracundie.
Baalath vir ascendens vel habens ascensionem seu vetustas temporis aut devoratio presentis.
Baalberith vir habens pactum vel vetustas devorans fedus.
Baalpharasim viros devoratores dividens vel habentium vetustatem divisio.
Baalbegor vir habens hyatum vel vetustas devorans ospellis superior
Baalgad vir fortunatus vel habens temptationem seu vir accinctus latrunculis aut vir devorator vetustatis
Baalia vir habens dominum vel vetustas devorans dominationem.
Baali ascendentes l' superiores
Baalim viri vel habentes seu in superioribus aut devoratores
Baalis vetustas viri vel habens assumptionem seu devorans vim aut vetustatis assumptio.
Baal maon descendens humilis vel descensio humilitatis seu vir humilis habens domicilium.
Baalomcon descensio humilis vel descensus humilitatis seu vir habens domicilium aut vetustas devorans habitaculum.
Baalmesar habens eam vel vir ex principe seu vetustas eius aut devoratio principis.
Baalech ascendens vel in ascensionibus sive vir habens temptationem aut vetustas devorans regionem.
Baalsalisa habens vitulam collis tantum seu vetustas devorans tritum aut vir habens vitulam tricennalem

al' b
vel
al' c
al' b
al' b
al' b

Baalthamar vir habens palmā
uel uir habens amaritudinem seu
uetustas deuorans commutatos aut
uetustas deuorans commutationem.
Baana filius eius uel ueniens ei
seu ueniet reddens aū ueniet responsio.
Baam uenit donatus michi uel
uenit gratificatio mea.
Baam ueniens michi uel filius
meus seu uenit respondens michi
aut uenit responsio mea.
Baara uenit respondens uel ue
nit responsio.
Baari uenit respondens michi
uel uenit responsio mea.
Baari fontes uel putei seu i uen
te aut in commutando.
Baarias uenit respondens domi
nus uel uenit responsio dñi
Baasa uenit tollens uel uenien
te factura.
Babatha translatus tpr̄ uel cō
fusus peccator seu translatio tēpora
lis aū confusio peccatoris.
Babel confundens uel cōfusio
seu transferens aū translatio.
Babilon idem est
Babilonij confusi uel translati
seu confundentes aut transferētes
Bathar in sagmate uel ingressus
est agnus lucerne.
Bathathar uetustas in sagmate
uel lucens ingressus est
Bathenor lugens lucerna uel ĩ
gressus est agnus lucerne.
Bacri fletus uel luctus siue lu
gens aut in uomitu.
Bachides luctus fortis uel uetus
tas in uomitu.
Badathar uenit compingi uel ue
nit tumultus seu uenit merces
aut uenit turbatio.
Badad maximus uel excellentis
simus seu uenit testis aut uenit suf
ficiens.
Badadi maximus michi uel excel
lentissimus meus seu robur meū
aut sufficientia mea.
Badaias precipuus dño uel iudi
cio dñi seu uenit dñs aut uenit dñator.
Badal precipuus uel sublimis
seu uenit cōscendens aut uenit ĩ firmi
tas. C ppl'ŝ aut aduenit eor.
Badā solus aut in iudicio seu uenit
Badan precipuus uel ĩ iudicio seu ue
nit dñum aut uenit gratificatio.
Badazer maximum auxilium
uel excelsissimus sanctificator seu
uenit fortis aut uenit separatio.
Badscha filia vij uel filia iuramē
ti seu uenit eloquēs aut uenit cōfusio.
al' badseba
Badsuba filia deprecationis uel
filia satietatis seu uenit conuertens
aut uenit incendium ista est badsu
ba uel badscha ipsa est bersabee ma
ter salomonis
al' badsua vl' badsoba
Bachim locus uite mee uel locus
suscipiens michi.
al' baheny vl' bahen
al' supueniens
Baei iniquus oculus ul' iniquitas
fontis seu uenit fons aut uenit ocls.
Bagad uenit accinctus ul' uenit
infortuna. seu uenit latrunculus
aut uenit temptatio.
Bagal omis seu iugum seu uenit
a cernus aut uenit inuolutio.
Bagatha excelsus tempore
uel sublimitas pectoris.
Bagathan uenit tactus ridēns
uel uenit risus tangentium.
Bagazim in excelso contemptus
uel uenit fortitudo.
Baggoaim sublimitas deuorās
eos l' iugū multis eorum.
Bahen locus uel meus seu uenit
locus aut locus eorum.
al' bahem vl' baem
Bai filius meus uel ueniens in
Bala absorta uel inueterata siue
absorbens aū inueterans.
Balaa absorbens eum uel in
ueteratio eius.
Balaach deuorans uel precipitās
seu absorbens fratrē aut inueterās
fraternitatem.
Balaam uanus ppl's l' siue pplo seu
in eis aut precipitans eos.
Balaam turbans gentem uel
deuorans pplm seu absorbens eos
aut absq substā eorum.
Balaan turbans domini uel do
norator domi siue absorbens gratos
aut inueteratio gratie.
Balanam habens gratiā uel in
ueterans religionem siue absorbens
donum aut precipitatio gratie
al' balaanahim vl' bala
anuam
Balasch lugens uel ludens siue
inuoluens aut elisio.
al' lingens
Balada absorbens testes uel in
ueterans fraternitatem sui uenit
al' baladam

eius eam iniudicare aut precipitatio testimonij.

Al' balada

alacad uetustas sola uel deuorans testimonium siue absorbens precipuos aut precipitans paruuclos.

aladan uenit sibimet iudicans uel uanitas p semetipso siue absorbens iudices aut inueterator iudicij.

alagad absorbens latrunculos uel precipitans temptacionem.

alagad uir accinctus uel habuit accinctum siue uir fortunatus aut uir pirata

alan turbatio l' precipitium

alanam turbator populi uel precipitator eorum.

al' baleman vl' balamyam turbator ppli vl' precipitator eoz.

alanan turbans donum uel precipitans graciam

alasor ascendens atrium uel habens sagittam linnitus seu absorbens fortes aut inueterator angustie.

alad absorbens peccatum uel inueteratus tempore.

alad lugens uel inuoluens seu lugens aut elisio

al' baladan

aladad uetustas sola uel uetustatis solitudo

aladan uenit sibimet iudicans uel uanitas pro semetipso seu absorbens iudices aut inueterator iudicij.

ale precipitans ul' deuoratio.

al' balaite vl' balaate

aleide deuoratores l' precipitatores

al' balez vl' baled

alaaz absorbens l' precipitans seu absorbunt aut precipitauit

al' babada

aluida maritos cognouit uel maritorum cognitio seu absorbens testimonium aut inueteratio fructus

al' baboth

aloch ascendentes uel in ascensionibus seu absorbens aut inueterati responsione

al' bathasar vel balthasar

alsalyan habens insulam consternantem ul' hns insulā cōsternatam siue uetustas deuorans triennium aut iuir hns insulā triennalem.

al' bathasar

althasar capillus capitis uel absorbens diuicias.

alastus hns lucrū l' hns primum

al' bama l' al' inqu°

ama in quo uel quis siue in quibus aut semper excelsa.

amoch i morte uel in excelsa seu mors adueniens aut mortis aduentus

al' bamothbal

amothas excelsa in morte mei habentis uel mors adueniens uetustati deuoranti.

ana uenit r̄ndēs l' uenit r̄sio.

anaa uenit respondens ei uel uenit responsio eius.

anai uenit respondens michi uel uenit responsio mea.

anala idem est.

ananias edificans dño l' cantarus dñi seu r̄ndens domino aut responsio dñi.

anaza filius uidens uel fortitudinis filius

anea uenit respondens ei uel uenit responsio eius.

aneas uenit responsum tollēs uel uenit r̄sio plalinacionis

anebarach filius fulminis l' filius fulguris siue fili° fulgurantis aut filius prauenens.

anebarach uenit respondens fulmini uel uenit respondens fulgoris siue uenit respondens fulgurāti aut uenit r̄ndens pertinenti.

anecathan filius sterrotis ul' filij necessitudinis siue uenit firmitas aū uenit preparacio.

am filius meus l' uenens m.

amu pollex meus uel in medio mei.

aminum filius meus unicus uel filius meus sempiternus

aonum iniquitatem uel iniquitatibus

aon uenit dolor uel uenit iniquitas siue uenit murmurans aut uenit inutilis

aor in pelle uel in pellibus

aor uenit lumen uel uenit foramen seu uenit pellis aut uenit incendia.

aar filius l' filiacio syrum est non hebreum

ara electus vel creatum seu filius eius aut in malicia.

arabis filius pris l' filij syre ē pariter et hebreum.

arach fulmen uel fulgor siue fulgurans aut preueniens

arachel fulgur dei uel fulmē dei seu fulgurans deo a' preuiso dei.

aceminū t'buli l' cauma uide

arachias benedictus dñs uel benedictus domini.

arathias fulgor dñi ul' fulminans dñs siue fulgurans dño

aut percussio domini.

B arachiel benedictus deo vel benedictus dei.

B arachel fulgur dei mei vel fulgur dei mei sive fulgurans deo meo aut percussio dei mei.

B arada filius deconis vel filius deconis seu filii servus aut filius testimonii.

B arachiel benedixit deum vel benedictio dei sive electus deo aut aratura dei

B arael idem est

B arasa haurientes vel in egestate seu veniens ad faciendum aut filius suscollens plasmatione

B arath grando vel tempestas sive filius patris aut filius temporalis.

B araza filius videns vel filius fortitudinis

B areth grando vel tempestas sive filius innax aut filius pandus

B arenim fugit eum quispiam vel quispiam fuga eius

B arana in malis vel filius domini sive in clamore eius aut in commutatione ipsius

B arien filius in malo vel filius maleficii quem et ipsum non nulli barielu corrupte nominant.

B arien filius ipse vel filius patres seu filius commotus aut filius faciens

B ariona filius columbe aut filius simplicitatis syrum est pariter et hebreum. bar quippe sicut predictum et syriace et filius et iona columba utroque sermone dicitur.

B archa plyconissa vel subitanea sive os abyssi aut os profundi.

B arnabas filius concludens vel filius prophete seu filius venientis aut filius consolationis

B arne filius motus vel filius electe mutationis.

B arsabas filius revertens vel filius quietis ex syro et hebreo sermone compositum seu filius iuramenti aut filius consolationis

B artenna filius sectus vel filius cecitatis quem corrupte quidam bartim eum legunt

B arthimeus filius pinguedinis vel filius ruminantis

B artholomeus filius suspendentis me vel filius suspendentis aquas syrum est non hebreum.

B aruch benedictus est benedictio

B arzaith filius olive eius vel filius formationis eorum — al' baizaith

B asan brutus vel pinguedo sive siccitas aut confusio.

B asar infantia vel in angustia sive infans aut angustiatus.

B asara infans eius vel infantia eius sive angustians eum aut in angustia eius

B aschama conversio caloris vel angustia caliditatis eius.

B aschach adeps vel defectio.

B asechach adipe vel defecationem

B asechach adeps vel defectio sive defectans vel defectatio.

B asemach deposita vel derelinquens seu veniens aut derelicte — al' derelictio

B asemoch veniens vel delinquens seu in omnibus aut in nominibus

B asias adeps domini vel defectus domino

B as-mach deposita vel derelinquens seu derelinquens aut delictio.

B athanim domus respondentium vel domus humilitatis eorum.

B athuel virgo dei vel castus deo — al' bathuel

B aurim electi vel electorum seu iuvenes aut robusti

B aurimtes fortis vel electus sive iuvenis aut robusti

B azara contempnens tempus vel despectus peccatorum

B azota contemptus eum vel despectio eius

B asothia contemptus domini vel despectio domini.

B azothia idem est. hic e post b

B ead unguis testis vel edificator precipuus — al' bead

B ean unguis gratie vel iniquitas donationis

B ebai os vulturis vel confusio devoratoris — al' beba vel bebai

B ebechias inditus domino vel primogenitus domini — al' bachias

B echer inditi vel primogenitus

B echerithe inditi vel primogeniti — al' becherin

B echecias inditus domino vel primogenitus domini

B echor primogenitus vel unigenitus

B echori primogenitus meus vel unigenitus mihi.

B echorech primogenitus fortis uel unigenitus timidus
B echurch melitus gravans uel primogeniti contemptatio
al' filius
B ed filia uel mensura.
al' bedo
B edad instauratio ul' instrumentum seu mensura diuinarum aut filia uoluptuosa
al' bethsabe
B edsabee filia septima uel filia iuramenti sine mensura sacietatis aut filia sacietatis
B edsan filia dura l' mensura iniqua sine filia iniquitatis aut ipsa iniquitas.
B edellion lapis uel carbunculus
B eel uetustus deus uel uir deuoratorum sine dominus uetustatis aut uir habens uetustatem.
belphegor tentiginis
B eelphegor uir hiis hyatum uel uetustus deus hyans sine dominus uetustatis hyantis aut uetustas deuorans os pellis supinus ipse est priapus simulachrum ignominie
B eelsephon uir habens archana uel dominus aquilonis seu uetustus deus huius speculam aut uetustas deuorans ascensionem speculi.
B elzebuch uir muscarum uel princeps muscarum seu uetustus deus habens muscas aut uetustas deuorans muscas sine uetustus dominus habens speculas aut uetustas deuorans specule.
B eemoth animal uel animalis sine bestialis aut bestia.
B eera fons eius uel puteus eius sine in lumine aut puteus eius
B eeri fons meus uel puteus meus seu in lumine aut putei mei.
B ega sublimis uel excelsa seu sublimitas aut celsitudo
al' beggola vl' beggahay
B eggoai iugum multus uel humilitas deuoratoris.
B egnai excelsus meus uel sublimitas mea seu fabrica uultoris aut fabrica deuoratoris
B egui excelsus meus uel sublimitas mea.
al' begnruvim vl' beguinyn
B eguirum fabrica cementarii uel fabrica cementariorum
B ehelmon uetustus deus habitaculi uel dominus huius domicilii uetustatis
B el inetustas uel absque vl' sine iugo
B ela habitus uel indumentum

sine uetustas eius aut absque eo.
B elach huius uel habitus ab habendo non ab habitu.
B elach uetustas peccati uel absque tempore.
B elathala habens uel sita genere feminino ab habendo pro primum est non uerbum impatiuum.
B elache habitum apprehendens uel indumentum inuoratum
B ellena uetustas primogeniti domini uel absque nobilitate dominus
B elge absque motu uel uetustas commotio.
B elga idem est
B elgoni absque ualle uel absque precipito sine uetustas uoraginis aut uetustas deuorationis
B elia uetustus dominus l' absque domino
B elia puteus eius uel clamore eius sine in malis aut in commutatione ipsius
B elial absque iugo l' absque domino
B eliar cecum lumen uel ceca angustia seu uetustas deficiens aut absque continencia
B elimelech deus meus rex uel uetustas mea regnans
B elina habens desiderium ul' absque domicilio.
B elinecula habens domicilium uel absque in habitacione
B elsan uetustas dura uel ipsa iniquitas uetustatis
B elsar absque principe ul' absque carbone sine uetustum uelamen aut uetustatis angustia.
B elsachim absque germine uel absque posicione sine uetustas sepulcrorum aut uetustas resurrectionis eorum.
B en filius uel filiatio.
B enabinadab filius patris mei uoluntarius uel filius patris mei spontaneus
B enadab filius uoluntarius uel filius spontaneus
B enahel edificatus deo uel edificatio dei sine filius eius deo aut filius eius dei.
B enaiai filius doloris aut filius pertinentis
B enegar cecum lumen uel filius precaucionis.

Beneberach filius fulminis uel
filius fulgoris siue filios fulgurans
aut filiorum percussio.
Benadiam filius callidus uel fi
lius surgens seu filius necessarii
aut filius necessitatis.
Beniemmam filius in eius uel
filius in medio eorum.
Beniechon filii ecce sunt uel
filii ecce hic sunt
Benerem filii tonantis uel filii
tonitrui quod corrupte benaires
usus optinuit.
Beneseb filius innitens uel fi
lius confirmationis.
Bengaber filius uiri fortis uel
filius iuuenis uirilis
Benhur filius lucis l' filius igneus
Beni filius meus uel filia o
mea ⁋ cationis.
Beniu fili' refrescens l' fili' requi
Beniamin filius dextre ul' filius
uirtutis sue filius animi aut fili
us dolorum.
Beniamin filius dierum uel fili
us uirtutum seu filius amari
tudinis aut filius amarium.
Benuar cecum lumen uel ceca
angustia siue filius deficiens aut
filius preuaricationis
Beniori filius commotus uel
filius requiei
Benonim filius meus uel filius
doloris siue filius murmurans
aut filius inutilis.
Benoin filius merens me uel
filius inutilis michi siue filius
doloris mei aut filius iniquitatis mee
Benni fili' nr̄s l' filia mea.
Beniim filius requiescens uel
filius requietionis
Benumin filius ferus uel
filius piscis siue filius uinctus
aut filius sempiternus
·A· Benir filius nitendens uel fi
lius lucidus siue filius luminis
aut filius igneus
Benobeth filius huius pandi
uel filius huius uiuacis.
Beon pollex uel in medio siue
iniquus murmurans aut iniqui
tate dolens
Beor inuisibile uel inpulsio siue
iniquus luminis aut iniquitas eadem
⁋ die.

·A· Benedab filius spontaneus ul' filius
spontaneus

Ber fons uel puteus — al' beth bel bera
Bera fons eius uel puteus eius
Beramoth fons exaltatus mete — al' beramech
uel puteus alti pauons
Berebos fontis calix uel putei potus — al' berthos
Beddin puteus iudicans ul' fons iudicii
Berea puteus meus uel filia eius
hebreum e parit' et syrum.
Beri puteus meus uel putei pl'.
Beria fons dñi uel puteus dño. — al' berra bel berea
Berith fedus uel pactum.
Berinee puteus innocens uel filia — al' beniche ul' berynee
eleganter commota
Beronice idem est utrumque hi no
men ex hebreo syroque compositum est. — s. benyche et beronythe qd' idē est
Berosa puteus eius uel filius eius — al' berosa
Berocnses filii eius uel puteus eius — al' bereenses
Beroni filia que uel puteus quis
et hec tria nomina ex hebreo parit'
syroque composita sunt.
Beroth fontes uel putei siue fons
respondens ei aut puteus tempal'
Berotha fontes eius uel putei eius
seu factus respondens ei aut puteus
temperans eum.
Berothai fontes mei ul' putei mei
seu fontes uultus aut putei deuorantes
Berathai fontes mei uel putei
mei seu fons respondens aut pu
teus temperans me
Berothite fontales uel putea
les siue fontes respondentes michi
aut putei temperantes me.
Bersa puteus federis ul' fons iuramenti
Bersabee fons septimus l' fons iu — al' bersa
ramenti siue puteus satians aut
puteus saturitatis.
Beresith in capite uel in exordio id
est genesis que in capite omnium
librorum posita est ⁋ tudinis.
Bethjam fons altus ul' puteus alti — al' berthjam
Bezellai ferrum meum l' fortitudo mea.
Besai pinguedo mea uel ignomi
niosus michi.
Besaa pinguis dominus uel igno
miniosus domino.
Besamach derelinquens uel dere
lictio sui pingue domini aut confessio
donatoris.
Beschach adeps uel defectio.
Besee pinguis uel ignominiosus
Besellam obumbrans eos uel
obumbraculum eorum
Beselleel umbra dei uel umbra

al' besedin

al' beslech

al' policens

al' bethaphisleth

al' mirabiliter

al' bethaphura

al' cor

Al' betharmoch l' betharsimoch vl' fortes vultur aut puteri denorantes

al' bethanamna l' bethanamra al' donatoris aut requiescio gratificationis

culum dominum.

Besodia angustia mensure domini uel tribulans mensuram dominicam.

Besodi pinguis ligatus uel ignominie declinatio.

Besor tribulatio uel in angustia sine carnalis aut pellitius.

Beth domus uel habitaculum.

Betha requies uel requietio sine domus eius aut habitaculum ei.

Bethacarem domus sterilis uel domus eruditionis tristicie.

Bethaphelech domus salutis uel domus uiuificans sine domus excludens aut domus miserabilis.

Bethaphe domus errans uel domus mali non amalicia sed ab arbore intelligendum.

Bethaphe domus oris uel domus discipline seu domus laquei aut domus discipline.

Bethaphira domus induens eos uel domus declinans os eorum sine requies labiorum eius aut requietio inclinationis eius.

Bethagan domus orti uel domus elationis.

Bethagla domus uitule uel domus festiuitatis eius siue domus defectionis aut domus plangentium.

Bethaglam domus planctus uel domus festiuitatis eorum.

Betharim domus predoli uel domus predolatrie siue domus deuorans eos aut domus multitudinis eorum.

Betharsimoch domus deserta uel domus uel domus adducens mortem.

Bethaloch domus campestris uel domus in campestribus seu requieti uacans aut requiescione declinans.

Bethamoch domus mortua uel domus mortalium sine requies mortis aut requiescens mortuus.

Bethanamza domus pardonis uel domus amaritudinis seu requies amaricans aut requiescio pardi.

Bethanan domus doni uel domus gratie sine requies donatorum aut requiescio gratificationis.

Bethanath domus respondens uel domus humilitatis siue domus ubi est respondens dominus aut domus ubi est gratia dei.

Bethania domus obedientie uel domus afflictionis eius siue domus domini dei aut domus gratificata domino.

Bethsemob domus gratie uel domus rationum siue domus pretinens aut domus pretinentium.

Betharam domus aque uel domus putei.

Betharam domus electionis uel domus electa siue domus suscitans eum aut domus uigilans eius.

Betharaam domus montium uel domus sublimitatis eorum siue domus suscitans gentem aut domus uigilans populo.

Betharaba domus suscitans patres uel domus uigilans patribus.

Betharaba domus grandis uel domus multa siue domus humilis aut domus uespertina.

Betharapha domus sanans uel domus mediane siue requies medici aut requiescio sanitatis.

Betharam domus decora uel domus electa seu domus suscitans gentem aut domus uigilans populo.

Betharan domus uigilans dono uel domus suscitans gratificationem.

Betharim domus ire uel domus arche siue domus montium aut domus ascensus humilium.

Bethasam domus fumi uel domus dilecti seu domus tollens donum aut domus plasmata gratie.

Bethasan domus deponens uel domus deposita siue domus deponens donum aut domus deposita gratie.

Bethaue domus idolatrie uel domus inutilis.

Bethara domus fontis eius uel domus putei eius.

Bethberai domus putei mei uel domus in limine meo.

Betharchan domus sculpta uel domus sculpture.

Bethbesse domus confusa uel domus pinguedinis. ./. nomen

Bethar domus agni uel domus cognitionis.

Bethsir domus frigida uel lapis adiutorii.

Bethdagan domus tritici uel domus frumenti.

Bethdagon domus piscis tristitie uel domus piscium tristitie.

Bethe domus eius uel habitaculum eius.

Bethel domus dei uel habitaculum dei.

Bethelmeech domus uallis uel domus profunditatis siue uterus fulturis aut uentris sustentaculum.

./. Bethcaton al' bethacon domus sculpta uel domus sculpture

Bethen uenter uel uterus siue domus fontis aut domus oculi.

Bethesimoth domus deserta uel domus adducens mortem.

Bethphage domus oris ul' dom⁹ bucce seu domus oris uallium aut domus maxillarum syrum ē nō hebreum

Bethphaleth dom⁹ saluans ul' domus excludens siue domus muniens aut domus admirabilis.

Bethphases domus transcendens uel domus transitionis.

Bethphegor domus hyans pellium aut domus hyatus seu dom⁹ hyās pellium aut domus oris pellium.

Bethphese domus transiens uel domus transcendens siue domus oris aut dom⁹ odoris florentis

Bethgader muri l' dom⁹ maccerie.

Bethgamul domus retribuens uel domus retributionis

Bethiesimoth dom⁹ desid'ii dulc' uel domus de siccitate dulcedinis

Bethim domib; ul' dom⁹ ple.

Bethia domus dn̄i uel domus illuminationis

Bethlabaoth domus uenientium uel domus ingredientium.

Bethleem domus panis uel domus refectionis

Bethleemite domus panum uel domus refectionum

Bethleuaboth domus uenientium uel domus edificantium

Bethmacha domus mollis uel domus confracta siue dom⁹ percutiens aut domus ingeniosa.

Bethmaon domus habitaculi l' domus inhabitationis

Bethmarchaboth domus currium ul' domus quadrigarum.

Bethmarthaloth dom⁹ quadrigarum ul' domus quadragenarum

Bethmatha domus tributi uel domus humilis fori

Bethmozez domus archam uel domus consilii siue domus archanorum aut domus consiliorum.

Bethnemra domus pardorum uel domus amaricans

Bethoraba domus humilis uel domus uespertina siue domus heremi aut domus locorum que sunt iuxta inhabitabilem.

Bethoro domus ire l' dom⁹ nigri

Bethoren domus ire uel domus arche siue domus montium aut domus ascensus humilium.

Betholath domus cortinea uel domus uermiculata

Bethrohob domus platearum l' domus latitudinis

al' bethorohob al' bethrob

Bethsabee domus vii ul' domus iuramenti siue dom⁹ habundancie aut domus saturitatis

al' bersabee

Bethsathan domus curuantium uel domus singulorum

al' bethsacach

Bethsaida domus frugum uel domus pecudum siue domus pecualis aut domus uenatorum.

Bethsamis dom⁹ solis uel dom⁹ illuminationis

Bethsamite domus solis pl'r l' domus illuminare

Bethsan domus dormientis uel domus saturitatis siue dom⁹ habundancie aut dom⁹ egressionis.

Bethsemeth domus solis uel domus illuminans.

Bethsimoth domus obediens uel dom⁹ obediencie siue dom⁹ audiens meroris aut dom⁹ deponens iusticiam

al' beth symon

Bethsimoth domus loci uel domus locorum siue domus mortificans aut dom⁹ mortificationis.

al' bethsimuch

Bethsur domus archa uel dom⁹ angustie siue domus continens aut domus fortitudinem.

al' bethsyro / al' acerba

Bethsur domus fortis uel domus directa siue domus muralis aut domus continentie

Bethsura domus muri eius uel domus dirigens eum.

Bethsura domus acerba ei uel domus angustie eius siue domus continens eum aut domus fortitudinis eius.

Bethsuram domus dirigens eos uel domus muri eorum.

Bethsuram domus robusti ppli uel domus angustians pplm siue domus continens eos aut domus acerbitatis eorum.

Bethulia uirgo uel castra dn̄o siue dom⁹ dolens ei aut dom⁹ pariens eum

Bethula uirgo dn̄i uel castra dn̄o siue dom⁹ dolens aut domus parturiens dominum.

6 Bethurlarma domus ignis sublimis
ul' domus incendii consurgentis
Bethzacharam domus memorie
uel domus memorantium
Bezech fulgur uel egestas siue
inopia aut contemptus uanus
Bezecha micans ei uel egestas
eius siue fulgurans eum aut
contempnens uanitatem eius.
// Biblii librarii uel litterati
Bethalassim filios cognoscens
uel filiorum commixtio.
Bethia filia domini uel filia domi
nans ipsa est filia pharaonis que
adoptauit moysen in filium
Bethinia filia mutilis uel filia
speciosa.
Birie sobrius uel moderatus
Biriete sobrii uel moderati.
Boanerges filii tonantes uel
filii tonitrui.
Boneries idem est
Bocri uetustas uel uetus
Bocri lugens uel luctus siue no
uellus aut nouonitu.
Bochnan luctus domini est uel lu
gens dominum est siue uetus domino est
aut nouonitu domini est
Bochor ingressus est agnus uel
primogenitus michi
Bochorath introitus peccato uel pri
mogenitus tempore.
Bochri dilectus michi uel pri
mogenitus meus
Bechorii primogenitus uel
dilectus meus.
Boetra pollex eorum l' in medio eorum
Bon pollex uel in medio
Boni pollex meus uel in medio meum
Bonni idem est
Bosson digitus uel in medio
Booz in quo robur ul' in quo uirtus
siue in ipso fortitudo aut ipse in
fortitudine.
Borith fedus uel pactum
Boses absalus uel absalio siue
ipse florens aut ipse floruit.
Bossor angustia siue tabescens l'
tribulatio feritatis
Bosora tribulans eum l' in angustia
eius siue caro eius annuntians ei
Bosor tribulatio ul' in angustia.
siue carnalis aut pelliceus
Boson caro mea uel annuntia

tio mea siue tribulans me aut
in angustia mea. Clatione.
Bostra in angustia uel in tribu
Bubastus os hic ponatur post b.
exprimens et labium exprimentis
Bubatus excelsus uel sublimi
tas. Bul germen aut germinans
uel uenit responsio.
Bunos uenit respondens.
Buna uenit respondens uel col
lis preputiorum.
Busa confusio uel ignominia
Buz despiciens uel contempnens
Buzi contempnens uel despectus
siue despexit me aut contempti
bilis michi
Buzites despectus uel contemptibil'.

Hic incipit interpretationes hebr
eorum nominum incipientium per c.

Calatha uoces uel ueloces
subauditur uenerunt ul'
ecclesia uenit aut ecclesie aduentus
Caath penitentia l' patientia.
Caath dolens uel dolans siue co
ponens aut dentes molares
Caathite penitentes uel patie[n]tes
Caathite dolentes uel dolantes
seu componentes aut dentes molares.
Cabalaam preceps uel precipitium
siue precipitauit aut precipitabit
Cabaroth memoria l' sepulchrum
Cabarothi memoria mea uel
sepulchrum meum siue sepulchra
aut memorie plurali numero.
Cabarothatama memorie de
siderii ul' sepulchra concupiscentie.
Cabasam congregans eos uel
ecclesia eorum.
Cabratha quasi grauis uel
quasi electum.
Cad mare uel principium
Cademoth mare mortuum
uel principium mortis
Cades translata l' foris nidus
Cades sancta uel mutata seu mare
tollens aut principium plas
mationis.
Cadesa transferens eam uel
fons nidum eius
Cadessa frontem uel sanctitas eius
siue mutata ei aut principium
plasmationis eius
Cadesbarne sanctitas motionis
ul' sanctitas electe mutationis.

Cadesim commutati l' effeminati.
Cadmimiare rubrum uel
mare antiquorum propter antiqua
que facta sunt in eo miracula.
Cadrantes caligo uel tenebre
quod nos per litteram .q. et .u. qua
drantem dicimus
Caph mancians ul' i cauiatō
Caph uola l' palma siue manus
Capharnaum ager pinguedi
nis uel uilla consolationis
Caphārsalama manus suscitās
uestimentū uel operatio uigilās
retributionem
Caphersera manus robusta
uel operatio pfectionis aut opa
tio uigilans retributionem.
Caperlheta expiatio l' man' dissipata.
Caphias sagax uel inuestigator
siue uomens ore aut uomit' oris.
Cayn possessio uel lamentatio
siue acquisitus aū acquisitio.
Caynam possidens ppl'm l' lame
tatio ppli siue acquirens eos aut
acquisitio eorum.
Caman possidens donum uel la
mentatio gratie siue acquirens
grām aut acquisitio donationis
Calch canis uel quasi uiridis siue
quasi cor aū q'si omne cor.
Caleph idem est. cor.
Calicha quasi uiridis aut q'si oē
Calistenes mensura humilitū
uel consūmatio responsionis
Calubi canis meus uel quasi
uiridis meus siue quasi cor meū
aut quasi omne cor meum.
Candus spes tranquilla ul'
spes tranquillitatis
Caudia idem est
Cauchomon locus fletus uel
locus fletuum
Camua statio uel resurrectio.
Camuel stans deo l' resurrectio dei.
Camuelite stantes deo uel re
surrectiones dei.
Camon statio in qua uel resur
rectio inutilis
Canna fundum uel calamus
siue pparans aut pparatio notan
dum itaq3 quod uerū latinum
canna de hebrea lingua sumptū
sit Tpia.
Canath emulatio uel zeloti

Candaas commutans uel cōmutatio.
Canden clangor uel recursus
siue retinens aut retentio.
Capadocia manus tortoris uel ma
nus exploratoris siue manus dño re
dimens aū man' redempta dño.
Capadoces manus tortor uel ma
nus explorator siue manus redemp
ti dño retinens aut manus dño
redimentes.
Capitis manus redempta uel
manus redemptio siue manus tor
toris aut manus exploratoris
Capsebi ecclia uel cōgregatio. — al' casleb ul' capse
Casephy cōgregans deo l' ecclia dei — al' Capseel
Captor capidox l' capadocia siue
manus tortoris aut man' exploratori
Capturim capadoces ul' manu tor
quentes siue manus tortorum aut
manus exploratorum.
Chanaan commutatus l' cōmutatō.
Chananeus idem est
Carchamis urbs attractans uel
ciuitas congregator
Carchan ciuitas gratie uel opidū
donationis
Carcar inuestigatio uel inuestiga
tes seu opidum uigilans
Caree caluus uel caluities siue occur
rens ignis aut occursus igneus.
Careim de caluans eos uel de cal
uatio eorum. — al' careem
Cariach urbs murata uel ciuitas
siue opidum aū uilla.
Cariathaim pfecte uocata uel p
fecte uocatio siue uilla eorum aut
opidum eorum. — al' cariathyaim
Cariatham uilla eorum uel ciui
tas populosa
Cariatharbe uilla. iiii. uel ciuitas
iiii. quia ibi sepulti sunt idest adam
et eua abraham et sarra iacob et
lya ysaac et rebecca. — al' idest adam abraham ysaac et iacob qui ibi sepulti sunt
Cariachbaal urbs uxor uel ciui
tas habens siue uilla deuorans aut
opidum uetustum.
Cariathsenna uilla silens uel
uilla silentii
Cariathiam uilla deficiens uel
opidum defectionis
Cariathiarim uilla siluarum uel
ciuitas saltuum siue uilla deficiens
eis aū uilla defectionis eorum.
Cariathim ciuitas maris uel opi

Capanis ... [illegible] ... hebrea ... [illegible]

dum marinum.

¶ Cariath sepher uilla pulchritudinis uel ciuitas litterarum.

¶ Cariath arba ciuitas penitencie uel opidum paciencie siue uilla dolencium aut ciuitas dolatorum.

¶ Carie caluus uel caluicium siue occurrens ignis aut occursus igneus.

¶ Carioth occurrens signum uel occursus igneus siue caluus redens aut caluicium temporale.

¶ Carith occurrens signum uel occursus igneus.

¶ Carmelus mollis uel tenellus siue cognoscens circumcisionem aut sciencia circumcisionis.

¶ Carmelite molles uel tenelli seu scientes circumcisionem aut cogniti circumcidentibus.

¶ Carnun uinea mea uel cognitio mea siue aqua cognoscens aut cognitio aque.

¶ Carmite uinee mee uel cogniti michi siue agnoscens aquas aut cogniciones aquarum.

¶ Carnaim cornua uel defensiones seu considerans fluctum aut diuisio commocionis.

¶ Carno cornua uel defensio.

¶ Carnon cornu iniquum uel defensio inualis siue considerans merentes aut diuisio murmurancium.

¶ Caromel mollities uel teneritudo siue cognoscens circumcisionem aut sciencia circumcisionis.

¶ Caromelite molles uel teneri siue scientes circumcisionem aut cogniti circumcidentibus.

¶ Carpum scientem dare uel cognoscentem per spiritum.

¶ Carthago scrutatio uel consummatio seu urbs meditans aut ciuitas sollempnis.

¶ Carthaginenses scrutantes uel consummati siue ciues sollempnes aut urbane meditantes.

¶ Cartham perfecta uocatio uel uocationem perficiens siue urbs populi aut ciuitas eorum.

¶ Carthus perfecte uocans uel perfecta uocatio quod apud nos melius efferetur per q litteram ut dicatur quartus.

¶ Casia summus deus uel principium dei.

¶ Cascon diui fortes uel diui fortitudine siue summitas siue utilis aut principium murmurationis.

¶ Caspia summitas liberans dominum uel principium liberalitatis domini.

¶ Casphor summitas liberans montes uel principium liberalis iracundie.

¶ Casia summus deus uel principium domini.

¶ Casim summitas uel principium siue summitas eorum aut principium eorum.

¶ Casir messis uel mensis siue summe uigilans aut principium uigilie.

¶ Casis summitas uiri uel principium assumptionis.

¶ Cathath mors peccati uel congregans tempore.

¶ Catheth mordens uitam uel congregans pariter.

¶ Cauda clangor robustus uel pagencia fortis.

¶ Cause pauma uel patia seu clangor tube aut clangens buccina ex isto hebreo uidetur esse tractum uocabulum latinum. Littera e post c

¶ Cedar meror uel tenebre siue merens aut tenebrosus.

¶ Cedemoth aut cedens uel prius siue orientalis aut oriens.

¶ Ceden oriens uel orientalis.

¶ Cedma antiquior uel antecedens siue orientalis aut oriens.

¶ Cedes aut cedens uel orientalis.

¶ Cedmonei antecedentes uel antiquitatis seu priores aut orientales.

¶ Cedmiel oriens deo uel antecessio dei. ¶ dolor

¶ Cedron tristis meror uel muralis.

¶ Ceelatha congregatio uel ecclesia ueniet.

¶ Cephas petrus uel firmitas spiritum est non hebreum. ¶ spiritum

¶ Cephim expiatio uel manus diuisa.

¶ Cephiara expians uigile eius uel manum dissipatam suscitans.

¶ Ceila ad finiendum iacta uel suscitans eam seu tollens sibimet aut sustollens semetipsam.

¶ Cellaia uox domini uel tollens sibimet dominum.

¶ Celasechham uallis gigancium uel humilitas fortium.

¶ Celeab iudicans patrem uel mendicatio patris.

al' arma

al' carpum siue carpim

al' dus

al' dñi

al' capho

al' m

al' cla

al' ep

al' ro

¶ lusindans spes tranquillitatis vel spes tranquilla ¶ lanthoman locus fletus vel locus fletum ¶ loces investigantes vel omis. Sed melius conclusio vel conclusi aut consummatio

¶ eleali vallis domini vel congregatio domini sui vindicans dominum aut vindicatio domini.
¶ eleon vindicans dolorem aut vindicatio iniquitatis.
¶ elesina vindicans aram vel vindicatio sublimitatis.
¶ elethi occidentes vel exterminatores fortitudinis.
¶ elemina antecedens vel orientale.
¶ elim quasi viridis vel emanentis.
¶ elmonvallis robusta vel congregatio fortitudinis. hic .l. post c.
¶ lenicus ecclesiastes vel contionator.
¶ leaphas contionem transcendens vel congregatio transcendentes.
¶ leopitra congregans agnitos vel cognitionem dissolvens.
¶ emsel oriens deo vel antecessio dei.
¶ enna zelotes vel zelotipus.
¶ entreas possidens sectatores vel possessio sectatorum.
¶ eudebens zelotes sufficiens aut intellectum vel zelotipus habundanter intelligens.
¶ enereth signum cythare vel quasi lucerna.
¶ enereth quasi lucerne vel signa cytharatum.
¶ enez zelotipus vel zelotes seu possessor contemptus aut possessio contemptibilis.
¶ eni es meum vel errarius meus seu indignus aut possessio mea.
¶ epsyam ceclia vel congregatio.
¶ epsaim congregans eos vel natores.
¶ ereas occidens factum vel exterminator plasmationis.
¶ ereth occidentes vel exterminatores.
¶ resiens tenebrosus vel tenebrationes.
¶ resiens tenebrosus vel tenebras.
¶ reta notata vel notatio columinata inter syrum et hebreum mixtum est.
¶ reres notati vel consummati notatione.
¶ retenses notati vel notatione consummati.
¶ esar possidens principes vel possessor principatus.
¶ esirea possessio principis vel possessio principalis.
¶ eseletiaoz possessio principi

¶ Enez zelotipus vel zelote seu possessor contemptibilis aut possessiones contemptibiles.

luas vel possessio luminis advenientis.
¶ esion durus fortitudinis vel divina fortitudinis.
¶ etheus fortis vel abscisus sive confractus aut mentis excessio.
¶ ethym fixi vel abscisi sive confracti aut mente excedentes.
¶ ethinoch figens tempus vel abscidens responsione seu confracta tempore aut insania responsionis.
¶ ethron tenebre vel timiama.
¶ etron tenebrans eos vel timiama eorum.
¶ ethura vincta vel copulata seu thimiama offerens aut mente excedens luminum. hic .i. post c.
¶ iluas cecus vel luctus seu assumptio aut vomitus eius.
¶ ina lugens vel luctus seu possidens aut possessio.
¶ inam lugens eos vel possidens eos sive luctus eorum aut possessio eorum.
¶ inus luctus vel possessio.
¶ inei lugentes vel possidentes.
¶ inoth lamentatio vel lamentationes seu lugens tempore aut possidens responsionem.
¶ inus luctus vel possessio quod apud nos melius effertur per q litteram ut dicatur quintus.
¶ ipinis meror vel tristicia.
¶ ipinus merens vel tristis.
¶ ipiarces merens principes vel tristicia principis inter hebreum et grecum mixtum est.
¶ inus hereditas vel hereditator.
¶ irinus heres vel hereditas quod apud nos melius effertur per q litteram ut dicatur quirinus.
¶ irene hereditas vel hereditatio id est infirmus paries.
¶ ireneı heredes vel hereditas.
¶ irenenses hereditas vel hereditates.
¶ irispus sacens vel cognitio.
¶ ir inr nomens vel durus. al' Cis
¶ ison durus iniquitas vel iuris nomens dolorem.
¶ ison letificans eos vel durities eorum seu impegerunt eos aut vomitus murmurationis.
¶ ithamentes vel stupentes seu mirantes aut admiratio. Citu vel Citi
¶ ith consilia vel plage consummationis. hic .o. post c. al' Cithi al' consilii

Al' colonienses

Al' Cinthelia vl' cintha

Hic · l · post · c ·

scripta ·

q̄d ē apud nos · h ·

nisi grecus

Coplhonio uel conclusio seu a nis aut excussio ·
Colhoci mordentes uel congregati seu morsus aut congregacio · Cao ·
Colhla mueterans uel in uetera
Colhlaam mueterans populum uel inueteracio populi ·
Colho excussio uel postulacio seu postulans aut excuciens ·
Colaia uox facta uel uocis factio seu uox dn̄i aut uox dominica ·
Colaza uox udentis uel uox fortitudinis
Colonia uox eor̄ ul' reuelacio eor̄
Coloinenses uoces eorum uel reuelaciones eorum ·
Colosis uoca facte obediens uel uocis facte obedientie ·
Colozai uox fornicaria uel factio ductionis ·
Coloes omnes uel conclusio seu muestigantes aū cōsūmacio ·
Condimens cyphus uel phiala ·
Corban donum uel oblacio ·
Corbana donū eī ul' oblacio eius
Corbanan donum grē ul' oblacio gratificacionis ·
Cornelius intelligens circuicio nem uel intellectus circuicionis ·
Cosam diuinans uel diuinacio seu diuinans eis aut diuinacio eor̄
Curgelu uel frigus · hic vbi p̄ c
Cus durus uel uomicus uir
Curtha bimū uel duplicitas
Curthei duplices ul' in bimo
Cuba canis uel latrator
Culan canis m̄s l' latrans nichil ·

Hucusq; p simplicem · c · litteram id est sine aspiracione lecta sunt principia nominum. Que autem sequuntur aspiracione addita i p chi grecum legenda sunt · Sciendum tñ est quod hebreus ser mo non habet chi litteram sed no mina que apud nos p ch · scribun tur apud hebreos leguntur p heth que duplici aspiracione proferuntur ·

Chabol quasi germen uel quasi germinans ·
Chabon quasi intelligens uel quasi intelligencia ·
Chabonim tuba uel cuculla uel quasi intelligens aut quasi in telligencia eorum ·
Chabonim manus spinaz uel a tern⁹ spinarum seu pparantes aut ppacaciones
Chabor coniungens uel incan tator seu comunicacio aū incantacio ·
Chabul displicitū l' indignacio ·
Chabri quasi gratas l' q̄si electio
Chachon sculpens l' sculptura
Chaisaar fortis uel uigilans aut robusta uiri suscitacio ·
Chalaal contecta regio uel cōtectio regionis fermentate
Chathat pascens uel nutriens seu pabulum aut nutrimentū ·
Chalad pascens martirem aut consummacio testimonii
Chamiiach omnem fortitudi nem habens uel omis habitudo fortitudinis
Chalamar omne amarum uel omnis amaritudo ·
Chalamach mensis est uel cō summant seu cōsummatus aut consummacio ·
Chalamie omis ul' omnis seu omis nos aut cōsummacio futura ·
Chaleal pascens uel nutriens seu pabulum aut nutrimentum ·
Chaldea quasi fera l' quasi feritas seu quasi demonū aut q̄si mamilla ·
Chaldei quasi fere uel quasi ferotes seu q̄si demones aut q̄si mamille ·
Chale contecta regio uel contectio regionis
Chaleb canis uel quasi uirile seu quasi cor aū quasi omne cor
Chalech item est
Chalechum côregens regio cos aut contecta regio eorum ·
Chalphi contegens regione eius l' contectio regionis illaqueate ·
Cham calidus seu calor aū callidus
Cham surgens uel surrectio seu necessitas aut necessarius
Chamaal fidelis cōmixtio uel si militudo despectionis
Chamam fidelis l' fidelitas seu fide lis pplō aut fidelitas populi
Chamaan simul l' fidelis seu fidel dono aut similitudo gratificacionis
Chamoam fidelis populo uel similitudo eorum ·
Chamon surgens dolo: uel sim

dus meror seu calida iniquitas aut necessitas murmurationis.

C hamos congregans, uel congregatus seu quasi attractans aut quasi attractacio.

C hamuel calens deo uel calidus dei seu dei necessitas aut dei resurrectio.

C hamuelite calentes deo l' calidi dei seu deo necessarij aut deo resurgentes.

C hamul calefactus uos uel calefactio uos.

C hamul surgens dolor uel necessarie parturientis seu calens dolor aut caliditas parturientis.

C hana zelus uel emulatio seu possedit eos aut possessio eorum.

C hanaam suspirans l' motus eorum seu humilis aut negociator.

C hananim zelus populi uel emulans populum siue possidens populos aut possessio populorum.

C hanani possidens donum uel emulator gratie.

C hanani erubescens uel reuersus est siue quasi monentes aut quasi respondentes.

C hanaam pauperculus uel negociator seu possidens donum aut emulator gratie.

C hanania humilians eum uel negocians ei seu possidens donum eius emulator gratie eius.

C hananeus possidens l' possessio.

C hananeus emulator l' zelotes seu preparatus aut negociator.

C hananei possidentes uel possessiones.

C hananei zelotes emulatores seu preparati aut negociatores.

C hanani humilitas l' ipse pauperculus siue mutabilis.

C hanani pauperculus meus uel negocians michi seu possidens donum meum aut emulator gratie mee.

C hananei humiles uel possidentes seu zolotipi aut emulatores.

C hapsahel congregans deo uel ecclesia dei.

C harathia ira furens uel foramen irascibile.

C harada exercitus uel castra filiorum israel.

C haralla ciuitas laudis uel opidum laudatoris.

C haran lyra uel foramen seu furibundus aut irascibilis.

C harram fodiens eos aut effossio eorum. foraminia.

C harram lyra l' ira sui furor aut

C harsach inuestigans aut inuestigatio temporis.

C harith diuisio l' cognitio seu cognitus aut cognitio. — al' Carthath

C harmamos agnus congregati uel agnitio quasi armentum. — al' Carmonoth vel Carmonos

C harum lunea grata uel cognitio aque. — Al' Charyn

C harsena furor habitans l' occursus angustie.

C hartha perfecta uocatio uel perficiat uocationem.

C harthan perfecta uocatio domini uel perficiat uocationem gratie.

C hasalothi spes eorum uel quasi populantes.

C hasbi calix meus l' immola mi seu calix meus aut immolatio mea. — Al' Casor

C hasbon calix meroris uel immola iniquitatis seu calix murmurans aut immolatio inutilis.

C hased quasi copulantes uel quasi populantes sunt uero ipsi caldei mutato nomine.

C haselen spes eius l' sperans in eum.

C haselon fortis duricia uel fortitudine durus.

C hasech messor uel messio seu dure fortis aut durus fortitudine.

C hapsin immolans os uel calua imminens.

C hassen spes eius uel sperans in eum.

C hassom consummatio uel omnis dolor seu merens aut incendium. — Al' Casloniy

C hason scelus uel tristitia seu protectus aut protectio.

C hasbi mendacium l' iniquitas.

C hasyp fictio uel mendacium. — Al' Casib

C hebron coniugium hic he p' t uel incantacio seu uidens sempiterne aut uisio sempiterna.

C hedel signum pauperis uel sancia tabularum.

C helbon lactei uel albentes.

C helaa pars domini l' iacens dominus est. — Al' chelbon

C helam incendium domini est uel consummacio domini est.

C helmam al' cheleyam pars domini vel iacens dominus est

C hebron incendium l' consummatio.

Tam.

Chelinach pars anni l' donacio par

Chelon ab initio ul' consummacio seu omnis dolor aut reuelacio cor

Chelud signum declinans uel sciencia utilis. Lucerne.

Chenne quasi cythara ul' quasi

Chenereth signum cythare uel quasi lucerna.

Chennereth idem est.

Chennereth quasi lucerne uel signa cytharatum.

Chennorcanticum uel cythara seu agnitum lumen aut agnicio luminis. Tuum.

Chereloth visio signi l' audicio sig.

Cherethim disponentes eos uel disposiciones eorum

Cherethoro cognite auferens aut cognita oblacio.

Cheruel molle uel tenerum seu agnus tener aut cognicio circumcisionis.

Cheros glacies uel solitudo.

Cherub sciencia multiplicata uel sciencie plenitudo.

Cherubim sunt ut alata picta l' sciencia multiplicata seu sciencie plenitudo aut plures sciencie et intellectus

Cherubin idem est.

Chesion protegens uel precium seu scelus aut tristicia

al' chesson ul' chellon

Chesluum uel cheslum consummacio uel omnis dolor seu incendens eos aut incendium eorum.

Cheth pauens uel pauisio.

Chethchean ich signum in fame uel fortitudo iniquitatis

Chethlis pauida generacio uel pauens generacionem.

Chethim signati uel metum seu formidantes aut insanientes.

Chidon scutum uel clipeus

al' chiton

Chipharam expians hic i p' ch uel expiacio seu catulus eius aut manus dissipata qd' autem dictum catulum leonem significat quem greci dicunt non norant.

Chilaab vindicans patrem uel vindicacio patris

al' mendicacio

Chisil robustus uel fortitudo

Chisloth stulti signum uel stulticie designacio.

Chium vindicans eos uel vindicacio eorum. hic o post ch.

Choa cerlia uel congregacio.

Choadad maximum l' principium

Choabal condempnans l' condempnacio.

Cholbat gratitudo l' iuxta electum

Chodhod charchago uel cartaginenses

Chodonazer sapiens plasmacionum ul' captura uini plasmatis

Chodorlagomer quasi generacio manipuli uel quasi habens decorum manipulum

Chodorlahomor idem est.

Choleth ecclesiastes grece et concionator latine.

Chomarim editui et cantores

Chomor lacescens uel prouocans seu lacessiones aut prouocaciones

Choneias preparatus domino l' preparatio domini.

Cholbat decaluans patrem l' caluacia patris

Chore caluans uel caluus seu glacies aut cel uitium.

Choreb ardor uel siccitas seu corruus aut solitudo.

Choreb mensa uel massa seu temptans aut temptacio.

Chorrens iracundus uel liber seu farinat aut de foramine.

Chorrei liberi uel iracundi seu farinati aut de foraminibus.

Chorrethethi dispiciens ul' dispersio seu dissipans aut dissipacio.

Chori caluus meus uel clamans michi seu caluicium meum aut glacies mea

Chorithe glaciosi mei uel clamantes michi seu caluicia mea aut caluicia mea.

Chorrei farina uel farinatus seu post me aut foramina mea.

Chorinthus urbanus l' oriens ipse seu conuersacio eorum aut ministracio rei publice

Chorinthii cives uel administraciones sibi seu deiciones ornaciones aut publica ad ministratores

Chorographia regiones de scripte uel regionum descripcio

Chorozai hoc secretum michi uel hoc misterium meum

Chorozaim idem est

Chos calix uel potacio

Chosi calix meus l' potacio mea.

Ochosan calix donatus uel potus gratificationis
Ochosin congregans eos uel congregacio eorum.
Ochozi iniquitas uel mediatrix
Ochozabech iniqua domus uel mendacij habitaculum. h. p. c. se. hu.
Ochub grauitas uel contemplacio
Ochin pauens uel pauor
Ochus ethiops l' tenebrosus uultu
Ochusai niger uel tenebrosus uultu seu deuorans
Ochusam tenebrans eos l' ingredo.
Ochusan tenebrans domini uel ingredo gratificationis
Ochusam asatham tenebrosa iniquitas uel ingredo. Fine.
Ochusi niger mihi uel tenebrans
Ochusi secretum uel silencium seu archanum aut profunditas.
Ochusa durica ista uel tenebrosus iste. Incipiunt interpretationes hebraicorum nominum incipientium per D

Dalba cirinus uel proximum.
Dabali cirinus meus uel procinnium meum.
Dabith cirinus uel proximum
Dabrach oraculum uel loquela
Dabbereth oraculum fontium uel loculi o puteorum.
Dabreiamin paralipomenon grece uerba dierum latine
Dabir loquens uel loquela eius seu loquitur eius aut antiquitas litterarum
Dabri loquens uel locutio seu oraculum aut eloquencia.
Dachar conpingens uel compunctio seu compungentes aut conpunctiones
Dadan iudicans uel iudicium seu solitarius aut fratruelis eorum.
Daca fortis malicia uel iudicium maledictionis
Dadia fortes maligne uel iudices malediti.
Daphca adesio uel remissio seu adherens aut pulsatio.
Daphne pulsans oculos uel adhesio fontis
Daphtum signum opertum uel signi oper tio.
Dagan triticum uel frumentum seu piscis donatus aut piscis gratificatus.

Dagon piscis meroris uel piscis tristiae seu piscis mirenus aut piscis nimis
Daias fortis domino uel pauperculus domini.
Dalaias hauriens domino aut pauperculus domini
Dalaiau hauriens domino est uel pauperculus domini
Dalam egens pauper uel egena paupertas
Dalila situla uel paupercula
Dalmatha grandis egestas uel magnitudo egestatis
Dalmatica grandis egestas uel magnitudo paupertatis
Dalmamitha situla quomodo uel paupertas requiescens supinus
Damam sanguis uel sanguineus seu sanguineum aut sanguineus.
Damaris silens caput uel silencium capitis
Damasais sanguis sacci uel sanguineus saccus.
Damasais sanguinem bibens uel sanguine propinans seu sanguinis potus aut sanguinis osculum
Damasem sanguinum sacci uel sanguinum oscula.
Damasem sanguine bibentes uel sanguine propinantes seu sanguinum potatores aut sanguinum potationes
Damma causa uel iudicium seu silens aut silencium.
Dan causa uel iudicium.
Dan causa eius l' iudicium eius. — al' dana vel danalia
Danite iudices uel cantatores — al' cantores
Daniel causa dei uel iudicium dei seu iudicans deo aut iudicauit me deus.
Daram australis l' affricanus. Daran idem
Dardae generacio cognitauel generacio cognationis
Darius feralis l' augmentatus
Darom idem est affrica vel plaga australis
Dasem frenum uel retinaculum
Dathan donum eorum l' donum sufficiens
Dathema donum formidolosa uel donum sufficientiam accipiens
Dauid manu fortis uel multum desiderabilis. Hic est p. d.
Debbaim delectans seculo uel

delectacio secularis
D ebiasaph apes deficiens uel
eloquencia defecta.
D eblacha iouis nutitas tepitat
D eblachaim palate uel opprobria
seu palate cor aut opprobria cor
D ebelaim delectans seculo uel
delectacio secularis
D ebelachaim latens uel masse
quas solent compingere de recenti
bus ficubus hebrei debelach nominant
D ebera locucio l' ursum timens
D eberich idem est
D ebir loquens uel loquela seu
ursum timens aut ursi timor.
D ebon sufficiens intellectum uel
habundant intelligens
D ebongad sufficiens ad intellec
tum temptacionis uel habundant
intelligens accinctum latrunculum
D ebiora apis uel loquax seu elo
quens aut eloquencia.
D eda adherens uel pulsans
seu remittens aut remissio
D eda plantata uel palmata
seu subtilitas aut plantacio
D edan hoc iudicium uel tale
iudicium. [eo corum.
D eda generacio eius uel genera
D ephea pulsans uel adherens
seu pulsacio aut remissio.
D elaia hauriens dominum l' paupertu
tis aut cum sanguineus domini.
D elean egenus uel egestas
D elcham eges l' egestas eorum
D elech tabule uel tabularum
seu paup autem iamua.
D elphon pauper factie uel ege
nus contemplator.
D elo iamua uel paupertas
D elchi paup egenus uel pau
paupertatis egestas.
D emas sciens uel terrens aut
silencium aut sanguineus
D emetrius nimium plequens
uel uehementer inuectans seu
fortis ad plequendum aut robus
tus uirga delere.
D emna causa uel iudicium seu
silens aut silencium [rons
D emophon silencium suum me
D emon sanguineus meror uel
sufficiens iniquitas eorum demonum ud
D enaba iudicium ferens uel

iudicium afferens
D enaba idem est
D enmalhala causa prius uel silen
cium fraternitatis
D erben loquens uel filius gene
racionis
D erbens loquens uel generatus
D erthon loquela percuciens uel
generacio percussionis.
D elan fortis elephantus uel
fortitudo elephantis
D essan fortis dignitas uel pin
guedo eleuacionis.
D elech murus uel muro seu pu
tens aut caltacio
D elon fortis papilla uel ancen
uit eam syro sermone hebraice autem
pinguedo interpretatur aut cautis
i. fauum illa holocaustorum
D enhel agnoscant dominum uel agnos
citur deus lege j post d.
D iabolus defluens uel deorsum
grece autem dicitur criminator aut
clausus in ergastulo
D iaphanes illuminans uel di
luadium.
D iana egritudines suscitans l'
egrotacionum suscitacio.
D iapsalma p cantacio uel spiritus
sancti cessacio seu amen aut fiat
greco autem sermone interpretatur
nouarum distinctio.
D ibon sufficiens ad intellectum
uel habundant intelligens.
D ibongad sufficiens intellectum
temptacionis uel habundant
intelligens accinctum latrunculum
D imaon sufficit eis dolor uel
sufficit eis meror seu sufficiencia
murmuracionis eorum aut suf
ficiencia iniquitatis eorum.
D imona sublimitas uel satis
numerans.
D ina causa hec l' iudicium istud
D inci iudices ihu uel consilia
D iomsius diiudicans uel ue
hementer fugiens
D ioschon pulchra ad regendum
uel pulchre contegentes sunt
aut geminum castores
D ischonis pulchre contegens
uel pulchre ad regendum
D iospolis abiniciis uel abu
niniasaos

palaca uel opprobrium a
greco sermone de blatha

al' debaca

uel sanguine eructans

D orcipes speciosus insulsus uel decor insaniens.
D isan fortis elephantis uel fortitudo elephantis
D ison ramis uel pinguedo seu fortis pupilla aut calcatio eius
D esine ad occidentem uel occidentalis sine quercus aut plex
D ofer commotus l. hic o p' s
sine sollicitus aut sollicitudo
D odaim patruus uel patruelis
D odan patruus dno est uel patruelis domini est
D oher motus uel mortuus sine sollicitus aut solitudo
D odaiuim rubra uel ascensus rufor
D omma silens uel silencium
D on iudicium uel iudicator
D or natiuitas uel generacio
D oram generans populos uel generacio populorum.
D orchas caprea uel damula
D ordi natiuitas uel generacio desiderabilis
D orimini generacio ecclesie. l' generacio exaltata
D orix geminus furor uel generacionis medicamentum
D orimim generaciones ecclesie l' generacionum exaltacio
D orchaphecth natiuitas adnectus humilis l' generacio paruuli nectens
D ocethens calcacio stupida uel unctionum formido
D ochaim pabulum uel meridie eorum seu sufficiens defectio aut sufficiencia defectionis. h o p' d
D udi solitarius l' fratruelis
D ui decus uel pulchritudo
D uel decorans deum uel pulchritudo dei
D uma tacens uel silencium sine gaudium aut leticia.
D urath loquax l' locucio seu loquens frater aut locucio fratris.
D uram pulchritudo uel loquela seu loquens populo aut pulchritudo eorum
D usilla gens paruuli pacifici l' generacionem pacificans.

Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum incipientium per e.

Ebal uallis uetus uel uetus corum uorago sine uallis deficiens aut aceruus lapidum.
E brona transiens l' transitio seu transcendens aut transgressio
E brona incantator l' incantatio seu coniugium aut unio sempiterna.
E brom transiens michi uel transitio mea seu transcendens me aut transgressio mea.
E brom incantator meus uel incantacio mea seu coniugium meum aut unio sempiterna
E bromite transeuntes me uel transitus mei aut transgressiones mee.
E bromites incantatores mei uel incantationes mee seu coniugati michi aut iudentes semper me
E dadi ornata l' hic d post e uel uoluptuosa.
E dema uoluptas eius uel deliciose ornata.
E deminim uoluptates deliciose uel ornata diuisione.
E den uoluptas uel ornatus sine diuicie aut deliciose
E denna uoluptas pulchra uel delicie pulchre seu ornatus pulcher aut diuicie pulchritudinis.
E der uoluptas ingilie uel ornatus consurgens seu diuicie effuse aut deliciose resurgens
E des delicias tollens uel uoluptuosa plasmatio.
E dissa delicata mulier uel uoluptuosa assumptio
E dua uoluptuosa pulchra uel ornamentum pulchritudinis
E duas ornamentum tollens uel diuiciosa plasmatio seu delicatus serpens aut uoluptuosus coluber
E dom ruffus uel fuluus seu terrenus aut sanguineus
E doma ruffa uel terrena seu rubens aut sanguinea
E drai inundatio pastus mei uel inundatio pastus mei.
E draim inundatio malorum uel natiuitas pessimorum seu pastorum detentio aut inundatio pabulorum eorum. l. hic ff post e.
E ffraim crescens uel auctus seu augmentum aut fertilitas uel frugifer uel ubertas
E ffraimite augentes uel aucti seu fertiles aut crescentes
E ffrata uidens uel frugifera seu

Marginalia: E ber transitus e' ul' transitus. E bron pertransitio est sine ul' fortitudo uel argumentum sempiternum. al' diuiciose. al' pulchritudo. al' ornatam. al' maturitas. al' auctus

atus vel de cuit veniens

dissolutus aut dissolutio

Al' Ephesus

Al' ephod vel ephon

Al' ephsiba vel efaba

fertilis aut pulverulenta vel uber a.

Effrem auctus uel crescens seu fertilis aut fecundus.

Effrata ad apice uel adaptatus.

Effron pulvis merens uel pulvis inutilis seu pulvis eorum aut visio iniquitatem.

Effumeusium uel effundens seu resolutus aut resolutio sine a.

Ephai mensura hic ph p' e meum uel defectio mea seu effundens me aut dissolutus michi.

Epharach dissolutio membranuli uel effusio visionis consummate.

Effrata videns uel frugifera seu fertilis aut pulverulenta.

Effrata idem est.

Effratei fertiles uel frugiferi seu videntes aut pulverulenti.

Ephen us effundens decorem uel dissolvens ymagines.

Epher mensura consurgens uel effusus vigiliis seu dissolutus pellicens aut resolutio.

Epherite effusi vigiliis uel mensure consurgentes seu dissoluti pellicei aut resolventes con surrectionem.

Ephremesta mensura effundentes narium uel resurrectio dissolvens varietatem.

Ephesuim consilium meum uel anima mea seu finis eorum aut voluptas mea in ea.

Ephesu voluntas mea in ea uel anima mea in eis seu fines eorum aut consiliatores mei.

Ephrec fecunditas uel augmentatio.

Ephi mensura trium modiorum l' tres modii mensuratum.

Ephoth superindumentum uel superhumerale.

Ephsiba mensure rectitudinis uel voluntas mea in ea. hic g p' e

Egbathan sollempne nimium humile uel leta domus responsionis.

Egbathams sollempne nimium humilis nimis uel leta domus responsionis assumpte.

Egens letus uel solempnis.

Egyptus tenebre uel angustia seu tribulatio coangustans aut tribulationis coangustatio.

Egyptaeus tenebrosus l' angustiatus seu tribulans coangustatus aut coangustatione tribulatus.

Egla vitula uel iuvenca seu sollempnis festivitas ipsa est michol uxor David que genuit ei gethraam cuius partu occubuit.

Eglaim vitule uel iuvencule seu sollempnitatis aut festivitas.

Eglon vitulus merens uel iuvenculus iniquitatis seu sollempne iuvenium aut festivitas inutilis.

Ela maledicta l' ipi hic l p' e. seu terebintus aut arbuscula.

Elaath ad solum uel ad solitarium sive adunum aut maledictio pm.

Eladai dei servus uel dei testimonium seu maledictio fortis aut terebintus desiderabilis.

Eladai ad saenaam uel ad sensum seu laus servitutis aut dei saenaa. Syro aut sermone interpretatur super hanc.

Elade ascensio uel ascensum seu dei servitus aut maledictio testimonii.

Elam orbis uel seculi sine postis aut superliminare.

Elam vestibulum l' coppacio seu despiciens aut oppositi.

Elamite orbes uel secla seu postes aut superliminaria.

Elamite vestibula uel compacti seu despicientes aut oppositi.

Elas maledictus ipse uel faciens operacionem.

Elasa operatio uel ad faciendum seu laudem faciens aut laudabilis plasmatio.

Elasa operatio uel ad faciendum seu deum sustollens aut deum plasmatio.

Elasar hanc separans uel hec separatio seu deum declinans aut dei declinatio.

Elasar laudans carcerem l' laudans carceratum seu laus excellentium aut laudans plasmationem sulcantes.

Elath unum uel mutus seu solitarius aut solitudo.

Elath aulones uel terebintus seu deo peccans aut maledictus ipse peccator.

Ellane applicans uel p̄sentio seu applicabitur aut p̄sequetur

Ellon deo fortis uel robustus fortitudine

El chaim pars cor uel testimonium eorum seu deo surgens aut dei necessarius

Elehan pars eor uel testimoniū eor seu dei portio aut dei possessio

Elchach portio uel portiuncula seu porcio temporis aut porciūcula peccatoris

Elchese aduocatio uel aduocata

Elchese⁹ aduocatus uel aduocatus

Elchesi aduocatus meus uel aduocatio mea

Eldea ad sciam uel de scientia

Eleale cōscencio l' cōscencione

Eleaman dei mei decus uel dei mei pulchritudo

Eleazar deus meus adiutor uel dei mei adiutorium

Eleazar⁹ de⁹ meus adiutor consilii uel deus meus adiuuans festinanter

Eleb deus pat' uel dei patintas

Elech portio uel portiuncula

Elechite porciuncule uel portiones

Elete ascendentis uel ascensiones seu ascendens aut ascensio

Elel laudans uel laudacio

Elem potes uel secula seu nestibulum aut supplimmare coz

Elama postis eius uel sclm eius si deucaleus aut deum accipiens

Elemon scia dei uel ad ascensionem paternitas ei

Elenon greci uel grecoz

Eleon diuinitas uel ad laborantes ipse est mons oliueti de quo dn̄s coram discipulis ascendit in celum

Elesa ad insulam uel ad faciendum seu sustollens dm̄ aut dei plasmacio

Eleutherius sclm ornans uel exercituū cohabitacio

Elihab deus meus pat' uel dei mei paternitas

Elihaba uana absconcio uel nequam absconditus seu d's m̄s pat' es tantem dei mei paternitas ei

Eliachim d's meus resuscitabit uel deus meus stat eorū

Eliada deus meus cognouit uel deus meus audiet seu dei mei seruus aut dei mei testimonium

Eliadam deus meus cognouit l' deus exaudiet eos seu deus meus seruiens aut d's m̄s testificator eoz — al' eliadam — eis

Eliade d's m̄s cognouit uel deus meus exaudiet seu dei mei seruus aut dei mei testimonium — al' Eliada

Eliam deus meus populus uel dei mei pplō seu deus meus mirabilis eis aut deus meus miraculum eorum

Eliasub deus meus facturam in scendens uel deus meus plasmacionem conuertens

Eliatha deus meus tu uel d's meus ueni seu deo meo peccans aut dei mei tempus

Elicham deo meo caleus uel dei mei calidus seu deo meo surgēs aū dei mei necessarius

Elicii uestibula uel maledicti seu postes aut supplumnaria

Elida deus meus nouit aut sciencia dei mei

Elidad dei mei patruus uel d's meus patruelis

Elidahe deus meus scit ipsum esse uel deus m̄s scit ipsū uiue seu d's meus nouit susceptos aut d's m̄s nouit suscipiendos

Elidalach acerius emissus germinus uel emissio g̃minis acuati seu d's m̄s scit portionē aut d's meus nouit particulam

Eliezer deus meus fortis uel deus meus adiutor sine deo meo separatus aut dei mei sanctificatio

Eliphal deus meus mirabilis uel dei mei miraculum

Eliphalech deus meus diuidens uel dei mei diuisio seu deus meus mirabiliter sanans inuentes aut deus meus mirabiliter liberans paruulos

Eliam dei mei populus uel dei mei congregatio — al' de⁹ me⁹

Elimanan dei mei donans l' deus meus diuinus seu deo meo donante aut deo meo diuinite — al' Elyhanā

Elimas transgredi faciens uel

ad transgressionem ingrediens.

Elimelech ad regem uel ad principem seu dei regnum aut deus meus regnator.

Elion excelsus uel sublimitas seu dei dolor aut deo inutilis.

Elionam sublimis ultra uel excelsus deuorator.

Eloreb dei mei tempestas aut dei mei tempestas

Elisa ad insulam uel dei mei saluatio

Elisabeth dei mei septima uel deus meus cognouit seu dei mei iuramentum aut dei mei saturitas.

Elisaph dei mei specula uel deus meus speculator seu deus meus abscondens aut dei mei absconsio

Elisaph dei mei labium uel dei mei uinculum seu dei mei spelunca aut dei mei angustia

Elisaphan dei mei lepus uel dei mei exercitus siue dei mei speculator aut dei mei uinculum sequens

Elisae dei mei salus uel deus meus defendit me.

Elisama deus meus audiuit uel dei mei auditio

Elisame deus meus audiuit uel deus meus exaudiuit

Elisar dei mei princeps uel dei mei uelamen seu pater meus fortis aut pater meus coangustians

Eliseus dei mei salus uel dei mei protectio

Elisue idem est

Elisuer deo meo murus uel deo meo continens seu pater meus fortis aut pater meus coangustans me.

Eliud deus noster dominus uel deus noster iste

Elmadan dei mei mensura uel dei mei enuntiatio

Elimelech dei regnum uel deus regnator

Elmodab dei generatio uel dei natiuitas

Elmodad dei mensuram uel ad mensuram eius precipuam.

Elnon contempnens uel contemptus

Elnon deblatam contempnens palatus uel contemptus ob probrum

Elnon locus uel ille seu hic aut contempnens me.

Marginal note: Eliseth dei mei salus uel deus meus hic est seu deus meus saluans uitam aut deus meus saluans paruulos

Marginal note: Al' palatas siue plantas

Eleathan addens uel adiectio seu addentem aut dei donatio

Marginal note: Al' ele[…]

Elnathan dei donatio uel deo datus

Elo deo uel deitas seu exercitus eius aut exercitus eorum

Elocipari a turme militum uel opes eorum

Marginal note: Al' ele[…]

Eloi deus meus uel deitas mea.

Eloim deus eius uel deitas eorum

Elom exercitus fortitudinis uel exercitus fortitudine

Elon querens uel robustus seu regio campestris aut exercitus fortitudo

Eloth arietacio uel arietis signum seu deo respondens aut dei temporalis

Elachba uana absconsio uel nequaquam absconditus

Elehan nanus nouitus uel nequam nouiens

Elchere proferens uel planctus

Elthecem proferens uel planctus eorum

Eltheam proferens fontem uel prolatio oculi

Eltholech natiuitas uel ad natiuitatem.

Marginal note: Al' [...]

Eluan exaltans uel exaltatio

Elud gloriabundus uel accipiens gloriam.

Marginal note: al[…]

Elul dei dolens uel dominum pariens

Machimual lege in principio Mach[…]

Marginal note: loue in p[…]

les uel profunditates

Mach uallis uel profunditas

Machuel uallis diuina uel profunditas dei.

Man calidus uel accipiens seu calor eorum aut formido eorum

Math formidans eos uel acceptio eorum seu indignans rigide aut indignator rigidus

Marginal note: uel […]

Mathens formido eorum uel accipiens eos seu indignans rigide aut indignatio rigida

Maus mater festinans uel desiderium consilii

Mma mater uel desiderium

Marginal note: […]

Mmau mater eorum uel deliterans eorum.

Manuel nobiscum deus uel nobiscum diuinitas

Mmans mater festinans uel desiderium consilii

E nachalis uallis consedens uel
uallis consessionis
E nimer uerbum uel sermo seu
sermocinans aut sermocinatio.
E nim gentes uel populi seu hor-
rendi uel terribiles.
E nimim idem est ¶ Enim.
E mona calor eius uel accipiens
E mor asinus uel asineus seu
loquax aut amaricans
E morum asini uel asinei seu
loquentes aut amaricantes
E mouth mater lux mea uel
desiderans desidium. h n p^o e
E n fons uel oculus
E na ecce hec sunt uel ecce ocu-
lus seu fons ei aut oculus eius
E nach fortis uel potens seu gy-
gas aut terribilis
E nachim fortes uel potentes seu
gygantes aut terribiles
E nachim fons acutus uel ocu-
li exacutio seu fons sufficiens aut
oculus testimonii.
E nadda idem est
E nadab fons spontaneus uel
oculus uoluntarius
E naddan oculus iudicans uel
fons iudicii
E nagallim fons tristicie uel
oculus uitulorum.
E nai fons meus uel oculus meus
E naim ecce hec sunt uel ecce
sunt oculi seu fons eorum aut ocu-
li eorum.
E nam nubes uel ecce hi sunt seu
fontes eorum aut oculi eorum.
E naarach ecce concepit uel ec-
ce conceptio.
E nathan ad tentum uel deo
dante seu fons datus aut oculus
donationis eorum.
E nathan dans gratiam uel
dantis gratiam seu fons datur uni-
quis aut oculus datus uisionis.
E ncenia renouata dedicatio
uel renouamina dedicationis
E ndad fons solitarius uel o-
culus subtilis.
E ndor fons generationis
uel oculus naturalis
E neas paup uel miser seu
redens aut responsio.
E neham hi ista uel ecce hi sunt

E ngaddi fons edi uel oculus
temptationis
E ngallim fons mirificantis
uel oculus transfigurans
seu fons reuelationis aut oculus
transfigurationis
E nganim fons orti uel oculus
elationis
E ngannim fons ortorum uel
oculus elationis eorum
E mihel gratia mea deo uel
gratia mea dei
E noch dedicauit uel dedicatio
seu edificans aut cum deo am-
bulans
E nochite dedicantes uel dedi-
cauerunt seu edificantes aut cum
deo ambulantes
E nom ecce sunt uel ecce hec
sunt seu fons robustus aut
oculus fortitudinis
E non cursus meroris uel ocu-
lus meroris seu fons tristicie aut
fons murmurationis
E nos homo uel desperatus seu
miserans aut molentus.
E nemmon fons congregans
uel oculus sublimis
E nsames fons solis uel oculus
mirificans humilia. hic p p^o e
E pafras crescens uel augens seu
frugifer aut equitate uidens.
E pafroditon feralle uel frugi-
ferum seu fecunditas aut fertilitas
E pafroditus frugifer uel fecun-
dus seu fertilis aut fecunditas
E picinna supra luctum uel
supra ingenita. ¶ Ter.
E piareti sup cutem l' sup curam
E poenethon supra indutus
uel super indumentum h r p^o e
E ran uacue fecit l' uacue factio
E rastus frater meus uidens ul'
fratris mei uisio satis absurde uoca-
bulum figuratum
E rech ingluuies uel effusus
pauore
E rgab lapis uel lapideus
E roth ebrietas uel solitudine ul' Erith
E rma anatha meroris uel a-
natha tristicie aut intestine doloris
E rman auferens uel ablatio
seu anathema aut anathema-
tizatio gratie

al' Esaac · al' Esaac

al' esabam

al' esabum

al' esapon

al' Iuuenilis

al' Esdrom

al' Esebon

Erimen anathia tristitie uel anathematizans merorem.

Erolhon dolor uel dolor seu infirmitatis cor aut infirmitate dolorum.

Esaan confirmans hic p9 e sequitur 8 uel innitens seu sustollens gratiam aut plasmatio donationis

Esabam ignis iste uel ignis in eis

Esaam confirmo uel innitor seu innitens aut confirmatus.

Esaim uoluntas meroris uel uoluntas fortitudinis.

Esai incensum uel insule silentio

Esaon uoluntas meroris uel consilium tristitie

Esammai innitens michi uel confirmatio mea

Esaongaber uoluntas uel iuuenculus seu fortis optatio aut consilium confortare tristitie

Esau faciens uel factura

Esem uanus uel frustra seu ruderis aut acerius lapidum.

Esbaal ignis maritus uel ignea maritatio.

Esbon flatus meroris uel cingulum tristitie

Esban ignis iste uel ignis in eis

Esben uentus uel flatus seu ignis uanus aut ignis uetus

Eseia contempnens uel habens despectionem

Eschaboth ne glorie uel cecidit gloria seu ne gloriosa aut gloriatio habet occasionem.

Escham contempnentes uel habitantes despectionem.

Eschol botrus uel ignis omnis seu totus ignis aut totus igneus.

Escha misericors uel misericordia

Escod effusio uel incendium

Escod incendia uel incendentes seu ignis patruelis aut ignis patrui mei

Esdras adiutor uel auxilium seu misericordia domini aut misericordia matutina

Esdrelon misericordia dei uel misericordia mea deus meus

Esdrim adiuuans mentes uel misericors iniquitatibus

Esdon angulum tristitie uel cogitatio meroris

Esel uicinus uel inimicitias

Eseli uicinus meus uel inimicitias ma-

Esdian prope dominus est uel domino appropinquans est

Esemel gemma uel electrum

Eser plasma uel electro

Esphata facturam aperiens uel plasmatio regionis.

Esli uicinus meus uel ciuitas mea seu factura laboris aut plasmatio laboriosa

Esnona festinans uel festinatio

Esua ignis uel fecundans seu edificans aut edificatio

Esrai indigena uel orientalis

Esriel auxilium dei uel auxiliatus a deo

Esram sagittam uidens uel sagitta uisionis seu fortis aut irascens gregum iaculo

Esrom atrium eius uel atrium eorum seu atrium tristitie aut atrium indicantis iudicia.

Esromite sagittam uidentes uel sagitte uisionum siue irascentes aut fortes iaculis gregum.

Esromite atria eius uel atria eorum seu atria tristitie aut atria indicantis iudicia.

Escha ignis uel cogitatio

Eschama ignis manens uel cogitatio doloris

Eschamo idem est

Eschamotha ignis manens ei uel cogitatio dolor eius

Eschaol ignis gementium uel ignis parturientium.

Eschaolite ignee gementes uel ignee parturientes

Eschaomme cogitans dolorem uel cogitatio doloris

Eschaul ignis dolentium uel ignis parturientium

Eschomma cogitatio uel cogitans seu cogitans aut cogitatio

Eschemobe femina uel mulieris

Eschemo ignis manens uel cogitatio doloris

Eschon ignis meroris uel cogitatio iniquitatis hic t p' e

Ethai robustus meus uel protectio mea

Ethia fortis dominus uel protectio domini

Ethalon inamabilia meroris uel repositio tristitie.

Ethan fortis uel robustus seu fortis eorum aut perfectio eorum
Ethan ascendens uel ascensio seu fortis dono aut robustus gratie
Ethanim robusti uel robustorum seu fortes dono aut fortes gratie
Ethehel robustus deo uel perfectio dei
Ethema merens uel lugens seu meror aut luctus
Ethee formido uel inenarrabili
Etheus stupens uel formidans seu stupidus aut formido
Ethi metum uel timuerunt seu stupor aut obstupuerunt
Ethin perfectio uel fortitudo seu fortis eis aut perfectio eorum
Ethiopia caligo uel tenebre
Ethiopes tenebrosi uel caliginosi
Ethnici pagani uel gentiles
Ethuel robustus deo uel fortitudo dei. hic v. p. e.
Eua ue uel uita seu calamitas aut mater uiuentium
Eubolus cohabitator uel cohabitatio
Euchodia apprehendens dominum uel apprehensio domini
Eudo gloriabundus uel accipiens gloriam
Eudoma apprehendens dominum uel apprehensio domini
Euei est uel desiderat siue desiderans aut desiderium
Euergethes torcular pessimum uel fera oppressio
Eueus ferus uel pessimus seu ferox aut lapides colligens
Euei feri uel pessimi siue feroces aut lapides colligentes
Eufrata frugifera uel puluerulenta seu quietem uidens aut detinere uemens
Eufrates crescens uel frugifer seu humus aut puluerulentus
Eufrateus idem est
Euiue in uel calamitas mea
Euich ferales uel feroces seu desideram aut desiderium meum
Euil stultus uel insipiens
Euila dolens uel parturiens seu stolidus aut a principio
Euilath idem est
Euilmerodach stulte amarus uel insipienter amaricans
Euim iniqui uel iniquitas seu ue eis aut calamitas eorum
Eumenes ornans uiscera uiri uel commiscens expressio assumptum
Eunice ornans uel ornamentum
Eupator ornatos separans uel commiscens separatos

al' eupator

Eufrathpithes crescens uel frugifer seu humus aut puluerulentus
Eupolemus ornans ore contusos uel commiscens ora malleator
Euridion duces inferius uel commiscens deorsum
Euthices amicus uel insulsus grece aut dicitur fortunatus
Euchicus idem est. h. x. p. e.
Exlithamis sollempne mandatum humile uel leta domus responsionis.
Extasis mentis excedens uel mentis excessio. h. z. post e.
Ezabai prosopus uel humilitas
Ezabai prosopus meus uel humilitas mea.
Ezao uidens uel uisio

al' ezabo

Ezazon uidens sursum uel uidens in superioribus
Ezead uidens seruitutem uel fortis testificator
Ezecha auxilium uel confortatio
Ezechias auxilium domini uel confortauit me dominus
Ezechiel auxilium dei uel confortauit me deus.

al' uidens deum uel fortitudo dei

Ezel uidens deum uel fortitudo dei
Ezer auxilium uel fortitudo seu separatus aut sanctificatus
Ezia uidens dominum uel fortitudo domini.
Eziel uidens dominum uel fortitudo dei.
Ezion uidens dolorem uel uidens iniquitatem.

al' espon

Ezir sanctificans uigilem uel fortitudo uigilie
Ezrael semen domini uel atrium dei seu auxilium dei aut auxiliatus a deo. Tinctum
Ezrai seminans michi uel atrium

al' esenp · al' seminator meus

Ezraites auxilium meum uel seminator meus

al' adiutor meum

Ezras auxilium uel seminator
Ezrel semen dei uel auxiliator deus.

Ezri semen meū l' auxiliator meus
Ezrithaim semen meū surgens ul' auxiliator meus necessarius.
Ezriel semen meum deo uel auxiliator deus meus.
Ezro semen eius uel adiutum eius seu auxiliatus cū ai auxiliat' ab eo.

Incipiunt interpretationes hebreicoz nominum incipientiū p̄ ff.

Hacce apiens ul' os assumptio
Facee idem est
Faccia apiens dño uel os assumens dominum
Faccias idem est
Facie aperiente domino uel os assumens ei.
Facud uisitans uel uisitatio
Fada redemptus uel redemptio
Fadai redemptus meus uel redemptio mea. Cādo dm̄.
Fadaia redemptus dño uel redēp
Fadassur uallatus uel redemptio fortis seu redimens angustiatos aut redemptio acerbitatis.
Fadassurite fallati uel redemptio fortiter seu redimentes angustias aut redemptiones acerbitatum.
Fadach redimens tempus uel redemptio peccatoris.
Fadias redemptus a dño uel redemptio dm̄. Ceius.
Fado redimens eum ul' redēptio
Fadon redimens merentes uel redemptio iniquitatum
Fagiel occursio dei uel occurrit michi deus
Faguisiatus uel os pellicū seu occurrens liminum aut occurrens in tendio
Fahed euidens testis uel operarius uite
Fahech idem est
Falati saluator meus uel saluatio mea.
Falaia cadens domino uel occasus domini.
Falasar cadens princeps uel occasus carbonis
Faldas cadens germen uel ruina paupertatis. Ceorum.
Falecam cadens ppl's l' occasus
Faleth diuidens uel diuisus seu diuisit me aut diuisio mea.
Falel cadens deo l' occasus dei.

al' apponens
al' facias
al' facite

Falesar cadente principe uel occasus carbonis
Falleth saluans uel saluatio seu occasus uite aut cadens pauore
Falech idem est
Falech saluans me uel saluatio mea seu occasus uite mee aut cadens pauore mei.
Faltasar cadens princeps uel occasus inutilis
Falon cadens merore uel casus iniquitatis.
Falonites cadens murmurans uel casus inutilis
Falsi euadens uel liberatus seu saluatori meo aut saluacionem mee.
Falthias euadens a dño uel liberatus dñi seu saluat me deus aut salus mea a domino.
Falthiel euadens a deo uel liberatus dei seu saluat me deus aut salus mea a deo
Fallu mirabilis l' admiratio
Fallute mirabiles l' admirates
Famuel (?) contemplans deum ul' facies dei.
Fara ferox ul' ferus seu onager aut ferocitas
Farai feluco (?) ul' insanabilis seu onager meus aut ferocitas mea.
Faran ferus uel onager seu fugifer aut feritas eorum
Faroha inuidiat (?) uirum uel dissipauit eum seu denegans uirum aut discooperiens eum.
Faraonechao denudans pulsos uel dissipans pparatos seu denegans passionem aut discoopiens pparationem.
Fares auctus uel succrescens seu diuidens aut diuisio
Faresim succrescens eis uel augmentum eorum seu diuidens eos aut diuisio eorum.
Farech hiatus uel hiauit seu hiauit me aut hiatio mea
Farathon hiatus unguis ul' anolatus tristitie.
Farenach discessio mea uel in tulus saginatus
Fares diuidens uel diuisus seu dissipans aut molentus
Farsite diuisi uel diuidentes seu inolenti aut dissipantes.

Pharsar calpa uel fodiens sibi dissi
pans aut dissipatio
Pharsei diuisi uel diuidentes seu
uiolenti aut dissipantes
Pharnach discedens a me uel in
utilis sagmatus.
Pharos uiolentia uel dissipatio.
Pharsandatha onager habundantis
domus uel feritas egressa sufficiens
Pharsach onager contrarius uel
ferocitas preuaricationis.
Pharsathchei onagri contrarii uel
feri preuaricatores ¶ Canatio.
Pharsim sermocinans uel sermo
Pharuda ferocitas iudicans uel
confessio iudicantis
Pharue ferocitas uel concussio
Pharurim feroces uel concussi
Phassace transcendens uel trans
cessio siue transiens aut transgressio.
Phase transcensio uel transitus
seu transgrediens. Pro isto phase
nos pascha legimus
Phasea transiens eum uel trans
censio eius.
Phasec transgrediens eum uel trans
gressio eius.
Phasech transgressor uel transgressus
seu transgrediens augures aut trans
gressio augurum
Phaselida transgressio utilis uel
transiens edificatos.
Phaseron transiens montes me
ious uel transcensio iracundie
iniquae.
Phaspha aperiens subito uel do
natio assumptionis
Phasga dolatus uel excisus seu
abscisio aut os delicti
Phasor transiens montem uel
transcensio uenientis.
Phassur pauor undique uel aperi
ens acerbitatem falsa transitus ueniens
Phaath disma uel plaga uelut
cum dicimus septemtrionalis
plaga aut meridiana regio.
Phathaia disma domini uel plaga
domino seu aperiens dominus aut
operatio domini.
Phathiel euadens a deo uel latitudo
dei seu aperiens deus aut operatio dei
Phathmoab aperiens ex patre ge
nitos uel apertio de parte genitor
Phatuel euadens a deo uel la
titudo dei seu aperiens deo aut
apertio dei.
Phathures decepti calcatus uel
calcati deceptio seu buccellam confir
mans aut buccella confirmata.
Phau nichil uel subito seu eruc
tans aut eructatio.
Phedistipina uel os aboris seu
error aut disciplina.
Pheben ore edificans uel disci
pline filia.
Phedahel redemptus deo uel
redemptio dei.
Phegor hiauit uel oris pellis
seu os pelliceum aut oris hiatus
Pheldas excludens firmum uel
exclusio retinaculi
Phelech ruina uel deiectio
Phelcias saluatus domino uel
mirificatio dei
Phelech excludens uel mirabilis seu
mirificans aut saluatio
Phelethe excludens eum uel mi
rabilis ei. ¶ Finuchi seu excludentes uel mirificantes
Phelethi saluans me uel mirabil'
Phelthia saluatus domino uel mi
rificatio domini seu excludens do
minum aut mirabilis.
Phelethite excludentes uel sal
uati sunt mirabiles aut mirificati
sunt excludentes aut mirificantes
Phelix excludens uel saluatus seu
mirabilis aut mirificatus
Phelitem ruinam facture uel ti
morem eius non est latinum sed ebreum.
Phelmoni almoni ille uel iste lo
cus seu nescio quis aut nescio qualis
Phellon cadens merore uel ca
sus iniquitatis
Phellonites cadens murmurans
uel casus inutilis
Phelonem faciem dei uel faciem meam.
Phelthi euadens uel liberatus
seu salutari meo aut saluationi mee.
Pheltias euadens a domino uel
liberatus domini seu saluat me dominus
aut salus mea dominus
Phenglon diuidens uel diuisio seu
differens aut dissectio.
Phenuach minus uel minuens
Phenmator conuersa generatio
uel conuersio generationis siue
peruersis foramen aut discipli
na merentium

Phenenna cōuersa uel q̄uestio
Phenicis mitis uel abinuerunt
Pheindum disciplina ascenden
cium uel disciplina ascensionis cor.
Phecor os uacuum uel discipli
na luminis seu erroris foramen
aut disciplina iuuentium.
Pherezeus separatio uel dissemi
natio seu separans aut disseminatus
Pheresei separantes uel dissemina
ti seu separationes aut disseminationes
Pherezei separantes uel dissemina
ti seu separationes aut disseminationes
Pheros dissipans uel uiolentus
seu dissipatio aut uiolentia.
Phersur uiolentia angustie uel
dissipatio aetbitatis.
Phese transitus uel transcendens
seu os aut odor florens.
Phesse idem est
Phelgatolatio uel p̄licio seu oris
multi aut oris multi
Pheloz os nigrum uel error fac
tiue seu laqueus fortis aut disci
plina angustie
Phestus ore multorum uel os mul
titudinis sed hoc latinum + nomē
uiolenter hebraice figatum est.
Phesur os acerbum uel laque
angustie sed certans robustus aut
disciplina ductionis.
Phetch aperiens uel apertio
Phetha apti uel aperire seu ape
riens eum aut apertio eius
Phetelte diuidens uel discoopi
ens seu os inclinans aut libicus
uitulis. ctio dñi.
Phetheia aperiens dñm uel ap
Phethmoab aperiens ex pāre geni
tos uel apertio de pāre genitorum.
Phethora os turturis uel ore ex
plorans seu buccella luminis
aut oris exploratio
Phethros dissoluens mensuram
uel dissolutio mensure.
Phethrosim dissoluens mensu
ram eius uel dissolutio mensure corum.
Phethuel aperiens deo uel latitudo dei.
Phethusim aperiens eis uel la
titudo eorum.
Pheziel os meum dei uel os me
um deus seu os germinans deo a os.
Phezielice ora mea dei uel ora
mea deus sed ora germinancia

al' monaciū
al' fessus
al' phethere
a. disciplina dei

deo aut ora disciplinarum.
Phiaroth cor uide i post f
nobilium uel cor nobilitatis
Phithol omne uel os omnium
Phiemnon ou mēto uel oris cor
sine oris unctio aut os alligatum.
Phigelus contrarius uel occurrens
Philadelphia saluans hereditate
dño uel saluans ad heredem dñi.
Phiarees declinans principem
uel declinatio principis
Phigelus os principis uel os
precipuus
Philemonem mire donatus uel
mira donatio seu os panis eorum
aut panis oris eorum.
Philetus declinans uel declina
tio seu os meū aut caro mea.
Philippus os lampadis uel os
manuum
Philippis os manuū uel os
lampadarum.
Philippenses ora manuum uel
ora lampadarum.
Philistea cecidit uel cadens po
tatione seu ruina duplex aut ruī
na poculi   Filistum ceciderunt et ...
Philogolus ore ppapius uel os
meum et mortuum
Philethor cadens uirga uel
casus lectuli.
Phinees os mutum uel os silens
seu os augurans aut oris au
gurium
Phinees ore parcens uel ori par
cens seu os requiescens aut ori ...
Phimon os meum mutile uel os
meū nepotū ab ore nō absolue
Phisidia os sonans uel oris sonit
seu cognoscens dñm aut cognicio dñi.
Phison catiua uel os pupille sic
os mutatum aut oris mutatio
Phithon subito uel subitaneus
seu os abissi aut os profundum.
Phithoma subito uel subitanea
seu os abyssi aut oris profunditas
Phithomissa subito et idē p omnia
Phrigia scindens uide r post f
pectora uel scissiones pectorum
Phrigiis idem est. Al' frigiis idē plr.
Phrigenses scindentes pectora
uel scissiones pectorum. uide o post f
Phoceret euident omdens uel
operarius exterminator.

/ os
al' phigelus
al' filem...

R ogemelech currens consiliu(m) meu(m) uel opificis estimator mei

R oda sur valla(ti)o uel fortis redemptio

R oedeu ore edificans uel disciplinæ filius

R agor irritans uel irritatus seu os pellicium aut os pellium

R olya hic adiutorium locu(m) uel rubrum seu comitus aut apparebo

R ou ardens uel operarius

R orathja ferens tempore uel pecuatoris ferox - iras

R oichorum divisio perfecte glie p(ro)ducti clouosi

R ormiatus diui(si)onis p(er)fecte uel divisio p(er)fectionis

R osech tolla(ti)o nuc uel abscisio pavoris

R osga tolla(ti)o uel abscisio seu os multum aut os multum

R ochiel hic declinans deu(m) uel hic declinatio dei hic adverbium non pronomen - li. v. p². f

R uha labia eius uel indutus eum seu inclinatio ei(us) aut declinatio oris eorum

R uhaire labia eor(um) uel indutus eos seu indumenta eor(um) aut declinantes ora eorum

R ul addens uel adiectio sive cadens aut ruina

R uin os meum uel os michi ab ore non abesse - Ceteri-

R uin uel os meum deo l(ue)l os meu(m)

R ur sors uel urna

R ura frugifer uel lagun(cul)a seu sors eius aut urna eius

R urim sortium uel urnarum seu sors eorum aut urna eorum.

R uth labia uel indutus seu indumentum aut declinatio oris

R uchiel declinans deum uel declinatio oris dei

R uchifire oris inclinatio uel os inclinans ad dissecandum-

Incipiunt interpretationes hebraicor(um) nominum incipientium p(er) G. litteram

G eia vallis estus uel vallis estuans

G aad abiciens servitutem uel revelata testificatio

G aal abiectio uel revelatio

G aala abiciens eu(m) l(ue)l revelatio. Ceteris.

G aam abiciens p(o)p(u)l(u)m uel revelatio p(o)p(u)li sive vallis estus eor(um) aut vallis estuans eis — Al' Gaaly

G aas commota tempestas uel commotio

G aas commotus uel commotio

G aba vallis uel p(re)cinium ei(us) — Al' Gaboa

G abaa vallis eius uel p(re)dium ei(us)

G abaad vallis patris uel collis patruelis seu vallis testificans aut p(re)cinium serviens

G abaad vallis peccati uel p(re)cinium temporale — al' Gabaoth

G abai vallis mea uel preciu(m) meum

G abao vallis alta uel precium sublime

G abaon vallis mesticie uel p(re)cinium iniquitatis

G abaonite valles mesticie uel precinies iniquitati

G abaath sepes uel colonie seu in sepibus aut in colonijs — al' Gabarath

G abatha collis altus uel pro cinium sublime

G abathite colles alti uel precinia sublimia

G abathon collis mesticie uel sublimitas eorum — al' Gabathol

G aber collis sublimis uel collis sublimium

G abelus vallis deo festinans uel collis divini consilij

G aber vir uel iuvenis sive fortis

G abis altitudo confusionis uel alta confusio

G abluterra alle philoz uel terra in [illegible]

G abriel virtus mea deus uel fortitudo dei sive confortavit me deus aut confortatio mea deus

G abuam sublimitas uel altitudo

G ad succinctus latro uel accinctus latrunculus

G ad temptatio uel inventum seu felicitas aut in fortuna

G adite succincti latrones uel accincti latrunculi

G adite temptati uel fortunati seu felices aut in eventibus

G addi temptatio l(ue)l accinctio

G addam temptatio populus uel accinctio populi

Cdaus

G addel hedus dei uel temptatus
G adder murus uel sepes
G addera murus ei l' sepes eius
G adderite muri uel materie
G aderoch sepes uidens uel materia temporalis
G adgad conatus uel accinctio siue nuntius aut expeditus
G addi hedus meus uel accinctio mea seu accinctus meus aut temptatio mea
G addite hedi mei uel accinctiones mee seu accincti mei aut temptationes mee
G adihel temptauit me deus uel accinctio mea deo
G adihelite temptati deo uel accincti dei
G addis accinctus uir uel temptationem assumens
G addi accinctio uel temptatio grandis
G aher norago consurgens uel deuoratio resurrectionis
G ai uallis uel precumptium siue deuorans
G ail exultans uel exultatio
G alpil uallis uel collis siue deuorans
G ahiloch exultans tempore uel exultatio responsionis
G abiloch ualles uel colles seu uoragines aut deuorationes
G anis mobilis uel commotus seu uallensis aut defensibilis
G al acerius uel inuolutio
G alaad tumulus uel aceruus testimonii seu transmigrantes testes aut transmigratio testium
G aladite tumuli testium uel aceruti testimoniorum siue testes transmigrantes aut testium transmigrationes
G alatad uetus testis l' uetustas sola
G alaadithim uetuste aquem uel possessiones aquarum
G alaadithim uetustates uel aque possesse Cao
G alal uolutabrum uel uolutatio
G alali uolutabria uel uolutationes seu uolutabrum meum aut uolutatio mea
G alalai uolutabrum multis uel uolutatio deuorationis
G alathamasin aqua possessa

uel aque possessio
G alathia magnifica uel translata seu transmigratio aut transmigratio
G alathie magnifica uel translati seu transmigrantes aut transmigrati
G alechsenses idem est
G algal rota uel reuelatio
G algala collis preputiorum l' collis circumcisionis
G algala rota eius uel reuelatio eius seu uolutabrum aut inuolutio
G algalis inuolutabus uel in reuelationibus siue in rotis aut inuolutationibus
G ahlea rota uel uolubilis seu transmeans aut transmigratio mea
G alilei uolubiles uel rotati siue transmeantes aut transmigrationem facti
G alim acrum lapidum uel loca palustria
G aliloch reuelationes uel transmigrationes siue reuelatio temporis aut transmigratio uidentis
G allia transferens ul' translata siue transferens, translatio transmeantium
G allim inundatio uel reuelatio seu transferens eos aut transmigratio
G allion transferens iniquitatem uel translatio inutilis
G amalias reddidit dominus uel retribuet michi deus
G amahel reddidit dei uel retribuit michi deus
G amarias retributio domini uel retribuit michi dominus
G amuel retribuens l' retributio dei
G amuel retribuens deo uel retributio dei
G an ortus uel elatio
G ani ortus meus l' elatio mea
G anges ortus completus uel elatio inrigata
G anim orti uel elationes
G aom uallis elatus uel uallis commota seu uallis elatus aut uallis commotio
G ara [illegible] uel peregrinus
G arab scabies uel scabiosus seu incolatus multus aut incolatus multorum
G areb idem est
G arech alienus descendens

al' Gadop — luminis
al' Gaylo
al' Gaylach
al' Galus

uel aliena defensio ·
G arzim accola uel aduena eius siue diuidens eos aut partio eorum
G arim diuisio uel abscisio
G arim alienus directus uel mea latus humilitatis
G asphia uallis eructuans uel co[n]gregatio subita
G athaim tangens uisit uel tangentis uisus siue tactus uidentis aut uisus tangentium ·
G ather torcular iudeus uel accola explorationis
G atheron torcular iudeus dolore uel accola explorans iniquos
G atheroth torcular iudeus tempore uel accole explorantes cum sione
G atherochite torcular iudeus tempore l' accole explorantes responsionem ·
G aulon uolutabrum uel uolutatio siue inuoluens eum aut inuolutio eius ·
G aza robusta dni uel fortitudo eius sciendum tamen est quod hoc nomen apud hebreos per . G . litteram in principio non scribitur sed incipit a uocali . a . et dicitur aza non gaza subtracta g littera
G azabar robustus filius uel fortitudo filii mixtum est ex hebreo et syro
G azan nux uel amigdalum seu robustus dono aut fortitudo gratie
G azaza diuidens eum uel partio eius ·
G azaris diuidens nos uel partio assumptionis ‖ dei ·
G azee arcla dei uel fortitudo
G azei robusti dni l' fortes eius ·
G azenses idem est ·
G azem roborans eos uel fortitudo eorum ·
G azer robuste consurgens uel fortiter uigilans
G azera robuste consurgens ei uel fortis uigilia eius
G azer precisus uel diuisus siue precisio aut ordinatio ·
G azera diuidens eum uel partio eius siue ordinans eum aut ordinatio eius ·
G azeeton sor uel tonsio ipse est nabal carmelus cuius uxorem acce-
pit dauid rex ‖ hic . e . post . G .
G elin uallis uel precinium ·
G ebal preruptum uel definiens seu uallis uetus aut uorago exterminans
G eblar fodiens uel effusio filiorum ‖ filios
G ebelecth uallis fortitudinis l' collis testimoniorum · ‖ al' gedeon
G elbethon uallis mesticie uel collis merentium ·
G elvin fossa uel effossio
G elvim fosse uel effossiones
G ebroth lucta uel arena siue pulueris aut nutilis ‖ dei ·
G edelia cinctus deo uel maceria
G eddel temptatus deo uel accinctio dei ‖ al' gedda
G edelias magnificatus dni uel magnificatus domino
G edeon circuiens in utero uel experimentum iniquitatis seu temptatio humilitatis mee aut temptatio iniquitatis eorum ·
G edera sepes uel maceria ·
G eddi temptatus uel accinctio
G edimihel accinctio dei uel fortunatus deo
G eddo accinctio uel temptatio ·
G eddor accedens uel applicans seu sepium aut maceriarum ·
G edori accessus meus uel applicatio mea seu sepes mee aut maceriarum mearum · ‖ al' Gedud
G edud latrunculus uel expeditus sine accinctio aut latronum
ueniens · ‖ incendens
G edur sepes ignea uel maceria
G ehenna uallis hermon uel uallis gratuita seu de ualle sunt aut uallis tristicie
G elboe uolutatio uel decursus seu acerrimus pluens aut acerrimis pluuiatum ·
G elon migrans uel inmigratio ·
G elonites transmigrans uel transmigratus ·
G emalius uallis salsa uel uallis salis seu mare aut amaritudo
G emalli idem gemalite ualles sale et idem
G emela uallis salsa uel uallis salis
G emasthis uallis salsa uel uallis salis seu mare aut amaritudo
G emuel mare dei uel amaricans deum ·

Genuaser ortus principium uel natiuitatis initium seu initium natiuitas

Genebath ortus filius uel principium filiorum

Genasar ortus principium uel natiuitatis initium

Genebath ortus filius uel principium filiorum

Genasar ortus uel principium seu initia natiuitas aut initium natiuitatis

Genesareth idem est

Gennens ortus germinis uel principium mouitionis

Genthon ortus responsionis uel principium humilitatis

Geon pectus uel preruptum

Gera incola uel peregrinus siue ruminans aut incolatus

Gera incolatus uel peregrinatio

Gerara incolatus mansio uel ruminationem uidit

Geraris aduene propinquantes uel cor impetra eorum

Gerasem suburbanum uel coloniam siue incole mee aut peregrinationes mee

Gerem incole uel peregrini

Gergesens propinquans ad nena uel colonum eiciens siue colonum applicans aut colonie applicatio

Gerian ruminans domino est uel peregrinus domini est

Geriel ruminans deo uel peregrinus dei

Germoch metuens mortem uel timens altitudinem mortis

Germanus ruminans quid consilii uel peregrinus complens numerum

Geron accola mutilis uel ruminans iniquitatem

Gersan aduena uel alienus siue perfugus aut eorum erectio

Gersanite aduene uel alienus siue profugi aut eorum eiectio

Gerson aduena ibi uel eiectio eorum

Gersoni aduena meus ibi uel eiectio mea eorum eiecti

Gersonim idem est

Gersonite aduene ibi uel eiectio eorum

Gerusa peregrinatio uel incolatus siue ruminans aut ruminatio

Gersam incolatus uel ruminatio

Gerethi incole uel ruminantes

Gebsam deficiens uel sedens in populo siue populum despiciens aut populus sedens in populis

Gessen terra copulata uel propinquus siue appropinquans plantationi aut appropinquans plantationi eorum

Gessemani uallis pinguis uel uallis pinguedinum

Gessori applicans lumen meum uel applicans dirigentem me

Gessuri iuxta lumen uel lucernum uel applicans e lumine meo

Geth torcular uel opprimens siue oppressus aut oppressio

Getheus idem est

Gethaam defluens gens uel despiciens populus

Gethe asar humilis fossum uel torcular eius aut effossio eius

Gethacan opprimens signum uel torcular [illegible] laris consummatio

Gethamm torcular populi uel opprimens populum siue applicauerunt eos aut applicatio eorum

Gethdelthi torcular egenum uel oppressio paupertatis

Gethefer torcular separans uel oppressio disseminationis

Gethei opprimentes uel torcularia

Gethnia torcular frangens uel oppressio congregationis

Gether immundo uel sepes siue murus aut circumdatio

Gethera murus eius uel arcundans eum

Gethremo torcular excelsum uel oppressio sublimitatis

Gethremon opprimens subl[imitatem] uel torcular mali punici

Gethemani uallis pinguis uel pinguedinum siue opprimens nomen humile aut torcular famosum auditionis

Gethson opprimens pupillam uel torcular cornicum

Gezabel est ubi uel est fluxus sanguinis

Gezabel fluxus uanus uel fluens sanguine seu cohabitans

Gezem uinnus palpacioni uel
appropinquans plantacioni.
Gephe robustus laqueus uel
fortitudo disciplinе.
Gezon fluxus dolor uel coha
bitacio inutilis
Gezonites fluens merore l'
cohabitacio iniquitatis. al' inutilis
Gidderoth sepes. hic .i. p^{9}. ff.
uel maceria.
Gidderothaim sepes duorum
uel maceriebme. ¶ Jnicius
Giezi uallis visio uel prumptu
Gigaal redemptio l' redemptus
Gilam migra uel migrans
Gilonites transmigrans uel
transmigratus
Gimel plenitudo l' retribucio.
Ginech ortus uite uel principi
um pacionis
Gio luctatio uel luctare
Gion luctatio uel arena
Gir diuisio uel precisio
Gissap sacrificans l' sacrificium
Giduim inflacio uel intencio
Gotha gens peccatrix uel
oculus peccatorum. h'. o. p^{9}. ff.
Gob latus uel locusta.
Godolias magnificatus dominus
uel magnificatus domini
Godoliath magnificencia pec
cati mei uel magnificauit in tempore meo
Gog dogma uel tectum
Gohel propinquus deo uel re
dempcio dei
Gohim gentes uel populi
Golam transmigrans eos
uel uolutacio eorum.
Golgotha locus calui l' locus
caluarie Sirum et non hebreum.
Golias transmigrans uel trans
migracio siue reuelans eos aut
robustus eorum.
Golad idem est.
Golim aceruus uel loca palustria.
Gom fouea uel decipiens seu
laqueus aut decipula.
Gomer assumpcio uel perfectio
siue consumatus aut consumacio
Gomor perfectio uel consolacio
siue perficiens aut uenundacio men
sura est antiquorum que mensura est
decima pars ephi
Gomorra cecitas uel sedicio sui

timens populum aut timor popularis
Et sciendum quod hoc nomen in hebraico
non habet .G. litteram sed scribitur
per uocalem aim et dicitur amora.
Gonath ortus pacis uel arrogan
cia temporalis.
Gonecabath furtum filie uel fu
rtiuus filia.
Goni orti mei l' arrogancie mee
Gorgias diuidens luctam uel
precisio luctancium.
Gorphiam precidens dona uel
diuidens castra eorum.
Gosem applicans eos uel appro
pinquans palpacioni aut appropin
quans plantacioni.
Gosman applicata uel iuxta
eam seu applicans aut applicacio.
Geson appropinquans palpa
cioni uel appropinquans plantacioni.
Gothoniel torcular respondens
deo uel oppressio applicans signo
Gothor nimius uel arcinditio
aut fortitudo eorum.
Gozor nux uel amigdalum uel
nux eorum sine tonsio aut fortitudo
Gozam amigdalum uel nux
eorum seu tonsio aut fortitudo eorum
Guhel appro hic .v. p^{9}. ff. G.
pinquans deo uel redempcio dei.
Guhelite redempti dei uel appro
pinqui deo.
Guhas propinquus domino uel re
dempcio domini.
Guni ortus meus uel arroga
ncia mea.
Gunite orti mei l' arrogancie mee.
Gurbabal diuidens uiros uel — al' Gurbael ul' Gurbaal
precisio uetustatis. Jncipiunt
interpretaciones hebraicorum nomi
num incipiencium per H.

Hilben in filio l' in principio
Haber particeps uel par
ticipacio siue consulit aut
certamen iniit
Haberite participes uel partici
paciones siue consuluerunt aut
certamen inierunt
Habi pater meus uel frater meus iste
Habihel pater meus deus uel
frater meus dominus.
Hathan necessitas l' necessarium — al' hancha
Hatharam turba l' turbacio.
Hachin retinens eos uel retencio
¶ eorum.

Hachio: excelsum uel sublimitas
Hadada testis uel usque ad testimonium.
Hadrahym nuntians pessimos uel nuntiatio pessimorum.
Hadrieel greges dei uel aggregati deo.
Hadm testis mensure uel nuntians mensuratio.
Hafer terra uel puluis siue humus aut fodiens
Hafara taurus uel uitulus siue puluis eius aut effodiens eum.
Hafaym mare effodiens uel maris effossio.
Hagga loquens uel meditatio siue locutio aut meditatio.
Hagegath annuntia uel annuntiatio siue accinctus aut laterunculus.
Hagrehel aduena meus uel incola dei.
Halon uita uallium querentium uel questio uite roboree.
Halpei iste dolens uel uitam parturiens
Halyi uita uallium uel questio uite.
Halhia uita uallium eius uel questio uite eius.
Halyam idem est
Halp lon ubi erant uesti uel uasi sunt
Halymian uita uallium uiuarum uel questio uite mirabilis
Halyn fons uel oculus
Halyo uita uallium eius l' questio uite eius
Halaa fermentum eius uel consternans eum.
Halac portio uel pars mea siue lubricum aut impeditio
Halasa triplex uel consternatum siue consternans aut consternatio.
Halda deprecans dominum uel deprecatio domini.
Halus fermentum l' coactuacio.
Hamas indignans l' furens seu furor aut indignatio
Hamihel populus meus deus uel populus meus dei
Hamora populus scitus uel populus illuminans
Hamul calefactus eos uel calefactio eorum seu populus dolens aut populus parturiens.
Hamuhte calefacti eorum uel calefactiones eorum aut sui populi dolentes aut populi parturientes
Hanan respondens populo uel responsio populi
Hanan reddens domini uel responsio gratie.
Hanath reddens uel respondens siue reddidit aut respondit.
Hanebgaba sollicitans uel humilians seu sollicitauit aut humiliauit.
Hamihel pauper dei l' respondens deo.
Hamon respondens merori uel respondens iniquitatem seu reddens dolorem aut uisio inutilis
Harada miraculum uel admiratio.
Happhiron puluis meroris l' terra inutilis. Tao.
Harada miraculum l' admiratio
Hares testatio mea uel testimentum graue
Harum exaltatio l' exaltatus
Hasarmoth atrium mortis uel atrium angustie
Haseroth atria uel uestibula seu uille aut beatitudines
Hason festinatio l' festinantes
Hazad ramus uel dissipatio siue testamentum aut dissipator.
Hammoth circuli uel corone
Hachoniel respondens deo uel respondit ei deus
Hama ipsa iniquitas uel susceptio iniquorum.
Hanan fons uel modo sic subuertens eos aut subuersio eorum
Haul stultitia l' insipientia siue stultus aut insipiens
Hanoth sedes uel commoratio siue umbraculum aut tabernacula.
Haxan claudus uel nascens seu claudicans aut claudicatio.
Hazath medius uel medimentum
Haxia uidens uel prouisio.
Hazazath continentia uel apprehensio siue continens aut apprehendens
Hazbi mendicum l' iniquitas
Hazeb pergens uel ambiens

al' hadihym
al' hasar
al' hasarym
al' hagriel
al' hasa
al' habilon
al' haymon
al' haya
al' hamaus
al' hamyhel

siue perfectio aut perficiens.
H azuba deserta uel relicta siue desertio aut derelictio.
H ecce uel uiuere h. e. p. h.
H e ipsa uel ista siue suscipiens aut susceptio
H eber uictor uel transiens siue transitus aut transiturus.
H ebreus uincens l' transitor siue transiliens aut transitus
H ebion pauperculus uel pauper sensu Eterna.
H ebri uictor ... l' transitio sempiterna
H ebron incantatus uel incantatio siue coniugium aut uisio sempiterna.
H ebronite coniugati uel incantatores siue incantationes aut uisiones sempiterne.
H erechan ipse mente excedens uel iste suscipiens humilitatem
H edai ornatus michi uel uoluptuosus meus
H eddo pandus seruus uel testificator inte
H efer fouea uel precipitium
H eie qui est uel qui existit
H ela uallis querens l' maledictio
H elai uallis querens mee uel maledicta michi Ere.
H elam abiectio l' superlumina
H elam oppositi l' compositi siue seculare aut sempiternum.
H elan gratus deo uel deo donatus seu uallis querens aut roboratus gratia.
H eliesd dei filius l' d's excelsus
H elchai portio uel particula
H elchana dei zelus l' dei possessio.
H elchezia pars d'ni uel uendicatus domino. Eho.
H elchese aduocata uel aduocati
H elcesus aduocans l' aduocatus
H elchi partitus michi uel mendicatio mea.
H elchias pars d'ni est uel uendicatus domino est
H elchian idem est
H eldaa atrium eius uel exacuens eum.
H eldad atrium uel exacuens
H eldan atrium meum uel exacuatio mea
H elchanan dei mei donum
uel dei mei gratia
H elead acceptio glorie uel accipiens gloriam.
H elem postes uel seculum siue uestibulum aut superliminare
H elesa consternatio l' estuatio
H eles exiens uel exitio.
H elesinoch grece exodus latine enim exitus mortis.
H elech accipiens uitam uel susceptio pauoris.
H elphaal deo exclusus uel dei miraculum — al' helphaas
H eli fortis uel ascendens — al' hel
H eli deus meus uel deitas mea
H elia deus meus uel dei d'natio
H eliab deus meus pater uel dei mei paternitas
H elias deus d'ns uel dei d'natio siue ascendens d'ns aut robustus dominator.
H eliasaph dei mei collectio l' dei mei congregatio. — al' helyaphas; al' helyasaphan dei mei factio vel dei mei congregatio
H eliasphan deo meo pertinens uel dei mei temporalis
H eliazi deum meum uidens uel dei mei uisio siue auxilium dei mei aut fortitudo dei mei. — al' helyachy vel helyaza
H elichel deo meo partitus l' dei mei particula
H elihel deus meus deus uel dei mei deitas.
H eliphal deus meus cadens uel dei mei casus
H eliphales deus meus diuidens uel dei mei diuisio.
H eliphalu deus meus mirabilis uel dei mei miraculum
H eliphelech dei mei ruina uel dei mei deiectam.
H eliam idem est. De.
H eliel deus meus dei l' dei mei
H elim defiriens uel fortis cor siue arietes aut robusti
H elmaidis dei mei commendatio uel dei mei mensura sufficiens
H elioroius deo meo generans l' dei mei generatio.
H elioneai dei mei fons meus uel dei mei oculus meus
H eliopolis sol ciuium uel solis ciuitas
H eliozeb dei mei corona uel dei mei solitudo siue dei mei ardor aut — al' helyozeb

dei mei temptatio · ¶ saluator ·
Helisa ad insulam uel deus me'
Helisade dei mei saltus uel dei
mei defensio siue dei mei iuuamen
tum aut dei mei habundantia
Heliseus deus meus saluator uel
dei mei salutare · ¶ protectio ·
Helisu dei mei salus uel dei mei
Heliu deus dns uel deus dnator
sū deus meus iste aut d's m̄s ipse ·
Helizer dei mei auxilium uel dei
mei fortitudo ·
Helmodā deo unico natus uel
dei natiuitas ·
Heluahem deo fidelis uel dei
reginessio · ¶ donatio ·
Helnathan deo datus uel dei
Helor deus uel deitas
Helom cōmotus uel exercita
tus fortitudine ·

fortiter

Helonite exercitum fortitudinis
uel exercitati fortitudinibus

al' exercitui

Helsaphan deo inctus uel dei
inuicilū siue deum speculans aut
speculator dei
Helthedie p̄ fc̄is uel p̄ plano
Heltheth en idem est
Helthelath atrium cortineū
uel atrium ruboris ·

al' proferens

Henian perturbans uel perturbatio
siue suscipiens aū forti ... eorum
Henech uallis uel abissus siū
profundus aut profunditas
Heu ecce fonte uel ecce oculi ·
Henach gigas uel fortis siue
humilis consurgens aut humi
lis consurrectio ·

al' heman

Henachim gigantes uel ro
busti siue potentes aut humiles
consurgentes
Henam cursus meroris uel fons
tristiciae ·
Hermon uallis tristiciae uel ual
lis interfectionis
Her uigilans uel pelliceus siue
consurgens aut confusio ·

al' heth

Heran uanie factus uel uanie
faciens siue uanie fecit aut uanie
factio ·
Heranite uanie fcī uel uanie
facientes sū uanie fecerāt aut
uanie factiones ·
Herastus uigilans l' effusus siū
frāe m̄s uideus aut fr̄s mei uisio ·

Herthuza cōsurgens mendaciū
uel uigilia fictionis
Herthuzei consurgentes mendacio
uel uigilantes fictionibus ·
Hered uigil uita l' cōsurgēs pauor
Heredite uigilantes uite uel cō
surgentes pauoribus ·
Herem uigilans eis uel resur
rectio eorum · ¶ uox mea ·
Heri uigilans mech uel resurrec
Herias uigilans dno uel resur
rectio domini ·
Herite effusi uel uigiles siū pel
licei aut consurgentes
Herithopheth uanie faciens os
prectum uel uanie factionis pro
tegentis
Hermageddon consurgens temp
tatio uel uigilia in temptationis ·
Herman anathema meroris eorum
l' anathematizatio tristicie eorum ·
Hermes anathema meroris uel
anathema tristiciae ·
Hermogenes mons scrutatus
uel uomens eos in ualle ·
Hermon anathema meroris uel
anathema tristitie
Hermonīī anathema meroris eorum
uel anathema tristitie eorum ·

al' he...

Herodes pellibz glorians uel pel
liceus gloriosus ·
Herodiani pellibus gloriantes
uel pellicei gloriosi ·
Herodias pellibus glorians l'
pellicea gloriosa ·
Herodion formido uel pauor

al' he...

Hesdrelon uīa dei uel auxili
um meum deus meus ·
Helli uicinus meus uel uicini
tas mea ·
Hesron atrium uel amplitudo
Hester absondita uel abscon
ditis seu eleuata in populis aut
eleuata in tempore ·
Hethuita uel pauor
Hethan fons uel ascensus siue
pauidus dono aū inuens ...
Hetharucō summati uel cōsum

al' ...

matus siue aūs eorum aut suscipi
ens nauigationem ·
Hetheus insaniae uel pauidus
siue formidans aut stupidus
Hethias pauor columba uel
uita serpentis ·

Hethi uita mea l' p(ri)mor mens.
Hia sublimis l' exaltat'. h. i. p. h.
Hiante sublimes uel exaltati
Hiehuthiel ipse est duplex deo uel ipse est sperans in deum.
Hielom ipse est parcens uel ipse est faciens siue ipse est commouens fortiter aut ipse est exaltatus fortitudine.
Hiemla parcens maledictio uel commoues accipiente negociacionis
Hierthon ipsa possessio uel uigilancia negociacionis
Hiersania ipsa faciens dona uel ipse parcens gratificatio.
Hien ipse uel est
Hien parcens uel faciens siue commotus aut commotio
Hiens commotus uel commotio sum ipse est parcens aut ipse est faciens
Hiezer ipse est fortis uel ipse est auxiliator siue ipse separatus aut ipse sanctificans.
Hiezerite ipsi sunt fortes uel ipsi sunt auxiliatores seu ipsi sunt separati aut sunt ipsi sanctificati.
Higal actiuatio exaltata uel exaltationis inuolutio.
Hiel faciens deo l' commotio dei
Hisa exaltatus uel exaltatio.
Hilai exaltat' m(ih)i l' exaltatio mea.
Himineus ipse numerans festinantes uel suscipiens adimpletionem consilij
Hin mensura uel mensuratio liquentis materie seu fuit aut erit
Hir uigilans uel uigilantius ei
Hiratris uisio uel uigilans.
Hirim uigilans ipso uel uigilie populi siue mutt excelse aut ipse est uiuens excelse
Hiras fratrem meum uidit uel fris mei uisio siue uigilante sustollens aut uigilans plasmacionis
Hirmanus consurgens possessio uel
Hisbaal ipse uir uetustus aut ipse uir deuorator
Hismael ipse nominatus dei uel ipse postulat(us) a deo.
Hisimoch ipse mortem adducens uel ipse mortis adductio.
Hispania accinctio l' expeditio.
Hispanienses accincti uel expediti.

Hithai commouens unia uel parcens duobus. — al' hyzadaph ul' hyzadab
Hiezalud ipse fluens torris uel ipsa torris fluxio.
Hiezihel ipse fortis deus uel ipse fortitudo dei. hic. o. p. h. — al' hyzyel; ysmael uir audit(us) a deo
Holda incantator uel incantatio seu dilectus aut amplexatio. — ul' os sinuens exaudiatione dei
Holita destruens uel discernens siue distractio aut domi titulum. — al' holday ul' holda
Hodai destruens me l' discernens michi seu domi titulum meum aut distractio mea. — al' holday
Holofernes infirmitas distessionis uel infirmans uitulum saginatum. — al' holifernus ul' holiferni
Homar ppli amaricans uel populi amaricatio.
Homer expans uel in amplius
Hon labor uel dolor seu laborans aut laboriosus.
Horeb mensa uel massa seu temptatio aut temptatus
Horob ardor uel siccitas seu coruus
Hori liberi uel iracundi seu de foraminibus aut foramina — al' horei; al' farinary
Horem dolor uel uir seu excelso a(u)t ne iracundie
Horri farina uel farinatus seu posterioris au(t) foramen meum.
Horim fortes uel excelsi sunt gigantes aut robusti. — al' horam
Horodi maledictio sufficiens l' maledictum sufficienter
Horthosiada recte indigens testimonio uel lumen positum testificationi.
Hosa spes uel saluatio. h. b. p. h.
Hubach sculpens uel sculpsit sum sculptor aut sculptura — al' huchias ul' huchas
Huphim penetral' uel talamus
Huma festinans sibi uel manipulus eius
Huri longitudo mea uel illuminator meus
Hus festinans uel consiliator
Husam festinans populo uel consiliator populi
Husathi festinante me uel festinacio mea.
Husi festinans michi uel consiliator meus. Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum incipiencium p(er) l. litteram
La dominus uel dominator
Laallehel incipiens laudare

al' Iamiona

al' Iazabael vl' Iaazraher
al' Iaazahahu

abina sapiens dño sine i
telligencia dñi

deum uel expectacio laudis dei
Iaalon ylex uel quercus
Iaamena extremus in coitu ac
lo: uel extrema coeuntis delectacio·
Iaan respondens uel respondit su
responsum aut responsio
Iaare saltus uel silua
Iaas fuit uel diuidium siue
diuidians aut diuidiator·
Iaasel diuidiauit deus uel
diuidiacio dei·
Iaath expectans tempus uel
expectacio peccatoris
Iathiezer auxilium l' auxiliabitur
Iazian auxilium dñi uel aux
iliabitur dominus
Iabi luctacio uel intelligencia
Iabes calor uel dolens siue
siccitas aut siccata·
Iabin sapiens uel sapiencia
siue itelligens aut intelligencia
Iabir ciuitas doctrine uel ci
uitas litterarum·
Iabob puluis uel lucta siue
luctans aut luctacio·
Iaboth idem est.
Iaalbeth glia dñi l' ubi ē glo
ria seu est grauis aut grauitudo est
Iachala fortis eius uel con
fortās eum· domini·
Iachalia fortis dñs l' fortitudo
Iacham tribulatio l' tribulatur
Iachan tribulatur l' tribulatio·
Iachemen tempans fraternitatem l' pparatio fraternitatis
Iachim pparans uel ppartor
seu ppartus aut pparatio·
Iachim firmus uel firmitas
Iachimte idē est
Iacob supplantator uel sup
plantatio
Iacoba supplantans eum l'
supplantatio eius·
Iacobus supplantans festinā
tem uel supplantator consilii·
Iachon pparans l' pparatio·
Iachoma ppli ultio uel pplm
ulciscetur seu preparans dño aut
preparatio domini·
Iadahe sciens uel sciencia seu
cognoscens aut cognitio·
Iadai scientes me l' cognitio·
Iadaia sciens dominum uel
cognitio domini·

Iadasan sciens egressum uel cog
noscens habundanciam
Iadaias cognitus domino uel
sciencia dei domini·
Iadiel sciens dnm uel cogni
tus domino
Iaddo sciens testimonium l'
expectacio seruitutis
Iadon sciens dolorem uel cog
nitio iniquitatis
Iaphe expectans laqueum l'
expectacio discipline·
Iaphie eligens uel electio su
ostendens aut illuminacio·
Iapheth latitudo l' dilacio·
Iaphia ostendens uel osten
sio siue apiens aut apcio·
Iaphie ostendens uel apiens
seu expectans os aut supplices
Iagur aduena uel colonus
Iagaahal propinquus uel
propinquitas·
Iael expectans deum ul' expec
tacio dei seu insipiens aut carna
le coniugium·
Iahel ascendens uel ascensiones
seu ascendit d's aut ascensio dei
Iahelite ascendentes uel
ascensiones seu ascendentes deo
aut ascensiones dei·
Iahelite expectantes dnm ul'
expectaciones dei siue insipientes
aut carnalia coniugia·
Iahelel uiuens deo l' expecta
cio dei seu postulans deum aut
postulacio dei
Iathiel uita dei uel exhorti
um dei seu postulans aut requi
escens ī deo
Iair uigilans uel illuminans
sū illuminauit aut illuminacio
Iairus illuminans l' illumina
cio seu uigilie aut uigilantes
Ialam expectans humiliauit
expectator precursoris
Ialelel expectans deum uel
expectacio dei·
Ialech expectans priorem l'
expectacio uite
Ialon expectans dolorem uel
expectacio iniquitatis
Iam mare uel dies·
Iambri mare la[…]scens uel
dies amaricans·

Iamin dies pluralis numero l' maria seu amaritudines aut amaricationes
Iamin uirtus uel dextera seu asini aut asinei
Iaminite dextere uel uirtutes siue asini aut asinei.
Iamina mare uel dextera siue marinus aut ubi est signum
Iamne idem est
Iamnes marinus uel ubi est signum
Iamina dextera domini l' ubi est signum
Iaminite uirtutes domini uel in quibus est signum.
Iamnoz amaricans lumen l' dextera uel candie.
Iamram mare eorum pellicium aut mare eorum in capite
Iamres mare in capite uel mare pellicium
Iamsiph mare tribunum uel dies tribonis
Iamnel dies eius deus uel dies eius dei
Iamhelite dies eorum deus uel dies eorum dei
Iana gubernator meus uel gubernatio mea.
Iaum preparator meus uel preparatio mea.
Ianoe expectans commotionem uel expectatio requietionis
Iana gubernator uel gubernatio
Ianoe gubernator uel gubernaculum.
Iaon dormitans merore uel gubernator meroris
Iana requies uel requietio.
Iamin dormitans uel dormitatio
Iaod confitens l' glorificans siue cuius est frater aut cuius est fraternitas
Iaoe factura fratris l' fine domini siue ubi est frater aut ubi est fraternitas
Iara deficiens uel defectio.
Iarara ciuis domini l' timor domini seu deficiens domino aut deficiens dominus
Iaramoth timens mortem uel defectio mortis
Iare luna uel defectio
Iaree idem est
Iared roborans l' roboratus seu descendens aut continentia.

Iar silua uel saltus — al' silua
Iarden descensio eorum uel iussio iudicij.
Iaphahel diuisit dominus uel diuisio domini.
Iarphahel diuisit deus uel diuisio dei.
Iarib uisio uel diiudicans seu iudicans aut diiudicatio. — al' uiao
Iaraim saltuum uel siluarum siue mons saltuum aut mons siluarum
Ias dominus uel dominator
Iasa factura mandati uel fecit in mandato siue factum mandati aut in habitatio eius
Iassa diuiduum uel diuidiatio siue factum mandatum aut siue in mandato
Iasaph habitator uel habitatio seu sedens aut consedentia.
Iasaphel dimidium dei uel dimidiauit deus.
Iasem dominator uel dominatio — al' iasen
Iasi equalitas uel desiderium
Iasihel equalis deo uel desiderium dei
Iaso factura mandati uel factus in mandato.
Iason desiderans uel qui mandatum fecerit
Iasu conuertens uel conuersio
Iasub reuertens uel reuersio seu reuocans aut reuocatio
Iasubite reuertentes uel reuersi seu reuocantes aut reuocati
Iatheba peccantes mea uel peccatum meum — al' Iathaba
Iathan domini perfectus uel domino consummatus seu domini perfectio aut domini consummatio. — al' Iatham
Iathan dominus humilis uel domini responsio seu expectans humilitatem aut expectatio responsionis
Ianathael expectans humilem deum uel uidens humilitatem dei — al' Iathanahel
Ianadiah columba defluens tempore l' columbaris definies prandio — al' Ianadath
Ianathel columba uel est et syrum est non hebreum. — al' Iauan ul' Iana
Iaur expectans incendium l' expectatio luminis
Iaus expectans consilium l' expectatio festinantis
Iazi adiutus l' adiutorium seu — al' Iazer

al' Iazihel
al' Ibaar
al' Ichainan l' Ichamam
al' Icomynia
dī
al' Iothyin
al' Iebarym vl' Iebarym
al' Iebaar
al' Iebanias

auxilians aū auxiliator

Iazias audiens dominū uel asculatio dn̄i.

Iaziel audiens deum uel asculatio dei. hic. b. post. i.

Ibar mons fortis uel inuestigator. h'. e. et ch. p'. i.

Ichaboth ceadit gloria uel translata ē gloriatio.

Ichannan ue requiescenti uel translata ē requiescio. h'. e. p'. i.

Ichannan durum hūiliatū uel consolatio in hūilitatis.

Ichoniūm durum uel uomitū seu ubi est thalamus ante preparatio consolationis.

Ichutiel spes dei uel sperans in deum. hic. d. post. i.

Idaia dilectus domini uel amabilis domino.

Idanis idem est.

Idida dilectus dn̄i propter dominū uel amabilis dn̄o propter dn̄m. ipse ē salomon qui dilect' dn̄i propter dn̄m uel amabilis dn̄o propter dn̄m propter suam ~~amandum~~ misericordiam gratuitam. qua eum diligere dignat' est. cum utiq; misericordia et dilectione indignus existeret. quē constabat mansurum esse et quē reprehendit diuina scriptura p peccato ydolatrie et i moderato amore mulierum.

Idida dilectio dn̄i uel amabilitas eius.

Idithun saliens l' transiliens eos.

Idox dilectus uoluntarie uel amabilis uiolentia.

Idumea rufa uel rubea siū terrena aut sanguinea.

Idumei rufi uel rubei siū terreni aut sanguinei. hic. e. p'. i.

Ieabarim lapides transeuntes uel aceruum lapidū transeuntiū.

Iebar mons fortis uel erectio dei subleuata.

Iebamas sapiens domino l' intelligentia a domino.

Iebec presepium l' excecatio.

Iebeer mutans fontem uel expectatio putei.

Iebethon uallis mestitie uel collis meriorum.

·A· Iebuser presepe meū vl' presepia conculcata.

Iebgar eligens uel electio.

Ieblaham absorbet uel absorptio seu absorbens populum aut populum delipiscens.

Iebnahel edificans deo uel edificatio dei.

Iebuchel idem est.

Iebuth arena uel luctatio.

Iebus p̄sepe meum uel conculcata sine conculcans aut conculcatio. ·A·

Iebusi p̄sepe meum uel conculcatio mea.

Iecha torcular uel oppressio sine opprimens aut oppressa.

Iechaa torcular eius uel opprimens eum. l' eius

Iechaa luctans ei uel arena.

Iechida magnificus uel magnificentia.

Iechalian magnificus dn̄o est uel magnificentia dn̄i ē.

Iedehun incubans populus uel incubatio populi.

Iecelia torcular laboris uel oppressio laboriosa.

Iechelia idem est.

Iecemias preparans dn̄o l' preparatio domini.

Iechiman possedit populū uel possessio populi.

Iechamaam iundicans populum uel iuditatio populi.

Iechmam acquirens populum uel iuditatio populi.

Iechiniam possidens populū l' possessio populi.

Iechniam possidens populū l' preparatio populi.

Iechonam idem est.

Iechomas sic factus uel preparatus sine preparans dn̄o aut preparatio dn̄i.

Iechan extensio uel inclinatio sine merces aut inanimentum.

Iechcel ceaus dei l' auxiliaā dn̄i.

Iechze torcular lupi uel opprimens lupum.

Ieclada manus maledicta uel manus maledictionis.

Iecebos manus maledicta tribulans ul' manus maledictionis angustiantis.

Iecenia sciens dn̄m uel cognitio dn̄i.

al' Ieb... al' Ieb... al' Ies... al' Ie... al' Io... vl' Ioth... al' Ie... al' iu... populum ... atio po... al' ... vl' Iech... al' vi... al' Io... Ioh...

Iedi sciens me uel cognitio mea.
Iedihel sciens deum uel magni
ficans deo.
Iedilaph manum tollens uel
manum ad os sine manum sub
leuans aut manuum subleuatio.
Iedidia sciens eum uel cog
nitio eius
Iehau paruulus l' immoratio.
Iedis accedens uel applicans
sine accessus aut applicatio.
Ieddu amictus uel temptatio.
Iedua temptans eum uel ac
cinctio eius
Iedula manus maledicta uel
manus maledictionis
Iepdaia inueniens domino uel
apparitio domini.
Iephehel apertio dei l' aperiet deus.
Iephlach exclusio peccati uel
apertio delectionis
Iephleti excludens peccatum me
um uel apertio delectionis mee
seu dominus mirabilis aut dominus
munificatorum.
Iephoime nitens l' inueniens
Iephonne annuens l' innutio
Iegal propinquus uel redi
mens siue propinquitas aut re
demptio.
Iegali propinquus michi
uel redemptio mea.
Ieglam despiciens uel despec
tus aut contemptus
Iehel uiuens deo uel postu
latio dei siue mutatus deo aut
expectatio dei.
Iehelihel uiuens deo uel pos
tulatio dei mei siue mutatus deo
meo aut expectatio dei mei.
Iehi uita uel exordium siue
requies aut postulatio
Iehiel uita dei uel exordium
dei siue requiescens deo aut pos
tulatio dei
Iehil uita dei uel exordium siue
requies aut postulatio.
Ielada cognoscens dominum uel
cognitio dei.
Ieleph manum tollens uel
manus ad os siue manus suble
uans aut manuum subleuatio.
Ieusda plenitudo l' arcuatio
Iemei deus noster l' robur meum

Iemnas minus domini l' mirabilis domino
Iemini robur meum uel dex
tera mea.
Iembla parens maledictio
uel commouens accipientem.
Iemleth minus uite uel amari
tudo pinguis
Iemna mare uel amara sunt
numerus aut numeralis
Iemmarie maria uel amari
seu innumerabiles aut marinus
Iemuhel dies eius dei uel dies
eius deus
Iepsein aptum nomen uel
apta auditio.
Iephtha aperiens uel apertio.
Iephtahel idem est
Iepthe aperiens uel aptus sum
aperuit aut apertio.
Iepthon aperiens dolorem
Iera timens uel timor sui mise
ricors aut misericordia.
Ierra timens domini l' misericordia eius
Ierathon aurigo uel demoli
tio misericordia dei.
Ieramahel domini timens uel
Ierameel idem est
Ieramiel idem.
Ierameli timens deum meum
uel misericordia dei mei
Ieramuhel idem est
Ieramihel idem.
Ierahon timores uel timebunt
seu timens iniquitatem aut mise
ricors merentibus
Ierapolis iudicium superius l'
timore misericors ciuitas.
Ierehaam aurigo populi
uel demoliens populum.
Iereboel iudicium dei l' diiudi
cans superiora.
Ieremias excelsus domino uel
sublimitas domini
Ieremiam excelsus domino uel
sublimitas domini est
Ieremihel excelsus domino deo l'
sublimitas domini dei
Ierias timens dominum uel
timor domini
Ierian timens inutile uel
timor domini est
Ierib odor uel luna
Ieribai odor ultimus uel de
fectio deuoratoris.

al' mirabilis
al' Jemyna
al' innumerabilis
al' Jemmarie
al' Jeba
al' eum
al' Jemon
al' Jerapolis
al' be
al' am

al' Ierithmytym vl' Ierichymythim

Iericho luna uel odor eius.
Ierichointhim odorantes eum uel deficientes ei.
Ieriel timens deum uel timoris dei.
Ierimoth timens mortem uel metuens altitudinem mortis.
Ierimuth idem est.
Ierioth uirgultum signi uel iudicij designacio.
Ierimai dominus excelsus uel dominum excelsitudo.
Ieroam timens populum uel iudicium populi.
Ierobaal iurgium habens uel iudicium hereditatis aut iurgium superioris.

al' Ieroboab

Ierobaal timor uiri uel timor uetustatis siue timens herentem. aut timens deuoracionem.
Ierobeam causa populi uel diuisio populi seu discernens. populum aut superioris diiudicandus.
Ieroboseth iudicans ignominiam uel diiudicans confusionem.
Ieron timor uel peregrinacio siue timidus aut peregrinus.
Ieronimus pulcritudinis uisio uel diiudicans locuciones.
Ierosolima pacifica uel uisio pacis.
Ierosolimite pacifica uel pacem videntes.
Iersia aduena domini uel alienus domini.
Ieruel collis dei. uel collis benediccionis

Al' vallis

Ierusa ruminans uel ruminatio. siue incolatus aut peregrinatio.
Ierusalem pacifica uel pacis uisio. siue timor perfectus aut timebit perfecte.
Iesa uetustas uel planicies seu saluacio. aut desiderium meum.
Iessa incendium uel sacrificium siue insule sacrificium aut insule holocaustum.
Iessaar incendium suscitans uel holocausti vigilia.
Iessarice incensa suscitans uel holocaustorum vigilie.
Iessai incensum meum uel sacrificium meum. siue insule. sacrificium autem insule holocaustum
Iessamari uetustas amara uel desiderij amaritudo.
Iesau uetustas uel ueterans.
Iesana uetustas eius. uel inuetustas

¶ Cei.

Iesar figmentum uel tribulacio seu insule sacrificium aut insule oblacio
Iessar meridies uel unccio mea. seu meridianus aut methaphorice dolor al' methaprophetans
Iessaan collaudans populum uel collaudacio populi.
Iessa collaudans uel collaudacio.
Iessathala collaudans simul uel collaudacio populi.
Iessireth in me uel coequatus michi

al' pa[...]

Iessiu edob est in me spontaneus uel coequetur michi spontanee.
Iessoth est eius uel tactus.
Iescha tabernaculum uel unccio eius.
Iesse incendens uel incendium siue insule libamen. aut insule holocaustum.
Iessenia salus desiderij uel saluacio requiescentis.
Ieser finxit uel plasmauit siue ficcio aut plasmacio.
Ieserite fictores uel plasmatores.
Iesesi equalis saluator uel desiderium saluacionis.
Iessem desiderium. uel desideracio. seu equus meus aut equitas mea.
Iespha unccio uel tabernaculum
Iesphan idem est.
Iesi equitas uel tabernaculum.
Iessi incendium michi uel sacrificium meum.
Iesias equalis domino uel saluatoris
Iesihel incensus domino uel sacrificium dei
Iesimuth desiderium dulce uel desiderata dulcedo.
Iesinathias uetustas percutiens dominum uel figmentum passionis
Iesrel sacrificans deo uel liberacio dei. ¶ meum salt'
Iesua planicies uel est desiderium
Iesue saluacio uel desiderium
Iesi equalis michi uel equalitas mea
Iessin desideracio uel desiderium.
Iesinte desiderantes uel desideria.
Iesur dolor uel est in dolore. siue sal' luminus. aut equalitas ignea.
Iessuri salus doloris mei. uel saluacio in dolore meo. seu salus illuminans me. aut equalitas in deum.
Iesus saluator. uel salutaris seu saltus aut salutare.
Ietha. extencio uel inclinacio seu superfluens aut superfluctio.

Iethram. superfluus populus vel superfluitas populi. seu inclinans populum aut extensio eorum.

Iethala bonitas vel bonitates seu declinavit ut ueniat aut declinacio pue nonis.

Iethan inces uel inci monium. siue inclinans eos aut extencio eorum.

Ietha bonitas. uel declinacio uenientis.

Iethabeth bona domus. uel declinacio uenientis.

Iethela declinacio palme uel extencio iniquitatis.

Iether modicum residuum. uel modica residuitas.

Iethecth donans uel donacio.

Ietthraam. possidens populum. uel possessio populi.

Iethra superfluens uel honorabilis

Iethraam honor populi uel superfluens populus.

Iethrael honor dei uel superfluus deo

Iethrai honor meus uel superfluens michi.

Iethram honorans eos uel superfluus eorum. ¶ grece.

Iethrau honor domini uel superfluitas

Iethri superfluum uel honorabiles.

Iethrites superfluus uel honorabilis

Iethro superfluens uel honorabilis

Iethur uersus uel ordo. siue ordinatus aut ordinatio

Iethus extencio uel sublimitas.

Ieu pcens uel commocio. siue maleficus aut maleficium.

Ieus idem est

Ieusa ipse pcens ei uel ipsa commocio eius

Ieuhel ipse pcens deus uel ipsa commocio eius.

Ievan durus uel duricies.

Iesalel est iter uel est fluxus sanguinis

Iesalel fluxus manus. uel fluens sanguine seu cohitatrix aut sterquilinium.

Iezanias uires eius uel aures eius. seu audiens dominum. aut ascultacio domini.

Iezarite. fortes uel auxiliary.

Iezehel fortis dei uel apprehendens deum

Iezechias fortis domini uel apprehendens dominum. siue confortauit dominus eum. aut dominus confortacio eius.

Iesechias fortis dei uel apprehendens. seu deus confortauit eum.

Iezer fortitudo uel adiutorium.

Iezihel audiens deum uel ascultacio dei.

Iezua fortis labor uel adiutorium laborantis.

Iezonias uires eius uel aures eius siue audiens dominum aut ascultacio domini

Iezra semen uel seminator.

Iezrael semen dei. uel seminauit deus

Iezraelite seminantes deo. uel seminatores dei.

Iezrara semen domini uel seminans domino.

Igaal abiciens uel uir reuelacionis — hic p[er] .i. seq. G.

Igar aceruus uel innolucio. syrum est non hebreum.

Igar seducha. aceruus testimonii. uel innolucio testimonior[um] syrum est — al' innolacio

Igathanis soleinne mandatum humile uel leta domus rationis. — al' idem quod ex bathanis

Illiricum agmina uel elementorum sum secundum ulis aut secunda consilio. hic p[er] .i. se. R. — al' secundum ...

Indi nutus diluci di uel excessiones illuminatorum. — al' accessiones illuminacionum

India nutus dilucidus uel concessio illuminans.

Iusanne nutus uel nuntium siue nutus aut concessio. hic seq. o. p[er] .i.

Ioa retinens uel retencio

Ioam retinens eum uel retencio eius

Ioaz retinens fortitudinem uel ubi est retinere. siue dominum uidens. aut domini fortitudo.

Ioab inimicus. uel inimicitie sum est pater aut est paternitas

Ioachaz fortis uel robustus sum domino fortis aut domini fortitudo.

Ioachim ubi est preparacio uel cuius est preparacio. siue domino preparatus, aut domini resurrectio.

Ioada domini seruus uel domini testimonium.

Ioaden dominus testis oculi uel domini testificans fontem — al' fontem

Ioanda. que est tenella uel que est delicata. sum domino dilecta aut domini dilectus — al' ioadia vel ioadina — al' dilectacio

Ioachaz retinens fortitudinem uel ubi est retinere. sum dominum uidens aut domini fortitudo. — al' ioaaz

Ioahe ipse cognoscens uel domini cognitio. sum cognoscens scienciam aut cognoscens principium ¶ tudo

Ioanam domini tectus uel domini pulcri

Ioarib dominus suscitans montes uel dominus uigilans fortitudine ¶ tatio

Ioathim domino exaltatus uel domini exal — al' ioazim vel ioarym

al' ioal ul' iobas al' speras

ioathan idem

al' Iobal

al' Ioabal ul' Iobal

al' Ioabanna l' Iobanna

al' Iobel magnus

al' Iothobed

aut dñi intelligentia

iohel germe diuinu l' preparacio dei

al' donacio dei

al' Iohal

Ioas supatus uel temporalis siue domini sustollens aut dñi plasmacio.

Ioatham pfctus. uel pfectio siue consumatus aut consummacio.

Ioathas pfecte sustollens uel consumata plasmacio.

Ioaz dnin uidens uel dni fortitudo siue ubi est retinere eum aut ubi est apphencio eius.

Iob dolor uel ociositas aut ululans.

Iob magus uel magnus. siue dolens.

Iolab distillans. uel mago patre siue magnus pr aut dolens uel ululacionis distillacio.

Iolab delatus uel delacio siue dimittens aut dimissio.

Iolania magus donatus domino uel dolor gratie dni

Iohel magus dei uel dolens deo.

Iothabel dni gmen uel dni ppara cio siue dni libamen. preparacio conup

Ioclam comprimens eos uel oppil

Iod sciencia uel principium. siue dominator aut dominacio.

Iodahe ipse cognoscens uel dominum cognicio. siue cognoscens scienciam aut cognoscens principium.

Iohed dno seruiens uel dominum testificans

Iohezer dni fortis. aut dno seperatus

Iophe dni os uel dni disciplina. seu dominus elegit aut dns illuminauit

Iogli contemptus uel despiciens.

Ioha dno reddens. uel domini respo cio seu dominans ei aut dnacio eius

Iohanna dni domi uel dni gratia

Iohanna dns misericors uel domini misericordia. siue dno gratus aut dni gratia eius.

Iohannam dns gratus eis uel dominus misericordia eorum.

Iohannan erat donans uel dominum donum.

Iohanan cuius est donum l' dni gra

Iohanne dno donatus uel domino gratificatus.

Iohannes dni gra uel in quo est gra siue cui donatum est aut cui donacio facta est.

Iohel dimittens uel initiatus seu defluens aut incipiens.

Iohel fuit dei uel incipiente deo. siue est deus aut dominus deus.

Ioachim qui est consurgens. uel do

Ionas donans seu donans seu donacio aut qui donatus est a deo

resurreccio siue dns suscitans aut dno suscitante.

Ioada. dns cognoscens uel dni cognicio

Ioadahe dni cognicio uel ipso dno cognoscente.

Ioaden dns cognoscens fontem ul' dns cognoscens oculum.

Ioarib. dni ulcio uel dni iudicium.

Ioarim dnin exaltans uel domini exaltacio aut dns saluum.

Ionima matutina uel dextera eius.

Iona columba uel dolens. siue ubi est donatus aut ubi est donacio.

Ionadab. dno obediens uel dni spontaneus.

Ionadad columba ppua uel donacio aut qui donatus est deo.

Ionatha columba ueniens uel columbe domini. seu columba dans aut domini donacio. Ionathan dni donum

Ioni columba mea uel donans mihi siue donum meum aut donacio mea.

Ioppe pulcra uel pulcritudo.

Ior riuus uel fluuius.

Iora riuus eius. uel fluuius eius. siue manus sublimium. aut dominum celsitudo.

Iorabeth domus excelsa uel domus sublimium

Iordei riuus spinarum uel fluuius punctionis.

Ioram qui excelsus est. uel ubi est excelsus aut dni sublimitas.

Ioran riuus domi uel fluuius gri

Iordanus riuus iudicii. uel fluuius iudicantis. seu descencio eorum aut apprehencio eorum cio.

Iore riuus excelsus uel fluuius exaltatus

Iorim riuus eorum uel fluuius eorum siue excelsus riuus aut fluuius exaltatus.

Iora factura mandati uel domini saluacio.

Iosabeleth ubi est saturitas gemitus uel saturitas resurreccionis.

Iosabeth dni saturitas uel domini iuramentum.

Iosabia ubi est incensum dni uel in quo est iuramentum.

Iosaph dni speculum. uel dno initiatus. aut dni labium siue dno angustiatus.

Iosaphat ipse iudicans uel ipse iudicatus siue dni iudicium aut dominus iudicabit.

al' Ioiada

al' matutina

patrui

datus

Jonathas

seu
celsus

Iosedech domini iustus uel dominus iustificatus.
Iosedech idem est.
Ioseph augmentum uel appositio.
Iosephus augens consilio uel apponens estimationem.
Iosphias ipse liber domino uel ipsa libertas domini.
Iosias ubi est incensum domini uel in quo est sacrificium domini.
Iosaphonias domino absconditus uel dominum speculator.
Iosaias ubi est salus domini. uel in quo est saluator dominus.
Iosue salus uel saluator aut saluatur.
Ioth sciencia uel principium siue dominator aut dominacio.
Iotha est perfectus uel est perfectio siue est domini perfectus. aut est domini perfectio.
Iotham domini perfectio uel domini consummacio. siue perfectio eorum aut consummacio eorum.
Iothan sciencia domini uel principium gentis
Iouis immineus hic uel dominus ille.
Iozabad domino dotatus uel dominum dotacio.
Iozbath domini fluens torris uel domino torris fluctio.
Iozabat domino dotatus. uel qui est dotatus a domino.
Iozabeth domini dos. uel que est dotata a domino.
Iozachar. domini ultio uel domini iudicium
Iozadech domini fortis seruus. uel dominum fortem testificans.
Iozarib domini ulcio uel domini diiudicacio
Iozian domino ductio est uel domini oliua est. hic .r. post .i.
Irad ciuitas descendens uel ciuitatis descensio. siue uigilans seruus. aut suscitans testimonium
Iras frater meus uidens uel fratris mei uisio. siue uigilante sustollens. aut uigilans plasmationi. hic .s. post .i.
Is uir uel assumptio
Isa mulier uel assumptio
Isaac risus uel gaudium.
Isaar uir uigilans. uel uir suscitator
Isaarite uiri uigilantes uel uiri suscitatores.
Isachar qui est memor uel domini memorans. siue uiri mercedum aut sunt mercedes mee. siue uir mercedis aut est merces mea.
Isacharite qui sunt memores uel do-
minum memorantes. siue uiri mercedum. aut sunt mercedes mee.
Isai salus mea uel domini salutare. siue uir deuorator aut uir assumens.
Isaias domini saltus uel domini salutare.
Isar uir paruulus. uel uir imminutus siue uir uigilans aut uir suscitator.
Isari uir paruulus in .n. uel uir minoracionis siue uir suscitans me. aut uir uigiliarum mearum. ¶ torum — al' mee
Isbaas uir uetustus uel uir deuorator. — al' Isbaal uel isahal
Isboam uir deuorans populum. uel assumptus in fortitudine populi
Isboseth uir confusionis. uel assumpta confusio.
Iscarioth uir memorie. uel est merces eius. siue memoria mortis. aut memoriale domini.
Isimuth uir desertus. uel assumens dissipacionem.
Ismahel uir auditus deo. uel assumens exauditionem dei.
Ismahelite uiri auditi deo uel assumentes exauditiones dei.
Israhel mens uidens deum uel est uidere deum.
Israel uir uidens deum. uel princeps cum deo. siue rectus dei est. aut fortis directus dei.
Israhelita mens uidens deum suum uel princeps cum deo suo. siue est uidere deum eius. aut fortis directio dei sui. — al' israhela — al' dilectio
Israelite uiri uidentes deum uel assumpti principes cum deo.
Issuar uir paruulus uel uir imminutus siue uir salutis. aut assumptio salutaris. — al' imminutus — al' sanitatis
Issu uir loquens uel assumptio salutis.
Istob uir bonus. uel assumptio bonitatis
hic .t. post .i. ¶ excelsus.
Ithalia mens excelens. uel mentis
Ithalica mente excedens uel mentis excessio. ¶ excedentes.
Ithalici mentium excessus uel mente
Ithamar insule palma uel insule amaritudo. siue uir amarus aut ubi commotio. — al' commutatio
Ithuria montana. uel sublimis spiritus est non hebreum — al' ituria
Ithurei montani uel sublimes.
Ithus mons excelsus. uel mons sublimitatis. hic .u. post .i. — al' mentis excelsus uel mens sublimitatis
Iubileus annus remissionis uel annus remissionis.

Iuchal potentia uel fortitudo.
Iuchadam potestas opprimens eos uel fortis oppressio eorum.
Iudaia confitens dominum uel glorificatio domini.
Iudaismus laus uel confessio.
Iudaice confitentes uel glorificantes.
Iudas confitens. uel glorificans.
Iudith confitens. uel glorificans.
Iulius incipiens. uel principium.
Iulia idem est. ...
sonant. separator
Iupiter inimicus spans uel dominus
Iustus elatus uel elatio. seu preens. aut ipse alleuiatus.
Iulii principium uel donacio.

Incipiunt interpretationes hebraicorum nominum. incipientium per l.

Labaddon apollion grece. exterminans uel exterminator latine.
Laabim teusti. uel inflammantes siue teustio aut inflammacio.
Laada flamma iudicii uel teustio iudicantis.
Laadon prodens uel sufficiens. te
Laamas iniquitas. uel ad iniquitatem
Labaddon prodens uel sufficiens. siue solitarius. aut solitudo eorum.
Laban album. uel albedo. siue candidus aut candidatio.
Labana dealbans eum uel candidatio eius. tes
Labaoth uenientes. uel egredientes
Labeth acceptans. uel acceptabilis.
Labeni candor uel candidi mei. siue cor ego. aut cor filio meo.
Labim teusti uel inflammantes siue teustio aut inflammacio.
Labo ingressus uel ingressio. siue uenientes aut ingredientes.
Laceth idem. uel consurgens sanguinem.
Lacedemonia consurgens silentium uel consurrectio sanguinea.
Lacedemones consurgentes silentio uel consurgentes sanguinem.
Lachis intellectus uel sibi ... uir.
Lachoth consurgens uel consurrectio
Lachum consurrectio uel ad consurgendum
Laed ipsemet sibi uiro. uel ipsemet uir suus.
Laphidon lampas quasi os cultri ab ore non ab osse.
Lachel in deo uel in deum.

Lais leo uel filius leonis. seu ipse sibi met uir. aut ipsemet uir suus.
Laisa leena uel in salute seu filius leonis. aut filia leene.
Lamathara signum uel conditio. seu ad signum aut contemptum.
Lamazabathani. ut quid dereliquisti me. uel ut dereliccio mea.
Lamazathani idem est.
Lameth quod est nomen littere. siue figura uel adiutorium. seu eruditio aut firmamentum
Lamech doctrina uel disciplina cordis siue cor seruiens. aut cor seruitutis.
Lamecha quod est nomen hominis percussiens uel percussus. siue humilis aut humiliatus. est bis dictum
Lamuhel cum quo est deus. uel in quo
Laodicia. fuit in nomine uel natiuitas expectata. seu tribus amata a domino aut tribus amabilis domini.
Laodicenses. fuerunt in nominibus uel natiuitates expectate. siue tribus amate domino. aut tribus amabiles domini.
Laomim tribus uel inferes seu populares multarum tribuum aut principes multorum populorum.
Laphidoth. fulgor uel fulgur seu fulgurans aut fulguratio
Larma sublimitas uel consurrectio
Lasa saluis. uel saluatio. seu in salutem aut in saluacionem.
Lasabi sperauit in me uel in domino spes eius.
Lasteni salus donata. uel saluatio a domino.
Lathbusim. salus uel malliatores
Lazarus adiutus domini. uel auxiliatus a domino.
Lebna albedo. uel candidacio.
Leben candidus. uel edificacio.
Lebbeus corculum. uel quasi cor
Lebna. lateres uel cementum
Lebna lateres uel cementa.
Lebnitici laterarij uel cementarij
Lebona albedo. uel candidatio
Lechia gena eius. uel maxilla eius.
Lechi gena mea. uel maxilla mea
Lechis gena uiri. uel maxilla
Lechum consurgens uel consurrectio
Ledan flamma iudicans. uel teusus iudicium.
Ledihel flamma iudicans deo uel exurens iudicium dei

Marginalia:
uel confessio uel glorificatio
uel laudantes uel confitentes
al' laabim
abam remissio peccatorum uel ... spiritus sancti uel adulatores uel diabolus qui transfigurat se in angelum lucis uel ypocrita uel mundus iste
al' labim
al' labym uel laabym
al' sanguinem
al' lapidoth
laqc. post.

Lecedan fiducia iudicans. uel exur-
gens iudicium dei. ¶ Tris
Lecenias iniquitas uel ad iniquitatem
Lecethi flamma uite. uel exustio pani
Legiathia ignis. uel incendium.
Lethiem panis uel refectio.
Lemazabathani. ut quid dereliquisti
me. uel ut quid derelictio mea.
Lesa salus. uel saluatio. seu in salute
aut in saluationem.
Lese ad nomen uel ad audicionem
Lese indam ad nomen iudicij. uel ad
audicionem iudicantis.
Lenalod uenientes. uel edificantes
Leui adiunctus. uel appositus aut ap-
plicatus.
Leuite additi. uel appositi siue as-
sumpti. aut applicati.
Leuites adiecto. uel apposito. seu ap-
plicatio. aut psecucio.
Leuiathan psequens eos. uel addita-
mentum eorum. uide post. l.
Lia laborans. uel laboriosa seu synaga-
Libanus albus. uel candidus. siue
candor aut candidacio.
Libertini factura palee. uel facien-
tes paleas.
Libia ueniens uel introiens.
Lichaonia. suscitantes. uel suscitacio
siue ad suscitandum. aut ad suscitati-
onem. ¶ Licaonem
Lichaonij suscitantes. uel ad suscita-
Lia consurgens uel lacrimas fundens
Licia lacrimas fundens. uel consur-
rectio eius.
Licius consurgens. uel suscitans
siue lacrimas fundens. aut lacrima-
rum effusio.
Licij consurgentes. uel ipsi suscitan-
tes. siue lacrimas fundentes. aut la-
crimarum effusiones.
Liconia suscitans. uel suscitacio
Liconienses suscitantes. uel suscitati.
Lidi geniti uel edificati.
Lidia nata ei. uel edificacio eius.
Lidij nati. uel edificantes.
Lidda. utilis. uel edificata.
Linus. tibicen. uel candidatus.
Lisania nata temptacio. uel nati-
uitas temptationis.
Lisias generans. uel generatus.
Lisimachus generans percussionem
uel generationis percussio. ¶ Decorem
Listra genus decorum. uel generans

Listris utilitas angustie. uel utilis
tribulacio.
Licostratos. sublimitas. uel proci-
nium. siue generans latitudinem. aut
utilitas seruitutis
Lobna alba. uel candida. siue albor
autem candida deo. uide o. post. l. — *al' labor*
Loben albus. uel candidatus siue
cor michi aut cor filij mei
Lobnitica. albi uel candidi. siue al-
bedines. aut candidatores. — *al' lobynthi*
Lobyn idem quod libanus supra
Lobom. albus. uel candidus. siue
cor michi aut cor filio meo.
Lod uinculum uel declinacio.
Lodabar. ipsi uerbum. uel ipsi sermo-
cinacio.
Lodadith. ipsi seruitus. uel ipsi testi-
ficacio.
Lodadim. ipsi ea. uel ipsi iudicium.
Loide consecucio. utilitatis. uel que
consecuta est utilitatem. — *al' loida*
Lomma lateres candidati uel late-
rum candidacio. — *al' lona*
Loommim phylarchi multarum tribuum
uel princeps multorum populorum. — *al' loommim l' loommym*
Loth uacans. uel declinans siue uin-
ctus. aut ipse conclusus. — *al' uictus*
Lotham ipse concludens eos. uel ipse
uinculum eorum.
Lothan uinculum. uel conclusio
seu declinans deum. aut uacans gratie.
Lothe uinculum eius. uel ipsa conclu-
sio. uide u. post. l.
Lucas ipse eleuans. uel ipse consurgens
Lucius idem est.
Lud uinctus. uel declinans. siue uti-
nam natus, aut utinam utilis. — *al' uinctus*
Ludim uinculati. uel declinantes.
siue fortiter profuerunt. aut utinam pro-
ficientes.
Luith gene uel maxille
Luza. nux. uel amigdalum ecclia autem epilici statu suo

Incipiunt interpretaciones. hebraicorum
nominum. incipiencium. per. m.

Mazabehel. congregauit deus. uel
congregacio dei.
Maatha. mollicies uel confractio.
Maachati. facta est michi uel facta
sunt michi. seu uenter celsus. aut uen-
tris percussio. — *al' machathi*
Maddi mensura serui mei uel quam
sufficiens testamentum meum. — *al' testimonium*
Machir congregatus iste. uel congre-
gatio mea. — *al' mary*

al' maalaph l' maach

Maala chorus uel infirmitas.
Maaph de mille uel de doctrina.
Maalath chorus peccatorum uel in
firmitas temporalis. ¶ tio dei.
Maalleel laudans deum. uel lauda
Maalmeon de habitacione. uel habue
runt habitacionem.

A maelon idem

Maalon. de fenestra. uel a principio.
siue consummatus aut securitas.
Maama congregatus populus.
uel congregacio populi eius.
Maamite congregati populi eius
uel congregaciones populorum eius
Maamad desiderium. uel desiderabilis
Maach idem est.
Maamath requiescens. uel requiescens
Maana amara. uel domus mea. siue
ex infusione aut iussione. ex.
Maaroth fouee. uel spelunce.
Maasias onus domini. uel assumpcio domini
Maath desiderium. uel desiderabilis

h' p' ai. sec. a. 2 p' a. b
al' mabdar

Mabarnummi sanitas. uel muni
men vigilie. ¶ tiones dei
Mabdihel munitus deo. uel muni
Mabdiehe muniti deo. uel muni
tiones dei.
Mablan munitus. uel protegens
siue munimen. aut protectio.

hic p' ai. seq. a. c.

Mablar muniens. uel municio.
Macha ingenium. uel percussio.
Maccha idem est.
Machabeus protegens. uel protec
tiones seu percussiens aut ingeniosus
Machabei protegentes. uel protec
ciones seu percussientes. aut ingenio
si. ¶ cies mea

al' machay

Machati subactus michi uel molli
Maceda exustio. uel orientalis. siue
prius aut antecessum.

al' macedens
Macedo ide

Macedon exurens. uel exustio siue o
riens. aut antecedens.
Macedonia combusta. uel combustio
seu cedens. aut orientalis
Macedones comburentes. uel com
busti siue antecedentes. aut orientales.
Maceloth cetus uel ecclesie. siue con
gregati aut congregaciones.
Maceloth. idem est. ¶ dini
Macema exurens dominus. uel oriental
Maces finis uel definicio.
Maceres idem est.
Maceth oriens uita. uel antecedens.
Machi quid est uel quare est. seu rex me

aut regnum meum.
Machel rex meus deus uel regnum
meum dei.
Machimat quid est donum. uel que
est donatio.
Machir uenundabit uel restituet.
seu uidens aut de infirmitate.
Machirite uenundabunt uel resti
tuent seu uidentes aut de infirmita
tibus. ¶ tio.
Machinnas humilitas. uel attrecta
Machusatat humilis. uel attrecta
ta. seu tangens aut utilitas tributorum
Machoas concupiscentia. uel con
cupiscibilis. hic p' ai. z. a. seq. d.
Mada mensura. uel quam sufficient
Madalas mensuram uenientem
sustollens. uel sufficientie uenientis
plasmatio. ¶ michi
Madabena. a saltu eius uel ame
more eius. seu saltus eorum aut uenit
Madai mensura mea. uel quam suf
ficient michi
Madabihel turris mea deus uel de
fensio mea. deus meus. ¶ gracie
Madan contradictio. uel habitaculum
seu mensura domini. aut sufficientia
Madares. heremus uel solitudo.
Madia mensura domini uel suffici
eus domino.
Madian de causa uel de iudicio.
seu in causam aut in iudicium
Madianus respondens. uel diiudi
cans. siue iniquitas aut contradictio
Madianei. de causa uel de iudicio.
respondentes. uel diiudicantes. seu
iniqui aut contradicentes. ¶ sem
Madiante idem est
Madid turris testium. uel mensura
Madin iudicium. uel diiudicatio
Madmena mensura uiscerum uel quam
sufficient ex ipsis.
Madon contradictio. uel in habita
culum seu mensura domini aut in habitantes
Mapha speculator. uel speculacio
seu de speculo. aut de speculacione.
Magal colomna. uel transmigratio.
Magala transmigrans eum uel
colomna eius. ¶ ciones
Magalim colomne. uel transmigr
Magbena defendens filium sibi uel
defencio filii eius.
Magdal magnitudo. uel turris. sin

al' ma... al' ma... al' ... utilitas
al' ma... al' ma... al' sim... al' sem...
h p' ai seq...

promittens. aut promissio.

Magdalel. turris dei uel magnificauit me deus.

Magdalum magnitudo. uel turris siue defendens. aut promissio eorum.

Magdalene magnifica uel premium ea. siue turrensis aut defensibilis.

Magdahel turris dei uel magnificans deum. siue multum accepit a deo. aut magnificauit me deus.

Magdalgad. turris pirate. uel defendens acinctum. latrunculum.

Magdol turris uel magnitudo.

Magdala turris eius. uel magnificatio eius.

Magdola quis grandis. uel que turris seu que est magnitudo. aut que est magnificencia. ... tio.

Maggedda nuncians uel annuntia

Mageddan fructus dom. uel annunciacio gracie. vel poma eius

Maggeddon temptacio uel de temptacione. siue pomorum eius. aut fructificacie eius.

Magedon temptans uel temptacio seu cenaculum aut uisitacio.

Maggedan idem est. ... taire — al' vite

Magged cena pauonis. uel temptacio

Maginas tangens. uel de tactu. siue uile tributum. aut uilitas tributorum

Maggag domus. uel tectum siue de tecto aut de domate.

Magro guttur uel de fauce.

Magron guttur incrons. uel de fauce iniquitatis. hic p^9 m. z. a. seq. h.

Man domus uisionis. uel amaritudo mea.

Mahechuram. ex dei parte uel ex uita excelsa. ... est dominus deus.

Mahuhiacl. ex uita deus. uel quis

Machida contradictio uel mensura sufficiens.

Maiam desideratus eis. uel desiderium eorum. hic p^9 m. z. a. seq. l.

Malach angelus uel nuntius.

Malachi nuntius meus. uel annunciatio mea.

Malachias angelus domini. uel annuncians dominum.

Malachim liber regum.

Malachim nuncians eis uel angelus eorum.

Malathot liber regnorum.

Malathot angelus tempore. uel annuncians responsionem.

Malalai laudator meus. uel laudacio mea.

Malalchel laudans deum. uel laudacio dei.

Malahoth angeli uel annunciatores — al' mahor

Malazar laudator principis uel de scriptor angustiarum.

Malathia. uisio uel de uisione. seu despiciens aut despectio. — al' malathan

Malcha regnum uel principatus

Malch rex meus. uel principatus in.

Malchia regnator dominus. uel principatus domini ... iniquitatis

Malchon rex iusticie. uel princeps — al' meshae

Malchus rex consilii. uel princeps festinator. aut annuncians declinacionem.

Malech nuncius. uel regnator

Maleloth angelus nuncius. uel annuncians declinacionem.

Maloth princeps uel annunciator.

Malooth angeli uel annunciatores.

Malothe plenitudines. uel adimpleti. hic p^9 m. z. a. sequitur m.

Mambre diuidens. uel diuisio seu claritudo. aut perspicuitas.

Mambres. mare in capite. uel mare pelliceum. vel idem quod Jamnes sup

Mamoazer de longe. uel elongatus seu alienatus. aut alienacio.

Mammon lucrum pecunie. uel cupiditas diuiciarum.

Mammona diuicie uel cupiditates. utrumque hoc nomen sirum. est pariter et hebreum mixtum est utrumque

Mamucha elongans calorem. uel alienatio prestolationis

Mamucham idem est. h p^9 m. z. a. se. n.

Man quid uel quomodo est hoc vel quomodo est illud

Manna quid est hoc uel quomodo est illud.

Mana donans uel requiescens — al' manna

Manaim munus uel consolacio siue sacrificium aut holocaustum.

Manaath numera uel consolacio nes siue numerans uitam aut pa uoris complectio.

Manath sepulcrum uel monumentum. seu requies aut consolatio

Manahem consolans. uel consolacio.

Monahen castrum uel taberna culum seu requies aut consolacio

Manathi requies. uel sepulcrum.

Manaim castra. uel taberna cula. siue requiestiones aut conso laciones.

Manasses necessitas. uel obstupes cens. siue obliuiosus. aut quid ob litus est.

Mane numerus uel numerauit. seu compleuit aut completio.

Manchet numerus uite. uel nume rans uitam. aut pauoris completio.

Manu quidnam uel quomodo est istud. — hoc est

Manzamaroth tridentes. fuscinu le seu complens pauorem.

Maonias quid laboras. uel quomodo laboriosus es.

Mamre requiescens uel requieuit

Maoth curatus. uel curatio — hic post ch. et a. ceo.

Maol chorus uel plenitudo

Maon habitaculum. uel habitacio.

Maozim in habitacione uidens uel habitaculum fortitudinis cor.

Mapsa munimen. uel protectio.

Mapsam muniens eos uel pro tectio eorum. h. post ch. et a. sequitur p. — hic post ch. et a. sequitur p.

Mara amaricans me uel amari tudo mea.

Maradath amara continentia uel amara iactantia. siue amare con tinens. uel amarus arrogantie.

Marai amaricans me uel ama ritudo mea.

Maraioth amara scientia uel amaricans donatio.

Marala amara concessio. uel a maricantis concedens. — al' confessio

Maranatha. in domino nostro aduentu uel quando dominus noster adueniet. syrum non est hebreum.

Marach amarum tempus uel ama ritudo peccati. — frangentes

Marchaloth quadrige uel quadri

Marchus attritus contractus. uel defricatus.

Marchil amarus. uel declinatus seu certus aut sublimis mandato — al' chabitus uel marcus

Mardath amara contritio. uel in pudentis contritus.

Mardochai amare. conterens multi rem uel amara contritio deuoratoris

Mardocheus amare conterens impudentem uel amara contricio impudencie

Mares amare tollens uel amara plasmatio.

Marcsa a capite uel a principio.

Mareth amara uita. uel amaritudo pauoris. — al' marath

Maria illuminata uel illuminatrix.

Maria smirna maris. uel stella maris. siue illuminans aut mare amatoris. syro autem sermone domina temptatur. — al' serui

Mariboth lites uel iurgia. siue discr tiones aut contradictiones.

Marimuth litigans uel contradicens siue amara mors. aut amaritudo mortis

Marisa a capite uel a principio. siue amare tollens ~~aut amara tollens~~ aut amara plasmacio.

Marma amarum onus. uel amara retentio.

Maradach amara procacitas. uel amara contricio.

Maroioth. amara sciencia uel ama ricans dominacio.

Maroni sublimis uel de excelso. siue amare tristis. aut amara tristicia.

Marsana amare abundans uel a mara egressio.

Martha prouocans. uel irritans syro autem sermone dominans uel dominatio

Masa onus uel assumptio. — hic p[...]

Masa onerans cum uel assumpcio

Massa pondus uel alleuatio.

Masada retinens. uel requirens. siue assumens seruitutem. aut onerans testimonium — al' ag[...]

Masaphoth. rostra incendia. uel de tribulacione rostrorum. — al' a[...]

Masayonus meum. uel assumpcio mea. — domini

Masaia onus domino. uel assumpcio

Masal parabola uel prouerbium.

Masau iocunditates. uel iocundi tatibus. siue onus domini. aut assump cio gratie.

Maceth pincerna. uel propinator.

Masepha speculator uel speculatio

Masephaph speculacio uel contem placio. — domini.

Masera onus domino uel assumpcio

Masena prospera. uel fecunda. seu fe cundans. aut fecundacio

Masera erudicio uel disciplina

Maserael eruditi. uel disciplinati

Masaretha liberans uel attrahens siue libatio aut uectigal nauium.

Masarephoth speculans super indumentum. uel contemplator super humeralis.
Mascroth specule. uel refugia siue munitiones. aut protectiones.
Masepha speculatio uel contemplatio siue de speculatione. aut de contemplatione
Masphat contemplans tempus uel speculator temporum
Masphe speculatio uel contemplatio
Masia onus domini. uel assumptio domini
Masoth prouerbia uel parabole.
Masma exaudiens uel exauditio.
Masmana auditor domini. uel exaudiens gratiam. Tuitutis
Masob onus serui. uel assumptio ser
Masobia speculans dominum. uel assumptio domini.
Masretha uectigal naui uel attractatalibatio
Masrephoth speculans super indumentum. uel temptator super humeralis.
Masresa onus impium uel assumptio iniquitatis. hic post ma. et a. sequitur t.
Matha donans uel donatio. seu tributum aut humile forum.
Mathalaim consummans eos uel perfectio eorum.
Mathama manus uel donatio.
Mathan donans uel donatus. siue donator domini. aut donatio gratie.
Mathana donans ei uel donatio eius
Mathanai donum eius michi. uel donatio eius mea.
Mathania donans domino. uel donatio domini.
Mathanian donatus dominus eis. uel donatio domini eorum.
Mathanite donatores. uel donati. siue donatores donorum. aut donatores gratiarum
Matharis compluta. uel compluuio siue compluitus. aut compluit me.
Mathath donans peccatum ei uel donatio temporis eius. Mathatha idem
Mathathias donatus a domino. uel donum domini aliquando.
Mathatha dulcis saturitas. uel dulcedo saturitatis.
Mathetha donans ei. uel donatio eius
Matheus donator consilii. uel domini festinacionis.
Matthiania donator gratie domini. uel donans donacione domino
Mathias. donatus domino uel donatio domini. pro iuda scilicet in eius loco positus est
Machimin donum domini. uel donatus domino est
Mathusalee. idem est
Mathlam. consummans eos uel consummatio
Matharith. percussio. uel uirga desiderans
Mathireth. yconomus. uel dispensator
Mathsias. dono indigens uel donator donum tuens
Mathusalam. mortem misit. uel mortis emissio. siue mortuus interrogator. aut mortuus est et interrogauit hic post ma. et a. sequitur u.
Mauiel. uiuens deo uel uiuit deus seu exsurgens dei aut quis est sicut dominus deus
Maunaam. quis est de longe uel ex inimicus alienus hic post ma. et a. sequitur z.
Maza. ex hoc uel castus
Mazaroth zodion. id est signa horoscopi per xii. horas
Mazorothzodiathon. quam maternatim a. xii. signa appellauit
Mazia ex hoc dominus. uel castus domini
Mazian idem est
Mazioth. ex hoc tempus. uel castus uisio
Mazuoth uincula uel discipline siue successiones aut exclusiones hic
Mecedem. ab exordio. uel contra orientem hic post ma. et post e sequitur c.
Mechia. percussus domino. uel percussio domini
Mechinas humilitas. uel attritatio
Mechone. basis quiescens uel uenundatus emptionem
Mechonoth. fultura. uel suppositiones siue bases. aut sustentacula
Mechorat. uenundatus. uel uenundatio
Mechorathi. uenundatum. uel uenundatio mea
Mechmath. uenundat. uel uenundatio
Mathmathite. uenundate uel uenundatores hic post ma. et e. sequitur d.
Medab. fauces antiqua. uel fauces antiquiorum
Medaba. fauces antiqua uel fauces aquarum eius
Medabena. onus uel pondera seu de onere. aut de ponderibus

al' Machmyn
al' Masthrant
al' Matusalem
al' Maziachzebion
al' Mechone
al' aquarum

+ ·A· Melothi al' melothi plem mei vl' ad impleciones mee

al' adquieuit

Medad mensus e' l' adequit seu mensus aut mensuratio
Medala. aque sublimes uel mensura iniqua
Medan mciens uel respondes siu mandatum aut responsio
Medaua. aque eminentes l' aquarum eminencia
Mede. mensura. l' aq eminentes
Medemena. mensura mscium eius. l' aq eminentes ex ipsis
Medena. aque sublimes uel aquar sublimitas
Medi adequati l' mensuratores
Media. mensura. l' adequatio
Medin. mensurans causam uel adequatio indicij
Medon. mensurans dolorem l' adequans murmuratorem. Medo
Meede. idem est h p' ch. + e. se. e al' c.
Meeber. decour. ul' ulterior
Meethabel. benigna dei ul' benignitas domini. Mezabel idem
Mephaat impetus aque ul' impet aquarum
Mephaath. specim l' speculatio
Mephseet. specim mee l' speculacio panons
Megia. despiciens. l' despectio
Megbus. despiciens confusionem uel despectio ignominie
Meida. contradictio ul' mensura sufficiens
Mezabel benigna dei. ul' benignitas domini
Mela. uallis salis uel uallis salsa
Melcha. regina ul' regnatrix
Melcham. regens eos. l' rex eorum
Melchi. rex meus. l' regnans in
Melchias. rex dns. l' regnum dni
Melchiel. rex meus deus. l' regnum meum dei
Melchielite. reges deo uel regna mea dei
Melchisedech. rex iustus. l' rex pacificus. seu rex pacis. aut rex iusticie
Melchisue. rex loquax. l' regnum cantilene. siu rex meus tyrannus aut rex meus potior
Melchisue. rex saluator ul' regnum salutis
Melchom. rex eorum uel principans eis

al' mensurati
al' Medersena l' Medena
al' Medema vl' Medina
al' Medim
mensuris l' mensuracio
h p' ch. + e. se. t. vl' loco f. ph
al' Mephet
hic p' ch. + e. se. g.
hic p' ch. + e. seq. i.
hic p' ch. + e. seq. l.
al' Melcham
mei
al' Melchisua l' Melchisasus
al' Melchisua

Melchon. rex meus l' princeps iniquitatis
Melchonoth. sublimia l' regna sua reges induti. aut regum cubicula
Melea. uallis salis. l' uallis salsa
Melech regnum. ul' regnator
Melech. chorus. ul' apicio
Melech. chorus meus. ul' apicio meo
Melechias. chorus dno. uel apicio domini
Melchme. infirmitas. ul' defirmitatibus. seu mandatum humile. aut mandatum humilitatis
Mello plenus. ul' plenitudo siue ad impletus aut impletio
Meloth plem ul' adimpleti siu plenitudines aut adimplectiones
Melsa. ira uel maximus
Meluth. uallis salsa ignis morientis. ul' uallis salis dolorem praestantium. Mal' pstolantium
Melucharim. uallis salsa morientium lapides ul' uallis ignea lapidum acuator
Melucharu. idem e
Meluth plenitudines. l' impletiones
Mem. aquo uel ex ipsis
Membrana. apta ul' manifesta. siu aptio aut manifestatio
Memphis. os uel ab ore. sincos eius aut os ab ipsis
Memphibosech. os confusum ul' os confusionis. siu os ignominie aut de ore ignominia
Memphon. os meroris. ul' de ore iniquitatis
Memu. ex quo quis. l' ex ipsis
Menim. aque mee. ul' ui misericordia mea ex ipsis
Menith. ex quo deus. l' dinumeratio h p' ch. + e. se. h.
Men misericordia. ul' ex ipsis
Mena. misera mea. ul' ex ipsis intuitus meis
Menelaus miseria maledictionis ul ex ipsis maledictis h p' ch. + e. seq. r.
Men. aptus. ul' manifestus seu illuminans aut illuminatio
Menab multitudo. ul' de multitudine. siu manifestans patrum. aut illuminatio patris
Meran. amaricans ul' amaritu

do. siue aspiciens vigilias aut illu-
minans suscitacionem
Ieremie. amaritudines. l' ama-
ricati. siue aspicientes vigilias. aut
illuminantes suscitacionem
Iericius. aspiciens ciuitatibus
uel aspiciens omnium signum
Ieraptus ul' manifestus siue
illuminans eum. aut illuminacio
eius
Ierd. rebellis. ul' ayrao. seu illu-
minans aut manifestacio
Ierepheth. fouens uel incubans
siue incubabat. aut confouebat
Ieremoth. aspiciens mortem uel
illuminans mortuos
Ierubbaal. litigans cum marito.
uel litigans cum altissimo siue liti-
gans in maritum. aut litigans contra
altissimum
Ierob multitudo. ul' de multi-
tudine aut amara contricio
Ierodach. amara prouocacio l' ama-
ritudinem inmittens. aut amare
contritus
Ierim. aque ul' profunditates
Ieron . illuminans merentes l'
manifestans iniquos
Ieronath illuminans merentes
tempore ul' manifestans iniqui-
tatem peccati
Ieronadites idem est
Ierez. aspiciens visionem ul' illu-
minacio fortitudinis
Ieroz consulens ul' concilium
siue archanum. aut aque sa-
cramentorum hic p' ch' x. e. se' 8.
Ies. hospes uel hostis. siue men-
surator. aut mensuracio
Iessa. euado. ul' aqua rara
Iesa. hospes eius ul' hostis eius
siue mensurans cum aut mensuracio ei
Iessa. hospes saluans. l' mensu-
ra salutis
Iessa aqua rara. ul' propinacio. siue
dans potum aut propinator
Iesad propinans ul' potum dans.
seu hospes fratris. aut hostis fraterni-
tatis
Iessalem. hostis nullus [C]tis
ul' reddens reddicionem. seu mensuras
Iesaloth. euadens vinculum. ul'
aque rare declinacio
Iesamelech. potum dans choro.
ul' propinans a principio

Iesseth. amicus ul' trahens. siue compul-
sus aut compulsio
Iesseth. deficiens. ul' prolongans
seu defectio aut prolongacio
Iesepha. speculator ul' contem-
plator. siue speculacio aut contempla-
Iesselima capiens cos [C]acio.
domino l' palpacio cordis
Ieseroth vincula ul' discipline.
siue successiones aut exclusiones
Iesabel. benignus deo ul' men-
surator domini
Iesphar. speculatorem suscitans
ul' contemplacionis vigilia
Iespharech hospes lysians uel
hostis lysiatus
Iesphe. hospitis laqueus uel hos-
tis discipline
Iessias. crisma ul' unctio. siue xpc
aut unctus
Iesolam. hospes seculi ul' mensu-
ra eternitatis
Iesolla . capiens cos ul' pal-
pacio corum
Iesopotamea. eleuata uoce
quadam. ul' eleuacio cuiusdam vo-
cacionis
Iesram. hospitans eos. l' men-
sura eorum. Secundum vero quod
mesraim egyptus appellatur
Iesti narius. ul' vanitas.
Iessulam. insula doloris. ul'
hostis auctor. hic p' ch' x. e. seq' t.
Iethia. dulcis ul' dulcedo
Ietha. virga ul' lectulus
Iethabaal benignus michi ha-
bens. ul' quam bona deuocacio
vetustatis
Iethabel. quam bonus deus. l' quam
bona diuinitas
Iethabehel. idem est
Iethin. dulcedo videns uel dul-
cis visio
Ieusim. saluans eos. ul' acceptacio
eorum. hic p' ch' x. e. sequitur. z.
Ieza. ex hoc uel ex isto
Iezaab aqua aurea. l' filia auri
Iezaab eleuata. uel super [C]tas
eam siue aqua fluens. aut aque
fluxio. hic p' ch' sequitur. I
Iamnin. quis matris fetus
uel cui donatus incipit post in.
Ibaar. electus. ul' eleccio. siue de
electis. aut de eleccione

Mica quis hic adiuuum loci uel quis est iste

Michael quis ut deus. ul' quis est sic' dñator

Michaiob. quis hic dilatans l' que est hec latitudo

Michaia. quis ut dñs. ul' quis e iste dñator

Michas. quis est hic adiuuum loci. ul' quis est iste

Micheas. qui est iste uel quis est in hoc loco

Michol. aqua oīūs ul' aqua ex omnibus

Mido mitens. ul' mensuratio.

Miphaath. aque impetus. ul' aquar impulsio

Miphibaal. os deuorans. ul' os uetustatis

Miphiboseth. os confusum. ul' os uerecundum. seu os confusionis aut os ignominie

M ihael. domus dei. ul' domus exercitatis

M[illegible]. generans. ul' generatio. sū generare. aut quis ē eius

Mebunna. edificium l' edificator

Mebunnai. edificans in ul' edificatio mea

M idho. regnum. l' regnator

M inanim. quis mūs. fetus uel cui donatus est

M ira. amara. ul' amaritans siue amaritudo. aut amaricatio

M eribaal. litigans cū marito. l' litigans cū altissimo siue litigans in maritū. aut litigans contra altissimum

M isaal. tractus deo. ul' quis interrogauit deum

M isam. trahens ꝑplm. ul' interrogatio eorū

M isaac. quis ut risus. ul' quis ut fiat. siue quis risus. aut quis de gaudio

M isahel. ꝑpls dei. ul' quis ē ut salutans deus

M isia. que indigentia. ul' que ē dominatio

M isor. humilitas. ul' tribulatio. sū de humilitate. aut de tribulatio

M isor: plana. ul' directa ¶ ne siue humilis. aut campestris

al' michana

al' michos

al' meddy metiens

Meilchone geniens ... al' generatio amm... al' dominatiū

al' milito

a

al' misach

al' misar

Mitilene. transmigrans ul' declinans. sū declinatio. aut transmigratio

Mitridates. declinans domini sufficiens. ul' transmigratio domi sufficientis

Mizaab. quis ut aurū obrizum. ul' quis est sicut aurū purissimū

Moab. de patre ul' ex patre — uco. postiy

Moabite. de patre genitum. ul' ex patre generati

Moadia. mensura dñi. ul' sufficiens domino

Moaz. fortis ul' robustus. sū robur. aut fortitudo

Moazian. de adiutorio dñi. l' dominus auxiliator ē

Mobbonia. edificium. l' edificator

Mobonnai. edificans in. l' edificatio mea. Chobbonnia idē qd' Chobbonnia

Mochebor. uulnerans principium. ul' patrie incendie

Mochona. suppositio. ul' sustentaculum

Mochon. inundator meus. l' inundatio mea

Mochoth. plage. uel uulnera

Mochotha. plaga ei' l' uulnerans

Modab. natiuitatis l' generatio eiu

Moda. nascens patri. uel generatio eius

Modin. iudicium. l' diiudicatio

Modim. iudicans eos. l' iudiciū eorum

Modollam. generationem testificans. l' natiuitatis testificatio

Moclath. dolens ul' parturiens siue adolescens aut parturiente

Moclath. dolor meus l' parturiens meum

Mosei. palpatio. l' attrectatio

Moseia. palpans cū l' attrectatio eius

Moises. aquaticus l' assumptus de aqua

Mopses. unigenus. ul' humens sū attrectans aut palpans

Molada. principis pessimum uel dolor parturientis

Molath. regnans ul' principans siue dolens aut parturiens

Molath. tremens. ul' principis

al' moadia

hao

al' ...

al' m...

meus. siue dolor meus. aut parturitio
mea
Molathie. regnantes. vel principantes. siue dolentes aut parturientes
Molchom. regens eos vel princeps eorum
Molid. infirmitas. vel principio
Moloch. rex vel princeps siue rex noster aut princeps noster
Mool. infirmitas. vel de infirmitate. siue chorus aut principio
Moola. chorus eius. vel ab initio eius. seu infirmans eum aut infirmitas eius
Mooli. infirmitas mea vel de infirmitate mea. siue chorus meus aut a principio meo
Moolli. chorus laborus vel a principio laborioso. siue infirmus laborans aut de infirmitate laboriosa
Moolite. chori mei. vel a principio meo. siue infirmantes me aut de infirmitatibus meis
Moos infirmitas. vel habitaculum
Moosa. infirmans eum. vel habitaculum eius
Moosia. infirmus. domino vel habitaculum domini
Morath. heres vel hereditas
Morathi. heres meus vel hereditas mea
Morasti. heres meus iste. vel hereditas mea ista
Morastim. heres eorum iste. vel hereditas eorum ista
Morastite. heredes mei. isti vel isti sunt hereditates mee
Moria. visio. vel visionis. siue illuminans. aut qui diluculum ipse est locus in quo abraham ductus est. vade in terram visionis
Morithi. heres meus. vel hereditas mea
Morome. sublimitas. vel celsitudo a salvatore
Mosa. saltus. vel eruditio
Mosahe. salvator. vel salvificator
Mosellamoth. capiens eos mortui vel palpatio mortis eorum
Mosera. eruditio. vel disciplina
Moseroth. vincula. vel disciplinę
Mosphethaim sortes vel viaue. seu sortium aut vicariarum

Mosi. palpator. vel attrectator
Mosoch. captura. vel capiens siue capientes aut capture
Mosollom. capientes eos. vel palpatio eorum
Mosollamia. capiens eos domino vel palpatio eorum domini
Mosollamoth. capiens eos. mortui vel palpatio mortis eorum
Mosollaam. capiens eos vel palpatio eorum
Mosima. unctio. vel disciplina
Mozel. eruditus deo vel disciplina dei. hic in post ag.
Muinim consolans eos. vel uscia eorum
Musa. palpans. vel attrectans. siue palpatio aut attrectatio
Musach. palpans. fratrem. vel attrectatio fratris
Museroth. vincula. vel disciplinę
Musi. palpans. vel contrectans
Musite. palpantes. vel contrectantes

Incipiunt interpretationes hebraicorum nominum incipientium per N.

Naa. pulcra. vel pulcritudo
Naab absconditus vel requiescens
Naabi. absconditus michi vel requiescio mea
Naad pulcra seruitus. vel pulchrum testimonium — al' testimonium
Naasal. laudent vel laudabunt. siue torrens. aut laudatio — al' Naallal
Naalia torrens dei. vel laudans dominum
Naaliel. idem est.
Naalon. decus candoris vel pulcritudo laterum
Naama. decora. vel pulcherrima. siue commouens eum aut commotio eorum
Naaman. decorus vel pulcherrimus. siue commouens eos. aut commotio eorum — al' naam
Naamani. decorus michi. vel pulcherrimus meus. siue commouens me. aut commotio mea
Naamath. mouens mortem vel decor peccati — al' vel decor peccato
Naamathite mouentes mortem. vel decori peccato — al' decori peccato
Naamum. pulcherrimi vel commotio eorum — al' naamum

al' naarith

Naar puer vel infantulus
Naara puer ei' vel infantulus ei'
Naarath pueritia temporis vel infantia peccatoris
Naari puer meus vel infantulus meus
Naarias puer domini vel infantulus domini
Naas serpens vel coluber sive augurans aut augurium
Naason requies sonans vel requies sonitus
Naason coluber murmurans vel serpens mutilis seu augurans dolorem aut augurium iniquitatis aut requiescens tempore
Naath decor temporis vel pulchritudo peccati seu absconditus peccatum aut requiescens tempore iniquitatis
Naazab ex tunc prophetia vel prophetavit tunc sive pulchrum anulum aut cessionis manium

al' Nabaioth

Nabai conspiciens vel requiescens
Nabaioth sedens vel excludens sive requiescens tempore aut perspiciens visione

al' Nabele

Nabal stultus vel insipiens
Nabao prophetia vel venientes
Nabaioth sedens vel excludens sive excipiens aut requiescens
Nabath scandalum vel scandalizans sive incipiens aut incipientia
Nabathei incipientes vel scandalizantes
Naba[illegible] veniens vel includens sive veniens aut inclusione

Al' Nabdahel

Nabdahel ursus dei vel serviens deo

al' Nabeth

Nabehoth prophetans vel prophetia
Nablath organum vel laudatorium
Nablion psalterium grece laudatorium
Nablum organum vel laudatorium
Nabo sessio vel prophetia sive conclusio aut superveniens
Naboe prophetia vel prophetia
Nabeth sessio vel prophetia sive excludens aut superveniens

Naboth idem quod nabeth

Nabu veniens vel includens
Nabugodonosor sedens in angustia aguita vel sessio in agnitionem angustie sive prophetizans istius modi signum aut prophetia

languoris angustie
Nabusabam calcans temporis vel calcatio temporis
Nabuzardan calcator fratrum vel calcatio fraternitatis
Nabuchel prophetie vel prophetizantes
Nabuzardan prophetizans palearum vel prophetia alienum iudicii
Nachem preparans cor vel preparatio cor
Nachon preparatio iniquitatis
Nachor requiescens lux vel obsecratio novissima seu requies luminis aut preparatio innundie
Nad ascendens vel ascensio
Nadab votivus vel spontaneus
Nadabias voluens domino vel spontaneus domini
Naeman fidelis vel fidelitas sive movens cor aut motor cor
Naeth requiescens vel requiescio
Naphedor dispersa generatio vel dispersio generationis
Napheth marina vel maritima
Naphethdor confusa generatio vel confusio generationis
Napheg marini vel maritimi
Naphei maritimi vel anima refrigeria
Naphes anima vel refrigerium
Naphis idem est
Nagge meridies vel meridiani
Nagib idem est
Nahairi puer meus vel infantia mea
Nahellel hymnum vel laus sive laudans deum aut laudatio dei
Naid salum vel mare sive fluctuans aut instabilis vel sedis [illegible]
Naim fluctus vel motus sive [illegible] aut instabilis et sedis [illegible]
Naioth esplanans vel excludens
Nalol tonitrus vel laudatio
Nama decus vel gaudio
Namohel dominum dei vel domi[illegible] aut tacio dei sive hi qui sunt dei aut quos dominus facit deus
Namra pardus vel amaritudo sive amaritudines aut amaritiones
Namrim pardi vel apostatii vel prepugii aut transgressiones [illegible]
Namsi palpans vel tangens [illegible] attrectans aut attrectatio

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

namuel

Naamahel. loquens cum deo uel cum quo loquitur deus

Naamelite. loquens cum deo. uel quibus loquitur deus

Naamee. pulsus uel fetus. siue germen pulchritudinis aut pascua eorum

Naassus. colligens uel collectio siue lucerna scandens. aut accessus letitie

Naasib excitans. uel excitatio

Naasain. germen molle uel germine tenerum. siue germinans eis aut germinatio eorum

Naasia coluber domini. uel serpens dominator

Nasib. titulus uel statio

Nasim. dux. uel princeps. siue principans eis aut principatus eorum

Nason. consolans. uel requiescens siue augurans. aut augurium

Nathan. donatus eis. uel donatio eorum

Nathanmelech donatus regis. uel donatio regnatoris

Nathan. donans domini. uel donatus gratie

Nathanahel donum dei. uel donant eum dominus

Nathinnei. donantes. uel donati. siue ipodiacones grece. aut subministri latine

Nathon. donatus merori. uel donatio iniquitatis

Naua. semen. uel germen. siue latratus. aut pulchritudo

Naue. idem est

Naum. germinans. uel consolator

Naum germinans eis. uel consolator eorum

Nazareth. flos. uel uirgultum siue sanctitas. aut consecratio

Nazareth. unctio. uel mundicia seu custodiens aut separatio

Nazareus. uirgultum uel floridus seu custodiens aut separatus

Nazareus. mundus. uel sanctus siue unctus. aut consecratus ut tamen qui hoc nomen apud hebreos. non scribitur per z litteram. sed per hebreum sade. quod neque s. neque z. litteram sonat

Nazarei uirgulti. uel floridi. siue custodientes aut separati

Nazarei. uel nazareni. mundi uel uncti. siue sancti aut consecrati. h' p'. n. seq. e.

Neapolis noua. commota uel noua commotio

Nabeaz. latratus apprehensus uel latrantis apprehensio — al' Nebaath

Neba. al. latrans. laxus. uel latrantis lassatus. siue latrantis lenitas. aut latrantis latitudo

Neballath. latratus temporis. uel in sapientia patrum

Nebe. latrans. uel latratus. siue psalterium. aut mensura

Nebel latrans deo. uel latratus dei. siue mensura dei. aut psalterium dei

Nebo. latrans uel latratus

Nebu. latrator meus uel psalterium meum. aut

Nechao paratus iste. uel paratum istum

Necob. statio. uel attrectatio

Necho. percutiens. uel percussio

Nechoda. includens. iudicio

Nechophath. includens. uel exclusio. siue inclusum apiens aut passionem euadens

Nechotha. aroma. uel thimiama siue storax. eius. aut aromatizatio eius.

Necle. scala uel torrens

Neelumite. scale. uel torrentes

Necelle. cuiusdam here uel cuiusdam hereditas

Neellamite cuiusdam heredes uel cuiusdam hereditates

Neelescol. torrens botri uel botrus torrentis

Neema. consolans. uel consolatio

Neemias. consolatur a domino uel consolatio domini

Neescha es uel metallum

Nephael. spirans deo. uel applicatio dei

Nephe. spirans. deo. uel applicans sufflans. siue spiritus aut sufflatio

Nephee. applicans. ora uel lingere gens quod nomen est lapidis

Nephee. pruina. uel carbo siue seducens. aut seductio — al' Nepheeth

Nepheg idem est

Nephendor. marina. uel marina — al' Nephedor

Nephi purificans uel purificatio

Nephisa purificans aggrauatum
uel purificacio aggrauati
Nephthaa. decepcio uel dissolucio
Nephusim. aptum nomen. uel
dissoluta audicio
Neger. florens uel floridus
Negugam. includens iudicio. uel p
cussio iudicij
Nehihel. stans deo. uel stacio dei
Neisodh. stans uel stacio siue status
temporis
Nemam. pulcritudo uel consolacio
Nembra. profugum. uel apostasia.
siue pardus. aut amaricacio
Nembroth pardus uel apostata
siue apostatauit aut apostasia
Nema profugum uel transgressio siue pardus aut amaricacio
Nemrim. pardi uel apostate siue
pardorum aut apostatarum
Nemroth tyrannus. uel profugus
siue transgressor aut apostata
Nempsi. palpans uel tangens
siue attrectans aut attrectacio
Nemsib stans. uel attrectans siue
stacio aut attrectacio
Nephthad. decepcio. uel dissolucio
Nepthali latitudo mea uel conuersio eius
Nepthali. discretus uel seiunctus
siue conuoluit me. aut conuolucio
mea
Nepthalim habitacio. uel comparacio
siue conuertens eos. aut latitudo
eorum
Nepthalim implicacio. uel conuersio
siue dilatauit me aut dilacio mea
Nepthalimite. habitacula uel comparaciones. siue dilatati mei. aut implicaciones mee
Nepthalimite conuertentes eos l'
latitudines eorum
Nepthar purificans uel purificacio
Nephthe. decipiens uel dissoluens
siue decepcio aut dissolucio
Nephtee. decepti. uel dissoluti siue decepcio aut dissolucio
Nepthim idem est
Nephoim scalpantes. uel aperientes
seu decipientes eos. aut dissolucio
eorum

Al' Negada

al' de[9]

Al' Nemyth
vel amaricantes eos l'
profugia eorum

al' neptath id est quod Nep
thaa

al' Nepthoe

Nepthipha decepcio inter uenisse
uel dissolucionem claudicans
Nepthusim aptum nomen uel dissoluta audicio
Ner lucidus. uel lucerna
Neregel. lucis actus. uel lucerne
accensio
Nerus. lucis consilium. uel lucerna festinans
Nereth. cythara. uel quasi lucerna
siue lux uite. aut lucerna pauoris
Neigal lucis acrimus uel lucerna
accensa
Nerges lucerna accensa uel lucerne accensio
Nergel. lucerna inuoluta uel lucerne inuolucio
Neri lucerna. mea uel lucerna
mea
Neria. lucerna domino uel lucerna domini
Nesia coluber domini uel serpens domini
Nesibi titulus meus uel stacio
mea
Nesson. augurans. uel augurium
siue augur fortis. aut auguris fortitudo
Nesrath temptacio tenera. uel fugitiuus tener
Nesteus erarius. uel metallarius
Nethinan. dans uel motio siue commouens eos aut commocio eorum
Nethina. ymago. uel ymaginacio
Nethophati. includens me uel inclusio mea
Nethophathite. includentes uel
inclusores mei hic p[9]. N. seq. i.
Nichanor stans lucerna uel statura lucida
Nichodemus. includens iudicium
uel effluxio trinitatis
Nicholaus. effluens uel effluxio
siue stultus ecclesie languentis. aut
stulticia languoris ecclesie
Nichopolis germen pretmonis mei
uel precio germinis mei
Nicholaite. effluentes uel effluxiones. siue stulti ecclesie languentis. aut
stulticie languoris ecclesie
Niger. ascendens. uel ascensio
Nimpha. os applicatum. uel oris
applicacio
Ninive. feta uel speciosa. siue germe

al' ne...
al' ne...
al' ne...

pulcritudinis. aut natiuitas pul
cra

N imuite. fcti. uel speciosi siue gramina
pulcritudinis aut natiuitatis pul
chre.

N isan auguitans graciam uel au
guium donacionis. h p[9]. N. se. o.

N oa mouens. uel comocio

N oadaia. mouens seruitutem
domino. uel commotus testimonio
domini

N oadiaue. mouens diluculum l
commocio illuminati

N oalia. mouens eos uel commocio
eorum

N oadia. consummacio

N ozathia mouens impium uel uisi
onum commocio

N ob. latrans uel latratus

N obe idem est

N oden uter uel in flatu

N oe requiescens. uel requieuit siue co
motus aut commocio

N oem. decor. uel. fides siue uoluptas
aut delectacio

N oeman. pulchritudo. uel pulcher
siue consolatus aut consolacio

N oemanite. pulchri. uel consolati
siue consolatores. aut consolaciones

N oemi pulchra. uel consolata

N oestha. metallum. uel es eius

N oestham. es eorum. uel metallum
eorum

N ophe. motus. aptus. uel commo
cio latitudinis

N oga. meridies. uel meridianus

N oge. idem est

N oam. decus uel solacio

N ozian. decorans magistrum meum
uel consolacio magistri mei

N oozari. decorans currentem. ma
gistrum. uel consummati. consola
cio magistri

N ozam. requiescens. excelse uel co
mocio exaltati h. p[9]. N. seq[r]. o.

N uath. pulcher. uel pulcritudo

N un. pascens. eos uel pascua
eorum

N un. fetus uel piscis. siue uincens
aut sempiternitas. Incipiunt int
ptaciones hebraicorum no. per o.
literam. hic post. o. sequitur. a

O a. dignitas. uel laudacio

O al tabernaculum. uel in
habitacio

O ali. tabernaculum meum uel in
habitacio mea

O am ne populo uel in laniens — al' in sanies

O bab sperans uel. h b post o — al' oab
amplexans. siue dilectus aut dileccio

O badia. seruus domini. uel seruiens
domino

O bath. magus. uel phitonissa siue
incantator. aut incantacio

O barim. seruus australis uel ser — al' obadarem
uus affricanus

O bdias seruiens domino. uel ser
uicium domini

O bed. seruitus. uel seruitor

O bededom. seruiens rufo. uel ser
uiens fuluo siue seruiens terre. aut
seruus sanguineus

O bedia seruus domini. uel ser
uiens domino

O bedihel. seruus dei. uel serui
ens deo

O bia seruus domini. uel seruiens
domino

O both. phitones. uel magi siue
lagene grandes. aut lagenarum
granditas hic c. post o.

O chet diligens. uel perscrutans siue
dileccio aut perscrutacio

O chothi. tenens habitacionem — al' othol
uel apprehendens tabernaculum

O choza. tenens magisterium. uel re
tencio magistri

O chozath. retencio. uel apprehensio

O chozias. retinens dominum uel
apprehensio domini

O chran. tenens. uel apprehendens
siue retencio. aut apprehensio

O bartha. mensurans. uel mensu — al' odarcha l' odarche
racio hic. d. post o.

O dema. seruus domini. uel testi
ficans dominum

O dia idem est

O doia. idem est

O dollam. testium eorum. uel testi
monium approbacio

O dollamites. contestans aliquem — al' odollamites
uel testimonium in aqua

O ddor contestans generacionem
uel testificacio generacionis

O doria. seruus domini. uel testifi
cans dominum

O dsi. uisus meus. uel mensura
mea

O duma mensura magistri. uel tes
tificans magistrum ·hic. c. post. o.
O epha. mensura. uel effundens
seu estus aut estuacio
O ephi mensura trium modiorum
uel tres modii mensurati
O eth. diligens. uel perscrutans siue
dilectio aut perscrutacio li. ph post. o.
O pha effusio uel estuacio
O phal. nebula uel obscuracio siue
obscuratus. aut nebulosus
O phan thalamus eorum. uel ma
trimonia eorum
O phar. uolans. uel uolatus siue
uolantes aut uolaciones
O phaz aurum obrisum uel aurum
purissimum
al' ophoz
O phaz. idem est
O phel. nebula. uel obscuracio
seu obscuratus. aut nebulosus
O pher. ignominia. uel igno
miniosus
O phi. infirmus. uel ignomi
niosus
al' Ophni
O phnim. tabernacula. uel habi
taciones
O phnim. tabernacula mea uel
habitaciones mee
al' Ophar
O phir. infirmans. uel infirmi
tas. seu irritum. aut libosum
O phiu. discalciatus. uel in sana
conuersio
al' Osphira
O phni. uolans. uel thalamus
O g. congregans. li. g. post. o.
uel coaceruans. siue absconditus
aut coaceruacio
O ga. nobilis. gloriosus. seu ab
scondens. cum aut coaceruans ei.
O ia. ipse cognouit. h. i. post. o.
uel cognouit dominus
al' seruitute
O iada. ipse cognouit seruientem
uel cognouit dominus testium
O hol. tabernaculum. uel in ha
bitacione hic. l. p⁹. o.
O la. infirmans eos. uel infirmi
tas eius
Al' h. l. p⁹. o.
al' Oldam
O lam. infirmans eos. uel in
firmitas eorum hic. l. post. o.
O lam. seculum. uel eternitas
siue annus iubileus. aut annus
remissionis hic. l. post. o.
O lda. destruens. uel discernens
seu destruccio. aut diuerticulum
O ldai destruens me. uel discer
nens michi. siue diuerticulum mei
aut discrecio mea
O ldan. discernens dominum. uel
diuerticulum gracie al' deu
O li. infirmitas. uel protectio
O liab infirmans patrem. uel pro al' ol
tectio patris
O limpa. dolens. uel parturiens
O limpiadis. dolor tristium uel
parturiens seruitutem
O lofernis. infirmitas discissio al' discr
nis. uel infirmans uitulum sagi
natum hic. n. post. o.
O man populum. amaricans
uel populus amaricatus
O mer. crispans me. uel manipu
los meos / O meri crispans me al' manipu
O mmi. crispans magistrum me
um. uel manipulus magistri
mei hic. n. post. o.
O n. dolor. uel meror
O nu. iniquitas. uel inutilitas
O en. murmuracio. uel murmuracio
O na meroris eius uel dolor eius
O na inutilis ei. uel iniquitas
eius
O na. murmurans ei. uel inutilita
cio eius
O nam meror populi. uel me
ror eorum
O nam inutilis. populo. uel ini
quitas eorum
O nam murmur. populi. uel
inutilitacio eorum
O nan meror. doni. uel dolor
gracie
O nan. iniquitas. doni. uel inuti
litas gracie
O nan murmurans. dono. uel
inutilitans gracie
O nesimus. decorus. uel respondens
siue decus aut responsio
O nesiphorus. rodens litteris uel
decore adherens
O ni meroris mihi. uel dolor
meus
O ni inutilis. michi. uel iniquitas
mea
O ni murmur meum. uel inutili
tacio mea
O nin. dolor continuatus. uel me
rore requiescens
O nin. inutilis. requies. uel iniqui
continuacio

Onun. murmur. commotus. inusitatione quiescens

Onias. merens domino. vel dolor domini

Onias. iniquus domino. vel inutilis dominus

Onias murmurans domino. vel inusitatio domini

Ono merens eum. vel dolor eius

Ono inutilis ei. vel iniquitas eius

Ono murmurans ei. vel inusitatio eius

Onon. murmur inusitans. vel inusitatione murmurans. sive dolor inutilis. aut merens iniquitate

Ola tabernacu- hic .o. post .o. -lum. vel inhabitatio

Olla idem est.

Olli. tabernaculum meum. vel inhabitatio mea

Olliab. tabernaculum meum pater. vel inhabitatio mea patris

Oliba. tabernaculum meum in ea. vel ipsa est habitaculum meum

Olibama. tabernaculum altitudo. vel tabernaculum meum in aliquo

On. labor. vel dolor. sive dolens aut laboriosus

Ozan videns eos. vel fortitudo eorum

Ozias. videns dominum. vel fortitudo domini hic .z. post .o.

Or. foramen. vel iracundia

Or. mons vel lumen. sive pellis aut iracundus

Orani. capiens. vel comprehensor sive conceptio. aut comprehensio

Orani. irati. vel ve excelso sive ve iracundie. aut ve iracundo

Oram mons populi. vel lumen eorum

Oram pellis populi. vel foramen eorum

Oram iracundus. populus. vel iracundia eorum

Orchath. estimans. vel estimatio

Orchati. estimans michi. vel estimatio mea

Orchathaioth. longa corona. vel longitudo corone

Oreb. ardor vel siccitas. sive corvus aut solitudo

Oreb. mensa. vel massa. sive temptans aut temptatio

Orem dolor. vel iracundia

Oreth. longanimis. vel diuturnus. sive longanimitas. aut diuturnitas

Orpha. cervix eius. aut superbiens ei

Ori. lux mea. vel mens mea — al' mons meus

Ori pellis mea. vel foramen meum

Ori. irascens michi. vel iracundia mea

Ori. gigans. vel excelsus

Ori. loquens. vel excludens

Ori. apprehendens me. vel apprehensio mea

Orim gigantes. vel excelsi — al' excelsi

Orim. loquentes. vel exclusi

Orim. apprehendentes me. vel apprehensiones mee

Orma. anathema. vel anathematizatio — al' Horma

Orian. lumen nobis. vel illuminatio nostra

Orian. lumen gratie. vel illuminatio donationis

Oron. mons inutilis. vel foramen tristicie

Oron pellis iniqua. vel ira murmurationum

Oron. lumen merentis. vel dolor inusitantium

Oronite. montes inutiles. vel foramina tristiciarum

Oronite. pelles inique. vel dolores inusitationum

Oronite. lumina merentis. vel iracundie murmurantium

Oronim. lumen merentis eorum. vel iracundia iniquitatis eorum — al' [illegible]

Oronaim. idem est

Orothim mons inutilis eis. vel foramen tristicie eorum

Oronaim. lumen meroris eorum. vel iracundia iniquitatis eorum

Orthosiada. recte indigens testimonio. vel lumen positum testificationi hic .s. post .o.

Osa. spes. vel salvatio

Osai. spes mea. vel salvatio mea

Osaias. sperans in domino. vel salvatio domini

al' mirtuaco

Osaia. idem est
Osanna. salua. uel uiuifica. siue saluifica nos. aut saluifica obsecro nostra
Ose. spes. uel saluator
Osee. sperans in eo. uel saluacio eius. hic t. p9. o.
Othani tempus eius. uel designacio eorum
Othei. signum meum. uel temporalitas mea
Othin. dolor eius. uel contristans eum
Othir. peccato uigilans. uel significacio temporale
Othni. stans peccato. uel stacio temporalis
Otholia signum laboris. uel designacio temporalis
Othoniel. signum dei. uel respondens deo
Othotham. signans eos. uel designacio eorum hic x. post. o.
Ox. uolenter. uel uoluntarie
Oza. uidens uel li. z. post. o. robustus. siue uisio. aut fortitudo sen(?) fili

terminat' s' i interuacio(?)
al' oza

Ozia. fortis meus. uel robur meum siue uidens me aut fortitudo mea
Ozam. uidens eos. uel fortitudo eorum
Ozan. uidens dominum. uel fortitudo gratie
Ozamoth. quasi signum. uel fortis designacio
Ozazin. fortis ductor. uel uidens oliuam
Ozen. uidens fontem. uel fortis oculus
Ozensara. uidens fontem primo pis(?). uel fortis oculus angustiati
Ozi. uidens luctum. uel robustus luctator
Ozi uidens. uel robustus siue uisio aut fortitudo
Ozias. uidens dominum. uel fortitudo domini
Ozian. uisio domini est uel fortitudo domini est
Oziph. germinans. uel germinacio
Oziel. uidens dominum. uel fortitudo dei
Ozielite. uidentes dominum. uel fortitudines dei.

al' Ozi
al' Ozii

Ozni. auris mea. uel auditus meus
Oznite. aures mee. uel auditores mei
Ozoniel. uisio dei uel reuelacio dei

Hic incipiunt interpretaciones ebraicorum nominum incipiencium per p litteram et p9 p. se. a.

Paphum. redimens cadentem uel redempcio cadencium
Palestina. ore contusa. uel ore contundens. siue os male actionis. aut oris contusio
Palestini. ore contusi. uel ore contundentes. siue ora malleatorum aut oris contusiones
Pannain. ore contundens. uel os malleatoris
Pamphilia. conuersio arnina(?). uel diuisio cadencium
Pamphilienses. conuersi arnina(?). uel diuisione cadentes
Panarethos. liber ecclesie. uel liber ecclesiasticus
Paraphiatebs(?). garrulus. uel conlectator
Parasceue. cena pura. uel preparatio
Paron. discoopertus. uel discooperiens
Parmena. diuidens plenitudinem uel diuisio plenitudinis
Parthia. perfecte diuidens. uel perfecta diuisio
Parthi. perfecte diuidentes. uel perfectio diuidentium
Parthia. transcendens. uel transgressio
Pathura. separacio uel separatrix
Pathmos. separatio hostium. uel separatio palpantium
Pathraba. uidens eum. uel dissolucio eius
Pathrusim(?). separans. uel dissoluens
Patura. separatrix. uel separacio
Paulus. os tube. uel os eorum siue electum mirabile. aut electionis miraculum. hic e. post. p.
Pedno(?) temptacio mouens. uel discrecio commocionis
Pelusium. os malleans. uel os malleatoris
Penthathencum. quinque libri moysi

uel quinq; libri mosaici

Pergamum. dissecans ualles uel diuidens cornua eorum

Pergen. deuorans. uel uorago

Periodolus. faciens absolutis. uel repositio inueterata

Perida. temptatus dilectus. uel temptatio amabilis

Perithomen. malus. uel missio

Perone. sacculus. uel repositio

Persida. temptans. uel latera sua diffluens

Perse. temptati. uel latera sua diffluentes

Persipholis. temptatio ciuitatis uel diffluens latera ciuitatibus

Petrus. agnoscens. uel discalcians siue agnitus aut dissoluens

Piberinei cogniti ·ling. i. post p.· domino. uel dominum cognoscentes

Pila. os malleus. uel oris contusio

Pilatus. ore contundens. uel os malleatoris

Pirrus. dissoluens. uel dissolutus

Pisida. cognita domino. uel cognitio domini

Pisticum. fidele. uel fidelitas

Prisca cognita. uel ·ling. r. post p.· cognoscens

Pnalla. cognoscens dominum uel cognitio domini

Pniscus. agnitus. uel agnoscens

Phicol. os. omne. uel os omnium ·ling. o. post p.·

Poblius taberna culum. uel habitatio

Pollati. ore contundens. uel os malleatoris

Pontus inclinans. uel inclinatio

Pontia. inclinantes. uel inclinationes

Ponticus. declinans consilium uel declinans festinationem

Portius. diua diuisio. uel diuidens diuinationem eorum

Possidonius cognoscens uenationem. uel cognitio commotionis ·ling. r. post. p.·

Probus. fructus. uel confusus uel fructuum ignominia

Prochorus. fructus congregans uel fructuum congregatio ·h. ch. post. p·

Ptholomeus. ad mensuram deducens. uel ad mensuram deductus

Ptholomai. ad mensuram deducens. uel ad mensuram reductio

Ptholomaida. ad mensuram deducens. uel ad mensuram deducta

Ptholomais idem est

Ptholomaidenses ad mensuram reducti uel ad mensuram reducentes ·ling. b. post. p.·

Publius tabernaculum meum uel inhabitatio

Pudens induit ius consilio. uel indumentum consilij

Putheolis. declinans. uel declinatio

Putiphares. os inclinans. uel oris inclinatio siue os inclinans ad discernendum. aut discernens ad os inclinandum

Hec omnia nomina greca. uel latina uiolenter interpretata sunt

Sciendum namque est quod apud hebreos. p. littera non habetur nec ullum nomen est apud eos quod hoc elementum sonet. Vbi sine igitur accipienda sunt que per f. literam scripta sunt ·Interpretaciones per R. litteram.·

Raab fames. uel impetus

Raab. lata uel dilatata. siue latitudo aut dilatatio

Si enim raab. per aim mediam litteram scribatur famem significat. Si per e. impetum. Si uero per h. latitudinem uel dilationem. Hoc autem euenit secundum accentuum. et litterarum diuersitatem. ut in tam uarias et contrarias significationes nomina commutentur et in tam uertantur diuersa

Raaba fames eius. uel impetus eius. siue dilatans eum aut dilatatio eius

Raabia. impetus domini uel famelicus domino siue diiudicans dominum aut diiudicatio domini

Raathath. bucca. uel maxilla siue bucce. aut maxille

Rabbam. multum uel uisio. siue tonitruum aut multitudo

al' re

idem quod publius

Secundum linguam hebraicam

al' Raamas l' Raam

Rahama. uidens eum. uel tonitruum eius. seu multum ei[...] aut multitudo eius

Raamias. multum dominus. uel uisio domini. siue uidens dominum aut tonitruum domini

al' Raamsel

Raamses. malicia tinee. uel malicia de tinea. siue intonuit letus aut intonantis leticia

Raason. cursus. uel placentia siue complatio. aut consum[...]matio

Raatha. magister peccati. uel magistratio temporalis

Rabba. multa. uel magna siue iudicans. aut iudicium

Rabbaam. multitudo populi. uel magnitudo populorum. siue iudicans populos. aut iudicium populorum

al' Rabbai

Rabbia. multum michi. uel multitudo mea. siue iudicas me. aut iudicium meum

Rabath. multum temporis. uel grande peccatum. siue iudicans tempus. aut iudicium peccatorum

Rabbi. doctor. uel magister siue docens me. aut magister meus

Rabbuith. doctrina multitudinis uel magisterium iudicantis

al' Rabbaay

Rabbaia. multa hec. uel multitudo ista. siue multum michi aut multitudo mea

Rabbath. multum. uel multa siue multitudo ista aut multitudines

al' Rabmas

Rabmag. princeps sibi. uel dictator edentium

Raboni. doctor. uel magister siue docens me. aut magister meus

Rabboth. grande signum. uel multum redeuns. siue indicans redeuntes aut iudicium redeuntium

Rabsaces. multum osculo. uel princeps deosculans

Rabsaris. princeps eunuchus. uel magister eunucorum

al' Rabares

Rabsares. princeps alienus. uel grandis dissencio

Racha. uanus. uel uanitas siue absque cerebro. aut signum est subsannationis

Rachab. consita. uel quadrigalis siue uisio aut ascensio

Rachal. tristis. uel deorsum ferens seu ires. aut negotiatio.

Rachel. ouis. uel uisio. siue uidens deum aut uidens principium

Radius. subita. uel pecunia

Raddai. uidens me. uel fortitudo mea

Rapha. sanitas. uel medicina

Raphael. sanans deus. uel medicina dei

Raphaia. sanans dominus. uel medicina domini

Raphaim. gigantes. uel medici siue facture nostre aut laxati cor

al' raph[...]

Raphao. sanans eum. uel medicina eius

Raphasa. sana uisio. uel medicina fortitudinis

Raphes. defluens. uel medicus. siue uolucris aut cursus oris

Raphidim. temptacio. uel laxe manus. siue lusio oris aut auiditas sufficiens eis

Raphidim. sanitas forcium. uel sanitas iudicii seu [illegible] fortius aut dissolucio fortium

al' Raph[...] p raph[...]

Iuxta proprietatem. uero lingue syre interpretatur remisse manus uel remissio manuum

Raphon. medicina doloris. uel temptacio iniquitatis

Raphon. idem est

Raphu. temptacio. uel dissolucio siue sanitas aut medicina

Ragal. rex uel negociator. siue tristis. aut deorsum ferens

Ragau. pascens. uel egrotans

Rages. pabulum. uel egrotacio

Ragon. [illegible]. uel pabulum siue multum delectans aut multum delictum

Raguel. pastor dei. uel egrotans deo siue pascens deum aut pabulum eius deus

Rahuel. idem est

al' Rah[...]

Rahaia. pastor domini. uel egrotans domino. siue pascens dominum aut pabulum eius dominus

al' rathe[...]

Rachelaia. idem est

Rathuel. idem est quod raguel

Ram. excelsus. uel exaltatus siue tonitruum. aut exaltacio

Rama. excelsa uel exaltata siue tonitruum aut exaltacio

Ramale. sublimitas. uel exaltacio siue tonitruum aut exaltabitur

Ramalia excelsus domino. uel con- tinuum domini. siue excelse laborans aut exaltatio laborantis

Ramasse. pabulum. uel tinea. siue ma- licia tinee aut malicia destruens

Ramatha. excelsum signum. uel ex- altata peccato siue mortem uidit aut mortis uisio Ramathites

Ramathan. idem est.

Ramathaim. excelsum signum populi. uel exaltatio peccati eorum siue mortem uidit eius. aut uisio mor- tis eorum

Ramathaim. excelsa bina. uel ex- celsa duo. siue duo sublimes. aut duo exaltata

Hec duo. uel bina sublimia sunt due . tribus regia. scilicet et sacerdotalis unde helchana fuisse legitur de ramathaim quia pater eius de tribu leui fuit. et mater eius de tribu iu- da quod notatur in eo quod ephrateus di- citur ab ephrata uidelicet uxore ca- leph quam constat extitisse de illa tribu

Ramathlethi. excelsum signum ge- ne. uel eleuatio maxille

Ramathite. excelsa signa. uel mor- tem uidentes

Ramelech. excelsa portio. uel ex- altata particula

Ramesse. amaritudo. uel commoto truculenta. siue corrosio. tinee aut tonitruum gaudii

Ramech. mortis uisio. uel signum excelsum. siue celsitudo. pauoris aut exaltatio uite

Ramoth. excelsum signum. uel ex- altata responsio

Ramon. cursus magistri. uel con- summatio magisterii

Ramonites. currus magisterii. uel consummatus magisterio

Ramonite currentes magistros uel consummati magisterii

Rasaia. impius dominus. uel uarietas domini

Rasathaim. uarietas bina. uel iniquitas duorum

Rasim. uarians eos. uel iniqui- tas eorum

Rasin. impius. uel iniquus siue uarietas aut pictura

Rathaim. somnus. uel uiuipereus

uel uisio. consummata. siue uisionis consummatio. fertur quod hoc lignum iunipri multo ignem tempore con- seruare. ita ut si pruna ex eius cine- operta fuerit. usque ad annum ignita perduret

Rabuhel. pastor dei. uel egrotans deo. siue pascens deum aut pabulum eius deus

Razias. sanctus domino. uel iust- icie domini

Razon. infelicis. uel sacians.

Razon . idem est. Alius e. post r.

Reaias. magister dominus. uel dilatacio domini

Rebba. multa. uel magna siue iudi- cans aut iudicium

Rebbai. multum in. uel magni- tudo mea. siue iudex meus aut iudi- cium meum

Rebe. quartus. uel quatuor. siue or- dinatus aut ordinacio

Rebee. idem est

Rebeca. paciencia. uel multum ac- cepit. siue multa peccata. aut que multa accepit

Rebla. communium. uel multitu- do

Reblatha. multa hec. uel multum iste. siue multum commisit hic. aut multum commissum huius

Rechmag. quartus ingeniosus uel ordinata passio

Recha. mollis uel delicatus. siue mol- licies aut tenuitudo

Rechab. extendens. uel excelsus siue mollis. pater. aut tenuitudo pa- tris.

Rechabite. extendentes. uel excel- si. siue tenui patribus. aut delicie pa- trum

Rechath. mollicies. uel sublimi- tas

Rechom. pictura. uel uarietas. siue uacue fecit aut uacue facto

Rechima. temptatio. uel malitia quippiam. aut quolibet atrio

Recsa. chamus. uel frenum siue retinaculum. aut cohibito

Rephan. factura. uel requies siue uia requies. aut uia facta

Regalim. pedes. uel ambulacio siue. iter. aut itinera.

Regim. cibus uel refectio. siue pascere

al' regia

al' inutilis
al' Remone

eos. aut pascua eorum

Regma. temptacio. uel maliua quepiam

Regom. iter. uel ambulacio

Rethi. pastor meus. uel pabulum meum

Remma. excelsa uel uidens aliquid

Remphia. excelsa erictans. uel exaltacio nichili

Rema. excelsus dominus. uel exaltacio domini

Remmi. excelsa commocio. uel uidens aliquid requiei

Remon. excelsum murmur. uel exaltacio iniquitatis

Remono. excelse. meriens. uel exaltacio iniquitatis

Remmon. sublimis. uel exaltata siue malum primicium aut malum grauatum

Remmon. ecclesia. uel congregacio

Remmonphares sublimitas uiolenta. uel exaltacio dissipata siue diuisio mali primicii aut diuisio mali grauati.

Remmonphares. diuidens ecclesias. uel dissipans congregacionem

Remoth uidens mortem. uel uisio mortis

Rena. magister absconditus. uel magisterium pulcritudinis

Res. caput. uel paciencia

Resa. caput eius. uel paciens eum

Ressa. chamus. uel frenum siue stadium aut retinaculum

Resathia. impietas. uel iniquitas

Resathaim. impius eius. uel iniquitas eorum.

Reseph. iniquitas mensure. uel caput dis

Resen. caput fontis. uel paciencia oculi

Reseth. impietas. uel iniquitas. siue caput uite aut paciencia passionis

Respha. currens. uel uelox. siue cursus aut uelocitas

Resia. caput domini. uel paciens dominus

Rethma sonitus uel iuniperus siue uidens consummate aut uisio consummata

Reu. pascens. uel pastus est siue pauit me aut pastio mea.

Reum. pascens eum. uel pabulum eorum

Rezen. magistri uiscera fortia. uel magistro uiscera sanctificata

Ribba. multa. uel [hic .i. post r.] magna siue diiudicans aut iudicans

Ribbai. multum michi. uel magnitudo mea siue iudex meus aut iudicium meum

Ripha. uidens. bona. uel uidens bucellam

Riphath. uidens bona temporis. uel uidens bucellam uite christi

Rithus. querens. bonum siue lutum aut inquisicio bonitatis

Ripheth. uidens bona paucorum uel uidens bucellam uite christi [hic o. post r.]

Ro. magister. uel magisterium

Roaga. magister meditans. uel magistri locucio. aut fortis deceptio

Roboam. impetus. uel latitudo

Roboam. dilatans populum. uel dissipans populos. siue impetus populi aut inclinacio populorum

Robooth. platee uel latitudines siue platee inclinate. aut platearum inclinaciones

Rode uidens. uel fortis siue uisionis fortitudo. aut uisio fortitudinis

Rodihe. uidens. uitam uel uidens cenitam. aut uidens iudicium

Rodim patruus iudicans. uel uisio iudicii patruelis

Rodim. uisio. uel descencio siue dissenciens aut dissidium

Rody. uidentes. uel descendentes siue dissencientes aut dissidia

Rodothus. fortiter durus uel uidens nigredinem

Roegal. deorsum ferens. uel magister tristicie

Rogel. deorsum ferens uel negocio tristicie

Rogelim deorsum ferens eos

Rogmeleth. magister fornicarie partis. uel magistrans discipulam parturionis

Roma. magisterium sanguinis uel magistri contricio

Roma. tonans. uel sublimis siue tonitruum aut sublimitas

Romam tonantes. uel sublimes. siue tonantes sublimitates aut tonitrua excelsa

R omelia. magister fingens labo rantes. uel sublime tonitruum labo rancium
R oob. platee. l' latitudines
R oobia. platee domini. l' latitudi nes domini
R oobath. platee inclinate. uel pla tearum inclinaciones
R oos. turris. uel propugnaculum
R os. caput. l' principium
R osinophia. caput foramini. uel initium uinearum
R oth. uisio. uel festinacio. siue defici ens aut defectio hic .v. post .e.
R uben. uidens filium. uel uisionis filius. siue uidens in medio. aut uidens per medium
R ubenia. uidens filium meum l' filij mei uisio. siue uidere interne aut uidere per medium mei
R ubenite. uidentes filios l' uisio nes filiorum. aut uidentes per medi um.
R ufus. sanans. uel reficiens siue nos sanans aut refectio nostra
R uma. excelsa. l' uidens aliquid
R uth uidens. l' festinans siue defi ciens aut defectio · Interpretaciones ebraicorum nominum incipiencium per s litteram

S aaph. speculum uel angus tiatis
S aal. reddens uel aggrauans
S aal pondola uel pugil. siue uulpis aut ortus aquarum.
S aalabim aggrauans. intellec tum. uel aggrauacio intelligencie
S aalim. uile. uel pugiles. siue uul pes aut fontes aquarum
S aalim. reddens. uel redditor siue reddicio. aut redditi eis
S aar. estimans. uel estimacio
S aarite. estimantes. uel estimato res
S aarim. estimans. uel estimator eorum
S aasim. maibuit egrediens. uel maibacio egressionis hic p⁹ s. sc. a. z p⁹ a. sc. b.
S aba . capta uel captiua siue capti uitas aut conuersio
S aba clamans. uel conuitens siue clamor aut eloquencia
S abtha. rete uel retinaculum siue loquens ei. aut eloquencia eius
S abaias captus domino. l' conuer sio domini
S abam. clamantes. uel eloquen tes. siue captiui. aut conuertentes
S abama. leua uel sinistra
S absina. excelsa uel conuersio quedam siue tollens excelsum aut tollens altitudinem
S abau. tollens altitudinem uel tol lens excelsum
S abana. leua in eis. uel conuersio quepiam. siue tollens altitudinem aut tollens excelsum
S abahoth. uirtutes uel exercitus siue uirtutum aut exercituum
S abarim. montes circuiens l' mon tium circuitus.
S abath. septimum. uel nuga siue baiu lus aut principatus
S abatha. girans uel circuiens siue circuitus aut circumiacens
S abathacha sedes tua. uel circuiens te. siue circuitus tuus. aut circumsitio tua
S abathai. circuitus meus uel cir cuitio mea.
S abatum. requies. uel requiescio
S abatismus idem est
S abe. septies. uel habundans siue saturitas · al' sabbe species vl' ha bundans seu sanitas vl' habundancia
S abee ague. uel oues. siue septem aut iuramentum
S abee septies. uel habundans siue saturitas. aut habundanciam
S abei. captiui. uel clamantes siue conuisi aut eloquentes
S aber captiuus uigilans uel conuersus resurgens
S aber uirgultum uel adiuuans siue ouis aut sacietas
S abech. captiuus pauidus. siue con uersio uite · Sabbech ouis uel sacietas siue uirgultum
S abaia dama uel caprea. siue iura mentum domini aut sacietas domini
S ablath requies uel intermissio
S ablathaim requiescens in eis l' intermissio eorum
S aboim. dame uel capree siue stantes aut stacio. · al' Saboim
S aboni tollens altitudinem uel extollens excelsum hic p⁹ s. sc. a. z p⁹ a. sequitur c.
S achar clamans. uel penitencia
S achath. singuli. uel cruciantes
S ada archanum. uel latus a late re altitudine hic p⁹ s. z a. sequitur d.

S abech oues uel sanctus siue inigu lum aut adiuratio.

S addada. lateri adherens uel ar chanum eius

S adala. latus iniquum. uel iniqui tatis archanum

S addai omnipotens l' omnipo tencia.

S ade regio. uel iusticia. siue consola tio. aut uenenatio

Notandum est in hac litera .s. quod sicut quedam uocales cum apud nos sint eedem apud hebreos diuersis carac teribus annotantur: diversosque sonos habent ideoque diuersas signi ficaciones continent. ita etiam ipsa eadem .s. cum una apud nos sit apud illos diuersa sortitur no mina. diuersasque figuras possidet ac diuersos sonos et idcirco nemo mirum estimet si ipsa eadem in ua riis interpretacionibus commutetur. Tres sunt enim apud hebreos li tere. Prima que uocatur samech et sim pliciter legitur que per .s. litteram nostram profertur. Altera. sin. uel sen dicitur. in qua stridor quidam uero nostri sermonis instrepit. Tercia sade nominatur. quam nos tre aures penitus reformidant.

S ademoth. regiones. uel arduia siue iusticie. aut consolaciones

S aderoth. porticus publica. uel co nuencio ipsorum

S adesor. uberum lumen. uel lux uberum meorum

S adaid. archanum iusticie. uel consolacio testificacionis

S adech. iusticia. uel iustificacio siue iustus aut iustificatus

S aducei. iusti. uel iustificati siue ius ticie aut iustificaciones

S aesdema. pestilens. aer l' pestilen cia aeris hic p'l' s. z. a. sequitur ph.

S aph. uinculum. uel labium seu speculum aut angustia

S apha. uinciens eum. l' labium eius seu speculans eum. aut angustia eius A.

S aphai uinciens uel speculans me siue labium meum l' angustia mea ~~eos aut speculum eorum~~

S aphan. abscondens uel perspi cuus

A. l aphaim uinciens ipsum uel labia ipsi seu angus tians eas aut speculum eorum

S aphsan. lepus uel hericius siue angustians. aut cirogrillus

S aphana speculans domini. uel la bium gracie siue uinculum supius aut barba. superioris labii

S aphane uinculum gracie. uel speculator donacionis

S aphane. labium eius. l' labium superius. siue superioris iudicii

S aphane ciphane saluator mundi uel absconditorum repertor ipse est ioseph qui et egiptum saluauit. et abscon dita reuelauit pharaoni

S aphana. abscondit dominus l' protectio domini. seu speculans do nantem dominum aut labium gra cie domini.

S aphath. iudicans l' iudicium siue iudicium aut diiudicacio.

S aphata. iudicans populum. siue iudi cans eum aut diiudicacio eius

S aphias. iudicat dominus. uel diiudica cio domini

S aphathmoph. iudicans mortem l' diiudicacio mortuorum

S apher. decus. uel pulcritudo siue speculans uigiles aut labia resur gencium

S aphirus. narrans. uel litteratus siue librarius. aut egregie speciosus

S aphira. litterata. uel libraria siue narrans aut egregie sponsa iuxta proprietatem uero sin ser monis interpretatur formosa uel for mositas

S aphon. labium immutans l' spe culum inutile. siue uinculum meo rum. aut angustia iniquitatis

S aphina. iudicat dominus l' iudi cium domini. hic p'l' s. z. a. sequitur g.

S aga. locucio. uel inuocacio

S ahis temptans. l' temptacio

S athuth. dampna. uel capita h p'l' s. z. a. se'l'.

S ala leua uel missa. siue tollens aut missio.

S alabun pacis grauitas. uel uel tinencium graue. siue aggrauans in tellectum aut aggrauacio intellige ncie

S alabon. tollens memoriam. uel aggrauacio iniquitatis

S alabonite. tollentes memoriam uel aggrauati iniquitatibus

S alam. laeua uenit uel tollens

l' domini

seu barba

barba

ashias

neum sū tulit sibimet aut tempta
cio itinerancium
S alhai tollens me. uel missio
mea.
S alabium. salus cordis. l' sanitas
cordium eorum
S alama. uestimentum. l' pacifi
cans. seu uestis pacis. aū retribu
cio eius
S alamel. pax mea deus. l' retribu
et michi deus. sū deus uestimentū
meum aut retribucio mea retribu
cio dei.
S alamim. pfecti. uel consummata
ti. sū pfeccio. aut consummacio
S alamina. fluens uel commocio
sū umbra consummacionis aū sal
uacio iudicij
S alatim. frutex. uel peticio
S alathiel. petens deum. ul' frutex
dei.
S ale egrediens. uel egressio
S alabim pacis grauitas. uel ues
timentum graue. sū aggrauans
intellectum. aū aggrauacio intelli
gencie
S aled. egrediens uel emissio
S aleph. missus. uel redditus sū
consummatus. pfecte aū consumma
cio pfecta
S alem. pax uel iusticia. sū missus
aut missio.
S alem reddens. uel reddita. sū cō
summata. pfecte aut consummacō
pfeccionis
S alemoth. egrediens mortuus l'
egressio mortui siue tollens mortem
aut emissio mortis
S alphaath. umbra pariter uel um
bra fortitudinis. sū umbra formidās
aū umbra i idipsū
S ali missa. uel leua. siue tollens
aut missio.
S alim. leena. uel uulpes sū tollens
eos aut missio eorum
S alisa. uitula trina. uel uitula tri
ennalis. sū uitula conseruans aut
uitula cōseruata
S alissa. idem ē.
S alma. pfecta. uel pacificans
sū senciens aū sensibilis
S alman. senciens. uel sensibilis
siue pacificans aut consummacio
S almana. pfectus. uel consum
matus. sū pacificans eum aut sen
sibilitas eius
S almanasar. pfectus uinculo
uel consummatus adunacionē
sū senciens carcerem aut pacificās
angustiatos
S almane. pacificans eum uel cō
summacio eius. sū umbra prohi
bendi aut umbra commocionis
S almaude sensus uite uel pacifi
cans susceptos. sū umbra offen
dicule aut ymago fortitudinis
S almas senciens dominum uel
pacificans deum
S almon. sensibilis uel pacificus
sū umbra uirtutis. aut ymago
fortitudinis
S almona. ymago gnū cula eius
uel ymago fortitudinis sū umbra
porcionis eius aut umbra muni
cionis
S almonem. nomen habitaculi l'
umbracio numeri siue umbra uir
tutis eorum. aut ymago fortitudinis
eorum
S alo tollens eos. uel emissio eorum
S alom tollens eum. uel exaltio
eorum
S alom retribuens. uel pacificus
sū retribucio aut pacificacio
S alome. pacificans eum. l' retri
bucio eius
S alom. retribuens michi. uel
pacificacio mea
S alomim. pax mea eis. uel retri
bucio mea eorum
S alomith. temptacio respiciens
transmigracionem uel transmigracō
respiciens temptacionē
S alomon pacificus uel retribu
tor. siue pacificans merentes aū re
tribuens iniqs
S altus. frutex. uel peticio.
S alu temptacio respiciens uel
respectus temptacōis. iuxta ethi
mologiam uero greci sermonis
interpretatur negetus uel fortuna
tus
S aimuth. temptacio respiciens
transmigracionem uel transmigr
acionem respiciens temptacionem
S alusa. uita conseruata. l' tēp
tacō respiciens eū h' p'. s. r. a. se'. a)
S amma. ibidem. uel perdicio

al' salmone

al' porcionis

ál' aduenar

a. l' ammai exaudiens me ul' ibidē exaudicio mea

auditor dn̄s

al' Sammahoth

al' coniuncta

sn̄ exauditus. aū exaudibilis
S ammaa. ibidem pdicio eius
siue exauditus aut exaudibilis
S ammaa. ibidem pdicio eius l'
ibidem exaudicio eius
S amatha celi tui. uel celos tuos
S amathias celos tuos domine
uel celi tui dn̄e
S amath nomen iudi... tum l'
auditio testimonij
S amagar. nomen aduene uel ex
auditio mea
S amai celestis uel humilis siue
ue michi. aut ibidem pditio
mea.
S ammaia. humilis dn̄o uel au
diens dominum. seu ibidem exau
ditio dn̄i.
S āmathieth. audiens signum l'
ibidem pdicio r̄sionis
S amari. lana mea. uel custodita
michi
S amarath. nomen amarum l'
exauditio amaritudinis
S amarus. lana uel coniunctio
siue custos. aut custodia mea
S amari lana mea l' coniunctus
michi siue custos meus. aut custodi
a mea
S amaria lana dn̄i l' coniunctio do
mino. sū custos domini aut custodi
ens dn̄m.
S amantanus. lana uel coniunc
tio. sū custos aut custodiens
S amantani. lane uel coniuncti
sū custodes aut custoditi
S ammaioti. ibidem meror l' ibidē
pditio iniqtatis
S ambucia. sol uel lumen. sū illu
minans aut illuminatos
S amech. sultura. ul' erectio siue ad
iutorium aū firmamentum
S amer custodiens. uel custodit'
sū custos aut custodia
S ames. sol. uel fons solis sū ma
datum humile. aut mandatum
humilitatis
S amgar. nominatus. incola l'
nominatō aduenarū.
S amaas sustollens. nomen do
mini. uel audiens dominū plas
matorem
S amir. nepres uel incultum sū
nomen uigilie. aut exaudiens
uigilantes.
S amith. nomen temporale l' exau
dicio pcī
S ammodi. nomina. l' nomina
tiones
S amohe. nomen uite. l' exaudiēs
susscepcionem
S amotracia. audiens r̄sionem l'
audiens reuelacionem sū audicio
r̄sionis aū audicio reuelacionis
S amotraces audientes r̄siones
uel audientes reuelaciones. sū audi
tores r̄sionum aut auditores reuela
cionum
S am_sar. nominatus p̄n cepe
uel exauditor angustie
S amri. nomen lascecieus uel exau
dicio amaritudinis
S ansame. nomen auditum l' fa
mosa auditio
S ansom. sol fortis. uel solis fortitu
do. sū sol eor. aut illuminās eos
S ammuī. audiens. l' exaudibilis
ei. sū ibidem pdicio. aū a ibidem ex
audicio
S amua. audiens cū uel exaudibi
lis ei. sū ibidem pditio eius. aut ibidē
exauditio eius
S amuhel. nominatus deo uel pos
tulatus a deo. sū exaudiens deum aut
exaudicio dei
S āmuim. audiens eos. l' nomina
cio eor
S amus. nominatus. uel audibi
lis
S amisathan nominatus eis l'
exaudicio eor
S amusath nominatus michi uel
exaudicio mea h p^{d}. s. t. a. sep^{e}. r.
S an dormiens. uel securus. sū ha
bundans. aū egrediens
S anaballath. habundans uir te
pore. uel egressa deuoratio pecca
toris
S anabia. dormiens dn̄o l' egressio
domini seu hūdans domino aut
securitas domini
S anam. dormiens populus uel
securitas. populi siue habundans
eos aut egressio eor
S anan. dormiens domino uel egre
diens. gratia sū habundanter donat'
aū securitas gratificata
S ananiū. dormiens domo eis uel

al' exaudi...

al' nōīa ...

egrediens gratia eorum. siue habundanti donans eos. aut securitas gratificationis eorum.

Sardicis. habundans compunctio uel egressio compunctionis

Saris. deus luminis. uel deus lucerne. siue leuans nouitatem attollens

Saphan speculator uel labium eius. siue iudicium supinus. aut barba superioris iudicii h' p'. s. r. a. seq' r.

Sara. princeps. uel carbo siue uel amen. aut angustia

Sarra. idem est.

Sarai. princeps eius. uel carbo eius. siue eius leuamen aut angustia malorum eius

Sarraballa. principatum habentia. uel carbonum deuorationes

Sarabias. princeps patrum domini uel principans dominum patribus

Sarad. descendens. uel descensio siue descendit aut ut descenderet

Saraphat. incendens. uel incendium.

Sarahe. princeps fratrum. uel uelamentum fraternum siue carbo suscipiens aut angustia uite

Sarai. princeps mea uel carbo meus. siue uelamen meum aut angustia mea.

Saraia. princeps fuit uel principans dominus. siue unctus domino aut angustia domini

Sarias princeps domini uel principans dominus seu uelamen dominans aut angustia domini

Saraite. princeps. uel angustiati siue carbones aut uelamina

Sarath porta uel cantor siue cantilena aut cantor introiens

Saratim. porte eorum uel cantantes siue cantilene eorum aut cantatores introeuntes ad eos

Sarasa. princeps tribulator uel princeps tribulatus siue princeps tribulationis aut principans tribulationibus

Sarasar. princeps fuit. uel elatio angustie siue princeps tribulationis. aut princeps tribulationibus

Sarath. uincens. uel lepra. siue tribulatio. aut morbus insanabilis

Sarathas uincens. uenit uel lepra eius. siue tribulans eum aut morbus insanabilis ei.

Sarathan. lepra donata. uel uictoria gratie seu tribulans eos aut morbus eorum adueniens

Sarathasar. uincens diuitem uel lepra diuinatorum. siue morbum insanabilem tollens aut tribulationem facturam suscitans

Sarathi. lepra mea uel tribulans me. siue uictor meus aut morbus insanabilis mihi

Sarba. lepra uel morbus insanabilis

Sardium princeps pulcritudinis uel principatus pulcritudo — al' Sardis

Sarias. princeps tollens uel carbo sustollens siue uelamen facture aut angustia plasmationis

Sarbias. princeps domini. uel angustians dominus

Sared descendens. uel descensio siue descendit aut descenderet

Sardite. descendentes. uel descensiones. siue descenderent aut ut descenderent.

Sardas. descensio eius. uel condescendens ei.

Sardathia descendens terre. uel descensio peccatoris

Sarena. princeps sibilans. uel princeps litigiosus

Saron. princeps meroris uel carbo inutilis. seu uelamen tristitie aut angustia iniquitatis

Sarepha. incendii. uel incendium siue tribulatio panis aut panis angustia nomen ex hebreo et siro compositum.

Sarsar. princeps. uel angustiatus

Sares. princeps uigilans uel princeps suscitans prelationem — al' elationem angustie

Sarith uincens. uel lepra siue tribulatio aut reliquie principatus

Sarphan. princeps incendens uel carbo incendii

Sargan. princeps orti uel princeps uirgulti. Sargon idem

Saragarie. rami. uel [illegible] siue principes ramorum aut princeps [illegible] — al' [illegible]

Saries princeps domini. uel principans dominus. — al' Sarias

S arim. ordinum. uel ob arium siue principans eis aut angustia

S arion. princeps merens uel carbo inutilis. siue uelamen tristicie aut angustia iniquitatis

S arith. reliquie uel princeps reliquiarum

S ardon. princeps merens eorum uel cantans eis canticum tristicie

S arona. princeps tristicie uel cantans tristiciam

S aron. princeps merens. uel cantans tristiciam. siue princeps merens eius aut cantilena tristicie eius

S aronite. principes merentes uel cantantes tristiciam

S aroz. indutus uel indumentum siue coangustans. aut coangustatio.

S aron princeps montium uel principans lumini celi siue angustans pelles. aut uelamen iracundie.

al' princeps iracundie

S arsachim. princeps cadaueris uel princeps ruine. siue princeps ruentium. aut princeps cadentium.

S arthan. princeps demolitor uel princeps coangustator siue tribulans eos aut coangustatio eorum

S arthana. princeps demolitor uel princeps coangustator eius siue tribulans eum. aut coangustatio eius

al' tribulacio

S aruch. longum uel corrigia siue dependens aut ppfto

S arua uncta. uel unctulum seu angustans aut angustia.

h. p. s. 7 a sen. r.

S asa. senarius. uel longeuus

S asaballas. senarius infans uel longeuitas angustiata.

al' Sasabassar

S asagar senarius robustus uel longeuitas fortitudinis

S asoa. senarius meus. uel longeuitas mea.

S ason. ciuitas. uel oppidum

S asonthamar urbs palmarum uel ciuitas amaritudinis. siue urbs cantantium aut oppidum commutator h. pl s. se. a. 7 pl a. r.

al' commutancium

S athaim. libri uel librarii siue historia eorum aut hystorie eorum

S athan. contrarius. uel aduersarius siue transgressor aut preuaricator

S athanas transgressor uel preuaricator. siue contrarius fractum aut aduersarius plasmacionum h. pl. s. 7. a. se. v.

S au digna. uel eleuata siue dignitas aut eleuacio

S aue mutaciones. uel cantilene

S aue digna. uel leuata siue dignitas eius aut eleuacio eius

S auph . speculator. uel speculacio. siue superfundens. aut supereffusio

S aul peticio. uel expetitus seu abutens aut abusiuum eorum

S aulite. petentes. uel expetiti siue abutentes. aut abusium eorum

S aulus temptacio respiciens uel temptacionis. securitas. seu abutens consilio. aut extasis festinacionis

S aura dignitas. magistri. uel eleuacio magistri eorum hic. c. post. c.

S athia propago uel tabernaculum

S carioth. merces uel mercedem accepit hic sequitur p. pl. c.

S parna. acuicio. uel expedicio

S pain. acuiti. uel expediti

S pardina acuicio bona. uel expedicio illuminacionis

S partinate. acuiti bene uel expediti illuminati hic. c. post. c.

S cadim faciens cantilenas uel factor cantilenarum

S cadinina faciens cantilenas eius uel factor cantilenarum tuarum

S cachim. faciens cantilenas eorum uel factor cantilenarum eorum

S carbuzanan. uidens contritorem gracie mee. uel speculator destringens gracia hic. c. post. c.

al' ...

S eba. stacio uel eloquencia

S ebare. uallans. uel grauis

S ebarianus. uallatus uel circuiens

S ebe stacio. uel eloquencia

S ebedia. sta testans domini. uel stacio serui domini

S ebeia stans domino uel eloquencia domini

S ebenias stat iniquus domini uel stacio iniqui domini.

S ebron stans merens uel stans dolens. seu stat iniquitas. aut eloquencia inutilis
S ebethai. stans fugior. uel eloquencia parua
S ebia. stans dominus. uel stans domino. seu sectans dominum aut sectator domini
S ebihel stans deus. uel stans domino seu sectans domini. aut sectator dei
S ebna. stans pulcre. uel stans pulcritudinis — Sebna
S eboim. stans maris. l' sectacio eius mare — Seboim
S eboim. damna uel capra. siue capra eorum aut damula eorum
S ebothech. spica uel germinacio
S eboim. damna. uel caprea seu stacio maris. aut sectacio eius mare
S ebuel. reuertens ad deum. uel restitutus ad eum deus h p's. r. e. se. c.
S echar. bissus. uel albicans
S ethat ramus. uel propago
S echeth. speculum. uel speculacio
S echem. laborans. uel humerosus
S echemite. humerosi. uel laborosi
S echinus. uarius dominus. uel uarietas domini
S echenias. idem est.
S echem. uarius. uel uarietas
S echias. uarius dominus. uel uarietas domini — Sechilis
S echiel. uarius deo. uel uarietas dei. S ethemias uarius l' uarietas domini
S echothainoth tabernaculum filiarum l' obumbracio filiarum — Sechothanoth
S echie. ebrietas. uel tabernaculum
S ebrona. ebrietas. merens uel tabernaculum doloris eius — Sechrona
S echa. spine uel cardui seu tribuli a' compunctiones
S echir. fatuus. uel fatuitas siue insulsus aut infatuatus — Sechyrin
S ecdus. eleuans. uel eleuatus seu elatus aut eleuacio h p's. r. e. se. d — Secundus
S eda. abarca. l' ex latere.

S edada. abarca testimonii. uel ex latere seruitutis
S edechia. iusticia. uel iustificacio — al' Sedechia
S edeche. iustificans eum. uel iustificacio eius
S edechias. iusticia domini. uel iustificans dominum
S edeur. abarca ignis. uel ex latere luminis
S edi. abarium meum. uel ex latere meo.
S edy abarium meum michi l' ex latere meo in
S edim. salme. l' amaritudines siue uenus amenum aut amenitas nemorum
S edius. abarium festinantis l' ex latere consiliatoris
S ediuhel. ex latere dei. l' abarium quod est a deo — al' Sedyuhel l' Sedyinel
S eddo abarium testium l' ex latere lenientis — al' Serruentis
S edrach. decor. uel decorus — al' Sedrach l' Sedrachus
S edrach. decus meum l' decorus michi — al' Sedrach
S educha. testimonium. uel testificacio hic p's. r. e. sequitur f
S ephana. humilis. uel campestris siue atterens eos aut attricio eorum
S ephamhot. atterens mortem uel humilians mortuos siue labium mortis aut iudicium mortuorum
S ephan. speculacio. uel aquilonaris
S ephar. liber. uel littera. siue librarius aut litteratus — al' Sephar
S epharolim. liber psalmorum l' uolumen hymnorum — al' Sephehel a hym l' Sephar talym
S epharuaim. libri ipsi. uel littere ipse. seu librarii eorum aut ipsi litterati eorum — al' Sepharuaym
S ephar. iudicans. uel iudicacio — al' Sephat l' Sephata
S ephata iudicans eum. l' diiudicacio eius
S ephathias. iudicans dominum l' diiudicacio domini
S ephala humilis. uel campestris siue uallis aut planicies — al' Sephala
S epher. libri uel littere siue decor aut pulcritudo.

Sefeth. iudicium. uel diuinacio.

Sephetis. speculatus. uel egrediens

Sephi. speculatus. uel uulpes

Sephina. aquilo. uel aquilonaris. seu temptans eos. aut temptacio eorum

Sephion. egrediens. uel absconditus. siue egredere os meroris aut egrediens os tristicie

Sefo. speculator. uel bipes

Sefon. specula uel aquilo. siue speculum aut archanum

Sefonite. specula uel archanum siue aquilonares. aut speculatores

Sefor. auis uel speculum siue adherens aut placens

Sephora. auis eius. uel specularis eum. siue placens adhesit aut adhesio placuit

Sephar. placens. signum uel adherens fabricans

Sephan. speculator humilis uel archanum visionis

Sefu. speculum uel speculator siue bipes aut uulpes

Sephathan. attendens naues. uel attencio nauium. siue adumbrans iusticiam. aut obumbraculum iusticie

Segar. callidus. uel minoratus

Segim. spine uel tribuli. siue pungentes eos. aut punctiones eorum

Segon. locucio murmurans uel loquela inutilis

Segor. minor uel paruulus siue calens aut meridianus. / egora minus uel paruulus.

Seir. exitus. uel exeuntis

Seir hircus. uel irsutus seu hispidus aut pilosus

Seira. hispida. uel irsuta seu horribilis aut pilosa. hic prius s. et e. se. l.

Sela peticio. uel umbraculum seu dimittens eum aut dimissio eius

Sela semper in finem. seu sempiternum aut in sempiternum

Selech tollens sibimet uel temptacio ambulantis

Sella peticio. uel umbra eius

Sellai peticio mea uel umbraculum meum

Sellam petens dominum uel umbraculum domini

Sellaite petentes uel sempiterni seu dimittentes eos aut umbracula eorum

Selam missus uel latus. a latere non a latitudine

Sellam peticio. uel sempiternitas seu obumbrans eos aut dimissio eorum

Selcha ramus. uel propago seu petitio suspirans aut pacificus erubescens

Selebim petens filios uel umbraculum filiorum

Seleth petens uel dimittens seu umbraculum aut sempiternitas

Seletha temptacio itineris uel temptacio ambulantis seu obumbrans eos aut sempiternitas eius

Selleth petens uel dimittens seu umbraculum. aut sempiternitas

Sellem pacificus. uel pacatus seu pacificatus. Selemite idem

Selemam redditus domino est

Selemias redditus. domino uel reddicio domini

Selem temptacio respiciens transmigracionem uel transmigracio respiciens temptacionem

Sellis. peticio. uel pacificans

Selathai frutex multis uel peticio deuorantis

Selothius. exiens aduocatus uel exiens aduocacio seu tollens semet ipsos aut itineris experimentum

Seluthia exiens aduocacio uel exitus aduocacionis seu tollens semet ipsam aut itineris experimentum

Selim uulpes. uel tollens seu amissio aut dimissio

Selma sensus uel perfeccio

Selmai sensus meus uel perfeccio mea

Selmon pax uel sensus seu fortis ymago aut uirtutis umbraculum

Selo tie ei. uel dimissio eius seu petens eum

Selom. amissio uel dimissio siue translatus aut restituens

Sellam pacificus. uel pacatus seu pacificans hic prius s. se. e. t p. e. se. m.

Sem audiens. uel nominatus

Marginalia: al' uulpes — al' Sabteca — Hic prius s. t. e. sem. 6 — al' Segor — aut calens a meridianus — al' Seyr — al' Seir — al' Serithy — Seyrach idem — al' Selath — al' Seloh — leui — al' Seleuci

seu famosius aut famosa audicio

Semia nomen auditum. vel famosa audicio

Semma nomen auditum. vel famosa audicio

Semmath nomen auditum eius l' famosa exaudicio eius

Semmaia nomen auditum domino vel famosa exaudicio domini

Semanoth nomen humile vel nomen humilitatis seu nomen auditum aut nominata audicio

Semarith. nomen quesitum l' audicio bonitatis

Semath. nomen temporale l' exaudicio peccatoris

Semathei. nominati peccato l' exauditi temporaliter

Semdahe. nomen satum l' nomen auditum seu nominis audicio aut nominis sacracio

Seme audiens vel audicio seu nomen

Semeher nomen fontis vel exaudicio putei

Semedab nomen perdicionis l' ibi perdicio seu nomen audicionis aut ibidem exauditio

Semegar ibi advena. l' ibi colonus. seu audicio advene aut nomen advene

Semei audi me vel audi me seu nomen meum aut auditio mea

Semeias audiens dominum vel nominatus domino

Semeiam nominatus michi vel exauditores mei

Semel sol vel ydolum, notandum quod hoc nomen in hebreis voluminibus quasi sermo latinus sit a similitudine. unde et simulacra dicimus ipsa ydola quasi simulacra

Semelas. ydolum domini l' sol dominicus

Semmerias communitus domino l' custodia domini.

Semmer nomen amarum l' audicio amaricacionis

Semeron vepres doloris l' terra inculta merencium seu nomen magistri dolentis aut audiens magistrum inutilem

Semes. sol vel fons. sol seu mandatum humile aut mandatum humilitatis — al' Sermes

Semi. nomen auditum vel famosa exaudicio mea — al' Semy

Semida. nomen meum satum l' nomen meum auditum. seu nomen meum audicio aut nomen meum sciam

Semidabe nomen meum satum l' nomen meum auditum seu nomen meum audicio. aut nomen meum sciam

Semidate nomina mea. sata l' nomina mea audita. seu nominum meorum audiciones. aut nominum meorum scie.

Semyr. vepres vel incultum seu terra spinosa aut terra inculta — al' virgultum

Semiramoth nomen meum videns mortem vel audicio mea visio mortis. — al' Semyramoth

Semmoth nomen mortuum vel audicio mortis

Semmulia. nominatus l' exaudibilis

Semesey. blasphemus vel blasphemia — al' Semtafer

Semoth nomina vel audiciones seu nomen signi aut exaudita res, ponicio

Semram. audiens nomen excelsum vel formosa audicio exaltacionis — al' famosa

Semramite. audientes nomina excelsa. vel famose audiciones exaltacionum

Semri nomen lacessens l' auditor amaritudinis

Semron nomen eius vel laudacio eius seu custos vidit aut visio eius custodia — al' audicio

Semmmaron. nomen amaritudinis vel audiens amarum merorem seu custos amari meroris. aut custodiens merorem amaritudinis — al' Semeron maron

S ensai. audiens nomen salutis. aut famosa audicio salutaris

S emhi. sol ns. uel illuminacio mea hic p⁹. s. t. e. sequit. n.

S en dentes. uel habundancia. seu semper instans au amphora temptacionis

Al' fris vulu⁹

S ena tollens. uel angustia seu deus. eius au habundancia eius.

S ens tollens est. uel angustia ei⁹ seu supplicius eius aut amphora temptacionis eius

S enna voluntas. uel mandatum. seu voluntas mandati aut mandatum voluntatis eius

S ennaab voluntas patris l⁹ mandatum patrum. seu voluntas mandati patrum aut mandatum voluntatis patrie

S enaar. fertilis. uel fetor eorum seu excussio dentium au dentis nacie factio.

S ennacherib. tollens deserta au eleuacio desertionum

S enam deus ppli. uel angustians populum seu tollens eos aut habundantia eorum

Al' Sennaser

S ennaser. voluntas diuiciarum uel mandatum beatitudinis

S ene deus eius. uel angustians eum seu tollens eum au habundancia eius

Al' Senaeth

S enec. cimbalum. uel trinitas

S enesanna tollens rubrum l⁹ temptaciones tollens

Al' Senum

S enum voluntas mandati eorum. uel mandatum voluntatis eorum

S ennon. nomen videns l' custos nominis

Al' Senchi

S enchi soluens. uel illuminacio mea

S enir . dentes mouens. uel amphora. temptacionis commote

S eon. calor. uel calidus seu germen quod non est aut germen inutile hic p⁹. s. se. e. t. p⁹. e. o.

Al' Senn

S eon. temptacio l' asoelseus l⁹ allocucio inutilis seu germen temptatum au germinacio temptacionis

S eor calens. uel paruulus seu minor aut meridianus

Al' panidus

S eor minorans eos uel caliditas eorum hic p⁹. s. se. e. t. p⁹. e. p.

Al' Seon

S ephi speculatus. uel vulpes mollis

Al' vulpes

S ephima speculum fractum

S eraphin . ardor uel incendium seu ardentes au incendentes

S eria princeps domini uel angustians dnm. Serebias idem

S ereser. princeps principum l' angustians principes

S ereth unicens uel lepra seu tribulacio aut reliquie principatus

S ergius princeps vallis. uel princeps ortuli seu princeps orti humiliati au angustians ortum humiliatum

S erim principans eos uel angustia eorum

S eron. princeps meroris au cantans tristiciam

S ercarbo murmuracionum au angustians confectio

Al' Seb

S erua vinculum. uel angustia

S eruth. lorum uel corrigia seu dependens

S erma vinctus uel vinccio seu angustians aut angustiat⁹

S era temptacio uel formatus seu longeuus au egrediens h p⁹. s. se. e. p. e.

S esach manus uel bissus seu manus sacci aut bissus sacci

bissinus

S esai egrediens in uel longeuitas mea seu fornicatus meus aut temptacio mea

S esamoi temptacio virgens l'egressio attrectans

S esai temptacio domini uel egressio gracie

S esban tribulacio veniens. uel tribulator edificacionis

S esbasar tribulator uel tribulatis. seu tribulans vl' egrediens

S esima egressio tristis oris. uel egressum est os tristicie

S eson egressio mortificacionis l' egressum est os tristicie h' p' s. se. e. & p. e. t.

S eth. ponens. uel positus seu posuit aut resurrectio

S ethi semen. uel germen aut poculum

S ethar populum suscitans uel germen uigilie

S ethim spine. uel germina seu pones vl' resurrectiones eorum

S ethai. seminans. magister meus. uel resurrectio magistri mei.

S ~~ethim spine uel germina seu pones~~

S ethri exactor meus uel habundancia mea seu diuertens in aut diuiticulum meum A:

S ecina. loquens uel temtentorium seu vulpecula clamans aut tabernaculum. Stena idem

S tene loquentes. uel temtoria seu uulpecule clamantes aut tabernacula hic q post. s.

S cenophegia temtoriorum concursio. uel tabernaculorum sollempnitas

S cena uulpecula l' tabernaculum ipsum hic q. t. post. s.

S tephanus. corona nostra seu indicans nos aut specialator noster vl' specalatrix nostra

S tephanus. regula uel coro-

A: S ethur absconditus vel diuitens vl' absconsio vel diuiticulum h' p' s. se. t.

natus seu speculans aut speculacio nostra

S tephana. uel norma nostra corona. seu indicans nos aut speculatrix nostra

S tephana regula. uel coronata seu speculans aut iaculacio nostra

S ia dominitacio hic. i. post. s. & p' l. se. a. uel indigencia. seu dominitantes aut indigentes

S iaa. dominitans ei uel indigencia eius — al' Siaza

S iaba indigens patre uel dominitacio patris

S iai dominitans in uel indigencia mea

S iam situs. uel sacians. seu dominitans eis aut indigencia eorum. hic p' s. & l. sequitur b.

S iba recte uel conuersio seu uenit egressus. aut uenit egressio

S iban. rectitudo domini uel conuersio gracie

S ibom. rectus uel conuersus seu egrediens eis aut conuersio eorum hic p' s. & l. sequitur c. — Al' Sibaim

S ictha. insania. uel ebrietas

S ichary. ebrii. uel insani

S ichar. penitens. uel pena

S ithar. ramus. uel conclusio seu bissus aut aluarii — Al' Sithara

S icelegi. defeccio vocis adducte. uel adduccio vocis defeccate seu effundens sextarium. aut effusio sextarii

S ichem. humerus uel humeri seu labor. aut laborantes equocatur — Al' Sichem ad hominem malum ... & p hoie malo ... significat diabolum

S icher ebrius. uel ebrietas

S ichera ebrius ei. uel ebrietas eius

S icilegi effundens sextarium uel effusio. sextarii seu defeccio vocis adducte. uel adduccio vocis defeccate

S icilia ponderosa uel laboriosa.

Sialienses. ponderosi. uel laboriosi

Sichima. humerosa. uel laboriosa ipsa est que est et sichim. sed in latinum et grecum sonum uertitur ut sichima pronunciatur

Sichimi. humerosi uel laboriosi

Sichemite. humerosi. uel laboriosi

Sidone. pondus doloris. uel laboriosa iniquitas

Sichulus. pondus consilii uel labor festinationis *hi p⁹ 8. se. 1. 7. p⁹ 1. d.*

Sidem communictus. uel uenatio fontis aut taciturnitas

Sidon. salus uel tacens seu saluans aut taciturnitas

Sidonii. salui uel tacentes seu saluantes. aut taciturni

Sidon uenatio. uel commotio seu uenatio tristitie. aut commotio iniquitatis

Sidonia. commouens eum uel uenatio eius seu commouens tristitiam ei aut uenatio iniquitatis eius.

Sidonna uenatio uel commotio seu uenatio meroris aut uenatio inutilis

Sidonii uenantes uel commouentes seu uenatores meroris aut uenantes inutile

Sidrac. decor uel decorus seu decus meum aut decorus in *li p⁹ 8. 1. se. e.*

Siene sitis uel sitiens seu dormitatio aut indigentia

Sienenses dormientes uel sitientes. seu indigentes aut indigentie *hic p⁹ 8. 1. seq. g.*

Sigab superattollens. uel superattollere *hic p⁹ 8. 1. sequit. l.*

Sila missus. uel missio

Silam. missus eis. uel missio eorum

Silas missa plasmatio uel missionem sustollens

Silem recens. uel nouus siue recenter aut in igne

Silia. missus in uel missio mea

Silo amissio. uel ubi est ipsa

Siloe amissa. uel translata seu dimissio aut restitutio

Silonite auulsi uel ubi

Silonite. transferentes uel conuellentes seu dimittentes aut restituti

Siloa. missus uel missio seu missus ei aut missio ei

Siloe. idem est

Siloam missus eis uel missio eorum

Silon transiens uel auellens seu dimissio aut restitutio

Silonite transferentes. uel auellentes seu dimissi aut restituti

Siluanus. missus fratri uel missio ad fraternitatem

Simmaa exauditio. uel exaudibilis

Simmacus exauditus uel exaudibilis

Simmaith mortificans uel mortificatio seu mortificatus aut quacumque moriet

Simeon auditus uel exaudibilis seu audiens merorem aut nomen habitaculi

Simeonite. auditi uel exaudibiles seu audientes tristiciam aut nomina habitaculorum

Simon obediens. uel obedientia seu ponens tristiciam aut auditor meroris

Simpalma uocum copulatio uel uocum conuenientia

Simmith. locus uel loca *h p⁹ 8. 7. 1. se. n.*

Sin temptatio egrediens uel egressio temptationis

Sin dentes. uel dentosi seu sinuli aut amphora temptationis

Sin rubus uel odium seu mandatum. aut egrediens.

Al' commoti oculo

Al' Sidon

Al' Sidonis

Al' Sidrac

al' audiens

Al' Simmeth

S·ena temptacio egrediens ei uel egressio temptacionis eius

S·ena dentes eius uel dencium eius. seu sup͛ iumus eius. aut amphora temptacionis eius

S·ena mensura. uel mandatū seu rubus eorum aut odiens eum

S·enai temptacio egrediens michi uel egressio temptacionis mee

S·enai. dentes mei. uel denciū meorum. seu sup͛ iumus meū aut amphora temptacionis mee

S·enai. mensura mea. uel mandatum meum seu rubi aut odia plurali numero

S·eneus egrediens. uel odiosus seu leuans me aut alleuacio mea

S·engugina doctrina uel institucio

S·enchion victori deo palma uel victoris dei triumphus

S·ethichen loquens uel loquela seu cantans vel canticum

S·eon specula uel semen ei⁹

S·eon mādatū uel numē siue speculū aut speculatio

S·eorpinulus l⁹ turbulentus seu turbidus aut firmamentum nouū

S·eorlaborath. pinulus uel candidatus uel firmamentū noue albedinis

S·en aula uel lebes quam uulgo ollam uocant. i. caudariam

S·ena aula eius. uel lebes eius

S·erath. murus uel maceria

S·erachusa murus gaudii l⁹ maceria leticie

S·erasirim cantantia cantica. uel cantica canticorum

S·iria aera uel humecta seu sublimis aut sublimitas

S·irii aere uel humecti seu sublimes aut excelsi *Al' Sirii*

S·irofenissa. alte conuersa mulier uel sublimitas conuersionis assumpte

S·irtes tribulaciones uel angustie seu potiones aut tractationes

S·irses cum atractu salustius dicit appellari

S·is temptacio uel firma sū eg͛ diens ei aut longeuitas eius *Al' orpao ul' forma*

S·isai temptans me uel farina mea seu egrediens michi aut longeuitas mea *Al' Sisai*

S·isara equi uisio. uel exclusio gaudii seu tollens recedentem aū excludens gaudentē *Al' Sisara*

S·isiere uel timens deum uel benedictus dei

S·ithan. dignitas. uel elacio

S·izilia ponderosa. uel laboriosa

S·izilienses. ponderosi uel laboriosi

S·cythia vulpes illuminata l⁹ temptatorum illuminatum

S·cythe uulpecule illuminate uel tabernacula illuminata

S·citopol⁹ uulpes illuminata ciuibus uel uulpeculis illuminata ciuitas

S·citopolite uulpecule illuminate ciuibus uel uulpeb; illuminati aues

S·mirna consummacio amaritudinis uel amaritacio consummata *Al' Smirna*

S·mirne uel consummati in amaritudine uel amaricati in consumacione *Al' Smirna*

S·mirne cantans canticum uel cantacio eorum *Al' Smirne*

S·mirnenses cantantes cantica uel cantaciones eorum hic p⁹ s. sc͞o.

S·oa saluans eum uel locucio eius

S·oar pusillus uel pusillanimus

seu pusillitas aut pusillanimitas aut pusillanimes

Soba serra secans mea vel mandatum mea

Sobab convertens. vel conversio

Sababa. convertens eum vel conversio eius

Sobath simplex vel columbatus. seu convertens te aut conversio tua.

Sobai serra mea secans vel mandatum meum mea

Sobal spica vel veteres adportandum seu nana vetustas aut nanitas vetustatis

Sobi serra secans me vel mandatum in me

Sobnas sedens vel sedes seu divertens. aut diverticulum

Al' Sobech

Soboch irridens vel confusio

Sobochai confusio mea vel interitum meum seu irridens multitudinem. aut conuitens devoratorem

Socha ramus vel propago

Sochath rami vel propagines

Socho ramus vel humilitas seu umbraculum aut tabernaculum

Soccho idem est

Sochoth tentoria vel tabernacula seu rami aut humilitates

Sochoth benoth. tentoria filii ridentis vel tabernacula filii temporalis

Sodad excludens vel latus a latere non a latitudine seu archanum aut exclusio

Sodada latus eius vel excludens. eum seu archanum eius aut exclusio eius

Sodi latus meum vel archanum meum seu exclusio mea

Al' Saddi

Soddi idem est.

Sodoma pascio silens vel declinatio eorum.

Sodoma silua vel sterilis seu cecitas aut pecus silens

Sodomite pasciones silentium vel declinationes eorum

Sodomite silui vel steriles seu ceci aut pecora silentia

Soem girus vel expectatio eorum — Al' Soen

Soen gyrus vel expectatio

Soene gyrus eius vel expectata eorum sive expectans eos

Soer expectans vel expectatio seu gyratus aut circumdatio

Sophath irretitus vel excisatio seu irridens aut excisatio

Sophal speculum meum vel speculator meus — Al' Sophan

Sophan attenuans vel attritio seu umbraculum aut obumbratio

Sophar speculans eum vel specule dissipatio seu dissipans speculatorem aut speculatorem uidebo

Sopheth. iudicans vel diiudicatio

Sopher. liber vel narratio

Sophera. narrans eum vel liber eius

Sopherith liber mite vel narratio pauoris

Sophim. speculans eos vel speculator eorum

Sophonias speculum domini vel cognitor archanorum dei

Sophonias abscondens dominum. vel absconditus domini seu speculans dominum aut speculator domini — Al' Suellens

Solemites uellens vel diuertens seu auulsio aut diuisio — Al' Solemuth

Solomuth temptatio respiciens transmigrationem vel transmigratio respiciens temptationem

Somer custos vel custodia seu custodiens aut custoditus

Souenias custos domini l' cus
todiens dnm

Somptophanet. saluator
mundi. uel absconditorum re
pertor

Son pecus uel dentes

Son pupilla uel secundus
seu cecus aut cecinium

Sonan cecinia. uel subsistens
eis seu pecora eor aut pecora
rubea

Soni pecus uel dentes

Soni pupilla mea uel scds' m
seu cectus meus aut cecinenum
meum

Sonia pecus eius uel dentes
eius

Sona pupilla eius uel scds
eius seu cectus eius aut cecine
um eius

Sonum pupilla eor uel scds' eis seu cectus eorum aut ceci
neum eorum — Al' Som

Soon ciuitas. uel oppidum

Soothans ciuitas egipti
uel oppidum mandatis humi
lia.

Soor petra pusilla. uel fortis
pusillanimus seu mane plas
matus aut angustiatus forti
ter

Sooria petra pusilla domi
ni uel mane plasmatus

Sophim liber iudicium l' iud
iudicantium

Sor plasmatus. uel angus
tiatus

Sor petra uel fortis seu tinus (?)
aut indicau'

Sorathath hostes tui l' hosti
um tuor seu inimicorum tuor
aut bellancium cc te

Soreth bona uel optima
seu electio aut eligens bona
optima

Soreth bona uitis uel optima
uinea seu electa uitis aut uinea
electionis

Sor petra mea. uel robur
meum seu plasmatus in aut
angustia mea

Sorim horreum. uel aliarii (?) — Al' Somi
seu roborans eos aut plasmatio
eorum

Sosi pater saluans dispsos
uel narrans dispersionem

Sosthenes saluans eos uel
saluans in tpr seu gaudii da
tor aut dans gaudium

Sostratus saluans dispsos l'
saluans in tpr

Sotha. archanum. uel exclu
sio

Sothai archanum meum uel
exclusio mea

Sothebor. l. radicans lignum — Al' Sub...
uel radix subtior

Sothites archanus. uel ex
cludens

Stoici facientes cantilenas
uel in porticibus disputantes

Su salus uel saluator. l. s. v. p. s.

Sua salus eius uel saluans
eum

Suaa saluans eum uel salua
tio eius

Sual reddens uel saluans
seu salus aut reddicio

Suar saluator sussitans uel
saluacionis vigilia

Suba. incendens uel incendi
um seu conuitens aut confusio
sua

Subath. frutectum uel conde
sum

Subachai fructetum meum — Al' Subachi
uel condensio mea

Subahel conuersus deo l'
incendium dei meum

Subothai. irretiens l' irretie — Al' Subechai
seu incendium meum aut co
fusio mea

Subba excelsus. uel subli
mitas.

Subna. sedens uel reuertens seu sedes aut reusio

Subnam sedes eius uel reuersio eorum

Subuel conuersus deo uel incendium dei.

Suchua obumbrans eum uel tabernaculum eius

Suddi archanum meum uel de latere meo

Sue loquens uel locucio siue cantans aut cantilena

Suph rubrum l' scirpus siue speculum aut effusio

Supha scirpus eius uel rubrum eius seu effundens eum aut speculacio eius.

Supham attenens uel attricio seu umbraculum aut umbracio.

Suphamite attentes uel obumbrantes seu attriciones aut obumbrati

Suphan attenens uel effusio gracie seu umbraculum aut obumbracio

Suphaphim attenens nanes l' adumbracio rostrorum

Supheret vanitas uite l' irritum pacionis

Suphim unctus l' unctio seu effundens eos aut speculum eorum

Suphin vanitas uel irritum

Supham. saluans eos l' saluacio eorum

Suphamite saluantes eos uel saluaciones eorum

Sur loquens uel locucio

Suthes. idem est

Sur petra uel lapis l' durus aut duricies

Suram lapideus populus uel duricia populi.

Suramite lapidei populi l' duricia populorum

Al' teme eor

Al' Sube

Al' Scirpus

Al' Scirpus

Al' Suphan

Al' Suphamite

Al' Suram

Suramith mortificata l' mortificacio. seu mortificans aut quicumque morietur

Suramitis misera l' captiua seu mortificans aut mortificata.

Sure cornu meum uel cornuum seu dentes aut eleuacio dentium

Surem lapideus oculus uel duricia fontis

Suri petra mea uel lapis meus seu durus michi aut duricia mea

Surite. petre mee uel lapides mei seu duri mei aut duricie mee.

Sur murus l' robustus seu extensus aut directus

Sur angustia uel acerbitas seu directio aut continencia

Suri angustia mea uel exacerbans me. seu murus meus directus aut continencia mea robusta

Suriel acerbans deum l' angustia mea (al' dei)

Surihel. murus dei l' robustus deo seu continens deum aut directio dei (al' directio)

Surihelli fortis meus deus uel angustians me deus seu deus continens me aut deus directio mea.

Surisaddi. fortis dominus uel continens mea ubera seu murus acerbus aut directio angustiarum

Surisaddai fortis dominus meus uel continencia uberum meorum seu seu murus acerbitatis mee aut directio angustiarum mearum

Sus gaudium uel leticia

Usa leta uel gaudens seu gaudium aut leticia aliter eorum (alias aliter eorum)

Usath. letus uel gaudens

aliud seu gaudium aut letitia
alia
S usachim. idem ē
S usan gaudium domi uel leti
cia gratie
S usanna gaudium gratie uel
leticia uisionis
S usanna. lilium uel gratia
seu obtentus lilij aut obtinuit
graciam
S usannethanei. lilium possi
dentes uel gratie emulatores
seu gaudium domi humilis aũ
leticia gratie emulacionis
S usi gaudium meum uel le
ticia mea seu obtinuit equũ aũ
obtinuit equitacione
S usis gaudium mei uel leticia mea
assumpta seu reuertens in aut re
uersio mea
S usis gaudium consilij uel le
ticia festinantis seu obtinuit
equũ aũ obtinuit equitacione
S uthala radix uel radicatus
S uthalam radicatus eius uel
radicacio eorum
S uthaloite radicantes. uel
radicati
S uthale poclin myrtum uel
spina madida seu spina uiridis
aũ spinarũ madidacio
S uur faciens ignem uel auger
incendium Hic incipit hebraica
nomina incipientia p. t. z. p⁹ t. sẽ. a.

T aaph pauor uel sup seu pa
uidus aũ supior
T abath bona uel bonitas
T abeth occidens uel interficiens
sũ occasio aũ interfectio T elebel lon...
T abeinensiote occidentes uel
interficientes seu occisores aut int
fectores
T abin damna uel capia
T achos silens uel silentiũ
T addens appendens principe
uel apprehensio principis

T aphath aduentus pauli uel
paulus ueniet
T aphith claudicans l' claudicatio — Al' taphua
seruitutem remittens aut remis
sio uite
T aphue malum ab arbore ũ
amalica uel timpanum aptũ
seu timpani aptio aut timpanũ
adaperiens
T ala ros uel irroracio — Al' taba
T alam irrorans eos uel irro — Al' tabam
racio eorum
T ala ager uel apprehensio — Al' tabba
T anam apprehendens eos uel — Al' tabbam
ager eorum
T amath perfecta uel partis per
fectio seu datum consummatum
aut consummatio data
T anameth consolator uel con
solatus seu consolans aut con
solatio.
T apsophis. specula seu specu — Al' tapsophi
lator aũ speculacio
T arela uidens febricitantem uel
uisio arbuscule
T argas explorator uel explo — al' targal
racio seu faciens iugum aut scia
iugi
T archan sup fluuius uel elon
gatus sũ turturem dedit — Al' vidit ... deo
T au signum uel subter seu sig — Al' tau
natus aũ subtior
T ecomiadis cogitans tristi
ciam uel cogitacio aut applicacio
T ristice. Hic p⁹ t. sequitur. e
ecraus adiungens uel adiunctio
seu applicans aut applicacio
T ecraillius ager uel placens
stercore Hic post t. sequitur. i.
T iberius uidens. uel bonus
seu uidens eum aut bonitas
eius
T iberiadis uisio uel bonitas
seu uidens testim aut bonitas tes
tificacionis
T iphonius gehennalis dolor

uel latitudo iniquitatis

T igris uelox uel uelocitas

T simon rumi[n]ans uel pinguedo seu pinguis aut ruminato

T imotheus beneficus uel beneficium seu benefaciens aut beneficientia

Al' tiranitis

T iraninus continens cor uel confortatio cor

T iranni continentes cor uel confortationes eorum

T irus angustia uel tribulato seu plasmatio aut fortitudo

T iri plasmati uel tribulati seu fortes aut angustiati

T ichicus tacens aut taciturnitas seu silentium aut taciturnitas

Al' Tiri' ul' tyro

T ithus quercus uel bonus seu lutum aut lutatus

Al' tryphena ul' triphosa

T riphena - hic q[uere] post t[h] - innuens uel renuens seu nutus aut renuisio

Al' Tryphosa

T riphosa clara uel perspicua seu clare uidens aut perspicue attendens - hic q[uere] post t[h].

T ob. bonus uel bonitas

T obias bonus domino uel bonitas domini seu ductus ad luctum aut conuersus ad uniuersa.

T obis bonus uir uel bona assumptio.

T ophel ruina uel cadens seu tractans aut irruens

T oparion bonum testimonium uel bonitas testamenti

T rachonitidis? — T ro ade seruiens uel seruitium seu requies aut latitudo

T rophimus dissoluens uel dissolutus seu dissoluens thalamos aut dissolutio thalamorum - hic q[uere] post t[h]

T ubal ductus ad luctum uel conuersus ad uniuersa

T ubal deferens uel desertus seu deferens aut delatus

T ubalcham ductus ad luctum lamentationis uel conuersus ad uniuersa acquisitionis

T ubalcham. deserens possessionem uel deserens lamentationem seu delatus possessionem aut desertus acquisitionem

Huiusque simplicem .t. litteram .i. sine aspiratione leta sunt principia nominum. exinde que sequuntur aspiratione addita legenda est

Al' ductus

T haamath dator indignationis uel dedit indignationem aut bilem aut data est ei indignatio

aut bilis

T haan diues dono uel pauidus gratia

T haas super uel pauidus seu diues aut superior

T hasar diues uel diuitie seu pauorem suscitans aut super uigilans

T habec bonus occisor. uel bene occidens seu bene occisus aut bona occisio

Al' thabet... thaec

T habebas bonus deus dominus uel bonitas dei domini

Al' thebet...

T habue bona uisio uel bone uisiones

Al' tabue ... tabene

T habiana bona donatio uel bonitas gratificationis

T habianei bene donantes uel bene gratificati

T habor ueniat lux uel uenientis lux uel uenientis lumen seu aduentus luminis aut luminis accessio

T habremmon bene sublimis uel bona congregatio seu bonus ad uidendum aut bonitas uisionis eorum

Al' thabe... uel ...

T hachasim statera appensio l'[uel] silentium eorum

Al' ...

T hadal princeps appensor seu princeps appensus aut principis appensio

T haphiphin claudicans labiis

Al' thaphi...

uel timpanum aperiens

Haphans signum uel signi agnacio seu stupens offerpentis aut insanum os serpencium ab ore enim intelligendus est non ab osse. Haphus idem. Hapies. idem est.

Hapnath facie uiuans operimentum nouum uel uult operimenti nouum

Hapna timpanum aperiens uel timpani apertio

Hai. pauor meus uel supior mihi

Haim duo uel bini siue duo aut bina

Hala appencio uel appendens seu irritans aut irritacio

Halamige exemplo uel pro semetipso seu ipsemet reddit sibi aut sibimet reuisio eius

Halasa appendens futurum uel appencio plasmacionis seu irritans futuram aut irritans plasmacionem

Halaser appendit principem uel appensio principis seu irritans principem aut principis irritatio.

Hale appensio. uel appendens seu irritans aut irritacio

Halim psalmi uel hymni seu laudes aut laudaciones

Habiacum puella tibi dico surge syrum est non ebreum

Halme sulcus uel sulca sum dependens aut suspensio

Halmai sulcus meus aut sulci mei sum appendens meus aut suspencio mea.

Hamar palma. uel amara seu commutans aut commutata

Hamim contempnentes uel contempnentes seu contempti aut consummacio

Hanna uult uel fidelitas seu fidelis eius aut consummacio eorum

Hannas uult uel deficiens seu nectans facturam aut consummacio plasmacionis

Hannata nectans exploratores odoris uel nectantes exploraciones ascencionis

Hannathi nectantes exploraciones odoris uel nectantes exploraciones ascencionis — Al' tam mather — Al' exploratores

Hannath sara uiuans operimentum nouum uel uult operimenti nouum

Hannes numerans uel deficiens. seu fidelis aut consummacio eorum

Hanni numerans mihi uel consummacio mea

Hana humilis uel respondens seu responsio aut humilians — Al' humilitas

Hanna humilis ei uel responsio eius

Hanath. reddit tibi uel humilitas ad te seu humilis tibi aut responsio tua

Hanais humilians uirum uel respondens assumpcionem

Hanath humilis uel respondens seu humilitas aut consolacio

Hanath selo humilitas dimissionis uel consolatio petitionis

Hains mandans humilia uel mandans humilitatem seu mandatum humile aut mandatum humilitatis — Al' chamy

Hanathaniai responsio fidelis mihi aut humilis explorator ascencionis mee — Al' thamthanai l' thamthanai

Hapsa speculum uel indignatio

Hapsar speculum uigilie uel in dignationem suscitans

Hapse indignans uel indignatio seu sedes offendens aut

sessio offendiculi

T ham pascens uel pastio seu exploratio odoris aut exploratio ascensionis

T hamdia supfluens eius uel elongatus ab eo seu supfluens eius uel elongatio eius

T harasim ydola uel ymagines seu figure aut ymaginationes

T hanina nequam in domo uel abigens granum

T harthat supfluus uel elongans. seu supfluitas aut elongatio

T hardema grauis aut pfundus sopor uel grauitas aut pfunditas soporis

T har abactor uel depulsor seu nequam aut nequicia

T harai nequam uel nequicie seu abigentes aut repellentes

T harai pascens me aut pastio mea seu explorator odoris mei aut exploratio ascensionis mee

T harasara. libri xii. pphetar

T hares. explorator gaudii uel explorator leticie seu gaudium abigens aut leticiam

T harsis explorans gaudium uel explorans letitiam. seu dissipans speculum aut dissipatio specule

T harsanses explorantes gaudium uel explorantes letitiam seu dissipantes speculum aut dissipatores specule

T harsum exploratio gaudii uel dissipatio specule

T hasi positus michi uel positio mea

T hau consummans uel consummatus seu consummator aut consummatio

T hiaca requies uel latitudo

T hiases lati uel requiescentes

T hiamate sermiens dono uel dissolutio donationis

T hiasee dissoluens thalamos uel dissolutio thalamorum

Al' supfluus

Al' Tharaca

Al' dono vel domo

Al' tharathath

Al' Sapor

Al' Saporis

Al' Tharel

Al' tharasa l' tharasasur

Al' tharsenses

Al' tharsis

A signum

Al' dono

T hebaida conuersa uel conuisio

T hebbaoth conuertens tps uel conuersio temporis

T hebath. bonum uel bonitas seu conuertens delinquentes aut conuersio pccoris

T hebel insulsus uel insipiens

T hebes sum mea uel mea sunt

T hebeth bonis pauor uel bonitas uite

T hebin palea mea uel opa seu

T hebin bonus michi uel palea mea

T hebgloth spica palee uel insulsitas germinacionis

T hebon palee uel sulsitas

T hechel. state appensio l' appensum ē in statera

T hechoe. tuba ī canens ul' buccinator

T hecia tuba uel buccina seu sonitus aut percussio.

T heciam tube uel buccine seu sonantes aut percutientes

T hecien . idem ē

T hechitath buccina delinquens uel percussio peccatoris

T heciam pacieus uel pacia seu percutiens eos aut buccina eorum

T hedor parillas uel inferio

T heem inclinans uel statera mensure

T heglath transmigrans uel transmigratior actiua significatione intelligendum est .i. alios facere transmigrare

T heglath phalasar transmigrans cadentem principem uel transmigratio cadentis principis

T heglath phalmaser idem

T heren statera mensure uel statum mensurata

T hebemtestata mensurati ul' statera mensurationis

T helabin dispsi uel dispgentes seu dispsio aut dispsiones

T helam agerj aquarum uel

h. p. e. l. e.

Al' pro...

Al' thebea onohen

Al' theben

Al' thebeleth thebeleth

Al' thela... thelben

Al' thechem

Al' theci...

Al' phala...

Al' thehe...

T helem ros cor vl' ager aquar
T helimin vl' thelmin ros dom vl' aro gnao requiescencium

nm fluuior
T helasech appendens principe uel appensio principis
T helmelathelatsa ager aquar disgregantium solem uel rivi flu uiorum dispergentes illumina tos
T helmon ros dom uel irrorao requiescentis
T hema aust' uel affricais seu australis aut meridianus
T heman aust' uel affricais eius
T hemana aust' eius uel affric ei
T hemani. aust' meus uel affri cus michi
T hemanites austral' uel affri canus ab affrico non ab affrica
T hema. uectans uel defectio
T hemor simma uel consum macio amaritudinis eius
T hemora summa eius uel cō summacio amaritudinis eius
T hemonites summensis l' cōsu matus in amaritudine
T hena castra uel donata seu donaciones aut dona cor
T hena castra fratris uel dona fienarum
T hemath ficus uel amigda lum
T henocmeth consolatus aut consolacio
T heodas laudans uel laudacō seu signum capi
T heodatus. idem
T heophilus conuertens uel conuersus seu sursum ferens aut sursum portatus
T herath porculus uel elonga tus
T heraphim idola uel incendia seu figure aut ymaginationes
T herathat subuertens uel sub uersio vl' explorata diuisio
T herphala subuisione cadens uel explorata diuisio
T herphelei exploratores diuisi uel subuersione cadentes
T hemath explorata redemptio uel exploratio redemptionis
T hersa pulcra uel placens seu

complacens et uel complacens sibi
T helan posuit domum uel redemptao graac
T hesis posita uel reposicio
T hesbi captiuans uel conuer tens seu captiuitas vl' conuisio
T hesbites conuertens uel captiuator seu festinans ad intel ligendum aut intelligencia festina ta
T hesbon. festinata intelligen cia uel festinacio ad intelligendum
T hesbnes captiuans uel capti uator seu captiuus aut captiui tas
T hessalonica festinans um bram statue uel festinans um bram roborare
T hessalonicenses festinantes umbram statue uel festinantes umbram firmare
T heth subt' uel infra seu bonu aut exclusio
T hethim boni uel exclusi seu inferiores aut subteriores
T heudas laudans uel laudacō seu signum capiens aut captiua signata
T hezez agger horribilis uel tuba tribilis hic p⁹ t. sequit' h. i.
T hiathira illuminata uel illuminatrix seu illuminans aut illuminacio
T hiathiriem. illuminantes uel illuminati
T hibaath forum uel macel lum
T hican medium uel dimidi atus
T hichonium. idem
T hichua spes uel desperacio
T hima humilia uel respon dentia
T hichon disgregans merorem uel dispcio iniquitatis
T himeus pinguis uel rimi nans
T hinias timor uel reditus seu timor aut suspensus
T hitria timens dominum l' rediens dño

Al' thesan
Al' reposicio
Al' thebi
Al' thebnes
Al' Theodas
Al' capta signata
Al' thezeth
Al' dimidiacio
Al' tichon
Al' thinis
Al' thiria

T hephon dissolvens dolorē vel serviens iniquitati
T hemoth dissolvens mortem vel requiescio mortis. h p^l. t. se. h. z. o.
T hob ablacio vel inuisitas
T hohel vanitas vel ablacio seu ductus ad vinctum aut conuisus ad universa
T hochaath stridor vel stridēs
T hocen stridor fontis vel stridens oculus
T hooph gehenna vel stulticia seu latitudo aut ampla plena stultorum
T hopheth oris ap cidium l' oris protectio seu os protegens aut os protectum
T hophel os dei protegens seu oris dei operculum aut oris dei protectio.
T hopheth gehenna pavoris vel ampla plena vite stultorū
T hogorma avellens vel implens seu quispiam inolatus aut inolatus avulsio
T hola coccinum vel vermiculus
T holath coccineus sermus vel rubens color testium
T holmai ad mensuram deducens vel admensuram reductū seu sulemens aū suspensio mea
T holomai. idem
T holaite coccinei. vel rubicūdi.
T hole coccineum. vel rubens color
T holomaida admensuram deducens vel admensuram deducta.
T holomaidi admensuram deducti vel admensuram reducens. T holomaidenses ad men/
T holus rotundus. vel rotunditas
T homas abyssus vel geminus uter et grece didimus appellatur
T hophi amenitas vel latitudo
T horath lex vel pentateucū
T hose captivitas vel festinacio
T hosaites captivus vel festinacio

Al' catinū
Al' tholad
Al' tholomaida
Surā deducti vel ad mēsurā reductes t holomei idē qd' tholomaida
Al' geminus
Al' thore captivans
Al' thosaides l' thortes

T hoth error vel amencia
T hothi error meus vel amencia mea
T hou amens vel errans seu error a eorum aut eorum amencia
T horchade requiescens vel requiecio
T hrogodite seui suctiunt vel requiescentes latrunculi h p^l. t. se. h. v.
T hubal ductus ad luctum vel conversus ad universa
T hubel deserens vel delatus desertus seu deserens aut delatus
T hubalchain ductus ad luctū lamentacionis vel conuisus ad universa acquisicionis
T hubalchain deserens possionem vel deserens lamentacionē seu delatus possessioni aū desertus acquisicioni
T hubin deserens vel desersio seu bene metiens aū bona mensura. h' T capitulum hebraica noīa ab. v. t. p^l. v.

U bal festinans germen vel consilium vetustatis
U chochia ignis mordens vel dolor prestolacionis
U chochi infirmus vel debilis seu infirmans eos aut infirmitas eorum.
U phamite infirmi vel debiles seu infirmantes eos aut infirmitates eorum
U phir infirmus vel infirmitas seu irritum aut herbosum
U l dolens vel parturiens seu dolor aut partus aut fenestra
U lai celum vel palus a palude ñ a palo seu dolor femoris aū dolor umbraculi
U lam prius vel aū seu porcau anterior
U ri lumen vel ignis seu mendum aut fenestra
U rai lumen meum vel ignis meus vel mendum meum
U riam deus excelsus vel lumē excelsum seu ignis eorum aut fenestra eorum.

Al' festina
Al' tosy
Al' trachade tosade
Al' turbal
Al' vroche vrothem vrephar
Al' vi

mini lucens populo uel ignis populus seu incendens populum aut incendium populorum.

Ymthia ignis peccati. uel incendens peccatum seu lumen temporale aut aperiens peccatori.

Urbanus luce gaudens uel lucis gaudium. seu gaudens igne aut gaudens incendio.

Urei longitudo mea uel illuminator meus seu ignis meus aut incendium meum.

Uri lux mea. uel ignis meus seu incendium meum aut apertio mea.

Urias lux mea dei uel lumen meum domini. seu dominus ignis meus aut dominus incendium meum.

Uriel lucens deo uel ignis dei seu aperiens deo aut incendium dei.

Us consilium uel consiliator seu festinans aut festinatio.

Usam consulens populo uel consilium populi seu festinans eos aut festinatio mea.

Usathi festinante me uel consiliante michi seu consilium meum aut festinatio mea.

Usathites festinans uel consiliatori uestro consulens michi uel consilium meum seu festinans me aut festinatio mea.

Usim festinans eos aut consilium eorum.

Usur consilium uel festinatio seu festinans consilio aut festinator. consilium. Uthahi dolor signi uel consilium errans.

Uza consilium. uel consiliator.

Uzal consilium eorum eius uel consiliator eorum.

Uphal finis uel defunctio.

Uphali finis meus uel defunctio mea.

Uphisus finis consilii uel deficiens festinationem.

Uphisi finis consilii mei uel deficiens festinationem meam.

Ugas ipsa uallis estuans uel ipsa uallis estuatio.

Vageth liber lenitarum uel liber leuiticus.

Vagedaber liber numerus uel liber numeri.

Vazatha ipse ductus huc uel ille fornicator.

Vasim finis ducentium uel destinatus auguste.

Vasti finis signatus uel diffinitio consummationis.

Vau hec uel ipsa seu ipse aut ille.

Vesluth finis utilis uel defunctio declinationis.

Viri uiri uel uirium seu prouocatio ire aut aduacandiam prouocauit. Hebraica nomina sapientia. a. z. z. p. z. sed a.

Zaab aurum obrizum uel aurum purissimum.

Zaba mouens. uel motus seu fluctuans aut fluctuatio.

Zababab fluens torrens uel torrens fluuio quem uulgo torrentem uocauit. — Al' zabad

Zabadaim fluens torrens muti lis uel fluens torrens idolatrie. — Al' zabadan

Zabadei fluxus torrentium uel torrens fluens domino.

Zabadia fluens torrens domini uel torrens fluens domino. — Al' fluxio

Zabai motus meus uel fluctuatio mea.

Zabaon mouens dolorem uel fluctuatio iniquitatis. — Al' mouens dolore

Zabath mouens eos uel delictum. uel torrens fluens peccato.

Zaban mouens eos uel fluctuatio eorum.

Zabeb ista confusio uel iste ignominiosus.

Zaber mouens puteum uel fluctuatio fontis.

Zabdi fluxus uehemens uel fluens habundans seu fluens habundanter domino.

Zabdias. idem est.

Zabdihel. fluxus uehemens dei uel fluens habundanter deo.

Zabina iste uenit uidens uel ista uenit uisio.

Zabud fluens torrens uel torrens fluxio. — Al' zabud

Zabulon fluxus noctis uel insin

randum eius

Zabulon habitaculum sube uel habitaculum eorum seu habitaculum fortitudinis aut habitaculum pulcritudinis

Zabulonite fluxus noctium uel iura iuranda eorum

Zabulonite habitaculorum sube uel habitacula eorum seu habitacula fortitudinum aut habitacula pulcritudinum

Zachari iustus meus uel iustificatio mea

Zacharias memorans dominum uel auxiliatorium domini

Zacher memoria uel adiutorium seu iustus consilio aut iustificatus consurgens

Zacheus iusticia uel iustificatio seu iustus consilio aut iustificatus festinans

Zachur memoria uel adiutorium seu iustus uigilans aut ignens aut iustificatus illuminans

Zadab iste pater uel ista paternitas

Zadabia iste pater domini uel ista paternitas domino

Zaph luminare uel illuminatio

Zaphi lumen meum uel illuminatio mea

Zaphin illuminans eos uel illuminatio eorum

Zai ducte uel huc seu oliua aut formicatio ista uel hec pluraliter

Zalmon sub umbra uel obumbrans seu umbratus aut obumbratio

Zamma iste fluens uel fluxus eius

Zambri iste lasciuiens uel iste amaricans.

Zamdi fluxus uehemens uel fluxus humidans

Zammi iste aptus uel iste illuminans

Zamma psallens ei uel canticum eius

Zammam psallens eis uel canticum eorum

Zamri psallens michi uel cantatio mea.

Zamrim psallens eis uel cantatio eorum.

Zamrū psallens magistro uel canticum magistri

Zanoa ista requies uel ista commotio seu iste repulit aut iste requieuit — Zanoe idem

Zara oriens uel orientalis

Zarad descendens uel alienus sui descensio aut alienatio

Zabadaim descensio uel alienus sui descensio idolatria

Zarai oriens michi uel orientalis meus

Zaraias oriens dominus uel orientalis domini

Zaroth ortus peccati uel orientalis est delinquens. Zarda alienatus

Zared descendens uel abalienatus

Zareide descendentes uel orientales sunt isti

Zares ortus facture uel orientalis plasmacio

Zareth oriens pauor uel orientalis uita.

Zarias oriens dominus uel orientalis domini

Zathan iste humilis uel responcio ista

Zatia iniquus uel iniquitas

Zauad dotatus uel dotacio

Zauadia dos domini uel dos domino.

Zan horridus uel terrendus frendus

Zazim horror uel terror seu horrendi aut terribiles

Zazomitinque est hec aqua uel preparati in acie seu aciem preparantes aut acie preparacio

Zeb lupus interpretatur e. post. 3 uel rapax seu deuorans aut deuorator

Zebab fluens torrens uel torrens fluitio

Zebedia fluens torrens domini uel torrens fluito domino

Zebee uictima l' rapina seu hostia aut deuoratio

Zebedeus donatus uel dotatus seu fluens iste aut fluitio ista

Zeber lupus uigilans uel deuorator resurrectionis

Zebi lupus meus uel deuoratio mea.

Ad ioos

Ad zachar

Ad zachur

uerb ducte huc uel formicans ista seu oliua eius s' formicatio eorum

Ad zamba

Ad za

Ad ze

Ad ze

Ad za

alien

abco

ori

oue

est

Ad za

Ad do

Ad za

Ad z

r ra

Ad ze

Ad zeb

Zebida dos mee fortitudo uel dotatio mea desiderabilis
Zebul habitacio uel habitaculum siue tabernaculum
Zebub muscha uel musce plis
Zebulonites tabernaculum merorum uel in habitatio iniquitatis
Zecri memor mei uel memoria mea
Zechri memor mei uel rememoratio mea
Zethrim memorans eos uel rememoratio eorum
Zethim memoria luis uel rememoratio ignea
Zeperuna hoc os uidisti uel huius visio
Zephrona os hoc uidit uel huius visio
Zeri iste meus uel iste michi
Zelpha os hians uel os fluens siue os ambiens aut oris fluxio
Zemina fluens uel iste fluxus eius
Zemeri iste amaricans uel iste exacerbans
Zemmiram cantans eis uel canticum eorum seu tempus eorum ostendens aut temporis eorum ostencio
Zemri psallens michi uel canticum meum seu iste lacessens aut iste amaricans
Zena commouens commocio seu ipse requiescens aut ipsa requiecio
Zenam commouens eos uel commocio eorum seu requiescens eis aut ipsa requiecio eorum
Zerchel iste magister deus uel ista est magistra dei
Zerimoth iste timens mortem uel iste metuens altitudinem mortis
Zesum iste lapis uel ista durnaces
Zeechia iste pauidus uel iste superior
Zechan iste amarus uel ista commutatio
Zecha iste amicus uel iste error
Zetima iste errans ei uel ista amicicia eius.

Zen iniquus uel iniquitas — Al' zeridam l' zeuram
Zeisan iniquus eis uel iniquitas eorum. hic .q. post .z. — z enech [illegible] — Al' zenaplech
Ziph florens uel germinans
Ziphei florentes uel germinantes
Ziphi germen uel illuminare — Al' zipha
Ziphai germen meum illuminacio mea — Al' ziphath
Zio ductio uel oliua
Ziza horrendus uel terribilis
Zo iste hic .o. post .z. uel ista.
Zoam minor uel paruula seu vitula consternens aut vitula consternata — Al' zora
Zobadonias fluens uel torrens iniquus dominus uel fluens torrens merentis domino
Zocho ipsa uel pressuracio
Zohe attrahens uel attractio
Zoeleth tractus uel proferens seu tractum aut protractio
Zoleth iste pauidus uel iste iniquus — Al' zoet
Zolomim preparantes aciem uel in acie preparati [illegible]
Zoob aurum uel diuicie
Zoon iste iniquus uel iste inutilis
Zoor plasma uel plasmator seu iste apprehendens aut iste iracundus — meum — Al' zoor — me
Zoor plasma meum uel plasmator meus seu iste apprehendens me aut iste iracundus in
Zorobabel alienus translacio uel ortus in babilone seu iste princeps translacionis aut iste magister confusionis
Zorim que est hec aqua uel que sunt hec cogitaciones seu preparantes aciem aut in acie preparati. — Al' zorommi l' zoroimin
Zusitidis consilium uel consiliatrix — Al' zusimdis l' zusmons
Zuzim consiliantes eos l' consiliatores eorum. Explicit etc. Deo gratias

Hec est oratio manasse regis jerusalem que ponitur in fine libri secundi paralipomenon post ultimum capitulum quod finitur Deus suus cum eo et ascendat etc

Domine deus omnipotens deus patrum nostrorum abraham ysaac et iacob et semini eorum iustus qui fecisti celum et terram cum omni ornatu eorum qui condidisti abyssum qui signasti mare verbo precepti tui et signasti terribili et laudabili nomini tuo quod omnes pavent et tremunt a vultu virtutis tue et insustentabilis ira super peccatores commotionis tue inmensa vero et investigabilis misericordia promissionis tue quoniam tu es dominus altissimus super omnem terram longanimis et multum misericors et penitens super malicias hominum tu autem secundum bonitatem tuam promisisti penitentiam remissionis peccatorum et tu deus iustorum non posuisti penitentiam iustis abraham ysaac et iacob hiis qui tibi non peccaverunt quoniam peccavi super numerum arene maris quoniam multiplicate sunt iniquitates mee incurvatus sum multo vinculo ferri et non est respiratio michi quia excitavi iracundiam tuam et malum coram te feci statuens abominationes et multiplicans offensiones et nunc flecto genua cordis mei precans a te domine bonitatem peccavi domine peccavi et iniquitatem meam agnosco peto rogans te domine remitte michi remitte michi ne simul perdas me cum iniquitatibus meis neque in eternum reserves mala michi quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam et laudabo te omnibus diebus vite mee quoniam te laudat omnes virtutes et chori celorum et tibi est gloria in secula seculorum amen

Incipit prologus eusebii ieronimi in esdre idest in libro primo esdre etc

Utrum difficilius sit facere quod postulatis an negare nec dum statui. neque vobis imperantibus aliquid abnuere sententie est et magnitudo oneris impositi ita cervices premit ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum accedunt ad hoc invidorum studia qui omne quod scribimus reprehendendum putant et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant que occulte legunt in tantum ut clamare compellar et dicere domine libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tercius annus est quod semper scribitis atque rescribitis ut esdre librum vobis de hebreo transferam quasi non habeatis greca et latina volumina aut quicquid illud est quod a nobis vertitur non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem ut ait quidam nil aliud fatigando nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos mi domnion et rogatiane karissimi ut privata lectione contenti librum non efferatis in publicum nec fastidiosis ingeratis cibos vitetisque eorum supercilium qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nichil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent hiis tribuatis exemplar admonentes ut hebrea nomina quorum grandis in hoc volumine copia est distincte et per intervalla transcribant nichil enim proderit emendasse librum nisi emendatio eadem librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus est liber nec apocriphorum tercii et quarti libri sompniis delectetur quia apud hebreos esdre neemieque sermones in unum volu

mon ie cantaverunt et que non habent
apud illos nec de viginti qua-
tuor senibus sunt procul abicienda.
Si quis autem septuaginta nobis
opposuerit interpretes quorum ex-
emplarium varietas ipsa lacera-
ta et eversa demonstrat nec
potest utique verum asseri quod dissen-
sum est mittite eum ad evangelia
in quibus multa ponuntur de ve-
teri testamento que apud sep-
tuaginta interpretes non habentur
velud quoniam nazareus vocabitur
et ex egipto vocavi filium meum
et videbunt in quem compunxerunt
multaque alia que latiori operi
reservamus et querite ab eo
ubi scripta sint cumque proferre non
potuerint vos legite de hiis ex-
emplaribus que nuper a nobis edi-
ta maledicorum cottidie linguis
confodiuntur. Sed ut ad compendium
veniam certe quod in latinum sit
su expressimum est edidi enim aliquid
quod non habetur in greco vel aliter
habetur quam a me versum est. Quid
interpretem laniant interrogent
hebreos et ipsis auctoribus translacioni
mee vel adrogent vel derogent
fidem. Porro aliud est si clausis
quod dicitur oculis mihi volunt male-
dicere et non imitantur grecorum
studium et benivolenciam qui post sep-
tuaginta interpretes translatores
iam Christi evangelio coruscante
iudeos et hebyonitas legis vete-
ris interpretes aquilam videlicet et
symmachum et theodotionem curiose
legunt et per origenis laborem exa-
plois ecclesiis dedicarunt. Quanto
magis latini grati esse deberent
quod exultantem cernerent greciam
a se aliquid mutuare. Primum enim
magnorum sumptu est et infinite
difficultatis exemplaria posse
habere omnia. Deinde etiam qui

habuerint et hebrei sermonis igna-
ri sint magis errabunt ignorantes
quis e multis verius dixerit. Quod
etiam sapientissimo nuda nuper apud
grecos accidit ut interdum scripture
sensum relinquens uniuscuiusque
interpretis sequeretur errorem.
Nos autem qui hebree lingue saltem
parvam habemus scienciam et latinus
nobis utcumque sermo non deest
et de aliis magis possumus iudicare
et ea que ipsi intelligimus in lingua
nostra exprimere. Itaque licet excitra
sibilet victorque sinon incendia iac-
tet numquam meum iuvante christo si-
lebit eloquium etiam precisa lingua
balbutiet. Legant qui volunt qui
nolunt abiciant eventilent apices
litteras calumpnientur magis enim vestra
caritate provocabor ad studium quam
illorum detractione et odio deterrebor.

Incipit argumentum in libro iob.

In terra quidem habitavit iob aus-
itidem in finibus ydumee et ara-
bie et erat ei antea nomen iobab
et accepta uxore arabissa genuit
filium cui nomen erat ennon. Erat
ipse filius quidem zare de esau fi-
liis filius de matre vero bosra ita
ut sit quintus ab abraham. Et hii
sunt reges qui regnaverunt in edom
in qua et ipse regnavit regione
primus balar iobab qui vocatur
iob. Post hunc cusam qui erat dux
ex themanorum regione. Post hunc
ada filius bead qui excidit madi-
an in campo moab et nomen civita-
tis eius thetheanith ut

Incipit prologus in libro iob etc.

Iob exemplar paciencie quanta
misteria suo sermone complectitur
prosa incipit versu labitur pede-
stri sermone finitur omnesque leges
dyalectice propositione assumptio-
ne confirmatione conclusione de-

terminat simplicia et eo verba plena sunt sensibus. et ut de ceteris sileam de resurrectione corporum sic prophetat ut nullus de ea vel manifestius vel cautius scripserit. Scio enim quod redemptor meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum salvatorem meum quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius reposita est hec spes mea in sinu meo.

Incipit prologus in Danielem prophetam

Daniel interpretatur iudicium sive quod in presbiterorum iudicio sententiam divine examinacionis exhibuit dum reperta eorum falsitate susanna absentem liberavit sive quod visiones et somnia quibus presignificata quedam enigmata futura monstrabantur sagaci mente disserens aperuit sive quidem et desideriorum vir appellatus est quod panem desiderii non manducavit et vinum concupiscentie non bibit. et de Christo inter ceteros manifestior propheta est. qui in prophecia sua claro sermone regna orbis pronunciat et tempus adventus Christi manifestissima predicatione annotat.

Incipit prologus in Abdiam prophetam

Esau filius ysaac frater iacob vocatus et edom id est rufus et seyr id est pilosus qui possedit regionem que nunc dicitur gebalena ubi prius habitaverunt chorrei qui interpretantur liberi verbo utroque hebraice. Edom et terra ydumea vocatur a nomine conditoris titulus est palestine cui deprecamur super tribus prescribo edom. Iste ergo idem homo tribus nominibus vocatur sic et terra eius edom dicitur et ydumea et seyr. hec regio non re putatur inter extraneos gentes quia possessa est a filio ysaac et a fratre iacob nec data est filiis israel in possessionem. et filii israel movere arma contra fratrem suum sicut iure eo prohibentur. Scriptum est fratrem suum iacob ita post conditionem mei. semper primum fuerunt primus ydumeorum ergo loqui sic propheta.

Incipit prologus in Zachariam prophetam

Zacharias propheta memor domini sui multiplex in prophecia est. Ihesum vestibus sordidis et lapidem oculorum septem et candelabrum aureum cum totidem lucernis quot oculis deus. quoque olivas a sinistris lampadis cernit et dextris ut post equos rufos varios albos et nigros et dissipatas quadrigas ex effraym et equum de ierusalem et pauperem regem vaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis.

Incipit prologus in malachiam prophetam

Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et vocacione gentium non est inquit mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblacio munda.

Incipit prologus beati Jeronimi in epistulas canonicas

Iacobus petrus iohannes iudas septem epistulas ediderunt tam misticas quam succinctas et breves pariter et longas. breves in verbis longas in sententiis.

cipit ut nimis sibi qui non earum lectionem conciliant.

Item prologus eiusdem in epistolam sancti iacobi apostoli etc.

Iacobus qui appellatur frater domini cognomento iustus ut nonnulli existimant ioseph ex alia uxore eum genuisse. Sed ut autem michi videtur marie sororis matris domini cuius iohannes in libro suo meminit filius post passionem domini statim ab apostolis ierosolimarum episcopus ordinatus unam tantum scripsit epistolam que de septem canonicis est que et ipsa ab alio quodam sub nomine eius edita asseritur licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem. Egisippus vicinus apostolicorum temporum in quinto commentariorum libro de iacobo narrans ait. Suscepit ecclesiam ierusalem post apostolos frater domini cognomento iustus multi enim iacobi vocantur. Hic de utero matris sanctificatus fuit nullasque carnes manducavit nec unquam attonsus est nec per unctus oleo nec usus balneo ad que solitum erat ingredi sancta sanctorum siquidem vestibus laneis non utebatur sed lineis et flexis genibus pro plebe deprecabatur in tantum ut duritiam camelorum eius genua traxisse crederentur. Iosephus autem et clemens dicunt annanus pontifex concilium congregavit et publice compellens iacobum ut dei filium denegaret contradicentem lapidari iussit qui cum precipitatus sed pinnaculo templi confractis cruribus semineus explamans ait ignosce illis. Tunc ex fullonis fuste percussus interiit de quo et apostolus paulus dicit alium apostolorum neminem vidi nisi iacobum fratrem domini et apostolorum hebreorum acta testantur. Evangelium quoque quod appellatur secundum hebreos et a me nuper in grecum sermonem latinumque versum est quo et adamancius sepe utitur post resurrectionem salvatoris infert. Dominus autem ivit ad iacobum et apparuit ei. iuraverat autem iacobus se non comesturum panem ab illa hora qua biberat calicem domini donec videret eum resurgentem a mortuis. Rursusque post paululum afferte ait dominus mensam et panem statimque additur tulit panem et benedixit ac fregit et dedit iacobo iusto et dixit frater mi comede panem tuum quia surrexit filius hominis a mortuis. Triginta itaque annis ierosolimarum ecclesiam rexit id est usque ad septimum neronis annum iuxta templum ubi precipitatus est titulum eiusque ad obsidionem titi et ultimam adrianum notissimum habuit. Quidam autem e nostris in monte oliveti eum conditum putant sed falsa eorum opinio est.

Alius prologus in eadem epistolam

Iacobus frater domini unam scripsit epistolam ad edificationem ecclesie continentem magne sententie intellectam sincere claritatem legentibus videtur infundere

Incipit prologus in epistolas beati petri apostoli etc.

Petrus scripsit duas epistolas que canonice nominantur scripsit autem eas hiis qui ex circumcisione gentium erant que quidam viderunt quibusdam esse planiores de tam profundis replete sunt sensibus ut pauci qui possint perscrutari divine sententie

sensu quasi per breve recapitulationem magna sibi misteria valeant [?] collocantur etc.

Item alius prologus in epistolas beati petri apostoli etc.

Simon petrus filius iohannis provincie galilee e vico bethsaida frater andree apostoli et princeps apostolorum post episcopatum antiochensis ecclesie et predicationem dispersionis eorum qui de circumcisione crediderant in ponto galacia capadocia asya et bythinia secundo claudii imperatoris anno ad expugnandum symonem magum romam pergit ibique viginti quinque annis cathedram sacerdotalem tenuit usque ad ultimum annum neronis id est quartum decimum a quo affixus cruci martirio coronatus est capite ad terram verso et in sublime pedibus elevatis asserens se indignum quod sic crucifigeretur ut dominus suus. Scripsit autem epistolas duas que canonice nominantur quarum secunda a plerisque eius esse negatur propter stili cum priore dissonanciam. Sed et evangelium iuxta marcum qui auditor eius et interpres fuit huius dicitur liber. Alius autem unus actuum eius inscribitur. Alius evangelii. Tercius predicationis. Quartus apocalipsis. Quintus iudicii inter apocrifas scripturas reputatur. Sepultus rome in vaticano iuxta viam triumphalem totius orbis veneratione celebratur etc.

Incipit prologus in epistolas beati iohannis apostoli etc.

Iohannes apostolus tres scripsit epistolas quarum prima officium caritatis commendans tota in amore dei et fraterna dilectione versatur. Secunda quoque eadem scribit dilectionis et caritatis studium commendans et a se decedentes et abiciendos admonet declinandos. Tercia autem gayo scribit in qua eum collaudat in studio veritatis et in opere misericordie et videtur notare paulo dum diotrepem et de demetrio testimonium perhibet veritatis etc.

Incipit prologus sancti ieronimi in epistola beati iude apostoli etc. sequitur

Iudas iacobi frater parvam quidem que de septem catholicis est epistolam reliquit. Et quia a libro enoch qui apocriphus est assumpsit testimonium a plerisque reicitur. Tamen auctoritatem vetustate iam et usu meruit et inter sanctas scripturas computatur. Hic autem in mesopotamia alias in interioribus ponti evangelizans in monte ... urbe

Item alius prologus in eadem epistola

Unde epistola increpat blasphemantes et prophetiam quosdam impudicos sub exemplo impiorum qui propter luxuriam et superbiam semper horroribus tradendi sunt penitus admonet etiam ut eos arguant et in penitencia coarctent.

Incipit prologus eusebii ieronimi in epistolis sancti pauli apostoli numero quatuordecim

Primum enim queri solet quare post evangelia que supplementum sunt legis et in quibus nobis exempla et precepta vivendi plenissime digesta sunt voluerit apostolus epistolas ad singulas ecclesias destinare. Hoc autem causa factum videtur ut scilicet in initio nascentis ecclesie novis causis existentibus presentia atque orientia resecaret vicia et post futuras excluderet questiones exemplo prophetarum qui post editam legem moysi in qua omnia mandata dei legebantur nichilominus doctrina sua rediviva semper populi compressere peccata et propter exemplum ad nostram memoriam libros etiam transmisere. Deinde quia non plures quam decem epistolas ad ecclesias [?] scripserit decem enim sunt cum illa que dicitur ad hebreos nam relique quatuor ad discipulos specialiter sunt porrecte ut ostenderet novum non discrepare a veteri testamento et se non facere contra legem moysi [illegible] ad numerum primorum decalogi mandatorum suas epistolas ordinavit et quot ille preceptis a pharaone

BIBLIA SACRA.